IRIKOY TIRA
HANNA

IRIKOY TIRA HANNA

IRIKOY TIRA HANNA

La Sainte Bible en Zarma

Copyright © de l'Ancien Testament 1989
par
Evangelical Baptist Missions
3307 W 96th Street
Indianapolis, Indiana USA 46268

Le Nouveau Testament copyright © 1977 édition
Révisé avec l'autorisation de UBS,
Abijan, Côte d'Ivoire

Bibles International®
609 36th Street SE
Grand Rapids, Michigan USA 49548
5m, 2008

IRIKOY TIRA HANNA

Tira wo ra ni ga gar

AWKAWLI ZEENA

kaŋ ga ti

TAWRETU, da ZABURA

da ANNABEY TIREY

da mo

ALKAWLI TAJO

kaŋ se i ga ne

LINJILA

IRIKOY TIRA HANNEY MAAYEY

ALKAWLI ZEENA

MAAYEY		CALLE
Sintinay Tira	(S.T.)	1
Fattayaŋ Tira	(Fat.)	71
Lawitey	(Law.)	126
Kabuyaŋ Tira	(Kab.)	166
Asariya Yaarayaŋ Tira	(A.Y.)	228
Yasuwa	(Ysw.)	280
Ciitkoy Tira	(Ck.)	315
Ruta	(Ruta)	350
Samuwila Sintina	(Sa.S.)	355
Samuwila Hinkanta	(Sa.H.)	400
Bonkooney Sintina	(Bk.S.)	441
Bonkooney Hinkanta	(Bk.H.)	486
Baaru Tira Sintina	(B.T.S.)	528
Baaru Tira Hinkanta	(B.T.H.)	575
Ezra	(Ezra)	624
Nehemiya	(Neh.)	643
Esta	(Esta)	667
Ayuba	(Ayb.)	678
Zabura	(Zab.)	742
Yaasayey	(Yaas.)	899
Waazuko	(Wzk.)	962
Suleymanu Bayto	(S.B.)	979
Isaya	(Isa.)	991
Irimiya	(Iri.)	1116
Bakaraw Hẽeni	(B.H.)	1226
Ezeciyel	(Ezc.)	1240
Daniyel	(Dan.)	1316
Hoseya	(Hos.)	1338
Yowel	(Yow.)	1356
Amos	(Amos)	1363
Obadiya	(Obad.)	1378
Yonana	(Yon.)	1381
Mika	(Mika)	1384
Nahum	(Nahum)	1396
Habaku	(Hab.)	1401
Zafaniya	(Zaf.)	1407
Haggay	(Hag.)	1413
Zakariya	(Zak.)	1416
Malaci	(Mal.)	1430

ALKAWLI TAJO

MAAYEY		CALLE
Matta	(Mt.)	1435
Markos	(Mr.)	1492
Luka	(Lk.)	1527
Yohanna	(Yoh.)	1582
Diyey Teerey	(D.T.)	1622
Romey	(Ro.)	1673
Korintey Sintina	(Kr.S.)	1698
Korintey Hinkanta	Kr.H.)	1719
Galatey	(Ga.)	1732
Afasey	(Af.)	1740
Filibiyey	(Fb.)	1748
Kolosiyey	(Kl.)	1754
Tassalonikey Sintina	(Tss.S.)	1759
Tassalonikey Hinkanta	(Tss.H.)	1764
Timotiyos Sintina	(Tm.S.)	1767
Timotiyos Hinkanta	(Tm.H.)	1773
Titos	(Tt.)	1777
Filimon	(Fm.)	1780
Ibraniyey	(Ib.)	1782
Yakuba	(Yk.)	1800
Bitros Sintina	(Bi.S.)	1806
Bitros Hinkanta	(Bi.H.)	1813
Yohanna Sintina	(Yoh.S.)	1817
Yohanna Hinkanta	(Yoh.H.)	1823
Yohanna Hinzanta	(Yoh.Hz.)	1824
Yahuda	(Yd.)	1825
Bangandiyaŋ Tira	(Ba.)	1827

FAHAMANDIYAŋ SANNEY KAŋ GA JIN

Tiro wo ra ni ga di kaŋ sanni fooyaŋ gonda seeda i jarga. I dumi hinza go no. Afo go ya-cine *. Afo mo go ya-cine: [sanniyaŋ go bindo ra]. Ihinzanta ga ti lamba kayna kaŋ i daŋ sann'ize boŋ beene[1].

To. Sanno kaŋ gonda seeda wo * a jarga ga cabe kaŋ iri n'a fahamandiyaŋo daŋ tira kokor banda calley gaa. Ma guna Sanney Fahamandiyaŋo ra.

Seeda hinkanta, danga woone [ ], a daliili neeya: za doŋ-doŋ borey, i si tirey te iboobo masin gaa, amma afo-fo kambe gaa. Doŋ tirey din, iboobo zumbu iri do, i go no hala hõ; i kulu manti zeenay fo. Sanney kaŋ yaŋ iri daŋ seeda din game ra go tira zeeno fooyaŋ ra, amma i si no cindey ra.

Ihinzanta, kaŋ ga ti lamba kayna kaŋ go sann'ize boŋ beene, da ni di a, sahãadin ni ma calla din ganda guna, ni ga di fahamandiyaŋ fo.

Hatta-hatta tirey kulu ra ni ga di biir'izeyaŋ kaŋ si hima cindey, *danga woone yaŋ cine*. I si no Sanno kaajo ra, amma i ga boro gaa a ma faham da haŋ kaŋ i go ga ne.

ALKAWLI ZEENA

SINTINAY TIRA

Harey kaŋ i jin ka taka

1 Sintina gaa Irikoy na beena da ganda taka. **2**Ganda go mo batama koonu
no kaŋ sinda alhaali, hari guusuyaŋo boŋ mo, kala kubay. Irikoy Biya mo
goono ga yooje harey boŋ.

3Gaa no Irikoy ne: «Kaari ma te.» Kaaro mo te. **4**Irikoy di kaŋ kaaro ga
boori, nga mo na kaaro da kuba fay. **5**Irikoy ne kaaro se Zaari. Kuba mo, a ne a
se Cin. Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi sintina nooya.

6Irikoy ne mo: «Batama ma te harey da care game ra hal a ma harey fay da
care.» **7**Irikoy na batama te mo, a na harey kaŋ yaŋ go batama cire fay da harey
kaŋ yaŋ go batama boŋ. Yaadin mo no te. **8**Irikoy na batama maa daŋ ka ne a se
Beene. Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi hinkanta nooya.

9Irikoy ne: «Beene batama cire harey ma margu nangu folloŋ, ganda
laabo mo ma bangay.» Yaadin mo no te. **10**Irikoy na ganda batama maa daŋ
Ndunnya. A na harey marganta mo maa daŋ Teeku. Irikoy di kaŋ woodin
mo ga boori.

11Irikoy ne: «Subu nda tuuri izey kaŋ ga hay yaŋ mo ma fatta ka fun laabo
ra, da tuuri-nyaŋey kaŋ ga izeyaŋ hay, wo kaŋ gonda gure, i afo kulu nga dumo
boŋ.» Yaadin mo no laabo te. **12**Subu nda tuuri izey kaŋ yaŋ ga hay ngey dumey
boŋ binde fatta ka fun laabo ra, ngey nda tuuri-nyaŋey kaŋ ga izeyaŋ hay, kaŋ
yaŋ gonda gure, ngey dumey boŋ. Irikoy di kaŋ woodin mo ga boori. **13**Wiciri
kambu te, susubay mo te, jirbi hinzanta nooya.

14Irikoy ne: «Hayey kaŋ ga kaari ma te beene batama ra, hala fayyaŋ ma te
cin da zaari game ra. I ma goro mo alaamayaŋ jiirey da jirbey da alwaatey se.
15I ma goro mo kaariyaŋ beene batama ra, ka te kaari ndunnya se.» Yaadin mo
no te. **16**Irikoy na kaari beeri hinka din te, ibambata ma may zaari, ikayna mo
ma may cin. A na handariyayzey mo te. **17**Irikoy n'i daŋ beene batama ra zama i
ma kaari ndunnya boŋ, **18**i ma may cin da zaari, i ma kubay da kaari fay mo.
Irikoy di kaŋ woodin mo ga boori. **19**Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi
taacanta nooya.

20Irikoy ne: «Harey ma fundikooni boobo hay kaŋ ga yooje, wo kaŋ yaŋ
gonda fundi. Curayzey mo ma deesi beene batama ra ndunnya se beene.»
21Irikoy na teeku ham bambatey mo taka, da fundikooni kulu kaŋ ga yooje, wo
kaŋ yaŋ ga nyuturu-nyuturu harey ra, a n'i taka ngey dumey boŋ. A na curo kulu
kaŋ ga deesi mo taka nga dumo boŋ. Irikoy di kaŋ woodin mo ga boori. **22**Irikoy
n'i albarkandi ka ne: «Wa ize boobo hay ka baa ka tonton. Araŋ ma teekoy
harey toonandi. Curayzey mo ma baa ka tonton ndunnya ra.» **23**Wiciri kambu
te, susubay mo te, jirbi guwanta nooya.

24Irikoy ne: «Laabo mo ma baafunayaŋ hay, afo kulu nga dumo boŋ, kwaara
almaney da wo kaŋ yaŋ ga ganda biri, da ndunnya ganji hamey ngey dumey
boŋ.» Yaadin mo no ka te. **25**Irikoy na ganji hamey taka ngey dumey boŋ,
kwaara almaney mo ngey dumey boŋ, da hay kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ
ngey dumey boŋ. Irikoy di kaŋ woodin mo ga boori.

Boro takayaŋ

26Woodin banda Irikoy ne: «Iri ma boro te iri alhaalo ra, iri wane himando boŋ. I ma teeku hamey da beene curey da almaney may. I ma ndunnya may, da hay kulu kaŋ ga ganda biri ganda laabo boŋ.»

27Irikoy binde na boro taka nga alhaalo boŋ, Irikoy alhaalo ra no a n'i taka, alboro nda wayboro a n'i taka. **28**Irikoy n'i albarkandi mo. Irikoy ne i se: «Araŋ ma ize boobo hay ka baa ka tonton. Araŋ ma ndunnya may mo, araŋ ma teeku hamey may, da beene batama curayzey, da fundikooni kulu kaŋ ga nyooti ndunnya boŋ.»

29Irikoy ne mo: «Guna, ay n'araŋ no tuurey kulu kaŋ ga ize hay, kaŋ yaŋ go ndunnya fando kulu boŋ, da tuuri-nya kulu kaŋ ga ize hay mo kaŋ gonda gure. I ga ciya araŋ se ŋwaari. **30**Alman kulu kaŋ go ndunnya ra, da beene curo kulu, da hay kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ mo, kaŋ yaŋ ra fundi go, ay na kobto tayo no i se a ma ciya i se ŋwaari.» Yaadin mo no ka te.

31Irikoy na hay kulu kaŋ nga te guna, i go mo, i kulu ga boori gumo. Wiciri kambu te, susubay mo te, jirbi iddanta nooya.

2 Yaadin no beene da ganda da ngey jama kulu taka ka ban d'a. **2**Irikoy na nga goyo kaŋ a te ban zaari iyyanta hane, a fulanzam mo nga goyo kulu kaŋ a te gaa, zaari iyyanta hane. **3**Irikoy na zaari iyyanta din albarkandi, a n'a beerandi mo, zama zaaro din ra no a fulanzam nga goyey kulu gaa, kaŋ a te da wo kaŋ a taka ka ban.

4Woone yaŋ no ga ti beene nda ganda baarey, waato kaŋ i n'i taka, waato kaŋ Rabbi Irikoy na beene nda ganda te: **5**Tuuri-nya si no ndunnya ra. Subu mana fatta jina, zama Rabbi Irikoy mana naŋ hari ma kaa, zama boro si no kaŋ ga laabo far. **6**Amma dullu yeeno fo no ga fun ganda ka laabo kulu tayandi. **7**Rabbi Irikoy na alboro te da laabu, a na fundi funsu a niine funey ra. Waato din gaa no albora ciya takahari kaŋ gonda fundi.

8Woodin banda Rabbi Irikoy na kali fo tilam Eden ra wayna funay haray, a na albora kaŋ a te din daŋ a ra. **9**Rabbi Irikoy na tuuri-nya dumi kulu fattandi laabo ra, kaŋ gunayaŋ ga boori, kaŋ yaŋ ŋwaari ga kaan mo. Fundi tuuri-nyaŋo mo fatta Eden kalo bindo ra, da tuuri-nyaŋo kaŋ ga boro no ihanno da ilaalo game ra fayanka.

10Isa fo fatta Eden ra ka kalo haŋandi, woodin banda a fay kambe taaci. **11**Sintinay wano maa Pison, woodin no ka Habila laabo kulu windi, naŋ kaŋ gonda wura. **12**Laabo din wura mo, ihanno no. Noodin gonda bidila da oniks* tondi mo. **13**Isa hinkanta maa Jihon: nga no ka windi-windi Etiyopi laabo kulu ra. **14**Isa hinzanta maa Hiddekel, nga no ga zuru Assiriya laabo se wayna funay haray. Isa taacanta maa Ufratis.

15Rabbi Irikoy na bora sambu ka daŋ Eden kalo ra, a m'a far, a ma haggoy d'a mo. **16**Rabbi Irikoy na bora no hin sanni ka ne: «Daahir ni ga hin ka ŋwa tuuri-nyaŋey izey gaa. **17**Amma day ihanno nda ilaalo fayankayaŋ tuuri-nyaŋo, ni ma si ŋwa a gaa, zama zaari kulu kaŋ ni ŋwa woodin gaa, daahir ni ga bu.»

Hiijay sintina

18 Rabbi Irikoy ne: «Alboro mana hagu nda nga fo goray. Ay ga te a se gaako
fo kaŋ ga hagu a se.»
19 Rabbi Irikoy jin ka ganji hamey kulu nda beene curey kulu te da laabu. A
kand'ey albora do, nga ma di mate kaŋ no a g'i ce d'a. Haŋ kaŋ albora ne
fundikooni kulu se mo, yaadin no a maa go. 20 Albora na maa daŋ kwaara
almaney, da beene curey, da ganji hamey kaŋ yaŋ go ganjo ra gaa.
Amma hala hõ albora se i mana du gaako kaŋ ga hagu a se. 21 Waato din gaa
no Rabbi Irikoy na jirbi tiŋo fo taŋ albora gaa, hal a jirbi. A na caraw bir'ize fo
kaa albora gaa, ka ye ka nango daabu nda basi. 22 Rabbi Irikoy na wayboro te da
caraw biriyo din kaŋ a kaa albora gaa. A kand'a albora do.
23 Waato din no albora ne:

«Sohõ woone biri no kaŋ fun ay biriyey ra,
basi mo no kaŋ fun ay baso ra.
I ga ne a se wayboro,
zama alboro gaa no i n'a kaa.»

24 Woodin se no alboro ga nga baaba nda nga nya naŋ, ka naagu nga wando
gaa, i ga ciya mo gaaham folloŋ.
25 Albora da nga wando goro gaa-koonu, haawi mo man'i di.

Zunubi sintina

3 Amma gondi waani hiila ka bisa almaney kulu kaŋ Rabbi Irikoy te. A ne
waybora se: «Haba? cimi no kaŋ Irikoy ne araŋ ma si ŋwa tuuri-nya kulu
gaa kaŋ go kalo ra?»
2 Waybora tu ka ne a se: «Kalo tuuri-nyaŋey, i yadda iri se iri m'i ŋwa.
3 Amma tuuri-nyaŋo kaŋ go kalo bindo ra izey, Irikoy ne: ‹Araŋ ma s'i ŋwa,
araŋ ma s'i ham mo, zama araŋ ma si bu se.› »
4 Gondo ne waybora se: «Manti hal araŋ ga bu da cimi no bo! 5 Zama Irikoy
bay zaari kaŋ araŋ ŋwa a gaa, araŋ moy ga feeri hal araŋ ga ciya danga Irikoy
cine, ka hari hanno nda hari laalo bay.»
6 Waato kaŋ waybora di kaŋ tuuri-nyaŋo ga kaan ŋwaari se, a gunayaŋ ga
boori mo gaa, tuuri-nya kaŋ ga beejandi mo no laakal nooyaŋ se, kala waybora
kaa a izey gaa ka ŋwa. A no nga kurnyo mo se, kaŋ go a jarga, nga mo ŋwa.
7 I boro hinka moy fiti. I bay kaŋ ngey go gaa-koonu. I na jeejay* kobtoyaŋ
taa care gaa, ka haw ngey cantey gaa.
8 Kal i maa Rabbi Irikoy jinde kaŋ goono ga windi kalo ra wiciri kambu
haray. Adamu nda nga wando tugu Irikoy se kalo tuuri-nyaŋey ra. 9 Amma
Rabbi Irikoy na Adamu ce ka ne a se: «Man no ni go?»
10 Albora tu a se ka ne: «Ay maa ni jinda no kalo ra. Ay mo humburu, zama
ay go gaa-koonu, woodin se no ay tugu.»
11 Rabbi Irikoy mo ne a se: «May ka ci ni se ka ne koonu no ni go? Ngo,

manti tuuri-nyaŋo kaŋ ay ne ni ma si ŋwa gaa no ni ŋwa?»
12Albora ne: «Waybora kaŋ ni daŋ a ma goro ay banda, nga no k'ay no tuuri-nyaŋo gaa, ay mo ŋwa.»
13Rabbi Irikoy ne waybora se: «Ifo no ni te wo?»
Waybora mo ne: «Gondo no k'ay darandi, ay mo ŋwa.»

Ciiti sintina

14Rabbi Irikoy ne gondo se:

«Za kaŋ ni na woone te, ay na ni laali
kwaara almaney da ganji hamey kulu game ra.
Ni gunda boŋ no ni ga dira.
Kusa no ni ga ŋwa mo, kala ni fundo me.
15Ay ga ibaretaray daŋ mo
nin da waybora game ra,
ni hayyaŋo d'a hayyaŋo game ra.
A ga ni boŋo tutubu,
ni mo g'a maray ce kondo gaa.»

16A ne waybora mo se:

«Ay ga ni taabandi nda ni te gunde,
hay-zaŋay ra no ni ga hay.
Ni miila kulu mo ga ye ni kurnyo kambe ra,
a ga ni may mo.»

17A ne Adamu mo se: «Zama ni na ni wande sanni ta, hala ni ŋwa tuuri-nyaŋo gaa kaŋ ay na ni no hin sanni ka ne: ‹Ni ma si ŋwa a gaa,›

A se no i ga laabo laali ni sabbay se.
Kala nda ni taabi, gaa no ni ga du ka ŋwaari kaa
a ra, ni fundo muudu.
18A ga karji nda yo-karjiyaŋ hay ni se.
Saajo kobtey mo, ni g'i ŋwa.
19Kala nda ni sungay, gaa no ni ga ŋwaari ŋwa,
hala hano kaŋ hane ni ga ye ka furo laabo ra,
nango kaŋ ay na ni kaa. Zama ni ya laabu no.
Ni ga ye ka furo laabo ra mo koyne.»

20Adamu na nga wando maa daŋ Hawa, zama nga no ga ti boro kulu nya.
21Rabbi Irikoy te Adamu nda nga wando se kuuru bankaarayyaŋ, k'i daabu.
22Rabbi Irikoy ne mo: «Guna, albora te danga iri ra afo cine kaŋ a ga ihanno da ilaalo bay. Sohõ binde, a ma si nga kambe salle ka kaa fundi tuuri-nyaŋo gaa, ka ŋwa ka funa hal abada.» **23**Woodin sabbay se no Rabbi Irikoy n'a gaaray a

ma fun Eden kalo ra, a ma koy ka laabo far, haya kaŋ gaa i n'a kaa. 24Yaadin no
a na Adamu gaaray d'a ka ciiti malaykayaŋ* daŋ Eden kalo se wayna funay
haray. I gonda takubayaŋ kaŋ ga ciray danga danji, i ga nyaale mo. I ga faara
kuray kulu ka fundi tuuri-nyaŋo fonda kosaray.

Kaynu nda Habila

4 Adamu margu nda nga wando Hawa. A te gunde mo ka Kaynu hay. A ne:
«Rabbi gaakasinay do no ay du alboro!» 2A hay koyne, a kayno Habila.
Habila te hawji, amma Kaynu te alfari. 3Alwaati fo kaa ka to kaŋ Kaynu
kande fari albarka ka sarga Rabbi se. 4Habila mo na alman hay-jine naasoyaŋ
wi ka sarga[1]. Rabbi mo na Habila nda nga sarga kulu guna k'i ta, 5amma a mana
Kaynu nda nga sarga ta. Kala Kaynu futu gumo-gumo, hal a na mo-kuura haw.
6Rabbi ne Kaynu se: «Ifo se no ni futu? Ifo se mo no ni na mo-kuura haw?
7Da ni na ihanno te, manti ay ga yadda? Da mo ni na hari laalo te, zunubi go ga
gum fu me gaa. A anniya kulu mo ga ye ni do, amma ma te a se jine boro.»
8Alwaato din Kaynu salaŋ nga kayne Habila se, amma kaŋ i go saajo ra,
Kaynu kaŋ Habila boŋ k'a wi.
9Rabbi ne Kaynu se: «Man gaa ni kayne Habila?»
A ne: «Ay si bay. Wala ay wo ay nya-izo batuko no?»
10Rabbi ne: «Ifo no ni te wo? Ni kayne kuro jinde goono ga fun laabo ra ka
hẽ ay gaa. 11Sohõ binde ni ga laali laabo ra kaŋ na nga me feeri ka ni kayne
kuro ta ni kambe ra. 12Da ni n'a far, a si ni no nga albarka koyne. Ni ga dira ka
windi a boŋ nangu kulu yaamo.»
13Kaynu ne Rabbi se: «Ay alhakko bisa ay hina. 14Guna, ni g'ay gaaray k'ay
kaa ne laabo ra, ay ga daray ni se mo. Ay ga dira ka windi yaamo ndunnya boŋ.
Boro kulu kaŋ di ay mo g'ay wi.»
15Rabbi ne a se: «Boro kulu kaŋ na Kaynu wi, ay ga bana bora gaa sorro
iyye.» Kala Rabbi na seeda fo daŋ Kaynu gaa, zama boro kaŋ di a ma s'a wi
se.

Kaynu banda

16Woodin banda Kaynu dira ka mooru Irikoy jine. A koy ka goro laabu fo ra
kaŋ se i ga ne Nodu, a go Eden se wayna funay haray.
17Kaynu margu nda nga wando. A te gunde ka Hanoku hay. Kaynu na
kwaara fo sinji ka nga izo maa daŋ a gaa, Hanoku. 18Hanoku na Iradu hay,
Iradu mo na Metusayel hay, Metusayel mo na Lameku hay.
19Lameku na wande hinka hiiji, afo maa Ada, afa mo maa Zilla. 20Ada no ka
Yabal hay. Nga no ga ti kuuru fu ra gorokoy kulu se baaba, kaŋ yaŋ gonda
alman. 21A kayno maa ga ti Yubal. Nga no ga ti moolo nda seese karkoy kulu
baaba. 22Zilla mo na Tubal-Kaynu hay. Nga no ga guuru-say da guuru-bi
jinayey dan. Tubal-Kaynu waymo maa Naama.
23Lameku ne nga wandey se:

[1] 4:4 Waato din sargay, boro g'a kulu ton no k'a kulu ciya boosu Irikoy jine.

«Ada da Zilla, araŋ ma hangan ay se.
Lameku wandey, araŋ ma hangan ay se.
Ay na alboro fo wi, zama a n'ay maray.
Ay na arwasu fo wi, zama a n'ay kar se.
24I ga bana Kaynu se sorro iyye.
Lameku mo, i ga bana a se
sorro wayye cindi iyye.»

Adamu banda

25Adamu margu nda nga wando koyne. A na ize fo hay, a n'a maa daŋ Sita. Zama a ne: «Irikoy n'ay no ize fo Habila kaŋ Kaynu wi nango ra.» 26Sita mo du ize kaŋ maa Enosu. Waato din no borey sintin ka Rabbi maa ce.

5 Adamu bandey tira neeya:

Hano kaŋ hane Irikoy na boro taka, danga Irikoy alhaalo cine no a n'a te. 2Alboro nda wayboro a n'i taka. A n'i albarkandi, a n'i maa daŋ boro, zaaro kaŋ a n'i taka.

3Adamu te jiiri zangu nda waranza, gaa no a na ize fo hay nga bumbo alhaalo cine, danga nga himando boŋ. A n'a maa daŋ Sita. 4Sita hayyaŋo banda Adamu jirbey jiiri zangu ahakku no. A ye ka izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 5Jirbey kulu kaŋ yaŋ Adamu te, jiiri zangu yagga da waranza no, waato din gaa no a bu.

6Sita mo te jiiri zangu nda igu, gaa no a na Enosu hay. 7Enosu hayyaŋo banda Sita funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda iyye. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 8Sita jirbey kulu, jiiri zangu yagga da iway cindi hinka no, gaa no a bu.

9Enosu mo te jiiri wayga, gaa no a na Kenan hay. 10Kenan hayyaŋo banda Enosu funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda iway cindi gu. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 11Enosu jirbey kulu, jiiri zangu yagga nda igu no, gaa no a bu.

12Kenan te jiiri wayye, gaa no a na Mahalalel hay. 13Mahalalel hayyaŋo banda Kenan funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda waytaaci. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 14Kenan jirbey kulu, jiiri zangu yagga nda iway no, gaa no a bu.

15Mahalalel te jiiri waydu cindi gu, gaa no a na Yaredu hay. 16Yaredu hayyaŋo banda Mahalalel funa ka tonton jiiri zangu ahakku nda waranza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 17Mahalalel jirbey kulu, jiiri zangu ahakku nda wayga cindi gu no, gaa no a bu.

18Yaredu te jiiri zangu nda waydu cindi hinka, gaa no a na Annuhu hay. 19Annuhu hayyaŋo banda Yaredu funa ka tonton jiiri zangu ahakku. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 20Yaredu jirbey kulu, jiiri zangu yagga nda waydu cindi hinka no, gaa no a bu.

21Annuhu te jiiri waydu cindi gu, gaa no a na Metusala hay. 22Metusala hayyaŋo banda Annuhu dira Irikoy banda jiiri zangu hinza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 23Annuhu jirbey kulu, jiiri zangu hinza nda waydu cindi

gu no. 24Annuhu soobay ka dira Irikoy banda kal a daray borey se, zama Irikoy
n'a sambu.
25Metusala te jiiri zangu nda wahakku cindi iyye, gaa no a na Lameku hay.
26Lameku hayyaŋo banda Metusala funa ka tonton jiiri zangu iyye nda wahakku
cindi hinka. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro. 27Metusala jirbey kulu, jiiri zangu
yagga nda waydu cindi yagga no, gaa no a bu.
28Lameku te jiiri zangu nda wahakku cindi hinka, gaa no a na ize alboro fo
hay 29k'a maa daŋ Nuhu. A ne: «Nga no g'iri kunfa iri goyo d'iri kambey taabo
se, laabo kaŋ Rabbi laali din sabbay se.» 30Nuhu hayyaŋo banda Lameku funa
ka tonton jiiri zangu gu da wayga cindi gu. A na izeyaŋ hay, alboro nda
wayboro. 31Lameku jirbey kulu, jiiri zangu iyye nda wayye cindi iyye no, gaa
no a bu.
32Nuhu te jiiri zangu gu, gaa no a na Sem da Ham da Zafetu hay.

Nuhu nda nga zamana

6 Saaya kaŋ borey sintin ka baa ndunnya fando boŋ, i na ize wayboroyaŋ
hay. 2Kala Irikoy izey[2] di kaŋ borey ize wayey ga boori. I na wandeyaŋ
suuban ka sambu i ra, wo kulu kaŋ ngey ga ba. 3Kala Rabbi ne: «Ay Biya si
kakaw da boro hal abada, zama nga wo Adam-ize no. Amma jirbey kaŋ a ga
goro ga to jiiri zangu nda waranka.»
4Jirbey din ra Nefilimyaŋ* go ndunnya ra, da tunfaana banda mo. D'i margu
nda borey ize wayey, i ga izeyaŋ hay i se. Ngey no ga ti boro gaabikooney kaŋ
yaŋ goro doŋ, borey kaŋ yaŋ te maa.
5Rabbi di kaŋ borey laala baa ndunnya ra. A di mo mate kaŋ hay kulu kaŋ i
ga miila ngey biney ra, ilaalo koonu no waati kulu. 6Haya kokor ka Rabbi di da
kaŋ nga na boro te ndunnya boŋ. A dooru a gaa a bina ra mo. 7Rabbi ne:
«Borey kaŋ ay taka, ay g'i tuusu ndunnya fando boŋ: borey da almaney da
ganda birantey da beene curey, zama a kokor k'ay di kaŋ ay n'i te.»
8Amma Nuhu du gomni Rabbi do. 9Woone yaŋ no ga ti Nuhu bandey: Nuhu
wo adilante no, a sinda taali kulu nga zamana borey game ra. Nuhu go ga dira
Irikoy banda. 10Nuhu na ize aru hinza hay, kaŋ yaŋ ga ti Sem da Ham da
Zafetu.
11Ndunnya mo hasara Irikoy jine, ndunnya to da toonye mo. 12Irikoy na
ndunnya guna. A kulu go mo, a hasara, zama Adam-ize fo kulu na nga fonda
halaci ndunnya boŋ.

Tunfaana

13Kala Irikoy ne Nuhu se: «Fundikooni kulu to nga aloomaro me ay jine,
zama i na ndunnya toonandi nda toonye. Guna mo, a si gay kaŋ ay g'i halaci,
ngey nda ndunnya kulu. 14Day nin wo, ni ma hi fo te da yufra* bundu.
Fu-izeyaŋ no ni ga te hiyo ra. Ni g'a tuusu nda gudron* a ra d'a banda gaa
haray.

[2] 6:2 Boro boobo ga tammahã kaŋ malaykayaŋ no.

15Mate kaŋ ni g'a te neeya: hiyo salleyaŋ, kambe kar zangu hinza, a
tafayyaŋo ma to kambe kar waygu, a kuuyaŋo mo ma to kambe kar waranza.
16Ni ga naŋ hiyo funey ma saba nda kambe kar fo kuuyaŋ, m'a te beene. Hiyo
meyo mo, ni m'a te carawo gaa. Ni ma hiyo te da dake-care hinza: ganda wane,
da bindi wane, da beene wane. 17Ay mo, a si gay kaŋ ay ga kande tunfaana haro
ndunnya boŋ, zama a ma fundikooney kulu halaci, wo kaŋ yaŋ gonda fundi ka
fulanzam, kaŋ yaŋ go beena cire. Hay kulu kaŋ go ndunnya ra ga bu. 18Amma
ay ga alkawli tabbatandi ni se. Ni ga furo hiyo ra, nin da ni izey da ni wando da
ni izey wandey ni banda. 19Ham kulu mo kaŋ gonda fundi i dumey kulu ra, ni
ma ihinka-hinka daŋ hiyo ra, alboro fo da wayboro fo, zama i ma funa ni banda.
20Curey mo, ngey dumey boŋ, da almaney ngey dumey boŋ, da wo kaŋ ga
ganda biri laabo ra kulu mo ngey dumey boŋ – dumey kulu ra ihinka-hinka ga
kaa ni do zama ni m'i fundey hallasi. 21Ma konda ni banda ŋwaari dumi kulu
kaŋ ga ŋwa mo k'i margu ni do. A ga ciya nin d'ey kulu se ŋwaari.» 22Yaadin
mo no Nuhu te. Haŋ kaŋ Irikoy ci a se kulu, a n'a te.

7 Rabbi ne Nuhu se: «Ma kaa, nin da ni windi borey kulu, ka furo hiyo ra,
zama ay di ni ya adilante no *ay jine* zamana woone borey game ra. 2Ni ma
sambu alman halalantey kulu ra, ka kond'ey iyye-iyye, alboro nda wayboro.
Alman kulu kaŋ si halal mo, ni ma kand'ey ihinka-hinka, alboro nda wayboro.
3Beene curey mo, ma kand'ey iyye-iyye, alboro nda wayboro, k'i dumey hallasi
nda fundi ndunnya kulu ra. 4Zama ne ka koy jirbi iyye, ay ga naŋ hari ma kaa
ndunnya boŋ zaari waytaaci nda cin waytaaci. Fundikooni kulu kaŋ ay te mo,
ay g'a tuusu ka kaa ndunnya fando boŋ.»

5Nuhu binde te mate kulu kaŋ Rabbi ci nga se.

6Nuhu gonda jiiri zangu iddu waato kaŋ tunfaana haro te ndunnya boŋ.
7Nuhu nda nga wando, da nga izey da izey wandey, i kulu furo hiyo ra tunfaana
haro sabbay se. 8Alman halalantey ra da almaney kaŋ si halal, da curey, da hay
kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ, 9i kulu furo ihinka-hinka Nuhu do hiyo ra,
alboro nda wayboro, mate kaŋ cine Irikoy ci Nuhu se.

10Jirbi iyye banda, kala tunfaana haro go, a kaa ndunnya boŋ. 11Nuhu jiiri
zangu iddanta ra, a handu hinkanta, a zaari way cindi iyyanta hane no laabo ra
haro zotti, beene batama daabirjo mo fiti. 12Hari soobay ka kaŋ laabo boŋ zaari
waytaaci nda cin waytaaci.

13Zaaro din kaŋ Nuhu furo hiyo ra da Sem da Ham da Zafetu kaŋ yaŋ ga ti
Nuhu izey, da Nuhu wando d'a ize arey wande hinza, i kulu furo care banda.
14Ngey nda ganji hamey kulu ngey dumey boŋ, da kwaara alman dumi kulu
ngey dumey boŋ, da ganda birantey kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ, da beene
curey kulu ngey dumey boŋ, da hay kulu kaŋ gonda fata ngey dumey boŋ, 15i furo
Nuhu do hiyo ra ihinka-hinka – ham dumi kulu kaŋ gonda fundi ga fulanzam.
16I furo, alboro nda wayboro, hamey kulu ra, danga mate kaŋ cine Irikoy ci
Nuhu se. Waato din gaa Rabbi na hiyo meyo daabu a boŋ, a ra haray.

17Tunfaana haro go ndunnya boŋ jirbi waytaaci, haro tonton mo, kal a na
hiyo sambu hala beene ndunnya boŋ. 18Haro tonton gumo, a baa mo ndunnya

boŋ. Hiyo goono ga doy haro boŋ. 19Haro soobay ka tonton gumo-gumo hal a
na tondi kuukey kulu kaŋ yaŋ go beene batama cire daabu. Haro n'i kulu gon.
20Haro furo ka tondi beerey kulu gon kal a to kambe kar way cindi gu. 21Ham
kulu kaŋ ga nyooti ndunnya boŋ mo kulu bu. Beene curey kulu bu, ngey nda
kwaara almaney, da ganji hamey, da hay kulu kaŋ ga ganda biri laabo boŋ da
borey kulu. 22Hay kulu kaŋ ga fulanzam, kaŋ gonda fundi fulanzama nga niine
funey ra, kaŋ go no mo laabu koga boŋ, i bu. 23Fundi kulu kaŋ go ndunnya boŋ
halaci: borey da alman dumi kulu da ganda birante kulu da beene curey, i n'i
kulu tuusu ka kaa ndunnya boŋ. Nuhu nda fundikooney kaŋ yaŋ go a banda
hiyo ra hinne no ka cindi.

24Tunfaana hin ndunnya hal a to jirbi zangu nda waygu.

8 Irikoy fongu Nuhu nda ganji hamey da kwaara almaney kulu kaŋ yaŋ go a
banda hiyo ra. Irikoy na haw fo daŋ a ma faaru ndunnya boŋ, hala haro ye.
2A na ganda harey da beene daabirjo lutu, a na beene haro mo gaay. 3Haro mo
soobay ka zabu ka fun laabo boŋ waati kulu. Jirbi zangu nda waygo banda haro
zabu ndunnya boŋ. 4Handu iyyanta, zaari way cindi iyyanta hando ra no hiyo
fandi Ararat tondey boŋ. 5Haro soobay ka zabu waati kulu hala handu wayanta.
Handu wayanta zaari sintina ra, tondey boŋey sintin ka bangay.

6A go no, jirbi waytaaci banda, kala Nuhu na daabirjo kaa finetaro kaŋ a te
hiyo ra gaa. 7A na gaaru fo taŋ kaŋ soobay ka windi-windi kala haro koogu
ndunnya boŋ. 8A na koloŋay fo mo taŋ, zama nga ma di hala haro kulu fun
laabo boŋ. 9Amma koloŋa mana du nangu kaŋ ga zumbu. A ye ka kaa Nuhu do
hiyo ra, zama haro go no ndunnya fando kulu boŋ. Kala Nuhu na nga kambe
salle k'a candi ka daŋ nga do hiyo ra.

10A ye ka batu jirbi iyye fo, a na koloŋa taŋ koyne a ma fun hiyo ra.
11Koloŋa ye ka kaa a do wiciri kambo ra. Kal a kande zeytun* kobto fo nga
meyo ra kaŋ a kosu. Woodin gaa no *Nuhu* bay kaŋ haro kulu dandi ka fun laabo
boŋ. 12A goro koyne jirbi iyye, a na koloŋa taŋ. A mana ye ka kaa Nuhu do
koyne. 13A go no mo, Nuhu jiiri zangu iddu nda afo ra, handu sintina zaari
sintina ra, kala harey koogu ka fun laabo boŋ. Nuhu na hiyo daabirjo kaa. A
guna, a di kaŋ laabo batama goono ga koogu. 14Handu hinkanta, a jirbi waranka
cindi iyyanta ra, laabo koogu gumo.

Irikoy alkawlo kaŋ a sambu tunfaana banda

15Irikoy salaŋ Nuhu se ka ne: 16«Ma fatta hiyo ra, nin da ni wando da ni ize
arey da ngey wandey ni banda. 17Ma fundikooney kulu kaŋ yaŋ go ni banda mo
fattandi: curey da almaney da gande birantey kulu kaŋ yaŋ ga ganda biri laabo
boŋ. I ma hay ka te ize boobo ka tonton laabo boŋ.»

18Nuhu binde fatta, nga nda nga izey da nga wando da izey wandey care
banda. 19Alman kulu, da ganda birante kulu, da curo kulu, da haŋ kaŋ ga ganda
biri laabo boŋ fatta hiyo ra, ngey dumey boŋ.

20Nuhu na sargay* feema te Rabbi se. A suuban alman halalantey kulu ra, da
curo hanantey kulu ra mo. A n'i sarga k'i ton feema boŋ. 21Kala Rabbi maa haw

kaana. Rabbi ne nga bina ra: «Ay si ye ka laabo laali koyne boro sabbay se, zama boro bine fonguyaŋ, ilaalo no za a zankatara gaa. Ay si ye mo ka hay kulu kaŋ ga funa kar, mate kaŋ ay jin ka te din.

22Waati kulu kaŋ ndunnya go no mo,
burjina nda heemar, hargu nda fufule,
kaydiya nda jaw, cin da zaari si jaŋ ka te.»

9 Irikoy na Nuhu nda nga izey albarkandi ka ne i se: «Araŋ ma ize boobo hay. Araŋ ma baa ka tonton, ka ndunnya toonandi. **2**Araŋ humburkuma d'araŋ joota ga ndunnya ganji hamey kulu di, da beene curey kulu mo da hay kulu kaŋ ga nyooti ndunnya boŋ, da teeku ra ham kulu. Ay n'i daŋ araŋ kambe ra. **3**Hay kulu kaŋ ga ganda biri, kaŋ gonda fundi mo ga ciya araŋ se ŋwaari. Ay na ikulu no araŋ se, mate kaŋ cine ay jin ka kobto kulu no araŋ se.

4Kala day, ham da nga fundo, kaŋ ga ti a kuro, woodin wo araŋ ma s'a ŋwa. **5**Daahir, ay g'araŋ fundey kuro ceeci araŋ do, ay g'a ceeci alman kulu do, da boro kulu do mo. Boro kulu nya-ize kambe ra mo no ay ga boro kuri ceeci.

6Boro kulu kaŋ na boro kuri mun,
boro kambe do no i g'a kuro mun,
zama Irikoy himando ra no a na boro te.

7Araŋ mo, kal araŋ ma ize boobo hay. Araŋ ma tonton, araŋ ma daaru ndunnya ra ka hay ka baa a ra.»

8Irikoy salaŋ Nuhu nda nga izey kaŋ go a banda se ka ne: **9**«A go, ay bumbo, ay g'ay alkawlo tabbatandi araŋ d'araŋ banda se, **10**da fundikooney kulu kaŋ go araŋ banda se, ngey: curey da kwaara almaney da ganji hamey kulu kaŋ go ndunnya ra araŋ banda, danga wo kulu kaŋ ga fatta hiyo ra, ndunnya fundikooney kulu. **11**Ay g'ay alkawlo tabbatandi araŋ se, kaŋ ay si ye ka fundi kulu tuusu nda tunfaana haro. Tunfaana si ye ka te kaŋ ga ndunnya halaci mo koyne.»

12Irikoy ne mo: «Alkawlo kaŋ ay ga sambu in d'araŋ game ra, da in da fundikooney kulu kaŋ go araŋ banda mo game ra hala zamaney kaŋ sinda me, a seeda neeya: **13**Ay n'ay sajeera daŋ beene buru ra. A ga ciya in da ndunnya game ra alkawlo seeda. **14**A ga ciya mo, saaya kaŋ ay ga kande beene hirriyaŋ ndunnya boŋ, boro ga di sajeera hirriyaŋo ra. **15**Ay mo ga fongu ay alkawlo kaŋ go in d'araŋ da baafuna basikoy kulu mo game ra. Hari si ye ka te tunfaana ka fundi kulu halaci koyne. **16**Sajeera ga goro hirriyaŋo ra. Ay g'a guna mo hal ay ma fongu alkawlo kaŋ ga duumi kaŋ go Irikoy da baafuna basikoy kulu game ra ndunnya boŋ.»

17Irikoy ne Nuhu se: «Woodin no ga ti alkawlo kaŋ ay tabbatandi din se seeda, in da fundi kulu kaŋ go ndunnya boŋ game ra.»

18Nuhu izey binde kaŋ yaŋ fun hiyo ra ga ti Sem da Ham da Zafetu. Ham no ga ti Kanaana baaba. **19**Boro hinza din no ga ti Nuhu izey. Borey din banda no say-say ndunnya kulu ra.

Nuhu kokor banda baaro

20 Nuhu sintin ka far, hala mo a na reyzin* kali fo tilam. 21 A haŋ duvaŋo*
gaa, kal a bugu. A go nga kuuru fuwo ra gaa-koonu. 22 Kala Ham, Kanaana
baabo, di nga baaba koonu. A ci nga nya-ize hinka kaŋ yaŋ go taray se. 23 Kala
Sem da Zafetu na kunta fo sambu ka dake ngey boro hinka jasey gaa, i soobay
ka dira banda-banda. I na ngey baabo gaa-koono daabu. I moy go ga banda
guna hal i mana di ngey baabo gaa-koono.
24 Nuhu mo, waato kaŋ a mo hay, duvaŋo* kaŋ a haŋ din n'a taŋ, a bay mo
haŋ kaŋ no nga koda te nga se, 25 kal a ne:

«Kanaana ga ciya laalante.
bannyey bannya no a ga ciya nga nya-izey se.»

26 A ne koyne:

«I ma Rabbi Irikoy, Sem wano, sifa. Kanaana ma ciya Sem se
bannya. 27 Irikoy ma Zafetu yulwandi, a ma goro Sem kuuru fuwey ra.
Kanaana ma ciya a se bannya.»

28 Tunfaana haro banda Nuhu goro jiiri zangu hinza nda waygu. 29 Nuhu
jirbey kulu mo, jiiri zangu yagga nda waygu no, gaa no a bu.

Nuhu banda

10 Nuhu izey, Sem da Ham da Zafetu bandey neeya: i na izeyaŋ hay i se
tunfaana banda.

2 Zafetu izey neeya: Gomer da Magog da Maday da Yaban da
Tubal da Mesek da Tiras.
3 Gomer izey mo neeya: Askenazu da Rifat da Togarma.
4 Yaban izey mo neeya: Elisa nda Tarsis da Cittancey da Dodanancey.

5 I gaa no teeku me gaa borey fun, afo kulu ngey laabey ra, i kulu nda
ngey ciiney, ngey dumey boŋ, ngey kundey ra.

6 Ham izey mo neeya: Kus da Mizrayim da Put da Kanaana.
7 Kus izey mo: Seyba nda Habila nda Sabta nda Ra-Amma nda
Sabteka. Ra-Amma izey mo Seba nda Dedan no.
8 Kus na Nimrudu hay. Nga no ka sintin ka te bonkooni ndunnya ra,
9 gaw gaabikooni mo no Rabbi jine. Woodin se no i ga ne:
«Gaw gaabikooni no Rabbi jine, danga Nimrudu cine.»
10 A koytara sintina ga ti Babila* nda Ereku nda Akkadu, da
Kalne, kaŋ yaŋ go Sinar laabo ra. 11 Laabo din ra no a fun ka koy Assiriya. A
na Ninawiya cina, da Rehobot kwaara da Kala 12 da Rese, nga ga ti gallu
bambata din kaŋ go Ninawiya nda Kala game ra.
13 Mizrayim na Ludancey hay, da Anamancey, da Lehabancey, da

Neftuhancey, **14**da Patrusancey, da Kasluhancey (kaŋ yaŋ gaa
Filistancey fun), da Kaftorancey mo.
15Kanaana na Sidon hay, a hay-jina nooya, da Hetu, **16**da Yebusancey
da Amorancey da Jirgasancey, **17**da Hibancey da Arkancey da Sinancey **18**da
Arbadancey da Zemarancey da Hamatancey mo.
Woodin banda no Kanaanancey kundey daaru. **19**Kanaanancey hirro ga tun
Zidon haray, da ni ga koy Gerar haray, kala ma koy Gaza, ka gana Saduma
haray da Gomorata nda Adma da Zeboyim, ka koy to hala Laka mo.
20Ham izey nooya, ngey kundey boŋ, ngey ciiney boŋ, ngey laabey ra, ngey
dumey boŋ.

21Zafetu beere Sem, kaŋ nga no ga ti Heber izey kulu baaba, i na izeyaŋ hay
a se.
22Sem izey neeya: Elam da Asura da Arpaksadu nda Ludu nda Aram.

23Aram izey neeya: Uz da Hul da Geter da Masa.
24Arpaksadu na Sela hay, Sela mo na Heber hay.
25I na ize hinka hay Heber se. Afa maa ga ti Peleg, zama a jirbey ra no i
na ndunnya fay-fay. A nya-izo mo maa Yoktan.
26Nga mo na Almodadu hay, da Selet da Hazar-Mabet da Yera **27**da
Hadoram da Uzal da Dikla **28**da Obal da Abimayel da Seba, **29**da Ofir da Habila
nda Yobab. Borey din yaŋ kulu Yoktan izeyaŋ no. **30**I nangorayey mo, za Mesa
no kala boro ma koy Sefar haray, wayna funay haray tondi kuuku no.
31Woodin yaŋ no ga ti Sem izey i kundey d'i ciiney boŋ, i laabey ra, d'i
dumey boŋ.
32Nuhu izey kundey nooya, i banda-bandey boŋ, i laabey ra. Ngey din gaa no
dumey fun ka fay-fay ndunnya ra tunfaana banda.

Babila da cinari kuuko

11 Ndunnya kulu binde, i deene fo, ciyaŋ folloŋ mo. **2**A go mo, waato kaŋ
i goono ga dira ka koy wayna funay haray, kal i di batama fo Sinar
laabo ra. I goro noodin mo.
3Kal i ne care se: «Iri ma koy ka fareeje kar k'i ton hal a ma boori gumo.»
Fareejey binde te i se tondi, botogo mo te i se siminti. **4**I ne: «Iri ma koy ka
kwaara fo da cinari kuuku fo mo cina, kaŋ a boŋo ga to hala beena gaa. Iri ma
te iri boŋ se maa hala iri ma si say-say ndunnya kulu ra.»
5Rabbi binde zumbu zama nga ma gallo guna, da cinaro kaŋ Adam-izey cina.
6Rabbi binde ne: «Guna i go dumi folloŋ, i deene fo mo. Hari kaŋ i sintin ka te
neeya. Hay kulu si no mo kaŋ ga mongo i se haŋ kaŋ i ga miila ngey ma te ra.
7Iri ma zumbu k'i deeney diibi, i ma si faham da care sanni.»
8Yaadin no Rabbi n'i tunandi nd'a noodin, k'i say-say nangey kulu ndunnya
ra, hal i fay da gallo cinayaŋo. **9**Woodin sabbay se no i n'a maa daŋ Babila*,
zama noodin no Rabbi na ndunnya kulu deeney diibi. Noodin mo no Rabbi n'i
say-say ndunnya kulu ra.

Sem dumo ka koy Ibrahim gaa

10 Sem bandey neeya:

Sem te jiiri zangu, gaa no a na Arpaksadu hay tunfaana haro banda jiiri
hinkanta ra. 11 Arpaksadu hayyaŋ banda koyne Sem te jiiri zangu gu. A na
izeyaŋ hay, alboro nda wayboro.

12 Arpaksadu te jiiri waranza cindi gu, gaa no a na Sela hay. 13 Sela hayyaŋ
banda koyne Arpaksadu te jiiri zangu taaci nda ihinza. A na izeyaŋ hay, alboro
nda wayboro.

14 Sela te jiiri waranza, gaa no a na Heber hay. 15 Heber hayyaŋ banda mo,
Sela te jiiri zangu taaci nda ihinza. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro.

16 Heber mo te jiiri waranza cindi taaci, gaa no a na Peleg hay. 17 Peleg
hayyaŋ banda mo Heber te jiiri zangu taaci nda waranza. A na izeyaŋ hay,
alboro nda wayboro.

18 Peleg mo te jiiri waranza, gaa no a na Rehu hay. 19 Rehu hayyaŋ banda
Peleg te jiiri zangu hinka nda yagga. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro.

20 Rehu te jiiri waranza cindi hinka, gaa no a na Serug hay. 21 Serug hayyaŋ
banda mo, Rehu te jiiri zangu hinka nda iyye. A na izeyaŋ hay, alboro nda
wayboro.

22 Serug mo te jiiri waranza, gaa no a na Nahor hay. 23 Nahor hayyaŋ banda
mo Serug te jiiri zangu hinka. A na izeyaŋ hay, alboro nda wayboro.

24 Nahor mo te jiiri waranka cindi yagga, gaa no a na Tera hay. 25 Tera
hayyaŋ banda mo Nahor te jiiri zangu nda iway cindi yagga. A na izeyaŋ hay,
alboro nda wayboro.

26 Tera mo te jiiri wayye, gaa no a na Abram da Nahor da Haran hay.

27 Tera baarey neeya: Tera na Abram da Nahor da Haran hay. Haran mo na
Lotu hay. 28 Haran jin ka bu nga baaba Tera se, laabo kaŋ ra i n'a hay, kaŋ ga ti
Ur kwaara Kaldancey laabo ra. 29 Abram da Nahor mo na wandeyaŋ sambu.
Abram wando maa ga ti Saray. Nahor wando mo maa Milka, Haran ize way fo
no. Haran no ga ti Milka da Iska mo baaba. 30 Amma Saray wo waygunu no, a
sinda ize.

31 Tera mo na nga izo Abram da nga haama Lotu Haran izo sambu, da nga
anzura Saray (sanda nga izo Abram wando nooya). A kond'ey nga banda ka fun
Ur Kaldancey laabo ra, zama ngey ma koy Kanaana laabu. I to Haran kwaara, i
binde goro noodin.

32 Tera jirbey jiiri zangu hinka nda igu no. Tera bu mo Haran ra.

Irikoy na alkawli sambu Abram se

12 Amma Rabbi jin ka ne Abram se: «Ma fatta ni laabo ra, ni dumey ra,
da ni baaba windo ra mo, ka koy laabo kaŋ ay ga cabe ni se ra.

2 Ay ga kunda bambata te ni do,
ay ga ni albarkandi,
ay ga ni maa beerandi,
ay ga naŋ ni ma ciya albarka hari.

3Borey kaŋ yaŋ ga albarka gaara ni se,
ay wo g'i albarkandi.
Bora kaŋ ga ni laali mo, ay g'a laali.
Ni do mo no ndunnya kundey kulu
ga du albarka.»

4Abram binde koy, danga mate kaŋ cine Rabbi ci nga se, Lotu mo koy a banda. Abram gonda jiiri wayye cindi gu saaya kaŋ a fun Haran kwaara. 5Abram na nga wando Saray sambu, da nga beere izo Lotu, da ngey arzaka kulu kaŋ i margu, da fundikooney kaŋ i du Haran ra. I binde dira zama ngey ma koy Kanaana laabo ra. I kaa mo Kanaana laabo ra.

6Abram na laabo gana ka koy hala Sekem ra, hala Moore wane shen* tuuri-nyaŋo do. Kanaanancey mo go laabo din ra saaya din. 7Kala Rabbi bangay Abram se ka ne: «Ni banda bora se no ay ga laabo wo no.» Abram na sargay feema fo cina Rabbi se noodin naŋ kaŋ a bangay Abram se.

8A tun noodin ka gana ka koy hala tondo kaŋ go Betel se wayna funay haray din do. A na nga kuuru fuwo sinji noodin. Betel go a se wayna kaŋay haray, Ayi mo go wayna funay haray. Noodin mo a na sargay feema fo cina Rabbi se. A ce Rabbi maa boŋ mo. 9Abram binde soobay ka dira ka koy Negeb* haray.

Abram Misira laabu koyyaŋo

10Kala haray fo te laabo din ra. Abram mo zulli ka koy Misira, zama nga ma yawtaray goray te noodin, zama hara kankam gumo laabo ra. 11A go no mo, waato kaŋ a maan ka furo Misira laabo ra, a ne nga wando se: «Guna. Ay bay kaŋ ni ya wayboro sogo no. 12A ga ciya binde, da Misirancey di nin, i ga ne: ‹A wande no.› Ngey mo g'ay wi, amma i ga ni naŋ da fundi. 13Ay ga ni ŋwaaray, ma ne ni ya ay wayme no, zama ay ma goro baani ni sabbay se. Ay fundo ma funa mo ni sabbay se.»

14A go no, waato kaŋ Abram to Misira laabo ra, kala Misirancey di kaŋ waybora ga boori gumo. 15Firawna* faadancey di a. I soobay k'a sifayaŋ te Firawna jine, hal i na waybora sambu ka kond'a Firawna windo ra. 16Nga mo na gomni te Abram se waybora sabbay se. A du haw da feejiyaŋ da farka binji da bannya da koŋŋayaŋ, da farka nya da yoyaŋ.

17Amma Rabbi na Firawna nda nga windo kulu taabandi da balaaw bambata yaŋ, Abram wande Saray sabbay se. 18Firawna mo na Abram ce ka ne: «Ifo no ni te ay se wo? Ifo se no ni mana ci ay se kaŋ ni wande no? 19Ifo se no ni ne ni wayme no, hal ay n'a sambu a ma ciya ay se wande? Sohõ binde, ni wando neeya. M'a sambu ka ni diraw te.» 20Firawna mo na boroyaŋ lordi* a boŋ. Ngey mo na Abram da nga wando da hay kulu kaŋ go a se dum.

Abram da Lotu fayyaŋo

13 Abram binde tun Misira laabo ra ka koy Negeb* laabu, nga nda nga wando da hay kulu kaŋ go a se, da Lotu mo ngey banda. 2Abram gonda alman boobo nda nzarfu nda wura.

3A tun Negeb ka tonton dirawo gaa kala Betel, naŋ kaŋ a kuuru fuwo goro za
sintina, Betel da Ayi game ra, 4nango kaŋ sargay feema* kaŋ a sinji waato din
go. Noodin mo Abram ce Rabbi maa boŋ.
5Lotu mo, kaŋ goono ga dira Abram banda gonda feeji kuru nda haw wane
yaŋ da kuuru fuyaŋ. 6Amma laabo din si wasa i se i ma goro care banda, zama
i arzakey ya iboobo no, hal i si hin ka goro nangu folloŋ. 7Kala yanje tun
Abram alman hawjiyey da Lotu alman hawjiyey game ra. Jirbey din mo
Kanaanancey da Perizancey goono ga goro laabo din ra.
8Kala Abram ne Lotu se: «Ay ga ni ŋwaaray, kakaw ma si bara in da nin
game ra, wala ay hawjiyey da ni hawjiyey game ra, zama iri ya nya-izeyaŋ no.
9Manti laabo kulu ne ga daaru ni jine? Ay ga ni ŋwaaray, naŋ iri ma fay. Da
kambe wow no ni ga sambu, ay wo, ay ga gana kambe ŋwaari haray. Da kambe
ŋwaari mo no ni ga koy, ay wo ga koy kambe wow haray.»
10Kala Lotu guna nga windanta. A di Urdun* isa batama kulu. A go, nangu
tayo no nango kulu, zama Rabbi mana Saduma nda Gomorata halaci jina. A ga
hima Rabbi kalo cine, danga Misira laabo cine no, ka koy to Zowar haray. 11Lotu
na Urdun batama kulu suuban nga boŋ se. Woodin banda Lotu dira ka koy
wayna funay haray, i binde fay da care. 12Abram goro Kanaana laabo ra. Lotu
mo goro batama birney ra, ka nga kuuru fuwo sinji Saduma haray. 13Amma
Saduma borey ya boro laaloyaŋ no, zunubikooniyaŋ mo no gumo Rabbi jine.

Irikoy alkawlo tabbat

14Waato kaŋ Lotu dira a do, Rabbi ne Abram se: «Ma ni boŋ sambu sohõ, za
nango kaŋ ni go, ka guna azawa nda dandi kambe nda wayna funay da wayna
kaŋay haray. 15Zama laabo kaŋ ni goono ga di, ay g'a kulu no ni se da ni banda
se, hal abada. 16Ay ga ni banda ciya sanda ganda laabo cine, baayaŋ se, hal a ga
ciya, da boro ga hin ka ganda laabu gurayzey kabu, kulu ni banda mo ga kabu.
17Tun ka dira laabo ra, a kuuyaŋo me d'a tafayyaŋo me, zama ay g'a no ni se.»
18Saaya din ra Abram na nga kuuru fuwo dagu ka koy ka goro Mamre tuuri
nyaŋey do, wo kaŋ yaŋ go Hebron haray. Noodin mo a na sargay feema fo
cina Rabbi se.

14 A go no, zamana kaŋ ra Amrafel gonda Sinar koytaray, Ariyoku mo,
nga no ga ti Ellasar koyo, Sedorlawomer mo, nga no ga ti Elam koyo,
Tidal mo, nga no ga ti Goyim koyo, 2kal i na wongu te da Saduma koyo Bera,
da Gomorata koyo Birsa, da Adma koyo Sinab, da Zeboyim koyo Semeber, da
Bela kwaara koyo mo, kaŋ ga ti Zowar kwaara. 3Woodin yaŋ kulu no ka te me
folloŋ. I kaa ka margu Siddim gooro ra (Ciiri Teeko nooya). 4Jiiri way cindi
hinka no i na Sedorlawomer gana, amma jiiri way cindi hinzanta i murte a gaa.
5Jiiri way cindi taacanta ra mo Sedorlawomer kaa, nga nda koyey kaŋ yaŋ go
a banda. I na Refayimyaŋ kar Aserotu-Karnayim ra, da Zuzim borey mo kaŋ
yaŋ go Ham laabo ra, da Emim borey kaŋ yaŋ go Sebe Ciriyat-Ayim ra, 6da
Horiyancey kaŋ yaŋ go Seyir tondo ra, ka koy hala El Paran, kaŋ go ganjo me
gaa. 7I goono ga ye ka kaa, kal i koy En-Mispota, kaŋ ga ti Kades. I na
Amalekancey kawyey kar, da Amorancey kaŋ goro Hazazon-Tamar ra mo.

8Saduma nda Gomorata nda Adma da Zeboyim da Bela, kaŋ ga ti Zowar, i
kulu koyey fatta ka wongu nd'ey Siddim gooro ra, **9**ka gaaba nda Elim koyo
Sedorlawomer, da Goyim koyo Tidal, da Sinar koyo Amrafel, da Ellasar koyo
Ariyoku, koy taaca kaŋ gaaba nda koy guwo nooya. **10**Amma Siddim gooro ga to
da gudron guusuyaŋ. Saduma koyo da Gomorata koyo zuru ka kaŋ i ra. Borey
kaŋ yaŋ cindi mo zuru ka koy tondi beerey ra. **11**I na Saduma nda Gomorata
arzakey kulu ku, hala nd'i hindoonayey ka ngey diraw te. **12**I konda Lotu mo,
Abram beere izo kaŋ go Saduma nda goray, d'a arzaka kulu ka ngey diraw te.
13Kala boro fo kaŋ du ka yana koy ka ci Ibraniyanca Abram se. A goono ga goro
Amoranca Mamre tuuri-nyaŋey do haray, Eskol da Aner nya-ize no. I gonda amaana
nda Abram. **14**Abram mo, waato kaŋ a maa i na nga nya-izo di, kal a na wongu jinay
no nga borey kaŋ yaŋ ga waani se, i boro zangu hinza nda iway cindi ahakku kaŋ a
windo ra no i n'i kulu hay. I zuru ka koyey din banda gana kal i to Dan. **15**Cino ra
binde a na nga borey fay-fay, nga nda nga goy-teerey, i m'i kar. A n'i gana ka koy to
hala Hoba, kaŋ go Damaskos se kambe wow haray. **16**A ye ka kaa, a kande arzakey
kulu. A kande nga nya-izo Lotu mo, da nga arzakey, da wayborey da boro cindey.
17Saduma koyo mo fatta zama nga m'a kubay, saaya kaŋ Abram zaamakoy
kaa ka fun Sedorlawomer da koyey kaŋ yaŋ go a banda hamnayyaŋo do. I
kubay Sabe gooro ra kaŋ ga ti Bonkooni Gooro.
18Salim kwaara bonkoono Malcizadaka mo fatta nda buuru nda duvan*. Nga
ga ti Irikoy, Beeray-Beeri-Koyo wane alfaga. **19**A na Abram albarkandi ka ne:

«Albarkante no Abram
Irikoy Beeray-Beeri-Koyo do,
nga kaŋ beene nda ganda ya a wane yaŋ no.
20I ma Irikoy Beeray-Beeri-Koyo sifa mo,
nga kaŋ na ni ibarey daŋ ni kambe ra.»

Abram mo n'a no hay kulu zakka. **21**Saduma koyo ne Abram se: «Ni m'ay no
borey, amma arzakey, ni m'i gaay ni boŋ se.»
22Amma Abram ne Saduma koyo se: «Ay jin k'ay kambe sambu Rabbi
Irikoy, Beeray-Beeri-Koyo gaa, beene nda ganda Koyo. **23**Ay si hay kulu ta ni
gaa, baa silli borro fo ka koy baa taamu korfo fo me, wala hay kulu kaŋ ga ti ni
wane, zama ni ma si ne nin no ka Abram arzakandi. **24**Kala day, haŋ kaŋ zankey
da borey kaŋ yaŋ koy ay banda ŋwa. Aner da Eskol da Mamre mo, naŋ i ma
sambu ngey baa.»

Irikoy na ize alkawli sambu Abram se

15 Woodin banda Rabbi sanno kaa Abram do bangandiyaŋ ra, ka ne:

«Ya Abram, ma si humburu.
Ay no ga ti ni koray
da ni alhakku bambata.»

2Abram binde ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ifo no ni g'ay no, za kaŋ ay goono
ga fatta neewo ize si. Bora kaŋ g'ay windo tubu mo, nga ga ti Eliyezar
Damaskos bora.» 3Abram ne koyne: «A go, ni man'ay no banda. Guna mo, boro
fo kaŋ i hay ay windo ra, nga no g'ay tubu.»
4Kala Rabbi sanno kaa a do ka ne: «Bora din si ciya ni tubuko bo, amma
boro fo kaŋ ga fun ni hayyaŋo ra, nga no ga ni tubu.» 5Irikoy n'a kaa taray ka
ne: «Sohõ ma guna beene haray ka handariyayzey kabu, da ni ga hin k'i
lasaabu.» A ne Abram se koyne: «Yaadin no ni banda ga ciya.»
6Abram binde na Rabbi cimandi, Rabbi mo na woodin lasaabu a se
adilitaray.
7Rabbi ne a se koyne: «Ay ga ti Rabbi kaŋ fun da nin Ur kaŋ go Kaldancey
laabo ra, zama ay ma ni no laabo wo, ni m'a tubu.»
8Abram ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ifo gaa no ay ga bay kaŋ ay g'a tubu?»
9Rabbi ne a se: «Ma haw zan fo kaŋ gonda jiiri hinza sambu ay se, da hincin
nya fo kaŋ gonda jiiri hinza, da feeji gaaru fo kaŋ gonda jiiri hinza, da koloŋay
fo da tantabal ize fo.»
10Kal a na hayey din kulu ceeci. A n'i fay bindey ra, a na farsimi fo kulu jisi
nga cala jarga, amma a mana curey fay. 11Saaya kaŋ curey kaŋ ga ham ŋwa yaŋ
kaa ka zumbu hamey boŋ, Abram n'i gaaray.
12Saaya kaŋ wayna goono ga kaŋ mo, jirbi tiŋo fo na Abram di. Guna mo,
kubay bambata humburkumay kaa a gaa. 13Rabbi ne Abram se: «Ma bay kaŋ
daahir no ni banda ga yawtaray goray te laabu kaŋ manti i wane ra, ka may i se.
I g'i taabandi mo jiiri zangu taaci. 14Dumo kaŋ se i ga may din mo, ay g'a ciiti,
kokor banda mo i ga fatta ka kande duure boobo. 15Amma nin wo, baani ra no ni
ga dira ka ye ni kaayey do. Zeenay hanno ra mo no i ga ni fiji. 16Zamana taacanta
ra mo i ga ye ka kaa nango wo ra, zama Amorancey laala mana kubay jina.»
17A go no, waati kaŋ wayna kaŋ hala kuba furo, kala feema kaŋ go ga te dullu
nda danji beeleyaŋ mo gana ham farsimey game ra. 18Hano din hane no Rabbi na
alkawli sambu Abram se ka ne: «Ni banda se no ay na laabo wo no, za Misira isa
gaa kal a ma koy isa beero gaa, kaŋ ga ti Ufratis isa. 19Kenancey da Kenizancey
da Kadmonancey da Hittancey, 20da Perizancey da Refayim borey, 21da
Amorancey da Kanaanancey da Jirgasancey da Yebusancey waney nooya.»

Isumeyla hayyaŋo

16 Amma Abram wando Saray mana ize hay a se. A gonda koŋŋo fo kaŋ
Misirance no, kaŋ a maa ga ti Hajaratu. 2Saray ne Abram se: «Guna,
Irikoy n'ay ganji hayyaŋ. Ay ga ni ŋwaaray, ma margu nd'ay koŋŋa. Hambara
ay ga du izeyaŋ a do.»
Abram mo maa Saray sanno. 3Kal Abram wando Saray na nga koŋŋa
Misiranca Hajaratu sambu ka no nga kurnyo Abram se, a ma ciya a se wande.
Waato din Abram to jiiri way Kanaana laabo ra da goray. 4A margu nda
Hajaratu, nga mo te gunde.
Saaya kaŋ a di nga te gunde, kal a donda nga koyo Saray. 5Saray ne Abram
se: «Ay taalo go ni boŋ. Ay na ni no ay koŋŋa ni gande ra. Nga mo, waato kaŋ a

te gunde, ay ciya a se donda-caray hari. Rabbi ma ciiti in da nin game ra.»
6Amma Abram ne Saray se: «Ni koŋŋa go ni kambe ra. Kala ni ma te a se haŋ kaŋ ni ga ba.» Saray mo n'a kankam gumo hal a zuru a se.
7Rabbi malayka mo n'a gar, a go hari-mo fo jarga ganjo ra. Hari-mwa din go Sur fonda gaa. **8**A ne: «Hajaratu, Saray koŋŋa, man ni fun? Man no ni ga koy?»
A ne: «Ay zuru no ay koyo Saray se.»
9Rabbi malayka ne a se: «Ma ye ni koyo do ka ni boŋ ye a se ganda k'a gana.» **10**Rabbi malayka ne a se koyne: «Ay ga naŋ ni banda ma ize boobo hay, hal i si hin k'i kabu baayaŋ se.»
11Rabbi malayka ne a se koyne:

«Guna, ni go da gunde.
Ni ga ize aru fo hay mo
kaŋ ni g'a maa daŋ Isumeyla,
zama Rabbi di ni taabo.
12Nga mo, a ga hima
danga ganji farka borey game ra.
A kamba ga yanje nda boro kulu wane,
boro kulu kambe mo ga yanje nd'a.
A ga goro mo nga nya-izey jine.»

13Hajaratu na Rabbi kaŋ salaŋ nda nga din maa ce: Nin, Irikoy kaŋ go ga di ay. Zama a ne: «Ay wo, ay di boro kaŋ di ay neewo no?» **14**Woodin se no i ga ne dayo din se Beyer-Lahay-Roy *kaŋ a feerijo ga ti: Fundikoono kaŋ go ga di ay Dayo.* A go Kades da Bered game ra.
15Hajaratu na ize alboro hay Abram se. Abram na izo kaŋ Hajaratu hay nga se maa daŋ Isumeyla. **16**Abram to jiiri wahakku cindi iddu waato kaŋ Hajaratu na Isumeyla hay Abram se.

Dambanguyaŋ sintinay

17 Waato kaŋ Abram to jiiri wayga cindi yagga, Rabbi bangay Abram se. A ne: «Ay no ga ti Irikoy, Hina-Kulu-Koyo. Ni ma dira ay jine ka ciya toonante. **2**Ay mo, ay g'ay alkawlo daŋ in da nin game ra, ay ga ni tonton gumo mo.»
3Abram ye ganda ka ganda biri. Irikoy salaŋ a se koyne ka ne: **4**«Ay ya day, ay alkawlo go ni banda. Ni ga te kunda boobo se baaba. **5**I si ye ka ne ni se Abram koyne, amma ni maa ga ti Ibrahim, zama ay na ni daŋ ni ma ciya dumi boobo se baaba. **6**Ay ga naŋ ni ma ize boobo hay. Guna, ay ga kundayaŋ kaa ni gaa, bonkooniyaŋ mo ga fun ni gaa. **7**Ay g'ay alkawlo tabbatandi in da nin game ra, da ni banda mo se i zamaney kulu ra; alkawli no kaŋ ga duumi. Ay ga ciya ni Irikoyo, da ni banda wane mo. **8**Nin da ni banda, ay g'araŋ no laabo wo kaŋ ra ni goono ga yawtaray goray te, kaŋ ga ti Kanaana laabo kulu. A ma ciya araŋ wane hal abada, ay ma ciya i Irikoyo mo.»
9Irikoy ne Ibrahim se koyne: «Ni ya day, ni m'ay alkawlo gaay, nin da ni

banda hal i zamaney kulu ra. 10Ay sappa kaŋ go in da nin da ni banda game ra,
kaŋ araŋ ga gaay, nga neeya: i g'araŋ alboro kulu dambangu. 11Araŋ m'araŋ
jofolo kuurey dumbu, a ma ciya sappa kaŋ go in d'araŋ game ra din seeda.
12Araŋ alborayze kulu kaŋ to jirbi ahakku nda hayyaŋ, i g'a dambangu, ka koy
hal araŋ zamaney me, da boro kaŋ i hay ni windo ra no, wala boro kaŋ i day da
nooru yawey gaa, kaŋ manti ni dumi no. 13Alboro kulu kaŋ i hay ni windo ra,
da wo kaŋ i day da ni nooro, tilas kal i m'a dambangu. Ay sappa ga bara araŋ
gaahamey gaa; sappa kaŋ ga duumi no. 14Alboro kulu mo kaŋ i mana
dambangu nga jofolo kuuro gaa, fundi woodin i m'a waasu ka kaa nga jama ra.
A murte ay sappa gaa nooya.»

15Irikoy ne Ibrahim se koyne: «Ni wande Saray ciine ra mo: ni si ye ka ne a
se Saray koyne, amma a maa ga ciya Saharatu. 16Ay mo g'a albarkandi, ay ga ni
no ize a gaa. Daahir, ay g'a albarkandi. A ga ciya dumi boobo nya, jama
boobo bonkooniyaŋ mo ga fun a gaa.»

17Saaya din Ibrahim kaŋ ka ganda biri. A haaru nga bina ra ka ne: «I ga izeyaŋ
hay jiiri zangu ize gaa no? Saharatu binde, a go, jiiri wayga ize, nga mo ga hay?»
18Ibrahim binde ne Irikoy se: «Da ni yadda, ma naŋ Isumeyla ma funa ni jine.»

19Irikoy ne: «Abada! Ni wando Saharatu no ga ize alboro hay ni se. Nga mo,
ni g'a maa daŋ Isaka. Ay g'ay alkawlo tabbatandi a do, a ma ciya a se alkawli
kaŋ ga duumi, d'a banda mo se. 20Isumeyla se mo, ay maa ni adduwa. A go, ay
n'a albarkandi. Ay ga te mo a ma ize boobo hay, ay g'a tonton gumo. Bonkooni
way cindi hinka no a ga hay, ay g'a te kunda bambata mo. 21Amma ay alkawlo,
Isaka do no ay g'a tabbatandi, nga kaŋ Saharatu ga hay ni se yeesi mãsancine.»
22Kal a fay da sanno, Irikoy tun mo ka fay da Ibrahim.

23Waato din gaa, Ibrahim na Isumeyla sambu, da borey kaŋ yaŋ i hay a windo
ra mo, da boro kulu kaŋ a day da nga nooro, alboro kulu kaŋ go Ibrahim windo
ra. Zaaro din a n'i kulu dambangu i jofolo kuurey gaa, danga mate kaŋ cine Irikoy
ci a se. 24Ibrahim mo gonda jiiri wayga cindi yagga waato kaŋ i n'a dambangu
nga jofolo kuuro gaa. 25A izo Isumeyla mo gonda jiiri way cindi hinza waato kaŋ
i n'a dambangu nga jofolo kuuro gaa. 26Zaaro din ra no i na Ibrahim da nga izo
Isumeyla mo dambangu. 27A windo alborey kulu mo, ngey kaŋ i hay a se da
ngey kaŋ i day da nooru yawey gaa, i n'i kulu dambangu a banda.

Irikoy na Ibrahim kunfa

18 Rabbi bangay a se Mamre tuuri-nyaŋey do haray, waato kaŋ a goono
ga goro nga kuuru fuwo me gaa, zaari wayna korno waate. 2A na nga
boŋ sambu ka guna, kala boro hinza go ga kay a jine. Nga mo, saaya kaŋ a di
ey, a tun da zuray nga kuuru fuwo meyo gaa zama nga m'i kubay se. A sombu
hala ganda ka ne:

3«Ya ay Koyo, hala day ay du gaakuri ni do, ay ga ni ŋwaaray ma si bisa ka
fay da ay, ni bannya. 4Naŋ ay ma kande hari, araŋ m'araŋ cey nyun, araŋ ma
fulanzam mo tuuri nyaŋey cire. 5Ay mo, ay ma kande buuru kayna, araŋ m'araŋ
biney yeenandi. Waato din gaa araŋ ma bisa, zama woodin se no araŋ gana ay,
araŋ bannya do haray.»

I binde ne: «Ma te mate kaŋ ni ci din.»

6Kala Ibrahim furo nda waasi nga kuuru fuwo ra Saharatu do. A ne: «Kala ni ma muudu hinza hamni baano soola nda waasi, m'a diibi k'a ton buuru.»

7Ibrahim ye ka zuru ka koy kurey do. A na handayze hanno fo kaŋ ga baan di, k'a no bannya fo se. Nga mo n'a hanse nda waasi. **8**A na haw ji sambu mo, da wa gani da handayzo hamo kaŋ i hanse. A na ŋwaaro jisi i jine ka kay i jarga tuuri-nyaŋo cire. Ngey mo ŋwa.

9I ne a se: «Man no ni wande Saharatu go?»

A ne: «Nga neeya kuuru fuwo ra.»

10Rabbi ne: «Daahir, ay ga ye ka kaa ni do, yeesi alwaati woone cine ra. Guna mo, ni wando Saharatu ga du ize aru.»

Saharatu mo go kuuru fuwo ra haray, meyo gaa, Ibrahim banda, a goono ga maa. **11**Ibrahim da Saharatu binde zeen, i jiirey gooru, hala wayboro alaada ban Saharatu do. **12**Kala Saharatu haaru nga bina ra. A goono ga ne: «Ay zeena banda no ay ga du ndunnya kaani, kaŋ ay jine bora mo zeen?»

13Kala Rabbi ne Ibrahim se: «Ifo se no Saharatu goono ga haaru ka ne: ‹Hala daahir no ay kaŋ zeen ga ize hay?› **14**Hay fo go no kaŋ ga mongo ay, Rabbi se no? Yeesi alwaati toonanta ra ay ga ye ka kaa ni do. Saharatu mo ga ize aru hay.»

15Saaya din Saharatu ze ka ne: «Ay mana haaru bo!» (zama a go ga humburu).

Rabbi ne: «Abada, ni haaru ya!»

16Borey din binde tun noodin ka guna Saduma haray. Ibrahim mo koy i banda k'i dum. **17**Kala Rabbi ne: «Hayo kaŋ ay ga ba ka te, ay m'a tugu Ibrahim se no? **18**Kaŋ a go, daahir, Ibrahim ya dumi bambata gaabikooni no. Ndunnya dumey kulu mo ga du albarka a do. **19**Zama ay g'a bay, sanda a ga nga izey no lordi*, ngey nd'a almayaaley a banda, hal i ma Rabbi fonda gana, i ma adilitaray da cimi ciiti gana, zama Rabbi ma du ka te Ibrahim se haya kaŋ nga ci a boŋ.»

20Rabbi ne koyne: «Saduma nda Gomorata sanno ga beeri, zama i zunubo ga laala gumo. **21**Ay ga zumbu sohõ ka di hal i goyo kubay mate kaŋ cine a yooja kaa hal ay do, da manti yaadin mo no, ay ga bay.»

Ibrahim na adduwa te Irikoy gaa Lotu se

22Kala borey na banda bare noodin ka koy Saduma haray. Amma Ibrahim kay jina Rabbi jine. **23**Ibrahim maan ka ne: «Nin wo, ni ga adilante* halaci boro laaley banda? **24**Hambara adilante waygu go no birno ra. Ni ga nango halaci, ni si fay d'ey adilante waygo din kaŋ yaŋ go a ra sabbay se? **25**Woodin ga mooru nin, ni ma adilantey wi boro laaley banda, hal i ma adilantey himandi ilaaley. Woodin ga mooru nin. Ndunnya kulu Ciitikwa, manti ihanno no a ga te bo?»

26Rabbi ne: «D'ay na adilante waygu gar Saduma birno ra, ay ga fay da nango kulu i sabbay se.»

27Ibrahim tu ka ne: «Guna, ay kawla ka salaŋ ay Koyo se, ay kaŋ go, ay manti hay kulu kala laabu nda boosu. **28**Hambara i ga jaŋ igu adilante waygo ra.

Ni ga birno kulu halaci iguwa jaŋay se?»

Rabbi ne: «Ay s'a halaci d'ay du waytaaci cindi gu a ra.»

29 Ibrahim ye ka salaŋ d'a koyne ka ne: «Hambara i ga waytaaci gar noodin.»

Rabbi ne: «Waytaaca din sabbay se ay s'a te.»

30 Ibrahim ne koyne: «Ay Koyo ma si te ay se bine, ay mo ga salaŋ. Hambara i ga boro waranza gar noodin.»

Rabbi ne: «Ay s'a te d'ay na waranza gar noodin.»

31 Ibrahim ne koyne: «A go sohõ, ay ga kawla te ka salaŋ ay Koyo se. Hambara i ga waranka gar noodin.»

Rabbi ne: «Ay s'a halaci waranka din sabbay se.»

32 Ibrahim ne koyne: «Ya ay Koyo, ni ma si te bine. Ay si ye ka salaŋ koyne kala ce folloŋ wo hinne. Hambara i ga iway gar noodin.»

Rabbi ne: «Ay s'a halaci iwayo din sabbay se.»

33 Saaya kaŋ a fay da Ibrahim se sanno, Rabbi na nga diraw te. Ibrahim mo ye nga nangora do.

Saduma nda Gomorata tonyaŋo

19 Malayka hinka din binde to Saduma wiciri kambu. Lotu mo goono ga goro Saduma meyo gaa. Lotu di ey, a tun zama nga m'i kubay se, a sombu kala moyduma to ganda laabo gaa. 2 A ne i se mo: «Ya araŋ, ay koyey, ay g'araŋ ŋwaaray, wa gana ka kaa ka zumbu ay, araŋ bannya kwaara. Araŋ ma kani noodin, i m'araŋ cey nyun. Araŋ ma biya ka tun ka araŋ dirawo te koyne.»

Amma i ne: «Abada. Iri ga kani day batama ra.»

3 Amma a n'i ŋwaaray gumo, hal i kamba ka kaa a do ka furo a windo ra. A na ŋwaari kaano te i se ka buuru kaŋ sinda dalbu ton i se, hal i ŋwa mo. 4 Amma za i mana kani jina, kala kwaara alborey, danga Saduma izey nooya, zankey da dottijey, kurayey kulu borey kaa ka windo windi. 5 I soobay ka Lotu ce. I goono ga ne a se: «Man alborey din kaŋ yaŋ kaa ni do cino wo ra? M'i kaa taray iri se neewo, zama iri ma kani nd'ey.»

6 Lotu mo fatta ka koy i do ka fu meyo daabu nga banda. 7 A ne: «Ya araŋ ay nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray, wa si laala te ya-cine. 8 Wa guna, ay gonda ize way hinka kaŋ yaŋ mana alboro bay jina. Ay g'araŋ ŋwaaray, wa naŋ ay ma fatta nd'ey araŋ se. Araŋ ma te i se haŋ kaŋ araŋ ga ba. Amma borey din, wa si hay kulu te i se, zama i kaa ay fu daabirjo biyo cire.»

9 I ne a se: «Hibi!» I ne mo: «Boro wo kaa neewo ka nga yawtaray goray te. Sohõ a ga ba nga ma te alkaali! To, sohõ ni wano ga jaase i wano kaŋ iri ga te ni se!» Kal i na bora din kaŋ ga ti Lotu kankam. I maan zama ngey ma meyo daabirjo ceeri.

10 Amma alboro hinka na ngey kambey salle ka Lotu candi ka daŋ fuwo ra ngey do. Gaa no i na meyo daabu. 11 Kal i na borey kaŋ yaŋ go windo me kar da danawtaray, ikayney da ibeerey, hal i na ngey boŋ fargandi nda windi meyo ceeciyaŋ.

12 Kala borey din ne Lotu se: «May no ni se neewo koyne? Anzurayyaŋ no, ize alboroyaŋ wala wayboroyaŋ? Wo kaŋ ni gonda kulu, ma n'i fattandi kwaaro

wo ra, 13zama iri ga nango wo halaci, zama i kalima te gaabi Rabbi jine. Rabbi
mo na iri donton zama iri m'a halaci.»
14Lotu fatta ka salaŋ nga anzurayey se, ngey kaŋ yaŋ n'a ize wayey hiiji. A
ne i se: «Wa tun ka fatta neewo, zama Rabbi ga kwaaro wo halaci.» Amma
woodin mana hima a anzurayey se kala hahaarayaŋ sanni.
15Waato kaŋ mo ga ba ka bo, malaykey na Lotu tuti ka ne: «Tun ka sambu ni
wando da ni ize way hinka kaŋ yaŋ go ne. A ma si te ni mo ma halaci kwaaro
wo halaciyaŋo ra.»
16Waati kaŋ a goono ga lamburay, alborey din n'a kamba di, d'a wando
kamba, d'a ize way hinka kambey (zama Rabbi gonda suuji a se.) I n'a fattandi,
k'a taŋ kwaara banda. 17A ciya mo, waato kaŋ i n'a fattandi, kal i ne: «Zuru ni
fundo se! Ma si ni banda guna, ma si kay mo batama kulu ra. Zuru ka to tondey
do, zama i ma si araŋ tuusu.»
18Amma Lotu ne i se: «Abada, manti yaadin no, ay koyo. 19Guna sohõ, ay,
ni bannya du gomni ni jine. Ni na ni suujo kaŋ ni n'ay cabe beerandi, zama ni
n'ay fundo hallasi. Amma ay si hin ka zuru ka to tondo za masiiba mana to ay,
ay mo ga bu. 20Guna, kawye wo ga maan, a ga kayna mo. Ay ma zuru ka koy
noodin, (manti ikayna no?), ay fundo mo ga funa.»
21Malayka ne a se: «Guna, ay yadda ni se woodin boŋ, hala mo ay si kawya
kaŋ boŋ ni salaŋ din zeeri. 22Ma waasu ka to noodin ka yana, zama ay si hin ka
hay kulu te kala nda ni to noodin jina.» A se no i ne kawya wo se Zowar.
23Wayna goono ga fun laabo gaa waato kaŋ Lotu furo Zowar ra. 24Waato din
gaa mo Rabbi na sufar* nda danji kaŋ fun beena ra Rabbi do dooru Saduma nda
Gomorata boŋ. 25A na kwaarey din da batama kulu mo zeeri, da borey kulu kaŋ
yaŋ go kwaarey ra da goray, da haŋ kaŋ ga zay ka fun laabo ra mo. 26Amma
Lotu wando zagu ka nga banda guna. A binde bare ka te ciiri tondi ka gusam.
27Susubay za da hinay Ibrahim ziji ka koy nango kaŋ nga kay Rabbi jine.
28Kal a na Saduma nda Gomorata do haray guna, da laabo batama kulu mo. A
di laabo dullo goono ga ziji mate kaŋ cine feema dullu ga te.
29A go no, waato kaŋ Irikoy na batama kwaarey halaci, kal a fongu Ibrahim
gaa. A na Lotu fattandi hasarawo ra, waato kaŋ a na kwaarey kaŋ yaŋ ra Lotu
go da goray zeeri.

Lotu banda

30Lotu mo fatta Zowar ka kaaru ka goro tondey ra, nga nda nga ize way
hinka nga banda, zama a ga humburu Zowar ra goray. A goro tondi guusu fo ra,
nga nda nga ize way hinka. 31Kala ibeero ne ikayna se: «Iri baabo zeen, alboro si
no mo ndunnya ra koyne kaŋ ga furo iri do ndunnya kulu alaadey boŋ. 32Kala iri
m'iri baabo haŋandi baji. Iri ma kani nd'a mo, zama iri ma dumi jisi iri baabo do.»
33I na ngey baabo daŋ a ma baji haŋ cino din. Ibeero furo ka kani nda nga
baabo. Amma baabo wo mana bay a kaniyaŋo gaa, sanku fa a tunyaŋo.
34A go no, a suba koyne, kala ibeero ne ikayna se: «A go, bi cin ay ya kani
nd'ay baaba. Iri ma naŋ a ma baji haŋ koyne cino wo. Ni mo ma furo ka kani
nd'a, hala iri ma dumi jisi iri baabo do.» 35Kal i na ngey baabo haŋandi baji

koyne cin woodin mo ra, ikayna mo koy ka kani nd'a. Amma baabo mana a kaniyaŋo bay, sanku fa a tunyaŋo.

36Yaadin cine no Lotu ize way hinka kulu na gunde sambu nd'a ngey baabo gaa. **37**Ibeero hay ize aru k'a maa daŋ Mowab. Nga no ga ti Mowabancey baaba hala ka kaa hunkuna. **38**Ikayna mo hay ize aru k'a maa daŋ Ben-Ammi. Nga no ga ti Amon izey baaba hala ka kaa hunkuna.

Ibrahim da Abimelek sappe care se

20 Ibrahim tun noodin. A dira ka koy Negeb* laabu. A goro Kades da Sur game ra. A na yawtaray goray te Gerar laabo ra. **2**Ibrahim ne nga wando Saharatu ya nga wayme no. Kala Gerar koyo Abimelek donton ka Saharatu sambu.

3Amma Irikoy kaa Abimelek do cin hindiri ra ka ne a se: «Guna, nin da buuko ga saba waybora kaŋ ni sambu din sabbay se, zama boro fo wande no.»

4Amma Abimelek mana jin ka maan a gaa bo.

A ne: «Ya ay Koyo, ni ga kunda adilante wi? **5**Manti bora bumbo no ka ne ay se nga wayme no? Waybora bumbo mo ne nga arme no. Ay bina taali-jaŋay da kambe hananyaŋ ra no ay na woodin te.»

6Irikoy mo ne a se hindiro ra: «Ay bay kaŋ ni bina taali-jaŋay ra no ni na woodin te. Ay mo, ay na ni ganji ni ma zunubi te ay se. Woodin se no ay mana naŋ ni ma maan a gaa. **7**Sohõ binde, kala ni ma bora wando ye a se, zama nga wo annabi* no. A ga adduwa te ni se mo, hala ni ma funa. Da mo ni man'a ye, ma bay kaŋ daahir ni ga bu, nin da boro kulu kaŋ ga ti ni wane.»

8Abimelek mo tun za da hinay susuba ra. A na nga bannyey kulu ce k'i kabarandi. Alborey mo humburu gumo. **9**Saaya din Abimelek na Ibrahim ce. A ne a se: «Ifo no woone kaŋ ni te iri se? Man no ay na taali te ni se, kaŋ se ni ga zunubi bambata candi ka kande ay boŋ, in d'ay koytara kulu. Ni na goy te ay se kaŋ mana hagu i m'a dumi te.» **10**Abimelek ne Ibrahim se koyne: «Ifo no ni di, kaŋ se ni na hayo te?»

11Ibrahim ne: «Zama ay goono ga sikka no hala daahir Irikoy humburkumay si no neewo, i m'ay wi mo ay wando sabbay se. **12**Da cimi, ay wayme no, zama ay baabo ize no, amma manti ay nya ize no. A ciya ay se wande mo. **13**A ciya mo, waato kaŋ Irikoy ne ay ma fatta ay baabo windo ra ka koy bar-bare, kal ay ci ay wando se ka ne: ‹Gomni kaŋ ni ga cabe ay se neeya: nangu kulu kaŋ iri ga koy, ni ma ne ay ya ni arme no.› »

14Kala Abimelek na feejiyaŋ da hawyaŋ sambu, da tamyaŋ mo, alboro nda wayboro, k'i no Ibrahim se. A n'a wando Saharatu mo yeti a se. **15**Abimelek ne: «A go, ay mayray laabo neeya ni jine. Ma goro naŋ kaŋ ni ga ba.»

16A ne Saharatu mo se: «Ay na ni arme no nzarfu nooru ize zambar fo. A ga mo daabu boro kulu kaŋ go ni do se. Ni sinda taali mo boro kulu jine.»

17Kala Ibrahim na adduwa te Irikoy gaa. Irikoy mo na Abimelek no baani, nga nd'a wando d'a wahayey, i na izeyaŋ hay koyne. **18**Zama Rabbi na gundey kulu kaŋ ga hay daabu Abimelek windo ra Ibrahim wando Saharatu sabbay se.

Isaka hayyaŋo

21 Rabbi na Saharatu kunfa mo, danga mate kaŋ a ci. Rabbi te Saharatu se
mate kaŋ a ne nga ga te. **2**Saharatu binde te gunde. A na ize alboro hay
Ibrahim se a zeena ra, alwaati toonanta kaŋ Irikoy ci a se din boŋ. **3**Ibrahim mo na
nga izo kaŋ i hay a se din maa daŋ Isaka, izo kaŋ Saharatu hay a se no. **4**Ibrahim
na nga izo dambangu waato kaŋ a to jirbi ahakku, sanda mate kaŋ Irikoy n'a
lordi* nd'a. **5**Ibrahim gonda jiiri zangu alwaato kaŋ i n'a izo Isaka hay a se.

6Kala Saharatu ne: «Irikoy naŋ ay ma haaru. Boro kulu kaŋ ga maa ay baaru
mo ga haaru ay banda.» **7**A ne koyne: «Doŋ, may no ga ne Ibrahim se: Saharatu
ga izeyaŋ naanandi? Kulu nda yaadin ay na ize hay a se a zeena ra.»

Isumeyla gaarayyaŋo

8Zanka binde beeri, hal i n'a kaa wa. Ibrahim na batu bambata te zaaro din
kaŋ i na Isaka kaa wa. **9**Kala Saharatu na izo kaŋ Misirance koŋŋa Hajaratu hay
Ibrahim se din fonnay, a goono ga hahaara. **10**Woodin sabbay se Saharatu ne
Ibrahim se: «Ni ma koŋŋo wo da nga izo gaaray, zama koŋŋa izo wo si du tubu
ay wane izo Isaka banda.»

11Woodin binde dooru Ibrahim gaa gumo, nga izo sabbay se.

12Amma Irikoy ne Ibrahim se: «Woone ma si ciya bine saray hari ni se,
arwaso da ni koŋŋa sabbay se. Hay kulu kaŋ Saharatu ga ci ni se, kala ni ma
maa a sanno se, zama Isaka gaa no ni banda ga fun. **13**Koŋŋa izo do mo ay ga
dumi fo te, zama nga mo ni ize fo no.»

14Ibrahim binde biya ka tun ka buuru nda hari humbur fo sambu k'i no
Hajaratu se. A n'a sarku a se jasa gaa ka izo no a se k'a sallama. Nga mo dira,
kal a te boŋdaray. A soobay ka bar-bare Beyer-Seba ganjo ra.

15Haro kaŋ go humburo ra binde ban, kal a na arwaso jisi tuuri fo cire. **16**A
koy ka goro a jine nangu mooro, danga hangaw hayyaŋ mooray cine fo me. Zama
a ne: «Ay ma si di arwaso buuyaŋo.» A goro a jine ka nga jinde sambu ka hẽ.

17Kala Irikoy maa arwaso jinda. Irikoy malayka jinda fun beena ra ka
Hajaratu ce ka ne: «Ifo ka du nin, ya nin Hajaratu? Ma si humburu, zama Irikoy
maa arwaso jinda nango kaŋ a go. **18**Ma tun ka koociya sambu k'a gaay ni
kambe ra, zama ay g'a ciya dumi bambata.»

19Kala Irikoy n'a moy feeri, a di hari day fo mo. A koy ka humburo toonandi
nda hari ka no koociya se, nga mo haŋ.

20Irikoy go arwaso banda mo koyne. A soobay ka beeri. A goro ganjo ra ka
te gaw. **21**A goro Paran ganjo ra. Nyaŋo mo na wande sambu a se Misira laabo ra.

Ibrahim da Abimelek sappe

22A go no mo, alwaato din ra, kaŋ Abimelek da nga wongu koyo Fikol salaŋ
da Ibrahim. I ne: «Irikoy go ni banda hay kulu kaŋ ni ga te ra. **23**Sohõ binde,
kala ni ma ze ay se da Irikoy, nango wo ra, ka ne ni si fafagay goy te ay, wala
ay izey, wala ay haamey se. Amma ni ga booriyaŋ cabe in da laabo kaŋ ra ni
zumbu se, mate kaŋ ay jin ka cabe ni se.»

24 Ibrahim ne: «Ay ga ze.»
25 Amma Ibrahim deeni Abimelek gaa day fo kaŋ Abimelek bannyey kom
sabbay se.
26 Abimelek mo ne: «Ay ya, mana bay boro kaŋ na haya din te, ni mana ci ay
se mo. Ay mana maa r'a mo, kala hunkuna.»
27 Ibrahim binde na feejiyaŋ da hawyaŋ sambu ka no Abimelek se. I boro
hinka sappe mo. 28 Woodin banda Ibrahim na feeji zan iyye kaa nga kuro ra.
29 Abimelek ne Ibrahim se: «Ifo no feeji zan iyya din kaŋ yaŋ ni fay waani?»
30 A ne: «Feeji zan iyya din, ni g'i ta ay kambe ra no. I ma ciya seeda ay se
kaŋ ay no ka dayo wo fansi.»
31 A na nango wo maa daŋ Beyer-Seba, *kaŋ a feerijo ga ti Zeyaŋ Dayo,* zama
noodin no i boro hinka kulu ze care se.
32 Yaadin binde no i sappe d'a Beyer-Seba. A go mo, Abimelek tun noodin,
nga nda nga wongu marga koyo Fikol. I ye Filistancey laabu. 33 Ibrahim mo na
boosay tuuri nyayaŋ tilam Beyer-Seba ra. Noodin mo a ce Rabbi maa boŋ ka ne
a se Irikoy Duumikoy. 34 Ibrahim goro jirbi boobo Filistancey laabo ra.

Ibrahim sarga teeyaŋo

22 A go no woodin banda, kala Irikoy na Ibrahim gosi ka ne a se:
«Ibrahim!»
Nga mo ne: «Ay neeya!»
2 Irikoy ne: «Sohõ ni ma ni izo sambu, ni ize follonka, Isaka kaŋ ni ga ba, ma
koy Moriya laabu. Ni m'a salle sargay* kaŋ i ga ton, noodin tondi fo kaŋ ay ga
cabe ni se boŋ.»
3 Ibrahim binde tun za da hinay ka kaari-ka daŋ nga farka gaa. A na nga
sahãkooni hinka sambu nga banda, da nga izo Isaka. A na tuuri fara sargay kaŋ
i ga ton se. A tun ka koy nango kaŋ Irikoy ci nga se din do. 4 Zaari hinzanta
hane Ibrahim na nga boŋ sambu ka guna. Ibrahim na nango fonnay nangu
mooro. 5 Kala Ibrahim ne nga sahãkooney se: «Wa goro ne, araŋ da farka. In da
arwaso, iri ga koy yongo ka sududu, ka ye ka kaa araŋ do.»
6 Ibrahim mo na tuuro sambu sargay kaŋ i ga ton se. A n'a dake nga izo Isaka
boŋ. A gonda zaama nda danji ga gaay nga kambe ra. I boro hinka binde koy
care banda. 7 Kala Isaka salaŋ nga baaba Ibrahim se ka ne: «Ay baaba.»
Nga mo ne: «Ay ne, ay izo.»
Izo ne: «Danji go, da tuuri, amma mana feej'izo sargay kaŋ i ga ton se?»
8 Ibrahim ne: «Ay izo, Irikoy ga du feeji nga boŋ se sargay kaŋ i ga ton se.» I
binde koy, ngey boro hinka care banda.
9 Kal i to nango kaŋ Irikoy ci a se din. Ibrahim na sargay feema cina noodin
ka tuuri daaru ka sasare care boŋ. A na nga izo Isaka haw ka dake tuurey boŋ
feema ra. 10 Kala Ibrahim na nga kambe salle ka zaama sambu nga izo jinde
kaayaŋ se.
11 Amma Rabbi malayka jinda fun beene k'a ce ka ne: «Ibrahim! Ibrahim!»
Nga mo ne: «Ay neeya!»
12 Malayka ne: «Ma si ni kambe dake arwaso gaa. Ma si hay kulu te a se mo,

zama sohõ ay bay kaŋ ni ga humburu Irikoy, za kaŋ ni mana wangu k'ay no ni ize follonka.»

13Ibrahim na nga boŋ sambu ka guna, kala feeji gaaru fo go a banda. A hilley go ga sarku tuuriyaŋ gaa. Ibrahim binde koy ka feeji gaaro di. A n'a salle sargay kaŋ i ga ton izo gurbo ra. **14**Ibrahim na nango maa daŋ: «Yawe-Yira«, danga mate kaŋ i ga ci hala hunkuna:

«Rabbi tondo boŋ no i ga di a.»

Rabbi ye ka alkawlo tabbatandi

15Rabbi malayka jinda fun beena ra koyne ka Ibrahim ce sorro hinkanta nooya, **16**ka ne: «Yaa no Rabbi ci: Ay ze d'ay boŋ, za kaŋ ni na hayo wo te, ni mana ni ize follonka ganji *ay se* mo, **17**daahir no ay ga ni albarkandi, daahir no ay ga naŋ ni banda ma baa danga beene handariyayzey cine, danga taasi mo kaŋ go teeku me gaa. Ni banda mo ga du nga ibarey kwaara meyey ka tubu. **18**Ni banda bora do mo no ndunnya dumey kulu ga du albarka, zama ni n'ay sanney gana.»

19Ibrahim binde ye ka kaa nga sahãkooney do. I tun ka kaa care banda kala Beyer-Seba, zama Ibrahim go Beyer-Seba ra da goray.

20Woodin banda i ci Ibrahim se ka ne: «Guna, Milka na ize alboroyaŋ hay ni kayno Nahor se. **21**A hay-jina maa ga ti Huzu, bora kaŋ ga dake a gaa maa Buzu, woodin banda Kemuwel, Aram baaba. **22**Da Kesedu da Hazo da Pildasu da Yidlapu da Betuwel mo.» **23**Betuwel mo na Rabeka hay. I boro ahakko din no Milka hay Nahor, Ibrahim kayno se. **24**A wahayo maa Reyuma mo. A na Teba nda Gaham da Tahasa nda Maaka hay.

Saharatu buuyaŋo

23 Saharatu te jiiri zangu fo da waranka cindi iyye. Woodin ga ti Saharatu fundo jiirey lasaabuyaŋ. **2**Saharatu bu Ciriyat-Arba kwaara, Hebron nooya, Kanaana laabo ra. Ibrahim na Saharatu seew ka hẽ a se mo.

3Ibrahim tun mo nga bora kaŋ bu din jine. A koy ka salaŋ Hetu izey se ka ne: **4**«Ay ya yaw no, boro kaŋ zumbu araŋ do. W'ay no fijiyaŋ nangu araŋ do, a ma ciya ay mayray hari hal ay m'ay boro kaŋ bu fiji a ma fun ay jine.»

5Hetu izey tu Ibrahim se ka ne: **6**«Ya jine bora, ma maa iri se. Irikoy na ni ciya koy no iri do. Ma ni bora kaŋ bu fiji saaray kaŋ ni ga suuban ra, iri waney game ra. Iri do boro si no kaŋ ga ni ganji nga saara, ka ne ni si ni bora kaŋ bu fiji.»

7Kala Ibrahim tun ka kay. A sombu laabo borey jine, kaŋ yaŋ ga ti Hetu izey jine. **8**A salaŋ d'ey ka ne: «Da araŋ miila ay m'ay bora kaŋ bu fiji ka kaa ay jine no, araŋ ma hangan ka maa: Wa Efron, Zohar izo ŋwaaray ay se, **9**a m'ay no Makpela tondi guuso, kaŋ go a se a faro me gaa. Nooru marge kaŋ cine a go, a m'a taŋ ay se araŋ jine, a ma ciya ay wane fijiyaŋ se.»

10Efron go no mo Hetu izey game ra ga goro. Efron Hetance tu Ibrahim se Hetu izey da boro kulu kaŋ ga furo a kwaara meyo ra hangey ra, ka ne: **11**«Manti yaadin no, ay jine bora, ma maa ay se. Ay ga ni no faro da tondi

guuso mo kaŋ go a ra neewo ay dumey jine. Ay ga ni no nd'a. Ma ni bora fiji.»
12Ibrahim sombu laabo borey jine. A salaŋ Efron se laabo borey hangey ra
ka ne: 13«Amma da ni n'ay no nd'a, ay ga ni ŋwaaray, ma maa ay se. Ay ga ni
no nooru faro se. M'a ta ay gaa, ay mo g'ay bora kaŋ bu din fiji noodin.»
14Efron tu Ibrahim se ka ne: 15«Ya nin, ay jine bora, ma hangan ay se: faro
din, kilo taaci nda jare no, nzarfu nooru wane. Amma ifo no woodin in da nin
game ra? Ma ni bora kaŋ bu fiji.»
16Ibrahim mo maa Efron sanno. Ibrahim na nzarfo kaŋ a ci Hetu izey hangey
ra din neesi Efron se, kilo taaci nda jare cine, nzarfu wane, nooro kaŋ dumi
neerakoy ga ta.
17Efron faro kaŋ go Makpela ra Mamre jine, i na tabbatandi Ibrahim se. A du
faro da tondi guuso kaŋ go a ra da tuuri-nya kulu kaŋ go faro ra, da wo kaŋ yaŋ
go a hirro me. 18Woodin te Hetu izey jine da borey kulu kaŋ ga furo a kwaara
meyo gaa jine mo. 19Woodin banda Ibrahim na nga wando Saharatu fiji tondi
guuso ra, Makpela faro ra, Mamre jine; Hebron nooya, Kanaana laabo ra.
20Faro da tondi guuso kaŋ go a ra, i n'i tabbatandi Ibrahim se, Hetu izey kambe
ra, a mayray hari no saaray se.

I na wande ceeci Isaka se

24 Ibrahim zeen, a gay nga jirbey ra gumo. Irikoy na Ibrahim albarkandi
mo hay kulu ra. 2Ibrahim salaŋ nga bannya se kaŋ ga ti a windo ra
arkuso din, kaŋ ga hay kulu kaŋ go a se dabari. A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ni
kamba daŋ ay tanja cire[3]. 3Ay ga ni daŋ zeyaŋ da Rabbi Irikoy, beene Koyo;
Irikoy, ndunnya Koyo, hala ni ma si wande sambu ay izo wo se Kanaanancey
wayborey ra, nango kaŋ ay goono ga goro. 4Amma ni ga koy ay laabo ra, ay
dumo do. Noodin no ni ga wande sambu ay izo Isaka se.»
5A bannya ne a se: «Hambara waybora si yadda k'ay gana ka kaa hala laabu
woone ra. A ga tilas no ay ma ye nda ni izo laabo kaŋ ra ni fun din?»
6Ibrahim ne a se: «Haggoy! ma si ye nda ay izo noodin koyne. 7Rabbi
Irikoy, beene Koyo, nga kaŋ n'ay kaa ay baabo windo ra, ay hayyaŋ laabo ra
mo, kaŋ salaŋ ay se ka ze ay se ka ne nga ga laabo wo no ay banda bora se –
nga no ga nga malayka donton ni jine. Ni ga wande sambu ay izo se noodin.
8Da waybora mana yadda ka ni gana, waati din gaa i na ni feeri ay zeyaŋ woone
gaa. Amma ma si ye nda ay izo noodin koyne.» 9Bannya na nga kamba daŋ nga
koyo Ibrahim tanja cire ka ze a se sanni woodin boŋ.
10Kala bannya na yo way di nga windikoyo yoy ra ka tun, zama a koyo
jinayey kulu go a kambe ra. A tun ka koy Mesopotamiya, hala Nahor kwaara.
11A na nga yoy sambandi kwaara banda, dayo me gaa, wiciri kambu waati kaŋ
cine wayborey ga koy hari guruyaŋ.
12A ne: «Ya Rabbi Irikoy, ay koyo Ibrahim wano, ay ga ni ŋwaaray, m'ay
gaa hunkuna. Ma gomni cabe ay koyo Ibrahim se. 13Guna, ay go ne dayo wo
me gaa. Kwaara borey ize wandiyey mo ga fatta ka kaa hari guruyaŋ. 14Da ni

[3] 24:2 Waato, laabo din borey, d'i ga zeyaŋ te, kambe no i ga daŋ tanje cire. Zeyaŋo din si tun mo.

yadda, wandiya kaŋ ay ga ne a se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma ni foobo zumandi ay se ay ma haŋ,› nga mo ma ne ay se: ‹Haŋ. Ay ga ni yoy mo haŋandi› a ma ciya nga no ga ti bora kaŋ ni waadu ni tamo Isaka se. Yaadin gaa no ay ga bay kaŋ ni na gomni cabe ay koyo se.»

15A go no mo, za sanney din mana ban a meyo ra, kala Rabeka fatta ka kaa, nga kaŋ i hay Betuwel se, Ibrahim kayne Nahor wande Milka ize, foobu mo go jasa gaa. **16**Wandiya mo, ihanno no gumo. Wandiyo no da cimi, kaŋ si alboro bay ce fo. A do dayo me gaa, a na nga foobo toonandi nda hari ka ziji.

17Kala bannya zuru ka kuband'a. A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, naŋ ay ma haŋ hari kayna ni foobo gaa.»

18Nga mo ne: «Haŋ me, ay jine bora.» A waasu ka nga foobo zumandi ka gaay nga kambe ra. A n'a no, a haŋ mo.

19Saaya kaŋ wandiya n'a no hari ka ban, a ne: «Ay ga hari kaa ni yoy mo se, hal i ma haŋ ka yeesi.» **20**A waasu ka foobo bare garba ra. A zuru ka ye dayo do koyne ka hari guru. A guru mo yoy kulu se. **21**Kala bora na mo sinji wandiya gaa ka dangay siw! ka guna. A ga ba nga ma bay hala Rabbi na nga dirawo boriyandi, wala manti yaadin no.

22A go no, saaya kaŋ yoy haŋ ka ban, bora na wura hanga korbayyaŋ sambu, sekel* jare tiŋay wane, da wura kambe guuru hinka, sekel way tiŋay waneyaŋ. **23**A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se, ni ya may ize no? Nangu go no ni baaba windo ra kaŋ iri ga zumbu no?»

24A ne a se: «Ay ya Betuwel kaŋ ga ti Milka ize kaŋ a hay Nahor se din ize no.» **25**A ne a se mo: «Iri gonda subu nda kobto kaŋ ga wasa, da nangu kaŋ araŋ ga zumbu mo.»

26Kala albora na nga boŋ ye ganda ka sududu Rabbi se. **27**A ne: «I ma Rabbi, ay koyo Ibrahim wane Irikoyo sifa, kaŋ mana fay da bakaraw da nga cimo mo ay koyo Ibrahim se. Waato kaŋ ay go fonda ra, Rabbi furo ay jine ka kaa hala ay windikoyo nya-izey do.»

28Kala wandiya zuru ka koy ka sanney din ci nga nya-izey se. **29**Rabeka gonda arme fo kaŋ maa Laban. Laban mo zuru ka fatta ka koy bora do, dayo boŋ. **30**Saaya kaŋ a di hanga korbayey da guurey nga waymo kambey gaa, saaya kaŋ a maa nga waymo Rabeka sanney kaŋ a ne: «Ya-cine no bora salaŋ ay se,« kal a koy bora do. A go ga kay yoy jarga, dayo boŋ. **31**Laban ne: «Ya nin Rabbi albarkanta, ma furo ka kaa. Ifo se no ni goono ga kay taray? Ay jin ka fuwo hanse, da nangu mo yoy se.»

32Kala bora furo windo ra. Laban na yoy jarawey zumandi, a na subu nda kobto daŋ yoy se, da hari mo bora cey nyunyaŋ se, da borey kaŋ yaŋ go a banda cey mo se. **33**I kande a se ŋwaari a ma ŋwa. Amma a ne: «Ay si ŋwa kala nd'ay n'ay kaayaŋo sabaabo ci jina.»

Laban mo ne: «Ma salaŋ.»

34Bora ne: «Ay ya Ibrahim bannya no.» **35**A ne koyne: «Rabbi n'ay koyo albarkandi gumo, hal a te boro beeri. A n'a no feeji kuruyaŋ da hawyaŋ da nzarfu da wura, da tamyaŋ, alboro nda wayboro, da yoyaŋ da farkayyaŋ. **36**Ay koyo wando Saharatu mo na ize alboro hay ay koyo se a zeena ra. A se no a

na hay kulu kaŋ go nga se no. **37**Ay koyo mo n'ay daŋ zeyaŋ ka ne: ‹Ma si wande sambu ay izo se Kanaanancey wayborey ra, kaŋ yaŋ laabo ra ay go da goray, **38**amma ni ma koy ay baaba windo ra, ay dumey do, ka wande sambu ay izo se.›

39Ay mo, ay ne ay koyo se: ‹Hambara waybora s'ay gana.›

40A ne ay se: ‹Rabbi kaŋ jine ay go ga dira ga nga malayka donton ni banda. Nga no ga fonda boriyandi ni se. Ni ga wande sambu ay izo se mo ay dumey ra, ay baaba windo ra. **41**Waati din gaa no ni ga hanan ay zeyaŋo kaŋ ni ze ay se din gaa. Amma da ni koy ay dumey do, i wangu ni se, ni hanan ay zeyaŋo gaa nooya.›

42To. Hunkuna kaŋ ay to dayo me gaa, ay ne: Ya Rabbi, ay koy Ibrahim Irikoyo, hunkuna da ni ga fonda kaŋ ay ga gana boriyandi, **43**guna, ay neeya ga kay dayo wo boŋ. Ma naŋ a ma ciya wandiya kaŋ ga fatta ka hari guru, kaŋ se ay ga ne: Ay ga ni ŋwaaray, m'ay no ni foobo haro gaa kayna, ay ma haŋ, **44**nga mo ma ne ay se: ‹Ni ma haŋ. Ay ga kaa ni yoy mo se›, naŋ a ma ciya waybora kaŋ ni waadu ay koyo izo se no.

45Hal ay ga salaŋ ka ban ay bina ra, kala Rabeka kaa da nga foobo nga jasa gaa. A do dayo do ka hari kaa. Ay mo ne a se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ay no ay ma haŋ.›

46Nga mo, a waasu ka nga foobo zumandi nga jasa gaa ka ne: ‹Ma haŋ. Ay ga ni yoy mo no, i ma haŋ.› Ay haŋ. A na yoy mo haŋandi.

47Ay n'a hã ka ne: ‹Ni ya may ize no?›

A ne nga ya Betuwel, Nahor izo kaŋ Milka hay a se din ize no.

Kal ay na korbay daŋ a niina gaa, guurey mo a kambey gaa. **48**Waato din gaa ay n'ay boŋ sumbal ka sududu Rabbi se. Ay na Rabbi, ay koy Ibrahim Irikoyo sifa, nga kaŋ furo ay jine fonda kaŋ ga saba ra, za kaŋ mo ay ga du ka konda ay koyo kayne izo a izo se. **49**Sohõ, d'araŋ ga booriyaŋ da cimi te ay koyo se, wa ci ay se. Da manti yaadin mo no, araŋ ma ci ay se zama ay ma bare kambe ŋwaari gaa wala kambe wow gaa.»

50Saaya din Laban da Betuwel tu a se ka ne: «Hayo wo, Rabbi do no a fun. Iri wo si hin ka salaŋ ni se ilaalo wala ihanno. **51**Guna, Rabeka neeya ni jine. M'a sambu a ma koy ka ciya ni koyo izo se wande, danga mate kaŋ Rabbi ci.»

52A ciya mo, waato kaŋ Ibrahim bannya maa i sanno, kala a sududu Rabbi se hala ganda. **53**Bannya mo na taalam jinayyaŋ kaa taray: nzarfu nda wura wane yaŋ, da bankaarayyaŋ, ka no Rabeka se. A na nooyaŋ no armo da nyaŋo mo se kaŋ yaŋ nooru ga baa. **54**Woodin banda no i ŋwa i haŋ, nga nda alborey kaŋ yaŋ kaa a banda. I kani noodin.

Kaŋ mo bo, susuba ra kaŋ i tun, kal a ne: «W'ay sallama, ay ma ye ay koyo do.»

55Kala wandiya armo da nyaŋo ne: «Wa naŋ wandiya ma te jirbiyaŋ iri do, baa jirbi way cine, gaa a ma koy.»

56Bannya ne i se: «Araŋ ma s'ay gaay, za kaŋ Rabbi n'ay fonda boriyandi. W'ay sallama ya koy ay koyo do.»

57I ne: «To. Naŋ iri ma wandiya ce ka maa a me ra.» **58**I na Rabeka ce ka ne a se: «Ni ga koy boro wo banda, wala?»

A ne: «Ay ga koy.»
59 Yaadin cine no i na ngey waymo Rabeka sallama nd'a, nga da nga
gaaykwa, da Ibrahim bannya, da nga borey.
60 I na albarka gaara Rabeka se. I ne a se:

«Ni ya iri kayne no. Ni ma te boro zambar
hala dubu-dubu se nya.
Ni banda ma du
ngey ibarey kwaara meyey ka tubu.»

61 Rabeka tun mo, nga nda nga wandiyey. I kaaru yoy boŋ ka bora gana.
Bannya mo na Rabeka sambu ka dira.
62 Isaka kaa ka fun dayo do haray kaŋ maa «Irikoy Fundikoono Kaŋ Go G'ay
Guna«, zama Negeb* laabo ra n'a go da goray. 63 Han fo wiciri kambu, Isaka
fatta ka koy saajo ra ka fongu. A na nga boŋ sambu ka guna, kala yoy go ga
kaa. 64 Rabeka na nga boŋ sambu. Saaya kaŋ a di Isaka, a zumbu ka fun ywa
boŋ. 65 Zama a na bannya hã no ka ne: «May no boro wo kaŋ go ga kaa batama
gaa g'iri kubay?»
Kala bannya ne: «Ay koyo no.» Rabeka na nga zaara sambu ka bangum.
66 Bannya mo ci Isaka se hay kulu kaŋ nga te. 67 Isaka kande wayhiijo nga
nya Saharatu kuuru fuwo ra. A na Rabeka sambu k'a ciya nga wande, a ga ba r'a
mo. Yaadin no Isaka du kunfayaŋ d'a, nga nyaŋo buuyaŋ banda.

Ibrahim buuyaŋo

25 Ibrahim na wande fo hiiji koyne kaŋ maa Ketura. 2 A hay Ibrahim se
Zimran da Yoksan da Medan da Midiyan da Isbak da Suwa. 3 Yoksan
no ka Saba da Dedan hay. Dedan izey ga ti Asurancey da Letusancey da
Leyumancey. 4 Midiyan izey mo, ngey ga ti Efa da Efer da Hanoku nda Abida
nda Elda. Borey din kulu Ketura izeyaŋ no.
5 Haŋ kaŋ go Ibrahim se kulu, a n'a no Isaka se. 6 Amma wahay izey kaŋ yaŋ
Ibrahim du, Ibrahim n'i sallama nda gomni, i ma fay da nga izo Isaka za Ibrahim
gonda fundi, i ma koy wayna funay haray ka goro wayna funay haray laabo ra.
7 Ibrahim jirbey jiirey kaŋ yaŋ a te neeya: Jiiri zangu nda wayye cindi gu no.
8 Waato din gaa no Ibrahim na nga fundo taŋ. A bu zeenay hanno gayante ra
mo, dottijo zeeno kaŋ kungu nda ndunnya. I n'a margu nga kaayey banda. 9 A
izey Isaka nda Isumeyla n'a fiji Makpela tondi guuso ra, Hetanca Zohar izo
Efron faro ra, nango kaŋ go Mamre jine. 10 Faro kaŋ Ibrahim day Hetu izey gaa,
noodin no i na Ibrahim fiji, a wando Saharatu banda. 11 A ciya binde, Ibrahim
buuyaŋ banda, Irikoy n'a izo Isaka albarkandi. Isaka mo go da goray
Beyer-Lahay-Roy haray.

Isumeyla izey

12 Isumeyla bandey neeya, Ibrahim izo kaŋ Hajaratu Misiranca hay Ibrahim
se. Hajaratu wo, Saharatu koŋŋo no.

13 Isumeyla izey maayey neeya, i maayey boŋ, i hayyaŋey boŋ: Isumeyla
hay-jina maa ga ti Nebayot. Bora kaŋ dake a gaa mo Kedar, woodin banda
Adbeyel, da Mibsam, 14 da Mimsa, da Duma, da Massa, 15 da Hadar, da Tema,
da Yetur, da Nafis da Kedma. 16 Woodin yaŋ no ga ti Isumeyla izey. I maayey
nooya i kurayey boŋ d'i gatey boŋ, mayraykoy way cindi hinka no, i kundey
boŋ. 17 Isumeyla jiirey kaŋ a te, jiiri zangu nda waranza cindi iyye no, gaa a na
nga biya taŋ ka bu. I n'a margu nga kaayey banda. 18 I goro za Habila ka koy Sur,
kaŋ go Misira tanjay, Assiriya fonda boŋ. A goro mo nga nya-izey kulu jine.

Isaka izey

19 Ibrahim izo Isaka bandey neeya:
Ibrahim na Isaka hay. 20 Isaka gonda jiiri waytaaci saaya kaŋ a na Rabeka
sambu a ma ciya nga wande. Betuwel Suriyanca izo nooya, Padan-Aram boro,
wayme mo no Laban Suriyanca se.
21 Isaka na Rabbi ŋwaaray nga wando se, zama waygunu no. Rabbi mo n'a
ŋwaara ta, hal a wando Rabeka te gunde. 22 Zankey binde gurjay da care a gunda ra.
A ne: «Da yaawo no, ifo se no ay ga funa?» A koy mo zama nga ma Rabbi hã.
23 Rabbi mo ne a se:

«Dumi hinka no ni gunda ra. Jama hinka no ga fun ni gunda ra.
Jama fa ga bisa jama fa gaabi. Ibeero no ga may ikayna se.»

24 Kaŋ alwaato kubay kaŋ a ga hay, kala tawayyaŋ go a gunda ra. 25 Sintinay
wano fatta, a ga ciray coy, a gaa hamno kulu danga taafe kaŋ i te da hamni no. I
n'a maa daŋ Isuwa. 26 Woodin banda a kayno fatta, a kambe go ga Isuwa ce
konda di, i na nga mo maa daŋ Yakuba. Isaka mo gonda jiiri waydu waato kaŋ
a wando n'i hay.
27 Zankey binde beeri. Isuwa te gaw beeri, saaji boro mo no. Amma Yakuba wo
boro no kaŋ ga baan, fu goroko mo no. 28 Isaka mo ga ba Isuwa, zama a g'a fooyaŋ
hamo ŋwa, amma Rabeka wo, Yakuba no a ga ba.
29 Yakuba goono ga maafe fo te kaŋ Isuwa kaa ka fun saajo ra, a go, a lakaw.
30 Isuwa binde ne Yakuba se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay ŋwaayandi nda ni maafa,
ni maafo wo kaŋ ga ciray, zama ay go, ay lakaw.» (Woodin se no i na maa-dake
daŋ a gaa, Edom, *kaŋ a feerijo ga ti iciray.*)
31 Yakuba mo ne a se: «Kala ma ni hay-jine tubo neera ay se hunkuna.»
32 Isuwa ne: «Ay go buuyaŋ me gaa. Ifo no ay hay-jine tubo ga hanse ay se?»
33 Yakuba ne a se: «Kala ni ma ze ay se hunkuna.» Isuwa mo ze a se. A na
nga hay-jine tubo neera Yakuba se.
34 Yakuba na Isuwa no buuru nda dunguri maafa. A ŋwa, a haŋ, a tun ka dira.
Yaadin no Isuwa te ka donda nga hay-jine tubo.

Isaka Gerar koyyaŋo

26 Haray fo ye ka te koyne laabo din ra, kaŋ waana haray fa din kaŋ jin ka
te Ibrahim jirbey ra. Isaka mo koy Filistancey koyo Abimelek do,

Gerar ra. **2**Rabbi binde bangay a se ka ne: «Ma si zumbu ka koy Misira. Kala ni
ma goro laabo kaŋ ay ga ci ni se din ra. **3**Ma goro laabo wo ra, ay mo ga bara ni
banda. Ay ga ni albarkandi, zama nin da ni banda se no ay ga laabo wo kulu no.
Ay zeyaŋo kaŋ ay ze ni baaba Ibrahim se din mo, ay g'a toonandi. **4**Ay ga naŋ
ni banda ma baa mo danga beene handariyayzey cine. Laabo wo kulu, ay m'a
no ni banda se. Ni banda bora do mo no ndunnya dumey kulu ga du albarka.
5Zama Ibrahim maa ay se. A n'ay ganayaŋ sanney d'ay lordey*, d'ay hin sanney
d'ay asariyey* gaay.» **6**Isaka mo goro Gerar ra.

7Kwaara borey n'a hã a wando sanni. Kal a ne «Ay wayme no.» Zama a
humburu nga ma ci ka ne nga wande no, zama kwaara borey ma si nga wi
Rabeka sabbay se, zama nga wo ihanno no, a ga sogo mo.

8A ciya mo, saaya kaŋ a gay noodin gumo, kala Filistancey bonkoono
Abimelek guna finetar fo gaa. Kal a di Isaka go ga fooru nda nga wando
Rabeka. **9**Abimelek mo na Isaka ce ka ne: «Wiiza, daahir ni wande no. Day,
mate no kaŋ ni ne ni wayme no?»

Isaka mo ne a se: «Ay ci yaadin zama ay ma si bu a sabbay se.»

10Abimelek mo ne: «Ifo no woone kaŋ ni te iri se? A si gaabu ay borey ra afo
ma kani nda ni wando wo. Da yaadin no mo, ni na taali candi iri boŋ nooya.»

11Abimelek mo kaseeti boro kulu gaa ka ne: «Boro kulu kaŋ ga bora din
wala a wando mo ham, daahir i g'a koy wi.»

12Isaka binde na dumariyaŋ te laabo din ra. Jiiro din mo, a du riiba zangu,
Rabbi n'a albarkandi mo. **13**Bora soobay ka tonton ka koy jina hal a beeri gumo.
14A gonda alman kuruyaŋ, ikayna nda ibeeri, a gonda goy-teeri boobo mo.
Filistancey mo canse a gaa. **15**Kala dayey kulu kaŋ a bannyey fansi, a baabo
Ibrahim jirbey ra, Filistancey n'i lutu k'i toonandi nda laabu.

16Abimelek ne Isaka se: «Tun neewo iri do, zama ni bisa iri gaabi gumo.»

17Isaka binde tun noodin i do ka koy sinji Gerar gooro ra, ka goro noodin.
18Isaka na dayey kaŋ i fansi nga baabo Ibrahim jirbey ra yaaso, zama
Filistancey jin k'i daabu Ibrahim banda. A ye ka maa daŋ i gaa, mate kaŋ a
baabo daŋ i gaa za doŋ.

19Isaka bannyey mo na day fo fansi gooro ra ka du hari. **20**Amma Gerar
hawjiyey kakaw da Isaka hawjiyey ka ne: «Haro wo, iri wane no.» A na maa
daŋ dayo din mo gaa, Eseku, zama i kakaw a boŋ. **21**I na day fo fansi koyne. I
na canda-candayaŋ te woodin mo boŋ. A ne woodin mo se Sitna. **22**A gana
noodin, a na day fo fansi koyne. I mana canda-canda te woodin wo boŋ. A na
woodin maa daŋ Rehobot, zama a ne: «Sohõ Rabbi na nangu feeri ay se, iri ga
du albarka mo laabo wo ra.»

23A tun noodin koyne ka kaa Beyer-Seba. **24**Rabbi bangay a se cino din ra ka
ne: «Ay no ga ti Irikoy, ni baaba Ibrahim wano. Ma si humburu, zama ay go ni
banda. Ay ga ni albarkandi mo, ay ga naŋ ni banda ma baa, ay tamo Ibrahim
sabbay se.»

25Kala Isaka na sargay feema fo cina noodin. A ce Rabbi maa boŋ ka nga
kuuru fuwo sinji noodin. Noodin mo koyne Isaka bannyey na day fansi.

26Saaya din ra Abimelek tun Gerar ka koy a do, nga nda nga coro fo,

Ahuzatu, da nga wonkoyo Fikol. 27Isaka ne i se: «Ifo se no araŋ kaa ay do, kaŋ
a go, araŋ wangu ay hal araŋ n'ay gaaray araŋ do?»
28I ne: «Iri di no kaŋ daahir Rabbi go ni banda. Iri binde ne, naŋ zeyaŋ ma
goro iri game ra, sanda iri da nin game ra. Naŋ koyne iri ma sappe da nin. 29Ni
ma si iri maray, danga mate kaŋ cine iri mana ni ham, iri mana hay kulu te ni
se, kala gomni. Iri na ni sallama mo baani, nin wo sohõ albarkante no, Rabbi
wane.»
30A na burnye te i se. I ŋwa, i haŋ. 31I tun susubay za da hinay ka ze care se.
Isaka mo n'i sallama. I dira a do baani samay.
32A go mo, zaaro din ra no Isaka bannyey kaa k'a no baaru, way, dayo kaŋ
ngey fansi din, i ne ngey du hari. 33A na maa daŋ a gaa Seba. Woodin sabbay se
no hala sohõ kwaara din maa ga ti Beyer-Seba.
34Saaya kaŋ Isuwa te jiiri waytaaci a na Yudita, Beyer ize, Hittance hiiji, nga
nda Basematu, Elon Hittance ize. 35Ngey mo ciya bine saray hariyaŋ Isaka nda
Rabeka se.

Yakuba na nga baabo hiila

27 I go no mo, waato kaŋ Isaka zeen, a moy te kubay kal a si di, kal a na
nga ize hay-jina Isuwa ce ka ne a se: «Ay izo.»
Izo mo tu a se ka ne: «Ay neeya.»
2Baabo ne: «Guna, sohõ ay zeen. Ay buuyaŋ zaaro mo, ay s'a bay. 3Day
sohõ, ay ga ni ŋwaaray, ma ni tonga da ni birawo sambu. Ma koy saajo ra ka
ganji ham ceeci. 4Ni ma maafe kaano te kaŋ ay ga ba, ka kande ay se. Ay ma
ŋwa, ay bina ma albarka gaara ni se za ay mana bu.»
5Rabeka mo go ga hangan ka maa haŋ kaŋ Isaka goono ga ci nga izo Isuwa
se. Isuwa koy gaway saajo ra ka ganji ham ceeci ka kande. 6Kala Rabeka ci nga
izo Yakuba se ka ne: «Guna, ay maa haŋ kaŋ ni baaba ci ni beere Isuwa se 7ka
ne: ‹Ma kand'ay se ganji ham, ka maafe kaano te ay se ay ma ŋwa, ay ma
albarka gaara ni se Rabbi jine za ay mana bu.› 8Sohõ, ay izo, ma hangan ay se.
Ma laakal daŋ ka te haŋ kaŋ ay ci ni se: 9Ma koy hinciney kuro ra ka hincin ize
hanno hinka di. Ay mo ga maafe te mate kaŋ cine ga kaan ni baaba se. 10Ni ga
kond'a ni baaba se a ma ŋwa ka albarka gaara ni se, za a mana bu.»
11Yakuba ne nga nyaŋo se: «Guna, ay beere Isuwa, a gaahamo kulu gonda
hamniyaŋ, ay mo ga yuttu. 12Hambara ay baaba g'ay ham, a g'ay ciya
tangarikom. Yaadin gaa ay ga kande laaliyaŋ ay boŋ gaa nooya, manti albarka.»
13Nyaŋo ne a se: «Ay izo, laaliyaŋo din ma kaa ay gaa. Ni ya, ma hangan
day ka te haŋ kaŋ ay ci ni se. Ma koy kand'ey ay se.»
14Yakuba koy k'i di ka kande nga nyaŋo se. Nga mo na maafe te mate kaŋ
cine ga kaan baabo se. 15Rabeka na nga hay-jina Isuwa bankaarayey kaŋ yaŋ go
no fuwo ra sambu, wo kaŋ yaŋ ga boori ka bisa i kulu. A n'i daŋ nga ize koda
Yakuba gaa. 16A na hincin izey kuurey mo daŋ a kambey gaa, d'a jinda gaa mo,
naŋ kaŋ sinda hamni. 17Maafe kaana da buuro kaŋ a soola mo, a n'i daŋ nga izo
Yakuba kambe ra.
18Nga mo kaa nga baabo do ka ne: «Ay baaba.»

Nga mo ne: «Ay neeya. Nin no may, ay izo?»

19Yakuba mo ne nga baabo se: «Ay no, ni hay-jina Isuwa. Ay te mate kaŋ cine ni ci ay se din. Ay ga ni ŋwaaray, ma tun ka goro ka ŋwa ay ŋwaaro gaa, hala ni bina ma albarka gaara ay se.»

20Isaka mo ne nga izo se: «Mate no ni te ka du a da waasi ya-cine, ay izo?»

Nga mo ne: «Rabbi ni Irikoyo no k'ay no saaya.»

21Isaka binde ne Yakuba se: «Ay ga ni ŋwaaray, ay izo, ni ma kaa ka maan zama ay ma ni ham, hala nda cimi ni ya ay izo Isuwa no, wala manti nga no.»

22Kala Yakuba koy ka maan nga baaba Isaka do, nga mo n'a ham. A ne: «Jinda ya Yakuba jinde no, amma kambey Isuwa kambey no.» **23**A mana fayanka ka bay, zama a kambey gonda hamni, mate kaŋ Isuwa kambey go d'a. Yaadin cine no a na albarka gaara nd'a a se.

24A ne: «Hala cimi mo no, ni ya ay izo Isuwa no?»

Yakuba ne: «Ay day no.»

25Kala Isaka ne: «M'a maanandi ay do, ay mo g'ay izo ŋwaari kaana ŋwa, hal ay bina ma ni albarkandi.»

A n'a maanandi a do, nga mo ŋwa. Yakuba kand'a se duvan*, a haŋ mo. **26**Waato din gaa baabo Isaka ne a se: «Ni ma kaa ka maan sohõ, k'ay garbey sunsum, ay izo.»

27Kala Yakuba kaa ka maan k'a garbey sunsum. Baabo mo n'a bankaarayey mani ka maa hawo. A na albarka gaara a se ka ne: «Guna, ay izo hawo ga hima fari fo haw, wo kaŋ Rabbi na albarka daŋ a gaa.

28Naŋ Irikoy ma ni no beene harandaŋ
da ndunnya maafe, masangu
nda reyzin* hari mo da yulwa.
29Dumi-dumey ma may ni se,
yawey mo ma sumbal ni jine.
Ni ma ciya bonkooni ni dumey boŋ,
ni nya izey mo ma sumbal hala ganda ni jine.
Laalante no boro kulu kaŋ ga ni laali,
albarkante no boro kaŋ ga ni albarkandi.»

30A ciya mo, waato kaŋ Isaka na albarka gaara Yakuba se ka ban, a mana gay kaŋ Yakuba fatta ka fun nga baabo Isaka jine, kal a beero Isuwa kaa ka fun nga fooyaŋo do. **31**A na maafe kaana te mo ka kand'a nga baabo do ka ne nga baabo se: «Ay baaba, ma tun ka ŋwa ni izo fooyaŋ hamo gaa, zama ni bina ma albarka gaara ay se.»

32Baabo Isaka binde ne a se: «Ifo? Nin no may?»

Nga mo ne: «Ay no ni izo, ni hay-jina Isuwa.»

33Kala Isaka jijiri gumo-gumo ka ne: «May? May no bora kaŋ na fooyaŋ hamo sambu ka kand'ay se, hal ay n'a kulu ŋwa za ni mana kaa. Ay na albarka gaara a se, a ga ciya albarkante mo.»

34Waato kaŋ Isuwa maa nga baabo sanney, a soobay ka kaati nda hẽeni fotto, ka ne nga baabo se: «Ya nin ay baaba, m'ay no albarka, ay mo!»

35Amma Isaka ne: «Ni kayne kaa da hiila ka ni albarka sambu.»

36Isuwa ne: «Manti i n'a maa daŋ Yakuba? Guna ce hinka neeya kaŋ a n'ay
tuti k'ay kayyaŋ nango ta. A n'ay hay-jinetara ta, sohõ mo a n'ay albarka ta. Ni
mana baa albarka kayna jisi ay se no?»
37Isaka tu a se ka ne: «Guna, ay n'a daŋ a ma ciya ni koy. Ay n'a nya izey
kulu no a se a m'i may. Ay na masangu nda reyzin hari no a se. Sohõ, ifo n'ay
ga hin ka te ni se, ay izo?»
38Isuwa ne nga baabo se: «Ya ay baaba, albarka folloŋ hinne no ni se? Ay
baaba, ay no albarka, ay mo.» Kala Isuwa na jinde sambu ka hẽ .
39Kala baabo Isaka na sanney wo ci ka ne:

«Ni nangoray si du ndunnya maafe,
a si du beene harandaŋ.
40Kala ni ma funa nda ni takuba,
kala ni ma ye ni kayne se ganda.
A ga ciya mo, waati kaŋ ni ga koma a se,
ni ga du k'a calo* foobu ka kaa ni jinda gaa.»

41Isuwa na konnari jisi nga bina ra Yakuba se, zama baabo na Yakuba no
albarka. A go ga ne nga bina ra: «Ay baaba buuyaŋ zaaro go ga maan. Waato
din gaa no ay g'ay kayno Yakuba wi.»
42I koy ka sanney din kaŋ a hay-jina Isuwa ci dede Rabeka se, nga mo
donton ka nga koda Yakuba ce. A ne a se: «Guna, ni beere Isuwa go ga miila
nga ma bana ni gaa ka ni wi. 43Sohõ ay izo, ma hangan ay sanney se: Tun ka
koy ay arme Laban do ka tugu; Haran kwaara no a go. 44Ma goro noodin
alwaatiyaŋ hala ni beero bina ma zumbu, 45hala ni beero futa ma ban a gaa, hal
a ma dinya haŋ kaŋ ni te nga se. Waato din gaa ay ga ye ka kande nin fu. Ifo se
no ay ga di araŋ boro hinka kulu mursay zaari folloŋ?»
46Rabeka ci Isaka se ka ne: «Ay farga nd'ay fundo Hetance wayborey sabbay
se. Da Yakuba mo na wande sambu Hetu ize wayey ra, sanda laabo wandiyey
dumi nooya, ifo no fundi ga hanse ay se koyne?»

Yakuba kani Betel

28 Kala Isaka na Yakuba ce ka albarka gaara a se, k'a kaseeti. A ne a se:
«Ni ma si wande sambu Kanaana ize wayey ra. 2Tun ka koy
Padan-Aram, hala ni nya baabo Betuwel kwaara. Noodin no ni ga wande sambu
ni boŋ se Laban ize wayey ra, nga kaŋ ga ti ni nya arme. 3Irikoy
Hina-Kulu-Koyo mo ma ni albarkandi, a ma ni no izeyaŋ, a ma ni tonton hala ni
ma te jama bambata. 4A ma Ibrahim albarka no nin da ni banda se, hala ni ma
ni yawtaray laabo tubu, wo kaŋ Irikoy no Ibrahim se.» 5Yaadin no Isaka na
Yakuba donton d'a a ma koy hala Padan-Aram, Laban Betuwel Suriyance izo
do, Rabeka kaŋ ga ti Yakuba nda Isuwa nya armo.
6Isuwa di kaŋ Isaka na albarka gaara Yakuba se. A di kaŋ i n'a donton hala
Padan-Aram, a ma koy ka hiiji noodin. A di mo kaŋ i n'a albarkandi ka kaseeti a
gaa, a ma si wande sambu Kanaana ize wayey ra. 7A di kaŋ Yakuba hangan nga

baabo da nga nyaŋo sanno se ka koy Padan-Aram. 8Kala Isuwa faham kaŋ
Kanaana ize wayey si kaan nga baabo Isaka se. 9Isuwa koy binde Isumeylancey
ra ka wande fo tonton nga wandey gaa. Mahalata no ga ti a maa, Isumeyla
Ibrahim izo ize way no, Nebayot wayme no.
10Yakuba fun Beyer-Seba ka Haran fonda di. 11A to nangu fo ka kani cin,
zama wayna kaŋ a gaa. A na tondi fo sambu noodin k'a jisi ka te boŋ-dake. A
kani noodin ka jirbi. 12A na hindiri fo te kaŋ ra a di kaarimi hari kaŋ ganda go
laabo boŋ, boŋo koy ka tuku hala beena gaa. A go, Irikoy malaykayaŋ go ga
kaaru ka zumbu kaarimi haro din boŋ. 13Rabbi mo go ga kay kaarimi haro se
beene ka ne: «Ay no Rabbi, ni baabey Ibrahim da Isaka Irikoyo. Laabo kaŋ boŋ
ni goono ga kani, ay g'a no ni se, nin da ni banda kulu. 14Ni banda ga baa danga
laabu gurayze cine. Ni ga yandi wayna kaŋay da wayna funay, azawa da dandi
kambe haray laabo wo boŋ. Ni do mo, da ni banda bora do no i ga ndunnya
dumey kulu albarkandi. 15Guna, ay go ni banda. Ay ga haggoy da nin nangu
kulu kaŋ ni ga koy. Ay ga ye ka kande nin ne laabo wo ra, zama ay si fay da nin
kala nd'ay na haya kaŋ ay ci ni se din te.»
16Yakuba tun jirbo gaa ka ne: «A sinda sikka, Rabbi go batamo wo ra, ay mo
mana bay a gaa.» 17A humburu mo ka ne: «Batamo wo ga humburandi. Neewo
sikka si Irikoy fuwo no, neewo no ga ti beene meyo.»
18Yakuba tun za susubay da hinay. A na tondo kaŋ a te boŋ-dake cino ra din
sambu k'a kayandi ka ji soogu a boŋ. 19A na nango din maa daŋ Betel, amma za
doŋ kwaara maa ga ti Luz.
20Kala Yakuba ze ka ne: «Da Irikoy goro ay banda, d'a haggoy d'ay ay
naaruyaŋo wo fonda ra, d'a n'ay no ŋwaari kaŋ ga ŋwa da bankaaray k'ay ga
daabu nd'a, 21hal ay ma ye ka kaa baani ay baaba kwaara – waato din gaa Rabbi
ga te ay se Irikoy. 22Tondo wo kaŋ ay kayandi mo, a ga te Irikoy se fu. Hay
kulu mo kaŋ ni n'ay no, daahir ay ga zakka kaa a ra ni se.»

Yakuba Haran kwaara tooyaŋo

29 Waato din gaa Yakuba soobay ka dira, kal a to wayna funay izey
laabu. 2A guna, kal a di day fo batama ra, da feeji kuru hinza. I go ga
kani dayo me gaa, zama dayo din gaa no i ga ngey kurey haŋandi. Dayo meyo
daabirjo mo, tondi bambata no. 3Noodin no i ga kurey kulu margu. Gaa i ma
tondo zumandi ka kaa dayo me gaa, i ma feejey haŋandi, i ma tondo ye nga
nango ra dayo me gaa.
4Yakuba ne i se: «Nya-izey, araŋ ya man boroyaŋ no?»
I ne: «Haran no iri go.»
5A ne i se: «Araŋ ga Nahor ize Laban bay?»
I ne a se: «Iri g'a bay.»
6A ne i se: «A go baani?»
I ne: «A go baani. Guna, a ize Rahila neeya, a goono ga kaa da feejiyaŋ.»
7A ne i se: «Zaaro ga cindi, alwaato mana to kaŋ i ga almaney margu. Kal
araŋ ma feejey haŋandi ka koy k'i kuru.»
8I ne a se: «Iri si hin, kala nda kurukoy kulu margu jina ka tondo zumandi ka

kaa dayo me gaa. Waato din gaa no iri ma feejey haŋandi.»

9A go sanno gaa, kala Rahila kaa da nga baabo feejey, zama nga no g'i kuru. **10**A ciya binde, waato kaŋ Yakuba di Laban ize Rahila, da nga nya arme Laban feejey, kala Yakuba maan ka tondo zumandi ka kaa dayo me gaa. A na nga nya arme Laban feejey haŋandi. **11**Yakuba na Rahila garbe sunsum mo, a na nga jinde sambu ka hẽ. **12**Yakuba binde ne Rahila se nga ya a baabo izo no, sanda Rabeka ize nooya. Kala Rahila zuru ka koy ka ci nga baaba se.

13A ciya mo, saaya kaŋ Laban maa nga waymayzo Yakuba baaru, a zuru ka kaa k'a kubay. A n'a ganday k'a garbe sunsum, ka kond'a nga kwaara. Yakuba na baaro wo kulu ci Laban se. **14**Laban ne a se: «Daahir, ni ya ay biri d'ay basi no.» Yakuba goro a kwaara handu fo.

Yakuba hiija

15Laban ne Yakuba se: «Zama ni ya ay nya-ize no se ni ga goy ay se yaamo? Ci ay se haŋ kaŋ ga ti ni banandi.»

16Laban binde gonda ize wayboro hinka. Ibeero maa Laya, ikayna maa Rahila. **17**Laya moy sinda gaabi gumo, amma Rahila wo ga sogo, a ga boori diyaŋ gaa. **18**Yakuba mo, Rahila no a ga ba. A ne: «Ay ga may ni se jiiri iyye ni ize kayna, Rahila sabbay se.»

19Laban mo ne: «Dambe y'a no ni se, a ga bisa y'a no boro fo se. Ma goro ay do.»

20Yakuba binde may Laban se jiiri iyye Rahila sabbay se, amma zama a ga ba r'a, i hima a se danga jirbi kayna fooyaŋ.

21Kala Yakuba ne Laban se: «M'ay no ay wando, zama jirbey to ay ma margu nd'a.»

22Laban binde na noodin borey kulu margu ka batu te. **23**A ciya mo, wiciri kambo, a na Laya sambu ka kond'a Yakuba do, a margu nd'a mo. **24**Laban na nga koŋŋa kaŋ maa Zilpa no nga izo Laya se, a ma ciya a se koŋŋa.

25A go no mo, waato kaŋ mo bo, wiiza! Laya no. Kala Yakuba ne Laban se: «Ifo no ni te ay se wo? Manti Rahila se no ay may ni se? Ifo se no ni n'ay zamba?»

26Laban ne: «Manti yaadin no i ga te iri do, i ma jin ka kayne hiijandi ka beere naŋ. **27**Kala ni ma woone jirbi iyya toonandi a se, iri mo ga afa din no ni se, jiiri iyye fo mayray se kaŋ ni ga ye ka te ay do koyne.»

28Yakuba binde te yaadin. A na jirbi iyya toonandi. Laban na Rahila no a se, a ma ciya a wande. **29**Laban na nga koŋŋa fo kaŋ maa Bila no Rahila se, a ma ciya a se koŋŋa. **30**Yakuba margu nda Rahila. A ga ba Rahila ka bisa Laya. A ye ka may Laban se jiiri iyye.

Yakuba izey

31Waato din gaa Rabbi di kaŋ i ga konna Laya. A n'a gunda fiti, amma Rahila wo waygunu no. **32**Kala Laya te gunde, a hay ize aru. A n'a maa daŋ Ruben ka ne: «Zama Irikoy di ay taabo. Daahir sohõ ay kurnyo ga ba ay.»

33A ye ka te gunde ka ize aru fo hay koyne. A ne: «Zama Rabbi maa i ga

konna ay, woodin se no a n'ay no ize woone koyne.» A n'a maa daŋ Simeyon.

34A ye ka te gunde ka hay ize aru. A ne: «Sohõ , alwaati woone ra, ay kurnyo ga lamb'ay gaa, zama ay na ize aru hinza hay a se.» Woodin se no a n'a maa daŋ Lawi.

35A ye ka te gunde koyne ka hay ize aru. A ne: «Alwaati woone ay ga Rabbi saabu.» Woodin se a n'a maa daŋ Yahuda. Kal a fay da hayyaŋ.

30 Saaya kaŋ Rahila di kaŋ nga mana hay Yakuba se, kala Rahila canse nga beero gaa. A ne Yakuba se: «M'ay no izeyaŋ. Da manti yaadin mo no, kulu ay ga bu.»

2Kala Yakuba bine tun Rahila se. A ne: «Ay go Irikoy nangu ra no, nga kaŋ na ni ganji gunde?»

3Rahila ne: «Ay koŋŋa Bila neeya. Ma margu nd'a, zama a ma hay ay kangey boŋ, ay ma du izeyaŋ a do.»

4A na nga koŋŋa Bila no Yakuba se a ma ciya a wande, Yakuba mo margu nd'a. **5**Bila te gunde ka hay ize aru Yakuba se. **6**Rahila ne: «Irikoy na ciiti dumbu ay se. A maa ay jinde mo k'ay no ize.» Woodin se no a ne a se Dan.

7Rahila koŋŋa Bila ye ka te gunde ka ize aru hinkanta hay Yakuba se. **8**Rahila ne: «Da gurjay beeri no ay gurjay d'ay beere, ay n'a zeeri mo.» A n'a maa daŋ Naftali.

9Waato kaŋ Laya di nga fay da hayyaŋ, kal a na nga koŋŋa Zilpa hiijandi Yakuba se. **10**Laya koŋŋa Zilpa mo na ize aru fo hay Yakuba se. **11**Laya mo ne: «Bonkaanay!» a n'a maa daŋ Gad.

12Laya koŋŋa Zilpa ye ka ize aru hinkanta hay Yakuba se. **13**Laya ne: «Ay ya bine-kaani-koy no, zama wandiyey ga ne ay se bine-kaani-koy.» A n'a maa daŋ Aser.

14Alkama wiyaŋ jirbey ra no Ruben koy ka du duday[4] izeyaŋ farey ra. A kand'ey nga nya Laya do. Rahila binde ne Laya se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay no ni izo duday izey din gaa.»

15Laya ne a se: «Ay kurnyo kaŋ ni kom ay gaa din, hari kayna no, wala? Ni ga ba ni m'ay izo duday izey mo kom ay gaa koyne?»

Kala Rahila ne a se: «Woodin sabbay se Yakuba ga kani ni do cino wo ra, ni izo duday izey se.»

16Yakuba fun fari wiciri kambu. Laya mo koy k'a kubay ka ne: «Kala ni ma kani ay do, zama ay na ni sufuray d'ay izo duday izey.» A binde kani a do cino din.

17Irikoy maa Laya se mo. Laya te gunde ka ize aru guwanta hay Yakuba se. **18**Laya ne: «Irikoy n'ay no alhakku, zama ay n'ay koŋŋa no ay kurnyo se.» A na izo maa daŋ Isakar.

19Laya ye ka te gunde ka ize aru iddanta hay Yakuba se. **20**Laya ne koyne: «Irikoy n'ay arzakandi nda baa hanno. Sohõ ay kurnyo ga goro ay do, zama ay na ize aru iddu hay a se.» A n'a maa daŋ Zabluna.

---

[4] 30:14-16 Duday ga ti tuuri fo kaŋ doŋ borey ga miila a izey gonda safari.

21 Woodin banda koyne a na ize wayboro fo hay. A n'a maa daŋ Dina.
22 Irikoy fongu Rahila gaa. Irikoy maa a se k'a gunda fiti. 23 A te gunde ka
hay ize aru ka ne: «Irikoy na wowi hari kaa ay gaa.» 24 A n'a maa daŋ Yusufu,
ka ne: «Rabbi ma ize fo tonton ay se koyne.»

Yakuba na nga baa hã Laban gaa.

25 A ciya mo, waato kaŋ Rahila na Yusufu hay, kala Yakuba ne Laban se:
«M'ay sallama ay ma ye fu ay laabo ra. 26 M'ay no ay wandey d'ay izey, kaŋ yaŋ
se ay may ni se. Ay mo ga dira. Goy kaŋ ay te ni se, ni g'a bay.»
27 Laban ne a se: «Sohõ, d'ay du gaakuri ni do, kala ni ma goro, zama ay du
ka bay kaŋ Rabbi n'ay albarkandi ni sabbay se.» 28 A ne Yakuba se mo: «Ma
dake ay boŋ haŋ kaŋ ay ga ni bana, ay g'a bana ni se.»
29 Yakuba ne Laban se: «Ni bay goy kaŋ ay te ni se, da mate kaŋ ni almaney
te ay kambe ra. 30 Zama za ay mana kaa, haŋ kaŋ go ni se ikayna fo no. Sohõ a
tonton hal a te jama bambata. Rabbi mo na ni albarkandi za ay kaayaŋo. Sohõ
binde, waati fo no ay ga du hay fo ay bumbo windo se?»
31 Kala Laban ne: «Ifo n'ay ga ni no?»
Yakuba mo ne a se: «Ma s'ay no hay kulu. Amma da day ni yadda, ni ma
hayo wo hinne te ay se: Ay ma ye ka ni kurey kuru, ay m'i haggoy mo. 32 Kal ay
ma gana ni kurey kulu ra hunkuna, ay ma soobay ka icangarey da ibiyey kulu
kaa feejey ra, hinciney ra mo, icangarey da waaliyey. Woodin yaŋ dumey no ga
ciya ay alhakku. 33 Yaadin gaa no ay adilitara g'ay seeda ni jine: saaya kulu kaŋ
ni ga koy ay alhakko do, alman kulu kaŋ manti waaliya-waaliya da
icangare-cangare no hinciney ra, wala ibiyaŋ feejey ra, i m'a lasaabu ay se
zaytaray hari.»
34 Laban ne: «A ma ciya mate kaŋ ni ci din.»
35 Zaari woodin ra binde a na hincin jindi cangarey suuban, da hincin nyaŋey
mo kaŋ yaŋ ga cangare da waaliya-waaliyey, wo kulu kaŋ gonda ikwaaray a gaa.
A na feeji biyey kulu suuban mo k'i no nga izey se. 36 A na jirbi hinza diraw daŋ
nga nda Yakuba game ra. Yakuba goono ga Laban kuru cindey kuru koyne.

Yakuba te arzaka

37 Kala Yakuba na tuuri sariyaŋ kaa, saay nda taasa nda kuubu waneyaŋ. A
n'i koosu ka cangarandi, ka naŋ ikwaaray kaŋ go i ra ma bangay. 38 A na sarey
kaŋ a koosu yaŋ din sinji almaney jine haŋandiyaŋ garbey ra, nango kaŋ
almaney ga koy ka hari haŋ, hal i ma hari haŋ ka gunde sambu. 39 Almaney
binde na gunde sambu haŋandiyaŋ garbey do. Kala almaney na
waaliya-waaliyayaŋ da icangareyaŋ da tombi-tombi-koyyaŋ hay. 40 Yakuba mo
na feej'izey fay. A na cindey jine bare wo kaŋ te waaliya-waaliya, da wo kaŋ
yaŋ ga bi mo Laban kurey ra do harey, a na nga waney daŋ care banda waani, a
n'i moorandi Laban kurey gaa. 41 A ciya mo, waati kulu kaŋ alman gaabikooni
ga ba ka gunde sambu, kala Yakuba ma sarey sinji almaney jine haŋyaŋ garbey
ra, zama i ma gunde sambu sarey jine. 42 Amma saaya kaŋ a di wo kaŋ sinda
gaabi no, a si i sinji. Yaadin gaa londibuuney ciya Laban wane yaŋ,

gaabikooney mo ciya Yakuba wane yaŋ.
43Bora binde tonton da cimi. A du kuru bambata yaŋ da koŋŋayaŋ da bannyayaŋ da yoyaŋ da farkayyaŋ.

Yakuba zuru ka ye fu

31 Kal a maa Laban ize arey sanney, i go ga ne: «Yakuba na iri baaba harey kulu sambu. Iri baabo arzaka ra no a du darza woone kulu.» 2Yakuba mo laakal da Laban moyduma, a di kaŋ a na moyduma bare nga se.
3Rabbi ne Yakuba se: «Ma ye ni baaba laabu ka koy ni dumey do, ay mo ga bara ni banda.»
4Yakuba binde donton ka Rahila nda Laya ce, ngey mo koy saajo ra a kurey do. 5A ne i se: «Ay go ga laakal d'araŋ baabo moyduma. Ay di kaŋ a na moyduma bare ay se. Amma ay baaba Irikoyo go ay banda. 6Araŋ bay mo mate kaŋ ay may araŋ baaba se d'ay gaabo kulu. 7Araŋ baaba n'ay fafagu mo, k'ay alhakku barmay sorro way, amma Irikoy mana ta a m'ay zamba. 8D'a ne: ‹Icangarey no ga ciya ni alhakko,› kala saaya din kuro kulu ma icangareyaŋ hay. D'a ne mo: ‹Waaliya-waaliyey no ga ciya ni alhakko,› kala almaney kulu ma hay waaliya-waaliyayaŋ. 9Yaadin no Irikoy n'araŋ baaba almaney sambu k'ay no nd'ey.
10A go mo, alwaato kaŋ kuro ga gunde sambu, ay n'ay boŋ sambu ka di hindiri ra, danga jindey kaŋ yaŋ ga kurey kaaru, waaliya-waaliyayaŋ no, da tombi-tombi nda cangare-cangare-koyyaŋ. 11Irikoy malayka mo ne ay se hindiro ra: ‹Yakuba!› ay mo ne: ‹Ay neeya.› 12A ne: ‹Ma ni boŋ sambu sohõ ka jindey guna. I kulu kaŋ ga kurey kaaru waaliya-waaliyayaŋ no, da tombi-tombi nda cangare-cangareyaŋ, zama ay di hay kulu kaŋ Laban goono ga te ni se. 13Ay ya Irikoy no, Betel wano, nango kaŋ ni na tondi sinjanta tuusu da ji, nango kaŋ ni na alkawli sambu ay se mo. Tun sohõ ka fun laabu woone ra ka ye ni hayyaŋ laabo ra.› »
14Rahila nda Laya tu a se ka ne: «Iri gonda baa wala tubu fo no iri baaba windo ra koyne? 15Manti sanda yawyaŋ no a n'iri himandi, zama a n'iri neera, a n'iri nooro kulu ŋwa mo. 16Zama arzaka kulu kaŋ Irikoy kaa iri baaba kambe ra, iri nda iri izey wane yaŋ no. Sohõ binde, hay kulu kaŋ Irikoy ci ni se, kala ni m'a te.»
17Saaya din ra Yakuba tun ka nga izey da nga wandey dake yoyaŋ boŋ. 18A na nga almaney kulu ku, da arzaka kulu kaŋ a margu, a duura almaney kaŋ yaŋ a margu Padan-Aram kwaara ra, zama nga ma koy nga baaba Isaka do Kanaana laabo ra.
19Amma Laban jin ka koy nga feejey hõseyaŋ do. Rahila mo na nga baaba toorey zay. 20Yakuba binde na Suriyanca Laban hiila, zama a mana ne a se nga ga zuru. 21Yaadin binde no a zuru nda hay kulu kaŋ go nga se. A tun ka koy ka gooro daŋandi. A kamba ka guna Jileyad tondey haray.
22Zaari hinzanta hane binde i ci Laban se kaŋ Yakuba zuru. 23Nga mo na nga nya-izey margu nga banda ka laawalo gana jirbi iyye diraw. A n'a to Jileyad tondey boŋ. 24Irikoy binde kaa Suriyanca Laban do cin jirbi hindiri ra ka ne a

se: «Ma haggoy da ni boŋ! Ni ma si salaŋ da Yakuba hala ilaalo no wala ihanno no.» 25Laban binde na Yakuba gar, a jin ka nga kuuru fuwo sinji tondo boŋ. Laban da nga nya-izey mo na ngey waney sinji Jileyad tondo boŋ.

Yakuba nda Laban sarto do

26Laban ne Yakuba se: «Ifo no ni te wo kaŋ ni n'ay hiila ya-cine? Ni n'ay ize wayey mo ku danga wongu tamyaŋ. 27Ifo se no ni tugu ka zuru? Ni n'ay hiila, ni mana ci ay se mo, hal ay ma ni sallama nda farhã da dooni nda haray da moolo. 28Ni mana naŋ mo ay m'ay ize arey d'ay ize wayey garbey sunsum. Ni na saamotaray goy te. 29To. Ay gonda hina kaŋ ga hasaraw te ni se ay kambe ra, amma ni baabo Irikoyo salaŋ ay se bi cin ka ne: ‹Ma te laakal da ni boŋ. Ma si sanni fo te Yakuba se, hala ihanno no wala ilaalo no.› 30Sohõ binde, baa kaŋ ni faaji ni baaba kwaara se, ifo se no ni n'ay toorey mo zay? »

31Yakuba tu ka ne Laban se: «Zama ay humburu se no. Zama ay ne hambara ni ga ni ize wayey ta ay gaa da gaabi. 32Amma boro kulu kaŋ do ni na ni toorey gar, a ma si funa. Neewo, iri nya-izey jine, kala ni ma guna ka di haŋ kaŋ ci ni wane kaŋ go ay do, m'a sambu.» Zama Yakuba mana bay hala Rahila n'i zay no.

33Laban binde furo Yakuba kuuru fuwo ra, da Laya kuuru fuwo ra, da koŋŋa hinka kuuru fuwey ra mo, amma a mana di ey. A fatta Laya kuuru fuwo ra ka furo Rahila kuuru fuwo ra. 34Rahila kaŋ na toorey sambu din n'i daŋ yo jinayyaŋ ra ka goro i boŋ. Laban na kuuru fuwo kulu dadabe amma a mana di ey.

35Kala Rahila ne nga baabo se: «Ay jine bora ma si binya zama ay si hin ka tun ka kay ni jine no, zama wayboro alaada ka bara ay gaa.» Laban ceeci, amma a mana di toorey.

36Yakuba binde futu. A deeni Laban gaa. Yakuba tu ka ne Laban se: «Ifo ga ti ay taali? Wala ifo ga ti ay zunubi, kaŋ se ni n'ay ce gana nda konni ya-cine? 37To. Baa kaŋ ni n'ay jinayey kulu fisi, ni windo jinay woofo no ni gar? Ma kand'a neewo ay nya-izey da ni nya-izey game ra, zama i ma ciiti dumbu iri boro hinka game ra.

38Jiiri waranko wo kaŋ ay go ni banda, ni feejey da ni hinciney mana te gunde hasaraw, ni feeji gaarey mo, ay mana i ŋwa. 39Wo kaŋ yaŋ ganji hamey tooru, ay mana kand'a ni se, ay no g'a mursa sambu. Ay kambe ra no ni g'a ceeci, baa i n'a zay no, cin wala zaari. 40Yaadin n'ay bara, zaari ra wayno dunga n'ay ŋwa, cin mo, yeeno. Jirbi mo zuru ay moy se. 41Jiiri waranka no ay go ni windo ra. Ay may ni se jiiri way cindi taaci ni ize way hinka sabbay se, jiiri iddu mo ni almaney sabbay se. Sorro way mo no ni g'ay alhakko barmay. 42Da manti ay baaba Irikoyo, ay kaayo Ibrahim Irikoyo, nga kaŋ Isaka mo ga humburu, a go ay banda, doŋ hunkuna ni g'ay sallama no kambe koonu. Amma Irikoy di ay kankamo d'ay kambey taabo, nga mo deeni ni gaa bi cin.»

43Laban tu ka ne Yakuba se: «Ize wayey wo, ay ize wayyaŋ no. Zankey wo mo, ay wane yaŋ no. Kurey wo, ay wane yaŋ no. Hay kulu mo kaŋ ni goono ga

di, ay wane yaŋ no. Mate n'ay ga te ay ize wayey wo se hunkuna, wala mo izey kaŋ yaŋ i hay se? 44Sohõ binde, kaa iri ma koy ka sappe te, in da nin, a ma ciya seeda in da nin game ra.»

45Yakuba na tondi fo sambu ka sinji a ma te seeda. 46Yakuba ne nga nya-izey se: «Wa tondiyaŋ margu.» I na tondiyaŋ sambu ka gusam ka te fonguyaŋ hari, i ŋwa mo noodin tondi gusamo boŋ. 47Laban ne a se Yegar-Sahaduta, amma Yakuba ne a se Jileyad.

48Laban ne: «Tondi gusam woone, seeda no in da nin game ra hunkuna.» Woodin se no i ne a se Jileyad, 49da Mispa mo, zama a ne: «Rabbi ma kosaray in da nin game ra, saaya kulu kaŋ iri go fayante nda care. 50Da ni n'ay ize wayey gurzugandi, da mo ni na wande fooyaŋ hiiji i banda kaŋ manti ay ize no, ma fongu, baa kaŋ boro kulu si no iri banda, kaŋ Irikoy no ga ti seeda in da nin game ra.»

51Laban ne Yakuba se koyne: «Tondi gusamo wo neeya, fonguyaŋ haro mo neeya, kaŋ ay jisi in da nin game ra. 52Gusamo wo ma te seeda. Fonguyaŋ haro wo mo ma te seeda: Ay si gusamo wo daaru ka koy ni do. Ni mo, ni ma si gusamo wo da fonguyaŋ haro wo daaru ka kaa ay do da hasaraw miila. 53Ibrahim Irikoyo, Nahor wane Irikoy, i baabo wane Irikoyo, a ma ciiti iri game ra.»

Kala Yakuba ze da bora kaŋ nga baabo Isaka ga humburu. 54Waato din gaa Yakuba na sargay* salle tondo boŋ. A na nga nya-izey ce i ma kaa ka ŋwa. I ŋwa, i kani mo cino din tondo boŋ.

55Laban mo tun susubay za da hinay. A na nga ize arey da nga izey wayey garbey sunsum, ka albarka gaara i se. Laban dira ka ye ka koy nga bumbo nango ra.

Yakuba humburu Isuwa

32 Kala Yakuba dira. Irikoy malaykayaŋ mo kubay d'a. 2Waato kaŋ Yakuba di ey, a ne: «Woone ya Irikoy kunda no.» Nga mo na nango maa daŋ Mahanayim.

3Yakuba na diyayaŋ donton nga jine, i ma koy nga beero Isuwa do Seyir laabo ra, Edom haray. 4A n'i no sanni ka ne: «Yaa no araŋ ga ci ay jine bora Isuwa se: ‹Ni bannya Yakuba ne: Ay na yawtaray te Laban do. Ay goro noodin kala sohõ. 5Ay gonda hawyaŋ da farkayyaŋ, da kuruyaŋ da tamyaŋ, alboro nda wayboro. Ay mo donton zama ay ma ci ay jine bora se, a ma naŋ ay ma du gaakuri nga do.› »

6Kal i ye ka kaa Yakuba do ka ne: «Iri koy ni beero Isuwa do. A goono ga kaa ka ni kubay da boro zangu taaci nga banda.»

7Saaya din Yakuba humburu gumo, a kankam mo. A binde, borey kaŋ yaŋ go a banda, da feeji kurey da hawey da yoy, a n'i fay sata hinka. 8A go ga ne: «Da Isuwa kaa sata fo do k'a kar, saaya din sata fa kaŋ cindi ga yana.»

9Yakuba ne: «Ya Irikoy, ay baaba Ibrahim wano; ya Irikoy, ay baaba Isaka wano, ya Rabbi kaŋ ne ay se: ‹Ma ye ni laabo da ni dumey do koyne, ay mo ga gomni te ni se.› 10Day ni gomni kulu ra, ay mana to baa ikayna fo, ay mana to

mo cimi kulu kaŋ ni cabe ay, ni tamo se. Zama in d'ay goobo hinne no ka Urdun* wo daŋandi, sohõ mo ay ciya marga hinka. 11Ay ga ni ŋwaaray, ni m'ay faaba ay beero kambe ra, kaŋ ga ti Isuwa, zama ay ga humbur'a, a ma si kaa k'ay kar, nya da ize. 12Nin no ka ne mo: ‹Daahir ay ga gomni te ni se. Ay ga ni banda ciya danga teeku taasi kaŋ si kabu baayaŋ se.› »

13Kal a zumbu ka kani noodin. Haya kaŋ go a se noodin mo, a kaa a ra ka te fooyaŋ hari nga beero Isuwa se: 14Hincin nya zangu hinka da jindi waranka, da feeji nya zangu hinka da gaaru waranka, 15da yo nya waranka kaŋ i ga waay da ngey izey, da haw nya waytaaci da yeeji way, da farka nya waranka da binji way. 16A n'i daŋ nga goy-teerey kambey ra, kurey kulu waani-waani. A ne nga goy-teerey se: «Araŋ ma jin ka koy ay se. Araŋ ma daŋandi. Araŋ ma game naŋ kurey da care game ra.»

17A ne ijine wano se: «Saaya kaŋ ay beero Isuwa kubay da nin, d'a na ni hã ka ne: ‹Ni ya may wane no, man no ni ga koy mo, woone yaŋ kaŋ ni ga boy mo, may wane yaŋ no?› 18Saaya din ni ma ne: ‹Ni bannya Yakuba wane yaŋ no kaŋ a samba ay koyo Isuwa se fooyaŋ hari. Nga bumbo mo go iri banda ga kaa.› »

19A ci yaadin ihinkanta mo se, da ihinzanta, da borey kulu kaŋ ga kurey gana. A ne: «Yaadin no araŋ ga ci Isuwa se, saaya kaŋ araŋ kubay d'a. 20Araŋ ma ne mo: ‹Guna, ni bannya Yakuba go iri banda.› «Zama a ne: «Ay g'a bina yeenandi nda nooyaŋey kaŋ go ga koy ay jine. Kokor banda gaa ay ma di a moyduma koyne, hambara a ga yadda nd'ay.» 21Fooyaŋ harey binde furo a se jina, amma nga bumbo wo, a kani kuro do cino din.

Yakuba nda Rabbi gurja

22Cino din bindo ra a tun. A na nga wande hinka sambu, da nga koŋŋa hinka, da nga ize way cindi fa. A furo Yabok gooro yawyaŋo do. 23A n'i sambu mo ka daŋ i ma gooro daŋandi. A na haŋ kaŋ go nga do daŋ jina. 24Yakuba binde go noodin nga hinne. Kala boro fo gurjay d'a kala mo ga ba ka bo. 25Saaya kaŋ bora di nga mana hin a, kal a na Yakuba tanje biriyo ham, tanje biriyo mo goori gurja ra. 26A ne Yakuba se: «Ay taŋ, zama mo ga ba ka bo.»

Amma Yakuba ne: «Ay si ni taŋ kala nda ni n'ay albarkandi jina.»

27Bora ne Yakuba se: «Mate ni maa?»

Nga mo ne: «Ay maa Yakuba.»

28Bora ne: «I si ye ka ni maa ce Yakuba koyne, kala Israyla*. Zama danga koy no ni na gaabi cabe Irikoy se da borey mo se, hala mo ni te zaama.»

29Yakuba n'a hã ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ni maa ci ay se.»

A ne: «Ifo se no ni g'ay maa hã?» A na Yakuba albarkandi noodin.

30Yakuba mo na nango maa daŋ Peniyel, zama a ne: «Ay di Irikoy mo-da-mo, ay fundo hallasi mo.»

31Wayna binde fun a gaa saaya kaŋ a go ga Peniyel daŋandi, a go ga simbar mo nga ce fa gaa. 32Woodin se no, hala ka kaa hunkuna Israyla izey si ankoru kaaji ŋwa, wo kaŋ ga tanje gooro gana, zama a na Yakuba tanje gooro ham ankoru kaajo ra.

Yakuba kubay da Isuwa

33 Yakuba na nga boŋ sambu mo, kal a di Isuwa go kaa, da boro zangu
taaci nga banda. Kal a na izey fay Laya nda Rahila nda koŋŋa hinka
din se. **2**A na koŋŋey da ngey izey daŋ jina, Laya nda nga izey ga dake i gaa,
Rahila nda Yusufu mo go banda. **3**Nga bumbo furo i jine ka sumbal hala ganda
sorro iyye, hal a ga to nga beero do.

4Isuwa mo tun da zuray nga ma kuband'a. A n'a ganday, a koli Yakuba jinda
gaa k'a garba sunsum, i hẽ mo. **5**Isuwa na nga boŋ sambu ka di wayborey da
izey. A ne: «Borey wo binde kaŋ yaŋ go ni banda, mayyaŋ no?»

Yakuba ne: «Izey kaŋ yaŋ Irikoy na gomni te ay, ni bannya se d'a nooya.»

6Saaya din koŋŋey maan, ngey da ngey izey, i sombu. **7**Laya nda nga izey
maan, i sombu. Kokor banda Yusufu nda Rahila mo maan ka sombu.

8Isuwa ne a se mo: «Ifo ni ga te da jama wo kulu kaŋ ay kuband'ey?»

A ne: «Zama i ma du gaakuri ay jine bora do.»

9Isuwa ne: «Ay nya izo, ay gonda haŋ kaŋ ga wasa ay se. Soobay ka ni
hariyaŋ gaay.»

10Yakuba ne: «Abada, ay ga ni ŋwaaray sohõ d'ay du gaakuri ni do, kala ni
m'ay fooyaŋey ta ay se, za kaŋ ay di ni moyduma mate kaŋ boro ga di Irikoy
moyduma, ni maa ay kaayaŋo kaani mo. **11**Ay ga ni ŋwaaray, m'ay fooyaŋey ta
kaŋ i kande ni se, zama Irikoy na gomni boobo te ay se. Ay haro mo ga wasa ay
se.» Yakuba soobay k'a faali hal a n'i ta.

12Isuwa ne: «Naŋ iri ma tun ka dira, ay mo ga koy ni jine.»

13Kala Yakuba ne a se: «Ay jine bora ga bay kaŋ zanka kayney ga baan.
Feeji nda haw kurey da ngey naanandey mo, d'i n'i gaaray, zaari fo kankami
ga kurey kulu wi. **14**Ay g'ay jine bora ŋwaaray a ma furo ay, nga bannya jine.
Ay mo m'i gana nda laakal, mate kaŋ almaney kaŋ yaŋ go ay jine, da zankey
mo ga hin, hal ay ma to ay jina bora do Seyir.»

15Isuwa mo ne: «Kal ay ma boro fooyaŋ naŋ ni se, borey kaŋ go ay banda
yaŋ ra.»

Yakuba ne: «Ay ga laami woodin, wala? Naŋ ay ma du gaakuri ay jina bora
do.»

16Isuwa binde ye Seyir zaaro din. **17**Woodin banda Yakuba soobay ka dira kala
Sokot. A na fu fo cina nga boŋ se noodin ka bukkayaŋ te nga almaney se.
Woodin se no i ga nango din maa ce Sokot.

18Yakuba to Sekem kwaara nda baani, wo kaŋ go Kanaana laabo ra, saaya
kaŋ a kaa ka fun Padan-Aram. A zumbu mo kwaara jarga. **19**A na fari fo jare
day, noodin no a na nga kuuru fuwo sinji. Hamor kaŋ ga ti Sekem baaba izey
kambe ra no a n'a day. Nzarfu gude zangu fo no ga ti a nooro. **20**A na sargay
feema cina noodin k'a maa daŋ El-Elohe-Israyla.

Yakuba ize wayo Dina da Sekem sanni

34 Dina, Laya ize wayo kaŋ a hay Yakuba se fatta zama nga ma di laabo
din ize wayey. **2**Kala laabu koyo Hamor, Hibanca, a ize aru kaŋ maa

Sekem di Dina. Kal a n'a sambu ka kani nd'a. A n'a hasara. **3**A fundo mo deeji
Yakuba ize wayo Dina gaa, a ga ba wandiya. A na gomni sanni te wandiya se.
4Koyne, Sekem salaŋ nga baabo Hamor se ka ne: «Kala ni ma du ay se wandiyo
wo, a ma ciya ay wande.»

5Yakuba maa baaru kaŋ a na nga izo wayo Dina hasara, a ize arey mo go
almaney banda saajo ra. Yakuba binde na nga dangayyaŋ te hal i ma kaa.

6Sekem baaba Hamor binde faata ka koy Yakuba do zama nga ma saaware
nd'a. **7**Yakuba izey mo, waato kaŋ i maa baaro, i kaa ka fun saajo ra. Alborey
binde biney sara, i futu gumo. Zama Sekem na saamotaray goy te Israyla* ra,
kaŋ a na Yakuba ize wayo sara, haŋ kaŋ mana hima i ma te.

8Hamor salaŋ i se ka ne: «Ay izo Sekem fundo ga laami araŋ ize wayo. **9**Ay
g'araŋ ŋwaaray, w'a no nd'a a ma ciya a se wande. Araŋ ma hiiji iri gaa mo.
Araŋ m'iri no araŋ ize wayey, araŋ ma sambu iri ize wayey. **10**Araŋ ma goro iri
banda. Laabo go araŋ jine. Araŋ ma goro a ra ka daymi te ka du arzaka a ra.»

11Sekem ne Dina baabo d'a armey se: «Ay nya-izey, wa naŋ ay ma du
gaakuri araŋ do. Haŋ kaŋ araŋ ga daŋ ay gaa kulu, ay g'a bana. **12**Wa daŋ nooru
nda nooyaŋey. Mate kulu kaŋ i baa d'a, ay g'a no mate kaŋ araŋ ga ci ay se d'a.
Amma day, araŋ m'ay no wandiyo wo ay m'a hiiji.»

13Yakuba izey binde tu Sekem da nga baaba Hamor se ka hiila sanni te i se,
zama a n'i waymo Dina sara. **14**I ne i se: «Iri si hin ka woodin te, iri m'iri
waymo no boro kaŋ si dambangu se, zama woodin haawi hari no iri se.
15Amma woone hinne boŋ no iri ga yadda araŋ se: d'araŋ yadda ka ciya danga
iri cine, sanda araŋ ra alboro kulu, i m'a dambangu. **16**Waato din gaa no iri
g'araŋ no iri ize wayey, iri mo m'araŋ ize wayey hiiji. Iri ga goro araŋ banda
mo, iri ma te kunda fo. **17**Amma d'araŋ mana maa iri se, sanda i m'araŋ
dambangu, kal iri m'iri waymo sambu k'iri diraw te.»

18I sanno binde kaan Hamor da Hamor izo Sekem se. **19**Arwaso mana muray
muraado din se mo, zama a goono ga farhã da Yakuba ize wayo. Sekem gonda
beeray mo nga dumo kulu jine. **20**Kala Hamor da nga izo Sekem koy ngey
kwaara me gaa. I saaware nda ngey kwaara borey ka ne: **21**«Iri nda borey wo
gonda baani goray. Iri binde ma te mate kaŋ i ga goro iri laabo ra, i ma day da
neera te a ra. Zama a go, laabo ga beeri, a ga wasa i se. Iri m'i ize wayey sambu,
iri m'i no mo iri ize wayey. **22**Woone hinne no ga naŋ borey din ma yadda ka goro
iri banda, iri ma te kunda fo: kala nda i n'iri alboro fo kulu dambangu, mate kaŋ
ngey din dambangukoyyaŋ no. **23**I alman kayna nda alman beerey, d'i arzaka
kulu, manti i ga ciya iri wane yaŋ bo? Kala day iri ma yadda i se, ngey mo ga
goro iri banda.»

24Boro kulu kaŋ ga fatta kwaara meyo gaa maa Hamor da nga izo Sekem
sanno se. I na alborey kulu dambangu, ngey kaŋ yaŋ ga fatta a kwaara me gaa
kulu.

25A ciya mo, zaari hinzanta hane, saaya kaŋ borey go ga maa doori, kala
Yakuba ize hinka tun, Simeyon da Lawi, Dina armey. I kulu na ngey takuba
sambu, i furo kwaara ra kaŋ miila ngey go laakal kanay ra, ka alborey kulu wi.
26I na Hamor da nga izo Sekem wi da takuba. I na Dina sambu Sekem windo ra

ka dira. 27Kala Yakuba izey kaa borey kaŋ yaŋ i wi yaŋ din gaa ka kwaara say,
zama i n'i waymo sara. 28I na feeji nda haw kurey ku, ngey da farkayey da haŋ
kaŋ go kwaara ra, da haŋ kaŋ go farey ra, 29d'i arzakey d'i zankey d'i wandey – i
n'i kulu di k'i ku, hala nda hay kulu kaŋ go windey ra.
30Yakuba ne Simeyon da Lawi se: «Araŋ n'ay taabandi, za kaŋ araŋ naŋ ay
ma ciya fanta hari laabo gorokoy se, kaŋ yaŋ ga ti Kanaanancey da Perizancey
se. Ay go mo kunda kayna no. I ga tun ay se k'ay kar, ay ga halaci mo, in d'ay
dumo.»
31Izey ne a se: «A m'iri waymo ciya sanda kaaruwa, wala?»

Yakuba ye ka koy Betel

35 Irikoy ne Yakuba se: «Tun ka ziji ka koy Betel, ka goro noodin.
Noodin mo ni ga sargay feema fo cina Irikoy se, nga kaŋ bangay ni se
waato kaŋ ni zuru ni nya izo Isuwa se.»
2Saaya din Yakuba ne nga almayaaley da boro kulu kaŋ go a banda se: «Wa
toorey kaŋ yaŋ go araŋ do darandi. Wa araŋ boŋ hanandi, araŋ ma araŋ
bankaarayey mo barmay. 3Iri ma tun ka ziji ka koy Betel. Ay mo, ay ga sargay
feema cina Irikoy se, nga kaŋ tu ay se ay gurzugay zaaro ra. A go ay banda mo
fondo kulu kaŋ ay ga gana ra.»
4I toorey kulu kaŋ yaŋ go i kambe ra, i n'i no Yakuba se, ngey da korbayey
kaŋ go i hangey gaa. Yakuba mo n'i tugu tuuri nyaŋo kaŋ go Sekem meyo gaa
din cire. 5I binde dira. Irikoy humburkumay bambata go kwaarey kulu kaŋ yaŋ
go i windanta boŋ. I mana Yakuba izey ce gana mo.
6Yakuba binde kaa Luz, wo kaŋ go Kanaana laabo ra, kaŋ ga ti Betel, nga
nda borey kulu kaŋ yaŋ go a banda. 7A na sargay feema fo cina noodin, a na
nango maa daŋ El-Betel. Zama noodin no Irikoy bangay a se waato kaŋ a zuru
nga nya izo se.
8Rabeka gaaykwa Debora bu. I n'a fiji mo Betel, shen* tuuri nya fo cire, ka
nango maa daŋ Allon-Bakut.
9Irikoy ye ka bangay Yakuba se waato kaŋ a kaa ka fun Padan-Aram, a n'a
albarkandi mo. 10Irikoy ne a se mo: «Doŋ ni maa ga ti Yakuba. I si ye ka ni
maa ce Yakuba koyne, amma ni maa ga ciya Israyla*.» A binde n'a maa daŋ
Israyla.
11Irikoy ne a se koyne: «Ay no ga ti Irikoy, Hina-Kulu-Koyo. Ni ma yulwa,
ma hay ize boobo ka tonton. Dumi fo da dumi jama no ga fun ni gaa.
Bonkooniyaŋ mo ga fatta ni banda gaa. 12Laabo kaŋ ay na Ibrahim da Isaka no,
ay g'a no ni mo se. Ni banda kaŋ yaŋ ga ni gana, ay ga laabo no ngey mo se.»
13Irikoy binde tun k'a naŋ, noodin kaŋ a salaŋ d'a.
14Kala Yakuba na fonguyaŋ hari te noodin kaŋ Irikoy salaŋ d'a, sanda
tondiyaŋ no a dake care boŋ ka haŋyaŋ sargay* soogu a boŋ, a na ji soogu a boŋ
mo. 15Koyne, Yakuba na nango kaŋ Irikoy salaŋ d'a din maa daŋ Betel.

Rahila buuyaŋ

16A tun Betel. I dira. I ga ba ka to Efrata kala hay-zaŋay na Rahila di, a

hay-zaŋa kaa mo da taabi. 17A ciya binde, saaya kaŋ a go hay-zaŋay kankamo ra, kala fuuma dumbukwa ne a se: «Ma si humburu, zama sohõ ni du ize aru fo koyne.» 18A ciya mo, saaya kaŋ a fundo ga ba ka fun (zama a bu no), a na izo maa daŋ Ben-Oni, amma baabo n'a maa daŋ Benyamin.

19Rahila binde bu. I n'a fiji Efrata, kaŋ ga ti Baytlahami fonda jinde gaa. 20Yakuba na tondi kuuku fo sinji a saara boŋ. Nga no ga ti Rahila saara tondo hala ka kaa hunkuna.

21Israyla mo na nga diraw te. A na nga kuuru fuwo sinji Edar cinaro se jine. 22A go no mo, alwaato kaŋ Israyla goono ga goro laabo din ra, Ruben koy ka kani nda Bila, nga baabo wahayo. Israyla mo maa baaru.

Israyla ize arey binde, i way cindi hinka no:

23Laya izey neeya:
Ruben, kaŋ ga ti Yakuba hay-jina,
da Simeyon, da Lawi, da Yahuda,
da Isakar, da Zabluna.
24Rahila izey mo neeya: Yusufu nda Benyamin.
25Rahila koŋŋa Bila izey neeya: Dan da Naftali.
26Laya koŋŋa Zilpa izey mo neeya: Gad da Aser.

Woodin yaŋ ga ti Yakuba ize arey kaŋ yaŋ i hay a se Padan-Aram.

Isaka buuyaŋ

27Yakuba mo koy nga baabo Isaka do. A go Mamre, Ciriyat-Arba ra, kaŋ ga ti Hebron, nango kaŋ Ibrahim da Isaka na yawtaray gora te. 28Isaka jirbey binde, jiiri zangu nda wahakku no. 29Isaka mo na nga biya taŋ ka bu. I n'a margu nga kaayey banda. Dottijo zeeno no kaŋ kungu nda ndunnya. A izey Isuwa nda Yakuba n'a fiji.

Isuwa banda

36 Isuwa bandey neeya, nga kaŋ se i ga ne Edom.

2Isuwa na wandeyaŋ hiiji Kanaana ize wayey ra. Afo maa ga ti Ada, Elon Hittanca ize way no, afo mo maa Aholibama, Ana ize way no kaŋ ga ti Zibeyon Hibanca ize way. 3Afo mo maa Basematu, Isumeyla ize way no, Nebayot waymo.

4Ada na Elifaz hay Isuwa se. Basematu mo na Reyul hay. 5Aholibama na Yeyus da Yalam da Kora hay. Woodin yaŋ no ga ti Isuwa izey kaŋ yaŋ i hay a se Kanaana laabo ra.

6Isuwa na nga wandey sambu, da nga ize alborey da wayborey, da nga windo borey kulu da nga alman kayney da alman beerey kulu, da nga arzaka kulu kaŋ a margu Kanaana laabo ra. A koy laabu fo ra ka fay da nga kayne Yakuba. 7Zama i mayray harey baa, hal i si hin ka goro care banda. I yawtaray laabo si hin k'i almaney sambu, baayaŋ

se. 8Isuwa goro Seyir tondo ra. Isuwa maa fo ga ti Edom.
9Koyne, borey wo ga ti Isuwa Edomanca bandey Seyir tondey ra. Isuwa izey maayey neeya:

10Elifaz, Isuwa wande Ada ize, da Reyul, Isuwa wande Basematu ize.
11Elifaz izey neeya: Teman da Omar da Zefo da Gatam da Kenaz.
12Timna, kaŋ ti Elifaz Isuwa ize wahayo, nga no ka Amalek hay Elifaz se. Borey din no ga ti Isuwa wande Ada izey.
13Reyul izey mo neeya: Nahat da Zera da Samma da Miza.
Borey din no ga ti Isuwa wande Basematu izey.
14Aholibama (Ana izo, Zibeyon ize, Isuwa wande) izey
neeya: nga ka Yeyus da Yalam da Kora hay Isuwa se.

15Borey wo ga ti Isuwa banda amirey,
Isuwa hay-jina Elifaz izey mo neeya: amiru Teman, da amiru Omar, da amiru Zefo, da amiru Kenaz, 16da amiru Kora, da amiru Gatam, da amiru Amalek. Borey din no ga ti Elifaz do haray amirey Edom laabo ra. Ngey no ka fun Ada gaa.
17Borey wo ga ti Isuwa izo Reyul izey: amiru Nahat, da
amiru Zera, da amiru Samma, da amiru Miza. Borey din no ga ti Reyul do haray amirey, Edom laabo ra. Ngey no ka fun Isuwa wande Basematu gaa.
18Borey wo ga ti Isuwa wande Aholibama izey: amiru Yeyus,
da amiru Yalam, da amiru Kora. Borey din no ga ti Isuwa wande,
Ana izo Aholibama do haray amirey.

19Borey din no ga ti Isuwa izey. Ngey mo no ga ti Edom amirey.
20Sohõ borey wo ga ti Seyir Horiyanca izey kaŋ yaŋ goro laabo
ra doŋ. I maayey mo neeya: Lotan, da Zobal, da Zibeyon, da Ana, 21da Dison, da Ezer, da Disan. Borey din no ga ti Seyir izey, Horiyancey bonkooney Edom laabo ra.
22Lotan izey ga ti: Hori da Hemam. Lotan wayme ga ti
Timna.
23Zobal izey mo neeya: Alban, da Manahat, da Ebal, da
Sefo, da Onam.
24Borey wo ga ti Zibeyon izey: Aya, da Ana (Ana din ga ti
boro kaŋ du hari zuru dunga waato kaŋ a go ga nga
baabo Zibeyon farkayey kuru.)
25Ana izey mo ga ti Dison da Aholibama, Ana ize way no.
26Borey wo mo ga ti Dison izey: Hemdan, da Esban, da Itran,
da Keran.
27Borey wo mo ga ti Ezer izey: Bilhan, da Zaaban, da Akan.
28Borey wo ga ti Disan izey: Uz da Aran.
29Horiyancey amirey neeya: amiru Lotan da amiru Zobal,

da amiru Zibeyon, da amiru Ana, 30da amiru Dison, da amiru Ezer,
da amiru Disan. Borey din ga ti Horiyancey amirey, i hinkoyey nooya
Seyir laabo ra.

31Borey wo ga ti bonkooney kaŋ yaŋ na mayray te Edom laabo ra za
bonkooni kulu mana Israyla izey may:
32Bela, Beyor ize may Edom ra. A kwaara maa ga ti Dinaba.
33Bela bu. Kala Yobab, Zera izo kaŋ Bozra hay te bonkooni a
banda.
34Yobab mo bu. Husam Temanancey laabu bora mo te
bonkooni a nango ra.
35Husam mo bu. Bedad izo Hadad, kaŋ na Midiyan kar
Mowab windanta, a te bonkooni a nango ra; a kwaara maa Abita.
36Hadad mo bu. Samla Masreka bora may a nango ra.
37Samla bu. Sawul Rehobot bora kaŋ go gooro do haray n'a
nango sambu.
38Sawul bu. Akbor izo Baal-Hanan furo a nango ra.
39Akbor izo Baal-Hanan bu. Hadad te bonkooni a nango ra,
A kwaara maa ga ti Paw. A wando maa ga ti Mehetabel, Matared
izo, Mezahab ize.
40Borey wo ga ti Isuwa do haray hinkoyey. I maayey neeya i kundey boŋ, i
nangorayey boŋ, d'i maayey mo:
amiru Timna, da amiru Alba, da amiru Yetet, 41da amiru Aholibama,
da amiru Ela, da amiru Pinon, 42da amiru Kenaz, da amiru Teman, da
amiru Mibazar, 43da amiru Magadeyel, da amiru Iram. Borey din ga ti
Edom ra koyey, i goray nangey boŋ, i mayray laabey ra.

Isuwa nooya, Edomancey baaba.

Yusufu baaro

37 Yakuba goro nga baabo yawtaray laabo ra kaŋ ga ti Kanaana.
2Yakuba bandey neeya:

Waato kaŋ Yusufu to jiiri way cindi iyye, a ga kurey kuru nga nya-izey
banda. Bila da Zilpa, kaŋ ti a baabo wandey, i izey banda no arwaso go. Yusufu
mo g'i kalima ngey baabo do.
3Woodin banda, Israyla* ga ba Yusufu ka bisa a beerey kulu, zama a zeenay boŋ ize
no. A na jabba taalamante fo te a se mo. 4A beerey mo faham ka bay kaŋ ngey baabo
ga ba r'a. I konn'a mo, hal i si hin ka baani sanni te a se.
5Kala Yusufu na hindiri fo te, a n'a ci mo nga beerey se, hal i konn'a ka
tonton. 6A ne i se: «Ay g'araŋ ŋwaaray, wa maa ay hindiro wo kaŋ ay te. 7Zama
a go, iri goono ga bokoyaŋ haw fari ra. Kal ay bokwa go, a tun ka kay. Araŋ
bokoy mo go, i kaa k'a windi. I sombu ay bokwa se.»
8A beerey ne a se: «Haba? Nin wo, daahir ni ga iri may, wala mo daahir ni

ga du hin iri boŋ?» I ye ka konn'a ka tonton a hindiro sabbay se, d'a sanney mo sabbay se.

9A ye ka hindiri fo te koyne, a n'a ci nga beerey se. A ne: «A go, ay ye ka hindiri fo te. Wayna da hando da handariya way cindi fo go, i somb'ay se.»

10A na woodin ci nga baabo se, da nga beerey mo se. Kala baabo deen'a gaa ka ne a se: «Ifo no ni hindiro wo kaŋ ni te? Haba? Wiiza, in da ni nya da ni beerey, iri ga kaa ka sombu ni jine hala ganda, wala?» **11**A beerey binde canse a gaa, amma baabo na sanno wo gaay nga bina ra.

12A beerey binde koy zama ngey ma ngey baabo kurey kuru Sekem haray. **13**Israyla mo ne Yusufu se: «Manti Sekem haray no ni beerey goono ga kurey kuru bo? Kaa, ay ga ni donton i do.»

Yusufu ne a se: «Ay neeya.»

14Baabo ne a se: «Ma koy ka ni beerey da kurey mo guna, hal i go baani. Ma ye ka kand'ay se baaru.» A binde n'a donton Hebron gooro ra.

A koy Sekem. **15**Kala boro fo n'a gar, a te boŋdaray saajo ra. Bora binde n'a hã ka ne: «Ifo no ni goono ga ceeci?»

16A ne: «Ay beerey no ay goono ga ceeci. Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se naŋ kaŋ i gana ka koy ka ngey kurey kuru.»

17Bora ne a se: «I jin ka tun neewo, zama ay maa i ga ne: ‹Iri ma koy Dotan.› »Kala Yusufu na nga beerey ce gana. A n'i gar Dotan.

I na Yusufu neera

18I binde n'a fonnay nangu mooro, za a mana maan i do jina. I na me haw a boŋ, mate kaŋ ngey ga te k'a wi.

19I ne ngey da cara se: «Guna hindirikoyo no go kaa, ya! **20**Iri binde ma koy k'a wi ka jindaw guusey wo afo ra. Iri ma ne ganji ham laalo fo no k'a ŋwa. Waato din gaa iri ma di haŋ kaŋ no a hindiro ga ciya.»

21Amma Ruben maa, a n'a faaba mo i kambe ra ka ne: «Iri ma s'a wi.» **22**Ruben ne i se: «Iri ma si kuri mun, amma iri m'a jindaw guuso wo ra kaŋ go saajo wo ra. Wa si kambe dake a gaa.» A goono ga miila nga m'a faaba i kambe ra, k'a ye baabo do.

23A ciya binde, waato kaŋ Yusufu kaa nga beerey do, i na Yusufu jabba kaa a gaa, jabba taalamanta din kaŋ a daŋ. **24**I n'a di ka jindaw guuso ra. Guuso mo ikogo no, hari si a ra.

25I goro zama ngey ma ŋwa. I na ngey boŋ sambu ka guna. Kal i di Isumeylancey jama fo go ga fun Jileyad haray ngey yoy banda. I gonda yaaziyaŋ yoy boŋ ga jeje, da zawul* dugu nda deeli. I go diraw ra zama ngey ma kond'ey Misira.

26Kala Yahuda ne nga nya-izey se: «Iri m'iri kayne wi k'a kuro tugu wo, mana gaa a nafa? **27**Wa kaa, iri m'a neera Isumeylancey se. Iri ma si kambe dake a gaa, zama iri kayne no, iri basi mo no.» A nya-izey mo n'a sanno gana.

28Kala waato kaŋ Midiyancey fatawc'ize fooyaŋ kaa ka bisa, i na Yusufu candi ka kaa guuso ra, k'a neera Isumeylancey se, nzarfu gude waranka. Ngey mo konda Yusufu Misira.

29Amma Ruben ye guuso do. A go mo, Yusufu si guuso ra. Kala Ruben na
nga bankaarayey tooru-tooru. 30A ye nga kayney do ka ne: «Arwaso si noodin!
Man no ay ga gana?»
31I na Yusufu jabba sambu. I na jindi fo wi ka jabba sufu kuro ra. 32I na
jabba taalamanta din no i ma kond'a ngey baabo do. I ne: «Iri na woone gar. Ni
ma guna ka di sohõ hala ni izo jabba no, wala manti nga no.»
33A n'a bay. A ne: «Ay izo jabba no, ganji ham laalo fo n'a ŋwa. Sikka si i na
Yusufu tooru-tooru.»
34Kala Yakuba na nga bankaarayey tooru-tooru, a na bufu zaara haw nga
canta gaa. A na nga izo baray jirbi boobo. 35A izey kulu, alborey da wayborey
tun ka kaa zama ngey m'a yaamar, amma a wangu ka suuru. A ne: «Ay ga
soobay ka hẽ kal ay ma koy Alaahara, ay izo do.» Yaadin no baabo soobay ka
hẽ d'a a sabbay se.
36Midiyancey mo na Yusufu neera Misira laabo ra, Potifar se, Firawna
mantaw fo no kaŋ doogarey koy no.

Yahuda nda Tamar

38 Alwaato din ra Yahuda dira ka fun nga nya-izey do ka koy ka goro
Adullam kwaara boro fo do, kaŋ maa Hira. 2Noodin binde Yahuda di
wandiyo fo kaŋ baabo maa Suwa, Kanaanance fo no. A n'a hiiji ka margu nd'a.
3A te gunde ka hay ize alboro k'a maa daŋ Er. 4A ye ka te gunde ka hay ize
alboro k'a maa daŋ Onan. 5A ye ka hay ize alboro koyne k'a maa daŋ Sela. A go
Keziba saaya kaŋ a n'a hay.
6Yahuda na wande sambu nga hay-jine Er se, kaŋ maa Tamar. 7Amma
Yahuda hay-jina Er wo, boro laalo no Rabbi jine, Rabbi n'a wi mo.
8Yahuda mo ne Onan se: «Kala ni ma margu nda ni nya izo wando. Ni ma
kurnye kayne wazibo toonandi a do, ka dumi jisi ni nya izo se.» 9Onan binde
bay kaŋ dumo si ciya nga wane. A ciya binde waato kaŋ a margu nda nga nya
izo wando, kal a na dumo mun ganda laabo ra, zama nga ma si dumi no nga nya
izo se. 10Haŋ kaŋ a te din binde, goy laalo no Rabbi jine, a na nga mo wi.
11Saaya din Yahuda ne nga anzura Tamar se: «Kala ni ma goborotaray goray
te ni baaba windo ra, hal ay izo Sela ma beeri.» Zama a ne nga mo ma si koy ka
bu danga a nya izey cine. Tamar binde koy ka goro nga baabo windo ra.
12Jirbiyaŋ bisa, kala Suwa izo, Yahuda wando bu. Kaŋ Yahuda n'a seew,
waato din gaa a koy nga feejey hamni hõsekoy do, Timnat haray, nga nda nga
cora Hira, Adullam bora.
13I ci Tamar se ka ne: «Guna, ni anzuray neeya ga koy Timnat ka nga feejey
hõse.» 14Kal a na seew bankaarayey kaa ka jisi, ka bangum ka daabu *danga
mate kaŋ kaaruwa ga te*. A koy ka goro Enam kwaara meyo gaa, kaŋ go Timnat
fonda boŋ. Zama a di kaŋ Sela beeri, amma i mana nga no a se, a m'a hiiji.
15Saaya kaŋ Yahuda di a, a ga ho hala kaaruwa no, zama a na nga moyduma
daabu. 16Kala Yahuda kamba a do fonda boŋ ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ
ay ma margu nda nin.» (zama a mana bay hala nga anzura no.)
Waybora ne: «Ifo no ni g'ay no, zama ni ma margu nda ay?»

17 Yahuda ne: «Ay ga hincin ize fo samba ni se, ay kurey ra.»
Waybora ne: «M'ay no tolme hala ni g'a samba.»
18 A ne: «Tolme fo dumi n'ay ga no ni se?»
Waybora ne: «Ni kawaatimo da ni jinda gaa korfo wo, da ni goobo kaŋ go ni kambe ra.» Kal a n'i no a se. A margu nd'a mo. Nga mo na gunde sambu a do.
19 Kala Tamar tun ka nga koyyaŋ te. A na nga bangumo kaa ka nga seew bankaarayey daŋ koyne.
20 Yahuda mo na hincin ize fo samba a se nga cora Adullam bora kambe ra, zama a ma tolma ta waybora gaa, amma a mana di a. 21 Gaa no a na noodin borey hã naŋ kaŋ a go ka ne: «Mana kaaruwa din kaŋ go Enam fonda me gaa waato?»
I ne: «Kaaruwa kulu si no kaŋ te nango wo ra.»
22 Kal a ye Yahuda do ka ne: «Ay mana di a. A binde, noodin borey ne kaaruwa kulu mana te noodin.»
23 Yahuda binde ne: «Fay d'a, a m'a gaay hala iri ma si haaw. A go, ay na hincin izo wo samba, amma ni mana di a.»
24 A go no, i te danga handu hinza cine, kal i ci Yahuda se ka ne: «Ni anzura Tamar te kaaruwa. A go mo da gunde, kaaruwataray wane.»
Yahuda ne: «I ma kond'a taray k'a ton.»
25 Saaya kaŋ i fatta nd'a, waybora donton nga anzura gaa ka ne: «Bora kaŋ wane no harey wo, a do no ay na gunde sambu.» A ne mo: «Ay ga ni ŋwaaray, ma bay boro kaŋ wane yaŋ no, ngey: kawaatimo wo, da jinde korfo wo da goobo wo.»
26 Yahuda binde yadda ka ne: «A bisa ay cimi, za kaŋ ay man'a no ay izo Sela.» Yahuda mana ye ka Tamar bay koyne.
27 A te ka ciya mo, a hay-zaŋa waate, kala tawayyaŋ go a gunda ra. 28 Kaŋ a go hay-zaŋa gaa, kal afo na nga kambe salle. Fuuma dumbukwa na kamba di ka silli ciray haw kamba gaa ka ne: «Woone no ka fatta sintina.» 29 A go mo, a na nga kamba ye. Kala nya izo go ga fatta. Fuuma dumbukwa ne: «Man kottimo kaŋ ni te ni boŋ se din misa?» Woodin se no i n'a maa daŋ Farisa. 30 Kokor banda a nya izo mo fatta, bora kaŋ silli cira go a kambe gaa. I n'a maa daŋ Zera.

Yusufu go Potifar kwaara

39 Amma i konda Yusufu Misira. Potifar Misirance mo, Firawna mantaw fo kaŋ ti doogarey jine funa, a n'a day Isumeylancey kambe ra, kaŋ yaŋ kond'a noodin.
2 Rabbi mo go Yusufu banda. A binde, a muraadu kulu go ga feeri. A go mo nga koyo Misiranca windo ra. 3 A koyo di kaŋ Rabbi go a banda. Rabbi mo naŋ hari kulu kaŋ Yusufu ga te, muraado ga feeri a kambe ra. 4 Yusufu du gaakuri koyo do, a go no mo ga saajaw te a se. Koyne, koyo n'a daŋ nga windo boŋ jine fune. Haŋ kaŋ go a se kulu mo, a n'a daŋ Yusufu kambe ra. 5 A ciya mo, za waato kaŋ a n'a daŋ nga windo jine fune, da haŋ kaŋ go nga se kulu boŋ, kala Rabbi na Misiranca windo albarkandi Yusufu sabbay se. Koyne, Rabbi albarka go hay kulu boŋ, fari wane da windo wane. 6 Potifar na hari kulu kaŋ go nga se

naŋ Yusufu kambe ra. A mana bay haŋ kaŋ go nga se, kala day nga me ŋwaaro kaŋ a ga ŋwa.

Yusufu ga sogo, alboro hanno mo no. 7A te ka ciya woodin banda, kal a koyo wando na mo sinji Yusufu gaa. A ne: «Ma kani nda ay.»

8Amma Yusufu wangu. A ne nga koyo wando se: «A go, ay koyo si bay hay kulu ra kaŋ go ay banda windo ra. A na nga hay kulu daŋ ay kambe ra. 9Boro kulu si no mo kaŋ bisa ay beeray windo wo ra. A mana ay ganji mo hay kulu kala nin, zama ni ya a wande no. Mate n'ay ga te ka laala bambata din te, ay ma zunubi te mo Irikoy se?» 10A ciya binde, waybora soobay ka salaŋ Yusufu se zaari ka koy zaari. Amma a mana hangan a se, nga ma kani nd'a, wala baa nga ma goro naŋ kaŋ a go.

11A ciya mo, jirbey din ra, a furo fuwo ra zama nga ma nga goyo te, windo boro kulu si no fuwo ra mo. 12Kala waybora n'a kwaayo di nga kambe ra ka ne: «Ma kani nda ay.» Yusufu na nga kwaayo naŋ a kamba ra ka zuru ka fatta taray.

13A go no, saaya kaŋ waybora di a fay da kwaayo nga kambe ra, ka zuru ka koy taray mo, 14kala waybora na nga wane borey ce. A salaŋ i se ka ne: «Wa guna, windikoyo kande Ibraniyanco wo iri do zama a ma iri hahaara. A kaa ay do zama nga m'ay kani, kal ay kuuwa. 15A ciya mo, waato kaŋ a maa ay n'ay jinde sambu ka kuuwa, a na nga kwaayo naŋ ay do ka zuru ka fatta taray.»

16Waybora na kwaayo jisi nga do mo kala koyo ye ka kaa fu. 17A na sanno wo dumi ci a se ka ne: «Ibraniyance bannya wo kaŋ ni kande iri do, a kaa ay do fuwo ra zama nga m'ay hahaara. 18A ciya mo, waato kaŋ ay n'ay jinde sambu ka kuuwa, a zuru ka fatta. A fay da nga kwaayo ay do.»

19A ciya mo, saaya kaŋ windikoyo maa nga wando sanno kaŋ a te a se ka ne: «Ya-cine no ni bannya te ay se,« kala koyo bina tun gumo. 20Yusufu koyo binde n'a di ka daŋ kasu, nango kaŋ i ga bonkoono kas'izey haw. A go noodin kaso ra.

Yusufu go kaso ra

21Amma Rabbi go Yusufu banda, a na gomni cabe a se koyne. A n'a no gaakuri kasu batukoy arkuso do. 22Kasu batukoy arkuso mo na kas'izey kulu kaŋ go kaso ra daŋ Yusufu kambe ra. Hay kulu mo kaŋ i ga te noodin, nga no g'a te. 23Kasu batukoy arkuso mana laakal ye hay kulu gaa kaŋ go a kamba cire, zama Rabbi go Yusufu banda. Haŋ kaŋ a te kulu mo, Rabbi g'a albarkandi.

40 Woodin banda, kala Misira bonkoono hari tabakwa, da bora kaŋ ga buuru ton a se na taali te ngey koyo se, kaŋ ga ti Misira bonkoono. 2Firawna binde futu nga wane boro hinka din se, kaŋ yaŋ ga ti hari tabakwa da buuru tonkwa. 3Kal a n'i haw doogarey jine funa kwaara kaso ra, nango kaŋ Yusufu go daabante. 4Kala doogarey jine funa n'i daŋ Yusufu kambe ra, a g'i saajaw mo.

I te jirbiyaŋ kaso ra. 5I boro hinka kulu binde na hindiri te cin fo ra, afo kulu nda nga wane hindiro, boro kulu mo nga hindiro feerijo boŋ, nga wo, hari tabakwa da Misira bonkoono wane buuru tonkwa, ngey kaŋ go hawante kaso ra.

6Yusufu mo furo i do susuba. A di ey, i go da bine saray alhaali. 7Firawna
wane jine boro hinka kaŋ yaŋ go a banda daabante jine funa windo ra, Yusufu
n'i hã ka ne: «Ifo se no i ga di araŋ moydumey go ga sara hunkuna?»
8I ne a se: «Iri na hindiriyaŋ te no. Boro kulu si no mo kaŋ g'i feeri iri se.»
Yusufu ne: «Feerijey, manti Irikoy se no i go? Ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ m'i ci
ay se.»
9Kala hari tabakwa na nga hindiro ci Yusufu se. A ne a se: «Ay hindiro ra,
reyzin* tikse fo go ay jine. 10Reyzin tiksa din gaa mo a gonda kambe hinza,
danga a goono ga te kobto, boosiyaŋ mo goono ga fun a gaa, izeyaŋ te zugula a
gaa, iniinoyaŋ. 11Firawna hari taasa mo go ay kambe ra. Ay na reyzin izey kosu
mo k'i kankam Firawna hari taasa ra. Ay na taasa daŋ Firawna kambe ra.»
12Yusufu ne a se: «A feerijo neeya: kambe hinza din, jirbi hinza no. 13Ne ka
guna jirbi hinza Firawna ga ni beerandi, a ga ni ye ni kayyaŋ nangu zeena ra. Ni
ga Firawna taasa daŋ a kambe ra danga doŋ, waato kaŋ ni go hari tabakwa.
14Amma saaya kaŋ ni te bonkaanay, ay ga ni ŋwaaray, ma fongu ay gaa. Ma
gomni cabe ay se mo ka salaŋ ay se Firawna do. Ni m'ay kaa windo wo ra.
15Zama ay wo, daahir i n'ay zay no Ibraniyancey laabo ra. Neewo mo ay mana
hay kulu te kaŋ to i m'ay daŋ kasu.»
16Saaya kaŋ buuru tonkwa di kaŋ feerijo boori, a ne Yusufu se: «Ay mo, ay
go ay hindiro ra. Kala cilla hinza go ay boŋ gaa, kaŋ yaŋ gonda buuru kwaaray.
17Beene cilla ra gonda haaguyaŋ dumi kulu, Firawna ŋwaari wane, curey mo go
g'i ŋwa cilla ra ay boŋo gaa.»
18Yusufu tu ka ne: «A feerijo neeya: cilla hinza din, jirbi hinza no. 19Hala
jirbi hinza, Firawna ga ni boŋo kaa ni gaa, a ga ni sarku dubi gaa mo. Curayzey
ga ni baso kaa ka ŋwa.»
20A te ka ciya mo, zaari hinzanta din boŋ, Firawna hayyaŋ zaari nooya. A na
batu te nga bannyey kulu se. Kal a na hari tabakwa beerandi, nga da buuru
tonkwa mo, nga bannyey game ra. 21Sanda, a na hari tabakwa ye nga hari
tabayaŋ kayyaŋo do, a ma taasa daŋ Firawna kambe ra koyne. 22Amma a na
buuru tonkwa sarku, danga mate kaŋ cine Yusufu na feerijo te i se.
23Kulu nda yaadin, hari tabakwa mana fongu Yusufu gaa, amma a diny'a.

Firawna hindiro

41 I go no, jiiri hinka kubay, Firawna mo hindiri. Kal a go ga kay isa me
gaa. 2Kala haw iyye go, i fatta isa ra, kaŋ yaŋ ga naasu, i ga boori. I go
ga kuru kundo ra. 3Kala koyne, haw iyye fooyaŋ mo fun i banda isa ra,
ilaaloyaŋ, ifaaboyaŋ. I kay haw yongo yaŋ jarga, isa jabo gaa. 4Haw laalo
faabey din na haw naaso hanno iyya din ŋwa. Firawna binde mo hay.
5A jirbi koyne, a ye ka hindiri. Kala jeeni iyye go, i fatta kwaari folloŋ gaa, i
ga warga, i ga boori. 6Kala jeeni iyye fooyaŋ mo go, imariyoyaŋ, kaŋ yaŋ
wayna funay haw n'i kokobe, ijiney banda. 7Jeeni mariyey mo na jeeni kaso
iyye kaŋ yaŋ ga to gon. Firawna mo hay koyne, wiiza, hindiri no.
8A go no, kaŋ mo bo, a laakalo tun. A donton ka ne i ma Misira moodabal
teekoy kulu da saykoy kulu kaŋ yaŋ go laabo ra ce. Firawna na nga hindirey ci i

se, amma i mana du i ra boro kaŋ g'i feerijo ci Firawna se.

9Saaya din gaa no hari tabakwa salaŋ Firawna se ka ne: «Hunkuna no ay
fongu nd'ay taalo. 10Firawna te bine nga bannyey se, a n'ay haw doogarey koyo
kwaara, in da haaguyaŋ koyo. 11Cin folloŋ ra iri hindiri, in d'a, iri boro kulu nga
hindiro feerijo boŋ. 12Noodin mo arwasu fo go iri banda, kaŋ Ibraniyance no,
doogarey jine funa bannya no. Iri ci a se, nga mo n'iri hindirey feeri iri se, boro
kulu nga hindiro boŋ no a n'i feeri. 13A ciya mo, danga mate kaŋ a na feerijo ci
iri se, yaadin no ka tabbat. Ay wo, i n'ay yeti ay kayyaŋ nango ra, nga mo, i n'a
sarku.»

Yusufu na hindiro feeri Firawna se

14Saaya din Firawna donton ka ne i ma Yusufu ce. I binde n'a kaa kaso ra da
cahãyaŋ. I kond'a. A na nga boŋo cabu ka nga bankaarayey barmay ka furo
Firawna do.

15Firawna ne Yusufu se: «Ay hindiri no. Boro si no mo kaŋ n'a feeri ay se.
Ay maa i ga salaŋ ni boŋ ka ne da ni maa hindiri, ni ga waani k'a feeri.»

16Yusufu tu Firawna se ka ne: «Manti ay se no a go bo. Irikoy no ga tu
Firawna se da baani sanni.»

17Kala Firawna ne Yusufu se: «Ay hindiro ra, ay go ga kay isa me gaa.
18Kala haw iyye go kaŋ yaŋ ga naasu, i ga boori, i fatta isa ra. I soobay ka kuru
kundo ra. 19Haw iyye fooyaŋ mo go kaŋ yaŋ fun i banda koyne, ifaaboyaŋ,
ilaaloyaŋ no gumo. I faabuyaŋo mo, ay mana di i dumi Misira ra baa ce fo, i
jaŋ-ka-booriyaŋo se. 20Haw faabo laaley din binde na sintinay wane naasey din
ŋwa. 21Saaya kaŋ i n'i ŋwa mo, i sinda mate kaŋ boro ga bay hal i n'i ŋwa, zama
hala hõ ilaaloyaŋ no, danga waato. Kal ay mo hay.

22Ay hindiro ra koyne jeeni iyye go, i fun kwaari folloŋ gaa, toonanteyaŋ,
ihannoyaŋ mo. 23Kala jeeni iyye go koyne, isanfuyaŋ, imariyoyaŋ, kaŋ yaŋ
wayna funay haw n'i kar, i fatta ijiney banda. 24Jeeni mariyo iyya din na jeeni
hanno iyya din gon. Ay na woodin ci moodabal teekoy se, amma i ra i sinda
boro kaŋ hin k'a feeri ay se.»

25Yusufu ne Firawna se: «Firawna hindirey, hari folloŋ no. Haŋ kaŋ Irikoy
soola, kaŋ a ga ba ka te, nga no a cabe Firawna se. 26Haw hanno iyya din, jiiri
iyye no. Jeeni hanno iyya din mo, jiiri iyye no. Hindirey wo sanni folloŋ no.
27Haw faabo iyya din kaŋ fun i banda mo jiiri iyye no, koyne jeeni sanfante
iyya din kaŋ wayna funay hawo kar, ngey mo jiiri iyye no, haray wane yaŋ.

28Haŋ kaŋ ay ga ci Firawna se neeya: haŋ kaŋ Irikoy soola, kaŋ a ga ba ka te,
a n'a bangandi Firawna se. 29Jiiri iyye go kaa, kunji wane yaŋ, Misira laabo
kulu ra. 30I banda no jiiri iyye fo ga kaa, haray wane. I ga dinya kunji kulu
Misira laabo kulu ra. Hara ga laabo ŋwa. 31I si fongu nda kunji laabo ra mo,
hara din kaŋ g'a banda gana sabbay se, zama a ga koroŋ gumo. 32Woodin se i
na hindiro yaara sorro hinka Firawna se, zama Irikoy do haya din, a tabbat,
sohõ no Irikoy g'a sintin.

33Sohõ binde, Firawna ma ceeci boro fo kaŋ gonda fahamay, kaŋ gonda
laakal, a m'a daŋ a ma Misira laabo kulu may. 34Firawna ma woone te mo: a ma

jine funeyaŋ daŋ laabo ra, zama i ma ta Misira laabo nafa haro ra, jare fo igu kulu ra, kunji jiiri iyya din ra. 35Koyne, i ma ŋwaari margu jiiri hanney kaŋ yaŋ ga kaa din waney. I ma ŋwaari jisi Firawna dabari ra kwaarey kulu ra, i m'a batu mo. 36"waari ga goro jisante nooya laabo se, jiiri iyye hara din kaŋ ga ba ka sintin Misira laabo ra. Soolayaŋ nooya hala laabo ma si halaci nda haray.»

Firawna na Yusufu beerandi

37Dabaro din boori mo Firawna nda nga bannyey kulu diyaŋ gaa. 38Firawna mo ne nga bannyey se: «Iri ga hin ka du boro wo cine no, kaŋ Irikoy Biya go a ra?»

39Firawna ne Yusufu se: «Za kaŋ Irikoy na woodin kulu cabe ni se, fahamaykoy fo si no, laakalkooni mo si no danga ni cine. 40Nin no ga goro ay windo boŋ. Ni ciyaŋo boŋ no i g'ay borey kulu may mo. Karga boŋ haray hinne no ay ga bisa nin beeray.»

41Firawna ne Yusufu se koyne: «A go, ay na ni daŋ Misira laabo kulu boŋ.» 42Firawna na nga kambe korba kaŋ gonda kawaatimo foobu. A n'a daŋ Yusufu kambe gaa. A na lin* bankaaray hanno daŋ a gaa, a na wura sisiri mo sarku a jinda gaa. 43A n'a kaarandi nga bari torko hinkanta ra. I soobay ka zamu a jine ka ne: «Wa somb'a se!» Kala Firawna n'a daŋ Misira laabo kulu boŋ.

44A ne Yusufu se: «Ay, Firawna no ka ci: boro fo si no kaŋ ga nga kambe sambu wala a ma nga ce dagu Misira laabo kulu ra, kala nda ni yadda.»

45Koyne, Firawna na maa daŋ Yusufu gaa ka ne a se Zafanatu-Panaya. A na Alfa Potifera, On wano, ize wayo Asenata hiijandi a se. Yusufu bar-bare mo Misira laabo ra.

46Yusufu to jiiri waranza saaya kaŋ a kay Misira bonkoono Firawna jine. Yusufu fatta Firawna do ka Misira laabo gana, a me-a-me. 47Kunji jiiri iyya din ra laabo yulwa nda ŋwaari. 48Yusufu na ŋwaari jisi kwaarey ra. Farey kaŋ yaŋ goono ga kwaara kulu windi, a n'i ŋwaaro jisi kwaara ra. 49Yusufu na masangu jisi kaŋ baa gumo danga teeku me gaa taasi cine, hal a fay da lasaabo, zama a baa da lasaabuyaŋ.

50I na ize aru hinka hay Yusufu se, za hara jiirey mana kaa, kaŋ yaŋ Asenata (kaŋ a baabo ga ti Alfa Potifera, kaŋ ga ti On wane) hay a se. 51Yusufu na nga hay-jina maa daŋ Manasse, zama a ne: «Irikoy naŋ ay ma dinya ay taabo kulu, d'ay baaba windo kulu.» 52Ihinkanta mo, a n'a maa daŋ Ifraymu. Zama a ne: «Irikoy n'ay no izeyaŋ ay kaynandiyaŋ laabo ra.»

Haray beero kaŋ te

56Hara binde go laabey kulu ra, Yusufu mo na ŋwaari jisante barmey kulu me fiti. A soobay ka neera Misirancey se. Zama hara koroŋ Misira laabo ra. 57Laabey kulu kaa Misira Yusufu do, zama ngey ma ŋwaari day, zama hara kankam laabey kulu ra.

Yusufu beerey koy ka ŋwaari day

42 Yakuba mo di i goono ga du ŋwaari Misira. Yakuba ne nga izey se: «Ifo se no araŋ ga care guna?» 2A ne: «A go, ay maa kaŋ ŋwaari go

Misira. Kal araŋ ma do noodin ka day iri se, zama iri ma du ka funa, iri ma si bu.»

3Kala Yusufu beerey koy, ngey boro way, zama ngey ma ŋwaari day Misira. 4Amma Yakuba mana Yusufu kayno Benyamin donton a ma koy nga beerey banda, zama baabo goono ga ne: «A ma si te hambara hasaraw fo ga du a.» 5Israyla* izey binde koy borey kaŋ yaŋ ga koy din banda, zama ngey ma ŋwaari day, zama haray go Kanaana laabo ra.

6Yusufu mo, nga ga ti laabo hinkoyo. Nga mo no koyne ga neera laabo borey kulu se. Yusufu beerey mo kaa. I sombu a se, i moydumey go hala ganda. 7Yusufu binde di nga beerey, a n'i bay mo, amma a na nga boŋ te i se danga yaw cine. A salaŋ i se da futay ka ne i se: «Man gaa no araŋ fun?»

I ne a se: «Kanaana laabo ra no iri fun, iri kaa ka ŋwaari day no.»

Yusufu na nga boŋ tugu beerey se

8Yusufu na nga beerey bay, amma ngey wo man'a bay. 9Yusufu mo fongu nda hindirey kaŋ nga te i boŋ. A ne i se: «Araŋ wo bar-barkoyaŋ no. Araŋ kaa neewo no zama araŋ ma guna ka di naŋ kaŋ laabo sinda kosaray.»

10I ne a se: «Abada, iri koyo, amma ŋwaari daymi sabbay se no iri, ni bannyey kaa. 11Iri kulu baaba folloŋ izeyaŋ no. Iri ya yaddanteyaŋ no. Iri, ni bannyey manti ma-cararayaŋ.»

12A ne i se: «Abada. Araŋ wo kaa day no zama araŋ ma di naŋ kaŋ laabo sinda kosaray.»

13I ne: «Iri, ni bannyey wo, iri boro way cindi hinka no, care nya-izeyaŋ, boro folloŋ izeyaŋ mo no Kanaana laabo ra. A go, koda go iri baabo do hunkuna, afo mo si no.»

14Yusufu ne i se: «Wo kaŋ ay ci araŋ gaa nooya, araŋ wo ma-cararayaŋ no. 15To, ya-cine gaa no ay g'araŋ gosi: ay ze da Firawna fundo! Araŋ si fatta ne kala nda araŋ koda kaa jina. 16Araŋ ma araŋ ra afo donton, a ma kande araŋ kayno, araŋ mo ga goro ne hawante, zama i ma araŋ sanno gosi ka di hala cimi go araŋ do. Da manti yaadin no mo, ay ze da Firawna fundo! haciika, araŋ ya ma-cararayaŋ no.» 17Kal a n'i kulu margu ka daŋ i m'i gaay jirbi hinza.

18Zaari hinzanta hane mo Yusufu ne i se: «Woone no araŋ ga te, araŋ ma du ka funa, zama ay ga humburu Irikoy. 19Da araŋ wo naanaykoyyaŋ no, ay ga gaay araŋ nya-izey wo ra afo, windo kaŋ ra i n'araŋ gaay din, amma araŋ wo ma koy. Araŋ ma sambu ŋwaari ka konda araŋ windey haraykooney se. 20Araŋ ma kande araŋ koda ay do. Yaadin gaa no araŋ sanney ga tabbat, araŋ ma si bu mo.» I binde te yaadin.

21I ne ngey da care se: «Daahir, iri ya taalikoyyaŋ no iri kayno do haray, za kaŋ iri di a fundo taabo, saaya kaŋ a na iri ŋwaaray gomni, amma iri wangu ka maa. Woodin se no taabi woone du iri.»

22Ruben tu i se ka ne: «Manti ay ci araŋ se, kaŋ ay ne: ‹Araŋ ma si taali te arwaso din se?› Amma araŋ wangu ka maa. Woodin sabbay se a go, a kuro alhakko no i goono ga hã.» 23I mana bay hala Yusufu goono ga maa, zama boro fo go no kaŋ ga sanney barmay i game ra.

24 Yusufu binde na banda bare i gaa ka soobay ka hẽ gumo. A ye i do ka
salaŋ i se. A na Simeyon di i ra k'a haw i jine.

Yusufu beerey ye fu da ŋwaari

25 Waato din gaa Yusufu ne i ma hawgarey toonandi i se da masangu. I ma
boro kulu nooro ye a se a hawgara ra, i m'i no hindoonayyaŋ mo fonda sabbay
se. Yaadin mo no i te i se. 26 I na ngey ŋwaaro sambu ka dake ngey farkayey
boŋ ka dira.
27 Amma saaya kaŋ i ra afo na nga hawgara fiti zama a ma nga farka no
kaamayaŋ hari i zumbuyaŋo do, kal a di nga nooro go hawgara me gaa. 28 A ne
nga nya-izey se: «I n'ay nooro ye, nga neeya ay hawgara ra.»
I biney pati. I bare ka care guna nda jijiriyaŋ ka ne: «Ifo no woone kaŋ Irikoy
te iri se?»
29 I kaa ngey baabo Yakuba do Kanaana laabo ra ka dede a se hay kulu kaŋ
du ngey. I ne: 30 «Bora din kaŋ ga ti laabo koyo salaŋ iri se da futay, a go ho
hala iri wo laabu ma-cararayaŋ no. 31 Iri mo ne a se kaŋ iri wo naanaykoyyaŋ
no, manti ma-cararayaŋ no. 32 Iri boro way cindi hinka no, care nya-izeyaŋ,
baaba folloŋ izeyaŋ. Iri boro fo si no, koda mo go iri baabo do hunkuna
Kanaana laabo ra.
33 Kala bora kaŋ ga ti laabo koyo ne iri se: ‹Mate kaŋ gaa ay ga bay hal araŋ
ya cimi boroyaŋ no neeya: araŋ ma araŋ nya-izey ra afo naŋ ne ay do. Araŋ ma
sambu ŋwaari araŋ windey haraykooney se k'araŋ diraw te. 34 Araŋ ma kande
araŋ koda ay do. Gaa no ay ga bay kaŋ araŋ manti ma-cararayaŋ, amma araŋ ya
cimi boroyaŋ no. Ay g'araŋ nya-izo no araŋ se, araŋ ma day da neerayaŋ te
laabo ra mo.› »
35 A te ka ciya mo, waato kaŋ i go ngey hawgarey feeriyaŋo gaa, kal i boro
kulu nooru kunsumo go hawgara ra. Waato kaŋ ngey da ngey baabo di ngey
noorey, kal i humburu. 36 Kala baabo Yakuba ne i se: «Araŋ n'ay mursandi
nd'ay izey. Yusufu si no, Simeyon si no, araŋ ga ba ka Benyamin mo sambu.
Harey wo kulu ga gaaba nda ay fundo.»
37 Ruben binde salaŋ nga baabo se ka ne: «M'ay ize hinka wi, da day ay mana
ye ka kand'a ni do. M'a daŋ ay kambe ra, ay ga ye ka kand'a mo ni do.»
38 Yakuba ne: «Ay izo si koy araŋ banda, zama a nya izo bu, nga hinne no ka
cindi. Da hasaraw fo du a dirawo kaŋ araŋ ga koy ra, yaadin gaa araŋ g'ay
hamni kwaara candi nda bine saray nooya ka koy Alaahara.»

Yusufu beerey koyyaŋ hinkanta ka ŋwaari day

43 Hara kankam laabo ra. 2 A ciya mo, saaya kaŋ masango kaŋ i kande ka
fun Misira din i n'a ŋwa ka ban, baabo ne i se: «Wa ye ka koy ka
ŋwaari kayna day iri se koyne.»
3 Kala Yahuda salaŋ a se ka ne: «Bora na sanno gaabandi ka ne: ‹Araŋ si di
ay moyduma abada, kala nda araŋ kayno go araŋ banda.› 4 Da ni g'iri kayno daŋ
iri banda, iri ga koy ka ŋwaari day, 5 amma da ni s'a daŋ *iri banda*, iri si koy.
Zama bora ne iri se: ‹Araŋ si di ay moyduma kala nda araŋ kayno go araŋ

banda.› »

6Israyla binde ne: «Ifo se no araŋ n'ay zamba ya-cine, za kaŋ araŋ ne bora se kaŋ araŋ gonda nya-ize fo kaŋ cindi?»

7I ne: «Bora din n'iri hã no iri bumbey sanni boŋ da iri dumo wane. A ne: ‹Araŋ gonda baaba kaŋ gonda fundi? wala araŋ gonda nya-ize fo koyne?› Iri mo, iri tu a se sanni woone yaŋ boŋ. Man iri gonda bayray baa kayna hal a ga ne: ‹Wa kande araŋ kayno ay do? › »

8Yahuda ne nga baabo Israyla se: «Ma zanka daŋ ay banda. Iri mo, iri ma tun ka koy, zama iri ma funa, iri ma si bu, iri nda nin da iri izey mo. **9**Ay g'a fundo tolme sambu ay boŋ, ay kambe ra no ni g'a ceeci. D'ay mana ye ka kand'a ni do k'a daŋ ni kambe ra, kal ay ma goro nda taali hal abada ay boŋ. **10**Zama da manti kaŋ iri gay, haciika doŋ sohõ iri ye ka kaa ce hinka.»

11I baabo Israyla ne i se: «D'a tilas, yaadin gaa mate kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ ma sambu iri laabo wane hay fo caadante araŋ jeejay ra ka kond'a bora se fooyaŋ hari. Wa konda zawul* kayna da yu kayna, da turaare jinay da yaazi da damsi da amand*. **12**Araŋ ma nooru labu-care hinka sambu araŋ kambe ra. Noorey kaŋ i ye araŋ hawgarey ra, araŋ ma ye nd'ey araŋ kambe ra. Hambara forgay no. **13**Wa araŋ kayno sambu mo, ka tun ka ye bora do. **14**Irikoy kaŋ ti Hina-Kulu-Koyo ma araŋ no suuji bora do, zama a ma araŋ nya-ize fa din taŋ araŋ se, nga nda Benyamin kulu. Ay mo, d'i n'ay mursandi nd'ay izey, ay murs'ey no.»

15Kala borey na fooyaŋey sambu. I na nooru labu-care hinka mo sambu ngey kambe ra, da Benyamin mo. I tun ngey do ka koy Misira ka kay Yusufu jine. **16**Saaya kaŋ Yusufu di Benyamin go i banda, a ne nga windi jine funa se: «Ma furo nda borey din windo ra. Ma alman wi mo k'a soola, zama da wayna to zaari bindi, borey din ga ŋwa ay banda.»

17Kala bora te danga mate kaŋ Yusufu ci nga se ka borey daŋ Yusufu windo ra. **18**Borey din humburu zama i n'i daŋ Yusufu windo ra. I ne: «Nooro din kaŋ i ye iri hawgarey ra za sintina gaa din, a se no i n'iri daŋ, zama nga ma du kobay ka kaŋ iri boŋ, ka iri te bannyayaŋ, iri nda iri farkayey kulu.»

19Kal i sosoro ka maan Yusufu windi jine funa do. I salaŋ a se windo me gaa **20**ka ne: «Ya iri jine bora, daahir iri kaayaŋ jina gaa, iri kaa zama iri ma ŋwaari day no. **21**A ciya mo, waato kaŋ iri to zumbuyaŋo do, iri n'iri hawgarey feeri, kala boro kulu nooro go a hawgara me gaa. Iri noorey neeya timmante. Iri ye ka kand'ey iri kambe ra. **22**Iri kande nooru fooyaŋ mo koyne zama iri ma ŋwaari day. Iri mana bay boro kaŋ n'iri noorey ye iri hawgarey ra.»

23Kal a ne: «Laakal kanay ma goro araŋ gaa, araŋ ma si humburu bo. Araŋ Irikoyo, araŋ baaba Irikoyo, nga no k'araŋ no arzaka araŋ hawgarey ra. Araŋ noorey furo ay kambe ra.» A na Simeyon mo kaa taray.

24Bannya din mo na borey daŋ Yusufu fuwo ra. A n'i no hari, i na ngey cey nyun. A n'i farkayey mo no ŋwaari. **25**I na fooyaŋ haro soola hala Yusufu ga kaa zaari bindi, zama i ci i se kaŋ i ga ŋwa noodin.

26Waato kaŋ Yusufu ye ka kaa fu, i kond'a se fooyaŋ haro kaŋ go i kambey ra windo ra. I gurfa a jine hala ganda. **27**A n'i baani hã ka ne: «Araŋ baabo go baani,

wala, dottija din kaŋ araŋ ci? A gonda fundi hala hõ?»

28I ne: «Ni bannya, iri baaba go baani. A gonda fundi hala hõ.» I na boŋ sumbal ka sombu a jine.

29A na nga boŋ sambu ka di nga kayno, Benyamin, a nyaŋo izo. A ne: «Araŋ koda no, wala? nga kaŋ araŋ ci ay se?» A ne koyne: «Irikoy ma gomni te ni se, ay izo!» **30**Kala Yusufu waasu, zama a gaahamo jijiri, nga kayno bakaraw se. A na nangu ceeci zama nga ma hẽ. A furo nga kaniyaŋ fuwo ra ka hẽ noodin.

31A na nga moyduma nyun ka fatta, kal a hin nga boŋ. A ne i ma kande ŋwaari.

32I daŋ a se nga wane, nga hinne. Ngey mo wane go waani i do. Misirancey kaŋ yaŋ go noodin mo, i ŋwaaro go waani, zama kabiya hari no Misirancey se i ma ŋwa Ibraniyancey banda; fanta hari no Misirancey se. **33**I goro a jine, hay-jina nga hayyaŋ darza boŋ, koda mo nga kaynayaŋo boŋ. Borey mo na care guna nda dambara. **34**A ne i ma ŋwaaro sambu nga jine ka kond'a i se. Amma Benyamin wano, a naŋ i m'a te a ma to cindey wane fo sorro gu. I haŋ ka maa kaani a banda.

44 Kal a ci nga windo jine funa se ka ne: «Ma borey wo hawgarey toonandi nda ŋwaari, haŋ kaŋ me i almaney ga hin ka jare. Ni m'i boro kulu nooro daŋ a hawgara me gaa. **2**Ni m'ay nzarfu gaasiya daŋ i koda hawgara me gaa, nga nda a ŋwaari nooro kulu.» A te mo danga mate kaŋ Yusufu ci nga se din.

3Kaŋ mo sintin ka bo, i na borey sallama, ngey da ngey farkayey. **4**Kala saaya kaŋ i fatta kwaara ra, i mana baa mooray fo te jina, Yusufu ne nga jine funa se: «Tun ka borey din ce gana. Da ni to r'ey, ma ne i se: ‹Ifo se no araŋ na gomni bana nda laala? **5**Manti a ra no ay koyo ga haŋ, da wo kaŋ a ga bayray ceeci nd'a mo Irikoy do? Araŋ na taali te, za kaŋ araŋ na woone te. › »

6A n'i to, a na sanni woodin yaŋ ci i se mo.

7I ne a se: «Ifo se no iri koyo ga sanni woone dumi te? Irikoy ma ni bannyey waa i ma hari woodin dumi te! **8**A go, noorey kaŋ iri gar iri hawgarey me gaa Kanaana laabu, iri ye ka kand'ey ni se. Mate se no iri ga wura wala nzarfu zay iri koyo windo ra? **9**Ni bannyey wo ra boro kulu kaŋ i n'a gar a do, a ma bu. Iri ma ciya ay koyo se bannyayaŋ mo.»

10A ne: «Naŋ a ma ciya yaadin, araŋ ciyaŋo boŋ: bora kaŋ do i n'a gar ma ciya ay bannya, amma araŋ wo, araŋ sinda taali.»

11Saaya din ra i waasu, boro kulu na nga hawgara zumandi ganda zama nga m'a fiti. **12**Kala jine funa soobay ka guna. A sintin za ibeero do ka kokor ikayna do. I na gaasiya gar Benyamin hawgara ra. **13**Waato din gaa i na ngey bankaarayey tooru-tooru*. Boro kulu na nga jeja haw nga farka gaa. I ye kwaara do.

14Yahuda nda nga nya-izey kaa Yusufu windo ra. A go noodin jina. I ganda biri a jine. **15**Yusufu ne i se: «Ifo no araŋ te wo? Araŋ mana bay kaŋ boro danga ay cine, daahir a ga waani gunayaŋ bo?»

16Yahuda ne: «Ifo no iri ga ci iri koyo se? Ifo no iri ga ne? Mate no iri ga iri

boŋ adilandi* nd'a koyne? Irikoy no ka ni bannyey laala kaa taray. A go, iri ya iri koyo bannyayaŋ no, iri nda nga kaŋ i na gaasiya gar a kambe ra.»

17Kala Yusufu ne: «Irikoy m'ay waa ay ma woodin te! Bora day kaŋ i na gaasiya gar a kambe ra, nga no ga ciya ay bannya. Amma araŋ wo, kal araŋ ma to araŋ baabo do baani.»

18Waato din gaa Yahuda maan a do ka ne: «Ya ay koyo, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay, ni bannya ma salaŋ ay koyo hanga ra. Ni bina mo ma si futu ay, ni bannya se zama ni gonda beeray kaŋ ga hima Firawna wano. 19Ay koyo na nga bannyey hã hala iri gonda baaba wala kayne. 20Iri ne iri koyo se: ‹Iri gonda baaba zeeno d'a zeena ize, ikayna no. Day a nya izo bu. Kala nga hinne kaŋ cindi a nyaŋo wane, a baabo mo ga ba r'a. ›

21Ni ne mo iri, ni bannyey se: ‹Araŋ ma kand'a neewo, zama ay ma di a ay mo ra. › 22Iri mo, iri ne iri koyo se: ‹A si du ka te arwaso ma nga baabo naŋ, zama d'a na nga baabo naŋ, kulu baabo ga bu.› 23Ni ci ni bannyey se ka ne: ‹D'araŋ koda mana kaa araŋ banda, araŋ si ye ka di ay moyduma koyne.› 24A ciya binde, saaya kaŋ iri to ni bannya, kaŋ ga ti iri baabo do, iri n'iri koyo sanney ci a se.

25Iri baaba mo ne: ‹Wa ye ka koy ka ŋwaari kayna day iri se.› 26Iri ne: ‹Iri si hin ka koy. D'iri koda go iri banda kay, iri ga koy, zama a si te iri ma di bora moyduma kala nda iri koda go iri banda.›

27Kala ni bannya, iri baaba, ne iri se: ‹Araŋ bay kaŋ ay wando na ize aru hinka hay ay se. 28Afa fatta ay do, ay mo ne haciika i n'a kortu-kortu. Ay mana ye ka di a koyne hala hõ. 29D'araŋ na woone mo sambu koyne, hala hasaraw fo du a, araŋ g'ay hamni kwaara candi nda bine saray nooya, ka kond'ay saara do.›

30Sohõ binde, d'ay koy ni bannya do, ay baaba nooya, zanka mo si iri banda, za kaŋ a fundo go ga haw zanka fundo gaa, 31a ga ciya, saaya kaŋ a di zanka si iri banda, kal a ma bu. Iri, ni bannyey binde ga ni bannya iri baaba hamni kwaara candi nda bine saray ka kond'a saara do. 32Ay mo, ni bannya, ay na arwaso fundo garaw sambu ay boŋ gaa, ka ne: ‹D'ay mana ye ka kand'a ni do, kal ay wo ma goro nda taali ay baabo do hal abada.›

33Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay, ni bannya se, ay ma goro arwaso banandi. Ay ma te bannya ay koyo se, arwaso mo ma ye ka koy nga beerey banda. 34Zama mate n'ay ga te ka koy ay baaba do, da arwaso si ay banda? Naŋ ay ma si di hasaraw kaŋ ga kaa ay baabo gaa!»

Yusufu na nga boŋ bangandi nga beerey se

45 Sohõ kay, Yusufu suuro gaze borey kulu kaŋ goono ga kay a do yaŋ jine. A binde na jinde sambu ka ne: «I ma ci borey kulu se i ma fatta.» Boro kulu si no mo kaŋ kay a banda, waato kaŋ Yusufu na nga boŋ kaa taray nga nya-izey se. 2A na jinde sambu ka hẽ. Misirancey maa, hala nda Firawna windi borey mo.

3Yusufu ne nga nya-izey se: «Ay no Yusufu! Ay baaba gonda fundi hala hõ, wala?» Amma a nya-izey mongo ka tu a se, zama i biney kankam a jine.

4Yusufu ne nga nya-izey se koyne: «Ay g'araŋ ŋwaaray, wa maan ay do.» I maan. A ne: «Ay no Yusufu, araŋ nya-izo kaŋ araŋ neera a ma koy Misira.

5Amma sohõ araŋ biney ma si sara. Araŋ ma si binya mo d'araŋ boŋ, zama se araŋ n'ay neera, ay kaa neewo. Zama Irikoy no k'ay donton araŋ jine, zama i m'araŋ fundey hallasi. 6Zama sohõ jiiri hinka neeya kaŋ hara go laabo ra. A cindi mo igu jina koyne kaŋ i si farmi te, i si du wiyaŋ mo. 7Irikoy no k'ay donton araŋ jine zama i ma naŋ araŋ ma cindi ndunnya ra, i m'araŋ fundey hallasi nda faaba beeri mo.

8Sohõ binde, manti araŋ no k'ay donton neewo bo, amma Irikoy no. Nga mo no k'ay te danga baaba Firawna se, k'ay ciya a windo kulu jine boro, da Misira laabo kulu mayko mo. 9Wa te waasi ka koy ay baaba do. Araŋ ma ne a se: ‹Yaa no ni izo Yusufu ci: Irikoy n'ay te Misira kulu koy. Ma kaa ay do, ma si gay. 10Ni ga goro Gosen laabo ra. Ni ga maan ay noodin, nin da ni izey da ni izey izey da ni haw kurey da feejey da hay kulu kaŋ go ni se. 11Ay ga ni ŋwaayandi mo noodin, zama a cindi jiiri gu, haray wane, hala ni ma si ye ka talka koyne, nin da ni almayaaley da ni waney kulu.›

12Guna, araŋ moy goono ga di, ay kayne Benyamin moy mo goono ga di kaŋ ay meyo no goono ga salaŋ araŋ se. 13Kal araŋ ma ci ay baaba se mate kaŋ ay gonda beeray Misira ra, da hay kulu kaŋ araŋ di. Araŋ ma koy da cahãyaŋ mo, ka kande ay baaba neewo.»

14A na nga nya-izo Benyamin ganday mo, ka soobay ka hẽ. Benyamin mo hẽ a jinda gaa. 15A na nga beerey kulu garbey sunsum mo, a goono ga hẽ i boŋ. Woodin banda a nya-izey fakaaray d'a.

Yusufu donton ka kande nga baaba

16Kala baaro koy hala Firawna windo ra, i ne Yusufu nya-izey kaa. Woodin binde kaan Firawna nda nga bannyey kulu se. 17Firawna ne Yusufu se: «Ma ci ni nya-izey se: ‹Ya-cine no araŋ ga te: Wa dake araŋ farkayey boŋ ka tun ka koy Kanaana laabu. 18Araŋ m'araŋ baabo d'araŋ almayaaley sambu ka kaa ay do. Ay mo g'araŋ no Misira laabo albarka, araŋ ga laabo ji foy ŋwa.

19I ci araŋ se hin sanni, araŋ ma te yaadin mo. Wa torkoyaŋ sambu Misira laabo ra araŋ ize kayney d'araŋ wandey se. W'araŋ baabo sambu mo ka kaa. 20Araŋ ma si mo-cir-kuukay te koyne araŋ burku-burkey boŋ, zama Misira laabo albarka kulu ya araŋ wane no.› »

21Yaadin mo no Israyla izey te. Yusufu n'i no torkoyaŋ Firawna sanno boŋ. A n'i no mo hindoonayyaŋ fonda sabbay se. 22A n'i boro kulu no bankaaray taji, amma a na Benyamin no nzarfu zangu hinka nda bankaaray taji gu. 23Koyne, a na woone yaŋ samba nga baabo se: farka binji way jeje, Misira laabo wane, da farka nya way jeje, masangu nda buuru nda hindoonay nga baaba se fonda ŋwaari. 24Yaadin no a na nga nya-izey sallama nd'a. A ne i se: «Araŋ ma te laakal araŋ ma si yanje fonda boŋ.»

25I tun noodin Misira ra ka koy ngey baabo Yakuba do Kanaana laabu. 26I ci a se ka ne: «Yusufu gonda fundi hala hõ. Nga mo no ka gonda mayray Misira laabo kulu boŋ.» Kala Yakuba dangay siw, zama a mana i cimandi. 27I na Yusufu sanney kulu mo kaŋ a te ngey se dede a se koyne. Saaya kaŋ a di torkey kaŋ yaŋ Yusufu samba zama i ma nga sambu, kal i baabo Yakuba, a biya feeri.

28Israyla ne: «A wasa. Oho, ay izo Yusufu gonda fundi hala sohõ. Ay ga koy ka
di a za ay mana bu.»

Israyla Misira kaayaŋo

46 Israyla* binde na nga mayray haro kulu margu ka kaa Beyer-Seba. A
na sargay* salle nga baabo Isaka wane Irikoyo se.
2Irikoy mo salaŋ Israyla se cin bangandi ra ka ne: «Yakuba! Yakuba!»
Yakuba ne: «Ay neeya.»
3A ne: «Ay no Irikoy, ni baaba wane Irikoyo. Ma si humburu Misira koyyaŋ,
zama ay ga naŋ ni ma ciya dumi bambata noodin. 4Ay ga koy ni banda Misira
ra. Daahir mo, ay ga ye nda nin koyne, Yusufu ga ni moy mooru mo.»
5Kala Yakuba tun Beyer-Seba. Israyla izey mo na ngey baabo Yakuba
sambu, nga nda i izey d'i wandey mo, torkey ra kaŋ yaŋ Firawna samba i m'i
sambu se. 6I na ngey almaney boy. I na ngey jinayey kaŋ yaŋ i du Kanaana
laabo ra ku. I koy Misira, Yakuba nda nga banda kulu, 7a ize arey d'a izey ize
arey, a ize wayey d'a ize arey ize wayey, d'a banda kulu, a kand'ey nga banda
Misira.
8Israyla izey kaŋ yaŋ kaa Misira ra, i maayey neeya, Yakuba nda nga
izey: Ruben, Yakuba hay-jina.
9Ruben izey neeya: Hanoku, da Pallu, da Hezron, da Karmi.
10Simeyon izey mo ga ti: Yemuwel, da Yamin, da Ohad, da
Yacin, da Zohar, da Sawul, Kanaana wayboro fo ize.
11Lawi izey mo ga ti: Gerson, da Kohat, da Merari.
12Yahuda izey mo ga ti: Er, da Onan da, Sela, da Farisa, da
Zera. Amma Er da Onan bu Kanaana laabo ra. Farisa izey mo:
Hezron da Hamul.
13Isakar izey mo ga ti: Tola, da Puba, da Ayuba, da Simron.
14Zabluna izey mo ga ti: Saredu, da Elon, da Yaleyel.
15Borey din kulu Laya izey no, kaŋ a hay Yakuba se
Padan-Aram ra, ngey d'a ize wayo Dina. A izey kulu, alboro nda
wayboro, boro waranza cindi hinza no.

16Gad izey mo ga ti: Zifiyon, da Haggi, da Suni, da Ezbon,
da Er, da Arod, da Areli.
17Aser izey mo ga ti: Imna, da Isba, da Isbi, da Beriya,
d'i wayme Sera. Beriya izey mo ga ti: Heber da Malciyel.
18Zilpa kaŋ Laban no nga ize wayo Laya se, a izey nooya.
Borey din no a hay Yakuba se, i boro way cindi iddu.

19Rahila, Yakuba wando izey mo neeya: Yusufu da
Benyamin. 20I na Manasse nda Ifraymu hay Yusufu se Misira
laabo ra, Asenata, Alfa Potifera, kaŋ ga ti On wano, ize wayo no
k'i hay a se.
21Benyamin izey mo ga ti: Bela, da Beker, da Asbela, da

Gera, da Naaman, da Ehi, da Ros, da Mupim, da Huppim, da
Arda.
22Borey din no ga ti Rahila izey, kaŋ yaŋ a hay Yakuba se,
i kulu boro way cindi taaci no.

23Dan ize ga ti: Husim.
24Naftali izey mo ga ti: Yazeyel, da Guni, da Yezer, da
Sallum.
25Bila kaŋ Laban na nga ize wayo Rahila no, a izey nooya.
Borey din no a hay Yakuba se, i kulu, ngey boro iyye no.

26Borey kulu kaŋ yaŋ koy Yakuba banda Misira, borey kaŋ yaŋ fun a gaa, Yakuba izey wandey baa si, i kulu ngey boro waydu cindi iddu no. 27Yusufu izey kaŋ yaŋ i hay a se Misira ra mo, ngey boro hinka no. Yakuba windo borey kaŋ yaŋ koy Misira binde, i kulu marganta wayye no.

Yusufu na nga baabo kubay

28Yakuba na Yahuda donton nga jine a ma koy Yusufu do, zama nga ma fonda cabe a se nga jine hala Gosen. I kaa mo Gosen laabo ra. 29Yusufu mo na nga torka soola, a kaaru zama a ma nga baabo Israyla kubay Gosen. A binde to a do, a koli a jinda gaa ka hẽ a jinda gaa kal a gay.

30Israyla binde ne Yusufu se: «Sohõ naŋ ay ma bu, zama ay di ni moyduma, ni gonda fundi mo hala hõ.»

31Yusufu mo ne nga nya-izey da nga baabo banda se: «Kal ay ma koy ka ci Firawna se, ay ma ne a se: ‹Ay nya-izey d'ay baabo banda kaŋ yaŋ goro Kanaana laabo ra, a go, i kaa ay do. 32Borey mo hawjiyaŋ no, zama za doŋ alman no i ga kuru. I kande mo ngey haw kurey da feejey da hay kulu kaŋ go i se.› 33A ga ciya mo, waato kaŋ Firawna g'araŋ ce ka ne: ‹Ifo ga ti araŋ goy?› 34kala araŋ ma ne: ‹Ni bannyey wo, alman hawjiyaŋ no, za i go zanka hala ka kaa sohõ, iri nda iri kaayey.› Zama araŋ ma goro Gosen laabo ra. Zama hawji kulu ya fanta hari no Misirancey se.»

Yusufu na nga baabo cabe Firawna se

47 Waato din gaa Yusufu furo ka salaŋ Firawna se ka ne: «Ay baaba d'ay nya-izey d'i haw kurey d'i feejey da hay kulu kaŋ go i se kaa ka fun Kanaana laabu. A go mo, i to Gosen laabu.»

2A na boro gu kaa mo nga nya-izey ra, k'i cabe Firawna se.

3Firawna binde ne a nya-izey din se: «Ifo ga ti araŋ goy?»

I ne Firawna se: «Ni bannyey wo hawjiyaŋ no, iri nda iri kaayey.» 4I ne Firawna se koyne: «Iri kaa zama iri ma yawtaray goray te laabo ra, zama kuray nangu si no iri, ni bannyey kurey se, zama hara kankam Kanaana laabo ra. Sohõ binde, iri ga ni ŋwaaray, ma yadda iri, ni bannyey se iri ma goro Gosen laabo ra.»

5Firawna salaŋ Yusufu se ka ne: «Ni baaba da ni nya-izey kaa ni do. 6Misira

laabo go ni jine. Ma daŋ ni baaba nda ni nya-izey ma goro naŋ kaŋ ga boori ka bisa i kulu laabo ra. I ma goro Gosen laabo ra. Da mo ni bay himmanteyaŋ go i ra, m'i daŋ i m'ay almaney kuru.»

7 Yusufu binde kande nga baabo Yakuba ka kayandi Firawna jine. Yakuba na albarka gaara Firawna se. 8 Firawna ne Yakuba se: «Ni fundo jirbey jiiri marge no?»

9 Yakuba ne Firawna se: «Ay yawtaray jirbey jiirey, jiiri zangu nda waranza no. Ay fundo jiirey jirbey ikaynayaŋ no, ilaaloyaŋ mo no. I mana to ay kaayey fundey jirbey jiirey, i yawtaray jirbey kaŋ i te.» 10 Yakuba na albarka gaara Firawna se. Waato din gaa no a fun Firawna jine.

11 Yusufu mo na nga baabo da nga nya-izey gorandi. A na i no mo ngey boŋ nangu, jare hanno Misira laabo ra, Ramses kuray haray, danga mate kaŋ Firawna ci. 12 Yusufu mo na nga baabo ŋwaayandi, nga nda nga nya-izey d'a baabo almayaaley kulu, k'i no ŋwaari ngey windey kulu boŋ.

Yusufu mayra

13 ”waari si no laabo kulu ra, zama hara kankam gumo hala Misira laabo da Kanaana laabo lakaw hara sabbay se. 14 Yusufu mo na noorey kulu kaŋ i du Misira laabo da Kanaana laabo ra margu-margu, ntaaso kaŋ i day wano. Yusufu konda nooro Firawna windo ra. 15 Saaya kaŋ i na noorey kulu ban Misira laabo da Kanaana laabo ra, Misirancey kulu kaa Yusufu do ka ne: «Ni m'iri no ŋwaari, zama ifo se no iri ga bu ni jine, zama iri noorey ban?»

16 Yusufu ne: «Wa kande araŋ almaney ka no. Ay g'araŋ no araŋ almaney wane, da noorey ban.» 17 I kande ngey almaney kulu Yusufu do. Yusufu mo n'i no ŋwaari bariyey da haw kurey da feejey da farkayey banandi. A n'i ŋwaayandi nda ŋwaari i almaney kulu banandi jiiro din ra.

18 Waato kaŋ jiiro din bisa, i kaa a do koyne hiino jiiro ra ka ne a se: «Iri si tugu iri koyo se. Iri noorey kulu, da alman kurey mo ban. I ciya iri koyo wane yaŋ. Hay fo mana cindi iri koyo jine kala iri gaahamey da iri farey. 19 Ifo se no binde iri ga bu ni jine, iri nda iri farey? Kala ni m'iri day da ŋwaari. Iri nda iri farey ma ciya bannyayaŋ Firawna se. Ni m'iri no masangu, zama iri ma funa, iri ma si bu, laabo mo ma si goro koonu.»

20 Yusufu mo na Misira laabo kulu day Firawna se. Mate kaŋ a go, Misirancey kulu na ngey farey neera, zama hara kankam gumo, laabo mo ciya Firawna wane. 21 Amma za Misira hirri woone gaa ka koy ya-haray hirro gaa, a na talkey tunandi k'i daŋ kwaara beerey ra. 22 Kala alfagey farey hinne no a mana day, zama ngey wo, alfagey gonda ngey baa kaŋ Firawna g'i no. I ga ngey baa ŋwa mo, wo kaŋ Firawna g'i no. Woodin se no i mana ngey farey neera.

23 Waato gaa Yusufu ne borey se: «Wa guna, hunkuna ay na araŋ farey kulu day Firawna se. Masangu neeya araŋ sabbay se, zama araŋ m'a duma laabo ra. 24 A ga ciya mo, heemar waate kulu igu kulu ra araŋ ga kanandi fo no Firawna se, kanandi taaca mo ga goro araŋ wane. Araŋ bumbey wane no fari dum'izey se d'araŋ ŋwaari se d'araŋ almaney wane, d'araŋ ize kayney wane.»

25 I ne: «Ni n'iri fundey faaba. Naŋ iri ma du gaakuri bonkoono do, iri mo, iri
ga ciya Firawna bannyayaŋ.»
26 Yusufu mo na sanni woodin daŋ. A goro mo hala hunkuna Misira laabo ra,
Firawna ma du igu ra kanandi fo. Kala alfagey farey hinne no, manti Firawna
wane.
27 Israyla goro Misira Gosen laabo ra. I du mayray hari a ra, i na ize boobo
hay ka baa ka tonton.
28 Yakuba binde goro Misira laabo ra jiiri way cindi iyye. Yaadin gaa no
Yakuba fundo jirbey jiirey to jiiri zangu nda waytaaci cindi iyye. 29 Alwaato
maan mo kaŋ Israyla ga bu. A na nga izo Yusufu ce ka ne a se: «Da day ay du
gaakuri ni do, ay ga ni ŋwaaray, ni ma ni kambe daŋ ay tanje cire[5]. Ni ma
gomni nda cimi goy te ay se, ma s'ay fiji Misira ra. 30 Amma waato kaŋ ay ga
kani ay kaayey banda, kala ni m'ay sambu Misira laabo ra ka kond'ay ka fiji ay
kaayey saara ra.»
Yusufu ne: «Ay ga te mate kaŋ ni ci din.»
31 Israyla ne: «Kala ni ma ze ay se.» Yusufu ze a se mo. Israyla mo gungum
nga dima boŋo boŋ *ka sududu*.

Yakuba gaara Yusufu ize hinka se.

48 I go no, hayey din banda, kal i ne Yusufu se: «Guna, ni baaba sinda
baani.» Nga mo na nga ize hinka sambu ka kond'ey nga banda,
Manasse da Ifraymu. 2 I ci Yakuba se ka ne: «Ni izo Yusufu neeya, a goono ga
kaa ni do.» Israyla mo te bine-gaabi ka goro dima boŋ.
3 Yakuba ne Yusufu se: «Irikoy, Hina-Kulu-Koyo bangay ay se Luz ra,
Kanaana laabo ra, a n'ay albarkandi mo. 4 A ne ay se mo: ‹A go, ay ga ni no ize
boobo, ay ga naŋ ni ma baa ka tonton, ay ga ni ciya mo dumi jama. Ay ga laabu
woone no ni dumo se ni banda, a ma ciya araŋ wane hal abada.›
5 Sohõ binde, ize hinka wo kaŋ yaŋ i hay ni se Misira laabo ra za ay mana kaa
ni do Misira ra, ay wane yaŋ no. Sanda mate kaŋ cine Ruben da Simeyon ya ay
wane yaŋ no, yaadin cine mo no Ifraymu da Manasse ga ciya ay wane yaŋ.
6 Amma ni hayyaŋ kaŋ ni ga hay i banda, woodin yaŋ ga ti ni wane. I g'i maa ce i
nya izey maayey boŋ i tubo ra. 7 Amma ay wo, waato kaŋ ay tun Padan-Aram,
Rahila bu ay se Kanaana fonda boŋ, diraw kayna ga cindi iri jine hal iri ga to
Efrata. Ay mo n'a fiji noodin fonda kaŋ ga koy Efrata boŋ, kaŋ ga ti Baytlahami.»
8 Israyla di Yusufu izey ka ne: «Borey wo, mayyaŋ no?»
9 Yusufu ne nga baabo se: «Woone yaŋ ay izey kaŋ Irikoy n'ay no neewo
yaŋ no.»
Israyla ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kand'ey ay do, ay ma albarka gaara i se.»
10 Amma Israyla moy ga tin zeenay sabbay se hal a si hin ka di. Yusufu
kand'ey a jarga, nga mo n'i sambu, k'i garbey sunsum, k'i ganday.
11 Israyla ne Yusufu se: «Ay mana tammahã hal ay ga di ni moyduma. A go
mo, Irikoy naŋ ay di ni izey mo.»

---

[5] 47:29 Guna sura 24:2.

12 Yusufu n'i kaa baabo kangey boŋ. A sombu hala moyduma to ganda.
13 Yusufu n'i boro hinka sambu, Ifraymu a kambe ŋwaaro gaa ka koy Israyla
kambe wow gaa haray, Manasse mo a kambe wow gaa ka koy Israyla kambe
ŋwaaro gaa haray. A kond'ey a jarga. 14 Israyla mo na nga kambe ŋwaaro salle,
a n'a dake Ifraymu boŋo boŋ, nga kaŋ ga ti ikayna, a kambe wow mo, a n'a dake
Manasse boŋo boŋ. A laakalo boŋ mo no a na nga kambey dake yaadin cine,
zama Manasse ga ti hay-jina.
15 A na albarka gaara mo Yusufu se ka ne:

«Irikoyo kaŋ jine ay kaayey Ibrahim da Isaka dira, Irikoyo kaŋ n'ay
haggoy ay fundi jirbey kulu ra hala hunkuna, 16 Malayka kaŋ n'ay
fansa laala kulu gaa, a ma albarka daŋ rwasey wo gaa. I m'ay maa ci
i boŋ, d'ay kaayey maayey, kaŋ ga ti Ibrahim da Isaka. I ma beeri
hal i ma ciya jama ndunnya bindo ra.»

17 Amma waato kaŋ Yusufu di nga baabo na nga kambe ŋwaaro dake
Ifraymu boŋ, woodin mana kaan a se. Kal a na nga baabo kamba di, zama nga
m'a ganandi Ifraymu boŋ k'a ye Manasse boŋ. 18 Yusufu ne nga baabo se:
«Manti yaadin no, ya ay baaba, zama woone ga ti hay-jina. Kala ni ma ni
kambe ŋwaaro dake a boŋ.»
19 Amma a baabo wangu. A ne: «Ay bay, ay izo, ay bay. Nga mo ga ciya
kunda, a ga beeri mo. Amma a kayno ga beeri ka bis'a. A izey mo ga ciya
kunda jama.» 20 A na albarka gaara i se zaaro din ra ka ne:

«Araŋ do no Israyla ga albarka daŋ ka ne:
‹Irikoy ma ni ciya Ifraymu nda Manasse cine.› »

A na Ifraymu gaabandi mo ka bisa Manasse. 21 Israyla ne Yusufu se: «Guna, ay ga
bu. Amma Irikoy ga goro araŋ banda. A ga ye ka konda araŋ mo hal araŋ kaayey
laabo ra. 22 Koyne, ay na ni no baa fo ka bisa ni nya-izey waney, baa kaŋ ay ta
Amorancey kambe ra d'ay takuba d'ay birawo mo.»

Yakuba na annabitaray te nga izey boŋ

49 Yakuba na nga izey ce ka ne: «Wa margu hal ay ma ci araŋ se haŋ kaŋ
ga du araŋ da haŋ kaŋ araŋ ga du jirbey kaŋ ga kaa ra.

2 Ya araŋ Yakuba izey,
Wa margu ka hanga jeeri.
Wa hangan araŋ baabo Israyla* se:

3 Ruben ga ti ay hay-jina, ay hino, ay gaabi sintina, kaŋ a darza da
hino ga bisa cindey. 4 Danga mate kaŋ hari go, yaadin cine no ni si
kay. Ni si haŋ kaŋ ga boori gar, zama ni kaaru ni baabo daaro boŋ,
saaya din ni n'a ziibandi. Ay daaro boŋ no a kaaru.

5 Simeyon da Lawi, care nya-izeyaŋ no. I takubey ya toonye wane
yaŋ no. 6 Ya ay fundo, ma si furo i gundu ra. Ya ay darza, ma si kubay
d'ey i marga do, zama i futa ra no i na boro wi. I boŋ sanda ra mo no i
na yeejiyaŋ ce kaaji dumbu. 7 Laalante no i bine tuna, zama a dungu, i
futa ya laalante no mo, zama a sinda bakaraw. Ay g'i fay-fay Yakuba
ra. Ay g'i say-say mo Israyla ra.

8 Yahuda, nin no ni nya-izey ga saabu. Ni kambe ga goro ni ibarey
kondey gaa, ni baabayzey mo ga sombu ni se. 9 Yahuda ya muusu
beeri ize no. Ya ay izo, haŋ kaŋ ni wi do haray, ni ziji ka fun noodin.
A gum ka kani danga muusu, danga muusu way. May no g'a tunandi?
10 Sarjilla si fay da Yahuda, koytaray goobo ga sinji mo a cey game ra
hala Silo ma kaa. Ndunnya dumey mo ga miila ngey m'a gana. 11 A ga
nga farka binjo haw reyzin tikse gaa, a farka nya izo go reyzin nya
suubananta gaa[6]. A na nga bankaarayey nyuna reyzin hari ra. 12 A moy
nyaale nda duvan*, a hinjey mo kwaaray da wa. 13 Zabluna mo ga
goro teeko me gaa. A ga goro nango kaŋ hiyey ga furo, a hirro boŋo
mo ga maan Zidon kwaara.
14 Isakar wo, farka gaabikooni no. A ga fulanzam nga jejey game ra.
15 A di kaŋ nga fulanzamyaŋo do ihanno no, a laabo mo ga kaan. A na
nga jasa gungumandi jeje sambuyaŋ se. A ciya bannya, taabi goy-teeri.
16 Dan ga nga borey ciiti, danga Israyla kunda fo. 17 Dan ga ciya
danga fondo beeri boŋ gondi. Fondayze me gaa gazama no kaŋ ga
bari ce-kobsi kar hal a kaarukwa ma kaŋ banda-banda.
18 Ya Rabbi, ni faaba no ay ga hangan.
19 Gad mo, wongaarey g'a kankam, amma a ga kokor k'i gaaray.
20 Aser mo, a ŋwaaro ga ciya ji foy. A ga ŋwaari hanno no,
bonkooni laam'ize dumi.
21 Naftali ya jeeri ize taŋante no. A ga sanni hannoyaŋ ci. 22 Yusufu
ya tuuri kambe no, kaŋ ga ize boobo hay, ize boobo hayko no hari
zurey me gaa. A kambey ga daaru windi koray boŋ. 23 Gawey n'a maray
k'a kankam. I n'a hay, i konn'a mo. 24 Amma a birawo kay da gaabi. A
kambe jasey du gaabi mo Hina-Kulu-Koyo kambe ra, Yakuba wane
Irikoyo – (nga no ga ti kuruko da Israyla tondo mo). 25 Irikoy, ni baabo
wane Irikoyo, ga ni gaa. Hina-Kulu-Koyo mo, nga no ga ni albarkandi
nda albarkey kaŋ yaŋ ga fun beene, da guusey albarkey kaŋ yaŋ go
ganda, da fafa albarkey, da gunde wane mo. 26 Ni baaba albarkey te
zaama ay kaayey albarkey boŋ, hala tudey kaŋ ga duumi me. I ma goro
mo Yusufu boŋ, ka dake a se beene, za kaŋ i n'a fay da nga nya izey.
27 Benyamin mo sakali* no, bine kaŋ ga koroŋ koy. Susubay a ga
nga koli hamo ŋwa, wiciri kambu mo a ga arzaka fay-fay.»
28 Borey din kulu, ngey no ga ti Israyla kunda way cindi hinka. Sanno din mo
no i baabo ci i se. A n'i albarkandi mo, afo kulu nga albarka hina boŋ no a n'i
albarkandi.

Yakuba buuyaŋo

29 A gaabandi i se koyne, ka ne: «Ay wo, ay g'ay kaayey banda gana. Kal
araŋ m'ay fiji ay kaayey do, guuso din ra kaŋ go Efron Hittanca faro ra.

[6] 49:11 Woodin ga cabe kaŋ bora din ya arzakante no. A ga saba nd'i ga ne bora na nga farka taŋ hayni fari ra.

30Makpela faro ra tondi guuso kaŋ go Mamre jine, Kanaana laabo ra nooya, kaŋ
Ibrahim day faro me gaa Efron Hittanca gaa. Mayray hari no buukoy daŋyaŋ se.
31Noodin no i na Ibrahim da nga wando Saharatu fiji. Noodin no i na Isaka nda
nga wande Rabeka fiji. Noodin mo no ay na Laya fiji. 32Faro da tondi guuso
kaŋ go a ra, kaŋ i day Hetu izey gaa nooya.»
33Waato kaŋ Yakuba na nga izey lordi* ka ban, a na nga cey margu dima
boŋ, a na nga biya taŋ. I n'a margu nga kaayey banda.

Yakuba fijiyaŋo

50 Yusufu binde kaŋ nga baabo moyduma boŋ ka soobay ka hẽ a boŋ. A
soobay k'a garbey sunsum mo. 2Waato din gaa Yusufu ne nga tam
safarikoyey se i ma nga baabo tuusu nda safari. Safarikoyey binde na Israyla
tuusu. 3I toonandi a se jirbi waytaaci, zama yaadin no i ga tuusuyaŋ jirbey
toonandi nd'a. Misirancey mo te jirbi wayye i go ga baray a se.
4Waato kaŋ a baray jirbey bisa, Yusufu salaŋ da Firawna almayaaley ka ne:
«Hala day ay du gaakuri araŋ do, ay ga araŋ ŋwaaray, araŋ ma salaŋ Firawna
hangey ra ay se. Araŋ ma ne: 5Ay baaba n'ay daŋ zeyaŋ ka ne: ‹Ay go ga bu.
Saara kaŋ ay fansi ay boŋ se Kanaana laabo ra, noodin no ni g'ay fiji.› Sohõ
binde, ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay se ay ma koy k'ay baabo fiji, ay ga ye ka
kaa mo.»
6Firawna ne: «Koy ka ni baabo fiji. Ma te mate kaŋ me a na ni zeyandi
nd'a.»
7Yusufu mo koy zama a ma nga baabo fiji. Firawna tamey kulu mo, kaŋ yaŋ
ga ti a windo arkusey, da Misira laabo arkusey kulu, 8da Yusufu windo kulu d'a
nya-izey, d'a baabo banda, i koy a banda. Kala day i ize kayney d'i haw kurey
d'i feejey kaŋ i naŋ Gosen laabo ra. 9Torkoyaŋ da bari-kariyaŋ mo koy a banda,
jama bambata no gumo.
10I kaa Atad karayaŋ gangano do, wo kaŋ go Urdun* daŋanta. Noodin no i
na hẽeni nda baray bambata te, kaŋ ga koroŋ gumo. I na jirbi iyye baray te a
baabo se. 11Laabo din borey, Kanaanancey, waato kaŋ i di Atad karayaŋ
gangano do bara, i ne: «Baray woone ga tin Misirancey se.» Woodin se no i na
nango maa daŋ Abel-Mizrayim, a go Urdun daŋanta.
12Yaadin no Israyla izey te a se, mate kaŋ a n'i lordi* nd'a boŋ. 13Zama a
izey n'a sambu ka kond'a Kanaana laabo ra. I n'a fiji tondi guuso kaŋ go
Makpela ra, Mamre jine, faro kaŋ Ibrahim day din me gaa, mayray hari no
buukoy se. A n'a day Hittanca Efron kambe ra. 14Yusufu mo, waato kaŋ a na
nga baabo fiji banda, a ye Misira, nga nda nga nya-izey, da borey kulu kaŋ koy
a banda a baabo fijiyaŋo do.

Yusufu nda nga nya-izey

15Yusufu nya-izey mo, waato kaŋ i di ngey baabo bu, i ne: «Hambara
Yusufu ga konna iri, a ga goy laaley kulu kaŋ iri te a se bana iri gaa.» 16I
donton Yusufu gaa da sanni ka ne: «Za ni baaba mana bu, a lordi ka ne:
17‹Yaadin no araŋ ga ci Yusufu se: Ay ga ni ŋwaaray sohõ, ma ni nya-izey

taaley d'i zunubey yaafa, zama i na goy laaloyaŋ te ni se.› Sohõ mo, iri ga ni ŋwaaray, ma ni baaba Irikoyo tamey yaafa.» Yusufu mo hẽ waato kaŋ i na sanno din ci a se.

18A nya-izey mo koy ka ganda biri a jine ka ne: «Iri ya ni bannyayaŋ no.»

19Yusufu ne: «Araŋ ma si humburu. Ay go Irikoy nangu ra no? **20**Araŋ wo, araŋ na ilaalo miila ay se, amma Irikoy na gomni miila, zama a ma naŋ i ma boro boobo faaba, danga mate kaŋ a go hunkuna. **21**Sohõ binde, araŋ ma si humburu. Ay g'araŋ d'araŋ ize kayney mo gaakasinay.» A n'i kunfa, a na gomni sanni te i se mo.

22Yusufu goro mo Misira, nga nda nga baabo dumo. Yusufu funa jiiri zangu fo da iway. **23**Yusufu di Ifraymu izey hala mo-si-di nyilu. Manasse ize Macir izeyaŋ mo, i n'i hay a kangey boŋ.

Yusufu buuyaŋo

24Yusufu ne nga nya-izey se: «Ay ga bu, amma haciika Irikoy g'araŋ kunfa. A g'araŋ kaa laabo wo ra ka konda araŋ laabo kaŋ a ze d'a Ibrahim da Isaka da Yakuba se din ra.» **25**Yusufu na Israyla izey daŋ zeyaŋ. A ne: «Haciika, Irikoy g'araŋ kunfa. Day araŋ m'ay biriyey sambu ne ka kond'ey yongo.»

26Yusufu bu, a gonda jiiri zangu fo da iway. I na safari tuusu a gaa k'a daŋ fijiyaŋ sundurku ra Misira.

FATTAYAŋ TIRA

Israyla izey taabo waate

1 Israyla* izey kaŋ yaŋ koy Yakuba banda Misira maayey neeya, boro kulu
nda nga almayaaley: **2**Ruben da Simeyon da Lawi da Yahuda, **3**Isakar da
Zabluna da Benyamin, **4**Dan da Naftali da Gad da Aser. **5**Fundikooney kulu kaŋ
fun Yakuba gaa, fundi wayye no, amma Yusufu wo jin i se ka goro Misira.

6Yusufu da nga nya izey d'i waddey kulu bu. **7**Amma Israyla izey hay ka
tonton da yulwa gumo, ka labu-care. I te gaabi gumo nda cimi, i na laabo
toonandi mo.

8A ciya mo, bonkooni taji fo furo Misira koytara ra kaŋ si Yusufu bay. **9**A ne
nga borey se: «Wa guna, Israyla izey wo baa d'iri, i bisa iri gaabi mo. **10**Wa kaa, iri
ma goro nd'ey da carmay, i ma si tonton. A ma si ciya, da wongu tun, i ma ngey
boŋ margu nd'iri ibarey, i ma wongu nd'iri, i ma tun ka fatta laabo ra koyne.»

11I binde na jine boroyaŋ daŋ i se, taabi goy wane yaŋ, kaŋ g'i kankam da
tiŋay. Israyla izey na jisiri birniyaŋ cina Firawna* se, Piton da Ramses.
12Amma kayna kulu kaŋ i goono ga te i se, kulu i go ga baa day no ka tonton
koyne. Misirancey binde go ga joote Israyla izey sabbay se. **13**Kala Misirancey
na Israyla izey daŋ tamtaray ra kaŋ ga taabandi. **14**I n'i baafuna sara i se da taabi
mayray. I n'i daŋ laabu diibiyaŋ da fareeje karyaŋ da fari goy kulu dumi. Danga
goyey kulu, nangu kaŋ i n'i daŋ kulu, i g'i daŋ no da tamtaray futo.

15Misira bonkoono salaŋ Ibraniyancey fuuma dumbuko wayboro hinka din
se, afa maa Sifra, afa maa Puwa. **16**A ne: «Waati kaŋ araŋ ga hayyaŋ saajaw
goy te Ibraniyancey wandey se, d'araŋ di i sombu, da alboro no, kulu araŋ m'a
wi, amma da wayboro no, araŋ m'a naŋ.» **17**Amma wayborey din wo ga
humburu Irikoy. I mana haŋ kaŋ Misira bonkoono ci din te, amma i fay da
alborayzey da fundi. **18**Misira bonkoono binde na wayborey din ce ka ne i se:
«Ifo se no araŋ na woone te, araŋ na alborayzey naŋ da fundi?»

19Wayborey din mo ne Firawna se: «Zama Ibraniyancey wayborey, manti
danga Misirancey wayborey cine yaŋ no, zama i ga waasu no. I ga hay za
fuuma dumbukwa mana to i do.»

20Irikoy boriyandi mo wayborey din gaa, hala borey soobay ka baa koyne. I
te gaabi gumo. **21**A ciya mo, za kaŋ wayborey din ga humburu Irikoy, kal a n'i
no banda.

22Firawna mo na sanno gaabandi borey kulu se ka ne: «Alborayze kulu kaŋ i
hay, kal araŋ m'a catu isa ra, amma wayborey kulu, araŋ m'i naŋ.»

Musa hayyaŋo baaru

2 Kala Lawi kunda alboro fo koy ka Lawi ize way fo hiiji. **2**Waybora din mo
te gaa-hinka ka hay ize alboro. Waato kaŋ a di kaŋ arwasu hanno no, a n'a
tugu handu hinza. **3**Saaya kaŋ a si tugu koyne, a na isa subu cilla fo sambu, a
n'a tuusu nda botogo nda gudron *haro se*. A na ize aro daŋ a ra k'a jisi burgu ra
isa me gaa. **4**Koociya wayme mo go ga kay nangu mooro, zama nga ma di haŋ
kaŋ i ga te a se.

5Kala Firawna ize wayo koy isa me nga ma nyumay se. A koŋŋey mo go ga
bar-bare isa me gaa. A di cilla burgo ra ka nga koŋŋa fo donton a m'a sambu.
6Kal a n'a fiti, a di zanka. A go mo, alborayze no kaŋ goono ga hẽ. A bakaraw
n'a di. A ne: «Woone, Ibraniyancey ize no.»
7Kala waymo ne Firawna ize wayo din se: «Ay ma koy ka ce ni se
naanandiko Ibraniyancey wayborey ra no, zama a ma zanka naanandi ni se?»
8Firawna ize wayo binde ne a se: «Koy!» Kala wandiya koy ka zanka nyaŋo
ce. 9Firawna ize wayo binde ne a se: «Ma zanka wo sambu ka naanandi ay se,
ay mo ga ni bana ni alhakko.» Waybora binde na zanka sambu. A koy k'a
naanandi. 10Zanka binde beeri. A kond'a Firawna ize wayo do, a ciya mo a se
ize. A n'a maa daŋ Musa ka ne: «Zama ay n'a soolam no ka kaa haro ra.»

Waato kaŋ Musa beeri

11I go no jirbey din ra, waato kaŋ Musa beeri, a koy nga nya-izey do zama
nga m'i taabey guna. Kal a di Misirance fo go ga Ibraniyance fo kar, Musa
nya-izey ra. 12Kala Musa guna ne, a guna yongo. Saaya kaŋ a mana di boro
kulu, a na Misiranca wi k'a fiji taaso ra. 13Zaari hinkanta ra mo koyne a ye ka
fatta. Kal a di Ibraniyancey ra boro hinka go ga yanje. Musa ne toonyanta se:
«Ifo se no ni ga ni nya-izo kar?»
14Nga mo ne: «May ka ni daŋ koy da ciitiko iri boŋ? Ni ga ne ni g'ay mo wi
mate kaŋ ni na Misiranca wi, wala?»
Kala Musa humburu. A ne: «Daahir, i bay hayo wo gaa.»
15Waato kaŋ Firawna maa baaro, a ceeci nga ma Musa wi, amma Musa
zuru Firawna se ka koy goro Midiyan laabo ra ka goro noodin day fo me
gaa.

Waato kaŋ Musa to Midiyan laabu

16Midiyan alfaga* gonda ize way iyye. I koy zama ngey ma hari guru. I na
ngey garbey toonandi zama ngey ma ngey baabo kurey haŋandi. 17Hawjiyey
binde kaa k'i gaaray, amma Musa tun ka faasa i se, a n'i kurey haŋandi i se mo.
18Waato kaŋ wayborey koy ngey baabo Reyul do, a ne: «Mate no araŋ te ka
kaa da waasi ya-cine hunkuna?»
19I ne: «Misirance fo no ka iri faaba hawjiyey kambe ra, hal a na hari candi
zaati iri se ka kuro haŋandi.»
20Reyul ne nga izey se: «Man a go mo? Ifo se no araŋ na bora din naŋ? Wa
koy k'a ce, a ma kaa ka ŋwa.»
21Musa laakalo kani mo bora din do goray gaa. Nga mo na Musa no nga ize
way fo kaŋ maa Zippora. 22A hay ize alboro. Musa n'a maa daŋ Gerson, zama a
ne: «Ay goro yaw laabu waani fo ra.»
23A ciya, jirbey din banda, kala Misira bonkoono bu. Israyla izey mo go ga
bine jisi tamtara sabbay se, i na jinde sambu mo. I hẽeno koy Irikoy do tamtara
sabbay se. 24Irikoy maa i durayyaŋo mo. Irikoy fongu nga alkawlo gaa kaŋ go
nga nda Ibrahim da Isaka nda Yakuba game ra. 25Irikoy binde na Israyla izey
guna. Irikoy n'i saal.

Rabbi na Musa ce

3 Han fo Musa go ga nga anzura Yetro almaney kuru. Yetro ga ti Midiyan laabo alfaga. A konda kuro hala saaji fimbo ra ka koy Irikoy tondo do, kaŋ se i ga ne Horeb. **2**Rabbi malayka* mo bangay a se danji beela ra, gumbi fo ra. A guna, kala gumbo go ga di da danji, amma gumbo bumbo si ga ton. **3**Musa mo ne: «Naŋ ay ma kamba ka di gomdo hari beero wo, haŋ kaŋ se gumbo si ga ton.»

4Saaya kaŋ Rabbi di a kamba gunayaŋo se, kala Irikoy n'a ce. Jinda fun gumbo bindo ra ka ne: «Musa! Musa!»

Nga mo tu ka ne: «Ay neeya!»

5Irikoy ne: «Ma si maan ne. Ma ni taamey kaa ni cey gaa, zama nango kaŋ ni goono ga kay din, nangu hanante no.» **6**A ne koyne: «Ay no ga ti Irikoy, ni kaayey wane, Ibrahim Irikoyo, da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo.» Kala Musa na nga moyduma daabu, zama a humburu nga ma Irikoy guna.

7Rabbi ne a se koyne: «Haciika, ay di ay borey kaŋ go Misira ra kankamo. Ay maa i hẽeno mo i goy jine borey sabbay se, zama ay g'i bine sarayey bay. **8**Ay zumbu mo zama ay m'i faaba Misirancey kambey ra, k'i kaa laabo din ra. Ay ma kond'ey laabu hanno fo ra kaŋ ga tafay, laabu no kaŋ ga wa da yu bambari, hala Kanaanancey, da Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey do. **9**Guna, Israyla izey hẽeno kaa ay do. Ay di kankamo mo kaŋ Misirancey goono g'i kankam d'a. **10**Sohõ binde, koy, ay ga ni donton Firawna do zama ni m'ay borey, Israyla izey, fattandi ka kaa Misira ra.»

11Amma Musa ne Irikoy se: «May ci ay, hal ay ma koy Firawna do ka Israyla izey kaa Misira ra?»

12Kala Irikoy ne: «Haciika, ay ga goro ni banda. Woone mo ga ciya ni se alaama kaŋ ay no ka ni donton: waati kaŋ ni na borey fattandi Misira ra, tondi kuuko wo boŋ no araŋ ga sududu Irikoy se.»

13Musa ne Irikoy se: «A go, d'ay koy Israyla izey do, ka ne i se: ‹Araŋ kaayey Irikoyo n'ay donton araŋ do,› ngey mo d'i ne ay se: ‹Mate a maa?› ifo n'ay ga ci i se?»

14Irikoy ne Musa se: «AY NO GA TI NGA KA" GO NO.» A ne koyne: «Ya-cine no ni ga ci Israyla izey se: ‹AY GO NO› no k'ay donton araŋ do.»

15Irikoy ne Musa se koyne: «Ya-cine no ni ga ci Israyla izey se: Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano, Ibrahim Irikoyo da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo, nga no k'ay donton araŋ do. Woodin ga ti ay maa hal abada. Nga ga ti mate kaŋ i ga fongu ay gaa d'a, hala zamaney kulu me.

16Ni ma koy ka Israyla arkusey margu ka ne i se: Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano, Ibrahim nda Isaka nda Yakuba wane Irikoyo bangay ay se ka ne: ‹Haciika, ay n'araŋ kunfa. Ay di mo haŋ kaŋ i te araŋ se Misira ra. **17**Ay ne mo ay g'araŋ kaa Misira kankamo ra, ya konda araŋ Kanaanancey, da Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey laabo ra, laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari.›

18I ga hangan ni se mo. Ni ga koy koyne Misira bonkoono do, nin da Israyla

arkusey. Araŋ ma ne a se: ‹Rabbi, Ibraniyancey Irikoy no ka bangay iri se. Sohõ binde, iri ga ni ŋwaaray, m'iri naŋ iri ma te jirbi hinza diraw saajo ra, zama iri ma koy ka sargay* te Rabbi iri Irikoyo se.› **19**Amma ay ga bay kaŋ Misira bonkoono si naŋ araŋ ma koy bo, baa da gaabi-nda-gaabi no gumo. **20**Ay mo, ay g'ay kamba salle ka Misira kar da ay dambara harey kulu, kaŋ ay ga te a ra. Woodin banda no a g'araŋ taŋ.

21Ay ga borey no gaakuri mo koyne Misirancey do. A ga ciya mo, waati kaŋ araŋ ga fatta, manti kambe koonu no araŋ ga fatta bo. **22**Amma wayboro kulu ga taalam jinay ŋwaaray, nzarfu nda wura wane, da bankaaray mo, nga gorokasin wayboro kambe ra, da borey kaŋ goono ga yawtaray goray te a windo ra. Araŋ g'i daŋ araŋ ize arey da ize wayey gaa, araŋ ga Misirancey ku mo.»

Rabbi na Musa no alaamayaŋ

4 Musa mo tu ka ne *Irikoy se*: «A go, i s'ay cimandi. I si hangan ay sanno se mo, zama i ga ne: ‹Rabbi mana bangay ni se.› »

2Kala Rabbi ne a se: «Ifo no ni kamba ra din?»

A ne: «Goobu no.»

3Rabbi ne: «A furu ganda.»

Musa n'a furu ganda. A bare ka te gondi, Musa zuru a se mo. **4**Amma Rabbi ne Musa se: «Ni kamba salle k'a di sunfa gaa.» Musa na nga kamba salle k'a di. A ye ka te goobu kamba ra. **5**«Zama i ma cimandi kaŋ Rabbi, Ibrahim da Isaka nda Yakuba wane Irikoyo no ka bangay ni se.»

6Rabbi ne a se koyne: «Ni kamba daŋ ni ganda gaa kwaayo ra.» A na nga kamba daŋ nga ganda gaa kwaayo ra. Waato kaŋ a n'a kaa, kala kamba jiray ka kwaaray wak! danga neezu* cine. [7]

7Rabbi ne koyne: «Ma ni kamba ye ni ganda gaa kwaayo ra.» (A na nga kambe ye nga ganda gaa kwaayo ra. Waato kaŋ a n'a kaa nga ganda gaa, a go, a ye ka te danga nga izeena cine.)

8Rabbi ne: «A ga ciya mo, d'i mana ni cimandi, i mana yadda alaama sintina din gaa, i ga banda alaama wano cimandi. **9**A ga ciya mo, d'i mana baa alaama hinka din cimandi, i mana hangan mo ni sanno se, kala ni ma kaa isa haro gaa ka soogu laabo boŋ. Haro din mo kaŋ ni kaa isa ra ga bare ka te kuri laabo boŋ.»

10Musa mo ne Rabbi se: «Ya nin ay Koyo, ay wo manti boro kaŋ ga waani sanni no, za doŋ, wala mo sohõ kaŋ ni salaŋ ay, ni tamo se. Zama ay ya me tiŋokoy no, ay deena mo si waasu.»

11Rabbi ne a se: «May no ka boro me te? May no ka beebe te, wala lutu, wala mokoy, wala danaw? Manti ay, Rabbi no? **12**A binde, sohõ kala ni ma koy. Ay ga bara ni meyo banda ka ni dondonandi haŋ kaŋ ni ga ci.»

13Musa ne: «Ya ay Koyo, ay ga ni ŋwaaray, ma donton boro kaŋ ni ga donton.»

---

[7] 4:6 Faransi ciine gaa i g'a hantum “neige”. A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne: “A ga kwaaray sanda haabu cine.”

14Kala Rabbi bine tun gumo Musa se. A ne: «Ni beero Haruna, Lawi dumi
bora, manti a go noodin bo? Ay bay a ga waani ka salaŋ hal a ma boori. A go
mo, a goono ga fatta ka ni kubay. D'a di nin mo, a ga farhã nga bina ra. 15Ni ga
salaŋ a se ka sanney daŋ a me ra. Ay mo ga goro ni meyo banda, ay m'araŋ
dondonandi haŋ kaŋ araŋ ga te. 16Nga no ga ciya ni sanney teeko borey do, a ga
ciya ni se me. Ni mo ga ciya Irikoy himandi a se. 17Ni ga goobo wo mo sambu
ni kambe ra, wo kaŋ ni ga alaamey te d'a.»
18Kala Musa tun ka ye nga anzura Yetro do. A ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray,
ma naŋ ay ma ye ka koy ay nya-izey do, kaŋ yaŋ go Misira. Ay ma di hal i
gonda fundi hala sohõ.»
Yetro binde ne Musa se: «Wa koy baani.»

Musa ye Misira

19Midiyan ra Rabbi ne Musa se koyne: «Ye ka koy Misira, zama borey kulu
kaŋ yaŋ na ni fundo ceeci bu.» 20Musa binde na nga wando nda nga izey sambu
k'i kaarandi farkayyaŋ boŋ ka ye Misira laabu. Musa na Irikoy goobo mo sambu
nga kamba ra.
21Rabbi ne Musa se: «Saaya kaŋ ni to Misira, guna, dambara harey kulu kaŋ
ay daŋ ni kamba ra, ni m'i te Firawna jine. Amma ay g'a bina sandandi, a si
borey taŋ mo. 22Ni ga ne Firawna se: Yaa no Rabbi ci: ‹Israyla wo, ay ize no,
ay hay-jine no. 23Ay ne ni se mo: ni m'ay izo taŋ zama a ma may ay se. Da ni
wangu k'a taŋ mo, a go, ay ga ni ize hay-jina wi.› »
24I go fonda boŋ, zumbuyaŋo do. Kala Rabbi kuband'a. A ceeci nga ma
Musa wi. 25Waato din gaa no Zippora na tondi zanjarmi fo sambu, a na nga izo
jofolo kuuro dumbu ka catu Musa cey jarga. A ne: «Sikka si ni ya kurnye
kurikoy no ay se.» 26Gaa no Rabbi na Musa taŋ. Saaya din no waybora ne:
«Nin wo, kurnye kurikoy no dambanguyaŋo* wo sabbay se.»
27Rabbi ne Haruna se: «Tun ka koy saajo ra ka Musa kubay.» A koy k'a
kubay Irikoy tondo do, a n'a garba sunsum mo. 28Musa na sanney kulu kaŋ
Rabbi na nga donton d'a ci Haruna se, da alaamey kulu kaŋ a ci nga se.
29Musa nda Haruna binde tun ka kaa ka Israyla arkusey kulu margu.
30Haruna mo na sanney kulu kaŋ yaŋ Rabbi ci Musa se din ci. A na alaamey mo
te jama jine. 31Jama mo n'a cimandi. Waato kaŋ i maa kaŋ Irikoy na Israyla izey
kunfa, a di i kankamo mo, kal i na ngey boŋey sumbal ka sududu.

Musa nda Haruna kay Firawna jine

5 Waato din gaa no Musa nda Haruna koy ka ne Firawna se: «Yaa no Rabbi,
Israyla Irikoyo ci: ‹M'ay jama taŋ zama i ma sududuyaŋ batu te ay se saajo
ra.› »
2Amma Firawna ne: «May ga ti Rabbi, kaŋ ay ga maa a se, hal ay ma Israyla
taŋ mo? Ay wo si Rabbi bay, ay si Israyla taŋ mo.»
3I ne: «Irikoy, Ibraniyancey wane Irikoyo no ka kubay d'iri. Iri ga ni
ŋwaaray, ma naŋ iri ma te jirbi hinza diraw saajo ra, iri ma sargayyaŋ salle
Rabbi iri Irikoyo se, zama a ma si balaaw wala takuba zeeri iri boŋ.»

4Misira bonkoono ne i se: «Ya Musa nda Haruna, ifo se no araŋ ga borey
feeri ngey goyo gaa? Wa araŋ koyyaŋ te araŋ goyey do.»

Israyla izey taabo tonton

5Firawna ne mo: «A go, borey wo ga baa laabo ra sohõ, araŋ mo goono g'i
fulanzam ngey goyey gaa.»
6Han din binde Firawna na goy jine borey lordi*, ngey da kurayey jine borey
ka ne: 7«Araŋ ma si ye ka borey wo no subu kaŋ i ga fareeje kar d'a koyne,
danga waato cine. I ma koy ka subo ku ngey boŋ se. 8Fareeja lasaabo kaŋ i
doona ka te za doŋ mo, yaadin no araŋ ga dake i boŋ. Araŋ ma si hay kulu zabu
a ra, zama hawfunoyaŋ no. Woodin se no i goono ga hẽ ka ne: ‹Ima fay d'iri, iri
ma koy ka sargayyaŋ te iri Irikoyo se.› 9Kal i ma goy kaŋ ga taabandi tonton
borey din se, zama i ma tangam d'a. I ma si laakal da tangari sanney din.»
10Israyla goy jine borey binde fatta, ngey da kurayey jine borey mo ka salaŋ
borey se. I goono ga ne: «Yaa no Firawna ci: ‹Ay si araŋ no subu koyne. 11Wa
koy ka subu ku araŋ boŋ se nangu kulu kaŋ araŋ ga du a. Zama i si araŋ goyo zabu
bo, baa kayna.› » 12Kala borey kulu say Misira laabo ra zama i ma buunu margu
alkama subu nango ra. 13Goyey jine borey mo soobay ka kankamandi. I goono ga
ne: «Wa araŋ zaari goyo toonandi, danga araŋ doŋ wano kaŋ subu go no cine!»
14I soobay ka Israyla izey kurayey jine borey kar mo, ngey kaŋ yaŋ Firawna wane
goyo jine borey daŋ i boŋ. I ne i se: «Ifo se no araŋ mana araŋ lasaabo toonandi, bi
wano da hunkuna wano kulu, waato fareeja lasaabuyaŋo cine?»
15Saaya din Israyla izey kurayey jine borey kaa ka hẽ Firawna gaa. I goono
ga ne: «Ifo se no ni goono ga te ni bannyey se ya-cine? 16I si ni bannyey no
subu. I ga ne iri se mo: ‹Wa fareeje te.› I go ga ni bannyey kar, amma taalo, ni
borey gaa no a go.»
17Amma Firawna ne: «Araŋ wo dirgaykomyaŋ no, hawfunoyaŋ mo no!
Woodin se no araŋ ga ne: ‹I ma fay d'iri, iri ma koy ka sargayyaŋ salle Rabbi
se.› 18Sohõ binde, araŋ ma koy ka goy, zama i si araŋ no subu. Kulu nda yaadin
mo araŋ g'araŋ fareeja lasaabo toonandi.»
19Israyla izey kurayey jine borey binde bay kaŋ ngey furo kambe, waato kaŋ
a ne i se: «Araŋ ma si araŋ fareeja lasaabo zabu baa kayna, zaari kulu goyo ra.»
20Waato kaŋ i fun Firawna do i kubay da Musa nda Haruna, i go ga kay fonda
boŋ. 21Arkusey ne i se: «Rabbi m'araŋ guna ka ciiti, zama araŋ no ka naŋ iri
ciya fanta hariyaŋ Firawna nda nga bannyey kulu do, hal araŋ na takuba daŋ i
kambey ra i m'iri wi se.»
22Musa binde ye Rabbi do ka ne: «Ya ay Koyo, ifo se no ni na laala te jama
wo se? Ifo se mo no ni n'ay donton? 23Zama za ay kaa Firawna do zama ay ma
salaŋ ni maa ra, a laala jama wo gaa, ni mana jama faaba mo, baa kayna.»

Rabbi na Musa kunfa

6 Rabbi ne Musa se: «Sohõ no ni ga di haŋ kaŋ ay ga te Firawna se, zama
kambe gaabi do no a g'i taŋ. Gaabi-nda-gaabi mo no a g'i gaaray d'a nga
laabo ra.»

2Irikoy salaŋ Musa se koyne ka ne a se: 3«Ay no Rabbi. Ay bangay Ibrahim
da Isaka nda Yakuba se sanda Irikoy, Hina-Kulu-Koyo. Amma i mana faham
d'ay maa, Rabbi. 4Ay n'ay alkawlo gaabandi i se no ka ne ay g'i no Kanaana
laabo, i yawtaray laabo, nango kaŋ i na yawtaray te. 5Koyne, ay maa Israyla
izey kaŋ yaŋ go Misirancey se ga gaay tamtara ra durayyaŋo. Ay fongu mo d'ay
alkawlo.
6Woodin se, ni ma ci Israyla izey se kaŋ ay no, Rabbi, ay g'araŋ kaa Misirancey
tiŋa cire. Ay g'araŋ soolam mo ka kaa i tamtara ra, ya araŋ fansa* nda kambe sallante
nda ciiti beeri yaŋ. 7Ay g'araŋ sambu araŋ ma ciya ay se jama. Ay ga ciya araŋ se
Irikoy, araŋ ga bay mo kaŋ ay ga ti Rabbi araŋ Irikoyo, nga kaŋ g'araŋ kaa
Misirancey tiŋa cire. 8Koyne, ay ga kande araŋ hala laabo kaŋ boŋ ay ze din ra zama
ay m'a no Ibrahim da Isaka nda Yakuba se, ay g'araŋ no nd'a mo a ma ciya araŋ se
tubu hari. Ay no Rabbi.»
9Kala Musa na sanney din ci Israyla izey se. Amma dunga kaŋ i goono ga
maa ngey biney ra din se, da tamtaray taabo mo se, i mana ye ka hangan Musa
se.
10Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 11«Wa furo Firawna do ka salaŋ Misira
bonkoono se ka ne a ma fay da Israyla izey, i ma fatta a laabo ra.»
12Musa mo salaŋ Rabbi jine ka ne: «Israyla izey go, i mana maa ay sanney.
Firawna binde, mate a ga te ka maa ay se, kaŋ ay go, ay me ga tin?»
13Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne, k'i lordi* ka ne i ma koy Israyla
izey da Misira bonkoono Firawna mo do, i ma Israyla izey kaa Misira laabo ra.

Israyla izey kundey

14Borey wo ga ti kaayey windey jine borey:

Israyla ize hay-jina, Ruben izey neeya: Hanoku da Pallu da Hezron
da Karmi; borey din no ga ti Ruben kunda.
15Simeyon izey mo ga ti: Yemuwel, da Yamin, da Ohad, da Yacin,
da Zohar, da Sawul, Kanaana waybora ize; borey din no ga ti
Simeyon kunda.

Lawi kunda, Musa nda Haruna kaajo

16Borey wo mo Lawi izey maayaŋ no, i hayyaŋey boŋ: Gerson da
Kohat da Merari. Jiirey kaŋ Lawi te, jiiri zangu nda waranza cindi
iyye no.
17Gerson izey mo ga ti: Libni nda Simi, i kunda boŋ.
18Kohat izey mo ga ti: Amram, da Izhar, da Hebron, da Uzziyel.
Jiirey kaŋ Kohat te, jiiri zangu nda waranza cindi hinza no.
19Merari izey mo ga ti: Mali da Musi. Borey din no ga ti
Lawiyancey kunda i hayyaŋey boŋ.
20Amram binde na nga haway Yokabed sambu a ma ciya nga
wande. A na Haruna nda Musa hay a se. Jiirey kaŋ Amram te, jiiri
zangu nda waranza cindi iyye no.

21 Izhar izey mo ga ti: Kora da Nefeg da Zikri.
22 Uzziyel izey ga ti: Misayel da Elzafan da Zitri.
23 Haruna mo na Aminadab ize way Elisaba, Naason wayme sambu
a ma ciya nga wande. Nga mo hay Haruna se Nadab, da Abihu, nda
Eliyezar, da Itamar.
24 Kora izey mo ga ti: Assir da Elkana da Abiyatar; borey din kulu
Kora kunda no.
25 Eliyezar, Haruna ize na Putiyel ize way fo hiiji. Nga mo na
Fineyas hay a se.

Borey din no ga ti Lawiyancey waney, ngey kaayey boŋ, i
almayaaley boŋ.

26 Borey din mo no ga ti Haruna nda Musa din kaŋ yaŋ Rabbi ne i se: «Wa
Israyla izey fattandi Misira laabo ra, i kundey boŋ.» 27 Ngey no ka salaŋ Misira
bonkoono Firawna se. I na Israyla izey fattandi Misira ra mo. Ngey ga ti Musa
nda Haruna.
28 A go mo, zaaro din kaŋ Rabbi salaŋ Musa se Misira laabo ra, 29 kala Rabbi
salaŋ Musa se ka ne: «Ay no Rabbi. Sanney kulu kaŋ ay go ga salaŋ ni se, ni
m'i ci Misira bonkoono Firawna se.»
30 Musa mo salaŋ Rabbi jine ka ne: «Ay go, ay me ga tin. Mate gaa binde no
Firawna ga maa ay se d'a?»

7 Rabbi ne Musa se: «Guna, ay na ni daŋ Irikoy fo Firawna se: ni nya izo
Haruna mo ga ciya ni annabo*. 2 Hay kulu kaŋ ay na ni lordi* nd'a, ni m'a
ci. Ni nya izo Haruna mo ga salaŋ Firawna se ka ne a ma naŋ Israyla izey ma
fun a laabo ra. 3 Ay mo, ay ga Firawna bina sandandi, ay ga naŋ ay alaamey d'ay
dambara goyey ma baa Misira laabo ra. 4 Amma Firawna si maa araŋ se bo. Ay
g'ay kambe dake mo Misira boŋ, ay m'ay jama Israyla izey fattandi Misira laabo
ra dubal-dubal, da ciiti beeri-beeri yaŋ. 5 Misirancey ga bay mo kaŋ ay no ga ti
Rabbi, saaya kaŋ ay n'ay kamba salle Misira boŋ, ay na Israyla izey kaa i game
ra mo.»
6 Yaadin mo no Musa nda Haruna te. Mate kaŋ cine Rabbi n'i lordi nd'a,
yaadin no ngey mo te. 7 Musa gonda jiiri wahakku, Haruna mo wahakku cindi
hinza, saaya kaŋ i salaŋ Firawna se.

Musa goobo bare ka te gondi

8 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne: 9 «Da Firawna salaŋ araŋ se
ka ne: ‹Ma dambara hari fo cabe› kala ni ma ne Haruna se: ‹Sambu ni goobo k'a
catu Firawna jine, zama a ma ciya gondi.› »
10 Musa nda Haruna binde furo Firawna do ka te yaadin. Danga mate kaŋ
Rabbi n'i lordi nd'a, Haruna na nga goobo catu Firawna nda nga bannyey jine.
A bare ka te gondi mo. 11 Waato din gaa Firawna mo na laakalkooney da
moodabalkoyey ce. Ngey mo, Misira ziimey na woodin te da ngey moodabaley.

12Zama i afo kulu na nga goobo catu. Ngey mo bare ka te gondiyaŋ. Amma
Haruna goobo n'i goobey gon. 13Firawna binde bina sandi, a mana maa i sanno
se mo, danga mate kaŋ cine Rabbi ci din.

Balaaw sintina: haro bare ka te kuri

14Rabbi ne Musa se: «Firawna bina sandi, a wangu mo ka borey taŋ. 15Ma
koy Firawna do suba susubay. A go, a ga koy haro me gaa. Ni mo, ma kay isa
me gaa zama ni ma kubay d'a. Goobo kaŋ bare ka te gondi, kala ni ma kond'a ni
kambe ra. 16Ma ne a se: ‹Rabbi Irikoy, Ibraniyancey wano n'ay donton ni gaa.
A ne: Ni m'ay borey taŋ zama i ma may ay se saajo ra. A go mo, hala sohõ ni
mana maa. 17Yaa no Rabbi ci: Yawo gaa no ni ga bay kaŋ ay ya Rabbi no: a go,
goobo kaŋ go ay kambe ra wo, ay ga haro kaŋ go isa ra kar d'a, haro ga bare ka
te kuri mo. 18Hamisey kaŋ go isa ra mo ga bu. Isa haro ga fumbu, Misirancey
mo ga isa haro haŋyaŋ fanta!› »

19Rabbi ne Musa se koyne: «Ma ne Haruna se: ‹Sambu ni goobo ka ni
kamba salle Misira harey boŋ: i goorey, d'i hari zurey, d'i gulley, d'i bangey
kulu boŋ. I ma bare ka ciya kuri, hala kuri ma bara Misira laabo kulu ra, bundu
jinay da tondi wane kulu ra.› »

20Musa nda Haruna binde te yaadin, danga mate kaŋ Rabbi n'i lordi nd'a. A na
goobo sambu, a na isa haro kar Firawna nda nga bannyey jine. Haro kulu mo kaŋ go
isa ra ciya kuri. 21Hamisey kaŋ yaŋ go isa ra bu. Isa binde fumbu hala Misirancey si
hin ka isa haro haŋ. Kuri go Misira laabo kulu ra.

22Misira ziimey mo na woodin te da ngey moodabaley, Firawna bina sandi
mo koyne. A mana maa i se, danga mate kaŋ Rabbi ci. 23Firawna bare ka koy
nga kwaara. A mana woodin saal nga bina ra. 24Misirancey kulu soobay ka
fansi isa jabo gaa zama ngey ma du haŋyaŋ hari, zama i si hin ka isa haro haŋ.
25Kaŋ Rabbi na isa karyaŋ te banda, a to jirbi iyye.

Balaaw hinkanta: balancawey wane

26Rabbi ne Musa se koyne: «Ma furo Firawna do ka ne a se: ‹Yaa no Rabbi
ci: Ma fay d'ay borey, i ma fatta zama i ma may ay se. 27Da ni wangu k'i taŋ
mo, to! ay ga ni laabo kulu me-a-me kar da balancaw[8]. 28Isa ga to da
balancaw*, kaŋ yaŋ ga kaaru ka furo ni windo ra da ni naŋ-kaniya ra da ni dima
boŋ da ni bannyey windey ra nda ni borey boŋ da ni feemey ra nda buuru
diibiyaŋ haro ra. 29Balancawey ga kaaru ni gaahamo boŋ da ni borey boŋ da ni
bannyey kulu waney boŋ.› »

8 Rabbi ne Musa se: «Ma ne Haruna se a ma nga kamba salle, nga da goobo,
goorey da hari zurey da bangey boŋ. A ma naŋ balancawyaŋ ma fatta ka
ziji Misira laabo boŋ.»

2Haruna binde na nga kamba salle Misira harey boŋ, balancawey mo fun
taray ka Misira laabo kulu daabu. 3Ziimey mo na woodin te da ngey moodabalo

[8] 7:27 Balancaw ga ti baafuna fo kaŋ ga hima korboto, day hari ra no i ga goro, kuuro mo ga yuttu no.

ka balancawyaŋ bangandi Misira laabo boŋ.

4Waato din gaa no Firawna ne i ma Musa nda Haruna ce. A ne: «Wa Rabbi ŋwaaray ay se, a ma balancawey ganandi in d'ay borey se. Ay mo ga borey taŋ zama i ma koy ka sargay* te Rabbi se.»

5Musa ne Firawna se: «Ma te darza ay boŋ. Nin no ga suuban saaya kaŋ no ay ga ŋwaaray nin da ni bannyey da ni borey se, i ma balancawey halaci ni se, nin da ni windey. I si cindi mo kala isa ra hinne.»

6Firawna ne: «Suba.»

Musa mo ne: «Ni sanno boŋ no ay g'a te, zama ni ma bay kaŋ koy fo kulu si no kaŋ boro ga sasabandi nda Rabbi iri Irikoyo. 7Balancawey binde ga dira nin da ni windey da ni bannyey da ni borey do. Isa ra hinne no i ga cindi.»

8Musa nda Haruna fatta Firawna do. Musa mo na jinde sambu Rabbi gaa balancawey kaŋ yaŋ a kande Firawna boŋ din sabbay se. 9Rabbi mo goy ka te Musa sanno boŋ. Balancawey binde bu fuwey ra, da windey ra nda farey ra mo. 10I n'i gusam gu-gu, laabo mo fumbu. 11Amma saaya kaŋ Firawna di i dogonandi nga se, kal a na nga bina sandandi. A mana maa i sanney se koyne, danga mate kaŋ Rabbi ci.

Balaaw hinzanta: laabo bare ka te gani

12Kala Rabbi ne Musa se: «Ma ne Haruna se a ma nga goobo salle ka ganda laabo bulungo kar. A ma bare ka te gani Misira laabo kulu ra.» 13I te yaadin. Haruna na nga kamba salle nda nga goobo ka ganda laabo bulungo kar. Kala ganiyaŋ go borey da almaney kulu gaa. Ganda laabo bulungo kulu te gani Misira laabo kulu ra. 14Ziimey mo si ngey ma woodin te da ngey moodabaley, hala ngey ma ganiyaŋ fattandi, amma i mana hin. Ganey binde go borey da almaney kulu gaa.

15Alwaato din ra ziimey ne Firawna se: «Woone wo, Irikoy kamba goy no.» Amma Firawna bina sandi, a mana maa mo i sanney se, danga mate kaŋ Rabbi ci.

Balaaw taacanta: hamni bi zugulayaŋ

16Rabbi ne Musa se: «Wa tun za da hinay ka kay Firawna jine. A ga fatta ka koy haro me gaa. Ma ne a se: ‹Yaa no Rabbi ci: M'ay borey taŋ zama i ma may ay se. 17Da mo ni mana yadda k'ay borey taŋ, a go, ay ga hamni bi zugulayaŋ donton nin da ni bannyey da ni talkey gaa, da ni windey ra mo. Misirancey windey ga to da hamni bi zugulayaŋ, hala nda laabo kaŋ ra i go mo.

18Amma zaaro din ay ga Gosen laabo fay waani, nango kaŋ ay jama bara da goray, zama hamni zuguley ma si te noodin. Yaadin gaa no ni ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ndunnya ra. 19Ay ga hirri daŋ mo ay borey da ni borey game ra. Suba no alaama din ga te!› »

20Yaadin mo no Rabbi te: hamni bi zugula kaŋ yaŋ ga taabandi furo Firawna windo d'a bannyey windey da Misira laabo kulu ra. Laabo halaci mo hamni bi zuguley sabbay se.

21Kala Firawna na Musa nda Haruna ce ka ne: «Wa koy ka sargay te Rabbi araŋ Irikoyo se laabu woone ra.»

22Amma Musa ne: «A mana hima iri ma te yaadin, zama iri ga hay fo sarga
Rabbi iri Irikoyo se kaŋ ga ti harram hari Misirancey se. A go, d'iri n'i harram
hari wi Misirancey jine, manti i g'iri catu-catu nda tondiyaŋ? 23Iri ga te jirbi
hinza diraw no saajo ra, hal iri ma sargay te Rabbi iri Irikoyo se, mate kaŋ a
g'iri lordi* nd'a din.»
24Firawna ne: «Ay yadda. Wa koy zama araŋ ma sargay te Rabbi araŋ
Irikoyo se saajo ra. Kala day araŋ ma si koy nangu mooro gumo. Wa ŋwaaray
ay se mo.»
25Musa ne: «Ay goono ga fatta ni do, ay ga Rabbi ŋwaaray mo. Suba
hamni bi zuguley ma tun Firawna nda nga bannyey d'a borey do. Amma
Firawna ma si ye ka hiila goy te koyne ka wangu ka borey taŋ i ma koy ka
sargay te Rabbi se.»
26Musa fatta Firawna do ka Rabbi ŋwaaray. 27Rabbi mo te Musa sanno boŋ.
A na hamni bi zuguley ganandi Firawna nda nga bannyey d'a borey do, baa afo
mana cindi. 28Amma Firawna na nga bina sandandi alwaati woodin mo koyne.
A mana borey taŋ.

Balaaw guwanta: almaney balaaw

9 Waato din gaa Rabbi ne Musa se: «Ma furo Firawna do ka ne a se: ‹Yaa
no Rabbi, Ibraniyancey Irikoyo ci: M'ay borey taŋ zama i ma may ay se.
2Zama da ni wangu k'i taŋ, ni kay mo i gaayyaŋ se, 3a go, Rabbi kamba ga dake
ni almaney kaŋ yaŋ go saajo ra boŋ, bariyey da farkayey da yoy da haw kurey
da feejey boŋ – balaaw no kaŋ ga dungu gumo. 4Rabbi ga almaney fay mo,
Misira waney da Israyla waney. Hay kulu si bu Israyla izey waney ra.› »
5Rabbi na alwaati kosu mo ka ne: «Suba no Rabbi ga haya din te laabo ra.»
6A suba mo Rabbi na woodin te. Misira almaney kulu bu, amma Israyla izey
almaney ra baa afolloŋ mana bu. 7Firawna binde donton ka hã. Kal i gar Israyla
izey almaney, baa afolloŋ mana bu i ra. Amma Firawna bina sandi, a mana
borey taŋ mo.

Balaaw iddanta: boosu na jaŋ laaloyaŋ te

8Kala Rabbi ne Musa nda Haruna se: «Wa ku feema ra boosu, araŋ kambey
me fo. Musa mo m'a say beene, Firawna jine. 9A ga ciya kusa baano Misira
laabo kulu boŋ, a ma ciya jaŋyaŋ mo kaŋ ga fatta nda gugusi borey gaa da
almaney gaa, Misira laabo kulu ra.»
10Kal i na feema ra booso ku ka koy Firawna jine. Musa mo n'a say beene. A
ciya jaŋ da gugusiyaŋ mo kaŋ fun borey da almaney gaa. 11Ziimey mana hin ka
kay Musa jine jaŋey din sabbay se, zama jaŋey go ziimey da Misirancey kulu
gaa. 12Rabbi na Firawna bina sandandi koyne. A mana maa i sanno se mo,
sanda mate kaŋ Rabbi ci Musa se.

Balaaw iyyanta: gari beeri kaŋyaŋ

13Rabbi ne Musa se: «Ma tun susubay za nda hinay ka kay Firawna jine. Ma
ne a se: ‹Yaa no Rabbi, Ibraniyancey Irikoyo ci: M'ay borey taŋ zama i ma may

ay se. **14**Zama alwaati woone ra no ay g'ay azaabey kulu samba ni bina da ni bannyey da ni borey boŋ, zama ni ma bay kaŋ ay cine si no ndunnya kulu ra. **15**Zama sohõ d'i ne ay n'ay kamba salle no ka ni kar da balaaw, nin da ni borey, doŋ i na ni tuusu ndunnya ra. **16**Woone se no ay na ni no beeray: hal ay m'ay dabaro cabe ni se. Zama i m'ay maa baaro fe no ndunnya kulu ra. **17**Hala hõ ni go ga boŋbeeray te ka gaaba nd'ay jama, hala ni ga wangu k'i taŋ. **18**Guna, suba mãsancine ay ga naŋ gari ma te, gude bambata yaŋ kaŋ ga baa, kaŋ dumi mana te Misira za a sinjiyaŋ hala ka kaa hunkuna. **19**Sohõ binde, ni ma donton da waasi ka naŋ i ma kande almaney kulu da hay kulu kaŋ go ni se, kaŋ go saajo ra, zama boro nda alman kulu kaŋ i gar saajo ra, kaŋ yaŋ mana koy fu, gariyo din ga kaŋ i boŋ. I ga bu mo.› »

20Firawna bannyey ra boro kulu kaŋ humburu Rabbi sanno daŋ nga goy-teerey da nga almaney ma zuru ka furo fuwey ra. **21**Amma borey kaŋ yaŋ baa si nda Rabbi sanno fay da ngey almaney da ngey bannyey saajo ra.

22Rabbi ne Musa se: «Ni kamba sambu beene hala gari ma te Misira laabo kulu ra boro nda alman da saajo ra kobto kulu boŋ, nangu kulu Misira laabo ra.» **23**Musa binde na nga goobo salle beena gaa. Kala Rabbi na beene kaatiyaŋ da gari samba, danji mo zumbu ka soobay ka zuru ganda. Rabbi na hari nda gari te Misira laabo ra. **24**Gariyo binde te, danji nda gari margante kaŋ ga laala da cimi, kaŋ dumi mana te baa ce fo Misira laabo ra za a sinjiyaŋo. **25**Gariyo na saaji ra hay kulu kar nangu kulu Misira laabo ra, boro nda alman. A na saajo tuuro kulu kar ka saaji tuuri-nya kulu mo ceeri. **26**Kala day Gosen laabo hinne, nango kaŋ Israyla izey bara, gari mana te noodin.

27Kala Firawna donton ka Musa nda Haruna ce ka ne i se: «Alwaati woone kay, ay na zunubi te. Rabbi ya adilitaraykoy no, ay mo, in d'ay jama, boro laaloyaŋ no. **28**Ma Rabbi ŋwaaray ay se zama dunduyaŋ beero da gariyo wo wasa. Ay g'araŋ taŋ, araŋ si ye ka gay koyne.»

29Musa ne a se: «Ay fattanta birno banda ay g'ay kambey salle Rabbi gaa, beene kaatiyaŋo mo ga ban. Gariyo si ye ka te mo koyne, zama ni ma bay kaŋ ndunnya ya Rabbi wane no. **30**Amma nin da ni bannyey sanney gaa, ay bay kaŋ araŋ mana humburu Rabbi Irikoy bo jina.»

31Gariyo na lin* da sayir* kar, zama sayir hay, lin mo go ga boosu. **32**Amma alkama nda hayno wo, a mana i kar, zama i mana beeri jina.

33Kala Musa tun Firawna do. A fatta birno ra ka nga kambey salle Rabbi gaa. Dunduyaŋo da gariyo mo kay. Hari mana ye ka kaŋ laabo boŋ koyne. **34**Saaya kaŋ Firawna di haro ko, gariyo da dunduyaŋo ban, kal a ye ka tonton zunubi teeyaŋo gaa. A na nga bina sandandi, nga nda nga bannyey. **35**Firawna bina binde sandi. A mana Israyla izey taŋ mo, sanda mate kaŋ Rabbi ci Musa meyo ra.

Balaaw ahakkanta: do laalo boobo kaa

10 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma furo Firawna do, zama ay n'a bina d'a bannyey waney mo sandandi, zama ay m'ay alaama woone yaŋ cabe i game ra. **2**Zama mo ni m'ay baaru ci ni ize nda ni izo izey hangey ra. Hariyaŋ

kaŋ ay te Misira boŋ, da alaamey kaŋ yaŋ ay te ni do, zama mo araŋ ma woone bay: kaŋ ay no ga ti Rabbi.»

3Musa nda Haruna binde furo Firawna do. I ne a se: «Yaa no Rabbi, Ibraniyancey Irikoyo ci: Waati fo no ni ga yadda ka ni boŋ kaynandi ay jine? M'ay borey taŋ zama i ma may ay se. 4Da ni wangu ka yadda k'ay borey taŋ mo, a go, suba ay ga kande dooyaŋ ni laabo ra. 5I ga laabo me-d'a-me kulu daabu, kala boro si hin ka di ganda laabo. I ga dumari izey kulu kaŋ cindi ŋwa, sanda haŋ kaŋ mongo gariyo se kaŋ ga funa araŋ se hala hõ. I ga tuuri kaŋ cindi araŋ se saajo ra kulu ŋwa. 6Ni windo da ni bannyey windey da Misirancey windey kulu mo ga to da do, haŋ kaŋ ni baabey da ni kaayey mana di baa ce fo, za han kaŋ hane i goro ndunnya ra hala ka kaa sohõ.» Kala Musa bare ka fun Firawna do.

7Firawna bannyey binde ne a se: «Waatifo no boro wo ga ciya hirrimi iri se? I ma borey wo naŋ i ma fatta, zama i ma may Rabbi ngey Irikoyo se. Hala sohõ nin wo, ni mana bay kaŋ Misira laabo halaci bo?»

8I ye ka kande Musa nda Haruna Firawna do. A ne i se mo: «Wa koy ka may Rabbi araŋ Irikoyo se. Amma may da may no ga koy?»

9Musa ne: «Iri zankey da arkusey no ga koy. Iri ize alborey da wayborey d'iri kurey, haw da feeji, iri ga kond'ey, zama Rabbi se sududuyaŋ batu go iri boŋ.»

10Firawna ne a se: «Rabbi ma goro araŋ banda, amma mate no ay ga te k'araŋ d'araŋ zankey taŋ? Wa te laakal, zama laala no araŋ go ga miila. 11Manti yaadin no bo! Araŋ wo, kaŋ yaŋ ga ti alborey, wa koy araŋ hinne ka may Rabbi se, zama wo kaŋ araŋ ga ba nooya.» I n'i gaaray ka kaa Firawna jine.

12Rabbi ne Musa se koyne: «Ni kamba salle laabo boŋ zama do ma furo Misira laabo ra, i ma laabo kobto kulu ŋwa, danga haŋ kaŋ gariyo naŋ nooya.»

13Musa binde na nga goobo salle Misira laabo boŋ. Kala Rabbi kande wayna funay hawo laabo boŋ zaaro da cino din kulu. Saaya kaŋ mo bo, wayna funay hawo kande do. 14Dwa kaa ka zumbu Misira laabo kulu ra ka Misira laabo daabu hal a hirrey kulu me, i ga futu mo gumo. Za doŋ do mana bay ka te yaadin cine, i dumi si ye ka te mo koyne. 15Zama i na laabo kulu daabu, hala laabo kulu te kubay. I na laabo kobto kulu ŋwa, da tuuri-nyaŋey izey kaŋ yaŋ gariyo naŋ. Hay fo kulu mana cindi sanda kobto tayo, za tuuri-nyaŋey gaa kala a ma koy farey ra subu, Misira laabo kulu ra.

16Saaya din Firawna na Musa nda Haruna ce da cahãyaŋ. A ne: «Ay na zunubi te Rabbi araŋ Irikoyo jine, d'araŋ jine mo. 17Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, m'ay zunubi woone yaafa ay se sorro follonko hinne. Wa Rabbi araŋ Irikoyo ŋwaaray ay se a ma buuyaŋ woone hinne ganandi ay se.»

18Musa fatta Firawna do ka Rabbi ŋwaaray koyne. 19Kala Rabbi na haw gaabikoono bare a ma ye wayna funay haray koyne. A na doy ku ka gusam Teeku Cira ra. Baa do ize folloŋ mana cindi Misira laabo kulu me-a-me ra. 20Amma Rabbi na Firawna bina sandandi, a mana Israyla izey taŋ mo.

Balaaw yagganta: jirbi hinza kubay laalo

21Rabbi ne Musa se koyne: «Ni kamba sambu beene zama kubay ma te Misira laabo kulu ra, kubay kaŋ boro ga hin ka ham.» 22Musa binde na nga

kamba salle beene. Kubay te mo, ibi tik! Misira laabo kulu ra, kala jirbi hinza.
23I si di care, a si no mo boro kaŋ tun nga gurbo ra jirbi hinza din ra. Amma
Israyla izey kulu gonda kaari ngey nangorayey ra.

24Firawna na Musa ce ka ne: «Wa koy ka may Rabbi se. Kala day i ma fay
d'araŋ haw kurey da feeji kurey neewo. Araŋ zankey wo ma koy araŋ banda.»

25Musa ne: «Ni g'iri no mo haŋ kaŋ iri ga may d'a, da nooyaŋ hari tonyaŋ se
iri kambe ra, zama iri ma sargay te Rabbi iri Irikoyo se. **26**Iri almaney mo ga
koy iri banda. Baa ce camse fo, iri s'a naŋ banda, zama i ra no iri ga kaa ka may
d'a Rabbi iri Irikoyo se. Iri si bay mo haŋ kaŋ no iri ga may d'a Rabbi se kala
nd'iri to noodin jina.»

27Amma Rabbi na Firawna bina sandandi, a mana i taŋ mo. **28**Firawna ne a
se koyne: «Koy, gana noodin! Ma te laakal mo da ni boŋ. Ma si ye k'ay
moyduma guna koyne, zama zaaro kaŋ ni g'ay moyduma guna koyne, kulu ni
ga bu.»

29Musa ne: «Ni sanno kaŋ ni ci ay se boori. Ay si ye ka ni moyduma guna
koyne.»

Hay-jiney buuyaŋo baaro

11 Rabbi ne Musa se: «A cindi balaaw folloŋ jina kaŋ ay ga kande
Firawna nda Misira boŋ koyne, woodin banda no a ga naŋ araŋ ma
fatta ne. Saaya kaŋ a n'araŋ taŋ mo, sikka si a g'araŋ tuti taray no parkatak! araŋ
ma fun neewo. **2**Sohõ ma salaŋ borey hangey ra. Ngey mo, i ma taalam
jinayyaŋ ceeci, nzarfu nda wura wane, alboro kulu nga gorokasin kambe ra,
wayboro kulu mo nga gorokasin wayboro do.» **3**Rabbi mo na borey no gaakuri
Misirancey do. Bora din, Musa gonda beeray gumo Misira laabo ra, Firawna
bannyey da jama mo diyaŋ ra.

4Musa ne Firawna se koyne: «Yaa no Rabbi ci: Han fo cin bindi Rabbi ga
gana ka bisa Misira bindo ra. **5**Misira laabo ra mo, ize hay-jiney kulu ga bu, za
Firawna kaŋ go nga karga boŋ ga goro hay-jina, kal a ma koy a fufuyaŋo do
koŋŋa hay-jina, da alman hay-jiney kulu mo. **6**Hẽeni korno ga te Misira laabo
kulu ra, kaŋ dumi mana bay ka te, a dumi si ye ka te mo koyne. **7**Amma Israyla
izey wo, baa hansi si ŋwafu i gaa, boro gaa, alman gaa, zama araŋ ma bay kaŋ
Rabbi na hirri daŋ Misirancey da Israyla game ra. **8**Ni bannyey wo kulu mo ga
kaa ay do ka sombu ay se ka ne: ‹Ma fatta, nin d'i kulu kaŋ yaŋ go ni banda.›
Woodin banda no ay ga fatta.»

Musa binde tun ka fun Firawna do da futay korno.

9Rabbi ne Musa se: «Firawna si maa ni sanney din se bo, zama ay dambara
harey ma baa Misira laabo ra.» **10**Musa nda Haruna na dambara harey din kulu
te Firawna jine, Rabbi mo na Firawna bina sandandi. A mana Israyla izey taŋ i
ma fun nga laabo ra.

Paska alaada sintinyaŋo

12 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se Misira laabo ra ka ne: **2**«Handu
woone ga ciya handu sintinay araŋ se. A ga ciya handu sintinay jiiro ra

araŋ se. **3**Wa salaŋ Israyla jama marga kulu se ka ne: ‹Hando wo, a zaari wayanta hane, araŋ ra boro fo kulu ma sambu feej'ize nga baabo windo hina me, windi fo, feej'ize fo. **4**Da mo feej'izo bisa windo gaabi, kala nga nda nga gorokasino kaŋ ga maan a windo ma sambu afo, fundikooney kaŋ yaŋ go windo ra baayaŋ hina me. Borey kulu ŋwaayaŋ hina me no araŋ ga feej'izo deedandi. **5**Araŋ feej'izo ma ciya mo wo kaŋ sinda laru, jiiri fo feeji gaaru ize. Feejey ra wala hinciney ra no araŋ g'a sambu. **6**Araŋ m'a jisi mo hala hando wo zaari way cindi taacanta ra. Israyla jama kulu m'i jindey kaa wiciri kambo ra. **7**I ma kaa kuro gaa ka tuusu fu me carawey gaa, da meyey beeney gaa, fuwey kaŋ ra i ga feejo ŋwa. **8**Cino din ra no i g'a hamo ŋwa. I m'a ton ka ŋwa, nga nda buuru kaŋ sinda dalbu*, da kobto yaŋ kaŋ ga fottu no i ga ŋwa a banda. **9**I ma s'a ŋwa igani wala hinante, amma i m'a ton, a boŋo d'a cey da gunde ra jinayey mo. **10**Araŋ ma si ta a ra hay fo kulu ma cindi ka di susubay, amma haŋ kaŋ to susuba, araŋ m'a ton ka ban. **11**Mate kaŋ araŋ g'a ŋwa mo neeya: da guddamayaŋ araŋ cantey gaa, da taamuyaŋ araŋ cey gaa, da goobuyaŋ araŋ kambey ra. Waasi-waasi no mo araŋ g'a ŋwa d'a; nga no ga ti Rabbi Paska* *kaŋ a feerijo ga ti bisayaŋ*.›

12Zama cino din ra no ay ga gana Misira laabo kulu ra, ay ma hay-jiney kulu kar Misira laabo ra, boro nda alman. Misira borey kulu boŋ no ay g'ay ciitey donton. Ay no ga ti Rabbi. **13**Kuro mo ga ciya seeda araŋ se fuwey gaa nangu kaŋ araŋ go. D'ay di kuro, ay g'araŋ daaru ka bisa. Balaaw fo si no kaŋ ga kaŋ araŋ boŋ halaciyaŋ se, saaya kaŋ ay ga Misira laabo kar.

14Zaari woodin binde ga ciya fonguyaŋ hari araŋ se. Araŋ g'a gaay sududuyaŋ hane Rabbi se kal araŋ zamaney kulu me. Araŋ g'a gaay sududuyaŋ hane farilla boŋ hal abada. **15**Jirbi iyye no araŋ ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa. Za zaari sintina no araŋ ga dalbu ganandi araŋ windey ra. Zama boro kaŋ na buuru dalbukoy ŋwa za zaari sintina ka koy hala zaari iyyanta, ay ga fundikoono din kaa Israyla ra. **16**Zaari sintina ra araŋ ga marga hanno te, zaari iyyanta ra mo marga hanno ma te. I si goy kulu dumi te, baa kayna, kala day haŋ kaŋ boro kulu ga ŋwa, woodin hinne no ga halal araŋ se.

17Araŋ ga sududuyaŋ hano wo haggoy, buuru kaŋ sinda dalbu wane, zama zaaro din ra no ay n'araŋ kundey fattandi Misira laabo ra. Woodin se no araŋ ga zaaro din gaay farilla kaŋ ga duumi boŋ hal araŋ zamaney kulu me. **18**Handu sintina ra jirbi way cindi taacanta hando ra, a wiciri kambo no araŋ ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, kala hando ra zaari waranka cindi fa wiciri kambo. **19**Jirbi iyye i ma si dalbu gar araŋ windey ra. Zama boro kulu kaŋ ga hay fo kaŋ gonda dalbu ŋwa, ay ga bora din kaa Israyla ra, da yaw no wala boro kaŋ i hay laabo ra no. **20**Araŋ ma si hay kulu ŋwa kaŋ margu nda dalbu araŋ goray nangey kulu ra. Kal araŋ ma ŋwa buuru kaŋ sinda dalbu.»

21Waato din gaa Musa na Israyla arkusey kulu ce ka ne i se: «Wa koy ka feej'izeyaŋ sambu araŋ almayaaley hina me, ka wi Paska* se. **22**Araŋ ma hissop* kambe folloŋ ceeci, araŋ m'a sufu kuro ra kaŋ go gaasu ra ka tuusu fu me beena da meyo kambey gaa da kuro kaŋ go gaaso ra. Araŋ boro fo kulu ma

si fatta mo nga fu meyo gaa kala nda mo bo. 23Zama Rabbi ga gana ka bisa ka
Misirancey izey kar, amma d'a di kuro fu me beena gaa, da kambu hinka gaa
mo, Rabbi ga me woodin daaru. A si ta mo halacikwa ma furo araŋ fuwey ra
k'araŋ kar.
24Araŋ ma woodin gaay farilla araŋ izey se hal abada. 25A ga ciya mo, d'araŋ
to laabo kaŋ Rabbi g'araŋ no din ra, alkawlo kaŋ a sambu boŋ, kal araŋ ma
haggoy da saajawo din. 26A ga ciya mo, saaya kaŋ izey ga ne araŋ se: ‹Ifo no ga
ti araŋ misa wo sabaabu?› 27kal araŋ ma ne: ‹Sargay no, Rabbi Paska wane, kaŋ
a bisa Israyla izey fuwey gaa Misira ra se, waato kaŋ a na Misirancey kar. A
n'iri windey faaba mo.› »
Borey binde na ngey boŋ sumbal ka sombu. 28Israyla izey koy ka woodin te.
Danga mate kaŋ Rabbi na Musa nda Haruna lordi* nd'a, yaadin mo no i te.

Balaaw wayanta: hay-jiney buuyaŋ no

29A ciya mo, hala cin bindi, kala Rabbi na Misira laabo ra hay-jiney kulu
kar, za Firawna kaŋ go nga karga boŋ ga goro hay-jina, ka koy borey kaŋ yaŋ
go kaso ra hawante hay-jiney, da alman hay-jiney kulu. 30Firawna mo tun cino
ra, nga nda nga bannyey da Misirancey kulu. I na hẽeni korno te Misira ra zama
windi si no kaŋ ra buuko si no.
31A na Musa nda Haruna ce cino ra ka ne: «Wa tun ka fatta ay borey ra, araŋ
da Israyla izey kulu. Wa koy ka may Rabbi se danga mate kaŋ araŋ ci din. 32Wa
sambu araŋ haw kurey da feeji kurey, danga mate kaŋ araŋ ci mo. Araŋ ma koy,
araŋ ma albarka gaara ay se mo.»
33Misirancey mo kankamandi borey gaa, i ma cahã k'i fattandi laabo ra,
zama i ne: «Iri kulu buukoyaŋ no!» 34Borey binde na ngey buuru mottey sambu
za i mana fuuru. I diibiyaŋ harey mo go i se ga kunkuni ngey bankaarayey ra ga
koto ngey jasey gaa. 35Israyla izey mo te Musa sanno boŋ. I na taalam jinayyaŋ
ŋwaaray, nzarfu nda wura wane, da bankaaray mo Misirancey gaa. 36Rabbi mo
na borey no gaakuri Misirancey do, hal i na harey kaŋ yaŋ i ŋwaaray no i se. I
na Misirancey arzakey ku ka dira.

Israyla izey go ga fatta Misira laabo ra

37Israyla izey na diraw sintin za Ramses ka koy Sukkot. Boro danga zambar
zangu iddu no, alborey kaŋ zankey baa si, i go ga koy ce gaa. 38Jama boobo
fooyaŋ mo koy i banda, da haw kurey da feeji kurey, alman boobo no nda cimi.
39I na maasayaŋ kaŋ sinda dalbu ton da ngey buuru mottey kaŋ i fun d'a Misira,
zama i sinda dalbu. Zama i n'i tuti no i ma fatta Misira ra. I sinda daama no kaŋ
ga kay, i mana hindoonay te mo ngey boŋ se.
40Yawtaray gora kaŋ Israyla izey te Misira ra ga ti jiiri zangu taaci nda
waranza. 41A ciya mo, jiiri zangu taaci nda waranza din bananta, zaaro din ra
no Rabbi kundey kulu fatta Misira laabo ra. 42Cin nooya kaŋ i ga haggoy d'a
gumo Rabbi se, fattandiyaŋ woodin kaŋ a te i se Misira laabo ra sabbay se.
Woodin ga ti Rabbi cino kaŋ i ga haggoy d'a gumo Israyla izey kulu do, i
zamaney kulu ra.

Paska farilla kayandiyaŋo

43 Rabbi ne Musa nda Haruna se: «Woone ga ti Paska farilla:
Yaw kulu s'a ŋwa. 44 Amma bannya kaŋ i day da nooru, da ni n'a dambangu,
woodin banda nga mo m'a ŋwa. 45 Amma ce-yaw, da sufuray goy-teerey s'a
ŋwa.
46 Fu ra no i g'a ŋwa. Ni ma si hay kulu sambu a hamo ra ka kond'a taray, ni
s'a biri fo kulu ceeri mo. 47 Israyla izey jama kulu ga haggoy d'a.
48 Da yaw go ni do da goray, nga no, a ga ba nga ma Paska haggoy Rabbi se,
i m'a alborey kulu dambangu, waato din gaa a ma maan ka Paska haggoy. A ga
saba nda boro kaŋ i hay laabo ra. Amma wo kaŋ sinda dambanguyaŋ, a s'a ŋwa.
49 Sanni folloŋ no laab'ize nda yaw kaŋ goono ga goro araŋ do kulu se.»
50 Yaadin no Israyla izey kulu te. Danga mate kaŋ Rabbi na Musa nda
Haruna lordi nd'a, yaadin mo no i te. 51 A ciya binde, zaaro din ra Rabbi na
Israyla izey fattandi Misira laabo ra, kunda-kunda.

13 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Alboro hay-jine kulu kaŋ ga jin ka
fatta hay-tu ra, m'i fay waani ay se Israyla izey kulu do, da boroyaŋ no
wala almanyaŋ no. Ay wane yaŋ no.»

Buuru kaŋ sinda dalbu bato sanno

3 Musa mo ne borey se: «Wa fongu nda zaaro wo kaŋ ra araŋ fun Misira,
tamtaray windo. Zama gaabi-nda-gaabi no Rabbi n'araŋ kaa d'a noodin. I ma si
buuru dalbukoy ŋwa a ra baa kayna. 4 Hunkuna no araŋ ga fatta, handu sintina,
hayni waate. 5 A ga ciya mo, waati kaŋ Rabbi kande nin Kanaanancey, da
Hittancey, da Amorancey, da Hibancey, da Yebusancey laabo ra, wo kaŋ Rabbi
ze d'a ni kaayey se ka ne nga ga ni no laabu kaŋ ga wa nda yu bambari, saaya din
no ni ga goy woone haggoy handu woone ra. 6 Jirbi iyye mo no ni ga buuru kaŋ
sinda dalbu ŋwa, jirbi iyyanta hane mo i ga sududuyaŋ marga te Rabbi se. 7 Buuru
kaŋ sinda dalbu no ni ga ŋwa. Jirbi iyya din ra i ma si buuru dalbukoy gar ni do, i
ma si dalbu kulu gar ni laabo kulu ra mo. 8 Zaaro din ra mo ni ga ci ni izey se ka
ne: ‹I ga woone te zama haya kaŋ Rabbi te ay se waato kaŋ ay fun Misira ra din
sabbay se.› 9 A ga goro ka ciya alaama ni se ni kamba gaa, fonguyaŋ hari no
koyne ni mo saafey game ra, hala Rabbi asariya* ma goro ni me ra. Zama kambe
gaabikooni no Rabbi na ni kaa d'a Misira ra. 10 Woodin se no ni ga haggoy da
farilla woone a jirbey ra jiiri ka kaa jiiri.»

I ma hay-jiney no Rabbi se sanno

11 «A ga ciya mo, waati kaŋ Rabbi kande nin Kanaanancey laabu – danga
mate kaŋ a ze nin da ni kaayey mo se, a n'a no ni se mo – 12 hay kulu kaŋ jin ka
fatta hay-tu ra, kala ni m'a fay waani Rabbi se. Baa hay-jine kulu kaŋ go ni se
kaŋ ga fun almaney kulu ra no. Aru hay-jine kulu ga ciya Rabbi wane, baa
alman wane mo. 13 Farka binji hay-jine, ni g'a fansa no da feej'ize. Da mo ni s'a
fansa, kala ni m'a jinda ceeri. Boro hay-jine kulu mo ni izey do haray, ni g'a
fansa no.

14A ga ciya mo, da ni izo na ni hã han fo ka ne: ‹Ifo no ga ti woone?› kala ni
ma ne a se: ‹Gaabi-nda-gaabi no Rabbi n'iri fattandi nd'a Misira ra, tamtaray
windo ra. 15Waato kaŋ Firawna wangu k'iri taŋ din, gaa no Rabbi na hay-jiney
kulu wi Misira laabo ra, boro nda alman hay-jiney. Woodin se no hay kulu kaŋ
jin ka fatta hay-tu ra, da alboro no, ay g'a sarga Rabbi se. Amma ay ize
hay-jiney kulu, ay g'i fansa no.› 16A ga ciya mo alaama ni kamba gaa, da tira
kobto mo ni mo saafey game ra, zama gaabi-nda-gaabi no Rabbi n'iri kaa d'a
Misira ra.»

Israyla izey go diraw ra

17Waato kaŋ Firawna na borey taŋ mo, Irikoy mana naŋ i ma Filistancey
laabo fonda gana bo, baa kaŋ fonda din ga maan no, zama Irikoy ne: «A ma si
ciya hambara borey ga ture waati kaŋ i ga di wongu, kal i ma ye Misira.»
18Amma Irikoy naŋ borey ma windi saajo fonda gaa, Teeku Cira do haray.
Israyla izey fun Misira laabu nda wongu jinay soolanteyaŋ ngey gaa.

19Musa mo na Yusufu biriyey sambu ngey banda, zama a na Israyla daŋ
zeyaŋ no da gaabi ka ne: «Haciika Irikoy g'araŋ kunfa. D'araŋ ga fatta ne, araŋ
ma konda ay biriyey araŋ banda.»

20I na ngey dirawo sintin za Sukkot ka koy zumbu Etam saajo me gaa.
21Rabbi go ga furo i jine zaari buru sari himandi ra, zama a ma te i se jina
candiko dirawo ra. Cin mo a go buru sari himando ra, danji wane, zama a m'i
no kaari, i ma dira cin da zaari. 22Zaari, buru sari himando; cin mo, danji sari
himando mana fun borey jine.

Firawna na Israyla izey hamnay

14 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2«Ma ne Israyla izey se i ma bare ka
zumbu Pi-Hahirot meyo jine, Migdol da teeko game ra, Baal-Zefon
jine, a tanjay no araŋ ga zumbu teeko me gaa. 3Zama Firawna ga salaŋ
Israyla izey boŋ ka ne: ‹I te boŋdaray laabo ra. Saajo n'i daabu.› 4Ay mo ga
Firawna bina sandandi hal a m'i banda gana. Ay ga du beeray mo Firawna
nd'a kundey kulu do. Misirancey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.» Yaadin
mo no i te.

5I ci Misira bonkoono se ka ne borey zuru. Kala Firawna nda nga bannyey
biney bare borey gaa. I ne: «Ifo no hayo wo kaŋ iri te, mate kaŋ iri na Israyla taŋ,
i ma fay d'iri se tamtara?» 6Kal a na torko soola ka nga borey sambu nga banda.
7A na torko zangu iddu sambu, suubanante yaŋ, da Misira torkey kulu, da
yaarukomyaŋ i kulu boŋ. 8Rabbi mo na Misira bonkoono Firawna bina sandandi.
A na Israyla izey cey gana mo, zama Israyla izey fatta no gaabi-nda-gaabi boŋ.
9Misirancey mo n'i banda gana nda bariyaŋ, hala nda Firawna torkey d'i
kaarukoy, d'a wongu marga. A n'i to nango kaŋ i zumbu teeko me gaa, Pi-Hahirot
tanjay, Baal-Zefon jine.

10Saaya kaŋ Firawna maan, Israyla izey mo na ngey boŋ sambu. Kal i di
Misirancey go ga kaa ngey banda nda wongu marga, i humburu gumo mo.
Israyla izey na jinde tunandi Rabbi gaa, 11ka ne Musa se: «Zama saarayyaŋ si

no Misira ra se no ni n'iri candi neewo zama iri ma bu saajo ra, wala? Ifo no woone kaŋ ni te iri se, kaŋ ni n'iri kaa Misira ra? 12Manti sanno kaŋ iri ci ni se Misira din neeya? Iri go ga ne: ‹Ma fay d'iri, iri ma may Misirancey se, zama iri ma may Misirancey se bisa iri se iri ma bu saajo wo ra.› »

13Musa ne borey se: «Wa si humburu. Wa kay day ka dangay, ka di Rabbi faaba kaŋ a ga te araŋ se hunkuna. Zama Misirancey wo, kaŋ araŋ goono ga di hunkuna, araŋ si ye ka di ey koyne hal abada. 14Rabbi no ga tangam araŋ se. Wa dangay hinne day.»

15Kala Rabbi ne Musa se: «Ifo se no ni ga hẽ ay gaa? Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma koy jina. 16Ni mo ma ni goobo sambu beene ka ni kamba salle teeko boŋ. Ni m'a fay ihinka. Israyla izey mo ma furo teeko bindo ra, i ga laabu kogo taamu. 17Ay mo, guna, ay ga Misirancey biney sandandi, i ga furo mo i banda. Ay ga du beeray mo Firawna nda nga kunda kulu boŋ d'a torkey d'a bari-karey. 18Misirancey ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, d'ay du beeray Firawna nda nga torkey d'a bari-karey boŋ.»

19Kala Irikoy malayka kaŋ go Israyla jama jine g'i candi tun ka ye i banda. Buru sari himando tun i jine haray ka kay i banda. 20A furo Misira jama nda Israyla jama game ra. Buro gonda kubay kambu fo haray, amma kambu fa a na kaari no cin. Cino din kulu jama fa mana maan afa.

Rabbi na Teeku Cira fay ihinka

21Kala Musa na nga kamba salle teeko boŋ. Rabbi naŋ teeko ma soobay ka ye banda wayna funay haw gaabikooni fo kaŋ goono ga faaru cino kulu sabbay se. A na teeko kogandi, harey mo fay ihinka. 22Israyla izey furo teeko bindo ra, i go ga laabo taamu. Haro kay i se ka te jabu i kambe ŋwaari nd'i kambe wow gaa.

23Misirancey n'i gana ka furo teeko bindo ra i banda, Firawna bariyey d'a torkey d'a bari-karey kulu. 24A ciya mo, mo boyaŋ alwaato ra Rabbi na Misirancey wongu marga niigaw buru nda danji sari himandey ra k'i wongu marga jijirandi. 25A n'i torkey cey dagu, kala da cat gaa no i n'i candi tiŋay sabbay se, hala Misirancey ne: «Iri ma zuru Israyla se, zama Rabbi go i do haray ga yanje nda Misirancey.»

26Rabbi ne Musa se: «Ni kamba salle teeko boŋ, zama haro ma ye Misirancey d'i torkey d'i bari-karey boŋ.» 27Musa binde na nga kamba salle teeko boŋ, teeko mo ye da nga gaabo. Mo boyaŋ maan. Misirancey zuru a se. Rabbi na Misirancey kokobe ka dooru teeko bindo ra. 28Haro binde ye. I na torkey da bari-karey daabu, danga Firawna wongu margu kulu nooya, kaŋ na Israyla gana teeko ra. I ra baa afo mana cindi.

29Amma Israyla izey na laabu kogo taamu teeko bindo ra. Haro mo te i se jabu kambu hinka kulu gaa, kambe ŋwaari nda kambe wow. 30Yaadin no Rabbi na Israyla faaba nd'a zaaro din ra Misirancey kambe ra, Israyla izey di Misirancey buukoy teeko jabo gaa mo. 31Israyla di goy bambata kaŋ Rabbi goy Misirancey boŋ, jama humburu Rabbi mo. I na Rabbi nd'a tamo Musa mo cimandi.

Farhã bayto

15 Han din no Musa nda Israyla izey na baytu woone te Rabbi se ka ne:

«Ay ga baytu te Rabbi se,
Zama a te zaama nda darza.
Bari nda nga kaarukwa, a n'i catu teeko ra.
2Rabbi no ga ti ay gaako d'ay doono,
A ciya mo ay se faaba.
Woone ay Irikoyo no, ay g'a saabu mo.
Ay baaba Irikoyo no, ay g'a beerandi.
3Rabbi ya wongaari no, Rabbi no ga ti a maa.
4Torkey da Firawna wongu marga, a n'i jindaw teeko ra.
A yaarukom suubanantey mo miri Teeku Cira ra.
5Guusey daabu i boŋ. I miri guusuyaŋey ra danga tondi.
6Ya Rabbi, ni kambe ŋwaaro gonda dabari, darza wane.
Ya Rabbi, ni kambe ŋwaaro ga ibare bagu.
7Ni beera kaŋ bisa i kulu ra no
ni ga borey kaŋ yaŋ murte ni gaa bare.
Ni ga ni futay korna samba, a g'i ŋwa danga subu kogo.
8Ni niina funsuyaŋo do haro goono ga te guyaŋ.
Hari zurey mo tun ka kay danga cinari kuuku,
Hari guusey mo sandi gumo teeku bindo ra.
9Ibara ne: ‹Kal ay m'i gana, ay m'i to,
Ay ma wongu arzaka fay. Ay biniya ga to i boŋ.
Ay ga takuba foobu, ay kamba g'i halaci.›
10Nin, ya Rabbi, ni na ni hawo funsu, teeko n'i daabu.
I yoole danga bidila hari bambatey ra.
11Ya Rabbi, may no ga hima nin de-koyey* game ra?
May no ga hima ni beera hananyaŋ ra?
Ni ya humburandiyankoy no saabuyaŋ ra,
Dambara goy koy mo.
12Ni na ni kambe ŋwaaro salle, laabo n'i gon.
13Ni baakasina ra ni na borey
kaŋ yaŋ ni fansa* daŋ fondo.
Ni te i se jina candiko da ni gaabo
hala ni nangoray hananta do.
14Dumi cindey maa, i gaahamey goono ga jijiri.
Humburkumay bambata na Filistiya gorokoy kulu di.
15Saaya din Edom ciitikoy boŋ haw,
Mowab gaabikooney mo, jijiriyaŋ n'i di.
Kanaana gorokoy kulu bine-gaabo gaze.
16Gartyaŋ da karhã n'i jirsi.
Ni kambe beero se i dangay sanda tondi,

Hala ni borey bisa jina, ya Rabbi,
Kala borey kaŋ yaŋ ni fansa bisa.
17 Ya Rabbi, ni ga furo nd'ey k'i tilam ni wane tondo ra,
Nango nooya kaŋ ni te zama ni ma goro a ra, ya ay Koyo,
Nangu hanna kaŋ ni kambey sinji nooya.
18 Rabbi ga may hal abada abadin.

19 Waati kaŋ Firawna bariyey d'a torkey d'a bari-karey furo teeko ra care banda, Rabbi na teeko haro daabu i boŋ, amma Israyla izey na laabu kogo taamu teeko bindo ra.» 20 Haruna wayme Maryama kaŋ ga ti wayboro annabo* na gaasu haray sambu nga kamba ra. Wayborey kulu mo fatta a banda nda gaasu harayyaŋ, i goono ga gaan. 21 Maryama tu i se ka ne:

«Wa baytu te Rabbi se, a na zaama darzante te,
ka bari nda nga kaarukwa catu teeko ra.»

Jama zumbu Maara

22 Musa na Israyla candi Teeku Cira gaa ka koy jina. I furo Sur ganjo ra ka dira jirbi hinza ganjo ra, amma i mana du hari. 23 Waato kaŋ i kaa Maara, i si hin ka Maara haro haŋ zama a ga fottu, woodin se no i n'a maa daŋ Maara. 24 Kala jama na Musa jance ka ne: «Ifo no iri ga haŋ?»

25 Nga mo hẽ Rabbi gaa. Kala Rabbi na tuuri fo cab'a se. A n'a daŋ haro ra, kala haro ye ka kaan.

Noodin no Rabbi na ganayaŋ sanni daŋ i se, da farilla, noodin mo no a n'i neesi. 26 A ne: «Da ni ga hanga jeeri, ka mo ye Rabbi ni Irikoyo gaa ka maa a se, ka te haŋ kaŋ ga saba a jine, ka laakal ye a lordey* gaa, ka haggoy d'a farilley kulu, yaadin gaa ay si doora-doora kulu kaŋ ay daŋ Misirancey gaa din daŋ ni gaa. Zama ay no ga ti Rabbi kaŋ ga ni no baani.»

27 I kaa Elim, nango kaŋ bulbulu way cindi hinka da teenay nya wayye go. I zumbu noodin harey jarga.

Israyla izey du ham

16 Israyla izey jama kulu tun Elim ka furo Sin ganjo ra kaŋ go Elim da Sinayi game ra din, zaari way cindi guwanta hane, handu hinkanta ra i Misira laabu tunyaŋo banda. 2 Israyla izey jama kulu na Musa nda Haruna jance ganjo ra. 3 Israyla izey ne i se: «Doŋ day iri ma bu Rabbi kambe ra Misira laabo ra, waato kaŋ iri goono ga goro ham kusey do. Iri ga buuru ŋwa ka kungu, amma araŋ n'iri kaa ka kande iri neewo ganjo wo ra hal araŋ ma jama wo kulu wi da haray.»

4 Saaya din Rabbi ne Musa se: «Guna, ay ga ŋwaari gusam araŋ se kaŋ ga fun beene. Borey ga fatta mo zaari kulu ka zaaro din ŋwaaro margu, zama ay m'i neesi ka di hal i ga dira ay asariya* ra, wala i s'a te. 5 A ga ciya mo, zaari iddanta hane, i ga soola haŋ kaŋ i ga kande, a ma to wo kaŋ i ga kumna zaari kulu din sorro hinka.»

6Musa nda Haruna ne Israyla izey kulu se: «Hala wiciri kambu kulu araŋ ga bay kaŋ Rabbi no k'araŋ kaa Misira laabo ra. **7**Susuba mo, saaya din araŋ ga di Rabbi darza, za kaŋ a goono ga maa janca kaŋ araŋ goono ga te nga se. Iri binde, ifo iri, hala nda araŋ m'iri jance?» **8**Musa ne koyne: «Araŋ ga bay da Rabbi n'araŋ no ham araŋ ma ŋwa wiciri kambu, susuba mo buuru araŋ ma kungu, zama Rabbi goono ga maa janca kaŋ araŋ goono ga te nga se. Iri binde, ifo iri? manti iri no araŋ goono ga jance bo, amma Rabbi no.»

9Musa ne Haruna se: «Ma ci Israyla jama kulu se ka ne: ‹Wa maan Rabbi jine, zama a maa araŋ janca.› »

10A ciya mo, za Haruna go sanno ra Israyla izey se, i zagu saajo do haray. Kala Rabbi darza go, a bangay buro ra.

11Rabbi salaŋ Musa se ka ne: **12**«Ay maa Israyla izey janca. Ma salaŋ i se ka ne: ‹Wiciri kambu araŋ ga ham ŋwa, susuba mo araŋ ga kungu nda buuru. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo.› »

Israyla izey sintin ka du Manna

13A ciya mo, wiciri kambo ra, kala darfandayaŋ tun ka borey gata daabu, susuba mo harandaŋ go i windanta. **14**A binde, saaya kaŋ harandaŋo din say, kala hay fo buuno-buuno fooyaŋ go saajo batama ra. A kaynayaŋ ga hima danga gari gudeyaŋ cine ganda. **15**Saaya kaŋ Israyla izey di a, i ne care se: «Ifo no woone?» I mana bay haŋ kaŋ no.

Musa mo ne i se: «Ŋwaaro kaŋ Rabbi n'araŋ no araŋ ma ŋwa no. **16**Yaa no Rabbi lordi* ka ne: Boro kulu ma margu nga ŋwaaro hina me, boro kulu muudu fo. Araŋ fundikooney baayaŋ hina me cine no araŋ ga kumna, boro kulu borey kaŋ yaŋ go a kuuru fuwo ra se.»

17Yaadin mo no Israyla izey te. Boro fooyaŋ margu iboobo, boro fooyaŋ mo ikayna. **18**Amma saaya kaŋ i n'a neesi nda muudu, boro kaŋ margu iboobo, a mana to ka daaru a se. Boro kaŋ margu ikayna mo, a mana gaze a se. Boro kulu margu nga ŋwaaro hina me.

19Musa ne i se: «Boro kulu ma s'a jisi kala suba susuba.»

20Kulu nda yaadin i mana maa Musa sanno se, amma boro fooyaŋ n'a jisi kala susuba, kal a fumbu ka te nooni. Musa mo te i se bine.

21I soobay ka margu susubay kulu, boro kulu nga ŋwaaro hina me. Da wayna dungu mo, a ga manne. **22**A ciya mo, zaari iddanta hane, i margu a lasaabuyaŋ hinka, ŋwaari wane, muudu hinka-hinka boro kulu se. Marga arkusey kulu kaa ka ci Musa se. **23**A ne i se: «Woodin ga ti haŋ kaŋ Rabbi ci. Suba ya fulanzamay gaakurante no, asibti* hanante no Rabbi se. Wa haagu haŋ kaŋ araŋ ga haagu, wa hina haŋ kaŋ araŋ ga hina. Wo kaŋ cindi mo, i m'a jisi zama i m'a haggoy kala susuba.»

24I binde n'a jisi kala susuba, danga mate kaŋ Musa lordi. A mana fumbu, nooni si no a ra mo. **25**Musa ne: «Wa ŋwa woodin hunkuna, zama hunkuna wo asibti no Rabbi se. Hunkuna araŋ s'a gar saajo ra. **26**Jirbi iddu no araŋ g'a margu, amma jirbi iyyanta ya fulanzamay hane no, a ra i si hay kulu gar.»

27A ciya mo, zaari iyyanta hane borey ra afooyaŋ fatta zama ngey ma

kumna, amma i man'a gar. 28Kala Rabbi ne Musa se: «Waatifo no araŋ ga
yadda k'ay sanney d'ay asariyey haggoy? 29Wa guna, Rabbi n'araŋ no
fulanzamay. A se no zaari iddanta hane a g'araŋ no jirbi hinka ŋwaari. Naŋ boro
kulu ma goro nga nango ra. Boro kulu ma si fun nga nango ra zaari iyyanta
hane.» 30Borey binde fulanzam zaari iyyanta hane.

31Israyla binde n'a maa daŋ Manna*. A ga hima lamti masangu kwaaray yaŋ
gaa, a tabayaŋ mo ga hima alkama hamni maasa margante nda yu. 32Musa ne:
«Yaa no Rabbi lordi: Kal i ma jisi zaari fo neesiji hal araŋ zamaney kulu me,
zama i ma di ŋwaaro kaŋ ay n'araŋ ŋwaayandi nd'a ganjo ra, saaya kaŋ ay n'araŋ
kaa Misira laabo ra.»

33Musa ne Haruna se: «Ma sambu kusu fo ka muudu fo toonante Manna daŋ
a ra k'a jisi Rabbi jine. Haggoyyaŋ hari no ka koy araŋ zamaney kulu me.»

34Danga mate kaŋ cine Rabbi lordi Musa se, yaadin cine no Haruna mo n'a
jisi seeda jine, haggoyyaŋ hari no. 35Jiiri waytaaci binde no Israyla izey goono
ga Manna ŋwa, kal i to laabu kaŋ ra borey go. I na Manna din ŋwa hal i to
Kanaana laabo me.

36Muudu fo no ga ti gumbutu jare wayante.

Israyla izey wongu nda Refidim borey

17 Israyla izey marga kulu tun ka dira Sin ganjo ra, gata ka koy gata,
Rabbi lordo* boŋ. I zumbu Refidim. I jaŋ hari kaŋ borey ga haŋ.
2Woodin se no borey kaŋ Musa boŋ da deeni. I ne: «M'iri no hari iri ma haŋ!»

Musa ne: «Ifo se no araŋ ga kaŋ ay boŋ da deeni. Ifo se no araŋ ga Rabbi si
mo?»

3Noodin no jama maa jaw. Borey binde na Musa jance ka ne: «Ifo se no ni
n'iri kaa Misira ra, zama ni m'iri wi da jaw, iri nd'iri izey d'iri almaney?»

4Musa binde hẽ Rabbi gaa ka ne: «Mate n'ay ga te borey wo se? A cindi
kayna i m'ay catu-catu nda tondiyaŋ.»

5Rabbi ne Musa se: «Furo borey jine. Ma Israyla arkusey sambu ni banda. Ni
goobo mo kaŋ ni na isa kar d'a, m'a sambu ni kamba ra ka koy. 6Guna, ay ga
kay ni jine noodin Horeb ra, tondi falala boŋ. Ni ga tondo kar, hari ga fun a ra,
borey ga haŋ mo.» Musa mo te yaadin Israyla arkusey jine. 7A na nango maa
daŋ Masa da Meriba, Israyla izey janca sabbay se. Zama i na Rabbi si ka ne:
«Rabbi go iri do, wala a si no?»

8Alwaato din ra no Amalek kaa ka wongu nda Israyla Refidim ra. 9Musa mo
ne Yasuwa se: «Ma suuban ay se alboroyaŋ ka fatta ka wongu nda Amalek.
Suba ay mo ga koy ka kay tudo yolla gaa da Rabbi goobo ay kambe ra.»

10Yasuwa binde te danga mate kaŋ Musa ci nga se ka wongu nda Amalek.
Musa nda Haruna nda Hur kaaru tudo yolla gaa. 11A ciya binde, da Musa kambey
go sallante beene, Israyla no ga te zaama, amma d'a na nga kambey ye ganda,
Amalek no ga te zaama. 12Amma Musa kambey dusu. I binde na tondi fo sambu
ka daŋ a cire, a ma goro a boŋ. Haruna nda Hur mo go ga kambey tambe, afo
kambu woone gaa, afa mo go kambu fa din gaa. A kambey gonda kayyaŋ gaabi
hala wayna kaŋyaŋ. 13Yasuwa na Amalek da nga jama zeeri mo da takuba.

14Rabbi ne Musa se: «Ma woone hantum tira fo ra, zama i ma fong'a se. Ni
m'a ci mo Yasuwa hangey ra: ay ga Amalek fonguyaŋ tuusu pat! beena cire.»
15Musa mo na feema cina k'a maa daŋ Rabbi Nissi*, kaŋ a feerijo ga ti Rabbi*
ya iri liiliwalo no. 16A ne: «Za kaŋ i na kambe salle Rabbi karga do haray,
woodin se no Rabbi ga wongu nda Amalek zamana ka koy zamana.»

Musa anzura kande Musa izey

18 Musa jin ka nga wando Zippora sallama a ma ye. A anzura Yetro mo
n'a ta, nga nda nga ize hinka. 2Ize fa maa Gerson, zama Musa ne: «Ay
na yawtaray te laabu waani ra.» 3Afa mo maa Eliyezar, zama a ne: «Ay baabo
Irikoyo, nga no ga ti ay gaakwa. A n'ay faaba mo Firawna takuba gaa.» 4Kala
Musa anzura Yetro kaŋ ga ti Midiyan alfaga maa baaru hay kulu kaŋ Irikoy te
nga jama Israyla nda Musa se, mate kaŋ Rabbi n'i kaa Misira ra nd'a.
5Musa anzura Yetro da Musa izey d'a wando mo koy Musa do ganjo ra,
nango kaŋ a zumbu Irikoy tondo ra. 6A ne Musa se: «Ay no ni anzura Yetro.
Ay kaa ni do da ni wando da nga ize hinka.»
7Musa mo fatta zama a ma nga anzura kubay. A sombu, a n'a garbey sunsum
mo. I na care baani hã ka furo kuuru fuwo ra. 8Woodin banda Musa dede nga
anzura se hay kulu kaŋ Rabbi te Firawna nda Misirancey se Israyla izey sabbay
se, da taabi kulu kaŋ du ngey fonda boŋ, da mate kaŋ Rabbi n'i faaba i gaa.
9Yetro binde farhã booriyaŋ kulu kaŋ Rabbi te Israyla se din sabbay se, mate
kaŋ a n'i kaa Misirancey kambe ra d'a. 10Yetro ne mo: «I ma Rabbi sifa, nga
kaŋ n'araŋ kaa Misirancey da Firawna kambe ra, nga kaŋ na jama kaa
Misirancey kambe ra mo. 11Sohõ ay bay kaŋ Rabbi bisa koy kulu beeray, zama
harey kaŋ yaŋ ra i na boŋbeeray te a se, a bis'ey gumo.» 12Musa anzura Yetro
mo na sargay* kaŋ i ga ton sambu, da dumbuyaŋ wane, Rabbi se. Haruna nda
Israyla arkusey kulu mo kaa, zama i ma ŋwa Musa anzura banda Irikoy jine.

Musa anzura saaware a gaa

13A ciya mo, a wane suba, Musa goro zama nga ma ciiti fayyaŋ te borey se.
Borey mo go ga kay Musa do za susuba kala wiciri kambo. 14Amma saaya kaŋ
Musa anzura di hay kulu kaŋ a goono ga te jama se, a ne: «Ifo no hayo wo kaŋ
ni goono ga te jama se? Ifo se no ni goono ga goro ni hinne, borey kulu go ga
kay ni do, za susubay kala wiciri kambu?»
15Kala Musa ne nga anzura se: «Borey go ga kaa ay do zama i ma Irikoy hã
se. 16Danga, d'i gonda kakaw fo, i ga kaa ay do, ay mo ga ciiti boro nda nga
gorokasin game ra. Ay g'i bayrandi nda Irikoy farilley d'a asariyey*.»
17Kala Musa anzura ne a se: «Haya kaŋ ni goono ga te din mana hagu.
18Daahir ni ga farga, nin da borey kaŋ yaŋ go ni banda, zama haya tin da nin.
Ni si hin k'a jare ni hinne. 19Kala ni ma hanga jeeri sohõ ay sanno se ay ma ni
no dabari fo, Irikoy mo ma goro ni banda. Nin, ni ma kay Irikoy jine jama se,
ma konda i muraadey Irikoy do. 20Ni m'i dondonandi farilley da asariyey. Ma
fondo kaŋ i ga hima ka gana da goy kaŋ i hima ga te cabe i se. 21Borey game ra
mo, ni ma boro fooyaŋ suuban kaŋ yaŋ ga hin, borey kaŋ yaŋ ga humburu

Irikoy, naanaykoyyaŋ kaŋ ga wangu me-daabu. Ni ma boro woodin yaŋ dumi daŋ borey boŋ, i ma goro zambar-zambarey dabarikooniyaŋ, da zangu-zangu wane, da waygu-waygu wane, da iway-way wane yaŋ. 22I ma ciiti jama se han kulu. A ga ciya mo, i ma kande muraadu beeri kulu ni do. Amma muraadu kayna kulu, i g'a ciito te ngey boŋ se. Yaadin gaa a ga dogon ni se, ngey mo ga margu nda nin ka jaraw sambu. 23Da ni na woodin te, da Irikoy na ni lordi* nda woodin, ni ga du ka hin a suuru. Borey kulu mo ga ye fu baani.»

24Musa binde maa nga anzura sanno. A te mo hay kulu kaŋ a ci. 25Musa na boroyaŋ kaŋ ga hin suuban Israyla kulu ra. A n'i daŋ jine boroyaŋ borey se: zambar-zambar dabarikooniyaŋ, da zangu-zangu wane, da waygu-waygu wane, da iway-way wane yaŋ. 26I ga ciiti borey se waati kulu. Muraadey kaŋ yaŋ ga taabandi, i ga kond'ey Musa do, amma muraadu kayney kulu, ngey no g'a ciito te.

27Gaa no Musa na nga anzura sallama. Nga mo dira ka ye nga laabu.

Israyla izey to Sinayi Tondo do

19 Israyla izey Misira funyaŋo banda, handu hinzanta zaari sintina, han din hane no i furo Sinayi ganjo ra. 2Saaya kaŋ i tun Refidim, i to Sinayi ganjo ra ka zumbu noodin. Israyla izey na gata te noodin tondo tanjay.

3Musa mo kaaru ka koy Irikoy do. Rabbi jinda fun tondo boŋ k'a ce ka ne: «Yaa no ni ga ci Yakuba izey se, ma ne Israyla izey se: 4‹Araŋ di haŋ kaŋ ay te Misirancey se, mate kaŋ cine ay n'araŋ sambu zeeban fatayaŋ boŋ ka kande araŋ ay do. 5Sohõ binde, da day daahir araŋ ga hangan ay sanno se, araŋ m'ay sappa haggoy mo, kal araŋ ga ciya ay wane yaŋ, ka goro waani ay se ndunnya dumey kulu ra, zama ndunnya kulu ya ay wane no. 6Araŋ ga ciya alfagayaŋ kunda ay se, dumi hanante.› Sanney kaŋ ni ga ci Israyla izey se nooya.»

Israyla izey sappe da Rabbi

7Musa kaa ka jama arkusey ce, ka sanney din kulu kaŋ Rabbi n'a lordi* nd'a ci i jine. 8Jama kulu binde tu me folloŋ ka ne: «Hay kulu kaŋ Rabbi ci, iri g'a te.» Musa mo ye nda jama sanno Rabbi do.

9Rabbi ne Musa se koyne: «Guna, ay goono ga kaa ni do hirriyaŋ bi ra, zama borey ma maa waati kaŋ ay ga salaŋ da nin, i ma naanay ni gaa mo hal abada.» Musa binde na jama sanney ci Rabbi se.

Asariya taayaŋ soola

10Kala Rabbi ne Musa se: «Ni ma koy jama do k'i hanandi hunkuna nda suba mo, i ma ngey bankaarayey nyuna. 11I ma soola hala zaari hinzanta, zama zaari hinzanta hane Rabbi ga zumbu jama kulu jine Sinayi tondo boŋ. 12Kala ni ma hirriyaŋ daŋ jama se ka tondo windi. Ma ne i se: ‹Araŋ ma laakal d'araŋ boŋ, araŋ ma si kaaru tondo boŋ, araŋ ma s'a jabo ham mo. Baafuna kaŋ na tondo ham kulu, sikka si i g'a wi. 13Kambe kulu ma si lamb'a gaa bo, amma haciika i g'a catu ka wi nda tondiyaŋ, wala i m'a hay. Da alman no wala boro no, a ma si funa.› Saaya kaŋ hillo ga hẽ, i ma ziji tondo boŋ.»

14Musa zumbu ka fun tondo boŋ ka kaa jama do. A na jama hanandi, i na

ngey bankaaray nyuna mo. **15**Kal a ne jama se: «Wa soola hala zaari hinzanta ga to. Araŋ ma si maan wayboro mo.»

16A ciya mo, zaari hinzanta hane kaŋ mo bo, i maa kaatiyaŋ. I di maliyaŋ da hirriyaŋ bi tondo boŋ. I maa hilli jinde kaŋ go ga hẽ da gaabi gumo. Jama kulu binde kaŋ go gatey ra gaahamey jijiri. **17**Musa nda borey mo fatta gata ra zama ngey ma Irikoy kubay, i kay mo tondo caso gaa. **18**Sinayi tondo kulu go ga dullu kaa, zama Rabbi zumbu a boŋ danji ra. Dullo binde ciciri danga yaara dullu cine. Tondo kulu jijiri gumo mo. **19**Hillo jinda go ga tonton da gaabi gumo. Musa go ga salaŋ, Irikoy mo go ga tu a se da jinde.

20Rabbi zumbu Sinayi tondo yolla gaa. Rabbi na Musa ce a ma kaaru ka kaa tondo yolla gaa. Musa mo kaaru ka koy.

21Kala Rabbi ne Musa se: «Koy ka gaabandi borey se, i ma si bisa ka kaa Rabbi do gomdo se, hal i ra boro boobo ma si halaci. **22**Alfagey mo kaŋ yaŋ ga koy ka maan Rabbi do ma ngey boŋ hanandi, zama Rabbi ma si firsi i gaa se.»

23Musa ne Rabbi se: «Borey si hin ka kaaru Sinayi tondo boŋ, zama ni jin ka sanno gaabandi iri se ka ne: ‹Ma hirriyaŋ daŋ tondo do haray. M'a hanandi k'a fay waani mo.› »

24Kala Rabbi ne: «Tun ka zumbu ganda. Ma ye ka kaaru koyne, nin da Haruna ni banda. Amma ma si naŋ alfagey da borey ma bisa ka kaaru ka kaa Rabbi do, a ma si firsi i gaa.»

25Musa zumbu borey do ka ci i se.

Asariya lordi waya nooyaŋo

20 Irikoy na sanney wo kulu ci ka ne:

2«Ay no Rabbi ni Irikoyo kaŋ na ni kaa Misira laabu,
tamtaray windo ra.
3Ni ma si bara nda de-koy waani fo, kal ay hinne.
4Ni ma si alhaali fo himandi dan ni boŋ se, da haŋ kaŋ go beena
ra beene himandi no, wala haŋ kaŋ go ndunnya ra ganda no, wala haŋ kaŋ go hari ra laabo cire no. **5**Ni ma si sududu i se, ni ma si may i se mo, zama ay, Rabbi ni Irikoyo wo, ay ya Irikoy cansekom no. Ay ga izey di da ngey baabey zunubey hala zamana hinzanta da itaacanta ay konnakoy gaa. **6**Ay ga suuji cabe zambaryaŋ se mo, ay baakoy kaŋ yaŋ g'ay lordey* gana se.
7Ni ma si ze da Rabbi ni Irikoyo maa yaamo, zama Rabbi si
bora kaŋ n'a maa ci yaamo guna sanda a sinda taali.
8Ma fongu fulanzamyaŋ zaaro zama ni m'a fay waani. **9**Jirbi
iddu no ni ga taabi ka ni goyo kulu kubandi, **10**amma zaari iyyanta ya fulanzamay hane no kaŋ ni ga haggoy Rabbi ni Irikoyo se. A ra ni ma si goy kulu te, nin da ni ize aru, da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋo, da ni alman da ni ce-yaw kaŋ go ni windo ra. **11**Zama jirbi iddu ra no Rabbi na beene nda ganda nda teeku nda haŋ kaŋ go i ra kulu te. A fulanzam mo zaari iyyanta hane. Woodin se no Rabbi na fulanzamay zaaro albarkandi, a n'a fay waani mo.

12Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi, zama ni aloomaro ma ku

laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra.
13Ni ma si boro wi.
14Ni ma si zina.
15Ni ma si zay.
16Ni ma si tangari seeda te ni gorokasin boŋ.
17Ni ma si ni gorokasin windi bini. Ni ma si ni gorokasin
wando bini, wala a bannya, wala a koŋŋa, wala a yeejo, wala a farka, wala hay kulu kaŋ ga ti ni gorokasin wane.»

18Jama kulu binde maa beene kaatiyaŋey da hillo jinda. I di maliyaŋ da tondo mo kaŋ go ga dullu kaa. Waato kaŋ borey di woodin yaŋ binde, i jijiri. I kay nangu mooro. 19I ne Musa se: «Ni ma salaŋ iri se, iri mo, iri ga maa. Amma Irikoy wo ma si salaŋ iri se, zama iri ma si bu.»
20Musa mo ne jama se: «Wa si humburu, zama Irikoy kaa zama nga m'araŋ neesi, a humburkuma ma goro araŋ banda, zama araŋ ma si zunubi te mo.»
21Jama binde kay nangu mooro, amma Musa maan kubay biyo do, naŋ kaŋ Irikoy go.
22Rabbi ne Musa se: «Yaa no ni ga ci Israyla izey se: ‹Araŋ di araŋ boŋ se kaŋ ay salaŋ araŋ se, ay jinda fun beena ra. 23Araŋ ma si de-koy fooyaŋ te ka margu nda ay, nzarfu wala wura wane. Araŋ ma si i te araŋ boŋ se.
24Ni ga sargay* feema te ay se da laabu. A boŋ no ni ga ni sargayey kaŋ i ga ton da ni saabuyaŋ sargayey mo salle, ni feejey da ni hawey nooya. Nangu kulu kaŋ ay ga naŋ i ma fongu ay maa gaa, ay ga kaa ni do ka ni albarkandi. 25Da mo ni na tondi sargay feema te ay se, ni ma s'a cina nda tondi jabanteyaŋ bo, zama da ni na ni goy jinay daŋ a gaa, ni n'a ziibandi no. 26Ni ma si kaaru ay sargay feema boŋ mo kaarimi hariyaŋ boŋ, zama ni gaa-koono ma si bangay a boŋ.› »

Ciiti fayankayaŋ jama game ra

21 Woone yaŋ mo ga ti asariyey* kaŋ ni ga daŋ borey jine.
2Da ni na Ibraniyance bannya day, jiiri iddu no a ga may ni se. Iyyanta ra a ga fatta burcini, gomni boŋ. 3Da nga hinne no ka furo, nga hinne no ga fatta. Da wandekoy mo no, a wando ga fatta a banda. 4Da koyo no k'a no wande, a na izeyaŋ hay a se mo, alboro wala wayboro, wando da nga izey ga goro koyo wane-taray ra, bora hinne no ga fatta.
5Amma da bannya na sanni kaa taray ka ne: «Ay ga ba ay koyo d'ay wando d'ay izey, ay si fatta,» 6saaya din a koyo ga kond'a Irikoy jine, a ma kond'a fu meyo gaa, wala fu meyo bundo gaa. A koyo g'a hanga fun da taaji, a ga may koyo se mo hal abada.
7Da boro fo na nga ize way neera a ma ciya koŋŋo, a si fatta danga mate kaŋ bannya ga fatta bo. 8D'a mana kaan koyo kaŋ ho nga m'a hiiji se mo, kal a ma naŋ i ma koŋŋa fansa. Koyo sinda fondo k'a neera yaw fo se, za kaŋ a n'a fafagu. 9D'a n'a day nga ize aru se mo, kal a ma te a se mate kaŋ i ga te ize way se. 10Da koyo na wande fo sambu, koŋŋa ŋwaari nd'a bankaaray da hiijay

wazibi si zabu. **11**D'a mana ihinza din te a se mo, kal a ma fatta yaadin gomni, manti nda nooru.

12Boro kaŋ na boro fo kar kal a bu, haciika i g'a wi no. **13**Amma bora, da manti a lamba no bo, kala Irikoy n'a te yaadin a kambe ra, ay ga daŋ ni se nangu kaŋ a ga zuru ka koy. **14**Da boro fo na nga gorokasin toonye zama nga m'a zamba ka wi, ni g'a koy kaa, baa ay sargay feema do, zama a ma bu se.

15Boro kaŋ na nga baaba wala nga nya kar, haciika i g'a wi no.

16Boro kaŋ na boro zay ka neera, wala mo i n'a gar a kambe ra, haciika i g'a wi no.

17Boro kaŋ na nga baaba wala nga nya wow, haciika i g'a wi.

18Da alboroyaŋ goono ga yanje, afa na afa kar da tondi wala nda kambe kunkuni, amma a mana bu, kala day a soobay ka kani nga daaro boŋ – **19**d'a ye ka tun ka goobu naan, bora kaŋ n'a kar din, ciiti s'a di, amma kal a ma muraado mursa bana. A ma naŋ mo i m'a saajaw hal a ma te baani.

20Da boro fo na nga bannya wala nga koŋŋa kar da goobu, d'a ciya a bu mo a kamba ra, haciika i g'a ciiti. **21**Amma d'a te jirbi fo wala ihinka, i s'a ciiti koyne, zama a arzaka no.

22Da alboroyaŋ goono ga gurjay, hal i na wayboro gundekoy maray, kal a te gunde hasaraw, amma hasarawo me nooya, haciika i g'i ciiti da jukkeyaŋ kaŋ waybora kurnyo ga dake i boŋ. I ga bana mo danga mate kaŋ alkaaley ga ciiti i se. **23**Amma da hasaraw waani fo te, saaya din ni ma fundi bana nda fundi; **24**ma mo bana nda mo; ma hinje bana nda hinje; ma kambe bana nda kambe; ma ce bana nda ce; **25**ma tonyaŋ bana nda tonyaŋ; ma marayyaŋ bana nda marayyaŋ; ma karyaŋ bana nda karyaŋ.

26Da boro fo na nga bannya wala nga koŋŋa mo kar hal a na mwa kaa, kal a m'a taŋ burcini a mwa banando se. **27**Da mo a na nga bannya wala nga koŋŋa hinje bagu no, a m'a taŋ burcini a hinja banando se.

28Da yeeji fo na alboro wala wayboro fo nukum hal a bu, haciika i ga yeejo catu nda tondiyaŋ k'a wi. I s'a hamo ŋwa mo, amma yeejo koyo sinda taali. **29**Amma da za doŋ yeejo doona ka nukum, i ci koyo se mo, a man'a haw mo, hala yeejo na alboro wala wayboro fo wi, i ga yeejo catu ka wi. A ga koyo mo wi. **30**D'i na fansa dake a boŋ mo, kal a ma bana haŋ kaŋ me i dake a boŋ, zama a fundo fansayaŋ no. **31**Da ize alboro no a nukum, wala ize way, asariya din boŋ no i ga te a se. **32**Da yeejo na bannya wala koŋŋo nukum, kal a ma bana koyo se nzarfu sekel* waranza, i ma yeejo catu ka wi mo.

33Da boro fo na guusu fiti, wala da boro fo na guusu fansi no, a man'a daabu, yeeji wala farka fo mo kaŋ a ra, **34**guusukoyo ga bana. A ga nooru no i koyey se, buukwa ga ciya a wane.

35Da mo boro fo yeeji na boro fo wane maray hal a bu, kal i ma yeeji fundikoono neera ka nooro fay, buukwa mo, i m'a fay ngey game ra. **36**Amma d'i bay za doŋ yeeji kaŋ ga nukum no, a koyo man'a haw mo, haciika kal a ma yeeji fo bana, buukwa mo ga ciya a wane.

22 Da boro na yeeji wala feeji zay ka wi, wala mo a n'a neera no, kal a ma bana yeeji gu afa banando se, feeji mo, itaaci no afa banando se.

2D'i na zay di, a go zaytara gaa, i n'a kar kal a bu, a kuro sinda alhakku.
3Amma da wayna fun a gaa, a kuro gonda alhakku. Kal a ma bana. D'a sinda
hay kulu mo, kal i m'a neera a zaytara se.
4D'i na haya kaŋ a zay din gar a kambe ra da fundi, da yeeji no, wala farkay,
wala feeji, kal a m'a bana sorro hinka.
5Da boro fo na fari wala reyzin* kali zamba, a na nga alman taŋ hal a kuru
boro fo fari ra, kal a ma bana nga faro wala nga reyzin kalo albarka ra haŋ kaŋ
ga boori ka bisa i kulu.
6Da danji koma ka di karjiyaŋ ra, hal a to sinjiri gaa, wala jeeni kaŋ go nya
gaa, wala a na fari ŋwa mo, bora kaŋ na danjo daŋ din, daahir a g'a bana.
7Da boro fo na nooru wala jinay kaŋ a ga gaay talfi nga gorokasino gaa, a
binde i n'a zay bora din fuwo ra, d'i na zayo di, a m'a bana sorro hinka. 8Amma
d'i mana zayo di, i ma kande fu koyo alkaaley jine, i ma guna ka di hal a mana
nga kamba daŋ nga gorokasino jinayo gaa. 9Amaana ŋwaari kulu dumi se, da
yeeji no, wala farkay, wala feeji wala bankaaray no, wala hay fo kulu kaŋ
daray, kaŋ boro fo ga ne nga wane no, i ga kande i boro hinka kulu sanno
alkaaley jine. Bora kaŋ boŋ alkaaley ga taalo dake din ga bana nga gorokasino
se sorro hinka.
10Da boro fo talfi nga gorokasino gaa farkay wala yeeji wala feeji wala
alman kulu kaŋ dumi no, a m'a gaay se, nga no, a bu, wala a maray, wala i n'a
gaaray, boro kulu mana di a mo – 11waato din gaa no i g'i boro hinka daŋ i ma
ze da Rabbi hal a mana nga kambe daŋ nga gorokasino arzaka gaa. Haro koyo
g'a zeyaŋo ta, a s'a bana mo. 12Da mo i n'a zay a gaa no, a ga bana koyo se.
13Amma da hay fo no k'a tooru-tooru, a ma kande toorimo seeda se. A si haya
kaŋ i tooru din bana.
14Da boro na alman hi nga gorokasin gaa, d'a maray, wala mo a bu, koyo si a
banda, daahir bora ga bana koyo se. 15Amma da koyo go almano banda, a s'a
bana. Da sufuray hari mo no, a ga kay nga sufuray nooro me.
16Da boro fo na wandiyo kaŋ i mana di boro fo se hiila ka kani nd'a, daahir
no a g'a hiijay nooro bana, wandiya ma ciya a wande mo. 17Da wandiya baabo
wangu k'a hiijandi a se mo, kulu nda yaadin a ga hiijay nooro bana sanda mate
kaŋ cine i ga bana wandiyo se.
18Ni ma si naŋ wayboro ziima ma funa.
19Boro kulu kaŋ ga kani nda alman mo, daahir i g'a koy wi.
20Boro kaŋ ga sargay salle de-koy fo se, kaŋ manti Rabbi hinne no, i m'a koy
halaci soosay.
21Ni ma si yaw taabandi, ni ma s'a kankam mo, zama araŋ mo na yawtaray te
Misira laabo ra.
22Ni ma si wayboro kaŋ kurnye bu, wala alatuumi taabandi. 23Da ni n'i
kankam baa kayna hal i hẽ ay gaa mo, mate kulu kaŋ no, haciika ay ga maa i
hẽeno. 24Ay futa mo ga tun sanda danji, ay g'araŋ wi da takuba. Araŋ wandey
mo ga ciya kurnye si, araŋ izey mo ga ciya alatuumiyaŋ.
25Da ni na nooru garaw daŋ ay borey ra talka kaŋ go ni banda gaa, ni ma si
ciya a se danga garaw-gar-hãako, ni ma si nooru nda riiba daŋ a gaa mo.

26Da ni na taafe ta ni gorokasin gaa tolme, sikka si kala ni m'a yeti a se hala
wayna ga kaŋ, 27zama woodin hinne no ga ti a daabuyaŋ haro. A gaa-kuuro
bankaara nooya, ifo ra no a ga jirbi? A ga ciya mo, saaya kaŋ a hẽ ay gaa, ay ga
maa, zama ay ya gomnikoy no.
28Ni ma si Irikoy wow. Ni ma si ni jama jine bora laali.
29Ni ma si naŋ ni fari albarka nooyaŋ ma gay wiyaŋo zaaro ra, da ni reyzin*
izey hari jina. Ni ize alboro hay-jine kulu mo, ni g'ay no nd'a. 30Yaadin mo no
ni ga te da ni hawey da ni feejey. Jirbi iyye no a ga goro nga nyaŋo banda, jirbi
ahakkanta hane mo ni m'a no ay se.
31Araŋ ga goro boro hananteyaŋ ay se. Woodin se no araŋ ma si ham kulu
kaŋ ganji ham tooru-tooru ŋwa, araŋ g'a furu no hansey se.
23 Ni ma si tangari baaru sambu ka dede. Ni ma si me haw da boro laalo
hala ni ma ciya seedako kaŋ ga zamba.
2Ni ma si jama gana goy laalo teeyaŋ se. Ma si seeda no mo ciiti ra ka kamba
jama ganayaŋ se ka asariya* siirandi. 3Ni ma si rongome talka se d'i kand'a
kalima.
4Da ni gar ni ibare yeeji wala a farka te boŋdaray, daahir kala ni ma kond'a a
se. 5Da ni di ni ibare farka go ga kani nga jarawo cire, ni goono ga miila mo ni
ma wangu k'a gaa, daahir kala ni m'a gaa ka zumandi.
6Ni ma si ciiti siirandi ni talka se saaya kaŋ a kande nga kalima. 7Ma mooru
tangari sanni. Ma si boro kaŋ sinda taali wala adilante* wi mo, zama ay si boro
laalo adilandi* bo.
8Ni ma si me-daabu ta mo, zama me-daabu ga boro kaŋ ga di din ciya
danaw, a ga adilantey sanney barmay mo.
9Ni ma si yaw gurzugandi, zama araŋ ga yawtaray daa bay, za kaŋ araŋ mo
na yawtaray te Misira laabo ra.

Farilla sintiney

10Jiiri iddu no ni ga ni laabo duma, ni m'a fari albarka margu mo. 11Amma
jiiri iyyanta ra ni ga naŋ a ma fulanzam, ni ma s'a duma. Ni borey ra alfukaarey
ga ŋwa a jarawo gaa. Haŋ kaŋ cindi mo, ganji hamey ma ŋwa. Yaadin no ni ga
te da ni reyzin* kalo da ni zeytun* nyaŋey mo.
12Jirbi iddu no ni ga goy. Zaari iyyanta ni ga fulanzam, zama ni yeejo da ni
farka ma du fulanzamay, ni koŋŋa izey da yaw mo ma du fulanzamay.
13Haŋ kaŋ ay ci araŋ se kulu, araŋ m'a haggoy. Araŋ ma si de-koy fooyaŋ
maa ce, i ma si maa r'ey ni me ra mo.
14Jiiro ra sorro hinza no ni ga sududuyaŋ batu haggoy ay se.
15Buuru kaŋ sinda dalbu sududuyaŋ bato, ni ga haggoy d'a. Jirbi iyye no ni
ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, danga mate kaŋ cine ay na ni lordi* nd'a,
alwaato kaŋ ay daŋ ni se handu sintina ra, zama a ra no ni fun Misira.
Boro kulu ma si bangay ay jine mo kambe koonu.
16Woodin banda, heemar sududuyaŋ bato, ni fari dumi izey kaŋ ni duma fari
boŋ-jina.
Da mo wiyaŋ banda sududuyaŋ bato jiiro bananta wano, saaya kaŋ ni na ni

fari dumi izey kulu wi ka jisi.

17Sorro hinza din jiiro ra no ni alborey kulu ma kaa Rabbi Irikoy jine.

18Ni ma si ay sarga kuro salle nda buuru dalbukoy a banda.

I ma si naŋ mo ay sarga maano ma kani kala susuba.

19Ni laabo wane boŋ-jina, sintinay wano, ni ga kand'a Rabbi ni Irikoyo windo ra.

Ni ma si hincin ize hina mo nga nyaŋo wa ra.

20Guna, ay ga malayka donton ni jine kaŋ ga ni haggoy fonda ra, a ma konda nin nango kaŋ ay soola. 21Araŋ ma laakal d'a, araŋ ma hanga jeeri a sanno se, araŋ ma si wang'a se mo, zama a si araŋ hartayaŋey yaafa bo, zama ay maa go a ra. 22Amma da day ni na hanga jeeri ay sanney kulu se, ni maa hay kulu kaŋ ay ci, kal ay ma ciya ibare ni ibarey se, yanjekaari mo ni yanjekaarey se. 23Zama ay malayka ga furo ni jine ka konda nin hala Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da Kanaanancey, da Hibancey, da Yebusancey do, ay g'i tuusu mo. 24Ni ma si sombu i de-koyey se, ni ma si may i se, ni ma si i teerey dondon mo, amma ni ma si jaŋ k'i halaci pat! Ma si jaŋ k'i toorey bagu-bagu mo. 25Araŋ ma may Rabbi araŋ Irikoyo se. Nga mo ga ni ŋwaaro da ni haro albarkandi, ay ma doori sambu ka kaa ni gaa mo. 26Gunda hasaraw koy si te, waygunu si te ni laabo ra. Ay ga ni jirbey kubandi ni se mo.

27Ay g'ay humburkuma samba ni jine, ay ma dumi cindey kulu laakaley tunandi, ngey kaŋ yaŋ do ni goono ga koy. Ay ma naŋ ni ibarey ma banda bare ni se. 28Ay ga cebeeri-hawlandi zugula samba ni jine, kaŋ yaŋ ga Hibancey da Kanaanancey da Hittancey gaaray ni jine. 29Ay si i gaaray ni jine mo jiiri folloŋ ra bo, zama laabo ma si goro koonu, ganji hamey mo ma baa ka bisa nin gaabi. 30Kayna-kayna no ay g'i gaaray ni jine, hala waati kaŋ ni ga tonton ka laabo tubu.

31Ay ga ni hirro daŋ za Teeku Cira gaa kala Filistancey teeko gaa, za saaji beero gaa mo kala isa me gaa, zama ay ga laabo borey daŋ ni kamba ra. Ni g'i gaaray mo ni jine. 32Ni ma si sappe nd'ey wala nd'i toorey. 33I ma si goro ni laabo ra, zama i ma si ni daŋ ni ma zunubi te ay se. Zama da ni may i de-koyey se, daahir a ga ciya ni se hirrimi.

Musa nda jama arkusey ziji tondo boŋ

24 A ne Musa se: «Ma kaaru ka kaa Rabbi do, nin da Haruna da Nadab da Abihu nda Israyla arkusu wayye. Araŋ ma sududu za nangu mooro. 2Musa hinne no ga kaa Rabbi jarga, amma ngey wo ma si maan bo. Borey ma si kaaru a banda mo.»

3Kala Musa kaa ka Rabbi sanney d'a asariyey* kulu ci jama se. Borey kulu binde tu me folloŋ ka ne: «Sanney kulu kaŋ Rabbi ci, iri g'i te.»

4Musa mo na Rabbi sanno kulu hantum. A tun mo susuba za nda hinay. A na sargay feema cina tondo cire nda tondi way cindi hinka, Israyla kunda way cindi hinka me. 5A na Israyla izey ra sahãkooniyaŋ donton, i ma koy ka sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi se, i ma yeejiyaŋ dumbu mo k'i salle saabuyaŋ sargay Rabbi se. 6Musa mo na kuro jara sambu ka daŋ gaasuyaŋ ra, jara mo, a n'a say-say feema gaa. 7A na

sappa tira sambu ka caw borey hangey ra, ngey mo ne: «Hay kulu kaŋ Rabbi ci, iri g'a te, iri g'a gana mo.»

8Musa na kuro sambu koyne. A n'a say-say borey gaa ka ne: «Guna, sappa kaŋ Rabbi te d'araŋ, a kuro neeya, sanney wo kulu boŋ.»

9Musa binde, nga nda Haruna nda Nadab da Abihu nda Israyla arkusey wayya kaaru. **10**I di Israyla Irikoyo. A cey cire mo ga hima safir* tondi dabe kaŋ i yuttandi, danga beene bumbo a nyaaleyaŋo se. **11**Rabbi mana kambe dake Israyla izey arkusey gaa, amma i di Irikoy. I ŋwa, i haŋ mo.

Lordi way walhẽy sanno

12Rabbi ne Musa se: «Ma kaaru ka kaa ay do tondo ra ka goro noodin. Ay mo ga ni no tondi walhãyaŋ da asariya nda ganayaŋ sanney kaŋ yaŋ ay hantum zama ni ma jama dondonandi nd'a.»

13Musa binde tun, nga nda nga zanka Yasuwa. Musa kaaru mo Irikoy tondo boŋ. **14**A ne arkusey mo se: «W'iri batu neewo, hal iri ga ye ka kaa araŋ do. Guna, Haruna nda Hur go araŋ banda. Boro kulu kaŋ gonda kalima hari ma kaa i do.»

15Musa kaaru ka koy tondo boŋ, buro mo go ga tondo daabu. **16**Rabbi darza goro Sinayi tondo boŋ, buro mo go g'a daabu jirbi iddu. Zaari iyyanta mo Rabbi na Musa ce, jinda fun buro ra. **17**Rabbi darza bangayyaŋo ga hima danji kaŋ ga di tondo yolla gaa, Israyla izey go ga di a. **18**Musa mo furo buro bindo ra ka kaaru tondo boŋ. Musa te cin waytaaci nda zaari waytaaci tondo boŋ mo.

Hukumo ra jinayey deedandiyaŋo

25 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: **2**«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma nooyaŋ ta ka kande ay se. Ni m'ay nooyaŋo ta mo boro fo kulu kambe ra kaŋ bina n'a no. **3**Nooyaŋ kaŋ araŋ ga ta i gaa neeya: wura, da nzarfu, da guuru-say, **4**da silli suudi da suniya nda iciray, da lin* baano taafeyaŋ mo, da hincin hamni taafeyaŋ, **5**da feeji kuuru kaŋ i cirandi, da hari-ra-hansi kuuruyaŋ, da jitti bundu, **6**da ji mo fitilla kaariyaŋ se, da yaazey tuusuyaŋ jiyo se, da dugu mo haw kaano se. **7**Wa kande oniks* tondiyaŋ, da tondi waani-waani efod* kwaayo se, da gande daabiro mo se.

8I ma nangoray hanante te ay se, zama ay ma goro i game ra. **9**Deedando kaŋ ay ga cabe ni se kulu, Irikoy nangora deedando d'a jinayey kulu, yaadin no araŋ g'i te d'a.

10I ma sundurko te da jitti bundu kaŋ salleyaŋo ga to kambe kar hinka nda jare, a tafayyaŋo kambe kar fo da jare, a kuuyaŋo mo kambe kar fo da jare. **11**I m'a daabu nda wura hanno, ni m'a daabu a ra hara d'a banda mo. Ni ma wura bonkunga te a se k'a windi. **12**Ni ma wura korbay taaci soogu a se k'i daŋ a lokoto taaca ra, kambu woone gaa korbay hinka, kambu fa gaa mo korbay hinka. **13**Ni ma jitti bundu goobuyaŋ te mo, k'i daabu nda wura. **14**Ni ma goobey daŋ korbayey funey ra sundurko kambey gaa, sundurko jareyaŋo se. **15**Goobey din mo, i ma goro sundurko korbay funey ra, i ma si i foobu ka kaa i ra. **16**Ni ma seeda kaŋ ay ga ni no mo jisi sundurko ra.

17Ni ma sasabandiyaŋo do te da wura kaŋ ga hanan, kaŋ salleyaŋo kambe kar

hinka nda jare no, a tafayyaŋo mo kambe kar fo da jare no. 18Ni ma ciiti malayka himandi hinka te da wura, danay goy no ni g'i te d'a, sasabandiyaŋo do boŋ hinka gaa. 19Kala ni ma ciiti malayka himandi fo te ne-haray boŋo gaa, ciiti malayka himandi fo mo ya-haray boŋo gaa. Ciiti malayka himandey mo ma fun sasabandiyaŋo do a boŋ hinka gaa. 20Ciiti malayka himandey mo ga ngey fatey salle beene ka sasabandiyaŋo do daabu nda ngey fatey. I moydumey ga care guna. Ciiti malayka himandey moydumey ma sasabandiyaŋo do haray guna. 21Ni ma sasabandiyaŋo do dake sundurko boŋ. Seeda kaŋ ay ga ni no mo, ni m'a jisi sundurko ra. 22Noodin no ay ga kubay da nin, sasabandiyaŋo do se beene, ciiti malayka himandi hinka game ra kaŋ yaŋ go seeda daŋyaŋ sundurko boŋ, ay ga salaŋ ni se hay kulu boŋ kaŋ ay ga ni lordi* nd'a Israyla izey se.

23Ni ma taabal te mo da jitti bundu, kaŋ salleyaŋo kambe kar hinka no, a tafayyaŋo kambe kar fo, a kayyaŋo mo kambe kar fo da jare no. 24Ni m'a daabu nda wura hanno ka wura bonkunga te a se k'a windi. 25Ni m'a windi mo da me-jabu kaŋ tafayyaŋo kambe faata fo cine no. Ni ma bonkunga te a se da wura k'a windi. 26Ni ma wura korbay taaci te a se ka korbayey daŋ lokoto taaca din ra kaŋ yaŋ go a kanje taaca gaa. 27Me-jabo jarga no korbayey ga bara, goobey nangey taablo jareyaŋ se. 28Ni ma jitti bundu goobuyaŋ te k'i daabu nda wura taablo jareyaŋo se. 29Ni m'a taasey, d'a kawrey, d'a haŋ gaasey d'a kusey te da wura hanno, wo kaŋ yaŋ i ga sooguyaŋ sargay te d'ey. 30Ni ma jisiyaŋ buuru dake taablo boŋ ay jine waati kulu.

31Ni ma fitilla suntulo mo te da wura zalla. Danay goy no i ga fitilla suntulo te d'a, danga a daba, d'a jinda, d'a boosi me wiyantey, d'a boosi gunguney, d'a boosi me feerantey – i kulu marganta ni m'a te danay fo. 32Kambe iddu no ga salle a jinda gaa, kambe hinza fitilla suntulo kuray woone gaa, ihinza mo fitilla suntulo ya-haray kura gaa. 33I ga te boosi me wiyante hinza dananteyaŋ danga amand* tuuri boosi cine, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey kambe fo gaa. Ma te boosi me wiyante hinza koyne dananteyaŋ danga amand tuuri boosi cine, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey kambe fa gaa. Yaadin no kambe iddo kulu gaa kaŋ yaŋ ga salle fitilla suntulo gaa. 34Fitilla suntulo gaa mo i ma te boosi me wiyante danante taaci, danga amand tuuri boosi cine, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey. 35A ma bara boosi gunguni fo a kambe hinka cire, da boosi gunguni fo mo a kambe hinka cire koyne, da boosi gunguni fo a kambe hinka cire koyne, ngey kambe iddo se kaŋ yaŋ ga salle fitilla suntulo gaa. 36I boosi gunguney d'i kambey, danay fo no ni g'i te d'a, wura zalla wane.

37Ni m'a fitilla iyye te. I m'a fitilley diyandi zama i ma te kaari a jine. 38Ni m'a kambo d'a ziibi kuyaŋ taasey mo te da wura zalla. 39I ma fitilla te, nga nda nga goy jinayey kulu, da wura zalla, kilo waytaaci cindi gu cine tiŋay.

40Ma laakal mo k'i te i deedando boŋ kaŋ ay cabe ni se tondo ra.»

Irikoy nangora deedando

26 Ni ma Irikoy nangora te mo da taafe way, lin* baano wane yaŋ kaŋ gonda silli suudi nda suniya nda iciray, taalamante nda ciiti malayka himandiyaŋ, gonitaray goy no ni g'i te d'a. 2A taafe fo kulu salleyaŋo ma to

kambe kar waranka cindi ahakku, taafe kulu tafayyaŋo ma to kambe kar taaci. Taafey kulu neesiji fo no. **3**Ni ma taafe gu margu k'i haw care gaa, igu fa mo, i m'i margu ka haw care gaa. **4**Ni ma niiney te, suudi wane yaŋ, taafe fa kambo caso marguyaŋo do. Yaadin mo no ni ga te taafa kaŋ go jina din caso ra, hawyaŋ hinkanta do. **5**Niine waygu no ni ga te taafe fo gaa. Ni ma te niine waygu koyne taafa kaŋ ga margu nd'a meyo gaa, i niiney ma care guna. **6**Ni ma kanjar'ize waygu te da wura. Ni ma taafey haw care gaa da kanjar'izey, Irikoy nangora ma te afo.

7Ni ma taafeyaŋ te hukumo se da hincin hamni ka Irikoy nangora daabu. Taafe way cindi fo no ni ga te. **8**Taafe fo kulu salleyaŋo, kambe kar waranza no. Taafe fo kulu tafayyaŋo mo kambe kar taaci no. Taafe way cindi fa din neesiyaŋo ma ciya afo. **9**Ni ma taafe guwa margu ka haw care gaa, ni ma taafe iddo mo margu ka haw care gaa. Ni ma taafe iddo wane iddanta taabu hukumo meyo boŋ beene. **10**Ni ma niine waygu te taafa kambo gaa, sintinay wano kaŋ i dabu. Ni ma niine waygu te koyne taafa kaŋ go jine din dabuyaŋ hinkanta wano kambo gaa. **11**Ni ma kanjar'ize waygu te da guuru-say. Ni ma kanjar'izey daŋ niiney ra ka hukumo margu zama a ma te afolloŋ. **12**Hukumo taafe cindo kaŋ goono ga sooli, danga taafe jara kaŋ to ka cindi, kal a ma sooli Irikoy nangora banda haray. **13**Kambe kar fo ne-haray, kambe kar fo ya-haray mo, wo kaŋ to ka cindi hukumo taafa salleyaŋo ra, kal i ma sooli Irikoy nangora kambey gaa, ne-haray da ya-haray, zama i m'a daabu. **14**Ni ma hukumo daabirji fo te da feeji kuuruyaŋ kaŋ i cirandi, da daabirji fo mo kaŋ i te da hari-ra-hansi kuuru k'a daabu beene.

15Ni ma kataakuyaŋ te Irikoy nangora se da jitti bundu, i ma kay beene. **16**Kataaku fo kulu kuuyaŋo ma to kambe kar way. Kataaku fo kulu tafayyaŋo mo, kambe kar fo da jare no. **17**Kataaku kulu ma bara nda kaaji hinka, i ma margu care gaa. Yaadin no ni ga te Irikoy nangora kataakey kulu gaa. **18**Ni ma kataakey din te Irikoy nangora se, kataaku waranka a dandi kamba haray. **19**Ni ma daba waytaaci te mo da nzarfu, kataaku waranka din cire: kataaku fo cire daba hinka a kaaji hinka se, kataaku fo cire mo, daba hinka a kaaji hinka se. **20**Irikoy nangora kambu hinkanta se, azawa kambe hara mo, ma kataaku waranka te, **21**da ngey nzarfu daba waytaaca, daba hinka kataaku fo cire, daba hinka koyne kataaku fo cire. **22**Irikoy nangora wayna kaŋay hara, ni ma kataaku iddu te a se. **23**Ni ma kataaku hinka fo te Irikoy nangora jina haray lokotey se. **24**Kataaku hinka din ga margu care gaa za ganda, i ga goro margante mo kala boŋo gaa da korbay folloŋ. Yaadin mo no a ga ciya ihinka kulu se, lokoto hinka din ra. **25**I ma te kataaku ahakku mo, da ngey nzarfu dabey, daba way cindi iddu, daba hinka kataaku fo cire, daba hinka mo kataaku fo cire.

26Ni ma jitti bundu-gaaru gu te kataakey se kaŋ yaŋ go Irikoy nangora kambu fo gaa. **27**Ma te bundu-gaaru gu koyne Irikoy nangora kambu fa kataakey se, da bundu-gaaru gu koyne Irikoy nangora kataakey kaŋ yaŋ go jina haray mo se, wayna kaŋay haray. **28**Ma bindo ra bundu-gaaro te mo kataakey bindo se, a ma tun me fo gaa kala me fa gaa. **29**Ni ma kataakey daabu nda wura, ma korbayyaŋ te da wura, zama i ma ciya bundu-gaarey sarkuyaŋey do. Ni ma bundu-gaarey mo daabu nda wura.

30Ni ma Irikoy nangora sinji nga deedando kaŋ i cabe ni se tondo ra din boŋ.
31Ni ma kosaray taafe te mo da silli suudi nda suniya nda iciray, da lin baano
taafe ka ciiti malayka himandiyaŋ daŋ a gaa da gonitaray goy. 32Ni m'a sarku
jitti bundu bonjare taaci gaa, daabante nda wura. I m'i gotey te da wura. I m'i
sinji ganda daba taaci ra kaŋ i te da nzarfu. 33Ni ma kosaray taafa sarku
kanjar'izey gaa i cire haray, ni ma seeda daŋyaŋ sundurko jisi noodin, kosaray
taafa banda. Kosaray taafa din mo ga fay araŋ se nangu hanna da nango kaŋ ga
hanan gumo game ra. 34Ni ma sasabandiyaŋo do mo dake seeda daŋyaŋ
sundurko boŋ, nango kaŋ ga hanan gumo din ra. 35Ni ma taablo daŋ kosaray
taafa se taray haray. Fitilla suntulo mo ma bara taablo tanjay nangu hanna kuray
fa gaa Irikoy nangora se dandi kamba haray. Ni ma taablo jisi a azawa kamba
haray.
36Ni ma daabule fo te hukumo meyo se, taalamante nda silli suudi nda
suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. 37Ni ma te daabula se bonjare gu, jitti
bundu wane yaŋ, k'i daabu nda wura, i gotey ma ciya wura wane yaŋ. Ni ma
daba gu soogu i se ganda, guuru-say wane yaŋ.»

Windi batama da nga jinayey sanno

27 «Ni ma feema te mo da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar gu no, a
tafayyaŋo mo kambe kar gu. Feema mo ma bara nda lokoto taaci, a
beene kayyaŋo mo, kambe kar hinza no. 2Ni ma hilliyaŋ te a lokoto taaca boŋ.
A hilley kulu ma ciya danay fo, nga nd'a. M'a daabu nda guuru-say. 3Ni m'a
kambey te mo a booso kuyaŋ se, d'a kuyaŋ harey d'a taasey d'a gotey d'a danji
kambey. A jinayey kulu, guuru-say no ni g'i te d'a. 4Ni ma tandarayaŋ hari te a
se da guuru-say. Tandarayaŋ haro boŋ mo ni ma guuru-say korbay taaci te, a
lokoto taaca gaa. 5Ni m'a daŋ me jabo cire kaŋ go ga feema windi, a se ganda,
zama taaru himando ma to feema kuuyaŋo jara.
6Ni ma goobuyaŋ te mo feema se, jitti bundu wane yaŋ k'i daabu nda
guuru-say. 7Ni ma goobey daŋ korbayey ra. Goobey mo ga goro feema kambu
hinka gaa, kaŋ i g'a jare nd'a. 8Ni ma feema te da kataakuyaŋ. A ra haray ma
bara koonu. Danga mate kaŋ i cabe ni se tondo boŋ, yaadin no ni g'a te.
9Ni ma windi te mo Irikoy nangora se. A dandi kamba haray i ga kosaray
taafeyaŋ te batama se, lin* baano wane yaŋ, a salleyaŋo kambe kar zangu,
kambu fo se. 10M'a windi bundey mo te waranka, i dabey mo waranka no, i m'i
te da guuru-say. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey ma ciya nzarfu wane.
11Yaadin mo no a azawa kamba haray kosaray taafey, i salleyaŋ kambe kar
zangu no, a windi bundey waranka, i dabey mo waranka, guuru-say wane yaŋ.
Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey nzarfu wane yaŋ no.
12Batama se wayna kaŋay haray, a tafayyaŋo se i ga kosaray taafeyaŋ te,
kambe kar waygu wane, i windi bundey iway no, d'i dabey iway. 13Batama
wayna funay tafayyaŋo, i m'a te kambe kar waygu. 14Jare fo se kosaray
taafeyaŋ ga to kambe kar way cindi gu, windi bundey ihinza no, dabey mo
ihinza. 15Ya-haray kambo se mo i ga kosaray taafeyaŋ te, kambe kar way cindi
gu, windi bundey ihinza no, dabey mo ihinza.

16Windi meyo gaa mo i ga daabule fo te, kambe kar waranka, taalamante nda
silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. A windi bundey ma ciya
itaaci, a dabey mo itaaci. 17Windi bundey kulu kaŋ ga batama windi, i ma te i se
hawyaŋ hariyaŋ, nzarfu wane yaŋ, i gotey mo nzarfu wane yaŋ, i dabey mo
guuru-say wane yaŋ. 18Batama salleyaŋo ma to kambe kar zangu, a tafayyaŋo
mo kambe kar waygu no nangu kulu, a kuuyaŋo beene mo kambe kar gu.
Kosaray taafey lin baano wane yaŋ no. Dabey mo ma ciya guuru-say. 19Irikoy
nangora jinayey kulu, a saajawey kulu ra, d'a loley, da batama loley kulu,
guuru-say no ni g'i te d'a.
20Ni ma Israyla izey lordi* ka ne i ma kande ni se zeytun* gabante ji hanno
zama fitilla ma du ka di saaya kulu kaari teeyaŋ se. 21Kubayyaŋ hukumo ra,
kosaray taafa kaŋ go seeda jine din banda, Haruna nda nga izey g'a hanse Rabbi
jine za wiciri kambu kala susuba. A ga ciya farilla kaŋ ga duumi i zamaney
kulu ra Israyla izey se.»

Alfaga beero bankaarayey sanno

28 «Ni ma ni nya-izo Haruna maanandi ni do, d'a ize arey mo a banda, k'i
fay Israyla izey game ra, zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra,
Haruna nda nga izey neeya, Nadab da Abihu nda Eliyezar da Itamar. 2Ni ma
bankaaray hananteyaŋ te ni beero Haruna se, a darza d'a beera se. 3Ni ma salaŋ
mo bine ra laakalkooney se, borey kaŋ yaŋ ay toonandi nda laakal biya, i ma
bankaaray te Haruna se, zama i m'a fay waani, a ma goy ay se alfagataray ra.
4Bankaarayey kaŋ dumi i ga te mo neeya: gande daabiro da efod* kwaay da
kwaay ize da jabba taalamante nda b
oŋtobay da guddama. I ma bankaaray hananteyaŋ te mo ni beero Haruna nda
nga izey se, zama a ma goy ay se alfagataray ra. 5I m'i ta da wura silli nda suudi
nda suniya nda iciray, lin* baano taafeyaŋ gaa.
6I ma efod kwaayo te mo da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin
baano taafe gaa, gonitaray goy. 7I ma te a gaa jase boŋ hinka kaŋ ga me hinka
margu ka haw care gaa. 8Guddama kaŋ go efod kwaayo gaa mo, ikulu kaymi
goy fo. I m'i te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe
gaa.
9Ni ma oniks* tondi hinka mo sambu ka Israyla izey maayey hantum i gaa.
10I ma maa iddu hantum tondi fo gaa. Maa iddo kaŋ cindi mo, m'i hantum tondi
fa gaa, i hayyaŋey boŋ. 11Tondi gaa hantumko goy no i g'a te d'a, danga
kawaatimi hantumyaŋ no. Ni ma tondi hinka din hantum da Israyla izey
maayey, k'i daŋ wura taalamante jisiyaŋ nango ra. 12Ni ma tondi hinka din dake
efod kwaayo jase boŋey boŋ, fonguyaŋ tondiyaŋ no Israyla izey se. Haruna g'i
maayey jare nga jasey gaa Rabbi jine, fonguyaŋ hari no. 13Ni ma jisiyaŋ nango
te da wura taalamante. 14Ni ma te sisiri hinka mo, wura zalla wane yaŋ, danga
korfayzeyaŋ cine no n'i g'i te d'a, biyanteyaŋ. Ni ma sisiri biyantey din haw
jisiyaŋ harey nangey din gaa.
15Ni ma ciiti gande daabiri te mo nda gonitaray goy, danga efod kwaayo
goyo cine. Ni m'a te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray. Lin baano

taafe gaa no ni g'a te. **16**A kambey kulu ma saba. I ma taabu care gaa, a salleyaŋo kambe gaaba fo, a tafayyaŋo mo kambe gaaba fo. **17**Ni ma tondi daŋyaŋ do te a gaa tondi sasare taaci. Sasare sintina ra: sardiyus* fo da topaz* fo da karbonkal* fo; **18**sasare hinkanta ra: krisolit* fo da safir* fo da daminti fo; **19**sasare hinzanta ra: opal fo da kalsedoni* fo da amotosto fo; **20**sasare taacanta ra: beril* fo da oniks fo da yaspidi* fo. Tondey din, i g'i jisi ngey wura taalamante jisiyaŋ nangey ra. **21**I ga to iway cindi hinka, Israyla izey maayey boŋ, danga kawaatimi hantumyaŋ cine, i afo kulu nda nga maa, kunda way cindi hinka se.

22Gande daabiro gaa mo ni ma sisiri biyanteyaŋ te da wura zalla. **23**Gande daabiro gaa mo ni ma korbay hinka te, wura wane yaŋ. Ma korbay hinka din daŋ daabiro kambu hinka gaa beene. **24**Ni ma wura sisiri biyante hinka daŋ korbay hinka din ra, gande daabiro kambu hinka gaa beene. **25**Sisiri biyante hinka din meyo, ni m'i daŋ sarkuyaŋ hari hinka din gaa. Ni m'i daŋ efod kwaayo jase boŋey gaa a jine haray. **26**Ni ma wura korbay hinka te. Ni m'i daŋ gande daabiro kambu hinka meyey gaa, kaŋ go efod kwaayo gaa a ra haray. **27**Ni ma wura korbay hinka te koyne. M'i daŋ efod kwaayo jase boŋ hinka cire jine haray, a marguyaŋo do maanante, efod kwaayo guddama se beene. **28**I ma gande daabiro haw a korbayey gaa k'i margu nda efod kwaayo korbayey da suudi korfo zama gande daabiro ma goro efod kwaayo guddama se beene, zama gande daabiro ma si feeri ka fun efod kwaayo gaa se.

29Haruna ga Israyla izey maayey jare nga bina boŋ, ciiti gande daabiro ra, saaya kaŋ a ga furo nangu hananta ra. Fonguyaŋ no duumi Rabbi jine. **30**Ni ma Urim* nda Tummin[9] mo daŋ ciiti gande daabiro ra. I ga goro Haruna bina boŋ saaya kaŋ a ga furo Rabbi jine. Yaadin no Israyla izey ciito go d'a Haruna boŋ, a g'a jare nga bina boŋ duumi.

31Ni ma kwaay izo kaŋ boŋ i ga efod kwaayo dake te, a kulu nda fatala suudi. **32**I ga jinda te kurkutu a bindo ra, kaymi goy wane. I g'a kay ka windi danga wongu kwaay cine, zama a ma si kortu se. **33**Ni ma garenad* himandiyaŋ te a windanta kulu gaa ganda meyo gaa, suudi nda suniya nda iciray wane yaŋ, hala nda wura lond'izeyaŋ i bindey ra a windanta. **34**Wura lond'ize fo nda garenad fo, wura lond'ize fo nda garenad fo ma bara kwaay izo meyo gaa ganda a windanta. **35**A ga goro Haruna gaahamo gaa goyo teeyaŋ se. I ga maa i yooje mo waati kaŋ a ga furo nangu hananta ra Rabbi jine, d'a fattayaŋ waate mo, zama a ma si bu se.

36Ni ma walhã te da wura zalla ka hantum a gaa danga kawaatimi hantumyaŋ ya-cine: ‹HANANTE NO RABBI SE.› **37**Ni m'a haw da korfo suudi, a ma goro boŋtoba boŋ, boŋtoba sukuto gaa no a ga goro. **38**A ga goro Haruna sukuto gaa. Haruna mo ga jinay hanantey taaley muraadu sambu, kaŋ yaŋ Israyla izey ga hanandi ngey nooyaŋ hanney kulu ra. A ma goro a sukuto gaa waati kulu, zama i ma ciya gaakuranteyaŋ Rabbi jine.

---

[9] 28:30 <Urim da Tummin,> boro si i feeriyaŋ bay da cimi. Alfagey ga goy d'ey zama ngey ma Irikoy miila bay.

39Lin baano no ni ga jabba kay d'a. Ni ma boŋtoba mo te da lin baano fatala.
Ni ma guddama taalamante te. 40Ni ma jabbayaŋ te Haruna izey mo se. Ni ma
guddamayaŋ te i se, ni ma fatala fuulayaŋ te i se mo, i darza d'i beera se. 41Ni
g'i daŋ ni beero Haruna nda nga izey kulu gaa, k'i tuusu nda ji, k'i fay waani, k'i
kambey toonandi zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra.
42Ni ma mudunyaŋ te i se, lin baano fatala wane yaŋ, zama i m'i gaa-kooney
daabu, i ma to canta gaa kala tanje gaa. 43I ma goro Haruna nda nga izey gaa i
furoyaŋ kulu kubayyaŋ hukumo ra, wala mo saaya kaŋ i ga maan sargay feema
do goy teeyaŋ se, nangu hananta ra, zama i ma si taali sambu ka bu se.
A ga ciya farilla kaŋ ga duumi a se d'a haamey se mo a banda.»

Alfaga hanandiyaŋo sanno

29 «Yaa no ni ga te i se zama i m'i hanandi, i m'ay goyo toonandi
alfagataray goyey ra se mo: Ma sambu yeej'ize fo da feeji gaaru
hinka kaŋ yaŋ sinda laru, 2da buuru kaŋ sinda dalbu, da buuru tafay kaŋ sinda
dalbu kaŋ i diibi nda ji, da maasa kaŋ sinda dalbu kaŋ i na ji tuusu a gaa.
Alkama hamni baano no ni g'i te d'a. 3Ni m'i daŋ mo cilla fo ra ka kond'ey
cilla din ra yeej'izo da gaaru hinka din banda. 4Ni ma kande Haruna nda nga
izey hala kubayyaŋ hukumo me gaa, m'i nyumay da hari. 5Ni ma bankaarayey
mo sambu, ka jabba, da kwaay izo kaŋ boŋ i ga efod* kwaayo dake, da efod
kwaayo, da gande daabiro daŋ Haruna gaa. Ni ma efod kwaayo gonitaray
guddama zuwo haw a gaa. 6Ni ma boŋtoba didiji a se boŋo gaa, ka walhã
hananta daŋ a se noodin boŋtoba boŋ. 7Waato din gaa koyne ni ma tuusuyaŋ ji
sambu ka soogu a boŋo boŋ k'a tuusu. 8Ni ma kande a izey ka jabbey daŋ i
gaa. 9Ni ma guddama zuyaŋ haw Haruna nda nga izey gaa. Ni ma fatala
fuulayaŋ daŋ izey gaa. Alfagataray goyey mo ga ciya i wane ka goro i
kambey ra, farilla kaŋ ga duumi no. Ni ma Haruna nda nga izey kambey
toonandi mo.
10Ni ma kande yeej'izo kubayyaŋ hukumo jine. Haruna nda nga izey mo ga
ngey kambey dake yeej'izo boŋo gaa. 11Ni ma yeej'izo jinda kaa Rabbi jine,
kubayyaŋ hukumo me gaa. 12Ni ma kaa yeej'izo kuro gaa ka daŋ feema hilley
gaa da ni kambayze. Kuro kulu mo, ni m'a mun feema ganda gaa. 13Ni ma
maano kulu kaŋ go ga daabu teeley gaa sambu, da taana kaŋ go ga haame
daabu, da dumayze hinka d'i maano kaŋ go i gaa mo. M'i kulu ton feema ra.
14Amma yeejo hamo d'a kuuro d'a wuro, ni m'i ton da danji gata banda, zunubi
se sargay* no.
15Ni ma feeji gaaru fo sambu. Haruna nda nga izey ga ngey kambey dake
gaaro boŋo gaa. 16Ni ma gaaro jinda kaa. M'a kuro ta ka say-say nangu kulu
feema gaa. 17Ni ma feejo mo dumbu-dumbu, ka gunda ra jinayey da cey nyun
da hari, k'i daŋ a dumbarey kulu da boŋo banda. 18Ni ma feejo sukutumo ton
feema boŋ, sargay summaare kaŋ i ga ton no. A hawo ga kaan Rabbi se, sargay
no kaŋ i ga te Rabbi se danji ra.
19Ni ma feeji gaaru fa mo sambu. Haruna nda nga izey mo ga kambe dake
gaaro boŋo gaa. 20Waato din gaa ni ma feeji gaaro jinda kaa. Ma kaa kuro gaa

ka daŋ Haruna kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a izey kambe ŋwaari hanga deeney gaa, d'i kambe ŋwaari kambe nyaŋey gaa, d'i kambe ŋwaari ce nyaŋey gaa. Ma kuro say-say mo feema gaa nangu kulu. **21**Ni ma kaa kuro kaŋ go feema boŋ din gaa, da tuusuyaŋ jiyo gaa mo. M'i say-say Haruna nda nga bankaarayey gaa, d'a izey da ngey bankaarayey kulu gaa a banda. Yaadin gaa no a ga ciya hanante, nga nda nga bankaarayey d'a izey da ngey bankaarayey a banda.

22Ni ma feejo maano mo sambu, d'a sunfa, da maano kaŋ go ga teeley daabu, da taana kaŋ go ga haame daabu, da dumayze hinka, da maano kaŋ go i gaa, da kambe ŋwaari walhã, zama suubanyaŋ feeji gaaru no. **23**Ma sambu buuru kunkuni fo mo da buuru tafay kaŋ i diibi nda ji boŋ fo, da maasa boŋ fo, buuru kaŋ sinda dalbu cilla ra kaŋ go Rabbi jine. **24**Ni m'i kulu daŋ Haruna nda nga izey kambey ra. Ni m'i salle k'i feeni Rabbi jine, zama feeniyaŋ sargay no. **25**Ni m'i ta i kambey ra k'i ton feema ra, sarga kaŋ i ga ton boŋ, a ma ciya haw kaano Rabbi jine; sargay no kaŋ i ga te Rabbi se danji ra. **26**Ni ma Haruna suubanyaŋ feeji gaaro ganda sambu ka feeni, zama ni ma feeniyaŋ sargay te d'a Rabbi jine, a ga ciya mo ni baa.

27Ni ma feeniyaŋ sargay ganda ciya hari hanno, nga nda beene sambuyaŋ sargay walhã mo, kaŋ i ga sambu beene din, kaŋ i kaa suubanyaŋ feeji gaaro gaa, sanda Haruna nda nga izey wano no. **28**A ga ciya Haruna nda nga izey baa, kaŋ Israyla izey ga no i se, farilla kaŋ ga duumi boŋ. Sambu beene yaŋ sargay no. A ga ciya sambu beene yaŋ sargay Israyla izey do i saabuyaŋ sargayey ra, danga i sambu beene yaŋ sargayey no Rabbi se.

29Haruna bankaaray hanantey mo ga ciya a izey wane yaŋ a banda, zama i ma tuusuyaŋ te i se i ra, i ma suubanyaŋ te i se mo i ra. **30**Jirbi iyye no a izo kaŋ ga te alfaga a gurbo ra g'i daŋ saaya kaŋ a ga ba ka furo kubayyaŋ hukumo ra goy teeyaŋ se nangu hananta ra.

31Ni ma suubanyaŋ feeji gaaro hamo sambu ka hina nangu hanno fo ra. **32**Haruna nda nga izey ga feejo hamo ŋwa da buuro kaŋ go cilla ra kubayyaŋ hukumo me gaa. **33**I ga hayey kaŋ i na sasabandiyaŋ te d'a ŋwa, zama i m'i fay waani. I m'i hanandi mo, amma boro waani fo si ŋwa i gaa, zama hananteyaŋ no. **34**Da hay fo cindi mo suubanyaŋ hamo ra wala buuro ra kala susuba, kal i ma cindo ton da danji. I s'a ŋwa bo, zama hanante no.

35Yaadin no ni ga te Haruna nda nga izey se, hay kulu kaŋ ra ay ga ni lordi* boŋ. Jirbi iyye no ni ma hanandiyaŋ te i se. **36**Zaari kulu ni ma yeej'ize fo salle zunubi se sargay sasabandiyaŋ se. Ni ma sargay feema mo hanandi saaya kaŋ ni ga sasabandiyaŋ te a se. Ni ma nga mo tuusu nda ji, k'a hanandi. **37**Jirbi iyye no ni ma sasabandiyaŋ te feema se k'a hanandi. Feema mo ga ciya hari hanno gumo. Haŋ kaŋ lamba feema gaa mo ga ciya hanante.

38Woone yaŋ no ga ti hayey kaŋ ni ga salle feema boŋ: feeji ize hinka, jiiri fo izeyaŋ, zaari kulu duumi. **39**Ni ma feeji ize fo salle susubay, afo mo ni m'a salle wiciri kambu. **40**Feeji ize fa banda mo ni ma hamni baano muudu taaci salle da zeytun* gabante ji butal fo da jare, k'i kaasum care banda, da duvan* mo butal fo da jare kaŋ ga te haŋyaŋ sargay. **41**Feej'ize fa mo ni m'a salle wiciri kambu. A

hamni sarga da haŋyaŋ sarga ma saba nda susuba wano, a ma te haw kaano; sargay no kaŋ i ga te danji ra Rabbi jine.

42 Guna, woodin ga ti duumi sargay kaŋ i ga ton araŋ zamaney ra, kubayyaŋ
hukumo me gaa Rabbi jine, nango kaŋ ay ga kubay d'araŋ zama ay ma salaŋ ni
se noodin. 43 Ay ga kubay da Israyla izey mo noodin, ay darza ga hukumo
hanandi mo.

44 Ay ga kubayyaŋ hukumo da sargay feema hanandi. Haruna nda nga izey
mo, ay g'i hanandi, zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra. 45 Ay ga goro
Israyla izey game ra mo, ay ma ciya i se Irikoy. 46 Ngey mo ga bay kaŋ ay no ga
ti Rabbi ngey Irikoyo, nga kaŋ n'i fattandi Misira laabo ra zama ay ma goro i
game ra. Ay no ga ti Rabbi i Irikoyo.»

Dugu tonyaŋ feema sanno

30 «Ni ma feema fo te koyne zama i ma dugu ton a boŋ. Jitti bundu no ni
g'a te d'a. 2 A salleyaŋo kambe kar fo no, a tafayyaŋo mo kambe kar fo
no, kambey kulu ga saba. A kayyaŋo mo kambe kar hinka no, nga nd'a hilley ga
ciya jabuyaŋ fo. 3 Ni m'a daabu mo da wura zalla, a boŋo d'a casey windanta d'a
hilley. Ni ma bonkunga te a se da wura a beene windanta. 4 Ni ma wura korbay
hinka te a se mo a bonkunga cire a jabu hinka gaa. Ni m'i daŋ a casu hinka gaa,
ngey no ga ciya goobey daŋyaŋ do a jareyaŋo se. 5 Ni ma goobey din te da jitti
bundu k'i daabu nda wura. 6 Ni ma feema jisi kosaray taafa se jine. Seeda
daŋyaŋ sundurko go kosaray taafa din se banda, naŋ kaŋ sasabandiyaŋo do go
seeda boŋ, nango kaŋ ay ga kubay da nin.

7 Haruna mo ga dugu haw kaano ton a boŋ susubay kulu. Saaya kaŋ a ga
fitilley hanse no a g'a ton. 8 A ga dugu ton mo wiciri kambu kulu, saaya kaŋ
Haruna ga fitilley diyandi. Yaadin no a ga bara duumi Rabbi jine, araŋ zamaney
kulu ra. 9 Araŋ ma si dugu waani fo salle a boŋ, wala sargay kaŋ i ga ton, wala
ŋwaari sargay. Ni ma si haŋyaŋ sargay soogu a boŋ mo. 10 Haruna no ga
sasabandiyaŋ te a hilley boŋ sorro folloŋ jiiri kulu ra. A g'a te da zunubi se
sarga kuro, sasabandiyaŋ wano. A ga sasabandiyaŋ te d'a a se sorro folloŋ jiiri
ra, araŋ zamaney kulu ra. Hari hanno no Rabbi se gumo-gumo.»

Israyla izey fansayaŋ hayo

11 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 12 «Waati kaŋ ni ga Israyla izey baayaŋo
kabu a lasaabuyaŋ se, saaya din alboro kulu ga nga fundo fansayaŋo no Rabbi
se, waati kaŋ ni g'i kabu, zama balaaw ma si te i game ra saaya kaŋ ni g'i kabu.
13 Haŋ kaŋ i ga no neeya: boro fo kulu, waati kaŋ a ga bisa ka koy borey kaŋ i
jin ka kabu do, a ma sekel* jare no, nangu hananta sekelo misa boŋ, (sekel fo
mo gonda gera waranka). Sekel jare no i ga no sargay Rabbi se. 14 I boro fo kulu
kaŋ i kabu lasaabuyaŋo ra, za jiiri waranka izey ka koy beene, a ga sargay no
Rabbi se. 15 Arzakantey si dake, talka mo si gaze sekel jara gaa, saaya kaŋ i ga
Rabbi sarga no araŋ fundey sasabandiyaŋ se. 16 Ni ma sasabandiyaŋ nzarfey ta
Israyla izey gaa k'i jisi kubayyaŋ hukumo goyo se, zama i ma ciya fonguyaŋ
hari Israyla izey se Rabbi jine, sasabandiyaŋ hari no araŋ fundey se.»

Nyumayyaŋ taasa sanno

17Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 18«Ni ma taasa te nyumayyaŋ se da
guuru-say, a daba mo guuru-say no. Ni m'a daŋ kubayyaŋ hukumo da sargay*
feema game ra ka hari daŋ a ra. 19Haruna nda nga izey ga ngey kambey da nga
cey nyun a ra. 20Saaya kaŋ i ga furo kubayyaŋ hukumo ra, kal i m'i nyun da
hari, zama i ma si bu se. Wala mo waati kaŋ i ga maan sargay feema do goy
teeyaŋ se zama ngey ma sargay ton kaŋ i ga te danji ra Rabbi se, 21i ma ngey
kambey da ngey cey nyun yaadin zama i ma si bu se. A ga ciya i se mo hin
sanni hal abada, danga Haruna nda nga izey se i zamaney ra.»

Turaare hananta sanno

22Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 23«Kala ni ma turaare hanno jinay sambu,
sanda zaawul kaŋ tiŋa ga to sekel zangu gu, da dugu kaano a jare fa, sanda
sekel zangu hinka nda waygu nooya, da karra kaŋ haw ga kaan zangu hinka nda
waygu, 24kassa mo zangu gu wane, nangu hananta sekelo misa boŋ, da zeytun*
ji butal iddu. 25Ni ma tuusuyaŋ ji hanante te d'ey, turaare diibante, ji teeyaŋ goy
wane, gonitaray boŋ. A ga goro tuusuyaŋ ji hanante, waani. 26Nga mo no ni ga
kubayyaŋ hukumo tuusu nd'a, da seeda daŋyaŋ sundurko, 27da taablo d'a
jinayey kulu, da fitilla suntulo d'a kusey, da dugu tonyaŋ feema, 28da sargay
kaŋ i ga ton feema d'a jinay kulu a banda, da nyumayyaŋ taasa d'a daba. 29Ni
m'i ciya hananteyaŋ, zama i ma goro hari hannoyaŋ kaŋ ga bisa hay kulu. Haŋ
kaŋ n'i ham kulu ga ciya hanante mo.

30Ni ma Haruna nda nga izey mo tuusu k'i fay waani zama i ma goy ay se
alfagataray goyey ra. 31Ni ma salaŋ Israyla izey se koyne ka ne: Woone ga ciya
tuusuyaŋ ji hanante ay se araŋ zamaney kulu ra. 32Ni ma s'a soogu boro fo
gaaham gaa, ni ma s'a cine fo te mo a diibiyaŋo boŋ, zama a ga hanan. A ga
ciya araŋ se hari hanno. 33Boro kulu kaŋ n'a cine diibi, wala boro kulu kaŋ n'a
daŋ yaw gaa, i g'a koy kaa nga borey game ra.»

Dugu hananta sanno

34Rabbi ne Musa se koyne: «Kala ni ma yaaziyaŋ sambu, ngey neeya: stakte
da camsa kaanikoy da galbano* kaŋ yaŋ haw ga kaan, da lubban* hanno, kaŋ i
kulu tiŋay fo. 35Ngey mo no ni ga dugu te d'ey. Dugu haw kaano no kaŋ go
waani, haw kaano teeyaŋ goy wane boŋ, kaŋ i diibi nda ciiri. Ihanno no,
hanante mo no Irikoy se. 36Ni ma kaa a ra ka tutubu hal a ma te hamni, ka jisi
kubayyaŋ hukumo ra seeda jine, nango kaŋ ay ga kubay da nin. A ga ciya ni se
hari hanno kaŋ bisa i kulu. 37Dugo din kaŋ ni ga te, araŋ ma s'a cine fo te araŋ
boŋ se, a diibiyaŋo boŋ bo. A ma ciya ni se hanante Rabbi se. 38Boro kulu kaŋ
g'a cine te zama nga ma maa a hawo, i g'a koy kaa nga borey game ra.»

Kubayyaŋ hukumo goy-teerey sanno

31 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2«Guna, Bezaleyel, Uri izo, Hur ize,
Yahuda kunda boro no, ay n'a ce da nga maa. 3Ay n'a toonandi mo da

Irikoy Biya, laakal da fahamyaŋ ra: bayray da goy kulu teeyaŋ ra, 4zama a ma
doodo gonitaray kaa taray, a ma goy da wura da nzarfu nda guuru-say. 5A ma
goy da tondi jabuyaŋ mo daŋyaŋ se, da tuuri jabuyaŋ, zama a ma goy goy kulu
dumi ra. 6Guna, ay bumbo na Ahisamak izo Oholiyab mo daŋ a banda, Dan
kunda boro no. Laakalkooney kulu mo, ay na laakal daŋ i biney ra hal i ma hay
kulu te kaŋ ay na ni lordi* nd'a, danga: 7Kubayyaŋ hukumo, da seeda daŋyaŋ
sundurko, da sasabandiyaŋo do kaŋ go a boŋ, da hukumo jinayey kulu, 8da
taablo da nga jinayey, da wura zalla fitilla suntulo da nga jinayey kulu, da dugu
tonyaŋ feema mo, 9da sargay kaŋ i ga ton feema d'a jinayey kulu, da
nyumayyaŋ taasa da nga daba, 10da bankaaray hanney Alfa Haruna se, d'a izey
bankaarayey zama i ma goy alfagataray goyey ra, 11da tuusuyaŋ ji, da dugu haw
kaano nangu hananta se. Hay kulu kaŋ ay na ni lordi boŋ, ngey no g'i te.»

Asibti zaaro sanno gaabandiyaŋo

12Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 13«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne:
Daahir araŋ g'ay asibtey haggoy, zama alaama no in d'araŋ game ra, araŋ
zamaney kulu ra, zama araŋ ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi kaŋ g'araŋ fay
waani.

14Araŋ binde ga fulanzamay zaaro haggoy, zama hari kaŋ ga hanan no araŋ
se. Boro kulu kaŋ g'a ziibandi mo, haciika i g'a koy wi, zama boro kulu kaŋ goy
a ra, i ga fundo din kaa nga borey game ra. 15Jirbi iddu no ni ga goy, amma
zaari iyyanta ya asibti no, fulanzamay gaakurante no, fayante no waani Rabbi
se. Boro kulu kaŋ goy asibti ra, daahir i g'a koy wi. 16Woodin se no Israyla izey
ga haggoy da asibti zama i ma fulanzam a ra ngey zamaney kulu ra. A ma
gooro sappa kaŋ ga duumi. 17Alaama no in da Israyla izey game ra hal abada.
Zama jirbi iddu ra no Rabbi na beene nda ganda te. Zaari iyyanta mo a na nga
goyo teeyaŋ naŋ ka fulanzam.»

18Waato kaŋ Irikoy salaŋ Musa se ka ban Sinayi tondo boŋ, a n'a no seeda
walhã hinka, tondi wane yaŋ, kaŋ yaŋ gaa a hantum da nga kambayzo.

Jama na wura handayze tooru te

32 Waati kaŋ borey di Musa gay hal a ga zumbu ka fun tondi kuuko boŋ,
borey margu Haruna do. I ne a se: «Tun ka tooruyaŋ te iri se kaŋ yaŋ
ga furo iri jine. Zama Musa din ciine ra, nga kaŋ n'iri kaa Misira laabo ra, iri si
bay haŋ kaŋ du a.»

2Haruna mo ne i se: «Wa wura korbayey kaŋ yaŋ go araŋ wandey hangey
gaa kaa, d'araŋ ize arey da ize wayey waney mo. Araŋ ma kand'ey ay do.»
3Borey kulu binde na ngey hangey gaa korbayey feeri ka kand'ey Haruna do.
4A n'i ta i kambey ra ka wura soogu ka hanse nda faari, k'a te handayze
himandi. I ne: «Ya Israyla, ni Irikoyo kaŋ na ni kaa Misira laabu neeya!»

5Saaya kaŋ Haruna di a, a na sargay feema cina a jine. Haruna fe mo ka ne:
«Suba i ga sududu batu te Rabbi se.» 6A suba, i tun za nda hinay ka sargay kaŋ
i ga ton salle. I kande saabuyaŋ sargayyaŋ. Jama goro ganda zama ngey ma ŋwa
ka haŋ, i tun mo zama ngey ma fooru.

7Kala Rabbi salaŋ Musa se ka ne: «Koy ka zumbu! Zama ni jama kaŋ ni
kande ka fun Misira laabu na ngey boŋ ziibandi. **8**I kamba nda waasi ka fonda
kaŋ ay n'i lordi* nd'a din taŋ. I na handayze fo soogu ngey boŋ se, ka sombu a
se, ka sargay te a se mo. I ne: ‹Ya Israyla! Ni Irikoyo kaŋ na ni kaa Misira laabu
neeya.› »
9Rabbi ne Musa se koyne: «Ay n'i guna mo, dumi hanga sando no. **10**Sohõ
binde, m'ay naŋ hal ay futa ma koroŋ i boŋ, ay m'i kulu ŋwa! Ay ma dumi
bambata te mo da nin.»
11Amma Musa na Rabbi nga Irikoyo faali ka ne: «Ya Rabbi, ifo se no ni
bine koroŋ ni jama se, nga kaŋ ni fattandi Misira laabo ra da hin bambata nda
kambe gaabikooni mo? **12**Ifo se no Misirancey ga salaŋ ka ne: ‹Zamba se no a
n'i kaa neewo, zama nga m'i wi tondi kuukey ra, nga m'i ban ndunnya fando
boŋ.›? Ma bare ka fay da ni futay dunga, ma fay da hasaraw woone ni jama
boŋ. **13**Ma fongu ni tamey gaa, Ibrahim da Isaka nda Israyla, kaŋ yaŋ se ni ze
da ni boŋ ka ne i se: ‹Ay ga naŋ araŋ dumo ma baa danga beene
handariyayzey cine. Laabo wo kulu kaŋ ay ci, ay g'a no araŋ banda se, i g'a
tubu mo hal abada.› »
14Kal Rabbi fay da hasarawo kaŋ a ne nga ga te jama se.
15Kala Musa bare ka zumbu ka fun tondo boŋ. Seeda walhã hinka go a
kambe ra – walhẽy hantumante yaŋ no i kambu hinka kulu gaa, ne-haray kambo
da ya-haray kambo gaa. **16**Walhẽy din mo, Irikoy goy no. Hantumyaŋo mo,
Irikoy hantumyaŋ no, kaŋ a jabu walhẽy gaa.
17Yasuwa mo, waato kaŋ a maa borey kosongo, i goono ga kuuwa, a ne
Musa se: «Wongu kaatiyaŋ go no gata ra.»
18Amma Musa ne:

«Manti borey kaŋ yaŋ goono ga zaama no,
wala borey kaŋ yaŋ boŋ i goono ga zaama,
amma doonkoyaŋ jinde no ay goono ga maa.»

19A ciya mo, waato kaŋ a maan gata gaa ka di handayzo da gaaniyaŋey, kala
Musa bina tun. A na walhẽy kaŋ go nga kambey ra catu ka bagu-bagu tondo
cire. **20**A na handayzo kaŋ i te din sambu ka ton nda danji k'a fufu kal a te
hamni. A n'a kakase hari ra ka Israyla izey haŋandi nd'a.
21Musa ne Haruna se: «Ifo no borey wo te ni se hala nda ni ma zunubi beeri
candi ka kande i boŋ?»
22Haruna mo ne: «Ay koyo bina ma si tun. Ni ga borey wo bay. I na ngey
biney daŋ laala teeyaŋ gaa no. **23**Zama i ne ay se: ‹Ma tooruyaŋ te iri se kaŋ yaŋ
ga furo iri jine. Zama Musa din ciine ra, nga kaŋ n'iri kaa Misira laabo ra, iri si
bay haŋ kaŋ du a.› **24**Ay mo ne i se: ‹Boro kaŋ gonda wura kulu m'a feeri.› I
binde n'i no ay se. Ay mo n'i catu danji ra, kala handayzo wo fatta.»
25Saaya kaŋ Musa di kaŋ borey say, (zama Haruna n'i taŋ hal i ciya janceyaŋ
hari ngey ibarey se,) **26**kala Musa kay gata me gaa ka ne: «Boro kaŋ go Rabbi
do haray ma kaa ay do!»

27Lawi kunda izey kulu margu a do. A ne i se: «Ya-cine no Rabbi, Israyla
Irikoyo ci: Boro kulu ma nga takuba koto nga gaa. Araŋ ma koy da ye te za gata
me fa gaa ka koy me fa gaa. Araŋ ma ceeci gata kulu ra. Boro kulu ma nga
nya-ize wi, boro kulu ma nga coro wi, boro kulu ma nga gorokasin wi mo.»
28Lawi izey binde goy Musa sanno boŋ. Zaaro din binde sanda boro zambar
hinza cine no ka halaci. **29**Zama Musa ne: «Hunkuna araŋ m'araŋ boŋ hanandi
Rabbi se. Oho, boro kulu ma gaaba nda nga izo, a ma gaaba nda nga nya-izo
mo, zama Rabbi m'araŋ no albarka hunkuna.»
30A ciya mo, a suba, Musa ne jama se: «Araŋ na zunubi te, zunubi beeri mo.
Sohõ binde ay ga ziji ka koy Rabbi do. Hambara ay ga du ka sasabandiyaŋ te
araŋ zunubo se.»
31Kala Musa ye Rabbi do ka ne: «Way! Jama wo na zunubi te, zunubi beeri
no. I na wura tooruyaŋ te ngey boŋ se. **32**Sohõ binde, da ni yadda, m'i zunubo
yaafa. Da manti yaadin mo no, ay ga ni ŋwaaray, kala ni m'ay tuusu ni tira kaŋ
ni hantum din ra.»
33Rabbi mo ne Musa se: «Boro kulu kaŋ na zunubi te ay se, nga no ay ga
tuusu ka kaa ay tira ra. **34**Sohõ binde, ni ma koy ka borey candi ka koy nango
kaŋ ay ci ni se din. Guna, ay malayka ga koy ni jine. Amma kulu nda yaadin, ay
banayaŋ zaaro ra ay g'i zunubo bana i gaa.»
35Rabbi binde na borey kar, zama i na handayze tooru te, wo kaŋ Haruna te din.

Rabbi nda Musa salaŋ care se

33 Rabbi ne Musa se koyne: «Tun ne, nin da jama kaŋ ni fun d'a Misira
laabu. Araŋ ma dira ka koy laabo kaŋ ay ze d'a Ibrahim da Isaka nda
Yakuba se din ra, kaŋ ay ne: ‹Ay g'a no ni banda se.› **2**Ay ga malayka donton ni
jine. Ay ga Kanaanancey, da Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da
Hibancey, da Yebusancey gaaray. **3**Ma koy laabo kaŋ ga wa nda yu bambari din
ra. Zama ay wo, ay si dira ni banda, zama ni ya dumi hanga sando no, zama ay
ma si ni ŋwa ka ban fonda boŋ.»
4Saaya kaŋ borey maa baaru laala din, i biney sara. Boro kulu mana nga
taalam jinay daŋ. **5**Zama Rabbi ne Musa se: «Ma ne Israyla izey se: Araŋ ya
dumi hanga sandoyaŋ no. D'ay furo araŋ bindo ra baa mo-ka-miyaŋ fo, kal ay
ma ni ŋwa ka ban. Sohõ binde, kala ni ma taalam jinay kulu kaa ni gaahamo
gaa, hal ay ma bay haŋ kaŋ no ay ga te ni se.» **6**Za Horeb tondo do Israyla izey
na ngey taalam jinayey kaa.
7Musa binde ga hukumo sambu k'a sinji gata banda, gata se nangu mooro. A ga ne
a se kubayyaŋ hukumo. A ciya binde, boro kulu kaŋ ga Rabbi ceeci ga fatta ka koy
kubayyaŋ hukumo kaŋ go gata banda do. **8**Waati kaŋ Musa ga fatta ka koy hukumo
do mo, borey kulu ga tun ka kay, boro kulu nga kuuru-fuwo me gaa, ka Musa
koyyaŋo guna hal a ma furo hukumo ra. **9**A ga ciya mo, da Musa furo hukumo ra,
buru sari himando ga zumbu ka kaa hukumo me gaa, Rabbi mo ga salaŋ da Musa.
10Borey kulu mo, d'i di buro goono ga kay hukumo me gaa, i kulu ga tun ka kay. I ma
sombu, boro kulu nga kuuru-fuwo me gaa. **11**Rabbi mo ga salaŋ da Musa me-da-me
danga mate kaŋ boro ga salaŋ da nga coro. Waato din gaa Musa ga ye ka kaa gata ra,

amma a saajawkwa, arwaso Yasuwa Nun izo si ce dagu hukumo ra.

12 Musa mo ne Rabbi se: «Guna, nin kaŋ goono ga ne ay se: ‹Ni ma jama wo
zijandi,› amma ni mana ay bayrandi nda bora kaŋ ni ga donton ay banda. Kulu
nda yaadin ni ne: ‹Ay ga ni bay da ni maa, ni du gaakuri ay do mo.› 13 Sohõ
binde, ay ga ni ŋwaaray, d'ay du gaakuri ni do, m'ay cabe ni fondey, zama ay
ma ni bay, zama ay ma du gaakuri ni do mo. Ma fongu mo kaŋ dumi woone ya
ni jama no.»

14 Rabbi ne: «Ay bumbo no ga koy ni banda, ay ga ni no fulanzamay mo.»

15 Musa ne a se: «Da ni bumbo si koy ay banda, ma si iri tunandi neewo.
16 Zama ifo gaa no i ga bay hal ay du gaakuri ni do, in da ni jama? Manti zama
ni go ga dira iri banda, wala? Yaadin gaa no i g'iri fayanka, in da ni jama, k'iri
fay waani da dumey kulu kaŋ yaŋ go ndunnya fando boŋ.»

17 Rabbi ne Musa se koyne: «Sohõ, wo kaŋ ni ŋwaaray din, ay g'a te, zama ni
du gaakuri ay do. Ay na ni bay mo da ni maa.»

18 Musa ne: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay cabe ni darza.»

19 A tu ka ne: «Ay ga naŋ ay booriyaŋo kulu ma bisa ni jine. Ay maa kaŋ ti
Rabbi, ay g'a fe ni jine. Ay ga gomni te boro kaŋ se ay ga gomni, ay ga bakar
mo boro kaŋ se ay ga bakar.» 20 Rabbi ne mo: «Ni si hin ka di ay moyduma,
zama boro si di ay ka funa.»

21 Rabbi ne koyne: «Guna, nangu fo neeya ay jarga, ni ga kay tondo wo boŋ.
22 A ga ciya mo, saaya kaŋ ay darza ga bisa, ay ga ni daŋ tondo kortimi ra. Ay
ga ni daabu nd'ay kamba hal ay ma bisa. 23 Gaa no ay g'ay kamba kaa ni gaa. Ni
ga di ay banda, amma ay moyduma, boro si di a.»

Walhã hantumyaŋ hinkanta

34 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma tondi walhã hinka jabu danga ijiney din
cine yaŋ. Ay mo ga sintinay walhẽy kaŋ yaŋ ni bagu-bagu din gaa
sanney hantum walhã woodin yaŋ gaa. 2 Ma soola mo hala mo ga bo, susuba
mo ni ma kaaru Sinayi tondo boŋ. Ma kay noodin ay jine tondo yolla gaa.
3 Boro kulu ma si kaaru ni banda. I ma si di boro kulu tondo kulu ra mo. Haw
kuru nda feeji kuru mo ma si kuru tondo din jine.»

4 Kala Musa na tondi walhã hinka jabu danga ijiney din cine. A tun za
susubay da hinay ka kaaru Sinayi tondo boŋ, danga mate kaŋ Rabbi n'a lordi*
nd'a. A kande tondi walhã hinka din nga kamba ra.

Rabbi na nga maa fe Musa jine

5 Rabbi mo zumbu buro ra ka kay noodin a jarga ka Rabbi maa fe. 6 Rabbi
bisa a jine ka ne: «Rabbi, Rabbi Irikoy no, kaŋ to da bakaraw, gomnikoy mo no,
kaŋ ga suuru bine tunyaŋ gaa, kaŋ go yulwante nda booriyaŋ da cimi mo. 7 A ga
suuji haggoy boro zambaryaŋ se, a ga taali nda hartayaŋ da zunubi yaafa, amma
a si boro kaŋ gonda taali lasaabu ihanno baa kayna. A ga izey bana nda hayrey
alhakku, hal i haamey gaa, hala zamana hinzanta da itaacanta.»

8 Musa mo waasu ka sumbal ganda ka sududu. 9 A ne: «Ya Koyo, hala day ay
du gaakuri ni do, ay ga ni ŋwaaray, Koyo ma koy iri game ra, zama ngey wo

boro hanga sandoyaŋ no. M'iri taaley d'iri zunubey yaafa iri se, m'iri ta iri ma ciya ni wane yaŋ.»

10Rabbi ne: «Guna, ay ga sappa sambu ni borey kulu jine. Ay ga dambara hariyaŋ te kaŋ dumi mana te ce fo ndunnya kulu ra, wala dumi kulu game ra. Woodin banda, borey kulu kaŋ yaŋ bindo ra ni go, i ga di Rabbi goyo, zama haya kaŋ ay ga te ni do din ya humburkumay hari no. 11Ma laakal da haŋ kaŋ ay ga ni lordi nd'a hunkuna. Guna, ay ga Amorancey, da Kanaanancey, da Hittancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey gaaray ni jine. 12Ma laakal da ni boŋ. Ma si sappe nda laabo kaŋ ra ni goono ga koy ka goro din borey, zama a ma si ciya ni se hirrimi. 13Amma ni m'i sargay feemey bagu-bagu, m'i himandey bagu-bagu, m'i wayboro himandi bundu toorey mo beeri-beeri. 14Zama ni ma si sombu de-koy waani fo se, zama Rabbi maa ga ti canse. Nga wo Irikoy cansekom no.

15Zama ni ma si sappe fo sambu ka margu nda laabo gorokoy, ngey mo ma soobay ka kaaruwataray* te ngey de-koyey ganayaŋ ra, i ma sargay te ngey de-koyey se no. Boro fo ma si koy ka ni ce ni ma kaa ka ŋwa nga sarga gaa. 16Ni ma si sambu i ize wayey ra ni ize arey se. I ize wayey mo ma si koy ka kaaruwataray* te ngey de-koyey ganayaŋ ra ka ni ize arey mo daŋ zinayaŋ i de-koyey ganayaŋ ra.

17Ni ma si tooruyaŋ soogu ni boŋ se.

Farilley gaabandiyaŋo

18Ni ma buuru kaŋ sinda dalbu sududuyaŋ bato haggoy. Jirbi iyye no ni ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, danga mate kaŋ cine ay na ni lordi nd'a, alwaati woodin jiiro handu sintina ra. Zama jiiro hando sintina ra no ni fun Misira.

19Izo kulu kaŋ ga jin ka fatta hay-tu ra ya ay wane no. Hay-jine aru kulu kaŋ i hay ni almaney ra, haw hay-jine da feeji wane. 20Amma farkay hay-jine, ni g'a fansa no da feej'ize. Da ni s'a fansa mo, kala ni m'a jinda ceeri. Hay-jine kulu ni ize arey wane, ni g'a fansa.

A ma si te mo boro kaŋ ga bangay ay jine kambe koonu.

21Zaari iddu no ni ga goy, amma zaari iyyanta hane ni ga fulanzam. Baa farmi waate da wiyaŋ waate ni ga fulanzam mo.

22Ni ma haggoy da habu iyye sududuyaŋ bato, danga alkama heemar boŋ-jina wano, da heemar kubayyaŋ sududuyaŋ bato mo, jiiro bananta.

23Ni alborey kulu ga bangay Rabbi Irikoy, Israyla Koyo jine. Sorro hinza no i ga kaa jiiro ra. 24Zama ay ga dumi fooyaŋ gaaray ni jine, ay ma ni hirrey tuti. A si te mo boro kaŋ ga bine daŋ ni laabo gaa saaya kaŋ ni ga kaaru zama ni ma bangay Rabbi ni Irikoyo jine sorro hinza jiiro ra.

25Ni ma si ay sarga salle mo ka margu nda buuru kaŋ gonda dalbu. Ma si naŋ mo Paska* sarga hamo ma cindi hala susuba.

26Ni faro albarka ra boŋ-jina sintina, ni ga kand'a Rabbi ni Irikoyo windo ra.

Ni ma si hincin ize hina a nyaŋo wa ra.»

27Rabbi ne Musa se koyne: «Ni ma sanney din hantum, zama sanney din cine boŋ no ay sappe nda nin, da Israyla mo.»

28Musa go noodin mo Rabbi banda zaari waytaaci da cin waytaaci. A mana
ŋwaari kulu ŋwa, a mana hari haŋ. Rabbi na sappa sanney hantum walhẽy gaa,
kaŋ ga ti lordi waya din.

Musa zumbu ka fun tondo boŋ

29A ciya binde, kaŋ Musa zumbu ka fun Sinayi tondo boŋ da seeda walhã
hinka nga kamba ra, saaya kaŋ a zumbu ka fun tondo boŋ Musa mana bay kaŋ
nga moyduma go ga nyaale, sanno kaŋ Rabbi ci a se sabbay se. 30Saaya kaŋ
Haruna nda Israyla izey kulu di Musa, a moyduma kuuro go ga nyaale, i
humburu ngey ma maan a. 31Kala Musa n'i ce. Haruna nda jama koyey kulu ye
ka kaa a do, Musa salaŋ i se mo. 32Woodin banda no Israyla izey kulu maan. A
na ganayaŋ fondo sanney kulu ci i se, kaŋ yaŋ Rabbi ci nga se Sinayi tondo
boŋ.

33Waato kaŋ Musa salaŋ i se ka ban, a na bangum fo daŋ nga moyduma gaa.
34Amma waati kaŋ Musa ga furo Rabbi jine, nga ma salaŋ d'a se, a ga bangumo
kaa hal a ma fatta. A ga fatta mo ka ci Israyla izey se haŋ kaŋ i na nga lordi
nd'a. 35Israyla izey binde di Musa moyduma kuuro go ga nyaale. Musa mo ga
bangumo ye nga moyduma gaa hala waati kaŋ nga ga ye ka furo ka salaŋ da
Rabbi koyne.

Kubayyaŋ hukumo da nga jinayey soolayaŋo

35 Musa na Israyla izey jama kulu margu ka ne i se: «Sanney kaŋ yaŋ
Rabbi ci ka ne araŋ ma te neeya: 2Jirbi iddu no i ga goy te, amma zaari
iyyanta ya zaari hanno no. A ga goro araŋ se fulanzamay asibti gaakurante
Rabbi se. Boro kulu kaŋ na goy kulu dumi te a ra, i g'a wi. 3Araŋ ma si danji
funsu araŋ nangorayey kulu ra fulanzamay hane.»

4Musa salaŋ Israyla jama kulu se ka ne: «Yaa no Rabbi ci: 5‹Wa nooyaŋ ta
araŋ game ra ka kande Rabbi se. Boro kulu kaŋ bina ga miila ma kande nooyaŋ
Rabbi se, wura da nzarfu, da guuru-say, 6da silli suudi nda suniya nda iciray, da
lin* baano taafeyaŋ, da hincin hamni taafeyaŋ, 7da feeji kuuru kaŋ i cirandi, da
hari-ra-hansi kuuruyaŋ, da jitti bundu, 8da ji fitilla kaariyaŋ se, da yaazey
tuusuyaŋ jiyo se, da dugu mo haw kaano se. 9Wa kande oniks* tondiyaŋ da
tondi waani-waani efod* kwaayo se da gande daabiro mo se.

10Araŋ boro kulu kaŋ gonda laakal nga bina ra mo ma kaa, a ma goy ka te
hay kulu kaŋ Rabbi lordi*. 11Ngey neeya: Irikoy nangora, d'a hukumo, d'a
daabirjey, d'a kanjar'izey, d'a kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a
dabey. 12Sundurko da nga goobey, da sasabandiyaŋo do, d'a kosaray taafa, 13da
taablo da nga goobey, d'a jinayey kulu, da jisiyaŋ buuro, 14da fitilla suntulo mo
kaari se, da nga jinayey kulu, da nga fitilley, da fitilla ji kaari se, 15da dugu
tonyaŋ feema da nga goobey, da tuusuyaŋ jiyo da dugu mo haw-kaano-koy, da
daabule kaŋ ga sarku meyo gaa, Irikoy nangora ra furoyaŋo do haray, 16da
sargay kaŋ i ga ton feema mo, da nga tandarayaŋ haro kaŋ i te da guuru-say, d'a
goobey d'a jinayey kulu, da nyumayyaŋ taasa nda nga wane daba, 17batama
kosaray taafey mo d'a windi bundey, d'a dabey, da daabula mo windi meyo se,

18da Irikoy nangora loley, da batama waney, d'i korfey, 19da kaymi hanno
bankaaray goyo wo teeyaŋ se, nangu hananta ra, da bankaaray hannoyaŋ Alfa
Haruna se d'a izey bankaarayey, zama i ma goy alfagataray goyey ra.› »
20Israyla izey jama kulu tun Musa jine. 21Boro kulu mo kaŋ bina n'a zuku, da
boro kulu kaŋ biya naŋ a ma yadda, i kande Rabbi nooyaŋey kubayyaŋ hukumo
goyo se, d'a saajawo kulu, da bankaaray hanney se mo. 22I kaa, alborey da
wayborey kaŋ yaŋ biney yadda me. I kande kanjar'ize nda hanga korbay da
kambe korbay da kambe guuruyaŋ, wura wane yaŋ, danga boro kulu kaŋ na
wura nooyaŋ salle Rabbi se no. 23Boro kulu mo kaŋ i na silli suudi gar a do,
wala suniya wala iciray, wala lin baano taafe, wala hincin hamni taafeyaŋ, wala
feeji kuuru kaŋ i cirandi, wala hari-ra-hansi kuuru, i kand'ey. 24Boro kulu kaŋ
ga nzarfu nda guuru-say nooyaŋ salle mo kand'ey ka no Rabbi se. Boro kulu mo
kaŋ gonda jitti bundu nga do goy kulu se, saajawo wo wane, i kand'a.
25Wayborey kulu mo kaŋ yaŋ gonda laakal ngey biney ra, i bi da ngey kambey
ka kande haya kaŋ i bi din: silli suudi yaŋ da suniya nda iciray, da lin baano
taafe yaŋ. 26Wayborey kulu mo kaŋ biney n'i zuku laakal ra na hincin hamni bi.
27Jine borey mo kande oniks tondiyaŋ efod kwaayo jase boŋey se, da tondi
waani-waani koyne gande daabiro se, 28da yaaziyaŋ, da ji fitilla kaariyaŋ se, da
tuusuyaŋ se, da dugu haw kaano mo se. 29Israyla izey kande nooyaŋ Rabbi do
bine yadda boŋ, alboro nda wayboro kulu kaŋ biney salaŋ i se i ma kande jinay
goyey kulu se, wo kaŋ Rabbi lordi Musa do i m'i te.
30Musa ne Israyla izey se koyne: «Guna Bezaleyel, Uri izo, Hur ize, Yahuda
kunda boro neeya. Rabbi n'a suuban da nga maa. 31A n'a toonandi mo nda
Irikoy Biya, laakal da fahamay da bayray ra goy kulu se, 32zama a ma gonitaray
doodo kaa taray, a ma goy da wura da nzarfu nda guuru-say. 33A ma tondi
jabuyaŋ goy te mo k'i daŋ ngey gaayyaŋ harey ra, a ma tuuri jabuyaŋ te, doodo
kulu dumi wane. 34A daŋ mo a bina ra mate kaŋ a ga hin ka dondonandi, nga
nda Oholiyab, Ahisamak izo, Dan kunda bora. 35Borey din no, Irikoy n'i
toonandi nda laakal zama i ma goy dumi kulu te, tondi hantumyaŋ wane, da
boriyandiyaŋ goy wane, da silli taalam goy, suudi nda suniya nda iciray, da lin
baano taafe, da cakay wane, danga gonitaray dumi kulu goy teeko, da doodo
teeyaŋ goy.

Kubayyaŋ hukumo goyo teeyaŋo

36 Bezaleyel da Oholiyab mo ga goy, ngey da boro kulu kaŋ gonda bine
ra laakal, kaŋ yaŋ Rabbi no laakal. A na fahamay mo daŋ i ra, zama i
ma bay mate kaŋ no i ga nangu hananta cinayaŋ goyo kulu te d'a, mate kulu kaŋ
Rabbi n'i lordi* nd'a.»
2Musa binde na Bezaleyel da Oholiyab, da borey kaŋ gonda laakal ce, ngey
kaŋ yaŋ Rabbi na laakal daŋ i biney ra, danga borey kulu kaŋ yaŋ i biney n'i
zuku ka koy goyo din do haray, ngey m'a te se. 3Ngey mo na nooyaŋey kulu ta
Musa kambe ra, nooyaŋey kaŋ Israyla izey kande nangu hananta goyo sabbay
se, hal i m'a cina. Susubay kulu mo i ga kande a se bine yadda nooyaŋ.
4Laakalkooney kulu kaŋ yaŋ ga goy kulu te nangu hananta se, boro fo kulu tun

ka sintin nga goyo kaŋ a ga te gaa. **5**Kal i kaa ka ne Musa se: «Borey goono ga kande iboobo hal a bisa wo kaŋ ga wasa goyo saajawo kaŋ Rabbi lordi ka ne i ma te se.»

6Kala Musa n'i lordi. Ngey mo naŋ i ma fe gata kulu ra ka ne: «Alboro wala wayboro ma si ye ka goy fo te ka kande ka no nangu hananta se koyne.» I binde na borey kandeyaŋo gaay. **7**Zama jinay kaŋ go i do ga wasa haŋ kaŋ ga goyey kulu te, hal a ma cindi mo zaati.

8Bine ra laakalkooney kulu mo, goy-teerey ra, na Irikoy nangora te da taafe way, lin* baano wane, kaŋ gonda silli suudi nda suniya nda iciray, taalamante nda ciiti malayka himandiyaŋ kaŋ i te da gonitaray goy. **9**Taafe fo kulu salleyaŋ kambe kar waranka cindi ahakku no, taafe fo kulu tafayyaŋ mo kambe kar taaci no. Taafey kulu neesiji fo no. **10**Bezaleyel na taafe gu margu ka haw care gaa. Taafe guwa kaŋ cindi mo, a n'i margu ka haw care gaa. **11**A na niineyaŋ te mo, suudi wane yaŋ, taafe fo caso gaa marguyaŋo do, meyo gaa haray. Yaadin mo no a te taafe fa kaŋ ga ti marguyaŋ hinkanta wano meyo mo gaa. **12**A na niine waygu te taafa fa gaa, a na niine waygu te taafe fa mo gaa kaŋ go marguyaŋ hinkanta ra, niiney ga care guna. **13**A na kanjar'ize waygu te da wura. Kanjar'izey mo na taafey margu care gaa. Woodin gaa no Irikoy nangora te afo.

14A na taafeyaŋ te mo hukumo se da hincin hamni ka Irikoy nangora daabu. Taafe way cindi fo no a te. **15**Taafe fo kulu salleyaŋo, kambe kar waranza no. Taafe fo kulu tafayyaŋo mo kambe kar taaci no. Taafe way cindi fa din kulu neesiji fo no. **16**A na taafe guwa margu ka haw care gaa, a na taafe iddo mo margu ka haw care gaa. **17**A na niine waygu te taafa kambo gaa, sintinay wano kaŋ i dabu. A na niine waygu te koyne taafa kaŋ go bananta din dabuyaŋ hinkanta wano kambo gaa. **18**A na kanjar'ize waygu te da guuru-say, zama i ma hukumo margu, a ma ciya afolloŋ. **19**A na hukumo daabirji fo te da feeji kuuruyaŋ kaŋ i cirandi, da daabirji fo mo kaŋ i te da hari-ra-hansi kuuru k'a daabu beene.

20A na Irikoy nangora kataakey mo te da jitti bundu kaŋ yaŋ ga kay beene. **21**Kataaku fo kulu kuuyaŋ kambe kar way no. Kataaku fo kulu tafayyaŋ mo, kambe kar fo da jare no. **22**Kataaku fo kulu gonda kaaji hinka margante care gaa. Yaadin no a te Irikoy nangora kataakey kulu gaa. **23**A na kataakey din te Irikoy nangora se, kataaku waranka a dandi kambe haray. **24**A na daba waytaaci te nda nzarfu, kataaku waranka din cire: kataaku fo cire, daba hinka a kaaji hinka se, kataaku fo cire mo daba hinka a kaaji hinka se. **25**Irikoy nangora kambu hinkanta se azawa kambe haray mo, a na kataaku waranka te, **26**da ngey nzarfu daba waytaaci, daba hinka kataaku fo cire, daba hinka koyne kataaku fo cire. **27**Irikoy nangora wayna kaŋay haray, a na kataaku iddu te. **28**A na kataaku hinka te mo Irikoy nangora jine haray lokotey se. **29**A n'i margu care gaa za ganda, yaadin mo no i go margante kala boŋo gaa da korbay folloŋ. Yaadin no a te ihinka kulu se, lokoto hinka din ra. **30**Kataaku ahakku go no mo da ngey nzarfu dabey, daba way cindi iddu no, daba hinka kataaku fo kulu cire.

31A na jitti bundu-gaaru gu te kataakey se kaŋ yaŋ go Irikoy nangora kambu fo gaa. **32**A te bundu-gaaru gu koyne Irikoy nangora ya-haray kambo kataakey

se, da bundu-gaaru gu Irikoy nangora kataakey kaŋ yaŋ go jine haray mo se, wayna kaŋay haray. **33**A na bindo bundu-gaaro te mo kaŋ ga gana kataakey bindo ra, a tun ne meyo gaa kal a ma koy to yongo meyo gaa. **34**A na kataakey daabu da wura k'i korbayey mo te da wura, zama i ma ciya bundu-gaarey sarkuyaŋey do. A na bundu-gaarey mo daabu nda wura.

35A na kosaray taafe mo te, da silli suudi nda suniya nda iciray da lin baano taafe. A na ciiti malayka himandiyaŋ daŋ a gaa da gonitaray goy. **36**A na bonjare taaci te a se da jitti bundu k'i daabu nda wura, i gotey wura wane yaŋ no. A na nzarfu daba taaci soogu i se. **37**A na daabule fo te hukumo meyo mo se, taalamante nda silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. **38**A n'a bonjare guwa mo te d'i gotey. A n'i boŋey daabu nda wura, i hawyaŋ harey mo wura wane yaŋ no. I daba guwa mo guuru-say wane yaŋ no.

37 Bezaleyel na sundurko mo te da jitti bundu. A salleyaŋo kambe kar hinka nda jare no, a tafayyaŋo kambe kar fo da jare, a kuuyaŋo mo kambe kar fo da jare no. **2**A n'a daabu nda wura zalla a ra hara d'a banda mo. A na wura bonkunga te a se k'a windi. **3**A na wura korbay taaci soogu a se k'i daŋ a lokoto taaca gaa, kambu woone gaa korbay hinka, ya-haray kambo gaa mo korbay hinka. **4**A na jitti bundu goobuyaŋ te mo k'i daabu nda wura. **5**A na goobey daŋ korbayey funey ra sundurko kambey gaa, sundurko jareyaŋ se.

6A na sasabandiyaŋo do mo te da wura zalla, a salleyaŋo kambe kar hinka nda jare, a tafayyaŋo mo kambe kar fo da jare. **7**A na ciiti malayka himandi hinka mo te da wura, danay goy no a n'i te d'a, sasabandiyaŋo do boŋ hinka gaa. **8**Ciiti malayka himandi fo go boŋ woone gaa, ciiti malayka himandi fo mo go ya-haray boŋo gaa. A na ciiti malayka himandey din te k'i kayandi sasabandiyaŋo do boŋ hinka gaa. **9**Ciiti malayka himandey din mo go ga ngey fatey salle beene ka sasabandiyaŋo do daabu nda ngey fatey. I moydumey go ga care guna. Ciiti malayka himandey moydumey go ga sasabandiyaŋo do haray guna.

10A na taablo mo te da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar hinka, a tafayyaŋo kambe kar fo, a kayyaŋo mo kambe kar fo da jare no. **11**A n'a daabu nda wura zalla ka wura bonkunga te a se k'a windi. **12**A n'a windi mo da me-jabu kaŋ tafayyaŋo kambe faata fo cine no. A na wura bonkunga te a se k'a windi. **13**A na wura korbay taaci soogu a se ka korbayey daŋ lokoto taaca din gaa kaŋ go a kanje taaca gaa. **14**Me-jabo jarga no korbayey din bara, goobey nangey no taablo jareyaŋ se. **15**A na goobuyaŋ te da jitti bundu k'i daabu nda wura, taablo jareyaŋ se. **16**A na taablo boŋ jinayey te: a taasey, d'a kawrey, d'a kusey, d'a haŋ gaasey kaŋ i ga sooguyaŋ sargay te d'a. Wura zalla no a n'i te d'a.

17A na fitilla suntulo mo te da wura zalla. Danay goy no i na fitilla suntulo te d'a, danga a daba d'a jinda, d'a boosi me wiyantey, d'a boosi gunguney, d'a boosi me feerantey – i kulu marganta a n'i te danay fo. **18**Kambe iddu no go ga salle a jinda gaa, kambe hinza fitilla suntulo kuray woone gaa, ihinza koyne fitilla suntulo ya-haray kura gaa. **19**Boosi me wiyante danante hinza, danga amand* tuuri boosi cine yaŋ go kambe fo ra, da boosi gunguney, da boosi me feerantey. Boosi me wiyante danante hinza koyne, danga amand tuuri boosi

cine yaŋ go kambe fo ra, da boosi gunguney, da boosi me feerantey. Yaadin no kambe iddo din kulu gaa, kaŋ yaŋ goono ga salle ka fun fitilla suntulo gaa. 20Fitilla suntulo gaa mo boosi me wiyante taaci go no, danga amand tuuri boosi cine yaŋ, d'i boosi gunguney, d'i boosi me feerantey. 21Boosi gunguni fo a kambe hinka cire, da boosi gunguni fo a kambe hinka cire, da boosi gunguni fo a kambe hinka cire koyne, kambe iddo se kaŋ yaŋ ga salle ka fun fitilla suntulo gaa. 22I boosi gunguney d'i kambey, danay fo no i n'i te da wura zalla.

23Yaadin no a na fitilla iyya te d'a, d'a kambey d'a ziibi kuyaŋ taasey mo da wura zalla. 24A na nga nda nga goy jinayey kulu te da wura zalla, kilo waytaaci cindi gu cine tiŋay.

25A na dugu tonyaŋ feema te mo da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar fo, a tafayyaŋo mo kambe kar fo. Kambey kulu ga saba, a kayyaŋo mo kambe kar hinka. Nga nd'a hilley kulu jabuyaŋ fo no i go. 26A n'a daabu nda wura zalla, beene nda casey a windanta kulu, nd'a hilley mo. A na bonkunga te da wura mo a windanta beene. 27A na wura korbay hinka te a se bonkunga cire jabu hinka gaa, a casu hinka gaa, i ciya goobey daŋyaŋ do a jareyaŋ se. 28A n'a goobey mo te da jitti bundu k'i daabu nda wura.

29A na ji hanante mo te tuusuyaŋ se da dugu hanante mo tonyaŋ se. A n'i te yaazi jinay teeko goyo cine.

38 A na sargay* kaŋ i ga ton feema mo te da jitti bundu, a salleyaŋo kambe kar gu, a tafayyaŋo mo kambe kar gu, i kulu ga saba. A kayyaŋo beene mo, kambe kar hinza no. 2A na hilliyaŋ mo te a lokoto taaca boŋ, a hilley kulu ciya danay fo nd'a. A n'a daabu nda guuru-say. 3A na feema jinayey kulu te mo: cambey da kuyaŋ harey da taasey da gotey d'a danji cambey; a jinayey kulu, guuru-say no a n'i te d'a. 4A na tandarayaŋ hari mo te feema se da guuru-say, me jabo cire kaŋ go g'a windi se ganda, hala tandarayaŋ haro to a kuuyaŋo jara. 5A na guuru-say korbay taaci mo soogu tandarayaŋ haro lokoto taaca gaa, i ma ciya sarkuyaŋ nanguyaŋ goobey se. 6A na goobey mo te da jitti bundu k'i daabu nda guuru-say. 7A na goobey daŋ feema kambey gaa korbayey ra a jareyaŋ se. I na feema te da kataakuyaŋ. A ra haray mo go koonu.

8A na nyumayyaŋ taasa mo te da guuru-say, a daba mo guuru-say no. A n'a te da wayborey dijey, wayborey kaŋ ga saajaw goy te kubayyaŋ hukumo windo meyo gaa.

9A na windo mo daŋ: a dandi kambe haray batama kosaray taafeyaŋo go no, lin* baano wane yaŋ, kambe kar zangu, 10d'i windi bundu waranka nda ngey daba waranka, i kulu guuru-say wane yaŋ no. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey kulu nzarfu no. 11Yaadin mo no azawa kambe haray, kambe kar zangu nda windi bundu waranka nda ngey daba waranka, guuru-say wane yaŋ. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey kulu nzarfu no.

12Batama wayna kaŋay hara mo gonda kosaray taafeyaŋ, kambe kar waygu wane yaŋ, i windi bundey mo iway no, i dabey mo iway no. Windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey kulu, nzarfu wane yaŋ no. 13Wayna funay hara mo, windo kambe kar waygu no. 14I gonda kosaray taafeyaŋ jare fo se, kambe kar

way cindi gu kambu fo haray, d'i windi bundu hinza nd'i daba hinza. 15Yaadin mo no ya-haray kambo se, windo meyo gaa, kosaray taafeyaŋ go no kambe kar way cindi gu, d'i windi bundu hinza d'i daba hinza. 16Batama windo kosaray taafey kulu a windanta, lin baano wane yaŋ no. 17Windi bundey dabey guuru-say wane yaŋ no, windi bundey gotey d'i hawyaŋ harey mo, nzarfu wane yaŋ no, i n'i boŋey daabu mo da nzarfu. Windi bundey kulu gonda hawyaŋ hariyaŋ kaŋ i te da nzarfu.

18Windi meyo daabula mo, i n'a te taalamante nda silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. A salleyaŋo kambe kar waranka no, a beene kayyaŋo mo kambe kar gu no, sanda batama windo kosaray taafey cine. 19A windi bundey mo itaaci no, i dabey itaaci, guuru-say wane yaŋ. I gotey d'i hawyaŋ harey mo, nzarfu wane yaŋ no. I n'i boŋey daabu mo da nzarfu. 20Irikoy nangora loley da batama windo waney kulu, guuru-say wane yaŋ no.

21Irikoy nangora do hari kulu lasaabuyaŋo nooya, kaŋ ga ti Irikoy seeda nangora, mate kaŋ cine i n'i lasaabuyaŋo te Musa lordo* boŋ. Lawitey no k'i kabu, Alfa Haruna izo Itamar no g'i dabari. 22Bezaleyel, Uri izo, Yahuda kunda bora, nga no ka hay kulu kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a te. 23A goykasina ga ti Ahisamak izo Oholiyab, Dan kunda bora, tondi gaa hantumyaŋ da doodo teeyaŋ goy da silli taalam goy taafe gaa, suudi nda suniya nda iciray, lin baano gaa wane. 24Wura kulu kaŋ i goy d'a, nangu hananta goyo kulu ra, sanda nooyaŋ wura nooya, ton fo nda jare cine no, da kilo ahakku nda jare.

25Nzarfu mo, borey kaŋ i kabu jama ra wane, ton taaci nda jare cine no. 26I na sekel jare fo ta boro fo kulu gaa, nangu hananta sekelo misa boŋ. I na boro kulu kabu za jiiri waranka izey ka koy beene. I to boro zambar zangu iddu nda zambar hinza nda zangu gu da waygu no. 27Nzarfu ton taaci nda jare no i daŋ ka dabey soogu nangoray hananta se da kosaray taafa bonjarey mo se, i daba zango se; sanda daba fo tiŋay kilo waytaaci cindi gu cine no. 28Woodin banda, sekel zambar fo da zangu iyye nda wayye cindi gu nzarfu, a n'a te gotey windi bundey se, a n'i boŋey daabu nd'a, a na hawyaŋ hariyaŋ mo te i se.

29Guuru-say nooyaŋo mo, ton hinza cine no. 30Nga no a na dabey te d'a kubayyaŋ hukumo meyo se, da guuru-say sargay feema da tandarayaŋ haro kaŋ i te da guuru-say nda nga jinayey kulu, 31da batama dabey a windanta kulu, da batama meyo se, da loley kulu Irikoy nangora da batama windo mo se.

Bankaaray hanantey teeyaŋo

39 I na bankaarayey te nda fatala suudi nda suniya nda iciray, kaymi goy hanno wane yaŋ, nangu hananta ra goyo se, da mo bankaaray hanante yaŋ Haruna se, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi* nd'a.

2A na efod* kwaayo te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin* baano taafe gaa. 3A na wura dan kal a te kobto cine k'a dumbu-dumbu ka te silli zama i ma goy d'a suudi nda suniya nda iciray ra, lin baano gaa, gonitaray goy. 4I na jasa boŋ yaŋ te efod marguyaŋo se. Yaadin no a me hinka margu care gaa d'a. 5Guddama kaŋ go efod kwaayo gaa mo, a kulu kaymi goy fo. I n'a te da

wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

6I na oniks* tondiyaŋ goy k'i daŋ wura taalamante jisiyaŋ nango ra, hantumante nda kawaatimi hantumyaŋ Israyla izey maayey boŋ. **7**A n'i daŋ efod kwaayo jase boŋey boŋ, fonguyaŋ tondiyaŋ no Israyla izey se, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

8A na gande daabiri mo te da gonitaray goy, danga efod kwaayo goyo cine. I n'a te da wura, da silli suudi nda suniya nda iciray, lin baano taafe gaa. **9**Kambey kulu ga saba. I n'a taabu care gaa, a salleyaŋo kambe gaaba fo no, a hayyaŋo mo kambe gaaba fo kaŋ taabante no. **10**I na tondi sasare taaci daŋ a ra. Sasare sintina ra: sardiyus* fo, da topaz* fo, da karbonkal* fo; **11**sasare hinkanta ra: krisolit* fo, da safir* fo, da daminti fo; **12**sasare hinzanta ra: opal fo, da kalsedoni* fo, da amotosto fo; **13**sasare taacanta ra: beril* fo, da oniks fo, da yaspidi* fo. Tondey din, i n'i jisi ngey wura taalamante jisiyaŋ nangey ra. **14**I to iway cindi hinka Israyla izey maayey boŋ, danga kawaatimi karyaŋ cine, tondi fo kulu nda nga maa, kunda way cindi hinka din se.

15Gande daabiro gaa mo i na sisiriyaŋ te, kaŋ i bi nda wura zalla. **16**I na sarkuyaŋ do hinka da korbay hinka mo te da wura. I na korbay hinka din daŋ gande daabiro kambu hinka gaa. **17**I na sisiri biyante hinka din daŋ korbay hinka din ra gande daabiro meyey do haray. **18**Sisiri biyante me hinka waani, i n'i daŋ sarkuyaŋ hari hinka din gaa k'i haw efod kwaayo jase boŋey gaa a jine haray. **19**I na wura korbay hinka te k'i daŋ gande daabiro kambu hinka gaa, a meyey gaa, wo kaŋ go efod kwaayo gaa a ra haray. **20**A na wura korbay hinka te koyne k'i daŋ efod kwaayo jase boŋ hinka cire, jine haray, a marguyaŋo do maanante, efod kwaayo guddama se beene. **21**I na gande daabiro haw a korbayey gaa k'i margu nda efod kwaayo korbayey da suudi korfo, zama gande daabiro ma goro efod kwaayo guddama se beene, zama gande daabiro ma si feeri ka fun efod kwaayo gaa, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

22A na kwaay izo kaŋ boŋ i ga efod kwaayo dake mo te, kaymi goy. A n'a kulu te da fatala suudi. **23**Kwaay izo jinda kurkuto mo go a bindo ra, danga wongu kwaay cine. I n'a kay ka jinda windi zama a ma si kortu. **24**I na garenad* himandiyaŋ te a meyo gaa ganda, suudi nda suniya nda iciray wane, lin biyaŋ. **25**I na wura zalla lond'izeyaŋ te koyne, ka lond'izey daŋ garenadey game ra, kwaay izo meyo gaa ganda a windanta, **26**lond'ize fo da garenad fo, lond'ize fo da garenad fo, kwaay izo me gaa windanta kaŋ i ga daŋ goy teeyaŋ se, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

27I na jabbayaŋ te mo, lin baano kaymi wane, Haruna nda nga izey se. **28**Ngey nda lin baano boŋtobay, da lin baano fatala fuula hannoyaŋ, da lin mudunyaŋ, **29**da lin baano guddamayaŋ kaŋ i taalam da suudi nda suniya nda iciray. I n'i te danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

30I na wura zalla walhã kayna te, ihanno, ka hantumyaŋ fo hantum a gaa, danga kawaatimi hantumyaŋ ya-cine: «HANANTE NO RABBI SE.» **31**I na suudi korfo daŋ a gaa zama i m'a haw boŋtoba boŋ beene, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

Irikoy nangora teeyaŋo kubay

32Yaadin no i na Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra goyo kulu
toonandi nd'a. Israyla izey te danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a kulu,
yaadin mo no i te.
33I kande Irikoy nangora Musa do, hukumo da nga jinayey kulu: a
kanjar'izey, d'a kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a dabey, 34d'a feeji
kuuru ciray daabiro, da hari-ra-hansi kuuru daabiro, da daabuyaŋ kosaray taafa,
35da seeda daŋyaŋ sundurko da nga goobey, da sasabandiyaŋo do, 36da taablo
da nga jinayey kulu, da jisiyaŋ buurey, 37da wura zalla fitilla suntulo, da nga
fitilley soolanteyaŋ, d'a jinayey kulu, da kaari se jiyo, 38da wura feema, da
tuusuyaŋ jiyo, da tonyaŋ dugu haw kaano se, da daabule hukumo meyo se. 39I
kande guuru-say sargay* feema da nga tandarayaŋ haro kaŋ i te da guuru-say,
da nga goobey, d'a jinayey kulu, da nyumayyaŋ taasa, d'a daba. 40I kande
batama kosaray taafey, d'a windi bundey, d'a dabey, da daabula windi meyo se,
d'a korfey, d'a loley, da Irikoy nangora goy jinayey kulu, kubayyaŋ hukumo se.
41I kande bankaaray kaymi-hanno-koyey nangu hananta ra goyo teeyaŋ se, da
bankaaray hanante yaŋ Alfa Haruna se d'a izey bankaarayey, zama i ma goy
alfagataray goyey ra.
42Hay kulu kaŋ Irikoy na Musa lordi boŋ, yaadin no Israyla izey na goyo
kulu te d'a. 43Musa na goy kulu kaŋ i te guna, a di kaŋ i n'a kubandi. Danga
mate kaŋ Rabbi lordi, yaadin mo no i n'a te. Musa binde na albarka gaara i se.

I na kubayyaŋ hukumo sinji

40 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2«Handu sintina zaari sintina ra, ni
ma Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra sinji. 3A ra no ni ga
seeda daŋyaŋ sundurko jisi ka sundurko tugu kosaray taafa banda. 4Ni ma
kande taablo mo ka hayey kaŋ i ga dake a boŋ soola. Ni ma kande fitilla suntulo
mo ka fitilley soola. 5Dugu tonyaŋ wura feema mo, ni m'a jisi seeda daŋyaŋ
sundurko jine. Ma daabula sarku Irikoy nangora meyo gaa.
6Ni ma sargay kaŋ i ga ton feema daŋ Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ
hukumo ra meyo gaa. 7Ni ma nyumayyaŋ taasa mo jisi kubayyaŋ hukumo da
feema game ra ka hari daŋ a ra. 8Ni ma batama windo sinji ka windi meyo
daabula sarku.
9Ni ma tuusuyaŋ jiyo sambu ka Irikoy nangora tuusu nd'a. Haŋ kaŋ go a ra
kulu, ni m'a fay waani, d'a goy jinayey kulu, a ga ciya hanante mo. 10Ni ma
sargay kaŋ i ga ton feema d'a jinayey kulu tuusu ka feema fay waani, feema mo
ga ciya hanante gumo. 11Ni ma nyumayyaŋ taasa d'a daba tuusu, ka nga mo fay
waani.
12Ni ma kande Haruna nda nga izey mo, ka koy kubayyaŋ hukumo meyo
gaa, k'i nyumay da hari. 13Ni ma bankaaray hanantey daŋ Haruna gaa k'a tuusu
nda ji k'a fay waani mo, zama a ma goy ay se alfagataray goyey ra. 14Ni ma
kande a izey mo, ma jabbey daŋ i gaa. 15M'i tuusu mo, danga mate kaŋ cine ni
n'i baabo tuusu, zama i ma goy ay se alfagataray goyey ra. I tuusuyaŋo mo g'i

ciya alfagayaŋ duumi, i zamaney kulu ra.» 16Yaadin no Musa te. Hay kulu kaŋ
Rabbi n'a lordi* nd'a, yaadin no a te.
17A ciya mo, jiiri hinkanta ra, handu sintina zaari sintina ra, i na Irikoy
nangora sinji. 18Musa na Irikoy nangora tunandi mo k'a dabey sinji ganda ka
kataakey mo sinji. A n'a bundu-gaarey daŋ a ra mo k'a bonjarey kayandi. 19A na
hukumo daaru Irikoy nangora boŋ. A na hukumo daabirjo mo dake a boŋ,
danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.
20A na seeda mo sambu ka daŋ sundurko ra, ka goobey daŋ sundurko gaa, ka
sasabandiyaŋo do mo dake sundurko boŋ. 21A na sundurko mo daŋ Irikoy
nangora ra. A na daabuyaŋ kosaray taafa sarku, kaŋ ga seeda daŋyaŋ sundurko
tugu, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.
22A na taablo mo daŋ kubayyaŋ hukumo ra, Irikoy nangora kuray fa, a azawa
kambe haray, kosaray taafa jine. 23A na buurey dake a boŋ ka sasare Rabbi jine,
danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.
24A na fitilla suntulo jisi kubayyaŋ hukumo ra ka guna taablo do haray Irikoy
nangora dandi kambe haray. 25A na fitilley soola Rabbi jine, danga mate kaŋ
Rabbi na Musa lordi nd'a.
26A na wura feema daŋ kubayyaŋ hukumo ra kosaray taafa jine. 27A na dugu
haw kaanokoy ton a boŋ, danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.
28A na daabula daŋ Irikoy nangora me gaa.
29A na sargay kaŋ i ga ton feema mo sinji Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ
hukumo ra meyo gaa, ka sarga kaŋ i ga ton da ŋwaari sarga mo salle a boŋ,
danga mate kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.
30A na nyumayyaŋ taasa mo jisi kubayyaŋ hukumo da feema game ra. A na
hari daŋ a ra nyumayyaŋ se. 31Musa nda Haruna nda nga izey mo ga ngey cey
da ngey kambey nyun a ra. 32Yaadin no i ga te waati kaŋ i ga furo kubayyaŋ
hukumo ra, da waati kaŋ i ga maan feema do, danga mate kaŋ Rabbi na Musa
lordi nd'a.
33A na batama windo sinji ka Irikoy nangora da feema windi. A na windi
meyo daabula sarku. Yaadin no Musa na goyo timmandi nd'a.

Rabbi darza na kubayyaŋ hukumo daabu

34Saaya din buro na kubayyaŋ hukumo daabu, Rabbi darza mo na Irikoy
nangora toonandi. 35Musa si hin ka furo kubayyaŋ hukumo ra, zama buro
goono ga goro a boŋ, Rabbi darza mo na Irikoy nangora toonandi.
36Waati kaŋ i ga buro sambu Irikoy nangora boŋ, gaa no Israyla izey mo ga
tun ka koy jina ngey dirawey kulu ra. 37Amma d'i mana buro sambu, borey si
dira kala hano kaŋ hane i n'a sambu. 38Zama Rabbi buru yuuma goono ga goro
Irikoy nangora boŋ zaari, cin mo danji go a ra. Israyla borey kulu moy go ga di
a i dirawey kulu ra.

LAWITEY

Sargay summaare kaŋ i ga ton baaru

1 Woodin banda Rabbi jinda fun kubayyaŋ hukumo ra ka Musa ce ka salaŋ
a se ka ne:
2«Ni ma salaŋ Israyla* izey se. Ma ne i se: D'araŋ boro fo ga nooyaŋ salle
Rabbi se, w'araŋ nooyaŋo kaa almaney ra ka salle, ibeerey wala ikayney ra.
3Da boro nooyaŋo ya sargay* summaare kaŋ i ga ton no, kaŋ i ga kaa hawey
ra, kal a ma kande yeeji kaŋ taali kulu si a gaa. A m'a salle kubayyaŋ hukumo
meyo gaa, zama Rabbi ma yadda nd'a. **4**A ma nga kamba dake sargay
summaara boŋo gaa, Rabbi g'a ta a gaa mo ka sasabandiyaŋ te a se. **5**A ma
yeejo jinda kaa Rabbi jine. Haruna izey, kaŋ yaŋ ga ti alfagey ma kuro salle ka
kuro say-say sargay* feema gaa a windanta nangu kulu. Feema din go
kubayyaŋ hukumo meyo gaa. **6**Gaa no bora ma sargay summaare kaŋ i ga ton
din kuuro kaa, a ma hamo dumbu ka te dumbariyaŋ. **7**Haruna ize alfagey mo ma
danji funsu feema ra, ka tuuri daŋ ka sasare danjo ra. **8**Koyne, Haruna ize
alfagey ma ham dumbarey hanse, ngey da boŋo da maano, k'i jisi tuuro kaŋ go
feema danjo ra din boŋ. **9**Amma a teelo d'a cey, bora ma jin k'i nyun nda hari.
Woodin banda alfaga* m'a kulu ton feema ra. Sargay summaare kaŋ i ga ton no
kaŋ i ga salle danji gaa. A hawo ga kaan Rabbi se.
10D'a ga nga nooyaŋo kaa alman kayney ra mo, sanda feeji wala hincin kaŋ
ga te sargay summaare kaŋ i ga ton, kal a ma kande aru kaŋ laru kulu si a gaa.
11A m'a jinda kaa feema jarga azawa kambe haray Rabbi jine. Haruna ize
alfagey mo ma kuro say-say sargay feema gaa a windanta. **12**Bora m'a dumbu
ka te dumbariyaŋ, da boŋo da maano kulu. Alfaga m'i hanse tuuro kaŋ go
sargay feema danjo ra din boŋ. **13**Amma teelo da cey, bora ma jin k'i nyun nda
hari. Waato din gaa alfaga m'a kulu salle k'a ton sargay feema ra. Sargay
summaare kaŋ i ga ton no kaŋ i ga salle danji gaa. A hawo ga kaan Rabbi se.
14D'a nooyaŋo mo kaŋ a ga kande Rabbi se ga ti curo sargay summaare kaŋ i
ga ton, kal a ma koloŋayyaŋ wala tantabal izeyaŋ salle. **15**Alfaga ma kond'a
sargay feema do. A m'a boŋo dagu ka kaa, k'a ton sargay feema boŋ. A m'a
kuro tolli feema carawo gaa. **16**A ma fofoza da hamney dagu mo k'i furu sargay
feema jarga wayna funay haray, booso do. **17**A ma cura farsi fatey game ra,
amma a ma s'a pati dumbari hinka. Alfaga m'a kulu ton mo sargay feema ra,
tuuro kaŋ go danjo ra din boŋ. Sargay summaare kaŋ i ga ton no kaŋ i ga salle
danji gaa. A hawo ga kaan Rabbi se.

”waari sargay baaru

2 Da boro fo kande ŋwaari ka salle Rabbi se, a nooyaŋo ma ciya hamni
baano. A ma ji dooru a ra, ka dugu dake a boŋ. **2**A ma kand'a Haruna ize
alfagey do. Bora ma tibi fo kaa hamni baana gaa, d'a jiyo gaa, ngey d'a dugo
kulu. Alfaga m'a ton sargay feema ra hal a ma te fonguyaŋ hari. Sargay kaŋ i ga
salle danji gaa no, kaŋ hawo ga kaan Rabbi se. **3**Wo kaŋ cindi ŋwaari sarga gaa
mo, a ga ciya Haruna nda nga izey wane. Hari hanante yaŋ no gumo nooyaŋey
game ra kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa.

4Da ni ga ŋwaari sargay salle danga sargay mo, kaŋ i ga ton feema ra, a ma ciya buuru tafayyaŋ kaŋ i te da hamni baano, kaasumante nda ji, kaŋ sinda dalbu. Wala a ma ciya maasayaŋ kaŋ i tuusu nda ji, kaŋ sinda dalbu. 5Koyne, da ni nooyaŋo ya ŋwaari sargay kaŋ i ga haagu guuru tafa boŋ no, a ma ciya hamni baano kaasumante nda ji, kaŋ sinda dalbu. 6Ni m'a bagu zanjarmi-zanjarmi ka ji dooru a gaa; ŋwaari nooyaŋ no. 7Da ni nooyaŋo mo ga ti ŋwaari sargay kaŋ i ga haagu haaguyaŋ cambu ra, i m'a te da hamni baano nda ji. 8Ni ma kande ŋwaari sargay kaŋ i ga te da hayey din Rabbi do. I m'a no alfaga se, nga mo ma kand'a sargay feema do. 9Waato gaa no alfaga ma fonguyaŋ haro kaa nooyaŋo gaa k'a ton sargay feema ra. Danji ra sargay no kaŋ hawo ga kaan Rabbi se. 10Haŋ kaŋ cindi ŋwaari sarga gaa mo ga ciya Haruna nda nga izey wane. Hari hanante yaŋ no gumo sargayey game ra kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa.

11"waari sargay kulu kaŋ araŋ ga salle Rabbi se mo, i ma s'a te da dalbu. Zama araŋ ma si dalbu wala yu ton nooyaŋ kulu ra kaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa. 12Araŋ ga hin k'i salle Rabbi se ka te boŋ-jina nooyaŋ, amma i ma si kaa sargay feema ra ka haw kaano te. 13Woodin banda, ŋwaari sargay kulu kaŋ ni ga salle, kala ni m'a kaanandi nda ciiri. Ni ma si ta ni Irikoyo sappa ciiro ma jaŋ ni ŋwaari sargayey kulu ra. Ni sargay kulu ra mo ni ga ciiri daŋ.

14Da ni ga boŋ-jina ŋwaari sargay salle Rabbi se mo, kala ŋwaari nooyaŋo kaŋ ni ga salle din ma ciya jeeniyaŋ kaŋ i ga kukure nda danji ka safa k'i nyartu. 15Ni ma ji dooru a ra ka dugu dake a boŋ, ŋwaari sargay no. 16Alfaga m'a fonguyaŋ haro ton, danga: a gure fooyaŋ kaŋ yaŋ i nyartu, d'a jiyo kayna fo, ngey d'a dugo kulu. Nooyaŋ no kaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa.

Saabuyaŋ sargay baaru

3 Da boro nooyaŋo ya saabuyaŋ sargay no, d'a n'a kaa alman beerey ra, da aru no wala way, kal a ma kande afo kaŋ laru kulu si a gaa Rabbi jine. 2A ma nga kamba dake nga nooyaŋo boŋo gaa k'a jinda kaa kubayyaŋ hukumo meyo gaa. Haruna ize alfagey g'a kuro say-say sargay feema carawey windanta kulu gaa. 3Haŋ kaŋ bora ga salle saabuyaŋ sargay ra, kaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa, ga ti i gunde ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa. 4Ngey da dumayze hinka kulu nda maano kaŋ go i gaa banda daaro gaa haray, da taana kaŋ go ga haame daabu mo. A g'i dumbu dumayzey jarga k'i kaa. 5Haruna izey mo ga woodin yaŋ dake sargay summaara kaŋ i ga ton boŋ kaŋ go sargay feema ra, hala dullo ma ziji. A ma goro tuuro kaŋ go danjo ra din boŋ. Nooyaŋ no kaŋ danji ga ŋwa. A hawo ga kaan Rabbi se.

6A nooyaŋo kaŋ a ga salle mo ka te saabuyaŋ sargay Rabbi se, d'a n'a kaa alman kayney ra, da aru no wala way no, kala bora ma kande wo kaŋ laru kulu si a gaa. 7D'a ga feeji ize salle nga nooyaŋo se, kal a m'a salle Rabbi jine. 8A ma nga kamba dake nga nooyaŋo boŋo gaa, k'a jinda kaa kubayyaŋ hukumo jine. Haruna izey m'a kuro say-say sargay feema carawey windanta kulu gaa. 9Haŋ kaŋ bora ga salle saabuyaŋ sargay se, kaŋ i g'a salle Rabbi se danji gaa, ngey neeya: maano, danga sunfay maanikoy kulu kaŋ a ga dumbu ka kaa sasanja gaa, nga nda gunde ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa. 10Koyne,

dumayze hinka kulu nd'i maano kaŋ go banda daaro gaa haray, da taana kaŋ ga haame daabu, a g'i dumbu dumayzey gaa haray k'i kaa. **11**Alfaga m'a ton sargay feema ra; ŋwaari nooyaŋ no Rabbi se kaŋ danji ga ŋwa.

12Koyne, d'a nooyaŋo ya hincin no, kal a m'a salle Rabbi jine. **13**A ma nga kamba dake a boŋo gaa k'a jinda kaa kubayyaŋ hukumo jine. Haruna izey m'a kuro say-say sargay feema carawey windanta kulu gaa. **14**Bora m'a nooyaŋo kaa a gaa, danga: nooyaŋ kaŋ i ga salle Rabbi se danji gaa. Woodin ga ti: gunde ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa, **15**da dumayze hinka kulu mo, d'i maano kaŋ go banda daaro gaa haray, da taana kaŋ go ga haame daabu. A m'i dumbu dumayzey do haray k'i kaa. **16**Alfaga ma woodin ton sargay feema ra. ”waari nooyaŋ no kaŋ danji ga ŋwa, kaŋ hawo ga kaan. Maani kulu ya Rabbi wane no.

17Woodin ma ciya araŋ se hin sanni kaŋ ga duumi araŋ banda kulu se, da nangu kulu kaŋ araŋ ga goro mo. Araŋ ma si maani ŋwa, araŋ ma si kuri haŋ mo.»

Zunubi se sargay baaru

4 Rabbi salaŋ Musa se ka ne:

2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da boro fo na zunubi te jaŋ-ka-bayyaŋ ra, hal a na hay fo te hayey kaŋ Rabbi ci ka ne boro ma si i te yaŋ ra –

3Da alfaga kaŋ i tuusu nda ji no ka zunubi te kaŋ ga jama ciya taali-teeri, kal a ma yeej'ize fo kaŋ laru kulu si a gaa salle Rabbi se. Woodin ga te zunubi se sargay a zunubo kaŋ a te din sabbay se. **4**A ma kande yeejo kubayyaŋ hukumo meyo gaa, Rabbi jine. A ma nga kamba dake yeejo boŋo gaa k'a jinde kaa Rabbi jine. **5**Waato din gaa alfaga kaŋ i tuusu nda ji din, a ma yeejo kuri kayna sambu ka kand'a kubayyaŋ hukumo ra. **6**Noodin a ma nga kambayzo sufu kuro ra ka kuro say-say hala sorro iyye Rabbi jine, noodin Nangoray Hananta kosaray taafa jine. **7**Alfaga ma kuro tuusu dugu feema hilley gaa, noodin Rabbi jine. Feema din go kubayyaŋ hukumo ra. Yeejo kuro kulu kaŋ cindi, a m'a dooru sargay kaŋ i ga ton feema tiksa gaa, naŋ kaŋ a go kubayyaŋ hukumo meyo gaa. **8**A ma maani kulu kaa zunubi sarga yeejo gaa, danga gunda ra maano, da maani kulu kaŋ go teelo gaa, **9**da dumayze hinka d'i maano kaŋ go i gaa banda daaro gaa haray, da taana kaŋ ga haame daabu mo. A m'i dumbu dumayzey gaa haray ka woodin kulu kaa. **10**Mate kaŋ cine i ga te saabuyaŋ sargay yeejo se, yaadin no alfaga ma maano ton sargay kaŋ i ga ton feema ra. **11**Amma yeejo kuuro, d'a hamo kulu, d'a boŋo d'a cey d'a teelo d'a birjo, **12**sanda yeejo sukutumo, a ga kond'a gata banda nangu fo kaŋ ga hanan kaŋ i ga boosu mun. I ma danji funsu nda tuuri ka yeejo ton. Nango kaŋ i ga boosu mun no i g'a ton.

13Wala nda Israyla jama kulu daray, amma a goro tugante jama se, d'i na hay fo te kaŋ Rabbi ne i ma si te, i ciya taali-teeriyaŋ. **14**Waato kaŋ i ga bay zunubo kaŋ ngey te din gaa, kala jama ma kande yeej'ize fo. I ma kaa kubayyaŋ hukumo jine k'a salle zunubi se sargay. **15**Jama arkusey ma ngey kambey dake yeejo boŋo gaa Rabbi jine ka yeejo jinda kaa Rabbi jine. **16**Waato din gaa alfaga kaŋ i tuusu nda ji ma kande yeejo kuri kayna kubayyaŋ hukumo ra. **17**Alfaga ma

nga kambayze sufu kuro ra k'a say-say Rabbi jine hala sorro iyye, noodin kosaray taafa jine. **18**A ma kuro tuusu mo feema hilley gaa, feema din kaŋ go noodin Rabbi jine kubayyaŋ hukumo ra. Kuro kaŋ cindi mo, a m'a mun sargay kaŋ i ga ton feema tiksa gaa, kaŋ go kubayyaŋ hukumo meyo gaa haray. **19**A ma maano kulu kaa a gaa, ka maano ton feema ra. **20**A ga te yeejo se mate kaŋ cine a te zunubi se sargay yeeji fa din se. Alfaga ma sasabandiyaŋ te i se hala Rabbi m'a yaafa i se. **21**A ma konda yeejo gata banda k'a ton mate kaŋ cine a na yeeji fa din ton. Zunubi se sargay no jama se.

22Da jine boro na zunubi te, sanda jaŋ-ka-bayyaŋ ra a na hay fo te hayey din ra kaŋ Rabbi a Irikoyo ci ka ne i ma s'a te, a ciya taali-teeri. **23**Waati kaŋ a bay nga taalo gaa, haya kaŋ do a na zunubi te din, kal a ma kande hincin jindi fo kaŋ laru kulu si a gaa ka no. **24**A ma nga kamba dake hincino boŋo gaa k'a jinda kaa nango kaŋ i ga sargay summaare kaŋ i ga ton wi Rabbi jine. Zunubi se sargay no. **25**Alfaga ma zunubi se sarga kuri kayna sambu nga kambayze gaa k'a tuusu hilley gaa kaŋ yaŋ go sargay kaŋ i ga ton feema boŋ. Kuro kaŋ cindi mo, a m'a kulu mun sargay kaŋ i ga ton feema tiksa gaa. **26**A maano kulu, a m'a ton feema boŋ, mate kaŋ i ga te saabuyaŋ sarga maano se. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se a zunubo sabbay se. Rabbi g'a yaafa a se mo.

27Da laabo boro na zunubi te jaŋ-ka-bayyaŋ ra, a na hay fo te hayey din ra kaŋ yaŋ Rabbi ci ka ne boro ma s'i te, a ciya taali-teeri. **28**Waati kaŋ a na nga taalo bay, zunubo kaŋ a te din, kal a ma kande hincin way fo kaŋ laru si a gaa k'a salle nga zunubo kaŋ nga te din se. **29**A ma nga kamba dake zunubi se sargay boŋo gaa k'a jinda kaa nango kaŋ i ga sargay summaare wi. **30**Alfaga m'a kuri kayna sambu nga kambayze gaa k'a tuusu hilley gaa kaŋ yaŋ go sargay kaŋ i ga ton feema boŋ. A kuro kaŋ cindi mo a m'a mun feema tiksa gaa. **31**A m'a maano kulu kaa, mate kaŋ cine i ga saabuyaŋ sargay maano kaa. Alfaga ma maano ton feema ra hala hawo ma kaan Rabbi se. Yaadin no alfaga ga sasabandiyaŋ te d'a bora se hala Rabbi m'a yaafa a se.

32D'a ga kande feej'ize mo ka no zunubi se sargay, a ma kande way kaŋ laru kulu si a gaa. **33**A ma nga kamba dake zunubi se sarga boŋo gaa k'a jinda kaa zama a ma te zunubi se sargay. A m'a te nango kaŋ i ga sargay summaare kaŋ i ga ton wi. **34**Alfaga ma zunubi se sarga kuri kayna sambu nga kambayze gaa k'a tuusu hilley gaa kaŋ yaŋ go sargay kaŋ i ga ton feema boŋ. A kuro kaŋ cindi mo, a m'a mun feema tiksa gaa. **35**A ma maano kulu kaa a gaa, mate kaŋ cine i ga maano kaa saabuyaŋ sargay feej'izo gaa. Alfaga ma maano ton feema boŋ hala dullo ma ziji, nooyaŋey kaŋ i ga ton Rabbi se din boŋ. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se zunubo kaŋ a te din sabbay se. Rabbi g'a yaafa a se mo.

5 Da boro fo ya seeda no hay fo kaŋ a di wala kaŋ a bay boŋ, hal i n'a daŋ zeyaŋ, a man'a ci mo, yaadin gaa kulu a na zunubi te. Bora din ga nga alhakko jare.

2Wala, nda boro fo lamba hay fo kaŋ ga harram gaa, da ganji ham jifa no wala kwaara alman jifa, wala hamni buuko, baa a mana bay a gaa no, a ga harram. Taali go bora gaa.

3Wala, d'a lamba boro ziibo gaa, ziibi kulu kaŋ no kaŋ ga boro ziibandi, kaŋ
a mana bay a gaa, waato kaŋ a bay a gaa no a gonda taali.
4Wala nda boro me cahã ka ze nga ga ilaalo wala ihanno te, hay kulu kaŋ no
boro ga ze d'a kaŋ a mana bay a gaa; waati kaŋ a bay a gaa, waato din gaa no a
gonda taali haya din ra.
5A ga ciya mo da boro gonda taali hayey din kulu ra, kal a m'a kaa taray ka
ci haŋ kaŋ ra no nga na zunubi te. 6A ma kande nga taalo se sarga Rabbi do, a
zunubo kaŋ a te din se. Sarga ga ciya way fo kaŋ a ga kaa alman kayney ra, da
feej'ize no wala hincin, kaŋ ga te zunubi se sargay. Alfaga ma sasabandiyaŋ te a
se a zunubo sabbay se.
7Da bora din sinda haŋ kaŋ ga to feej'ize, a ma kande koloŋay hinka wala
tantabal ize hinka Rabbi do kaŋ ga te taali se sargay, haya kaŋ do a na zunubi te
din se. Curo fa ga te zunubi se sargay, afa mo ga te sargay summaare kaŋ i ga
ton. 8A ma kand'ey alfaga do. Nga mo ma jin ka zunubi se sarga wano salle, k'a
boŋo dagu, amma a ma s'a fay ihinka. 9A ma zunubi se sarga kuro say-say
feema carawey gaa. Kuro kaŋ cindi mo a m'a tolli feema tiksa gaa. Zunubi se
sargay no. 10Ihinkanta mo, a m'a salle ka te sargay summaare kaŋ i ga ton,
farilla sanney boŋ. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se a zunubo kaŋ a te din
sabbay se, Rabbi g'a yaafa a se mo.
11Amma d'a sinda haŋ kaŋ ga to koloŋay hinka wala tantabal ize hinka, kal a
ma kande nga nooyaŋo haya kaŋ do a na zunubi te din sabbay se. Woone ga ti
hamni baano zaka hinza cine kaŋ ga te zunubi se sargay. A ma si ji wala dugu
daŋ a ra, zama zunubi se sargay no. 12A ma kand'a alfaga do, nga mo ga tibi fo
kaa a ra ka te fonguyaŋ hari. A ma woodin ton feema ra mate kaŋ cine i ga
salleyaŋ te Rabbi se danji gaa. Zunubi se sargay no. 13Alfaga mo ga
sasabandiyaŋ te bora se a zunubo kaŋ a te din sabbay se taaley din afo kulu ra.
Rabbi g'a yaafa a se mo. Hamno kaŋ cindi mo ga ciya alfaga wane, mate kaŋ
ŋwaari nooyaŋo go.»

Taali banayaŋ sargay baaru

14Rabbi ye ka salaŋ Musa se ka ne:
15«Da boro fo na taali te ka zunubi fo te jaŋ-ka-bayyaŋ ra Rabbi hari
hanantey ra, kal a ma kande nga taalo se sarga ka kaa Rabbi do. Woodin ga ti
feeji gaaru fo kaŋ laru kulu si a gaa alman kayney ra. Ni m'a nooro lasaabu,
nzarfu sekel* marge kaŋ no i ga lasaabu Nangoray Hananta sekelo boŋ. A ga te
taali se sargay. 16Haya kaŋ bora te hari hanna do ka daray, a ma bana a se, ka
zakka hinka tonton a gaa, k'a no alfaga se. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora se
da taali se feeji gaaro. Rabbi g'a yaafa mo.
17Koyne, da boro fo na zunubi te ka hay fo te hayey ra kaŋ yaŋ Rabbi ci ka
ne i ma si te, baa a mana bay a gaa, kulu nda yaadin a gonda taali. A taalo ga
goro a gaa. 18A ma feeji gaaru fo sambu nga kalo ra kaŋ laru kulu si a gaa, ka
kand'a alfaga do. Ni m'a lasaabu, a ma taali se sarga te. Alfaga ma sasabandiyaŋ
te bora se, haya kaŋ a te darayyaŋ ra, kaŋ a mana bay a gaa din. Rabbi g'a yaafa
a se mo. 19Taali se sargay no. Daahir no bora gonda taali Rabbi jine.»

Sargay waani-waaney asariya no

20 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

21 «Da boro fo na zunubi te, ka naanay feeriyaŋ te mo Rabbi se, sanda: d'a na
nga gorokasin zamba talfi sanni ra, wala tolme sanni, wala mo d'a n'a zay, wala
a na nga gorokasino taabandi, 22 wala d'a di hay fo kaŋ daray k'a kumna, hal a ze
da tangari hayey din kulu ra kaŋ boro ga te, zunubi no a te. 23 A ga ciya mo, d'a
na zunubi te, hala taalo goro a gaa mo, kal a ma haya kaŋ a zay din yeti, wala
haya kaŋ a kom ka du, wala talfo kaŋ i talfi a gaa, wala haya kaŋ daray kaŋ a di
ka sambu din, 24 wala hay kulu kaŋ boŋ a ze nda tangari. A m'a kulu yeti ka
zakka hinka dake a gaa ka tonton k'a no koyo se han din hane kaŋ a kande nga
taalo se sarga. 25 Bora ma kande nga taali se sarga mo Rabbi do. Woodin ga ti
feeji gaaru fo kaŋ laru kulu si a gaa kaŋ a ga sambu nga kalo ra, ni lasaabo boŋ
taali se sargay. A ga kand'a alfaga do. 26 Alfaga mo ma sasabandiyaŋ te bora se
Rabbi jine. I g'a yaafa mo hay kulu kaŋ a te kaŋ do a ciya taali-teeri.»

6 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

2 «Ni ma ci Haruna nda nga izey se ka ne: Woone no ga ti sargay
summaare kaŋ i ga ton asariya*: Sargay summaare kaŋ i ga ton ma hanna feema
danji izey boŋ kala mo ma bo. Danjo ma soobay ka di feema ra. 3 Alfaga ma nga
lin* taafe kwaayo daŋ ka nga lin taafe muduno daŋ nga canta gaa. A ma koy ka
booso kaŋ sargay summaara kaŋ i ga ton te feema danjo ra din sambu, ka booso
jisi ganda feema jarga. 4 Waato din gaa a ma nga bankaarayey kaa ka afooyaŋ
daŋ. A ma booso jare ka kond'a gata banda, nangu fo kaŋ ga hanan. 5 Danjo kaŋ
go sargay feema ra ma soobay ka di waati kulu, a ma si bu. Susubay kulu alfaga
ma tuuri tonton a gaa k'a funsu. A ma sargay summaare kaŋ i ga ton hanse a
boŋ mo ka saabuyaŋ sargayey maano ton a boŋ. 6 Danjo ma soobay ka di sargay
feema ra duumi, a ma si bu.

7 Woone mo no ga ti ŋwaari sargay asariya: Haruna izey ma kay sargay
feema jine k'a salle Rabbi jine. 8 Alfaga ma nga tibi fo kaa ŋwaari sargay hamni
baana gaa, nga nd'a ji kayna, d'a dugo kulu mo kaŋ go ŋwaari sarga boŋ. A ma
tibo din ton sanda fonguyaŋ hari. Sargay feema boŋ no a g'a ton hal a hawo ma
kaan Rabbi se. 9 Hamno kaŋ cindi mo, Haruna nda nga izey g'a ŋwa. I m'a ŋwa
mo dalbu si, nangu hanno ra. Kubayyaŋ hukumo windo ra no i g'a ŋwa. 10 I ma
s'a haagu nda dalbu. Ay no k'a no i se, i baa no ay sargayey kaŋ yaŋ danji ga
ŋwa din ra. Hari hanante no gumo, sanda mate kaŋ cine zunubi se sarga ga
hanan, da mate kaŋ cine taali se sargay mo ga hanan. 11 Haruna banda ra
alborayzey kulu ga ŋwa a gaa. Hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ banda kulu se. I
baa no sargayey kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se danji ra din gaa. Boro kulu kaŋ ga
lamba i gaa ga ciya hanante.»

12 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

13 «Hano kaŋ hane i ga Haruna wala a izey tuusu nda ji, woone no ga ti
nooyaŋo kaŋ a ga salle Rabbi se, danga: hamni baano zaka hinza cine kaŋ ga te
ŋwaari sargay han kulu. I g'a jare fo salle susubay, a jare fa mo wiciri kambu.

14Haaguyaŋ cambu ra no i g'a haagu nda ji. D'a nin, i ma kand'a. Zanjar-zanjari
no ni ga ŋwaari sargay salle hal a hawo ma kaan Rabbi se. 15Alfaga kaŋ i tuusu
nda ji, kaŋ i suuban a nya-izey game ra mo, nga no g'a salle. Hin sanno boŋ
duumi, i g'a kulu ton parkatak Rabbi jine. 16"waari sargay kulu, alfaga wane, i
g'a kulu ton no parkatak; boro ma s'a ŋwa.»
17Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
18«Ni ma salaŋ Haruna nda nga izey se ka ne: Woone ga ti asariya zunubi se
sargay boŋ: Nango kaŋ i ga sargay summaare kaŋ i ga ton wi, noodin no i ga
zunubi se sargay wi Rabbi jine; hari hanno no gumo. 19Alfaga kaŋ g'a salle
zunubi se, nga no g'a ŋwa. I m'a ŋwa nangu hananta ra, kaŋ ga ti kubayyaŋ
hukumo windo ra. 20Boro kulu kaŋ ga lamba a hamo gaa ga hanan. Koyne, d'a
kuro say bankaaray fo gaa, kala ni m'a nyuna nangu hananta ra. 21Botogo kusu
mo kaŋ ra i na hamo hina, i g'a bagu. Amma d'i n'a hina guuru-say kusu ra, kala
i m'a ziiri k'a nyun nda hari. 22Alboro kulu alfagey ra ga hin ka ŋwa a gaa; hari
hanno no gumo. 23Amma zunubi se sargay kulu kaŋ i ga kande a kuro hala
kubayyaŋ hukumo ra zama i ma sasabandiyaŋ te nangu hananta ra, i ma s'a
ŋwa. I g'a kulu ton no danji ra.»

7 «Woone no ga ti taali se sargay asariya*, hari hanno no gumo. 2Nangu kaŋ
i ga sargay summaare kaŋ i ga ton wi, noodin no i ga taali se sarga wi.
Alfaga m'a kuro say-say sargay feema windanta gaa. 3A m'a maano kulu salle,
danga: sunfa do maano, da gunda ra maano, 4da dumayze hinka kulu nda
maano kaŋ go i gaa, kaŋ a ga dumbu banda daaro gaa haray. Ngey da taana kaŋ
ga haame daabu, a m'i dumbu ka kaa dumayze gaa haray. 5Alfaga m'i ton
sargay feema boŋ hal i ma te sargay kaŋ danji ga ŋwa Rabbi se. Taali se sargay
nooya. 6Alfagey ra alborayze kulu ga hin ka ŋwa a gaa. I m'a ŋwa nangu
hananta ra, zama hari hanno no gumo.
7Sanda mate kaŋ cine zunubi se sarga go, yaadin mo no taali se sargay ga
bara, i kulu asariya fo no. Alfaga kaŋ ga sasabandiyaŋo te, nga no ga du hamo.
8Koyne, alfaga kaŋ na boro fo kulu sargay summaare kaŋ i ga ton salle, alfaga
din mo no ga du a kuuro nga boŋ se, kaŋ a kaa sargay summaara gaa waato kaŋ
a n'a salle. 9"aari sargay kulu mo kaŋ i ga ton feema ra da hay kulu kaŋ i ga
haagu cambu ra wala kusu ra, i kulu ga ciya alfaga kaŋ n'a salle wane. 10Koyne,
ŋwaari sargay kulu, da wo kaŋ i kaasum nda ji no, wala ikogo no, Haruna izey
kulu ga du a ra. Boro kulu baa ga saba.
11Woone mo no ga ti saabuyaŋ sargay asariya, kaŋ boro ga salle Rabbi se.
12Da boro g'a salle saabuyaŋ se, kal a ma kande buuru tafayyaŋ kaŋ sinda dalbu,
kaŋ i kaasum nda ji, k'i tonton saabuyaŋ sarga gaa. A ma kande mo buuru tafayyaŋ
kaŋ sinda dalbu kaŋ i tuusu nda ji, da hamni baano maasa fooyaŋ, kaŋ yaŋ i diibi nda
ji. 13A ma kande buuru tafay kaŋ gonda dalbu mo, k'a salle a sarga banda kaŋ a ga
salle ka te saabuyaŋ sargay, hal a ma saabu se. 14A ma buuru ize fo kaa nooyaŋ kulu
gaa kaŋ ga sargay te kaŋ i ga sambu beene Rabbi do haray. Nga no ga ti alfaga wane,
nga kaŋ na saabuyaŋ sarga kuro say-say. 15Sargay kaŋ boro ga salle saabuyaŋ se, i
m'a hamo ŋwa han din kaŋ i n'a wi. I ma si naŋ hamo ma di suba.

16Amma da sargay kaŋ a salle ga sarti fo toonandi no, wala haŋ kaŋ a salle bine yadda boŋ, i g'a ŋwa zaaro kaŋ i n'a salle sargay. A suba mo i ga hin ka wo kaŋ cindi ŋwa. **17**Amma da hamo ga cindi sarga gaa hala jirbi hinzanta, kulu i m'a ton danji ra. **18**Saabuyaŋ sargay kulu, nda i na hamo ŋwa jirbi hinzanta, Rabbi si yadda nd'a bora se. A s'a lasaabu boro kaŋ n'a salle se mo. A ga ciya fanta hari. Boro kulu kaŋ ŋwa a gaa mo, a taalo ga goro a gaa.

19D'a hamo lamba hay fo kaŋ ga harram gaa, a si ŋwa. I m'a ton danji ra. Ham ŋwaayaŋ sanni boŋ mo, boro kulu kaŋ ga hanan ga ŋwa a gaa. **20**Amma boro kaŋ ga ziibi, d'a na saabuyaŋ sargay ham ŋwa, kaŋ i salle Rabbi se, i ga bora din waasu k'a kaa nga jama ra. **21**Koyne, da boro fo lamba hay fo kaŋ ga harram gaa, da boro ziibo no, wala alman kaŋ ga harram no, wala fanta hari kulu kaŋ ga harram no, woodin banda a ma koy ka saabuyaŋ sargay hamo ŋwa, kaŋ ga ti Rabbi wane, i ga bora din waasu ka kaa nga jama ra.»

22Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

23«Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Araŋ ma si maani kulu ŋwa, da haw wane, wala feeji wane, wala hincin wane no. **24**Da alman fo jifa, wala nda ganji ham fo n'a tooru, i ga hin ka goy nd'a maano goy kulu se. Amma araŋ ma s'a ŋwa, baa kayna. **25**Zama maani kaŋ i ga kaa almaney gaa kaŋ yaŋ i salle danji ra Rabbi se, boro kulu kaŋ n'a ŋwa, i ga bora din waasu ka kaa nga jama ra.

26Woodin banda araŋ ma si kuri kulu dumi haŋ araŋ nangoray kulu ra, da alman wane no wala curo wane. **27**Boro kulu kaŋ na kuri kulu dumi haŋ, i g'a waasu ka kaa nga jama ra.»

28Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

29«Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Boro kaŋ ga saabuyaŋ sargay salle Rabbi se ma kande nga nooyaŋo Rabbi do, haya kaŋ i ga kaa saabuyaŋ sarga gaa. **30**Nga bumbo kambe no ga kande nooyaŋey kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se danji ra. A ma kande maano da ganda. I ga ganda feeni ka salle Rabbi jine. **31**Alfaga ma maano daŋ danjo ra, amma ganda ga ciya Haruna nda nga izey wane. **32**Koyne, i ga kambe ŋwaari tanje kaa araŋ saabuyaŋ sargayey gaa ka no alfaga se, nga mo g'a sambu beene. **33**Haruna izo din kaŋ na saabuyaŋ sarga kuro d'a maano salle, kambe ŋwaari tanja din ga ti bora din baa kaŋ a ga du. **34**Zama ganda kaŋ i ga feeni nda tanja kaŋ i ga sambu beene, ay n'i ta Israyla izey gaa ka kaa i saabuyaŋ sargayey ra. Ay n'i no Alfa Haruna nda nga izey se. I baa no hin sanni kaŋ ga duumi boŋ kaŋ Israyla izey g'i no.

35Woodin ga ti Haruna nd'a izey baa kaŋ i ga kaa Rabbi nooyaŋey ra, wo kaŋ yaŋ danji ga ŋwa. I ga du woodin za han din kaŋ i g'i tuusu nda ji k'i kayandi Rabbi jine zama i ma alfagataray goyey te. **36**I baa no kaŋ Rabbi lordi* ka ne Israyla izey m'i no, za han kaŋ hane a na jiyo soogu i boŋ. Hin sanni kaŋ ga duumi no i banda kulu zamaney ra.»

37Woodin binde ga ti sargay summaare kaŋ i ga ton asariya, nda ŋwaari sargay wane, da zunubi se sargay wane, nda taali se sargay wane nda ji tuusuyaŋ wane, da saabuyaŋ sargay wane mo. **38**Asariya no kaŋ Rabbi lordi Musa se Sinayi tondo ra, hano kaŋ hane a ci Israyla izey se ka ne i ma ngey nooyaŋey salle Rabbi se. Waato din i go Sinayi ganjo ra.

I na Haruna nda nga izey fay waani

8 Rabbi salaŋ Musa se ka ne:
2«Ni ma kande Haruna nda nga izey care banda nda bankaarayey da ji
kaŋ i ga tuusu nd'a, da zunubi se sargay yeejo, da feeji gaaru hinka, nda cilla fo
kaŋ ga to da buuru kaŋ sinda dalbu. **3**Waato din gaa ni ma jama kulu margu
kubayyaŋ hukumo meyo jarga.» **4**Musa te mo mate kaŋ cine Rabbi ci nga se
din. A na jama kulu margu kubayyaŋ hukumo meyo jine.
5Waato din gaa Musa ne jama se: «Woone ga ti haŋ kaŋ Rabbi ci ka ne i ma
te.» **6**Musa kande Haruna nda nga izey k'i nyumay da hari. **7**A na jabba daŋ
Haruna gaa k'a haw da korfo. A na kwaay izo daŋ a gaa koyne, nda efod*
kwaayo mo woodin boŋ k'a haw a gaa da zu guddama kaŋ gonda taalam goy a
gaa. **8**A na gande daabiri daŋ a gaa, gande daabiro ra mo a na Urim* nda
Tummin daŋ. **9**A na boŋtoba daŋ a boŋo gaa. Boŋtoba jine haray gaa a na wura
walhã, kaŋ ga ti gunduma hananta, haw a gaa. A na hayey din kulu te mate kaŋ
cine Rabbi ci Musa se.
10Waato din gaa Musa na tuusuyaŋ jiyo sambu k'a tuusu Irikoy nangora gaa
da hay kulu kaŋ go a ra gaa, hala i m'i fay waani Rabbi se. **11**A na jiyo say-say
sargay feema gaa hala sorro iyye, k'a tuusu feema da nga jinayey kulu gaa, ngey
da nyumayyaŋ taasa da nga tiksa, k'i fay waani. **12**Jiyo kaŋ i ga tuusu nd'a, a na
kayna dooru Haruna boŋo gaa, zama a m'a tuusu k'a fay waani se. **13**Musa
kande Haruna izey mo, k'i bankaarayey d'i jabbey daŋ i gaa k'i haw da korfoyaŋ
i cantey gaa. A na fuulayaŋ daŋ i boŋey gaa mo, mate kaŋ Rabbi ci Musa se.
14Woodin banda a kande zunubi se sarga yeejo. Haruna nda nga izey na ngey
kambey dake yeejo boŋo gaa, zunubi se sarga wano. **15**Waato din gaa no Musa
n'a jinda kaa. A n'a kuri kayna sambu nga kambayze fo gaa k'a tuusu sargay
feema hilley gaa a windanta zama nga m'a fay waani. Kuro kaŋ cindi mo, a n'a
mun feema tiksa gaa k'a fay waani, ka sasabandiyaŋ te a se mo. **16**Gunda ra
haray maani kulu, da taana kaŋ ga haame daabu, da dumayze hinka nda ngey
maano kulu mo, Musa n'i sambu k'i ton feema ra. **17**Amma yeejo, danga a kuuro
d'a hamo, d'a wuro, a n'i ton gata banda hala danji n'i te boosu, mate kaŋ cine
Rabbi ci Musa se.
18A kande sargay summaara kaŋ i ga ton feeji gaaro Haruna nda nga izey do.
I na ngey kambey dake feeji gaaro boŋo gaa. **19**Musa n'a jinda kaa, ka kuro
say-say feema windanta gaa. **20**A na feeji gaaro fay ka te dumbariyaŋ. Boŋo nda
dumbarey, da maano, a n'i daŋ danji ra kal i ma ton. **21**A na teeley nyun hari ra,
ngey da cey. Waato din gaa Musa na feeji gaaro kulu daŋ feema ra hala danji
n'a ŋwa. Sargay kaŋ i ga ton no kaŋ hawo ga kaan. A n'a salle Rabbi se danji ra,
mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.
22A kande feeji gaaru fa din mo, nga kaŋ ga alfagey daŋ i ma furo goyo ra.
Haruna nda nga izey na ngey kambey dake feeji gaaro boŋo gaa. **23**Musa n'a
jinda kaa ka nga kambayze sufu kuro ra. A na kuro tuusu Haruna kambe ŋwaari
hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce
nyaŋo gaa. **24**Musa kande Haruna izey mo. A na kuri kayna tuusu i kambe

ŋwaaro hanga deeney gaa, d'i kambe ŋwaaro kambe nyaŋey gaa, d'i kambe ŋwaaro ce nyaŋey gaa mo. Musa na kuro say-say mo feema windanta kulu gaa. 25A na maano sambu, danga: sunfa do maano, da gunda ra maano kulu, nda taana kaŋ ga haame daabu, nda dumayze hinka kulu nda ngey maano da kambe ŋwaari tanja mo. 26Koyne, cilla kaŋ to da buuru tafay kaŋ sinda dalbu kaŋ go noodin Rabbi jine, Musa na buuru kunkuni fo kaa a ra, da buuru fo kaŋ i tuusu nda ji, da maasa ize fo. A n'i jisi maano boŋ kaŋ go kambe ŋwaari tanja boŋ. 27A na hayey din kulu daŋ Haruna kambe ra, d'a izey kambey ra, zama i m'i feeni ka salle yaadin Rabbi jine. 28Waato din gaa no Musa na jinayey din ta i kambey ra, k'i ton feema ra, naŋ kaŋ danji goono ga sargay summaara kaŋ i ga ton ŋwa. Goy daŋyaŋ sargay no kaŋ ga te haw kaano, sargay kaŋ i te danji ra Rabbi se. 29Musa na ganda sambu mo, k'a feeni k'a salle yaadin Rabbi jine. Musa baa no kaŋ a ga du goy daŋyaŋ feeji gaaro gaa, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.

30Woodin banda Musa na tuusuyaŋ jiyo sambu, nda kuro kaŋ go feema gaa. A n'i say-say Haruna nda nga izey gaa, da Haruna bankaarayey d'a izey bankaarayey mo gaa. A na Haruna nda nga izey fay waani, nda Haruna bankaarayey d'a izey bankaarayey mo.

31Musa ne Haruna nda nga izey se: «Araŋ ma hamo hina kubayyaŋ hukumo meyo jarga. Noodin no araŋ g'a ŋwa, nga nda buuro kaŋ go goy daŋyaŋ cilla ra, mate kaŋ cine ay lordi ka ne Haruna nda nga izey m'a ŋwa. 32Haŋ kaŋ cindi hamo da buuro gaa, araŋ m'a daŋ danjo ra. 33Araŋ ma si fatta kubayyaŋ hukumo windi meyo gaa kala jirbi iyye, hal araŋ goy daŋyaŋ jirbi iyya ma kubay. Zama i g'araŋ kambey toonandi hala jirbi iyye. 34Mate kaŋ i te hunkuna, yaadin cine no Rabbi ci i ma te, ka sasabandiyaŋ te araŋ se. 35Jirbi iyye no araŋ ga goro kubayyaŋ hukumo me gaa cin da zaari ka Rabbi sanno gana, zama araŋ ma si bu se. Zama yaadin no i ci ay se.» 36Haruna binde da nga izey te hay kulu kaŋ Rabbi ci ngey se Musa do.

Haruna nda nga izey sintin ka sargayey salle

9 A ciya mo jirbi ahakkanta hane, kala Musa na Haruna ce, nga nda nga izey, da Israyla arkusey mo. 2A ne Haruna se: «Ni ma yeej'ize fo suuban kalo ra, kaŋ ga te zunubi se sargay. Ma sambu feeji gaaru fo mo sargay summaare kaŋ i ga ton se kaŋ ihinka kulu laru si i gaa, k'i salle Rabbi jine. 3Ni ma salaŋ Israyla izey se mo ka ne: ‹Araŋ ma hincin jindi fo suuban kaŋ ga te zunubi se sargay. Wa suuban mo handayze fo nda feej'ize fo, haraŋ wane yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. Ngey mo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. 4Wa yeeji fo da feeji gaaru fo suuban saabuyaŋ sargay se, kaŋ i ga salle Rabbi jine. Wa sambu mo ŋwaari sargay kaŋ i ga diibi nda ji. Zama, hunkuna Rabbi ga bangay araŋ se.› »

5I binde, hayey din kaŋ yaŋ Musa ci i se, i kand'ey kubayyaŋ hukumo jine. Jama kulu kaa ka maan ka kay Rabbi jine. 6Gaa no Musa ne: «Yaa no Rabbi ci ka ne araŋ ma te neeya, kaŋ a banda Rabbi darza ga bangay araŋ se.»

7Musa ne Haruna se: «Ni ma kaa ka maan sargay feema do ka ni zunubi se sarga salle, woodin banda ni sargay summaara kaŋ i ga ton. Ni ga sasabandiyaŋ te ni boŋ se da ni jama mo se. Ni ma borey nooyaŋo mo salle, ka sasabandiyaŋ

te i se, danga mate kaŋ Rabbi ci.»

8Yaadin no Haruna kaa ka maan sargay feema do ka zunubi se sarga handayzo kaŋ ga ti nga boŋ wano jinda kaa. **9**Haruna izey na kuro salle a se. A na nga kambayze fo sufu kuro ra k'a tuusu sargay feema hilley gaa. Kuro kaŋ cindi mo, a n'a mun fema tiksa gaa. **10**Amma maano da dumayzey, da taana kaŋ go ga haame daabu, kaŋ yaŋ i kaa zunubi se sarga gaa, a n'i ton sargay feema ra, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se. **11**Amma baso da kuuro, a n'i ton gata banda kal i te boosu.

12Woodin banda a na sargay summaara kaŋ i ga ton jinda kaa. Haruna izey kande kuro a do hal a m'a say-say sargay feema windanta kulu gaa. **13**I kande sargay summaara kaŋ i ga ton a do dumbari-dumbari, ngey da boŋo. A n'i ton sargay feema ra. **14**A na teeley da cey nyun da hari k'i ton sargay summaara kaŋ i ga ton boŋ, wo kaŋ go feema ra.

15Woodin banda a kande jama nooyaŋey. A na zunubi se sargay hincino sambu kaŋ ga ti jama wano, k'a jinda kaa. A n'a salle zunubi sabbay se, mate kaŋ a jin ka te ijina din se.

16Gaa no a kande sargay summaara kaŋ i ga ton ka salle nga fonda boŋ. **17**A na ŋwaari sarga salle ka tibi fo ton sargay feema ra, k'a tonton susubay sargay summaara kaŋ i ga ton gaa kaŋ go feema ra.

18A na yeejo jinda kaa, a na feeji gaaro jinda mo kaa. Saabuyaŋ sargayyaŋ no, kaŋ ga ti jama waney. Haruna izey kande kuro a do. Nga mo n'a say-say sargay feema windanta kulu gaa. **19**I kande yeejo maano da feeji gaaro wane mo, kaŋ ga ti sunfa do maano, da gunda ra maano, da dumayzey da taana kaŋ ga haame daabu. **20**I na maano jisi ganda boŋ. Haruna mo na maano ton sargay feema ra. **21**Amma ganda, nga nda kambe ŋwaari tanja Haruna n'i feeni k'i salle Rabbi jine, danga mate kaŋ Musa ci.

22Waato din gaa, Haruna na nga kambey salle jama do haray ka albarka gaara i se. Gaa no a zumbu ka fun sargay salleyaŋo do, zunubi se sarga da sargay summaara kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargay.

23Musa da Haruna furo kubayyaŋ hukumo ra. Waato kaŋ i ye ka fatta, i na albarka gaara jama se mo, kala Rabbi darza bangay jama kulu se. **24**Danji mo firsi ka fun Rabbi jine ka sargay summaara kaŋ i ga ton ŋwa, nga nda maano. Waato kaŋ jama kulu di woodin, i kuuwa. I ye ganda ka gande biri mo.

Nadab da Abihu ciito neeya

10 Amma Haruna izey Nadab nda Abihu, i afo kulu na nga dugu tonyaŋ cambo sambu ka danji daŋ a ra ka dugu dake a boŋ. I na danji waani salle Rabbi jine, wo kaŋ a mana ci ngey se. **2**Danji binde firsi ka fun Rabbi jine k'i ŋwa, kal i bu Rabbi jine. **3**Waato din gaa Musa ne Haruna se: «Yaa no Rabbi ci:

‹Borey kaŋ yaŋ ga maan ay do,
a ga tilas i m'ay gaakuri hananta guna.
Jama kulu jine mo i m'ay beera cabe.› »

Kala Haruna dangay. 4Musa na Uzziyel izey Misayel nda Elzafan ce,
(Haruna baaba kayne izeyaŋ no). A ne i se: «Araŋ ma kaa k'araŋ beerey sambu
k'i jare ka kond'ey Nangoray Hanna banda taray, hala gata banda.» 5I binde n'i
kaa k'i jare ngey jabbey ra kala gata banda, mate kaŋ cine Musa ci.
6Kala Musa salaŋ Haruna nda nga izey Eliyezar da Itamar se ka ne: «Araŋ
ma si araŋ boŋ hamney feeri, araŋ bankaarayey mo, araŋ ma si i tooru-tooru*,
zama araŋ ma si bu se, Rabbi ma si dungu jama kulu se mo. Amma araŋ
nya-izey, kaŋ yaŋ ga ti Israyla dumo kulu ga baray danjo kaŋ Rabbi diyandi din
sabbay se. 7Araŋ wo, araŋ ma si fatta ka fun kubayyaŋ hukumo meyo gaa, zama
araŋ ma si bu se, zama Rabbi tuusuyaŋ jiyo go araŋ gaa.» Yaadin no i te, mate
kaŋ Musa ci i se.

Haruna nda nga bandey baa sargayey ra

8Waato din gaa no Rabbi salaŋ Haruna se ka ne: 9«Araŋ ma si duvan* wala
baji kulu haŋ, nin wala ni izey, saaya kaŋ araŋ ga furo kubayyaŋ hukumo ra,
zama araŋ ma si bu se. Woodin no ga goro hin sanni kaŋ ga duumi araŋ banda
kulu se. 10Yaadin gaa no araŋ ga bay ka fayanka haŋ kaŋ go fayante nda boro
kulu wane game ra. Araŋ ma bay mo haŋ kaŋ ga harram nda haŋ kaŋ ga hanan
k'i fay waani. 11Koyne, zama araŋ ma Rabbi hin sanney kulu dondonandi
Israyla izey se, danga mate kaŋ cine a ci i se Musa me ra.»
12Woodin banda Musa salaŋ Haruna nda nga izey kaŋ yaŋ cindi se, kaŋ
ga ti Eliyezar da Itamar. A ne: «Wa ŋwaari sarga kaŋ cindi sambu kaŋ i na
sargay salle Rabbi se danji ra d'a. Araŋ ma s'a ŋwa da dalbu, sargay feema
jarga, zama hari hanno no gumo. 13Araŋ m'a ŋwa nangu hananta ra, zama
woodin araŋ d'araŋ izey baa no. Araŋ ga du woodin sargayey ra kaŋ i ga
salle Rabbi se danji ra, zama yaadin no a ci ay se. 14Ganda kaŋ i ga feeni
mo, da tanja kaŋ i ga sambu beene ka salle, ngey mo araŋ m'i ŋwa nangu
kaŋ ga hanan ra, nin da ni ize arey da ni ize wayey. Rabbi n'i no nin da ni
izey se. Nin da ni izey baa no Israyla izey saabuyaŋ sargayey ra. 15Waati
kaŋ i ga kande maano kaŋ i ga ton ka salle, i ma kande tanja mo kaŋ i ga
sambu beene, nga nda ganda kaŋ i ga feeni, zama i m'a feeni k'a salle Rabbi
jine. I ga ciya nin da ni izey waney. Hin sanni kaŋ ga duumi no, danga mate
kaŋ Rabbi ci.»
16Musa na zunubi se sargay hincin jindo ceeci nda himma, amma a kaa ka
gar i n'a ton ka te boosu. A te bine mo Haruna izey kaŋ cindi se, kaŋ yaŋ ga ti
Eliyezar da Itamar. A ne i se: 17«Ifo se no araŋ mana zunubi se sargay hamo
ŋwa Nangoray Hananta ra, zama hari hanno no gumo. Woodin banda, Irikoy n'a
no araŋ se, araŋ ma jama taalo jare ka sasabandiyaŋ te i se Rabbi jine. 18A go
mo, araŋ mana kond'a kuro Nangu Hananta ra haray. Doŋ araŋ ma si jaŋ k'a
ŋwa Nangoray Hananta ra, mate kaŋ ay ci araŋ se.»
19Amma Haruna salaŋ Musa se ka ne: «Hunkuna i na ngey zunubi se sarga
d'i sargay summaara kaŋ i ga ton salle Rabbi jine, amma guna haŋ kaŋ te ay se.
D'ay na zunubi se sarga ŋwa hunkuna, a ga kaan Rabbi se, wala?» 20Kaŋ Musa
maa woodin, a kaan a se.

Ham kaŋ ga halal, da wo kaŋ ga harram

11 Rabbi salaŋ Musa da Haruna se ka ne:
2«Araŋ ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Fundikooney kaŋ yaŋ araŋ ga
hin ka ŋwa ndunnya almaney kulu ra neeya: **3**Hay kulu almaney ra kaŋ ce
camsa ga fay, a fay hala bindo ra, kaŋ ga gooye mo, nga no araŋ ga hin ka ŋwa.
4Amma afooyaŋ neeya kaŋ araŋ si hin ka ŋwa, baa i ga gooye, wala i ce
camsey fay bindo ra, danga: yo, zama baa kaŋ a ga gooye, kulu nda yaadin a ce
camsa mana fay bindo ra. A ŋwaayaŋ ga harram araŋ se. **5**Tondi boŋ hansi mo,
zama a ga gooye, amma a ce camsa mana fay. A ga harram araŋ se. **6**Woodin
banda, tobay ga harram araŋ se, zama a ga gooye, amma a ce camsa mana fay.
7Birnya mo gonda ce camse kaŋ fay bindo ra, amma a si gooye. A ga harram
araŋ se. **8**Araŋ ma s'i hamey ŋwa, araŋ ma si lamba i jifey gaa mo. I ga harram
araŋ se.
9Fundikooney kaŋ go hari ra kaŋ araŋ ga hin ka ŋwa mo neeya: hari ra
fundikooni kulu kaŋ gonda fatayaŋ, kaŋ gonda kobtoyaŋ mo, d'a go bangu ra
wala teeku ra, wala gooru ra. **10**Amma hari ham kulu kaŋ sinda fata nda kobto
mo, kaŋ go teeku ra, wala gooru ra, wala bangu ra, hay kulu kaŋ ga nyooti hari
ra, danga fundikooni kulu kaŋ go hari ra kaŋ sinda fata nda kobto, ngey wo
fanta hariyaŋ no araŋ se. **11**I ga ciya araŋ se fanta hari. Wa si i hamey ŋwa. I
jifey mo ma ciya araŋ se fanta hariyaŋ. **12**Hay kulu kaŋ gonda fundi hari ra, da
manti a gonda fatayaŋ da kobtoyaŋ no, kulu fanta hariyaŋ no araŋ se.
13Woone yaŋ mo araŋ m'i fanta curey ra kaŋ yaŋ si ŋwa, zama fanta hariyaŋ
no, danga zeeban da kaaw da gaadogo bi, **14**da gabu, da gabu-ce-daŋ-guusu, d'i
dumi kulu. **15**Woodin banda gaaru bi da nga dumo kulu, **16**da taatagay da
jaamaaje, da tuutu, da gabu dumi kulu. **17**Kuku kayna mo, da kaaray wande, da
kuku bi, **18**da koysa kwaaray, da bangu farka, da jeer'ize gabu. **19**Waaliya mo,
da koysa nda nga dumey, da jillay da cicibo.
20Fatakoy kulu kaŋ gonda ce taaci mo ga ciya araŋ se fanta hariyaŋ. **21**Kulu
nda yaadin araŋ ga hin ka ŋwa fatakoyey ra wo kaŋ yaŋ gonda ce kaŋ gaa i ga
dira, danga wo kaŋ yaŋ gonda kambu, i ga sar nd'a mo laabo boŋ. **22**Wo kaŋ yaŋ
araŋ ga hin ka ŋwa ga ti: do bi da nga dumey, da do ciray da nga dumey, da
gurum-gurum da nga dumey, da maaram fanda da nga dumey. **23**Amma
takahari fatakoy cindey kaŋ yaŋ gonda ce taaci kulu ga ciya fanta hariyaŋ araŋ
se.
24I g'araŋ ciya harram. Danga boro kaŋ lamba i jifey gaa ga harram kala
wiciri kambu. **25**Boro kaŋ g'i jifa jare mo ma nga bankaaray nyuna. A ga harram
kala wiciri kambu.
26Alman kulu kaŋ ce camsa mana fay bindo ra, wo kaŋ si gooye mo ga
harram araŋ se. Boro kulu kaŋ lamba i gaa ga harram. **27**Woodin banda, hay
kulu kaŋ ga dira nga ce taamo gaa, ce-taaci-koyey kulu ra ga harram araŋ se.
Boro kaŋ lamba i jifey gaa ga harram kala wiciri kambu. **28**Boro kaŋ n'i jifey
jare mo ma nga bankaarayey nyuna. A ga ciya harram kala wiciri kambu. I ga
harram araŋ se.

29Woone yaŋ mo ga ti harram hari ganda birantey ra, kaŋ yaŋ ga ganda biri ka candi laabu boŋ, danga: Bugadari, da caŋ, da komni nda nga dumey, **30**da cita, da baw, da danfane, da mollo, da daame. **31**Woodin yaŋ no ga harram araŋ se ganda birantey ra. D'i bu mo, boro kulu kaŋ lamba i gaa ga harram kala wiciri kambu. **32**Hay kulu mo kaŋ boŋ i buukwa kaŋ ga harram, da jinay me hayante no kaŋ i te nda bundu, wala bankaaray no, wala kuuru, wala foolo me hayante jinay kulu kaŋ no, kaŋ boro ga goy fo te d'a. Kala boro m'a bakandi hari ra. A ga harram kala wiciri kambu. Woodin banda a ga ye ka hanan. **33**Amma botogo jinay kulu kaŋ ra i afo kaŋ, haŋ kaŋ no kulu ga harram. Kal i m'i bagu. **34**"waari kulu kaŋ gaa a haro say ga harram. Haŋyaŋ hari kaŋ go foobu dumi kulu ra ga harram. **35**Hay kulu mo kaŋ boŋ i buukwa kaŋ ga harram, da feema no wala hinayaŋ kusu no. I m'a bagu ka te car-cambu. I ga harram, i ma ciya harram hari araŋ se. **36**Kulu nda yaadin, hari-mo wala bangu, wala guusu kulu kaŋ ra hari ga margu, ngey wo ga ciya hanante yaŋ. Amma boro kaŋ lamba harram hari buukwa gaa ga harram. **37**D'i buukwa kaŋ dum'ize masangu ra kaŋ boro ga duma, woodin ga hanan. **38**Amma d'i buukwa kaŋ masangu ra kaŋ go hari ra ga hiiji, nga wo ga harram araŋ se.

39Alman kulu kaŋ hamo ga ŋwa, d'a bu, boro kaŋ lamb'a jifa gaa ga harram kala wiciri kambu. **40**Boro mo kaŋ n'a hamo ŋwa ma nga bankaarayey nyuna. A ga harram kala wiciri kambu. Koyne, boro kaŋ g'a jifa jare, kal a ma nga bankaarayey nyuna. A ga harram kala wiciri kambu.

41Ganda birante kulu kaŋ ga ganda biri ka dira laabo boŋ ya fanta hari no; a si ŋwa. **42**Hay kulu kaŋ ga gaalum, wala kaŋ ga dira ce taaci boŋ care banda, da hay kulu mo kaŋ gonda ce boobo, danga ganda birante kulu kaŋ ga dira ka ganda biri laabo boŋ, araŋ ma s'i ŋwa. Fanta hariyaŋ no. **43**Wa si araŋ boŋ ciya fanta hari yaŋ ganda birante kulu kaŋ ga dira ganda gaa do. Araŋ ma si harram i do kaŋ ga naŋ araŋ ma ziibi. **44**Zama ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. Woodin sabbay se araŋ m'araŋ boŋ fay waani ka goro ihannoyaŋ, zama ay ya Hananyankoy no. A binde, araŋ ma si ziibi nda ganda birante dumi kulu kaŋ ga nyooti laabo boŋ. **45**Zama ay ya Rabbi no kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra, hal ay ma ciya araŋ se Irikoy. Woodin sabbay se no araŋ ma goro ihannoyaŋ zama ay ya Hananyankoy no.

46Woodin no ga ti asariya* alman, da curo, da fundikooni kulu kaŋ ga nyooti hari ra boŋ, da takahari kulu mo kaŋ ga ganda biri laabo boŋ ka candi. **47**Sanney wo no ga fayanka harram da halal game ra, danga fundikooni kaŋ ga ŋwa da fundikooni kaŋ si ŋwa game ra.»

12 Rabbi salaŋ Musa se ka ne:

2«Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da wayboro te gunde ka ize aru hay, a ga harram kala jirbi iyye. Danga a ziibi idda jirbey cine, yaadin cine no a go harram. **3**Jirbi ahakkanta hane mo, i ma izo dumbu ka jofolo kuuro kaa a gaa. **4**Waybora ma soobay ka goro nga kuri dooruyaŋ hanandiyaŋo ra, kala jirbi waranza cindi hinza koyne. A ma si lamba hay kulu gaa kaŋ i fay waani Irikoy se. A ma si furo sududuyaŋ windo ra kal a hanandiyaŋo jirbey ma to. **5**Amma

d'a na ize wayboro hay, kulu a ga ziibi jirbi iyye hinka, danga a idda fayyaŋ jirbey cine. Waato din gaa, a ma soobay ka nga kuri dooruyaŋo hanandiyaŋ goray te kala jirbi waydu cindi iddu ma to.

6D'a hanandiyaŋ jirbey to mo, da ize aru se no wala ize wayboro se no, a ma kande haraŋ feej'ize fo kaŋ ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. A ma kande tantabal ize fo mo wala koloŋay fo kaŋ ga te zunubi se sargay. A ma kand'ey alfaga do, kubayyaŋ hukumo meyo jarga. **7**Nga mo g'i salle Rabbi jine ka sasabandiyaŋ te waybora se. Yaadin no i g'a hanandi nd'a nga kuri dooruyaŋo gaa. Woodin no ga ti wayboro kaŋ hay se sanney fondo, da ize aru no wala ize wayboro no.

8Da waybora mana hin feej'ize, a ma kande koloŋay hinka wala tantabal ize hinka. Afo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton. Afa mo ga te zunubi se sargay. Alfaga ma sasabandiyaŋ te waybora se hal a ma hanan.»

Jiraykooni nda kaajirikoy asariya

13 Rabbi salaŋ Musa da Haruna se koyne ka ne:

2«Da boro fo te fuusi-fuusi nga gaaham kuuro gaa, wala a te bi, wala a te gugusi mo kaŋ ga haaga, hal a te jiray doori nga gaaham kuuro gaa, waato din gaa i ma kande bora Haruna do, wala a ize fo do kaŋ ga ti alfaga. **3**Alfaga mo ga dooro kaŋ go gaaham kuuro gaa guna. Da hamney kaŋ go nango ra bare ka kwaaray, da biyo mo hima danga a guusu ka bisa bora gaaham kuuru cindo, kulu jiraytaray doori no. Kala alfaga ma bora guna ka ci a se kaŋ a ga ziibi. **4**Amma gugusi kaŋ ga haaga, d'a kwaaray bora gaaham kuuro gaa, amma a mana hima danga a guusu nda kuuru cindo, d'a hamney mana bare ka kwaaray mo, waato din gaa alfaga ma doorikomo daabu kala jirbi iyye. **5**Jirbi iyyanta hane mo alfaga ma ye ka bora guna. D'a di kaŋ dooro mana tonton, a mana daaru kuuro gaa mo, kala alfaga m'a daabu jirbi iyye fo koyne. **6**Alfaga ma ye k'a guna jirbi iyyanta din hane. D'a di dooro mana haaga gumo, a mana daaru kuuro gaa, waato din gaa alfaga ma ci bora se kaŋ a ga hanan; bi hinne day no. Bora ma nga bankaarayey nyuna ka hanan. **7**Amma da alfaga di bora, hala mo a ne a ga hanan, woodin banda mo biyo soobay ka ŋwa kuuro gaa, kala bora din ma ye ka nga boŋ cabe alfaga se. **8**Alfaga mo ma guna ka di. Da biyo daaru kuuro gaa, waato din gaa alfaga ma ci bora se kaŋ a ga harram, kaŋ jiraytaray no.

9Da jiraytaray doori go boro fo gaa, i ma kand'a alfaga do. **10**Alfaga ma guna ka di. D'a te gugusi kwaaray fo kuuro gaa kaŋ n'a hamney ciya ikwaaray, d'a te basi ciray mo guda gaa, **11**woodin jiraytaray zeeno no bora gaaham kuuro gaa. Alfaga ma ci a se kaŋ a ga ziibi. A ma s'a daabu ka di, zama a ziibi.

12Amma da jiray dooro say-say kuuro gaa hal a daaru gaaham kuuro kulu gaa za boŋo ka koy cey gaa, alfaga diyaŋo gaa, **13**waato din gaa alfaga ma guna ka di. Da dooro go a gaahamo kulu gaa, a ma ci bora se kaŋ a ga hanan zama a kulu ye ka kwaaray. A ga hanan. **14**Amma waati kulu kaŋ basi ciray ga bangay bora gaa, a ga ziibi koyne. **15**Alfaga mo ma basi cira guna ka ci a se kaŋ a ga ziibi. Baso no ga ziibi, jiraytaray no. **16**Wala mo da basi cira bare koyne, a ye ka kwaaray, waato din gaa bora ma kaa alfaga do. **17**Nga mo ma guna ka di. Da

dooro ye ka kwaaray, waato din gaa no alfaga ma ci doorikomo se kaŋ a ga hanan, zama a hanan no.

18Da boro fo te jaŋ nga gaaham kuuro gaa, hala a yay mo, **19**amma jaŋo dolla ra ye ka fuusuyaŋ kwaaray fo te, wala tombi kaŋ ga haaga, a ga ciray-ciray mo, a m'a cabe alfaga se. **20**Alfaga mo ma guna ka di. D'a hima danga a ga guusu nda kuuro, a hamney mo bare ka kwaaray, waato din gaa alfaga ma ci bora se kaŋ a ga ziibi. Jiraytaray doori no kaŋ furo jaŋo ra. **21**Amma da alfaga guna, a mana di a ra hamni kwaaray kulu, a si kuuro se ganda, amma a go ga bi-bi, waato din gaa alfaga ma bora daabu hala jirbi iyye. **22**Da biyo daaru kuuro gaa, woodin banda alfaga ma ci bora se kaŋ a ga ziibi; doori laalo no. **23**Amma da nango kaŋ ga haaga goro yaadin, a mana tonton mo, gaa no a ma bay kaŋ jaŋ dollo day no. Alfaga ma ci bora se a ga hanan.

24Wala nda boro fo gonda danji tonyaŋ bi gaahamo gaa, noodin baso ciray mo, a ra tombi te kaŋ ga haaga, kaŋ ga ciray-ciray mo, wala a ga kwaaray, **25**kala alfaga ma guna ka di. Da tombo kaŋ haaga gonda hamni fooyaŋ kaŋ yaŋ ga kwaaray, d'a hima danga a guusu nda kuuro mo, jiraytaray dumi fo no kaŋ zay danji tonyaŋ biyo ra. Alfaga ma ci bora se kaŋ a ziibi, zama jiraytaray doori no. **26**Amma da alfaga guna ka di, hamni kwaaray si no tombo kaŋ ga haaga ra, a mana guusu nda kuuro mo, kala alfaga ma bora daabu kala jirbi iyye. **27**Jirbi iyyanta hane mo, alfaga ma dooro guna. Da dooro daaru kuuro gaa, kala alfaga ma ci bora se kaŋ a ziibi; jiraytaray no. **28**Da tombo kaŋ haaga goro day yaadin nga nangu zeena ra, a mana tonton kuuro gaa amma a ga bi-bi; tonyaŋ bi hinne day no. Alfaga ma ci bora se kaŋ a ga hanan, zama nango kaŋ ton dolla no.

29Koyne, da alboro fo wala wayboro fo gonda bi boŋo gaa wala kaaba gaa, **30**kala alfaga ma dooro guna ka di. D'a ga hima danga a guusu nda kuuro, d'a gonda hamni mariyo fooyaŋ kaŋ yaŋ ga say-say, kala alfaga ma ci bora se kaŋ a ziibi. Kaajiri fo dumi no, jiraytaray kaŋ te boŋ gaa wala kaabe gaa. **31**Amma da alfaga na kaajiro guna, a di nango mana hima danga a guusu nda kuuru cindo, a sinda hamniyaŋ kaŋ ga bi a ra mo, waato din gaa alfaga ma doorikomo daabu kala jirbi iyye. **32**Jirbi iyyanta hane mo, alfaga ma ye ka dooro guna ka di. Da kaajiro mana tonton, hamni say kulu si a ra mo, kaajiro mo mana hima danga a guusu nda kuuro, **33**waato din gaa i ma bora cabu, amma manti naŋ kaŋ kaajiro go. Alfaga ma kaajirikoyo daabu kala jirbi iyye fo koyne. **34**Jirbi iyyanta hane, alfaga ma kaajiro guna ka di. Da kaajiro mana daaru kuuro gaa, a mana hima danga a ga guusu nda kuuro mo, kala alfaga ma ci bora se kaŋ a ga hanan. A ma nga bankaarayey nyuna ka hanan. **35**Amma a hananyaŋo banda, da kaajiro ye ka daaru, **36**alfaga ma guna ka di. Da kaajiro daaru kuuro gaa, alfaga ma si hamni say ceeci bo. Bora din ziibi. **37**Amma d'a guna, a ne kaajiro mana tonton, hamni biyaŋ jin ka zay a ra mo, kaajiro yay. Bora ga hanan. Alfaga ma ci a se kaŋ a ga hanan.

38Da alboro fo wala wayboro fo gonda tombiyaŋ kaŋ yaŋ ga haaga a gaaham kuuro gaa, danga tombi kwaaray kaŋ yaŋ ga haaga, **39**kala alfaga ma guna ka di. Da tombey kaŋ yaŋ ga haaga, kaŋ yaŋ go a gaaham kuuro gaa ga kwaaray-kwaaray day no, dollo fo no kaŋ te kuuro gaa. Bora ga hanan.

40Da boro fo boŋ hamni dagu ka kaŋ, bora te buulal, amma a ga hanan. **41**D'a
boŋ hamno dagu sukuto gaa haray, a te buulal hinne day no jine haray, amma a
ga hanan. **42**Amma bora do kaŋ te buulal hala sukuto gaa haray wala konda gaa
haray no, da dooro ciray-ciray, yaadin gaa jiraytaray no kaŋ zay konda gaa wala
sukuto gaa, nango kaŋ te buulal. **43**Waato din gaa alfaga ma bora guna ka di. Da
dooro fuusuyaŋo ciray-ciray konda gaa wala sukuto gaa, nango kaŋ te buulal,
dooro mo ga hima jiraytaray kaŋ ga te boro gaaham kuuro gaa, **44**kulu bora koy
te jiraykooni. A ga ziibi. Alfaga ma si jaŋ ka ci a se kaŋ a ziibi. Dooro go a
boŋo gaa.

45Jiraykoono kaŋ dooro go a gaa, a ma dira ka windi nda bankaarayyaŋ kaŋ
kottu. A ma si nga boŋo daabu, a ma nga meyo daabu ka kuuwa ka ne: ‹Ziibi!
Ay ga ziibi!› **46**Jirbey kulu kaŋ dooro go a gaa mo, a ga goro iziibo, zama nga
wo iziibo no. A ma goro waani, nga hinne. Gata banda ga ti a nangoray.

47Bankaaray kulu mo kaŋ ra jiray dooro go no, da feeji hamni silli wane no
wala lin* wane; **48**da dooro go jarsa ra wala soofo ra; da feeji hamni no wala lin
no, da kuuru fo gaa no a go, wala hay fo kaŋ i te da kuuru; **49**da bilsa ga
boogu-boogu no wala a ga ciray-ciray bankaara ra wala kuuro gaa; da jarsa ra
no wala soofo ra, wala hay kulu kaŋ i te da kuuru – i kulu jiray doori no. I m'a
cabe alfaga se. **50**Alfaga mo ga bilsa guna k'a jisi kala jirbi iyye, **51**ka bilsa guna
jirbi iyyanta hane. Da bilsa daaru bankaara gaa, da jarsa ra no wala soofo ra,
wala kuuru gaa goy kulu kaŋ no i ga goy d'a, ma bay kaŋ jiraytaray no kaŋ ga
ŋwa. A ga ziibi. **52**Alfaga ma bankaara ton, da dooro go jarsa ra wala soofo ra;
da feeji hamni taafe no wala lin wane, wala hay kulu kaŋ i te da kuuru. Haŋ kaŋ
no kulu, jiraytaray no kaŋ ga ŋwa. I m'a ton da danji.

53Amma da alfaga guna, a mana di dooro daaru bankaara gaa, da jarsa ra
wala soofo ra, wala hay kulu kaŋ i te da kuuru, **54**waato din gaa no alfaga ma ci
i se i ma haya din nyuna, wo kaŋ gonda bilsa. A ma ye k'a jisi jirbi iyye fo.
55Woodin banda alfaga ma jinayo kaŋ i nyuna guna. D'a di bilsa din dumo
mana bare, baa da dooro mana daaru, kulu nda yaadin a ga ziibi. Ni m'a ton nda
danji zama a go g'a ŋwa, a ra wala a banda haray.

56Amma da waato kaŋ alfaga guna, a di bilsa ye ka daaru nyunayaŋo banda,
kal a m'a dagu k'a kaa bankaara gaa wala kuuro gaa, d'a go jarsa ra wala soofo
ra. **57**D'a ye ka bangay bankaara ra, da jarsa ra wala soofo ra, wala hay kulu kaŋ
i te da kuuru, a go ga zay no. Ni m'a ton da danji, hay kulu kaŋ no kaŋ a ra
dooro go. **58**Amma bankaara da jarsa no wala soofo no wala hay fo kaŋ i te nda
kuuru, kaŋ ni nyuna mo, ni ma ye k'a nyuna koyne waato kaŋ dooro fun a gaa, a
ga hanan mo.

59Woodin no ga ti asariya* jiraytaray doori se, d'a go bankaaray gaa, da feeji
hamni wane wala lin wane, da jarsa ra no wala soofo ra no, wala hay fo kaŋ i te
da kuuru, zama i ma ci hal a ga hanan wala a ga ziibi.»

Jiraykooni hanandiyaŋ fonda

14 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

2«Woone ga ciya asariya jiraykooni se hano kaŋ hane i g'a hanandi:

i ma kand'a alfaga do. **3**Alfaga ma fatta ka koy a do gata banda. A ma guna ka di hala jira jiraytara yay. **4**Waato din gaa alfaga ma ne i ma kande curoyaŋ bora se kaŋ i g'a hanandi nd'a, curo hinka kaŋ yaŋ gonda fundi, kaŋ yaŋ ga halal mo. I ma kond'ey da sedre* bundu, da zu ciray da hissop* nya fo. **5**Alfaga ma ne i ma curo fo jinde kaa kusu fo boŋ, *kuro ma tolli* hari zuru hari ra. **6**Curo fa din mo, a m'a sambu. A ma sedre bundo sambu mo, da zu cira din, da hissopo. A m'i sufu, ngey da curo fundikoono, cura kaŋ i wi hari zuru haro boŋ din kuro ra. **7**A m'a say-say bora gaa hala sorro iyye, bora din kaŋ i goono ga hanandi a jiraytara gaa, ka ne a se a ga hanan. Curo fundikoono mo, a m'a taŋ batama ra.

8Bora kaŋ i goono ga hanandi ga nga bankaarayey nyuna, a ma nga gaa hamni kulu cabu, a ma nyumay. Waato din gaa a ga hanan. Woodin banda no a ga hin ka furo gata ra, amma a ma si goro nga kuuru-fuwo ra kala jirbi iyye. **9**A ga ciya mo, jirbi iyyanta hane, a ma nga boŋ hamno kulu cabu, da nga kaabe hamney, da nga mo-jabo hamney – danga, tilas a ma nga hamney kulu cabu. A ma nga bankaarayey nyuna, a ma nyumay ka hanan.

10Jirbi iyyanta hane mo, a ma kande feeji gaaru ize hinka kaŋ laru kulu si i gaa. A ma kande haraŋ feeji way fo mo, kaŋ laru si a gaa. A ma kande hamni baano muudu iddu mo diibante nda ji kaŋ ga te ŋwaari sargay, da ji butal fo da jare. **11**Alfaga kaŋ ga hanandiyaŋo te ma bora kaŋ i goono ga hanandi kayandi Rabbi jine, nga nda jinayey din, noodin kubayyaŋ hukumo jine.

12Alfaga ma feeji gaaru ize fo sambu ka salle taali se sargay, nga nda ji butal fo nda jara, a m'i feeni k'i salle Rabbi jine. **13**A ma feeji gaaru izo jinda kaa, nango kaŋ i ga zunubi se sarga wi, nda sargay summaara kaŋ i ga ton, nangu hananta ra. Zama mate kaŋ zunubi se sargay go, yaadin no taali se sargay mo ga bara. A ga hanan gumo. **14**Alfaga ma kuri kayna kaa, k'a tuusu bora kaŋ i ga hanandi gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo gaa. **15**Koyne alfaga ma ji butal fo da jare sambu ka kayna dooru nga kambe wow bindo ra. **16**A ma nga kambe ŋwaari kambayze fo sufu jiyo ra kaŋ go a kamba wow ra. A ma jiyo say-say Rabbi jine hala sorro iyye nda nga kambayzo. **17**Jiyo kaŋ cindi a kamba ra mo, alfaga ma kaa a gaa ka tuusu bora gaa kaŋ i goono ga hanandi gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo gaa. A m'a daŋ taali se sarga kuro gaa. **18**Jiyo kulu kaŋ cindi alfaga kamba ra mo, a m'a daŋ bora kaŋ i goono ga hanandi din boŋo gaa. Yaadin no alfaga ma sasabandiyaŋ te d'a bora se Rabbi jine.

19Koyne, alfaga ma zunubi se sarga salle ka sasabandiyaŋ te bora se kaŋ i goono ga hanandi nga ziibo gaa. Woodin banda a ma sargay summaara wi k'a ton. **20**Alfaga ma sargay summaara kaŋ i ga ton salle sargay feema ra, nga nda ŋwaari sarga. A ma sasabandiyaŋ te bora se, hal a ma hanan.

21Amma da bora ya talka no, kaŋ si hin woodin kulu, kal a ma kande feeji gaaru ize folloŋ ka sarga. Taali se sargay no kaŋ i ga feeni hal i ma sasabandiyaŋ te a se. A ma kande hamni baano zaka fo nda jare mo, diibante nda ji, kaŋ ga te ŋwaari sargay, da ji butal fo da jare. **22**Koyne, a ma kande

koloŋay hinka wala tantabal ize hinka, wo kaŋ bora ga du. Afo ga te zunubi se sargay. Afa mo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton.

23Jirbi ahakkanta hane no bora ga kande hayey din alfaga do, hal a ma du ka hanan. I ma koy kubayyaŋ hukumo meyo do Rabbi jine. **24**Alfaga mo ma taali se sargay feej'izo sambu, nga nda ji muudo, k'i feeni ka salle Rabbi jine. **25**A ma feej'izo jinde kaa mo, wo kaŋ ga te taali se sargay. Alfaga ma kaa taali se sarga kuro gaa ka tuusu bora kaŋ i goono ga hanandi din gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo mo gaa. **26**Koyne, alfaga ma ji kayna dooru nga kambe wow bindi ra. **27**A ma kayna kaa jiyo gaa kaŋ go a kambe wow ra ka say-say Rabbi jine hala sorro iyye nda nga kambe ŋwaari kambayze fo. **28**Jiyo kaŋ cindi a kamba ra mo, alfaga ma kayna sambu ka tuusu bora kaŋ i goono ga hanandi gaa, a kambe ŋwaari hanga deena gaa, d'a kambe ŋwaari kambe nyaŋo gaa, d'a kambe ŋwaari ce nyaŋo gaa mo, nango kaŋ taali se sargay kuro go. **29**Ji kulu kaŋ cindi alfaga kamba ra mo, a m'a tuusu bora kaŋ i goono ga hanandi boŋo gaa, zama i ma sasabandiyaŋ te bora se Rabbi jine. **30**Woodin banda, alfaga ma curey kaŋ bora du ka kande din salle, da koloŋayyaŋ no wala tantabal izeyaŋ no. **31**Danga, haŋ kaŋ a du ka kande kulu, i ma afo salle ka te zunubi se sargay, afa mo ga te sargay summaare kaŋ i ga ton, nga da ŋwaari sargay. Yaadin no alfaga ga sasabandiyaŋ te d'a Rabbi jine bora kaŋ i goono ga hanandi se. **32**Woodin ga ti asariya* boro kaŋ te jiraytaray doori se, d'a si du ka kande nga hanandiyaŋo se hay kulu kaŋ i ci.»

33Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne:

34«Waati kaŋ araŋ ga furo Kanaana laabo ra, kaŋ ay g'araŋ no, a ma ciya araŋ wane, d'ay na jiraytaray doori daŋ fu ra kaŋ go araŋ wane laabo ra, **35**kala fu koyo ma koy ka ci alfaga se. A ma ne: ‹Ay diyaŋ gaa dooro din go ay fuwo ra.› **36**Alfaga mo ma ci a se kaŋ i ma jinayey kulu kaa fuwo ra za nga mana furo ka dooro guna, hala fuwo ra jinay kulu ma si ciya harram. Woodin banda, alfaga ga furo ka fuwo guna. **37**A ma dooro guna ka di. D'a gar fuwo garo gaa guusu fooyaŋ kaŋ ga cangare-cangare, i ga boogu-boogu mo, wala i ga ciray-ciray, i ga guusu nda garo nangu cindo; **38**kala alfaga ma koy fu meyo do k'a daabu kala jirbi iyye. **39**Jirbi iyyanta hane mo, alfaga ga ye ka kaa koyne. A ma guna ka di. Da dooro daaru fuwo garo gaa, **40**kala alfaga ma ci i se i ma tondey kaa nango din kaŋ dooro go, k'i furu fisi ra kwaara banda. **41**A m'i daŋ mo i ma fuwo koosu a ra haray, a windanta kulu. Botoga mo kaŋ i ga koosu ka kaa, i m'a mun fisi ra kwaara banda. **42**I ma kande tondi fooyaŋ ka daŋ tondey kaŋ i kaa din nango ra. A ma kande botogo taji ka fuwo yonu.

43Amma d'i na tondey kaa, i na fuwo koosu, i ye k'a yonu mo, woodin banda dooro ye ka bangay koyne, **44**waato din gaa alfaga ma furo, a ma guna ka di. Da dooro daaru fuwo ra, kulu jiraytaray kaŋ goono ga ŋwa no. A ga ziibi. **45**A ma fuwo kulu bagu, danga a tondey d'a bundey d'a botoga kulu. A ma kond'ey kwaara banda, nangu fo kaŋ ga ziibi.

46Koyne, boro kulu kaŋ furo fuwo ra a daabuyaŋo waate kulu ra, bora koy ga ziibi kala wiciri kambu. **47**Boro kaŋ kani fuwo ra ma nga bankaarayey nyuna. Boro kaŋ na ŋwaari ŋwa fuwo ra, nga mo ma nga bankaarayey nyuna.

48Da alfaga furo, d'a guna, a mana di kaŋ dooro daaru fuwo ra a yonuyaŋo
banda, waato din gaa alfaga ma ci kaŋ fuwo ga hanan, zama a biyo yay. 49A ma
curo hinka sambu fuwo hanandiyaŋ se, ngey da sedre* bundu nda zu ciray nda
hissop tuuri. 50A ma curo fo wi foobu fo ra kaŋ gonda hari zuru hari. 51A ma
sedre bundu sambu mo, nga nda zu cira da hissop tuuro da cura kaŋ gonda
fundi. A m'i sufu cura kaŋ i wi din kuro da hari zuru haro din ra k'a say-say
fuwo gaa hala sorro iyye. 52Yaadin n'a ga fuwo hanandi nda cura kuro da hari
zuru haro, da cura kaŋ gonda fundi, da bundo, da zu cira, da hissop tuuro mo.
53Amma a ma curo fundikoono taŋ kwaara banda batama ra. Yaadin no a ga
sasabandiyaŋ te fuwo se d'a. A ga hanan mo.

54Woodin ga ti jiraytaray doori kulu asariya nda kaajiri se mo, 55da kaajiri no
wala jiraytaray no kaŋ go bankaaray gaa, wala fu gaa wane, 56wala fuusi yaŋ.
Da bi wane no wala nangu kaŋ ga haaga no, 57zama i ma bay hal i ga ziibi wala
i ga hanan. Jiraytaray asariya nooya.»

Alboro wala wayboro ziibi asariya

15 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne:

2«Araŋ ma salaŋ Israyla izey se ka ne i se: Da alboro fo gonda cantu
kaŋ ga mandi a gaahamo gaa, canto se bora ga ziibi. 3Mate kaŋ cantu ziibo
sanni go d'a neeya: da haro fatta taray, wala nd'a gum ka hari jisi, kulu a ziibi
no.

4Daari kulu kaŋ boŋ boro kaŋ gonda cantu kani ga ziibi. Hay kulu kaŋ boŋ a
goro, nga mo ga ziibi. 5Boro kulu kaŋ lamba bora din daaro gaa ma nga
bankaarayey nyuna, a ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. 6Da
boro fo goro hay fo boŋ nangu kaŋ cantukoyo jin ka goro, bora din mo ma nga
bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri
kambu.

7Boro kaŋ lamba cantukoy gaahamo gaa, bora din mo ma nga bankaarayey
nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu.

8Koyne, da cantukoyo tufa boro kaŋ ga hanan gaa, nga mo ma nga
bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri
kambu.

9Gaari kulu mo kaŋ boŋ cantukoyo goro ga ziibi. 10Boro kulu kaŋ lamba hay
fo gaa kaŋ go bora din cire, nga mo ga ziibi kala wiciri kambu. Boro kaŋ na
jinay din jare ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari.
A ga ziibi kala wiciri kambu.

11Boro kulu kaŋ cantukoyo lamb'a gaa, d'a mana jin ka nga kambey lele nda
hari, bora din ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari.
A ga ziibi kala wiciri kambu.

12Botogo jinay kulu kaŋ gaa cantukoyo lamba, kal i m'i bagu, bundu jinay
mo i m'i nyun nda hari.

13Da cantukoyo hanan nga canto gaa, a ma jirbi iyye lasaabu nga boŋ se. A
ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay hari zuru hari ra ka
hanan. 14Jirbi ahakkanta hane a ma koloŋay hinka wala tantabal ize hinka

sambu nga boŋ se. A ma kaa Rabbi jine kubayyaŋ hukumo meyo jarga k'i no alfaga se. **15**Nga mo g'i salle: afo zunubi se sargay, afa mo sargay summaare kaŋ i ga ton. Alfaga ma sasabandiyaŋ te bora din se Rabbi jine a canto sabbay se.

16Koyne, da alboro fo balga hari mun a gaa, a ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. **17**Bankaaray kulu mo wala kuuru, kaŋ gaa balga hari mun, i m'a nyun nda hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. **18**Wayboro mo, kaŋ alboro kani nd'a hala nd'a balga hari, i boro hinka kulu ma nyumay nda hari. I ga ziibi kala wiciri kambu.

19Da wayboro fo gonda hari dooruyaŋ kaŋ fun a gaahamo ra, haro mo ga ti kuri, a ma goro fayante kala jirbi iyye. Boro kulu kaŋ lamb'a gaa ga ziibi kala wiciri kambu.

20Hay kulu kaŋ boŋ waybora kani waato kaŋ a ziibi, woodin mo ga ziibi. Hay kulu kaŋ boŋ a goro mo, woodin ga ziibi. **21**Boro kulu kaŋ lamb'a daaro gaa ga nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. **22**Boro kulu kaŋ lamba hay fo gaa nango kaŋ a goro, kal a ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu. **23**Da hay fo go waybora daaro boŋ, wala a goray nango boŋ, boro kaŋ lamba haya din gaa ga ziibi kala wiciri kambu.

24Koyne, da alboro fo kani nd'a, hal a ziibo furo a gaa, nga mo ga ziibi kala jirbi iyye. Daari kulu kaŋ boŋ albora din kani, woodin mo ga ziibi.

25Da wayboro fo gonda kuri kaŋ ga dooru jirbi boobo, manti a ziibi waate wane no, wala d'a dooru jirbiyaŋ kaŋ baa a idda jirbey, jirbey kulu kaŋ a go ga dooru, a m'i lasaabu sanda nga ziibi jirbey. A ga ziibi no. **26**Daari kulu kaŋ boŋ a kani waato kaŋ a gonda kuri dooruyaŋo wo, a m'a himandi nda nga ziibi waata daaro. Hay kulu kaŋ boŋ a goro ga ziibi, sanda a idda ziibo. **27**Boro kulu mo kaŋ lamba jinayey din gaa ga ziibi. A ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga ziibi kala wiciri kambu.

28Amma waati kaŋ waybora hanan haro kaŋ dooru gaa, a ma lasaabu nga boŋ se jirbi iyye. Woodin banda a ga hanan. **29**Jirbi ahakkanta hane, a ma koloŋay hinka wala tantabal ize hinka sambu nga boŋ se, ka kand'ey alfaga do kubayyaŋ hukumo meyo jarga. **30**Alfaga ma afo salle zunubi se sargay. Afa mo ga te sargay kaŋ i ga ton. Alfaga ma sasabandiyaŋ te waybora se Rabbi jine, a ziibi dooruyaŋo sabbay se.

31Yaadin no araŋ ga te ka Israyla izey fay da ngey ziibo, hal i ma si bu ziibo sabbay se sanda mate kaŋ cine i n'ay Irikoyo nangora kaŋ go i game ra ziibandi.

32Woodin no ga ti asariya* alboro se kaŋ gonda cantu, wala boro kaŋ balga haro mandi, hal a ziibi a do. **33**Asariya mo no wayboro se kaŋ di nga idda ziibo, da boro kulu kaŋ gonda hari kaŋ ga dooru nga gaa, da wayboro no wala alboro no, da alboro kaŋ kani nda wayboro ziibante ciine ra.»

Jiiri kulu zunubi tuusuyaŋ bato sanni

16 Waato kaŋ Haruna ize hinka maan Rabbi jine ka bu, i buuyaŋo banda no Rabbi salaŋ Musa se. **2**Rabbi ne Musa se:

«Ni ma salaŋ ni beero Haruna se, zama a ma si bu. Ma ne a ma si furo waati

kulu Nangoray Hananta kaŋ go kosaray taafa banda ra, ka kaa sasabandiyaŋo do jine kaŋ go sappe sundurko boŋ. Zama ay ga bangay yuumay ra sasabandiyaŋo do se beene.

3Mate kaŋ Haruna ga te ka furo Nangoray Hananta ra neeya: a ma kande yeeji fo zunubi se sargay, da feeji gaaru fo sargay summaare kaŋ i ga ton se. **4**A ma lin* taafe jabba hanna din daŋ nga gaahamo gaa, da lin taafe mudun. A m'a haw da lin taafe korfo ka lin taafe boŋtobay didiji a se. Woodin yaŋ ga ti bankaaray hanney. A ma jin ka nyumay da hari, gaa a m'i daŋ nga gaa. **5**Koyne, a ma hincin jindi hinka ta Israyla izey marga gaa kaŋ ga te zunubi se sargay, ngey nda feeji gaaru fo sargay summaare kaŋ i ga ton se.

6Haruna ma yeejo kayandi, wo kaŋ ga te zunubi se sargay, nga bumbo wane. A ma sasabandiyaŋ te nga nda nga windi borey se. **7**A ma hincin hinka din sambu k'i kayandi Rabbi jine kubayyaŋ hukumo meyo gaa. **8**Haruna ma kurne catu hincin jindi hinka din boŋ, afo Rabbi se, afa mo wo kaŋ ga konda zunubey saajo ra se. **9**Baa kaŋ ti Rabbi wane, Haruna ma hincino din sambu ka salle zunubi se sargay. **10**Amma hincino kaŋ kurna di, wo kaŋ ga konda zunubey, i m'a kayandi nda fundi Rabbi jine ka sasabandiyaŋ te a boŋ. I m'a samba ganji fimbo ra, a ma konda zunubey.

11Haruna ma zunubi se sargay yeejo salle mo, nga kaŋ ga ti a wane, ka sasabandiyaŋ te nga nda nga windi borey se mo. A ma nga bumbo wane zunubi se sarga yeejo jinde kaa. **12**A ma dugu tonyaŋ cambu fo sambu toonante nda danj'izeyaŋ kaŋ i kaa sargay feema ra Rabbi jine. A ma nga kambey toonandi nda dugu haw kaanokoy hamni, ka kond'a kosaray taafa banda. **13**Noodin, Rabbi jine, a ma dugo dake danj'izey boŋ hala dugo dullo ma sasabandiyaŋo do kaŋ go seeda boŋ daabu. Yaadin gaa no a si bu. **14**Waato din gaa a ma yeejo kuri kayna sambu nga kambayzo gaa ka say-say sasabandiyaŋo do gaa, wayna funay haray. A ma kuro say-say mo da nga kambayze sasabandiyaŋo do jine hala sorro iyye.

15Woodin banda a ma jama wane zunubi se sarga hincino wi ka kand'a kuro kosaray taafa banda. A ma te kuro se mate kaŋ cine a te da yeejo kuro, k'a say-say sasabandiyaŋo do gaa nda sasabandiyaŋo do jine mo. **16**Yaadin n'a ga te ka sasabandiyaŋ te Nangoray Hananta se, Israyla izey ziibo se, d'i taaley mo sabbay se, danga i zunubey kulu sabbay se nooya. Yaadin mo no a ga te kubayyaŋ hukumo se kaŋ go i do da goray, i ziibey game ra. **17**Boro kulu ma si goro kubayyaŋ hukumo ra waati kaŋ Haruna ga furo ka sasabandiyaŋ te Nangoray Hananta ra, kala nd'a ye ka fatta, waati kaŋ a na sasabandiyaŋ te nga nda nga windo borey da Israyla jama kulu se.

18Woodin banda a ga fatta ka koy sargay feema do kaŋ go Rabbi jine ka sasabandiyaŋ te a se. A ma yeejo kuri kayna nda hincino kuro mo sambu k'i daŋ feema hilley gaa a windanta kulu. **19**A ma kuro say-say a gaa da nga kambayze hala sorro iyye, k'a hanandi, k'a ye waani nda Israyla izey ziibey.

20Waato kaŋ a na Nangoray Hananta sasabandiyaŋo te ka ban, nga nda kubayyaŋ hukumo da sargay feema, gaa no a ga kande hincin fundikoono. **21**Haruna ma nga kambe hinka kulu dake hincin fundikoono boŋo gaa. A ma

Israyla izey laalayaŋey kulu d'i taaley kulu ci a boŋ, danga i zunubey kulu nooya. A m'i dake hincino boŋo gaa, k'a daŋ boro fo kaŋ go soolante kambe ra, a m'a candi ka kond'a hala ganji fimbo ra. **22**Hincino din g'i zunubey kulu jare nga boŋo gaa kala nangu fo kaŋ boro kulu si. Bora din ma hincino taŋ noodin ganjo ra.

23Woodin banda, Haruna ma furo kubayyaŋ hukumo ra ka lin taafe bankaarayey kaa kaŋ yaŋ a daŋ waato kaŋ a furo Nangoray Hananta ra. A m'i jisi noodin. **24**A ma nyumay nangu hanno fo ra ka nga bankaarayey daŋ ka fatta. A ma nga sargay summaara kaŋ i ga ton salle, nda jama wane mo, ka sasabandiyaŋ te nga boŋ se da jama se. **25**A ma zunubi se sarga maano ton sargay feema ra.

26Hincino kaŋ ga konda zunubey, bora kaŋ na taŋ ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. Woodin banda no a ga hin ka furo gata ra. **27**Zunubi se sargay yeejo da zunubi se sargay hincino mo, kaŋ yaŋ i kande i kuro Nangoray Hananta ra ka sasabandiyaŋ te, i ma kond'ey gata banda. I m'i ton danji ra, i kuurey d'i basey d'i wurey mo. **28**Bora kaŋ n'i ton mo ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. Woodin banda no a ga hin ka furo gata ra.

29Woone mo hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ se: handu iyyanta ra, hando jirbi wayanta hane, kal araŋ m'araŋ fundey kaynandi. Araŋ ma si goy kulu te, da kwaara boro no wala yaw kaŋ go araŋ game ra da goray no. **30**Zama hano din hane no i ga sasabandiyaŋ te araŋ se k'araŋ hanandi. Araŋ ga hanan araŋ zunubey kulu gaa Rabbi jine. **31**A ma ciya araŋ se fulanzamyaŋ zaari hanno. Araŋ m'araŋ fundey kaynandi, woodin hin sanni no kaŋ ga duumi. **32**Alfaga mo kaŋ i tuusu nda ji k'a kambey toonandi nda goyo hal a ma ciya alfaga nga baabo gurbo ra din, nga no ga sasabandiyaŋo te. A ga lin taafe bankaarayey daŋ, danga bankaaray hanantey nooya. **33**A ma sasabandiyaŋ te Nangoray Hananta se, da kubayyaŋ hukumo se da sargay feema se mo. A ma sasabandiyaŋ te mo alfaga cindey se, da marga borey kulu se.

34Woodin ma ciya araŋ se hin sanni kaŋ ga duumi. I ma sasabandiyaŋ te Israyla izey se, i zunubey sabbay se, sorro folloŋ jiiri kulu.»

Mate kaŋ Rabbi ci Musa se, yaadin mo no a te.

Nango kaŋ i ga hima ka sargay salle

17 Rabbi salaŋ Musa se ka ne:

2«Ni ma salaŋ Haruna nda nga izey se, da Israyla izey kulu se mo, ma ci i se ka ne: Wa maa sanno kaŋ Rabbi ci: **3**Israyla izey ra alboro kulu kaŋ na yeeji wi, wala feeji, wala hincin, d'a n'a wi gata ra wala gata banda, **4**amma a mana kand'a kubayyaŋ hukumo meyo gaa ka salle sargay Rabbi se, nga Irikoyo nangora jine – i ga kuri lasaabu bora din boŋ. A na kuri dooru. I ma bora din waasu ka kaa nga jama ra. **5**I ga woodin te mo zama Israyla izey ma kande ngey sargayey, kaŋ yaŋ i goono ga salle saajo ra. I ma kand'ey Rabbi do, ka kaa hala kubayyaŋ hukumo meyo gaa. I ma kand'ey alfaga do k'i salle danga saabuyaŋ sargayyaŋ Rabbi se. **6**Yaadin no alfaga mo ga kuro say-say Rabbi sargay feema gaa, noodin kubayyaŋ hukumo meyo gaa. A ma maano ton mo hal a ma te haw

kaano Rabbi se. 7I ma si ngey sargayey wi koyne ganjey se, kaŋ waato i go ga kaaruwataray* te i banda. Sanney din ma goro ka ciya i se hin sanni kaŋ ga duumi, zamana ka koy zamana.

8Koyne, ni ma ci i se ka ne: boro kulu kaŋ no, da Israyla izey ra no wala yawey kaŋ go i game ra ga goro no, d'a na sargay ton wala a n'a salle, 9a mana kand'a kubayyaŋ hukumo meyo gaa, hal i g'a sarga Rabbi se, i ma bora din waasu ka kaa nga jama ra.

Rabbi ne boro ma si kuri ŋwa

10Woodin banda boro kulu kaŋ no, da Israyla izey ra no, wala yawey kaŋ yaŋ ga goro araŋ do no, nd'a na kuri dumi kulu ŋwa, ay ga gaaba nda bora din kaŋ na kuro ŋwa. Ay g'a waasu ka kaa nga jama ra mo. 11Zama gaaham fundo go kuro ra kaŋ ay no araŋ se sargay feema boŋ hal a ma sasabandiyaŋ te araŋ fundey se. Zama kuri no ga sasabandiyaŋ te fundi sabbay se. 12A se no ay salaŋ Israyla izey se ka ne: Araŋ fundi fo kulu ma si kuri ŋwa. Yaw kulu mo kaŋ ga goro araŋ game ra, nga mo ma si kuri ŋwa.

13Boro kulu kaŋ no Israyla izey ra, wala yawey kaŋ yaŋ go i do ga goro no, d'a koy fooyaŋ ka ganji ham fo wala curo fo di, boro kaŋ ga halal m'a ŋwa, kal a m'a kuro mun ganda laabo ra k'a daabu nda laabu. 14Zama gaaham fundo ciine ra, a kuro no ga saba nd'a fundo. Woodin sabbay se no ay ne Israyla izey se: araŋ ma si ham dumi kulu kuri ŋwa, zama ham kulu fundi ga ti a kuro. Boro kulu kaŋ g'a ŋwa, i g'a koy tuusu.

15Boro kaŋ na jifa ŋwa mo, wala ham fo kaŋ ganji hamey tooru, da bora din ga ti laab'ize wala yaw kaŋ ga goro, kal a ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay da hari. A ga goro iziibo kala wiciri kambu. Waato din gaa no a ga hanan. 16Amma nd'a mana nyuna, wala a mana nyumay kal a ma nga wane taalo jare.»

Boro dumey kaŋ i ne i hiijay si hagu

18 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Ay no Rabbi, araŋ Irikoyo. 3Teerey kaŋ i goono ga te Misira laabo ra, nango kaŋ araŋ goro din, araŋ ma s'i te. Teerey kaŋ i goono ga te Kanaana laabo ra mo, nango kaŋ ay ga konda araŋ, wa s'i te. Araŋ ma si i alaadey gana. 4Ay bumbo farilley no araŋ ga gana. Ay hin sanney mo, ngey no araŋ ga gana, ka dira i fondey ra. 5Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. Araŋ ga haggoy d'ay hin sanney d'ay farilley. Boro kaŋ g'i gana, a ga nga baafuna te i ra. Ay ya Rabbi no.

6Araŋ boro fo kulu ma si maan nga fu borey gaa, danga nga dumey, hal a m'i haawi feeri. Ay ya Rabbi no.

7Ni baaba haawi, danga ni nya wane nooya, ni ma s'a feeri. Nga ya ni nya no. Ni ma s'a haawi feeri.

8Ni baaba wando haawi ni ma s'a feeri, zama ni baaba wane no.

9Ni ma si ni wayme haawi feeri, danga ni baabo ize way, wala ni nyaŋo ize way, d'i n'a hay windo ra wala yawtaray do – ni ma s'i haawo feeri.

10Ni ize aru ize way wala ni ize wayo ize way, ni ma s'i haawi feeri, zama i haawo ya ni wane no.
11Ni baaba wande ize way, kaŋ a hay ni baaba se, nga mo ni wayme no. Ni ma s'a haawo feeri.
12Ni baaba wayme haawi ni ma s'a feeri, zama ni baaba nya ize no.
13Ni nya beere wala a kayne wayboro, ni ma s'a haawi feeri, zama ni nyaŋo nya ize no.
14Ni baaba beere wala a kayne, ni ma s'a haawi feeri, sanda a wande wane, zama ni nyayaŋ no.
15Ni ma si ni anzuray wayboro haawi feeri, sanda ni ize aru wande nooya, ni ma s'a feeri.
16Ni ma si ni beere wala ni kayne wande haawi feeri, zama ni nya ize wane no.
17Ni ma si wayboro fo da nga ize way kulu haawi feeri, wala mo ni ma si sambu a ize aro ize way wala a ize wayo ize way, (sanda a haama nooya) k'a haawi feeri, zama i ciya dumi folloŋ. Woodin goy laalo no gumo.
18Woodin banda ni ma si ni wande beere wala a kayne hiiji ka te a se wayce zama ni m'a haawi feeri se, ni wando fundo jirbey ra.
19Ni ma si maan wayboro gaa k'a haawi feeri waati kulu kaŋ a go fayante nga ziibo sabbay se.
20Ni ma si kani nda ni gorokasin wande, ka ni boŋ ziibandi nd'a.
21Ni ma si ni ize kulu no hal i m'i daŋ danji ra tooro Molek se, ni ma si ni Irikoyo maa kayna mo. Ay ya Rabbi no.
22Ni ma si kani nda alboro mate kaŋ ni ga kani nda wayboro; woodin mo fanta hari no.
23Ni ma si kani nda alman kulu mo, ka ni boŋ ziibandi nd'a. Wayboro mo ma si kay alman kulu jine ka kani a se; woodin mo diibi-diiba no.
24Araŋ ma si araŋ boŋ ziibandi nda hayey din kulu, baa afo. Zama dumey kaŋ yaŋ ay ga gaaray araŋ jine k'araŋ daŋ, teerey din no i ziibi nd'a. **25**Laabo mo ziibi. Woodin sabbay se no ay g'a laalayaŋo bana a gaa, laabo mo ga nga gorokoy yeeri. **26**Araŋ binde m'ay hin sanney d'ay ciiti sanney gana. Wa si fanta hayey din kulu te, baa afo, da laab'ize no, wala yaw kaŋ ga goro araŋ game ra no. **27**(Zama fanta hayey din kulu no laabo wo borey doona ka te, ngey kaŋ yaŋ na araŋ jin. Laabo mo ziibi.) **28**A ma si koy ka te laabo m'araŋ mo yeeri d'araŋ n'a ziibandi, danga mate kaŋ cine a na dumo kaŋ n'araŋ jin din yeeri.
29Zama boro kulu kaŋ ga fanta hayey din ra baa afolloŋ te, i ga fundey din kaŋ yaŋ g'i te waasu ka kaa ngey dumey ra. **30**Woodin sabbay se no araŋ ma haggoy d'ay kaseeto, hala araŋ ma si baa afo te fanta alaadey din ra, kaŋ yaŋ dumey din doona ka te za araŋ mana kaa. Woodin banda, araŋ ma si araŋ boŋ ziibandi i do. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

Asariya dumi-dumey

19 Rabbi salaŋ Musa se mo ka ne:
2«Ma salaŋ Israyla izey jama kulu se ka ne: Araŋ ma ciya ihannoyaŋ, zama ay wo, Rabbi araŋ Irikoyo, ay ya Hananyankoy no.

3Araŋ boro kulu ma humburu nga nya da nga baaba. Araŋ ma haggoy d'ay fulanzamyaŋ zaarey mo. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.

4Araŋ ma si bare ka ye tooru do haray, wala araŋ ma si tooruyaŋ soogu araŋ boŋ se. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.

5Waati kaŋ araŋ ga saabuyaŋ sargay salle Rabbi jine mo, araŋ m'a salle mate kaŋ cine i ga du ka yadda nd'araŋ. **6**I m'a ŋwa han din hane kaŋ araŋ n'a wi din, d'a wane suba. D'a cindi hala jirbi hinzanta hane, araŋ m'a ton danji ra. **7**D'i ŋwa a gaa baa kayna zaari hinzanta hane, a ciya fanta hari nooya. Ay si yadda nd'a. **8**Amma boro kulu kaŋ n'a ŋwa ga nga taalo jare nga boŋ, zama a na Rabbi hari hananta ciya harram. I ga fundo din waasu ka kaa nga dumo ra.

9Woodin banda, d'araŋ n'araŋ laabo heemaro dum'izey wi, ni ma si farey lokotey wi ka ban; ni ma si koobu te mo. **10**Ni ma si ni reyzin* kalo koobu mo, wala a izey kaŋ fun ka kaŋ ngey boŋ se. Ni ga woodin yaŋ naŋ no alfukaaru da yaw se. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.

11Araŋ ma si zay, araŋ ma si zamba goy te, wala araŋ ma si taari care se.

12Araŋ ma si ze da tangari ay maa boŋ mo ka ni Irikoyo maa kayna. Ay ya Rabbi no.

13Ni ma si ni gorokasin kankam, ni ma s'a zamba mo.

Far-far izey kaŋ ni daŋ goy, i banando ma si goro ni do kala susubay.

14Ni ma si lutu wow, ni ma si katiyaŋ hari daŋ danaw jine mo, amma ni ga humburu ni Irikoyo. Ay ya Rabbi no.

15Araŋ ma si cimi-jaŋay te ciiti ra. Ni ma si jalla talka gaa ciiti ra, ni ma si dabarikooni mo guna mo, amma adilitaray ra no ni ga ni gorokasin ciiti.

16Ni ma si konda-yanda te mimanda se ni borey ra.

Ni ma si ni gorokasin daŋ fundi kataru ra. Ay ya Rabbi no.

17Ni ma si konna ni nya-ize ni bina ra. Haciika ni ga deeni ni gorokasin gaa zama ni ma si taali te a sabbay se.

18Ni ma si taali bana nda laala. Ni ma si futay jisi ni bina ra ni jama nya-izey se, amma ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine. Ay ya Rabbi no.

19Araŋ m'ay hin sanney gana.

Ni ma si naŋ ni hawey ma hay dumi waani gaa.

Ni ma si ni faro duma nda dumar'ize dumi hinka.

Ni ma si bankaaray daŋ ni gaa kaŋ i kay da silli dumi hinka.

20Da alboro fo kani nda wayboro kaŋ koŋŋa no kaŋ gonda arwasu, amma i man'a fansa, wala i man'a burcinandi, kala i ma fintal. I ma s'i wi, zama waybora manti burcini. **21**Albora mo ma kande nga taali se sarga Rabbi jine. A ma kaa kubayyaŋ hukumo meyo gaa. Feeji gaaru no a ga kande taali se sargay. **22**Alfaga mo ga sasabandiyaŋ te a se da taali se sargay feeji gaaro Rabbi jine, a zunubo kaŋ a te din sabbay se. Zunubo kaŋ a te mo, i g'a yaafa a se.

23D'araŋ furo laabo ra, hal araŋ na tuuri-nya dumi kulu tilam kaŋ izey ga ŋwa, kal araŋ m'i izey ciya sanda haŋ kaŋ jaŋ dambanguyaŋ. Jiiri hinza no i ga ciya araŋ se sanda i sinda dambanguyaŋ. Araŋ ma s'i ŋwa. **24**Amma jiiri taacanta araŋ m'a izey kulu fay waani, saabuyaŋ sargay no Rabbi se. **25**Jiiri guwanta mo araŋ g'a izey ŋwa, zama a ma nga albarka hay araŋ se. Ay ya Rabbi

no, araŋ Irikoyo.
26Araŋ ma si ham kulu ŋwa nda nga kuro.
Araŋ ma si moodabal te, araŋ ma si gunayaŋ te mo.
27Araŋ ma si araŋ kar-kambu wala araŋ kaabe hamni casey dumbu.
28Araŋ ma si araŋ gaahamey kottu-kottu buuko sabbay se, araŋ ma si jeeriyaŋ kulu te araŋ gaa-kuurey gaa mo. Ay ya Rabbi no.
29Ma si ni ize way haawandi k'a daŋ kaaruwey ra, zama laabo ma si kaŋ zina ra, laabo ma si to da goy yaamo yaŋ.
30Ni ma haggoy d'ay fulanzamyaŋ zaarey, ka gaakuri cabe ay Nangoray Hananta se. Ay ya Rabbi no.
31Wa si bare ka ye borey do kaŋ gonda follay ngey banda, wala ziimey do mo. Wa s'i ceeci ka ziibi i do. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.
32Ni ma tun ka kay hamni kwaaray jine, ni ma dottijo beerandi mo. Ni ma humburu ni Irikoyo. Ay ya Rabbi no.
33Da yaw kaa ka zumbu ka goro ni banda laabo ra, araŋ ma si taali te a se. **34**Ce-yaw kaŋ ga goro araŋ do ma ciya danga boro kaŋ i hay laabo ra. Ni ma ba r'a sanda ni boŋ cine, zama araŋ mo na yawtaray te Misira laabo ra. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.
35Araŋ ma si zamba te ciiti gaa, wala kuuyaŋ neesiji gaa, wala tiŋay neesiji wane, wala muudu wane. **36**Araŋ ma goro nda tiŋay neesiji cimikoy, da tiŋay tondiyaŋ kaŋ ga saba, da muudu kaŋ ga saba, da butal neesiji kaŋ ga saba mo. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra.
37Araŋ m'ay hin sanney d'ay ciiti sanney kulu gana mo, hal araŋ m'i te. Ay ya Rabbi no.»

Taali waani-waani ciitey

20 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
2«Woodin banda, ni ma ne Israyla izey se: Boro-ye-boro, da Israyla boro no wala yaw kaŋ ga goro Israyla laabo ra no, kaŋ ga nga banda no tooro Molek se, daahir i m'a ciiti nda buuyaŋ. Laab'izey m'a catu-catu nda tondiyaŋ. **3**Ay mo ga gaaba nda bora din, y'a kosu k'a kaa nga jama ra. Zama a na nga banda no Molek se k'ay Nangoray Hananta ziibandi, k'ay maa hanna kaynandi. **4**Da mo laabo din izey di woodin ka mo kaa bora gaa ka jalla a gaa baa kayna, waato kaŋ a na nga izo no Molek se, sanda i ma s'a ciiti nda buuyaŋ, **5**kulu ay wo ga gaaba nda bora din nda nga dumo mo. Ay g'a kosu ka furu, nga nda boro kulu kaŋ ga kaaruwataray* te a banda, i goono ga kaaruwataray te Molek banda. Ay g'i kaa i jama ra.
6Fundikooni mo kaŋ kamba ka koy follaykoyey banda, wala ziimey banda, ka kaaruwataray te i banda, kulu ay ga gaaba nda bora din. Ay g'a kosu ka kaa nga jama ra.
7Woodin sabbay se araŋ m'araŋ boŋ hanandi ka goro hananteyaŋ, zama ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo. **8**Araŋ ma haggoy d'ay hin sanney k'i te. Ay ya Rabbi no kaŋ g'araŋ hanandi.
9Zama boro kulu kaŋ ga nga baaba wala nga nya laali, daahir i ma buuyaŋ

ciiti dake a boŋ, zama a na nga baabo wala nga nyaŋo laali. A kuro taalo ga goro a boŋ.

10Alboro mo kaŋ ga zina da boro fo wande, sanda boro kaŋ ga zina nda nga gorokasin wande, daahir i ma albora da waybora kulu ciiti nda buuyaŋ.

11Boro kaŋ ga kani nda nga baabo wande mo, a na nga baabo haawi feeri, daahir i g'i boro hinka kulu ciiti nda buuyaŋ. I kuro alhakko ga goro i boŋ.

12Boro kulu kaŋ kani nda nga ize aru wande mo, daahir i g'i boro hinka kulu ciiti nda buuyaŋ. I na diibi-diiba te. I kuro alhakko ga goro i boŋ.

13Alboro kulu kaŋ kani nda alboro fo, mate kaŋ i ga te da wayboro, i boro hinka kulu na fanta hari te. Daahir i m'i ciiti nda buuyaŋ. I kuro alhakko ga goro i boŋ.

14Alboro kulu kaŋ na ize nda nya hiiji care banda, woodin mo taali beeri no. I m'i ton danji ra, albora da waybora kulu, zama ilaalo ma si bara araŋ game ra.

15Alboro kaŋ kani nda alman, daahir araŋ m'a ciiti nda buuyaŋ. I ma almano mo wi.

16Wayboro kaŋ maan alman gaa ka kani nd'a, ni ma waybora da almano kulu wi. Daahir i m'i ciiti nda buuyaŋ. I kuro alhakko ga goro i boŋ.

17Alboro kaŋ na nga wayme sambu, sanda nga baabo ize way wala nyaŋo ize way ka di a haawi, nga mo ma di a haawi, woodin ya haawi hari no. I ma kond'ey hala naŋ kaŋ i nya-izey si di ey, zama a na nga wayme haawi feeri. A ga nga taalo jare.

18Alboro kaŋ kani nda wayboro kaŋ go ga di ziibi, a n'a haawi feeri, hal a n'a kaa gaa-koonu. Waybora na nga kuro feeri. I m'i boro hinka kulu kaa ngey jama ra.

19Ni ma si ni nya beere wala a kayne wayboro haawi feeri, wala ni baaba wayme, zama woodin na dumi kaŋ ga maan kaa koonu. I boro hinka kulu ga ngey taalo jare.

20Alboro kaŋ kani nda nga baabo nya-ize alboro wande mo, a na nga baaba nya-izo haawi feeri. I ga ngey taalo jare. I ga bu, i mana hay.

21Alboro kaŋ kani nda nga kayne wala nga beere wande mo, woodin si hanan zama a na nga nya izo haawi feeri. I ga goro, i si hay.

22Yaadin no araŋ g'ay hin sanney d'ay farilley kulu gana nd'a, k'i te, zama laabo kaŋ ra ay ga konda araŋ k'araŋ gorandi, a ma si araŋ yeeri. **23**Dumey din mo kaŋ ay ga gaaray araŋ jine, araŋ ma s'i alaadey gana. Zama i na hayey din kulu te. Woodin sabbay se no ay n'i fanta. **24**Amma ay jin ka ne araŋ se: Araŋ g'i laabo tubu. Ay g'araŋ no nd'a, a ma ciya araŋ wane. Laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fay waani nda dumi cindey.

25Woodin sabbay se no araŋ ga fayanka alman kaŋ ga halal da wo kaŋ ga harram game ra. Araŋ ma fay mo curo kaŋ ga halal da wo kaŋ ga harram game ra. Koyne, araŋ ma si araŋ boŋ ciya fanta hari alman do, wala curo do, wala hay kulu kaŋ ga fanag do, wo kaŋ yaŋ ay n'i fay k'i ciya araŋ se harram. **26**Araŋ ma ciya ihannoyaŋ ay se, zama ay wo, Rabbi, ay ya Hananyankoy no. Ay n'araŋ fay waani mo da dumi cindey hal araŋ ciya ay wane yaŋ.

27Alboro wala wayboro kaŋ gonda follay, wala kaŋ ziima no, daahir araŋ m'i
kulu ciiti nda buuyaŋ. I m'i catu-catu nda tondiyaŋ. I kuro alhakko go i boŋ.»

Alfagey kaŋ yaŋ ga sargay salle farilley

21 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
«Ma salaŋ Haruna ize alfagey se, ka ne: Araŋ boro kulu ma si nga
boŋ ziibandi da nga dumey ra buuko fo, 2kala day nga dumi se kaŋ ga maan a,
sanda a nya se, wala a baaba, wala a ize aru, wala a ize way, wala a nya-izey
alboro, 3wala a wayme kaŋ ga ti wandiyo, a dumi maanante, kaŋ sinda kurnye –
i sabbay se i yadda a se a ma nga boŋ ziibandi. 4A ma si nga boŋ ziibandi za
kaŋ jine boro no nga dumey ra. A ma si nga boŋ ziibandi.
5I ma si ngey boŋ cabu, wala i ma si ngey kaabe casey cabu, wala i ma si
korti te ngey gaahamo gaa. 6I ma goro fayante waani ngey Irikoyo se. I ma si
ngey Irikoyo maa ciya yaamo. Zama ngey no ga Rabbi sargayey salle danji ra
ka ngey Irikoyo buuro mo salle. Woodin sabbay se no i ma goro fayante yaŋ.
7I ma si wayboro kaŋ te kaaruwa hiiji. I ma si wayboro kaŋ kurnye n'a fay
mo hiiji, zama alfaga go fayante no nga Irikoyo se. 8Woodin sabbay se ni m'a
fay waani, zama nga no ga ni Irikoyo ŋwaaro salle. A ga goro ihanno araŋ se,
zama ay wo, Rabbi kaŋ g'araŋ hanandi, ay ya Hananyankoy no.
9Alfaga kulu ize way mo kaŋ ga nga boŋ ciya yaamo ka te kaaruwa, a na nga
baabo ciya yaamo nooya. I m'a ton danji ra.
10Koyne, boro kaŋ ga ti alfaga beeri nga nya-izey game ra, nga kaŋ i na
tuusuyaŋ jiyo soogu a boŋo gaa, kaŋ mo i n'a fay waani a ma bankaaray
hanantey daŋ, a ma si nga boŋ hamney feeri, a ma si nga bankaaray kottu,
11wala a ma si furo nangu kaŋ buuko kulu go ra. A ma si nga boŋ ziibandi nga
baaba wala nga nya se. 12A ma si fatta Nangoray Hananta ra, a ma si nga
Irikoyo Nangoray Hananta kaynandi mo, zama a Irikoyo tuusuyaŋ jiyo kaŋ n'a
fay waani din go a gaa. Ay ya Rabbi no.
13A ma hiiji wandiyo. 14A ma si wayboro kaŋ kurnye bu hiiji, wala wayboro
kaŋ i fay, wala kaaruwa. Amma a ma wandiyo suuban nga bumbo kunda dumo
ra, a ma ciya a wande. 15Zama a ma si nga banda ciya yaamo nga dumo game
ra. Ay ya Rabbi no kaŋ n'a fay waani.»
16Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
17«Ma salaŋ Haruna se ka ne: Ni banda ra boro kulu, i zamaney kulu ra, boro
kaŋ gonda laru ma si maan *sargay feema gaa* ka nga Irikoyo ŋwaaro salle
sargay. 18Zama boro kulu kaŋ no kaŋ gonda laru, a ma si maan: danaw, wala
simbarko, wala boro kaŋ niina kortu, wala boro kaŋ dabu fo kuuyaŋ tonton,
19wala boro kaŋ a ce ceeri, wala a kambe ceeri, 20wala koomakooni wala
tinksim wala boro kaŋ a mo fa sara, wala boro kaŋ te kursa, wala bi-koy, wala
boro kaŋ a alborotaray sara. 21Alfa Haruna banda kulu kaŋ gonda laru ma si
maan ka Rabbi sargayey salle, danji ra waney. A gonda laru. A ma si maan ka
nga Irikoyo ŋwaaro salle sargay. 22A ga nga Irikoyo ŋwaaro ŋwa, wo kaŋ ga
hanan nda wo kaŋ ga hanan gumo. 23Kala day a ma si furo kosaray taafa banda,
wala a ma si maan sargay feema gaa, zama a gonda laru. A ma s'ay Nangoray

Hananta kaynandi, zama ay ya Rabbi no kaŋ g'i hanandi.»
24Yaadin no Musa salaŋ Haruna d'a izey da Israyla izey kulu se.

22 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
2«Ma salaŋ Haruna nda nga izey se ka ne i ma ngey boŋ fay Israyla izey hari hanney gaa, wo kaŋ yaŋ i fay ka no ay se. Alfagey ma si ay maa hanna sara i do. Ay ya Rabbi no.
3Ma ne i se: boro kulu kaŋ no araŋ banda ra, araŋ zamaney kulu ra, kaŋ ga koy hari fayantey do, wo kaŋ yaŋ Israyla izey fay ka no Rabbi se, alfaga din mo gonda nga ziibo nga gaa, i ga fundi woodin kaa ay jine. Ay ya Rabbi no.
4Haruna banda ra, boro kulu kaŋ te jiray, wala kaŋ gonda cantu, a ma si ŋwa hari hanney gaa, kala nd'a ye ka hanan. Boro kulu mo kaŋ lamba hay fo gaa kaŋ harram buuko sabbay se, wala boro kaŋ a balga haro fun no, 5wala boro kaŋ lamba alman fanaka gaa, kaŋ ga boro ciya iziibo, wala boro mo kaŋ gaa a ga du ka ziibi diksa, ziibi kulu kaŋ go a gaa; 6Fundi kaŋ lamba woodin yaŋ dumi gaa, i g'a lasaabu kaŋ a ga ziibi kala wiciri kambu. A ma si ŋwa hari hanney gaa kala nd'a nyumay da hari. 7Da wayna kaŋ mo, a ga ye ka hanan. Woodin banda a ga ŋwa hari hanney gaa, zama a ŋwaaro no. 8Alman kaŋ bu nga boŋ se, wala kaŋ ganji ham n'a tooru, a ma s'a ŋwa ka nga boŋ ziibandi nd'a. Ay ya Rabbi no.
9Yaadin no i g'ay farilla gana nd'a, zama i ma si taali jare a se ka bu a sabbay se, d'i n'a farilla ciya yaamo. Ay ya Rabbi no kaŋ g'i hanandi.
10Yaw kulu ma si ŋwa hari fayantey gaa, danga: yaw wala goy-ize kaŋ go alfaga do ma si hari hananta ŋwa. 11Amma da alfaga na boro fo day k'a bana nda nga nooro, bora din g'a ŋwa. Boro kulu mo kaŋ i hay alfaga windi ra g'a ŋwaaro ŋwa. 12D'i na alfaga ize wayboro hiijandi yaw se, a si ye ka hari hanantey ŋwa, danga sargayey kaŋ i ga sambu beene no. 13Amma da alfaga ize wayo kurnye bu, wala a n'a fay, a sinda ize, a ye ka kaa mo ka goro nga baabo windo ra, danga a wandiyotaray waate wano cine, waybora din ga nga baabo ŋwaaro ŋwa. Amma yaw kulu ma si ŋwa a gaa.
14Boro kaŋ na hari hanante ŋwa, a mana bay haŋ kaŋ no, kal a m'a lasaabu ka igu ra jare fo tonton hari hananta din gaa, ka bana alfaga se. 15Israyla hari hanney mo, kaŋ yaŋ i salle sargay Rabbi jine, araŋ ma s'i kaynandi. 16Zama woodin ga naŋ laala kaŋ gonda taali ma kaŋ i boŋ waato kaŋ i go g'i hari fayantey ŋwa. Zama ay ya Rabbi no kaŋ g'i hanandi.»

Almaney kaŋ sargay mana hagu

17Rabbi salaŋ Musa se mo ka ne:
18«Ma salaŋ Haruna nda nga izey nda Israyla izey kulu se, ka ne: Boro kulu kaŋ no, da Israyla boro no, wala yaw kaŋ go da goray Israyla ra, kaŋ ga kande nga sargay ka salle, hala sarti banayaŋ fo no, wala i bine yadda nooyaŋ fo no kaŋ i ga salle Rabbi se i m'a ton danji ra, 19da bora ga ba Rabbi ma yadda nd'a, kal a ma ciya aru kaŋ sinda taali kulu, hawey ra wala feejey ra, wala hinciney ra. 20Amma alman kulu kaŋ gonda laru, araŋ ma s'a salle sargay, zama Rabbi si yadda nd'a araŋ se. 21Boro kulu mo kaŋ ga kande saabuyaŋ sargay Rabbi do,

kaŋ ga sarti toonandi, wala bine yadda nooyaŋ, kaŋ i ga kaa alman beerey wala alman kayney ra no, a ma ciya ihanno nd'a ga ba Rabbi m'a ta. A ma si bara nda laru kulu. **22**Wo kaŋ dana, wala wo kaŋ ceeri, wala wo kaŋ sara, wala kaŋ te jombo, wala kursa, wala bi-koy – araŋ ma si woodin yaŋ salle sargay Rabbi se. Araŋ ma s'i ton danji ra mo sargay feema ra Rabbi se. **23**Haw wala feeji kaŋ gonda cindo wala wo kaŋ takayaŋo gaze, i ga yadda ni m'a salle bine yadda nooyaŋ se. Amma Rabbi s'a ta ka sarti bana nd'a. **24**Alman kaŋ te burbundu nga arutara gaa, wala kaŋ i tutubu, wala i bagu, wala i dumbu, araŋ ma si i salle Rabbi se, araŋ ma si te yaadin mo araŋ laabo ra. **25**Mebaraw kambe ra mo, araŋ ma si woodin yaŋ kulu ta ka te araŋ Irikoyo ŋwaaro, zama hasaraw go i gaa, i gonda laru. Ay si yadda nd'ey araŋ se.»

26Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

27«Da haw-nya hay, wala feeji, wala hincin, ma fay da izo a ma goro nyaŋo banda jirbi iyye. Za jirbi ahakkanta ka koy jina mo, i ga yadda araŋ m'a salle sargay kaŋ i ga ton danji ra Rabbi se. **28**Amma da haw no wala feeji no, araŋ ma si nyaŋo da izo kulu wi zaari folloŋ.

29D'araŋ ga saabuyaŋ sargay salle Rabbi se mo, araŋ m'a sarga mate kaŋ cine a ga yadda nd'araŋ. **30**Han din hane no i g'a ŋwa. I ma si cindi a ra ka di suba. Ay ya Rabbi no.

31Woodin sabbay se araŋ m'ay lordey* haggoy k'i te. Ay ya Rabbi no. **32**Araŋ ma si ay maa hanna sara mo, amma i m'ay ciya ihanno Israyla izey game ra. Ay ya Rabbi no kaŋ g'araŋ hanandi, **33**nga kaŋ kande araŋ ka fun Misira laabo ra, zama ay ma ciya araŋ Irikoyo. Ay ya Rabbi no.»

Asibti hane bato

23 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Rabbi batey alwaatey kaŋ a jisi, kaŋ araŋ ga fe i ma te marga hananteyaŋ, ay batey alwaatey neeya:

3Jirbi iddu ra no i ga goy, amma jirbi iyyanta ga ti asibti*, fulanzamyaŋ hanno zaari no. I ma te marga hanante. Araŋ ma si goy dumi kulu te. Fulanzamyaŋ hane no Rabbi se, araŋ windey kulu ra.

Paska bato

4Woone yaŋ no ga ti Rabbi batey alwaatey kaŋ a jisi, danga, marga hanantey kaŋ yaŋ araŋ ga fe ngey alwaatey ra:

5Handu sintina ra, a jirbi way cindi taaca hane, wiciri kambo ra ga ti Rabbi Paska*. **6**Hando din jirbi way cindi guwanta hane mo ga ti buuru kaŋ sinda dalbu bato Rabbi se. Jirbi iyye no araŋ ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa. **7**Zaari sintina ra araŋ ma te marga hananyankoy, araŋ ma si taabi goy kulu te. **8**Amma araŋ ma sargay salle kaŋ i ga ton danji ra Rabbi se kala jirbi iyye. Jirbi iyyanta mo marga hanante no, araŋ ma si taabi goy kulu te.»

9Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

10«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ ga furo laabo kaŋ ay g'araŋ no din ra, d'araŋ na heemar dumi izey wi mo, kal araŋ ma kande araŋ dumi izey

boŋ-jina boko alfaga do. 11Nga mo ga bokwa feeni Rabbi jine, i ma yadda nd'a araŋ se. Asibti wane suba no alfaga g'a feeni. 12Han din kaŋ araŋ na bokwa feeni mo, araŋ ma kande feeji gaaru ize kaŋ sinda laru, haraŋ ize. I m'a salle a ma te sargay kaŋ i ga ton Rabbi se. 13A hamni sarga mo ga ti hamni baano diibante nda ji, zaka hinza. Sargay kaŋ i ga salle danji ra Rabbi se no, ka te haw kaano. A haŋyaŋ sarga mo ga ti duvan* butal fo da jare. 14Araŋ mo, araŋ ma si buuru ton, wala jeeni kogo, wala jirmay kala han din hane, sanda kala nd'araŋ jin ka kande araŋ Irikoyo nooyaŋo. Woodin ma ciya hin sanni kaŋ ga duumi araŋ zamaney kulu ra, araŋ nangoray kulu do.

Buuru kaŋ sinda dalbu bato

15Araŋ ma lasaabu mo, za asibto din wane suba kaŋ araŋ kande feeniyaŋ bokey kala asibti iyye ma kubay. 16Sanda, jirbi waygu kaŋ araŋ ga lasaabu ka to asibti iyyanta wane suba. Han din araŋ ma kande hamni taji sargay Rabbi se. 17Araŋ ma kande buuru kunkuni hinka ka fun araŋ windey ra feeniyaŋ se. I m'i te da hamni baano zaka hinza; i m'i fuurandi nda dalbu k'i ton, boŋ-jina no Rabbi se. 18Buuro banda mo araŋ ma no feej'ize iyye kaŋ yaŋ sinda laru kulu, haraŋ izeyaŋ, da yeej'ize fo da feeji gaaru hinka. I m'i salle sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se. I ma kande mo i ŋwaari sarga d'i haŋyaŋ sarga, sanda danji ra sargay kaŋ haw ga kaan Rabbi se. 19Araŋ ma hincin jindi fo salle ka te zunubi se sargay, da feeji gaaru ize hinka, haraŋ izeyaŋ, ka te saabuyaŋ sargay. 20Alfaga g'i feeni, ngey da boŋ-jina buurey, ka te feeniyaŋ sargay Rabbi jine, da feej'ize hinka din mo. I ga hanan Rabbi se. Alfaga ga du ey. 21Han din hane mo araŋ ma fe ka ne i ma te marga hanante, i ma si taabi goy kulu te. Woodin wo hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ gorayey kulu do, hal araŋ zamaney me.

22D'araŋ n'araŋ laabo heemar ntaaso wi mo, ni ma si fari lokotey wi ka ban, ni ma si farey koobu mo. Amma ni ma fay d'ey alfukaarey da yawey se. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

Hilli karyaŋ bato

23Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

24«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Handu iyyanta, hando jirbi sintina ma ciya araŋ se fonguyaŋ fulanzamay. Araŋ ma hilliyaŋ kar ka fongu ka marga hanante te. 25Araŋ ma si taabi goy kulu te, araŋ ga sargay salle danji ra Rabbi se mo.»

Sasabandiyaŋ bato

26Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

27«Amma handu iyyanta jirbi waya hane, han din no ga ti sasabandiyaŋ zaaro. A ga ciya marga hanante hane araŋ se. Araŋ m'araŋ fundey kaynandi ka sargay salle Rabbi se danji ra. 28Araŋ ma si goy dumi kulu te han din hane, zama sasabandiyaŋo hane no kaŋ ga sasabandiyaŋ te araŋ se Rabbi araŋ Irikoyo jine. 29Zama boro kulu kaŋ mana nga boŋ kaynandi han din hane, i ga bora din waasu ka kaa nga jama ra. 30Boro kulu mo kaŋ ga goy dumi fo te han din hane, i ga bora din halaci ka kaa nga jama ra. 31Araŋ ma si goy dumi kulu te. Woodin

hin sanni no kaŋ ga duumi araŋ zamaney kulu ra, naŋ kulu kaŋ araŋ go da goray. 32A ga ciya araŋ se danga sududuyaŋ fulanzamay zaari. Araŋ m'araŋ fundey kaynandi. Za hando jirbi yagganta wiciri kambo kal a wane suba wiciri kambo no araŋ g'araŋ asibto haggoy.»

Tanda ra goray bato

33Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

34«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: handu iyyanta din, a jirbi way cindi guwa hane no ga ti tanda bato kaŋ i ga te kala jirbi iyye fo Rabbi se. 35A zaari sintina gaa i ma marga hanante te. Araŋ ma si taabi goy kulu te. 36Han kulu kala jirbi iyye i ma sargay salle Rabbi se danji ra. Jirbi ahakkanta hane mo, i ma ye ka marga hananyankoy te, ka sargay salle Rabbi se danji ra. Sududuyaŋ marga no. Araŋ ma si taabi goy kulu te.

37Woodin yaŋ Rabbi batey no. Araŋ g'i fe ka ne i ma marga hanante te. I ma sargayyaŋ salle Rabbi se danji ra, sargay summaare kaŋ i ga ton, da ŋwaari sargay da haŋyaŋ sargay, i kulu ngey zaarey ra. 38I ga woodin yaŋ te baa Rabbi asibti haney baa si, d'araŋ nooyaŋey baa si, d'araŋ sarti banayaŋ kulu, d'araŋ bine yadda nooyaŋey kulu, kaŋ yaŋ araŋ ga no Rabbi se.

39Amma handu iyyanta ra, a jirbi way cindi guwa hane, waato kaŋ araŋ na laabo heemaro ntaaso wi ka kande barma do, kal araŋ ma Rabbi bato haggoy kala jirbi iyye. A zaari sintina, i m'a te sududuyaŋ fulanzamay zaari. A zaari ahakkanta mo, i m'a te sududuyaŋ fulanzamay zaari. 40A zaari sintina mo araŋ ma tuuri-nya kulu kaŋ gonda nafa izey sambu, ka tandayaŋ cina nda teenay kambe yaŋ, da tuuri kaŋ kobtey ga baa, da tuuri-nyaŋey kaŋ go gooru me. Araŋ ma farhã mo Rabbi araŋ Irikoyo jine kala jirbi iyye. 41Araŋ ma Rabbi bato haggoy a se mo jirbi iyye jiiri kulu ra. Woodin wo hin sanni kaŋ ga duumi no araŋ zamaney kulu ra. Araŋ ga woodin haggoy handu iyyanta ra. 42Araŋ ma goro tandayaŋ ra kala jirbi iyye. Araŋ kulu kaŋ i hay Israyla laabo ra ma goro tandayaŋ ra. 43Zama araŋ waddey kulu ma bay kaŋ ay na Israyla izey gorandi tandayaŋ ra alwaato kaŋ ay n'i fattandi i ma fun Misira laabo ra. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

44Kala Musa na batey kulu kaŋ yaŋ Rabbi ci dede Israyla izey se.

Fitilla da jisiyaŋ buuro farilley

24 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

2«Ma Israyla izey lordi ka ne i ma kande ni se zeytun* kaŋ i gabu ji kaŋ ga te kaari, zama fitilla ma di duumi. 3Haruna m'a hanse Rabbi jine duumi za wiciri kambu ka koy susubay, noodin kubayyaŋ hukumo ra, kosaray taafa kaŋ ga seeda daabu se taray. A ga goro hin sanni kaŋ ga duumi, araŋ zamaney kulu ra. 4A ma fitilley hanse wura zalla fitilla suntulo gaa Rabbi jine duumi.

5Ni ma sambu hamni baano mo, ka buuru tafay way cindi hinka te d'a k'i ton. Hamni zaka hinza ga te kunkuni fo. 6Ni m'i jisi sasare hinka, boŋ iddu sasare kulu ra, i ma goro taabal hananta boŋ Rabbi jine. 7Ni ma lubban* hanno daŋ sasare kulu gaa. I ga bara buuru kaŋ ga fongandiyaŋ te, danga sargay kaŋ i ga te

Rabbi se danji ra cine. 8Asibti hane kulu a g'i jisi k'i hanse Rabbi jine duumi. A
g'a te mo Israyla izey se, sappe no kaŋ si tun hal abada. 9A ga ciya Haruna nda
nga izey wane. I m'a ŋwa nangu hanno fo ra, zama a g'a lasaabu hari hanante no
gumo Rabbi sargayey ra, kaŋ i ga te danji ra; hin sanni kaŋ ga duumi no.»

Irikoy kaynako da boro-wiiko ciito

10Alboro fo go no kaŋ nyaŋo Israyla wayboro no, baabo mo Misirance no. A
fatta ka koy Israyla izey game ra. Israyla waybora din ize aro da Israyla alboro
fo go ga gurjay gata ra. 11Kala Israyla waybora ize aro din na Rabbi maa sara
k'a kayna. I kond'a Musa do. (Waybora din maa ga ti Selomit, Dibiri izo, Dan
kunda boro no.) 12I na albora din daŋ kasu, hal i ma maa Rabbi me sanno a boŋ.
13Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 14«Bora din kaŋ sobe, i ma kond'a gata banda.
Borey kulu kaŋ yaŋ maa a sanney ma ngey kambey dake a boŋo boŋ. Jama kulu
mo m'a catu-catu nda tondiyaŋ *kal a ma bu.* 15Ni ma salaŋ Israyla izey se mo ka
ne: Boro kulu kaŋ na nga Irikoyo kayna ga nga taalo jare. 16Boro mo kaŋ na
Rabbi maa sara, haciika i m'a ciiti nda buuyaŋ. Jama kulu ma si jaŋ k'a
catu-catu nda tondiyaŋ. Da yaw kaŋ zumbu no, wala laab'ize no, d'a na Rabbi
maa sara, i m'a ciiti nda buuyaŋ.
17Koyne, boro kaŋ na boro fo kar ka wi, daahir i m'a ciiti nda buuyaŋ. 18Boro
kaŋ na alman kar ka wi g'a bana. Fundi no ga fundi bana. 19Da boro fo na nga
gorokasin larandi, mate kaŋ a te din, yaadin no i ga te nga mo se: 20Ceeriyaŋ no
ga ceeriyaŋ bana, mo no ga mo bana, hinje no ga hinje bana. Mate kaŋ cine a na
boro fo larandi nd'a, yaadin cine mo no i ga yeti a se. 21Boro kaŋ na alman wi
g'a bana. Boro kaŋ na boro wi mo, i g'a ciiti nda buuyaŋ. 22Araŋ ma bara nda
asariya* dumi folloŋ, sanni fo ce-yaw se danga mate kaŋ a go laab'ize se, zama
ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»
23Kala Musa salaŋ Israyla izey se. Ngey mo na bora kaŋ sobe din kaa gata
banda k'a catu-catu nda tondiyaŋ *kal a bu.* Israyla izey binde te mate kaŋ Rabbi
na Musa lordi nd'a.

Taŋyaŋ jiiro da fansayaŋ jiiro

25 Rabbi salaŋ Musa se koyne Sinayi tondo ra, ka ne:
2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ furo laabo kaŋ ay g'araŋ no
din ra, kala laabo ma fulanzamay haggoy Rabbi se. 3Jiiri iddu no ni ga ni faro
duma. Jiiri iddu mo no ni ga ni reyzin* kalo hanse k'a izey kosu. 4Amma jiiri
iyyanta ga ciya sududuyaŋ fulanzamay Rabbi se. Ma si ni faro duma, ma si ni
reyzin kalo hanse mo. 5Jarawo kaŋ ga te heemaro waate, ni ma s'a wi. Reyzin
izey kaŋ ni kalo kaŋ ni mana hanse din ga hay mo, ni ma s'i kosu. Fulanzamay
hanno jiiro nooya laabo se. 6Haŋ kaŋ laabo ga hay nga boŋ se fulanzamay jiiro
ra a ga te araŋ se ŋwaari, nin da ni bannya da ni koŋŋa, da ni goy-ize, da ni
ce-yawo mo. 7A ga te mo ni almaney se, da laabo ganjo ra ham kulu se – i se no
jaraw kulu ga te ŋwaari.
8Koyne, ni ga fulanzamay jiiri iyye lasaabu ni boŋ se, sanda jiiri iyye hala
sorro iyye. Jirbey kulu hala fulanzamay jiiri iyya ma kubay ga to jiiri waygu afo

si nooya. **9**Waato din gaa ni ma kaakaaci kar da gaabi ka fe handu iyyanta ra, a jirbi waya hane. Sasabandiyaŋ zaaro nooya kaŋ araŋ ga kaakaaci kar ka fe araŋ laabo me-a-me ra. **10**Araŋ ma jiiri wayguwanta ciya hanante. Araŋ ma burcinitaray fe laabo kulu ra, laab'izey kulu se. A ga goro Yubili* araŋ se. Boro fo kulu ga ye nga mayray haro do. Boro kulu mo ga ye nga fu borey do. **11**Jiiri waygo din ga ciya araŋ se Yubili. Araŋ ma si duma, araŋ ma si jaraw wi mo jiiro din ra. Reyzin nyaŋey kaŋ yaŋ araŋ mana hanse mo, wa s'i kosu. **12**Zama Yubili no. A ma hanan araŋ se, araŋ m'a albarka kaŋ ga fun fari ra ŋwa.

13Yubili jiiro din ra mo, boro kulu ga ye fu nga mayray haro do.

14Da ni na hay fo neera ni gorokasin se, wala ni na hay fo day a gaa, araŋ ma si zamba te care se. **15**Mate kaŋ cine Yubili banda jiirey baa nd'a, yaadin no ni ga day ni gorokasin gaa. Mate kaŋ jiirey baa kaŋ i ga farey wi no a g'a neera ni se. **16**D'i na jiirey lasaabu kaŋ i baa, yaadin cine no i ga daymi nooro tonton. Da jiirey mana baa, yaadin cine no i ga daymi nooro zabu, zama heemar wiyaŋ lasaabu no a g'a neera ni se d'a. **17**Araŋ ma si care zamba mo, amma ni ma humburu ni Irikoyo, zama ay ya Rabbi araŋ Irikoyo no.

18Woodin sabbay se, araŋ m'ay hin sanney te, ka haggoy d'ay farilley k'i te, araŋ ga goro laabo ra mo baani samay. **19**Laabo mo ga nga albarka hay. Araŋ ma ŋwa ka kungu, ka goro a ra baani samay. **20**D'araŋ ga ne: ‹Ifo no iri ga ŋwa jiiri iyyanta ra? Zama guna, iri si duma, iri si daŋ barma ra mo.› **21**Kal ay m'ay albarka lordi araŋ boŋ jiiri iddanta ra a ma albarka hay kaŋ ga naŋ a ma wasa araŋ se jiiri hinza din se. **22**Jiiri ahakkanta araŋ ga duma ka soobay ka barma zeeney ntaaso ŋwa. Hala jiiri yagganta heemaro ga furo, araŋ ga ŋwa barma zeeney gaa.

23I ma si laabo neera hal abada, zama laabo ya ay wane no. Araŋ mo yawyaŋ no kaŋ yaŋ zumbu ay gaa. **24**Araŋ mayray laabo kulu ra mo, araŋ ma yadda i ma laabu fansa.

25Da ni nya-ize te talka hal a na nga mayray haro jara neera, waato din gaa no a dumi kaŋ dumitara ga maan g'a kaa. Haŋ kaŋ a nya-izo neera din, a m'a fansa*. **26**Da bora din sinda boro kulu kaŋ g'a fansa, nga bumbo ye ka te arzaka mo, kaŋ ga naŋ a ga du k'a fansa, **27**kal a ma jiirey lasaabu za alwaato kaŋ i n'a neera. Haŋ kaŋ cindi mo a ma bana bora din kaŋ se i n'a neera din se. Koyo ga ye ka furo nga mayray haro ra. **28**Amma d'a mana hin ka du a nga boŋ se, kala haya kaŋ a neera ma goro bora kaŋ n'a day din kambe ra kala Yubili jiiro waate. Yubili jiiro ra mo a ga fatta. Koyo ga ye nga mayra do.

29Da boro fo na fu neera kwaara birni cinarikoy ra, a ga hin k'a fansa hala jiiri fo ga kubay a neerayaŋo banda. Hala jiiri fo ga kubay a gonda fondo a m'a fansa. **30**Amma d'i man'a fansa hala jiiri fo ga kubay, kala fuwo kaŋ go birno ra, i m'a tabbatandi duumi bora kaŋ n'a day din se, hala nga zamaney me. A si fatta Yubili waate. **31**Amma kawyey ra fuwey, naŋ kaŋ sinda birni cinari kwaara windanta, i g'i lasaabu farey banda laabo ra, i gonda fansa. I ga fatta mo Yubili waate.

32Kulu nda yaadin, Lawitey kwaarey ciine ra, da fuwey kaŋ yaŋ go i mayra kwaarey ra, Lawitey gonda fondo i m'i fansa waati kulu. **33**Amma da Lawi boro

fo mana nga fuwo fansa, kulu fuwo kaŋ i neera kwaara ra kaŋ ga ti mayray haro ga fatta Yubili waate. Zama fuwey kaŋ yaŋ go Lawitey kwaarey ra, ngey no ga ti i mayray haro Israyla izey game ra. 34Amma i kwaarey kurey nangey si neera, zama ngey wo i wane no duumi.

35Da ni nya-izo kaŋ ga maan nin te talka hal a gaze, ni m'a kambu za. A ma goro ni do sanda yaw wala boro kaŋ kaa ka zumbu ni do. 36Ma si nooru nda hari wala tontoni daŋ a gaa. Amma ni ma humburu ni Irikoyo ka naŋ ni nya-izo ma goro ni do. 37Ni ma si ni nooro garaw a se da hari; hala hõ, ni ma si ŋwaari no a se ka riiba ta. 38Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra, ay m'araŋ no Kanaana laabo; ay ma ciya araŋ Irikoyo.

39Da ni nya-ize kaŋ ga ti ni gorokasin te talka hal a na nga boŋ neera ni se, kulu ni ma s'a daŋ tamtaray danga bannya. 40A ga goro ni do danga goy-ize, danga yaw kaŋ zumbu. A ga may ni se kala Yubili jiiro. 41Gaa no a ga fun ni do, nga nda nga izey a banda. A ga ye nga bumbo fu borey do. A ga ye nga kaayey mayray haro ra. 42Zama ay tamyaŋ no, ngey kaŋ yaŋ ay fattandi i ma fun Misira laabo ra. I ma si i neera danga bannyayaŋ. 43Ni ma s'a may da laala, amma ni ma humburu ni Irikoyo.

44Ni bannyey da ni koŋŋey kaŋ yaŋ ni ga du ciine ra binde, kal araŋ m'i day dumey kaŋ yaŋ go araŋ windanta gaa, bannyayaŋ nda koŋŋayaŋ. 45Woodin banda, yawey kaŋ kaa ka goro araŋ game ra, i izey d'i dumi kaŋ i ga hay araŋ laabo ra gaa no araŋ ga day. Ngey no ga ciya araŋ waney. 46Araŋ m'i ciya tubu hari araŋ izey se araŋ banda. I m'i gaay mayray hari. Araŋ m'araŋ tamey suuban i ra hala abada. Amma araŋ nya-ize Israyla izey, araŋ ma si care may da laala.

47Da yaw fo wala boro kaŋ goro araŋ do te arzaka, a jarga mo ni nya-ize fo te talka, ka nga boŋ neera yawo kaŋ goro din se, wala a ma nga boŋ neera yawo dumi fo se, 48a neerayaŋo banda a gonda fansayaŋ. A nya-ize fo m'a fansa, 49wala a baaba fo, wala a baaba fo ize, wala boro kulu kaŋ ga ti a dumi kaŋ ga maan a, i ga hin k'a fansa. Wala mo, da bora din te arzaka a ma nga boŋ fansa. 50A ma lasaabuyaŋ te da bora kaŋ na nga day, za jiiro kaŋ a na nga boŋ neera a se din hala Yubili jiiro. A daymi nooro ga ciya jiirey baa yaŋ boŋ kaŋ a goro a do, mate kaŋ i ga goy-ize alwaati bana. 51D'a cindi jiiri boobo, kal i lasaabo boŋ a ma nga fansa nooro bana ka nooro kaŋ i n'a day d'a ye koyo se. 52D'a cindi jiiri kayna fooyaŋ hala Yubili jiiro ga to mo, kal a ma lasaabo te d'a. A jiirey boŋ no i ga fansa nooro yeti a se. 53Mate kaŋ i goy-izey go, kaŋ i zinga nd'a jiiri fo goy, yaadin no a ga goro koyo do. A ma s'a may da laala ni jine.

54Amma d'i man'a fansa jiirey din kulu ra, a ga fatta Yubili jiiro ra, nga nda nga izey a banda. 55Zama Israyla izey ga te ay se tamyaŋ. Ay tamyaŋ no kaŋ yaŋ ay fattandi i ma fun Misira laabo ra. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

Albarka da laaliyaŋ sanney

26 «Araŋ ma si tooru kulu te araŋ boŋ se. Araŋ ma si himandi jabante sinji mo, wala tondi kuuku, wala mo araŋ ma si tondi kaŋ gonda hima-care jisi araŋ laabo ra, zama araŋ ma boŋ sumbal a se, zama ay ya Rabbi no araŋ Irikoyo.

2Araŋ ma haggoy d'ay asibtey ka gaakuri cabe ay Nangoray Hananta se. Ay ya Rabbi no.
3D'araŋ g'ay hin sanney gana ka haggoy d'ay farilley k'i te, **4**kal ay ma beene hari no araŋ se alwaatey kaŋ ga hagu ra. Laabo ma nga albarka hay, saajo ra tuuri-nyaŋey mo ma ngey izey hay. **5**Araŋ ntaaso karayaŋo ma gay kala reyzin* kosuyaŋ. Reyzin goy mo ma to kala dumayaŋ waate. Araŋ g'araŋ ŋwaaro ŋwa ka kungu ka goro araŋ laabo ra baani samay.
6Ay ga naŋ baani ma bara laabo ra. Araŋ ga kani, boro kulu si mo kaŋ g'araŋ humburandi. Ay ga naŋ ganji ham futay ma ban laabo ra, takuba mo si bisa araŋ laabo ra. **7**Araŋ g'araŋ ibarey gaaray. Takuba g'i zeeri araŋ jine. **8**Araŋ boro gu ga hin boro zangu ka gaaray, araŋ boro zangu fo mo ga boro zambar way gaaray. Takuba g'araŋ ibarey zeeri mo araŋ jine.
9Ay g'ay jine bare ka ye araŋ do haray, k'araŋ ciya albarkanteyaŋ. Ay g'araŋ tonton, k'ay alkawlo tabbatandi araŋ do. **10**Araŋ ga ŋwa barma zeeno gayante gaa. Araŋ ga manaŋ ntaaso kaa kal i ma itajo daŋ. **11**Ay g'ay nangora sinji araŋ game ra mo, ay fundo si araŋ fanta. **12**Ay ga bar-bare araŋ game ra, ay ga ciya araŋ Irikoyo, araŋ mo ga ciya ay jama. **13**Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo, kaŋ n'araŋ fattandi araŋ ma fun Misira laabo ra, zama araŋ ma si ye ka ciya i tamyaŋ. Ay n'araŋ taabi goy calo* ceeri ka naŋ araŋ ma dira kayante.
14Amma d'araŋ wangu ka maa ay se, araŋ si farilley din kulu te mo, **15**d'araŋ g'ay hin sanney furu, d'araŋ fundey g'ay ciiti sanney fanta, hal araŋ ga wangu k'ay farilley kulu te, d'araŋ n'ay sappa tunandi – **16**kal ay mo ma woone te araŋ se: Ay ga humburkumay taŋ araŋ gaa, danga doori kaŋ ga ŋwa, da gaaham konni kaŋ yaŋ g'araŋ moy halaci ka naŋ araŋ fundey ma suugu. Araŋ g'araŋ dumar'izey duma yaamo, zama araŋ ibarey no g'a ŋwa. **17**Ay ga banda bare araŋ gaa mo, hal araŋ ibarey m'araŋ kar ka gaaray. Borey kaŋ ga konna araŋ g'araŋ may. Araŋ ga zuru mo baa gaarayko si no.
18Woodin banda, d'araŋ wangu ka maa ay se hala hõ, woodin sabbay se kal ay m'araŋ gooji kala sorro iyye koyne araŋ zunubey sabbay se. **19**Ay g'araŋ dabaro boŋbeera ceeri, ya araŋ beena ciya kolay, araŋ laabo mo danga guuru-say cine. **20**Araŋ g'araŋ gaabo sara yaamo, zama araŋ laabo si nga albarka hay. Laabo tuuri-nyaŋey mo si ngey izey hay.
21D'araŋ ga dira ka gaaba nd'ay mo, d'araŋ wangu ka maa ay se, kal ay ma kande balaaw iyye koyne araŋ boŋ araŋ zunubey lasaabo boŋ. **22**Ay ga ganji hamey donton araŋ game ra, kaŋ g'araŋ izey kom araŋ se, i m'araŋ almaney halaci. Araŋ ga ciya jama kayna, araŋ fondey mo ma jaŋ boro.
23Amma da hayey din kulu mana araŋ gooji ay se, hal araŋ ga dira ka gaaba nd'ay, **24**kulu ay mo ga dira ka gaaba nd'araŋ. Ay bumbo mo g'araŋ kar hala sorro iyye araŋ zunubey sabbay se. **25**Ay ga kande takuba araŋ gaa hal a ma sappa tunandiyaŋo bana. Araŋ ga margu care do araŋ kwaarey ra, ay ga balaaw samba araŋ gaa. I g'araŋ daŋ araŋ ibarey kambey ra mo. **26**Waati kaŋ ay na ŋwaaro kaŋ gaa araŋ ga de din gazandi, kala wayboro way m'araŋ hawru hina feema folloŋ boŋ. I ga hawru lasaabu araŋ se tiŋay neesiji boŋ. Araŋ g'a ŋwa amma araŋ si kungu.

27Da hala hõ araŋ ga wangu ka maa ay se, amma araŋ ga dira ka gaaba d'ay,
28kal ay ma dira ka gaaba nd'araŋ dukuri ra. Ay g'araŋ gooji hala sorro iyye mo
araŋ zunubey sabbay se. 29Araŋ g'araŋ ize arey basey ŋwa, araŋ ize wayey
basey mo araŋ g'i ŋwa. 30Ay g'araŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey halaci, k'araŋ
wayna himandey dumbu, k'araŋ buukoy furu araŋ tooru himandey boŋ. Ay
fundo mo g'araŋ fanta. 31Ay g'araŋ kwaarey mo ciya kurmu k'araŋ nangu
hanney ciya yaamo. Ay ga wangu ka maa araŋ dugu haw kaaney. 32Ay ga laabo
mo ciya kurmu hal araŋ ibarey kaŋ yaŋ goono ga goro a ra ma di a ka dambara
nd'a. 33Araŋ bumbey mo, ay g'araŋ say-say dumi cindey game ra, ay ga takuba
candi araŋ banda mo. Araŋ laabo ga goro koonu, araŋ kwaarey ma te
kurmuyaŋ. 34Alwaato din no laabo ga nga fulanzamay te ka maa kaani, alwaati
kulu kaŋ a ga goro kurmu, kaŋ araŋ mo go araŋ ibarey laabo ra. Kala waati din
laabo ga fulanzam ka farhã nda nga asibtey. 35Alwaati kulu kaŋ a ga goro
kurmu a ga du fulanzamay danga fulanzamay kaŋ a mana du araŋ asibtey ra,
saaya kaŋ araŋ goro a ra.

36Borey kaŋ yaŋ cindi araŋ ra ciine ra mo, ay ga gaabi-jaŋay daŋ i biney ra i
ibarey laabey ra. Kobto kaŋ haw ga faaru yooja g'i gaaray. I ga zuru danga mate
kaŋ boro ga zuru takuba se. I ga kaŋ, baa boro kulu mana i gaaray. 37I ga kati
care gaa baa boro kulu mana i gaaray, danga day takuba no i banda. Araŋ ga
bara dabari si kaŋ ga kay araŋ ibarey jine. 38Araŋ ga halaci mo dumi cindey ra,
araŋ ibarey laabey g'araŋ gon. 39Borey kaŋ cindi araŋ ra mo ga faabu ka ciya
ikomsoyaŋ i zunubey sabbay se araŋ ibarey laabey ra. I kaayey zunubey sabbay
se mo no i ga faabu ka te ikomsoyaŋ i banda.

40I ga ngey zunubey ci mo, d'i kaayey waney. I taaley kaŋ ra i na amaana
ŋwaari te ay se nooya, za kaŋ i soobay ka gaaba nda ay. 41Ay mo, ay soobay ka
gaaba nd'ey ka kond'ey hala ngey ibarey laabey ra. Noodin d'i biney kaŋ yaŋ
sinda dambanguyaŋ ga ye ganda, d'i yadda nda goojiyaŋo kaŋ kaa i boŋ i
zunubey sabbay se, 42kal ay mo, ay ma fongu nd'ay sappa kaŋ go in nda Yakuba
game ra, ay sappa kaŋ go in nda Isaka game ra, ay sappa kaŋ go in nda Ibrahim
game ra mo. Ay ma fongu a gaa, ay ma fongu nda laabo mo. 43Zama i ga laabo
naŋ hal a ma farhã da nga fulanzama, alwaati kulu kaŋ a ga goro kurmu i siinoyaŋ
sabbay se. I ga ngey zunubey goojiyaŋo ta mo, zama i n'ay farilley furu, i fundey
n'ay hin sanney fanta mo. 44Kulu nda yaadin, baa waati kaŋ i go ngey ibarey
laabo ra, ay si g'i furu, ay si g'i fanta mo hal i ma halaci parkatak. Ay s'ay alkawlo
tunandi i se, zama ay ya Rabbi no, i Irikoyo. 45Alwaato din i sabbay se ay ga
fongu nda alkawlo kaŋ ay te i kaayey se, ngey kaŋ yaŋ ay kande ka fun Misira
laabo ra dumi cindey jine, hal ay ma ciya i Irikoyo. Ay ya Rabbi no.»

46Woodin yaŋ no ga ti hin sanney da farilley da asariya* kaŋ yaŋ Rabbi te
nga nda Israyla izey game ra, Sinayi tondo do, Musa kambe ra.

Sarti sambuyaŋ, d'a banayaŋ

27 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da boro fo na sarti kaŋ ga gaabu
sambu Rabbi jine, haya kaŋ ni kosu boro kulu gaa Rabbi se, yaadin no i g'a

lasaabu. **3**Kala ni ma lasaabu alboro fo za jiiri waranka ize hala jiiri waydu ize, a ga to nzarfu sekel* waygu, Nangoray Hananta sekelo boŋ. **4**Da wayboro no, kal i m'a lasaabu kaŋ a to sekel waranza. **5**D'a jiirey to igu hal a koy ka to jiiri waranka, kala ni ma alboro lasaabu sekel waranka, wayboro mo sekel way. **6**D'a to handu fo koy mo no hal a koy ka to jiiri gu koy, kal i ma alboro lasaabu kaŋ a to nzarfu sekel gu. Wayboro se mo i m'a lasaabu nzarfu sekel hinza. **7**Koyne, d'a to jiiri waydu wala a bisa yaadin, ni ma alboro lasaabu kaŋ a to sekel way cindi gu, wayboro se mo sekel way. **8**Amma da bora talka hal a si hin mate kaŋ ni lasaabu, kala ni m'a kayandi alfaga jine, nga mo m'a lasaabo te. Mate kaŋ bora kaŋ na sarti sambu hina go, yaadin no alfaga g'a lasaabu.

9Da alman mo no, kaŋ dumi boro ga salle nooyaŋ Rabbi se, wo kulu kaŋ boro ga no Rabbi se, a ga ciya hanante. **10**A ma s'a bare, a ma s'a barmay mo, sanda ilaalo fo ihanno gurbi ra, wala ihanno fo ilaalo nangu ra. D'a na alman fo barmay da afo baa kayna, kala nga nda wo kaŋ i barmay din, ihinka kulu ga hanan. **11**D'a ciya alman fo kaŋ si halal ŋwaari se no, wo kaŋ boro si du k'a salle nooyaŋ Rabbi se, kal a ma kande almano k'a kayandi alfaga jine. **12**Nga mo g'a nafa guna, hala ihanno no wala ilaalo no. Mate kaŋ cine nin wo, alfaga, ni g'a lasaabu, yaadin no a ga ciya. **13**Amma da bora ga miila nga m'a fansa*, kal a ma zakka hinka tonton ni lasaabo boŋ k'a no.

14Koyne, da boro ga nga fuwo fay waani a ma hanan Rabbi se, kala alfaga m'a lasaabu, hala ihanno no wala ilaalo no. Mate kaŋ alfaga n'a lasaabu mo, yaadin no a ga ciya. **15**Da bora kaŋ n'a fay waani ga miila a ma nga fuwo fansa, kal a ma zakka hinka tonton nooro kaŋ i n'a lasaabu boŋ. A ga ye a wane taray ra mo.

16Koyne, da boro fo ga nga tubu fari jare fo fay waani Rabbi se, kala ni m'a lasaabu a dumaro boŋ. Fari kaŋ muudu hinza sayir* g'a duma ga to nzarfu sekel waygu. **17**D'a na nga faro ye Rabbi se za Yubili* jiiro mana to, ni lasaabo boŋ no a ga goro. **18**Amma da Yubili jiiro jin ka bisa waato kaŋ a n'a fay waani, kala alfaga m'a nooru lasaabu k'a deedandi jiirey boŋ kaŋ yaŋ cindi hala hino Yubilo ma to. Ni m'a lasaabu mate kaŋ i ga nooro zabu. **19**Koyne, da bora kaŋ na faro fay waani ga miila nga m'a fansa, kal a ma zakka hinka tonton nooro kaŋ ni lasaabu boŋ. I g'a tabbatandi a se mo. **20**Amma d'a mana faro fansa, wala mo d'a na faro neera boro fo se, kulu a sinda fansa koyne. **21**Amma faro din ga ciya hari hanante Rabbi se. Yubili jiiro ra kaŋ farey kulu ga ye koyey se, danga fari kaŋ i fay waani, a ma ciya alfaga wane.

22Woodin banda, da boro ga fari fo kaŋ a day fay waani Rabbi se, amma manti nga din tubu fari no, **23**gaa no alfaga g'a nooro lasaabu marge kulu kaŋ ni di a to hala Yubili jiiro tooyaŋ. Bora din mo ma nooro din cine no han din hane, a ma ciya hari hanante Rabbi se. **24**Yubili jiiro ra faro bumbo ga ye bora kaŋ gaa i n'a day din se, sanda bora kaŋ laabo ya a tubu hari no din se nooya. **25**Ni lasaabuyaŋey kulu mo, i m'i te Nangoray Hananta sekelo boŋ. Sekel fo gonda gera waranka.

26Amma alman hay-jiney, za kaŋ hay-jiney kulu ya Rabbi wane yaŋ no, boro kulu ma s'a fay waani sarti banayaŋ se, da alman beerey wala alman kayna

wane no, zama Rabbi wane no. 27Da alman kaŋ si halal mo no, kala boro m'a fansa ni lasaabo boŋ, ka zakka hinka tonton a gaa. Wala d'a man'a fansa, kal i m'a neera nooro kaŋ cine ni n'a hayci din.

28Kulu nda yaadin, hay kulu kaŋ go boro se kaŋ a fay waani Rabbi se, hay kulu kaŋ ga ti a wane, da boro no, wala alman no, wala nga tubu fari fo no, i ma s'a neera, i ma s'a fansa mo. Hay kulu kaŋ i nooyandi ga hanan no Rabbi se. 29Hay kulu kaŋ i fay waani, kaŋ i fay waani boro kambe ra, i ma s'a fansa. Daahir kala i m'a wi.

Zakka farilla

30Laabo zakka kulu, da dumari albarka wane no wala tuuri-nya wane no, i kulu Rabbi wane yaŋ no. I ga hanan Rabbi se. 31Da boro fo ga ba nga ma hay fo fansa nga zakka ra, kal a m'a bana ka igu ra kanandi fo tonton a gaa. 32Alman beerey ra wala alman kayney ra zakka kulu mo, hay kulu kaŋ ga bisa kuruko goobu cire, i ga iway ra afo fay waani Rabbi se. 33Boro ma si suuban hala ihanno no wala ilaalo no, a ma s'a barmay. D'a n'a barmay mo, kala nga nda wo kaŋ a n'a barmayyaŋo te d'a, i boro hinka kulu ga hanan, i ma s'a fansa.»

34Woodin yaŋ no ga ti lordey* kaŋ yaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a Israyla izey se, Sinayi tondo boŋ.

KABUYAŋ TIRA

Israyla izey kabuyaŋo Sinayi ganjo ra

1 Kala Rabbi salaŋ Musa se Sinayi ganjo ra, kubayyaŋ hukumo ra, handu
hinkanta, a jirbi sintina hane, jiiri hinkanta i Misira laabo ra funyaŋo
banda. A ne: **2**Ma Israyla* izey marga kulu kabuyaŋ te. M'a te kundey boŋ, i
kaayey windey boŋ, i maayey lasaabo boŋ, i alboro fo kulu. **3**Za jiiri waranka
izey ka koy beene ni g'i kabu, i boro kulu kaŋ ga hin ka koy wongu Israyla ra.
Nin da Haruna g'i kabu i kundey boŋ. **4**Boro fo ma kay araŋ banda i kunda kulu
se. I afo kulu ma ciya jine boro nga kaayey windo ra. **5**Borey kaŋ yaŋ ga kay
araŋ banda maayey neeya:

Ruben kunda se: Sedeyur ize Elizur.
6Simeyon kunda se: Zuri-Sadday ize Selumiyel.
7Yahuda kunda se: Aminadab ize Nason.
8Isakar kunda se: Zuwar ize Natanel.
9Zabluna kunda se: Helon ize Eliyab.
10Yusufu izey game ra:
Ifraymu kunda se: Amihud ize Elisama.
Manasse kunda se: Pedazur ize Gamaliyel.
11Benyamin kunda se: Gedayoni ize Abidan.
12Dan kunda se: Ami-Sadday ize Ahiyezer.
13Aser kunda se: Okran ize Pajiyel.
14Gad kunda se: Reyul ize Eliyasaf.
15Naftali kunda se: Enan ize Ahira.

16Ngey ga ti jine borey margey ra, koyyaŋ no i kaayey kundey ra, jine
boroyaŋ mo no zambaryaŋ boŋ Israyla ra.
17Musa nda Haruna binde na borey din kaŋ yaŋ i n'i maayey suuban sambu.
18I na marga kulu margu care banda, handu hinkanta jirbi sintina hane. I n'i
hantum ngey kundey ra, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. I n'i boro fo
kulu kabu za jiiri waranka izey ka koy beene. **19**Danga mate kaŋ cine Rabbi na
Musa lordi nd'a, yaadin no i n'i kabu Sinayi ganjo ra.
20Ruben izey lasaabo neeya: Nga no ga ti Israyla hay-jina.
I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ
yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i afo kulu kabu ngey dumo boŋ, i
kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. **21**Ngey kaŋ
yaŋ i kabu i do, sanda Ruben kunda waney, boro zambar waytaaci
cindi iddu nda zangu gu no.
22Simeyon izey lasaabo mo neeya:
I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ
yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i afo kulu kabu ngey dumo boŋ, i
kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. **23**Ngey kaŋ
yaŋ i kabu i do, sanda Simeyon kunda waney, boro zambar waygu
cindi yagga nda zangu hinza no.

24Gad izey lasaabo mo neeya:

I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 25 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Gad kunda waney, boro zambar waytaaci cindi gu da zangu iddu nda waygu no.

26Yahuda izey lasaabo mo neeya:

I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 27Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Yahuda kunda waney, boro zambar wayye cindi taaci nda zangu iddu no.

28Isakar izey lasaabo mo neeya:

I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 29Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Isakar kunda waney, boro zambar waygu cindi taaci nda zangu taaci no.

30Zabluna izey lasaabo mo neeya:

I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 31Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Zabluna kunda waney, boro zambar waygu cindi iyye nda zangu taaci no.

32Yusufu izey mo, sanda:

Ifraymu izey lasaabo mo neeya:

I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 33Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Ifraymu kunda waney, boro zambar waytaaci nda zangu no.

34Manasse izey lasaabo mo neeya:

I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 35Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Manasse kunda waney, boro zambar waranza cindi hinka nda zangu hinka no.

36Benyamin izey lasaabo mo neeya:

I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 37Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda Benyamin kunda waney, boro zambar waranza cindi gu nda zangu taaci no.

38 Dan izey lasaabo mo neeya:
I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ
yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i
baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 39 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do,
sanda Dan kunda waney, boro zambar waydu cindi hinka nda zangu
iyye no.
40 Aser izey lasaabo mo neeya:
I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ
yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i
baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 41 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do,
sanda Aser kunda waney, boro zambar waytaaci cindi fo nda zangu
gu no.
42 Naftali izey lasaabo mo neeya:
I na alborey kulu kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, i kulu kaŋ
yaŋ ga hin ka koy wongu. I n'i kabu ngey dumo boŋ, i kundey boŋ, i
baaba-fo-izey boŋ, i maayey lasaabo boŋ. 43 Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do,
sanda Naftali kunda waney, boro zambar waygu cindi hinza nda
zangu taaci no.
44 Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ i kabu, kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu, ngey da
Israyla izey jine boro way cindi hinka din, afo kulu go nga baabo kunda se.
45 Yaadin no i kulu kaŋ yaŋ i kabu Israyla izey ra, i baabey kundey boŋ, za jiiri
waranka izey ka koy beene, boro kulu kaŋ ga hin ka koy wongu Israyla ra, 46 i kulu
kaŋ i kabu, boro zambar zangu iddu nda zambar hinza nda zangu gu nda waygu no.

I na Lawitey fay waani

47 Amma Lawitey, i kaayey dumo boŋ, i man'i kabu cindey ra. 48 Zama za doŋ
Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 49 «Ni ma si Lawitey kunda kabu, ma si i baayaŋo
mo lasaabu Israyla ra. 50 Amma ni ma Irikoy nangora seeda talfi i gaa, nga nd'a
goy jinayey kulu kaŋ go a ra. Lawitey ma Irikoy nangora nd'a jinayey kulu jare.
I m'a saajaw, i ma zumbu mo a windanta. 51 Da Irikoy nangora ga dagu,
Lawitey no g'a zumandi. Da Irikoy nangora ga zumbu mo, Lawitey no g'a sinji.
Yaw kaŋ maan a gaa mo, i g'a wi. 52 Israyla izey ga ngey kuuru fuwey sinji,
boro fo kulu nga kuray haray, boro fo kulu nga liiliwalo jarga, i kundey kulu ra.
53 Amma Lawitey ga zumbu Irikoy nangora seeda windanta, zama futay ma si
kaa Israyla izey marga gaa. Lawitey ga Irikoy nangora seeda talfo batu.»
54 Mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se mo, yaadin no Israyla izey te.

Gata zumbuyaŋo sasara

2 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: 2 «Israyla izey boro fo kulu ma
zumbu nga bumbo liiliwalo jarga, wo kaŋ gaa a kaayey dumo seeda go no.
I ma zumbu kubayyaŋ hukumo windanta ka tanji nd'a.

3 Wo kaŋ yaŋ ga zumbu wayna funa haray, ngey ga ti Yahuda kura da nga
liiliwalo d'a margey. Aminadab ize Nason, nga no ga ti Yahudancey jine bora.

4A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar wayye cindi
taaci nda zangu iddu no.
5Kunda kaŋ ga zumbu i jarga no ga ti Isakar wano. Zuwar ize Natanel, nga
no ga ti Isakar izey jine bora. 6A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do,
boro zambar waygu cindi taaci nda zangu taaci no.
7Woodin banda Zabluna kunda ga dake. Eliyab Helon ize, nga no ga ti
Zabluna izey jine bora. 8A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro
zambar waygu cindi iyye nda zangu taaci no.
9Borey kaŋ yaŋ i kabu Yahuda kuray haray mo, i kulu boro zambar zangu fo
da zambar wahakku cindi iddu nda zangu taaci no, i kulu margante. Woodin
yaŋ no ga jin ka dira.
10Dandi kamba Ruben kuray liiliwalo no ga bara, d'i margey kulu. Sedeyur
ize Elizur, nga no ga ti Ruben izey jine bora. 11A marga mo, sanda ngey kaŋ
yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waytaaci cindi iddu nda zangu gu no.
12Borey kaŋ yaŋ ga zumbu i jarga no ga ti Simeyon kunda. Zuri-Sadday ize
Selumiyel, nga no ga ti Simeyon izey jine bora. 13A marga mo, sanda ngey kaŋ
yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waygu cindi yagga nda zangu hinza no.
14Woone yaŋ jarga mo, Gad kunda. Reyul ize Eliyasaf, nga no ga ti Gad izey
jine bora. 15A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar
waytaaci cindi gu da zangu iddu nda wayga no.
16I kulu kaŋ i kabu Ruben kuray haray, boro zambar zangu fo da zambar
waygu cindi fo da zangu taaci nda waygu no, i kulu margante. Ngey no ga tun
ka dira ihinkanta.
17Waato din gaa kubayyaŋ hukumo ga fonda di, nga nda Lawitey kunda,
kuray kulu bindo ra. Mate kaŋ i zumbu, yaadin no i ga fonda di, boro fo kulu
nga sasara ra, a liiliwalo banda mo.
18Wayna kaŋay haray Ifraymu kuray liiliwalo no ga bara, ngey da ngey
margey kulu. Amihud ize Elisama, nga no ga ti Ifraymu izey jine bora. 19A
marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waytaaci nda zangu
gu no.
20I jarga mo, kala Manasse kunda. Pedazur ize Gamaliyel, nga no ga ti
Manasse izey jine bora. 21A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro
zambar waranza cindi hinka da zangu hinka no.
22Woone yaŋ banda, kala Benyamin kunda. Jideyoni ize Abidan, nga no ga ti
Benyamin izey jine bora. 23A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do,
boro zambar waranza cindi gu da zangu taaci no.
24I kulu kaŋ i kabu Ifraymu kura ra, boro zambar zangu fo da zambar ahakku
nda zangu fo no, i kulu margante. Ngey no ga dira ihinzanta.
25Dan kuray liiliwalo no ga bara azawa kambe, nga nda nga margey kulu.
Ami-Sadday ize Ahiyezer, nga no ga ti Dan izey jine bora. 26A marga mo,
sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro zambar waydu cindi hinka nda zangu
iyye no.
27Ngey mo, Aser kunda no ga zumbu i jarga. Okran ize Pajiyel, nga no ga ti
Aser izey jine bora. 28A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro

zambar waytaaci cindi fo da zangu gu no.
29 Ngey mo, Naftali kunda no ga zumbu i jarga. Enan ize Ahira, nga no ga ti
Naftali izey jine bora. 30 A marga mo, sanda ngey kaŋ yaŋ i lasaabu i do, boro
zambar waygu cindi hinza nda zangu taaci no.
31 Borey kaŋ yaŋ i kabu Dan kura ra, i kulu boro zambar zangu fo da zambar
waygu cindi iyye nda zangu iddu no. Ngey no ga kokor da ngey liiliwalo.»

32 Woodin yaŋ no ga ti soojey kaŋ yaŋ i kabu Israyla izey ra i kaayey windey
boŋ. I n'i kabu i sasareyaŋey ra. I to boro zambar zangu iddu nda zambar hinza
nda zangu gu da waygu. 33 Amma i mana Lawitey kabu Israyla izey ra, sanda
mate kaŋ Rabbi ci Musa se.

34 Israyla izey mo te mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se. I marga kulu zumbu,
boro kulu nga liiliwalo jarga. I sasareyaŋey kulu mo i na fonda di, i boro fo
kulu nga dumo banda, a kaayo dumo marga ra.

Lawitey kabuyaŋo

3 Woone yaŋ no ga ti Haruna nda Musa dumey, zaaro kaŋ ra Rabbi salaŋ
Musa se Sinayi tondo boŋ.
2 Haruna izey maayey neeya: a hay-jina ga ti Nadab, waato gaa Abihu, da
Eliyezar, da Itamar. 3 Haruna izey maayey nooya, alfagayaŋ no kaŋ yaŋ ga
sargay salle, kaŋ yaŋ i tuusu nda ji mo. Rabbi na alfagataray goyey talfi i
kambey ra. 4 Nadab da Abihu binde bu Rabbi jine, waato kaŋ i na danji waani
salle Rabbi jine, Sinayi ganjo ra, i sinda ize mo. Eliyezar da Itamar mo kay
alfagataray goyey ra i baabo Haruna jine.
5 Kala Rabbi salaŋ Musa se ka ne:
6 «Kande Lawitey kunda, i ma maan. Ni m'i kayandi Alfa Haruna jine, hal i
ma goy a se. 7 I ga haggoy da hay kulu kaŋ a ga talfi i gaa, i ga haggoy mo da
marga kulu muraadu kubayyaŋ hukumo jine. I ga Irikoy nangora goyo te mo. 8 I
ga jinay kulu haggoy mo kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra, da Israyla izey talfo mo.
I ga Irikoy nangora goyo te mo. 9 Yaadin mo no ni ga Lawitey no Haruna nda
nga izey se d'a. I n'a no nd'ey Israyla izey game ra. 10 Ni mo ga Haruna nda nga
izey tabbatandi. I ma kookari ngey alfagataray goyey ra. Yaw mo kaŋ maan, i
g'a wi.»
11 Rabbi salaŋ Musa se ka ne:
12 «Ay wo, guna, ay na Lawitey suuban Israyla izey ra hay-jiney kulu gurbo
ra, kaŋ yaŋ ga jin ka fatta hay-tu ra Israyla izey game ra. Woodin sabbay se no
Lawitey ga goro ay wane yaŋ. 13 Zama hay-jiney kulu ay wane yaŋ no, zama
hano kaŋ hane ay na hay-jiney kulu kar Misira laabo ra, ay na Israyla izey
hay-jiney kaa waani ay boŋ se, borey da almaney. I ga ciya ay wane yaŋ. Ay ya
Rabbi no.»
14 Rabbi salaŋ Musa se koyne Sinayi ganjo ra ka ne:
15 «Ma Lawi izey kabu i kaayey dumi boŋ, i dumey boŋ, i alboro fo kulu. Za
handu fo izey ka koy beene, ni m'i kabu.»

16 Musa binde n'i kabu Rabbi sanno boŋ, mate kaŋ Rabbi ci a se din.
17 Woone yaŋ no ga ti Lawi banda borey
i maayey boŋ: Gerson da Kohat da Merari.
18 Gerson izey maayey neeya, i almayaaley boŋ:
Libni da Simey.
19 Kohat izey mo neeya, i almayaaley boŋ:
Amram da Izhar da Hebron da Uzziyel.
20 Merari izey mo neeya, i almayaaley boŋ:
Mali nda Musi.
Woodin yaŋ ga ti Lawitey kunda i kaayey dumey boŋ.
21 Gerson gaa no Libni dumo da Simey dumo fun. Woone yaŋ no ga ti Gerson dumo: 22 borey kaŋ yaŋ i kabu i do, i alborey lasaabo boŋ, za handu fo izey ka koy beene, sanda ngey kaŋ yaŋ i kabu i do to boro zambar iyye nda zangu gu. 23 Gerson dumo no ga zumbu Irikoy nangora banda, wayna kaŋay haray. 24 Gerson dumo jine bora mo ga ti Layel ize Eliyasaf. 25 Gerson dumo goyo mo kubayyaŋ hukumo ra ga ti: i ma haggoy da Irikoy nangora, da hukumo, d'a daabirjey, da daabule kaŋ go kubayyaŋ hukumo meyo gaa. 26 I ma haggoy mo da windo kosaray taafey da windi meyo daabula kaŋ yaŋ ga Irikoy nangora da sargay feema windi, da windi sinjiyaŋ korfey kulu mo.
27 Kohat gaa no Amram dumo mo fun, da Izhar dumo, da Hebron dumo, da Uzziyel dumo. Woodin yaŋ no ga ti Kohat dumey. 28 I alborey kulu lasaabo mo, za handu fo ize ka koy beene, boro zambar ahakku nda zangu iddu no. Ngey no ga Nangoray Hanna gaay ka haggoy d'a. 29 Kohat izey marga no ga zumbu Irikoy nangora se dandi kambe haray. 30 Kohat dumo marga jine bora mo ga ti Uzziyel ize Elizafan. 31 Haŋ kaŋ i ga haggoy d'a mo ga ti sundurko, da taablo, da fitilla suntulo, da sargay feemey, da nangu hanna jinayey kaŋ i ga goy d'ey da jine haray kosaray taafa, d'i goyo muraadey kulu. 32 Alfa Haruna izo Eliyezar mo, nga no ga ti Lawitey kulu jine bora, nga no ga borey kaŋ yaŋ gonda nangu hanna goyo gaayyaŋ kulu guna.
33 Merari gaa no Mali nda Musi dumo fun, woodin yaŋ ga ti Merari dumey. 34 Borey kaŋ yaŋ i kabu i do, sanda i alborey kulu lasaabo, za handu fo ize ka koy beene, boro zambar iddu nda zangu hinka no. 35 Merari dumo jine bora ga ti Abihayel ize Zuriyel. Ngey no ga zumbu Irikoy nangora jarga azawa kambe haray. 36 Merari izey goyo kaŋ i ga haggoy ga ti: Irikoy nangora kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a dabey, d'a taasey kulu, da hay kulu kaŋ i ga goy d'a. 37 I ma haggoy mo da windo bundey da ngey dabey, d'i loley d'i korfey.
38 Amma Irikoy nangora windi meyo jine, wayna funay haray, kubayyaŋ hukumo jine wayna funay haray, borey kaŋ yaŋ ga zumbu noodin ga ti Musa nda Haruna nda nga izey. I ga haggoy da nangu hanna k'a batu Israyla izey se. Yaw kaŋ maan noodin mo, i g'a wi.
39 Borey kaŋ yaŋ i lasaabu Lawitey do, i kulu kaŋ i kabu, boro zambar waranka cindi hinka no. Musa nda Haruna n'i kabu Rabbi sanno boŋ, i kaayey dumo kulu ra, i alborey kulu za handu fo izey ka koy beene.

Hay-jiney fansayaŋo

40 Rabbi ne Musa se koyne: «Ma hay-jine kulu kaŋ ga ti alboro kabu Israyla
izey ra, za handu fo izey ka koy beene. M'i maayey lasaabo sambu. 41 Ma
Lawitey mo sambu ay se (zama ay ya Rabbi no) k'i daŋ Israyla ize hay-jiney
kulu gurbey ra. Lawitey almaney mo ga furo Israyla ize alman hay-jiney gurbi
ra.»
42 Kala Musa n'i kabu, mate kaŋ cine Rabbi ci a se. A na Israyla ize hay-jiney
kulu kabu. 43 Alboro hay-jiney kulu kaŋ i kabu mo to boro zambar waranka
cindi hinka nda zangu hinka nda wayye cindi hinza. I n'i kabu boro fo kulu nda
nga maa, za handu fo izey ka koy beene.
44 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
45 «Ma Lawitey sambu hay-jiney kulu gurbo ra Israyla izey ra, Lawitey
almaney mo ga furo jama almaney gurbo ra. Lawitey mo ga ciya ay wane yaŋ.
Ay ya Rabbi no. 46 Fansa nooro kaŋ i ga bana mo, sanda Israyla ize hay-jiney
zangu hinka nda wayye cindi hinza kaŋ yaŋ dake Lawitey lasaabo gaa, 47 kala ni
ma sekel* gu ta i boro fo kulu gaa. Nangu hanna sekelo boŋ no ni g'a lasaabu.
(Sekel fo mo gonda gera waranka.) 48 Nooro wo mo, nga no ga borey kaŋ yaŋ
dake lasaabo gaa fansa. Ni g'a no Haruna nda nga izey se.»
49 Kala Musa na fansa noorey din ta, kaŋ i bana borey se kaŋ yaŋ dake
Lawitey borey lasaabo gaa, k'i fansa. 50 A na nooro ta Israyla izey hay-jiney
kambe ra. A lasaabo to sekel zambar fo da zangu hinza nda waydu cindi gu,
nangu hanna sekelo boŋ. 51 Musa na fansantey nooro no Haruna nda nga izey se,
Rabbi sanno boŋ, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.

Lawitey goyey

4 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne ka ne:
2 «Wa Kohat izey kaŋ i kabu sambu Lawitey izey ra, i dumey boŋ d'i
kaayey dumo boŋ mo. 3 W'i sambu, borey kulu kaŋ yaŋ to i ma furo marga ra,
za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me. M'i daŋ i ma kubayyaŋ
hukumo goyo te.
4 Woone no ga ti Kohat izey saajaw goy kubayyaŋ hukumo ra, jinay hanantey
se: 5 Waati kaŋ kunda ga tun diraw se, Haruna ga kaa, nga nda nga izey. I ma
kosaray taafa zumandi ka seeda daŋyaŋ sundurko daabu nd'a. 6 I ma ye k'a
daabu nda hari-ra-hansi kuuru taafe. A kulu boŋ mo i ma zaara suudi fo daaru. I
ma sundurko bundey daŋ.
7 Buuru jisiyaŋ taablo boŋ mo, i ma zaara suudi fo daaru. I ma taasey jisi a
boŋ, da kawrey da gaasiyey d'i daabirjey kaŋ yaŋ i g'i daabu nd'a. Buuru jisanta
ma goro taablo boŋ waati kulu. 8 I ma ye ka zaara ciray fo daaru i boŋ, ka
woodin yaŋ daabu nda hari-ra-hansi kuuru taafe fo. I ma bundey daŋ.
9 Gaa no i ga zaara suudi fo sambu ka kaari fitilla suntulo daabu nd'a, d'a
fitilley kulu, d'a kambey, d'a ziibi kuyaŋ taasey, d'a ji kulba kulu, kaŋ yaŋ i g'a
hanse nd'a. 10 I m'a daŋ, nga nd'a jinayey kulu, hari-ra-hansi kuuru foolo fo ra,
k'a jisi kataaku fo boŋ.

11I ma zaara suudi fo mo daaru wura feema mo boŋ, ka ye k'a daabu nda
hari-ra-hansi kuuru daabirji. I m'a bundey daŋ.
12Woodin banda, i ma goy jinayey kulu sambu, kaŋ yaŋ i ga goy nd'a Nangu
Hanna ra. I m'i daŋ zaara suudi fo ra. I ma ye k'i daabu nda hari-ra-hansi kuuru
taafe, k'i jisi kataaku fo boŋ.
13Koyne, i ga booso kaa sargay feema ra, i ma zaara suniya fo daaru feema
boŋ. 14A boŋ no i ga jinayey kulu jisi kaŋ yaŋ i ga goy nd'a a windanta, sanda,
cambey da gotey, da kuyaŋ harey, da gaasiyey. I kulu sargay feema jinay yaŋ
no. I ma hari-ra-hansi kuuru taafe fo daaru i kulu boŋ, ka bundey daŋ.
15Da Haruna nda nga izey na Nangu Hanna jinayey kulu daabu ka ban mo,
kaŋ jama ga ba ka tun ka dira, waato din gaa no Kohat izey ga kaa ka jare.
Amma i ma si lamba hari hanno kulu gaa, zama i ma si bu se. Woodin yaŋ no
ga ti Kohat izey jaraw kubayyaŋ hukumo se.
16Alfa Haruna izo Eliyezar goyo neeya: a ma haggoy da fitilla jiyo, nga nda
tonyaŋ dugo kaŋ hawo ga kaan, da han kulu ŋwaari sargay kaŋ i ga salle, da
tuusuyaŋ jiyo. A ma haggoy mo da Irikoy nangora da nga jinayey kulu, da
hayey kaŋ yaŋ go Nangoray Hanna ra da ngey goy jinayey.»
17Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne:
18«Wa haggoy da Kohat izey kunda hal i ma si halaci Lawitey game ra.
19Amma yaawo no araŋ ga te i se hal i ma funa, i ma si bu d'i maan hari hanney
gaa, kaŋ yaŋ ga hanan ka bisa i kulu. Haruna nda nga izey ma furo ka boro fo
kulu goyo cabe a se, da boro fo kulu nga saajawo mo. 20Amma Kohat izey ma si
furo ka hari hanney guna, baa kayna, zama i ma si bu se.»
21Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
22«Ma Gerson izey lasaabu, i dumey boŋ, i kaayey almayaaley ra mo. 23M'i
sambu, ngey kaŋ yaŋ to jama ra furoyaŋ kulu, za jiiri waranza izey ka koy to
jiiri waygu izey me. M'i daŋ i ma kubayyaŋ hukumo goyey te.
24Woone no ga ti Gerson izey dumo goy, i saajawo ra goy ga ti jaraw. 25I ga
Irikoy nangora taafey jare, da kubayyaŋ hukumo, d'a daabirjo, da hari-ra-hansi
kuuru daabuyaŋ haro kaŋ go a gaa beene, da kubayyaŋ hukumo meyo daabula.
26I ga windo kosaray taafey mo jare, da windi meyo daabuyaŋ daabula, wo kaŋ
yaŋ ga Irikoy nangora da sargay feema windi. I g'i korfey jare, d'i goy jinayey
kulu. Goy kaŋ boro ga te da hayey din kulu, Gerson izey no g'a te. 27Gerson
izey goyey kulu, i g'a te Haruna nda nga izey lordi boŋ, sanda, i saajawey kulu,
d'i saajawo goy kulu. Araŋ m'i jarawey kulu zaban i se ka talfi i gaa. 28I goyo
nooya kubayyaŋ hukumo se. I muraado mo go Alfa Haruna ize Itamar kambe
ra.
29Merari izey mo, ni m'i kabu, i dumey boŋ, i kaayey almayaaley boŋ mo.
30M'i sambu, ngey kulu kaŋ yaŋ to marga ra furoyaŋ, za jiiri waranza izey ka
koy to jiiri waygu izey me, i ma kubayyaŋ hukumo goyo te. 31Woone no ga ti i
jareyaŋ goy, da mate kulu kaŋ i ga saajaw te d'a mo kubayyaŋ hukumo ra:
Irikoy nangora kataakey, d'a bundu-gaarey, d'a bonjarey, d'a dabey. 32I ma
batama windi bundey mo jare, d'i dabey, d'i loley d'i korfey, d'i jinayey kulu. I
ga jinayey din kulu goy te mo. Ni ma boro fo kulu goyo d'a saajawo fay i se i

maayey boŋ. 33Woodin no ga ti Merari izey saajawo d'i goyey kulu mo
kubayyaŋ hukumo se. Alfa Haruna ize Itamar kambe ra no i goyo go.»
34Kala Musa nda Haruna nda marga jine borey na Kohat dumo kabu ngey
dumey boŋ, i kaayey almayaaley boŋ mo. 35Za jiiri waranza izey ka koy to
waygu izey, i boro fo kulu kaŋ ga furo saajaw goy ra, kubayyaŋ hukumo goyo
wane. 36Ngey kaŋ yaŋ i kabu i do mo, i dumey boŋ, ga ti boro zambar hinka
nda zangu iyye nda waygu. 37Kohat izey dumo lasaabo nooya: i kulu kaŋ ga hin
ka goy te kubayyaŋ hukumo se, ngey kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu Rabbi
sanno kaŋ a ci Musa se din boŋ.
38Borey kaŋ yaŋ i kabu Gerson izey do, i dumey ra, i kaayey almayaaley boŋ
neeya: 39I na borey kulu kabu za jiiri waranza izey ka koy to jiiri waygu izey
me, i afo kulu kaŋ ga furo saajaw goy kubayyaŋ hukumo goyo ra. 40I n'i kabu i
dumey kulu ra, i kaayey almayaaley boŋ. I to boro zambar hinka nda zangu
iddu nda waranza. 41Gerson izey dumo lasaabo nooya, ikulu kaŋ ga hin ka goy
kubayyaŋ hukumo ra, kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu Rabbi lordo boŋ.
42Borey kaŋ yaŋ i kabu Merari izey do mo, i dumey kulu ra, i kaayey
almayaaley boŋ neeya: 43I na borey kulu kabu za jiiri waranza izey ka koy to
jiiri waygu izey me, i afo kulu kaŋ ga furo saajawtaray, kubayyaŋ hukumo goyo
ra. 44I n'i kabu i dumey kulu boŋ. I to boro zambar hinza nda zangu hinka.
45Merari dumo lasaabo nooya, kaŋ yaŋ Musa nda Haruna kabu Rabbi sanno kaŋ
a ci Musa se din boŋ.
46I kulu kaŋ yaŋ i kabu Lawitey do, ngey kaŋ yaŋ Musa nda Haruna nda
Israyla jine borey kabu, i dumey boŋ, i kaayey almayaaley boŋ, 47za jiiri
waranza izey ka koy to jiiri waygu izey me, kaŋ yaŋ i kulu ga hin ka furo ka
saajawtaray goy te, da jareyaŋ kaŋ i ga te kubayyaŋ hukumo se, 48i kulu kaŋ
yaŋ i kabu i do ga ti boro zambar ahakku nda zangu gu nda wahakku. 49Musa
n'i kabu Rabbi sanno boŋ, i boro fo kulu nda nga goyo, i boro fo kulu nda nga
jarawo.
Yaadin no a n'i kabu nd'a, mate kaŋ cine Rabbi na Musa lordi nd'a.

Ziibi, da zaytaray, da canse boŋ hin sanney

5 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
2«Ma ci Israyla izey se ka ne: I ma kaajirikoy kulu fattandi gata banda,
da boro kulu kaŋ gonda cantu, da wo kulu kaŋ ziibi buuko gaa lambayaŋ se.
3Alboro wala wayboro, araŋ m'i kaa taray. Gata banda no araŋ g'i ye, hal i ma si
ngey gata ziibandi kaŋ bindo ra no ay go da goray.» 4Kala Israyla izey te
yaadin. I n'i ye gata banda. Mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se din, yaadin no
Israyla izey mo te.
5Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
6«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da alboro wala wayboro na zamba fo te
kaŋ borey ga te, a na taali te Rabbi se mo. Bora din taalo ga goro a boŋ mo.
7Zamba kaŋ a te din kal a m'a ci. A ma nga taalo kulu bana, a ma igu ra farsimi
fo tonton a gaa mo. A m'a no bora kaŋ se a na taalo te din se. 8Amma da bora
din sinda almayaali kaŋ se i ga taalo bana, kulu a ma taalo bana Rabbi se, danga

alfaga* se nooya. A ga kande banayaŋ hari, da taali se feeji gaaru fo mo, kaŋ i g'a taalo bana nd'a. **9**Nooyaŋ kulu mo Israyla izey hari hanney ra, wo kaŋ yaŋ i ga no alfaga se, a ga ciya alfaga din wane. **10**Boro kulu hari hanney a wane yaŋ no, sanda haŋ kaŋ boro no alfaga se, a kulu ga ciya a wane.»

11Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

12«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i se: Da boro fo wande na fondo taŋ, ka amaana ŋwaari te a se, **13**sanda alboro waani fo kani nda waybora, haya goro tugante mo kurnyo se; da waybora lamba, a ban ka ziibi mo, seeda si no a gaa, wala mo i man'a di, **14**hala canse biya furo kurnyo bina ra, kaŋ a ga canse nga wando gaa, nga mo a ziibi; wala mo da canse biya furo kurnyo ra, a ma canse nga wando gaa, baa a mana ziibi – **15**kala albora ma konda nga wando alfaga do. A ma kond'a se sargay fo mo, danga sayir* hamni neesiji zaka fo. A ma si ji dooru a boŋ, a ma si tonyaŋ dugu daŋ a boŋ mo, zama canse fonguyaŋ sargay no, hal i ma fongu taali gaa.

16Kala alfaga ma kande waybora ka maan, a m'a kayandi Rabbi jine. **17**Alfaga ma gooru hari daŋ foobu fo ra, a ma laabu kayna sambu ganda laabo gaa, Irikoy nangora ra, a m'a daŋ haro ra. **18**Alfaga ma waybora kayandi Rabbi jine, a ma waybora boŋ hamno feeri. Fonguyaŋ sarga, kaŋ ci canse sarga din, a m'a daŋ waybora kambe ra. Hari fotto kaŋ ga ti laaliyaŋ wane mo, alfaga g'a gaay nga kambe ra. **19**Alfaga ga waybora daŋ zeyaŋ, ka ne waybora se: ‹Da alboro waani kulu mana kani nda nin, da ni mana fondo taŋ ka fun ni kurnye mayra cire ka koy ka ziibi, i na ni feeri nda hari fotto wo kaŋ ga ti laaliyaŋ wane. **20**Amma da ni na fondo taŋ ka fun ni kurnye mayra cire, ka ziibi alboro fo do, da alboro fo kani nda nin kaŋ waana ni kurnye:› **21**(waato din gaa alfaga ma waybora daŋ zeyaŋ da laaliyaŋ mo, a ma ne waybora se) ‹To, Rabbi ma te ni ma ciya laaliyaŋ da wowi hari ni jama ra. Zama Rabbi ga naŋ ni tanja ma suugu, ni gunda mo ma fuusu. **22**Hari woone mo kaŋ ga furo ni teelo ra, a ma naŋ ni gunda ma fuusu, ni tanja mo ma suugu.›

Waybora ma tu ka ne: ‹Amin! Amin!› **23**Alfaga mo ga sanney din hantum tira fo gaa, a m'i nyun da hari fotta. **24**A ma waybora haŋandi nda hari fotta kaŋ ga ti laaliyaŋ wane. Haro kaŋ ga laali mo ga furo a gunda ra ka fottu. **25**Waato din gaa alfaga ga canse sarga ta waybora kambe ra, a ma sarga feeni Rabbi jine, k'a salle sargay feema ra. **26**Koyne alfaga ga tibi fo kaa sarga ra, sanda a fonguyaŋ se, k'a ton sargay feema ra. Woodin banda no a ga waybora haŋandi nda haro. **27**Waato kaŋ a na waybora haŋandi nda haro mo, a ga ciya, da kay a ziibi, d'a na taali te nga kurnyo se, haro kaŋ ga laali din ga furo a gunda ra ka fottu. A gunda mo ga fuusu, a tanja ga suugu. Waybora ga ciya wowi hari nga jama ra. **28**Da waybora mana ziibi mo, amma a ga hanan, kal i m'a taŋ. A ga du ka hay mo.

29Woodin no ga ti canse se farilla, da wande na fondo taŋ ka koy ka ziibi boro fo do kaŋ manti a kurnye no, **30**wala da canse biya furo kurnyo do, a ma canse nga wando gaa. A ma waybora kayandi Rabbi jine. Alfaga ma sanney wo kulu te a boŋ. **31**Waato din gaa no albora ga ciya taali si. Waybora ga nga taalo jare.»

Naziri fay waani yaŋo sanno

6 Rabbi salaŋ Musa se ka ne:
2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da alboro fo wala wayboro fo ga nga boŋ fay waani ka Nazir zeyaŋ te, sanda a ma nga boŋ fay waani Rabbi se, **3**kal a ma fay da duvan* da baji kulu haŋyaŋ. A ma si duvan hari mooro kulu haŋ, wala baji hari mooro, a ma si reyzin* hari kulu haŋ, a ma si reyzin ize kulu ŋwa mo, itayo wala ikogo. **4**A fayyaŋ jirbey ra, a ma si hay kulu ŋwa kaŋ i ga te da reyzin ize, za a ra haray gura ka koy a kuuro gaa.
5A fayyaŋ jirbey kulu kaŋ yaŋ ra a ze, siini kulu ma si lamba boŋo gaa. Hala jirbey ma to kaŋ yaŋ ra a na nga boŋ fay waani Rabbi se, a ga hanan. A ma naŋ nga boŋ hamno ma zay. **6**Jirbey kulu kaŋ a ga nga boŋ fay waani, a ma si lamba buuko kulu gaa. **7**A ma si fay da nga hananyaŋo nga baabo, wala nga nyaŋo se, wala nga nya-ize alboro, wala nga wayme se, d'i bu. Zama a Irikoy se Nazirtara go a boŋo gaa. **8**A fay waani yaŋ jirbey kulu ra a ga hanan Rabbi se.
9Da boro fo bu a jarga mo, jirsi boŋ, hal a na nga Nazirtara sara, kal a ma nga boŋo cabu a hanandiyaŋ zaaro hane. Jirbi iyyanta hane no a g'a cabu. **10**Jirbi ahakkanta hane mo a ma kande koloŋay hinka wala tantabal ize hinka. A ma kand'ey alfaga do, kubayyaŋ hukumo meyo jarga. **11**Alfaga mo ga afo salle ka te zunubi se sargay. Afa mo a m'a salle sargay kaŋ i ga ton. A ma sasabandiyaŋ te bora se, za kaŋ a harta buukwa do. Bora ma nga boŋo fay waani koyne han din hane. **12**A ma hanan Rabbi se a fayyaŋ jirbey, ka kande feej'ize gaaru fo ka te hartayaŋ se sargay. Amma jirbey kaŋ yaŋ jin ka bisa, ngey wo daray, zama buukwa n'a Nazirtara harramandi.
13Woone no ga ti Nazir fonda sanni: Da boro fayyaŋ jirbey kubay, i ma kand'a kubayyaŋ hukumo meyo do. **14**A ma nga sarga salle Rabbi se, sanda feeji gaaru jiiri fo koy, kaŋ sinda laru kulu. Woodin ya sargay summaare kaŋ i ga ton no. A ma kande feeji way fo mo, jiiri fo koy kaŋ laru kulu si a gaa. Woodin ga ti zunubi se sargay. A ma kande feeji gaaru fo mo kaŋ sinda laru, kaŋ ga te saabuyaŋ sargay. **15**A ma kande mo cilla fo toonante da buuru tafay kaŋ sinda dalbu, sanda, maasayaŋ kaŋ i te da hamni baano kaŋ i margu da ji, da buuru kunkuni kaŋ sinda dalbu kaŋ i tuusu da ji. A ma kande mo sargayey din d'i ŋwaari sargay da ngey haŋyaŋ sargayey. **16**Alfaga ga kand'ey Rabbi jine, a ma zunubi se sarga salle d'a sargay kaŋ i ga ton mo. **17**Woodin banda a ma feeji gaaro salle, kaŋ ti saabuyaŋ sargay Rabbi se, nga nda cilla kaŋ gonda buuro kaŋ sinda dalbu din. Alfaga g'a ŋwaari sarga ton mo, k'a haŋyaŋ sarga dooru. **18**Naziro ga nga fay waani yaŋ boŋo cabu, ka nga fay waani yaŋo boŋ hamney ku kubayyaŋ hukumo meyo jarga. A m'i daŋ saabuyaŋ sarga cire danjo ra. **19**Alfaga ma feeji gaaro walhã hina k'a sambu, da kunkuni fo mo kaŋ sinda dalbu, da maasa fo kaŋ sinda dalbu, k'i kaa cilla ra. A m'i daŋ Nazir bora kambe ra, a cabuyaŋo banda. **20**Alfaga m'i ta koyne k'i feeni danga feeniyaŋ salleyaŋ Rabbi jine. Woodin yaŋ ga hanan. I ga ye alfaga se, ngey da ganda kaŋ i feeni nda walhã kaŋ i sambu beene din. Woodin banda no i ga yadda bora kaŋ te Naziri ma duvan haŋ. **21**Woodin yaŋ no ga ti Nazir fonda sanney, boro kaŋ ga

zeyaŋ te se, d'a sargay fonda mo Rabbi se, a fayyaŋo se, kaŋ yaŋ i ga tonton han kaŋ a du gaa. Mate kaŋ zeyaŋo kaŋ a ze d'a din bara, yaadin no ga tilas a gaa a ma te, nga fay waani yaŋo sanney boŋ.»

Albarka gaarayaŋ sanney

22 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

23 «Ma salaŋ Haruna nda nga izey se ka ne: Ya-cine no araŋ ga albarka gaara nd'a Israyla izey gaa:

24 Rabbi ma ni albarkandi ka ni haggoy.

25 Rabbi ma naŋ nga moyduma ma kaari ni gaa,
A ma gomni cabe ni se mo.

26 Rabbi ma nga jine bare ni do haray,
Ka ni no laakal kanay.

27 Yaadin no i g'ay maa daŋ Israyla izey gaa d'a. Ay mo g'i albarkandi.»

Kundey jine borey kande ngey nooyaŋey

7 Hano kaŋ hane Musa na Irikoy nangora sinji ka ban, a n'a tuusu nda ji, a n'a hanandi, nga nda nga jinayey kulu, da sargay feema mo da nga jinayey kulu. A n'i tuusu nda ji, k'i hanandi. 2 Kala Israyla koyey, kaŋ yaŋ ga ti i kaayey dumey jine borey, kaŋ yaŋ ga ti kunda koyey, jine boro no borey kaŋ i kabu yaŋ din boŋ, boro woodin yaŋ kande nooyaŋ. 3 I kande ngey nooyaŋey Rabbi jine. Nooyaŋey neeya: torko daabirjikoy iddu da yeeji way cindi hinka, torko fo jine boro hinka se, yeeji fo mo i afo kulu se. I kand'ey Irikoy nangora jine.

4 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 5 «M'i ta i kambe ra, ka nafa nd'ey kubayyaŋ hukumo goy ra. Ni m'i no Lawitey se, boro fo kulu nga goyo boŋ.»

6 Musa binde na torkey da yeejey ta ka n'i no Lawitey se. 7 A na torko hinka nda yeeji taaci no Gerson izey se, ngey goyo boŋ. 8 Torko taaci mo da yeeji ahakku, a n'i no Merari izey se, ngey goyo boŋ. I go Alfa Haruna ize Itamar kambe ra. 9 Amma a mana hay kulu no Kohat izey se, zama ngey ka bara nda nangu hanna goyo, i g'a jinayey kulu mo jare ngey jasey gaa.

10 Jine borey na nooyaŋ no sargay feema hanandiyaŋ se. Hano kaŋ hane i n'a tuusu nda ji no jine borey mo na ngey nooyaŋey salle sargay feema jine. 11 Rabbi mo ne Musa se i ma ngey nooyaŋey salle, jine boro fo kulu nda nga zaaro, sargay feema hanandiyaŋ se.

12 Bora kaŋ na nga nooyaŋo salle zaari sintina ga ti Aminadab ize Nason, Yahuda kunda se.

13 A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel* zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋay wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. 14 A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 15 A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 16 A kande hincin

jindi fo, zunubi se sargay no. 17Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji
hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Aminadab
ize Nason nooyaŋey nooya.

18Zaari hinkanta, Zuwar ize Natanel, Isakar jine bora, a na nga wano salle:
19A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 20A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 21A kande yeej'ize fo da feeji gaaru
fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se.
22A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. 23Saabuyaŋ sargay se
mo, a kande yeeji hinka nda feeji gaaru gu, da hincin jindi gu, da
feej'ize gu. Zuwar ize Natanel nooyaŋey nooya.

24Zaari hinzanta Helon ize Eliyab, Zabluna kunda jine bora, a na nga wano salle.
25A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 26A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 27A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo
kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 28A kande hincin
jindi fo, zunubi se sargay no. 29Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji
hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Helon ize
Eliyab nooyaŋey nooya.

30Zaari taacanta Sedeyur ize, Elizur, Ruben kunda jine bora kaa.
31A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 32A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 33A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo
kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 34A kande hincin
jindi fo, zunubi se sargay no. 35Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji
hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Sedeyur ize
Elizur nooyaŋey nooya.

36Zaari guwanta Zuri-Sadday ize Selumiyel, Simeyon kunda jine bora kaa.
37A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 38A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 39A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo
kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 40A kande hincin

jindi fo, zunubi se sargay no. 41Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji
hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Zuri-Sadday
ize Selumiyel nooyaŋey nooya.

42Zaari iddanta Reyul ize Eliyasaf, Gad kunda jine bora kaa.
43A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 44A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 45A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo
kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 46A kande hincin
jindi fo, zunubi se sargay no. 47Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji
hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Reyul ize
Eliyasaf nooyaŋey nooya.

48Zaari iyyanta Amihud ize Elisama, Ifraymu kunda jine bora kaa.
49A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 50A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 51A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo
kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 52A kande hincin
jindi fo, zunubi se sargay no. 53Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji
hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Amihud ize
Elisama nooyaŋey nooya.

54Zaari ahakkanta Pedazur ize Gamaliyel, Manasse kunda jine bora kaa.
55A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 56A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 57A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo
kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 58A kande hincin
jindi fo, zunubi se sargay no. 59Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji
hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Pedazur ize
Gamaliyel nooyaŋey nooya.

60Zaari yagganta Gedayoni ize Abidan, Benyamin kunda jine bora kaa.
61A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda
waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane,
nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante
nda ji, ŋwaari sargay se. 62A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel
way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. 63A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo
kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. 64A kande hincin

jindi fo, zunubi se sargay no. **65**Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Gedayoni ize Abidan nooyaŋey nooya.

66Zaari wayanta Ami-Sadday ize Ahiyezer, Dan kunda jine bora kaa.
67A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. **68**A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. **69**A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. **70**A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. **71**Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Ami-Sadday ize Ahiyezer nooyaŋey nooya.

72Zaari way cindi fa Okran ize Pajiyel, Aser izey jine bora kaa.
73A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. **74**A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. **75**A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. **76**A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. **77**Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Okran ize Pajiyel nooyaŋey nooya.

78Zaari way cindi hinkanta Enan ize Ahira, Naftali izey jine bora kaa.
79A nooyaŋey ga ti: Nzarfu taasa tafo fo kaŋ a tiŋa sekel zangu nda waranza no, da nzarfu taasa guuso fo mo, sekel wayye tiŋa wane, nangu hanna sekelo boŋ. Ihinka kulu to nda hamni baano kaasumante nda ji, ŋwaari sargay se. **80**A kande wura kawra fo mo kaŋ a tiŋa sekel way no, kaŋ to da tonyaŋ dugu. **81**A kande yeej'ize fo, da feej'ize fo kaŋ gonda jiiri fo, sargay summaare kaŋ i ga ton se. **82**A kande hincin jindi fo, zunubi se sargay no. **83**Saabuyaŋ sargay se mo, a kande yeeji hinka da feeji gaaru gu da hincin jindi gu, da feej'ize gu. Enan ize Ahira nooyaŋey nooya.

84Woodin yaŋ ga ti sargay feema hanandiyaŋ nooyaŋey, kaŋ Israyla jine borey kande zaaro kaŋ i na feema tuusu nda ji: nzarfu taasa tafo way cindi hinka, da nzarfu taasa guuso way cindi hinka, da wura kawra way cindi hinka. **85**Nzarfu taasa tafo kulu gonda sekel zangu nda waranza tiŋa. Taasa guuso kulu gonda sekel wayye tiŋa. Taasey kulu margante tiŋa ga ti sekel zambar fo nda zangu taaci, nangu hanno sekelo boŋ. **86**Wura kawra way cindi hinka go no, toonante nda tonyaŋ dugu. I afo kulu tiŋa sekel way no, nangu hanna sekelo

boŋ. Wura kawrey kulu margante tiŋa sekel zangu nda waranka no. 87Sargay summaare kaŋ i ga ton se sargay yeejey kulu margante iway cindi hinka no, da feeji gaaru way cindi hinka, da feej'ize way cindi hinka, ngey nda ngey ŋwaari sargayey. Zunubi se sargay mo, i kande hincin jindi way cindi hinka. 88Saabu yaŋ sargay se mo, i kande yeeji waranka cindi taaci, da feeji gaaru waydu, da hincin jindi waydu, da feej'ize waydu. Woodin yaŋ no ga ti feema hanandi yaŋ sargayey, a tuusu nda ji yaŋo banda.

89Waati kaŋ Musa ga furo kubayyaŋ hukumo ra zama nga ma salaŋ da Rabbi se, waato din no a ga maa jinde kaŋ ga salaŋ nga se. Jinda ga fun sasabandiyaŋo do kaŋ go seeda daŋyaŋ sundurko boŋ, sanda ciiti malayka* hinka game ra nooya, naŋ kaŋ Rabbi salaŋ da Musa.

Fitilley hanseyaŋo

8 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

2«Ma salaŋ Haruna se ka ne: Saaya kaŋ ni ga fitilley diyandi, i fitilla iyya no ga kaari fitilla suntulo gaa.»

3Yaadin mo no Haruna te. A na fitilley diyandi fitilla suntulo gaa, mate kaŋ Rabbi ci Musa se. 4Fitilla suntulo din wura danante no. Za a tiksa gaa kala boosey gaa, kulu danay goy no. Deedando kaŋ Rabbi cabe Musa se boŋ, yaadin no a na fitilla suntulo te.

I na Lawitey daŋ goyo ra

5Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 6«Ma Lawitey suuban Israyla izey game ra, k'i fay waani. 7Mate kaŋ ni ga te k'i hanandi neeya: ni ma hanandiyaŋ hari say-say i gaa. I ma ngey gaahamey kulu cabu, ka ngey bankaarayey nyuna. Yaadin gaa no i ga hanan. 8Woodin banda i ma sambu yeej'ize fo, nga nda nga ŋwaari sarga, danga hamni baano kaasumante da ji. Yeej'ize fo mo ni g'a sambu zunubi se sargay. 9Ni ma kande Lawitey kubayyaŋ hukumo jine. Ma Israyla izey jama kulu margu. 10Ni ma Lawitey kayandi Rabbi jine. Israyla izey mo ga ngey kambey salle Lawitey boŋ.

11Haruna mo ga Lawitey salle Rabbi se. Nooyaŋ no kaŋ i ga salle Israyla izey se, hal i ma Rabbi saajaw goyey te.

12Lawitey mo ga ngey kambey dake yeej'izey boŋey boŋ. Ni ma yeej'ize fo salle zunubi se sargay, afa mo sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se, hal i ma Lawitey zunubey yaafa i se. 13Kala ni ma Lawitey kayandi Haruna nda nga izey jine, k'i salle danga nooyaŋ Rabbi se. 14Yaadin no ni ga Lawitey kaa waani nd'a Israyla izey game ra. Lawitey ga ciya ay wane yaŋ.

15Ni m'i fay waani k'i salle danga nooyaŋ. Woodin banda no Lawitey ga furo ka kubayyaŋ hukumo goyo te. 16Zama i n'ay no nd'ey Israyla game ra, i ga furo borey kaŋ yaŋ ga hay-tu fiti gurbi ra, sanda Israyla izey hay-jiney kulu gurbi ra. Ay na Lawitey ta ay boŋ se. 17Zama Israyla izey hay-jiney kulu ya ay wane yaŋ no, boro nda alman. Hano kaŋ hane ay na hay-jiney kulu kar Misira laabu ra, ay na Israyla hay-jiney kaa waani ay boŋ se. 18Ay na Lawitey sambu mo Israyla hay-jiney kulu gurbi ra. 19Ay na Lawitey kaa Israyla izey game ra k'i no Haruna nda nga izey se, nooyaŋ no zama i ma Israyla izey goyo te kubayyaŋ hukumo

ra. I ma sasabandiyaŋ te mo Israyla izey se, hala balaaw kulu ma si te Israyla izey game ra, waati kaŋ i ga maan Nangoray Hanna gaa.»

20Kala Musa nda Haruna nda Israyla izey jama kulu na woodin te Lawitey se. Mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se Lawitey boŋ, yaadin cine no Israyla izey te i se. **21**Lawitey binde na ngey boŋ hanandi. I na ngey bankaarayey nyuna. Haruna mo n'i salle danga nooyaŋ Rabbi jine. Haruna na zunubi yaafayaŋ te i se mo k'i fay waani. **22**Woodin banda Lawitey furo ka ngey goyo te kubayyaŋ hukumo ra Haruna nda nga izey jine. Mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se Lawitey boŋ, yaadin mo no i te i se.

23Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:

24«Lawitey sanni neeya: za jiiri waranka cindi gu izey ka koy beene, i ga furo kubayyaŋ hukumo ra, ka kookari a goyo ra. **25**D'i to jiiri waygu me, i ga goyo jisi. I si ye ka saajaw te koyne. **26**Amma i ga goro ngey nya-izey banda kubayyaŋ hukumo ra, ka haggoy da cindey i ma goyo te hal a ma boori. Amma ngey wo si goy kulu te. Yaadin no ni ga te Lawitey se, wo kaŋ yaŋ i ga haggoy boŋ.»

I na Paska bato haggoy Sinayi ganjo ra

9 Rabbi salaŋ Musa se Sinayi ganjo ra, i Misira laabo ra fun yaŋo jiiri hinkanta, handu sintina ra. A ne:

2«Israyla izey ma Paska* batu te nga alwaato boŋ. **3**Handu woone ra, a jirbi way cindi taacanta hane, wiciri kambu haray, araŋ g'a gaay nga alwaato boŋ, a farilla sanney kulu boŋ, a ganayaŋ fondey kulu boŋ mo no araŋ g'a gaay.»

4Kala Musa salaŋ Israyla izey se hal i ma Paska bato te. **5**Ngey mo na Paska te jirbi way cindi taacanta hane, handu sintina ra, wiciri kambu haray, alwaato kaŋ i go Sinayi ganjo ra. Mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se, yaadin no Israyla izey mo te.

6Boro fooyaŋ go no kaŋ yaŋ harram buuko gaa lambayaŋ se, hal i mana du ka Paska bato te han din hane. Ngey mo kaa Musa nda Haruna do zaaro din ra, **7**ka ne Musa se: «Iri wo, iri harram buuko gaa lambayaŋ sabbay se. Ifo se no i g'iri gaay, iri ma si du ka Rabbi sarga te a alwaato boŋ, Israyla izey game ra?»

8Musa mo ne i se: «Wa kay ne hal ay ma maa haŋ kaŋ no Rabbi ga ci araŋ boŋ.»

9Rabbi salaŋ Musa se ka ne: **10**«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ wala araŋ banda boro fo go no kaŋ harram buuko gaa lambayaŋ sabbay se, wala mo d'a go naaruyaŋ ra nangu mooro, kulu nda yaadin a ga Paska bato te Rabbi se. **11**Handu hinkanta ra jirbi way cindi taacanta, wiciri kambu haray no i g'a te. I m'a hamo ŋwa, nga nda buuru kaŋ sinda dalbu, da kobto fotto yaŋ mo. **12**I ma si naŋ a hamo kulu ma cindi ka di mo boyaŋ, i ma si a biri fo kulu ceeri mo. Paska farilla sanney kulu boŋ no i g'a haggoy. **13**Amma bora kaŋ ga hanan, a si naaruyaŋ ra mo, day a ma jaŋ ka Paska bato te, i g'a koy kaa nga dumey ra, zama a mana kande Rabbi sarga nga alwaato ra. Bora din ga nga taalo jare.

14Da yaw fo goono ga goro araŋ game ra, a miila mo nga ma Paska bato te Rabbi se, kal a m'a te Paska fonda da farilla boŋ mo. Sanni folloŋ no araŋ kulu se, yaw da boro kaŋ i hay laabo ra mo.»

Rabbi buru yuuma

15Hano kaŋ hane i na Irikoy nangora sinji, kala buru yuumay fo na Irikoy
nangora daabu, kaŋ ga ti kubayyaŋ hukumo seeda. Da cino to, a go Irikoy
nangora se danga danji, kala mo ma bo. 16Yaadin no a go waati kulu. Buru
yuumay m'a daabu zaari, cin mo danga danji no. 17Da buro ziji hukumo boŋ
beene, waato din gaa no Israyla izey mo ga tun ka dira. Nangu kaŋ buro ga
zumbu, noodin no Israyla izey mo ga gata sinji. 18Rabbi sanno boŋ no Israyla
izey ga dira, Rabbi sanno boŋ mo no i ga zumbu. Alwaati kulu kaŋ buru
yuuma goono ga goro Irikoy nangora boŋ, ngey mo ga goro ngey gata ra.
19Da buru yuuma gay Irikoy nangora boŋ jirbi boobo, Israyla izey mo ga
Rabbi goyo haggoy, i si dira. 20A ga ciya mo, da buru yuuma ga goro Irikoy
nangora boŋ jirbi kayna fooyaŋ, Rabbi sanno boŋ ngey mo ga goro ngey gata
ra. Rabbi sanno boŋ no i ga dira. 21A ga ciya mo koyne, da buro ga goro za
wiciri kambu kala mo boyaŋ, kala nda buro ziji, waato din gaa no i ga dira.
Baa zaari haray no wala cin haray no, da buro ziji, kulu jama mo ga dira.
22D'a to jirbi hinka, wala handu fo, wala jiiri fo, kaŋ buro goono ga gay Irikoy
nangora boŋ ga goro noodin, kulu Israyla izey mo ga goro no gata ra, i si dira.
Amma saaya kaŋ buro ziji, ngey mo ga dira. 23Rabbi sanno boŋ no i ga gata
sinji. Rabbi sanno boŋ mo no i ga dira. I na Rabbi goyo haggoy, mate kaŋ
Rabbi ci i se Musa do.

Nzarfu kaakaaci hinka din

10 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne:
2«Ni ma kaakaaci hinka te da nzarfu, danay goy no ni g'i te d'a. Ni
g'i kar jama ceeyaŋ se, da gata dirawey mo se. 3Waati kaŋ i n'i kar, jama kulu
ma margu ni do kubayyaŋ hukumo meyo jine. 4Da afolloŋ no i kar, kulu jine
borey hinne no ga margu ni do, danga Israyla zambarey jine borey nooya.
5D'araŋ kar da gaabi, gatey kaŋ go wayna funay haray no ga fonda di. 6D'araŋ
kar da gaabi sorro hinkanta, gatey kaŋ go dandi kambe ma tun dirawo se. I g'i
kar da gaabi i dirawey se. 7Amma d'araŋ ga jama margu, araŋ ma kar, amma
manti nda gaabi.
8Alfa Haruna izey, ngey no ga kaakaacey kar. Woodin ma ciya araŋ se farilla
kaŋ ga duumi araŋ zamaney kulu ra. 9D'araŋ koy wongu araŋ laabo ra, ka gaaba
nda ibare kaŋ goono g'araŋ gurzugandi, kal araŋ ma kaakaacey kar da gaabi.
Rabbi araŋ Irikoyo ga fongu araŋ gaa, a g'araŋ faaba mo araŋ ibarey kambe ra.
10Woodin banda araŋ farhã zaaro ra, da zaari hanney ra, da handu taji kayyaŋey
hane mo, araŋ ma kaakaacey kar araŋ sargay kaŋ i ga ton boŋ, d'araŋ saabuyaŋ
sargayey boŋ. I ma woodin te hal i ma ciya fonguyaŋ hari araŋ Irikoyo jine. Ay
ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

Israyla dira Sinayi tondo do

11A ciya mo, jiiri hinkanta handu hinkanta, jirbi waranka hane, kala buru yuuma
ziji Irikoy nangora seeda boŋ ka koy beene. 12Israyla izey mo tun ngey dirawo se ka

fatta Sinayi ganjo ra. Buro koy ka zumbu Paran ganjo ra. **13**Woone ga ti diraw sintina kaŋ i te Rabbi sanno boŋ, Musa banda.

14Sintina day, Yahuda izey gata liiliwalo no ka bara jina ngey sasara ra. Aminadab ize Nason no ga ti kunda din jine bora. **15**Isakar izey kunda marga jine bora mo ga ti Zuwar ize Natanel. **16**Zabluna izey kunda marga jine bora mo ga ti Helon ize Eliyab. **17**I na Irikoy nangora zumandi. Gerson izey da Merari izey, ngey kaŋ goono ga Irikoy nangora jare na fonda di.

18Waato din gaa no Ruben gata liiliwalo na fonda di ngey sasara ra. A kunda marga jine bora ga ti Sedeyur ize Elizur. **19**Simeyon izey kunda marga jine bora mo ga ti Zuri-Sadday ize Selumiyel. **20**Gad izey kunda marga jine bora mo ga ti Reyul ize Eliyasaf. **21**Kohat izey na fonda di i banda. I go ga nangu hananta jinayey jare. Borey kaŋ jin din mo ga Irikoy nangora sinji hala woone yaŋ ga kaa.

22Woodin banda Ifraymu izey liiliwalo na fonda di ngey sasara ra. A kunda marga jine bora ga ti Amihud ize Elisama. **23**Manasse izey kunda marga jine bora ga ti Pedazur ize Gamaliyel. **24**Benyamin izey kunda marga jine bora mo ga ti Gedayoni ize Abidan.

25Woodin banda Dan izey gata liiliwalo na fonda di, gatey kulu kokoranta nooya. I koy ngey sasara ra. A kunda marga jine bora ga ti Ami-Sadday ize Ahiyezer. **26**Aser izey kunda marga jine bora ga ti Okran ize Pajiyel. **27**Naftali izey kunda marga jine bora ga ti Enan ize Ahira. **28**Yaadin no Israyla izey dirawo go d'a i sasarey ra, saaya kaŋ i ga fonda di.

29Musa ne nga anzuray Reyul, Midiyance izo Hobab se: «Iri go diraw ra ka koy to nango kaŋ Rabbi ci ka ne: Ay g'araŋ no nd'a. Ni ma kaa iri banda, iri mo ga booriyaŋ te ni se, zama Irikoy na gomni salaŋ Israyla boŋ.»

30A ne Musa se: «Ay si koy, amma ay ga koy ay bumbo laabo ra, ay dumey do.»

31Musa ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma si iri naŋ, za kaŋ ni bay iri ga gata sinji ganjo ra. Ni ga ciya iri se danga mo. **32**A ga ciya mo, da ni kaa iri banda, oho, a ga ciya, gomni kulu kaŋ Rabbi ga te iri se, yaadin no iri mo ga te ni se.»

33I dira ka fun Rabbi tondo do ka jirbi hinza diraw te. Rabbi sappa sundurko mo go i jine jirbi hinza dirawo din ra, a goono ga fulanzamyaŋ nangu ceeci i se. **34**Rabbi buru yuuma mo go i boŋ do beene zaari, saaya kaŋ i ga tun gata do.

35A ciya mo saaya kaŋ sundurko ga fonda di, kala Musa ma ne:

«Ya Rabbi, ma tun! Ni ibarey ma say-say.
Ngey mo kaŋ yaŋ ga wangu nin ma zuru ni jine.»

36Da sundurko ga zumbu mo, Musa ma ne:

«Ya Rabbi, ma ye ka kaa
hala Israyla ize zambar-zambarey do.»

Rabbi danjo na gata caso ŋwa

11 Borey binde te danga jancekoyaŋ, hal a mana kaan Rabbi se. Rabbi mo
maa r'a ka te bine. Kala Rabbi danjo di i game ra, ka ŋwa gata caso
gaa. **2**Waato kaŋ borey hẽ Musa gaa, Musa mo na adduwa te Rabbi gaa. Kala
danjo bu. **3**A na maa daŋ nango din gaa ka ne a se: Tabera, *kaŋ a feerijo ga ti
tonyaŋ*, zama noodin no Rabbi danjo di i game ra.

Darfandey

4Marga kaasumanta kaŋ go i banda sintin ka bini, hala Israyla izey ye ka hẽ
ka ne: «May no g'iri no ham iri ma ŋwa? **5**Iri go ga fongu nda hamisa kaŋ iri
goro ka ŋwa Misira ra yaamo, da labtanda, nda kanay, da albasan kayna,
nd'ibeero, da tafarnuwa. **6**Amma sohõ iri biney go ga suugu. Hay kulu mana
cindi kaŋ iri moy ga di kala day Manna* wo.»

7Manna din mo ga to haamo gure beeray gaa. A alhaalo mo go danga deeli
cine. **8**Borey ga koy k'a kumna ka fufu nda tondiyaŋ, wala i m'a duru humburu
ra, k'a hina kusuyaŋ ra. I g'a te maasa mo. A tabayaŋ mo ga hima ji taji. **9**Saaya
kaŋ harandaŋ ga zumbu gata boŋ cin ra no, Maana mo ga zumbu a banda.

10Musa mo maa kaŋ borey goono ga hẽ i almayaaley kulu ra, i boro fo kulu
nga kuuru fuwo meyo gaa. Kala Rabbi bine tun i se gumo-gumo. A mana kaan
Musa se mo. **11**Musa binde ne Rabbi se: «Sabaabu woofo se no ni na ay, ni
tamo taabandi? Ifo se mo no ay mana du gaakuri ni jine, kaŋ ni ga borey wo
kulu jaraw dake ay boŋ? **12**Ay no ka borey wo kulu gunde jare? Wala ay no k'i
hay? Hala ni ma ne ay se: M'i sambu ni gande ra ka jare, mate kaŋ cine baaba
ga zanka naanandi jare, hal i ma koy ka to laabo kaŋ ni ze d'a i kaayey se din ra.
13Man gaa no ay ga du ham ay ma no borey wo kulu se? Zama i goono ga hẽ ay
gaa ka ne: ‹M'iri no ham iri ma ŋwa!› **14**Ay si hin borey wo kulu ka jare, zama i
tiŋa bisa ay. **15**Da yaadin no ni ga te ay se, ay ga ni ŋwaaray m'ay wi me fo, d'ay
du gaakuri ni jine. Ma si naŋ ay ma soobay ka di ay masiiba.»

16Kala Rabbi ne Musa se: «Ma boro wayye margu ay do, Israyla
arkusuyaŋ, kaŋ yaŋ ni g'i bay arkusu beeri yaŋ no borey do, kaŋ i jine boroyaŋ
no. Ma kand'ey kubayyaŋ hukumo do, i ma kay noodin ni banda. **17**Ay mo ga
zumbu ka salaŋ ni se noodin. Ay ga sambu Biya kaŋ go ni boŋ din gaa, k'a
dake i boŋ. Ngey mo ma borey jarawo jare ni banda, hala ni bumbo ma s'a
jare, ni hinne.

18Ma ne mo jama se: Wa araŋ boŋ fay waani hala suba, araŋ ga ham ŋwa
mo. Zama araŋ hẽ Rabbi hangey ra ka ne: ‹May no g'iri no ham iri ma ŋwa?
Zama iri goro baani Misira.› Woodin sabbay se no Rabbi g'araŋ no ham, araŋ
g'a ŋwa mo. **19**Manti zaari folloŋ no araŋ g'a ŋwa bo, wala jirbi hinka, wala jirbi
gu, wala jirbi way, wala jirbi waranka. **20**Amma hala handu fo kubante, kal a
ma fatta araŋ niine funey ra, a ma ciya araŋ se fanta hari. Zama araŋ donda
Rabbi kaŋ go araŋ game ra, ka hẽ a jine, ka ne: ‹Ifo se no iri fatta Misira?› »

21Kala Musa ne: «Borey kaŋ yaŋ game ra ay go, i ga to sooje zambar iddu hala
sorro zangu. Ni mo ne ni g'i no ham i ma ŋwa handu fo kubante. **22**Mate no? I ma

feeji kuru nda haw kuru yaŋ wi i se, hala a ma wasa i se? Wala i ma teeku ham kulu margu care banda, a ga wasa i se, wala?»

23Rabbi na Musa hã ka ne: «Rabbi kamba kuuyaŋo gaze no, wala? Day sohõ ni ga di hal ay sanno ga te ni do, wala a si te.»

24Musa mo fatta ka Rabbi sanney ci jama se, ka jama arkusu beeri wayya margu, k'i kayandi hukumo windanta. **25**Rabbi mo zumbu buru yuuma ra, ka salaŋ a se. A sambu Biya kaŋ go Musa boŋ din gaa, k'a no arkusu wayya din se. A ciya mo, saaya kaŋ Biya zumbu i boŋ, i na annabitaray te, amma sorro folloŋ no.

26Amma i boro wayya din ra, boro hinka goro gata ra. Afo maa Eldad, afa mo maa Medad. I go hantumantey ra, amma i mana fatta ka koy hukumo do. Biya din zumbu i boŋ hal i na annabitaray te gata ra.

27Kala arwasu fo zuru ka koy ka ci Musa se ka ne: «Eldad da Medad go ga annabitaray te gata ra!»

28Nun ize Yasuwa, (Musa saajawkwa nooya za a go zanka) a tu ka ne: «Ay jine bora Musa, m'i gaay!»

29Amma Musa ne a se: «Ni goono ga canse ay sabbay se, wala? Doŋ day Rabbi jama kulu ma ciya annabiyaŋ*. Rabbi ma nga Biya zumandi i boŋ!» **30**Musa binde fatta ka koy gata ra, nga nda Israyla arkusu beeray.

31Woodin banda, haw fo fun Rabbi do ka faaru. A kande darfandayaŋ kaŋ fun teeko do haray, k'i taŋ gata boŋ, sanda zaari fo diraw ne-haray, ya-haray mo zaari fo diraw, gata casey gaa. I go laabo se beene sanda kambe kar hinka. **32**Kala borey tun ka kay zaaro din kulu, da cino din kulu, d'a suba mo zaaro kulu. I na darfandayaŋ di. Bora kaŋ mana iboobo di, a koy du tono way cindi gu. I n'i yandi gata windanta kulu ngey boŋ se. **33**Amma, waato kaŋ hamo go i hinjey game ra, za i man'a kaama jina, Rabbi dukur jama se. Rabbi na borey kar mo da balaaw bambata fo. **34**I na noodin maa daŋ Binikomey Saarayey, zama noodin no i na borey kaŋ yaŋ bini din fiji.

35Jama dira za Binikomey Saarayey ka koy to Hazerot. I goro Hazerot ra.

Maryama nda Haruna na Musa jance

12 Maryama go ga Musa ciinay Haruna se, Etiyopi waybora kaŋ Musa hiiji sabbay se (zama Musa wando ya Etiyopi boro no.) **2**I ne: «Musa hinne do no Rabbi salaŋ, wala? Manti a salaŋ iri mo do?» Rabbi maa woodin mo.

3(Amma bora din, Musa wo, lalabuko no gumo ka bisa boro kulu kaŋ go ndunnya fando boŋ.)

4Kala sahãadin, Rabbi salaŋ Musa nda Haruna nda Maryama se ka ne: «Araŋ boro hinza ma fatta ka kaa kubayyaŋ hukumo do.»

I boro hinza binde fatta. **5**Rabbi mo zumbu buru yuuma ra ka kay hukumo meyo jarga ka Haruna nda Maryama ce nga do. Kaŋ i maan a do, **6**Rabbi ne: «Wa maa ay sanney.

> Da annabi* fo go araŋ game ra,
> ay no ga ti Rabbi,

ay g'ay boŋ cabe a se bangayyaŋ ra.
Ay ga salaŋ a se mo hindiri ra.
7Amma ay tamo Musa wo, manti yaadin no a go,
za kaŋ naanaykoy no ay windo kulu ra.
8Ay ga salaŋ a se no me-da-me
sanda taray kwaaray,
manti nda kubay sanni bo.
A ga di Rabbi alhaalo mo.
Ifo se no araŋ mana humburu
ay tamo Musa ciinayyaŋ?»

Maryama ciya jiray

9Kala Rabbi dukur i se gumo. A dira mo.
10Buru yuuma mo fun hukumo boŋ. A go mo, Maryama te jiray. A kwaaray pal-pal, danga neezu* cine[10]. Haruna bare ka Maryama guna, a di kaŋ a ciya jiraykooni. 11Haruna ne Musa se: «Masiiba neeya, ay jine bora! Ay ga ni ŋwaaray, i ma si iri taalo dake iri boŋ, zama iri na saamotaray te, iri na zunubi te mo. 12Ay ga ni ŋwaaray, a ma si ciya danga buuko, kaŋ fatta nya gunde ra da basi kaŋ jara fumbu!»
13Kala Musa hẽ Rabbi gaa ka ne: «Irikoy, ay ga ni ŋwaaray, m'a no baani!»
14Amma Rabbi ne Musa se: «D'a baabo tufa a moyduma gaa hinne, manti haawi g'a di kala jirbi iyye? I m'a kaa gata banda jirbi iyye fo. Woodin banda i m'a ta a ma furo koyne.» 15I na Maryama daabu mo gata banda kala jirbi iyye. Jama mo mana dira kala waato kaŋ i kande Maryama a ma furo koyne.
16Woodin banda no jama tun Hazerot ka koy zumbu Paran ganjo ra.

Laabo fintalko way cindi hinka

13 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2«Ni ma boroyaŋ donton i ma windi ka Kanaana laabo guna, laabo kaŋ ay ga no Israyla izey se. I kaayey kundey kulu ra ni ma boro fo donton, i boro fo kulu ma ciya jine boro i game ra.»
3Kala Musa n'i donton Rabbi sanno boŋ, i ma fun Paran ganjo ra. Borey din kulu jine boro yaŋ no Israyla izey boŋ. 4I maayey neeya:

Ruben kunda wane: Zakkur ize Sammuwa.
5Simeyon kunda wane: Hori ize Safat.
6Yahuda kunda wane: Yefunna ize Kaleb.
7Isakar kunda wane: Yusufu ize Igal.
8Ifraymu kunda wane: Nun ize Hoseya.
9Benyamin kunda wane: Rafu ize Palti.
10Zabluna kunda wane: Sodi ize Gaddiyel.

---

[10] 12:10 Faransi ciine gaa i g'a hantum “neige”. A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne: “A ga kwaaray sanda haabu cine.”

11Yusufu kunda wane, sanda Manasse kunda nooya:
Susi ize Gaddi.
12Dan kunda wane: Gemmalli ize Amiyel.
13Aser kunda wane: Munkayla ize Setur.
14Naftali kunda wane: Bofsi ize Nabi.
15Gad kunda wane: Maci ize Guyel.

16Borey kaŋ yaŋ Musa donton i ma windi ka laabo ra guna, i maayey nooya. Musa na Nun ize Hoseya maa daŋ Yasuwa.

17Musa binde n'i donton i ma windi Kanaana laabo ra, k'a guna. A ne i se: «Wa ziji fondo woone ra ka koy Negeb* laabo ra, ka kaaru tudey boŋ mo. **18**Wa laabo guna, mate kaŋ cine no a bara. Wa borey kaŋ go a ra da goray mo guna, hal i gonda gaabi wala i sinda; hal i ga baa gumo, wala i si baa. **19**Wa guna mo mate kaŋ cine no laabo kaŋ ra i goono ga goro bara nd'a, hala ihanno no, wala ilaalo no, da mate kaŋ cine no kwaarey kaŋ ra i goono ga goro go, hala bukka yaŋ ra no i go, wala birni gaabikooni yaŋ ra no i go. **20**Laabo bumbo mo, wa guna hal a gonda gaabi wala a sinda, hala tuuri-nya yaŋ go no wala i si no. Araŋ ma te dabari mo ka kande laabo dumi ize fooyaŋ.» (Alwaato din mo no ga ti reyzin izey boŋ-jina waate).

21I binde koy ka ziji. I na laabo fintal za Zin saajo gaa kal a ma koy Rehob, naŋ kaŋ boro ga furo Hamat. **22**I ziji Negeb hara ka koy to Hebron, naŋ kaŋ Ahiman da Sesay da Talmay go, Anak ize yaŋ no. (Hebron wo, i n'a cina, a to jiiri iyye za i mana Zowan cina Misira laabo ra.) **23**Borey kaa Eskol gooro ra. I na reyzin kambe fo dumbu noodin kaŋ gonda reyzin ize fafa fo. I boro hinka n'a jare goobu fo gaa. I kande garenad* da jeejay* ize yaŋ mo. **24**I na nango maa ce Eskol, reyzin ize fafa kaŋ Israyla izey dumbu noodin ka jare se. **25**Jirbi waytaaci banda no i ye ka kaa ka fun laabo fintalyaŋo do.

26I ye ka kaa. I kay Musa nda Haruna nda Israyla izey kulu jine, noodin Paran ganjo ra, Kades haray. I kande ngey nda jama kulu se baaru. I na laabo albarka mo cabe i se. **27**I ci Musa se ka ne: «Iri furo laabo kaŋ ni n'iri donton din ra. Daahir no a ga wa da yu bambari, a albarka mo neeya. **28**Amma borey kaŋ yaŋ go laabo ra da goray din gonda gaabi. Kwaarey mo gonda wongu fuyaŋ kaŋ ga beeri gumo. Iri di gorzoyaŋ mo noodin. **29**Amalekancey go Negeb hara ga goro. Hittancey da Yebusancey da Amorancey mo go tondey ra ga goro. Kanaanancey mo go teeko do haray, da Urdun* jarga ga goro.»

30Kala Kaleb na jama dangandi Musa jine ka ne: «Wa kaa, iri ma ziji ka koy sohõ k'a ŋwa, zama iri gonda hina ka te zaama!»

31Amma borey kaŋ nga nd'ey koy ne: «Iri sinda hina ka wongu nda borey din, zama i ga bisa iri gaabi.» **32**Hal i kande baaru laalo Israyla izey se laabo kaŋ i koy ka guna din boŋ. I soobay ka ne: «Laabo kaŋ iri koy k'a windi ka guna din, laabu no kaŋ ga nga gorokoy ŋwa. Borey kulu kaŋ iri di a ra mo, boro kuuku yaŋ no gumo. **33**Noodin iri di baa Nefilimyaŋ*, kaŋ ga ti Anak izeyaŋ, kaŋ fun Nefilim gaa. Iri diyaŋ gaa iri ga hima do-izeyaŋ. Yaadin mo no iri go i diyaŋ gaa.»

Jama janceyaŋo waato kaŋ i maa laabo fintalkoy baaro

14 Kala jama kulu na ngey jinde sambu ka baray. Cin woodin kulu i
hanna ka hẽ. **2**Israyla izey kulu binde na Musa nda Haruna
guuni-guuni. Jama kulu ne i se: «Doŋ iri ma bu Misira laabo ra. Wala doŋ, iri
ma bu saajo wo ra! **3**Ifo se binde no Rabbi kande iri ne laabo wo ra hala takuba
m'iri zeeri? I m'iri wandey d'iri izey ciya wongu arzaka yaŋ? Iri ma ye Misira,
manti a bisa neewo?» **4**Kal i ne care se: «Iri ma jine boro fo suuban ka ye
Misira.»

5Waato din gaa Musa nda Haruna ganda biri Israyla izey jama marga kulu
jine. **6**Kala Nun izo Yasuwa nda Yefunna izo Kaleb, kaŋ yaŋ koy laabo
fintalkoy banda na ngey bankaarayey tooru-tooru*. **7**I salaŋ Israyla izey marga
kulu se ka ne: «Laabo kaŋ iri koy a ra ka guna din, laabu hanno no gumo! **8**Da
Rabbi maa iri kaani, a ga konda iri laabo din ra k'iri no nd'a. Laabu no kaŋ ga
wa da yu bambari. **9**Kala day, araŋ ma si tunanda Rabbi gaa, araŋ ma si
humburu laabo din borey mo, zama i ga ciya iri se ŋwaari hari. I kosara dira k'i
naŋ, Rabbi mo go iri banda. Araŋ ma si humbur'ey.»

10Amma jama kulu ne i m'i catu nda tondiyaŋ. Waato din gaa Rabbi darza
bangay kubayyaŋ hukumo ra Israyla izey kulu jine. **11**Rabbi ne Musa se:
«Waatifo no borey wo ga fay d'ay fantayaŋ? Waatifo no i g'ay cimandi,
alaamey kulu kaŋ ay te i do se? **12**Ay g'i kar da balaaw, k'i tubo ta i gaa. Ay ma
dumi fo te ni do kaŋ ga beeri nd'ey, kaŋ ga gaabu nd'ey mo.»

13Kala Musa ne Rabbi se: «Yaadin gaa ya, Misirancey ga maa r'a (zama nin
no ka borey wo kaa i game ra da ni gaabo). **14**I ga ci mo laabo woone borey se,
zama i maa baaru mate kaŋ ni, ya Rabbi, ni go jama wo game ra. I go ga di nin
mo-da-mo, ni buro go i boŋ do ga kay beene. Ni ga furo i jine, zaari haray buru
yuumay ra, cin haray mo danji ra. **15**Sohõ da ni na dumo wo kulu wi ce folloŋ,
kala dumi cindey kaŋ yaŋ maa ni baaru ma salaŋ ka ne: **16**‹Zama Rabbi sinda
hina ka konda borey wo laabo din ra kaŋ boŋ a ze i se, a sabbay se no a n'i wi
ganjo ra.›

17Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, naŋ ay Koyo dabaro ma beeri, danga mate
kaŋ cine ni salaŋ ka ne: **18**‹Rabbi ya suurukoy no kaŋ si tara ka futu,
suuji-beeri-koy mo no. A ga izefututaray da taali yaafa. A si taali-teeri
adilandi* bo, amma a ga baabey taaley bana izey gaa hala hayyaŋ hinzanta ka
koy itaacanta gaa.› **19**Ay ga ni ŋwaaray, ma borey wo zunubo yaafa, ni
baakasinay bambata boŋ, danga mate kaŋ ni jin k'i yaafa za Misira ra ka kaa
sohõ.»

20Rabbi mo ne: «Ay n'i yaafa ni sanno boŋ. **21**Amma ay ze nd'ay fundo!
Daahir ay ze no kaŋ ndunnya kulu ga aniya ka to da Rabbi darza. **22**Zama borey
wo kulu man'ay sanno saal, baa kaŋ i di ay darza, i di ay dambara harey kaŋ yaŋ
ay te Misira ra nda ganjo ra mo. Sohõ mo i n'ay si hala sorro way – **23**I si di
laabo kaŋ ay ze d'a ka ne i kaayey se ay g'a no i se. Borey kulu kaŋ n'ay fanta si
di a. **24**Amma ay tamo Kaleb n'ay gana gumo-gumo, zama a gonda Biya waani
nga ra. Ay ga kand'a laabo kaŋ ra a furo din ra. A ga ciya a banda wane mo.

25Suba araŋ ma bare ka ye ganjo ra, Teeku Cira fonda boŋ.» (Alwaati woodin
no, Amalekancey da Kanaanancey go gooro ra da goray).

Rabbi na jiiri waytaaci bar-bareyaŋ waadu

26Kala Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: 27«Kala waatifo no ay ga
suuru nda jama laalo wo, kaŋ go g'ay jance? Ay maa Israyla izey janceyaŋo kaŋ
i goono g'ay jance nd'a. 28Wa ci i se: Rabbi ne: Ay ze d'ay fundo, danga mate
kaŋ cine araŋ salaŋ ay hangey ra, yaadin cine no ay ga te araŋ se. 29Araŋ ga kaŋ
buukoyaŋ saajo wo ra. Boro fo kulu kaŋ i lasaabu araŋ game ra, araŋ lasaabo
kulu boŋ, za jiiri waranka izey ka koy beene, araŋ kaŋ yaŋ n'ay jance, 30sikka si
araŋ si koy ka furo laabo din ra, nango kaŋ ay ze ka ne ay g'araŋ gorandi a ra.
Kala Yefunna izo Kaleb da Nun izo Yasuwa, ngey hinne. 31Amma araŋ zankey,
kaŋ yaŋ araŋ ne i g'i ku wongu ra, ngey wo ay ga naŋ i ma furo. Laabo kaŋ araŋ
fanta mo, ngey wo g'a bay. 32Amma araŋ wo, araŋ ga kaŋ jifayaŋ ganji woone
ra. 33Araŋ izey mo ga dira boŋdaray ra ganjo ra kala jiiri waytaaci. I g'araŋ
naanay-jaŋa jare, hal araŋ jifey kulu ma kaŋ ganjo ra. 34Jirbey kaŋ araŋ na laabo
fintal din lasaabo boŋ, danga jirbi waytaaci, zaari fo kulu jiiri fo, yaadin no araŋ
g'araŋ izefututara jare nd'a, sanda jiiri waytaaci nooya. Yaadin gaa no araŋ ga
bay haŋ kaŋ no d'ay na banda bare *araŋ gaa.* 35Ay ya Rabbi no kaŋ salaŋ.
Haciika mo ay g'a te jama laalo wo se, kaŋ yaŋ margu ka tun ka gaaba nd'ay.
Ganjo wo ra no i ga halaci. Neewo mo no i ga bu.»

36Alborey din mo, kaŋ yaŋ Musa donton i ma koy ka laabo fintal din, kaŋ
yaŋ ye ka kaa ka naŋ jama kulu ma Rabbi jance, i na kalima sanniyaŋ salaŋ
laabo boŋ, 37sanda borey kaŋ yaŋ kande baaru laala laabo boŋ, ngey wo bu da
balaaw Rabbi jine. 38Amma Nun izo Yasuwa da Yefunna izo Kaleb, kaŋ go
borey kaŋ koy ka laabo fintal yaŋ ra, borey din funa.

39Waato din gaa no Musa na sanney din kulu ci Israyla izey kulu se, hal i na
baray bambata te.

40I kulu tun mo za da hinay susuba ra. I kaaru hala tondi kuuko boŋ ka ne:
«Guna, iri neeya! Iri ga ziji ka koy nango kaŋ Rabbi n'a alkawlo te, zama iri na
zunubi te.»

41Amma Musa ne: «Ifo se no sohõ araŋ ga Rabbi sanno daaru? A si te
albarka. 42Wa si ziji fa, zama Rabbi si araŋ game ra. Araŋ ibarey ga hin araŋ,
43zama Amalekancey da Kanaanancey go noodin araŋ jine. Araŋ mo, takuba
g'araŋ zeeri, zama araŋ na banda bare Rabbi ganayaŋo gaa, woodin se no a si
araŋ banda.»

44Amma i farrati ka ziji tudo boŋ. Kulu nda yaadin Rabbi sappa sundurko da
Musa mana fatta gata ra. 45Waati din gaa no, Amalekancey da Kanaanancey
kaŋ yaŋ goono ga goro tudo din boŋ zumbu ka borey kar k'i zeeri kal i koy ka to
Horma.

Sargay waani-waaney farilley

15 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i
se: D'araŋ ga furo laabo kaŋ ga ciya araŋ goray nangu din ra, kaŋ ay

g'araŋ no, 3d'araŋ ga ba araŋ ma sargay summaare fo salle nda danji Rabbi se, a ma ciya sargay summaare kaŋ i ga ton, wala sarti toonandiyaŋ sargay, wala bine yadda nooyaŋ sargay, wala araŋ sududuyaŋ haney wane, hal a ma te haw kaŋ ga kaan Rabbi se, kal i ma sarga kaa feeji kurey, wala haw kurey ra. 4Bora kaŋ ga nga sarga salle Rabbi se din ma kande ŋwaari sargay mo, sanda hamni baano zaka hinza cine kaŋ i kaasum da ji butal fo da jare. 5A ma kande duvan* butal fo da jare mo, haŋyaŋ sargay se. Ngey no ni ga soola sargay summaara se, wala nooyaŋ se, feej'ize fo wane.

6Amma da feeji gaaru no, a ŋwaari sarga kaŋ ni ga soola ga ciya hamni baano zaka iddu cine kaasumante nda ji butal hinka. 7Haŋyaŋ sargay se mo, ni ma duvan butal hinka salle Rabbi se, haw kaano wane.

8Da ni ga yeeji soola mo k'a salle sargay summaare kaŋ i ga ton, wala sarti toonandiyaŋ sargay, wala saabuyaŋ sargay kaŋ i ga salle Rabbi se, 9kala bora ma kande ŋwaari sargay mo yeejo banda, sanda hamni baano zaka yagga cine, kaasumante nda ji butal hinza. 10Ni ma kande mo duvan butal hinza haŋyaŋ sargay se. Sargay kaŋ i ga ton da danji no, hal a ma te haw kaano Rabbi se. 11Yaadin no i ga te yeeji fo wala feeji gaaru fo, wala feej'ize fo se, wala mo hincin ize. 12Alman kulu kaŋ araŋ ga soola, a lasaabo boŋ yaadin no araŋ ga te i afo kulu se.

13Boro kulu kaŋ i hay laabo ra ma hayey din te fonda din boŋ, d'a ga sargay salle da danji, kaŋ ga te haw kaano Rabbi se. 14Woodin banda, da yaw fo go araŋ game ra ga goro, wala boro kulu kaŋ no araŋ game ra araŋ zamaney kulu ra, kaŋ ga ba nga ma sargay fo salle nda danji, kaŋ ga te haw kaano Rabbi se, mate kaŋ araŋ ga te, yaadin no nga mo ga te. 15Farilla sanni folloŋ no araŋ jama kulu se, araŋ da yaw kaŋ goono ga goro araŋ do mo. Farilla kaŋ ga duumi no araŋ zamaney kulu se. Mate kaŋ araŋ go, yaadin no a ga bara yaw mo se Rabbi jine. 16Asariya* folloŋ, da fondo folloŋ no ka bara araŋ kulu se, araŋ da yaw kaŋ goono ga goro araŋ game ra.»

17Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 18«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ furo laabo kaŋ ra ay ga konda araŋ din, 19d'araŋ na laabo din ŋwaaro ŋwa, kulu araŋ ma sargay kaŋ i ga sambu beene salle Rabbi se. 20Araŋ ma buuru tafay fo salle araŋ boŋ-jina hamno gaa, sargay no kaŋ i ga sambu beene ka salle. Araŋ ma karayaŋo do sargay kaŋ i ga sambu beene salle mo. 21Araŋ boŋ-jiney gaa no araŋ g'a kaa ka no Rabbi se. Sargay kaŋ i ga sambu beene no zamana ka koy zamana gaa.

22D'araŋ harta mo, araŋ mana haggoy da lordey wo kulu kaŋ yaŋ Rabbi salaŋ Musa se, 23danga hay kulu kaŋ Rabbi ci Musa meyo do za hano kaŋ Rabbi ci a se ka koy jine, araŋ m'i kulu te, araŋ zamaney kulu ra, 24d'a ciya mo, i na hay fo te jaŋ-ka-bay boŋ, (jama mo sind'a bayray,) kala jama kulu ma yeej'ize fo salle sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se. I ma kande nga nda nga ŋwaari sarga, d'a haŋyaŋ sarga, farilla boŋ. A ga te haw kaano. Wa hincin jindi fo mo salle zunubi se sargay. 25Alfaga ma sasabandiyaŋ te Israyla izey jama kulu se. Rabbi g'a yaafa i se mo, zama jaŋ-ka-bayyaŋ no. I ma kande ngey nooyaŋo, sargay kaŋ i ga salle Rabbi se da danji, nga nd'i zunubi se sarga. I m'a te Rabbi jine i

jaŋ-ka-bayyaŋ taalo se. 26A g'a yaafa Israyla izey jama kulu se, da yaw kaŋ goono ga goro i game ra mo se, zama borey kulu go jaŋ-ka-bayyaŋ ra.

27Da boro folloŋ no ka zunubi te jaŋ-ka-bay ra, kal a ma kande hincin zan fo, jiiri fo ize, k'a sarga zunubi se. 28Alfaga mo ma sasabandiyaŋ te bora kaŋ na zunubi te jaŋ-ka-bay ra din se, waato kaŋ a harta, a na zunubi te Rabbi jine. A g'a yaafa a se mo, sasabandiyaŋo kaŋ i te a se din sabbay se. 29Araŋ ma bara nda lordi folloŋ boro kaŋ na hay fo te jaŋ-ka-bay ra se, laab'ize nda yaw kaŋ goono ga goro araŋ game ra kulu se.

30Amma bora kaŋ na taali te farrati boŋ, da laab'ize no, wala yaw no, kaŋ day bora na Rabbi kayna no, i ma bora din waasu k'a kaa nga dumey game ra. 31Zama a donda Rabbi sanno, a n'a lordo taamu. I ma bora din fundo kaa pat! A taalo ga goro a boŋ mo.»

Bora kaŋ na Asibti zaaro ciya yaamo

32Waato kaŋ Israyla izey go ganjo ra, i na boro fo di kaŋ go ga tuuri ku asibti* hane. 33Ngey kaŋ na tuuri kuukwa di din kand'a Musa nda Haruna nda jama kulu do. 34Kal i na bora haw, zama i mana ci haŋ kaŋ no i ga te a se jina. 35Rabbi ne Musa se: «Daahir i ma bora din wi. Jama kulu m'a catu nda tondiyaŋ gata banda.» 36Jama kulu binde konda bora gata banda. I n'a catu nda tondiyaŋ kal a bu, mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.

Silli bazay izey bankaaray gaa

37Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 38«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma silli bazay ize yaŋ daŋ ngey bankaarayey meyey gaa i zamaney kulu ra. I ma silli suudi fo mo daŋ bazay izey gaa. 39Bazay izey din ma goro araŋ se hal araŋ m'i guna ka fongu Rabbi lordey kulu, k'i te. Zama araŋ biniya nda araŋ mo-diyaŋey i ma si araŋ candi ka konda araŋ k'araŋ daŋ zina ra. 40Yaadin gaa no araŋ ga fongu k'ay lordey kulu gana, ka goro hananteyaŋ araŋ Irikoyo se. 41Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo kaŋ n'araŋ fattandi Misira laabo ra zama ay ma ciya araŋ Irikoyo. Ay ya Rabbi no, araŋ Irikoyo.»

Kora nda Datan da Abiram murteyaŋo

16 Amma Kora, kaŋ i g'a asulo lasaabu Izhar ka koy Kohat ka koy Lawi, nga nda Eliyab izey Datan da Abiram, da Pelet izo On mo, Ruben kunda boro, ngey wo ka boro fooyaŋ candi. 2I tunanda Musa gaa, ngey nda Israyla ize fooyaŋ, danga jine boro zangu hinka nda waygu jama ra, arkusu beeri yaŋ no marga ra, borey kaŋ yaŋ i maayey gonda beeray jama jine. 3I na ngey boŋ margu ka gaaba nda Musa nda Haruna mo, ka ne i se: «Araŋ go g'araŋ boŋ beerandi zama jama marga kulu ga hanan, i afo kulu. Rabbi go i game ra mo. Ifo se no araŋ go ga araŋ boŋ beerandi beene ka bisa Rabbi marga?»

4Waato kaŋ Musa maa woodin, a kaŋ ganda nga moyduma boŋ. 5A salaŋ mo Kora nda nga marga kulu se ka ne: «Suba sususbay Rabbi ga cabe boro kaŋ ti a wane, da bora kaŋ ga hanan. A ga bora din maanandi nga do. Oho, bora kaŋ Rabbi suuban, a g'a maanandi nga do. 6Yaawo no araŋ ga te: Araŋ ma dugu

tonyaŋ cambuyaŋ sambu, araŋ, Kora nda ni marga kulu. **7**Araŋ ma danji daŋ i ra, ka dugu daŋ, ka kay Rabbi jine. Araŋ m'a te suba susubay. A ga ciya mo, bora kaŋ Rabbi suuban din, nga no ga hanan. A wasa yaadin, araŋ wo Lawi izey!»

8Musa ne Kora se: «Ya araŋ Lawi izey, ay go g'araŋ ŋwaaray, wa maa. **9**Mate no, hari kayna no araŋ diyaŋ gaa, kaŋ Israyla Irikoyo n'araŋ fay waani Israyla marga kulu ra, a na araŋ maanandi nga do mo zama araŋ ma Rabbi Irikoy nangora saajawo goy te se, araŋ ma kay jama jine ka saajaw i se? **10**A na ni maanandi mo, nin da ni nya-izey Lawitey ni banda. Araŋ ga alfagataray ceeci koyne, wala? **11**Woodin sabbay se no, nin nda ni marga kulu, araŋ margu ka gaaba nda Rabbi. May ga ti Haruna, hal araŋ m'a jance?»

12Kala Musa donton ka ne i ma Eliyab izey Datan da Abiram ce.

I tu ka ne: «Iri wo, iri si kaa! **13**A mana wasa no ni se, wala, kaŋ ni n'iri kaa laabu fo ra kaŋ ga wa da yu bambari zama ni m'iri wi ganjo wo ra? Hala mo sohõ ni ga ba ka ni boŋ ciya iri se bonkooni zaati! **14**Woodin banda, ni mana kande iri laabu kaŋ ga wa da yu bambari do, ni mana iri no fariyaŋ da reyzin kaliyaŋ mo iri ma tubu. Ni ga ba ni ma borey wo moy daabu, wala? To, iri wo si kaa!»

15Kala Musa te bine gumo. A ne Rabbi se: «Ma si i sarga saal. Ay mana i zamba baa farkay fo, ay mana taali te i afo kulu se mo.»

16Woodin banda Musa ne Kora se: «Nin da ni marga kulu, araŋ ma kay Rabbi jine suba susubay nin d'ey, da Haruna. **17**Boro fo kulu ma nga dugu tonyaŋ cambo sambu, ka dugu daŋ i ra. Araŋ ma kande araŋ dugu tonyaŋ cambey Rabbi jine, cambu zangu hinka nda waygu. Nin wo, da Haruna, araŋ boro fo kulu ma kay da nga dugu tonyaŋ cambo.» **18**I na ngey dugu tonyaŋ cambey sambu, ka danji daŋ i ra. I na dugu daŋ i ra. I kay kubayyaŋ hukumo meyo ra, ngey nda Musa nda Haruna. **19**Kora mo na nga jama kulu margu i do kubayyaŋ hukumo meyo do haray. Kala Rabbi darza bangay jama kulu gaa! **20**Rabbi mo salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: **21**«Wa araŋ boŋ fay waani jama wo gaa, hal ay m'i halaci farap folloŋ!»

22Kal i kaŋ ganda birante ka ne: «Ya Irikoy, nin kaŋ ti fundikooney kulu biyey Irikoyo, da boro folloŋ na zunubi te, a se ni ga dukur jama kulu se no?»

23Waato din gaa no Rabbi salaŋ Musa se ka ne: **24**«Ma salaŋ jama se ka ne: Araŋ ma hibi ka fun Kora da Datan da Abiram kuuru-fuwey jarga.»

25Musa binde koy Datan da Abiram do, Israyla arkusey mo n'a gana. **26**A salaŋ jama se ka ne: «Ay g'araŋ ŋwaaray, wa hibi ka fun boro laaley wo kuuru-fuwey jarga. Wa si lamba i jinay fo kulu gaa, zama i ma si araŋ halaci i zunubey sabbay se.» **27**I binde tun ka fun Kora nda Datan da Abiram kuuru-fuwey jarga, kambey kulu haray. Datan da Abarim mo fatta ka kay ngey fu meyey jine, ngey nda ngey wandey da ngey ize arey da ngey zankey.

28Musa ne: «Yaawo gaa no araŋ ga bay kaŋ Rabbi no k'ay donton ay ma goyey wo kulu te, manti ay boŋ miila no ay goono ga goy bo, nga neeya: **29**Hala day borey wo bu mate kaŋ cine boro kulu ga bu, wala mo da haŋ kaŋ ga du boro kulu no ga du ey, yaadin gaa Rabbi man'ay donton. **30**Amma da Rabbi na hari taji te, sanda laabo ma nga meyo fiti k'i gon, ngey da ngey jinay kulu, hal i ma

zumbu nda fundi Alaahara, woodin gaa araŋ ga bay kaŋ borey din donda Rabbi.»

31 A ciya mo waato kaŋ a na sanno wo ci ka ban, kala laabo feeri i cire.
32 Laabo na nga meyo hay k'i gon, ngey nda ngey almayaaley, Kora borey kulu
da ngey jinayey kulu. 33 Yaadin no ngey nda hay kulu kaŋ ti i wane zumbu nda
fundi hala Alaahara. Laabo ye ka daabu i boŋ, hal i halaci jama game ra.
34 Israyla izey kulu kaŋ yaŋ go i windanta mo zuru waato kaŋ i maa i kaatiyaŋey
jinda, zama i ne: «Laabo ma si koy ka iri mo gon!»

35 Danji mo firsi ka fun Rabbi do ka boro zangu hinka nda waygo din ŋwa,
kaŋ yaŋ na dugo salle.

36 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 37 «Ma salaŋ Alfa Haruna izo Eliyezar
se, ka ne a ma dugu tonyaŋ cambey ku k'i kaa goobara nango ra, zama i ga
hanan. A ma danji izey say-say nangu mooro. 38 Danga, zunubikooney din
waney kaŋ yaŋ i na buuyaŋ candi nd'a ka kande ngey boŋ gaa. I ma cambey dan
ka te itafo yaŋ ka te sargay feema se daabirji, zama i n'i salle Rabbi jine. A
sabbay se no i ga hanan. I ma ciya alaama mo Israyla izey se.»

39 Kala Alfa Eliyezar na guuru-say cambey sambu, wo kaŋ yaŋ borey kaŋ bu
goobara ra salle. I n'i dan ka te daabirji tafo sargay feema se, 40 a ma goro ka te
fonguyaŋ hari Israyla izey se. Danga yaw kulu kaŋ i s'a asulo lasaabu Haruna
do, a ma si maan ka dugu ton Rabbi jine, zama i ma s'a ciya danga Kora nda
nga marga cine. Eliyezar mo te mate kaŋ Rabbi ci a se Musa meyo ra.

Jama ye ka Musa nda Haruna jance

41 Amma zaaro kaŋ dake woodin gaa, Israyla izey jama kulu na Musa nda
Haruna jance ka ne: «Araŋ na Rabbi boroyaŋ wi!» 42 A ciya mo waato kaŋ jama
kulu margu ka gaaba nda Musa nda Haruna mo, noodin kubayyaŋ hukumo do
haray, kal i di buru yuuma go, a n'a daabu! Rabbi darza mo bangay. 43 Musa nda
Haruna mo go kubayyaŋ hukumo jine ga kay. 44 Kala Rabbi salaŋ Musa se, ka
ne: 45 «Wa tun ka fun jama wo do, hal ay m'i halaci fap! folloŋ!» Musa nda
Haruna kaŋ ganda birante.

46 Musa mo ne Haruna se: «Sambu dugu tonyaŋ cambu fo ka sargay feema
danj'izeyaŋ daŋ a ra, ka dugu dake a boŋ. Ma koy da waasi jama do ka
sasabandiyaŋ te i se, zama dukuri kaa ka fun Rabbi do, balaaw mo jin ka
sintin.» 47 Haruna mo na cambo sambu, mate kaŋ Musa lordi din, a zuru ka koy
jama game ra. Balaawo go mo, a jin ka sintin borey ra. Haruna na dugu daŋ ka
sasabandiyaŋ te borey se. 48 A kay mo buukoy da fundikooney game ra, ka
balaawo gaay. 49 Borey kaŋ yaŋ bu balaawo din ra, boro zambar way cindi taaci
nda zangu iyye no, kaŋ waana ngey kaŋ yaŋ bu Kora murteyaŋo ra. 50 Haruna
mo, waato kaŋ a na balaawo gaay, a ye ka kaa Musa do kubayyaŋ hukumo
meyo jine.

Haruna goobo sanni

17 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 2 «Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: I
kunda kulu ma goobu fo suuban ngey kaayey dumey boŋ. I ma jine

boro fo suuban i kaayey dumey kulu se, danga goobu way cindi hinka nooya. Ni ma boro kulu maa hantum a goobo gaa. 3Ma Haruna maa hantum Lawi goobo gaa. I ma ciya goobu fo kunda kulu jine boro se. 4Ni m'i jisi kubayyaŋ hukumo ra seeda nango jine, nango kaŋ ay doona ka kubay d'araŋ. 5A ga ciya mo, bora kaŋ ay n'a goobo suuban, goobo ga zay. Yaadin no ay ga te hala Israyla izey janceyaŋo ma ban ay gaa, kaŋ i goono ga jance ni boŋ.»

6Kala Musa salaŋ Israyla izey se. I jine borey kulu n'a no goobuyaŋ: goobu fo jine boro fo se, goobu fo jine boro fo se, danga goobu way cindi hinka nooya. Haruna goobo mo go i goobey game ra. 7Musa binde na goobey jisi Rabbi jine, seeda hukumo ra.

8A ciya mo, a suba waato kaŋ Musa furo seeda hukumo ra, kal a go, Haruna goobo, Lawi kunda wano zay ka zaada, a na boosiyaŋ te, a na amand* izeyaŋ hay. 9Kala Musa fatta nda goobey kulu kaŋ yaŋ go Rabbi jine ka kand'ey Israyla izey do. Ngey mo guna, boro fo kulu na nga goobo ta.

10Rabbi ne Musa se: «Ma Haruna goobo ye seeda jine, i m'a gaay a ma ciya alaama murteyaŋ izey wo se. Yaadin no i g'i janceyaŋo kaa d'a ay jine hal i ma si bu.» 11Musa mo te yaadin. Mate kaŋ cine Rabbi n'a lordi nd'a, yaadin mo no a te.

12Kala Israyla izey salaŋ Musa se ka ne: «Way! way! Iri go ga bu! Iri go ga halaci, iri kulu ga halaci! 13Boro kulu kaŋ kaa ka maan Rabbi Irikoy nangora gaa baa kayna, a koy ga bu. Wala iri kulu ga halaci no?»

Alfagey da Lawitey goyey d'i banando mo

18 Kala Rabbi ne Haruna se: «Nin nda ni izey da ni kaayo dumey ni banda, araŋ no ga nangu hanna taalo jare. Koyne, nin da ni izey, araŋ g'araŋ alfagatara taalo jare. 2Ni nya-ka-fo-siney mo, Lawi kunda ra, ni kaayey kunda nooya, ni ma kand'ey ni banda k'i lambandi ni gaa, zama i ma saajaw ni se. Amma seeda hukumo jine wo, kala nin da ni izey hinne no ga goy noodin. 3Ngey mo ga ni lordey haggoy, i ga hukumo batu mo. Kala day, i ma si maan nangu hanna jinayey gaa wala sargay feema gaa, zama i ma si bu se, ngey wala araŋ mo. 4I ga dabu ni gaa no zama i ma kubayyaŋ hukumo haggoy, da hukumo saajaw goy kulu mo. Yaw fo ma si maan araŋ gaa.

5Araŋ no ga nangu hanna nda sargay feema mo haggoy, hala dukuri ma si ye ka kaa Israyla izey gaa. 6Ay mo, ay na araŋ nya-ka-fo-sina Lawitey suuban Israyla izey game ra k'i no araŋ se, nooyante Rabbi se, zama i ma kubayyaŋ hukumo goyo te. 7Ni mo, nin nda ni izey, araŋ ma haggoy d'araŋ alfagatara za sargay feema wane ka koy kosaray taafa banda wane kulu. Araŋ no g'a goyo te. Ay n'araŋ no alfagatara; nooyaŋ no. Yaw kaŋ maan, i m'a wi.»

8Rabbi salaŋ Haruna se koyne ka ne: «Guna, ay na ni no ay sargayey kaŋ i ga sambu beene yaŋ din goy, Israyla izey hari hanney kulu wane. Ni se no ay n'i no, ji sooguyaŋo sabbay se, nin da ni izey se. Araŋ baa no farilla kaŋ ga duumi boŋ. 9Haŋ kaŋ ga ciya ni wane hari hanney ra, kaŋ yaŋ i ga kaa danjo ra neeya: borey nooyaŋey kulu, da ŋwaari sargay no, wala i zunubi se sargay, wala i taali banayaŋ sargay kulu, kaŋ yaŋ i g'i no ay se. Woodin yaŋ ga ciya nin da ni izey

waneyaŋ, hari hanno yaŋ no gumo. **10**Sanda, hari kaŋ ga hanan gumo nooya, kaŋ ni ga ŋwa. Araŋ alboro kulu m'a ŋwa k'a ciya hari hanno.

11Sargay kaŋ i ga sambu beene kaŋ i ga kaa Israyla izey feeniyaŋ sargayey gaa mo ga ciya ni wane. Ay na ni no nd'ey, nin nda ni ize arey da ni ize wayey, araŋ baa no farilla kaŋ ga duumi boŋ. Ni windi boro kulu kaŋ ga hanan ga ŋwa i gaa.

12Haŋ kaŋ ci ihanno ka bisa i kulu jiyey ra, wala reyzin albarka ra, wala ntaaso ra, i farey albarka boŋ-jina kaŋ yaŋ i ga salle Rabbi se, ngey mo ay n'i no ni se. **13**Albarka kulu kaŋ ga jin ka nin i laabo ra, kaŋ i ga kande Rabbi do ga ciya ni wane. Ni windo ra boro kulu kaŋ ga hanan g'a ŋwa.

14Hay kulu mo kaŋ i na sarti sambu ka no Rabbi se Israyla ra, woodin ni wane no. **15**Hay kulu kaŋ ga hay-tu fiti, fundi kulu wane, da boro no wala alman no, kaŋ i ga kand'a Rabbi se, a ga ciya ni wane. Kala day, boro hay-jine, nga wo daahir ni g'a fansa. Alman kaŋ si hanan hay-jine mo, ni g'a fansa. **16**Wo kaŋ yaŋ i ga fansa, za handu fo ize ni g'a fansa, ni lasaabo boŋ. A nooro ga ti sekel* gu, nangu hanna sekelo boŋ, kaŋ gonda gera waranka.

17Amma haw hay-jine, wala feeji hay-jine, wala hincin hay-jine, ni ma si i fansa. I ga hanan no. Ni m'i kuro say-say sargay feema boŋ, ka maano daŋ danji ra k'a salle, kaŋ hawo ga kaan Rabbi se. **18**I baso mo ni wane no, danga mate kaŋ feeniyaŋ ganda da kambe ŋwaari tanja ni wane yaŋ no. **19**Hari hanno kulu kaŋ i ga sambu beene, kaŋ yaŋ Israyla izey g'i salle Rabbi se, ay na ni no nd'ey, nin nda ni ize arey da ni ize wayey. Araŋ wane no sappe kaŋ ga duumi boŋ. Sanda ciiri sappa kaŋ si tun nooya hala abada Rabbi jine, ni se da ni dumey se ni banda.»

20Rabbi ne Haruna se: «Ni sinda tubu kulu i laabo ra, ni si du baa kulu mo i game ra. Ay no ga ti ni baa da ni tubo mo Israyla izey game ra.

21Lawi izey se mo, ay n'i no Israyla zakka kulu a ma te i tubu, a ma ciya i saajaw teeyaŋo se banandi, kaŋ ga ti kubayyaŋ hukumo saajawo teeyaŋ. **22**Israyla izey ma si ye ka maan kubayyaŋ hukumo gaa koyne, zama i ma si zunubi alhakku sambu ka bu. **23**Amma Lawitey no ga kubayyaŋ hukumo goyo te, k'i taaley jare. Farilla sanni no araŋ se zamana ka koy zamana: i sinda tubu fo Israyla izey game ra. **24**Zama Israyla izey zakkey, kaŋ yaŋ i ga sambu beene ka salle Rabbi se, woodin no ay na Lawitey no, a ma ciya i se tubu. Woodin sabbay se no ay ne i se i si du tubu kulu Israyla izey game ra.»

25Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: **26**«Ma salaŋ Lawitey se ka ne: D'araŋ ga zakka kaŋ ay na araŋ no nd'a din ta Israyla izey gaa, araŋ m'a ta i gaa danga araŋ tubu no. Kal araŋ mo ma zakka fo kaa i zakkey ra. Araŋ m'a sambu beene k'a salle Rabbi se. **27**Haŋ kaŋ araŋ ga sambu beene ka salle, i g'a lasaabu danga day karayaŋ do masangu cine, wala reyzin taamu yaŋ do albarka. **28**Yaadin no araŋ mo ma sambu beene yaŋ salle Rabbi se. Zakka kulu kaŋ araŋ ga ta Israyla izey gaa, araŋ ma kaa i ra ka salle Rabbi se, k'a no Alfa Haruna se. **29**Nooyaŋey kulu kaŋ araŋ ga du, araŋ ma kaa i ra ka te sargay kaŋ i ga sambu beene Rabbi se. Wa fay wo kaŋ boori ka bisa i kulu. Nga no araŋ ga kaa waani.

30Ma ne i se mo: D'araŋ na ihanna kaa waani ka sambu beene, woodin banda

no i g'a lasaabu Lawitey se danga karayaŋ do albarka lasaabo, danga mo reyzin taamuyaŋ do albarka. 31Araŋ g'a ŋwa nangu kulu, araŋ d'araŋ windi borey, zama araŋ alhakko no araŋ saajaw goyo se kubayyaŋ hukumo ra. 32Taali kulu si araŋ gaa a sabbay se d'araŋ na ihanno kaa a gaa k'a salle. Amma, araŋ ma si Israyla izey hari hanney ziibandi, zama araŋ ma si bu se.»

Zan cira nda haro kaŋ ga harram kaa

19 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se koyne, ka ne: 2«Woone ga ti asariya farilla sanni kaŋ Rabbi lordi ka ne: Araŋ ma salaŋ Israyla izey se ka ne i ma kande zan ciray fo araŋ do, kaŋ sinda marga-marga kulu, kaŋ sinda dollo mo. A ma ciya zan kaŋ i mana daŋ goy kulu ra. 3Araŋ g'a daŋ Alfa Eliyezar kambe ra. A ma kond'a gata banda. Boro fo m'a jinde kaa Eliyezar jine. 4Alfa Eliyezar ma nga kambayze fo sufu zano kuro ra. A ma bare k'a say-say sorro iyye kubayyaŋ hukumo do haray. 5Woodin banda, boro fo ma zano ton Eliyezar jine. A m'a kulu ton k'a ciya boosu, a kuuro d'a baso d'a kuro, hala nda baa wuro. 6Alfaga mo ma sambu sedre* tuuri da hissop* tuuri kambe fooyaŋ da silli ciray. A m'i catu zano tonyaŋ danjo bindo ra. 7Waato din gaa, alfaga ma nga bankaarayey nyuna, a ma nga gaahamo kulu nyumay da hari. Woodin banda no a ga du ka furo gata ra, amma a ga harram kala wiciri kambu. 8Bora kaŋ na zano ton mo ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ma nyumay. Nga mo ga harram kala wiciri kambu.

9Boro fo kaŋ ga hanan ma zano booso ku, a m'a jisi gata banda nangu fo kaŋ ga hanan. I g'a jisi Israyla izey jama sabbay se, a ga ciya hari kaŋ ga harram kaa. Zunubi tuusuyaŋ sargay fo nooya. 10Bora kaŋ na booso ku din mo ma nga bankaarayey nyuna. A ga harram kala wiciri kambu. Woone wo ga ciya araŋ se farilla kaŋ ga duumi kaŋ araŋ ga gana Israyla izey se, hala nda yawey kaŋ yaŋ go i ra ga goro se.

11Boro kulu kaŋ lamba buuko gaa ga harram kala jirbi iyye. 12Bora koy ma nga boŋ hanandi nda booso din jirbi hinzante hane da jirbi iyyanta hane mo. Waato din gaa no a ga ye ka hanan. Amma d'a mana nga boŋ hanandi jirbi hinzanta hane kulu a si hanan jirbi iyyanta hane mo. 13Boro kulu kaŋ lamba buuko gaa, sanda buuko gaaham gaa nooya, da manti a na nga boŋ hanandi no, kulu a na Rabbi Irikoy nangora ziibandi. I ga bora din koy waasu ka kaa Israyla game ra, zama i mana haro kaŋ ga ziibi kaa din say a gaa. Woodin se no a harram. A ziibo goono ga goro a gaa hala hõ.

14Da boro fo bu kuuru-fu ra mo a fonda neeya: Boro kulu kaŋ go kuuru-fuwo din ra, da boro kulu kaŋ furo a ra ga harram kala jirbi iyye. 15Jinay kulu kaŋ go me-hayante, kaŋ i mana daabirjo haw a gaa, nga mo ga harram.

16Saajo ra sanni mo neeya: boro kulu kaŋ ga lamba boro kaŋ i wi da takuba gaa, da boro kaŋ lamba buuko fo gaa, wala boro biri fo gaa, wala saaray gaa, bora din ga harram kala jirbi iyye.

17Harramkoy se, i ma kaa booso kaŋ cindi waato kaŋ i na zunubi tuusuyaŋ sarga ton din gaa, i m'a daŋ gaasu ra. I ma hari zuru hari dooru a ra. 18Boro fo kaŋ ga hanan ma sambu hissop tuuri kambe fo k'a sufu haro din ra. A m'a

say-say kuuru-fuwo gaa, da hay kulu kaŋ meyo ga hay mo gaa. Wala a m'a say bora gaa kaŋ lamba biriyo, wala boro kaŋ i wi, wala buuko fo, wala saaray gaa.
19Bora kaŋ ga hanan din ga haro say bora kaŋ harram din gaa jirbi hinzanta da jirbi iyyanta hane. Jirbi iyyanta hano mo, bora ma nga boŋ hanandi, a ma nga bankaarayey nyuna, nga bumbo mo ga nyumay. Wiciri kambo ra a ga hanan.
20Amma bora kaŋ ga harram, a mana nga boŋ hanandi mo, i g'a waasu ka kaa jama game ra, za kaŋ a na Rabbi nangoray hanna ziibandi. I mana haro kaŋ ga harram kaa din say a gaa. A se no a ga goro da nga ziibo. 21Woone ga goro i se farilla kaŋ ga duumi. Bora kaŋ na harram kaayaŋ haro say mo ma nga bankaarayey nyuna.
Yaadin mo no a ga bara boro kulu se kaŋ ga lamba haro din gaa. A koy ga harram kala wiciri kambu. 22Woodin banda, hay kulu kaŋ gaa harram koyo din lamba, nga mo ga harram. Fundikooni mo kaŋ lamba haro din gaa ga harram kala wiciri kambu.»

Maryama buuyaŋo

20 Jiiro handu sintina ra, Israyla izey jama kulu furo Zin ganjo ra. Borey zumbu ka goro Kades. Noodin no Maryama bu, i n'a fiji mo noodin.

Meriba batama haro

2Noodin mo hari si no kaŋ jama ga haŋ. I na care margu ka yanje nda Musa nda Haruna. 3Jama binde deeni Musa gaa. I goono ga ne: «A bisa iri se iri ma bu ganjo ra waato kaŋ iri nya-izey bu Rabbi jine. 4Ifo se no araŋ kande Rabbi jama ne ganji woone ra, nangu kaŋ iri ga bu, iri nd'iri almaney? 5Ifo se no binde araŋ n'iri fattandi iri ma fun Misira ra, ka kande iri ne, nangu yaamo wo ra? Neewo boro si fari te, jeejay nyayaŋ si no ne, wala reyzin kali, wala garenad* nyayaŋ. Woodin banda, hari kaŋ ga haŋ si no.»
6Musa nda Haruna fun jama jine ka ye kubayyaŋ hukumo meyo gaa, ka ganda biri. Kala Rabbi darza bangay i se. 7Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 8«Sambu goobo, nin nda ni beero Haruna, ka jama margu. Araŋ ma kay nangu fo kaŋ jama kulu ga di, ka salaŋ tondo se hal a ma nga haro no. Yaadin cine no araŋ ga hari kaa d'a i se tondo ra hala jama ma haŋ, ngey nd'i almaney.»
9Goobo kaŋ go Rabbi jine binde, Musa n'a sambu, sanda mate kaŋ a ci a se din. 10Musa nda Haruna na jama margu tondo jine. Musa ne i se: «Araŋ murtantey, wa hangan sohõ! Iri no ga hari fattandi araŋ se a ma fun tondo wo ra, wala?» 11Kala Musa na nga kamba sambu ka tondo kar da goobo hala sorro hinka. Hari boobo mo fatta a ra, kala jama haŋ, ngey nda i almaney.

Rabbi na Musa gooji

12Amma Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se ka ne: «Zama araŋ man'ay cimandi k'ay beerandi mo Israyla izey jine, woodin se no araŋ si konda jama wo ka furo nd'a laabo kaŋ ay g'i no din ra.»
13I ga ne noodin haro se Meriba hari, zama Israyla izey na Rabbi jance noodin. Amma a na nga boŋ cabe kaŋ nga ya Hananyankoy no i game ra.

Israyla si ngey ma bisa Edom laabo ra

14 Waato kaŋ i go Kades, Musa na diyayaŋ donton i ma koy Edom bonkoono
do ka ne a se:

> «Ni nya-izo Israyla ne: Ni jin ka maa taabi kulu kaŋ to iri, 15 mate
> kaŋ iri kaayey zulli ka koy Misira laabu, hala iri goro Misira ka gay
> noodin. Misirancey mo na laala cabe iri nd'iri kaayey se. 16 Waato kaŋ
> iri hẽ Rabbi gaa binde, a maa iri hẽeno jinda, ka malayka fo donton.
> Nga no k'iri fattandi iri ma fun Misira ra.
>
> Guna mo, iri neeya ne Kades, kwaara fo kaŋ go ni hirro me gaa.
> 17 Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda iri ma bisa ni laabo bindo ra. Iri si furo
> fari kulu ra, wala reyzin kali kulu ra, iri si dayey hari haŋ mo.
> Bonkoono fondo beero day no iri ga gana. Iri si kamba ne-haray wala
> ya-haray mo kal iri ma to yongo hirro me.»

18 Amma Edom tu ka ne a se:

> «Ni si bisa ay game ra, zama ay ma si fatta ni gaa nda takuba.»

19 Israyla izey ye ka tu a se ka ne:

> «Bonkoono fondo beero no iri ga gana. D'a ciya iri na ni hari haŋ
> mo, iri nd'iri almaney, iri g'a nooro bana. Kala ma naŋ day ay ma bisa
> ce gaa.»

20 Edom ye ka tu a se ka ne:

> «Ni si bisa.»

Waato din gaa Edom fatta a gaa da sooje boobo, da kambe gaabikooni mo.
21 Yaadin no Edom wangu nga ma naŋ Israyla ma furo ka bisa nga laabo ra.
Woodin sabbay se no Israyla kamba ka fay d'a.

Haruna buuyaŋo

22 I tun za Kades kwaara, i goono ga dira. Kala Israyla izey jama kulu to Hor
tondo do. 23 Rabbi salaŋ Musa nda Haruna se noodin, waato kaŋ i go Hor tondo do,
kaŋ ga maan Edom laabu hirro. A ne i se: 24 «I ga Haruna ye nga kaayey do, zama a
si du ka furo laabo kaŋ ay no Israyla izey se din ra. Sabaabo ga ti: zama araŋ
tunanda ay sanno gaa Meriba haro do. 25 Ni ma konda Haruna nda nga izo Eliyezar
ni banda, ka kaaru Hor tondo boŋ. 26 Ni ma Haruna bankaarayey kaa a gaa noodin,
k'i daŋ a izo Eliyezar gaa. I ga Haruna ye nga dumo do, kaŋ ga ti a ga bu noodin.»

27 Musa mo te mate kaŋ cine Rabbi ci a se. I kaaru Hor tondo boŋ jama kulu
jine. 28 Musa na Haruna bankaarayey kaa a gaa. A n'i daŋ Eliyezar, Haruna izo

gaa. Kala Haruna bu noodin tondo boŋ. Musa nda Eliyezar mo zumbu ka fun tondo boŋ. **29**Waato kaŋ jama kulu bay kaŋ Haruna te ka si, kala Israyla dumo kulu n'a baray hala jirbi waranza.

Israyla zaama Kanaanancey boŋ

21 Kanaanance fo, Arad bonkoono, kaŋ goono ga goro Negeb* haray maa baaru kaŋ Israyla go fonda ra ga kaa Atarim haray. A binde na Israyla wongu k'i ra boro fooyaŋ di ka kond'ey. **2**Kala Israyla na sarti sambu Rabbi jine ka ne: «Hala day ni na borey wo daŋ ay kambe ra, kulu ay mo g'i kwaarey tuusu k'i halaci.» **3**Rabbi maa Israyla jinda se mo ka Kanaanancey daŋ a kambe ra. Nga mo n'i tuusu, pat! ngey nd'i kwaarey. I na nango din maa daŋ Horma, *kaŋ a feerijo ga ti kurmu*.

Gondi futey da guuru-say gondi himando

4I tun Hor tondo jarga ka dira ka koy Teeku Cira fonda boŋ hal i na Edom laabo windi. Kala jama suuro gaze fonda sabbay se. **5**Jama binde na Rabbi jance, nga nda Musa. I goono ga ne: «Ifo se no ni na iri fattandi iri ma fun Misira hal iri ma bu ne ganjo wo ra? Zama hawru si no, hari kaŋ ga haŋ mo si no. Woodin banda mo, iri biney ga ŋwaari yaamo wo fanta.»

6Woodin sabbay se no Rabbi na gondiyaŋ kaŋ ga futu samba borey game ra. I na boroyaŋ nama hal iboobo bu Israyla ra. **7**Kala jama ye Musa do ka ne: «Iri na zunubi te, za kaŋ iri na Rabbi jance, hala nda nin. Day, ni ma Rabbi ŋwaaray a ma gondey ganandi ka kaa iri game ra.» Musa mo ŋwaaray jama se.

8Rabbi tu Musa se ka ne: «Ni ma gondi futo himandi fo te k'a sarku beene bundu fo gaa. A ga ciya mo, boro kulu kaŋ gondi nama, bora na haya din guna, kulu bora ga funa.» **9**Musa binde na gondi alhaali te da guuru-say, k'a sarku beene bundu gaa. A ciya mo, da gondi na boro fo nama, d'a na mo sinji guuru-say gondi alhaalo do haray, kulu bora ga funa.

Israyla na Sihon nda Og laabey ŋwa

10Israyla izey ye ka dira ka koy zumbu Obot. **11**I tun Obot ka koy zumbu Iye-Abarim nangu fo kaŋ go ganjo ra Mowab laabo jine, wayna funay haray. **12**I tun noodin ka dira ka koy zumbu Zered gooro ra. **13**I dira noodin mo, ka koy zumbu Arnon gooro se ya-haray jabo gaa. Arnon gooro wo ganjo ra no a go, a ga kaa ka fun Amorancey hirro gaa. Zama Arnon ga ti Mowab laabo hirro, sanda a go Mowabancey da Amorancey game ra nooya. **14**A se no i hantum Rabbi Wongey Tira ra ka ne:

«Baheb kwaara kaŋ go Sufa haray,
nga nda Arnon goorey;
15Nango kaŋ goorey goono ga gangare
kaŋ yaŋ do Ara kwaara do haray,
kaŋ yaŋ ga lamba Mowab hirro me gaa mo.»

16 I tun noodin ka dira ka koy to Beyer (sanda Day nooya.) Dayo din ga ti wo
kaŋ boŋ Rabbi ne Musa se: «Ma jama margu hal ay m'i no hari.»
17 Waato din no Israyla izey na dooni woone te, ka ne:

«Ya dayo, ma zotti! Araŋ ma doon a se!
18 Day no kaŋ jine borey fansi,
kaŋ marga jine borey fansi.
I n'a fansi nda sarjilla.
I na fansi nda ngey goobey.»

I dira za ganji woone gaa ka koy to Mattana. 19 Mattana banda i koy to
Nahaliyel. Nahaliyel banda i koy to Bamot. 20 Bamot banda i koy ka to gooro
kaŋ go Mowab laabo ra, Pisga tondo cire, naŋ kaŋ ga guna saaji bambata do
haray.
21 Israyla na diya fooyaŋ donton Amorancey bonkoono Sihon do. I ne:

22 «Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay ma gana ka bisa ni laabo ra. Iri
si kamba ka koy fari fo ra wala reyzin kali ra. Iri si dayey hari haŋ
mo. Bonkoono fondo beero day no iri ga gana, kal iri ma bisa araŋ
ya-haray hirro gaa.»

23 Amma Sihon wangu ka naŋ Israyla ma nga hirro daaru. A na nga soojey
kulu margu ka fatta ka kande wongu marga Israyla gaa. A fatta mo ka kaa hala
ganjo ra Yahaz batama ra. Noodin no a wongu nda Israyla. 24 Israyla n'a kar da
takuba k'a laabo ŋwa za Arnon gooro gaa kal a koy to Yabok gooro gaa, danga
Amonancey hirro nooya. Amonancey hirro gonda gaabi gumo. 25 Yaadin no
Israyla na kwaarey wo kulu di d'a ka goro Amorancey kwaarey kulu ra, Hesbon
kwaara d'a kawyey kulu nooya. 26 Zama Hesbon no ga ti Amorancey bonkoono
Sihon birno. Nga no ka koy ka wongu nda Mowab laabu doŋ bonkoono, k'a
laabo kulu ŋwa hal a koy ka to Arnon gooro gaa.
27 A se no jasarey ga ne:

«Wa kaa Hesbon!
I ma Sihon birno sinji k'a cina.

28 Zama danji fatta ka fun Hesbon, danji beele fo zotti ka fun Sihon
birno ra. A na Ara kwaara ŋwa Mowab laabo ra, a na tudey boŋ
gorokoy ŋwa, Arnon gooro ra waney. 29 Kaari nin, ya Mowab! Ya
Kemos ganakoy, araŋ halaci, a naŋ nga ize arey ma ciya zurante yaŋ,
a ize wayey mo ma koy tamtaray, sanda Amorancey bonkoono Sihon
kambe ra nooya.

30 Iri n'i hay da hangawyaŋ. Hesbon halaci mo hal a koy to Dibon. Iri
na laabo ŋwa ka koy hala Nofa, kaŋ hirro ga ti Medeba.»

31 Yaadin cine no Israyla goro nd'a Amorancey laabo ra.
32 Waato din gaa Musa donton ka ne i ma Yazer kwaara guna. I n'a kawyey di
ka Amorancey kaŋ go noodin gaaray. 33 Waato din gaa no i bare ka gana fonda
kaŋ ga ziji Basan haray. Basan bonkoono Ogo mo fatta i gaa, nga nda nga soojey
kulu ka kand'i gaa tangami, Edrey kwaara haray.
34 Kala Rabbi ne Musa se: «Ma si humbur'a, zama ay n'a daŋ ni kambe ra,
nga nda nga borey d'a laabo kulu. Ni ma te a se mate kaŋ cine ni jin ka te
Amorancey bonkoono Sihon se, nga kaŋ goro Hesbon kwaara ra doŋ.»
35 I na Og mo wi, nga nda nga izey d'a borey kulu, kala baa afo mana cindi a
se. Israyla izey mo n'a laabo ŋwa.

Balaam nda nga annabitarayey

22 Israyla izey dira ka koy zumbu Mowab batamey ra Urdun* se
ya-haray, kaŋ ga guna Yeriko.
2 Kala Zippor izo Balak di hay kulu kaŋ Israyla te Amorancey se. 3 Mowab
mo humburu borey din gumo, i baayaŋo sabbay se. Humburkumay bambata na
Mowab di Israyla izey sabbay se.
4 Woodin se no Mowab salaŋ Midiyan arkusey se ka ne: «Sohõ, jama wo ga
hay kulu kaŋ go iri windanta ŋwa, danga mate kaŋ cine yeeji ga subu ŋwa saajo
ra.»
Alwaato din, Zippor ize Balak no ga ti Mowabancey se bonkooni. 5 Kal a na
diyayaŋ donton Balaam, Beyor izo do. A go Petor, nga hayyaŋ laabo ra ga goro,
isa beero jarga. A na Balaam ce ka ne a se:

«Guna, kunda fo neeya kaŋ gana ka fun Misira, i go ga laabo kulu
daabu. I go, i zumbu ay jarga. 6 Ay ga ni ŋwaaray, ma kaa sohõ ka
kunda din laali ay se, zama i bisa ay gaabi. Hambara yaadin gaa ay ga
du k'i kar ka te i boŋ zaama, ay m'i gaaray ka kaa laabo ra. Zama ay
bay kaŋ boro kaŋ ni ga albarkandi, bora din ga goro albarkante. Boro
kaŋ ni ga laali mo ga ciya laalante.»

7 Woodin boŋ no Mowab arkusey da Midiyan arkusey dira, i gonda gunayaŋ
alhakkuyaŋ ngey kambey ra. I kaa Balaam do, ka Balak sanney salaŋ a se.
8 A ne i se: «Wa zumbu ne cino wo. Ay mo ga tu araŋ se da haŋ kaŋ Rabbi ga
ci ay se.» Mowab koyey binde zumbu Balaam gaa.
9 Kala Irikoy kaa Balaam do k'a hã ka ne: «May yaŋ no borey wo kaŋ go ni
do?»
10 Balaam tu ka ne Irikoy se: «Mowab bonkoono Balak Zippor izo no ka
donton ay gaa ka ne: 11 ‹Guna kunda fo neeya kaŋ fun Misira. I na laabo kulu
daabu. Ma kaa sohõ k'i laali ay se. Hambara nd'ay n'i wongu, ay ga du k'i
gaaray.› »

12Amma Irikoy ne Balaam se: «Ma si koy i banda. Ni ma si kunda din laali
mo, zama albarkante yaŋ no.»
13Susuba ra Balaam tu Balak koyey se ka ne: «Wa ye araŋ laabo ra, zama
Rabbi mana yadda ay ma koy araŋ banda.»
14Kala Mowab koyey tun ka ye Balak do ka ne: «Balaam wangu ka kaa iri
banda.»
15Kala Balak ye ka koyyaŋ donton, kaŋ baa da sintinay waney, kaŋ yaŋ
gonda beeray mo ka bis'ey. 16I kaa Balaam do mo, ka ne a se:

> «Mate kaŋ Zippor izo Balak ci neeya: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma si
> naŋ hay kulu ma ni ganji ay do kaayaŋ. 17Zama sikka si ay ga ni
> beerandi gumo. Hay kulu kaŋ ni ga ci ay se mo ay g'a te. Ni ya ma
> kaa day, ka kunda wo laali ay se!› »

18Amma Balaam tu ka ne Balak tamey se: «Baa Balak ga nga fuwo toonandi
nda wura da nzarfu k'ay no, ay si hin ka Rabbi ay Irikoyo me sanney daaru, ya
zabu wala ya tonton i gaa. 19Amma araŋ ma kani ne cin woone mo koyne hal ay
ma bay haŋ kaŋ no Rabbi ga ci ay se.»
20Kala Irikoy kaa Balaam do cino ra ka ne a se: «Da borey kaa ka ni ce, kulu
ni ma koy i banda. Amma haŋ kaŋ ay ga ci ni se hinne day no ni ga te.»
21Balaam mo tun susuba ka kaari-ka daŋ nga farka nyaŋo gaa, ka koy
Mowab koyey banda. 22Amma Irikoy futu gumo a koyyaŋo sabbay se. Rabbi
malayka mo kay a se fonda bindo ra ka te a se kosaray. Balaam go nga farka
boŋ ga goro, a bannya hinka goono g'a dum. 23Kala sahãadin, farka di Rabbi
malayka kaŋ go fonda ra ga kay, da takuba foobante nga kambe ra. Farka binde
kamba ka fonda taŋ ka koy faro ra. Kala Balaam na farka kar k'a ye fonda ra.
24Hino Rabbi malayka kay fonda bindi ra reyzin kaley game ra, cinari yaŋ go
kambu hinka kulu gaa. 25Kaŋ farka di Rabbi malayka, a lamba cinari fa gaa ka
Balaam ce fa kankam cinaro gaa. Nga mo ye ka farka kar.
26Rabbi malayka koy jina koyne, ka kay nangu fo kaŋ fonda ga kankam,
kaŋ i si hin ka kamba, hala kambe ŋwaari haray wala kamba wow haray.
27Kaŋ farka di Rabbi malayka, kulu a gurfa Balaam cire. Kala Balaam bina
tun. A na farka kar da nga goobo. 28Waato din gaa no Rabbi na farka meyo
fiti, hal a salaŋ Balaam se ka ne: «Ifo n'ay te ni se, kaŋ ni g'ay kar hala sorro
hinza wo?»
29Kala Balaam tu farka se ka ne: «Zama ni n'ay hahaara no. Da day takuba
go ay kambe ra, doŋ ay ga ni wi no sohõ.»
30Amma farka tu Balaam se ka ne: «Manti ay ya ni farka no, kaŋ boŋ ni ga
kaaru waati kulu hala ka kaa hunkuna? Ay doona ka yaawo cine te ni se no,
wala?»
Balaam tu ka ne: «Abada!»
31Waato din gaa no Rabbi na Balaam moy fiti hal a di Rabbi malayka kaŋ
goono ga kay fonda ra, a takuba mo go kamba ra ga gaay. Balaam mo na nga
boŋ sumbal ka gande biri.

32Rabbi malayka ne a se: «Ifo se no ni na ni farka kar sorro hinza din kulu?
Ma haggoy fa! Ay kaa ka ni kosaray no, zama halaciyaŋ fondo no ni goono ga
gana ay jine. 33Ni farka mo di ay ka kamba ay se hala sorro hinza. D'a mana
kamba ay se mo no, doŋ daahir ay ga ni wi ka nga din naŋ da fundi.»
34Kala Balaam ne Rabbi malayka se: «Ay na zunubi te, zama ay mana bay
hala ni go fonda ra ga kay ay jine. Baa sohõ mo, d'a mana kaan ni se, ay ga ye
ay ce banda.»
35Rabbi malayka tu ka ne Balaam se: «Ma koy borey banda. Amma sanno
kaŋ ay ga ci ni se, nga hinne no ni ga salaŋ.» Balaam binde na Balak koyey
gana ka koy.
36Waato kaŋ Balak maa kaŋ Balaam go kaa, kal a fatta ka koy k'a kubay
Mowab kwaara fo haray. Kwaara din go Arnon gooro jarga; laabo din hirro me
no. 37Balak mo salaŋ Balaam se ka ne: «Manti ay donton ka ni ŋwaaray ni ma
kaa? Ifo se no ni mana kaa ay do za sintina gaa? Ay sinda hina ka beeray tonton
ni se no?»
38Balaam tu Balak se ka ne: «Guna, sohõ ay kaa ni do. Amma ay gonda
dabari no, wala, kaŋ ga hay fo ci baa kayna? Sanno kaŋ Irikoy ga daŋ ay meyo
ra, nga no ay mo ga salaŋ.»
39Balaam na Balak dum kal i koy to Ciriyat-Huzot kwaara. 40Noodin no
Balak na yeejiyaŋ da feejiyaŋ salle sargay, ka ham samba i ra a ma koy Balaam
do, nga nda koyey kaŋ yaŋ go a banda. 41A ciya mo, susuba ra, kala Balak
konda Balaam, i ma ziji Baal* tondey do. Za noodin no i di Israyla jama
me-a-me.

23 Balaam ne Balak se: «Ma sargay feema iyye cina ay se neewo, ka yeeji
iyye nda feeji gaaru iyye soola ay se ne.» 2Balak mo te mate kulu kaŋ
Balaam ci. I boro hinka na yeeji fo da feeji gaaru fo wi feema fo kulu boŋ.
3Gaa no Balaam ne Balak se: «Ni ma kay ne ni sargay kaŋ i ga ton jarga hal
ay ma koy. Hambara Rabbi ga kaa ka kuband'ay. Hay kulu kaŋ a cab'ay se, nga
no ay mo ga ci ni se.» A koy ka kaaru tudu fo kaŋ sinda tuuri-nya boŋ.
4Irikoy kubay da Balaam. A ne Irikoy se: «Ay na sargay feema iyye soola ka
yeeji fo da feeji gaaru fo ton feema fo kulu ra.»
5Kala Rabbi na sanniyaŋ daŋ Balaam meyo ra ka ne: «Ma ye Balak do.
Ya-cina nda ya-cine filaana no ni ga salaŋ.»
6Kaŋ Balaam ye a do, a na Balak gar a goono ga kay nga sargay summaare
kaŋ i ga ton jarga, nga nda Mowab laabu koyey kulu. 7Balaam sintin ka
annabitaray te, ka ne:

«Hala Aram laabu no Balak donton k'ay ceeci,
Mowab bonkoono donton hala
wayna funay haray tondey ra.
A ne ‹Ni ma kaa, ni ma Yakuba laali ay se.
Ma kaa ka deeni Israyla gaa ay se.›
8Mate n'ay ga te ka boro laali

kaŋ Irikoy mana laali?
Mate n'ay ga te ka canda nda boro
kaŋ Rabbi mana canda nd'a?
9Zama za tondey boŋ no ay go ga di a,
za tudey boŋ no ay n'a fonnay.
Guna, dumi no kaŋ i gora go waani.
I s'a lasaabu mo dumi cindey game ra.
10May no ga hin ka Yakuba gurayze lasaabu?
Baa i na Israyla fay itaaci,
may no ga hin ka jare fo kabu i ra?
Naŋ ay ma bu adilante* buuyaŋ,
naŋ day ay kokora ma hima a wano.»

11Kala Balak ne Balaam se: «Ifo no ni goono ga te ay se wo? Ay na ni sambu hala ni m'ay ibarey laali ay se, amma nin wo, ni na albarka daŋ i gaa no gumo!»
12Balaam tu a se ka ne: «Manti a ga tilas ay gaa ay ma haggoy, ya salaŋ ka ci haya kaŋ Rabbi daŋ ay meyo ra?»
13Balak ye ka salaŋ a se ka ne: «Ma kaa ay banda, ay ga ni ŋwaaray. Iri ma to nangu fo, kaŋ ni ga di ey ka boori, amma ni si di ikulu bo, kala jara. M'i laali ay se noodin.» **14**A kond'a Zofim batama ra, Pisga tondo boŋ. A na sargay feema iyye cina ka yeeji fo da feeji gaaru fo ton feema fo kulu ra.
15Balaam mo ne Balak se: «Ni ma kay neewo ni sargay kaŋ i ga ton jarga hal ay ma koy yongo ka kubay da Rabbi.»
16Rabbi binde na Balaam kubay ka sanni daŋ a meyo ra, ka ne: «Ma ye Balak do. Ya-cina nda ya-cine filaana no ni ga ci.»
17Waato kaŋ a kaa Balak do, a n'a gar a go ga kay nga sargay summaare kaŋ i ga ton jarga, nga nda Mowab koyey.
Balak n'a hã ka ne: «Ifo no Rabbi ci?»
18Kala Balaam na nga misa sambu ka ne:

«Ya Balak, tun ka kay ka maa,
ya Zippor izo, ma hanga jeeri ay se.
19Irikoy wo manti boro no, hal a ma taari,
a manti Adam-ize mo no
hal a ma salaŋ ka tunandi.
D'a salaŋ, a ga jaŋ k'a te, wala?
Wala a ma ci ka jaŋ k'a tabbatandi no?
20Guna, lordi no ay ta ay ma albarka daŋ.
Irikoy no ka albarka daŋ,
ay wo si hin k'a barmay bo.
21A mana izefututaray kulu gar Yakuba do,
a mana taali gar Israyla do.
Rabbi a Irikoyo go a banda,

bonkooni zamuuyaŋ go a jama ra.
22Irikoy n'i fattandi k'i kaa Misira ra.
A gaabo ga hima haw-bi gaabi.
23Daahir, ziimataray kulu
sinda hina Yakuba boŋ,
gunayaŋ kulu mo sinda gaabi Israyla boŋ.
Alwaati toonante ra mo i ga ne
Yakuba nda Israyla se:
‹Haŋ kaŋ Irikoy te neeya!›
24Guna, jama wo ga tun
danga muusu beeri nya cine,
sanda mate kaŋ muusu beeri futo ga te,
yaadin no i ga tun.
A si ye ka kani koyne bo
kala nd'a na ham gani ŋwa,
kala nd'a na haŋ k'a wi kuri haŋ.»

25Waato din gaa Balak ne Balaam se: «Da ni mana i laali baa kayna, kulu ma si albarka daŋ i gaa mo baa kayna!»
26Amma Balaam ye ka tu ka ne a se: «Ay mana ci ni se ka ne: Hay kulu kaŋ Rabbi ne, tilas nga no ay ga te?»
27Kala Balak ye ka salaŋ Balaam se koyne, ka ne: «Ma kaa day. Ay ga konda nin nangu fo koyne. Hambara a ga kaan Irikoy se ni m'i laali ay se noodin.» **28**Balak binde konda Balaam Peyor tondo boŋ, nangu kaŋ ga guna saaji bambata do haray.
29Balaam ne Balak se: «Ma sargay feema iyye cina ay se neewo ka yeeji iyye nda feeji gaaru iyye soola ay se.» **30**Balak te mate kaŋ Balaam ci nga se, ka yeeji fo da feeji gaaru fo ton feema fo kulu ra.

24 Saaya kaŋ Balaam faham kaŋ a ga kaan Rabbi se no nga ma albarka daŋ Israyla gaa, a mana koy, danga waato wano cine, ka kuband'a da ziimataray. A na nga jine bare saajo do haray day no. **2**Balaam guna kal a di Israyla, i go ga goro ngey kundey sasarey ra. Kala Irikoy Biya zumbu a boŋ, **3**hal a na nga misa sambu ka ne:

«Balaam, Beyor izo sanney neeya:
bora kaŋ i n'a moy fiti, nga no goono ga salaŋ.
4Nga kaŋ go ga maa Irikoy sanney go ga salaŋ.
Nga kaŋ di Hina-Kulu-Koyo bangayyaŋ go ga salaŋ.
A go ga ganda biri amma a moy go ga hay. A ne:

5Ya Yakuba, man ni kuuru-fuwey booriyaŋ cine! Ni nangora mo, ya Israyla! **6**I go ga daaru danga isa beeri gooru, i ga hima isa me gaa kaliyaŋ. I ga hima sanda alowes* kaŋ yaŋ Rabbi tilam. Danga day

hari zurey me gaa sedre* nyayaŋ no i ga hima. 7I ga hari dooru
gumbutu-gumbutu. I izey nangoray ga ciya hari boobo jarga wane.

I koyo darza ga bisa Agag wano. I koytara ga ciya ibeeri.
8I Irikoyo n'i fattandi i ma fun Misira, i gonda haw-bi gaabi cine.
Dumey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'ey, Israyla g'i ŋwa. A g'i biriyey ceeri
patarmi-patarmi. A g'i hay da nga hangawey. 9A gum, a kani danga
muusu beeri futo, danga muusu nya cine, may no g'a tunandi?

Albarka go boro kulu kaŋ ga ni albarkandi gaa. Laalante mo no boro
kulu kaŋ ga ni laali.»

10Kala Balak bine tun gumo Balaam se. A na nga kambey kar care gaa ka ne Balaam se: «A go, ay donton ka ni ce ni ma kaa k'ay ibarey laali ay se! Amma guna sorro hinza neeya kaŋ a kulu albarka no ni go ga daŋ i gaa. 11Woodin sabbay se binde, ma zuru ka ye ni kwaara. Doŋ ay mana ne kal ay ga ni beerandi gumo, amma Rabbi na ni ganji beera.»

12Balaam mo tu Balak se ka ne: «Manti ay salaŋ ni diyey kaŋ ni donton ay do yaŋ se ka ne: 13‹Baa Balak n'ay no nga fuwo toonante nda nzarfu nda wura, kulu nda yaadin ay si hin ka Rabbi sanno daaru, ya salaŋ hala ihanno wala ilaalo, ay boŋ wane. Amma haŋ kaŋ Rabbi ci, nga no ay mo ga salaŋ.› 14Guna, sohõ ay ga ye ay borey do. Amma ma hangan hal ay ma ni kabarandi nda haŋ kaŋ borey wo ga te ni borey se jirbey kaŋ ga kaa ra.»

15A na nga annabitaray sanney sintin, ka ne:

«Balaam, Beyor izo, nga no go ga salaŋ.
Bora kaŋ a mo ga hay, nga no go ga salaŋ.
16Nga kaŋ go ga salaŋ maa Irikoy sanney.
A gonda fahamay da Koy Beero bayray.
A go ga di haŋ kaŋ Hina-Kulu-Koyo ga bangandi.
A go ga ye ganda, amma a mo ga hay.

17A ne: Ay di a, amma manti sohõ, ay n'a fonnay, amma a si maan.
Handariya fo ga fatta ka fun Yakuba ra, koytaray sarjilla fo ga tun ka kay
Israyla game ra. A ga Mowab me-a-me kar, a ga Setu izey kulu zeeri mo.
18I ga Edom ciya a wane. Seyir mo ngey kaŋ ti a waato ibarey, i ga ye a
do, saaya kaŋ Israyla ga gaabi bangandi. 19Yakuba game ra boro fo ga
du mayray. Zanjaro kaŋ cindi kwaara se din, a g'a tuusu.»

20Woodin banda Balaam na Amalek do haray mo guna. A sintin ka annabitaray te ka ne:

«Amalek no ga ti dumi sintina doŋ,
amma a ga kokor ka halaci.»

21 Gaa no a na Kenancey do haray guna ka annabitaray te, ka ne:

«Ni nangora ya gaabikooni no.
Ni fito mo, i n'a jisi tondey game ra.
22 Kulu nda yaadin, i ga Kenancey ŋwa
waati kaŋ Assiriya ga kaa
ka konda nin tamtaray ra.»

23 A soobay ka annabitaray te ka ne:
«Kaari! May no ga cindi da Irikoy na woodin te?
24 Amma teeku hiyaŋ ga kaa ka fun Cittim haray.
I ga Assiriya kankam, nga nda Heber,
ngey mo ga kokor ka halaci.»

25 Kala Balaam tun ka ye nga kwaara. Balak mo na nga fonda gana.

Israyla boroyaŋ na Mowabancey toorey gana

25 Waato kaŋ Israyla go Jitti-Nya batama ra ga goro, jama sintin ka Mowabancey wayborey zina. 2 Zama i na jama hã ka ne i ma kaa ngey toorey sargay fooro do. Borey mo koy ka ŋwa ka sombu i toorey jine mo. 3 Israyla na nga boŋ margu mo da Baal-Peyor tooro hala Rabbi futa koroŋ Israyla se.

4 Waato din gaa Rabbi salaŋ Musa se ka ne: «Ni ma jama jine borey kulu kaŋ yaŋ furo taalo ra di. M'i sarku beene Rabbi jine wayna kaaro ra hal a ma Rabbi futa kosaray ka kaa Israyla gaa.»

5 Musa mo salaŋ Israyla alkaaley se ka ne: «Araŋ kundey ra boro fo kulu kaŋ koy ka margu nda Baal-Peyor tooro, kal araŋ m'i wi.»

6 Kala sahãadin, Israyla boro fo kaa, Musa nda Israyla jama kulu jine, waato kaŋ i go kubayyaŋ hukumo meyo jarga ga margu ka hẽ. Bora kande nga Madiyance wayboro nga nya-izey do. 7 Waato kaŋ Eliyezar ize Fineyas, kaŋ ci Alfa Haruna ize, a di woodin, kal a tun jama bindo ra ka yaaji fo sambu nga kambe ra. 8 A na Israyla bora din gana kala kuuru fu tongo-tonga ra. A n'i boro hinka hay, Israyla bora da waybora, ka waybora gunda fun. Yaadin no i na balaawo gaay d'a Israyla izey game ra. 9 Amma borey kaŋ yaŋ bu balaawo ra, boro zambar waranka cindi taaci no.

10 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 11 «Eliyezar ize Fineyas, Haruna haama n'ay futay korna kosaray Israyla se. Zama a gonda anniya ay se i game ra, hal ay ma si Israyla izey tuusu ay cansa ra. 12 Woodin sabbay se ni ma woone ci a se ka ne: Ma maa sohõ: in da nin game ra baani alkawli go no. 13 A ga goro a se d'a banda borey mo se. Alkawli no kaŋ g'i ciya alfagayaŋ duumi. Zama a gonda anniya hanno nga Irikoyo se, a na sasabandiyaŋ te mo Israyla izey se.»

14 Israyla bora kaŋ i wi din, nga nda Madiyance waybora, a maa ga ti Zimri, Salu ize. Jine boro no Simeyon kunda marga fo se. 15 Madiyance waybora, kaŋ i wi mo, a maa ga ti Kozbi, Zur ize way no. Baabo ya Madiyancey kunda fo se jine boro no.

16Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 17«Wa Madiyancey lasaabu araŋ ibareyaŋ k'i
kar. 18Zama i na ibaretaray cabe araŋ se i hiila do. I n'araŋ halli Peyor sanno do,
d'i waymo Kozbi sanno do mo, nga kaŋ ti Madiyancey jine bora ize way,
waybora din kaŋ i wi balaawo hane no, Peyor sanno sabbay se.»

Jama kabuyaŋ hinkanta kaŋ te

26 A ciya mo balaawo banda, kala Rabbi salaŋ Musa nda Alfa Haruna ize
Eliyezar se ka ne: 2«Wa Israyla izey jama kulu kabu, i kulu kaŋ yaŋ ga
hin ka koy wongu. Za jiiri waranka izey ka koy beene, ni m'i kabu, i kaayey
almayaaley boŋ.» 3Kala Musa nda Alfa Eliyezar salaŋ kundey jine borey se.
Jama go Mowab batama ra, Urdun* isa kaŋ ga Yeriko kwaara fonnay jarga. I
ne: 4«Wa alborey kabu, za jiiri waranka izey ka koy beene, mate kaŋ Rabbi ci
Musa se.»

Israyla izey kaŋ yaŋ fatta ka fun Misira ra, ngey neeya:

5Ruben ga ti Israyla hay-jina. Ruben izey ga ti:

Hanoku, Hanoku izey jama baaba;
da Pallu, Pallu izey jama baaba;
6da Hezron, Hezron izey jama baaba;
da Karmi, Karmi izey jama baaba.

7Ruben kunda almayaaley nooya. Borey kaŋ yaŋ i kabu i do, boro zambar
waytaaci cindi hinza da zangu iyye nda waranza no.
8Pallu ize fo maa ga ti Eliyab. 9Eliyab izey neeya: Nemuwel da Datan da
Abiram. Datan da Abiram wo jine boro yaŋ no waato jama se. Ngey mo yanje
nda Musa nda Haruna Kora murteyaŋo banda, waato kaŋ i murte Rabbi gaa.
10Alwaato din mo laabo na nga meyo hay k'i gon, ngey da Kora marga din
buuyaŋo ra. Zama danji na boro zangu hinka nda waygu ŋwa, hal i ciya alaama.
11Amma Kora izey mana bu.

12Simeyon izey neeya, i almayaaley boŋ:
Nemuwel, Nemuwel izey jama baaba;
da Yamin, Yamin izey jama baaba;
da Yacin, Yacin izey jama baaba;
13da Zera, Zera izey jama baaba;
da Sawul, Sawul izey jama baaba.

14Simeyon kunda almayaaley nooya: i boro zambar waranka cindi hinka da
zangu hinka no.

15Gad izey neeya i almayaaley boŋ:
Zefon, Zefon izey jama baaba;

da Haggi, Haggi izey jama baaba;
da Suni, Suni izey jama baaba,
16da Ozni, Ozni izey jama baaba;
da Eri, Eri izey jama baaba;
17da Arod, Arod izey jama baaba;
da Areli, Areli izey jama baaba.
18Gad kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waytaaci nda zangu gu no.

19Yahuda izey neeya: Er da Onan; ngey wo bu Kanaana laabo ra. **20**Yahuda izey kaŋ yaŋ du banda boro yaŋ ga ti:
Sela, Sela izey jama baaba;
da Farisa, Farisa izey jama baaba,
da Zera, Zera izey jama baaba.
21Farisa izey neeya:
Hezron, Hezron izey jama baaba;
da Hamul, Hamul izey jama baaba.
22Yahuda kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar wayye cindi iddu da zangu gu no.

23Isakar izey mo neeya, i almayaaley boŋ:
Tola, Tola izey jama baaba;
da Puwa, Puwa izey jama baaba;
24da Yasub, Yasub izey jama baaba;
da Simron, Simron izey jama baaba.
25Isakar kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waydu cindi taaci da zangu hinza no.

26Zabluna izey neeya, i almayaaley boŋ:
Saredu, Saredu izey jama baaba;
da Elon, Elon izey jama baaba;
da Yaleyel, Yaleyel izey jama baaba.
27Zabluna kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waydu da zangu gu no. **28**Yusufu izey mo neeya i almayaaley boŋ: Manasse da Ifraymu.

29Manasse izey ga ti:
Macir, Macir izey jama baaba; Macir mo nga no ka Jileyad hay,
kaŋ ti Jileyad jama baaba.
30Jileyad izey neeya:
Yezer, Yezer izey jama baaba;
da Helek, Helek izey jama baaba,
31da Azriyel, Azriyel izey jama baaba;
da Sekem, Sekem izey jama baaba,
32da Semida, Semida izey jama baaba;

da Hefer, Hefer izey jama baaba.
33Zelofehad no ga ti Hefer ize aru fo;
nga wo sinda ize aru, kala ize way yaŋ.
Zelofehad ize wayey maayey ga ti:
Mala da Noha, da Hogla, da Milka, da Tirza.
34Manasse kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waygu cindi hinka da zangu iyye no.

35Ifraymu izey neeya i almayaaley boŋ:
Sutela, Sutela izey jama baaba;
da Beker, Beker izey jama baaba;
da Tahan, Tahan izey jama baaba.
36Sutela izey ga ti Eran, Eran izey jama baaba.
37Ifraymu kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waranza cindi hinka da zangu gu no. Woodin yaŋ kulu Yusufu kunda no i almayaaley boŋ.

38Benyamin izey mo neeya i almayaaley boŋ:
Bela, Bela izey jama baaba;
da Asbela, Asbela izey jama baaba;
da Ahiram, Ahiram izey jama baaba;
39da Sefufam, Sefufam izey jama baaba;
da Hufam, Hufam izey jama baaba.
40Bela izey ga ti: Arda da Naaman;
Arda ga ti Arda izey jama baaba;
Naaman mo nga no ga ti Naaman izey jama baaba.
41Benyamin kunda i almayaaley boŋ nooya. Kabuyaŋo gaa i boro zambar waytaaci cindi gu da zangu iddu no.

42Dan izey neeya, i almayaaley boŋ:
Suhan, Suhan izey jama baaba. Nga hinne no ga ti
Dan kunda jama, i lasaabo boŋ.

43Suhan almayaaley kulu, i lasaabo boŋ, i boro zambar waydu cindi taaci da zangu taaci no.

44Aser izey neeya, i almayaaley boŋ:
Imna, Imna izey jama baaba;
da Isbi, Isbi izey jama baaba;
da Beriya, Beriya izey jama baaba.
45Beriya izey ga ti:
Heber, Heber izey jama baaba;
da Malciyel, Malciyel izey jama baaba.
46Aser ize way maa ga ti Sera.

47Aser kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waygu cindi
hinza da zangu taaci no.

48Naftali izey neeya i almayaaley boŋ:
Yazeyel, Yazeyel izey jama baaba;
da Guni, Guni izey jama baaba;
49da Yezer, Yezer izey jama baaba;
da Sillem, Sillem izey jama baaba.
50Naftali kunda almayaaley nooya, i lasaabo boŋ. I boro zambar waytaaci cindi
gu da zangu taaci no. 51Borey kaŋ yaŋ i kabu Israyla izey do nooya: i boro
zambar zangu iddu nda zambar fo da zangu iyye nda waranza no.

52Waato din gaa no Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 53«Borey wo se no i ga laabo
fay i maayey lasaabo boŋ, hal a ma ciya i tubo. 54Da borey ga baa, i tubo ga
beeri. Da borey ciraariyaŋ no mo i tubo ga kayna. I ga almayaaley kulu no i
lasaabo boŋ. 55Kulu nda yaadin, kurne boŋ no araŋ ga laabo fay i se. I kaayey
kunda maayey boŋ mo no i ga furo tubo ra. 56Kurne boŋ no i g'i tubo fay i se, i
baa yaŋ d'i kayna yaŋ game ra.»

57Borey kaŋ yaŋ i kabu Lawitey kunda do neeya, i almayaaley boŋ:
Gerson, Gerson izey jama baaba;
da Kohat, Kohat izey jama baaba;
da Merari, Merari izey jama baaba.
58Lawitey almayaaley neeya:
Libna jama, da Hebron jama,
da Maliya jama, da Musi jama,
da Kora jama.
(Kohat no ka Amram hay.) 59Amram mo, a wando maa ga ti
Yokabed, Lawiti* wayboro fo no kaŋ i hay Lawitey kunda ra Misira
laabo ra. A na Haruna nda Musa nd'i waymo Maryama hay Amram
se. 60Haruna izey mo ga ti: Nadab da Abihu nda Eliyezar da Itamar.
61Nadab da Abihu wo bu waato kaŋ i na danji waani salle Rabbi jine.

62Lawitey kunda lasaabo, sanda borey kaŋ yaŋ i kabu Lawitey kunda game ra, i
boro zambar waranka cindi hinza no. I na ize arey kulu kabu za handu fo izey
ka koy beene. I mana i kabu Israyla ize cindey banda, zama i man'i no tubu
Israyla banda.

63Borey kaŋ yaŋ Musa nda Alfa Eliyezar kabu nooya. I na Israyla kabu
Mowab batama ra Urdun isa jarga, nango kaŋ ga guna Yeriko birno do haray.
64Amma alborey kaŋ yaŋ Musa nda Alfa Haruna kabu saaya kaŋ i na Israyla
kabu Sinayi ganjo ra, baa afolloŋ mana cindi borey din ra. 65Zama Rabbi ci i se
za doŋ ka ne: «Daahir i ga bu ganjo ra.» A binde i alboro baa afolloŋ mana
cindi, kala day Yefunna izo Kaleb, da Nun izo Yasuwa.

Wayborey tubu sanno

27 Waato din gaa no Zelofehad ize wayey kaa ka maan. Zelofehad wo Hefer ize no, Jileyad ize, Macir ize, Manasse ize; Manasse kunda jama ra boro no. Manasse wo mo Yusufu ize no. Wandiyey din maayey neeya: Mala, da Noha, da Hogla, da Milka, da Tirza. **2**Ngey mo, i kay Musa jine, nga nda Alfa Eliyezar, da jine borey, da jama kulu jine mo. I go kubayyaŋ hukumo meyo jarga. I ne: **3**«Iri baaba bu ganjo ra. A mana furo Kora marga ra, ngey kaŋ yaŋ na ngey boŋ margu ka gaaba nda Rabbi. Amma a bu nga bumbo zunubey se. A mana ize aru kulu hay mo. **4**Amma ifo se no iri baaba maa ga daray a almayaaley ra, zama se a sinda ize aru yaŋ? Wa iri no tubu iri baabo nya ize alborey banda.»

5Kala Musa konda i sanno Rabbi do. **6**Rabbi tu Musa se ka ne: **7**«Zelofehad ize wayey gonda cimi. Daahir ni g'i no laabu kaŋ i ga tubu i baabo nya izey banda. I baabo tubo ga ciya i wane.

8Woodin banda, ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Da alboro fo bu, a sinda ize aru kulu, kal a tubo ma ciya a ize wayey wane. **9**Da mo ize way si no, kal araŋ m'a tubo no a nya ize alborey se. **10**D'a sinda nya ize alboro yaŋ mo, araŋ m'a tubo no a baabo nya izey alborey se. **11**D'a baabo sinda nya ize alboro yaŋ mo, kal araŋ m'a tubo no a nya-ka-fo-sina kaŋ ga maan a gaa a almayaaley ra se, hal a ma ciya a wane. Woodin mo ga goro ciiti fondo da farilla sanni Israyla izey se, sanno kaŋ Rabbi salaŋ Musa se boŋ.»

Rabbi na Yasuwa suuban a ma furo Musa gurbo ra

12Woodin banda Rabbi salaŋ Musa se ka ne: «Ni ma kaaru Abarim tondi kuuko boŋ ka laabo kaŋ ay na Israyla izey no din guna. **13**Da ni di a, kulu ni mo, ni ga margu ni dumey do, mate kaŋ cine ni beero Haruna margu. **14**Zama araŋ murte ay sanno gaa Zin ganjo ra, waato kaŋ jama na yanja te. Araŋ man'ay beerandi i jine haro do.» (Sanda Meriba haro nooya kaŋ go Kades haray Zin ganjo ra.)

15Kala Musa salaŋ Rabbi se ka ne: **16**«Ya Rabbi, nin kaŋ ci Irikoy Adam-izey kulu biyey boŋ, kala ni ma boro fo suuban a ma ciya jine boro jama wo se. **17**Bora din ma furo i jine ka koy, a ma furo i jine ka kaa mo. A ma kond'ey k'i daŋ laabo ra, hala Rabbi jama ma si hima danga feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko.»

18Rabbi tu Musa se ka ne: «Ni ma Yasuwa Nun izo suuban; boro no kaŋ Biya go a ra. Ni ma ni kambe dake a boŋo boŋ. **19**M'a kayandi Alfa Eliyezar jine. Naŋ woodin ma te mo jama kulu jine. Ni m'a kambe toonandi nda goyo noodin. **20**Ni ga ni beera dake a boŋ, hala Israyla izey jama kulu m'a gana. **21**Nga mo ma kay Alfa Eliyezar jine, kaŋ ga Urim* ciito asariya hã Rabbi gaa. Rabbi sanno boŋ no i ga fatta, a sanno boŋ mo no i ga furo, Yasuwa nda Israyla izey kulu, sanda jama kulu nooya.»

22Musa te mate kaŋ cine Rabbi ci nga se. A na Yasuwa kayandi Alfa Eliyezar jine, nangu kaŋ jama kulu ga di ey. **23**A na nga kambey dake Yasuwa boŋ k'a kambe toonandi nda goyo, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.

Sargayey nda ngey alwaatey

28 Rabbi salaŋ Musa se koyne, ka ne: **2**«Ni ma Israyla izey lordi ka ne:
Araŋ ma haggoy araŋ ma kande ay sargayey, danga ay ŋwaaro kaŋ
borey ga salle danji ra, kaŋ haw ga kaan ay se mo. Araŋ ma kand'ey mo ngey
alwaatey ra. **3**Ni ma ci i se ka ne: Woone no ga ti sargay kaŋ i ga ton da danji,
kaŋ araŋ ga salle Rabbi se: Feeji gaaru izeyaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa, i ma
ihinka no han kulu. A ma te sargay summaare kaŋ i ga ton, duumi. **4**Feej'ize fa
ni ga salle sususbay haray, afa mo ni ga salle wiciri kambu. **5**Ni ma hamni
baano, sanda zaka hinka cine tonton a gaa, k'a kaasum da zeytun* gabante ji,
sanda butal fo da jare cine. **6**Sargay kaŋ i ga ton nooya kaŋ i g'a kulu ton no. I
m'a te duumi, mate kaŋ cine ay ci ni se Sinayi tondo boŋ. A hawo ga kaan.
Nooyaŋ no kaŋ i ga salle danji ra Rabbi se. **7**A haŋyaŋ sarga mo butal fo da jare
no feej'ize fo kulu se. Duvan* hanno mo, ni g'a dooru Rabbi jine nangu hanna
ra. **8**Feej'ize fa mo ni g'a salle wiciri kambu. Mate kaŋ cine ni kande ŋwaari
sarga da haŋyaŋ sarga ijina se, yaadin no woone mo se. Sargay kaŋ i ga te danji
ra no, kaŋ haw ga kaan Rabbi se.

9Fulanzamay zaari kulu mo, ni ma kande feeji gaaru ize hinka kaŋ yaŋ sinda
laru kulu, da hamni baano zaka iddu kaŋ i kaasum da ji, d'i haŋyaŋ sarga mo.
10Woodin no ga ti fulanzamay hane sarga kaŋ i ga ton kaŋ i ga te ka tonton han
kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, wo kaŋ i ga te duumi, da nga haŋyaŋ sarga.

11Handu taji kayyaŋ hane kulu mo, araŋ ga woone yaŋ no Rabbi se sargay
kaŋ i ga ton: Yeeji hinka nda feeji gaaru fo, da feeji gaaru ize iyye, kaŋ yaŋ i
kulu sinda laru. **12**Yeeji kulu se mo araŋ ma kande hamni baano zaka yagga,
kaasumante nda ji. Feeji gaaro se mo araŋ ma kande hamni baano zaka iddu
kaasumante nda ji kaŋ ga ti ŋwaari sargay. **13**Feej'ize fo kulu se mo, araŋ ma
kande hamni baano zaka hinza, kaasumante nda ji. Woodin yaŋ no ga ti tonyaŋ
sargayey kaŋ araŋ ga salle danji ra, kaŋ yaŋ i haw ga kaan Rabbi se. **14**I haŋyaŋ
sarga mo duvan butal hinza no yeeji fo se, feeji gaaru fo mo se butal hinka da
jare no, butal fo da jare mo feej'ize fo kulu se. Woodin yaŋ no ga ti sargayey
kaŋ i ga ton kaŋ i ga salle handu kulu jiiro ra. **15**Woodin banda, i ma hincin jindi
fo salle Rabbi se. A ga ciya zunubi se sargay. I g'a tonton ka salle. A ga waana
duumi sarga kaŋ i ga ton da nga haŋyaŋ sarga.

Rabbi batey farilley

16Jiiro ra handu sintina, a jirbi way cindi taacanta hane, han din hane wo
Paska batu no, Rabbi wane. **17**Hando din, a jirbi way cindi guwa hane i ma batu
fo te. Kala jirbi iyye i ma si buuru kaŋ gonda dalbu ŋwa. **18**Zaari iyya din ra
zaari sintina i ma marga hanno te. Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te.
19Amma araŋ ma nooyaŋ salle Rabbi se; araŋ m'a te da danji. Sanda sargay
summaare kaŋ i ga ton, a ma ciya yeej'ize hinka nda feeji gaaru fo, da feeji
gaaru ize iyye. I kulu ma ciya wo kaŋ sinda laru kulu ngey gaa. **20**Ma kande mo
i ŋwaari sargayey, hamni baano kaasumante nda ji. Wa no zaka yagga yeeji fo
se, feeji gaaru fo se mo zaka iddu, **21**feej'ize iyya din mo i ra afo kulu se zaka

hinza. 22Araŋ ma hincin jindi fo mo salle ka te zunubi se sargay, hal a ma
sasabandiyaŋ te araŋ se. 23Woodin yaŋ kulu kaŋ araŋ ga no ga waana susubay
sarga kaŋ araŋ ga te duumi. 24Mate kaŋ araŋ ga no han kulu hala jirbi iyye, a
fonda nooya, ŋwaari kaŋ i ga salle danji ra, kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Nooyaŋ
woodin yaŋ ga waana sargay summaara kaŋ i ga ton da nga haŋyaŋ sarga kaŋ i
ga te duumi. 25Zaari iyyanta hane mo, araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si goy
kulu kaŋ ga taabandi te.

26Boŋ-jina bato hane mo, saaya kaŋ araŋ ga kande hamni taji sarga Rabbi se,
habu iyya banda, kal araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si taabi goy kulu te han
din. 27Amma araŋ ma sargay kaŋ i ga ton salle kaŋ haw ga kaan Rabbi se da
woone yaŋ: yeej'ize hinka nda feeji gaaru fo da feeji gaaru ize iyye. 28Araŋ m'i
ŋwaari sargayey daŋ i banda, danga: hamni baano kaasumante nda ji, zaka
yagga cine yeeji fo se, zaka iddu cine feeji gaaru fo se, 29da zaka hinza feej'ize
fo kulu mo se, feej'ize iyya kulu se. 30Araŋ ma hincin jindi fo mo salle hal i ma
sasabandiyaŋ te araŋ se. 31Woodin yaŋ kulu no i ga no ka tonton duumi sarga
kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga. I kulu ma ciya wo
kaŋ yaŋ sinda laru kulu ngey gaa.

29 Jiiro handu iyyanta jirbi sintina hane, araŋ ma marga hanno te. Araŋ
ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. Hilli karyaŋ zaari no araŋ se. 2Araŋ
ma kande sargay summaare kaŋ i ga ton kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Wa kande
yeej'ize fo, da feeji gaaru fo, da feeji gaaru ize iyye, kaŋ i kulu sinda laru. 3Araŋ
ma kande i ŋwaari sarga, hamni baano kaasumante nda ji. Sanda zaka yagga
yeeji fo se, zaka iddu feeji gaaru fo se, 4feej'ize iyya din mo, afo kulu se zaka
hinza. 5Araŋ ma kande hincin jindi fo mo zunubi se sarga, kaŋ i ga
sasabandiyaŋ te d'a araŋ se. 6I ma woodin yaŋ tonton handu taji sargay kaŋ i ga
ton gaa d'a wane ŋwaari sarga. I m'i tonton mo han kulu sargay kaŋ i ga ton d'a
ŋwaari sargay d'a haŋyaŋ sarga kaŋ yaŋ i ga te ngey farilla boŋ wano din gaa. I
hawo ga kaan. I g'i salle Rabbi se danji ra.

7Handu iyyanta din jirbi wayyanta hane, araŋ ma marga hanno te, ka araŋ
boŋ kaynandi. Araŋ ma si goy kulu te. 8Amma araŋ ma sargay kaŋ i ga ton salle
Rabbi se, kaŋ haw ga kaan. Ngey neeya: yeej'ize fo, da feeji gaaru fo, da feeji
gaaru ize iyye, kaŋ i kulu sinda laru. 9Wa kande mo i ŋwaari sargayey kaŋ ti
hamni baano kaasumante nda ji, zaka yagga cine yeejo se, da zaka iddu feeji
gaaro se, 10feej'ize iyya din mo, feej'ize fo kulu se zaka hinza. 11Araŋ ma kande
hincin jindi fo mo zunubi se sargay. Woodin yaŋ go waani, sasabandiyaŋ sarga
mo go waani. Han kulu sarga kaŋ i ga ton, nga mo go waani, nga nda nga
ŋwaari sarga d'i haŋyaŋ sarga.

12Handu iyyanta din jirbi way cindi guwanta hane, araŋ ma marga hanno te.
Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. Araŋ ma batu te Rabbi se hala jirbi
iyye. 13Wa sargay summaare kaŋ i ga ton mo salle, nooyaŋo kaŋ i ga salle danji
ra, kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Ngey neeya: yeej'ize way cindi hinza, da feeji
gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo izeyaŋ, i kulu wo kaŋ
sinda laru. 14I ŋwaari sargayey mo ga ti hamni baano kaasumante nda ji:

yeej'ize way cindi hinza afo kulu se zaka yagga; feeji gaaru hinka mo, afo kulu se zaka iddu, **15**feej'ize way cindi taaco mo, afo kulu se zaka hinza. **16**I ma kande hincin jindi fo mo ka salle zunubi se sargay. I ga woodin yaŋ tonton sargay kaŋ i ga ton kaŋ i ga te duumi din gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga.

17Jirbi iyya zaari hinkanta, i ma kande yeej'ize way cindi hinka, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ i kulu sinda laru. **18**I ma kande i ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey mo yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. **19**I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I g'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga.

20Zaari hinzanta hane i ma kande yeeji way cindi fo, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. **21**Ngey d'i ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey, yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey se, i lasaabo da farilla boŋ. **22**I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I g'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga gaa.

23Zaari taacanta hane, i ma kande yeeji way, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. **24**Ngey d'i ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey, yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. **25**I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I g'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga gaa.

26Zaari guwanta hane, i ma kande yeeji yagga, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ i kulu sinda laru. **27**Ngey da ngey ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey, yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. **28**I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga, d'a haŋyaŋ sarga.

29Zaari iddanta hane, i ma kande yeeji ahakku, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci, jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. **30**Ngey da ngey ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey yeejey se, da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. **31**I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga.

32Zaari iyyanta hane mo, i ma kande yeeji iyye, da feeji gaaru hinka, da feeji gaaru ize way cindi taaci jiiri fo ize yaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. **33**Ngey da ngey ŋwaari sargayey d'i haŋyaŋ sargayey yeejey se da feeji gaarey se, da feej'izey mo se, i lasaabo da farilla boŋ. **34**I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sargay kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga.

35Zaari ahakkanta hane, araŋ ma marga hanno te. Araŋ ma si goy kulu kaŋ ga taabandi te. **36**Amma araŋ ma sargay kaŋ i ga ton no Rabbi se, sargay kaŋ i ga te danji ra. A hawo ga kaan Rabbi se. Nga neeya: yeeji fo da feeji gaaru fo,

da feeji gaaru ize iyye, jiiri fo izeyaŋ, kaŋ laru kulu si i gaa. 37Araŋ m'i ŋwaari sargayey salle mo, da haŋyaŋ sargay kaŋ i ga no yeejo se, da feeji gaaro se, da feej'izey afo kulu se. I m'a te i lasaabo da farilla boŋ. 38I ma kande hincin jindi fo mo kaŋ ga te zunubi se sargay. I m'i tonton han kulu sarga kaŋ i ga ton gaa, nga nda nga ŋwaari sarga d'a haŋyaŋ sarga.

39Woodin yaŋ wo araŋ m'i salle Rabbi se araŋ batu alwaatey kulu kaŋ a ci araŋ se yaŋ ra. Araŋ sartey sargayey kaŋ araŋ ga te, da bine yadda waney, ngey wo go waani. Araŋ sargayey kaŋ i ga ton nooya, d'araŋ ŋwaari sargayey d'araŋ haŋyaŋ sargayey, d'araŋ saabuyaŋ sargayey mo.»

Sarti sambuyaŋ sanno

30 Hay kulu kaŋ Rabbi ci Musa se, yaadin mo no Musa ci Israyla izey se.
2Musa salaŋ Israyla izey kundey jine borey se ka ne: «Yaa no Rabbi ci:
3Da alboro fo na alkawli sambu Rabbi se, wala mo a na zeyaŋ fo ze ka nga boŋ jarandi nda jaraw, kulu a sanno ma si tun. Mate kulu kaŋ a ci da nga meyo, kal a m'a toonandi.

4Woone mo, nga no ga ti mate kaŋ i ga te da wayboro fo na alkawli fo sambu Rabbi se, wala a na nga boŋ jarandi nda jaraw fo waato kaŋ a go nga baabo windo ra, a wandiyay waate. 5Da wandiya baabo maa a sarto, sanda, jarawo kaŋ a sambu nga boŋ gaa, baabo mo dangay a se, kulu a sarto ga goro. Hay kulu kaŋ a sambu nga boŋ gaa mo si tun. 6Amma da baabo wang'a se za hano kaŋ a maa r'a, kulu waybora sartey, wala jaraw kulu kaŋ a sambu nga boŋ gaa, i si no. Rabbi mo g'a yaafa a se, zama a baabo wangu a se.

7Da wayboro hiiji, kaŋ sarti fo go a boŋ, wala sanni yaŋ kaŋ a te me waasay ra ka jare; 8da kurnyo maa r'a, a dangay a se mo hano kaŋ hane a maa din, yaadin gaa waybora sartey ga goro. Jarawey kaŋ yaŋ a sambu nga boŋ gaa din mo, i go no. 9Amma hano kaŋ hane kurnyo maa r'a, d'a wangu a se, kulu waybora sarto kaŋ go a boŋ din, kurnyo g'a tunandi. Sanney mo kaŋ yaŋ a ci me waasay ra ka nga boŋ jarandi nd'a, i si no a boŋ. Rabbi mo g'a yaafa a se.

10Amma wayboro kaŋ kurnye bu, wala boro kaŋ i fay, hay kulu kaŋ a sambu nga boŋ gaa ga goro a boŋ.

11D'a na sarti sambu za a go kurnyo fu ra, wala mo a ze ka jaraw fo sambu, 12a kurnyo mo maa r'a, ka dangay a boŋ, a mana wangu, kulu yaadin gaa a sartey kulu ga goro a boŋ. Jaraw kulu kaŋ a sambu nga boŋ mo si tun. 13Amma da kurnyo na waybora sanney tunandi hano kaŋ hane a maa r'ey, yaadin gaa hay kulu kaŋ fatta waybora meyo ra, kaŋ a na alkawli sambu nga ga te, wala mo jarawo kaŋ go a boŋ din, i si no a boŋ. A kurnyo n'i tunandi nooya. Rabbi mo g'a yaafa waybora se.

14Sarti wala za-jinde kulu kaŋ wayboro sambu nga boŋ gaa, a kurnyo gonda dabari a m'i tabbatandi, wala a m'i tunandi. 15Amma da kurnyo dangay siw! zaari ka koy zaari, kulu yaadin gaa a na waybora sartey tabbatandi no. A jarawey kulu kaŋ a jare, a kurnyo n'i tabbatandi, za kaŋ a dangay waybora se hano kaŋ hane a maa r'ey. 16Amma d'a ye k'i tunandi woodin banda, kulu a ga waybora taalo jare.»

17Woodin yaŋ no ga ti farilla sanney kaŋ yaŋ Rabbi ci Musa se, mate kaŋ a
bara kurnye nda wande game ra, wala baaba nda nga ize way game ra, kaŋ a go
baabo windo ra ga goro a wandiyay waate.

Israyla na Madiyancey zeeri wongu ra

31 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2«Ma Madiyancey bana Israyla izey se.
Waato din gaa no i ga ni margu ni kaayey do.»
3Kala Musa salaŋ jama se ka ne: «Wa wongu jinayyaŋ no araŋ ra boroyaŋ se, i
ma koy wongu. I ma fatta ka gaaba nda Madiyan, zama i ma Rabbi banayaŋo
toonandi Madiyan boŋ. 4Kunda kulu ra araŋ ma sambu boro zambar fo, Israyla
kundey kulu ra, k'i donton wongo do.» 5Yaadin no i na boro zambar fo no kaŋ i
kaa kunda kulu ra, borey kaŋ yaŋ i suuban Israyla zambarey ra, sanda boro
zambar way cindi hinka kaŋ yaŋ go soolante nda wongu jinayyaŋ. 6Musa binde
n'i donton, i boro zambar fo kunda kulu do, i ma koy ka wongu te. Alfa Eliyezar
izo Fineyas n'i dum. A konda Nangu Hanna jinay fooyaŋ da kaakaaciyaŋ kaŋ i ga
kar mo.
7Kal i koy ka Madiyan wongu, danga mate kaŋ Rabbi ci Musa se, k'i alborey
kulu wi. 8I na Madiyancey bonkooniyaŋ wi borey kaŋ i wi yaŋ ra. Ngey neeya:
Ebi da Rekam da Zur, da Hur, da Reba, sanda Madiyancey bonkooni guwa
nooya. I na Beyor izo Balaam mo wi da takuba. 9Israyla izey na Madiyancey
wayborey di, ngey nd'i zankey, d'i almaney kulu mo, ikayna nda ibeeri, d'i
jinayey. I n'i ku wongu arzaka. 10I kwaara beerey d'i kawyey, d'i gatey mo, i n'i
kulu ton da danji. 11I na arzaka kulu sambu, hala nda borey kaŋ yaŋ i di mo,
ngey nda almaney kulu. 12I kande borey da almaney da wongu arzaka kulu
Musa nda Alfa Eliyezar da Israyla izey marga do. I go Mowab batama kaŋ go
Urdun isa jarga ra da zumbuyaŋ, Yeriko do haray.
13Musa nda Alfa Eliyezar da Israyla izey jama jine borey kulu fatta gata ra
k'i kubay. 14Musa binde te bine soojey jine borey se, sanda zambarey da zangey
koyey nooya, kaŋ yaŋ fatta ka koy wongo do.
15Musa ne i se: «Araŋ na wayborey wo naŋ da fundi, wala? 16Araŋ bay kaŋ
Balaam saawara boŋ ngey no ka Israyla izey daŋ i ma zunubi te Rabbi se Peyor
sanno ra, hala balaaw na Rabbi jama ŋwa. 17Day, sohõ araŋ m'i zankey ra
alborayzey kulu wi. Wayborey mo, boro kulu kaŋ furo aru, araŋ m'i kulu wi.
18Amma zanka wayborayzey kulu, kaŋ yaŋ mana furo aru, araŋ m'i naŋ araŋ
boŋ se.
19Araŋ bumbey mo, araŋ ma goro gata banda kala jirbi iyye. Boro kulu kaŋ na
boro fo wi, wala kaŋ lamba buuko gaa, i ma ngey boŋ hanandi jirbi hinzanta hane
da jirbi iyyanta hane mo, araŋ da borey kaŋ yaŋ araŋ di. 20Bankaaray sanni mo i
ma hay kulu kaŋ i ga te da kuuru hanandi, araŋ bumbey m'a te. Wa hincin hamni
zaara, da bundu jinay kulu mo hanandi.»
21Alfa Eliyezar mo ne soojey kaŋ yaŋ koy wongo do se: «Woodin asariya
farilla kaŋ Rabbi ci Musa se no. 22Amma wura da nzarfu nda guuru-say, da
guuru-bi, da guuru-kwaaray, da bidile – 23hay kulu kaŋ ga hin danji, kal araŋ m'a
daŋ danji ra, hal a ma hanan. Kulu nda yaadin, araŋ ma ye k'a hanandi nda haro

kaŋ ga harram kaa. Hay kulu kaŋ si hin danji mo, araŋ m'a sufu hari ra. 24Araŋ mo, m'araŋ bankaarayey nyuna jirbi iyyanta hane, hal araŋ ma hanan. Waato din gaa no araŋ ga furo gata ra.»

25Woodin banda Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 26«Fundikooney kulu kaŋ yaŋ i di, borey da almaney, araŋ m'i kabu. Nin da Alfa Eliyezar da jama windi koyey, araŋ m'i kabu. 27Araŋ m'i fay kanandi hinka. Kanandi fa borey kaŋ yaŋ ga waani wongu goy se no, kaŋ yaŋ koy wongo do. Kanandi fa mo jama kulu se no. 28Araŋ ma jangal ta mo Rabbi se soojey kaŋ yaŋ koy wongo do gaa. I ma fundi fo no zangu gu kulu ra, borey da hawey da farkayey da alman kayney. 29Araŋ m'i kaa soojey waney ra ka no Alfa Eliyezar se, i ma beene sambuyaŋ nooyaŋ te Rabbi se. 30Israyla izey wano ra, ni ma afo ta waygu kulu ra, borey da hawey da farkayey da alman kayney kulu, sanda almaney kulu ra nooya. Ni m'i no Lawitey se, kaŋ yaŋ ga Rabbi Irikoy nangora talfo batu.» 31Musa nda Alfa Eliyezar mo te mate kaŋ Rabbi ci Musa se.

32Fundikooney kaŋ yaŋ i di binde, kaŋ waana jinayey kaŋ soojey sambu, feeji zambar zangu iddu da zambar wayye cindi gu no, 33da haw zambar wayye cindi hinka, 34da farka zambar waydu cindi fo, 35da boro zambar waranza cindi hinka, kaŋ i kulu wayboroyaŋ no kaŋ yaŋ mana furo aru ce fo.

36Kanandi fa kaŋ ti borey kaŋ yaŋ fatta ka koy wongo do baa, i lasaabo ga ti:

feeji zambar zangu hinza da zambar waranza
cindi iyye, nda zangu gu.
37Rabbi jangalo kaŋ i kaa feejey ra mo,
feeji zangu iddu nda wayye cindi gu no.
38Hawey mo, zambar waranza cindi iddu no,
Rabbi jangalo mo haw wayye cindi hinka no.
39Farkayey mo zambar waranza nda zangu gu no,
Rabbi jangalo mo farka waydu cindi fo no.
40Borey mo zambar waranza da zangu gu no,
Rabbi jangalo mo waydu cindi fo no.

41Jangalo wo kaŋ ti beene sambuyaŋ sargay Rabbi se, Musa n'a no Alfa Eliyezar se, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se.

42Israyla izey baa mo, kaŋ Musa na nga nda soojey baa fay, 43jama baa ga ti feeji zambar zangu hinza da zambar waranza cindi iyye, da zangu gu, 44da haw zambar waranza cindi iddu, 45da farka zambar waranza da zangu gu, 46da boro zambar way cindi iddu. 47Israyla izey baa ra mo Musa na afo kaa waygu kulu ra, borey da almaney kulu. A n'i no Lawitey se kaŋ yaŋ ga Rabbi Irikoy nangora talfo batu, mate kaŋ Rabbi ci Musa se.

48Jine borey kaŋ yaŋ go zambarey boŋ da wongu nyaŋey kaŋ yaŋ go zangey boŋ soojey marga ra kaa ka maan Musa do. 49I ne Musa se: «Ni tamey na soojey kaŋ yaŋ go i kambe ra kabu. Baa boro folloŋ mana gaze iri do. 50Iri mo iri kande nooyaŋ Rabbi se, iri kulu haŋ kaŋ iri du ra. Wura taalam jinayyaŋ neeya, sanda ce jinde sisiriyaŋ, da kambe guuruyaŋ da kambe korbayyaŋ da

hanga korbayyaŋ, da jinde hiiriyaŋ. Iri kand'ey hal i ma taali tuusuyaŋ te iri se Rabbi jine.»

51Musa nda Alfa Eliyezar na wura ta i gaa kaŋ a kulu taalam jinay dananteyaŋ
no. 52Wura kaŋ i salle Rabbi se, kaŋ zambarey jine borey da zangey jine borey
kande mo ga saba nda ton fo cine tiŋay. 53Soojey na wongu arzaka ku, afo kulu
nga boŋ se. 54Amma Musa nda Alfa Eliyezar na wura din ta zambarey jine borey
da zangey jine borey gaa. I kand'a kubayyaŋ hukumo ra, zama a ma ciya
fonguyaŋ hari Israyla izey se Rabbi jine.

I na Jileyad laabo no Ruben da Gad kundey se

32 Ruben da Gad izey gonda alman boobo. A se no, waato kaŋ i na Yazer
laabu nda Jileyad laabu guna, i di kaŋ nangu hanno yaŋ no gumo
alman se. 2Kala Gad da Ruben izey kaa ka salaŋ Musa nda Alfa Eliyezar da
jama jine borey se. I ne: 3«Atarot kwaara, da Dibon, da Yazer, da Nimra, da
Hesbon, da Eleyale, da Sebam, da Nebo, da Beyon – 4kaŋ ga ti laabo kaŋ Rabbi
kar Israyla jama jine, laabu hanno no alman se. Iri, araŋ tamey mo, iri gonda
alman.» 5I ne: «Hala day iri gonda gaakuri araŋ do, wa naŋ i ma laabo wo no
iri, araŋ tamey wo se, a ma ciya iri mayray hari. Wa si konda iri Urdun isa
daŋanta.»

6Musa tu Gad da Ruben kundey se ka ne: «Araŋ nya-izey ma koy wongu do,
day araŋ wo ma goro ne, wala? 7Ifo se no araŋ ga ba ka Israyla izey gaa
yeenandi, hal i ma si daaru ka koy furo laabo kaŋ Rabbi no i se ra? 8Yaadin no
araŋ baabey te, waato kaŋ ay n'i donton i ma fun Kades-Barneya ka koy ka
laabo guna. 9Zama waato kaŋ i ziji ka koy Eskol gooro ra, i di laabo mo, kulu i
na Israyla izey gaa yeenandi, hal i ma si furo laabo kaŋ Rabbi no i se ra. 10Kala
Rabbi bine tun han din hane. A ze mo ka ne: 11‹Daahir, alborey kulu kaŋ yaŋ
fatta ka fun Misira laabo ra, za jiiri waranka izey ka koy beene, i ra baa afo si di
laabo kaŋ ay ze d'a k'a no Ibrahim da Isaka nda Yakuba se. Zama i mana ay
gana nda bine folloŋ. 12Kala Kaleb, Yefunna izo, Keni kuray bora no, a ga furo,
nga nda Nun izo Yasuwa.› Zama ngey wo na Rabbi gana nda bine folloŋ.
13Rabbi bina tun mo Israyla se, hala Rabbi naŋ i ma windi nda boŋdaray ganjo
ra hala jiiri waytaaci. I soobay ka windi-windi kala zamana woodin borey kulu,
kaŋ yaŋ na taali te Rabbi se bu ka ban.

14Sohõ araŋ mo tun araŋ baabey gurbey ra, zunubikooney din izeyaŋ. Araŋ
mo ga naŋ Rabbi bine ma koroŋ ka tonton Israyla se. 15Zama d'araŋ kamba k'a
naŋ, nga mo g'i naŋ i ma gay koyne ganjo ra. Yaadin gaa mo, araŋ ga dumo wo
kulu halaci nooya.»

16Amma i kaa ka maan Musa do ka ne: «Iri ga kaliyaŋ te iri almaney se, da
kwaarayaŋ mo iri zankey se. 17Amma iri bumbey ga wongu jinay sambu ka
soola ka furo Israyla izey jine kal iri ma kond'ey k'i zumandi i nango ra. Iri
zankey mo ga goro galley ra, laabo wo gorokoy sabbay se. 18Iri si ye ka kaa iri
windey do kala nda Israyla izey afo kulu du ka furo nga tubo ra jina. 19Za kaŋ
iri du iri tubo Urdun isa se ne-haray, wayna funay haray, iri si du tubu i banda
Urdun daaranta da hala jina no-haray.»

20Kala Musa salaŋ i se ka ne: «D'araŋ na woodin te, d'araŋ na wongu jinay
sambu ka furo Rabbi jine ka koy wongo do, 21d'araŋ soojey kulu nda ngey
wongu jinayey na Urdun daŋandi Rabbi jine hal a ma nga ibarey gaaray nga
jine, 22hal i ma laabo ŋwa mo Rabbi jine – waato din gaa no araŋ ga ye ka kaa.
Taali si araŋ gaa Rabbi do da Israyla mo do. Laabu woone mo ga ciya araŋ se
tubu hari Rabbi jine.
23Amma, d'araŋ mana te yaadin, guna, araŋ na zunubi te Rabbi se. Araŋ ma
tabbat mo kaŋ araŋ zunubo ga to araŋ! 24Wa galluyaŋ cina araŋ zankey se, wa
kaliyaŋ te araŋ feejey se, ka soobay ka te mate kaŋ araŋ ci d'araŋ meyey.»
25Kala Gad da Ruben izey salaŋ Musa se ka ne: «Iri, ni tamey, iri ga te mate
kaŋ cine nin, iri jine bora, ni ne iri ma te. 26Iri zankey d'iri wandey, d'iri
almaney, d'iri kurey kulu ga goro neewo Jileyad kwaarey ra. 27Amma iri, ni
tamey, iri boro fo kulu kaŋ gonda wongu jinay, iri ga daŋandi Rabbi jine ka koy
wongo do, mate kaŋ cine nin, iri jine bora, ni ci.»
28Waato din gaa Musa na Alfa Eliyezar kaseeti, nga da Yasuwa Nun izo nda
Israyla izey jine borey, sanda windey koyey mo. 29A ne i se: «Gad da Ruben
izey, d'i boro fo kulu nda nga wongu jinayey na Urdun daŋandi araŋ banda da
Rabbi jine, hal araŋ ma laabo ŋwa, gaa no araŋ g'i no Jileyad laabo a ma ciya i
wane. 30Amma d'i wangu ka daŋandi araŋ banda ngey nda ngey wongu jinayey,
kal i ma du tubu hari araŋ banda Kanaana laabo ra.»
31Gad da Ruben izey binde tu ka ne: «Mate kaŋ cine Rabbi ci iri, ni tamey
se, yaadin mo no iri ga te. 32Iri nd'iri wongu jinayey ga daŋandi Rabbi jine kala
Kanaana laabo ra. Amma iri wane tubu hari ga goro iri se ne-haray Urdun
daŋanta.»
33Musa binde n'a no i se, sanda: Gad kunda, da Ruben kunda, da Yusufu izo
Manasse kunda jara se. I du Amorancey bonkoono Sihon laabo, da Basan
bonkoono Og laabo mo. I du i kwaarey kulu d'i laabey ka koy hal i hirrey me,
danga laabo din kwaarey windanta.
34Gad izey no ka kwaara woone yaŋ cina: Dibon, da Atarot, da Arower, 35da
Atrot-Sofan, da Yazer, da Yogbeha, 36da Bayt-Nimra, da Bayt-Horon. Woodin
yaŋ, birni cinarikoyyaŋ no. I na kaliyaŋ mo cina alman kurey se. 37Ruben izey
mo na Hesbon cina, da Eleyale, da Ciriyat-Ayim, 38da Nebo, da Baal-Meyon,
da Sebima (i n'i maayey barmay). I na maa taji yaŋ daŋ kwaarey kaŋ i cina din
gaa.
39Macir, Manasse ize fo no, a borey koy Jileyad kwaara k'a di. I na
Amorancey kaŋ go noodin gaaray. 40Kala Musa na Jileyad no Manasse kunda
bora Macir se, a ma goro noodin. 41Yayir mo, Manasse kunda boro fo no, a koy
ka Jileyad kawyey di ka ne i se Yayir kawyey. 42Noba koy ka Kenat di, nga nda
nga kawyey, k'a maa daŋ ka ne a se Noba, nga bumbo maakooni.

Israyla izey dira-ka-zumbuyaŋey

33 Israyla izey dirawey neeya waato kaŋ i fun Misira laabo ra, i
sasareyaŋey ra, Musa nda Haruna banda. 2Musa n'i dirawey d'i
zumbuyaŋey do hantum, Rabbi sanno boŋ. Mate kaŋ i dirawey te d'a neeya:

3Handu sintina jirbi way cindi gu hane no i tun Ramses. Paska* suba no Israyla izey fatta nda gaabi kwaaray Misirancey jine. **4**I fatta waato kaŋ cine Misirancey goono ga ngey hay-jiney kulu fiji, kaŋ yaŋ Rabbi kar i ra. Misira toorey boŋ mo no Rabbi na ciito te.

5Israyla izey binde tun Ramses ka koy ka zumbu Sukkot.
6I tun Sukkot ka koy zumbu Etam kaŋ go saaji bambata me gaa.
7I tun Etam ka ye Pi-Hahirot haray, kaŋ go Baal-Zefon jine, ka zumbu Migdol jine.
8I tun Pi-Hahirot ka gana teeko bindo ra ka bisa ka furo ganjo ra. I to jirbi hinza ga dira Etam ganjo ra ka koy zumbu Mara.
9I tun Mara ka koy to Elim. Elim gonda hari-mo way cindi hinka, da teenay nya wayye. I zumbu noodin.
10I tun Elim ka koy zumbu Teeku Cira jarga.
11I tun Teeku Cira jarga ka koy zumbu Sin ganjo ra.
12I tun Sin ganjo ra ka koy zumbu Dofka.
13I tun Dofka ka koy zumbu Alusa.
14I tun Alusa ka koy zumbu Refidim. Noodin no jama mana du hari kaŋ i ga haŋ.
15I tun Refidim ka koy zumbu Sinayi ganjo ra.
16I tun Sinayi ganjo ra ka koy zumbu Binikomey Saarayey do.
17I tun Binikomey Saarayey do ka koy zumbu Hazerot.
18I tun Hazerot ka koy zumbu Ritma.
19I tun Ritma ka koy zumbu Rimmon-Perez.
20I tun Rimmon-Perez ka koy zumbu Libna.
21I tun Libna ka koy zumbu Rissa.
22I tun Rissa ka koy zumbu Kehelata.
23I tun Kehelata ka koy zumbu Safer tondo do.
24I tun Safer tondo do ka koy zumbu Harada.
25I tun Harada ka koy zumbu Makelota.
26I tun Makelota ka koy zumbu Tahat.
27I tun Tahat ka koy zumbu Tara.
28I tun Tara ka koy zumbu Mitka.
29I tun Mitka ka koy zumbu Hasmona.
30I tun Hasmona ka koy zumbu Moserot.
31I tun Moserot ka koy zumbu Bene-Yaakan.
32I tun Bene-Yaakan ka koy zumbu Gudgoda.
33I tun Gudgoda ka koy zumbu Yobata.
34I tun Yobata ka koy zumbu Aborona.
35I tun Aborona ka koy zumbu Eziyon-Geber.
36I tun Eziyon-Geber ka koy zumbu Zin ganjo ra, kaŋ ga ti Kades.
37I tun Kades ka koy zumbu Hor tondo, kaŋ go Edom laabo jarga tanjay. **38**Alfa Haruna kaaru Hor tondo boŋ ka bu noodin Rabbi sanno boŋ. Alwaati

woodin a to jiiri waytaaci afo si da handu gu da zaari fo za Israyla izey Misira laabu funyaŋo ka kaa alwaati woodin. 39Haruna gonda jiiri zangu nda waranka cindi hinza kaŋ gaa a bu Hor tondo boŋ.

40Kanaanancey koy fo, kaŋ se i ga ne Arad, kaŋ go Kanaana laabo ra da goray Negeb haray, a maa i ne Israyla izey go fonda boŋ ga kaa.

41I tun Hor tondo do ka koy zumbu Zalmon.

42I tun Zalmon ka koy zumbu Punon.

43I tun Punon ka koy zumbu Obot.

44I tun Obot ka koy zumbu Iye-Abarim, kaŋ go Mowab laabo me gaa.

45I tun Iye-Abarim ka koy zumbu Dibon-Gad.

46I tun Dibon-Gad ka koy zumbu Almon-Diblatayim.

47I tun Almon-Diblatayim ka koy zumbu Abarim tondey ra, Nebo jine.

48I tun Abarim tondey ra ka koy zumbu Mowab batamey ra, kaŋ ga maan Urdun isa, naŋ kaŋ i ga Yeriko kwaara fonnay. 49I na gata sinji noodin Urdun jarga za Bayt-Yesimot kwaara ka koy Abel-Zittim, Mowab batamey ra nooya.

50Kala Rabbi salaŋ Musa se waato kaŋ i go Mowab batamey ra, Urdun jarga, naŋ kaŋ boro ga Yeriko fonnay. 51A ne: «Ni ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ na Urdun daŋandi ka furo Kanaana laabo ra, 52kal araŋ ma laabo gorokoy kulu gaaray araŋ jine, pat! I toorey mo, tondi nda bundu nda guuru waney, araŋ m'i kulu bagu-bagu, k'i tudey boŋ sududuyaŋ nangey halaci. 53Araŋ ga laabo din ŋwa ka goro a ra, zama ay na laabo no araŋ se, a ma ciya araŋ wane. 54Araŋ ma tubo fay kurne boŋ d'araŋ windey boŋ. Boro boobo i m'i no i tubo kaŋ ga baa. Borey kaŋ si baa mo, i m'i no kayna. Boro kulu ga du wo kaŋ me kurna na ni no. A ga ciya araŋ wane araŋ kaayey kundey boŋ.

55Amma d'araŋ mana laabo din gorokoy kulu gaaray araŋ jine parkatak, i borey kaŋ yaŋ araŋ ga naŋ ga ciya araŋ se danga ndaaniyaŋ araŋ moy ra. I ga ciya danga karjiyaŋ araŋ carawey ra mo. I ga ciya araŋ se ibareyaŋ laabo kaŋ ra araŋ ga furo ka goro din ra. 56A ga ciya mo, ay ga kokor ka te araŋ se mate kaŋ cine ay waadu ya te i se.»

Kanaana laabo hirrey

34 Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 2«Ni ma woone ci Israyla izey se ka ne: D'araŋ furo Kanaana laabo ra, (laabo mo ga ciya araŋ se tubu, sanda laabu kulu kaŋ go Kanaana laabo hirrey ra), 3kal araŋ ma hirri candi. Dandi kambe haray a ga tun Zin saajo ra, Edom casanta. Araŋ dandi kambe haray hirro ga tun Ciiri Teeko me gaa, wayna funay haray. 4A ga windi Akrabbim gangara se dandi kambe haray ka gana ka koy to Zin. A ga bisa noodin ka soobay dandi kambe haray kal a ma koy to Kades-Barneya, ka gana kala Hazar-Addar, ka bisa noodin kala Azmon. 5Za Azmon no hirro ga windi kala boro ma koy to Misira gooro gaa, ka do hala Teeku Beero gaa, nango kaŋ a ga ban.

6Wayna kaŋay hirro mo ma ciya Teeku Beero, nga no ga te araŋ se hirri wayna kaŋay haray.

7 Araŋ azawa kambe haray hirro mo neeya: za Teeku Beero gaa araŋ ma hirri
tondi yaŋ daŋ kala Hor tondo gaa. 8 Za Hor tondo gaa araŋ ma lasaabu kala
Hamat kwaara meyo gaa. Araŋ hirro ma koy ka to Zadada mo, 9 a ma gana ka
koy to Zifron, a ma kokor Hazar-Enon do haray. Woodin no ga ti araŋ azawa
kambe haray hirro.
10 Araŋ wayna funay hirro mo, araŋ m'a lasaabu za Hazar-Enon ka koy
Sefam. 11 Za Sefam a ma zulli kala Ribla, kaŋ go Ayin se wayna funay haray.
Hirro ma bisa ka zulli Cinneret teeko jabo gaa wayna funay haray, 12 ka Urdun
isa gana ka dandi. Hirro ma koy ka ban Ciiri Teeko me gaa dandi kamba haray.
Woodin no ga ti araŋ laabo d'a hirrey a casanta kuray kulu.»
13 Kala Musa ci Israyla izey se ka ne: «Woodin no ga ti laabo kaŋ araŋ ga
tubu kurne boŋ, kaŋ Rabbi ne i m'a no kunda yagga nda jara se. 14 Zama Ruben
izey kunda, i kaayey windey boŋ, da Gad izey kunda ngey mo i kaayey windey
boŋ du ngey tubo, ngey nda Manasse ra jara. 15 Kunda hinka nda jara din du
ngey tubo Urdun banda, Yeriko se wayna funay haray.»

Jine borey kaŋ yaŋ ga laabo fay-fay

16 Rabbi salaŋ Musa se koyne ka ne: 17 «Wa maa: borey kaŋ yaŋ ga laabo
fay-fay araŋ se tubu, i maayey neeya: Alfa Eliyezar, da Nun izo Yasuwa, ngey
no g'a fay. 18 Araŋ ma koy fo suuban kunda fo kulu ra kaŋ yaŋ ga laabo fayyaŋo
te. 19 I maayey neeya:
Yahuda kunda ra, Yefunna izo Kaleb.
20 Simeyon izey kunda ra, Amihud izo Semuyel.
21 Benyamin kunda ra, Kislon izo Elidad.
22 Dan izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Bukki, Yogli izo.
23 Yusufu izey ra: Manasse izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Hanniyel, Efod izo.
24 Ifraymu izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Kemuwel, Siftan izo.
25 Zabluna izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Elizafan, Parnaka izo.
26 Isakar izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Paltiyel, Azzan izo.
27 Aser izey kunda ra, koy fo kaŋ maa Amihud, Selomi izo.
28 Naftali izey kunda ra mo, koy fo kaŋ maa Pedahel, Amihud izo.»
29 Woodin yaŋ no ga ti borey kaŋ yaŋ Rabbi lordi ka ne i ma tubo fay-fay
Israyla izey se Kanaana laabo ra.

Lawitey birney

35 Rabbi salaŋ Musa se waato kaŋ jama go Mowab batama ra, Urdun
jarga, naŋ kaŋ boro ga Yeriko fonnay. A ne: 2 «Ma ci Israyla izey se ka
ne i ma kwaarayaŋ no Lawitey se i tubey ra, i ma goro i ra se. Kuray nanguyaŋ
mo kwaarey windanta, i m'i no Lawitey se. 3 Kwaarey din ra no i ga goro. I
saajey mo ga ciya i hawey kuray se, d'i alman cindey kulu mo se. 4 Kwaarey din
kuray saajey mo, kaŋ yaŋ araŋ ga no Lawitey se, i m'i neesi za kwaara birni
cinaro gaa ka koy kwaara banda kambe kar zambar fo a casanta kuray kulu.
5 Danga, araŋ ma neesi kwaara banda kambe kar zambar hinka wayna funay
haray, kamba kar zambar hinka dandi kamba haray, kambe kar zambar hinka

wayna kaŋay haray, da kambe kar zambar hinka azawa kambe haray. Kwaara mo ma goro bindo ra. Woodin yaŋ no ga ciya i kwaara se kuray nangey.

6Kwaarey kaŋ yaŋ araŋ ga no Lawitey se mo, i ra iddu ma ciya tuguyaŋ kwaara yaŋ, kaŋ yaŋ araŋ ga no hala boro-wi ma zuru ka koy i do. Araŋ ma Lawitey no mo kwaara waytaaci cindi hinka koyne ka tonton. 7Kwaarey kulu kaŋ yaŋ araŋ ga no Lawitey se mo, kwaara waytaaci cindi ahakku no, ngey nda ngey kuray nangey. 8Kwaarey din kaŋ yaŋ araŋ ga suuban Israyla izey tubey ra ka no, boro boobo gaa araŋ ma ta iboobo, boro ciraariyaŋ mo gaa araŋ ma ta ikayna. Boro kulu, nga tubo baayaŋo kaŋ a du boŋ no a ga nga kwaarey no Lawitey se.»

Tuguyaŋ birni iddo

9Rabbi salaŋ Musa se ka ne: 10«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: D'araŋ na Urdun daŋandi ka furo Kanaana laabo ra, 11kal araŋ ma kwaarayaŋ suuban. I ga ciya tuguyaŋ kwaarayaŋ araŋ se, hala boro-wi kaŋ mana haw k'a te ma zuru ka koy noodin. 12Kwaarey din ga ciya araŋ se tuguyaŋ nangu do ka faaba daw* banako kambe, zama boro-wiyo ma si bu za a mana kay jama jine ciiti se. 13Kwaarey kaŋ araŋ ga no yaŋ mo ga ciya araŋ se tuguyaŋ kwaara iddu. 14Araŋ ma kwaara hinza no Urdun se ne-haray, Kanaana laabo mo ra kwaara hinza. I ga ciya tuguyaŋ kwaarayaŋ. 15Kwaara iddo wo ga ciya tuguyaŋ nanguyaŋ Israyla izey se da yawey kaŋ yaŋ ga goro i game ra mo se. Boro kulu kaŋ na boro wi, kaŋ manti a haw k'a te no, a koy ga du ka zuru ka koy ka tugu noodin.

Daw banako sanni

16Amma d'a n'a kar da jinay fo kaŋ guuru no hal a ma bu se, boro-wi no kaŋ haw k'a te. Boro-wi woodin dumi, daahir i g'a koy wi no. 17Da tondi mo no a sambu nga kambe ra kaŋ ga hin ka boro wi, k'a kar d'a, hala bora bu mo, boro-wi no kaŋ haw k'a te. Boro-wi woodin dumi mo, daahir i g'a wi no. 18Wala mo d'a na hay fo sambu nga kambe ra kaŋ bundu no k'a kar d'a, mate kaŋ cine a ga boro wi, hal a bu mo, boro-wi no. Boro-wi woodin dumi mo, daahir i g'a wi. 19Daw banakwa bumbo ma boro-wiyo din wi. Waati kulu kaŋ a kuband'a, a m'a wi. 20Da bora na boro fo hay konnari sabbay se, wala d'a tugu k'a catu hal a bu, 21wala nd'a n'a kar da kambe koonu ibaretaray sabbay se, hal a bu mo, daahir i ga karkwa wi. Zama boro-wi no kaŋ haw k'a te. Da daw banakwa kubay da boro-wiyo, kulu a g'a wi.

22Amma da jaŋ-ka-bay ra no a n'a hay, ibaretaray si no, wala a m'a catu nda hay fo kaŋ manti a tugu k'a catu no, 23wala a na boro fo catu nda tondi kaŋ ga hin ka boro wi, hal a bu mo, amma a mana di a, a manti a ibare mo no, wala a mana haw nga ma hasarawo te a se, 24waato din gaa jama ga ciito kaa taray karkwa da daw banakwa game ra farilla woone boŋ: 25Jama ga boro-wiyo kaŋ mana haw k'a te faaba daw banakwa kambe ra. I g'a yeti a tuguyaŋ kwaara ra, nango kaŋ a zuru ka koy tugu din. A ma goro noodin kala waati kaŋ alfaga beero bu, nga kaŋ i tuusu nda ji hanna. 26Amma da boro-wi fo fatta nga tuguyaŋ kwaara hirro banda, nango kaŋ a zuru ka koy ka tugu din, 27hala day daw

banakwa n'a gar nga tuguyaŋ kwaara hirro banda, daw banakwa mo na boro-wiyo kar k'a wi, kulu i s'a lasaabu kuro se taali, sanda kuri alhakko go a boŋ nooya. 28Zama doŋ boro-wiyo ma goro nga tuguyaŋ kwaara ra hala waati kaŋ alfaga beero bu. Amma alfaga beero buuyaŋo banda, boro-wiyo ga hin ka ye nga tubuyaŋ laabo ra.

29Harey din kulu ga goro araŋ se ciiti fondo sanni yaŋ araŋ zamaney kulu ra, nangu kulu kaŋ araŋ ga goro.

30Boro kulu kaŋ na boro fo wi, danga boro-wi kaŋ haw k'a te, i m'a wi seedayaŋ sanni boŋ. Amma boro folloŋ si te seeda boro fo boŋ hal i m'a wi.

31Araŋ ma si fansa hari kulu ta mo boro-wiyo kaŋ to buuyaŋ gaa k'a naŋ da fundi. Daahir i ga bora din wi no.

32Boro kaŋ zuru ka koy nga tuguyaŋ kwaara do mo, araŋ ma si fansa hari kulu ta a gaa, k'a naŋ a ma fatta ka koy goro nga tubo ra. Kala nda alfaga beero bu, gaa no a ga fatta.

33Yaadin no araŋ ga te hala araŋ ma si laabo kaŋ ra araŋ ga goro din ziibandi, zama kuri ga laabo ciya harram. I si du ka sasabandiyaŋ sargay kulu te laabu kaŋ ra i na boro kuri mun se, da manti bora kaŋ na kuri munyaŋo te din kuro no. 34Laabo kaŋ ra araŋ ga goro din, kaŋ a bindo ra no ay mo ga goro, araŋ ma s'a ziibandi, zama ay wo, Rabbi, ay go Israyla izey game ra ga goro.»

Wayborey kaŋ gonda tubu hiijay sanni

36 Jileyad izey windi jine borey kaa. (Jileyad wo Macir ize no, Manasse ize, Yusufu kunda ra jare fo.) I kaa ka maan Musa nda jine borey do, da kaayey windi arkusey Israyla izey game ra. 2I ne: «Rabbi n'ay koyo lordi ka ne i ma laabo fay tubu se kurne boŋ, k'a no Israyla izey se. Rabbi ci ay koyo se koyne ka ne i ma iri nya-ka-fo-sina, Zelofehad tubo no a ize wayey se. 3Amma, d'i n'i hiijandi dumi waani fo ize aruyaŋ se Israyla kundey game ra, woodin g'i tubo kaa iri kaayey tubo ra. A ga koy ka tonton kunda fa din gaa, kaŋ do i ga koy ka dabu. Yaadin gaa i ga zabu iri wane tubo kaŋ iri du kurne boŋ din gaa nooya. 4Woodin banda, da Israyla izey fansa jiiro to, kulu i g'i tubo tonton kunda din kaŋ do i ga koy ka goro gaa, hala i g'i tubo kaa iri kaayey kunda wane tubo ra.»

5Kala Musa ci Israyla izey se Rabbi sanno boŋ, ka ne: «Yusufu izey kunda na cimi ci. 6Wa maa mo haŋ kaŋ Rabbi ga ci Zelofehad ize wayey boŋ. A ne: Naŋ i ma hiiji boro kaŋ i ga ba, amma i baabo kunda dumey se no i g'i hiijandi. 7Yaadin gaa binde Israyla izey game ra tubu kulu si dagu kunda fo ra ka ye kunda fo ra. Zama Israyla izey ra boro kulu ma sandandi tubo kaŋ a kaayey kunda du din gaa. 8Ize wayboro kulu mo kaŋ gonda nga wane laabu kaŋ tubu no, Israyla izey kunda kulu do, i m'a hiijandi a baabo dumo kunda ra boro fo se. Yaadin gaa Israyla izey ra boro fo kulu ga du nga kaayey wane tubo. 9Yaadin gaa mo, tubu kulu si gana kunda fo ra ka ye kunda fo do, zama Israyla izey kundey kulu ma sandandi ngey tubey gaa.»

10Danga mate kaŋ cine Rabbi ci Musa se, yaadin no Zelofehad ize wayey mo te. 11I na Zelofehad ize wayey, Mala da Tirza, da Hogla, da Milka, da Noha,

hiijandi i nya-ka-fo-siney se. **12**I n'i hiijandi Yusufu ize Manasse dumo izey se. I tubo goro i baabo dumo kunda ra.

13Woodin yaŋ no ga ti lordey da farilla sanney kaŋ yaŋ Rabbi ci Musa se, a m'i ci Israyla izey se. Waato din i go Mowab batama ra, Urdun isa jarga, nango kaŋ boro ga Yeriko kwaara fonnay.

ASARIYA YAARAYAŋ TIRA

Israyla Sinayi tunyaŋo

1 Sanney kaŋ yaŋ Musa salaŋ Israyla* kulu se neeya: (Waato din i go ganjo
ra Urdun* isa se ne-haray, Gooru Beero ra, Sufa jine. Paran da Tofel da
Laban da Hazerot da Dizahab tondi kuukey go i windanta. 2Za Horeb ka Seyir
tondo fonda gana ka to Kades-Barneya, a ga to jirbi way cindi fo diraw.
3A ciya mo, jiiri waytaacanta handu way cindi fa, hando ra jirbi sintina, kala
Musa salaŋ Israyla izey se, danga mate kulu kaŋ Rabbi n'a lordi* nd'a i se.
4Waato kaŋ a na Amorancey bonkoono Sihon kaŋ goro Hesbon wi, nga nda
Basan bonkoono Og kaŋ goro Astarot da Edrey ra, gaa no Musa na sanney wo ci.
5Israyla go Urdun isa se ne-haray Mowab laabo ra, waato kaŋ Musa sintin ka
asariya* wo fe.) A ne:
6«Rabbi iri Irikoyo salaŋ iri se Horeb tondo cire ka ne: Araŋ ne tondo cire
gora wasa. 7Wa bare k'araŋ dirawo sintin ka koy Amorancey tondi laabey ra, da
nangey kulu kaŋ yaŋ ga maan i gaa mo. Wa koy Gooru Beero ra, da tondi
kuukey ra, da Safela* ra, da Negeb* ra, da Teeku Beero me gaa, hal a ma koy
to Kanaanancey laabo ra, ka koy ka to Liban gaa, ka koy hala isa beero do, kaŋ
se i ga ne Ufratis. 8Wa guna, ay na laabo daŋ araŋ jine. Wa furo k'a sambu. A ga
ciya araŋ mayray hari, laabo din kaŋ Rabbi n'a zeyaŋ te araŋ kaayey se, kaŋ yaŋ
ga ti Ibrahim da Isaka nda Yakuba. A ne nga g'a no i se d'i dumey se i banda.»
9Ay wo, Musa, ay salaŋ araŋ se waato din ka ne: «Ay hinne si hin k'araŋ
jare. 10Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ tonton hal a go, hunkuna araŋ ga hima danga
beene handariyayzey baayaŋ. 11(Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano m'araŋ tonton
mo koyne hal araŋ ma labu-care sorro zambar danga mate kaŋ araŋ go sohõ. A
m'araŋ albarkandi mo, mate kaŋ cine a na alkawli sambu nd'a araŋ se.) 12Ay ne:
Mate n'ay ga te, ay hinne, ay m'araŋ tiŋa d'araŋ jarawo d'araŋ yanjey jare? 13Wa
laakalkooniyaŋ suuban kaŋ yaŋ gonda fahamay mo, kaŋ yaŋ i g'i bay araŋ
kundey game ra. Ngey no ay ga daŋ i ma ciya araŋ se dabarikooniyaŋ.»
14Kal araŋ tu ay se ka ne: «Haya kaŋ ni ci ga boori iri m'a te.»
15Woodin boŋ no ay n'araŋ kundey jine borey sambu, laakalkooniyaŋ kaŋ i
g'i bay. Ay n'i daŋ i ma ciya araŋ se dabarikooniyaŋ, sanda zambar jine boro, da
zangu jine boro, da waygu jine boro, da iway-way wane yaŋ. I ma ciya wongu
nyayaŋ araŋ kundey boŋ. 16Alwaato din no ay n'araŋ ciitikoy lordi ka ne: «Wa
hangan araŋ nya-izey da care game sanney se. Wa cimi ciiti te boro kulu nda
nga nya-ize game ra, da ce-yaw mo kaŋ go a do. 17Araŋ ma si baar'a-baar'a te
ciiti ra, amma araŋ ma hangan boro kayna se danga mate kaŋ araŋ ga hangan
boro beeri se. Wa si humburu boro fo moy, zama ciiti ya Irikoy wane no. Sanni
kaŋ mongo araŋ se mo, kal araŋ ma kand'a ay do, ay mo ga hangan a se.» 18Ay
n'araŋ lordi mo waato din da hay kulu kaŋ araŋ ga hima ka te.

Israyla murteyaŋo

19Iri mo, waato kaŋ iri tun Horeb, iri bisa saaji beero kaŋ ga humburandi din
kulu ra, nga kaŋ araŋ di Amorancey tudey laabo fonda gaa, mate kaŋ Rabbi iri

Irikoyo n'iri lordi nd'a. Iri kaa mo ka to Kades-Barneya. 20Kal ay ne araŋ se:
«Araŋ to Amorancey tudey laabo ra, nga kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ba k'iri no.
21A go, Rabbi ni Irikoyo na laabo daŋ ni jine. Ma ziji k'a sambu, mate kaŋ
Rabbi ni kaayey Irikoyo ci ni se. Ma si humburu, ni bine-gaabo ma si bu mo.»
22Amma araŋ boro fo kulu maan ay gaa ka ne: «Iri ga boroyaŋ donton iri
jine, i ma laabo guna iri se. I ma kande iri se baaru: fonda kaŋ iri ga gana ka
furo nd'a, da kwaarey mo kaŋ do iri ga koy.»
23Sanno din mo kaan ay se gumo. Ay n'araŋ boro way cindi hinka suuban,
boro fo kunda kulu se. 24I bare mo ka kaaru tudey laabo ra, ka kaa Eskol
gooro ra, k'a guna. 25I na laabo albarka sambu ngey kambey ra ka zumbu nd'a
iri do. I kande iri se baaru ka ne: «Laabu hanno no kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ba
k'iri no.»
26Kulu nda yaadin, araŋ wangu ka ziji ka koy, amma araŋ murte Rabbi araŋ
Irikoyo lordo gaa. 27Araŋ guuni-guuni mo araŋ kuuru-fuwey ra ka ne: «Zama
Rabbi konna iri, a se no a n'iri kaa Misira laabo ra, k'iri daŋ Amorancey
kambe ra, zama i m'iri halaci. 28Man no iri ga ziji ka koy? Iri nya-izey n'iri
bine-gaabo wi ka ne: ‹Borey din bisa iri wargayaŋ da kuuyaŋ mo. I kwaarey
mo, ibambata yaŋ no kaŋ yaŋ birni cinari ga to hala beene. Iri di Anak izeyaŋ
zaati noodin.› »
29Kal ay ne araŋ se: «Wa si joote, wa si humbur'ey mo. 30Rabbi araŋ Irikoyo
kaŋ ga furo araŋ jine, nga no ga wongu araŋ se. A ga goy araŋ se hay kulu boŋ
kaŋ a te araŋ se araŋ jine Misira laabo ra. 31Ganjo ra mo, ni di mate kaŋ Rabbi
ni Irikoyo n'araŋ jare, mate kaŋ boro ga te nga ize aru se. A konda araŋ fonda
kaŋ araŋ gana kulu ra, hal araŋ kaa ka to nango wo.»
32Amma sanno din ra, araŋ mana Rabbi araŋ Irikoyo cimandi. 33Nga no ka
furo araŋ jine fonda ra ka nangu ceeci araŋ se kaŋ araŋ ga zumbu ka sinji. A go
danji ra cin haray, zama a m'araŋ cabe fonda kaŋ araŋ ga hima ka gana, a go
buro ra zaari haray mo.
34Rabbi maa araŋ sanney jinde, a te bine mo ka ze ka ne: 35«Zamana laalo
wo borey ra, baa afolloŋ si no kaŋ ga di laabu hanna din, wo kaŋ ay ze ka ne ay
g'a no araŋ kaayey se. 36Kala day Kaleb Yefunna izo hinne, nga wo ga di a.
Laabo kaŋ a taamu din, a se no ay g'a no, nga nda nga izey, zama a na Rabbi
gana nda bine folloŋ.»
37Koyne, Rabbi futu ay se araŋ sabbay se, ka ne: «Ni bumbo mo, ni si furo
laabo din ra, 38amma ni zanka Yasuwa, Nun izo, nga wo ga furo a ra. Kala ni
m'a bina gaabandi, zama a do no Israyla ga laabo tubu. 39Araŋ zankey, d'araŋ
izey mo, kaŋ yaŋ araŋ ne i ga ciya wongu kuyaŋ hari, kaŋ yaŋ hunkuna i sinda
fayanka, ihanno wala ilaalo boŋ, ngey wo ga furo a ra. I se mo no ay g'a no, a
ma ciya i mayray hari. 40Amma araŋ wo, kal araŋ ma bare k'araŋ dirawo sintin
ka koy ganjo ra Teeku Cira fonda boŋ.»
41Waato din gaa no araŋ tu ay se ka ne: «Iri na zunubi te Rabbi se. Iri ga ziji
ka koy ka wongu, sanda mate kaŋ Rabbi iri Irikoyo n'iri lordi nd'a.» Kal araŋ
boro fo kulu na nga wongu jinay koto ka ne a manti hay fo no araŋ ma ziji hala
tudey laabo ra.

42Amma Rabbi ne ay se: «Ma ci i se ka ne: Wa si ziji. Wa si koy ka wongu
mo, zama ay si araŋ game ra, zama araŋ ibarey ma si araŋ kar ka zeeri.»
43Ay binde salaŋ araŋ se, amma araŋ wangu ka maa. Araŋ murte mo Rabbi lordo
gaa. Araŋ koy da farrati ka ziji hala tudey laabo ra. 44Amorancey mo kaŋ yaŋ go
noodin tudey laabo ra da goray fatta araŋ gaa k'araŋ gaaray danga yu hamni yaŋ cine.
I n'araŋ kar ka zeeri mo za Seyir tondo gaa ka koy to hala Horma. 45Waato gaa no
araŋ ye ka kaa ka hẽ Rabbi jine. Amma Rabbi mana hangan araŋ jindey se, a mana
araŋ saal mo. 46Kal araŋ goro noodin Kades jirbi boobo, jirbey kaŋ araŋ gay noodin
lasaabo boŋ.

Israyla na Edom da Mowab da Amon casu

2 Waato din gaa iri bare ka dirawo sintin ka koy ganjo ra Teeku Cira fonda
boŋ, mate kaŋ Rabbi salaŋ ka ci ay se. Iri na Seyir tondo windi hal a to
jirbi boobo.
2Waato din gaa no Rabbi salaŋ ay se ka ne: 3«Araŋ tondo windanta bar-bare
yaŋo wasa. Wa bare sohõ ka koy azawa kambe haray. 4Ni mo, ni ma jama lordi
ka ne: ‹Sohõ araŋ g'araŋ nya-izey Isuwa izey hirro daaru, borey kaŋ yaŋ go
Seyir da goray. I ga humburu araŋ mo. Wa haggoy d'araŋ boŋ fa! 5Araŋ ma si i
zokoti, zama ay si araŋ no i laabo gaa baa kayna, baa danga ce daara fo nangu.
Zama ay na Seyir tondo no Isuwa se, a ga ciya a wane mo. 6Araŋ ga ŋwaari day
i gaa no da nooru ka du ka ŋwa. Araŋ ga hari mo day i gaa da nooru, ka du ka
haŋ. 7Zama Rabbi ni Irikoyo na ni albarkandi ni kambe goy kulu ra. A na ni
dirawey bay waati kaŋ ni bisa saaji beero wo ra. Guna jiiri waytaaci kaŋ Rabbi
ni Irikoyo go ni banda, ni mana jaŋ hay kulu mo.› »
8Yaadin cine no iri bisa nd'a iri nya-ize Isuwa izey gaa, kaŋ yaŋ go Seyir da
goray, iri fay d'ey mo. Iri na fonda kaŋ ga fun Gooru Beero ra sambu ka banda
bare Elat da Eziyon-Geber gaa. Iri bare mo ka gana ka bisa Mowab saajo fonda
do haray.
9Kala Rabbi ne ay se: «Ma si Mowab taabandi. Ma si i zokoti mo da wongu,
zama ay s'a laabo no ni se ni ma may. Zama Ar laabo ay n'a no Lotu izey se i
m'a may.»
10(Emim borey goro noodin za doŋ, dumi beeri no, iboobo mo no. I ga ku
gumo danga Anak borey. 11I ga hima Refayimyaŋ* mo, danga Anak borey cine,
amma Mowabancey doona ka ne i se Emim borey. 12Waato Horiyancey mo
goro Seyir tondo boŋ, amma Isuwa izey furo i nango ra. I n'i halaci ngey jine ka
goro i laabo ra, mate kaŋ Israyla kokor ka te nga laabo ra, wo kaŋ Rabbi n'i no
nd'a.)
13Rabbi ne koyne: «Wa tun ka Zered gooro daaru.» Kala iri tun ka bisa
Zered gooro gaa.
14A to jiiri waranza cindi ahakku diraw kaŋ iri te za Kades-Barneya ka koy
hal iri na Zered gooro daŋandi, hala wongu borey kulu kaŋ sintin iri banda bu
ka ban gata ra, danga mate kaŋ cine Rabbi ze i se ka ne. 15Rabbi kamba mo
gaaba nd'ey k'i halaci gata kulu ra, kal i bu ka ban.
16A ciya binde, waato kaŋ soojey kulu bu ka ban borey game ra, 17kala

Rabbi salaŋ ay se ka ne: 18«Hunkuna ni ga sintin ka Mowab hirro casu, Ar
kwaara do haray. 19Amma waati kaŋ ni ga kaa ka maan Amonancey hirro me,
ma si i taabandi, ma si i zokoti mo. Zama ay mana ni no Amon izey laabo gaa,
zama ay n'a no Lotu izey se i ma may.»
20(I ga noodin mo lasaabu Refayimyaŋ laabu fo no, zama Refayimyaŋ goro
noodin doŋ, amma Amonancey ga ne i se Zam-Zummin borey. 21Dumi beeri
yaŋ no ngey wo, iboobo mo no. I ga ku gumo danga Anak borey. Amma Rabbi
n'i kar ka halaci Amonancey jine, hal i n'i ŋwa ka goro i nango ra. 22Yaadin
cine mo no Rabbi te Isuwa izey se, kaŋ yaŋ go Seyir tondo ra da goray, waato
kaŋ a na Horiyancey mallaka i jine. Ngey mo n'i ŋwa ka goro i nango ra hala ka
kaa sohõ. 23Abbi borey mo, kaŋ yaŋ goro kawye-kawyey ra hal a kaa ka to
Gaza, ngey wo Kaftorance yaŋ no kaŋ yaŋ fun Kaftor laabo ra. I na ngey mo
mallaka ka goro i nango ra.)

Israyla na Hesbon bonkoono Sihon laabo ŋwa

24Kal araŋ ma tun k'araŋ dirawo sintin ka Arnon gooro daŋandi. Guna mo,
Amorancey bonkoono Sihon kaŋ go Hesbon kwaara, ay n'a laabo daŋ araŋ
kambe ra. Wa sintin k'a mayra ta ka kond'a gaa wongu. 25Hunkuna no ay ga
sintin ka ni joota da ni humburkuma daŋ dumey kulu kaŋ go beena cire gaa, kaŋ
yaŋ ga maa ni baaru. I ga jijiri ka humburu ni sabbay se.
26Ay na diyayaŋ donton mo i ma tun Kedemot saajo ra ka koy Hesbon
bonkoono Sihon do, ka kond'a se baani sanni. I ne: 27«Ma naŋ ay ma gana ni
laabo ra. Ay ga fondo beero gana. Ay si kamba mo ka koy kambe ŋwaari wala
kambe wow haray. 28Ni ga ŋwaari neera ay se ka ta nooru, ay ma ŋwa se.
Haŋyaŋ hari mo, ni g'a neera ay se no, ay ma haŋ. Kala day ma naŋ ay ma gana
ka bisa ce gaa. 29Yaadin cine no Isuwa izey kaŋ yaŋ go Seyir, da Mowabancey
mo kaŋ yaŋ go Ar haray te ay se. Iri ga ba iri ma Urdun daŋandi ka du ka furo
laabo kaŋ Rabbi iri Irikoyo goono g'iri no din ra.» 30Amma Hesbon bonkoono
Sihon wangu ka naŋ iri ma bisa, zama Rabbi ni Irikoyo n'a bina sandandi ka
naŋ a hanga mo ma sandi. Zama a ma du k'a daŋ ni kambe ra, mate kaŋ a go d'a
hunkuna.
31Rabbi ne ay se mo: «Guna, ay sintin ka Sihon da nga laabo nooyandi ni se.
Ni mo ma sintin k'a ŋwa, zama ni ma du k'a laabo tubu.»
32Waato din gaa no Sihon fatta ka kaa iri gaa, nga nda nga jama kulu, ka
daaga sinji Yahaz haray. 33Rabbi iri Irikoyo mo n'a nooyandi iri jine. Iri mo
n'a kar, nga nda nga izey da jama kulu. 34Waato din mo no iri n'a kwaarey
ŋwa, ka kwaarey kulu mallaka, alborey da wayborey da zankey mo. Iri mana
baa boro folloŋ naŋ. 35Kala day almaney kaŋ yaŋ iri sambu wongu riiba, ngey
nda kwaarey arzaka, kaŋ yaŋ iri ŋwa. 36Za Arower kaŋ go Arnon gooro me,
da za kwaara din kaŋ go gooro ra mo, ka koy hala Jileyad, iri mana kwaara fo
gar kaŋ mongo iri se. Zama Rabbi iri Irikoyo n'i kulu nooyandi iri se. 37Kala
day ni mana lamba Amon izey laabo gaa, sanda Yabok gooro kulu me, da
kwaarey kaŋ yaŋ go tudey boŋ laabo, da mo nangu kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo
ne iri ma si furo.

Israyla na Basan bonkoono Og laabo ŋwa

3 Gaa no iri bare ka ziji ka Basan haray fonda gana. Basan bonkoono Og mo
fatta ka kaa iri gaa, nga nda nga jama kulu, ka kande iri gaa tangami Edrey
haray. 2Kala Rabbi ne ay se: «Ma si humbur'a, zama ay na nga nda nga jama
kulu d'a laabo mo daŋ ni kambe ra. Ni ga te a se mate kaŋ cine ni te Amorancey
bonkoono Sihon se, nga kaŋ goro Hesbon ra doŋ.»

3Yaadin no Rabbi iri Irikoyo na Basan bonkoono Og daŋ iri kambe ra d'a,
nga nda nga jama kulu. Iri n'a kar k'a mallaka mo kala baa boro folloŋ mana
cindi a se. 4Waato din gaa no iri n'a kwaarey kulu di. I sinda baa kwaara fo kaŋ
iri mana ta i gaa, kwaara waydu no kaŋ yaŋ go Argob laabo ra, Og mayra kaŋ
go Basan nooya. 5Kwaarey din kulu, i n'i gaabandi nda birni cinari kuuku yaŋ,
da birni me daabirji yaŋ da karangaleyaŋ. Woodin yaŋ baa si mo, kawye kayna
kaŋ sinda birni cinari boobo go no. 6Iri n'i kulu mallaka mo, mate kaŋ cine iri te
Hesbon bonkoono Sihon se. Iri n'a kwaarey kulu halaci parkatak, alborey da
wayborey da zankey mo. 7Amma almaney kulu da kwaarey din arzakey, iri n'i
sambu wongu riiba iri boŋ se.

8Alwaato din no iri na laabo din mayra ta Amorance bonkooni hinka din
kambe ra kaŋ yaŋ go Urdun daŋanta, za Arnon gooro gaa ka to hala Hermon
tondi kuuko gaa. 9(Hermon se no Zidonancey ga ne Siriyon, Amorancey mo ga
ne a se Senir.) 10I na kwaarey kulu kaŋ yaŋ go batama ra ŋwa mo, da Jileyad da
Basan laabu kulu mo. Iri to hala Saleka nda Edrey, kwaara hinka kaŋ go Og
mayra ra, Basan laabo ra. 11(Zama Basan bonkoono Og wo, nga hinne no ka
cindi Refayimyaŋ ra. Guna mo, a dima guuru-bi dima no. Manti a go noodin
Amon izey kwaara Rabba ra? A kuuyaŋo kambe kar yagga no, a hayyaŋo mo
kambe kar taaci, Adam-ize neesiyaŋ boŋ.)

Kunda hinka nda jare du ngey baa tubu

12Laabo din binde, iri n'a mayra ŋwa waato din. Za Arower kaŋ go Arnon
gooro ra ka koy Jileyad tudey boŋ laabu jara, da noodin kwaarey kulu, ay n'i no
Ruben da Gad kundey se. 13Jileyad jare fa kaŋ cindi mo, da Basan bonkoono
Og laabo kulu, ay n'i no Manasse kunda jara se, sanda Argob laabo kulu, da
Basan laabo kulu. (I ga ne noodin se Refayimey laabu mo.) 14Manasse kunda
ize fo Yayir na Argob laabo kulu ŋwa ka to hala Gesur borey da Maaka borey
hirro me gaa. A na nangey din mo ce nda nga bumbo maa, danga Basan laabu
nooya, ka ne i se Habbot-Yayir hala ka kaa hunkuna. 15Ay na Jileyad mo no
Macir se. 16Ruben da Gad kundey, ay na Jileyad ka koy to Arnon gooro ra no i
se. Gooro bindo ga ciya i se hirri. A ga to Yabok gooro me kaŋ ga ti Amon izey
hirro me. 17I du Gooru Beero batama mo. Noodin Urdun isa te i se hirri, za
Cinneret ka koy Gooru Beero Teeko gaa, danga Ciiri Teeko nooya, kaŋ go
Pisga tondi kuuko gangara cire, wayna funay haray.

18Waato din mo ay n'araŋ lordi ka ne: «Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ no laabo
wo a ma ciya araŋ wane. Araŋ soojey kulu ma isa daŋandi d'araŋ wongu jinayey

ga koto, ka koy araŋ nya-izey Israyla izey jine. 19Amma araŋ wandey d'araŋ zankey d'araŋ almaney (zama ay bay kaŋ araŋ gonda alman boobo) ngey wo ga goro araŋ kwaarey kaŋ ay n'araŋ no din ra. 20Araŋ g'araŋ nya-izey gaa hala waati kaŋ Rabbi ga ngey mo no fulanzamay, mate kaŋ cine a n'araŋ no, hal i ma furo ka laabo kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga no i se din ŋwa, Urdun se ya-haray. Waato din gaa no araŋ boro fo kulu ga ye nga mayray haro kaŋ ay n'araŋ no din do.»

21Ay na Yasuwa mo lordi waato din ka ne: «Ni moy di hayey din kulu kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo te bonkooni hinka din se. Yaadin cine mo no Rabbi ga te mayray kulu kaŋ araŋ ga daŋandi ka koy i do din se. 22Araŋ ma si humbur'ey, zama Rabbi araŋ Irikoyo no ga tangam araŋ se.»

23Ay mo na Rabbi gomno ŋwaaray waato din ka ne: 24«Ya Rabbi, Koy Beero, ni sintin ka ni beera da ni kambe gaabikoono cabe ay, ni tamo se. Zama Irikoy woofo dumi no ka bara beena ra wala ndunnya ra kaŋ ga hin ka ni goyey wala ni teera dabarikooney cine te? 25Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay ma daŋandi ka di laabu hanna din kaŋ go Urdun se ya-haray, da tondey boŋ laabu hanna din, da Liban mo.»

26Amma Rabbi dukur ay se araŋ sabbay se, a mana maa ay se mo. Kala Rabbi ne ay se: «A wasa! Ma si ye ka sanni woone ci ay se koyne. 27Ma ziji hala Pisga tondo yolla gaa. Ma ni boŋ sambu mo ka guna wayna kaŋay haray, da azawa kambe da dandi kambe, da wayna funay haray. Ni ma guna nda ni moy, zama ni si Urdun wo daŋandi. 28Amma ma sanno gaabandi Yasuwa se, k'a no gaabi, k'a bine gaabandi. Zama nga no ga furo jama wo jine ka daŋandi. A ga naŋ mo i ma laabo kaŋ ni ga guna din tubu.»

29Iri binde goro noodin gooro kaŋ go Bayt-Peyor jine din ra.

Yaamaryaŋ

4 Sohõ binde, ya Israyla, wa hangan ka maa hin sanney da ciiti sanney kaŋ ay go g'araŋ dondonandi. Araŋ m'i te mo hal araŋ ma funa, araŋ ma du ka furo mo ka du laabo kaŋ Rabbi araŋ kaayey Irikoyo g'araŋ no. 2Araŋ ma si tonton sanno kaŋ ay goono g'araŋ lordi nd'a din gaa, araŋ ma si zabu a gaa mo. Amma araŋ ma Rabbi araŋ Irikoyo lordey gana, wo kaŋ yaŋ ay dake araŋ boŋ.

3Araŋ moy di haŋ kaŋ Rabbi te Baal-Peyor sabbay se, zama alborey kulu kaŋ yaŋ na Baal-Peyor teera gana, Rabbi ni Irikoyo n'i halaci k'i kaa ni game ra. 4Amma araŋ kaŋ na Rabbi araŋ Irikoyo di da gaabi, araŋ kulu go ga funa hala ka kaa hunkuna.

5Guna, ay n'araŋ dondonandi hin sanney da farilley mate kaŋ cine Rabbi ay Irikoyo n'ay lordi nd'a, hal araŋ ma te yaadin laabo kaŋ araŋ ga furo ka du a mayray din ra. 6W'i haggoy fa, k'i goyey te mo, zama woodin ga ciya araŋ se laakal da fahamay dumi cindey jine. Ngey wo, i ga maa hin sanney din kulu baaru ka ne: «Haciika, dumo wo kaŋ ga beeri, a borey gonda laakal da fahamay.» 7Zama dumi beeri woofo no ka bara i cine kaŋ gonda Irikoy kaŋ ga maan i gaa mate kaŋ cine Rabbi iri Irikoyo go no saaya kulu kaŋ iri g'a ce?

8Wala dumi beeri woofo no ka bara kaŋ gonda hin sanni da farilla yaŋ kaŋ
gonda adilitaray sanda asariya wo kulu cine, kaŋ ay go ga daŋ araŋ jine
hunkuna?
9Kala day ni ma haggoy da ni boŋ. Ma haggoy mo da ni bina da himma, hala
ni ma si dinya hayey wo kulu kaŋ ni moy jin ka di. I ma si fatta ni bine ra mo
kala ni fundo ma to nga me. Amma ni ma ni izey da ni haamey bayrandi nd'ey.
10Ma fongu hano kaŋ hane ni kay Rabbi ni Irikoyo jine Horeb tondo cire, waato
kaŋ Rabbi ci ay se ka ne: «Ma jama kulu margu ay jine. Ay mo ga naŋ i ma
maa ay sanney, hal i ma dondon ka humburu ay, jirbey kulu kaŋ i ga funa laabo
ra. I ma ngey izey mo dondonandi nd'ey.» **11**Han din mo araŋ kaa ka kay tondo
cire, tondo go ga di nda danji ka to hala beene kuuro gaa mo. Kubay mo go no,
da buru yuumay da kubay bi tik! **12**Kala Rabbi salaŋ araŋ se, jinda fun danjo
bindo ra. Araŋ maa a sanney jinda, amma araŋ mana di alhaali kulu, kala day
araŋ maa jinde fo. **13**A na nga sappa mo fe araŋ hangey ra, wo kaŋ a n'araŋ lordi
ka ne araŋ ma te, sanda lordi waya din nooya. A n'i hantum mo tondi walhã
hinka gaa. **14**Koyne, woodin banda, Rabbi ye k'ay lordi ka ne ay ma hin sanni
da ciiti sanni yaŋ dondonandi araŋ se, zama araŋ ma i goy te laabo kaŋ araŋ ga
daŋandi ka koy ka du a mayra din ra.
15Woodin sabbay se no araŋ ma haggoy d'araŋ boŋ gumo, zama araŋ mana di
alhaali dumi kulu han din hane kaŋ Rabbi salaŋ araŋ se Horeb tondo ra, jinda
fun danjo bindo ra. **16**Araŋ ma si goy ziibiyaŋ te hal araŋ ma koy ka tooru
jabante te araŋ boŋ se. Araŋ ma si alhaali wala himandi fo kulu te, kaŋ ga hima
alboro wala wayboro, **17**wala alman fo kaŋ go ndunnya ra himandi, wala curo
fatakoy fo kaŋ ga deesi beene himandi, **18**wala wo kaŋ ga noru ganda laabo ra
himandi, wala hari ham fo kaŋ go haro ra laabo cire himandi. **19**A ma si te ka
ciya mo ni ma ni moy basu beene. Da ni di wayna da hando da handariyayzey,
sanda beena ra marga kulu, i ma ni candi ni ma koy ka sududu i se ka may i se.
Zama Rabbi ni Irikoyo na beena ra marga waadu dumey kaŋ yaŋ go beena cire
kulu se. **20**Amma Rabbi n'araŋ suuban, a n'araŋ kaa taray araŋ ma fun guuru-bi
dudal ra, kaŋ ga ti Misira laabo. A n'araŋ suuban araŋ ma ciya nga bumbo jama
d'a wane mayray hari, mate kaŋ a go d'a hunkuna.
21Woodin baa si mo, Rabbi dukur ay se araŋ sabbay se. A ze ka ne ay si
du ka Urdun daŋandi. Ay si furo laabu hanna din ra, nga kaŋ Rabbi ni
Irikoyo ga ni no ni m'a tubu. **22**Amma a ga tilas ay ma bu ne laabo wo ra, ay
ma si Urdun daŋandi. Amma araŋ wo, araŋ g'a daŋandi ka du laabu hanna
din, araŋ mayray hari no. **23**Wa haggoy d'araŋ boŋ fa, hal araŋ ma si dinya
Rabbi araŋ Irikoyo sappa kaŋ a te nga nda araŋ game ra. Araŋ ma si koy ka
himandi jabante fo te araŋ boŋ se kaŋ gonda hay kulu alhaali kaŋ Rabbi ni
Irikoyo n'araŋ ganji. **24**Zama Rabbi ni Irikoyo ya danji kaŋ ga ŋwa no.
Irikoy ya cansekom mo no.
25Da ni hay izeyaŋ, hala ni du haamayaŋ, hala mo araŋ gay gumo laabo ra,
da waato din araŋ ga koy k'araŋ boŋ sara, ka himandi jabante te kaŋ gonda hay
kulu alhaali, ka hay kulu te mo kaŋ ga laala Rabbi ni Irikoyo jine, k'a dukurandi
mo, **26**ay ga ze da beene nda ganda mo hunkuna, i ma te seeda araŋ boŋ. D'araŋ

na woodin te, araŋ ga tara ka halaci parkatak. Araŋ ga ban laabo kaŋ araŋ ga Urdun daŋandi ka du din ra. Araŋ si te aloomar kuuku a ra, amma i g'araŋ halaci, parkatak! 27Rabbi g'araŋ say-say mo ndunnya dumey game ra. Araŋ ga cindi boro ciraariyaŋ dumi cindey game ra, naŋ kaŋ Rabbi g'araŋ candi ka konda araŋ. 28Nangey din mo araŋ ga may tooruyaŋ se, Adam-izey kambe goy wane yaŋ, kaŋ i n'i te da bundu da tondi mo. I si di, i si hangan ka maa, i si ŋwa, i si mani ka maa mo. 29Amma hala day noodin araŋ ga Rabbi ni Irikoyo ceeci, ni ga ye ka du a koyne, waati kaŋ ni n'a ceeci da ni bina kulu da ni anniya kulu mo. 30Waati kaŋ ni go taabi ra, kaŋ hayey din kulu kaa ni gaa, kokor banda ni ga ye ka kaa Rabbi ni Irikoyo do ka maa a sanno se. 31Zama Rabbi ni Irikoyo ya suujikoy no. A si ni furu, a si ni halaci, a si dinya mo alkawlo kaŋ a sambu ka ze ni kaayey se.

32Kala ni ma koy sohõ ka za doŋ-doŋ jirbey kaŋ yaŋ na ni jin sanney din hã. Wa guna za hano kaŋ hane Irikoy na boro taka ndunnya ra, za beena me fa gaa ka koy hal a me fa gaa. Wa hã hala hari bambata wo dumi jin ka te ce fo, wala baa i maa a cine baaru? 33A jin ka te ce fo no, kaŋ dumi fo ga maa Irikoy jinde kaŋ salaŋ a se ka fun danji ra, mate kaŋ cine ni wo ni maa r'a, ni go ga funa hala hõ mo? 34Wala a bay ka te Irikoy ma fatta ka koy ka dumi fo sambu nga boŋ se dumi waani fo game ra? A m'i kaa i game ra da siyaŋ, da alaamayaŋ, da dabari goyyaŋ, da wongu, da kambe gaabikooni, da kambe sallante, da humburkumay hari bambata yaŋ no? Hayey din kulu mo Rabbi araŋ Irikoyo n'i te araŋ se Misira laabo ra, araŋ jine.

35Ni se mo no i na woodin kulu cabe zama ni ma bay kaŋ Rabbi ya Irikoy no. Afo si no mo kala nga. 36A naŋ ni ma maa nga jinda kaŋ fun beene, zama a ma ni dondonandi. Ndunnya boŋ mo a naŋ ni ma di nga danji beero. Ni maa a jinda mo kaŋ fun danjo bindo ra. 37Zama a ga ba ni kaayey mo, woodin se no a n'i banda-ka-zumbey suuban. Nga bumbo no ka ni kaa taray da nga gaabi bambata ni ma fun Misira ra. 38A na dumiyaŋ gaaray ni jine mo, borey kaŋ yaŋ baa da nin, i bisa ni gaabo mo. A furo nda nin mo, k'i laabo no ni se, a ma ciya ni mayray hari, mate kaŋ a go d'a hunkuna.

39Woodin sabbay se, hunkuna ni ma bay, ni m'a jisi ni bina ra mo, kaŋ nga, Rabbi ya Irikoy no beena ra beene da ndunnya ra mo ganda. Afo kulu si no. 40Ni m'a hin sanney d'a lordey mo gana, kaŋ yaŋ ay go g'araŋ lordi nd'ey hunkuna, zama albarka ma goro ni gaa, da ni izey mo gaa ni banda. Ni aloomaro ma ku mo laabo din kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no hal abada ra.

Tuguyaŋ birney kaŋ yaŋ go isa se wayna funay haray

41Waato din gaa no Musa na kwaara hinza suuban k'i fay waani, i go Urdun daŋanta wayna funay haray. 42I ga te boro-wi kaŋ na nga gorokasin wi se, amma manti ibaay boŋ no, sanda a mana konn'a za doŋ. Bora din koy ma zuru ka koy kwaarey din afo ra, a ma funa mo. 43Kwaarey maayey neeya: Bezer kaŋ go saajo ra, batama laabo ra, Ruben kunda laabo ra, da Ramot kaŋ go Jileyad, Gad kunda laabo ra, da Golan mo kaŋ go Basan ra, Manasse kunda laabo ra.

Musa na lordi way yaara

44Woone wo mo, nga no ga ti asariya kaŋ Musa daŋ Israyla izey jine. 45Ngey mo
ga ti seedey da hin sanney da farilley kaŋ Musa salaŋ Israyla izey se waato kaŋ i
fun Misira. 46I go noodin Urdun daŋanta, gooro din ra kaŋ go Bayt-Peyor tanjay,
Amorancey bonkoono Sihon laabo ra, nga kaŋ goro Hesbon kwaara doŋ. Nga no
Musa nda Israyla izey ŋwa waato kaŋ i kaa ka fun Misira. 47Israyla n'a laabo di mo
a ma ciya ngey mayray hari, nga nda Basan bonkoono Og laabo. Amorancey
bonkooni hinka nooya, kaŋ waato i go Urdun daŋanta wayna funay haray. 48Laabo
ga di za Arower kwaara kaŋ go Arnon gooro me gaa, ka koy to Sihon tondo gaa
(danga Hermon nooya.) 49A go mo Gooru Beero ra Urdun daŋanta wayna funay
haray ka koy hala Gooru Beero Teeko do, Pisga tondi beero gangara cire.

5 Musa na Israyla kulu ce ka ne i se:
Ya Israyla, wa hangan ka maa hin sanney da farilley kaŋ yaŋ ay ga
salaŋ araŋ hangey ra hunkuna, hal araŋ m'i dondon ka haggoy k'i te.
2Rabbi iri Irikoyo sappe nda iri yongo Horeb ra. 3Sappa wo mo, Rabbi man'a
te da iri kaayey, amma nda iri bumbey, iri wo kaŋ yaŋ iri kulu go ne da fundi
hunkuna. 4Rabbi salaŋ araŋ se me-da-me tondo boŋ, jinda fun danji bindo ra.
5(Waato din binde ay kay araŋ da Rabbi game ra, k'araŋ cabe Rabbi sanno.
Zama araŋ go ga humburu danjo sabbay se, hal araŋ mana ziji ka kaaru tondo
boŋ.) A ne araŋ se mo:

6«Ay no Rabbi ni Irikoyo, kaŋ kande nin ni ma fun Misira laabo ra,
noodin tamtaray windo ra. 7Ni ma si bara nda de-koy* waani fo,
kal ay hinne.
8Ni ma si te ni boŋ se himandi jabante, wala hay kulu himandi kaŋ go
beena ra beene, wala haŋ kaŋ go ndunnya ra ganda, wala haŋ kaŋ
go hari ra laabo se ganda. 9Ni ma si ni boŋ sumbal i jine, ni ma si
may i se mo. Zama ay, Rabbi ni Irikoyo ya Irikoy cansekom no.
Ay ga baaba laala bana izey gaa hala haamey da hangasi-hamey
gaa, borey kaŋ yaŋ ga konna ay se. 10Ay ga baakasinay goy cabe
mo hala banda-ka-zumbu zambar, borey kaŋ yaŋ ga ba ay k'ay
lordey gana mo se.
11Ni ma si ze da Rabbi ni Irikoyo maa yaamo, zama Rabbi si bora kaŋ
n'a maa ci yaamo guna sanda a sinda taali.
12Wa haggoy da fulanzamyaŋ zaaro zama ni m'a fay waani, mate kaŋ
Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a. 13Jirbi iddu no ni ga taabi ka ni
goyo kulu kubandi. 14Amma zaari iyyanta ya fulanzamay hane no
kaŋ ni ga haggoy Rabbi ni Irikoyo se. A ra ni ma si goy kulu te,
nin wala ni ize aru, wala ni ize way, wala ni bannya, wala ni
koŋŋa, wala ni yeeji, wala ni farka, wala ni alman fo kulu, wala ni
ce-yaw kaŋ go ni windo ra. Zama ni bannya da ni koŋŋa, ngey mo
ma fulanzam ni banda. 15Ni ma fongu mo mate kaŋ ni bumbo
goro bannya Misira laabo ra. Amma Rabbi ni Irikoyo na ni kaa

noodin da kambe gaabikooni, da kambe sallante mo. Woodin sabbay se mo no Rabbi ni Irikoyo na ni lordi ka ne ni ma haggoy da fulanzamay hano.
16Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi, sanda mate kaŋ cine Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a, zama ni aloomaro ma ku, ni ma goro nda baani mo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra.
17Ni ma si boro wi.
18Ni ma si zina.
19Ni ma si zay.
20Ni ma si tangari seeda te ni gorokasin boŋ.
21Ni ma si ni gorokasin wando bini. Ni ma si ni gorokasin windi bini, wala a fari, wala a bannya, wala a koŋŋa, wala a yeejo, wala a farka, wala hay kulu kaŋ ga ti ni gorokasin wane.»

22Sanney din binde, Rabbi n'i salaŋ araŋ jama kulu se noodin tondo boŋ. Jinda fun danjo bindo ra, da buro ra, da kubay bi tik ra. A n'i fe nda jinde bambata mo. A mana tonton i gaa. A n'i hantum mo tondi walhã hinka gaa k'i no ay se.
23A ciya mo, waato kaŋ araŋ maa jinda kaŋ kaa ka fun kuba ra, araŋ di tondi beero mo kaŋ go ga di nda danji, kal araŋ kaa ka maan ay gaa, sanda araŋ kundey kulu jine borey da araŋ arkusey nooya. 24Araŋ ne: «Guna, Rabbi iri Irikoyo na nga darza nda nga beera bangandi iri se. Iri maa a jinda mo kaŋ fun danjo bindo ra. Hunkuna iri di kaŋ Irikoy ga salaŋ Adam-ize se, bora go ga funa mo. 25Amma sohõ, ifo se no iri ga bu? Zama danji bambata wo g'iri ŋwa. Woodin banda, d'iri ye ka maa Rabbi iri Irikoyo jinda koyne, kulu iri ga bu. 26Zama may no ka bara fundikooney kulu ra, kaŋ maa Irikoy fundikoono jinda go ga salaŋ ka fun danji bindi ra, danga mate kaŋ cine iri maa r'a, a koy go ga funa mo ka goro? 27Ni ma koy ka maan ka maa hay kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ne. Ni ma salaŋ iri se mo ka ci hay kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ci ni se. Iri mo ga maa r'a k'a te.»
28Rabbi maa araŋ sanney jinde mo, waato kaŋ araŋ salaŋ ay se. Rabbi ne ay se: «Ay maa jama wo sanney jinda, wo kaŋ i salaŋ ni se. I sanney kulu kaŋ i ci ni se, i boori. 29Doŋ day i ma bara nda bine wo dumi ngey ra! I ma humburu ay, i m'ay lordey kulu gana mo duumi, zama i ma goro baani, ngey nda ngey izey hal abada!
30Ma ye i do ka ne i se: ‹Araŋ boro kulu ma ye araŋ kuuru-fuwey do.› 31Amma ni bumbo ciina ra, ni ma kay ne ay jarga. Ay mo ga salaŋ ni se ka ci lordey da hin sanney da farilley kulu kaŋ ni g'i dondonandi nd'ey. Ngey mo m'i goy te laabo kaŋ ay g'i no mayray hari din ra.»
32Araŋ binde, araŋ ma haggoy ka te mate kulu kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ lordi nd'a. Araŋ ma si kamba ka koy kambe ŋwaari wala kambe wow haray. 33Amma araŋ ma fonda kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo n'a araŋ lordi nd'a din kulu gana. Yaadin gaa no araŋ ga funa, araŋ ma goro baani, araŋ aloomaro ma ku mo laabo kaŋ araŋ ga du a mayray din ra.

Boro ma ba Irikoy k'a lordey gana

6 Woone yaŋ wo lordey, da hin sanney, da farilley no kaŋ yaŋ Rabbi araŋ
Irikoyo ne i m'araŋ dondonandi nd'ey. Zama araŋ m'i goy k'i te laabo kaŋ
araŋ ga furo ka du a mayra din ra. **2**Zama ni ma humburu Rabbi ni Irikoyo. Ni
m'a hin sanney d'a lordey kulu haggoy mo, wo kaŋ yaŋ ay na ni lordi nd'a, nin
da ni ize da ni haama, kala ni fundo jirbey kulu me. Ni aloomaro ma ku mo.
3Ya Israyla, wa maa ka laakal daŋ k'a te, zama ni ma goro baani. Ni ma tonton
gumo-gumo mo, danga mate kaŋ Rabbi ni kaayey Irikoyo n'a alkawli sambu ni
se, laabu fo ra kaŋ ga wa nda yu bambari.

4Ya Israyla, wa maa! Rabbi iri Irikoyo ya Rabbi folloŋ no. **5**Ni ma ba Rabbi
ni Irikoyo da ni bina kulu, da ni fundo kulu, da ni gaabo kulu. **6**Sanney wo mo,
kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, i ma goro ni bina ra. **7**Ni ma ni izey
dondonandi nd'a da anniya. Ni m'i fakaaray te waati kaŋ ni go ni fuwo ra ga
goro, da waati kaŋ ni ga dira fonda boŋ, da waati kaŋ ni ga kani, da waati kaŋ
ni ga tun jirbi mo. **8**Ni m'i haw ni kambe gaa mo, i ma te alaama. I m'i daŋ mo
ni sukuto gaa. **9**Ni m'i hantum mo ni fu meyo bundey gaa, da ni windi
daabirjey gaa.

10A ga ciya mo, Rabbi ni Irikoyo ga kande nin laabo kaŋ a ze d'a ni kaayey
Ibrahim da Isaka da Yakuba se din ra. A ne nga g'a no ni se. Laabo wo gonda
kwaara beeri hanno yaŋ kaŋ yaŋ ni mana cina. **11**I gonda fuyaŋ mo kaŋ to da
jinay hanno kulu dumi, kaŋ manti nin no k'i jisi. I gonda dayyaŋ kaŋ i fansi,
amma manti nin no k'i fansi. I gonda reyzin* kaliyaŋ da zeytun* nyayaŋ, kaŋ
manti nin no k'i tilam. Da Rabbi konda nin noodin mo, kaŋ ni ga ŋwa ka kungu,
12waato din gaa ni ma haggoy ni ma si diny'a. Nga no ka fun da nin Misira
laabo ra, noodin tamtaray windo ra. **13**Ni ma humburu Rabbi ni Irikoyo. A se
mo no ni ga may ka ze d'a maa. **14**Araŋ ma si kamba ka koy de-koy waani yaŋ
banda, kaŋ yaŋ ga ti dumey kaŋ g'araŋ windi din toorey. **15**Zama Rabbi ni
Irikoyo kaŋ go araŋ game ra ya Irikoy cansekom no. Ma haggoy fa, hala Rabbi
ni Irikoyo bine ma si tun ka futu ni se, a ma ni halaci ka ni tuusu ka kaa
ndunnya fando boŋ.

16Araŋ ma si Rabbi araŋ Irikoyo si, mate kaŋ cine araŋ n'a si Massa
zumbuyaŋo do. **17**Araŋ ma anniya haw ka Rabbi araŋ Irikoyo lordey, d'a
seedey, d'a hin sanney haggoy, wo kaŋ yaŋ a na ni lordi nd'a. **18**Ni ma te mo haŋ
kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga boori Rabbi diyaŋ gaa. Zama ni ma goro baani, ni ma
furo mo ka du laabu hanna kaŋ Rabbi ze ni kaayey se ka ne nga ga ni no nd'a
din. **19**A ma ni ibarey tuti ka hibandi ni jine mo, mate kaŋ Rabbi ci din.

20Jirbey kaŋ go kaa ra, da ni izo ga ni hã ka ne: «Ifo ga ti seedey, da hin
sanney, da farilley kaŋ yaŋ Rabbi iri Irikoyo n'araŋ lordi nd'a?» **21**Gaa no ni ga
tu ni izo se ka ne: «To. Waato iri goro ka te Firawna tamyaŋ Misira ra. Amma
Rabbi n'iri kaa da kambe gaabikooni iri ma fun Misira. **22**Iri jine mo no Rabbi
na alaamayaŋ da dambara hari bambata yaŋ kaŋ masiiba wane yaŋ no cabe ka
gaaba nda Misira, da Firawna, d'a windo kulu mo. **23**A n'iri kaa iri ma fun
noodin mo, zama a ma kande iri k'iri no laabo kaŋ a ze d'a iri kaayey se.

24Rabbi n'iri lordi mo, ka ne iri ma hin sanney wo kulu gana. Iri ma humburu
Rabbi iri Irikoyo, zama iri ma goro baani duumi. A m'iri naŋ da fundi mo mate
kaŋ iri go d'a hunkuna. 25D'iri haggoy ka lordey wo kulu te Rabbi iri Irikoyo
jine, a ga ciya iri se adilitaray mo, danga mate kaŋ cine a n'iri lordi nd'a.»

Rabbi ne i ma Kanaanancey da ngey toorey halaci

7 Rabbi ni Irikoyo ga kande nin laabo kaŋ ni ga koy ka du a mayray din ra.
A ga dumi boobo haabu ni jine, kaŋ yaŋ ga ti Hittancey, da Jirgasancey, da
Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey –
dumi iyye no kaŋ i beera d'i gaabo bisa ni wano. 2Rabbi ni Irikoyo g'i daŋ ni
kambe ra mo, ni m'i kar, kala ni m'i mallaka parkatak! Da ni na woodin te, ni
ma si sappe nd'ey, ni ma si suuji cabe i se, 3ni ma si hiiji i gaa mo. Danga, ni
ma si ni ize way no i ize aru se, wala ni ma si i ize way sambu ni ize aru se.
4Zama da ni te yaadin, kulu i ga ni ize arey bare, i ma s'ay gana koyne. Amma i
ma may de-koy waani yaŋ se. Yaadin gaa binde Rabbi bine ga tun ni se, a ga ni
halaci mo da waasi. 5Amma haŋ kaŋ araŋ ga te i se neeya: araŋ m'i sargay*
feemey bagu-bagu, k'i tondi ganjey pati-pati, k'i wayboro himandi bundu toorey
beeri, k'i tooru jabantey ton danji ra. 6Zama ni ya dumi hanante no Rabbi ni
Irikoyo se. Rabbi ni Irikoyo na ni suuban dumey kulu kaŋ go ndunnya ra game
ra zama ni ma ciya a wane.

7Rabbi mana nga baakasina sinji araŋ gaa, wala a mana araŋ suuban mo
zama se araŋ lasaabo baa ka bisa dumi kulu wano. Zama daahir, araŋ go boro
ciraariyaŋ ka bisa dumi kulu. 8Amma Rabbi n'araŋ suuban zama a ga ba araŋ
no. A ga ba mo nga ma zeyaŋo kaŋ nga ze d'a araŋ kaayey se din toonandi. A se
mo Rabbi n'araŋ kaa taray da kambe gaabikooni k'araŋ fansa tamtaray windo ra,
araŋ ma fun Misira bonkoono Firawna kambe ra. 9Yaadin gaa binde, ma bay
kaŋ Rabbi ni Irikoyo ya Irikoy no, Irikoy naanaykoy no. Borey kaŋ ga ba r'a se,
kaŋ yaŋ g'a lordey gana mo, a ga alkawli nda baakasinay suuji toonandi i se
hala zamana zambar fo. 10Amma

> borey kaŋ yaŋ ga konn'a,
> a g'i bana i jine k'i halaci.
> Boro kaŋ wang'a mo, a s'a suuru,
> amma a ga ye k'a bana a jine.

11Woodin sabbay se no ni ma haggoy da lordey, da hin sanney, da farilley mo
kaŋ yaŋ ay ga ni lordey nd'a hunkuna. Araŋ m'i goy te mo.

12A ga te ka ciya mo, za kaŋ ni hangan farilley din se k'i haggoy, k'i te mo,
Rabbi ni Irikoyo ga alkawlo nda baakasinay suujo toonandi ni se, kaŋ a ze d'a ni
kaayey se din. 13A ga ba nin mo, ka ni albarkandi ka ni tonton. A ga ni ize
gunde albarkandi. A ga ni fari nafa mo albarkandi, kaŋ ga ti ni ntaaso, da ni
reyzin haro, da ni jiyo, da ni alman beerey hayyaŋo da ni alman kayney izey. A
ga woodin kulu te laabo kaŋ a ze d'a ni kaayey se din ra, kaŋ a ne nga ga ni no.
14Ni ga du albarka mo ka bisa dumi cindey kulu. I si gunu kulu gar araŋ game

ra, alboro wala wayboro wala mo araŋ almaney ra. 15Rabbi ga jante kulu kaa araŋ game ra mo. Misira doori laaley kaŋ yaŋ ni ga bay, a si baa afo daŋ ni gaa, amma a g'i daŋ ni konnakoy kulu gaa. 16Dumey kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga daŋ ni kambe ra mo, ni m'i halaci parkatak! Ni mwa ma si bakar i se bo. Ni ma si may i toorey se, zama woodin ga ciya ni se hirrimi.

17Hambara ni ga ne ni bina ra: «Dumey wo bis'ay baayaŋ. Mate n'ay ga te k'i ŋwa?» 18Ni ma si humbur'ey bo, amma ni ma fongu hal a ma boori haŋ kaŋ Rabbi ni Irikoyo te Firawna nda Misira laabo kulu se. 19Ma fongu siyaŋ beerey kaŋ yaŋ ni moy di. Ma fongu alaamey, da dambara harey, da kambe gaabikoono, da kambe sallanta kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni kaa taray d'a. Yaadin mo no Rabbi ni Irikoyo ga te dumey kulu kaŋ ni go ga humburu se. 20Woodin banda mo, Rabbi ni Irikoyo ga cebeeri-hawlandi samba i game ra, hala borey kaŋ yaŋ cindi i ra, kaŋ tugu ni se, ngey mo ma halaci. 21Ni ma si joote i sabbay se, zama Rabbi ni Irikoyo go ni banda, Irikoy beeri no kaŋ ga humburandi. 22Rabbi ni Irikoyo mo ga dumey din hibandi ka kaa ni jine moso-moso. Ni si du k'i kulu ŋwa ce folloŋ, zama ganji hamey ma si baa ka tonton ni se. 23Amma Rabbi ni Irikoyo g'i nooyandi ni jine. A g'i taabandi mo da gurzugay bambata, hal i ma mallaka. 24A g'i bonkooney mo daŋ ni kambe ra. Ni g'i maa tuusu hal i baaro ma daray beeno wo cire. Boro fo kulu si du ka kay ni jine mo, kala ni m'i halaci ka ban. 25I himandi jabante toorey mo, ni m'i ton danji ra. Nzarfu nda wura kaŋ go i gaa mo, ni ma s'i bini, ni ma si i sambu ni boŋ se mo, zama i ma si te ni se hirrimi ka ni di. Zama hayey din ya fanta hariyaŋ no Rabbi ni Irikoyo se. 26Woodin banda mo, ni ma si kande fanta hari kulu ni windo ra, hala ni ma ciya laaliyaŋ ize danga a cine. Ni ma dond'a gumo, ni m'a fanta mo, zama hari laalante no.

Boro ma saabu Irikoy se

8 Lordey kulu kaŋ ay ga ni lordi nd'a hunkuna, ni ma haggoy k'i afo kulu te, zama ni ma funa, ni ma tonton, ni ma furo mo ka du laabo kaŋ Rabbi ze d'a ni kaayey se. 2Ni ma fongu mo da fonda kulu kaŋ ra Rabbi ni Irikoyo na ni candi za jiiri waytaaco wo kulu saajo ra. A na woodin te zama a ma ni boŋbeera kaynandi, a ma ni si, a ma bay mo haŋ kaŋ go ni bina ra, hala ni g'a lordey gana, wala manti yaadin no. 3A na ni kaynandi mo. A naŋ ni ma maa haray, gaa no a na ni no Manna* kaŋ ni si bay doŋ, baa ni kaayey man'a bay. A ga ba nga ma ni fahamandi kaŋ manti ŋwaari hinne no boro ga funa nd'a bo, amma sanni kulu kaŋ ga fun Rabbi meyo ra no boro ga funa nd'a. 4Jiiri waytaaco wo ra ni bankaaray mana zeen ni gaa, ni ce mana fuusu mo. 5Ni ma lasaabu ni bina ra mo, ka fongu kaŋ sanda mate kaŋ baaba ga nga ize gooji, yaadin cine no Rabbi ni Irikoyo na ni gooji.

6Nin mo, kala ni ma Rabbi ni Irikoyo lordey gana, k'a fondey mo gana ka humbur'a. 7Zama Rabbi ni Irikoyo ga kande nin hala laabu hanna ra. Laabo din gonda hari zuruyaŋ, da hari mo yaŋ, da mansaare yaŋ, kaŋ yaŋ ga bambari ka zuru gooruyaŋ ra da tudey boŋ. 8Laabo din gonda alkama nda sayir* da reyzin nyayaŋ, da jeejay* nyayaŋ, da garenad* nyayaŋ. Laabu no kaŋ gonda zeytun*

nyayaŋ da yu. 9Laabo din ra araŋ ga buuru ŋwa jaŋay si, a ra mo araŋ si jaŋ hay kulu. Laabo din tondey ga ti guuru-bi, a tudey ra mo ni ga guuru-ciray fansi ka kaa.

10Ni ga ŋwa ka kungu mo ka Rabbi ni Irikoyo saabu laabu hanna din kaŋ a na ni no sabbay se. 11Ma haggoy fa, hala ni ma si dinya Rabbi ni Irikoyo, ni ma si fay d'a lordey d'a farilley d'a hin sanney ganayaŋ, wo kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna. 12Zama a ma si te ka ciya, waati kaŋ ni ŋwa ka kungu, ni na windi hanno yaŋ cina ka goro i ra, 13waati kaŋ ni alman beerey da ni feeji kurey tonton, ni nzarfu nda ni wura mo tonton, hay kulu kaŋ go ni se mo tonton, 14waato din gaa ni ma ni boŋ beerandi hala ni ma dinya Rabbi ni Irikoyo. Nga no ka kande nin ni ma fun Misira laabo ra, noodin tamtaray windo ra. 15Nga mo no ka furo ni jine saaji bambata kaŋ ga humburandi ra. Noodin gondi laaloyaŋ go no, da daŋyaŋ, da laabu kogo kaŋ sinda hari. Amma a na hari kaa taray ni se ka fun captu tondi ra. 16A na ni ŋwaayandi mo nda Manna noodin saaji fimbo ra, hay fo kaŋ ni kaayey mana bay. A ga ba nga ma ni kaynandi ka ni si, ka te ni se ihanno ni kokor banda jirbey ra. 17A ma si te ka ciya mo ni ma ne ni bina ra: «Ay dabaro d'ay kambe gaabo no ka du ay se arzaka wo.» 18Amma ni ma fongu Rabbi ni Irikoyo gaa, zama nga no ga ni no dabari ni ma du arzaka wo. A g'a te zama a ma nga alkawlo kaŋ a ze d'a ni kaayey se tabbatandi, mate kaŋ a go d'a hunkuna.

19A ga ciya mo, da day ni ga dinya Rabbi ni Irikoyo, ka koy de-koy fooyaŋ banda, ka may i se, ka sududu i se mo, ay go ga seeda te araŋ se hunkuna kaŋ araŋ ga halaci pat! 20Danga mate kaŋ Rabbi ga dumi fooyaŋ halaci araŋ jine, yaadin cine no araŋ mo ga halaci, zama araŋ wangu ka hanga jeeri Rabbi araŋ Irikoyo sanno se.

Israyla izey murteyaŋey fongandiyaŋ

9 Ya Israyla, wa maa! Sohõ ni ga ba ka Urdun isa daŋandi, ni ma furo ka dumi fooyaŋ laabuyaŋ ŋwa. I ga beeri, i gonda gaabi mo ka bisa ni bumbo. I gonda kwaara bambata yaŋ kaŋ yaŋ i n'i birni cinarey gaabandi ka koy hala beene. 2Borey ga beeri, i ga ku mo, zama Anak boroyaŋ no. Woodin yaŋ, ni bay i gaa, ni maa i baaru mo, kaŋ i ga ne: «Hay! May no ga hin ka kay Anakey jine?» 3Yaadin gaa binde, ni ma bay hunkuna: Rabbi ni Irikoyo no ga ti bora kaŋ ga furo ni jine ka isa daŋandi, sanda danji kaŋ ga ŋwa cine. A g'i halaci, a g'i ye ganda mo ni jine. Yaadin no ni g'i gaaray d'a ni jine ka naŋ i ma halaci nda waasi, mate kaŋ Rabbi salaŋ ka ci ni se.

4Da Rabbi ni Irikoyo n'i tuti ka hibandi ni jine, ni ma si miila ni bina ra ka ne: «Ay adilitara sabbay se no Rabbi kande ay ka daŋ laabo wo ra, ay ma du a mayra.» Manti yaadin no bo! Amma dumey din laalayaŋo sabbay se no Rabbi g'i gaaray k'i kaa ni jine. 5Manti ni adilitara no bo, wala mo ni bina ra hananyaŋo no ga naŋ ni ma furo ka du i laabey mayra. Amma dumey din laalayaŋo se no Rabbi ni Irikoyo goono g'i gaaray k'i kaa ni jine. Zama mo a ma sanno kaŋ a ze d'a ni kaayey se din tabbatandi no, kaŋ ga ti Ibrahim da Isaka da Yakuba. 6Woodin sabbay se, ma bay kaŋ Rabbi ni Irikoyo mana

laabu hanna wo no ni se mayray hari ni adilitara sabbay se bo, zama ni ya dumi hanga sando no.

7Ma fongu mo, ma si dinya fa! Ma fongu mate kaŋ ni jin ka Rabbi ni Irikoyo zokoti a ma dukur yongo saajo ra. Za hano kaŋ hane ni fun Misira laabo ra hala ka kaa neewo, araŋ go ga murte Rabbi gaa. **8**Woodin banda, Horeb Tondo do araŋ na Rabbi dukurandi hala Rabbi te araŋ se bine, kaŋ a ho k'araŋ halaci. **9**Waato kaŋ ay ziji ka koy tondi kuuko ra ka du tondi walhẽy kaŋ yaŋ gonda sappa kaŋ Rabbi te d'araŋ din sanney, ay goro tondo ra mo zaari waytaaci da cin waytaaci. Yana ŋwaari ŋwa, yana hari haŋ mo. **10**Rabbi mo na tondi walhã hinka din daŋ ay kambe ra, kaŋ yaŋ gaa Irikoy hantum da nga kambayzo. I gaa mo no i na sanney kulu gar kaŋ Rabbi salaŋ araŋ se yongo tondo ra, jinda fun danjo bindo ra, marga din hane.

11A ciya mo, zaari waytaaci da cin waytaaca din banda, Rabbi n'ay no tondi walhã hinka, kaŋ ga ti sappa walhẽy. **12**Rabbi ne ay se mo: «Tun ka zumbu da waasi ka fun neewo. Zama ni borey kaŋ ni kande ka fun Misira na ngey boŋ ziibandi. I tara ka kamba mo ka fun fonda kaŋ ay n'i lordi nd'a ra. I na tooru soogante te ngey boŋ se.»

13A binde, Rabbi salaŋ ay se ka ne: «Ay di borey wo, guna mo dumi hanga sando no. **14**Ni ma fay d'ay, ay m'i halaci, ay m'i maa tuusu mo beena cire. Ay ma ni ciya dumi kaŋ gonda gaabi, kaŋ ga beeri mo ka bisa ngey.»

15Kal ay bare ka zumbu ka fun tondo boŋ, tondo din kaŋ go ga di da danji. Sappa walhã hinka mo go ay kambe hinka ra. **16**Ay guna day, kal a go, araŋ na zunubi te Rabbi araŋ Irikoyo se, ka handayze fo soogu araŋ boŋ se. Araŋ tara ka kamba ka fonda kaŋ Rabbi n'araŋ lordi nd'a din taŋ. **17**Ay na walhã hinka din di ay kamba hinka ra k'i catu k'i bagu-bagu araŋ jine.

18Ay ye ka kaŋ ganda Rabbi jine mo, danga mate kaŋ ay te za jin-jina, ka to zaari waytaaci da cin waytaaci. Yana ŋwaari ŋwa, yana hari haŋ mo, araŋ zunubo kulu kaŋ araŋ te din sabbay se. Araŋ goy wo ga laala Rabbi diyaŋ gaa, k'a zokoti mo a ma te bine. **19**Zama ay humburu dukuri nda futay korno, kaŋ Rabbi bine tun d'a araŋ se din, hal a ba k'araŋ halaci. Amma Rabbi ye ka hangan ay se saaya din ra koyne. **20**Rabbi te bine gumo Haruna se, ka ne nga g'a halaci, amma ay te adduwa Haruna mo se waato din. **21**Kal ay n'araŋ zunubo sambu, danga handayzo kaŋ araŋ te din. Ay n'a ton da danji. Ay n'a tutubu k'a fufu hal a baan gumo, k'a te danga kusa cine. Ay na kusa din daŋ hari zuro ra kaŋ ga fun tondi kuuko ra.

22Koyne, Tabera da Massa da Binikomey Saarayey kulu ra no araŋ na Rabbi zokoti a ma dukur.

23Woodin banda mo, waato kaŋ Rabbi n'araŋ donton araŋ ma fun Kades-Barneya ra, ka ne: «Wa kaaru ka koy ka laabo kaŋ ay n'araŋ no din ŋwa,« kulu araŋ murte Rabbi araŋ Irikoyo lordo gaa. Araŋ mana naanay a gaa, araŋ mana maa a sanno se mo. **24**Araŋ wo murtanteyaŋ no Rabbi gaa za zaari sintina kaŋ ay g'araŋ bay.

25A se no ay sombu Rabbi jine zaari waytaaci da cin waytaaca kaŋ ay sombu din, zama Rabbi ne nga g'araŋ halaci. **26**Ay na Rabbi ŋwaaray mo ka ne: «Ya

Rabbi, Koy Beero, ma si ni jama halaci. Ngey wo ni mayray hari no, nga kaŋ ni fansa da ni beera, kaŋ ni fatta nd'a mo i ma fun Misira ra da kambe gaabikooni.
27Ma fongu ni tamey gaa, Ibrahim da Isaka nda Yakuba. Ma si jama wo hanga
sanda, wala i goy laaley, wala i zunubey guna. 28A ma si te ka ciya laabo kaŋ ra
iri fatta din borey ma ne: ‹Zama Rabbi mana hin ka kand'ey hala laabo kaŋ a n'a
alkawli sambu i se din ra, zama a konn'ey mo, a se no a n'i candi ka kond'ey
saajo ra k'i wi noodin.› 29Kulu nda yaadin, ngey wo ni jama no, ni mayray hari
mo no. Nin no k'i fattandi da ni dabari bambata, da ni kambe sallanta mo.»

10 Alwaato din no Rabbi ne ay se: «Ni ma tondi walhã hinka jabu ni boŋ
se, danga ijiney din cine. Ma kaaru ka kaa ay do tondo ra. Ma te bundu
sundurku mo. 2Ay mo, ay ga ye ka sanney kaŋ go jina walhẽy gaa hantum, wo
kaŋ ni bagu-bagu. Ni ma itajey jisi sundurko ra.»

3Kal ay na sundurku fo te da jitti bundu. Ay na tondi walhã hinka jabu mo,
danga ijiney din cine. Ay kaaru mo hala tondo ra, walhẽy din go ay kambe ra.
4Kal a ye ka hantum walhẽy gaa waato hantumyaŋo cine. Lordi wayo din
nooya, kaŋ yaŋ Rabbi salaŋ ka ci araŋ se tondi kuuko boŋ. A jinda fun danjo
bindi ra, hano din kaŋ marga te. Rabbi mo n'i daŋ ay kambe ra. 5Ay zumbu ka
fun tondo boŋ ka walhẽy daŋ sundurko kaŋ ay te din ra. I go noodin sohõ,
danga mate kaŋ cine Rabbi n'ay lordi nd'a.

6Israyla izey binde dira ka fun Beyerot-Bene-Yaakan ka koy zumbu Mosera.
Noodin no Haruna bu, noodin mo no i n'a fiji. A izo Eliyezar mo furo
alfagataray goyo ra a nango ra. 7I tun noodin ka to Gudgoda. I tun Gudgoda ka
to Yobata, laabu kaŋ gonda hari zuru boobo. 8Waato din gaa no Rabbi na Lawi
kunda fay waani, i ma Rabbi sappa sundurko jare. I ma kay Rabbi jine ka goy a
se k'a maa sifa mo, danga mate kaŋ a go d'a hala hunkuna. 9Woodin sabbay se
no Lawi sinda baa wala tubu nga nya-izey game ra. Rabbi no ga ti a tubo, danga
mate kaŋ cine Rabbi ni Irikoyo salaŋ ka ci a se.

10Ay binde goro noodin tondi kuuko boŋ, danga ce jina wano cine, hala zaari
waytaaci da cin waytaaci kubay. Rabbi maa ay ŋwaara se waato din koyne.
Rabbi mana miila nga ma ni halaci. 11Kala Rabbi ne ay se: «Tun ka naŋ jama
ma dirawo sintin. Ngey mo ga furo ka du laabo din mayray hari, kaŋ boŋ ay ze i
kaayey se ka ne ay g'a no i se.»

Rabbi n'i yaamar koyne

12Sohõ binde, ya Israyla, ifo no Rabbi ni Irikoyo ga ceeci ni gaa? Manti ni
ma humburu Rabbi ni Irikoyo, ni m'a fondey kulu gana, ni ma ba r'a, ni ma may
Rabbi ni Irikoyo se da ni bina kulu da ni fundo kulu mo? 13Ni ma Rabbi lordey
d'a hin sanney gana mo, wo kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, zama a ma
boori ni se.

14Guna, beene nda beeney beena ya Rabbi ni Irikoyo wane no, da ndunnya
mo da hay kulu kaŋ go a ra. 15Kala day a kaan Rabbi se no nga ma ba ni
kaayey. A n'i suuban dumey kulu ra mo, ngey nda ngey dumey i banda, danga
araŋ nooya, mate kaŋ a bara hunkuna. 16Araŋ binde, araŋ m'araŋ biney

dambangu*. Wa si ye ka goro hanga sando yaŋ. 17Zama Rabbi araŋ Irikoyo ya
koyey kulu Irikoyo no, bonkooney kulu Bonkoono mo no. Koy Beeri no,
Hinkoy kaŋ ga humburandi, kaŋ si te baar'a-baar'a, a si me-daabu ta mo. 18A ga
cimi ciiti dumbu alatuumi nda wayboro kaŋ kurnye bu se. A ga ba ce-yaw,
zama a g'a no ŋwaari da bankaaray mo. 19Woodin sabbay se no araŋ mo ma ba
ce-yaw kaŋ go araŋ do, zama araŋ mo na yawtaray goray te Misira laabo ra.
20Ni ma humburu Rabbi ni Irikoyo, ni ma may a se mo, ni ma lamb'a gaa, ni ma
ze d'a maa mo. 21Nga wo ni sifayaŋ hari no, ni Irikoyo mo no. Nga no ka hari
bambata yaŋ kaŋ ga humburandi te ni se, wo kaŋ yaŋ ni di da ni moy. 22Ni
kaayey zumbu ka koy Misira, ngey boro wayye, amma sohõ Rabbi ni Irikoyo
na ni ciya iboobo danga beena ra handariyayzey cine.

11 Woodin sabbay se binde ni ma ba Rabbi ni Irikoyo. Ni ma haggoy d'a
talfo, d'a hin sanney, d'a farilley, d'a lordey mo, duumi. 2Araŋ ga bay
mo hunkuna, zama ay siino ga salaŋ araŋ izey se bo. Ngey wo mana bay, i
mana di mo Rabbi araŋ Irikoyo goojiyaŋey, wala a beera, wala a kambe
gaabikoono, wala a kambe sallanta. 3I mana di a alaamey d'a te-goyey kaŋ a te
Misira ra Misira bonkoono Firawna da nga laabo kulu se. 4I mana di mo haŋ
kaŋ a te Misira wongu marga d'i bariyey d'i torkey se. Zama a na Teeku Cira
haro daabu i boŋ waato kaŋ i goono g'araŋ banda gana. Rabbi n'i halaci mo hala
ka kaa hunkuna. 5I mana di haŋ kaŋ a te araŋ se ganjo ra hal araŋ ga kaa ka to
neewo. 6I mana di mo haŋ kaŋ a te Ruben izo Eliyab izey se, kaŋ yaŋ ga ti
Datan da Abiram. Zama laabo na nga meyo hay k'i gon, ngey nd'i almayaaley,
d'i kuuru-fuwey, da fundikooni kulu kaŋ n'i fonda gana Israyla ra. 7Amma araŋ
wo, araŋ moy di Rabbi goy bambatey din kaŋ a te.

8Woodin sabbay se no araŋ ma haggoy da lordey kulu kaŋ ay go g'araŋ lordi
nd'a hunkuna. Yaadin gaa no araŋ ga te gaabi, araŋ ma furo mo ka du laabo din
kaŋ araŋ ga daŋandi ka ŋwa, a ma ciya araŋ mayray hari. 9Araŋ aloomarey ma
ku mo laabo kaŋ Rabbi ze d'a araŋ kaayey se din ra ka ne nga g'a no i se d'i
banda mo se. Laabu no kaŋ ga wa da yu bambari. 10Zama laabo din kaŋ araŋ ga
furo ka du, a si hima Misira laabo, nango kaŋ araŋ fun. Noodin ni na ni
dum'izey duma, ni n'a haŋandi da ni ca mo, danga mate kaŋ boro ga te tuuri
kayney kali se. 11Amma laabo kaŋ araŋ ga daŋandi ka du a mayray din, a ra
gonda tuduyaŋ da gooruyaŋ, beene hari no g'a haŋandi. 12Laabu no kaŋ Rabbi
ni Irikoyo ga saal. Rabbi ni Irikoyo moy go a gaa waati kulu, jiiro me-d'a-me.

Albarkey da laaliyaŋey

13Araŋ ma hanga jeeri ay lordey se, kaŋ yaŋ ay go g'araŋ lordi nd'a hunkuna.
Araŋ ma ba Rabbi araŋ Irikoyo, araŋ ma may a se mo d'araŋ biney kulu nd'araŋ
fundey kulu. 14D'araŋ na woodin yaŋ te, kulu ay mo ga beene hari no araŋ laabo
se alwaati kaŋ ga hagu ra, sintinay wano da kokor banda wano, zama ni ma du
ka ni ntaaso, da ni reyzin haro, da ni jiyo heemaro wi. 15Ay ga subu daŋ mo
saajey ra ni almaney se, ni ga ŋwa ka kungu mo.

16Wa haggoy d'araŋ boŋ, fa! A ma si te i m'araŋ biney halli, hal araŋ ma
kamba ka koy tooruyaŋ banda ka sududu i se. 17Da yaadin no ka te, Rabbi bine

ga tun araŋ se, a ma beene batama daabu hala hari si kaŋ, laabo mo ma si nga nafa hay. Araŋ mo, araŋ ma tara ka halaci ka ban laabu hanna kaŋ Rabbi g'araŋ no din ra. 18Woodin sabbay se araŋ m'ay sanney wo kulu jisi araŋ biney d'araŋ laakaley ra. Araŋ m'i haw araŋ kambey gaa ka te seeda. I ma bara mo araŋ sukutey gaa araŋ moy game ra. 19Araŋ m'i dondonandi mo araŋ izey se, k'i fakaaray te i se da ni go ga goro ni windo ra, da ni go ga dira fondo ra, da ni go ga kani, da ni ga tun mo koyne. 20Ni m'i hantum mo ni fu meyey carawey gaa, da ni windi me daabirjey gaa mo. 21Zama aloomar ma tonton araŋ d'araŋ izey se, danga mate kaŋ beeney aloomaro ga ku ndunnya boŋ, laabo kaŋ Rabbi ze d'a araŋ kaayey se ra ka ne nga g'a no i se. 22Zama lordey kulu kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a, araŋ g'i haggoy da anniya k'i te, araŋ ma ba Rabbi araŋ Irikoyo mo ka dira a fondey kulu ra, ka lamb'a gaa gumo. 23Yaadin cine gaa no Rabbi mo ga dumey wo kulu gaaray araŋ jine hal araŋ ma dumiyaŋ ŋwa kaŋ ga beeri da araŋ, kaŋ i gaabo ga bisa araŋ wano mo. 24Naŋ kulu kaŋ araŋ ce taamey ga taamu ga ciya araŋ wane, za ganjo ra ka koy Liban, za Ufratis isa gaa mo ka koy hala wayna kaŋay Teeko gaa. Woodin yaŋ no ga ciya araŋ hirro. 25I boro fo kulu si du ka kay araŋ jine, zama Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ humburkuma d'araŋ joota dake laabu kulu kaŋ araŋ ga taamu din gorokoy boŋ, sanda mate kaŋ a ci araŋ se din.

26Guna, hunkuna ay go ga albarka da laaliyaŋ mo daŋ araŋ jine. 27Albarka no d'araŋ ga hangan Rabbi araŋ Irikoyo lordey se, wo kaŋ yaŋ ay go g'araŋ lordi nd'a hunkuna. 28Laaliyaŋ mo no d'araŋ si hangan Rabbi araŋ Irikoyo lordey se, amma araŋ ga kamba ka fonda kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a hunkuna din taŋ, ka koy ka de-koy waani yaŋ kaŋ araŋ mana i bay din gana.

29Araŋ ma woone mo te: Da Rabbi ni Irikoyo kande nin laabo kaŋ ni ga koy ka du a mayray din ra, kala ni ma albarka daŋ Gerizim tondo boŋ. Laaliyaŋ mo, ni m'a daŋ Ebal tondo boŋ. 30Manti tondi beerey din go noodin, Urdun daŋanta, fonda kaŋ ga do ganda wayna kaŋay haray se ya-haray? I go yongo Kanaanancey kaŋ go Gooru Beero din ra laabo ra. I ga maan Jilgal, Moore terebint* nyaŋey jarga.

31Zama araŋ wo, araŋ ga Urdun daŋandi ka du laabo kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ no. Araŋ ga du a mayray hari mo, ka goro a ra. 32Wa haggoy mo hal araŋ ma hin sanney da ciitey kulu te, ngey kaŋ yaŋ ay daŋ araŋ jine hunkuna.

Sargay salleyaŋ nangu follonka

12 Hin sanney da ciiti sanney neeya kaŋ yaŋ araŋ ga haggoy. Araŋ m'i te mo laabo kaŋ Rabbi ni kaayey Irikoyo na ni no mayray hari din ra, kala ni jirbey kulu kaŋ ni ga funa ndunnya ra me. 2Dumey kaŋ laabo araŋ ga ŋwa, nangey kulu kaŋ i doona ka may ngey de-koyey se, araŋ ma si jaŋ k'i bagu-bagu: tondi kuukey boŋ waney, da tudey boŋ waney, da tuuri-nya bi-koy kulu cire waney mo. 3Araŋ m'i sargay feemey bagu-bagu, k'i tondi ganjey pati-pati, k'i wayboro himandi bundu toorey ton danji ra. Araŋ m'i tooru himandi jabantey beeri-beeri mo. Araŋ m'i maayey halaci k'i tuusu nango din ra.

4Amma araŋ ma si te yaadin Rabbi araŋ Irikoyo se. 5Nango kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga suuban araŋ dumey kulu game ra, ka nga maa daŋ noodin, danga a

nangora nooya, araŋ ma noodin ceeci. Noodin mo no araŋ ga koy ka margu.
6Noodin mo araŋ ga kande araŋ sargayey kaŋ i ga ton yaŋ d'araŋ sargayey kulu, d'araŋ zakkey, da nooyaŋey kaŋ araŋ kambe ga salle beene, d'araŋ sarti toonandiyaŋ sargayey, d'araŋ almaney, d'araŋ kurey hay-jiney. **7**Noodin mo no araŋ ga ŋwa Rabbi araŋ Irikoyo jine. Araŋ ga farhã mo d'araŋ kambe goy kulu, araŋ d'araŋ almayaaley, kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni albarkandi nd'a.

8Araŋ ma si te danga hay kulu kaŋ iri go ga te neewo sohõ, danga boro kulu ga te haŋ kaŋ ga saba nga diyaŋ gaa. **9**Zama hala hõ araŋ mana to fulanzamyaŋo da tubo do jina, wo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din. **10**Amma araŋ ga Urdun daŋandi ka koy goro laabo kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga naŋ araŋ ma tubu din ra. A g'araŋ no fulanzamay araŋ ibarey gaa araŋ windanta, kal araŋ ma goro baani.
11Waato din gaa no a ga ciya, nango kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ga suuban ka nga maa gorandi, noodin no araŋ ga kande hay kulu kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a. Ngey neeya: araŋ sargayey kaŋ i ga ton, d'araŋ dumbuyaŋ sargayey, d'araŋ zakkey, da sargayey kaŋ araŋ kambe ga salle beene, d'araŋ sarti suubanante kulu kaŋ yaŋ araŋ ga sarti sambu Rabbi jine waney. **12**Araŋ ma farhã Rabbi araŋ Irikoyo jine, araŋ d'araŋ ize arey, d'araŋ ize wayey, d'araŋ bannyey, d'araŋ koŋŋey, da Lawiti* kaŋ ga goro araŋ kwaarey ra mo. Zama nga wo sinda baa wala tubu kulu araŋ banda. **13**Ma haggoy da ni boŋ. Ni ma si ni sarga kaŋ i ga ton salle nangu kulu kaŋ ni ga di, **14**kala day nango kaŋ Rabbi ga suuban ni kunda fo ra. Noodin no ni ga ni sargayey kaŋ i ga ton salle. Noodin mo no ni ga hay kulu te kaŋ ay go ga ni lordi nd'a.

15Kulu nda yaadin, i yadda ni se ni ma ham wi ka ŋwa ni windey kulu ra, ni bine ibaay kulu boŋ, albarka kulu boŋ kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no. Boro kaŋ si hanan ma ŋwa a gaa danga boro kaŋ ga hanan cine, mate kaŋ araŋ ga te da buka wala jeeri cine. **16**Kala day, araŋ ma si kuro ŋwa. Araŋ m'a mun laabo boŋ danga hari cine. **17**I si yadda ni ma ni fari zakka ŋwa ni windo ra, wala ni reyzin* hari zakka, wala ni jiyo wane, wala ni haw wala feeji kurey hay-jiney, wala ni sarti kulu kaŋ ni ga sarti sambu a boŋ, wala ni bine yadda nooyaŋey, wala nooyaŋey kaŋ ni kambe ga salle beene. **18**Amma ni m'i ŋwa Rabbi ni Irikoyo jine, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban din ra. Nin da ni ize aru, da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋa, da Lawiti kaŋ go ni kwaara ra no g'i ŋwa. Ni ga farhã mo Rabbi ni Irikoyo jine ni kambe goy kulu ra. **19**Ma haggoy da ni boŋ! Ma si Lawiti furu waati kulu kaŋ ni go ni laabo ra ga goro.

20Rabbi ga ni hirro tuti ka beerandi mate kaŋ a na alkawli sambu ka ne ni se. Waati din, hala ni ma ne: «Ay ga ham ŋwa,« zama ni bina ga ba ham ŋwaari, to. I yadda ni se ni ma ham ŋwa ni bine ibaay kulu boŋ. **21**Da nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban ka nga maa daŋ din ga mooru ni se gumo, kala ni ma ham wi ni haw wala ni feeji kurey ra, wo kaŋ Rabbi na ni no. Ma te mate kaŋ ay na ni lordi nd'a. I yadda ni m'a ŋwa ni windo ra ni bine ibaay kulu boŋ. **22**Mate kaŋ i ga buka wala jeeri ham ŋwa, yaadin no ni ga nga mo ŋwa. Boro kaŋ si hanan da boro kaŋ ga hanan kulu ga du ka ŋwa a gaa. **23**Kala day, ma haggoy ni ma si kuri ŋwa, zama kuri no ga ti fundi. Ni ma si ham da nga fundo mo ŋwa. **24**Ni ma s'a ŋwa, fa! Ni m'a mun laabo boŋ danga hari cine. **25**Ni ma s'a ŋwa zama ni ma goro

baani, nin da ni izey ni banda, waati kaŋ ni ga te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa.
26Kala day, ni hayey kaŋ ni fay waani, da ni sartey waney, ni g'i sambu ka
kond'ey nango kaŋ Rabbi ga suuban. **27**Ni ga ni sargayey kaŋ i ga ton salle mo,
ham da nga kuro kulu, noodin Rabbi ni Irikoyo feema boŋ. I ga ni sargay kuro
dooru Rabbi ni Irikoyo sargay feema gaa, ni ga hamo ŋwa mo. **28**Ma te laakal
ka hanga jeeri sanney din kulu kaŋ ay go ga ni lordi nd'a se. Yaadin gaa no ni
ga goro baani, nin da ni izey ni banda hal abada, waati kaŋ ni ga haŋ kaŋ ga
boori te, a ga saba mo Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa.
29Rabbi ni Irikoyo ga dumey din halaci ni jine, naŋ kaŋ ni ga furo k'i laabey
ŋwa, hala mo ni g'i ŋwa ka goro i laabo ra. **30**Waato din gaa, kala ni ma haggoy
da ni boŋ, i ma si ni di hirrimi ra i ganayaŋ ra waati kaŋ i jin ka halaci ni jine.
Haggoy ni ma si i de-koyey baaru hã ka ne: «Mate cine no dumey din may d'a
ngey de-koyey se? Naŋ ay mo ma te yaadin.» **31**Abada! Ni ma si te Rabbi ni
Irikoyo se yaadin! Zama hay kulu kaŋ fanta hari no Rabbi jine, kaŋ a ga konna
mo, woodin no i te ngey de-koyey se. Baa i ize arey d'i ize wayey, i g'i ton danji
ra ngey de-koyey se.
32Hay kulu me kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a, woodin no araŋ ga haggoy ka te. Ni
ma si tonton a gaa, ma si zabu a gaa mo.

Tooru ganayaŋ banando

13 Hambara annabi* wala hindiriko fo ga tun ni dumo ra, a ma alaama fo
wala dambara hari fo cabe araŋ se. **2**Da alaama din wala dambara haro
din kaŋ a cabe araŋ se te, waato din gaa a ma ne: «Kaa iri ma koy de-koy
fooyaŋ banda« (wo kaŋ yaŋ ni mana bay) «iri ma may i se mo« **3**– kulu ni ma si
hangan annabo wala hindirikwa din sanney se. Zama Rabbi araŋ Irikoyo goono
ga ni si no, ka di hala da cimi ni ga ba Rabbi araŋ Irikoyo d'araŋ biney kulu
d'araŋ fundey kulu mo. **4**Araŋ ma dira Rabbi araŋ Irikoyo banda, ka humbur'a,
k'a lordey gana. Araŋ ma hangan a sanno se, ka may a se, ka naagu a gaa.
5Annabo wala hindirikoyo din mo, i m'a ciiti nda buuyaŋ. Zama a na murteyaŋ
saaware te Rabbi araŋ Irikoyo boŋ, nga kaŋ n'araŋ kaa Misira laabo ra. A n'araŋ
fansa mo tamtaray windo ra. Zama bora din ne nga ga ni bare ni ma fun fonda
kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no lordi din ra, kaŋ a ne ni ma dira a ra mo. Yaadin
cine no ni ga laala kaa d'a ni bindo ra.
6Ni nya izo mo, sanda ni bumbo nyaŋo izo, wala ni ize aru, wala ni ize
way, wala ni bine baakasinay wando, wala ni coro kaŋ ni ga ba danga ni
bumbo fundo, d'a kaa ka ni hiila tuguyaŋ ra ka ne: «Kaa iri ma koy ka may
de-koy fooyaŋ se,« (wo kaŋ yaŋ ni wala ni kaayey mana bay,) **7**sanda dumey
kaŋ go araŋ windanta de-koyey, hala wo kaŋ ga maan ni gaa, wala wo kaŋ
mooru nin, za ndunnya me fa gaa ka koy ndunnya me fa mo gaa – **8**kulu ni ma
si yadda a se, ni ma si hangan a se mo. Ni ma si bakar a se, ni ma si jalla a
gaa, ni ma s'a tugu mo. **9**Amma daahir ni m'a wi. Ni bumbo kambe no ga jin
ka dak'a gaa, i m'a wi se, waato din gaa mo jama kulu kambe. **10**Ni m'a
catu-catu nda tondiyaŋ hal a ma bu, zama a ceeci nga ma ni bare ka ni fay da
Rabbi ni Irikoyo. Nga no ka kande nin ni ma fun Misira laabo ra, noodin

tamtaray windo ra. 11Israyla kulu mo ga maa woodin baaru, i ga humburu mo. I si ye ka goy laala din dumi te koyne ni laabo ra.

12A ga hin ka te ni ma maa ni laabo kwaarey baaru, wo kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no ni ma goro i ra, i ne, way: 13«Kwaara fo ra boro yaamo fooyaŋ fatta ni game ra ka ngey kwaara borey candi, ka ne i se: ‹Wa kaa, iri ma koy ka may de-koy fooyaŋ se,› »wo kaŋ araŋ mana i bay. 14Waato din gaa ni ma hã, ni ma fintal, ni ma ceeci da anniya. Hala day cimi no, haya din tabbat no, kaŋ i na fanta haro din te ni do, 15haciika ni ma kwaara din borey kar da takuba. Ni ma kwaara halaci parkatak! Kwaara da borey kulu kaŋ go a ra, d'a almaney, ni m'i wi da takuba. 16A arzaka kulu mo, ni m'a ku ka gusam fonda bindo ra k'a ton – kwaara d'a arzaka kulu. A ma ciya sargay kaŋ i ga ton Rabbi ni Irikoyo se. I g'a ciya kurmu hal abada, i ma si ye k'a cina mo koyne. 17Hay kulu kaŋ ni ciya Irikoy se sargay mo, a ma si naagu ni kambe gaa, zama Rabbi ma du ka nga dukuri korna bare ka fay da nin. A ma du ka suuji cabe ni se, ka bakar ni se, ka ni tonton mo, danga mate kaŋ a ze d'a ni kaayey se. 18A ga woodin te da ni hangan Rabbi ni Irikoyo sanno se k'a lordey kulu kaŋ ay ga ni lordi nd'a hunkuna gana, ni ma te mo haŋ kaŋ ga saba Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa.

Alman kaŋ ga halal da wo kaŋ ga harram

14 Araŋ wo Rabbi araŋ Irikoyo izeyaŋ no. Woodin se no araŋ ma si araŋ gaahamey kortu, araŋ ma si cabuyaŋ kulu te araŋ sukutey gaa buukoy se mo. 2Zama ni ya dumi hanno no Rabbi ni Irikoyo se. Rabbi mo na ni suuban ni ma ciya nga bumbo jama ka waana dumi cindey kulu kaŋ yaŋ go ndunnya ra.

3Ni ma si fanta hari kulu ŋwa. 4Almaney kaŋ i yadda araŋ ma ŋwa neeya: Haw da feeji, da hincin, 5da jeeri, da buka, da ŋwe, da saaji hincin, da me-kwaaray, da jeeri dumi kulu, da saaji feeji. 6Alman kulu kaŋ ce camse fay, a ga gooye mo, woodin i yadda araŋ ma ŋwa almaney ra. 7Amma woone yaŋ kaŋ ga gooye, wala kaŋ ce camse go fayante, araŋ ma si i ŋwa: Yo da tobay da tondi-boŋ hansi, zama i ga gooye, amma i ce camse mana fay. I ga harram araŋ se. 8Birnya mo, zama a ce camsa fay, amma a si gooye, a ga harram araŋ se. Araŋ ma si i ham ŋwa, araŋ ma si lamba i jifey gaa mo.

9Wo kaŋ yaŋ i yadda araŋ ma ŋwa hari hamey ra mo neeya: wo kulu kaŋ yaŋ gonda fata nda kobto, araŋ g'i ŋwa. 10Amma wo kulu kaŋ yaŋ sinda fata nda kobto, kulu araŋ ma s'i ŋwa. I ga harram araŋ se.

11Curo kaŋ ga halal kulu, i yadda araŋ m'a ŋwa. 12Amma wo kaŋ yaŋ araŋ si ŋwa neeya: Zeeban da kaaw, da gaadogo bi, 13da gabu nda nga dumi kulu, 14da gaaru dumi kulu, 15da taatagay, da jaamaaje, da tuutu, da gabu dumi kulu, 16da kuku kayna, da kuku beeri, da kuku kwaaray, 17da bangu farka, da jeer'ize gabu, da kaaray wande, 18da waaliya, da koysa dumi kulu, da jillay, da cicibo.

19Fatakoy kulu kaŋ gonda ce taaci ga harram araŋ se. I si ŋwa. 20Amma fatakoy kulu kaŋ ga halal, araŋ ga hin k'i ŋwa.

21Araŋ ma si ham kulu kaŋ bu nga boŋ se ŋwa. I yadda ni m'a no ni yawo kaŋ zumbu ni windo ra se a ma ŋwa, wala ni m'a neera mebaraw se. Amma nin wo jama hanno no Rabbi ni Irikoyo se.

Ni ma si hincin ize hina nyaŋo wa ra.
22Ni ma si jaŋ ka zakka kaa ni fari albarka kulu ra, wo kaŋ ga fun fari jiiri ka
koy jiiri. 23Woodin banda, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo suuban ka naŋ nga maa
ma goro a ra, noodin a jine no ni ga ni ntaaso zakka ŋwa. Ni ma konda ni reyzin
hari wane, da ni jiyo wane, da ni kali da ni kurey hay-jiney mo koyne. Zama ni
ma du ka dondon ka humburu Rabbi ni Irikoyo ni jirbey kulu. 24Da fondo ga ku
ni se mo, hala ni si du ka konda i kulu, zama nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga
suuban ka nga maa gorandi ga mooru ni se gumo, waati kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga
ni albarkandi, haŋ kaŋ ni ga te neeya: 25Ni ma zakka te nooru, ni m'a kunsum
ka kond'a ni kamba ra, ka to nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo suuban din do.
26Noodin mo ni ma nooro no ka day hay kulu kaŋ ga kaan ni bina se, da yeeji no,
wala feeji no, wala duvan*, wala baji, wala hay kulu kaŋ ni bina ga ba. Ni m'a
ŋwa noodin Rabbi ni Irikoyo jine, ka farhã, nin da ni almayaaley. 27Lawiti mo
kaŋ go ni kwaara, ni ma si diny'a, zama nga wo sinda baa wala tubu ni banda.
28Jiiri hinza kulu kubanta, ni ma jiiro din fari albarka zakka kulu kaa waani
k'a jisi ni windo ra. 29Lawiti mo, zama a sinda baa wala tubu ni banda, nga nda
ce-yaw, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu, kaŋ yaŋ go ni kwaara ra, i ma
kaa ka ŋwa ka kungu. Zama Rabbi ni Irikoyo ma du ka ni albarkandi ni kambe
goy kulu kaŋ ni ga te ra.

Taŋyaŋ jiiro

15 Jiiri iyye kulu kaŋ kubay, ni ga taŋyaŋ te. 2Mate kaŋ i ga taŋyaŋo te d'a
mo neeya: garaw danko kulu ga haŋ kaŋ a daŋ nga gorokasin gaa naŋ a
se. A ma s'a ta nga gorokasino wala nga nya-izo gaa koyne, zama i na Rabbi
wane taŋyaŋo fe. 3I yadda ni se ni m'a ta mebaraw gaa. Amma ni hay kulu kaŋ
go ni nya-izo do, ni kamba g'a taŋ a se. 4Amma a ga ciya, i si alfukaaru kulu gar
ni do, zama daahir Rabbi ga ni albarkandi laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no
tubu hari din ra. 5A g'a te hala day ni ga anniya haw ka hanga jeeri Rabbi ni
Irikoyo sanno se, ni ga haggoy mo ka lordey din kulu kaŋ ay ga ni lordi nd'ey
hunkuna te. 6Zama Rabbi ni Irikoyo ga ni albarkandi, mate kaŋ cine a na
alkawli sambu ni se. Ni ga garaw daŋ dumi boobo gaa, amma nin wo ni si
garaw sambu. Ni ga dumi boobo may, amma ngey wo si ni may.
7D'a te ka ciya ni nya-ize fo te alfukaaru, danga ni kwaara fo ra boro, ni
laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra, kulu ni ma si ni bina sandandi a se.
Ni ma si kambe sanday te ni nya-ize alfukaaro se mo. 8Amma daahir ni ga ni
kambe feeri a se. Daahir mo ni ga garaw daŋ a gaa a laamo kulu kaŋ a ga jaŋ
me. 9Ma haggoy hala miila laalo ma si goro ni bina ra, hala ni ga ne: «Kay! Jiiri
iyyanta, sanda taŋyaŋ jiiro nooya, a maan,« hala ni mwa ma laala ni nya-ize
talka din do haray, ka wangu k'a no hay kulu. Nga mo, d'a hẽ Rabbi gaa ni boŋ,
kal a ma woodin lasaabu ni se zunubi. 10Daahir no ni ga garaw daŋ a gaa. A ma
si dooru ni gaa bo, da ni na garaw daŋ a gaa. Zama haya din sabbay se no Rabbi
ga ni albarkandi ni goy kulu ra, da ni muraadu kulu kaŋ ni ga ni kambe daŋ a
gaa mo. 11Zama alfukaaru si ban laabo ra hal abada. Woodin sabbay se no ay na
ni lordi ka ne ni ma ni kambe feeri gumo ni nya-ize, da ni do laamikoy, da talka

mo kaŋ go ni laabo ra din se.
12D'i na ni nya-ize Ibraniyance, alboro wala wayboro neera ni se, a ga goy ni
se jiiri iddu. Jiiri iyyanta ra ni m'a taŋ. 13Da ni n'a taŋ mo, ni ma s'a sallama a
ma koy kambe koonu bo. 14Ni ma kaa ni kalo ra, da ni barma gaa, da ni reyzin
haro gaa, k'a kambe toonandi. Danga, albarka kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no, a
boŋ no ni ga no a se. 15Ni ma fongu kaŋ ni mo, ni goro ka te bannya Misira
laabo ra, amma Rabbi ni Irikoyo na ni fansa. Woodin se no ay na ni lordi nda
haya din hunkuna.
16A ga ciya mo, da ni nya-izo ne ni se nga si fun ni do, zama a ga ba nin da
ni windo, zama mo a go ga baani goray te ni banda, 17kala ni ma taaji sambu k'a
hanga lambandi fu meyo gaa k'a fun. Nga mo ga ciya ni bannya hal abada.
Yaadin cine mo no ni ga te ni koŋŋa se. 18Amma a ma si dooru ni gaa, da ni n'a
taŋ a ma koy. Zama jiiri iddo kaŋ a may ni se din, a na sufuray goy-ize nooru
labu hinka, kaŋ doŋ ni ga bana goy-ize se. Rabbi ni Irikoyo mo ga ni albarkandi
ni teerey kulu ra.

Almaney hay-jiney

19Hay-jine alborey kulu kaŋ i ga hay ni alman kurey ra, ni g'i fay waani
Rabbi ni Irikoyo se. Ni ma si goy kulu dumi te da ni kali hay-jiney, ni ma si ni
feejey hay-jiney hõse mo. 20Jiiri ka kaa jiiri mo ni g'a ŋwa Rabbi ni Irikoyo jine
nango kaŋ a ga suuban ra. Nin da ni almayaaley g'i ŋwa. 21A ga ciya mo, d'a
gonda laru fo, sanda a ga simbar, wala a dana, wala leebu fo kulu kaŋ no, ni ma
s'a salle sargay* Rabbi ni Irikoyo jine. 22Ni m'a ŋwa ni windo ra. Boro kaŋ ga
hanan da boro kaŋ si hanan kulu g'a ŋwa, mate kaŋ araŋ ga te da buka wala
jeeri. 23Kala day ni ma s'a kuro ŋwa. Ni ga woodin mun laabo boŋ sanda hari cine.

Rabbi batey kaŋ i kosu

16 Hando kaŋ se i ga ne Abib ra ni ma Paska* bato haggoy Rabbi ni
Irikoyo se. Zama Abib hando ra no Rabbi ni Irikoyo na ni kaa taray ni
ma fun Misira, cin ra no. 2Ni ma Paska feeji sarga Rabbi ni Irikoyo se. Ni m'a
kaa ni kurey ra wala ni kalo ra k'a sarga noodin, nango kaŋ Rabbi ga suuban
zama nga maa ma goro noodin. 3Ni ma si buuru dalbukoy kulu ŋwa a banda.
Jirbi iyye no ni ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa, danga taabi buuru nooya. Zama
ni fun Misira laabo ra da cahãyaŋ. Zama ni fundo me muudu kulu ni ma fongu
mate kaŋ ni fun d'a Misira laabo ra. 4I ma si dalbu kulu gar ni do ni laabo kulu
ra kala jirbi iyya din me. Woodin banda, feejo kaŋ ni ga sarga jirbi sintina
wiciri kambu, a hamo kulu ma si cindi hala mo ga bo.
5I mana yadda ni se ni ma Paska feeji wi ni windo ra, kaŋ Rabbi ni Irikoyo
ga ni no. 6Kala day nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban nga maa ma goro
din, noodin no ni ga Paska feejo sarga. A ma te alwaati kaŋ ga saba nd'araŋ
Misira ra fun yaŋo, wiciri kambu kaŋ wayna go ga koy ganda. 7Ni ma feejo ton
ka ŋwa noodin, nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban. Da mo bo mo, ni ma
bare ka ye fu. 8Ni ma buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa jirbi iddu. Jirbi iyyanta mo i
ga sududuyaŋ marga te Rabbi ni Irikoyo se. Han din hane ni ma si goy kulu te.

9Ni ma habu iyye lasaabu. Za saaya kaŋ ni ga sintin ka zaama daŋ fari
dum'izey gaa wiyaŋ se no ni ga sintin ka lasaabu. 10I banda no ni ga habey bato
haggoy Rabbi ni Irikoyo se ka kande bine yadda nooyaŋ. Ni ga nooyaŋo din
lasaabu albarka kaŋ Rabbi ni Irikoyo te ni se din boŋ. 11Ni ga farhã mo Rabbi ni
Irikoyo jine, nin da ni ize aru, da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋa, da
Lawiti kaŋ go ni kwaara ra, da yaw kaŋ kaa ka zumbu, da alatuumi, da wayboro
kaŋ kurnye bu, kaŋ yaŋ go ni kwaara ra. Ni g'a te noodin, nango kaŋ Rabbi ni
Irikoyo ga suuban zama nga maa ma goro noodin. 12Ni ma fongu mo mate kaŋ
ni goro ka te bannya Misira ra. Ni ma haggoy ka hin sanney din kulu te.
13Da ni na fari nafa dundum ka fun ni karayaŋo da ni kankamyaŋo do mo, ni
ga tanda bato haggoy jirbi iyye. 14Ni ma farhã ni bato ra mo, nin da ni ize aru,
da ni ize way, da ni bannya, da ni koŋŋa, da Lawiti, da yaw kaŋ zumbu, da
alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu, kaŋ yaŋ go ni kwaara ra. 15Jirbi iyye no ni
ga bato din haggoy Rabbi ni Irikoyo se, nango kaŋ Rabbi ga suuban ra. Zama
Rabbi ni Irikoyo ga ni albarkandi ni tontoni kulu ra, da ni kambe goy kulu ra.
Woodin sabbay se no daahir ni bina ga farhã gumo-gumo.
16Sorro hinza jiiri kulu ra ni alborey kulu ma bangay Rabbi ni Irikoyo jine
nango kaŋ a suuban ra. Batey neeya: buuru kaŋ sinda dalbu bato, da habey bato,
da tandey bato. Araŋ ma si kaa Rabbi jine mo kambe koonu. 17Boro kulu ga
nooyaŋ te nga hina boŋ, albarka kaŋ Rabbi ni Irikoyo n'a no lasaabo boŋ.

Ciitikoy

18Ni ma ciitikoyaŋ da jine boroyaŋ daŋ ni kwaarey kulu ra, kaŋ Rabbi ni
Irikoyo ga ni no ni kundey kulu ra. Ngey mo ga ciiti dumbu adilitaray boŋ. 19Ni
ma si cimi ciiti siirandi. Ni ma si te baar'a-baar'a. Ni ma si me-daabu ta mo,
zama me-daabu ga laakalkooni moy danandi, ka adilante* sanni diibi-diibi.
20Cimi nda cimi ciiti hinne no ni ga gana, zama ni ma funa, ni ma laabo tubu
mo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no.

I ma si tooru gana

21Ni ma si wayboro himandi bundu tooru kulu jabu ka sinji sargay feema kaŋ
ni ga cina jarga, wo kaŋ ni ga te Rabbi ni Irikoyo se. 22Wala mo ni ma si tondi
jabante sinji, haya kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga konna.

17 Ni ma si yeeji da feeji kaŋ gonda laru wala leebu kulu sarga Rabbi ni
Irikoyo se, zama woodin ya fanta hari no Rabbi ni Irikoyo se.

2Ni kwaarey kulu kaŋ Rabbi ni Irikoy na ni no ra, danga i ma ne i na boro fo
gar, da alboro no wala wayboro no, kaŋ na laala te Rabbi ni Irikoyo jine. A n'a
sappa feeri, 3hal a koy ka may de-koy fooyaŋ se, ka sududu i se, wala wayna se,
wala hando, wala beena ra marga, i afo kulu kaŋ ay mana ni lordi nd'a. 4D'i
kande ni se woodin baaru, hala ni maa r'a, kala ni ma fintalyaŋ te da anniya.
Hala day, cimi no haya din tabbat, i na fanta hari woodin dumi te Israyla ra,
5kulu ni ma albora wala waybora kaŋ na hari laala din te kaa taray ni kwaara
meyey gaa, albora wala waybora. Ni m'i catu-catu mo da tondiyaŋ hal i ma bu.
6Seeda hinka wala ihinza sanni boŋ no i ga boro kaŋ ga hima ka bu din ciiti nda

buuyaŋ. Amma seeda folloŋ sanni boŋ i ma si buuyaŋ ciiti dumbu a se. 7Seedey
kambey no ga jin ka dak'a gaa, waato din gaa no jama kulu kambey, hal i m'a
wi. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa araŋ game ra.

Ciiti dumbuyaŋ

8Da ciiti sanni fo tun kaŋ ga gaabu hal a bisa nin, sanda kuri alhakku sanni,
wala kalima sanni, wala karyaŋ sanni, sanda wo kaŋ yaŋ gonda kakaw
tunandiyaŋ ni kwaara ra, kala ni ma tun ka ziji ka koy nango kaŋ Rabbi ni
Irikoyo ga suuban. 9Noodin ni ma alfagey da Lawitey da ciitikwa mo ceeci kaŋ
go no jirbey din ra k'i hã. Ngey mo ga ni cabe mate kaŋ ni ga ciiti dumbu nd'a.
10Ni ma te mo ciito kaŋ i dumbu ni se din sanno boŋ, wo kaŋ ni du noodin,
nango kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga suuban. Ni ma haggoy, ma te hay kulu kaŋ i na
ni dondonandi boŋ. 11Asariya sanno kaŋ i ga ni dondonandi boŋ, da ciito kaŋ i
ga ci ni se boŋ, yaadin no ni ga te. Ni ma si kamba ka fay da ciito kaŋ i dumbu
ka cabe ni se din, ka koy kambe ŋwaari, wala kambe wow haray. 12Bora din mo
kaŋ ga goy da farrati ka wangu ka hangan alfaga* kaŋ ga kay ka goy Rabbi ni
Irikoyo jine din se, wala mo ciitikwa se, i ma bora din wi. Ni ma laala tuusu mo
ka kaa Israyla ra. 13Jama kulu ga maa, i ga humburu mo, i si ye ka goy da
farrati koyne.

Bonkoonitaray

14Waati kaŋ ni kaa ka furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra, ka du
a mayray, ka goro a ra, hambara ni ga ne: «Ay ga bonkooni daŋ kaŋ g'ay may,
mate kaŋ cine dumey kulu kaŋ go ay windanta gonda.» 15Kulu daahir bora kaŋ
Rabbi ni Irikoyo ga suuban din no ni ga daŋ ni bonkooni. Ni nya-izey game ra
boro fo no ni ga daŋ ni bonkooni. I mana yadda ni se ni ma dumi waani boro
daŋ kaŋ ga ni may, kaŋ manti ni nya-izo no. 16Kala day, a ma si bari boobo
margu nga boŋ se, wala a ma si jama daŋ i ma ye Misira, zama nga ma du bari
boobo se. Zama Rabbi jin ka ci araŋ se ka ne: «Araŋ si ye ka ye fonda din ra
koyne.» 17Woodin banda, a ma si wande boobo margu nga boŋ se, zama i ma
s'a bina kambandi. A ma si nzarfu wala wura boobo margu nga boŋ se mo.

18A ga ciya mo, waati kaŋ a ga goro nga koytaray karga boŋ, kal a ma
asariya wo hantum tira fo ra, kaŋ ga saba nda wo kaŋ go alfagey da Lawitey
jine. 19A ma tira din jisi nga jarga ka caw a ra nga fundo jirbey kulu. Yaadin
cine no a ga Rabbi nga Irikoyo humburkumay dondon d'a, a ma asariya wo
sanney da hin sanney wo kulu haggoy, k'i te mo. 20A bina mo ma si fuusu da
boŋbeeray nga nya-izey jine, hal a ga bare ka fay da lordo, ka koy kambe ŋwaari
wala kambe wow haray. A aloomaro mo ga ku nga koytara ra, nga nda nga izey
mo Israyla game ra.

Alfagey da Lawitey baa

18 Alfagey da Lawitey, sanda Lawi kunda kulu nooya, i si du baa wala
tubu Israyla banda. Kala sargayey* kaŋ i ga ton da danji ka salle Rabbi
se, kaŋ ga ti Rabbi baa, ngey no i ga ŋwa. 2I si du tubu kulu ngey nya-izey

game ra. Rabbi no ga ti i tubo, danga mate kaŋ a ci i se.
3Woone yaŋ no ga goro alfagey alhakku kaŋ jama g'i no waati kaŋ i ga
sargay salle: da haw wala feeji no, i g'a no kambe fo da garbe hinka nda gunde
ra jinayey. 4Ni fari boŋ-jina mo, da ni reyzin* kali wane, da ni ji wane, da ni
feeji kulu hõseyaŋ sintina, ni g'i no a se. 5Zama Rabbi ni Irikoyo n'a suuban ni
kundey kulu ra, a ma kay ka goy te Rabbi maa ra, nga nda nga izey hal abada.
6Da Lawiti go da goray Israyla kwaara fo kulu ra, d'a fun noodin ka kaa nda
nga anniya kulu hala nango kaŋ Rabbi ga suuban, 7a ga goy mo Rabbi nga
Irikoyo maa ra, mate kaŋ cine a nya-izey Lawitey ga te. Ngey kaŋ yaŋ ga kay
noodin Rabbi jine, 8i boro kulu baa ga saba, baaba do tubu baa si.

Rabbi wangu ziima nda gunako

9Da ni furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no ra, ni ma si dumey din fanta
hari goyey dondon. 10I ma si boro kulu gar araŋ do kaŋ ga nga ize aru wala nga
ize way daŋ danji ra, wala kaŋ ga guna, wala kaŋ ga handariya sanni ceeci, wala
kaŋ ga guna nda hiila sanni, wala dobokoy, 11wala moodabal teeko, wala
wayboro ziima, wala alboro ziima, wala boro kaŋ ga buukoy biyey hã. 12Zama
boro kulu kaŋ ga hayey din te ya fanta hari no Rabbi se. Fanta hayey din sabbay
se mo no Rabbi ni Irikoyo go g'i gaaray ni jine. 13Nin wo, ni ma ciya toonante
Rabbi ni Irikoyo banda. 14Zama dumey din kaŋ ni ga furo k'i laabey ŋwa, i ga
hangan handariya ceecikoyaŋ da gunakoyaŋ se. Amma nin wo, Rabbi ni Irikoyo
mana yadda ni ma te yaadin. 15Rabbi ni Irikoyo ga annabi* fo tunandi ni se ni
nya-izey game ra, danga ay cine. A se no araŋ ga hima ka hangan. 16Danga
mate kulu kaŋ ni ŋwaaray Rabbi ni Irikoyo gaa boŋ, noodin Horeb cire marga
zaaro ra, kaŋ ni ne: «Ay ma si ye ka maa Rabbi ay Irikoyo jinda koyne, ay ma
si ye ka di danji bambata wo mo, hal ay ma si bu.»

Annabo kaŋ Rabbi ga donton

17Rabbi mo ne ay se: «Wo kaŋ i ci din boori. 18Ay ga annabi fo tunandi i se i
nya-izey game ra, danga ni cine. Ay g'ay sanney daŋ a meyo ra. Nga mo ga
salaŋ i se ka ci hay kulu kaŋ ay g'a lordi nd'a. 19A ga ciya mo, boro kulu kaŋ si
hangan ay sanney se kaŋ bora din ga salaŋ ay maa ra, ay bumbo ga bora koy hã
d'a. 20Amma annabi kaŋ ga tun da farrati ka sanni salaŋ ay maa ra, kaŋ ay man'a
lordi nd'a ka ne a ma salaŋ, wala d'a ga salaŋ de-koy waani-waaney maayey ra,
kulu annabo din ga bu.»
21Da ni ga hã ni bina ra ka ne: «Amma day, mate no iri ga te ka bay sanno
kaŋ Rabbi mana salaŋ gaa?» 22To, da annabi salaŋ Rabbi maa ra, da haya kaŋ a
ci din mana to, wala a si kokor ka to mo, kulu haya din ga ti wo kaŋ Rabbi
mana ci no. Amma annabo din no k'a ci da farrati. Ni ma si humburu bora din.

Tuguyaŋ birney

19 Rabbi ni Irikoyo ga dumey din pati ka ni daŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi ni
Irikoyo g'i laabo no ni se, hala ni ga furo i gurbo ra ka goro i kwaarey
d'i windey ra. 2D'a na woodin te, kala ni ma kwaara hinza fay waani ni boŋ se

ni laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no mayray hari din bindo ra. 3Ni ma fondo soola ka hirriyaŋ fay laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni daŋ ni ma tubu din ra. Ma te kanandi hinza, naŋ kaŋ boro kaŋ na boro fo wi hasaraw ra ma du ka zuru ka koy.

4Boro-wi woodin dumi ciine ra, nga kaŋ ga zuru ka koy noodin ka funa, nga neeya: Boro kaŋ na nga gorokasin wi, amma a mana cacar k'a te, zama a si konn'a za doŋ no. 5Danga: da boro fo nda nga gorokasin koy saajo ra ka tuuri beeri, afo kambe go ga goy da deesi ka tuuri-nya beeri, amma deeso izo sandu ka fun boŋo gaa k'a gorokasino kar kal a bu, bora din koy ga zuru ka koy kwaarey din afo ra ka funa. 6Zama daw* banakwa ma si boro-wiyo din gaaray da bine korno k'a to (zama fonda ga ku se), a m'a kar da buuyaŋ goobu, baa kaŋ a mana to buuyaŋ, zama a si konna bora za doŋ. 7Woodin sabbay se no, ay ga ni lordi ka ne: Ni ma kwaara hinza fay waani ni boŋ se.

8Rabbi ni Irikoyo ga ni hirro tuti ka beerandi, mate kaŋ a ze d'a ni kaayey se. A ga ni no mo laabo din kulu kaŋ alkawli a sambu ni kaayey se. 9Kala lordey wo kulu kaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, ni m'i haggoy. Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo k'a fondey gana duumi. Da Rabbi na woodin yaŋ te ni se, kala ni ma kwaara hinza tonton koyne ya-haray wane gaa. 10Zama i ma si kuri kaŋ sinda taali mun ni laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu din ra, hala kuri alhakku mo ma si dake ni boŋ.

11Amma da boro fo konna nga gorokasin ka gumandi te a se, ka tun a gaa k'a kar da buuyaŋ goobu hal a bu, bora din zuru mo ka koy kwaarey din afo ra, 12kal a kwaara arkusey ma donton k'a di noodin. I m'a daŋ mo daw banakwa kambe ra, hal a ma bu. 13Ni ma si di a bakarawo, amma ni ma boro kaŋ sinda taali kuri alhakku kaa Israyla ra, zama ni ma goro baani.

Hirrey ganandiyaŋ da tangari seedakoy

14Ni ma si ni gorokasin hirri seeda dagu, kaŋ doŋ borey sinji ni tubo ra, nango kaŋ ni ga tubu, laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no nd'a ra, ni mayray hari no.

15Seeda folloŋ ma si tun ka boro fo zeeri goy laalo, wala zunubi se, zunubi kulu kaŋ dumi a te boŋ. Seeda hinka wala ihinza me ra no i ga sanno tabbatandi.

16Da tangari seedakoy tun boro fo gaa ka seeda ka ne a na taali te, 17kal i boro hinka kaŋ gonda kakawo ngey game ra, i ma koy Rabbi jine, da alfagey da ciitikoy kaŋ yaŋ go no jirbey din ra jine mo. 18Ciitikoy mo ga fintalyaŋ te da anniya. D'i di kaŋ wiiza, seeda din tangari wane no, a na tangari seeda te no nga nya-izo boŋ, 19kal araŋ ma te bora koy se danga mate kaŋ a ho nga ma kande nga nya-izo gaa. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra. 20Cindey mo ga maa ka humburu. I si ye mo ka laala wo dumi te araŋ game ra koyne. 21Ni ma si di a bakarawo fa! Fundi no ga fundi bana, mo no ga mo bana, hinje no ga hinje bana, kambe no ga kambe bana, ce no ga ce bana.

Soojey kaŋ i ga taŋ i ma koy fu

20 Da ni fatta ka konda wongu ni ibarey gaa, ni di bariyaŋ da torkoyaŋ da jama mo kaŋ bisa nin, kulu ni ma si humbur'ey. Zama Rabbi ni Irikoyo

go ni banda, nga kaŋ kande nin ni ma fun Misira laabo ra. 2A ga ciya, waati kaŋ araŋ ga maan wongo do, alfaga ga kaa ka salaŋ jama se. 3A ma ne i se: «Ya Israyla, wa maa! Hunkuna araŋ go ga maan wongu ka tangam d'araŋ ibarey. Araŋ biney ma si yangala, wa si humburu, wa si jijiri, araŋ biney ma si pati mo i sabbay se. 4Zama Rabbi araŋ Irikoyo, nga no g'araŋ dum, a ga tangam mo d'araŋ ibarey araŋ se, k'araŋ faaba.»

5Gaa no wongu nyaŋey ga fe jama ra. I ma ne: «May no ka fu taji cina, amma a mana goro a ra? A ma ye fu, zama a ma si te a ma bu wongo ra, boro fo mo ma goro a ra. 6Wala may no ka reyzin kali tilam amma a mana ŋwa a albarka gaa? A ma ye fu, zama a ma si te a ma bu wongo ra, boro fo mo ma du a albarka. 7Wala may no ka hiiji, amma i mana kubay a se jina? A ma ye fu, zama a ma si te a ma bu wongo ra, boro fo mo ma du a wando.» 8Wongu nyaŋey ma ye ka salaŋ jama se ka ne: «May no ga humburu? May no kaŋ a bina sinda gaabi? A ma ye fu, zama a nya-izey biney ma si yangala, danga a bina cine.» 9A ga ciya mo, waati kaŋ wongu nyaŋey salaŋ jama se ka ban, kulu i ma jine boro yaŋ suuban kaŋ yaŋ ga satey jin.

Kwaara kaŋ i windi nda wongu sanno

10Waati kaŋ ni ga maan kwaara fo gaa ka kand'a gaa wongu, kala ni m'a baani hã jina. 11A ga ciya mo, d'i tu ni se da baani, i ga fiti ni se mo, kala kwaara din borey kulu ga ciya araŋ tamyaŋ, ka may araŋ se. 12Amma d'a si ba nin d'ey ma goro baani, amma a ga ba nga ma wongu nda nin, kala ni m'a windi nda wongu daaga. 13Da Rabbi ni Irikoyo na kwaara din daŋ ni kambe ra, kala ni ma alboro kulu kaŋ go kwaara ra kar da takuba. 14Amma wayborey da zankey da almaney, da hay kulu kaŋ go kwaara ra, sanda a wongu arzaka kulu, ni ga woodin ku ka te ni boŋ riiba. Ni ga ni ibarey wongu arzaka kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ŋwa. 15Yaadin cine no ni ga te kwaara kulu se kaŋ ga mooru nin gumo, kaŋ yaŋ manti ne laabo dumey kwaarey no.

16Amma dumey wo kwaarey, kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu hari, ni ma si boro kulu kaŋ ga fulanzam cindi nda fundi a ra, 17amma ni m'i halaci parkatak! Ngey neeya: Hittancey, da Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey, danga mate kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a. 18Zama i ma si araŋ dondonandi araŋ ma te i fanta goyey kulu kaŋ i doona ka te ngey de-koyey se boŋ. Woodin ga naŋ araŋ ma zunubi te Rabbi araŋ Irikoyo se.

19Da ni na kwaara windi nda wongu, hal a gay ni go ga tangam d'a, ni n'a di mo, kulu ni ma si ni deeso daŋ a tuuri-nyaŋey gaa k'i halaci. Zama han fo ni ga ŋwa i gaa. Ni ma si i beeri bo, tuuri-nya mo boro no, wala, hala ni ma kond'a gaa wongu? 20Kala day tuuri-nyaŋey kaŋ ni bay i si ŋwaari hay, woodin yaŋ wo ni ga du k'i beeri ka garu cina nd'ey kwaara kaŋ ga wongu nda nin din windanta, hal i ga kwaara ŋwa.

Buuko kaŋ i man'a wiikwa bay

21 D'i na boro buuko fo gar laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no mayray
din ra, a go saajo ra ga furu, i mana bay mo boro kaŋ n'a kar, **2**kala ni
arkusu beerey da ni ciitikoy ma fatta ka kaa. I ma neesi za buukwa do ka koy
kwaarey kaŋ yaŋ g'a windi gaa. **3**A ga ciya mo, kwaara kaŋ ga maan buukwa
gaa ka bisa cindey kulu, kwaara din arkusey ga kande haw kuru ra zan fo. A ma
ciya wo kaŋ i mana goy d'a ce fo, wo kaŋ mana calu candi no. **4**Kwaara din
arkusey mo ga konda zano ka koy gooru fo do, naŋ kaŋ gonda hari zuru, nangu
kaŋ i mana far, i man'a duma mo. I ma zano jinda ceeri mo noodin gooro ra.
5Alfagey mo, Lawi izey ga kaa ka maan, (zama ngey no Rabbi ni Irikoyo
suuban zama i ma goy a se, i ma albarka gaara Rabbi maa ra. I sanno boŋ mo
no kakaw kulu ga ban, ciiti kulu ga dumbu mo.) **6**Kwaara din kaŋ ga maan
buukwa, a arkusey kulu ma ngey kambey nyun zano kaŋ i n'a jinda ceeri gooro
ra din boŋ. **7**I ma tu mo ka ne: «Manti iri kambey no ka kuri woone mun, iri
moy mo mana di a. **8**Ya Rabbi, ma ni borey Israyla yaafa, ngey kaŋ ni fansa.
Ma si ta mo boro adili kuri alhakko ma goro ni jama Israyla game ra.» I ga kuri
alhakko mo yaafa i se. **9**Yaadin no ni ga te ka kuri adilante tuusu ni game ra d'a,
da ni te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa.

Tam wayboro hiijay

10Alwaati ga kaa kaŋ ni ga fatta ka konda wongu ni ibarey gaa. Rabbi ni
Irikoyo mo g'i daŋ ni kambe ra hala ni ga kond'ey tamtaray ra. **11**Da ni ga di
wayboro hanno fo tamey ra, ni ga ba r'a mo, ni ga ba a ma ciya ni wande, **12**kala
ni ma kond'a fu ni windo ra. Noodin a ma nga boŋo cabu ka nga ce da kambe
camsey dumbu. **13**A ma nga tamtaray bankaarayey kaa ka goro ni windo ra.
Hala handu fo ma kubay a ma nga baabo nda nga nyaŋo hẽ. Waato din gaa no
ni ga furo a do ka ciya a kurnye, nga mo ma ciya ni wande. **14**A ga ciya mo, da
waybora din fun ni bine, kala ni m'a taŋ a ma koy naŋ kaŋ a ga ba. Amma ni ma
s'a neera ka ta nooru, abada, ni ma s'a himandi koŋŋo mo, zama ni n'a kaynandi.
15Da alboro fo gonda wande hinka, afa way-kwaasu no, afa mo zoogay no, i
na izeyaŋ hay a se mo, way-kwaasa da zoogayo kulu, da zoogayo ize alboro no
ga ti hay-jina, **16**kal a ma ciya, waati kaŋ albora ga nga mayray haro fay tubu nga
ize arey se, fondo kulu si no a ma way-kwaasa din ize aro te hay-jine zoogayo ize
aro nango ra. Zama nga no ga ti hay-jina nda cimi. **17**A ma nga hay-jine seeda
kayandi zoogayo ize aro do, k'a no baa hinka a arzaka kulu ra, zama a gaabo
sintina no. Hay-jine wazibo a wane no.

Ize turante

18Da boro gonda ize aru kaŋ hanga ga sandi, murtante mo no, kaŋ ga wangu
nga baaba wala nga nyaŋo sanni ganayaŋ, kaŋ baa i n'a gooji, kulu nda yaadin a
si hangan i se, **19**kal baabo da nyaŋo m'a di. I ma kond'a i kwaara arkusey do, ka
koy hala faada meyo do. **20**I ma ne kwaara arkusey se: «Iri izo wo hanga ga
sandi, murtante mo no. A si maa iri se. Laakal zaaro no gumo-gumo, a ga baji

haŋ ka bugu mo.» 21Kal a kwaara alborey kulu m'a catu-catu nda tondiyaŋ hal a ma bu. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra. Israyla kulu mo ga maa baaro ka humburu.

Boro kaŋ ciiti sarku ka wi

22Da boro fo na zunubi te kaŋ to buuyaŋ, da ciiti n'a wi mo, hal i n'a sarku tuuri-nya gaa, 23a buukwa ma si kani tuuro gaa. Daahir ni m'a fiji han din hane kaŋ a bu. Zama boro kaŋ i sarku bundu gaa ya laalante no Irikoy do. Ni ma si ni laabo kaŋ ni Irikoyo na ni no tubu hari din ziibandi.

Jinay da alman kaŋ daray

22 Da ni di ni nya-ize yeeji wal'a feeji kaŋ te boŋdaray, ni ma si ni boŋ bare i se. Sikka si ni ga ye ka kand'ey ni nya-izo do koyne. 2Da ni nya-izo ga mooru nin mo, wala da ni man'a bay, kala ni ma kande almano fu ni windo ra. A ma goro noodin ni banda kala waati kaŋ ni nya-izo g'a ceeci, ni mo g'a yeti a se. 3Yaadin no ni ga te d'a farka, yaadin no ni ga te d'a kwaayo, yaadin mo no ni ga te da ni nya-izo hari darante kulu kaŋ daray a se, ni mo ni di a. Fondo si no ni m'a tugu.

4Da ni di ni nya-izo farka wala a yeejo fun ka kaŋ fondo boŋ, ni ma si ni boŋ bare i se. Ni ma si jaŋ k'a gaakasinay a m'i tunandi.

Hin sanni waani-waaney

5Wayboro ma si alboro fo jinay daŋ, alboro mo ma si wayboro fo bankaaray daŋ. Zama boro kulu kaŋ ga woodin yaŋ te ya fanta hari no Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa.

6Da ni go fondo ra, ni kaa ka gar curo fiti go ni jine, d'a go tuuri fo ra wala a go ganda laabo ra, a gonda curayze yaŋ wala mo gunguri yaŋ a ra, curo nyaŋo mo go ga gum izey wala gungurey boŋ, ni ma si izey da nyaŋo kulu sambu. 7Daahir ni ga fay da nyaŋo. Amma a izey wo kay, i yadda ni m'i sambu ni boŋ se. Yaadin no ni ga te ka goro baani, ni ma te aloomar kuuku mo.

8Da ni na fu taji cina, kala ni ma ni fuwo kunga, zama boro fo ma si fun noodin ka kaŋ, a ma kande kuri alhakku ni fuwo gaa.

9Ni ma si ni reyzin kalo duma nda dumar'ize dumi hinka, zama ni kalo albarka kulu ma si ciya fanta hari, danga wo kaŋ ni duma da reyzin tilamyaŋ nafa kulu mo.

10Ni ma si fari goy te da yeeji nda farka calu folloŋ gaa.

11Ni ma si bankaaray daŋ kaŋ i te da silli dumi-dumi, danga feeji hamni nda lin* silli margante nooya.

12Ni ma jarse jinde daŋ ni taafa kaŋ ni ga daabu nd'a boŋ taaca gaa.

Hiijay ma hanan

13Da alboro na wande hiiji, a margu nd'a, a ye ka konn'a koyne, 14a na haawi hari ci a gaa k'a wow, k'a maa sara, danga a ma ne: «Ay na wayboro wo hiiji, amma waati kaŋ ay koy a do, ay kaa ka gar wiiza, a sinda wandiyotaray seeda.» 15Kala waybora baabo d'a nyaŋo m'a wandiyotaray seeda kaa taray ka kond'ey

kwaara arkusey do faada meyo gaa. 16Baabo ma ne arkusey se: «Ay n'ay izo wo
hiijandi alboro wo se, amma a konn'a, 17ka haawa a gaa ka ne nga mana ay izo
gar wandiyo. Amma ay izo wandiyotaray seeda neeya.» Kal i ma zaara daaru
kwaara arkusey jine. 18Kwaara din arkusey mo ga albora din di k'a gooji. 19I g'a
jukke mo da nzarfu sekel* zangu fo k'i no wandiya din baabo se, zama a na
Israyla wandiyo maa sara. Waybora mo ga goro a wande. I si yadda albora m'a
fay kal a fundo me.

20Amma da haya kaŋ a ci din cimi no, kaŋ i mana di wandiyotaray seeda
waybora do, 21kal i ma kand'a baabo windo meyo gaa. A kwaara alborey kulu
m'a catu-catu nda tondiyaŋ k'a wi, zama a na haawi goy laalo te Israyla ra.
Zama a te waykuuru nga baabo windo ra. Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala
kaa d'a araŋ game ra.

22D'i na alboro fo di, a go ga kani nda wayboro fo kaŋ gonda kurnye, kal i
boro hinka kulu ma bu, albora kaŋ kani nd'a, da waybora din bumbo. Yaadin
teeyaŋ gaa no ni ga laala kaa d'a Israyla ra.

23Da wandiyo fo go no kaŋ boro fo goono g'a arwasay, alboro fo mo m'a gar
kwaara, a kani nd'a mo, 24kal araŋ m'i boro hinka kulu candi ka koy kwaara din
meyo gaa. Araŋ m'i catu-catu nda tondiyaŋ k'i wi – wandiya din zama a go
kwaara ra amma a mana kuuwa, albora mo zama a na boro fo wande kaynandi.
Woodin teeyaŋ gaa no araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra.

25Amma da albora na wandiya kaŋ gonda arwasu gar saaji ra, a n'a tilasandi
ka kom, kala albora kaŋ n'a kom din, nga hinne ma bu. 26Amma ni ma si hay
kulu te wandiya se, zama a mana taali te kaŋ to buuyaŋ. A ga saba nda waati
kaŋ boro fo ga tun nga gorokasin gaa k'a wi, yaadin cine no sanni woodin mo
bara. 27Zama albora din n'a gar saajo ra no, wandiya mo kuuwa, amma boro
kulu si no kaŋ g'a faaba.

28Da alboro fo di wandiyo fo kaŋ mana te arwasu, a n'a di ka kani nd'a, hala
mo i n'i gar, 29kulu albora kaŋ kani nd'a din ma wandiya baabo no nzarfu sekel
waygu hiijay nooru. Waybora ga ciya a wande mo, zama a n'a kaynandi. I si
yadda a m'a fay mo kal a fundo me.

30Alboro kulu ma si nga baabo wande hiiji, a ma si kani nd'a mo zama a
baabo wane no.

Borey kaŋ i ga waasu ka kaa jama ra

23 Alboro kaŋ maray nga alborotaray gaa haray, wala kaŋ i manta, bora
din si furo Rabbi marga ra.

2Zinayze si furo Rabbi marga ra. Hala zamana wayante, a dumi kulu si furo
Rabbi marga ra.

3Amonance wala Mowabance kulu si furo Rabbi marga ra. Baa a zamana
wayanta ra, wala hal abada, i dumi kulu si furo Rabbi marga ra. 4Zama i mana
araŋ kubay da ŋwaari nda haŋyaŋ hari mo waato kaŋ araŋ fatta ka fun Misira ra.
Woodin banda mo i zinga nda Balaam Peyor izo, Petor bora, Mesopotamiya
laabo ra, a ma ni laali se. 5Kulu nda yaadin, Rabbi ni Irikoyo mana hanga jeeri
Balaam se, amma a n'a laaliyaŋo bare k'a ye ka te albarka ni se, zama Rabbi ni

Irikoyo ga ba nin. 6Ni binde, ma si borey din baani wala i albarka ceeci ni
jirbey kulu ra hal abada.
7Ni ma si Edomance fanta, zama ni nya-ize no. Ni ma si Misirance mo fanta,
zama ni na yawtaray goray te a laabo ra. 8Izey kaŋ i ga hay, i zamana hinzanta
ra i yadda i ma furo Rabbi marga ra.

Gata ra ma hanan

9Da ni fatta ka koy ka wongu gata sinji ni ibarey se, kala ni ma haggoy ka ni
boŋ fay da hari laalo kulu. 10Da alboro fo ziibi zama hay fo to a gaa cin ra, kal a
ma fun gata ra. A ma si goro gata ra. 11Amma da wiciri kambo to, a ga nyumay
da hari. Da wayna koy kaŋ, gaa no a ma furo gata ra.
12Ni ma salanga soola gata banda mo, naŋ kaŋ ni ga koy kwaara banda. 13Ni
ma goro nda peelu ni wongu jinayey ra mo. Da ni ga ye ganda saajo ra mo, ni
ma jin ka guusu fansi ka ye ka bare ka haŋ kaŋ fun ni ra din daabu. 14Zama
Rabbi ni Irikoyo go ni gata bindo ra ga bar-bare, zama nga ma ni fansa, a ma ni
ibarey nooyandi ni jine. Woodin sabbay se no ni gata ma hanan. A ma si ziibi
gar nangu kulu ni do mo, hal a ma ye ka banda bare ni gaa mo.

Bannyataray hin sanney

15Bannya kaŋ zuru nga koyo se ka tuguyaŋ do ceeci ni do, ni ma s'a yeti nga
koyo se. 16A ma goro ni banda araŋ game ra, naŋ kaŋ a ga suuban ni kwaara fo
ra, kaŋ ga kaan a se gumo. Ni ma s'a kankam mo.

Kaaruwataray

17Israyla ize way kulu ma si ciya kaaruwa, Israyla ize aru kulu ma si ciya
aru-ba mo. 18Ni ma si kande kaaruwa sufuray wala hansi[11] kulu sufuray Rabbi
ni Irikoyo windo ra ka sarti kulu bana nd'a. Zama ihinka din kulu ya fanta hari
yaŋ no Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa.

Garaw da sarti sanney

19Ni ma si garaw da hari daŋ ni nya-izo gaa, da nooru nda hari, wala mo
ŋwaari nda hari, wala hay kulu kaŋ i ga daŋ garaw da nga haro. 20Mebaraw wo
kay, i yadda ni ma garaw daŋ a gaa ka riiba tonton. Amma ni nya-ize se ni ma
si garaw da riiba daŋ. Zama Rabbi ni Irikoyo ma ni albarkandi ni kambe goy
kulu ra, laabo kaŋ ni ga furo ka du a mayray din ra.
21Da ni na sarti sambu Rabbi ni Irikoyo jine, ni ma s'a muray, kala ni m'a
bana. Zama Rabbi ni Irikoyo g'a hã ni gaa, woodin mo ga ciya zunubi ni se.
22Da ni mana sarti sambu, taali kulu si ni gaa. 23Amma sanno kaŋ fun ni me ra,
ni ma haggoy ka te mate kulu kaŋ ni na sarto sambu nd'a Rabbi ni Irikoyo jine.
Ni ma kanda haya nda bine yadda, wo kaŋ sarti ni sambu da ni meyo.
24Da ni go ga bisa ni gorokasin reyzin kali ra, i yadda ni se ni ma izey ŋwa ni
ibaay boŋ kala ma kungu. Amma ni ma si hay kulu daŋ ni jinay kulu ra ka dira.

[11] 23:18 Aru-ba maa-dake fo ga ti hansi.

25Da ni furo ni gorokasin fari ra mo, i yadda ni ma jeeni ceeri da ni kambe,
amma ni ma si zaama daŋ ni gorokasin fari ntaasu kaŋ go ga kay gaa.

Hiijay fayyaŋ sanni

24 Da alboro fo na wande hiiji, amma woodin banda a si kaan a se, zama
a di taali fo a gaa, kal a ma fayyaŋ tira hantum ka daŋ waybora kambe
ra. A m'a sallama nga windo ra. 2A ga ciya mo, d'a fun boro sintina windo ra, a
ga hin ka te a ma koy ka te boro fo se wande. 3Amma da woodin mo wang'a, ka
fayyaŋ tira hantum a se ka daŋ a kambe ra k'a sallama nga windo ra, wala da
kokor banda kurnyo kaŋ n'a hiiji din bu, 4a kurnye sintina kaŋ n'a fay, i si yadda
a ma ye ka du waybora din ma te a se wande koyne, zama a ban ka ziibi. Zama
woodin ya fanta hari no Rabbi jine. Ni ma si zunubi daŋ mo laabo kaŋ Rabbi ni
Irikoyo ga ni no tubu hari din ra.

Rabbi ne i ma si boro kulu zamba

5Alboro kaŋ gonda hiijay taji ma si koy wongu, i ma si muraadu kulu dak'a
boŋ mo. A ma goro fu a windo sabbay se jiiri fo kubante, ka nga wando kaŋ a
hiiji din bine kaanandi.

6Boro kulu ma si boro fo fufuyaŋ jinay, wala mo a fufuyaŋ tond'ize ta tolme,
zama danga fundi no a go ga ta tolme ya.

7D'i na boro fo gar a go ga boro zay nga nya-ize Israyla izey ra k'a te bannya,
wala a m'a neera mo, kal i ma zayo din ciiti nda buuyaŋ. Woodin teeyaŋ gaa no
araŋ ga laala kaa d'a araŋ game ra.

8Ma haggoy nda kaajiri doori, ka laakal daŋ da anniya ni ma goy da hay kulu
kaŋ alfagey da Lawitey ga ni dondonandi. Mate kulu kaŋ ay n'i lordi nd'a,
yaadin mo no araŋ ma haggoy ka te. 9Ma fongu mate kaŋ Rabbi te Maryama se
fonda ra, waato kaŋ araŋ go ga kaa ka fun Misira.

10Da ni na hay fo garaw daŋ ni gorokasin gaa, hay kulu kaŋ dumi no, ni ma
si koy ka furo a fuwo ra ka tolme ta. 11Ni ma kay taray hala bora kaŋ gaa ni na
garawo daŋ ma fatta da tolma ka kand'a ni do. 12Da bora din ya talka no mo,
tolma ma si kani ni do. 13Daahir ni g'a yeti a se hala wayna ga kaŋ, zama a ma
du ka kani nga taafa ra ka albarka gaara ni se. Woodin mo ga ciya ni se
adilitaray Rabbi ni Irikoyo diyaŋ gaa.

14Sufuray ize kaŋ alfukaaru no, kaŋ go laami ra mo, ni ma s'a kankam, da ni
nya-izey ra boro no, wala yaw kaŋ zumbu ni laabo ra ka goro ni kwaara ra no.
15Han kulu ni g'a banando no a se. Wayna ma si kaŋ k'a gar ni do, zama nga wo
talka no, a na nga bina sinji a gaa mo. A ma si te ka ciya bora din ma hẽ Rabbi
gaa ni boŋ. Woodin mo, i g'a lasaabu ni se zunubi.

16I ma si baabey wi izey sabbay se, i ma si izey mo wi baabey sabbay se,
amma i ma boro kulu wi nga bumbo zunubo sabbay se.

17Ni ma si ciiti siirandi yaw kaŋ zumbu, wala alatuumi se. Ni ma si wayboro
kaŋ kurnye bu mo bankaaray ta tolme. 18Amma ni ma fongu mate kaŋ ni te
bannya Misira ra, amma Rabbi ni Irikoyo na ni fansa ka ni kaa noodin. Woodin
sabbay se no ay na ni lordi nda haya din.

19Da ni na ni fari albarka wi mo, da ni dinya boko fo faro ra, kulu ni ma si ye
ka koy koyne k'a ceeci. A ga ciya yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ
kurnye bu wane, zama Rabbi ni Irikoyo ma ni albarkandi ni kambe goy kulu ra.
20Da ni na ni zeytun* nya som, ni ma si ye kambey do ka filla. Wo kaŋ cindi ga
ciya yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu wane. 21Da ni na
ni reyzin* kalo izey kosu, ni ma si ye a do ka koobu ceeci. A ga ciya yaw kaŋ
zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu wane. 22Ni ma fongu mo mate
kaŋ ni te bannya Misira laabo ra. Woodin sabbay se no ay na ni lordi nda haya
din.

25 Da kakaw tun borey game ra, i kaa ciiti do mo hala ciitikoy ma sanno
ciiti, kulu i ma cimikoyo hanandi ka taali-teero zeeri. 2A ga ciya mo,
da taali-teero din to barzuyaŋ, ciitikwa ma ne a ma kani ganda noodin. I m'a
kar mo ciitikwa jine, mate kaŋ i lasaabu a goy laala to r'a. 3Barzu waytaaci no
i yadda a m'a kar, amma a ma si bisa yaadin. A ma si te, d'a baa yaadin, i na
boro kar da barzu boobo kaŋ bisa mo, gaa no ni nya-izo ma ciya ni se
dondayaŋ hari.
4Yeeji kaŋ go ga kara, ni ma si takunkum daŋ a gaa.

Wayboro kaŋ kurnye bu hiijay

5Da nya-izeyaŋ goro care banda, i ra afo bu ize aru si, i ma si buukwa wando
hiijandi yaw fo se. A kurnyo nya-izo no ga furo a do k'a hiiji, ka kurnye nya-ize
wazibo te a se. 6A ga ciya mo, i hay-jina kaŋ waybora ga hay ga du tubu bora
kaŋ bu din maa ra, zama i ma s'a maa tuusu Israyla ra.
7D'a si kaan albora se a ma nga nya-izo wande hiiji mo, kala nya-izo wando
ma koy faada meyo gaa ka ne kwaara arkusey se: «Ay kurnye nya-izo go ga
wangu nga ma maa tunandi nga nya-izo se Israyla ra. A si ba nga ma kurnye
wazibo toonandi ay se.» 8Gaa no a kwaara arkusey mo ga albora ce ka salaŋ a
se. Da mo albora kay yaadin ka ne: «Ay si ba ay m'a hiiji,« 9waato din gaa a
nya-izo wando mo ga kaa a do arkusey jine. A g'a taamu ce fo feeri, a ma tufa
albora moyduma gaa mo, ka ne a se: «Yaadin no i ga te boro kaŋ wangu ka nga
nya-izo windo cina se!» 10I ga bora din maa ce Israyla ra: Bora kaŋ i n'a taamu
feeri windi.
11Da alboro hinka go ga yanje da care, afo wande mo maan zama a ma nga
kurnyo faaba bora kaŋ g'a kar din kambe ra, d'a na nga kambe salle ka albora di
a alborotaray gaa, 12kal i ma waybora kamba pati. Ni ma si di a bakarawo.

Neesiyaŋ jinayey

13Ni ma si bara nda tiŋay neesiyaŋ tondi waani-waani ni foola ra, ibeeri nda
ikayna. 14Ni ma si bara nda neesiyaŋ muudu waani-waani, ibeeri nda ikayna.
15Ni ma goy da tiŋay tondi cimikoy, kaŋ ga saba mo. Ni ma goy da muudu
cimikoy kaŋ ga saba mo, zama ni aloomaro ma ku laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo
ga ni no din ra. 16Zama boro kulu kaŋ ga te yaadin, danga i kulu kaŋ ga goy da
adilitaray-jaŋay, ya fanta hariyaŋ no Rabbi ni Irikoyo se.

Amalek banayaŋo

17Ni ma fongu haŋ kaŋ Amalek te ni se fonda ra kaŋ araŋ go ga kaa ka fun
Misira. 18Ma fongu mate kaŋ a na ni kubay fonda ra ka ni borey kaŋ go
banda-banda nda ni londibuuney mo kar, waato kaŋ ni yangala da farga. A mana
humburu Irikoy mo. 19Woodin sabbay se no a ga ciya, Rabbi ni Irikoyo ga ni no
fulanzamay ni ibarey kulu gaa ni windanta, laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no
tubu hari din ra, a ma goro ni wane. D'a na woodin te mo, woodin banda ni ma
Amalek fonguyaŋo tuusu hal a ma daray beena cire. Ni ma si dinya fa!

Fari albarka boŋ-jina nda zakka sanney

26 A ga ciya mo, ni ga furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no tubu hari
din ra, hala ni ga du a mayray mo, ni go ga goro a ra mo. 2Waati din
gaa, kala ni ma kande ni fari nafa boŋ-jina, wo kaŋ ni ga kande ka fun faro kaŋ
Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. Ni g'a daŋ cilla ra ka kond'a hala nango kaŋ
Rabbi ni Irikoyo ga suuban zama nga maa ma goro noodin. 3Ni ma kaa alfaga
kaŋ go no jirbey din ra do. Ni ma ne a se: «Hunkuna ay ga seeda no Rabbi ni
Irikoyo jine ka ne: ay to laabo kaŋ Rabbi ze d'a iri kaayey se din ra, kaŋ a ne
nga g'iri no.» 4Alfaga mo ma cilla ta ni kambe ra k'a jisi Rabbi ni Irikoyo
sargay* feema jine. 5Ni mo, ni ma seeda Rabbi ni Irikoyo jine ka ne: «Ay
kaayo ya Suriyance no, gana-gana ize. A zulli ka koy Misira ka yawtaray goray
te noodin, boro ciraariyaŋ no. Noodin mo no a ciya jama bambata gaabikooni,
kaŋ yulwa mo. 6Misirancey mo n'iri taabandi, k'iri kankam, k'iri daŋ tamtaray
laalo ra. 7Iri mo hẽ Rabbi iri kaayey Irikoyo gaa. Rabbi maa iri jindey mo, a di
iri taabo d'iri goy doora d'iri kankamo. 8Rabbi n'iri kaa taray mo iri ma fun
Misira nda kambe gaabikooni, da kambe sallante, da te-goy bambata yaŋ kaŋ ga
humburandi, da alaamayaŋ, da dambara hariyaŋ mo. 9A kande iri k'iri daŋ
nango, k'iri no laabo wo, laabu kaŋ ga wa da yu bambari. 10Sohõ binde, ya
Rabbi, ay neeya. Laabo kaŋ ni n'ay no din ra, ay kande a fari nafa boŋ-jina.»
Gaa no ni ga cilla jisi Rabbi ni Irikoyo jine ka sududu Rabbi ni Irikoyo jine.
11Ni ga farhã mo albarka kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no din se, nin da ni
windo, da Lawito da yaw mo kaŋ go araŋ do.

12Waato kaŋ jiiri hinzanta, kaŋ ga ti zakka kaayaŋ jiiro to, da ni na ni fari
albarka kulu zakka kaa, kala ni m'a no Lawiti, da yaw kaŋ zumbu, da alatuumi,
da wayboro kaŋ kurnye bu mo se, hal i ma ŋwa ni kwaara ra ka kungu. 13Ni
mo, ni ma salaŋ Rabbi jine ka ne: «Ay na ni hari hanney kulu kaa taray k'i no
Lawiti, da yaw kaŋ zumbu, da alatuumi, da wayboro kaŋ kurnye bu mo se, ni
lordey kulu kaŋ ni n'ay lordi nd'a boŋ. Ay mana ni lordey kulu daaru, ay mana
diny'ey mo. 14Ay mana ŋwa a gaa ay seew jirbey ra. Ay mana lamb'a gaa waati
kaŋ ay ziibi, ay mana kaa a gaa mo ka sarga buuko fo se. Amma ay na hanga
jeeri Rabbi ay Irikoyo sanno se. Mate kulu kaŋ ni n'ay lordi nd'a, yaadin cine
mo no ay te. 15Sohõ, ni go noodin beene, ni nangoray hananta ra, ni m'ay guna
ganda. Ma ni jama Israyla kulu albarkandi, iri nda laabo kaŋ ni n'iri no, mate
kaŋ ni ze d'a iri kaayey se, laabu no kaŋ ga wa da yu bambari.»

16Hunkuna Rabbi ni Irikoyo go ga ni lordi ka ne ni ma hin sanney da farilley
wo te. Ni m'i haggoy, k'i te da ni bina kulu, da ni fundo kulu mo. 17Hunkuna ni
seeda taray kwaaray ka ne kaŋ Rabbi ga ciya ni Irikoyo, kaŋ ni g'a fondey gana,
k'a hin sanney, d'a lordey, d'a farilley gana, hala ni ma hanga jeeri a sanno se.
18Rabbi mo seeda ni se hunkuna ka ne ni ga ciya nga jama, nga bumbo arzaka,
danga mate kaŋ cine a na alkawli sambu ni se d'a. A ne mo ni m'a lordey kulu
gana. 19Nga mo ga ni beerandi dumi cindey kulu kaŋ a te boŋ. A ga ni ciya
saabuyaŋ hari, ka ni no maa hanno da beeray. Ni ga ciya jama hanante Rabbi ni
Irikoyo se, mate kaŋ a ci din boŋ.

Ebal tondo boŋ sargay feema

27 Gaa no Musa nda Israyla arkusey na jama lordi ka ne: Lordey kulu kaŋ
yaŋ ay n'araŋ lordi nd'a hunkuna, araŋ m'i haggoy. 2A ga ciya mo,
hano kaŋ hane araŋ ga Urdun daŋandi ka furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni
no din ra, kala ni ma tondi bambata yaŋ sinji k'i yonu nda karmaari. 3Ni ma
asariya wo sanney kulu hantum i gaa mo, d'araŋ daŋandi ka furo. Yaadin gaa no
i ga yadda ni ma furo laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra. Laabo din ga
wa nda yu bambari, mate kaŋ Rabbi ni kaayey Irikoyo na alkawli sambu nd'a ni
se. 4A ga ciya mo, d'araŋ na Urdun daŋandi, tondey din kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a
hunkuna, araŋ g'i sinji Ebal tondo boŋ, k'i tuusu nda karmaari. 5Ni ma sargay
feema cina noodin mo Rabbi ni Irikoyo se da tondiyaŋ. Guuru goy jinay kulu
ma si lamba i gaa. 6Ni ma feema cina Rabbi ni Irikoyo se da tondiyaŋ kaŋ i
mana jabu. A boŋ no ni ga sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi ni Irikoyo se. 7Ni ma
saabuyaŋ sargayyaŋ mo salle noodin, ka ŋwa noodin, ka farhã Rabbi ni Irikoyo
jine. 8Ni ma asariya wo sanney kulu hantum mo tondi beerey din gaa far-far.

9Musa nda alfagey da Lawitey salaŋ Israyla kulu se ka ne: «Ya Israyla, wa
dangay ka hanga jeeri! Hunkuna ni ciya Rabbi ni Irikoyo jama. 10Woodin
sabbay se no ni ga maa Rabbi ni Irikoyo sanno se, k'a lordey d'a hin sanney te,
wo kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna.»

Laaliyaŋey kaŋ i ga fe

11Han din hane mo Musa na jama kaseeti ka ne: 12D'araŋ na Urdun daŋandi,
borey kaŋ yaŋ ga kay Gerizim tondo boŋ ka jama albarkandi neeya: Simeyon
kunda, da Lawi, da Yahuda, da Isakar, da Yusufu, da Benyamin. 13Wo kaŋ yaŋ
ga kay Ebal tondo boŋ mo laaliyaŋ se neeya: Ruben kunda, da Gad, da Aser, da
Zabluna, da Dan, da Naftali.

14Lawitey mo ga jinde sambu nda gaabi ka ne Israyla alborey kulu se:

15«Laalante no boro kaŋ ga tooru jabante
wala soogante te, k'a kayandi tuguyaŋ ra,
gonitaray goy no, fanta hari mo no Rabbi se.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

16«Laalante no boro kaŋ ga nga baaba

wala nga nya kaynandi.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

17 «Laalante no boro kaŋ ga nga gorokasin
hirri seeda ganandi.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

18 «Laalante no boro kaŋ ga danaw
darandi fonda gaa.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

19 «Laalante no boro kaŋ ga ce-yaw,
wala alatuumi, wala wayboro
kaŋ kurnye bu ciiti siirandi.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

20 «Laalante no boro kaŋ ga kani nda nga baaba wande,
zama a na nga baabo haawi feeri.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

21 «Laalante no boro kaŋ ga kani
nda alman, dumi kulu kaŋ no.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

22 «Laalante no boro kaŋ ga kani nda nga wayme,
a baabo ize, wala a nyaŋo ize.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

23 «Laalante no boro kaŋ ga kani
nda nga anzuray wayboro.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

24 «Laalante no boro kaŋ ga tugu
ka nga gorokasin kar ka wi.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

25 «Laalante no boro kaŋ ga me-daabu ta
zama i ma boro kaŋ sinda taali wi.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

26 «Laalante no boro kulu kaŋ si asariya wo
sanney tabbatandi k'i te mo.»

Jama kulu ma tu ka ne: «Amin!»

Albarkey

28 A ga ciya mo, da ni na himma daŋ ka hanga jeeri Rabbi ni Irikoyo
sanno se, da ni haggoy k'a lordey kulu te, kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi
nd'a hunkuna, kulu Rabbi ni Irikoyo mo ga ni beerandi ndunnya dumi cindey
kulu boŋ. **2**Albarkey mo kaŋ yaŋ ga te ni se, ka ni to, da ni na hanga jeeri Rabbi
ni Irikoyo se, ngey neeya:

3Ni ga ciya albarkante kwaara ra,
ni ga ciya albarkante fari ra mo.
4Ni baso izey ga ciya albarkante yaŋ,
da ni farey nafa, da ni alman hayyaŋey,
sanda ni hawey tontoni da ni feej'izey nooya.
5Ni cilla ga ciya albarkante,
da ni buuru diibiyaŋ garba.
6Ni ga ciya albarkante waati kaŋ ni ga furo.
Ni ga ciya albarkante waati kaŋ ni ga fatta mo.

7Da ibareyaŋ tun ka gaaba nda nin, Rabbi ga naŋ ni m'i kar ni jine. I ga kaa
ni gaa fondo folloŋ ra, ka zuru ni jine fondo iyye ra.
8Rabbi ga albarka lordi ni boŋ ni barmey ra, da hay kulu kaŋ ra ni ga ni
kambe daŋ mo. A ga ni albarkandi ni laabo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni no din ra.
9Rabbi ga ni tabbatandi nga bumbo jama hanante, mate kaŋ a ze d'a ni se, da
day ni ga Rabbi ni Irikoyo lordey haggoy k'a fondey gana. **10**Ndunnya dumey
kulu mo ga di mate kaŋ i ga ni ce da Rabbi maa, i ga humburu nin mo. **11**Rabbi
ga ni yulwandi mo da gomni ni baso izey do, da ni alman izey do, da ni fari
nafa do, laabo kaŋ Rabbi ze ka ne ni kaayey se a ga ni no din ra.
12Rabbi ga nga beena ra arzakey fiti ni se, a ma ni no beene hari ni laabo boŋ
alwaati kaŋ ga hagu ra, a ma ni kambe goy kulu albarkandi mo. Ni ga garaw daŋ
dumi boobo gaa, amma ni si garaw sambu. **13**Rabbi ga ni te boŋ mo, manti sunfay bo.
Ni ga goro beene hinne no, manti ganda, da day ni ga hangan ka maa Rabbi ni
Irikoyo lordey se. Ngey nooya kaŋ yaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, hala ni m'i
haggoy, k'i te mo. **14**Ni ma si kamba mo ka fay da sanni kulu kaŋ ay go ga ni lordi
nd'a hunkuna. Ni ma si koy kambe ŋwaari wala kambe wow haray, ka de-koy waani
yaŋ gana ka may i se.

Laaliyaŋey

15Amma d'a te ka ciya ni wangu ka hanga jeeri Rabbi ni Irikoyo sanno se,
hala ni si haggoy d'a lordey kulu, d'a hin sanney kulu k'i te, kaŋ yaŋ ay go ga ni
lordi nd'a hunkuna, laaliyaŋ woone yaŋ kulu no ga kaa ni gaa ka ni to:

16Ni ga ciya laalante kwaara ra,
ni ga ciya laalante fari ra mo.
17Ni cilla ga ciya laalante,

da ni buuru diibiyaŋ garba mo.
18Ni baso izey ga ciya laalante yaŋ,
da ni farey nafa, da ni almaney tontoni,
da ni kurey izey mo.
19Ni ga ciya laalante waati kaŋ ni ga furo,
ni ga ciya laalante waati kaŋ ni ga fatta mo.

20Rabbi ga laaliyaŋ donton ni gaa, da boŋ haway, da foyray mo, hay kulu kaŋ gaa ni ga ni kambe daŋ ra. Ni ma halaci ka ban da waasi mo ni goyey laalayaŋo sabbay se, kaŋ yaŋ se ni n'ay furu. **21**Rabbi ga naŋ balaaw ma naagu ni gaa, hal a ma ni ŋwa ka ni tuusu laabo kaŋ ni ga furo ka du a mayray din ra. **22**Rabbi ga ni kar mo da koto beeri, da gaaham konni, da jomboyaŋ, da wayna fotti, da koogay, da fari balaaw, da bunkusyaŋ. I g'araŋ gaaray mo kal araŋ ma halaci. **23**Beene batama kaŋ go ni boŋo se beene mo ga ciya kolay. Laabo kaŋ go ni ce taamey cire mo ga ciya ikogo danga guuru-bi cine. **24**Rabbi ga ni no buuda da kusa beene hari nangu ra. I ga fun beene ka kaa ni gaa kala ni ma halaci.

25Rabbi ga naŋ ni ibarey ma ni kar ka say. Ni ga koy i gaa fondo fo ra, ka zuru i jine fondo iyye ra. Ni ga ciya humburandi mo ndunnya dumey kulu game ra. **26**Ni buuko mo ga ciya beene curey kulu se ŋwa hari, da ndunnya ganji hamey mo se. Boro kulu si i humburandi k'i gaaray mo. **27**Rabbi ga ni kar mo da Misira jaŋey, da daŋ-ka-nooma, da kursa, da kaajiri mo, kaŋ i safari si no ni se. **28**Rabbi ga ni kar mo da boŋ komay, da danawtaray, da laakal tunay mo. **29**Zaari bindi ra ni ga dadab, danga mate kaŋ danaw ga dadab kubay ra cine. Ni si di albarka ni fondey kulu ra mo. Ni si di kala kankami da komyaŋ duumi. Boro kaŋ ga ni faaba mo si no.

30Ni ga te wandiyo, amma boro fo g'a sara. Ni ga fu cina, amma ni si goro a ra. Ni ga reyzin kali tilam, amma ni si ŋwa a izey gaa. **31**I ga ni yeeji wi ni jine, amma ni s'a hamo ŋwa. I ga ni farka di k'a kom ni gaa da gaabi, i s'a yeti ni se mo. I ga ni feejo no ni ibarey se, amma ni si du faabako. **32**I ga ni ize arey da ni ize wayey no dumi fo se. Ni moy ga guna k'i ceeci nda faaji kala ni ma gaze zaari me-a-me, amma ni kambe ga jaŋ gaabi kulu. **33**Ni farey nafa nda ni taabo albarka, dumi fo kaŋ ni s'a bay no g'a kulu ŋwa. Ni ga goro gurzugay da kankami ra duumi. **34**Kal a ma to naŋ kaŋ ni ga follo, haŋ kaŋ ni moy ga di sabbay se. **35**Rabbi ga ni kar kanje nda tanje gaa da jombo laalo yaŋ kaŋ ga wangu ka yay ni se, za ni ce taamo cire kal a ma koy ni boŋ bindo ra.

36Rabbi ga ni di, nin da ni bonkoono kaŋ ni ga daŋ ni boŋ, ka konda araŋ hala laabu fo kaŋ ni si bay ra, nin wala ni kaayey. Noodin mo no ni ga may de-koy waani yaŋ se, bundu nda tondi wane yaŋ. **37**Ni ga ciya takooko hari, da yaasay, da wowi hari mo dumey kulu game ra, naŋ kaŋ Rabbi ga ni gaaray ka konda nin.

38Ni ga konda dum'ize boobo ka fari duma, amma ni si wi kala kayna fo, zama do g'a ŋwa ka ban. **39**Ni ga reyzin kaliyaŋ tilam k'i hanse, amma ni s'a haro haŋ, ni si a izey kosu no, zama nooniyaŋ g'i ŋwa. **40**Ni ga bara nda zeytun*

nyayaŋ ni hirrey kulu me, amma ni s'a ji tuusu ni gaa, zama ni zeytun nyaŋey ga izey zama. 41Ni ga ize aru nda ize way yaŋ hay, amma i si ciya ni wane yaŋ, zama i ga koy tamtaray ra. 42Ni tuuri-nyaŋey kulu da ni fari nafa kulu ga ciya do izey wane.

43Yaw kaŋ zumbu ni laabo ra ga bisa nin, ka tonton gumo, amma nin wo ga soobay ka zabu ka ye banda. 44A ga garaw daŋ ni gaa, amma ni si garaw daŋ a gaa. A ga ciya boŋ amma ni ga ciya sunfay.

45Laaliyaŋey din kulu ga kaa ni gaa, i ga ni gaaray ka ni to mo, kala ni ma halaci. Woodin si te mo kala zama se ni mana hanga jeeri ka maa Rabbi ni Irikoyo se. Ni mana a lordey d'a hin sanney haggoy, wo kaŋ yaŋ a na ni lordi nd'a. 46Masiibey din ga goro ni boŋ mo danga alaama yaŋ, da dambara hari, nin da ni banda boŋ hal abada. 47Za kaŋ ni mana may Rabbi ni Irikoyo se da farhã da bine kaani, hay kulu yulwa kaŋ ni du sabbay se, 48woodin se no ni ga may ni ibarey se, ngey kaŋ yaŋ Rabbi ga donton ni gaa. Ni g'a te mo haray, da jaw, da banji, da hay kulu laami ra. I ga guuru-bi calu* daŋ ni jinda gaa mo kala waati kaŋ ni halaci.

49Rabbi ga kande dumi fo ni gaa ka fun nangu mooro, i ga fun hala ndunnya me. A ga deesi ka kaa no danga zeeban cine. Dumi no kaŋ ni si faham d'a ciina. 50Dumi no kaŋ moyduma ga futu, kaŋ si dogonandi dottijo se, a si gaakuri cabe zanka se mo. 51A ga ni alman izey ŋwa, da ni fari albarka mo, kal a ma ni halaci. A si ntaasu cindi ni se, wala reyzin hari, wala ji, wala ni handayzey, wala ni feej'izey, kal a ma ni halaci. 52A ga ni kwaara meyey kulu batu nda wongu daaga, hala ni birni garu kuuku kaŋ gonda gaabi, kaŋ yaŋ ni de i gaa ga kaŋ. Ni laabo kulu ra mo no woodin ga te. I ga ni kwaara kulu meyey batu nda wongu daaga ni laabo kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no din ra.

53Ni ga ni bumbo ize gundey ŋwa mo, danga ni ize arey da ni ize wayey baso, ngey kaŋ yaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni no. Woodin ga te wongu windiyaŋ da kankami kaŋ ni ibarey ga ni taabandi nd'a sabbay se. 54Boro kaŋ bina ga yay ka bisa i kulu araŋ game ra, boro kaŋ ga ti baanikom gumo, woodin mwa ga futu nga nya-ize se, d'a wande kaŋ a bina ga ba, d'a ize cindey se kaŋ yaŋ cindi a se. 55A ga to naŋ kaŋ a si i afo kulu no nga izey basey gaa, kaŋ nga ga ŋwa wongu windiyaŋ da kankamo sabbay se kaŋ ni ibarey ga ni taabandi nd'a ni birney kulu ra. 56Wayboro mo kaŋ gonda boŋ dogonay, a ga baan mo, wo kaŋ doŋ a si baa ta ka nga ce taamo jisi ganda laabo gaa zama nga ga nyaale, a ga baan mo, waybora din mo ga futu nga kurnye kaŋ a ga ba, d'a ize aru nd'a ize way se. 57A ize hay-taji da nga cara kaŋ a ga hay, a ga tugu k'i ŋwa hay kulu jaŋay sabbay se wongu windiyaŋo da kankamo ra kaŋ ni ibarey ga ni taabandi nd'a ni birney ra.

58Da ni si haggoy ka asariya wo sanney kulu te kaŋ yaŋ go tira wo ra hantumante, ka humburu maa darzakoyo wo kaŋ ga humburandi mo, kaŋ ga ti RABBI NI IRIKOYO, 59waati din gaa no Rabbi ga nin da ni izey balaawey ciya dambara hariyaŋ, i ga te balaaw bambatey kaŋ yaŋ ga gay gumo. I ga ciya dooriyaŋ mo kaŋ ga taabandi, kaŋ yaŋ ga gay gumo. 60A ga ye ka kande Misira doorey kulu, kaŋ yaŋ ni humburu doŋ, i ga naagu ni gaa mo. 61Jante kulu mo, da balaaw kulu kaŋ i mana i hantum asariya wo tira ra, woodin yaŋ mo Rabbi

ga kand'ey ni gaa kala ni ma halaci. 62Araŋ ga cindi boro ciraari yaŋ, baa kaŋ waato din araŋ yulwa danga beene handariyayzey cine. Zama ni mana hanga jeeri ka maa Rabbi ni Irikoyo sanno se. 63A ga te ka ciya mo, danga mate kaŋ cine Rabbi farhã ni boŋ ka ni boriyandi, ka ni tonton mo, yaadin mo no ne ka koy jine Rabbi ga farhã ni boŋ ka ni sara, ka ni halaci mo. I g'araŋ dagu ka kaa laabo kaŋ ni ga furo ka du a mayray din ra.

64Rabbi ga ni say-say mo dumey kulu game ra, za ndunnya me fa gaa ka koy hala ndunnya me fa gaa. Noodin mo no ni ga may de-koy waani yaŋ se, kaŋ yaŋ ni mana bay doŋ, nin da ni kaayey, danga bundu nda tondi wane yaŋ nooya. 65Dumey din game ra mo ni si du laakal kanay kulu, ni si du fulanzamay kulu mo ni ce taamo se. Zama hala noodin Rabbi ga ni no bine jijiriyaŋ, da mo kubay-kubay, da bine ra karhã. 66Ni fundo ga ciya sikka hari ni jine. Ni ga humburu cin gaa, zaari gaa. Ni si tabbat mo hala ni ga funa. 67Susubay haray ni ga ne: «Doŋ day wiciri kambo ma to!» Wiciri kambo ra mo ni ga ne «Doŋ day mo ma bo!», ni bina humburkuma kaŋ ni ga zalba nd'a sabbay se, da haŋ kaŋ ni ga di ni jine sabbay se mo. 68Rabbi ga ye ka konda nin Misira mo koyne hiyaŋ ra, fonda kaŋ ay ci ni se za doŋ din gaa ka ne ni si ye ka di a koyne. Noodin mo araŋ ga ne araŋ g'araŋ boŋ neera araŋ ibarey se ka te bannyayaŋ da koŋŋayaŋ, amma boro kulu si araŋ day.

Sappe tajandiyaŋo

29 Sappa kaŋ Rabbi ye ka Musa lordi nd'a a ma kayandi nga nda Israyla izey game ra, waato kaŋ i go Mowab laabo ra, a sanney neeya: (Woone wo ga waana sappa kaŋ a jin ka te nd'ey yongo Horeb tondo cire.)

2Kala Musa na Israyla kulu ce ka ne i se:

Araŋ di hay kulu kaŋ Rabbi te Firawna da nga tamey, d'a laabo kulu mo se, araŋ jine Misira laabo ra. 3Araŋ moy di mo siyaŋ bambatey da alaamey da dambara goy bambatey din. 4Amma hala hõ Rabbi mana araŋ no bine kaŋ ga bay, wala moy kaŋ ga di, wala hanga kaŋ ga maa. 5Jiiri waytaaci no ay n'araŋ candi saajo ra. Araŋ bankaaray mana zeen araŋ gaahamey gaa, ni taamey mo mana zeen ni cey gaa. 6Araŋ mana buuru ŋwa, araŋ mana duvan* wala baji dumi kulu haŋ mo, zama araŋ ma bay kaŋ ay ya Rabbi araŋ Irikoyo no.

7Waato kaŋ araŋ to neewo mo, Hesbon bonkoono Sihon da Basan bonkoono Og fatta ka wongu nda iri. Iri n'i zeeri mo. 8Iri n'i laabey di k'i no tubu hari Ruben da Gad kundey, da Manasse kunda jara mo se.

9Woodin sabbay se araŋ ma haggoy da sappa wo sanney kulu k'i te, zama araŋ ma du albarka araŋ teerey kulu ra. 10Hunkuna araŋ boro fo kulu go ga kay Rabbi araŋ Irikoyo jine, kaŋ yaŋ ga ti: araŋ jine borey, d'araŋ kundey, d'araŋ arkusey, d'araŋ wongu nyaŋey, da Israyla alborey kulu, 11d'araŋ zankey, d'araŋ wandey, da ni yaw kaŋ zumbu ni gata ra, za ni tuuri beeriko ka koy ni hari guruko. 12Ni kaa ne mo zama ni ma furo ka sappa te nin da Rabbi ni Irikoyo game ra, da nga za-jinda mo kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ze d'a ni se hunkuna. 13Zama a ma ni tabbatandi hunkuna kaŋ ni ya a wane jama no, nga mo ga ciya ni se Irikoy, mate kaŋ a ci ni se din, da mo mate kaŋ a ze d'a ni kaayey se, kaŋ

ga ti Ibrahim da Isaka nda Yakuba. 14Manti araŋ hinne se no ay ga sappa da
za-jindo wo tabbatandi bo, 15amma da zamana kaŋ ga kaa izey, kaŋ yaŋ si ne iri
banda hunkuna, ngey nd'araŋ kulu, araŋ kaŋ yaŋ go ga kay ne Rabbi iri Irikoyo
jine.
16Zama araŋ bay mate kaŋ iri goro Misira laabo ra, da mate kaŋ iri fatta nd'a
mo noodin dumi waani-waaney game ra, kaŋ ra araŋ bisa. 17Araŋ di i fanta
harey mo, kaŋ yaŋ ga ti i toorey, bundu nda tondi waney, da nzarfu nda wura
waney, kaŋ yaŋ go i do. 18A ma si te ka ciya alboro fo wala wayboro fo, wala
windi almayaali, wala kunda fo, ma tun araŋ game ra, kaŋ bina ga bare hunkuna
ka fay da Rabbi iri Irikoyo, ka koy ka may dumey din toorey se. A ma si te
kaaji kaŋ ga fotti da damari te ma bara araŋ game ra.
19A ma si ciya, da bora din ga maa laaliyaŋ wo sanney, a ma nga boŋ saabu
nga bina ra ka ne: «Ay ga goro baani, baa ay ga soobay k'ay hanga sanday
fonda gana.» Zama woodin ga kande halaciyaŋ laabo ra, itayo nda ikogo kulu
gaa. 20Rabbi si bora din dumi yaafa hal abada, amma Rabbi dukuro d'a cansa ga
dungu hala nda dullu bora din boŋ. A ga laaliyaŋ kulu kaŋ i hantum tira wo ra
mo dake a boŋ. Rabbi g'a maa tuusu mo beeno wo cire. 21Rabbi g'a fay waani
Israyla kundey kulu ra k'a laali, laaliyaŋ kulu kaŋ i hantum asariya tira wo ra
boŋ.
22Zamana kaŋ ga kaa ra mo, araŋ izey ga tun araŋ banda, da yaw kaŋ ga kaa
ka fun hala nangu mooro laabu fo ra, waato kaŋ i ga di araŋ balaawey da doorey
mo kaŋ yaŋ Rabbi ga daŋ a ra. 23I ga di laabo kulu te sufar* da ciiri, da tonyaŋ,
mate kaŋ i s'a duma, a si hay, wala baa subu si te a ra. A ga hima mo danga
Saduma nda Gomorata nda Adma nda Zeboyim zeeriyaŋ, kwaarey kaŋ yaŋ
Rabbi zeeri nga dukuro nda nga futa ra. 24Hala dumey kulu borey ga ne: «Ifo se
no Rabbi na hayo wo kulu te laabo wo se? Ifo ka te kaŋ to futay bambata konno
wo?»
25Kala borey ma tu ka ne: «Zama i na Rabbi i kaayey Irikoyo sappa furu, wo
kaŋ a te d'ey waato kaŋ a kand'ey i ma fun Misira laabo ra. 26I koy mo ka may
de-koy waani yaŋ se ka sududu i se, wo kaŋ yaŋ i man'i bay doŋ, kaŋ Rabbi
mana waadu i se. 27Woodin sabbay se no Rabbi futa soobay ka ton laabo wo ra,
ka kande a boŋ laaliyaŋ kulu kaŋ go hantumante tira wo ra. 28Rabbi n'i dagu mo
k'i kaa ngey laabo ra, a futa, d'a bine tuna, d'a dukuri bambata sabbay se. A n'i
furu laabu fo ra mo, mate kaŋ a go d'a hunkuna.»
29Gundu harey kulu ya Rabbi iri Irikoyo wane yaŋ no. Amma hayey kaŋ a
bangandi, iri nda iri izey wane yaŋ no hal abada, zama iri ma asariya wo sanney
kulu toonandi.

Alkawley da kaseetey

30 A ga ciya mo, da hayey din kulu kaa ka te ni se, danga albarka nda
laaliyaŋo mo, wo kaŋ yaŋ ay jisi ni jine, hala ni fongu i gaa mo
dumey kulu game ra, nangey kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni gaaray ni ma koy, 2da
ni bare ka ye ka kaa Rabbi ni Irikoyo do koyne, nin da ni izey, k'a gana d'araŋ
biney kulu d'araŋ fundey kulu mo, hay kulu kaŋ ay go ga ni lordi nd'a

hunkuna, 3waato din gaa Rabbi ni Irikoyo mo ga ye ka ni tamtara bare. A ga
bakar ni se, a ga ye ka ni margu koyne dumey kulu game ra, naŋ kaŋ yaŋ
Rabbi ni Irikoyo ga ni say-say. 4D'araŋ furantey kulu go hala beena hirro me
gaa, kulu Rabbi ni Irikoyo ga ni margu ka fun da nin hala noodin. A ga ye ka
kande nin mo. 5Rabbi ni Irikoyo ga kande nin laabo kaŋ goro ka te ni kaayey
mayray hari din ra, ni ga du a mo. Rabbi ga ni boriyandi mo, ka ni tonton kala
ni ma bisa ni kaayey baayaŋ. 6Rabbi ga dambanguyaŋ te ni se mo ni bina ra,
da ni izey biney ra, hala ni ma ba Rabbi ni Irikoyo da ni bina kulu, da ni
fundo kulu, kala ni ma funa mo. 7Rabbi ni Irikoyo mo ga laaliyaŋo din kulu
dake ni ibarey da ni konnakoy boŋ, ngey kaŋ yaŋ na ni gurzugandi. 8Ni mo, ni
ga ye ka kaa ka maa Rabbi sanno se, k'a lordey kulu te kaŋ yaŋ ay go ga ni
lordi nd'a hunkuna. 9Rabbi ni Irikoyo ga ni yulwandi ni kambe goy kulu ra, da
ni ize gundey, da ni alman izey, da ni fari albarka ra, ka ni boriyandi mo. Zama
Rabbi ga ye ka farhã ni boriyandiyaŋo se, mate kaŋ cine a farhã ni kaayey se.
10Hala day ni ga Rabbi ni Irikoyo sanno gana, ni ga haggoy d'a lordey d'a hin
sanney kaŋ yaŋ go hantumante asariya tira wo ra. Hala day ni ga bare ka ye
Rabbi ni Irikoyo do da ni bina kulu da ni anniya kulu mo.

11Zama lordo wo kaŋ ay go ga ni lordi nd'a hunkuna, a si gaabu ni se, a si
mooru ni se mo. 12A si yongo beena ra, hala ni ma ne: «May no ga ziji iri se ka
koy hala beena ra, ka kand'a iri do ka naŋ iri ma maa r'a k'a te?» 13Wala mo a si
teeko se ya-haray hala ni ma ne: «May no ga teeko daŋandi iri se, ka kand'a iri
do, ka naŋ iri ma maa r'a k'a te?» 14Amma sanno ga maan nin gumo. A go ni
meyo da ni bina ra mo, zama ni ma goy d'a.

15Guna, hunkuna ay na fundi nda albarka, da buuyaŋ da laaliyaŋ daŋ ni jine.
16Zama ay na ni lordi hunkuna ka ne ni ma ba Rabbi ni Irikoyo, ni ma dira a
fondey ra, ni m'a lordey, d'a hin sanney, d'a farilley haggoy. Yaadin cine gaa no
ni ga funa, ni ga tonton mo, zama Rabbi ni Irikoyo ma ni albarkandi laabo kaŋ
ni ga furo ka du a mayray din ra.

17Amma da ni bina bare ka kamba, da ni wangu ka maa, amma ni ga naŋ i
ma ni candi ni ma sududu de-koy waani yaŋ se ka may i se, 18kal ay ma fe araŋ
se hunkuna ka ne: Daahir araŋ ga halaci. Araŋ si te aloomar kuuku mo laabo
kaŋ araŋ ga Urdun isa daŋandi ka du din ra.

19Hunkuna ay go ga beene nda ganda ce i ma seeda araŋ boŋ, kaŋ hunkuna
ay na fundi nda buuyaŋ daŋ ni jine, da albarka nda laaliyaŋ mo. Woodin se
binde, ni ma fundi suuban zama ni ma funa, nin da ni izey. 20Ni ma ba Rabbi ni
Irikoyo, ka maa a sanno se, ka naagu a gaa. Zama nga no ga ti ni fundo, da ni
aloomar kuuko. Zama mo ni ma goro laabo kaŋ Rabbi ze d'a ni kaayey se din
ra. Ibrahim da Isaka nda Yakuba se no a ze, ka ne nga g'a no i se.

Yasuwa ga Musa nango sambu

31 Musa koy ka sanney din kulu ci Israyla kulu se. 2A ne i se mo:
«Hunkuna ay jiiri zangu nda waranka kubay. Ay si du ka fatta ka furo
araŋ jine koyne. Rabbi ci ay se ka ne: ‹Ni si Urdun wo daŋandi.› 3Rabbi ni
Irikoyo no ga daŋandi ni jine. A ga dumey wo halaci ni jine hala ni m'i mayra

ŋwa. Yasuwa no ga daŋandi ni jine, danga mate kaŋ Rabbi ci. 4Rabbi mo ga te i se mate kaŋ a te Amorancey bonkooney Sihon da Og d'i laabo mo se, kaŋ yaŋ a halaci. 5Rabbi mo g'i nooyandi araŋ jine. Araŋ ma te i se mo lordo kulu kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a boŋ. 6Wa te gaabi nda bine-gaabi hanno. Wa si humburu, wa si jijiri i sabbay se mo. Zama Rabbi ni Irikoyo no g'araŋ dum. A si fay da araŋ, a si araŋ furu mo.»

7Musa na Yasuwa ce ka salaŋ a se Israyla kulu jine ka ne: «Ni ma gaabu, ka te bine-gaabi hanno mo. Zama ni ga koy jama wo banda hala laabo kaŋ Rabbi ze d'a i kaayey se din ra, kaŋ a ne nga g'i no nd'a. Ni mo ga naŋ i m'a tubu. 8Rabbi bumbo no ga furo ni jine. Nga bumbo no ga goro ni banda, a si fay da nin, a si ni furu mo. Ma si humburu bo, ma si jijiri mo.»

I ma asariya sanney caw taŋyaŋ jiiri kulu

9Musa mo na asariya wo sanney hantum, ka tira daŋ Lawi izey alfagey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ga Rabbi sappa sundurko jare. A n'a daŋ mo Israyla arkusey kulu kambe ra. 10Musa n'i lordi mo ka ne: «Jiiri iyye kulu kaŋ kubay, sanda alwaati kaŋ i kosu taŋyaŋ se, kaŋ i ga tanda bato haggoy, 11waati kaŋ Israyla kulu ga kaa ka bangay Rabbi ni Irikoyo jine nango kaŋ a ga suuban din ra, waato din ni ma asariya wo sanney kulu caw Israyla kulu hangey ra. 12Ma jama margu: alborey da wayborey da zankey, da yawey mo kaŋ yaŋ go araŋ kwaarey ra da goray. Naŋ i ma maa, zama i ma dondon, i ma humburu Rabbi araŋ Irikoyo. I ma haggoy ka goy mo asariya wo sanney kulu boŋ. 13I izey mo, kaŋ yaŋ mana du ka bay a gaa, i ma du ka maa, i ma dondon ka humburu Rabbi araŋ Irikoyo, alwaati kulu kaŋ araŋ ga goro laabo kaŋ araŋ ga Urdun daŋandi ka du a mayray din ra.»

Rabbi ne i ga aniya ka sappa tunandi

14Rabbi ne Musa se: «Guna, ni buuyaŋ jirbey maan. Ma Yasuwa ce. Araŋ boro hinka ma kaa kubayyaŋ hukumo ra, hal ay m'a daŋ goyo ra.» Musa nda Yasuwa binde koy ka kay kubayyaŋ hukumo ra.

15Rabbi mo bangay hukumo ra buru sari himandi ra. Buro mo kay hukumo meyo gaa. 16Rabbi ne Musa se: «Guna, ni ga kani ni kaayey banda. Dumo wo mo ga tun ni banda ka zina te laabo din de-koy waani-waaney banda, nango kaŋ i ga koy ka goro. Sanda i g'ay furu nooya, i ga sappa kaŋ ay te in d'ey game ra tunandi mo. 17Saaya woodin ra ay dukuro ga koroŋ i gaa. Han din hane ay g'i furu, ay g'ay moyduma tugu i se mo, hal i ibarey g'i ŋwa. Masiiba nda taabi boobo ga kaa i gaa, hal a ma to hano kaŋ i ga ne: ‹Manti zama iri Irikoyo si no iri game ra se no taabey wo kulu du iri bo?› 18Daahir ay g'ay moyduma tugu han din hane, i laala kulu kaŋ i te sabbay se, kaŋ i bare ka koy de-koy waani yaŋ banda.

19Sohõ binde, kal araŋ ma bayto wo hantum araŋ boŋ se, k'a dondonandi Israyla izey se. Ni m'a daŋ i meyey ra, zama baytu wo ma ciya ay se seeda Israyla izey jine. 20Zama ay ga kand'ey laabo kaŋ ay ze d'a i kaayey se din ra, laabu kaŋ ga wa nda yu bambari. I ga ŋwa ka kungu ka naasu mo. Waato din gaa no i ga bare ka ye de-koy waani yaŋ banda, i ga may i se mo. I ga donda ay

k'ay sappa tunandi. 21A ga te ka ciya mo, da masiiba nda taabi boobo du ey, gaa
no bayto wo ga te seeda i se. A ga te alaama, (zama i dumey bandey si diny'a, i
ga soobay k'a doon no). Zama ay g'i dabaro kaŋ i go ga sijiri hunkuna bay, za i
mana baa to laabo kaŋ ay ze d'a i se ra.» 22Musa mo na bayto hantum han din
hane, k'a dondonandi Israyla izey se.

23Rabbi na Yasuwa Nun izo lordi mo ka ne: «Ma te gaabi nda bine-gaabi
hanno, zama nin no ga konda Israyla izey laabo kaŋ ay ze d'a i se din ra. Ay ga
goro ni banda mo.»

24Musa na asariya wo sanney kulu hantum tira fo ra ka ban hal i kulu kubay.
25Waato din gaa no Musa na Lawitey kaŋ yaŋ ga Rabbi sappa sundurko jare
lordi ka ne: 26«Wa asariya tiro wo ta k'a jisi Rabbi araŋ Irikoyo sappa sundurko
jarga, zama a ma ciya seeda araŋ boŋ noodin. 27Zama ay ga ni murteyaŋ daa da
ni hanga sanda mo bay. Manti za ay gonda fundi araŋ banda hunkuna araŋ jin
ka murte Rabbi gaa, sanku fa binde ay buuyaŋo banda? 28Wa araŋ kundey
arkusey kulu margu ay jine, d'araŋ wongu nyaŋey mo, zama ay ma sanney wo
salaŋ i hangey ra, ya beene nda ganda ce k'i daŋ seeda i boŋ. 29Zama ay bay kaŋ
ay buuyaŋ banda araŋ g'araŋ boŋ ziibandi parkatak! Araŋ ga bare ka fonda kaŋ
ay n'araŋ lordi nd'a taŋ. Laala mo ga kaa araŋ gaa kokor banda jirbey ra, zama
araŋ ga haŋ kaŋ ga laala te Rabbi diyaŋ gaa. Araŋ g'a dukuro zokoti mo d'araŋ
kambe goyey.»

30Musa mo na bayto wo sanney ci Israyla jama kulu hangey ra, kal a n'i ci
ka ban:

Musa bayto

32 Ya beeney, wa hanga jeeri hal ay ma salaŋ.
Ganda ndunnya mo ma maa ay me sanney.
2Ay dondonandiyaŋo ga tolli danga beene hari,
Ay sanney mo ga zumbu danga harandaŋ cine,
Danga mate kaŋ buuda ga zumbu subu baano boŋ,
Danga mate kaŋ mimisi mo ga kaa tuuri kayney gaa.
3Zama ay ga Rabbi maa fe.
Araŋ m'iri Irikoyo beera ci.
4Rabbi ya tondi no, a goyo mo timmante no.
A teerey kulu mo adilitaray boŋ no a g'i te.
Irikoy ya naanaykoy no, laala si no a do.
Adilitaraykoy da cimikoy no, nga wo.

5A ize yaamey na ziibi goy te.
I manti a izeyaŋ no i bilsa sabbay se.
Zamana wo izey, darante da siirante yaŋ no.
6Ya jama saamo kaŋ sinda laakal,
Yaadin no araŋ ga Rabbi bana nd'a, wala?
Manti ni baaba no, nga kaŋ na ni fansa?
Manti a na ni taka, a na ni tabbatandi mo?

7 Ma fongu doŋ borey gaa.
Ma za zamana boobo jiirey fintal.
Ma ni baaba hã, a ga cabe ni se mo.
Ma ni dottijey hã, ngey mo ga ci ni se.
8 Waato kaŋ Koy Beero na dumey kulu no i tubo,
Waato kaŋ a na Adam-izey fay waani-waani,
A na dumi cindey hirri meyey candi
Israyla izey baayaŋ lasaabo boŋ.
9 Zama Rabbi baa ga ti a jama,
Yakuba mo ga ti a wane haro.

10 A n'a gar saaji ra,
Ganji fimbi kaŋ gonda kaatiyaŋ ra.
A n'a kali ka windi, a n'a laakal.
A n'a haggoy danga mate kaŋ boro ga te ni mo gura se.
11 Danga mate kaŋ cine zeeban ga nga fito tunandi,
A ga fata kobi nga izey boŋ,
A ga nga fatey daaru k'i sambu,
K'i jare nga fata hamney boŋ --
12 Yaadin cine mo no Rabbi hinne no ka furo nga jama jine,
Irikoy waani fo mo si a banda.
13 Rabbi naŋ a ma kaaru ka koy
ndunnya nangey kaŋ go beene boŋ.
A na fari nafa albarka ŋwa.
Rabbi naŋ a ma yu sunsum ka kaa tondi ra.
A ma ji kaa tondi sando ra.
14 A ma haw ji ŋwa, ka feeji wa haŋ,
A ma du feej'ize maani,
Da Basan laabu feeji gaaru yaŋ, da hincin yaŋ.
A ma alkama hamni baano ŋwa.
Reyzin izey haro gaa mo ni na duvan* haŋ.

15 Amma Yesurun[12] naasu, gaa no a zi.
Ni naasu, ni warga, ni yuttu mo.
Waato gaa no a na Irikoy kaŋ n'a taka din furu.
A donda nga faaba tondo.
16 I n'a zuku canse gaa da de-koy waani yaŋ.
I n'a bine tunandi nda fanta hari yaŋ.
17 I koy ka sargay* te follayyaŋ se,
kaŋ yaŋ manti Irikoy no.
I koy de-koyyaŋ kaŋ i mana i bay doŋ banda.

[12] 32:15 Yesurun ga ti Israyla maa-dake fo. A feerijo ga ti "kayante".

I koy itajiyaŋ do kaŋ yaŋ bangay bi fo-bi fo,
Kaŋ yaŋ araŋ kaayey mana humbur'ey.
18Amma tondo kaŋ na ni hay din, ni man'a saal.
Ni dinya mo Irikoyo kaŋ na ni no fundi.

19Rabbi di woodin, a n'i fanta mo,
A ize arey d'a ize wayey zukuyaŋ sabbay se.
20A ne mo: «Ay g'ay moyduma tugu i se,
Ka di mate kaŋ i ga kokor d'a.
Zama i te zamana izeyaŋ kaŋ murte gumo.
I ra sinda naanay kulu.»
21I n'ay zuku ay ma canse nda haŋ kaŋ manti Irikoy no.
I n'ay futandi ngey yaamotara do.
Ay mo g'i zuku i ma canse nda boroyaŋ kaŋ manti jama.
Ay g'i futandi nda dumi kaŋ sinda fahamay.

22Ay futa na danji fo diyandi
kaŋ ga ton hala ganda Alaahara.
A ga ndunnya ŋwa, nga nda fari albarka,
Ka danji diyandi hala tondi beerey dabey gaa.
23Ay ga balaawyaŋ gusam i boŋ.
Ay g'ay hangawey kulu ban i gaa.
24I ga faabu haray sabbay se,
Konni futo nda halaciyaŋ fotto mo g'i ŋwa.
Ay ga ganji hamey hinje
da fanakey kaŋ yaŋ ga gaalum laabo ra naajo mo
samba i gaa.
25Taray haray takuba ga mursandi,
Fuwo ra mo kala zalbayaŋ.
A ga arwasu nda wandiyo
nda naanandi nda hamni kwaaray koy ŋwa.
26Ay ne: «Ay g'i kar ka say-say hala nangu mooro,
Kal i fonguyaŋey ma daray Adam-izey game ra,
27Da manti kaŋ ay ga humburu ibare fooma.»
A ma si ciya i yanjekaarey ma daray ngey miiley ra,
I ma si koy ka ne: «Iri kambe no ka te zaama!
Manti Rabbi no ka woodin kulu te!»

28Zama jama wo gonda laakal dumbay.
Fahamay si i do mo baa kayna.
29Doŋ day i ma te laakal! Doŋ day i ma faham da woodin!
Doŋ day i ma lasaabu ka di mate kaŋ ngey ga kokor d'a!
30Mate a ga te boro folloŋ ma hin ka boro zambar gaaray,
Ihinka mo ma naŋ boro zambar way ma zuru,

Da manti kaŋ i tondo n'i neera,
Da manti Rabbi no k'i nooyandi?
31Zama i deyaŋ haro, a manti danga iri tondo no.
Iri ibarey bumbey no ka di woodin.
32Zama i reyzin nya tiksa ya Saduma wane no,
Da Gomorata farey wane mo.
I reyzin izey ga ti tay wane yaŋ,
I fafey ga fottu gumo.
33I duvaŋo ga hima gondi naaji,
Danga day gazama naaji laalo.

34Manti woodin no ay jisi ay jarga,
Wo kaŋ ay n'a kawaatimandi ay barma ra?
35Banayaŋ da alhakku ya ay wane no.
Alwaati ga kaa kaŋ i ce ga tansi,
Zama i masiiba zaaro maan.
Hayey kaŋ yaŋ i waadu i boŋ mo go no ga cahã ka kaa.
36Zama Rabbi ga nga jama ciiti.
A ga bakar nga tamey se d'a di i hino ban,
Kaŋ boro mana cindi i do, bannya wala burcini.
37A ga ne mo: «Man gaa i de-koyey?
Man gaa i tondo kaŋ ra i zuru ka koy tugu?
38Man ngey kaŋ yaŋ n'i sargay maano ŋwa,
K'i haŋyaŋ sargay duvaŋo haŋ mo?
I ma tun sohõ k'araŋ gaakasinay.
I ma ciya araŋ koruyaŋ do.»
39Guna sohõ ka di: ay no, ay bumbo ga ti NGA.
Irikoy fo mo si no ay banda.
Ay no ga wi, ay no ga funandi.
Ay no ga maray, ay no ga yayandi.
Boro si no mo kaŋ g'i faaba ay kambe ra.
40Ay g'ay kambe salle beene
ka ne: «Ay ze nd'ay fundo kaŋ ga duumi ka ne:
41D'ay n'ay takuba nyalawanta kaanandi,
D'ay kamba na cimi ciiti di,
Kal ay ma bana ay yanjekaarey gaa,
Ka alhakku no ay konnakoy se.
42Ay ga naŋ hangawey ma kuri haŋ,
Ay takuba mo ga basi ŋwa.
Ay ga wiyantey da tamey basi ŋwa
ibare hamni-kuuku-koyey jine borey gaa.»

43 Ya dumi cindey, wa farhã Rabbi jama banda[13],
Zama a ga nga tamey kuri alhakko bana.
A ga bana nga ibarey boŋ,
A ga sasabandiyaŋ te mo nga laabo da nga jama se.

44 Musa kaa ka bayto wo sanney kulu ci jama hangey ra, nga nda Yasuwa
Nun izo. 45 Musa na sanney din kulu ci ka ban Israyla kulu se, 46 ka ne: «W'araŋ
biney ye sanney kulu kaŋ ay go ga seeda araŋ se hunkuna gaa, wo kaŋ yaŋ araŋ
g'araŋ izey lordi nd'a, i m'i haggoy k'i te mo, danga asariya wo sanney kulu
nooya. 47 Zama manti hari yaamo no araŋ se bo, amma araŋ fundi no. I teeyaŋ ra
no araŋ ga te aloomar kuuku laabo kaŋ araŋ ga Urdun daŋandi ka koy ka du a
mayray din ra.»
48 Rabbi salaŋ Musa se mo han din hane ka ne: 49 «Ni ma kaaru Abarim tondi
kuukey wo boŋ, kaŋ ga ti Nebo tondo, Mowab laabo ra, kaŋ ga guna Yeriko
haray. Ma koy ka Kanaana laabo guna, kaŋ ay ga no Israyla izey se, i mayray
hari no. 50 Ni ga bu noodin tondo kaŋ ni ga kaaru din boŋ, ka margu ni dumey
do, danga mate kaŋ cine ni beero Haruna bu Hor tondo ra ka margu nga dumey
do. 51 Woodin ga te zama araŋ n'ay sanno daaru Israyla izey game ra yongo
Meriba haro do, noodin Kades, Zin ganjo ra, da zama araŋ mana ay hananyaŋo
bangandi Israyla izey game ra noodin. 52 Ni ga di laabo din da ni moy, amma ni
si koy noodin ka furo laabo kaŋ ay ga no Israyla izey se din ra.»

Musa annabitara sanney

33 Albarka kaŋ Irikoy bora Musa na Israyla izey albarkandi nd'a za a
mana bu neeya: 2 A ne:

«Rabbi fun Sinayi,
A tun Seyir ka kaa i do,
A kaari i gaa, kaaro fun Paran tondo ra.
A fun hanante dubu-dubu bindo ra.
A kambe ŋwaaro ra gonda asariya danjikoy i se.
3 Haciika a ga ba nga jama.
Ni hanantey kulu go ni kambe ra.
I na ni ce daarey gana.
I afo kulu na ni sanney ta.
4 Musa na asariya lordi iri se,
Tubu hari no Yakuba marga se.
5 A ciya mo bonkooni Yesurun ra
waato kaŋ jama jine borey margu,
Ngey nda Israyla kundey care banda.

6 Ruben ma funa, a ma si bu.

[13] 32:43 Tira zeeno fooyaŋ na sanno wo tonton, “Irikoy malaykey*g* kulu mo ma sududu a se”.

A borey mo manti ciraariyaŋ no.»
7 Yahuda albarka mo neeya:
«Ya Rabbi, ma maa Yahuda jinde,
Ma kand'a mo nga dumo do.
A kambey gaabo ma wasa a se.
Ni ma ciya a se Gaako mo a yanjekaarey kulu gaa.»

8 Lawi boŋ mo a ne:
«Ni Tummin da ni Urim* go ni hananta do.
Nga kaŋ ni si Massa haray,
Nga kaŋ ni kakaw d'a Meriba haro jarga,
9 Boro kaŋ ne nga baabo nda nga nyaŋo boŋ: ay man'i saal.
A mana nga nya-izey bayray seeda mo.
Nga kaŋ na nga izey ze,
Zama a ga ni sanno haggoy,
Ka ni sappa mo gaay.
10 I ga ni farilley dondonandi Yakuba se,
Ni asariya* mo Israyla se.
I ga dugu ton ni jine,
Nga nda sargay summaare,
Kaŋ i ga ton ni sargay feema boŋ.
11 Ya Rabbi, ma Lawi mayray hari albarkandi,
Ma yadda mo d'a kambe goyo.
Borey kaŋ yaŋ ga tun ka gaaba nd'a mo,
Ni m'i kar k'i kungursu bagu,
A konnakoy mo yaadin,
Hal i ma si ye ka tun koyne.»

12 Benyamin boŋ a ne:
«Rabbi baakwa ga goro a jarga baani samay.
Rabbi g'a windi k'a haggoy zaari me-a-me.
A nangoray go Rabbi jasey game ra.»

13 Yusufu boŋ mo a ne:
«A laabo gonda Rabbi albarka,
A gonda beene albarka nda harandaŋ wane.
A gonda wo kaŋ go ganda ga jisi wane.
14 A gonda nafa kaŋ wayna ga hay arzakey,
A gonda mo nafa kaŋ hando ga hay arzakey.
15 A gonda hari beeri yaŋ
kaŋ yaŋ ga fun tondi beeri zeeney gaa.
A gonda mo arzakey kaŋ ga fun tudey kaŋ ga duumi ra.
16 A gonda fari arzakey d'i baayaŋ kulu,
Da wo kaŋ goro ganda tuuri ra gaakuro.

Naŋ albarka ma kaa ka zumbu Yusufu boŋ.
Oho, baa bora kaŋ i fay da nga nya-izey boŋ bindo ra.
17Koytaray darza ya a wane no,
Danga haw-nya hay-jine wano cine.
A hilley go danga haw-bi hilliyaŋ cine,
Nga no a ga dumey kulu nukum d'a, hala ndunnya me waney.
Yaadin no Ifraymu zambar-zambarey,
Yaadin mo no Manasse zambarey.»

18Zabluna boŋ mo a ne:
«Ya Zabluna, wa farhã ni fattayaŋey ra.
Nin mo, ya Isakar, ni kuuru-fuwey ra.
19A ga jama boobo ce i ma kaa tondi kuuko do.
Noodin mo no i ga adilitaray sargayey salle,
Zama i ga teekoy yulwa candi,
Ngey nda jabo taasey arzaka tugantey.»

20Gad boŋ mo a ne:
«Albarkante no boro kaŋ ga Gad tafandi.
A ga goro danga muusu beeri way,
A ga kambe da boŋ bindi kulu tooru-tooru.
21A ga baa hanno suuban nga boŋ se.
Noodin no i na mayraykoy baa jisi.
A kaa jama jine borey banda,
A na Rabbi adilitaray goyey toonandi,
Danga, a farilley kaŋ yaŋ a waadu Israyla se nooya.»

22Dan boŋ mo a ne:
«Dan ga ti muusu beeri ize
kaŋ ga sar ka fun Basan.»

23Naftali boŋ mo a ne:
«Ya Naftali, nin kaŋ kungu nda gomni,
Nin kaŋ to da Rabbi albarka!
Ni ga du wayna kaŋay da dandi kambe haray mayray.»

24Aser boŋ mo a ne:
«Albarkante no Aser wo ize arey game ra.
A ma ciya gaakuri hari nga nya-izey do.
A ma nga ce taamu sufu ji ra.
25Ni taamey ma ciya guuru-bi nda guuru-say wane yaŋ.
Ni gaabo mo ma saba nda ni aloomaro kuuyaŋ.
26Boro kulu si no danga Yesurun Irikoyo cine,
Nga kaŋ ga kaaru beena boŋ ka kaa ka ni gaakasinay.

A darza ra mo a ga kaa ni do ka fun beene batama ra.
27 Irikoy kaŋ sinda sintina hane,
A bananta hane mo si no,
Nga no ga ti ni nangora.
A kambey kaŋ go no duumi,
Ngey neeya ni cire ga ni gaay.
A na ibare tuti ka hibandi ni jine.
A ne a se: ‹Ni ma halaci!›
28 Israyla ga goro baani samay.
Yakuba hari-mwa go no, nga fo,
Laabo kaŋ ga to da ntaaso nda reyzin hari taji ra.
Oho, a beena goono ga harandaŋ zumandi.
29 Ya Israyla, ni ya albarkante no!
May no ga hima ni cine, jama kaŋ Rabbi faaba?
Nga wo ni koray da ni gaako no,
Ni koytaray darza takuba mo no.
Ni ibarey ga sumbal ka ngey boŋ ye ni kambe ra,
Ni mo g'i nangey kaŋ go beene taamu-taamu.»

Musa buuyaŋo

34 Kala Musa tun Mowab batamey ra ka kaaru Nebo tondi kuuko boŋ ka koy Pisga yolla boŋ, naŋ kaŋ boro ga hin ka Yeriko fonnay. Rabbi n'a cabe Jileyad laabo kulu ka to hala Dan. 2 A di Naftali kulu mo, da Ifraymu nda Manasse laabey, da Yahuda wano ka koy yongo teeko me. 3 A di Negeb* mo da Gooru Beero kaŋ ra Yeriko, kaŋ se i ga ne Teenay Nya kwaara go, kala ma koy Zowar. 4 Rabbi ne a se mo: «Laabo kaŋ ay ze d'a Ibrahim da Isaka nda Yakuba se neeya, kaŋ ay ne ay g'a no i dumo se. Nga no ay na ni naŋ ni ma di a da ni moy, amma ni si daŋandi ka furo noodin.»

5 Rabbi tamo Musa binde bu noodin Mowab laabo ra, Rabbi sanno boŋ. 6 Irikoy n'a fiji mo noodin gooru fo ra Mowab laabo ra, nangu fo kaŋ si mooru Baal-Peyor. Amma boro kulu s'a saara do bay hala hõ. 7 Musa jiiri zangu nda waranka kubay hal a ga bu. A diyaŋo mana zabu, a gaaham gaabo mana gaze mo. 8 Israyla izey mo na Musa baray noodin Mowab batamey ra kala jirbi waranza kubay, hal i na Musa bara d'a hẽeno jirbey ban.

9 Yasuwa Nun izo mo to da laakal biya, zama Musa na nga kambey dake a boŋo boŋ. Israyla izey mo hangan a se ka te mate kulu kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

10 Musa banda annabi* kulu mana tun Israyla ra kaŋ ga saba nd'a, nga kaŋ Rabbi ga bay mo-da-mo. 11 Afo si no mo kaŋ ga to r'a alaamayaŋ da dambara goyyaŋ, kaŋ yaŋ Rabbi n'a donton a ma te Misira laabo ra, Firawna nda nga bannyey d'a laabo kulu se. 12 A n'i te da kambe gaabikooni mo, da humburandiyaŋ kulu mo, kaŋ Musa goy ka te Israyla kulu jine.

YASUWA

Yasuwa ciya jama jine boro

1 A ciya Rabbi tamo Musa buuyaŋo banda, waato gaa Rabbi salaŋ Yasuwa Nun
izo se, kaŋ ga ti Musa zanka. A ne: **2**«Ay tamo Musa bu. Sohõ binde, ni ma tun
ka Urdun wo daŋandi, nin da jama wo kulu, ka koy laabo kaŋ ay g'i no din ra, ngey
Israyla* izey. **3**Nangu kulu kaŋ araŋ ce taamey ga taamu, ay n'a no araŋ se, danga
mate kaŋ cine ay ci Musa se. **4**Za taasi beero gaa ka koy Liban wo gaa, kala ma koy
Ufratis isa beero gaa, Hittancey laabo kulu, kal a ma koy teeku beero gaa wayna
kaŋay haray, ngey no ga ti araŋ hirrey me. **5**Boro si no kaŋ ga hin ka kay ni jine ni
fundo me muudu. Danga mate kaŋ cine ay go Musa banda, yaadin cine no ay ga goro
ni mo banda, Ay si ni naŋ, ay si ni furu mo.

6Ma gaabandi, ma te bine-gaabi hanno, zama laabo kaŋ ay no i kaayey se ka
ne: ‹Ay g'i no nd'a›, ni g'a no tubu jama wo se. **7**Day, ni ma gaabandi, ma te
bine-gaabi hanno. Ma haggoy ka goy ka te asariya kulu boŋ kaŋ ay tamo
Musa na ni lordi nd'a. Ma si kamba a gaa ka koy kambe ŋwaari wala kambe
wow haray, zama ni ma te saaya naŋ kulu kaŋ ni ga koy. **8**Asariya tira wo
mo ma si fay da ni meyo, amma ni ma soobay k'a fintal cin da zaari, zama ni
ma du ka haggoy d'a k'a goy mo, mate kaŋ i hantum a ra din boŋ. Zama
yaadin gaa no ni ga naŋ ni fonda ma te albarka, yaadin gaa mo no ni ga te
zaama. **9**Manti ay jin ka ni lordi? Ma gaabandi, ma te bine-gaabi mo. Ma si
humburu, ma si joote mo, zama Rabbi ni Irikoyo go ni banda nangu kulu kaŋ
ni ga koy.»

10Waato din gaa no Yasuwa na jama wongu nyaŋey lordi ka ne: **11**«Wa gana
gata bindo ra ka borey lordi ka ne: Wa hindoonayyaŋ soola, zama ne ka koy
jirbi hinza araŋ ga Urdun wo daŋandi, zama araŋ ma furo ka laabo ŋwa, kaŋ
Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ no araŋ ma ŋwa.»

12Yasuwa binde salaŋ da Ruben izey, da Gad izey, da Manasse kunda jara
mo ka ne: **13**«Wa fongu nda sanno kaŋ Rabbi tamo Musa n'araŋ lordi d'a, ka ne:
‹Rabbi araŋ Irikoyo g'araŋ no fulanzamay, a g'araŋ no mo laabo wo. **14**Araŋ
wandey d'araŋ ize kayney d'araŋ almaney ga goro laabo kaŋ Musa na araŋ
no Urdun wo daranta din ra. Amma araŋ wo kaŋ ga ti soojey gaabikooney
kulu da wongu jinayey, araŋ ga daŋandi araŋ nya-izey jine. Araŋ g'i gaa
mo.› **15**Araŋ g'i gaa hala waati kaŋ Rabbi n'araŋ nya-izey mo no fulanzamay,
danga mate kaŋ cine a n'araŋ no, ngey mo ma laabo kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo
n'i no din ŋwa. Waato din gaa no araŋ ga ye ka kaa araŋ mayray nango do,
k'a may. Laabu nooya kaŋ Rabbi tamo Musa n'araŋ no Urdun wo daŋanta,
wayna funay haray.»

16I tu Yasuwa se ka ne: «Hay kulu kaŋ ni n'iri lordi nd'a, iri g'a te. Naŋ kaŋ
ni n'iri donton kulu mo, iri ga koy. **17**Danga mate kaŋ cine iri hangan Musa se
hay kulu ra, yaadin no iri ga hangan ni mo se. Kala day Rabbi ni Irikoyo ma
goro ni banda, danga mate kaŋ cine a go Musa banda. **18**Boro kulu kaŋ no, d'a
murte ni lordo gaa, a mana hangan ni sanney se mo, hay kulu kaŋ ra ni n'a
lordi, i g'a wi. Kala day ma gaabandi, ma te bine-gaabi mo.»

Ma-carare hinka koy Yeriko

2 Yasuwa Nun izo binde na boro hinka tunandi Sittim ra, k'i donton tuguyaŋ ra, sanda ma-cararayaŋ. A ne i se: «Wa koy ka laabo guna, hala nda Yeriko kwaara mo.» I koy mo ka furo kaaruwa fo windi ra kaŋ se i ga ne Rahab ka goro noodin.

2Yeriko koyo du baaru, i ne: «Ni ma bay kaŋ hunkuna cin boroyaŋ fun Israyla izey do. I kaa ne zama ngey ma laabo guna k'a gundo fintal.»

3Yeriko koyo mo donton Rahab do ka ne: «Ma alborey kaŋ yaŋ kaa ni do ka furo ni windo ra din kaa taray, zama i kaa no ngey ma laabo gundo kulu fintal se.»

4Kala waybora na alboro hinka din sambu, a n'i tugu. A ne: «Oho, alborey din kaa ay do, amma yana bay naŋ kaŋ no i fun. **5**Hala kwaara birni meyo daabuyaŋ waate ga to alborey din fatta. Ay binde mana bay naŋ kaŋ haray no i gana. W'i gana nda waasi, zama araŋ g'i to.»

6Amma a jin k'i kaarandi fu beena daabirjo boŋ. A n'i tugu lin* kwaariyaŋ ra, kaŋ yaŋ a daaru fuwo beena daabirjo boŋ. **7**Borey n'i banda gana Urdun fonda boŋ ka koy hala yawyaŋo do. I ganakoy fattanta mo i na kwaara birni meyo daabu.

8Saaya kaŋ borey din ga ba ka jirbi, waybora kaaru i do beene, fuwo boŋ. **9**A ne i se: «Ay bay kaŋ Rabbi jin ka araŋ no laabo, araŋ humburkumay mo n'iri di. Laabo gorokoy kulu mo yay araŋ jine latak! **10**Zama iri maa baaru mate kaŋ Rabbi na Teeku Cira haro koogandi nd'a araŋ jine, waato kaŋ cine araŋ fun Misira. Iri maa mo haŋ kaŋ araŋ te Amorancey bonkooni hinka din se, kaŋ yaŋ go Urdun daŋanta ya-haray, kaŋ yaŋ ga ti Sihon da Og, kaŋ yaŋ araŋ halaci parkatak. **11**Baaro maayaŋo n'iri biney pati. Bine-gaabi kulu mana cindi boro kulu ra araŋ sabbay se. Zama Rabbi araŋ Irikoyo, nga no ga ti Irikoy beena ra beene, da ganda ndunnya ra mo. **12**Sohõ binde, ay g'araŋ ŋwaaray, wa ze ay se da Rabbi maa. Za kaŋ ay na gomni te araŋ se, araŋ mo ma gomni te ay baaba windo se. W'ay no alaama cimikoy, **13**kaŋ araŋ g'ay baabo d'ay nyaŋo, d'ay nya-ize arey da wayey, da hay kulu kaŋ go i se faaba nda fundi. Araŋ m'iri fundey faaba buuyaŋ gaa.»

14Alborey tu ka ne a se: «Iri fundey araŋ waney banandi. Da araŋ mana iri muraado wo bangandi, a ga ciya no, waati kaŋ Rabbi n'iri no laabo, iri mo ga gomni da cimi goy cabe ni se.»

15Waato din gaa no a n'i zure nda korfo fo finetaro gaa, zama a windo si kala birno cinaro boŋ. A go no mo ga goro cinaro boŋ. **16**A ye ka ne i se: «Wa koy tondey do, zama araŋ ce ganakoy ma si araŋ to. Araŋ ma tugu noodin kala jirbi hinza, hala ce ganakoy ma ye ka kaa. Gaa no araŋ mo ma fonda di.»

17Alborey binde ne a se: «Iri ga ciya fansanteyaŋ ni zeyaŋ wane do haray, kaŋ ni n'iri zeyandi nd'a. **18**Guna, waati kaŋ iri ga kaa laabo ra, silli ciray korfo wo, kaŋ ni n'iri zure nd'a, ni m'a haw finetar wo gaa. Ni ma ni baabo, da ni nyaŋo, da ni nya-izey, da ni baaba almayaaley kulu margu ni windo ra. **19**Da boro fo fun ni windo ra ka koy fonda ra, bora din kuro go a boŋ, iri ga ciya fansanteyaŋ mo. Amma boro kulu kaŋ go windo ra ni banda mo, boro fo kulu

kaŋ n'i ham, a kuro alhakko go iri boŋ. 20Amma da ni n'iri muraado wo
bangandi, saaya din iri ga fansa ni zeyaŋo kaŋ ni n'iri zeyandi nd'a din gaa.»
21Waybora ne: «Araŋ sanney boŋ, a ma ciya yaadin.» A n'i sallama, i koy
mo. A na korfo cira haw finetaro gaa.
22I koy ka to tondo do. I kani jirbi hinza noodin, kal i ceecikoy ye ka kaa. I
ceecikoy n'i ceeci nangu kulu fonda ra, amma i mana di ey. 23Waato din gaa no
alboro hinka din mo bare ka zumbu ka fun tondo boŋ ka daŋandi. I kaa Yasuwa
Nun ize do ka dede a se hay kulu kaŋ du ngey. 24I ne Yasuwa se: «Haciika
Rabbi na laabo kulu daŋ iri kambe ra, hala baa laabo gorokoy kulu goono ga
yay iri jine latak!»

Jama na Urdun daŋandi

3 Yasuwa tun za susubay da hinay. I gana ka fun Sittim ka kaa Urdun me
gaa, nga nda Israyla izey kulu. I zumbu noodin jina za i mana daŋandi. 2A
ciya mo jirbi hinza banda wongu nyaŋey soobay ka gana gata ra. 3I goono ga
borey lordi ka ne: «Saaya kaŋ cine araŋ di araŋ Rabbo Irikoy sappa sundurko
kaŋ go Lawitey alfagey boŋ ga jare, saaya din gaa no araŋ mo ga tun araŋ
nangey ra k'i banda gana. 4Amma wa jandi cindi araŋ d'a game ra, danga kambe
kar zambar hinka cine, (araŋ ma si maan a gaa bo), zama araŋ ma bay fondo
kaŋ no araŋ ga gana, zama araŋ mana fonda din gana ce fo.»
5Yasuwa ne jama se: «W'araŋ boŋ hanandi, zama suba no Rabbi ga dambara
goyyaŋ te araŋ game ra.»
6Yasuwa ye ka salaŋ alfagey se ka ne: «Wa sappa sundurko sambu ka
daŋandi jama jine.» I binde na sappa sundurko sambu ka furo jama jine.
7Rabbi ne Yasuwa se mo: «Hunkuna no ay ga sintin ka ni beerandi Israyla
jama kulu jine, zama i ma bay kaŋ ay go ni banda, danga mate kaŋ cine ay goro
Musa banda. 8Ni ma alfagey kaŋ yaŋ goono ga sappa sundurko jare lordi ka ne:
‹Waati kaŋ araŋ to Urdun harey jabo gaa, araŋ ma kay tak! Urdun ra.› »
9Yasuwa binde ne Israyla izey se: «Wa kaa ka maa Rabbi araŋ Irikoyo
sanney.» 10Yasuwa ne koyne: «Ne no araŋ ga bay kaŋ Irikoy fundikoono go
araŋ do haray. Sikka si mo a ga Kanaanancey da Hibancey, da Perizancey, da
Jirgasancey, da Amorancey, da Yebusancey gaaray araŋ jine. 11Guna, ndunnya
kulu Koyo sundurko ga bisa araŋ jine ka koy Urdun ra. 12Araŋ ma boro way
cindi hinka suuban Israyla izey kundey ra, kunda kulu ra boro fo. 13A ga ciya
mo, waati kaŋ alfagey kaŋ yaŋ go ga Rabbi, ndunnya kulu Koyo sundurko jare,
i ce taamey furo Urdun haro ra, i ga Urdun haro dumbu ka fay, danga haro kaŋ
ga gunguray ka fun tudey boŋ ga margu-margu nangu folloŋ.»
14A ciya mo, waato kaŋ cine borey fun ngey kuuru-fuwey ra zama ngey ma
Urdun daŋandi se, alfagey mo kaŋ yaŋ goono ga sappa sundurko jare go jama
jine. 15Saaya kaŋ cine sundurko sambukoy kaa ka to Urdun, alfagey kaŋ yaŋ
goono ga sundurko jare cey miri haro me gaa, (zama heemar waate kulu Urdun
haro ga furo no,) 16kala haro kaŋ go ga gunguray ka fun tudey boŋ kay. A
margu-margu nangu folloŋ, jandi kuuku fo no ngey nda Adma game ra, birno
kaŋ ga maan Zaretan. Haro kaŋ zuru ka koy Gooru* Beero Teeko ra mo, danga

Ciiri Teeko nooya, i n'a dumbu parkatak! Borey daŋandi mo naŋ kaŋ day ga saba nda Yeriko. 17Alfagey kaŋ yaŋ go ga Rabbi sappa sundurko sambu kay Urdun bindo ra laabu koga boŋ. Israyla kulu mo daŋandi ka bisa laabu koga boŋ, kala jama kulu na Urdun daŋandi, pat!

Tondi way cindi hinka baaru

4 Waato kaŋ jama kulu na Urdun daŋandi pat, kala Rabbi salaŋ Yasuwa se ka ne: 2«Wa alboro way cindi hinka sambu jama ra, kunda fo kulu ra boro fo. 3Araŋ m'i lordi mo ka ne: Wa tondi way cindi hinka sambu ne Urdun bindo ra, nango kaŋ alfagey cey kay da gaabi. Araŋ ma daŋandi nd'ey araŋ banda. Araŋ m'i jisi dunkayo do, nango kaŋ araŋ ga zumbu hunkuna cin.»

4Kala Yasuwa na boro way cindi hinka din kaŋ yaŋ a suuban Israyla izey ra din ce, kunda fo kulu ra boro fo. 5Yasuwa ne i se mo: «Wa bisa Rabbi araŋ Irikoyo sundurko jine ka koy hala Urdun bindo ra. Araŋ afo kulu mo ma tondi fo sambu nga jase gaa Israyla izey kundey baayaŋo boŋ. 6Woodin ma ciya alaama araŋ se, da haŋ fo araŋ izey g'araŋ hã ka ne: ‹Ifo ga ti tondey wo maana?› 7Waati din gaa araŋ ma ne i se: ‹Zama i na Urdun haro dumbu k'a fay Rabbi sappa sundurko jine. Waato kaŋ a na Urdun daŋandi, a na Urdun haro dumbu. Tondey wo mo ga ti fongandiyaŋ hari Israyla izey se hal abada.› »

8Israyla izey binde te danga mate kaŋ Yasuwa n'i lordi d'a. I na tondi way cindi hinka sambu Urdun bindo ra, danga mate kaŋ cine Rabbi ci Yasuwa se, Israyla izey baayaŋo boŋ. I daŋandi nd'ey ngey banda kala nango kaŋ i zumbu, noodin no i n'i jisi. 9Yasuwa mo na tondi way cindi hinka sinji Urdun bindo ra, nango kaŋ alfagey kaŋ yaŋ na sappa sundurko jare din cey kay. I go noodin mo hala hõ.

10Amma alfagey kaŋ yaŋ na sappa sundurko jare kay Urdun bindo ra, hal i na hay kulu kaŋ Rabbi na Yasuwa lordi ka ne a ma ci jama se din ban, hay kulu kaŋ Musa na Yasuwa lordi nd'a boŋ. Jama mo cahã ka daŋandi. 11A ciya binde, waato kaŋ borey kulu daŋandi parkatak, gaa no Rabbi sundurko da alfagey mo daŋandi ka to jama do. 12Ruben izey, da Gad izey, da Manasse kunda jara mo daŋandi Israyla izey jine, d'i wongu jinayey kulu, danga mate kaŋ Musa ci i se. 13Boro zambar waytaaci kaŋ yaŋ go soolante wongu se daŋandi Rabbi jine ka koy wongu. I kaa ka to batama kaŋ ga guna Yeriko do haray.

14Han din no Rabbi na Yasuwa beerandi Israyla kulu jine, hal i humbur'a a fundi jirbey kulu me, danga mate kaŋ cine i ga humburu Musa doŋ.

15Rabbi ye ka salaŋ Yasuwa se ka ne: 16«Ni ma alfagey kaŋ yaŋ goono ga seeda sundurko jare lordi ka ne i ma fatta Urdun ra.»

17Yasuwa binde na alfagey lordi ka ne: «Wa fatta ka fun Urdun ra.»

18A ciya binde, saaya kaŋ cine alfagey kaŋ yaŋ goono ga Rabbi sappa sundurko jare fatta Urdun ra, alfagey ce taamey daganta ka jabo taamu, kala Urdun haro ye nga nangey ra, ka te bondayyaŋ sanda doŋ wano cine.

19Jama na Urdun daŋandi ka fatta handu sintina jirbi wayanta hane. I na gata sinji Jilgal ra Yeriko se wayna funay haray, a hirro boŋ. 20Tondi way cindi hinka din mo kaŋ i sambu Urdun ra, Yasuwa n'i sinji Jilgal ra. 21A salaŋ Israyla

izey se ka ne: «Jirbey kaŋ yaŋ go ga kaa ra, waati kaŋ araŋ izey ga baabey hã ka ne: ‹Ifo ga ti tondey wo sabaabu?› 22kala araŋ ma araŋ izey kabarandi ka ne: ‹Israyla na Urdun wo daŋandi laabu kogo kwaaray boŋ.› 23Zama Rabbi araŋ Irikoyo na Urdun haro koosu araŋ jine, hala araŋ n'a daŋandi. A ciya mate kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo te Teeku Cira se, kaŋ a koogandi iri jine, hal iri du ka daŋandi. 24Zama ndunnya dumey kulu ma bay kaŋ Rabbi kamba ya gaabikooni no, zama araŋ ma humburu Rabbi araŋ Irikoyo mo hal abada.»

Dambanguyaŋ kaŋ i te Jilgal haray

5 A ciya mo, alwaato kaŋ Amorancey koyey kulu, kaŋ yaŋ go Urdun daŋanta wayna kaŋay haray, da Kanaanancey koyey kulu kaŋ yaŋ go teeko me gaa, i maa kaŋ Rabbi na Urdun haro kosu Israyla izey jine, hal iri daŋandi, kal i biney yay latak! Bine-gaabi fo kulu mana cindi i ra, Israyla izey sabbay se.

2Saaya din ra binde Rabbi ne Yasuwa se: «Ni ma te captu tondi zaamayaŋ ka Israyla izey dambangu koyne, dambanguyaŋ hinkanta nooya.» 3Yasuwa binde na captu tondi zaamayaŋ te ka Israyla izey dambangu jofolo kuurey ra.

4Sabaabo kaŋ se Yasuwa n'i dambangu neeya: borey kulu kaŋ yaŋ fun Misira, kaŋ ga ti alborey, danga wongu teekoy kulu bu fonda boŋ saajo ra, i Misira funyaŋo banda. 5Zama wo kaŋ yaŋ fun noodin kulu, i n'i dambangu. Amma wo kulu kaŋ i hay fonda boŋ saajo ra, kaŋ i fun Misira, i mana woodin yaŋ dambangu. 6Zama Israyla izey te jiiri waytaaci fonda boŋ, i goono ga dira saajo ra, hala jama kulu, danga wongu alborey kaŋ yaŋ fun Misira ban, zama i mana Rabbi sanney ta. Rabbi mo ze i se ka ne nga s'i naŋ i ma di laabo kaŋ nga ze ka ne nga g'iri no, laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari. 7I izey binde kaŋ yaŋ a kande k'i daŋ i gurbey ra, i se no Yasuwa na dambanguyaŋo te. Zama i sinda dambanguyaŋ, zama i mana i dambangu fonda boŋ. 8Waato kaŋ i na alborey kulu dambangu ka ban, i goro ngey nangey ra gata do hal i kulu yay.

9Rabbi ye ka ne Yasuwa se: «Hunkuna ay na Misira wowi haawo gunguray ka ganandi araŋ boŋ.» Woodin se no i ga ne nango din se Jilgal, hala ka kaa sohõ.

Paska bato haggoyaŋo

10Israyla izey na gata sinji Jilgal ra. I na Paska* bato te hando jirbi way cindi taacanta wiciri kambo, Yeriko batama ra haray. 11Paska wane suba i na laabo albarka ŋwa. Maasa kaŋ sinda dalbu, da jirmayyaŋ, ngey no i ŋwa han din hane. 12Kaŋ i na laabo albarka ŋwa, a wane suba kala Manna kay. Israyla izey mana ye ka du Manna koyne, amma i na Kanaana laabo albarka ŋwa jiiro din ra.

Israyla na Yeriko kwaara ŋwa

13A ciya mo, waato kaŋ cine Yasuwa go Yeriko tanjay, kala a na nga boŋ sambu ka guna. A di boro fo go ga kay nga jine, a gonda takuba foobante nga kambe ra g'a gaay beene. Yasuwa binde koy a do ka ne a se: «Iri do haray no ni go, wala iri yanjekaarey do haray no ni go?»

14A ne: «Manti yaadin no! Amma ay ya Rabbi kunda wonkoy no! Ay kaa no sohõ.»

Kala Yasuwa kaŋ nga moyduma boŋ ka sududu hala ganda. A ne a se: «Ifo
no ay Koyo ga ci nga tamo se wo?»
15 Rabbi kunda wonkoyo ne Yasuwa se: «Ma ni taamey kaa ni cey gaa, zama
nango kaŋ ra ni bara ga kay din ya hanante no.» Yasuwa binde te yaadin.
6 I go no, Israyla izey na Yeriko me-d'a-me daabu. Boro kulu si fatta, boro
kulu si furo.
2 Rabbi ne Yasuwa se mo: «Guna, ni kambe ra no ay na Yeriko d'a koyo, d'a
soojey daŋ. 3 Araŋ ga birno windi d'araŋ wongu borey kulu ka birno casu sorro
fo. Jirbi iddu no ni ga woodin te. 4 Alfaga iyye mo ga feeji hilli iyye sambu, i
ma furo sundurko jine. Zaari iyyanta hane araŋ ma birno windi hala sorro iyye,
alfagey go ga hilley kar. 5 Waati kaŋ cine i na karyaŋo kuukandi, waati kaŋ araŋ
mo maa hilley kaatiyaŋey, kala jama kulu ma ngey jindey tunandi nda gaabi ka
kuuwa. Birno cinaro mo ga kaŋ, jama kulu mo ga kaaru, boro kulu nga jine
tak-tak.»
6 Yasuwa Nun izo binde na alfagey ce ka ne i se: «Wa sappa sundurko
sambu. Alfaga iyye mo ma feeji hilli iyye sambu. I ma furo Rabbi sundurko
jine.» 7 I ne jama se: «Wa bisa ka birno windi. Wongu jinaykoyey mo ma furo
Rabbi sundurko jine.»
8 Saaya kaŋ cine Yasuwa salaŋ jama se binde, kala alfaga* iyye kaŋ yaŋ go
ga feeji hilli iyya gaay Rabbi jine, i bisa ka furo jina ka hilley kar. Rabbi sappa
sundurko mo go g'i banda gana. 9 Wongu jinaykoyey go alfaga hilli karey jine,
banda borey go ga dake sundurko gaa. Alfagey mo go ga dira ka hilley kar.
10 Yasuwa na borey lordi ka ne: «Araŋ ma si kuuwa, araŋ ma si ta i ma maa araŋ
jindey mo. Sanni fo kulu mo ma si fun araŋ meyey ra, kala han kaŋ hane ay ci
araŋ se ka ne: ‹Wa kuuwa!› A gaa no araŋ ga kuuwa.» 11 Kala Yasuwa na Rabbi
sundurko daŋ a ma birno casu. A n'a casu sorro fo ka ye ka kaa gata ra ka
zumbu.
12 Yasuwa tun za susubay da hinay, alfagey mo na Rabbi sundurko sambu.
13 Alfaga iyya kaŋ yaŋ go ga feeji hilli iyya jare Rabbi sundurko jine, i soobay
ka dira jine, i go ga hilley kar. Wongu jinaykoyey go i jine, banda waney mo go
ga dake Rabbi sundurko gaa. Alfagey ga dira ka hilley kar. 14 Jirbi hinkanta i na
birno casu ce fo, gaa no i ye ka kaa dunkayo do. Yaadin no i te kala zaari iddu.
15 A ciya mo, zaari iyyanta hane, i tun da hinay za mo boyaŋ. I na birno casu
alhaali woodin boŋ hala sorro iyye. Zaari woodin hinne no i na birno casu sorro
iyye. 16 A ciya mo, sorro iyyanta waate day, waato kaŋ cine alfagey na hilley
kar, Yasuwa ne borey se: «Wa kuuwa! zama Rabbi na birno no araŋ se. 17 Birno
ga ciya Rabbi wane, laaliyaŋ hari no araŋ se, nga nda hay kulu kaŋ go a ra.
Rahab hinne, kaaruwa din, nga no ga funa, nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda
windo ra kulu, zama a na diyey kaŋ iri donton yaŋ din tugu. 18 Araŋ mo, kala
araŋ ma araŋ boŋ haggoy da laaliyaŋ haro din. A ma si ciya, waato kaŋ araŋ n'a
ciya laaliyaŋ hari, a banda araŋ ma ye ka kaa a gaa koyne. Yaadin gaa araŋ ga
Israyla marga te laalante k'a taabandi mo. 19 Amma nzarfu kulu, da wura da
guuru-ciray jinayey, da guuru-bi wane – ngey wo hananteyaŋ no Rabbi se. I ga
kand'ey Rabbi jisiri nango ra.»

20Borey binde kuuwa ka ne: «Yiihu!» Alfagey mo na hilley kar. A te ka ciya
binde, saaya kaŋ cine borey maa hilli kaatiyaŋey, i na jinde sambu ka te
«Yiihu!» da jinde beeri, kala birni cinaro mo kulu taŋ ka gusam ganda
parkatak! Kala borey kaaru ka furo, boro kulu nga jine ka birno ŋwa. 21Hay
kulu kaŋ go birno ra, i n'i halaci saray: alboro nda wayboro zankey da arkusu
zeeney, haw da feeji da farkayey. I n'i kulu halaci da takuba.
22Yasuwa ne boro hinka kaŋ yaŋ na laabo windi din se: «Wa furo wayboro
kaaruwa din windo ra. Araŋ ma waybora da hay kulu kaŋ go a se kaa taray,
danga mate kaŋ cine araŋ ze a se d'a.» 23Ma-carare sahãkooney din binde furo
Rahab windo ra. I na Rahab d'a baabo, d'a nyaŋo, d'a nya-ka-fo-siney, da hay
kulu kaŋ go a se, d'a dumey kulu mo kaa taray. I n'i kaa taray k'i ye Israyla
borey banda.
24I na birno ton da danji, nga nda hay kulu kaŋ go birno ra. Kala day nzarfu
da wura da guuru-ciray jinayey, da guuru-bi waney, i na woodin yaŋ jisi Rabbi
jisiri nango ra. 25Amma kaaruwa Rahab da nga baabo almayaaley, da hay kulu
kaŋ go a se, Yasuwa n'i naŋ da fundi. A goro mo Israyla game ra, hala ka kaa
sohõ, zama nga no ka diyey kaŋ yaŋ Yasuwa donton i ma koy ka Yeriko guna
din tugu.
26Yasuwa ye ka sanno da zeyaŋo gaabandi i se koyne alwaati woodin ra ka ne:
«Laalante no Rabbi jine, bora kaŋ tun ka ne nga ga birni woone Yeriko cina:

A hay-jine mursay no a g'a daba cina nd'a.
A ize koda mursay mo no a g'a me-daabirjey sinji nd'a.»

27Yaadin no Rabbi go Yasuwa banda, a maa baaro mo koy laabo ra nangu kulu.

Akan zunubo nd'a ciito

7 Amma Israyla izey na taali te haya kaŋ i ne a ga laali din do. Zama Akan,
Karmi izo, Zabdi ize, Zera ize, Yahuda kunda wane, nga no ka sambu
laaliyaŋ haro din ra. Rabbi bina tun gumo mo Israyla izey se.
2Yasuwa na boroyaŋ donton i ma tun Yeriko ka koy Ayi kwaara, kaŋ go
Bayt-Aben jarga, Betel se wayna funay haray. A ne i se: «Wa ziji ka koy ka
laabo windi.» Borey din binde koy ka Ayi guna.
3I ye ka kaa Yasuwa do ka ne a se: «Jama kulu ma si ziji, amma i ma naŋ
danga boro zambar hinka wala zambar hinza cine ma koy ka Ayi kar. I ma si
naŋ jama kulu ma koy noodin ka taabi, zama boro ciraariyaŋ no.» 4Yaadin no
jama ra boro zambar hinza no ka koy. Ayi borey n'i gaaray. 5Ayi borey n'i boro
waranza cindi iddu wi. I n'i haabu za kwaara ce gaa kal i kond'ey hala Sebarim.
I n'i kar gangara gaa. Jama kulu biney yay latak, ka ciya danga hari cine.
6Kala Yasuwa na nga bankaaray tooru-tooru. A kaŋ gande birante nga
moyduma boŋ Rabbi sundurko jine. A go noodin kala wiciri kambu, nga nda
Israyla jama arkusey. I na laabu gusam ngey boŋey boŋ. 7Yasuwa ne: «Kaari, ya
Rabbi, Koy Beero! Ifo se no ni naŋ jama wo ma Urdun daŋandi kulu-kulu, hala ni
m'i daŋ Amorancey kambe ra, i m'iri halaci? Zama doŋ day iri m'iri goray te

ya-haray ka hin suuru. 8Ya ay Koyo, ifo n'ay ga ne waati kaŋ Israyla na banda
bare ngey ibarey jine? 9Zama Kanaanancey da laabo gorokoy ga maa baaru. I
g'iri daŋ game, k'iri maa tuusu ndunnya boŋ. Ifo no ni ga te mo ni maa beero
se?»
10Amma Rabbi ne Yasuwa se: «Tun! Ifo se no ni kaŋ ya-cine ni moyduma
boŋ? 11Israyla na zunubi te. Oho, hal i n'ay sappa kaŋ ay n'i lordi nd'a daaru.
Oho, hal i sambu hay kaŋ ay ne i m'a ciya laaliyaŋ hari din ra, i zay mo. I na
munaficitaray te, hala mo i n'a daŋ ngey jinayey ra. 12Woodin se no Israyla izey
si hin ka kay ngey ibarey jine. I ga zuru ngey ibarey se mo, zama i ciya
laalanteyaŋ. Ay si ye ka goro araŋ banda koyne ne ka koy jina, kala nd'araŋ na
laaliyaŋ haro din halaci k'a hibandi araŋ game ra.
13Tun ka jama hanandi! Ma ne: ‹Wa araŋ boŋ hanandi ne ka guna suba.
Zama yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Ya Israyla, laaliyaŋ hari fo go no araŋ
game ra. Ni si hin ka kay ni ibarey jine kala nda araŋ na laaliyaŋ haro din kaa
araŋ game ra.
14Suba no i ga kande araŋ kundey afo-fo. A ga ciya mo, kunda kaŋ Rabbi
suuban din, i g'a maanandi, windi ka koy windi. Windo kaŋ Rabbi suuban din
mo i g'a maanandi, almayaali ka koy almayaali. Almayaalo kaŋ Rabbi suuban
din mo, a ma kaa alboro ka koy alboro. 15A ga ciya mo, bora kaŋ ay suuban,
nga nda laaliyaŋ haro a banda, i ga bora din ton da danji, nga nda hay kulu kaŋ
go a se. Zama a na Rabbi sappa daaru, a na hasaraw te mo Israyla ra.› »
16Yasuwa tun susubay za nda hinay, ka Israyla maanandi kunda-kunda; i na
Yahuda kunda suuban. 17Yahuda kunda, i kand'ey; i na Zera windo suuban. I na
Zera windo maanandi almayaali ka koy almayaali; i na Zabdi suuban. 18Nga
mo, i n'a almayaaley maanandi, alboro fo-fo; i na Akan suuban, Karmi ize,
Zabdi ize, Zera ize, Yahuda kunda ra.
19Kala Yasuwa ne Akan se: «Ay izo, ay ga ni ŋwaaray no, ni ma Rabbi,
Israyla Irikoyo beerandi. Ni ma ni taaley mo ci ay se. Ma ci ay se mo sohõ haŋ
kaŋ no ni te, ma s'a tugu ay se.»
20Akan tu Yasuwa se ka ne: «Daahir ay na zunubi te Rabbi, Israyla Irikoyo
se.» A ne mo: «Yaa da yaa n'ay te: 21Waato kaŋ ay di Babila zaara hanno fo
dumi wongu arzaka ra, da nzarfu sekel* zangu hinka tiŋay, da wura deene fo,
kaŋ a tiŋay ga to sekel waygu, saaya din binde i cansa n'ay di, ay n'i sambu mo.
I go no mo laabo ra ga tugu ay kuuru-fuwo bindo ra, nzarfo go a cire.»
22Yasuwa binde na diyayaŋ donton. I zuru ka koy kuuru-fuwo do. Haya
goono ga tugu a kuuru-fuwo ra, nzarfo go ganda a cire. 23I n'i sambu
kuuru-fuwo ra ka kande Yasuwa da Israyla jama kulu do k'i jisi Rabbi jine.
24Yasuwa mo, nga nda Israyla kulu a banda na Akan, Zera izo sambu, da
nzarfo, da daabiro, da wura deena, d'a ize arey, d'a ize wayay, d'a hawey, d'a
feejey, d'a kuuru-fuwo, d'a farkayey, da hay kulu kaŋ go a se. I kand'ey Akor
gooro do. 25Yasuwa ne a se: «Ifo se no ni na iri gurzugandi? Ni mo, Rabbi ga ni
gurzugandi hunkuna.»
Israyla jama kulu n'a catu-catu nda tondiyaŋ. I n'i ton da danji k'i catu-catu
nda tondiyaŋ *kal i bu*. 26I na tondi gusam margu a boŋ kaŋ yaŋ go noodin mo

hala ka kaa sohõ. Gaa no Rabbi bine dunga bare. Woodin se no i na nango maa daŋ ka ne a se Akor gooru, hala hõ.

I na Ayi kwaara ŋwa

8 Rabbi ne Yasuwa se: «Ma si humburu, ni bina ma si pati mo. Ma soojey kulu sambu ni banda ka tun ka ziji ka koy Ayi. A go, Ayi koyo d'a borey, d'a birno d'a laabo, i kulu ay n'i daŋ ni kambe ra. **2**Mate kaŋ cine ni te Yeriko da nga koyo se, yaadin cine no ni ga te Ayi da nga koyo mo se. Kal a wongu arzaka hinne, d'a almaney, woodin yaŋ araŋ g'i ta danga araŋ bumbey riiba. Ma gumandiyaŋ te birno se banda.»

3Yasuwa binde tun, nga nda soojey kulu a banda, zama i ma ziji ka koy Ayi. Yasuwa na yaarukom zambar waranza suuban. A n'i donton cin haray. **4**A n'i lordi ka ne: «Wa guna, araŋ no ga gum birno banda. Day, araŋ ma si mooru birno gumo bo, amma araŋ kulu ma bara soolante. **5**Ay mo, in da borey kulu kaŋ yaŋ go ay banda, iri ga koy ka maan birno. A ga te ka ciya mo, saaya kaŋ i fatta ka wongu nd'iri, danga mate kaŋ i jin ka te, iri wo ga zuru i se. **6**I ga fatta k'iri gana, hal iri m'i candi birno banda. Zama i ga ne: ‹I goono ga zuru iri se, danga ijina cine.› Woodin se no iri ga zuru i se. **7**Araŋ mo ma tun araŋ tuguyaŋo ra, ka birno ŋwa, zama Rabbi araŋ Irikoyo ga birno daŋ araŋ kambe ra. **8**Saaya kaŋ cine araŋ na birno ŋwa, araŋ ma danji daŋ birno gaa ka goy Rabbi sanno boŋ. A go, ay n'araŋ no lordi.»

9Yasuwa binde n'i donton.I koy ka tugu ngey gumyaŋo do. I go Betel da Ayi game ra, Ayi se wayna kaŋay haray. Amma Yasuwa wo kani noodin jama do.

10Yasuwa biya ka tun susubay za nda hinay ka jama margu ka ziji, nga nda Israyla arkusey. I go borey jine ga koy Ayi. **11**Borey kulu binde, danga soojey kaŋ yaŋ go a banda, i ziji ka maan. I kaa birno jine ka gata sinji Ayi se azawa kambe haray. Gooru mo go ngey nda Ayi game ra. **12**A na boro zambar gu fay k'i gumandi Betel da Ayi game ra, birno wayna kaŋay haray. **13**Yaadin cine no i na borey kayandi, danga soojey kulu kaŋ yaŋ go birno azawa kamba, d'i gumandi izey kaŋ yaŋ go birno wayna kaŋa. Cino din ra binde Yasuwa koy gooro bindo ra.

14Waato kaŋ Ayi koyo di woodin, i cahã ka tun susubay nda hinay. Birno borey mo fun taray zama ngey ma Israyla wongu, nga nda nga borey kulu, saaya kaŋ cine i sappe, Gooru Beero jine. Amma i mana bay kaŋ gumandi izeyaŋ go birno banda. **15**Yasuwa nda nga borey kulu na alhaali cabe danga i na ngey ŋwa. I zuru ka saajo fonda gana. **16**Birno borey kulu margu ka fun birno ra, ngey m'i banda gana se. I binde na Yasuwa banda gana, hala Israyla izey n'i candi k'i kaa birno ra. **17**I mana alboro baa afolloŋ cindi Ayi wala Betel ra, kaŋ mana fatta ka Israyla izey gana. I na birno meyo naŋ feerante ka Israyla izey gana.

18Rabbi ne Yasuwa se: «Ni yaajo kaŋ go ni kambe ra din, m'a salle Ayi do haray, zama ay g'a daŋ ni kamba ra.» Yasuwa na yaajo kaŋ go nga kambe ra din salle ka guna birno do haray. **19**Gumandi izey mo tun da waasi ka fun ngey nangey ra, saaya kaŋ cine Yasuwa na nga kamba salle. I zuru ka furo birno ra k'a ŋwa. I waasu-waasu ka danji daŋ birno gaa.

20 Waato kaŋ Ayi borey zagu ka guna, birno dullo go ga ciciri ka koy beene. I
si hin ka zuru ka koy ne wala yongo. Jama kaŋ yaŋ jin ka zuru ka koy saajo ra,
ngey mo bare ka ye ka kaŋ ngey gaaraykoy boŋ. 21 Waato kaŋ Yasuwa nda
Israyla kulu di kaŋ gumandi izey na birno ŋwa, hala birno dullo go ga tun
beene, i ye ka bare ka Ayi borey wi. 22 Ya-haray waney mo fun i se birno ra
haray. Yaadin gaa, danga i go Israyla bindo ra nooya. Afooyaŋ go kambu
woone gaa, afooyaŋ mo go ya-haray. I n'i kar hal i mana baa afo cindi i ra, wala
boro kaŋ zuru ka yana. 23 I na Ayi koyo di da fundi ka kand'a Yasuwa do.
24 Waato kaŋ cine Israyla izey na Ayi borey kulu kaŋ go batama ra da saajo
ra nangey kaŋ yaŋ i n'i gana din wi ka ban, kala takuba n'i kulu zeeri k'i kulu
ban, gaa no Israyla kulu bare ka ye Ayi. I n'a kar da takuba. 25 Boro kulu kaŋ
takuba zeeri han din, alboro nda wayboro, boro zambar way cindi hinka no,
danga Ayi borey kulu nooya. 26 Zama Yasuwa mana nga kamba kaŋ ra yaajo go
din candi, kala waati kaŋ a na Ayi gorokoy kulu halaci ka ban, parkatak! 27 Kala
almaney da birno din riiba, Israyla n'i sambu danga ngey bumbey arzaka, Rabbi
sanno kaŋ a na Yasuwa lordi nd'a boŋ.
28 Yaadin cine no Yasuwa na Ayi ton d'a, ka te laabu gusam hal abada,
kurmu nooya hala ka kaa hunkuna. 29 A na Ayi koyo mo sarku tuuri fo gaa kala
wiciri kambo to. Saaya kaŋ wayna ga ba ka kaŋ, Yasuwa lordi ka ne i ma
buukwa zumandi ka kaa tuuro gaa. I n'a jindaw birno me gaa ka tondi tulluwa a
boŋ, hala ka kaa hunkuna.

Sappa tajandiyaŋ

30 Yasuwa na sargay feema cina Rabbi, Israyla Irikoyo se, Ebal tondo ra. 31 I te
danga mate kaŋ Rabbi tamo Musa na Israyla izey lordi nd'a, danga mate kaŋ i
hantum Musa asariya tira ra. A ne feema ma ciya wo kaŋ i mana a tondey jabu,
wo kaŋ yaŋ boro kulu mana jabuyaŋ jinay daŋ i gaa ba ce fo. A boŋ no i na
sargay kaŋ i ga ton yaŋ te Rabbi se, i na saabuyaŋ sargayey mo te. 32 Yasuwa
binde ye ka Musa asariya hantum tondiyaŋ gaa. Israyla izey jine no a n'a
hantum. 33 Israyla kulu binde, d'i arkusey d'i wongu nyaŋey, d'i alkaaley, yaw da
kwaarayze i kulu afo no, i kay, afooyaŋ kambu woone gaa, jarey mo ya-haray. I
na sundurko daŋ game alfagey jine, danga Lawitey nooya, kaŋ yaŋ ga Rabbi
sappa sundurko sambu. Jara go Gerizim tondo do haray, jara mo go Ebal tondo
do haray, danga mate kaŋ Rabbi tamo Musa lordi za sintina. A ne i ma Israyla
jama albarkandi.
34 Woodin banda a na asariya sanney kulu caw, albarka da laaliyaŋ, hay kulu
kaŋ i hantum asariya tira ra boŋ. 35 A mana cindi sanni kulu Musa lordey ra kaŋ
Yasuwa mana caw Israyla jama kulu jine, hala nda wayborey da zankey da
yawey kaŋ yaŋ go i ra.

Jibeyon borey hiila

9 A ciya mo, waato kaŋ bonkooney kaŋ yaŋ go Urdun daaranta, tondey
laabey ra, da Safela* ra, da teeku beero me gaa Liban jine, ngey:
Hittancey, da Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da

Yebusancey maa baaro, 2kal i margu ka te me fo zama ngey ma Yasuwa nda
Israyla wongu.
3Amma Jibeyon borey, waato kaŋ i maa haŋ kaŋ Yasuwa te Yeriko nda Ayi
se, 4i na dabari te da hiila. I na ngey boŋ himandi danga diyayaŋ. I koy ka
hindoonayyaŋ sambu, ka bufu zeenoyaŋ dake farkayyaŋ boŋ, da duvan*
humbur zeenoyaŋ ra, kaŋ yaŋ tooru-tooru, kaŋ yaŋ maa taayaŋ gumo, 5da taamu
zeenoyaŋ ngey cey gaa, kaŋ yaŋ hanseyaŋ baa gumo, da bankaaray zeenoyaŋ
ngey jindey gaa. I hindoonayey buurey kulu koogu kal i bunkus. 6I koy Yasuwa
do k'a gar hala gata do Jilgal ka salaŋ nga nda Israyla borey se. I ne: «Iri wo,
laabu mooro fo do no iri fun. Sohõ binde, wa sappe nda iri.»
7Israyla borey binde ne Hibancey se: «Hambara araŋ nangora si kal iri bindo
ra. Mate no iri ga te ka sappe nda araŋ?»
8I ne Yasuwa se: «Iri ya ni bannyayaŋ no.»
Yasuwa ne i se: «Araŋ no may yaŋ? Man no araŋ fun?»
9I ne a se: «Laabu fo kaŋ ga mooru gumo no iri, ni bannyey wo fun, Rabbi ni
Irikoyo maa sabbay se. Zama iri maa a beera baaru, da hay kulu kaŋ a te Misira
laabo ra, 10da hay kulu kaŋ a te Amorancey bonkooni hinka din kaŋ yaŋ go
Urdun daarante se, Hesbon bonkoono Sihon, da Basan bonkoono Og, kaŋ go
Astarot. 11Iri arkusey d'iri nangoray borey kulu mo salaŋ iri se ka ne: ‹Wa
sambu hindoonayyaŋ araŋ kambey ra fonda sabbay se, ka koy k'i kubay. Araŋ
ma ne i se: Iri ya araŋ bannyayaŋ no. Wa te iri se amaana.› 12Buurey wo,
idungo no iri n'i sambu ka te hindoonay ka fondo wo gana, hano kaŋ hane iri
dira fu ka kaa araŋ kubayyaŋ. A go mo, sohõ kal i koogu ka bunkus.
13Humburey wo mo kaŋ ra duvan go, waato kaŋ iri n'i toonandi, itajiyaŋ no. I
go mo, sohõ i tooru-tooru. Baa iri bankaaray d'iri taamey, fonda moora se kal i
kulu zeen.»
14Israyla borey binde kaa i hindoonayey ra, amma i mana saaware ceeci
Rabbi gaa. 15Yasuwa mo na amaana te i se ka alkawli sambu i se mo, ka ne nga
g'i fundey naŋ. Jama jine borey mo ze i se.
16I go no, jirbi hinzanta banante, alkawlo teeyaŋ banda, kal i koy ka maa
baaru, wiiza, i gorokasinyaŋ no! I goono ga goro i bindo ra. 17Kaŋ Israyla izey
dira, jirbi hinzanta day, kal i to i birney gaa. I birney ga ti Jibeyon, da Kefira, da
Beyerot, da Ciriyat-Yeyarim. 18Israyla izey man'i kar mo, zama jama jine borey
jin ka ze i se da Rabbi, Israyla Irikoyo.
Kala jama kulu soobay ka jine borey jance. 19Amma jine borey kulu ne jama
kulu se: «Iri jin ka ze i se da Rabbi, Israyla Irikoyo. Sohõ binde, iri si hin ka i
ham. 20Haŋ kaŋ iri ga te i se neeya: iri m'i naŋ da fundi, zama Rabbi futa ma si
kaŋ iri boŋ, zeyaŋo kaŋ iri ze i se din sabbay se.» 21Jine borey ne i se mo: «W'i
naŋ da ngey fundey.» Yaadin cine no i ciya tuuri beerikoyaŋ da hari gurukoyaŋ
jama se, danga mate kaŋ cine jine borey ci i se din.
22Yasuwa na boro fo daŋ k'i ce. A salaŋ i se ka ne: «Ifo se no araŋ n'iri
fafagu ka ne: ‹Iri ga mooru araŋ gumo,› kaŋ a go, wiiza, iri game ra no araŋ
bara ga goro? 23Day, sohõ araŋ ya laalante yaŋ no. Araŋ ra i si jaŋ bannyayaŋ,
kaŋ ga tuuri beeri, da borey kaŋ yaŋ ga hari guru ay Irikoyo windo se.»

24I tu Yasuwa se ka ne: «Haciika i na iri, ni bannyey no baaru ka ne kaŋ
Rabbi ni Irikoyo, a na nga tamo Musa lordi ka ne a ma laabo kulu no araŋ se. A
ne araŋ ma laabo gorokoy kulu halaci araŋ jine mo. Woodin no ka naŋ iri mo,
iri humburu araŋ gumo iri fundey sabbay se, a se no iri na woodin te. 25Guna
mo sohõ, iri go ni kambe ra. Haŋ kaŋ ni di ga boori, kaŋ ga saba ni diyaŋ gaa, ni
ma te iri se woodin.»
26Yaadin mo no a te i se. A n'i faaba Israyla izey kambey ra, kaŋ ga naŋ i ma
si i wi. 27Yasuwa mo, han din hane no a n'i ciya tuuri beerikoyaŋ da hari
gurukoyaŋ jama se, da Rabbi sargay feema wane mo, hala ka kaa sohõ, nangu
kulu kaŋ Rabbi ga suuban.

Tangamo kaŋ te Jibeyon haray

10 A ciya mo, Adoni-Zedek, Urusalima* kwaara koyo maa baaru kaŋ
Yasuwa na Ayi ŋwa, a n'a kulu halaci parkatak mo. Danga mate kaŋ
cine a te Yeriko da nga koyo se, yaadin no a te Ayi da nga koyo mo se. A maa
baaru kaŋ Jibeyon borey, ngey da Israyla na care no amaana, i goono ga goro i
game ra mo. 2Waato kaŋ a maa, kala humburkumay n'i di gumo. Zama Jibeyon
wo birni beeri no, danga koytaray wane, a beeri nda Ayi mo. A alborey kulu mo
gaabikooniyaŋ no. 3Woodin se no Adoni-Zedek, Urusalima koyo donton
Hebron koyo Hoham gaa da Yarmut koyo Piram, da Lacis koyo Yafiya, da
Eglon koyo Debir mo do. 4A ne i se: «Wa kaa k'ay gaakasinay, iri ma Jibeyon
kar, zama i na amaana no Yasuwa nda Israyla izey se.»
5Amorancey koy guwa din binde, danga Urusalima koyo, da Hebron koyo,
da Yarmut koyo, da Lacis koyo, da Eglon koyo nooya, i margu. I ziji ngey nda i
kundey kulu. I na gata sinji Jibeyon se, zama ngey m'a wongu.
6Jibeyon borey mo donton Yasuwa gaa. A go Jilgal gata do haray. I ne: «Ni
ma si forgay ni bannyey do haray. Ma kaa iri do da waasi k'iri faaba, m'iri
gaakasinay mo. Zama Amorancey koyey, tondey ra gorokoy, i margu iri boŋ.»
7Yasuwa binde tun Jilgal, nga nda soojey da yaarukomey kulu nga banda.
8Rabbi ne Yasuwa se: «Ma si humbur'ey, zama ay jin k'i daŋ ni kambey ra. Afo
si no i ra kaŋ ga hin ka kay ni jine.»
9Yasuwa binde n'i jirsi ka kaŋ i boŋ, zama waato kaŋ a tun Jilgal a hanna ka
dira no. 10Rabbi n'i taabandi mo Israyla jine. A n'i wi Jibeyon jarga, wiyaŋ
bambata no. A n'i gaaray mo ka zijandi fonda kaŋ ga koy Bayt-Horon din gaa.
A n'i kar kal a koy nd'ey Azeka, kala Makkeda mo. 11Waato kaŋ i goono ga
zuru Israyla jine, za i go Bayt-Horon gangara gaa, kala Rabbi mo n'i catu nda
tondi bambata yaŋ ka koy hala Azeka hal i bu mo. Borey kaŋ yaŋ gari tondi wi,
i ga baa ka bisa borey kaŋ yaŋ Israyla izey wi da takuba.
12Saaya din no Yasuwa salaŋ Rabbi se, zaaro kaŋ ra Rabbi na Amorancey
daŋ Israyla izey kambe ra. Israyla izey jine no a ne:

«Nin, wayna, ni ma kay tak! Jibeyon boŋ.
Hando, ni mo ma koy Ayyalon gooro ra.»
13Wayna kay mo tak! Hando mo gay,

hala waato kaŋ cine jama na fansa sambu
ngey ibarey boŋ.

Manti i na woodin hantum Yasar tira ra bo? Wayna kay mo beena bindo ra, a mana cahã da kaŋyan mo zaari fo deedandi cine. 14Zaari fo mana bay ka te woodin cine ce fo za doŋ, wala a jine mo, hal i ma du ka ne Rabbi na Adam-ize sanno hangan, zama Rabbi no ka wongu Israyla se.

15Yasuwa binde ye Jilgal gata do haray, nga nda Israyla kulu a banda.

Dandi kambe haray wongey

16Koy guwa din binde zuru ka koy tugu Makkeda tondi guusu fo ra. 17I ci Yasuwa se ka ne: «I di koy guwa din. I goono ga tugu Makkeda tondi guusu fo ra.»

18Yasuwa ne: «Wa tondi beeri yaŋ gunguray guuso me gaa ka guuso daabu. Araŋ ma alboroyaŋ daŋ kaŋ g'i batu. 19Amma araŋ wo ma si kay bo. Wa araŋ ibarey gana k'i gaaray k'i banda waney kar. Wa si ta i ma furo ngey birney ra, zama Rabbi araŋ Irikoyo n'i daŋ araŋ kambey ra.»

20A ciya mo, waato kaŋ Yasuwa nda Israyla izey te zaama i boŋ ka ban da zaamayaŋ bambata, hal i n'i alandaaba. Borey kaŋ yaŋ ga cindi i ra mo jin ka furo birney kaŋ gonda cinari kuuku yaŋ ra. 21Waato din gaa no jama kulu ye ka kaa Yasuwa do i Makkeda gata ra baani samay. Boro kulu no mana baa me nyooti Israyla izey afo kulu boŋ.

22Gaa no Yasuwa ne: «Wa tondi guuso me fiti ka koy guwa din kaa taray ay se, i ma fun guuso ra.» 23I na woodin te ka koy guwa din kaa taray a se guuso ra: Urusalima koyo, da Hebron koyo, da Yarmuk koyo, da Lacis koyo, da Eglon koyo. 24A ciya binde, saaya kaŋ cine i na koyey din kaa taray Yasuwa se, kala Yasuwa na Israyla alborey kulu ce. A salaŋ mo wongu jine borey kaŋ yaŋ koy a banda se ka ne: «Wa maan ka ce dake koyey jindey boŋ.» Kal i maan ka ngey ce dake i jindey boŋ.

25Gaa no Yasuwa ne i se: «Wa si humburu, araŋ ma si joote mo, amma wa gaabandi ka te bine-gaabi. Zama yaadin no Rabbi ga te araŋ ibarey kulu kaŋ araŋ ga wongu nd'ey se.» 26Kokor banda Yasuwa na koyey sarku k'i wi. A n'i sarku bundu gu gaa, i goro noodin mo kala wiciri kambo to.

27Wayna kaŋyaŋ waate mo Yasuwa lordi ka ne i m'i zumandi ka kaa bundey gaa. I n'i catu tondi guuso kaŋ ra i tugu din ra ka guuso me daabu nda tondi beeriyaŋ. I go noodin hala hõ.

Dandi kambe haray wongey

28Zaari woodin ra no Yasuwa na Makkeda ŋwa. A n'a kar da takuba, nga nd'a koyo kulu. A n'i halaci parkatak, ngey nda fundikooni kulu kaŋ go noodin. A mana hay kulu cindi noodin. Mate kaŋ cine a te Yeriko koyo se, yaadin no a te Makkeda koyo mo se.

29Noodin Makkeda no Yasuwa gana ka bisa ka koy Libna, nga nda Israyla kulu nga banda ka Libna wongu. 30Rabbi na nga nda nga koyo kulu daŋ

Israyla kambe ra. A n'a kar da takuba, da fundikooni kulu kaŋ go a ra, a mana hay kulu cindi a ra. Mate kaŋ cine a te Yeriko koyo se, yaadin no a te Libna koyo mo se.

31 Za Libna no Yasuwa gana ka bisa ka koy Lacis, nga nda Israyla kulu a banda. I na gata sinji k'a wongu. 32 Rabbi na Lacis mo daŋ Israyla kambe ra. A n'a ŋwa zaari hinkanta hane. A n'a kar da takuba, nga nda fundikooni kulu kaŋ go a ra, danga mate kaŋ cine a te Libna se. 33 Waato din gaa no Horam, Gezer koyo, nga mo kaaru ka kande Lacis se gaakasinay. Yasuwa na nga mo kar, nga nda nga jama kulu. A mana boro kulu cindi a se.

34 Noodin Lacis, Yasuwa kaaru ka bisa kala Eglon, Israyla kulu go a banda. I na gata sinji ka wongu nd'a. 35 Han din hane i n'a ŋwa. I n'a kar da takuba. Fundikooni kulu kaŋ go a ra mo, Yasuwa n'i halaci zaari woodin ra, parkatak! danga mate kulu kaŋ cine a te Lacis se.

36 Eglon banda Yasuwa bisa koyne ka koy Hebron, nga nda Israyla kulu nga banda, k'a wongu. 37 I n'a ŋwa mo, k'a kar da takuba, nga nd'a koyo, d'a birney kulu, da fundikooni kulu kaŋ go i ra. Yasuwa mana hay kulu cindi i se, danga mate kulu kaŋ cine a te Eglon se. Amma a n'i kulu halaci parkatak! nga da fundikooni kulu kaŋ go a ra.

38 Yasuwa bare, nga nda Israyla kulu a banda, ka zaa ka koy Debir k'a wongu. 39 A n'a ŋwa, nga nd'a koyo kulu, d'a kwaarey kulu. I n'i kar da takuba. I na fundikooni kaŋ go i ra kulu halaci parkatak! A mana i cindi. Danga mate kaŋ cine a te Hebron se, yaadin cine no a te Debir da nga koyo mo se, da mate kaŋ a te Libna da nga koyo mo se.

40 Yaadin no Yasuwa na laabo kulu kar d'a: tondi kuukey da Negeb* laabo, da Safela, da laabu zumbanta, d'i koyey kulu. A mana i cindi, amma a n'i halaci parkatak! hay kulu kaŋ ga fulanzam da niine, danga mate kaŋ Rabbi Israyla Irikoyo n'a lordi nd'a. 41 Yasuwa n'i kar za Kades-Barneya kala Gaza, da Gosen laabo kulu, kal a ma koy Jibeyon. 42 Diraw folloŋ ra no Yasuwa na laabey din da ngey koyey kulu ŋwa, zama Rabbi, Israyla Irikoyo, nga no goono ga wongu Israyla se.

43 Yasuwa binde bare ka ye Jilgal gata do haray, nga nda Israyla kulu nga banda.

Tangamo kaŋ te Merom harey me gaa

11 A ciya mo, kala Hazor bonkoono Yabin maa baaru. A binde donton Madon koyo Yobab gaa, da Simron koyo, da Aksaf koyo, 2 da azawa kambe haray bonkooney kaŋ yaŋ go tondi kuukey boŋ, da Gooru Beero ra kaŋ go Cinnerot se dandi kamba haray, da Safela ra, da Dor tudey ra wayna kaŋay haray, 3 da Kanaanancey waney kaŋ yaŋ go wayna funay da wayna kaŋay haray, da Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da Yebusancey kaŋ yaŋ go tondey ra, da Hibancey kaŋ yaŋ go Hermon cire Mizpe laabo ra din gaa. 4 I fatta, ngey nda ngey kundey kulu, i boro boobo no, danga teeku me gaa taasi baayaŋ cine, da ngey bariyey da torko boobo. 5 koyey wo kulu no ka margu. I

kaa ka zumbu nangu folloŋ Merom harey me gaa, zama ngey ma Israyla wongu.

6Kala Rabbi ne Yasuwa se: «Ma si humbur'ey, zama suba mãsancine ay g'i kulu nooyandi buukoyaŋ Israyla jine. Ni m'i bariyey ce kaajey beeri-beeri, k'i torkey mo ton da danji.»

Azawa haray da laabu cindo ra wongey

7Yasuwa nda soojey kulu kaŋ yaŋ go a banda kaa i gaa jirsi boŋ Merom harey me gaa ka kaŋ i boŋ. 8Rabbi n'i daŋ mo Israyla kambe ra. I n'i kar ka gaaray kala Zidon beero gaa, ka koy hala Misrefot-Mayim, da Mizpe gooro, wayna funay haray. I n'i kar kal i mana hay kulu cindi i se. 9Yasuwa te i se danga mate kaŋ cine Rabbi n'a lordi nd'a: a n'i bariyey ce kaajey beeri-beeri, a n'i torkey mo ton da danji.

10Waato din gaa no Yasuwa bare ka Hazor mo ŋwa. A n'a bonkoono kar da takuba, zama waato Hazor no ka bara mayrayey din kulu boŋ. 11I na fundikooni kulu kaŋ go kwaara ra kar da takuba k'i halaci parkatak! I mana fundikooni kulu kaŋ ga fulanzam naŋ. A na Hazor mo ton da danji.

12Koy woodin yaŋ birney, d'i koyey kulu, Yasuwa n'i ŋwa. A n'i kar da takuba, a n'i halaci parkatak! danga mate kaŋ cine Rabbi tamo Musa n'i lordi nd'a. 13Amma birney kaŋ yaŋ go ga sinji ngey tudey boŋ ciine ra, Israyla mana baa afo ton, kala Hazor hinne. Woodin wo kay, Yasuwa n'a ton. 14Birney din, i arzakey kulu, d'i almaney, Israyla izey n'i gaay ngey boŋ se, danga i riiba nooya. Amma i na borey kulu kar da takuba k'i kulu halaci. I mana boro kulu kaŋ ga fulanzam naŋ. 15Danga mate kaŋ Rabbi na nga tamo Musa lordi nd'a, yaadin cine no Musa na Yasuwa lordi, yaadin cine no Yasuwa mo te. A mana hay kulu gazandi, hay kulu ra kaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a.

16Yaadin no Yasuwa na laabey kulu ŋwa d'a: tondey laabu, da Negeb* kulu da Gosen laabo kulu, da Safela kulu, da Gooru Beero, da Israyla wane tondey laabo, d'a tudey. 17Za Halak tondo gaa, kaŋ ga ziji ka koy Seyir, ka koy Baal-Gad Liban gooro ra, Hermon tondo cire, a n'i koyey kulu ŋwa. A n'i kar ka wi mo. 18Yasuwa gay mo a goono ga koyey din wongu. 19Birni si no kaŋ na amaana te da Israyla izey kala Hibancey hinne, ngey kaŋ yaŋ go Jibeyon da goray. Cindey kulu wongu no i n'i ŋwa d'a. 20Zama Rabbi no ka woodin miila, i m'i biney sandandi hal i ma konna Israyla k'a wongu, zama a m'i halaci parkatak! I ma si suuji ceeci, amma a m'i halaci, danga mate kaŋ cine Rabbi na Musa lordi nd'a.

21Alwaato din no Yasuwa kaa ka Anakancey pati ka kaa tondey laabo, da Hebron da Debir, da Anab, da Yahuda tondey laabu kulu, da Israyla tondey laabu kulu ra. Yasuwa na ngey da ngey birney kulu halaci. 22I mana Anak boro baa afo naŋ Israyla izey laabo ra, kala Gaza hinne ra, da Gat, da Asdod: noodin yaŋ no afooyaŋ cindi. 23Yaadin no Yasuwa na laabo kulu ŋwa d'a, mate kulu kaŋ Rabbi ci Musa se. Yasuwa n'a nooyandi tubu hari Israyla se, i kunda fayyaŋo boŋ.

Waato din gaa no laabo du ka fulanzam da wongu.

Bonkooney kaŋ yaŋ Israyla ŋwa

12 Laabey bonkooney neeya, kaŋ yaŋ Israyla izey kar k'i laabey ŋwa Urdun daaranta wayna funay haray, za Arnon gooro gaa ka koy Hermon tondo gaa, da Gooru Beero kulu wayna funay haray:

2Sihon Amorancey bonkoono, kaŋ goro Hesbon ra. Nga no ga may za Arower kaŋ go Arnon isa jabo gaa, da birno kaŋ go gooro bindi ra, da Jileyad, kal a ma koy Yabok isa gaa haray; Amon izey hirro nooya. **3**A ga may mo Gooru Beero ra ka koy Cinnerot teeko gaa, wayna funa kambo, ka koy hala Gooru Beero gaa, danga Ciiri Teeko nooya, Bayt-Yesimot fonda boŋ wayna funay haray, da dandi kambe haray mo Pisga zumbanta.

4Basan bonkoono Og mo, Refayim cindo do haray boro no, kaŋ yaŋ goono ga goro Astarot da Edrey ra. **5**A ga may mo Hermon tondo da Saleka ra, da Basan kulu, ka koy hala Gesur borey da Maaka borey hirro gaa, da Jileyad jara fa; Hesbon bonkoono Sihon hirro nooya.

6Rabbi tamo Musa da Israyla izey na bonkooney din kar. Rabbi tamo Musa na laabo din nooyandi Ruben izey da Gad izey, da Manasse kunda jara se tubu hari.

7Yasuwa nda Israyla izey zaama koyey boŋ kaŋ go Urdun daaranta wayna kaŋay haray, za Baal-Gad Liban gooro ra kal a ma koy Halak tondo gaa, kaŋ ga ziji ka koy Seyir. (Yasuwa n'i nooyandi Israyla kundey se, kunda kulu nda nga baa. **8**Koyey din go tondey laabo ra, da Safela ra, da Gooru Beero ra, da zumbanta ra, da ganjo ra, da Negeb* laabo ra, kaŋ ga ti Hittancey, da Amorancey, da Kanaanancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey laabey.)

9Yeriko koyo,	afo
Ayi koyo, kaŋ go Betel jarga	afo
10Urusalima koyo	afo
Hebron koyo	afo
11Yarmut koyo	afo
Lacis koyo	afo
12Eglon koyo	afo
Gezer koyo	afo
13Debir koyo	afo
Gedar koyo	afo
14Horma koyo	afo
Arad koyo	afo
15Libna koyo	afo

Adullam koyo afo
16 Makkeda koyo afo
Betel koyo afo
17 Tappuwa koyo afo
Hefer koyo afo
18 Afek koyo afo
Lassaron koyo afo
19 Madon koyo afo
Hazor bonkoono afo
20 Simron-Meron koyo afo
Aksaf koyo afo
21 Taanak koyo afo
Mejiddo koyo afo
22 Kedes koyo afo
Yokneyam koyo kaŋ go Karmel ra afo
23 Dor koyo kaŋ go Dor tudey ra afo
dumi cindey koyo kaŋ go Jilgal ra afo
24 Tirza koyo afo
Koyey kulu marganta, waranza cindi fo no.

Nangey kaŋ i mana ŋwa jina

13 Kala Yasuwa kaa ka zeen, a jiirey gooru gumo. Rabbi ne a se: «Nin wo, ni zeen, ni fundo jirbey mo koy jina. Laabu boobo kaŋ i ga ŋwa ga cindi.

2 Laabo kaŋ cindi neeya: Filistancey da Gesur borey do haray kulu,
3 za Sihor kaŋ go Misira jine, ka koy Ekron hirro gaa azawa kambe,
haŋ kaŋ i ga kabu Kanaanancey wane yaŋ no. Filistancey koyey igu
no, ngey: Gaza wane, da Asdod wane, da Askelon wane, da Gat
wane, da Ekron wane, hala nda Abiya borey. 4 Dandi kambe haray
gonda Kanaanancey laabo kulu za Meyara Zidon borey wano, ka koy
Afek, ka koy Amorancey hirro me gaa. 5 Gebal borey laabo go no mo,
da Liban kulu, ka koy wayna funay haray, Baal-Gad gaa, Hermon
tondo cire ka koy Hamat furanta.

6 Tondey laabu gorokoy kulu go no mo, za Liban gaa kal a ma koy Misrefot-Mayim, danga Zidonancey kulu nooya. Ngey no ay g'i gaaray Israyla izey jine. Kala day, ni ma Israyla no nga baa tubo, danga mate kaŋ cine ay na ni lordi nd'a. 7 Sohõ binde, kala ni ma laabo wo fay tubu hari, kunda yaggo wo se, da Manasse kunda jara mo se.»

Laabo kaŋ i fay ka no tubu Urdun wayna funay haray

8 Kunda jara fa, nga nda Ruben izey da Gad izey na ngey tubo ta, wo kaŋ Musa n'i no Urdun daaranta, wayna funay haray, danga mate kaŋ Rabbi tamo Musa n'i no.

9Za Arower kwaara gaa, kaŋ go Arnon isa jabo gaa, da birno kaŋ go
batama bindo ra, da Medeba batamey kulu ka koy Dibon, 10da
Amorancey bonkoono Sihon birney, nga kaŋ ga may Hesbon kwaara
ra, ka koy Amon izey hirro gaa, 11da Jileyad, da Gesurancey, da
Maaka borey, da Hermon tondo kulu, da Basan kulu ka koy Saleka.
12I du Og mayra kulu mo Basan haray, nga kaŋ ga may Astarot ra, da
Edrey ra (Refayim borey cindo nooya). Zama woodin yaŋ kulu Musa
no k'i kar, k'i gaaray nangu woodin yaŋ ra. 13Kulu nda yaadin Israyla
izey mana Gesurancey wala Maaka borey gaaray, amma Gesur da
Maaka, ngey wo goro Israyla izey game ra hala hunkuna.
14Lawi kunda hinne no, Musa mana i no tubu fo. Rabbi Israyla Irikoyo, a
sargayey kaŋ i ga te danji ra, ngey no ga ti i tubo, danga mate kaŋ cine a ci i se.

15Musa na laabu no Ruben izey se ngey almayaaley boŋ.
16I hirro mo, za Arower no a ga tun, kaŋ go Arnon isa jabo gaa, da
birno kaŋ go isa batama bindi ra, da batamey lomey kulu kaŋ go
Medeba haray. 17I du Hesbon mo da nga batamey lomey kulu da
birney kaŋ yaŋ go i ra, ngey neeya: Dibon, da Bamot-Baal da
Bayt-Baal-Meyon, 18da Yahaz, da Kedemot, da Mefaat, 19da
Ciriyat-Ayim, da Sibma, da Zeret-Sahar gooro batama tondo ra, 20da
Bayt-Peyor, da Pisga zumbanta da Bayt-Yesimot, 21da batamey
lomey birney kulu, da Sihon Amorancey bonkoono mayra kulu, nga
kaŋ goro ka may Hesbon ra. Nga no Musa na nga nda Midiyan koyey
kar: Ebi nda Rekam da Zur, da Hur, da Reba, Sihon koyyaŋ nooya
kaŋ yaŋ goro laabo ra doŋ. 22Beyor izo Balaam, moodabalkoy, nga
mo Israyla izey n'a wi nda takuba, nga nda cindey kulu kaŋ yaŋ i wi.
23Ruben izey hirro ga ti Urdun isa jabo. Ruben izey tubo nooya i
almayaaley boŋ, birney da ngey kawyey.

24Koyne, Musa na Gad kunda no tubu, Gad izey i almayaaley boŋ.
25I laabo ga ti Yazer, da Jileyad birney kulu, da Amon izey laabo jara,
ka koy to Arower kaŋ go Rabba kwaara jine, 26da Hesbon gaa koyne
ka koy Ramat-Mizpe, da Betonim, da Mahanayim gaa ka koy Debir
hirro gaa. 27Gooro ra mo i du Bayt-Haram, da Bayt-Nimra, da
Sukkot, da Zafun, Hesbon bonkoono Sihon mayra jara. I du Urdun da
nga casanta, kal a ma koy Cinnerot teeko jabo gaa, Urdun daaranta
wayna funay haray. 28Woodin yaŋ, ngey no ga ti Gad izey tubo i
almayaaley boŋ, birney nda ngey kawyey.

29Musa na Manasse kunda jara mo no tubu, Manasse izey kunda jara se no i
almayaaley boŋ.
30I hirro sambu za Mahanayim, da Basan kulu, da Basan bonkoono
Og mayra kulu, da Yayir kwaarey kulu kaŋ yaŋ go Basan ra, kwaara

waydu no, 31da Jileyad jara, da Astarot, da Edrey, Og mayra birney
nooya kaŋ yaŋ go Basan ra. Ngey no go Macir Manasse ize se, danga
Macir izey jara i almayaaley boŋ.

32Woodin yaŋ no ga ti tubey kaŋ yaŋ Musa zaban Mowab batamey ra,
Urdun daaranta, Yeriko do haray, wayna funay. 33Amma Musa mana Lawi
kunda no tubu. Rabbi, Israyla Irikoyo, nga no ga ti i tubo, danga mate kaŋ
cine a ci i se.

Laabo kaŋ i fay ka no tubu Urdun wayna kaŋay haray

14 Woone yaŋ mo, ngey no ga ti laabey kaŋ yaŋ Israyla izey n'i tubo ŋwa
Kanaana laabo ra, wo kaŋ yaŋ Alfa Eliyezar da Yasuwa Nun izo, da
Israyla izey kaayey windi arkusey fay-fay i se 2kurne boŋ, danga mate kaŋ Rabbi
lordi Musa kambe ra d'a, kunda yagga nda jara din se. 3Zama Musa jin ka kunda
hinka nda jara no ngey wane tubu, Urdun daaranta. Amma a mana Lawi kunda no
tubu fo i ra. 4Zama Yusufu izey kunda hinka no, Manasse da Ifraymu. Koyne, i
mana Lawi kunda no baa fo laabo ra, kala day birniyaŋ kaŋ ra i ga goro, ngey nda
ngey almaney kuray nangey d'i arzaka kulu se. 5Danga mate kaŋ Rabbi na Musa
lordi nd'a, yaadin cine no Israyla izey mo goy d'a. I na laabo fay-fay.

Kaleb du Hebron

6Gaa no Yahuda izey kaa Yasuwa do k'a gar Jilgal. Yefunna izo Kaleb Keni
kuray bora binde ne: «Ni bay haŋ kaŋ Rabbi ci Irikoy bora Musa se ay boŋ ni
jine, Kades-Barneya ra. 7Ay gonda jiiri waytaaci hano kaŋ hane Rabbi tamo
Musa n'ay donton ya tun Kades-Barneya ka koy ka laabo fintal. Ay ye ka kaa a
do mo da sanno, mate kaŋ a go ay bina ra. 8Kulu nda yaadin ay nya-izey kaŋ
yaŋ in d'ey ziji ka koy, i *sanno* naŋ jama biney sinda gaabi. Amma ay wo, ay na
Rabbi ay Irikoyo gana da bine folloŋ. 9Musa mo ze han din hane ka ne:
‹Haciika, laabo din kaŋ ni ce taamey taamu ga ciya ni se tubu, nin da ni izey hal
abada, za kaŋ ni na Rabbi ay Irikoyo gana da bine folloŋ.›

10Sohõ mo, a go, Rabbi n'ay hallasi kala jiiri waytaaci cindi gu wo, danga
mate kaŋ a ci din, za hano kaŋ hane Rabbi na sanno din ci Musa se, za Israyla
goono ga windi-windi saajo ra. Sohõ mo ay jiirey wahakku cindi gu no. 11Hala
ka kaa sohõ mo ay gaahamo gonda gaabi. Danga hano din hane, yaadin cine no
ay bara nd'a baa sohõ, wongu se, wala fattayaŋ da furoyaŋ se. 12Kala ni m'ay no
tondo wo, kaŋ Rabbi n'a sanni te alwaato din, zama zaaro din ni maa Anak
borey kaŋ go nango din ra baaru. Birney mo cinari-kuuku-koyyaŋ no, kaŋ ga
beeri mo. Hambara Rabbi g'ay gaa ay m'i gaaray mo, danga mate kaŋ cine
Rabbi ci.»

13Kala Yasuwa n'a albarkandi, a na Hebron no Yefunna izo Kaleb se, a m'a
tubu. 14Hebron binde ciya Yefunna ize Kaleb, Keni kuray bora se tubu hari hala
hunkuna, zama a na Rabbi Israyla Irikoyo gana da bine folloŋ. 15Amma waato
Hebron maa ga ti Ciriyat-Arba. Arba wo no ga ti Anak borey ra boro bambata.

Laabo mo du fulanzamay wongu gaa.

Yahuda kunda baa laabo ra

15 Yahuda izey kunda baa mo i almayaaley se koy ka to Edom hirro gaa,
ka koy Zin saajo gaa, dandi kamba haray; dandi kamba gaa no.
2I dandi kambe hirro mana fun kala Ciiri Teeko me gaa, do-meyo
kaŋ ga dandi kamba guna. **3**A ye ka fatta Akrabbim zijiyaŋo dandi
kamba, a bisa ka koy Zin, a ye ka ziji ka gana Kades-Barneya, ka
gana Hezron do, a ziji ka gana ka koy Addar, a bare ka ye Karka, **4**a
bisa ka gana Azmon, ka fatta Misira gooro do haray. A hirrey mo go
ga fun Teeku Beero gaa haray. Woodin no ga ciya araŋ hirro dandi
kambe hara.
5Wayna funay hirro mo, Ciiri Teeko no, ka koy hala Urdun isa
bananta.
Azawa kamba hirro mo ga tun teeko do-meyo gaa Urdun bananta.
6Hirro ga ziji mo ka koy Bayt-Hogla, a bisa Bayt-Arba se azawa
kambe hirro, a ziji koyne ka koy Bohan Ruben izey tondo gaa. **7**Hirro
ye ka ziji ka koy Debir za Akor gooro gaa. Yaadin mo no, azawa
kamba go ga guna Jilgal haray, kaŋ go Adummin zijiyaŋo gaa haray,
a go gooro se dandi kamba. Hirro bisa ka koy En-Semes harey gaa,
nangey kaŋ yaŋ i ga fun go En-Rogel haray. **8**Hirro ye ka ziji ka gana
Hinnom gooro gaa ka koy Yebus jabo gaa dandi kambe (Urusalima
nooya.) Hirro ziji koyne ka koy tondo kaŋ go ga salle Hinnom gooro
jine din boŋ bindi ra, wayna kaŋay haray, kaŋ go Refayim bananta
azawa kambe. **9**I na hirro candi koyne tondo boŋ bindo ra ka koy
Neftowa mansaara do, ka fatta noodin kala Efron tondo birney do. I
hirro candi ka koy Baala, kaŋ ga ti Ciriyat-Yeyarim. **10**Hirro ye ka
windi koyne Baala ka fun a wayna kaŋay Seyir tondo gaa, a bisa ka
koy Yeyarim tondo jarga azawa kambe, Kesalon nooya. A zumbu
koyne ka koy Bayt-Semes, ka gana Timna. **11**Hirro ye ka gana ka fun
Ekron jarga azawa kamba. I na hirro candi ka koy Sikkeron, ka bisa
ka koy Baala tondo gaa, a fatta Yabneyel haray. Hirro mana fun kala
Teeku Beero gaa.
12Wayna kaŋay hirro mo koy ka to hala teeko beero da nga tasasa
gaa.

Woodin no ga ti Yahuda izey hirro meyey nangu kulu, i almayaaley boŋ.

13A na Kaleb, Yefunna izo no baa Yahuda izey game ra, Rabbi lordo kaŋ
a te Yasuwa se din boŋ. A n'a no Ciriyat-Arba. Arba woodin ya Anak baaba
no (noodin no ga ti Hebron). **14**Kaleb mo na Anak ize hinza gaaray ka
dirandi noodin, ngey neeya: Sesay, da Ahiman, da Talmay, kaŋ yaŋ ga ti
Anak izey. **15**Noodin no a ye ka ziji ka koy ka Debir gorokoy wongu. Waato
din Debir maa ga ti Ciriyat-Sefer. **16**Kala Kaleb ne: «Bora kaŋ na
Ciriyat-Sefer kar k'a ŋwa mo, ay g'ay ize wayya kaŋ se i ga ne Aksa hiijandi
bora se.»

17 Kala Otniyel, Kenaz izo, Kaleb nya-ka-fo-sina ize na kwaara ŋwa. Kaleb
mo na nga ize wayya Aksa hiijandi a se. 18 A ciya mo, saaya kaŋ cine Aksa kaa
kurnyo do, a na kurnyo daŋ a ma fari ŋwaaray nga baabo gaa. A zumbu ka fun
nga farka boŋ.
Kaleb mo ne a se: «Ifo no ni ga ba?»
19 Izo ne: «M'ay no albarka. Za kaŋ ni n'ay daŋ Negeb* laabo ra, m'ay no hari
zuru mo.» Kal a n'a no hari zuru moyaŋ, wo kaŋ yaŋ go beene da wo kaŋ yaŋ
go ganda cire mo.

20 Woone no ga ti Yahuda izey tubu i kundey almayaaley boŋ: 21 Yahuda izey
kunda birney kaŋ yaŋ ga mooru Edom hirro gaa Negeb haray:

Kabseyel, da Eder, da Yagur, 22 da Cina, da Dimona, da Adada,
23 da Kedes, da Hazor, da Itnan, 24 da Zif, da Telem, da Beyalot, 25 da
Hazor-Hadata, da Ciriyat-Hezron (nga no ga ti Hazor), 26 da Amam,
da Sema, da Molada, 27 da Hazar-Gadda, da Hesmon, da Bayt-Pelet,
28 da Hazar-Suwal, da Beyer-Seba, da Biziyotiya, 29 da Baala, da
Ayim, da Ezem, 30 da Eltolad, da Kesil, da Horma, 31 da Ziklag, da
Madmanna, da Sansanna, 32 da Libeyot, da Silhim, da Ayin, da
Rimmon. I kulu birni waranka cindi yagga no, da ngey kawyey i
banda.

33 Safela ra kwaarey neeya:

Estayol, da Zora, da Asna, 34 da Zanowa, da En-Gannim, da
Tappuwa, da Enam, 35 da Yarmut, da Adullam, da Soko, da Azeka,
36 da Saarayim, da Aditayim, da Gedera, da Gederot-Ayim, birni way
cindi taaci nooya da ngey kawyey.
37 Zenan, da Hadasa, da Migdal-Gad, 38 da Dilan, da Mizpe, da
Yokteyel, 39 da Lacis, da Bozkat, da Eglon, 40 da Kabbon, da Lamam,
da Citlis, 41 da Gederot, da Bayt-Dagon, da Naama, da Makkeda, birni
way cindi iddu nooya da ngey kawyey.
42 Libna, da Eter, da Asan, 43 da Yefta, da Asna, da Nezib, 44 da
Keyla, da Akzib, da Maresa, birni yagga nooya da ngey kawyey.
45 Ekron d'a kwaarey d'a kawyey. 46 Za Ekron gaa ka koy teeko gaa,
wo kulu kaŋ yaŋ go Asdod tanjay, nga nda i kawyey. 47 Asdod d'a
kwaarey d'a kawyey, Gaza d'a kwaarey d'a kawyey, hal a ma kaa
Misira gooro gaa, da Teeku Beero, d'a tasasa.

48 Tondey laabey ra mo i du:

Samir, da Yattir, da Soko, 49 da Danna, da Ciriyat-Sanna (Debir
nooya), 50 da Anab, da Estemo, da Anim, 51 da Gosen, da Holon, da
Jilo, birni way cindi fo nooya da ngey kawyey.
52 Arab, da Duma, da Esan, 53 da Yanim, da Bayt-Tappuwa, da
Afeka, 54 da Humta, da Ciriyat-Arba (Hebron nooya), da Ziyor, birni
yagga nooya da ngey kawyey.

55Mawon da Karmel, da Zif, da Yuta, 56da Yezreyel, da
Yokneyam, da Zanowa, 57da Kayin, da Jibeya, da Timna, birni way
nooya da ngey kawyey.
58Halhul, da Bayt-Zur, da Gedor, 59da Maarat, da Bayt-Anot, da
Eltekon, birni iddu nooya da ngey kawyey.
60Ciriyat-Baal (danga Ciriyat-Yeyarim nooya), da Rabba, birni
hinka nooya da ngey kawyey.

61Saajo ra i gonda:
Bayt-Arba, da Middin, da Sekaka, 62da Nibsan da Ciiri Birno, da
En-Gedi, birni iddu nooya da ngey kawyey.
63Yebusancey ciine ra binde, ngey kaŋ yaŋ goono ga goro Urusalima kwaara, Yahuda izey si hin k'i gaaray, amma Yebusancey goono ga goro Urusalima Yahuda izey banda hala hunkuna.

Ifraymu kunda baa laabo ra

16 Yusufu izey baa kaŋ i du kurne boŋ mo, a tun za Urdun isa no, Yeriko haray a wayna funay haray, saaji no. Za Yeriko gaa a ziji tondey laabo ra ka koy Betel.
2A fun Betel gaa ka koy Luz, ka bisa ka koy Arciyancey hirro boŋ ka
koy Atarot. 3A zulli noodin wayna kaŋay ka koy Yafetancey hirro gaa
ka koy hala ganda Bayt-Horon hirro gaa, ka koy hala Gezer. Naŋ kaŋ
a fun ga ti Teeku Beero me gaa.

4Kala Yusufu izey, ngey Manasse da Ifraymu, i na ngey tubo ta.

5Ifraymu izey hirro, i almayaaley boŋ, nga neeya:
I hirro, danga i tubo me wayna funay haray, nga ga ti Atarot-Addar,
ka koy hala Bayt-Horon se beene. 6Hirro ye ka fatta wayna kaŋay
haray Mikmetat tanjay azawa kambe, hirro ye ka windi wayna funay
haray hala Taanat-Silo. A n'a casu wayna funay haray ka to Yanowa.
7A ye ka zulli koyne ka fun Yanowa ka koy Atarot, ka koy Naarat.
Noodin a kubanda Yeriko, a fun Urdun haray. 8Za Tappuwa gaa,
hirro gana wayna kaŋay kal a koy Kana, kaŋ nga mo teeko gaa no a
fun. Nga no ga ti Ifraymu izey tubo i almayaaley boŋ, 9ka margu nda
birney kaŋ yaŋ i fay waani Ifraymu ize se, Manasse ize tubo bindo ra;
birney nda ngey kawyey kulu nooya.
10I mana Kanaanancey kaŋ yaŋ goono ga goro Gezer ra gaaray, amma Kanaanancey goono ga goro Ifraymu bindo ra hala hunkuna, day tamyaŋ no kaŋ ga doole goy te.

Manasse kunda baa laabo ra

17 Woone mo, nga no ga ti Manasse kunda baa, zama nga no ga ti Yusufu hay-jina. Macir, Manasse hay-jina ciine ra, kaŋ ga ti Jileyad baaba,

zama nga wo boro no kaŋ ga wongu. Woodin se no a du Jileyad da Basan laabey. 2Manasse ize cindey mo, i almayaaley boŋ no i fay-fay i se: Abiyezer, da Helek, da Azriyel, da Sekem, da Hefer, da Semida almayaaley. Ngey no ga ti Yusufu izo Manasse ize arey waney, i almayaaley boŋ.

3Amma Zelofehad, Hefer izo, Jileyad ize, Macir ize, Manasse ize, a sinda ize alboro, kala wayboroyaŋ. A ize wayey maayey neeya: Mala, da Noha, da Hogla, da Milka, da Tirza. 4I maan ka to Alfa Eliyezar da Yasuwa Nun izo da jama jine borey jine. I ne: «Rabbi na Musa lordi ka ne a m'iri no tubu iri nya-izey game ra.» Woodin se no, Rabbi lordo boŋ Yasuwa n'i no tubu ngey baaba nya-izey game ra. 5Kanandi way no Manasse du, Jileyad da Basan kaŋ yaŋ go Urdun daaranta baa si, 6zama Manasse ize wayey gonda tubu a ize arey banda. Jileyad laabo mo, Manasse ize cindey wane no.

7Manasse hirro mo tun za Aser ka koy Mikmetat, kaŋ go Sekem jine. Hirro ye ka gana kambe ŋwaari haray ka koy hala En-Tappuwa. 8Tappuwa laabo mo Manasse wane no. Amma Tappuwa, kaŋ go Manasse hirro boŋ, Ifraymu izey wane no. 9Hirro zulli mo ka koy kala Kana gooro gaa, gooro se dandi kamba. Birni woodin yaŋ, Ifraymu wane yaŋ no Manasse birney ra. Manasse hirro mo go gooro se azawa kambe, kaŋ koy ka kay teeko gaa. 10Dandi kamba Ifraymu wane no, azawa kamba mo Manasse wane no, teeko no ga ti i hirro. I to Aser azawa kamba haray, da Isakar mo wayna funay haray.

11Isakar da Aser ra Manasse gonda Bayt-Seyan da nga kwaarey, da Ibleyam da nga kwaarey, da Dor gorokoy da ngey kwaarey, da En-Dor gorokoy da ngey kwaarey, da Taanak da nga kwaarey, da Mejiddo gorokoy da ngey kwaarey, danga tudu hinza nooya.

12Amma Manasse izey mana hin ka birney din gorokoy gaaray, yaadin gaa Kanaanancey, kal i ma ngey goray te laabo din ra. 13A ciya mo, saaya kaŋ cine Israyla izey ga te gaabi, i ga tamtaray goy dake Kanaanancey boŋ, amma i mana i kulu gaaray pat-pat bo.

14Kala Yusufu izey salaŋ Yasuwa se ka ne: «Ifo se no ni n'ay no baa folloŋ hinne, da hirri folloŋ tubu se, ay kaŋ go, ay ya kunda bambata no? Woodin banda mo, Rabbi n'ay albarkandi.»

15Yasuwa binde ne i se: «Da day ni ya kunda bambata no, ma tun ka koy saaji beero ra ka zooru ni boŋ se noodin Perizancey laabo ra, da Refayim laabu, za kaŋ Ifraymu tondey laabo kankam ni se.»

16Yusufu izey ne a se: «Tondey laabo mana wasa iri se. Amma Kanaanancey kaŋ yaŋ goono ga goro gooro batamey ra, da ngey kaŋ yaŋ go Bayt-Seyan d'a kwaarey kulu ra, da ngey kaŋ yaŋ goono ga goro Yezreyel gooro ra, i kulu gonda guuru torkoyaŋ.»

17Kala Yasuwa salaŋ Yusufu kunda se, kaŋ ga ti Ifraymu da Manasse, ka ne: «Ni ya kunda bambata no, ni gonda gaabi gumo. Ni si du baa folloŋ hinne bo, 18amma tondey laabo ga goro ni wane-taray ra, zama baa kaŋ saaji fimbi no, ni g'a beeri. Hal a hirrey me mo, i ga ciya ni wane, zama ni ga Kanaanancey gaaray, baa kaŋ i gonda guuru torkoyaŋ, i gonda gaabi mo.»

Kunda iyya kaŋ cindi baa laabo ra

18 Kala Israyla izey jama kulu margu Silo. Noodin no i na kubayyaŋ
hukumo sinji. Laabo go, i hin a kulu ka may ngey jine. **2**Israyla izey
kundey ra a cindi kunda iyye kaŋ yaŋ i mana i tubo fay ka no i se jina.

3Yasuwa binde ne Israyla izey se: «Waatifo no araŋ ga fay da forgay ka du
ka laabo kaŋ Rabbi Irikoy, araŋ kaayey wano n'a araŋ no din ŋwa? **4**Wa boro
hinza suuban kunda kulu se. Ay mo g'i donton, i ga tun ka laabo kulu gana, i
m'a himandi jeeri tira gaa tubo sabbay se. I ma ye ka kaa ay do koyne. **5**I g'a fay
farsimi iyye. Yahuda ga goro nga wane hirro ra dandi kamba haray. Yusufu
kunda mo ga goro ngey hirro ra azawa kamba. **6**Araŋ ma laabo jeeri farsimi
iyye, araŋ ma kande ay do deedando kaŋ araŋ jeeri din. Ay mo ga kurne catu
araŋ se ne Rabbi Irikoy jine. **7**Zama Lawitey sinda baa fo kulu araŋ ra.
Alfagataray, Rabbi wano nga no ga ti i tubo. Gad mo, da Ruben da Manasse
kunda jara jin ka ngey tubo ta za Urdun isa daaranta, wayna funay haray, wo
kaŋ Rabbi tamo Musa n'i no.»

8Kala borey tun ka koy, ngey kaŋ yaŋ koy zama ngey ma laabo deedando
jeeri. Yasuwa n'i lordi mo ka ne: «Wa koy ka laabo guna k'a jeeri, ka ye ka kaa
ay do. Ay mo ga kurne catu araŋ se ne Rabbi jine Silo ra.»

9Borey tun mo ka laabo gana. I n'a deedando jeeri tira gaa, baa iyye a birney
boŋ. I ye ka kaa Yasuwa do gata ra Silo. **10**Yasuwa na kurne catu i se Rabbi jine
Silo ra. Noodin binde no Yasuwa na laabo fay Israyla izey se i fay-fayyaŋey boŋ.

Benyamin baa

11Benyamin izey kunda baa, a bangay i almayaaley boŋ. I baa hirro fun
Yahuda izey da Yusufu izey game ra.

12I baa hirro na azawa kamba sambu za Urdun gaa. Hirro ziji mo
ka koy Yeriko jarga, azawa kamba haray, ka guna tondey laabo ra. A
go ga gana wayna kaŋay haray, kaŋ Bayt-Aben saajo gaa no i ga fun.
13Hirro gana noodin mo ka koy Luz, ka koy Luz jabo gaa (kaŋ ga ti
Betel) dandi kamba haray. Hirro ye ka zulli koyne ka koy
Atarot-Addar, a ga gana ganda Bayt-Horon tondo gaa, dandi kambe.

14I na hirro candi kal a siiri ka ye hala wayna kaŋay kambo ka koy
hala dandi kamba, za tondo kaŋ ga Bayt-Horon guna dandi kambe.
Nangu kaŋ a fun ga ti Ciriyat-Baal (kaŋ ga ti Ciriyat-Yeyarim),
Yahuda izey birni fo, i wayna kaŋa kambo nooya.

15Dandi kamba hirro sambu za Ciriyat-Yeyarim kambo gaa, nga
nooya ka gana wayna kaŋa, a ye ka fatta ka koy Nefta hari zurey do
haray. **16**Hirro nooya ka zulli koyne ka koy tondo kaŋ ga Hinnom izo
gooro guna din jarga, kaŋ go Refayim gooro ra azawa kambe. A zulli
mo ka koy Hinnom, Yebus kambo gaa haray, dandi kambe. A zulli
koyne ka koy En-Rogel. **17**I n'a candi mo azawa kamba, a fatta
En-Semes, a fatta koyne ka koy Gelilot, kaŋ go Adummin zijanta. A
zulli ka koy Bohan, Ruben ize tondo gaa. **18**A bisa ka koy jara kaŋ go

Urdun gooro tanjay azawa kambe. A ye ka zulli ka koy Urdun batama
do. 19Hirro gana Bayt-Hogla jarga azawa kambe. Naŋ kaŋ a ga fun ga
ti Ciiri Teeko do-meyo gaa haray, azawa kambe, Urdun bananta dandi
kambe. I dandi kambe hirro nooya.
20Urdun isa no ga ti a hirro mo wayna funay haray.

Benyamin izey baa nooya, a hirro boŋ nangu kulu, i almayaaley boŋ. 21Benyamin izey birney i almayaaley boŋ neeya:

Yeriko no, da Bayt-Hogla, da Enek-Keziz, 22da Bayt-Arba, da
Zemarayim, da Betel, 23da Abbi, da Para, da Ofra, 24da Kefar-Amoni,
da Ofni, da Geba, birni way cindi hinka nda ngey kawyey i banda.
25Jibeyon, da Rama, da Beyerot, 26da Mizpe, da Kefira, da Moze,
27da Rekam, da Irpeyel, da Tarala, 28da Zela, da Elef, da Yebus
(danga Urusalima nooya), da Jibeya, da Ciriyat; birni way cindi taaci
nooya nda ngey kawyey.

Woodin yaŋ no ga ti Benyamin izey tubo i almayaaley boŋ.

Simeyon baa

19 I na baa hinkanta kaa Simeyon se, danga Simeyon izey kunda nooya i almayaaley boŋ. I tubo go mo Yahuda izey tubo bindi ra. 2Tubo kaŋ i du neeya:

Beyer-Seba no, danga Seba nooya, da Molada, 3da Hazar-Suwal,
da Bala, da Ezem, 4da Eltolad, da Betul, da Horma, 5da Ziklag, da
Bayt-Markabot da Hazar-Zusa, 6da Bayt-Lebeyot, da Saruhan, birni
way cindi hinza nda ngey kawyey.
7Ayin, da Rimmon, da Eter, da Asan, birni taaci nooya da ngey
kawyey, 8da kawyey kulu kaŋ yaŋ goono ga birney din windi, kal a
ma koy hala Baalat-Beyer (Rama Negeb wano nooya).

Woodin yaŋ no ga ti Simeyon izey kunda tuba, i almayaaley boŋ. 9Yahuda izey tubo ra no i du Simeyon izey tubu, zama Yahuda izey tubo baa gumo i se. Woodin se no Simeyon izey du ngey tubo i wano bindi ra.

Zabluna baa

10I na baa hinzanta kaa Zabluna izey se i almayaaley boŋ.

I baa hirro koy ka to Sarid. 11I hirro ziji koyne wayna kaŋay haray
ka koy hala Marala, kala Dabbeset, a koy ka to koyne hala Yokneyam
jine, gooro gaa. 12Za Sarid wayna funay haray a siiri ka koy wayna
funay haray, ka koy Kislot-Tabor. Hirro ga ye ka fatta koyne ka koy
Daberat. A ziji ka koy Yafiya. 13Za noodin binde a zaa ka guna
wayna funay hala Gat-Hefer, ka koy Et-Kazin. A fatta koyne Rimmon
haray ka salle ka koy hala Neya. 14A boŋ no hirro siiri ka ye azawa
kambe haray ka koy hala Hannaton. A go ga fun Ifta-El, gooro

batamey do haray. 15I du Kattat, da Nahalal, da Simron, da Idala, da Baytlahami, birni way cindi hinka nooya da ngey kawyey.

16Zabluna izey tubo nooya i almayaaley boŋ, birni woodin yaŋ da ngey kawyey.

Isakar baa

17I na baa taacanta kaa Isakar se, danga Isakar izey i almayaaley boŋ.
18I hirro mo ga to wo kaŋ ga koy Yezreyel, da Kesullot, da Sunem, 19da Hafarayim, da Siyon, da Anaharat, 20da Rabba, da Cison, da Ebez, 21da Remet, da En-Gannim, da En-Hadda, da Bayt-Pezzez. 22Koyne, hirro ye ka kubay da Tabor, da Sahazuma, da Bayt-Semes. I hirro go ga fun Urdun do haray, birni way cindi iddu nda ngey kawyey nooya.

23Isakar izey tubo nooya i almayaaley boŋ, birney da ngey kawyey nooya.

Aser baa

24I na baa guwanta kaa Aser izey kunda se, i almayaaley boŋ.
25I hirro ga ti Helkat, da Hali, da Beten, da Aksaf, 26da Allammelek, da Amad, da Misal. A koy ka to hala Karmel wayna kaŋay, da Sihor-Libnat. 27A ye ka siiri koyne ka koy wayna funay haray, hala Bayt-Dagon. A to Zabluna mo, da Efta-El azawa kamba, ka koy Bayt-Emek da Neyel. A fatta koyne ka koy Kabul haray kambu wow, 28da Ebron, da Rehob, da Hammon, da Kana, ka koy hala Zidon beero gaa. 29Hirro ye ka siiri koyne ka koy Rama, ka koy Tir kaŋ gonda birni cinari beeri mo. Hirro ye ka siiri ka koy Hosa, a go ga tun teeko do haray da Hebel ka koy Akzib. 30Umma da Afek da Rehob mo go a ra. Birni waranka cindi hinka nooya da ngey kawyey.

31Aser izey tubo nooya i almayaaley boŋ, birni woodin yaŋ da ngey kawyey.

Naftali baa

32I na baa iddanta kaa Naftali izey se, danga Naftali izey i almayaaley boŋ.
33I hirro ga tun Helef, za shen* tuuro kaŋ go Zaanannim ra din gaa, ka koy Adami-Nekeb, da Yabneyel, ka koy Lakkum. A ga fun Urdun haray. 34Hirro ye ka siiri wayna kaŋay haray ka koy Aznot-Tabor, a fatta noodin koyne hala Hukkok, ka kubanda Zabluna dandi kambe. A kubanda Aser wayna kaŋay, da Yahuda mo Urdun gaa, wayna funay haray. 35Birney kaŋ yaŋ gonda cinari mo, Zidim no, da Zer, da Hammat, da Rakkat, da Cinnerot, 36da Adama, da Rama, da Hazor, 37da Kedes, da Edrey, da En-Hazor, 38da Iron, da Migdal-El, da Horem, da Bayt-Anat, da Bayt-Semes, birni way cindi yagga da ngey kawyey.

39Naftali izey kunda tubo nooya i almayaaley boŋ, birney woodin yaŋ da ngey
kawyey.

Dan baa

40I na baa iyyanta kaa Dan izey kunda se i almayaaley boŋ.
41I baa hirro ga ti Zora, da Estayol, da Iri-Semes, 42da Saalabbin,
da Ayyalon, da Itla, 43da Elon, da Timna, da Ekron, 44da Elteke, da
Jibbeton, da Baalat, 45da Yehud, da Bene-Berak, da Gat-Rimmon,
46da Mayarkon, da Rakkon, da nga hirro kaŋ ga guna Yaffa.

47Dan izey hirro ziji ka bisa woodin yaŋ gaa, zama Dan izey ziji ka koy ka
Lesam wongu. I n'a kar da takuba k'a ŋwa mo. I n'a ta ka goro a ra mo, ka maa
daŋ Lesam gaa ka ne a se Dan, i kaayo Dan maa boŋ. 48Dan izey kunda tubo
nooya i almayaaley boŋ, birni woodin yaŋ da ngey kawyey.

Yasuwa du nga baa tubo

49Yaadin no i na laabo fayyaŋey ban d'a, tubey se a hirro boŋ. Israyla izey
binde na Yasuwa, Nun izo, no tubu ngey bindi ra. 50Rabbi lordo boŋ i n'a no
birno kaŋ a ŋwaaray, kaŋ ga ti Timnat-Sera, Ifraymu tondey laabo ra. Kal a na
birno cina ka goro a ra.
51Woodin yaŋ, ngey no ga ti tubey kaŋ Alfa Eliyezar da Yasuwa, Nun izo, da
kaayey windey arkusey, da Israyla izey kundey fay kurne boŋ. Woodin te Silo
kwaara ra, Rabbi jine, kubayyaŋ hukumo me gaa. Yaadin no i na laabo
fay-fayyaŋo ban d'a.

Tuguyaŋ birni iddo

20 Rabbi salaŋ Yasuwa se ka ne: 2«Ma salaŋ Israyla izey se ka ne: Wa
tuguyaŋ birniyaŋ suuban, wo kaŋ yaŋ ay n'i sanni te Musa me ra. 3I ga
ciya boro-wi se kaŋ na boro wi, amma manti haw-ka-te boŋ no, manti ibaay boŋ
mo no a n'a te. A ma zuru ka koy noodin ka faaba daw banako kambe ra.
4Boro-wiyo ga zuru ka koy birney din afo do. Day a ga kay birno meyo
furoyaŋo do ka nga sanno ci birno arkusey se, i ma maa ngey hangey ra. Ngey
mo ga bora daŋ birno ra ngey do. I m'a no goray nangu, zama a ma goro i banda
noodin. 5Da daw banako na boro-wiyo ce gana ka kaa, i si boro-wiyo no a se a
kambe ra, zama manti nga ibaay boŋ no a na nga gorokasino wi, a mana jin ka
konn'a mo. 6A ga goro birni woodin ra hala hano kaŋ hane a ga kay jama jine
ciiti se, hala alfaga beero kaŋ gonda dabari jirbi woodin yaŋ ra buuyaŋo banda.
Gaa no nga din, boro-wiyo ga hin ka ye nga birno ra. A ma koy nga boŋ windo
ra, birno ra nango kaŋ a zuru ka fun din.»
7Kal i na Kedes suuban Galili ra, Naftali tondey laabo ra. I na Sekem suuban
kaŋ go Ifraymu tondey laabo ra. I na Ciriyat-Arba (kaŋ ga ti Hebron suuban),
kaŋ go Yahuda tondey laabo ra. 8Urdun daŋanta mo, Yeriko wayna funay
haray, i na Bezer kaŋ go ganjo ra suuban, Ruben kunda batamey ra. I na Ramot

kaŋ go Jileyad suuban, Gad kunda do. I na Golan kaŋ go Basan ra suuban, Manasse kunda ra. 9Woodin yaŋ no ga ti birney kaŋ i suuban Israyla izey se, da yaw kaŋ go i ra da goray mo se. Zama boro kulu kaŋ na boro wi, amma manti ibaay boŋ no, a ma zuru ka koy birney din do. A ma koy noodin zama a ma si bu daw banakwa kambe ra, kala nd'a kay jama jine ciiti se jina.

Lawi kunda birney

21 Gaa no Lawitey kaayey windi arkusey kaa ka maan Alfa Eliyezar da Yasuwa, Nun izo do, da Israyla izey kaayey windi arkusey do. 2I salaŋ i se Silo ra, Kanaana laabo ra ka ne: «Rabbi na lordi te Musa meyo ra ka ne i m'iri no birniyaŋ, iri ma goro i ra. I m'iri no kuray nangey mo iri almaney se.» 3Kala Israyla izey na birniyaŋ da ngey kuray nangey kaa ngey tubey ra ka no Lawi izey se, Rabbi lordo boŋ. Ngey neeya:

4I na baa fay ka kaa Kohat almayaaley se. Lawi izey kaŋ yaŋ ga ti Alfa Haruna banda mo du birni way cindi hinza, kurne fayyaŋ boŋ. I du ey Yahuda kunda, da Simeyon kunda, da Benyamin kunda ra. 5Kohat ize cindey mo du birni way, kurne fayyaŋ boŋ. I du ey Ifraymu kunda, da Dan kunda, da Manasse kunda jara almayaaley ra.

6Gerson banda mo du birni way cindi hinza, kurne fayyaŋ boŋ. I du ey Isakar kunda, da Aser kunda, da Naftali kunda, da Manasse kunda jara, Basan ra wane, i almayaaley ra.

7Merari izey almayaaley, ngey mo du ngey baa birni way cindi hinka. I du ey Ruben kunda, da Gad kunda, da Zabluna kunda ra.

8Israyla izey na Lawitey no birni woodin yaŋ da ngey kuray nangey i banda kurne boŋ, danga mate kaŋ cine Rabbi n'a lordi Musa se. 9Yahuda kunda ra, da Simeyon kunda ra no i na birney wo no. I n'i suuban i maayey boŋ. 10Lawi ize Kohat almayaaley, Haruna izey kwaarayaŋ no, zama baa sintina fatta i se.

11I n'i no Ciriyat-Arba (Arba wo ga ti Anak banda, sanda Hebron kwaara nooya), kaŋ go Yahuda tondey laabo ra, nga nda nga kuray nangey kaŋ yaŋ go a windanta. 12Amma birno farey d'a kawyey, i n'i no Kaleb, Yefunna ize se, i ma ciya a se mayray hari.

13Alfa Haruna banda se mo i na Hebron da nga kuray nangey no, a ma te boro-wi tuguyaŋ birni. 14Woodin banda i du Libna da nga kuray nangey, da Yattir da nga kuray nangey, Estemowa da nga kuray nangey, 15da Holon da nga kuray nangey, da Debir da nga kuray nangey, 16da Ayin da nga kuray nangey, da Yutta da nga kuray nangey, da mo Bayt-Semes da nga kuray nangey. Birni yagga nooya kunda hinka din ra.

17Benyamin kunda ra mo i du Jibeyon da nga kuray nangey, da Geba da nga kuray nangey, 18da Anatot da nga kuray nangey, da Almon da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

19Haruna banda, kaŋ ga ti alfagey, i birney kulu ga ti iway cindi hinza, ngey nda ngey kuray nangey.

20Lawi kunda ra, Kohat izey almayaaley, sanda Kohat ize cindey no, i du ngey baa birney Ifraymu kunda ra.

21I n'i no Sekem da nga kuray nangey, Ifraymu tondey laabo ra n'a go, boro-wi tuguyaŋ birni fo nooya. I du Gezer mo da nga kuray nangey, **22**da Kibzayim da nga kuray nangey, da Bayt-Horon da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

23Dan kunda ra mo i du Elteke da nga kuray nangey, da Jibbeton da nga kuray nangey, **24**da Ayyalon da nga kuray nangey, da Gat-Rimmon da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

25Manasse kunda jara ra mo i du Taanak da nga kuray nangey, da Gat-Rimmon da nga kuray nangey, birni hinka nooya.

26Kohat ize cindey almayaaley, i birney kulu, birni way no, d'i kuray nangey i banda.

27Lawi kunda, Gerson almayaaley mo,

Manasse kunda jara ra i n'i no: Golan kaŋ go Basan ra, nga nda nga kuray nangey. Boro-wi tuguyaŋ birni fo mo nooya. I du Beyes-Tera da nga kuray nangey, birni hinka nooya. **28**Isakar kunda ra mo i du Cison da nga kuray nangey, da Daberat da nga kuray nangey, **29**da Yarmut da nga kuray nangey, da En-Gannim da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

30Aser kunda ra mo i du Misal da nga kuray nangey, da Abdon da nga kuray nangey, **31**da Helkat da nga kuray nangey, da Rehob da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

32Naftali kunda ra mo i du Kedes kaŋ go Galili ra da nga kuray nangey. Boro-wi tuguyaŋ birni fo mo nooya. I du Hammot-Dor mo da nga kuray nangey, da Kartan da nga kuray nangey, birni hinza nooya.

33Gerson izey birney kulu i almayaaley boŋ, birni way cindi hinza da ngey kuray nangey no.

34Lawi kunda ize cindey, Merari izey almayaaley n'i no:

Zabluna kunda ra Yokneyam da nga kuray nangey, da Karta da nga kuray nangey, **35**da Dimna da nga kuray nangey, da Nahalal da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

36Ruben kunda ra mo i du Bezer da nga kuray nangey, da Yahaz da nga kuray nangey, **37**da Kedemot da nga kuray nangey, da Mefaat da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

38Gad kunda ra mo i du Ramot kaŋ go Jileyad ra da nga kuray nangey. Boro-wi tuguyaŋ birni fo mo nooya. I du Mahanayim mo da nga kuray nangey, **39**da Hesbon da nga kuray nangey, da Yazer da nga kuray nangey, birni taaci nooya.

40 Birni woodin yaŋ kulu, ngey no ga ti Merari izey waney i almayaaley boŋ,
danga Lawi kunda almayaaley jara nooya. I baa ga ti birni way cindi hinka.
41 Lawi kunda birney kulu margante Israyla izey mayrayey game ra to birni
waytaaci cindi ahakku, da ngey kuray nangey. 42 Birney din kulu gonda ngey
kuray nangey kaŋ yaŋ g'i windi. Yaadin no birney din kulu bara nd'a.
43 Yaadin no Rabbi na laabo kulu no Israyla izey se d'a, mate kaŋ a ze d'a i
kaayey se ka ne nga g'i no nd'a. I na laabo ŋwa mo ka gooro a ra. 44 Rabbi n'i no
fulanzamay mo nangu kulu, hay kulu kaŋ Rabbi ze d'a i kaayey se din boŋ. I
ibarey ra sinda boro fo kulu kaŋ kay i jine. Rabbi n'i ibarey kulu daŋ i kambe ra.
45 Gomni kulu kaŋ Rabbi n'a sanni te Israyla izey se d'a, hay kulu no mana gaze
a ra, amma hay kulu te ka tabbat no.

Urdun isa banda kundey na feema fo cina jabo gaa

22 Waato din gaa Yasuwa na Ruben da Gad kundey, da Manasse kunda
jara ce. 2 A ne i se: «Hay kulu kaŋ Rabbi tamo Musa n'araŋ lordi nd'a,
araŋ n'a kulu gaay ka haggoy d'a. Araŋ na hanga jeeri ka maa ay mo se, hay
kulu ra kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a. 3 Araŋ mana araŋ nya-izey naŋ jirbi boobey wo
kulu ra hala ka kaa hunkuna. Amma araŋ na Rabbi araŋ Irikoyo lordo d'a ciiti
sanney gana. 4 Sohõ binde Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ nya-izey mo no
fulanzamay, danga mate kaŋ a ci i se. Kala sohõ araŋ ma bare ka ye fu. Wa koy
araŋ mayray nangey do, wo kaŋ Rabbi tamo Musa n'araŋ no Urdun isa daaranta.
5 Kala day, araŋ ma laakal ye gumo ka haggoy da lordo da asariya kaŋ yaŋ
Rabbi tamo Musa n'araŋ lordi nd'ey din. Araŋ ma ba Rabbi araŋ Irikoyo, araŋ
m'a fondey kulu gana, araŋ ma haggoy d'a lordey mo. Araŋ ma naagu a gaa,
araŋ ma may a se d'araŋ biney kulu d'araŋ fundey kulu mo.»
6 Yasuwa binde n'i albarkandi k'i sallama. I ye fu.
7 Musa jin ka Manasse izey jara no tubu Basan ra, amma jara fa, Yasuwa fay
ka no i se i nya-izey game ra, Urdun daaranta, wayna kaŋay. Koyne, waato kaŋ
Yasuwa n'i sallama i ma ye fu, a n'i albarkandi. 8 A salaŋ i se ka ne: «Wa ye fu
da duure boobo, da alman boobo, da wura, da nzarfu, da guuru-ciray, da
guuru-bi, da bankaaray boobo mo. W'araŋ ibarey arzaka fay-fay araŋ d'araŋ
nya-izey game ra.»
9 Yaadin gaa, Ruben izey da Gad izey da Manasse kunda jara bare ka ye. I
fay da Israyla izey ka tun Silo kaŋ go Kanaana laabo ra. I bare zama ngey ma
daŋandi ka koy Jileyad, kaŋ ga ti i mayray laabo kaŋ i n'i no nd'a tubu. I du a
Rabbi lordo boŋ Musa me ra.
10 Saaya kaŋ i kaa ka to Urdun meyo gaa, kura kaŋ go Kanaana laabo ra
haray, Ruben izey da Gad izey, da Manasse kunda jara na sargay feema cina
noodin Urdun meyo gaa. A alhaalo mo, feema bambata no. 11 Kala Israyla izey
du baaru. I ne: «Ruben izey da Gad izey da Manasse kunda jara, ngey neeya ka
feema cina Kanaana laabo sukuto gaa, Urdun haray. A go noodin kura kaŋ ga ti
Israyla izey wane ra.» 12 Waato kaŋ Israyla izey maa baaro din, i jama kulu
margu Silo ra. I kaa zama ngey ma konda wongu i gaa.

13Israyla izey na Alfa Fineyas, Eliyezar izo donton Ruben da Gad izey, da Manasse izey kunda jara do, ngey kaŋ yaŋ go Jileyad laabo ra. **14**A koy, nga nda dabarikooni way nga banda, dabarikooni fo Israyla dumo kaayey windi fo kulu lasaabo boŋ. I afo kulu kaayey windey jine boro yaŋ no Israyla zambar-zambarey ra.

15I kaa Ruben da Gad izey, da Manasse kunda jara do, noodin Jileyad laabo ra. I salaŋ i se ka ne: **16**«Haŋ kaŋ Rabbi jama kulu ci neeya: Day, amaana ŋwaari woofo dumi no araŋ te Israyla Irikoyo se wo, hala araŋ bare hunkuna ka fay da Rabbi ganayaŋ? Araŋ na sargay feema cina araŋ boŋ se. Mate no, araŋ ga murte Rabbi gaa hunkuna no? **17**Nga, Peyor zunubo mana wasa iri se, hay fo kaŋ iri mana baa hin k'iri boŋ hanandi a gaa ka ban hala hõ, baa day kaŋ balaaw kaŋ Rabbi jama boŋ? **18**Kal araŋ mo, araŋ go ga bare ka fay da Rabbi ganayaŋ koyne hunkuna?

A ga ciya mo, za kaŋ araŋ murte Rabbi gaa hunkuna, suba a ga futu Israyla jama kulu se. **19**Amma, d'araŋ mayray laabo si hanan, yaadin gaa araŋ ma daŋandi ka koy Rabbi mayray laabo ra, nango kaŋ Rabbi nangora go da goray. Araŋ ma du mayray hari noodin iri game ra. Amma araŋ ma si murte Rabbi gaa. Araŋ ma si murte iri mo gaa, ka feema fo cina araŋ boŋ se kaŋ waana Rabbi iri Irikoyo feema. **20**Wala manti Zera ize Akan na amaana ŋwaari te laaliyaŋ haro din ciine gaa bo? Irikoy futa mo kaa ka zumbu Israyla jama kulu boŋ. Bora din, manti nga hinne no ka halaci nga zunubey sabbay se bo.»

21Gaa no Ruben da Gad izey, da Manasse kunda jara tu ka salaŋ Israyla kundey arkusey se. I ne: **22**«Rabbi, koyey Irikoyo; Rabbi koyey Irikoyo, nga wo bay! Israyla mo ma anniya ka bay. Hala day murteyaŋ ra no, wala mo da Rabbi asariya taamuyaŋ ra no iri na woodin te, araŋ ma si iri faaba hunkuna. **23**D'iri na feema din cina zama iri ma banda bare Rabbi gaa ka fay d'a, wala zama i ma sargay kaŋ i ga ton yaŋ te a boŋ, wala mo iri ma hamni sargay, wala i ma saabuyaŋ sargayyaŋ te a boŋ, kala Rabbi bumbo m'iri hã d'a.

24Abada! Amma iri goono ga ne, hambara zamaney kaŋ ga kaa ra araŋ izey ga salaŋ iri izey se ka ne: ‹Araŋ baa fo nda Rabbi, Israyla Irikoyo. **25**Zama Rabbi na Urdun isa daŋ iri game ra, a ma te hirri. Ya araŋ Ruben izey da Gad izey, araŋ sinda baa kulu Rabbi do.› Da yaadin te, araŋ izey ga iri izey daŋ i ma fay da Rabbi humburkumay nooya.

26Woodin se no iri ne: sohõ naŋ iri ma soola, iri ma feema cina. Day, manti sargay kaŋ i ga ton tonyaŋ se bo, manti mo sargayey kaŋ yaŋ i ga dumbu teeyaŋ se. **27**Amma zama a ma ciya seeda in d'araŋ game ra, d'iri hayyaŋey game ra iri banda. A ga cabe kaŋ iri ga may Rabbi se a jine ka kande iri sargay kaŋ i ga ton yaŋ, iri sargayey kaŋ i ga dumbu, da saabuyaŋ sargayey mo. Zama araŋ izey ma si salaŋ iri izey se jirbey kaŋ ga kaa ra ne ka koy jine ka ne: ‹Araŋ sinda baa kulu Rabbi do.›

28Woodin se no iri ne, a ga ciya, da han fo araŋ izey ga woodin ci iri se, wala d'i n'a ci iri hayyaŋey se zamaney kaŋ ga kaa ra, iri mo ga ne i se: ‹Wa guna ka di, Rabbi feema himandi neeya kaŋ iri kaayey cina ka naŋ. I man'a te zama i ma sargayey kaŋ i ga ton yaŋ ton a boŋ se bo, manti mo sargayey kaŋ i ga dumbu

se, amma seeda no in d'araŋ game ra.›

29Irikoy m'iri waa d'iri ma murte Rabbi gaa hal iri ma banda bare ka fay da
Rabbi ganayaŋ hunkuna! Iri ma feema cina sargay kaŋ i ga ton, wala hamni
sargay, wala sargay kaŋ i ga dumbu se, kaŋ ga waana Rabbi iri Irikoyo feema
kaŋ go a nangora jine, a ma mooru iri!»

30Waato kaŋ Alfa Fineyas, da jama koyey, danga Israyla zambarey arkusey,
kaŋ yaŋ go a banda maa sanney kaŋ yaŋ Ruben da Gad, da Manasse izey ci, a
kaan i se. 31Eliyezar izo, Alfa Fineyas ne Ruben da Gad da Manasse izey se:
«Hunkuna iri bay kaŋ Rabbi go iri bindo ra. Zama a ciya, araŋ mana amaana
ŋwaari woodin te Rabbi jine. Sohõ kay, araŋ na Israyla izey faaba Rabbi kambe
ra nooya.»

32Alfa Fineyas, Eliyezar izo, nga nda koyey bare ka ye. I fay da Ruben da
Gad izey. I fun Jileyad laabo ra ka ye ka koy Kanaana laabo ra. I kaa Israyla
izey do haray ka kande baaru. 33Woodin maayaŋ kaan Israyla izey se mo, hala
Israyla izey na Irikoy sifa. I mana ye ka wongu sanni te koyne, way, ngey ma
laabo kaŋ ra Ruben da Gad izey bara ga goro din leemun.

34Waato din gaa no Ruben da Gad izey na feema din maa daŋ ka ne a se Ed
feema (kaŋ a feerijo ga ti Seeda). Zama i ne: «Nga no ga ti seeda iri game ra
kaŋ Rabbi no ga ti Irikoy.»

Yasuwa na Israyla marga yaamar

23 Waato kaŋ cine Rabbi na Israyla izey no fulanzamay ngey ibarey kulu
gaa kaŋ yaŋ go i windanta, a ciya jirbi boobo bisa. Yasuwa mo go, a
zeen, a jiirey gooru. 2Kala Israyla kulu da arkusey, da jine borey, da alkaaley,
da wongu nyaŋey Yasuwa n'i ce i ma margu. A ne i se: «Ay wo, sohõ ay zeen.
Ay jiirey mo gooru. 3Araŋ di hayey kulu kaŋ yaŋ Rabbi Irikoy te dumi cindey
wo kulu se araŋ sabbay se. Zama Rabbi araŋ Irikoyo, nga no ka wongu araŋ se.
4A go, ay na dumi cindey kaŋ yaŋ cindi fay-fay araŋ se. I ma ciya araŋ kundey
se tubu, za Urdun isa gaa da dumey kulu kaŋ yaŋ ay tuusu, kal a ma koy hala
Teeku Beero gaa, kaŋ go wayna kaŋay haray. 5Rabbi araŋ Irikoyo, nga no g'i
tuti ka kond'ey araŋ jine. A g'i gaaray kal i ma daray araŋ jine. Araŋ g'i laabo
may sanda mate kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo ci araŋ se din.

6Woodin sabbay se binde, kal araŋ ma te bine-gaabi gumo. Araŋ ma sanney
kulu kaŋ i hantum Musa asariya tira ra gana k'i te. Araŋ ma si kamba ka fay
d'ey ka koy kambe ŋwaari wala kambe wow gaa haray. 7Zama araŋ ma si
margu ka diibi nda dumey wo, danga ngey kaŋ yaŋ cindi araŋ game ra nooya.
Araŋ ma si i toorey maa ce, araŋ ma si ze d'ey mo. Araŋ ma si may i se, araŋ ma
si sududu i se mo. 8Amma araŋ ma naagu Rabbi araŋ Irikoyo gaa, sanda mate
kaŋ cine araŋ te za doŋ ka kaa hunkuna.

9Zama Rabbi na dumi gaabikooni beeri yaŋ gaaray ka kaa araŋ jine, amma
araŋ wo, boro kulu si no kaŋ ga hin ka kay araŋ jine hala hunkuna. 10Araŋ ra
boro folloŋ g'i zambar fo gaaray, zama Rabbi araŋ Irikoyo no goono ga wongu
araŋ se, mate kaŋ cine a ci araŋ se din. 11Wa haggoy d'araŋ boŋ gumo! Araŋ ma
ba Rabbi araŋ Irikoyo mo.

12Da manti yaadin no, hala day araŋ bare, baa kayna fo, ka koy naagu dumi
woone kaŋ cindi wo gaa, danga borey kaŋ yaŋ cindi araŋ game ra nooya, hal
araŋ ma hiiji care gaa, araŋ ma furo i ra, ngey mo ma furo araŋ ra – 13yaadin
gaa araŋ ma bay kaŋ daahir Rabbi araŋ Irikoyo si ye ka dumey din gaaray ka
kaa araŋ jine koyne. Amma i ga ciya araŋ se hirrimi nda kumsay yaŋ. I ga ciya
barzu mo araŋ carawey gaa haray, da karjiyaŋ araŋ moy ra. A ga to hal araŋ ma
halaci laabu hanno wo ra kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo na araŋ no nd'a.
14A go mo, hunkuna ay go ga ndunnya kulu fonda gana. Araŋ mo, araŋ ga
bay d'araŋ biney kulu, d'araŋ fundey kulu mo, kaŋ hari folloŋ si no kaŋ gaze
gomney kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo n'i sanni te araŋ boŋ din ra. I kulu no ka timme
araŋ se. Hay folloŋ si no kaŋ gaze i ra. 15A ga ciya mo, sanda mate kaŋ cine
gomney kulu kaŋ yaŋ Rabbi ci araŋ se timme araŋ se, yaadin cine mo no Rabbi
ga masiiba laaley kulu mo candi ka kand'ey araŋ boŋ. Araŋ ga halaci mo laabu
hanno wo boŋ kaŋ Rabbi araŋ Irikoyo n'araŋ no. 16D'araŋ murte Rabbi araŋ
Irikoyo sappa kaŋ a n'araŋ lordi nd'a din gaa, hal araŋ ma koy ka may de-koy*
waani yaŋ se ka sududu i se mo, to, yaadin gaa kay, Rabbi futa ga koroŋ gumo
araŋ boŋ. Araŋ ga halaci nda waasi mo laabo wo kaŋ Irikoy n'araŋ no din ra.»

Sekem ra marga

24 Kala Yasuwa na Israyla kunda kulu margu Sekem ra. A na Israyla
arkusey, d'i jine borey, d'i alkaaley, d'i wongu nyaŋey ce. Ngey mo kaa
ka kay Irikoy jine.
2Yasuwa ne jama kulu se: «Haŋ kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo ci neeya: Araŋ
kaayey, waato isa beero banda no i goro, danga Tera, kaŋ ti Ibrahim da Nahor
baaba. Doŋ i goono ga may de-koy fooyaŋ se. 3Kal ay n'araŋ kaayo Ibrahim
sambu, ay n'a tunandi isa daŋanta. Ay n'a candi ka kond'a Kanaana laabo kulu
ra. Ay n'a hayyaŋo mo tonton, k'a no Isaka. 4Ay na Isaka mo no Yakuba nda
Isuwa. Ay na Isuwa no Seyir tondo a m'a may. Amma Yakuba nda nga izey
zulli ka koy Misira laabo ra.
5Ay na Musa nda Haruna donton. Ay na masiibayaŋ daŋ Misira laabo ra, hay
kulu kaŋ ay te i game ra hina me. Kokor banda no ay n'araŋ kaa noodin. 6Ay
n'araŋ kaayey kaa Misira laabo ra, araŋ kaa hala teeko do mo. Misira borey
n'araŋ kaayey ce banda gana nda wongu torkoyaŋ da kaarukoyaŋ ka koy hala
Teeku Cira me gaa. 7Saaya kaŋ cine araŋ kaayey hẽ Rabbi gaa, kala Irikoy na
kubay daŋ araŋ da Misirancey game ra. A na teeko haro candi ka daabu i boŋ.
A naŋ haro m'i kulu gon, hal i yoole. Araŋ moy di mo haŋ kaŋ ay te Misira
laabo ra. Araŋ te jirbi boobo saajo ra mo.
8Kal ay kande araŋ Amorancey laabo kaŋ go Urdun daŋanta ra, ngey mo
n'araŋ wongu. Ay n'i daŋ araŋ kambe ra hal araŋ n'i laabo mayra ta. Ay n'i
halaci mo araŋ jine. 9Waato din gaa no Zippor izo Balak, Mowab bonkoono,
nga mo tun ka Israyla wongu. A donton mo ka Beyor izo Balaam ce ka ne a
m'araŋ laali. 10Amma ay ne: ‹Ay mana yadda ka Balaam sanney hangan.›
Woodin sabbay se no kal a n'araŋ albarkandi. Yaadin cine mo no ay n'araŋ
faaba nd'a Balak kambe ra.

11 Araŋ na Urdun daŋandi ka kaa Yeriko. Yeriko borey n'araŋ wongu, kaŋ
yaŋ ga ti Amorancey, da Perizancey, da Kanaanancey, da Hittancey, da
Jirgasancey, da Hibancey, da Yebusancey. Amma ay n'i daŋ araŋ kambe ra.
12 Ay na cebeeri-hawlandi mo donton araŋ jine, k'i gaaray araŋ jine. Araŋ na
Amorancey bonkooni hinka din gaaray, kaŋ manti nda ni takuba, manti nda ni
biraw mo. 13 Ay n'araŋ no laabu kaŋ araŋ mana taabi fo te a ra, da birniyaŋ kaŋ
araŋ mana cina, araŋ goono ga goro i ra, da reyzin* kaliyaŋ, da zeytun* nyayaŋ
mo kaŋ araŋ mana tilam, araŋ go g'i nafa ŋwa.
14 A binde sohõ araŋ ma humburu Rabbi. Araŋ ma may a se cimi ra da
munaficitaray-jaŋay ra. Toorey din kaŋ araŋ kaayey goro ka may i se isa beero
daŋanta, da Misira laabo ra mo, araŋ ma banda bare i gaa ka may Rabbi se.
15 Amma hala day araŋ wo se, hari laalo no araŋ ma may Rabbi se, yaadin gaa
wa suuban hunkuna wo kaŋ se no araŋ ga may. Hala isa beero banda toorey no,
kaŋ yaŋ se araŋ kaayey goro ka may, wala Amorancey toorey no, kaŋ yaŋ araŋ
go i laabo ra ga goro sohõ, wa suuban. Amma ay wo, in d'ay windo, Rabbi se
no iri ga may.»
16 Kala jama kulu tu ka ne: «Irikoy m'iri waa d'iri ma fay da Rabbi ka
tooruyaŋ gana! 17 Zama Rabbi iri Irikoyo, nga no k'iri nd'iri kaayey kaa Misira
laabo ra, tamtaray kwaara. A na hay bambatey mo te iri jine. Iri di kaŋ a n'iri
hallasi mo fondey kulu kaŋ iri gana yaŋ ra, dumey kulu game ra, waato kaŋ iri
gana i laabey ra. 18 Rabbi na dumey din kulu gaaray iri jine mo, hala nda baa
Amorancey kaŋ yaŋ go laabu wo ra da goray. Woodin se binde iri mo ga may
Rabbi se, zama nga no ga ti iri Irikoyo.»
19 Kala Yasuwa ne jama se: «Araŋ sinda hina kaŋ ga naŋ araŋ ma may Rabbi
se, zama nga wo Koy Hanno no. Nga wo Irikoy kaŋ ga canse mo no. A si araŋ
taaley wala araŋ zunubey yaafa bo. 20 D'araŋ fay da Rabbi, ka koy ka may
de-koy waani yaŋ se, saaya din a ga bare k'araŋ taabandi. A m'araŋ halaci mo, a
gomno kaŋ a jin ka te araŋ se din banda.»
21 Kala jama ne Yasuwa se: «Manti yaadin no bo, amma iri ga may Rabbi
se.»
22 Yasuwa mo ye ka ne jama se: «Araŋ ya seedayaŋ no araŋ bumbey se, kaŋ
araŋ na Rabbi suuban zama araŋ ma may a se.»
I ne: «Iri ya seedayaŋ no.»
23 Sohõ binde nga din ne: «Kal araŋ ma banda bare mebarawey toorey kaŋ go
araŋ do din gaa. Araŋ ma araŋ biney bare ka ye Rabbi, Israyla Irikoyo do.»
24 Jama ne Yasuwa se: «Rabbi iri Irikoyo se no iri ga may, a sanno se mo no
iri ga hangan.»
25 Yasuwa binde sappe nda jama han din hane. A na hin sanni nda farillayaŋ
kayandi i se noodin Sekem ra. 26 Yasuwa na sanni woodin yaŋ mo hantum
Irikoy asariya tira ra. Koyne, a na tondi bambata fo sambu k'a sinji noodin shen
tuuri-nya fo cire, kaŋ go Rabbi nangu hananta tanjay.
27 Yasuwa ye ka ne jama kulu se koyne: «Guna tondo wo, a ga ciya seeda iri
boŋ, zama a maa Rabbi sanney kulu kaŋ yaŋ a ci iri se. Tondo binde ga ciya
seeda araŋ boŋ, zama araŋ ma si araŋ Irikoyo ze.»

28 Woodin banda Yasuwa na borey sallama, boro fo kulu ma koy nga tubo do.

Yasuwa buuyaŋo baaru

29 A ciya woodin banda, kala Rabbi tamo Yasuwa, Nun izo te ka si. Saaya
din a gonda jiiri zangu fo nda iway. 30 I n'a fiji nga tubo hirro boŋ gaa,
Timnat-Sera ra. Kwaara din go Ifraymu tondey laabo ra, Gaas tondo se azawa
kambe haray.
31 Israyla borey may Rabbi se Yasuwa baafuna me-d'a-me ra, da dottijey kaŋ
yaŋ cindi Yasuwa banda, ngey mo jirbey ra, borey kaŋ yaŋ ga Rabbi goyey
kulu kaŋ a te Israyla se din bay.
32 Yusufu biriyey mo kaŋ yaŋ Israyla izey sambu ka fun d'ey Misira laabo ra,
i n'i fiji Sekem ra, laabu jara ra kaŋ Yakuba day Hamor izey Sekem cinakwa
gaa. Nzarfu gude zangu no a n'a day d'a. A ciya Yusufu izey se tubu.
33 Haruna izo Eliyezar, nga mo bu. I n'a fiji nga izo Fineyas tudo gaa, wo kaŋ
a du Ifraymu tondey laabo ra.

CIITIKOY TIRA

Israyla kundey na wongu kaa ka laabo ŋwa

1 A ciya no, Yasuwa buuyaŋo banda Israyla* izey ye ka Rabbi hã ka ne:
«May no ga sintin ka furo iri jine ka dira ka wongu nda Kanaanancey?»
2Rabbi ne: «Yahuda no ga furo. A go mo, ay na laabo daŋ a kambe ra.»
3Yahuda ne nga nya-ka-fo-sina Simeyon se: «Ma kaa ay banda ay baa do, zama iri ma Kanaanancey wongu. Ay mo ga koy ni banda ni baa do.» Simeyon binde koy a banda.
4Yahuda binde kaaru. Rabbi mo na Kanaanancey da Perizancey daŋ i kambe ra. Bezek ra mo Yahuda sata na boro zambar way wi nga ibarey ra. **5**I na Adoni-Bezek *kaŋ ci Bezek koyo* gar Bezek ra, i n'a wongu mo. I na Kanaanancey da Perizancey ŋwa. **6**Amma Adoni-Bezek wo zuru. I n'a gana k'a di. I n'a kambe nyaŋey d'a ce nyaŋey pati.
7Adoni-Bezek mo ne: «Bonkooni wayye kaŋ i n'i kambe nyaŋey d'i ce nyaŋey dumbu, ay taablo cire no i g'i ŋwaaro kumna. Sanda mate kaŋ cine ay doona ka te, yaadin mo no Irikoy n'ay bana nd'a.» I kand'a Urusalima*; noodin no a bu.
8Yahuda izey binde na Urusalima wongu, i n'a ŋwa mo. I n'a kar da takuba ka danji daŋ birno gaa.
9Woodin banda Yahuda izey ye ka koy ka Kanaanancey wongu kaŋ go ga goro tondi kuukey ra, da Negeb*, da Safela* ra mo. **10**Yahuda ye ka koy ka wongu nda Kanaanancey kaŋ yaŋ go Hebron ga goro. (Amma waato Hebron maa ga ti Ciriyat-Arba). I na Sesay da Ahiman da Talmay mo kar.
11Noodin no a bisa ka koy ka Debir wongu. (Waato Debir maa ga ti Ciriyat-Sefer). **12**Kaleb mo ne: «Bora kaŋ na Ciriyat-Sefer ŋwa, ay g'ay ize wayo Aksa hiijandi bora din se.» **13**Kala Kaleb kayno Kenaz izo, Otniyel na Ciriyat-Sefer ŋwa. Kaleb binde na nga ize wayo Aksa hiijandi Otniyel se. **14**A go no binde, waato kaŋ wando kaa kurnyo do, kal a na nga kurnye daŋ a ma fari ŋwaaray nga din, Aksa baabo gaa. Waybora binde zumbu nga farka boŋ. Kaleb ne a se: «Ifo no ni ga ba?»
15A ne nga baabo se: «M'ay albarkandi. Za kaŋ ni n'ay no baa Negeb laabo ra, m'ay no mo bulbulu yaŋ.» Kaleb mo n'a no beene da ganda bulbuley.
16Musa anzuray, Keni bora izey binde fatta birno kaŋ se i ga ne Teenay Nya kwaara, nga da Yahuda izey. I furo Yahuda saajo ra kaŋ go Negeb ra Arad haray. I koy ka goro noodin laabo borey banda.
17Yahuda mo, nga nda nga nya-ka-fo-sina Simeyon koy care banda ka Kanaanancey kaŋ yaŋ goono ga goro Zefat ra wi. I na Zefat halaci parkatak! I na birno maa daŋ Horma (kaŋ a feerijo ga ti Kurmu). **18**Yahuda ye ka Gaza ŋwa, da nga hirrey a banda, da Askelon da nga hirrey, da Ekron da nga hirrey mo.
19Rabbi go Yahuda banda. A na tondey ra gorokoy mo gaaray, zama a si hin ka gooro ra borey gaaray, zama ngey wo, guuru torkoyaŋ no ka bara i se. **20**I binde na Hebron no Kaleb se, danga mate kaŋ cine Musa ci. Kaleb na Anak ize hinza gaaray k'i kaa Hebron ra.

Kanaanancey kaŋ yaŋ i mana halaci

21 Benyamin izey mo mana Yebusancey kaŋ yaŋ goono ga goro Urusalima ra
gaaray, amma Yebusancey goro noodin Urusalima ra, ngey da Benyamin izey
care banda hala hunkuna.
22 Yusufu kunda mo koy ka Betel wongu, Rabbi mo go i banda. 23 Yusufu
kunda binde na ma-cararayaŋ donton i ma koy ka Betel guna (kaŋ waato, birno
maa ga ti Luz). 24 Ma-cararey binde di boro fo kaŋ go ga fun birno ra. I ne a se:
«Iri ga ni ŋwaaray no, m'iri cabe meyo kaŋ ga furo birno ra, iri mo ga gomni
cabe ni se.» 25 Kala nga mo n'i cabe meyo kaŋ ga furo birno ra. I na kwaara kar
da takuba, amma i na bora din naŋ a ma koy, nga nda nga almayaaley kulu.
26 Bora din kaŋ du ka fun Luz birni zeena ra din koy Hittancey laabu ka birni fo
cina koyne, a na birno maa daŋ koyne Luz. Birno maa nooya hala hõ.
27 Manasse mo mana Bayt-Seyan gorokoy da nga kwaarey gaaray, wala
Taanak gorokoy da ngey kwaarey, wala Dor gorokoy da ngey kwaarey, wala
Ibleyam gorokoy da ngey kwaarey, wala Mageddo gorokoy da ngey kwaarey.
Amma Kanaanancey na ngey goray te noodin laabo ra. 28 A go mo, waati kaŋ
cine Israyla te gaabi, i ga Kanaanancey daŋ doole goyey kulu ra, amma i mana
Kanaanancey gaaray parkatak.
29 Ifraymu mo mana Kanaanancey kaŋ goro Gezer gaaray, amma
Kanaanancey goro Gezer i game ra.
30 Zabluna mo mana Kitron gorokoy gaaray, wala Nahalol gorokoy, amma
Kanaanancey goro i game ra. I n'i daŋ doole goy ra.
31 Aser mo mana Akko gorokoy gaaray, wala Zidon ra gorokoy, wala Alab ra
gorokoy, wala Akzib gorokoy, wala Helba waney, wala Afik waney, wala
Rehob waney. 32 Amma Aser izey goro Kanaanancey game ra noodin laabo ra,
zama i mana Kanaanancey gaaray bo.
33 Naftali kunda mo mana Bayt-Semes ra gorokoy gaaray, wala Bayt-Anat ra
gorokoy, amma i goro Kanaanancey game ra, kaŋ yaŋ go laabo ra ga goro. Kulu
nda yaadin, Bayt-Anat gorokoy da Bayt-Semes waney ga doole goy te Naftali
izey se.
34 Amma Amorancey na Dan izey tuti ka kond'ey tondey laabey ra, zama i
mana yadda Dan izey ma zumbu gooro ra. 35 Amma Amorancey soobay ka goro
Heres tondey ra, da Ayyalon mo, da Saalabbin. Kulu nda yaadin, Yusufu kunda
gaabu ka te zaama hala Amorancey ye doole goy ra. 36 Amorancey hirro binde,
za Akrabbim zijiyaŋo gaa no, kala ma koy Sela, ka koy hala jina.

Israyla izey na amaana ŋwa

2 Rabbi malayka* mo tun Jilgal ka kaa Bokim. A ne: «Ay no k'araŋ fattandi
araŋ ma fun Misira laabo ra. Ay kande araŋ mo laabo kaŋ ay ze d'a araŋ
kaayey se din ra, kaŋ ay ne ay s'ay alkawlo tunandi in d'araŋ game ra, abada.
2 Araŋ mo ma si sappe da laabo wo gorokoy, araŋ m'i sargay feemey bagu-bagu.
Amma araŋ mana hanga jeeri ay sanno se. Ifo no wo kaŋ araŋ te? 3 Woodin se
no ay mo ne: ‹Ay si i gaaray araŋ jine, amma i ga ciya danga karji araŋ carawey

gaa. I toorey mo ga hima araŋ se hirrimiyaŋ.› »

4A ciya no, waato kaŋ Rabbi malayka na sanney din ci Israyla izey jama
kulu se, kala jama na ngey jinde sambu ka hẽ. 5I na nango din maa daŋ Bokim
(kaŋ a feerijo ga ti Hẽeni). Noodin mo i na sargay te Rabbi se.

Yasuwa buuyaŋo

6A ciya no, waato kaŋ cine Yasuwa na jama sallama, Israyla izey afo kulu
koy nga tubo do, zama nga ma laabo ta. 7Jama may mo Rabbi se Yasuwa
baafuna jirbey kulu ra, da dottijey kaŋ yaŋ cindi Yasuwa jihaado banda jirbey
ra, borey kaŋ yaŋ di goy bambatey kaŋ yaŋ Rabbi te Israyla se.

8Yasuwa, Nun izo, Rabbi tamo, a binde kaa ka bu; a jiirey jiiri zangu nda
iway no. 9I na Yasuwa fiji nga bumbo tubo hirro boŋ, Timnat-Sera ra, Ifraymu
tondey laabo ra, Gaas tondo azawa kamba.

10I na jihaadi woodin izey kulu margu ngey kaayey do. Kala zamana fo
boroyaŋ, kaŋ tun i banda, ngey wo si Rabbi bay, i si goy kaŋ a te Israyla se mo
bay. 11Israyla izey binde na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, hal i may Baalyaŋ se.
12I fay da Rabbi ngey kaayey Irikoyo ganayaŋ – Irikoyo kaŋ n'i kaa Misira
laabo ra. I na tooru fooyaŋ gana, dumi cindey toorey kaŋ yaŋ go i windanta ra, i
sumbal i se mo. I na Rabbi futa tunandi mo. 13I fay da Rabbi ganayaŋ ka
soobay ka may Baal* da Astarot se. 14Rabbi futa mo koroŋ Israyla boŋ. Nga mo
n'i daŋ kuukoyaŋ kambe ra, kaŋ yaŋ na Israyla ku ka dira nd'a. Rabbi n'i neera
mo ngey ibarey kaŋ go g'i windi din se, kal a to naŋ kaŋ Israyla sinda hina kaŋ
ga tonton ka kay nga ibarey jine. 15Naŋ kaŋ i ga fatta kulu, Rabbi kamba goono
ga gaaba nd'ey, ngey masiibey se, sanda mate kaŋ Rabbi ci da sanda mate kaŋ
Rabbi ze d'a i se mo. I na taabi haŋ gumo.

Israyla jine borey

16Kala Rabbi na jine boroyaŋ tunandi i se, kaŋ n'i faaba ngey kuukoy kambe
ra. 17Kulu nda yaadin, i mana hangan ngey jine borey se, amma kaaruwataray*
ra i na de-koy* fooyaŋ gana ka sumbal toorey din se. I na Rabbi fonda taŋ da
waasi, wo kaŋ i kaayey gana, ngey kaŋ yaŋ na Rabbi lordey gana. Amma manti
yaadin no i izey te. 18Saaya kaŋ cine Rabbi na jine boro tunandi i se, waato din
Rabbi go jine bora din banda. Rabbi n'i faaba mo ngey ibarey kambe ra jine
bora din jirbey kulu ra. Zama Rabbi na nga miila barmay i durayyaŋey sabbay
se, i kankamandiyaŋ d'i kaynandikoy kambe ra. 19Amma a ciya, da jine bora
din bu, i ga bare ka fanta goyyaŋ te kaŋ bisa i kaayey waney cine. I ga tooru
fooyaŋ gana zama ngey ma may i se, ngey ma sumbal i se mo. I mana ngey
goyey da ngey boŋ sanday daa mo naŋ.

20Kala Rabbi futa ga koroŋ Israyla boŋ. Rabbi ne i se: «Za kaŋ dumi woone n'ay
sappa kaŋ ay n'i kaayey lordi nd'a feeri, i mana hangan ay sanney se mo – 21ne ka
koy jine ay si ye ka dumi baa afo gaaray, ngey kaŋ Yasuwa naŋ hal a ga bu.
22Zama ay ma Israyla si i do, ka di hal i ga Rabbi fonda gana, i ma dira a ra, sanda
mate kaŋ cine i kaayey na fonda gana, wala mo hal i si te yaadin.» 23Rabbi binde na
dumey din naŋ. A man'i gaaray da cahãyaŋ. A man'i daŋ Yasuwa kamba ra mo.

3 Dumey kaŋ yaŋ Rabbi naŋ zama nga ma du ka Israyla si i do, ngey neeya:
sanda Israyla izey kaŋ si Kanaana wongo kulu bay. 2Sabaabu folloŋ ga ti i
ma Israyla izey banda dondonandi wongu, sanku fa borey kaŋ yaŋ mana wongu
muraadu kulu bay jina. 3Dumey kaŋ yaŋ i naŋ neeya: Filistancey bonkooni gu,
da Kanaanancey kulu, da Zidonancey, da Hibancey kaŋ yaŋ goono ga goro
Liban tondo ra za Baal-Hermon tondo gaa kala a ma koy Hamat furanta. 4Rabbi
na woodin yaŋ naŋ zama nga ma Israyla si i do, a ma bay hala Israyla ga Rabbi
lordey gana, kaŋ yaŋ a n'i kaayey lordi nd'a Musa kambe ra.

5Israyla izey binde goro Kanaanancey game ra, da Hittancey, da Amorancey,
da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey. 6Israyla izey na dumey din ize
wayey hiiji. Dumey din mo na Israyla ize wayey hiiji. Israyla may i toorey se mo.

Otniyel mayra baaro

7Israyla izey na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa; i dinya Rabbi ngey Irikoyo
gaa. I may Baalyaŋ da wayboro himandi bundu tooruyaŋ se. 8Woodin se no
Rabbi futa koroŋ Israyla boŋ. Nga mo n'i neera Kusan-Risatayim kambe ra,
Mesopotamiya bonkooni no. Israyla izey may mo Kusan-Risatayim se jiiri
ahakku. 9Waato kaŋ cine Israyla izey hẽ Rabbi gaa, Rabbi na faabako tunandi
Israyla izey se, kaŋ n'i faaba. Nga no ga ti Otniyel, Kaleb kayne Kenaz izo.
10Rabbi Biya zumbu a boŋ, a na Israyla izey may mo. A koy ka wongu mo.
Rabbi mo na Kusan-Risatayim kaŋ ti Mesopotamiya bonkoono daŋ Otniyel
kambe ra; a kamba te zaama Kusan-Risatayim boŋ. 11Hala laabo mo du ka
fulanzam jiiri waytaaci. Otniyel, Kenaz izo kaa ka bu mo.

Ehud mayra baaro

12Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. Rabbi mo na Eglon,
Mowab bonkoono gaabandi hal a ma hin ka gaaba nda Israyla, zama i na goy
laalo te Rabbi diyaŋ gaa. 13A na Amon izey da Amalek margu nga do. A koy
mo ka Israyla kar, i na teenay nyaŋey birno ŋwa mo. 14Israyla izey may Mowab
bonkoono Eglon se kala jiiri way cindi ahakku.

15Amma waato kaŋ Israyla izey hẽ Rabbi gaa, Rabbi na faabako tunandi i se,
kaŋ ci Gera izo Ehud, Benyamin boro, kambu wow koy no. Israyla izey n'a
donton da nooyaŋ a ma kond'a Mowab bonkoono Eglon do. 16Ehud na nga
takuba kaano fo te, kaŋ a kuuyaŋ ga saba nda kambe kar fo cine. A na takuba
koto nga kwaay ra nga kambe ŋwaari tanja gaa haray. 17A na nooyaŋo salle
Mowab bonkoono Eglon kambe ra. Eglon mo boro no kaŋ ga warga gumo.
18Waato kaŋ a na nooyaŋey salle ka ban, Ehud na borey kaŋ yaŋ na fooyaŋ haro
jare din sallama. 19Amma nga bumbo wo ye ka kay jabuyaŋ himandi-himandey
ra noodin, Jilgal, ka ye ka kaa. A ne: «Ya bonkoono, ay gonda ni se samba fo,
gundu wane.»

Bonkoono ne: «Wa dangay!» Borey kulu kaŋ yaŋ go no a do ga kay fatta k'a
naŋ.

20Ehud kaa bonkoono do. Nga wo go ga goro nga fu boŋ cinari yeeno ra, nga
hinne. Gaa no Ehud ne: «Ay gonda Irikoy sanni fo ni se.» Bonkoono mo tun

nga nangora ra. 21Ehud binde na nga kambe wow salle ka takuba foobu nga kambe ŋwaari tanja gaa haray ka bonkoono zorme nd'a gunda ra. 22Takuba boŋo mo na takuba izo gana. Maano mo didiji guuro gaa, zama Ehud mana takuba dagu k'a kaa gunda ra bo, zama a na teelo fun. 23Waato din gaa no Ehud fun ka koy cinaro batama ra. Kaŋ a na cinaro meyey daabu bonkoono boŋ, a n'i haw nga banda.

24Saaya kaŋ cine a fatta, bonkoono bannyey kokor ka kaa. I di, a go mo, cinaro meyey kulu go daabante. I ne: «Haciika bonkoono goono ga hari mun no nga jidan bisa ra.» 25I di ka kay hala naŋ kaŋ haawi n'i di. A go mo, bonkoono mana jidan bisa meyey fiti. Woodin se binde i na feeriyaŋ hari sambu ka koy ka fiti. A go mo, i di ngey koyo go ga furu ganda buuko.

26I gayyaŋo sabbay se, kala Ehud du ka yana. A bisa jabuyaŋ himandey do, a n'i yana kal a koy hala Seyira. 27Saaya kaŋ cine a kaa binde, a na hilli kar Ifraymu tondey laabo ra. Israyla izey binde kaa a banda ka fun tondey laabo ra, nga din mo go i jine.

28A ne i se: «W'ay gana, zama Rabbi n'araŋ ibare Mowabancey daŋ araŋ kambe ra.» Ngey mo n'a gana. A na Urdun yawyaŋ nangey ta Mowabancey gaa; i mana yadda baa boro folloŋ ma daŋandi. 29I na Mowabancey wi saaya din ra, danga boro zambar way cine. I kulu mo alboro timmante yaŋ, sooje yaarukom koonu yaŋ no. Boro folloŋ mana cindi kaŋ du ka yana. 30Yaadin cine no Mowab ye d'a Israyla mayray cire zaari woodin ra. Laabo binde du fulanzamay jiiri wahakku.

Samgar mayra baaro

31A banda mo no Samgar, Anat izo tun, nga kaŋ na Filistance boro zangu iddu wi da haw mimi; nga mo na Israyla faaba.

Wayboro annabo Debora mayra baaro

4 Amma Israyla izey ye ka goy laalo te koyne Rabbi diyaŋ gaa, Ehud buuyaŋo banda. 2Rabbi mo n'i neera Kanaana bonkoono Yaban kaŋ ga may Hazor ra se. A wongu marga jine bora ga ti Sisera. A goono ga goro mo Haroset, noodin dumi fo do. 3Kala Israyla izey hẽ Rabbi gaa, zama bonkoono din gonda wongu guuru torko zangu yagga. Jiiri waranka timmante no a na Israyla izey kaynandi gumo.

4Debora, wayboro annabitaraykoy, Lappidot wande, nga no goono ga ciiti te Israyla se alwaato din. 5A goono ga goro Debora teenay nyaŋo cire, Rama da Betel game ra, Ifraymu tondey laabo ra. Israyla izey binde ga kaa a do ciitiyaŋ se. 6Waybora binde donton ka Barak, Abinowam izo ce, kaŋ go Kedes-Naftali. Waybora ne a se: «Rabbi, Israyla Irikoyo lordi ka ne: ‹Koy ka candi Tabor tondo do haray. Ma boro zambar way sambu Naftali izey da Zabluna izey ra. 7Ay mo ga Sisera candi ka kande ni do, nga kaŋ ci Yaban wongu bonkoono, a ma kaa Cison gooro do, nga nda nga torkey da nga kunda. Ay g'a daŋ ni kambe ra mo.› »

8Barak mo ne waybora se: «Da ni ga koy ay banda, ay ga koy; amma da ni si koy ay banda, kulu ay si koy.»
9Waybora mo ne: «Haciika, ay ga koy ni banda, amma diraw woone kaŋ ni ga ba ka te, a darza manti ni wane no, zama Rabbi ga Sisera neera ka daŋ wayboro fo kambe ra.» Debora binde tun ka koy Barak banda hala Kedes.
10Barak mo na Naftali da Zabluna ce i ma margu Kedes. Kala boro zambar way n'a gana. Debora mo kaaru ka koy a banda.
11Amma Heber, Keni boro, nga wo jin ka nga boŋ fay waani ka fun Keni borey gaa, danga Hobab, Musa anzura izey. A na nga kuuru-fuwo sinji hala Zaanannim shen* tuuro jarga, kaŋ go Kedes jarga.
12I ci Sisera se ka ne: «Abinowam izo Barak kaaru ka koy Tabor tondo do haray.» **13**Sisera binde na nga wongu torkey kulu margu, danga guuru torko zangu yagga cine no, da borey kulu kaŋ yaŋ go a banda, za Haroset dumi cindey wano gaa kal a koy hala Cison isa gaa.
14Debora ne Barak se: «Tun! zama zaari woone ga ti zaaro kaŋ Rabbi na Sisera daŋ ni kamba ra. Manti Rabbi jin ka fatta ka koy ni jine?» Woodin se no Barak mo zumbu Tabor tondo boŋ da boro zambar wayo kaŋ go a banda.
15Rabbi mo na Sisera da nga torkey da kunda wongu marga kulu say da takuba Barak jine. Sisera mo zumbu nga torka boŋ ka zuru ce gaa. **16**Amma Barak na torkey gana da wongu marga ka koy to hala Haroset, dumi cindey wano ra. Sisera wongu marga kulu, takuba n'a zeeri. Baa boro folloŋ mana du ka yana.
17Amma Sisera wo, ce gaa no a di ka zuru kal a koy Heber, Keni bora wande Yayel kuuru-fuwo do. Zama Hazor bonkoono Yabin da Keni bora Heber windo, amaana go i game ra.
18Yayel binde tun nga ma Sisera kubay. Yayel ne Sisera se: «Ya ay koyo, kamba ka kaa neewo. Ma gana ka kaa ay do, ma si humburu.» Sisera binde gana noodin, a furo Yayel do kuuru-fuwo ra. Yayel na kunta daŋ ka Sisera daabu.
19A ne Yayel se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay no hari kayna ay ma haŋ, zama ay goono ga maa jaw.» Kala Yayel na wa mooro humbur me feeri ka dooru ka no Sisera se. A haŋ, ka ye ka daabu.
20Sisera ne a se: «Ma kay kuuru-fuwo me gaa. Da alboro fo kaa ka ni hã mo, ka ne: ‹D'a ta day, boro fo go ne?› ni ma ne: ‹Abada.› »
21Kala Heber wando Yayel na kuuru-fu lolo fo da ndarka sambu nga kambe ra, ka koy moso-moso. A na lola daŋ k'a kar kal a koy ganda Sisera boŋo ra, zama jirbi tiŋo no k'a sambu. Sisera binde bu.
22A go mo, saaya kaŋ cine Barak goono ga Sisera ce gana, kala Yayel fatta k'a kubay. A ne Barak se: «Kaa, ya ni cabe bora kaŋ ni goono ga ceeci.» Barak binde kaa a do. Kala a di Sisera go ga kani buuko, kuuru fu lola go ga sinji boŋo ra.
23Yaadin cine no Irikoy na Yabin, Kanaana bonkoono ye Israyla izey mayray cire nd'a han din, zaari woodin ra. **24**Israyla izey kambe soobay ka te zaama Kanaana koyo Yabin boŋ ka tonton, kal i na Kanaana koyo Yabin leemun ka ban.

Debora bayto neeya

5 Waato din gaa no Debora da Abinowam izo Barak na baytu te zaaro din
ra, ka ne:

2 Wa Rabbi sifa,
Zama jine borey na jine borotaray sambu Israyla ra,
Zama borey na ngey boŋ no da bine yadda!

3 Ya araŋ bonkooney, wa maa!
Ya araŋ dabarikooney, wa hanga jeeri!
Ay, oho, ay no, ay ga baytu te Rabbi se.
Ay ga saabuyaŋ baytu te Rabbi se, Israyla Irikoyo.

4 Ya Rabbi, saaya kaŋ ni fun Seyir ra,
Saaya kaŋ ni gana Edom batamey ra,
Laabo zinji, beeney mo gusam.
Oho, burey na hari dooru.
5 Tondey mo jijiri Rabbi jine.
Oho, baa Sinayi tondo mo jijiri,
Rabbi Israyla Irikoyo jine.

6 Anat izo Samgar zamana ra,
Yayel zamana ra fondo beerey bu,
Dirakoy na laawaley gana.
7 Kawyey ciya kurmu Israyla ra, boro kulu si i ra,
Hala hano kaŋ ay, Debora, ay tun.
Ay tun Israyla ra ka te nya.
8 Borey na tooru yawyaŋ suuban.
I go ga wongu birni meyey ra.
I di koray wala yaaji boro zambar waytaaci do
Israyla ra no?
9 Ay bina go Israyla maykoy do haray,
Jama ra waney kaŋ yaŋ na ngey boŋ no da bine yadda.
Wa Rabbi sifa!

10 Araŋ kaŋ yaŋ ga farka kwaarayyaŋ kaaru,
Araŋ kaŋ yaŋ goono ga goro kunta caadantey boŋ,
Araŋ kaŋ yaŋ goono ga dira ganda fonda boŋ,
W'a baaru dede.
11 Yongo birawkoyey laakal tunay se nangu mooro,
Hari kaayaŋ nangey do.
Noodin no i ga Rabbi adilitaray goyey ci.
Oho, i ga ci Rabbi Adilitaraykoy mayray Israyla ra.

Waato din gaa no Rabbi jama zulli ka koy birni meyey do.

12Tun jirbi, tun jirbi, ya Debora!
Tun jirbi, tun jirbi, ka baytu te!
Ya Barak, ya Abinowam izo, tun ka kay.
Ma borey kaŋ yaŋ na ni daŋ tamtaray din may.

13Saaya din no boro beeri cindey da jama waney zulli.
Rabbi zumbu ka kaa ay gaakasinay se wongaaray game ra.
14Ifraymu ra borey kaŋ yaŋ i kaajo ga sinji Amalek ra
zumbu ka kaa.
Araŋ banda mo, Benyamin da nga jama kaa.
Macir ra no mayraykoyey fun.
Zabluna ra mo
borey kaŋ yaŋ goono ga jine bora goobo gaay fun.
15Isakar mayraykoyey mo go Debora banda.
Danga Isakar cine, yaadin no Barak mo.
I zumbu a banda ka koy gooro ra.
Ruben sata-satey ra
i bine ra anniya ga beeri.
16Ifo se no ni goro feeji kaley game ra?
Zama ni ma di ka maa feeji kurey ceyaŋ seesa no?
Ruben sata-satey ra
i goono ga bina miila-miila boobo te.
17Jileyad goro Urdun daŋanta.
Dan mo, ifo se no a goro hiyey ra?
Aser go ga goro teeko me gaa.
A go ga naagu nga hi fandiyaŋ nango gaa.
18Zabluna ya jama no
kaŋ ga wongu nga fundo kala buuyaŋ gaa.
Naftali mo yaadin no wongu batama tudey ra.
19Bonkooney kaa ka wongu.
Gaa no Kanaana bonkooney kaa ka wongu.
I kaa Taanak ra, Mejiddo haro me gaa,
Amma i mana riiba fo kulu ŋwa.
20Za beene handariyey go ga wongu.
I go ga wongu nda Sisera ngey dirawey ra.
21Cison isa haro n'i hamay, isa gayanta din, Cison isa.
Ya nin ay fundo, ma koy jina; ni dirawo te da ni gaabo.
22Zaaro din no i maa bariyey ce camsey kosongo,
I taakama se, i gaabikooney taakama.
23Wa Meroz laali, yaa no Rabbi malayka ci.
A gorokoy laali da laaliyaŋ korno,
Zama i wangu ka koy Rabbi gaakasina do,

I wongu ka Rabbi gaakasinay ka gaaba nda soojey.

24 Yayel ya albarkante no ka bisa wayborey kulu.
Keni bora Heber wande no.
Albarkante no ka bisa wayborey kulu
kaŋ yaŋ ga goro kuuru-fu ra.
25 Sisera na hari ŋwaaray. Yayel n'a no wa mooro.
Yayel kand'a se ji bonkooney taasa ra.
26 Yayel na nga kamba daŋ kuuru fu lola gaa,
A kambe ŋwaaro na goy-teerey ndarka sambu.
Ndarka mo no a na Sisera kar d'a. A n'a boŋo kar ka fun;
Oho, a n'a hanga dundo fun-fun.
27 Yayel cey do no Sisera gungum ka kaŋ ka kani.
Yayel cey do no Sisera sumbal ka kaŋ.
Nango kaŋ a sumbal din, noodin no a kaŋ buuko.

28 Waybora niigaw fu fune gaa, kala a kuuwa.
Nga, Sisera nya kuuwa fu funa gaa haray, ka ne:
«Ifo se no Sisera wongu torkey gay ya-cine, i mana kaa?
Sabaabu woofo no ka naŋ a torko guuru kangey bi?»
29 A do wayborey kaŋ yaŋ gonda laakal tu a se;
Oho, a na sanno ye nga boŋ se ka ne:
30 «Manti i go ga arzaka gar, i go g'a fay-fay mo?
Koŋŋo fo, hala baa koŋŋo hinka boro fo kulu se.
Sisera arzaka, suudi bankaaray arzaka,
Suudi bankaaray taalamante arzaka,
Suudi bankaaray kaŋ gonda taalam hanno go no.
I go arzaka kuukoy jindey se.»

31 Ya Rabbi, ni ibarey kulu ma halaci yaadin cine!
Rabbi baako kulu ma ciya sanda wayno cine,
Waato kaŋ a ga fatta nda nga hin.
Laabo mo goro baani kala jiiri waytaaci.

Rabbi na Jideyon ce a ma ciya jine boro

6 Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. Jiiri iyye mo no Rabbi n'i daŋ Midiyan kambe ra. 2 Midiyan kamba te gaabi Israyla boŋ, hala Midiyan sabbay se, kala Israyla izey na guusuyaŋ fansi ngey boŋ se tondey ra, da tondi guusey ra, i na wongu fu bambatayaŋ te. 3 A ga ciya binde, da Israyla izey duma, kala Midiyancey ma kaa, ngey da Amalekancey, da wayna funay borey. I ga kande Israyla izey gaa wongu. 4 I ga gata sinji i se ka laabo nafa kulu halaci Israyla izey se, kal a koy to hala Gaza. I mana ŋwaari kulu naŋ Israyla ra, da feeji wane, wala haw wane, wala farkay wane no. 5 Zama ngey da ngey almaney da ngey kuuru-fuwey no i ga kaa d'a, sanda do baayaŋ cine no, ngey

da ngey yoy hala i bisa lasaabuyaŋ. I ga kaa mo laabo ra da laabo sarayaŋ anniya. **6**Israyla di kayna mo gumo Midiyan sabbay se. Israyla izey mo hẽ Rabbi gaa.

7A ciya binde, saaya kaŋ cine Israyla izey hẽ Rabbi gaa Midiyan sabbay se, **8**kala Rabbi na annabi fo donton Israyla izey do. Annabo mo ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Ay n'araŋ kaa Misira laabo ra, ay n'araŋ kaa mo tamtaray windo ra. **9**Ay n'araŋ faaba mo Misirancey kambe ra d'araŋ taabandikoy kulu kambe ra mo. Ay n'i gaaray mo araŋ jine. Ay n'i laabo no araŋ se. **10**Ay ne araŋ se mo: Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo. Araŋ ma si humburu Amorancey toorey, borey kaŋ yaŋ araŋ goono ga goro i laabo ra, amma araŋ ma hanga jeeri ay sanney se.»

11Rabbi malayka kaa ka goro shen* tuuri kaŋ go Ofra ra cire, Yowas, Abi-Ezer bora wano. A izo Jideyon mo go ga alkama safa reyzin* hari kankamyaŋ nango do, zama nga m'a tugu Midiyan borey se. **12**Rabbi malayka mo bangay a se. Malayka ne a se: «Ya wongaaro, Rabbi go ni banda!»

13Jideyon tu a se ka ne: «Ya ay koyo, da Rabbi go iri banda, ifo se no masiiba woone yaŋ kulu go, i du iri? Wala man a goyey kulu kaŋ yaŋ ga dambarandi, kaŋ yaŋ iri kaayey n'i baaruyaŋ dede ka ne: ‹Manti Rabbi n'iri kaa Misira laabo ra?› Amma sohõ Rabbi n'iri furu, a n'iri daŋ Midiyan borey kambey ra mo.»

14Rabbi n'a guna ka ne a se: «Koy, nin, ni hina woodin ra, ka Israyla faaba Midiyan borey kambe ra. Manti ay no ka ni donton?»

15Kala Jideyon ne Rabbi se: «Ay jine bora, ifo no ay ga Israyla faaba nd'a? Zama ay dumo ya ikayna no gumo Manasse ra, ay mo koda no ay baabo windo ra.»

16Rabbi ne a se: «Haciika, ay go ni banda. Ni ga Midiyan borey kar mo, kala i ma hima sanda boro folloŋ cine.»

17A ne Rabbi se: «Hala day ay du gaakuri ni do, kala ni m'ay cabe alaama, hala ay ma tabbatandi kaŋ nin no goono ga salaŋ d'ay. **18**Ay ga ni ŋwaaray, ma si tun neewo, hal ay ma ye ka kaa ni do, ay ma fatta nd'ay sarga k'a jisi ni jine.»

A ne Jideyon se: «Ay ga goro hala ni ma ye ka kaa.»

19Jideyon furo ka koy ka hincin ize fo soola, da maasa kaŋ sinda dalbu, muudu fo hamni. A na hamo daŋ diika ra, maafa mo go kusu ra. A fatta taray ka kond'ey ka malayka gar shen tuuro cire. Jideyon n'i salle a se.

20Rabbi malayka ne a se: «Ma hamo da maasa kaŋ sinda dalbu din sambu k'i dake tondo wo boŋ, ma maafa mo soogu a boŋ.» A binde n'i te yaadin. **21**Saaya din binde Rabbi malayka na goobo kaŋ go nga kamba ra din salle ka hamo da maasa kaŋ sinda dalbu wo ham. Kala danji tun tondo gaa ka hamo da maasa kaŋ sinda dalbu ŋwa; gaa no Rabbi malayka daray a moy se.

22Jideyon du ka bay mo kaŋ Rabbi malayka no. Jideyon ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, kaari ay! Zama ay di Rabbi malayka mo-da-mo.»

23Rabbi ne a se: «Ni ma goro baani, ma si humburu. Ni si bu bo.»

24Waato din gaa no Jideyon na feema cina noodin Rabbi se, ka feema maa daŋ: Rabbi, Baanikoy. Hala sohõ a go no Ofra Abi-Ezer borey wano ra.

25A ciya no, cino din ra Rabbi ne Jideyon se: «Ma sambu ni baaba yeejo,
sanda yeeji hinkanta no, jiiri iyye izo. Ma feema kaŋ ni baaba te Baal se din tuti
ka zeeri. Ni ma wayboro himandi bundu tooro kaŋ go a boŋ mo beeri-beeri.
26Ma feema cina Rabbi ni Irikoyo se fu beero wo boŋ bindi ra, mate kaŋ ga
saba. Ma yeeji hinkanta din sambu. Ni m'a salle sargay kaŋ i ga ton da bundu
tooro tuurey kaŋ yaŋ ni ga beeri din.»
27Waato din gaa no Jideyon na boro way sambu nga bannyey ra, ka te sanda
mate kaŋ Rabbi ci nga se. A ciya binde, za kaŋ a ga humburu nga baabo windo
da birno borey, hala a si hin ka goyo din te zaari, kala a n'a te cin.
28Waato kaŋ birno borey biya ka tun susuba, a go, Baal feema go, a
bagu-bagu. I na bundu tooro kaŋ go feema boŋ mo beeri hala i na yeeji hinkanta
ton sargay se, feema kaŋ i te din boŋ.
29I ne ngey nda cara se: «May no bora kaŋ na woone te?»
Saaya kaŋ i soobay ka hã ngey da cara game ra, i ne: «Jideyon, Yowas izo,
nga no ka woone te.»
30Saaya din bindi birno borey ne Yowas se: «Ma ni izo kaa taray zama a ma
bu, za kaŋ a na Baal feema bagu, a na bundu tooro mo kaŋ go a boŋ beeri.»
31Yowas ne borey kulu kaŋ goono ga yanje nd'a se: «Araŋ wo, Baal se no
araŋ ga faasa, wala? Araŋ g'a faaba no? Boro kaŋ g'a banda gana i m'a koy wi
za susubay nda hinay. Da day nga wo irikoy fo no, a ma nga boŋ gaakasinay, za
day kaŋ boro fo n'a feema bagu-bagu.» 32Han din hane no a na Jideyon no
maa-dake Yerub-Baal, sanda i ma ne: «Baal ma kand'a kalima«, zama Jideyon
n'a feema bagu-bagu.
33Waato din gaa no Midiyan borey kulu da Amalekancey da wayna funay
izey margu nangu folloŋ ka daŋandi. I na ngey gata sinji Yezreyel gooro ra.
34Amma Rabbi Biya furo Jideyon ra, nga mo na hilli kar. Abi-Ezer borey mo
margu ka Jideyon gana. 35A na diyayaŋ donton koyne Manasse kulu ra, ngey
mo margu k'a gana. A na diyayaŋ donton mo Aser da Zabluna da Naftali gaa,
ngey mo kaa zama ngey m'a kubay.
36Jideyon ne Irikoy se: «Da ni yadda ka Israyla faaba d'ay kambe, sanda
mate kaŋ ni ci din, 37a go, ay ga kuuru fo daaru karayaŋ gangano boŋ. Hala day
harandaŋ te kuuro hinne boŋ, laabo kulu mo goro ikogo, gaa no ay ga bay kaŋ
ni ga Israyla faaba d'ay kambe, sanda mate kaŋ ni ci.» 38Yaadin mo no ka te:
zama a suba Jideyon tun za susubay nda hinay. A na kuuro kankam ka kuuro
kokobe ka harandaŋo kaa a gaa. A du gaasu fo me fo cine hari.
39Gaa no Jideyon ne Irikoy se: «Ni futa ma si koroŋ ay boŋ, ay ga salaŋ sorro
folloŋ wo hinne. Ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay ma ye ka si sorro follonko
hinne da kuuro. Ma naŋ kuuro hinne ma ciya ikogo, amma laabo kulu ma tay da
harandaŋ.» 40Irikoy na woodin mo te han din, cino din ra. Zama kuuro hinne no
ka bara ikogo, amma laabo kulu go da harandaŋ.

Jideyon sata na Midiyancey zeeri

7 A ciya no, kala Yerub-Baal, kaŋ ga ti Jideyon, nga nda jama kulu kaŋ go
noodin care banda, i tun za da hinay ka gata sinji Harod hari zuray jarga.

Midiyan borey gata mo go i wano se azawa kambe, za Moore tudo gaa ka koy jine gooro ra.

2Rabbi ne Jideyon se: «Jama kaŋ go ni banda, i baa gumo ay se, kaŋ ay ga Midiyan borey daŋ i kambe ra. Zama Israyla ma si fooma ay gaa ka ne: ‹Ay bumbo kamba no k'ay faaba.› **3**Day, ni ma koy ka fe jama kulu hangey ra ka ne: ‹Boro kulu kaŋ humburkumay goono g'a di, a goono ga jijiri mo, bora ma casu ka fun Jileyad ka nga koyyaŋ te!› «Boro zambar waranka cindi hinka no ka ye, a cindi zambar way.

4Rabbi ne Jideyon se: «Hala hõ jama baa ay se. Day, ma kond'ey haro do. Ay g'i neesi ni se noodin. A ga ciya mo, boro kulu kaŋ ay ga ci ni se: ‹Woone ga koy ni banda,› nga no ga koy ni banda. Boro kulu mo kaŋ ay ne ni se: ‹Woone si koy ni banda› bora din si koy no.»

5Jideyon binde konda jama haro do haray. Rabbi ne Jideyon se: «Boro kulu kaŋ na haro haŋ da deene, sanda mate kaŋ hansi ga te, ma woodin ye waani kuray fo. Yaadin mo no boro kaŋ sombu nga kangey gaa haŋyaŋo se.» **6**Borey kaŋ yaŋ na haro ku da ngey kambe ka zu, boro zangu hinza no i n'i lasaabu. Amma jama cindo kulu sombu no ngey ma haro haŋ se.

7Kala Rabbi ne Jideyon se: «Boro zangu hinza din kaŋ na haro zu, ay g'araŋ faaba d'i kambe, ay ma Midiyan borey daŋ ni kambe ra. Amma ma fay da jama kulu ma ye fu. Boro kulu ma koy nga kwaara.» **8**Zangu hinza din binde na jama hindoonayey sambu ngey kambe ra, da ngey hilley. Jideyon na Israyla borey kulu sallama, boro kulu ma koy nga kuuru-fuwo do. Amma a na boro zangu hinza din wo gaay.

Midiyan borey gata go a cire ganda gooro ra. **9**A ciya no, cino din ra Rabbi ne Jideyon se: «Tun ka koy i gata ra, zama ay n'i daŋ ni kambe ra. **10**Amma da ni ga humburu zumbuyaŋo, ma ni bannya Pura sambu. Nin d'a ma zumbu care banda ka furo Midiyan borey gata ra. **11**Ni ga maa haŋ kaŋ i ga dede, woodin banda ni kambey ga gaabu kaŋ ga naŋ ni ma koy ka furo i gata ra.» Waato din gaa no a zumbu, nga nda nga bannya Pura care banda ka koy nango kaŋ wongu marga go gata hirro me gaa. **12**Zama Midiyan borey da Amalekancey da wayna funay izey, i kulu go ga daaru gooro ra, danga day do cine, kaŋ i ga baa gumo. I yoy sinda me, danga teeku me gaa taasi baayaŋ cine.

13Waato kaŋ Jideyon kaa, kala boro fo go ga dede nga hangasin se hindiri fo kaŋ nga te. Bora ne: «Guna, ay na hindiri fo te. A go, sayir* buuru ize fo kaa ka kaŋ Midiyan borey gata ra, a furo kuuru-fuwo ra, a n'a kar kala a kaŋ, a n'a zeeri, kala a go ga kani ganda ka salle.»

14Hangasino tu a se ka ne: «Woodin manti hay kulu no kala Jideyon, Yowas izo, Israyla bora, a takuba no. A kambe ra no Irikoy na Midiyan borey daŋ, ngey nd'i kundey marga kulu.»

15Yaadin mo no ka te, saaya kaŋ Jideyon maa hindiro ciyaŋo, d'a feerijo, a sombu ka sumbal. A bare ka ye Israyla gata do. A ne: «Wa tun! zama Rabbi na Midiyan borey kundey daŋ araŋ kambe ra!»

16Boro zangu hinza din binde, Jideyon n'i fay kanandi hinza. A na hilli daŋ ikulu kambe ra, da kus'izeyaŋ kaŋ sinda hay kulu i ra kala yulbeyaŋ.

17Gaa no a ne i se: «Wa te ya-cine: araŋ ma laakal da ay. Mate kaŋ ay te,
araŋ mo ma te yaadin. A go mo, waati kaŋ ay to gata me gaa ya-haray, a ga ciya
mo, mate kaŋ ay te, yaadin cine no araŋ mo ga te. 18D'ay na hilli kar, in da
borey kulu kaŋ yaŋ go ay banda, araŋ mo ma hilli kar nangu kulu gata banda.
Araŋ ma ne: ‹Iri ya Rabbi da Jideyon waneyaŋ no!› »
19Yaadin no, Jideyon da boro zango kaŋ yaŋ go a banda kaa ka to gata me
cin bindi, waato kaŋ batukwa daŋyaŋ mana baa gay. Jideyonyaŋ na ngey hilley
kar ka kus'izey kaŋ yaŋ go i kambey ra bagu. 20Sata hinza kulu na hilley kar ka
kus'izey bagu, yulbey go i se ga gay kambe wow ra. I na hilley kaŋ ngey ga kar
din daŋ kambe ŋwaarey ra. I na jinde tunandi ka ne: «Rabbi da Jideyon takuba,
nga neeya!» 21Borey mo, i afo kulu kay nga nango ra gata banda. Midiyan
borey kundey marga kulu binde jiti ka kuuwa ka ngey boŋ ceeci.
22Boro zangu hinza din na hilliyaŋ kar. Midiyan borey ra no Rabbi naŋ i afo
kulu takuba ma gaaba nda nga cala wano, ka gaaba mo da wongu marga kulu.
Wongu marga binde zuru kal i koy hala Bayt-Sitta, Zerera haray, kal i koy ka to
Abel-Mehola, Tabbat haray. 23Israyla borey margu za Naftali da Aser da
Manasse kulu mo ka Midiyan borey gaaray.
24Jideyon na diyayaŋ donton Ifraymu tondey laabey kulu ra ka ne: «Wa kaa
ka Midiyan borey gaarey ka hari fondey kosaray i se, kala ma koy Bayt-Bara,
da Urdun.»
Ifraymu borey kulu binde margu ka harey kosaray ka to hala Bayt-Bara da
Urdun. 25I na Midiyan mayraykoy hinka di, Oreb da Zeyeb. I na Oreb wi Oreb
tondo do haray, Zeyeb mo i n'a wi Zeyeb reyzin kankamyaŋo do haray. I na
Midiyan borey gana. I kande Oreb da Zeyeb boŋey Jideyon do Urdun daŋanta.

8 Ifraymu alborey ne Jideyon se: «Ifo se no ni na woone te iri se, ni mana iri
ce waato kaŋ ni koy ka Midiyan wongu?» I deeni Jideyon gaa da dungay.
2Jideyon ne i se: «Ifo no ay te kaŋ ga deedandi araŋ wano gaa? Haba? Manti
Ifraymu reyzin koobo ga bisa Abi-Ezer reyzin heemar wiyaŋ bo? 3Irikoy na
Midiyan mayraykoyey Oreb da Zeyeb daŋ araŋ kambe ra. Ifo no ay du ka te
kaŋ i ga deedandi araŋ wano gaa?» Waato kaŋ a na sanno din ci, i futa zumbu
Jideyon se.

Jideyon sata na zurukoy gaaray kala isa banda

4Gaa no Jideyon kaa Urdun. A daŋandi, nga da boro zangu hinza kaŋ go a
banda, kaŋ yaŋ farga, latak! Amma kulu nda yaadin i go ga ngey ibarey gana.
5Jideyon ne Sukkot borey se: «Ay g'araŋ ŋwaaray, w'ay banda borey no ŋwaari,
zama i farga. A go mo, ay go ga Zeba da Zalmunna, Midiyan bonkooney
gaaray.»
6Sukkot koyey ne: «Zeba da Zalmunna, i kambey go ni kambe ra no sohõ?
kaŋ ga naŋ iri ma ni wongu marga no ŋwaari?»
7Jideyon ne: «Sanno din sabbay se, waati kaŋ Rabbi na Zeba da Zalmunna
nooyandi ay kambe ra, saaya din ay g'araŋ gaahamey tooru da saajo karjey da
tuuri kambeyaŋ.»

8 Jideyon binde tun noodin ka koy Penuwel. A na nga sanni zeena te ngey mo
se. Penuwel borey mo te a se sanda mate kaŋ cine Sukkot borey te d'a. 9 Jideyon
ne Penuwel borey se: «D'ay ye ka kaa baani samay, ay ga cinari kuuko wo zeeri.»
10 Zeba da Zalmunna binde go Karkor, ngey da ngey wongu marga, sanda
boro zambar way cindi gu cine, wayna funay laabey izey; soojey kulu kaŋ cindi
nooya. Zama boro zambar zangu nda waranka takubakoyyaŋ, i kulu bu.
11 Jideyon binde ziji ka gana kuuru-fu ra gorokoy do, fonda kaŋ go Noba da
Yogbeha se wayna funay haray. A na wongu marga kar, zama i go no noodin
laakal kanay ra. 12 Zeba da Zalmunna zuru, Jideyon n'i gana mo. A na Midiyan
bonkooni hinka din di, Zeba da Zalmunna. A n'i wongu marga kulu
humburandi.
13 Jideyon, Yowas izo ye ka kaa ka fun wongo do, Heres zijiyaŋo do haray.
14 A na Sukkot arwasu fo di k'a hã. Nga mo na Sukkot mayraykoyey d'i arkusey
kulu maayey hantum, i boro wayye cindi iyye.
15 Jideyon kaa Sukkot borey do ka ne: «Wa guna, Zeba da Zalmunna neeya,
kaŋ yaŋ araŋ n'ay fanta i boŋ. Araŋ ne: ‹Ngo Zeba da Zalmunna go ni kambe ra
no sohõ, kaŋ ga naŋ iri ma ŋwaari no ni borey kaŋ farga se?› » 16 Kala Jideyon
na kwaara arkusey di. A na saajo ra karjiyaŋ da tuuri kambeyaŋ sambu ka
Sukkot borey gooji. 17 Jideyon na Penuwel cinari kuuko mo zeeri, a na birno
borey mo wi.
18 Gaa no a ne Zeba da Zalmunna se: «Boro mate cine yaŋ no araŋ wi Tabor ra?»
I tu ka ne a se: «Danga mate kaŋ ni go, yaadin cine no ngey mo bara. I afo
kulu ga hima danga bonkooni ize.»
19 Jideyon ne: «Ay nya-ka-fo-sineyaŋ no; in d'ey, iri nya fo. Ay ze da Rabbi,
d'araŋ na borey din fundey faaba, doŋ ay mo si araŋ wi.» 20 Jideyon ne nga ize
hay-jina Yeter se: «Tun k'i wi!» Amma arwaso mana nga takuba foobu, zama a
go ga humburu, zama nga wo arwasu no jina.
21 Kala Zeba da Zalmunna ne: «Tun, nin din, ka kaŋ iri boŋ, zama boro
karyaŋ wo, a gaabo hino me no.» Jideyon binde tun ka Zeba da Zalmunna wi. A
n'i yoy jindey gaa taalam jinayyaŋ ta.

Jideyon wangu ka ciya bonkooni

22 Waato din gaa no Israyla borey ne Jideyon se: «Ma kaa k'iri may, nin da ni
izo, da ni izo mo izo, zama ni n'iri faaba Midiyan kamba ra.»
23 Jideyon ne i se: «Ay si araŋ may, ay ize mo s'a te. Rabbi no g'araŋ may.»
24 Jideyon ne i se mo: «Ay ga ba ya hay fo ceeci araŋ gaa. Araŋ boro fo kulu
m'ay no nga hanga korbayey kaŋ a du wongu arzaka ra.» (Zama i gonda wura
hanga korbayyaŋ ngey hangey gaa, zama se ngey ya Isumeylanceyaŋ no.)
25 I tu ka ne: «Daahir iri g'i no ni se.» I na kwaay daaru. Boro fo kulu na nga
wongu arzaka korbayey catu kwaayo boŋ. 26 Wura hanga korbayey kaŋ Jideyon
ŋwaaray, i neesiyaŋ tiŋay to kilo waranka cine, wura wane, kaŋ taalam jinayey
sanda handu taji himandey si a ra, da jinde haw, da bankaaray moni, kaŋ yaŋ go
Midiyan bonkooney jindey gaa. Taalam jinayey kaŋ go i yoy jindey gaa ga
sarku, ngey mo baa si. 27 Jideyon na efod* kwaay te da hanga korbayey k'a daŋ

nga kwaara ra, danga Ofra nooya. Israyla kulu soobay ka kaaruwataray* te d'a noodin, hal a ciya Jideyon se hirrimi, nga nda nga windo.

28 Yaadin cine no Midiyan ye d'a Israyla kambe mayray cire. I mana ye ka ngey boŋ tunandi koyne. Laabo mo du fulanzamay jiiri waytaaci Jideyon zamana ra.

29 Yerub-Baal, Yowas izo koy ka goro nga bumbo windo ra. 30 Jideyon gonda ize aru wayye, nga bumbo gaahamo hayyaŋ, zama a gonda wande boobo. 31 Wahayo kaŋ go Jideyon se Sekem ra, nga mo na ize aru hay Jideyon se. Jideyon na nga izo din maa daŋ Abimelek. 32 Jideyon, Yowas izo bu zeenay hanno ra. I n'a fiji nga baabo Yowas saara ra, kaŋ go Ofra, Abi-Ezer borey wano ra.

Abimelek na nga baabayzey wi

33 A ciya mo, waato kaŋ Jideyon bu, Israyla izey ye ka bare ka Baalyaŋ gana kaaruwataray ra. I na Baal-Berit ciya ngey de-koy*. 34 Israyla izey mana fongu Rabbi ngey Irikoyo, nga kaŋ n'i faaba hal i fun ngey ibarey kulu kambe ra kuray kulu. 35 I mana Yerub-Baal windo cabe suuji mo, sanda Jideyon nooya, gomney kulu kaŋ a cabe Israyla se boŋ.

9 Abimelek, Yerub-Baal izo binde koy Sekem nga nya dumey do. A salaŋ i se, da nga nyaŋo baabo windo borey kulu mo se ka ne: 2 «Ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma salaŋ Sekem borey kulu hangey ra. To. Woofo no ga boori araŋ se, Yerub-Baal izey kulu, kaŋ boro wayye no m'araŋ may, wala mo afolloŋ m'araŋ may? Wa fongu mo kaŋ ay ya araŋ wane no, basi da biri.»

3 A nya dumey mo na sanno din te Sekem borey kulu hangey ra. I binde miila mo ye Abimelek ganayaŋ gaa haray, zama i ne: «Iri nya-ize no.» 4 I n'a no nzarfu gude wayye Baal-Berit windo ra. Woodin yaŋ no Abimelek du ka boro yaamoyaŋ da saade-saalayyaŋ sufuray d'a, ngey mo n'a gana. 5 A koy nga baabo kwaara Ofra, a na nga baabo Yerub-Baal izey wi, i boro wayye, tondi folloŋ boŋ. (Amma Yotam kaŋ ci Yerub-Baal ize koda, nga wo du ka yana, zama a na nga boŋ tugu no). 6 Sekem borey binde, da Millo windi borey kulu, i kulu margu. I koy ka Abimelek didiji bonkooni Sekem ra, cinari kuuko jarga, shen tuuro do haray.

Yotam misa

7 Waato kaŋ i ci Yotam se, a koy ka kay Gerizim tondo boŋ bindi ra, ka nga jinda sambu ka ce. A ne i se: «Ya araŋ Sekem borey, wa hangan ka maa ay se, zama Irikoy mo ma hanga jeeri ka maa araŋ se.» 8 Yotam ne: «Han fo no tuuri nyaŋey koy ka bonkooni didiji ngey boŋ se. I ne zeytun* nya se: ‹M'iri may.›

9 Amma zeytun nya ne i se: ‹Ya fay d'ay jiyo kaŋ do i ga Irikoy da borey mo beerandi, ya koy ka soobay ka sillori tuurey game ra, *way ay ga te i se koy*?›

10 Kala tuurey ne jeejay nya se: ‹Ni wo, ma kaa k'iri may.›

11 Amma jeejay nya ne i se: ‹Ya fay d'ay kaaniyo d'ay ize hanney, ay ma koy ka sillori tuurey game ra, *ka te koy*, wala?›

12Kala tuurey ye ka ne reyzin nya se: ‹Kaa, nin wo, k'iri may.›
13Amma reyzin nya ne i se: ‹Ya fay d'ay reyzin hari kaŋ ga Irikoy farhandi,
hala da borey mo, ya koy ka sillori tuurey game ra *ka te i se koy*?›
14Waato din gaa no tuurey din kulu ne karji se: ‹Kaa, nin wo karji, k'iri may.›
15Kala karji ne tuurey se: ‹Da day cimi no araŋ n'ay didiji araŋ bonkooni,
w'araŋ deeyaŋ daŋ ay biyo ra. Da manti yaadin no mo, naŋ danji ma fatta karji
ra, danjo ma Liban sedrey ŋwa.›
16Sohõ binde, da adilitaray da cimi goy no araŋ te wo, kaŋ araŋ na Abimelek
daŋ koytaray, da mo goy hanno no araŋ te wo Yerub-Baal da nga windo se,
araŋ te a se mo mate kaŋ to a goyo cine no? 17Zama ay baaba na wongu te araŋ
se. A na nga fundo nooyandi. A du k'araŋ faaba Midiyan borey kambe ra.
18Hunkuna mo araŋ murte ay baaba windo gaa. Araŋ n'a izey wi, i boro wayye
tondi folloŋ boŋ. Araŋ na Abimelek kaŋ ci ay baaba wahayo izo daŋ koytaray
Sekem borey boŋ, zama araŋ nya-ize no. 19Da day hunkuna araŋ na cimi nda
adilitaray goy te Yerub-Baal windo se, kala araŋ ma farhã da Abimelek; nga mo
ma farhã d'araŋ. 20Amma da manti yaadin no, danji ma fatta Abimelek ra ka
Sekem borey da Millo windo ŋwa. Danji ma fatta mo Sekem borey da Millo
windo ra ka Abimelek ŋwa.»
21Yotam zuru ka yana ka koy Beyer. Noodin no a goro nga baabayzo
Abimelek humburkuma sabbay se.

Abimelek kayna ka bu

22Abimelek na Israyla may jiiri hinza. 23Gaa no Irikoy na biya laalo donton
Abimelek da Sekem borey game ra. Sekem borey na Abimelek amaana ŋwa,
24zama i ma Yerub-Baal ize wayya din fansa sambu Abimelek boŋ. I kuro
alhakko ma kaŋ Abimelek boŋ, a baabayzey kaŋ yaŋ a wi se. A ma kaŋ Sekem
borey boŋ mo kaŋ yaŋ na Abimelek kamba gaabandi hal a ma nga baabayzey
wi. 25Sekem borey na batandikoyaŋ daŋ Abimelek se, zama i m'a batandi tondi
kuukey boŋ. I soobay ka fondo ganakoy kulu kosaray k'i kom. A binde, boro fo
ci Abimelek se.
26Gaal, Ebed izo kaa, nga nda nga nya-izey. A ziji ka koy Sekem, Sekem
borey de a gaa mo. 27I koy batama windanta ka ngey reyzin koobu, ka
taamu-taamu. I na batu te ka koy ngey tooro windo ra. I ŋwa ka haŋ, i goono ga
Abimelek wow. 28Gaal, Ebed izo mo ne: «May ga ti Abimelek, wala mo may
ga ti Sekem, hala iri ma may a se? Manti nga no ga ti Yerub-Baal izo? Kaŋ
Zebul no ga ti a se dabariko fo? Wa may Sekem baaba Hamor se, amma ifo se
no iri ga may woone se? 29Za doŋ mo, d'a ciya borey wo go ay kambe ra no,
doŋ kal ay ma Abimelek hibandi.» Kal a ne Abimelek se: «Ma ni soojey tonton
ka fatta ka kaa.»
30Way, waato kaŋ Zebul kaŋ ga birno may maa Ebed izo Gaal sanno, kala
Zebul bine tun da futay. 31Zebul na diyayaŋ donton Abimelek gaa Torma ra. A
ne: «Guna, Ebed izo Gaal da nga nya-izey, ngey neeya, i kaa Sekem. I goono ga
birno kulu daŋ i ma murte ni gaa. 32Sohõ binde, kala ni ma tun cin, nin da borey
kaŋ yaŋ go ni banda. Araŋ ma gum birno casanta saajey ra. 33A ga ciya mo

susuba, za wayna funanta, ni ga tun za da hinay ka kaŋ birno boŋ. A go mo, saaya kaŋ cine nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda fatta, i ga ba ngey ma ni wongu, ni ma te i se mate kaŋ ni du daama nd'a.»

34Abimelek binde tun cin, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a banda. I te sata taaci ka gum Sekem se. **35**Ebed izo Gaal binde fatta ka kay birno furoyaŋo do. Abimelek mo tun nga gumyaŋo do, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a banda.

36Saaya kaŋ Gaal di borey, a ne Zebul se: «Guna! Boroyaŋ neeya ga zumbu ka fun tondi kuukey boŋ.»

Zebul mo ne a se: «Tondey biyo no ni goono ga di, ka ne boroyaŋ no.»

37Kala Gaal ye ka salaŋ koyne ka ne: «Guna! Boroyaŋ neeya ga zumbu ka kaa laabo bindo ra, jama fo mo go ga gana Meyonenim shen fonda gaa.»

38Gaa no Zebul ne a se: «Sohõ wo, man gaa ni sanno kaŋ ni ne: ‹May ga ti Abimelek, sanku fa iri ma may a se?› Manti ngey wo ga ti borey kaŋ ni dond'ey? Ay ga ni ŋwaaray, fatta me sohõ k'i wongu.»

39Gaal binde fatta Sekem borey jine ka Abimelek wongu. **40**Abimelek n'a gaaray, Gaal zuru Abimelek jine mo. Boro boobo maray ka kaŋ kal a to hala birno furoyaŋo meyo gaa. **41**Abimelek ye ka goro Aruma. Zebul na Gaal da nga nya-izey gaaray zama i ma si goro Sekem ra.

42A suba borey fatta ka koy birno windanta saajey ra. I ci Abimelek se. **43**Kal a na nga borey sambu k'i fay sata hinza. A na gumandiyaŋ te birno windanta saajey ra. A guna, kala boroyaŋ go ga fun birno ra. Abimelek tun ka kaŋ i boŋ k'i kar. **44**Abimelek da sata hinza kaŋ yaŋ go a banda din, i koy jina da zuray ka kay birno me gaa. Sata hinka mo, i kaŋ boro cindey kaŋ yaŋ go saajey ra boŋ. I na borey kar k'i wi. **45**Abimelek na birno din wongu zaari woodin ra ka birno ŋwa mo. A na borey kaŋ yaŋ go birno ra kulu wi, ka birno bagu-bagu, ka ciiri say-say a boŋ.

46Waato kaŋ Sekem cinari kuuko borey kulu maa baaru, i furo wongu fuwo kaŋ go El-Berit windo ra. **47**I ye ka ci Abimelek se ka ne: «Sekem cinari kuuko borey kulu go margante.» **48**Abimelek tun ka Zalmon Tondo kaaru, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go noodin a do. Abimelek binde na deesi sambu nga kambe ra. A na tuuri kambe fo beeri tuurey gaa k'a sambu k'a dake nga jasa gaa. A ne borey kaŋ yaŋ go nga banda se: «Hayo wo kaŋ araŋ di ay te, araŋ mo ma waasu ka te yaadin cine.» **49**Yaadin mo no borey kulu te, boro kulu na nga tuuri kambe beeri. I na Abimelek gana. I kand'ey ka daŋ wongu fuwo gaa. I na danji daŋ fuwo gaa borey boŋ. Yaadin cine no Sekem cinari kuuko borey kulu bu d'a, boro kaŋ ga to zambar fo, alboro nda wayboro.

50Gaa no Abimelek koy Tebez. A na gata sinji Tebez mo se, a n'a ŋwa mo. **51**Amma wongu fu gaabikooni go no birno ra. Noodin no alborey da wayborey kulu zuru ka koy, da birno jine borey kulu. I na ngey boŋ daabu a ra haray, ka kaaru cinaro beene daabuyaŋo boŋ. **52**Abimelek kaa fuwo do ka fuwo wongu, kal a kaa ka maan fuwo meyo gaa. A ga ba nga m'a ton da danji. **53**Amma wayboro fo na fufuyaŋ tond'ize taŋ Abimelek boŋ, tondo n'a boŋo warbu.

54Kala a na nga borey ra arwasu fo ce da waasi, kaŋ go ga wongu jinay jare a se. A ne arwaso se: «Ma ni takuba foobu k'ay wi zama borey ma si salaŋ ay boŋ

ka ne: ‹Wayboro no k'a wi.› »Arwaso mo na Abimelek zorme, a bu mo.
55Saaya kaŋ cine Israyla borey di kaŋ Abimelek bu, boro kulu soobay ka koy
nga kwaara.
56Yaadin no Irikoy na Abimelek bana nd'a, laala kaŋ a te nga baabo se, kaŋ a
na nga baabayze wayya wi. 57Sekem borey laala kulu mo, Irikoy ye k'a bana i
se i boŋey boŋ. Yotam Yerub-Baal ize laaliyaŋo go, a kaŋ i boŋ.

Tola nda Yayir mayrey baaro

10 Abimelek buuyaŋo banda Tola, Puwa izo, Dodo ize, Isakar boro no,
nga mo tun nga ma Israyla faaba se. A go Samir ga goro Ifraymu
tondey laabo ra. 2A na Israyla may jiiri waranka cindi hinza, gaa no a bu. I n'a
fiji Samir ra.
3A banda Yayir, Jileyad boro, nga mo tun. A na Israyla may jiiri waranka cindi
hinka. 4A gonda ize aru waranza kaŋ yaŋ ga kaaru farka binji waranza boŋ. I gonda
kwaara waranza, kaŋ yaŋ se i ga ne Habbot-Yayir (kaŋ a feerijo ga ti Yayir kawyey)
hala ka kaa sohõ. I go no mo Jileyad laabo ra. 5Yayir bu, i n'a fiji Kamom mo.

Yefta mayra baaro

6Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. I may Baalyaŋ da bundu
toorey, da Suriya de-koyey, da Zidon de-koyey, da Mowab de-koyey, da Amon
izey de-koyey, da Filistancey de-koyey se. I fay da Rabbi ganayaŋ, i siino ga
may a se mo. 7Rabbi futa mo koroŋ Israyla izey boŋ. A n'i daŋ Filistancey
mayray cire, da Amon izey kambe ra mo. 8Jiiri woodin ra binde, i na Israyla
izey kankam gumo k'i taabandi. Kala a to jiiri way cindi ahakku kaŋ day Israyla
izey kulu kaŋ yaŋ go Urdun daŋanta, Jileyad kaŋ go Amonancey laabo ra,
Amonancey n'i taabandi no-haray. 9Amon izey na Urdun daŋandi zama ngey
ma Yahuda da Benyamin da Ifraymu mo wongu, hala Israyla di kayna gumo.
10Israyla izey binde hẽ Rabbi gaa. I ne: «Iri na zunubi te ni se, kaŋ a ciya iri
fay d'iri Irikoy ganayaŋ, iri may Baalyaŋ se mo.»
11Rabbi mo ne Israyla izey se: «Manti ay no k'araŋ faaba Misirancey da
Amorancey, da Amon izey, da Filistancey kambe ra? 12Ngey, Zidonancey mo,
da Amalekancey, da Mawonancey, waato kaŋ i n'araŋ naan, araŋ hẽ ay gaa mo,
ay n'araŋ faaba ka kaa i kambe ra. 13Kulu nda yaadin araŋ n'ay furu, araŋ may
de-koy waani yaŋ se. Woodin se no ay si ye k'araŋ faaba koyne. 14Wa koy ka
hẽ de-koyey kaŋ araŋ suuban yaŋ din gaa. Wa naŋ ngey din, i m'araŋ faaba araŋ
gurzugay alwaati ra.»
15Israyla izey ne Rabbi se: «Iri na zunubi te. Ma te iri se hay kulu kaŋ ni ga
ba. Kala day hunkuna ni ma iri faaba, iri go ga ni ŋwaaray.» 16I fay da
mebarawey de-koyey kaŋ go i do ka may Rabbi se. Israyla azaaba mo na Rabbi
bakarandi.
17Saaya din no Amon izey margu ka ngey gata sinji Jileyad ra. Israyla izey
mo margu ka ngey gata sinji Mizpa ra. 18Borey binde, sanda Jileyad
mayraykoyey nooya, i ne ngey nda cara se: «Man bora kaŋ ga jin ka sintin ka
Amon izey wongu? Nga no ga ciya Jileyad gorokoy kulu se jine boro.»

11 Yefta wo binde, Jileyad boro, nga wo yaarukom no, kaaruwa fo ize no.
Jileyad ga ti a baaba. **2**Jileyad wando na ize aruyaŋ hay a se. Waato
kaŋ a wando izey beeri, i na Yefta gaaray. I ne a se: «Ni si du ka tubu ŋwa iri
baaba windo ra, zama ni ya wayboro fo ize no.» **3**Saaya din binde Yefta zuru ka
dira nga baabayzey do. A koy ka goro Tob laabo ra. Noodin binde boro
yaamoyaŋ koonu no ka margu Yefta do. Nga nd'ey ga hatta ka fatta care banda.
4A ciya no, kaŋ i gay kayna fo, kala Amon izey na Israyla wongu. **5**A ciya
binde, waato kaŋ Amon izey na Israyla wongu, kala Jileyad arkusey koy zama
ngey ma kande Yefta, a ma fun Tob laabo ra.
6I ne Yefta se: «Ma kaa ka ciya iri jine boro zama iri ma du ka wongu nda
Amon izey.»
7Gaa no Yefta ne Jileyad arkusey se: «Manti araŋ no ka wangu ay bo? Araŋ
n'ay gaaray k'ay kaa ay baaba windo ra. Day, ifo se no araŋ kaa ay do sohõ kaŋ
araŋ go gurzugay ra?»
8Gaa no Jileyad arkusey ne Yefta se: «Haŋ kaŋ se iri bare ka ye ni do sohõ
ga ti zama ni ma koy iri banda, ni ma Amon izey wongu. Ni mo no ga ciya iri
jine boro Jileyad boro kulu boŋ.»
9Yefta ne Jileyad arkusey se: «D'araŋ ye nd'ay fu zama ay ma Amon izey
wongu, Rabbi mo n'i nooyandi ay se, ay ga ciya araŋ jine boro no?»
10Jileyad arkusey ne Yefta se: «Rabbi ma ciya seeda iri da nin game ra.
Daahir hay kulu kaŋ ni ci, a boŋ no iri mo ga goy.» **11**Waato din gaa Yefta koy,
nga nda Jileyad arkusey. Borey mo n'a ciya ngey jine boro da ngey koyo. Yefta
na nga sanney kulu dede Rabbi jine Mizpa ra.

Yefta na Amonancey ŋwa

12Gaa no Yefta na diyayaŋ donton Amon izey bonkoono gaa ka ne: «Ni baa
fo nd'ay zaati, kaŋ ni ga kaa k'ay laabo wongu?»
13Amon izey bonkoono tu Yefta diyey se ka ne: «Zama Israyla izey n'ay
laabo kom waato kaŋ i fun Misira, za Arnon isa gaa kal a ma koy Yabok isa da
Urdun isa gaa. Sohõ binde, ni ma laabey din yeti ay se amaana ra.»
14Saaya din koyne Yefta ye ka diyayaŋ donton i ma koy Amon izey
bonkoono do, **15**ka ne a se haŋ kaŋ Yefta ne:

> «Israyla mana Mowab laabu kom, wala mo Amon izey laabu.
> **16**Amma waato kaŋ i fun Misira, Israyla na saaji gana ka koy hala
> Teeku Cira gaa, i kaa Kades mo. **17**Waato din gaa Israyla na diyayaŋ
> donton Edom bonkoono gaa ka ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay ma
> gana ka bisa ni laabo ra.› Amma Edom bonkoono mana yadda.
> Yaadin mo no a ye ka donton Mowab bonkoono mo gaa, nga mo
> wangu. Israyla binde goro noodin Kades.
> **18**Waato din gaa a ye ka gana saajo ra, a na Edom laabo da Mowab
> laabo windi. I gana Mowab laabo se wayna funay haray. I na gata
> sinji Arnon daŋanta, amma i mana furo Mowab hirro ra, zama Arnon
> isa, nga no ga ti Mowab hirro me.

19 Israyla na diyayaŋ donton koyne Sihon Amorancey bonkoono
gaa, kaŋ ga ti Hesbon bonkoono. Israyla ne a se: ‹Ma naŋ iri ma gana
ni laabo ra ka bisa. Iri ma koy ka to iri wano do.› 20 Amma Sihon
mana ta Israyla ma gana nga hirro me ra, kala Sihon na nga jama kulu
margu. A na gata sinji Yahaz ra ka Israyla di wongu.
21 Kala Rabbi, Israyla Irikoyo na Sihon da nga jama kulu daŋ
Israyla kambe ra, i na Sihon yaŋ kar mo. Yaadin cine no Israyla na
Amorancey laabey kulu ŋwa d'a, kaŋ yaŋ goono ga goro laabo ra. 22 I
na Amorancey hirrey kulu ŋwa za Arnon gaa kal a ma koy Yabok,
saajo gaa haray mo kala ma koy Urdun gaa.
23 Ni di, yaadin cine no Rabbi, Israyla Irikoyo na Amorancey laabey
ta d'a i gaa, ka no nga borey kaŋ ti Israyla se. Ni binde, ni g'i tubu no?
24 Haŋ kaŋ Kemos ni de-koyo na ni no, ni s'a ŋwa? Boro kulu binde
kaŋ Rabbi iri Irikoyo n'i kaa taray k'iri no i laabo, nga no iri ga ŋwa.
25 Wala man no ni bisa Mowab bonkoono Balak, Zippor izo? A na
Israyla si nga nd'a ma gurjay ce fo no? A n'i taba wongu gaa ce fo
no? 26 Waato kaŋ Israyla goono ga goro Hesbon d'a kawyey kulu ra,
da Arower da nga kawyey, da Arnon me gaa birney kulu ra, kal a to
jiiri zangu hinza, ifo se no araŋ mana ye k'i ta alwaato din ra? 27 Ay
ya, binde, yana zunubi te ni se fa, amma nin no goono ga taali te ay
se, za kaŋ ni n'ay wongu. Rabbi, kaŋ ga ciiti ma ciiti hunkuna
Israyla izey da Amon izey game ra. »
28 Amma kulu nda yaadin Amon izey bonkoono mana Yefta sanno kaŋ a donton
nga gaa din saal.
29 Saaya din binde Rabbi Biya zumbu Yefta boŋ. A gana mo Jileyad da
Manasse ra. Noodin a gana ka bisa Mizpa, Jileyad wano ra. Mizpa kaŋ go
Jileyad do no a gana ka bisa ka daŋandi ka koy Amon izey do haray. 30 Yefta na
sarti sambu Rabbi se ka ne: «Hala day haciika ni ga Amon izey daŋ ay kambe
ra, 31 doŋ a ga ciya, hay kulu kaŋ fatta ay windi meyey gaa nga ma ay kubay se,
waato kaŋ ay ye ka kaa fu baani samay ka fun Amon ce ganayaŋ – a ga ciya
Rabbi wane. Ay g'a nooyandi sargay kaŋ i ga ton.»
32 Kala Yefta daŋandi ka koy Amon izey do haray zama nga m'i wongu,
Rabbi n'i daŋ a kambe ra mo. 33 A n'i kar za Arower gaa kal a koy Minnit gaa,
birni waranka nooya, ka koy hala Abel-Keramim mo. A n'i wi da wiyaŋ
bambata. Yaadin cine no Amon izey ye Israyla izey mayray cire nd'a.

Yefta ize wayo sanni

34 Yefta binde ye ka kaa fu nga kwaara do Mizpa. Guna mo, a ize wayo fatta
k'a kubay da gaasu haray da gaani. Nga hinne mo ga ti Yefta se ize, a banda a
sinda ize way fo wala ize aru fo. 35 Kala saaya kaŋ cine a di nga izo, a na nga
bankaaray tooru-tooru. A ne: «Kaari, ay ize wayo! ni n'ay kangay wi gumo. Ni
go ay taabandikoy ra, zama ay jin k'ay meyo fiti Rabbi se. A si du ka te mo ay
ma tun ay sanno boŋ.»
36 Ize wayo ne baabo se: «Ay baaba, ni na ni me fiti Rabbi se. Kala ni ma te

ay se haŋ kaŋ fun ni meyo ra din boŋ, za kaŋ Rabbi na fansa sambu ni se ni ibarey boŋ, kaŋ yaŋ ga ti Amon izey.» 37A ne mo nga baabo se: «I ma woone te ay se: i m'ay naŋ handu hinka, zama ay ma tun ka koy tondey ra ka bar-bare, ay ma ay wandiyotara hẽeni te, in d'ay corey.»

38Baabo ne: «Ma koy.» Baabo n'a sallama zama a ma koy ka te handu hinka. Wandiya binde tun, nga nda nga corey. I koy tondey ra, i go g'a wandiyotara hẽeni te. 39I go no, handu hinkanta bananta, a ye ka kaa nga baabo do. Nga mo te a se mate kaŋ a na nga sarto sambu din boŋ. Wandiya mana alboro bay mo.

A ciya alaada Israyla ra, 40Israyla ize wandiyey ga fatta jiiri kulu ka Yefta Jileyad bora ize wandiya hẽeni te jirbi taaci.

Israyla kunda hinka na care wongu

12 Kala Ifraymu borey mo margu ka daŋandi ka koy azawa kambe. I ne Yefta se: «Ifo se no ni daŋandi ka koy ka Amon izey wongu, ni mana iri ce, iri ma koy ni banda? To, iri ga ni windo ton ni boŋ.»

2Kala Yefta ne i se: «Waato, in d'ay borey, iri go ga tangam da Amon izey gumo. Saaya kaŋ ay n'araŋ ce din, araŋ mana ay faaba i kambe ra. 3Ay mo, waato kaŋ ay di araŋ mana ay faaba, ga ti ay mo n'ay fundo neera. Ay daŋandi ka koy ka Amon izey wongu. Rabbi mo n'i daŋ ay kambe ra. Ifo se no hunkuna araŋ kaa ne ka ne araŋ g'ay wongu?»

4Saaya din binde Yefta na Jileyad borey kulu margu ka Ifraymu wongu. Zama i ne: «Araŋ ya Ifraymu zurukoy no, araŋ Jileyad borey, Ifraymu da Manasse game ra.» 5Jileyad borey na Urdun yawyaŋ nangey ta i gaa, zama ngey ma Ifraymu kosaray se. Yaadin mo no ka te, Ifraymu do haray boro kulu kaŋ zuru ka kaa, d'a ne: «Wa naŋ ya daŋandi,« kala Jileyad borey ma ne a se: «Ni ya Ifraymu boro no?» Da bora ne: «Abada!» 6kal i ma ne a se: «Ne Shibboleth.» Da day a ne Sibbolet, (zama a si hin ka nga deena naan hal a ma du ka ci mate kaŋ ga saba) kala i ma bora din di k'a wi noodin, Urdun yawyaŋ do. Ifraymu boro zambar waytaaci cindi hinka no ka bu alwaati woodin ra.

7Yefta na Israyla may jiiri iddu, gaa no Yefta Jileyad bora bu. I n'a fiji Jileyad birni fo ra.

Ibzan nda Elon nda Abdon mayrey baaro

8A banda no Ibzan Baytlahami boro, nga mo na Israyla may. 9A gonda ize aru waranza da ize way waranza kaŋ yaŋ a hiijandi taray haray. A na wandiyo waranza mo sambu taray ka kand'ey zama nga m'i hiijandi nga ize arey se. A na Israyla may hala jiiri iyye. 10Ibzan bu, i n'a fiji mo noodin Baytlahami.

11A banda mo Elon, Zabluna boro no, nga mo na Israyla may. A na Israyla may jiiri way. 12Elon, Zabluna bora bu. I n'a fiji Ayyalon ra Zabluna laabu.

13A banda koyne Abdon, Hillel izo, Piraton boro no, a na Israyla may. 14A gonda ize aru waytaaci da haama waranza, kaŋ yaŋ ga kaaru farka binji furo-taji wayye boŋ. A na Israyla may jiiri ahakku. 15Abdon, Hillel izo, Piraton bora bu. I n'a fiji Piraton ra, Ifraymu laabu, Amalekancey tondey ra.

Samson hayyaŋo, nga kaŋ ciya jine boro Israyla ra

13 Israyla izey ye ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, Rabbi n'i daŋ mo
Filistancey kambe ra jiiri waytaaci.

2Zora boro fo go no, Dan kunda ra. A maa ga ti Manowan. A wando ya
waygunu no, a mana hay baa ce fo. **3**Kala Rabbi malayka bangay wando se.
Malayka ne waybora se: «A go, ni ya waygunu no, ni mana hay baa ce fo.
Amma ni ga te gunde ka ize aru hay. **4**Ay ga ni ŋwaaray binde sohõ, ni ma
haggoy, ni ma si duvan* wala haŋyaŋ hari kulu kaŋ ga bugandi haŋ. Ni ma si
hay kulu ŋwa kaŋ si hanan. **5**Zama a go, ni ga te gunde, ni ga ize aru hay, kaŋ
siini si dira a boŋo ra. Zama arwaso ga ciya Naziri* Irikoy se za a go gunde ra.
Nga no ga sintin ka Israyla faaba Filistancey kambe ra.»

6Waato din gaa no waybora kaa ka ci nga kurnyo se ka ne: «Irikoy boro fo
kaa ay do. A moyduma ga hima Irikoy malayka moyduma, kaŋ ga humburandi
gumo. Ay mo man'a hã naŋ kaŋ a fun, nga mo mana nga maa ci ay se. **7**Amma a
ne ay se: ‹Guna, ni ga te gunde ka ize aru hay. Sohõ binde, ni ma si duvan wala
haŋyaŋ hari kaŋ ga bugandi haŋ. Ma si hay kulu ŋwa kaŋ si hanan mo, zama
arwaso ga ciya Naziri Irikoy se za gunde ra ka koy hal a buuyaŋo hane.› »

8Saaya din ra Manowan na Rabbi ŋwaaray ka ne: «Ya ay Koyo, ay ga ni
ŋwaaray, ma naŋ Irikoy bora din kaŋ ni donton ma ye ka kaa iri do, a m'iri
dondonandi haŋ kaŋ i ga te zanka kaŋ i ga hay din se.»

9Irikoy maa Manowan jinda. Irikoy malayka ye ka kaa waybora do, saaya
kaŋ a go taray ga goro, amma a kurnyo Manowan si no waybora do. **10**Amma
waybora waasu ka zuru ka koy ka ci nga kurnyo se, ka ne: «Bora neeya kaŋ
bangay ay se, nga kaŋ kaa ay do jirbi bandey.»

11Manowan binde tun ka nga wando gana. A kaa bora do ka ne a se: «Nin no
ga ti bora kaŋ salaŋ da waybora wo?»

Bora ne: «Ay no.»

12Manowan mo ne: «Da ni sanno wo to binde, mate no koociya baafuna ga
ciya? Ifo mo no a ga te?»

13Rabbi malayka ne Manowan se: «Hay kulu kaŋ ay ci waybora se, kal a ma
haggoy d'a. **14**A ma si hay kulu kaŋ fun reyzin* tiksa gaa ŋwa, ma si naŋ mo a
ma duvan wala baji haŋ. A ma si hay kulu ŋwa mo kaŋ si halal. Hay kulu kaŋ
ay n'a lordi nd'a mo, a m'a gaay ka haggoy d'a.»

15Manowan ne Rabbi malayka se: «Ay ga ni ŋwaaray, naŋ iri ma ni gaay,
zama iri ma hincin ize ham soola ni se.»

16Rabbi malayka ne Manowan se: «Baa ni n'ay gaay, ay si ni ŋwaaro ŋwa.
Da ni ga sargay kaŋ i ga ton soola, kala ni m'a salle Rabbi se.» (Zama Manowan
mana bay hala Rabbi malayka no bo.)

17Manowan ne Rabbi malayka se: «Mate ni maa, zama saaya kaŋ ni sanno
to, iri ma ni beerandi?»

18Rabbi malayka ne a se: «Ifo se no ni g'ay maa hã, za kaŋ gundu hari no?»
19Kala Manowan na hincin ize da hamni sargay sambu k'i sarga Rabbi se.
Malayka mo na dambara goy te, Manowan da nga wando go ga guna. **20**A ciya

no, saaya kaŋ danji beela go ga tun feema boŋ ka ziji beene, kala Rabbi malayka ziji ka kaaru sargay feema danjo bindi ra. Manowan da nga wande go ga guna, i gande biri ganda. 21Amma Rabbi malayka mana ye ka bangay Manowan wala nga wando se. Saaya din gaa no Manowan bay kaŋ bora din ga ti Rabbi malayka.

22Manowan ne nga wando se: «Daahir iri ga bu, zama iri di Irikoy.»

23Amma wando ne a se: «Da Rabbi ga ba nga m'iri wi, doŋ a si sarga kaŋ i ga ton da ŋwaari sarga ta iri kambe ra. Doŋ a si hayey wo kulu cabe iri se, doŋ mo a si muraadey wo dumi ci iri se alwaati woone ra.»

24Wando na ize aro hay mo k'a maa daŋ Samson. Arwaso beeri mo. Rabbi n'a albarkandi. 25Rabbi Biya mo sintin k'a nyooti Mahane-Dan ra, Zora da Estayol game ra.

Samson hiija

14 Kala Samson zulli ka koy Timna. A di wandiyo fo noodin Timna, Filistancey ize wandiyey ra. 2Samson kaa ka ci nga baaba da nga nya se ka ne: «Ay di wandiyo fo Timna, Filistancey ize wandiyey ra. Sohõ binde, araŋ m'a hiiji ka kand'ay se.»

3Gaa no baabo da nyaŋo ne a se: «Wandiyo jaŋ ni nya-izey wandiyey ra, wala baa ni dumo kulu ra, hala ni ma koy ka wande hiiji Filistancey ra, kaŋ yaŋ si dambangu?»

Samson ne nga baabo se: «Kala day ni ma woodin ceeci ay se, zama a ga kaan ay se gumo.»

4Amma baabo da nyaŋo mana bay kaŋ Rabbi do no woodin fun, zama kobay no a goono ga ceeci Filistancey gaa. Zama alwaato din Filistancey goono ga Israyla may. 5Kala Samson da nga baabo da nyaŋo tun ka koy Timna. I kaa ka to Timna reyzin kaley ra. A go mo, kala muusu beeri ize furo-taji fo tun Samson gaa da dunduyaŋ. 6Kala Rabbi Biya zumbu a boŋ da hin. Samson na muuso di k'a tooru danga hincin ize cine. Hay kulu si no Samson kambe ra mo. Amma a mana ci baabo wala nyaŋo se haŋ kaŋ no nga te. 7Gaa no a zulli ka koy ka fakaaray wandiya se, a kaan Samson se mo gumo.

8Jirbi kayna fooyaŋ banda Samson ye ka kaa zama nga ma wandiya hiiji. A binde kamba ka gana zama nga ma di muuso buukwa. Guna mo, yu beeri zugula go muuso buukwa ra, hala nda yu hari. 9A na yuwo kaa nga kambey ra. A go ga dira ka ŋwa, kal a kaa ka to baabo da nyaŋo do. A n'i no, ngey mo ŋwa. Amma a mana ci i se hala muusu buuko ra no nga na yuwo kaa.

10Baabo binde koy Samson wandiya do. Samson mo na batu te noodin, zama yaadin no arwasey doona ka te. 11A go mo, waato kaŋ i di Samson, noodin borey kande arwasu waranza, i ma goro a banda.

12Samson mo ne i se: «Wa naŋ ay ma jand'ize fo kaa araŋ se. D'araŋ n'a feerijo bay bato jirbi iyya ra, d'araŋ du a feerijo mo, kal ay m'araŋ no lin kwaay beeri waranza, da kwaay jinde waranza mo. 13Amma d'araŋ mana hin k'a feerijo ci ay se, yaadin gaa, araŋ no g'ay no lin kwaay beeri waranza, da kwaay jinde waranza.»

I ne a se: «Ci ni jand'izo, iri ma maa.»
14Samson ne i se:

«Ŋwaari kaŋ fun ŋwaako ra,
da kaani kaŋ fun gaabikooni ra.»

15A ciya binde, zaari iyyanta hane, i ne Samson wando se: «Ma ni kurnye faali-faali zama a ma jando feerijo ci iri se, iri ma si ni ton da danji, nin da ni baaba windo. Araŋ n'iri ce neewo no zama araŋ m'iri arzakey ta, wala manti yaadin no?»
16Samson wando mo hẽ Samson jine ka ne: «Ni ga konna ay day no, ni si ba ay. Ni na jand'izo ci ay dumey izey se, amma ni man'a feerijo ci ay se.»
Samson ne a se: «A go, ay man'a ci ay baaba wala ay nya se. May ci nin hala y'a ci ni se?» 17Amma wando soobay ka hẽ a jine yaadin hala jirbi iyya din, bato alwaato me-a-me ra. A ciya binde, jirbi iyyanta hane, a na jand'izo ci wando se, zama a na Samson kankam da cimi. Gaa no nga mo na feerijo ci nga dumey izey se.
18Jirbi iyyanta, hala wayna ga kaŋ, kwaara borey ne Samson se:

«Ifo no ga bisa yu kaani?
Wala mo ifo no ga bisa muusu beeri gaabi?»

Amma a ne i se:

«Da manti kaŋ araŋ n'ay haw zano daŋ ka far d'a,
doŋ araŋ s'ay jand'izo wo kaa taray.»

19Rabbi Biya kaa a gaa da hin. A zulli ka koy Askelon. A na boro waranza wi a ra k'i daabirey ta. A na kwaay beeri waranza no borey kaŋ yaŋ n'a sanno feeri se. Amma Samson bine tun ka koroŋ kal a koy nga baabo kwaara. 20Amma i na Samson wando ye k'a no a naanay bora se, nga kaŋ te Samson se arhiiji coro.

Samson na Filistancey wongu

15 Amma alwaati kayna woodin banda alkama heemaro kaa ka to, Samson koy ka nga wando kunfa. A konda hincin ize. A ne: «Ay ga furo ay wando do fuwo ra.» Amma wando baabo wangu Samson se a ma furo.
2Wando baabo ne: «Sikka si ay wo mana ne kala ni si ba r'a pat-pat. Woodin se no ay na ni wande no ni cora se. Day, manti a kayno bis'a boori yaŋ? Ay ga ni ŋwaaray, ni ma kayno sambu beero nango ra.»
3Samson binde ne a se: «Sohõ no ay ga bana Filistancey gaa mate kaŋ ga saba, saaya kaŋ cine ay na hasaraw te i se.» 4Samson binde koy ka zoŋo zangu hinza di. A na yulbeyaŋ sambu k'i didiji i dibbey gaa k'i haw care gaa dibba nda dibba. A na yulbe daŋ i kulu dibba hinka nda care game ra. 5Gaa no a na danji

tusu yulbey gaa ka zoŋey taŋ i ma furo Filistancey farey ra, naŋ kaŋ alkama goono ga kay. A na bokwey da wo kaŋ i mana wi mo ton, hala nda zeytun kaley.

6 Waato din gaa no Filistancey ne: «May no ka hayo wo te?» I ne: «Samson no, Timna bora anzuray, zama anzura n'a wando sambu k'a no a cora se.»

Filistancey binde kaa k'a wando da nga baabo kulu ton da danji. 7 Kala Samson ne i se: «Hala day ya-cine no i ga te, haciika ay mo, ay ga fansa sambu araŋ boŋ, woodin banda ay ma naŋ.» 8 A n'i kar parkatak! ce da kambe, da wiyaŋ bambata. Woodin banda no a koy ka goro Etam tondi guuso ra.

9 Kala Filistancey koy ka gata sinji Yahudiya* laabo ra. I bambari Lehi ra. 10 Yahuda laabo borey ne: «Ifo se no araŋ kande iri gaa wongu?»

Ngey mo ne: «Iri kaa no zama iri ma Samson haw, iri ma te a se danga mate kaŋ cine a te iri se.»

11 Waato din gaa no Yahudiya laabo boro zambar hinza tun ka koy ka Samson gar Etam tondi guuso ra. I ne Samson se: «Ni mana bay kaŋ Filistancey no g'iri may? Ifo no woone kaŋ ni te iri se?»

Nga mo ne i se: «Danga mate kaŋ cine i te ay se, yaadin cine no ay mo te i se.»

12 I ne a se: «To, sohõ iri kaa no zama iri ma ni haw ka ni daŋ Filistancey kambe ra.»

Samson ne i se: «Wa ze ay se, hala araŋ bumbey din, araŋ s'ay wi.»

13 I salaŋ a se ka ne: «Oho. Amma iri ga ni haw hala a ma boori, iri ma ni nooyandi i se. Amma iri wo, daahir iri si ni wi.» I binde n'a haw da korfo taji hinka. I n'a kaa taray a ma fun tondo ra. 14 Saaya kaŋ cine a kaa Lehi, Filistancey kubay nd'a, i goono ga kuuwa. Kala Rabbi Biya zumbu a boŋ da hin. Korfey kaŋ go a kambey gaa kulu ciya danga silli kaŋ i ton. A hawyaŋ harey kulu foobu ka fun kambey gaa ka gusam. 15 Kala Samson du farka gawal biri taji fo. A na nga kambe salle k'a sambu. A na boro zambar fo wi da biriyo.

16 Samson ne:

«Farkay gawal biri no gusam, gusam!
Farkay gawal biri no ay na boro zambar wi d'a!»

17 Waato kaŋ a na sanni woodin ci ka ban, gaa no a na garbay biriyo furu k'a kaa nga kambe ra. Nango din mo, i n'a maa daŋ Ramat-Lehi.

18 Hari jaw na Samson di gumo. A na adduwa te Rabbi gaa ka ne: «Nin no ka faaba bambata woone te da ni tamo kamba. Sohõ binde ay go ga bu da hari jaw. Wala ya kaŋ borey wo kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ kambe ra?» 19 Amma Irikoy na gooro kaŋ go Lehi ra din kortu kal a go, hari zotti ka fatta. Waato kaŋ a haŋ, Samson biya ye ka kaa, a yay. Woodin se no i na nango maa daŋ En-Hakkore. A go no mo Lehi ra hala hunkuna.

20 Samson na Israyla may mo jiiri waranka Filistancey zamana ra.

Dalila na Samson nooyandi Filistancey se

16 Samson ye ka koy Gaza koyne. Noodin mo a di kaaruwa fo ka furo a
do. **2**I ci Gaza borey se ka ne: «Samson kaa neewo.» Kal i n'a windi, i
gum k'a batu cin din me-a-me birno me gaa. i goono ga dangay mo siw! cin
kulu. I goono ga ne: «Susubay da mo bo iri g'a wi.»

3Samson binde kani kala cino farsi bindi, gaa no a tun. A na birno me
daabirjo nd'a ganji hinka d'a karangala di k'i dagu. A n'i sambu nga jasey gaa ka
kond'ey tondo kaŋ go Hebron jine din yollo boŋ.

4Woodin banda koyne Samson ga ba wayboro fo Sorek gooro do haray, kaŋ
a maa ga ti Dalila. **5**Filistancey mayraykoyey binde kaa waybora do ka ne a se:
«M'a faali-faali hala ni ma du ka bay naŋ kaŋ no a gaabi bambata din bara, da
mo mate kaŋ no iri ga te ka hin a zama iri m'a haw, iri m'a kayna. Iri mo, iri afo
kulu ga ni no nzarfu, gude zambar fo da zangu.»

6Kala Dalila ne Samson se: «Ci ay se, ay ga ni ŋwaaray no, man gaa no ni
gaabi bambata din go, ifo no i ga ni haw d'a mo zama i ma ni kayna.»

7Samson ne a se: «D'i n'ay haw da biraw korfo tayo iyye, kaŋ yaŋ i mana
yandi baa ce fo, waato din gaa no ay ga ciya londibuuno, ay ma te danga boro
cindey cine.»

8Filistancey mayraykoyey kande waybora se biraw korfo tayo iyye kaŋ yaŋ i
mana yandi ce fo. A n'i daŋ ka Samson haw. **9**A gonda gumandi ize yaŋ. I
goono ga lamba fu izo ra. Waybora ne a se: «Samson, Filistancey neeya ni
boŋ!» Kal a na biraw korfey pati-pati danga mate kaŋ cine da danji du korfo, a
ga te. Yaadin gaa a gaabo gundo mana fun taray jina.

10Dalila ne Samson se: «A go, ni n'ay halli ka tangari ci ay se. Ma ci ay se
sohõ, ay ga ni ŋwaaray, haŋ kaŋ no i ga ni haw d'a.»

11A ne waybora se: «Hala day i n'ay haw da korfo taji kaŋ i mana goy d'ey
baa ce fo, kala ay ma ciya londibuuno, danga boro cindey cine.»

12Kala Dalila na korfo tajiyaŋ sambu ka Samson haw d'ey. A ne a se:
«Samson, Filistancey neeya ni boŋ!» Zama gumandi izeyaŋ go ga lamba fu izo
ra. Amma a na korfey koosu ka kaa nga kambey gaa, danga silli cine.

13Dalila ye ka ne Samson se: «Hala sohõ day ni goono g'ay halli no ka taari
ay se mo. Ma ci ay se haŋ kaŋ no i ga ni haw d'a.»

A ne waybora se: «Hala day ni g'ay boŋ hamno yollo ize iyya kay ka margu
nda jerese kaymi jinay ra no.» **14**Kala binde waybora n'a haw da panga.

A ne a se koyne: «Samson, Filistancey neeya ni boŋ!» A mo hay ka tun nga
jirbo gaa. A na kaymi jinay da nga sillo kulu dagu.

15Waybora ne a se: «Day mate no ni ga ne, way, ni ga ba ay. A go mo ay si
ni bina ra. Ni n'ay halli sorro hinza wo kulu. Ni mana ci ay se naŋ kaŋ no ni
gaabi bambata din go.» **16**A ciya binde, saaya kaŋ cine waybora n'a kankam
waati kulu nda nga sanney, a n'a kankam mo kal a bine sara hal a to a se fundi
ciine gaa.

17Kala Samson na nga bina kulu feeri a se. A ne a se: «Ay boŋo wo, a mana
di siini baa ce fo, zama ay wo Naziri no Irikoy se za ay nya gunda ra. Hala day i

n'ay boŋo cabu, to, kulu waato din gaa ay gaabo ga fay d'ay, ya ciya londibuuno sanda boro cindey cine.»

18Saaya kaŋ cine Dalila faham ka bay kaŋ a na nga bina kulu feeri a se, kal a donton ka Filistancey mayraykoyey ce. A ne: «Wa kaa hiino ya, zama a na hay kulu kaŋ go nga bina ra ci ay se.» Waato din gaa Filistancey mayraykoyey kaa waybora do da noorey ngey kambey ra. **19**Waybora na Samson jirbandi nga cey boŋ. A na boro fo ce a ma Samson boŋo gaa yoll'ize iyya din kulu cabu. Saaya din ra no a sintin ka Samson kayna, a gaabo fun a gaa mo.

20Waybora ne: «Samson, Filistancey neeya ni boŋ!»

Kal a mo hay jirbo gaa. A ne: «Ay ga fatta danga mate kaŋ ay doona ka te, y'ay gaahamo kokobe.» Amma a mana bay kaŋ wiiza, Rabbi fay da nga.

21Filistancey binde n'a di k'a moy looti ka kaa. I kand'a Gaza k'a haw da guuru-say sisiriyaŋ. A goono ga fufuyaŋ goy te noodin kasu windo ra. **22**Amma a cabuyaŋo banda boŋ hamno sintin ka zay.

Samson bana Filistancey gaa ka bu

23Kala Filistancey mayraykoyey margu zama ngey ma sargay bambata te ngey tooro Dagon se, ngey ma farhã mo, zama i ne: «Iri de-koyo n'iri ibara Samson daŋ iri kambe ra.»

24Waato kaŋ cine borey di a, i na ngey de-koyo sifa. Zama i ne:

> «Iri de-koyo n'iri ibara daŋ iri kambe ra,
> nga, iri laabo halacikwa, kaŋ n'iri wi gumo.»

25A ciya binde, saaya kaŋ i biney goono ga farhã, i ne: «I ma Samson ce a ma kaa ka fooru iri se.» I na Samson ce a ma fun kasu windo ra ka kaa, a fooru mo i jine. I n'a daŋ fuwo bonjarey game ra.

26Samson ne zanka kaŋ goono g'a candi din se: «Naŋ ya du ka bonjarey kaŋ yaŋ ga fuwo gaay ham ka maa, zama ay ma jeeri i gaa.» **27**Fuwo go mo, a to da alboro da wayboro. Filistancey mayraykoyey kulu mo go noodin. Fu beene daabirjo boŋ mo alboro da wayboro go no sanda zambar hinza cine, kaŋ yaŋ goono ga fonnay waato kaŋ Samson goono ga fooru.

28Samson na adduwa te Rabbi gaa ka ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ay ga ni ŋwaaray, ma fongu ay gaa. Ya Irikoy, ay ga ni ŋwaaray, m'ay gaabandi sorro folloŋ wo hinne, zama y'ay mo hinka fansa sambu Filistancey wo boŋ.» **29**Samson binde na bonjare hinka di, kaŋ yaŋ goono ga fuwo gaay bindo ra. A jirri i gaa, afo go a kambe ŋwaari, afo mo a kambe wow ra. **30**Samson ne: «Naŋ ya bu Filistancey banda!» A gungum da nga gaabo kulu me. Fuwo mo gusam mayraykoyey boŋ, da jama kulu kaŋ yaŋ go fuwo ra boŋ. Yaadin cine no jama kaŋ a wi nga buuyaŋo ra, i baa nda ngey kaŋ yaŋ a wi nga baafuna ra.

31Waato din gaa no a nya-izey d'a baabo windo kulu kaa k'a sambu. I kond'a k'a fiji Zora da Estayol game ra, a baaba Manowan saaray do. Jiiri waranka no a na Israyla may.

Mika na tooruyaŋ te

17 Ifraymu tondey laabo ra boro fo go no kaŋ maa Mika. **2**A ne nga nya
se: «Nzarfu gude zambar fo da zango wo kaŋ i sambu ni se, kaŋ ay
maa ni na laaliyaŋ sanni te i boŋ, ngey neeya. Nzarfo go ay do, ay no k'a
sambu.»

A nyaŋo ne: «Rabbi ma ni albarkandi, ay izo.»

3A na nzarfu gude zambar fo da zango ye nga nya se. Nyaŋo mo ne:
«Haciika ay jin ka nzarfo din no Rabbi se. I fun ay kambe ra zama ay izo wo
ma himandi jabante da himandi kaŋ i ga soogu mo te. Sohõ binde, ay g'i yeti ni
se.»

4Saaya kaŋ a na nzarfu yeti nyaŋo se, kala nyaŋo na nzarfu gude zangu hinka
sambu ka no zam se, nga mo na himandiyaŋ te nd'ey, jabuyaŋ wane da
sooguyaŋ wane. I go no mo Mika windo ra.

5Mika din gonda tooru fu. A na efod*, da fu-kaliyaŋ te. A na nga izey ra afo
kambey toonandi zama a ma ciya nga se toorey alfaga. **6**Jirbey din ra bonkooni
kulu si no Israyla ra. Boro kulu ga te haŋ kaŋ ga saba nga bumbo diyaŋ gaa.

7Arwasu fo binde go Baytlahami, Yahudiya laabu wano ra, Yahuda dumo ra,
nga mo Lawiti no. A go noodin yawtaray. **8**Bora din binde fatta birno ra, kaŋ ga
ti Baytlahami Yahudiya. A koy naaruyaŋ ka di hala nga ga du nangu fo kaŋ ga
goro. A dirawo ra binde, kal a kaa Ifraymu tondey laabo ra, ka kaa hala Mika
kwaara.

9Mika ne a se: «Man no ni fun?»

Bora ne a se: «Ay wo Lawi boro no, Baytlahami Yahudiya boro mo no. Ay
goono ga koy ka yawtaray goray te no, naŋ kaŋ ay ga du nangu.»

10Mika ne a se: «Ma goro ay banda ka ciya ay se baaba da alfaga. Ay mo
ga ni no nzarfu gude way jiiri kulu, da bankaaray da ŋwaari.» Kala Lawito
furo. **11**Lawito yadda mo nga nda bora din ma goro care banda. Arwaso binde
ciya a se danga a izey ra afo cine. **12**Mika na Lawito kambey toonandi mo,
arwaso binde ciya a alfaga. A goro Mika windo ra. **13**Waato din gaa no Mika
ne: «Sohõ ay bay kaŋ Rabbi ga gomni te ay se, za kaŋ ay du Lawiti kaŋ ga te
ay alfaga.»

Dan kunda sata na Mika toorey nd'a alfaga di

18 Jirbey din ra bonkooni si no Israyla ra. Jirbey din ra mo Dan kunda na
tubu ceeci zama ngey ma goro a ra. Zama hal a kaa ka to saaya din ra, i
tubo mana furo i kambe ra Israyla kundey game ra. **2**Kala Dan izey na ngey
kunda ra boro gu donton i jama kulu ra, boro yaarukomyaŋ kaŋ fun Zora da
Estayol do haray, zama i ma laabo windi k'a fintal mo. I ne i se: «Wa koy ka
laabo fintal.»

I kaa Ifraymu tondey laabu ka koy Mika windo ra ka zumbu noodin. **3**Waato
kaŋ i kaa ka to Mika windo gaa tak-tak, i na arwasu Lawito jinda bay. I kamba
ka gana ka kaa a do. I ne a se: «May ka kande nin neewo? Ifo no ni goono ga te
mo nango wo ra? Ifo no ka bara ni se ne?»

4Kala a ne i se: «Yaa da yaa no Mika te ay se. A n'ay sufuray, ay ciya a
alfaga mo.»
5I ne a se: «Iri ga ni ŋwaaray no, ma saaware ceeci Irikoy do zama iri ma bay
hala fondo wo kaŋ iri go ga gana ga te albarka.»
6Alfaga ne i se: «Wa koy baani samay. Fonda kaŋ araŋ ga gana, Rabbi jine
no a go.»
7Waato din gaa no boro guwa din tun ka kaa Layis. I di borey kaŋ yaŋ goono
ga goro a ra, i go ga goro nda baani, Zidonancey alaada boŋ, laakal kanay ra,
fitina kulu si. Zama laabo ra mayraykoy si no kaŋ ga haawa i gaa hay kulu ra. I
ga mooru Zidonancey, i si muraadu fo kulu te da boro kulu.
8Kaŋ i ye ka kaa ngey nya-izey do Zora da Estayol, kala i nya-izey ne i se:
«Man gaa baaru kaŋ araŋ kande?»
9I ne: «Iri ma tun ka koy ka wongu nd'ey, zama iri di laabo. A go mo, a ga
boori gumo. Araŋ binde, araŋ go ne ga goro hinne? Wa si te hawfunoyaŋ. Wa
dira ka koy ka laabo ŋwa. 10Waato kaŋ araŋ koy, araŋ ga borey gar, i go ga goro
baani goray. Laabo mo, a ga tafay, zama Irikoy n'araŋ no nd'a araŋ kambe ra.
Laabu no kaŋ si jaŋ hay kulu kaŋ go ndunnya ra.»
11A binde, Dan kunda ra kala boro zangu iddu tun Zora da Estayol, kaŋ yaŋ
na wongu jinayyaŋ koto. 12I tun ka kaa Ciriyat-Yeyarim ka zumbu, Yahuda
laabo ra. Woodin se no i na nango maa daŋ Mahane-Dan (kaŋ a feerijo ga ti
Dan Gata) hala hunkuna. A go Ciriyat-Yeyarim se wayna kaŋay haray. 13I bisa
noodin ka koy Ifraymu tondey laabo ra ka kaa ka to Mika windi.
14Gaa no boro guwa din kaŋ yaŋ koy ka Layis laabo windi, i ne ngey
nya-izey se: «Araŋ bay kaŋ windo wo ra efod* fo go no, da fu-kaliyaŋ da
jabuyaŋ himandi da sooguyaŋ himandi mo? Sohõ binde, araŋ bay haŋ kaŋ araŋ
ga te.» 15I binde kamba ka kaa arwasu Lawito din kwaara, danga Mika windi
nooya. I n'a baani hã. 16Dan kunda boro zangu iddo din kay windo me gaa da
ngey wongu jinayey. 17Ngey boro guwa kaŋ yaŋ koy ka laabo windi din ziji ka
furo noodin. I na jabuyaŋ himando da efod da fu-kaley, da sooguyaŋ himando
sambu. Alfaga mo go meyo gaa ga kay, da boro zangu iddo wo mo kaŋ yaŋ go
ga guddama da wongu jinayyaŋ.
18Waato kaŋ boro fey din furo Mika windo ra, i n'a jabuyaŋ himando, da
efod nda fu-kaley da sooguyaŋ himando sambu. Kala alfaga ne i se: «Ifo no
araŋ goono ga te?»
19I ne a se: «Ma dangay ka ni kambe dake ni me gaa ka kaa iri banda. Ma ciya
iri se baaba da alfaga. Woofo no ga bisa ni se, ni ma ciya boro folloŋ windi se
alfaga, wala ni ma ciya kunda da dumi se alfaga Israyla ra?» 20Alfaga bina binde
kaan. Kal a na efod nda fu-kaley da jabuyaŋ himando sambu ka furo jama bindo ra.
21I bare binde ka dira. I na ngey zankey da ngey hawey da arzakey daŋ ngey jine.
22Waato kaŋ i mooru Mika kwaara, borey kaŋ yaŋ go Mika windo jarga
margu. I na Dan izey hamney ka to. 23I na Dan izey ce. Ngey mo zagu ka ne
Mika se: «Ifo no ka du nin kaŋ ni na jama wo margu?»
24A ne: «Araŋ n'ay toorey kaŋ yaŋ ay te, d'ay alfaga mo kom k'araŋ koyyaŋ
te. Ifo ka cindi ay se koyne? Mate se no araŋ ga ne ay se: ‹Ifo ka du nin?› »

25Dan izey ne a se: «I ma si maa ni jinde iri game ra, hala alborey kaŋ yaŋ
biney ga koroŋ, i ma si kaŋ ni boŋ hala ni ma bu, nin da ni almayaaley.» 26Kala
Dan izey soobay ka ngey dirawo te. Waato kaŋ Mika di i bisa nga gaabi, a bare
ka ye fu.

Dan kunda sata na Layis kwaara ŋwa

27I na haya kaŋ Mika te din, da alfaga kaŋ a du, sambu ka kaa Layis, borey
kaŋ go ga goro nda baani, laakal kanay ra. I n'i kar da takuba. I na kwaara ton
da danji. 28Faabako si no, zama kwaara ga mooru Zidon. I si muraadu kulu te
mo da boro kulu. I goono ga goro Bayt-Rehob jarga, gooro ra.

Dan izey na birni cina ka goro a ra. 29I na birno maa ce Dan, ngey kaayo Dan
maa boŋ, nga kaŋ i hay Israyla se, amma sintina gaa birno maa ga ti Layis.
30Dan izey na jabuyaŋ himando sinji ngey boŋ se. Yonatan, Gerson banda,
Musa ize, nga da nga izey no ga ti alfagey Dan kunda se, hal a to hano din kaŋ
yawey na laabo din may. 31I binde na jabuyaŋ himando kaŋ Mika te din sinji i
se, jirbey kulu me-a-me ra kaŋ Irikoy windo go Silo ra.

Taalo kaŋ i te Lawi bora wahayo se Jibeya kwaara ra

19 A ciya no, jirbey din ra kaŋ bonkooni si no Israyla ra, kala Lawiti fo go
Ifraymu tondey laabo ra da goray. Nga mo na wahay sambu
Baytlahami Yahudiya ra. 2A wahayo din binde fay d'a ka te kaaruwa, ka koy
nga baabo kwaara, Baytlahami Yahudiya ra. A goro noodin handu taaci.
3Albora mo tun k'a gana zama nga m'a yaamar se, ka ye ka kand'a fu. A bannya
fo go a banda da nga farkay hinka. Kala waybora na nga aro daŋ nga baaba
windo ra. Waato kaŋ waybora baabo di nga izo aro, a farhã d'a diyaŋ. 4Anzura,
kaŋ ga ti waybora baabo n'a gaay kal a te jirbi hinza noodin anzura windo ra. I
binde ŋwa ka haŋ, ka goro noodin.

5I go no, jirbi taacanta hane i tun za susubay da hinay, nga mo tun diraw se.
Waybora baabo ne nga anzura se: «Ma ni bine kaanandi da ŋwaari koyne, gaa
no araŋ m'araŋ fonda gana.» 6Kal i goro ka ŋwa ka haŋ care banda, i boro hinka
kulu. Waybora baabo ne bora se: «Ay ga ni ŋwaaray, ni ma yadda ka kani, ni
bina ma kaan.» 7Bora binde tun zama nga ma dira ka koy, amma a anzura hin a,
kal a ye ka kani koyne. 8Zaari guwanta hane mo a tun da hinay ka diraw soola
te. Kala waybora baabo ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kay ka alciri kaa. Ma goro
ne hala wayna ma yay.» I boro hinka kulu binde ŋwa.

9Waato kaŋ cine bora tun ka ne nga ga dira, nga nda nga wahay da nga
bannya, kal a anzura, kaŋ ga ti waybora baabo ne a se: «Guna, sohõ wayna ga
ba ka kaŋ. Ay g'araŋ ŋwaaray, wa kani, zama zaaro ga ba ka ban. Ma goro ne,
zama ni bina ma kaan. Suba susubay araŋ ma tun za da hinay ka koy, ni ma to
ni kwaara.»

10Amma bora wangu ka kani. Kal a tun ka fatta, a koy ka to Yebus kaŋ ga ti
Urusalima. A banda mo farkay hinka go no da ngey lafarey. A wahayo mo go a
banda. 11Wayna yay saaya kaŋ cine i maan Yebus. Bannya mo ne nga koyo se:
«Ay ga ni ŋwaaray, ma kaa iri ma furo Yebusancey birno wo ra ka kani.»

12Amma koyo ne a se: «Iri si kamba ka furo mebaraw birni fo ra, kaŋ manti
Israyla izey wane no, amma iri ga bisa ka koy Jibeya.» 13A ne mo nga bannya
se: «Ma kaa, iri ma maan nangey wo afo. Iri ma zumbu Jibeya ra, wala Rama.»
14I binde bisa ka ngey diraw te. Wayna mo kaŋ i gaa waato kaŋ i maan Jibeya,
Benyamin wano. 15I kamba mo, zama ngey ma furo ka zumbu Jibeya. Kaŋ i furo,
i goro ganda birno batama ra, zama boro kulu mana i zumandi nga windo ra.
16Kala alboro zeeno fo go, a kaa ka fun nga fari goy do wiciri kambu. Bora
din mo, Ifraymu tondey laabo ra boro no, day a goono ga goro Jibeya. Amma
nango din borey Benyamin dumiyaŋ no. 17Kal a na nga boŋ sambu ka guna. A
di naarukwa din birno batama ra. Alboro zeena ne a se: «Man no ni goono ga
koy, man no ni fun mo?»
18A ne albora se: «Iri goono ga naaru no. Iri fun Baytlahami-Yahudiya, ga
daŋandi ka koy Ifraymu tondey laabu banda. Noodin no ay go da goray. Ay koy
Baytlahami-Yahudiya. Sohõ ay goono ga koy Rabbi windo nango do. Ay mana
du mo boro kaŋ g'ay zumandi nga windo ra. 19A go mo, kwaari go no, d'iri
farkayey ŋwaari. Buuru da duvan* mo go no in d'ay wahayo se, da arwaso wo
mo kaŋ go iri, ni bannyey banda se. Iri mana jaŋ hay kulu.»
20Alboro zeena binde ne: «Wa kubayni, kulu nda yaadin. Hay kulu kaŋ ni ga
laami, ay jaraw no, amma ma si zumbu neewo batama ra.» 21A kand'a nga
windo ra. A na farkayey no ŋwaari. I na ngey cey nyun ka ŋwa ka haŋ.
22I goono ga maa ndunnya kaani yaadin, kala birno boro yaamo fooyaŋ go, i
kaa. I na windo windi ka daŋ game, i goono ga windi meyo kar. I soobay ka
salaŋ da windikoyo, alboro zeena din. I ne: «Ma fatta da bora din kaŋ furo ni
windo ra, zama iri ma margu nd'a.»
23Nga din, bora, windikoyo fatta ka koy i do. A ne i se: «Abada, ay nya-izey,
ay g'araŋ ŋwaaray, wa si goy laalo te ya-cine. Za kaŋ boro wo go, a kaa ay
windo do, wa si saamotaray goy woodin te. 24Ay ize wandiyo neeya, da bora
wahayo mo, ngey no ay ga kande araŋ se sohõ. Araŋ m'i sara ka te i se hay kulu
kaŋ kaan araŋ se. Amma alboro wo kaa ay fuwo ra, araŋ ma si saamotaray
zunubo din te.»
25Amma borey din wangu ka maa a sanno. Bora binde, yawo din na nga
wahayo di k'a kaa taray i se. I margu nd'a, i hanna k'a hasara kala mo bo. Waato
kaŋ mo ga ba ka bo, i na waybora taŋ. 26Waato din gaa, susubay da hinay,
waybora kaa ka kaŋ bora fu meyo gaa, nango kaŋ a koyo go. A go noodin kala
batama hanan.
27A koyo tun susuba ka fu meyo fiti. A fatta zama nga ma nga dirawo te.
Kala waybora go, wahayo din kaŋ ganda fu meyo gaa. A kambey mo go fu
meyo kutijo gaa. 28Albora binde ne a se: «Tun! iri ma soobay ka dira.» Amma
tuyaŋ si no. Kala bora n'a sambu k'a dake nga farka boŋ. Bora binde tun ka koy
nga kwaara.
29Waato kaŋ a to nga kwaara, a na zaama sambu ka nga wahayo dumbu ka
fay dabey gaa, kal a to baa way cindi hinka. A n'i donton i ma koy Israyla
kunda kulu do. 30A ciya binde, boro kulu kaŋ di a kal a ma ne: «I mana goy
woone dumi te baa ce fo. I mana di a mo, za han kaŋ hane Israyla izey fun

Misira laabo ra ka kaa sohõ. Araŋ ma lasaabu ka saaware ka ci haŋ kaŋ go araŋ biney ra.»

Israyla bana ka Benyamin kunda halaci

20 Kala Israyla izey kulu fatta. Jama marga kulu margu danga boro folloŋ no, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba gaa, ngey nda Jileyad laabo borey. I kaa Rabbi do Mizpa. **2**Jama kulu arkusey mo, danga Israyla kundey kulu waney, i na ngey boŋ cabe Irikoy jama marga ra, i soojey zambar zangu taaci no, takubakoyyaŋ. **3**Amma Benyamin izey du Israyla izey jama baaru kaŋ i ziji ka koy Mizpa.

Kala Israyla izey ne: «Wa ci iri se, mate no goy laalo wo du ka sintin d'a?»

4Lawi bora mo, waybora kaŋ i wi din aro tu ka ne: «Ay koy Jibeya, Benyamin wano ra, in d'ay wahayo, zama iri ma zumbu. **5**Jibeya borey binde tun ay se. I na windo kaŋ ra ay go din kulu windi k'a daŋ game cin. Ay mo no i ne ngey ga wi. I n'ay wahayo hasara mo kal a bu. **6**Kal ay mo n'ay wahayo sambu, ay n'a dumbu-dumbu, ay n'a samba laabo kulu me-a-me ra kaŋ Israyla tubu, zama i na goy yaamo yaŋ da saamotaray goy te Israyla ra. **7**Wa guna binde, araŋ Israyla izey, araŋ kulu. Wa kande araŋ dabarey d'araŋ saawarey mo.»

8Jama kulu tun danga boro folloŋ ka ne: «Boro fo si no iri ra kaŋ ga koy nga fuwo do. Baa afo si no iri ra kaŋ ga ye nga kwaara. **9**Amma sohõ, haŋ kaŋ iri ga te Jibeya se neeya: iri ma koy k'a wongu kurne boŋ. **10**Iri ma suuban boro way zangu ra Israyla kunda kulu ra, zangu mo zambar kulu ra, zambar fo mo koyne zambar way ra, zama i ma du jama se hindoonay. Zama waato kaŋ i to Jibeya, Benyamin wano, i ma te a se a saamotara kulu kaŋ i te Israyla ra boŋ.» **11**Jama kulu binde margu zama ngey ma birno wongu, i biney mo ciya afolloŋ.

12Kala Israyla kundey na boroyaŋ donton Benyamin kunda kulu gaa ka ne i se: «Laala woofo dumi no woone kaŋ sintin ka te araŋ do? **13**Sohõ binde, araŋ ma boro yaamey din kaŋ go noodin Jibeya nooyandi iri se zama iri m'i wi. Yaadin cine no iri ga laala dagu ka kaa d'a Israyla ra.»

Amma Benyamin izey wongu ka yadda nda ngey nya-izey Israyla izey sanno. **14**Kala Benyamin izey margu birney ra. I kaa Jibeya zama ngey ma wongu nda Israyla izey. **15**Han din hane binde i na Benyamin izey kabu birni kulu ra, boro zambar waranka cindi iddu no takubakoyyaŋ, Jibeya gorokoy baa si. Ngey mo boro suubanante zangu iyye no i lasaabo boŋ. **16**Jama din kulu ra boroyaŋ go no, zangu iyye, suubananteyaŋ, kambu wow koyyaŋ, kaŋ afo kulu ga waani ka goy da finga-finga. I ga hin ka boŋ hamni ize folloŋ catu ka zeeri, hartayaŋ si no.

17Israyla borey mo, Benyamin baa si, i n'i lasaabu boro zambar zangu taaci, takubakoyyaŋ. Woodin yaŋ kulu soojeyaŋ no.

18Israyla tun ka koy Betel ka saaware ceeci Irikoy gaa. I ne: «May no ga jin ka sintin ka dira iri se, iri ma koy ka Benyamin izey wongu?»

Rabbi ne: «Yahuda no ga sintin ka dira.»

19Israyla izey tun za susubay ka gata sinji Jibeya wonguyaŋ se. **20**Israyla alborey binde fatta ngey ma Benyamin wongu. Israyla alborey na daaga sinji i

se Jibeya gaa. 21Benyamin izey mo fatta Jibeya ra. I na boro zambar waranka
cindi hinka leemun parkatak han din hane Israyla izey ra. 22Israyla izey jama na
ngey boŋ gaabandi. I ye ka wongu daaga sinji, nango kaŋ i na bi wano sinji.
23Israyla izey binde ziji ka koy ka hẽ Rabbi jine kala wiciri kambu. I na
saaware ceeci Rabbi gaa ka ne: «Ay ma ye ka koy ka wongu nda ay nya-izo
Benyamin izey, wala?»

Rabbi ne: «Ma koy ka wongu nd'a.»

24Kala Israyla izey maan ngey ma Benyamin izey wongu se zaari hinkanta
hane. 25Benyamin mo, Jibeya ra zaari hinkanta hane, i na Israyla wongu. I ye ka
boro zambar way cindi ahakku leemun koyne Israyla izey ra, woodin yaŋ kulu
mo takubakoyyaŋ no.

26Gaa no Israyla izey da jama kulu ziji ka koy Betel. I hẽ ka goro noodin
Rabbi jine, i mehaw mo zaari woodin kala wiciri kambu. I na sargayyaŋ kaŋ i
ga ton da saabuyaŋ sargayyaŋ salle Rabbi jine. 27Kala Israyla izey na Rabbi hã
(zama Irikoy sappa sundurko go noodin jirbey din ra. 28Fineyas, Eliyezar izo,
Haruna banda mo, nga no ga kay a jine jirbey din ra.) I ne: «Ay ma ye ka fatta
ka wongu nd'ay nya-izo Benyamin, wala ya naŋ.»

Rabbi ne: «Ma ziji, zama suba no ay g'a daŋ ni kambe ra.»

29Israyla na boroyaŋ daŋ i ma Jibeya windi ka koy te gumandi izeyaŋ.
30Israyla izey ye ka koy ka wongu nda Benyamin izey zaari hinzanta ra. I na
wongu daaga sinji Jibeya se, danga mate kaŋ i doona ka te waato. 31Benyamin
izey binde fatta zama ngey ma jama wongu, amma i n'i candi k'i fay da birno.
Hal i sintin ka borey kar, i goono g'i wi sanda doŋ wano fondey boŋ, kaŋ afo ga
koy Betel, afa mo ga koy Jibeya. Israyla boro waranza cine no i wi saajo ra.

32Kala Benyamin izey ne: «I go ga kaŋ iri jine no sanda waato.» Amma
Israyla izey ne: «Naŋ iri ma zuru k'i candi, i ma fay da birno ka koy fondey
gaa.»

33Israyla alborey kulu binde tun nangey kaŋ yaŋ i go waato ka wongu daaga
sinji Baal-Tamar. Israyla izey gumandi izey, ngey mo bagu ka tun ngey
tuguyaŋ nango ra, danga Maarek-Jibeya nooya. 34Israyla kulu ra boro
suubanante zambar way no ka daŋandi ka kaa ngey ma Jibeya wongu se.
Wongo go mo, a koroŋ, amma i mana bay hala taabi ga ba ka du ngey. 35Rabbi
na Benyamin kar mo Israyla jine. Israyla na Benyamin izey mallaka zaari
woodin ra, boro zambar waranka cindi gu da zangu fo, kaŋ woodin yaŋ kulu
takubakoyyaŋ no.

36Benyamin izey binde bay kaŋ i na ngey kar ka zeeri, zama Israyla izey na
Benyamin izey no batama zama i goono ga de ngey gumandi izey gaa, kaŋ yaŋ
i tugu Jibeya se. 37Kala gumandi izey tun da cahãyaŋ ka daabu Jibeya boŋ.
Gumandi izey binde sasare care gaa ka feeri. I na birno kulu kar da takuba.
38Seeda neeya kaŋ i soola gumandi izey da Israyla izey game ra: i ma dullu
boobo tunandi birno ra. 39Israyla borey mo bare wongo ra. (Amma Benyamin
sintin ka Israyla borey kar, sanda boro waranza cine kaŋ i wi. I ne: «Haciika, i
taabi iri jine sanda mate kaŋ cine i jin ka te sintinay wongo ra«). 40Amma saaya
kaŋ cine dullo sintin ka ciciri ka tun birno ra, sanda sari salleyaŋ cine,

Benyamin dumey zagu, i di birno kulu go, a goobara go ga ziji beene. 41Israyla
borey mo bare, Benyamin borey biney mo pati, zama i faham kaŋ ngey furo
kambe. 42Woodin se no i na banda no Israyla borey se ka saajo fonda gana.
Amma wongo n'i haabu ka gaaray. Borey kaŋ yaŋ ga fun birney ra mo n'i daŋ
bindi. I n'i mallaka parkatak! 43I na Benyamin windi nangu kulu, i n'i haabu ka
gaaray. I n'i to fulanzamyaŋo do, ka koy hala wayna funay hara, Jibeya jarga.
44Benyamin wane alboro zambar way cindi ahakku no ka bu, woodin yaŋ kulu
mo yaarukomyaŋ no. 45I bare ka zuru ka koy saajo ra hala Rimmon tondo do
haray. I ra Israyla na boro zambar gu kumna-kumna fondey boŋ. I n'i haabu ka
gaaray kala Jidom k'i boro zambar hinka wi koyne.

46Han din hane Benyamin wane kaŋ yaŋ bu, i timmanta boro zambar
waranka cindi gu no, takubakoyyaŋ, kaŋ woodin yaŋ kulu yaarukomyaŋ no.
47Amma boro zangu iddu bare ka zuru ka koy ganjo ra, kala Rimmon tondo ra.
I goro Rimmon tondo ra handu taaci. 48Kala Israyla izey bare ka fay da
Benyamin izey. I n'i kar da takuba, birno kulu da hawey da hay kulu kaŋ i gar.
Birney kulu kaŋ i gar mo, i na danji daŋ i gaa.

Gaakasina kaŋ i te Benyamin kunda se

21 Israyla borey binde jin ka ze Mizpa ra ka ne: «Iri boro, baa afo si nga
ize way hiijandi Benyamin boro se.»

2Jama binde kaa Betel. I goro noodin Irikoy jine kala wiciri kambu. I na
ngey jindey sambu ka hẽ da hẽeni korno. 3I ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo! Ifo
se no hayo wo te Israyla ra, hala mo i jaŋ kunda fo hunkuna Israyla ra?»

4A ciya mo, jama tun za susuba da hinay ka sargay feema cine noodin. I na
sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayyaŋ mo salle.

5Israyla izey mo ne: «Israyla kundey kulu ra, may no mana kaa Rabbi do
jama marga ra?» Zama i na zeyaŋ bambata te, boro kaŋ mana kaa Mizpa Rabbi
do ciine ra, ka ne: «Daahir no i g'a wi.»

6Israyla izey binde ye ka bakar ngey nya-izo Benyamin se ka ne: «I na kunda
fo halaci hunkuna Israyla ra. 7Mate no iri ga te ka du wandeyaŋ borey yaŋ kaŋ
cindi se, za kaŋ iri ze da Rabbi ka ne iri si iri ize wayey hiijandi i se?»

8I ne: «Israyla kundey ra, man bora kaŋ mana kaa Rabbi do Mizpa?» Wiiza,
boro kulu mana tun Yabes-Jileyad ka kaa Mizpa jama marga do. 9Zama saaya
kaŋ i na borey lasaabu, a go, i mana Yabes-Jileyad goroko fo kulu gar noodin.

10Jama binde na boro zambar way cindi hinka donton, kaŋ yaŋ ga yaaru nda
cimi. I n'i lordi ka ne i se: «Wa koy ka Yabes-Jileyad kar da takuba parkatak!
da wayborey d'i kayney care banda. 11Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ ga alborey
kulu leemun parkatak! da wayboro kulu kaŋ kani da alboro.» 12I na wandiyo
zangu taaci gar Yabes-Jileyad ra, kaŋ yaŋ mana bay ka kani nda alboro ce fo. I
kande wandiyey jama do Silo ra, kaŋ go Kanaana laabo ra.

13Jama kulu donton ka salaŋ da Benyamin izey kaŋ yaŋ go Rimmon tondo
ra. I na baani baaru fe i gaa. 14Alwaato din no Benyamin borey ye ka kaa.
Israyla borey na wandiyey no i se, kaŋ yaŋ i naŋ da fundi Yabes-Jileyad
wayborey ra. Kulu nda yaadin, i mana wasa Benyamin borey se.

15Jama binde bakar Benyamin se, zama Rabbi na kunda fo zeeri Israyla ra.
16Kala jama arkusey ne: «Mate no iri ga te ka du wandeyaŋ woone yaŋ kaŋ
cindi se, za kaŋ i na Benyamin wayborey wi?» 17I ne mo: «Tilas no i ma du
tubu borey kaŋ yaŋ du ka yana Benyamin ra se, zama i ma si kunda fo tuusu
Israyla ra. 18Amma iri si hin k'i no wande iri ize wandiyey ra i ma hiiji, zama
Israyla izey jin ka ze ka ne: ‹Laalante no boro kaŋ ga wande no Benyamin se.› »
19Kal i ne: «Guna, Rabbi batu go no jiiri kulu Silo ra, kaŋ go Betel se azawa
kambe, fonda kaŋ ga fun Liban se dandi kambe.»
20I na Benyamin izey lordi ka ne: «Wa koy ka gum reyzin kaley ra. 21Araŋ
ma guna. Hala day Silo izey wandiyey fatta zama ngey ma gaan se, waato din
gaa araŋ mo ma fun reyzin kaley ra. Alboro fo kulu ma di nga boŋ se wande
Silo ize wandiyey ra, ka koy Benyamin laabu. 22A ga ciya mo, saaya kaŋ cine i
baabey wala i armey, da i kande kalima iri do, iri ma ne i se: ‹Wa yadda k'i naŋ
iri se gomni boŋ, zama iri wo, iri mana wandeyaŋ kom wongu do ka no i se.
Zama d'araŋ mo man'i no sohõ cine, doŋ alhakku go araŋ boŋ.› »
23Kala Benyamin izey te yaadin. I na wandeyaŋ sambu ngey baayaŋo hino
me, kaŋ yaŋ koy ka gaan, wo kaŋ yaŋ i di ra. I tun ka ye ngey tubo do ka
birniyaŋ cina ka goro i ra.
24Israyla izey mo fay da nango din jirbey din ra. Boro kulu koy nga kunda da
nga almayaaley do. Boro kulu tun noodin ka koy nga tubo do mo.
25Jirbey din ra bonkooni si no Israyla ra. Boro kulu ga te haŋ kaŋ ga saba nga
bumbo diyaŋ gaa.

RUTA

Ruta nda nga anzura game ra baakasina

1 A go no, jirbey kaŋ ra jine borey goono ga may, kala haray te laabo ra. Yahudiya* laabo ra Baytlahami boro fo mo koy Mowab laabu ka goro, nga nda nga wando nda nga ize aru hinka. **2**Bora din maa Elimelek, a wando maa Neyomi, i ize hinka mo maa Malon da Cilon. Efrata boroyaŋ no, Baytlahami kwaara, Yahudiya laabo ra. I kaa Mowab laabo ra ka goro noodin.

3Neyomi kurnyo Elimelek wo bu ka wando nda nga ize aru hinka naŋ. **4**Izey din na Mowab ize wayyaŋ hiiji. Afo maa Orpa, afa mo maa Ruta. I goro danga jiiri way cine. **5**Malon da Cilon mo, i boro hinka kulu bu, ka cindi waybora hinne, kurnye si, ize aru hinka mo si.

6Waato din gaa no a tun, nga nda nga anzuray hinka, zama nga ma fun Mowab laabu ka ye nga kwaara, zama Mowab laabo ra a du baaru kaŋ i ne Rabbi na nga borey kunfa k'i no ŋwaari. **7**Kal a fun nga nangoray zeena do, nga nda nga anzuray wayboro hinka nga banda. A na fonda kaŋ ga koy Yahudiya din gana.

8Neyomi ne nga anzurayey se: «Wa ye ka koy. Araŋ boro kulu ma koy nga nya kwaara. Rabbi ma gomni goy cabe araŋ se, danga mate kaŋ cine araŋ cabe in da buukoy se. **9**Rabbi ma yadda araŋ se araŋ ma du fulanzamyaŋ, araŋ afo kulu nga kurnyo kwaara.»

Saaya din no a n'i afo kulu garbe sunsum, amma i na ngey jindey sambu ka hẽ da gaabi. **10**I ne a se: «Abada, iri ga koy ni banda no, kala ni borey do.»

11Neyomi binde ne i se: «Ay izey, wa ye. Ifo se no araŋ ga koy ay banda? Ize aruyaŋ ga cindi ay gunde ra no koyne kaŋ yaŋ ga te araŋ se kurnyeyaŋ? **12**Ay izey, wa ye. W'araŋ koyyaŋ te, zama ay zeena bisa naŋ kaŋ ay ga du kurnye. Baa d'ay ne ay mana laakal kaa kurnye gaa, baa d'ay du kurnye cino wo ra, ka izeyaŋ hay mo – **13**araŋ ga hin ka goro hala i ma beeri no? Abada, ay izey, zama ay bine sara bisa araŋ waney, za kaŋ Rabbi kambe goono ga gaaba nd'ay.»

14Gaa no i ye ka jinde sambu nda gaabi ka hẽ. Orpa na nga anzura garbe sunsum, amma Ruta wo naagu a gaa.

15Neyomi ne a se: «Guna, ni waycina kongormo go ga ye nga dumey da nga de-koyey* do, ni mo ma ye k'a gana.»

16Amma Ruta ne: «Ma s'ay ŋwaaray ka ne ya fun ni banda, ya si ni gana mo. Zama nangu kulu kaŋ ni ga koy, noodin no ay mo ga koy. Naŋ kaŋ ni zumbu, ay mo ma zumbu noodin. Ni dumi ma ciya ay dumi, ni Irikoyo mo ma ciya ay Irikoyo. **17**Naŋ kaŋ ni bu, noodin ay mo ma bu, i m'ay fiji noodin mo. Rabbi m'ay laali da manti buuyaŋ hinne no k'ay fay da nin.» **18**Waato din gaa no Neyomi bay kaŋ Ruta na bine sinji nga banda koyyaŋ se, gaa no a mana salaŋ a se koyne.

19I boro hinka binde soobay ka dira kala i kaa Baytlahami. I kaayaŋo baaru na kwaara kulu kubay. Wayborey ne: «Neyomi no woone mo, day?»

20A ne i se: «Wa si ne ay se Neyomi. Wa ne ay se Mara, zama Hina-Kulu-Koyo na goy dungo te ay se gumo. **21**Toonante no ay fun ne, amma

kambe koonu no Rabbi ye ka kande ay. Ifo se no araŋ ga ne ay se Neyomi? za kaŋ Rabbi na yadda-jaŋay cabe ay se, Hina-Kulu-Koyo n'ay kaynandi mo?»

22Neyomi binde ye ka kaa, nga nda nga anzura Ruta, Mowab ize wayo, kaŋ kaa a banda ka fun Mowab laabu. I to Baytlahami sayir* heemaro sintina ra.

Ruta koy koobu Buwaza faro ra

2 Neyomi kurnyo dumi fo go no, arzakante beeri no, Elimelek dumey wane, kaŋ maa ga ti Buwaza.

2Ruta, Mowab ize wayo ne Neyomi se: «Sohõ kay, naŋ ya koy fari ka koobu jeeney ra, boro kaŋ do ay du gaakuri a jine.»

Neyomi ne a se: «To, koy, ay izo.» **3**A binde koy, a go ga koobu faro ra, a goono ga wiikoy banda gana. A darza no ka zumbu Buwaza faro baa ra, nga mo Elimelek dumi no.

4Buwaza mo go ga kaa ka fun Baytlahami. A ne wiikoy se: «Rabbi ma goro araŋ banda.»

I tu ka ne a se: «Rabbi ma ni albarkandi.»

5Kala Buwaza ne nga bannya kaŋ ga wiikoy dabari se: «May ize way no woone?»

6Bannya kaŋ ga wiikoy dabari tu ka ne a se: «Mowabancey ize way no, nga kaŋ kaa Neyomi banda ka fun Mowab laabu. **7**A ne ay se: ‹Ay g'araŋ ŋwaaray, wa naŋ ay ma wiikoy banda gana, ka koobu izey kumna-kumna bokwey game ra.› A kaa binde, a goono ga koobu za susubo ka kaa sohõ, kala fulanzamyaŋ kayna kaŋ a te windo ra.»

8Buwaza bare ka ne Ruta se: «Ay izo, ma maa. Koobu se ni ma si koy fari fo do, ni ma si gana ne wo mo, amma ni ma lamba ay koŋŋey gaa. **9**Ma fari kaŋ i goono ga wi guna k'i gana. Ma bay kaŋ ay na arwasey lordi ka ne i ma si ni ham. Da ni maa jaw, ma koy ay foobo do ka kaa haro kaŋ i guru ka kande din ra ka haŋ.»

10Waato din gaa Ruta sombu nga moyduma boŋ ka sumbal hala ganda. A ne Buwaza se: «Ifo se no ay du gaakuri ni jine, hala ni ma saal ay, ay kaŋ yaw no?»

11Buwaza tu ka ne a se: «I n'ay fahamandi nda hay kulu kaŋ ni te ni anzura se za ni kurnye buuyaŋ. A go, ni na ni baabo da ni nyaŋo naŋ, da laabo kaŋ ra i na ni hay, hala ni kaa boroyaŋ do kaŋ ni mana jin k'i bay. **12**Rabbi ma ni goyo bana ni se, ni ma alhakku toonante ta Rabbi Irikoy, Israyla* wano do, kaŋ ni kaa ka tuguyaŋ do ceeci a fatey cire.»

13Gaa no Ruta ne: «Ya ay jine bora, naŋ ya du gaakuri ni do, zama ni n'ay bine gaabandi. Ni na gomni sanney wo te ay, ni koŋŋa se, baa kaŋ ay manti ni windi koŋŋey ra afo.»

14”waaro waate Buwaza ne a se: «Kaa ne ka buuru ŋwa. Ma ni looma sufu hari mooro ra.»

A binde, Ruta goro wiikoy do. I na kukure salle a se, a ŋwa ka kungu ka fay da cindo. **15**Waato kaŋ a tun ka ne nga ma koobu, kala Buwaza na nga arwasey lordi ka ne: «Wa naŋ a ma koobu hala bokwey game ra, araŋ ma s'a kayna mo.

16Araŋ ma fay ka kaa a se mo bokwey ra, araŋ ma naŋ mo a ma koobu, araŋ ma s'a ganji.»

17Yaadin cine no a koobu nd'a faro ra, za susuba kala wiciri kambo to. A na wo kaŋ nga du din safa hal a te sanda hawgara jare, sayir* masangu. 18A n'a sambu ka furo birno ra. A anzura di haŋ kaŋ a du koobo do. Ruta na kunji cindo mo cab'a se, curkusa wane kaŋ cindi.

19A anzura ne a se: «Man no ni koobu hunkuna? Man no ni goy? Albarka ma goro bora kaŋ na ni saal din boŋ!»

Ruta na bora kaŋ do nga goy din cabe anzura se ka ne: «Bora kaŋ do ay goy hunkuna, a maa ga ti Buwaza.»

20Neyomi binde ne nga anzura se: «Rabbi, kaŋ mana fay da nga gomno cabeyaŋ buukoy da fundikooney se, a ma bora din albarkandi!» Neyomi ne a se koyne: «Bora din iri dumi no, imaano. A go borey kaŋ ga hin ka fansa sambu iri se ra.»

21Ruta, Mowab ize wayo binde ne: «Oho, a ne ay se ay ma lamba nga goy-izey gaa hal i m'a farey wiyaŋey kulu ban.»

22Neyomi ne nga anzura Ruta se: «A boori, ay izo! Ma soobay ka koy a koŋŋey banda, i ma si ni gar fari waani fo ra.»

23Yaadin no a lamba Buwaza koŋŋey gaa zama nga ma koobu, hala waati kaŋ i na sayir da alkama wiyaŋo ban. A go mo nga anzura do ga goro.

Ruta koy ka Buwaza gar karayaŋ gangano do

3 Kala a anzura Neyomi ne a se: «Ay izo, manti sohõ kala ay ma fulanzamay ceeci ni se, zama ni ma du laakal kanay goray. 2Guna Buwaza neeya kaŋ ni go a koŋŋey banda, manti iri dumi no? A go, hunkuna cin a ga sayir* faaru karayaŋo do. 3Ni ma nyumay ka ji tuusu, ka ni boŋ daabu ka koy karayaŋo do, amma ma si ni boŋ bangandi a se, kala waati kaŋ a ŋwa ka haŋ ka ban. 4A ga ciya mo, waati kaŋ a ga kani, ma laakal da nango kaŋ a ga kani. Waato din gaa ma furo ka daabiro kaa a cey gaa ka kani noodin. Nga mo ga ci ni se haŋ kaŋ no ni ga te.»

5Ruta ne a se: «Hay kulu kaŋ ni ci, ay g'a te.» 6A koy karayaŋo do ka te mate kulu kaŋ cine anzura ci a se.

7Waato kaŋ Buwaza ŋwa ka haŋ, a bina ga kaan mo, kal a koy ntasso gusamo banda zama nga ma kani. Ruta mo kaa moso-moso, ka daabiro kaa a ce taamey gaa, ka kani noodin. 8A ciya mo, hala cin bindi, albora humburu. A bare ya-cine day, kala wayboro fo go ga kani nga cey do haray.

9A ne a se: «Nin no may?»

Ruta mo tu ka ne: «Ay no ni koŋŋa Ruta. Ma ni daabiro feeri ni koŋŋa boŋ, zama ni ya dumi no kaŋ ga maan.»

10Buwaza ne: «Ya ay izo, Rabbi ma ni albarkandi. Gomni woone kaŋ ni kokor ka cabe, a bisa ijina, za kaŋ ni mana arwasey suuban, hala noorukooni no wala talka no. 11Sohõ, ay izo, ma si humburu. Hay kulu kaŋ ni ci, ay g'a te ni se, zama kwaaro wo gorokoy kulu bay kaŋ ni gonda boro-hannotaray. 12Cimi no ay ya ni dumi kaŋ ga maan no, amma kulu nda yaadin, dumi fo go no kaŋ

maan ka bisa ay. 13Ma kani hunkuna. A ga ciya, waati kaŋ mo bo, da bora din te ni se haŋ kaŋ ga hima kay, to, a boori, a ma dumitaray goy te. Da mo a mana te ni se mate kaŋ ga hagu dumi ma te mo, ay ga te wo kaŋ ga hagu dumi gaa a ma te, ay ze da Rabbi. Ma ni kaniyaŋ te noodin hala mo ma bo.»

14Kal a kani Buwaza cey do haray kala mo bo. A tun za waati kaŋ boro si hin ka boro bay, zama Buwaza ne: «I ma si bay hala wayboro kaa karayaŋo do.»

15Buwaza ne a se mo: «Kande daabiro kaŋ go ni boŋo gaa k'a gaay.» A binde n'a gaay. Buwaza na sayir muudu iddu neesi ka no a se. Gaa no Buwaza furo birno ra.

16Waato kaŋ Ruta kaa nga anzura do a ne: «Ya ay izo, nin no may?»

Kala Ruta ci nga anzura se mate kulu kaŋ albora te nga se. 17A ye ka ne: «Sayir muudu iddu neeya kaŋ a n'ay no. Zama a ne: ‹Ma si koy kambe koonu ni anzura do.› »

18Kala Neyomi mo ne: «Ya ay izo, ma goro ne ka hangan haŋ kaŋ ga te, zama bora din si fulanzam bo, kala nd'a na sanno ban hunkuna.»

Buwaza da Ruta hiija

4 A go mo, Buwaza koy birno me gaa ka goro. Kala dumo kaŋ ga maan a, nga kaŋ Buwaza ci din go, a kaa ka bisa. Buwaza ne a se: «He, waane filaana! Gana ka kaa neewo ka goro.» A binde gana ka kaa ka goro.

2Buwaza kande kwaara arkusu beeri way ka ne: «Wa goro ne.» I goro. 3A ye ka ne dumi maananta se: «Neyomi neeya kaŋ kaa ka fun Mowab laabu. A go mo, a ga laabo jare fo neera, kaŋ ga ti iri nya-izo Elimelek wane. 4Ay mo saaware ka ne ay g'a cabe ni se. Ni m'a day borey kaŋ goono ga goro yaŋ jine, ay borey arkusey jine nooya. Da ni g'a fansa*, m'a fansa. Amma da ni s'a fansa, kulu ma ci ay se, ay ma du ka bay, zama fansako* fo si no kala nin, ni banda mo, kala ay.»

Bora din ne: «Ay g'a fansa.»

5Gaa no Buwaza ne: «To, han kaŋ hane ni ga faro day Neyomi gaa, kala ni m'a day Ruta, Mowabancey ize wayo kambe ra, buukwa wane, zama i ma buukwa maa tunandi a tubo boŋ.»

6Dumo kaŋ ga maan din binde ne: «Ay si hin k'a fansa* ay boŋ se, zama ya s'ay tubo sara. Ay diyaŋ gaa a ga hagu ni m'a sambu ni boŋ se k'a fansa, zama ay wo si hin k'a fansa.»

7Woone alaada no za doŋ Israyla ra, fansayaŋ sanni da barmayyaŋ boŋ, zama i ma hay kulu tabbatandi: kala boro ma nga taamu foobu k'a no boro fa din se. Woodin no ga ti mate kaŋ i ga fansa seeda nd'a Israyla ra doŋ.

8Kala dumo kaŋ ga maan din ne Buwaza se: «A day ni boŋ se.» A na nga taamu foobu ka kaa mo.

9Buwaza ne arkusey da jama kulu se: «Araŋ ga ti seedayaŋ hunkuna. Hay kulu kaŋ ga ti Elimelek wane da Cilon wane da Malon wane, ay n'i day Neyomi kambe ra. 10Ay du Malon wande mo, Ruta, Mowabancey ize wayo, a ma ciya ay wande, zama i ma buukwa maa tunandi a tubo banda, zama buukwa maa ma si daray a nya-izey ra, d'a kwaara meyo gaa mo. Araŋ ya seedayaŋ no hunkuna.»

11Borey kulu kaŋ yaŋ go kwaara meyo do, da arkusey mo ne: «Iri ya
seedayaŋ no. Waybora, d'a kaa ni kwaara, Rabbi m'a te danga Rahila da Laya
cine, i boro hinka, kaŋ yaŋ na Israyla dumo cina. Ni mo ma du arzaka Efrata ra.
Ni ma te maa mo Baytlahami ra. **12**Ni windo mo ma te danga Farisa dumo cine,
nga kaŋ Tamar hay Yahuda se, kunda ra kaŋ Rabbi ga ni no wayboro wo do.»
13Buwaza binde na Ruta sambu ka te nga wande, a margu nd'a mo. Rabbi
naŋ mo a ma te gunde, a hay ize aru. **14**Wayborey ne Neyomi se: «Sifayaŋ ma
te Rabbi se, nga kaŋ mana ni naŋ hunkuna dumi kaŋ ga maan nin si. Israyla
kulu ra i m'a maa bay. **15**A ga te ni se fundi yeeko, ni zeena kuruko mo, zama ni
anzura kaŋ ga ba nin din, kaŋ bisa ize iyye ni se, a hay.»
16Neyomi na koociya sambu k'a ganday nga ganda ra ka te a se saajawko.
17Neyomi gorokasin wayborey na maa daŋ koociya ga ka ne: «I na ize aru hay
Neyomi se.» I ne a se Obida, nga ga ti Yasse baaba, Dawda kaay.

Dawda asulo tira

18Farisa banda neeya:

Farisa na Hezron hay,
19Hezron na Ram hay,
Ram na Aminadab hay,
20Aminadab na Naason hay,
Naason na Salmon hay,
21Salmon na Buwaza hay,
Buwaza na Obida hay,
22Obida na Yasse hay,
Yasse na Dawda hay.

SAMUWILA SINTINA

Eli ciya alfaga nda jine boro

1 Waato boro fo go no, Ramatim-Zofim boro no, Ifraymu tondey laabu
haray wane. A maa ga ti Elkana, Yeroham ize, Elihu ize, Tohu ize, Zuf
ize, Ifraymu dumi no. 2A gonda wande hinka. Afa maa Hannatu, afa mo
maa Penina. Penina gonda izeyaŋ, amma Hannatu wo sinda ize.
3Bora din binde, jiiri kulu a ga tun nga kwaara ka koy Silo, zama nga ma
sududu Rabbi Kundeykoyo se, nga ma sargay te mo. Eli ize hinka din mo,
Hofni nda Fineyas, Rabbi alfagayaŋ no, i go noodin. 4Waato kaŋ Elkana zaaro
bare ka kaa kaŋ a ga sargay te, a na nga wando Penina nda nga ize arey da ize
wayey kulu no baayaŋ. 5Amma a na Hannatu no baa hinka, zama a ga ba
Hannatu. Amma Rabbi n'a gunda daabu. 6A wayco mo ga dond'a gumo, a go
g'a dukurandi zama Rabbi n'a hay-tuwo daabu. 7Kaŋ albora goono ga woodin te
jiiri ka kaa jiiri, saaya kulu kaŋ Hannatu ga koy Rabbi windo do, wayco ga
soobay ka dond'a k'a dukurandi. Woodin se no Hannatu soobay ka hẽ, hal a
wangu ka ŋwa. 8A kurnyo Elkana mo ne a se: «Hay, nin Hannatu, ifo se no ni
goono ga hẽ? Ifo se no ni ga wangu ka ŋwa mo? Wala ifo se no ni bina sara?
Manti ay bisa ni se baa ize alboro way?»
9Waato kaŋ i ŋwa, i haŋ ka ban Silo ra, kala Hannatu tun. Saaya din binde
Eli go noodin kaŋ ga ti alfaga* beero. A goono ga goro nga goray haro boŋ
Rabbi windi bundu sintina gaa haray. 10Hannatu gonda bine saray, a na adduwa
te Rabbi gaa, a hẽ mo da hẽeni konno. 11A binde na sarti sambu ka ne: «Ya
Rabbi, Kundeykoyo, da ni yadda ka ay, ni koŋŋa kankamo wo guna, ma fongu
ay gaa, ma si dinya ay, ni koŋŋa gaa mo, amma ma ni koŋŋa no ize aru. Ay mo
kala ay m'a no Rabbi se, izo fundo me muudu. A si cabu mo hal abada.»
12A ciya binde, waato kaŋ a go noodin, a go ga adduwa Rabbi jine, kala Eli na
laakal ye a meyo gaa. 13Hannatu mo, nga bina ra haray no a goono ga salaŋ, kal
a meyo kaŋ ga nyooti kayna, amma boro si maa a jinda. Woodin se no Eli
tammahã kaŋ a bugu no. 14Eli ne a se mo: «Waati fo no ni ga ni buguyaŋo naŋ?
Ma ni duvaŋo* hibandi ka kaa ni gaa.»
15Hannatu tu ka ne: «Manti yaadin no, ay jine bora. Ay ya wayboro no kaŋ
gonda bine saray biya. Ay mana duvan wala baji dumi kulu haŋ, amma ay
goono g'ay fundo soogu no Rabbi jine. 16Ma si ni koŋŋa himandi wayboro laalo,
zama ay bine sara nd'ay fantayaŋo ra no ay goono ga salaŋ hala ka kaa sohõ.»
17Gaa no Eli tu ka ne: «To, koy day sohõ kay, baani ra. Israyla* Irikoyo mo
ma ni no ni ŋwaara kaŋ ni ŋwaaray a gaa din.»
18Hannatu ne: «Naŋ ay, ni koŋŋa ma du gaakuri ni jine.»
Waybora binde na nga fonda gana ka koy. A ŋwa, a moyduma mana ye ka
bine saray alhaali cabe koyne.

Samuwila hayyaŋo

19I tun za susubay ka sududu Rabbi jine, gaa no i bare ka kaa ngey kwaara
Rama. Elkana nda nga wande Hannatu binde margu, Rabbi mo fongu a gaa. 20I go
no mo yaadin, saaya kaŋ jirbey to, kala Hannatu te gunde. A na ize alboro hay

k'a maa daŋ Samuwila, ka ne: «Zama ay n'a ŋwaaray Rabbi gaa no.»
21Bora din, Elkana fatta, nga nda nga windo kulu a banda, zama ngey ma
koy ka jiiri kulu sarga te k'a sarto toonandi mo Rabbi se. 22Amma Hannatu
mana koy zama a ne nga kurnyo se: «Da arwaso fun wa, gaa no ay ga kond'a
zama a ma bangay Rabbi jine, a ma goro noodin mo hal abada.»
23A kurnyo Elkana ne a se: «Te haŋ kaŋ ni ga ba ni bina ra. Ma goro hala ni
m'a kaa wa. Kala day Rabbi ma nga sanno daahirandi.» Nga din, waybora binde
goro ka nga izo naanandi, kal a n'a kaa wa.
24Waato kaŋ a n'a kaa wa binde, a n'a sambu nga banda, da haw hinza, da
hamni muudu fo, da duvan humbur fo. A kande Samuwila kala Rabbi windo do
Silo ra. Arwaso mo go zanka kayna. 25I na haw fo wi, i kande arwaso Eli do
mo. 26Waybora ne: «Ya ay jine bora, ay ze da ni fundo, ya ay jine bora, ay no
ga ti waybora kaŋ kay ni do ne, ay go ga adduwa Rabbi gaa. 27Arwaso wo se no
ay na adduwa din te. Rabbi n'ay no ay ŋwaara kaŋ ay ŋwaaray a gaa. 28Woodin
se no ay mo n'a no Rabbi se. I n'a no Rabbi se a fundo me muudu.» Noodin mo
i sududu Rabbi se.

Hannatu adduwa

2 Hannatu na adduwa te ka ne:

«Ay bina goono ga zamuuyaŋ te Rabbi ra.
Ay gaabo ga beeri ka bisa hay kulu Rabbi ra.
Ay meyo mo go feerante ay ibarey boŋ,
Zama ay ga farhã ni faaba ra.

2Koy Hanno fo si no sanda Rabbi cine,
Zama ni cine fo si no.
Tondi fo mo si no sanda iri Irikoyo cine.

3Wa si ye ka salaŋ da boŋbeeray gumo,
Fooma sanni ma si fun araŋ me ra mo,
Zama Rabbi Irikoy ya Bayraykoy no.
Nga mo no ga goyey kulu neesi.

4Soojey birawey ceeri-ceeri.
Borey kaŋ yaŋ kati mo, a g'i no gaabi.
5Borey kaŋ yaŋ kungu mo na ngey boŋ daŋ sufuray
zama ngey ma du ŋwaari.
Harayzey mo fulanzam.
Oho, wayguno hay ize iyye,
Amma waybora kaŋ na ize booba hay, nga wo jaŋ.

6Rabbi ga wi, a ga funandi mo.
A ga zumandi hala Alaahara,

A ga tunandi mo.
7Rabbi ga talkandi, a ga arzakandi mo.
A ga kaynandi, a ga beerandi.
8A ga talkey beerandi k'i kaa laabu bulungu ra.
A ga alfukaarey mo tunandi i ma fun begunu ra,
Zama nga m'i gorandi koyey banda,
I ma beeray karga tubu.

Zama ndunnya bonjarey ya Rabbi wane yaŋ no,
A na ndunnya batama sinji i boŋ mo.
9A ga nga hanantey cey haggoy,
Amma a ga boro laaley naŋ kuba ra ngey hinne,

Zama gaabi boŋ boro si no kaŋ ga te zaama.
10Borey kaŋ yaŋ ga gaaba nda Rabbi, a g'i bagu-bagu.
I boŋ do no a ga kaati, jinda ga fun beena ra.
Rabbi ga ciiti ndunnya me-a-me boŋ.

A ga gaabi no nga bonkoono se,
Ka nga suubananta gaabo beerandi.»
11Elkana binde ye Rama ka koy nga kwaara. Arwaso mo goro ka goy Rabbi se Alfa Eli jine.

Eli izey taaley. Baabo si hin ey.

12Amma Eli izey wo ize laalo yaŋ no, i si Rabbi bay. 13I alaada neeya borey do: saaya kaŋ cine boro fo kulu ga sargay no, alfaga din bannya ga kaa, za hamo go kuso ra ga hina, a ga kande kawra kaŋ gonda kambe ize hinza, 14a ma kawra daŋ kuso, wala cambo, wala gulla, wala sintilo ra. Hay kulu mo kaŋ kawra dagu ka sambu, alfaga ga woodin sambu sahãadin. Yaadin no i goono ga te Israyla izey kulu se kaŋ yaŋ goono ga kaa Silo do. 15Oho, za i mana maano ton, alfaga bannya ga kaa, a ma ne sargay nookwa se, «Kande ham kaŋ i ga ton alfaga se. A si ba ni ham hinanta, kala igano.»

16Hala mo bora ne a se: «Daahir, kala nda i jin ka maano ton jina, gaa no ni ga kaa haŋ kaŋ ni ga ba me,« kala nga mo ma ne bora se: «Abada! Sohõ day no ni g'ay no nd'a. Da manti yaadin mo no ay g'a kom.»
17Arwasey din zunubo ga beeri gumo Rabbi jine, zama borey go ga Rabbi sarga fanta.
18Amma Samuwila goono ga goy Rabbi jine. A go zanka, a go ga guddu nda lin* efod* kwaay. 19A nyaŋo mo ga kwaay kayna te a se ka kande jiiri ka kaa jiiri, saaya kaŋ a ga kaa nga kurnyo banda ka jiiro sarga te. 20Eli mo na Elkana nda nga wando albarkandi ka ne: «Rabbi ma ni no banda wayboro wo do, nooyaŋo wo banandi kaŋ i na Rabbi no.» I koy ngey kwaara. 21Rabbi mo na Hannatu kunfa. A ye ka ize aru hinza da ize way hinka hay. Arwaso Samuwila beeri Rabbi jine.

22Amma Eli zeen gumo, a go ga maa mo hay kulu kaŋ nga izey goono ga te
Israyla kulu se, da mate kaŋ i ga kani nda wayborey kaŋ yaŋ goono ga goy te
kubayyaŋ hukumo me gaa. 23Baabo mo ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga hayey
wo te? Zama ay goono ga maa araŋ goy laaley kulu baaru jama wo kulu do.
24Abada, ay izey, manti baaru hanno no ay goono ga maa. Araŋ na Rabbi jama
daŋ i ma harta. 25Da boro na zunubi te boro fo se, Irikoy g'a ciiti, amma da boro
na zunubi te Rabbi se, may no ga adduwa te bora se?»

Kulu nda yaadin i mana laakal daŋ ngey baabo sanno gaa, zama Rabbi miila
nga m'i halaci.

26Arwaso Samuwila binde soobay ka beeri, a gonda gaakuri Irikoy da borey
mo do.

27Kala Irikoy boro fo kaa Eli do ka ne a se: «Yaa no Rabbi ci: Manti ay n'ay
boŋ bangandi ni baabo dumo se, za i go Misira ra ga tamtaray te Firawna*
windo se? 28Manti mo ay n'a suuban Israyla kundey kulu ra a ma ciya ay se
alfaga, a ma kaaru mo ay sargay feema do, a ma dugu ton, a ma efod kwaay daŋ
ay jine, hala mo ay na ni baaba dumo no sargayey kulu kaŋ Israyla izey ga te da
danji? 29Day, ifo se no araŋ goono g'ay sargayey d'ay nooyaŋey taamu-taamu,
kaŋ yaŋ ay lordi ay nangora ra? Hala ni na ni izey beerandi zaati ka bisa ay,
araŋ ga ne araŋ ga harram ŋwa ka naasu d'ay jama Israyla nooyaŋey kaŋ ga bisa
ikulu.

30Woodin se binde, Rabbi Irikoy, Israyla wano ne: Daahir doŋ ay ne ni dumo
da ni baaba dumo ga soobay ka dira ay banda hal abada. Amma sohõ Rabbi ne:
Woodin ma mooru ay, zama borey kaŋ yaŋ g'ay beerandi, ay mo g'i beerandi.
Borey kaŋ yaŋ ga donda ay, ngey mo ay g'i kaynandi. 31Guna, jirbiyaŋ goono
ga kaa, kaŋ ay ga ni jasa da ni baaba dumo jasa mo pati, hal a ma to naŋ kaŋ i si
du dottijo zeeno ni dumo ra. 32Ni ga di ibareyaŋ mo ay nangora ra, da yulwa
kulu ra kaŋ Irikoy ga Israyla no mo ra. Dottijo zeeno kulu mo si cindi ni dumo
ra. 33Ni borey ra bora kaŋ ay si waasu ka kaa ay sargay feema gaa ga funa zama
a ma ni mo ŋwa ka ni bine sara mo. Ni banda-banda kulu ga bu ngey gaabo
bindi ra.

34Woone mo ga ciya alaama ni se: haŋ kaŋ ga kaŋ ni ize hinka boŋ, Hofni
nda Fineyas, zaari folloŋ no i kulu ga bu. 35Ay mo ga alfaga naanaykoy fo
tunandi, boro kaŋ ga goy goyey boŋ kaŋ go ay bina d'ay fundo miila ra. Ay ga
almayaali daahirante sinji a se mo. A ga soobay ka dira ay wane suubananta
jine hal abada. 36A ga ciya mo, boro kaŋ cindi ni dumo ra ga kaa ka sombu a
jine zama nga ma du nzarfu jare da buuru kunkuni, a ma ne mo: ‹Ay ga ni
ŋwaaray no, m'ay daŋ alfagataray saajaw goy fo ra zama ay ma du ŋwaari
kayna kaŋ ay ga ŋwa.› »

Rabbi na Samuwila ce

3 Arwaso Samuwila goono ga goy Rabbi se Eli jine. Rabbi sanno mo ga
sandi jirbey din ra, bangandi kulu si no taray kwaaray.

2A ciya mo jirbey din, waato kaŋ Eli jin ka kani nga nango ra, a moy jin ka
sintin ka te kubay-kubay hal a si hin ka di, 3Irikoy fitilla mo mana bu jina, kala

Samuwila kani ka jirbi Rabbi windo ra, nango kaŋ Irikoy sundurko go. 4Kala Rabbi na Samuwila ce.

Nga mo ne: «Ay neeya!» 5Kal a zuru ka koy Eli do ka ne: «Ay neeya, zama ni n'ay ce.»

Eli ne: «Yana ni ce. Ye ka koy kani.» A ye ka kani koyne.

6Rabbi ye k'a ce koyne: «Samuwila!»

Samuwila tun ka koy Eli do. A ne a se: «Ay neeya, zama ni n'ay ce.»

A tu ka ne: «Ya ay izo, yana ni ce. Ye ka koy kani.»

7Samuwila wo mana Rabbi bay jina, Rabbi mana nga sanno mo cabe a se jina.

8Rabbi ye ka Samuwila ce koyne, ceeyaŋ hinzanta.

Kal a tun ka koy Eli do ka ne: «Ay neeya, zama daahir no ni n'ay ce.»

Gaa no Eli faham kaŋ Rabbi no goono ga arwaso ce. 9Eli binde ne Samuwila se: «Ma koy ka kani. A ga ciya mo, d'a na ni ce, ni ma ne: ‹Ya Rabbi, salaŋ, zama ni tamo goono ga maa.› »Samuwila binde koy ka kani nga nango ra.

10Rabbi kaa mo ka kay k'a ce sanda doŋ wano cine: «Ya Samuwila, Samuwila!»

Waato din gaa no Samuwila mo ne: «Salaŋ, zama ni tamo goono ga maa.»

11Rabbi ne Samuwila se: «A go, ay ga ba ka hari te Israyla ra, a maayanta mo maakoy kulu hangey ga hẽ. 12Han din hane ay ga hay kulu kaŋ ay ci a dumo sanni boŋ din toonandi Eli boŋ, za sintina ka kaa hala bananta. 13Zama ay ci a se ka ne ay ga ciiti a dumo se hal abada, laala kaŋ gaa a bay sabbay se. Zama a izey na laaliyaŋ candi ka kande ngey boŋ. Nga mo mana kaseeti i gaa. 14Woodin se no ay ze Eli dumo boŋ ka ne: Eli windi taalo, i s'a tuusu nda sargay wala nda nooyaŋ hal abada.»

15Samuwila binde kani kala susubay. A na Rabbi windo meyey fiti. Samuwila binde humburu nga ma bangando ci Eli se. 16Gaa no Eli na Samuwila ce ka ne: «Ya ay izo, Samuwila.»

Nga mo ne: «Ay neeya.»

17Eli ne: «Ifo no Rabbi ci ni se? Ay ga ni ŋwaaray, ma s'a tugu ay se. Irikoy ma ni laali da ni tugu ay se hay kulu kaŋ a ci ni se ra.»

18Samuwila binde na haya kulu ci a se. A mana hay kulu tugu a se.

Eli ne: «Rabbi no. A ma te haŋ kaŋ a di ga boori.»

19Samuwila binde beeri, Rabbi go a banda mo. A mana naŋ mo a sanney ma kaŋ ganda, baa afolloŋ. 20Israyla kulu mo, za Dan kal a ma koy Beyer-Seba bay kaŋ tabbat no Samuwila ya Rabbi annabi* no. 21Rabbi ye ka bangay a se Silo ra, zama Silo ra no Rabbi na nga boŋ bangandi Samuwila se Rabbi sanno do.

4 Samuwila sanney binde koy Israyla kulu do.

Filistancey na Israyla zeeri ka sappa sundurko za

I go no, Israyla borey konda wongu Filistancey gaa ka ngey gata sinji Eben-Ezer haray. Filistancey mo na gata sinji Afek ra. 2Filistancey binde na daaga sinji Israyla se. Saaya kaŋ yanja sintin, Israyla borey na goobu haŋ Filistancey kambe ra. I wongu kunda ra binde i na boro zambar taaci cine wi

batama ra. 3Saaya kaŋ jama kaa gata ra, Israyla arkusey ne: «Ifo se no Rabbi n'iri kar ya-cine hunkuna Filistancey jine? Wa kaa iri ma koy ka Rabbi sappa sundurko sambu Silo ra, iri ma kand'a iri do, zama a ma furo iri game ra k'iri faaba iri ibarey kambe ra.»

4Jama binde donton ka koy Silo, ka Rabbi Kundeykoyo sappa sundurko kaŋ goono ga jisi ciiti malaykey* game ra din sambu. Eli ize hinka din mo, Hofni nda Fineyas go noodin Irikoy sappa sundurko banda.

5Waato kaŋ cine Rabbi sappa sundurko to jama ra, Israyla borey kulu na kosongu bambata te gumo, kala tondey tu. 6Waato kaŋ Filistancey maa kosongo jinde, i ne: «Ifo no kosongu beero wo kaŋ go Ibraniyancey marga ra binde?»

I du ka bay kaŋ Rabbi sundurko kaa marga ra. 7Filistancey mo humburu, zama i ne: «Irikoy kaa marga ra.» I ne: «Kaari iri! zama i mana hayo wo dumi te baa ce fo. 8Kaari iri! May no g'iri faaba irikoy hinkoyey wo kambe ra? Woone yaŋ no ga ti irikoyey kaŋ na Misirancey kulu kar da balaaw kulu dumi ganjo ra. 9Ya araŋ Filistancey, wa te gaabi, wa te alboro-teera, zama araŋ ma si ciya Ibraniyancey tamyaŋ sanda mate kaŋ cine i ciya araŋ wane yaŋ. Wa te alboro goy, araŋ ma wongu te.»

10Filistancey binde kande wongu. Israyla borey na goobu haŋ i kambe ra mo. Afo kulu zuru ka koy nga windo do. I n'i wi gumo, zama Israyla borey do haray ce-koyey zambar waranza no ka bu. 11Filistancey na Irikoy sundurko mo di. Eli ize hinka, Hofni nda Fineyas mo, i n'i wi.

Eli nda nga izey buuyaŋo.

12Kala wongu daaga ra Benyamin boro fo zuru ka kaa Silo zaaro din ra, da nga bankaaray toorante yaŋ, da kusa mo nga boŋo ra. 13Waato kaŋ cine a kaa, a saba nda Eli goono ga goro nga nangora boŋ, fonda me gaa. A goono ga hangan, zama a bina goono ga jijiri Irikoy sundurko sabbay se. Saaya kaŋ bora furo kwaara ra, hal a na baaro dede mo, kala kwaara kulu na jinde sambu nda hẽeni.

14Waato kaŋ Eli maa hẽeno kosongo, a ne: «Ifo ga ti kaatiyaŋ yooje beero wo sabaabu?»

Kala bora kaa da cahãyaŋ ka ci Eli se. 15Saaya din mo Eli gonda jiiri wayga cindi ahakku, a moy mo go ga daabu-daabu hal a si hin ka di.

16Bora mo ne Eli se: «Ay no ka fun wongu daaga do. Hunkuna wongo do no ay zuru ka fun.»

Eli ne: «Ay izo, ifo no ka te?»

17Baaru kandekwa tu ka ne: «Israyla zuru Filistancey jine, hasaraw bambata te mo jama ra. Ni ize hinka mo, Hofni nda Fineyas bu. Ibarey na Irikoy sundurko mo sambu.»

18A ciya binde, waato kaŋ day a na Irikoy sundurko maa ce, kala Eli kaŋ banda-banda nga goray haro boŋ, kwaara me daabirjo do haray. A jinda ceeri, a bu mo, zama boro zeeno no, a ga tiŋ mo. Za jiiri waytaaci no a goono ga Israyla may.

19A anzura, Fineyas wande gonda gunde. A go mo, a maan hayyaŋ. A binde,
waato kaŋ a maa i na Irikoy sundurko sambu, a maa nga anzura nda nga kurnyo
buuyaŋo mo, noodin no a sombu ka hay, zama hay-zaŋay gurzuga kaa a gaa.
20Waato kaŋ a ga ba ka bu mo, kala wayborey kaŋ goono ga kay a do ne a se:
«Ma si humburu, zama ni na ize alboro hay.» Amma a mana tu i se, a mana saal
mo.
21A na koociya maa daŋ Ikabod, a goono ga ne: «Darza fay da Israyla,«
zama i na Irikoy sundurko sambu, da mo zama nga kurnyo nda nga anzura kaŋ
yaŋ bu se. 22A ne: «Darza fay da Israyla zama i na Irikoy sundurko sambu.»

Sappa sundurko go Filistancey do

5 Filistancey binde na Irikoy sundurko sambu Eben-Ezer kwaara ka kond'a
Asdod. 2Filistancey konda Irikoy sundurko k'a daŋ Dagon windo ra, k'a
sinji i tooro Dagon jarga. 3A suba hala Asdod borey ga tun za da hinay, kal i di
Dagon go ganda birante nga moyduma boŋ Rabbi sundurko jine. I ye ka Dagon
sambu ka kayandi nga nango ra. 4A wane suba koyne kaŋ i tun da hinay, kala
Dagon go koyne, a kaŋ nga moyduma boŋ Rabbi sundurko jine. Dagon boŋo
d'a kambe faatey go ga gusam fuwo me gaa haray, gaaham suntulo hinne ka
cindi Dagon se. 5Woodin se no Dagon alfagey da borey kaŋ yaŋ ga kaa Dagon
diina fuwo do kulu si fuwo me kutijo taamu hala ka kaa sohõ Asdod ra.
6Amma Rabbi kamba ga tin Asdod borey boŋ. A n'i halaci mo, a n'i kar da
jaŋyaŋ, za Asdod ka koy a hirro me. 7Waato kaŋ cine Asdod borey di yaadin
cine no a bara, i ne: «Israyla Irikoyo sundurko si goro iri do, zama a kamba go
ga tin iri nda iri tooro Dagon boŋ.» 8I binde donton ka Filistancey mayraykoyey
kulu ce ngey do ka ne: «Mate no iri ga te nda Israyla Irikoyo sundurko?»
I tu ka ne: «Kal i ma Israyla Irikoyo sundurko sambu ka kond'a Gat.» I binde
na Israyla Irikoyo sundurko sambu ka kond'a noodin.
9A ciya mo, waato kaŋ i kand'a, kala Rabbi kamba gaaba nda kwaara din da
kankami gaabikooni. A na kwaara borey mo kar, ikayna nda ibeeri. Ngey mo,
jaŋyaŋ soobay ka te i gaa. 10I binde na Irikoy sundurko samba a ma koy Ekron.
Sundurko noodin tooyanta, kala Ekron borey na jinde tunandi ka ne: «I na
Israyla Irikoyo sundurko bare a ma kaa iri do, zama a m'iri nd'iri jama wi!» 11I
binde na Filistancey mayraykoyey kulu margu ka ne: «Wa Israyla Irikoyo
sundurko samba nangu fo. Wa naŋ a ma ye nga nango ra koyne, a ma si iri
nd'iri jama wi.» Zama kankami kaŋ wasa buuyaŋ na kwaara kulu kubay. Irikoy
kamba mo tin gumo noodin. 12Borey kaŋ yaŋ mana bu mo jaŋ n'i di. Kwaara
hẽeno mo ziji hala beene.

Filistancey na sundurko taŋ a ma ye Israyla

6 Rabbi sundurko, handu iyye no a go Filistancey laabo ra. 2Kala Filistancey
na alfagey da gunakoy ce ka ne: «Ifo no iri ga te da Rabbi sundurko? Wa
iri cabe nda mate kulu kaŋ cine no iri g'a samba d'a, a ma ye nga nango ra.»
3I ne: «Hala day araŋ ga Israyla Irikoyo sundurko sallama, araŋ ma s'a
sallama kambe koonu. Amma mate kulu kaŋ cine no, araŋ ma sargay no a se,

taali banayaŋ wane. Waato din gaa no araŋ ga te baani, araŋ ma du ka bay mo sabaabo kaŋ se a kamba mana hibi ka fun araŋ gaa.»

4Gaa no i ne: «Ifo ga ti taali se sargay kaŋ iri ga no a se?»

I ne: «Wura jaŋ gu da wura caŋ gu, Filistancey koyey baayaŋ me. Zama balaaw folloŋ no go araŋ nda araŋ koyey kulu boŋ. **5**Araŋ ma te araŋ jaŋey d'araŋ caŋey kaŋ yaŋ goono ga laabo sara himandi. Araŋ ma Israyla Irikoyo beerandi mo. Hambara a ga nga kamba dogonandi araŋ se, araŋ d'araŋ de-koyey d'araŋ laabo mo. **6**Ifo se no araŋ g'araŋ biney sandandi binde, sanda mate kaŋ Misirancey da Firawna te, kaŋ yaŋ na ngey biney sandandi? Waato kaŋ a na goyey kaŋ ga dambarandi te i jine, manti i kokor ka borey taŋ, ngey mo tun ka dira?

7Sohõ binde, kal araŋ ma torko taji fo sambu. Araŋ m'a soola nda haw waari hinka kaŋ yaŋ i mana calu* haw i gaa baa ce fo, i ma torka din haw haw waari hinka din gaa. Day, i m'i handayzey gaay ka kaa i gaa k'i ye fu. **8**I ma Rabbi sundurko sambu ka dake torka boŋ. I ma wura taalam jinay kaŋ yaŋ araŋ ga no a se daŋ a banda danga taali se sarga, sundurku kayna fo ra a carawey gaa. Day, araŋ m'a taŋ a ma koy. **9**Amma araŋ ma guna bo. D'a na nga hirro me fonda gana ka koy Bayt-Semes, to, kulu nga no ka ilaalo beero wo te iri se. Amma da manti yaadin no, kulu iri ga bay kaŋ manti a kamba no k'iri kar, amma kasaara fo no kaŋ du iri.»

10Borey binde te yaadin. I na haw waari hinka di ka torka haw i gaa, k'i handayzey gaay fu. **11**I na Rabbi sundurko dake torka boŋ, da sundurku kayna kaŋ gonda caŋey da jaŋ himandey a ra. **12**Hawey mo na Bayt-Semes fonda di, tururu, ka gana day fonda boŋ sap-sap. I ga dira, i ga borro! I mana kamba kambe ŋwaari wala kambe wow haray. Filistancey koyey mo n'i gana kala Bayt-Semes hirro gaa.

13Bayt-Semes borey binde goono ga ngey alkama wi heemar waate ngey goorey ra. I na ngey boŋey sambu. I na sundurko fonnay, i farhã nd'a diyaŋo mo. **14**Torka binde furo Yasuwa, Bayt-Semes bora faro ra ka kay noodin, naŋ kaŋ tondi beeri fo go. Noodin no i na torka tuurey faara, i na hawey te sargay kaŋ i ga ton Rabbi se. **15**Lawitey na Rabbi sundurko zumandi, nga nda sundurku kayna kaŋ go a banda din, nango kaŋ wura jinayey bara. I n'i dake tondi beero boŋ. Bayt-Semes borey mo na sargay kaŋ i ga ton salle. I na sargay fooyaŋ no mo han din Rabbi se. **16**Waato kaŋ Filistancey koy guwa din di woodin, han din i ye ka koy Ekron.

17Woone yaŋ no ga ti jaŋ himandey kaŋ yaŋ Filistancey no Rabbi se, taali banayaŋ sargay se: afo Asdod se, afo Gaza se, afo Askelon se, afo Gat se, afo mo Ekron se. **18**Wura caŋey go mo kwaarey kulu lasaabo boŋ kaŋ yaŋ go Filistancey mayraykoy guwa din kambe ra, za kwaarey kaŋ yaŋ gonda cinari kulu ka koy kawyey, kal a ma kaa ka to tondi beero do kaŋ boŋ i na Rabbi sundurko dake. Tondo din binde go no hala ka kaa sohõ Yasuwa Bayt-Semes bora faro ra.

19Bayt-Semes borey ra mo Rabbi na boro zambar waygu nda boro wayye kar, zama i na Rabbi sundurko ra haray niigaw. Jama binde soobay ka baray

zama Rabbi na jama kar da halaciyaŋ bambata. 20Bayt-Semes borey mo ne: «May ka bara nda hina a ma kay Rabbi jine, Irikoy woone kaŋ ga hanan? May do no a ga koy ka fay da iri?»

21I na diyayaŋ donton i ma koy Ciriyat-Yeyarim gorokoy do. I ne: «Filistancey na Rabbi sundurko yeti koyne. Wa kaa k'a sambu ka kond'a araŋ do.»

7 Ciriyat-Yeyarim jama binde kaa ka Rabbi sundurko sambu ka kond'a ka daŋ Abinadab windo ra noodin tondo ra. I n'a izo Eliyezar hanandi zama a ma Rabbi sundurko batu.

Mizpa ra marga

2A ciya binde, za han kaŋ hane Rabbi sundurko go Ciriyat-Yeyarim ra ga goro, a te alwaati kuuku, zama jiiri waranka no. Israyla dumo kulu mo goono ga hẽ, i ga ba ngey ma Rabbi ceeci. 3Samuwila mo salaŋ Israyla dumo kulu se ka ne: «D'araŋ bare ka ye ka kaa Rabbi do d'araŋ biney kulu, kal araŋ ma fay da mebarawey de-koyey din, araŋ ma fay da Astarot k'araŋ miila daŋ araŋ biney ma ye Rabbi do, araŋ ma may a se, nga hinne. Nga mo g'araŋ kaa Filistancey kambe ra.» 4Waato din gaa no Israyla izey fay da Baaley* da Astarot ka may Rabbi se, nga hinne.

5Samuwila ye ka ne koyne: «I ma Israyla kulu margu Mizpa, ay mo ya te araŋ se adduwa Rabbi gaa.» 6Kala ngey mo margu Mizpa. I na hari kaa ka soogu Rabbi jine, i na mehaw te han din. Noodin binde i ne: «Iri na zunubi te Rabbi se.» Samuwila goono ga Israyla izey may noodin Mizpa ra.

7Waato din no Filistancey maa baaru kaŋ Israyla go margante Mizpa. Filistancey koyey tun ka gaaba nda Israyla. Waato kaŋ Israyla borey du baaru, i humburu Filistancey. 8Israyla izey mo ne Samuwila se: «Ma si fay da jinde sambuyaŋ Rabbi iri Irikoyo gaa iri se, zama a m'iri faaba Filistancey kambe ra.» 9Samuwila binde na feej'ize naanandi sambu k'a salle sargay summaare kaŋ i ga ton Rabbi se. Samuwila na jinde sambu Rabbi gaa Israyla se. Rabbi mo tu a se.

Israyla te zaama Filistancey boŋ

10Samuwila go sargay summaara kaŋ i ga ton salleyaŋ gaa, kala Filistancey maan ka kaa zama ngey ma Israyla wongu. Amma Rabbi kaati nda kaatiyaŋ bambata Filistancey gaa han din hane, sanda beene kaatiyaŋ cine. A n'i tuti ka ye banda. I n'i makati han din Israyla jine. 11Israyla jama binde fun Mizpa. I na Filistancey gana k'i kar kal i kond'ey Bayt-Kar cire.

12Gaa no Samuwila na tondi sambu k'a sinji Mizpa nda Sen game ra. A na tondo din maa daŋ Eben-Ezer, ka ne: «Za doŋ hala ka kaa sohõ Rabbi goono g'iri gaa.» 13Filistancey binde di kayna, i mana ye ka koy Israyla hirro me koyne.

Rabbi kamba goono ga gaaba nda Filistancey Samuwila jirbey me-a-me ra. 14Kwaarey kaŋ yaŋ Filistancey kom Israyla gaa ye ka kaa Israyla kambe ra, za

Ekron kal a ma koy Gat. Israyla borey binde na ngey hirro faaba Filistancey kambe ra. I na sabayaŋ daŋ mo Amorancey da Israyla game ra.

15 Samuwila binde na Israyla may a fundo jirbey kulu ra. 16 Jiiri ka kaa jiiri a ga laabo windi ka koy Betel da Jilgal da Mizpa yaŋ. A goono ga ciiti Israyla se nangey din kulu. 17 A ga ye ka kaa Rama mo, zama noodin no a windo go, noodin mo no a ciiti Israyla se. A na sargay feema cina noodin mo Rabi se.

Israyla na bonkooni ceeci

8 Waato kaŋ Samuwila zeen binde, a na nga izey daŋ i ma ciya ciitikoyaŋ Israyla boŋ. 2 A hay-jina maa Yowel, ihinkanta maa Abiya. I goono ga ciitikoy goy te Beyer-Seba ra. 3 Day a izey man'a fonda gana, amma i siiri nooru ceeciyaŋ do haray. I goono ga me-daabu ta, i goono ga ciiti siirandi.

4 Gaa no Israyla arkusey kulu na care margu ka kaa Samuwila do Rama. 5 I ne a se: «A go sohõ ni jin ka zeen. Ni izey mo siino ga ni fonda gana. A binde sohõ ni ma bonkooni daŋ iri se kaŋ g'iri candi, sanda mate kaŋ cine dumi cindey kulu gonda.»

6 Amma woodin mana kaan Samuwila se kaŋ i ne: «M'iri no bonkooni kaŋ g'iri candi.» Samuwila binde na adduwa te Rabbi gaa. 7 Rabbi ne Samuwila se: «Kala ni ma hangan jama sanno se hay kulu kaŋ i ne ni se, zama manti nin no i wangu bo; ay no i wangu ya ciya bonkooni ngey boŋ. 8 Muraadu kulu kaŋ i te boŋ za han kaŋ hane ay n'i kaa Misira laabu ka kaa sohõ, ay furuyaŋ kaŋ i te, i goono ga may de-koy* waani fooyaŋ se. Yaadin no i te ni mo se. 9 Sohõ binde, kala ni ma hangan i sanney se. Kulu nda yaadin ni ga daahirandi i se da seedayaŋ kaŋ ga dungandi. Ma cabe i se bonkooni kaŋ dumi ga ba k'i may.»

10 Samuwila mo na Rabbi sanney kulu ci jama kaŋ yaŋ na bonkooni ceeci nga gaa din se. 11 A ne: «Bonkoono kaŋ ga koytaray ŋwa araŋ boŋ din, a dumi neeya: a g'araŋ ize alborey ta k'i daŋ nga boŋ nafa ra nga torkey se, i ma ciya a kaarukoy, i ga zuru mo a torkey jine. 12 A g'i daŋ i ma ciya nga se jine boroyaŋ, zambar-zambar da waygu-waygu wane yaŋ. A ga afooyaŋ daŋ i m'a farey far, i m'a albarka mo wi, i m'a wongu jinayyaŋ d'a torkey wane yaŋ mo te. 13 A g'araŋ ize wayey mo sambu i ma ciya waddi teekoyaŋ a se, i ma ciya ŋwaari hinakoyaŋ da haagu-haagu teekoyaŋ. 14 A g'araŋ kaley ta, reyzin* wane da zeytun* ji wane, hala ngey kaŋ bisa i kulu boori yaŋ, a m'i no nga tamey se. 15 A g'araŋ dum'izey zakka ta, d'araŋ reyzin kaley wane, ka no nga windi mantawey da nga tamey se. 16 A g'araŋ bannyey d'araŋ koŋŋey sambu, d'araŋ arwasey ra ngey kaŋ yaŋ ga sogo nd'i kulu, d'araŋ farkayey, a m'i daŋ nga goy ra. 17 A g'araŋ almaney zakka ta mo. Araŋ mo ga ciya a bannyayaŋ. 18 Han din hane binde araŋ ga hẽ araŋ bonkoono kaŋ araŋ suuban din sabbay se. Amma Rabbi si tu araŋ se han din hane.»

19 Amma jama wangu ka yadda ngey ma Samuwila sanney hangan. I ne «Abada, kala day iri ma du bonkooni kaŋ g'iri may. 20 Zama iri ma ciya sanda dumi cindey kulu cine, iri bonkoono ma ciiti dumbu iri se, a ma bisa iri jine, a m'iri candi tangamey ra mo.»

21 Samuwila mo maa jama sanney kulu, a n'i ci Rabbi hangey ra. 22 Kala

Rabbi ne Samuwila se: «Ma hangan i sanney se, ma bonkooni daŋ i se.»

Kala Samuwila ne Israyla jama se: «Wa koy araŋ koyyaŋ, boro kulu ma koy nga kwaara.»

Rabbi na Sawulu suuban

9 Boro fo go no Benyamin dumi, kaŋ maa Cis Abiyel ize, Seror ize, Bekorata ize, Afiya ize, Benyamin boro fo ize, kaŋ wongaari no. **2**A gonda mo ize alboro kaŋ maa Sawulu, arwasu no kaŋ ga sogo. Israyla ra boro si no kaŋ ga bis'a sogotaray. A jase boŋey me ka koy beene a bisa borey kulu kuuyaŋ.

3Han fo Sawulu baabo Cis farkayyaŋ daray. Cis mo ne nga izo Sawulu se: «Ma sambu bannya fo. Araŋ ma tun ka koy care banda ka farkayey ceeci.» **4**Kala Sawulu gana Ifraymu tondey laabo ra, a ye ka kaa koyne Salisa laabu, amma i mana di farkayey. Gaa no i gana Salim laabu, i gar noodin mo i si no. A ye ka Benyamin laabo gana, noodin mo i mana di ey.

5Waato kaŋ i to Zuf laabu, Sawulu ne bannya kaŋ go nga banda din se: «Kaa, iri ma ye fu. Ay baaba ma si koy fun farkayey ciine ra ka soobay ka karhã iri se.»

6Bannya mo ne a se: «Guna, sohõ, kwaaro wo ra Irikoy boro fo go no kaŋ boro kulu g'a beerandi. Hay kulu kaŋ a ci no ga tabbat. Kaa iri ma koy noodin. Hambara a g'iri no iri dirawo kaŋ ra iri go wo baaru.»

7Kala Sawulu ne nga bannya se: «Amma a go, d'iri koy, ifo no iri ga konda bora din se? Zama buuro ban iri saana ra, hay fo kulu mo si no nooyaŋ wane kaŋ iri ga no Irikoy boro wo se. Ifo ka bara iri se?»

8Kala bannya ye ka tu Sawulu se ka ne: «Ay gonda sekel* jare taacante, nzarfu wane. Nga no ay ga no Irikoy bora din se, zama a m'iri fonda ci iri se.» **9**(Waato Israyla ra da boro koy zama nga ma hã Irikoy gaa, yaa no a ga ne: «Kaa iri ma koy bora kaŋ ga fonnay do.» Zama boro kaŋ se sohõ i ga ne annabi, waato boro kaŋ ga fonnay no i ga ne a se.)

10Waato din gaa no Sawulu ne nga bannya se: «Haŋ kaŋ ni ci din ga boori. Kaa, iri ma koy.» I binde koy kwaara kaŋ Irikoy bora go.

11Waato kaŋ i goono ga fando kaaru ka koy kwaara do, i na wandiyoyaŋ gar kaŋ yaŋ goono ga fatta ka koy hari guruyaŋ. I ne wandiyey se: «D'a ta day, bora kaŋ ga fonnay din go no?»

12Wandiyey tu i se ka ne: «A go no. Nga neeya ni jine. Sohõ binde wa waasu, zama hunkuna no a furo kwaara ra zama jama gonda sargayyaŋ sududuyaŋ nango do. **13**Araŋ kwaara ra furanta sahãadin araŋ g'a gar, za a mana ziji ka koy sududuyaŋ nango do zama nga ma ŋwa. Zama jama si hin ka ŋwa kala nd'a kaa jina, zama nga no ga albarka gaara sarga gaa. Woodin banda no borey kaŋ yaŋ i ce, ngey mo ga ŋwa. Wa ziji fa, zama alwaati woone ra araŋ g'a gar.»

14I binde ziji ka koy kwaara ra. I tooyanta kwaara ra, kala Samuwila kuband'ey, kaŋ a goono ga ziji ka koy sududuyaŋ nango do.

15Amma danga suba cine kaŋ Sawulu ga kaa, hunkuna Rabbi salaŋ Samuwila hanga ra ka ne: **16**«Suba ya-cine ay ga boro fo donton ni gaa kaŋ ga

fun Benyamin laabo ra. Ni g'a tuusu nda ji. A ga ciya ay jama Israyla bonkooni, k'ay borey faaba Filistancey kambe, zama ay na jama guna, zama i hẽeno to hala ay do.»

17A binde, waato kaŋ Samuwila di Sawulu, kala Rabbi ne a se: «Bora kaŋ ay ci ni se din, nga neeya. Boro wo no g'ay jama may.»

18Gaa no Sawulu maan Samuwila do kwaara meyo gaa ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se man no bora kaŋ ga fonnay din windo go?»

19Samuwila tu Sawulu se ka ne: «Ay no ga ti bora kaŋ ga fonnay din. Kala araŋ ma bisa ay jine ka ziji ka koy sududuyaŋ nango do, zama hunkuna araŋ ga ŋwa ay banda. Susuba ay ma ni sallama, ya ci ni se hay kulu kaŋ go ni bina ra. **20**Zama ni farkayey kaŋ yaŋ daray sanni mo, hunkuna i jirbi hinza, ma si ni laakal ye i do haray, zama i du ey. Israyla muraadu kulu mo, may se no i bara? Manti ni se no i go, nin da ni baaba windo kulu mo?»

21Sawulu tu ka ne: «Ay wo, manti Benyamin ra no ay fun, dumi no kaŋ kayna ka bisa i kulu Israyla kundey ra. Ay windo mo, manti a kayna ka bisa i kulu Benyamin kunda windey ra? Day ifo se kaŋ ni ga sanni woone dumi te ay se?»

22Samuwila binde na Sawulu nda nga bannya sambu ka kond'ey yaw fuwo ra. A n'i daŋ i ma goro nangoray boŋ kaŋ bisa borey kaŋ yaŋ i ce kulu waney boŋ, danga boro waranza cine no. **23**Samuwila ne hinakwa se: «Ma sambu baa kaŋ ay no ni se, hayey kaŋ ay ci ni se ka ne ni ma jisi ni jarga.»

24Hinakwa na jasa nda haŋ kaŋ goono ga lamba a gaa sambu k'i jisi Sawulu jine. Samuwila ne: «Haŋ kaŋ i fay waani neeya! M'a daŋ ni jine k'a ŋwa, zama ni se no i n'a jisi alwaati kaŋ i kosu boŋ. Zama ay ne: ‹Ay na borey wo ce.› »Sawulu binde ŋwa Samuwila banda han din.

25Kaŋ i zumbu ka fun sududuyaŋ nango do, i furo kwaara ra. Samuwila nda Sawulu fakaaray jidan bisa boŋ. **26**I tun susubay nda hinay, i go no sanda mo boyaŋ waate cine, kala Samuwila na Sawulu ce jidan bisa boŋ ka ne: «Tun, ya ni sallama.» Sawulu binde tun. I boro hinka kulu mo, nga nda Samuwila fatta taray. **27**Waato kaŋ i goono ga zumbu ka koy kwaara me gaa, kala Samuwila ne Sawulu se: «Ne ni bannya se a ma waasu iri se.» Nga mo sosoro i se kayna. «Amma nin wo, Sawulu, ma kay hala ay ma ni kabarandi nda Irikoy sanno.»

Samuwila na Sawulu tuusu bonkooni

10 Gaa no Samuwila na ji sintili sambu, a n'a soogu Sawulu boŋo ra, a n'a garba sunsum ka ne: «Manti yaadin no, Rabbi na ni soogu nd'a ni ma ciya nga wane jama mayko? **2**Hunkuna, in da nin fayyaŋ banda, ni ga boro hinka gar Rahila saara do haray, Zelza do haray, Benyamin hirro boŋ. I ga ne ni se: ‹Farkayey din kaŋ yaŋ ni koy ka ceeci, i du ey. A go mo, ni baaba ya fun farkayey din sanni ra, a goono ga karhã d'araŋ ka ne: Ifo n'ay ga te ay izo wo ciine ra?›

3Waati din gaa ni ga bisa noodin, ni ga koy ka to Tabor shen* tuuri nyaŋo do. Noodin mo boro hinza ga kubay da nin, kaŋ yaŋ goono ga koy Irikoy do Betel. Afa gonda hincin ize hinza, afa gonda buuru kunkuni hinza, afa mo go ga duvan* humbur fo jare. **4**I ga ni fo, i ga buuru kunkuni hinka no ni se, ni mo g'a ta i kambey ra.

5Woodin banda ni ga kaa Irikoy fando gaa, nango kaŋ Filistancey gata go. Ni
tooyanta kwaara ra, ni ga kubay da annabiyaŋ, i goono ga zulli ka fun
sududuyaŋ nango do, da moolo da can-caŋ da seese da gurumi yaŋ ngey jine.
Ni g'i gar i goono ga annabitaray te. 6Rabbi Biya mo ga zumbu ni boŋ da hin
beeri. Ni ga annabitaray te i banda, ni ga bare ka te boro waani fo mo. 7Waato
kaŋ alaamey din du nin, kala ni ma te haŋ kaŋ alhaali cabe, zama Irikoy go ni
banda.
8Ay jine mo ni ga zumbu ka koy Jilgal. Guna mo, ay goono ga kaa ni do
zama ay ma sargay kaŋ i ga ton yaŋ ton, ay ma saabuyaŋ sargayyaŋ mo dumbu.
Jirbi iyye no ni ga batu hala ay ga kaa ni do ka ni cabe haŋ kaŋ ni ga te.»
9Waato kaŋ a na banda bare Samuwila gaa ka dira mo, zama nga ma koy
nangu fo haray, kala Irikoy n'a bina barme k'a no itaji. Alaamey din kulu binde
te han din. 10Waato kaŋ i koy ka to yongo fando do, kala annabi jama go, i
kubay d'a. Irikoy Biya mo zumbu a boŋ da hin beeri. A na annabitaray te mo i
banda. 11A binde, borey kulu kaŋ yaŋ g'a bay waato, kaŋ i di a goono ga
annabitaray te annabey banda, i ne ngey nda care se: «Ifo no woone kaŋ du Cis
izo? Sawulu mo go annabey ra, wala?»
12Noodin boro fo binde ne: «May no ga ti i baaba mo?» Woodin binde ciya
yaasay sanni i se kaŋ i ga ne: «Sawulu mo go annabey ra, wala?» 13Waato kaŋ a
na annabitaray te ka ban, a kaa sududuyaŋ nango do.
14Sawulu baaba kayne fo ne Sawulu nda nga bannya se: «Man no araŋ koy?»
A ne: «Farkayey ceeciyaŋ no iri koy. Kaŋ iri di kaŋ iri mana du ey mo, iri
koy Samuwila do.»
15Sawulu baaba kayno binde ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ni ma ci ay se haŋ kaŋ
no Samuwila ci araŋ se.»
16Sawulu ne nga baaba kayno se: «A ne iri se kaŋ daahir i du farkayey.»
Amma mayra kaŋ sanni Samuwila te a se din, a mana woodin baaru dede a se.
17Kala Samuwila na jama ce i ma margu Rabbi do Mizpa. 18A ne Israyla izey
se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ne: Ay na Israyla kaa Misira ra, ay n'araŋ
soolam ka kaa Misirancey kambe ra da mayray kulu kambe ra mo kaŋ yaŋ
n'araŋ kankam. 19Amma hunkuna araŋ wangu araŋ Irikoyo, nga kaŋ nga bumbo
no g'araŋ faaba araŋ masiibey d'araŋ kankamey gaa. Araŋ ne a se mo: Abada.
Kala day i ma bonkooni daŋ iri se. Sohõ binde, kal araŋ m'araŋ boŋ cabe Rabbi
jine, kunda-kunda nda zambar-zambar.»
20Yaadin cine no Samuwila na Israyla kundey kulu maanandi, i na Benyamin
kunda sambu. 21A na Benyamin kunda mo maanandi, dumi-dumi, i na Matri
almayaaley sambu. I na Sawulu, Cis ize mo suuban, amma waato kaŋ i n'a
ceeci, i mana di a. 22Woodin se no i ye ka hã Rabbi gaa koyne hala boro fo go
no kaŋ ga kaa ne jine?
Rabbi tu ka ne: «Guna a goono ga tugu jinayey ra.»
23I zuru ka koy k'a di noodin. Waato kaŋ a kay jama ra, kal a go, a ku da
borey kulu za jase boŋo gaa ka koy beene. 24Samuwila mo ne jama kulu se:
«Araŋ di bora kaŋ Rabbi suuban, kaŋ a himandi si no jama kulu ra?»
Jama kulu na jinde sambu ka ne: «Bonkoono aloomaro ma gay!»

25Gaa no Samuwila na jama bayrandi da mayra fonda. A n'a fonda hantum
mo tira fo ra ka jisi Rabbi jine. Samuwila mo na jama kulu sallama, boro kulu
ma koy nga kwaara.
26Sawulu mo koy nga kwaara Jibeya. Jama marga mo, ngey kaŋ yaŋ Irikoy
n'i biney ham, i koy Sawulu banda. 27Amma boro laalo fooyaŋ ne: «Mate no
boro wo ga te k'iri faaba nd'a?» I binde dond'a. I mana kande a se fooyaŋ hari
fo. Amma nga wo dangay.

Sawulu te zaama Amonancey boŋ

11 Waato din cine no Nahas, Amon bora tun ka wongu nda
Yabes-Jileyad. A na gata sinji i se. Yabes alborey kulu ne Nahas se:
«Iri ma sappe, iri ga may ni se.»
2Amma Nahas, Amon bora ne i se: «Woone boŋ no ay g'a ta araŋ se: ay
m'araŋ kamba ŋwaari moy kulu looti, ay mo ya naŋ woodin ma ciya wowi hari
Israyla kulu se.»
3Kala Yabes arkusey ne a se: «M'iri no jirbi iyye, zama iri ma diyayaŋ
donton Israyla hirro kulu me. D'iri mana du faabako kulu, waato din gaa no iri
ga fatta ka koy ni do.»
4Waato din gaa no diyey din kaa Jibeya, Sawulu wano. I na sanney wo dede
borey hangey ra. Jama kulu binde na ngey jindey sambu ka hẽ. 5Sawulu binde
go hawyaŋ banda ga kaa ka fun saajo ra. Sawulu ne: «Ifo no ka du borey kaŋ i
goono ga hẽ?» I na sanno kaŋ Yabes borey kande dede Sawulu se.
6Kaŋ Sawulu maa sanney din, kala Irikoy Biya kaa a boŋ da hin, a bine
tunyaŋo koroŋ gumo mo. 7A na haw hinka sambu *k'i wi* k'i dumbu-dumbu, ka
diyayaŋ donton i ma koy Israyla hirrey kulu me. A ne: «Boro kulu kaŋ mana
fatta ka Sawulu nda Samuwila gana, ya-cine no i ga te a hawey se.» Kala Rabbi
humburkumay kaa jama kulu gaa hal i fatta danga day boro folloŋ no. 8I n'i
kabu Bezek ra. Israyla izey binde te boro zambar zangu hinza, Yahuda borey
mo boro zambar waranza.
9I ne diyey kaŋ yaŋ kaa se: «Ya-cine no ni ga ci Yabes-Jileyad borey se:
‹Suba hala wayna ga koroŋ, araŋ ga du faaba.› »Diyey mo ye ka kaa ka ci
Yabes borey se, ngey mo farhã. 10Yabes borey binde ne Nahas borey se: «Suba
iri ga fatta ka kaa araŋ do, araŋ ma te iri se haŋ kaŋ araŋ ga ba kulu.»
11Suba binde, kala Sawulu na borey fay jama hinza. I kaa gata bindi ra za
nda hinay, mo boyaŋ jina. I na Amonancey kar kal a koy ka to wayna dungay.
A ciya binde, borey kaŋ yaŋ cindi kar ka say-say, kal i si di baa boro hinka
nangu folloŋ ra.
12Kala jama ne Samuwila se: «Man bora kaŋ ne: ‹Sawulu no g'iri may?› I ma
kande alborey din zama iri m'i wi.»
13Amma a ne: «I si boro kulu wi zaari woone ra, zama hunkuna Rabbi no ka
kande faaba Israyla se.»

Samuwila na fondo kaayaŋ goyo jisi

14Gaa no Samuwila ne jama se: «Wa kaa, iri ma koy Jilgal. Iri ma koytara

tajandi noodin.» 15Jama kulu binde koy Jilgal. Noodin no i na Sawulu didiji
bonkooni Rabbi jine Jilgal ra. Noodin mo no i na saabuyaŋ sargayyaŋ no Rabbi
jine. Sawulu nda Israyla alborey kulu farhã noodin mo gumo.

12 Samuwila ne Israyla jama kulu se «Wa guna, ay n'araŋ sanney hangan
ka maa hay kulu kaŋ araŋ ci ay se, hal ay na bonkooni daŋ araŋ se. 2A
go no mo sohõ, bonkoono ga dira araŋ jine. Ay mo za kaŋ ay go sohõ ay zeen,
ay te hamni kwaaray. Ay izey mo neeya, i go araŋ banda. Ay mo, za ay go
arwasu ay goono ga dira araŋ banda hala ka kaa sohõ. 3Ay neeya, wa seeda ay
boŋ Rabbi d'a wane suubananta mo jine, may haw no ay kom? May farka no ay
kom? May no ay zamba? May no ay kankam baa ce fo? May kambe ra no ay na
me-daabu ta hal ay m'ay moy daabu nda woodin? Ay, kal ay m'a yeti araŋ se.»

4I ne: «Ni mana iri zamba, ni mana iri kankam, ni mana hay fo kulu ta boro
fo kambe ra.»

5A ne i se: «Rabbi no ga ti seeda araŋ boŋ, a suubananta mo seeda no
hunkuna: araŋ mana hay kulu gar ay kamba ra.»

I ne: «Nga no ga ti seeda.»

6Samuwila ne jama se: «Rabbi no ka Musa nda Haruna sinji, a n'araŋ kaayey
kaa Misira laabo ra mo. 7Sohõ binde wa kay siw! hala ay ma kande araŋ se
sanni Rabbi jine, goy adilantey* kulu boŋ kaŋ yaŋ a goy araŋ d'araŋ kaayey se.

8Waato kaŋ cine Yakuba kaa Misira ra, kaŋ araŋ kaayey hẽ Rabbi gaa mo,
saaya din no Rabbi na Musa nda Haruna donton. I n'araŋ kaayey kaa Misira ra
k'i daŋ i ma goro nango wo ra.

9Amma i dinya Rabbi ngey Irikoyo. Nga mo n'i neera Sisera, Hazor marga
jine bora kambe ra, da Filistancey kambe ra, da Mowab bonkoono kambe ra mo
hal i wongu nd'ey. 10Kala i hẽ Rabbi gaa ka ne: ‹Iri na zunubi te, za kaŋ iri
dinya Rabbi, hal iri may mo Baaley da Astarot se. Amma sohõ ni m'iri faaba iri
ibarey kambe. Iri mo, iri ga may ni se.› 11Rabbi mo na Yerub-Baal donton, da
Bedan, da Yefta, da Samuwila. A n'araŋ faaba araŋ ibarey gaa kuray kulu. Araŋ
n'araŋ goray te baani samay mo.

12Waato kaŋ araŋ di Nahas, Amon izey bonkoono, nga mo fatta araŋ gaa, kal
araŋ ne ay se: ‹Abada! Kala day i ma bonkooni daŋ, a m'iri may.› A go mo,
Rabbi araŋ Irikoyo no ga ti araŋ bonkoono! 13Sohõ binde, bonkoono kaŋ araŋ
suuban kaŋ araŋ ceeci mo, nga neeya! Nga nooya, Rabbi na bonkooni daŋ araŋ
se. 14D'araŋ ga humburu Rabbi, araŋ ma may a se, araŋ m'a sanney hangan,
araŋ mana murte Rabbi lordey gaa, araŋ da bonkoono kaŋ goono ga koytaray
ŋwa araŋ boŋ, yaadin gaa araŋ ciya Rabbi ganakoyaŋ. 15Amma d'araŋ wangu ka
Rabbi sanney hangan, hala araŋ murte Rabbi lordey gaa, waati din gaa no Rabbi
kamba ga gaaba nd'araŋ, sanda mate kaŋ cine a te araŋ kaayey se.

16Sohõ binde, kal araŋ ma kay siw, ka di hari bambatey wo kaŋ Rabbi ga te
araŋ jine. 17Manti hunkuna ya alkama wiyaŋ hane no? Ay ga Rabbi ce a ma
hari nda beene kaatiyaŋ samba. Araŋ ga di, araŋ ga bay mo kaŋ araŋ laala ga
beeri kaŋ araŋ goy Rabbi jine, za kaŋ araŋ na bonkooni ceeci araŋ boŋ se.»

18Samuwila binde na Rabbi ce. Rabbi mo na hari nda beene kaatiyaŋ samba
han din hane. Jama kulu humburu Rabbi nda Samuwila mo gumo.

19 Jama kulu ne Samuwila se: «Ma te iri, ni bannyey se adduwa Rabbi ni
Irikoyo gaa zama iri ma si bu, zama iri na laala woone kulu tonton iri zunubey
gaa, kaŋ iri na bonkooni ceeci iri boŋ se.»
20 Samuwila ne jama se: «Wa si humburu. Daahir no araŋ na laala woodin
kulu te. Kulu nda yaadin, araŋ ma si kamba ka fay da Rabbi ganayaŋ. Amma
wa may Rabbi se nda araŋ biney kulu. 21 Wa si kamba, zama yaadin gaa araŋ
ga muraadu yaamoyaŋ gana kaŋ yaŋ sinda hina k'araŋ nafa, wala i ma araŋ
faaba, zama yaamoyaŋ no. 22 Zama Rabbi si nga jama furu bo, nga maa beero
sabbay se, za kaŋ Rabbi miila nga m'araŋ ciya nga jama. 23 Woodin banda ay
boŋ do haray, Irikoy m'ay hallasi ay ma si zunubi te Rabbi se, ya fay da
adduwa teeyaŋ araŋ se, amma ay ga soobay ka araŋ dondonandi fondo hanno
boŋ, cimi wane. 24 Kala day araŋ ma humburu Rabbi, araŋ ma may a se cimi
ra d'araŋ biney kulu. Zama wa guna hari bambatey kaŋ yaŋ a te araŋ sabbay
se. 25 Amma hala hõ d'araŋ na goy laalo te, i g'araŋ halaci, araŋ d'araŋ
bonkoono kulu.»

Israyla konda wongu Filistancey gaa

13 Sawulu gonda jiiri waytaaci waato kaŋ a sintin ka may. A koytaray
ŋwaayaŋ jiiri hinkanta mo,
2 Sawulu na boro zambar hinza suuban Israyla izey ra. I ra mo boro zambar
hinka go a banda Mikmas da Betel tudey ra, zambar fa mo go Yonata banda
Jibeya, Benyamin wano ra. Jama cindo mo, a n'i sallama, boro kulu ma koy fu.
3 Yonata binde na Filistancey marga kaŋ go Geba kar, Filistancey maa baaru.
Sawulu na kaakaaci kar laabo kulu ra ka ne: «Ibraniyancey ma maa!» 4 Israyla
kulu maa mo ka ne: «Sawulu na Filistancey marga kar, hala mo Israyla ciya
fanta hari Filistancey do.» Jama binde margu ka Sawulu gana ka koy Jilgal.
5 Filistancey mo margu zama ngey ma Israyla wongu se, torko zambar waranza
nda bari-kari zambar iddu, da boro jama kaŋ ga hima teeku me gaa taasi cine,
baayaŋ se. I kaaru mo ka gata sinji Mikmas, Bayt-Aben wayna funay haray.
6 Saaya kaŋ cine Israyla alborey di ngey kankam (zama jama sakulla) kal i
soobay ka tugu tondi guusey da gumbey ra, da tondey ra mo, da guusuyaŋ ra,
da dayyaŋ ra. 7 Amma Ibraniyance fooyaŋ jin ka Urdun danandi. I kaa Gad da
Jileyad laabo ra.
Amma Sawulu go Jilgal jina, jama kulu mo n'a gana nda jijiriyaŋ.

Sawulu na sargay ton

8 A te jirbi iyye a goono ga batu, danga jirbey kaŋ yaŋ Samuwila ci, amma
Samuwila mana kaa Jilgal. Sawulu windanta jama go ga say. 9 A binde ne: «I
ma kande ay se sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargay mo.» Kal a na sarga kaŋ
i ga ton salle. 10 Kaŋ a na sarga kaŋ i ga ton salle ka ban parkatak, kala
Samuwila kaa. Sawulu mo koy zama nga ma Samuwila kubay se, nga m'a fo
mo. 11 Samuwila ne a se: «Ifo no ni te wo?»
Sawulu mo ne: «Zama ay di jama go ga say, i go ga fay da ay. Ni mo, ni
mana kaa jirbey kaŋ i kosu yaŋ ra. Filistancey mo go, i margu Mikmas.

12Woodin se no ay ne Filistancey ga kaŋ ay boŋ Jilgal, ay mana gomni ceeci
Rabbi gaa mo. Kal ay n'ay fundo tilasandi ka sargay kaŋ i ga ton salle.»
13Samuwila ne Sawulu se: «Ni na saamotaray goy te. Ni mana Rabbi ni
Irikoyo lordo gana kaŋ a na ni lordi nd'a, zama doŋ Rabbi na ni mayra
tabbatandi Israyla boŋ hal abada. 14Amma sohõ ni mayra si tondo. Rabbi jin ka
boro ceeci nga boŋ se kaŋ ga saba nd'a bina. Rabbi n'a daŋ mo a ma ciya jine
boro nga jama se, za kaŋ ni mana haggoy da haŋ kaŋ Rabbi na ni lordi nd'a.»
15Samuwila tun Jilgal ka ziji ka koy Jibeya, Benyamin wano. Sawulu mo na
borey kaŋ yaŋ go nga banda kabu, boro zangu iddu cine no.
16Sawulu mo, nga nda nga ize Yonata da jama kaŋ go i banda goro Geba,
Benyamin wano ra. Amma Filistancey na gata sinji Mikmas ra. 17Soojey kaŋ
yaŋ go ce gaa mo fun Filistancey gata ra, ka te sata hinza. Jama fa koy fonda
kaŋ ga koy Ofra din gaa, ka koy Suwal laabo ra. 18Sata fa mo zaa ka koy
Bayt-Horon haray. Jama fa mo na hirro boŋ fonda gana, kaŋ ga Zeboyim gooro
guna ka koy saajo gaa haray.
19Israyla kulu ra sinda zam, zama Filistancey ne: «Ibraniyancey ma si yaaji
wala takuba te ngey boŋ se.» 20Amma Israyla borey kulu doona ka zulli ka koy
Filistancey do ka ngey kumbey da ngey koomey da ngey deesey da ngey
kalmey kaanandi. 21I ga sekel jara bana addey, da koomey, da guuru
kor-ganjey, da deesey, da jabuyaŋ hay fo kulu se.
22Kal a ciya daaga sinjiyaŋo hane, i mana takuba wala yaaji gar boro fo kulu
se kaŋ yaŋ go Sawulu nda Yonata banda. Amma Sawulu nda nga izo Yonata,
ngey wo gonda.
23Filistancey soojey mo fatta Mikmas furanta.

Yonata na Filistancey sata kar

14 Han fo binde Sawulu ize Yonata ne arwaso kaŋ goono ga nga wongu
jinayey jare din se: «Kaa iri ma daŋandi ka koy Filistancey gata do, kaŋ go
ya-haray daŋanta.» Amma a mana ci nga baabo se.
2Sawulu binde goono ga goro Jibeya meyo gaa garenad* tuuri nya cire kaŋ
go Migron ra. Borey kaŋ go a banda mo ga to boro zangu iddu cine. 3Ahiya,
Ahitub ize, Ikabod nya-ize, Fineyas ize, Eli ize, kaŋ ga ti Rabbi alfaga Silo ra
goono ga daabu nda efod* kwaay noodin. Jama mana bay hala Yonata koy bo.
4Furoyaŋ nangey kaŋ do Yonata ga ba nga ma furo ka daŋandi ka to
Filistancey gata do, kambu woodin gaa gonda tondi deenekoy fo, kambu woone
mo gaa gonda tondi deenekoy fo mo koyne. Afa maa Bozez, afa mo maa Sene.
5Tondi fa salle azawa kambe haray Mikmas jine, afa mo go dandi kambe haray,
Geba jine.
6Yonata ne arwaso kaŋ goono ga nga jinayey jare se: «Kaa, iri ma daŋandi
ka koy borey kaŋ si dambangu din gata do. Hambara Rabbi ga goy iri se, zama
hay kulu si ganji Rabbi ma faaba goy te da boro boobo wala jama kayna kambe
ra.»
7A jinay jarekwa ne a se: «Haŋ kaŋ go ni bina ra kulu me-a-me, ni m'a te. Iri
ma koy, ay go ni banda ni bina miila boŋ.»

8Gaa no Yonata ne: «Guna, iri go ga daŋandi ka koy alborey wo do haray
k'iri boŋ bangandi i se. **9**D'i ne iri se, ‹Wa kay hala iri ma kaa araŋ do.› kal iri
ma kay iri nango ra, iri si koy i do. **10**Amma d'i ne: ‹Wa ziji ka kaa iri do,› kal
iri ma koy, zama Rabbi n'i daŋ iri kambe ra no. Woone wo, nga no ga te alaama
iri se.»
11Kal i boro hinka kulu na ngey boŋ bangandi Filistancey gata se. Filistancey
mo ne: «Guna, Ibraniyancey neeya ga fun ngey guusey ra, nangey kaŋ i tugu.»
12Gata borey binde ne Yonata nda nga jinay jarekwa se: «Wa ziji ka kaa iri do,
iri mo m'araŋ cabe hay fo.»
Yonata ne nga jinay jarekwa se: «Kaa k'ay banda gana, zama Rabbi n'i daŋ
Israyla kambe ra.»
13Yonata mo, fananyaŋ no a ziji nd'a, a jinay jarekwa go a banda. Filistancey
kaŋ mo Yonata jine, a jinay jarekwa mo go g'i wi a banda. **14**Wiyaŋ sintina kaŋ
Yonata nda nga jinay jarekwa te, danga alboro waranka cine no. Nango mo si
bisa fari fo batama jare cine beeray.
15I jijiri mo gata ra da batama ra da borey kulu ra mo. Gata batukoy, da ce gaa
wongaarey mo gaahamey jijiri. Laabo mo zinji. Jijiriyaŋ no kaŋ fun Irikoy do.
16Sawulu batukoy kaŋ go Jibeya, Benyamin wano ra guna kal i ibarey marga
go, i manne. I kar ka say ka te afo-fo. **17**Saaya din Sawulu ne borey kaŋ yaŋ go
nga banda din se: «Wa kabu sohõ ka di boro kaŋ fatta iri do.» Waato kaŋ i na
kabo te, kal i di Yonata nda nga jinay jarekwa si noodin.
18Sawulu mo ne Ahiya se: «I ma kande Irikoy sundurko neewo« (zama
jirbey din Irikoy sundurko go Israyla izey do.) **19**A ciya binde, za Sawulu goono
ga salaŋ nda alfaga yaadin, kala gartyaŋo kaŋ go Filistancey gata ra go ga
tonton ka ziji. Sawulu binde ne alfaga din se: «Ni kambe kaa.»
20Sawulu nda jama kulu kaŋ go a banda margu ka kaa wongo do. Kala
Filistancey ra boro fo kulu takuba go ga gaaba nda nga cala wane, i na hasaraw
boobo te da cimi. **21**Ibraniyancey kaŋ yaŋ go Filistancey banda mo za doŋ, kaŋ
yaŋ tun i banda ka koy gata do, kaŋ yaŋ ga fun laabo kulu ra i windanta, kala
ngey mo bare ka ye Israyla borey do haray kaŋ yaŋ go Sawulu nda Yonata
banda. **22**Baa Israyla borey kulu kaŋ yaŋ tugu Ifraymu tondey laabo ra, waato
kaŋ i maa baaru Filistancey goono ga zuru, kala ngey mo na Filistancey haabu
ka gaaray wongo ra. **23**Rabbi na Israyla faaba mo han din hane. Wongo bisa mo
ka gana Bayt-Aben.

Yonata na nga baabo sanno daaru ka yuwo ŋwa

24Israyla alborey kankam han din hane, zama Sawulu ze no jama se ka ne:
«Laalante no boro kulu kaŋ na ŋwaari dumi kulu ŋwa kala wiciri kambo ma to,
hala ay ma fansa bana ay ibarey boŋ.» Jama ra binde sinda boro kulu kaŋ na
ŋwaari taba.
25Jama kulu mo furo saajo ra, saajo wo mo gonda yu boobo ganda. **26**Waato
kaŋ cine borey furo saajo ra binde, kala yu go ga tolli, amma boro kulu si no
kaŋ na kambe daŋ nga me gaa, zama jama ga humburu ngey zeyaŋo. **27**Amma
Yonata mana maa waato kaŋ nga baabo kaseeti borey gaa da zeyaŋo. Woodin

se no a na goobo kaŋ go nga kamba ra din salle ka yu fanta zuku nd'a, ka nga kamba daŋ nga me gaa. A moy binde te fas! 28Gaa no jama ra boro fo ne a se: «Ni baaba kaseeti borey gaa da gaabi hala nda zeyaŋ ka ne: ‹Laalante no boro kaŋ na ŋwaari ŋwa hunkuna!› Jama mo taabi.»

29Yonata ne: «Ay baaba na laabo taabandi. Ay g'araŋ ŋwaaray, wa guna mate kaŋ ay moy te fas za day ay na yuwo din taba kayna. 30Sanku fa binde i ma ne jama na ngey ibarey arzaka ŋwa wongo ra taŋante, naŋ kaŋ i n'a gar. Zama doŋ i na wiyaŋ ce-kayante fo te Filistancey ra.»

31Han din binde i na Filistancey kar za Mikmas kal a ma kaa Ayyalon. Jama binde taabi gumo. 32Jama mo kaŋ wongu arzaka boŋ. I na feeji da haw da handayze yaŋ sambu k'i wi ganda. Borey n'i kulu ŋwa hala nda i kuro mo. 33Kal i ci Sawulu se ka ne: «Guna jama goono ga zunubi te Rabbi se, za kaŋ i goono ga ham ŋwa hala nda kuro.»

A ne: «Araŋ na amaana ŋwa. Day, wa tondi bambata fo gunguray ka kand'a ay se neewo sohõ.» 34Sawulu ne koyne: «Wa say jama ra ka ne i se: ‹Boro fo kulu ma kande ay se nga yeejo neewo, boro fo kulu mo ma kande ay se nga feejo, i m'i *wi ka* dumbu-dumbu neewo ka ŋwa. Araŋ ma si zunubi te Rabbi se ka ham ŋwa nda kuri.› »

Jama kulu binde, i boro fo kulu kande nga yeejo nga banda han din cino din ra k'i dumbu-dumbu noodin. 35Sawulu mo na sargay feema cina Rabbi se noodin. Woodin no ga ti feema sintina kaŋ a cina Rabbi se.

36Sawulu mo ne: «Iri ma zulli ka Filistancey buti cin, iri m'i ku hala mo ga bo. Iri ma si baa boro folloŋ cindi i se.»

I ne: «Kala ni ma te haŋ kaŋ ni ga ba.»

Waato din gaa no alfaga ne: «Iri ma maan Irikoy.»

37Sawulu binde na saaware ceeci Irikoy gaa. A ne: «Ay ma zulli ka Filistancey gana no? Ni g'i daŋ Israyla kambe ra no?» Amma a mana tu a se han din hane.

38Sawulu ne: «Wa maan neewo sohõ, araŋ jama jine borey kulu. Araŋ ma bay, araŋ ma guna mo naŋ kaŋ cine no zunubo wo go hunkuna. 39Zama ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga, Rabbi kaŋ ga Israyla faaba. Baa day a go ay izo Yonata do no, daahir a ga bu.» Amma jama mana tu a se, baa boro folloŋ.

40Gaa no a ne Israyla kulu se: «Wa ye kambu fo. Ay mo, in d'ay izo Yonata, iri ga ye ya-haray kambo ka goro.»

Jama ne Sawulu se: «Kala ni ma te haŋ kaŋ ni di ga hagu.»

41Sawulu binde ne Rabbi Irikoy, Israyla wano se: «Ma cimi bangandi.» Kala goŋ na Sawulu nda Yonata di, amma jama fatta. 42Sawulu ne mo: «I ma goŋ te in d'ay izo Yonata mo game ra.» Goŋo na Yonata di.

43Sawulu ne Yonata se: «Ma ci ay se haŋ kaŋ no ni te.»

Yonata ci a se ka ne: «Cimi no, ay na yu kayna ham, ikayniyo, d'ay goobo kaŋ go ay kambe ra. Ay n'a taba mo. A go mo sohõ, tilas kal ay ma bu.»

44Sawulu ne: «Hala day ni mana bu, Yonata, Irikoy m'ay laali.»

45Jama ne Sawulu se: «Yonata ma bu zaati, nga kaŋ na faaba bambata wo dumi candi ka kande Israyla ra? Irikoy ma boriyandi! Iri ze da Rabbi

fundikoono! Baa Yonata boŋ-hamni folloŋ si kaŋ ganda, zama hunkuna a goy Irikoy banda.» Jama binde na Yonata faaba, a mana bu mo.

46Gaa no Sawulu tun ka fay da Filistancey ganayaŋ. Filistancey mo koy ngey nangey do.

47Waato kaŋ cine Sawulu te bonkooni Israyla boŋ, a wongu nda nga ibarey kuray kulu. A gaaba nda Mowab, da Amon izey, da Edom, da Zoba bonkooney, da Filistancey. Naŋ kaŋ a bare kulu, zaama no a ga te. **48**A na yaarutaray te mo, ka Amalekancey kar, a na Israyla faaba ka kaa borey kaŋ yaŋ n'i ku kambe ra.

49Sawulu izey ga ti Yonata nda Isbi nda Malci-Suwa. A ize wayboro hinka mo maayey neeya: ize way beero maa ga ti Merab, ikayna mo maa Mikal. **50**Sawulu wando maa Ahinowam, Ahimaz ize way no. A wongu bonkoono maa Abner, Ner izo, Sawulu baaba kayno. **51**Cis mo, nga no ga ti Sawulu baaba. Ner mo Abner baaba no, Abiyel ize.

52Sawulu jirbey kulu ra i na wongu korno te da Filistancey. Waati kaŋ Sawulu di boro kaŋ wongaari no, wala yaarukom no, kal a ma bora sambu ka kande nga do.

Israyla konda wongu Amalekancey gaa

15 Samuwila ne Sawulu se: «Rabbi n'ay donton zama ya ni tuusu nda ji, ni ma ciya bonkooni a jama Israyla boŋ. Sohõ binde kala ni ma hangan ka maa Rabbi sanney se. **2**Rabbi Kundeykoyo ne nga na laakal ye haŋ kaŋ Amalek te Israyla se gaa, kaŋ a kay a se da gaaba fonda boŋ, waato kaŋ a fun Misira ra. **3**Sohõ binde, kala ni ma koy ka Amalek kar, ni ma hay kulu kaŋ go i se halaci. Ma si bakar i se, amma alboro nda wayboro, attaciriya nda naanandi, haw da feeji, yo da farka, ni m'i wi.»

4Kala Sawulu na jama ce k'i kabu Telim ra: ce-koyey boro zambar zangu hinka no, da Yahuda boro zambar way. **5**Sawulu binde kaa Amalek kwaara do, a gum noodin gooro ra. **6**Sawulu ne Keniya borey se: «Wa tun ka dira. Araŋ ma zulli ka fay da Amalek borey, ay ma si araŋ halaci i banda, zama araŋ na gomni kulu cabe Israyla izey se waato kaŋ i fun Misira.» Keniya borey binde tun ka fun Amalek borey ra.

7Sawulu mo na Amalekancey kar, za Habila gaa kal a ma koy Sur kaŋ go Misira fonda gaa. **8**A na Amalek bonkoono Agag di da fundi, amma a na boro cindey kulu wi da takuba, parkatak! **9**Amma Sawulu da jama na Agag fay waani, nga nda haŋ kaŋ yaŋ ga boori feejey da hawey ra, da wo kaŋ yaŋ i kuru, da feej'izey, da hari hanno kulu. I mana yadda k'i halaci parkatak bo. Amma hari ziibo kulu, da fanta harey, i n'i halaci parkatak!

Rabbi na Sawulu tumbi nda bonkoonitaray

10A binde, Rabbi sanno kaa Samuwila do ka ne: **11**«A dooru ay gaa kaŋ ay na Sawulu daŋ a ma ciya bonkooni, zama a bare ka fay da ay ganayaŋo, a mana ay lordo toonandi.» Samuwila mo futu, a hanna ka jinde tunandi Rabbi gaa.

12Samuwila tun susuba za da hinay zama nga ma kubay da Sawulu. I ci mo Samuwila se ka ne: «Sawulu kaa Karmel. A go, a na cinari sinji nga boŋ se, a

ye ka tun koyne ka bisa, ka zulli ka koy Jilgal.»
13Kala Samuwila kaa Sawulu do. Sawulu mo ne a se: «Albarka go ni gaa,
Rabbi do wane! Ay na Rabbi lordo toonandi!»
14Samuwila ne: «Feeji hẽeni kaŋ ay goono ga maa ay hanga ra binde, da haw
kosongu mo kaŋ ay goono ga maa, ifo ga ti i sabaabu?»
15Sawulu ne: «Amalekancey do no i fun d'ey, zama jama na ihanno yaŋ naŋ
feejey da hawey ra zama i ma sargay te Rabbi ni Irikoyo se. Amma iri na
cindey kulu halaci parkatak.»
16Waato din gaa Samuwila ne Sawulu se: «Kay noodin, ay ma ci ni se haŋ
kaŋ Rabbi ci ay se hunkuna cino wo.»
Sawulu ne a se: «Ci.»
17Samuwila ne: «Waato kaŋ ni goono ga di ni boŋ ni ya boro kayna no,
manti i na ni ciya jine boro Israyla kundey se? Manti Rabbi na ni tuusu nda ji
mo ni ma ciya bonkooni Israyla boŋ? 18Rabbi na ni donton mo ka ne: Ni ma
koy ka Amalek zunubikooney din halaci parkatak. M'i wongu kal i ma ban.
19Ifo se no ni mana Rabbi sanno hangan, amma ni koy ka kaŋ arzaka boŋ? Ni
na hari laalo te Rabbi diyaŋ gaa.»
20Sawulu ne Samuwila se: «Haciika, ay na Rabbi sanno gana. Ay koy
nango kaŋ Rabbi n'ay donton, hal ay kande Amalek bonkoono Agag. Ay na
Amalek borey halaci mo parkatak! 21Amma jama kaa arzaka ra, haw da feeji
beerey, haya kaŋ i ga halaci din ra, zama i ma sargayyaŋ te Rabbi ni Irikoyo
se Jilgal ra.»
22Samuwila ne:

«Mate no? Rabbi ga farhã gumo sargay
kaŋ i ga ton yaŋ da nooyaŋey mo se,
sanda mate kaŋ a ga farhã
da Rabbi sanno ganayaŋ?
Ma faham woone: ganayaŋ ga bisa sargay.
Sanni maayaŋ mo bisa feeji maani.
23Zama murteyaŋ ga hima ziimataray zunubi.
Boŋ sanday mo ga hima birga nda tooru ganayaŋ.
Za kaŋ ni wangu ka maa Rabbi sanno,
nga mo wangu ni ma ciya bonkooni.»

24Sawulu ne Samuwila se: «Ay na zunubi te, zama ay na Rabbi lordo da ni
sanney daaru. Zama ay humburu jama, hala ay n'i sanney gana. 25Sohõ binde,
ay ga ni ŋwaaray, m'ay yaafa nd'ay zunubey, ma bare ka koy ay banda, zama ay
ma sombu Rabbi se.»
26Samuwila ne Sawulu se: «Ay si ye ka koy ni banda. Za kaŋ ni wangu
Rabbi sanno, Rabbi mo wangu nin, ni ma ciya Israyla se bonkooni koyne.»
27Waato kaŋ Samuwila na banda bare, ga ba nga ma nga diraw te, Sawulu
n'a alkuba di, alkuba mo tooru. 28Samuwila mo ne a se: «Hunkuna Rabbi na
Israyla koytara tooru ka kaa ni se, k'a no ni gorokasin se kaŋ bisa nin ihanno

teeyaŋ. 29Israyla Darza si taari, a si tuubi mo, zama nga wo manti boro no,
sanku fa a ma tuubi.»
30Waato din gaa Sawulu ne: «Ay na zunubi te. Kulu nda yaadin, ni m'ay
beerandi sohõ, ay ga ni ŋwaaray, ay borey arkusey jine, da Israyla jine mo. Ma
bare ka koy ay banda zama ay ma sombu Rabbi ni Irikoyo se.» 31Samuwila
binde bare ka Sawulu gana. Sawulu mo sombu Rabbi se.
32Samuwila binde ne: «Wa kande Amalek bonkoono Agag neewo ay do.»
Agag binde kaa a do da farhã. Agag ne: «Daahir bu gurzuga bisa.»
33Samuwila ne:

«Mate kaŋ ni takuba na wayborey mursandi
hal i jaŋ ize, yaadin cine no ni nya mo
ga mursu ka jaŋ ize wayborey ra.»

Kala Samuwila na Agag pati-pati Rabbi jine Jilgal ra· 34Samuwila fun noodin
ka koy Rama. Sawulu mo koy nga kwaara Jibeya, Sawulu wano. 35Amma
Samuwila mana ye ka koy nga ma Sawulu kunfa se koyne kal a bu, zama
Samuwila gonda bine saray Sawulu sabbay se. A dooru Rabbi gaa mo da mate
kaŋ a na Sawulu daŋ a ma ciya bonkooni Israyla boŋ.

Rabbi na Dawda suuban

16 Rabbi ne Samuwila se: «Kala waati fo no ni ga bine saray te Sawulu
se, za kaŋ ay wangu a ma ciya bonkooni Israyla boŋ? Ma ni hillo
toonandi nda ji ka koy. Ay ga ni donton Yasse Baytlahami bora do, zama a izey
ra no ay na bonkooni suuban.»
2Samuwila ne: «Mate no ay ga te ka dirawo te d'a? Da Sawulu maa a baaru,
a g'ay wi.»
Rabbi ne: «Ma sambu haw zan ni banda ka ne: ‹Ay kaa zama ay ma sargay
te Rabbi se no.› 3Ma Yasse ce sarga teeyaŋo do mo. Ay mo ga cabe ni se haŋ
kaŋ ni ga te. Bora kaŋ ay ci ni se din, nga no ni ga ji tuusu a gaa ay se.»
4Kala Samuwila te haŋ kaŋ Rabbi ci a se ka koy Baytlahami. Kwaara
arkusey n'a kubay. I go ga jijiri ka ne: «Baani mo no, ni kaayaŋo wo?»
5A ne: «Baani samay! Ay kaa ka sargay te no Rabbi se. Wa araŋ boŋ hanandi
ka kaa ay banda sargay teeyaŋo do.» A na Yasse nda nga izey mo hanandi k'i ce
sargay teeyaŋo do.
6A ciya binde, waato kaŋ i kaa, kal a na Eliyab guna ka ne: «Daahir, Rabbi
suubananta go a jine!»
7Amma Rabbi ne Samuwila se: «Ma si a moyduma guna, wala a gaahamo
kuuyaŋ, zama ay wang'a. Zama Rabbi gunayaŋ manti boro wane cine no, zama
boro si guna kala takayaŋ, amma Rabbi wo, bine no a ga guna.»
8Gaa no Yasse na Abinadab ce a ma bisa Samuwila jine. A ne: «Woone mo,
Rabbi man'a suuban.» 9Waato din Yasse na Samma daŋ a ma bisa. Samuwila
ne: «Woone mo, Rabbi man'a suuban.» 10Yasse na nga ize iyya kulu daŋ i ma
bisa Samuwila jine. Samuwila ne Yasse se mo: «Rabbi mana woodin yaŋ kulu

suuban.» 11Samuwila ne Yasse se: «Ni ize arey kulu nooya?»

Yasse ne: «Koda hinne no ka cindi, nga mo goono ga feejiyaŋ kuru.»

Samuwila ne Yasse se: «Ma donton i ma koy kand'a, zama iri sinda goray bo, kala nd'a kaa ne jina.»

12Kala Yasse donton ka ne a ma kaa. Day nga wo boro daara no, moyduma hannokoy, kaŋ ga sogo mo.

Rabbi ne Samuwila se: «Tun k'a tuusu nda jiyo, zama boro wo ga ti nga.»

13Waato din gaa no Samuwila na ji hillo sambu ka Dawda tuusu a nya-izey game ra. Rabbi Biya mo zumbu Dawda boŋ da hin beeri, za han din ka koy jina. Samuwila binde tun ka koy Rama.

Dawda koy ka goy Sawulu se

14Amma Rabbi Biya jin ka fay da Sawulu. Biya laalo fo mo kaŋ fun Rabbi do goono g'a humburandi.

15Sawulu tamey mo ne a se: «Guna, sohõ Irikoy do biya laalo fo no goono ga ni taabandi. 16Iri jine bora, ma ni bannyey lordi, iri kaŋ go ni jine, iri ma boro kaŋ ga waani moolo karyaŋ ceeci. A ga ciya mo, waati kaŋ cine Irikoy do biya laalo wo ga zumbu ni boŋ, kala moolo-karo ma soobay ka moola kar, ni ga du baani mo.»

17Kala Sawulu ne nga tamey se: «Wa du ay se boro kaŋ ga waani moolo karyaŋ gumo sohõ. Araŋ ma kand'a ay do neewo.»

18Kala gaabikooney ra afo tu ka ne: «Yasse, Baytlahami bora izey ra ay di afo kaŋ ga waani doonu jinay karyaŋ gumo. Yaarukom mo no, wongu boro no. A ga faham da sanni, boro no kaŋ ga sogo, Rabbi go a banda mo.»

19Sawulu binde na boroyaŋ donton Yasse gaa ka ne: «Ma ni izo Dawda donton ay do, nga kaŋ go feejey banda.» 20Yasse binde kande farka nda buuru nda jeejay, da duvan* humbur da hincin zan. A n'i samba Sawulu se nga izo Dawda kambe ra.

21Dawda binde kaa Sawulu do ka kay Sawulu jine. Sawulu ba r'a mo gumo, a ciya Sawulu se wongu jinay jareko. 22Sawulu donton Yasse gaa ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ Dawda ma kay ay jine, zama a du gaakuri ay do.»

23A ciya binde, waati kaŋ Irikoy do biya laala din ga kaa Sawulu gaa, kala Dawda ma moolo sambu k'a kar da nga kamba. Woodin gaa no biya laala ga fay da Sawulu, a ma te daama mo.

Filistancey wongo

17 Filistancey na ngey kunda margu zama ngey ma tangam. I margu Soko, Yahudiya* wano ra, ka gata sinji Soko nda Azeka game ra, Efes-Dammim no. 2Sawulu mo, nga nda Israyla borey margu ka gata sinji Ela gooro ra. I na wongu daaga sinji Filistancey se. 3Filistancey kay tondo boŋ ya-haray daaranta, Israyla borey mo kay tondo boŋ ne-haray daaranta. Gooro mo go i bindo ra.

4Boro bambata gaabikooni fo binde fun Filistancey gata ra. A maa Goliyat, Gat boro no, kaŋ a kayanta kambe kar iddu da gaaba fo no. 5A gonda guuru-say

wongu fuula nga boŋo gaa, da guuru kwaay. Kwaayo tiŋay ga to kilo waygu cindi gu da jare, guuru-say wane. 6A gonda kurufayaŋ nga cey gaa, guuru-say wane, da lolo nga jasey boŋ. 7A yaajo goobo ga hima kaymi bundu, a yaaji izo mo ga to kilo iyye cine tiŋay, guuru-bi wane. A koray jarekwa mo go a jine ga dira.

8Kal a kay ka jinde daŋ Israyla wongu marga gaa ka ne i se: «Ifo se no araŋ fatta k'araŋ wongu daaga sinji? Ay wo, manti Filistance no, araŋ mo Sawulu tamyaŋ no, wala? Wa suuban araŋ do haray boro fo, a ma zulli ka kaa ay do. 9D'a hin ka yanje da ay, k'ay wi, kal iri ma ciya araŋ bannyayaŋ. Amma da ay no ka hin a k'a wi, araŋ wo ga ciya iri bannyayaŋ, araŋ ma may iri se.» 10Filistanca din binde ne: «Ay na Israyla kunda candi hunkuna. W'ay no boro zama iri ma yanje nda care!» 11Waato kaŋ Sawulu nda Israyla kulu maa Filistanca sanni woodin yaŋ, i biney pati, i humburu gumo.

Dawda na gorza wi

12Amma Dawda baaba, Efrat kwaara boro ize, Baytlahami, Yahudiya wano boro no, kaŋ se i ga ne Yasse, a gonda ize alboro ahakku. Bora din binde ga zeen no Sawulu zamana waate, gayante mo no borey ra. 13Yasse ize beeri hinza jin ka Sawulu gana ka koy wongo do. A ize hinza kaŋ yaŋ ga koy wongu, hay-jina maa Eliyab, a banda-ka-zumbu maa Abinadab, ihinzanta maa Samma. 14Dawda mo no ga ti koda. Ibeeri hinza din go Sawulu banda. 15Dawda mo go, a ga cin ka koy Sawulu do, a ga ye fu ka nga baabo feejey kuru Baytlahami.

16Filistanca din mo go, a ga maan ka kaa susubay nda wiciri. Jirbi waytaaci no a goono ga nga boŋ cabe.

17Yasse binde ne nga izo Dawda se: «Kaa sohõ ka sambu muudu fo jirmayo wo gaa, da buuru kunkuni wayo wo. Ma kond'ey da waasi wongu gata do ni nya izey se. 18Cukku wayo wo mo, ni ma kond'ey i zambar jine bora se. Ma ni nya izey baani guna mo, k'i seeda ta.» 19Ngey nda Sawulu yaŋ binde da Israyla alborey kulu go Ela gooro ra. I goono ga wongu nda Filistancey.

20Kala Dawda tun za da hinay, a na feejey naŋ hawji fo kambe ra, ka jinayey sambu ka koy, sanda mate kaŋ Yasse n'a lordi nd'a. A ga to dunkayo do ya-cine day, kala wongu marga fatta ka koy daaga meyo gaa, i goono ga kuuwa yanja se. 21Filistancey da Israyla na wongu daaga soola, margey na mo ye care gaa. 22Dawda na nga jinayey naŋ jinay batukwa kambe ra ka zuru ka koy daaga meyo gaa. A kaa ka nga nya izey fo. 23A goono ga salaŋ d'ey, kala Gat wane Filistance beero din go, kaŋ se i ga ne Goliyat. A fatta Filistancey daaga ra ka doŋ sanney dumi ci koyne. Dawda mo maa r'ey. 24Israyla alborey kulu binde, waato kaŋ i di bora, i zuru a se. I goono ga humburu gumo.

25Israyla borey binde ne: «Araŋ di boro wo kaŋ fatta ka kay? Daahir nga ma Israyla wow se no a fatta. A ga ciya mo boro kaŋ n'a wi, bonkoono g'a koy yulwandi nda arzaka boobo, a g'a no mo nga ize wayo. A ga bora windo mo kaa jangal Israyla ra.»

26Kala Dawda salaŋ da borey kaŋ yaŋ goono ga kay nga jarga k'i hã ka ne: «Ifo no i ga te bora kaŋ na Filistanco wo wi se, a na wowi hari hibandi ka kaa

Israyla gaa mo? May ga ti nga binde, Filistanco wo, kaŋ sinda dambanguyaŋ, hal a ma kaa ka Irikoy fundikoono wongu marga wow?»

27Jama mo tu a se da sanni woodin ka ne: «Yaadin no i ga te bora kaŋ n'a wi din se.»

28Eliyab, a beere beero maa waato kaŋ a goono ga salaŋ da borey. Kala Eliyab bine tun Dawda boŋ da konni. A ne: «Ifo ka kande nin neewo? May kambe ra no ni na feeji gure-gurey naŋ saajo ra? Ay na ni boŋbeera da ni bina laalayaŋo bay, zama ni kaa no ni ma wongu gomdo se.»

29Dawda ne: «Sohõ ifo no ay te? Manti ay salaŋ hinne day no?» **30**A bare ka fay d'a, ka ye ka koy boro fo do. A salaŋ d'a sanda waato wano dumi. Borey mo ye ka tu a se sanda sanni zeena cine.

31Waato kaŋ i maa sanno kaŋ Dawda ci, i n'i dede Sawulu se. Nga mo donton a ma kaa. **32**Dawda binde ne Sawulu se: «Boro kulu bine ma si pati boro wo sabbay se. Ay, ni bannya ga koy ka yanje nda Filistanco wo.»

33Sawulu ne Dawda se: «Ni si hin ka tun Filistanco wo gaa, ka ne ni ga yanje nd'a, zama ni ya arwasu no jina, nga mo wongu boro no za a go arwasu.»

34Dawda ne Sawulu se: «Doŋ ay, ni bannya goono ga nga baabo feejiyaŋ kuru. Da muusu beeri wala urs* kaa ka feej'ize fo di kuro ra, **35**kal ay m'a gana k'a kar ka almano faaba a meyo ra. Waato kaŋ a naan ka tun ay gaa mo, ay n'a di a kaaba gaa k'a kar ka wi. **36**Ay, ni bannya na muusu beeri kar, nga nda urs kulu. Filistanco wo mo kaŋ si dambangu ga ciya i ra afo cine, za kaŋ a na Irikoy fundikoono wongu marga wow.» **37**Dawda ne mo: «Rabbi kaŋ n'ay faaba muusu beeri nda urs kambe ra, a g'ay faaba Filistanco wo mo kambe ra.»

Sawulu mo ne Dawda se: «Ma koy. Rabbi ma goro ni banda.»

38Sawulu mo na nga bankaara daŋ Dawda gaa, ka guuru-say wongu fuula daŋ a se a boŋo gaa, ka guuru kwaay mo daŋ Dawda gaa. **39**Dawda mo na Sawulu takuba koto nga bankaarayey boŋ. A soola nga ma tun (zama a mana si jina bo).

Kala Dawda ne Sawulu se: «Ay si hin ka dira nda woone yaŋ wo zama ay man'i si ka di jine.» Dawda binde n'i kaa. **40**Kal a na nga kuray goobo sambu nga kambe ra, a na tondi ize yutto gu suuban gooro ra, k'i daŋ nga kuray zika ra kaŋ go a se, danga nga foola nooya. Finga-finga mo go a kambe ra. Kal a sosoro ka maan Filistanca do haray.

41Filistanca mo soobay ka kaa, a go ga maan Dawda. Bora kaŋ go g'a korayo jare mo go a jine. **42**Amma waato kaŋ Filistanca guna-guna ka di Dawda, kal a dond'a, zama a go, arwasu hinne no, idaara no, kaŋ moyduma ga boori. **43**Filistanca mo ne Dawda se: «Ay ya hansi no, kaŋ ni ga kaa ay do da goobu?» Filistanca mo na Dawda wow nda nga toorey maa. **44**Filistanca ne Dawda se koyne: «To ne ay do, ay mo ya ni hamo no beene curey da ganji hamey se.»

45Dawda binde ne Filistanca se: «Nin wo, ni goono ga kaa ay do da takuba da yaaji da lolo, amma ay wo, ay kaa ni do Rabbi Kundeykoyo maa ra, Irikoy, Israyla wongu kunda Koyo, nga kaŋ ni kayna. **46**Hunkuna Rabbi ga ni daŋ ay kambe ra. Ay mo, ay ga ni kar, ya ni boŋo dagu ka kaa ni gaa. Hunkuna mo ay

ga Filistancey wongu marga buukoy nooyandi beene curey da ganji hamey se. Zama ndunnya kulu ma bay kaŋ Irikoy go no Israyla do haray. 47Jama wo kulu ma bay mo kaŋ Rabbi no ga faaba, kaŋ manti nda takuba wala nda yaaji bo, zama wongo ya Rabbi wane no. Nga mo g'araŋ daŋ iri kambe ra.»

48A ciya binde, waato kaŋ Filistanca tun ka kaa, a maan zama nga ma kubay da Dawda. Kala Dawda waasu da cahãyaŋ. A zuru ka koy daaga me gaa, nga ma kubay da Filistanca. 49Dawda na kambe daŋ nga zika ra ka tond'ize kaa a ra. A n'a feeni ka taŋ ka Filistanca kar d'a sukuto gaa. Tondo mo fiji a sukuto ra, Filistanca kaŋ ganda birante moyduma boŋ.

50Yaadin no Dawda te zaama nd'a Filistanca boŋ. A na Filistanca kar k'a wi da finga-finga nda tond'ize, amma takuba si Dawda kambe ra.

51Waato din gaa no Dawda zuru ka koy kay Filistanca boŋ k'a takuba za. A n'a foobu ka kaa nyaŋo ra, k'a wi. A n'a boŋo pati nda takuba.

Saaya kaŋ cine Filistancey di ngey gorzo beero bu, i zuru. 52Israyla jama nda Yahuda jama binde tun da kuuwayaŋ ka Filistancey gana kal i koy gooro do, kala Ekron meyey gaa. Filistancey kaŋ yaŋ maray mo kaŋ fonda boŋ ka koy Saarayim, kal a ma koy hala Gat da Ekron me. 53Israyla izey ye ka kaa ka fun Filistancey banda. I n'i gata jinayey ku. 54Dawda mo na Filistanca boŋo sambu ka kand'a Urusalima*, amma a n'a wongu jinayey jisi nga fuwo ra.

55Amma waato kaŋ Sawulu di Dawda fatta ka kay ka karba nda Filistanca, kal a ne Abner kaŋ ci wonkoyo se: «Abner, arwaso wo binde, may ize no?»

Abner ne: «Ay ze da ni fundo, ya bonkoono, ay si bay.»

56Bonkoono ne: «Kala ni ma hã boro kaŋ ize no, arwaso wo.»

57Waato kaŋ Dawda kaa ka fun Filistanca wiyaŋo do, Abner n'a sambu ka kand'a Sawulu jine. Filistanca boŋo go Dawda se a kamba ra.

58Sawulu ne a se: «Ya nin arwaso, ni ya may ize no?»

Dawda tu ka ne: «Ay ya ni tamo Yasse, Baytlahami bora ize no.»

Dawda nda Yonata na corotaray sappe te

18 Waato kaŋ a salaŋ Sawulu se ka ban, kala Yonata da Dawda biney ye care gaa. Yonata ba r'a mo sanda nga fundo cine. 2Sawulu mo n'a sambu han din hane. A mana naŋ Dawda ma ye nga baabo kwaara koyne. 3Saaya din Yonata nda Dawda na sappa te, zama Yonata ga ba r'a sanda nga fundo cine. 4Yonata mo na kwaayo kaŋ go nga jinda gaa din foobu ka no Dawda se, da nga bankaarayey hala nda baa nga takuba nda nga birawo da nga guddama.

5Dawda ga koy mo nangu kulu kaŋ Sawulu g'a donton. A muraadey mo laakal wane yaŋ no. Sawulu n'a daŋ wongu boro fo yaŋ boŋ. Haya boori mo jama kulu diyaŋ gaa, hala nda Sawulu goy-teerey mo do.

6A ciya binde, waato kaŋ i goono ga kaa, kaŋ Dawda ye ka fun Filistancey halaciyaŋo do, kala wayborey fatta Israyla kwaarey kulu ra. I goono ga doon ka gaan, ngey ma bonkoono Sawulu kubay se da can-caŋ da farhã da moolo hamni-hinza-koy yaŋ. 7Can-caŋ karyaŋo ra mo, wayborey soobay ka doon care se ka ne:

«Sawulu na nga wane zambarey wi,
Dawda mo nga zambar-zambarey.»

Sawulu canse Dawda gaa

8Sawulu binde futu gumo. Sanno din n'a bina sara. A ne: «I na Dawda no zambar zambaryaŋ, amma ay wo zambaryaŋ hinne no i n'ay no. Ifo ka cindi a se koyne sohõ kala koytaray?» **9**Han din hane ka koy jina binde, Sawulu na Dawda gullu.

10A suba kala biya laalo fo fun Irikoy do ka zumbu Sawulu boŋ da gaabi gumo, hal a follo nga windo bindi ra. Amma Dawda soobay ka moolo kar da nga kambe mate kaŋ a doona ka te. Sawulu mo go nda nga yaajo ga gaay nga kambe ra. **11**Kala Sawulu na Dawda hay ka hatta nda yaajo, zama a ne: «Ay ga Dawda hay no k'a korab k'a ta cinaro gaa.» Dawda mo mulay a jine sorro hinka.

12Sawulu go ga humburu Dawda zama Rabbi go a banda, a fay da Sawulu mo. **13**Woodin sabbay se no Sawulu n'a kaa nga do k'a daŋ a ma ciya sooje zambar jine boro. A goono ga koy-da-ye te jama jine. **14**Dawda mo na laakal cabe nga muraadey kulu ra. Rabbi mo go a banda. **15**Waato kaŋ Sawulu faham kaŋ Dawda goono ga laakal cabe gumo, kal a humbur'a. **16**Amma Israyla nda Yahuda kulu ga ba Dawda gumo, zama a goono ga koy-da-ye te i jine.

Dawda na bonkoono ize wayo hiiji

17Kala Sawulu ne Dawda se: «Guna, ay ize way beero neeya, Merab. Ay ga ni no nd'a a ma ciya ni wande. Kala ni ma ciya ize yaarukom ay se, ma Rabbi tangamey te.» Zama Sawulu goono ga ne: «Ay wo bumbo, ay s'ay kambe dake a gaa, kala day Filistancey kambe ma te d'a.»

18Dawda ne Sawulu se: «May ci ay? Ifo no ka bara ay se mo, ifo no ay baaba windo mo Israyla ra, hala ay ma ciya bonkoono anzuray?» **19**Amma a ciya, saaya kaŋ cine i ga hima ka Merab, Sawulu ize no Dawda se, kal a go, i n'a hiijandi Adriyel, Meholati bora se.

20Amma Sawulu ize wayo kaŋ se i ga ne Mikal ga ba Dawda. I ci Sawulu se, haya kaan a se mo. **21**Sawulu mo ne: «Ay g'a no nd'a, a ma ciya a se hirrimi, Filistancey kambe mo ga gaaba nd'a.» Woodin se no Sawulu ne Dawda se: «Hunkuna sorro hinkante neeya kaŋ ni ga ciya ay anzuray.»

22Sawulu na nga goy-teerey lordi mo ka ne: «Wa salaŋ nda Dawda tuguyaŋ ra, ka ne: ‹Guna, bonkoono ga farhã nda nin, a goy-teerey kulu mo ga ba nin. A binde sohõ ni ma ciya bonkoono anzuray.› »

23Sanney din binde bonkoono tamey n'i ci Dawda hangey ra. Amma Dawda ne: «Araŋ wo do haray, hari doogono no boro ma ciya bonkoono anzuray? A go, ay ya talka no, kaŋ sinda beeray mo.»

24Kala Sawulu goy-teerey ne a se: «Sanney wo no Dawda ci.»

25Sawulu mo ne: «Ya-cine no araŋ ga ci Dawda se: ‹Bonkoono si ba hiijay nooru, kala day Filistance zangu fo jofolo kuurey, zama i ma fansa sambu

bonkoono ibarey boŋ.› »Amma Sawulu miila no a ma naŋ Dawda ma kaŋ Filistancey kambe ra.

26Waato kaŋ goy-teerey na sanni woodin yaŋ ci Dawda se, a kaan Dawda se gumo nga ma ciya bonkoono anzuray. Jirbey binde mana to, **27**kala Dawda tun, nga nda nga borey, ka koy ka boro zangu hinka wi Filistancey ra. Dawda kande i jofolo kuurey mo, k'i toonanta kulu no bonkoono se, zama Dawda ma ciya bonkoono anzuray. Sawulu mo na nga ize wayo Mikal no Dawda se zama a ma ciya Dawda wande.

28Sawulu faham mo kaŋ Rabbi go Dawda banda. Mikal, Sawulu ize wayo mo ga ba r'a. **29**Sawulu binde go day ga humburu Dawda ka tonton. Sawulu go ga ibaretaray gaay nga nda Dawda game ra waati kulu.

30Saaya din binde Filistancey jine borey fatta. A ciya mo waati kaŋ i ga fatta kulu, kala Dawda ma soobay ka laakal cabe ka bisa Sawulu goy-teerey kulu, kal a maa ciya darza hari gumo.

Sawulu ceeci nga ma Dawda wi

19 Sawulu salaŋ da nga ize aro Yonata da nga tamey kulu ka ne i ma Dawda wi. **2**Amma Sawulu ize Yonata ga maa Dawda kaani gumo. Yonata binde ci Dawda se ka ne: «Ay baaba Sawulu goono ga ceeci nga ma ni wi. Sohõ binde ay ga ni ŋwaaray, ma laakal da ni boŋ suba susubay. Ma goro tuguyaŋ do ka tugu. **3**Ay mo ga koy ka kay ay baaba jarga batama ra, naŋ kaŋ ni go, ay ma salaŋ d'ay baaba ni boŋ. D'ay di alhaali fo no ay ga ci ni se.»

4Kala Yonata na gomni sanni te nga baabo Sawulu se Dawda boŋ ka ne a se: «Bonkoono ma si zunubi te nga tamo Dawda se, zama nga din mana zunubi te ni se. A goyey mo goy hanno yaŋ no ni se. **5**Zama a na nga fundo no ka Filistanca din wi. Rabbi mo na zaama bambata te Israyla kulu se. Ni di, ni farhã mo. Ifo se binde kaŋ ni ga boro kaŋ sinda taali kuri alhakku sambu, ni ma Dawda wi sabaabu kulu si?»

6Sawulu binde hangan Yonata sanno se. Sawulu ze da Rabbi fundikoono ka ne i s'a wi.

7Yonata binde na Dawda ce ka hayey wo kulu cabe a se. Yonata kande Dawda Sawulu do, nga mo goro a do sanda waato.

8Wongu ye ka tun koyne. Dawda mo fatta ka wongu nda Filistancey. A n'i wi nda wiyaŋ bambata, i zuru a jine mo. **9**Biya laalo mo kaŋ fun Rabbi do go Sawulu gaa kaŋ a goono ga goro nga windo ra nda nga yaajo nga kambe ra. Dawda mo goono ga moolo kar da nga kamba. **10**Sawulu ceeci nga ma Dawda hay hala nga m'a korab ka ta cinaro gaa. Amma a mulay ka fun Sawulu jine, yaajo koy ka du cinaro. Cino din ra mo Dawda zuru ka yana.

11Sawulu binde na diyayaŋ donton i ma koy Dawda kwaara k'a kosaray, i m'a wi susubay ra. Dawda wande Mikal mo ci Dawda se ka ne: «Da ni mana yana nda ni fundo hunkuna cino wo ra, suba i ga ni wi.» **12**Mikal binde na Dawda zure fu fune gaa k'a zumandi, nga mo zuru ka yana. **13**Mikal na tooru fo sambu ka jisi daari boŋ. A na hincin hamni boŋ-dake daŋ boŋo do haray, k'a daabu nda bankaaray.

14Waato kaŋ Sawulu na diyey donton zama i ma Dawda di, kala wando ne:
«A goono ga jante no.»
15Sawulu binde na diyayaŋ donton i ma Dawda guna. A ne: «Wa kand'a nga
daarijo boŋ neewo ay do zama ay m'a wi.» 16Kaŋ diyey furo, wiiza tooro no
dima boŋ, da hincin hamni boŋ-dake boŋo do haray!
17Sawulu ne Mikal se: «Ifo se no ni n'ay fafagu ya-cine? Ni naŋ ay ibaro wo
ma koy hal a ma yana.»
Mikal tu Sawulu se ka ne: «A ne ay se: ‹Naŋ ay ma koy. Ifo se no ay ga ni
wi?› «
18Amma Dawda zuru ka yana. A kaa Samuwila do Rama ka ci a se hay kulu
kaŋ Sawulu te nga se. Nga nda Samuwila mo koy ka goro Nayot ra. 19I ci
Sawulu se ka ne: «Dawda neeya Nayot, Rama wano ra.» 20Sawulu binde na
diyayaŋ donton i ma Dawda di. Ngey mo, waato kaŋ i di annabey marga goono
ga annabitaray te, Samuwila mo go g'i dabari, kala Irikoy Biya zumbu Sawulu
diyey boŋ. Ngey mo na annabitaray te. 21Waato kaŋ i ci Sawulu se, kal a na
diya fooyaŋ mo donton. Ngey mo na annabitaray te. Sawulu na diyayaŋ donton
hala sorro hinzanta. Ngey mo na annabitaray te. 22Gaa no nga bumbo koy
Rama. A kaa day beero me gaa kaŋ go Seku.
A hã mo ka ne: «Man Samuwila nda Dawda go?»
Boro fo ne: «Ngey nooya Nayot, Rama wano ra.»
23Kal a bisa ka koy noodin Nayot, Rama wano do. Nga mo, Irikoy Biya
zumbu a boŋ. A bisa jina, a goono ga annabitaray te, kal a kaa ka to Nayot,
Rama wano. 24A na nga bankaara kaa mo ka annabitaray te Samuwila jine ka
kani gaa-koonu zaaro me-a-me, da cino kulu mo. Woodin se no i ne: «Sawulu
mo go annabey ra no?»

Dawda nda Yonata sanno

20 Dawda zuru ka fun Nayot, Rama wano ra, ka kaa Yonata jine ka ne:
«Ifo no ay te? Ifo ga ti ay laala? Ifo ga ti ay zunubo mo ni baaba jine,
kaŋ naŋ a goono g'ay fundo ceeci?»
2Yonata ne a se: «Irikoy ma boriyandi, ni si bu! Guna, ay baaba si hay kulu
te, ibeeri wala ikayna, kala nda a n'a bangandi ay se. Ifo se binde no ay baaba
ga woone tugu ay se? Manti yaadin no.»
3Amma Dawda ze ka ne: «Ni baaba ga bay kaŋ ay du gaakuri ni jine. A ga
ne mo Yonata ma si bay hayo wo gaa, zama a bina ma si sara. Amma haciika ay
ze da Rabbi fundikoono da ni fundo boŋ mo: ce daara folloŋ no ka cindi in da
buuyaŋ game ra.»
4Gaa no Yonata ne Dawda se: «Hay kulu kaŋ ni fundo ga ba, kala ay ma
woodin te ni se.»
5Dawda ne Yonata se: «Guna, suba hando ga kay. Tilas kal ay ma goro
bonkoono banda ŋwaaro do. Naŋ ay ma koy ka tugu saajo ra hala zaari hinzanta
wiciri kambo. 6Da ni baaba faham kaŋ ay si no, kala ni ma ne: ‹Dawda n'ay
ŋwaaray da anniya ay ma yadda nga se nga ma zuru ka koy hala Baytlahami
kaŋ ci nga kwaara, zama noodin no i ga jiiri kulu sargay te a almayaaley kulu

se.› 7D'a ne: ‹A boori!› to, ay, ni tamo du baani nooya. Amma d'a futu, ni ma
bay kaŋ a na laala kunsum no. 8Ni binde ma gomni cabe ay, ni tamo se, zama ni
jin ka ay, ni tamo daŋ ay ma sappe da nin Rabbi jine. Amma da laala go ay do,
ni bumbo m'ay wi. Zama ifo se no ni ga konda ay ni baaba do?»
9Yonata ne: «Irikoy ma boriyandi, hal i ma ne ay gonda baaru ay baaba
goono ga laala kunsum ni se! Doŋ manti kala ay ma ci ni se?»
10Noodin binde Dawda ne Yonata se: «May no ga ci ay se d'a ciya ni baaba
tu ni se da futay?»
11Yonata ne Dawda se: «Kaa iri ma koy saajo ra.» I boro hinka kulu binde
koy saajo ra.
12Yonata ne Dawda se: «Rabbi, Israyla Irikoyo ma ciya seeda. Waato kaŋ ay
n'ay baaba hã suba ya-cine, wala mo ka koy subasi, guna, hala day gomni go
Dawda se, manti ay ga donton sahãadin-sahãadin k'a bangandi ni se bo?
13Rabbi ma Yonata laali nd'ay baaba gonda miila nga ma ni zamba, ay mo
man'a bangandi ni se, ay ma ni sallama, ni ma koy baani mo. Rabbi ma goro ni
banda mo, sanda mate kaŋ cine a goro ay baabo banda. 14Ni mo manti waati
kaŋ ay ga funa hinne no ni ga Rabbi gomni cabe ay se bo, zama ay ma si bu,
15amma ni ma si ni gomno naŋ ay banda se hal abada. Oho, baa waati kaŋ
Rabbi na Dawda ibare fo kulu tuusu ndunnya fando boŋ, ni ma si woodin te.»
16Yonata binde na sarti sambu nga nda Dawda windo game ra ka ne: «Rabbi
g'a ceeci Dawda ibarey kambe ra.» 17Yonata binde ye ka Dawda daŋ zeyaŋ
koyne baakasina boŋ kaŋ go nga nd'a game ra, zama a ga ba r'a sanda nga fundo
cine.
18Waato din gaa no Yonata ne a se: «Suba hando ga kay. I binde ga bay ni si
noodin, zama ni gora do sinda boro kulu. 19Waati kaŋ ni te jirbi hinza ni goono
ga batu, kala ni ma zumbu nda waasi ka kaa nango kaŋ ni tugu za waato kaŋ i
go muraado ra, ma kay Ezel tondo jarga. 20Ay mo, ay ga hangaw hinza hay
tondo kambo gaa ka te danga ay goono ga hay fo goo no. 21Guna mo, ay ga
zanka donton, ya ne: ‹Koy ka hangawey ceeci.› D'ay ne zanka se: ‹Ma guna,
hangawey go no ni se banda, i sambu.› Kala ni ma kaa, zama ni gonda baani,
doori kulu si no, ay ze nda Rabbi fundikoono. 22Amma d'ay ne zanka se:
‹Guna, hangawey no ni jine ya!› kala ni ma koy, zama Rabbi na ni sallama.
23Sanno kaŋ in da nin te din boŋ, guna, Rabbi go in da nin game ra hal abada.»
24Dawda binde tugu saajo ra. Waato kaŋ handu tajo kay, bonkoono goro
zama nga ma ŋwa. 25Bonkoono goro nga goray haro boŋ sanda han kulu cine,
danga goray haro kaŋ ga maan cinaro. Yonata mo tun ka kay, Abner mo goro
Sawulu jarga, amma Dawda nangora, boro kulu si a ra.
26Kulu nda yaadin Sawulu mana ne hay kulu han din, zama a ga tammahã
hala hay fo no ka du a. A ne: «A mana hanan, daahir a mana hanan.» 27A ciya
binde a suba, danga hando jirbi hinkanta nooya, kala Dawda nangora go koyne,
boro kulu si a ra. Sawulu mo ne nga izo Yonata se: «Ifo no kaŋ Yasse izo mana
kaa ŋwaaro do bi da hunkuna?»
28Yonata tu Sawulu se ka ne: «Dawda na yadda ŋwaaray ay gaa da anniya,
nga ma koy Baytlahami. 29A ne ay se: ‹Naŋ ay ma koy, ay ga ni ŋwaaray, zama

iri almayaaley gonda sargay teeyaŋ kwaara ra. Ay nya izey mo n'ay lordi ay ma sargay te noodin. Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, d'ay du gaakuri ni diyaŋ gaa, naŋ ay ma koy ka di ay nya izey.› Haŋ kaŋ se a mana kaa bonkoono taablo do nooya.»

30 Kala Sawulu futa koroŋ Yonata boŋ. A ne a se: «Ya nin, wayboro kaŋ ga hatta da murtante mo ize, manti ay jin ka bay kaŋ ni na Yasse izo suuban ni boŋ haawi sabbay se, da ni nya koonu funyaŋ sabbay se? 31 Zama duumi da Yasse izo gonda fundi ndunnya ra, abada nin wo kay, ni si sinji, za nin, za ni mayra. A binde sohõ ni ma donton ka kand'a ne ay do, zama daahir a ga bu no!»

32 Yonata binde tu nga baabo Sawulu se ka ne a se: «Ifo se no i g'a wi? Ifo no a te?» 33 Kala Sawulu na nga yaajo daŋ k'a hay. Woodin gaa no Yonata bay kaŋ nga baabo na Dawda wiyaŋ sijiri.

34 Yonata binde futu gumo ka dira taablo do. A mana ŋwaari kulu ŋwa hando zaari hinkanta din hane, zama a bine sara Dawda sabbay se, zama a baabo na haawi goy te a se.

35 Waato kaŋ mo bo, Yonata koy saajo ra, alwaato boŋ kaŋ nga nda Dawda wafaku care se. Zanka kayna fo mo go a banda. 36 A ne nga zanka se: «Zuru sohõ ka hangawey kaŋ yaŋ ay ga hay din ceeci.» Zanka goono ga zuru, kala Yonata na hangaw fo taŋ, hangawo bisa zanka gaa mo. 37 Waato kaŋ zanka to nango kaŋ hangawo go kaŋ Yonata hay, kala Yonata na zanka ce ka ne: «Manti ni jine no hangawo go?» 38 Yonata na arwaso ce mo ka ne: «Waasu ka cahã. Ma si kay!» Yonata zanka mo na hangawey margu-margu ka ye ka kaa nga koyo do. 39 Amma zanka mana faham da hay kulu, kala Yonata nda Dawda hinne no ka bay sanno gaa. 40 Yonata binde na nga jinayey no zanka se ka ne a se: «Koy. Ma kond'ey kwaara.»

41 Zanka tunanta, kala Dawda tun nangu fo haray dandi kamba, ka ye ganda nga moyduma boŋ ka gurfa sorro hinza. I na care sunsum ka hẽ care banda, hala Dawda hẽ gumo ka bisa Yonata.

42 Yonata ne Dawda se: «Ma koy baani, za kaŋ iri ze care se nda Rabbi maa ka ne: ‹Rabbi ma goro in da nin game ra, ni izey d'ay izey game ra mo, hal abada.› »

43 A tun ka nga diraw te. Yonata mo koy kwaara ra.

Dawda zuru ka tugu Sawulu se

21 Waato din gaa no Dawda kaa Nob, Alfa Ahimelek do. Ahimelek mo kaa zama nga ma Dawda kubay se, a go ga jijiri. A ne a se: «Ifo ka te, kaŋ ni go ni hinne, boro kulu si ni banda?»

2 Kala Dawda ne Alfa Ahimelek se: «Bonkoono no k'ay lordi nda samba fo ka ne ay se mo: ‹Boro fo kulu ma si hay fo bay muraado wo ra kaŋ ay na ni donton d'a, da haŋ kaŋ ay na ni lordi.› Ay mo na arwasey donton nangu ya-cine nda ya-cine. 3 Sohõ binde, ifo no ka bara ni kambe ra? Kala ni m'ay no buuru kunkuni gu ay kambe ra, wala haŋ kaŋ go no kulu day.»

4 Alfaga mo tu Dawda se ka ne: «Ŋwaari fo kulu si no ay kambe ra, kala buuru

hananta hinne kaŋ go no, hala day arwasey na ngey boŋ haggoy da wayboro.»

5Dawda mo tu alfaga se ka ne a se: «Daahir iri n'iri boŋ gaay wayboro gaa jirbi hinza wo ra, za kaŋ ay fatta ka kaa. Arwasey jinayey ya hananteyaŋ no, ba day kaŋ dirawo wo manti itiŋo fo no. Sanku fa hunkuna i ga jaŋ hananyaŋ?» **6**Alfaga binde n'a no buuru hananta, zama buuru fo si noodin kala jisiyaŋ buuro kaŋ i sambu Rabbi jine zama i ma buuro barmay da idungo, sanda a sambuyaŋo hane cine.

7Amma Sawulu borey ra afo go noodin han din hane. I n'a gaay Rabbi jine. A maa Doweg, Edom boro no, Sawulu hawjiyey jine boro no.

8Dawda mo ne Ahimelek se: «Ni sinda yaaji wala takuba neewo ni kambe ra? Zama ay mana kande ay takuba wala ay yaajo ay banda, zama bonkoono samba ya cahãyaŋ wane no.»

9Kala alfaga ne: «Goliyat, Filistanca kaŋ ni wi Ela gooro ra din, guna a takuba go ne. A go no didijante zaara fo ra efod* kwaayo banda. Da ni ga ba, kala ni m'a sambu, zama afo si no ne kala nga hinne.»

Dawda ne: «A cine si no. Kala ni m'ay no nd'a.» **10**Dawda tun noodin koyne Sawulu humburkumay se ka zuru han din ka koy Acis, Gat koyo do. **11**Acis bannyey binde ne a se: «Woone manti Dawda no, laabo bonkoono? Manti a se no i na doono din te i gaano do, i go ga ne:

‹Sawulu na nga zambarey wi,
Dawda mo nga wane zambar-zambarey.› »

12Dawda binde soobay ka joote nda sanney din. A binde humburu Acis, Gat koyo, gumo. **13**Kal a bare ka nga alhaalo barmay i jine, ka nga boŋ ciya sanda follokom i kambe ra. A soobay ka jeeri-jeeri yaŋ te windi me daabirjey gaa ka yollo taŋ nga kaaba gaa.

14Kala Acis ne nga bannyey se: «Guna, araŋ di boro wo follokom no. Ifo se no araŋ kand'a ay do binde? **15**Ay wo jaŋ follokom no, hala araŋ ma kande ay se boro woone wo a ma nga folla te ay jine? Boro wo no ga hin ka furo ay windo ra?»

22 Dawda tun noodin. A yana ka koy Adullam guuso ra. Waato kaŋ a nya-izey d'a baabo windo kulu maa baaru, i koy a do. **2**Borey kulu mo kaŋ yaŋ di kayna, da borey kulu kaŋ yaŋ na garaw sambu, da borey kulu kaŋ yaŋ biney sara, i margu a do. A binde ciya i jine boro. A gonda boro zangu taaci cine nga banda.

3Dawda binde tun noodin ka koy Mizpa, Mowab wano, ka ne Mowab bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay baabo d'ay nyaŋo ma fatta ka goro araŋ banda hala ay ma bay haŋ kaŋ no Irikoy ga te ay se jina.» **4**A kand'ey Mowab bonkoono jine. Ngey mo goro noodin a banda duumi saaya kaŋ cine Dawda go da goray tondi boŋ wongu fuwo ra.

5Annabi Gad mo ne Dawda se: «Ma si goro wongu fuwo ra. Kala ni ma tun ka koy Yahudiya laabu.» Dawda binde tun ka kaa Haret saaji beero ra.

Sawulu na alfagey wi

6Sawulu maa Dawda baaru kaŋ a fatta laabo ra, nga nda alborey kulu kaŋ
yaŋ go a banda. Jirbey din binde Sawulu goono ga goro Jibeya tondo boŋ,
boosay nya cire Rama ra, a yaajo mo go a kamba ra. A goy-teerey kulu mo go a
do ga kay. 7Sawulu binde ne nga goy-teerey se kaŋ yaŋ goono ga kay noodin a
do: «Wa maa sohõ, araŋ Benyamin borey. Yasse izo wo g'araŋ no fariyaŋ da
reyzin* kaliyaŋ no? Wala a g'araŋ kulu ciya jine boroyaŋ zambar-zambar wane,
da zangu-zangu wane? 8hala araŋ kulu, araŋ ga me haw ay boŋ. Boro kulu si no
kaŋ ci ay se waato kaŋ ay izo na amaana sarti te da Yasse izo. Boro kulu si no
kaŋ maa ay bakaraw. Boro kulu si no mo kaŋ ci ay se ka ne ay izo n'ay tamo
daŋ a ma gaaba nda ay, hal a ma gumandi te ay se sanda hunkuna?»

9Kala Doweg, Edom bora kaŋ goono ga kay Sawulu goy-teerey jarga tu ka
ne: «Ay di Yasse izo. A koy Nob, Ahimelek, Ahitub izo do. 10Nga mo na
adduwa te a se Rabbi gaa, a n'a no hindoonay mo. A n'a no mo Filistanca
Goliyat takuba.»

11Waato din gaa no bonkoono donton ka Alfa Ahimelek, Ahitub izo da nga
baabo windo kulu ce. Ngey no ga ti alfagey kaŋ go Nob ra. I kulu binde kaa
bonkoono do. 12Sawulu mo ne: «Ni ma maa, nin Ahitub ize.»

A tu ka ne: «Ay neeya, ya ay koyo.»

13Sawulu ne a se: «Ifo se no araŋ na me haw ay boŋ, nin da Yasse izo, za kaŋ
ni n'a no buuru nda takuba, ni na adduwa te a se mo Irikoy gaa, zama a ma
murte ay gaa, a ma gumandi te mo ay se danga hunkuna?»

14Kala Ahimelek tu bonkoono se ka ne: «May no ni goy-teerey kulu ra ga ti
naanaykoy sanda Dawda cine, kaŋ go bonkoono anzuray, hala ni n'a ta ni faada
ra, a gonda beeray mo ni windo ra? 15Hunkuna no ay sintin ka adduwa te a se
Irikoy gaa? Irikoy ma boriyandi! Bonkoono ma si taali dake ay, ni tamo boŋ,
wala baa ay baabo windo boŋ, zama ay, ni tamo mana hay kulu bay sanno wo
ra, hala iboobo wala ikayna no.»

16Bonkoono mo ne: «Ya nin Ahimelek, daahir ni ga bu day no, nin da ni
baaba windo kulu.»

17Bonkoono ne batukoy kaŋ goono ga kay nga do yaŋ se: «Wa bare ka Rabbi
alfagey wi, zama ngey mo kambe go Dawda banda. I bay a zuru, amma i man'a
bangandi ay se.»

Amma bonkoono goy-teerey wangu ngey ma ngey kambe salle ka kaŋ Rabbi
alfagey boŋ.

18Kala bonkoono ne Doweg se: «Nin wo, ma bare ka kaŋ alfagey boŋ.» Kala
Edomanca Doweg bare ka kaŋ alfagey boŋ. Han din mo a na boro wahakku
cindi gu wi kaŋ yaŋ go ga daabu nda lin efod* kwaay. 19A na alfagey kwaara
Nob mo kar da takuba, alboro nda wayboro, zanka nda naanandi, da haw da
farkay da feeji. I n'i kulu wi da takuba.

20Amma Ahimelek, Ahitub izey ra, boro fo kaŋ se i ga ne Abiyatar, nga wo
yana. A zuru ka koy Dawda do. 21A binde ci Dawda se ka ne: «Sawulu na
Rabbi alfagey kulu wi.»

22Dawda ne Abiyatar se: «Han din kaŋ Edomanca Doweg go noodin, ay bay
kaŋ a ga ci Sawulu se. Ay mo, ay ciya ni baaba windo borey kulu buuyaŋ
sabaabu no. 23Ma goro ay banda. Ma si humburu, zama bora kaŋ na ni fundo
ceeci goono g'ay wano mo ceeci. Zama ay do no ni ga goro ka hallasi.»

Dawda na Keyla faaba

23 I go no yaadin, kal i ci Dawda se ka ne: «Guna, Filistancey neeya, i
goono ga Keyla wongu. I goono g'i kom alkama karayaŋ do.» 2Dawda
binde na Rabbi hã ka ne: «Ya koy ka Filistancey wo kar no?»

Rabbi ne Dawda se: «Ma koy ka Filistancey kar ka Keyla faaba.»

3Dawda alborey binde ne a se: «Guna, baa ne Yahuda ra iri goono ga
humburu, sanku fa binde d'iri koy Keyla ka gaaba nda Filistancey wongu
marga?»

4Kala Dawda ye ka Rabbi hã koyne. Rabbi mo na sanno yeti a se ka ne:
«Tun ka zulli ka koy Keyla, zama ay ga Filistancey daŋ ni kambe ra.» 5Dawda
nda nga alborey binde koy Keyla. I na Filistancey wongu k'i hawey ku. I n'i kar
mo da halaciyaŋ bambata. Yaadin no Dawda na Keyla gorokoy faaba nd'a. 6A
go mo waato kaŋ Abiyatar, Ahimelek izo zuru ka kaa Dawda do Keyla, a kande
efod* kwaay nga kambe ra.

Sawulu na Dawda hohoray

7Koyne i ye ka ci Sawulu se ka ne Dawda kaa Keyla. Sawulu mo ne: «Irikoy
n'a daŋ ay kambe ra, zama daabante no a go, za kaŋ a furo kwaara ra kaŋ gonda
me daabirji nda karangaleyaŋ.» 8Kala Sawulu na jama kulu ce i ma kaa wongo
do, i ma koy Keyla, zama i ma Dawda nda nga alborey kulu daŋ game k'i windi.

9Amma Dawda bay kaŋ Sawulu goono ga hasaraw dabari soola nga se. A
binde ne Alfa Abiyatar se: «Ma kande efod* kwaayo neewo.» 10Waato din gaa
no Dawda ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni tamo maa baaru, haciika Sawulu
goono ga ceeci nga ma kaa ne Keyla ka kwaara halaci ay sabbay se. 11Keyla
borey g'ay daŋ a kambe ra no? Wala cimi no Sawulu ga zulli ka kaa sanda mate
kaŋ ay, ni tamo maa baaru? Ya Rabbi Irikoy, Israyla wano, ay ga ni ŋwaaray,
ma ci ay, ni tamo se.»

Rabbi ne a se: «A ga zulli ka kaa.»

12Waato din gaa no Dawda ne: «Keyla borey binde ga in d'ay alborey daŋ
Sawulu kambe ra no?»

Rabbi ne: «I ga ni nooyandi.»

13Dawda nda nga alborey binde, boro zangu iddu cine no, i tun ka fun Keyla
ra ka koy naŋ kaŋ ngey du a koyyaŋ daama. I ci Sawulu se ka ne Dawda kooma
ka fun Keyla, kala nga mo fay da nga dirawo.

14Dawda na nga goray te saajo ra wongu fuwey ra. A goro mo Safela* ra, Zif
saajo ra. Sawulu soobay k'a ceeci zaari kulu, amma Irikoy man'a daŋ Sawulu
kambe ra.

15Dawda faham mo kaŋ Sawulu fatta nga fundo ceeciyaŋ se. Kala Dawda mo
goro Zif saaji fimbo ra. 16Yonata, Sawulu izo mo tun ka koy Dawda do saaji

fimbo ra. A n'a kamba gaabandi Irikoy ra. 17A ne: «Ma si humburu, zama ay
baaba Sawulu kamba si du nin bo. Ni ga ciya bonkooni Israyla boŋ, ay mo ga
ciya ni se ihinkanta. Ay baaba Sawulu mo bay kaŋ yaadin no.» 18I boro hinka
binde na sarti sambu Rabbi jine. Dawda goro saaji fimbo ra, Yonata ye ka koy
nga kwaara.
19Waato din gaa Zif borey, ngey mo kaa Sawulu do Jibeya ka ne: «E! Manti
iri do no Dawda bara ga tugu, saajo wongu fuwey ra Hacila tudo boŋ, kaŋ go
saajo se dandi kambe? 20Sohõ binde, ya nin bonkoono, ma zumbu ka koy mate
kaŋ ni fundo ga ba koyyaŋo. Iri mo, iri wane ga ti iri m'a daŋ bonkoono kambe
ra.»
21Sawulu ne: «Albarkanteyaŋ no araŋ wo, Rabbi waney, zama araŋ ga bakar
ay se. 22Wa koy, ay g'araŋ ŋwaaray. Araŋ ma tabbatandi ka tonton, araŋ ma
bay. Araŋ m'a tuguyaŋo do bay mo, da bora kaŋ di a noodin, zama i ci ay se ka
ne a ga caram gumo. 23Araŋ binde ma faham da lokotey kulu kaŋ yaŋ ra a ga
tugu, gaa araŋ ma ye ka kaa ay do da tabbat, ay mo ma koy araŋ banda. A ga
ciya mo, d'a go laabo ra, kala ay m'a ce gana, y'a kaa taray Yahudiya dumey
kulu ra.»
24Kala i tun ka Sawulu jin ka koy Zif. Amma Dawda nda nga borey go
Mawon saajo ra, Gooru Beero ra, taasi beero se dandi kamba. 25Sawulu nda nga
alborey koy ka Dawda ceeci. I ci Dawda se, woodin se binde a zulli ka koy
tondey do. A goro mo Mawon saajo ra. Saaya kaŋ cine Sawulu maa baaru, kala
a na Dawda gana Mawon saajo ra.
26Kala Sawulu koy tudo caraw kambu fa gaa. Dawda nda nga borey mo go
tudo ya-haray kambo gaa. Dawda waasu mo ka fun nga nango ra Sawulu
humburkumay sabbay se, Zama Sawulu nda nga borey na Dawda nda nga
borey windi k'i daŋ game, zama ngey m'i di. 27Kala diya fo mo kaa Sawulu do
ka ne: «Ma waasu ka kaa, zama Filistancey kande wurrandi laabo ra.» 28Sawulu
binde bare ka fay da Dawda ganayaŋ. A koy zama nga ma wongu nda
Filistancey. Woodin se no i ga ne nango din se Sela-Hammalekot.

Dawda jalle Sawulu gaa

24 Dawda mo tun noodin ka goro En-Gedi wongu fuwey ra. 2Saaya din
ra, waato kaŋ Sawulu kaa ka fun Filistancey banda, i ne a se: «Dawda
neeya En-Gedi saajo ra.» 3Waato din Sawulu na boro zambar hinza sambu,
suubananteyaŋ Israyla kulu ra, ka koy ka Dawda ceeci, nga nda nga borey,
ganji hinciney tudey boŋ.
4A kaa feeji kalo do kaŋ go fonda boŋ, naŋ kaŋ tondi guusu fo go. Sawulu
furo a ra zama nga ma kwaara banda. Dawda mo, nga nda nga alborey go guuso
ra jina haray ga goro. 5Dawda borey ne a se: «Guna, zaaro neeya kaŋ Rabbi ci
ni se: ‹Guna, ay ga ni ibara daŋ ni kambe ra, zama ni ma te a se haŋ kaŋ ga kaan
ni se.› »Saaya din Dawda tun ka Sawulu kwaayo saafo dumbu tuguyaŋ ra.
6A ciya binde kokor banda, Dawda bina sara, zama a na Sawulu kwaayo
saafo dumbu se. 7A binde ne nga borey se: «Rabbi m'ay hallasi ay ma si woone
te ay koyo se, zama Rabbi wane suubananta no, hala nda ay ma kambe salle a

boŋ, za kaŋ nga ya Rabbi wane suubananta no.» 8Sanni woodin yaŋ no Dawda te ka nga borey gaay d'a. A mana fay d'ey i ma tun ka Sawulu kar. Sawulu binde tun ka fun tondi guuso ra, ka nga fonda gana.

9A banda Dawda mo fun guuso ra ka Sawulu gana nda ceeyaŋ ka ne: «Ya ay koyo, bonkoono!» Waato kaŋ Sawulu zagu, kala Dawda gurfa. A konda nga moyduma hala ganda ka sombu. 10Dawda ne Sawulu se koyne: «Ifo se no ni ga maa borey sanni kaŋ yaŋ ga ne: ‹A go, Dawda goono ga ceeci nga ma hasaraw te ni se?› 11To, ma guna ka di. Hunkuna Rabbi na ni daŋ ay kambe ra tondi guuso ra. Boro fooyaŋ ne mo ay ma ni wi, amma ay bakar ni se. Ay ne mo: Ay s'ay kambe salle ay koyo boŋ, za kaŋ Rabbi wane suubananta no. 12Ma guna mo, ya ay baaba, oho, guna ni kwaayo saafo neeya ay kambe ra, zama za ay na ni kwaayo saafo dumbu, ay mana ni wi mo, ma faham ka bay mo kaŋ laala wala taali si ay do. Ay mana zunubi te ni se bo, baa kaŋ ni goono g'ay fundo koli ka ceeci ni m'a di. 13Rabbi ma ciiti in da nin game ra. Rabbi ma bana ay se mo ni gaa, amma ay kambe ya kay si ni ham bo. 14Sanda waato borey yaasayo kaŋ i ne: ‹Boro laaley do haray no goy laalo ga fun.› Amma ay kambe ya kay si lamba ni gaa bo.

15May ganayaŋ se no Israyla bonkoono fatta? May ce kondo no ni goono ga ŋwa? Hansi buuko no, wala kuma? 16Rabbi binde ma ciya ciitiko, a ma ciiti dumbu in da nin game ra. A ma guna ka faasa ay se, k'ay faaba ni kambe ra.»

17Waato kaŋ Dawda na sanney din kulu ci Sawulu se ka ban, kala Sawulu ne: «Ya ay izo Dawda, ni jinde no woone?» Sawulu mo na nga jinda sambu ka soobay ka hẽ. 18A ne Dawda se: «Ni bisa ay adilitaray, zama ni n'ay bana nda gomni. Ay wo, goy laalo no ay na ni bana nd'a. 19Hunkuna mo ni kaa taray kwaaray ay se, mate kaŋ ni na gomni te ay se, zama waato kaŋ Rabbi n'ay daŋ ni kambe ra, ni man'ay wi. 20Zama da boro du nga ibare, a g'a taŋ a ma koy baani no? Rabbi mo ma gomno bana ni se mate kaŋ cine ni te ay se hunkuna. 21Sohõ binde, a go, ay bay kaŋ haciika ni ga ciya bonkooni. Israyla mayra mo ga sinji ni kambe ra. 22Ma ze ay se sohõ nda Rabbi maa, hala ni si ay banda halaci, wala mo ni s'ay maa darandi ay baaba dumo ra.»

23Dawda mo ze Sawulu se. Sawulu mo koy fu, amma Dawda nda nga borey ziji ka koy tondi boŋ wongu fuwo do.

Dawda nda Nabal da Abigayil sanno

25 Samuwila bu. Israyla kulu binde margu k'a baray k'a fiji nga windo ra Rama.

Dawda mo tun ka zulli ka koy Paran saajo ra. 2Boro fo go no Mawon ra, kaŋ a arzaka go Karmel ra. Bora din mo boro beeri no gumo. A gonda feeji zambar hinza, da hincin zambar fo. A ga nga feejey hamney hõse Karmel ra. 3Bora binde maa ga ti Nabal. A wando maa Abigayil. Nga din, waybora binde, fahamante no, kaŋ ga sogo, amma albora wo kosongukoy no, kaŋ ga goy laalo te. Nga mo Kaleb dumo boro no.

4Kala Dawda go saajo ra. A maa baaru kaŋ i ne Nabal goono ga nga feejey hõse. 5Dawda binde na gaabikooni way kaa nga borey ra ka donton. Dawda ne

mo gaabikooney din se: «Wa koy Karmel haray. Araŋ ma koy Nabal do k'a fo ay se. 6Yaa no araŋ ga ne a se: ‹Wa fofo. Baani ma bara ni gaa, baani ma bara ni windo gaa, baani ma bara mo hay kulu kaŋ ni gonda gaa. 7Kala sohõ kaŋ ay maa ni gonda feeji hamni hõsekoyaŋ. Ni hawjiyey gay iri do, iri mana hay kulu te i se, hay kulu mana daray i se mo, alwaatey kulu kaŋ i go Karmel ra. 8Ma ni arwasey hã, i ga ci ni se. Woodin se ni ma naŋ gaabikooney wo ma du gaakuri ni jine, zama iri kaa da saaya. Ay ga ŋwaaray, hay kulu kaŋ cine no kaŋ ni kambe gar, kala ni m'a no ni bannyey se, hala nda ni izo Dawda mo se.› »

9Waato kaŋ Dawda wane gaabikooney din kaa ka to Nabal do, i salaŋ d'a sanney wo kulu boŋ Dawda maa ra ka ye ka dangay.

10Nabal tu Dawda bannyey se ka ne: «May ga ti Dawda? May ga ti Yasse ize? Bannya boobo go no alwaato wo ra kaŋ yaŋ goono ga zuru ngey koyey se. 11Ay m'ay ŋwaaro da ay haŋyaŋ haro sambu, da hamo kaŋ ay dumbu feeji hamni hõsekoy se, ay m'i no boroyaŋ se kaŋ ay mana bay naŋ kaŋ no i fun?»

12Dawda gaabikooney din binde na banda bare ka ngey fondo gana ka ye. I kaa ka sanney wo kulu ci Dawda se. 13Dawda ne nga borey se: «Boro fo kulu ma nga takuba koto.» Kala i boro fo kulu na nga takuba koto. Dawda mo na nga takuba koto. Alboro zangu taaci cine na Dawda gana, zangu hinka cine mo goro dunkayo do.

14Amma arwasey ra afo ci Nabal wande Abigayil se ka ne: «A go, Dawda na diyayaŋ donton. I fun saajo ra ka kaa k'iri jine bora fo. A binde salaŋ i se da futay. 15Amma borey din na gomni boobo te iri se. Iri mana kayna haŋ, hay kulu mo mana daray iri se, alwaatey kulu kaŋ iri nd'ey gonda sabayaŋ, waato kaŋ iri go saajo ra. 16Ngey no ka ciya iri se kosaray cin nda zaari, alwaatey kulu kaŋ iri go i banda ga feeji kuru. 17Day sohõ ni ma bay, ma faham mo ka boori nda haŋ kaŋ ni ga te. Kaŋ se i na hasaraw soola iri koyo se, hala nda a windo kulu mo se. Zama Nabal wo boro yaamo no, hal a si du ka te boro ma salaŋ d'a.»

18Abigayil to ka maa woodin, a waasu ka buuru kunkuni zangu hinka sambu, da duvan* humbur hinka, da feeji gu kaŋ yaŋ i soola, da jirmay gumbutu gu, da reyzin* fafa zangu, da jeejay takula zangu hinka. A n'i jeje farkayyaŋ gaa. 19A ne nga bannyey se: «Wa furo jine, ay mo go araŋ banda.» Amma a mana ci nga kurnyo Nabal se bo.

20A ciya binde kaŋ a goono ga dira nga farka boŋ, a kaa susubay nda hinay tondo fondo tuganta gaa, kala Dawda nda nga borey go ga zulli a do haray ka kubay d'a. I kubay da care.

21A go mo, Dawda jin ka ne: «Wiiza! Yaamo no haggoyyaŋo kulu kaŋ ay na hay kulu kaŋ go boro wo se haggoy d'a saajo ra, hala hay kulu si no kaŋ daray a se a jinayey ra. A na gomni bana ay se mo da laala. 22Irikoy ma ay, Dawda, laali da day ay na baa zanka alboro ize folloŋ cindi a se da fundi ne ka guna mo boyaŋ, hay kulu kaŋ ga ti a wane ra.»

23Waato kaŋ Abigayil di Dawda, a cahã ka zumbu ka fun nga farka boŋ ka ye ganda nga moyduma boŋ Dawda jine. A sumbal hala ganda. 24A ye ganda Dawda cey do haray ka ne: «Ya ay jina bora, taalo din, ay boŋ no a bara, ay boŋ no! Ay ga ni ŋwaaray mo, ma naŋ ni koŋŋa ma salaŋ ni hangey ra. Ma maa ni

koŋŋa sanney mo. **25**Ya ay jine bora, ay ga ni ŋwaaray no, ma si saal boro yaama din, danga Nabal nooya. Zama sanda mate kaŋ a maa bara din, yaadin no a bara nga mo. Nabal ga ti a maa, saamotaray no ka bara a gaa. Amma ay wo, ni koŋŋa, ay mana di arwasey kaŋ yaŋ ni donton bo, ya ay jine bora.

26Sohõ binde, ya ay jine bora, ay ze da Rabbi fundikoono da ni fundo mo, za kaŋ Rabbi na ni ganji ni ma koy ka kuri mun, ka bana mo da ni kamba, naŋ borey kaŋ yaŋ goono ga ay jine bora fundo ceeci nda laala ma ciya sanda Nabal. **27**Guna me, albarka hari woone kaŋ ay, ni koŋŋa kande nin, ay jine bora se, i m'a no arwasey se kaŋ yaŋ go nin, ay jina bora banda. **28**Ay ga ni ŋwaaray, ma ni koŋŋa taaley yaafa, zama haciika Rabbi g'ay jine bora dumo tabbatandi, zama ay jina bora goono ga Rabbi wongo tangami te no. I si hari laalo gar ni do mo ni jirbey kulu ra. **29**Koyne, baa boro tun nga ma ni gana ka gaaray no, a goono ga ni fundo ceeci, kulu nda yaadin i g'ay jine bora fundo daabu kunsumi fo ra Rabbi ni Irikoyo banda. Ni ibarey fundey mo, a g'i catu, sanda finga-finga tafayyaŋo ra. **30**A ga ciya mo, waato kaŋ Rabbi jin ka gomney kulu te nin, ay jine bora se kaŋ yaŋ a ci ni boŋ, hal a na ni ciya Israyla bonkooni, **31**woone ma si ciya ay jine bora se bine saray wala ye-ka-tuubi yaŋ hari, a ma kuri mun yaamo, a ma bana nga boŋ se mo. Hala hõ koyne, waato kaŋ Rabbi na gomni te ay jine bora se, saaya din kala ni ma fongu ay, ni koŋŋa gaa.»

32Dawda ne Abigayil se: «I ma Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ na ni donton hunkuna ni m'ay kubay se. **33**Albarkante no ni laakalo, albarkante no ni mo kaŋ ni n'ay ganji ay ma kuri mun, ay ma bana ay boŋ se d'ay kambe. **34**Zama haciika ay ze da Rabbi, Israyla Irikoyo fundo, nga kaŋ n'ay ganji ay ma hasaraw te ni se, da manti kaŋ ni cahã ka kaa k'ay kubay, haciika doŋ ay si zanka alboro baa afolloŋ cindi Nabal se hala mo ga bo.»

35Dawda binde na hayey kaŋ waybora kande a se yaŋ din ta a kambe ra. A ne a se: «Ma to ni kwaara baani samay. A go, ay hangan ni sanno se, ay na ni beera guna mo.»

36Kala Abigayil ye ka kaa Nabal do. A go mo ga batu te nga windo ra, danga day bonkooni batu. Nabal bina mo goono ga maa kaani a ra, zama a go ga bugu gumo. Woodin se wando mana hay kulu ci a se, hala iboobo wala ikayna, kala mo boyaŋ. **37**I go no, kaŋ susuba to, waato kaŋ duvaŋo na Nabal taŋ, kal a wando na hayey din ci a se. A bina binde bu a ra. Gaahamo sandi danga tondi cine. **38**Kaŋ i te sanda jirbi way cine, kala Rabbi na Nabal kar kal a bu.

39Waato kaŋ Dawda maa baaru kaŋ i ne Nabal bu, a ne: «I ma Rabbi sifa, nga kaŋ na donda-caray kaa ay se Nabal gaa. A na ay, nga bannya ganji goy laalo teeyaŋ, zama Rabbi na Nabal laala yeti a boŋ.»

Dawda binde donton ka Abigayil sanni te, zama nga m'a hiiji. **40**Waato kaŋ Dawda tamey kaa Abigayil do Karmel, i salaŋ d'a ka ne: «Dawda no k'iri donton ni gaa, iri ma ni sambu ka kande a se, ni ma ciya a wande.»

41Kal a tun ka gurfa ka konda nga moyduma hala ganda ka ne: «Ni koŋŋa go, koŋŋa kayna no kaŋ g'ay jina bora bannyey ce nyun.» **42**Abigayil binde cahã ka tun ka kaaru farka boŋ, nga nda koŋŋa kayna gu kaŋ yaŋ n'a gana. A na Dawda diyey gana ka ciya Dawda wande.

43Dawda na Ahinowam, Yezreyel waybora mo hiiji. I boro hinka kulu ciya a
wandeyaŋ. 44Amma Sawulu jin ka nga ize way, Mikal, Dawda wando, no Palti
Layis, Gallim bora izo se.

Dawda ye ka jalle Sawulu gaa koyne

26 Kala Zif borey kaa Sawulu do Jibeya ra. I goono ga ne: «Manti Hacila
tudo kaŋ ga taasi beero do haray guna, a boŋ no Dawda bara ga tugu?»
2Sawulu binde tun ka zulli saajo kaŋ go Zif haray ra. Israyla boro suubanante
sanda boro zambar hinza cine go a banda Dawda ceeciyaŋ se Zif saajo ra.
3Sawulu binde na nga gata sinji Hacila tudo ra kaŋ goono ga taasi beero do
haray guna fonda boŋ. Amma Dawda goono ga goro saajo ra. A di mo Sawulu
goono ga nga ce gana saajo ra. 4Dawda binde na ma-cararayaŋ daŋ. A du ka
bay mo kaŋ daahir Sawulu kaa.
5Dawda tun ka kaa nango kaŋ Sawulu na nga gata sinji din. Dawda di nango
kaŋ Sawulu bara ga kani da Abner, Ner izo, Sawulu wonkoyo. Sawulu goono
ga kani dunkayo do. A borey go ga zumbu a windanta.
6Kala Dawda tu ka ne Ahimelek, Hittance, da Abisay Zeruwiya ize Yowab
kayne se: «May no ga koy gata ra ay banda Sawulu do?»
Abisay ne: «Ay wo ga koy ni banda.» 7Dawda da Abisay binde kaa borey do
cin. A go mo Sawulu go ga kani ka jirbi dunkayo bindo ra. A yaajo mo go ga
sinji ganda a boŋo do haray. Abner mo, da borey kulu go ga kani k'a windi.
8Waato din binde Abisay ne Dawda se: «Irikoy na ni ibara daŋ ni kambe ra
hunkuna. Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, kala ma naŋ ay m'a hay da yaajo, karyaŋ
folloŋ. Y'a korab k'a ta laabo gaa. Ay si ye k'a kar sorro hinkanta koyne.»
9Dawda ne Abisay se: «Ma s'a halaci, zama may no ka gonda hina a ma
kambe salle Rabbi wane suubananta boŋ, a ma jaŋ taali?» 10Dawda ye ka ne
koyne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, Rabbi g'a kar, wala a buuyaŋ zaaro ma
kaa, wala a ma koy wongu do ka halaci. 11Rabbi ma boriyandi hal ay m'ay
kambe salle Rabbi wane suubananta boŋ! Amma sohõ ay ga ni ŋwaaray, ma
yaajo da hari zolla kaŋ go a boŋo do haray sambu, iri ma koy.»
12Dawda binde na yaajo da hari zolla kaŋ go Sawulu boŋo do haray din
sambu, i na ngey diraw te. Boro kulu mana di, boro kulu mana bay, afo kulu
mo mana hay, zama i kulu goono ga jirbi, zama jirbi kaŋ ga kom no fun Rabbi
do k'i di.
13Waato din gaa Dawda daaru ka koy ya-haray kambo gaa. A kay tondo
yolla gaa nangu mooro, i game ra mo gonda jandi kuuku. 14Dawda na borey da
Abner, Ner izo ce ka ne: «Ya nin Abner, ni si tu?»
Gaa no Abner tu ka ne: «May no, nin kaŋ ga bonkoono ce?»
15Dawda mo ne Abner se: «Ni wo, manti yaarukom no? May no ga hima ni
cine Israyla kulu ra? Day, ifo se no ni si koyo ni bonkoono batu? Zama borey ra
boro fo furo zama nga ma koyo ni bonkoono halaci se. 16Hayo wo kaŋ ni te, a si
boori. Ay ze da Rabbi fundikoono, araŋ to buuyaŋ za kaŋ araŋ mana araŋ koyo
batu, Rabbi wane suubananta. Sohõ binde, ma guna ka di naŋ kaŋ bonkoono
yaajo, da hari zolla kaŋ go a boŋo do haray go.»

17Sawulu binde na Dawda jinda bay ka ne: «Ya ay izo Dawda, woone ya ni
jinde no?»
Dawda ne: «Ya bonkoono ay koyo, ay jinde no.» 18A ye ka ne koyne: «Ifo se
no ay koyo goono ga nga bannya ce konda ŋwa? Zama ifo no ay te? Wala taali
woofo no ka bara ay do? 19Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, naŋ bonkoono ay
koyo ma maa ay, nga bannya sanney. Hala day Rabbi no ka ni daŋ ma gaaba
nd'ay, a ma sargay ta. Amma da day Adam-izey no, kulu laalanteyaŋ no Rabbi
jine, zama hunkuna i n'ay gaaray ya si du ka lamba Rabbi tubo gaa. I goono ga
ne ay se: ‹Koy ka may tooru fooyaŋ se.› 20Sohõ binde, ma si naŋ ay kuro ma
mun ka mooru Rabbi moyduma, zama Israyla bonkoono fatta nga ma kuma
ceeci se, sanda mate kaŋ cine i ga darfanda koli tondey ra.»
21Kala Sawulu ne: «Ay na zunubi te. Ya ay izo Dawda, ni ma ye ka kaa,
zama ay si ye ka hasaraw fo te ni se, za kaŋ ay fundo gonda darza ni jine
hunkuna. A go, ay na saamotaray te, ay harta mo gumo.»
22Dawda tu ka ne: «Bonkoono yaajo neeya. Naŋ arwasey ra afo ma daaru ka
kaa ne k'a ta. 23Rabbi mo ga bana boro kulu se a adilitara d'a naanayo boŋ.
Zama Rabbi na ni daŋ ay kambe ra hunkuna, amma ay mana ta k'ay kambe salle
ka gaaba nda Rabbi wane suubananta. 24A go mo, sanda mate kaŋ cine ni fundo
ya kuray hari no ay se hunkuna gumo, yaadin mo no ay fundo ma ciya kuray
hari Rabbi diyaŋ gaa. A m'ay faaba mo masiiba kulu gaa.»
25Waato din gaa no Sawulu ne Dawda se: «Ya ay izo Dawda, ni ya
albarkante no. Ni ga muraadu bambata yaŋ te. Haciika mo ni ga hin ka te
zaama.»
Dawda binde na nga fondo gana. Sawulu mo ye nga nango do.

Dawda Filistancey laabo ra gora

27 Amma Dawda ne nga bina ra: «Han fo kulu ay ga bu Sawulu kambe
ra. Hay kulu mana bisa ay se ya zuru ka yana ka koy Filistancey laabo
ra. Sawulu mo ga nga laakalo kaa ay gaa. A si ye k'ay ceeci koyne Israyla
me-a-me ra. Yaadin gaa no ay ga faaba a kambe ra d'a.»
2Dawda binde tun ka daŋandi, nga nda boro zangu iddo kaŋ yaŋ go a banda,
ka koy Acis Mayok ize do, kaŋ ga ti Gat koyo. 3Dawda goro mo Acis do Gat ra,
nga nda nga jama, boro kulu nda nga almayaali, Dawda mo da nga wande hinka
Ahinowam, Yezreyel waybora, da Abigayil, Karmel waybora, Nabal wande
zeena. 4I ci Sawulu se ka ne: «Dawda zuru ka koy Gat.» A mana ye k'a ceeci
koyne mo.
5Dawda ne Acis se: «Hala day sohõ ay du gaakuri ni jine, ma yadda k'ay no
nangoray saajo ra haray kwaara fo ra, zama ay ma goro noodin. Ifo no ga naŋ
ay, ni bannya ma goro koytaray kwaara ra ni banda?»
6Acis binde n'a no Ziklag han din hane, woodin se no Ziklag ciya Yahuda
bonkooney wane hala hunkuna. 7Gora kaŋ Dawda te Filistancey laabo ra, jiiri
fo da handu taaci no.
8Dawda nda nga alborey binde ga tun ka konda wurrandi Gesurancey da
Jirzancey da Amalekancey do haray, zama za doŋ woodin yaŋ no ga ti laabo

gorokoy, da ni ga gana Sur kala ma kaa hala Misira laabu. 9Dawda na laabo kar mo. A mana alboro wala wayboro naŋ da fundi. A na feejey da hawey da farkayey da yoy da bankaarayey mo ku. A bare koyne ka ye Acis do.

10Acis ne: «Man gaa no araŋ na wurrandi te hunkuna?» Dawda ne: «Yahuda se Negeb* haray, da Yera-Melancey se Negeb haray, da Kenancey se Negeb haray.» 11Dawda mana alboro wala wayboro naŋ da fundi kaŋ ga kande baaru Gat ra. A ne: «I ma si konda iri baaru ka ne: ‹Ya-cine no Dawda te.› »Yaadin cine mo no a bara a jirbey kulu, waati kaŋ a goro Filistancey laabu. 12Acis mo na Dawda cimandi ka ne: «A na nga borey Israyla daŋ i m'a fanta gumo. Woodin se no a ga ciya ay tamo hal abada.»

Sawulu koy ka baaru ceeci wayboro ziima do

28 Jirbey din ra, Filistancey na ngey wongu kunda margu wongu se, zama ngey ma karba nda Israyla. Acis mo ne Dawda se: «Ma bay sikka si kaŋ ni ga koy ay banda wongu marga ra, nin da ni jama.»

2Dawda mo ne Acis se: «Ni bay mo haŋ kaŋ ay, ni bannya ga te.»

Acis ne Dawda se: «Ay ga ni ciya ay doogaro hal abada.»

3Samuwila jin ka bu. Israyla kulu mo na bu baray te a se k'a fiji Rama ra, a kwaara ra nooya. Sawulu jin ka borey kaŋ yaŋ gonda ganakoyaŋ da ziimey kulu gaaray ka kaa laabo ra.

4Filistancey mo margu. I kaa ka gata sinji Sunem ra. Sawulu mo na Israyla kulu margu. I na gata sinji Jilbowa tondo boŋ. 5Waato kaŋ Sawulu di Filistancey wongu marga, a humburu gumo, a bina mo pati nda cimi. 6Amma waato kaŋ Sawulu hã Rabbi gaa, Rabbi mana tu a se, baa hindiri ra, wala Urim* do, wala annabey do. 7Gaa no Sawulu ne nga bannyey se: «Wa ceeci ay se wayboro fo kaŋ gonda ganakoyaŋ zama ay ma koy a do ka ceeci a gaa.»

A bannyey binde ne a se: «Guna, wayboro fo go no En-Dor ra kaŋ gonda ganakoyaŋ.»

8Sawulu binde na nga boŋ barmay ka bankaaray fooyaŋ daŋ ka koy, nga nda boro hinka fooyaŋ nga banda. I kaa waybora do cin. Sawulu ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma guna ay se ganakoy biya gaakasinay do, ma tunandi ay se boro fo kaŋ ay ga ci ni se.»

9Waybora ne a se: «Guna, ni bay haŋ kaŋ Sawulu te, kaŋ a na borey kaŋ gonda ganakoyaŋ da ziimey alandaaba laabo ra. Ifo se no ni ga hirrimi te ay se i m'ay fundo ŋwa, i m'ay to buuyaŋ gaa?»

10Sawulu ze waybora se da Rabbi ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, ciiti kulu si du nin woone sabbay se.»

11Saaya din waybora ne: «May no ni ga ba ya tunandi ni se?»

Sawulu ne: «Ma Samuwila tunandi ay se.»

12Waato kaŋ waybora di Samuwila, waybora kuuwa nda jinde beeri. Nga din, waybora binde salaŋ Sawulu se ka ne: «Ifo se no ni n'ay fafagu? zama nin no Sawulu.»

13Bonkoono ne a se: «Ma si humburu. Amma ifo no ni go ga di?»

Waybora ne Sawulu se: «Ay di hin fo kaŋ goono ga ziji ka fun laabo ra.»

14Sawulu ne a se: «Himandi fo dumi no ka bara a gaa?»

Waybora ne: «Alboro zeeno fo goono ga tun beene. A go mo ga bangum ka daabu nda alkuba.»

Sawulu binde faham kaŋ Samuwila no. A binde gurfa ka konda nga moyduma hala ganda ka sombu.

15Samuwila mo ne Sawulu se: «Ifo se no ni g'ay tunandi, kaŋ ni g'ay zijandi?»

Sawulu tu ka ne: «Ay wo, ay di kayna day no gumo, zama Filistancey kand'ay gaa wongu. Irikoy mo fay da ay. A mana ye ka tu ay se koyne annabey do wala hindirey ra. Woodin se no ay na ni ce, zama ni m'ay bayrandi nda haŋ kaŋ no ay ga te.»

16Samuwila ne: «Ifo se binde kaŋ ni g'ay hã, za kaŋ Rabbi fay da nin, a ciya ni yanjekaari mo? 17Rabbi goy mo ni se sanda mate kaŋ cine a ci din ay me ra: Rabbi na mayra kortu ka kaa ni kambe ra, k'a no ni gorokasino se, kaŋ ga ti Dawda. 18Zama ni mana Rabbi sanno haggoy, ni man'a futay goyo kaŋ ga koroŋ te mo Amalek boŋ. Woodin se no Rabbi na woone te ni se hunkuna. 19Woodin baa si mo, Rabbi ga nin da Israyla daŋ Filistancey kambe ra care banda. Suba nin da ni izey kulu ga bara ay banda. Rabbi ga Israyla kunda daŋ Filistancey kambe ra.»

20Sawulu to ka maa woodin, kal a kaŋ ganda sahãadin, ganda birante. A go ga humburu gumo Samuwila sanno se. Gaabi kulu mana cindi a gaahamo ra, zama a mana ŋwaari ŋwa zaaro me-a-me hala nda cino kulu mo.

21Kala waybora kaa Sawulu do. A faham ka bay mo kaŋ a kankam gumo, ka ne Sawulu se: «Guna ay, ni koŋŋa maa ni sanney. Ay n'ay fundo daŋ kataru ra, ay na hanga jeeri ni sanno kaŋ ni ci ay se gaa mo. 22Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ni mo ma maa ay, ni koŋŋa sanney. Naŋ ya kande ni se ŋwaari kayna, ni ma ŋwa, zama ni ma du gaabi hala ni ga koy.»

23Amma a wangu. A ne: «Ay si ŋwa.»

Amma a bannyey da waybora soobay k'a faali ka hin a. Nga mo maa i sanno. A binde tun ganda laabo ra, ka goro dima boŋ.

24Nga din, waybora gonda handayze kaŋ i goono ga kuru a kwaara. Kal a waasu k'a wi. A na hamni mo sambu k'a diibi ka te buuru kaŋ sinda dalbu da hamno. 25A kande ŋwaaro ka daŋ Sawulu nda nga bannyey jine. I ŋwa, woodin banda i tun cino din ra ka ngey diraw te.

Acis na Dawda kaa wongu marga ra

29 Filistancey na ngey wongu marga margu ka kaa Afek. Israyla mo na gata sinji hari zurey mwa gaa kaŋ go Yezreyel ra. 2Filistancey soojey arkusey soobay ka bisa zangu-zangu nda zambar-zambar. Dawda mo, nga nda nga borey margu. Acis mo go i ra jama banda. 3Kala Filistancey soojey arkusey ne: «Ibraniyance woone yaŋ binde, ifo no i goono ga te neewo?»

Acis ne Filistancey soojey arkusey se: «Woone manti Dawda no, Sawulu Israyla bonkoono tamo kaŋ go ay banda jirbey wo? Oho, jiirey wo ay mana di taali kulu a gaa mo, za han kaŋ hane a ye ay do ka kaa hunkuna.»

4Amma Filistance wongu nyaŋey te a se bine. Filistancey koyey binde ne a
se: «Bora din ma bare ka koy nga nango do, nango kaŋ ni n'a no din. A ma si
zulli ka koy iri banda wongo do. A ma si koy ka ciya iri gaabakasina yanja ra.
Zama ifo no boro wo ga du kaŋ ga nga da nga jine bora sasabandi nd'a, da
manti borey wo boŋey? 5Woone manti Dawda no kaŋ se i na doono din te i
gaano do, i goono ga ne:

‹Sawulu na nga zambarey wi,
Dawda mo nga zambar-zambarey?› »

6Waato din gaa Acis na Dawda ce ka ne a se: «Ay ze da Rabbi fundikoono,
ni na naanay alhaali cabe. Koy-da-ye kulu kaŋ ni te wongu marga ra ay banda,
ihanno no ay wo do. Zama ay mana di laala kulu ni gaa za han kaŋ hane ni kaa
ay do ka kaa hala sohõ. Kulu nda yaadin, soojey arkusey mana yadda nda nin.
7Sohõ binde, kala ni ma bare, ma koy baani. Ni ma si Filistancey soojey
arkusey biney sara.»
8Dawda ne Acis se: «Day ifo no ay te? Wala ifo no ni gar ay, ni bannya do
duumi kaŋ ay go ni banda ka kaa hala sohõ, kaŋ ga naŋ ay ma si koy bonkoono
ay koyo banda wongu ra ka wongu nda bonkooni ay koyo yanjekaarey?»
9Acis tu ka ne Dawda se: «Ay bay kaŋ ni ya boro hanno no ay wo do, danga
Irikoy malayka cine. Kulu nda yaadin, Filistance soojey arkusey ne: ‹A si koy
iri banda wongo do.› 10Kala ni ma biya nda ni jine bora bannyey kaŋ yaŋ kaa ni
banda. Araŋ tunanta susubay, waato kaŋ hananyaŋo wasa araŋ se, kala araŋ ma
araŋ diraw te.»
11Dawda binde biya ka tun, nga nda nga borey, zama ngey ma tun da hinay,
ngey ma ye Filistancey laabo ra. Filistancey binde kaaru ka koy Yezreyel.

Dawda na Amalekancey halaci

30 Waato kaŋ Dawda nda nga borey kaa ka to Ziklag, i zaari hinzanta
hane, kala Amalekancey go, i jin ka kande wurrandi Negeb* da Ziklag
gaa. I na Ziklag kar k'a ton da danji. 2I na wayborey kaŋ go a ra ku, ikayney da
ibeerey. I mana boro kulu wi, amma i kond'ey ka ngey fonda gana.
3Waato kaŋ Dawda nda nga borey to kwaara do, kal a go, danji jin k'a ŋwa. I
ize arey da ize wayey mo, d'i wandey, Amalekancey n'i ku. 4Waato din gaa
Dawda nda nga borey kulu kaŋ yaŋ go a banda na jinde sambu ka hẽ hal a to
naŋ kaŋ i sinda baa hẽeno gaabi koyne. 5Dawda wande hinka mo, i konda ikulu,
Ahinowam, Yezreyel bora, da Abigayil, Nabal Karmel bora wande zeena.
6Dawda go ga maa doori nga bina ra gumo, zama i goono ga salaŋ ka ne i g'a
catu-catu nda tondiyaŋ. Zama jama kulu bine sara, boro fo kulu nga ize arey da
ize wayay se. Amma Dawda na nga bina gaabandi Rabbi nga Irikoyo ra.
7Dawda ne Alfa Abiyatar, Ahimelek izo se: «Kand'ay se efod* kwaayo
neewo.» Abiyatar mo na efod kwaayo sambu ka kand'a Dawda se. 8Dawda
binde saaware Rabbi gaa ka ne: «D'ay na wurrandi izey wo gana, ay ga to r'ey,
wala?»

Rabbi tu a se ka ne: «I ce gana, zama haciika ni g'i to. Hay kulu si ganji mo, ni ma ye k'i kulu ta.»

9Dawda binde koy, nga nda boro zangu iddo kaŋ go a banda din. I kaa Bezor gooro me gaa, naŋ kaŋ i na boro fooyaŋ naŋ kaŋ ga goro banda. **10**Amma Dawda n'i gana, nga nda boro zangu taaci, zama boro zangu hinka kay banda, ngey kaŋ yaŋ gaze hal i si hin ka Bezor gooro daŋandi.

11I di Misira boro fo batamey din ra, ka kand'a Dawda do. I n'a no ŋwaari, a ŋwa. I n'a no hari mo, a haŋ. **12**I n'a no jeejay takula zanjarmi, da reyzin* fafa hinka. Waato kaŋ a ŋwa, a fundo ye ka kaa a gaa, zama zaari hinza nda cin hinza no a mana ŋwaari ŋwa, a mana hari haŋ.

13Dawda ne a se: «May do no ni go? Man no ni fun mo?»

Bora ne: «Ay ya Misira arwasu no, Amalekance fo bannya. Ay koyo mo n'ay furu, zama hunkuna ay jirbi hinza kaŋ doori fo n'ay di. **14**Iri konda wurrandi no Keritancey gaa Negeb ra, da Yahuda laabo gaa, da Kaleb banda laabo gaa Negeb ra mo. Iri na Ziklag mo ton da danji.»

15Dawda ne a se: «Ni ga konda ay hala wurrandi izey din do, wala?»

Nga mo ne a se: «Ze ay se da Irikoy ka ne ni s'ay wi, ni s'ay daŋ ay koyo kambe ra mo. Ay mo kala ay ma konda nin wurrandi izey din do.»

16Waato kaŋ a kond'ey, wiiza, i go kar-kasante yaŋ batama ra. I goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i go batu teeyaŋ gaa, arzaka booba kaŋ i ku Filistancey laabo da Yahudiya laabo ra din sabbay se. **17**Dawda mo n'i kar za cino din ra kal a suba wiciri kambo. I ra sinda boro kaŋ yana, kala day i ra gaabikooni fooyaŋ, sanda boro zangu taaci cine kaŋ na yoyaŋ kaaru ka yana. **18**Dawda ye ka hay kulu kaŋ Amalekancey kom din ta. Dawda na nga wande hinka mo faaba. **19**Hay kulu mo mana maray i ra, ikayna gaa, ibeeri gaa, ize aru wala ize way, wala arzaka, wala day hay kulu kaŋ i du ngey boŋ se. I kulu Dawda ye ka kand'ey. **20**Dawda na haw kurey da feeji kurey kulu mo ta, kaŋ yaŋ i gaaray i hawey jine. I ne: «Wongu albarka woone, Dawda wane no.»

21Dawda ye ka kaa boro zangu hinka kaŋ yaŋ gaze din do. I mana hin ka Dawda gana, day i n'i daŋ i ma goro Bezor gooro me gaa. I koy ngey ma Dawda kubay se, nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda. Waato kaŋ Dawda maan borey din, kal a n'i fo. **22**Waato din no boro laaley da ize yaamey kulu kaŋ go Dawda banda na me daŋ ka ne: «Za kaŋ i mana koy iri banda, iri mo s'i no hay kulu wongu albarka kaŋ iri ta din ra, kala day i ma afo kulu no nga wando nda nga izey, zama i m'i sambu ka kond'ey.»

23Kala Dawda ne: «Ay nya-izey, araŋ ma si te yaadin da haŋ kaŋ Rabbi n'iri no, nga kaŋ n'iri haggoy. I wongu marga kaŋ kaa iri gaa mo, a n'a daŋ iri kambe ra. **24**May no ga maa araŋ sanno se hayo wo ra? Zama sanda mate kaŋ cine boro kaŋ koy wongo do baa ga bara, yaadin mo no boro kaŋ goro jinayey do wane ga bara. I ga fay ka saba no.» **25**A ciya binde za han din hane ka koy jina, woodin ciya lordi nda alaada Israyla ra hala hunkuna.

26Waato kaŋ Dawda kaa Ziklag, a kaa wongu albarka ra ka samba Yahudiya arkusey se, danga a corey nooya, ka ne: «Araŋ nooyaŋo neeya, kaŋ fun Rabbi ibarey arzakey ra.»

27A samba borey kaŋ yaŋ go Betel ra se, da borey kaŋ yaŋ go Ramot Negeb
ra wane se, da borey kaŋ yaŋ go Yattir ra, 28da borey kaŋ yaŋ go Arower ra, da
borey kaŋ yaŋ go Sifmot ra da Estemowa ra, 29da borey kaŋ yaŋ go Rakal ra, da
borey kaŋ yaŋ go Yera-Melancey kwaarey ra, da borey kaŋ yaŋ go Kenancey
kwaarey ra, 30da borey kaŋ yaŋ go Horma ra, da borey kaŋ yaŋ go Korasan, da
borey kaŋ yaŋ go Atak ra, 31da borey kaŋ yaŋ go Hebron ra se, da nangu cindey
kulu kaŋ yaŋ ra Dawda nda nga borey doona ka koy.

Filistancey na Israyla zeeri. Sawulu nda nga izey bu

31 Kala Filistancey goono ga Israyla wongu. Israyla borey binde zuru
Filistancey jine. I maray wongu ra hal i kaŋ ka bu Jilbowa tondo boŋ.
2Filistancey na Sawulu da nga izey ce kondey ŋwa. Filistancey binde na
Sawulu izey Yonata da Abinadab da Malci-Suwa wi. 3Wongo binde sara
Sawulu do haray. Tongo farmey mo n'a to hal tongo farmey n'a maray gumo.

4Saaya din no Sawulu ne nga wongu jinay jarekwa se: «Ni takuba foobu k'ay
zorme nd'a. M'ay fun, zama borey kaŋ si dambangu wo ma s'ay fun, k'ay wow
d'a.»

Amma a jinay jarekwa wangu, zama a humburu gumo. Sawulu binde na nga
bumbo takuba foobu ka kaŋ a boŋ. 5Waato kaŋ a jinay jarekwa di kaŋ Sawulu
bu, nga mo kaŋ nga takuba boŋ ka bu a banda. 6Yaadin cine no Sawulu bu d'a,
nga nda nga ize hinza kulu, d'a jinay jarekwa da nga borey kulu me folloŋ han
din hane.

7Waato kaŋ Israyla borey kaŋ yaŋ go gooro jabo gaa ya-haray, da Urdun
ya-haray kambo gaa waney di kaŋ Israyla borey zuru, Sawulu da nga izey mo
bu, kal i na ngey kwaarey naŋ ka zuru. Filistancey kaa ka goro i ra.

8A suba mo waato kaŋ Filistancey kaa zama ngey ma borey kaŋ yaŋ bu
jinayey ku, kal i na Sawulu nda nga ize hinza gar ga furu Jilbowa tondo boŋ. 9I
na Sawulu boŋo pati, k'a wongu jinayey foobu ka kaa a gaa, k'i samba nangu
kulu Filistancey laabo ra noodin windanta, zama i ma konda baaro ngey tooru
windey ra da laab'izey do. 10I n'a wongu jinayey daŋ Astarot tooru windo ra. I
na Sawulu gaahamo naagu Bayt-San cinaro gaa.

11Waato kaŋ Yabes-Jileyad gorokoy maa haŋ kaŋ Filistancey te Sawulu se,
12kala wongaarey kulu tun, i hanna ka dira. I na Sawulu gaahamo d'a izey mo
gaahamey sambu Bayt-San cinaro gaa. I kand'ey Yabes. I binde n'i ton noodin.
13I n'i biriyey sambu k'i fiji boosay nyaŋo cire Yabes ra, ka mehaw jirbi iyye.

SAMUWILA HINKANTA

Sawulu buuyaŋo baaro kaa Dawda do

1 Sawulu buuyaŋo banda, waato kaŋ Dawda ye ka kaa ka fun Amalekancey
wiyaŋo do, Dawda te jirbi hinka Ziklag. **2**Jirbi hinzanta hane binde, kala boro
fo go ga fun Sawulu do wongu marga ra da bankaaray tooranteyaŋ, da laabu mo
koyne nga boŋo ra. A ciya binde, waato kaŋ a to nango kaŋ Dawda bara, kala bora
ye ganda ka sombu.

3Dawda ne a se: «Man no ni fun?»

A ne a se: «Ay du ka yana no Israyla* wongu marga ra.»

4Dawda ne a se: «Ifo no ka te? Ay ga ni hã, ma ci ay se.»

A tu ka ne: «Borey zuru wongo do. Jama ra boro boobo kaŋ ka bu. Sawulu
nda nga ize Yonata mo, i bu.»

5Dawda ne arwaso kaŋ ci nga se din se: «Mate no ni te ka bay Sawulu nda
nga ize Yonata kulu bu?»

6Arwaso kaŋ na sanno ci a se ye ka ne: «A saba nda ay go Jilbowa tondo
boŋ, kal ay di Sawulu go ga jeeri nga yaajo gaa. A go mo, wongu torkey da
ngey kaarukoy go g'a ce konda ŋwa. **7**Waato kaŋ a zagu, a n'ay fonnay, a n'ay
ce mo. Ay mo tu ka ne: ‹Ay neeya!›

8A ne ay se: ‹Nin no may?›

Ay tu ka ne: ‹Ay ya Amalekance no.›

9A ne ay se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma kay ay boŋ k'ay wi, zama mo-binni n'ay
di, amma ay fundo go ay gaa jina.› **10**Ay binde kay a boŋ k'a wi, zama ay
daahirandi kaŋ a si hin ka funa koyne, za kaŋ i ban k'a zeeri. Ay na koytaray
fuula kaŋ go a boŋo gaa da kondi kaŋ go a jasa gaa mo kaa. Ay kand'ey neewo,
ay jine bora do.»

11Waato din binde Dawda na nga bankaarayey di ka tooru-tooru*. Yaadin
mo no borey kulu kaŋ yaŋ go a banda. **12**I na bu baray te, i hẽ, i mehaw kala
wiciri kambu Sawulu nda nga izo Yonata da Rabbi borey, da Israyla dumo mo
se, za kaŋ takuba n'i wi.

13Dawda ne arwaso kaŋ na baaro ci nga se din se: «Ni ya mana gaa boro
no?»

A tu ka ne: «Ay ya yaw fo ize no, Amalek boro.»

14Dawda ne a se: «Mate cine se no ni mana humburu ni ma kambe salle ka
Rabbi wane suubananta halaci?»

15Kala Dawda na arwasey ra afo ce ka ne: «Ma maan ka kaŋ a boŋ.» Nga mo
n'a kar kal a bu. **16**Dawda ne a se: «Ni kuri alhakko ma ye ni boŋo boŋ, zama ni
meyo no ka ni seeda, za kaŋ ni ne: ‹Ay na Rabbi wane suubananta wi.› »

17Dawda na bu kunfa te da sanni woone yaŋ, Sawulu nda nga izo Yonata se.
18A lordi mo ka ne i ma Yahuda izey dondonandi dooni woone, Biraw Dooni
no. A go, i n'a hantum Yasar tira ra:

Dawda bu baray doono kaŋ a te Sawulu nda Yonata se

19«Ya Israyla, i na ni darza wi
ni beene nangey boŋ!

Hinkoyey din, mana gaa
i kaŋyaŋo misa!
20I ma si baaru dede Gat ra,
I ma s'a fe mo Askelon fondey gaa.
Zama Filistancey ize wandiyey ma si farhã.
Borey kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ,
I ize wandiyey ma si zaama teeyaŋ zamuuyaŋ te.

21Araŋ Jilbowa tondey, hari wala harandaŋ
ma si zumbu araŋ boŋ, wala sargay fariyaŋ boŋ.
Zama noodin i na hinkoyo korayo ziibandi,
Sawulu korayo nooya,
Danga day manti tuusante nda ji wane no.
22Borey kaŋ yaŋ i wi kurey do,
Hinkoyey maani do,
Yonata biraw mana candi banda,
Sawulu takuba mana ye yaamo bo.

23Sawulu nda Yonata ya baakasinay hariyaŋ
da taalam hariyaŋ no waato kaŋ i gonda fundi,
I buuyaŋey ra mo i mana fay.
I waasu nda zeeban,
I gaabu nda muusu beeri.

24Ya araŋ Israyla ize wayey,
Wa hẽ Sawulu boŋ,
Nga kaŋ na mulfi daabu araŋ gaa k'araŋ taalam,
Nga kaŋ na wura taalamey daŋ araŋ bankaarayey gaa.

25Hinkoyey din,
Mana gaa i kaŋyaŋo misa wongu ra!
Ya Yonata, i na ni wi
beene nangey boŋ.
26Ay nya-izo Yonata,
Ay fundo kayna ni sabbay se.
Ni ga kaan ay se gumo.
Ni baakasina, ya dambara hari no ay do,
A bisa wande baakasinay.

27Hinkoyey din kaŋyaŋo,
Da wongu jinay halaciyaŋo,
Man gaa i misa!»

Yahuda na Dawda didiji bonkooni

2 Woodin banda Dawda na Rabbi hã ka ne: «Ya kaaru ka koy birni fo do Yahuda ra?»

Rabbi mo ne a se: «Ma kaaru.»

Dawda ne: «Woofo do no ay ga koy?»

Rabbi ne: «Ma koy Hebron.»

2Dawda binde kaaru ka koy noodin, nga nda nga wande hinka, Ahinowam, Yezreyel waybora, da Abigayil, kaŋ goro ka te Nabal Karmel bora se wande waato. **3**A kaa mo, nga nda borey kaŋ yaŋ go a do, boro fo kulu nda nga almayaaley. I goro Hebron Kawyey ra. **4**Yahuda borey mo kaa noodin ka ji soogu Dawda boŋ, zama a ma ciya bonkooni Yahuda kunda se. I kande Dawda se baaru ka ne: «Yabes-Jileyad borey no ka Sawulu fiji.»

5Dawda binde na boroyaŋ donton i ma koy Yabes-Jileyad gorokoy do ka ne i se: «Rabbi no g'araŋ albarkandi, za kaŋ araŋ na gomni woodin cabe araŋ koyo se, danga Sawulu nooya, araŋ n'a fiji mo. **6**Sohõ binde Rabbi ma gomni cabe araŋ se nda cimi. Ay mo ga gomni woodin bana araŋ se, za kaŋ araŋ na woodin te. **7**Sohõ binde araŋ kambey ma gaabu. Wa te alboro-teera, zama araŋ koyo Sawulu bu. Yahuda kunda mo na ji soogu ay boŋ ya ciya bonkooni ngey se.»

Israyla nda cara wongo

8Amma Sawulu wonkoyo Abner, Ner izo, nga no ka Is-boset, Sawulu ize sambu ka daŋandi nd'a ka koy Mahanayim. **9**A n'a daŋ bonkooni Jileyad da Aser izey, da Yezreyel, da Ifraymu, da Benyamin da Israyla kulu boŋ.

10Is-boset, Sawulu ize, gonda jiiri waytaaci waato kaŋ a sintin ka may Israyla boŋ. A may mo jiiri hinka. Amma Yahuda kunda na Dawda gana. **11**Jirbey kaŋ Dawda goro ka te bonkooni Yahuda boŋ Hebron ra, jiiri iyye nda handu iddu no.

12Abner, Ner ize, da Is-boset, Sawulu ize banda borey, i fatta Mahanayim ka koy Jibeyon. **13**Yowab, Zeruwiya ize mo, da Dawda banda borey fatta ka kuband'ey Jibeyon bango me gaa. I goro, woone yaŋ go bango me woone gaa, yongo waney mo go bango ya-haray meyo gaa.

14Abner ne Yowab se: «Ay ga ni ŋwaaray, arwasey ma tun ka fooru iri jine.»

Yowab ne: «I ma tun me!»

15Waato din binde i tun ka daŋandi. I lasaabey boŋ, Benyamin da Is-boset, Sawulu ize se, i boro way cindi hinka. Dawda banda borey mo ra iway cindi hinka. **16**I afo kulu mo na nga hangasino di boŋo gaa, ka nga yanjekaaro gooru nda takuba caraw ra. Yaadin cine no i kulu kaŋ d'a me folloŋ. I binde na nango maa daŋ Helkat-Hazzurim. A go noodin Jibeyon ra.

17Yanja binde koroŋ han din gumo. I na Abner da Israyla borey ŋwa Dawda banda borey jine.

18Zeruwiya ize hinza mo go noodin: Yowab da Abisay da Asahel. Asahel mo ce daguyaŋ ga waasu sanda jeeri cine. **19**Asahel binde na Abner gana. A dirawo ra mo a mana kamba kambe ŋwaari wala kambe wow Abner ganayaŋo

gaa. 20Gaa no Abner zagu ka ne: «Nin no Asahel?»
A tu ka ne: «Ay no.»
21Abner ne a se: «Ma bare kambe ŋwaari wala kambe wow haray, ka afo di arwasey din ra, k'a guuru kwaayo ta.» Amma Asahel wangu ka fay d'a ganayaŋ.
22Abner ye ka ne Asahel se: «Ma bare ka fay d'ay ganayaŋ. Ifo se no ay ga ni kar ka ni zeeri hala ganda? Yaadin gaa, mate no ay g'ay boŋo tunandi nd'a ni beero Yowab do?»
23Kulu nda yaadin Asahel wangu ka yadda ka fay d'a ganayaŋ. Woodin se no Abner n'a kar d'a yaajo azulo. A na Asahel fun k'a korab hala yaajo fatta banda. A kaŋ ka bu noodin. A ciya binde borey me-a-me kaŋ yaŋ kaa ka to nango kaŋ Asahel kaŋ ka bu din, i ye ka kay tak!
24Amma Yowab da Abisay na Abner gana. Wayna mo kaŋ waato kaŋ i to Amma tudo gaa haray kaŋ go Jiya jine Jibeyon saajo fonda gaa. 25Benyamin izey mo margu Abner banda ka ciya jama folloŋ. I kay tudo boŋ.
26Waato din gaa, Abner na Yowab ce ka ne: «Takuba ga ŋwa hal abada no? Ni mana bay kaŋ kokor banda a ga ciya bine forti no? Waati fo no ni ga ni borey lordi ka ne i ma bare ka fay da ngey nya-izey ganayaŋ?»
27Yowab ne: «Ay ze da Irikoy fundikoono, da manti kaŋ ni salaŋ, doŋ haciika borey kulu ga tun susubay za da hinay, ka soobay ka ngey nya-izey cey gana.»
28Yowab binde na hilli kar, borey kulu kay mo. I mana ye ka Israyla gana, i mana ye ka yanje mo.
29Abner da nga borey hanna ka dira, i goono ga Gooru Beero gana. I na Urdun daŋandi, ka Bitron kulu gana, ka kaa Mahanayim.
30Yowab ye mo, ka fay da Abner ganayaŋ. Waato kaŋ a na borey kulu margu, kal i jaŋ boro waranka afo si Dawda banda borey ra, ngey da Asahel.
31Amma Dawda banda borey na Benyamin waney da Abner borey kar hala boro zangu hinza da waydu bu. 32I na Asahel sambu ka fiji nga baabo saara ra, kaŋ go Baytlahami ra. Yowab da nga borey hanna ka dira. Wayna fun i se Hebron.

3 Wongu gay Dawda dumo da Sawulu dumo game ra. Dawda mo soobay ka te gaabi ka tonton ka koy da jina, amma Sawulu dumo soobay ka zabu ka ye da banda.

2I na izeyaŋ hay Dawda se Hebron ra.

A hay-jina ga ti Amnon,
kaŋ a du Ahinowam, Yezreyel waybora gaa.
3Ihinkanta, Ciliyab, nga mo
a du a Abigayil gaa, bora kaŋ goro
ka te wande Nabal Karmel bora se.
Ihinzanta, Absalom, a du a Maaka,
Gesur koyo Talmay ize wayo gaa.
4Itaacanta, Adoniya, a du a Haggit gaa.
Iguwanta, Sefatiya, Abital ize no.

5Iddanta, Itreyam, Dawda wande
Egla ize no.
Woodin yaŋ no i hay Dawda se Hebron ra.

6Waati kaŋ i goono ga wongu te Dawda dumo da Sawulu dumo game ra, Abner na nga boŋ gaabandi Sawulu dumo ra. 7Amma Sawulu wahay fo go no kaŋ se i ga ne Rizpa, Aya ize way no. Is-boset ne Abner se: «Ifo se no ni kani nd'ay baaba wahayo wo?»

8Sanno binde kaŋ Is-boset ci din se, kala Abner futu gumo. A ne: «Ay ya hansi *buuko* boŋ no, Yahuda wane? Hunkuna gomni no ay go ga cabe ni baaba Sawulu dumo d'a nya-izey kulu, d'a corey mo se, kaŋ ay mana ni no Dawda se. Kulu nda yaadin hunkuna ni n'ay beeri nda taali wayboro wo sanni ra. 9Irikoy ma ay, Abner laali d'ay mana te Dawda se mate kaŋ Rabbi ze d'a a se, 10ay ma koytara ta Sawulu dumo gaa, ka Dawda karga sinji Israyla da Yahuda boŋ, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba.» 11Is-boset mo mana hin ka sanni fo kulu yeti Abner se, zama a ga humbur'a.

12Abner binde na diyayaŋ donton Dawda do nga sanno boŋ ka ne: «Laabo wo, may wane no?» A ne mo: «Ma amaana daŋ in da nin game ra. Ay kambe mo ga te ni wano banda, ay ma Israyla kulu bare ka ye ni do haray.»

13Dawda ne: «To, ay na amaana te da nin, amma in da nin game ra hari folloŋ go no: nga ga ti, ni si di ay moyduma, kala nda ni kand'ay se Mikal, Sawulu ize wayo, da ni kaa ka di ay.» 14Dawda binde na diyayaŋ donton Is-boset, Sawulu izo do ka ne: «M'ay no ay wando Mikal, kaŋ ay n'a suuji bana nda Filistancey jofolo kuuru zangu.»

15Is-boset binde donton ka waybora ta kurnyo gaa, kaŋ ga ti Paltiyel Layis izo. 16A kurnyo n'a dum da hẽeni. A n'a gana mo kal a to Ba-Hurim. Gaa no Abner ne a se: «Ma bare ka ye.» A binde ye.

17Abner binde saaware nda Israyla arkusey ka ne: «Waato jirbey ra araŋ na Dawda ceeci a ma ciya bonkooni araŋ boŋ. 18Sohõ binde kal araŋ ma woodin te mo, zama Rabbi na Dawda ciine te ka ne: ‹Ay tamo Dawda kambe ra no ay g'ay borey Israyla faaba Filistancey d'i ibarey kulu kambe ra.› »

19Abner salaŋ mo Benyamin borey hangey ra. Abner koy Hebron mo zama nga ma ci Dawda se hay kulu kaŋ kaan Israyla borey da Benyamin kunda kulu se. 20Abner binde kaa Dawda do Hebron ra, boro waranka mo go a banda. Dawda mo na batu te Abner da nga banda borey se. 21Kala Abner ne Dawda se: «Ay ga tun ka koy ka Israyla kulu margu ka ye ay bonkoono do haray, zama i ma sappe nda nin hala ni ma may hay kulu boŋ kaŋ ni bina ga baa.» Dawda mo na Abner sallama. A dira baani samay.

Yowab na Abner wi

22Guna mo, Dawda borey da Yowab waney to ka kaa ka fun wurrandi do. I go ga kande wongu arzaka boobo. Amma Abner wo si Dawda banda Hebron, zama Dawda jin k'a sallama, a binde koy baani samay. 23Waato kaŋ Yowab da wongu marga kulu kaŋ go a banda kaa, i ci Yowab se ka ne: «Abner, Ner izo

kaa bonkoono do, hala mo a n'a sallama a ma koy baani samay.»
24Kala Yowab kaa bonkoono do ka ne: «Ifo no ni te wo? A go, Abner kaa ni
do. Ifo se no ni n'a sallama, hal a koy baani samay? 25Ni ga Abner Ner izo bay.
A kaa ka ni fafagu no, da mo nga ma ni furoyaŋ do da ni funyaŋ do bay se, nga
ma bay hay kulu kaŋ ni go ga te.»
26Waato kaŋ Yowab fun Dawda do a na diyayaŋ donton i ma Abner hamnay.
Sira dayo do no i n'a to. I binde n'a bare ka ye ka kand'a, amma Dawda mana
bay. 27Waato kaŋ Abner kaa Hebron, Yowab kamba nd'a ka kond'a kwaara
meyo bindo ra zama nga ma salaŋ d'a laakal gaa. Noodin mo no a n'a kar bine
izo gaa haray kal a bu, Yowab kayne Asahel kuro sabbay se.
28Kokor banda kaŋ Dawda maa baaro a ne: «In d'ay mayra ya sinda taali
Rabbi jine hal abada Abner, Ner ize kuro alhakko gaa. 29Alhakko ma kaŋ
Yowab boŋo boŋ, d'a baabo windo kulu boŋ mo. I ma si jaŋ Yowab windo ra
boro kaŋ gonda bi kaŋ ga hinni dooru, wala jiraykooni, wala boro kaŋ ga goobu
naan, wala boro kaŋ takuba ga zeeri, wala boro kaŋ ga jaŋ ŋwaari.»
30Yaadin cine no Yowab da nga nya ize Abisay na Abner wi d'a, zama a na
ngey kayno Asahel wi wongu ra Jibeyon.
31Dawda binde ne Yowab da borey kaŋ go a banda yaŋ se: «Wa araŋ
bankaarayey tooru-tooru. Araŋ ma bufu zaarayaŋ haw ka bu kunfa te Abner jine.»
Bonkoono Dawda binde na buukwa daaro banda gana. 32I na Abner fiji Hebron
ra. Bonkoono mo na jinde sambu ka hẽ Abner saara do, borey kulu mo hẽ.
33Bonkoono na bu kunfa te Abner se ka ne:

«Abner ga bu sanda mate kaŋ saamo ga bu no?
34Ni kambey si hawante,
i mana ni cey mo daŋ sisiriyaŋ ra.
Sanda mate kaŋ boro ga kaŋ zambantey jine,
yaadin cine no ni kaŋ.»

Jama kulu mo ye ka hẽ Abner boŋ. 35Borey kulu mo kaa zama ngey ma
Dawda faali a ma ŋwaari ŋwa za wayna go beene jina. Amma a ze ka ne:
«Irikoy m'ay laali d'ay na ŋwaari taba, wala hay fo kulu kaŋ dumi no hala
wayna ga kaŋ.»
36Borey kulu mo na laakal ye woodin gaa. A kaan i biney se mo, sanda hay
kulu kaŋ bonkoono te ga kaan jama kulu se. 37Borey kulu nda Israyla kulu bay
mo kaŋ manti bonkoono baay ra no i na Abner, Ner ize wi.
38Bonkoono ne nga tamey se: «Araŋ mana bay kaŋ hunkuna wo jine boro no,
boro beeri mo no ka bu Israyla ra? 39Ay mo, hunkuna ay na gaabi-jaŋay te, baa
kaŋ ay ya bonkooni no, ay ya suubanante mo no. Borey wo mo, kaŋ ti Zeruwiya
izey bisa ay gaabi. Rabbi ma bana goy-teeri laalo se a laala boŋ.»

Is-boset wiyaŋo

4 Waato kaŋ Is-boset, Sawulu ize maa baaru kaŋ i ne Abner bu Hebron ra,
kal a gaa yay, Israyla kulu mo kankam. 2Is-boset, Sawulu ize gonda marga

jine boro hinka. Afo maa Baana, afa mo maa Rekab, Rimmon Beyerot borey izeyaŋ, Benyamin kunda ra. Zama i ga lasaabu kaŋ Beyerot wo Benyamin do haray wane no. 3Beyerot borey binde zuru ka koy Jittayim. I goono ga yawtaray goray te noodin hala hõ.

4(Amma Yonata, Sawulu ize gonda ize fo kaŋ cey fanaka. A jiiri gu waato kaŋ Sawulu nda Yonata buuyaŋ baaru kaa ka fun Yezreyel. A saajawkwa mo n'a sambu ka zuru nd'a. A ciya binde, cahãyaŋ zura gaa se, kala izo fun ka kaŋ ka te fanaka. A maa ga ti Mefiboset.)

5Rimmon, Beyerot bora izey mo kaŋ ga ti Rekab da Baana, i koy Is-boset kwaara wayna koroŋyaŋ alwaate cine. A goono ga fulanzam zaari bindi. 6I kaa noodin, hala windo bindi ra, danga day alkama no i ga ba ka sambu. I na Is-boset kar a bina do haray. Rekab da nga nya izo Baana binde zuru ka yana.

7Waato kaŋ i furo windo ra, a go noodin ga kani nga dima boŋ, kaniyaŋ fuwo ra. I n'a kar ka wi. I n'a boŋo dagu ka kaa a gaa. I dira da boŋo ka Gooru Beero fonda gana ka hanna ka dira. 8I kande Is-boset boŋo Dawda do Hebron. I ne bonkoono se: «Ni ibara Sawulu kaŋ na ni fundo ceeci, a izo Is-boset boŋo neeya. Rabbi mo na fansa sambu koyo ay bonkoono se, Sawulu nda nga banda borey boŋ hunkuna.»

9Amma Dawda tu Rekab da nga nya izo Baana, Rimmon Beyerot bora izey se ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ n'ay fundo fansa ay kankami kulu ra. 10Saaya kaŋ boro fo ci ay se ka ne: ‹Guna, Sawulu bu,› a tammahã hala baaru hanno no nga goono ga kande ay se, kal ay n'a di k'a wi Ziklag ra. A banando kaŋ ay n'a no nooya a baaro sabbay se. 11Sanku fa sohõ, kaŋ boro laaley na adilante wi nga windo ra nga dima boŋ, manti kal ay m'a kuro alhakku ceeci araŋ kambey ra sohõ, ay m'araŋ kaa ndunnya ra?»

12Dawda binde na nga arwasey lordi. I na borey din mo wi k'i cey d'i kambey dumbu ka kaa i gaa. I n'i sarku bango me gaa Hebron ra. Amma i na Is-boset boŋo sambu ka fiji Abner saara ra, noodin Hebron ra.

Israyla kulu na Dawda didiji bonkooni

5 Israyla kundey kulu kaa Dawda do Hebron ra. I salaŋ a se ka ne: «Guna, iri ya ni biri nda ni basi no. 2Waato jirbey kaŋ ra Sawulu goro ka koytaray ŋwa iri boŋ, nin no ka Israyla candi ka kond'a, ka ye ka kand'a mo. Rabbi ne ni se mo, ‹Nin no g'ay jama Israyla kuru. Nin no ga ciya Israyla jine boro mo.› »

3Israyla arkusey kulu binde margu bonkoono do Hebron ra. Bonkoono Dawda mo sappe nd'ey Rabbi jine, noodin Hebron ra. I na ji soogu Dawda boŋ k'a didiji bonkooni Israyla boŋ.

4Dawda gonda jiiri waranza waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri waytaaci. 5Hebron ra a may Yahuda kunda boŋ jiiri iyye nda handu iddu. Urusalima* ra mo a may jiiri waranza cindi hinza. A goono ga Israyla nda Yahuda kulu may.

Dawda na Urusalima ŋwa

6Bonkoono da nga borey koy Urusalima zama ngey ma Yebusancey kaŋ yaŋ goono ga goro laabo ra wongu. Yebusancey binde ne Dawda se: «Ni si furo

neewo! Zama baa danawey da fanakey ga ni bare ka ye.» I ga tammahã hala
Dawda si hin ka furo noodin no. 7Kulu nda yaadin Dawda na Sihiyona wongu
fu beero ŋwa, kaŋ ga ti Dawda kwaara.
8Han din hane binde Dawda ne: «Boro kulu kaŋ ga Yebusancey kar ma ziji ka
koy hari zurey do haray ka danawey da fanakey din kar, ngey kaŋ yaŋ ay, Dawda
ga konn'ey.» Woodin se no i ga ne: «Danawey da fanakey si furo windo ra.»
9Dawda goro wongu fuwo ra, a na maa daŋ a gaa ka ne a se Dawda kwaara.
Dawda mo na nango windi nda cinari-cinari yaŋ za Millo gaa kal a ma kaa hala
kwaara ra. 10Dawda je. A beera go day ga tonton ka koy jina, zama Rabbi
Irikoy Kundeykoyo go a banda.

Rabbi na mayra tabbatandi Dawda se.

11Tir bonkoono Hiram mo na diyayaŋ donton Dawda gaa da sedre*
bunduyaŋ da saceyaŋ da cinakoyaŋ, i ma windi cina Dawda se. 12Dawda binde
faham ka bay kaŋ Rabbi na nga tabbatandi nga ma ciya bonkooni Israyla boŋ. A
n'a mayra beerandi mo nga jama Israyla sabbay se.
13Dawda ye ka wahayyaŋ da wandeyaŋ sambu nga boŋ se Urusalima ra, a
Hebron tunyaŋo banda. I na ize aru da ize way yaŋ hay Dawda se mo. 14Izey
kaŋ yaŋ i hay a se Urusalima ra maayey neeya: Sammuwa, da Sobab, da Natan,
da Suleymanu, 15da Ibhar, da Elisuwa, da Nefeg, da Yafiya, 16da Elisama, da
Eliyada, da Elifelet.
17Waato kaŋ Filistancey maa baaru kaŋ i na ji soogu Dawda boŋ a ma ciya
bonkooni Israyla kulu boŋ, kala Filistancey kulu ziji zama ngey ma Dawda
ceeci. Dawda maa woodin baaru ka zulli mo ka koy wongu fuwo do.
18Filistancey binde jin ka daaru Refayim* gooro ra. 19Dawda na Rabbi hã ka
ne: «Ya ziji ka koy ka yanje nda Filistancey, wala? Ni g'i nooyandi ay se no?»
Rabbi binde ne Dawda se: «Ma ziji, zama haciika ay ga Filistancey daŋ ni
kambe ra.»
20Kala Dawda kaa Baal-Perazim. Noodin no a n'i kar. A ne: «Rabbi no k'ay
yanjekaarey bagu ay jine, danga hari kosaray baguyaŋ.» Woodin se no a na
nango maa daŋ Baal-Perazim. 21Filistancey binde na ngey toorey furu noodin.
Dawda nda nga borey n'i ku.
22Filistancey ye ka ziji koyne ka daaru Refayim gooro ra. 23Waato kaŋ
Dawda na Rabbi hã, Rabbi tu ka ne: «Ni ma si ziji. Kala ni ma windi i se da
banda. Ma kaŋ i boŋ boosay tuuri nyaŋey do haray. 24A ga ciya mo, waato kaŋ
ni maa wongu taamuyaŋ yooje boosay nyaŋey boŋ bindi ra, waati din gaa ni ma
tun ka kay, zama alwaato din ra Rabbi ga fatta ni jine zama nga ma Filistancey
wongu marga kar.» 25Dawda binde te yaadin, sanda mate kaŋ cine Rabbi n'a
lordi nd'a. A na Filistancey kar za Jibeyon kal a kaa ka to hala Gezer.

Dawda kande sappa sundurko Urusalima

6 Dawda ye ka Israyla suubanantey kulu margu, ngey boro zambar waranza.
2Dawda ye ka tun koyne, ka borey kulu kaŋ yaŋ go nga banda
Baal-Yahuda ra sambu. A koy zama nga ma Irikoy sundurko sambu noodin,

sundurko kaŋ i g'a ce d'a maa, kaŋ ga ti Rabbi Kundeykoyo maa, nga kaŋ go ga goro ciiti malaykey* game ra. **3**I na Irikoy sundurko dake torko taji fo boŋ. I n'a kaa Abinadab windo ra kaŋ go Jibeya. Uzza nda Ahiyo mo, kaŋ yaŋ ga ti Abinadab izey goono ga torko tajo boy. **4**I n'a kaa Abinadab windo ra, kaŋ go Jibeya ra, nga nda Irikoy sundurko. Ahiyo mo bisa ka furo Irikoy sundurko jine. **5**Dawda nda Israyla dumo kulu mo fooru Rabbi jine da dooni jinay dumi kulu kaŋ i ga te da sipres* bundu, da gurumi, da moolo, da haray, da gooje, da can-caŋ yaŋ.

6Saaya kaŋ cine i to Nakon karayaŋ gangano do, kala Uzza na nga kambe salle Irikoy sundurko do haray k'a di, zama hawey ga ba k'a zeeri. **7**Kala Rabbi futa koroŋ Uzza boŋ k'a kar noodin a kawla sabbay se. A bu no noodin Irikoy sundurko jarga.

8Dawda bina tun zama Rabbi futa zumbu Uzziya boŋ. Kal a ne nango din se Perez-Uzza hala ka kaa sohõ.

9Dawda binde humburu Rabbi han din hane ka ne: «Mate no i ga te d'a hala Irikoy sundurko ma kaa ay do?» **10**Dawda binde mana yadda i ma Rabbi sundurko sambu ka kande nga do birno ra. Amma Dawda kamba nd'a ka kond'a Obed-Edom, Jitti bora windo ra. **11**Rabbi sundurko mo goro Obed-Edom, Jitti bora windo ra handu hinza. Rabbi na Obed-Edom da nga windo kulu albarkandi mo.

12I na woodin baaro dede bonkoono Dawda se ka ne: «Rabbi na Obed-Edom windo da hay kulu kaŋ ga ti a wane albarkandi Irikoy sundurko sabbay se«. Dawda binde koy ka Irikoy sundurko sambu Obed-Edom windo ra ka kand'a nga birno ra da farhã. **13**A ciya binde, waato kaŋ Rabbi sundurko sambukoy jin ka ce me daara iddu te diraw ra, Dawda na yeeji nda handayze kaŋ ga naasu dumbu, k'i te sargay. **14**Dawda binde gaan Rabbi jine nda nga gaabo kulu. Dawda go ga daabu nda lin* kwaay kwaaray. **15**Yaadin no Dawda nda Israyla dumo kulu kande Rabbi sundurko nd'a, i go ga kuuwa ka hilliyaŋ kar.

16A ciya binde, waato kaŋ Rabbi sundurko furo Dawda birno ra, kala Sawulu ize wayo Mikal niigaw fuwo funa gaa ka di Bonkoono Dawda go ga sar ka gaan Rabbi jine. A binde donda Dawda nga bina ra.

17I furo nda Rabbi sundurko k'a jisi nga nango ra, kuuru-fuwo kaŋ Dawda sinji a se din bindo ra. Dawda na sargay kaŋ i ga ton yaŋ, da saabuyaŋ sargayyaŋ mo te Rabbi jine. **18**Saaya kaŋ Dawda na sargay kaŋ i ga ton nda saabuyaŋ sargayey te ka ban, a na albarka gaara jama se Rabbi Kundeykoyo maa ra. **19**Jama kulu ra mo, danga Israyla jama kulu nooya, alborey da wayborey kulu, a na buuru tafay nda ham dumbari nda reyzin* takula no i afo kulu se. Borey kulu mo tun ka koy ngey kwaara.

20Waato din gaa Dawda mo ye fu zama nga ma albarka gaara nga almayaaley se. Sawulu ize wayo, Mikal binde fatta zama nga ma Dawda kubay. A ne a se: «Man Israyla bonkoono darza himandi hunkuna, kaŋ a na nga tugari feeri hunkuna nga bannyey da koŋŋey jine? Sanda mate kaŋ cine boro yaamey ga ngey tugarey feeri nd'a, haawi s'i di mo!»

21Dawda ne Mikal se: «Ay n'a te Rabbi jine no, nga kaŋ n'ay suuban k'ay daŋ

jina ni baaba nda nga windo kulu boŋ, zama nga m'ay ciya jine boro Rabbi jama boŋ, kaŋ ga ti Israyla. Woodin se no ay gaan Rabbi jine. 22Kal ay ma ye k'ay boŋ kaynandi ka bisa yaadin cine koyne, ay ma kayna mo ay boŋ diyaŋ gaa. Amma koŋŋey kaŋ yaŋ ni ci din do haray, ay ga du darza.»

23Sawulu ize wayo Mikal mo mana du ize kal a bu.

Rabbi alkawlo kaŋ a te Dawda nda nga banda se

7 A ciya binde, waato kaŋ bonkoono goono ga goro nga windo ra, waato kaŋ Rabbi jin k'a no fulanzamay nga ibarey kulu kaŋ goono g'a windi yaŋ din gaa, 2kala bonkoono ne annabi* Natan se: «Guna, sohõ ay goono ga goro sedre* bundu fu ra, amma Irikoy sundurko goono ga goro daabuleyaŋ ra.»

3Natan mo ne bonkoono se: «Ma koy ka te hay kulu kaŋ go ni bina ra, zama Rabbi go ni banda.»

4A ciya binde, cino din ra Rabbi sanno kaa Natan do ka ne:

5«Ma koy ay tamo Dawda do ka ci a se kaŋ Rabbi ne: Nin no ga fu cina ay se kaŋ ra ay ga goro, wala? 6Za han kaŋ hane ay na Israyla izey sambu Misira laabo ra ka kaa sohõ, ay mana goro fu kulu ra, amma ay dirawey ra kuuru-fu ciya ay nangora. 7Nangey kulu kaŋ ay doona ka dira Israyla izey kulu banda, mate no, ay bay ka salaŋ Israyla izey kunda fo kulu se, kaŋ se ay ga lordi ka ne i m'ay borey Israyla kuru ka ne: Ifo se no araŋ mana sedre bundu fu cina ay se?

8Sohõ binde, ya-cine no ni ga ci ay tamo Dawda se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Ay na ni sambu za feejey kuruyaŋo do, feejey boyyaŋ ra, zama ni ma ciya ay jama Israyla jine boro. 9Ay goro ni banda mo, nangey kulu kaŋ ni koy. Ay na ni ibarey kulu pati mo ni jine. Ay na ni ciya maa beerikoy mo, danga boro beerey kaŋ yaŋ go no ndunnya ra maa cine. 10Ay ga nangu daŋ mo ay borey Israyla se. Ay m'i tilam mo, zama i ma goro ngey bumbo nangu ra, i ma si ye k'i sosorandi koyne. Laala izey si ye k'i taabandi koyne sanda mate kaŋ cine i te doŋ. 11Sanda za saaya kaŋ ay na jine boroyaŋ daŋ i ma goro k'ay borey Israyla may, ni mo ay ga naŋ ni ma fulanzam ni ibarey kulu gaa.

Woodin baa si mo Rabbi goono ga ci ni se: Rabbi ga dumi te ni se. 12Alwaato kaŋ ni jirbey kubay, ni ga kani mo ni kaayey banda, ay ga ni hayyaŋo mo gorandi ni banda, boro kaŋ ga ti ni gunde ize. Ay g'a mayra mo tabbatandi. 13Nga no ga fu cina ay maa se, ay mo g'a koytaray karga daahirandi hal abada. 14Ay ga ciya a se baaba, nga mo ga ciya ay se ize. D'a na goy laalo te, ay g'a gooji nda Adam-izey goobu, da borey izey karyaŋo mo. 15Amma ay suujo si fay d'a, danga mate kaŋ cine ay n'a ta Sawulu gaa, nga kaŋ ay hibandi ka kaa ni jine. 16Ni dumo da ni mayra mo ga tabbat ay jine hal abada. Ni karga ga kay hal abada.»

17Sanney din kulu boŋ, bangando din kulu boŋ mo, yaadin no Natan salaŋ d'a Dawda se.

Dawda adduwa

18 Waato din gaa bonkoono Dawda furo ka goro Rabbi jine. A ne mo:

«Ya Rabbi, Koy Beero, may ga ti ay? Ay dumo mo ifo no, kaŋ ni to
d'ay hala neewo? 19 Hala mo woodin hay fo kayna no ni diyaŋ gaa, ya
Rabbi, Koy Beero, amma ni na ay, ni tamo dumo ciine te jirbi boobo
se ne ka koy jina. Ya nin Rabbi, Koy Beero, woodin ya borey alaada
no?
20 Ya Rabbi, Koy Beero, man haŋ kaŋ Dawda ga ye ka ci ni se
binde, zama ni ga ay, ni tamo bay. 21 Ni sanno sabbay se, ni bina boŋ
mo, ni na beeray woone kulu goy, zama ni na ay, ni tamo bayrandi
nd'a.
22 Ya Rabbi Irikoy, ni ya beeraykoy no, ni cine mo si no. Irikoy fo
mo si no kala nin, hay kulu kaŋ iri maa d'iri hangey boŋ. 23 Dumi
woofo no ga bara ndunnya kulu ra mo kaŋ ga hima ni jama Israyla,
dumi follonka kaŋ Irikoy koy ka fansa a ma ciya nga wane jama, a ma
maa te nga boŋ se mo, a ma hari beeri yaŋ te mo i se. Ni na hayey kaŋ
yaŋ ga humburandi mo te ni laabo se, ni jama jine kaŋ ni fansa ni boŋ
se ka kaa Misira ra, i ma fun dumi cindey da ngey toorey game ra.
24 Ni na ni borey Israyla tabbatandi mo, i ma ciya ni wane jama hal
abada. Ni mo, ya Rabbi, ni ciya i Irikoyo.
25 Sohõ binde, ya Rabbi Irikoy, sanno kaŋ ni ci, ni go ga ay, ni tamo
d'a dumo ciine te, ni m'a tabbatandi hal abada. Ni ma goy mo mate
kaŋ cine ni ci din. 26 Ni maa ma beeri hal abada, kaŋ borey ga ne:
‹Rabbi Kundeykoyo ya Irikoy no Israyla boŋ!› Ni tamo Dawda dumo
mo ma tabbat ni jine.
27 Zama nin, ya Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo, ni bangandi ay,
ni tamo se ka ne ni ga dumi te ay se. Woodin se no ay, ni tamo te
bine-gaabi ay ma adduwa woone te ni gaa. 28 Sohõ binde, ya Rabbi,
Koy Beero, nin no ga ti Irikoy. Ni sanney mo no ga ti cimi, ni na hari
hanno wo alkawli sambu ay, ni tamo se. 29 Sohõ binde, ma yadda ka
ay, ni tamo dumo albarkandi zama a ma duumi hal abada ni jine.
Zama nin, ya Rabbi, Koy Beero, ni jin ka ci. Ni albarka boŋ, naŋ ay,
ni tamo dumo ma du albarka hal abada.»

Dumey kaŋ Dawda zeeri wongo ra

8 Woodin banda Dawda ye ka Filistancey kar k'i kaynandi mo. Dawda n'i
kwaara beero dabari ta Filistancey kambe ra.

2 A na Mowab mo kar, a n'i kanandi sorro-sorro ka naŋ i ma kani ganda. A na
sorro hinka candi kaŋ yaŋ i ga wi, sorro fo kubante mo kaŋ i ga naŋ da fundi.
Mowab borey binde ciya Dawda tamyaŋ, i goono ga kand'a se jangal.

3 Hadad-Ezer, Rehob izo, Zoba bonkoono, Dawda n'i kar, waato kaŋ a go
diraw ra ga koy ka nga waato mayra ta gooro me gaa.

4Dawda na bari-kari zambar fo da zangu iyye ta a gaa, da ce-koy zambar waranka. Dawda na torkey bariyey kulu tanjay kaajey beeri-beeri, amma a fay da haŋ kaŋ yaŋ ga wasa torko zangu se.
5Waato kaŋ Suriya borey kaŋ yaŋ go Damaskos kaa zama ngey ma kande Zoba bonkoono Hadad-Ezer se gaakasinay, Dawda na boro zambar waranka cindi hinka kar Suriya borey ra mo. 6Waato din gaa Dawda na wongu batukoyaŋ daŋ Damaskos kwaara, Suriya laabo ra. Suriyancey ciya Dawda tamyaŋ, i kande jangal mo. Rabbi na Dawda gaa nangu kulu kaŋ a ga koy.
7Wura korayey kaŋ yaŋ go Hadad-Ezer tamey se ga jare doŋ, Dawda n'i ku ka kand'ey Urusalima. 8Hadad-Ezer birney ra, kaŋ ga ti Beta nda Berotay, Bonkoono Dawda na guuru-say boobo sambu.
9Waato kaŋ Hamat bonkoono Toy maa baaru kaŋ Dawda na Hadad-Ezer wongu marga kulu kar, 10kala Toy na nga ize Yoram donton bonkoono Dawda do zama nga m'a baani hã, nga m'a saabu mo, za kaŋ a na Hadad-Ezer wongu k'a kar. Zama Hadad-Ezer wo doona ka kande wongu Toy gaa. Yoram binde kande wura nda nzarfu jinay da guuru-say jinay nga banda.
11Bonkoono Dawda na woodin yaŋ fay waani Rabbi se, wura nda nzarfu kaŋ yaŋ a jin ka fay waani baa si, dumey kulu kaŋ a n'i mayra ta wane: 12Suriya wane, da Mowab, da Amon, da Filistancey, da Amalekancey, da Hadad-Ezer wongo arzaka, da Zoba bonkoono Rehob izo wano.
13Dawda binde te maa waato kaŋ a ye ka kaa ka fun Suriya borey kaŋ yaŋ go Ciiri Gooro ra wiyaŋo do, boro zambar way cindi ahakku no.
14A na batukoyaŋ daŋ Edom ra, Edom laabo kulu ra no a na batukoyaŋ daŋ. Edomancey kulu binde ciya Dawda tamyaŋ. Rabbi na Dawda gaa mo nangu kulu kaŋ a ga koy.

Dawda goy-teeri beerey

15Dawda may Israyla kulu boŋ. A na cimi ciiti te mo adilitaray boŋ nga jama kulu se. 16Zeruwiya izo Yowab ga ti wongu marga jine bora. Ahilud izo Yehosafat, nga mo ga ti laabo baaru hantumkwa. 17Ahitub izo Zadok da Abiyatar izo Ahimelek, ngey no ga ti alfagey*. Seraya no ga ti bonkoono hantumkwa. 18Yehoyda izo Benaya mo go bonkoono doogarey boŋ. Dawda izey mo gonda dabari.

Dawda na gomni cabe Mefiboset se

9 Dawda ye ka ne: «Hala sohõ boro kaŋ ga cindi Sawulu dumo ra go no, wala? Zama ay ga ba ay ma gomni cabe a se Yonata sabbay se.»
2Sawulu windo do haray binde bannya fo go no kaŋ se i ga ne Ziba. I n'a ce a ma kaa Dawda do.
Bonkoono ne a se: «Nin no ga ti Ziba, wala?»
A ne: «Ni bannya day neeya.»
3Bonkoono ne: «D'a ta day, boro fo cindi Sawulu dumo ra, zama ay ma Irikoy gomno cabe a se?»
Ziba ne bonkoono se: «Yonata do haray ize alboro fo cindi amma boro kaŋ

laru no, ce hinka kulu gaa.»

4Bonkoono ne a se: «Man no a go?»

Ziba ne bonkoono se: «Nga neeya Lo-Debar kwaara, Amiyel ize Macir windo ra.»

5Bonkoono Dawda binde donton ka ne i m'a sambu Amiyel ize Macir windo ra kaŋ go Lo-Debar.

6Mefiboset, Yonata izo binde, Sawulu ize kaa Dawda do. A ye ganda nga moyduma boŋ ka sombu.

Dawda ne: «Mefiboset no, wala?»

Nga mo tu ka ne: «Ni bannya day no!»

7Dawda ne a se: «Ma si humburu, zama haciika ay ga gomni cabe ni se ni baaba Yonata sabbay se. Ay ga ni kaayo Sawulu farey kulu yeti ni se. Ni ga ŋwa mo ay taablo do duumi.»

8Kala Mefiboset sumbal ka ne: «Ifo no ay, ni bannya, hala nda ni m'ay guna, ay kaŋ hansi buuko no?»

9Saaya din binde bonkoono na Ziba kaŋ ga ti Sawulu bannya ce ka ne a se: «Hay kulu kaŋ ga ti Sawulu wane za doŋ, hala nd'a windo kulu, ay n'a no ni koyo izo se. 10Ni ga laabo far a se, nin da ni izey da ni bannyey mo. Ni ga soobay ka kande nafa haro mo, zama ni windi koyo izo ma du haŋ kaŋ ga ŋwa. Amma Mefiboset, ni windi koyo ize ga soobay ka ŋwa ay taablo boŋ han kulu.» Ziba binde gonda ize alboro way cindi gu, da bannya waranka.

11Saaya din binde Ziba ne bonkoono se: «Hay kulu boŋ kaŋ koyo ay bonkoono na ay, nga bannya lordi nd'a, yaadin no ni bannya ga te. Mefiboset ciine ra, mate kaŋ bonkoono ne, nga mo ga soobay ka ŋwa a taablo boŋ ka saba nda bonkoono izey.»

12Mefiboset gonda ize alboro kayna kaŋ se i ga ne Mika. Borey kulu kaŋ go Ziba windo ra mo goono ga may Mefiboset se. 13Mefiboset binde goro Urusalima ra zama han kulu a ga ŋwa Dawda taablo boŋ. A ce hinka kulu larante yaŋ no.

Amonancey na donda-caray cabe Dawda se

10 Woodin banda Amon izey bonkoono bu. A izo Hanun te bonkooni nga baabo nango ra. 2Dawda mo ne: «Ay ga gomni cabe Nahas ize Hanun se, sanda mate kaŋ a baabo na gomni cabe ay se.»

Dawda binde na nga tam fooyaŋ donton i m'a fonda tilas baabo se. Dawda tamey binde furo Amonancey laabo ra. 3Amma Amonancey koyey ne ngey koyo Hanun se: «Ni ga tammahã hala Dawda ga ni baabo beerandi no, kaŋ se ni di a na kunfakoyaŋ donton ni do? Manti Dawda na diyey din donton no zama i ma birno tugari guna, i m'a windi k'a ŋwa mo?» 4Hanun binde na Dawda tamey din di k'i kaabe jarey cabu. A n'i bankaarayey mo pati bindi hal i cantey do haray cine, k'i sallama.

5Waato kaŋ i ci Dawda se, a donton zama nga m'i kubay. Alborey, haawi go g'i di gumo. Bonkoono binde ne: «Wa goro Yeriko hal araŋ kaabey ma zay jina, gaa no araŋ ma ye ka kaa.»

Dawda na Amonancey da ngey caley zeeri

6 Waato kaŋ Amonancey di ngey ciya fanta hariyaŋ Dawda se, kal i donton
ka zinga nda Bayt-Rehob Suriyancey da Zoba waney, ka du ce-koy zambar
waranka. A donton mo Maaka gaa ka du bonkoono da boro zambar fo, da Tob
boro zambar way cindi hinka.
7 Waato kaŋ Dawda maa baaro binde, a na Yowab da yaarukomey marga
kulu donton. 8 Amonancey binde fatta ka wongu daaga sinji kwaara birni meyo
jarga. Suriyancey mo, Zoba waney, da Rehob waney da Tob alborey da Maaka
waney, i go daaga ra kambu fo.
9 Saaya kaŋ Yowab di i na daaga sinji nga se jine nda banda, kal a na Israyla
soojey hanney kulu suuban i ma daaga sinji ka kubay da Suriyancey. 10 A na
alboro cindey daŋ nga kayno Abisay kambe ra. A n'i kayandi i ma Amonancey
do haray wongu. 11 A ne mo: «Hala day Suriyancey bisa ay gaabi, waato din gaa
ni ma te ay se gaako. Da mo Amonancey no ka gaabu nda nin, ay mo ga kaa ka
ni gaa. 12 Ma te bine-gaabi, iri ma te alboro-teera iri dumo sabbay se d'iri
Irikoyo birney se. Rabbi mo ma te haŋ kaŋ nga ga ba.»
13 Yowab da borey kaŋ go a banda binde koy ka maan zama ngey ma
Suriyancey wongu, hal i zuru a jine. 14 Amonancey mo, waato kaŋ i di
Suriyancey zuru, ngey mo zuru Abisay se ka furo birno ra. Yowab binde bare
noodin ka fay da Amonancey ganayaŋ, ka ye ka kaa Urusalima.
15 Waato kaŋ Suriyancey di ngey na goobu haŋ Israyla borey kambe ra, kal i
margu. 16 Hadad-Ezer mo donton ka kande Isa Beero banda Suriyancey. Ngey
mo kaa Helam Sobak, Hadad-Ezer wongu marga wonkoyo go i boŋ.
17 I ci Dawda se. Nga mo na Israyla kulu margu ka Urdun daŋandi, ka kaa
Helam. Suriyancey mo na daaga sinji Dawda se k'a wongu. 18 Amma
Suriyancey zuru Israyla se. Dawda na Suriyancey wi mo, torkey ra boro
zangu iyye, bari-kari mo zambar waytaaci. A n'i wonkoyo Sobak mo kar kal a
bu noodin. 19 Waato kaŋ koyey kulu kaŋ yaŋ ga may Hadad-Ezer se di kaŋ
ngey na goobu haŋ Israyla izey kambe ra, i na amaana sambu nda Israyla ka
may a se.
Yaadin no Suriyancey humburu nd'a ngey ma ye ka Amonancey gaa koyne.

Dawda nda Bat-Seba sanno

11 Waato kaŋ jiiro bare, alwaato kaŋ ra bonkooney doona ka koy wongu,
kala Dawda na Yowab da nga tamey donton, Israyla wongu marga
kulu mo go a banda. I na Amonancey halaci parkatak, ka Rabba kwaara windi
nda wongu. Amma Dawda wo goono ga goro Urusalima.
2 Kaŋ wiciri kambo to, Dawda tun nga daarijo boŋ ka bar-bare bonkoono
windi cinari kuuko boŋ. Noodin no a go cinaro boŋ, a na wayboro fo kaŋ go ga
nyumay fonnay, waybora mo ga sogo gumo. 3 Dawda binde donton ka waybora
baaru hã. I ne: «Manti wayboro wo Bat-Seba no, Eliyam ize wayo, Uriya Hitti
bora wande no?» 4 Dawda binde na diyayaŋ donton i ma kand'a. Waybora mo
furo a do. Nga mo kani nd'a (zama waybora hanan nga ziibi diyaŋo gaa.) A

binde ye nga kwaara. 5Waybora te gunde. A donton ka ci Dawda se ka ne: «Ay
te gaa-hinka.»
6Kala Dawda donton Yowab do ka ne: «Ma Uriya Hitti bora donton a ma
kaa ay do.» Yowab mo na Uriya donton Dawda do. 7Waato kaŋ Uriya kaa a do,
Dawda n'a hã Yowab baani, da jama wane, da wongo baaru. 8Dawda ne Uriya
se: «Koy ni kwaara ka ni cey nyun.» Uriya binde fatta bonkoono windo ra.
Dawda n'a banda gana nda ŋwaari, danga kubayniyaŋ kaŋ bonkoono samba
nooya. 9Amma Uriya kani noodin bonkoono windo me gaa, nga nda nga
bonkoono tamey kulu, a mana koy fu mo.
10Amma waato kaŋ i ci Dawda se ka ne: «Uriya mana koy fu,« Dawda ne
Uriya se: «Manti diraw no ni fun? Ifo se no ni mana koy ni kwaara?»
11Uriya ne Dawda se: «Sundurko da Israyla nda Yahuda goono ga goro
kuuru-fu yaŋ ra. Ay jine bora Yowab mo d'ay jine bora tamey go wongu marga
ra batama kwaaray gaa. Ay wo binde, ya koy ay kwaara ka ŋwa ka haŋ ka kani
nd'ay wande? Ay ze da ni fundo, ay si woodin te.»
12Dawda ne Uriya se: «Ma ye ka kani neewo koyne. Suba ay ma ni sallama.»
Han din binde Uriya kani Urusalima ra kala suba. 13Waato kaŋ Dawda n'a ce,
kal a ŋwa ka haŋ a jine. A binde na Uriya bugandi. Wiciri kambo binde a fatta
zama nga ma kani nga koyo tamey banda nga daarijo boŋ, amma a mana koy
nga windo do haray.
14Susuba ra Dawda na tira hantum Yowab se ka tira samba Uriya kambe ra.
15Tira ra mo a hantum ka ne: «Kala ni ma Uriya daŋ jina, nango kaŋ yanja ga
koroŋ gumo. Waato din gaa araŋ ma gaa candi ka fay d'a, zama i m'a kar hal a
ma bu.»
16A ciya binde, saaya kaŋ cine Yowab goono ga batu birno do haray, kal a na
Uriya daŋ nango kaŋ a bay wongaarey go. 17Birno borey binde fatta ka wongu
nda Yowab, afooyaŋ mo kaŋ ka bu, danga Dawda tamey do haray wane yaŋ
nooya. Uriya Hittanca mo bu.
18Waato din gaa no Yowab donton ka wongo baaru kulu ci Dawda se. 19A na
diya lordi ka ne: «Waato kaŋ ni na bonkoono no wongo baaru kulu ka ban, 20a
ga ciya, hala day bonkoono futa tun, hal a ma ne ni se: ‹Ifo se no araŋ maan
birno yaadin cine wongu teeyaŋ se? Araŋ mana bay kaŋ birno cinaro boŋ borey
ga hay bo? 21May no ka Abimelek, Yerub-Baal ize hay? Manti wayboro fo kaŋ
go birno cinaro boŋ no k'a catu nda fufuyaŋ tondi, hal a bu noodin Tebez? Ifo
se no araŋ maan birno cinaro yaadin cine?› Waato din gaa ni ma ne: ‹Ni tamo
Uriya Hittanca, nga mo bu.› »
22Diya binde koy ka sanney kulu kaŋ yaŋ Yowab n'a donton d'a din ci
Dawda se. 23Diya binde ne Dawda se: «Alborey din hin iri no. I fatta iri se hala
saajo ra, amma iri n'i kankam kala birno meyo ra, furoyaŋo do. 24Tongokoyey
mo na ni tamey hay, hangawey fun birno cinaro boŋ, bonkoono tamey ra mo
afooyaŋ bu. Ni tamo Uriya Hittanca mo bu.»
25Saaya din binde Dawda ne diya se: «Yaa no ni ga ci Yowab se: ‹Haya din
ma si ni bina sara, zama takuba ga ŋwa kaŋ sinda suubanyaŋ. Kala ni ma ni
wongo gaabandi birno boŋ, hala ni m'a ŋwa.› Ma Yowab bine gaabandi mo.»

26Waato kaŋ Uriya wando maa baaru kaŋ nga kurnyo bu, a na nga kurnyo
seew. 27Waato kaŋ seew jirbey kubay, Dawda donton ka waybora sambu ka
kande nga windo ra. A ciya Dawda wande mo, a na ize alboro hay a se. Amma
haya kaŋ Dawda te din ga laala Rabbi diyaŋ gaa.

Annabi Natan deeni Dawda gaa

12 Kala Rabbi na Natan donton Dawda gaa. Nga mo kaa Dawda do ka ne
a se: «Waato no boro hinka fooyaŋ go birni fo ra. Boro fa arzakante
no, afa mo alfukaaru no. 2Arzankanta din gonda haw kuru nda feeji kuru boobo
3amma alfukaaro wo sinda hay kulu kala feeji way folloŋ kaŋ a day ka kuru.
Feejo beeri bora din d'a izey mo banda. Feejo ga ŋwa bora baa ŋwaaro ra, a ma
haŋ mo bora gullayzo ra, a ma kani bora ganda ra. A ciya mo bora se danga day a
ize way fo cine.

4Kala naaruko fo kaa arzakanta do. Nga mo bakar nga feeji kuro da haw
kuro se, sanda nga ma di i ra haŋ kaŋ nga ga soola yawo kaŋ kaa nga do din se.
Kal a na alfukaaro din feeji wayo din di, k'a hanse bora kaŋ kaa nga do din se.»

5Kala Dawda bina tun da korni bora din se gumo. A ne Natan se: «Ay ze da
Rabbi fundikoono, bora kaŋ na woodin te, a to i m'a wi! 6A ga feejo bana mo
hala labu care taaci, za kaŋ a na woodin te, bakaraw man'a di mo.»

7Natan ne Dawda se: «Nin no ga ti bora din! Rabbi, Israyla Irikoyo sanno
neeya: Ay na ji soogu ni boŋ, ni ma ciya bonkooni Israyla boŋ. Ay na ni kaa mo
Sawulu kambe ra. 8Ay na ni arkuso windo da ni arkuso wandey mo no ni se ni
gande ra. Ay na ni no mo Israyla nda Yahuda dumo mayra. Hala mo baa day
woodin kayna no, doŋ ay ga hay fo ya-cine nda ya-cine yaŋ tonton ni se. 9Ifo se
no ni donda Rabbi sanno hala ni ma laala woodin te a diyaŋ gaa kaŋ ni na Uriya
Hittanca kar nda takuba, ni n'a wando sambu zama a ma ciya ni wande, ni na
Uriya wi mo da Amonancey takuba. 10Sohõ binde takuba si fay da ni windo hal
abada, zama ni donda ay. Ni na Uriya Hittanca wando sambu zama a ma ciya ni
wande.

11Yaa no Rabbi ci: Guna, ay ga laala tunandi ni se ni windo ra. Ay ga ni
wandey sambu ni jine, ay m'i no ni gorokasin se. A ga kani da ni wandey zaari
kwaaray. 12Daahir, nin wo, tuguyaŋ ra no ni na woodin te, amma ay wo, ay ga
woone te Israyla kulu jine zaari kwaaray.»

13Dawda ne Natan se: «Ay na zunubi te Rabbi se.»

Natan mo ne Dawda se: «Rabbi na ni zunubey ganandi, ni si bu bo. 14Kulu
nda yaadin, za kaŋ goy woodin teeyaŋ do ni na Irikoy kaynandiyaŋ sabaabu
boobo nooyandi Rabbi ibarey se, izo kaŋ i hay ni se din, sikka si a ga bu.»

Rabbi na Dawda gooji k'a yaafa mo

15Natan tun ka koy nga kwaara. Rabbi mo na izo kaŋ Uriya wando hay
Dawda se din kar hal a jante gumo. 16Dawda binde na Irikoy ŋwaaray zanka
kayna se. A mehaw mo, a koy ka kani ganda cino me muudu. 17A windi
arkusey binde tun ka kay a boŋ zama ngey m'a tunandi ganda. Amma a wangu,
a mana ŋwa mo i banda.

18Zaari iyyanta hane binde zanka kayna bu. Dawda tamey binde humburu
ngey ma ci a se ka ne koociya bu, zama i ne: «A go, za koociya gonda fundi, iri
salaŋ a se, a mana hangan iri sanney se. Sanku fa binde sohõ a bine ga sara d'iri
ne a se koociya bu?»
19Amma waato kaŋ Dawda faham da nga tamey, i goono ga ciinay care se,
Dawda faham kaŋ koociya bu no. Dawda mo ne nga tamey se: «Koociya si no,
wala?»
I ne a se: «A si no.»
20Saaya din binde Dawda tun ganda ka nyumay, ka nga gaahamo tuusu nda
ji, ka nga bankaarayey barmay. A kaa mo Rabbi windo ra ka sududu, gaa no a
kaa nga kwaara. Waato kaŋ a na ŋwaari ceeci, i kand'a se ŋwaari, a ŋwa mo.
21Gaa no a tamey ne a se: «Ifo no woone kaŋ ni te wo? Ni na mehaw da
hẽeni te koociya se za a gonda fundi, amma kaŋ koociya bu, ni tun ka ŋwaari
ŋwa.»
22A ne: «Kaŋ koociya gonda fundi jina ay mehaw, ay hẽ mo, zama ay ne:
May no ga bay hala Rabbi ga gomni te ay se, hala koociya din ma funa?
23Amma sohõ kaŋ a jin ka bu, ifo se no ay ga mehaw? Ay gonda hina ka ye ka
kand'a no, wala? Ay ga koy a do, amma nga wo si ye ka kaa ay do koyne.»
24Kala Dawda na nga wande Bat-Seba kunfa nda tilas. A furo a do ka kani
nd'a. Kal a na ize alboro hay a se k'a maa daŋ Suleymanu. Rabbi ga baa r'a mo.
25A donton mo annabi Natan kambe ra, nga mo n'a maa daŋ Yedidiya, (danga
boro kaŋ Rabbi ga baa) Rabbi sabbay se.
26Yowab binde na Rabba, Amonancey kwaara wongu, a n'i bonkoono birno
ŋwa. 27Yowab binde na diyayaŋ donton Dawda gaa ka ne: «Ay na Rabba
wongu, oho, hal ay na birni harikoyo ŋwa. 28Sohõ binde kala ni ma boro cindey
kulu margu ka birno windi ka wongu marga kayandi a se. Ni ma kwaara ŋwa,
zama ay wo, ay ma si birno ŋwa, i m'ay maa daŋ a gaa mo.»
29Dawda binde na borey kulu margu ka koy Rabba k'a wongu, a n'a ŋwa mo.
30A n'i bonkoono koytaray fuula sambu ka kaa a boŋo gaa. A tiŋay mo kilo
waytaaci cindi gu cine no, wura wane. A ra mo gonda tondiyaŋ kaŋ gonda
nooru boobo. I n'a dake Dawda boŋo boŋ. A fatta nda birno arzaka mo kaŋ ga
baa gumo nda cimi. 31A na borey kaŋ yaŋ go a ra mo ku, k'i daŋ garze goy ra,
da fansiji, da guuru deesi yaŋ. A n'i daŋ mo fareeje tonyaŋ. Yaadin no a te da
Amonancey birney kulu. Dawda nda nga borey kulu mo ye Urusalima.

Amnon da Tamar sanno

13 Woodin banda a go, Dawda ize Absalom gonda wayme hanno fo, kaŋ
se i ga ne Tamar. Amnon, Dawda ize aru fo binde, a ga boona Tamar.
2Amnon sakulla mo nga waymo Tamar sabbay se hala arwaso sinda baani,
zama se wandiyo no. Haya wo kaa ka sandi Amnon se da mate kaŋ nga ga du
ka hay fo kulu te a se.
3Amma Amnon gonda coro fo kaŋ maa Yonadab, Dawda beero Simeya ize
no. Yonadab wo mo, boro no kaŋ ga caram gumo. 4A ne Amnon se:« Ya nin
bonkoono izo, ifo se no ni go ga faabu han kulu? Ni si ba ni ma ci ay se, wala?»

Amnon ne a se: «Ay ga boona Tamar no, ay baabo izo Absalom waymo.»
5Yonadab ne a se: «Kani ni dima boŋ ka te danga ni jante no. Waati kaŋ ni
baaba kaa nga ma di nin se, kala ni ma ne a se: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay
waymo Tamar ma kaa k'ay no ŋwaari kayna, ya ŋwa. A ma ŋwaari hanse ay
jine zama ay ma di a, ay ma ŋwa a kambe ra mo.› «
6Amnon binde kani ka te sanda nga jante no. Waato kaŋ bonkoono kaa zama
nga m'a guna se, Amnon ne bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay
waymo Tamar ma kaa ka maasa hinka te ay se ay jine, zama ay ma ŋwa a
kambe ra.»
7Kala Dawda donton fu Tamar do ka ne: «Koy sohõ ni armo Amnon kwaara
ka ŋwaari hanse a se.» 8Tamar binde koy nga armo Amnon kwaara. Nga mo
goono ga kani noodin. Tamar na hamni diibi k'a musay, ka te maasa armo jine,
a binde na maasa ton. 9A na cambu sambu mo k'i bare a jine, amma armo
wangu ka ŋwa.
Kala Amnon ne: «Alborey kulu m'ay no nango.» Alborey mo, afo kulu
fatta k'a no nango. 10Amnon ne Tamar se: «Ma kande ŋwaaro kaniyaŋ fu-izo
ra, ay ma ŋwa ni kambe ra.» Tamar na maasey kaŋ a ton din sambu, ka
kand'ey kaniyaŋ fu-izo ra nga armo Amnon do. 11Waato kaŋ a kand'ey a jarga
zama a ma ŋwa, kala Amnon na nga waymo di ka ne a se: «Ay waymo, kaa ka
kani nda ay.»
12Tamar tu a se ka ne: «Abada, ay armo, ma s'ay kaynandi, zama a si hima
i ma woone dumi te Israyla ra. Ma si saamotaray woone te. 13Ay wo binde,
man no ay ga konda ay haawo? Ni bumbo sanni mo, ni ga ciya sanda boro
yaamo cine Israyla ra. Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma salaŋ bonkoono se,
zama a si ni ganji ay.» 14Kulu nda yaadin armo mana yadda nd'a sanno, amma
za kaŋ a bisa waymo gaabi, a hin a k'a kom. 15Waato din gaa Amnon ye ka
konn'a nda konnari laalo gumo, hala konnaro kaŋ a konn'a nd'a din, a jaase
baakasina kaŋ a jin ka ba r'a d'a za sintina. Amnon binde ne a se: «Tun ka
fatta.»
16Amma waymo ne a se: «Abada, manti yaadin no! Zama taali beeri woone
kaŋ ni goono ga te k'ay tuti, a bisa goy laala din kaŋ ni jin ka te ay se.»
Amma Amnon wangu ka maa waymo sanno. 17Gaa no a na nga bannya fo
kaŋ ga saajaw a se ce ka ne a se: «Ma waybora din kaa taray ay se, ka fu
meyo saafi.» 18Tamar gonda kwaay kuuku nga gaahamo gaa, zama kwaay
woodin yaŋ dumi no bonkoono ize wandiyey ga bankaaray d'a. Saaya din
Amnon bannya na waybora kaa taray ka fu meyo saafi. 19Tamar binde na
boosu gusam ka say nga boŋo boŋ ka nga kwaay kuuko kaŋ go a jinda gaa din
kortu, ka nga kambe dake nga boŋ ra ka nga diraw te. A ga dira, a ga hẽ da
jinde beeri.
20A armo Absalom ne a se: «Ni arme Amnon go ni banda, wala? Amma
sohõ kala ni ma dangay, ya ay waymo, nga wo ni arme no. Ma si woodin gaay
ni bina ra.» Tamar binde goro nga armo Absalom windo ra ka nga boŋ seew.
21Amma waato kaŋ bonkoono Dawda maa hayey wo kulu kaŋ te baaru, a
futu gumo. 22Amma Absalom mana salaŋ Amnon se, hala gomni wala

hasaraw wane, zama Absalom goono ga konna Amnon zama a n'a waymo Tamar hasara.

Absalom na nga bannyey daŋ i ma Amnon wi

23A ciya binde, waato kaŋ jiiri hinka timme, Absalom gonda feeji hamni hõsekoyaŋ Baal-Hazor ra, kaŋ go Ifraymu jarga. Absalom mo na bonkoono izey kulu ce i ma kaa bato do. **24**Absalom binde kaa bonkoono do ka ne: «Guna ay, ni tamo gonda feeji hamni hõsekoyaŋ. Ay ga ni ŋwaaray, da bonkoono yadda, nga nda nga tamey kulu ma kaa ay, ni tamo banda.»

25Bonkoono ne Absalom se: «Abada, ay izo, iri kulu si koy, zama iri ma si ni tiŋandi.» Kala Absalom n'a faali. Kulu nda yaadin bonkoono mana yadda, amma a na albarka gaara a se.

26Waato din gaa no Absalom ne: «Da manti yaadin no, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay beere Amnon ma koy iri banda.»

Bonkoono ne a se: «Ifo se no a ga koy ni banda?» **27**Amma Absalom n'a kankam hal a naŋ Amnon da bonkoono izey kulu ma koy Absalom banda.

28Absalom na nga tamey lordi mo ka ne:« Araŋ ma laakal bo, waati kaŋ Amnon bina kaan duvan* haŋyaŋo do. D'ay ga ne araŋ se: ‹Wa Amnon kar!› saaya din araŋ m'a wi, araŋ ma si humburu bo. Manti ay n'araŋ lordi? Araŋ ma te bine-gaabi, wa te alboro-teera.» **29**Absalom tamey binde te Amnon se sanda mate kaŋ Absalom n'i lordi nd'a. Waato din bonkoono izey kulu tun. Boro kulu na nga alambaana kaaru ka zuru.

30A ciya binde, waato kaŋ i go fonda boŋ ga koy, kala baaro koy ka to Dawda do ka ne: «Absalom na bonkoono izey kulu wi, baa afolloŋ mana cindi!» **31**Bonkoono binde tun ka nga bankaarayey tooru-tooru ka kani ganda. A tamey kulu mo kay a jarga, i bankaarayey go tooranteyaŋ.

32Kala Yonadab, Dawda beero Simeya ize tu ka ne: «Ay koyo ma si tammahã hal i na bonkoono ize arwasey kulu wi no bo. Amnon hinne no ka bu, zama Absalom miila boŋ no i na woodin te za hano kaŋ hane a n'a waymo Tamar hasara. **33**Sohõ binde koyo ay bonkoono ma si woodin gaay ni bina ra, hala ni ma tammahã hala bonkoono ize arey kulu bu, zama Amnon hinne no ka bu.»

34Amma Absalom zuru.

Arwaso kaŋ goono ga batama batu binde na nga moy feeri ka guna, kal a di nga banda boro boobo go ga kaa. I goono ga tondo caso fonda gana.

35Yonadab mo ne bonkoono se: «Bonkoono izey neeya, i kaa. Sanda mate kaŋ ay, ni tamo ci, yaadin mo no ka te.»

36Waato kaŋ a na sanno ci ka ban, bonkoono izey kaa. I na ngey jindey sambu ka soobay ka hẽ. Bonkoono nda nga tamey kulu mo hẽ da hẽeni korno.

37Amma Absalom zuru ka koy Gesur koyo, Talmay Amihud ize do. Dawda mo na bu kunfa hẽeni te han kulu.

38Yaadin cine no Absalom zuru nd'a. A koy Gesur ka goro noodin jiiri hinza. **39**Bonkoono Dawda binde faaji nda Absalom, zama za kaŋ Amnon jin ka bu, a hin suuru nda woodin.

Absalom ye Urusalima kwaara

14 Amma Zeruwiya ize Yowab wo faham ka bay kaŋ Dawda bina go
Absalom do haray. **2**Yowab binde donton hala Tekowa. Noodin a na
wayboro fo kaŋ gonda carmay ce. A ne waybora se: «Ma ni boŋ himandi boro
kaŋ go ga baray. Ma si ji tuusu ni gaahamo gaa, amma ni ma hima sanda
wayboro kaŋ gay a goono ga bine sunnu te buuko fo se. **3**Ni ma koy bonkoono
jine ka salaŋ a se ya-cine.» Yowab binde na sanniyaŋ daŋ a meyo ra.

4Waato kaŋ Tekowa waybora to bonkoono do, kal a ye hala ganda ka sombu
ka ne: «Ya nin bonkoono, m'ay gaakasinay!»

5Bonkoono mo ne a se: «Ifo no ka du nin?»

A tu ka ne: «Haciika ay ya goboro no zama ay kurnyo bu. **6**Ay, ni koŋŋa mo
gonda ize aru hinka. I boro hinka din binde gurjay fari do, fayko kulu mo si no,
kal afa na afa kar ka wi. **7**A go mo, iri dumey tun ay, ni koŋŋa gaa ka ne kala ni
ma bora kaŋ na nga nya izo kar ka wi din mo nooyandi, iri m'a wi a nya izo
fundo kaŋ a kaa din sabbay se. Yaadin gaa mo i ga tubuko wi nooya. Woodin
teeyaŋ gaa mo i g'ay danjo kaŋ cindi ay se wi. Maa wala dumi si cindi ay
kurnyo se ndunnya ra.»

8Bonkoono ne waybora se: «Koy ni kwaara. Ay ga lordi te ni sanno boŋ.»

9Tekowa waybora din binde ne bonkoono se: «Ya koyo ay bonkoono, laala
ma ye ka kaŋ ay boŋ nd'ay baaba windo boŋ mo, bonkoono nda nga karga ma
goro fansante.»

10Bonkoono ne a se: «Boro kulu kaŋ na sanni fo kulu dumi te ni se, ma
kande bora din ay do. A si ye ka ni ham koyne.»

11Kala waybora ne: «Ay ga ni ŋwaaray, naŋ bonkoono ma fongu Rabbi ni
Irikoyo, zama daw banako ma si ye ka halaciyaŋ te koyne. I ma si ay izo halaci.»

Bonkoono ne koyne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, ni izo boŋ hamni folloŋ si
kaŋ ganda.»

12Waato din gaa waybora ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay, ni koŋŋa ma
salaŋ koyo ay bonkoono se.»

A ne waybora se: «Ma ci.»

13Waybora ne: «Ifo se no ni na hasaraw dabaro wo kaa taray Irikoy jama se?
Zama mate kaŋ cine nin, bonkoono, ni goono ga sanney wo ci, a ciya sanda
taalikoy nooya, za kaŋ bonkoono mana donton nga wano kaŋ zuru din do, a ma
ye ka kaa fu. **14**Zama tilas iri ga bu, iri ga hima danga hari kaŋ mun ganda, kaŋ
si ku koyne. Irikoy mo si fundi kom, amma a ga dabari te kaŋ ga naŋ zuranta
ma si ciya furante nga se.

15Sohõ binde, za kaŋ ay kaa zama ay ma sanno wo ci koyo ay bonkoono se,
zama borey n'ay humburandi, ay, ni koŋŋa mo ne: Sohõ kal ay ma salaŋ
bonkoono se. Hambara a ga nga koŋŋa muraado feeri a se. **16**Zama bonkoono
ga maa, hal a ma nga koŋŋa faaba bora kambe ra kaŋ ceeci nga ma in d'ay izo
kulu halaci, k'iri fay da tubo kaŋ Irikoy n'iri no.

17Saaya din no ay, ni koŋŋa ne: Ay ga ni ŋwaaray, naŋ koyo ay bonkoono
sanno ma ciya bakaraw wane. Zama sanda mate kaŋ Irikoy malayka bara,

yaadin cine no koyo ay bonkoono bara, nga ma ilaalo nda ihanno fay se. Rabbi ni Irikoyo mo ma goro ni banda.»

18Waato din gaa no bonkoono tu ka ne waybora se: «Ay ga ni ŋwaaray no, ni ma si hay kulu tugu ay se kaŋ ay ga ni hã.»

Waybora ne: «Koyo ay bonkoono ma salaŋ.»

19Kala bonkoono ne: «D'a ta day, Yowab kambe si ni banda hayo wo kulu ra?»

Waybora mo tu ka ne: «Ya koyo ay bonkoono, ay ga ze da ni fundo, boro si no kaŋ ga bare kambe ŋwaari wala kambe wow haray ka fay da haŋ kaŋ koyo ay bonkoono ci, baa afolloŋ. Zama ni tamo Yowab no k'ay lordi, nga mo no ka sanney wo kulu daŋ ay, ni koŋŋa me ra. **20**Ni tamo Yowab na woodin te zama i ma muraado wo hanse. Ay koyo mo gonda laakal gumo, laakal sanda Irikoy malayka fo cine, hal a ga bay hay kulu kaŋ yaŋ go no laabo ra.»

21Bonkoono mo ne Yowab se: «Guna, ni jin ka haya din te. Ma koy binde ka ye ka kande arwaso Absalom.»

22Kala Yowab ye ganda nga moyduma boŋ ka sombu ka bonkoono sifa. Yowab ye ka ne: «Hunkuna ay, ni tamo bay kaŋ ay du gaakuri ni jine, ya koyo ay bonkoono, za kaŋ bonkoono goy nga tamo ŋwaara boŋ.»

23Yowab binde tun ka koy Gesur ka kande Absalom Urusalima ra. **24**Amma bonkoono ne: «A ma koy nga bumbo windo ra, amma a ma si di ay moyduma.» Absalom binde koy nga bumbo windo ra amma a mana di bonkoono moyduma.

25Amma Israyla kulu ra sinda bora kaŋ saabuyaŋ wasa ka to Absalom, gaaham booriyaŋ do haray. Za a ce taamey gaa kal a boŋo gaa, kulu sinda leebu baa afo a gaa. **26**Jiiri kulu, jiiro bananta no a ga cabu, zama hamno ga tin a se, woodin se no a g'a cabu. Saaya kaŋ cine a na nga boŋ hamno cabu kal a ma nga boŋ hamno neesi. A ga to sanda kilo hinka nda jare me, bonkoono neesijo boŋ.

27I na ize alboro hinza hay Absalom se, da ize way fo kaŋ maa ga ti Tamar. Waybora binde isogo no gumo.

28Absalom goro Urusalima ra jiiri hinka timmante, a mana di bonkoono moyduma. **29**Gaa no Absalom donton i ma Yowab ce, zama nga m'a donton bonkoono do, amma Yowab wangu ka koy a do. A ye ka donton sorro hinkanta, amma a wangu ka koy. **30**Woodin se no a ne nga tamey se: «Wa guna, Yowab faro go ay wano jarga, a gonda sayir* mo a ra. Wa koy ka danji daŋ faro gaa.» Absalom tamey binde na danji daŋ faro gaa.

31Kala Yowab tun ka koy Absalom do a kwaara ka ne a se: «Ifo se no ni tamey na danji daŋ ay faro gaa?»

32Absalom tu Yowab se ka ne: «Guna, ay donton ni gaa. Ay go ga ne: Ma kaa neewo zama ay ma ni donton bonkoono do ka ne: ‹Ifo se no ay kaa ka fun Gesur? A bisa ay se ay ma goro noodin hala hõ.› Sohõ binde, ma naŋ ay ma di bonkoono moyduma. Da laala fo go no ay do mo, a m'ay wi.»

33Yowab binde kaa bonkoono do ka ci a se. Waato kaŋ a na Absalom ce, kal a kaa bonkoono do. A na nga moyduma sumbal hala ganda bonkoono jine. Bonkoono mo na Absalom garbey sunsum.

Absalom murteyaŋo

15 Woodin banda Absalom na torkoyaŋ da bariyaŋ soola nga boŋ se, nda
boro waygu kaŋ yaŋ ga zuru a jine. **2**Absalom mo ga tun za da hinay
ka kay birni meyo fonda jarga. A ciya mo, da boro fo gonda nga kalima sanni
kaŋ a ga konda bonkoono do zama nga ma ciiti a se, kala Absalom ma bora ce
ka ne: «Ni ya kwaara woofo boro no?» Kala nga mo ma ne: «Ay, ni bannya ya
Israyla kunda ya-cine boro no.» **3**Absalom mo ma ne bora se: «Guna, ni sanno
ga boori, a gonda cimi mo, amma i mana boro kulu daŋ bonkoono do kaŋ ga
maa ni se.» **4**Absalom ma ne koyne: «Ay! D'a ciya ay no i daŋ alkaali laabo ra,
doŋ hala boro fo gonda kalima sanni wala ciiti, a ma kand'a ay do. Ay mo, doŋ
ay ga cimi ciiti te a se!»

5A ciya mo, waato kaŋ boro fo maan zama nga ma sombu a se, kala Absalom
ma nga kambe salle ka bora di k'a garba sunsum. **6**Yaadin no Absalom soobay
ka te Israyla ra, boro kulu kaŋ ga ba ka koy bonkoono do ciiti ceeciyaŋ se.
Yaadin mo no Absalom na Israyla alborey biney bare nd'a.

7Jiiri taaci timmante banda, kala Absalom ne bonkoono se: «Ay ga ni
ŋwaaray, ma yadda ay se ay ma koy Hebron k'ay sarti kaŋ ay sambu Rabbi se
toonandi. **8**Zama ay, ni bannya na sarti sambu za ay go Gesur, Suriya laabo ra,
ka ne: hala day daahir Rabbi ye ka kande ay Urusalima, waato din gaa ay ga
sududu Rabbi se.»

9Bonkoono ne a se: «Ma koy baani.» A binde tun ka koy Hebron.

10Amma Absalom na ma-cararayaŋ daŋ Israyla kundey kulu ra ka ne: «Saaya
kaŋ cine araŋ maa hilli karyaŋ, kal araŋ ma ne: ‹Absalom no ga ti bonkooni
Hebron ra!.› » **11**Alboro zangu hinka mo fatta Urusalima birno ra Absalom
banda kaŋ yaŋ i n'i ce no, amma jaŋ-ka-bay ra no i koy. I mana bay hay kulu
gaa. **12**Absalom donton mo i ma Dawda saawarekasina Ahitofel, Jiloni bora ce
nga kwaara ra, danga Jilo nooya, za a go sargay salleyaŋ gaa. Murteyaŋo mo
go, a te gaabi, zama waati kulu borey kaŋ yaŋ ga kaa Absalom do go ga tonton
day no.

Dawda zuru Absalom se

13Diya fo mo kaa Dawda do ka ne: «Israyla borey biney bare ka ye Absalom
gaa.»

14Dawda binde ne nga tamey kulu kaŋ go nga do Urusalima yaŋ se: «Wa tun,
iri ma zuru, zama da manti yaadin no boro si no iri ra kaŋ ga yana ka fun
Absalom kambe ra. Wa te diraw ciine, a ma si iri gar da waasi, a ma kaŋ iri boŋ
da laala ka birno kar da takuba.»

15Bonkoono tamey mo ne: «Guna, iri ni tamey go soolante. Iri ga te mo haŋ
kaŋ bonkoono ga suuban.»

16Bonkoono binde fatta, a almayaaley kulu mo n'a gana. Bonkoono na
wayboro fooyaŋ naŋ, ngey boro way kaŋ wahayyaŋ no, zama i ma windo batu
se. **17**Bonkoono fatta mo nga nda borey kulu a banda – i simba kwaara windi
kokoranta do haray. **18**A tamey kulu mo bisa a banda. Bonkoono doogarey kulu,

Kerat sata da Pelet sata, da Jittancey kulu mo, i boro zangu iddu kaŋ yaŋ n'a gana za Gat, i go bonkoono jine.

19Gaa no bonkoono ne Ittay Jitti bora se: «Ifo se no ni mo goono ga kaa iri banda? Ma ye ka koy ka goro bonkoono banda, zama ni ya yaw no kaŋ zuru ka kaa iri do. Ma ye ka koy ni nango ra. **20**Za kaŋ bi maaniyo no ni kaa, hunkuna a boori ay ma ni daŋ ni ma koy-da-ye te iri banda, za kaŋ ay go ga koy naŋ kaŋ ay ga koy? Kala ni ma bare ka ye nin da ni nya-izey. Suuji nda cimi ma goro ni banda.»

21Ittay mo tu bonkoono se ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono da koyo ay bonkoono fundo mo, haciika naŋ kaŋ koyo ay bonkoono bara, hala buuyaŋ se no wala fundi se no, ay, ni bannya mo ga bara noodin.»

22Dawda ne Ittay se: «Ma koy ka daŋandi.» Kala Ittay Jittanca daŋandi, nga nda nga borey kulu da boro kayney kulu kaŋ yaŋ go a banda.

23Laabo me-a-me mo hẽ da jinde beeri, borey kulu mo daŋandi. Bonkoono bumbo na Kidron gooro daŋandi. Jama kulu mo daŋandi ka koy saaji fonda gaa.

24Zadok mo go, a kaa, nga nda Lawitey kulu nga banda. Irikoy sappa sundurko mo go i se ga jare. I na Irikoy sundurko jisi. Abiyatar mo ziji, kala jama kulu fatta birno ra ka ban.

25Bonkoono ne Zadok se: «Ma ye nda Irikoy sundurko birno ra. D'ay du gaakuri Rabbi diyaŋ gaa, a ga ye ka kande ay, a m'a cabe ay se, nga nd'a nangora kulu. **26**Amma d'a ne: ‹Ay si maa ni kaani,› – guna, ay neeya neewo. A ma te ay se haŋ kaŋ ga kaan nga se.»

27Bonkoono ne Alfa Zadok se: «Ni go ga di, wala? Kala ni ma ye birno ra baani. Araŋ ize hinka neeya ni banda, sanda ni ize Ahimaz, da ni ize Yonata, Abiyatar ize. **28**Guna, saajo furoyaŋo do no ay goono ga goro kayna hala sanni ma fun araŋ do ka kaa ka seeda ay se.» **29**Zadok da Abiyatar binde na Irikoy sundurko sambu ka kond'a Urusalima ka goro noodin.

30Dawda mo kaaru Zeytun Tondi fonda boŋ haray. A ga kaaru, a ga hẽ, a boŋo go daabante, a go ga dira taamu si. Borey kulu kaŋ go a banda, i boŋey go daabanteyaŋ. I ga ziji ka koy, i ga hẽ. **31**Boro fo mo ci Dawda se ka ne: «Ahitofel mo go Absalom banda zamba saawara din ra.» Dawda mo ne: «Ya Rabbi, ma Ahitofel saawara bare a ma ciya saamotaray.»

32Waato kaŋ Dawda na tudo kaaru, nango kaŋ i ga sududu Irikoy se, kala Husay, Arcita bora kaa ka Dawda kubay. A kwaayo go toorante, kusa mo go a boŋo boŋ. **33**Dawda mo ne a se: «Da ni bisa ay banda, ni ga ciya ay se jaraw, **34**amma da ni bare ka ye birno ra ka ne Absalom se: ‹Ya bonkoono, ay ga ciya ni bannya. Danga mate kaŋ cine ay goro ni baaba bannya jirbey kaŋ bisa ra, yaadin cine no sohõ mo ay ga ciya ni bannya.› Waato din gaa ni ga hin ka Ahitofel saawarey zeeri ay se. **35**Manti Zadok da Abiyatar go ni se noodin, ngey kaŋ alfagayaŋ no? A ga ciya binde hay kulu kaŋ ni ga maa bonkoono windo ra, kala ni ma ci alfagey se, Zadok nda Abiyatar. **36**A go, noodin i banda, i gonda ngey ize alboro hinka, Ahimaz, Zadok ize, da Yonata, Abiyatar ize. I do no araŋ ga baaru kulu kaŋ araŋ ga maa samba ay se.»

37Husay, Dawda cora binde kaa ka furo kwaara ra. Absalom mo furo Urusalima ra.

Dawda corey d'a ibarey

16 Waato kaŋ cine Dawda kaaru hal a bisa tudo boŋ kayna, kala Ziba, Mefiboset bannya go, a kubay da Dawda. A kande farka hinka nda ngey jejey, buuru kunkuni zangu hinka go farkayey boŋ, da reyzin* fafa zangu fo, da kaydiya ŋwaari ize yaŋ mo zangu, da duvan* humbur fo.

2Bonkoono mo ne Ziba se: «Ifo no ga ti ni miila nda jarawey wo?» Ziba mo ne: «Farkayey zama bonkoono almayaaley ma kaaru, buuro da kaydiya ŋwaari izey mo arwasey se, i ma ŋwa, duvan mo borey kaŋ yaŋ lakaw saajo ra se, i ma haŋ.»

3Bonkoono ne: «Man ni koyo ize aro binde?»

Ziba ne bonkoono se: «A go Urusalima ga goro, zama a goono ga ne hunkuna Israyla dumo g'a baabo koytara yeti a se.»

4Waato din gaa bonkoono ne Ziba se: «Guna, hay kulu kaŋ go Mefiboset kambe ra, kulu ni wane no.»

Ziba mo ne: «Ay ga sombu ni jine. Ya koyo ay bonkoono, naŋ ay ma du gaakuri ni jine.»

5Waato din gaa bonkoono Dawda kaa ka to Ba-Hurim. Kala Sawulu dumey ra boro fo go no kaŋ maa Simey, Gera ize fatta. A fattanta mo a ga kaa, a ga wow. **6**Kal a to hal a na Dawda nda Dawda tamey kulu catu nda tondiyaŋ, jama kulu nda wongu borey kaŋ yaŋ go ce gaa, bonkoono kambe ŋwaaro da kambe wow gaa. **7**Haŋ kaŋ Simey ci waati kaŋ a go ga wowo te, nga neeya: «Fun noodin, fun noodin, nin kuri bora, boro yaamo wo! **8**Rabbi na Sawulu dumo kuri alhakko kulu bare ka ye ni boŋ, nga kaŋ ni goono ga may a nango ra. Rabbi mo na mayra kulu daŋ ni izo Absalom kambe ra. A go mo, ni zamba ra i na ni ŋwa, zama ni ya kuri boro no.»

9Noodin binde Zeruwiya ize Abisay ne bonkoono se: «Ifo se no hansi buuko wo ga koyo ay bonkoono wow? Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ay se ay ma daŋandi k'a boŋo dagu a se.»

10Bonkoono ne: «Ya araŋ Zeruwiya izey, ifo k'ay zaa da araŋ? Za kaŋ a goono ga wow, Rabbi mo ne a se a ma Dawda wow no. To, may no ga ne: ‹Ifo se no ni goono ga woodin te?› »

11Dawda ne Abisay nda nga tamey kulu mo se: «Ay izo kaŋ ay hay, a go g'ay fundo ceeci, sanku fa Benyamin boro wo binde? Wa fay d'a. Naŋ a ma wow, zama Rabbi no ka salaŋ a se. **12**Hambara Irikoy ga guna ka di taali kaŋ i goono ga te ay se. Rabbi mo ma bana ay se da gomni, wowo kaŋ a te ay se hunkuna sabbay se.»

13Yaadin no Dawda nda nga alborey kulu na fonda gana nd'a. Simey mo casu tudo zumbanta kambo gaa, a ga dira, a ga wow. A goono g'a catu nda tondiyaŋ, ka laabu say-say. **14**Bonkoono da borey kulu kaŋ yaŋ go a banda mo kaa da farga. A binde fulanzam noodin.

Ahitofel da Husay saawarey

15Kala Absalom da Israyla jama alborey kulu furo Urusalima ra. Ahitofel mo

go a banda. **16**A ciya mo waato kaŋ Husay Arcita bora, kaŋ ga ti Dawda cora kaa Absalom do, kala Husay ne Absalom se: «Irikoy ma bonkoono no aloomar! Irikoy ma bonkoono no aloomar!»

17Absalom mo ne Husay se: «Ni gomno nooya ni cora *Dawda* se? Ifo se no ni mana koy ni cora banda?»

18Husay ne Absalom se: «Manti yaadin no, amma boro kaŋ Rabbi da jama wo da Israyla jama alborey kulu suuban, ay mo, ay ga ciya a wane. A banda mo no ay ga goro.» **19**A ne koyne: «May se no a ga hima ay ma may? Manti a izo do haray no bo? Danga mate kaŋ ay may d'a ni baaba jine, yaadin no ay ga goro nd'a ni jine mo.»

20Gaa no Absalom ne Ahitofel se: «Kala ni ma ni saawara no, haŋ kaŋ ga hima iri ma te.»

21Ahitofel mo ne Absalom se: «Kala ni ma margu nda ni baabo wahayey kaŋ yaŋ a naŋ windi batuyaŋ se. Israyla kulu ga maa baaru kaŋ ni ciya fanta hari ni baaba se. Waato din gaa no borey kaŋ yaŋ go ni banda kulu kambey ga te gaabi.» **22**I na tanda fo te Absalom se fu cinaro boŋ, jidan bisa boŋ. Absalom mo margu nda nga baabo wahayey, Israyla kulu jine. **23**Ahitofel saawara binde kaŋ a saaware jirbey din ra, danga day boro kaŋ na Irikoy sanno hã. Yaadin no Ahitofel saaware kulu bara Dawda nda Absalom kulu se.

17 Ahitofel ye ka ne Absalom se koyne: «Naŋ ay ma alboro zambar way cindi hinka suuban sohõ, ay ma tun mo ka Dawda banda gana hunkuna cino wo ra. **2**Ay ga kaŋ a boŋ za a go fargante, a kambey mo go ga sooli, y'a humburandi. Borey kulu kaŋ yaŋ go a banda mo ga zuru, ay ma bonkoono hinne kar. **3**Ay ma ye ka kande jama kulu ni se, borey kaŋ yaŋ ni goono ga ceeci. D'i du bonkoono, nga hinne, danga i kulu ga ye ka kaa nooya. Yaadin gaa no jama kulu ga goro baani samay.» **4**Sanno din binde kaan Absalom se ka boori, hala nda Israyla arkusey kulu mo.

5Waato din gaa Absalom ne: «Wa Husay Arcita bora mo ce sohõ. Iri ma maa haŋ kaŋ no nga mo ga ne.» **6**Waato kaŋ Husay kaa Absalom do, Absalom salaŋ d'a ka ne: «Ahitofel salaŋ ka ne ya da ya. To, hal iri ma goy a ciyaŋo boŋ no? Da manti yaadin no, ma ci.»

7Husay mo ne Absalom se: «Saawara kaŋ Ahitofel kande, hino wo a si boori.» **8**Husay ne koyne: «Ni ga ni baaba bay, nga nda alborey kaŋ yaŋ go a banda, kaŋ wongaariyaŋ no, boro beeri yaŋ mo no. I goono ga maa konni mo ngey fundey ra sohõ, danga urs* kaŋ i fay da nga izey saajo ra. Ni baaba mo wongaari no, a si kani borey banda. **9**A go, hunkuna day a go guusu fo ra ga tugu, wala mo nangu fo. A ga ciya mo d'a kaŋ i boŋ, afooyaŋ mo kaŋ ka bu za sintina, boro kulu kaŋ maa r'a ga ne: ‹I na halaciyaŋ bambata te Absalom ganakoy ra.› **10**Hala mo baa bora kaŋ ci alboro cimi-cimi, kaŋ a bina ga hima muusu beeri wane ga yay latak! Zama Israyla kulu ga bay kaŋ ni baaba ya wongaari no. Borey kaŋ yaŋ go a banda mo alboro cimanteyaŋ no.

11Amma ay saawara neeya: I ma Israyla kulu margu ni do, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba, danga teeku me gaa taasi baayaŋ cine. Ni bumbo mo ma

koy wongo do. 12Iri binde ga kaŋ a boŋ nango kaŋ i g'a gar. Iri m'a to sanda mate kaŋ harandaŋ ga kaŋ laabu boŋ. A ra binde, da alborey kulu kaŋ yaŋ go a banda, iri si baa afolloŋ naŋ. 13Da mo a jin ka mulay ka ye kwaara fo ra, waati din gaa Israyla ga korfoyaŋ sambu ka kond'ey kwaara din gaa. Iri m'a candi kala gooro ra hal i si baa tond'ize folloŋ gar nango din ra.» 14Absalom da Israyla alborey kulu ne Husay Arcita bora saawara bisa Ahitofel wano. Zama Rabbi no ka waadu i ma hin Ahitofel saawara kaŋ gonda nafa hala Rabbi masiiba ma kaa Absalom gaa.

15Saaya din binde Husay ne alfagey Zadok da Abiyatar se: «Yaawo da yaawo no Ahitofel saaware nd'a Absalom da Israyla arkusey se. Ya da ya no ay mo saaware nd'a. 16Araŋ mo, kal araŋ ma donton da waasi ka seeda Dawda se. I ma ne a se: ‹Hunkuna ni ma si kani saajo furoyaŋo do haray, amma mate kulu kaŋ no ni ma du ka daŋandi, zama i ma si bonkoono da borey kulu kaŋ yaŋ go a banda halaci.› »

17Yonata binde, nga nda Ahimaz goro En-Rogel waato din. Wayboro fo kaŋ koŋŋa no, nga no ga koy ka baaru dede i se. Ngey mo, i ma koy ka ci bonkoono Dawda se, zama a si du ka te i ma di i furo kwaara ra. 18Amma arwasu fo di ey ka ci Absalom se. I boro hinka binde fatta da cahãyaŋ ka koy boro fo kwaara Ba-Hurim, kaŋ gonda day nga windo bindi ra. I furo dayo ra. 19Waybora mo na day daabirjo sambu ka dayo me daabu nd'a. A na hayni masangu gusam a boŋ, i mana bay i gaa mo.

20Absalom tamey binde kaa waybora do windo ra ka ne: «Man Ahimaz nda Yonata?»

Waybora ne i se: «I na hari gooro daŋandi.» Waato kaŋ i ceeci, i mana di ey, gaa no i ye Urusalima.

21A ciya binde i dirawo banda, kala borey din mo fatta ka fun dayo ra. I koy ka ci bonkoono Dawda se. I ne Dawda se: «Wa tun ka haro daŋandi nda waasi, zama saawara kaŋ dumi Ahitofel no araŋ boŋ nooya.» 22Dawda binde tun, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go nga banda. I na Urdun daŋandi hala mo boyaŋ hananyaŋo ga to. I mana baa afo naŋ i ra kaŋ mana Urdun daŋandi.

23Saaya kaŋ cine Ahitofel di i mana nga saawara gana, kal a na kaari-ka daŋ nga farka gaa. A dira ka ye fu, nga kwaara ra. A na nga windo muraadey kulu margu ka ban, gaa no a na nga boŋ sarku. A binde bu, i n'a fiji mo nga baabo saara ra.

Absalom kande wongu nga baabo gaa

24Waato din gaa Dawda kaa Mahanayim. Absalom mo na Urdun daŋandi, nga nda Israyla alborey kulu nga banda. 25Absalom binde na Amasa daŋ a ma ciya wongu marga jine boro Yowab nango ra. Amasa wo mo Israyla boro fo kaŋ se i ga ne Itra ize no. Nga no ka kani nda Abigayil Nahas ize wayo, Zeruwiya Yowab nya dumi no. 26Absalom da Israyla zumbu Jileyad ra.

27Waato kaŋ Dawda to Mahanayim, kala Sobi, Nahas ize, Rabba kwaara Amon izey boro, nga nda Macir Amiyel ize, Lo-Debar kwaara bora, da Barzillay Rogelim kwaara boro Jileyad laabu, 28i kaa ka kande daarijiyaŋ, da

gumbutuyaŋ, da kusuyaŋ, da alkama, da sayir, da hamni, da hayni safante, da dunguri, da damsi, da kobto kogoyaŋ, 29da yu, da ji, da feejiyaŋ, da haw wa cukku, ka no Dawda nda nga banda borey se, i ma ŋwa. Zama i ne: «Borey wo, haray da jaw da farga go i gaa saajo ra.»

Absalom bu wongo ra

18 Dawda na borey kaŋ go nga banda kabu ka zambarey jine borey da zangey jine borey daŋ. 2Dawda na boroyaŋ donton mo, farsimi hinzante fo Yowab banda, farsimi hinzante fo mo Zeruwiya ize Abisay Yowab kayne banda, farsimi hinzante fo mo Ittay Jitti bora banda. Bonkoono ne jama se: «Ay mo, daahir kal ay bumbo ma koy araŋ banda.»

3Amma jama ne: «Ni si fatta, zama d'iri zuru, kulu i si iri saal. Baa iri jara bu, i si iri saal. Amma ni darza iri boro zambar way wane cine no. Woodin se binde kala ni ma goro nda soola k'iri no gaayaŋ kwaara ra.»

4Bonkoono ne i se: «Haŋ kaŋ araŋ di ga boori ka bisa, kal ay m'a te.»

Bonkoono binde kay noodin kwaara meyo gaa. Jama kulu soobay ka fatta mo zangu-zangu nda zambar-zambar. 5Bonkoono na Yowab da Abisay da Ittay lordi ka ne: «Araŋ ma dogonandi arwaso din se, danga Absalom nooya, ay sabbay se.» Jama kulu goono ga maa mo waato kaŋ cine bonkoono na jine borey lordi Absalom boŋ.

6Jama binde fatta ka koy saajo ra zama ngey ma Israyla wongu. I di ka yanje mo Ifraymu ganji fimbo ra. 7Israyla borey binde na goobu haŋ Dawda borey kambe ra noodin. Han din hane binde i na halaciyaŋ beeri te noodin, boro zambar waranka no bu. 8Zama wongo bambari no kal a na laabo batama kulu kubay. Borey kaŋ yaŋ saajo ŋwa mo ga baa da borey kaŋ yaŋ takuba ŋwa han din hane.

9Absalom binde kaa ka kubay da Dawda borey jirsi boŋ. Absalom go alambaana boŋ. Alambaana binde dira ka furo shen* tuuri kambe beeri fooyaŋ cire, tuuro mo na Absalom boŋo di. A go ga sooli beene nda ganda game ra. Alambaana kaŋ go a cire, nga wo bisa.

10Boro fo di a. A kaa mo ka ci Yowab se ka ne: «Guna, ay di Absalom go ga sooli shen nya fo gaa.»

11Yowab ne bora kaŋ ci nga se din se: «Ni binde, kaŋ ni di a! Ifo se no ni man'a kar kal a ma kaŋ ganda? Doŋ ay ga ni no nzarfu gude way, da galaŋ.»

12Amma bora din ne Yowab se: «Baa ay ga du nzarfu zambar ay kambe ra, kulu nda yaadin a si naŋ ay m'ay kambe salle ka bonkoono izo ham. Zama iri hangey ra no bonkoono na nin da Abisay da Ittay lordi ka ne: ‹Wa te laakal boro kulu ma si arwaso Absalom ham.› 13D'ay na zamba goy te a fundo se, (hay kulu si no mo kaŋ ga tugu bonkoono se), doŋ ni bumbo ga mulay ka fun k'ay naŋ.»

14Yowab binde ne: «Ay sinda daama kaŋ ga kay ni do!» A na yaaji hinza sambu nga kambe ra, ka Absalom bina korab nda yaaji hinza din za a fundo ga cindi jina kaŋ a go shen nyaŋo bindi ra. 15Baaliji furo-taji way kaŋ yaŋ goono ga Yowab wongu jinayey jare, ngey mo n'a daŋ game. I na Absalom kar ka wi.

16 Yowab na hilli kar. Jama ye ka fun Israyla izey banda, zama Yowab na
borey gaay. 17 I na Absalom sambu ka catu guusu beeri fo ra kaŋ go noodin
saaji fimbo ra, ka tondi gusam bambata dodongo a boŋ. Israyla kulu mo zuru,
boro kulu koy nga kwaara.
18 Absalom wo mo, waato kaŋ a ga funa, a na tondi kuuku fo sinji Bonkoono
Gooro ra nga boŋ se, zama a ne: «Ay sinda ize kaŋ g'ay maa kuru hal i ma
fongu ay gaa.» A na tondo maa ce nga boŋ maa gaa. I ga ne a se Absalom
fonguyaŋ tondo, hala sohõ.
19 Zadok ize Ahimaz ne: «Naŋ ya zuru sohõ ka konda bonkoono se baaru,
mate kaŋ cine Rabbi na fansa sambu a se nga ibarey boŋ.»
20 Yowab ne a se: «Manti nin no ga ciya baaru kondako bo hunkuna. Han fo
ni ga konda baaru, amma hunkuna ni si konda baaru kulu, zama bonkoono izo
bu.»
21 Kala Yowab ne Etiyopi bora se: «Ni ma koy ka ci bonkoono se haŋ kaŋ ni
di.» Kala Etiyopi bora na nga boŋ sumbal Yowab jine, ka tun da zuray za
noodin.
22 Gaa no Zadok ize Ahimaz ye ka ne Yowab se koyne: «Amma hay kulu kaŋ
te, ay ga ni ŋwaaray no, ma naŋ ay ma zuru ka Etiyopi bora gana.»
Yowab ne: «Ay izo, ifo se no ni ga ba ni ma zuru, za kaŋ ni si du baaro
nooyaŋ alhakku?»
23 A ne: «Amma kulu nda yaadin, ay ga zuru.»
Yowab ne a se: «Zuru.» Waato din gaa Ahimaz na Gooru Beero fonda gana
ka zuru, kal a na Etiyopi bora yana.
24 Dawda go ga goro kwaara me hinka game ra. Batukwa binde kaaru meyo
cinaro boŋ kal a koy kwaara cinaro boŋ. A na nga moy feeri ka guna. Kal a di
boro fo go ga zuru ka kaa, nga hinne. 25 Batukwa na jinde daŋ ka ci bonkoono
se.
Bonkoono mo ne: «Da nga hinne no, baaru go no a meyo ra.» A kaa mo da
zuray ka maan.
26 Batukwa ye ka di boro fa mo koyne kaŋ goono ga zuru. Batukwa binde na
jinde daŋ windi me batuko fo gaa ka ne: «Boro fo neeya ga zuru nga hinne
koyne.»
Bonkoono ne: «Nga mo goono ga kande baaru.»
27 Batukwa ne: «Ay diyaŋ gaa, jine bora zura ga hima Zadok izo Ahimaz
zuray.»
Bonkoono ne: «Boro hanno no nga wo. A goono ga kande baaru hanno mo.»
28 Kala Ahimaz ce ka ne bonkoono se: «Baani no!» A na nga boŋo sumbal
bonkoono jine, hal a ganda biri. A ne: «I ma Rabbi ni Irikoyo sifa, nga kaŋ na
borey kaŋ yaŋ murte koyo ay bonkoono gaa din nooyandi!»
29 Bonkoono ne: «Hala baani mo no go arwaso din Absalom gaa?»
Ahimaz tu ka ne: «Waato kaŋ Yowab na bonkoono tamo donton, danga ay
nooya, ni tamo, ay di jitiyaŋ bambata, amma ay mana bay haŋ kaŋ no.»
30 Bonkoono ne: «To, ye ne-haray.» Kal a ye kuray fo ka kay siw!
31 Etiyopi bora mo go, a kaa. Nga mo ne: «Ya koyo ay bonkoono, ay kande

baaru! Zama Rabbi na fansa sambu ni se hunkuna borey kulu kaŋ yaŋ murte ni gaa boŋ.»

32 Bonkoono ne Etiyopi bora se: «Hala baani go no mo arwaso din Absalom gaa?»

Etiyopi bora tu ka ne: «Koyo ay bonkoono wangey da borey kulu kaŋ yaŋ murte ni gaa zama ngey ma ni hasara se, i ma ciya sanda arwaso din cine!»

Dawda zalba Absalom buuyaŋo se

33 Kala bakaraw na bonkoono di gumo. A kaaru cinaro boŋ kaŋ go kwaara meyo boŋ din, a soobay ka hẽ. A ga kaaru, a ga ne: «Ya ay izo Absalom, ya ay izo! Ya ay izo Absalom! Da Irikoy ga yadda, doŋ ay ma bu ni se. Ya Absalom, ya ay izo, ay izo!»

19 I ci Yowab se ka ne: «Guna, bonkoono goono ga hẽ, a goono ga baray Absalom sabbay se.» 2 Han din zaama teeyaŋo ye ka bare ka ciya bu baray koyne jama kulu se, zama han din jama maa baaru kaŋ i ne bonkoono goono ga bine saray te nga izo se. 3 Borey binde furo kwaara ra han din hane tugante, sanda boroyaŋ kaŋ haawi n'i di waato kaŋ i zuru wongu do, kaŋ i na goobu haŋ. 4 Bonkoono mo na nga moyduma daabu. A ce mo da jinde beeri, ka ne, «Ya ay izo, Absalom, ya Absalom! Ya ay izo, ay izo!»

5 Yowab binde furo windo ra bonkoono do ka ne: «Hunkuna ni na ni tamey kulu haawandi, ngey kaŋ yaŋ na ni fundo, da ni ize arey, da ni ize wayey, da ni wandey da ni wahayey fundey mo faaba. 6 Zama borey kaŋ ga konna nin no ni ga baa, ka konna ni baakoy. Zama ni bangandi hunkuna kaŋ koyey da bannyey wo yaamoyaŋ no ni se. Hunkuna ay faham da woone: da day Absalom ga funa, iri kulu mo bu, doŋ a ga kaan ni se gumo. 7 A binde, sohõ ni ma tun ka fatta ka sanni kaano te ni tamey se. Zama ay ze da Rabbi, da ni mana fatta hunkuna, boro kulu si no kaŋ ga goro ni banda. Laala din binde ga jaase hay kulu kaŋ du nin za ni go arwasu ka to hala hunkuna.»

8 Waato din gaa no bonkoono tun ka goro kwaara meyo gaa. I ci jama kulu se ka ne: «Guna, bonkoono goono ga goro kwaara meyo gaa.» Borey kulu binde kaa bonkoono jine.

Dawda ye ka kaa Urusalima

Amma Israyla kulu jin ka zuru, boro kulu koy nga kwaara. 9 Borey kulu binde soobay ka care kusuuma Israyla kundey kulu ra. I goono ga ne: «Bonkoono n'iri faaba iri yanjekaarey kambey ra. A n'iri faaba mo Filistancey kambey ra, amma sohõ a zuru Absalom sabbay se. 10 Absalom mo kaŋ iri daŋ bonkooni iri boŋ, a bu wongo ra. Sohõ binde, ifo se no araŋ si salaŋ ka ne i ma ye ka kande bonkoono?»

11 Bonkoono Dawda binde donton alfagey Zadok nda Abiyatar do ka ne: «Wa salaŋ da Yahuda arkusey ka ne: ‹Ifo se no araŋ ciya kokor banda wane yaŋ bonkoono ye-ka-kande fu yaŋ ciine ra, za kaŋ Israyla kulu sanney to bonkoono do nga kwaara ra? 12 Araŋ no ga ti ay nya-izey, d'ay biriyo d'ay baso mo. Ifo se binde kaŋ araŋ no ga ti kokor banda waney bonkoono ye-ka-kande yaŋo ciine

ra?› 13Araŋ ma ne Amasa mo se: ‹Nin wo, manti ay biri nd'ay basi no? Irikoy m'ay laali da ni mana ciya wongu marga wonkoyo ay jine Yowab nango ra duumi.› «

14A binde na Yahuda alborey kulu biney naan, sanda boro folloŋ bine cine, hal a donton bonkoono gaa ka ne: «Ma ye ka kaa, nin da ni tamey kulu.» 15Bonkoono binde ye ka kaa, hal a to Urdun isa.

Yahuda mo kaa Jilgal, zama ngey ma bonkoono kubay se, ka Urdun daŋandi a banda. 16Simey, Gera ize mo, Benyamin boro, Ba-Hurim kwaara bora waasu-waasu ka zumbu Yahuda borey banda Bonkoono Dawda kubayyaŋ se. 17Benyamin alborey mo, ngey boro zambar fo go no a banda, hala nda Ziba, Sawulu windi bannya, da nga ize way cindi guwa, da nga bannya waranka a banda. I na Urdun daŋandi ka koy bonkoono do. 18Kal i na bonkoono almayaaley daŋandi yawyaŋo do haray ka te mo haŋ kaŋ ga kaan bonkoono se.

Gera ize Simey mo, waato kaŋ a daŋandi, a ye ganda bonkoono jine. 19A ne a se: «Bonkoono ma si taali dake ay boŋ, ma si fongu mo haŋ kaŋ ay, ni tamo te hartayaŋ ra waato kaŋ koyo ay bonkoono fun Urusalima ra, hala bonkoono ma woodin jisi nga bina ra. 20Zama ay, ni tamo bay kaŋ ay na taali te. Sohõ binde, guna ay kaa hunkuna. Ay no ga ti ijina Yusufu kunda kulu ra ay ma kaa koyo ay bonkoono kubayyaŋ se.»

21Amma Zeruwiya ize Abisay tu ka ne: «I si Simey wi no, za kaŋ a na Rabbi wane suubananta wow?»

22Dawda mo ne: «Ya araŋ Zeruwiya izey, ifo k'ay zaa da araŋ, kaŋ araŋ ga ciya ay ibareyaŋ hunkuna? I ga boro kulu wi Israyla ra hunkuna, wala? Manti ay bay hunkuna kaŋ ay ya bonkooni no Israyla boŋ?» 23Bonkoono mo ne Simey se: «Ni si bu.» Bonkoono ze a se mo.

24Sawulu haama Mefiboset mo kaa zama nga ma bonkoono kubay se. A mana nga ce camsey dumbu, wala nga kaabe hanseyaŋ, wala baa nga bankaaray nyunayaŋ za hano kaŋ hane bonkoono dira kala hano kaŋ a ye ka kaa baani. 25A ciya binde, waato kaŋ a kaa Urusalima bonkoono kubayyaŋ se, kala bonkoono ne a se: «Mefiboset, ifo se no ni mana koy ay banda?»

26Nga mo tu ka ne: «Ya koyo ay bonkoono, ay tamo no k'ay fafagu. Zama ay ni bannya ne: ‹Naŋ ay ma kaari-ka daŋ ay farka gaa, zama ay ma kaaru a boŋ ka koy bonkoono banda, zama ay, ni tamo ya fanaka no.› 27Amma a na ay, ni tamo maa sara koyo ay bonkoono do. Amma koyo ay bonkoono ga hima sanda Irikoy malayka. Kala ni ma te mo haŋ kaŋ ga kaan ni se. 28Zama ay baaba windo almayaaley kulu ciya sanda buukoyaŋ koyo ay bonkoono jine. Kulu nda yaadin, ni na ay, ni tamo daŋ borey kaŋ ga ŋwa ni taablo boŋ yaŋ ra. Ay gonda hina ka hẽ bonkoono gaa koyne, wala?»

29Bonkoono ne a se: «Ifo se no ni na ni sanno tonton? Ay sanno neeya: Doŋ day, nin da Ziba, kal araŋ ma farey fay.»

30Mefiboset binde ne bonkoono se: «Oho, naŋ a ma hay kulu sambu, za kaŋ koyo ay bonkoono ye ka kaa fu baani samay.»

31Jileyad bora Barzillay fun Rogelim. A na Urdun daŋandi bonkoono banda, zama nga m'a dum ka koy hala Urdun daaranta. 32Barzillay wo mo dottijo

zeeno no gumo, zama a jiiri wahakku. A na kwaara goray hari haggoy bonkoono se mo za a go Mahanayim da goray, zama nga wo boro beeri no gumo. 33Bonkoono ne Barzillay se: «Kala ni ma daŋandi ay banda. Ay mo ya ni jare ay banda Urusalima ra.»

34Amma Barzillay ne bonkoono se: «Ay fundo jirbi marge no ka cindi kaŋ ay ga kaaru bonkoono banda ka koy Urusalima? 35Hunkuna ay jiirey to wahakku. Ay ga hin ka fayanka ihanno nda ilaalo game ra no? Ay, ni tamo ga hin k'ay ŋwaari dumi taba, wala haŋ kaŋ ay ga haŋ no? Wala ay ga hin ka maa alboro nda wayboro kaŋ goono ga doon jinde? Ifo se binde ay, ni tamo ga ciya jaraw koyo ay bonkoono se ne jine? 36Ay, ni tamo ga ba ay ma Urdun wo daŋandi hinne no ay bonkoono banda. Ifo se no bonkoono ga alhakku bana ay se ya-cine? 37Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay, ni tamo ma bare ka ye, zama ay ma bu ay bumbo kwaara ra, ay baabo d'ay nyaŋo saarayey do. Amma ma ni bannya Kimham guna. Nga din ma daŋandi koyo ay bonkoono banda. Ni ma te a se mo haŋ kaŋ ga kaan ni se.»

38Bonkoono tu ka ne: «Kimham ga daŋandi ay banda, ay ga te a se mo haŋ kaŋ ni ga ba. Hay kulu mo kaŋ ni ga hã ay gaa, kal ay m'a te ni se.»

39Borey kulu binde na Urdun daŋandi, bonkoono mo daŋandi. Bonkoono na Barzillay garbe sunsum, ka albarka gaara a se. Nga mo ye nga nango do.

40Bonkoono binde daŋandi ka kaa Jilgal, Kimham mo daŋandi a banda. Yahuda jama kulu na bonkoono dum, nga nda Israyla jama jara mo.

41Guna mo, Israyla alborey kulu kaa bonkoono do. I ne a se: «Ifo se no iri nya-izey Yahuda alborey na ni zay? I na Urdun daŋandi nda bonkoono, da nga almayaaley, da Dawda alborey kulu a banda.»

42Kala Yahuda alborey kulu tu Israyla alborey se ka ne: «Zama bonkoono ya iri dumi no kaŋ ga maan. Ifo se binde araŋ ga binya sanno din se? Iri na hay fo ŋwa bonkoono albarka ra no? Wala a n'iri no hay fo no?»

43Kala Israyla borey tu Yahuda borey se ka ne: «Iri gonda baa way bonkoono do. Iri wano baa da araŋ wano mo Dawda ra. Ifo se binde kaŋ araŋ ga donda iri? Manti iri no ga ti sintina iri bonkoono ye-ka-kande yaŋ ciine ra?»

Yahuda borey sanno koroŋ ka bisa Israyla borey wano.

Seba murteyaŋo

20 A saba nd'a, boro yaamo fo go noodin kaŋ maa Seba Biciri ize, Benyamin kunda boro no. Kal a na hilli kar ka ne:

«Iri sinda baa Dawda do,
iri sinda tubu mo Yasse izo do.
Ya Israyla, boro kulu ma ye nga kwaara do!»

2Israyla alborey kulu binde tun ka fay da Dawda ganayaŋ. I na Seba Biciri ize gana. Amma Yahuda alborey naagu ngey bonkoono gaa, za Urdun kala Urusalima.

3Dawda kaa mo nga windo do Urusalima. Bonkoono mo na wayboro wayo

din sambu, sanda a wahayey nooya, ngey kaŋ yaŋ a dira ka naŋ i m'a windo batu. A n'i kulle fu fo ra, i m'i batu. A n'i goray hari jisi i se, amma a mana margu nd'ey. I go noodin daabanteyaŋ kal i buuyaŋ, goborotaray ra.

4Waato din gaa bonkoono ne Amasa se: «Ne ka koy jirbi hinza ni ma Yahuda alborey ce ay se, i ma margu, ni mo ma kaa i banda.» **5**A binde koy zama nga ma Yahuda alborey margu se, amma a gay hal a bisa jirbey kaŋ yaŋ i kosu a se.

6Dawda binde ne Abisay se: «Sohõ Biciri ize Seba ga hasaraw te iri se hal a ga bisa Absalom wano. Ma ni koyo tamey sambu k'a ce gana. A ma si du kwaarayaŋ kaŋ yaŋ gonda cinari beerey, ka yana ka daray iri se.» **7**Yowab borey binde tun k'a ce gana, ngey nda bonkoono doogarey da yaarukomey kulu. I fatta Urusalima zama ngey ma Biciri ize Seba ce gana.

8Saaya kaŋ cine i to tondi beero do kaŋ go Jibeyon, Amasa kaa zama nga m'i kubay se. Yowab binde gonda nga wongu bankaarayey kaŋ a daŋ, i boŋ gonda guddama, a gonda takuba ga koto mo nga gaa. Kaŋ a go dirawo ra, kala takuba fun ka kaŋ.

9Yowab binde ne Amasa se: «Ni go baani, ay nya-izo?» Kala Yowab na Amasa di kaaba gaa da nga kambe ŋwaaro, zama nga m'a garbe sunsum se. **10**Amma Amasa mana faham nda takuba kaŋ go Yowab kamba ra. Woodin se no a n'a kar gunda gaa haray kal a teeley zorti ka kaŋ ganda. A mana ye k'a kar koyne, Amasa binde bu. Yowab da nga nya izo Abisay na Biciri ize Seba ce gana.

11Yowab arwasu fo goono ga kay a boŋ. Nga mo ne: «Boro kaŋ ga ba Yowab da boro kaŋ go Dawda do haray, a ma Yowab gana.» **12**Amma Amasa goono ga bimbilko nga kuro ra fonda bindi ra. Waato kaŋ cine bora din di kaŋ borey kulu kay, kal a na Amasa sambu k'a ganandi fonda gaa ka kond'a subo ra. Saaya kaŋ cine a faham nda boro kulu kaŋ goono ga kaa nga do ga kay, kal a na bankaaray fo daabu a gaa. **13**Waato kaŋ i n'a ganandi fonda boŋ, borey kulu na Yowab banda gana zama i ma Biciri izo Seba ce gana.

14Nga mo jin ka Israyla kundey kulu gana kal a kaa hala Abel, da Bayt-Maaka, da Beri dumi kulu. I margu binde k'a gana. **15**I kaa mo ka wongu marga kayandi a se Abel Bayt-Maaka wano ra. I na laabu gusam citila zama i ma kwaara wongu se, a go ga kay kwaara gaa haray. Jama kulu kaŋ go Yowab do haray soobay ka kwaara birni cinaro doole zama ngey m'a zeeri. **16**Waato din gaa no wayboro fo kaŋ gonda laakal kwaara ra n'i ce ka ne: «He, wa maa, wa maa, ay ga araŋ ŋwaaray! Wa ci Yowab se ka ne a ma kaa neewo, ay ma salaŋ a se.» **17**Kal a maan waybora do. Waybora mo ne a se: «Nin no ga ti Yowab, wala?»

A tu ka ne: «Ay no.»

Gaa no waybora ne a se: «Ma maa ni koŋŋa sanney.»

A tu ka ne: «Ay go ga hangan.»

18Waato din gaa waybora salaŋ ka ne: «Waato jirbey ra i doona ka ne: ‹Kal i ma saaware ceeci Abel do, yaadin gaa no sanno ga ban.› **19**Ay no ka bare baani nda boori yaŋ ceecikoy ra Israyla ra. Ni mo, ni go ga ceeci ni ma nya fo halaci

Israyla ra, danga kwaara wo nooya. Ifo se no ni go ga ceeci ni ma Rabbi tubo gon?»

20Yowab tu ka ne: «Jam, jam! May ci ay hal ay m'a gon, wala ay m'a halaci? **21**Manti yaadin no sanno bara nd'a. Amma boro fo kaŋ Ifraymu tondey do haray boro no, Biciri izo Seba ga ti a maa, nga no ka tun ka murte Bonkoono Dawda gaa. I m'a nooyandi taray kwaaray, nga hinne. Ay mo, kal ay ma fay da kwaara.»

Waybora ne Yowab se: «Guna, i g'a boŋo jindaw ni se a ma cinaro daarandi.»

22Gaa no waybora din koy jama do da nga laakalo. I na Biciri ize Seba boŋo dumbu mo, k'a jindaw Yowab do. Nga mo na hilli kar. I say ka fay da kwaara, boro kulu koy nga kwaara do. Yowab mo ye Urusalima, bonkoono do.

23Yowab ga ti Israyla wongu marga kulu wonkoyo. Yehoyda ize Benaya mo go bonkoono doogarey boŋ. **24**Adoram go doole goy boŋ. Alihud ize Yehosafat, nga mo tirey haggoyko no. **25**Seba mo bonkoono hantumkwa no. Zadok da Abiyatar no ga ti alfagey. **26**Ira, Yayir kwaara boro, nga mo te alfaga Dawda se.

Jiiri hinza hara

21 Dawda zamana ra mo haray fo te, jiiri hinza cap-cap. Dawda binde na Rabbi ceeci. Rabbi ne a se: «Sawulu nda nga windo kaŋ na kuri mun sabbay se no, zama a na Jibeyon borey wi.»

2Bonkoono mo na Jibeyon borey ce ka salaŋ i se: (Jibeyon borey wo, manti Israyla borey do haray wane yaŋ no, amma Amorancey do haray wane yaŋ no kaŋ yaŋ cindi. Israyla izey mo na sarti sambu i se, amma Yahuda nda Israyla izey cansa se Sawulu ceeci nga m'i wi.) **3**Dawda binde ne Jibeyon borey se: «Ifo no ay ga te araŋ se? Mate cine no ay ga sabayaŋ te d'a mo, zama araŋ ma albarka gaara Rabbi wane jama se?»

4Jibeyon borey ne a se: «Manti nzarfu wala wura sanni no iri nda Sawulu da nga dumo game ra. Iri sabbay se mo i si boro kulu wi Israyla ra.»

Kala Dawda ne: «Haŋ kaŋ araŋ ci, nga no ay ga te araŋ se.»

5I ne bonkoono se: «Bora kaŋ n'iri ŋwa ka ban, kaŋ na hasaraw dabarey te iri se mo zama nga m'iri halaci se, iri ma si goro Israyla hirri kulu ra mo, **6**i m'iri no a izey ra boro iyye. Iri mo, iri g'i sarku Rabbi jine noodin Jibeya, Sawulu kaŋ Rabbi suuban din kwaara.»

Bonkoono ne: «Ay g'i nooyandi.»

7Bonkoono na Mefiboset kaa waani, Yonata izo, Sawulu ize, Rabbi zeyaŋo kaŋ go i game ra din sabbay se, zeyaŋo kaŋ go Dawda nda Sawulu ize Yonata game ra nooya. **8**Amma bonkoono na Rizpa, Ayya ize wayo ize aru hinka din di, ngey kaŋ yaŋ a hay Sawulu se, Armoni nda Mefiboset nooya. A na ize guwa mo di kaŋ Sawulu ize way Merab hay Adriyel se, Barzillay ize, Meholati bora, izey kaŋ yaŋ Mikal biiri a se. **9**Bonkoono n'i no Jibeyon borey se. Ngey mo n'i sarku tondo ra Rabbi jine, i boro iyya din kulu mo bu care banda. Heemar jirbey ra no i n'i wi, jirbey sintina ra, sayir heemar sintina.

10Rizpa, Ayya ize way na zaara-zaarayaŋ sambu ka te nga boŋ se daabiri

tondo boŋ, za heemar sintina kala waati kaŋ beene hari kaa ka kaŋ buukoy boŋ. A mana ta beene curey ma zumbu i boŋ zaari, wala ganji ham ma kaa i gaa cin ra. 11I ci Dawda se haŋ kaŋ Sawulu wahayo Ayya ize wayo Rizpa te. 12Dawda binde koy ka Sawulu nda nga izo Yonata biriyey ta Yabes-Jileyad borey do, kaŋ yaŋ i zay Bayt-San batama ra, nango kaŋ Filistancey n'i sarku, hano kaŋ hane Filistancey na Sawulu wi Jilbowa ra. 13Noodin binde i kande Sawulu da nga ize Yonata biriyey da borey kaŋ yaŋ i sarku mo, k'i biriyey margu-margu.

14I na Sawulu nda nga izey biriyey fiji Benyamin laabu, Zela ra a baabo Cis saara ra. I goy hay kulu boŋ kaŋ bonkoono lordi. Woodin banda no Irikoy maa ŋwaarayyaŋ laabo se.

Filistancey gaa wongo

15Filistancey ye ka sintin ka wongu nda Israyla borey koyne. Dawda mo zumbu, nga nda nga tamey a banda. I na Filistancey wongu, amma Dawda farga hal a yay. 16Isbi-Benob mo, Refayim izey do haray boro no, boro kaŋ a yaajo tiŋay ga to kilo hinza nda jare cine, guuru-say wane, a gonda takuba taji mo. A ne nga ga Dawda wi. 17Amma Zeruwiya izo Abisay kande Dawda se gaakasinay, ka Filistanca kar ka wi. Waato gaa no Dawda alborey ze a se ka ne: «Ni si ye ka fatta ka koy wongu iri banda koyne, zama ni ma si Israyla fitilla wi.»

18Woodin banda i ye ka wongu nda Filistancey Gob haray. Saaya din Sibbekay, Husat boro na Refayim bora ize Saf wi.

19I ye ka wongu te koyne Gob, ka margu nda Filistancey. El-Hanan, Yare-Oregim ize mo, Baytlahami boro na Goliyat Gat bora kayne wi, boro kaŋ yaaji bundo ga hima danga kaymi bundu.

20I ye ka wongu te koyne Gat ra, naŋ kaŋ boro fo go no kaŋ ga ku gumo nda cimi. A kambey kulu gaa gonda kambayzey iddu-iddu, ce-izey mo yaadin no, i kulu margante waranka cindi taaci no i n'i lasaabu. Nga mo Refayim boro fo no. 21Waato kaŋ a na Israyla wow, Dawda beero Simeya izo Yonata n'a wi.

22Ngey boro taaco wo, Refayim boro fo izeyaŋ no, kaŋ yaŋ i hay Gat ra. I kaŋ Dawda nda nga tamey kambe ra.

Dawda bayto

22 Dawda na baytu woone sanney ci Rabbi se, zaaro kaŋ ra Rabbi n'a kaa nga ibarey kulu da Sawulu mo kambe ra. 2A ne:

«Rabbi ya ay tondi no, d'ay wongu fuwo,
D'ay faabakwa, oho, ay wane no!
3Ay Irikoyo no, ay tondi gaabikoono.
A ra no ay ga tugu.
Ay korayo d'ay faaba hillo mo,
Ay cinari kuuko, d'ay lambayaŋ do mo no.
Ya faabakwa, ni g'ay faaba toonye gaabo gaa.

4Ay ga ce Rabbi gaa, nga kaŋ to sifayaŋ.
Woodin ga naŋ i m'ay faaba ay ibarey kambey ra.

5Zama buuyaŋ hari bonday n'ay windi.
Irikoy jaŋ-ka-ganayaŋ baayaŋ n'ay humburandi.
6Alaahara korfey n'ay koli ka windi,
Buuyaŋ hirrimey n'ay di.
7Ay kankamo ra ay hẽ Rabbi gaa,
Oho, ay n'ay Irikoyo ce.
A fuwo ra a maa ay jinda mo,
Ay hẽeno mo to a hangey ra.
8Saaya din no laabo gaan, a zinji,
Beena kaajey mo nyooti.
I zinji-zinji, zama Rabbi futu.
9Dullu fun a niina ra ka ciciri,
Danji mo kaŋ ga ŋwa ka ban pat! fun a meyo ra.
A na danji-bi yaŋ diyandi.
10A na beeney gungumandi ka zumbu ganda.
Kubay bi tik go a ce taamey cire.
11A kaaru ciiti malayka boŋ ka tun beene,
Oho, haw fatayaŋ boŋ no i di a.
12A na kubay ciya nga tuguyaŋ do a windanta.
Harey margu-margu yaŋey,
Beene batama hirriyaŋ beerey mo no.
13A jine kaari nyalawyaŋ se danji-biyey di.
14Rabbi kaati beene. Beeray-Beeri-Koyo
na nga jinda tunandi ka salaŋ.
15A na nga hangawey samba k'i say-say.
Nga nyalawyaŋ mo n'i kankam.
16Rabbi kaatiyaŋo gaa, d'a niine funsuyaŋo yooja mo gaa,
Teeku fondey bangay,
Ndunnya tiksey mo fun taray.
17A go beene, a donton k'ay sambu,
A n'ay candi ka kaa hari boobo ra.
18A n'ay hamay ka kaa ay ibare gaabikoono kambe ra,
Da borey kaŋ yaŋ konna ay kambe ra,
Zama i bisa ay gaabi.
19I kaŋ ay boŋ ay masiiba zaaro ra,
Amma Rabbi ciya ay se deyaŋ hari.
20A kande ay nangu yulwante ra mo.
A n'ay kaa kambe zama a ga farhã d'ay.

21Rabbi n'ay bana ay adilitara hino me,
Ay kambey hananyaŋo me no a n'ay bana.

22 Zama ay na Rabbi fondey haggoy,
Ay mana laala ka fay d'ay Irikoyo mo.
23 Zama a farilley kulu go ay jine,
A hin sanney mo, ay mana fay d'ey.
24 Ay ya toonante no a do haray,
Ay n'ay fundo gaay mo ay zunubo ciine ra.
25 Woodin se no Rabbi bana
ay se ay adilitara hino me,
D'ay hananyaŋo hino me a jine.

26 Suujikoy se ni ga ni boŋ cabe Suujikoy.
Boro toonante se mo ni ga ni boŋ cabe toonante.
27 Boro kaŋ bina ga hanan se
ni ga ni boŋ cabe bine-hanno-koy.
Siirante mo, ni ga ni boŋ cabe a se carmaykom.
28 Ni ga taabantey mo faaba,
Amma ni moy go boŋbeeraykoyey boŋ,
Zama ni m'i kaynandi.
29 Zama nin no ga ti ay fitilla, ya Rabbi.
Rabbi g'ay kuba hanandi mo.
30 Zama ni gaakasina do no ay gaaba nda wongu sata.
Ay Irikoyo hino no ay ga cinari sar k'a daaru nd'a.
31 Irikoy wo, a fonda ya toonante no.
Rabbi sanno ya neesante mo no.
Koray mo no boro kulu kaŋ ga tugu a ra se.
32 Zama may no ga ti Irikoy, kala Rabbi?
May no ga ti tondi, kal iri Irikoyo?
33 Irikoy no ga ti ay wongu fu beero.
A ga furo toonantey jine fondey ra.
34 A g'ay cey ciya sanda jeeri wane yaŋ cine.
A g'ay daŋ ay nangu beerey boŋ.
35 A g'ay kambayzey dondonandi wongu,
Hal ay kambey ga guuru-say biraw haw daŋ.
36 Ni n'ay no ni faaba korayo mo,
Ni baano mo n'ay beerandi.
37 A n'ay ce daarey feeri ay cire,
Ay ce jindey mo mana mulay.
38 Ay n'ay yanjekaarey ce kondo ŋwa,
Ay n'i halaci mo.
Ay mana bare ka ye mo kala kaŋ i n'i ŋwa ka ban.
39 Ay binde n'i ŋwa, ay n'i gooru k'i fun,
Hal i mongo ka hin ka tun.
Oho, i kaŋ ay ce taamey cire.
40 Zama ni n'ay guddu da gaabi wongo sabbay se.

Borey kaŋ yaŋ tun ay gaa mo, ni naŋ i ma sumbal ay cire.
41 Ni naŋ mo ay yanjekaarey ma jinde banda no ay se,
Zama ay m'ay konnakoy tuusu.
42 I guna, amma faabako si no.
I guna hala Rabbi do, amma a mana tu i se.
43 Saaya din ay n'i kar,
Ay n'i te sanda laabu bulungu cine,
Ay n'i taamu-taamu sanda fondo gaa potor-potor cine,
Ay n'i mumuru mo.

44 Ni n'ay faaba ay borey canda-canda gaa.
Ni n'ay hallasi mo hal ay ma ciya
dumi cindey se jine boro.
Dumi kaŋ doŋ ay s'a bay, a go ga may ay se.
45 Yawey ga sombu ay jine.
Za i maa ay baaro, i g'ay gana.
46 Yawey ga yangala,
Jijiriyaŋ ra mo i ga fatta ngey wongu fuwey ra.

47 Rabbi ya fundikooni no! W'ay tondo sifa!
Wa Irikoy beerandi, ay faaba tondo nooya!
48 Irikoy wo no ga banayaŋ goy te ay se,
A ga dumi waani-waani kaynandi ay cire.
49 Nga no g'ay kaa ay ibarey cire.
Oho, ni g'ay beerandi borey kaŋ yaŋ tun ay se din boŋ.
Ni g'ay soolam ka kaa toonyantey kambe ra.
50 Ya Rabbi, woodin se no
ay ga saabu ni se dumi cindey game ra.
Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa.
51 Faaba fu beeri no a ga ciya bonkoono kaŋ nga daŋ din se,
A ga baakasinay suuji cabe mo nga wane suubananta se,
Kaŋ ga ti Dawda nda nga banda se, hal abada.»

Dawda sanni banantey neeya

23 Woone yaŋ Dawda sanni banantey no. Dawda, Yasse izo, kaŋ i beerandi din no ka ciya Yakuba Irikoyo wane suubananta, Israyla bora no kaŋ na dooni kaano yaŋ te. Haŋ kaŋ a ci neeya:
2 «Rabbi Biya salaŋ ay do,
A sanno mo go ay deena boŋ.
3 Israyla Irikoyo no ka ci,
Israyla tondo salaŋ ay se,
Nga kaŋ ga borey may adilitaray ra,
Nga kaŋ goono ga mayray te
Irikoy humburkumay ra.

4 A ga ciya sanda susubay annura
waato kaŋ cine wayna ga fatta,
Susubay kaŋ burey si no.
Waato kaŋ cine subu tayo
ga zay ka fun laabo ra,
Kaŋ wayna ga kaari
beene hari kaŋyaŋ banda.
5 Haciika, manti yaadin no ay
dumo bara Irikoy do bo.
Kulu nda yaadin a na alkawli
kaŋ ga duumi sambu ay se.
A na hay kulu sasabandi,
Ka hay kulu tabbatandi mo.
Zama ay faaba me,
D'ay muraadey kulu me mo,
Manti a ga daŋ a ma beeri?
6 Amma boro yaamey kulu ga ciya
sanda karjiyaŋ kaŋ i ga tuti,
Zama i s'i di kambe ra.
7 Amma boro kaŋ g'i ham, kala nd'a
gonda guuru goy jinay,
Wala nd'a gonda yaaji bundu nga kambe ra.
A g'i ton nda danji mo parkatak!
ngey nangey ra.»

Dawda wongaarey

8 Wongaarey kaŋ Dawda gonda nga do, i maayey neeya: Yosebayam, Takemon boro, wongu jine borey ra boro beeri no, kaŋ se i ga ne Adino, Ezni boro. A na yaaji sambu boro zangu ahakku boŋ zaari folloŋ k'i wi.

9 A banda mo kala Eliyezar, Dodo ize, Ahohi boro fo ize, afo sooje hinza din ra kaŋ yaŋ go Dawda banda waato kaŋ i na donda-caray te Filistancey gaa kaŋ yaŋ goono ga margu wongo do, amma Israyla borey jin ka dira. 10 Boro wo tun ka kay, ka Filistancey kar kal a kamba farga. A kamba naagu mo nga takuba gaa. Rabbi na faaba bambata te zaaro din ra. Jama mo ye ka kaa a do zama ngey ma wongu arzaka ku hinne.

11 A banda mo kala Samma, Agee, Haror bora ize. Filistancey mo margu ka te sata, nangu kaŋ laabu toorimi fo go no kaŋ to nda damsi, borey zuru mo Filistancey jine. 12 Amma nga wo koy faro din bindi ra, k'a batu. A na Filistancey wi mo, hala Rabbi na zaama bambata te.

13 Boro beeri waranza ra mo ihinza zulli ka kaa Dawda do heemar waate, naŋ kaŋ a go Adullam tondi guuso ra. Filistancey kunda mo goono ga Refayim gooro batu nda wongu marga. 14 Dawda mo, waato din a go wongu fuwo ra, Filistancey kosaraykoy mo go Baytlahami ra. 15 Dawda mo te laami ka ne: «Ya du boro fo day kaŋ g'ay no Baytlahami kwaara meyo jarga dayo hari ay ma

haŋ!» **16**Wongaari hinza din binde na Filistancey wongu daaga barsi ka hari kaa
Baytlahami dayo kaŋ go kwaara meyo jarga din gaa. I kond'a Dawda se, amma
a wangu ka haro haŋ. A n'a dooru Rabbi se. **17**A ne mo: «Ya Rabbi, a ma mooru
ay ay ma woodin te. Ay ga borey kaŋ na ngey fundey daŋ kataru ra kuri haŋ,
wala?» Woodin se no a mana yadda ka haro haŋ.

Haŋ kaŋ wongaari hinza din te nooya.

18Abisay, Yowab kayno, Zeruwiya ize, nga no ga ti boro hinza din jine boro.
A na nga yaajo sambu mo boro zangu hinza boŋ k'i wi. A te maa mo i boro
hinza din ra. **19**Manti nga no ga ti bora kaŋ darza bisa cindey i boro hinza din ra
bo? Woodin se a ciya i jine boro baa kaŋ a mana to ihinza fa din beeray.

20Benaya, Yehoyda izo mo, Kabseyel wongaari fo ize no, kaŋ na hin goy
fooyaŋ te, nga no ka Ariyel Mowab bora ize hinka wi. A zumbu mo ka furo
guusu fo ra han fo kaŋ neezu* go ga kaŋ. A na muusu beeri fo wi noodin. **21**A
na Misirance fo wi, boro no kaŋ gonda darza. Misiranca mo gonda yaaji nga
kambe ra, amma Benaya koy a do da kuray goobu, ka yaajo yafa ka kaa
Misiranca kambe ra. A na Misiranca wi da nga bumbo yaajo. **22**Goy kaŋ
Benaya, Yehoyda izo te nooya, a te maa mo wongaari hinza din ra. **23**A bisa
waranza din darza, amma a mana to ihinza din maa. Dawda mo n'a daŋ nga
doogarey boŋ.

24Asahel, Yowab nya-ize mo
boro waranza din ra boro fo no,
El-Hanan, Dodo ize, Baytlahami kwaara boro,
25Samma, Harod boro, Elika, Harod boro,
26Helez, Palti boro, Ira, Ikkes ize, Tekowa boro,
27Abiyezer, Anatot boro, Sibbekay, Husati boro,
28Zalmon, Ahohi boro, Maharay, Netofa boro,
29Heleb, Baana ize, Netofa boro,
Ittay, Ribay ize, Jibeya Benyamin kunda boro,
30Benaya, Piraton boro,
Hidday, Gaas goorey do haray wane,
31Abi-Albon, Urdun gooro ra boro,
Azmabet, Ba-Hurmi boro,
32Eliyaba, Saalbon boro,
Yasen izey ra Yonata,
33Samma, Harar boro,
Ahiyam, Sarar ize, Harar boro,
34Elifelet, Ahasbay ize, Maaka boro,
Eliyam, Ahitofel ize, Jiloni boro,
35Hezro, Karmel boro,
Paray, Arbi boro,
36Igal, Natan ize, Zoba boro,
Bani, Gad bora izey dumi,
37Zelek, Amonance,

Naharay, Beyerot boro,
(Boro hinka din no ga wongu jinay jare
Yowab Zeruwiya ize se.)
38Ira, Itri boro,
Gareb, Itri boro,
39Uriya, Hittance.
I kulu lasaabuyaŋ, boro waranza cindi iyye no.

Jama kabuyaŋ da balaawo kaŋ te

24 Rabbi bina ye ka tun Israyla izey se koyne. A na Dawda tuti i gaa a ma ne: «Wa koy ka Israyla nda Yahuda kulu kabu.»

2Bonkoono mo ne Yowab kaŋ ga ti wongu marga wonkoyo kaŋ go nga banda se: «Ma koy sohõ ka bar-bare ka Israyla kundey kulu gana za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba gaa, ka borey kabu, zama ay ma borey lasaabo timmanta bay.»

3Yowab mo ne bonkoono se: «Rabbi ni Irikoyo ma borey baayaŋ tonton koyne sorro zangu, mate kaŋ cine i baa d'a kulu, hala koyo ay bonkoono moy ma di woodin. Amma ifo se no koyo ay bonkoono ga maa kaani nga ma woodin te?»

4Kulu nda yaadin, bonkoono sanno hin Yowab da wongu marga jine borey kulu wane. Yowab da wongu marga jine borey binde fatta bonkoono jine zama ngey ma koy ka Israyla borey kabu.

5I na Urdun daŋandi, i zumbu Arower ra, Gad gooro bindi ra kwaara se kambe ŋwaari haray, ka koy hala Yazer gaa. 6Waato din gaa i kaa Jileyad da Tatim-Hodsi. I kaa Dan-Yaan mo da nangu woodin windanta kulu kal a ma kaa Zidon. 7I kaa Tir wongu fuwo do da Hibancey kwaarey kulu da Kanaanancey waney. I dumbandi ka bisa Yahuda kura kaŋ go Negeb* ra ka koy hala Beyer-Seba.

8Waato kaŋ i na bar-bareyaŋey kulu ban laabo ra, i kaa Urusalima handu yagga nda jirbi waranka bananta.

9Yowab na borey lasaabuyaŋ timmanta daŋ bonkoono kambe ra. Israyla ra gonda boro zambar zangu ahakku sooje yaarukom yaŋ, kaŋ yaŋ ga takuba foobu. Yahuda alborey ra mo gonda boro zambar zangu gu.

10Dawda bina binde n'a gooru, waato kaŋ a na jama kabuyaŋo te kal a ne Rabbi se: «Ay na zunubi te gumo hayo wo kaŋ ay te do. Amma sohõ, ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray no, ma ay, ni tamo zunubo tuusu ka kaa, zama ay na saamotaray te gumo.» 11Waato kaŋ Dawda tun susuba ra, Rabbi sanno kaa annabi Gad do, nga kaŋ ga fonnay Dawda se. A ne: 12«Koy ka salaŋ Dawda se ka ne: Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Ay goono ga hari hinza salle ni se. Kala ni ma afo suuban i ra kaŋ ay ga te ni se.»

13Gad binde kande baaro Dawda do k'a kulu dede a se. A ne Dawda se: «Jiiri iyye haray ma te ni laabo ra, wala ni ma zuru ni yanjekaari jine handu hinza kaŋ i goono ga ni ce kondo ŋwa, wala balaaw ma te jirbi hinza ni laabo ra? Sohõ, kala ni ma koy ka ni boŋ guna. Ma fongu haŋ kaŋ ay ga yeti nga kaŋ n'ay donton din se.»

14Gaa no Dawda ne Gad se: «Ay furo kambe nda cimi! To, naŋ iri ma kaŋ
Rabbi kambe ra, zama a suujo ga beeri. Amma ay ma si kaŋ Adam-izey kambe
ra.»
15Rabbi binde na balaaw samba Israyla boŋ za susubay kal a to saaya kaŋ a
waadu din. Za Dan gaa kal a koy Beyer-Seba gaa, borey ra boro zambar wayye
no ka bu. 16Saaya kaŋ cine malayka na nga kambe salle Urusalima kwaara boŋ
zama nga m'a halaci se, kala Rabbi na ba ye koyne ka fay da masiiba teeyaŋ. A
ne malayka kaŋ goono ga borey halaci din se: «A wasa, kala ma ni kamba gaay
sohõ.» Rabbi* malayka go mo ga kay Arawna, Yebusi bora karayaŋ gangano
do.
17Waato kaŋ Dawda di malayka kaŋ go ga borey kar, kal a salaŋ Rabbi se ka
ne: «Guna ay no ka zunubi te. Oho, ay no ka siiriyaŋ goy te, amma feejey wo,
ifo no i te? Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni kambe ma in d'ay baaba windo kar.»

Dawda na sargay feema cina

18Han din binde Gad kaa Dawda kwaara ka ne a se: «Ma ziji ka koy ka
sargay feema cina Rabbi se Arawna, Yebusanca karayaŋ gangano ra.» 19Dawda
binde ziji Gad sanno boŋ sanda mate kaŋ Rabbi n'a lordi nd'a. 20Arawna mo
guna-guna ka di bonkoono nda nga tamey, i goono ga daŋandi ka kaa nga do.
Arawna binde fatta ka nga boŋo sumbal bonkoono jine, hala ganda.
21Arawna ne: «Ifo se no koyo ay bonkoono kaa ay, nga tamo do?»
Dawda mo ne: «Zama ay ma karayaŋ nango wo day ni gaa, ay ma sargay
feema cina Rabbi se, zama i ma balaawo wo gaay a ma fay da jama.»
22Arawna ne Dawda se: «Koyo ay bonkoono ma sambu haŋ kaŋ nga ga ba, a
ma sargay te d'a. Hawyaŋ neeya sargay kaŋ i ga ton se. Karayaŋ torkey da
hawey calu* bundey, ngey mo neeya tuuri se. 23Ya Bonkoono, woone yaŋ kulu,
ay Arawna no g'i no bonkoono se.» Arawna ne bonkoono se mo: «Rabbi ni
Irikoyo ma ni ŋwaara ta.»
24Amma bonkoono ne Arawna se: «Abada, zama daahir kal ay m'a day ni
gaa da nooru. Zama ay si sargay kaŋ i ga ton yaŋ salle Rabbi ay Irikoyo se da
hay fo kaŋ ay du yaamo.»
Dawda binde na karayaŋ gangano day, nga nda hawey kulu, ka bana nzarfu
sekel* waygu. 25Kala Dawda na feema cina Rabbi se noodin. A na sargay kaŋ i
ga ton yaŋ da saabuyaŋ sargayyaŋ kulu te. Yaadin cine no Rabbi n'a
ŋwaarayyaŋey ta d'a laabo sabbay se. I na balaawo mo gaay ka fay da Israyla.

BONKOONEY SINTINA

Dawda zeena

1 Dawda zeen, a jiirey gooru mo. I n'a daabu nda bankaaray, amma a mana
maa dungay. **2**A tamey binde ne a se: «Naŋ iri ma wandiyo kayna fo ceeci
koyo iri bonkoono se, a ma kay mo bonkoono jine. A ma ni saajaw, a ma
kani mo ni gande ra, zama koyo iri bonkoono ma du dungay.»
3I binde na wandiyo hanno ceeci Israyla laabo kulu me-a-me ra. I du
Sunami wandiyo fo. A maa Abisag. I kande wandiya bonkoono do. **4**Wandiya
binde ga sogo gumo. A na koyo saajaw mo, ka may a se, amma bonkoono
mana margu nd'a.

Adoniya na nga boŋ ciya bonkooni

5Alwaato din Haggit ize Adoniya na nga boŋ beerandi ka ne: «Ay ga ciya
bonkooni.» A na torkoyaŋ da bari-kariyaŋ da zajey mo soola, ngey boro waygu.
6Za doŋ mo a baabo mana doona k'a dukurandi baa ce fo, danga a mana ne izo
se: «Ifo se no ni na woone te?» Bora mo alboro sogo no nda cimi. Absalom
banda no i n'a hay.
7Kal a saaware nda Zeruwiya izo Yowab, da Alfa Abiyatar mo. Ngey mo na
Adoniya gana k'a gaa. **8**Amma Alfa Zadok da Yehoyda izo Benaya nda annabi*
Natan, da Simey, da Rey, da soojey kaŋ yaŋ go Dawda se, ngey wo mana
Adoniya gana.
9Adoniya binde na feeji da haw yaŋ wi, ngey da alman izeyaŋ kaŋ i kuru hal
i naasu. I na woodin te Zohelet tondo jarga kaŋ go En-Rogel jarga tak-tak. A na
nga nya-izey kulu ce, bonkoono izey kulu, da bonkoono goy-teerey
Yahudancey kulu. **10**Amma a mana annabi Natan ce, wala Benaya, wala soojey,
wala nga kayne Suleymanu mo.
11Gaa no Natan salaŋ Suleymanu nya Bat-Seba se ka ne: «Ni mana maa no
kaŋ Haggit izo Adoniya ciya bonkooni, amma iri bonkoono Dawda mana bay
woodin gaa? **12**Ni binde ma kaa, ay ga ni ŋwaaray no. Ay ma ni no saaware, ni
ma du ka yana nda ni fundo da ni izo Suleymanu fundo mo. **13**Ma kaa ka koy ka
furo bonkoono Dawda do ka ne a se: ‹Ya koyo ay bonkoono, manti ni ze ay, ni
koŋŋa se ka ne kaŋ sikka si ay izo Suleymanu no ga ciya bonkooni ni banda ka
goro ni karga boŋ? To, mate se no Adoniya ga ciya bonkooni?› **14**A go mo, za
ni goono ga salaŋ bonkoono se, ay mo, ay ga furo ka kaa ni banda. Ay mo ga ni
sanno kulu gana ka gaabandi.»
15Bat-Seba binde furo bonkoono do a kaniyaŋ fuwo ra. Bonkoono zeen
gumo. Sunami waybora, Abisag mo goono ga bonkoono saajaw. **16**Kala
Bat-Seba kaa ka sombu ka sumbal bonkoono jine. Bonkoono ne: «Ifo no ni ga
ba?»
17A ne bonkoono se: «Ay koyo, ni ze ay, ni koŋŋa se Rabbi ni Irikoyo maa
ra ka ne kaŋ sikka si ay izo Suleymanu no ga koytaray ŋwa ni banda, a ga goro
mo ni karga boŋ. **18**Sohõ mo a go, Adoniya no go ga may. Ni mo, koyo ay
bonkoono, ni mana bay a gaa. **19**A na haw da alman kaŋ i kuru hal i naasu da
feeji yaŋ wi ka gusam. A na ni izey kulu da Alfa Abiyatar da wonkoyo Yowab

ce mo, amma i mana ni tamo Suleymanu ce. 20Ni mo, koyo ay bonkoono,
Israyla kulu moy go ni gaa. I goono ga hangan ka maa boro kaŋ no ni ga ne ga
goro koyo ay bonkoono karga boŋ a banda. 21Da manti yaadin, waati kaŋ koyo
ay bonkoono ga kani nga kaayey banda, i ga in d'ay izo Suleymanu himandi
taali-teeriyaŋ.»

22Amma za waybora goono ga salaŋ bonkoono se ya-cine day, kala annabi
Natan mo go, a kaa ka furo. 23I ci bonkoono se ka ne: «Annabi Natan neeya.»
Waato kaŋ a furo bonkoono jine, a sombu bonkoono jine hala ganda.

24Natan mo ne: «Ya koyo ay bonkoono, Adoniya no ni ne ga ciya bonkooni
ni banda, ka goro ni karga boŋ, wala? 25Zama hunkuna a zumbu ka haw da
almaney kaŋ i kuru hal i naasu da feeji yaŋ wi ka gusam. A na ni izey kulu nda
wongu jine borey ce mo, da Alfa Abiyatar. Guna mo, i goono ga ŋwa ka haŋ a
jine ka ne: ‹Bonkoono Adoniya aloomaro ma gay!› 26Amma ay wo, ni tamo, da
Alfa Zadok da Yehoyda izo Benaya, da ni tamo Suleymanu, a mana iri ce.
27Wala koyo ay bonkoono no ka muraadu woodin te, ni man'a bangandi mo iri,
ni bannyey se, ka ne boro kaŋ ga goro koyo ay bonkoono karga boŋ a banda?»

28Gaa no Dawda tu ka ne: «Wa Bat-Seba ce ay se.» Waybora binde kaa
bonkoono do ka kay bonkoono jine.

29Bonkoono mo ze ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ n'ay fundo
fansa masiibey kulu ra. 30Haciika, sanda mate kaŋ ay jin ka ze d'a ni se Rabbi,
Israyla Irikoyo boŋ, kaŋ ay ne: ‹Haciika ni izo Suleymanu no ga te bonkooni ay
banda, nga mo no ga goro ay karga boŋ ay nango ra.› Yaadin cine no ay ga te
hunkuna, kaŋ sinda sikka.»

31Alwaato din binde Bat-Seba na nga moyduma ye ganda ka sumbal
bonkoono jine ka ne: «Koyo ay bonkoono Dawda aloomaro ma gay hal abada.»

Dawda na Suleymanu daŋ bonkooni

32Bonkoono Dawda ne: «Wa Alfa Zadok da annabi Natan, da Yehoyda izo
Benaya ce ay se.» I kaa bonkoono jine. 33Bonkoono ne i se: «Wa araŋ koyo
goy-teerey sambu ka kond'ey araŋ banda. Wa ay izo Suleymanu daŋ a ma kaaru
ay alambaana boŋ, araŋ ma kond'a Jihon. 34Alfa Zadok da annabi Natan mo ma
ji soogu a boŋ noodin, a ma ciya bonkooni Israyla boŋ. Araŋ ma hilli kar ka ne:
‹Bonkoono Suleymanu aloomaro ma gay!› 35Za noodin araŋ ma kaaru k'a gana,
nga mo ma kaa ka goro ay karga boŋ, zama a ga ciya bonkooni ay nango ra. Ay
n'a daŋ mo a ma ciya Israyla nda Yahuda mo se jine boro.»

36Kala Yehoyda izo Benaya tu bonkoono se ka ne: «Amin! Rabbi Irikoy,
koyo ay bonkoono wano, a ma yadda nda woodin mo! 37Sanda mate kaŋ cine
Rabbi goro nin, koyo ay bonkoono banda, a ma goro yaadin cine mo
Suleymanu banda. A ma naŋ mo a karga ma bisa koyo ay bonkoono Dawda
wano beeray.»

38Alfa Zadok binde, da annabi Natan, da Yehoyda izo Benaya, da bonkoono
doogarey, i koy ka Suleymanu daŋ a ma kaaru bonkoono Dawda alambaana
boŋ. I kand'a Jihon. 39Alfa Zadok mo na jiyo hillo sambu hukumo ra, k'a soogu
Suleymanu boŋ. I na hilli kar. Jama kulu mo ne: «Bonkoono Suleymanu

aloomaro ma gay!» 40Jama kulu mo ziji a banda k'a gana, i goono ga seeseyaŋ
kar ka te farhã nda bine kaani gumo, kala baa laabo kortu i kosongo sabbay se.
41Adoniya mo, nga nda yawey kulu kaŋ yaŋ go a banda, waato kaŋ i ŋwa ka
ban, i maa kosongo. Waato kaŋ Yowab mo maa hillo karyaŋo, a ne: «Ifo ga ti
kosongu woone sabaabu, kaŋ kwaara laakalo tun?»
42Za a go sanno ciyaŋ gaa, kala Alfa Abiyatar izo Yonata kaa. Adoniya mo
ne: «Ma furo, zama ni ya boro hanno no. Ni ga kaa mo da baaru hanno.»
43Yonata mo tu ka ne Adoniya se: «Haciika iri bonkoono Dawda na
Suleymanu daŋ koytaray. 44Bonkoono na Alfa Zadok da annabi Natan da
Yehoyda izo Benaya, da koyo doogarey donton a banda. I na Suleymanu
kaarandi bonkoono alambaana boŋ. 45Alfa Zadok da annabi Natan mo na ji
soogu a boŋ a ma ciya bonkooni Jihon ra. Za noodin no i kaaru. I go ga farhã hala
kwaara kulu mo yooje. Nga no ga ti kosongo kaŋ araŋ goono ga maa din.
46Suleymanu goono mo ga goro koytaray karga boŋ. 47Hala mo faadancey kaa zama
ngey ma bonkoono Dawda albarkandi, ka ne: ‹Ni Irikoyo ma bonkoono Suleymanu
maa beerandi ni maa boŋ. A ma naŋ mo a karga ma bisa ni wano.› Bonkoono mo
sududu nga dima boŋ. 48Bonkoono na woone mo ci ka ne: ‹Wa Rabbi Israyla Irikoyo
sifa, nga kaŋ na *iri* no boro fo kaŋ ga goro ay karga boŋ hunkuna, ay moy mo go ga
di a.› »
49Kala Adoniya yawey kulu humburu. I tun ka dira, boro kulu te nga boŋ
ciine. 50Humburkumay na Adoniya di Suleymanu sabbay se. A binde tun ka
koy ka sargay feema hilley di. 51I ci Suleymanu se ka ne: «Guna, Adoniya
neeya, a go ga humburu Bonkoono Suleymanu. Zama guna, a na sargay feema
hilley di. A goono ga ne: ‹Bonkoono Suleymanu ma ze ay se hunkuna, hala nga
si ay, nga bannya beeri nda takuba.› »
52Kala Suleymanu ne: «Hala day a na nga boŋ cabe boro hanno, a hamni
folloŋ si kaŋ ganda. Amma d'i na laala gar a do, a ga bu.» 53Bonkoono
Suleymanu binde donton k'a zumandi k'a kaa feema boŋ. A kaa binde ka sombu
ka sumbal Bonkoono Suleymanu se. Suleymanu mo ne a se: «Koy ni kwaara.»

Dawda kaseeti Suleymanu gaa hal a ga bu

2 Waati kaŋ jirbey kaa ka maan kaŋ Dawda ga bu, a binde na nga izo
Suleymanu lordi ka ne:
2«Ndunnya kulu fonda no ay ga gana. Ni binde ma te gaabi ka ni boŋ te
alboro. 3Ma Rabbi ni Irikoyo lordey haggoy, zama ni m'a fondey gana, ni m'a
hin sanney d'a lordey, d'a farilley, d'a seedey haggoy mo, mate kaŋ i hantum
Musa asariya tira boŋ, zama ni ma te albarka ni goy kulu ra nda naŋ kaŋ ni bare
kulu. 4Zama mo Rabbi ma nga sanno kaŋ a ci ay boŋ din tabbatandi, kaŋ a ne:
‹Da ni izey ga laakal da ngey fondey, d'i soobay ka dira ay jine cimi ra, da ngey
biney kulu, da ngey fundey kulu mo, gaa no ni si jaŋ boro kaŋ ga goro Israyla
karga boŋ.›
5Woodin banda mo, ni bay haŋ kaŋ Zeruwiya izo Yowab te ay se, danga haŋ
kaŋ a te Israyla kunda jine boro hinka se, Ner izo Abner da Yeter izo Amasa,
kaŋ yaŋ a wi. A na wongu kuri mun baani jirbey ra, hal a na wongu kuri tuusu

nga guddama gaa kaŋ goono ga haw a canta gaa, d'a taamey kaŋ yaŋ go a cey gaa din gaa. 6Ni binde, kala ni ma goy ni fahamay boŋ hal a boŋo kaŋ gonda hamni kwaaray ma si zumbu Alaahara nda baani.

7Amma ma gomni cabe Jileyad bora Barzillay izey se, hal i ma goro borey kaŋ yaŋ ga ŋwa ni banda ra, zama yaadin no i te ay se waato kaŋ ay zuru ni beero Absalom se.

8Guna, Gera ize Simey mo, Benyamin boro, Ba-Hurim kwaara boro, a go noodin. Nga no k'ay wow da wowi laalo, hano kaŋ hane ay koy Mahanayim. Amma a kaa k'ay kubay Urdun* jarga. Ay mo ze a se da Rabbi maa ka ne: ‹Ay si ni wi da takuba.› 9Sohõ binde, ma s'a himandi boro kaŋ sinda taali, zama ni ya fahamaykoy no. Ni ga bay mo haŋ kaŋ ga hima ni ma te a se. Ni g'a boŋ hamni kwaara din candi ka konda Alaahara nda kuri.»

Dawda buuyaŋo

10Kala Dawda kani nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda kwaara ra mo. 11Jirbey kaŋ Dawda na Israyla may din jiiri waytaaci no. Jiiri iyye no a na mayray te Hebron, jiiri waranza cindi hinza mo a na mayray te Urusalima*. 12Suleymanu goro nga baabo Dawda karga boŋ. A koytara sinji ka tabbat mo.

Suleymanu karga tabbat

13Waato din Haggit ize Adoniya kaa Suleymanu nya Bat-Seba do. Waybora mo ne a se: «Ni kaa baani?»

A ne: «Baani samay.» 14Gaa no a ne: «Ay gonda ni se sanni.»

Waybora ne: «Salaŋ.»

15A ne: «Ni bay kaŋ doŋ koytara ay wane no. Israyla kulu binde goono ga hangan ay se ay ma ciya bonkooni. Amma zamana bare. Mayra ciya ay kayno wane, zama Rabbi do a wane no. 16Sohõ mo ŋwaarayyaŋ folloŋ no ay ga te ni se. Ma si banda bare ay gaa.»

Waybora ne: «Salaŋ.»

17A ne: «Ay ga ni ŋwaaray no, ma salaŋ ay se bonkoono Suleymanu se (zama a si wangu ni se bo), a m'ay no Sunami waybora Abisag, ay m'a hiiji.»

18Bat-Seba ne: «A boori. Ay ga ni sanni te bonkoono se.»

19Bat-Seba binde koy bonkoono Suleymanu do, zama nga ma salaŋ nd'a Adoniya se. Bonkoono binde tun ka nga nyaŋo kubayni. A sumbal nyaŋo jine, gaa no a ye ka goro nga karga boŋ. A ne mo i ma kande karga fo bonkoono nya se. Waybora binde goro bonkoono kambe ŋwaaro gaa.

20Gaa no waybora ne: «Ay ga arzaka kayna fo ŋwaaray ni gaa, ni ma s'ay ganj'a.»

Bonkoono ne a se: «Ma ŋwaaray, ay nya, zama ay si ni ganj'a.»

21Waybora ne: «Ma yadda i ma Sunami waybora Abisag hiijandi ni beero Adoniya se, a ma ciya a wande.»

22Bonkoono Suleymanu tu ka ne nga nyaŋo se: «Ifo se no ni ga Sunami waybora Abisag ceeci Adoniya se? Kala ni ma koytara mo ceeci a se, zama ay beere no. I m'a ceeci Alfa Abiyatar se, da Zeruwiya ize Yowab mo se.»

23Saaya din binde bonkoono Suleymanu ze da Rabbi ka ne: «Irikoy m'ay
laali da Adoniya mana sanni wo ci ka wangu nga bumbo fundo no. 24Sohõ
binde, ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ n'ay sinji k'ay daŋ ay baaba Dawda
karga boŋ, a n'ay no dumi da almayaali mo, nga alkawlo boŋ, haciika hunkuna
ay ga Adoniya wi.» 25Kala bonkoono Suleymanu na Yehoyda ize Benaya
donton, nga mo kaŋ Adoniya boŋ k'a wi.
26Bonkoono ye ka ne Alfa Abiyatar se: «Ma koy Anatot, ni farey do haray,
zama ni hima da wiyaŋ, amma ay si ni wi alwaati woone ra. Zama ni na Rabbi,
Koy Beero sundurko jare ay baaba Dawda jine, zama mo ni na taabi haŋ nangu
kulu kaŋ ay baaba na taabi haŋ.» 27Suleymanu binde na Abiyatar tuti k'a kaa
Rabbi alfagatara gora ra, zama a ma Rabbi sanno kaŋ a ci Eli windo boŋ Silo ra
toonandi.
28Kala baaro kaa Yowab do, zama Yowab ye Adoniya do haray, baa kaŋ a
mana koy Absalom banda waato. Yowab zuru ka koy Rabbi windo ra, ka
sargay feema hilley di. 29I ci bonkoono Suleymanu se ka ne: «Yowab zuru ka
koy Rabbi windo ra. Guna mo, a go sargay feema do.» Saaya din binde
Suleymanu na Yehoyda ize Benaya donton ka ne: «Ma koy ka kaŋ a boŋ.»
30Kala Benaya kaa Rabbi windo ra ka ne a se: «Haŋ kaŋ bonkoono ne, kala
ni ma fatta.»
Amma Yowab ne: «Abada! Kala day ya bu neewo.»
Benaya mo ye da sanno bonkoono do ka ne: «Ya-cine no Yowab ci. Ya-cine
mo no a tu d'a ay se.»
31Bonkoono ne a se: «Ma te mate kaŋ a ci din k'a wi noodin, k'a fiji, zama ni
ma kuro kaŋ Yowab mun sabaabu kulu si din alhakku hibandi. M'a alhakku
hibandi ka kaa ay gaa d'ay baaba dumo gaa mo. 32Rabbi mo g'a kuro alhakku ye
a boŋ, zama a na boro hinka kaŋ yaŋ bis'a cimi nda boori yaŋ wi. A n'i wi da
takuba no. Ay baaba Dawda mana bay a gaa mo. Abner Ner izo, Israyla kunda
jine bora sanni no da Yeter izo Amasa, Yahuda kunda jine boro wane. 33Yaadin
no i kurey alhakko ga ye ka kaa Yowab da nga banda boŋ hal abada. Amma
Dawda nda nga banda d'a dumo d'a karga boŋ, laakal kanay ga te hal abada, kaŋ
ga fun Rabbi do.»
34Saaya din binde Yehoyda ize Benaya kaaru ka kaŋ Yowab boŋ k'a wi. A
n'a fiji nga bumbo windo ra noodin saajo ra. 35Kala bonkoono na Yehoyda ize
Benaya daŋ a ma goro wongu kunda boŋ Yowab nango ra. Alfa Zadok mo,
bonkoono n'a daŋ Alfa Abiyatar nango ra.
36Woodin banda a donton ka Simey ce ka ne a se: «Kala ni ma windi cina ni
boŋ se Urusalima ra, ka goro noodin. Ma si fun a ra ka koy naŋ kulu. 37Zama
han kulu kaŋ hane ni fatta ka Cidron gooro daŋandi, ma bay kaŋ han din ni ga
bu, kaŋ sinda sikka. Ni kuro alhakko mo ga goro ni boŋ.»
38Simey mo ne bonkoono se: «Sanno ga boori. Mate kaŋ koyo ay bonkoono
ci, yaadin no ay, ni bannya ga te.» Simey goro mo Urusalima ra jirbi boobo.
39Amma kaŋ jiiri hinza kubay, Simey bannyey ra ihinka zuru ka koy Acis
Maaka izo do, kaŋ ga ti Gat bonkoono. I ci Simey se ka ne: «Guna ni
bannyayaŋ neeya Gat ra.» 40Simey binde tun ka kaari-ka daŋ nga farka gaa ka

koy Gat, Acis do, nga bannyey ceeciyaŋ se. Simey binde ye ka kande nga bannyey ka fun d'ey Gat.

41I ci Suleymanu se ka ne: «Simey fatta Urusalima ra ka koy Gat, hal a ye ka kaa koyne.» **42**Bonkoono mo donton ka ne i ma Simey ce. A ne a se: «Manti ay na ni daŋ ni ma ze Rabbi maa boŋ, hal ay ci ni se mo ka ne: ‹Ma bay kaŋ han kaŋ hane ni fatta ka bar-bare nangu kulu kaŋ no, ni ga bu daahir?› Hala mo ni ne ay se: ‹Sanno kaŋ ay maa ga boori.› **43**Day, ifo se no ni mana Rabbi zeyaŋo haggoy, da mo lordo kaŋ ay na ni lordi nd'a?»

44Bonkoono ye ka ne Simey se: «Ni ga bay laala kulu kaŋ ni bina go ga gaay, haŋ kaŋ ni te ay baaba Dawda se. Rabbi binde ga ni bumbo laala bana ni se. **45**Amma bonkoono Suleymanu ga du albarka hal abada. Dawda karga mo ga sinji ka tabbat Rabbi jine hal abada.»

46Bonkoono binde na Yehoyda izo Benaya no lordi, nga mo koy ka kaŋ Simey boŋ k'a wi.

Mayra sinji ka tabbat Suleymanu kambe ra.

Suleymanu laakalo

3 Kala Suleymanu na amaana te nda Misira bonkoono Firawna*. A na Firawna ize way hiiji ka kand'a Dawda kwaara ra, hal a ga nga bumbo windo cina ka ban, da Rabbi windo da birni cinaro kaŋ ga Urusalima windi. **2**Amma laab'izey goono ga sargayyaŋ wi tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra, zama i mana windi cina Rabbi maa se kal a kaa ka to alwaati woodin ra. **3**Suleymanu wo ga ba Rabbi, a ga dira nga baaba Dawda hin sanney ra. Kulu nda yaadin a ga sargay wi ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra.

4Bonkoono mo koy Jibeyon, zama nga ma sargayyaŋ te noodin, zama sududuyaŋ nangu beero si kala noodin. Sargay kaŋ i ga ton zambar fo no Suleymanu te feema din ra. **5**Jibeyon ra binde Rabbi bangay Suleymanu se cin hindiri ra. Irikoy ne a se mo: «Ma ŋwaaray haŋ kaŋ ay ga ni no.»

6Suleymanu ne: «Ni na gomni beeri cabe ni tamo ay baaba Dawda se, mate kaŋ cine a dira cimi nda adilitaray da bine hanno ra mo ni jine. Ni na gomni beeri woone mo jisi a se, mate kaŋ cine ni n'a no ize kaŋ ga goro a karga boŋ ya-cine hunkuna.

7Sohõ binde, ya Rabbi ay Irikoyo, ni na ay, ni tamo daŋ ay ma may ay baaba Dawda nango ra. Amma ay ya zanka no. Ay si waani mayray jina. **8**Ay, ni tamo go mo ni jama kaŋ ni suuban game ra, jama kaŋ ga beeri, kaŋ si kabu ka ban, baayaŋ se. **9**Kala ni ma ay, ni tamo no bine kaŋ gonda fahamay, kaŋ a ga du ka ciiti ni jama se d'a, zama ay ma fayanka ilaalo nda ihanno game ra. Zama may no ga hin ka ciiti ni jama beero wo se?»

10Suleymanu sanney kaŋ a te, kaŋ a na woodin ŋwaaray, i kaan Koy Beero se. **11**Irikoy binde ne a se: «Za kaŋ ni na woodin ŋwaaray, ni mana fundi kuuku ceeci ni boŋ se, ni mana arzaka ŋwaaray ni boŋ se, wala ni mana ni ibarey fundey mo ŋwaaray, amma ni na fahamay ŋwaaray kaŋ ga naŋ ni ma hin ka cimi ciiti fay d'a, **12**guna, ay te ni sanno boŋ. A go, ay na ni no bine kaŋ gonda laakal, kaŋ ga faham mo, hal i mana ni cine te ce fo. Ni cine fo si ye ka tun mo

koyne kaŋ ga hima nin. 13Ay na ni no mo haŋ kaŋ ni mana ŋwaaray: arzaka nda
beeray hal i si du ni baafuna kulu ra boro fo bonkooney game ra kaŋ ga te ni
cine. 14Hala day ni dira ay fondey ra mo, zama ni m'ay hin sanney d'ay lordey
haggoy sanda mate kaŋ cine ni baaba Dawda dira nd'a, kala ay ma ni jirbey
kuukandi mo.» 15Suleymanu mo hay. Wiiza, hindiri no!

A kaa Urusalima ka kay Rabbi sappa sundurko jine. A na sargay kaŋ i ga
ton yaŋ salle. A na saabuyaŋ sargayyaŋ salle. A na batu te mo nga goy-teerey
kulu se.

Suleymanu ciiti dumbuyaŋo

16Saaya din ra wayboro kaaruwa hinka kaa bonkoono do ka kay a jine.
17Wayboro fa ne: «Ya ay koyo, in da wayboro wo, fu folloŋ no iri bara ga goro.
Ay na ize aru hay, nga mo go noodin fuwo ra. 18Ay hayyaŋo jirbi hinza banda,
wayboro wo mo hay. Iri go care banda, yaw fo kulu si no mo iri do fuwo ra,
kala day iri boro hinka hinne fuwo ra.

19Kala wayboro wo izo bu cin, zama a kani a boŋ no. 20Kal a tun cin bindi
k'ay izo sambu ay ganda ra, waato kaŋ ay, ni koŋŋa goono ga jirbi, k'a daŋ nga
ganda ra. A na nga ize buukwa jisi ay gande ra. 21Waato kaŋ ay tun susuba ga
ba ay m'ay izo naanandi, kal a go, wiiza buuko no. Amma waato kaŋ ay na
laakal ye ka guna, ay faham susuba ra kaŋ manti ay izo no kaŋ ay hay.»

22Wayboro fa mo ne: «Abada, amma fundikoono ga ti ay izo. Buukwa ga ti
ni izo.»

Woone mo ne: «Abada! Hay, ni izo no ga ti buukwa, fundikoono wo ay ize
no.» Yaadin cine no i salaŋ d'a bonkoono jine.

23Waato din gaa no bonkoono ne: «Afa ga ne: ‹Woone kaŋ gonda fundi ay
izo no, ni izo no ga ti buukwa.› Afa mo ga ne: ‹Abada! Ni izo no ga ti buukwa,
ay izo ya fundikooni no.› »

24Bonkoono mo ne: «Wa kand'ay se takuba.» I kande takuba bonkoono jine.
25Kala bonkoono ne: «Wa zanka fundikoono fay ihinka. I ma jare fa no
wayboro fa se, jare fa mo i ma no afa se.»

26Wayboro fa binde, kaŋ nga no ga ti koociya kaŋ ga funa din nya, a salaŋ
bonkoono se, zama a go ga bakar nga izo se. A ne: «Ya ay koyo, i ma koociya
no a se nda nga fundo, day i ma s'a wi!»

Amma wayboro fa ne: «A ma si ciya ay wane wala ni wane, kala day i m'a
fay.»

27Gaa no bonkoono tu ka ne: «I ma ize fundikoono no wo kaŋ ne i ma s'a wi
din se zama nga no ga ti koociya nyaŋo.»

28Israyla kulu binde maa ciito kaŋ bonkoono dumbu din. I humburu
bonkoono mo, zama i bay laakal kaŋ ga ti Irikoy wane go bonkoono do ciiti
teeyaŋ se.

Suleymanu goy-teeri beerey

4 Bonkoono Suleymanu goono ga te bonkooni Israyla kulu boŋ. 2A
goy-teeri beerey neeya:

Zadok izo Azariya ga ti alfaga*.
3Sisa izey Elihoref da Ahiya,
sanni hantumkoy no.
Ahilud izo Yehosafat no ga baaru hantum.
4Yehoyda ize Benaya,
nga mo go wongu marga boŋ.
Zadok da Abiyatar, ngey wo alfagayaŋ no.
5Natan izo Azariya,
nga mo go laabu koy kayney boŋ.
Natan izo Zabud, alfaga no da bonkoono coro.
6Ahisar mo go bonkoono almayaaley boŋ.
Abda izo Adoniram mo go doole izey sanni boŋ.

7Suleymanu gonda laabukoy kayna way cindi hinka Israyla kulu boŋ, kaŋ yaŋ ga bonkoono d'a windo ŋwaaro soola. I ra afo kulu goy neeya a ma soolayaŋ te handu fo jiiro ra. 8I maayey neeya:

Ben Hur, Ifraymu tondey laabo ra wane. 9Ben-Deker go Makaz, da Saalabbin da Bayt-Semes, da Elon-Bayt-Hanan ra.
10Ben-Hesed go Arubot ra. (Nga no ka bara nda Soko nda Hefer laabo kulu.)
11Ben-Abinadab go Dor tudey kulu ra, (a wande ga ti Suleymanu ize way Tafat.)
12Baana, Alihud izo go Taanak da Mejiddo ra, da Bayt-Seyan kulu kaŋ go Zaretan tanjay, Yezreyel cire, za Bayt-Seyangaa kal a ma koy Abel-Mehola, ka koy hala Yokmeyam jine.
13Ben-Geber mo go Ramot-Jileyad ra. (Nga no ka bara nda Manasse ize Yayir kwaarey, kaŋ yaŋ go Jileyad ra, hala nda Argob laabo mo kaŋ go Basan ra, a wane no. Kwaara beeriyaŋ nooya, ngey boro waydu kaŋ yaŋ i kulu gonda cinari nda guuru-say karangaleyaŋ.)
14Iddo izo Ahinadab go Mahanayim ra.
15Ahimaz go Naftali kunda ra. (Nga mo na Suleymanu ize way Basematu sambu ka te nga wande.)
16Baana Husay izo go Aser kunda nda Beyalot ra.
17Faruwa izo Yehosafat go Isakar kunda ra.
18Ela izo Simey go Benyamin kunda ra.
19Uri izo Geber go Jileyad laabo ra. Amorancey bonkoono Sihon laabu no waato, da Basan bonkoono Og wano mo. Nga hinne no ga ti laabukoy kayna laabo din ra.

20Yahuda nda Israyla ga baa sanda teeku me gaa taasi cine, baayaŋ se. I go ga ŋwa ka haŋ ka maa kaani. 21Suleymanu go ga may za isa beero gaa kal a ma koy hala Filistancey laabo gaa, ka koy koyne Misira hirro gaa. Laabey din

borey kande jangal, i goono ga may Suleymanu se mo a fundo jirbey me-a-me ra.
22 Suleymanu windo zaari fo ŋwaari alkama hamni gumbutu waranza no, da
sayir* hamni gumbutu waydu. 23 Haw kaŋ i kuru faro ra mo, iway. Haw kaŋ i
kuru saajo ra mo waranka, da feeji zangu, kaŋ waana ganji hamey: jeeriyaŋ da
ŋweyaŋ da curoyaŋ. 24 Zama a ga may nangu kulu isa beero se ne-haray, za
Tifsa kal a ma koy Gaza, da isa beero se ne-haray bonkooney kulu boŋ. A na
laakal kanay goray te nga nda nangey kulu kaŋ yaŋ g'a windi. 25 Yahuda nda
Israyla goro baani samay. Boro fo kulu goro nga reyzin* nya do, da nga jeejay*
nya cire, za Dan gaa kal a ma koy Beyer-Seba, Suleymanu jirbey kulu ra.
26 Suleymanu gonda bari kangay zambar waytaaci nga torkey bariyey se. A
gonda mo bari-kari zambar way cindi hinka.
27 Laabukoy kayney din binde na ŋwaari margu Bonkoono Suleymanu se, da
borey kulu kaŋ yaŋ ga kaa Bonkoono Suleymanu do ngey ma ŋwa se, boro fo
kulu mo nga hando ra. I mana naŋ i ma jaŋ hay fo kulu. 28 Sayir mo da bari subu
bariyey se, da bari kaŋ yaŋ ga zuru nda waasi, i kand'ey nangey kaŋ laabukoy
kayney go, boro kulu haŋ kaŋ i n'i lordi din boŋ.

Suleymanu beera

29 Irikoy na Suleymanu no bayray da fahamay kaŋ ga baa, da laakal feerante,
sanda taasi kaŋ go teeku me gaa cine. 30 Suleymanu bayra binde bisa wayna
funay haray borey kulu waney, da Misira bayray kulu. 31 Zama a bisa borey
kulu bayray, a bisa Ezra bora, Etan, da Mahol izey Heman, da Kalkol, da
Darda. A maa beera mo go dumi kulu ra kaŋ yaŋ goono g'a windi. 32 A na
yaasay sanni ize zambar hinza te, a dooney mo zambar fo nda igu no. 33 A na
tuuri-nyaŋey sanni te, za Liban ra sedre* gaa kal a to hissop* gaa kaŋ ga zay
cinari gaa. A na almaney da curey mo sanni te, da harey kaŋ gundey ga tuku
laabu gaa d'i ga dira, da hamisey. 34 Boroyaŋ kaa mo ka fun dumey kulu ra
zama ngey ma maa Suleymanu laakalo. Ndunnya bonkooney kulu kaŋ maa a
laakalo baaro no k'i donton.

Suleymanu da Hiram sappa

5 Kala Tir bonkoono Hiram na nga tamyaŋ donton Suleymanu do, zama nga
maa i n'a didiji bonkooni a baabo nango ra, zama Hiram wo Dawda baako
no duumi. 2 Suleymanu binde donton Hiram do ka ne:

> 3 «Ni bay kaŋ ay baaba Dawda mana du ka windi cina Rabbi nga
> Irikoyo maa se, wongey kaŋ yaŋ n'a windi kuray kulu sabbay se, hala
> Rabbi n'i kulu daŋ a mayra cire. 4 Amma sohõ Rabbi ay Irikoyo n'ay
> no fulanzamay nangey kulu. Ay sinda ibare, balaaw mo si no kaŋ
> zumbu. 5 A go mo, ay go ga ne ay ga windi cina Rabbi ay Irikoyo maa
> sabbay se, sanda mate kaŋ cine Rabbi na sanni te ay baaba Dawda se
> ka ne: ‹Ni izo kaŋ ay ga daŋ karga boŋ ni nango ra, nga no ga windo
> cina ay maa sabbay se.›

6Sohõ binde, kala ni ma lordi ka ne i ma sedre tuuri nyayaŋ beeri
Liban ra ka kande ay se. Ay tamey mo ga goro ni tamey banda. Ay ga
ni tamey sufuray nooro no mate kaŋ ni ci kulu. Zama ni bay kaŋ iri do
sinda boro kaŋ ga waani tuuri beeriyaŋ sanda Zidonancey cine.»

7A ciya binde, waato kaŋ Hiram maa Suleymanu sanney, a farhã gumo ka
ne: «Hunkuna i ma Rabbi sifa, nga kaŋ na Dawda no ize laakalkooni dumi
bambata wo boŋ.»
8Hiram ye ka donton Suleymanu gaa koyne ka ne:

«Ay maa sanney kaŋ ni donton ay gaa. Ay mo ga ni muraadu kulu
feeri ni se sedre bundu nda sipres* bundu do haray. 9Ay tamey ga
zulli nd'ey ka fun Liban boŋ ka koy teeko do. Ay ma ne i ma te
doyandi, i ma teeku haro gana kal a ma to nango kaŋ ni ga ci ay se, ya
naŋ i m'i feeri noodin. Ni mo m'i ta. Ni g'ay muraadu feeri mo, k'ay
almayaaley no ŋwaari.»

10Hiram binde na Suleymanu no sedre da sipres bundu mate kulu kaŋ a ga ba
me. 11Suleymanu mo na Hiram no alkama tono zambar waranka, da ji kaŋ i
gabu tono waytaaci, a almayaalo ŋwaari. Yaadin no Suleymanu soobay ka
Hiram no jiiri ka kaa jiiri. 12Rabbi mo na Suleymanu no laakal sanda mate kaŋ
cine a na alkawlo sambu d'a a se. Laakal kanay mo go Hiram nda Suleymanu
game ra. I boro hinka binde gonda amaana care se. 13Bonkoono Suleymanu
binde na borey ce doole Israyla kulu ra, boro zambar waranza. 14A n'i donton
Liban, boro zambar way handu kulu sata. Handu fo i go Liban, handu hinka i
go fu. Adoniram mo no ga ti doole goy-izey jine funa. 15Suleymanu gonda boro
zambar wayye kaŋ ga jaraw sambu, da boro zambar wahakku kaŋ ga tondi
hanse tondi kuukey ra, 16kaŋ yaŋ waana laabukoy beeri cindey kaŋ go goyey
boŋ, i boro zambar hinza nda zangu hinza, kaŋ goono ga goy-teerey may.
17Bonkoono na lordi te koyne, i na tondi beeriyaŋ fansi kaŋ yaŋ gonda nooru
gumo, zama i ma windo ganda daba sintin da tondi jabanteyaŋ. 18Suleymanu
cinakoy, da Hiram waney, da Gebalancey mo, ngey no ka tondey hanse. I na
bundey da tondey soola-soola zama windo cinayaŋ se.

Suleymanu na Irikoy windo cina

6 Israyla izey Misira laabu funyaŋo banda, jiiri zangu taaci nda wahakkanta
ra, Suleymanu Israyla boŋ mayra jiiri taacanta, Zib hando kaŋ ga ti handu
hinkanta, gaa no a sintin ka Rabbi windo cina.
2Fuwo kaŋ bonkoono Suleymanu cina Rabbi se, a salleyaŋo kambe kar
waydu no, a tafayyaŋo kambe kar waranka no, a beene kuuyaŋo mo kambe kar
waranza no. 3Fuwo me gaa batama kaŋ go fuwo jine mo, a salleyaŋ kambe kar
waranka no, ka saba nda fuwo tafayyaŋ. A tafayyaŋo mo kambe kar way no
fuwo jine. 4A na finetaryaŋ te mo fuwo se kaŋ yaŋ a fuwo ra haray ga tafay,
amma taray haray ikaynayaŋ no. 5Zama fuwo cinaro gaa no a na jidan bisayaŋ

te ka windi, ka margu da fuwo cinarey a windanta, fuwo cinaro nda nangu hanna kulu. A na fu-ize yaŋ mo te a kambey kulu k'a windi. **6**Ganda cinaro tafayyaŋo kambe kar gu no, bindo ra wano kambe kar iddu no, ihinzanta kambe kar iyye no, zama taray haray a na gaayyaŋ hariyaŋ te fuwo windanta zama i ma si hay kulu sinji fu beero cinarey ra.

7Fuwo binde, waati kaŋ i goono g'a cina, tondiyaŋ no i n'a cina nd'a, soolanteyaŋ za tondi kaayaŋo do. I mana maa ndarka wala deesi wala guuru goy jinay kulu jinde fuwo ra waato kaŋ i go windo cinayaŋo gaa.

8Fu-ize kayney kaŋ yaŋ go no fu beero carawey gaa, i furoyaŋ meyey go windo kambe ŋwaari haray. Boro ga kaaru mo zijiyaŋ haray boŋ ka casu ka koy bindo ra cinaro do. Bindo ra wano do mo i ma gana ka to ihinzanta ra. **9**Yaadin cine no a na fuwo cina ka kubandi d'a. A na fuwo daabu mo da bunduyaŋ da sedre bunduyaŋ ka sasare. **10**A na jidan bisey mo cina, i afo kulu, ka margu nda fuwo kulu. Afo kulu kayyaŋ kambe kar gu no. I go ga lamba fuwo gaa da sedre bunduyaŋ.

11Rabbi sanno kaa Suleymanu do ka ne: **12**«Fuwo wo kaŋ ni goono ga cina sanni, da ni dira ay hin sanney ra, k'ay farilley mo toonandi, ka haggoy nd'ay lordey kulu kaŋ ni go ga diraw te i ra, ay mo, kal ay m'ay sanno kaŋ ay ci ni baaba Dawda se din toonandi ni do. **13**Ay ga goro mo Israyla izey game ra, ay s'ay jama Israyla furu mo.» **14**Yaadin no Suleymanu na fuwo cina ka kubandi d'a. **15**A na fuwo ra haray cinarey mo te da sedre kataakuyaŋ, za fuwo ganda ka koy fuwo beena. I kulu a n'i daabu a ra haray da kataakuyaŋ. Fuwo ganda laabo mo, a n'a daabu nda sipres* bundu kataakuyaŋ. **16**Hala fuwo jina haray kambe kar waranka mo, a na nangu fo cina nda sedre kataakuyaŋ za ganda ka koy hala beene. A cina jina haray mo, seeda jisiyaŋ se, nango kaŋ ga hanan gumo nooya. **17**Fuwo, sanda nangu hanna, seeda jisiyaŋ nango jine, a kuuyaŋ kambe kar waytaaci no. **18**Sedre bunduyaŋ go no a ra haray kaŋ i jabu da gaasu himandiyaŋ, da tuuri boosi feeranteyaŋ, ikulu sedre wane no. Boro si di tondey bo.

19Nangu kaŋ ga hanan gumo (kaŋ ga ti nango kaŋ Irikoy ga salaŋ,) a n'a soola mo fuwo ra haray bindo ra, zama i ma Rabbi sappa sundurko jisi a ra. **20**Nangu kaŋ ga hanan gumo wo mo, a salleyaŋ kambe kar waranka no, a kuuyaŋo mo yaadin no, a tafayyaŋo mo waranka no. A n'a daabu nda wura hanno. A na feema mo daabu da sedre bundu. **21**Yaadin cine no Suleymanu na fuwo ra haray daabu da wura hanno. A na sisiriyaŋ mo salle nango kaŋ ga hanan gumo din jine. A na noodin mo daabu da wura. **22**A na fuwo kulu daabu da wura, kal i na fuwo kulu kubay. Feema mo kaŋ go nango kaŋ ga hanan gumo jarga, a n'a kulu daabu da wura.

23Nango kaŋ ga hanan gumo ra mo a na ciiti malayka himandi hinka te, zeytun* bundu wane yaŋ, i afo kulu kuuyaŋ kambe kar way no. **24**Ciiti malaykey fata fo kambe kar gu no, kambe kar gu koyne malayka fata fa se. Fata fa me ka koy fata fa me mo, kambe kar way no. **25**Malayka fa mo kambe kar way no. Malayka hinka kulu neesiji folloŋ, i himandey mo afolloŋ no. **26**Malayka fo kuuyaŋ beene kambe kar way no, yaadin mo no afa wane. **27**A na malaykey sinji fu hinkanta bindo ra haray. I fatey go ga salle, hala afa fata ga

tuku cinaro gaa, afa mo fata ga tuku cinaro gaa kambu fa ya-haray. I fatey ye ka care kubay mo fuwo bindo ra. **28**A na malaykey mo daabu da wura.

29Fuwo carawey kulu gaa mo a na ciiti malayka himandiyaŋ jabu i se, da teenay nya wane, da tuuri boosi kaŋ go feerante, nangu hanna ra da nango kaŋ ga hanan gumo din ra. **30**A na fuwo ganda mo daabu nda wura, a ra da taray fu-izey ra.

31A na me daabirjiyaŋ te nango kaŋ ga hanan gumo se da zeytun bunduyaŋ, beene bundo nda carawey gaa waney mo kambu gu koyyaŋ no. **32**Zeytun bundu me daabirji hinka, yaadin cine no. A n'i jabu ka te i se ciiti malayka himandiyaŋ da teenay nyayaŋ da boosi kaŋ go feerante, k'i daabu da wura. A na ciiti malaykey mo daabu da wura, nga nda teenay nyaŋey kulu.

33Yaadin cine mo no a na nangu hanna furoyaŋo do mo te. Meyo kambey zeytun bunduyaŋ no, kambu taaci koyyaŋ no. **34**Me daabirji hinka sipres* bundu wane no. Daabirjo mo, afo kulu ga taabu care gaa no ka te ihinka, i ga bare ka windi ganda sinjiyaŋ gaa. **35**I boŋ mo a na ciiti malayka da teenay nya, da boosi himandi yaŋ jabu ka te feerante. A n'i daabu da wura kaŋ i deedandi jabuyaŋ goyo gaa ka daŋ.

36A na windo ra haray batama mo cina nda tondiyaŋ kaŋ i jabu, sasare hinza, da sedre tikseyaŋ sasare fo.

37Jiiri taacanta ra i na Rabbi windo ganda daba sinji Zib hando ra. **38**Jiiri way cindi fa ra mo, Bul hando ra, handu ahakkanta nooya, i na cinaro kubandi, windo kurey kulu, deedando kulu boŋ. Yaadin no a te jiiri iyye a go a cinayaŋo gaa.

Suleymanu na nga faada cina

7 Suleymanu te jiiri way cindi hinza a goono ga nga bumbo windo cina, a n'a cina ka ban mo.

2A na fu cina kaŋ se i ga ne Liban tuuri zugay wane. A salleyaŋo kambe kar zangu no, a tafayyaŋo kambe kar waygu no, a kayyaŋo mo kambe kar waranza. A go sinjante ganjiyaŋ boŋ, sasare taaci, sedre bundu wane, sedre dubiyaŋ mo goono ga daaru ganjey boŋ. **3**A goono ga daabu mo da sedre kataakuyaŋ beene, i fu-fu-izey se beene, kaŋ yaŋ goono ga dake ganji waytaaci cindi gu boŋ. Sasare fo kulu gonda ganji way cindi gu. **4**Finetaryaŋ mo go no, sasare hinza, i goono ga care guna. **5**Me daabirjey kulu mo d'i ganjey, i n'i te da ngey me bariyey da kataaku kayanteyaŋ hal a ma boori. Finetarey mo goono ga care guna, ngey sasare hinza. **6**A na fu beeri fo mo te da ganjiyaŋ, faada wane. A kuuyaŋ kambe kar waygu no, a tafayyaŋ mo kambe kar waranza no. A gonda zawre fo koyne a meyo gaa, da ganjiyaŋ da kaarimi hari fo kaŋ i ga taamu ka furo mo i jine.

7A na faada beeri mo te karga se, nangu kaŋ i ga ciiti te, sanda ciiti faada nooya. A n'a daabu da sedre kataakuyaŋ za ganda kal a ma koy beene daabuyaŋo gaa. **8**Nga bumbo mo fuwo kaŋ ra a ga goro, yongo faada banda batama wano, nga nda faada wano kulu, i goy folloŋ. A na fu fo mo te Firawna ize wayo se (nga kaŋ Suleymanu hiiji din), danga batama fa din cine.

9Cinari-cinari woodin yaŋ kulu tondi caadanteyaŋ no i n'i te d'a, tondiyaŋ kaŋ i jabu no neesiyaŋ misa boŋ. Candi no i n'i dumbu d'a, i ra d'i taray, za

ganda tiksa gaa kal a ma koy boŋo gaa. Yaadin mo no tara go kal a koy batama bambata gaa. 10A daba tondi caadanteyaŋ no, tondi bambata yaŋ binde bo, kaŋ afooyaŋ ga to kambe kar way kuuyaŋ, afooyaŋ mo kambe kar ahakku wane yaŋ. 11Beene mo gonda tondi caadanteyaŋ, ngey mo jabanteyaŋ no, neesiyaŋ boŋ. A gonda sedre bundu mo. 12Batama bambata mo kaŋ go g'a windi, nga mo gonda tondi jabante sasare hinza, da sedre dubi wane fo, danga Rabbi windo ra haray batama cine, da fuwo zawra.

Irikoy windo jinayey

13Suleymanu donton ka Tir kwaara boro fo ce kaŋ se i ga ne Hiram. 14Nga wo Naftali kunda ra wayboro fo kaŋ kurnye bu ize no, a baabo mo Tir boro no. Guuru-say zam no, kaŋ go toonante nda laakal da fahamay da gonitaray kaŋ ga guuru-say goy kulu dumi te. A kaa bonkoono Suleymanu do k'a goyey kulu te.

15Zama a na muulo hinka te da guuru-say, i afo kulu kayyaŋ kambe kar way cindi ahakku no, i afo kulu wargayaŋ mo kambe kar way cindi hinka no i windanta. 16A na guuru-say tuk'ize hinka te, sooganteyaŋ, zama i m'i daŋ muuley yolley gaa. Tuk'ize fo kayyaŋ kambe kar gu no, afa mo kayyaŋ kambe kar gu. 17Fafara korfo kaymi himandiyaŋ go no, kaŋ i te nda sisiri tuk'izey se, kaŋ yaŋ go muuley yolley gaa. Iyye go no tuk'ize fa se, iyye koyne tuk'ize fa mo se. 18Yaadin cine no a na muuley te d'a, sasare hinka goono ga windi fafara korfo boŋ, zama i ma tuk'izey kaŋ yaŋ go muuley boŋ daabu. Yaadin cine mo no a te tuk'ize fa mo se. 19Tuk'izey kaŋ yaŋ go muuley yolley boŋ, i beeney waaliya boko boosi himandi wane yaŋ no, kambe kar taaci. 20Tuk'ize yaŋ go muulo hinka din boŋ mo, yolla nango do jarga, kaŋ ga maan fafara korfo kaymi himando gaa tak-tak. Mufa ize himandi zangu hinka mo goono ga tuk'izey windi, i go ga sasare care gaa. 21A na muuley sinji Irikoy fuwo zawra gaa k'i kayandi. A na kambe ŋwaari muulo sinji, k'a maa daŋ Yacin, *kaŋ a feerijo ga ti: a ga tabbat*. A na kambe wow muulo mo sinji, k'a maa daŋ Buwaza, *kaŋ a feerijo ga ti: a gonda gaabi*. 22Muuley yolley gaa mo gonda waaliya boko boosi himandiyaŋ. Yaadin no i na muuley goyey ban d'a. 23A na bangu mo te, sooguyaŋ wane, kaŋ gonda kambe kar way me woone ka koy ya-haray meyo gaa. Kurkutu n'a go, a kayyaŋ kambe kar gu mo no. Kambe kar waranza ga ti a me beene windanta. 24A meyo cire kulbayaŋ goono g'a windi, i boro way kambe kar kulu gaa, ka bango windi. Kulbey sasare hinka ra no, i n'i soogu ngey nda bango care banda.

25A goono ga kay haw himandi way cindi hinka boŋ. Ihinza ga azawa kambe guna, ihinza ga wayna kaŋay haray guna, ihinza ga dandi kambe guna, ihinza mo ga wayna funay haray guna. I na bango dake hawey boŋ, i kulu sunfayey go ga care guna. 26Bango wargayaŋ kambe faata cine no. A meyo mo, i n'a te sanda gaasiya me cine, sanda waaliya boko boosi cine. A ga sambu sanda tono zangu hinza nda waygu cine hari.

27Woodin banda a na nyumayyaŋ taasa jisiyaŋ do te, ngey boro way kaŋ i te da guuru-say. Jisiyaŋ do fo kulu, a salleyaŋo kambe kar taaci no, a tafayyaŋo kambe kar taaci no, a beene kuuyaŋo mo kambe kar hinza no. 28Jisiyaŋ nangey

goyey mo ya-cine no i ga bara nd'a: i gonda jezayaŋ. Jezayaŋ go no koyne jisiyaŋ nangey din game ra. **29**Jezey din gaa mo muusu beeri himandiyaŋ, nda hawyaŋ nda ciiti malaykayaŋ go no. Jezey boŋ yaadin no beena mo. Muusey da hawey cire mo korfoyaŋ go no sarkante, deejiyaŋ goy wane yaŋ. **30**Jisiyaŋ nangu fo kulu gonda kanje taaci, guuru-say wane. Guuru-say moyoyaŋ mo go no. A lokoto taaca gaa i gonda jase boŋ yaŋ, nyumayyaŋ taasa kulu cire haray. Jase boŋ yaŋ go sooganteyaŋ da korfoyaŋ kaŋ gonda taalamyaŋ i kurey kulu gaa. **31**A meyo mo go tuk'izo ra beene kambe kar fo. A meyo mo go windante no sanda jeza goyo cine, kambe kar fo nda jare. A meyo boŋ mo gonda jabuyaŋ, amma a jezey lokoto-taaci-koy yaŋ no, manti kurkutu yaŋ no bo. **32**Kanje taaca din binde go jezey cire, kanje moyoyaŋ mo go jisiyaŋ nango ra. Kanje fo kayyaŋ kambe kar fo nda jare no. **33**Kanjey goyey binde, sanda torko kanje goy cine yaŋ no. I moyo, d'i meyey, d'i reyon, d'i bindey, i kulu sooguyaŋ goy no.

34Jase boŋ taaci go no koyne lokoto taaca gaa jisiyaŋ nangu kulu se, a jase boŋo ga margu nda jisiyaŋ nango. **35**Jisiyaŋ nango boŋ mo gonda tudu himandi kaŋ go g'a windi, a kayyaŋ sanda kambe kar jare no. Jisiyaŋ nango boŋ mo a gaayyaŋ hari go no, kaŋ nga nd'a jezey margu care ra, nga nd'ey. **36**A gaayyaŋ harey walhẽy boŋ, a jezey boŋ mo, a na ciiti malayka himandiyaŋ da muusu beeriyaŋ, da teenay nyayaŋ jabu, i afo kulu batama boŋ, da taalam a banda ka windi. **37**Yaadin no a na jisiyaŋ nangu way din te d'a. I kulu sooguyaŋ folloŋ, neesiji folloŋ, himandi folloŋ.

38A na nyunayaŋ taasa way te da guuru-say. Nyunayaŋ taasa fo kulu mo ga sambu danga tono ahakku cine hari. Nyunayaŋ taasa fo kulu kambe kar taaci no. Jisiyaŋ nangu wayo din kulu boŋ mo gonda nyunayaŋ taasa fo. **39**A na jisiyaŋ nangu gu daŋ fuwo kambe ŋwaari gaa, igu fa mo koyne fu beero kambe wow gaa haray. A na bango mo daŋ kambe ŋwaaro gaa haray wayna funay haray ka dandi kambe guna. **40**Hiram na nyunayaŋ taasey din, da peeluyaŋ, da taasayaŋ te.

Yaadin cine no Hiram te ka goyey kulu ban d'a bonkoono Suleymanu se Rabbi windo ra:

41Muula hinka,
da cambu hinka tuk'izey se
kaŋ yaŋ go muuley yolley gaa,
da taaru himandi hinka
kaŋ yaŋ ga tuk'izey
kaŋ go gaasiyey yolley gaa daabu,
42garenad* himandi zangu taaci mo
taaru hinka din se,
sasare hinka taaru fo kulu se,
zama i ma tuk'ize hinka
kaŋ go muuley yolley din gaa daabu nd'ey.
43A na taabalyaŋ te mo
da nyunayaŋ taasa way

kaŋ yaŋ go taabaley din boŋ,
44da nyumayyaŋ bangu fo
da haw way cindi hinka a cire,
45da kusey, da peeley, da taasey.
Jinayey din kulu kaŋ yaŋ Hiram te Bonkoono Suleymanu se Rabbi windo sabbay se, guuru-say ziirante no a n'i te d'a. 46Urdun batama ra no bonkoono n'i soogu, laabu kaŋ gonda botogo ra no, kaŋ go Sukkot da Zaretan game ra. 47Jinayey din kulu Suleymanu n'i naŋ, a man'i neesi zama i baa gumo. Guuru-sayo din, tiŋay kaŋ si neesi no.
48Suleymanu na jinayey kulu te kaŋ yaŋ go Rabbi fuwo ra:

wura feema,
da wura taablo kaŋ boŋ i ga jisiyaŋ buuro dake,
49da wura fitilla gaayyaŋ harey
igu kambe ŋwaari gaa haray,
igu fo mo kambe wow gaa haray,
nango kaŋ ga hanan gumo se jina,
i kulu wura hanno no i n'i te d'a.
Boosiyaŋ mo go no da fitillayaŋ,
da kambuyaŋ, wura wane yaŋ,
50da gaasiyey, da fitilley hanseyaŋ harey,
da taasayaŋ, da kawra kambayze koyyaŋ,
da danji kwaano, wura hanno wane,
da fu me gaayyaŋ hariyaŋ fuwo ra haray waney,
danga nango kaŋ bisa ikulu hananyaŋ nooya,
da fu me gaayyaŋ hari nangu hanna se,
wura wane no.

51Yaadin cine no i na goyo kulu ban d'a kaŋ Bonkoono Suleymanu te Rabbi windo ra. Suleymanu ye ka jinayey kaŋ a baabo Dawda fay waani sambu k'i daŋ, danga nzarfu da wura da kusuyaŋ. A n'i daŋ Rabbi fuwo arzaka jisiro ra.

Irikoy windo feeriyaŋ marga

8 Waato di gaa Suleymanu na Israyla arkusey da kundey kulu boro beerey, da Israyla izey kaayey windi jine borey margu. I kaa ka margu Bonkoono Suleymanu do Urusalima ra, zama ngey ma kande Rabbi sappa sundurko ka fun d'a Dawda birno ra, kaŋ ga ti Sihiyona. 2Borey kulu margu Bonkoono Suleymanu do bato se Etanin hando ra, kaŋ ga ti handu iyyanta.
3Israyla arkusey kulu kaa, alfagey mo na sundurko sambu. 4I na Rabbi sundurko sambu, i na kubayyaŋ hukumo mo sambu, da jinay hanantey kulu kaŋ go hukumo ra. Woodin yaŋ alfagey da Lawitey kand'ey. 5Bonkoono Suleymanu da Israyla jama kulu kaŋ yaŋ margu a do go a banda sundurko jine, i goono ga feejiyaŋ nda hawyaŋ wi. I baayaŋ bisa haŋ kaŋ me ga ci, wala i m'i lasaabu.

6Alfagey furo nda Rabbi sappa sundurko ka koy a nango do, jina haray
fu-izo ra, nango kaŋ ga hanan gumo, noodin ciiti malaykey fatey cire. 7Zama
ciiti malaykey na ngey fatey salle sundurko nango boŋ, ka sundurko da nga
goobey daabu beene. 8Goobey din ga ku, kal i g'i deeney fonnay za nangu
hanna ra, kaŋ go nango kaŋ ga hanan gumo din jine. Amma fuwo taray hara, i si
di ey. Noodin binde no i bara hala hunkuna. 9Hay kulu si sundurko ra kala tondi
walhã hinka kaŋ yaŋ Musa daŋ a ra yongo Horeb, waato kaŋ Rabbi sappe nda
Israyla izey, i Misira laabu funyaŋo waate.
10A ciya mo, waato kaŋ cine alfagey fatta nangu hanna ra, kala buru fo na
Rabbi fuwo toonandi. 11Hala alfagey si baa hin ka kay ka goyo te buro sabbay
se, zama Rabbi darza na Rabbi fuwo toonandi.
12Kala Bonkoono Suleymanu ne: «Rabbi ne nga ga goro kubay bi tik ra.
13Ay mo, haciika ay na goray fuwo cina ni se, nangu kaŋ ni ga goro hal abada.»
14Kala bonkoono zagu ka Israyla jama kulu albarkandi. Israyla jama kulu mo
go ga kay. 15A ne:

> «I ma Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ salaŋ da nga me ay baaba
> Dawda se, a n'a toonandi mo nda nga kambe. 16A ne: ‹Za han kaŋ
> hane ay fun nd'ay jama Israyla Misira laabo ra ay mana gallu kulu
> suuban Israyla kundey kulu ra kaŋ ay ga fu cina, zama ay maa ma
> goro noodin. Amma ay na Dawda suuban a ma ciya ay jama Israyla
> jine boro.›
> 17Za doŋ mo ay baaba Dawda gonda miila nga ma windi cina
> Rabbi, Israyla Irikoyo se. 18Amma Rabbi ne ay baaba Dawda se: ‹Za
> kaŋ a go ni bina ra ni ma windi cina ay maa sabbay se, ni booriyandi,
> za kaŋ woodin go ni bina ra. 19Kulu nda yaadin manti nin no ga
> windo cina bo, kala ni izo kaŋ ga fun ni baso gaa, nga no ga windi
> cina ay maa sabbay se.›
> 20Rabbi na nga sanno kaŋ a ci din kayandi mo, zama ay wo, ay tun
> ay baaba Dawda kayyaŋ nango ra. Ay go ga goro Israyla karga boŋ,
> sanda mate kaŋ cine Rabbi na alkawli sambu nd'a. Ay na windo wo
> cina mo Rabbi, Israyla Irikoyo maa sabbay se. 21Nango din ra binde
> ay na sundurko nangu te, kaŋ ra Rabbi sappa bara, kaŋ a te da iri
> kaayey waato kaŋ a n'i kaa Misira laabo ra.»

Suleymanu adduwa

22Suleymanu binde kay Rabbi sargay feema jine, nga nda Israyla jama kulu
go ga care guna. A na nga kambey salle beene, 23ka ne:

> «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni wadde Irikoy fo kulu si no beene beena
> ra, wala ne ganda ndunnya ra, kaŋ gonda alkawli nda baakasinay suuji
> ga gaay ni tamey se, ngey kaŋ yaŋ goono ga dira ni jine da ngey biney
> kulu. 24Nin no ka alkawlo kaŋ ni sambu ni tamo, ay baaba Dawda se

din toonandi. Haciika ni salaŋ da ni me, ni n'a toonandi mo da ni kamba, sanda mate kaŋ a go hunkuna.

25Sohõ binde, ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni ma haya kaŋ ni n'a alkawli sambu ni tamo ay baaba Dawda se toonandi, kaŋ ni ne: ‹I si jaŋ ay jine ni wane boro fo kaŋ ga goro Israyla karga boŋ, da day ni izey te laakal da ngey fondey kaŋ i ga gana ka dira ay jine, sanda mate kaŋ cine ni dira ay jine.› **26**Sohõ binde, ya Israyla Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray, ma yadda i ma ni sanney kaŋ ni ci ni tamo ay baaba Dawda se din tabbatandi.

27Amma daahir no kaŋ Irikoy ga goro ndunnya ra? A go, beeney da beena beeney ni si ban i ra, sanku fa binde fu woone kaŋ ay cina! **28**Kulu nda yaadin, kala ni ma laakal da ay, ni tamo adduwa d'ay ŋwaarayyaŋey, ya Rabbi ay Irikoyo, zama ni ma hanga jeeri ay hẽeno d'ay adduwa se kaŋ ay, ni tamo goono ga te ni jine hunkuna. **29**Ni moy ma bara feerante fu woone wo do haray cin nda zaari, naŋ kaŋ ni ci ka ne: ‹Ay maa ga goro nango din ra.› Zama ni ma hangan ka maa adduwey kaŋ ay, ni tamo ga te ka guna nangu woone do haray. **30**Ma hangan mo ay, ni tamo ŋwaarayyaŋey se, da ni jama Israyla waney mo se, waati kaŋ i ga adduwa te ka nango wo do haray guna. Oho, ma maa beena ra ni nangora do. Waati kaŋ ni maa mo, kala ni ma yaafa.

31Da boro fo na zunubi te nga gorokasin se, hal i na zeyaŋ dake a boŋ ka ze, d'a kaa mo ka ze ni sargay feema jine windo wo ra, **32**kala ni ma maa beena ra. Ma goy ka ciiti ni tamey se. Ni ma boro laalo zeeri, k'a goyo candi ka kande a boŋ. Ni ma adilante* mo hanandi, ka bana a se mo nga adilitara boŋ.

33Waati kaŋ ni jama Israyla na goobu haŋ ngey ibarey kambey ra, zunubo kaŋ i te ni se din sabbay se, nga no, d'i bare ka ye ni do haray, ka ni maa seeda, ka adduwa te, ka ŋwaaray ni gaa fuwo wo ra, **34**kala ni ma maa i se beena ra. Ma ni jama Israyla zunubey yaafa i se, ma ye ka kand'ey laabo kaŋ ni n'i kaayey no din ra.

35Da beena daabu, hala hari si kaŋ i zunubey kaŋ i te ni se din sabbay se, d'i na adduwa te ka nango wo guna, ka ni maa seeda, ka bare ka fay da ngey zunubey waati kaŋ ni n'i kaynandi, **36**kala ni ma maa beena ra. Ma ni tamey zunubey yaafa, da ni jama Israyla waney, hala ni m'i dondonandi fondo hanna kaŋ ra i ga hima ka dira. Ma ye ka hari samba ni laabo boŋ, wo kaŋ ni na ni jama no a ma ciya tubu hari.

37Da haray go laabo ra, wala da buuyaŋ balaaw furo, wala yeeni kaŋ ga ntaaso di, wala bunkusyaŋ, wala do, wala nooni, d'i yanjekaarey n'i daŋ game i kwaarey windante batamey ra, wiyaŋ doori kulu kaŋ dumi no, wala doori kulu kaŋ dumi no ya day, **38**adduwa nda ŋwaarayyaŋ kulu dumi kaŋ i te, boro fo kulu Israyla jama ra, ngey kaŋ ga ti ni jama, boro kulu goono ga bay nga bina dooro gaa, a na kambe salle ka fu wo guna, **39**kala ni ma maa beena ra

kaŋ ga ti ni nangoray. Ma yaafa i se, ma goy ka boro kulu bana nga goyo kulu hina me, nin wo kaŋ g'a bina bay (zama ni hinne no ga Adam-izey kulu biney bay.) **40**Zama i ma humburu nin jirbey kulu kaŋ i go laabo kaŋ ni na iri kaayey no din ra ga goro.

41Yaw sanni mo, kaŋ manti ni jama Israyla wane no, d'a fun laabu mooro fo ka kaa ni maa sabbay se, **42**(zama i ga maa ni maa beero baaru da ni kamba kaŋ gonda hina, da ni kambe sallanta.) Waati kaŋ a kaa ka te adduwa, a goono ga fu wo do haray guna, **43**kala ni ma maa beene ni nangora ra. Ma goy hay kulu boŋ kaŋ yawo din goono ga ni ce ka ni ŋwaaray, zama ndunnya dumi cindey kulu ma ni maa bay, i ma humburu nin mo, sanda mate kaŋ cine ni jama Israyla goono ga humburu nin. I ma bay mo kaŋ fu wo kaŋ ay cina, ni maa no i g'a ce d'a.

44Da ni jama koy ka wongu da ngey ibarey, fondo kulu kaŋ dumi ra no ni g'i donton, d'i ŋwaaray mo Rabbi gaa, i goono ga kwaara wo kaŋ ni suuban da fuwo wo kaŋ ay cina ni maa se do haray guna, **45**kala ni ma maa i adduwa nd'i ŋwaarayyaŋey beena ra k'i cimo gaakasinay mo.

46I ga zunubi te ni se (zama boro kulu si no kaŋ si zunubi te). Ni mo ga futu i se, ni g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, hal i ma kond'ey ngey laabey ra k'i daŋ tamtaray, laabu kaŋ ga mooru wala kaŋ ga maan. **47**I ga fongu noodin ngey tamtara laabo ra naŋ kaŋ i kond'ey din, i ga bare ka tuubi ka ŋwaaray ni gaa noodin, borey kaŋ kond'ey tamtaray din laabo ra. I ga ne: ‹Iri na zunubi te, iri na hartayaŋ goy te, iri na goy laalo te.› **48**I ga ye ka kaa ni do da ngey biney kulu da ngey fundey kulu ngey yanjekaarey laabo ra, kaŋ yaŋ kond'ey tamtaray, i ga adduwa te ni gaa ka moyduma ye ngey laabo kaŋ ni n'i kaayey no do haray, kwaara kaŋ ni suuban, da fu wo kaŋ ay cina ni maa se mo. **49**D'i na woodin kulu te, kala ni ma maa i adduwey d'i ŋwaarayyaŋey beene ni nangora ra. Ni m'i cimo mo gaa. **50**Ma ni jama yaafa, ngey kaŋ na zunubi te ni se, d'i taaley kulu kaŋ do i na taali te ni se. Ma naŋ i ma ciya bakaraw hari borey kaŋ kond'ey tamtaray yaŋ din kambe ra, zama i ma suuji cabe i se. **51**Zama ngey ya ni jama no, ni suubanante yaŋ mo no kaŋ ni soolam ka kaa Misira ra, guuru dudal danji beeri bindo ra.

52Ni moy ma bara feerante ay, ni tamo ŋwaarayey, da ni jama Israyla ŋwaarayey gaa mo, zama ni ma hanga jeeri ka maa waati kaŋ i ga hẽ ni gaa. **53**Zama ni n'i fayanka ndunnya dumey kulu ra, i ma ciya ni wane jama, sanda mate kaŋ cine ni ci ni tamo Musa me ra, waato kaŋ ni n'iri kaayey fattandi Misira ra, ya Rabbi, Koy Beero.»

54Suleymanu go ga sombu, a kambey goono ga salle beene haray. Waato kaŋ cine a na ŋwaarayey da adduwey kulu te Rabbi gaa ka ban, kal a tun Rabbi feema jine. **55**A tun ka kay ka Israyla jama kulu albarkandi da jinde beeri. A ne:

56«I ma Rabbi sifa, nga kaŋ na nga jama Israyla no fulanzamay,
hayey kulu kaŋ yaŋ a na alkawli sambu boŋ. Sanni fo kulu mana gaze
a alkawli hanna kulu ra, naŋ kaŋ a na alkawli sambu nga tamo Musa
me ra. 57Rabbi iri Irikoyo ma goro iri banda sanda mate kaŋ nga nda
iri kaayey goro. A ma si fay da iri, a ma si iri furu. 58Zama a ma
soobay ka iri biney bare ka ye nga do haray, iri m'a fondey d'a hin
sanney, d'a farilley kulu gana, kaŋ yaŋ a na iri kaayey lordi nd'a. 59Ay
sanney wo mo kaŋ ay na ŋwaarayyaŋ te d'a Rabbi jine, i ma maan
Rabbi iri Irikoyo gaa cin nda zaari, zama a ma ay, nga tamo cimo
tabbatandi, d'a jama Israyla cimo mo, mate kaŋ zaari kulu ga laami
nd'a.
60Zama ndunnya dumi cindey kulu ma bay kaŋ Rabbi no ga ti
Irikoy. A cine fo si no mo. 61Araŋ biney ma ciya kayanteyaŋ Rabbi iri
Irikoyo jine, kaŋ ga naŋ araŋ m'a hin sanney gana. Araŋ m'a lordey
haggoy mo, sanda mate kaŋ cine araŋ goono ga te hunkuna.»
62Kala bonkoono da Israyla kulu a banda na sargayyaŋ te Rabbi jine.
63Suleymanu na saabuyaŋ sargayyaŋ te Rabbi se. Wo kaŋ yaŋ a te lasaabo
neeya: haw zambar waranka cindi hinka, da feeji zambar zangu nda waranka.
Yaadin cine no bonkoono da Israyla kulu na Rabbi windo feeri nd'a.
64Han din hane binde bonkoono na Rabbi windo bindo ra batama kaŋ go
fuwo jine din hanandi, zama noodin no a na sargay kaŋ i ga ton yaŋ te, da
ŋwaari sargay, da saabuyaŋ sargay maaney. Zama guuru-say feema kaŋ go
Rabbi jine kayna. Sargayey kaŋ i ga ton nda ŋwaari sargay nda saabuyaŋ sargay
maaney din si du ka ban a ra.
65Yaadin cine no Suleymanu na bato te alwaato din, nga nda Israyla kulu nga
banda, jama bambata kaŋ kaa ka fun za Hamat furanta kal a ma koy Misira
gooro gaa. I te jirbi iyye hinka batu Rabbi iri Irikoyo jine, sanda jirbi way cindi
taaci nooya. 66Jirbi way cindi guwanta hane a na jama sallama, ngey mo na
albarka gaara bonkoono se, ka koy fu da farhã da bine kaani, gomney kulu kaŋ
Rabbi cabe nga tamo Dawda nda nga jama Israyla se din sabbay se.

Rabbi bangay Suleymanu se

9 Waato kaŋ Suleymanu na Rabbi windo da bonkoono windo cina ka
ban, da muraadu kulu kaŋ kaan nga, Suleymanu se kaŋ a ga ba nga ma
du ka te, 2kala Rabbi ye ka bangay Suleymanu se koyne sorro hinkanta,
sanda mate kaŋ cine a bangay a se waato Jibeyon ra. 3Rabbi ne a se:

«Ay maa ni adduwa da ni ŋwaarayyaŋey kaŋ ni te ay jine. Ay na fu
woone kaŋ ni cina hanandi, zama ay m'ay maa sinji a ra hal abada. Ay
moy d'ay bina mo ga bara noodin duumi. 4Ni ciine binde, hala day ni
dira ay jine, mate kaŋ cine ni baaba Dawda te, bine hananyaŋ da
adilitaray ra, hala mo ni ga te hay kulu boŋ kaŋ ay na ni lordi d'a,
m'ay hin sanney d'ay farilley haggoy, 5ay mo, kal ay ma ni mayray

karga sinji Israyla boŋ hal abada. Ay g'a te alkawlo kaŋ ay sambu ni
baaba Dawda se din boŋ, kaŋ ay ne a si jaŋ boro kaŋ ga goro Israyla
karga boŋ.
6Amma d'araŋ bare ka fay d'ay ganayaŋ, da nin no wala ni izey no,
araŋ mana ay lordey d'ay hin sanney haggoy, kaŋ yaŋ ay daŋ araŋ
jine, amma araŋ koy ka may tooru fooyaŋ se, ka sumbal i jine, **7**ay mo
ga Israyla gaaray ka kaa laabo kaŋ ay n'i no din ra. Fu woone mo kaŋ
ay hanandi ay maa sabbay se, ay m'a furu ay banda. Israyla ga ciya
yaasay da hahaarayaŋ hari dumey kulu game ra. **8**Fu wo mo kaŋ
gonda beeray ya-cine, boro kulu kaŋ bisa ga te dambara ka cuusu ka
ne: ‹Ifo se no Rabbi na woodin te laabo nda fu wo se?› **9**I ga tu ka ne:
‹Zama i fay da Rabbi ngey Irikoyo, nga kaŋ n'i kaayey kaa Misira
laabo ra. I na de-koy* fooyaŋ sambu ka sumbal i se, ka may i se mo.
Woodin se no Rabbi na masiiba woone kulu candi ka kande i boŋ.› »

Suleymanu goy beerey

10Jiiri waranka bananta, kaŋ Suleymanu na windi hinka din cina, danga
Rabbi windo da bonkoono windo nooya, **11**waato din gaa no, bonkoono
Suleymanu na Tir bonkoono Hiram no kwaara waranka Galili laabo ra. Zama
Hiram na sedre da sipres* bundu samba ka no Suleymanu se, da wura mo haŋ
kaŋ cine a ga ba kulu. **12**Hiram mo fun Tir ka kaa zama nga ma di kwaarey kaŋ
yaŋ Suleymanu na nga no, i binde mana kaan a se. **13**Kal a ne: «Ya ay nya-izo,
kwaara woofo dumiyaŋ no ni n'ay no wo?» A ne i se Kabul laabu, maa kaŋ i
gonda hala ka kaa sohõ. **14**Hiram na wura danga ton gu nda jare cine samba
bonkooni se.

15Woone no ga ti doole goy kaŋ bonkoono Suleymanu te din sabaabu, zama i
ma Rabbi windo da bonkoono windo, da Millo, da Urusalima windanta cinaro,
da Hazor, da Mejiddo, da Gezer mo cina. **16**Misira bonkoono Firawna jin ka
kaaru ka Gezer ŋwa, k'a ton da danji. A na Kanaanancey kaŋ goono ga goro
noodin kwaara ra wi, k'a no nga ize wayo Suleymanu wande se a ma ciya a
hiijay-daŋ-banda. **17**Suleymanu na Gezer da Bayt-Horon ganda ce, **18**da Baalat,
da Tadmor kaŋ go saajo ra, Yahuda laabo ra, **19**da Suleymanu arzaka jisiyaŋ
kwaarey kulu cina, sanda kwaarey kaŋ i cina a wongu torkey se, da wo kaŋ yaŋ
i cina a bari-karey se, da hay kulu kaŋ Suleymanu ga ba nga ma cina ndunnya
kaani maayaŋ se Urusalima ra nda Liban ra, d'a mayray laabey kulu ra.

20Amorancey, da Hittancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey
do haray borey kulu kaŋ cindi ciine ra, kaŋ yaŋ manti Israyla izeyaŋ no, **21**i
izey kaŋ cindi i banda laabo ra, kaŋ yaŋ Israyla izey mana hin ka halaci ka
ban parkatak, i boŋ no Suleymanu na doole goy dake hala hunkuna. **22**Amma
Israyla izey ra Suleymanu mana tam kaa, amma ngey no ga ti soojey kaŋ ga
goy a se, d'a laabukoy kayney d'a yaarukomey, da torkey maykoy, da
bari-karey. **23**Woodin yaŋ no ga ti jine borey kaŋ go Suleymanu goyo boŋ, i
boro zangu gu nda waygu no kaŋ yaŋ ga borey kaŋ goono ga taabi goyo te
may.

24Amma Firawna ize wayo ziji ka fun Dawda birno ra ka kaa nga windo kaŋ
Suleymanu cina a se din ra. Alwaato din no Suleymanu na Millo cina.
25Sorro hinza jiiro ra Suleymanu ga sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ
sargayyaŋ te feema kaŋ a cina Rabbi se din boŋ. A ga dugu ton mo i banda
feema kaŋ go Rabbi jine din ra. Yaadin no a na windo cina ka ban d'a.
26Bonkoono Suleymanu na hari hiyaŋ te mo Eziyon-Geber ra, kaŋ go Elat
jarga, Teeku Cira me gaa, Edom laabo ra. 27Hiram na nga tamyaŋ donton hiyey
marga din ra, hi goy-teerey kaŋ ga waani teeku goy, i go Suleymanu goy-teerey
banda. 28I kaa Ofir. Noodin i na wura ku, danga ton waranka afo si cine no, ka
kand'a bonkoono Suleymanu do.

Seba wayboro bonkoono kaa Urusalima

10 Waato kaŋ Seba wayboro bonkoono maa Suleymanu maa beera kaŋ a
te Rabbi maa sabbay se, kal a kaa zama nga m'a si da hãayaŋ kaŋ ga
sandi. 2A kaa Urusalima nda jama beeri bambata, da yoyaŋ kaŋ go ga yaazi
jinayyaŋ jare, da wura boobo, da taalam tondiyaŋ kaŋ nooru ga baa. Waato kaŋ
a kaa Suleymanu do kal a na hay kulu kaŋ go nga bina ra kaa taray a se.
3Suleymanu mo tu a se a hãayaŋey kulu boŋ. Hay fo kulu si tugante bonkoono
se kaŋ a mana ci wayboro bonkoono se. 4Waato kaŋ Seba wayboro bonkoono
di Suleymanu laakalo kulu, da windo kaŋ a cina, 5d'a taablo ŋwaaro, d'a tamey
gora dumi, d'a windi goy-izey kayyaŋo dumi, d'i bankaarayey, da ngey kaŋ yaŋ
g'a no haŋyaŋ hari, da mate kaŋ i ga sargay salle Rabbi windo ra, kala waybora
gaa yay.
6A ne bonkoono se: «Cimi baaruyaŋ no ay maa ay laabo ra ni muraadey
ciine ra, da ni laakalo wane. 7Kulu nda yaadin, ay mana sanney cimandi bo,
kala waato kaŋ ay kaa ka di a d'ay moy. A go mo, wiiza, i mana baa jara ci ay
se. Ni laakalo da ni albarka bisa ni maa beero kaŋ ay maa din.
8Bine-kaani-koyyaŋ no ni borey, bine-kaani-koyyaŋ mo no ni tamey, kaŋ yaŋ
goono ga kay ni jine han kulu, ka maa ni laakalo.
9I ma Rabbi ni Irikoyo sifa mo, nga kaŋ maa ni kaani hal a na ni daŋ Israyla
karga boŋ, zama Rabbi ga ba Israyla hal abada. Woodin se no a na ni daŋ
koytaray, zama ni ma cimi ciiti da adilitaray te se.»
10Kala wayboro bonkoono na bonkoono no wura danga ton gu nda jare cine,
da yaazi jinay boobo mo, hala nda taalam tondi caadanteyaŋ. Boro kulu mana
ye ka kande yaazi jinay sanda wo kaŋ Seba wayboro bonkoono kande ka
bonkoono Suleymanu no baayaŋ cine.
11Hiram hiyey mo, kaŋ yaŋ ga kande wura ka fun Ofir, i kande almug* dubi
boobo, da taalam tondi caadante boobo ka fun Ofir. 12Bonkoono mo na
bonjareyaŋ te da almug bundu Rabbi windo da bonkoono windo se. A na moolo
kayna nda moolo beeri yaŋ te d'a mo doonkoy se. Boro kulu mana ye ka kande
almug dubiyaŋ, boro kulu mana ye ka di i cine yaŋ mo hala hunkuna.
13Bonkoono Suleymanu na Seba wayboro bonkoono no hay kulu kaŋ a ga ba
kaŋ a ŋwaaray mo, kaŋ waana haŋ kaŋ Suleymanu n'a no nga koytara yulwa ra.
Waybora binde bare ka ye nga laabu, nga nda nga tamey.

Suleymanu arzaka

14 Wura kaŋ ga kaa Suleymanu do jiiri fo ra, a neesiyaŋ ga ti ton waranza
cine, wura wane koonu, 15 kaŋ baa si haŋ kaŋ i ga du dillaŋey jangalo do haray,
da fatawc'izey, da kunda dumi-dumey, da laabu-laabukoy kayney do haray.
16 Bonkoono Suleymanu na koray beeri zangu hinka te da wura danante.
Koray fo kulu tiŋay ga to wura kilo iddu cine. 17 A na koray dumi fo mo te da
wura danante, i boro zangu hinza. I kulu gonda kilo hinza da jare cine koray fo
ra. Bonkoono n'i daŋ faada kaŋ se i ga ne Liban tuuri zugay faada ra.
18 Bonkoono na karga bambata fo te da cebeeri hinjeyaŋ. A n'a daabu mo da
wura hanno. 19 Kaarimi hari iddu go no hal i ga to karga do. Karga boŋo mo
koomakoy no banda, nangora do mo gonda kambe yaŋ kuray hinka kulu.
Muusu beeri hinka mo go ga kay, afo go kambu kulu haray. 20 Muusu beeri way
cindi hinka mo goono ga kay, kambu woone da ya-haray kambo mo gaa,
kaarimi hari iddo boŋ. I mana karga din cine te mayray kulu ra. 21 Suleymanu
haŋyaŋ gaasiyey mo, i kulu wurayaŋ no. Liban tuuri zugay faada taasey mo, i
kulu wura hanno wane yaŋ no, nzarfu wane baa afo si i ra. Nzarfu manti hay fo
kaŋ i ga saal no Suleymanu jirbey ra. 22 Zama bonkoono gonda Tarsis hi boobo
teeko boŋ, ngey da Hiram hiyey mo care banda. Jiiri hinza kulu ra Tarsis hiyey
ga kaa sorro folloŋ, i ga kande wura da nzarfu da cebeeri hinjeyaŋ da foonoyaŋ,
da makka curoyaŋ.
23 Bonkoono Suleymanu binde bisa ndunnya koyey kulu arzaka da laakal.
24 Ndunnya kulu mo soobay ka Suleymanu ceeci zama ngey ma maa laakalo
kaŋ Irikoy daŋ a bina ra. 25 I afo kulu mo ga kande nga nooyaŋo: nzarfu
taasayaŋ, da wura taasayaŋ, da bankaaray, da wongu kwaayyaŋ, da yaazi jinay
yaŋ, da bariyaŋ, da alambaanayaŋ, yaadin cine no jiiri kulu.
26 Suleymanu mo na torkoyaŋ da bari-kariyaŋ margu. A gonda torko zambar
fo da zangu taaci. A gonda bari-kari zambar way cindi hinka mo kaŋ yaŋ a
fay-fay ka jisi torkey kwaarey ra, da bonkoono do mo Urusalima. 27 Bonkoono
na nzarfu ciya sanda tondiyaŋ Urusalima ra. A na sedre* bundu mo ciya sanda
durmi kaŋ go gooru batama ra cine, baayaŋ se. 28 Bariyey kaŋ yaŋ go
Suleymanu se, Misira no i ga fun d'ey kuru-kuru. Bonkoono dillaŋey no ga
kand'ey, kuru fo kulu nda nga hayo. 29 Torko fo ga fun Misira nzarfu kilo iyye
cine boŋ, bari fo mo kilo hinka cine boŋ. Yaadin mo no i te Hittancey da Suriya
bonkooney kulu se. I kaa dillaŋey din kambe ra.

Suleymanu wandey n'a laakalo bare

11 Amma Bonkoono Suleymanu ga ba wayboro yaw boobo kaŋ waana
Firawna izo, danga Mowab wayborey, da Amonancey, da Edomancey,
da Zidonancey, da Hittancey, 2 dumey kaŋ yaŋ ra Rabbi ne Israyla izey se doŋ:
«Araŋ ma si furo i ra, ngey mo ma si furo araŋ game ra, zama daahir i ga araŋ
biney bare ka ye ngey toorey ganayaŋ do haray.» Suleymanu naagu mo
wayborey din gaa, zama a ga ba r'ey. 3 A gonda wande zangu iyye kaŋ i kulu
bonkooni izeyaŋ no, da wahay zangu hinza. A wandey mo n'a bina bare. 4 Zama

a ciya, waato kaŋ Suleymanu zeen, a wandey n'a bina bare k'a ye tooru fooyaŋ ganayaŋ banda. A bina mana goro toonante koyne Rabbi a Irikoyo ganayaŋ ra, sanda a baabo Dawda bine cine. 5Zama Suleymanu na Astoret, Zidonancey wayboro tooro gana, da Milkom, Amonancey fanta haro mo. 6Suleymanu binde na hari te kaŋ ga laala Rabbi diyaŋ gaa. A mana Rabbi gana nda bine folloŋ sanda mate kaŋ a baabo Dawda te.

7Gaa no Suleymanu na sududuyaŋ do cina Kemos se, Mowabancey fanta haro, tondo kaŋ ga Urusalima guna din boŋ. A na afo mo cina Molek se, Amonancey fanta haro. 8Yaadin mo no a te nga mebaraw wandey kulu se, ngey kaŋ yaŋ ga dugu ton, i ga sargayyaŋ wi mo ngey toorey se.

9Rabbi mo te Suleymanu se bine, zama a bina bare ka fay da Rabbi, Israyla Irikoyo ganayaŋ, nga kaŋ bangay a se sorro hinka, 10hala a n'a lordi mo harey din boŋ ka ne a ma si tooruyaŋ gana. Amma Suleymanu mana haya kaŋ Rabbi na nga lordi nd'a din haggoy. 11Woodin se no Rabbi ne Suleymanu se: «Za kaŋ ni na woone wo te, ni mana ay sappa nd'ay hin sanney haggoy mo, kaŋ yaŋ ay na ni lordi nd'a, haciika ay ga mayra kom ni gaa k'a no ni tamo se. 12Amma ay si woodin te ni jirbey ra bo, ni baaba Dawda sabbay se. Amma ay g'a kom ni izo kambe ra. 13Kulu nda yaadin, ay si mayra kulu kom bo, amma ay ga kunda folloŋ no ni izo se ay tamo Dawda sabbay se, da Urusalima kaŋ ay suuban mo se.»

14Rabbi mo na ibare fo tunandi Suleymanu se, kaŋ maa Hadad, Edomance fo kaŋ Edom bonkoono dumey ra no a go. 15Zama waato kaŋ Dawda go Edom, Yowab, a wongu marga jine bora jin ka kaaru zama nga ma buukoy fiji se, kal a na Edom ra alborey kulu wi. 16(Zama Yowab da Israyla kulu goro noodin handu iddu, kal a na Edom ra alborey kulu halaci.) 17Amma Hadad wo zuru, nga nda nga baabo tam fooyaŋ. I koy Misira. Hadad go zanka kayniyo jina. 18I tun Midiyan ka kaa Paran. I na noodin boro fooyaŋ sambu ngey banda Paran ra, ka kaa Misira ka di Misira bonkoono Firawna. Nga mo n'a no windi nda ŋwaari, da laabu mo.

19Hadad binde du gaakuri gumo Firawna do, hal a n'a no nga bumbo wando kayne, Hadad m'a hiiji, danga bonkoono wande Tafanes kayne nooya. 20Tafanes kayno binde na ize alboro hay a se kaŋ maa Genuba, kaŋ Tafanes n'a kosu nyaŋo gaa Firawna windo ra. Genuba go no mo noodin Firawna windo ra, Firawna izey game ra.

21Waato kaŋ Hadad go Misira laabu, kal a maa Dawda bu ka kani nga kaayey banda. Yowab kaŋ ga ti wongu marga bonkoono, nga mo bu. Kala Hadad ne Firawna se: «Kala ni ma yadda ay se ya koy ay laabu.»

22Waato din gaa Firawna ne a se: «Day, ifo no ni jaŋ ay do, hala ni ga ba ni ma ye ni laabu?»

Nga mo ne: «Manti hay fo no, amma kulu nda yaadin, mate kulu kaŋ no, naŋ day ay ma tun ka koy.»

23Irikoy na yanjekaari fo mo tunandi Suleymanu se, Rezon Eliyada ize no, nga kaŋ zuru nga koyo Hadad-Ezer se, kaŋ ga ti Zoba bonkoono. 24Nga mo na boro fooyaŋ margu nga do ka ciya wurrandi izeyaŋ jine boro. Waato kaŋ Dawda na Zoba borey wi, woodin banda hal i koy Damaskos ka goro noodin, i

may Damaskos ra. 25A ciya Israyla gaabakasina Suleymanu zamano kulu ra, ka
waana hasaraw kaŋ Hadad te, a na Israyla fanta mo. A goono ga Suriya laabo may.

Yerobowam murte Suleymanu gaa

26Yerobowam, Nebat ize, Ifraymu boro fo, Zereda kwaara boro no,
Suleymanu tam, kaŋ a nya maa Zeruwa, wayboro kaŋ kurnye bu no, boro
woodin mo murte bonkoono gaa.
27Haŋ kaŋ naŋ a murte bonkoono gaa neeya: Suleymanu na Millo cina, ka
nga baabo Dawda kwaara windante cinaro guuso fansi ka hanse. 28Yerobowam
wo mo, sooje beeri no. Suleymanu na laakal daŋ ka faham da arwaso din, a
gonda kookari, kal a na Yusufu kunda kulu doole goyo daŋ a kambe ra.
29A ciya mo alwaato din, saaya kaŋ cine Yerobowam fatta Urusalima ra,
annabi Ahiya Silo bora n'a gar fonda gaa. Ahiya binde gonda kwaay taji nga
gaa. I boro hinka mo go fari fo ra ngey hinne. 30Ahiya binde na kwaay tajo kaŋ
go nga jinda gaa din di k'a tooru. A n'a fay iway cindi hinka. 31A ne
Yerobowam se: «Ni ma sambu ni boŋ se kanandi way, zama haŋ kaŋ Rabbi,
Israyla Irikoyo ci neeya: ‹Guna, ay ga koytara tooru ka kaa Suleymanu kambe
ra, ay ma kunda way no ni se. 32Amma nga din ga kunda fa gaay, ay tamo
Dawda sabbay se da Urusalima mo se, kwaara kaŋ ay suuban Israyla kundey
kulu ra. 33Za kaŋ i n'ay furu, i sombu ka sududu Astoret se, Zidonancey
wayboro tooro, da Mowab tooro Kemos se, da Amon izey tooro Milkom se. I
mana dira ay fondey ra mo zama ngey ma goyey kaŋ ga saba ay diyaŋ gaa te, i
man'ay hin sanney d'ay farilley haggoy mo, sanda mate kaŋ a baabo Dawda te.
34Amma ay si mayra kulu ta a kambe ra bo, day ay g'a koytara tabbatandi a
jirbey kulu ra, ay tamo Dawda sabbay se, nga kaŋ ay suuban, zama a n'ay
lordey d'ay hin sanney gana. 35Amma ay ga mayra ta Suleymanu izo kambe ra,
k'a no ni se, sanda kunda way nooya. 36A izo mo, ay g'a no kunda fo zama ay
tamo Dawda ma goro nda fitilla duumi ay jine Urusalima ra, kwaara kaŋ ay
suuban ay boŋ se, y'ay maa daŋ a ra. 37Ay ga ni daŋ mo ni ma mayray te hay
kulu boŋ kaŋ ni bina ga muraadu, ka ciya bonkooni Israyla boŋ. 38A ga ciya
mo, da ni ga hanga jeeri hari kulu gaa kaŋ ay na ni lordi nd'a, k'ay fondey gana,
ni ma haŋ kaŋ yaŋ ga saba te ay diyaŋ gaa, ni m'ay hin sanney nd'ay lordey
haggoy mo, sanda mate kaŋ cine ay tamo Dawda te, kal ay mo ay ma goro ni
banda. Ay ma kunda tabbatante sinji ni se, sanda mate kaŋ cine ay sinji Dawda
se, ay ma Israyla mo no ni se. 39Woodin se binde ay ga Dawda banda kaynandi,
amma manti hal abada bo.› »
40Woodin se no Suleymanu ceeci nga ma Yerobowam wi, amma
Yerobowam tun ka zuru ka koy Misira hala Misira bonkoono Sisak do. A goro
noodin mo kala Suleymanu buuyaŋ.

Suleymanu buuyaŋo

41Suleymanu goy cindey binde, da hay kulu kaŋ a te, d'a laakalo, manti i n'i
hantum Suleymanu goyey tira ra bo? 42Jirbey kaŋ yaŋ Suleymanu na mayray te
Israyla kulu boŋ Urusalima ra, jiiri waytaaci no. 43Suleymanu kani nga kaayey

banda. I n'a fiji nga baabo Dawda kwaara ra. A izo Rehobowam te bonkooni a nango ra.

Mayra fayyaŋo

12 Rehobowam koy Sekem zama Israyla kulu koy Sekem zama ngey m'a didiji bonkooni. **2**A ciya binde, Nebat ize Yerobowam maa baaro din, (zama waato a go Misira, naŋ kaŋ a zuru Suleymanu se ka koy. Waato kaŋ a go Misira da goray, **3**kal a corey donton k'a ce.) Kala Yerobowam da Israyla jama kulu tun ka kaa ka salaŋ Rehobowam se ka ne: **4**«Ni baaba n'iri taabandi da calu* kaŋ ga tin. Sohõ binde kala ni ma rongome te iri se da tamtaray konna kaŋ ni baaba n'iri daŋ, d'a calu tiŋa kaŋ a dake iri boŋ, iri mo ga may ni se.»

5Bonkoono ne i se: «Wa tun ka koy hala ne ka guna jirbi hinza, gaa no araŋ ma ye ka kaa ay do.» Borey binde tun ka dira.

6Bonkoono Rehobowam binde saaware nda arkusey kaŋ ga kay nga baabo Suleymanu jine za a ga funa. A ne: «Saaware woofo dumi no araŋ g'ay no, zama ay ma tu borey wo se?»

7Kal i salaŋ a se ka ne: «Da ni yadda ka ciya tam jama wo se hunkuna, ka may i se, ka tu i se, ka gomni sanni te i se mo, kala ngey mo ma ciya ni tamyaŋ hal abada.»

8Amma Rehobowam na arkusey saawara kaŋ i n'a no din furu. A na nga waddey kaŋ yaŋ beeri nga banda saaware ceeci, ngey kaŋ yaŋ go ga kay a jine. **9**A ne i se: «Man araŋ saawara, zama iri ma tu jama wo se, kaŋ yaŋ ne ay se: ‹Ma jarawo kaŋ ni baaba dake iri boŋ din dogonandi?› «

10Kala a waddey kaŋ yaŋ beeri a banda salaŋ a se ka ne: «Ya-cine no ni ga ne borey din se kaŋ yaŋ salaŋ ni se ka ne: ‹Ni baaba na jaraw tiŋandi iri boŋ, amma nin wo, ni m'a dogonandi iri se.› Ya-cine no ni ga ne i se: ‹Ay kambe koda bisa ay baaba canta wargayaŋ. **11**A binde, mate kaŋ cine ay baaba na jaraw tiŋo dake araŋ boŋ, ay mo g'a tonton. Ay baaba na araŋ gooji da barzuyaŋ, amma ay wo, daŋyaŋ no ay g'araŋ gooji nd'a.› »

12Yerobowam binde, nga nda borey kulu kaa Rehobowam do zaari hinzanta hane, sanda mate kaŋ bonkoono n'i lordi ka ne: «Wa kaa ay do zaari hinzanta hane.» **13**Bonkoono mo tu jama se da futay. A wangu arkusey saawara kaŋ i te a se. **14**A salaŋ i se nga waddey saawara boŋ ka ne: «Ay baaba na jaraw tiŋandi araŋ boŋ, amma ay wo g'a tonton. Ay baaba na araŋ gooji nda barzuyaŋ, amma ay wo g'araŋ gooji nda daŋyaŋ.» **15**Yaadin no bonkoono mana hangan jama se, zama waadu hari no kaŋ fun Rabbi do, zama nga ma nga sanno kaŋ Rabbi ci Nebat ize Yerobowam se Ahiya Silo bora me ra din tabbatandi.

16Waato kaŋ Israyla jama kulu di kaŋ bonkoono baa si nda ngey, jama tu bonkoono se ka ne:

«Baa woofo no iri se binde Dawda do?
Iri sinda tubu fo mo Yasse izo do.
Ya Israyla, wa koy araŋ kwaarey do.
Ya Dawda, kala ni ma laakal da ni boŋ kunda.»

Israyla binde dira ka koy fu. 17Amma Israyla ize cindey kaŋ yaŋ goono ga goro Yahuda laabo ra, i sanni, Rehobowam n'i may.

18Waato din gaa bonkoono Rehobowam na Adoram donton, nga kaŋ go doole goyo boŋ. Israyla kulu binde n'a catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu. Bonkoono Rehobowam binde tun da cahãyaŋ ka kaaru torko boŋ zama nga ma zuru ka koy Urusalima. 19Israyla binde murte Dawda dumey gaa hala ka kaa sohõ.

20A ciya binde, waato kaŋ Israyla kulu maa baaru kaŋ Yerobowam ye ka kaa, i donton k'a ce jama marga do, k'a didiji bonkooni Israyla kulu boŋ. Boro kulu mana Dawda kunda gana, kala Yahuda kunda hinne.

21Waato kaŋ Rehobowam kaa Urusalima, a na Yahuda kunda nda Benyamin kunda kulu margu, boro suubananteyaŋ zambar zangu nda wahakku kaŋ soojeyaŋ no, zama i ma Israyla dumo wongu ka ye ka kande mayra Suleymanu ize Rehobowam kambe ra.

22Amma Irikoy sanno kaa Irikoy bora Semaya do ka ne: 23«Ma salaŋ Yahuda bonkoono Suleymanu izo Rehobowam se, nga nda Yahuda da Benyamin kulu da jama cindo mo se ka ne: 24‹Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Araŋ ma si ziji fa! Araŋ ma si araŋ nya-izey Israyla izey wongu mo. Boro kulu ma ye ka koy nga kwaara, zama woone wo, ay do no a fun.› »I binde maa Rabbi sanno ka ngey fondo di ka ye, Rabbi sanno boŋ.

Wura handayzey kaŋ i sinji Israyla ra

25Waato din gaa no Yerobowam na Sekem cina Ifraymu tondey laabo ra, ka goro a ra. A tun noodin ka koy ka Penuwel cina.

26Yerobowam ne nga bina ra: «Sohõ da jama wo ziji zama ngey ma sargay te Urusalima, Rabbi windo ra, mayra ga ye ka kaa Dawda dumo do haray. 27Saaya din jama wo biney ga ye ka bare ka guna ngey bonkoono gaa haray, kaŋ ga ti Yahuda bonkoono Rehobowam. I g'ay wi mo ka ye Yahuda bonkoono Rehobowam do.»

28Woodin se no bonkoono na saaware te ka ne i ma handayze hinka te, wura wane yaŋ. A ne jama se: «Araŋ dira ka koy Urusalima yaŋ wo, a wasa. Guna, ya Israyla, ni irikoyey neeya, ngey kaŋ yaŋ kande nin ka fun Misira laabo ra.» 29Yerobowam na afo daŋ Betel ra, a na afa mo daŋ Dan ra. 30Haya din binde ciya zunubi, zama jama koy zama ngey ma sombu ka sududu wo kaŋ go hala Dan ra din jine.

31A ye ka sududuyaŋ nangu fooyaŋ te tudey boŋ, ka alfagayaŋ mo daŋ kaŋ yaŋ ga ti ikayney jama kulu ra, kaŋ manti Lawi izey wane yaŋ no. 32Yerobowam binde lordi ka ne i ma batu te handu ahakkanta ra, hando jirbi way cindi guwanta, batu kaŋ i ga te Yahuda ra misa boŋ. Nga mo koy sargay feema din do. Yaadin mo no a te Betel ra, ka sargayyaŋ te handayzey kaŋ nga te se. Betel ra mo a na alfagayaŋ daŋ tudey boŋ nangey kaŋ a te yaŋ se. 33A ziji mo feema kaŋ a te Betel ra din do, handu ahakkanta jirbi way cindi guwa, hando kaŋ a suuban nga bina ra din nooya. A na batu sinji mo Israyla izey se, ka ziji mo feema do zama nga ma dugu ton.

Annabi fo na Yerobowam da Betel laali

13 Irikoy boro fo mo go no kaŋ fun Yahuda laabu Rabbi sanno boŋ ka kaa
Betel. Yerobowam mo go ga kay feema jarga zama nga ma dugu ton
se. **2**Bora mo na jinde tunandi ka feema ciine te Rabbi sanno boŋ ka ne: «Ya
feema, ya feema! Haŋ kaŋ Rabbi ne ga ti: ‹Guna, i ga ize alboro hay Dawda
dumo ra kaŋ maa ga ciya Yosiya. Ni boŋ mo no a ga tudey boŋ sududuyaŋ
nangey alfagey sarga, ngey kaŋ yaŋ ga dugu ton ni boŋ. I ga boro biriyaŋ mo
ton ni boŋ.› »**3**Irikoy bora na alaamayaŋ mo cabe han din hane ka ne: «Alaama
kaŋ Rabbi ci neeya: Guna, feema wo ga kortu. Booso kaŋ go a ra mo ga mun.»

4A ciya binde, waato kaŋ bonkoono maa Irikoy bora sanno kaŋ a na jinde
tunandi ka feema kaŋ go Betel ciine te, kala Yerobowam mo na nga kambe
salle feema do ka ne: «W'a di!» A kamba binde kaŋ a salle bora boŋ din suugu,
hal a si baa hin k'a ye nga gaa. **5**Feema mo kortu, booso mo mun feema ra,
Irikoy bora alaama kaŋ a cabe din boŋ, Rabbi sanno boŋ.

6Bonkoono mo salaŋ Irikoy bora se ka ne: «Kala ni ma Rabbi ni Irikoyo
gomno ŋwaaray ay se sohõ, ma te ay se adduwa mo, zama a m'ay kamba baano
ye ay gaa.» Irikoy bora mo na Rabbi ŋwaaray. Kala bonkoono kamba mo yay
ka ciya sanda mate kaŋ a go doŋ.

7Bonkoono mo ne Irikoy bora se: «Ma kaa ay banda fu, ka ni fundo
yeenandi, ay mo ga ni no alhakku.»

8Amma Irikoy bora ne bonkoono se: «Baa ni g'ay no ni windo jara, ay si koy
ni banda, ay si ŋwaari ŋwa, ay si hari haŋ mo neewo. **9**Zama yaadin no i n'ay
lordi Rabbi sanno boŋ ka ne: Ni ma si ŋwaari ŋwa, ni ma si hari haŋ mo. Ni ma
si ye ka kaa mo fonda kaŋ ni gana ka koy din gaa.» **10**Kal a na fondo fo gana ka
ye. A mana fonda kaŋ a gana ka kaa Betel din gana ka ye.

Muusu beero na annabo wi

11Amma annabi zeeno fo go no Betel da goray. A ize fo mo kaa ka ci a se
hay kulu kaŋ Irikoy bora te Betel ra han din hane. Sanney kaŋ a ci bonkoono se,
izey n'i ci ngey baabo se. **12**I baabo ne i se: «Fondo woofo no a gana ka ye?» A
izey binde laakal da fonda kaŋ Irikoy bora kaŋ fun Yahuda din gana. **13**A ne
nga izey se: «Wa kaari-ka daŋ ay se farka gaa.» I binde na kaari-ka daŋ farka
gaa, nga mo n'a kaaru, **14**ka Irikoy bora ce gana. A n'a gar ga goro shen* tuuri
nya fo cire. A ne a se: «Nin no ga ti Irikoy bora kaŋ fun Yahuda?»

Bora tu ka ne: «Ay no.»

15Kal a ne Irikoy bora se: «Ma ye ka kaa fu ay banda ka ŋwaari ŋwa.»

16Irikoy bora ne a se: «Ay si hin ka ye ni banda, wala ay ma furo ni do. Ay si
ŋwaari ŋwa, ay si hari haŋ mo neewo ni banda. **17**Zama Rabbi sanno do i ne ay
se ‹Ni ma si ŋwaari ŋwa, ni ma si hari haŋ mo noodin. Ni ma si bare ka ye mo
fonda kaŋ ni gana ka koy din gaa koyne.› »

18Kala annabo ne a se: «Ay mo annabi no, sanda ni cine. Malayka fo no ka
salaŋ ay se Rabbi sanno do ka ne: ‹Ma ye ka kand'a ni windo ra, zama a ma
ŋwaari ŋwa, a ma hari haŋ mo.› »Amma wiiza a taari no Irikoy bora se!

19 Irikoy bora binde n'a gana ka ye. A na ŋwaari ŋwa, a na hari haŋ mo, annabi
zeena din windo ra.
20 A ciya binde, i go no ŋwaaro do ya-cine day, kala Rabbi sanno kaa annabo
din do kaŋ ye ka kande Irikoy bora. 21 A na jinde sambu Irikoy bora kaŋ fun
Yahuda ra din gaa ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: za kaŋ ni wangu ka maa
Rabbi sanney, lordo mo kaŋ Rabbi ni Irikoyo na ni lordi nd'a, ni man'a haggoy,
22 amma ni ye ka kaa ka ŋwaari ŋwa, ni na hari haŋ mo nango kaŋ a ne ni se: ni
ma si ŋwaari ŋwa wala mo ni ma si hari haŋ noodin – to, ni buukwa si to ni
kaayey saarayey do.»
23 A ciya binde, waato kaŋ a na ŋwaari ŋwa ka hari haŋ ka ban banda, kala
annabi zeena na kaari-ka daŋ farka gaa annabo kaŋ a ye ka kande din se.
24 Waato kaŋ a fatta, kala muusu beeri kubay d'a fonda boŋ k'a wi. A buukwa go
fonda gaa ga furu. Farka go ga kay noodin a jarga, muuso mo go buukwa boŋ
ga kay. 25 Borey kaŋ go ga bisa di buukwa kaŋ i furu fonda boŋ, muuso mo go
ga kay buukwa do haray. I kaa ka baaro dede kwaara ra naŋ kaŋ annabi zeena
din bara nda goray.
26 Waato kaŋ annabo kaŋ n'a bare ka ye ka kand'a nga fondo zeena gaa din
maa baaro, a ne: «Irikoy bora nooya, nga kaŋ wangu ka maa Rabbi sanney.
Woodin se no Rabbi n'a nooyandi muuso se, hal a m'a tooru-tooru k'a wi, Rabbi
sanno kaŋ a ci a se din boŋ.»
27 Kal a salaŋ nda nga izey ka ne: «Wa haw ay se kaari-ka farka gaa.» I na
kaari-ka haw. 28 Kal a koy ka buukwa gar, a go ga furu fonda gaa. Farka nda
muuso go ga kay a do. Muuso mana buukwa ŋwa, a mana farka tooru-tooru mo.
29 Kala annabo din na Irikoy bora buukwa sambu ka dake farka boŋ ka ye ka
kand'a annabi zeena din kwaara ra, zama nga ma bu baray te, k'a fiji mo. 30 A na
buukwa jisi nga bumbo saara ra, ka bu baray te a se ka ne: «Kaari, ya ay
nya-izo!»
31 A ciya binde, waato kaŋ a n'a fiji din banda, a salaŋ nga izey se ka ne:
«D'ay bu, i m'ay fiji saara kaŋ i na Irikoy bora fiji din ra. I m'ay biriyey jisi a
waney banda. 32 Zama sanno kaŋ a na jinde tunandi ka fe feema boŋ Betel ra,
Rabbi ciyaŋo boŋ, da sanno kaŋ a ci tudey boŋ sududuyaŋ nangey kulu kaŋ go
Samariya kwaarey ra boŋ, sikka si sanney din ga to.»
33 Hayey din banda Yerobowam mana bare ka nga fondo laala naŋ, amma a
ye ka talkey kulu ra alfagayaŋ daŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey se. Boro kulu
kaŋ ga ba, bonkoono m'a fay ka hanandi, zama i ma ciya alfagayaŋ tudey boŋ
sududuyaŋ nangey se. 34 Haya din binde ciya zunubi Yerobowam windo se hala
mate kaŋ cine i g'a tuusu k'a halaci ndunnya fando boŋ.

Ahiya annabitaray sanno

14 Alwaati woodin ra Abiya, Yerobowam ize fo zaŋey. 2 Yerobowam ne
nga wande se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma tun ka ni boŋ bare mate kaŋ i si
ni bay hala nin no Yerobowam wande, ka koy Silo. Guna, noodin no annabi
Ahiya go, nga kaŋ n'ay ciine te ka ne ay ga ciya bonkooni dumo wo boŋ. 3 Ma
buuru kunkuni way sambu mo, da maasa fooyaŋ da yu kulba, ka koy a do. A ga

ci ni se haŋ kaŋ ga du arwaso.» 4Yerobowam wande binde te yaadin. A tun ka
koy Silo ka to Ahiya kwaara.

Day, Ahiya si di, zama a moy te kubay a zeena se. 5Rabbi ne Ahiya se:
«Guna, Yerobowam wande goono ga kaa ni do, zama nga ma ni hã nga ize
sanni, zama a goono ga zaŋay. Ya nda ya no ni ga ci a se, zama a ga ciya, waato
kaŋ waybora furo, a ga nga boŋ te sanda wayboro fo no.»

6A ciya binde, waato kaŋ Ahiya maa waybora cey yooje kaŋ a ga ba ka
furo fu meyo gaa, kala Ahiya ne: «Ma furo, nin Yerobowam wande. Ifo se
no ni ga alhaali barmay sanda wayboro fo no kaŋ i si bay? Zama Rabbi n'ay
donton ni gaa nda baaru kaŋ ga tin. 7Ma koy ka ci Yerobowam se: Haŋ kaŋ
Rabbi Israyla Irikoyo ci neeya: Baa kaŋ ay na ni beerandi jama ra, ay na ni
ciya ay jama Israyla jine boro, 8ay na mayra kom mo Dawda dumo gaa, k'a
no ni se, kulu nda yaadin ni mana te sanda ay tamo Dawda cine. Nga wo
n'ay lordey haggoy k'ay gana nda nga bina kulu, zama nga ma te hay kulu
kaŋ ga saba ay diyaŋ gaa hinne. 9Amma ni na laala goy te ka bisa borey
kulu kaŋ yaŋ na ni jin, hala ni koy ka tooruyaŋ te ni boŋ se,
himandi-himandi, sooguyaŋ wane yaŋ. Ni n'ay bina zuku, hal ay ma te bine,
ni n'ay furu mo ni banda.

10A go binde, ay ga masiiba candi ka kande Yerobowam dumo boŋ. Ay ga
ize alboro kulu alandaaba mo Yerobowam se, nga kaŋ go daabante, da nga kaŋ
go taŋante Israyla ra. Ay ma Yerobowam dumi kulu haabu ka darandi parkatak,
sanda mate kaŋ cine boro ga wuri haabu hal a kulu ma ban. 11Boro kaŋ bu
Yerobowam do haray kwaara ra, hansiyaŋ g'a ŋwa. Boro kaŋ bu saaji ra mo,
beene curey g'a ŋwa, zama Rabbi no ka woodin ci.

12Ni binde waybora, ni ma tun ka koy ni kwaara. Waato kaŋ ni ce taamo furo
kwaara ra, arwaso ga bu. 13Israyla kulu mo ga bu baray te a se, k'a fiji, zama
nga hinne no Yerobowam dumo ra ga furo saaray ra, zama Rabbi Israyla
Irikoyo na miila hanno gar a do, Yerobowam dumo ra.

14Rabbi mo ga bonkooni fo tunandi Israyla boŋ kaŋ ga Yerobowam dumo
tuusu han din hane. Baa sohõ binde, ifo nooya? 15Zama Rabbi ga Israyla kar,
sanda mate kaŋ cine kwaari ga zinji hari ra. A ga Israyla dagu laabu hanno wo
kaŋ a no i kaayey se din ra. A g'i kar ka say-say hala ka koy Isa Beero daranta,
zama i na wayboro himandi bundu tooruyaŋ te ngey boŋ se, hal i ma Rabbi
zokoti a ma te bine. 16A ga Israyla furu Yerobowam zunubey kaŋ yaŋ a te
sabbay se, da mo nango kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te.»

17Yerobowam wando binde tun ka dira ka kaa Tirza. Kaŋ a to fuwo kutijo
gaa, kala arwaso bu. 18Israyla kulu binde n'a fiji ka bu baray te a se, Rabbi
sanno kaŋ a te nga tamo annabi Ahiya me ra din boŋ.

Yerobowam buuyaŋo

19Yerobowam goy cindey binde, da mate kaŋ a na wongu te d'a, da mate kaŋ
a na mayray te d'a, guna i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra. 20Jiirey
kaŋ Yerobowam na mayray te, jiiri waranka cindi hinka no. A kani nga kaayey
banda. A ize Nadab mo te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Rehobowam

21 Suleymanu ize Rehobowam may Yahuda ra. Rehobowam gonda jiiri
waytaaci cindi fo kaŋ a na nga mayra sintin. A may mo jiiri way cindi iyye
Urusalima ra. Birno nooya kaŋ Rabbi suuban Israyla kundey kulu ra, naŋ kaŋ
a ga nga maa sinji. Bonkoono nyaŋo ti Naama, Amon wayboro no.
22 Yahuda mo na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, k'a bine zuku hal a ma
canse ka bisa hay kulu kaŋ i kaayey te i zunubey kaŋ i te sabbay se. 23 Zama
i na tudey boŋ sududuyaŋ nangey cina ngey boŋ se. I na tondiyaŋ jabu ka te
tooru himandi ka wayboro himandi bundu tooruyaŋ te tudu kulu kaŋ ga ku
boŋ da tuuri-nya kulu kaŋ gonda bi cire. 24 Arkuuruyaŋ mo go no laabo ra.
Dumey mo kaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine waato, i te i fanta hari teerey
kulu boŋ.
25 A ciya binde, Rehobowam koytara jiiri guwanta ra, kala Misira bonkoono
Sisak kande wongu Urusalima gaa. 26 Rabbi windo jinayyaŋ kaŋ gonda darza,
da bonkoono windo ra jinayyaŋ kaŋ gonda darza, da wura korayey kaŋ
Suleymanu te, a n'i ku ka dira nda ikulu. 27 I nango ra Bonkoono Rehobowam
na korayyaŋ te da guuru-say k'i daŋ batukoy jine borey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ
goono ga bonkoono windo me batu. 28 A ciya binde, waati kaŋ bonkoono ga
furo Rabbi windo ra, batukoy g'i sambu ka kond'ey. D'a ye ka kaa, i ga ye ka
kand'ey batukoy fuwo ra.
29 Rehobowam goy cindo, da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Yahuda
bonkooney baaru tirey ra bo? 30 Wongu go no mo Rehobowam nda Yerobowam
game ra, kaŋ mana ye da banda. 31 Kala Rehobowam kani nga kaayey banda. I
n'a fiji mo nga kaayey banda Dawda birno ra. A nya maa Naama, Amon
wayboro no. A ize Abiyam te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Abiya

15 Bonkoono Yerobowam Nebat izo koytara jiiri way cindi ahakkanta ra
no, Abiyam mo sintin ka may Yahuda ra. 2 A may Urusalima ra jiiri
hinza. A nya maa Maaka, Abisalom ize way no.
3 A na nga baabo kaŋ n'a jin zunubi fondey kulu gana mo. A bina mana kay
ka saba Rabbi a Irikoyo jine sanda nga kaayo Dawda bina cine. 4 Kulu nda
yaadin, Dawda sabbay se Rabbi a Irikoyo n'a no fitilla Urusalima ra, zama
nga m'a izo sinji a banda ka Urusalima tabbatandi a se mo. 5 Zama Dawda na
haŋ kaŋ ga saba goy te Rabbi jine. A mana kamba ka fay da hay kulu ganayaŋ
kaŋ Rabbi n'a lordi nd'a Dawda fundo jirbey kulu ra, kala day Uriya Hitti bora
sanni hinne.
6 Wongu go no Rehobowam da Yerobowam game ra a fundo jirbey kulu ra.
7 Abiyam goy cindey binde, da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Yahuda
bonkooney baaru tira ra bo? Wongu go no Abiyam da Yerobowam game ra.
8 Abiyam mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda birno ra. A izo Asa te
bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Asa

9 Israyla bonkoono Yerobowam jiiri warankanta ra no Asa mo sintin ka may
Yahuda boŋ. 10 A may Urusalima ra jiiri waytaaci cindi fo. A kaay waybora maa
ga ti Maaka, Abisalom ize way no.
11 Asa binde na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, danga nga kaayo Dawda
wano cine. 12 A na arkuurey ganandi k'i kaa laabo ra. Toorey kaŋ a kaayey te, a
na ngey mo kaa. 13 A na nga kaay waybora Maaka kaa koytara kaŋ i n'a daŋ din
ra mo, zama waybora na kazaamataray wayboro himandi te, bundu tooro wane.
Asa na nga kaayo wane tooro din pati-pati k'a ton Kidron gooro ra. 14 Amma i
mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey ganandi, kulu nda yaadin, Asa bina go
timmante Rabbi jine a fundo jirbey kulu ra. 15 Jinayey kaŋ a baabo fay waani, da
jinay kaŋ nga bumbo fay waani, wura nda nzarfu taasayaŋ, a kand'ey Rabbi
windo ra.
16 Wongu go no Asa nda Israyla bonkoono Baasa game ra i jirbey me-a-me.
17 Israyla bonkoono Baasa na wongu tunandi Yahuda gaa. A na Rama cina mo,
zama boro kulu ma si furo wala boro kulu ma si fatta Yahuda bonkoono Asa
do.
18 Saaya din binde Asa na wura nda nzarfu kulu kaŋ cindi sambu Rabbi
windo jinay jisiri nango ra, da bonkoono windo mo ra, k'i daŋ nga tamey kambe
ra. Bonkoono Asa binde n'i donton Ben-Hadad, Tabrimon ize, Heziyon Suriya
bonkoono ize do, kaŋ goono ga goro Damaskos. A ne: 19 «Amaana ma goro in
da nin game ra, mate kaŋ a goro ay baaba nda ni baaba game ra. Guna, ay na
fooyaŋ samba ni se, wura nda nzarfu. Ma koy ka nin da Israyla bonkoono Baasa
game ra amaana feeri, zama a ma fay d'ay.»
20 Ben-Hadad binde maa bonkoono Asa sanno, ka nga marga wongu nyaŋey
mo donton i ma Israyla kwaarey wongu. A na Iyon, da Dan, da
Abel-Bayt-Maaka, da Cinnerot kulu da Naftali laabo kulu mo kar. 21 A ciya
binde, waato kaŋ Baasa maa baaro, kal a fay da Rama cinayaŋ ka goro Tirza ra.
22 Saaya din binde Asa mo ne i ma fe Yahuda kulu ra – i mana casu boro kulu
gaa – ka ne i ma Rama tondey da kataakey kulu kaŋ yaŋ Baasa na cinaro te d'a
ganandi. Bonkoono Asa n'i daŋ ka Geba da Mizpa cina Benyamin laabo ra.
23 Asa goy cindey kulu binde d'a hino kulu, da hay kulu kaŋ a te, da kwaarey
kulu kaŋ yaŋ a cina, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo?
Amma a zeenay jirbey ra a te ce doori. 24 Asa mo kani nga kaayey banda. I n'a
fiji nga kaayo Dawda birno ra, nga kaayey banda. A izo Yehosafat te bonkooni
a nango ra.

Israyla bonkoono Nadab

25 Yerobowam izo Nadab mo sintin ka may Israyla ra Asa mayra Yahuda boŋ
jiiri hinkanta. A na Israyla may jiiri hinka. 26 A na goy laalo te Rabbi jine ka nga
baabo fonda nd'a zunubey gana, nango kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te.
27 Baasa, Ahiya izo mo, Isakar do haray wane na murteyaŋ zamba soola
bonkoono se. Baasa mo n'a kar ka wi Jibbeton ra, kaŋ ga ti Filistancey wano.

Zama Nadab da Israyla kulu na wongu gata sinji Jibbeton se, i goono g'a wongu. 28Yahuda bonkoono Asa jiiri hinzanta ra no Baasa na Nadab wi, ka te bonkooni a nango ra.

29A ciya mo, waato kaŋ a te bonkooni, kal a na Yerobowam dumo kulu kar. A mana fulanzamyankoy naŋ Yerobowam se, baa afolloŋ, amma a n'a halaci Rabbi ciyaŋo kaŋ a salaŋ nga tamo Ahiya, Silo bora me ra din boŋ. 30Woodin te Yerobowam zunubey kaŋ a goy din se, da nango kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, da bine zukuyaŋ se kaŋ a na Rabbi Israyla Irikoyo bina zokoti nd'a.

31Nadab goy cindey kulu da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 32Wongu go no Asa nda Israyla bonkoono Baasa game ra i jirbey kulu ra.

Israyla bonkoono Baasa

33Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri hinzanta ra no Ahiya ize Baasa mo sintin ka may Israyla kulu boŋ Tirza ra. A n'i may jiiri waranka cindi taaci. 34A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A na Yerobowam fonda d'a zunubey gana, kaŋ do a na Israyla daŋ i ma zunubi te.

16 Kala Rabbi sanno kaa Yehu, Hanani izo do Baasa boŋ ka ne: 2«Za kaŋ ay na ni beerandi ka ni kaa bulungu ra, ay na ni daŋ ay jama Israyla jine boro, ni na Yerobowam fonda gana mo, ni n'ay jama Israyla daŋ i ma zunubi te, k'ay bine zuku hal ay ma dukur i zunubey sabbay se, 3guna, ay ga Baasa nda nga dumo tuusu parkatak, ay ma ni dumo ciya sanda Yerobowam Nebat izo wano cine. 4Baasa dumo kaŋ ga bu kwaara ra, hansiyaŋ g'a ŋwa, a wane kaŋ bu saajo ra mo, beene curey g'a ŋwa.»

5Baasa goy cindey da haŋ kaŋ a te, d'a hino, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 6Baasa mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Tirza kwaara ra. A ize Ela te bonkooni a nango ra.

7Hala hõ koyne Rabbi sanno ye ka kaa Yehu, Hanani ize me ra Baasa boŋ d'a dumo boŋ mo, laala kulu boŋ kaŋ a te Rabbi jine, kaŋ a n'a bine zuku hal a dukur. Zama a kambe goyey se kaŋ a te sanda Yerobowam windo cine, woodin se no Rabbi n'a kar.

Israyla bonkoono Ela

8Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranka cindi iddanta ra no Bassa izo Ela sintin ka may Israyla boŋ Tirza ra. A may mo jiiri hinka.

9Kala a tam fo Zimri, a torkey jara jine boro na zamba soola te a se, murteyaŋ wane. Ela mo go Tirza, a goono ga haŋ ka bugu Arza windo ra (kaŋ ga ti Tirza din bonkooni windo.) 10Zimri mo furo k'a kar ka wi, Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranka cindi iyyanta ra no. Zimri may a nango ra.

11A ciya mo, waato kaŋ a furo koytaray, a karga boŋ goranta ra, kal a na Baasa dumo kulu kar. A mana ize alboro naŋ a se, baa afolloŋ, wala baa a dumey do haray wane, wala a corey do haray wane. 12Yaadin cine no Zimri na Baasa dumo kulu halaci nd'a, Rabbi sanno kaŋ a ci Baasa boŋ annabi Yehu me ra. 13I bu Baasa zunubey kulu sabbay se, d'a ize Ela waney se mo, kaŋ i te, da

mate kaŋ i na Israyla daŋ i ma zunubi te, zama i ma Rabbi Irikoy, Israyla wano, bine zuku se, a ma dukur i goy yaamey sabbay se.

14Ela goy cindey binde da hay kulu kaŋ a te, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo?

Israyla bonkoono Zimri

15Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranka cindi iyyanta ra, Zimri te jirbi iyye a goono ga may Tirza ra. Jama mo go margante wongu se Jibbeton windante kaŋ go Filistancey mayray ra. 16Jama kaŋ go wongu marga do maa kaŋ i goono ga ne Zimri na zamba soola, hal a na bonkoono wi. Israyla kulu binde na wongu marga wonkoyo Omri sambu. I n'a didiji bonkooni Israyla boŋ han din hane wongu marga ra. 17Omri mo ziji noodin ka fun Jibbeton, nga nda Israyla kulu nga banda. I na Tirza windi nda wongu. 18A ciya mo, waato kaŋ Zimri di i na kwaara ŋwa, a furo bonkoono windo faada ra ka danji daŋ bonkoono windo gaa nga boŋ ka bu 19nga zunubey kaŋ a te se, kaŋ a goono ga goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, ka Yerobowam fonda gana, da zunubo kaŋ a te ka Israyla daŋ i ma zunubi te.

20Zimri goy cindey binde, nda murteyaŋ kaŋ a te, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo?

21Saaya din no Israyla jama fay ihinka. Boro jarey na Tibni Jinat izo gana zama i n'a didiji bonkooni, boro jarey mo na Omri gana. 22Amma borey kaŋ yaŋ na Omri gana hin ngey kaŋ yaŋ na Tibni Jinat izo gana. Tibni binde bu, Omri te bonkooni.

Israyla bonkoono Omri

23Asa mayra jiiri waranza cindi fo Yahuda, gaa no Omri sintin ka Israyla may. A te jiiri way cindi hinka a goono ga may. I ra a goono ga may Tirza ra jiiri iddu. 24A na Samariya tondo mo day Semer gaa k'a bana nzarfu danga kilo wayga cine. A na kwaara mo cina tondo boŋ. A na kwaara kaŋ a cina maa daŋ Samariya, Semer maa boŋ, kaŋ ga ti noodin tondo koyo doŋ.

25Omri mo na goy laalo te Rabbi jine ka hari laalo yaŋ te ka bisa boro kulu kaŋ n'a jin. 26Zama a na Yerobowam Nebat ize fondey kulu gana, d'a zunubey kulu, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, i ma Rabbi Israyla Irikoyo bina zuku a ma dukur i goy yaamey se.

27Omri goy cindey kaŋ a te binde, da hino kaŋ a cabe, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 28Omri mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Samariya ra. A izo Ahab te bonkooni a nango ra.

Israyla bonkoono Ahab

29Yahuda bonkoono Asa mayra jiiri waranza cindi ahakkanta ra no Ahab, Omri izo sintin ka Israyla may. Omri ize Ahab mo na Israyla may Samariya ra jiiri waranka cindi hinka. 30Omri izo Ahab na goy laalo te Rabbi jine ka bisa boro kulu kaŋ n'a jin. 31A ciya binde, danga day hay fo doogono no a ma dira Nebat izo Yerobowam zunubey ra, hala mo a na Zidonancey bonkooni Et-Baal

ize wayo Yezabel hiiji. A koy mo ka may Baal* se ka sududu a se. 32A na sargay feema cina mo Baal se, Baal windo ra kaŋ a cina Samariya ra. 33Ahab na wayboro himandi bundu tooru mo te. A na Rabbi Israyla Irikoyo bine zukuyaŋ goy tonton, hal a jaase Israyla bonkooney kulu kaŋ yaŋ n'a jin.

34A zamana ra mo Hiyel, Betel bora na Yeriko kwaara cina. A ize hay jine Abiram mursay ra no a n'a daba sinji. A n'a meyey mo daŋ da nga ize koda Segub mursay, Rabbi sanno kaŋ a ci Yasuwa Nun ize me ra din boŋ.

Iliya ci kaŋ kwaari ga te

17 Kala Iliya, Tisbi bora kaŋ goono ga goro Jileyad ra ne Ahab se: «Rabbi Israyla Irikoyo, nga kaŋ jine ay go ga kay, ay ze d'a fundo ka ne: harandaŋ wala beene hari si te jiirey wo ra, kala nd'ay ci.»

2Rabbi sanno kaa a do mo ka ne a se: 3«Tun ka koy wayna funay haray, ka tugu Kerit gooro ra kaŋ go Urdun tanjay haray. 4A ga ciya mo, ni ga haŋ gooro haro gaa. Ay na gaaruyaŋ lordi mo ka ne i ma ni kuru noodin.»

5A binde koy ka goy Rabbi ciyaŋo boŋ. Zama a koy ka goro Kerit gooro kaŋ go Urdun tanjay me gaa. 6Gaaruyaŋ mo go ga kande a se buuru nda ham susubay nda wiciri kambo mo, a haŋ mo gooro haro gaa.

Iliya koy Sarepta waybora kwaara.

7A ciya mo, kaŋ a gay kayna gooro mo koogu, zama beene hari siino ga te laabo ra. 8Rabbi sanno kaa a do koyne ka ne: 9«Ma tun ka koy Zarefat, Zidon laabo ra, ka goro noodin. Guna, ay na wayboro fo kaŋ kurnyo bu lordi noodin ka ne a ma ni kuru.» 10Iliya binde tun ka koy Zarefat. Waato kaŋ a kaa birno meyo gaa, kala wayboro fo kaŋ kurnyo bu go noodin ga tuuri ku. Kala Iliya n'a ce ka ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kand'ay se hari kayna zollo ra zama ay ma haŋ.» 11Waybora goono ga koy ka kande haro kala Iliya n'a ce ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma kand'ay se maasa zanjari kayna ni kamba ra.»

12Waybora ne: «Ay ze da Rabbi ni Irikoyo kaŋ gonda fundi, ay sinda baa zanjarmi kayna, kala hamni kambe zora nda ji kayna kulba ra. Guna mo, ay go ga tuuri ize hinka kumna zama ay ma koy k'a hanse in d'ay izo se, iri m'a ŋwa ka bu.»

13Iliya ne a se: «Ma si humburu. Koy ka te haya kaŋ ni ci din, amma ma jin ka te ay se maasa kayna za sintina ka kand'a ay se. Kokor banda ma te nin da ni izo se. 14Zama yaa no Rabbi Irikoy, Israyla wano ci ka ne: Hamni kuso si koosu, ji kulba mo si koosu, kala han kaŋ hane Rabbi na hari zumandi laabo boŋ.»

15Kala waybora koy ka te Iliya sanno boŋ. Nga din da Iliya d'a windo, i kulu ŋwa jirbi boobo. 16Hamni kuso mana koosu, ji kulba mo mana koosu Rabbi sanno boŋ kaŋ a ci Iliya me ra.

17Woodin banda, kala waybora, kaŋ ga ti fu-koyo, a ize arwaso jante. A dooro mo kankam hala fulanzamyaŋ mana cindi a ra. 18Waybora ne Iliya se: «Ya nin Irikoy bora, ifo k'ay zaa da nin? Wala ni kaa ay do no zama ni m'ay zunubey kaa taray, k'ay izo wi mo?»

19Iliya ne a se: «Ay no ni izo.» Kal a n'a ta waybora gande ra, k'a sambu ka
kond'a beene kaniyaŋ fuwo ra, naŋ kaŋ nga din bara nda goray. A na arwaso
dake nga bumbo daaro boŋ. 20Day, a hẽ Rabbi gaa ka ne: «Ya Rabbi ay Irikoyo,
wayboro wo kaŋ ay goono ga goro a do mo, ni na masiiba candi ka kande nga
mo boŋ no, k'a izo wi?» 21Kala Iliya na nga gaahamo salle zanka gaahamo boŋ
hala sorro hinza. A na Rabbi ce ka ne: «Ya Rabbi ay Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray,
ma naŋ arwaso wo fundo ma ye ka kaa a gaa.»
22Kala Rabbi maa Iliya jinda. Arwaso fundo mo ye ka kaa a gaa hal a funa.
23Iliya binde na arwaso sambu ka zumbu nd'a ka fun nga kaniyaŋ fuwo ra. A
kond'a ganda fuwo ra ka no nyaŋo se. Iliya ne mo: «Ni izo neeya, a gonda
fundi.»
24Waybora ne Iliya se: «Sohõ no ay bay kaŋ ni ya Irikoy boro no, Rabbi
sanno mo kaŋ go ni me ra ya cimi no.»

Iliya na Ahab ceeci

18 Jirbi boobo banda, jiiri hinzanta ra, kala Rabbi sanno kaa Iliya do ka
ne: «Ma koy ka ni boŋ cabe Ahab se, ay mo ga hari zumandi laabo
boŋ.» 2Iliya mo koy zama nga ma nga boŋ cabe Ahab se.
Hara mo kankamandi Samariya ra. 3Ahab na Obadiya kaŋ g'a windo dabari
ce. Obadiya wo mo ga humburu Rabbi gumo. 4Zama a ciya, alwaato kaŋ
Yezabel na Rabbi annabey halaci, kala Obadiya na annabi zangu sambu ka
tugu, waygu-waygu, tondi guusu fo ra, k'i kuru nda ŋwaari nda hari. 5Ahab
binde ne Obadiya se: «Kala ni ma laabo kulu gana ka koy hari-moy kulu nda
goorey kulu do. Hambara iri ga du subu iri ma bariyey da alambaaney fundey
faaba, iri ma si mursu almaney kulu.» 6Yaadin cine no i na laabo fay ngey
game ra d'a zama ngey ma gana a ra. Ahab na fondo fo gana nga hinne,
Obadiya mo na fondo fo gana nga hinne.
7Kaŋ Obadiya go fonda boŋ, kala a go, Iliya kubay d'a. A n'a bay mo ka ye
ganda nga moyduma boŋ ka ne: «Nin no, ya ay jine bora Iliya?»
8A tu a se ka ne: «Ay no. Ma koy ka ci ni koyo se ka ne: Iliya neeya.»
9Kala Obadiya ne: «Taali woofo no ay te, kaŋ ni ga ay, ni tamo daŋ Ahab
kambe ra, a m'ay wi? 10Ay ze da Rabbi ni Irikoyo fundo, laabu wala mayray
si no kaŋ ay koyo mana donton i ma ni ceeci. D'i ga ne: ‹A si neewo,› kal a
ma mayra din da dumo din daŋ zeyaŋ hal i mana di nin. 11Sohõ mo ni ne ay
se: ‹Ma koy ka ci ni jina bora se ka ne: Iliya neeya.› 12A ga ciya mo, d'ay dira
ni do, Rabbi Biya ga ni sambu ka konda nin naŋ kaŋ ay si bay. Waati kaŋ ay
koy ka ci Ahab se, a mana hin ka du nin mo, a g'ay wi. Amma ay, ni tamo, ay
ga humburu Rabbi za ay go arwasu. 13Wala i mana ci ay jine bora se no, haŋ
kaŋ ay te waato kaŋ Yezabel na Rabbi annabey wi? Kaŋ ay na Rabbi annabi
zangu tugu tondi guusu ra, waygu-waygu. Ay n'i kuru mo da ŋwaari nda hari.
14Sohõ mo ni ne ya koy ka ci ay jine bora se ka ne: ‹Iliya neeya!› nga mo g'ay
wi.»
15Iliya ne: «Ay ze nda Rabbi Kundeykoyo fundikoono, nga kaŋ jine ay
goono ga kay, haciika ay ga bangay bonkoono se hunkuna.»

16Obadiya binde tun zama nga ma Ahab kubay se, ka ci a se mo. Ahab mo
koy zama nga ma Iliya kubay. 17A ciya binde, waato kaŋ Ahab na Iliya fonnay,
Ahab ne a se: «E! Nin no, nin Israyla taabandikwa?»
18Iliya tu ka ne: «Manti ay no ka Israyla taabandi bo, amma nin da ni baaba
windo no, mate kaŋ cine araŋ fay da Rabbi lordey, ni na Baalyaŋ gana mo.
19Sohõ binde, kala ni ma donton ka Israyla kulu margu ay se i ma koy Karmel
tondo boŋ, ngey da Baal annabey, i boro zangu taaci nda waygu, da Asera
annabey, ngey mo zangu taaci, ngey kaŋ yaŋ go ga ŋwa Yezabel taablo do.»

Iliya da Baal alfagey tangamo

20Ahab binde donton ka ne i ma Israyla izey kulu ce, ka annabey mo margu i
ma koy Karmel tondo boŋ. 21Iliya mo maan ka kaa borey kulu do ka ne: «Waati
fo no araŋ ga fay da laakal hinka? Hala day Rabbi no ga ti Irikoy, araŋ m'a
gana. Amma da Baal no, kulu araŋ ma soobay k'a gana.»
Jama mana tu a se da baa sanni fo.
22Gaa no Iliya ne jama se: «Ay wo, ay hinne no ka cindi Rabbi wane annabi,
amma Baal wane annabey zangu taaci nda waygu no. 23I binde, i m'iri no yeeji
hinka. Ngey din ma yeeji fo suuban ngey boŋ se, i m'a dumbu-dumbu ka dake
tuuri boŋ, i ma si danji daŋ a cire. Ay mo ga yeeji fa soola k'a dake tuuri boŋ,
amma ay si danji daŋ a cire bo. 24Araŋ ma ce araŋ de-koyo maa gaa, ay mo ya
Rabbi maa ce. Irikoyo kaŋ ga tu da danji, nga no ga ti Irikoy.»
Jama kulu tu ka ne: «Sanno boori.»
25Iliya ne Baal annabey se: «Wa yeeji fo suuban araŋ boŋ se. Araŋ ma jin ka
sintin soolayaŋ, zama araŋ ga baa gumo. Araŋ ma ce araŋ de-koyo maa gaa,
amma araŋ ma si danji daŋ sarga cire bo.» 26Kal i na yeejo kaŋ i n'i no din
sambu k'a soola.
I na Baal ce za susubay kala zaari bindi, i go ga ne: «Ya Baal, ma tu iri se!»
Amma jinde si no, boro kulu mana tu mo. Kal i goono ga sar-sar feema kaŋ i te
din windanta.
27Hala zaari bindi Iliya n'i hahaara ka ne: «Wa kuuwa, zama nga wo irikoy fo
no! Hambara a goono ga fongu-fongu no, wala a kamba no, wala a go diraw
bindi ra, wala mo hambara a goono ga jirbi no, kal i m'a tunandi!» 28I kuuwa ka
ngey gaahamey tooru-tooru da zaama nda yaaji yaŋ, i alaada boŋ, kala kuri
goono ga dooru ka fun i gaahamey ra. 29A ciya mo, waato kaŋ wayna siiri, i
soobay ka annabitaray te kala wiciri kambu sargay teeyaŋ waate cine. Amma
jinde si, boro kulu mo si no kaŋ tu wala kaŋ saal.
30Kala Iliya ne jama kulu se: «Wa maan ay do.» Jama kulu binde maan ka
kaa a do. A na Rabbi sargay feema kaŋ i zeeri din hanse. 31Iliya na tondi way
cindi hinka sambu, Yakuba izey kundey baayaŋ hina me, nga kaŋ Rabbi sanno
kaa a do ka ne: «Ni maa ga ciya Israyla.» 32Tondey din mo no a na feema cina
nd'a Rabbi maa ra. A na guusu fansi ka feema windi nda goota kaŋ a tafayyaŋ
ga tuku fo hayni sambu. 33A na tuuri sasare ka yeejo dumbu-dumbu k'a dake
tuuro boŋ. A ne: «Wa gulla taaci toonandi nda hari, k'a gusam sarga kaŋ i ga
ton da tuuro mo boŋ.»

34 A ne i m'a te sorro hinkanta, i n'a te mo sorro hinkanta.
A ne i ma te sorro hinzanta, i n'a te mo sorro hinzanta. 35 Haro mo na feema
kulu windi ka goota toonandi nda hari.
36 Wiciri kambu sargay teeyaŋo waate cine, kala annabi Iliya maan ka kaa ka
ne: «Ya Rabbi, Ibrahim da Isaka nda Israyla Irikoyo, naŋ i ma bay hunkuna kaŋ
nin no ga ti Irikoy Israyla ra, ay mo ni bannya no. Ay na woone wo kulu te no
ni ciyaŋo boŋ. 37 Ya Rabbi, ma maa ay se! Ma maa ay se, zama jama wo ma bay
kaŋ nin, Rabbi, nin no ga ti Irikoy, ni m'i biney bare mo.»
38 Kala Rabbi danjo kaa ka kaŋ ka sarga kaŋ i ga ton din ŋwa, da tuuro, da
tondey, da kusa. A na goota ra haro mo haŋ.
39 Saaya kaŋ jama kulu di woodin, i ye ganda ngey moydumey boŋ ka ne:
«Rabbi no ga ti Irikoy! Rabbi no ga ti Irikoy!»
40 Iliya ne i se: «Wa Baal annabey di. Baa afolloŋ ma si yana.» Kal i n'i di.
Iliya mo zumbu nd'ey Cison gooro me gaa. Noodin no a na ikulu wi.

Beene haro kaa

41 Iliya ne Ahab se: «Ma ziji ka ŋwa ka haŋ mo, zama beene hari boobo yooje
goono ga te.» 42 Ahab binde kaaru zama nga ma ŋwa ka haŋ se. Amma Iliya koy
Karmel tondo yolla gaa, ka nga boŋ sumbal ganda ka nga moyduma daŋ nga
kangey game ra. 43 A ne nga zanka se: «Ma ziji sohõ ka guna teeko do haray.»
A kaaru ka guna.
A ne: «Hay kulu si no.»
Iliya ne: «Ma ye ka kaaru koyne hala sorro iyye.»
44 A ciya binde sorro iyyanta gaa, kala zanka ne: «Guna, beene buru fo neeya
ga tun ka fun teeko ra, ikayna sanda boro kambe faata cine.»
Iliya ne: «Tun ka ne Ahab se: ‹Ma ni torkey soola ka zumbu, beene haro ma
si ni kosaray.› »
45 A ciya binde hal a ga te kayna, kala beene batama bi tik! da hirriyaŋ da
haw. Hari bambata te mo. Ahab kaaru ka koy Yezreyel. 46 Rabbi kamba mo go
Iliya boŋ. A na nga canta haw ka zuru Ahab jine kala Yezreyel meyo gaa.

Iliya zuru ka koy Horeb tondo do

19 Ahab ci Yezabel se hay kulu kaŋ Iliya te, da mate kaŋ cine no a na
annabey kulu wi da takuba. 2 Saaya din binde Yezabel na diya donton
Iliya gaa ka ne: «Iri de-koyey m'ay laali d'ay mana ni fundo ciya sanda i ra afo
wane cine hala suba mãsancine.»
3 Kala Iliya humburu ka tun ka zuru nga fundo se. A kaa Beyer-Seba, Yahuda
laabo ra, ka nga zanka naŋ noodin. 4 Amma nga bumbo din bisa ka zaari fo
diraw te saajo ra. A kaa ka goro yunifer tuuri-nya fo cire. A ŋwaaray nga boŋ se
nga ma bu ka ne: «A wasa. Sohõ, ya Rabbi, m'ay fundo ta, zama ay mana bisa
ay kaayey booriyaŋ bo.» 5 A kani ka jirbi yunifer tuuri-nyaŋo cire.
Malayka fo mo n'a ham ka ne a se: «Tun ka ŋwa.» 6 Kala a guna ka di maasa
kaŋ i ton tondi dungo yaŋ boŋ da hari zollo go nga boŋo do haray. A ŋwa ka
haŋ, a ye ka kani.

7Rabbi malayka ye ka kaa sorro hinkante k'a ham. A ne: «Tun ka ŋwa, zama
dirawo bisa ni gaabo.» 8A tun ka ŋwa ka haŋ. "waaro din gaabi no a dira nd'a
zaari waytaaci da cin waytaaci, kal a kaa Horeb, Irikoy tondo do.
9A zumbu noodin tondi guusu fo ra. Kala Rabbi sanno kaa a do ka ne a se:
«Ya nin Iliya, ifo no ni goono ga te ne?»
10A ne: «Ay na canse te gumo Rabbi Irikoy Kundeykoyo se, zama Israyla
izey na ni sappa furu, i na ni sargay feemey zeeri, i na ni annabey mo wi da
takuba. Ay mo, ay hinne no ka cindi. I goono g'ay fundo mo ceeci, ngey m'a kaa.»
11Rabbi ne a se: «Fatta ka kay tondo boŋ Rabbi jine.»
Kala Rabbi go, a bisa! Haw gaabikooni beeri fo mo na tondey kortu-kortu ka
tondi daarey bagu-bagu Rabbi jine, amma Rabbi si hawo ra. Hawo banda
koyne, kala laabu zinjiyaŋ te, amma Rabbi si laabu zinjiyaŋo ra. 12Laabu
zinjiyaŋo banda koyne, kala danji, amma Rabbi si danjo ra. Danjo banda kala
jinde baana-baano kaŋ sinda gaabi. 13Waato kaŋ Iliya maa woodin binde, kal a
na nga moyduma daabu da nga daabiro. A fatta ka kay guuso meyo gaa.
Kala jinde fo mo go kaŋ kaa a do ka ne a se: «Iliya, ifo no ni goono ga te
neewo?»
14A ne: «Ay na canse te gumo Rabbi Irikoy Kundeykoyo se, zama Israyla izey
na ni sappa furu, i na ni sargay feemey zeeri, i na ni annabey mo wi da takuba.
Ay mo, ay hinne no ka cindi. I goono g'ay fundo mo ceeci, ngey m'a kaa.»
15Kala Rabbi ne a se: «Ma ye ka ye ni ce banda ka koy hala Damaskos saajo
ra. Da ni to noodin, ni ma ji soogu Hazayel boŋ a ma ciya Suriya bonkooni.
16Nimsi izo Yehu mo, ni ga ji soogu a boŋo gaa a ma ciya Israyla bonkooni.
Safat izo Iliyasu mo, Abel-Mehola kwaara boro, nga mo ni ga ji soogu a boŋ a
ma ciya annabi ni nango ra. 17A ga ciya mo boro kulu kaŋ na Hazayel takuba
yana, Yehu g'a wi. Nga kaŋ na Yehu takuba yana mo, Iliyasu g'a wi. 18Kulu nda
yaadin, ay na alboro zambar iyye cindi ay boŋ se Israyla ra, kangey kulu kaŋ
yaŋ mana sombu ka sududu Baal se, da meyey kulu kaŋ yaŋ man'a sunsum mo.»

Iliya na Iliyasu ce

19A binde tun noodin ka koy ka Safat izo Iliyasu gar, A goono ga far da haw
hinka-hinka hala iway cindi hinka nga jine. A go mo iway cindi hinkanta
banda. Iliya mo bisa ka koy kal a do haray, ka nga daabiro catu a boŋ. 20Iliyasu
mo na hawey naŋ ka zuru ka Iliya gana. A ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay
m'ay baabo d'ay nyaŋo garbey sunsum jina, gaa no ay ma kaa ka ni gana.»
Iliya ne a se: «Kala ni ma bare ka ye, zama ifo no ay te ni se?»
21Kal a bare ka fay d'a ganayaŋ. A na haw hinka sambu k'i dumbu-dumbu. A
n'i hina da hawey jinayey bundey ka no jama se hal i ŋwa. Gaa no a tun ka Iliya
gana ka te a se zanka.

Ahab te zaama Ben-Hadad boŋ wongo ra

20 Kala Suriya bonkoono Ben-Hadad na nga wongu marga kulu margu.
Koy waranza cindi hinka go a banda da bariyaŋ da torkoyaŋ. A binde
kaaru ka wongu daaga sinji Samariya se k'a wongu. 2A na diyayaŋ donton

Israyla bonkoono Ahab gaa, hala kwaara ra. I ne a se: «Haŋ kaŋ Ben-Hadad ci, a ne way: 3Ni nzarfo da ni wura ay wane yaŋ no. Ni wandey kaŋ ga boori nda ikulu da ni izey mo, ay wane yaŋ no.»

4Israyla bonkoono tu ka ne: «Ni ciyaŋo boŋ yaadin no, ay koyo, ya bonkoono. Ay ya ni wane no, da hay kulu kaŋ go ay se.»

5Kala diyey ye ka kaa koyne ka ne: «Haŋ kaŋ Ben-Hadad ci neeya: Sikka si ay na sanni donton ni gaa ka ne ni g'ay no ni nzarfo da ni wura da ni wandey da ni izey. 6Amma ay g'ay tamey donton ni do suba mãsancine. I ga ni windo da ni tamey windey fisi. A ga ciya mo, ni hari kaana kulu, i g'a sambu ngey kambey ra ka dira nd'a.»

7Waato din gaa no Israyla bonkoono na laabo arkusey kulu margu ka ne i se: «Ay ga araŋ ŋwaaray no, wa guna mate kaŋ cine boro wo goono ga hasaraw ceeci nd'a, zama a donton ay gaa ka ne ya nga no ay wandey d'ay izey d'ay nzarfo d'ay wura. Ay mana ganj'a mo.»

8Kala arkusey kulu da jama mo ne a se: «Ma si maa, ma si yadda mo.»

9Woodin se binde a donton Ben-Hadad diyey gaa ka ne: «Kala araŋ ma ci koyo ay bonkoono se ka ne: ‹Hay kulu kaŋ ni jin ka donton ay, ni bannya se a ma te, kal ay m'a te, amma ay si hin ka woone wo te.› »Diyey binde tun ka dira. I ye ka kaa ka kand'a se sanni.

10Ben-Hadad donton a gaa ka ne: «Iri de-koyey m'ay laali, hala day Samariya laabo to ka wasa jama se kaŋ go ay banda i ma ngey kambey toonandi.»

11Israyla bonkoono tu ka ne: «Wa ci a se: Boro kaŋ goono ga nga wongu kwaayo haw, a ma si fooma sanda boro kaŋ goono g'a feeri cine.»

12A ciya binde, waati kaŋ Ben-Hadad maa sanni woodin a go baji haŋyaŋ gaa, nga nda koyey, bukkey ra. Kal a ne nga tamey se: «Wa soola!» Kal i na daaga sinji zama i ma birno wongu.

13Kala annabi fo maan Israyla bonkoono Ahab do ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Ni di wongu marga bambata wo kulu? Guna, hunkuna ay g'a daŋ ni kambe ra. Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.»

14Ahab ne: «May do no?»

A ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Laabo jine borey arwasey kambey ra no.»

Gaa no bonkoono ne: «May no ga jin ka sintin ka wongu haw?»

Annabo tu ka ne: «Nin.» 15Saaya din a na laabukoyey wane arwasey margu. I to boro zangu hinka nda waranza cindi hinka. I banda a na jama kulu margu, sanda Israyla izey kulu, boro zambar iyye no. 16Wayna go zaari bindi kaŋ i fatta. Amma Ben-Hadad goono ga haŋ hal a bugu bukkey ra, nga nda koyey, koy waranza cindi hinka din kaŋ yaŋ goono g'a gaa. 17Laabukoyey arwasey sintin ka fatta. Ben-Hadad mo donton ka hã.

Kal i ne a se: «Boro fooyaŋ go no kaŋ yaŋ fun Samariya.»

18A ne: «D'i kaa baani se, w'i di da fundi. Wala mo d'i kaa wongu se no, w'i di da fundi.»

19Yaadin no afooyaŋ fun kwaara ra, sanda laabukoyey arwasey da wongu marga kaŋ go i banda. 20I boro kulu na nga bora wi, Suriyancey binde zuru. Israyla borey go g'i gana. Suriya bonkoono Ben-Hadad mo zuru ka yana bari

boŋ, nga nda bari-kari fooyaŋ. **21**Israyla bonkoono mo fatta ka bariyey da wongu torkey kar, ka Suriyancey wi da wiyaŋ bambata.

22Gaa no annabo din maan Israyla bonkoono gaa ka ne a se: «Ma koy ka ni laabo gaabandi. Ma te laakal mo ka di haŋ kaŋ ni ga te, zama jiiro bareyaŋ Suriya bonkoono ga kande ni gaa wongu.»

23Suriya bonkoono tamey ne a se: «I Irikoyo ya tondey ra irikoy no. Woodin se no i bisa iri gaabi. Amma naŋ iri ma wongu nd'ey gooro batama ra. Yaadin gaa sikka si iri ga bis'ey gaabi. **24**Kala binde ni ma woone te: Ma laabukoyey ganandi i afo kulu nga nango ra. Ma wongu marga jine boroyaŋ daŋ i nangey ra. **25**Ma ye ka wongu marga fo margu koyne, sanda wo kaŋ daray ni se din cine. Ma bariyey kabu, bari banandi, torko mo, torko banandi. Iri ma wongu nd'ey gooro batama ra. Sikka si iri ga bis'ey gaabi.» Kala bonkoono na laakal ye i sanno gaa ka woodin te mo.

26A ciya binde, jiiro baranta, kala Ben-Hadad na Suriyancey margu ka ziji ka koy Afek, zama nga ma Israyla wongu se. **27**I na Israyla izey margu ka hindoonayyaŋ te i se, i koy mo ka wongu nd'ey. Israyla izey binde na ngey gata sinji i jine, danga hincin kali kayna hinka, amma Suriyancey na batama toonandi.

28Kala Irikoy bora maan ka salaŋ Israyla bonkoono se ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Za kaŋ Suriyancey ne Rabbi ya tondey ra irikoy no, amma manti gooro batama irikoy no, woodin se no ay ga jama marga bambata wo kulu daŋ ni kambe ra. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.»

29I go margante ka care do haray guna hala jirbi iyye. I jirbi iyyanta hane day, i na wongo sintin. Israyla izey na Suriyancey sooje zambar zangu wi zaari folloŋ ra. **30**Amma cindey zuru ka koy Afek ka furo kwaara ra. Kwaara cinaro mo kaŋ boro zambar waranka cindi iyye kaŋ yaŋ cindi boŋ.

Ben-Hadad mo zuru ka furo kwaara ra ka tugu lokoto fo ra. **31**Kal a tamey ne a se: «Guna sohõ iri goono ga maa baaru, i ne Israyla bonkooney ya suujikoyyaŋ no. Iri ga ni ŋwaaray binde, ma naŋ iri ma bufuyaŋ daŋ iri cantey gaa, iri ma korfoyaŋ daŋ iri boŋey gaa, iri ma fatta ka koy Israyla bonkoono do. Hambara a ga ni fundo faaba.»

32I binde na bufuyaŋ haw ngey cantey gaa, ka korfoyaŋ daŋ ngey boŋey gaa, ka kaa Israyla bonkoono do ka ne: «Ni tamo Ben-Hadad ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, m'ay naŋ ya funa.› »

Bonkoono ne: «A gonda fundi hala hõ no? Ay nya-ize no.»

33Borey din binde na sanno himandi sanda alaama. I ye ka waasu zama ngey ma maa hala yaadin no a bina ra. I ne: «Ni nya-izo Ben-Hadad no.»

Gaa no Ahab ne: «Wa koy ka kand'a.» Kala Ben-Hadad fatta ka koy a do. Bonkoono mo n'a daŋ a ma kaaru torko boŋ.

34Ben-Hadad mo ne a se: «Kwaarey kaŋ ay baaba ta ni baaba gaa, ay wo g'i yeti. Ni ga fondoyaŋ te ni boŋ se Damaskos ra, sanda mate kaŋ cine ay baaba te Samariya ra.»

Ahab ne: «Ay mo ga ni naŋ ni ma koy, alkawli woodin boŋ.» A binde sappe nd'a k'a taŋ.

35Kala annabey izey boro fo ne nga cala se, «Rabbi ciyaŋ boŋ, ay ga ni ŋwaaray, ni m'ay kar.» Bora binde wangu k'a kar.
36A ne a se: «Za kaŋ ni mana maa Rabbi sanno se, guna, ni ne tunanta ka fun ay do, muusu beeri ga ni kar ka wi.» A do tunanta, kala muusu n'a gar k'a wi.
37Annabo ye ka boro fo gar koyne ka ne bora se: «Ay ga ni ŋwaaray, m'ay kar.» Bora binde n'a kar. A karyaŋo ra binde bora n'a maray. 38Annabo din binde tun ka koy ka bonkoono batu fonda gaa. A na nga boŋ barmay zama a na nga boŋtobay didiji nga moy gaa. 39Kaŋ bonkoono goono ga bisa, annabo na jinde sambu bonkoono gaa ka ne: «Ay, ni tamo, furo wongu bindi ra no. Boro fo go no kaŋ kamba ka kand'ay se boro fo ka ne: ‹Ma haggoy da boro wo. Mate kulu kaŋ no d'a daray, ni fundo ga ciya a fundo banandi, wala mo ni ma nzarfu kilo waytaaci cindi gu cine bana.› 40Waati kaŋ ay, ni bannya, ay goono ga muraaduyaŋ te nangu-nangu, kala bora din daray.»
Kala Israyla bonkoono ne a se: «Ya-cine no ni ciito bara nd'a. Ni na ciito dumbu ni boŋ se.»
41Kala annabo cahã ka boŋtoba kaa nga moy gaa, Israyla bonkoono mo n'a bay, kaŋ annabey ra no a go.
42Annabo ne a se: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Za kaŋ ni naŋ boro kaŋ ay na halaciyaŋ waadu a boŋ a ma koma ka fun ni kambe ra, woodin se binde ni fundo ga ciya a fundo banandi, ni jama mo a jama banandi.» 43Israyla bonkoono binde koy nga kwaara da bine tiŋay kaŋ kaani si no. Samariya no a kaa.

Nabot reyzin kalo kaŋ Ahab kom a gaa

21 Hayey din banda Nabot Yezreyel bora gonda reyzin* kali Yezreyel ra, Samariya bonkoono Ahab faada jarga. 2Kala Ahab salaŋ Nabot se ka ne: «Ay no ni reyzin kalo a ma ciya ay wane foy jiney kali, zama a ga maan ay windo. Ay mo ya ni no kaliyaŋ kaŋ boori ka bisa ni wano wo, wala mo da ni ga ba, ay m'a darza bana ni se da nooru.»
3Nabot ne Ahab se: «Rabbi m'ay waa d'ay m'ay kaayey tubo no ni se.»
4Ahab furo nga fuwo ra da bine tiŋay kaŋ kaani si no, Yezreyel bora Nabot sanno se kaŋ a ci a se, zama a ne: «Ay s'ay baaba tubu kalo no ni se.» Kal a kani nga daaro boŋ ka nga moyduma bare ka wangu ka ŋwa.
5Amma a wande Yezabel kaa a do ka ne a se: «Ifo se no ni bine sara ya-cine, hala ni si ŋwa?»
6A ne wando se: «Zama ay salaŋ Yezreyel bora Nabot se ka ne a se: ‹Ma ni reyzin kalo neera ay se. Da manti yaadin mo no, da ni ga ba, ay ga ni no kalo wo banandi.› Amma a tu ka ne ay se: ‹Ay s'ay kalo no ni se!› «
7Kala a wando Yezabel ne a se: «Sohõ manti nin no goono ga Israyla may bo? Tun ka ŋwa, ni bina ma farhã mo. Ay ga ni no Yezreyel bora Nabot reyzin kalo.»
8Waybora mo na tirayaŋ hantum Ahab maa boŋ, ka bonkoono kawaatimo kar i gaa ka tirey samba i ma koy arkusey da koy kayney do kaŋ yaŋ ngey da Nabot go care banda kwaara ra.
9Tirey ra a hantum ka ne:

«Wa mehaw fe ka Nabot daŋ jama jine. **10**I ma boro hinka suuban
boro yaamey ra, i ma furo a jine ka seeda a boŋ ka ne: ‹Ni na Irikoy
da bonkoono mo kayna.› Gaa no i ma kond'a taray k'a catu-catu nda
tondiyaŋ kal a ma bu.»

11Ngey din, a kwaara borey binde, danga arkusey da jine borey kaŋ goono ga goro a kwaara ra, i te sanda mate kaŋ Yezabel donton i se, mate kaŋ cine i hantum tirey ra din boŋ, kaŋ a samba i se. **12**I na mehaw fe ka Nabot daŋ borey jine. **13**Kala boro hinka din, boro yaamey kaa ka goro a jine. Boro yaamey din binde na seeda no a boŋ, sanda Nabot boŋ nooya, jama jine. I ne: «Ni na Irikoy da bonkoono kulu kayna.» Woodin banda i konda Nabot birno banda taray k'a catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu. **14**Waato din gaa i donton ka ci Yezabel se ka ne: «I na Nabot catu-catu nda tondiyaŋ, a bu mo.»

15A ciya binde, waato kaŋ Yezabel maa baaru kaŋ i na Nabot catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu, kala Yezabel ne Ahab se: «Tun ka Yezreyel bora Nabot reyzin* kalo kaŋ a wangu ka neera ni se da nooru din tubu, zama Nabot sinda fundi, amma buuko no.» **16**A ciya binde, waati kaŋ Ahab maa Nabot buuyaŋo baaru, kala Ahab tun zama nga ma zulli ka koy Yezreyel bora Nabot reyzin kalo do, nga m'a ta se.

17Kala Rabbi sanno kaa Iliya Tisbi bora do ka ne: **18**«Tun ka zumbu ka Israyla bonkoono Ahab kubay, nga kaŋ go Samariya da goray. Guna, a go Nabot reyzin kalo ra, naŋ kaŋ a koy zama nga m'a tubo ta. **19**Ni ma salaŋ a se ka ne: Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: Ni wi ka tubu ŋwa no, wala? Ni ma salaŋ a se koyne ka ne: Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: To, nango kaŋ hansey na Nabot kuro loogu din, hansey ga ni mo kuro loogu noodin, oho, ni bumbo wano.»

20Ahab ne Iliya se: «Ni n'ay kaa taray nooya, ya nin ay ibara?»

Iliya tu ka ne: «Ay na ni kaa taray no, zama ni na ni boŋ neera goy laalo teeyaŋ se Rabbi jine. **21**Guna, ay go ga laaliyaŋ candi ka kande ni boŋ. Ay ga ni haabu-haabu parkatak, ay ma ize alboro kulu alandaaba Ahab se, ngey kaŋ yaŋ goono ga daabu da ngey kaŋ yaŋ go taŋante Israyla ra. **22**Ay ga ni windo ciya mo sanda Yerobowam Nebat izo windo cine, da Ahiya izo Baasa windo cine, zukuyaŋo kaŋ ni n'ay bina zuku nd'a se. Ni na Israyla daŋ i ma zunubi te mo.»

23Yezabel ciine ra mo, Rabbi ne: «Hansiyaŋ ga Yezabel ŋwa Yezreyel laabo me gaa.

24Boro kaŋ bu Ahab do haray kwaara ra, hansey g'a ŋwa. Boro kaŋ bu saajo ra mo, beene curey g'a ŋwa.»

25Amma Ahab cine si no kaŋ na nga boŋ neera nga ma goy laalo te Rabbi jine, mate kaŋ a wande Yezabel n'a tuti. **26**A na fanta goy te mo gumo tooru ganayaŋ ra, hay kulu kaŋ Amorancey ga te boŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi tuti ka hibandi ka kaa Israyla izey jine.

27A ciya binde, waato kaŋ Ahab maa sanney din, kal a na nga bankaaray tooru-tooru, ka bufu daŋ nga gaahamo gaa, ka fay da ŋwaari, ka kani bufo ra. A soobay ka dira kayna-kayna.

28Kala Rabbi sanno kaa Tisbi bora Iliya do ka ne: 29«Ni di mate kaŋ cine
Ahab goono ga nga boŋ kaynandi nd'a ya-cine ay jine? Za kaŋ a na nga boŋ
kaynandi ay jine, ay si kande masiiba nga din jihaado ra. Kal a izo jihaadi ra no
ay ga kande masiiba din a dumo boŋ.»

Ahab guuru wongo ra

22 I te jiiri hinza kaŋ wongu mana te Suriya nda Israyla game ra. 2A ciya
binde, jiiri hinzanta ra Yahuda bonkoono Yehosafat kaa Israyla
bonkoono do. 3Kala Israyla bonkoono ne nga tamey se: «Araŋ mana bay kaŋ
Ramot-Jileyad wo iri wane no? Iri go mo ga dangay, iri man'a ta Suriya
bonkoono gaa?»

4A ne mo Yehosafat se: «Ni ga koy ay banda Ramot-Jileyad wongo do,
wala?»

Yehosafat ne Israyla bonkoono se: «Ay ya ni cine no, ay borey danga ni
waney no, ay bariyey mo sanda ni waney cine yaŋ no.» 5Yehosafat binde ne
Israyla bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma Rabbi sanno ceeci hunkuna.»

6Gaa no Israyla bonkoono na annabey margu, boro sanda zangu taaci cine,
ka ne i se: «Ay ma koy ka Ramot-Jileyad wongu, wala ya hin suuru?»

I ne: «Kala ni ma koy, zama Koy Beero g'a daŋ bonkoono kambe ra.»

7Amma Yehosafat ne: «Rabbi annabi fo si no neewo kaŋ waana woone yaŋ,
kaŋ iri ga hã a do koyne?»

8Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «A cindi boro folloŋ jina kaŋ iri ga
Rabbi sanni ceeci a do, Mikaya no, Imla izo. Amma ay ga konn'a, zama a si
annabitaray hanno te ay boŋ, kala ilaalo.»

Yehosafat mo ne bonkoono se: «Ma si ci yaadin!»

9Israyla bonkoono binde na doogari ce ka ne: «Koy ka kande Mikaya Imla
izo da waasi.»

10Israyla bonkoono da Yehosafat binde, i goono ga goro afo kulu nga karga
boŋ, i koytaray bankaarayey go i gaa ga daabu. I go Samariya birno furanta
batama fo ra. Annabey kulu mo goono ga annabitaray te i jine. 11Zedeciya
Kenana izo na guuru hilliyaŋ te ka ne: «Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya: ‹Woone yaŋ
no ni ga Suriyancey tuti nd'a kal i m'a halaci.› »

12Annabey kulu mo, yaadin no i soobay ka annabitaray te d'a ka ne: «Kala ni
ma koy Ramot-Jileyad. Ma te zaama zama Rabbi g'a daŋ bonkoono kambe ra.»

13Diya kaŋ koy ka Mikaya ce din binde salaŋ a se ka ne: «Guna, sohõ
annabey kulu sanney, me folloŋ no i goono ga gomni salaŋ bonkoono se. Ay ga
ni ŋwaaray, ma naŋ ni sanno ma saba nd'i waney, i ma ciya afo. Kala ni ma
gomni sanni te.»

14Mikaya ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, haŋ kaŋ Rabbi ci ay se, nga no
ay ga ci.»

15Waato kaŋ a kaa bonkoono do, bonkoono ne a se: «Mikaya, mate no? Hala
iri ma koy Ramot-Jileyad wongu teeyaŋ se, wala mo iri ma hin suuru?»

Mikaya tu bonkoono se ka ne: «Ma ziji ka te zaama. Rabbi g'a daŋ bonkoono
kambe ra!»

16Kala bonkoono ne a se: «Sorro marge no ay ga ni daŋ zeyaŋ ni ma si hay
kulu ci ay se Rabbi maa ra kala cimi?»
17Mikaya ne: «Ay di Israyla kulu say-sayante tondey boŋ, danga feejiyaŋ
kaŋ sinda hawji. Rabbi mo ne: ‹Woone yaŋ wo sinda koy, naŋ i afo kulu ma ye
nga kwaara baani samay.› »
18Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «Wala ay mana ci ni se ka ne a si gomni
annabitaray te ay boŋ, kala ilaalo?»
19Kala Mikaya ne koyne: «Ma maa Rabbi sanni: Ay di Rabbi go ga goro nga
karga boŋ, beena ra kundey kulu mo go a do ga kay, a kambe ŋwaari nd'a
kambe wow gaa. **20**Rabbi ne: ‹May no ga Ahab halli, hala a ma koy ka kaŋ
Ramot-Jileyad?›
Afo ma hay fo ci, afo mo hay fo waani.
21Kala biya fo fun ka kay Rabbi jine ka ne: ‹Ay wo g'a halli.›
22Rabbi ne a se: ‹Danga mate?›
Biya din ne: ‹Ay ma fatta ka koy ka ciya tangari biya a annabey kulu me ra.›
Rabbi ne: ‹Nin no g'a halli, ni ga te zaama mo. Ma koy, nin, ka te yaadin.›
23Sohõ binde, guna Rabbi na tangari biya daŋ ni annabey wo kulu me ra.
Rabbi binde na hasaraw sanni te ni boŋ.»
24Waato din gaa no Zedeciya Kenana izo maan ka Mikaya saŋ garba gaa ka
ne: «Fondo woofo no Rabbi Biya sambu ay do hala a ma salaŋ ni se?»
25Mikaya ne: «Guna, han din hane ni ga di, waati kaŋ ni ga koy tongo-tongo
ra ka tuguyaŋ do ceeci.»
26Israyla bonkoono ne: «Wa Mikaya sambu ka ye nd'a kwaara koyo Amon
da bonkoono izo Yowas do. **27**Araŋ ma ne: ‹Haŋ kaŋ bonkoono ci neeya: Wa
boro wo daabu kasu ra, k'a kuru da taabi ŋwaari da taabi hari, hala ay ma ye ka
kaa baani samay.› »
28Mikaya ne: «Hala day ni ye ka kaa baani samay baa kayna, kulu Rabbi
mana salaŋ ay me ra.» A ne koyne: «Ya jama kulu, wa hangan ka maa!»
29Israyla bonkoono da Yahuda bonkoono Yehosafat ziji ka koy
Ramot-Jileyad. **30**Israyla bonkoono binde ne Yehosafat se: «Ay wo, ay g'ay boŋ
bare no hal i ma s'ay bay, ay ma furo wongo ra, amma nin wo ma koytaray
bankaaray daŋ.» Israyla bonkoono binde na nga boŋ bare ka furo wongo ra.
31Amma Suriya bonkoono na nga torko jine boro waranza cindi hinka lordi
ka ne: «Araŋ ma si wongu nda ikayna wala nda ibeeri, kala Israyla bonkoono
hinne.» **32**A ciya binde, waato kaŋ torkey jine borey di Yehosafat, i ne:
«Woone, haciika Israyla bonkoono no.» I n'a daŋ game da wongu. Yehosafat
binde na jinde sambu. **33**A ciya mo kaŋ i faham ka bay kaŋ manti Israyla
bonkoono no, i bare ka fay d'a ganayaŋ.
34Amma boro fo na nga biraw candi ka hangaw taŋ yaamo-yaamo ka Israyla
bonkoono hay wongu kwaayo dabey game ra. Woodin se no a ne nga torko
gaaraykwa se: «Ni ma kamba ka bare ka konda ay wongu marga banda, zama i
n'ay guuru gumo.» **35**Wongo koroŋ mo han din. I na bonkoono gaay nga torka
ra, a goono ga Suriya borey do haray guna. Wiciri kambo ra a bu, kuri fun
guuruyaŋo do mo ka mun torka daba gaa. **36**Wayna kaŋanta waate, kal i maa

yooje bambata kaŋ na wongu marga kulu kubay ka ne: «Boro kulu ma ye nga kwaara do. Boro kulu ma ye nga laabu!»

37Bonkoono binde bu. I kand'a mo Samariya ka bonkoono fiji Samariya ra. **38**I n'a torka nyun Samariya bango me gaa haray, naŋ kaŋ kaaruwey ga nyumay. Hansey mo n'a kuro loogu Rabbi sanno kaŋ a ci din boŋ.

39Ahab goy cindey binde, da hay kulu kaŋ a te, da windo kaŋ a taalam da cebeeri hinjey, da kwaarey kulu kaŋ a cina, manti i n'a hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? **40**Ahab binde kani nga kaayey banda. A ize Ahaziya te bonkooni Ahab nango ra.

Yahuda bonkoono Yehosafat

41Yehosafat Asa izo na mayray sintin Yahuda ra, Israyla bonkoono Ahab koytara jiiri taacanta ra. **42**Yehosafat gonda jiiri waranza cindi gu kaŋ a sintin ka may. A may Urusalima ra jiiri waranka cindi gu. A nya maa ga ti Azuba, Silhi ize way no. **43**A na nga baabo Asa fonda gana gumo. A mana kamba ka fay d'a zama nga ma te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. **44**Kulu nda yaadin, i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaa. Hala hõ borey goono ga sargayyaŋ salle ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. **45**Yehosafat na sabayaŋ daŋ nga nda Israyla bonkoono game ra. **46**Yehosafat goy cindey binde, d'a hino kaŋ a cabe, da wongu-wongey kaŋ yaŋ a te, manti n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? **47**Arkuuru cindo mo kaŋ yaŋ cindi za a baabo Asa waate, a n'i hibandi ka kaa laabo ra. **48**Edom laabo ra mo bonkooni si no. Yarima no goono ga may. **49**Yehosafat na Tarsis hiyaŋ te zama i ma koy Ofir wura kuyaŋ se, amma i mana koy, zama i bagu Eziyon-Geber tanjay. **50**Alwaato din Ahaziya, Ahab izo ne Yehosafat se: «Naŋ ay tamey ma koy ni tamey banda hiyey ra.» Amma Yehosafat mana yadda.

51Yehosafat binde kani nga kaayey banda. I n'a fiji mo nga kaayey banda a kaayo Dawda birno ra. A ize Yehoram te bonkooni a nango ra.

52Ahab ize Ahaziya sintin ka Israyla may Samariya ra, Yahuda bonkoono Yehosafat mayra jiiri way cindi iyyanta ra. A may Israyla boŋ mo jiiri hinka. **53**A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, ka nga baabo da nga nyaŋo fonda gana. A na Yerobowam Nebat izo fonda mo gana, nga kaŋ na Israyla daŋ i ma zunubi te. **54**A may Baal se ka sududu a se mo, ka Rabbi Israyla Irikoyo zuku a bine ma tun, hay kulu kaŋ a baabo te boŋ.

BONKOONEY HINKANTA

Ahaziya buuyaŋo

1 Ahab buuyaŋo banda Mowab murte Israyla gaa. **2**Ahaziya mo fun ka kaŋ
finetaro gaa, nga jidan bisa ra kaŋ go Samariya; a maa doori. Kal a na
diyayaŋ donton ka ne i se: «Wa koy ka hã ay se Ekron tooro Baalzabula* gaa,
hal ay ga du baani dooro wo gaa.»

3Amma Rabbi malayka ne Tisbi bora Iliya se: «Tun ka kaaru ka Samariya
bonkoono diyey kosaray. Ma ne i se: ‹Zama Irikoy kulu si no Israyla ra se no
araŋ ga koy ka hãayaŋ te Ekron tooro Baalzabula gaa, wala?› **4**Sohõ binde
Rabbi ne ni si zumbu ni dima kaŋ ni kaaru din boŋ, amma sikka si ni ga bu.»
Iliya binde dira.

5Diyey mo ye ka kaa Ahaziya do. A ne i se: «Ifo se no araŋ ye ka kaa?»

6I ne a se: «Boro fo no k'iri kosaray ka ne iri se: ‹Wa bare ka ye bonkoono
kaŋ n'araŋ donton din do. Araŋ ma ne a se: Rabbi ne: Zama Irikoy kulu si no
Israyla ra se no ni donton i ma hã ni se Ekron tooro Baalzabula gaa, wala?
Woodin sabbay se no ni si zumbu ni dima kaŋ ni kaaru din boŋ, amma sikka si
ni ga bu no.› »

7Ahaziya ne i se: «Boro mate cine no, bora kaŋ kaa k'araŋ kosaray, ka sanno
wo ci araŋ se?»

8I tu ka ne a se: «Boro gaa-hamnikoy no; a na nga canta guddu nda kuuru
guddama.»

Bonkoono ne i se: «Tisbi bora Iliya no.»

9Gaa no bonkoono na sooje waygu jine funa da nga sooje waygo donton a
gaa. Kal a kaaru Iliya do. Nga mo go ga goro tudu kuuku fo boŋ. Sooje jine
funa ne a se: «Ya Irikoy bora, bonkoono ne ma zumbu!»

10Iliya tu ka ne sooje waygo jine funa se: «D'ay ya Irikoy boro no, danji ma
fun beena ra, a ma ni ŋwa, nin da ni sooje waygo din kulu.» Danji mo fun beena
ra k'a ŋwa, nga nda nga sooje waygo din kulu.

11Ahaziya ye ka sooje waygu jine funa fo nda nga sooje waygo donton a gaa.
Nga mo koy ka ne Iliya se: «Ya Irikoy bora, bonkoono ne kala ni ma zumbu
nda waasi!»

12Iliya tu ka ne i se: «To, d'ay ya Irikoy boro no, danji ma fun beena ra, a ma
ni ŋwa, nin da ni sooje waygo din kulu.» Irikoy danjo mo fun beena ra k'a ŋwa,
nga nda nga sooje waygo din kulu.

13Ahaziya ye koyne ka sooje waygu jine funa hinzanta nda nga sooje waygo
donton. Sooje waygu jine funa hinzanta kaaru ka koy ka gurfa Iliya jine k'a
ŋwaaray ka ne a se: «Ya Irikoy bora, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ay fundo nda ni
bannya waygo wo fundey ma du gaakuri ni jine. **14**Zama danji fun beena ra kaŋ
na sooje waygu jine funa hinka din ŋwa, da ngey sooje waygey i banda. Amma
sohõ ni ma naŋ ay fundo ma ciya gaakuri hari ni jine.»

15Kala Rabbi malayka ne Iliya se: «Ni ma zumbu, nin d'a care banda. Ni ma
si humbur'a.» Kal a tun ka zumbu a banda ka koy kala bonkoono do.

16Iliya ne bonkoono se: «Rabbi ne: Za kaŋ ni na diyayaŋ donton i ma hã ni

se Ekron tooro Baalzabula gaa, ifo no, Irikoy kulu si no Israyla ra, kaŋ gaa i ga hã no? Sohõ ni si zumbu ni dima kaŋ ni kaaru boŋ, zama sikka si ni ga bu.» 17Kal a bu mo Rabbi sanno kaŋ Iliya ci din boŋ.

Za kaŋ a sinda ize, a se no Yehoram te bonkooni a nango ra, Yehoram, Yahuda bonkoono Yehosafat izo mayra jiiri hinkanta ra. 18Ahaziya goy cindey kaŋ yaŋ a te mo, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo?

Rabbi na Iliya sambu ka kond'a beena ra

2 A ciya mo, alwaato kaŋ Rabbi ga Iliya sambu ka kond'a beene alma haw ra, kala Iliya tun Jilgal ra ka koy, nga nda Iliyasu nga banda Jilgal ra. 2Iliya ci Iliyasu se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ni ma hangan ay se neewo, zama Rabbi n'ay donton hala Betel.»

Iliyasu ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, da ni fundo mo, ay si fay da nin.» I koy Betel mo.

3Kala annabey izey kaŋ yaŋ go Betel ra fatta zama ngey ma Iliyasu kubay. I ne a se: «Ni mana bay kaŋ Rabbi ga ba ka ni windi koyo sambu ni jine hunkuna, wala?»

A ne: «Oho, ay bay. Wa dangay.»

4Iliya mo ne a se: «Iliyasu, ay ga ni ŋwaaray, ni ma hangan neewo, zama Rabbi n'ay donton ya koy Yeriko.»

Nga mo ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, da ni fundo mo, ay si fay da nin.» I kaa Yeriko.

5Kala annabey izey kaŋ yaŋ go Yeriko maan ka kaa Iliyasu do. I ne a se: «Ni mana bay kaŋ Rabbi ga ba ka ni windi koyo sambu ni jine hunkuna, wala?»

A ne: «Oho, ay bay. Wa dangay.»

6Kala Iliya ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ni ma hangan ay se neewo, zama Rabbi n'ay donton ya koy Urdun* isa me.»

A ne a se: «Ay ze da Rabbi fundikoono, da ni fundo mo, ay si fay da nin.» Ngey boro hinka binde koy jina.

7Kala annabey izey ra boro waygu go, i koy ka kay ka mo ye i do haray, amma i kay nangu mooro. Ngey boro hinka mo koy ka kay Urdun meyo gaa. 8Iliya na nga daabiro sambu, a n'a didiji, a na haro kar d'a. Haro fay ihinka ne nda yongo hala ngey boro hinka na laabu kogo taamu ka bisa.

9A ciya mo, alwaato kaŋ i bisa, kala Iliya ne Iliyasu se: «Ni ma ŋwaaray haŋ kaŋ ni ga ba ya te ni se, hal ay ga fay da nin.»

Iliyasu ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma yadda ni biya ma goro ay banda hala labu-care hinka.»

10Iliya ne a se: «Ni na hari gaabo ŋwaaray. Amma kulu nda yaadin, da ni di ay alwaato kaŋ i n'ay sambu ni do, a ga ciya ni se yaadin, amma da manti yaadin no, a si te ni se.»

11A ciya mo, alwaato kaŋ i go dirawo ra, i go ga salaŋ, kala danji torko go, da danji bariyaŋ, kaŋ yaŋ n'i fay care. Iliya mo ziji alma haw ra ka koy beene.

12Iliyasu di a. A soobay ka ce ka ne: «Ay baaba, ay baaba! Israyla torko nda nga kaarukoy mo!»

Iliyasu na Iliya nango sambu

A mana ye ka di Iliya koyne. Kal a na nga bankaara di k'a tooru ka te toorimi hinka. 13A na Iliya daabiro kaŋ fun a do ka kaŋ din sambu ka ye ka kay Urdun meyo gaa. 14A na Iliya daabiro kaŋ fun a do ka kaŋ din sambu, a na haro kar. A ne: «Man Rabbi Irikoy, Iliya wano?» Alwaato kaŋ a na haro kar, kala haro fay ne da yongo. Iliyasu mo bisa.

15Sahãadin annabey izey kaŋ yaŋ go Yeriko jine di a. I ne: «Iliya biya goro Iliyasu boŋ.» I kaa k'a kubay; i sombu a jine kala ganda. 16I ne a se: «Sohõ ni di boro gaabikooni waygu neeya ni bannyey banda. Iri ga ni ŋwaaray, ni ma naŋ i ma koy ka ni windikoyo ceeci. A ma si ciya hambara Rabbi Biya ma kond'a beene, a m'a catu tondi fo boŋ wala gooru fo ra.»

Iliyasu ne: «Araŋ ma si donton.»

17Alwaato kaŋ i hin a, hala haawi n'a di, a ne: «To, wa donton!»

I na boro waygo donton mo, i soobay ka ceeci kala jirbi hinza. I mana di a mo. 18Kal i ye ka kaa a do, naŋ kaŋ a go g'i batu Yeriko ra. A ne i se: «Yana ci araŋ se ka ne araŋ ma si koy?»

19Kwaara borey ne Iliyasu se: «Guna, iri ga ni ŋwaaray, kwaaro wo, a gora ga kaan, mate kaŋ cine iri jine bora go ga di a, amma haro si boori, laabo mo ga nga izey zama.»

20Iliyasu ne: «Wa kand'ay se sintili taji. Wa ciiri daŋ a ra.» I kand'a se.

21Kal a fatta ka koy noodin gooru hari-mwa do. A na ciiro dooru a ra ka ne: «Rabbi ne: Ay na harey wo yayandi. Ne jine i si filla ka bu koyne, tuurey mo si ngey izey zama.» 22Yaadin mo no harey ciya baani d'a hala ka kaa hunkuna, Iliyasu sanno kaŋ a ci boŋ.

23Noodin a ziji ka koy Betel. A go tudo boŋ ga ziji kala arwasuyaŋ fatta ka fun kwaara ra k'a hahaara. I ne a se: «Koy ka ziji, nin, boŋ-buulalkoyo! Koy ka ziji, buulalkoyo!» 24Kal a zagu k'i guna. A n'i laali Rabbi maa ra. Kala urs* hinka fatta saaji kurmu ra ka i ra arwasu waytaaci cindi hinka tooru-tooru. 25Iliyasu gana noodin ka koy Karmel tondo do, a fun noodin mo ka ye Samariya.

Israyla Bonkoono Yehoram

3 Ahab haama Yehoram te bonkooni Israyla boŋ Samariya ra Yahuda bonkoono Yehosafat jiiri way cindi ahakkanta ra. A te bonkooni jiiri way cindi hinka. 2A na teera laalo yaŋ te Rabbi jine, amma manti sanda a baabo wano cine, wala a nyaŋo wano cine bo, zama a na Baal* cinaro kaŋ Ahab cina din ganandi. 3Amma a naagu Yerobowam Nebat izo zunubey gaa, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te; a mana fay d'a mo.

4Mowab bonkoono Mesa wo feeji koy no. A ga Israyla bonkoono no jangal feej'ize zambar zangu hamni, da feeji gaaru zambar zangu wane mo. 5Amma a ciya, waati kaŋ Ahab bu, Mowab bonkoono murte Israyla bonkoono gaa. 6Bonkoono Yehoram fatta Samariya alwaato din ka Israyla kulu margu. 7A koy ka donton Yahuda bonkoono Yehosafat gaa mo, ka ne: «Mowab bonkoono

murte ay gaa. Wala ni ga yadda ka koy ay banda no, iri ma Mowab bonkoono wongu?»

Nga mo ne: «Kal ay ma kaaru. Ay ya ni cine no; ay borey mo ni borey cine yaŋ no, ay bariyey mo ni bariyey cine yaŋ no.»

8Yehoram ne: «Fondo woofo no iri ga gana?»

Yehosafat tu ka ne: «Edom saaji fonda no.» **9**Israyla bonkoono mo koy, Yahuda bonkoono nda Edom bonkoono mo koy. I kamba ka windi jirbi iyye. I goono ga windi, i jaŋ hari ngey wongu marga kaŋ goono g'i gana se, d'i almaney mo se.

10Israyla bonkoono ne: «Kaari! Zama Rabbi na bonkooni hinzo wo ce, a n'i margu zama a m'i daŋ Mowab kambe ra.»

11Amma Yehosafat ne: «Rabbi annabi* fo si neewo kaŋ do iri ga hã?»

Kala boro fo Israyla bonkoono bannyey ra tu ka ne a se: «Iliyasu, Safat izo kaŋ doŋ a goro ka hari dooru Iliya kambe gaa, a go no.»

12Yehosafat ne: «Rabbi sanno go a banda.» Israyla bonkoono nda Yehosafat da Edom bonkoono mo koy a do.

13Kala Iliyasu ne Israyla bonkoono se: «Ay baa fo nda nin? Soobay ka koy ni baaba nda ni nya annabey do!»

Israyla bonkoono ne a se: «Manti yaadin no bo. Zama Rabbi na bonkooni hinzo wo ce, a n'i margu zama a m'i daŋ Mowab kambe ra.»

14Iliyasu ne: «Ay ze da Rabbi Kundeykoyo fundo, nga kaŋ jine ay goono ga kay, da manti kaŋ ay laakal da Yahuda bonkoono Yehosafat wo, doŋ ay si baa ni guna mo, sanku fa ay ma ni saal. **15**Amma sohõ kal i ma kand'ay se moolo kari.»

A ciya mo, waato kaŋ moolo koyo kaa ka kar, kala Rabbi kamba zumbu ka kaa Iliyasu boŋ. **16**A ne mo: «Rabbi ne araŋ ma gooru batama wo toonandi nda gootayaŋ. **17**Zama Rabbi ne: Araŋ si di haw ma faaru, araŋ si di beene hari mo. Kulu nda yaadin batama wo ga to da hari. Araŋ ma haŋ, araŋ d'araŋ almaney, ikayney da ibeerey. **18**Woodin wo, manti hay fo no Rabbi diyaŋ gaa. A ga Mowabancey mo daŋ araŋ kambe ra. **19**Araŋ ga kwaara gaabikooney, da kwaara suubanantey kulu kar, araŋ ma tuuri-nya hanney kulu beeri mo. Araŋ ma hari-moy nda gooru hari zurukoy kulu daabu, araŋ ma fari hanney kulu sara nda tondiyaŋ mo.»

20A ciya mo, susubay sargay salleyaŋ alwaate, kala hari go, a na Edom fonda gana ka kaa, laabo mo to nda hari.

21Alwaato kaŋ Mowabancey kulu maa baaru kaŋ koyey kaa zama ngey ma wongu se, day i margu, i kulu kaŋ yaŋ ga hin ka takuba koto ka koy beene. I kay laabo hirro me gaa. **22**I tun za susubay da hinay, wayna mo go ga kaari haro boŋ. Mowabancey mo di haro kaŋ go ngey jine ga ciray, caw! sanda kuri. **23**I ne: «Woone kuri no, bonkooney halaci. Sikka si boro kulu na nga cala kar. Sohõ, ya Mowab, kal iri ma wongu arzaka ku.»

24Kaŋ i kaa Israyla marga do, Israyla tun ka kay ka Mowabancey kar kal i zuru i jine. I koy jina ka furo laabo ra, i soobay ka Mowabancey kar. **25**I na kwaarey ŋwa. Fari hanney kulu boŋ i na tondi jindaw, boro kulu na nga wane

jindaw, i n'a toonandi mo. I na hari-mwa kulu daabu ka tuuri-nya hanney kulu beeri hala Cir-Hareset. I n'a tondey hinne naŋ. Kulu nda yaadin finga-finga koyey n'a windi k'a kar.

26Alwaato kaŋ Mowab bonkoono di kaŋ wongo bisa nga gaabi, a sambu boro zangu iyye, alboro yaŋ, takubakoyey, nga ma fonda kosaraykoy daaru ka koy hala Edom bonkoono do, amma i mana hin. **27**Waato din gaa no a na nga ize hay-jina, kaŋ ga hima ka te bonkooni nga nangu ra sambu k'a salle sargay kaŋ i ga ton, kwaara birno boŋ. Woodin mo kande Israyla se futay dungo, hal i tun a do ka ye ka kaa ngey laabu.

Waybora nda nga ize hinka

4 I go no, wayboro fo annabi izey wandey ra kaa Iliyasu do da hẽeni. A ne: «Ni tamo, ay kurnyo bu. Ni ga bay mo kaŋ ni tamo ga humburu Rabbi. Boro fo kaŋ g'a gana garaw mo kaa zama nga ma ay ize hinka di zama i ma ciya bannyayaŋ.»

2Iliyasu mo ne: «Gaakasinay woofo dumi no ay ga te ni se? Ma ci ay se: ifo no ni se ni fuwo ra?»

A ne: «Ay, ni koociya, ay sinda hay kulu ay fuwo ra kala ji kulba fo.»

3Iliyasu ne: «Ni ma koy ka kulbayaŋ hi ni gorokasiney kulu gaa, kulbey kaŋ yaŋ sinda hay kulu i ra. Ma hi ka kande iboobo yaŋ. **4**Ni ma furo ka meyo daabu nin da ni izey boŋ. Ma dooru kulbey din kulu ra. Ma wo kaŋ to jisi kuray fo.»

5A fatta a do mo ka meyo daabu nga nda nga izey boŋ. I kande a se kulbey, a dooru. **6**A ciya mo, alwaato kaŋ kulbey to, a ne nga ize se: «Kand'ay se kulba fo koyne.»

A ne a se: «Kulba baa afo si no.» Kala jiyo mo kay.

7Alwaato din a koy ka ci Irikoy bora se. Nga mo ne a se: «Ni ma koy ka jiyo neera ka ni garaw bana. Wo kaŋ cindi mo, ma ni goray te d'a, nin da ni izey.»

Iliyasu nda Sunem borey

8Han fo koyne Iliyasu bisa ka koy Sunem kwaara, naŋ kaŋ wayboro fo go no kaŋ gonda daa hanno. Waybora n'a ŋwaaray a ma ŋwa nga kwaara. A ciya, saaya kaŋ a ga bisa kulu, a ga kamba ka ŋwa noodin. **9**Waybora ne nga kurnyo se mo: «Ay faham sohõ kaŋ boro wo kaŋ ga bisa waati kulu, Irikoy wane hanante fo no. **10**Ay ga ni ŋwaaray, naŋ iri ma te fu-ize fo garo boŋ, iri ma dima jisi a se noodin, da taabal da tita nda fitilla. A ga ciya mo, alwaati kaŋ a kaa iri do, kal a ma gana ka furo.»

11A binde, han fo kaŋ a kaa noodin, a gana ka furo fuwo ra ka kani. **12**A ne nga zanka Gehazi se mo: «Ma Sunem waybora din ce ay se.» Kaŋ a n'a ce, a kaa ka kay a jine. **13**Iliyasu ne nga zanka se: «Ma ne waybora se: ‹Sohõ kaŋ ni n'ay cabe beeray wo kulu, ifo no i ga te ni se? Ni ga ba ya ni sanni te laabu koyo wala sooje koyo se no?› »

Kala waybora tu ka ne: «Ay go ga goro ay borey do.»

14A ne: «Ifo no i ga te a se?»

Kala Gehazi tu ka ne: «Sikka si a sinda ize. A kurnyo mo zeen.»
15Iliyasu ne: «A ce a ma kaa.» Alwaato kaŋ a n'a ce ka kaa, waybora kay fu meyo gaa. 16Iliyasu ne: «Alwaati woone cine, da jiiro bare ka kaa, ni ga ize ganday.»
Waybora ne: «Abada, ay jine bora, nin wo Irikoy boro no. Ni ma si taari ni koociya se.»
17Kala waybora te gunde alwaato din ka izo hay mo, ize alboro, alwaato kaŋ jiiro bare ka kaa, hano kaŋ boŋ Iliyasu ci a se din.
18Kaŋ zanka beeri, kala han fo a fatta ka koy baabo do haray fari wiikoy do. 19Kal a ne nga baabo se: «Ay boŋo! Ay boŋo!»
Baabo ne nga zanka fo se: «M'a sambu ka kond'a nga nyaŋo do.» 20Alwaato kaŋ a n'a sambu ka konda nyaŋo do, koociya goro nyaŋo cey boŋ kala wayna to zaari, gaa no a bu. 21Waybora kaaru mo k'a dake Irikoy bora dima boŋ. A na fu meyo daabu a boŋ ka fatta.
22A na nga kurnyo ce ka ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, ma donton ay se afo ni bannyey ra nda farka fo mo, zama ay ma zuru ka koy Irikoy bora do, ka ye ka kaa.»
23Kurnyo ne: «Ifo se no ni ga koy a do hunkuna? Hunkuna manti handu kayyaŋ hane no, wala asibti* zaari.»
Waybora ne: «Naŋ day.»
24Sahãadin a na kaari-ka daŋ farka fo gaa. Waybora ne nga bannya se: «Gaaray! I ma koy jina. I ma si yay ay se gaarayyaŋo gaa kala nd'ay ci ni se.» 25A soobay ka dira kal a kaa hala Karmel tondo, Irikoy bora do.
A ciya mo, alwaato kaŋ Irikoy bora n'a fonnay za nangu mooro, a ne nga zanka Gehazi se: «Guna, Sunem waybora neeya yongo. 26Ay ga ni ŋwaaray, ma zuru nda waasi k'a kubay, ka ne a se: ‹Baani mo no? Ni kurnyo go baani? Koociya din go baani?› »
Waybora tu ka ne: «Baani.»
27Alwaato kaŋ a to Irikoy bora do noodin tondo do, waybora gurfa k'a cey di. Gehazi maan ka kaa zama nga m'a tuti, amma Irikoy bora ne: «Ma fay d'a, zama a bine sara. Rabbi mo na sanno tugu ay se, a mana ci ay se mo.»
28Saaya din no waybora ne: «Ay na ize ceeci ay jine bora gaa no? Wala ay mana ne ni ma s'ay fafagu bo?»
29Sahãadin Iliyasu ne Gehazi se: «Ni ma te guddama k'ay goobo sambu ni kambe ra ka koy. Boro kulu kaŋ ni kubay d'a, ma s'a fo. Da boro fo na ni fo mo, ma si tu a se. M'ay goobo dake zanka moyduma boŋ.»
30Kala zanka nyaŋo ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, da ni fundo mo, ay si ni naŋ.» Iliyasu tun mo k'a gana.
31Gehazi wo jin ka furo jina. A na goobo dake zanka moyduma boŋ, amma jinde si no, a si maa mo. Woodin sabbay se a ye zama nga ma Iliyasu kubay, a ma ci a se. A ne: «Zanka mana tun bo.»
32Saaya kaŋ Iliyasu furo fuwo ra, zanka go, a bu. I n'a dake a dima boŋ. 33A furo mo ka fu meyo daabu ngey boro hinka boŋ. A te adduwa Rabbi gaa. 34A kaaru mo ka kani zanka boŋ. A na nga meyo dake a meyo boŋ, nga moy mo a

moy boŋ. A na nga kambey dake a kambey boŋ, a na nga gaahamo salle zanka boŋ. Kala zanka gaahamo sintin ka dungu. 35Saaya din Iliyasu ye ka tun ka bar-bare fuwo ra, a koy, a ye ka kaa ce fo. A kaaru koyne ka nga gaahamo salle zanka gaahamo boŋ. Zanka mo tisso hala sorro iyye ka nga moy feeri.

36Iliyasu na Gehazi ce ka ne: «Ma Sunem waybora din ce.» A n'a ce mo ka kaa. Saaya kaŋ a furo a do, Iliyasu ne: «Ni izo sambu.» 37Kal a furo ka ye ganda Iliyasu cey do. A sombu a se hala ganda, a na nga izo sambu ka fatta.

Buuyaŋ kuso ra

38Iliyasu ye ka koy Jilgal koyne. Haray mo go no laabo ra, annabey izey go ga goro a jine. A ne nga zanka se: «Ni ma kusu beeri dake ka ŋwaari hina annabey izey se.»

39Kala boro fo koy saajo ra zama nga ma kobto kosu se. Kal a na saaji tuuri yandante fo gar. A n'a izey kosu-kosu, saaji kanay no. A na nga ganda foola toonandi ka kaa k'a dooru ŋwaari kuso din ra, zama i s'a bay. 40I n'a taasu mo zama borey ma ŋwa se. I go ŋwaaro gaa, kal i soobay ka wurru ka ne: «Ya Irikoy bora, buuyaŋ go kuso din ra! Iri si hin k'a ŋwa.»

41Amma a ne i ma kande hamni. A n'a dooru kuso ra ka ne: «W'a taasu borey se i ma ŋwa.» Hasaraw hari mo si kuso ra.

”waari kayna boro boobo se

42Boro fo mo kaa ka fun Baal-Salisa. A kande Irikoy bora se buuru, fari boŋ-jina wane, da sayir* kunkuni waranka nda hayni jeeniyaŋ nga foola ra. Irikoy bora ne: «I ma no borey se i ma ŋwa.»

43A zanka ne: «Mate no? Ya woone daŋ boro zangu jine?»

Amma a ne: «I m'a no borey se i ma ŋwa. Zama yaadin no Rabbi ne: i ga ŋwa kal a ma cindi.» 44Zanka n'a daŋ mo i jine. I ŋwa kal a cindi, Rabbi sanno boŋ.

Wonkoyo Naaman nda nga baani yayyaŋ

5 Amma Naaman, Suriya bonkoono wonkoyo, boro bambata no a windi koyo jine, darzakoy mo no, kaŋ a do mo no Rabbi na Suriyancey no zaama, nga ya wongu wongaari mo no – amma jiraykooni no.

2Suriyancey mo jin ka konda zurandi jama-da-jama. I na wandiyo kayna fo di ka fun d'a Israyla laabo ra. I kand'a, a go ga Naaman wande gaakasinay mo. 3A ne nga fu-nyaŋo se: «D'ay jine bora go annabo kaŋ go Samariya do, doŋ a ga jiraytara ban a gaa.»

4Kala boro fo furo ka ci nga jine bora se ka ne: «Ni maa, ni maa! haŋ kaŋ wandiya kaŋ fun Israyla laabu go ga ci?» 5Kala Suriyancey bonkoono ne: «Koy day. Ay mo ga tira samba Israyla bonkoono do.» A tun mo ka sambu nzarfu ton jare cine, nda nzarfu sekel* zambar iddu, da kwaay way. 6A kande tira mo Israyla bonkoono do kaŋ ne: «Waati kaŋ tira woone to ni kambe ra, ay n'ay bannya Naaman donton zama ni m'a jiraytara yayandi.»

7A ciya, alwaato kaŋ Israyla bonkoono na tira caw, a na nga kwaayo tooru. A ne: «Ay ga ti Irikoy no, kaŋ ga wi ka funandi, hala nda boro wo ma donton ka

ci ay se ya boro wo yayandi nga jiraytara gaa? Amma wa faham, ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma di mate kaŋ cine a ga yanje ceeci nd'a ay gaa.»

8A ciya mo, alwaato kaŋ Irikoy bora Iliyasu maa baaru kaŋ Israyla bonkoono na nga kwaayo tooru, kal a donton bonkoono do ka ne: «Ifo no kaŋ ni na ni kwaayo tooru? A ma kaa ay do sohõ, a ga bay kaŋ annabi go no Israyla ra.» **9**Naaman mo kaa, nga nda nga bariyey da nga torkey, ka kay Iliyasu windo me gaa. **10**Iliyasu mo na diya donton a gaa ka ne: «Ni ma koy ka nyumay Urdun isa ra sorro iyye. Ni hamo ga ye ka kaa ni gaa, ni ga hanan mo.»

11Amma Naaman futu, a dira mo. A goono ga ne: «Ay ya ne haciika no a ga fatta ka kaa ay do. A ma kay, a ma Rabbi nga Irikoyo maa ce, a ma nga kambe feeni ay jiraytaray dooro boŋ k'a yayandi. **12**Abana nda Farpar, Damaskos kwaara goorey, manti i bisa Israyla harey kulu booriyaŋ? Ay si nyumay i ra ka hanan no?» A bare mo ka koy; a go ga futu.

13Kal a zankey maan ka salaŋ a se. I ne a se: «Iri baaba, da annabo wo na ni lordi ka ne ni ma hari bambata fo te, manti ni g'a te no? Sanku fa binde sohõ kaŋ a ne ni se: ‹Ma nyumay ka hanan!› »**14**Kal a zumbu. A miri sorro iyye Urdun ra, Irikoy bora ciyaŋo boŋ. A hamo ye ka kaa sanda hay-taji ham cine, kal a hanan.

15A ye ka kaa Irikoy bora do, nga nda nga jama kulu. A kaa ka kay a jine ka ne: «Guna, sohõ ay bay kaŋ Irikoy fo si no ndunnya kulu ra kala Israyla ra. Sohõ mo, ay ga ni ŋwaaray, ni ma albarka wo ta ay, ni bannya do.»

16Amma Iliyasu ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ jine ay go ga kay, ay si hay kulu ta.» Naaman n'a faali a ma ta, amma a wangu.

17Naaman ne: «Da manti yaadin no, ay ga ni ŋwaaray, ni ma yadda i ma ay, ni bannya no laabu, alambaana hinka jaraw wane. Zama ne jine ay, ni bannya, ay si filla ka sargay kaŋ i ga ton wala sargay kulu te de-koy* fooyaŋ se koyne, kala Rabbi se. **18**Hari woone wo hinne ra day, Rabbi ma ay, ni bannya yaafa, alwaati kaŋ ay jine bora ga furo Rimmon fuwo ra zama nga ma sombu a se nango din ra, a ga jeeri mo ay kamba gaa, ay mo y'ay boŋ sumbal Rimmon diina fuwo ra. Alwaati kaŋ ay n'ay boŋ sumbal Rimmon fuwo ra, Rabbi ma ay, ni bannya, yaafa haya din kulu ra.»

19Iliyasu ne a se: «Koy baani.» Kal a fay d'a, a mana baa mooru.

Gehazi hiila

20Amma Irikoy bora Iliyasu zanka Gehazi ne: «Guna, ay jine bora dogonandi Naaman Suriyanca wo se. A mana ta hayey kaŋ a kande a do. Ay ze da Rabbi fundikoono, ay g'a gana nda zuray, ya hay fo ta a gaa.» **21**Gehazi binde na Naaman gana.

Alwaato kaŋ Naaman di boro fo go ga nga gana nda zuray, a zumbu nga torka boŋ zama nga m'a kubay. A ne: «D'a ta day, baani no?»

22Gehazi ne: «Baani samay. Ay windikoyo no k'ay donton. Zama sohõ-sohõ no Ifraymu tondey laabu alborayze hinka kaa ay do, annabi izeyaŋ no. Ay ga ni ŋwaaray, m'i no nzarfu kilo waytaaci cindi gu cine, da kwaay hinka.»

23Naaman ne: «Haba? Ma sambu kilo wayga.» A n'a faali. A na nzarfu kilo
wayga haw foolo hinka ra, da kwaay hinka, ka dake nga bannya hinka se. I n'i
sambu ka furo jina nd'ey. 24Alwaato kaŋ i to tudo boŋ, Gehazi n'i ta i kambey
ra. A n'i jisi fu ra ka borey sallama, i dira. 25Amma nga din furo ka kay nga
windikoyo jine.

Iliyasu ne a se: «Gehazi, man no ni fun?»

A ne a se: «Ni zanka mana koy naŋ kulu.»

26Iliyasu ne a se: «Ay bina, manti ni banda no a go alwaato kaŋ bora bare
nga torka ra zama nga ma ni kubay? Mate no, nooru tayaŋ alwaati no, wala
bankaaray, wala zeytun* kali, wala reyzin* wane, wala feejiyaŋ wala hawyaŋ
wala bannyayaŋ, wala koŋŋayaŋ? 27To. Naaman jiraytara wo ga naagu ni gaa
kal a ma koy ni banda gaa hal abada.» Gehazi fun taray a jine mo da jiraytaray,
a ga kwaaray wak, sanda neezu* cine[14].

Deesi boŋo kaŋ doy

6 Annabey izey ne Iliyasu se: «A go sohõ, naŋ kaŋ iri go ga goro ni jine wo,
nango kankam iri se. 2Iri ga ni ŋwaaray mo, naŋ iri ma koy Urdun. Iri afo
kulu mo ma sambu dubi, iri ma te iri boŋ se goray nangu noodin.»

A tu ka ne: «Wa koy.»

3Kal afo ne a se: «Ni ma suuru, ay ga ni ŋwaaray. Ni ma kaa, ni ma yadda ka
koy iri, ni bannyey banda.»

A tu ka ne: «Ay ga koy.» 4A koy mo i banda. Kaŋ i to Urdun, kal i soobay ka
tuuriyaŋ beeri. 5Amma alwaato kaŋ boro fo go ga dubi beeri, a dees'izo kaŋ hari ra.

A ce ka ne: «Kaari, ay jine bora! zama a ciya hiyaŋ hari no.»

6Irikoy bora ne: «Man no a kaŋ?» A n'a cabe nango. A na sar'ize beeri k'a
jindaw nango do ka naŋ guuro ma tun ka doy. 7A ne a se: «Di.» A n'a kambe
salle k'a ta.

Suriyancey ceeci ngey ma Iliyasu di

8Kala Suriya bonkoono go ga wongu nda Israyla. A saaware mo nda nga
bannyey. A ne: «Nangu filaana no iri ga gata sinji.»

9Kala Irikoy bora donton Israyla bonkoono gaa ka ne: «Ma faham ka bay.
Ma si bisa nangu filaana, zama Suriyancey go ga zumbu noodin.» 10Kala
Israyla bonkoono mo donton nango kaŋ Irikoy bora ciinay a se, a kaseeti a gaa
mo. A yana mo, manti ce fo wala ce hinka bo.

11Kala Suriya bonkoono bine sara gumo. Woodin sabbay se no a na nga
bannyey ce ka ne i se: «W'ay cabe boro kulu kaŋ no iri game ra kaŋ go Israyla
bonkoono do haray.»

12A bannyey ra afo mo ne: «Abada, ya ay Koyo, bonkoono. Iliyasu no,
annabo din kaŋ go Israyla ra. Nga no ga sanney kaŋ ni ga ci ni kaniyaŋ fuwo ra
ci Israyla bonkoono se.»

---

[14] 5:27 Faransi ciine gaa i g'a hantum “neige”. A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne: “A ga kwaaray sanda haabu cine.”

13Bonkoono ne a se: «Ni ma koy ka guna naŋ kaŋ a go, zama ya donton k'a
di ka kand'a.» A ci a se ka ne: «Nga nooya Dotan ra.»
14Woodin sabbay se no a na bariyaŋ, da torkoyaŋ, da sata bambata donton
noodin. I to noodin cin. I na kwaara windi.
15Alwaato kaŋ Irikoy bora zanka tun za susubay da hinay, a fatta. Kala sata
nda torkey da bariyey go, i na kwaara windi. Kala zanka ne: «Kaari, ay
windikoyo! Mate no iri ga te?»
16Irikoy bora tu ka ne a se: «Ma si humburu, zama ngey kaŋ yaŋ go iri banda
bisa ngey kaŋ yaŋ go i do haray baayaŋ.»
17Iliyasu te adduwa ka ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, ma arwaso wo moy
fiti zama a ma di.» Rabbi mo na arwaso moy fiti hal a di. Guna mo, tudo ga to
nda bari nda torko yaŋ, danji wane yaŋ, Iliyasu windanta.
18Alwaato kaŋ Suriyancey zumbu a do, Iliyasu na Rabbi ŋwaaray ka ne: «Ay
ga ni ŋwaaray, ma jama wo kar da danawtaray.» A n'i kar mo nda danawtaray
Iliyasu sanno boŋ.
19Iliyasu mo ne i se: «Neewo, manti nga no ga ti fonda bo! Neewo, manti
nga no ga ti kwaara mo. W'ay gana, ay mo ya konda araŋ bora kaŋ araŋ go ga
ceeci do.» Kal a kond'ey Samariya.
20I go no, alwaato kaŋ i furo Samariya ra, Iliyasu ne: «Ya Rabbi, ma borey
wo moy fiti i ma du ka di.» Rabbi mo n'i moy fiti hal i di. A go mo, i go
Samariya bindo ra.
21Alwaato kaŋ Israyla bonkoono di ey a ne Iliyasu se: «Ay baaba, ay m'i kar
no? Y'i kar no?»
22Iliyasu tu ka ne a se: «Ni ma s'i kar bo. E! Ni ga borey kaŋ yaŋ ni di da
takuba nda ni biraw kar no? Kala ni ma buuru nda hari daŋ i jine, i ma ŋwa ka
haŋ, i ma ngey diraw te ka koy ngey koyo do.» 23Kal a na ŋwaari boobo soola i
se. Alwaato kaŋ i ŋwa ka haŋ, a n'i sallama. I koy ngey koyo do. Suriya soojey
mo mana ye ka ye Israyla laabo ra koyne.

Suriyancey na Samariya windi nda wongu

24A ciya mo, woodin banda, Suriya bonkoono Ben-Hadad na nga jama kulu
margu ka kaaru ka Samariya kwaara batandi. 25Haray bambata te Samariya ra
mo. A go, i n'a windi nda wongu hal i na farka boŋ malku fo neera nzarfu
wahakku me, muudu fo farsi taacante koloŋay birji mo nzarfu gu me. 26Israyla
bonkoono binde go ga bisa birni cinaro boŋ, kala wayboro fo n'a ce ka ne a se:
«Ya Koyo, ay bonkoono, kaa k'ay gaa!»
27Kal a tu ka ne: «Da Rabbi mana ni gaakasinay, mate no ay ga te ka ni
gaakasinay d'a? Safayaŋ nango ra, wala mo reyzin* kankamyaŋ nango ra?»
28Bonkoono ne a se mo: «Ifo ka du nin?»
A ne: «Wayboro wo no ka ne ay se: ‹Ma ni izo no iri m'a ŋwa hunkuna, suba
mo iri m'ay izo ŋwa.› 29Iri n'ay izo hina ka ŋwa. A wane suba ay ne a se: ‹Ma ni
izo no, iri m'a ŋwa.› Amma a na nga izo tugu.»
30A ciya mo, waato kaŋ bonkoono maa waybora din sanno, a na nga kwaayo
tooru (a goono ga bisa birni cinaro boŋ) kala borey di, wiiza, a gonda bufu nga

kuuro gaa haray. 31Alwaato din a ne: «Irikoy m'ay laali d'ay na Iliyasu, Safat izo boŋo naŋ a jinda gaa hunkuna!»

32Amma Iliyasu goono ga goro nga windo ra, arkusey mo goono ga goro a banda. Bonkoono mo na boro fo donton nga jine. Amma hala diya ga to ka kaa, Iliyasu ne arkusey se: «Araŋ di mate kaŋ boro-wi izo wo donton i m'ay boŋo dagu? Guna, da diya kaa, kal araŋ ma windi meyo daabu, araŋ m'a gaay nda gaabi yooje si. Manti a jine bora ce yoojeyaŋ no ay go ga maa a banda wo?»

33Za a go sanno ra i se, kala diya zumbu ka kaa a do. Bonkoono ne: «Guna, masiiba wo, Rabbi do no a fun. Ifo no ga naŋ ya ye ka Rabbi batu.»

Samariya fansa

7 Iliyasu mo ne: «Wa maa Rabbi sanno: Suba mãsancine i ga hamni baano muudu fo neera sekel fo me, sayir muudu hinka mo sekel fo me, Samariya kwaara meyo gaa.»

2Amma sooja kaŋ bonkoono ga jeeri a kamba gaa tu Irikoy bora se ka ne: «Haba? Baa day Rabbi ga funeyaŋ te beena ra, hayey din ga te no?»

Iliyasu ne: «Ni ga di a da ni mo, amma ni si ŋwa a gaa.»

3Boro taaci mo go no, jirayyaŋ, Samariya kwaara meyo gaa. I ne ngey da cara se: «Ifo se no iri go ga goro ne hal iri ma bu? 4D'iri ne iri ga furo kwaara ra, haray go kwaara ra, iri ga bu noodin. Da mo iri n'iri goray te neewo iri ga bu hala hõ. Yaadin gaa iri ma koy ka furo Suriyancey wongu jama ra. D'i n'iri naŋ da fundi, iri funa nooya. D'i na iri wi mo, buuyaŋ hinne day no.»

5I tun mo za kuba mana furo zama ngey ma koy Suriyancey gata ra. Alwaato kaŋ i kaa Suriyancey gata banantа ra, a go, boro kulu si noodin. 6Zama Koy Beero naŋ Suriyancey ma maa torko jama da bariyaŋ, danga wongu marga bambata yoojeyaŋ. I ne ngey da cara se: «Guna, Israyla bonkoono na zinga te nda Hittancey bonkooney da Misira bonkooney, i ma kaa ka kaŋ iri boŋ da wongu.» 7Woodin sabbay se no i tun za kuba mana furo, ka ngey kuuru-fuwey, da ngey bariyey, da ngey farkayey, da zumbuyaŋo do kulu naŋ yaadin. I zuru zama ngey ma yana nda ngey fundey.

8Alwaato kaŋ jirayey din mo to hala gata me, i furo wongu kuuru-fu fo ra, i ŋwa ka haŋ. I na nzarfu nda wura nda bankaarayyaŋ sambu a ra ka kond'ey ka tugu. I ye ka kaa ka furo wongu kuuru-fu fo ra. I sambu a ra ka koy tugu.

9Saaya din gaa i ne ngey da cara se: «Iri mana booriyandi. Hunkuna wo baaru hanno hane no. Iri mo n'iri me daabu. D'iri gay hala mo ma bo, alhakku g'iri ŋwa. Sohõ binde, iri ma koy ka ci bonkoono nda kwaara borey se.»

10I kaa mo ka kwaara me batukoy ce. I ci i se ka ne: «Iri koy Suriyancey gata do. Iri gar boro kulu si noodin mo, wala boro jinde, kala bariyey ngey kangayey gaa da farkayey tafarante yaŋ, da kuuru-fuwey mo yaadin.» 11Kala batukoy kuuwa ka ci bonkoono windi borey se.

12Bonkoono mo tun cino ra ka ne nga bannyey se: «Ay g'araŋ cabe sohõ haŋ kaŋ no Suriyancey te iri se. I bay kaŋ iri goono ga maa haray. Woodin sabbay se no i fun gata banda zama ngey ma tugu ganjo ra. I goono ga ne: ‹Alwaato kaŋ i fun kwaara ra, iri m'i di da fundi, iri ma furo kwaara ra.› »

13Kal a bannya fo tu ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ boro fooyaŋ ma
sambu igu bariyey kaŋ cindi ra, wo kaŋ yaŋ go kwaara ra jina, (d'i funa, ngey
nda Israyla jama care banda, d'i halaci mo, ngey nda Israyla jama kulu care
banda). Iri ma donton ka di.» 14I sambu torko hinka mo ngey banda, da bariyey.
Bonkoono binde donton i ma Suriyancey marga gana. A ne: «Wa koy ka
guna.» 15I n'i gana kala Urdun me. A go mo, nangu kulu fonda ra a to da
bankaaray da taasa yaŋ, kaŋ yaŋ Suriyancey furu i gartyaŋo se. Diyey mo bare
ka koy ci bonkoono se. 16Jama mo fatta ka Suriyancey gata hamay-hamay.
Yaadin mo no a ciya i na muudu fo hamni baano neera sekel fo me, da sayir
muudu hinka sekel fo me, Rabbi sanno boŋ.
17Bonkoono mo na sooja kaŋ kambe gaa a ga jeeri daŋ a ma kwaara meyo
batu. Jama mo n'a taamu-taamu kwaara meyo gaa. A bu, mate kaŋ Irikoy bora
ci, nga kaŋ na sanno te alwaato kaŋ bonkoono zumbu ka kaa a do. 18Sanda mate
kaŋ cine Irikoy bora ci bonkoono se, kaŋ a ne: «Muudu hinka sayir, sekel fo
me; muudu fo hamni baano mo, sekel fo me. Yaadin no a ga ciya suba
mãsancine Samariya meyo gaa.» Haya te mo.
19Sooja din mo tu Irikoy bora se ka ne: «Sohõ guna, baa day i ne Rabbi ga
funeyaŋ te beena ra, hari woodin dumi ga te no?» Irikoy bora ne: «Guna, ni ga
di a da ni moy, amma ni s'a ŋwa.» 20Yaadin mo no ka te a gaa, zama borey n'a
taamu-taamu kwaara meyo gaa kal a bu.

Sunem waybora nda nga tubo

8 Amma Iliyasu jin ka salaŋ da waybora kaŋ a n'a izo fundo yeti. A ne: «Ni
ma tun ka koy, nin da ni almayaaley, ka koy naŋ kaŋ ni ga zumbu kulu.
Zama Rabbi ce ka ne haray ma te. Jiiri iyye mo no a ga te laabo ra.» 2Kala
waybora tun ka te Irikoy bora ciyaŋo boŋ. A koy, nga nda nga almayaaley care
banda ka goro Filistancey laabo ra jiiri iyye.
3A ciya, jiiri iyya din bananta ra, kala waybora din tun Filistancey laabo ra.
A ye ka kaa nga kwaara. A fatta mo zama nga ma hẽ bonkoono gaa a windo
nd'a farey sabbay se.
4A kaa ka saba nda bonkoono go ga salaŋ da Gehazi, Irikoy bora zanka. A
go ga ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ded'ay se hari bambata kulu kaŋ Iliyasu te.»
5Nga mo go baaru ciyaŋ gaa bonkoono se, mate kaŋ cine a ye ka buukwa no
fundi, kala waybora kaŋ Iliyasu n'a izo fundo ye a gaa din go, a kande nga
hẽeno bonkoono do, nga windo nda nga farey se.
Gehazi mo ne: «Ya Koyo ay bonkoono, woone no ga ti waybora kaŋ izo
Iliyasu ye ka kand'a fundo a gaa.»
6Alwaato kaŋ bonkoono na waybora hã, nga mo na baaro dede a se.
Bonkoono mo na doogari fo daŋ ka ne: «I ma yeti a se hay kulu kaŋ ga ti a
wane, da nga fari albarka kulu za han kaŋ hane a na laabo naŋ hala hunkuna.»

Mate kaŋ Hazayel na koytaray ŋwa d'a

7Kala Iliyasu kaa Damaskos kwaara. Suriya bonkoono Ben-Hadad mo jante.
I ci a se ka ne: «Irikoy bora kaa ne.»

8Bonkoono ne Hazayel se: «Ma nooyaŋ sambu ni kamba ra ka koy ka
Irikoy bora kubay. Ma Rabbi hã a do ka ne: ay ga du baani ay dooro wo gaa,
wala ay si?»
9Hazayel mo koy k'a kubay da nooyaŋo nga kamba ra, sanda Damaskos hari
darzakoy kulu, yo jeje waytaaci. A kaa mo ka kay Iliyasu jine ka ne: «Ni izo,
Suriya bonkoono Ben-Hadad k'ay donton ni gaa. A ga hã hala nga ga du baani
dooro wo gaa?»
10Iliyasu ne a se: «Koy ka ci a se: ‹Daahir ni ga du baani.› Kulu nda yaadin,
Rabbi cabe ay se kaŋ daahir a ga bu.» **11**Kal a na mo sinji Hazayel gaa gumo,
hala haawi n'a di, Irikoy bora mo hẽ.
12Hazayel mo ne: «Ifo se no ay jine bora ga hẽ?»
A tu ka ne: «Zama ay bay laala kaŋ ni ga ba ka te Israyla izey se. Ni ga danji
daŋ i wongu fuwey gaa, ni g'i arwasey wi nda takuba, ni ga ize kayney kar-kar
mo, k'i wayboro gundekoyey fooru.»
13Hazayel ne: «Ay, ni bannya ya may no, kaŋ hansi hinne no, hal ay ma hari
bambatey din te?»
Iliyasu mo tu ka ne: «Rabbi n'ay cabe kaŋ ni ga ciya Suriya bonkooni.»
14Noodin mo no a fay da Iliyasu. A kaa nga jine bora do. Nga mo ne a se:
«Ifo no Iliyasu ne ni se?»
A tu ka ne: «A ci ay se ka ne: ‹Daahir ni ga du baani.› »**15**A ciya, a wane
suba, kala Hazayel na kunta sambu k'a sufu hari ra. A n'a daabu bonkoono
moyduma gaa hal a bu. Hazayel mo te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Yehoram

16Israyla bonkoono Yoram, Ahab haama, a koytara jiiri guwanta ra no
Yahuda bonkoono Yehoram Yehosafat izo te bonkooni. **17**A gonda jiiri waranza
cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may, a may mo jiiri ahakku Urusalima* ra.
18A na Israyla bonkooney fonda gana sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama
a na Ahab ize hiiji, a na goy laalo te mo Rabbi diyaŋ gaa. **19**Amma Rabbi mana
yadda ka Yahuda halaci bo, nga tamo Dawda sabbay se, za kaŋ a na alkawli
sambu a se ka ne nga g'a no fitilla ka koy a izey gaa hal abada.
20A zamana ra no Edom murte Yahuda koytara gaa. I na bonkooni daŋ
ngey boŋ se. **21**Alwaato din mo Yehoram daaru ka koy Zayir nga nda torkey
kulu nga banda. Edomancey da torko jine borey n'a windi. A tun mo cino ra
k'i kar. Yahuda soojey mo zuru ka ye fu. **22**Yaadin no Edomancey murte nd'a
ka fun Yahuda kambe ra hala ka kaa sohõ. Saaya din Libna mo murte alwaati
follonka ra.
23Yehoram goy cindey da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda
bonkooney baaru tira ra bo? **24**Yehoram mo kani nga kaayey banda, i n'a fiji a
kaayey banda Dawda birno ra. A izo Ahaziya te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Ahaziya

25Israyla bonkoono Ahab haama Yoram mayra jiiri way cindi hinkanta ra no
Yahuda bonkoono Yehoram izo Ahaziya te bonkooni. **26**Ahaziya gonda jiiri

waranka cindi hinka waato kaŋ a te bonkooni, a may mo jiiri fo Urusalima ra. A nya maa Ataliya, Israyla bonkoono Omri ize wayo. 27A na Ahab dumo fonda gana ka goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama Ahab kwaara borey anzuray no. 28A koy mo Ahab haama Yoram banda zama ngey ma wongu nda Suriya bonkoono Hazayel noodin Ramot-Jileyad. Suriyancey mo na Yoram guuru. 29Bonkoono Yoram mo ye ka kaa Yezreyel zama nga ma du baani nga marayyaŋo gaa kaŋ Suriyancey te a se Rama ra, waato kaŋ a go ga wongu nda Suriya bonkoono Hazayel.

Yahuda bonkoono Ahaziya, Yehoram izo koy hala nga ma Ahab haama Yoram kunfa Yezreyel ra, zama a sinda baani.

Yehu te bonkooni

9 Annabi Iliyasu na boro fo ce annabey izey ra ka ne a se: «Ma te guddama ka sambu ji kolba wo ni kambe ra. Ma koy Ramot-Jileyad. 2Alwaati kaŋ ni ga to noodin mo, ni ma Yehu, Yehosafat izo, Nimsi ize ceeci. Ma furo ka naŋ a ma tun nga nya-izey ra, ka kond'a fu fo ra jina haray. 3Sahãadin, ma ji kolba woone sambu ni kambe ra k'a dooru a boŋo boŋ. Ma ne a se: ‹Rabbi ne: Ay na ji dooru ni boŋ, ni ma ciya Israyla bonkooni.› Sahãadin kala ni ma fu meyo fiti ka zuru gumo, ma si kay bo.»

4Arwaso mo, kaŋ ga ti annabo zanka din koy Ramot-Jileyad. 5Saaya kaŋ a to noodin, kal i wongu jama jine borey go ga goro. A ne: «Ya ay jine bora, ay gonda samba ni se.»

Yehu ne: «May no iri kulu ra.»

A ne: «Ni se, ya jine bora.»

6Kal a tun ka furo fuwo ra. Arwaso na jiyo dooru a se mo a boŋo boŋ. A ne a se: «Rabbi, Israyla Irikoyo ne: ‹Ay na ni tuusu bonkooni Rabbi jama boŋ, kaŋ ga ti Israyla. 7Ni ga ni windi koyo Ahab dumo kar, zama ay ma fansa sambu ay tam annabey kuro se, da Rabbi tamey kulu kuro mo se, ngey kaŋ Yezabel wi. 8Zama Ahab dumo kulu ga halaci. Ay ga Ahab ize alborey kulu beeri mo, nga kaŋ go daabante nda nga kaŋ go taŋante Israyla ra. 9Ay ga Ahab dumo yeti sanda Yerobowam Nebat izo dumo cine, da Baasa Ahiya izo dumo cine. 10Hansiyaŋ ga Yezabel ŋwa Yezreyel laabu kambu fa ra, boro kulu si no mo kaŋ g'a fiji.› »Kal a na fu meyo fiti ka zuru ka koy.

11Alwaato kaŋ Yehu fatta ka kaa nga jine bora bannyey do, boro fo koyne ne a se: «Baani mo? Ifo se no follokomo din kaa ni do?»

Yehu ne a se: «Araŋ ga bora din dumi bay, araŋ g'a sanni dumi bay mo.»

12I ne: «Tangari no. Kala ma ci iri se sohõ.»

Yehu ne: «Ya-cine nda ya-cine sanni no a te ay se, ka ne: ‹Rabbi ne: Ay na ni tuusu Israyla bonkooni.› »

13Sanno din boŋ mo i waasu-waasu. Boro fo kulu na nga kwaay sambu k'a daaru Yehu cire kaarimi harey boŋ. I na hilli kar ka ne: «Yehu ga ti bonkooni!»

14Yehu Yehosafat ize, Nimsi izo mo murte Yoram gaa, zama Yoram go ga Ramot-Jileyad batu, nga nda Israyla kulu, Suriya bonkoono Hazayel sabbay se. 15Amma bonkoono Yoram ye ka kaa Yezreyel zama nga ma du baani nga

guuruyaŋo gaa kaŋ Suriyancey te a se waato kaŋ a go ga wongu nda Suriyancey bonkoono Hazayel. Yehu mo ne: «Da woodin araŋ miila no, boro kulu ma si yana ka fatta kwaara ra ka koy ka baaru no Yezreyel ra.» **16**Yehu mo dira torko ra ka koy Yezreyel, zama Yoram go noodin ga kani. Yahuda bonkoono Ahaziya mo kaa zama nga m'a kunfa.

17Batukwa mo go ga kay gar'izo boŋ Yezreyel ra. A na Yehu sata fonnay, i go ga kaa. A ne «Ay di sata fo!»

Yoram ne: «Du kaari-ka k'a donton a m'a kubay. A ma ne a se: ‹Baani no?› «

18Boro fo mo koy bari boŋ zama nga m'a kubay. A ne: «Baani samay no?»

Yehu ne: «Ni baa fo da baani? Ye ay banda!»

Kala kwaara me batukwa ne: «Diya to hala i do, amma a si ga ye ka kaa.»

19Saaya din a na ihinkante mo donton bari boŋ. Woodin mo to a do ka ne: «Bonkoono ne, Baani mo no?»

Yehu tu ka ne: «Ni baa fo da baani? Ma ye ay banda!»

20Kala batukwa na baaru no ka ne: «A to hala i do, amma a siino ga ye ka kaa. Zurandiyaŋo mo ga hima nda Yehu Nimsi izo zurandiyaŋ, zama a ga zurandi da follay.»

21Yoram ne: «I ma soola!» I n'a wongu torka soola. Israyla bonkoono Yoram mo da Yahuda bonkoono Ahaziya fatta, boro kulu go nga torka ra, zama i ma Yehu kubay. I n'a gar Nabot, Yezreyel bora faro ra. **22**A ciya mo, saaya kaŋ Yoram di Yehu, a ne: «D'a ta day, baani no?»

Nga mo tu ka ne: «Mana baani hala day ni nya Yezabel waykuurutara d'a ziimatara ga baa ya-cine?»

23Yoram na nga kambe bare ka zuru ka ne Ahaziya se: «Amaana ŋwaayaŋ go no, ya Ahaziya!»

24Yehu mo na nga biraw candi nda nga gaabo me. A du ka Yoram hay walhẽy bindi ra, hangawo mo fatta bina do haray. Yoram kaŋ mo nga torka ra. **25**Kala Yehu ne nga sooja Bidkar se: «A sambu k'a furu Nabot Yezreyel bora faro ra. Zama ni ga fongu alwaato kaŋ in da nin kaaru k'a kaayo Ahab banda gana, Rabbi na alhakko din dake a boŋ, ka ne: **26**‹Sikka si bi ay di Nabot d'a izey kuri.› Yaadin Rabbi ne. ‹Ay mo na banandi te ni se faro ra,› Rabbi ne. Sohõ kala ni m'a sambu k'a furu faro ra, Rabbi sanno boŋ.»

27Amma alwaato kaŋ Yahuda bonkoono Ahaziya di woodin, a na Bayt-Hagan fonda gana ka zuru. Yehu mo n'a ce gana. A ne: «Wa nga mo kar torka ra.» I n'a kar mo, Gur zijanta ra, kaŋ go Ibleyam jarga. A zuru ka koy hala Mejiddo. Noodin no a bu. **28**A bannyey n'a sambu torko ra ka kond'a Urusalima. I n'a fiji nga saara ra a kaayey banda Dawda birno ra.

29Ahab haama Yoram mayra jiiri way cindi fa ra no Ahaziya te bonkooni Yahuda boŋ.

30Saaya kaŋ Yehu kaa Yezreyel, Yezabel maa baaru. Kal a na nga moy taalam, a na nga boŋ haw ka niigaw finetaro gaa. **31**Kaŋ Yehu furo windi meyo gaa, waybora ne: «Ya nin Zimri, ni windi koyo wiikwa, baani mo no?»

32Kala Yehu na nga moyduma sambu finetaro do haray ka ne: «May no ay do haray? May no?»

Kala mantaw hinka wala ihinza n'a niigaw. 33Yehu ne: «W'a jindaw ganda!»
Kal i n'a jindaw ganda. A kuro dooru cinaro da bariyey boŋ. Kal i n'a
taamu-taamu ngey ce taamey cire.
34Saaya kaŋ Yehu furo, a ŋwa ka haŋ. Kal a ne: «Wa laakal da wayboro laala
din, i m'a fiji mo, zama bonkooni ize no.» 35I koy mo zama ngey m'a fiji se,
amma i mana gar kal a boŋ kurbo d'a cey d'a kambe faata hinne. 36I ye ka kaa
ka ci Yehu se. A ne: «Rabbi sanno neeya, kaŋ a ci nga annabo Iliya Tisbi bora
me ra, ka ne: ‹Yezreyel faro ra no hansey ga Yezabel hamo ŋwa. 37Yezabel
buukwa mo ga ciya sanda birji faro moyduma boŋ, Yezreyel faro ra, hal i si hin
ka ne Yezabel no woone.› »

Yehu na Ahab banda mallaka

10 Day Ahab gonda ize alboro wayye Samariya ra. Kala Yehu na tirayaŋ
hantum ka samba i ma koy Samariya, Yezreyel mayraykoyey do,
sanda arkusey da borey kaŋ yaŋ go ga Ahab izey biiri mo ka ne: 2«Sohõ da
tirey wo kaa ka to araŋ do, za kaŋ araŋ jine bora izey go araŋ banda, araŋ gonda
wongu torkoyaŋ da bariyaŋ, da wongu jinayey mo, kwaara mo, birni cinari no
g'a windi – 3kal araŋ ma suuban bora kaŋ gonda gaakuri da daa hanno ka bisa
cindey araŋ jine bora izey ra. Araŋ m'a dake nga baaba karga boŋ ka wongu araŋ
jine bora kwaara se.»
4Amma i humburu gumo ka ne: «Guna, bonkooni hinka din mana hin ka kay
a jine, sanku fa iri mo?»
5Kala nga kaŋ go windo boŋ da nga kaŋ go kwaara muraadu kulu boŋ da
arkusey mo, da ngey kaŋ na bonkoono izey biiri, i donton Yehu gaa ka ne: «Iri
ya ni bannyayaŋ no. Hay kulu kaŋ ni n'iri lordi nd'a iri ga te, iri si boro kulu daŋ
koytaray ra. Kala ni ma te haŋ kaŋ kaan ni se.»
6Alwaato din gaa Yehu na tira hantum sorro hinkanta ka koy i do ka ne:
«D'araŋ go ay banda, d'araŋ ga hangan ay sanno se mo, kal araŋ ma borey din,
araŋ jine bora izey, boŋey kaa. Araŋ ma kaa ay do suba mãsancine Yezreyel ra.»
Bonkoono izey mo, ngey boro wayye no, i go kwaara boro beerey banda,
ngey kaŋ yaŋ n'i biiri. 7A ciya mo, alwaato kaŋ tira to i do, kal i na bonkoono
izey di k'i wi, i boro wayya din. I n'i boŋey daŋ cillayaŋ ra, k'i samba Yezreyel.
8Kala diya fo go, a kaa ka ci Yehu se ka ne: «I kande bonkoono izey boŋey.»
A ne: «W'i margu gu hinka kwaara meyo gaa, hala susubay.»
9A ciya mo, susuba ra a fatta ka kay ka ne borey kulu se: «Araŋ wo adilante
yaŋ no. Guna, ay murte ay jine bora gaa k'a wi, amma may no ka woone yaŋ
kulu wi? 10Araŋ ma bay mo sohõ kaŋ Rabbi sanno neeya, hari si no mo kaŋ ga
kaŋ ganda sanno kaŋ a ci Ahab dumo boŋ din ra. Zama Rabbi goy ka te haya
kaŋ a ci nga tamo Iliya do.» 11Yehu mo na Ahab windi borey kulu kaŋ yaŋ
cindi Yezreyel ra wi, d'a wane boro beerey, d'a baakoy, d'a alfagey kulu, hala
Yehu mana boro kulu cindi a se.
12Kal a tun ka fatta ka koy Samariya. A go kurukoy banda feeji hamni
hõseyaŋ windo do haray fonda boŋ. 13Kala Yehu kubay nda Ahaziya, Yahuda
bonkoono nya-ka-fo-siney. A ne: «Araŋ wo may yaŋ no?»

I tu ka ne: «Iri ya Ahaziya nya-ka-fo-sina yaŋ no. Iri kaa no zama iri ma bonkoono izey, da wayboro-koy izey mo fo.»

14Kala Yehu ne: «Wa i sambu nda fundi.» I n'i di nda fundi mo k'i wi feeji hamni hõseyaŋ windi guuso me gaa, i boro waytaaci cindi hinka. A mana baa afolloŋ naŋ i ra.

Yehu na Baal ganayaŋ tuusu

15Alwaato kaŋ a tun noodin, kal a na Yonadab Rekab izo gar, a go ga kaa zama nga m'a kubay se. A n'a fo ka ne a se: «Ni bina ga saba no? A go sanda mate kaŋ cine ay bina go ni wano banda mo?»

Yonadab tu ka ne: «A ga saba, ya!»

Yehu ne: «Da yaadin no, m'ay no ni kamba.» Kal a n'a no nga kamba. A n'a candi ka kande nga do hala torka ra. **16**A ne: «Kaa ay banda ka di anniya kaŋ ay gonda Rabbi se.» I n'a kaarandi mo a torka ra.

17Alwaato kaŋ a kaa Samariya, a na borey kaŋ yaŋ cindi Ahab wane Samariya ra kulu wi, kal a na Ahab dumo tuusu, Rabbi sanno kaŋ a ci Iliya se din boŋ.

18Yehu mo na borey kulu margu ka ne i se: «Ahab may Baal* se kayna, amma Yehu ga may a se gumo. **19**Sohõ mo, kal i ma Baal annabey kulu ce ay se, borey kaŋ yaŋ ga sududu a se, d'a alfagey kulu. I ra baa afo ma si jaŋ ka kaa. Zama sargay bambata go ay se kaŋ ay ga te Baal se. Boro kaŋ i mana di noodin mo, i s'a naŋ da fundi.» Amma hiila no Yehu na woodin te d'a, ga miila nga ma borey kaŋ yaŋ ga sombu Baal jine din halaci.

20Yehu ne i ma fe ka ne i ga bine saray marga te Baal sabbay se. I n'a fe mo. **21**Yehu mo donton nangu kulu Israyla ra, borey kaŋ ga sombu Baal se mo i kulu kaa. Boro fo si no kaŋ mana kaa. Koyne i furo Baal windo ra. Baal fuwo mo to za me woone gaa kala ya-haray meyo gaa. **22**A ne mo bora kaŋ ga fuwo dabari se: «Ma Baal wane sombuyaŋ bankaarayey kulu kaa taray i se.» A fatta nda bankaarayey i se.

23Yehu mo kaa, nga nda Yonadab Rekab izo, ka koy Baal windo ra. A ne mo borey kaŋ yaŋ ga sombu Baal se: «Wa guna, wa ceeci. I ma si gar boro kaŋ ga may Rabbi se, baa afo, kala ngey kaŋ yaŋ ga sombu Baal se hinne.» **24**I furo sargay salleyaŋ se, da sargay kaŋ i ga ton mo, amma Yehu jin ka boro wahakku daŋ taray. A ne i se: «Da borey kaŋ ay daŋ araŋ kambey ra yana, baa afo, bora kaŋ n'a naŋ din fundo ga ciya boro fa din fundo banandi.»

25I go no, saaya kaŋ i na sargay kaŋ i ga ton no ka ban, a banda kala Yehu ne nga doogarey da nga soojey se: «Wa furo k'i kulu wi, baa afolloŋ ma si fatta.» I n'i kar mo nda takuba. Doogarey da soojey n'i furu taray. I furo hala Baal fu-izo ra. **26**I fatta nda toorey kaŋ go Baal fu-izo ra k'i ton mo. **27**I na Baal cinaro bagu, i na Baal windo mo bagu k'a ciya salanga hala ka kaa sohõ. **28**Yaadin cine no Yehu na Baal dagu Israyla ra k'a halaci nd'a.

Yehu mayra Israyla boŋ

29Amma Yehu mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey bo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ a ma zunubi te, danga wura handayzey kaŋ go Betel ra da wo

kaŋ go Dan ra.
30 Rabbi ne Yehu se mo: «Za kaŋ ni na ciiti hanno kaŋ ay miila te, mate kaŋ
cine ni te haŋ kaŋ saba ay diyaŋ gaa, ni te mo Ahab dumo se hay kulu kaŋ go ay
bina ra, yaadin gaa ni banda hal a ma to zamana taaci ga goro Israyla karga
boŋ.» 31 Amma Yehu mana saal nga ma dira Rabbi, Israyla Irikoyo asariya boŋ
da nga bina kulu bo. A mana fay da Yerobowam zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla
daŋ i ma zunubi te.
32 Jirbey din ra Rabbi sintin ka Israyla zabu. Hazayel n'i kar Israyla hirrey
kulu me gaa, 33 Urdun hala ma koy wayna funay haray, da Jileyad laabo kulu ka
koy Gad da Ruben da Manasse kundey, za Arower kaŋ go Arnon gooro meyo
ra, kaŋ ga ti Jileyad da Basan. 34 Yehu goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, d'a
yaarutaray, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo?
35 Yehu mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Samariya. A izo Yehowahaz te
bonkooni a nango ra. 36 Jirbey kaŋ Yehu na Israyla may Samariya ra ga ti jiiri
waranka cindi ahakku.

Ataliya na bonkoono banda wi ka nga boŋ ciya bonkooni

11 A ciya mo, alwaato kaŋ Ahaziya nya Ataliya di kaŋ nga izo bu, kal a
tun ka fuula bandey kulu wi. 2 Amma Yehosaba, bonkoono Yoram izo,
Ahaziya wayme na Ahaziya izo Yowasa sambu. A n'a zay ka kaa bonkoono
izey kaŋ i wi yaŋ ra, nga nd'a hampakwa. A n'i daŋ mo kaniyaŋ fu fo ra. I n'a
tugu Ataliya se mo hal i mana du k'a wi. 3 Nga nd'a go care banda tugante Rabbi
windo ra kala jiiri iddu. Ataliya na laabo may.

I na Yowasa didiji bonkooni.

4 Jiiri iyyanta ra Yehoyda donton i ma zangu-zangu jine borey ce, da
doogarey waney, da batukoy waney, i ma kand'ey nga do Rabbi windo ra. Nga
nd'ey na sappa te, a n'i daŋ zeyaŋ Rabbi windo ra. A n'i cabe bonkoono izo mo.
5 A n'i lordi ka ne: «Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ jare hinzanta kaŋ ga furo
asibti hane ga ciya bonkoono windi batukoyaŋ. 6 Jare fo ga kay Furoyaŋ Meyo
do haray, jare fo mo windi meyo kaŋ go batukoy banda haray. Yaadin no araŋ
ga haggoy da Rabbi windo batuyaŋ ka furu care gaa. 7 Araŋ sata hinkanta mo
koyne, sanda borey kaŋ yaŋ ga fatta ka zumbu asibti zaaro hane, i ga haggoy da
Rabbi windo batuyaŋ ka bonkoono windi. 8 Araŋ ma bonkoono windi, boro fo
kulu nda nga wongu jinay nga kambe ra. Boro kaŋ furo araŋ sasareyaŋo ra kulu,
i m'a wi. Wa goro mo bonkoono banda alwaati kaŋ a ga fatta da alwaati kaŋ a
ga furo.»
9 Zangu-zangu jine borey goy hay kulu kaŋ Alfa Yehoyda n'i lordi boŋ. Afo
kulu na nga borey sambu, ngey kaŋ yaŋ ga furo asibti zaaro ra da ngey kaŋ yaŋ
ga zumbu asibti zaaro hane; i kaa Alfa Yehoyda do. 10 Alfaga mo na
zangu-zangu jine borey no yaajiyaŋ da korayyaŋ kaŋ Dawda wane yaŋ no za
doŋ, kaŋ go Rabbi windo ra mo. 11 Batukoy mo kay, boro kulu nda nga wongu
jinay nga kamba ra, za windo kambe ŋwaaro jarga, ka sargay feema kambo
gana ka windi, ka koy ne-haray kambe wow jare fa gaa. I windi naŋ kaŋ haray

bonkoono go.

12Saaya din Yehoyda fatta ka kande bonkoono izo. A na koytaray fuula daŋ a gaa k'a no seeda. I n'a didiji bonkooni, ka ji soogu a boŋ. I kobi ka ne: «Bonkoono aloomaro ma candi!»

13Alwaato kaŋ Ataliya maa batukoy da jama kosongo, a kaa borey do Rabbi windo ra. **14**A guna, kal a di bonkoono go ga kay bonjara do borey alaada boŋ, da hilli karkoyaŋ mo bonkoono do haray. I goono ga hilliyaŋ kar, laabo borey kulu go ga farhã. Saaya din Ataliya na nga bankaarayey tooru-tooru ka jinde sambu ka ne: «Amaana ŋwaari! Amaana ŋwaari!»

15Amma Alfa Yehoyda na jine borey lordi, zangu-zangu waney kaŋ yaŋ go wongu marga boŋ, ka ne i se: «W'a kaa taray soojey sasara ra. Boro kulu kaŋ n'a gana, i ma bora wi nda takuba.» (Zama alfaga* ci ka ne: «I ma s'a wi Rabbi windo ra.») **16**I n'a no fondo. Nga mo na fonda kaŋ bariyey ga furo nd'a bonkoono windo ra di, noodin no i n'a wi.

17Yehoyda na sappa te Rabbi da bonkoono da borey game ra hal i ma ciya Irikoy boroyaŋ. A na afa te mo bonkoono nda jama game ra. **18**Laabo borey kulu koy Baal diina windo do k'a zeeri ka sargay feemey da toorey kulu bagu-bagu. I na Baal alfaga Mattan wi sargay feemey jine.

Alfaga mo na batukoyaŋ daŋ kaŋ ga Rabbi windo batu. **19**Zangu-zangu jine borey, da doogarey, da zajey, da laabo borey kulu, a n'i sambu i ma bonkoono zumandi a ma fun Rabbi windo ra. I kaa batukoy fonda meyo gaa hala ka koy bonkoono kwaara. Bonkoono mo goro koytaray karga boŋ. **20**Laabo borey kulu mo soobay ka farhã, birno mo to nda laakal kanay. I na Ataliya wi da takuba bonkoono windo ra.

21Yehowasa te bonkooni, a gonda jiiri iyye.

I na Irikoy windo hanse

12 Yehu mayra jiiri iyyanta ra no Yehowasa te bonkooni. A may mo jiiri waytaaci Urusalima ra. A nyaŋo maa Zibiyan Beyer-Seba boro no. **2**A fundo jirbey kulu kaŋ ra Alfa Yehoyda n'a dondonandi, Yehowasa na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa. **3**Amma tudey boŋ sududuyaŋ nangey go no, i man'i ganandi. Hala ka kaa sohõ borey ga sargay salleyaŋ te ka duguyaŋ ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra.

4Yehowasa mo ne alfagey se: «Nooru kulu kaŋ hanante no, wo kaŋ i kande Rabbi windo ra, haŋ kaŋ i dake boro kulu boŋ a ma bana, da nooro kaŋ boro kulu ga kande bine baakasinay sabbay se Rabbi windo ra, **5**kala alfagey m'a ta, boro kulu nga cora gaa. I ma nangu kaŋ fuwo kortu hanse, sanda naŋ kaŋ i gar a kortu kulu.»

6Amma a ciya, bonkoono Yehowasa jiiri waranka cindi hinzanta ra, alfagey mana fuwo kortimey hanse ka ban. **7**Kala Bonkoono Yehowasa na Alfa Yehoyda da alfaga cindey ce ka ne i se: «Ifo se no araŋ mana fuwo kortimey hanse me? Sohõ mo, araŋ ma si filla ka nooru ta araŋ corey gaa amma araŋ m'a no fuwo hanseyaŋ se.» **8**Alfagey yadda kaŋ ngey si filla ka nooru ta jama gaa, i ne ngey si fuwo kortimey hanse mo.

9 Amma Alfa Yehoyda na sundurku sambu ka fune te a me daabirjo gaa. A
n'a jisi sargay feema jarga, kambe ŋwaari haray, naŋ kaŋ borey ga furo Rabbi
windo ra. Alfagey mo kaŋ yaŋ ga meyo batu na noorey kulu kaŋ borey kande
Rabbi windo ra daŋ a ra. 10 A ciya mo, alwaato kaŋ i di sundurko gonda nooru
boobo a ra, kala bonkoono hantumkwa da alfaga beero ga kaaru k'a
margu-margu zalifontoyaŋ ra. I na nooru kaŋ i gar Rabbi windo ra lasaabu.
11 Nooro kaŋ i neesi mo, i n'a daŋ borey kaŋ ga goy te kambe ra, ngey kaŋ yaŋ
ga Rabbi windo goyo haggoy. I na sacey da cinakoy bana kaŋ yaŋ ga Rabbi
windo goyo te, 12 da cinakoy da tondi jabukoy, zama i ma kataakuyaŋ day mo,
da tondi jabante yaŋ, kaŋ i ga Rabbi windo kortimey hanse nd'a. Zama hay kulu
kaŋ i gond'a muraadu, i m'a nooro bana,

13 Amma nooro kaŋ jama kande Rabbi windo ra, i mana nzarfu gaas'izey te
d'a, wala fitilla hanseyaŋ hari, wala taasayaŋ wala hilliyaŋ, wala wura jinayyaŋ,
wala nzarfu wane Rabbi windo ra. 14 Zama i na woodin no borey kaŋ yaŋ ga
goy se, i ma Rabbi windo hanse d'a. 15 Amma nooro kaŋ i no borey se zama
ngey ma goy-teerey bana nd'a, boro kulu man'a lasaabo hã, zama i go ga ngey
goyo te da naanay. 16 Taali se sargayey nooru nda zunubi se sargayey nooru, i
mana kand'ey Rabbi windo ra mo, zama alfagey wane no.

17 Alwaati din Suriya bonkoono Hazayel kaaru ka wongu nda Gat kwaara, a
n'a ŋwa mo. Koyne, Hazayel na mo ye ka ne nga ga koy Urusalima. 18 Kala
Yahuda bonkoono Yehowasa na jinay hanantey kulu sambu, wo kaŋ yaŋ a
kaayey Yehosafat da Yehoram da Ahaziya, Yahuda bonkooney jisi nangu
waani, hala nda nga din wane jinay hanantey da wura kulu kaŋ i gar Rabbi
windo jisiyaŋ nango ra, da bonkoono waney ra. A n'i samba Suriya bonkoono
Hazayel se, nga mo tun ka fay da Urusalima.

19 Yowasa goy cindey da haŋ kaŋ a te kulu mo, manti i n'i hantum Yahuda
bonkooney baaru tira ra bo? 20 Kal a tamey murte a gaa. I na munaficitaray te ka
Yowasa kar Millo kwaara, fonda kaŋ ga koy Silla boŋ. 21 Zama Yezakur
Simeyat izo nda Yehozabad Somer izo n'a kar kal a bu. I n'a fiji nga kaayey
banda Dawda birno ra. A izo Amaziya te bonkooni a nango ra.

Israyla bonkoono Yehowahaz

13 Yahuda bonkoono Yowasa, Ahaziya izo, a mayra jiiri waranka cindi
hinzanta ra no Yehowahaz, Yehu izo te bonkooni Israyla boŋ Samariya
ra. A may mo jiiri way cindi iyye. 2 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A na
Yerobowam Nebat ize zunubey gana, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ a ma zunubi te; a
mana fay d'ey mo. 3 Kala Rabbi bine koroŋ Israyla boŋ. A n'i daŋ Suriya
bonkoono Hazayel, da Ben-Hadad, Hazayel izo kambe ra waati kulu.

4 Yehowahaz na Rabbi ŋwaaray. Rabbi mo maa a se, zama a di kankami kaŋ
go ga te Israyla se Suriya bonkoono kambe ra no. 5 Rabbi mo na Israyla no
faabako hal i yana ka fun Suriyancey kambe ra. Israyla izey mo goro ngey
windey ra sanda doŋ wano cine. 6 Kulu nda yaadin, i mana fay da Yerobowam
kwaara zunubey bo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, amma i soobay ka
dira i ra. Wayboro himandi bundu tooruyaŋ mo cindi Samariya ra.

7Zama a na kaaruko waygu da wongu torko way, da ce-koy zambar way
hinne naŋ Yehowahaz se. Zama Suriya bonkoono n'i halaci, a n'i ciya sanda du
kaŋ boro ga taamu cine.
8Yehowahaz goy cindey, da haŋ kaŋ a te kulu, d'a soojetaray manti i n'i
hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 9Yehowahaz binde kani nga kaayey
banda; i n'a fiji Samariya ra. A izo Yehowasa te bonkooni a nango ra.

Israyla bonkoono Yehowasa

10Yahuda bonkoono Yehowasa mayra jiiri waranza cindi iyyanta ra no
Yehowasa, Yehowahaz izo te bonkooni Samariya ra Israyla boŋ. A may mo jiiri
way cindi iddu. 11A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A mana fay da
Yerobowam Nebat izo zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te, amma
i ra no a soobay ka dira.
12Yehowasa goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, da gaabi kaŋ a na wongu
te d'a Yahuda bonkoono Amaziya gaa, manti i n'i hantum Israyla bonkooney
baaru tira ra bo? 13Yehowasa kani nga kaayey banda, Yerobowam mo goro a
karga boŋ. I na Yehowasa fiji Samariya ra, naŋ kaŋ i ga Israyla bonkooney fiji.

Iliyasu buuyaŋo

14A go no, kala dooro kaŋ ga Iliyasu wi din n'a di hal a kani. Israyla
bonkoono Yehowasa mo kaa a do. A soobay ka hẽ a boŋ, ka ne: «Ay baaba! Ay
baaba! Israyla torko nd'a kaarukoy no.»
15Iliyasu ne a se: «Ni ma hangaw da biraw sambu.» A na hangawo da birawo
sambu mo. 16A ne Israyla bonkoono se: «Ni kamba daŋ birawo gaa.» A na nga
kamba daŋ mo. Iliyasu na nga kambey dake bonkoono kambey boŋ.
17A ne: «Ma wayna funay haray finetaro fiti.» A n'a fiti. Iliyasu ne a se:
«Hay!» A hay. A ne: «Rabbi hangawo Suriyancey boŋ, zaamayaŋ hangaw no.
Zama ni ga Suriyancey kar Afek ra, hala ni m'i ŋwa.»
18Iliyasu ne mo: «Ma sambu hangawey.» A sambu koyne. A ne: «Israyla
bonkoono ma laabo kar.» A n'a kar hala sorro hinza ka naŋ. 19Irikoy bora mo
futu a se ka ne: «A hima ni ma kar sorro gu wala iddu. Yaadin cine no ni ga
Suriya kar ka ŋwa mo. Amma sohõ sorro hinza hinne no ni ga Suriya kar.»
20Iliyasu bu, a n'a fiji mo. Jiiri tajo sintina Mowab soojey kande wongu laabo
ra. 21A ciya mo, i go boro fo fijiyaŋ gaa, kal i na soojeyaŋ fonnay. I na bora
jindaw Iliyasu saara ra. Kaŋ bora lamba Iliyasu biriyey gaa, kal a ye ka tun ka
kay nga cey boŋ.

Hazayel na Israyla kaynandi

22Suriya bonkoono Hazayel mo na Israyla kaynandi Yehowahaz jirbey kulu
ra. 23Amma Rabbi na gomni te i se, a di i bakaraw, a fongu i gaa nga alkawlo
kaŋ a sambu Ibrahim da Isaka nda Yakuba se din sabbay se. A mana yadda i m'i
halaci mo, a si ba nga m'i ban jina.
24Suriya bonkoono Hazayel bu. A izo Ben-Hadad mo te bonkooni a nango
ra. 25Yehowasa, Yehowahaz ize mo ye ka kwaarey ta Ben-Hadad, Hazayel izo

kamba ra, wo kaŋ yaŋ Hazayel ta a baabo Yehowahaz kamba ra. Wongu do ce hinza no Yehowasa n'a kar, a ye ka Israyla kwaarey ta mo.

Yahuda bonkoono Amaziya

14 Israyla bonkoono Yehowasa Yehowahaz izo mayra jiiri hinkanta ra no Yahuda bonkoono Amaziya Yowasa izo te bonkooni. **2**A gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waranka cindi yagga Urusalima ra. A nyaŋo mo maa Yehowaddan, Urusalima boro no. **3**Amaziya na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, amma manti sanda mate kaŋ a kaayo Dawda te bo. Amma a goy da mate kaŋ cine a baabo Yowasa te. **4**Kulu nda yaadin i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey tuusu. Hala hõ jama ga sargayyaŋ te, i ga dugu ton mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra.

5A ciya mo alwaato kaŋ koytara sinji a kambe ra, kal a na nga tamey kaŋ na bonkoono nga baabo wi din wi. **6**Amma a mana wiikoy izey wi, sanda mate kaŋ i hantum Musa asariya tira ra, mate kaŋ Rabbi lordi ka ne:

> «I ma si baabey wi izey sabbay se,
> i ma si izey mo wi baabey sabbay se,
> amma i ma boro kulu wi
> nga bumbo zunubo sabbay se.»
>
> *(A.Y. 24:16)*

7Edom haray mo, a na boro zambar way wi Ciiri Gooro ra. A na Sela tondo ŋwa da wongu ka maa daŋ a se Yokteyel hala ka kaa sohõ.

8Alwaato din gaa Amaziya na diyayaŋ donton Israyla bonkoono Yehowasa Yehowahaz izo, Yehu ize gaa. A ne: «Kaa, iri ma care guna.»

9Israyla bonkoono Yehowasa mo donton Yahuda bonkoono Amaziya gaa ka ne: «Yo-karji kaŋ go Liban ra donton sedre* nya gaa kaŋ go Liban ra ka ne: ‹Ma ni ize way no ay ize aru se a ma hiiji.› Ganji ham fo mo neeya kaŋ go Liban ra, a kaa ka bisa. A na yo-karjo taamu. **10**Cimi no, ni na Edom kar, ni bina mo beeri. Woodin sabbay se kala ni ga ni boŋ sifa! Kala ni ma goro fu jina. Ifo se no ni ga masiiba fisi ka kaa taray ni boŋ se, hala ni ma kaŋ, nin da Yahuda care banda?»

11Amma Amaziya wangu ka maa. Israyla bonkoono Yehowasa mo kaaru, nga nda Yahuda bonkoono Amaziya. I na care moyduma guna Bayt-Semes, Yahuda laabo ra. **12**Yahuda mo na goobu haŋ Israyla kambe ra, kala boro fo kulu zuru ka ye fu. **13**Israyla bonkoono Yehowasa mo na Yahuda bonkoono Amaziya, Yowasa izo, Ahaziya ize, di Bayt-Semes haray. A kaa Urusalima ka Urusalima birni cinaro kulu bagu za Ifraymu birni meyo gaa kal a ma koy Lokoto birni meyo gaa, kambe kar zangu taaci no. **14**A na wura nda nzarfu mo sambu hala nda jinay kulu kaŋ a gar Rabbi windo ra nda bonkoono windo ra jisiyaŋ nangey ra, da tamtaray izeyaŋ mo. A ye ka kaa Samariya.

15Yehowasa goy cindey mo kaŋ a goy, d'a soojetaray, da wongu kaŋ a te da Yahuda bonkoono Amaziya, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? **16**Yehowasa mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji Samariya ra Israyla

bonkooney banda. A izo Yerobowam te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Amaziya buuyaŋo

17 Yahuda bonkoono Amaziya mo, Yowasa izo, te jiiri way cindi gu Israyla
bonkoono Yehowasa Yehowahaz izo buuyaŋo banda. 18 Amaziya goy cindey
mo, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo?
19 I na me haw a boŋ Urusalima ra kal a zuru ka koy Lacis, amma i n'a ce
gana hala Lacis k'a wi noodin. 20 I n'a za ka kand'a da bariyaŋ *torko boŋ* k'a fiji
nga kaayey banda Urusalima ra, Dawda birno ra.
21 Yahuda borey kulu na Azariya sambu, a gonda jiiri way cindi iddu, kaŋ i
n'a didiji bonkooni nga baabo Amaziya nango ra. 22 Waato kaŋ Bonkoono
Amaziya kani nga kaayey banda, woodin banda Azariya na Elat cina k'a yeti
Yahuda se.

Israyla bonkoono Yerobowam

23 Yahuda bonkoono Amaziya Yowasa izo mayra jiiri way cindi guwanta ra
no Israyla bonkoono Yerobowam Yehowasa ize te bonkooni Samariya ra. A
may jiiri waytaaci cindi fo. 24 A na goy laaloyaŋ te mo Rabbi diyaŋ gaa. A mana
fay da Yerobowam Nebat izo zunubey kulu mo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma
zunubi te. 25 A na Israyla hirrey yeti za Hamat furoyaŋo do ka koy hala Gooru
Beero teeko gaa, Rabbi Israyla Irikoyo sanno boŋ, sanno kaŋ a ci nga tam
annabi Yonana, Amittay izo, Gat-Hefer bora me ra.
26 Zama Rabbi faham da Israyla kankamo, kaŋ ga koroŋ boro kulu gaa gumo,
boro daabantey wala boro taŋantey. Boro fo mo si no kaŋ ga Israyla gaakasinay.
27 Rabbi mana ne nga ga Israyla maa tuusu beena cire, amma a n'i faaba
Yerobowam Yehowasa izo kambe ra.
28 Yerobowam goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, d'a yaarutara, da wongu
kaŋ a te, da Damaskos da Hamat komyaŋ kaŋ a te, wo kaŋ ciya Yahuda wane
doŋ, a n'i yeti Israyla se, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo?
29 Yerobowam mo kani nga kaayey banda, kaŋ yaŋ ga ti Israyla bonkooney. A
izo Zakariya mo te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Azariya

15 Israyla bonkoono Yerobowam mayra jiiri waranka cindi iyyanta ra no
Yahuda bonkoono Azariya Amaziya izo te bonkooni. 2 A gonda jiiri
way cindi iddu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waygu cindi hinka
Urusalima ra. A nyaŋo maa Yekoliya, Urusalima boro no. 3 A na haŋ kaŋ ga
saba te Rabbi diyaŋ gaa, mate kulu kaŋ cine nga baabo Amaziya te. 4 Amma i
mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaa bo. Hala ka kaa sohõ jama ga sargayey
wi ka dugu ton mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra.
5 Rabbi mo na bonkoono ham k'a ciya jiray kal a buuyaŋ. A goro fu fo ra
waani. Bonkoono izo Yotam mo goro bonkoono windo ra ka ciiti dumbu laabo
jama se.
6 Azariya goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda

bonkooney baaru tira ra bo? 7Azariya mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga kaayey banda Dawda birno ra. A izo Yotam mo te bonkooni a nango ra.

Israyla bonkoono Zakariya

8Yahuda bonkoono Azariya mayra jiiri waranza cindi ahakkanta ra no Zakariya Yerobowam izo na Israyla may Samariya ra handu iddu. 9A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa sanda mate kaŋ a kaayey te. A mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey bo, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te.

10Kala Sallum, Yabez izo murte a gaa. A n'a kar jama jine k'a wi, ka te bonkooni a nango ra. 11Zakariya goy cindey mo, ngey neeya, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra. 12Rabbi sanno no, kaŋ a ci Yehu se ka ne:

> «Ni izey ga goro Israyla karga boŋ
> hala ni hangasi-ham.»
>
> *(2 B.T. 10:30)*

A ciya mo yaadin.

Israyla bonkooney Sallum da Menahem

13Sallum Yabez izo te bonkooni Yahuda bonkoono Uzziya mayra jiiri waranza cindi yagganta ra. A may mo handu folloŋ Samariya ra. 14Kala Menahem Gadi ize tun ka fun Tirza ra. Gaa no a kaa Samariya ka Sallum Yabez izo kar Samariya ra k'a wi. A te bonkooni a nango ra.

15Sallum goy cindey mo, da murteyaŋ kaŋ a te, guna, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra.

16Saaya din Menahem na Tifsa da borey kaŋ yaŋ go a ra kulu, d'a kawyey kulu kar za Tirza, zama i mana fiti a se. Woodin sabbay se no a n'a kar. Wayboro gundekoyey kulu mo, a n'i fooru.

17Yahuda bonkoono Azariya mayra jiiri waranza cindi yagganta ra no Menahem Gadi izo te bonkooni Israyla boŋ. A te jiiri way Samariya koytaray ra. 18A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A fundi jirbey kulu ra a mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te.

19Assiriya bonkoono Pul mo kande wongu laabo gaa; Menahem mo na Pul no nzarfu ton waytaaci cindi gu cine, a ma kamba daŋ nga se, a ma koytara tabbatandi nga kambe ra. 20Menahem mo na nooru ta Israyla gaa, danga Israyla arzakante beerey kulu gaa. Boro fo kulu na nzarfu sekel* waygu bana zama i m'a no Assiriya bonkoono se. Assiriya bonkoono mo na banda bare; a mana goro laabo ra koyne.

21Menahem goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra bo? 22Menahem mo kani nga kaayey banda. Pekahiya Menahem izo te bonkooni Israyla boŋ a nango ra.

Israyla bonkoono Pekahiya

23Yahuda bonkoono Azariya mayra jiiri waygo ra no Pekahiya Menahem izo te bonkooni Israyla boŋ Samariya ra. A te jiiri hinka koytara ra. 24A na teera

laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A mana fay da Yerobowam Nebat izo zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te. 25A sooja Peka Remaliya izo mo murte a gaa k'a kar Samariya ra, bonkoono faada ra, nga nda Argob da Ariye care banda, da boro waygu koyne, Jileyad boroyaŋ. A n'a wi ka te bonkooni a nango ra.

26Pekahiya goy cindey, da haŋ kaŋ a te kulu, guna, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra.

Israyla bonkoono Peka

27Yahuda bonkoono Azariya jiiri waygu cindi hinkanta ra no Peka Remaliya izo te bonkooni Israyla boŋ Samariya ra. A may mo jiiri waranka. 28A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa. A mana fay da Yerobowam Nebat ize zunubey, naŋ kaŋ a na Israyla daŋ i ma zunubi te.

29Israyla bonkoono Peka jirbey ra, Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser kaa ka Iyon, da Abel-Bayt-Maaka, da Yanowa, da Kedes, da Hazor ŋwa, danga Jileyad da Galili da Naftali laabey kulu no. A kond'ey tamtaray Assiriya laabo ra. 30Hoseya Ela izo mo murte Peka Remaliya izo gaa k'a kar ka wi. A te bonkooni a nango ra, Yotam Uzziya izo jiiri warankanta ra. 31Peka goy cindey mo da haŋ kaŋ a te kulu, guna, i n'i hantum Israyla bonkooney baaru tira ra.

Yahuda bonkoono Yotam

32Israyla bonkoono Peka Remaliya izo mayra jiiri hinkanta ra no Yahuda bonkoono Yotam Uzziya izo te bonkooni. 33A gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri way cindi iddu Urusalima ra. A nyaŋo maa Yerusa Zadok ize way mo. 34Yotam te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. A na hay kulu te mate kaŋ cine nga baabo Uzziya te. 35Amma i mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey tuusu. Hala ka kaa sohõ borey ga sargayyaŋ wi ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra. A na Rabbi windo beene meyo cina.

36Yotam goy cindey mo da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 37Jirbey din ra Rabbi sintin ka Suriya bonkoono Rezin donton a ma wongu nda Yahuda, da Peka Remaliya izo mo. 38Yotam kani nga kaayey banda. I n'a fiji mo nga kaayey banda a kaayo Dawda birno ra. A izo Ahaz te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Ahaz

16 Peka Remaliya izo mayra jiiri way cindi iyyanta ra no Yahuda bonkoono Ahaz Yotam izo te bonkooni. 2Ahaz gonda jiiri waranka alwaato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri way cindi iddu Urusalima ra. A mana te haŋ kaŋ ga saba Rabbi nga Irikoyo diyaŋ gaa danga mate kaŋ cine a kaayo Dawda te. 3Amma a na Israyla bonkooney muraadey gana, hala mo a na nga izo daŋ danji ra, mebarawey fanta hari boŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine. 4A ga sargay dumbu ka dugu ton mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey ra da tudey boŋ da tuuri kobtokoyey cire mo.

5Alwaato din Suriya bonkoono Rezin da Israyla bonkoono Peka Remaliya

izo kande wongu Urusalima gaa. I na Ahaz nda nga marga windi, amma i mongo k'a ŋwa. 6Alwaato din mo no Suriya bonkoono Rezin ye ka Elat di Suriya mayra se ka Yahuda borey gaaray Elat ra. Suriyancey mo kaa Elat ka goro a ra hala ka kaa sohõ.

7Ahaz na diyayaŋ donton Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser gaa ka ne: «Ay ya ni bannya no, ay ya ni ize mo no. Ma kaa k'ay faaba Suriya bonkoono da Israyla bonkoono kambe ra, kaŋ yaŋ margu ay gaa.» 8Ahaz mo na nzarfu nda wura kaŋ i gar Rabbi windo ra, da bonkoono windo ra arzaka sambu. A n'i samba mo i ma ciya me-daabu Assiriya bonkoono se. 9Assiriya bonkoono mo maa a sanno. Assiriya bonkoono kaaru ka koy zama nga ma wongu nda Damaskos. A n'a ŋwa mo, k'a borey ku ka konda Cir ka daŋ tamtaray. A na Rezin wi mo.

Bonkoono Ahaz da sargay feema tajo

10Bonkoono Ahaz koy Damaskos zama nga ma Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser kubay. A di sargay feema mo kaŋ go Damaskos kwaara ra. Bonkoono Ahaz na sargay feema din jeero d'a hima-cara samba Alfa Uriya se sargay feema goyo kulu boŋ. 11Alfa Uriya mo na sargay feema cina. Sanda mate kaŋ cine bonkoono Ahaz na hima-cara samba a ma fun Damaskos, yaadin cine no Uriya n'a te hala bonkoono Ahaz ga kaa ka fun Damaskos. 12Saaya kaŋ bonkoono ye ka kaa ka fun Damaskos, kal a di sargay feema. Bonkoono mo maan sargay feema do ka sargay te a boŋ. 13Kal a na nga sargayey kaŋ i ga ton yaŋ ton, hala nda hamni wane kulu, ka haŋyaŋ sarga mo soogu. A na saabuyaŋ sarga kuro say-say nga sargay feema boŋ. 14Guuru-say sargay feema kaŋ go Rabbi jine mo, a n'a sambu k'a kaa fuwo jine haray nga sargay feema nda Rabbi fuwo game ra. A n'a yeti nga sargay feema se azawa kambe.

15Kala Bonkoono Ahaz na Alfa Uriya lordi ka ne a se: «Susubay sargay kaŋ i ga ton, ni m'a ton sargay feema beero boŋ, da wiciri kambu sarga kulu, hamni wane, hala nda tonyaŋ wane, da bonkoono wane, d'a hamni sarga, da laabo jama sargayey kaŋ i ga ton kulu care banda, d'i hamni sarga, d'i haŋyaŋ sarga. A boŋ koyne i ma sargay kaŋ i ga ton kuro kulu, da sargay kaŋ i ga no Irikoy se kuro kulu say-say. Amma guuru-say sargay feema ga ciya ay se hãayaŋ nangu do.» 16Yaadin no Alfa Uriya te haŋ kaŋ Bonkoono Ahaz n'a lordi nd'a kulu boŋ.

17Bonkoono Ahaz mo na jezey dumbu ganda jisiyaŋey gaa ka nyunayaŋ taasey ganandi i boŋ. A na bango mo zumandi guuru-say haw himandey boŋ kaŋ go noodin a cire. I na bango dake tondi cinari yaŋ boŋ. 18Fonda mo kaŋ goono ga daabu asibti zaarey sabbay se, wo kaŋ i cina windo ra, da meyo kaŋ ga furo ka koy bonkoono windo do haray, a n'i kaa Rabbi windo ra, woodin kulu Assiriya bonkoono sabbay se.

19Ahaz goy cindey mo kaŋ a te, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 20Ahaz kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga kaayey banda Dawda birno ra no. A izo Hezeciya te bonkooni a nango ra.

Israyla bonkooni kokoranta

17 Yahuda bonkoono Ahaz mayra jiiri way cindi hinkanta ra no Ela izo
Hoseya te bonkooni Samariya ra Israyla boŋ. Jiiri yagga mo no a go ga
may. **2**A na teera laalo te Rabbi diyaŋ gaa, amma manti sanda Israyla
bonkooney kaŋ yaŋ n'a jin cine.

3Assiriya bonkoono Salmaneser kaa ka wongu nd'a, Hoseya mo ciya a
bannya ka kande a se jangal. **4**Assiriya bonkoono na murteyaŋ munaficitaray
gar Hoseya do. Zama a jin ka diyayaŋ donton Misira bonkoono So do. A mana
jangal samba Assiriya bonkoono do mo, mate kaŋ a doona ka te jiiri kulu.
Woodin sabbay se no Assiriya bonkoono n'a haw k'a gaay kasu ra. **5**Assiriya
bonkoono ziji mo ka gana ka bisa laabo kulu ra. A ziji ka koy Samariya k'a
windi nda wongu jiiri hinza. **6**Hoseya jiiri yagganta ra no Assiriya bonkoono na
Samariya ŋwa ka Israyla ku. A kond'ey Assiriya k'i gorandi Hala, Habor isa me
gaa, Gozan laabu da Mediyancey kwaarey ra mo.

Israyla laabo kalima

7A ciya mo, Israyla izey na zunubi te Rabbi ngey Irikoyo se, nga kaŋ kand'ey
i ma fun Misira laabo ra nda Misira bonkoono Firawna* kambe ra. I humburu
de-koy fooyaŋ, **8**i dira mebarawey alaadey boŋ, ngey kaŋ yaŋ Rabbi gaaray
Israyla jine. I na Israyla bonkooney alaadey kaŋ i te mo gana. **9**Tuguray ra mo
Israyla izey te hariyaŋ kaŋ mana hagu Rabbi ngey Irikoyo diyaŋ gaa. Koyne, i
na tudey boŋ sududuyaŋ nangey cina ngey kwaarey kulu ra, za batukoy cinari
kuuko gaa kal a ma koy kwaara kaŋ gonda birni cinari gaa. **10**I na cinariyaŋ da
wayboro himandi bundu tooruyaŋ sinji ngey boŋ se tudu kuuku kulu boŋ, da
tuuri kobtokoy kulu cire. **11**Nangey din mo no i ga dugu ton sududuyaŋ nangey
kulu ra, sanda mate kaŋ cine mebarawey kaŋ Rabbi gaaray i jine din ga te. I na
teera laaloyaŋ te zama i ma Rabbi zokoti se. **12**I may toorey se kaŋ yaŋ Rabbi n'i
sanni te ka ne: «Araŋ ma si hayey din te me!» **13**Kulu nda yaadin, annabi fo
kulu, da borey kaŋ yaŋ ga jina fonnay kulu me ra Rabbi ci Israyla nda Yahuda
se ka ne: «Wa bare ka fun araŋ fondo laaley ra. Araŋ m'ay lordey nd'ay hin
sanney haggoy, ay asariya kulu boŋ kaŋ ay n'araŋ kaayey lordi nd'a mo, kaŋ ay
n'ay tam annabey donton d'a.»

14Amma i wangu ka maa, i na hanga sanday te, sanda i kaayey hanga sanda
cine, kaŋ yaŋ mana Rabbi ngey Irikoyo cimandi. **15**I wangu a hin sanney d'a
sappa kaŋ a te d'i kaayey d'a seedey kaŋ yaŋ a ci i se. I na hari yaamoyaŋ gana
hal i ciya yaamoyaŋ. I na dumi cindey kaŋ yaŋ go g'i windi gana, ngey kaŋ yaŋ
boŋ Rabbi lordi i se ka ne i ma si goy d'i goyey dumi.

16Koyne, i fay da Rabbi ngey Irikoyo lordey kulu. I na sooguyaŋ himandi
handayze hinka te ngey boŋ se. I na bundu tooruyaŋ te. I gurfa beena ra marga
kulu se, i may Baal se mo. **17**I na ngey ize arey da ngey ize wayey daŋ danji ra.
I na gunayaŋ da dobo te. I na ngey boŋ neera zama ngey ma laala te Rabbi
diyaŋ gaa k'a zokoti.

18To, woodin yaŋ kulu sabbay se no Rabbi te bine Israyla se gumo. A n'i

ganandi ka kaa nga jine. Afo kulu mana cindi, kala Yahuda kunda hinne.
19Baa Yahuda mo, i mana Rabbi ngey Irikoyo lordey haggoy bo, amma i
dira Israyla farilley ra kaŋ yaŋ i daŋ. 20Rabbi mo wangu Israyla izey kulu. A n'i
kaynandi k'i daŋ komkoy kambe ra, hal a n'i furu ka kaa nga jine.
21Zama a na Israyla fay ka kaa Dawda dumo gaa. Israyla na Yerobowam
Nebat izo didiji bonkooni. Yerobowam mo na Israyla ganji Rabbi ganayaŋ, a n'i
daŋ zunubi bambata teeyaŋ. 22Israyla izey mo na Yerobowam zunubey kulu
kaŋ yaŋ a te gana, i mana fay d'ey. 23Hal a to naŋ kaŋ Rabbi na Israyla ganandi
ka kaa nga jine, sanda mate kaŋ cine a ci nga tam annabey kulu me ra. Yaadin
no i na Israyla ganandi nd'a nga laabo ra ka kond'a Assiriya laabu hala ka kaa
hunkuna.

I na mebarawyaŋ gorandi Israyla laabo ra

24Kala Assiriya bonkoono na boroyaŋ kaa Kuta kwaara, da Babila, da Abba,
da Hamat, da Sefarbayim, k'i gorandi Samariya kwaarey ra Israyla izey nango
ra. Ngey mo na Samariya mayra ta ka goro a kwaarey ra. 25A ciya mo nango
din i goray sintina, i mana Rabbi beerandi. Woodin sabbay se no Rabbi mo na
muusu beeri yaŋ donton i ra, i na afooyaŋ wi i ra. 26Woodin sabbay se no i
salaŋ Assiriya bonkoono se ka ne: «Mebarawey kaŋ ni ku ka jisi Samariya
kwaarey ra, i si laabo din Irikoyo asariya bay. Woodin sabbay se no a na muusu
beeri yaŋ donton i ra. Ngey mo neeya g'i wi, zama i si laabo Irikoyo asariya
bay.»
27Alwaato din Assiriya bonkoono lordi ka ne: «Kal i ma sambu tamtaray
alfagey ra afo kaŋ i kande ka fun noodin. I ma naŋ a ma ye ka koy ka goro
noodin laabo ra, ka borey dondonandi laabo din Irikoyo asariya.» 28Alfagey kaŋ
i ku Samariya ra binde, afo kaa ka goro Betel. A n'i dondonandi mate kaŋ boro
ga humburu Rabbi nd'a.
29Kulu nda yaadin mebaraw fo kulu te nga boŋ tooruyaŋ k'i daŋ tudey boŋ
fuwey ra, kaŋ yaŋ Samariyancey te, mebaraw kulu ngey kwaara ra kaŋ ra i ga
goro. 30Babila borey te Sukkot-Benet. Kuta borey mo te Nergal. Hamat borey te
Asima. 31Abbi borey te Nibhaz da Tartak. Sefarbancey mo na ngey izeyaŋ daŋ
danji ra Adrammelek da Anammelek se, kaŋ ga ti Sefarbayim toorey. 32Yaadin
no i humburu Rabbi. I ra koyne i na alfagayaŋ suuban boro yaamey ra tudey
boŋ sududuyaŋ nangey se, borey kaŋ yaŋ ga sargay te i se i tudey boŋ
sududuyaŋ fuwey ra. 33I humburu Rabbi ka may ngey toorey se mo,
mebarawey kaŋ yaŋ ra i n'i sambu alaadey boŋ.
34Hala hõ i ga goy ngey doŋ alaadey boŋ. I mana Rabbi beerandi bo. I mana
goy ngey hin sanney boŋ mo, wala ngey alaadey, wala asariya boŋ, wala Rabbi
lordey kaŋ yaŋ a na Yakuba izey lordi nd'a din boŋ, dumo kaŋ a n'a no maa
Israyla, 35ngey kaŋ yaŋ Rabbi na alkawli sambu i se. A na sanno gaabandi i se
ka ne: «Araŋ ma si humburu de-koy fooyaŋ bo. Araŋ ma si sombu i se, araŋ ma
si may i se, araŋ ma si sargay te i se mo. 36Amma Rabbi, nga kaŋ fun d'araŋ
Misira laabo ra da dabari bambata da kambe sallanta, nga no araŋ ga humburu.
Nga mo no araŋ ga sombu a se; a se mo no araŋ ga sargay te. 37A hin sanney d'a

farilley d'a asariya d'a lordey, kaŋ yaŋ a hantum araŋ se, araŋ g'i haggoy hal abada, zama araŋ m'i te. Araŋ ma si humburu de-koy fooyaŋ bo. 38Sappa kaŋ ay te d'araŋ mo, araŋ ma si diny'a bo. Araŋ ma si humburu de-koy fooyaŋ. 39Amma Rabbi araŋ Irikoyo no araŋ ga humburu. A g'araŋ faaba mo araŋ ibarey kulu kambe ra.»

40Amma i mana hangan. I goy ngey doŋ alaadey boŋ. 41Dumi woodin yaŋ mo, i humburu Rabbi ka may sooguyaŋ hima-careyaŋ se. Yaadin mo no i izey d'i haamey. Sanda mate kaŋ i kaayey te, yaadin no ngey mo goono ga te hala ka kaa sohõ.

Yahuda bonkoono Hezeciya

18 A ciya mo, Israyla bonkoono Hoseya Ela izo mayra jiiri hinzanta ra, kala Yahuda bonkoono Hezeciya Ahaz izo mo te bonkooni. 2A gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waranka cindi yagga Urusalima ra. A nyaŋo maa Abi, Zakariya ize way. 3A na teera hanno te Rabbi diyaŋ gaa, sanda hay kulu kaŋ a kaayo Dawda te cine. 4A na tudey boŋ sududuyaŋ nangey tuusu, ka cinarey ceeri-ceeri, ka wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri. A na guuru-say gondo bagu-bagu, wo kaŋ Musa dan. Zama kala alwaato din Israyla izey ga dugu ton a se, i ga ne a se mo Nehustan, *kaŋ a feerijo ga ti gondo kaŋ i te da guuru-say.*

5A de Rabbi Israyla Irikoyo gaa, a banda mo a cine mana te Yahuda bonkooney kulu ra, baa ngey kaŋ yaŋ n'a jin ra. 6Zama a naagu Rabbi gaa. A mana fay d'a ganayaŋ mo, amma a n'a lordey haggoy, kaŋ yaŋ Rabbi na Musa lordi nd'a. 7Rabbi mo go a banda. Naŋ kaŋ a gana kulu, a du albarka. A murte mo Assiriya bonkoono gaa, a mana may a se. 8A na Filistancey kar ka koy hala Gaza nd'a kawyey, za batukoy gar'ize gaa ka koy hala kwaara kaŋ gonda birni cinari gaa.

Wongu na Samariya ŋwa

9A ciya mo, Bonkoono Hezeciya mayra jiiri taacanta ra, kaŋ ga ti Israyla bonkoono Hoseya Ela izo jiiri iyyanta, kala Assiriya bonkoono Salmaneser ziji ka koy Samariya k'a windi nda wongu. 10Jiiri hinzanta bananta i n'a ŋwa, sanda Hezeciya mayra jiiri iddanta ra, kaŋ ga ti Israyla bonkoono Hoseya mayra jiiri yagganta, i na Samariya ŋwa. 11Assiriya mo na Israyla ku ka kond'ey Assiriya k'i gorandi Hala, Habor isa me gaa, Gozan laabu, da Midiyancey kwaarey ra mo. 12Zama i mana Rabbi ngey Irikoyo sanno gana bo, amma i n'a sappa tunandi, kaŋ ga ti hayey kulu kaŋ Rabbi tamo Musa n'i lordi nd'a. I wangu ka maa a se mo, sanku fa i m'a te.

Ziinini kaŋ Assiriyancey te Urusalima gaa

13Kala bonkoono Hezeciya mayra jiiri way cindi taacanta ra, Assiriya bonkoono Sennakerib ziji ka kaa ka Yahuda gallu kulu kaŋ gonda cinari beeri wongu, a n'i ŋwa mo. 14Yahuda bonkoono Hezeciya mo donton Assiriya bonkoono do Lacis kwaara ra ka ne: «Ay na taali te. Ni ma tun k'ay naŋ. Haŋ

kaŋ ni dake ay boŋ kulu, ay g'a sambu.» Assiriya bonkoono mo dake Yahuda bonkoono Hezeciya boŋ nzarfu ton way cindi hinza nda jare cine, da wura ton fo nda jare cine. 15Hezeciya mo n'a no nzarfu kulu kaŋ i gar Rabbi windo ra, da bonkoono kwaara jisiyaŋ nango ra.

16Alwaato din no Hezeciya na wura kaŋ go Rabbi windo meyey gaa da meyey ganjey gaa dagu, wo kaŋ Yahuda bonkoono Hezeciya n'i daabu nd'a. A n'i no Assiriya bonkoono se.

17Assiriya bonkoono na Tartan, da mantawey jine funa, da Rabsake donton i ma fun Lacis ka koy Bonkoono Hezeciya do Urusalima. I koy mo nda wongu marga bambata. Saaya kaŋ i to noodin, i binde kay bango hari fonda jarga, nga kaŋ go beene kaarukoy fari fonda gaa haray. 18Saaya kaŋ i na bonkoono ce, kala Eliyacim Hilciya ize kaŋ ga faada almayaaley dabari, da Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yowa Asaf izo kaŋ ga tirey gaay, i fatta ka koy i do.

19Rabsake ne i se: «Kal araŋ ma ci Hezeciya se sohõ:

Mate kaŋ bonkooni beero, Assiriya bonkoono ci neeya: Deyaŋ hari woofo dumi gaa no ni goono ga jeeri? 20Ni goono ga ne (amma woodin kulu ruubu no): iri gonda dabari nda wongu gaabi. May no bora binde kaŋ gaa ni goono ga jeeri, kaŋ se ni murte ay gaa? 21A go, ni goono ga jeeri goobo wo gaa, kaŋ kwaari ceero no, kaŋ ga ti Misira. Baa boro jeeri haya din dumi gaa, kal a ma furo bora kambe ra k'a gooru. Yaadin cine no Misira bonkoono Firawna bara nd'a boro kulu kaŋ ga jeeri a gaa se! 22Amma d'araŋ ne ay se araŋ go ga de Rabbi araŋ Irikoyo gaa – manti nga no Hezeciya n'a sududuyaŋ nangey d'a sargay feemey hibandi? A ne mo Yahuda nda Urusalima se: ‹Feema woone jine no araŋ ga sududu Urusalima ra.›

23Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma caaca nd'ay koyo Assiriya bonkoono. Ay ga ni no bari zambar hinka, hala day nin wo, ni wano do haray ni ga hin ka kaarukoyaŋ dake i boŋ. 24Mate binde no ni ga te ka yaarukom folloŋ bare ka ye banda ay koyo bannyey ra, baa i kulu ikayna? Ni goono ga jeeri Misira gaa. To, ni ga du wongu torkoyaŋ da bari-kariyaŋ noodin? 25Ay mo sohõ, kaŋ ay kaa ay ma nango wo halaci se, manti Rabbi yaddayaŋ boŋ no? Rabbi no ka ne ay se ay ma koy ka laabo wo wongu k'a halaci.»

26Kala Hilciya izo Eliyacim da Sebna nda Yoha ne Rabsake se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma salaŋ iri, ni bannyey se da Suriyance sanni, zama iri ga maa woodin. Ma si salaŋ iri se da Yahudancey sanni borey kaŋ go birni cinaro boŋ hangey ra.»

27Amma Rabsake ne i se: «E! Ay koyo n'ay donton nin da ni koyo do no, sanku fa ay ma sanni woone yaŋ ci? Manti alborey kaŋ go ga goro birni cinaro boŋ yaŋ gaa no a n'ay donton, i ma ngey wuri ŋwa, i ma ngey hari-mun haŋ mo araŋ banda?»

28Kala Rabsake kay noodin ka ce da jinde beeri Yahudance sanni ra. A salaŋ i se ka ne: «Wa maa bonkooni beero Assiriya bonkoono sanno. 29Yaa no

bonkoono ci: ‹Wa si ta Hezeciya m'araŋ halli, zama a si hin k'araŋ faaba Assiriya bonkoono kambe ra. **30**Hezeciya ma si naŋ mo araŋ ma de Rabbi gaa ka ne: Daahir Rabbi g'iri faaba, hala gallo wo ma si furo Assiriya bonkoono kambe ra.›

31Wa si hangan Hezeciya se, zama yaa no Assiriya bonkoono ci: ‹Wa amaana te da ay, wa fatta mo ka kaa ay do. Boro kulu ga nga reyzin* nyaŋo nafa ŋwa, boro kulu ga ŋwa nga jeejay* nyaŋo gaa, araŋ boro fo kulu ga haŋ nga bumbo dayo gaa, **32**hal a ga to alwaati kaŋ ay ga kaa k'araŋ sambu, ka konda araŋ laabu fo ra kaŋ ga hima araŋ laabu. A gonda ntaaso da reyzin hari, laabu no kaŋ gonda hari nda reyzin kaliyaŋ, zeytun* nya da yu laabu mo no zama araŋ ma funa, araŋ ma si bu se.›

Araŋ ma si hangan Hezeciya se pat! waati kaŋ a g'araŋ fafagu ka ne: ‹Rabbi g'iri faaba.› **33**Ndunnya de-koyey ra gonda afo kaŋ na nga laabo faaba Assiriya bonkoono kambe ra no? **34**Man Hamatyaŋ da Arpad de-koyey? Man gaa Sefarbayim da Hena nda Abba de-koyey? I na Samariya faaba ay kamba ra no? **35**Laabey kulu de-koyey ra, woofo no ka nga laabo faaba ay kambe ra, hala Rabbi mo ma Urusalima faaba ay kamba ra?»

36Amma jama dangay siw! I mana tu a se da baa sann'ize folloŋ, zama bonkoono lordi ka ne i ma si tu a se.

37Waato din gaa Eliyacim Hilciya ize kaŋ ga faada almayaaley dabari, da Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yowa Asaf izo kaŋ ga tirey gaay, i ye ka kaa Hezeciya do nda ngey bankaarayey toorante yaŋ ka Rabsake sanney ci a se.

Rabbi na Urusalima faaba

19 Waato kaŋ Bonkoono Hezeciya maa woodin binde, a na nga bankaarayey tooru-tooru, a na bufu zaara haw nga gaa, a koy ka furo Rabbi windo ra. **2**A na Eliyacim kaŋ ga faada almayaaley dabari donton mo, nga nda Sebna kaŋ ga tirey hantum, da alfagey ra dottijo zeeney, i go ga daabu nda bufu zaarayaŋ. I koy annabi Isaya, Amoz ize do. **3**I ne a se: «Hezeciya ne: ‹Zaari woone ya taabi nda wowi, da donda-caray zaari no, zama izey to hayyaŋ, gaabi mo si no kaŋ g'i hay. **4**Hambara Rabbi ni Irikoyo ga maa Rabsake sanney kulu, nga kaŋ a koyo Assiriya bonkoono donton a ma Irikoy Fundikoono kayna, hala Rabbi ni Irikoyo ma kaseeti a gaa sanno kaŋ nga maa din sabbay se. Ni binde, ma ni jinde sambu ka te adduwa jare woone kaŋ cindi se.› »

5Bonkoono Hezeciya tamey mo kaa Isaya do. **6**Isaya mo ne i se: «Ya-cine no araŋ ga ci araŋ koyo se: Rabbi ne: Ni ma si humburu sanney kaŋ ni maa din, kaŋ yaŋ Assiriya bonkoono tamey n'ay kayna d'a. **7**A go, ay ga biya fo daŋ a ra, a ga maa ruubu fo, a ga ye mo nga laabo ra. Ay mo ga naŋ takuba m'a zeeri noodin a laabo ra.»

8Rabsake mo ye ka koy Assiriya bonkoono do. A n'a gar a goono ga wongu nda Libna kwaara, zama a maa baaru kaŋ a tun Lacis.

9A maa Etiyopi bonkoono Tirhaka baaru kaŋ ne: «Guna, a fatta zama nga ma wongu nda nin.» Kala Assiriya bonkoono ye ka diyayaŋ donton Hezeciya gaa ka ne: **10**«Ya-cine no araŋ ga salaŋ Yahuda bonkoono Hezeciya se d'a, araŋ ma

ne a se: ‹Ni Irikoyo kaŋ gaa ni ga de din, a ma si ni halli ka ne Urusalima si furo
Assiriya bonkoono kambe ra bo. 11A go, ni maa mate kaŋ Assiriya bonkooney
te laabu kulu se k'i halaci parkatak. Ni binde, ni ga yana no? 12Ndunnya dumey
din kaŋ yaŋ ay kaayey halaci sanda Gozan, da Haran, da Resef, da Eden izey
kaŋ yaŋ go Telassar ra, i de-koyey n'i faaba no? 13Man Hamat bonkoono, da
Arpad bonkoono, da Sefarbayim gallo wano, da Hena nda Abba wano?› »

14Hezeciya mo na tira ta diyey kambey ra k'a caw. Hezeciya ziji mo ka koy
Rabbi windo ra ka tira feeri Rabbi jine. 15Hezeciya na adduwa te Rabbi gaa mo
ka ne: «Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ciiti malaykey boŋ gorokwa, ni hinne no ga ti
Irikoy ndunnya mayrayey kulu ra. Nin no ka beene nda ganda te. 16Ya Rabbi,
ma ni hanga jeeri ka maa, ma ni moy fiti ka guna. Ma maa Sennakerib sanney
kaŋ a na Rabsake donton d'a zama nga ma Irikoy Fundikoono kayna se.

17Daahir, ya Rabbi, Assiriya bonkooney na laabey da ngey batamey halaci.
18I n'i toorey mo catu danji ra, zama manti irikoyyaŋ no, amma borey kambe
goyyaŋ no, tuuri nda tondi yaŋ no. Woodin se no i hin k'i halaci. 19Sohõ mo, ya
Rabbi iri Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray, m'iri faaba Sennakerib kambe ra, hala
ndunnya mayrayey kulu ma bay kaŋ nin, ya Rabbi, ni hinne no ga ti Irikoy.»

20Isaya Amoz izo mo donton Hezeciya gaa ka ne a se: «Yaa no Rabbi,
Israyla Irikoyo ci: Za kaŋ ni na adduwa te ay gaa Assiriya bonkoono
Sennakerib ciine ra, ay maa ni se. 21Sanni kaŋ Rabbi ci a boŋ neeya:

Sihiyona ize wandiya donda nin
ka donda-caray haari te ni se.
Urusalima ize wayo na boŋ saku-saku ni banda!
22May no ni kayna? May no ni donda din?
May gaa no ni na jinde sambu,
Ni na ni boŋ sambu ka beene guna
ka gaaba nda Israyla wane Koy Hanna?
23Ni na ni tamey daŋ i ma Rabbi kayna.
Ay torkey kunda no ay kaaru nd'a,
Hala tondi kuukey boŋ,
Hala yongo Liban carawey gaa.
Ay ga sedre* beerey
da sipres* suubanantey mo beeri ka zeeri.
Ay ga furo saaji tuuri zugu booba ra,
Hala lunku-lunkey ra.
24Ay fansi ka yawtaray hari haŋ,
Ay ce taamu no ay na Misira isey kulu koogandi nd'a.

25Haba? Ni mana maa baaru za gaayaŋ?
Ay no ka woodin te k'a waadu mo za waato zamaney ra.
Sohõ mo ay n'a toonandi
kaŋ ga ti ni ma gallu kaŋ gonda cinari beeri halaci,
K'i ciya laabu gusam.

26I gorokoy ciya hina kayna koyyaŋ,
I humburu, i haaw,
I go sanda saaji subu cine, sanda kobto tayo,
Sanda subu tayo kaŋ go garu boŋ cine
kaŋ ga kukure za a mana beeri.
27Amma ay wo ga ni gora bay,
Da ni fattayaŋo, da ni furoyaŋo,
Da ni futay beero ay gaa.
28Ay gaa futa kaŋ ni te ay sabbay se binde,
Zama ni boŋbeera baaru kaaru hal a furo ay hangey ra,
Kal ay m'ay darb'izo daŋ ni niina ra,
D'ay alzamo mo ni meyo ra,
Ya ni bare ka ye da nin fonda kaŋ ni gana ka kaa din ra.

29Ya nin Hezeciya, woone no ga ciya ni se alaama:

Haran araŋ ga jaraw ŋwa,
Yeesi mo kala woodin jarawo,
Jiiri hinzanta mo araŋ ma duma ka wi,
Araŋ ma reyzin* kaliyaŋ tilam, araŋ m'i nafa ŋwa mo.
30Yahuda dumo jara kaŋ cindi kaŋ du ka yana mo,
A ga ye ka te kaaji ganda, a ma izey te beene.
31Zama Urusalima ra no jare fo kaŋ cindi din ga fatta,
Ngey kaŋ yaŋ yana ga fatta Sihiyona tondo ra.

Rabbi Kundeykoyo anniya no ga woodin te.
32Woodin sabbay se, yaa no Rabbi ci Assiriya bonkoono boŋ:
A si kaa gallu woone ra.
A si hangaw hay a ra, a si kaa a jine da koray,
A si laabu tulluwa te a se mo.
33Fonda kaŋ a gana ka kaa d'a din,
Nga no a ga gana ka ye koyne.
A si kaa mo kwaaro wo do,
Yaadin no Rabbi ci.
34Zama ay no ga te gallu woone se kosaray
y'a faaba ay boŋ se no,
Ay boŋ se d'ay tamo Dawda mo sabbay se.»

35Kala cino din ra Rabbi malayka fatta ka koy ka Assiriyancey wongu marga ra boro zambar zangu nda wahakku cindi gu wi. Waato kaŋ borey tun susuba, a go, i kulu buukoyaŋ no. **36**Assiriya bonkoono Sennakerib mo tun ka ye nga ce banda ka goro Ninawiya kwaara.

37A ciya mo, waato kaŋ a goono ga sududu nga de-koyo Nisrok se tooro windo ra, kal a izey Adrammelek da Sarezar n'a wi nda takuba. I zuru ka yana

mo ka koy Ararat laabo ra. Sennakerib ize Esar-Haddon no te bonkooni a nango ra.

Hezeciya zaŋa nd'a adduwa

20 Jirbey din ra no Hezeciya zaŋay da bu doori. Annabi Isaya mo, Amoz izo kaa a do ka ne a se: «Rabbi ne: Ma ni windo soola zama ni ga bu, ni si funa bo.»

2Kal a na nga moyduma bare cinaro gaa haray, ka te adduwa Rabbi gaa. **3**A ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, ma fongu sohõ kaŋ ay dira ni jine da bine folloŋ cimi ra, ay na booriyaŋ te ni jine.» Kala Hezeciya hẽ da hẽeni konno.

4A go, Isaya mana to bindo ra batama gaa jina, kala Rabbi sanno kaa a do ka ne: **5**«Ma bare ka koy ka ne Hezeciya ay jama jine bora se: Yaa no Rabbi, ni kaayo Dawda Irikoyo ci: Ay maa ni adduwa, ay di ni mundey mo. A go, ay ga ni no baani. Zaari hinzanta ni ga ziji ka koy Rabbi windo ra. **6**Ay ga tonton ni jirbey gaa jiiri way cindi gu. Ay ga nin da gallo wo mo faaba Assiriya bonkoono kambe. Ay ma ciya kosaray kwaara wo se ay bumbo sabbay se, d'ay tamo Dawda mo sabbay se.»

7Isaya ne: «Ma jeejay izey takula sambu.» I sambu k'a daŋ jomba gaa, Hezeciya ye ka funa.

8Kala Hezeciya ne Isaya se: «Ifo ga ti alaama kaŋ Rabbi g'ay no baani, hal ay ma ziji ka koy Rabbi windo ra zaari hinzanta hane?»

9Isaya ne: «Woone ga ciya ni se alaama kaŋ fun Rabbi do, kaŋ Rabbi ga haya kaŋ nga ci din toonandi. To, ni ga ba biyo ma koy jina da kaarimi hari jabu way no, wala a ma ye banda da kaarimi hari jabu way?»

10Hezeciya tu ka ne: «A ga faala biyo ma koy jina da kaarimi hari jabu way. Abada, amma ma naŋ biyo ma ye banda da kaarimi hari jabu way.»

11Annabi Isaya na Rabbi ŋwaaray, nga mo ye ka kande biyo da kaarimi hari jabu way, kaŋ yaŋ jin ka zumbu Ahaz kaarimi haro boŋ.

12Alwaato din Berodak-Baladan, Baladan ize, Babila bonkoono na diyayaŋ donton i ma kande tirayaŋ da nooyaŋ Hezeciya se, zama a maa baaru kaŋ Hezeciya zaŋay. **13**Hezeciya mo n'i no fondo i ma salaŋ. A n'i cabe nga jinay darzante fuwo kulu kaŋ ra gonda: nzarfu, da wura, da yaazi jinay, da ji caadante, da wongu jinay fuwo, da hay kulu kaŋ i gar a jisirey ra. Hay kulu si no kaŋ go a windo ra, wala a mayra ra, kaŋ Hezeciya mana cabe i se.

14Saaya din annabi Isaya kaa bonkoono Hezeciya do ka ne a se: «Ifo no borey din ne? Man mo no i fun ka kaa ni do?»

Hezeciya mo ne: «I fun laabu fo kaŋ ga mooro ka kaa ay do, kaŋ ga ti Babila.»

15Isaya ne: «Ifo no i di ni windo ra?»

Hezeciya tu ka ne: «Hay kulu kaŋ go ay windo ra, i di a. Hay kulu si no ay jisirey nangey ra kaŋ ay mana cabe i se.»

16Isaya ne Hezeciya se: «Ni ma maa Rabbi sanno. **17**Guna, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ hay kulu kaŋ go ni windo ra nda hay kulu kaŋ ni kaayey jisi hala ka kaa hunkuna, i g'i sambu ka kond'ey Babila. Hay kulu si cindi. Yaadin no Rabbi ci.

18Ni izey mo kaŋ yaŋ ga fun ni gaa-baso ra, kaŋ yaŋ ni ga hay, i ga konda i ra
afooyaŋ, i ma ciya mantawyaŋ Babila bonkoono faada ra.»
19Kala Hezeciya ne Isaya se: «Rabbi sanno kaŋ ni ci ga boori.» A ye ka ne
koyne, «Zama ay jirbey ra baani nda cimi ga bara, manti yaadin no?»
20Hezeciya goy cindey, d'a yaarutara, da bango kaŋ a te baaru, da hari zuro
fondo kaŋ a kande hari kwaara ra d'a, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney
tira ra bo? 21Hezeciya mo kani nga kaayey banda. A izo Manasse te bonkooni a
nango ra.

Yahuda bonkoono Manasse

21 Manasse gonda jiiri way cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may
mo jiiri waygu cindi gu Urusalima ra, nyaŋo mo maa Hefziba.
2A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, dumi cindey fanta harey boŋ, ngey kaŋ
yaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine. 3Zama a ye ka sududuyaŋ nangey kaŋ yaŋ a
baaba Hezeciya halaci cina koyne. A ye ka sargay feema cina Baal sabbay se. A
na wayboro himandi bundu tooru te mo, sanda mate kaŋ Israyla bonkoono
Ahab te. A sombu beena ra marga kulu se ka may i se. 4A na sargay feemayaŋ
cina mo Rabbi windo ra, windo kaŋ ciine ra Rabbi ne: «Urusalima ra no ay g'ay
maa daŋ.» 5A na sargay feemayaŋ cina beena ra marga kulu se Rabbi windo
batama hinka ra. 6A na nga izo daŋ danji ra, a ga guna, a ga goy da safarey, a ga
goy da borey kaŋ yaŋ gonda ganakoyaŋ da ziimey mo. A na goy laalo boobo te
Rabbi diyaŋ gaa zama nga m'a zokoti se.
7Wayboro himandi bundu tooro hima-care jabante kaŋ a te mo, a n'a sinji
windo ra kaŋ Rabbi n'a sanni te Dawda nda nga izo Suleymanu se ka ne:
«Windo wo ra nda Urusalima kaŋ ay suuban Israyla kundey kulu ra, noodin no
ay g'ay maa daŋ hal abada. 8Ay si ye ka naŋ Israyla cey ma fatta koyne laabo
kaŋ ay no i kaayey se din ra ka bar-bare, hala day i na haŋ kaŋ ay n'i lordi kulu
haggoy, da asariya kulu kaŋ ay tamo Musa n'i lordi nd'a.» 9Amma i mana
hangan. Manasse mo n'i darandi k'i daŋ goy laalo teeyaŋ ra kaŋ jaase dumi
cindey wane, ngey kaŋ yaŋ Rabbi halaci Israyla izey jine.
10Rabbi salaŋ nga tam annabey me ra ka ne: 11«Za kaŋ Yahuda bonkoono
Manasse na teera woone yaŋ wo te, fanta hari waney, a na teera laaley te ka
jaase haŋ kaŋ Amorancey te kulu, ngey kaŋ yaŋ n'a jin, a na Yahuda daŋ i ma
zunubi te nda nga toorey, 12woodin sabbay se no Rabbi Israyla Irikoyo ci ka ne:
Guna, ay ga kande masiiba Urusalima nda Yahuda boŋ, kaŋ boro kulu kaŋ maa
r'a, a hangey kulu ga hẽ. 13Koyne, ay ga Urusalima neesi nda halaciyaŋ neesiji,
Samariya wano, da Ahab kwaara neesijo mo. Ay ga Urusalima tuusu, sanda
mate kaŋ alboro ga taasa tuusu, a m'a tuusu k'a gum. 14Ay g'ay wane jama
cindo furu mo, ya i daŋ ngey ibarey kambe ra. I ga ciya wongu arzaka, kuyaŋ
jinay ngey ibarey kulu kambe ra. 15Zama i na goy laaloyaŋ te ay jine, i n'ay
zokoti za han kaŋ hane i kaayey kaa ka fun Misira hala ka kaa sohõ.»
16Koyne, Manasse na kuri kaŋ sinda taali boobo mun, hala a na Urusalima
toonandi, za a me fa kal a me fa, a zunubey baa si, naŋ kaŋ a na Yahuda daŋ i
ma zunubi te, a na goy laaley te Rabbi diyaŋ gaa.

17Manasse goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu nda nga zunubo kaŋ a te,
manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo? 18Manasse mo kani nga
kaayey banda. I n'a fiji kalo ra kaŋ go nga bumbo windo ra, kaŋ ga ti Uzza kalo.
A izo Amon mo te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Amon

19Amon gonda jiiri waranka cindi hinka alwaato kaŋ a sintin ka may. A may
mo jiiri hinka Urusalima ra. A nyaŋo maa Mesullemet, Haruz ize wayo, Yotba
kwaara boro no. 20A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa sanda mate kaŋ cine a
baabo Manasse te. 21A na nga baabo fondey kulu gana ka may toorey se kaŋ
yaŋ se a baabo may, a sombu i se mo. 22A fay da Rabbi nga kaayey Irikoyo, a
mana Rabbi fonda gana mo.

23Kala Bonkoono Amon bannyey na me haw a boŋ k'a wi nga bumbo windo
ra. 24Amma laabo borey na borey kaŋ na me haw Bonkoono Amon boŋ din
kulu wi. Laabo borey n'a izo Yosiya didiji bonkooni a nango ra.

25Amon goy cindey kaŋ a te mo, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney
baaru tira ra bo? 26I n'a fiji nga saara ra Uzza kalo ra. A izo Yosiya mo te
bonkooni a nango ra.

Yosiya anniya Rabbi se

22 Yosiya gonda jiiri ahakku alwaato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri
waranza cindi fo Urusalima ra. A nyaŋo mo maa Yedida, Adaya ize
wayo, Bozkat boro no. 2Yosiya te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa ka nga
kaayo Dawda fonda kulu gana. A mana kamba kambe ŋwaari wala kambe wow
gaa haray.

3A ciya, Bonkoono Yosiya mayra jiiri way cindi ahakkanta, kala bonkoono
na hantumkwa Safan, Azaliya ize, Mesullam ize donton a ma koy Rabbi windo
ra. A ne: 4«Ma koy alfaga beero Hilciya do, zama a ma nooro kaŋ i kande
Rabbi windo ra lasaabu, wo kaŋ yaŋ me batukoy margu-margu ka ta jama gaa.
5I m'a daŋ goy-teerey kaŋ yaŋ ga Rabbi windo goyo haggoy kambe ra. Ngey
mo m'a no goy-izey kaŋ go Rabbi windo ra se, zama i ma naŋ kaŋ windo kottu
din hanse. 6I m'a no mo sacey da cinakoy da tondi jabukoy se, hal i ma tuuri da
tondi jabante day windo hanseyaŋ se.» 7Amma i si ga nooro kaŋ i ga daŋ i
kambe ra lasaabu, zama i ga ngey goyo te da naanay.

8Alfaga beero Hilciya mo ne hantumkwa Safan se: «Ay na asariya tira gar
Rabbi windo ra.» Kala Hilciya na tira no Safan se, nga mo n'a caw.
9Hantumkwa Safan mo kaa bonkoono do ka kande baaro bonkoono se. A ne:
«Ni tamey na nooro kaŋ i gar windo ra gusam. I n'i daŋ goy-teerey kambe ra,
ngey kaŋ yaŋ ga haggoy da Rabbi windo ra goy-izey.» 10Hantumkwa Safan mo
ye ka ci bonkoono se ka ne: «Alfa Hilciya n'ay no tira fo.» Safan mo na tira caw
bonkoono jine.

11A ciya mo, alwaato kaŋ bonkoono maa sanney kaŋ go asariya tira ra, kal a
na nga bankaarayey tooru-tooru. 12Kala Bonkoono na Alfa Hilciya, da Ahikam
Safan ize, da Akbor Mikaya ize, da hantumkwa Safan, da Asaya bonkoono

bannya lordi ka ne: 13«Wa koy ka Rabbi hã in da jama da Yahuda kulu mo se,
tiro wo kaŋ i gar ciine ra. Zama Rabbi futa ya ibeeri no kaŋ ga koroŋ iri gaa,
zama iri kaayey mana hangan tira wo sanney se, i mana goy mo da hay kulu
kaŋ i hantum iri se.»
14Alfa Hilciya mo, da Ahikam, da Akbor, da Safan, da Asaya koy wayboro
annabo Hulda do, kaŋ ga ti Sallum wande. Baabo maa Tikba, kaayo maa Haras.
(Sallum no ga ti bankaarayey fuwo batukwa.) Waybora din go Urusalima ra da
goray, Misne kura. Kala Hilciyayaŋ salaŋ a se.
15Waybora mo ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Wa ci bora kaŋ
n'araŋ donton ay gaa din se: 16Rabbi ne: Guna, ay ga masiiba candi ka kande
nango wo d'a ra gorokoy gaa, sanda tira sanney kulu kaŋ Yahuda bonkoono
caw. 17Zama i n'ay furu ka dugu ton de-koy fooyaŋ se, zama i m'ay zokoti nda
ngey kambe goyey kulu. Woodin sabbay se no ay futa ga koroŋ nango din boŋ,
hay kulu s'a ban mo. 18Amma Yahuda bonkoono kaŋ n'araŋ donton araŋ ma hã
Rabbi gaa din, haŋ kaŋ araŋ ga ci a se neeya: Rabbi, Israyla Irikoyo ne: Sanno
kaŋ ni maa ciine ra, 19za kaŋ ni wo, ni bina ga baan, ni na ni boŋ kaynandi mo
Rabbi jine waato kaŋ ni maa sanno kaŋ ay ci nango wo d'a ra gorokoy boŋ, ka
ne a ga ciya kurmu nda laaliyaŋ hari, hala ni na ni bankaaray tooru ka hẽ ay jine
mo, ay mo maa ni se. Yaadin no Rabbi ci. 20Woodin sabbay se no, guna, ay ga
ni margu ni kaayey banda. Ni ga to ni saara do laakal kanay ra. Ni moy si di
masiiba kulu kaŋ ay ga candi ka kande nango wo ra bo.»
Diyey ye ka kaa bonkoono do da sanno din.

23 Bonkoono donton i ma Yahuda da Urusalima arkusey kulu margu.
2Bonkoono koy mo Rabbi windo do, nga nda Yahuda boro fo kulu, da
Urusalima gorokoy, da alfagey, da annabey, da jama kulu, ibeeri gaa, ikayna
gaa. A na sappa tira kaŋ i gar Rabbi windo ra din sanney kulu caw i hangey ra.
3Bonkoono mo kay bonjara do ka alkawli sambu Rabbi jine, ka ne nga ga
Rabbi gana, nga m'a lordey d'a seedey, d'a hin sanney haggoy, da nga bina kulu
da nga fundo kulu mo, zama nga ma sappa sanney kaŋ go hantumante tira ra
din toonandi. Jama kulu mo na alkawlo tabbatandi.
4Bonkoono mo na alfaga beero Hilciya nda alfagey kanandi hinkanta, da
me-batukoy lordi ka ne i ma jinayey kulu kaŋ go Rabbi fuwo ra kaa taray, kaŋ
yaŋ i te Baal da wayboro himandi bundu tooro da beena ra marga kulu sabbay
se mo. A n'i ton Urusalima banda Kidron gooro ra. A n'i booso sambu ka kond'a
hala Betel. 5A na tooru alfagey mo kaa, ngey kaŋ yaŋ Yahuda bonkooney daŋ
zama i ma dugu ton sududuyaŋ nangey ra Yahuda kwaarey ra, da Urusalima
windanta ra nda woodin yaŋ mo kaŋ yaŋ na dugu ton Baal da handu nda beene
handariyayzey, da beena ra kunda kulu se. 6Koyne, a na wayboro himandi
bundu tooro kaa taray a ma fun Rabbi windo ra. A kond'a Urusalima kwaara
banda ka koy Kidron gooro ra. A n'a ton Kidron gooro ra; a n'a taamu-taamu,
ka ciya hamni. A na hamno mun talkey saarayey boŋ. 7A na arkuurey fuwey
mo kaŋ yaŋ go Rabbi windo ra bagu-bagu, da naŋ kaŋ wayborey ga bundu
tooro din kosandey kay. 8A na alfagey kulu kaa taray Yahuda kwaarey ra, ka
tudey boŋ sududuyaŋ nangey ciya harram, naŋ kaŋ alfagey ga dugu ton din, za

Geba kal a ma koy Beyer-Seba. A na meyo sombuyaŋey do bagu-bagu, ngey kaŋ go Yasuwa windi meyo gaa, bora kaŋ ga kwaara dabari, i go kwaara meyo kambe wow gaa haray. 9Amma tudey boŋ sududuyaŋ nangey alfagey, i mana kaaru ka koy Rabbi sargay feema do Urusalima ra, amma i ga buuru kaŋ sinda dalbu ŋwa ngey nya-ka-fo-siney banda.

10A na Tofet* kaŋ go Hinnom izey gooro ra ciya harram, zama boro kulu ma si ye ka nga ize aru wala nga ize way daŋ danji ra Molek se koyne. 11A na bariyey kaŋ Yahuda bonkooney no wayna se ganandi ka kaa Rabbi windo me gaa, mo-ka-biro kaŋ se i ga ne Natan-Melek fuwo jarga, kaŋ go ga lamba Irikoy windo gaa. A na wayna bari torkey ton.

12Sargay feemey kaŋ yaŋ go Ahaz gar'izo boŋ mo, wo kaŋ Yahuda bonkooney te, da sargay feemey kaŋ yaŋ Manasse te Rabbi windo batama hinka ra, bonkoono n'i kulu bagu-bagu k'i tutubu i nangey ra, k'i hamno mun Kidron gooro ra. 13Bonkoono na tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaŋ yaŋ go Urusalima jine mo ciya harram, wo kaŋ yaŋ go halaciyaŋ tondo kambe ŋwaari gaa haray, ngey kaŋ yaŋ Suleymanu Israyla bonkoono cina Astoret sabbay se, kaŋ ga ti Zidonancey fanta haro, da Kemos, Mowabancey fanta haro, da Milkom, Amon izey fanta haro. 14Bonkoono na cinaro mo bagu-bagu, ka wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri, k'i nangey toonandi nda boro biriyaŋ.

15Woodin banda, sargay feema kaŋ go Betel, da sududuyaŋ nangey kaŋ Yerobowam Nebat izo te, nga kaŋ na Israyla daŋ i ma zunubi te. Sargay feema din da sududuyaŋ nangey, bonkoono n'i bagu-bagu, ka sududuyaŋ nangey ton, k'i tutubu, hala i ciya hamni. A na wayboro himandi bundu tooro mo ton. 16Yosiya zagu mo. Kal a di saarayey kaŋ go tondo ra. A donton i ma biriyey kaŋ yaŋ go saarayey ra ku k'i kaa. I na i ton sargay feema boŋ. I n'a ciya harram hari, Rabbi sanno boŋ, kaŋ Irikoy bora fe, nga kaŋ ga ti hayey din feko.

17Kala bonkoono ne: «Cinari woofo no ay goono ga di wo?» Kwaara ra borey ne a se: «Irikoy bora saara nooya, nga kaŋ kaa ka fun Yahuda. A na hayey wo kaŋ ni goono ga te Betel sargay feema se din annabitaray te.»

18Kala bonkoono ne: «A naŋ yaadin. Boro kulu ma si a biriyey nyooti.» I fay d'a biriyey da annabo kaŋ kaa ka fun Samariya ra biriyey care banda.

19Sududuyaŋ fuwey kulu kaŋ yaŋ go Samariya kwaarey ra, wo kaŋ yaŋ Israyla bonkoono te zama i ma Rabbi zokoti se, i kulu Yosiya n'i kaa. A te i se sanda mate kaŋ cine a te Betel ra. 20A na tudey boŋ sududuyaŋ nangey alfagey kulu wi, ngey kaŋ yaŋ go noodin sargay feemey do. A na boro biriyaŋ ton feemey boŋ. Gaa no a ye ka kaa Urusalima.

21Bonkoono na jama kulu lordi mo ka ne: «Wa Paska* bato haggoy Rabbi araŋ Irikoyo se, sanda mate kaŋ cine i hantum sappa tira wo ra.» 22Haciika mo i mana doona ka Paska bato din dumi haggoy za fondo kaakoy zamana ra kaŋ na fondo kaa Israyla se, sanda Israyla bonkooney jirbey kulu ra, wala Yahuda bonkooney wane. 23Amma bonkoono Yosiya mayra jiiri way cindi ahakkanta ra no i na Paska bato din haggoy Rabbi se Urusalima ra.

24Woodin banda borey kaŋ yaŋ gonda follayyaŋ da ziimayaŋ da fu-kaliyaŋ da tooruyaŋ, da kazaamataray-kazaamataray kulu kaŋ go Yahuda laabo ra, da

Urusalima ra, Yosiya n'i ton, zama a ma asariya sanney kaŋ yaŋ i hantum tira ra kaŋ Alfa Hilciya gar Rabbi windo ra tabbatandi. 25I mana bonkooni te a jine sanda Yosiya cine, kaŋ bare Rabbi do haray da nga bine kulu, da nga fundi kulu, da nga gaabi kulu, Musa asariya kulu boŋ. A banda mo boro fo kulu mana te a cine.

26Kulu nda yaadin, Rabbi mana bare ka nga bine korna naŋ, naŋ kaŋ a futa koroŋ Yahuda boŋ, zokotiyaŋ kulu kaŋ Manasse n'a zokoti nd'a sabbay se. 27Kala Rabbi ne: «Ay ga Yahuda ganandi ka kaa ay do, sanda mate kaŋ ay na Israyla ganandi nd'a. Koyne, kwaara wo kaŋ ay suuban din, kaŋ ci Urusalima, da windo kaŋ ay ci ka ne ay maa ga goro noodin, ay g'i furu.»

Yosiya buuyaŋo

28Yosiya goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda bonkooney baaru tira ra bo?

29A zamana ra kala Misira bonkoono Firawna-Neko kande wongu Assiriya bonkoono gaa Ufratis isa meyo gaa. Bonkoono Yosiya mo fatta ka kond'a gaa wongu. Firawna n'a wi mo Mejiddo waato kaŋ a n'a kubay. 30Kal a tamey n'a sambu buuko torka ra Mejiddo ka kand'a Urusalima. I n'a fiji nga bumbo saara ra. Laabo borey na Yehowahaz Yosiya izo sambu ka ji dooru a boŋ k'a didiji bonkooni a baabo nango ra.

Yahuda bonkooney Yehowahaz da Yehoyacim

31Yehowahaz gonda jiiri waranka cindi hinza waato kaŋ a sintin ka may. A may handu hinza Urusalima ra. A nyaŋo maa Hamutal, Irimiya ize wayo, Libna boro no. 32A na goy laaloyaŋ te Rabbi jine, haŋ kaŋ a kaayey te kulu boŋ. 33Firawna-Neko mo n'a haw Ribla Hamat laabo ra, zama a ma si may Urusalima ra. A na laabo mo jukke nzarfu ton taaci nda jare cine, da wura kilo waytaaci cindi gu cine. 34Firawna-Neko mo na Bonkoono Yosiya izo Eliyacim didiji bonkooni a baabo Yosiya nango ra. A n'a maa barmay ka daŋ Yehoyacim, amma a na Yehowahaz sambu ka kond'a. Yehowahaz kaa Misira ka bu noodin. 35Amma Yehoyacim na nzarfu nda wura no Firawna se, amma a na jangal dake laabo borey boŋ, zama i ma nooro no Firawna lordo boŋ. A na nzarfu nda wura kom laabo borey gaa, boro kulu a jangalo me, zama i m'a no Firawna-Neko se.

36Yehoyacim gonda jiiri waranka cindi gu alwaato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri way cindi fo Urusalima ra. A nyaŋo maa Zebida, Pedaya ize wayo, Ruma boro no. 37A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ a kaayey te kulu.

Babila bonkoono kande wongu Yahuda gaa

24 A jirbey ra no Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa. Yehoyacim mo ciya a se tam hala jiiri hinza. Kokor banda a bare ka murte a gaa. 2Rabbi mo na Kaldancey soojeyaŋ da Mowabancey da Amonancey da Suriyancey wane yaŋ donton i ma wongu nda Yahuda, i m'a halaci Rabbi

sanno kaŋ a ci nga tam annabey me ra din boŋ. 3Haciika, Rabbi lordi boŋ no
woodin kulu kaŋ Yahuda boŋ, zama a m'i ganandi nga jine, Manasse zunubey
kulu kaŋ a te sabbay se, 4kuri kaŋ sinda taali kaŋ a mun sabbay se mo. Za kaŋ
a na Urusalima toonandi nda kuri kaŋ sinda taali, a se no Rabbi mo wangu k'a
yaafa.

5Yehoyacim goy cindey mo, da haŋ kaŋ a te kulu, manti i n'i hantum Yahuda
bonkooney baaru tira ra bo? 6Yehoyacim kani nga kaayey banda. A izo
Yehoyacin mo te bonkooni a nango ra.

7Misira bonkoono mana ye ka fatta nga laabo ra mo, zama Babila bonkoono
na haŋ kaŋ ga ti Misira bonkoono wane kulu ŋwa, za Misira gooro gaa ka koy
hala Ufratis isa gaa.

8Yehoyacin gonda jiiri way cindi ahakku waato kaŋ a sintin ka may. A may
mo handu hinza Urusalima ra. A nyaŋo maa Nehusata, El-Natan ize wayo,
Urusalima boro no. 9A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa a baaba teera kulu kaŋ a
te boŋ.

Babila bonkoono na Yahuda jara ku ka kond'ey

10Alwaato din ra no Babila bonkoono Nebukadnezzar soojey kaa Urusalima
ka kwaara windi nda wongu. 11Babila bonkoono Nebukadnezzar mo kaa
kwaara do waato kaŋ a soojey go a windanta. 12Yahuda bonkoono Yehoyacin
mo fatta ka koy Babila bonkoono do, nga nda nga nyaŋo da nga tamey da nga
kwaara koy kayney, da nga mantawey.

Babila bonkoono mo n'a di, a koytara jiiri ahakkanta ra. 13A na jinay
darzantey kulu ku mo, Rabbi windo waney, da bonkoono windo waney, k'i kaa
noodin ka kond'ey. A na wura jinay kulu beeri-beeri, nga kaŋ Israyla bonkoono
Suleymanu te Rabbi fuwo ra, sanda mate kaŋ Rabbi ci. 14A na Urusalima nda
kwaara koy kayney da soojey kulu di, boro zambar way no, kaŋ yaŋ a di, da
kambe goy-teerey, da zamey kulu. A dira nd'ey. Baa afo mana cindi laabo ra,
kala day alfukaarey hinne.

15A na Yehoyacin mo sambu ka kond'a Babila, da bonkoono nyaŋo, da
bonkoono wandey d'a mantawey da laabo boro beerey. A fun d'ey Urusalima ra
ka kond'ey Babila ka daŋ tamtaray. 16Boro gaabikooney kulu mo, boro zambar
iyye no, da kambe goy-teerey kaŋ gonda gonitaray, da zamey – boro zambar fo,
da gaabikooney kulu kaŋ ga waani wongu, ngey mo Babila bonkoono kond'ey
tamtaray ka koy Babila. 17Babila bonkoono mo na Mattaniya, bonkoono baaba
kayne, sambu k'a didiji bonkooni a nango ra. A n'a maa barmay ka daŋ
Zedeciya.

Yahuda bonkoono Zedeciya

18Zedeciya gonda jiiri waranka cindi fo alwaato kaŋ a sintin ka may. A may
mo jiiri way cindi fo Urusalima ra. A nyaŋo maa Hamutal, Irimiya ize wayo,
Libna boro no. 19A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, kaŋ ga saba nda hay kulu
kaŋ Yehoyacim te. 20Zama Rabbi futa do no haya din te Urusalima nda Yahuda
ra, hal a n'i furu ka ganandi nga jine. Zedeciya mo murte Babila bonkoono gaa.

I na Urusalima windi nda wongu

25 I go no, a koytaray jiiri yagganta ra, handu way, hando jirbi wayanta
hane, kala Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa, nga nda nga wongu
jama, zama i ma wongu nda Urusalima. A n'a windi nda wongu. I na fu beeri
gaabikooni yaŋ cina mo k'a windi. **2**Hala Bonkoono Zedeciya jiiri way cindi fa i
na kwaara windi nda wongu. **3**Handu taaca, jirbi yagganta hane hara kankam
kwaara ra hal i jaŋ ŋwaari laabo borey se. **4**Alwaato din gaa i na fune te kwaara
cinaro gaa. Yahuda soojey kulu mo zuru cino ra ka gana fonda kaŋ go meyo
kaŋ go garu hinka game ra din gaa ka fatta, meyo kaŋ go bonkoono kalo jarga
nooya. (Amma Kaldancey wongu jama goono ga kwaara windi; i goono ga
wongu nd'a.) Bonkoono mo gana Gooru Beero fonda gaa haray. **5**Amma
Kaldancey soojey na bonkoono ce banda gana k'a to Yeriko batama ra.
Zedeciya soojey kulu say k'a naŋ. **6**Kal i na bonkoono di ka kond'a Babila
bonkoono do Ribla ra, nga mo n'a ciiti. **7**I na Zedeciya izey wi a jine ka Zedeciya
moy looti. I n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ ka kond'a Babila.

I na Urusalima halaci ka Yahuda borey ku

8Bonkoono Nebukadnezzar mayra jiiri way cindi yagganta, handu guwanta,
hando zaari iyyanta hane, kala Nebuzaradan, batukoy jine bora, Babila
bonkoono tamo kaa Urusalima. **9**A na Rabbi windo nda bonkoono windo da
Urusalima windey kulu ton. A na danji daŋ windi beerey kulu gaa. **10**Kaldancey
soojey kulu mo kaŋ go batukoy jine bora banda na Urusalima birni cinarey
bagu-bagu nangu kulu. **11**Borey mo kaŋ cindi kwaara ra, da ngey kaŋ yaŋ fay ka
ye Babila bonkoono banda, da boro buuno cindo kulu, batukoy jine bora
Nebuzaradan n'i ku ka kond'ey tamtaray. **12**Amma batukoy jina bora fay da
alfukaarey laabo ra, i ma ciya reyzin* nya hansekoyaŋ da farkoyaŋ mo.

13Kaldancey mo na guuru-say muuley kaŋ go Rabbi windo ra, da ganda
jisiyaŋey, da guuru-say bango kaŋ go Rabbi windo ra bagu-bagu. I na guuru
sayo sambu ka kond'a Babila. **14**Kusey mo, da cambey, da fitilla korfo hanseyaŋ
harey, da kawrey, da guuru-say jinay kulu kaŋ i ga goy te d'a, i n'i kulu ku.
15Danji kuyaŋ taasey da wura da nzarfu gaasey mo, batukoy jine bora n'i kulu ku.

16Muulu hinka mo, da hari jisiyaŋ haro, da ganda sinjiyaŋ hayey, kaŋ yaŋ
Suleymanu te Rabbi windo se, da guuru-say jinay, woodin yaŋ kulu tiŋay, i baa
da neesiyaŋ. **17**Muulu fo kuuyaŋ kambe kar way cindi ahakku no, guuru-say
tuk'ize mo go a boŋ. Tuk'izo kuuyaŋo mo, kambe kar hinza no, da taaru da
garenad* tuuri ize himandiyaŋ a boŋ nangu kulu, guuru-say wane no. Muule
hinkanta mo, yaadin no a bara, nga nda guuru-say taaru care banda.

18Batukoy jine bora na alfaga beero Seraya sambu, da Alfa Zafaniya kaŋ ga
dake a gaa, da me batuko hinza mo. **19**Birno ra mo a sambu mantaw fo kaŋ i
daŋ soojey boŋ, boro gu kaŋ yaŋ ga ti bonkoono saawarekasiney, wo kaŋ yaŋ i
gar kwaara ra, da bora kaŋ ga hantum batukoy jine bora se, da wongu jama
arkuso, nga kaŋ ga laabo jama margu, da boro waydu laabo jama ra, kaŋ yaŋ i
n'i gar kwaara ra. **20**Batukoy jine bora Nebuzaradan n'i sambu ka kond'ey

Babila bonkoono do Ribla ra. 21Kala Babila bonkoono n'i kar k'i wi Ribla ra,
Hamat laabo ra.
Yaadin no a konda Yahuda ka daŋ tamtaray ra d'a k'i fay da ngey laabo.

Yahudance cindey zulli ka koy Misira

22Amma borey kaŋ cindi Yahuda laabo ra sanni, ngey kaŋ yaŋ Babila
bonkoono Nebukadnezzar naŋ, i boŋ a na Gedaliya Ahikam izo, Safan ize daŋ a
m'i may. 23I go no, alwaato kaŋ wongu margey jine borey kulu, ngey nda ngey
borey maa baaru kaŋ Babila bonkoono na Gedaliya daŋ a ma dabari, kal i kaa
Gedaliya do Mizpa ra. Ngey neeya: Isumeyla Netaniya izo, da Yohanan Kareya
izo, da Seraya Tamhumet izo, Netofa boro no, da Yaazaniya Maaka boro izo,
ngey nda ngey borey. 24Gedaliya mo ze ngey nda ngey borey se ka ne: «Wa si
humburu Kaldancey bannyey. W'araŋ gora te laabo ra, ka Babila bonkoono
gana, araŋ ga goro baani mo.»
25Amma a ciya, handu iyyanta ra, kala Isumeyla Netaniya izo, Elisama ize
kaŋ ga ti fuula banda fo kaa, nga nda boro way nga banda. I na Gedaliya kar kal
a bu, nga nda Yahudancey da Kaldancey kulu kaŋ yaŋ go a banda Mizpa ra.
26Jama kulu mo, za zankey gaa ka koy albeerey gaa, da wongu margey jine
borey tun ka koy Misira, zama i ga humburu Kaldancey.

I na Yehoyacin tamtara feeri

27I go no, Yahuda bonkoono Yehoyacin tamtara jiiri waranza cindi iyyanta
ra, a handu way cindi hinkanta, zaari waranka cindi iyyanta hando ra, kala
Babila bonkoono Ebil-Merodak jiiri sintina ra, a na Yahuda bonkoono
Yehoyacin kaa kasu fuwo ra k'a beerandi. 28A na gomni sanni ci a se, a n'a
koytaray karga beerandi bonkooney kulu kargey kaŋ go a banda Babila ra boŋ.
29A n'a kasu bankaarayey kaa ka barmay a se afooyaŋ. A ga ŋwa Babila
bonkoono jine waati kulu kal a fundo me. 30Haŋ kaŋ a ga laami kulu ga fun
bonkoono do, zama bonkoono g'a no nga baa waati kulu, zaari kulu kal a jirbey
me.

BAARU TIRA SINTINA

Adamu gaa kala ma koy Nuhu nda nga banda gaa

1 Adamu, Sita, Enosu, 2Kenan, Mahalalel, Yaredu, 3Annuhu, Metusala,
Lameku,

4Nuhu: Sem, Ham, da Zafetu.

5Zafetu izey neeya: Gomer, Magog, Maday, Yaban, Tubal, Mesek
da Tiras.
6Gomer izey neeya: Askenazu, Rifat da Togarma.
7Yaban izey neeya: Elisa, Tarsis, Cittancey da Dodanancey.

8Ham izey neeya: Kus, Mizrayim, Put, da Kanaana.
9Kus izey neeya: Seba, Habila, Sabta, Ra-Amma,
da Sabteka. Ra-Amma izey neeya: Seba da Dedan.
10Kus mo na Nimrudu hay; nga no ka sintin ka te bonkooni
ndunnya ra. 11Mizrayim mo na Ludancey hay, da Anamancey, da
Lehabancey, da Naftuhancey, 12da Patrusancey, da Kasluhancey
(i gaa no Filistancey fun), da Kaftorancey.
13Kanaana mo na Zidon hay, a hay-jine nooya, da Hetu, 14da Yebusancey,
da Amorancey, da Jirgasancey, 15da Hibancey,
da Arkancey, da Sinancey, 16da Arbadancey, da Zemarancey,
da Hamatancey.

17Sem izey neeya: Elam, Assur, Arpaksadu, Ludu, Aram, Uz, Hul,
Geter, Mesek.
18Arpaksadu na Sela hay, Sela mo na Heber hay.
19Heber mo, i na ize aru hinka hay a se. Afo maa ga ti Peleg,
zama a jirbey ra no i na ndunnya fay-fay, a kayno mo maa Yoktan.
20Yoktan mo na Almodadu hay, da Selef, Hazar-Mabet, Yera,
21Hadoram, Uzal, Dikla, 22Obal, Abimayel, Seba,
23Ofir, Habila, da Yobab. Woodin yaŋ kulu Yoktan izeyaŋ no.

Nuhu gaa kala ma koy Ibrahim, nda nga banda

24Sem, Arpaksadu, Sela, 25Heber, Peleg, Rehu,
26Serug, Nahor, Tera, 27Abram (kaŋ ga ti Ibrahim.)

28Ibrahim izey neeya: Isaka da Isumeyla.

29I hay-hayyaŋey mo neeya: Isumeyla hay-jina maa Nebayot;
gaa no Kedar, Adbeyel, Mibson, 30Misma, Duma, Massa, Hadad,
Tema, 31Yetur, Nafis, Kedma; Isumeyla izey nooya.

32Ibrahim wahayo Ketura izey neeya: A na Zimran hay,
da Yoksan, Medan, Midiyan, Isbak, da Suwa. Yoksan izey
mo neeya: Seba da Dedan.
33Midiyan izey mo neeya: Efa, Efer, Hanoku, Abida, da Elda.
Woodin yaŋ kulu Ketura izeyaŋ no.
34Ibrahim na Isaka hay. Isaka izey neeya: Isuwa da Israyla*.
35Isuwa izey mo neeya: Elifaz, Reyul, Yeyus, Yalam, da Kora.
36Elifaz izey neeya: Teman, Omar, Zafi, Gatam, Kenaz,
Timna, da Amalek.
37Reyul izey neeya: Nahat, Zera, Samma, da Miza.

38Seyir izey neeya: Lotan, Zobal, Zibeyon, Ana, Dison, Ezer, da Disan.
39Lotan izey mo neeya: Hori da Homam; Timna mo Lotan wayme no.

40Zobal izey neeya: Alban, Menahat, Ebal, Sefo, da Onam.
Zibeyon izey neeya: Aya da Ana.
41Ana ize neeya: Dison. Dison izey mo neeya: Hamran, Esban,
Itran, da Keran.
42Ezer izey neeya: Bilhan, Zaaban, da Yaakan. Disan izey neeya:
Uz da Aran.

43Bonkooney kaŋ yaŋ na mayray ŋwa Edom laabo ra, za bonkooni
kulu mana Israyla izey may neeya: Bila Beyor ize. A kwaara maa
ga ti Dinaba.
44Waato kaŋ Bela bu, Yobab Zera ize Bozra bora may a nango ra.
45Waato kaŋ Yobab bu, Husam Teman laabu bora may a nango ra.
46Waato kaŋ Husam bu, Hadad, Bedad ize, nga kaŋ na Madiyancey
kar Mowab saajo ra may a nango ra. A kwaara maa ga ti Abita.
47Waato kaŋ Hadad bu, Samla Masreka bora may a nango ra.
48Waato kaŋ Samla bu, Sawul Rehobot kaŋ go isa jarga bora
may a nango ra.
49Waato kaŋ Sawul bu, Baal-Hanan Akbor ize may a nango ra.
50Waato kaŋ Baal-Hanan bu, Hadad may a nango ra. A kwaara
maa ga ti Paw, a wando maa Mehetabel, Matared ize way no,
nga mo Mezahab ize way no. 51Gaa no Hadad mo bu.

Edom jine borey mo neeya: Amiru Timna, Amiru Alba, Amiru Yetet,
52Amiru Oholibama, Amiru Ela, Amiru Pinon, 53Amiru Kenaz,
Amiru Teman, Amiru Mibazar, 54Amiru Magadeyel, da Amiru Iram.
Edom laabo amirey nooya.

Yakuba izey way cindi hinka nd'i banda

2 Israyla ize arey neeya: Ruben, Simeyon, Lawi, Yahuda, Isakar, Zabluna,
2Dan, Yusufu, Benyamin, Naftali, Gad, da Aser.

3 Yahuda ize arey neeya: Er, Onan, da Sela. Kanaananca Suwa ize
way no ka ihinza din hay a se. Yahuda izey hay-jina Er wo, boro laalo
no Rabbi jine, hala Rabbi n'a wi. 4 Yahuda izo wande Tamar mo na
Farisa da Zera hay Yahuda se. A ize arey kulu igu no.

5 Farisa ize arey neeya: Hezron da Hamul.
6 Zera ize arey mo neeya: Zimri, Etan, Heman, Kalkol, Dara – i boro gu
no.
7 Karmi ize aro mo neeya: Akan. Israyla taabandikwa nooya, nga kaŋ
na Irikoy sanno daaru jinay kaŋ i ciya laalante din gaa.
8 Etan ize aro mo, Azariya no.
9 Hezron ize arey mo kaŋ i hay a se neeya: Yerameyel, Ram, da
Selubay.

10 Ram mo na Aminadab hay, Aminadab na Nason Yahuda
kunda jine bora hay. 11 Nason na Salma hay, Salma na
Buwaza hay, 12 Buwaza na Obida hay, Obida na Yasse hay.
13 Yasse na nga hay-jina Eliyab hay, da nga ize hinkanta Abinadab,
ihinzanta Simeya, 14 itaacanta Netanel, iguwanta Radday, 15 iddanta
Ozem, iyyanta Dawda. 16 I waymey mo maa Zeruwiya da Abigayil.
Zeruwiya ize arey mo neeya: Abisay, Yowab, da Asahel, i boro
hinza. 17 Abigayil mo na Amasa hay, Amasa din baabo ga ti
Yeter, Isumeylance.

18 Hezron ize Kaleb na izeyaŋ hay nga wando Azuba gaa, da Yeriyot
gaa mo. A ize arey neeya: Yeser, Sobab, da Ardon. 19 Waato kaŋ
Azuba bu, Kaleb ye ka Efrata hiiji, nga kaŋ na Hur hay a se. 20 Hur
mo na Uri hay, Uri mo na Bezaleyel hay.
21 Woodin banda, waato kaŋ Hezron gonda jiiri waydu a na Macir
Jileyad baaba ize way fo hiiji. Hezron margu nd'a, a na Segub mo hay
a se. 22 Segub mo na Yayir hay, boro kaŋ gonda kwaara waranka cindi
hinza Jileyad laabo ra. 23 Amma Gesur da Aram na Yayir kwaarey ta i
gaa, ngey nda Kena kwaara nd'i kawyey mo, kwaara waydu nooya.
Woodin yaŋ kulu Macir Jileyad baaba izey no.

24 Hezron mo bu Kaleb Efrata ra. A buuyaŋo banda mo a wando Abiya
na Assur Tekowa baaba hay a se.

25 Hezron hay-jina Yerameyel izey mo neeya: a hay-jina Ram, Buna,
Oran, Ozem, da Ahiya. 26 Yerameyel mo gonda wande fo kaŋ se i
ga ne Atara, nga no ka Onam hay.
27 Yerameyel hay-jina Ram izey mo neeya: Maaz, Yamin, da Eker.
28 Onam izey mo neeya: Sammay da Yada. Sammay izey mo neeya:

Nadab da Abisur.
29 Abisur wande maa ga ti Abihayel. A na Aban da Molid hay a se.
30 Nadab izey neeya: Seled da Appayim, amma Seled bu ize aru si.
31 Appayim ize mo neeya: Isi. Isi ize: Sesan. Sesan ize mo: Alay.
32 Sammay nya-ize Yada izey mo neeya: Yeter da Yonata, amma Yeter
bu ize aru si.
33 Yonata izey neeya: Pelet da Zaza. Woodin yaŋ Yerameyel banda
nooya.
34 Sesan binde sinda ize aruyaŋ, kala ize wayyaŋ. Sesan gonda
Misirance bannya fo kaŋ se i ga ne Yara.
35 A na nga ize way fo no nga bannya Yara se, kaŋ na Attay hay a se.
36 Attay wo na Natan hay, Natan na Zabad hay,
37 Zabad na Eflal hay,
Eflal na Obed hay,
38 Obed na Yehu hay,
Yehu na Azariya hay,
39 Azariya na Helez hay,
Helez na Eleyasa hay,
40 Eleyasa na Sismay hay,
Sismay na Sallum hay,
41 Sallum na Yekamiya hay,
Yekamiya na Elisama hay.

42 Yerameyel nya-ize Kaleb, a izey mo neeya: a hay-jina
Mesa, Zif baaba. A ize mo Maresa no, Hebron baaba no.
43 Hebron izey mo neeya: Kora, Tappuwa, Rekam, da Sema. 44 Sema
na Raham Yorkeyam baaba hay, Rekam mo na
Sammay hay. 45 Sammay ize mo, Mawon. Mawon na Bayt-Zur
hay.
46 Kaleb wahay Efa na Haran hay, da Moza da Gazez. Haran
no ga ti Gazez baaba.
47 Yaday izey neeya: Regam, Yotam, Gesan, Pelet, Efa,
da Saafa.
48 Kaleb wahay fo Maaka na Seber hay, da Tirhana.
49 A na Saafa Madmanna baaba mo hay, da Seba Makbena baaba,
da Jibeya mo. Kaleb ize wayo maa ga ti Aksa.

50 Kaleb banda neeya: Efrata hay-jina Hur, a izey
neeya: Zobal Ciriyat-Yeyarim baaba, 51 da Salma Baytlahami
baaba, da Haref Bayt-Gader baaba.
52 Zobal Ciriyat-Yeyarim baaba mo du izeyaŋ: Harowe,
da Menahat jara, 53 da Ciriyat-Yeyarim almayaaley, sanda Itri
gorokoy, da Put waney, da Sumat waney, da Misra waney nooya.
Borey din gaa no Zorat gorokoy fun, da Estayol waney.

54Salma banda neeya: Baytlahami borey, da Netofa waney,
da Atrot-Bayt-Yowab waney, da Menahat jara waney, da Zor
waney. 55Tira hantumkoy almayaaley mo kaŋ yaŋ goro Yabez,
danga Tira borey da Simeyat waney, da Suka waney, ngey mo
Keni boroyaŋ no kaŋ yaŋ fun Hammat Rekab dumo baabo gaa.

Dawda banda

3 Dawda ize arey kaŋ yaŋ i hay a se Hebron kwaara neeya: a hay-jina
Amnon, kaŋ Yezreyel waybora Ahinowam hay a se; ihinkanta, Daniyel
kaŋ Karmel waybora Abigayil hay;
2ihinzanta Absalom, kaŋ Gesur koyo Talmay ize wayo Maaka hay;
itaacanta Adoniya, Haggit ize;
3iguwanta Sefatiya, kaŋ a hay Abital gaa; iddanta Itreyam, kaŋ a hay
a wande Egla gaa.
4Ize iddo din no i hay a se Hebron kwaara, noodin mo a may jiiri iyye
da handu iddu.
A may Urusalima* ra mo jiiri waranza cindi hinza. 5Noodin, Urusalima no i na
woone yaŋ hay a se:

Simeya, Sobab, Natan, Suleymanu, i boro taaci kaŋ Bat-Seba
Ammiyel ize wayo hay a se. 6A du Ibhar mo, da Elisama, da
Elifelet, 7da Noga, da Nefeg, da Yafiya, 8da Elisama, da Eliyada, da
Elifelet, i boro yagga. 9Woodin yaŋ kulu Dawda ize aruyaŋ no, kaŋ
waana a wahayey ize arey. I waymo mo ga ti Tamar.

10Suleymanu ize Rehobowam
Rehobowam ize Abiya,
Abiya ize Asa,
Asa ize Yehosafat,
11Yehosafat ize Yoram,
Yoram ize Ahaziya,
Ahaziya ize Yowas,
12Yowas ize Amaziya,
Amaziya ize Azariya,
Azariya ize Yotam,
13Yotam ize Ahaz,
Ahaz ize Hezeciya,
Hezeciya ize Manasse,
14Manasse ize Amon,
Amon ize Yosiya.
15Yosiya izey mo neeya: a hay-jina Yohanan, ihinkanta
Yehoyacim, ihinzanta Zedeciya, itaacanta Sallum.
16Yehoyacim izey mo neeya: a ize fo Yekoniya, nga mo ize
Zedeciya.

17 Yekoniya izey kaŋ a du tamtaray laabo ra neeya: A ize fo
Seyaltiyel, 18 da Malciram, Pedaya, Senazar, Yekamiya, Hosama,
Nedabiya.
19 Pedaya izey mo, ngey neeya: Zerubabel da Simeyi.
Zerubabel mo du Mesullam da Hananiya; Selomit no ga ti i wayme.
20 A du ize gu fooyaŋ mo: Hasuba, Ohel, Bereciya, Hasadiya,
Yesab-Hesed.
21 Hananiya izey mo, ngey neeya: Petlatiya da Yesaya.
Refaya izey go no, da Arnan izey, da Obadiya ize, da Sakaniya izey.
22 Sakaniya ize neeya: Semaniya. Semaniya izey mo neeya: Hattus,
Igal, Bariya, Neyariya, da Safat, i boro iddu.
23 Neyariya izey neeya: Eliyowenay, Hezeciya, da Azrikam, i boro hinza.
24 Eliyowenay izey mo neeya: Hodiya, Eliyasib, Pelaya, Akkub,
Yohanan, Dalaya, da Anani, i boro iyye.

Yahuda banda

4 Yahuda izey neeya: Farisa, Hezron, Karmi, Hur, da Zobal. 2 Zobal ize
Reyaya na Yahat hay. Yahat mo na Ahumay da Lahad hay. Woodin
yaŋ Zora almayaaley no.
3 Etam baaba izey mo neeya: Yezreyel, Isma, da Idbas;
i wayme maa mo ga ti Hazzalel-Poni. 4 Penuwel na Gedor hay.
Ezer na Husa hay. Woodin yaŋ ga ti Efrata hay-jina Hur kaŋ na
Baytlahami cina izey.
5 Tekowa baaba Assur te wande hinka, Hela da Naarat nooya.
6 Naarat na Ahuzzam, Hefer, Temeni da Haasatari hay a se;
Naarat izey no.
7 Hela izey mo ga ti Zeret, Zohar, Etnan, 8 da Hakkoz mo kaŋ
na Anub hay, da Zobeba, da Arahel Harum ize almayaaley mo.

9 Yabez mo gonda beeray ka bisa nga nya-izey. A nyaŋo n'a
maa daŋ Yabez ka ne: «Zama ay n'a hay taabi boobo ra.»
10 Yabez na Israyla Irikoyo ŋwaaray ka ne: «Doŋ day ni m'ay
albarkandi nda cimi, ni m'ay hirro feeri. Ni kambe ma goro ay
banda, ni m'ay wa da laala teeyaŋ mo, zama woodin g'ay bina
sara.» Irikoy na ŋwaaray kaŋ a te din ta k'a goy mo.

11 Selub, Suwa nya-ize mo na Mehir hay, Eston baaba no.
12 Eston mo na Bayt-Rafa hay, da Paseya, da Tehinna, Nahas
kwaara baaba; Rekab alborey nooya.

13 Kenaz izey mo neeya: Otniyel da Seraya.

Otniyel izey mo Hatata no.[15] 14Mayonotay na Ofra hay, Seraya
mo na Yowab hay, Ge-Harasim kwaara baabo nooya, zama
kambe goy-teeriyaŋ no.
15Yefunna ize Kaleb mo, a izey neeya: Iru, Ela, Naam.
Ela ize mo Kenaz.
16Yehallelel izey mo neeya: Zif, Zifa, Tiriya, da Azarel.
17-18Ezra izey mo neeya: Yeter, Mered, Efer, da Yalon.
(Firawna* ize way fo kaŋ maa Bitiya, wo kaŋ Mered hiiji, a izey
neeya:) a te gunde ka Miriyam hay a se, da Sammay, da Isba,
Estemowa kwaara baaba. A Yahudance wande fo mo na Yered
Gedor kwaara baabo hay Mered se, da Heber Soko kwaara
baabo, da Yekutiyel Zanowa kwaara baabo.
19Naham wayme, Hodiya wande mo, a izey ga ti Keyla
Garmi kwaara baabo, da Estemowa Maaka kwaara baabo.
20Simon izey mo neeya: Amnon, Rinna, Ben-Hanan,
da Tilon. Isi izey mo neeya: Zohat da Ben-Zehet.
21Yahuda izo Sela izey ga ti Er, kaŋ na Leka kwaara sinji,
da Laada kaŋ na Maresa kwaara sinji, da mo almayaaley kaŋ yaŋ
go Bayt-Asbeya kaŋ yaŋ ga lin* taafe goy te. 22Yokam mo fun a
gaa, da Kozeba borey, da Yowas da Saraf, kaŋ gonda mayray
Mowab da Yasubi-Lehem laabey ra. Baarey din tirey mo zeen
gumo. 23Woodin yaŋ ga ti kusu cinakoy da Netayim da Gedara
gorokoy. I goro noodin bonkoono banda zama ngey ma goy a se.

Simeyon banda

24Simeyon izey mo neeya: Nemuwel, Yamin, Yarib, Zera, da Sawul,
25nga mo ize Sallum, Sallum ize Mibsam, Mibsam ize Misma.
26Misma ize mo Hammuwel, Hammuwel ize Zakkur, Zakkur ize Simey.

27Simey mo na ize aru way cindi iddu da ize way iddu hay. Amma a nya-izey mana du ize boobo. I almayaaley mo mana baa danga Yahuda kunda cine. 28I goray nangey mo neeya: Beyer-Seba, Molada, Hazur-Suwal, 29Bilha, Ezem, Tolad, 30Baytuwel, Horma, Ziklag, 31Bayt-Markabot, Hazar-Susim, Bayt-Biri, Saarayim. Woodin yaŋ ga ti i kwaarey ka koy to hala Dawda zamana ra. 32I kawyey mo ga ti Etam, Ayin, Rimmon, Tokan, da Asan, kawye gu nooya, 33ka margu nd'i kawyey kulu kaŋ yaŋ g'i kwaarey windi ka koy to hala Baalat. Woodin yaŋ i goray nangey no. I gonda ngey asuli lasaabuyaŋ tirey mo:

34Misobab, Yamlek, Yosa Amaziya ize, 35Yowel, Yehu Yosibaya ize,
Seraya ize, Asiyel ize. 36Eliyowenay, Yaakoba, Yesohaya, Asaya,

[15] 4:13 Doŋ tira fooyaŋ ga ne: Otniyel izey mo Hatata da Meyonotay no.

Adiyel, Yesimiyel, da Benaya, 37Ziza Sifi ize, Allon ize, Yedaya ize,
Simri ize, Semaya ize.

38Woodin yaŋ kulu kaŋ i n'i maayey hantum, i goro ka te jine boroyaŋ no i
almayaaley game ra. I kaayey windey mo tonton nda yulwa. 39I koy hala naŋ
kaŋ boro ga furo Gedor, hal a gooro wayna funay haray kambo gaa, zama ngey
ma kuray do ceeci ngey almaney se. 40I du subu hanno boobo mo noodin, laabo
mo itafay no. Hala mo baani goray ra no i go da laakal kanay, zama borey kaŋ
goro noodin waato Ham dumiyaŋ no.
41Alborey din mo, kaŋ yaŋ i maayey go hantumante, i konda Hamancey gaa
wongu Yahuda bonkoono Hezeciya zamana ra, ka konda wongu i fuwey gaa,
ngey nda Menuwancey mo kaŋ yaŋ go noodin. I n'i halaci parkatak, hala ka kaa
sohõ. I goro mo i nangey ra, zama noodin gonda kuray do i almaney se. 42Boro
zangu gu fun i do, sanda Simeyon kunda boroyaŋ no, ka koy Seyir tondo do. I
jine borey neeya: Pelatiya, Neyariya, Refaya, da Uzziyel, Isi izey no. 43Noodin
mo i na Amalekance cindey kaŋ yana din kar ka halaci. I goro noodin mo ka
kaa hala sohõ.

Ruben da Gad da Manasse banda

5 Israyla hay-jina Ruben izey neeya: (amma baa kaŋ hay-jine no, kulu nda
yaadin, zama a na nga baabo daaro ziibandi, i n'a hay-jine beera no Israyla
izo Yusufu izey se. Woodin sabbay se no i mana Ruben hantum asuli
lasaabuyaŋ tira ra a hayyaŋ darza boŋ. 2Baa kaŋ Yahuda te zaama nga nya-izey
boŋ hala bonkooni fun a gaa, kulu nda yaadin hay-jine darza ya Yusufu wane
no.) 3Israyla hay-jina Ruben izey din neeya:
Hanoku, Pallu, Hezron, da Karmi.
4Yowel mo banda neeya: a ize Semaya, Semaya ize Gog,
Gog ize Simey, 5Simey ize Mika, Mika ize Reyaya, Reyaya ize
Baal, 6Baal ize Beyera, bora kaŋ Assiriya koyo Tiglat-Pileser
konda tamtaray ra. Nga no ga ti Ruben kunda jine bora.
7A dumey mo, ngey kaŋ yaŋ i hantum asuli lasaabuyaŋ tira ra
i almayaaley boŋ d'i zamaney boŋ, ngey neeya: i jine bora Yeyel,
boro kaŋ ga dak'a gaa Zakariya, 8da Bela Azaz ize, Sema ize,
Yowel ize, kaŋ goro Arower gooro ra ka to hala Nebo nda
Baal-Meyon tondi kuuko gaa. 9I soobay ka kawyeyaŋ cina
wayna funay haray ka to hala Ufratis isa saajo me gaa, zama i
almaney yulwa ka tonton Jileyad laabo ra.
10Sawulu zamana ra mo Ruben kunda konda wongu
Hagarancey gaa k'i zeeri, hal i goro i windey ra Jileyad laabo se
wayna funay haray.
11Gad kunda izey binde goro Basan laabo ra ka tanji nda
Ruben kunda ka to hala Saleka. 12Yowel ga ti i jine bora. Safam
mo ga dak'a ga, gaa no Yanay da Safat Basan ra.
13I nya-izey mo i kaayey almayaaley boŋ neeya: Munkayla,

Mesullam, Seba, Yoray, Yakan, Ziya, da Heber – i boro iyye.
14Woodin yaŋ Abihayel izeyaŋ no, Huri ize, Yarowa ize, Jileyad
ize, Munkayla ize, Yesisay ize, Yado ize, Buzu ize. **15**Ahi
Abdiyel ize, Guni ize, nga no ga ti i kaayey almayaaley jine
bora.
16I nangorayey ga ti Jileyad da Basan da nga kawyey, da
Saruna kuray nangey kulu ka koy hal i birney meyey gaa.

17Woodin yaŋ kulu, i n'i gar hantumante asuli lasaabuyaŋ tirey ra, Yahuda bonkoono Yotam da Israyla bonkoono Yerobowam zamana ra.

18Ruben da Gad izey, da Manasse kunda jara izey yaarukomyaŋ no. I ga koray da takuba koto, i ga hay da hangaw mo. I ga waani wongu gumo. I soojey mo zambar waytaaci cindi taaci da zangu iyye da waydu no. **19**I konda wongu Hagarancey gaa, Yetur, da Nafisu, da Nodab. **20**I na Irikoy ce k'a ŋwaaray wongo ra, nga mo maa ka ta i se, zama i de a gaa. A n'i gaakasinay mo ngey ibarey gaa, hal i na Hagarancey nda borey kaŋ yaŋ go i banda daŋ i kambey ra. **21**Israyla mo n'i almaney ku ka kond'ey: yo zambar waygu, da feeji zambar zangu hinka nda waygu, da farkay zambar hinka. I na boro zambar zangu mo di. **22**Zama boro boobo kaŋ buukoyaŋ, zama wongo din, Irikoy no k'a miila. Israyla borey binde goro i nango ra hala zamana kaŋ mebarawey kond'ey tamtaray.

23Manasse kunda jara binde goro laabo ra. I ciya iboobo za Basan ka koy Baal-Hermon ka koy Senir ka koy Hermon tondi kuuko gaa.

24I kaayey almayaaley jine borey mo neeya: Efer, Izi, Eliyel, Azriyel, Irimiya, Hodabiya, nda Yadiyel. I kulu soojeyaŋ no, boroyaŋ kaŋ te maa, i kaayey almayaaley jine borey no.

25Amma i na amaana ŋwaari te ngey kaayey Irikoyo jine. I ciya zina-teeriyaŋ* ka laabo din borey toorey gana, dumey kaŋ yaŋ Irikoy halaci i jine.

26Woodin sabbay se no Israyla Irikoyo mo na Assiriya bonkoono Pul bina zuku, sanda Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser no. Nga mo n'i ku ka kond'ey tamtaray, sanda Ruben kunda, da Gad wano, da Manasse kunda jara. A kond'ey hala Haala kwaara, da Habor, da Hala, da hala Gozan isa me gaa mo. I go noodin ka kaa hala hunkuna.

Lawi banda

6 Lawi izey neeya: Gerson, Kohat, da Merari.
2Kohat izey neeya:
Amram, Izhar, Hebron, da Uzziyel.
3Amram izey mo neeya:
Haruna, Musa, da Maryama.
Haruna izey mo neeya:
Nadab, Abihu, Eliyezar, da Itamar.
4Eliyezar na Fineyas hay,

Fineyas na Abisuwa hay,
5Abisuwa na Bukki hay, Bukki na Uzzi hay,
6Uzzi na Zeraya hay, Zeraya na Merayot hay,
7Merayot na Amariya hay, Amariya na Ahitub hay,
8Ahitub na Zadok hay, Zadok na Ahimaz hay,
9Ahimaz na Azariya hay,
Azariya na Yohanan hay,
10Yohanan na Azariya hay
(nga no ka alfagataray goy te windo
kaŋ Suleymanu cina Urusalima kwaara din ra.)
11Azariya na Amariya hay,
Amariya na Ahitub hay,
12Ahitub na Zadok hay, Zadok na Sallum hay,
13Sallum na Hilciya hay,
Hilciya na Azariya hay,
14Azariya na Seraya hay,
Seraya na Yehozadak hay.

15Yehozadak wo no ka koy i banda waato kaŋ Rabbi konda Yahuda laabo da Urusalima kwaara borey tamtaray Nebukadnezzar kamba ra.

16Lawi izey neeya: Gerson, Kohat, da Merari.
17Gerson izey maayey neeya: Libni da Simey.
18Kohat izey mo neeya: Amram, Izhar, Hebron, da Uzziyel. 19Merari izey mo neeya: Mali da Musi.
Lawitey almayaaley mo, i kaayey windey boŋ neeya:
20Gerson waney neeya: a ize Libni,
Libni ize Yahat, Yahat ize Zimma,
21Zimma ize Yowa, Yowa ize Iddo,
Iddo ize Zera, Zera ize Yeyateray.
22Kohat waney neeya: a ize Aminadab,
Aminadab ize Kora, Kora ize Assir,
23Assir ize Elkana, Elkana ize Ebiyasaf,
Ebiyasaf ize Assir,
24Assir ize Tahat, Tahat ize Uriyel,
Uriyel ize Uzziya, Uzziya ize Sawulu.
25Elkana izey mo neeya: Amasay da Ahimot.
26Elkana sanni binde,
a ize ga ti Zofay da Nahat.
27Nahat ize Eliyab, Eliyab ize Yeroham,
Yeroham ize Elkana.
28Samuwila izey mo neeya:
a hay-jina Yowel, ihinkanta Abiya.
29Merari izey neeya: Mahli, Mahli ize Libni,

Libni ize Simey, Simey ize Uzza,
30 Uzza ize Simeya, Simeya ize Haggaya,
Haggaya ize Asaya.

Dawda waate doonkoy

31 Borey kaŋ yaŋ Dawda daŋ i ma baytu candi Rabbi windo ra binde, waato
kaŋ i jin ka konda Rabbi sundurko k'a jisi noodin, ngey neeya: 32 I goyo ga ti i
ma baytuyaŋ te Irikoy nangora kaŋ go kubayyaŋ hukumo ra jine. I na woodin te
mo hala waato kaŋ Suleymanu na Rabbi windo cina Urusalima ra. I kay noodin
mo ngey sasareyaŋey ra ka ngey goyo toonandi.
33 Borey kaŋ yaŋ furo goy woodin dumi ra, ngey nda ngey izey neeya:
Kohat izey ra: doonko Heman,
Yowel ize, Samuwila ize,
34 Elkana ize, Yeroham ize,
Eliyel ize, Towa ize,
35 Zuf ize, Elkana ize, Mahat ize, Amasay ize,
36 Elkana ize, Yowel ize,
Azariya ize, Zafaniya ize,
37 Tahat ize, Assir ize, Ebiyasaf ize, Kora ize,
38 Izhar ize, Kohat ize, Lawi ize, Israyla ize.
39 Heman nya-ize Asaf mo
kay a kambe ŋwaari haray,
sanda Asaf, Bereciya ize, Simeya ize,
40 Munkayla ize, Baasaya ize, Malciya ize,
41 Etni ize, Zera ize, Adaya ize,
42 Etan ize, Zimma ize, Simey ize,
43 Yahat ize, Gerson ize, Lawi ize.
44 Heman kambe wow gaa haray mo
i nya-ize Merari do haray wane no:
Etan Cisi ize, Abdi ize, Malluk ize,
45 Hasabiya ize, Amaziya ize, Hilciya ize,
46 Amzi ize, Bani ize, Semer ize,
47 Mali ize, Musi ize, Merari ize, Lawi ize.

48 I nya-izey Lawitey mo, i n'i daŋ i ma goy kulu dumi te Irikoy nangora se,
Irikoy windo ra. 49 Amma Haruna nda nga izey, ngey no ga sargay* goy te
feema kaŋ boŋ i ga sargay ton se, da dugu tonyaŋ feema mo se. Goy kulu kaŋ i
ga te Nangoray Hanna ra mo, ngey no g'a te, zama i ma sasabandiyaŋ te Israyla
se, sanni kulu kaŋ Irikoy tamo Musa n'i lordi nd'a.

50 Haruna asulo neeya: A ize Eliyezar, Eliyezar ize Fineyas,
Fineyas ize Abisuwa, 51 Abisuwa ize Bukki, Bukki ize Uzzi, Uzzi ize Zeraya,
52 Zeraya ize Merayot, Merayot ize Amariya, Amariya ize Ahitub, 53 Ahitub ize
Zadok, Zadok ize Ahimaz.

Lawitey kwaarey

54I kwaarey neeya i zumbuyaŋey boŋ Israyla laabo ra: i na baa sintina no
Haruna banda kaŋ yaŋ go Kohat sata almayaaley do haray se.
55I du Hebron kwaara Yahuda laabo ra, d'a kuray batamey,
kwaara windanta. 56Amma birno farey d'a kawyey, i n'i no Kaleb
Yefunna ize se.
57Haruna banda se mo i na kwaarayaŋ no kaŋ ga te tuguyaŋ
birni yaŋ. Ngey neeya: Hebron da Libna nda nga kuray nangey,
da Yattir da Estemowa nda nga kuray nangey, 58da Hilen da nga
kuray nangey, da Debir da nga kuray nangey, 59da Ayin da nga
kuray nangey, da Bayt-Semes da nga kuray nangey. 60Benyamin
kunda ra mo i du: Geba nda nga kuray nangey, da Alemet da nga
kuray nangey, da Anatot da nga kuray nangey.
Kwaarey kaŋ i du i almayaaley kulu se, i to kwaara way cindi hinza.
61Kohat ize cindey mo, i n'i no ngey baa kurne boŋ. I n'a kaa kunda jara ra,
Manasse almayaaley wano ra nooya, k'i no kwaara way.
62Gerson banda borey se mo, i almayaaley boŋ, i n'i no kwaara way cindi
hinza, k'i kaa Isakar da Aser da Naftali da Manasse kundey ra. Basan haray no i
go.
63Merari banda borey se mo i almayaaley boŋ, i n'i no kwaara way cindi
hinka kurne boŋ, k'i kaa Ruben da Gad da Zabluna kundey ra.
64Yaadin no Israyla na kwaarey da ngey kuray nangey no Lawitey se d'a.
65Kwaarey din binde kaŋ yaŋ i n'i maayey ci, i n'i kaa Yahuda izey kunda ra, da
Simeyon izey kunda ra, da Benyamin izey kunda ra, k'i no kurne boŋ.

66Kohat izey almayaali fooyaŋ mo du ngey goray kwaarey Ifraymu kunda ra.
67I n'i no kwaarey wo tuguyaŋ se: Sekem kaŋ go Ifraymu tondey
laabo ra, da nga kuray nangey, da Gezer mo da nga kuray nangey.
68I du Yokmeyam da nga kuray nangey da Bayt-Horon da nga
kuray nangey, 69da Ayyalon da nga kuray nangey, da
Gat-Rimmon da nga kuray nangey.
70Manasse kunda jare fa ra mo i du Aner da nga kuray nangey, da
Bileyam da nga kuray nangey Kohat ize cindey da ngey
almayaaley se.
71Gerson izey du ngey baa Manasse jare fa ra: Golan kaŋ go Basan
laabo ra nda nga kuray nangey, da Astarot da nga kuray nangey.
72Isakar kunda ra i du: Kedes da nga kuray nangey, da Daberat da nga
kuray nangey, 73da Yarmut da nga kuray nangey, da En-Ganem da
nga kuray nangey.
74Aser kunda ra mo i du: Misal da nga kuray nangey, da Abdon da
nga kuray nangey, 75da Hukkok da nga kuray nangey, da Rehob
da nga kuray nangey.
76Naftali kunda ra mo i du: Kedes Galili laabo ra da nga kuray

nangey, da Hammon da nga kuray nangey, da Kartom da nga kuray nangey.

77Lawiti cindey se, danga Merari izey se, i du Zabluna kunda ra
Rimmon da nga kuray nangey, da Tabor da nga kuray nangey.
78Urdun* isa se ya-haray, naŋ kaŋ go Yeriko jine, danga Urdun
wayna funay jabo gaa, i du Ruben kunda ra: Bezer da nga kuray
nangey, kaŋ go hala saaji fimbo ra, da Yahaz da nga kuray nangey,
79da Kedemot da nga kuray nangey da Mefaat da nga kuray
nangey.
80Gad kunda ra mo i du: Ramot da nga kuray nangey kaŋ go Jileyad,
da Mahanayim da nga kuray nangey, 81da Hesbon da nga kuray
nangey, da Yazer da nga kuray nangey.

Isakar banda

7 Isakar du ize aru taaci, ngey neeya: Tola, Puwa, Ayuba nda Simron.

2Tola izey neeya: Uzzi, Refaya, Yeriyel, Yamay, Ibsam, da Samuwila,
kaay almayaali koyey no. Tola izey mo sooje beeri yaŋ no ngey
zamaney ra. Dawda jirbey ra i boro zambar waranka cindi hinka nda
zangu iddu no.
3Uzzi izo mo maa Izrahaya.
Izrahaya izey mo neeya: Munkayla, Obadiya, Yowel, da Issaya. I boro
gu wo kulu jine boroyaŋ no. 4I do haray gonda sooje zambar waranza
cindi iddu, sata-sata, kaŋ yaŋ soola wongu se, i zamaney ra d'i kaayey
almayaaley boŋ, zama i te wande boobo ka du ize aru boobo.
5I dumey mo Isakar kunda almayaaley wo, soojeyaŋ no, kaŋ yaŋ i
hantum asuli lasaabuyaŋ tira ra. I borey kulu margante, zambar
wahakku cindi iyye no.

Benyamin banda

6Benyamin gonda ize aru hinza, ngey neeya: Bela, Beker, Yedayel.
7Bela gonda ize aru gu, ngey neeya: Ezbon, Uzzi, Uzziyel, Yeremot, Irii.
I ciya kaayey windey jine boroyaŋ, soojeyaŋ kaŋ ga yaaru no. I boro
zambar waranka cindi hinka nda waranza cindi taaci no kaŋ go
hantumante asuli tira ra.
8Beker izey mo, ngey neeya: Zemira Yowas, Eliyezar, Eliyowenay,
Omri, Yeremot, Abiya, Anatot, Alemet. Woodin yaŋ kulu Beker
izeyaŋ no. 9I n'i hantum asuli tira ra mo i zamaney boŋ, i kaayey
windey jine borey banda. I boro zambar waranka da zangu hinka,
soojey kaŋ yaŋ ga yaaru no.
10Yedayel ize aro mo maa Bilhan.
Nga mo izey neeya: Yeyus, Benyamin, Ehud, Kenaana, Zetan, Tarsis, da
Ahisahar. 11Woodin yaŋ kulu Yedayel dumey no i kaayey windey jine

borey boŋ. I boro zambar way cindi iyye da zangu hinka no, i kulu soojeyaŋ no kaŋ ga yaaru, soolanteyaŋ no i ma koy wongu do se.
12Suppim da Huppim ga ti Iri izeyaŋ, Husim mo Aher ize no.

Naftali banda

13Naftali kunda borey neeya: Bila izey: Yazeyel, Guni, Yezer, da Sallum.

Manasse banda

14Manasse izey neeya: Asriyel kaŋ a Aramance wahayo hay a se.
A na Macir Jileyad baaba mo hay. 15Macir na wande ceeci Huppim da Suppim do, i wayme maa ga ti Maaka.
Ize hinkanta mo maa Zelofehad, nga mo gonda ize wayboroyaŋ.
16Macir wande Maaka na ize aru hay kaŋ se i ga ne Peres.
A kayno mo maa Seres, kaŋ a ize arey ga ti Ulam da Rekam.
17Ulam mo, a ize ga ti Bedan. Woodin yaŋ no ga ti Jileyad dumey, Macir ize, Manasse ize. 18A wayme Hammoleket mo na Isihod hay, da Abiyezer da Maala.
19Semida ize arey mo, ngey ga ti Ahiyan da Sekem, da Likki da Aniyam.

Ifraymu banda

20Ifraymu banda mo neeya: Sutela, nga mo a ize Bered, Bered ize Tahat, Tahat ize Eliyada, Eliyada ize Tahat, 21Tahat ize Zabad, Zabad ize Sutela, da Ezer, da Eliyad. Woodin yaŋ Gat borey kaŋ ti laabo din izey, i n'i wi, zama i zumbu i do k'i almaney kom. 22I baabo Ifraymu n'i hẽ jirbi boobo, hal a almayaaley kaa k'a yaamar. 23Gaa no a margu nda nga wando. Nga mo te gunde ka ize aru hay a se kaŋ a n'a maa daŋ Beriya, zama hasaraw te a dumo se. 24A ize wayo mo maa Seera, kaŋ na Bayt-Horon cina, kwaara beene nd'a ganda ce kulu. A na Uzzen-Seera mo cina.
25A ize fo mo maa Refa, da Resef, da nga ize Tela, Tela ize Tahan, 26Tahan ize Ladan, Ladan ize Amihud, Amihud ize Elisama, 27Elisama ize Nun, Nun ize Yasuwa.

28I mayray harey d'i goray do ga ti Betel da nga kawyey, da Naaran kaŋ go wayna funay haray, da Gezer da nga kawyey kaŋ go wayna kaŋay haray, da Sekem da nga kawyey ka to hala Ayya nda nga kawyey. 29Manasse izey hirro gaa mo i du Bayt-Seyan da nga kawyey, da Taanak da nga kawyey, da Mejiddo da nga kawyey, da Dor da nga kawyey. Woodin yaŋ ra no Yusufu Israyla ize kunda go da goray.

Aser banda

30Aser izey mo neeya:
Imna, Isuwa, Isuwi, Beriya, d'i wayme Sera.
31Beriya izey mo maayey

Heber da Malciyel, Birzayt baaba.
32 Heber mo na Yaflet hay, da Somer, da Hotam,
da ngey wayme Suwa.
33 Yaflet izey mo maayey Pasak, Bimhal,
da Asbat; Yaflet izey nooya.
34 Samer izey mo, ngey ga ti:
Ahi, Roga, Yehubba, da Aram.
35 A kayne Helem izey mo, ngey ga ti:
Zofa, Imni, Seles, da Amal.
36 Zofa izey mo, ngey ga ti:
Suwa, Harnefer, Suwal, Beri, Imra,
37 Bezer, Hod, Samma, Silsa, Itran, da Beera.
38 Yeter izey mo, ngey neeya: Yefunna, Pispa, da Ara.
39 Ulla izey mo, ngey neeya: Ara, Hanniyel, da Riziya.

40 Woodin yaŋ kulu Aser kunda boroyaŋ no, kaayey almayaaley jine boroyaŋ, suubananteyaŋ da soojeyaŋ kaŋ ga yaaru; laabu koyey jine boroyaŋ no. I boro kulu kaŋ ga hin ka koy wongu mo, kaŋ yaŋ i hantum asuli tira ra, boro zambar waranka cindi iddu no.

Benyamin banda kaŋ go Urusalima

8 Benyamin mo na nga hay-jine Bela hay. Ize kaŋ dake a gaa ga ti Asbela,
ihinzanta Ahara, 2 itaacanta Noha, iguwanta Rafa.
3 Bela mo du izeyaŋ: Addar, Gera, Abihud,
4 Abisuwa, Naaman, Ahowa, 5 Gera, Sefufan, da Hiram.
6 Ehud izey mo, sanda ngey kaŋ yaŋ te kaayey almayaaley
jine boroyaŋ Geba gorokoy se, hala mo i kond'ey yawtaray ka
koy Menahat, 7 ngey neeya: Naaman, Ahiya, da Gera kaŋ kond'ey
yawtaray ka goro. A na Uzza da Alihud hay mo.
8 Saharayim mo du ize fooyaŋ Mowab laabo ra, waato kaŋ a
na nga wandey Husim da Baara fay. 9 A wande Hodes mo na
Yobab hay a se, da Zibiya, Meesa, Milkom, 10 Yeyuz, Saciya, da
Mirma. Woodin yaŋ no ga ti a izey kaŋ yaŋ te windikoyyaŋ.
11 Husim mo na Abitub da Elpaal hay a se.
12 Elpaal izey mo neeya: Eber, Misam, da Semer kaŋ na Ono
da Lod da nga kawyey cina. 13 A na Beriya da Sema mo hay, kaŋ
yaŋ ciya windikoyyaŋ Ayyalon gorokoy se, kaŋ yaŋ na Gat
gorokoy gaaray hal i zuru.
14 Ahiyo mo go no, da Sasak, Yeremot, 15 Zebadiya, Arad,
Ader, 16 Munkayla, Ispa, da Yoha; Beriya banda nooya.
17 Zebadiya, Mesullam, Hizci, Heber, 18 Ismeray, Izlaya, da
Yobab. Woodin yaŋ Elpaal banda no.
19 Yacim, Zikri, Zabdi, 20 Elenay, Zilletay, Eliyel,
21 Adaya, Beraya, da Simrat. Woodin yaŋ Sema izey no.

22 Ispan, Eber, Eliyel, 23 Abdon, Zikri, Hanan,
24 Hananiya, Elam, Antotiya, 25 Ifdiyaya, da Penuwel. Woodin
yaŋ Sasak izey no.
26 Samseray, Seharaya, Ataliya, 27 Yaaresaya, Iliya, da Zikri.
Woodin yaŋ Yeroham izey no.
28 Woodin yaŋ kulu no ka te windikoyyaŋ ngey zamaney ra, boro beeri yaŋ
no. I goro Urusalima ra.
29 Yeyel Jibeyon baaba binde goro Jibeyon kwaara, a wando
maa Maaka. 30 A ize aru hay-jina ga ti Abdon, gaa no Zur, Cis,
Baal, Nadab, 31 Gedor, Ahiyo, da Zeker. 32 Miklot mo na Simeya
hay. I goro ngey nya-izey banda Urusalima ra, i dumi fooyaŋ
jarga.
33 Ner na Cis hay, Cis mo na Sawulu hay, Sawulu mo na
Yonata hay, da Malci-Suwa, Abinadab, da Es-Baal.
34 Yonata ize aro maa Merib-Baal. Merib-Baal mo na Mika hay.
35 Mika izey mo maayey neeya: Piton, Melek, Tareya, da
Ahaz. 36 Ahaz mo na Yehowada hay, Yehowada na Alemet hay,
da Azmabet, da Zimri. Zimri mo na Moza hay. 37 Moza mo na
Bineya hay. A izo ga ti Rafa, Rafa ize Eleyasa, Eleyasa ize Azel.
38 Azel mo gonda ize aru iddu. I maayey neeya: Azrikam,
Bokeru, Isumeyla, Seyaraya, Obadiya, da Hanan. Woodin yaŋ
kulu Azel izeyaŋ no.
39 A kayno Esek izey mo neeya: a hay-jina Ulam, ihinkanta
Yeyus, ihinzanta Elifelet. 40 Ulam izey mo soojeyaŋ no kaŋ ga
yaaru, tongokoyyaŋ no. A du ize da haama boobo, i boro zangu
nda waygu.
Woodin yaŋ kulu Benyamin kunda izeyaŋ no.

Urusalima gorokoy tamtaray jirbey banda

9 Yaadin cine no i na Israyla kulu hantum d'a ngey asuley boŋ. Guna i kulu
go hantumante Israyla Bonkooney Tira ra.
I na Yahuda mo ku ka kond'ey hala Babila ka daŋ tamtaray ra, i naanay
feeriyaŋo sabbay se. 2 Waato kaŋ i ye ka kaa mo, i borey kaŋ yaŋ jin ka kaa ka
goro ngey mayray harey ra i kwaarey ra, ngey ga ti: Israyla borey, da alfagey*,
da Lawitey da Netiney (kaŋ yaŋ ga ti Rabbi windo bannyey).
3 Yahuda boro fooyaŋ, da Benyamin wane fooyaŋ, da Ifraymu wane fooyaŋ,
da Manasse wane fooyaŋ mo, i goro Urusalima ra.
4 Utay Amihud ize, Omri ize, Imri ize, Bani ize, Farisa izey
do haray, Yahuda ize.
5 Silo kwaara borey do haray, a hay-jina Asaya nda nga
izey go no.
6 Zera do haray i gonda Yuwel nda nga dumey, i boro zangu
iddu nda wayga.
7 Benyamin kunda ra i gonda Sallu Mesullam ize, Hodabiya

ize, Hassenuwa ize. 8I gonda mo Ibnaya Yeroham ize, da Ela
Uzzi ize, Mikri ize, da Mesullam Sefatiya ize, Reyul ize, Ibniya
ize, 9d'i dumey mo ngey zamaney boŋ. I boro zangu yagga nda
waygu cindi iddu no. Woodin yaŋ kulu no ka te windikoyyaŋ
ngey kaayey almayaaley boŋ.
10Alfagey do haray i gonda Yedaya, da Yehoyarib, da Yacin.
11da Azariya Hilciya ize, Mesullam ize, Zadok ize, Merayot ize,
Ahitub ize, nga kaŋ goro ka te jine boro Rabbi windo ra. 12I
gonda mo Adaya Yeroham ize, Pasur ize, Malciya ize. I gonda
Maasay Adiyel ize, Yazera ize, Mesullam ize, Mesillemit ize,
Immer ize. 13I dumey go no mo, i boro zambar fo da zangu iyye
da waydu, borey no kaŋ yaŋ ga waani Irikoy windo ra goy gumo.
14Lawitey ra mo i gonda Semaya Hassub ize, Azrikam ize,
Hasabiya ize, Merari izey do haray. 15I gonda mo Bakbakar,
Heres, Galal, da Mattaniya Mika ize, Zikri ize, Asa ize, 16da
Obadiya Semaya ize, Galal ize, Yedutun ize, nda Bereciya Asa
ize mo, Elkana ize, kaŋ yaŋ goro Netofa sata kawyey ra.
17Windi me batukoy mo, Sallum, Akkub, Talmon, da Ahiman
da ngey dumey. (I jine bora ga ti Sallum, 18kaŋ doŋ a goro ka
goy koyo windi meyo gaa, wayna funay haray.) Woodin yaŋ ga
ti windi me batukoy Lawitey kunda ra. 19Sallum Kore ize,
Ebiyasaf ize, Kora ize, da nga dumey, sanda a baaba almayaaley
nooya, Kora dumo no ga haggoy da saajaw goyo. I ga windi
meyey batu mo sanda mate kaŋ cine i kaayey goro ka te Rabbi
hukumo se, ka windi meyo batu. 20Eliyezar Fineyas ize mo goro
ka te i jine boro doŋ, Rabbi go a banda mo. 21Zakariya
Meselemiya ize no ga ti kubayyaŋ hukumo meyo batukwa.

22Woodin yaŋ kulu kaŋ i suuban mo, i ma te windi me batukoyaŋ, i boro zangu hinka da iway cindi hinka no. I na woodin yaŋ hantum asuli tira ra i kawyey ra, ngey kaŋ yaŋ Dawda nda Samuwila kaŋ ga fonnay daŋ i naanay goyo ra. 23Ngey nda ngey izey mo ga Rabbi windo meyey dabari, danga Irikoy nangora nooya, sata-sata, batukoyaŋ no. 24Kambu taaca kulu gaa no batukoy din ga zumbu: wayna funay haray, da wayna kaŋay haray, da azawa kambe, da dandi kambe. 25I dumey mo kaŋ yaŋ go ngey kawyey ra ga goro, i doona ka kaa jirbi iyye kulu ka zumbu i banda alwaati ka kaa alwaati. 26Zama me batuko taaca din kaŋ yaŋ ga cindey may, Lawitiyaŋ no, i na naanay goy talfi i gaa. I ga haggoy da fu-izey da arzaka jisiyaŋey do kaŋ yaŋ go Irikoy windo ra. 27I ga hanna Irikoy windo windanta cin kulu, zama i n'a batuyaŋ talfi i gaa. I ga laakal da windi meyey fitiyaŋ mo susubay kulu.

28I boro fooyaŋ mo ga haggoy da windo ra goy jinayey, zama waati kaŋ i ga furo nd'ey da waati kaŋ i ga fatta nd'ey, ngey no g'i kabu. 29I boro fooyaŋ mo ga haggoy da nangu hananta ra jinayey, d'a goy jinay kulu. I ga haggoy da hamni baano, da duvan*, da ji, da dugu, da yaaziyaŋ mo. 30Alfagey ize fooyaŋ mo ga

haggoy da yaazey diibiyaŋ. 31Mattitiya mo, Lawiti boro fo no, Sallum Kora dumo ra hay-jine no, nga no ga haggoy da buuru kaŋ i ga ton guuru tafoyaŋ boŋ. 32I dumi fooyaŋ mo Kohat kunda ra wane yaŋ, i gonda jisiyaŋ buuro muraadu, i m'a soola asibti* kulu hane.

33Sohõ woone yaŋ baytu teekoy no: windikoyyaŋ no Lawitey ra. Rabbi windo fu-izey ra no i ga goro. I sinda goy fo kulu kala baytu teeyaŋ, zama i go woodin gaa cin da zaari.

34Woodin yaŋ ga ti Lawitey windikoyey ngey zamaney ra, boro beeriyaŋ no, kaŋ yaŋ goro Urusalima.

35Jibeyon baaba Yeyel goro Jibeyon ra, a wando mo maa
Maaka. 36A hay-jina ga ti Abdon, gaa no Zur, Cis, Baal, Ner,
Nadab, 37Gedor, Ahiyo, Zakariya, da Miklot. 38Miklot mo no ka
Simeyam hay. I goro mo Urusalima ra, ngey nda ngey dumey, i
nya-izey jarga.
39Ner mo na Cis hay, Cis na Sawulu hay, Sawulu na Yonata
hay, da Malci-Suwa, da Abinadab, da Es-Baal.
40Yonata ize no ga ti Merib-Baal, Merib-Baal mo na Mika hay.
41Mika ize arey mo: Piton, Melek, Tareya, da Ahaz. 42Ahaz
mo na Yara hay, Yara na Alemet hay, da Azmabet, da Zimri.
Zimri mo na Moza hay. 43Moza mo na Bineya hay, Bineya ize
Refaya, Refaya ize Eleyasa, Eleyasa ize Azel.
44Azel mo gonda ize aru iddu. I maayey neeya: Azrikam,
Bokeru, Isumeyla, Seyaraya, Obadiya, da Hanan. Azel izey
nooya, woodin yaŋ.

Sawulu buuyaŋo

10 Filistancey kande wongu Israyla gaa, Israyla borey mo zuru Filistancey jine. I maray wongo ra hal i kaŋ ka bu Jilbowa tondo boŋ. 2Filistancey na Sawulu nda nga izey ce kondo ŋwa hal i na Yonata kar ka wi, da Abinadab, da Malci-Suwa, Sawulu izey nooya. 3Tangamo sara Sawulu gaa, tongokoyey mo n'a hamnay k'a maray.

4Gaa no Sawulu ne nga jinay jarekwa se: «Ma ni takuba foobu k'ay zorme nd'a, zama borey kaŋ si dambangu* wo ma si kaa k'ay taabandi.»

Amma a jinay jarekwa wangu ka woodin te, zama a ga humburu gumo. Woodin sabbay se no Sawulu na nga takuba sambu ka kaŋ a boŋ. 5Waato kaŋ jinay jarekwa di kaŋ Sawulu bu, kala nga bumbo kaŋ nga takuba boŋ ka bu. 6Yaadin cine no Sawulu nda nga ize hinza nda nga windi borey kulu bu d'a care banda.

7Waato kaŋ Israyla borey kulu kaŋ go gooro jabo gaa di woodin, i zuru. I di mo kaŋ Sawulu nda nga izey bu, kal i na ngey kwaarey naŋ ka zuru. Filistancey mo kaa ka goro i ra.

8A ciya mo, a wane suba, waato kaŋ Filistancey kaa zama ngey ma borey kaŋ yaŋ i wi din jinayey ku, kal i na Sawulu nda nga izey gar buukoyaŋ Jilbowa

tondo boŋ. **9**I n'a kaa koonu mo, k'a boŋo d'a wongu guuru bankaarayey ku, ka diyayaŋ donton i ma windi Filistancey laabo ra, i ma konda baaro i toorey d'i laab'izey se. **10**I n'a wongu jinayey mo jisi ngey toorey windo ra, k'a boŋo kanji tooro Dagon windo ra.

11Waato kaŋ Yabes-Jileyad kulu maa hay kulu kaŋ Filistancey te Sawulu se, **12**kal i soojey kulu tun ka koy ka Sawulu nda nga izey gaahamey sambu ka kand'ey Yabes. I n'i biriyey fiji noodin Yabes, shen* nya fo cire. I mehaw mo kala jirbi iyye.

13Sawulu bu mo nga taalo kaŋ a te Rabbi se din sabbay se, zama a mana Rabbi sanno gana, zama mo a koy ka guna wayboro ziima do, ka ceeci. **14**Amma a mana ceeci Rabbi gaa. Woodin sabbay se no Rabbi n'a wi ka koytara ye Dawda Yasse izo kambe ra.

Dawda ciya bonkooni. A na Urusalima ŋwa

11 Kala Israyla kulu margu Dawda do Hebron ra ka ne: «Guna, iri ya ni biri nda ni basi no. **2**Baa waato jirbey kaŋ ra Sawulu go bonkooni, nin no ka Israyla candi ka kond'a ka ye ka kand'a mo. Rabbi ni Irikoyo mo ne ni se: ‹Nin no g'ay jama Israyla kuru. Nin no ga ciya jine boro ay jama Israyla boŋ.› »

3Israyla arkusey kulu mo kaa bonkoono do Hebron ra. Dawda mo sappe nd'ey Rabbi jine, noodin Hebron ra. I na ji soogu Dawda boŋ k'a didiji bonkooni Israyla boŋ, sanda mate kaŋ Rabbi ci Samuwila me ra.

4Gaa no Dawda nda Israyla kulu koy Urusalima (danga Yebus nooya). Yebusancey, kaŋ ga ti laabo din izey mo go noodin waato. **5**Kala Yebusancey ne Dawda se: «Ni si furo ne!» Kulu nda yaadin Dawda na Sihiyona wongu fuwo di (kaŋ ga ti Dawda kwaara).

6Dawda jin ka ne: «Boro kulu kaŋ ga jin ka Yebusance fo kar ka zeeri, nga no ga ciya jine boro nda wongu marga mayko mo.» Yowab Zeruwiya izo binde jin ka ziji, nga mo ciya wongu marga jine bora.

7Gaa no Dawda furo wongu fuwo ra ka goro noodin, woodin se no i ga ne a se Dawda kwaara. **8**A na kwaara cina mo a windanta kulu, za Millo ka koy batama kaŋ g'a windi. Yowab mo ye ka kwaara cindo cina. **9**Dawda soobay ka du gaabi ka tonton ka koy jina, zama Rabbi Kundeykoyo go a banda.

Dawda soojey

10Sohõ woone yaŋ no ga ti soojey jine borey kaŋ yaŋ go Dawda banda. I n'a kambey gaabandi mo a koytara ra, ngey nda Israyla kulu care banda, zama i m'a didiji bonkooni, Rabbi sanno kulu boŋ kaŋ a ci Israyla boŋ. **11**Woone yaŋ binde ga ti soojey maayey lasaabo, wo kaŋ yaŋ go Dawda banda:

Yasobeyam, Hasmon dumi boro, ga ti waranza din jine bora. Han fo a na nga yaajo sambu boro zangu hinza boŋ k'i kulu wi zaari folloŋ.

12Bora kaŋ dak'a gaa mo ga ti Eliyezar Dodo ize, Ahohi dumi boro. A te afo sooje hinza ra kaŋ yaŋ ga cindey jin. **13**A go Dawda banda Pasdammin haray waato kaŋ Filistancey margu noodin wongu se, naŋ kaŋ sayir* fari fo go no. Jama mo zuru Filistancey se. **14**Amma ngey wo kay faro bindo ra k'a batu, ka

Filistancey kar ka zeeri. Rabbi mo n'i faaba da faaba bambata mo.

15Wongaari waranza din ra mo i boro hinza zumbu ka koy Dawda do tondo ra, Adullam guuso ra, saaya fo kaŋ Filistancey na ngey gata sinji Refayim* gooro ra. **16**Dawda go wongu fu gaabikooni ra waato din. Filistancey sata fo mo go Baytlahami kwaara ra ga zumbu. **17**Kala Dawda te laami ka ne: «Doŋ day boro fo ma kand'ay se Baytlahami dayo ra hari ay ma haŋ, dayo din kaŋ go kwaara meyo jarga!» **18**I boro hinza binde na Filistancey batukoy barsi ka hari kaa dayo gaa kaŋ go Baytlahami meyo jarga, ka kand'a Dawda do. Kulu nda yaadin, Dawda wangu k'a haŋ, amma a n'a dooru sargay Rabbi jine **19**ka ne: «Woodin ma mooru ay, ay Irikoyo jine, ay ma woodin te. Ay ma borey wo kuro haŋ, wala? Ngey kaŋ yaŋ koy ka ngey fundey daŋ kataru ra. Zama i kand'a nda ngey fundey kataru.» A sabbay se no Dawda wangu k'a haŋ.

Haŋ kaŋ sooje hinza din te nooya.

20Abisay Yowab kayno mo ciya waranza din se jine boro. A na nga yaajo sambu boro zangu hinza gaa k'i kulu wi. A te maa mo ihinza din banda. **21**Sata hinkanta boro hinza din ra, Abisay du beeray ka bis'ey, hal a ciya i wongu nya, amma a mana to ijina wane hinza din gaa.

22Benaya Yehoyda izo, Kabseyel kwaara sooje fo ize, nga mo na hin goy fooyaŋ te. A na Mowabanca Ariyel ize hinka wi. Han fo mo kaŋ neezu* go ga kaŋ, a furo guusu fo ra ka muusu beeri wi. **23**A na Misirance doogo fo mo wi, kaŋ a kuuyaŋo to kambe kar gu. Misiranca din mo gonda yaaji fo nga kambe ra kaŋ kasuyaŋo ga to kaymi bundu. Amma Benaya zumbu a do nda goobu fo ka Misiranca yaajo hamay ka kaa a gaa, k'a wi nda nga bumbo yaajo. **24**Hayey kaŋ Benaya Yehoyda izo te nooya, a te maa mo sooje hinza din game ra. **25**A gonda beeray mo waranza din game ra, amma a mana to ihinza din maa. Dawda mo n'a daŋ nga doogarey jine boro.

26Wongu margey soojey neeya:
Asahel Yowab kayne, El-Hanan Dodo ize,
Baytlahami kwaara boro no,
27Samma Haror kwaara boro, Helez Pelon boro,
28Ira Ikkes ize, Tekowa boro,
Abiyezer Anatot boro,
29Sibbekay Husad boro, Ilay Ahohi boro,
30Maharay Netofa boro,
Heleb Baana ize, Netofa boro,
31Ittay Ribay ize, Jibeya boro,
Benyamin kunda ra, Benaya Firaton boro,
32Huray kaŋ fun Gaas goorey gaa haray,
Abi-Albon Urdun gooro boro,
33Azmabet Ba-Hurim boro, Eliyaba Saalbon boro,
34Hasem Jizon bora izey, Yonata Sagee ize, Hara boro,
35Ahiyam Sarar ize, Hara boro, Elifal Ur ize,
36Hefer Mekerar boro, Ahiya Palon boro,

37 Hezro Karmel boro, Naari Ezbay ize,
38 Yowel Natan kayne, Mibhar Hagarance,
39 Zelek Amonance, Naharay Berot boro,
kaŋ ga Yowab Zeruwiya ize wongu jinayey jare,
40 Ira Itri boro, Gareb, Itri boro,
41 Uriya Hittance, Zabad Alay ize
42 Adina Size ize, Ruben kunda boro,
Ruben borey jine boro fo no;
a gonda boro waranza nga banda,
43 Hanan Maaka ize, Yehosafat Mitna boro,
44 Uzziya Asterot boro,
Sama da Yeyel Hotam izeyaŋ, Arower boro,
45 Yedayel Simri ize,
da nga kayne Yoha, Tizi boroyaŋ,
46 Eliyel Mahabi boro, Yeribay da Yosabiya,
Elnaam izeyaŋ, Itma Mowabance,
47 Eliyel, Obed, Yaasiyel, Mezoba dumi boro.

Dawda soojey Sawulu zamana ra

12 Sohõ borey kaŋ yaŋ kaa Dawda do Ziklag waato kaŋ a go kankami ra jina, Sawulu Cis izo sabbay se, ngey neeya: Woone yaŋ mo go soojey ra kaŋ yaŋ n'a gaa wongu ra. 2 I gonda biraw, i ga waani tondi catuyaŋ da finga-finga, kambe ŋwaari da kambe wow kulu, yaadin mo no hangaw gaa. Sawulu dumiyaŋ no, Benyamin kunda do haray.

3 I jine bora ga ti Ahiyezer. Boro kaŋ ga dak'a gaa mo Yowas
Semaa ize, Jibeya boro. Yeziyel mo go no, da Pelet Asmabet
izeyaŋ, da Beraka, da Yehu Anatot boro, 4 da Ismaya Jibeyon boro
kaŋ sooje beeri no waranza din ra, hala mo a ciya i jine boro.
Woodin banda Yeremiya, da Yahaziyel, da Yohanan, da Yozabad
Gedara boro, 5 da Eluzay, da Yeremot, da Beyaliya, da Semariya,
da Sefatiya Harif boro, 6 da Elkana, da Issaya, da Azarel, da
Yowezer da Yasobeyam kaŋ Kora dumo boroyaŋ no, 7 da Yowela
da Zebadiya kaŋ Yeroham izeyaŋ no, Gedor kwaara boro.

8 Gad kunda borey kaŋ yaŋ ye Dawda do haray ka koy wongu fuwo do ganjo ra, soojeyaŋ kaŋ ga yaaru, kaŋ na wongu dondon, i ga waani koray da yaaji goy, kaŋ yaŋ ga boŋzaaray te mo danga muusu beeri yaŋ, i ga zuru nda waasi mo danga tondi kuukey boŋ jeeriyaŋ, ngey neeya:

9 Ezer ga ti i jine bora,
ihinkanta Obadiya, ihinzanta Eliyab,
10 itaacanta Mismanna, iguwanta Irimiya,
11 iddanta Attay, iyyanta Eliyel,

12ahakkanta Yohanan, yagganta Elzabad,
13iwayanta Irimiya, iway cindi fa Makbannay.

14Gad kunda izey din ciya wongu nyayaŋ marga ra. I ra boro kayna ga te
boro zangu jine boro. I boro kaŋ ga beeri nd'i kulu ga te boro zambar jine boro.
15Woodin yaŋ no ka Urdun isa daŋandi handu sintina ra, alwaati kaŋ isa ga to
k'a jabey kulu daabu. I na goorey ra gorokoy kulu gaaray hal i zuru, wayna
funay haray nda wayna kaŋay haray waney kulu.
16Waato din gaa Benyamin kunda nda Yahuda kunda ize fooyaŋ kaa Dawda
do wongu fuwo ra. 17Dawda mo fatta zama nga m'i kubay se. A ne i se: «Da
baani se no araŋ kaa k'ay gaakasinay, kulu ay bina ga dabu araŋ waney gaa.
Amma da day zama araŋ m'ay zamba k'ay nooyandi ay yanjekaarey se no, baa
kaŋ toonye kulu si ay kambe ra, kulu iri kaayey Irikoyo ma woodin guna ka
ciiti dumbu.»
18Gaa no Irikoy Biya zumbu Amasay boŋ, (waranza din jine bora nooya), hal
a ne:

«Ya Dawda, iri ya ni wane yaŋ no!
Ya Yasse izo, iri go ni banda!
Baani ma bara ni gaa, baani no!
Baani ma bara boro kaŋ ga ni gaakasinay gaa mo!
Daahir, ni Irikoyo no ga ni gaakasinay!»

Gaa no Dawda n'i kubayni k'i daŋ wongu nyaŋey jama ra.
19Manasse kunda ize fooyaŋ mo kaa ka ye Dawda do haray, waato kaŋ a ga
ba ka koy Filistancey banda ka Sawulu wongu. Amma i mana du ka Filistancey
gaa, zama i laabukoyey na saaware te Dawda yaŋ boŋ k'i sallama ka ne:
«Hambara a ga konda iri boŋey ka ye Sawulu do haray.» 20Waato kaŋ Dawda
go ga koy Ziklag, Manasse kunda ize fooyaŋ na Sawulu naŋ ka ye a banda.
Ngey neeya: Adna, Yozabad, Yedayel, Munkayla, Yozabad, Elihu, da Zilletay,
zambarey jine boroyaŋ no Manasse ra. 21I na Dawda gaakasinay mo waato kaŋ
a koy zurandi izey banda, zama i kulu soojeyaŋ kaŋ ga yaaru no, wongu nyayaŋ
no marga ra. 22Zaari ka koy zaari mo borey soobay ka ye Dawda do haray zama
ngey m'a gaakasinay, hal i to wongu marga bambata, danga Irikoy kunda no.

Wongu nyaŋey kaŋ yaŋ na Dawda didiji bonkooni

23Woone yaŋ no ga ti wongu marga sata-satey kaŋ go soolante yaŋ wongu
se. I kaa Dawda do Hebron da miila ngey ma Sawulu koytara bare ka ye Dawda
do, Rabbi sanno boŋ:

24Yahuda izey kaŋ yaŋ ga koray da yaaji jare, soolante yaŋ wongu se,
i boro zambar iddu nda zangu ahakku no.
25Simeyon izey, soojey kaŋ ga yaaru wongu ra, i boro zambar iyye da
zangu fo no.

26 Lawi izey, i boro zambar taaci nda zangu iddu no. 27 Yehoyda mo,
nga ga ti Haruna windo jine boro. A gonda boro zambar hinza da
zangu iyye. 28 Zadok mo, arwasu fo no kaŋ sooje no. A kande
wongu nya waranka cindi hinka, a baaba windo waneyaŋ.
29 Benyamin izey, Sawulu dumey, i boro zambar hinza kaa, amma
hala hõ i baa yaŋ go ga lamba Sawulu windo gaa jina.
30 Ifraymu izey ra boro zambar waranka da zangu ahakku kaa,
soojeyaŋ kaŋ ga yaaru, kaŋ yaŋ te maa ngey kaayey almayaaley
ra.
31 Manasse kunda jara ra mo, boro zambar way cindi ahakku kaa,
suubananteyaŋ kaŋ i donton ka Dawda didiji bonkooni.
32 Isakar izey ra, i jine boro zangu hinka kaa, boroyaŋ kaŋ ga faham da
zamaney, kaŋ yaŋ gonda bayray mo mate kaŋ Israyla ga hima ka
te. i nya-izey kulu mo g'i sanney gana.
33 Zabluna ra, i gonda boro zambar waygu kaŋ yaŋ fatta wongu marga
ra, soolanteyaŋ i ma daaga sinji nda wongu jinay kulu dumi. I na
Dawda gaa mo da bine folloŋ.
34 Naftali ra, i du wongu nya zambar fo. I banda mo gonda boro
zambar waranza cindi iyye kaŋ yaŋ ga koray da yaaji jare.
35 Dan kunda ra mo i gonda boro zambar waranka cindi ahakku da
zangu iddu kaŋ yaŋ ga waani ka daaga sinji.
36 Aser ra mo i gonda boro zambar waytaaci kaŋ yaŋ ga fatta wongu
marga banda, ka daaga sinji.
37 Urdun se ya-haray mo, Ruben kunda da Gad kunda da Manasse
kunda jara ra, i boro zambar zangu da zambar waranka kaa, kaŋ i
kulu gonda wongu jinay kulu dumi wongu se.

38 Woodin yaŋ kulu soojeyaŋ no, kaŋ yaŋ ga waani daaga sinjiyaŋ. I kaa
Hebron da bine folloŋ zama ngey ma Dawda didiji bonkooni Israyla kulu boŋ.
Israyla cindo kulu mo, nga nd'ey laakal folloŋ no, zama ngey ma Dawda ciya
bonkooni. 39 I go noodin a banda jirbi hinza ga ŋwa ka haŋ mo, zama i nya-izey
soola i se. 40 Borey kaŋ yaŋ ga maan i do mo, ka koy hala Isakar da Zabluna da
Naftali, i kande ŋwaari farkay da yo da alambaana nda yeeji yaŋ boŋ. I kande
buuru kunkuni boobo, da jeejay* takulayaŋ, da reyzin* fafayaŋ, da duvan*, da
ji, da hawyaŋ, da feejiyaŋ, iboobo. Farhã go no mo gumo nda cimi Israyla ra.

Dawda na sappa sundurko jisi Obed-Edom windo ra

13 Gaa no Dawda saaware nda zambarey da zangey jine borey, sanda jine
borey kulu nooya. 2 Dawda ne Israyla marga kulu se mo: «Da hayo
boori araŋ diyaŋ gaa, d'araŋ di sanno fun Rabbi iri Irikoyo do mo, naŋ iri ma
donton nangu kulu iri nya-izey gaa kaŋ yaŋ cindi Israyla laabo kulu ra. Iri ma
donton mo alfagey da Lawitey gaa kaŋ yaŋ go ngey birney nda ngey kuray
nangey ra, hal i ma margu iri do. 3 Iri mo, iri ma ye ka kande iri Irikoyo
sundurko iri do koyne, zama iri man'a ceeci Sawulu zamana ra.» 4 Kala borey

kulu ne ngey ga te yaadin, zama sanno saba jama kulu diyaŋ gaa.

5Dawda binde na Israyla kulu margu care banda, za Sihor kaŋ go Misira
tanjay ka koy hala Hamat furoyaŋo me, zama i ma kande Irikoy sundurko ka
fun d'a Ciriyat-Yeyarim. 6Dawda mo, da Israyla kulu ziji ka koy Baala, kaŋ ga
ti Ciriyat-Yeyarim, kaŋ Yahuda kunda kwaara no. I ga ba ngey ma kande Rabbi
Irikoy sundurko, nga kaŋ go nga karga boŋ ciiti malaykey se beene, naŋ kaŋ i
g'a maa ce.

7I go ga Irikoy sundurko jare torko taji fo boŋ ka fun Abinadab windo ra.
Uzza da Ahiyo no ga ti torkokoyey. 8Dawda nda Israyla kulu go ga farhã cabe
Irikoy jine da ngey hina me. I go ga doon, i go ga moolo kayney da moolo
beerey kar, da can-caŋey, da guurey kaŋ i ga kar, da hilliyaŋ mo.

9Waato kaŋ i kaa ka to Cidon karayaŋ gangano do, gaa no Uzza na nga
kambe salle ka sundurko di, zama hawey kati. 10Amma Rabbi futa koroŋ Uzza
gaa, kal a n'a kar ka zeeri, zama a na nga kambe salle ka sundurko ham. A bu
mo noodin Irikoy jine.

11Kala Dawda mo te bine zama Rabbi bangay ka Uzza kortu. Dawda na
noodin maa daŋ Perez-Uzza, mate kaŋ a maa go hala ka kaa sohõ.

12Dawda mo humburu Irikoy han din hane ka ne: «Mate no ay ga te hal ay
ma kande Irikoy sundurko ay do fu?» 13Woodin se no Dawda mana konda
sundurko nga banda ka furo Dawda kwaara ra, amma a kamba nd'a k'a daŋ Gat
kwaara bora Obed-Edom windo ra. 14Yaadin mo no Irikoy sundurko goro nd'a
Obed-Edom dumey banda a windo ra hala handu hinza kubay. Rabbi na albarka
daŋ Obed-Edom dumo gaa, da hay kulu kaŋ go a se mo gaa.

Irikoy na karga tabbatandi Dawda se

14 Tir bonkoono Hiram na diyayaŋ donton Dawda do. I kande sedre
bunduyaŋ, da garu cinakoyaŋ, da saceyaŋ, zama ngey ma windi cina a
se. 2Dawda faham mo ka bay kaŋ Rabbi na nga tabbatandi bonkooni Israyla
boŋ. A koytara mo du beeray gumo da cimi Rabbi jama Israyla sabbay se.

3Dawda ye ka wande fooyaŋ hiiji koyne Urusalima ra. Dawda ye ka ize aru
da ize wayyaŋ hay koyne. 4A ize arey kaŋ a hay Urusalima ra, i maayey neeya:
Sammuwa, Sobab, Natan, Suleymanu, 5Ibhar, Elisuwa, Elpelet, 6Noga, Nefeg,
Yafiya, 7Elisama, Beeliyada, da Elifelet.

8Waato kaŋ Filistancey maa baaru kaŋ i na ji soogu Dawda boŋ k'a ciya
bonkooni Israyla kulu boŋ, kala Filistancey kulu ziji ka kaa zama ngey ma
Dawda ceeci. Dawda mo maa woodin baaru ka fatta i gaa. 9Filistancey binde
jin ka kaa ka wongu arzaka ku Refayim gooro ra. 10Dawda na Irikoy hã ka ne:
«Ay ma ziji Filistancey gaa, wala? Ni g'i daŋ ay kambe ra no?»

Rabbi ne: «Ma ziji ka koy, zama ay g'i daŋ ni kambe ra.»

11Kal i ziji ka kaa Baal-Perazim haray. Dawda n'i zeeri mo noodin. Dawda
ne mo: «Irikoy na kortimi te ay ibarey boŋ ay kamba ra, danga saaya kaŋ hari
kosaray baguyaŋ ga te!» Woodin sabbay se no i na noodin maa daŋ
Baal-Perazim. 12Filistancey mo na ngey toorey furu noodin. Dawda lordi ka ne
i m'i ton danji ra.

13Filistancey ye ka kande wurrandi zama ngey ma arzaka ku gooro ra se.
14Dawda mo ye ka Irikoy hã koyne. Amma Irikoy ne a se: «Ni ma si ziji k'i
ceeci. Ni ma windi ka kaa i gaa balsam nyaŋey jine. 15A ga ciya mo, waati kaŋ
ni ga maa danga diraw yooje go balsam* nyaŋey boŋ bindey ra, kala ni ma fatta
ka koy tangamo do, zama Irikoy fatta ni jine. Zama nga ma Filistancey wongu
marga kar.» 16Dawda binde te danga mate kaŋ cine Irikoy n'a lordi nd'a. A na
Filistancey marga kar ka zeeri mo za Jibeyon kal a koy ka to hala Gezer.
17Gaa no Dawda maa darza koy laabey kulu ra. Rabbi n'a humburkuma daŋ
mo dumey kulu gaa.

Lawitey na sundurko jare ka kond'a Urusalima

15 Dawda na garuyaŋ cina nga boŋ se nga kwaara ra. A na nangu soola
mo Irikoy sundurko se, ka hukum sinji a se noodin. 2Gaa no Dawda
ne: «Boro kulu mana hima ka Irikoy sundurko jare kala Lawitey, zama Rabbi
n'i suuban i ma Irikoy sundurko jare, i ma goy nga se mo hal abada.»
3Dawda na Israyla kulu margu Urusalima ra, zama ngey ma Rabbi sundurko
zijandi k'a jisi a nango kaŋ a soola a se din ra. 4Dawda na Haruna izey da
Lawitey mo margu.

5Kohat dumo ra Uriyel ga ti jine bora, a dumi zangu nda
waranka mo go a banda.
6Merari dumo ra Asaya ga ti jine bora, a dumi zangu hinka
nda waranka go a banda.
7Gerson dumo ra Yowel ga ti jine bora, a dumi zangu nda
waranza go a banda.
8Elizafan dumo ra Semaya ga ti jine bora, a dumi zangu
hinka go a banda.
9Hebron dumo ra Eliyel ga ti jine bora, a dumi wahakku go a
banda.
10Uzziyel dumo ra Aminadab ga ti jine bora, a dumi zangu
nda iway cindi hinka go a banda.

11Gaa no Dawda na alfagey ce, Zadok da Abiyatar, ngey da Lawitey jine
borey Uriyel, da Asaya, da Yowel, da Semaya, da Eliyel, da Aminadab. 12A ne
i se: «Araŋ no ga ti kaayey almayaaley jine borey Lawitey se. Kal araŋ ma araŋ
boŋ hanandi, araŋ d'araŋ almayaaley, zama araŋ ma kande Rabbi, Israyla
Irikoyo sundurko ka kond'a hala nango kaŋ ay soola a se din ra. 13Zama doŋ
jina araŋ man'a jare. A se no Rabbi na kortimi te iri gaa, zama iri mana Rabbi
ceeci farilla boŋ.» 14Kala alfagey da Lawitey izey na ngey boŋ hanandi zama
ngey ma du ka kande Rabbi, Israyla Irikoyo sundurko. 15Lawitey izey binde na
Irikoy sundurko jare ngey jasey gaa da bundey, mate kaŋ Musa n'i lordi nd'a
Rabbi sanno boŋ.
16Woodin banda Dawda salaŋ Lawitey jine borey se ka ne i ma ngey dumi
baytukoy daŋ i ma doon, i ma farhã kosongu te mo da dooni teeyaŋ jinayyaŋ,

sanda moolo beeriyaŋ da moolo kaynayaŋ da guuru kaŋ i ga kar care gaa.

17Lawitey mo na Heman Yowel ize daŋ, nga nda nga nya-ize Asaf Bereciya izo. I suuban mo Merari dumo ra i nya-ize Etan Kusaya izo. **18**I banda mo i nya-ize sasare hinkanta ra Zakariya, Ben, Yaaziyel, Semiramot, Yehiyel, Unni, Eliyab, Benaya, Maaseya, Mattitiya, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom, da Yeyel; woodin yaŋ kulu windi me batukoyaŋ no.

19Kala baytukoy Heman, da Asaf, da Etan, i n'i daŋ i ma guuru-say jinay kar ka te kosongu. **20**Zakariya, Aziyel, Semiramot, Yehiyel, Unni, Eliyab, Maaseya, da Benaya mo gonda moolo beeriyaŋ kaŋ i kosongo ga hima wandiyoyaŋ jinde. **21**Mattitiya, Elifelehu, Mikneya, Obed-Edom, Yeyel, da Azaziya mo ga jinde candi nda mooloyaŋ kaŋ i kosongo go ganda haray. **22**Kenaniya mo, Lawitey jine boro fo gonda baytukoy sanni. A ga baytu teeyaŋ dondonandi mo, zama a ga waani.

23Bereciya nda Elkana mo, windi me batukoyaŋ no sundurko se. **24**Alfagey mo, Sabaniya, Yosafat, Netanel, Amasay, Zakariya, Benaya, da Eliyezar ga kaakaacey kar Irikoy sundurko jine. Obed-Edom da Yehaya, ngey no ga ti fu me batukoy sundurko se.

25Yaadin cine no Dawda nda Israyla arkusey, da zambarey jine borey koy d'a zama ngey ma ziji nda Rabbi sappa sundurko, ka kand'a a ma fun Obed-Edom windo ra da farhã. **26**A ciya mo, zama Irikoy go ga Lawitey kaŋ yaŋ ga Rabbi sappa sundurko jare gaakasinay, kal i na yeeji iyye da feeji gaaru iyye sarga. **27**Dawda bumbo go ga daabu nda lin* baano kwaay, danga Lawitey kulu kaŋ yaŋ goono ga sundurko jare cine, ngey nda baytu teekoy kaŋ gonda Kenaniya i jine boro kaŋ go ga baytu te baytukoy banda. Dawda go ga daabu mo nda lin kwaay. **28**Yaadin cine no Israyla ziji nda Rabbi sappa sundurko. I go ga kuuwa, i go ga hilliyaŋ kar, da kaakaaciyaŋ, da guuruyaŋ kaŋ i ga kar care gaa ka te kosongu, da moolo beeriyaŋ da ikaynayaŋ.

29A te ka ciya mo, waato kaŋ Rabbi sappa sundurko to ka furo Dawda kwaara ra, kala Sawulu ize wayo Mikal niigaw finetaro gaa ka di Bonkoono Dawda, a go ga sar ka zimbi ka farhã cabe. Mikal dond'a mo nga bina ra.

16 I kande Irikoy sundurko mo k'a jisi hukumo kaŋ Dawda sinji a se din ra. A na sargay kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayyaŋ mo salle Irikoy jine. **2**Waato kaŋ Dawda na sargayey kaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayey mo salle ka ban, kal a na albarka gaara jama se Rabbi maa ra. **3**Israyla boro fo kulu mo, alboro nda wayboro, a na buuru kunkuni fo da ham dumbari fo da reyzin* takula fo zaban i se.

4Lawiti fooyaŋ mo, a n'i daŋ i ma goy te Rabbi sundurko jine, sanda i ma Rabbi, Israyla Irikoyo beerandi, k'a saabu, k'a sifa mo. **5**Ngey neeya: Asaf ga ti i jine bora, bora kaŋ ga dak'a gaa mo Zakariya, gaa no Yeyel, Semiramot, Yehiyel, Mattitiya, Eliyab, Benaya, Obed-Edom, da Yeyel. A g'a te da dooni jinay, moolo beeriyaŋ da ikaynayaŋ. Asaf mo ga guuru say kar ka te kosongu beeri. **6**Alfagey mo, Benaya nda Yahaziyel ga kaakaaciyaŋ kar duumi Irikoy sappa sundurko jine.

7Han din hane no Dawda sintin ka Asaf nda nga nya-izey daŋ i ma saabuyaŋ
te Rabbi se, ka ne:
8Wa Rabbi saabu k'a maa ce!
W'a te-goyey bayrandi dumey game ra!
9Wa doon a se! wa sifayaŋ baytu te a se!
W'a dambara goyey kulu deda te.
10Wa araŋ fooma te a maa hanna sabbay se.
Borey kaŋ yaŋ ga Rabbi ceeci, biney ma kaan.
11Wa Rabbi nda nga hino ceeci,
W'a ceeci duumi.
12Ya araŋ, a tamo Israyla dumo,
Ya Yakuba izey, a wane suubanantey!
13Wa fongu nda dambara goyey kaŋ a te.
Wa fongu a dabari goyey d'a meyo ciiti sanney mo.
14Nga no ga ti Rabbi iri Irikoyo.
A ciitey go ndunnya kulu ra.
15Wa fongu a alkawlo gaa hal abada,
Kaŋ ga ti sanno kaŋ a lordi zamana zambar se,
16Wa fongu alkawlo kaŋ a sambu Ibrahim se,
Da zeyaŋo kaŋ a ze d'a Isaka se.
17A n'a tabbatandi Yakuba se a ma ciya hin sanni,
Sanda Israyla se nooya a ma ciya alkawli kaŋ ga duumi.
18A goono ga ne: «Ni se no ay ga Kanaana laabo no,
Ni tubo baa nooya..»
19Waato kaŋ i go boro ciraariyaŋ,
Oho, ikayna fooyaŋ no, yawyaŋ mo no laabo ra,
20I di ka bar-bare kunda ka koy kunda,
Koytaray fo ka koy jama fo do mo,
21A mana naŋ boro fo kulu m'i kankam.
A deeni bonkooniyaŋ gaa i sabbay se ka ne:
22«Araŋ ma s'ay wane suubanantey ham,
Wa si hasaraw te ay annabey* se mo.»
23Ya araŋ ndunnya kulu, wa baytu te Rabbi se.
W'a faaba baaru hanna fe zaari ka koy zaari.
24W'a darza dede dumi cindey game ra,
A dambara goyey mo dumey kulu game ra.
25Zama Rabbi ya Beeraykoy no,
A to sifayaŋ beeri gumo,
A to i ma humbur'a mo ka bisa koyey kulu.
26Zama dumi cindey toorey kulu ya hari yaamoyaŋ day no,
Amma Rabbi no ka beeney te.
27Beeray da koytaray darza go a jine,
Gaabi nda farhã mo go a do.
28Ya araŋ dumey kulu almayaaley, wa Rabbi seeda!

Wa Rabbi darza nd'a gaabo seeda!
29 Wa Rabbi darza kaŋ ga saba nd'a maa seeda.
Wa kande ŋwaari sargay ka bangay a jine.
Wa sududu Rabbi se zama a gonda darza hanno.
30 Ya araŋ ndunnya kulu, wa jijiri a jine.
Daahir no ndunnya sinji hala mate kaŋ a si zinji.
31 Beeney ma maa kaani, ganda mo ma farhã.
Dumi cindey ra i ma ne: «Rabbi no ga may!»
32 Teeko ma dundu, nga nda nga tooyaŋo.
Saajo mo ma zamu, nga nda hay kulu kaŋ go a ra.
33 Gaa no saaji tuuri-nyaŋey mo ga doon
Rabbi jine farhã sabbay se,
Zama a goono ga kaa ka ndunnya ciiti.
34 Wa saabu Rabbi se, zama nga ya booriyaŋ koy no,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
35 Araŋ ma ne: «Ya iri Irikoyo kaŋ ga faaba, m'iri faaba.
M'iri margu, m'iri kaa mo dumi cindey kambe ra.
Zama iri ma saabu ni maa hanna se,
Iri ma fooma te mo ni sifawo ra.»
36 Wa Rabbi, Israyla Irikoyo sifa,
Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin.

Gaa no jama kulu mo tu ka ne «Amin!!» I na Rabbi kuuku mo.

37 Kal a na Asaf da nga nya-izey naŋ noodin Rabbi sappa sundurko jine, zama i ma goy sundurko jine alwaati kulu, mate kaŋ cine han kulu goyo ga ba. 38 Obed-Edom da nga nya-ize waydu cindi ahakko mo go noodin. Obed-Edom wo, Yedutun ize no, nga nda Hosa mo, windi me batukoyaŋ no.

39 Alfa Zadok da nga nya-izey mo go noodin Rabbi nangora jine, nga kaŋ go Jibeyon tudo boŋ. 40 I goyo ga ti i ma sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi se tonyaŋ sargay feema ra waati kulu, susubay nda wiciri kambu. I m'a te sanno kulu kaŋ i hantum Rabbi asariya ra din boŋ, haya kaŋ a na Israyla lordi nd'a. 41 Heman da Yedutun mo go i banda, ngey nda cindey kulu kaŋ yaŋ i suuban, k'i ce da ngey maayey. I goyo ga ti i ma saabu Rabbi se, «zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.» 42 Heman da Yedutun mo go i banda, kaŋ yaŋ gonda kaakaaciyaŋ da guuru kaŋ i ga kar care gaa, borey kaŋ yaŋ g'i kar se. I gonda dooni jinayyaŋ mo Irikoy baytey se. Yedutun izey mo go windo me gaa.

43 Gaa no borey kulu dira, boro kulu koy fu. Dawda mo ye fu ka albarka gaara nga almayaaley se.

Irikoy na alkawli sambu Dawda se

17 A ciya mo, waato kaŋ Dawda go nga windo ra ga goro, kala Dawda ne annabi Natan se: «Guna, ay go sedre fu ra da goray, amma Rabbi sappa sundurko go daabuleyaŋ ra.»

2Natan mo ne Dawda se: «Hay kulu kaŋ go ni bina ra, ni m'a te, zama Irikoy
go ni banda.»
3A ciya mo, hano din cino ra, Irikoy sanno kaa Natan do ka ne:

4«Ma koy ka salaŋ ay tamo Dawda se ka ne: Yaa no Rabbi go ga
ci: Ni si fu cina hal ay ma goro a ra, 5zama za hano kaŋ hane ay kande
Israyla ka kaa hala hunkuna, ay mana goro fu kulu ra. Amma hukum
ka koy hukum ra, da nangoray ka koy nangoray ra no ay go. 6Nangey
kulu kaŋ ay dira Israyla kulu banda mo, mate no, ay na sanni fo salaŋ
Israyla jine borey kulu se, kaŋ yaŋ se ay lordi ka ne i m'ay borey kuru,
k'i hã haŋ kaŋ se i mana sedre bundu fu cina ay se?»
7Sohõ haŋ kaŋ ni ga ci ay tamo Dawda se neeya: Haŋ kaŋ Rabbi
Kundeykoyo ci neeya: «Ay na ni kaa kuruyaŋo do, feeji ganayaŋ ra,
zama ni ma ciya jine boro ay jama Israyla boŋ. 8Ay goro ni banda
mo nangu kulu kaŋ ni gana. Ay na ni ibarey kulu halaci ni jine. Ay
ga maa te ni se, danga boro beerey kaŋ yaŋ go ndunnya ra maa cine.
9Ay ga nangu daŋ mo ay jama Israyla sabbay se, ay m'i tilam zama i
ma goro ngey bumbo nango ra, boro kulu ma si ye k'i sosorandi
koyne. Boro laaley mo si ye k'i halaci koyne, danga mate kaŋ i
doona ka te waato, 10za han din kaŋ ay na jine boroyaŋ lordi ka ne i
m'ay jama Israyla may. Ay ga ni ibarey kulu ye ni mayra ra mo.
Woodin banda, ay go ga woone ci ni se: Rabbi ga dumi te ni se.
11A ga ciya mo, waato kaŋ ni na ni aloomaro toonandi, kaŋ ni ga
kani ni kaayey banda, gaa no ay ga ni dumi fo sinji ni banda, danga
ni ize aru fo nooya, ay g'a koytara tabbatandi mo. 12Nga no ga windi
cina ay se, ay g'a karga mo tabbatandi hal abada. 13Ay ga ciya a se
baaba, nga mo ga ciya ay ize. Ay baakasinay suujo mo, ay s'a ta a
gaa, danga mate kaŋ ay n'a ta bora kaŋ na ni jin din gaa. 14Amma ay
g'a gorandi ay windo nd'ay koytara ra hal abada, a karga mo ga
tabbat hal abada.»
15Sanney din kulu, da bangando kulu boŋ mo, yaadin no Natan salaŋ d'a
Dawda se.

Dawda adduwa

16Kala Bonkoono Dawda furo ka koy ka goro Rabbi jine ka ne:
«May ci ay, ya Rabbi Irikoy? May ci ay dumo mo, kaŋ ni to da ay
hala neewo? 17Ya Irikoy, danga haya din mo hari kayna no ni diyaŋ
gaa, amma ni ye ka salaŋ ni tamo dumo boŋ alwaati kuuku kaŋ ga kaa
ra, ya Rabbi Irikoy. Ni n'ay himandi danga boro kaŋ a dumo gonda
beeray.
18Ifo no ay, Dawda, ay ga du ka ci ni se koyne, darza beero kaŋ ni
na ni tamo no boŋ? Zama ni ga ay, ni tamo bay. 19Ya Rabbi, ay, ni
tamo sabbay se no, ni bumbo bine ibaay boŋ mo no, ni na hari
beeriyaŋ wo kulu te, zama ni ma muraadu bambatey din bayrandi.

20Ya Rabbi, ni cine fo si no. Irikoy fo mo si no, kala nin, hay kulu
kaŋ iri maa da iri hangey boŋ. 21Dumi woofo no ka go no mo
ndunnya ra, danga ni jama Israyla cine kaŋ Irikoy koy ka fansa hal i
ma ciya nga bumbo jama, zama ni ma du ni boŋ se maa beeri, kaŋ ga
humburandi? Ni na dumiyaŋ gaaray ka kaa ni jama jine, ngey kaŋ ni
fansa ka kaa Misira ra. 22Zama ni na ni jama Israyla ciya ni bumbo
jama hal abada. Ni mo, ya Rabbi, ni ciya i Irikoyo.

23Sohõ mo, ya Rabbi, naŋ sanno kaŋ ni ci ay, ni tamo nda nga
dumo boŋ ma tabbat hal abada. Ma te mo mate kaŋ ni salaŋ ka ci din.
24Naŋ ni maa mo ma tabbat, a ma du darza hal abada. I ma ne: ‹Rabbi
Kundeykoyo ya Israyla Irikoy no; Irikoy no Israyla se.› Ay, ni tamo
Dawda dumo mo ma tabbat ni jine.

25Zama nin, ya ay Irikoyo, ni na woodin bangandi ay, ni tamo se
ka cabe kaŋ ni ga dumi te ay se. Woodin sabbay se no ay, ni tamo du
bine-gaabi ay ma adduwa te ni jine. 26Sohõ mo, ya Rabbi, ni ga ti
Irikoy. Ni na alkawli hanno wo sambu ay, ni tamo se. 27Sohõ mo a kaan
ni se ni ma ay, ni tamo dumo albarkandi hal a ma goro ni jine duumi,
zama nin, ya Rabbi, nin no ka albarka daŋ. Oho, a go mo albarkante
hal abada.»

Dawda na dumi taaci ŋwa

18 A go mo, woodin banda Dawda na Filistancey kar ka zeeri k'i
kaynandi. A na Gat kwaara nda nga kawyey ta Filistancey kambe ra.

2A na Mowab mo zeeri. Mowabancey ciya Dawda bannyayaŋ, ka kande *a se*
jangal.

3Dawda na Zoba bonkoono Hadad-Ezer mo zeeri ka to hala Hamat gaa. A
mayra to mo hala Ufratis isa me gaa. 4Dawda na wongu torko zambar fo ta a
gaa, da bari-kari zambar iyye, da ce-koy zambar waranka. Dawda na torko
bariyey kulu tanje kaajey beeri ka pati, amma a fay da wo kaŋ yaŋ ga wasa
torko zangu se.

5Waato kaŋ Damaskos Suriyancey kaa ka kande Zoba bonkoono Hadad-Ezer
se gaakasinay, Dawda na boro zambar waranka cindi hinka wi Suriyancey do
haray. 6Gaa no Dawda na wongu batandikoyaŋ daŋ Damaskos kwaara, Suriya
laabo ra. Suriyancey mo ciya Dawda tamyaŋ, ka kande *a se* jangal. Rabbi na
Dawda gaa nangu kulu kaŋ a ga koy.

7Wura korayey mo kaŋ yaŋ Hadad-Ezer tamey ga jare doŋ, Dawda n'i ku ka
kand'ey Urusalima. 8Hadad-Ezer kwaarey Tibnat da Kun ra mo, Dawda na
guuru-say boobo sambu. Suleymanu goy d'a ka guuru-say bango, da muuley da
guuru-say goy jinayey te d'a.

9Waato kaŋ Hamat bonkoono Toy maa baaru kaŋ Dawda na Zoba bonkoono
Hadad-Ezer wongu marga kulu kar, 10kal a na nga ize Hadoram donton
Bonkoono Dawda do. A kaa k'a baani hã, k'a saabu mo, zama a wongu nda
Hadad-Ezer k'a kar mo. Zama Hadad-Ezer doona ka kande wongu Toy gaa.
Hadoram mo kande wura nda nzarfu nda guuru-say jinay kulu dumi.

11 Bonkoono Dawda na woodin yaŋ mo fay waani Rabbi se, ka margu nda
nzarfu nda wura kaŋ a ku ka fun d'ey Edom, da Mowab, da Amon izey, da
Filistancey, da Amalek laabey kulu ra.
12 Zeruwiya ize Abisay mo na Edomance zambar way cindi ahakku kar Ciiri
Gooro ra. 13 A na wongu batandikoyaŋ daŋ Edom laabo ra mo hala Edomancey
kulu ciya Dawda se tamyaŋ. Rabbi na Dawda gaa mo nangu kulu kaŋ a ga koy.
14 Yaadin no Dawda na Israyla kulu may d'a. A go ga cimi ciiti nda adilitaray
te nga jama kulu se. 15 Zeruwiya izo Yowab ga ti wongu marga jine bora.
Yehosafat Ahilud izo ga ti laabo baaru hantumkwa. 16 Ahitub izo Zadok da
Abiyatar izo Abimelek mo ga ti alfagey. Sabsa ga ti bonkoono se hantumkwa.
17 Yehoyda izo Benaya go bonkoono doogarey boŋ, kaŋ ga ti Keretey da
Peletey. Dawda izey mo ga ti koy kayna yaŋ ka bonkoono gaakasinay.

Amonancey na Dawda diyey kaynandi

19 A ciya mo, hayey din banda, Amon izey bonkoono Nahas bu, a izo mo
ciya bonkooni a nango ra. 2 Gaa no Dawda ne: «Ay ga gomni cabe
Nahas izo Hanun se, zama a baabo na gomni cabe ay se.» Kala Dawda na
diyayaŋ donton i m'a fonda tilas a baabo se.

Dawda tamey binde kaa Hanun do Amon izey laabo ra, zama ngey m'a fonda
tilas. 3 Amma Amonancey koyey ne Hanun se: «Ni ga tammahã Dawda go ga ni
baaba beerandi no, za kaŋ a na kunfakoyaŋ donton ni do? Manti a tamey kaa no
zama ngey ma laabo tugari guna, i m'a windi ka ŋwa mo?» 4 Woodin se no
Hanun na Dawda tamey di k'i cabu, k'i bankaarayey dumbu bindo ra hal i
cantey gaa, k'i sallama.
5 Boro fooyaŋ koy mo ka borey din baaru ci Dawda se. Nga mo donton k'i
kubay, zama haawi n'i di gumo. Bonkoono mo ne: «Wa goro Yeriko kwaara
hala waati kaŋ araŋ kaabey zay jina, gaa no araŋ ga kaa.»
6 Waato kaŋ Amon izey di kaŋ ngey na ngey boŋ ciya fanta hariyaŋ Dawda
se, kala Hanun da Amon izey na nzarfu ton waytaaci cindi gu cine samba
Mesopotamiya, da Aram-Maaka, da Zoba do, 7 zama ngey ma wongu torkoyaŋ
da bari kaariyaŋ sufuray ngey boŋ se. I na torko zambar waranza cindi hinka da
Maaka bonkoono da nga jama sufuray ngey boŋ se. Ngey mo kaa ka gata sinji
Medeba jine. Amon izey mo margu ka fun ngey kwaarey ra ka kaa wongu se.

Israyla konda wongu Amonancey gaa

8 Waato kaŋ Dawda maa woodin baaru, kal a na Yowab da wongu marga da
soojey kulu donton. 9 Amon izey mo fatta ka kaa ka daaga sinji kwaara furoyaŋ
fonda gaa. Bonkooney kaŋ yaŋ kaa i banda mo go ngey hinne nangu fo waani
batama ra.
10 Yowab binde, waato kaŋ a di i na daaga sinji nga se jina nda banda, kal a na
Israyla sooje hanney kulu suuban i ma soola ka kubay da Suriyancey. 11 Amma
jama cindo, a n'i daŋ nga kayne Abisay kambe ra. Ngey mo na daaga sinji ka
guna Amon izey do haray. 12 Yowab mo ne: «Da Suriyancey bisa ay gaabi, kala
ni ma te ay se gaako. Da mo Amon izey bisa ni gaabi, kal ay ma kaa ka ni faaba.

13Wa te gaabi, iri m'iri boŋ cabe bine-gaabi-koyyaŋ mo, iri borey da iri Irikoyo
kwaarey sabbay se. Rabbi mo ma goy ka te mate kaŋ ga boori nga diyaŋ gaa.»
14Yaadin cine no Yowab da borey kaŋ yaŋ go a banda maan Suriyancey
wongu se. Ngey mo zuru Yowabyaŋ jine. 15Saaya kaŋ Amon izey di kaŋ
Suriyancey go ga zuru, kala ngey mo zuru Yowab kayno Abisay jine, ka koy ka
furo birno ra. Gaa no Yowab ye Urusalima.
16Waato kaŋ Suriyancey di kaŋ ngey na goobu haŋ Israyla kambe ra, kal i na
diyayaŋ donton ka Suriyancey kaŋ yaŋ go isa beero banda ceeci. Hadad-Ezer
wonkoyo Sofak no k'i candi.
17Waato kaŋ i na baaro din ci Dawda se, kal a na Israyla kulu margu ka
Urdun* daŋandi. A kaa ka daaga sinji i se. Waato kaŋ Dawda na daaga sinji
Suriyancey se, ngey mo n'a wongu. 18Suriyancey mo zuru Israyla jine. Dawda
na Suriyancey wongu torkey gaarayko zambar iyye wi, da sooje ce-koy zambar
waytaaci. A n'i wonkoyo Sofak mo wi.
19Hadad-Ezer tamey binde, waato kaŋ i di ngey na goobu haŋ Israyla kambe
ra, kal i na Dawda te coro, ka ye a mayra cire.
Suriyancey mana yadda ngey ma ye ka Amon izey faaba koyne.

Rabba kwaara ŋwaayaŋo

20 Waato kaŋ jiiro bare, alwaato kaŋ bonkooney doona ka fatta ka koy
wongu, kaŋ Yowab na wongu marga candi i ma konda wurrandiyaŋ
Amon izey laabo ra, kal i kaa ka Rabba kwaara windi nda wongu. Amma
Dawda wo goro Urusalima. Yowab na Rabba kar ka zeeri. 2Dawda n'i
bonkoono koytaray fuula kaa a boŋo gaa. I gar a tiŋa to danga kilo waytaaci
cindi gu cine, wura no. A gonda taalam tondiyaŋ a gaa mo. I na fuula daŋ
Dawda boŋo gaa. A fatta birno ra da wongu arzaka boobo mo, gumo-gumo. 3A
na borey kaŋ yaŋ go kwaara ra fattandi k'i daŋ i ma goy da garzeyaŋ, da
guuru-bi zaamayaŋ, da deesiyaŋ mo. Yaadin cine no Dawda te Amon izey
kwaarey kulu se. Gaa no Dawda nda jama kulu ye Urusalima.

Israyla te zaama Filistancey boŋ

4A ciya, woodin banda, tangami fo te ngey nda Filistancey game ra Gezer
kwaara haray. Waato din no Sibbekay Husat boro na Sippay, Refayim boro fo
kar ka wi. I na Filistancey kaynandi mo.
5Tangami fo ye ka te ngey nda Filistancey game ra koyne. El-Hanan Yayir
ize na Lakmi, Goliyat kayne, Gat boro, kar ka wi. Bora din yaaji bundo ga hima
danga kaymi bundu.
6Tangami fo ye ka te koyne Gat haray. Noodin mo boro kuuku fo go no kaŋ
gonda kambayze da ce-ize margante waranka cindi taaci, danga iddu kambe
kulu nda ce kulu gaa nooya. Bora din mo Refayim dumi no. 7Waato kaŋ a na
donda-caray sanni salaŋ Israyla se, kala Dawda beere Simeya izo Yonata n'a
kar ka wi.
8Woodin yaŋ kulu Gat kwaara Refayim dumiyaŋ no. I bu mo Dawda nda nga
tamey kambe ra.

Borey kabuyaŋo da balaawo kaŋ te

21 Gaa no Saytan* tun ka kay ka gaaba nda Israyla ka Dawda zuku a ma
Israyla kabu. **2**Kala Dawda ne Yowab da jama jine borey se: «Wa koy
ka Israyla kabu za Beyer-Seba gaa ka koy hala Dan gaa, ka kand'ay se baaru hal
ay m'i lasaabo bay.»
3Yowab mo ne: «Rabbi ma nga jama tonton hala sorro zangu ka bisa sohõ
waney cine! Amma, ya koyo ay bonkoono, manti i kulu ay koyo tamyaŋ no? Ifo
se no ay koyo ga woodin ceeci? Ifo se no a ga ciya taali beeri sabaabu Israyla
se?»
4Kulu nda yaadin, bonkoono sanno hin Yowab wano. Woodin sabbay se no
Yowab dira ka Israyla kulu gana ka ye ka kaa Urusalima. **5**Yowab mo na borey
kulu kabuyaŋ lasaabo no Dawda se. Israyla kulu ra i gar alboro zambar hala
zambar fo da zambar zangu, kaŋ yaŋ ga waani takuba. Yahuda mo gonda
zambar zangu taaci nda wayye kaŋ yaŋ ga waani takuba.
6Amma a mana Lawitey da Benyamin kundey kabu i ra, zama Yowab go ga
koyo lordo fanta. **7**Haya din mo ga laala no Irikoy diyaŋ gaa, hal a na Israyla
kar.
8Dawda mo ne Irikoy se: «Ay na zunubi te gumo, za kaŋ ay na hayo wo te.
Amma sohõ, ay ga ni ŋwaaray, ma ay, ni tamo laala tuusu ka kaa, zama ay na
saamotaray te gumo.»
9Rabbi mo salaŋ Dawda wane annabo Gad se ka ne: **10**«Ma koy ka salaŋ
Dawda se ka ne yaa no Rabbi ci: Ay ga hari hinza salle ni se: kala ni ma afo
suuban i ra ni boŋ se, kaŋ ay ga te ni se.»
11Kala Gad kaa Dawda do ka ne a se: «Rabbi ne ni ma suuban ni boŋ se:
12hala jiiri hinza haray, wala handu hinza kaŋ ni ibarey ga ni gaaray, i takuba
mo ma ni to, wala mo Rabbi takuba hala jirbi hinza, sanda balaaw ma laabo
ŋwa, Rabbi malayka go ga halaciyaŋ te Israyla laabo me-a-me ra. Sohõ kay, ma
fongu ka lasaabu tuyaŋ kaŋ dumi no ay ga ye d'a nga kaŋ n'ay donton din do.»
13Kala Dawda ne Gad se: «Ay furo kambe da cimi! Ay ga ni ŋwaaray, naŋ
ya furo Rabbi kambe ra, zama a suujo ga beeri gumo. Amma ay ma si furo boro
kambe ra.»
14Kala Rabbi na balaaw samba Israyla gaa, Israyla alboro zambar wayye
bu mo. **15**Irikoy na malayka donton Urusalima mo gaa zama a m'a halaci se.
Waato kaŋ a ga ba k'a halaci, kala Rabbi di Urusalima masiiba. A bakaraw n'a
bina di mo, hal a ne halaciyaŋ malayka se: «A wasa. Ma ni kamba ye sohõ.»
Alwaato din mo Rabbi malayka go ga kay Arawna Yebusanca karayaŋ
gangano jarga.
16Dawda mo na nga boŋ sambu ka guna. Rabbi malayka go ga kay beene nda
ganda game ra, takuba foobante go a kambe ra ga salle Urusalima boŋ do. Gaa
no Dawda nda arkusey, kaŋ go daabante nda bufu zaarayaŋ, i kaŋ ganda
birante.
17Kala Dawda ne Irikoy se: «Manti ay no ka ne i ma jama kabu, wala? Oho,
cimi no, ay no ka zunubi te, ay na laala te mo gumo. Amma feejey wo, ifo no i

te? Ya Rabbi ay Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray no, naŋ ni kamba ma in d'ay baaba windo kar, day manti ni jama wo, hala balaawo m'i ŋwa!»

18Gaa no Rabbi malayka ne Gad se a ma ci Dawda se ka ne Dawda ma ziji ka koy ka sargay feema cina Rabbi se Arawna Yebusanca karayaŋ gangano ra. **19**Kala Dawda ziji nd'a Gad sanno boŋ kaŋ a salaŋ Rabbi maa ra din boŋ.

20Arawna binde zagu ka di malayka. A ize aru taaca kaŋ go a banda mo na ngey boŋ tugu. Arawna go alkama safayaŋ gaa. **21**Kaŋ Dawda go ga kaa Arawna do, Arawna guna kal a di Dawda. A fun mo karayaŋ gangano ra ka koy ka sombu Dawda jine, a moyduma to hala ganda laabo gaa.

22Dawda mo ne Arawna se: «M'ay no karayaŋ gangano wo zama ay ma sargay feema cina Rabbi se a ra. A nooro timmanta me no ni g'a no ay se, zama i ma balaawo gaay k'a bare a ma fun jama banda.»

23Kala Arawna ne Dawda se: «Soobay k'a sambu ni boŋ se. Koyo ay bonkoono ma te haŋ kaŋ ga boori ni diyaŋ gaa. Guna, ay ga hawey no i m'i te sargay kaŋ i ga ton, karayaŋ bundey mo ma te tuuri, alkama ma te ŋwaari sarga. Ay g'i kulu no yaamo.»

24Amma Bonkoono Dawda ne Arawna se: «Abada. Zama daahir ay g'a day a nooro timmanta me, zama ay si ni haya sarga Rabbi se, ay si sargay kaŋ i ga ton salle da hay fo kaŋ ay du yaamo.»

25Dawda binde na wura sekel* zangu iddu (danga kilo iyye cine) neesi ka no Arawna se ka du nango. **26**Dawda mo na sargay feema cina noodin Rabbi se ka sargay kaŋ i ga ton yaŋ da saabuyaŋ sargayyaŋ salle a ra. A hẽ Rabbi gaa. Nga mo tu a se da danji kaŋ fun beene ka kaŋ ganda feema ra ka sargay kaŋ i ga ton ŋwa.

27Rabbi mo salaŋ malayka se, nga mo na nga takuba yeti nyaŋo ra. **28**Saaya din ra, kaŋ Dawda di kaŋ Rabbi tu nga se Arawna Yebusanca karayaŋ gangano ra, kal a soobay ka sargayyaŋ salle noodin. **29**Zama waato din Rabbi hukumo kaŋ Musa te saajo ra, nga nda sargay kaŋ i ga ton feema, i go Jibeyon tudo boŋ sududuyaŋ nango ra. **30**Amma Dawda mana du ka koy noodin ka hã Irikoy gaa, zama Rabbi malayka takuba n'a humburandi gumo.

Soola kaŋ Dawda te Irikoy windo cinayaŋ se

22 Gaa no Dawda ne: «Woone wo Rabbi Irikoy windi no. Neewo mo no Israyla sargay kaŋ i ga ton yaŋ feema go.»

2Kala Dawda donton ka ne i ma mebarawey kulu kaŋ yaŋ go Israyla laabo ra margu. A na tondi jabukoyaŋ daŋ i ma tondiyaŋ jabu zama i ma Irikoy windo cina nd'ey. **3**Dawda na guuru-bi boobo soola mo kaŋ ga kuusayaŋ te fu me da windi me daabirjey se, d'i hawyaŋ harey mo se. A na guuru-say soola kaŋ baa da neesiyaŋ. **4**A na sedre* dubiyaŋ mo soola kaŋ baa da kabuyaŋ zama Zidon da Tir borey kande sedre bundu boobo Dawda do.

5Dawda ne mo: «Ay izo Suleymanu ya zanka no, a si waani muraadey jina. Windo mo kaŋ i ga cina Rabbi se ga ciya darzakoy gumo nda cimi. A ga te maa ka du beeray laabey kulu me-a-me ra. Woodin sabbay se no ay mo ga soolayaŋ te a se.» Dawda binde na soola boobo te hal a ga bu.

6Gaa no a na nga izo Suleymanu ce k'a lordi ka ne a ma windi cina Rabbi,
Israyla Irikoyo se. 7Dawda ne Suleymanu se: «Ay izo, ay wo kay, a go ay bina
ra ay ma windi cina Rabbi ay Irikoyo maa se. 8Amma Rabbi sanno kaa ay do ka
ne: ‹Ni na kuri boobo mun, ni na wongu beeriyaŋ te mo. Ni si windi cina ay
maa se, za kaŋ ni na kuri boobo mun laabo ra ay jine. 9Guna, i ga ize aru fo hay
ni se, kaŋ ga ciya laakal kanay boro. A se no ay ga fulanzamay no nga ibarey
gaa kuray kulu, zama i g'a maa daŋ Suleymanu. Ay ga baani nda laakal kanay
no Israyla se mo a zamana ra. 10Nga no ga windi cina ay maa se. A ga ciya ay
se ize, ay mo ga ciya a se baaba. Ay g'a koytaray karga tabbatandi mo Israyla
boŋ hal abada.›
11Yaadin gaa, sohõ, ay izo, Rabbi ma goro ni banda hala ni ma te albarka, ni
ma windi cina mo Rabbi ni Irikoyo se, danga mate kaŋ cine a salaŋ ka ci ni boŋ.
12Kala day, Rabbi ma ni no laakal nda fahamay. A ma ni no Israyla boŋ mayray
mo, zama ni ma Rabbi ni Irikoyo asariya haggoy k'a te. 13Mate kaŋ ni ga te
albarka nd'a, nga neeya: ni ma haggoy ka hin sanney da farilley kaŋ yaŋ Rabbi
na Musa lordi nd'ey Israyla boŋ din te. Ma te gaabi nda bine-gaabi, ma si
humburu, ma si joote mo.
14Guna, taabi boobo no ay na wura ton zambar taaci nda zangu gu, da nzarfu
ton zambar waytaaci cindi gu soola nd'a Rabbi windo cinayaŋ se. Guuru-say
nda guuru-bi mo go no kaŋ baa da neesiyaŋ, zama iboobo no. Ay na bundu nda
tondiyaŋ mo soola. Ni mo ga du ka tonton i gaa. 15Woodin banda, ni gonda
goy-ize boobo, danga tondi jabukoyaŋ da tondi fu cinakoyaŋ, da saceyaŋ, da
borey kulu kaŋ gonda gonitaray, goy kulu dumi ra. 16Wura, da nzarfu, da
guuru-say, da guuru-bi – i sinda me. Kala ni ma tun ka goy! Rabbi mo ga goro
ni banda.»
17Dawda na Israyla jine borey kulu lordi mo ka ne i ma nga izo Suleymanu
gaakasinay. A ne: 18«Manti Rabbi araŋ Irikoyo go araŋ banda? Manti a n'araŋ
no fulanzamay kuray kulu gaa? Zama a na laabo ra gorokoy daŋ ay kambe ra.
Laabo go Rabbi mayray ra nd'a jama mayray ra mo. 19Sohõ, kal araŋ m'araŋ
biney d'araŋ fundey daŋ i ma Rabbi araŋ Irikoyo ceeci. Wa tun fa, ka Rabbi
Irikoy sududuyaŋ nango cina, zama araŋ ma kande Rabbi sappa sundurko, nga
nda Irikoy jinay hanantey, i ma furo fuwo kaŋ i ga ba ka cina Rabbi maa se din
ra.»

Lawitey sanni

23 Waato kaŋ Dawda zeen, a kungu nda ndunnya mo, a na nga izo
Suleymanu daŋ a ma ciya bonkooni Israyla boŋ.
2A na Israyla jine borey kulu, da alfagey, da Lawitey margu. 3I na Lawitey
kabu, za jiiri waranza izey ka koy beene. I lasaabo mo, alboro kulu nda nga
maa, i boro zambar waranza cindi ahakku no. 4I ra boro zambar waranka cindi
taaci no ga haggoy da Rabbi windo ra goyo, boro zambar iddu ga ti jine boro
nda ciitiko yaŋ. 5I boro zambar taaci ga ti windi me batukoyaŋ, i boro zambar
taaci mo ga Rabbi saabuyaŋ te nda dooni jinay kaŋ yaŋ ay wo, Dawda te zama i
ma saabu nd'ey.

6Dawda n'i fay mo sata-sata Lawi izey maayey boŋ, danga Gerson da Kohat
da Merari nooya.

7Gerson izey: Ladan da Simey.
8Ladan izey neeya: a hay-jina Yehiyel, da Zetam da Yowel,
i boro hinza.
9Simey izey neeya: Selomot, Haziyel, da Haran, i boro hinza.
Woodin yaŋ ga ti Ladan kaayey almayaaley windikoyey.
10Simey izey mo ga ti: Yahat, Ziza, Yeyus da Beriya, i boro
taaci Simey izey nooya. 11Yahat ga ti hay-jina, Ziza ihinkanta.
Yeyus da Beriya mo mana du ize aru boobo, woodin se no i ciya
kaayey almayaaley sata folloŋ.

12Kohat mo gonda ize aru taaci: Amram, Izhar, Hebron,
da Uzziyel.
13Amram izey Haruna nda Musa no. I na Haruna mo fay
waani k'a hanandi a ma ciya hanante gumo, nga nda nga izey hal
abada. I ma dugu ton Rabbi jine, i ma goy a se k'a maa beera sifa
hal abada. 14Amma Musa Irikoy bora ciina ra, i n'a izey maayey ce
Lawi kunda ra.
15Musa izey neeya: Gersom da Eliyezar.
16Gersom izey mo, Sebuwel ga ti ibeero.
17Eliyezar izo mo koyo Rehabiya no. Eliyezar sinda ize aru fo
woodin banda, amma Rehabiya du ize aru boobo nda cimi.
18Izhar izey mo, Selomit ga ti i jine bora.
19Hebron izey neeya: a hay jina Yeraya, ihinkanta Amariya,
ihinzanta Yahaziyel, itaacanta Yekameyam.
20Uzziyel izey neeya: a hay jina Mika, ihinkanta Issaya.

21Merari izey ga ti Mali da Musi.
Mali izey, Eliyezar da Cis no. 22Eliyezar bu, a sinda
ize aruyaŋ, kala day ize wayyaŋ. Ngey mo,
i nya-ka-fo-siney n'i hiiji, Cis ize arey nooya.
23Musi izey ihinza no: Mali, Eder, da Yeremot.

24Woodin yaŋ ga ti Lawi dumey i kaayey almayaaley boŋ, sanda i kaayey
windikoyey nooya. Borey kaŋ yaŋ i kabu din ra, i maayey lasaabuyaŋ boŋ, i
boro fo kulu gonda nga goy kaŋ a ga te Rabbi windo goyo ra, za jiiri waranka
izey ka koy beene. 25Zama Dawda ne: «Rabbi, Israyla Irikoyo na nga jama no
fulanzamay. Rabbi go Urusalima ra da goray mo hal abada. 26Woodin banda, a
sinda laami koyne Lawitey ma Irikoy nangora nda nga goy jinayey kulu jare.»
27Zama Dawda sanni kokorantey boŋ i na Lawi kunda borey kabu za jiiri
waranka izey ka koy beene.
28I n'i daŋ i ma Haruna izey gaa Rabbi windo ra goy kulu ra, windi batamey

ra da fu-ize-fu-izey ra, da hay kulu kaŋ i ga fay waani hanandiyaŋ, danga Irikoy windo ra saajaw goy kulu nooya. 29I m'i gaa mo da buuru jisante, da hamni baano ŋwaari sargay se, da maasa kaŋ sinda dalbu* wala buuru kaŋ i ga ton, da mooto diibiyaŋ, da muudu wala kuuyaŋ neesiyaŋ sanni kulu. 30I ma kay mo susubay kulu ka Rabbi saabu k'a sifa mo. Yaadin cine mo no wiciri kambu, 31waato kaŋ i go ga sargay kaŋ i ga ton kulu salle Rabbi se, da fulanzamay haney, da handu taji kayyaŋ, da batey* kaŋ yaŋ i sijiri i lasaabo boŋ, i farilla sanno boŋ. I ma goy woodin te mo duumi Rabbi jine.

32Yaadin cine no i ga kubayyaŋ hukumo talfo haggoy d'a, da Nangu Hanna talfo, da Haruna izey d'i dumey wano, Rabbi windo goyo ra.

Alfagey satey

24 Haruna izey sata-satey neeya:

Haruna izey ga ti Nadab, da Abihu, da Eliyezar, da Itamar. 2Amma Nadab da Abihu jin ka bu ngey baabo se, i sinda ize mo. Gaa no Eliyezar da Itamar na alfagataray goy te. 3Dawda mo, da Zadok (Eliyezar banda boro no) da Ahimelek (Itamar kunda boro no), i na Haruna dumo fay-fay ka boro kulu no nga goy kaŋ a ga te. 4Za kaŋ i gar boro beeriyaŋ baa Eliyezar dumo ra ka bisa Itamar dumo ra, a se no i n'i fay-fay ya-cine: Kaayey almayaaley windikoy way cindi iddu go no Eliyezar dumo ra, Itamar dumo ra mo ahakku, i kaayey windey boŋ. 5Yaadin no i n'i fay-fay d'a kurne boŋ, woone yaŋ nda yongo waney, zama i ciya jine boroyaŋ Nangu Hananta nda Irikoy se, Eliyezar dumo nda Itamar dumo kulu ra.

6Semaya mo, hantumkwa Netanel izo, Lawi kunda boro n'i maayey hantum ka jisi bonkoono jine, da koy-izey, da Alfa Zadok da Ahimelek Abiyatar izo, da alfagey da Lawitey kaayey windikoyey mo. I ga baa fo suuban ka sambu Eliyezar se, waato din gaa no Itamar mo se afo.

7Kurne na baa sintina no Yehoyarib se,
ihinkanta Yedaya se,
8ihinzanta Harim se, itaacanta Seyorim se,
9iguwanta Malciya se, iddanta Miyamin se,
10iyyanta Hakkoz se, ahakkanta Abiya se,
11yagganta Yasuwa se, iwayanta Sekaniya se.
12iway cindi fa Eliyasib se,
iway cindi hinkanta Yacim se.
13iway cindi hinzanta Huppa se,
iway cindi taacanta Yesebeya se,
14iway cindi guwanta Bilga se,
iway cindi iddanta Immer se,
15iway cindi iyyanta Hezir se,
iway cindi ahakkanta Happizez se,
16iway cindi yagganta Petahiya se,
warankanta Yehezkel se,

17 waranka cindi fa Yacin se,
waranka cindi hinkanta Gamul se,
18 waranka cindi hinzanta Delaya se,
waranka cindi taacanta Maaziya se.

19 Yaadin cine no i n'i goyo daŋ i kambe ra d'a, waato kaŋ i ga furo Rabbi fuwo ra farilla kaŋ i du ngey kaayo Haruna do din boŋ, danga mate kaŋ cine Rabbi, Israyla Irikoyo n'a lordi nd'a.

20 Lawi ize cindey sanni mo:
Amram izey ra Subayel, Subayel izey ra Yedaya.
21 Rehabiya dumo ra, danga Rehabiya izey nooya, sintina ga
ti Issaya.
22 Izhar izey ra, Selomot; Selomot izey ra mo Yahat.
23 Hebron izey ra mo Yeraya ga ti ijina, ihinkanta Amariya,
ihinzanta Yahaziyel, itaacanta Yekameyam.
24 Uzziyel izey ra Mika; Mika izey ra Samir.
25 Mika kayne ga ti Issaya; Issaya izey ra Zakariya.
26 Merari izey ga ti Mali da Musi; Yaaziya ize Beno.
27 Merari dumi Yaaziya do haray ga ti Beno da Soham
da Zakkur da Ibri.
28 Mali do haray: Eliyezar kaŋ sinda ize aru.
29 Cis do haray: Cis ize Yerameyel.
30 Musi izey mo neeya: Mali, Eder, Yeremot.

Woodin yaŋ kulu ga ti Lawi kunda izey i kaayey almayaaley windey boŋ.
31 Woodin yaŋ mo na kurne te danga mate kaŋ i nya-izey Haruna dumo te bonkoono Dawda jine, da Zadok, da Ahimelek, da alfagey da Lawitey kaayey almayaaley windikoyey, windikoy kulu nda nga kayne.

Doonkoy satey

25 Dawda nda wongu nyaŋey mo na Asaf da Heman da Yedutun ize fooyaŋ fay waani goy fo se: i ma annabitaray te nda moolo kayna da moolo beeri yaŋ da can-caŋ kaŋ i ga kar mo. Borey kaŋ yaŋ na goy wo dumi te mo, i lasaabo neeya:

2 Asaf izey ra: Zakkur, Yusufu, Netaniya, Asarela. Asaf izey go Asaf
kambe ra, nga mo ga annabitaray te bonkoono sanno boŋ.
3 Yedutun do haray: Yedutun izey Gedaliya, Zeri, Yesaya, Simey,
Hasabiya, da Mattitiya, i boro iddu no. I go ngey baabo Yedutun
ganayaŋ ra ka goy nda moolo beeri, i ma annabitaray te ka Rabbi
saabu k'a kuuku mo.
4 Heman do haray: Heman izey: Bukkaya, Mattaniya, Uzziyel,
Sebuwel, Yeremot, Hananiya, Hanani, Eliyata, Jiddalti,

Romamti-Ezer, Yosbekasa, Malloti, Hotir, da Mahaziyot.
5Woodin yaŋ kulu bonkoono bora Heman kaŋ ga fonnay Irikoy
sanno boŋ, a izeyaŋ no. Zama Irikoy na Heman beerandi kaŋ a n'a
no ize aru way cindi taaci da ize way hinza.
6Woodin yaŋ kulu go ngey baabo ganayaŋ ra, zama i ma baytu te Rabbi
windo ra, i ma can-caŋ da moolo beeri da moolo kayna yaŋ kar Irikoy windo
goyo sabbay se. Asaf da Yedutun da Heman mo ga bonkoono sanno gana.
7Borey kaŋ yaŋ i dondonandi baytu teeyaŋ Rabbi se, d'i nya-izey, i kulu kaŋ ga
waani, i lasaabo ga ti boro zangu hinka da wahakku cindi ahakku. 8I na kurne te
mo i goyo se, i kulu ga saba, ikayna nda ibeeri, borey kaŋ ga dondonandi nda
ngey kaŋ go ga dondon kulu.

9Baa sintina mo fatta Asaf se ka Yusufu di.
Baa hinkanta Gedaliya se, nga da nga nya-izey
da nga izey, i boro way cindi hinka no.
10Baa hinzanta na Zakkur di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
11Itaacanta na Izri di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
12Iguwanta na Netaniya di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
13Iddanta na Bukkaya di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
14Iyyanta na Yesarela di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
15Ahakkanta na Yesaya di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
16Yagganta na Mattaniya di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
17Iwayanta na Simey di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
18Iway cindi fa na Azarel di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
19Iway cindi hinkanta na Hasabiya di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
20Iway cindi hinzanta na Subayel di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
21Iway cindi taacanta na Mattitiya di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
22Iway cindi guwanta na Yeremot di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
23Iway cindi iddanta na Hananiya di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
24Iway cindi iyyanta na Yosbekasa di,

da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
25 Iway cindi ahakkanta na Hanani di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
26 Iway cindi yagganta na Malloti di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
27 Warankanta na Eliyata di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
28 Waranka cindi fa na Hotir di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
29 Waranka cindi hinkanta na Jiddalti di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
30 Waranka cindi hinzanta na Mahaziyot di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.
31 Waranka cindi taacanta na Romamti-Ezer di,
da nga izey da nga nya-izey, i boro way cindi hinka no.

Irikoy windo meyey batukoy

26 Windi me batukoy satey neeya:

Kora izey do haray: Meselemiya, Kore ize, Asaf ize fo. 2 Meselemiya
mo gonda ize aruyaŋ. A hay-jina ga ti Zakariya, ihinkanta Yedayel,
ihinzanta Zebadiya, itaacanta Yatniyel, 3 iguwanta Elam, iddanta
Yohanan, iyyanta Eliyowenay.

4 Obed-Edom mo gonda ize aruyaŋ. A hay-jina ga ti Semaya, ihinkanta
Yehozabad, ihinzanta Yowa, itaacanta Sakar, iguwanta Netanel,
5 iddanta Amiyel, iyyanta Isakar, ahakkanta Payulletay. Irikoy n'a
albarkandi nda cimi.

6 A ize Samaya mo na ize aruyaŋ hay kaŋ yaŋ na ngey baabo windo
may, zama i ciya sooje beeri yaŋ. 7 Semaya ize arey ga ti: Otni,
Refayel, Obed, da Elzabad. I nya-izey Elihu da Samaciya mo
soojeyaŋ no. 8 Woodin yaŋ kulu Obed-Edom banda no, ngey nda
ngey izey da ngey nya-izey, borey kaŋ yaŋ gonda laakal, i gonda
gaabi mo goyo se. I boro waydu cindi hinka no, Obed-Edom wane
yaŋ.
9 Meselemiya mo gonda izeyaŋ da nya-izeyaŋ, sooje way cindi *ahakku*.

10 Hosa mo, Merari ize fo gonda ize aruyaŋ: sintina Simri (baa kaŋ
manti hay-jine no, a baabo n'a ciya ibeeri), 11 ihinkanta Hilciya,
ihinzanta Tebaliya, itaacanta Zakariya. Hosa izey d'a nya-izey kulu
margante, i boro way cindi hinza no.

12 Woodin yaŋ ra no i na windi me batukoy satey jine borey suuban. I gonda

muraadu danga ngey nya-izey cine, i ma goy Rabbi windo ra. **13**I na kurne te
mo windi me kulu se, ikayna gaa, ibeeri gaa, ikulu afo, i baabey almayaaley
boŋ.
14Wayna funay haray se kurna na Selemiya di. Gaa no i na kurne te a izo
Zakariya se, saawarekoy kaŋ gonda laakal. A du azawa kambe haray kurne boŋ.
15Obed-Edom mo du dandi kamba. A izey mo du jisiyaŋ fu-izey. **16**Suppim da
Hosa mo du wayna kaŋay haray, Salleka meyo do, fonda kaŋ ga ziji boŋ.
Batukoy ga care guna. **17**Wayna funay haray i gonda Lawiti iddu, azawa
kambe haray boro taaci no han kulu, dandi kamba mo itaaci han kulu, jisiro do
haray ihinka-hinka. **18**Parbar meyo jarga wayna kaŋay haray boro taaci go
fonda boŋ, ihinka mo Parbar gaa haray.
19Woodin yaŋ ga ti batukoy satey, Kora nda Merari izey ra borey.
20I nya-ize Lawitey mo, Ahiya gonda Irikoy fuwo arzakey haggoyyaŋ, da
sarti boŋ nooyaŋey arzakey wane mo.
21Ladan izey, sanda Gerson kunda ra kaŋ yaŋ fun Ladan do haray nooya,
Yehiyeli izey nooya, kaayey almayaaley windikoyyaŋ no. I fun Gerson kunda
Ladan gaa. **22**Yehiyeli izey, Zetam da nga kayne Yowel no ga haggoy nda
Rabbi fuwo arzakey.
23Amram izey, da Izra izey, da Hebron izey, da Uzziyel izey sanni mo,
24Gersom kunda boro Sebuwel, Musa ize, nga no ga ti jine boro
arzaka jisantey boŋ. **25**A nya-izey Eliyezar do haray mo ga ti a ize
Rebaya, Rebaya ize Yesaya, Yesaya ize Yoram, Yoram ize Zikri,
Zikri ize Selomot. **26**Selomot wo nda nga nya-izey no ga haggoy
da sarti nooyaŋ arzakey kulu, wo kaŋ yaŋ bonkoono Dawda, da
kaayey windey jine borey, da zambaryaŋ jine borey, da zanguyaŋ
jine borey, da wongu nyaŋey fay waani Rabbi se. **27**Wongu
arzakey kaŋ i du tangamey ra, i na baa kaa i ra ka fay waani zama
i ma Rabbi windo hanse nd'a. **28**Hay kulu kaŋ Samuwila kaŋ ga
fonnay fay waani, da Sawulu Cis ize, da Abner Ner ize, da
Yowab Zeruwiya ize waney – boro kulu kaŋ na hay fo fay waani,
a kulu go Selomot da nga nya-izey kambey ra.
29Izhar izey sanni mo, i na Kenaniya nda nga izey daŋ i ma taray
haray goy te Israyla se, danga jine borey nda ciitikoy nooya.
30Hebron izey sanni mo, Hasabiya nda nga nya-izey, i boro zambar fo
da zangu iyye kaŋ yaŋ ga waani muraadey, i ga haggoy nda
Israyla muraadey Urdun se wayna kaŋay haray, zama i ma goy
Rabbi nda bonkoono se. **31**Hebron izey din, Yeraya no ga ti i jine
bora. (Hebron kunda wo, Dawda koytara jiiri waytaacanta ra i na
fintalyaŋ te i asulo nd'i kaayey almayaaley boŋ. I na boroyaŋ gar i
game ra Yazer kwaara, Jileyad laabu, kaŋ yaŋ sooje beeriyaŋ no.)
32Yeraya wo nda nga nya-izey, alboro timmanteyaŋ no. I to boro
zambar hinza nda zangu iyye, kaayey almayaaley jine boroyaŋ
no. Bonkoono Dawda mo n'i daŋ Ruben kunda, da Gad kunda, da
Manasse kunda jara mo boŋ, Irikoy da bonkoono muraadey kulu ra.

Wongu nyaŋey

27 Israyla izey lasaabo neeya: i kaayey almayaaley windikoyey, da zambaryaŋ da zanguyaŋ koyey, d'i jine borey kaŋ ga goy bonkoono sata-satey muraadey kulu ra, ngey kaŋ yaŋ ga furo da ngey kaŋ yaŋ ga zumbu goy handu ka kaa handu, jiiro handey kulu se. Sata kulu gonda boro zambar waranka cindi taaci.

2Zabdiyel ize Yasobeyam ga sata sintina may handu sintina ra. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. **3**Bora din Farisa izey ra boro no, wongu marga jine borey kulu koyo nooya jiiri handu sintinay kulu.

4Ahohi kunda boro Doday no ga handu hinkanta sata dabari. Miklot go a banda jine boro. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

5Handu hinzanta ra wongu marga jine boro hinzanta mo, Benaya, Alfa Yehoyda ize no, jine boro mo no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci. **6**Benaya wo ga ti waranza din boro beero, a ga waranza dabari mo. A izo Amizabad ga dak'a gaa.

7Handu taacanta ra boro taacanta mo, Asahel Yowab kayne no. A izo Zebadiya ga dak'a gaa. A sata gonda boro zambar waranka cindi taaci.

8Handu guwanta ra boro guwante mo, wongu nya Samhut Izra boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

9Handu iddanta ra boro iddanta mo, Ikkes izo Ira, Tekowa boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

10Handu iyyanta ra boro iyyanta mo, Helez Pelon boro, Ifraymu kunda boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

11Handu ahakkanta ra boro ahakkanta mo, Sibbekay Husati boro, Zera almayaaley do haray no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

12Handu yagganta ra boro yagganta mo, Abiyezer Anatot boro, Benyamin kunda boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

13Handu wayanta ra boro wayanta mo, Maharay Netofa boro, Zera almayaaley do haray no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

14Handu way cindi fa ra boro way cindi fa mo, Benaya Piraton boro, Ifraymu kunda boro no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

15Handu way cindi hinkanta ra boro way cindi hinkanta mo, Helday Netofa boro, Otniyel almayaaley do haray no. A sata mo gonda boro zambar waranka cindi taaci.

16Israyla kundey jine borey mo neeya:

Ruben kunda jine bora, Zikri izo Eliyezar no. Simeyon wane, Maaka
izo Sefatiya no. 17Lawi wane, Kemuwel izo Hasabiya no. Haruna se
mo, Zadok no. 18Yahuda wane, Elihu, Dawda beere fo no. Isakar
wane, Omri Munkayla ize no. 19Zabluna wane, Obadiya izo Ismaya
no. Naftali wane, Azriyel izo Yeremot no. 20Ifraymu izey wane,
Azaziya izo Hoseya no. Manasse kunda jare wane, Pedaya izo Yowel
no. 21Manasse kunda jare fa kaŋ go Jileyad wane, Zakariya izo Iddo
no. Benyamin wane, Abner izo Yaasiyel no. 22Dan wane, Yeroham
izo Azarel no. Woodin yaŋ no ga ti Israyla kundey jine borey.

23Amma Dawda mana jiiri waranka koyey d'i zankey kabu, zama Rabbi ne nga ga Israyla tonton hal i ma baa danga beena ra handariyayzey cine. 24Zeruwiya izo Yowab no ka sintin k'i kabu, amma a man'a ban. Woodin se no dukuri kaa Israyla gaa, i man'i lasaabo hantum mo bonkoono Dawda baaru tira ra.

Bonkoono goy-teerey

25Adiyel izo Azmabet no ga haggoy da bonkoono jisirey.

Uzziya izo Yonatan mo ga haggoy da jisirey kaŋ yaŋ go laabo ra, danga kwaarey ra da kawyey ra da wongu fuwey ra waney nooya.

26Kelub izo Ezri mo ga haggoy da alfarey kaŋ yaŋ ga laabo far sanni.

27Simey Rama kwaara bora no ga haggoy da reyzin* kaley.

Zabdi Sifmi bora mo ga haggoy da reyzin kaley nafa jisirey.

28Baal-Hanan Geder bora ga haggoy da zeytun* nyaŋey da durmi nyaŋey kaŋ yaŋ go Safela* ra.

Yowas mo ga haggoy da ji jisirey.

29Sitray Saruna bora ga haggoy da hawey kaŋ i ga kuru Saruna batamey ra.

Adlay izo Safat mo ga haggoy da hawey kaŋ go goorey ra.

30Obil Isumeylance ga haggoy da yoy.

Yedaya Merona bora ga haggoy da farkayey.

31Yaziz Hagarance mo ga haggoy da feeji nda hincin kurey.

Woodin yaŋ kulu gonda bonkoono Dawda arzakey haggoyyaŋ goy.

32Dawda baaba nya-ize Yonatan mo, saawarekoy no, boro no kaŋ gonda fahamay, tira hantumko mo no. Hasmon izo Yehiyel bonkoono izey saawarekasin.

33Ahitofel no ga ti bonkoono saawarekasina. Husay Arcita bora mo ga ti bonkoono cora. 34Benaya izey Yehoyda da Abiyatar na Ahitofel gana.

Yowab ga ti wonkoyo se bonkoono.

Dawda na Suleymanu cabe Irikoy windo cinayaŋ fonda

28 Kala Dawda na Israyla koy kayney kulu margu, danga kundey jine borey, da wongu marga satey koyey kaŋ yaŋ ga goy bonkoono se, da zambarey da zangey koyey, da borey kulu kaŋ yaŋ ga haggoy da bonkoono

arzakey d'a almaney, d'a izey waney, da goy jine borey, da soojey – danga alboro timmantey kulu nooya. A ne i ma kaa Urusalima.

2Gaa no bonkoono Dawda tun ka kay ka ne: «Ya ay nya-izey d'ay jama, wa maa ay se: A go ay bina ra ay ma fulanzamyaŋ do cina Rabbi sappa sundurko se, d'iri Irikoyo ce dakeyaŋ tita mo se, kal ay na soola te ay m'a cina. **3**Amma Irikoy ne ay se: ‹Nin wo, ni si windi cina ay maa sabbay se, zama ni ciya wongu boro, ni na kuri mun mo.›

4Kulu nda yaadin, Rabbi, Israyla Irikoyo n'ay suuban ay baaba windo kulu ra ay ma ciya bonkooni Israyla kulu boŋ hal abada. Zama a na Yahuda suuban a ma ciya jine boro. Yahuda kunda ra mo a n'ay baaba windo suuban. Ay baaba izey ra mo, a maa ay kaani hal a n'ay ciya bonkooni Israyla kulu boŋ. **5**Ay ize arey kulu ra mo, (zama Rabbi n'ay no ize aru boobo) a n'ay izo Suleymanu suuban a ma goro karga boŋ ka may da Rabbi koytara Israyla boŋ mayra. **6**A ne ay se mo: ‹Ni izo Suleymanu no g'ay fuwo d'ay windo cina, zama ay n'a suuban no a ma ciya ay se ize, ay mo ma ciya a se baaba. **7**Ay g'a koytara tabbatandi mo hal abada, da day a ga haggoy k'ay lordey d'ay farilley te, mate kaŋ i go ga te hunkuna.›

8Woodin sabbay se no sohõ, Israyla kulu jine, sanda Rabbi jama nooya, da mo Irikoy hanga ra, ay g'araŋ yaamar araŋ ma haggoy. Araŋ ma Rabbi araŋ Irikoyo lordey ceeci, zama araŋ ma du laabu hanno wo mayra, araŋ m'a no a ma ciya tubu araŋ izey se araŋ banda hal abada.

9Nin mo, ay izo Suleymanu, ni ma ni baaba Irikoyo bay. Ni ma may a se da bine folloŋ da laakal kaŋ ga yadda mo, zama Rabbi ga biney kulu neesi, a ga faham da fonguyaŋ kulu miila mo. Da ni n'a ceeci, a ga naŋ ni ma du nga, amma da ni n'a furu ka kamba, nga mo ga ni furu hal abada. **10**Ma te laakal sohõ, zama Rabbi na ni suuban ni ma fu cina, a nangoray hananta nooya. Ma te bine-gaabi ka goy.»

11Gaa no Dawda na nga izo Suleymanu no fu beero meyo gaa batama deedando jeeriyaŋ, d'a cinarey wane, d'a jisiri fuwey wane, d'a soorey wane, d'a ra fuwo wane, da fuwo kaŋ ra i ga sasabandiyaŋo do daŋ wane. **12**Danga a na hay kulu kaŋ *Irikoy* Biya daŋ a bina ra deedando cabe – Rabbi windo batamey, da fu-izey kaŋ yaŋ g'i windi kulu, da Irikoy windo jisirey, da sarti boŋ nooyaŋ jisirey. **13**A na alfagey da Lawitey sata-satey, da Rabbi windo muraadu goyey kulu mo cabe. A n'a no mo Rabbi windo ra goy jinay kulu deedando, **14**wura jinay se wura tiŋay kaŋ i ga jinayey kulu te d'a, goy dumi kulu ra, da nzarfu jinay se, nzarfu tiŋay kaŋ i ga jinayey kulu te d'a, goy dumi kulu ra; **15**da wura tiŋay kaŋ i ga wura fitilla suntuley da ngey deeney te d'a, kaŋ ga cabe fitilla suntulo kulu tiŋay da nga deeney; da mo nzarfu tiŋay nzarfu fitilla suntuley se, kaŋ ga cabe fitilla suntulu kulu tiŋay da ngey deeney, mate kaŋ i ga goy d'a ka fitilla kulu te. **16**A n'a cabe mo wura tiŋay jisiyaŋ buuru taabaley se, taabal fo kulu se, da nzarfu mo nzarfu taabaley se. **17**A n'a cabe mo ham gotey, da taasey, da sintiley, wura hanno waney; da wura taasa guusey, i afo kulu tiŋay boŋ, da nzarfu taasa guusey, i afo kulu tiŋay boŋ. **18**A n'a cabe mo wura hanno tiŋay kaŋ i ga dugu tonyaŋ feema te d'a, da mo wura kaŋ i ga torko te d'a, d'a deedandi,

danga ciiti malaykey nooya kaŋ yaŋ ga ngey fatey salle ka Rabbi sappa sundurko daabu nd'ey.

19Dawda ne: «Woodin yaŋ kulu Rabbi naŋ ay ma faham d'ey k'i hantum, zama a kambe go ay gaa, danga deedando jeeriyaŋ goyey kulu nooya.»

20Gaa no Dawda ne nga izo Suleymanu se: «Ma te gaabi da bine-gaabi ka goy. Ma si humburu, ni bina ma si pati mo, zama Rabbi Irikoy, kaŋ ga ti ay Irikoyo, a go ni banda. A si ni naŋ, a si ni furu mo kala ni ma Rabbi windo ra muraadey goy kulu te ka ban. **21**Guna mo, sohõ alfagey da Lawitey sata-satey go no Irikoy windo goy kulu sabbay se. Boro kulu mo kaŋ a bina ga yadda, kaŋ gonda gonitaray dumi-dumi, i ga goy ni banda goyo kulu ra, muraadey kulu se. Jine borey da jama kulu ni wane yaŋ no, i ga ni lordey gana hay kulu ra.»

Bine yadda nooyaŋey Irikoy windo se

29 Gaa no bonkoono Dawda salaŋ jama kulu se ka ne: «Ay izo Suleymanu, kaŋ nga fo no Irikoy suuban, nga wo zanka no jina. A mana doona mayray, goyo mo ga beeri gumo, zama windo wo, manti boro se no i g'a te, amma Rabbi Irikoy se no. **2**A go, ay na soola te d'ay hina kulu ay Irikoyo windo se. Wura go no wura jinay sabbay se. Nzarfu go no nzarfu waney sabbay se. Guuru-say go no guuru-say waney sabbay se. Guuru-bi go no guuru-bi waney sabbay se. Bundu go no bundu waney sabbay se. Tondi biyaŋ, da tondi taalamanteyaŋ da tondiyaŋ kaŋ ga nyalaw, da tondi dumi-dumi yaŋ, da tondi kaŋ ga caada yaŋ, da tondi kwaaray yaŋ go no, iboobo. **3**Woodin banda, zama ay bina ga ba ay Irikoyo windo gumo, ay g'ay arzakey no, wura nda nzarfu, ay Irikoyo windo se, ka tonton haŋ kaŋ ay jin ka soola fu hananta se gaa. **4**Haŋ kaŋ ay ga tonton neeya: Wura danga ton zangu nda waranza cindi gu cine, Ofir wura no woodin; da mo nzarfu hanno danga ton zangu hinza da iway cindi gu cine, zama i ma fu-izey kulu daabu nd'a i ra haray. **5**Wura go no nangu kaŋ i ga hima ka wura daŋ se. Nzarfu mo go no nangu kaŋ i ga hima ka nzarfu daŋ se, danga kambe goy-teerey muraadey kulu nooya. To, may ka bara ne kaŋ gonda bine yadda nga ma hay fo no Rabbi se hunkuna?»

6Kala kaayey almayaaley windi koyey da Israyla kundey jine borey, da zambaryaŋ da zanguyaŋ jine borey, da borey kaŋ yaŋ ga haggoy da koyo goyey, i na nooyaŋ no da bine yadda. **7**Irikoy windo goyo se i na wura ton zangu hinka da waranka cindi gu cine no. I na nzarfu ton zangu taaci nda waygu da guuru-say ton zambar fo da zangu hinza da waydu mo no, da guuru-bi ton zambar taaci da zangu gu. **8**Boro kulu mo kaŋ gonda tondi caadante yaŋ n'i no Rabbi windo arzakey jisiro ra, Yehiyel Gerson kunda boro kambe ra. **9**Gaa no borey farhã zama i na nooyaŋ salle nda bine yadda, zama i na ngey nooyaŋey no Rabbi se da bine folloŋ. Bonkoono Dawda mo farhã gumo-gumo.

Dawda adduwa

10Dawda na Rabbi beera sifa mo jama kulu jine ka ne:

«Albarkakoy no nin, ya Rabbi,

Iri kaayo Israyla Irikoyo, hal abada abadin!
11 Ya Rabbi, ni wane no beeray da dabari
da darza da zaama teeyaŋ da koytaray,
Oho, hala nda hay kulu kaŋ go beeney ra da ndunnya ra.
Ya Rabbi, ni wane no mayray.
Ni gonda darza mo ka bisa hay kulu.
12 Arzaka da darza kulu, ni do no i ga fun.
Ni go ga hay kulu may, gaabi da dabari go ni kambe ra.
A go ni kambe ra mo ni ma boro beerandi,
Wala ni ma boro kulu gaabandi.
13 Sohõ binde, ya iri Irikoyo, iri ga ni saabu,
Iri ga ni maa darzakoyo sifa.

14 Amma may ci ay? Wala may ci ay jama wo, hal iri ma du gaabi ka nooyaŋ no ya-cine gumo-gumo? Zama haya din kulu, ni do n'a fun. Ni kambe ra no iri du haŋ kaŋ iri ga ye ka no ni se. 15 Zama iri go ni jine danga ce-yawyaŋ da sufurayzeyaŋ, mate kaŋ cine iri kaayey kulu goro. Iri jirbey ndunnya ra si hima kala bi, beeje kulu si no. 16 Ya Rabbi iri Irikoyo, yulwa wo kulu kaŋ iri soola zama i ma windi cina ni maa hanna se. Ni kambe ra no a fun, a kulu ni wane mo no. 17 Ya ay Irikoyo, za kaŋ ay bay ni ga boro bine neesi, ni ga farhã mo nda adilitaray, woodin se no ay mo, ay kay ka ni gana nda bine folloŋ, ay na ni no hayey din kulu bine yadda boŋ mo. Sohõ mo ay go ga farhã ka di ni jama, kaŋ go neewo ni jine. Ngey mo go ga nooyaŋ salle ni se da bine yadda. 18 Ya Rabbi, iri kaayey Ibrahim da Isaka da Israyla Irikoyo, ma ni jama biney hallasi da miila wo dumi hal abada. M'i biney tabbatandi mo ni do haray. 19 M'ay izo wo Suleymanu mo no bine timmante, zama a ma ni lordey, da ni seedey, da ni hin sanney gana, k'i kulu gaay mo. A ma ni windo cina mo, kaŋ se ay na soola te.»

I na Suleymanu didiji bonkooni

20 Gaa no Dawda ne marga kulu se: «Sohõ wa Rabbi araŋ Irikoyo kuku!» Jama mo na Rabbi i kaayey Irikoyo kuku. I sombu ka sududu Rabbi da bonkoono mo se.

21 A wane suba mo i na sargayyaŋ te Rabbi se, ka sargayyaŋ ton mo Rabbi jine: yeeji zambar fo, da feeji gaaru zambar fo, da feej'ize zambar fo, ka margu nda ngey haŋyaŋ sargayey, da sargay fooyaŋ mo, iboobo, Israyla kulu se. 22 Kala han din hane i ŋwa ka haŋ Rabbi jine da farhã gumo-gumo.

I ye ka Suleymanu Dawda ize didiji bonkooni sorro hinkanta nooya. I n'a tuusu nda ji mo a ma ciya mayko Rabbi se, i na Zadok mo tuusu nda ji a ma ciya alfaga. 23 Suleymanu goro Rabbi karga boŋ mo ka may nga baaba Dawda nango ra, a te albarka mo. Israyla kulu go g'a gana. 24 Koy kayney kulu mo, da soojey, da bonkoono Dawda izey kulu, i na kambe sambu ka sappa da bonkoono Suleymanu.

25 Rabbi na Suleymanu beerandi gumo, Israyla kulu go ga di woodin. A n'a no koytaray da darza kaŋ dumi koy kulu kaŋ n'a jin Israyla ra mana du a cine.

Dawda buuyaŋo

26Yasse ize Dawda na Israyla kulu may. **27**Jirbey kaŋ a na Israyla may jiiri
waytaaci no. Hebron ra a may jiiri iyye, Urusalima ra mo a may jiiri waranza
cindi hinza. **28**Gaa no a bu zeenay hanno ra. A kungu nda ndunnya da arzaka da
beeray mo. A izo Suleymanu mo may a nango ra.

29Bonkoono Dawda teerey binde, za sintina ka koy kokor banda, guna, i n'i
hantum bora kaŋ ga fonnay Samuwila baaru tirey ra, da annabi Natan baaru
tirey ra, da bora kaŋ ga fonnay Gad baaru tirey ra – **30**a koytara kulu baaru d'a
dabaro wane, da hay kulu kaŋ du a, da Israyla, d'i windanta koytaray kulu
laabey mo go tirey din ra.

BAARU TIRA HINKANTA

Suleymanu na laakal ŋwaaray

1 Suleymanu Dawda izo sinji nga mayra ra, Rabbi a Irikoyo go a banda, a
n'a beerandi mo gumo.
2Suleymanu salaŋ da Israyla* kulu, da zambar-zambarey da zangu-zangey
jine borey, da ciitikoy mo, ngey da Israyla mayraykoy kulu, sanda kaayey
windi arkusey nooya. **3**Suleymanu binde, nga nda jama kulu a banda ziji ka
koy sududuyaŋ nango do kaŋ go Jibeyon, zama noodin no Irikoy kubayyaŋ
hukumo go, wo kaŋ Irikoy tamo Musa te saajo ra. **4**Amma Dawda jin ka
Irikoy sundurko sambu ka fun d'a Ciriyat-Yeyarim ka kond'a nango kaŋ nga
din, Dawda, soola a se, zama a na hukum sinji a se Urusalima* ra. **5**Hala sohõ
mo, guuru-say sargay* feema kaŋ Bezaleyel Uri izo, Hur ize te go noodin
Jibeyon, Rabbi nangora jine. Suleymanu mo, nga nda jama kulu koy noodin a
do. **6**Noodin binde Suleymanu ziji ka koy guuru-say feema do, Rabbi jine,
feema kaŋ go kubayyaŋ hukumo do haray. A na sargay kaŋ i ga ton zambar fo
salle a boŋ.
7Cin woodin ra binde Irikoy bangay Suleymanu se ka ne a se: «Ma ŋwaaray
haŋ kaŋ ay ga ni no.»
8Suleymanu ne Irikoy se: «Ni na baakasinay suuji boobo cabe ay baaba
Dawda se. Ay mo, ni n'ay ciya bonkooni a nango ra. **9**Sohõ binde, ya Rabbi
Irikoy, nin d'ay baaba Dawda game ra alkawlo, a tabbat, zama ni n'ay ciya
bonkooni borey boŋ, jama kaŋ ga baa gumo sanda laabo gurey cine. **10**Sohõ
binde, ni m'ay no laakal da bayray, zama ay ma jama wo may. Zama may no ga
hin ka ciiti te ni jama bambata wo se?»

Irikoy na Suleymanu no laakal da darza

11Kala Irikoy ne Suleymanu se: «Za kaŋ woodin go ni bina ra, ni mana duure
wala arzaka ŋwaaray, wala beeray, wala ni ibarey fundi. Ni mana baa aloomar
kuuku ŋwaaray mo ni boŋ se, amma ni na laakal da bayray ŋwaaray ni boŋ se,
kaŋ ga naŋ ni ma hin ka ciiti dumbu ay jama se, ngey kaŋ yaŋ ay na ni ciya i
bonkoono. **12**To, laakal da bayray, ay na ni no d'ey. Ay ga ni no mo arzaka nda
duure da beeray kaŋ dumi bonkooni fo mana du a cine baa ce fo ni jine, a sinda
mo boro kaŋ ga ye ka du a cine ni banda.»
13Suleymanu binde ye ka kaa ka fun sududuyaŋ nango do kaŋ go Jibeyon,
kubayyaŋ hukumo jine. A kaa Urusalima, a na Israyla may mo.
14Suleymanu na torkoyaŋ da bari-kariyaŋ margu. A gonda torko zambar fo
da zangu taaci, kaarukoyaŋ mo zambar way cindi hinka, kaŋ yaŋ a jisi torkey
galley ra. I go bonkoono banda mo Urusalima ra. **15**Bonkoono na wura da
nzarfu ciya sanda tond'izeyaŋ Urusalima ra. Sedre* bundu mo a n'a ciya sanda
durmi bundu kaŋ go Safela* ra, i baayaŋo sabbay se. **16**Suleymanu bariyey mo,
Misira no i ga fun d'ey. Bonkoono dillaŋey g'i ta kuru-kuru, kuru fo kulu da nga
hayo. **17**I ga kande torkoyaŋ ka fun d'ey Misira. I ga kande afo kulu nzarfu kilo
iyye cine boŋ, bari fo mo sekel zangu nda waygu boŋ. Yaadin cine mo no
dillaŋey ga kand'ey Hittancey da Suriya bonkooney se.

Irikoy windo cinayaŋo soola

2 Suleymanu binde ne nga ga windi cina Rabbi maa se, da windi fo mo nga
bumbo mayra se. **2**Suleymanu na boro zambar wayye daŋ, kaŋ yaŋ ga
jinay sambu, da boro zambar wahakku tondi jabuyaŋ se tondi kuukey ra, da
boro zambar hinza nda zangu iddu kaŋ yaŋ g'i goyandi.
3Suleymanu donton mo Hiram Tir bonkoono gaa ka ne:

«Sanda mate kaŋ cine ni te ay baaba Dawda se, kaŋ ni na sedre* bunduyaŋ samba a se zama a ma windi cina kaŋ ra a ga goro, kala ni ma te ay mo se yaadin cine. **4**A go mo, ay goono ga soola ya windi cina Rabbi ay Irikoyo se, zama ay m'a fay waani a se, i ma dugu haw-kaano-koy ton a jine, i ma buuru jisi zaari kulu, da sargayey kaŋ i ga ton susubay da wiciri kambu, da asibti* haney, da handu kayyaŋ hane, da Rabbi iri Irikoyo wane sududuyaŋ batu jisantey. Farilla nooya Israyla se hal abada.

5Windo kaŋ ay ga cina wo, ibambata no, zama iri Irikoyo wo ga beeri ka bisa koyey kulu. **6**Amma may no gonda hina a ma windi cina a se, za kaŋ a si ban beena nda beeney kulu ra? Ay mo, may ci ay hala ya windi cina a se, kala day zama i ma dugu ton a jine se?

7Sohõ binde, kala ni ma donton ay se boro fo kaŋ ga goni wura da nzarfu goy gaa, da guuru-say, da guuru-bi, da suniya, da mulfi*, da suudi. Ay ga ba boro kaŋ gonda gonitaray jabuyaŋ kulu dumi gaa, a ma goro gonitaray koyey kaŋ go ay do yaŋ banda ne Yahuda nda Urusalima ra, ngey kaŋ yaŋ ay baaba Dawda margu.

8Ma samb'ay se mo sedre bunduyaŋ, da sipres* da almug wane yaŋ, Liban wane yaŋ, zama ay bay kaŋ ni bannyey ga waani Liban ra tuuri beeriyaŋ. A go mo, ni bannyey d'ay bannyey ga goro care banda, **9**zama i ma bundu boobo soola ay se. Zama windo kaŋ ay goono ga soola ka cina din, a ga ciya ibambata, a ga dambarandi mo. **10**Guna mo haŋ kaŋ ay ga ni bannyey kaŋ ga bundo beeri yaŋo te din no neeya: alkama masangu ton zambar waranka, da sayir ton zambar waranka, da duvan* sanda tono zambar hinza nda zangu gu cine, da ji sanda tono zambar hinza nda zangu gu cine mo.»

11Kala Tir bonkoono Hiram hantum ka tu Suleymanu se ka ne:

«Zama Rabbi ga ba nga borey, woodin se no a na ni daŋ ni ma ciya i se bonkooni.»

12Hiram ne mo:

«Wa Rabbi, Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ na beene nda ganda te, nga kaŋ na Bonkoono Dawda no ize laakalkooni, kaŋ gonda fayanka da fahamay, kaŋ ga windi cina Rabbi se, da faada mo nga bumbo mayra se.

13Sohõ binde, ay na boro fo donton kaŋ gonda gonitaray, kaŋ fahamante no, Hiram-Abi nooya. **14**Dan izey do haray wayboro fo ize

aru no, a baabo mo Tir boro no. Goni no wura da nzarfu da guuru-say,
da guuru-bi, da tondi da bundu da suniya da suudi, da lin* baano da
mulfi goyey ra. Goni mo no jabuyaŋ kulu dumi gaa. A ga waani ka
goy dumi kulu kaa taray. I ma nangu hanse a se ni wane borey kaŋ ga
goni yaŋ banda, d'ay jine bora, ni baaba Dawda wane borey kaŋ yaŋ
ga goni.
15Sohõ binde, alkama gaa, sayir gaa, duvan gaa, wala ji, hayey kaŋ
yaŋ ay bonkoono n'i sanni te, naŋ a m'i samba nga tamey se. 16Iri mo
ga bundey beeri Liban ra, haŋ kaŋ cine me ni ga ba. Iri ga teeko gana
nd'ey ka kand'ey ni se hawante haro boŋ hala Yaffa. Ni m'i sambu ka
kond'ey Urusalima.»

17Kala Suleymanu na yawey kulu kaŋ yaŋ go Israyla laabo ra kabu, i lasaabo kaŋ a baabo Dawda te boŋ. I n'i gar boro zambar zangu da zambar waygu cindi hinza da zangu iddu. 18A binde na boro zambar wayye daŋ i ra i ma jaraw sambu, boro zambar wahakku mo goono ga tondiyaŋ jabu tondi kuukey ra, da boro zambar hinza da zangu iddu kaŋ yaŋ ga haggoy d'ey, jine funeyaŋ no kaŋ yaŋ ga borey goyandi.

Irikoy windo cinayaŋo

3 Kala Suleymanu sintin ka Rabbi windo cina Urusalima ra, Moriya tondo boŋ, nango kaŋ Rabbi bangay a baabo Dawda se, nango kaŋ Dawda soola Ornan Yebusi bora karayaŋ gangano ra. 2A na cinaro sintin mo nga mayra jiiri taacanta ra, a handu hinkanta jirbi hinkanta hane.

3Woone yaŋ no ga ti cinaro kaŋ Suleymanu te din daba neesijey, mate kaŋ cine a na Irikoy fuwo soola nd'a. A salleyaŋo kamba kar waydu no, neesiji zeena boŋ, a hayyaŋo mo kambe kar waranka no. 4Fuwo me gaa batama kaŋ go fuwo jine, a salleyaŋo ga saba nda fuwo tafayyaŋo, kambe kar waranka, a kayyaŋo mo kambe kar zangu nda waranka no.

A n'a daabu a ra haray da wura hanno. 5A na fu-ize bambata daabu nda sipres bundu, a na woodin mo daabu da wura hanno. A na teenay bundu himandiyaŋ da wura sisiriyaŋ te wura gaa. 6A na fuwo hanse mo da tondi caadante yaŋ, zama a ma te haŋ kaŋ gunayaŋ ga kaan. Wura mo Parbayim wane no. 7A na fuwo daabu mo da wura – a kataakey, d'a meyey gaa bundey, d'a cinarey, d'a me daabirjey. A na ciiti malayka* himandiyaŋ te cinarey gaa mo.

8A na fu-izo kaŋ ga hanan d'i kulu mo te, a salleyaŋo kambe kar waranka no, a tafayyaŋo yaadin cine no, tafayyaŋo mo kambe kar waranka no. A n'a daabu nda wura suubanante kaŋ tiŋa ga to danga ton waranka cindi iyye cine. 9Kuusayze tiŋay mo, wura kilo jare cine no. A ye ka beene fuwey mo daabu nda wura.

10Fu-izo kaŋ hanan d'i kulu din ra mo a na jabuyaŋ ciiti malayka himandi hinka te kaŋ i daabu nda wura. 11Ciiti malaykey fatey kuuyaŋo, kambe kar waranka no. Ciiti malayka fata fo kulu kuuyaŋ kambe kar gu no, a koy ka to mo hala fuwo cinaro gaa. Fata fa mo kuuyaŋo kambe kar gu no hal a ma koy ka to

ciiti malayka fa din fata gaa. 12Ciiti malayka hinkanta mo, a fata fo kambe kar gu no, a koy ka to mo hala fuwo cinaro gaa. Fata hinkanta mo kambe kar gu no, a go ga tuku ciiti malayka sintina wano gaa. 13Ciiti malaykey fatey salleyaŋey ga to kambe kar waranka kuuyaŋ, i goono ga kay mo ngey cey gaa. I moydumey mo ga guna fu beero gaa haray.

14A na kosaray taafa mo te da lin baano k'a taalam da moni da ciray, a na ciiti malayka himandiyaŋ ta a boŋ mo.

15Sududuyaŋ fuwo jine mo a na muulu hinka te, kaŋ i kuuyaŋo kambe kar waranza cindi gu no. Tuk'ize mo go no i afo kulu boŋo gaa beene, kaŋ ga to kambe kar gu. 16A na sisiriyaŋ te mo jina fu hananta ra, k'i sarku tuk'izey kaŋ go muuley gaa din boŋ. A na garenad* himandiyaŋ mo jabu, ngey boro zangu, a na ngey mo sarku sisirey gaa. 17A na muuley din mo kayandi sududuyaŋ fuwo jine, afo go kambe ŋwaari, afa mo kambe wow gaa haray. A na wo kaŋ go kambe ŋwaaro gaa maa daŋ Yacin, *kaŋ a feerijo ga ti: a ga tabbatandi*. Kambe wow wano mo maa Bowaz, *kaŋ a feerijo ga ti: a gonda gaabi*.

Irikoy windo jinayey

4 A na guuru-say sargay feema mo te, kaŋ a salleyaŋo kambe kar waranka no, a tafayyaŋo kambe kar waranka no, a kayyaŋo mo kambe kar way no. 2A na nyumayyaŋ bangu mo te, soogu yaŋ wane. Me woone gaa ka koy ya-haray meyo gaa, kambe kar way no, kurkutu mo no, a kayyaŋo kambe kar gu no, a windanta mo kambe kar waranza no. 3A cire mo gonda haw himandiyaŋ, wo kaŋ yaŋ go g'a windi hala kambe kar way, i go nyumayyaŋ bango windanta. Hawey mo sasare hinka no. I soogu yaŋo da nyumayyaŋ bango care banda no i n'i te me folloŋ.

4Haw way cindi hinka boŋ no bango goono ga dake. Ihinza ga azawa kambe guna, ihinza ga wayna kaŋay haray guna, ihinza ga dandi kambe guna, ihinza ga wayna funay haray guna. I na nyumayyaŋ bango dake i boŋ, i bandey kulu go ga miila a ra haray. 5Bango kasuyaŋo ga to sanda kambe faata fo cine. A meyo mo, i n'a goyo te sanda taasa me cine, sanda waaliya boko boosi mo. A ga sambu hari sanda tono zangu gu cine.

6A na nyunayaŋ taasayaŋ mo te, ngey boro way. A na iguwa daŋ kambe ŋwaari haray, a na igu fo mo daŋ kambe wow haray, zama i ma nyun i ra. I ga sargay kaŋ i ga ton jinayey nyun i ra, amma nyumayyaŋ bango alfagey* wane no, kaŋ i ga nyumay a ra.

7A na fitilla suntuluyaŋ mo te, ngey boro way, wura wane yaŋ no, i farilley boŋ k'i jisi sududuyaŋ fuwo ra. Igu go kambe ŋwaari haray, igu fo mo go kambe wow haray.

8A na taabalyaŋ mo te, ngey boro way k'i jisi sududuyaŋ fuwo ra. Igu go kambe ŋwaari haray, igu fo mo go kambe wow haray. A na wura taasayaŋ mo te, ngey boro zangu.

9A na alfagey windi ganda mo te, da windo banda bambata mo, da me daabirjiyaŋ windi meyey se. A na me daabirjey daabu mo da guuru-say. 10A na nyumayyaŋ bango jisi windo kambe ŋwaari haray wayna funay haray ka dandi

kambe haray guna. 11Hiram na soyaŋ te mo, da peeluyaŋ, da taasayaŋ.

Yaadin cine no Hiram na goyo kubandi nd'a bonkoono Suleymanu se Irikoy windo ra:

12Ngey neeya: muulu hinka da taasey da tuk'ize hinka kaŋ go muulu
hinka yolley gaa, da taaru himandi hinka kaŋ ga tuk'ize gaasiya
hinka din daabu kaŋ yaŋ go muuley yolley gaa.
13da garenad* himandi zangu taaci mo taaru hinka din se; sasare yaŋ
hinka taaru fo kulu gaa, zama i ma tuk'ize gaasiya hinka kaŋ yaŋ
go muuley yolley gaa daabu nd'ey.
14A na taabalyaŋ te mo, da nyunyaŋ taasayaŋ taabaley din boŋ,
15da nyumayyaŋ bangu fo da haw way cindi hinka a cire,
16da kusu fooyaŋ mo, da peeluyaŋ, da gotiyaŋ ham se, d'i jinayey
kulu.

Hiram-Abi n'i te da guuru-say ziirante bonkoono Suleymanu se, Rabbi windo se. 17Urdun* batama ra no bonkoono n'i sooguyaŋo te, laabo kaŋ gonda botogo ra, Sukkot da Zaretan game ra. 18Yaadin cine no Suleymanu na jinay booba din te da yulwa, zama guuru-sayo tiŋa bisa haŋ kaŋ boro ga lasaabu.

19Suleymanu na jinayey kulu te mo kaŋ go Irikoy windo ra,

wura feema, da taabaley kaŋ yaŋ gonda jisiyaŋ buurey ngey boŋ,
20da fitilla suntulo d'i fitilley, wura hanno waney, zama i ma soobay
ka di farilla boŋ jina fu hananta jine,
21da tuuri boosey, da fitilley, da wura cambey, wura kaŋ ga hanan no,
22da fitilley hanseyaŋ harey da taasayaŋ kaŋ i ga hari say-say d'a, da
kawrayaŋ, da danji cambuyaŋ, wura hanno wane. Fuwo furoyaŋo
do sanni mo, yongo a ra haray me daabirjey, nango kaŋ ga hanan
gumo din se, da fuwo me daabirjey mo, sanda sududuyaŋ fuwo
nooya, i kulu wura wane yaŋ no.

5 Yaadin cine no goyey kulu kaŋ Suleymanu te Rabbi windo se ban d'a. Suleymanu na jinayey kaŋ nga baaba Dawda fay waani yaŋ daŋ windo ra. Ngey neeya: nzarfu nda wura nda taasey kulu. A n'i jisi jisiyaŋ fuwey ra noodin Irikoy windo ra.

Irikoy windo feeriyaŋo

2Waato din gaa Suleymanu na Israyla arkusey margu, da kundey arkusey kulu, Israyla izey kaayey windi jine borey nooya, i ma kaa Urusalima, zama ngey ma kande Rabbi sappa sundurko ka fun d'a Dawda birno ra, kaŋ ga ti Sihiyona. 3Israyla alborey kulu margu bonkoono do bato kaŋ i te din do, handu iyyanta ra.

4Israyla arkusey kulu kaa, Lawi borey mo na sundurko sambu. 5I kande sundurko, da kubayyaŋ hukumo, da jinay hanantey kulu kaŋ yaŋ go hukumo ra.

Ngey din no, Lawi borey alfagey kande. 6Bonkoono Suleymanu da Israyla jama
kulu kaŋ yaŋ margu a do go noodin sundurko jine. I goono ga sargay feejiyaŋ
da hawyaŋ wi, haŋ kaŋ baa da me da lasaabuyaŋ mo.
7Alfagey mo kande Rabbi sappa sundurko. I n'a daŋ nga nango ra jina haray
fuwo ra, ka koy nangu kaŋ ga hanan gumo din ra, ciiti malaykey fatey cire.
8Zama ciiti malaykey na ngey fatey salle beene sundurko do. Ciiti malaykey na
sundurko da nga goobey kulu daabu. 9Goobey din ga ku hal i ga di deeney hala
fu hanna ra jina, amma boro si di ey taray haray. Noodin mo no i go hala ka kaa
sohõ. 10Hay kulu si no sundurko ra kala walhã hinka hinne kaŋ yaŋ Musa daŋ a
ra yongo Horeb, waato kaŋ Rabbi sappe nda Israyla izey, i Misira funyaŋo
banda.
11A ciya binde, alfagey fatta nangu hananta ra, (zama alfagey kulu kaŋ yaŋ
go noodin na ngey boŋ hanandi, i mana ngey sasareyaŋo guna). 12Lawi borey
mo kaŋ yaŋ ga doon, i kulu, sanda Asaf, da Heman, da Yedutun, d'i izey d'i
nya-izey care banda, i gonda lin baano bankaaray hanno yaŋ ngey gaa. I gonda
guuruyaŋ kaŋ ga hẽ care gaa, da moolo kayna, da moolo beeri yaŋ. I kay feema
jarga wayna funay haray. Alfaga zangu nda waranka mo go i banda ga hilliyaŋ
kar. 13A ciya mo, doonkoy da hilli karey saba kaŋ ga naŋ i ma maa i jindey me
folloŋ, sifa nda saabuyaŋ wane Rabbi gaa. I na ngey jindey da hilley tunandi, da
guurey kaŋ ga hẽ care gaa, da dooni jinayey, i goono ga Rabbi maa sifa ka ne:

«Zama nga wo booriyankoy no,
zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada«

Saaya woodin ra binde fuwo to da buru, sanda Rabbi fuwo nooya. 14Hala
alfagey si hin ka kay ka goy buro din sabbay se, zama Rabbi darza na Irikoy
fuwo to.

6 Kala Suleymanu ne:

«Rabbi ne nga ga goro kubay bi tik ra. 2Ay mo haciika, ay na goray fu cina
ni se, nangu kaŋ ni ga goro hal abada.»
3Kala bonkoono na nga moyduma bare ka Israyla jama kulu albarkandi,
Israyla jama kulu mo go ga kay. 4A ne:

«Wa Rabbi Israyla Irikoyo sifa, nga kaŋ salaŋ da nga me ay baaba Dawda se.
A n'a toonandi mo da nga kambo. A ne: 5‹Za hano kaŋ hane ay fun d'ay borey
Misira laabo ra, yana gallu kulu suuban Israyla kundey kulu ra kaŋ ga windi
cina a ra, zama ay maa ma goro noodin. Yana boro fo kulu suuban mo a ma
ciya ay borey Israyla jine boro. 6Amma sohõ ay na Urusalima suuban zama ay
maa ma goro noodin, ay na Dawda mo suuban a m'ay jama Israyla may.›
7Haya wo binde go ay baabo Dawda bina ra, nga ma windi cina Rabbi,
Israyla Irikoyo maa se. 8Amma Rabbi ne ay baaba Dawda se: ‹Za kaŋ woodin
go ni bina ra, ni ma windi cina ay maa sabbay se, ni boriyandi, za kaŋ woodin
go ni bina ra. 9Kulu nda yaadin, manti nin no ga windo cina bo, amma ni izo

kaŋ ga fun ni gaa baso ra, nga no ga windi cina ay maa sabbay se.›

10Rabbi na nga sanno kaŋ a ci din toonandi mo, zama ay no ka tun ay baabo Dawda kayyaŋ nango ra. Ay goono ga goro Israyla karga boŋ, sanda mate kaŋ cine Rabbi ci din. Ay na windi cina mo Rabbi, Israyla Irikoyo maa sabbay se. **11**Noodin mo ay na sundurko jisi, kaŋ ra Rabbi sappa kaŋ a te da Israyla izey din ga bara.»

Suleymanu na adduwa te feeriyaŋo se

12Kal a kay Rabbi sargay feema jine, Israyla jama kulu jine. A na nga kambey salle. **13**Zama Suleymanu jin ka guuru-say tanda te, kaŋ a salleyaŋo ga to kambe kar gu, a tafayyaŋo mo kambe kar gu, a kayyaŋo mo kambe kar hinza. A n'a sinji windo batama bindo ra. A boŋ no nga din kay ka sombu nga kangey boŋ Israyla jama kulu jine, ka nga kambey salle beene haray. **14**A ne:

«Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, Irikoy fo si no beena ra ni cine, wala ndunnya ra, kaŋ gonda alkawli nda baakasinay suuji ga gaay ni tamey se kaŋ goono ga dira ni jine da ngey biney kulu. **15**Nin kaŋ na alkawlo kaŋ ni sambu ni tamo ay baaba Dawda se din toonandi. Haciika ni salaŋ da ni me, ni n'a toonandi mo da ni kamba, sanda mate kaŋ a go hunkuna.

16Sohõ binde, ya Rabbi, Israyla Irikoyo, kala ni ma haya kaŋ ni n'a alkawli sambu ni tamo ay baaba Dawda se din toonandi, kaŋ ni ne: ‹I si jaŋ ni se boro ay jine kaŋ ga goro Israyla karga boŋ, hala day ni izey haggoy nda ngey gora, kaŋ ga naŋ i m'ay asariya gana sanda mate kaŋ cine ni gana ay jine.› **17**Sohõ binde, ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ma sanno kaŋ ni ci ni tamo Dawda se din tabbatandi.

18Amma daahir no Irikoy ga goro borey banda ndunnya ra? A go, beeney da beeney beena, ni si ban i ra, sanku fa binde windo wo kaŋ ay cina. **19**Amma kulu nda yaadin, ya Rabbi ay Irikoyo, ni ma saal ay, ni tamo adduwa d'ay ŋwaara, zama ni ma hanga jeeri ay, ni tamo hẽeno d'ay adduwa kaŋ ay goono ga te ni jine se. **20**Zama ni moy ma bara feerante ka guna windo wo do haray cin da zaari, nango kaŋ ni ne ni ga ni maa daŋ. Zama ni ma hanga jeeri ka maa adduwa kaŋ ay, ni tamo ga te ka guna nango wo do haray. **21**Ma hanga jeeri mo ay, ni tamo hẽeno se, da ni jama Israyla wano mo se, waati kaŋ i ga adduwa te ka guna nango wo do haray. Oho, ma maa beene ni nangora ra. Waati kaŋ ni maa mo, kala ni ma yaafa.

22Da boro fo na zunubi te nga gorokasin se, hal i na bora daŋ zeyaŋ a ma ze, d'a kaa mo ka ze ni sargay feema jine windo wo ra, **23**kala ni ma maa beene. Ma goy ka ciiti ni tamey se. Ni ma boro laalo koy bana k'a goyo candi ka kande a boŋ, ni ma adilante* hanandi ka bana a se mo a adilitara boŋ.

24Waati kaŋ ni jama Israyla na goobu haŋ ngey ibarey kambe ra, zunubo kaŋ i te ni se din sabbay se, nga no, i ye ka bare ka ni maa

seeda, i na adduwa da hẽeni te ni jine ne windo wo ra, 25kala ni ma
maa beene. Ma ni jama Israyla zunubey yaafa, ka ye ka kand'ey laabo
kaŋ ni na ngey da ngey kaayey no din ra.
26Da beena daabu hala beene hari si kaa zama i na zunubi te ni se,
hala day i ga adduwa te ka nango wo guna, ka ni maa seeda, i bare mo
ka fay da ngey zunubo zama ni n'i taabandi se – 27kala ni ma maa
beene. Ma ni tamey zunubo yaafa, da ni jama Israyla wano, hala ni
m'i dondonandi fondo hanno kaŋ ra i ga hima ka dira. Ma ye ka hari
samba ni laabo wo kaŋ ni na ni jama no tubu din boŋ.
28Da haray go laabo ra, wala balaaw, wala hayni jiray, wala
bunkusyaŋ, wala do, wala nooni, wala nd'i ibarey n'i daŋ game i laabo
galley ra; balaaw kulu kaŋ dumi no, wala doori kaŋ goono ga te,
29adduwa da ŋwaaray kulu dumi kaŋ i ga te boro fo kulu se, wala mo
d'a te ni jama Israyla kulu se, boro kulu ga nga balaaw da nga bine sara
bay, d'a na nga kambe salle mo ka nga moyduma ye fuwo wo do haray
– 30kala ni ma maa beene kaŋ ga ti ni nangora. Ma yaafa, ma bana boro
kulu se nga goyo hina me, zama nin no g'a bina bay. (Zama nin, oho, ni
hinne no ga Adam-izey biney bay). 31Zama i ma humburu nin, i ma
dira ni fonda ra i fundey me-a-me, laabo kaŋ ni n'i kaayey no din ra.
32Yaw sanni mo, nga kaŋ manti ni jama Israyla wane no: d'a fun
laabu mooro ka kaa ni maa beera sabbay se, da ni kambe hinkoyo, da
ni kambe gaabi sallanta baaru maayaŋ sabbay se, waati kaŋ i kaa ka
adduwa te, i goono ga fuwo wo do haray guna, 33kala ni ma maa
beene, ni nangora ra, mate kulu kaŋ yawo din ceeci ni gaa boŋ. Zama
ndunnya dumey kulu ma ni maa bay, i ma humburu nin, sanda mate
kaŋ cine ni jama Israyla goono ga humburu nin. I ma bay mo kaŋ
windo wo kaŋ ay cina, ni maa no i g'a ce d'a.
34Da ni jama koy ka wongu nda ngey ibarey, fondo kulu kaŋ dumi
no ni g'i donton d'a, d'i na adduwa te ni gaa mo, i goono ga moyduma
ye gallo wo kaŋ ni suuban do haray, da windo wo kaŋ ay cina ni maa
sabbay se, 35kala ni ma maa i adduwa da i ŋwaarayyaŋo mo beene,
m'i sanni gaabandi mo.
36I ga zunubi te ni se mo, (zama boro kulu si no kaŋ si zunubi te).
Ni mo ga futu i se, ni g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, hala ibarey din
ma kond'ey ngey laabey ra k'i daŋ tamtaray laabu kaŋ ga mooru, wala
kaŋ ga maan. 37Noodin laabo kaŋ i kond'ey ka daŋ tamtaray din ra, i
ga ye ka fongu, i ga ye ka tuubi mo, ka ŋwaaray ni gaa noodin i
tamtaray laabo ra. I ga ne: ‹Iri na zunubi te, iri na boŋ sanday te, iri na
goy laalo te.› 38I ga bare ka ye ka kaa ni do da ngey biney kulu, da
ngey fundey kulu, noodin i tamtaray laabo ra, nango kaŋ ni kond'ey
ka daŋ tamtaray din. I ga adduwa te ni gaa ka ngey laabo kaŋ ni n'i
kaayey no do haray guna, da gallo kaŋ ni suuban, da windo kaŋ ay
cina ni maa sabbay se. 39D'i na woodin kulu te, kala ni ma maa i
adduwa d'i ŋwaarayyaŋo beene ni nangora ra. M'i cimo mo no gaabi,

ma ni borey kaŋ na zunubi te ni se din yaafa.
40Sohõ binde, ya nin ay Irikoyo, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni moy
ma bara feerante adduwa gaa kaŋ i ga te nango wo ra, ni hangey mo
ma laakal d'a.
41Sohõ binde, ya Rabbi Irikoy,
ma tun ka kaa ni fulanzamyaŋ nango do,
nin da ni gaabo sundurko.
Ya Rabbi Irikoy, ma naŋ ni alfagey
ma bankaaray da faaba,
ni wane hanantey mo ma farhã da gomni.
42Ya Rabbi Irikoy, ma si ni moyduma kaa
ni wane kaŋ i suuban da ji tuusuyaŋ gaa.
Ni ma fongu mo ni baakasinay suujo gaa
ni tamo Dawda se.»

7 Waato kaŋ Suleymanu na adduwa te ka ban, kala danji zumbu ka fun beene ka sarga kaŋ i ga ton, da sargay cindey ŋwa. Rabbi darza mo na fuwo to. 2Alfagey mo mana hin ka furo Rabbi fuwo ra, zama Rabbi darza na fuwo toonandi se. 3Israyla izey kulu binde go ga guna waato kaŋ danjo zumbu, Rabbi darza mo go fuwo boŋ. I na ngey boŋey sumbal, i moydumey go ganda daba boŋ. I sududu ka saabu Rabbi se. I ne:

«Zama nga wo booriyankoy no,
zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.»

4Waato din gaa bonkoono da jama kulu na sargayyaŋ te Rabbi jine. 5Bonkoono Suleymanu na sargay te da haw zambar waranka cindi hinka, da feeji zambar zangu nda waranka. Yaadin cine no bonkoono da jama kulu na Irikoy windo feeri nd'a. 6Alfagey mo go ga kay ngey goyo boŋ. Lawi borey mo gonda Rabbi se dooni jinayey, wo kaŋ yaŋ bonkoono Dawda te zama i ma Rabbi saabu d'ey se (zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada) – waati kulu kaŋ Dawda goono ga sifa te i goyey do. Alfagey na hilliyaŋ kar i jine, Israyla kulu mo goono ga kay.

7Suleymanu mo na windi ganda kaŋ go Rabbi fuwo jine bindo ra hanandi, zama noodin no a na sargayey kaŋ i ga ton yaŋ da saabuyaŋ sargayey maano mo ton, zama guuru-say feema kaŋ Suleymanu te mana wasa sargayey kaŋ i ga ton, da hamni sargayey, da maano ma ban a ra.

8Suleymanu binde te jirbi iyye a goono ga sududuyaŋ batu te alwaato din ra, nga nda Israyla kulu nga banda. Jama bambata no gumo kaŋ yaŋ fun za Hamat furoyaŋo do kal a ma koy Misira gooro gaa. 9Zaari ahakkanta hane binde i na sududuyaŋ batu te, zama i te jirbi iyye i goono ga sargay feema feeri, jirbi iyye mo i goono ga sududuyaŋ batu te. 10Handu iyyanta jirbi waranka cindi hinzanta hane no a na jama sallama i ma koy fu. I goono ga farhã ka bine kaani te gomno kaŋ Rabbi cabe Dawda se din sabbay se, da Suleymanu, d'a jama Israyla mo se.

Rabbi bangay Suleymanu se

11Kala Suleymanu na Rabbi windo da bonkoono windo mo ban. Hay kulu kaŋ furo Suleymanu bina ra nga ma te Rabbi windo ra, da nga bumbo windo ra, a n'i kulu te ka ban da albarka. 12Rabbi ye ka bangay koyne Suleymanu se cin ra. A ne a se:

«Ay maa ni adduwa. Ay na nango wo mo suuban ay boŋ se, a ma ciya sargay teeyaŋ nangu.
13D'ay na beena daabu kaŋ hari si kaa, wala mo d'ay na do lordi i ma laabo nafa ŋwa, wala mo d'ay na balaaw samba ay jama game ra, 14hala day ay borey kaŋ i ga ce da ay maa na ngey boŋ kaynandi ka te adduwa, k'ay moyduma ceeci, i bare mo ka fay da ngey goy laaley – waati din gaa no ay ga maa i se beena ra, ay g'i zunubey yaafa i se mo, ya i laabo mo no baani. 15Sohõ binde ay moy ga bara feeranteyaŋ, ay hangey mo ga bara feeranteyaŋ ka maa adduwa kaŋ i ga te nango wo ra se. 16Zama sohõ ay na windi woone suuban, ay n'a hanandi mo, zama ay maa ma goro noodin hal abada. Oho, ay moy d'ay bina ga bara noodin duumi.
17Ni bumbo, hala day ni dira ay jine sanda mate kaŋ cine ni baaba Dawda na nga dirawo te, ni goy mo hay kulu boŋ kaŋ ay na ni lordi nd'a, ni n'ay hin sanney d'ay farilley kulu haggoy – to, 18waati din gaa no ay ga ni mayray karga sinji, alkawlo kaŋ ay sambu ni baaba Dawda se din boŋ, kaŋ ay ne: A si jaŋ boro kaŋ ga mayray te Israyla boŋ.
19Amma hala day araŋ n'ay hin sanney d'ay lordey kaŋ ay daŋ araŋ jine furu ka fay d'ey, hal araŋ koy ka may de-koy* fooyaŋ se ka sududu i se mo, 20kal ay m'i dagu hal i kaajey gaa ka kaa ay laabo kaŋ ay n'i no din ra. Fuwo wo mo kaŋ ay hanandi ay maa sabbay se, ay g'a furu ka kaa naŋ kaŋ ay si di a. Ay g'a ciya yaasay da hahaarayaŋ hari ndunnya dumey kulu game ra. 21Fuwo wo mo kaŋ gonda beeray ya-cine, boro kulu kaŋ bisa a gaa ga jijiri ka ne: ‹Ifo se no Rabbi na woone te laabo da fuwo wo se?› 22I ga tu mo ka ne: ‹Zama i na Rabbi ngey kaayey Irikoyo furu, nga kaŋ n'i kaa Misira laabo ra. I na de-koy fooyaŋ sambu ka sududu i se ka may i se mo. Woodin se no Rabbi na masiiba woone wo kulu candi ka kande i gaa.› »

Suleymanu goy dumi-dumey

8 A ciya binde, jiiri waranka bananta, Suleymanu na Rabbi windo da nga bumbo windo cina ka ban. 2A banda, kala Suleymanu na galley kaŋ yaŋ Hiram n'a no cina, ka Israyla izey daŋ i ma goro i ra. 3Gaa no Suleymanu koy ka Hamat-Zoba wongu k'a ŋwa. 4A na Tadmor kaŋ go saajo ra cina, da jisiri galley kulu, wo kaŋ yaŋ a cina Hamat ra. 5A na Bayt-Horon mo cina, kuray kaŋ go beene da wo kaŋ go ganda, galley kaŋ yaŋ gonda wongu fu beeri yaŋ no, da

birni cinarey, da kwaara meyey daabirjey, da karangaley. 6A na Baalat mo cina,
da jisiri galley kulu kaŋ yaŋ Suleymanu gonda, d'a torkey galley kulu, d'a
bari-karey galley, da ndunnya kaani maayaŋ cinari kulu kaŋ Suleymanu ga ba
Urusalima ra, da Liban ra, d'a mayray laabo kulu ra.
7Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Hibancey, da Yebusancey do
haray borey kulu kaŋ cindi sanni, wo kaŋ yaŋ manti Israyla izeyaŋ no, 8i izey
kaŋ cindi i banda kaŋ yaŋ Israyla izey mana hin k'i halaci parkatak – i ra no
Suleymanu na doole goy-izeyaŋ sambu, tamtaray wane hala ka kaa hunkuna.
9Amma Suleymanu mana sambu Israyla izey ra zama nga m'i ciya tam nga
goyo se, amma i ciya soojeyaŋ da boro beeri yaŋ a wongu jine borey ra, d'a
torkey maykoy, d'a bari-karey. 10Woodin yaŋ ga ti Bonkoono Suleymanu wane
jine borey boro zangu hinka nda waygu, kaŋ yaŋ ga jama may.
11Suleymanu kande Firawna* ize wayo ka fun d'a Dawda birno ra, ka kand'a
windo kaŋ nga cina a se din ra. Zama a ne: «Ay wando si goro Dawda Israyla
bonkoono windo ra, zama nangu hanante yaŋ no, nangey kaŋ Irikoy sundurko
furo.»
12Waato din gaa Suleymanu na sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi se Rabbi
sargay feema ra, wo kaŋ nga din cina fu me batama jine. 13Zaari kulu laami boŋ
i goono ga sargay salle Musa lordo boŋ: asibti hane, da handu kayyaŋ hane, da
sududuyaŋ batey kaŋ i daŋ yaŋ, sorro hinza jiiri ra, danga buuru kaŋ sinda dalbu
sududuyaŋ bato nooya, da habu iyye bato, da bukkey sududuyaŋ bato. 14A
baabo Dawda lordo boŋ a na alfaga satey daŋ ngey goyey ra, da Lawi borey mo
ngey waney gaa. I ma sifayaŋ te, i ma saajaw goy te mo alfagey jine, zaari kulu
goy mate kaŋ i ga laami nd'a boŋ. Windi me batukoy mo go me kulu gaa ngey
satey boŋ, zama yaadin no Irikoy bora Dawda lordi. 15I mana bonkoono lordo
daaru, wo kaŋ a na alfagey da Lawi borey lordi nd'a, misa kulu dumi boŋ, wala
baa jisiri fuwey sanni boŋ.
16Suleymanu goyey kulu binde soola ka boori za Rabbi windo daba sinjiyaŋ
hane ka to hala hano kaŋ hane i n'a ban. Yaadin cine no i na Rabbi windo
kubandi nd'a.
17Waato din gaa Suleymanu koy Eziyon-Geber, ka koy Elat mo kaŋ go teeko
me gaa Edom laabo ra. 18Hiram na hiyaŋ samb'a se nga tamey kambe ra, da
tamyaŋ kaŋ ga teeku ciine bay. I kaa Suleymanu tamey banda ka koy Ofir.
Noodin no i na wura ton waytaaci cindi ahakku cine sambu ka kand'a
Bonkoono Suleymanu do.

Seba wayboro bonkoono kaa Urusalima

9 Waato kaŋ cine Seba wayboro bonkoono maa Suleymanu maa beera, a
kaa Urusalima zama nga ma Suleymanu si da hãayaŋ kaŋ ga sandi. A
kande dumko boobo, da yoyaŋ kaŋ go ga maafe jinayyaŋ jare, da wura boobo,
da hiiri caadante yaŋ. Waato kaŋ a kaa Suleymanu do, a na hay kulu kaŋ go
nga bina ra kaa taray a se. 2Suleymanu tu a se a hãayaŋey kulu boŋ. Hay kulu
mana tugu Suleymanu se kaŋ a si hin ka ci wayboro bonkoono se. 3A binde,
waato kaŋ Seba wayboro bonkoono di Suleymanu bayra, da windo kaŋ a cina,

4 d'a taablo boŋ ŋwaaro, d'a faadancey gora, d'a tamey bayra, d'i bankaarayey,
da borey kaŋ yaŋ g'a no haŋyaŋ hari, da ngey mo bankaarayey, da fonda kaŋ a
ga ziji ka koy Rabbi windo do – wayboro wo gaa yay.
5 Kal a ne bonkoono se: «Baaro kaŋ ay maa za ay laabo ra din, cimi no, ni
sanney da ni bayra wane. 6 Amma kulu nda yaadin ay mana i sanney cimandi,
kala waato kaŋ ay kaa, ay di nin d'ay mo. A go mo, ni bayra jara beera, i man'a
ci ay se. Ni gaabu ka bisa baaro kaŋ ay maa din. 7 Bine-kaani-koy yaŋ no ni
borey, bine-kaani-koy yaŋ mo no ni tamey wo kaŋ yaŋ go ga kay ni jine han
kulu, i go ga maa ni bayra. 8 Wa Rabbi ni Irikoyo sifa, nga kaŋ maa ni kaani hal
a na ni sinji nga karga boŋ, ni ma ciya bonkooni Rabbi ni Irikoyo sabbay se. Za
kaŋ ni Irikoyo ga ba Israyla, kaŋ a g'i sinji hal abada, woodin se no a na ni ciya
i se bonkooni, ni ma cimi ciiti nda adilitaray goy te.»
9 Wayboro bonkoono mo na koyo no wura ton gu nda jare cine, da maafe
jinay yulwante gumo, da tondi caadante yaŋ. Maafe jinayey kaŋ Seba wayboro
bonkoono na bonkoono Suleymanu no, i cine si no.
10 Hiram tamey banda mo Suleymanu tamey kaŋ kande wura ka fun Ofir, i
kande almug bunduyaŋ da tondi caadante yaŋ mo. 11 Almug bundey din,
bonkoono na fu kaarimi hari yaŋ te d'a Rabbi fuwo se da bonkoono windo mo
se. A na moolo beeri da moolo kayna yaŋ mo te doonkoy se, kaŋ i mana di i
dumiyaŋ baa ce fo Yahuda laabo ra.
12 Bonkoono Suleymanu mo na Seba wayboro bonkoono no hay kulu kaŋ
dumi a ga ba, haŋ kaŋ a ŋwaaray me, kaŋ bisa haŋ kaŋ a kande bonkoono se
deedandiyaŋ. A binde bare ka ye ka koy nga kwaara, nga nda nga tamey.

Suleymanu arzakey

13 Wura kaŋ ga kaa Suleymanu do jiiri folloŋ ra, a neesiyaŋ tiŋay ton waranza
cine no, 14 kaŋ baa si wo kaŋ fatawc'izey da dillaŋey ga kande. Laarabey
bonkooney kulu da laabu maykoy mo soobay ka kande wura nda nzarfu
Suleymanu do.
15 Bonkoono Suleymanu binde na koray beeri zangu hinka te da wura
danante. Wura danante kilo iyye cine go koray fo kulu ra. 16 A te mo koray
zangu hinza nda wura danante. Koray fo kulu mo, wura kilo hinza nda jare go a
ra. Bonkoono n'i daŋ mo Liban tuuri zugay faada ra.
17 Bonkoono na cebeeri hinje karga bambata fo mo te k'a daabu nda wura
hanno. 18 Kaarimi hari iddu no ka bara hal i ga to karga do, da wura wane ce
dake yaŋ, kaŋ ga margu nda karga, da kambeyaŋ kuray kulu nangora gaa.
Muusu beeri hinka mo goono ga kay kambey din gaa. 19 Kaarimi hari iddo din
boŋ mo gonda muusu beeri way cindi hinka, i goono ga kay kambu hinka kulu
gaa. I mana karga din cine te mo mayray kulu ra. 20 Bonkoono Suleymanu
hangaasiyey kulu, wura wane yaŋ no. Liban tuuri zugay faada ra mo, a taasey
kulu wura zalla wane yaŋ no. I mana nzarfu ciya hay kulu Suleymanu jirbey ra.
21 Zama bonkoono gonda hiyaŋ kaŋ ga koy Tarsis Hiram tamey banda. Jiiri
hinza kulu ra Tarsis hiyey ga kaa sorro fo. I ga kande wura da nzarfu nda
cebeeri hinjeyaŋ da foono beeriyaŋ da makka curoyaŋ.

22 Yaadin mo no Bonkoono Suleymanu bisa ndunnya koyey kulu arzaka nda
laakal. 23 Ndunnya koyey kulu goono ga ceeci ngey ma di Suleymanu, i ma maa
a laakalo mo kaŋ Irikoy daŋ a bina ra. 24 I boro fo kulu ga kande nga nooyaŋo:
wura nda nzarfu jinayyaŋ, da bankaarayyaŋ, da wongu jinayyaŋ, da yaaziyaŋ,
da bariyaŋ, da alambaanayaŋ – yaadin cine no jiiri kulu.
25 Suleymanu gonda kangay zambar taaci, bari nda torko jisiyaŋ se. A gonda
bari-kari zambar way cindi hinka, kaŋ yaŋ a fay-fay ka jisi torkey galley ra, da
bonkoono banda Urusalima ra. 26 A na koyey kulu may za Ufratis isa gaa kal a ma
koy hala Filistancey laabu, ka koy mo Misira hirro gaa. 27 Bonkoono mo na nzarfu
ciya sanda day tond'izeyaŋ Urusalima ra. Sedre* bundu mo, a n'a ciya sanda durmi
bundu kaŋ go Safela batama ra, baayaŋ se. 28 I kande Suleymanu se bariyaŋ ka fun
Misira da laabey kulu ra.

Suleymanu buuyaŋo

29 Suleymanu goy cindey binde, za sintinay wano ka koy kokor banda wano,
manti i n'i hantum annabi* Natan sanney ra, da Ahiya Silon bora annabitara ra,
da Iddo kaŋ ga fonnay bangandey ra, kaŋ a di Yerebowam Nebat izo boŋ?
30 Suleymanu na mayray te Urusalima ra Israyla kulu boŋ jiiri waytaaci.
31 Suleymanu kani nga kaayey banda, i n'a fiji mo a baabo Dawda birno ra. A
izo Rehobowam te bonkooni a nango ra.

Israyla murte Rehobowam gaa

10 Rehobowam koy Sekem zama Israyla kulu margu Sekem zama ngey
m'a didiji bonkooni. 2 Yerebowam Nebat izo maa baaro din (zama
waato a go Misira, nango kaŋ a zuru Suleymanu se ka koy). Amma Yerebowam
ye ka kaa ka fun Misira zama a corey 3 donton k'a ce. Yerebowam da Israyla
kulu kaa ka salaŋ da Rehobowam, ka ne: 4 «Ni baaba n'iri taabandi nda calu*
kaŋ ga tin. Sohõ binde ni ma rongome te iri se da tamtaray konna kaŋ ni baaba
n'iri daŋ d'a calu tiŋa kaŋ a dake iri boŋ, iri mo ga may ni se.»
5 A ne i se: «Ne ka guna jirbi hinza, araŋ ma ye ka kaa ay do.» Kala jama tun
ka dira.
6 Bonkoono Rehobowam binde na saaware ceeci arkusey do, ngey kaŋ yaŋ
kay a baabo Suleymanu jine za a ga funa. A ne i se; «Saaware woofo dumi no
araŋ g'ay no kaŋ ay ga tu d'a jama wo se?»
7 I salaŋ a se ka ne: «Da ni na gomni cabe jama wo se, ka naŋ i ma maa
kaani, ma baani sanni te i se mo, yaadin gaa kulu i ga ciya ni tamyaŋ hal
abada.»
8 Amma a wangu arkusey saawara kaŋ i te a se. A saaware nda arwasey kaŋ
yaŋ nga nd'ey beeri care banda, kaŋ yaŋ goono ga kay a jine. 9 A ne i se:
«Saaware woofo dumi no araŋ ga no, zama iri ma du ka tu jama wo se kaŋ yaŋ
salaŋ da ay ka ne ay se: ‹Ma rongome iri se da calo kaŋ ni baaba dake iri boŋ
din gaa.› »
10 Arwasey kaŋ nga nd'ey beeri care banda ne a se: «Haŋ kaŋ ni ga tu d'a
jama wo se, kaŋ salaŋ ni se ka ne: ‹Ni baaba na calu tiŋandi iri se, amma nin

wo, kala ni m'a dogonandi iri se› – yaa no ni ga tu d'a i se: ‹Ay kambayze koda bisa ay baaba canta warga yaŋ. **11**Ay baaba na calo tiŋandi araŋ boŋ, amma ay wo, ay ga tonton a gaa. Ay baaba na araŋ gooji nda barzu, amma ay wo, daŋyaŋ no ay g'araŋ gooji nd'a.› »

12Yerebowam binde, nga nda jama kulu kaa Rehobowam do zaari hinzanta hane, sanda mate kaŋ cine bonkoono lordi, kaŋ a ne: «Zaari hinzanta hane araŋ ma ye ka kaa ay do.» **13**Bonkoono tu i se da futay. Bonkoono Rehobowam binde na arkusey saawara furu, **14**amma a salaŋ i se arwasey saawara boŋ ka ne: «Ay baaba na calu tiŋandi araŋ gaa, amma ay wo ga tonton a gaa. Ay baaba na araŋ gooji nda barzu, amma ay wo, daŋyaŋ no ay ga araŋ gooji nd'a.» **15**Bonkoono binde mana maa jama se, zama yaadin no Irikoy waadu, Rabbi ma nga sanno kaŋ a ci Yerebowam Nebat izo se Ahiya Silon bora me ra din tabbatandi.

16Waato kaŋ Israyla kulu di kaŋ bonkoono mana maa ngey se, jama tu bonkoono se ka ne:

«Baa woofo no iri se binde Dawda do?
Iri sinda tubu fo mo Yasse izo do.
Ya Israyla, boro fo kulu ma ye nga kwaara do!
Ya Dawda, kala ni ma laakal da ni boŋ kunda!»

Israyla kulu binde dire ka koy fu. **17**Amma Israyla izey kaŋ yaŋ goono ga goro Yahuda galley ra ciine ra, Rehobowam n'i may.

18Waato din gaa Bonkoono Rehobowam na Hadoram donton, nga kaŋ ga ti doole goyo jine funa. Israyla izey binde n'a catu-catu nda tondiyaŋ kal a bu. Bonkoono Rehobowam mo cahã ka kaaru nga torka boŋ ka zuru ka koy Urusalima. **19**Yaadin cine no Israyla murte nd'a Dawda dumo gaa ka kaa hala hunkuna.

Yahuda bonkoono Rehobowam

11 Waato kaŋ Rehobowam kaa Urusalima, a na Yahuda nda Benyamin kundey margu, boro zambar zangu nda wahakku, soojeyaŋ kaŋ suubanante yaŋ no, zama ngey ma wongu nda Israyla ka ye ka kande mayra mo Rehobowam kambe ra.

2Amma Rabbi sanno kaa Irikoy bora Semaya do ka ne: **3**«Ma salaŋ Yahuda bonkoono Rehobowam Suleymanu izo da Israyla kulu kaŋ go Yahuda da Benyamin ra mo se ka ne: **4**Yaa no Rabbi ci: Araŋ ma si ziji fa! Araŋ ma si wongu mo d'araŋ nya-izey. Boro fo kulu ma ye nga kwaara, zama woone wo, ay do no a fun.» I binde maa Rabbi sanno se. I ye, i mana wongu nda Yerebowam koyne.

5Rehobowam binde goro noodin Urusalima ra. A na birniyaŋ cina Yahuda ra laabo kosarayyaŋ se. **6**A na Baytlahami cina, da Etam, da Tekowa, **7**da Bayt-Zur, da Soko, da Adullam, **8**da Gat, da Maresa, da Zif, **9**da Adorayim, da Lacis, da Azeka, **10**da Zora, da Ayyalon, da Hebron, kaŋ yaŋ go Yahuda nda

Benyamin ra, galley kaŋ yaŋ gonda wongu cinariyaŋ no. 11A na wongu fu beerey mo gaabandi. A na jine boroyaŋ daŋ i ra, da hindoonay jinay, sanda ji da duvan* no. 12Galley kulu ra a na koray da yaaji yaŋ jisi, a n'i ciya gaabikooniyaŋ da cimi. Yahuda nda Benyamin no ka cindi a se.

13Alfagey da Lawi borey kulu binde kaŋ go Israyla kulu ra, i kaa a do ka fun ngey kurayey kulu ra. 14Zama Lawi borey na ngey nangey da ngey mayray harey naŋ ka kaa Yahuda da Urusalima, zama Yerebowam da nga izey n'i kaa, zama i ma si alfagataray goy te Rabbi se. 15A na alfagayaŋ suuban nga boŋ se mo tudey boŋ sududuyaŋ nangey se, hincin jindey da handayzey kaŋ yaŋ a te tooru se. 16Amma Israyla kundey kulu ra, borey kaŋ yaŋ na ngey biney daŋ Rabbi, Israyla Irikoyo ceeciyaŋ gaa, i kaa Urusalima zama ngey ma sargay salle Rabbi ngey kaayey Irikoyo se. 17I binde na Yahuda mayra gaabandi. I na Rehobowam Suleymanu izo gaabandi mo, hala jiiri hinza, zama i to jiiri hinza kaŋ i goono ga Dawda da Suleymanu fondey gana.

18Rehobowam na wande hiiji kaŋ maa Mahalata, Yeremot ize way no (Yerimot wo Dawda ize fo no), da Abihayel Eliyab ize way (Eliyab wo Yasse ize no). 19Wando na izeyaŋ hay a se: Yeyus, da Semariya, da Zaham. 20Wande woodin banda a ye ka Maaka hiiji, Absalom ize way no. A na Abiya hay a se, da Attay, da Ziza, da Selomit. 21Rehobowam binde ga ba Maaka Absalom ize wayo ka bisa nga wande cindey da wahayey kulu. (Zama a na wande way cindi ahakku hiiji, da wahay waydu. A hay ize alboro waranka cindi ahakku, da ize wayboro waydu.)

22Rehobowam na Abiya Maaka izo daŋ a ma ciya ibeeri, sanda nga no ga ti jine boro nga nya-izey se, kaŋ ga naŋ a ma may. 23Rehobowam na laakal goy te, a na nga izey kulu fay-fay Yahuda laabo da Benyamin laabo kulu ra. A n'i daŋ gallu kaŋ gonda wongu cinari kulu ra. A n'i no i kwaara goray hari boobo. A na hiijay wandeyaŋ ceeci i se mo, iboobo.

Rehobowam mayra

12 A ciya binde, waato kaŋ Rehobowam mayra sinji, a gonda gaabi mo, kal a fay da Rabbi asariya, nga nda Israyla kulu nga banda. 2Bonkoono Rehobowam mayra jiiri guwanta ra binde, za kaŋ Yahuda murte Rabbi gaa, kala Misira bonkoono Sisak kande Urusalima gaa wongu. 3A kande torko zambar fo da zangu hinka, da bari-kari zambar waydu. Borey kaŋ yaŋ kaa a banda ka fun Misira mo sinda me, ngey da Libi laabu borey, da Sukkim laabu borey, da Etiyopi borey. 4A na Yahuda galley kaŋ gonda wongu cinarey ŋwa, ka kaa Urusalima mo.

5Kala annabi Semaya kaa Rehobowam da Yahuda mayraykoyey do kaŋ yaŋ margu Urusalima Sisak sabbay se. A ne i se: «Yaa no Rabbi ci: Araŋ n'ay naŋ. Woodin se no ay na araŋ naŋ Sisak kambe ra.»

6Waato din gaa no Israyla mayraykoyey na ngey boŋ kaynandi ka ne: «Rabbi ya adilitaraykoy no.»

7Saaya kaŋ Rabbi di i na ngey boŋ kaynandi, Rabbi sanno ye ka kaa koyne Semaya do ka ne: «I na ngey boŋ kaynandi. Ay mo ay s'i halaci, amma ay ga

yadda k'i faaba d'a te alwaati kayna. Ay futa si gusam Urusalima boŋ Sisak kambe ra. 8Kulu nda yaadin, i ga goro ka ciya a tamyaŋ, zama i ma ay se tamtaray da ndunnya koytaray se tamtaray bay ka fayanka.»

9Misira bonkoono Sisak binde kaa ka Urusalima wongu. Rabbi windo ra jinayyaŋ kaŋ gonda darza da bonkoono windo ra jinayyaŋ kaŋ gonda darza, a n'i kulu ku hala nda wura korayey kaŋ Suleymanu te. 10Rehobowam binde na guuru-say korayyaŋ te ka daŋ yongo waney din gurbey ra. A n'i daŋ bonkoono windi me batukoy jine borey kambe ra. 11A ciya mo, waati kaŋ bonkoono ga furo Rabbi windo ra, kala batukoy ma koy k'i sambu ka kande, gaa no i ma ye ka kond'ey koyne ka jisi batukoy fuwo ra.

12Waato kaŋ Rehobowam na nga boŋ kaynandi, kala Rabbi futa mo hibi ka fun a boŋ, kaŋ ga naŋ a s'a halaci parkatak. Hala ka kaa sohõ mo, i na muraadu fooyaŋ gar Yahuda ra kaŋ yaŋ ga boori.

13Bonkoono Rehobowam binde na nga boŋ gaabandi Urusalima ra ka mayray te. Rehobowam gonda jiiri waytaaci cindi fo waato kaŋ a na nga mayra sintin. A may jiiri way cindi iyye Urusalima ra, gallo kaŋ Rabbi suuban Israyla kundey kulu ra zama nga ma nga maa daŋ a ra. Rehobowam nyaŋo maa ga ti Naama, Amon boro no. 14A na goy laalo te, zama a mana nga bina daŋ ka Rabbi ceeci.

15Rehobowam goyey binde, sintinay wano ka koy kokor banda wano, manti i n'i hantum annabi Semaya tira ra, da Iddo kaŋ ga fonnay wano mo ra bo, asuley lasaabuyaŋ alaada boŋ? Rehobowam da Yerebowam care wonguyaŋey di i fundey me. 16Rehobowam kani nga kaayey banda, i n'a fiji Dawda birno ra mo. A izo Abiya te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Abiya

13 Bonkoono Yerebowam mayra jiiri way cindi ahakkanta ra no Abiya sintin ka may Yahuda ra. 2A may jiiri hinza Urusalima ra. A nya maa ga ti Maaka, Uriyel Jibeya bora ize way no.

Wongu goro Abiya nda Yerebowam game ra. 3Abiya binde furo wongo ra, nga nda soojey kunda boro zambar zangu taaci kaŋ suubanante yaŋ no. Yerebowam no na boro zambar zangu ahakku soola, boro suubanante yaŋ, kaŋ ga wongu nd'a, yaarukom gaabikooni yaŋ no.

Abiya na Yerebowam wongu

4Abiya kay Zemarayim tondo boŋ kaŋ go Ifraymu tondey ra. A ne: «Ya Yerebowam, wa maa ay se, nin da Israyla kulu. 5Manti a ga hima araŋ ma bay kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo na Israyla mayra no Dawda se hal abada, sanda Dawda nda nga izey nooya, ciiri alkawli kaŋ si tun boŋ? 6Kulu nda yaadin, Yerebowam Nebat ize, Dawda ize Suleymanu tamo murte nga koyo gaa. 7Ize yaamoyaŋ mo margu a banda, ize furkuyaŋ, kaŋ na ngey boŋ gaabandi ngey ma yanje nda Rehobowam Suleymanu izo, waato kaŋ Rehobowam gonda zankataray, a sinda bine-gaabi, a si hin ka kay i se.

8Sohõ binde araŋ ga tammahã hala araŋ ga hin ka kay ka gaaba nda Rabbi

koytara kaŋ go Dawda izey kambe ra? Araŋ wo jama bambata no, araŋ banda mo araŋ gonda wura handayzey kaŋ Yerebowam te zama i ma ciya araŋ de-koyey. 9Manti araŋ na Rabbi alfagey gaaray, Haruna banda da Lawi borey, araŋ na alfagayaŋ te araŋ boŋ se mo, sanda mate kaŋ cine laabu cindey borey ga te? Hala boro kulu kaŋ kande haw ize da feeji gaaru iyye, zama nga ma nga boŋ hanandi se, kal a ma ciya alfaga haŋ kaŋ yaŋ manti irikoyyaŋ no se.

10Amma iri wo, Rabbi no ga ti iri Irikoyo, iri mana fay d'a mo. Iri gonda alfagey mo kaŋ yaŋ ga goy Rabbi se, Haruna banda da Lawi borey mo ngey goyo ra. 11Zaari kulu, susubay nda wiciri kambu i ga sargay kaŋ i ga ton yaŋ ton, da dugu kaŋ haw ga kaan Rabbi se. Jisiyaŋ buuro mo, i g'a soola taabal hananta din boŋ, da wura fitilla suntulo, nga da nga fitilley ga soobay ka di wiciri kambu. Zama iri go ga Rabbi iri Irikoyo lordey haggoy, amma araŋ wo na banda bare a gaa. 12A go mo, Irikoy go iri do iri jine candiko, d'a alfagey da baaru nooyaŋ hilley, zama i m'i kar soolayaŋ se ka wongu nd'araŋ. Ya araŋ Israyla izey, araŋ ma si wongu nda Rabbi, araŋ kaayey Irikoyo, zama araŋ si te zaama bo.»

13Amma Yerebowam na gumandi ize fooyaŋ daŋ i ma koy i banda hala ngey wo, Israyla go Yahuda jine, gumandi izey mo go Yahuda banda. 14Saaya kaŋ cine i zagu ka di kaŋ wongu go ngey se jina nda banda, kala i hẽ Rabbi gaa, alfagey mo na hilley kar. 15Yahuda borey mo kuuwa. Waato din gaa no Irikoy na Yerebowam kar, nga nda Israyla kulu, Abiya da Yahuda jine. 16Israyla izey zuru Yahuda jine. Irikoy n'i daŋ mo Yahuda kambe ra. 17Abiya nda nga borey n'i wi da wiyaŋ bambata. Israyla boro zambar zangu gu kaŋ suubanante yaŋ no, i n'i wi. 18Yaadin cine no Israyla izey na goobu haŋ d'a alwaato din ra. Yahuda izey te zaama zama i de Rabbi ngey kaayey Irikoyo gaa.

19Abiya binde na Yerebowam gaaray ka gallu fooyaŋ kom a gaa: Betel da nga kawyey, Yesana da nga kawyey, da Efron da nga kawyey. 20Yerebowam mana ye ka du gaabi koyne Abiya zamana ra. Rabbi mo n'a kar kal a bu.

21Amma Abiya te gaabi. A na wande way cindi taaci hiiji. A na ize aru waranka cindi hinka hay, da ize wayboro way cindi iddu.

22Abiya goy cindey binde, d'a muraadey, da haŋ kaŋ a ci, i n'i hantum annabi Iddo tira ra. 23Abiya binde kani nga kaayey banda, i n'a fiji mo Dawda birno ra. A izo Asa te bonkooni a nango ra. A zamana ra laabo goono ga goro baani samay jiiri way.

Yahuda bonkoono Asa

14 Asa binde na booriyaŋ da haŋ kaŋ ga saba te Rabbi nga Irikoyo diyaŋ gaa. 2Zama a na sargay feema waaney hibandi, ngey nda tudey boŋ sududuyaŋ nangey, a na wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri mo, ngey da Aserim.. 3A na Yahuda lordi ka ne i ma Rabbi ngey kaayey Irikoyo ceeci, i ma asariya nda lordey haggoy. 4A na tudey boŋ sududuyaŋ harey da wayno himandey kulu kaa Yahuda galley kulu ra, a mayray laabo mo goro baani samay a jine. 5A na gallu kaŋ gonda wongu cinariyaŋ cina Yahuda ra, zama

laabo go ga goro baani samay. A sinda wongu jiiri woodin yaŋ ra, zama Rabbi n'a no fulanzamay.

6Zama bonkoono ne Yahuda se: «Naŋ iri ma gallu woone yaŋ cina, iri m'i windi nda birni cinari da cinari kuuku yaŋ mo, da me-daabirjiyaŋ, da karangaleyaŋ, zama hala sohõ laabo go iri jine, zama iri na Rabbi iri Irikoyo ceeci. Iri n'a ceeci, a n'iri no mo fulanzamay nangu kulu.» I cina, haya te albarka mo.

7Asa binde gonda wongu marga, boro kaŋ yaŋ gonda koray da yaaji, boro zambar zangu hinza Yahuda ra. Benyamin ra mo, borey kaŋ yaŋ gonda koray da tongo, boro zambar zangu hinka da wahakku no. Woodin yaŋ kulu yaarukomyaŋ no.

8Kala Zera, Etiyopi bora kande i gaa wongu marga ka kaa Maresa, boro zambar dubu, da torko zangu hinza. **9**Waato din gaa Asa fatta zama nga nd'a ma karba. I na wongu daaga sinji Zefata gooro ra noodin Maresa.

10Asa binde na jinde sambu Rabbi nga Irikoyo gaa ka ne: «Ya Rabbi, ni baa da banda gaako fo si no, a ma furo hinkoy da boro kaŋ sinda gaabi game ra. Ya Rabbi iri Irikoyo, iri gaa, zama iri goono ga de ni gaa. Ni maa gaa mo no iri kaa ka wongu nda marga bambata wo. Ya Rabbi, nin no ga ti iri Irikoyo! Ma si naŋ boro ma te zaama ni boŋ!»

11Rabbi binde na Etiyopi borey kar Asa da Yahuda jine, hala Etiyopi borey zuru. **12**Asa nda borey kaŋ yaŋ go a banda n'i gaaray kal i kond'ey hala Gerar. I na Etiyopi borey wi mo gumo, hala baa afo mana cindi nda fundi, zama i n'i halaci Rabbi jine, nga nd'a wongu marga kulu. Yahuda na wongu arzaka ku mo, iboobo. **13**I binde na Gerar windanta galley kulu halaci, zama Rabbi humburkumay no ka kaŋ i boŋ. I na galley kulu jinayey ku, zama wongu arzaka boobo go no i ra. **14**I na gaa-koyey mo halaci. I na feeji da hincin da yo boobo ku ka ye ka kaa Urusalima.

Asa na anniya haw toorey halaciyaŋ se

15 Irikoy Biya* binde kaa Azariya Oded izo boŋ. **2**A koy mo zama nga ma Asa kubay ka ne a se: «Ya Asa, wa maa ay se, nin da Yahuda da Benyamin kulu. Rabbi go araŋ banda duumi d'araŋ go a banda. D'araŋ n'a ceeci, a ga naŋ araŋ ma du nga, amma d'araŋ n'a furu, nga mo g'araŋ furu. **3**A go binde, Israyla gay kaŋ i sinda Irikoy cimi-cimo wala alfaga kaŋ ga dondonandi, wala asariya. **4**Amma d'i go kankami ra, nga no, i ga bare ka ye Rabbi, Israyla Irikoyo do, i g'a ceeci mo, a ga naŋ i ma du nga. **5**Jirbey din ra binde baani si no boro kaŋ ga fatta, wala boro kaŋ ga furo se, amma masiiba boobo go laabey gorokoy kulu boŋ. **6**I halaci mo: laabey da care, galley mo da care, zama Irikoy n'i taabandi da masiiba kulu dumi. **7**Amma kal araŋ ma te gaabi, araŋ kambey ma si yay, zama araŋ ga du araŋ goyo alhakku.»

8Waato kaŋ cine Asa maa Oded annabitaray sanney, kal a te bine-gaabi ka fantayaŋ harey kulu kaa Yahuda da Benyamin laabey kulu ra, da galley kaŋ yaŋ a ŋwa mo koyne Ifraymu tondey ra. A na Rabbi sargay feema kaŋ go Rabbi windi me batama ra goyo tunandi mo.

9A ye ka Yahuda nda Benyamin kulu margu, da borey kaŋ yaŋ goono ga
yawtaray goray te i ra, Ifraymu nda Manasse da Simeyon waney no, zama boro
boobo ceeri ka ye a do Israyla ra, waato kaŋ cine i di Rabbi a Irikoyo go a
banda.
10Woodin se no i margu Urusalima handu hinzanta ra, Asa mayra jiiri way
cindi guwanta ra. 11I na sargay te Rabbi se han din hane, wongu arzaka kaŋ i
kande din ra, haw zangu iyye da feeji zambar iyye. 12I na alkawli sambu ka ne
ngey ga Rabbi ngey kaayey Irikoyo ceeci da ngey biney kulu da ngey fundey
kulu. 13Koyne, boro kulu kaŋ wangu ka Rabbi, Israyla Irikoyo ceeci, i g'a wi,
da boro kayna no, wala boro beeri; da alboro no, wala wayboro. 14I ze Rabbi se
da jinde beeri, da kuuwayaŋ mo, da hilliyaŋ, da haŋ kaŋ i ga kar kulu. 15Yahuda
kulu binde farhã zeyaŋo sabbay se, zama i ze da ngey biney kulu, i na Rabbi
ceeci mo da anniya kulu me. A naŋ i ma du nga mo. Rabbi mo n'i windi nda
fulanzamay nangu kulu.
16Bonkoono Asa kaay waybora Maaka cine ra mo, Asa n'a kaa koytaray,
zama a na kazaamataray waybora himandi te, bundu tooru wane. Asa binde n'a
himando din beeri ka pati-pati k'a te hamni k'a ton Cidron gooro ra. 17Amma i
mana tudey boŋ sududuyaŋ nangey ganandi Israyla ra. Kulu nda yaadin Asa
bina go timmante nga fundo jirbey kulu ra. 18Jinayey kaŋ a baabo fay waani, da
jinayey kaŋ nga bumbo fay waani: wura nda nzarfu taasayaŋ, a kand'ey Irikoy
windo ra.
19I mana ye ka wongu fo te koyne kal a to Asa mayra ra jiiri waranza cindi gu.

Asa nda Suriyancey sappa

16 Asa mayra jiiri waranza cindi iddanta ra Israyla bonkoono Baasa, nga
mo kaaru nga ma wongu nda Yahuda se. A na wongu cinari te Rama
se zama nga ma si naŋ boro kulu ma fatta wala a ma furo ka koy Yahuda
bonkoono Asa do.
2Waato din gaa Asa na wura nda nzarfu sambu Rabbi windo jisiri jinayey ra,
da bonkoono windi waney ra mo, a n'i samba Suriya bonkoono Ben-Hadad do,
kaŋ go Damaskos da goray, ka ne a se: 3«Sappe ma furo in da nin game ra,
sanda mate kaŋ cine a goro ay baaba da ni baaba game ra. A go, ay na wura nda
nzarfu samba ni se. Ni ma koy ka nin da Israyla bonkoono Baasa game ra sappa
feeri, hal a ma fay da ay.»
4Ben-Hadad binde maa Bonkoono Asa sanno. A binde na nga wongu marga
jine boroyaŋ donton i ma koy ka wongu nda Israyla galley. I na Iyon, da Dan,
da Abel-Mayim, da Naftali ra jisiri galley kulu kar. 5I go no yaadin, waato kaŋ
Baasa maa baaro din, a fay da Rama wongu cinaro cinayaŋo ka nga goyo naŋ.
6Kala Bonkoono Asa konda Yahuda borey kulu. I na Rama tondey d'a kataakey
kaŋ yaŋ Baasa na cinaro te d'a ku. Nga mo koy ka Geba nda Mizpa gaabandi
nd'ey.
7Alwaato din ra no Hanani kaŋ ga fonnay kaa Yahuda bonkoono Asa do ka
ne a se: «Za kaŋ ni de Suriya bonkoono gaa, ni mana de Rabbi ni Irikoyo gaa,
woodin sabbay se no Suriya bonkoono wongu marga ga yana ka fun ni kambe

ra. 8Etiyopi borey da Libi borey, manti kunda marga boobo no gumo, da
torkoyaŋ da bari-kari boobo nda cimi? Kulu nda yaadin, zama ni de Rabbi gaa,
a se no a n'i daŋ ni kambe ra. 9Zama Rabbi moy goono ga koy-da-ye te
ndunnya kulu ra, zama nga ma nga boŋ cabe gaabikooni ngey kulu se kaŋ yaŋ i
biney ya timmanteyaŋ no a do. Noodin ni na saamotaray goy te, zama ne ka koy
jina ni ga di wongu.»
10Saaya din binde Asa futu bora kaŋ ga fonnay se. A n'a daŋ kasu, zama
haya din sabbay se no a dukur a se. Koyne, Asa na boro fooyaŋ mo kankam
alwaati woodin ra.
11A go mo, Asa goyey, za sintinay wano ka koy a kokor banda wano, i n'i
hantum Yahuda da Israyla bonkooney tira ra. 12A mayra jiiri waranza cindi
yagganta ra no, Asa te ce doori. A dooro mo laala. Kulu nda yaadin a dooro ra a
mana Rabbi ceeci, amma a na safarkoyaŋ ceeci. 13Asa kani nga kaayey banda.
A bu nga mayra jiiri waytaaci cindi fa ra. 14I n'a fiji nga bumbo saara kaŋ a jabu
nga boŋ se din ra Dawda birno ra. I n'a jisi dima boŋ kaŋ i toonandi nda mani
haw kaano da yaazi jinay dumi-dumi kaŋ yaŋ i soola waddi teekoy kambe ra. I
na dugu tonyaŋ bambata te a se.

Yahuda bonkoono Yehosafat

17 A izo Yehosafat mo te bonkooni a nango ra. A na nga boŋ gaabandi
mo zama nga ma wongu nda Israyla. 2A na sooje jamayaŋ daŋ Yahuda
galley kulu kaŋ gonda wongu cinarey ra. A na batukoyaŋ mo daŋ Yahuda laabo
kulu ra, da Ifraymu galley ra, ngey kaŋ yaŋ a baabo Asa ŋwa din.
3Rabbi go mo Yehosafat banda zama a na fonda gana kaŋ kaayo Dawda jin
ka gana. A mana Baaley ceeci, 4amma a na nga baabo Irikoyo ceeci. A dira mo
a lordey ra, kaŋ manti Israyla goyey boŋ mo. 5Woodin se no Rabbi n'a mayra
tabbatandi a se a kamba ra. Yahuda kulu mo kande Yehosafat se fooyaŋ hari. A
du arzaka da beeray boobo. 6Rabbi fonda ganayaŋ gonda beeray a do, hala mo a
na tudey boŋ sududuyaŋ harey, da wayboro himandi bundu toorey kaa Yahuda ra.
7A mayra jiiri hinzanta ra mo a na nga mayraykoy fooyaŋ donton, ngey
neeya: Ben-Hayel, da Obadiya, da Zakariya, da Netanel, da Mikaya, zama i ma
dondonandiyaŋ te Yahuda galley ra. 8I banda mo Lawi boro fooyaŋ go no, ngey
neeya: Semaya, da Netaniya, da Zebadiya, da Asahel, da Semiramot, da
Yonatan, da Adoniya, da Tobiya, da Tobadoniya, Lawi boroyaŋ no. I banda mo
Elisama da Yehoram go no kaŋ ga ti alfagey. 9I binde na borey dondonandi
Yahuda ra. I gonda Rabbi asariya tira i banda. I bar-bare Yahuda galley kulu ra
ka borey dondonandi.
10Rabbi humburkumay mo kaŋ mayrayey kulu kaŋ goono ga Yahuda windi
din boŋ, hala i mana wongu fo te da Yehosafat koyne. 11Filistance fooyaŋ mo
kande Yehosafat se tarbace da nzarfu fooyaŋ hari. Laarabey mo kande a se
alman kuruyaŋ, feeji gaaru zambar iyye da zangu iyye, da hincin jindi mo
zambar iyye da zangu iyye.
12Yehosafat beeri gumo da cimi. A na wongu fuyaŋ da jinay jisiyaŋ kwaara
yaŋ cina Yahuda ra. 13A gonda goy-goy boobo Yahuda galley ra. Soojeyaŋ kaŋ

ga yaaru go no mo Urusalima ra. 14Woone no ga ti i lasaabuyaŋo i kaayey windey boŋ:

Yahuda do haray waney zambarey jine borey,
i jine bora Adna;
a gonda yaarukom zambar zangu hinza nga banda.
15Bora kaŋ ga dake a gaa mo,
jine boro Yehohanan;
nga mo gonda yaarukom zambar zangu hinka
da wahakku nga banda.
16Bora kaŋ ga dake a gaa mo, Amasiya Zikri izo,
kaŋ na nga boŋ nooyandi Rabbi se da bine yadda;
nga mo gonda yaarukom zambar zangu hinka nga banda.
17Benyamin do haray waney mo: yaarukomo Eliyada;
nga mo gonda boro zambar zangu hinka
biraw da koraykoy yaŋ nga banda.
18Bora kaŋ ga dake a gaa mo Yehozabad;
nga mo gonda boro zambar zangu nda wahakku
kaŋ go soolante yaŋ wongu se nga banda.

19Woodin yaŋ wo no ga bonkoono batu, kaŋ ga waana borey kaŋ yaŋ bonkoono daŋ Yahuda galley kulu kaŋ yaŋ gonda wongu cinarey ra.

Yehosafat da Ahab koy wongu care banda

18 Yehosafat binde gonda arzaka nda darza boobo. A na amaana te da Ahab hiijay do. 2Jiiri fooyaŋ banda a koy Ahab do Samariya. Ahab mo na haw da feeji boobo wi a se, da borey kaŋ go a banda yaŋ mo se. A n'a candi a ma koy ka wongu nda Ramot-Jileyad nga banda. 3Kala Israyla bonkoono Ahab ne Yahuda bonkoono Yehosafat se: «D'a-ta day, ni ga koy ay banda iri ma koy Ramot-Jileyad?»

Nga mo tu a se ka ne: «In da nin, kulu afo. Ay jama mo sanda ni jama cine no. In da nin no care banda wongo din ra.»

4Yehosafat ye ka ne Israyla bonkoono se: «Ay ga ni ŋwaaray, hunkuna iri ma fondo hã Rabbi gaa.»

5Kala Israyla bonkoono na annabey margu, i boro zangu taaci. A ne i se: «Iri ma koy Ramot-Jileyad ka wongu, wala iri ma naŋ?»

I ne a se: «Kaaru, zama Irikoy g'a daŋ bonkoono kambe ra.»

6Amma Yehosafat ye ka ne: «Borey wo banda, Rabbi annabi fo si no neewo, kaŋ gaa iri ga hã, wala?»

7Kala Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «A cindi boro folloŋ kaŋ do iri ga Rabbi hã, amma ay konn'a, zama duumi a si annabitaray hanno te ay se, kala day laala han kulu. Mikaya Imla izo no.»

Yehosafat binde ne: «Bonkoono ma si ci yaadin!»

8Waato din gaa no Israyla bonkoono na mantaw fo ce ka ne a ma koy ka

kande Mikaya Imla izo da waasi.

9Kala Israyla bonkoono da Yahuda bonkoono Yehosafat goro, i afo kulu nga karga boŋ, da koytaray bankaaray. I go batama bambata fo ra Samariya birno meyo gaa. Annabey kulu mo go ga annabitaray te i jine. **10**Zedeciya Kenana ize na guuru hilliyaŋ te ka ne: «Yaa no Rabbi ci, woone yaŋ no ni ga Suriya borey tuti nd'a, kal i ma halaci.»

11Annabey kulu mo go ga annabitaray te yaadin cine ka ne: «Ma kaaru ka koy Ramot-Jileyad. Ma te zaama, zama Rabbi g'a daŋ bonkoono kambe ra.»

12Diya kaŋ koy ka Mikaya ce din ne a se: «Guna, annabey goono ga sanni hanno ci koyo se me folloŋ. A binde, ay ga ni ŋwaaray, ni ma naŋ nin d'ey sanney ma saba. Ni ma gomni sanni te.»

13Mikaya ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono, haŋ kaŋ ay Irikoyo ci, nga no ay mo ga ci.»

14Waato kaŋ a kaa bonkoono do, bonkoono ne a se: «Mikaya, iri ma koy Ramot-Jileyad ka wongu, wala ya naŋ?»

A ne a se: «Kaaru, araŋ ma te zaama. I g'i daŋ araŋ kambe ra.»

15Bonkoono ne a se: «Sorro marge no ay ga ni daŋ zeyaŋ ni ma si hay kulu ci ay se Rabbi maa ra kala cimi?»

16Mikaya ne: «To. Ay di Israyla kulu go say-sayante yaŋ tondi kuukey boŋ, sanda feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko. Kala Rabbi ne: ‹Woone yaŋ wo sinda bonkooni. Naŋ i afo kulu ma ye nga kwaara baani samay.› »

17Israyla bonkoono ne Yehosafat se: «Ay mana ne ni se a si annabitaray hanno te ay se, kal ilaalo?»

18Mikaya ye ka ne koyne: «Woodin sabbay se, wa maa Rabbi sanno: Ay di Rabbi go ga goro nga karga boŋ, beene kundey kulu mo go ga kay a kambe ŋwaari d'a kambe wow haray.

19Rabbi ne: ‹May no ga Israyla bonkoono Ahab halli zama a ma koy Ramot-Jileyad ka kaŋ?›

Kal i ra afo ma hay fo ci, afo mo ma hay fo waani ci. **20**Kala biya* fo go, a fatta ka kay Rabbi jine ka ne: ‹Ay no g'a halli.›

Rabbi ne a se: ‹Mate cine no ni g'a halli nd'a?›

21A ne: ‹Ay wo ga fatta no ka ciya tangari biya a annabey kulu meyey ra.›

Rabbi ne: ‹Ni ga hin k'a fafagu, ka hin a mo. Ma koy ka te yaadin.›

22Sohõ binde, a go, Rabbi na tangari biya daŋ ni annabey wo meyey ra. Rabbi na hasaraw ci ni boŋ mo.»

23Waato din gaa no Zedeciya Kenana izo maan ka Mikaya saŋ garba gaa ka ne: «Fondo woofo no Rabbi Biya gana kaŋ a fun ay do ka koy ka salaŋ ni se?»

24Mikaya ne: «A go, han din hane ni ga di, waati kaŋ ni ga furo fu tongo-tongo ra ni ma tugu se.»

25Israyla bonkoono ne: «Wa Mikaya sambu ka ye nd'a Amon kaŋ ga birno batu do, da bonkoono izo Yowasa. **26**Araŋ ma ne: ‹Yaa no bonkoono ci: Wa boro wo daŋ kasu, k'a ŋwaayandi nda taabi buuru, da taabi hari hala ay ma ye ka kaa baani.› »

27Mikaya ne: «Hala day haciika ni ye ka kaa baani samay to, kulu Rabbi
mana salaŋ ay me ra no.» A ne «Ya araŋ jama kulu, wa hangan ka maa.»

Ahab bu wongo ra

28Israyla bonkoono binde, nga nda Yahuda bonkoono Yehosafat ziji ka koy
Ramot-Jileyad. 29Israyla bonkoono mo ne Yehosafat se: «Ay wo, ay g'ay
himando bare no ka furo wongo ra. Amma nin wo, ma ni bankaaray daŋ.»
Israyla bonkoono binde na nga himando bare, i furo wongo ra mo.
30Suriya bonkoono binde jin ka nga yaarukomey kaŋ yaŋ go torkey boŋ lordi
ka ne i se: «Araŋ ma si wongu nda boro kulu, da ibeeri no wala ikayna no, kala
day Israyla bonkoono hinne.» 31A ciya binde, waati kaŋ torkey boŋ yaarukomey
di Yehosafat, i ho hala Israyla bonkoono no. I binde bare zama ngey m'a
wongu. Amma Yehosafat na nga jinde sambu, Rabbi mo n'a gaa. Irikoy naŋ i
ma fay d'a. 32A ciya mo, waati kaŋ torkey boŋ yaarukomey di kaŋ manti Israyla
bonkoono no, kal i bare ka fay d'a ganayaŋ.
33Kala boro fo na nga hangaw taŋ yaamo-yaamo. A na Israyla bonkoono hay
wongu guuru kwaayo da gunde daabirjo game ra. Woodin se no a ne torka
gaaraykwa se: «Ni kamba bare k'ay sambu ka kaa marga ra, zama i n'ay guuru
gumo.» 34Wongo binde koroŋ han din hane. Israyla bonkoono na nga bine
gaabandi ka jeeri nga torka ra. A goono ga wongu nda Suriya bonkoono kala
wiciri kambu. Wayna kaŋ yaŋ waate no a bu.

19 Yahuda bonkoono Yehosafat binde ye nga kwaara baani samay
Urusalima ra. 2Yehu Hanani izo kaŋ ga fonnay, nga mo fatta zama nga
ma bonkoono kubay se. Kal a ne bonkoono Yehosafat se: «A ga hima ni se ni
ma boro laaley gaa, wala? Ni ma ba borey kaŋ yaŋ ga konna Rabbi? Woodin se
binde Rabbi futay korna go ni boŋ. 3Kulu nda yaadin a na hari hanno fooyaŋ
gar ni do, za kaŋ ni na wayboro himandi bundu toorey kaa laabo ra, ni na ni
bina daŋ mo ni ma Irikoy ceeci.»

Yehosafat na ciitikoyaŋ daŋ

4Yehosafat binde goro Urusalima ra. A ye ka fatta koyne ka furo borey ra za
Beyer-Seba kal a koy Ifraymu tondey gaa. A ye ka kand'ey Rabbi i kaayey
Irikoyo do. 5A na ciitikoyaŋ mo daŋ laabo ra, Yahuda galley kulu kaŋ yaŋ
gonda wongu cinarey ra, gallu ka koy gallu. 6A ne ciitikoy se: «Araŋ ma laakal
da haŋ kaŋ araŋ ga te, zama ciito kaŋ araŋ ga te, manti boro goy no, amma
Rabbi goy no. Nga mo go araŋ banda ciiti ra. 7Woodin sabbay se, Rabbi
humburkumay ma goro araŋ do. Araŋ ma laakal nda haŋ kaŋ araŋ ga te, zama
laala si no Rabbi iri Irikoyo do, baar'a-baar'a si no, me-daabu taayaŋ mo si no.»
8Urusalima ra mo Yehosafat na alfaga fooyaŋ da Lawi boro fooyaŋ, da
Israyla kaayey windi jine boro fooyaŋ daŋ i ma Rabbi ciito te, i ma kakaw fay
mo Urusalima borey game ra. 9A n'i lordi mo ka ne: «Ya-cine no araŋ ga te
Rabbi humburkumay ra, da naanay, da bine folloŋ. 10Da kakaw fo kulu dumi
kaa ka tun araŋ nya-izey kaŋ yaŋ goono ga goro ngey galley game ra, kuri nda

kuri sanni, asariya nda lordi sanni, hin sanni nda farilla, araŋ g'i kabarandi i ma si ciya taali-teeriyaŋ Rabbi jine, zama futay ma si kaŋ araŋ d'araŋ nya-izey boŋ. Araŋ ma woodin te, araŋ si ciya taali-alhakku-koyyaŋ mo.

11A go mo, alfaga beero Amariya go araŋ jine Rabbi muraadey kulu ra. Isumeyla izo Zebadiya kaŋ ga Yahuda dumo may, nga mo go araŋ jine bonkoono muraadey din kulu ra. Lawi borey mo ga ciya goy-teeriyaŋ araŋ jine. Wa te gaabi ka soobay ka goy da himma. Rabbi ma goro boro hanney banda.»

Yehosafat te zaama Mowab da Amon boŋ

20 A ciya mo woodin banda, kala Mowab izey da Amon izey, da Amonance fooyaŋ ngey banda, i kaa zama ngey ma wongu nda Yehosafat.

2Boro fooyaŋ mo kaa ka ci Yehosafat se ka ne: «Wongu marga kunda bambata fo goono ga kaa ka fun Suriya yongo haro banda. I goono ga kande ni gaa wongu. Guna mo, i go Hazazon-Tamar ra« (sanda En-Gedi nooya). **3**Kala Yehosafat humburu. A na nga bina daŋ Rabbi ceeciyaŋ gaa. A binde fe Yahuda kulu ra ka ne i ma mehaw. **4**Yahuda binde margu zama ngey ma gaakasinay ceeci Rabbi do. I fun Yahuda galley kulu ra ka kaa mo zama ngey ma Rabbi ceeci se. **5**Yehosafat kay mo Yahuda nda Urusalima jama game ra Rabbi windo ra, windo batama tajo jine. **6**A ne:

> «Ya Rabbi, iri kaayey Irikoyo, manti nin no ga ti Irikoy kaŋ go beena ra, wala? Manti nin no ga dumi cindey mayrayey kulu may? Ni kambe ra mo no hina da gaabi go, hala boro kulu si gaaba nda nin ka te zaama. **7**Ya iri Irikoyo, manti nin no ka laabo wo borey gaaray ni jama Israyla jine bo? Manti ni na laabo nooyandi mo ni cora Ibrahim banda se tubu hal abada? **8**I binde goro a ra hala i na nangu hanante cina ni se a ra, ni maa sabbay se. Ni mo ne: **9**Hala day hay fo laalo kaŋ iri boŋ, da takuba no, wala ciiti, wala balaaw, wala haray, iri mo, d'iri kay fuwo wo jine, da ni jine mo (zama ni maa go fuwo wo ra), d'iri n'iri jinde tunandi ni gaa iri taabo ra, ni mo ga maa ka faaba te.
>
> **10**Sohõ binde, a go, Amon da Mowab izey, da Seyir tondo waney, borey kaŋ yaŋ ni mana naŋ Israyla izey ma wurrandi te i laabey ra waato kaŋ i fun Misira laabo ra, amma i kamba ka fay d'ey, i man'i halaci – **11**guna, sohõ haŋ kaŋ i go g'iri bana nd'a! I kaa zama ngey m'iri kaa ni mayray haro ra, kaŋ ni n'iri no tubu. **12**Ya iri Irikoyo, ni si ciiti nd'ey no? Zama iri wo, iri sinda hina fo jama bambata wo gaa kaŋ goono ga kaa k'iri wongu. Iri si bay mo hay kulu kaŋ iri ga te. Amma iri moy go ni gaa.»

13Yahuda kulu mo go ga kay Rabbi jine, ngey nda ngey attaciriyey nda ngey wandey, da ngey zankey.

14Saaya din ra Rabbi Biya kaa Lawi bora Yahaziyel Zakariya izo, Benaya ize, Yeyel ize, Mattaniya ize boŋ; Asaf izey boro no. A go jama bindo ra.

15A ne: «Wa hanga jeeri, ya araŋ Yahuda kulu, d'araŋ mo Urusalima gorokoy,
da ni bumbo mo Bonkoono Yehosafat: Yaa no Rabbi ci araŋ se: Wa si humburu,
araŋ biney ma si pati mo marga bambata woone se, zama wongo manti araŋ wane
no, amma Irikoy wane no. 16Suba araŋ ma koy ka wongu nd'ey. Wa guna, i
goono ga kaaru Ziz zijiyaŋo do, araŋ g'i gar gooro bananta, Yeruwel saajo jine.
17Araŋ sinda wongu teeyaŋ laami. Araŋ ma soola ka kay ka dangay siw! Ya
Yahuda da Urusalima, araŋ ga di Rabbi faaba araŋ sabbay se. Wa si humburu,
araŋ ma si joote mo. Suba araŋ ma fatta k'i kubay, zama Rabbi go araŋ banda.»
18Kala Yehosafat na nga boŋo sumbal, a moyduma go ganda. Yahuda kulu
da Urusalima gorokoy kulu ye ganda Rabbi jine, i goono ga sududu Rabbi se.
19Lawi borey da Kohat borey izey da Kora izey mo tun ka kay zama ngey ma
Rabbi Israyla Irikoyo sifa da jinde gaabikooni nda cimi.
20I tun susubay za da hinay ka furo Tekowa saajo ra. Waato kaŋ cine i goono
ga fatta, Yehosafat tun ka kay ka ne: «Yahuda, d'araŋ mo Urusalima gorokoy,
wa maa ay se: wa Rabbi araŋ Irikoyo cimandi, yaadin gaa no araŋ ga sinji. Araŋ
m'a annabey mo cimandi, yaadin gaa no araŋ ga te zaama.»
21Waato kaŋ a saaware jama gaa, a ne borey kaŋ yaŋ ga baytu Rabbi se m'a
sifa, zama a gonda darza hanno. Saaya kaŋ i goono ga fun taray wongu marga
jine, i ma ne:

«Wa saabu Rabbi se,
zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada!»

22Amon da Mowab da Seyir tondo izey goono ga kaa ngey ma Yahuda
wongu se. Waato kaŋ Yahuda sintin ka baytu nda sifayaŋ te, kala Rabbi na
gumandi ize yaŋ daŋ i ma ibarey batandi k'i ŋwa. 23Zama Amon da Mowab
izey, ngey no ka tun ka wongu nda Seyir tondo gorokoy, zama ngey m'i wi,
ngey m'i halaci parkatak. Waato kaŋ i na Seyir gorokoy ban, gaa no i ye care
gaa, afo kulu gurjay nga ma afo halaci.
24Waato kaŋ Yahuda borey kaa ka to batuyaŋ cinari kuuko kaŋ ga saajo guna
do, i na jama guna. I go buukoyaŋ ga furu ganda. A sinda boro kaŋ yana, baa
afo. 25Waato kaŋ cine Yehosafat da nga jama kaa zama ngey m'i ku, i na arzaka
nda bankaaray, da jinay caadante yaŋ boobo gar, kaŋ yaŋ i sambu ngey boŋ se,
hal a bisa haŋ kaŋ i ga hin ka sambu. I te jirbi hinza i goono ga wongu arzaka
ku, a baayaŋo sabbay se. 26Waati din gaa, jirbi taacanta hane no i margu Beraka
gooro ra, zama noodin no i na Rabbi albarka sifa. Woodin se no i na nango din
maa daŋ Albarka gooru hala hunkuna.
27Waato din gaa no Yahuda borey da Urusalima waney kulu ye fu.
Yehosafat mo go i se jina, zama i ma ye ka koy Urusalima nda farhã, zama
Rabbi n'i biney kaanandi i se i ibarey boŋ. 28I kaa Urusalima da moolo kayna da
moola beeri yaŋ da hilliyaŋ ka koy Rabbi windo do.
29Irikoy humburkumay go laabey mayrayey kulu boŋ, saaya kaŋ i maa baaru
kaŋ Rabbi wongu nda Israyla ibarey. 30Yehosafat mayra binde du laakal kanay
zama a Irikoyo n'a no fulanzamay kuray kulu.

Yehosafat koytara bananta

31 Yehosafat na Yahuda may. A gonda jiiri waranza cindi gu waato kaŋ cine
a sintin ka may, a may jiiri waranka cindi gu mo Urusalima ra. A nyaŋo maa ga
ti Azuba, Silhi ize way no. 32 A na nga baabo Asa fonda gana. A mana kamba
ka fay d'a, a ga ba nga ma te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa. 33 Amma kulu
nda yaadin i mana tudey boŋ sududuyaŋ harey kaa. Borey mo mana ngey biney
sinji ngey kaayey Irikoyo gaa jina.
34 Yehosafat goy cindey binde, za sintinay wano ka koy kokor banda
wano, a go, i n'i hantum Yehu Hanani izo tira ra kaŋ i daŋ Israyla
bonkooney tira ra.
35 Woodin banda Yahuda bonkoono Yehosafat ye ka te me fo da Israyla
bonkoono Ahaziya. Woodin mo laala no gumo. 36 A na nga boŋ margu nd'a mo
ngey ma hiyaŋ te kaŋ yaŋ ga koy Tarsis. I na hiyey te Eziyon-Geber ra.
37 Alwaato din ra no Eliyezer Dodabahu, Maresa wano ize na annabitaray te
Yehosafat boŋ ka ne: «Za kaŋ ni na ni boŋ margu nda Ahaziya, Rabbi na ni
goyey halaci.» Hiyey binde bagu, hal i si hin ka koy Tarsis koyne.

Yahuda bonkoono Yehoram

21 Yehosafat binde kani nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda birno ra nga
kaayey banda. A ize Yehoram mo te bonkooni a nango ra. 2 A gonda
kayneyaŋ, Yehosafat ize yaŋ, ngey: Azariya, da Yehiyel, da Zakariya, da
Munkayla, da Azariya, da Sefatiya; woone yaŋ kulu Israyla bonkoono
Yehosafat ize yaŋ no. 3 I baabo mo n'i no nooyaŋ boobo, nzarfu nda wura, da
jinay caadante yaŋ, da wongu gallu cinarikoy yaŋ Yahuda ra. Amma a na mayra
no Yehoram se, zama nga no ga ti a hay-jina.
4 Amma waato kaŋ Yehoram kaaru nga baaba mayra boŋ, a na nga boŋ
gaabandi mo, kal a na nga kayney kulu wi da takuba, hala nda Israyla ra
mayraykoy fooyaŋ mo. 5 Yehoram gonda jiiri waranza cindi hinka waato kaŋ
cine a sintin ka may. A may mo Urusalima ra jiiri ahakku. 6 A na Israyla
bonkooney fonda gana mo, sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama a na Ahab
ize way fo hiiji. A na goy laalo te mo Rabbi diyaŋ gaa. 7 Kulu nda yaadin Rabbi
mana yadda nga ma Dawda dumo halaci, alkawlo kaŋ a te Dawda se din sabbay
se, zama a ne mo nga ga fitilla no a se d'a izey mo se duumi.
8 A zamana ra no Edom murte Yahuda gaa. I na bonkooni daŋ ngey boŋ se.
9 Alwaato din Yehoram daaru, nga nda nga soojey, d'a torkey kulu nga banda.
Edomancey goono g'a daŋ game, nga nd'a torkey jine borey. A tun cino ra mo
k'i kar. 10 Yaadin cine no Edom murte nd'a ka fun Yahuda kambe hala ka kaa
sohõ. Saaya din no Libna mo murte a gaa, alwaati follonka din ra, zama
Yehoram fay da Rabbi nga kaayey Irikoyo. 11 A na tudey boŋ sududuyaŋ
nanguyaŋ te mo koyne Yahuda tondi kuukey ra. A na Urusalima borey daŋ i ma
kaaruwataray* te, a na Yahuda mo darandi nga fonda gaa.
12 Kala annabi Iliya tira kaa ka furo a kambe ra kaŋ ne:

«Yaa no Rabbi, ni kaayo Dawda Irikoyo ne: Ni mana dira ni baaba
Yehosafat fonda ra, wala mo Yahuda bonkoono Asa fonda ra,
13amma ni na Israyla bonkooney fonda gana. Ni daŋ mo Yahuda
gorokoy da Urusalima waney kulu ma kaaruwataray te, sanda mate
kaŋ cine Ahab dumo te. Ni na ni kayney mo wi, ni baabo windo
waney, wo kaŋ yaŋ bisa nin booriyaŋ. 14Woodin sabbay se no a go,
Rabbi ga ni borey da ni izey, da ni wandey, da hay kulu kaŋ go ni se
kar da masiiba beeri. 15Ni ga azaaba da doori boobo haŋ ni teeley ra,
hala baa ni teeley ga mun ni dooro kaŋ go no zaari ka koy zaari se.»

16Rabbi mo na Filistancey biney tunandi Yehoram gaa, da Laarabey waney, wo kaŋ yaŋ ga maan Etiyopi borey, 17hala i kande wongu Yahuda gaa. I n'a hirro daaru ka furo. I na arzaka kulu kaŋ i gar bonkoono windo ra ku, d'a izey, d'a wandey, hala i mana ize alboro cindi a se baa afolloŋ, kal a koda Yehowahaz hinne.

18Woodin kulu banda no Rabbi ye k'a kar teelo ra nda doori kaŋ si yay. 19A ciya mo woodin, a jiiri hinkanta bananta, kal a teeley kaa ka gusam, a dooro sabbay se. A bu da doori nda azaaba. A borey mana danji funsu a se sanda mate kaŋ i te a kaayey se.

20A gonda jiiri waranza cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may Urusalima ra mo jiiri ahakku. A dira, a buwo mana dooru boro kulu gaa. I n'a fiji Dawda birno ra, amma manti bonkooney saarayey ra bo.

Yahuda bonkoono Ahaziya

22 Urusalima gorokoy n'a koda Ahaziya daŋ koytaray a nango ra, zama wurrandi izey kaŋ yaŋ kaa wongu marga Laarabey banda n'a ize beerey kulu wi. Woodin se no Yahuda bonkoono Yehoram ize Ahaziya na mayra sambu.

2Ahaziya gonda jiiri waranka cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri folloŋ Urusalima ra. A nya maa Ataliya, Omri ize way no.

3Nga mo na Ahab dumo fonda gana, zama a nyaŋo no ga ti a saaware nookwa laala teeyaŋ se. 4A na goy laalo te mo Rabbi diyaŋ gaa, sanda mate kaŋ cine Ahab dumo te, zama ngey no ga ti a saawarekasiney a baabo buuyaŋo banda ka koy a halaciyaŋo. 5A dira mo i saawarey boŋ, nga nda Israyla bonkoono Ahab ize Yoram care banda. A koy zama ngey ma wongu nda Haziyel Suriya bonkoono Ramot-Jileyad ra. Suriya borey mo na Yoram guuru. 6A ye ka kaa Yezreyel zama nga ma du baani guuruyaŋo gaa kaŋ Suriyancey te a se Ramot ra waato kaŋ a go ga wongu nda Suriyancey bonkoono Haziyel.

Yahuda bonkoono Yehoram ize Ahaziya mo koy nga ma Yoram Ahab ize kunfa noodin Yezreyel, zama a sinda baani.

7Diraw woodin kaŋ Ahaziya te ka koy Yoram do no ga ti a halaciyaŋo fonda, Irikoy waado boŋ. Zama waato kaŋ cine a kaa, a koy Yoram banda zama ngey ma wongu nda Nimsi ize Yehu, nga kaŋ Rabbi na ji soogu a boŋ, zama a ma Ahab dumo halaci. 8I go no, waato kaŋ Yehu goono ga ciiti toonandi Ahab dumo boŋ, kal a gar Yahuda mayraykoyey da Ahaziya nya-izey izey goono ga

goy Ahaziya se. Kal a n'i wi. 9A na Ahaziya mo ceeci, i n'a di mo, (a goono ga tugu Samariya ra). I kand'a Yehu do k'a wi. I n'a fiji mo, zama i ne nga wo Yehosafat ize no, nga kaŋ na Rabbi ceeci da nga bina kulu. I jaŋ boro kulu Ahaziya dumo ra kaŋ ga hin ka mayra gaay.

Ataliya na koytara di

10Waato kaŋ Ataliya, Ahaziya nya, di kaŋ nga ize aro bu, a tun ka ne i ma Yahuda dumo fuula bandey kulu wi. 11Amma bonkoono ize way Yehosaba na Ahaziya izo Yowas zay ka fun d'a bonkooni izey kaŋ i wi yaŋ ra. A na nga nda nga hampakwa tugu kaniyaŋ fuwo fu-ize fo ra. Yehosaba binde, bonkoono Yehoram ize way, Alfa Yehoyda wande, (zama nga wo Ahaziya wayme no), a n'a tugu Ataliya se hal a mana du k'a wi. 12Kala jiiri iddu a go tugante i banda Irikoy windo ra. Ataliya mo, nga no go ga laabo may.

Yahuda murte Ataliya gaa

23 Jiiri iyyanta ra Yehoyda na nga boŋ gaabandi ka sappe te da zangu-zangu jine borey. Ngey neeya: Azariya Yeroham izo, da Isumeyla Yehohanan izo, da Azariya Obed izo, da Maaseya Adaya izo, da Elisafat Zikri izo. 2I soobay ka gana Yahuda laabo kulu ra ka Lawi borey margu Yahuda galley kulu ra, da Israyla kaayey windi arkusey. I kaa Urusalima. 3Jama kulu binde na sappe te da bonkoono noodin Irikoy windo ra.

Yehoyda ne i se: «Wa guna, bonkoono ize neeya. A ga mayray te sanda mate kaŋ cine Rabbi ci Dawda izey boŋ. 4Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: araŋ boro jare hinzanta kaŋ yaŋ ga furo asibti hane, alfagey da Lawi borey ra, i ma ciya windi me batukoyaŋ. 5Jare fo ma kay bonkoono windo do haray, jare fo mo Ganda Tiksa meyo do haray. Jama kulu mo ma kay Rabbi windo batama ra. 6Amma araŋ ma si naŋ boro kulu ma furo Rabbi fuwo ra, kala alfagey hinne, da Lawi borey mo kaŋ yaŋ ga goy. Ngey no ga furo, zama ngey wo hananteyaŋ no. Amma borey kulu kaŋ cindi ga batu no Rabbi sanno boŋ. 7Lawi borey mo ga bonkoono windi, boro kulu nda nga wongu jinay nga kambe ra. Boro kulu kaŋ furo fuwo ra, kala i m'a wi. Amma araŋ wo araŋ ma goro bonkoono banda waati kaŋ a ga furo nda waati kaŋ a ga fatta.»

8Lawi borey da Yahuda borey kulu binde goy da mate kaŋ cine Alfa Yehoyda lordi kulu. Boro kulu na nga borey margu, sanda borey kaŋ yaŋ ga furo asibti hane, da borey kaŋ yaŋ ga zumbu asibti hane, zama Yehoyda mana satey sallama jina. 9Bonkoono Dawda yaajey da koray kayney da koray beerey kulu kaŋ yaŋ go Irikoy windo ra, Alfa Yehoyda n'i no zangu-zangu jine borey se. 10A naŋ jama kulu ma bonkoono windi k'a daŋ game, boro kulu nda nga wongu jinay nga kambe ra, za windo kambe ŋwaaro gaa kal a ma koy windo kambe wow gaa, da sargay feema da windo meyo gaa.

I na Yowas didiji bonkooni

11Waato din gaa no i fatta nda bonkoono izo. I na koytaray fuula daŋ a gaa k'a no seeda, *kaŋ ga ti Tawretu tira*, k'a ciya bonkooni. Yehoyda nda ngey izey

na ji soogu a boŋo boŋ ka ne: «Bonkoono aloomaro ma candi!»
12Waato kaŋ Ataliya maa jama kosongo, i goono ga zuru ga bonkoono zamu,
kal a kaa borey do Rabbi windo ra. 13A guna, kal a di bonkoono go ga kay nga
cinari kuuko do haray, furoyaŋo do. Jine borey da hilli karkoy go bonkoono
jarga, laabo borey kulu mo go ga farhã. I go ga hilley kar, doonkoy mo go ga
kar da ngey jinayey, i goono ga sifa dooni te. Saaya din Ataliya na nga
bankaarayey tooru-tooru ka ne: «Amaana ŋwaari! Amaana ŋwaari!»
14Yehoyda binde na zangu-zangu jine borey fattandi, ngey kaŋ yaŋ i daŋ
wongu boŋ ka ne i se: «Wa waybora kaa taray soojey sasara ra. Boro kulu kaŋ
n'a gana mo, i m'a koy wi da takuba!» (Zama alfaga ne i ma s'a wi Rabbi windo
ra.) 15Woodin se no i n'a di. Waato kaŋ a to Bariyey Furoyaŋo Meyo do, kaŋ go
bonkoono kwaara haray, noodin no i n'a wi.
16Yehoyda binde na sappa te nga bumbo da jama kulu nda bonkoono game
ra, hal i ma ciya Rabbi wane jama. 17Jama kulu binde koy Baal* diina windo do
k'a zeeri. I n'a feemey d'a toorey bagu-bagu. I na Baal alfaga Mattan wi mo
feemey jine.
18Yehoyda na Rabbi windo goyey kulu dumi-dumi daŋ alfagey kaŋ ti Lawi
borey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ Dawda fay-fay Rabbi windo ra. I goyo ga ti i ma
Rabbi wane sargayey kaŋ i ga ton salle, sanda mate kaŋ cine i hantum Musa
asariya tira ra. I m'a te da farhã da baytu teeyaŋ care banda, Dawda lordo boŋ.
19A na batukoyaŋ daŋ Rabbi windo meyey gaa, zama borey kaŋ yaŋ sinda
hananyaŋ hay kulu gaa, i ma si furo windo ra.
20Zangu-zangu jine borey, da boro beerey, da jama maykoy, da laabo jama
kulu, a n'i sambu ka bonkoono zumandi a ma fun Rabbi windo ra. I gana meyo
kaŋ go beene din gaa kala bonkoono kwaara. I na bonkoono dake koytaray
karga boŋ. 21Laabo jama kulu binde farhã, gallo mo du laakal kanay zama i na
Ataliya wi da takuba.

Yowasa na Irikoy windo hanse

24 Yowasa gonda jiiri iyye waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri
waytaaci Urusalima ra. A nyaŋo maa Zibiya, Beyer-Seba boro no.
2Yowasa te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa Alfa Yehoyda funayaŋ jirbey kulu
ra. 3Yehoyda na wande hinka hiiji ka kande a se. A hay mo izeyaŋ, alboro nda
wayboro.
4A ciya mo, woodin banda Yowasa miila nga ma Rabbi windo hanse. 5Kal a
na alfagey da Lawi borey margu. A ne i se: «Wa koy ka Yahuda galley gana, ka
nooru margu-margu Israyla kulu ra, kaŋ i g'araŋ Irikoyo windo hanse nd'a jiiri
kulu. Wa laakal ye araŋ ma muraado te da cahãyaŋ.» Kulu nda yaadin Lawi
borey mana goyo te da cahãyaŋ.
6Bonkoono mo na alfaga beero Yehoyda ce ka ne a se: «Ifo se no i mana
Lawi borey lordi ka ne i ma koy Yahuda nda Urusalima ra ka jangal margu,
Rabbi tamo Musa jangalo, da Israyla jama wano, hukumo kaŋ gonda seeda se?»
7Zama wayboro laala din, Ataliya, a izey jin ka Irikoy windo ku, Rabbi
windo jinay kaŋ i fay waani kulu nooya, ka goy d'ey Baaley se.

8Bonkoono binde na lordi te. I na sundurku fo te mo k'a jisi taray, Rabbi windo meyo gaa. **9**I fe Yahuda nda Urusalima ra ka ne i ma kande Rabbi se jangal kaŋ Musa, Irikoy tamo, daŋ Israyla boŋ saajo ra. **10**Koyey kulu nda jama kulu te bine kaani ka kand'a. I n'a daŋ sundurko ra, kal a to. **11**A ga ciya mo, waati kulu kaŋ Lawi borey ga kande sundurko bonkoono goy-teerey do, i ga di nzarfu boobo go a ra, gaa bonkoono hantumkwa, da alfaga beero goy-teero ma kaa ka sundurko feeri ka haŋ kaŋ go a ra ku ka koy. I ga sundurko ye nga nango ra koyne. Yaadin no i soobay ka te zaari ka koy zaari, i na nzarfu boobo margu-margu mo. **12**Bonkoono Yehoyda mo n'a no Rabbi windo goy-teerey se. Koyne, i zinga nda cinakoyaŋ, da saceyaŋ, i ma Rabbi windo hanse se.

13Goy-teerey binde goy, goyo mo kubay i kambey ra. I na Rabbi windo ye ka te mate kaŋ a go za doŋ, i n'a gaabandi mo. **14**Waato kaŋ cine i na goyo ban, kulu i kande nzarfu kaŋ cindi din bonkoono da Yehoyda do. Ngey mo no, i na jinay te d'a Rabbi windo se, danga saajaw jinayey da sargay kaŋ i ga ton jinayey, da taasayaŋ da jinay fooyaŋ, wura nda nzarfu wane yaŋ. I na sargay kaŋ i ga ton no mo Rabbi windo ra kaŋ sinda fappeyaŋ Yehoyda jirbey kulu ra.

15Amma Yehoyda kaa ka zeen, a kungu nda ndunnya kal a bu mo. A jiirey jiiri zangu nda waranza no waato kaŋ a bu. **16**I n'a fiji Dawda birno ra bonkooney banda, zama a na booriyaŋ goy te Israyla ra, da Irikoy da nga windo mo se.

17I go no, Yehoyda buuyaŋo banda, kala Yahuda mayraykoyey kaa ka sombu bonkoono se. Bonkoono mo hangan i se. **18**Kal i fay da Rabbi, ngey kaayey Irikoyo windo. I ye ka may wayboro himandi bundu toorey se, da tooru fooyaŋ. Futay mo kaŋ Yahuda nda Urusalima boŋ i taalo din sabbay se. **19**Kulu nda yaadin Rabbi na annabiyaŋ donton i gaa, hala i ma ye ka kand'ey Rabbi do. I n'i bayrandi, amma i mana hanga jeeri.

20Rabbi Biya mo kaa Zakariya Alfa Yehoyda ize boŋ. A kay jama se beene ka ne i se: «Yaa no Irikoy ci: Ifo se no araŋ goono ga Rabbi lordey daaru, hal araŋ ma jaŋ ka du albarka? Za kaŋ araŋ na Rabbi furu, nga mo na araŋ furu.»

21I na me-hawyaŋ soola Zakariya boŋ k'a catu nda tondiyaŋ kal a bu bonkoono lordo boŋ, noodin Rabbi windo batama ra. **22**Yaadin cine no bonkoono Yowasa mana fongu nda gomno kaŋ a baabo Yehoyda te nga se, amma a n'a izo wi. Saaya kaŋ cine a goono ga ba ka bu, Zakariya ne: «Rabbi ma guna, ka bana.»

23A ciya binde, jiiro bananta, kala Suriya borey kande Yowasa gaa wongu. I kaa Yahuda nda Urusalima ka jama mayraykoyey kulu halaci borey ra. I n'i wongu arzakey kulu sambu ka kond'ey Damaskos bonkoono se. **24**Zama Suriya wongu marga boro ciraariyaŋ no i kande. Kulu nda yaadin, Rabbi na wongu marga bambata daŋ i kambe ra, zama i na Rabbi, ngey kaayey Irikoyo furu. Yaadin cine binde no i na ciiti te d'a Yowas se. **25**Waato kaŋ i fay d'a mo, (zama i fay d'a da doori korno), kal a tamey na me haw a boŋ Alfa Yehoyda izo kuro sabbay se. I na bonkoono wi nga daaro boŋ. A bu, i n'a fiji mo Dawda birno ra, amma i man'a fiji bonkooney saarayey ra.

26Wo kaŋ yaŋ na me-hawyaŋo te a se, ngey neeya: Zabad, kaŋ nyaŋo maa Simeyat Amon boro no, da Yehozabad, kaŋ nyaŋo maa Simrit Mowab boro no.

27A izey sanni ciine ra da muraadu tiŋo beerey kaŋ yaŋ i dake a boŋ, da Irikoy windo hanseyaŋo, ngey neeya, i n'i hantum bonkooney baaru tira ra. A izo Amaziya na mayray te a nango ra.

Yahuda bonkoono Amaziya

25 Amaziya gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri waranka cindi yagga Urusalima ra. A nyaŋo maa Yehowaddan Urusalima boro no. 2A te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa, amma manti nda bine folloŋ bo. 3A ciya mo, waato kaŋ a koytara sinji, kal a na tamey kaŋ yaŋ na bonkoono a baabo wi din wi. 4Kulu nda yaadin a mana i izey wi, amma a te haya kaŋ i hantum Musa asariya tira ra din boŋ, sanda mate kaŋ Rabbi lordi din, ka ne:

> «I ma si baabey wi izey sabbay se,
> i ma si izey mo wi baabey sabbay se,
> amma i ma boro kulu wi
> nga bumbo zunubo sabbay se.»
>
> *(A.Y. 24:16)*

5Amaziya na Yahuda margu koyne. A n'i soola i kaayey windey boŋ, zambar-zambar da zangu-zangey i jine borey cire, Yahuda nda Benyamin kulu nooya. A n'i lasaabu mo za jiiri waranka izey ka koy beene. A n'i gar boro zambar zangu hinza suubanante yaŋ no, wo kaŋ yaŋ ga wasa i ma koy wongu, kaŋ yaŋ ga waani koray da yaaji. 6A na yaarukomyaŋ sufuray Israyla ra mo, boro zambar zangu, k'i bana nda nzarfu ton taaci nda jare cine.

7Amma Irikoy boro fo kaa a do ka ne: «Ya Bonkoono, ma si naŋ Israyla wongu marga ma koy ni banda, zama Rabbi si Israyla banda, sanda Ifraymu kulu banda nooya. 8Amma da ni ga kond'ey, baa ni te alboro teera, ni te gaabi wongu teeyaŋ se, kulu Irikoy ga ni soote ganda ni ibarey jine, zama Irikoy gonda gaakasinay hina, a gonda zeerimi hina mo.»

9Amma Amaziya ne Irikoy bora se: «Day mate no iri ga te da nzarfu ton taaci nda jara din sanno kaŋ ay jin ka no Israyla wongu marga se?»

Irikoy bora tu ka ne: «Rabbi ga hin ka ni no haŋ kaŋ ga bisa woodin cine baayaŋ gumo.»

10Waato din gaa Amaziya n'i fay-fay, sanda jama kaŋ yaŋ fun Ifraymu ka kaa a do, i ma ye fu. I futa binde koroŋ Yahuda boŋ. I ye fu futay korno ra.

11Amaziya na nga boŋ gaabandi ka nga borey candi. A koy Ciiri Gooro ra ka Seyir boro zambar way kar. 12Zambar way fo mo waani, Yahuda izey konda woodin yaŋ da fundi hal i to tondo yollo gaa. I n'i jindaw ganda i ma fun tondo boŋ, hala i kulu bagu-bagu.

13Amma soojey kaŋ yaŋ Amaziya sallama din, ka ne i ma si koy wongo do nga banda, i kaŋ Yahuda galley boŋ, za Samariya kal a ma koy Bayt-Horon. I na boro zambar hinza kar i ra ka wongu arzaka boobo ku.

14I go no, waato kaŋ Amaziya ye ka kaa ka fun Edomancey wiyaŋo do, kal a kande Seyir izey toorey. A n'i sinji zama i ma ciya nga de-koyyaŋ. A sududu i

se mo ka dugu ton i se. 15Woodin sabbay se no Rabbi futa koroŋ Amaziya boŋ.
A na annabi fo donton a gaa ka ne a se: «Ifo se no ni na borey din toorey ceeci,
ngey kaŋ yaŋ i mana ngey borey faaba ni kambe ra?»
16I go no, annabo goono ga salaŋ d'a yaadin cine, kala bonkoono ne a se: «Iri
na ni ciya bonkoono saawarekasin no? Ni binde, ma naŋ! Ifo se no i ga ni wi?»
Kala annabo naŋ ka ne: «Ay bay kaŋ Irikoy waadu no nga ma ni halaci,
zama ni na woodin te, ni mana hanga jeeri mo ay saawara gaa.»
17Kala Amaziya Yahuda bonkoono na nga saaware te. A donton Yowasa
Yehowahaz ize gaa, Yehu Israyla bonkoono ize, ka ne: «Ma kaa, iri ma care guna!»
18Kal Israyla bonkoono Yowasa, nga mo donton Yahuda bonkoono Amaziya
gaa ka ne: «Yo-karji kaŋ go Liban ra, nga no ka donton sedre* nya kaŋ go
Liban ra gaa ka ne a se: ‹Ma ni ize way no ay ize aru se a ma hiiji.› Kala Liban
ra ganji ham fo kaa, a go ga bisa, a na yo-karjo taamu-taamu. 19Ni ne, a go ni
na Edom kar. Ni bina beeri hala ni na ni boŋ sifa. Ma goro fu hinne! Ifo se no ni
ga masiiba fisi ka kaa taray ni boŋ se, hala ni ma kaŋ, nin da Yahuda ni banda?»
20Amma Amaziya wangu ka maa, zama Irikoy do no a fun i ma furo ngey
ibarey kambe ra, zama i na Edomancey toorey gana. 21Israyla bonkoono
Yowasa binde kaaru, nga nda Yahuda bonkoono Amaziya. I karba care gaa
Bayt-Semes gooro ra, noodin Yahuda ra. 22Yahuda binde na goobu haŋ Israyla
kambe ra. Kala boro fo kulu zuru ka koy nga kwaara. 23Israyla bonkoono
Yowasa mo na Yahuda bonkoono Amaziya, Yowas izo, Yowasa ize di
Bayt-Semes ra ka kand'a Urusalima. A na Urusalima birni cinaro zeeri, za
Ifraymu Meyo gaa kala ma koy Lokota Meyo gaa, kambe kar zangu taaci no.
24A na wura nda nzarfu kulu ku, da jinay kulu kaŋ i gar Irikoy fuwo ra
Obed-Edom kambe ra, da bonkoono windo jinay jisante kulu, da tamtaray
izeyaŋ. Gaa no a ye nd'ey Samariya.
25Kala Yahuda bonkoono Amaziya Yowas ize te jiiri way cindi gu Israyla
bonkoono Yehowas Yehowahaz izo buuyaŋo banda. 26Amaziya goy cindey
binde, za sintinay wano ka koy kokor banda wano, manti i n'i hantum Yahuda
nda Israyla bonkooney tira ra bo? 27Za han kaŋ hane Amaziya bare ka fay da
Rabbi ganayaŋ, laab'izey na me haw a boŋ Urusalima ra. Nga mo zuru ka koy
Lacis. Amma i na a ce gana ka koy hala Lacis k'a wi noodin. 28I n'a za ka kande
bariyaŋ boŋ k'a fiji a kaayey banda Yahuda birno ra.

Yahuda bonkoono Uzziya

26 Yahuda borey kulu na Uzziya sambu, a gonda jiiri way cindi iddu kaŋ i
n'a didiji bonkooni a baabo Amaziya nango ra. 2Waato kaŋ bonkoono
Amaziya kani nga kaayey banda, woodin banda Uzziya na Elat cina k'a yeti
Yahuda se.
3Uzziya gonda jiiri way cindi iddu waato kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri
waygu cindi hinka Urusalima ra. A nyaŋo maa ga ti Yekoliya, Urusalima boro
no. 4Uzziya na haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa, mate kulu kaŋ cine a baabo
Amaziya te. 5A na Irikoy ceeci Zakariya zamana ra kaŋ gonda bayray Irikoy
bangandey ra. Waati kulu kaŋ Uzziya ga Rabbi ceeci, Irikoy g'a albarkandi.

6A fatta ka wongu nda Filistancey. A na Gat birni cinaro, da Yabne birni
cinaro, da Asdod wano mo zeeri. A na galluyaŋ cina Asdod laabo ra, da
Filistancey game ra. 7Irikoy n'a gaa a ma wongu nda Filistancey, da Laarabey
kaŋ yaŋ go Gur-Baal, da Meyunim izey mo. 8Kala Amon borey na fooyaŋ no
Uzziya se. A maa beera mo koy hala Misira hirro meyo gaa, zama a te gaabi
gumo.
9Uzziya na cinari kuuku yaŋ te Urusalima ra Lokota Meyo do haray, da
Gooro Meyo, da cinari gungumanta do haray mo, a n'i gaabandi mo. 10A na
cinari kuuku yaŋ te mo saajo ra. A na hari jisiyaŋ nangu boobo fansi, zama a
gonda haw boobo, gooro ra da Safela ra mo. A gonda alfariyaŋ da borey kaŋ
yaŋ ga haggoy da reyzin* kaley mo tondey ra da Karmel ra mo, zama nga wo
farmi baako no.
11Uzziya gonda wongu margayaŋ mo kaŋ yaŋ ga koy wongu sata-sata,
lasaabuyaŋo boŋ kaŋ hantumkwa Yeyel da Maaseya kaŋ ga goy, i te bonkooni
wane sooje yaarukom fo cire, Hananiya no. 12Woone yaŋ kulu kaayey windi
arkusey no, sanda yaarukomey, ngey boro zambar hinka nda zangu iddu no. 13I
kambe ra mo gonda boro zambar zangu hinza nda zambar iyye da zangu gu,
soojeyaŋ kaŋ ga wongu nda gaabi gumo, zama ngey ma bonkoono gaa a ibarey
gaa. 14Uzziya soola i se mo, sanda wongu kunda kulu, koray, da yaaji, da
wongu fuula, da wongu guuru kwaay, da biraw, da finga-finga tondiyaŋ.
15Urusalima ra mo a na mãsinyaŋ te, kaŋ yaŋ gonitaray koyey daŋ, i ma goro
cinari kuukey boŋ, da birni cinarey boŋ mo, zama i ma du ka hay da hangaw da
tondi bambata yaŋ. A maa mo koy hala nangu mooro, zama a du gaakasinay
kaŋ ga dambarandi hal a te gaabi.

Uzziya ciya jiraykooni

16Amma waato kaŋ a te gaabi, a bina beeri. A na nga halaciyaŋo candi ka
kande. A na naanay feeriyaŋ goy te Rabbi nga Irikoyo se, kal a to naŋ kaŋ a
furo Rabbi fuwo ra zama nga ma dugu ton se, dugu tonyaŋ feema boŋ. 17Alfa
Azariya mo furo a banda. Nga mo, Rabbi wane alfaga wahakku go a banda kaŋ
yaŋ gonda bine-gaabi. 18I gaaba nda Bonkoono Uzziya ka ne a se: «Ya Uzziya,
a mana hagu ni se bo, ni ma dugu ton Rabbi se, kala alfagey hinne, ngey
Haruna izey, wo kaŋ yaŋ i n'i hanandi dugu tonyaŋ se. Fatta Nangu Hananta ra,
zama ni na naanay feeriyaŋ goy te! Haya si beeray candi ka kande ni se mo ka
fun Rabbi Irikoy do.»
19Alwaato din binde Uzziya futu. Gombo go kamba ra kaŋ ra a ga dugu ton.
Waato kaŋ cine a goono ga futu alfagey se, kala jiraytaray bagu ka fatta a se
sukuto gaa noodin alfagey jine, Rabbi fuwo ra, dugu feema jarga tak-tak.
20Saaya din alfaga beero Azariya da alfagey kulu n'a guna, a go, kala jiraytaray
fatta a sukuto gaa. I n'a tuti da cahãyaŋ. Oho, nga bumbo te waasi ka fatta, zama
Rabbi n'a ham.
21Bonkoono Uzziya binde ciya jiray kala hano kaŋ hane a bu. A goro fu fo ra
waani, zama jiray no, zama i n'a waasu ka kaa Rabbi windo ra. A izo Yotam go
ga bonkoono windo may, a goono ga ciiti dumbu laabo jama se.

22Uzziya goy cindey binde, za sintinay wano ka koy kokor banda wano,
annabi Isaya Amoz izo n'i hantum. 23Uzziya binde kani nga kaayey banda. I n'a
fiji bonkooney saarayey saajo ra, zama i ne jiray no. A izo Yotam te bonkooni a
nango ra.

Yahuda bonkoono Yotam

27 Yotam gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A may
jiiri way cindi iddu Urusalima ra. A nyaŋo maa ga ti Yerusa, Zadok ize
way no. 2A te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa, a na hay kulu te mate kaŋ cine
a baabo Uzziya te, amma a mana furo Rabbi wane sududuyaŋ fuwo ra. Amma
hala ka kaa sohõ laabo borey goono ga kazaamataray goy te. 3A na Rabbi
windo Beene Meyo cina, Ofel garo boŋ mo a na cinayaŋ boobo te. 4A na
galluyaŋ cina mo Yahuda tudey laabo ra. Saaji beerey ra mo a na wongu fu
beeri yaŋ da cinari kuuku yaŋ cina.

5A wongu nda Amon izey bonkoono mo ka te zaama i boŋ. Jiiri woodin ra
mo Amon izey n'a no nzarfu ton taaci nda jare cine, da alkama tono zambar
way, da sayir* tono zambar way. Yaadin cine no Amon izey no a se. Jiiri
hinkanta ra mo koyne yaadin, ka koy hala jiiri hinzanta ra.

6Yotam binde ciya gaabikooni, zama a na nga muraadey sasabandi Rabbi
nga Irikoyo jine.

7Yotam goy cindey binde, d'a wongey kulu, d'a muraadey, a go, i n'i hantum
Yahuda nda Israyla bonkooney tira ra. 8A gonda jiiri waranka cindi gu waato
kaŋ a sintin ka may. A may mo jiiri way cindi iddu Urusalima ra. 9Yotam kani
nga kaayey banda, i n'a fiji mo Dawda birno ra. A izo Ahaz te bonkooni a
nango ra.

Yahuda bonkoono Ahaz

28 Ahaz gonda jiiri waranka waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri way
cindi iddu Urusalima ra. A mana haŋ kaŋ ga saba te Rabbi diyaŋ gaa,
sanda mate kaŋ a kaayo Dawda te cine. 2Amma a dira Israyla bonkooney
muraadey ra. A na sooguyaŋ himandiyaŋ te mo Baaley se. 3A na dugu ton mo
Hinnom izo gooro ra. A na nga izey ton mo danji ra, dumi cindey fanta hari
goyey boŋ, dumey kaŋ Rabbi gaaray Israyla izey jine. 4A ga sargayyaŋ dumbu
ka dugu ton tudey boŋ sududuyaŋ nangey boŋ, da tudey boŋ, da tuuri kobto
koyey kulu cire mo.

5Woodin sabbay se no Rabbi a Irikoyo n'a daŋ Suriya bonkoono kambe ra. I
n'a kar, i n'a borey ku ka kond'ey tamtaray, ngey marga boobo. I kond'ey
Damaskos.

Rabbi n'a daŋ koyne Israyla bonkoono kambe ra, nga mo n'a kar da karyaŋ
bambata. 6Zama Peka Remaliya izo na boro zambar zangu nda waranka wi
Yahuda ra zaari folloŋ, i kulu mo soojeyaŋ no, zama i na Rabbi ngey kaayey
Irikoyo furu. 7Zikri mo, yaarukom, Ifraymu boro no, a na bonkoono izo
Maaseya wi, da Azrikam kaŋ ga bonkoono windo dabari, da yarima Elkana.
8Kala Israyla izey na boro zambar zangu hinka di ngey nya-izey ra, wayborey

da ize arey da ize wayey ka kond'ey tamtaray. I na wongu arzaka boobo ku i do ka kond'a Samariya.

9Amma Rabbi annabi fo go noodin kaŋ a maa ga ti Oded. A fatta zama nga ma kubay da wongu marga kaŋ kaa Samariya. A ne i se: «Wa guna, Rabbi, araŋ kaayey Irikoyo, zama a futu Yahuda se, a sabbay se no a n'i daŋ araŋ kambey ra. Araŋ mo n'i wi da futay kaŋ koy ka to hala beene. **10**Sohõ mo araŋ na anniya haw araŋ ma Yahuda da Urusalima izey kulu naan ganda i ma ciya tamyaŋ araŋ se, alboro nda wayboro. Wala araŋ bumbey wo, araŋ sinda araŋ taaley Rabbi araŋ Irikoyo do no? **11**Araŋ binde, wa maa ay se. Borey kaŋ yaŋ araŋ di araŋ nya-izey ra, w'i taŋ, zama Rabbi futay korna goono ga dake araŋ boŋ.»

12Waato din gaa Ifraymu ra boro beeri fooyaŋ, danga ngey: Azariya Yohanan izo, da Bereciya Mesillemot izo, da Yehiziciya Sallum izo, da Amasa Hadlay izo, i kakaw da borey kaŋ yaŋ fun wongo do. **13**I ne: «Araŋ si furo nda tamey din neewo, zama araŋ gonda miila araŋ ma hari te kaŋ ga alhakku candi ka dake iri boŋ Rabbi jine i m'iri taaley d'iri zunubey tonton da baayaŋ. Zama baa sohõ iri alhakko ga beeri, futay korno mo go no Israyla boŋ.»

14Soojey binde na tamey da wongu arzaka kulu naŋ mayraykoyey da jama kulu kambe ra. **15**Borey binde kaŋ yaŋ i n'i maa ce din tun ka tamey din sambu, da wongu arzaka. I n'i ra banjikomey kulu bankaaray, k'i haawi daabu, i na taamuyaŋ daŋ i cey gaa mo. I n'i no ŋwa da haŋ, i n'i tuusu da ji, i n'i ra gazantey kulu dake farkayyaŋ boŋ mo. I kand'ey Yeriko, gallo kaŋ se i ga ne Teenay Nya kwaara, ka koy i nya-izey do. Waato din gaa no i ye Samariya.

16Alwaati woodin ra no bonkoono Ahaz donton Assiriya bonkoono gaa ka gaakasinay ceeci. **17**Zama Edomancey ye ka kaa ka Yahuda kar, i na tamyaŋ ku ka kond'ey. **18**Filistancey mo kande wurrandiyaŋ Safela galley ra, da Negeb Yahuda wano ra. I na Bayt-Semes ŋwa, da Ayyalon da Gederot, da Soko da nga kawyey, da Timna da nga kawyey a banda, da Jimzo mo da nga kawyey. I goro nango ra. **19**Zama Rabbi na Yahuda kaynandi Israyla bonkoono Ahaz sabbay se, zama a na borey daŋ i ma goy yaamo yaŋ te Yahuda ra, a na Rabbi amaana ŋwa mo gumo. **20**Assiriya bonkoono Tiglat-Pileser kaa ka gaaba d'a. A n'a taabandi mo, a mana gaabandiyaŋ fo kulu te a se. **21**Baa kaŋ Ahaz na arzaka boobo kaa Rabbi windo da bonkoono windo, da mayraykoyey windey ra ka no Assiriya bonkoono se, kulu nda yaadin woodin man'a gaakasinay.

22A kankamo alwaato ra mo a ye ka amaana ŋwaari te Rabbi se ka tonton, nga din, Bonkoono Ahaz. **23**Zama a na sargay te Damaskos toorey se kaŋ yaŋ n'a kar. A ne: «Za kaŋ Suriya toorey g'i gaa, woodin se no ay mo ga sargay no i se, zama i m'ay mo gaa.» Amma i ciya a se halaciyaŋ sabaabu, nga nda Israyla kulu.

24Ahaz binde na Rabbi Irikoy windo jinayyaŋ margu-margu, a na Irikoy windo jinayey dumbu-dumbu, a na Rabbi windo meyey daabu. A na sargay feema te nga boŋ se Urusalima lokotey kulu ra. **25**Yahuda kulu ra mo a na fandey boŋ sududuyaŋ nanguyaŋ te zama nga ma dugu ton de-koy fooyaŋ se ka Rabbi ngey kaayey Irikoyo yanje ceeci.

26A goy cindey d'a muraadey kulu mo, za sintina wano ka koy kokor banda wano, ngey neeya, i n'i hantum Yahuda nda Israyla bonkooney tira ra.

27 Ahaz kani nga kaayey banda, i n'a fiji mo noodin birno ra, sanda Urusalima
nooya, zama i mana kand'a Israyla bonkooney saarayey ra. A izo Hezeciya mo
te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Hezeciya

29 Hezeciya gonda jiiri waranka cindi gu waato kaŋ a sintin ka may. A
may jiiri waranka cindi yagga Urusalima ra. A nyaŋo maa ga ti Abiya
Zakariya ize way no. 2 A na teera hanno te Rabbi diyaŋ gaa, sanda hay kulu kaŋ
a kaayo Dawda te cine.

3 A mayra jiiri sintina, handu sintina ra no, a na Rabbi windo meyey fiti, a n'i
hanse mo. 4 A kande alfagey da Lawi borey k'i margu batama fo ra wayna funay
haray. 5 A ne i se: «Ya araŋ Lawi borey, wa maa ay se: sohõ kala araŋ ma araŋ
boŋ hanandi. Araŋ ma Rabbi, araŋ kaayey Irikoyo windo mo hanandi. Araŋ ma
ziibo kaŋ go Nangu Hananta ra ku. 6 Zama iri kaayey na amaana ŋwaari te, i na
goy laaloyaŋ te Rabbi iri Irikoyo jine. I n'a furu ka ngey moydumey hibandi ka
kaa Rabbi nangora gaa, i na ngey banda bare mo. 7 I na windo batamey meyey
mo daabu, i na fitilley wi, i siino ga dugu ton wala sargay kaŋ i ga ton Israyla
Irikoyo se Nangu Hananta ra. 8 Woodin se no Rabbi futa go Yahuda nda
Urusalima boŋ hal a n'i nooyandi i ma ciya humburkumay hari nangu kulu, da
dambara hari, da cuusuyaŋ hari mo, sanda mate kaŋ cine araŋ go ga di d'araŋ
moy. 9 A go, woodin se mo no takuba na iri kaayey wi. Iri izey, alborey da
wayborey, da iri wandey mo go tamtaray ra. 10 Sohõ binde ay gonda miila ya
sappe nda Rabbi, Israyla Irikoyo, zama a ma nga futay korna bare ka kaa iri
gaa. 11 Ay izey, wa si woone muray, zama Rabbi n'araŋ suuban no zama araŋ
ma kay nga jine, araŋ ma goy nga se mo, zama araŋ ma ciya a goy-teeriyaŋ ka
dugu ton mo.»

12 Waato din gaa no Lawi borey tun. Mahat Amasay izo, da Yowel
Azariya izo, Kohat izey do haray.
Merari izo do haray mo, Cis Abdi izo, da Azariya Yehalelel izo.
Gerson borey do haray mo, Yowa Zimma izo, da Eden Yowa izo.
13 Elizafan izey do haray mo, Simri da Yeyel.
Asaf izey do haray mo, Zakariya da Mattaniya.
14 Heman izey do haray mo, Yehiyel da Simey.
Yedutun izey do haray mo, Semaya da Uzziyel.

15 I na ngey nya-izey margu ka ngey boŋ hanandi. I furo windo ra bonkoono
lordo boŋ, da Rabbi sanno boŋ mo, zama i ma Rabbi fuwo hanandi. 16 Alfagey
binde furo kala jina haray Rabbi fuwo ra, zama ngey m'a hanandi se. I na ziibi
kulu kaŋ i gar Rabbi sududuyaŋ fuwo ra ku. I kand'ey Rabbi windo batama ra.
Lawi borey mo n'i sambu zama i ma kond'ey yongo Kidron gooro ra. 17 Handu
sintina zaari sintina ra no i sintin hanandiyaŋo. Zaari ahakkanta hane i to hala
Rabbi fuwo jine batama gaa. Jirbi ahakku i goono ga Rabbi fuwo hanandiyaŋ
goyo te. Handu sintina jirbi way cindi iddanta hane no i ban.

18 Waato din gaa no i koy bonkoono Hezeciya do ka ne: «Iri na Rabbi windo
kulu hanandi, da sargay feema kaŋ boŋ i ga sargay ton mo, nga nd'a jinayey
kulu, da buuru jisiyaŋ taablo, d'a jinayey kulu. 19 Jinay kulu mo kaŋ bonkoono
Ahaz furu nga zamana ra, waato kaŋ cine a na amaana ŋwa, iri n'i soola ka i fay
waani. A go mo, i go noodin Rabbi feema jine.»

Hezeciya na Irikoy windo hanandi

20 Waato din gaa bonkoono Hezeciya tun za susubay nda hinay. A na gallo
boro beeray margu ka ziji ka koy Rabbi windo do. 21 I kande yeeji iyye, da feeji
gaaru iyye, da feej'ize iyye, da hincin jindi iyye zunubi se sargay, a mayray, da
nangu hananta, da Yahuda mo se. A na alfagey lordi mo, kaŋ ga ti Haruna
banda ka ne i ma almaney salle Rabbi feema ra. 22 I binde na yeejey wi. Alfagey
mo na kurey taa k'a say-say feema gaa. I na feeji gaarey wi ka kuro say-say
feema gaa, i na feej'izey mo wi, k'i kurey say-say feema gaa. 23 I na zunubi se
sargay hincin jindey maanandi bonkoono da jama jine ka ngey kambeyaŋ dake i
boŋ. 24 Alfagey binde n'i wi ka zunubi se sargay te da i kurey feema gaa, zama i
ma sasabandiyaŋ te Israyla kulu se. Zama bonkoono lordi ka ne i ma sargayey
kaŋ i ga ton, da zunubi se sargayey kulu te Israyla kulu se.

25 A na Lawi borey daŋ Rabbi windo ra da guuru kaŋ ga hẽ, da moolo kayna,
da moolo beeri yaŋ, Dawda da Gad kaŋ ga fonnay bonkoono se, da annabi
Natan mo lordo boŋ (zama lordo fun Rabbi do a annabey meyey ra). 26 Lawi
borey kay da Dawda dooni jinayey, alfagey mo gonda hilley.

27 Hezeciya lordi mo ka ne i ma sargay kaŋ i ga ton salle feema ra. Saaya kaŋ
cine i sintin ka sargay kaŋ i ga ton goyo sintin, waato din no i sintin ka Rabbi
baytey te, da hilley, da Israyla bonkoono Dawda dooni jinayey karyaŋ.
28 Alwaato kaŋ jama kulu go ga sududu, doonkoy soobay ka baytu, hillikoyey
mo soobay ka kar. I goono ga woodin te mo hal a to saaya kaŋ cine i na
sargayey kaŋ i ga ton te ka ban.

29 Waato kaŋ i na salleyaŋ goyo ban, bonkoono da borey kaŋ yaŋ go a banda,
i kulu na boŋ sumbal ka sududu. 30 Bonkoono Hezeciya nda mayraykoyey mo
na Lawi borey lordi ka ne i ma soobay ka Rabbi sifayaŋ baytey te. I goono ga
Dawda sanno ci, da Asaf kaŋ ga fonnay waney mo. I na sifayaŋ baytey te da
farhã ka ngey boŋey sumbal ka sududu.

31 Waato din gaa Hezeciya tu ka ne: «Sohõ, araŋ na araŋ boŋ hanandi Rabbi
se. Kal araŋ ma maan ka kande sargay almanyaŋ da saabuyaŋ sargayey Rabbi
windo ra.» Jama mo kande sargay almanyaŋ da saabuyaŋ sargayey. Wo kulu
kaŋ gonda bine yadda kulu, i kande sargay kaŋ i ga ton yaŋ.

32 Sargayey kaŋ i ga ton kaŋ jama kande, i lasaabuyaŋo yeeji wayye no, feeji
gaaru zangu, feej'ize zangu hinka, woone yaŋ kulu sargay kaŋ i ga ton no Rabbi
se. 33 Haŋ kaŋ i fay waani mo, haw zangu iddu no, da feeji zambar hinza.
34 Amma alfagey sasabay, i mana wasa, hala i si hin ka sargayey kaŋ i ga ton
kulu fooru. Woodin se no i nya-izey Lawi borey n'i gaa, kala waati kaŋ goyo
ban, hal a to waati kaŋ alfaga cindey na ngey boŋ hanandi mo. Zama Lawi
borey kaŋ bine ga saba, i bisa alfagey, ngey boŋ hanandiyaŋo sanni ra.

35Sargayey kaŋ i ga ton yaŋ mo, i ga baa, ngey nda saabuyaŋ sargayey maano,
da sargay kaŋ i ga ton kulu wane haŋyaŋ sarga mo.
Yaadin cine no i na Rabbi windo goyo kayandi nd'a. 36Hezeciya farhã mo,
nga nda jama kulu, haŋ kaŋ Rabbi soola jama se din sabbay se, zama i na haya
te baaru si.

Paska bato haggoyyaŋ kaŋ te Hezeciya zamana ra

30 Kala Hezeciya donton Israyla nda Yahuda kulu gaa. A na tirayaŋ
hantum mo ka samba Ifraymu nda Manasse kulu se, ka ne i ma kaa
Rabbi windo kaŋ go Urusalima do, zama i ma Paska* bato te Rabbi, Israyla
Irikoyo se. 2Zama bonkoono na saaware te no, nga nda nga mayraykoyey da
jama kulu kaŋ go Urusalima ra, i ma Paska bato haggoy handu hinkanta ra.
3Zama i mana du k'a haggoy alwaati kaŋ ga hagu ra, zama alfagey kaŋ na ngey
boŋ hanandi mana wasa. Borey mo mana margu Urusalima ra jina. 4Haya din
binde boori bonkoono da jama kulu diyaŋ gaa. 5I binde na hin sanni te ka ne i
ma fe Israyla ra nangu kulu, za Beyer-Seba gaa kal a ma koy Dan gaa, i ma kaa
ka Paska haggoy Rabbi, Israyla Irikoyo se Urusalima ra. Zama i mana bato
haggoy da jama beeri sanda mate kaŋ cine a go hantumante.
6Kala diyayaŋ fun bonkoono da nga mayraykoyey do ka konda tirey Israyla
da Yahuda kulu ra, bonkoono lordo boŋ. I ne:

> «Ya araŋ Israyla izey, wa bare ka ye ka kaa Rabbi, Ibrahim da
> Isaka da Israyla Irikoyo do, zama a ma ye ka kaa araŋ kaŋ cindi yaŋ
> do, kaŋ yaŋ du ka yana Assiriya bonkooney kambe ra. 7Wa si ciya
> sanda araŋ kaayey cine yaŋ, wala araŋ nya-izey, kaŋ yaŋ na amaana
> ŋwaari te Rabbi, i kaayey Irikoyo se. Nga mo n'i nooyandi i ma ciya
> humburandiyaŋ hari, sanda mate kaŋ cine araŋ go ga di. 8Sohõ binde,
> araŋ ma si te hanga sanday, sanda mate kaŋ cine araŋ kaayey te,
> amma wa araŋ boŋ salle Rabbi se. Wa furo a wane nangu hananta ra,
> kaŋ a hanandi hal abada din. Araŋ ma may Rabbi araŋ Irikoyo se,
> zama a futay korna ma bare ka fun araŋ gaa. 9Zama d'araŋ bare ka ye
> ka kaa Rabbi do, kulu araŋ nya-izey d'araŋ izey ga du bakaraw borey
> kaŋ kond'ey ka daŋ tamtaray yaŋ do. I ga ye ka kaa mo laabo wo ra.
> Zama Rabbi araŋ Irikoyo ya gomnikoy no kaŋ gonda bakaraw. A si
> banda bare araŋ gaa mo, hala day araŋ ye ka kaa a do.»

10Kala diyey koy ka galley gana Ifraymu da Manasse kulu ra, ka koy hala
Zabluna ra, amma i dond'ey k'i hahaara, hala i na sanno ciya foori hari.
11Amma Aser da Manasse da Zabluna ra boro fooyaŋ na ngey boŋ kaynandi ka
kaa Urusalima. 12Rabbi kamba goy Yahuda ra mo k'i no bine folloŋ, i ma
bonkoono nda nga mayraykoyey lordo kaŋ i te Rabbi sanno do din gana.
13Boro boobo mo no ka margu Urusalima ra zama ngey ma buuru kaŋ sinda
dalbu bato* haggoy handu hinkanta ra, jama bambata no nda cimi. 14I binde tun

ka sargay feemey kaŋ go Urusalima ra yaŋ ku. Dugu tonyaŋ feemey kulu mo, i n'i ku k'i gusam Kidron gooro ra.

15 Waato din gaa no i na Paska feej'izey wi handu hinkanta jirbi way cindi taaca hane. Lawi borey da alfagey mo, haawi n'i di. I na ngey boŋ hanandi ka kande sargayey kaŋ i ga ton Rabbi windo ra. 16 I kay mo ngey nangey ra ngey sasara ra, Irikoy bora Musa asariya boŋ. Alfagey na kurey kaŋ i ta Lawi borey kambe ra say-say. 17 Zama boro boobo go jama ra kaŋ yaŋ mana ngey boŋ hanandi. Woodin sabbay se no Lawi borey, ngey no ka bara nda Paska feej'ize wiyaŋo goyo borey kaŋ yaŋ sinda hananyaŋ kulu se, i m'i hanandi Rabbi se. 18 Zama boro jama, sanda Ifraymu nda Manasse da Isakar da Zabluna ra, i boobo mana ngey boŋ hanandi. Kulu nda yaadin i na Paska ŋwa, day manti sanda mate kaŋ cine i hantum din boŋ. Zama Hezeciya na adduwa te i se ka ne: «Rabbi gomnikoy ma yaafa 19 boro kulu se kaŋ na anniya haw nga ma Irikoy ceeci, Rabbi a kaayey Irikoyo, baa day kaŋ a mana hanan nangu hananta wano boŋ.» 20 Rabbi maa Hezeciya adduwa kaŋ a te mo, ka jama no baani.

21 Israyla izey binde kaŋ yaŋ go Urusalima ra te jirbi iyye i goono ga buuru kaŋ sinda dalbu bato haggoy da farhã gumo. Lawi borey da alfagey mo goono ga Rabbi sifa zaari ka koy zaari. Baytu jinayey kaŋ yaŋ gonda jinde beeri, i goono ga baytu Rabbi se d'ey.

22 Hezeciya binde na Lawi borey kaŋ yaŋ ga goni Rabbi goyo gaa biney gaabandi. Jirbi iyya din kulu i go bato ra, i goono ga saabuyaŋ sargayey no, i goono ga saabu Rabbi ngey kaayey Irikoyo se.

23 Jama kulu binde na anniya sambu ngey ma ye ka jirbi iyye fo haggoy koyne. I na jirbi iyya din mo toonandi nda farhã. 24 Zama Yahuda bonkoono Hezeciya na jama no yeeji zambar fo da feeji zambar iyye sargayey se. Mayraykoyey mo na jama no yeeji zambar fo da feeji zambar way. Alfaga boobo mo na ngey boŋ hanandi. 25 Yahuda jama kulu da alfagey da Lawi borey care banda, da jama kulu kaŋ yaŋ kaa ka fun Israyla ra, da yawey kaŋ kaa ka fun Israyla laabo ra, da borey kaŋ yaŋ goono ga ngey goray te Yahuda ra, i soobay ka farhã. 26 I binde farhã gumo Urusalima ra, zama za Israyla bonkoono Dawda izo Suleymanu zamana ra i mana woodin dumi te Urusalima ra. 27 Waato din gaa alfagey da Lawi borey tun ka albarka gaara jama se. Rabbi maa i jindey mo. I adduwey mo ziji ka to Irikoy nangoray hananta do, kaŋ go beena ra.

31 I go no, waato kaŋ i na woodin yaŋ kulu ban, kala Israyla kulu kaŋ go noodin fatta ka koy Yahuda galley ra. I na cinari kuukey bagu-bagu, i na wayboro himandi bundu toorey beeri-beeri, i na tudey boŋ sududuyaŋ nangey da feemey zeeri, Yahuda nda Benyamin kulu ra, da Ifraymu da Manasse ra mo, hala i n'i kulu halaci. Waato din gaa no Israyla izey ye ka koy ngey galley ra, boro fo kulu koy nga kwaara.

Hezeciya ye ka alfagataray sijiri

2 Hezeciya mo na alfagey da Lawi borey soola, i boobo, sata-sata yaŋ, alfagey da Lawi borey wane, boro fo kulu nga goyo boŋ, sargay kaŋ i ga ton se,

da saabuyaŋ sargayey se mo, zama i ma goy, i ma saabu, i ma sifayaŋ te mo Rabbi marga windi meyey ra. **3**A daŋ mo jara kaŋ bonkoono ga no nga arzaka ra, sargay kaŋ i ga ton sabbay se, susubay da wiciri kambu waney nooya, da asibti sargayey mo, da handu kayyaŋ wane, da sududu batey kaŋ i daŋ yaŋ waney, sanda mate kaŋ cine i n'a hantum Rabbi asariya tira ra. **4**A na borey kaŋ goono ga goro Urusalima ra yaŋ lordi ka ne i ma alfagey da Lawi borey baa no, zama i ma ngey boŋ sinji Rabbi asariya ganayaŋ ra. **5**Waato kaŋ cine lordo say-say, Israyla izey na ntaaso, da reyzin* hari taji, da ji, da yu, da fari nafa kulu boŋ-jina no da yulwa. I kande hari kulu mo zakka yulwante. **6**Israyla nda Yahuda izey mo, wo kaŋ yaŋ goono ga goro Yahuda galley ra, ngey mo, i kande haw zakka, da feeji wane, da harey kaŋ yaŋ i n'i fay waani ka i hanandi Rabbi ngey Irikoyo se, i zakka. I n'i margu-margu ka te gusam-gusamyaŋ. **7**Handu hinzanta ra no i sintin k'i citila, handu iyyanta ra no i ban. **8**Waato kaŋ cine Hezeciya da mayraykoyey kaa, i di citiley. I na Rabbi maa da nga borey Israyla mo sifa.

9Waato din gaa Hezeciya na alfagey da Lawi borey hã citiley sanni boŋ. **10**Kala alfaga beero Azariya, Zadok windi boro, a tu bonkoono se ka ne: «Za kaŋ jama sintin ka kande ngey nooyaŋey Rabbi windo ra, iri ŋwaaro wasa iri se, hala iri na iboobo cindi, zama Rabbi na nga borey albarkandi. Ibooba kaŋ cindi jisante neeya.»

11Saaya din Hezeciya lordi ka ne i ma fuyaŋ hanse Rabbi windo ra, i n'i soola mo. **12**I na nooyaŋ jinayey daŋ noodin mo, da zakka, da jinay kaŋ i fay waani yadda boŋ. I n'a te da naanay mo. Konaniya Lawi boro ciya i albeeri, d'a nya izo Simey kaŋ ga dake a gaa. **13**Yehiyel, da Azaziya, da Nahat, da Asahel, da Yeremot, da Yozabad, da Eliyel, da Ismaciya, da Mahat, da Benaya, ngey no ga ti jine borey Konaniya da nga nya izo Simey cire, bonkoono Hezeciya da Azariya kaŋ ga Irikoy windo may lordo boŋ.

14Kore Imna ize, Lawi boro, nga kaŋ ga wayna funay meyo batu, nga no ka bara sargayey boŋ kaŋ i ga te Irikoy se bine yadda boŋ, zama a ma Rabbi wane nooyaŋey, da jinayey kaŋ ga hanan gumo zaban. **15**Nga mo, a cire gonda Eden, da Minyamin, da Yesuwa, da Semaya, da Amariya, da Sekaniya alfagey galley ra. I amaana goyo ga ti i ma zaban ngey nya-izey se, boro kulu nga sasara ra, ikayna nda ibeeri. **16**Kaŋ waana borey kaŋ yaŋ i n'i lasaabu ngey asulo boŋ, alboro kulu za jiiri hinza izey ka koy beene, sanda borey kulu kaŋ yaŋ furo Rabbi windo ra, zaari fo kulu nda nga muraado boŋ, i goyey teeyaŋey se, i sasareyaŋey boŋ, mate kaŋ i n'i daŋ. **17**Hala nda ngey din mo, wo kaŋ yaŋ i n'i lasaabu alfagataray asulo boŋ, i kaayey windey boŋ, da Lawi borey mo, za jiiri waranka izey ka koy beene, i goyo ra i sasara boŋ. **18**I ga ba mo i m'i kayney kulu asuli lasaabu, d'i wandey, d'i ize arey d'i ize wayey jama kulu ra. Zama i na ngey boŋ fay waani hananyaŋ ra ka goy da naanay.

19Alfagey mo kaŋ ga ti Haruna banda kaŋ yaŋ go i galley kawyey batamey ra, gallu kulu ra boroyaŋ go no kaŋ i n'i maayaŋ hantum i ma ŋwaari baa zaban alfaga alborey kulu se, boro kulu kaŋ i n'i lasaabuyaŋ te asulo boŋ Lawi do haray.

20 Yaadin no Hezeciya te Yahuda kulu ra. A na booriyaŋ, da cimi, da naanay
goy te Rabbi a Irikoyo jine. 21 A goyey kulu kaŋ a sintin ra Irikoy windo
saajawo wane, da asariya ra, da lordi ra, zama nga ma nga Irikoyo ceeci, kal a
n'a te da nga bina kulu. A du albarka mo.

Assiriya bonkoono wongu marga kaa Urusalima gaa

32 Naanay goy woodin banda, Assiriya bonkoono Sennakerib kaa ka
furo Yahuda ra. A na galley kaŋ yaŋ gonda wongu cinarey kulu
windi nda wongu margayaŋ. A ga tammahã hala nga ga du ey nga boŋ se.
2 Waato kaŋ Hezeciya di Sennakerib kaa, a gonda anniya mo nga ma
Urusalima wongu, 3 a binde saaware nda nga mayraykoyey da soojey i ma
birno banda hari-moy lutu. I n'a gaa mo. 4 Borey binde margu, iboobo. I na
hari-moy, da hari zuro kaŋ ga gana laabo bindo ra lutu, zama i ne: «Ifo se no
Assiriya bonkooney ga kaa ka hari boobo gar?» 5 A te bine-gaabi. Nangey
kulu kaŋ birni cinaro kaŋ a n'i cina, a na jidan bisa yaŋ cina ka tonton. A na
birni fo mo cina koyne taray haray. A na Millo mo gaabandi Dawda birno ra.
A na wongu jinayyaŋ da koray boobo te.
6 A na wongu jine boroyaŋ daŋ jama jine. A n'i margu nga jine noodin birni
meyo batama ra. A n'i gaabandi nda himma daŋyaŋ sanni ka ne: 7 «Wa gaabu,
araŋ ma te alboro teera. Araŋ ma si humburu, araŋ biney ma si pati mo Assiriya
bonkoono se, wala wongu marga bambata kaŋ go a banda se mo, zama iri
gonda wo kaŋ ga bisa a wano iri banda. 8 Gaaham hin go a banda, amma iri do
iri gonda Rabbi iri Irikoyo kaŋ g'iri gaa, nga kaŋ ga wongu iri se.» Jama mo de
Yahuda bonkoono Hezeciya sanno gaa.
9 Woodin banda no Assiriya bonkoono Sennakerib na nga tamey donton i ma
koy Urusalima (zama a go Lacis jine nda nga wongu gaabo kulu nga banda.) A
donton Yahuda bonkoono Hezeciya da Yahuda kulu gaa kaŋ go Urusalima ra
ka ne:

> 10 «Yaa no Assiriya bonkoono Sennakerib ci: Ifo gaa no araŋ goono
> ga jeeri, kaŋ araŋ goono ga hangan Urusalima gallo ra hala wongu
> windiyaŋ ma kaa? 11 Manti Hezeciya goono g'araŋ darandi no, zama
> nga m'araŋ nooyandi araŋ ma bu da haray da hari jaw? Zama a goono
> ga ne: ‹Rabbi iri Irikoyo g'iri faaba Assiriya bonkoono kambe ra!›
> 12 Manti Hezeciya bumbo no ka Rabbi sududuyaŋ harey d'a feemey
> sambu, ka Yahuda da Urusalima lordi ka ne: Wa sududu feema folloŋ
> jine, a boŋ mo no araŋ ga dugu ton.
> 13 Araŋ si bay haŋ kaŋ in d'ay kaayey te ndunnya dumey laabey
> kulu se bo? Ndunnya dumey de-koyey hin ka ngey laabey kaa ay
> kamba ra no? 14 May no ndunnya dumey kulu ra kaŋ yaŋ ay kaayey
> halaci parkatak, wo kaŋ a de-koyo hin ka nga borey faaba ay kambe
> ra, sanku fa araŋ Irikoyo ma hin k'araŋ faaba ay kambe ra? 15 Sohõ
> binde, wa si naŋ Hezeciya m'araŋ fafagu, wala a m'araŋ darandi
> ya-cine! Wa s'a cimandi bo, zama de-koy fo mana te ndunnya dumey

da mayrayey kulu ra kaŋ hin ka nga borey faaba ay kambe ra, wala ay kaayey kambe ra. Haciika mo araŋ Irikoyo si araŋ faaba ay kambe ra!»

16Hala nd'a tamey ngey mo i soobay ka Rabbi Irikoy d'a tamo Hezeciya wow. 17A na tirayaŋ hantum mo ka Rabbi, Israyla Irikoyo wow. A goono ga salaŋ ka gaaba nd'a ka ne: «Sanda mate kaŋ cine ndunnya dumey laabey de-koyey mana ngey borey faaba ay kambe ra, yaadin cine no Hezeciya de-koyo mo si nga borey faaba ay kambe ra.» 18I ce da jinde beeri mo Urusalima borey gaa Yahudance ciine ra, borey kaŋ go goro birni cinaro boŋ yaŋ gaa, zama ngey m'i humburandi, ngey ma du ka gallo ŋwa mo. 19I salaŋ Urusalima Irikoyo boŋ danga ndunnya dumey toorey kaŋ borey kambey te cine.

Rabbi malayka na Assiriyancey halaci

20Bonkoono Hezeciya binde, nga nda annabi Isaya Amoz izo na adduwa te woodin sabbay se. I na jinde sambu beene Irikoyo gaa. 21Rabbi mo na malayka fo donton kaŋ na yaarukomey, da boro beerey, da jine borey kulu leemun Assiriya bonkoono wongu marga ra. A binde ye nga laabo da haawi. Waato kaŋ a furo nga tooro windo ra mo, a izey kaŋ yaŋ a hay mo n'a wi da takuba noodin.

22Yaadin cine no Rabbi na Hezeciya nda Urusalima jama kulu faaba nd'a, Assiriya bonkoono Sennakerib kambe ra, da ibare cindey kulu kambe ra mo. A n'i gaakasinay kuray kulu haray. 23Boro boobo mo kande Rabbi se fooyaŋ Urusalima ra, da jinay darzante yaŋ mo koyne Yahuda bonkoono Hezeciya se. Yaadin cine binde no a beeri nd'a dumi cindey kulu diyaŋ gaa za alwaati woodin.

Hezeciya mayra bananta

24Jirbi woodin yaŋ ra binde Hezeciya zaŋay da bu doori. A na adduwa te Rabbi gaa mo. Rabbi mo salaŋ a se k'a no alaama mo. 25Amma Hezeciya mana bana a se gomno kaŋ cine a te a se din boŋ, zama a te boŋbeeray. Woodin se no dukuri kaa a gaa, nga da Yahuda da Urusalima gaa. 26Amma Hezeciya na nga boŋ kaynandi boŋbeera kaŋ a te din se, nga nda Urusalima gorokoy, hala Rabbi dukuro mana kaŋ i boŋ Hezeciya zamana ra.

27Hezeciya wo binde gonda arzaka nda darza gumo. A na jisiri nanguyaŋ soola nga boŋ se mo, wura nda nzarfu wane, da hiiri caadantey, da yaazi jinay, da korayyaŋ, da yaajiyaŋ, 28da jisiri nanguyaŋ mo koyne ntaasu da duvan* da ji se. A gonda kangayyaŋ mo koyne alman kulu dumi se, da kaliyaŋ feejey se. 29A du mo galluyaŋ, da feeji da haw yulwante yaŋ, zama Irikoy n'a no jinay boobo.

30Nga, Hezeciya wo, a na hari-mwa kaŋ go beene din lutu, wo kaŋ ga kande hari Jihon do. A n'i candi fondo kayante ra Dawda birno se wayna kaŋay haray. Hezeciya te albarka mo nga goyey kulu ra. 31Amma Babila diyey sanno ra, ngey kaŋ yaŋ i donton a gaa zama ngey ma maa dambara hari kaŋ te laabo ra din baaru, Irikoy na Hezeciya naŋ, zama nga m'a si, nga ma bay hay kulu kaŋ go a bina ra mo.

32Hezeciya goy cindey mo, d'a Irikoy ganayaŋ goyey, ngey neeya, i n'i
hantum annabi Isaya Amoz ize bangando ra, da Yahuda da Israyla bonkooney
tira ra. 33Hezeciya kani mo nga kaayey banda. I n'a fiji Dawda izey saarayey
tudo gaa. Yahuda kulu da Urusalima gorokoy mo n'a darzandi a buuyaŋo waate.
A izo Manasse mo te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Manasse

33 Manasse gonda jiiri way cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may
jiiri waygu cindi gu Urusalima ra. 2A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa.
A goono ga dumi cindey fanta harey gana, dumey kaŋ Rabbi gaaray Israyla
izey jine. 3Zama a ye ka tudey boŋ sududuyaŋ nangey kaŋ a baabo Hezeciya
zeeri yaŋ cina koyne. A na feemayaŋ cina Baaley se, a na wayboro himandi
bundu tooruyaŋ te. A sombu mo beene kundey kulu se ka may i se. 4A na
feemayaŋ cina mo Rabbi windo ra, windo kaŋ ciine ra Rabbi ne: «Urusalima ra
no ay maa ga goro hal abada.» 5A na sargay feemayaŋ cina beene kundey kulu
se Rabbi windo batama hinka ra. 6A na nga izey mo daŋ danji ra Hinnom izo
gooro ra. A na gunayaŋ, da safariyaŋ, da ziimataray goy te. A gonda muraadu
da borey kaŋ yaŋ gonda ganakoyaŋ, da ziimey. A na goy laalo boobo te Rabbi
diyaŋ gaa zama nga m'a zokoti se.

7A na jabuyaŋ himandi tooro kaŋ a te sinji Irikoy windo ra, windo kaŋ ciine
ra Irikoy ne Dawda nda nga izo Suleymanu se: «Windo wo ra da Urusalima kaŋ
ay suuban Israyla kundey kulu ra, noodin no ay g'ay maa daŋ hal abada. 8Ay si
ye ka Israyla ce hibandi ka kaa laabo kaŋ ay suuban araŋ kaayey se din ra, hala
day i goono ga haggoy ka te hay kulu kaŋ ay n'i lordi, danga asariya, da hin
sanney, da farilley kulu kaŋ yaŋ ay daŋ Musa kambe ra.» 9Manasse na Yahuda
da Urusalima borey darandi k'i daŋ goy laalo teeyaŋ ra kaŋ jaase mebarawey
wane, ngey kaŋ yaŋ Rabbi halaci Israyla izey jine.

10Rabbi salaŋ Manasse da nga jama se mo, amma i mana hangan. 11Woodin
se no Rabbi kande i se jine boroyaŋ, Assiriya bonkoono wongu marga wane
yaŋ. I na Manasse di mo ka korbay daŋ a se niina gaa. I n'a haw da guuru-say
sisiriyaŋ ka kond'a Babila. 12Waato kaŋ cine a go kankamo ra, a na Rabbi nga
Irikoyo ŋwaaray. A na nga boŋ kaynandi mo da cimi Rabbi nga kaayey Irikoyo
jine. 13Waato kaŋ a na adduwa te a gaa mo, nga mo n'a ŋwaara saal ka tu a
adduwa se. A ye ka kand'a Urusalima nga mayray nango ra. Saaya din gaa no
Manasse bay kaŋ Rabbi no ga ti Irikoy.

14Woodin banda a na birni cinari fo cina taray haray ka Dawda birno windi
nd'a, Jihon wayna kaŋay gooro ra, hal a koy ka to Hari Ham Meyo gaa. A na
Ofel mo windi nd'a k'a kuuyaŋo tonton da cimi. A na soojeyaŋ daŋ Yahuda
galley kulu ra kaŋ yaŋ gonda wongu jidan bisa.

15A na de-koy yawey kaa, ngey da tooro kaŋ go Rabbi windo ra, da feemey
kulu kaŋ a cina Rabbi windo tudo boŋ, da Urusalima ra. A n'i gusam birno
banda. 16A ye ka Rabbi feema sinji. A boŋ mo no a na laakal kanay da
saabuyaŋ sargay ton. A na Yahuda lordi mo ka ne i ma may Rabbi, Israyla
Irikoyo se. 17Kulu nda yaadin borey mana fay da sargayey teeyaŋ tudey boŋ

sududуaŋ nangey ra, amma kala Rabbi ngey Irikoyo hinne se.
18 Manasse goy cindey mo, d'a adduwa kaŋ a te nga Irikoyo gaa, da borey
kaŋ yaŋ ga fonnay sanney kaŋ yaŋ i salaŋ a se Rabbi, Israyla Irikoyo maa gaa,
ngey neeya, i go Israyla bonkooney baaru tira ra. 19 A adduwa kaŋ a te din, da
mate kaŋ Rabbi tu a se d'a, d'a zunubo d'a amaana ŋwaaray kulu, da tudey boŋ
sududуaŋ nangey kaŋ a cina, da bundu tooro kaŋ a sinji, da jabuyaŋ himandey
kaŋ jine a na nga boŋ kaynandi, a go, i n'i hantum Fonnaykoy tira ra. 20 Manasse
mo kani nga kaayey banda. I n'a fiji nga bumbo windo ra. A ize Amon te
bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Amon

21 Amon gonda jiiri waranka cindi hinka waato kaŋ a sintin ka may. A may
jiiri hinka Urusalima ra. 22 A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, sanda mate kaŋ
cine a baabo Manasse te. Amon na sargayyaŋ salle himandi jabantey kulu kaŋ
nga baabo Manasse te yaŋ din se, a may i se mo. 23 Amma a mana nga boŋ
kaynandi Rabbi jine, sanda mate kaŋ cine a baabo Manasse na nga boŋ
kaynandi. Amma Amon wo soobay ka taali te ka tonton.
24 A bannyey mo na me haw a boŋ k'a wi nga windo ra. 25 Amma laabo borey
na borey kaŋ na me-hawyaŋo te Bonkoono Amon boŋ din kulu wi. Laabo borey
n'a izo Yosiya didiji bonkooni mo a nango ra.

Yahuda bonkoono Yosiya

34 Yosiya gonda jiiri ahakku waato kaŋ a sintin ka may. A may jiiri
waranza cindi fo Urusalima ra. 2 A te haŋ kaŋ ga saba Rabbi diyaŋ gaa
ka nga kaayo Dawda fondey gana. A mana kamba kambe ŋwaari wala kambe
wow gaa haray.
3 Zama a mayra jiiri ahakkanta ra, za zankataray ga cindi a gaa no, a sintin ka
nga kaayo Dawda Irikoyo ceeci. Jiiri way cindi hinkanta ra mo a sintin ka tudey
boŋ sududуaŋ harey, da wayboro himandi bundu toorey, jabuyaŋ wane, da
sooguyaŋ toorey kaa Yahuda nda Urusalima ra. A n'i hanandi yaadin cine. 4 I na
Baaley feemey mo bagu-bagu a jine, i na wayno himandey kaŋ go i se beene
beeri-beeri mo. A na bundu toorey bagu, himandi jabante yaŋ waney. Sooguyaŋ
himandey mo, a n'i ciya hamni, k'a say-say borey kaŋ na sargay te i se yaŋ din
saarayey boŋ. 5 A na alfagey biriyey mo ton i feemey boŋ. A na Yahuda da
Urusalima hanandi mo. 6 Yaadin cine mo no a te Manasse da Ifraymu da Simeyon
ra, hala nda Naftali laabey ra, nangu kulu kaŋ i go. 7 A na feemey mo zeeri, ka
wayboro himandi bundu toorey da jabuyaŋ himandey kulu bagu kal i ciya hamni.
A na wayno himandey kulu beeri Israyla laabo kulu ra, ka ye Urusalima.
8 A ciya, a mayra jiiri way cindi ahakkanta ra, waato kaŋ a jin ka laabo da
windo hanandi, kal a na Safan Azaliya izo, da Maaseya kaŋ ga gallo may, da
Yowa Yohaz izo kaŋ ga hantum yaŋ donton i ma Rabbi nga Irikoyo fuwo
hanse.
9 I kaa alfaga beero Hilciya do. I na nooro no a se kaŋ borey kande Irikoy
windo ra, haŋ kaŋ Lawi borey kaŋ yaŋ ga meyey batu margu-margu Manasse

da Ifraymu borey, da Israyla kulu kaŋ cindi, da Yahuda da Benyamin, da Urusalima gorokoy mo kambey ra. **10**I na nooro daŋ goy-teerey kaŋ yaŋ ga Rabbi windo goyo haggoy kambe ra. Ngey mo n'a no goy izey kaŋ goono ga goy Rabbi windo ra se, zama i ma windo hanse k'a gaabandi. **11**Ngey mo n'a no sacey da cinakoy se, hal i ma tondi jabante yaŋ da kataakuyaŋ kaŋ ga saba day. I ga goy d'ey ka fuwey kaŋ yaŋ Yahuda bonkooney halaci din beeney daabu.

12Borey mo na goyo te da naanay. I jine funey ga ti Yahat da Obadiya, Merari do haray Lawi boro yaŋ, da Zakariya da Mesullam, Kohat izey do haray boroyaŋ. Lawi borey ra mo, borey kulu kaŋ yaŋ ga goni dooni goy jinay gaa, **13**ngey mo ga haggoy da jinay jarekoy. I ga haggoy mo da boro kulu a goyo ra. Lawi borey ra mo hantumkoyaŋ, da doogariyaŋ, da windi me batukoyaŋ go no.

Hilciya na asariya tira gar Irikoy windo ra

14Waato kaŋ i goono ga nooro kaŋ i kande Rabbi windo ra kaa taray, Alfa Hilciya na Rabbi asariya tira kaŋ Musa hantum din gar. **15**Hilciya mo salaŋ ka ne hantumkwa Safan se ka ne: «Ay na Tawretu tira gar Rabbi windo ra.» Hilciya na tira no Safan se mo.

16Kala Safan na tira sambu ka kond'a bonkoono do. A ne a se mo: «Goy kulu kaŋ i daŋ ni tamey kambe ra, i goono g'a te. **17**Iri na nooro kaŋ i gar Rabbi windo ra din gusam k'a daŋ jine borey da goy-izey kambe ra.» **18**Hantumkwa Safan mo ye ka salaŋ bonkoono se ka ne: «Alfa Hilciya n'ay no tira fo.» Safan mo na tira caw bonkoono jine.

19A ciya mo, alwaato kaŋ bonkoono maa sanney kaŋ go asariya ra, kal a na nga bankaarayey tooru-tooru. **20**Kala bonkoono na Hilciya, nda Ahikam Safan izo, da Abdon Mikaya izo, da hantumkwa Safan, da Asaya bonkoono bannya lordi ka ne: **21**«Wa koy ka Rabbi hã ay se, da borey kaŋ cindi Israyla nda Yahuda ra yaŋ mo se, tiro wo kaŋ i gar ciine ra. Zama Rabbi futa kaŋ a ga gusam iri boŋ ga beeri, zama iri kaayey mana Rabbi sanno haggoy, i mana goy mo da hay kulu kaŋ i hantum tira wo ra.»

22Hilciya mo da borey kaŋ yaŋ bonkoono lordi koy wayboro annabo Hulda do, kaŋ ga ti Sallum wande. Sallum no ga ti bankaarayey fuwo batukwa. Baabo maa Tikba, kaayo maa Haras. Waybora din go Urusalima Misne kura ra da goray. Kala Hilciya salaŋ a se sanno din boŋ.

23Waybora mo ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Wa ci bora kaŋ n'araŋ donton ay gaa din se: **24**Rabbi ne: Guna, ay ga masiiba candi ka kande nango wo d'a ra gorokoy gaa, danga laaliyaŋ kulu kaŋ i hantum tira kaŋ i caw Yahuda bonkoono jine din ra. **25**Zama i n'ay furu ka dugu ton de-koy fooyaŋ se, zama i m'ay zokoti nda ngey kambe goyey kulu, woodin sabbay se no ay g'ay dukuro gusam nango wo boŋ, hay kulu s'a ban mo. **26**Amma Yahuda bonkoono kaŋ n'araŋ donton araŋ ma hã Rabbi gaa din, haŋ kaŋ araŋ ga ci a se neeya: Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci, nga kaŋ me sanno ni maa din: **27**Za kaŋ ni wo, ni bine ga baan, ni na ni boŋ kaynandi mo Irikoy jine alwaato kaŋ ni maa a sanno nango wo d'a ra gorokoy boŋ, ni na ni boŋ kaynandi mo ay jine hala ni

na ni bankaarayey tooru ka hẽ ay jine, ay mo maa ni se. Yaadin no Rabbi ci.
28 A go, ay ga ni margu ni kaayey banda. Ni ga to ni saara do laakal kanay ra.
Ni moy si di masiiba kulu kaŋ ay ga candi ka kande nango wo ra, d'a a ra
gorokoy gaa.»

Diyey mo ye ka kaa bonkoono do da sanno.

29 Bonkoono donton i ma Yahuda da Urusalima arkusey kulu margu.
30 Bonkoono ziji ka koy Rabbi windo do, nga nda Yahuda boro fo kulu, da
Urusalima gorokoy, da alfagey, da Lawi borey, da jama kulu, ibeeri gaa, ikayna
gaa. A na sappa tira kaŋ i gar Rabbi windo ra din sanney kulu caw i hangey ra.
31 Bonkoono binde kay nga kayyaŋ nango ra ka alkawli sambu Rabbi jine, ka ne
nga ga Rabbi gana, nga m'a lordey, d'a seedey, d'a hin sanney haggoy da nga
bina kulu da nga fundo kulu mo, zama nga ma sappa sanney kaŋ go hantumante
tira ra din toonandi.

32 Borey kulu kaŋ yaŋ i gar Urusalima da Benyamin ra, a na ngey mo daŋ i
ma kay alkawlo gaa. Urusalima borey mo goy Irikoy sappa boŋ, ngey kaayey
Irikoyo nooya.

33 Yosiya binde na fanta hari jinayey kulu kaa Israyla izey laabey kulu ra.
Borey kulu kaŋ i gar Israyla ra, a n'i tilasandi i ma may Rabbi ngey Irikoyo se.
A fundi jirbey kulu ra i mana fay da Rabbi, ngey kaayey Irikoyo.

Paska bato haggoyyaŋo kaŋ i te Yosiya zamana ra

35 Yosiya binde na Paska* bato haggoy Rabbi se Urusalima ra. Borey na
Paska feejey wi handu sintina jirbi way cindi taacanta hane. 2 A na
alfagey daŋ ngey goyey ra, a n'i biney gaabandi mo Rabbi windo goyo ra.
3 Lawi borey kaŋ yaŋ ga Israyla kulu dondonandi, kaŋ hananteyaŋ no Rabbi se,
a ne i se: «Kal araŋ ma Sundurku Hanna daŋ fuwo kaŋ Suleymanu, Dawda
Israyla bonkoono izo cina din ra. Araŋ si ye ka maa tiŋa araŋ jasey gaa. Kal
araŋ ma goy Rabbi araŋ Irikoyo se, d'a jama Israyla mo se. 4 Wa araŋ boŋ soola
araŋ kaayey windey boŋ, araŋ sasarey boŋ, mate kaŋ cine Israyla bonkoono
Dawda hantum din boŋ, da mate kaŋ a izo Suleymanu mo hantum.

5 Wa kay Nangu Hananta ra, araŋ kaayey windey fay-fay yaŋo boŋ, araŋ
nya-izey wane jama izey. I ma daŋ boro kulu se nga baa Lawi windo, kaayey
wane. 6 Sohõ wa Paska feejey wi. Wa araŋ boŋ hanandi. Araŋ ma soola araŋ
nya-izey se mo. Wa goy Rabbi sanno kaŋ Musa ci din boŋ.»

7 Yosiya binde na jama no feej'izeyaŋ da hincin izeyaŋ alman kurey ra. I
baayaŋo to zambar waranza, i kulu Paska sargay se. A n'i no mo borey kulu kaŋ
go noodin yaŋ se, da handayze zambar hinza i banda. Woodin yaŋ kulu mo,
bonkoono arzaka ra no i fun.

8 Yaadin cine no i no jama se da bine yadda. Alfagey go, Lawi borey mo go,
Hilciya da Zakariya, da Yehiyel, ngey kaŋ ga Irikoy windo may. I na alfagey no
handayze zambar hinza da zangu iddu, da yeeji zangu hinza mo, Paska
sargayey se. 9 Konaniya mo, nga nda Semaya nda Netanel a nya izey, da
Hasabiya, da Yeyel, da Yozabad, Lawi kunda boro beerey, i na Lawi borey no
handayze zambar gu, da yeeji zangu gu, Paska sargayey se.

10Yaawo cine no i na saajawo soola nd'a: alfagey kay ngey nangey ra, Lawi
borey mo ngey sasarey boŋ bonkoono lordo boŋ. 11I na Paska almaney wi,
alfagey mo na kuro kaŋ i ta i kambe ra say-say, Lawi borey mo goono g'i fooru.
12I na sargayey kaŋ i ga ton sambu, zama ngey m'i nooyandi kaayey windey
fay-fay yaŋo boŋ, jama izey wane. I m'a salle Rabbi se sanda mate kaŋ cine i
hantum Musa tira ra. Yaadin no i te yeejey mo se. 13I na Paska almaney ton da
danji, farilla boŋ. Sargayey kaŋ ga hanan ka bisa cindey, ngey mo i n'i zargandi
kusuyaŋ ra, da cambuyaŋ ra, da taasayaŋ ra. I n'i sambu mo da cahãyaŋ ka
kond'ey jama izey kulu se. 14Kokor banda i soola ngey boŋ se, da alfagey mo
se. Zama Haruna banda alfagey go toonanteyaŋ da muraadu sargay kaŋ i ga ton
da maani salleyaŋ se, hal a to cin. Woodin se no Lawi borey soola ngey boŋ se
da Haruna banda alfagey se.

15Doonkoy mo, Asaf izey go ngey nango ra Dawda lordo boŋ: Asaf da
Heman, da Yedutun, bonkoono se fonnaykwa. Windi me batukoy mo go windi
me kulu gaa. I mana fay da ngey goyo, zama i nya-izey Lawitey na soola te i se.

16Ya-cine no i na Rabbi saajawo kulu soola nd'a, zaari follonka din ra, i ma
Paska bato haggoy. I ma sargay kaŋ i ga ton salle Rabbi feema ra Bonkoono
Yosiya lordo boŋ. 17Israyla izey kaŋ go no noodin na Paska nda buuru kaŋ
sinda dalbu bato mo haggoy alwaati woodin ra, hala jirbi iyye. 18I mana Paska
woodin cine te Israyla ra za annabi Samuwila zamana ra. Israyla bonkooni fo
mo mana te kaŋ na Paska haggoy sanda mate kaŋ cine Yosiya te, nga nda
alfagey, da Lawitey, da Yahuda da Israyla kulu kaŋ go noodin, da Urusalima
borey. 19I na Paska bato din haggoy Yosiya mayra jiiri way cindi ahakkanta ra.

20Woodin kulu banda, waato kaŋ Yosiya na sududuyaŋ fuwo hanse ka ban,
nga no, Misira bonkoono Neko tun ka koy zama nga ma wongu nda Karkemis
Ufratis isa meyo gaa. Yosiya mo fatta ka kond'a gaa wongu. 21Amma Neko na
diyayaŋ donton a gaa ka ne: «Ifo k'ay za da nin, ya nin Yahuda bonkoono?
Manti nin no ay kaa ka wongu hunkuna bo, amma windo kaŋ ay goono ga
gaaba nd'a iri game ra. Irikoy mo n'ay lordi ka ne ay ma himma daŋ. Ma si
kawla nda Irikoy sanno kaŋ go ay banda, zama ni ma si halaci.»

22Day Yosiya wangu ka bare ka fay d'a, amma a na alhaali barmay zama nga
ma wongu nd'a. A mana laakal da Neko sanno mo, kaŋ fun Irikoy me ra. A
binde koy wongo do Mejiddo gooro ra.

23Hangawkoyey binde na bonkoono Yosiya hay, bonkoono mo ne nga tamey
se: «W'ay hibandi, kaŋ se i n'ay guuru nda cimi.» 24A tamey binde n'a kaa nga
torka ra. I n'a daŋ torko hinkanta kaŋ go a se din ra ka kand'a Urusalima ra. A
bu, i n'a fiji mo a kaayey saarayey ra. Yahuda da Urusalima kulu na bu baray te
Yosiya se.

25Irimiya mo na bu baray doon Yosiya se. Alborey kaŋ ga doon, da
wayborey kaŋ ga doon mo, i kulu no ga Yosiya maa ce ngey hẽeney ra, hala ka kaa
sohõ. I na woodin ciya mo alaada Israyla ra. A go mo, i n'i hantum bu baray tira ra.

26Yosiya goy cindey d'a Irikoy ganayaŋ goyey kaŋ a te, haŋ kaŋ go
hantumante Rabbi asariya tira ra, 27za a sintinay goyo kal a kokor banda wano,
i go hantumante Israyla da Yahuda bonkooney tira ra.

Yahuda bonkoono Yehowahaz

36 Laabo borey na Yosiya izo Yehowahaz sambu k'a didiji bonkooni a
baabo nango ra Urusalima.
2Yehowahaz gonda jiiri waranka cindi hinza waato kaŋ a sintin ka may. A
may handu hinza Urusalima ra. **3**Misira bonkoono mo n'a kaa koytara ra noodin
Urusalima ra. A na laabu jukke nzarfu ton taaci nda jare cine da wura kilo
waytaaci cindi gu cine. **4**Misira bonkoono mo na Yehowahaz nya izo Eliyacim
didiji bonkooni Yahuda nda Urusalima boŋ. A n'a maa barmay ka daŋ
Yehoyacim. Neko n'a nya izo Yehowahaz sambu ka kond'a Misira.

Yahuda bonkoono Yehoyacim

5Yehoyacim gonda jiiri waranka cindi gu alwaato kaŋ a sintin ka may. A
may jiiri way cindi fo Urusalima ra. A na goy laalo goy te Rabbi nga Irikoyo
diyaŋ gaa. **6**Babila bonkoono Nebukadnezzar mo kande Yehoyacim gaa wongu.
A n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ zama nga ma kond'a Babila. **7**Nebukadnezzar
na Rabbi windo ra jinay fooyaŋ ku mo ka kond'ey Babila. A n'i daŋ nga tooro
windo ra noodin Babila.
8Yehoyacim goy cindey mo, d'a fanta harey kaŋ a te, da taalo kaŋ i gar a do,
ngey neeya, i n'i hantum Israyla da Yahuda bonkooney tira ra. A izo Yehoyacin
te bonkooni a nango ra.

Yahuda bonkoono Yehoyacin

9Yehoyacin gonda jiiri ahakku waato kaŋ a sintin ka may. A may handu
hinza nda jirbi way Urusalima ra. A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa. **10**Waato
kaŋ jiiro bare, bonkoono Nebukadnezzar donton i ma kond'a Babila, nga nda
Rabbi windo jinay hanney. I n'a dumi fo Zedeciya daŋ koytaray Yahuda nda
Urusalima boŋ.

Zedeciya, Yahuda bonkooni kokoranta

11Zedeciya gonda jiiri waranka cindi fo waato kaŋ a sintin ka may. A may
jiiri way cindi fo Urusalima ra. **12**A na goy laalo te Rabbi nga Irikoyo diyaŋ
gaa. A mana nga boŋ kaynandi annabi Irimiya jine, nga kaŋ na Rabbi me sanno
salaŋ. **13**A murte mo Bonkoono Nebukadnezzar gaa, nga kaŋ n'a daŋ zeyaŋ
Irikoy maa boŋ, amma a na nga hanga sandandi. A na nga bina sandandi mo
nga ma si bare ka ye Rabbi, Israyla Irikoyo do. **14**Alfaga beerey kulu mo, da
jama na asariya daaru gumo, dumi cindey fanta harey kulu boŋ. I na Rabbi
windo kaŋ a hanandi Urusalima ra din ziibandi.

Nebukadnezzar na Urusalima wongu k'a ta

15Rabbi mo, i kaayey Irikoyo donton i gaa nga diyey do. A ga soobay k'i
donton, zama a ga bakar nga borey se, da nga nangora mo se. **16**Amma i na
Irikoy diyey hahaara, i donda a sanno. I na me nyatte a annabey gaa, hala Rabbi
futa tun ka gaaba nda nga jama, hal a sinda safari. **17**Woodin se no a kande

Kaldancey bonkoono i gaa. Nga mo n'i arwasey wi da takuba i nangu hananta ra. Arwasu gaa, wandiyo gaa, albeeri gaa, hamni kwaaray gaa, a mana bakar baa afo se. Rabbi n'i kulu daŋ a kambe ra. **18**Irikoy windo jinay kulu, ikayna nda ibeeri, da Rabbi fuwo ra jinay darzantey, da koyo wane jinay darzantey, d'a mayraykoyey waney, woodin yaŋ kulu a kond'ey Babila. **19**I na Irikoy windo ton ka Urusalima birni cinaro bagu-bagu. I n'a faadey kulu ton da danji, i n'a jinay hanney kulu halaci.

20Borey kaŋ yaŋ na takuba yana mo, a kond'ey Babila. I ciya a tamyaŋ d'a izey mo waney hal a to Persiya mayra zamana gaa, **21**zama i ma Rabbi sanno kaŋ a ci Irimiya me ra toonandi, hala waati kaŋ cine laabo ga maa nga asibtey kaani. Zama duumi kaŋ a goono ga goro kurmu, a n'a asibtey haggoy, hala jiiri wayye timmante.

Sirus hin sanno kaŋ a te

22I go no binde, Persiya bonkoono Sirus koytara jiiri sintina ra, zama Rabbi sanno kaŋ a ci annabi Irimiya me ra ma to, kala Rabbi n'a daŋ Persiya bonkoono Sirus biya ra hal i ma fe nga mayra kulu ra. A naŋ i ma hantum mo ka ne:

23«Yaa no Persiya bonkoono Sirus ne:

> ‹Rabbi Irikoy kaŋ go beene, a na ndunnya mayrayey kulu no ay se. A gaabandi ay se mo ya windi cina nga se Urusalima ra, kwaara kaŋ go Yahuda laabo ra. Boro kulu kaŋ no araŋ a borey ra, Rabbi a Irikoyo ma goro a banda. Bora ma tun ka koy noodin.› »

EZRA

Sirus hin sanno

1 Persiya bonkoono Sirus koytara jiiri sintina, Rabbi na Persiya bonkoono
Sirus biya feeri zama Rabbi sanno kaŋ a ci Irimiya do ma to se. Kala
bonkoono ne i ma fe nga mayra laabo kulu ra, i ma hantum mo ka ne:

> **2**«Haŋ kaŋ Persiya bonkoono Sirus ci neeya: Rabbi Irikoy kaŋ go
> beene na ndunnya koytarayey kulu no ay se. A n'ay lordi* mo ka ne
> ay ma windi cina nga se Urusalima* kaŋ go Yahuda laabo ra. **3**Boro
> kulu kaŋ a borey kuray haray wane no araŋ game ra, a Irikoyo ma
> goro a banda. Bora ma koy Urusalima, kaŋ go Yahuda ra, ka Rabbi,
> Israyla* Irikoyo fuwo cina (nga no ga ti Irikoy), wo kaŋ go
> Urusalima. **4**Boro kulu kaŋ cindi, nangu kulu kaŋ ra no bora bara ga
> goro, kal a nango borey m'a gaa nda nzarfu nda wura, da jinayyaŋ,
> da almanyaŋ, hala nda bine yadda sargay* Irikoy windo kaŋ go
> Urusalima se.»

5Alwaato din Yahuda nda Benyamin kaayey windi arkusey, nda alfagey*, da
Lawi borey tun, sanda borey kulu kaŋ Irikoy n'i biyey feeri i ma koy ka Rabbi
windo kaŋ kaŋ din cina se, kaŋ go Urusalima ra. **6**I gorokasiney kulu kaŋ go g'i
windi n'i gaa da nzarfu taasayaŋ, da wura wane yaŋ, da jinayyaŋ, da almanyaŋ,
da jinay caadanteyaŋ, hala nda bine yadda nooyaŋey kulu. **7**Bonkoono Sirus mo
na Rabbi fuwo jinayey kaa taray, wo kaŋ yaŋ Nebukadnezzar kande ka fun
Urusalima ka daŋ nga toorey windo ra. **8**Ngey mo Persiya bonkoono Sirus n'i
kaa taray jinay jisikwa kaŋ se i ga ne Mitredat kambe ra, k'i lasaabu Sesbazzar
se, kaŋ Yahuda jine boro no.
9Woone no ga ti i lasaabuyaŋ:

> wura taasa waranza,
> da nzarfu taasa zambar fo,
> da zaama waranka cindi yagga,
> **10**da wura tu waranza,
> da nzarfu tu dumi fo,
> ngey mo zangu taaci nda iway no,
> ngey nda jinay dumi waani fooyaŋ
> mo i banda, zambar fo no.

11Wura nda nzarfu jinayey kulu margante, zambar gu da zangu taaci no.
Woodin yaŋ kulu no Sesbazzar kande waato kaŋ borey ye ka kaa Urusalima ka
fun Babila tamtara ra.

Tamtaray izey kaŋ ye ka kaa lasaabo

2 Woone yaŋ no ga ti laab'izey kaŋ yaŋ du ka tun ka fun tamtaray ra, ngey
kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ku ka konda Babila. I du ka ye

Urusalima* nda Yahudiya*, boro kulu ye nga birno ra. **2**I kaa Zerubabel banda,
da Yesuwa, da Nehemiya, da Seraya, da Releya, da Mordekay, da Bilsan, da
Mispar, da Bigbay, da Rehum, da Baana.

Israyla alborey lasaabuyaŋ neeya:

3Paros izey,
zambar hinka nda zangu fo
nda wayye cindi hinka no.
4Sefatiya izey,
zangu hinza nda wayye cindi hinka no.
5Ara izey,
zangu iyye nda wayye cindi gu no.
6Pahat-Mowab izey,
Yesuwa nda Yowab izey do haray waney,
zambar hinka nda zangu ahakku
nda iway cindi hinka no.
7Elam izey do haray mo,
zambar fo da zangu hinka
nda waygu cindi taaci no.
8Zattu izey,
zangu yagga nda waytaaci cindi gu no.
9Zakkay izey mo,
zangu iyye nda waydu no.
10Bani izey,
zangu iddu nda waytaaci cindi hinka no.
11Bebay izey,
zangu iddu nda waranka cindi hinza no.
12Azgad izey, zambar fo nda zangu hinka
nda waranka cindi hinka no.
13Adonikam izey,
zangu iddu nda waydu cindi iddu no.
14Bigbay izey,
zambar hinka nda waygu cindi iddu no.
15Adin izey,
zangu taaci nda waygu cindi taaci no.
16Ater izey,
Hezeciya do haray waney, waygu cindi ahakku no.
17Bezay izey,
zangu hinza nda waranka cindi hinza no.
18Yora izey,
zangu nda iway cindi hinka no.
19Hasum izey,
zangu hinka nda waranka cindi hinza no.

20Jibbar izey,
waygu cindi gu no.

21Baytlahami alborey,
zangu nda waranka cindi hinza no.
22Netofa alborey,
waygu cindi iddu no.
23Anatot alborey,
zangu nda waranka cindi ahakku no.
24Azmabet izey,
waytaaci cindi hinka no.
25Ciriyat-Yeyarim izey,
da Kefira waney, da Beyerot, zangu iyye nda waytaaci
cindi hinza no.
26Rama nda Geba izey,
zangu iddu nda waranka cindi fo no.
27Mikmas alborey,
zangu nda waranka cindi hinka no.
28Betel nda Ayi alborey,
zangu hinka nda waranka cindi hinza no.
29Nebo izey,
waygu cindi hinka no.
30Magbis izey,
zangu nda waygu cindi iddu no.
31Elam fa din izey,
zambar fo nda zangu hinka nda waygu cindi taaci no.
32Harim izey,
zangu hinza nda waranka no.
33Lod, da Hadid, da Ono izey,
zangu iyye nda waranka cindi gu no.
34Yeriko alborey,
zangu hinza nda waytaaci cindi gu no.
35Senaa izey,
zambar hinza nda zangu iddu nda waranza no.

36Alfagey mo neeya:

Yedaya, Yesuwa windo do haray waney,
zangu yagga nda wayye cindi hinza no.
37Immer izey,
zambar fo da waygu cindi hinka no.
38Pasur izey, zambar fo da
zangu hinka nda waytaaci cindi iyye no.
39Harim izey,

zambar fo da iway cindi iyye no.

40Lawi borey mo neeya:

Yesuwa, da Kadmiyel izey,
Hodabiya izey do haray waney,
wayye cindi taaci no.

41Doonkoy mo neeya:

Asaf izey, zangu nda waranka cindi ahakku no.

42Me-batukoy mo neeya:

Sallum, da Ater, da Talmon, da Akkub, da Hatita,
da Sobay izey, i kulu margante
zangu nda waranza cindi yagga no.

43Windi goy-izey mo neeya:

Ziha izey, da Hasufa izey, da Tabbayot izey,
44da Keros izey, da Siyaha izey, da Padon izey,
45da Lebana izey, da Hagaba izey,
da Akkub izey,
46da Hagab izey, da Salmay izey, da Hanan izey,
47da Jiddel izey, da Gahar izey,
da Reyaya izey,
48da Rezin izey, da Nekoda izey,
da Gazzam izey,
49da Uzza izey, da Paseya izey, da Besay izey,
50da Asna izey, da Meyunim izey,
da Nefusim izey,
51da Bakbuk izey, da Hakufa izey,
da Harhur izey,
52da Bazlit izey, da Mehida izey,
da Harsa izey,
53da Barkos izey, da Sisera izey, da Tema izey,
54da Neziya izey, da Hatifa izey.

55Suleymanu bannyey izey mo neeya:

Sotay izey, da Soferet izey, da Peruda izey,
56da Yaala izey, da Darkon izey,
da Jiddel izey,

57 da Sefatiya izey, da Hattil izey,
da Pokeret-Hazzebayim izey, da Ami izey,

58 Windi goy-izey kulu,
da Suleymanu bannyey izey,
i boro zangu hinza nda wayga cindi hinka no.

59 Woone yaŋ no ga ti borey kaŋ yaŋ fun Tel-Mela, da Tel-Harsa, da Kerub, da Addan, da Immer. Amma i si hin ka ngey kaayey windo, wala ngey kundey seeda cabe, hala ngey ya Israyla wane yaŋ no:

60 Delaya izey, da Tobiya izey, da Nekoda izey,
i boro zangu iddu nda waygu cindi hinka no.

61 Alfagey izey do haray mo:

Hobaya izey, da Hakkoz izey, da Barzillay izey
(wo kaŋ na wande hiiji Barzillay Jileyad bora
ize wayey ra, hal i n'a ce d'i maa.)

62 Woodin yaŋ no ga ngey baaru ceeci borey kaŋ i goono g'i asuli lasaabuyaŋ din ra, amma i mana du a. Woodin se no i n'i lasaabu harram hariyaŋ k'i kaa alfagataray goyo ra. 63 Kala mayraykoyo ne i se i ma si ŋwa ŋwaari hananta gaa kala waati kaŋ alfaga fo ga kay da Urim* da Tummin.

64 Jama kulu marganta si kala boro zambar waytaaci cindi hinka, nda zangu hinza nda waydu, 65 i bannyey d'i koŋŋey baa si, ngey mo to boro zambar iyye nda zangu hinza nda waranza cindi iyye. I gonda mo doonko zangu hinka, alboro nda wayboro. 66 I bariyey zangu iyye nda waranza cindi iddu no, i alambaaney zangu hinka nda waytaaci cindi gu no. 67 I yoy zangu taaci nda waranza cindi gu no, i farkayey mo zambar iddu nda zangu iyye nda waranka no.

68 Kaayey windi arkusu fooyaŋ mo, waato kaŋ i kaa Rabbi sududuyaŋ windo kaŋ go Urusalima ra din do, i na gomniyaŋ no da bine yadda Irikoy windo se, zama i m'a sinji nga daba zeena boŋ. 69 Ngey arzakey ra i na wura no ngey hina boŋ, kilo wayye, nzarfu mo kilo zambar hinka nda zangu hinka nda wayye cindi hinza, da alfaga bankaaray zangu. I n'i daŋ jisiyaŋ nango ra.

70 Kala alfagey da Lawi borey da jama boro fooyaŋ da doonkoy da batukoy da Irikoy windo goy-izey, i goro ngey kwaarey ra. Israyla kulu mo goro ngey kwaarey ra.

Rabbi sargay feema cinayaŋo

3 Waato kaŋ handu iyyanta kay, Israyla izey mo go birney ra, kala jama margu care banda Urusalima ra. **2**Kala Yesuwa Yozadak izo tun ka kay, nga nda nga nya-ize alfagey, da Zerubabel, Seyaltiyel izo, nda nga nya-izey. I na Israyla Irikoyo sargay feema cina, zama i ma sargay kaŋ i ga ton yaŋ salle sanda mate kaŋ i hantum Irikoy bora Musa asariya* ra. **3**I na feema sinji nga daba boŋ. Noodin mo no i na sargay kaŋ i ga ton yaŋ no Rabbi se, susubay da wiciri waney zama i humburu laabo borey. **4**I na tandey bato mo haggoy, sanda mate kaŋ i hantum. I na sargay kaŋ i ga ton yaŋ no zaari kulu lasaabuyaŋo boŋ, danga mate kaŋ i kayandi i se, zaari kulu muraadey hina me. **5**Kokor banda koyne, kala sargay kaŋ si fappe kaŋ i ga ton, nda handu kayyaŋ sargay, da Rabbi bato kulu kaŋ i daŋ, borey kaŋ yaŋ i hanandi, da boro kulu kaŋ na sargay no Rabbi se bine yadda boŋ. **6**Za handu iyya jirbi sintina hane no i sintin ka tonyaŋ sargay salle Rabbi se, amma i mana jin ka Rabbi windo daba sintin jina.

Irikoy windo daba sinjiyaŋo

7I na nooru no mo cinakoy da sacey se. I na ŋwaari da haŋyaŋ hari da ji mo no Zidonancey da Tir borey se, zama i ma kande sedre* bundu ka fun Liban ka koy teeko gaa d'a ka to hala Yaffa kwaara, yadda kaŋ i du Persiya bonkoono Sirus do din boŋ.

8I Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra din do kaayaŋ banda jiiri hinkanta, handu hinkanta ra, kala Zerubabel, Seyaltiyel izo, da Yesuwa, Yozadak izo, da ngey nya-ize alfaga cindey, da Lawi borey, da borey kulu kaŋ yaŋ fun tamtaray ka kaa Urusalima, i na Lawi borey daŋ, za jiiri waranka izey ka koy beene, i ma ciya jine fune yaŋ Irikoy windo cinayaŋ se. **9**Alwaato din Yesuwa tun ka kay nga nda nga izey, d'a nya-izo Kadmiyel da nga izey, da Yahuda izey, da Henadad izey da ngey izey, d'i nya-izey Lawi borey. Care banda no i ga haggoy da cinakoy kaŋ ga goy te Irikoy windo ra.

10Waato kaŋ cinakoy na Rabbi windo daba sinji, i na alfagey daŋ i ma kay ngey bankaarayey ra nda hilliyaŋ, ngey nda Lawi borey Asaf izey. I gonda guuruyaŋ kaŋ i ga kar care gaa zama i ma Rabbi sifa, Israyla bonkoono Dawda lordey boŋ. **11**Kal i soobay ka baytu ka tu care se, i goono ga Rabbi sifa k'a saabu ka ne:

> «Zama nga wo booriyankoy no,
> zama a baakasinay suujo ga tondo
> hal abada Israyla se.»

Jama kulu mo kuuwa nda jinde gaabikooni waato kaŋ i na Rabbi sifa, zama i na Rabbi windo daba sinji. **12**Amma boro boobo alfagey ra da Lawi borey ra, da kaayey windi arkusey da dottijo zeeney, ngey kaŋ yaŋ ga windi zeena bay, i hẽ da jinde beeri waato kaŋ i di i na Rabbi windo daba sinji. Amma boro boobo

cilili nda gaabi farhã sabbay se, 13hala boro si hin ka bine kaani kuuwa nda jama hẽeno kosongo fayanka, zama jama kuuwa nda gaabi. I maa kosongo mo hala nangu mooro.

Israyla ibarey na Irikoy windo cinayaŋo ganji

4 Amma waato kaŋ Yahudancey da Benyamin borey ibarey maa baaru kaŋ tamtaray izey goono ga windi cina Rabbi, Israyla Irikoyo se, 2alwaati din i maan ka to Zerubabel do ka koy kaayey windi arkusey mo do, ka ne i se: «Wa naŋ iri mo, iri ma cina araŋ banda, zama iri goono g'araŋ Irikoyo ceeci, sanda mate kaŋ cine araŋ goono ga te. Iri goono ga sarga a se za Assiriya bonkoono Ezar-Haddon zamana ra, nga kaŋ kande iri neewo.»

3Amma Zerubabel da Yesuwa nda kaayey windi arkusey Israyla ra ne woodin yaŋ se: «Araŋ sinda baa iri Irikoyo se windi cinayaŋ ciina ra, amma iri bumbey ga windi cina Rabbi, Israyla Irikoyo se, sanda mate kaŋ cine Persiya bonkoono Sirus n'iri no lordi.»

4I go no mo, laabo borey na Yahuda borey kambey gaabo wi, i n'i humburandi cinayaŋo ra. 5I zinga nda saawareko fooyaŋ kaŋ yaŋ ga koy k'i hiila, i m'i ganji ngey miila Persiya bonkoono Sirus jirbey kulu ra, hal a koy Persiya bonkoono Dariyus mayra waate.

6Ahasuwerus mayra ra mo, a mayra sintina gaa, i na Yahuda nda Urusalima gorokoy kalima hantum.

7Artasersiz jirbey ra, kala Bislam, da Mitredat, da Tabeyel, da nga gorokasin cindey, i hantum Persiya bonkoono Artasersiz se. I na tira hantum da Aramancey kambe da Aramancey sanni mo.

8Rehum kaŋ ga ti yaarima, nga nda Simsay, tira hantumkwa, ngey no ka hantum. I na tira hantum bonkoono Artasersiz se ya-cine Urusalima boŋ ka gaaba nd'a.

9(Alwaato din yaarima Rehum, da hantumkwa Simsay hantum, ngey nda ngey gorokasin cindey, danga ngey: Dinaya borey, da Aparsati waney, da Tarpeli, da Afarsi, da Arkabi, da Babila, da Susan, da Deha, da Elam, 10da dumi fooyaŋ mo kaŋ yaŋ Onapper beeri darzakoyo kande k'i daŋ Samariya birno ra da laabu cindo kaŋ go isa se ya-haray,) da ya-cine da ya-cine:

11Woone mo, nga neeya tira cale fa kaŋ i samba bonkoono Artasersiz se, ka ne:

«Ni bannyey kaŋ yaŋ go isa banda, ya-cine nda ya-cine:

12I ma bonkoono bayrandi kaŋ Yahudancey kaŋ yaŋ fun ni do, i to ne iri do Urusalima. I goono ga murteyaŋ da laala birno cina. I ga ba ka windey cinayaŋo ban, i n'i dabey kulu hanse.

13I ma bonkoono bayrandi mo kaŋ sohõ d'i na birno din cina, i n'a
windanta mo cina k'a hanse, i si ye ka jangal, wala marga-marga, wala
dwan nooru bana koyne. A bananta mo, a ga kande koyey gaa mursay.
14Sohõ binde, za kaŋ iri wo ga faada kaani ŋwa, a si hagu iri wo se iri ma
di i goono ga bonkoono zamba. Woodin se no iri mo, iri donton ka ci ni
se. 15Naŋ i ma fintalyaŋ te ni kaayey baaru tirey ra. Woodin gaa no ni ga
du ka gar baaru tira ra ka bay kaŋ birno din ya murteyaŋ wane no,
hasaraw teeyaŋ hari mo no koyey da laabey se. I na murteyaŋ tunandi mo
a ra doŋ alwaatey ra. Woodin sabbay se no i na birno din ciya kurmu.
16Iri ya day go ga ci bonkoono se, ka ne hala day i na birno din cina ka
ban, i n'a windanta mo cina ka kubandi, woodin boŋ ni si ye ka du baa fo
koyne isa daranta.»

17Kala bonkoono na sanno ye yaarima Rehum, nga nda tira hantumkwa Simsay se, d'i gorokasiney kaŋ yaŋ go Samariya ra, da laabu cindey kaŋ go isa daŋanta. Tira ne:

«Baani, da ya-cine da ya-cine.

18Tira kaŋ araŋ samba ay se, i n'a barmay ka caw ay se. Ay na lordi
te mo hal i na fintalyaŋ te. 19I gar mo kaŋ birno wo murte bonkooney
gaa za doŋ zamaney ra, hala nda murteyaŋ da me-hawyaŋ a ra.
20Waato mo bonkooni gaabikooniyaŋ go Urusalima ra kaŋ yaŋ na isa
daŋanta laabey kulu may. I na jangal da marga-marga da dwan nooru
mo bana i se. 21Kal araŋ ma hin sanni fo te sohõ, ka naŋ borey din ma
cinayaŋo naŋ, i ma si birno din cina koyne, kala waati kaŋ ay na
fondo no. 22Wa te laakal mo araŋ ma si naŋ woodin teeyaŋ ma gay.
Ifo se no i ga fay da hasaraw hari hal a ma baa ka to bonkooney
zambayaŋ?»

23Sahãadin kaŋ i na bonkoono Artasersiz tira caw Rehum da tira hantumkwa Simsay se, d'i gorokasin cindey, kal i koy da cahãyaŋ hala Urusalima, Yahudancey do. I n'i tilasandi i ma naŋ gaabi-nda-gaabi.

24Yaadin cine no i na Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra cinayaŋo naŋ d'a. I gay d'a kala Persiya bonkoono Dariyus mayray jiiri hinkanta.

I ye ka Irikoy windo cinayaŋo sintin

5 Annabey* binde, kaŋ yaŋ ga ti annabi Haggay da Zakariya Iddo izo na annabitaray te Yahudancey se kaŋ yaŋ go Yahuda nda Urusalima ra da goray. Israyla Irikoyo maa ra no i na annabitara te i se. 2Kala Zerubabel, Seyaltiyel izo, da Yesuwa Yozadak izo tun ka kay ka sintin Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra cinayaŋ. Irikoy annabey mo go i banda k'i gaa.

3 Alwaato din ra mo Tattenay, kaŋ ga isa daŋanta may, da Setar-Bozenay, da
ngey gorokasiney kaa i do ka ne i se: «May no k'araŋ lordi ka ne araŋ ma windo
wo cina, araŋ ma cinaro wo kubandi mo?» 4 Kal iri na borey kaŋ yaŋ goono ga
cinaro wo te maayey ci i se. 5 Amma i Irikoyo moy go Yahudancey arkusey gaa.
I man'i ganji mo, hala sanno ga kaa ka to Dariyus do. Waato gaa no i ga tuyaŋo
te tira ra muraado wo boŋ.

Tattenay tira kaŋ a hantum Dariyus se

6 Tattenay kaŋ ga isa daŋanta may, da Setar-Bozenay, da ngey gorokasiney,
Afarsaci borey, kaŋ yaŋ go isa daŋanta, i tira cala neeya, wo kaŋ i samba
bonkoono Dariyus do. 7 I na tira samba kaŋ ra i hantum ka ne:

Baani kulu ma goro bonkoono Dariyus gaa.

8 I ma bonkoono bayrandi kaŋ iri wo koy Yahuda laabo ra, ka koy
Irikoy Beeray-Beeri-Koyo windo ra, kaŋ i go ga cina nda tondi
bambata yaŋ. I goono ga kataakuyaŋ daŋ mo windo meyey gaa. Goyo
din goono ga koy da jina da anniya, a goono ga te albarka i kambey ra
mo.
9 Kal iri na arkusey din hã ka ne i se: «May no k'araŋ lordi ka ne
araŋ ma windo wo cina, araŋ ma cinaro wo cina ka kubandi mo?»
10 Iri na cinakoy maayey hã mo, zama iri ma du ka seeda ni se, zama
iri m'i jine borey maayey hantum.
11 Tuyaŋo kaŋ i ye iri se neeya, i ne:

«Iri wo, Irikoy, beene nda ganda Koyo tamyaŋ no, Iri goono ga
windo wo cina kaŋ i jin ka cina za jiiri boobo kaŋ bisa, kaŋ Israyla
bonkooni bambata fo cina ka kubandi mo. 12 Amma waato kaŋ iri
kaayey na Irikoy kaŋ go beene zokoti, hal a te i se bine, kal a n'i daŋ
Babila bonkoono Nebukadnezzar, Kaldanca kambe ra. Nga mo na
fuwo wo halaci, k'a borey ku ka kond'ey Babila.
13 Amma Babila bonkoono Sirus jiiri sintina ra, bonkoono Sirus na
lordi te ka ne i ma Irikoy windo wo cina. 14 Wura nda nzarfu jinayey
mo, Irikoy fuwo wane yaŋ, Nebukadnezzar n'i ku sududuyaŋ fuwo ra
kaŋ go Urusalima ka kond'ey Babila tooru fuwo ra.
Bonkoono Sirus mo n'i sambu k'i kaa noodin ka no boro fo se kaŋ
se i ga ne Sesbazzar, bora kaŋ a ciya mayraykoy. 15 A ne a se: ‹Ma
jinayey wo sambu ka koy k'i daŋ sududuyaŋ fuwo ra kaŋ go
Urusalima. I ma Irikoy windo cina nga nango ra mo.› 16 Waato din
gaa no Sesbazzar wo kaa ka Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra daba
sinji. Za han din binde ka kaa ka to hunkuna i goono ga windo cina, i
mana a ban mo hala ka kaa sohõ.»

17Woodin se binde, hala day bonkoono di kaŋ a ga boori, i ma
fintalyaŋ te bonkoono jisiri fuwo kaŋ go noodin Babila ra. I ma di
hala yaadin no, da cimi bonkoono Sirus no ka lordi te ka ne i ma
Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra din cina. Bonkoono mo ma donton
ka seeda iri se haŋ kaŋ ga ciya nga miila sanno wo boŋ.

Dariyus hin sanno

6 Gaa no bonkoono Dariyus na lordi te. I na tirey jisiyaŋ fuwo fintal mo,
nango kaŋ i ga jisiyaŋ jinay jisi Babila ra. 2I binde na tira fo gar Akemata
faada ra kaŋ go Mediya laabo hirro me gaa. I na woodin hantum mo no
fonguyaŋ se. Tira ne:

3«Bonkoono Sirus jiiri sintina ra, bonkoono Sirus na lordi te Irikoy
windo kaŋ go Urusalima ra ciine ra ka ne:

Naŋ i ma windo din cina, nango kaŋ i ga sargayyaŋ no nooya. Naŋ
mo i m'a daba sinji nda gaabi, kaŋ a kayyaŋ kambe kar waydu, a
tafayyaŋ kambe kar waydu mo no. 4I m'a te mo nda tondi beeri sasare
hinza nda kataaku taji sasare fo. Nooru kaŋ i ga wi mo, i m'a bana
bonkoono wano ra. 5Irikoy fuwo jinayey mo, wura nda nzarfu waney
kaŋ yaŋ Nebukadnezzar sambu sududuyaŋ fuwo ra kaŋ go Urusalima
ra, ka kand'ey Babila, naŋ i m'i yeti. I m'i samba i ma koy sududuyaŋ
fuwo kaŋ go Urusalima ra din do, i afo kulu nga nango ra. I m'i daŋ
mo Irikoy fuwo ra.

6Woodin se binde, nin Tattenay kaŋ ga isa daŋanta may, nin da
Setar-Bozenay, d'araŋ gorokasiney, Afarsaciyancey nooya, kaŋ yaŋ
go isa daŋanta, araŋ ma fay da nango din ka ye nangu mooro. 7Wa
kambe kaa ka fun Irikoy windo goyo din ciina ra. Wa fay da
Yahudancey mayraykoyo d'i arkusey, i ma Irikoy windo din cina nga
nango ra.

8Ay go ga lordi mo koyne, mate kaŋ araŋ ga te Yahudancey
arkusey din se Irikoy windo din cinayaŋ se, ka ne:

bonkoono arzaka ra, sanda isa daŋanta jangalo ra nooya, i ma
nooru kaŋ i ga wi kaa da anniya kulu, k'a no borey din se da waasi,
zama i ma si i ganji. 9Hay fo mo kaŋ i ga laami, sanda yeej'izeyaŋ,
wala feeji gaaru yaŋ, wala feej'ize yaŋ sargay kaŋ i ga ton wane,
Irikoy kaŋ go beene se, da alkama, da ciiri, da duvan*, da ji alfagey
kaŋ yaŋ go Urusalima ra sanney boŋ, kal i m'i no zaari kulu, a ma si
fappe. 10Zama i ma du ka sargayyaŋ salle kaŋ i haw ga kaan Irikoy
kaŋ go beene se, i ma adduwa te mo bonkoono nda nga izey fundey se.

11Ay go ga lordi mo ka ne boro kulu kaŋ na sanno wo barmay, kal
i ma dubi fo kaa a koy fuwo gaa, i m'a sinji ka bora sarku a gaa beene.
Naŋ mo a fuwo ma ciya salanga woodin sabbay se. 12Irikoy mo, kaŋ

naŋ nga maa ma goro noodin, a ma bonkooney da dumi* cindey kulu
mo halaci, borey kulu kaŋ yaŋ ga ngey kambe salle ngey ma woone
barmay se, hala ngey ma Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra halaci.
Ay wo Dariyus, ay na lordi te. I m'a goy da anniya kulu.»

Irikoy windo feeriyaŋo

13 Alwaato din gaa Tattenay, kaŋ ga isa daŋanta may, nga nda Setar-Bozenay
nda ngey gorokasiney care banda, ngey mo goy yaadin da anniya kulu, sanno
kaŋ bonkoono Dariyus samba sabbay se. 14 Yahudancey arkusey binde, i cina ka
te albarka a ra mo, annabi Haggay da Zakariya Iddo izo annabitara boŋ. I n'a
cina ka kubandi Israyla Irikoyo lordo boŋ, da Sirus lordo boŋ mo, da Dariyus,
da Persiya bonkoono Artasersiz. 15 I binde na windo din cinayaŋo ban Adar
hando ra, a jirbi hinzanta hane, sanda Bonkoono Dariyus mayra jiiri iddanta
nooya.
16 Kala Israyla izey da alfagey da Lawi borey, ngey nda tamtaray ize cindey i
banda na Irikoy windo feeriyaŋ bato haggoy da farhã. 17 Irikoy windo feeriyaŋo
do binde, i na yeeji zangu fo, da feeji gaaru zangu hinka, da feej'ize zangu taaci
salle sargay. I na hincin jindi way cindi hinka salle mo, zunubi se sargay Israyla
kulu se, Israyla izey kundey baayaŋ boŋ. 18 I na alfagayaŋ daŋ ngey sata-satey
ra, da Lawi borey mo ngey margey ra Irikoy goyo se kaŋ go Urusalima, mate
kaŋ i hantum Musa tira ra din.

Tamtaray izey na Paska bato haggoy

19 Tamtaray izey na Paska* bato haggoy zaari way cindi taacanta hane, handu
sintina ra. 20 Zama alfagey da Lawi borey jin ka ngey boŋ hanandi care banda, i
kulu mo hananteyaŋ no. I na Paska bato sarga wi mo tamtaray izey kulu se, da
ngey nya-izey alfagey se, da ngey boŋ se mo. 21 Israyla izey kaŋ ye ka kaa ka
fun tamtaray ra, da ngey kaŋ yaŋ na ngey boŋ margu nd'ey kulu me, ka ngey
boŋ fay da cindey kazaamatara zama i ma Rabbi Israyla Irikoyo gande ceeci se,
i kulu ŋwa. 22 I na buuru kaŋ sinda dalbu bato mo haggoy kala jirbi iyye da
farhã, zama Rabbi n'i biney kaanandi. A na Assiriya bonkoono bina bare ka ye i
gaa, zama a m'i kambey gaabandi Irikoy windo goyo se, nga kaŋ ga ti Israyla
Irikoyo.

Ezra kaa Urusalima

7 Hayey din banda Persiya bonkoono Artasersiz mayra ra, kala Ezra Seraya
izo, kaŋ ga ti Azariya ize, Hilciya ize, 2 Sallum ize, Zadok ize, Ahitub ize,
3 Amariya ize, Azariya ize, Merayot ize, 4 Zeraya ize, Uzzi ize, Bukki ize,
5 Abisuwa ize, Fineyas ize, Eliyezar ize, alfaga beero Haruna ize – 6 Ezra wo no
ka tun Babila. Hantumko no kaŋ ga waani gumo Musa asariya ra, kaŋ Rabbi,
Israyla Irikoyo, n'i no. Bonkoono mo yadda a se d'a ŋwaarayey kulu, Rabbi a
Irikoyo kambe gomni boŋ. 7 Israyla izey ra mo afooyaŋ tun ka koy, da alfaga
fooyaŋ i banda, da Lawi borey, da doonkoyaŋ, da windi me batukoy, da windi
goy-izey. I koy Urusalima Bonkoono Artasersiz jiiri iyyanta ra.

8Ezra mo, a kaa Urusalima handu guwanta ra, sanda bonkoono jiiri iyyanta ra nooya. **9**Zama handu sintina, a zaari sintina ra no, nga din mo sintin ka dira Babila ra. Handu guwanta zaari sintina hane no a to Urusalima, a Irikoyo kamba kaŋ go a boŋ din gomno ra. **10**Zama Ezra jin ka nga bina sinji Rabbi asariya ceeciyaŋ gaa, nga m'a goy te, a ma hin sanney da farilley mo dondonandi Israyla borey game ra.

11Woone wo ga ti bonkoono Artasersiz tira cale kaŋ a no Alfa Ezra se, nga kaŋ ga ti hantumko, sanda Rabbi lordey da farilley kaŋ a no Israyla se bayraykooni nooya. **12**A ne:

«Bonkooney bonkoono Artasersiz go ga Alfa Ezra fo, nga kaŋ ga ti Irikoy kaŋ go beena ra asariya hantumkwa. A ma bara nda laakal kanay toonante, da ya-cine da ya-cine:

13Ay lordi ka ne boro kulu kaŋ ga ti Israyla jama wane, da alfagey, da Lawi borey, kaŋ yaŋ go ay mayra ra, borey kaŋ yaŋ miila ngey ma koy Urusalima nda ngey biney yaddayaŋ, kal i ma koy ni banda. **14**Zama ni ya diya no kaŋ fun bonkoono nda nga faadance iyya do, zama ni ma Yahuda nda Urusalima sanney fintal, ni Irikoyo asariya kaŋ go ni kamba ra din boŋ. **15**Ni ma konda wura nda nzarfu mo, wo kaŋ bonkoono nda nga faadancey no ngey bine yadda boŋ, ka no Israyla Irikoyo se, nga kaŋ a nangora go Urusalima. **16**Ni ma konda wura nda nzarfu kulu mo kaŋ ni ga margu Babila laabo kulu ra, nga nda jama bine yadda nooyaŋo a banda, da alfagey wane kaŋ i ga no bine yadda boŋ, ngey Irikoy windo kaŋ go Urusalima ra sabbay se. **17**Woodin sabbay se binde, ni ma anniya kulu daŋ ka yeejiyaŋ day da nooro wo, da feeji gaaruyaŋ, da feej'izeyaŋ, ngey d'i ŋwaari sargayey, d'i haŋyaŋ sargayey i banda. Ni m'i salle araŋ Irikoyo windo sargay feema kaŋ go Urusalima ra din boŋ.

18Hay kulu mo kaŋ nin da ni nya-izey di a ga boori araŋ ma te da wura nda nzarfu cindo, kal araŋ ma woodin te araŋ Irikoyo miila boŋ. **19**Jinayey mo kaŋ i no ni se ni Irikoyo windo se, ni m'i nooyandi Urusalima Irikoyo jine. **20**Woodin banda, hay kulu kaŋ ni ga laami ni Irikoyo windo se, kaŋ yaŋ ni du i nooyaŋ daama, kala ni m'a ta bonkoono jisiri fuwo ra.

21Ay mo, bonkoono Artasersiz, ay na lordi te jisikoy kulu se kaŋ yaŋ go isa daŋanta ka ne: ‹Hay kulu kaŋ Alfa Ezra, Irikoy kaŋ go beene asariya hantumkwa ga ba araŋ gaa, i m'a te da anniya kulu ka kaa bonkoono arzaka ra. **22**Naŋ i ma du hal a ma to baa kilo neesiji zangu iddu nda waranza cindi iddu nzarfu me, da alkama saaku waranza, da duvan tono way, da ji tono way, da ciiri kaŋ cine i ga ba. **23**Hay kulu kaŋ Irikoy kaŋ go beene lordi, i ma woodin te a ma saba Irikoy kaŋ go beene windo se. Zama ifo se no i ga bine tunay candi ka kande bonkoono nda nga izey boŋ? **24**Ay g'araŋ kabarandi mo kaŋ

alfagey da Lawi borey kulu, da doonkoy, da windi me batukoy da windi goy-izey, wala Irikoy windo goy-teerey, asariya mana yadda i ma jangal wala dwan nooru, wala marga-marga nooro dake i boŋ.›

25Nin mo, Ezra, ni Irikoyo laakalo kaŋ go ni se din boŋ, ni ma ciitikoyaŋ da dabarikoyaŋ daŋ, kaŋ yaŋ ga hin ka ciiti te borey se kaŋ yaŋ go isa daŋanta, sanda boro kulu kaŋ ga ni Irikoyo asariya bay nooya. Boro kaŋ s'a bay mo, kal araŋ m'a dondonandi. 26Boro kulu kaŋ wangu ka ni Irikoyo asariya gana, da bonkoono wano mo, i m'a ciiti fap! folloŋ, baa a ga ciya buuyaŋ wane no, wala i m'a gaaray, wala mo jukke wane no, wala kasu.»

27Wa Rabbi sifa, iri kaayey Irikoyo nooya, nga kaŋ na haya din daŋ bonkoono bina ra, hal a ma Rabbi windo kaŋ go Urusalima ra taalam. 28Ay mo, a na suuji cabe ay se bonkoono da nga faadancey da bonkoono laabukoyey kulu jine. Ay du gaabi zama Rabbi ay Irikoyo kamba go ay boŋ. Ay na arkusey mo margu kaŋ yaŋ ga ti Israyla waney, i ma ziji ay banda.

Ezra hangasiney

8 Woone yaŋ binde, ngey no ga ti kaayey windey boro beerey kaŋ yaŋ kaa ay banda ka fun Babila, bonkoono Artasersiz mayra ra. I asulo lasaabuyaŋ neeya:

2Fineyas izey do haray: Gersom.
Itamar izey do haray: Daniyel.
Dawda izey do haray: Hattus,
3Sekaniya banda ra,
Paros izey do haray: Zakariya, a banda no i na
alboro zangu nda waygu lasaabu, i asulo boŋ.
4Pahat-Mowab izey do haray:
Eliyowenay, Zeraya ize no.
A banda mo, alboro zangu hinka.
5Yahasiyel izey do haray: Sekaniya;
a banda mo, alboro zangu hinza.
6Adin izey do haray: Ebed, Yonata ize;
a banda mo alboro waygu.
7Elam izey do haray: Yesaya, Ataliya ize;
a banda mo alboro wayye.
8Sefatiya izey do haray: Zebadiya,
Mikayel ize; a banda mo alboro wahakku.
9Yowab izey do haray: Obadiya, Yehiyel ize;
a banda mo alboro zangu hinka
nda iway cindi ahakku.
10Selomit izey do haray: Yosifiya ize;
a banda mo alboro zangu nda waydu.

11 Bebay izey do haray: Zakariya, Bebay ize;
a banda mo alboro waranka cindi ahakku.
12 Azgad izey do haray: Yohanan, Hakkatam ize;
a banda mo alboro zangu nda iway.
13 Adonikam izey do haray,
kokor banda waney nooya:
i maayey Elifelet, da Yeyel, da Semaya;
i banda mo alboro waydu.
14 Bigbay izey do haray mo:
Utay da Zakkur; i banda mo alboro wayye.

Jama diraw sanni

15 Ay n'i margu ka kond'ey isa kaŋ ga zulli ka koy Ahaba do. Noodin no iri zumbu jirbi hinza. Ay na jama da alfagey guna mo. Kal ay gar Lawi borey do haray baa afo si no. 16 Gaa no ay donton i ma Eliyezar ce, nga nda Ariyel, da Semaya, da El-Natan, da Yarib, da El-Natan, da Natan, da Zakariya, da Mesullam, kaŋ arkusuyaŋ no. Ay na Yoyarib da El-Natan mo ce, boroyaŋ no kaŋ gonda fahamay. 17 Ay n'i donton i ma koy jine bora Iddo do, nga kaŋ go Kasifiya. Ay ci i se mo haŋ kaŋ i ga ci Iddo nda nga nya-izey se, ngey: Irikoyo windo goy-izey kaŋ yaŋ go Kasifiya ra. Ay ne i ma kande iri se saajaw teekoyaŋ iri Irikoyo windo se. 18 Iri Irikoyo gomno se kaŋ go iri boŋ mo, i kande iri se boro laakalkooni fo Mali izey do haray wane, Lawi ize, Israyla ize. I kande mo Serebiya nda nga izey, d'a nya-izey, boro way cindi ahakku. 19 I kande Hasabiya mo, nga nda Yesaya, Merari izey do haray wane, da mo nga nya-izey d'i izey, boro waranka. 20 Windo goy-izey do haray, ngey kaŋ Dawda nda koyey nooyandi Lawi borey gaayaŋ se, goy-ize zangu hinka nda waranka go no. I n'i kulu maa ce mo.

21 Waato din gaa ay na mehaw fe, noodin Ahaba isa me gaa, zama iri m'iri boŋ kaynandi iri Irikoyo jine, iri ma fondo ceeci a do mo kaŋ ga saba iri boŋ se d'iri zankey se, da hay kulu kaŋ iri gonda mo se. 22 Zama haawi n'ay di ay ma bonkoono ŋwaaray a m'iri gaa da sooje marga nda bari-kariyaŋ i m'iri yanjekaarey kosaray iri se fonda boŋ. Zama iri jin ka ne bonkoono se kaŋ iri Irikoyo kambe go borey kulu kaŋ yaŋ g'a ceeci boŋ, zama nga ma gomni te i se, amma a hino d'a dukuro go borey kaŋ yaŋ fay d'a kulu boŋ. 23 Kal iri mehaw, iri n'iri Irikoyo ŋwaaray woodin boŋ. A maa iri ŋwaara se mo.

24 Waato din gaa ay na boro way cindi hinka fay waani alfagey arkusey ra, sanda Serebiya nda Hasabiya, d'i nya-izey ra boro way i banda. 25 Ay na nzarfo neesi i se, da wura, da taasa jinayey. Woodin yaŋ ga ti nooyaŋ iri Irikoyo windo se, haŋ kaŋ bonkoono da nga faadancey d'a laabukoyey da Israyla kulu kaŋ go noodin mo no. 26 Ay neesi ka daŋ i kambe ra nzarfu ton waranza cindi hinka, da nzarfu jinay ton gu. Wura mo, ton gu go no. 27 Wura taasa waranka go no mo, i kulu kilo taaci tiŋay, da guuru-say taasa hinka kaŋ yaŋ ga haaga, i ga boori, i caadayaŋo mo danga wura no.

28 Ay ne i se mo: «Araŋ wo hananteyaŋ no Rabbi se, jinayey wo mo hananteyaŋ no. Wura nda nzarfey mo bine yadda nooyaŋ no Rabbi araŋ kaayey

Irikoyo se. 29Wa te laakal ka haggoy d'ey kala hano kaŋ araŋ g'i neesi alfagey arkusey nda Lawi borey, da Israyla kaayey windi arkusey mo jine, Urusalima ra, Rabbi windo fu-izey ra.» 30Kala alfagey nda Lawi borey na wura nda nzarfu neesanta nda jinayey din mo ta, zama ngey ma kand'ey iri Irikoyo windo do Urusalima.

31Gaa no iri tun Ahaba isa boŋ, handu sintina, zaari way cindi hinkanta hane, zama iri ma koy Urusalima. Iri Irikoyo kamba mo go iri boŋ. A n'iri faaba iri yanjekaarey gaa da gumandi izey kambey ra mo fonda boŋ. 32Iri kaa Urusalima mo ka te jirbi hinza noodin.

33Jirbi taacanta hane mo i na wura nda nzarfu nda jinayey neesi iri Irikoyo fuwo ra. I n'a daŋ Meremot, Alfa Uriya izo kambe ra. (Eliyezar, Fineyas izo mo go a banda, nga nda Yozabad Yesuwa ize, da Nowadiya Binnuwi izo, kaŋ ga ti Lawi boroyaŋ.) 34I kulu baayaŋo d'i tiŋa boŋ, i n'i kulu tiŋa neesi mo alwaato din, k'a hantum.

35Tamtaray izey mo kaŋ yaŋ tun ka fun yawtaray laabey ra kande sargayyaŋ kaŋ i ga ton Israyla Irikoyo se: yeeji way cindi hinka Israyla kulu se, da feeji gaaru wayga cindi iddu, da feej'ize wayye cindi iyye, da hincin jindi way cindi hinka kaŋ ga te zunubi se sargay. Woodin yaŋ kulu sargay kaŋ i ga ton yaŋ no Rabbi se. 36Bonkoono lordo mo, i n'a daŋ laabu koyey kambey ra, da mayraykoyey kaŋ yaŋ go isa banda se mo. Ngey mo na jama nda Irikoy windo gaakasinay.

Israyla nda mebarawey game ra hiija

9 Waato kaŋ i na hayey din ban, laabukoyey maan ka kaa ay do. I ne: «Israyla jama nda alfagey da Lawi borey mana ngey boŋ fay waani nda laabo borey, amma i goono ga goy i kazaamatarayey dumey boŋ, sanda Kanaanancey, da Hittancey, da Perizancey, da Yebusancey, da Amonancey, da Mowabancey, da Misirancey, da Amorancey waney nooya. 2Zama i na dumey din ize wayey sambu ngey boŋ se, da ngey izey mo se. Yaadin gaa kunda hananta diibi nda laabu waani kundey dumey nooya. Oho, hala mo laabukoyey da yaarimey taalo baa ka bisa cindey kulu wane muraado wo ra.»

3Waato kaŋ ay maa woodin, ay n'ay kwaayo nd'ay alkuba tooru-tooru*. Ay n'ay gaahamo d'ay kaabe hamney mo dagu-dagu, ay goro ganda nda boŋ haway. 4Alwaato din no borey kulu kaŋ yaŋ humburu Israyla Irikoyo sanno tamtaray izey taalo sabbay se margu ay do. Ay go ga goro nda boŋ haway kala wiciri kambu sargay teeyaŋ waate cine.

5Wiciri kambu sargay teeyaŋo waate, kal ay tun ay boŋ kaynandiyaŋ ra, ay kwaayo d'ay alkuba go tooranteyaŋ. Ay binde sombu ay kangey boŋ k'ay kambey salle Rabbi ay Irikoyo gaa. 6Ay ne:

> «Ya ay Irikoyo! Haawi go g'ay di, ay moyduma mo go sarante, hal ay si hin ka baa ay moyduma sambu beene ni do haray, ya ay Irikoyo. Zama iri taaley tonton iri boŋ, iri alhakkey mo beeri ka koy hala beeney gaa. 7Za iri kaayey gaa ka kaa iri gaa, iri gonda taali

gumo-gumo. Iri taaley sabbay se mo no i n'iri nda iri bonkooney d'iri alfagey sambu k'iri daŋ laabu cindey bonkooney kambey ra, da takuba, da tamtaray, da kuyaŋ, da moyduma sarayaŋ gaa mo, danga mate kaŋ a go sohõ.

8Sohõ mo, alwaati kayna fo no i na gomni cabe iri se kaŋ fun Rabbi iri Irikoyo do, ka naŋ i ma banda cindi iri se kaŋ yaŋ ga du ka faaba, i m'iri no sarkuyaŋ do a nangu hananta ra, zama iri Irikoyo m'iri moy no kaari, a m'iri funandi kayna iri tamtara wo ra. 9Zama iri ya bannyayaŋ no. Kulu nda yaadin, iri Irikoyo day mana iri furu iri tamtara ra, amma a na suuji cabe iri se Persiya bonkooney jine, kaŋ ga naŋ i m'iri funandi, iri m'iri Irikoyo windo sinji, i m'a kurmutara hanse, i m'iri no mo kosaray Yahuda nda Urusalima ra.

10Sohõ binde, ya iri Irikoyo, ifo no iri ga ne koyne? Zama iri na ni lordey taŋ, 11ngey kaŋ ni n'iri lordi nd'ey ni tam annabey meyey ra, kaŋ yaŋ ne: ‹Laabo kaŋ ra araŋ ga koy zama araŋ m'a ŋwa se, laabu no kaŋ si hanan, laabo borey ziibo sabbay se, d'i fanta hayey kaŋ i na laabo toonandi nd'a se, hal a ga ziibi za laabo hirri woone me kal a ma koy ya-haray hirro me gaa. 12Araŋ binde, araŋ ma si araŋ ize wayey hiijandi i ize arey se. Araŋ mo ma si i ize wayey sambu araŋ ize arey se. Araŋ ma si i baani wala i albarka ceeci, hal abada, zama araŋ ma te gaabi, araŋ ma laabo albarka ŋwa, araŋ m'a naŋ tubu araŋ izey se hal abada.›

13Hay kulu kaŋ du iri, iri goy laaley d'iri taali beero sabbay se no, kaŋ a ciya nin, iri Irikoyo, ciito kaŋ iri taaley ga hima nd'a ni n'a sambu ka dogonandi iri se, hala ni na banda cindi iri se yawo cine. 14Hal iri ma ye ka ni asariya taamu koyne, wala? Iri ma hiiji care gaa, iri nda dumey kaŋ yaŋ ga fanta goyey te sanda woone cine? Manti ni ga futu iri se, hala ni m'iri halaci, hala ni si banda wala boro kaŋ ga du faaba cindi? 15Ya Rabbi, Israyla Irikoyo, ni ya adilitaraykoy no, zama ni n'iri naŋ banda kaŋ du faaba, sanda mate kaŋ a go hunkuna. A go, iri taaley ra no iri go sohõ ni jine, zama boro kulu si hin ka kay ni jine woodin sabbay se.»

Jama na ngey taaley ci

10 Za Ezra goono ga adduwa te ka taaley ci, a goono ga hẽ ka gande biri Irikoy Fuwo me gaa, kala jama margu, alboro nda wayboro, zanka nda arkusu, Israyla izey waney. I margu gumo nda cimi a do, zama jama goono ga hẽ da hẽeni konno gumo. 2Sekaniya, Yehiyel izo mo, Elam izey ra afo, a tu ka ne Ezra se: «Iri na taali te iri Irikoyo se ka mebarawey wayboroyaŋ hiiji, kaŋ ga ti laabo wo borey dumiyaŋ, amma kulu nda yaadin Israyla gonda beeje muraadu woone ra. 3Sohõ kal iri ma alkawli sambu iri Irikoyo do, ka ne iri ga fay da wandey din kulu, ngey nda izey kaŋ yaŋ iri hay i gaa, iri jine bora da borey kaŋ yaŋ goono ga jijiri nd'iri Irikoyo lordo saawara boŋ. I ma goy mo asariya boŋ. 4Tun ka kay, zama sanno wo ni wane no, iri mo go ni banda. Ma te bine-gaabi

gumo ka woodin te mo.»
5Kala Ezra tun ka kay. A na alfaga beerey da Lawi borey da Israyla kulu daŋ
zeyaŋ ka ne i ga goy sanni woodin boŋ. I binde ze. 6Waato din gaa no Ezra tun
ka kay ka fun Irikoy Fuwo jine, ka koy ka furo Yehohanan Eliyasib izo fuwo
ra. Kaŋ a kaa noodin mo, a mana ŋwaari ŋwa, a mana hari haŋ, zama a gonda
bine saray tamtaray izey taalo sabbay se.
7I fe Yahuda nda Urusalima kulu ra, da tamtaray izey kulu se, ka ne i ma
margu Urusalima ra. 8Boro kulu mo kaŋ mana kaa, hala jirbi hinzanta,
laabukoyey da arkusey saaware ka ne i g'a mayray haro ta, i ga bora bumbo mo
waasu ka kaa tamtaray izey jama ra.
9Kala Yahuda nda Benyamin alborey kulu margu Urusalima ra hala jirbi
hinza din ga to; handu yagganta nooya, hando jirbi warankanta hane. Jama
binde goro batama bambata fo ra Irikoy windo jine. I goono ga jijiri sanno din
sabbay se, da beene hari boobo kaŋ goono ga te mo se. 10Kala Alfa Ezra tun ka
kay ka ne i se: «Araŋ na taali te. Araŋ na mebarawey wayboroyaŋ hiiji. Yaadin
gaa araŋ na Israyla taalo tonton nooya. 11Sohõ binde, kal araŋ m'araŋ taalo ci
Rabbi araŋ kaayey Irikoyo se. Araŋ m'a miila gana: araŋ m'araŋ boŋ fay da
laabo borey din, da mebarawey wayborey mo.»
12Jama kulu tu nda jinde beeri ka ne: «Haŋ kaŋ ni ci iri boŋ, daahir kal iri ma
te yaadin. 13Amma jama ga baa gumo, beene hari boobo waate mo no. Iri si hin
ka kay taray. Woone mo manti jirbi fo wala ihinka goy no, zama iri na taali
bambata te muraadu wo ra. 14Sohõ, wa naŋ i m'iri laabukoyey daŋ i ma kay
jama kulu se. Boro kulu kaŋ go iri birney ra mo, kaŋ na mebarawey wayboro
hiiji, i ma kaa alwaati kaŋ i ga kosu ra, ngey nda birney kulu arkusey, da
ciitikoy mo, kal a ma to alwaati kaŋ Irikoy futay konno wo ga bare ka fay d'iri,
muraadu wo sabbay se.» 15Yonata Asahel izo da Yahaziya Tikba izo, ngey
hinne no ka kakaw sanno din boŋ. Mesullam da Sabbetal, Lawi boroyaŋ, ngey
mo na borey din gaa.
16Tamtaray izey mo na woodin te. Alfa Ezra na kaayey windi arkusu fooyaŋ
suuban, i afo kulu nga baabo windo boŋ, i kulu mo ngey maayey boŋ. I binde
goro handu wayanta ra, hando zaari sintina, zama ngey ma muraado din
fintalyaŋ te. 17Hala handu sintina zaari sintina hando ra, kulu i na alborey kulu
sanni ban, kaŋ yaŋ na mebarawey wayborey hiiji.

Borey kaŋ yaŋ na mebarawey hiiji, i maayey neeya

18Alfagey izey ra mo i na boro fooyaŋ gar kaŋ yaŋ na mebarawey
wayboroyaŋ hiiji, ngey neeya:

Yozadak izo Yesuwa izey d'a nya-izey ra: Maaseya, da Eliyezar, da
Yarib, da Gedaliya. 19I na zeyaŋ te ka ne ngey ga ngey wandey
fay, zama i gonda taali ngey boŋ gaa. I na feeji fo no sargay feeji
kuru ra ngey taalo sabbay se.
20Immer izey ra, Hanani nda Zebadiya.

21 Harim izey ra, Maaseya, da Iliya, da Semaya, da Yehiyel, da
Uzziya.
22 Pasur izey ra mo: Eliyowenay, da Maaseya, da Isumeyla, da
Netanel, da Yozabad, da Eleyasa.

23 Lawi borey do haray:

Yozabad, da Simey, da Kelaya
(danga Kelita nooya),
da Petahiya, da Yahuda, da Eliyezar.

24 Doonkoy wane: Eliyasib.
Batukoy waney: Sallum, da Telem, da Uri.

25 Israyla izey waney:

Paros izey do haray:
Ramiya, da Izziya, da Malciya, da Miyamin,
da Eliyezar, da Malciya, da Benaya.

26 Elam izey do haray mo:
Mattaniya, da Zakariya, da Yehiyel
da Abdi, da Yeremot, da Iliya.

27 Zattu izey do haray mo:
Eliyowenay, da Eliyasib, da Mattaniya,
da Yeremot, da Zabad, da Aziza.

28 Bebay izey do haray mo:
Yehohanan, da Hananiya,
da Zakkay, da Atlay.

29 Bani izey do haray mo:
Mesullam, da Malluk, da Adaya,
da Yasub, da Seyal, da Yeremot.

30 Pahat-Mowab izey waney:
Adna, da Celal, da Banaya,
da Maaseya, da Mattaniya,
da Bezaleyel, da Binnuwi, da Manasse.

31 Harim izey waney:
Eliyezar, da Issiya, da Malciya,
da Semaya, da Simeyon,

32da Benyamin, da Malluk, da Semariya.

33Hasum izey waney:
Mattenay, da Mattata, da Zabad,
da Elifelet, da Yeremay,
da Manasse, da Simey.

34Bani izey waney:
Maaday, da Amram, da Yuwel,
35da Banaya, da Bedaya, da Celuhi,
36da Baniya, da Meremot, da Eliyasib,
37da Mattaniya, da Mattenay, da Yaasu,
38da Bani, da Binnuwi, da Simey,
39da Selemiya, da Natan, da Adaya,
40da Maknadebay, da Sasay, da Saray,
41da Azarel, da Selemiya, da Semariya,
42da Sallum, da Amariya, da Yusufu.

43Nebo izey waney:
Yeyel, da Mattatiya, da Zabad, da Zebina,
da Iddo, da Yowel, da Benaya.

44Borey din kulu no ka mebarawey wayboroyaŋ hiiji, afooyaŋ mo gonda wandeyaŋ kaŋ na izeyaŋ hay i se.

NEHEMIYA

Nehemiya na adduwa te nga dumo se

1 Nehemiya Hakaliya izo baaro neeya:

A ciya, Sisleb hando ra, jiiri warankanta ra, ay go Susan faada ra. **2**Kala Hanani, ay nya ize fo kaa, nga nda Yahuda boro fooyaŋ. Ay mo n'i hã Yahudancey baaru, borey kaŋ yaŋ jin ka du ka ye fu, kaŋ yaŋ cindi tamtaray izey ra. Ay na Urusalima* baaru mo hã.

3I ne ay se: «Borey kaŋ yaŋ cindi nda fundi tamtara waney ra noodin laabo ra goono ga taabi boobo nda wowi haŋ. Urusalima birni cinaro mo kaŋ, a meyey daabirjey mo, danji n'i ŋwa.»

4Waato kaŋ ay maa sanney din binde, kal ay goro ganda ka soobay ka hẽ. Ay te jirbiyaŋ ay gonda bine saray. Ay na mehaw da adduwa te mo Irikoy kaŋ go beene jine. **5**Ay ne:

> «Ya Rabbi, beene Irikoyo, Irikoyo Beeraykoyo, kaŋ ga humburandi, nin kaŋ ga haggoy da alkawli nda suuji borey kaŋ ga ba nin yaŋ se, ngey kaŋ yaŋ ga haggoy da ni lordey, ay ga ni ŋwaaray no! **6**Ma naŋ ni hangey ma hangan, ni moy mo ma goro feeranteyaŋ, zama ni ma hanga jeeri ni tamo adduwa se, kaŋ ay goono ga te ni gaa sohõ cin da zaari ni tamey Israyla* izey se. Ay goono mo ga Israyla izey zunubey ci, wo kaŋ yaŋ iri te ni se. Oho, in d'ay kaayey dumo, iri na zunubi te. **7**Iri na kazaamataray goy boobo te ni se. Iri mana ni lordey, wala ni hin sanney, wala ni farilley mo haggoy, wo kaŋ yaŋ ni na ni tamo Musa lordi* nd'ey.
>
> **8**Ay ga ni ŋwaaray no, ni ma fongu nda sanno kaŋ ni na ni tamo Musa lordi nd'a, ka ne: ‹D'araŋ na amaana ŋwa, kal ay m'araŋ say-say ndunnya dumey ra. **9**Amma d'araŋ ye ka kaa ay do, k'ay lordey haggoy mo zama araŋ m'i goy se, baa day ni wane furantey go beene batama me, kulu nda yaadin hala noodin kala ay ma ye k'i margu, ya kand'ey nango kaŋ ay suuban din k'ay maa daŋ a ma goro a ra.›
>
> **10**A binde, sohõ woone yaŋ wo, ni tamyaŋ da ni jama no, ngey kaŋ yaŋ ni fansa da ni hin beero, da ni kambe gaabikoono mo. **11**Ya ay Koyo, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni hanga ma ay, ni tamo ŋwaarayyaŋo hangan sohõ, da ni tamey adduwey mo, borey kaŋ yaŋ ga maa kaani ngey ma humburu ni maa. Ay ga ni ŋwaaray mo ni ma ni tamo albarkandi hunkuna. Ma yadda mo k'ay no suuji boro wo do.»

(Ay ya bonkoono haŋyaŋ gaasiya tabako no.)

Nehemiya koy Urusalima

2 Nisan hando ra, Bonkoono Artasersiz mayra jiiri warankanta ra, waato kaŋ duvan* go bonkoono jine, kala ay na duvaŋo din sambu k'a no bonkoono

se. Amma za doŋ ay mana doona ka mo-kuuru haw a jine baa ce fo. 2Bonkoono
binde ne ay se: «Ifo se no ni moyduma hasara, za kaŋ ni siino ga maa doori fo?
Woone manti hay fo kulu no kala bine saray.»

Alwaato din ay humburu gumo. 3Ay ne bonkoono se: «Bonkoono fundo ma
gay hal abada! Ifo no ga ganji ay moyduma ma hasara za kaŋ ay kaayey
saarayey do gallo go, a ciya kurmu. A meyey daabirjey mo, danji n'i ŋwa.»

4Kala bonkoono ne ay se: «Ifo no ni goono ga ceeci?»

Ay binde na adduwa te Irikoy kaŋ go beene gaa, 5ka ne bonkoono se: «Da
bonkoono yadda, da day ay, ni bannya du gaakuri mo ni jine, kala ni ma yadda
k'ay donton ya koy Yahuda, ka koy ay kaayey saarayey gallo do, zama ay m'a
cina se.»

6Bonkoono wando mo go a jarga ga goro, kala bonkoono ne ay se: «Ni
dirawo ga to sanda alwaati mate cine? Waatifo no ni ga ye ka kaa koyne?» A
binde kaan bonkoono se nga m'ay donton. Ay mo na alwaati kosu a se. 7Ay ne
bonkoono se koyne: «Hala day koyo yadda, kala i m'ay no tirayaŋ kaŋ ay ga
konda isa daŋanta mayraykoyey do, zama i ma naŋ ay ma du ka bisa hal ay ma
to Yahuda. 8I m'ay no tira mo koyne kaŋ ga koy Asaf do, nga kaŋ ga bonkoono
tuuri zugay batu din, zama i m'ay no bunduyaŋ kaŋ ga te ganjiyaŋ wongu fu
beero meyey se kaŋ go windo do haray, da birno cinaro se, d'ay windo kaŋ ra ay
ga goro se mo.» Bonkoono yadda ay se mo, ay Irikoyo kamba gomno kaŋ go ay
boŋ din se. 9Kaŋ ay fun noodin binde, ay kaa isa daŋanta mayraykoyey do ka
bonkoono tirey no i se. Bonkoono jin ka wongu marga jine boroyaŋ da
bari-kariyaŋ daŋ ay banda.

10Waato kaŋ Sanballat Horoni bora, da nga zanka Tobiya Amonance boro
maa baaro, a n'i biney sara gumo, way, zama boro fo kaa kaŋ goono ga Israyla
izey baani ceeci.

Nehemiya na birni cinaro guna

11Ay binde kaa Urusalima ka kani cin hinza noodin. 12Kal ay tun cin, in da
boro sasabante fooyaŋ ay banda. Ay mana ci mo boro kulu se haŋ kaŋ ay
Irikoyo daŋ ay bina ra ya te Urusalima se. Alman fo kulu mo si no ay banda,
kala almano kaŋ ay ga kaaru hinne.

13Ay binde fatta cin, Gooro Meyo fonda gaa haray, sanda ay ma koy Zoŋo
Dayo do haray nooya. Ay koy Birji Meyo gaa haray mo. Ay na Urusalima birni
cinarey kaŋ yaŋ kaŋ din fonnay, d'a me daabirjey kaŋ yaŋ danji ŋwa. 14Gaa no
ay bisa ka koy Hari-mo Meyo do, ka koy hala Bonkoono Bango do. Amma
fondo si no almano kaŋ boŋ ay go din se a ma du ka bisa. 15Waato din gaa, cin
haray ay kaaru gooro do ka birno cinaro guna. Ay ye ka bare koyne ka ye ka
furo Gooro Meyo gaa. Waato din gaa no ay ye ka kaa fu. 16Mayraykoyey binde
mana bay haŋ kaŋ no ay te, wala naŋ kaŋ no ay koy. Ay mana ci mo
Yahudancey se jina, wala baa alfagey, wala kwaara boro beerey, wala ciitikoy,
wala boro cindey kaŋ yaŋ ga goyo te.

17Waato din gaa no ay ne i se: «Araŋ di masiiba kaŋ ra iri go: Urusalima ciya
kurmu, a me daabirjey mo, danji n'i ŋwa. Wa kaa, iri ma Urusalima windi

cinaro cina, zama iri ma si ye ka ciya wowi hari koyne.» 18Ay n'i no ay Irikoyo
kambe kaŋ go ay boŋ da gomni din baaru, hala nda bonkoono sanney kaŋ yaŋ a
ci ay se mo.
I ne: «Iri ma tun ka soobay ka cina.» I binde na ngey kambey gaabandi goy
hanna din se.
19Amma waato kaŋ Sanballat Horoni bora, da nga zanka Tobiya Amonance,
da Gesem Laarabu mo maa baaru, i n'iri hahaara nda donda-caray. I ne: «Ifo no
araŋ ga te wo? Araŋ ga murte bonkoono gaa, wala?»
20Kala ay tu i se ka ne: «Irikoy kaŋ go beene, nga no g'iri albarkandi.
Woodin se no iri, kaŋ ga ti a tamey, iri ga tun ka cina. Amma araŋ wo, araŋ
sinda baa wala fondo wala fonguyaŋ hari Urusalima ra.»

Urusalima birni cinaro hanseyaŋo

3 Gaa no Eliyasib, kaŋ ti alfaga* beero tun, nga nda nga nya-ize alfagey. I
na Feeji Meyo cina k'a feeri, k'a me daabirjey daŋ. I cina ka to hala cinari
kuuko kaŋ se i ga ne Zangu Cinari Kuuko do, ka woodin feeri, kala ma kaa ka
to Hananeyel Cinari Kuuko do. 2Borey kaŋ dake i gaa, Yeriko borey no, ngey
mo cina. I jarga Zakkur Imri ize, nga mo cina.

3Hassenaa izey no ka Hamisa Meyo cina. I n'a kataakey sinji, i n'a me
daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley mo daŋ. 4Ngey mo, Meremot
Uriya izo, Hakkoz ize no ka dake i gaa. Nga mo na hanseyaŋ goy te. I jarga
Mesullam Bereciya izo, Mesezabel ize, a goy. Boro kaŋ dake nga mo gaa ga ti
Zadok Baana ize, a na hanseyaŋ goy te. 5A banda koyne, Tekowa borey na
hanseyaŋ goy te, amma i laabukoyey mana gaabi daŋ ngey Rabbo goyo gaa.

6Me Zeena mo, Yoyada Paseya izo, nga nda Mesullam Besodeya izo, ngey
mo na hanseyaŋ te, k'a kataakey sinji ka me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a
karangaley mo daŋ. 7I jarga koyne Melatiya Jibeyon bora go no, da Yadon
Merona bora nda Jibeyon borey, nda Mizpa borey, kaŋ yaŋ ga ti isa daŋante
laabukoyey mayray waney. I na hanseyaŋ te. 8A jarga koyne, kala Uzziyel
Harhiya izo, kaŋ ga ti wura zam na hanseyaŋ te. Nga mo, a jarga koyne,
Hananiya turaarekoyey ra afo na hanseyaŋ te ka Urusalima gaabandi hal a to
Cinari Tafa gaa. 9I jarga mo Refaya Hur izo na hanseyaŋ te, nga kaŋ ga
Urusalima jara may. 10A jarga mo, Yedaya Harumafa izo na hanseyaŋ te nga
windo jine haray. A jarga mo, kala Hattus, Hasabneya izo na hanseyaŋ te.
11Malciya Harim izo, da Hassub Pahat-Mowab bora na hanseyaŋ te nangu fo
haray, da Feema Cinari Kuuko mo. 12A jarga Sallum Hallohes izo, kaŋ ga
Urusalima jare fa may, nga mo na hanseyaŋ te, nga nda nga ize wayey.

13Hanun nda Zanowa gorokoy, ngey no ka Gooru Meyo do haray hanse. I n'a
cina k'a me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley mo daŋ. I na kambe
kar zambar fo cinari cina mo, kal a koy hala Birji Meyo do.

14Malciya Rekab izo, kaŋ ga Bayt-Hakerem laabo may, nga no ka Birji
Meyo hanse. A n'a cina k'a me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a karangaley
mo daŋ.

15Hari-mo Meyo mo, Sallum Kol-Hoze bora, kaŋ ga Mizpa laabo may n'a
cina k'a beene daabirjo daŋ. A n'a me daabirjey daŋ, k'a hawyaŋ harey d'a
karangaley mo daŋ, nga nda Silowam Bango caso cinaro, kaŋ go bonkoono
kalo jarga, hala nda kaarimi harey kaŋ ga zumbu ka fun Dawda birno do. 16A
jarga mo Nehemiya Azbuk izo, kaŋ ga Bayt-Zur laabo jara may, nga mo na
hanseyaŋ te, ka koy hala nango kaŋ boro ga Dawda saara fonnay ka koy hala
bango kaŋ i te do, ka to Yaarukomey Windo gaa mo.
17A jarga koyne, Lawi borey na hanseyaŋ te, ngey nda Rehum Bani izo. A
jarga mo Hasabiya kaŋ ga Keyla laabo jara may na hanseyaŋ te nga kuray
haray. 18A jarga mo i nya-izey, Babbay Henadad izo go no, nga kaŋ ga Keyla
laabo jare fa may. 19A jarga koyne, Ezer Yesuwa izo kaŋ ga Mizpa may, nga
mo na nangu dumbari fo hanse kaŋ ga guna wongu jinay fuwo zijanta do haray,
nango kaŋ cinaro ga bare. 20A jarga mo, kala Baruk Zabbay izo, nga mo na
himma daŋ ka dumbari fo hanse za cinaro bareyaŋo do kal a ma koy alfaga
beero Eliyasib windo me gaa. 21Woodin banda Meremot Uriya izo, Hakkoz ize
na nangu fo hanse za alfaga beero Eliyasib windo me gaa kala Eliyasib windo
bananta.
22A banda Batama do haray alfagey na hanseyaŋ te. 23I jarga Benyamin da
Hassub, ngey mo na hanseyaŋ te, kura kaŋ nga nda i windi ga care guna. I jarga
koyne, Azariya Maaseya izo, Ananiya ize, nga mo na hanseyaŋ te nga windo do
haray. 24Nga mo jarga Binnuwi Henadad izo na nangu fo hanse kaŋ ga sintin za
Azariya windo gaa kal a ma koy birni cinaro bareyaŋo do haray, kal a to zaati
hala lokota gaa. 25Palal Uzay izo na hanseyaŋ te birni cinaro bareyaŋo do haray,
nga nda cinari kuuko kaŋ go ga salle bonkoono windi beene fuwo gaa, kaso
batama jarga. A jarga koyne, Pedaya Paros izo na hanseyaŋ te, 26nga nda Irikoy
windo goy-izey, kaŋ yaŋ go Ofel ra da goray. I na goy te kal a kaa ka to Hari
Meyo do haray, kaŋ ga guna wayna funay haray, da cinaro kaŋ ga salle mo. 27I
jarga mo Tekowa borey na nangu fo hanse cinari kuuko kaŋ ga salle do haray
kal a koy ka to Ofel cinaro gaa.

28Bari Meyo boŋ alfagey na hanseyaŋ te, boro kulu goy nga bumbo windo
do haray. 29I jarga koyne, Zadok Immer izo na hanseyaŋ te nga windo do haray.
A jarga Semaya Sekaniya izo, nga kaŋ ga Wayna Funay Meyo batu na
hanseyaŋ goy te. 30A jarga Hananiya Selemiya izo nda Hanun Zalaf izo iddanta
na nangu fo hanse. I jarga Mesullam Bereciya izo na hanseyaŋ te nga bumbo
fuwo do haray. 31Nga mo, a jarga Malciya wura zam fo hanse kal a koy Irikoy
windo goy-izey windo gaa, da fatawc'izey windey gaa, da Fataw Meyo do
haray, da hala ka koy lokota zijanta gaa mo. 32Lokota zijanta nda Feejey Meyo
game ra mo, woodin mo wura zamey nda fatawc'izey n'a hanse.

Ibarey na cinayaŋo ganji

4 Amma a ciya, waato kaŋ Sanballat maa iri goono ga birno windanta cina,
kal a futu, a dukur gumo. A na Yahudancey hahaara mo. **2**A salaŋ nga
nya-izey da Samariya wongu marga jine mo ka ne: «Yahudance londibuuney
wo binde, ifo no i goono ga te? I ga ngey boŋ gaabandi no? I ga sargayyaŋ te
no? I ga ban parkatak zaari folloŋ no? I ga ye ka tondey funandi laabu gusamo
wo ra kaŋ go, a te begunu, wo kaŋ yaŋ i n'i ton, wala?»

3Tobiya Amonance binde go a jarga. Nga mo ne: «Haya kaŋ i goono ga cina
binde, baa da zoŋo kaaru a boŋ, kal a m'i tondi cinaro bagu ka zeeri!»

4Ya iri Irikoyo, ma maa, zama i goono ga donda iri! M'i wowo bare k'a ye i
boŋ! M'i nooyandi i ma ciya laabu fo wongu arzaka. **5**Ma si i laalayaŋo daabu.
Ma si i zunubey tuusu mo ni jine, za kaŋ i na cinakoy futandi.

6Yaadin cine no iri na birno cinaro te d'a. Cinaro kulu binde margu ka kubay
hala nd'a beene kuuyaŋo jara, zama jama gonda goyo anniya.

7Amma a ciya, waato kaŋ Sanballat da Tobiya da Laarabey da Amonancey
da Asdod borey du baaru kaŋ Urusalima birni cinaro goono ga koy jina, hala
mo i sintin ka kortimey kulu lutu, kal i futu. **8**I kulu binde na me haw care
banda ka ne ngey ga kaa ka Urusalima wongu, ka kusuuma tunandi noodin.
9Amma iri wo n'iri adduwa te iri Irikoyo gaa. I sabbay se mo no iri na
batukoyaŋ daŋ cin da zaari cinakoy se.

10Yahuda kunda borey mo ne: «Jaraw sambukoy gaabo gaze. Fisi go mo ga
gusam parkatay, hala iri si hin ka birni cinaro cina.»

11Iri ibarey mo ne: «I si bay, i si di mo, kal iri ma kaa i bindo ra k'i wi, ka
naŋ goyo ma ban.»

12A ciya binde, Yahudancey kaŋ yaŋ go i jarga da goray, i kaa ka soobay ka
ci iri se hala sorro way, ka ne: «Nangu kulu kaŋ araŋ bare, i day ga kaa iri gaa.»

13Woodin sabbay se no, nangey kaŋ yaŋ ga guusu ka bisa cinaro banda,
batamey ra, ay na boroyaŋ daŋ i windi borey banda kaŋ yaŋ gonda takubayaŋ
da yaajiyaŋ d'i birawey. **14**Ay guna, ay tun mo, ka ne laabukoyey da
mayraykoyey da jama cindo se: «Wa si humbur'ey. Wa fongu Koy Beero, nga
kaŋ ga ti Beeray-Beeri-Koyo, kaŋ ga humburandi! Wa wongu araŋ nya-izey
d'araŋ ize alborey da wayborey, d'araŋ wandey, d'araŋ windey se.»

15I go no mo, waato kaŋ iri ibarey maa kaŋ iri du ngey me-hawyaŋo baaru,
hala mo Irikoy n'i saawara ciya yaamo, kal iri kulu bare ka ye birni cinaro do
haray. Boro kulu ye nga goyo do.

16A ciya binde, alwaati woodin ka koy jina, ay zanka jarey na saajaw te goyo
ra. I boro jarey mo gonda yaaji, da koray, da biraw, da guuru kwaay ga gaay.
Mayraykoyey mo go Yahuda dumo kulu banda *k'i batu*, **17**ngey kaŋ yaŋ goono
ga birni cinaro cina. Jinay jarekoy mo, saaya kaŋ i go ga jinayey jare, i boro fo
kulu ga goy nda nga kambe fo goyo ra, a kambe fa mo ga wongu jinayey gaay.
18Cinakoy mo, i afo kulu gonda nga takuba ga koto nga gaa, yaadin cine no i
cina nd'a. Hilli karkwa mo go ay do.

19Ay ne laabukoyey da mayraykoyey da jama cindo se: «Goyo wo, ibambata

no, ibeeri mo no. Iri go mo fay-fayante yaŋ no cinaro boŋ, borey ga mooru care se. 20To, nangu kulu kaŋ araŋ maa hilli jinde, wa margu ka kaa noodin iri do. Iri Irikoyo mo ga wongu iri se.»

21Yaadin cine binde no iri na goyo te d'a: i boro jare gonda yaaji ga gaay za wayna funyaŋ kal a koy to handariyayzey bangayyaŋ waate cine. 22Alwaati woodin ra binde ay ne borey se: «Naŋ boro kulu nda nga zanka ma zumbuyaŋ do te Urusalima ra, zama i ma ciya batukoyaŋ iri se cin haray. Zaari mo i ma goy te.» 23Ay bumbo nd'ay nya-izey, d'ay zankey, da borey kaŋ goono ga batu kaŋ yaŋ go g'ay gana, iri ra baa boro folloŋ mana nga bankaarayey kaa. Boro kulu mo gonda nga yaajo da nga haro.

Nehemiya na talkey gaakasinay

5 Hẽeni konno binde naan ka tun jama d'i wandey ra, i nya-izey Yahudancey sabbay se. 2Zama afooyaŋ go no kaŋ ga ne: «Iri nda iri ize alborey nda wayborey, iri ga baa. Naŋ iri ma du ntaaso ka ŋwa zama iri ma funa.»

3Noodin afooyaŋ mo ne: «Iri goono ga garaw sambu iri farey nda iri reyzin* kaley nda iri windey boŋ mo, zama iri ma du ntaaso hara wo sabbay se.»

4Afooyaŋ mo ne: «Iri na nooru garaw sambu zama iri ma koy ka bonkoono jangalo bana iri farey d'iri reyzin* kaley boŋ. 5Amma sohõ iri hamey ga hima iri nya-izey hamey, iri izey mo sanda i waney cine. A go mo iri go g'iri izey daŋ tamtaray ra. Iri ize wayey ma ciya koŋŋoyaŋ, iri ize way fooyaŋ mo, i jin k'i daŋ tamtaray. Iri sinda hina mo kaŋ ga gaakasinay te, zama boro fooyaŋ n'iri farey d'iri reyzin kaley ta.»

6Ay mo, waato kaŋ ay maa i hẽeno d'i sanney din, ay futu gumo. 7Waato din gaa ay ye ka saaware ay bina ra. Ay deeni laabukoyey da mayraykoyey gaa ka ne i se: «Araŋ goono ga hari kom araŋ nya-izey gaa, araŋ kulu!» Kal ay na faada bambata margu i boŋ. 8Ay ne i se: «Iri ya day, iri hino me ga ti iri m'iri nya-ize Yahudancey fansa, ngey kaŋ yaŋ i neera ndunnya dumi cindey se. Araŋ binde, a to araŋ se naŋ kaŋ araŋ g'araŋ nya-izey neera. Hala i m'i neera iri mo se?» Waato din gaa i dangay siw! I jaŋ sanni kaŋ i ga ci.

9Koyne, ay ye ka ne: «Hayo wo kaŋ araŋ goono ga te, a si boori! Manti haŋ kaŋ ga hima nd'a araŋ se no ga ti araŋ ma taamu iri Irikoyo humburkumay ra, ndunnya dumi cindey kaŋ ga ti iri ibarey wowo sabbay se bo? 10Hala nd'ay bumbo, d'ay nya-izey, d'ay zankey, iri go ga nooru da ntaaso garaw daŋ i gaa. Ay g'araŋ ŋwaaray, iri ma fay nda nooru nda hari wo sanni! 11Ay g'araŋ ŋwaaray, hunkuna araŋ m'i farey yeti i se, d'i reyzin d'i zeytun* kaley, d'i windey, d'i noorey zangu ra kanandi fo, da ntaaso wane, da reyzin hari da ji waney, kaŋ araŋ goono g'i zamba nd'a.»

12Gaa no i ne: «Iri g'i ye i se, iri si hay kulu ceeci i gaa mo. Danga mate kaŋ cine ni ci din, yaadin no iri mo ga te.»

Noodin binde ay na alfagey ce k'i daŋ zeyaŋ, i ma goy alkawli woodin boŋ. 13Ay n'ay kwaayo mo kokobe ka ne: «Irikoy ma boro fo kulu kokobe ka kaa nga windo nda nga goyo ra mo, boro kaŋ wangu ka alkawlo wo toonandi; i m'a koy kokobe ka dooru ya-cine!»

Jama kulu ne: «Amin!» I na Rabbi sifayaŋ te mo. Borey goy mo alkawli woodin boŋ.

14 A go mo, jirbey kaŋ ra i n'ay daŋ ya ciya ngey mayko noodin Yahuda laabo ra, za bonkoono Artasersiz jiiri warankanta ka koy hala jiiri waranza cindi hinkanta, sanda jiiri way cindi hinka nooya, in d'ay nya-izey, iri mana hini ŋwaari kulu ŋwa. 15 Amma mayraykoyey kaŋ yaŋ n'ay jin, ngey wo kay, i na talkey tiŋandi. I na buuru nda duvan ta, nzarfu sekel* waytaaci me, hal i zankey mo ga hin cabe talkey se. Amma ay wo, manti yaadin no ay te, Irikoy humburkumay sabbay se. 16 Oho mo, hala ay kookari birni cinaro din goyo ra. Iri mana fari day mo, baa kayna fo. Ay zankey kulu mo ga margu goyo do.

17 Woodin banda, ay taablo do gonda boro zangu nda waygu Yahudancey nda mayraykoyey do haray wane yaŋ, kaŋ waana borey kaŋ yaŋ kaa ay do ka fun dumi cindey ra kaŋ yaŋ goono g'iri windi. 18 Ham kaŋ i ga soola zaari fo ra, yeeji fo no, da feeji iddu kaŋ i kuru hal i naasu. Ay mo curoyaŋ no i ga hanse ay se. Jirbi way nda care game kulu mo, sorro folloŋ no i ga kande duvan kulu dumi kaŋ ga yulwa. Amma kulu nda yaadin, ay mana ŋwaaray i m'ay no hini ŋwaari kulu, zama tamtara go ga borey din taabandi.

19 Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa ka boriyandi ay se da hay kulu kaŋ ay te dumo wo sabbay se.

Ibarey wangu, amma Yahudancey soobay ka cina

6 Waato kaŋ i konda baaru Sanballat da Tobiya nda Laarabo Gesem, d'iri ibare cindey kulu se, ka ne ay na birni cinaro te hala kortimi kulu mana cindi (amma hala hõ ay mana jin ka me daabuyaŋ bundey sinji meyey gaa jina,) 2 kala Sanballat da Gesem donton ay gaa ka ne: «Kaa, iri ma care kubay Ono gooro kawyey fo ra.»

(Amma ngey wo, i ga ne hala ngey ga hasaraw fo te ay se no.) 3 Ay mo na diyayaŋ donton i gaa ka ne: «Ay goono ga goy fo te kaŋ ga beeri, kaŋ ga naŋ ay si du ka kaa. Ifo se no i ga goyo naŋ hal ay ma fay d'a ka zulli ka kaa araŋ do?» 4 I donton ay gaa hala sorro taaci da ceeyaŋ wo dumi. Ay mo, yaadin no ay ga tu d'a i se, sanda waato wano cine.

5 Saaya din Sanballat ye ka donton ay gaa hala sorro guwanta, kaŋ a ga nga zanka donton nda tira feerante nga kambe ra. 6 A ra binde i hantum ya-cine ka ne:

> «I goono ga ci dumi cindey ra, Gesem mo no goono ga ci ka ne, way, kaŋ nin da Yahudancey, araŋ gonda murteyaŋ miila. Woodin se no ni goono ga birni windanta cinaro cina. Ni ga ba ni ma ciya i bonkooni, sanney din boŋ. 7 Woodin banda, ni na annabiyaŋ daŋ Urusalima ra, ka ne i ma annabitaray te ka ne: ‹Bonkooni go no Yahuda ra.› Sohõ binde, i ga seeda bonkoono se sanni woodin yaŋ boŋ. Ni binde, ni ma kaa sohõ, iri ma saaware.»

8 Gaa no ay donton i gaa ka ne: «Hay kulu kaŋ ni ci, i mana a dumi te, amma ni bina ra no ni n'i dagu ka kaa taray.»

9Zama i kulu miila ga ti ngey m'iri humburandi. I si ne kal iri kambey ga yay
goyo ra, hala iri ma si hin k'a te.

Amma sohõ, ya Irikoy, m'ay kambey gaabandi!

10Koyne, ay koy Semaya Delaya izo Mehetabel ize kwaara, boro fo kaŋ go
daabante. Nga mo ne: «Naŋ iri ma care kubay Irikoy windo ra, sududuyaŋ fuwo
ra. Iri ma fuwo meyey daabu, zama i ga kaa ka ni wi. Oho, cin no i ga kaa ka ni
wi!»
11Amma ay ne a se: «Boro sanda ay cine no ga zuru, wala? May no koyne,
ay wo dumi, kaŋ ga hin ka furo sududuyaŋ fuwo ra, a ma funa mo? Ay wo si
furo bo!» 12Ay du ka faham mo kaŋ a go, manti Irikoy no k'a donton, amma a
na annabitaray woodin ci no ka gaaba nd'ay. Tobiyayaŋ da Sanballat mo, ngey
no k'a sufuray. 13I n'a sufuray no zama a m'ay humburandi se, ay ma woodin te
ka zunubi te se, ngey mo ma du fondo kaŋ g'ay wow, zama ngey ma janceyaŋ
candi ka kande iri gaa mo.
14Ya ay Irikoyo, ma fongu Tobiya nda Sanballat gaa i goyey wo boŋ, da
wayboro annabo* mo, Nowadiya, da annabi cindey kaŋ yaŋ ga ba ngey m'ay
humburandi.

Cinaro goy kubanta

15Yaadin no i na birno windanta cinaro ban d'a Elul hando ra, a jirbi waranka
cindi guwanta ra, sanda jirbi waygu cindi hinka nooya. 16A ciya mo, waato kaŋ
iri ibarey kulu maa baaro, kala dumi cindey kulu kaŋ yaŋ goono g'iri windi
humburu, i biney pati mo ka donda ngey boŋ zama i bay kaŋ goy woodin, iri
Irikoyo dabari no.
17Jirbey din ra mo Yahuda laabukoyey soobay ka tira boobo hantum Tobiya
se. Tobiya mo tirey goono ga koy i do. 18Zama boro boobo go Yahuda ra kaŋ
yaŋ gonda zeyaŋ nga nd'ey game ra, zama Sekaniya Ara izo anzuray no. A ize
Yehohanan no ka Mesullam Bereciya izo ize way hiiji. 19Hala mo i g'a goy
hanney ci ay jine, i g'ay sanney mo ci a se. Tobiya mo ga tirayaŋ samba zama i
m'ay humburandi se.

7 Waato kaŋ i na birni windanta cinaro ban, ay na meyey daabirjey daŋ ka
me batukoy da Lawi borey, da doonkoy mo daŋ. 2Gaa no ay kayne
Hanani, da Hananiya kaŋ ga wongu fuwo batandi mo, ay n'i no Urusalima
gaayyaŋ. Zama Hananiya wo boro no kaŋ gonda amaana, a bisa boro boobo
Irikoy humburkumay. 3Ay ne i se: «I ma si Urusalima meyey fiti kala nda
wayna dungu gumo jina. Waato kaŋ i goono ga kay ka batu, waato din gaa i ma
meyey daabu. Araŋ ma karangaleyaŋ daŋ k'i daabu. I ma batukoyaŋ mo daŋ
Urusalima gorokoy ra, afo kulu nga saaya ra, boro fo kulu mo ma batu nga windo
do haray.»
4Gallo mo itafo no, a ga hay mo, amma a borey ciraariyaŋ no, i mana
windiyaŋ cina mo jina.

Tamtaray izey kaŋ ye ka kaa kabuyaŋo

5Ay Irikoyo daŋ ay bina ra ay ma laabukoyey da mayraykoyey da jama
margu zama i m'i lasaabu ngey asuley boŋ. Kal ay na borey kaŋ jin ka kaa asulo
tira gar. Haŋ kaŋ ay gar a ra hantumante mo neeya:

6Woone yaŋ no ga ti laab'izey, ngey kaŋ yaŋ tun tamtaray izey kaŋ
yaŋ i ku din ra, sanda borey kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar
ku nooya. I ye ka kaa Urusalima nda Yahuda laabu koyne, i afo kulu
koy nga kwaara do. 7Borey kaŋ yaŋ kaa Zerubabel banda neeya:
Yesuwa, Nehemiya, Azariya, Raamiya, Nahamani, Mordekay, Bilsan,
Misperet, Bigbay, Nehum, da Baana.

Israyla borey timmante lasaabo neeya:
8Paros izey, zambar hinka nda zangu
nda wayye cindi hinka.
9Sefatiya izey,
zangu hinza nda wayye cindi hinka.
10Ara izey,
zangu iddu nda waygu cindi hinka.
11Pahat-Mowab izey, Yesuwa
nda Yowab izey do haray, zambar hinka
nda zangu ahakku nda iway cindi ahakku.
12Elam izey,
zambar fo nda zangu hinka
nda waygu cindi taaci.
13Zattu izey,
zangu ahakku nda waytaaci cindi gu.
14Zakkay izey,
zangu iyye nda waydu.
15Binnuwi izey,
zangu iddu nda way taaci cindi ahakku.
16Bebay izey,
zangu iddu nda waranka cindi ahakku.
17Azgad izey, zambar hinka,
nda zangu hinza nda waranka cindi hinka.
18Adonikam izey,
zangu iddu nda waydu cindi iyye.
19Bigbay izey,
zambar hinka nda waydu cindi iyye.
20Adin izey,
zangu iddu nda waygu cindi gu.
21Ater izey, Hezeciya do haray waney,
wayga cindi ahakku.

22Hasum izey,
zangu hinza nda waranka cindi ahakku.
23Bezay izey,
zangu hinza nda waranka cindi taaci.
24Harif izey,
zangu nda iway cindi hinka.
25Jibeyon izey,
wayga cindi gu.

26Baytlahami nda Netofa alborey,
zangu nda wahakku cindi ahakku.
27Anatot alborey,
zangu nda waranka cindi ahakku.
28Bayt-Azmabet alborey,
way taaci cindi hinka.
29Ciriyat-Yeyarim da Kefira
da Beyerot waney:
zangu iyye nda waytaaci cindi hinza.
30Rama nda Geba alborey, zangu iddu nda waranka cindi fo.
31Mikmas alborey, zangu nda waranka cindi hinka.
32Betel nda Ayi alborey, zangu nda waranka cindi hinza.
33Nebo fa alborey, waygu cindi hinka.
34Elam fa izey, zambar fo
da zangu hinka nda waygu cindi taaci.
35Harim izey,
zangu hinza nda waranka.
36Yeriko izey,
zangu hinza nda waytaaci cindi gu.
37Lod da Hadid da Ono izey,
zangu iyye nda waranka cindi fo.
38Senaa izey, zambar hinza,
nda zangu yagga nda waranza.

39Alfagey neeya:

Yedaya izey, Yesuwa windo do haray,
zangu yagga nda wayye cindi hinza.
40Immer izey,
zambar fo da waygu cindi hinka.
41Pasur izey,
zambar fo da zangu hinka
nda waytaaci cindi iyye.
42Harim izey,
zambar fo da way cindi iyye.

43 Lawi borey neeya:

Yesuwa izey, Kadmiyel waney, Hodabiya izey do,
wayye cindi taaci.

44 Doonkoy neeya:

Asaf izey, zangu nda waytaaci cindi ahakku.
45 Me batukoy neeya:

Sallum izey, da Ater izey, da Talmon izey
da Akkub izey, da Hatita izey, da Sobay izey,
zangu nda waranza cindi ahakku.

46 Irikoy windo goy-izey neeya:

Ziha izey, da Hasufa izey, da Tabbayot izey,
47 da Keros izey, da Siyaha izey, da Padon izey,
48 da Lebana izey, da Hagaba izey,
da Salmay izey,
49 da Hanan izey, da Jiddel izey, da Gahar izey,
50 da Reyaya izey, da Rezin izey,
da Nekoda izey,
51 da Gazzam izey, da Uzza izey, da Paseya izey,
52 da Besay izey, da Meyunim izey,
da Nefusesim izey,
53 da Bakbuk izey, da Hakufa izey,
da Harhur izey,
54 da Bazlit izey, da Mehida izey,
da Harsa izey,
55 da Barkos izey, da Sisera izey, da Tema izey,
56 da Neziya izey, da Hatifa izey.

57 Suleymanu bannyey izey neeya:

Sotay izey, da Soferet izey, da Peruda izey,
58 da Yaala izey, da Darkon izey,
da Jiddel izey,
59 da Sefatiya izey, da Hattil izey,
da Pokeret-Hazzebayim izey, da Amon izey,

60 sanda Irikoy windo goy-izey kulu nda
Suleymanu bannyey izey, i to boro

zangu hinza nda wayga cindi hinka.

61 Wo kaŋ yaŋ fun Tel-Mela, da Tel-Harsa,
da Kerub, da Addon, da Immer neeya:
(day i si hin ka ngey kaayey windi cabe,
wala ngey asuli, hala Israyla ra no ngey go.)

62 Delaya izey, da Tobiya izey,
da Nekoda izey,
zangu iddu nda waytaaci cindi hinka.

63 Alfagey bumbey do haray:

Hobaya izey, da Hakkoz izey, da Barzillay izey (nga kaŋ na wande sambu Barzillay Jileyad bora izey ra, hala i n'a maa daŋ a gaa.)
64 Woodin yaŋ, i na ngey maa ceeci asuley hantum yaŋ tira ra, amma i man'i gar. Woodin se no i n'i lasaabu harram no, k'i kaa alfagataray goyo ra. 65 Dabarikwa mo ne i se i ma si hayey kaŋ ga hanan ka bisa i kulu ŋwa, kal a ma to waati kaŋ alfaga fo ga tun kaŋ gonda Urim* da Tummin.

66 Jama kulu marganta ga ti boro zambar waytaaci cindi hinka nda zangu hinza nda waydu, 67 kaŋ waana i bannyey d'i koŋŋey, kaŋ ga to boro zambar iyye nda zangu hinza nda waranza cindi iyye. Koyne, i gonda boro zangu hinka nda waytaaci cindi gu kaŋ yaŋ ga dooni te, alboro nda wayboro. 68 I bariyey, zangu iyye nda waranza cindi iddu no, i alambaaney mo, zangu hinka nda way taaci cindi gu no. 69 I yoy, zangu taaci nda waranza cindi gu no. I farkayey, zambar iddu nda zangu iyye nda waranka no.

70 Afooyaŋ mo kaayey windi arkusey ra na nooyaŋ te goyo se. Dabarikwa na wura kilo taaci no, da taasa waygu nda alfaga bankaaray zangu gu da waranza k'i daŋ jisiri nango se. 71 Kaayey windi arkusey ra mo koyne, afooyaŋ na wura kilo wahakku da nzarfu wane kilo zambar fo no goyo jisiri nango ra. 72 Boro cindey mo, haŋ kaŋ i no neeya: wura kilo wahakku da nzarfu kilo zangu yagga nda waranka, da alfaga bankaaray waydu cindi iyye.
73 Yaadin no alfagey nda Lawi borey, da me batukoy, da doonkoy, da jama ra afooyaŋ, da windo goy-izey, da Israyla kulu, i goro ngey birney ra d'a.

Ezra na asariya tira caw

Waato kaŋ handu iyyanta to mo, Israyla izey go ngey birney ra,

8 kala jama kulu margu batama tafa din ra kaŋ go Hari Meyo jine. I ne tira hantumkwa Ezra se a ma kande Musa asariya* tira, asariya kaŋ Rabbi lordi Israyla izey se din.

2 Alfa Ezra binde kande asariya tira boro jama jine, alborey da wayborey da borey kulu kaŋ yaŋ ga hin ka faham, handu iyyanta jirbi sintina. 3 A caw a ra mo, batama bambata kaŋ go Hari Meyo jine din ra, za susubay kala zaari bindi. Noodin alborey da wayborey da ngey kaŋ yaŋ ga hin ka faham, i borey kulu na hanga jeeri ka maa asariya tira se.

4 Hantumkwa Ezra binde kay kataaku jabu kuuku fo boŋ, kaŋ i te muraado din se. A jarga mo Mattatiya goono ga kay, da Sema, da Anaya, da Uriya, da Hilciya, da Maaseya, a kambe ŋwaaro gaa haray. A kambe wow gaa haray mo, Pedaya go no, da Misayel, da Malciya, da Hassum, da Hasbaddana, da Zakariya, da Mesullam.

5 Ezra mo na tira feeri jama kulu jine (zama a go sambante beene jama kulu boŋ do). Waato kaŋ a n'a feeri binde, jama kulu tun ka kay. 6 Ezra mo na Rabbi, Irikoy Beeraykoyo beerandi. Jama kulu mo tu ka ne: «Amin! Amin!» ka ngey kambey sambu beene. I na ngey boŋey sumbal ka sududu Rabbi se, i moydumey go ganda.

7 Yesuwa mo, nga nda Bani, da Serebiya, da Yamin, da Akkub, da Sabbetay, da Hodiya, da Maaseya, da Kelita, da Azariya, da Yozabad, da Hanan, da Pelaya, da Lawi borey, i na jama fahamandi nda asariya. Jama mo kay ngey nangey ra. 8 Kal i caw Irikoy asariya tira ra, far-far. I n'a feerijo te mo hala mate kaŋ borey faham d'a cawyaŋo.

9 Nehemiya mo, kaŋ ga ti dabariko, da Alfa Ezra, kaŋ ga hantum, da Lawi borey kaŋ yaŋ ga jama kulu dondonandi, i ne jama kulu se: «Hunkuna wo zaari hanante no Rabbi araŋ Irikoyo se. Araŋ ma si te bine saray, araŋ ma si hẽ mo.» Zama borey kulu goono ga hẽ waato kaŋ i maa asariya sanney.

10 Waato din gaa a ne i se: «W'araŋ koyyaŋ te, ka maafey ŋwa, ka yu haŋ. Boro kaŋ i mana hay kulu soola a se mo, araŋ ma baa samba a se, zama hunkuna wo zaari hanno no iri Rabbo se. Araŋ ma si te bine saray mo, zama Rabbi farhã, nga no ga ti araŋ gaabo.»

11 Yaadin cine no Lawi borey te ka jama kulu dangandi nd'a. I goono ga ne: «Wa dangay, zama zaari hanante no. Wa si te bine saray bo.»

12 Jama kulu binde na ngey koyyaŋ te zama ngey ma ŋwa ka haŋ ka gomni samba. I na farhã batu bambata te mo zama i faham da sanney kaŋ yaŋ i feeri i se.

Tanda bato

13 Zaari hinkanta hane binde, jama kulu ra kaayey windi arkusey margu, ngey nda alfagey da Lawi borey, ka koy hantumkwa Ezra do, zama ngey ma faham da asariya sanney. 14 Asariya ra i kaa ka gar nangu kaŋ i na baaru hantum, ka ne Rabbi na Musa lordi ka ne Israyla izey ma goro tandayaŋ ra handu iyyanta batu jirbey ra. 15 I na baaro say-say, ka fe mo ngey kwaarey kulu ra da Urusalima ra mo, ka ne: «Wa fatta ka koy tondo do, ka zeytun* kambeyaŋ sambu, da saajo ra zeytun kambeyaŋ, da mirtal da sabb'ize da tuurey kaŋ kobtey ga tafay wane

yaŋ, zama i ma tandayaŋ te sanda mate kaŋ i hantum din.»
16Jama binde fatta ka tuuri kambeyaŋ sambu. Boro kulu na tanda te nga boŋ se, afo kulu nga fu beene daabuyaŋo boŋ, da windi batamey ra, da Irikoy sududuyaŋ windo ra, da Hari Meyo batama ra, da Ifraymu Meyo batama ra mo.
17Jama marga kulu binde kaŋ yaŋ ye ka kaa ka fun tamtaray ra na tandayaŋ te ka goro tandey ra. Zama za Yasuwa Nun ize jirbey banda, Israyla izey mana woodin cine te, hal a kaa ka to zaaro wo gaa. I binde te bine kaani gumo.
18Zaari ka kaa zaari, za zaari sintina hane hal a koy bananta wano, i goono ga caw Irikoy asariya tira ra. I te jirbi iyye i goono ga bato haggoy. Zaari ahakkanta hane mo, marga bambata zaari no farilla boŋ.

Jama mehaw ka ngey zunubey ci

9 A ciya mo, handu woodin jirbi waranka cindi taacanta hane, Israyla izey kaa ka margu ka mehaw ka bufu zaara haw ngey gaa, ka laabu daŋ ngey boŋey ra. 2Israyla kunda na ngey boŋ fay waani ka fun yawey kulu game ra. I kay ka ngey taaley da ngey kaayey laalayaŋey mo ci. 3I kay ngey nangey ra ka caw Rabbi ngey Irikoyo asariya* tira ra, danga zaari farsimi taacanta i goono ga kay. Sanda yaadin cine gayyaŋ koyne, i goono ga ngey taali ci ka sududu Rabbi ngey Irikoyo se. 4Yesuwa, da Bani, da Kadmiyel, da Sabaniya, da Bunni, da Serebiya, da Bani, da Kanani, i kay Lawi borey kaarimi harey boŋ, ka jinde tunandi nda gaabi Rabbi ngey Irikoyo gaa. 5Gaa no Lawi borey wo: Yesuwa, da Kadmiyel, da Bani, da Hasabneya, da Serebiya, da Hodiya, da Sabaniya, da Petahiya ne: «Wa tun ka kay ka Rabbi araŋ Irikoyo beerandi, nga kaŋ go no za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin.

Ni maa darzakoyo, i m'a sifa, ni maa kaŋ ga ti beeraykoy ka bisa albarka nda saabuyaŋ kulu. 6Nin no ga ti Rabbi, ni hinne. Nin no ka beene te, da beeney beena, d'i margey kulu, da ganda mo nda harey kulu kaŋ go a ra, da teekoy da harey kulu kaŋ go i ra; nin no mo g'i kulu hallasi. Beena ra marga mo goono ga sududu ni se.
7Nin no ga ti Rabbi Irikoy kaŋ na Abram suuban. Ni kand'a ka fun Ur, Kaldancey laabo ra, k'a no nga maa Ibrahim. 8Ni n'a bina gar mo naanaykoy ni jine. Ni na alkawli te a se mo ka ne ni g'a no Kanaanancey laabo, da Hittancey, da Amorancey, da Perizancey, da Yebusancey, da Jirgasancey waney, a m'i laabo nooyandi nga banda se, hala mo ni na ni sanno toonandi, zama ni ya adilitaraykoy no.
9Koyne, ni di iri kaayey kankamo Misira laabo ra, ni maa i hẽeno mo Teeku Cira me gaa. 10Ni na alaamey da dambara hari yaŋ cabe Firawna* nda nga bannyey kulu boŋ, d'a laabo borey kulu boŋ mo, zama ni bay kaŋ i na boŋbeeray goy cabe ni se. Ni na ni maa beerandi mo, sanda mate kaŋ cine a bara hunkuna. 11Ni na teeko fay mo Israyla jine, hal a te mate kaŋ i ga hin ka bisa laabu kogo boŋ teeko bindi ra. I ce banda ganakoy mo, ni n'i furu guusuyaŋey ra, danga day tondi kaŋ i taŋ hari bambata ra. 12Woodin banda mo ni furo i jine zaari buru sari

himandi ra, cin mo danji sari himandi ra, zama ni m'i no kaari fonda kaŋ i ga gana din ra.

13Ni zumbu Sinayi tondo boŋ mo. Ni salaŋ d'ey mo, ni jinda fun beena ra. Ni n'i no adilitaray farilley da asariya cimikoyyaŋ, da hin sanney da lordi hanno yaŋ. **14**Ni n'i bayrandi da ni asibti* hananta mo, k'i no lordiyaŋ da hin sanniyaŋ, da asariya mo ni tamo Musa kambe ra. **15**Ni n'i no ŋwaaro mo kaŋ fun beene kaŋ g'i hara safar, i jawo se mo ni na hari kaa taray a ma fun tondo ra. Ni n'i lordi mo ka ne i ma furo ka laabo ŋwa, wo kaŋ ni jin ka ze d'a i se ka ne ni g'i no nd'a din.

16Amma ngey, iri kaayey nooya, i na boŋbeeray goy te, i na ngey hangey sandandi, i mana hangan ni lordey se mo. **17**I wangu ka gana, i mana fongu mo ni dambara goyey gaa, kaŋ ni goy i game ra din, amma i na ngey hangey sandandi. I murteyaŋo ra mo i na jine boro fo daŋ zama ngey ma ye tamtara ra. Amma ni ya Irikoy kaŋ soola yaafayaŋ se no, gomni nda suuji Koy mo no, kaŋ ga munye bine tunyaŋ gaa, kaŋ gonda baakasinay suuji yulwante, ni mana i furu mo. **18**Oho, baa waato kaŋ i na sooguyaŋ handayze te ngey boŋ se ka ne: ‹Woone ni Irikoyo no kaŋ na ni kaa Misira laabo ra!› i na ni zokoti mo sorro boobo nda ngey goyey.

19Kulu nda yaadin ni suuji booba sabbay se ni mana i furu saajo ra. Buru sari himandi mana tun i boŋ do ka fay d'ey zaari ra, amma a furo i jine fonda ra. Cin mo danji sari himandi ga kaari cabe i se, da fondo mo kaŋ i ga gana. **20**Ni n'i no ni Biya Hanna mo a m'i dondonandi. Ni mana ni Manna* ganji mo i meyey se, ni n'i no hari i jaw maayaŋo se mo. **21**Oho, hala jiiri waytaaci no ni n'i laamey bana saajo ra, kaŋ i mana jaŋ hay kulu. I bankaarayey mana zeen, i cey mo mana fuusu.

22Ni n'i no mo mayray ndunnya dumi cindey boŋ. Ni fay-fay i se mo i ibaay boŋ. Yaadin no i na Sihon mayra ta d'a, danga Hesbon bonkoono laabo nooya, nga nda Basan bonkoono Og laabo. **23**Ni n'i izey baayaŋ labu-care mo sanda beene handariyayzey cine. Ni kand'ey laabu wo ra kaŋ ni ci i kaayey se ka ne i ga furo k'a ŋwa. **24**Yaadin cine no izey din furo nd'a ka laabo koytara ŋwa. Ni na laabo din borey daŋ i mayray cire mo, sanda Kanaanancey nooya. Ni n'i daŋ i kambe ra, ngey nda ngey koyey kulu, da laabo din dumey, zama i ma te i se hay kulu kaŋ i ga ba. **25**I na gallu birnikoyyaŋ da laabu kaŋ gonda albarka mo ŋwa. I na windi mayray ta kaŋ yaŋ gonda jinay hanno yaŋ dumi kulu, da dayyaŋ kaŋ i hanse hal i ma boori, da reyzin kaliyaŋ, da zeytun* fariyaŋ, da tuuri kaŋ gonda ize boobo yaŋ. I binde ŋwa ka kungu ka naasu. I na ndunnya kaani maayaŋ waate ŋwa ni gomni beero ra.

26Kulu nda yaadin i wangu ka ni gana, i murte ni gaa, i na ni asariya furu ngey banda mo. Ni annabey kaŋ yaŋ na seeda te i boŋ ka miila ngey ma ye ka kand'ey ni do, i n'i wi. I na ni zokotiyaŋ goy boobo te. **27**Woodin se no ni n'i daŋ i ibarey kambe ra, ngey mo n'i

taabandi. I kankamo ra mo, waato kaŋ i hẽ ni gaa, ni maa i se beene. Ni suuji booba boŋ mo ni n'i no faabakoyaŋ kaŋ g'i faaba i ibarey kambey ra.

28 Amma waato kaŋ i fulanzam din banda, kal i ye ka goy laalo te
ni jine. Woodin se no ni n'i naŋ i ibarey kambey ra, hal i du i mayray
k'i dabari. Kulu nda yaadin, waato kaŋ i ye ka kaa ka hẽ ni gaa, ni go
beene, ni maa i se, sorro boobo mo no ni n'i faaba ni suujo boŋ.
29 Ni na seeda te mo i boŋ, zama ni ma ye ka kand'ey ni asariya do.
Kulu nda yaadin, i na boŋbeeray goy te. I mana hangan ni lordey se,
amma i na zunubi te ka ni farilley furu, (farilley kaŋ yaŋ da boro n'i
goy, i ga naŋ bora ma funa). I na jase saku ka ngey hangey sandandi
ka wangu ka maa. 30 Amma jiiri boobo ni go ga suuru i se, ni na seeda
te i boŋ mo nda ni Biya ni annabey meyey ra. Hala hõ mo i wangu ka
hanga jeeri. Woodin se no ni n'i daŋ laabu cindey dumey kambe ra.
31 Kulu nda yaadin ni mana i halaci ni suuji booba ra, ni mana i furu
mo, zama nin, ya Irikoy, ni ya suuji nda gomnikoy no.
32 Sohõ binde, ya iri Irikoyo, Beeraykoy, Hinkoy, Irikoy kaŋ ga
humburandi, kaŋ ga haggoy da alkawli nda baakasinay suuji, taabo
wo kulu, ni ma s'a himandi hay fo kayna ni jine. Taabo wo kaa iri
nd'iri bonkooney, d'iri laabukoyey, d'iri alfagey, d'iri annabey, d'iri
kaayey, da ni jama kulu gaa, za Assiriya bonkooney zamana ra hala
ka kaa hunkuna. 33 Amma ni wo ga hanan hari kulu kaŋ du iri ra,
zama nin no ka cimi goy te, amma iri wo, ilaalo no iri goy. 34 Zama iri
bonkooney, d'iri laabukoyey, d'iri alfagey, d'iri kaayey mana ni
asariya haggoy. I mana hanga jeeri ni lordey da ni kaseetey gaa mo,
nango kaŋ ni kaseeti i gaa. 35 Zama i mana may ni se ngey mayray
laabo ra, da ni gomni beero mo kaŋ ni no i se din ra da laabu beero
kaŋ ni n'i no ra mo, laabu kaŋ gonda albarka. I mana bare mo ka fay
da ngey goy laaley.
36 Guna, hunkuna iri ya bannyayaŋ no. Laabo kaŋ ni n'iri kaayey no
nd'a zama i m'a albarka nd'a nafa ŋwa se mo, a ciine ra iri ya
bannyayaŋ no a ra. 37 A goono ga nafa boobo hay mo bonkooney se
kaŋ ni dake iri boŋ iri zunubey sabbay se. I gonda hina mo iri d'iri
almaney boŋ. I go ga te haŋ kaŋ kaan ngey se, iri mo, iri kayna gumo.

Jama na sarti sambu

38 Kulu nda yaadin iri ga naanay alkawli sambu, iri g'a hantum mo. Iri laabukoyey da Lawi borey d'iri alfagey ga kawaatimi kar a gaa.»

10 Borey kaŋ yaŋ na kawaatimo kar, ngey neeya:

Dabarikwa Nehemiya, Hakaliya ize,
da Zedeciya,
2 Seraya, da Azariya, da Irimiya,

3Pasur, da Amariya, da Malciya,
4Hattus, da Sabaniya, da Malluk,
5Harim, da Meremot, da Obadiya,
6Daniyel, da Jinneton, da Baruk,
7Mesullam, da Abiya, da Miyamin,
8Maaziya, da Bilgay, da Semaya, alfagayaŋ nooya.

9Lawi borey mo neeya:
Yesuwa, Azaniya ize, da Binnuwi
Henadad wane do haray, da Kadmiyel,
10d'i nya-izey Sabaniya, da Hodiya,
da Kelita, da Pelaya, da Hanan.
11Mika, da Rehob, da Hasabiya,
12Zakkur, da Serebiya, da Sabaniya,
13Hodiya, da Bani, da Beninu.

14Jama jine borey neeya:
Paros, da Pahat-Mowab,
da Elam, da Zattu, da Baani,
15Bunni, da Azgad, da Bebay,
16Adoniya, da Bigbay, da Adin,
17Ater, da Hezeciya, da Azzur,
18Hodiya, da Hasum, da Bezay,
19Harif, da Anatot, da Nebay,
20Magpiyas, da Mesullam, da Hezir,
21Mesezabel, da Zadok, da Yadduwa,
22Pelatiya, da Hanan, da Anaya,
23Hoseya, da Hananiya, da Hassub,
24Hallohes, da Pilha, da Sobak,
25Rehum, da Hasabna, da Maaseya,
26Ahiya, da Hanan, da Anan,
27Malluk, da Harim, da Baana.

28Jama cindo mo, da alfagey, da Lawi borey, da windo me batukoy, da doonkoy, da Irikoy windo goy-izey, da borey kulu kaŋ na ngey boŋ fay waani laabey dumi cindey gaa ngey ma Irikoy asariya haggoy sabbay se, i wandey, d'i ize arey da ize wayey, borey kulu kaŋ yaŋ gonda bayray da fahamay, 29i naagu ngey nya-izey da ngey laabukoyey gaa. I na laaliyaŋ gaara ngey boŋ gaa da zeyaŋ ka ne ngey ga Irikoy asariya gana kaŋ i no Irikoy tamo Musa kambe ra. I ne mo ngey ga Rabbi iri Irikoyo lordey d'a farilley, d'a hin sanney kulu gana, ka goy d'ey.

30«Iri si ye k'iri ize wayey hiijandi laabo dumi woodin yaŋ ize arey se koyne. Iri si ye k'i ize wayey hiiji mo koyne, ka kande iri ize arey se.

31 Woodin banda mo, da laabo dumey din kande jinay wala ŋwaari
kulu kaŋ dumi no, i kande asibti hane zama ngey m'a neera se, iri s'a
day i gaa asibti hane, wala zaari fo kaŋ ga hanan ra. Iri ga yadda nda
jiiri iyyante alaada ka garaw kulu taŋ mo.
32 Iri na farilla te iri boŋ se koyne ka ne iri g'iri boŋ daŋ banandi
kaŋ jiiri kulu iri ga nzarfu sekel* farsimi hinzante bana iri Irikoyo
windo saajawo se, 33 zama i ma day jisiyaŋ buuru, da sarga* kaŋ si
fappe, ŋwaari wane da tonyaŋ wane, da asibtey se waney, da handu
kayyaŋey wane, da batey kaŋ i sinji wane, da hayey kaŋ yaŋ ga hanan
wane, da zunubi se sargay kaŋ i ga sasabandiyaŋ te d'a Israyla se
wane, d'iri Irikoyo windo goy kulu se.
34 Iri binde, alfagey da Lawi borey da jama borey na kurne te tuuri
sargay boŋ, i ma kand'a iri Irikoyo windo ra, iri kaayey windey boŋ,
alwaatey kaŋ i daŋ yaŋ ra, jiiri ka koy jiiri, zama i m'a ton Rabbi iri
Irikoyo feema boŋ, danga mate kaŋ i hantum asariya tira ra.
35 Iri ne mo iri ga kande iri laabo dumari boŋ-jina, da tuuri kulu
izey boŋ-jina, jiiri ka kaa jiiri, ka kond'a Rabbi windo ra.
36 Iri ize aru hay-jiney mo, d'iri almaney waney, sanda iri alman
kurey ra haw da feeji hay-jiney, iri ga kand'ey zama i ma kond'ey iri
Irikoyo windo ra, ka koy alfagey kaŋ yaŋ ga saajaw te iri Irikoy
windo ra din do, sanda mate kaŋ i hantum asariya tira ra.
37 Iri ne iri ga kande iri dumari boŋ-jina hamni, d'iri sargay kaŋ i ga
sambu beene, da tuuri kulu dumi izeyaŋ, da reyzin hari, da ji wane, ka
kaa alfagey do, ka koy iri Irikoyo windo ra. Iri laabo zakka mo iri ga
kand'a Lawi borey do, zama ngey, Lawi borey no ga zakka ta laabo
birney kulu ra, nangey kaŋ iri ga far. 38 Haruna banda ra alfaga fo mo
ga goro Lawi borey banda, waato kaŋ Lawi borey ga zakka ta. Lawi
borey mo ga kande afo iway ra ka kond'a iri Irikoyo windo do, i ma
furo fuwey ra, jisiri nangey ra. 39 Zama Israyla izey da Lawi izey, i ga
kande beene sambuyaŋ sargay, ntaaso wane da reyzin hari wane da ji
wane, ka kond'a fuwey ra, nango kaŋ nangu hananta jinayey bara, da
alfagey kaŋ yaŋ ga saajawo te, da windi me batukoy, da doonkoy.
Iri ne iri si iri Irikoyo windo muray mo.»

Borey kaŋ yaŋ gana ka koy ka goro Urusalima

11 Jama wane laabukoyey mo goro Urusalima ra. Borey kaŋ cindi mo na
kurne te zama ngey ma kande ngey boro way ra afo kaŋ ga goro birni
hananta ra, kaŋ ga ti Urusalima. Kanandi yagga mo ma goro birni cindey ra.
2 Jama mo na albarka gaara borey kulu se kaŋ yaŋ na ngey boŋ nooyandi bine
yadda boŋ ngey ma goro Urusalima ra.
3 Woone yaŋ binde, ngey no ga ti jine borey, laabo kulu ra waney kaŋ yaŋ
goro Urusalima ra. Amma Yahuda birney ra boro kulu goro nga mayray haro ra
ngey kwaarey ra, danga Israyla, da alfagey, da Lawi borey, da Irikoy windo
goy-izey, da Suleymanu bannyey izey. 4 Urusalima ra mo Yahuda ize fooyaŋ da

Benyamin ize fooyaŋ goono ga goro.

Yahuda izey waney neeya:

Ataya Uzziya ize, Zakariya ize, Amariya ize, Sefatiya ize, Mahalalel ize, Farisa izey waney do haray. **5**Maaseya Baruk ize mo, Kol-Hoze ize, Hasaya ize, Adaya ize, Yoyarib ize, Zakariya ize, Ba-Silo ize. **6**Farisa banda kulu kaŋ goono ga goro Urusalima ra, i boro zangu taaci nda waydu cindi ahakku no, alboro timmanteyaŋ mo no.

7Woone yaŋ mo, ngey no ga ti Benyamin izey:

Sallu, Mesullam ize, Yowed ize, Pedaya ize, Kolaya ize, Maaseya ize, Itiyel ize, Yesaya ize. **8**A banda koyne Gabbay go, da Sallay, da boro zangu yagga nda waranka cindi ahakku. **9**Yowel Zikri ize mo, nga no ga ti i jine bora. Yahuda Hassenuwa ize mo, nga no ga ti ihinkante birno boŋ.

10Alfagey do haray waney neeya:

Yedaya Yoyarib ize, da Yacin, **11**Seraya Hilciya ize, Mesullam ize, Zadok ize, Merayot ize, Ahitub ize, Irikoy windo jine bora, **12**d'i nya-izey kaŋ ga fuwo saajaw te, i boro zangu ahakku da waranka cindi hinka no. Adaya go no mo, Yeroham ize, Pelaliya ize, Amzi ize, Zakariya ize, Pasur ize, Malciya ize, **13**da nga nya-izey, kaayey windey jine borey, i boro zangu hinka nda waytaaci cindi hinka no. Amassay go no mo, Azarel ize, Asay ize, Mesillemot ize, Immer ize, **14**d'i nya-izey, yaarukomey, i boro zangu da waranka cindi ahakku no. I jine bora mo ga ti Zabdiyel, Haggedolim ize.

15Lawi borey do haray i gonda:

Semaya, Hassub ize, Azrikam ize, Hasabiya ize, Bunni ize, **16**da Sabbetay da Yozabad, Lawi borey jine borey do haray waney, kaŋ yaŋ gonda Irikoy windo taray haray goyo dabari. **17**Mattaniya Mika izo mo go no, Zabdi ize, Asaf ize, kaŋ ga ti jine boro saabuyaŋ adduwa teeyaŋ se za sintina. Bakbuciya mo go no, ihinkante nooya a nya-izey ra, da Abda Sammuwa ize, Galal ize, Yedutun ize. **18**Lawitey kulu timmante lasaabuyaŋ kaŋ go birni hanna ra, i boro zangu hinka nda wahakku cindi taaci no.

19Me batukoy mo:

Akkub, da Talmon d'i nya-izey, kaŋ yaŋ goono ga batu windo meyey
gaa, i boro zangu nda wayye cindi hinka no.
20 Amma Israyla boro cindey, da alfagey, da Lawitey go Yahuda kwaarey
kulu ra, afo kulu nga tubu haro ra.
21 Kala Irikoy windo goy-izey wo ye ka goro Ofel ra. Ziha mo, nga nda Jispa,
ngey no ga windi goy-izey dabari.
22 Lawitey jine borey Urusalima ra ga ti Uzzi, Bani izo, Hasabiya ize,
Mattaniya ize, Mika ize, Asaf izey do haray, kaŋ yaŋ ga doon, kaŋ yaŋ go
Irikoy windo muraadey boŋ. 23 Zama bonkoono na lordi te i boŋ, sanda saalyaŋ
kaŋ i ga te doonkoy se, i ma du ngey zaari kulu laami.
24 Petahiya mo Mesezabel izo, Zera Yahuda izo izey do haray boro go
bonkoono do jama kulu muraadey sabbay se.
25 Kawyey d'i farey se mo, Yahuda izey ra afooyaŋ goro Ciriyat-Arba d'a
kawyey ra, da Dibon d'a kawyey, da Yekab-Zeyel d'a kawyey, 26 da Yesuwa, da
Molada, da Bayt-Pelet, 27 da Hazar-Suwal, da Beyer-Seba d'i kawyey, 28 da
Ziklag, da Mekona d'i kawyey, 29 da En-Rimmon, da Zora, da Yarmut, 30 da
Zanowa, da Adullam d'i kawyey, da Lacis da nga farey, da Azeka da nga
kawyey. I binde na windiyaŋ cina Beyer-Seba gaa kala Hinnom gooro ra.
31 Benyamin izey mo goro za Geba gaa ka koy jina Mikmas haray, da Ayya,
da Betel, d'i kawyey, 32 da Anatot do haray, da Nob, da Ananiya, 33 da Hazor, da
Rama, da Jittayim, 34 da Hadid, da Zeboyim, da Neballat, 35 da Lod, da Ono, da
kambe goy-teerey gooro ra.
36 Lawitey jama fooyaŋ kaŋ waato Yahuda wane yaŋ no, i ye ka goro
Benyamin ra.

Alfagey da Lawitey kabuyaŋo

12 Woone yaŋ binde, ngey no ga ti alfagey da Lawitey kaŋ yaŋ kaaru
Zerubabel Seyaltiyel izo banda, da Yesuwa banda mo:
Seraya, da Irimiya, da Ezra,
2 da Amariya, da Malluk, da Hattus,
3 da Sekaniya, da Rehum, da Meremot,
4 da Iddo, da Jinneton, da Abiya,
5 da Miyamin, da Maadiya, da Bilga,
6 da Semaliya, da Yoyarib, da Yedaya,
7 da Sallu, da Amok, da Hilciya, da Yedaya.

Woodin yaŋ no ga ti alfagey ra ibeerey, d'i nya-izey ra waney Yesuwa jirbey
ra. 8 Lawitey mo neeya: Yesuwa, da Binnuwi, da Kadmiyel, da Serebiya, da
Yahuda, da Mattaniya, nga kaŋ go saabuyaŋ dooney sanni boŋ, nga nda nga
nya-izey. 9 Bakbuciya mo, nga nda Unni, i nya-izey ga kay i se ya-haray i goyey
nangey ra.
10 Yesuwa mo, nga no ka Yoyacim hay, Yoyacim na Eliyasib hay, Eliyasib
mo na Yoyada hay, 11 Yoyada mo na Yonata hay, Yonata mo na Yadduwa hay.
12 Yoyacim jirbey ra mo alfagayaŋ go no, kaayey windi arkusuyaŋ:

Seraya wane, Meraya no.
Irimiya wane, Hananiya no.
13Ezra wane, Mesullam no.
Amariya wane, Yehohanan no.
14Malluk wane, Yonata no.
Sabaniya wane, Yusufu no.
15Harim wane, Adna no.
Merayot wane, Helkay no.
16Iddo wane, Zakariya no.
Jinneton wane, Mesullam no.
17Abiya wane, Zikri no.
Minyamin da Mowadiya wane, Peltay no.
18Bilga wane, Sammuwa no.
Semaya wane, Yonatan no.
19Yoyarib wane, Mattenay no.
Yedaya wane, Uzzi no.
20Sallay wane, Kallay no.
Amok wane, Eber no.
21Hilciya wane, Hasabiya no.
Yedaya wane, Netanel no.

22Lawitey binde, Eliyasib jirbey ra i na Yoyada da Yohanan da Yadduwa lasaabu kaayey windi arkusuyaŋ, ngey nda alfagey mo, Persanca Dariyus koytara zamana ra. 23Lawitey kaayey windi arkusey mo, i n'i hantum Baaru Tira ra hal a koy ka to Yohanan Eliyasib izo jirbey ra. 24Lawitey do haray arkusey mo neeya: Hasabiya, da Serebiya, da Yesuwa Kadmiyel izo, da ngey nya-izey kaŋ yaŋ g'i gaa, zama i ma saabuyaŋ te mo Irikoy bora Dawda lordo boŋ, jama-da-jama.

25Mattaniya, da Bakbuciya, da Obadiya, da Mesullam, da Talmon, da Akkub – ngey no ga ti Irikoy windo me batukoy. I ga meyey jarga jisiri nangey batu mo. 26Woone yaŋ, Yoyacim Yesuwa izo jirbey ra wane yaŋ no: Yozadak izo, da mayraykoyo Nehemiya jirbey ra mo, da hantumkwa Alfa Ezra.

Birni cinaro feeriyaŋ bato

27Alwaato kaŋ i na Urusalima birni cinaro fay waani mo, i na Lawitiyaŋ ceeci i nangey kulu ra, zama i ma kand'ey Urusalima, zama i ma fay waaniyaŋ bato haggoy da bine kaani, da saabuyaŋ, da baytuyaŋ, i ma can-caŋ da moolo kayna da moolo beeri yaŋ kar. 28Doonkoy izey mo margu ka fun Urusalima windanta batama ra, da Netofa kawyey ra, 29da Bayt-Jilgal mo, da Geba nangey, da Azmabet waney, zama ngey din, doonkoy jin ka kawyeyaŋ cina ngey boŋ se Urusalima windanta. 30Alfagey da Lawitey mo na ngey boŋ hanandi. I na jama mo hanandi, da birno meyey, da birni windanta cinaro.

31Waato din gaa no ay kaaru birni cinaro boŋ, in da Yahuda laabukoyey. Ay

na doonkoy jama hinka suuban kaŋ yaŋ ga saabuyaŋ te, i ma sasare ka dira care banda. I ra jama fa ma gana kambe ŋwaari gaa haray birni cinaro boŋ ka koy Birji Meyo do haray. 32I banda mo Hoseya dake i gaa, da Yahuda laabukoy jarey, 33da Azariya, da Ezra, da Mesullam, 34da Yahuda, da Benyamin, da Semaya, da Irimiya, 35da alfaga ize fooyaŋ kaŋ yaŋ gonda hilliyaŋ i banda. Zakariya Yonata izo, Semaya ize, Mattaniya ize, Mikaya ize, Zakkur ize, Asaf ize go no, 36da nga nya-izey Semaya, da Azarel, da Milalay, da Jilalay, da Maay, da Netanel, da Yahuda, da Hanani. Ngey no ka bara nda Irikoy bora Dawda dooni jinayey, hantumkwa Ezra mo go i jine. 37I kaaru Hari-mo Meyo do haray, ka koy jina sururu. I kaaru Dawda birno kaarimi harey boŋ, birni cinaro zijanta, hala Dawda windo boŋ beene, kal a ma kaa ka to Hari Meyo gaa kaŋ ga wayna funay haray guna.

38I jama fa mo kaŋ yaŋ ga saabuyaŋo te koy k'i kubay. Ay mo go g'i gana, in da jama jare fa ay banda birni cinaro boŋ, Feema Cinari Kuuko boŋ, ka kaa hala Cinari Tafa din do. 39Ifraymu Meyo boŋ mo, da Me Zeena do koyne, da Hamisa Meyo do mo, da Hananeyel Cinari Kuuko do, da Zangu Cinari Kuuko do, hal a ma kaa Feeji Meyo do, i kay noodin surum! Batukoy Meyo do.

40Yaadin no jama hinka din kaŋ yaŋ ga saabuyaŋ te Irikoy windo ra kay d'a, in da dabarikooney jara kaŋ yaŋ go ay bande. 41Alfagey mo, ngey: Eliyacim, da Maaseya, da Minyamin, da Mikaya, da Eliyowenay, da Zakariya, da Hananiya gonda hilliyaŋ i banda. 42Maaseya mo go no, da Semaya, da Eliyezar, da Uzzi, da Yehohanan, da Malciya, da Elam, da Ezer. Doonkoy mo na jinde sambu gumo, ngey d'i jine bora Yezrahiya. 43I na sargay beeriyaŋ salle han din hane. I go ga farhã, zama Irikoy naŋ han din hane i ma farhã gumo da bine kaani. Wayborey da zankey, ngey mo farhã, hala baa nangu mooro i ga maa Urusalima farhãyaŋo yooja.

44Han din hane no i na boroyaŋ daŋ jinay jisiyaŋ fuwey sanni boŋ, beene sambuyaŋ sargayey sabbay se, da boŋ-jina wane, da zakka wane mo, zama i m'i margu i ra ka fun birney windanta farey ra, mate kaŋ i daŋ asariya* ra alfagey da Lawitey sabbay se. Zama Yahuda kunda maa kaani alfagey da Lawitey sabbay se kaŋ yaŋ goono ga kay Irikoy windo goyo ra k'a te. 45I na ngey Irikoyo goyo haggoy, da hanandiyaŋ goyo mo. Yaadin mo no doonkoy da windi me batukoy te Dawda nda nga izo Suleymanu lordo boŋ. 46Zama Dawda jirbey ra, da waato Asaf waney, doonkoy jine boro go no. Dooniyaŋ go no mo, saabuyaŋ da sifayaŋ wane yaŋ, Irikoy se. 47Israyla kulu binde, Zerubabel jirbey, da Nehemiya jirbey ra, i na doonkoy baa da batukoy wano mo no zaari kulu muraadey boŋ. I na baa fay waani mo Lawitey sabbay se. Lawitey mo na Haruna izey wano fay waani.

Nehemiya goray hinkanta Urusalima ra

13 Han din hane i caw Musa tira ra jama hangey ra. A ra mo no i gar naŋ kaŋ i hantum ka ne kaŋ Amonance wala Mowabance ma si furo Irikoy jama marga ra hal abada, 2zama i mana Israyla izey kubay da hari nda ŋwaari, amma i zinga nda Balaam* i boŋ, a m'i laali se. Amma iri Irikoyo na laaliyaŋo din

bare ka te albarka. 3A ciya mo, waato kaŋ jama maa asariya* sanno, kal i na yawey kulu waasu ka kaa Israyla ra.

4Amma za i mana woodin te, Alfa Eliyasib, kaŋ i daŋ iri Irikoyo windo fuwey boŋ, kaŋ a ciya nga nda Tobiya game ra gonda amaana, 5a jin ka fu bambata fo soola Tobiya se. Fuwo din ra i doona ka sargay hamni, da lubban, da taasey, da ntaaso zakkayaŋ, da reyzin hari, da ji jisi waato. Sargayey din, i g'i no Lawitey da doonkoy da windi me batukoy se asariya boŋ, ngey da beene sambuyaŋ sargayey alfagey sabbay se.

6Amma alwaati woodin yaŋ kulu ay si noodin Urusalima ra, zama Babila bonkoono Artasersiz mayra jiiri waranza cindi hinzanta no ay ye a do. Jirbi fooyaŋ banda koyne ay na daama ŋwaaray bonkoono gaa. 7Ay kaa Urusalima koyne, kal ay du ka faham da hari laala kaŋ Eliyasib te Tobiya sabbay se, mate kaŋ a na fu hanse a se Irikoy windo ra. 8Woodin mana kaan ay se baa kayna. A sabbay se no ay na Tobiya fu jinayey kulu jindaw ka kaa taray fu-izo ra. 9Waato din gaa ay n'i lordi ka ne i ma fu-izey hanandi koyne. Noodin mo ay ye ka kande Irikoy fuwo taasey da sargay hamno da lubban ka jisi.

10Ay du ka bay mo kaŋ i siino ga Lawitey no ngey baa, hal a ciya Lawitey da doonkoy, kaŋ yaŋ ga goyo te, i kulu zuru, boro kulu koy nga fari do. 11Gaa no ay deeni dabarikoy gaa ka ne: «Ifo se no i na Irikoy windo furu?» Kal ay n'i margu, k'i ye ngey nangey ra.

12Gaa no Yahuda kulu soobay ka kande ntaaso da reyzin hari da ji zakkey, ka kond'ey jisiyaŋ fuwey ra. 13Ay na jisikoyaŋ mo daŋ jisiri nangey boŋ. Ngey neeya: Alfa Selemiya, da Zadok kaŋ ga hantum, da Lawiti* woone yaŋ: Pedaya; boro kaŋ ga dake i gaa, Hanan Zakkur izo, Mattaniya ize, zama i n'i bay naanaykoyyaŋ no. I goyo no ga ti i ma fay ka zaban ngey nya-izey se.

14Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa woone wo boŋ. Ma si naanay goy kaŋ ay te ay Irikoyo windo sabbay se, d'a haggoyyaŋ mo se tuusu.

15Jirbey din ra binde, kal ay di Yahudance fooyaŋ kaŋ yaŋ go ga reyzin kankamyaŋ do taamu asibti hane. I goono ga furo nda jeeniyaŋ mo, i goono ga jaraw dake farkayyaŋ boŋ. Yaadin mo no duvan* da reyzin izey, da jeejayyaŋ*, da jaraw kulu dumi, kaŋ i goono ga kande Urusalima ra asibti zaari hane. Ay kaseeti i gaa mo da zaari kaŋ i ga ŋwaari neera. 16Tir boro fooyaŋ mo, kaŋ go Urusalima ra da goray doona ka kande hamisa da jinay neerante kulu dumi, ka neera Yahuda izey se asibti zaari ra Urusalima ra. 17Gaa no ay deeni Yahuda mayraykoyey gaa, ka ne i se: «Hari laalo woofo dumi no araŋ goono ga te wo, kaŋ araŋ go ga asibti zaaro ziibandi? 18Manti yaadin no araŋ kaayey te, hala iri Irikoyo mo na masiiba woone kulu candi ka kande iri boŋ, hala nda birno wo boŋ mo? Kulu nda yaadin, araŋ goono ga dukuri candi ka kande Israyla boŋ, mate kaŋ cine araŋ goono ga asibti zaaro ziibandi nd'a!»

19A ciya mo, waato kaŋ cine Urusalima birni meyey sintin ka te kubay hala asibti zaaro ga furo, kal ay lordi ka ne i ma meyey daabu, i ma si i fiti mo kala nda asibti zaaro bisa. Ay bannyey ra mo ay na afooyaŋ daŋ i ma birni meyey

batu, zama yawey ma si ye ka kande jinay koyne asibti zaaro hane.
20Fatawc'izey mo, da jinay kulu dumi neerakoy zumbu ce fo wala ce hinka
Urusalima banda. **21**Alwaato din ay kaseeti i gaa, ka ne i se: «Ifo se no araŋ go
ga zumbu birni cinaro wo do haray? D'araŋ ye ka woodin filla koyne, ay g'araŋ
di!» Za hano din banda i mana ye ka kaa koyne asibti zaari ra. **22**Ay na Lawitey
lordi mo ka ne i ma ngey boŋ hanandi, i ma kaa ka birni meyey batu, zama i ma
asibti zaaro beerandi.

Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa woone wo boŋ koyne. Ni suuji beero boŋ mo
ma bakar ay se.

23Jirbey din ra ay di Yahudanceyaŋ kaŋ na Asdod wayboroyaŋ da Amon
wane yaŋ, da Mowab wane yaŋ hiiji. **24**I izey mo go ga salaŋ da Asdod ciine
jara. I si waani mo Yahudancey sanni, kala day dumi cindey kulu waney. **25**Ay
binde deeni i gaa, ay n'i laali, ay n'i ra afooyaŋ kar, k'i boŋ hamney yabu ka
kosu. Ay n'i daŋ mo i ma ze da Irikoy ka ne: «Araŋ ma si araŋ ize wayey
hiijandi i ize arey se. Araŋ ma si i ize wayey ta araŋ ize arey se, wala baa araŋ
boŋ se. **26**Manti woodin do no Israyla bonkoono Suleymanu na zunubi te bo?
Kulu nda yaadin dumi cindi boobo ra bonkooni kulu si no sanda Suleymanu
cine, a go mo, Irikoy ga ba r'a. Irikoy n'a daŋ mo a ma te bonkooni Israyla kulu
boŋ, amma baa nga bumbo din, mebarawey wayborey n'a daŋ a ma zunubi te.
27To, iri mo, kal iri ma maa kaŋ araŋ na zunubi bambatey din kulu te, wala?
Araŋ na naanay feeri iri Irikoyo gaa kaŋ araŋ na mebarawey wayborey wo
hiiji.»
28Yoyada izey ra afo go no, alfaga beero Eliyasib ize. Nga wo, Sanballat
Horiyance anzuray no, woodin se no ay n'a gaaray k'a hibandi ay do.

29Ya ay Irikoyo, ma fongu i gaa, zama i na alfagataray kayyaŋ nango da
alfagataray alkawlo, da Lawitey wano ciya fanta hari.

30Yaadin no ay n'i hanandi nda mebarawey kulu. Ay na alfagataray wazibo
soola mo Lawitey se, i afo kulu nga goyo ra, **31**da tonyaŋ tuuri sarga ciina ra
mo, alwaatey kaŋ i kosu din boŋ, da boŋ-jina wane mo.

Ya ay Irikoyo, ma fongu ay gaa ka gomni te ay se!

ESTA

Zerses burnya

1 Zerses[16] ga ti boro kaŋ may za Indiya kal a ma koy Etiyopi, laabu zangu
nda waranka cindi iyye boŋ. Haŋ kaŋ te Zerses din jirbey ra, nga neeya:
2Bonkoono Zerses jirbey ra a goono ga goro nga koytaray karga boŋ, kaŋ go
Susan faada ra. **3**A mayra jiiri hinzanta ra no a na batu te nga laabukoyey kulu
se, da nga bannyey mo se. Persiya nda Maday dabarikooney da koyey kaŋ ga
beeri a laabey ra, da koy-izey kulu go a jine.

4Kal a na nga mayra arzaka darzakoyo cabe i se, da nga gaakuri beeray beero
kaŋ bisa i kulu mo, hal a to jirbi boobo, hala jirbi zangu nda wahakku cine.
5Waati kaŋ jirbi woodin yaŋ to, kala bonkoono na jirbi iyye batu te koyne borey
kulu kaŋ yaŋ go Susan faada ra se, ikayney da ibeerey. A na bato din te windo
batama ra, tuuri boosikoyey game ra kaŋ go bonkoono faada ra. **6**Nzarfu
korbayyaŋ gaa no i na zaara fooyaŋ dumi sarku marbre tondi bonjare yaŋ gaa,
zaara kwaaray da suudi wane yaŋ. I n'i haw da lin* baano korfoyaŋ, ikwaaray
da suniya wane. Wura nda nzarfu goray daariyaŋ go no mo marbre daba boŋ,
kaŋ gonda iciray da ikwaaray da isay da ibi. **7**I g'i no haŋyaŋ hari wura
haŋ-gaasiya yaŋ ra, (i kulu dumi-dumi no) da koytaray duvan* mo iboobo,
bonkoono gomno boŋ. **8**I ga haŋ mo laabo hin sanni boŋ. I mana yadda boro fo
kulu ma afo tilasandi, zama yaadin no bonkoono na nga windi tamey kulu
lordi* nd'a, i ma te boro kulu se nga boŋ miila ganayaŋ.

9Bonkoono wando Basti, nga mo na batu te wayborey se bonkoono Zerses
koytaray windo ra.

10Jirbi iyyanta hane, waato kaŋ bonkoono bina goono ga farhã duvaŋo
sabbay se, a na Mehuman lordi, nga nda Bizta, da Harbona, da Bigta, da
Abagata, da Zetar, da Karkas, mantaw iyye nooya kaŋ yaŋ ga saajaw bonkoono
Zerses se. **11**A ne i ma kande bonkoono wande Basti bonkoono jine. A ne
wando ma koytaray fuula daŋ, zama i m'a booriyaŋo cabe laabukoyey da borey
kulu se, zama a ga sogo no. **12**Amma bonkoono wande Basti wangu bonkoono
lordo mantawey din me ra. Woodin se no bonkoono bine tun, a futa mo dungu a ra.

Bonkoono na nga wande Basti kaynandi

13Alwaato din binde bonkoono salaŋ laakalkooney se, sanda borey kaŋ yaŋ
ga alaadey bay. (Zama yaadin no bonkoono doona ka te asariya nda alaada
baykoy kulu se. **14**Borey kaŋ yaŋ go a do neeya: Karsena, da Setar, da Admata,
da Tarsis, da Meres, da Marsena, da Memukan – Persiya da Maday koy iyye
nooya, kaŋ yaŋ ga di bonkoono moyduma, jine boroyaŋ mo no a mayra ra.)

15Bonkoono ne: «Ifo no iri ga te bonkoono wande Basti se hin sanni boŋ, za
kaŋ a wangu ka bonkoono Zerses sanno kaŋ mantawey ci a se din gana?»

16Memukan tu bonkoono nd'a jine borey se ka ne: «Bonkoono wando, manti
bonkoono hinne se no a na taali te bo, amma hala nda koyey kulu, da alborey
kulu kaŋ go bonkoono Zerses laabey kulu ra mo. **17**Za kaŋ bonkoono wando na

[16] 1:1 Ibraniyancey sanni ra Zerses maa ga ti Ahasuwerus.

goy woodin te, a ga to wayborey kulu hangey ra, hal i kurnyey ma ciya donda-caray hari i jine, waato kaŋ i ga kond'a baaro, way, bonkoono Zerses lordi ka ne i ma kande bonkoono wande Basti nga jine, amma nga wo wangu ka kaa. 18Hunkuna zaari woone ra, Persiya nda Maday wayborey kulu kaŋ yaŋ ga maa baaru, haŋ kaŋ bonkoono wande te, i ga salaŋ da sanno din dumi bonkoono boro beerey kulu se. Yaadin gaa donda-caray da dukuri boobo ga tun nooya.

19Hala day bonkoono di a ga boori, naŋ lordi fo ma fun bonkoono do. I m'a hantum mo Maday nda Persiya hin sanni tira ra, zama a ma si tun. I ma ne: ‹Basti ma si ye ka kaa bonkoono Zerses do hal abada. Bonkoono mo m'a koytaray kayyaŋ nango no boro fo kaŋ ga sogo nda Basti se.› 20Waato kaŋ i ga bonkoono lordo kaŋ a ga te din fe a mayra kulu ra (zama laabu boobo yaŋ no), wayborey kulu ga ngey kurnyey beerandi, ikayney da ibeerey.»

21Sanno din binde kaan bonkoono nda nga laabukoyey se. Bonkoono goy ka te mo Memukan sanno boŋ. 22A binde na tirey samba i ma koy bonkoono laabey kulu ra, ka koy laabu kulu da nga hantumo dumo, ka koy dumi kulu gaa mo koyne nga ciina ra. I ma lordo fe mo dumi kulu se nga borey sanno boŋ ka ne alboro kulu ma goro nga boŋ windo mayko.

Bonkoono na Esta suuban

2 Woodin banda, waato kaŋ bonkoono Zerses futa zumbu, kal a fongu Basti gaa, da haŋ kaŋ a te, da hin sanni kaŋ i te a boŋ. 2Saaya din binde bonkoono bannyey kaŋ ga saajaw bonkoono se ne: «Naŋ i ma ceeci bonkoono se wandiyo yaŋ kaŋ ga sogo. 3Naŋ bonkoono ma goy-teeriyaŋ daŋ mo nga mayray laabey kulu ra, zama i ma wandiyo sogey kulu margu. I ma kand'ey ka gorandi Susan faada ra, wayborey windo ra. I m'i daŋ bonkoono mantawo Hegay kambe ra, nga kaŋ ga wayborey batu. A m'i no hanandiyaŋ jinay mo. 4Naŋ mo, wandiya kaŋ bonkoono ga ba din ma ciya bonkoono wande Basti nango ra.» Ciina binde kaan bonkoono se, a te yaadin mo.

5Yahudance fo mo go no Susan faada ra kaŋ maa Mordekay, Yayir izo, Simay ize, Cis ize, Benyamin boro no. 6Waato a go Urusalima* ra da goray. A go borey ra kaŋ yaŋ i di Yahuda bonkoono Yekoniya banda, kaŋ i n'i ku ka kond'ey, sanda borey kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ku nooya. 7Mordekay mo na Hadasa biiri, kaŋ ga ti Esta, nga hasayze way no, zama koociya sinda nya wala baaba. Wandiya mo ga sogo no, kaŋ gunayaŋ ga kaan. Waato kaŋ a baabo da nyaŋo bu, Mordekay mo n'a sambu k'a ciya nga ize way.

8A ciya mo, waato kaŋ i maa bonkoono lordo d'a feyaŋo, i na wandiyo boobo margu mo Susan faada ra Hegay kambe ra, kal i kande Esta mo bonkoono windo ra, Hegay kambe ra, nga kaŋ ga wayborey batu. 9Wandiya binde kaan a se, a du gaakuri mo Hegay do. Sahãadin-sahãadin mo a n'a no nga hanandiyaŋ jinayey, da nga baa *ŋwaar*i̲, da wandiyo iyye mo kaŋ ga hima ka goro a banda bonkoono windo ra. A na nga nda nga wandiyey sambu ka kond'ey nangu hanno fo do wayborey windo ra kaŋ boori nda nangu cindey.

10Esta mo mana nga dumo wala nga asulo kaa taray jina, zama Mordekay n'a lordi ka ne a ma si i bangandi. 11Zaari kulu Mordekay ga goro noodin wayborey

windo me batama ra zama nga ma du ka bay mate kaŋ no Esta bara nd'a, wala mo haŋ kaŋ ga du a.

12 Waati kaŋ wandiyo kulu muraado to kaŋ a ga furo bonkoono Zerses do,
handu way cindi hinka banda kaŋ i ga te a se wayborey alaada boŋ (zama mate
kaŋ i hanandiyaŋ jirbey bara nd'a, nga neeya: handu iddu i g'i tuusu nda lubban
ji, handu iddu koyne nda waddi ji, nga nda wayboro hanandiyaŋ jinayey.)
13 Yaadin no wandiyey ga kaa d'a bonkoono do, hay kulu kaŋ a ga ba, Hegay g'a
no nd'a. A ma fatta wayborey windo ra ka kaa bonkoono windo ra. 14 A ga koy
wiciri kambu, susubay a ma ye ka koy wayborey windo ra, fu hinkanta ra, ka
furo bonkoono mantawo Sa-Asgaz kambe ra, nga kaŋ ga haggoy da wahayey.
Wandiya din si ye ka kaa bonkoono do koyne, kala day da bonkoono ga maa a
kaani, i m'a ce mo da nga maa.

15 Esta, Abihayel kaŋ ga ti Mordekay hasayze wayo, nga kaŋ Mordekay
sambu k'a ciya nga ize way, waato kaŋ a muraado to nga ma furo bonkoono do,
a mana hay kulu ceeci kala day haŋ kaŋ bonkoono mantawo Hegay, nga kaŋ ga
wayborey batu soola. Esta binde du gaakuri borey kulu kaŋ di a do. 16 I binde
furo nda Esta bonkoono Zerses do a koytara windo ra, handu wayanta ra no,
sanda Tebet hando nooya, bonkoono mayra jiiri iyyanta ra.

17 Bonkoono binde ba Esta ka bisa wayborey kulu. A du gaakuri nda gomni
mo a do ka bisa wandiyey kulu, hal a na koytaray wura fuula dake a boŋo boŋ.
A n'a daŋ bonkoono wande Basti nango ra. 18 Alwaati woodin ra binde
bonkoono na batu bambata te nga laabukoyey da nga tamey kulu se, danga bato
din Esta wane nooya. A na nga laabey no fulanzamay, a na nooyaŋey no mo
koytaray alhaali boŋ.

Mordekay na me-hawyaŋo kaa taray

19 Waato kaŋ i na wandiyey margu, sanda marguyaŋ hinkanta nooya,
Mordekay goro bonkoono windo me gaa. 20 Esta mo mana nga asulo wala nga
dumo cabe jina bo, sanda mate kaŋ Mordekay n'a lordi nd'a, zama Esta ga
Mordekay gana, danga day waato kaŋ a goono g'a biiri din cine.

21 Jirbi woodin yaŋ ra, waati kaŋ Mordekay goono ga goro bonkoono windo
me gaa, bonkoono mantawey ra boro hinka, windi me batukoy ra, Bigtan da
Teres nooya, i futu. I ceeci ngey ma bonkoono Zerses wi. 22 Mordekay du ka
bay i me-hawyaŋo gaa. A n'a ci bonkoono wando Esta se, nga mo n'a seeda
bonkoono se Mordekay maa ra. 23 Waato kaŋ i na sanno fintal, i gar yaadin no a
bara, kal i n'i boro hinka kulu sarku bundu gaa. I na woodin baaru hantum mo
bonkooney baaru tira ra bonkoono jine.

Haman sijiri nga ma Yahudancey halaci

3 Woodin banda bonkoono Zerses na Haman Hammedata izo, Agagi bora
beerandi k'a daŋ jine. A n'a nangora daŋ mo laabukoyey kaŋ go nga banda
kulu waney boŋ. 2 Koyey tamey kulu kaŋ yaŋ go bonkoono windo me gaa ga
sumbal ka Haman beerandi, zama yaadin no bonkoono lordi ka ne i ma te
Haman se. Amma Mordekay mana sumbal, a man'a beerandi mo.

3Waato gaa no bonkoono tamey kaŋ yaŋ go bonkoono windo me gaa din ne
Mordekay se: «Ifo se no ni na bonkoono lordo daaru?» 4A ciya mo, waati kaŋ i
go ga salaŋ a se zaari ka koy zaari, nga mo a baa si, kal i ci Haman se, zama
ngey ma di hala Mordekay sanni wo, haŋ kaŋ ga kay no. Zama a jin ka ci i se ka
ne nga ya Yahudance no.
5Waato kaŋ Haman di kaŋ Mordekay mana sumbal, a mana nga beerandi
mo, kala Haman to da futay. 6Amma a donda nga ma Mordekay di nga hinne,
zama i na Mordekay asulo bangandi a se. Woodin sabbay se no Haman ceeci
nga ma Yahudancey kulu halaci, kaŋ ga ti Mordekay dumo, kaŋ yaŋ go Zerses
mayra kulu ra.
7Handu sintina ra, sanda Nisan hando nooya, bonkoono Zerses mayra jiiri
way cindi hinkanta, i na Pur, sanda goŋ no, catu Haman jine. I na zaari ka koy
zaari, da handu ka koy handu ceeci, hal i du handu way cindi hinkanta, sanda
Adar hando nooya.
8Kala Haman ne bonkoono Zerses se: «Dumi fo go no ni mayra dumey
laabey kulu ra say-sayante, kaŋ yaŋ go fayante waani. I asariya mo, waani no ka
waana borey kulu waney, i si bonkoono asariya haggoy mo. Woodin sabbay se
no a mana hima bonkoono ma suuru nda woodin yaŋ. 9Da bonkoono yadda,
naŋ i ma hantum k'i halaci. Ay mo ga nzarfu sanda ton zangu taaci nda jare cine
bana borey kaŋ goono ga bonkoono muraadey gaay yaŋ din se, i ma kande
bonkoono jisiri nango ra.»
10Bonkoono mo na nga korba foobu nga kambe gaa k'a no Haman
Hammedata, Agagi bora se, Yahudancey ibara nooya. 11Alwaato din bonkoono
ne Haman se: «I ma nzarfu nooyandi ni se, hala nda borey mo. Ma te i se mate
kaŋ ni ga ba.»
12Kal i na bonkoono tira hantumkoy ce handu sintina ra, hando jirbi way
cindi hinzanta hane. Hay kulu kaŋ Haman lordi i hantum bonkoono laabukoyey,
da mayraykoyey kulu kaŋ yaŋ go no laabey kulu boŋ, da dumey kulu koyey se
– laabu kulu nga hantumo boŋ, dumi kulu mo nga sanno boŋ. Bonkoono Zerses
maa ra no i hantum, bonkoono korba mo no a na kawaatimo kar d'a. 13I na tirey
daŋ diyayaŋ kambe ra k'i donton. Tirey ne i ma Yahudancey kulu halaci, i m'i
wi k'i alandaaba, arwasey da arkusey, zankey da wayborey. I ma woodin te mo
zaari folloŋ ra, handu way cindi hinkanta, a jirbi way cindi hinzanta hane, sanda
Adar hando nooya. I m'i arzakey ku mo, wongu arzaka. 14I ye k'a hantum, zama
i m'a fe laabey kulu ra, zama i ma dumi kulu bayrandi nd'a, zama i ma goro nda
soola hala zaaro din ga to.
15Diyey binde konda tirey da cahãyaŋ bonkoono lordo boŋ, i n'a fe mo Susan
faada ra. Bonkoono da Haman goro zama ngey ma baji haŋ, amma Susan
kwaara borey boŋ haw.

Yahudancey humburu, i na mehaw te

4 Waato kaŋ Mordekay bay hay kulu kaŋ i te, a na nga bankaaray
tooru-tooru, a na bufu zaara haw, ka boosu daŋ nga boŋo ra. A koy kwaara
bindo ra ka jinde sambu nda hẽeni konno. 2A kaa hala bonkoono windo meyo

jine, amma i si yadda boro kulu ma furo bonkoono windo ra kaŋ go ga daabu nda bufu zaara. 3Laabey kulu ra, naŋ kaŋ bonkoono lordo d'a feyaŋo to, i na bu hẽeni bambata te Yahudancey game ra, hala nda mehaw da hẽeni da kosongu boobo. Boro boobo mo go ga kani bufu zaara nda boosu ra.

4Esta wandiyey d'a mantawey kaa ka ci a se. Bonkoono wande biti mo gumo. A na bankaaray samba ka ne i m'a daŋ Mordekay gaa, i ma bufu zaarey kaa a gaahamo gaa, amma a wongu k'a ta. 5Waato din gaa Esta na bonkoono mantawey ra afo kaŋ se i ga ne Hatak ce, nga kaŋ i daŋ a ma haggoy nda Esta. A na mantawo lordi ka ne a ma koy Mordekay do, hal i ma bay haŋ kaŋ no, da haŋ kaŋ no ga ti a sabaabo.

6Hatak binde fatta ka koy Mordekay do, kwaara batama bambata fo ra, kaŋ go bonkoono windo meyo jine. 7Mordekay mo na haŋ kaŋ du nga baaru kulu ci a se, da nooro kaŋ cine mo Haman na alkawli sambu kaŋ nga ga bana bonkoono jisiri nango ra, zama i ma Yahudancey halaci se. 8A na tira himando no Hatak se, wo kaŋ i te Susan ra, kaŋ ne i m'i halaci. A ne a m'a cabe Esta se, a m'a fahamandi nd'a mo. A na Esta lordi mo ka ne a ma furo bonkoono do ka hẽ a gaa, k'a ŋwaaray nga dumo sabbay se.

9Hatak binde koy ka Mordekay sanno ci Esta se. 10Kala Esta na Hatak donton nda sanni koyne Mordekay do ka ne: 11«Bonkoono tamey da bonkoono laabey borey kulu bay kaŋ boro kulu kaŋ no, alboro wala wayboro, kaŋ ga furo bonkoono do windo ra haray batama ra, da manti i n'a ce no, ciiti folloŋ ka bara a koy boŋ: i m'a wi. Kala day boro kaŋ bonkoono na koytaray wura sarjilla salle a se, boro woodin hinne no ga funa. Amma ay jirbi waranza ne sohõ kaŋ i man'ay ce ay ma kaa bonkoono do.» I na Esta sanno ci Mordekay se.

12Kaŋ i na Esta sanney ci Mordekay se, kala 13Mordekay mo n'i lordi i ma ye nda sanno Esta do ka ne: «Ni ma si tammahã hala ni ga du ka faaba ka bisa Yahudance cindey bo zama se, way, ni go bonkoono windo ra. 14Zama da ni dangay hinne alwaati woone ra, ma bay kaŋ faaba ga kaa Yahudancey se ka fun nangu fo, amma nin da ni baaba windo mo, araŋ ga halaci. May ka bay hala alwaati woone dumi sabbay se no ni du koytaray?»

15Gaa no Esta n'i lordi i ma ye nda sanno Mordekay do, ka ne: 16«Koy ka Yahudancey kaŋ yaŋ goono ga goro Susan ra margu. Araŋ ma mehaw ay sabbay se, araŋ ma si ŋwa, araŋ ma si haŋ mo, cin da zaari, kala jirbi hinza. Yaadin no ay mo, in d'ay koŋŋey, iri ga mehaw. Yaadin gaa no ay ga du ka koy bonkoono do, baa day kaŋ a manti asariya boŋ no. Da mo a ciya ay halaci, ay halaci nooya.»

17Mordekay binde na nga diraw te. A koy ka goy mate kaŋ Esta na nga lordi nd'a kulu boŋ.

Esta na bonkoono ŋwaaray

5 I go no, zaari hinzanta hane, kala Esta na nga koytaray bankaaray daŋ. A kay bonkoono windo ra haray batama ra, bonkoono faada jine. Bonkoono goono ga goro nga koytaray karga boŋ koytaray windo ra, moyduma go ga guna windo me haray. 2A ciya binde, waato kaŋ bonkoono di nga wande Esta goono

ga kay batama ra, kal a du gaakuri bonkoono do. Bonkoono mo na wura koytaray sarjilla kaŋ go nga kambe ra din salle Esta se. Esta mo maan ka koytaray sarjilla boŋo ham.

3Gaa no bonkoono ne a se: «Ya nin ay wande Esta, ifo no ni ga ba? Ifo mo no ga ti ni ŋwaarayyaŋo? I ga ni no nd'a, baa mayra jara no.»

4Esta mo ne: «Hala day bonkoono di a ga boori, naŋ bonkoono nda Haman ma kaa hunkuna bato kaŋ ay soola a se din do.»

5Alwaato din no bonkoono ne: «I ma daŋ Haman ma waasu, zama i ma te Esta ciyaŋo boŋ.»

Bonkoono da Haman binde kaa bato kaŋ Esta soola i se din do. 6Kaŋ duvan haŋyaŋ waate kaa ka to bato ra, kala bonkoono ne Esta se: «Ifo no ga ti ni ŋwaarayyaŋo? I g'a te ni se. Ifo no ni ga ba? Baa mayra jara no, i ga ni no nd'a.»

7Gaa no Esta tu ka ne: «Ay ŋwaarayyaŋo d'ay ceeciyaŋo neeya: 8Hala day ay du gaakuri bonkoono jine, d'a kaan bonkoono se mo koyne, a m'ay ŋwaarayyaŋo ta, a m'ay muraado feeri mo ay se, naŋ bonkoono da Haman ma kaa bato kaŋ ay ga soola i se din do. Ay mo, suba ya te haŋ kaŋ bonkoono ci.»

Haman ceeci nga ma Mordekay sarku

9Haman binde fatta nda farhã da bine kaani han din hane. Amma waato kaŋ Haman di Mordekay bonkoono windo me gaa, a mana tun ka kay, a mana jijiri mo nga jine, kal a to da futay korno Mordekay se. 10Amma kulu nda yaadin Haman hin nga bina ka koy fu.

A naŋ mo i ma nga corey da nga wande Zeres ce. 11Haman na nga arzaka baayaŋo dede i se, da nga izey baayaŋ kulu, da nangey kulu kaŋ bonkoono n'a beerandi k'a daŋ jina laabukoyey da bonkoono tamey boŋ. 12Haman ye ka tonton ka ne: «Oho, hala bonkoono wande Esta bumbo mo mana yadda boro kulu ma furo bonkoono banda bato kaŋ a soola din do, kal ay hinne. Suba mo a ye k'ay ce batu fo do bonkoono banda. 13Amma woodin yaŋ man'ay nafa nda hay kulu baa kayna d'ay goono ga di Yahudanca din Mordekay goono ga goro bonkoono windo me gaa.»

14Alwaato din binde a wando Zeres da nga corey kulu ne a se: «Ma naŋ i ma bundu sinji kaŋ a kayyaŋ ga to kambe kar waygu. Suba susubay mo ni ma salaŋ bonkoono se ka ne i ma Mordekay sarku a gaa. Woodin banda ni ma koy bonkoono banda da bina kaani, ka koy bato do.» Woodin binde kaan Haman se, a naŋ mo i ma bundo sinji.

Bonkoono na Mordekay beerandi ka Haman kaynandi

6 Cin woodin ra bonkoono mongo ka jirbi. A lordi ka ne i ma kande tira kaŋ ra i na bonkooney baarey hantum. I n'i caw mo bonkoono jine. 2I gar i hantum ka ne kaŋ Mordekay na Bigtan da Teres bangandi, bonkoono mantaw hinka kaŋ yaŋ ga windi me batu, borey kaŋ yaŋ na me haw ngey ga bonkoono Zerses wi.

3Bonkoono ne: «Beeray da darza woofo no i na Mordekay no woodin sabbay se?»

Gaa no bonkoono tamey kaŋ yaŋ goono ga saajaw a se ne: «I mana hay kulu te a se.»

4Kala bonkoono ne: «May no ka bara windo me batama ra?» Haman wo binde jin ka furo bonkoono zawra ra zama nga ma salaŋ da bonkoono, ka ne i ma Mordekay sarku bundo kaŋ nga jin ka soola a se din gaa.

5Kala bonkoono tamey ne a se: «Haman neeya ga kay zawra ra.»

Bonkoono mo ne: «A ma furo ka kaa.»

6Haman binde furo. Bonkoono ne a se: «Ifo no i ga te bora se kaŋ bonkoono go ga farhã nd'a, nga m'a beerandi?»

Kala Haman fongu nga bina ra ka ne: «May no boro wo kaŋ bonkoono ga farhã nd'a, nga m'a beerandi, da manti ay no?» 7Haman binde ne bonkoono se: «Bora kaŋ bonkoono ga farhã d'a, nga m'a beerandi din se, 8naŋ i ma kande koytaray alkuba kaŋ bonkoono doona ka daŋ, da bariyo kaŋ bonkoono ga kaaru mo, kaŋ boŋ i ga koytaray wura fuula dake. 9I ma alkuba nda bariyo no bonkoono laabukoyey ra ibeeri fo kambe ra, zama i m'a daŋ bora gaa, nga kaŋ bonkoono ga farhã d'a, nga m'a beerandi din se. I ma daŋ bora din ma kaaru bariyo boŋ mo ka gana kwaara bindo ra fonda. I ma fe a jine ka ne: ‹Yaawo no i ga te boro kaŋ bonkoono ga farhã d'a, nga m'a beerandi se!› »

10Bonkoono binde ne Haman se: «Ma te waasi ka alkuba nda bariyo sambu, danga mate kaŋ ni ci din. Ni ga te yaadin Mordekay Yahudanca se, nga kaŋ goono ga goro bonkoono windo me gaa. I ma si hay kulu zabu hayey kulu kaŋ ni ci din ra.»

11Sahãadin binde Haman na alkuba sambu k'a daŋ Mordekay gaa. A kande bariyo mo hala Mordekay ma kaaru. Haman n'a candi ka gana kwaara bindi ra ka fe mo a jine ka ne: «Yaa no i ga te boro se kaŋ bonkoono farhã d'a, nga m'a beerandi se!»

12Mordekay binde ye bonkoono windo me gaa, amma Haman ye fu da cahãyaŋ. A gonda bine saray alhaali, sanda a na nga boŋo bangum nooya. 13Haman binde dede nga wando Zeres da nga corey kulu se hay kulu kaŋ du nga.

Kal a borey kaŋ gonda laakal, d'a wando Zeres ne a se: «Hala day Mordekay wo Yahudance no, za kaŋ ni sintin ka kaŋ a jine wo, ni si te a boŋ zaama bo baa kayna, day sikka si ni ga kaŋ a jine day no.» 14I goono ga salaŋ a se yaadin, kala bonkoono mantawey go, i kaa ka konda Haman bato kaŋ Esta soola din do.

Esta na Haman beeri. I n'a wi mo

7 Kala bonkoono da Haman koy bato do bonkoono wando Esta do. 2Zaari hinkanta, waato kaŋ i to duvan haŋyaŋo waate, bonkoono ye ka ne Esta se: «Ya ay wande Esta, ifo no ni ŋwaarayyaŋo? I ga yadda nd'a ni se. Ifo no ga ti ni ceeciyaŋo mo? I g'a te ni se, baa mayra jare no.»

3Gaa no bonkoono wande Esta tu ka ne: «D'ay du gaakuri ni jine, ya ay bonkoono, d'a kaan bonkoono se mo, ni m'ay no ay fundo ay ŋwaara boŋ, ay dumo fundo mo ay ceeciyaŋo boŋ. 4Zama i n'iri neera no, in d'ay dumo, zama i m'iri halaci, i m'iri wi, iri ma ban mo. Amma d'a ga ciya i ma ne i n'iri neera iri

ma ciya bannyayaŋ da koŋŋoyaŋ, doŋ ay ga dangay. Amma day ibara si hin ka bonkoono mursay bana.»

5Bonkoono Zerses binde salaŋ nga wando Esta se ka ne: «May no bora? Man n'a go mo, bora kaŋ ga ta ka woodin teeyaŋ miila, baa nga bina ra?»

6Esta mo ne: «Ibare no, da wanga mo, nga ga ti boro laalo wo Haman!»

Waato din no Haman humburu bonkoono da nga wando jine. 7Kala bonkoono tun da futay duvan haŋyaŋo do ka koy faada tuuri boosi kalo do. Haman mo tun ka kay zama nga ma nga fundo ŋwaarayyaŋ te bonkoono wande Esta gaa, zama a di kaŋ bonkoono goono ga ilaalo soola nga bina ra.

8Waato din gaa bonkoono kaa ka fun faada tuuri boosi kalo do ka furo fuwo ra. Kala Haman go, a kaŋ daaro meyo gaa, nangu kaŋ bonkoono wande Esta go.

Kala bonkoono ne: «A ga ba k'ay wande kaynandi ay jine fuwo ra nooya?»

Sanno to ka fatta bonkoono meyo ra ya-cine day, kal i na Haman moyduma bangum. 9Alwaato din no Harbona, mantawey ra afo, kaŋ go bonkoono jine ne: «Bundu fo neeya, kambe kar waygu kuuyaŋ wane, kaŋ Haman soola Mordekay se, nga kaŋ na gomni te bonkoono se. Bundo go Haman kwaara.»

Bonkoono ne i ma Haman sarku bundo din gaa. 10Yaadin cine no i na Haman sarku nd'a bundo kaŋ a soola Mordekay se din gaa. Woodin banda no bonkoono futa zumbu.

Hin sanno kaŋ na Yahudancey faaba

8 Han din hane no bonkoono Zerses na Haman, Yahudancey ibara, windo no bonkoono wande Esta se. Mordekay mo kaa bonkoono jine, zama Esta cabe mate kaŋ no Mordekay bara nga se. 2Bonkoono na nga korba kaŋ a ta Haman gaa din foobu. A n'a no Mordekay se. Esta mo na Mordekay daŋ Haman windo boŋ.

3Esta ye ka salaŋ bonkoono se koyne. A kaŋ bonkoono jine mo k'a ŋwaaray da mundi, a ma Haman Agagi bora taalo da me-hawyaŋo kaŋ a daŋ din hibandi, kaŋ i ne i ma te Yahudancey se. 4Kala bonkoono na wura koytaray sarjilla salle Esta se, Esta mo tun ka kay bonkoono jine.

5A ne: «D'a kaan bonkoono se, wala mo d'ay du gaakuri bonkoono do, d'a saba mo bonkoono do, da mo ay ya kaani maayaŋ hari no a se, kal i ma hantum ka ne i ga Haman Hammedata, Agagi bora tirey kaŋ a hantum yaŋ din sanney wi, kaŋ a daŋ hal i ma Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go bonkoono laabey kulu ra din halaci. 6Zama mate n'ay ga hin ka suuru d'a, waati kaŋ ay go ga di masiiba kaŋ goono ga ba ka kaŋ ay dumo boŋ? Wala mate n'ay ga te ka munye kaŋ ay go ga di ay nya-ka-fo-siney goono ga ba ka halaci?»

7Amma bonkoono Zerses ne nga wande Esta da Mordekay Yahudanca se: «Wa guna, ay jin ka Haman windo no Esta se, i na nga bumbo mo sarku bundu gaa zama a na kambe daŋ Yahudancey gaa se. 8Kal araŋ ma hantum Yahudancey se hay kulu kaŋ araŋ di ga hagu bonkoono maa ra, i m'a kawaatimandi mo da bonkoono kawaatimo. Zama haŋ kaŋ i hantum bonkoono maa ra, i n'a kawaatimandi mo nda bonkoono korba, boro kulu s'a barmay.»

9Alwaato din ra binde i na bonkoono hantumkoy ce, handu hinzanta ra no,

kaŋ ga ti Siban hando, a zaari waranka cindi hinzanta hane. I na hantumo te hay kulu boŋ kaŋ Mordekay lordi Yahudancey da laabukoyey da mayraykoyey da laabey kulu koyey se, za Indiya kal a ma koy Etiyopi, laabu zangu nda waranka cindi iyye no. I hantum laabu kulu se nga hantumo dumo boŋ, dumi kulu mo nga ciine boŋ, Yahudancey mo ngey hantumo da ngey ciine boŋ mo. 10A hantum bonkoono Zerses maa ra, k'a kawaatimandi mo da bonkoono korba. A na tirey daŋ diyayaŋ kambe ra k'i donton bariyaŋ boŋ, bari-kariyaŋ kaŋ gonda bariyaŋ kaŋ i hay bonkoono kalo ra.

11Tirey ne: «Bonkoono yadda Yahudancey kulu se kaŋ yaŋ go kwaara kulu ra, i ma margu, i ma faasa ngey fundey se. I ma halaci, i ma wi, i ma dumi cindey kulu dabarey halaci, laabu me kulu waney kaŋ yaŋ ga ba ka kaŋ ngey d'i zankey d'i wandey boŋ k'i arzaka ku mo. 12I ma woodin te mo zaari folloŋ, bonkoono Zerses laabey kulu ra, sanda handu way cindi hinkanta, a zaari way cindi hinzanta hane, kaŋ ga ti Adar hando.» 13I ye ka tira hantum zama i m'a fe laabey kulu ra. I m'a ci dumi kulu se, ka ne Yahudancey ma goro nda soola hala hando din ga to. I ma fansa sambu ngey boŋ se ngey ibarey boŋ.

14Yaadin binde no diyey din kaŋ kaaru bariyey kaŋ ga zuru nda waasi boŋ fatta nda bonkoono lordo, kaŋ ga dirawo kankamandi i se, k'i sakulla. I na lordo fe Susan faada ra mo.

15Mordekay binde fatta bonkoono do. A go ga daabu nda koytaray bankaaray, suudi nda kwaaray. A gonda wura koytaray fuula bambata nga boŋo gaa, da lin baano alkuba, suniya dumi. Susan kwaara mo go ga cilili ka farhã. 16Yahudancey du kaari da farhã da bine kaani da darza. 17Laabey kulu nda kwaarey kulu ra, naŋ kaŋ bonkoono lordo d'a feyaŋo koy, Yahudancey du farhã da bine kaani. I na batu nda farhã te. Boro boobo mo laabey borey ra, dumi-dumi ciya Yahudanceyaŋ, zama i humburu Yahudancey.

Yahudancey bana ngey ibarey gaa

9 A ciya handu way cindi hinkanta ra, kaŋ ga ti Adar hando, a zaari way cindi hinzanta ra, saaya kaŋ cine bonkoono lordo maan kaŋ i ga goy d'a, hano din kaŋ Yahudancey ibarey na laakal dake ngey ga du mayray i boŋ. (Haya binde bare ka ye i boŋ, hala Yahudancey du hin ngey ibarey boŋ.) 2Yahudancey binde margu ngey kwaarey ra nangu kulu bonkoono Zerses laabey ra, zama ngey ma borey kaŋ goono ga ceeci ka ngey zamba yaŋ din di. Boro si no mo kaŋ hin ka kay i jine, zama dumey kulu ga humbur'ey no. 3Laabey kulu koyey da ngey laabukoyey da mayraykoyey da bonkoono muraadu goy-teerey na Yahudancey gaa, zama i humburu Mordekay. 4Zama Mordekay gonda beeray bonkoono windo ra, a maa baaro say-say mo laabey kulu ra. Nga din, Mordekay, a beera koy jina.

5Yahudancey binde na ngey ibarey kulu kar da takuba k'i wi, i n'i halaci mo. I te mate kaŋ ga kaan ngey se ngey ibarey boŋ. 6Susan faada ra mo Yahudancey na boro zangu gu wi k'i halaci. 7Parsandata, da Dalfon, da Asfata, 8da Porata, da Adaliya, da Aridata, 9da Parmasta, da Arisay, da Ariday, da Bayizata, 10i boro way no ize alboroyaŋ Haman Hammedata izo se (nga kaŋ ga ti Yahudancey

ibara) – i n'i kulu wi, amma i mana kambe dake arzaka baa afolloŋ gaa ka ku.
11Zaaro din ra i kande bonkoono se borey kaŋ yaŋ i wi Susan faada ra lasaabo. 12Bonkoono mo ne nga wande Esta se: «Yahudancey na boro zangu gu wi ka halaci Susan faada ra, da Haman ize arey mo, ngey boro way, sanku fa binde bonkoono laabu cindey ra waney. To, sohõ ifo no ga ti ni ŋwaarayyaŋo koyne? I ga ni no nd'a. Ifo no ni ga ceeci hala ka kaa sohõ koyne? I g'a te.»
13Kala Esta ne: «D'a kaan bonkoono se, naŋ i ma yadda Yahudancey se kaŋ yaŋ go Susan ra, hala suba mo i ma te sanda hunkuna feyaŋo boŋ. I ma Haman ize aru wayo din gaaham buukoy mo sarku bunduyaŋ gaa.»
14Bonkoono binde lordi ka ne i ma te yaadin. I na fe te Susan ra. I na Haman ize arey gaaham buukoy sarku bunduyaŋ gaa, ngey boro way. 15Yahudancey kaŋ yaŋ go Susan ra margu Adar hando zaari way cindi taacanta hane. I na boro zangu hinza wi Susan ra, amma i mana lamba arzaka kulu gaa ka ku.
16Yahudance cindey mo, kaŋ yaŋ go bonkoono laabey ra, ngey mo margu ka kay ngey fundey se. I fulanzam ngey ibarey gaa mo. I na ngey ibarey ra boro zambar wayye cindi gu wi, amma i mana lamba arzaka kulu gaa ka ku bo. 17I na woodin te Adar hando ra a jirbi way cindi hinzanta hane, a jirbi way cindi taacanta hane binde i fulanzam. I n'a ciya batu nda bine kaani han.

Purim bato

18Amma Yahudancey kaŋ yaŋ go Susan ra margu jirbi way cindi hinzanta d'a cindi taacanta mo. Jirbi way cindi guwanta hane ngey mo fulanzam. I n'a ciya batu nda bine kaani han.
19Woodin se no Yahudancey kaŋ go kawyey ra, kaŋ yaŋ goono ga goro kwaarey ra kaŋ sinda birni cinari, i ga Adar hando jirbi way cindi taacanta ciya batu nda bine kaani han, farhã zaari kaŋ i ga nooyaŋ samba ngey nda care se hane no.
20Mordekay na hayey din hantum ka tirey samba Yahudancey kulu se kaŋ yaŋ go bonkoono Zerses laabey kulu ra, ngey kaŋ ga maan da ngey kaŋ ga mooru. 21A n'i lordi ka ne i ma Adar hando jirbi way cindi taacanta da iway cindi guwanta mo beerandi jiiri kulu. 22Zama i ra no Yahudancey du fulanzamay ngey ibarey boŋ. Nga mo no ga ti hando kaŋ i na bine saray bare i se ka ciya bine kaani, kunfa zaari mo bare ka ciya albarka zaari. A ne i m'i ciya batu nda bine kaani, da nooyaŋ samba care se, da talkey se nooyaŋ han yaŋ.
23Yahudancey binde soobay ka te sanda mate kaŋ cine ngey sintin d'a, sanda mate kaŋ Mordekay hantum i se mo. 24Zama Haman Hammedata izo, Agagi bora, kaŋ ga ti Yahudancey kulu ibara, kaŋ na hiila te Yahudancey se nga ma du k'i halaci, a na Pur catu no, kaŋ a feeriyaŋ ga ti goŋ, zama nga m'i gon, nga m'i halaci mo. 25Amma waato kaŋ ciina din bangay bonkoono se, kala bonkoono lordi tirayaŋ ra ka ne hiila laalo wo kaŋ a saaware Yahudancey boŋ ma ye ka kaŋ a boŋ. Nga nda nga izey mo, i n'i sarku bunduyaŋ gaa. 26Woodin se no i na jirbey din maa daŋ Purim, Pur maa boŋ. Sanni kulu binde kaŋ go tira din ra boŋ, da haŋ kaŋ i di sanno din boŋ, da mo haŋ kaŋ du ngey, 27kala Yahudancey na farilla te. I na sarti sambu ngey boŋ da ngey banda nda boro

kulu kaŋ ga nga boŋ margu nd'ey se mo, zama ciina ma si fappe se. I ne i ga jirbi hinka din beerandi jiiri kulu hantumo boŋ, da alwaato kaŋ i jisi din boŋ mo. 28I ma haggoy mo da jirbey din, i ma fongu i gaa mo, kaay da haama, i zamaney kulu ra, da almayaali kulu, da laabu kulu, da kwaara kulu. Zama i ma si fappe da Purim jirbey din Yahudancey do, i fonguyaŋ mo ma si ban i banda-bandey kulu ra.

29Gaa no bonkoono wande Esta, Abihayel izo way da Yahudanca Mordekay hantum da hin sanni kulu zama i ma Purim tira hinkanta tabbatandi. 30Mordekay na tirey samba mo ka koy Yahudancey kulu do, ka koy Zerses laabu zangu nda waranka cindi iyya kulu ra, ka margu nda laakal kanay da cimi sanniyaŋ. 31A ne i ma Purim jirbey kaŋ i kosu din tabbatandi ngey alwaatey ra, mate kaŋ Yahudanca Mordekay da bonkoono wande Esta n'i lordi boŋ, da mate kaŋ i na hin sanni te ngey boŋ se da ngey banda-bandey kulu se mo, mehaw da hẽeni ciina ra. 32Esta hin sanno mo na Purim bato din tabbatandi hal i n'a hantum tira ra.

Mordekay beerandiyaŋo

10 Bonkoono Zerses na jangal dake laabo da teeko me gaa laabey mo boŋ. 2A hino goyey kulu, d'a gaabo, da Mordekay beera baaru kulu mo, nango kaŋ bonkoono n'a daŋ a ma koy jina nd'a, manti i n'i baaro hantum Maday nda Persiya bonkooney baaru tira ra bo? 3Zama Yahudanca Mordekay no ga dake bonkoono Zerses gaa. A gonda beeray Yahudancey game ra, a nya-izey jama yadda nd'a, a goono ga gomni goy te nga dumo se, a na laakal kanay sanni te mo nga banda-bandey kulu se.

AYUBA

Ayuba taabi haŋyaŋo

1 Waato boro fo go no Uz laabo ra kaŋ maa ga ti Ayuba. Bora din binde
toonante no, adilitaraykoy no, a ga humburu Irikoy ka banda bare ilaalo
gaa mo. **2**A gonda ize alboro iyye da wayboro hinza. **3**Alman do haray mo a
gonda feeji zambar iyye, da yo zambar hinza, da haw zambar fo, da farka nya
zangu gu, da almayaali boobo gumo, hala mo zaati bora din bisa wayna funay
izey kulu beeray.

4A ize arey mo ga gana ka batu te ngey afo-fo kulu kwaara, afo kulu nda nga
zaaro. I ga donton mo ka ngey wayme hinza ce ngey mo ma kaa ka ŋwa ka haŋ
ngey banda. **5**Waati kaŋ i bato jirbey windi ka kaa ka to binde, Ayuba ga samba
i m'i hanandi. A ga tun za susubay da hinay ka sargay kaŋ ga ton yaŋ te i afo
kulu se. Zama Ayuba ne: «Hambara ay izey na zunubi te ka Irikoy wow ngey
biney ra.» Ayuba doona ka woodin te, a mana fappe.

6Han fo Irikoy izey, *malaykayaŋ* no* kaa zama ngey ma bangay Rabbi jine.
Saytan* mo kaa i banda. **7**Kala Rabbi ne Saytan se: «Man gaa no ni fun?»

Saytan tu Rabbi se ka ne: «Ay fun bar-bareyaŋ ndunnya ra, d'a ra koy-da-ye
mo.»

8Kala Rabbi ne Saytan se: «D'a-ta day, ni ga faham d'ay tamo din Ayuba? A
himandi kulu si no ndunnya ra. Toonante no, adilitaraykoy no, kaŋ ga humburu
Irikoy ka banda bare ilaalo gaa mo.»

9Saytan binde tu Rabbi se ka ne: «E day! Yaamo no kaŋ Ayuba ga humburu
Irikoy, wala? **10**Manti ni n'a kali nda sinkita, nga nda nga windo kulu, hala nda
hay kulu kaŋ go a se kuray kulu? Ni n'a kambe goyey mo albarkandi, a almaney
mo tonton laabo ra. **11**Sohõ day kala ni ma ni kambe salle ka hay fo kulu kaŋ ga
ti a wane ham, ni ga di a ga ni wow ni jine!»

12Rabbi ne Saytan se: «Guna, hay kulu kaŋ go a se, i go ni kambe ra. Amma
nga bumbo wo, ma si kambe dake a boŋ.»

Saytan binde fatta ka fun Rabbi jine.

13Han fo binde Ayuba ize alborey da wayborey kulu goono ga ŋwa ka
duvan* haŋ ngey beere beero kwaara, **14**kala diya fo kaa Ayuba do ka ne:
«Hawey goono ga far, farkayey mo goono ga kuru i jarga, **15**kala Sabeyancey
kaa ka kaŋ i boŋ k'i di ka kond'ey. Oho, hala i na goy-izey wi nda takuba, ay
hinne mo no ka du ka yana ka kaa ka ci ni se sohõ.»

16A go sanno ra yaadin kal afo mo kaa ka ne: «Irikoy danjo fun beene ka kaŋ
feejey boŋ k'i ŋwa. A na goy-izey mo ŋwa ka ban. Ay hinne mo no ka du ka
yana ka kaa ka ci ni se sohõ.»

17Woodin mo go sanno ra, kal afo mo kaa ka ne: «Kaldancey te sata kanandi
hinza ka zurandi ka kaa ka yoy di ka kond'ey. Oho, hal i na goy-izey mo wi nda
takuba. Ay hinne mo no ka du ka yana ka kaa ka ci ni se sohõ.»

18Woodin go sanno ra, kal afo mo kaa. Nga mo ne: «Ni ize alborey da
wayborey goono ga ŋwa ka duvan haŋ ngey beere beero windo ra. **19**Kala alma
haw beeri fo fun taasi beero boŋ haray ka kaa ka fuwo lokoto taaca kulu kar.

Fuwo binde kaŋ ni izey boŋ hal i bu. Ay hinne mo no ka du ka yana ka kaa ka ci ni se.»

20Ayuba binde tun ka nga kwaayo tooru-tooru. A na nga boŋo mo cabu ka ye ganda ka sududu. **21**A ne:

«Koonu no ay fun ay nyaŋo gunda ra,
koonu mo no ay ga dira.
Rabbi no ka no,
Rabbi no ka ta,
i ma Rabbi maa sifa!»

22Woodin kulu ra Ayuba mana zunubi te, a mana harta mo ka Irikoy wow.

2 Han fo koyne Irikoy izey ye ka koy zama ngey ma bangay Rabbi jine. Saytan mo furo i ra zama nga mo ma bangay Rabbi jine. **2**Rabbi ne Saytan se: «Man gaa no ni fun?»

Saytan mo tu Rabbi se ka ne: «Ay goono ga bar-bare no ndunnya ra, ka koy-da-ye te mo koyne a ra.»

3Rabbi ne Saytan se: «D'a-ta day, ni ga faham d'ay tamo din Ayuba? A cine si no ndunnya ra kaŋ toonante no, adilante* mo no, kaŋ ga humburu Irikoy ka banda bare ilaalo gaa mo. Hala sohõ mo a goono ga nga cimo gaay, baa kaŋ day ni n'ay zukku hal ay ma gaaba nd'a k'a halaci sabaabu kulu si.»

4Saytan binde tu Rabbi se ka ne: «Kuuru no ga kuuru bana! Daahir, hay kulu kaŋ go boro se a g'a no ka nga fundo fansa. **5**To, ma ni kambe salle sohõ k'a biri nd'a baso ham. Sohõ a ga ni wow ni jine.»

6Rabbi mo ne Saytan se: «Guna, a go ni kambe ra, kal a fundo hinne kaŋ ni ga naŋ.»

7Saytan binde fun Rabbi do ka koy ka Ayuba kar da jombo laalo yaŋ kaŋ ga dooru, za a ce taamey gaa kal a boŋo ra. **8**Kala Ayuba na car-cambu sambu ka soobay ka nga boŋ jirti nd'a. A koy ka goro mo boosu ra.

9A wando binde ne a se: «Hala sohõ ni goono ga ni cimo gaay, wala? Ma Irikoy wow ka bu!»

10Amma Ayuba ne nga wando se: «Wayborey kaŋ sinda laakal, i sanney dumi no ni goono ga te ya! E, mate nooya? iri ma gomni ta Rabbi kambe ra, iri ma si masiiba ta, wala?»

Woodin yaŋ kulu ra Ayuba mana zunubi te da nga meyo.

Ayuba coro hinza kaa k'a kunfa

11Waato kaŋ Ayuba coro hinza maa masiibey din kulu kaŋ yaŋ du a baaru, i kulu tun ngey windey ra ka kaa a do. Ngey neeya: Elifaz Timna bora, da Bildad Suhi bora, da Zofar Naamat bora. I soola care banda hala ngey ma kaa k'a kunfa, k'a yaamar mo. **12**Waato kaŋ i n'a fonnay nangu mooro, i man'a bay mo, kal i na ngey jindey sambu ka soobay ka hẽ. I afo kulu mo na nga kwaay tooru-tooru ka kusa daŋ nga boŋo gaa. **13**I goro ganda a banda kala jirbi iyye, cin da zaari. Boro kulu mana salaŋ a se zama i bay kaŋ a gurzuga baa gumo.

Ayuba hẽeno

3 Woodin banda no Ayuba na nga me fiti ka nga hayyaŋ zaaro laali. **2**A sintin ka ne:

3«Naŋ zaaro kaŋ i n'ay hay din ma halaci.
Cino din kaŋ i ne: ‹I du ize alboro,›
Nga mo ma halaci.
4Zaari woodin ma ciya kubay.
Irikoy kaŋ go beena ma s'a baaru ceeci,
Kaari mo ma si kaari a boŋ.
5Kubay da buuyaŋ biya ma ne a se ngey wane.
Beene hirriyaŋ ma soobay ka goro a boŋ.
Hay kulu kaŋ ga wayna ciya kubay
ma zaaro din humburandi.
6Kubay bi ma cino din di,
I ma s'a kabu jiiro jirbi cindey banda,
A ma si furo mo handey jirbey lasaabuyaŋ ra.
7Oho, naŋ cino din ma ciya waygunu.
Farhã jinde kulu ma si te a ra.
8Laaliyankoyey ma zaaro din laali,
Ngey kaŋ yaŋ ga waani ka Lebiyatan* tunandi.
9A almaari handariyayzey ma te kubay.
A ma kaari ceeci, amma a ma si du a.
A ma si di mo boyaŋ.
10Zama a mana ay nyaŋo gunda daabu,
A mana taabi tugu mo ay moy se.

11Ifo se no ay mana bu za gunde ra?
Ifo se no yan'ay fundo taŋ
za waati kaŋ ay fun gunde ra?
12Ifo se no kangey n'ay ta?
Ifo se no fafa go no binde,
Hal ay ma du k'a sunsum?
13Zama doŋ ay kani ka dangay,
Doŋ ay jirbi ka fulanzam,
14In da ndunnya koyey da ngey faadancey care banda,
Wo kaŋ yaŋ na kurmu zeeney cina koyne ngey boŋ se.
15Wala in da koyey kaŋ yaŋ gonda wura care banda,
Wo kaŋ yaŋ na ngey windey toonandi nda nzarfu.
16Ifo se no i man'ay nuusu sanda gunde hasaraw cine,
Sanda attaciriya kaŋ mana di annura baa ce fo?
17Noodin no laalakoyey ga taabandiyaŋ naŋ,
Noodin mo no fargantey ga fulanzam.

18 Noodin mo no borey kaŋ yaŋ go hawante
ga fulanzam care banda,
I si ye ka maa barzukoy jinde koyne.
19 Ikayney da ibeerey kulu go noodin.
Bannya mo fun nga koyo kambe ra.

20 Ifo se no i ga kaari no
boro kaŋ go ga di bone se?
Wala fundi mo borey kaŋ bine saray baa se?
21 Borey kaŋ yaŋ goono ga beeje ngey ma bu se
amma buuyaŋ si kaa.
I goono ga fansi k'a ceeci
ka bisa baa arzaka tugante.
22 I ga farhã nda cimi,
I ga maa kaani d'i hin ka du saaray.
23 Ifo se no i ga kaari no boro kaŋ fonda ga tugu se,
Bora kaŋ Irikoy windi nda sinkita?
24 Zama bine jisiyaŋ go ga kaa ay gaa
waati kaŋ ay di ay ŋwaaro.
Ay duray-duray yaŋey mo go ga gusam sanda hari cine,
25 Zama haya kaŋ ay joote din,
Nga no ka kaŋ ay boŋ!
Haŋ kaŋ n'ay humburandi mo no du ay.
26 Ay fundo siino ga maa kaani,
Ay sinda daama fo kulu,
Ay sinda fulanzamay mo, kala day taabi.»

Elifaz sanni sintina Ayuba se

4 Kala Elifaz Teman bora tu ka ne:

2 «D'i ceeci i ma salaŋ da nin, ni si dukur, wala?
Day may no ga hin ka dangay?
3 A go, nin wo, ni na boro boobo yaamar,
Ni na kambe londi-buunay-koyey gaabandi.
4 Ni sanney doona ka borey kaŋ ga ba ka kaŋ kayandi,
Borey kaŋ yaŋ kangey londi bu, ni n'i gaabandi.
5 Amma sohõ kaŋ a kaa ni gaa, ni gaze, wala?
Kaŋ a lamba ni gaa, ni laakalo tun, wala?
6 Ni Irikoy cimandiyaŋo mana wasa ni se deyaŋ, bo?
Ni fundo adilitara mo mana wasa ni se beeje hari, bo?

7 Ma fongu day, ay ga ni hã,
Boro kaŋ sinda taali doona ka halaci, wala?
Wala man no i na adilante pati ce fo?

8Ay diyaŋ gaa, borey kaŋ yaŋ ga laala fansi
ka fari soola,
Da borey kaŋ yaŋ ga taabi duma,
I ga haŋ kaŋ i duma din wi heemar.
9Irikoy funsaro no g'i halaci,
A futay dunga no g'i ŋwa.
10Muusu beeri ga dundu,
Muusu izey mo ga follay jinde tunandi,
Amma muusu daŋ kaso hinjey no ga ceeri.
11Muusu beeri futo ga bu ham jaŋay se,
Muusu way izey mo ga say-say.

12Han fo i na sanni fo ciinay te ay se.
Ay hanga maa ciina din.
13Cin hindiri fonguyaŋ ra no,
Saaya kaŋ cine jirbi tiŋo ga boro di.
14Kala humburkumay da gaaham jijiriyaŋ n'ay di,
A n'ay gaa biriyey kulu jijirandi mo.
15Kala biya fo gaaru ka bisa ay jine.
Ay gaa-haabiya kulu kay.
16Haya din binde ye ka kay,
Amma ay mana hin k'a himando fayanka.
Himandi fo go ga kay ay jine.
Sum! Kal ay maa jinde kaŋ ne:
17‹Boro kaŋ ga bu,
A adilitara ga bisa Irikoy wane no?
Boro beeri ga ciya hanante ka bisa nga Takakwa, wala?
18Guna, a mana nga tamey te deyaŋ hari,
A malaykey mo, a na taali dake i boŋ,
19Sanku fa binde woone yaŋ
kaŋ goono ga goro laabu fuyaŋ ra,
Borey kaŋ yaŋ i ganda sinjiyaŋ si kala laabu bulungu ra,
Ngey kaŋ yaŋ i g'i mutukuru danga naana-baano cine.
20Susuba nda wiciri kambu game ra no i g'i bagu-bagu,
I ga halaci hal abada, boro kulu si saal.
21I n'i fundi korfa pati,
I ga bu laakal-jaŋay ra mo.›

5 Kala ni ma ce sohõ.
Boro kaŋ ga tu ni se go no, wala?
Hanantey ra haray binde,
May do no ni ga koy?
2Zama dukuri no ga saamo wi,
Bine tunay mo ga boro kaŋ si caram wi.

3 Ay di saamo go ga te kaaji,
Amma sahãadin ay n'a nangora laali.
4 A izey ga mooru baani goray.
Faada meyo gaa i n'i kankam,
I sinda faabako mo.
5 Harayzey no g'i fari nafa ŋwa ka ban,
I g'a koba-koba baa karjey bindo ra,
Jaw maakoy mo g'i duura gon.
6 Zama masiiba wo,
Manti ganda laabo ra no a ga fatta bo.
Taabi mo,
Manti ganda no a ga zay ka deene kaa taray bo.
7 Amma i na boro hay taabi haŋyaŋ se,
Danga nune-hansi cine no kaŋ ga tun beene.

8 Amma d'ay wo no, Irikoy no ay ga ceeci,
Irikoy gaa mo no ay g'ay muraado talfi.
9 Nga no ga misa beerey goy te,
Kaŋ yaŋ baa da fintalyaŋ,
Harey kaŋ yaŋ ga dambarandi,
Kaŋ yaŋ sinda me baayaŋ se.
10 A ga hari no ndunnya boŋ,
A ga hari samba farey ra,
11 Hal a ga kayna ra borey beerandi,
A ga borey kaŋ yaŋ ga bine saray hẽeni te beerandi
i ma goro baani samay.
12 Nga no ga hiilantey me-hawyaŋo ganji,
Hal i kambey si du k'i dabarey toonandi.
13 A ga laakalkooney di ngey boŋ hiila ra,
A ga diibi-diiba-koyey saawarey
gunguray ganda farap! folloŋ!
14 Zaari sance no ngey nda kubay ga karba;
Wayna go zaari bindi no
i ga dira ka dadab sanda cin.
15 A ga alfukaarey faaba takuba gaa da hiilantey meyey gaa,
A g'i kaa hinkoyey kambe ra mo.
16 Woodin gaa no alfukaarey gonda beeje,
Adilitaray-jaŋay na nga me daabu.

17 Guna, farhante no boro kaŋ Irikoy ga gooji,
Ni binde ma si donda Hina-Kulu-Koyo goojiyaŋey.
18 Zama a ga bi kaa,
A ma safari haw a gaa mo,
A ga marayyaŋ te, a kambey mo m'a yayandi.

19 Taabi iddu ra a ga ni faaba,
Oho, hala baa iyye ra
masiiba fo si no kaŋ ga tuku ni gaa.
20 Haray waate ra a ga ni fundo fansa buuyaŋ gaa,
Wongu ra mo a ga ni kaa takuba hin gaa.
21 A ga ni tugu ka ni wa da deene laaliyaŋ,
Ni si humburu halaciyaŋ mo d'a kaa.
22 Halaciyaŋ da gazeyaŋ wo, ni g'i haaru no,
Ni si humburu ganji hamey mo.
23 Zama saajo tondey ga amaana no ni se,
Ganji hamey mo ga baani goray te ni se.
24 Ni ga tabbatandi kaŋ ni windo go baani samay,
Ni ga ni alman kurey kunfa,
Ni si gar mo hay fo kulu kaŋ daray.
25 Ni ga bay mo kaŋ ni banda ga ciya iboobo,
Ni haamey mo ga baa sanda ganda subu.
26 Jiiri toonante ra no ni ga koy ni saara do,
Danga heemar hayni boko cine.
27 Guna, iri na woodin fintal, yaadin mo no a bara.
Kala ni ma maa, ma bay mo ni boŋ se.»

Ayuba tu Elifaz se

6 Ayuba tu ka ne:

2 «Hala day i g'ay fundo korno neesi,
I ma nga nd'ay balaawo margu
ka daŋ neesiyaŋ hari boŋ,
3 A ga tin da teeku taasi.
Woodin se no ay te me waasay.
4 Zama Hina-Kulu-Koyo hangawey go ay ra,
I naajey mo no ay biya goono ga haŋ.
Irikoy humburkumay mo na daaga kayandi ay se.
5 Ganji farka ga hẽ waati kaŋ a gonda subu, wala?
Haw binde, a ga hẽ waati kaŋ a ŋwaaro go a jine, wala?
6 Haŋ kaŋ ga tar, a ga ŋwa ciiri si, wala?
Gunguri kwaaray gonda tabayaŋ fo a ra no?
7 Ay fundo wangu k'i taba,
I ga hima ay se sanda ŋwaari kaŋ ga bine tayandi.

8 Doŋ ay muraado ma feeri!
Irikoy mo ma yadda ay se da haŋ kaŋ ay ga ba gumo!
9 Da Irikoy ga yadda, doŋ a m'ay bagu-bagu!
A ma nga kamba salle k'ay fundo pati!

10 Yaadin gaa doŋ ay ga du yaamaryaŋ kayna baa sohõ.
Oho, hal ay ma cilili dooro kaŋ si bakar din ra,
Zama ay mana Koy Hanna sanney kakaw.

11 Man ay gaabo hal ay ma munye?
Wala ifo ga ti ay kokora hal ay ma suuru?
12 Ay gaabo ya tondi gaabi no, wala?
Ay hamo mo guuru-say wane no?
13 Wala manti yaadin no
kaŋ ay sinda ay boŋ gaakasinay hina,
Fahamay mo, i n'a gaaray ka moorandi ay gaa no?

14 Boro kaŋ na laakal kaa,
Kal a cora ma gomni cabe a se,
Hal a ma si fay da Hina-Kulu-Koyo humburkuma.
15 Ay nya-izey n'ay fafagu sanda hari zuru gooruyaŋ cine,
Sanda gooruyaŋ kaŋ harey goono ga bambari ka daray.
16 I ga butugu gari sabbay se,
Da neezu* kaŋ manne i ra.
17 Waati kaŋ i dungu kayna,
Kal i ma manne ka daray,
Konni waate mo, i si no koyne.
18 Dirakoy marga kaŋ n'i fondey gana mo
ga kamba ka fay d'ey,
I ma zaa ka gana taasi beerey boŋ ka daray.
19 Tema dirakoy marga na hari ceeci,
Seba fatawc'izey na beeje sinji i gaa.
20 Haawi n'i di beeje sinjiyaŋo
kaŋ i te i se sabbay se.
I kaa ka to nango do, kal i boŋ haw.
21 Yaadin no araŋ mo,
Araŋ na humburkumay hari fonnay, araŋ humburu mo.
22 Ay wo ne araŋ se: ‹Araŋ m'ay no,› no?
Wala ‹Araŋ ma me-daabu no ay sabbay se araŋ arzakey ra›?
23 Wala ay ne: ‹Araŋ m'ay faaba yanjekaari kambe ra no?›
Wala: ‹Araŋ m'ay fansa toonyantey kambe ra?›

24 W'ay dondonandi, hal ay mo ma dangay,
W'ay fahamandi nda nango kaŋ ay daray din.
25 Cimi sanney wo, i gonda gaabi!
Amma araŋ kaseeto wo, ifo no a ga kaa taray?
26 Sanni-sanni yaŋ no araŋ ga ho ka kaseeti nd'a, wala?
Za kaŋ boro kaŋ na laakal kaa wo,
A sanney si hima kala haw kaŋ ga faaru.

27 Oho, araŋ wo, araŋ ga kurne catu alatuumey boŋ,
Araŋ ga coro himandi sanda neerandi.

28 Kala day araŋ ma yadda k'ay guna,
Ka di hal ay go ga taari araŋ jine.
29 Wa ye ka kaa, ay ga araŋ ŋwaaray no,
Araŋ ma si adilitaray-jaŋay te.
Oho, wa ye ka kaa koyne!
Kalima kaŋ ay ga kande gonda cimi.
30 Ay meyo gonda cimi-jaŋay, wala?
Wala ay deena si hin ka hasaraw taba no,
Hal ay m'a fayanka?
7 Boro sinda tamtaray alwaati no ndunnya?
A jirbey mo,
Manti i ga hima sufuray goy-izey jirbey cine bo?
2 Sanda bannya kaŋ ga yalla-yalla nda tuuri bi,
Wala mo goy-ize
kaŋ goono ga laakal dake nga banando gaa.
3 Yaadin cine no ay mo,
I naŋ ay ma handu yaamoyaŋ ŋwa,
Jirbiyaŋ kaŋ sinda fulanzamay no i waadu ay se.
4 D'ay kani, ay ga ne:
‹Waati fo no ay ga tun,
Waati fo no cino ga bisa?›
Hala mo ma bo ay goono ga tangam nda bimbilkoyaŋey.
5 Nooney da laabu gudey n'ay gaahamo daabu.
Ay kuuro bagu-bagu, ka hari fumbo kaa taray,

6 Ay jirbey waasu nda baa cakay gombo candiyaŋ,
I go ga ban, beeje si no.
7 Ma fongu kaŋ ay fundo wo funsar no,
Ay moy si ye ka di gomni koyne.
8 Boro kaŋ goono ga di ay,
A mwa si ye k'ay guna koyne.
Ni goono g'ay guna no, ay ga daray,
9 Sanda mate kaŋ cine beene hirriyaŋ ga say ka daray.
Yaadin cine mo no boro kaŋ ga zumbu ka koy Alaahara,
A koy si ye ka kaa koyne.
10 A si ye ka kaa nga windi koyne,
A nangoray zeena mo si ye k'a bay koyne.

11 Woodin sabbay se no ay si ye k'ay meyo gaay,
Ay ga salaŋ no nda fundi doori.
Ay biya forto ra no ay ga soobay ka salaŋ.

12 Ay wo teeku no, wala?
Wala ay ya teeku ham beeri no,
Kaŋ ni na batuko daŋ ay se?
13 D'ay ne: ‹Ay dima g'ay kunfa,
Ay daarijo mo g'ay dooro dogonandi ay se,›
14 Kala ni m'ay gartandi nda hindiriyaŋ,
Ni g'ay humburandi nda bangayyaŋ.
15 Hal ay fundo ga ne dambe day i m'ay koote,
Dambe ya bu, a ga bisa ay go biriyey wo ra.
16 Ay g'ay fundo fanta.
Ay si funa hal abada.
Kala ni ma fay d'ay,
Zama ay jirbey ga hima funsar candiyaŋ folloŋ.

17 Ifo ga ti boro, sanku fa ni m'a beerandi,
Wala ni ma ni laakal dake a gaa mo?
18 Ifo se no ni g'a kunfa susubay kulu?
Ni g'a neesi alwaati kulu?
19 Ni si fay d'ay gunayaŋ hal abada bo?
Ni s'ay muray mo hal ay ma du k'ay yolla gon?
20 Ya nin, borey haggoykwa,
Baa ay na zunubi te, ifo no ay sara ni gaa?
Ifo se no ni n'ay ciya gooyaŋ hari ni do,
Hal ay ciya jaraw ay boŋ se?
21 Ifo se no ni man'ay taaley yaafa,
Ni man'ay laala mo ganandi?
Zama doŋ sohõ ay ga kani bulungo ra.
Ni g'ay ceeci nda himma, amma ay si bara.»

Bildad sanni sintina Ayuba se

8 Kala Bildad Suhi bora tu ka ne:

2 «Waati fo no ni ga
sanni woone yaŋ dumi teeyaŋ naŋ?
Waati fo mo no ni ga fay da me sanney
kaŋ ciya sanda haw bambata kaŋ ga faaru cine?
3 Irikoy no ga cimi ciiti siirandi, wala?
Wala Hina-Kulu-Koyo no ga adilitaray siirandi?
4 Da ni izey na zunubi te a se,
Nga mo n'i nooyandi i alhakko gaa.
5 Da ni na Irikoy gande ceeci nda himma,
Ka kande ni ŋwaarayyaŋo Hina-Kulu-Koyo do,
6 Da ni gonda hananyaŋ da cimi,
Doŋ daahir no a ga tun

ka mo hay ka haggoy da nin sohõ.
A ga albarka daŋ ni adilitaray nangora gaa.
7Koyne, baa kaŋ ni sintina ya ikayna no,
Ni kokora wo ga yulwa gumo.

8Ni ya day, ay ga ni ŋwaaray,
Ma waato zamaney fintal,
Ma laakal ye haŋ kaŋ i baabey fisi ka kaa taray gaa.
9Zama iri ya bi wane yaŋ no,
Iri si hay kulu bay,
Zama iri ndunnya jirbey si hima kala bi cine.
10Manti doŋ borey ga ni dondonandi,
Ka ci ni se bo?
I ma sanniyaŋ kaa taray ka fun ngey biney ra?
11Gooru kwaari ga hin
ka fun ka zay mansaara si no, wala?
Wala kundu ga hin ka beeri, hari si no?
12Za a gonda nga tayyaŋo,
I man'a beeri mo,
A ga waasu ka lakaw da kobto kulu.
13To, yaadin cine no borey kulu
kaŋ yaŋ dinya Irikoy, i fondey go.
Wo kaŋ siino ga may Irikoy se mo,
A beeje kulu ga halaci.
14A beeja ga ceeri,
A deyaŋo mo sanda dadaara taaru cine no.
15Bora ga jeeri nga fuwo gaa,
Amma a si kay,
A g'a di da gaabi no, amma a si duumi.
16Bora wo sanda tuuri boogu no,
Kaŋ ga tun wayna ra,
A kambey ga salle kalo boŋ.
17A kaajey go didijante tondey gaa,
A ga furo hala tondi fu ra.
18D'i n'a dagu ka kaa nga nango ra,
Kala nango m'a ze ka ne:
‹Ay mana di nin baa ce fo.›
19Guna, Irikoy fonda farhã neeya:
Ganda laabo ra no afooyaŋ ga zay ka fatta.

20Guna, Irikoy si naanay boro furu bo, hal abada.
Goy laalo teekoy mo, a si i kayandi.
21A ga ye ka ni meyo toonandi nda haari,
Ni me kuurey mo da farhã dooni.

22 Borey kaŋ yaŋ konna nin,
Haawi no g'i daabu.
Laalakoyey bukkey mo ga daray.»

Ayuba tu Bildad se

9 Ayuba tu ka ne:

2 «Oho, ay bay kaŋ daahir yaadin no,
Amma mate no boro ga te
ka ciya adilante Irikoy jine?
3 Baa boro ga yadda nga ma kakaw d'a,
Boro si hin ka tu a se baa ce fo hãayaŋ zambar ra.
4 A gonda bine ra laakal,
Hina da gaabi koy mo no.
May no ka hanga sanday te a se ce fo ka goro baani?
5 Nga no ga tondi kuukey sosorandi,
I si baa bay a gaa mo,
Saaya kaŋ a n'i bare ka gum nga futa ra.
6 A ga ndunnya zinji-zinji k'a tuti ka zeeri,
Hal a bonjarey kulu ma gasi.
7 A ga wayna no lordi, a si fatta mo,
A ga kawaatimi daŋ handariyayzey gaa mo.
8 Nga hinne no ga ti beeney daarukwa,
A ga taamu-taamu teeku bondayey boŋ.
9 Yo nda Aliyu nda Dubi handariyayzey Takakwa no,
Da mo handariyayzey marga kaŋ go dandi kambe haray.
10 A goono ga muraadu bambata yaŋ te
kaŋ yaŋ mongo fintalyaŋ.
Oho, dambara muraaduyaŋ kaŋ sinda me no.
11 Guna, a ga bisa ay gaa,
Ay si di a mo,
A ga koy jina, ay si faham d'a.
12 D'a hamay, may no ga hin k'a ganji?
May no ga ne a se: ‹Ifo no ni goono ga te?›
13 Irikoy si nga bine tuna gaay.
Borey kaŋ yaŋ ga boŋbeeray gaakasinay
ga ngey boŋey sumbal ganda a jine.

14 Sanku fa binde ay, hal ay ma tu a se!
Mate ay ga te ka sanni suuban hal in d'a ma kakaw?
15 Baa d'ay gonda cimi,
Kulu nda yaadin ay si salaŋ ka tu a se,
Kala y'ay Ciitikwa ŋwaaray a ma bakar ay se.
16 Baa d'ay ce, hal a tu ay se mo,

Kulu ay si cimandi kaŋ a n'ay jinda hangan.
17Zama a g'ay ceeri da beene hirriyaŋ,
A ga naŋ ay marayyaŋey ma baa sabaabu kulu si.
18Baa funsar candiyaŋ,
A siino ga yadda nd'a ay se,
Amma a g'ay toonandi nda fotti.
19Da gaabi no, a go, nga wo Hinkoy no.
Da cimi ciiti no,
A ne: ‹May no g'ay kalima?›
20Baa ay gonda cimi, ay bumbo meyo g'ay zeeri.
Baa ay sinda taali fo,
Nga wo, kal a ma kande ay taalo seeda.

21Ay sinda taali! Ay s'ay boŋ saal!
Ay fundo ya dondayaŋ hari no ay se.
22Ikulu afo no! Woodin sabbay se no ay ne:
Boro kaŋ sinda taali, da taali-teeri,
A g'ikulu halaci.
23Da balaaw ga wi da waasi,
Kal a ma boro kaŋ sinda taali
laakal kaayaŋo guna sanda foori hari.
24I na ndunnya salle laalakoy kambe ra.
A g'a ciitikoy moydumey daabu.
Da manti nga no, may no binde?
25Ay jirbey bisayaŋ ga bisa diya bisayaŋ waasi,
I goono ga zuru no,
Manti gomni fo no i goono ga di bo.
26Sanda hi kaŋ yaŋ diraw ga waasu cine no
i goono ga dira ngey ma bisa se,
Sanda zeeban cine kaŋ na haw sambu ga hay fo kar.
27D'ay ne: ‹Ay ga dinya ay dooro,
Ay ga fay da mo-kuura hawyaŋ, ay ma farhã› --
28Hala hõ ay ga humburu ay masiibey kulu,
Ay bay ni s'ay ciya adilante bo.
29Daahir no i g'ay zeeri.
Ifo se binde no ay ga taabi yaamo?
30Baa ay nyumay da neezo* kaŋ manne hari,
Y'ay kambey hanandi da soso,
31Kulu nda yaadin ni g'ay soote botogo guusu ra,
Hal ay bankaarayey bumbey g'ay fanta.

32Zama Irikoy wo manti boro no sanda ay cine,
Kaŋ ay ga tu a se
ka ne, ‹Kaa, iri ma koy ciito do care banda.›

33 Sasabandiko fo kulu si no iri game ra
kaŋ ga nga kambe dake iri boro hinka kulu boŋ.
34 A ma nga goobo hibandi ka kaa ay gaa,
A ma s'ay bina pati mo nda nga humburandiyaŋ hari.
35 Da yaadin no, doŋ ay ga salaŋ, ay si humbur'a,
Amma manti yaadin no ay go d'a bo.

10 Ay farga, ay farga nd'ay fundo kulu.
Ay g'ay kalima kaa taray kwaaray,
Ya salaŋ ay bine sara ra mo.
2 Ay ga ne Irikoy se: Ni ma s'ay zeeri!
Amma ma cabe ay se haŋ kaŋ se no
ni goono ga canda-canda nd'ay.
3 A boori ni se ni ma ni kambe goyo
taabandi ka dond'a mo, wala?
Hala ni ma kaari no boro laaley saawarey gaa?
4 Wala ni moy ya gaaham wane dumi yaŋ no?
Ni gunayaŋ mo, Adam-ize wane dumi no, wala?
5 Ni jirbey mo, Adam-ize wane cine no, wala?
Wala ni jiirey mo sanda boro fundi wane cine no?
6 Hala ni m'ay taalo ce gana,
K'ay zunubey fintal?
7 Baa kaŋ ni ga bay kaŋ ay wo manti boro laalo no,
Boro fo mo si no
kaŋ ga hin ka boro kaa ni kambe ra.
8 Ni kambey no k'ay te,
I n'ay daŋ care gaa ka kubandi.
Kulu nda yaadin ni g'ay halaci no?
9 Ay ga ni ŋwaaray,
Ma fongu kaŋ ni n'ay cina sanda botogo cine,
Ni ga ye k'ay ciya bulungu no koyne?
10 Manti ni n'ay soogu sanda wa,
Ni n'ay sandandi koyne sanda cukku cine?
11 Manti ni n'ay sutura nda basi nda kuuru,
K'ay margu-margu ka haw da biri da kaaji yaŋ?
12 Manti ni n'ay no fundi nda baakasinay suuji?
Manti haggoyyaŋo kaŋ ni te ay se no k'ay fundo hallasi?
13 Kulu nda yaadin ni na harey wo tugu ni bina ra,
Ay bay kaŋ woodin kulu go ni do.
14 D'ay harta, ni g'a seeda,
Ni s'ay ciya adilante mo ay taaley boŋ.
15 D'ay ya boro laalo no, kaari ay!
Baa ay sinda taali, ay day s'ay boŋ tunandi.
Kayna wasa ay se, masiiba day no ay goono ga di.

16 Zama baa ay n'ay boŋ sambu,
Ni day g'ay koli sanda muusu beeri cine.
Ni ga ni gonitara cabe ay boŋ mo.
17 Ni ga seedayaŋ tonton ay boŋ mo,
Ni futa kaŋ ni gonda ay boŋ
go ga tonton waati kulu,
Marga ga marga boŋ no
kaŋ yaŋ ga kand'ay gaa yanje.
18 Yaadin gaa, ifo se no ni n'ay fattandi
ka kaa gunde ra?
Doŋ ay ma bu day, mo kulu ma si di ay.
19 Doŋ ay ciya sanda hay fo kaŋ i mana te.
Doŋ i ma kond'ay za gunde hayyaŋo ka koy saaray.
20 Ay jirbey, manti ikayna fooyaŋ no?
Yaadin gaa binde, ni ma naŋ ka fay d'ay,
Ya farhã kayna
21 za ay mana gana ka koy naŋ kaŋ ay si ye ka kaa koyne,
Sanda ay ma koy kubay nda buuyaŋ biya laabo ra.
22 Kubay bi tik! laabo ra, kubay no gumo,
Buuyaŋ biya laabo ra,
Hay kulu go parkatak kaŋ sinda lordi,
Naŋ kaŋ kaari ga hima kubay.»

Zofar sanni sintina Ayuba se

11 Kala Zofar Naama bora mo tu ka ne:

2 «Sanni boobo wo cine, i si tu i se da hay kulu bo?
Boro kaŋ sanni ga baa ga jaŋ taali, wala?
3 Ni boŋ sifayaŋo ga naŋ borey ma dangay, wala?
Boro kulu si ni haawandi ni hahaaray sanney wo se?
4 Zama ni go ga ne Irikoy se:
‹Haya kaŋ ay ga ci din ya cimi no,
Ni diyaŋ gaa mo ay ga hanan.›
5 Doŋ day Irikoy ma salaŋ,
A ma nga meyo fiti ka gaaba nda nin.
6 A ma laakal gundu cabe ni se,
Zama laakal hanno wo, dumi-dumi no.
Ma bay fa, kaŋ Irikoy ga dinya ni goy laalo jara gaa.

7 Ni ga hin ka fintal hala ni ma Irikoy muraadu
guusey fisi ka kaa taray no?
Wala ni ga hin ka Hina-Kulu-Koyo fintal ka ban no?
8 Zama beene mooray cine no, mate no ni ga te?
A guusu nda Alaahara mo, ifo no ni ga bay?

9 A kuuyaŋo bisa ndunnya,
A bisa teeko tafayyaŋo mo.

10 D'a gana ka bisa, d'a daabu,
D'a na borey margu ciiti do,
May no ga hin k'a ganji?
11 Zama a ga bay kaŋ borey ya yaamo no.
A ga di goy laalo, baa a mana laakal ye a gaa.
12 Amma saamo ga caram han kaŋ hane
i na ganji farkayze hay Adam-ize gaa.

13 Da ni miila ni bina ma saba,
Ka ni kambe salle Irikoy gaa,
14 Da zunubi go ni do,
Ni m'a hibandi ka ye nangu mooro.
Ni ma si naŋ mo adilitaray-jaŋay ma goro ni windo ra.
15 Saaya din daahir no ni ga ni moyduma
tunandi Irikoy gaa laru si.
Oho, ni ga kay a ma boori, humburkumay si ni di,
16 Zama ni ga dinya ni masiiba.
Sanda beene hirriyaŋ kaŋ bisa,
Yaadin cine no ni ga fongu a gaa.
17 Ni fundo mo ga kaari
hal a ma bisa sanda wayno go zaari bindi cine.
Baa kubay go no, kal a ma hima mo boyaŋ wane cine.
18 Baani samay no ni ga goro, zama ni gonda beeje.
Oho, ni ga guna-guna nangey kulu, ka kani baani samay.
19 Ni ga kani nooya, kaŋ boro kulu si ni humburandi,
Oho, hala boro boobo ga ni gomni ŋwaaray.
20 Amma boro laaley moy ga gaze,
I si du zuru-ka-yana yaŋ fondo mo.
I jina fonnayyaŋ kaŋ ga cindi i se,
Kala buuyaŋ hinne no.»

Ayuba tu Zofar se

12 Gaa no Ayuba tu ka ne:

2 «Sikka si araŋ no ga ti bayraykooney,
Laakal mo ga bu araŋ banda!
3 Amma ay mo gonda fahamay, manti araŋ hinne no bo.
Yana gaze araŋ gaa.
Day, man boro kaŋ si harey din dumi bay?
4 I n'ay ciya danga boro kaŋ te haari hari nga coro se.
Ay, boro kaŋ na adduwa te Irikoy gaa,

A tu ay se mo.
Adilante no ay, cimi toonante koy,
I n'ay ciya haari hari mo.
5Boro kaŋ goono ga maa ndunnya kaani,
A bina ra a ga donda masiiba
ka ne a go soolante boro kaŋ ca ga ba ka tansi din se.
6Fondo kosaraykoy nangorayey ga te albarka,
Borey kaŋ yaŋ ga Irikoy zokoti mo
ga goro baani samay,
I gonda ngey tooro mo ga gaay ngey kambey ra.

7Amma sohõ ni ma ganji hamey hã,
I ga ni dondonandi mo.
Beene batama curayzey mo ga ci ni se.
8Wala ma salaŋ ganda laabo se, a ga ni dondonandi.
Teeku hamey mo ga dede ni se.
9Woodin yaŋ kulu ra,
Man wo kaŋ mana bay kaŋ Rabbi kamba no ka woodin goy?
10A kambe ra no fundikooni kulu fundi bara,
Hala nda Adam-izey kulu fulanzam funsuyaŋey.
11Hanga, manti a ga sanni neesi no,
Sanda mate kaŋ cine deene ga nga ŋwaaro taba?
12Laakal go arkusu zeeney do,
Aloomar kuuku ra mo no fahamay bara.

13Irikoy se no laakal da hina bara,
A do mo no saaware da fahamay go.
14A go, a ga zeeri, daama si no borey ma ye ka cina.
A ga boro daabu, fitiyaŋ daama si no mo.
15A ga beene hari ganji, hala nango ma koogu,
Koyne, a ga ye k'a taŋ mo,
Hal a ma laabu ŋwa.
16Hina nda laakal si kal a se.
Halliko da boro kaŋ a ga halli, ikulu a wane yaŋ no.
17A ga saawarekoy ku ka kond'ey,
A ga alkaaley ciya saamoyaŋ.
18A ga bonkooney hawyaŋ sisirey feeri,
K'i cantey haw da guddama.
19A ga alfagey ku ka kond'ey,
A ga hinkoyey mo zeeri.
20A ga sanni gonitaraykoyey dangandi,
A ga dottijey fayanka ta i gaa mo.
21A ga donda-caray gusam koy-izey boŋ,
A ga gaabikooney guddamey feeri.

22 A ga kubay ra gundu fisi ka kaa taray,
A ga buuyaŋ biya bangandi taray kwaaray.
23 A ga ndunnya dumey ciya iboobo, a ma ye k'i halaci.
A m'i yulwandi, ka kond'ey tamtaray mo.
24 A ga ndunnya boro beerey fahamay ta i gaa,
A ga naŋ i ma te boŋdaray saaji ra
naŋ kaŋ fondo si no.
25 I goono ga dadab kubay ra, kaari si no.
A ga naŋ i ma dira ka teeni sanda boro kaŋ bugu cine.

13 Guna, woodin yaŋ kulu no ay moy di,
Ay hanga maa ka faham mo.
2 Haŋ kaŋ araŋ bay, ay mo n'a bay,
Yana gaze araŋ gaa bo.
3 Kala day ya to d'ay sanno Hina-Kulu-Koyo do,
Irikoy jine no ay ga ba ay m'ay sabaabo cabe.
4 Amma araŋ wo tangari teekoyaŋ no,
Safarikoy yaamo yaŋ no araŋ kulu.
5 D'araŋ yadda, doŋ araŋ ma dangay day, sum!
I ga woodin mo ye araŋ do laakal no.
6 Sohõ wa maa ay sabaabo,
Wa hanga jeeri ay me ŋwaarayyaŋo wo se.
7 Araŋ ga Irikoy gaakasinay da cimi-jaŋay sanni, wala?
Araŋ m'a gaakasinay no koyne
nda diibi-diiba sanni, wala?
8 Araŋ ga baar'a-baar'a te a se no?
Araŋ ga faasa Irikoy se no?
9 A boori nooya d'a na araŋ fisi ka kaa taray?
Wala araŋ ga hin k'a fafagu
sanda mate kaŋ cine i ga boro fafagu?
10 Daahir no a ga kaseeti araŋ gaa,
D'araŋ goono ga baar'a-baar'a te tuguyaŋ ra.
11 A beera si araŋ humburandi no?
Wala a humburkuma joota si araŋ di?
12 Araŋ sanney ciya sanda boosu cine,
Araŋ sabaabey botogo wane yaŋ no.

13 Wa dangay, wa fay d'ay hinne, ay ma salaŋ.
Hay kulu kaŋ ga du ay, a ma soobay ka kaa.
14 Ifo se no ay g'ay baso nama?
Y'ay fundo daŋ kambey mo?
15 Baa a g'ay wi, kulu nda yaadin ay ga de a gaa.
Amma kulu nda yaadin ay ga kay ay cimo se a jine.
16 Woodin mo ga ciya ay se faaba.
Boro kaŋ siino ga may a se si koy a do.

17W'ay sanno wo hangan.
Haŋ kaŋ ay ga ci mo, a ma furo araŋ hangey ra.
18Guna, ay n'ay kalima soola,
Ay bay mo kaŋ ay ga ciya boro kaŋ sinda taali.
19Man bora kaŋ ga hin k'ay kakaw?
D'a go no mo, kala ya dangay, y'ay fundo taŋ.

20Hari hinka hinne no ni ma si te ay se:
Woodin gaa no ay si tugu ni se.
21Ma ni kamba sambu ay boŋ sap-sap!
Ma s'ay humburandi mo nda ni humburandiyaŋ harey.
22Gaa no ni ma ce, ay mo ga tu.
Wala ma naŋ ay ma ce, ni mo ma tu ay se.
23Ay zunubey d'ay goy laaley, ngey boro marge no?
Ni m'ay bayrandi nd'ay hartayaŋ d'ay zunubo mo.
24Ifo se no ni go ga ni moyduma tugu ay se,
Ni go ga ay himandi ni ibare no?
25Kobto kaŋ haw ga gaaray no ni ga taabandi, wala?
Ni ga subu patarmi kogo kankam, wala?
26Zama sanni kaŋ yaŋ ga fortu no
ni goono ga hantum ay boŋ.
Ni goono mo g'ay tilasandi
y'ay zankataray waate taaley alhakko tubu.
27Ni goono mo g'ay cey daŋ bundu baka* ra.
Naŋ kaŋ ay taamu kulu ni go g'ay batu.
Ni goono ga hirri daŋ ay ce taamey se.

28Ay ga hima hay fo fumbo kaŋ go ga halaci,
Sanda kwaay kaŋ naana-baana ŋwa.

14 Boro kaŋ wayboro ga hay, a jirbey ya ikaynayaŋ no,
Toonante mo no nda taabi.
2Tuuri boosi cine no a ga bangay,
A ga ye ka lakaw koyne.
Sanda mate kaŋ cine bi go no,
A ga bisa, a si duumi bo.
3To, woone dumi boŋ no ni ga ni mo sinji, wala?
Ni ga konda ay, iri ma ciiti nda care no?
4May no ga hin ka hari hanno kaa
haŋ kaŋ si hanan ra?
A koy si no!
5Za kaŋ ni na boro jirbey waadu a se,
A handey lasaabuyaŋo mo go ni do,
Ni na hirri daŋ a se mo kaŋ a si hin ka bisa a gaa.

6Kala ni ma ni boŋ bare a se, a ma fulanzam,
Hal a ma nga zaaro kubandi,
Sanda boro kaŋ goono ga sufuray goy te.
7Tuuri kaŋ i pati,
I ga du ka laakal dake a gaa hal a ga te kobto koyne,
Daahir kay, i si jaŋ a gaa kobto kaynayaŋ.
8Baa day kaŋ a kaajey zeen ganda,
A tiksa mo bu noodin laabo ra,
9Kulu nda yaadin hari kaani maayaŋ do no a ga te kobto,
Ka kambayaŋ salle sanda tuuri cindey.
10Amma Adam-ize wo, a ga bu no, ka kani ganda.
Oho, a ga nga fulanzama taŋ, man no a go koyne?
11Sanda mate kaŋ cine hari ga ziji ka daray teeko ra,
Wala sanda gooru kaŋ koogu cine,
A haro ga sundu ka ban,
12Yaadin cine no boro mo ga kani,
Kaŋ a si ye ka tun koyne.
A si ye ka mo hay koyne, kala beeney ma ban.
I s'a tunandi nga jirbo gaa mo.
13Hala day ni yadda, doŋ m'ay tugu Alaahara ra,
M'ay tugu hala waati kaŋ ni futa bisa.
Ma zaari kosu ay se mo, gaa i ma ye ka fongu ay gaa.
14Da boro bu, a ga ye ka funa koyne, wala?
Ay tangami jirbey kulu kala ya batu,
Hala waati kaŋ ni n'ay barmay.
15Ni ga ce, ay mo ga tu ni se.
Ni ga yalla-yalla nda ni kambe goyey.
16Amma sohõ ni go g'ay gana, ce daara fo-fo.
Manti ni goono g'ay guna no,
Zama ni m'ay zunubo fonnay?
17Ni n'ay taalo daabu zika ra,
Ni g'ay laala daabu-daabu mo.
18Amma tondi kuuku kaŋ kaŋ, kal a ma halaci.
I ga tondi daari hibandi ka kaa nga nango ra.
19Hari zuru do haray tond'ize yaŋ ga barmay,
Hari yaa mo ga ganda laabo nyun ka kusa ku,
Yaadin cine no ni mo, ni ga boro beeje wi.
20Ni bis'a gaabi duumi, kal a ma ban.
Ni g'a moyduma barmay k'a sallama.
21A izey ga du beeray, amma nga ya s'a bay.
I ga di kayna mo, a si bay a gaa.
22Nga boŋ se no a ga maa doori nga gaahamo ra,
Nga boŋ se mo no a bine ga sara.»

Elifaz sanni hinkanta Ayuba se

15 Gaa no Elifaz Teman boro tu ka ne:

2«Boro kaŋ gonda laakal
ga sanni yeti da bayray yaamo,
Wala a ga nga gundo toonandi nda wayna funay hawo no?
3A ma kakaw te da sanni kaŋ sinda nafa mo,
Wala nda sanniyaŋ kaŋ si hay kulu hanse?
4Oho, yaadin no
ni goono ga Irikoy humburkumay zeeri,
Ni go ga Irikoy se sududuyaŋ mo ganji.
5Zama ni taalo ga daŋ ni meyo ma salaŋ,
Ni na hiilantey deene suuban mo.
6Ni bumbo meyo go ga ni zeeri, manti ay bo.
Ni bumbo sanno goono ga seeda ni boŋ.

7To, nin no ga ti bora kaŋ i sintin ka hay, wala?
Wala i na ni kaa taray za i mana tudey te no?
8Irikoy saaware marge ra no ni goono ga goro ka maa?
Ni goono ga ne ni hinne do no laakal bara, wala?
9Ifo no ni ga bay kaŋ iri wo si bay?
Wala ifo no ni faham d'a kaŋ si iri wo banda?
10Iri do haray gonda hamni kwaaray koy yaŋ
da arkusu zeeno boobo,
Boroyaŋ kaŋ ga zeen ni baabo gumo.
11Irikoy yaamaryaŋey kayna ni se no?
Wala baa sanni baana kaŋ i te ni se?
12Ifo se no ni ta ni bina ma ni halli?
Ifo se mo no ni moy goono ga ciray?
13Hala nda ni bare ka fay da Irikoy ni biya ra,
Kaŋ ni goono ga naŋ sanney wo dumi ma fun ni me ra.

14Adam-ize wo, ifo no? sanku fa a ma ciya hanante?
Wayboro hayyaŋ mo, ifo no, hal a ma ciya adilante?
15Guna, baa a wane hanantey,
Irikoy mana naanay i gaa bo.
Oho, hala beeney bumbo sinda hananyaŋ a do.
16Sanku fa binde boro kaŋ go,
Fanta hari no, ifumbo mo no!
Adam-ize kaŋ ga laala haŋ sanda hari cine!

17Ma maa ay se ay ma woone cabe ni se mo.
Haŋ kaŋ ay jin ka di, nga no ay ga ci.

18 Haŋ kaŋ laakalkooney ci,
Ngey kaayey do no i maa r'a,
Ngey mo man'a tugu.
19 Ngey hinne se no i na laabo no,
Yaw fo kulu mana furo a ra.
20 Boro laalo ga azaaba haŋ nga jirbey kulu ra,
I na jiiri timmanteyaŋ jisi kankamandiko se.
21 Humburkumay yooje maayaŋ go a hanga ra,
A baani jirbey ra mo halaciko no ga kaŋ a boŋ.
22 A ga laakal kaa hala nga ga ye ka kaa ka fun kubay ra,
Takuba mo goono g'a batu.
23 A ga windi-windi ka ŋwaari ceeci,
Ka ne: ‹Man no a go?›
A bay kaŋ kubay zaaro maan nga gaa.
24 Kankami nda foyrayyaŋ goono g'a humburandi.
I goono ga te a boŋ zaama mo,
Sanda bonkooni kaŋ go soolante wongu se.
25 Zama a na nga kambe salle ka gaaba nda Irikoy.
A goono ga boŋbeeray te ka gaaba nda Hina-Kulu-Koyo.
26 Boŋ sanday no a ga zuru ka koy d'a Irikoy gaa,
A korayo banda gaa gonda wargayaŋ.

27 Zama a na nga moyduma daabu nda maani,
A na maani margu mo nga tanja boŋ.
28 A goro mo gallu kurmuyaŋ ra,
Windey kaŋ ra boro kulu si da goray,
Wo kaŋ yaŋ zeen hala i ga ba ka kaŋ.
29 A si te arzakante, a duura si duumi,
A fari nafa mo si sumbal kala ganda.
30 A si du ka fun kubay ra,
Danji beela g'a tuuri kambey koogandi mo.
Irikoy meyo ra funsaro no g'a ganandi.
31 A ma si de yaamo gaa, ka nga boŋ halli mo,
Zama yaadin gaa yaamo ga ciya a wane alhakku.
32 A g'a kulu bana a se za da hinay.
A tuuri kambe mo si zaada.
33 A ga nga izey kaŋ mana nin yaŋ zama,
Danga reyzin* nya cine.
Danga zeytun* tuuri-nya mo, a ga nga booso dooru.
34 Zama borey kaŋ yaŋ ga wangu Irikoy ganayaŋ,
I jama si du banda,
Danji mo ga ngey kaŋ yaŋ ga me-daabu ta windey ŋwa.
35 I ga kun da hasaraw ka laala hay,
I biney mo go ga halliyaŋ soola.»

Ayuba ye ka tu Elifaz se

16 Ayuba tu ka ne:

2«Ay jin ka maa sanni woodin yaŋ dumi boobo.
Araŋ kulu yaamarkoyaŋ no kaŋ ga taabandi.
3Haw sanni wo gonda kokor no?
Wala ifo no ka ni zukku kaŋ naŋ ni goono ga tu?
4Ay mo gonda hina kaŋ ga salaŋ sanda araŋ cine.
Amma d'a ma ciya araŋ fundey go
sanda nango kaŋ ay wano go,
Doŋ ay ga hin ka sanniyaŋ margu-margu araŋ boŋ,
K'ay boŋ zinji araŋ gaa.
5Amma ay wo, kala day ya araŋ gaabandi nd'ay meyo.
Yaamaryaŋo kaŋ ay meyo ga te araŋ se din
g'araŋ gurzugayey dogonandi.
6Baa ay salaŋ, ay bine sara day si te daama,
Wala baa ay naŋ mo, daama woofo no ay ga maa?
7Amma sohõ Irikoy n'ay fargandi.
Ya Irikoy, ni n'ay jama kulu ciya yaamo.
8Ni n'ay daŋ ya koogu parkatak, ay taalo seeda nooya!
Faabiri go ga tun ka gaaba nd'ay,
Taray kwaaray ra a goono ga seeda ay boŋ.
9A futa ra a n'ay tooru-tooru, ka wangu ay fundo.
A na nga hinjey kaama ay se,
Ay yanjekaaro goono g'ay gullu nda nga moy.
10I na ngey meyey nyatte ay gaa k'ay wow,
I go g'ay saŋ-saŋ da kayna, i go ga margu ay boŋ.
11Irikoy n'ay daŋ boro yaamo yaŋ kambe ra,
A n'ay jindaw laalakoyey kambe ra.
12Doŋ ay goono ga goro baani goray ra,
Kal a n'ay ceeri-ceeri.
Oho, jinde gaa no a n'ay di k'ay bagu-bagu.
A n'ay sinji, k'ay ciya nga se goo hari.
13A hangawey n'ay daŋ game.
A n'ay teelo gooru-gooru, bakaraw si,
A n'ay tay haro mun ganda.
14A go g'ay bagu, korti go korti boŋ.
A ga kaŋ ay boŋ sanda wongaari fo cine.
15Ay na zaara-zaarayaŋ ta ka daŋ ay kuuro gaa,
Ay n'ay hillo sara laabo ra.
16Ay moyduma sara nda hẽeni,
Ay mo-kuurey gaa mo gonda buuyaŋ biya,
17Baa kaŋ toonye si no ay kambe ra,

Ay adduwa mo ga hanan.

18 Ya laabo, ma s'ay kuro fiji,
Ay hẽeno mo ma si du kayyaŋ nangu.
19 Baa sohõ, guna, ay gonda ay seeda beena ra,
Yongo beene mo, boro go no kaŋ ga yadda ka kay ay se.
20 Ay corey goono g'ay hahaara,
Amma ay moy goono ga mundi dooru Irikoy gaa,
21 Hala boro fo ma kalima gaakasinay te Irikoy do,
Sanda mate kaŋ cine boro ga te nga gorokasin se.

22 Zama hal a ga to jiiri kayna fooyaŋ,
Ay ga fondo gana kaŋ ay si ye ka kaa koyne.

17 Ay biya halaci, ay jirbey ban,
Saaray hinne no ka cindi ay se.
2 Daahir hahaaraykoyey go ay do,
Ay g'ay moy basu i zokotiyaŋo gaa.
3 Ya Irikoy, ma tolme jisi ni do ay se,
Da manti nin, may no ga kay ay se binde?
4 Zama ni na fahamay tugu i biney se,
Woodin sabbay se no ni s'i beerandi.
5 Boro kaŋ na nga corey amaana ŋwa zama nga ma du alhakku,
Baa a izey moy ga te kubay-kubay.

6 Irikoy n'ay ciya donda-caray hari borey se,
I go no mo ga yollo tuf'ay se ay moyduma gaa.
7 Ay mwa diyaŋ zabu ay bine sara sabbay se,
Ay dabey kulu mo ciya sanda tuuri-nya bi cine.
8 Boro adilantey ga te dambara nda woodin.
Borey kaŋ yaŋ sinda taali
ga tun ka gaaba nda ngey kaŋ yaŋ siino ga may Irikoy se.
9 Amma adilanta ga koy nga koyyaŋ,
Kambe hanantekoy mo ga soobay ka gaabu ka koy jine.

10 Amma day wa ye ka kaa, araŋ kulu. Wa kaa day,
Zama ay mana laakalkooni gar araŋ game ra.
11 Ay jirbey bisa, ay miila-miiley mo halaci,
Hala nd'ay bina fongu-fongu yaŋey.
12 Cin ga barmay ka ciya sanda zaari cine.
I ga ne: ‹Kaari ga maan, baa kaŋ i go kubay ra.›
13 D'ay na laakal ye Alaahara gaa, a ma ciya ay windi,
Da mo ay n'ay daaro daaru kubay ra,
14 D'ay ne saaray se: ‹Ni ya ay baaba no,›
Wala d'ay ne nooni se: ‹Ni ya ay nya d'ay wayme no.›

15 Man gaa binde haŋ kaŋ gaa ay ga laakal dake?
Ay beeja mo binde, may no ga di a?
16 Yongo ganda Alaahara no a ga koy,
D'iri koy care banda ka fulanzam laabo ra.»

Bildad sanni hinkanta Ayuba se

18 Gaa no Bildad Suhi bora tu ka ne:

2 «Waati fo no araŋ ga sanney wo dumi naŋ?
Wa lasaabu day, a banda iri mo ga salaŋ.
3 Ifo se no ni go ga iri himandi danga almanyaŋ,
Ni do no iri go danga harramyaŋ cine?
4 Nin wo, kaŋ na ni boŋ tooru-tooru ni futa ra,
I ga ndunnya naŋ koonu ni sabbay se no,
Wala i ga tondi hibandi ka kaa nga nango ra?

5 Daahir i ga boro laalo annura wi,
A danji beela kaaro mo ga gaze.
6 Kaari kaŋ go a nangora ra din ga ciya kubay,
Fitilla kaŋ go a boŋ beene din mo ga bu.
7 A ce taamuyaŋo gaabo ga kankam,
Nga bumbo saawara mo g'a soote ganda.
8 Zama a cey ga kond'a wufa ra,
A go no mo ga taamu kumsay boŋ.
9 Hirrimi g'a di ce kondo gaa,
Asuuta mo g'a gaay.
10 I na korfo hirrimi tugu a se ganda,
Guusu hirrimi mo go fondo boŋ.
11 Humburkumay beeri g'a humburandi kuray kulu.
I g'a ce kondo ŋwa k'a gaaray.
12 Haray g'a gaabo ŋwa,
Masiiba go soolante a jarga.
13 A g'a kuuro ŋwa,
Oho, bu doori g'a dabey ŋwa.
14 A nangora kaŋ gaa a ga de, a ra no i g'a hamay
ka kond'a humburkumay bonkoono do.
15 Haŋ kaŋ manti a wane no ga goro a windo ra,
I ga sufar* say-say a nangora boŋ.
16 A kaajey ga koogu ganda laabo ra,
A kambey mo ga lakaw beene.
17 Baa a gaa fonguyaŋ ga daray ndunnya ra,
A si maa naŋ kwaara ra.
18 I g'a gaaray ka kaa kaari ra ka kond'a kubay ra,
I g'a gaaray hal a ma fun ndunnya ra.

19 A ga jaŋ ize wala haama nga dumey ra,
A sinda mo boro kulu kaŋ ga cindi a nangora ra.
20 Wayna kaŋay borey dambara nd'a alwaato,
Sanda mate kaŋ cine
wayna funay borey mo zici dumbu a sabbay se.
21 Haciika, yaadin cine no
borey kaŋ yaŋ sinda adilitaray nangora ga bara.
Ngey kaŋ si Irikoy bay mo,
I kayyaŋo do yaadin no a ga bara.»

Ayuba ye ka tu Bildad se

19 Ayuba tu ka ne:

2 «Waati fo no araŋ g'ay fundo taabandiyaŋo naŋ?
Araŋ m'ay bagu-bagu nda sanniyaŋ mo naŋ.
3 Sorro way wo kulu araŋ goono g'ay foy no,
Haawi mana araŋ di
nda mate kaŋ cine araŋ goono g'ay zamba?
4 Baa da cimi no ay na taali te,
Ay taalo day si bisa ay boŋo boŋ.
5 Hala day daahir boŋbeeray no araŋ goono ga cabe ay se,
Ka cabe kaŋ ay masiiba no
ga ti ay taali dakeyaŋo sabaabu,
6 Kulu araŋ ma woodin bay: Irikoy no k'ay zeeri,
Nga no ka nga wufa daaru k'ay windi.

7 Ay goono ga wurru!
Ay goono ga yoy-yoy! toonye sabbay se,
Yoy-yoy! amma boro kulu siino ga maa.
Ay na gaakasinay ce, amma ay mana du cimi ciiti.
8 A n'ay fonda kosaray hal ay si du ka bisa,
A na kubay sinji ay se fonda gaa.
9 A n'ay darza kulu kaa ay gaa,
Ka boŋtoba kaa ay boŋo gaa.
10 A n'ay bagu-bagu kuray kulu, ay ban mo.
A n'ay beeja dagu mo sanda tuuri-nya.
11 A na nga futa danjo diyandi ay boŋ,
A n'ay ye nga yanjekaarey ra.
12 A marga satey ga kaa care banda,
Ka ngey fonda hanse zama ngey ma wongu nd'ay,
I goono ga gata sinji k'ay nangora windi.

13 A n'ay nya-izey moorandi ay gumo,
Ay mo-ka-bayrayey mo n'ay fay waani.

14Ay dumey gaze,
Ay goray corey mo dinya ay gaa.
15Borey kaŋ yaŋ ga zumbu ay kwaara, baa ay koŋŋey mo
n'ay himandi sanda yaw cine.
Ay ciya i se sanda mebaraw.
16Ay g'ay bannya ce,
Amma a si tu ay se,
Baa ay n'a ŋwaaray da sanni.
17Ay funsaro ciya hay fo yaw ay wando se,
Ay ciya fanta hari ay nya ize gundey mo se.
18Baa zanka kayney go ga donda ay.
D'ay tun ka kay, kal i m'ay wow.
19Ay saaware corey kulu no k'ay fanta,
Ay baakoy mo bare ka wangu ay.
20Ay biriyey go ga naagu ay baso nd'ay kuuro gaa.
Da cat no ay du ka faaba.
21Hay! wa bakar ay se, wa bakar ay se, ya araŋ ay corey,
Zama Irikoy kambe n'ay ham.
22Ifo se no araŋ goono g'ay fundo gurzugandi
sanda mate kaŋ cine Irikoy goono ga te?

Ay gaa-baso mana wasa araŋ se bo?
23Doŋ d'i g'ay sanney hantum!
Doŋ day i m'i hantum tira fo ra!
24Doŋ i m'i jabu tondi hantumyaŋ ra
hal abada da guuru kalam,
K'i kawaatimandi nda bidile.
25Zama ay bay kaŋ ay Fansakwa gonda fundi,
Kokor banda mo a ga kay ndunnya boŋ.
26Ay gaaham woone halaciyaŋ banda,
Kulu nda yaadin ay gaaham ra, ay ga di Irikoy.
27Ay ga di a mo, ay bumbo,
Ay moy no ga di a, manti mo sanda boro fo wane bo.
Ay bina go ga yalla-yalla ay ra.

28D'araŋ ne:
‹Mate kaŋ iri g'a fundo gurzugandi nd'a neeya!›
Kulu sanno kaajo go ay do.
29Kal araŋ ma humburu takuba araŋ boŋ se,
Zama dukuri ga takuba ciito candi ka kande,
Zama araŋ ma bay kaŋ ciiti hane go no.»

Zofar sanni hinkanta Ayuba se

20 Zofar Naama bora tu ka ne:

2«Woodin se no ay fongu-fongu yaŋey ga naŋ ay ma tu,
Laakal tunay kaŋ go ay gaa sabbay se.
3Ay maa taali dakeyaŋo kaŋ n'ay haawandi,
Amma ay fahama ra no ay biya go ga naŋ ay ma tu.

4Ni mana bay kaŋ za doŋ,
Za waati kaŋ i na boro daŋ ndunnya ra,
5Boro laalo zamuuyaŋ wo, idunguriyo no?
Borey kaŋ yaŋ si may Irikoy se mo,
i farhã ya mo-ka-mi yaŋ no.
6Baa a beera to kala beene,
A boŋo mo ma to beene burey gaa,
7Kulu nda yaadin a ga halaci no,
Sanda nga bumbo wuro cine hal abada,
Hala borey kaŋ yaŋ di a doŋ ga ne:
‹Day, man no a go?›
8A ga tun ka deesi ka daray sanda hindiri cine,
I si ye ka di a koyne.
Oho, i g'a gaaray sanda cin hindiri cine.
9Mwa kaŋ di a waato si ye ka di a koyne.
A nangora mo si ye ka di a koyne.
10A kambey mo ga ngey duura yeti,
A izey ga gomni ceeci talkey gaa.
11A zankataray biriyey to nda gaabi,
Amma nga nd'a no ga kani ganda laabo ra.

12Baa laala ga kaan a meyo ra,
Wala baa a n'a tugu nga deena cire,
13Baa a n'a haggoy, a mana yadda nga m'a taŋ,
Amma a n'a gaay nga me ra hala ka kaa sohõ,
14Kulu nda yaadin a ŋwaaro ga bare a gunda ra
ka ciya gondi naaji a ra.
15A na arzaka gon, a ga ye k'a yeeri koyne.
Irikoy no ga naŋ a m'a mun ka kaa nga gunda ra.
16A ga firsa naaji sunsum,
Gondi deene no g'a zeeri.
17A si hari zuray goorey guna,
Danga yu nda ji isey kaŋ yaŋ ga zuru nooya.
18Haŋ kaŋ a taabi ka du,
Kal a ma ye k'a no, a s'a gon bo.

A si farhã mo nda nga duura yulwayaŋ.
19 Za kaŋ a na talkey kankam k'i furu mo,
A windo, manti nga no k'a cina,
A n'a kom no da gaabi kwaaray.

20 Zama a biniya ra a si laakal kanay bay,
Haŋ kaŋ a ga ba gumo kulu no a si du ka baa afo faaba.
21 Hay kulu si no kaŋ n'a biniya yana,
Woodin se no a arzaka si duumi.
22 A arzaka yulwanta ra no a ga di kankami.
Taabi hankoy kulu kambey ga kaŋ a boŋo boŋ.
23 A goono ga soola ka nga gunda toonandi nooya,
Kala Irikoy ma nga futay korna gusam a boŋ.
A g'a dooru a boŋ sanda hari cine,
Woodin mo no ga ciya a ŋwaari.
24 A go zuray ra guuru wongu jinay se,
Kala guuru-say biraw hayyaŋ g'a fun,
25 I goono g'a dagu, kal a ma fatta banda haray,
Oho, hangaw deena kaŋ ga nyaale din
ga fatta a tayo ra.
Humburkumay kaa a gaa nooya.
26 I na kubay hinne jisi a arzaka se.
Danji kaŋ boro kulu mana funsu no ga bora din ŋwa.
Danjo ga haŋ kaŋ cindi a nangora ra ŋwa.
27 Beeney g'a laala fisi ka kaa taray,
Ganda mo ga tun nga ma kond'a kalima.
28 A windo nafa ga say ka bambari Irikoy futa zaaro ra.
29 Woodin yaŋ kulu laalakoy baa no Irikoy kambe ra,
A tubo nooya kaŋ Irikoy waadu a se.»

Ayuba tuyaŋo Zofar se

21 Ayuba tu ka ne:

2 «Wa hanga jeeri nda himma ka maa ay sanno,
Woone mo ma ciya araŋ suurandiyaŋ hari.
3 Wa naŋ, ay mo ma salaŋ.
D'ay salaŋ ka ban,
Gaa araŋ mo ma soobay ka araŋ hahaaray sanney te.

4 Ay wo, ay kalima ga margu nda boro no?
Ifo no g'ay ganji ya suuru-jaŋay te binde?
5 W'ay guna ka soobay ka dambara!
Wa araŋ kambey daŋ mo ka araŋ meyey daabu.
6 Baa waati kaŋ ay ga fongu, kala ya kankam,

Ay gaahamo kulu ma gasi.
7Ifo se no boro laaley ga gay da fundi,
I ma zeen, oho, i ma beeri mo da hin?
8I ga di ngey banda go ga sinji ngey nangey ra.
I moy ga di ngey gunda izey.
9I nangorayey go baani samay,
Humburkumay kulu si no, Irikoy goobo mo s'i kar.
10I yeejey ga gunde daŋ, i si fappe,
I haw wayey ga hay, i si te gunde hasaraw,
11I ga ngey ize kayney donton, sanda kuru no,
I izey go ga sar ka zimbi.
12I goono ga doon ka goojey da moolo beeri yaŋ kar,
I ga farhã waati kaŋ i ga maa seese jinde,
13I goono ga ngey goray te nda arzaka.
Amma sahãadin-sahãadin i ga gunguray ka koy Alaahara.
14Ngey binde no ga ne Irikoy se: ‹Fay da iri,
Zama iri si ba iri ma ni muraadey bay.
15May no ga ti Hina-Kulu-Koyo hala iri ma may a se?
Nafa woofo no iri ga du d'iri na adduwa te a gaa?›
16Guna, i arzakey, manti i kambey ra no a go bo!
Borey laaley saawara din ga mooru ay.

17Sorro marge no boro laaley fitilley bu?
Sorro marge no masiiba ga kaŋ i boŋ?
Sorro marge mo no Irikoy ga bine saray zaban
i se nga futa ra?
18Sorro marge mo no
i ga ciya sanda bari subu kaŋ go haw jine?
Wala danga du kaŋ hari haw bambata
goono ga hamay ka kond'a?
19Araŋ wo go ga ne:
‹Irikoy ga boro laala alhakko jisi a izey se.›
Dambe day a ma bana boro laalo bumbo gaa,
Zama a ma du ka bay!
20Naŋ nga bumbo moy ma di nga halaciyaŋo,
Nga bumbo din mo ma Hina-Kulu-Koyo futa haŋ.
21Zama a saalay go nga windo gaa a buuyaŋo banda, wala,
Waati kaŋ a handey lasaabuyaŋo gaze?

22Boro kaŋ ga Irikoy dondonandi bayray, a go no, wala?
Za kaŋ Irikoy ga beena ra waney ciiti.
23Boro fo ga bu nga gaabo bindi ra,
A fundo go fulanzamay ra, fitina si,
24A gaasey ga to da wa,

A biriyey londi mo igani no.
25 Afo mo ga bu nga fundo gurzuga ra,
A mana kaani taba baa ce fo.
26 I kulu afolloŋ no, ganda laabo ra no i ga kani,
Nooni no g'i daabu.

27 Guna, ay na araŋ fonguyaŋey bay,
Da me-hawyaŋey kaŋ araŋ goono ga te ay boŋ,
Miila laalo waney.
28 Zama araŋ go ga ne: ‹Man mayraykoyo windo?
Man windo din kaŋ ra boro laaley goro waato?›
29 Araŋ mana dirakoy hã bo?
Araŋ mana i seedey bay no,
30 Kaŋ i ga boro laalo fay waani masiiba zaari ra?
I g'i kaa kambe mo futay zaari ra no?
31 May no g'a daa cabe a se taray kwaaray?
Wala may no g'a goyo alhakko bana a se?
32 Kulu nda yaadin, borey g'a sambu ka kond'a saaray do.
I ga haggoy d'a saara mo hal a ma boori.
33 Gooru gu-guwey ga kaan a se,
Borey kulu mo ga gana a banda,
Sanda ngey kaŋ yaŋ jin, i bisa haŋ kaŋ ga lasaabu.

34 Ifo se no binde araŋ goono g'araŋ
kunfayaŋ yaamo wo te ay se,
Za kaŋ sanney kaŋ araŋ goono ga kande yaŋ,
I ra hay kulu mana cindi kala tangari?»

Elifaz sanni hinzanta Ayuba se

22 Kala Elifaz Teman bora tu ka ne:

2 «A ga hin ka te boro ma nafa fo te Irikoy se
mate kaŋ laakalkooni ga nafa nga boŋ se?
3 Ni adilitara ya hay kaano fo no Hina-Kulu-Koyo se?
Wala ni cimi toonanta gonda nafa fo no a se?

4 Zama a ga humburu nin se no a ga kaseeti ni gaa?
Wala nin d'a ga koy ciiti do no?
5 Ni laala, manti ibambata no?
Ni zunubey mo, i sinda me.
6 Ni na tolme ta ni nya-izo gaa yaamo-yaamo,
Ni na dirakooney bankaarayey kaa i gaa.
7 Ni mana fargantey no hari i ma haŋ,
Ni na harayzey ganji ŋwaari mo.

8 Amma gaabikooni ka bara nda ndunnya,
Gaakurantey mo ga goro a ra.
9 Ni na wayboro kaŋ kurnye bu yaŋ sallama kambe koonu,
Ni na alatuumey kambey ceeri mo.
10 Woodin sabbay se no kumsayyaŋ goono ga ni windi,
Haŋ kaŋ ga kaŋ farap! folloŋ mo,
A humburkuma goono ga ni taabandi.
11 Kubay go no hala ni si hin ka di,
Beene hirriyaŋ mo ga ni daabu.

12 Irikoy si yongo beene no?
Guna handariyayzey moora!
Man i moora salleyaŋo misa?
13 Ni ne mo: ‹Ifo no Irikoy ga bay?
A ga hin ka haŋ kaŋ go kubay ra ciiti no?
14 Beene hirriyaŋ beeray n'a daabu hal a si di,
A goono mo ga taamu beene batamey boŋ.›
15 Ni ga fondo zeeno gana,
Wo kaŋ boro laaley taamu, wala?
16 Borey kaŋ i n'i hamay ka kaa za i alwaato mana to,
I n'i deyaŋ haro bagu-bagu danga hari zuru gooru.
17 Ngey no ka ne Irikoy se: ‹Fay d'iri.›
Wala i ne: ‹Ifo no Hina-Kulu-Koyo ga hin ka te iri se?›
18 Amma nga no k'i windey toonandi nda albarka.
Amma boro laaley saawarey ga mooru ay.

19 Adilantey ga di woodin ka farhã,
Borey kaŋ yaŋ sinda taali mo
ga donda-caray haari te i se.
20 I go ga ne: ‹Daahir, i duura halaci,
Haŋ kaŋ cindi i se mo, danji g'a ŋwa.›

21 Ni ma Irikoy bay gumo sohõ, ka goro baani,
Woodin gaa no ni ga di gomni.
22 Ay ga ni ŋwaaray, ma dondonandiyaŋ ta a meyo ra,
K'a sanney jisi ni bina ra.
23 Da ni ye ka kaa Hina-Kulu-Koyo do, ni ga tonton,
Hala day ni na adilitaray-jaŋay hibandi
ka moorandi ni nangora gaa,
24 Ka ni arzaka jisi ganda kusa ra,
Ofir wura mo, m'a jisi goorey tond'izey ra,
25 Gaa no Hina-Kulu-Koyo ga ciya ni arzaka,
A ga ciya nzarfu darzante mo ni se.
26 Zama waato din gaa no

ni ga farhã Hina-Kulu-Koyo do,
Ni ga ni moyduma sambu ka Irikoy guna.
27 Ni ga ni adduwa te a gaa,
A ga maa ni se mo.
Ni ga ni sarto mo toonandi a se.
28 Haŋ kaŋ ni soola ni bina ra ga tabbat ni se,
Annura mo ga ni fondey kaarandi.
29 Saaya kaŋ i na ni soote ganda,
Ni ga ne: ‹Tunyaŋ go no koyne.›
A ga lalabuko faaba mo.
30 Boro kaŋ si jaŋ taali mo, a g'a kaa kambe,
Oho, a g'a faaba ni kambey hananyaŋo sabbay se.»

Ayuba tuyaŋo Elifaz se

23 Gaa no Ayuba tu ka ne:

2 «Baa hunkuna bumbo, hẽeno kaŋ ay goono ga te wo
ciya murteyaŋ.
Ay kamba ga tin ay durayyaŋo se.
3 Doŋ day ay ma bay naŋ kaŋ ay ga du a,
Hal ay ma to a karga do!
4 Kala y'ay hẽeno ŋwaarayyaŋ soola a jine,
Ay m'ay meyo toonandi nda sabaabuyaŋ.
5 Kal ay ma bay sanney kaŋ yaŋ a ga tu ay se d'a,
Ya faham da haŋ kaŋ a ga ci ay se.
6 A ga canda-canda nd'ay,
Nga nda nga beera hino, wala?
Abada! A ga hangan ay se no.
7 Noodin no adilantey ga hin ka sabaabu cabe a se,
Yaadin gaa no,
I g'ay faaba ay ciitikwa kambe ra hal abada.

8 Guna, ay n'a ceeci jina haray,
Amma a si noodin.
Banda mo, amma ay mana du k'a fayanka.
9 Kambe wow haray, nango kaŋ a ga goy,
Amma yan'a fonnay,
A ga nga boŋ tugu kambe ŋwaari haray,
Hal ay si hin ka di a.
10 Amma a ga fonda kaŋ ay ga gana din bay,
Saaya kaŋ a jin k'ay gosi, ay ga fatta sanda wura.
11 Ay ca mana fay d'a fonda ganayaŋ,
Ay soobay k'a cey gana, yana kamba bo.
12 Ay mana ye da banda ka fay d'a me lordey,

Ay haggoy d'a me sanney ka bisa ay ŋwaaro.
13 Amma nga wo afolloŋ no,
May no ga hin k'a bare binde?
Haŋ kaŋ a bina ga ba, nga no a ga te.
14 Zama haŋ kaŋ a waadu ay gaa,
Nga no a ga goy ay gaa,
Woodin yaŋ dumi hari boobo mo go no a do.
15 Woodin se no ay laakal ga tun a jine,
D'ay fongu mo, ay ga humbur'a.
16 Zama Irikoy naŋ ay bina ma yangala,
Hina-Kulu-Koyo n'ay laakal tunandi mo.
17 Zama manti kubay no k'ay halaci bo,
Manti mo kubay bi tik! no k'ay moyduma daabu.

24 Ifo se no Hina-Kulu-Koyo mana alwaatiyaŋ kosu?
Borey kaŋ yaŋ g'a bay mo,
Ifo se no i mana di a jirbey?
2 Boroyaŋ go no kaŋ yaŋ ga laabu hirri seeda hibandi,
I ga alman kuruyaŋ kom, k'i kuru ngey boŋ se.
3 I ga alatuumi farka gaaray,
I ga wayboro kaŋ kurnye bu haw ta tolme.
4 I ga alfukaaruyaŋ naŋ i ma kamba ka fondo taŋ,
ndunnya talkey ga margu ka tugu.
5 Guna, i go sanda ganji farkayyaŋ,
Yaadin cine no borey din ga koy ngey goyo do
ka ŋwaari ceeci da anniya,
Saajo g'i no ŋwaari i izey sabbay se.
6 I ga kurey subu dumbu fari ra,
I ma laalakoyey reyzin* kaley nafa koobu.
7 I ga kani gaa-koonu bankaaray si,
I sinda hargu safari kaŋ i ga daabu nd'a.
8 Beene hari g'i tayandi tondi kuukey ra,
I ga tondi daari ganday fu-jaŋay se.
9 Boro fooyaŋ go no
kaŋ yaŋ ga attaciriya alatuumi hamay ka kaa fafa gaa,
I ga tolme ta mo alfukaarey gaa,
10 Hala alfukaarey go ga bar-bare gaa-koonu,
Bankaaray si, i ga hayni dundumyaŋ goy te da haray.
11 I ga ji duru boro woodin yaŋ windey ra,
I ga reyzin hari kankamyaŋo taamu,
Amma jaw go i gaa.
12 Gallo ra borey goono ga duray,
Marantey fundey mo goono ga hẽ ka gaakasinay ceeci,
Amma Irikoy mana ne kaŋ saamotaray no.

13Woodin yaŋ go borey kaŋ ga murte kaari gaa yaŋ din ra,
I si ba ngey m'a fondey bay,
I s'a fondayzey gana mo.
14Boro-wi ga tun za mo boyaŋ,
A ga alfukaarey da laamikoyey wi,
Cin mo a go sanda zay cine.
15Zina-teeri mo goono ga wiciri kambu batu,
A ga nga moyduma daabu ka ne:
‹Mo kulu si no kaŋ ga di ay.›
16Kubay ra no i ga windey fun,
I ga tugu zaari, i si annura bay mo.
17Zama i kulu se susubay si hima kala kubay bi tik!
Zama i ga bay mate kaŋ no
buuyaŋ biya ga humburandi nd'a.

18Da waasi no i ga bisa hari boŋ,
I baa wo laalante no ndunnya ra,
I si ye ka reyzin kaley fonda gana.
19Kwaari da hayni waate wayno ga neezu* haro haŋ,
Yaadin cine no Alaahara ga te zunubi teekoy se.
20Gunda kaŋ n'a hay din ga dinya a gaa,
Nooni ga maa a baso kaani,
Borey si ye ka fongu a gaa koyne.
Boro kaŋ sinda adilitaray mo
ga ceeri sanda tuuri-nya cine.
21A ga waygunu kaŋ mana hay ce fo ŋwa,
Wayboro kaŋ kurnye bu mo, a si gomni te a se.
22Kulu nda yaadin Irikoy ga gaabikooney no aloomar
nga hino ra.
Saaya kaŋ cine i mana tammahã ngey ga funa,
Kal i tun.
23Irikoy g'i naŋ i ma goro baani,
I goono ga fulanzam yaadin cine mo,
Amma a moy goono ga laakal d'i fondey.
24I du beeray, sum! kayna i daray.
Oho, i ye ka kayna,
I gana sanda cindey kulu cine.
I n'i pati sanda ntaaso jeeni cine.

25Da manti yaadin no, may no g'ay seeda tangarandi,
K'ay sanno ciya yaamo?»

Bildad sanni hinzanta Ayuba se

25 Kala Bildad Suhi bora tu ka ne:

2«Mayray da humburkumay ya Rabbi wane yaŋ no,
Kaŋ ga laakal kanay kayandi nga do yongo beene.
3A wongu margey baayaŋ gonda me no, wala?
May gaa mo no a annura mana kaari?
4Mate binde no
boro ga te ka ciya adilante Irikoy jine?
Haŋ kaŋ wayboro hay,
Mate n'a ga te ka ciya hanante?
5Guna, baa handu kwaara sinda kaari,
Handariyayzey mo sinda hananyaŋ a diyaŋ ra,
6Sanku fa boro kaŋ go, nooni no!
Wala boro ize mo kaŋ go,
Sanda nooni ize cine.»

Ayuba tuyaŋo Bildad se

26 Kala Ayuba tu ka ne:

2«Guna day mate kaŋ ni na hina-buuno gaa d'a!
Guna ka di mate kaŋ ni na kambe
kaŋ sinda gaabi faaba nd'a.
3Guna mate kaŋ ni na saaware no
boro kaŋ sinda laakal se d'a!
Ni na bayray hanno ci mo kaŋ yulwa!
4May se no ni na ni sanney ci?
May biya mo no ka fun ni do?

5Refayimey goono ga jijiri
haro da nga ra gorokoy cire.
6Koonu no Alaahara bara Rabbi jine,
Halaciyaŋ do mo sinda daabuyaŋ hari.
7A ga azawa kamba daaru batama kwaaray koono boŋ,
A na ndunnya mo sarku, hay kulu si a cire.
8A ga harey kunsum nga beene hirriyaŋ kuba ra,
Kulu nda yaadin hirriyaŋo mana kortu i cire.
9A ga nga karga alhaalo daabu,
Ka nga buro daaru a boŋ.
10A na haro batama me kurkutu ka windi
hal a koy ka kubay da kaari fay-fayyaŋ.
11Beene gaayyaŋ harey goono ga jijiri,
Alyanga n'i di a deeniyaŋo se.

12 A goono ga teeku kanandi nda nga hino,
A n'a boŋbeera gooru nda nga fahama mo.
13 A Biya no i ga beene batama taalam d'a,
A kamba mo no ga gondi kaŋ ga zuru gooru.
14 Guna, woodin yaŋ wo a hina muraadey caso hinne no,
A baaro ciinay kayniyo no iri goono ga maa!
Amma a hino kaatiyaŋo,
May no hin ka faham d'a?»

Ayuba tu nga coro hinza se

27 Ayuba ye ka nga misa feeri ka tonton ka ne:

2 «Ay ze da Irikoy fundikoono kaŋ n'ay cimo ta ay gaa,
Ay ze da Hina-Kulu-Koyo kaŋ n'ay fundo daŋ a ma koroŋ.
3 Duumi d'ay fundo go ay gaa,
Kaŋ Irikoy fulanzama mo go ay niine funey ra,
4 Daahir ay meyo si adilitaray-jaŋay sanni te,
Ay deena mo si gulinci ci.
5 Irikoy ma boriyandi, way,
Ay ma yadda kaŋ araŋ gonda cimi!
Kala ya bu, ay si fay d'ay cimo.
6 Ay goono g'ay adilitara gaay,
Ay s'a taŋ mo.

Ay fundo me muudu ay bina si taali dake ay boŋ.
7 Ay ibara ma ciya sanda boro laalo cine,
Boro kaŋ tun ay se mo
ma ciya sanda boro kaŋ sinda adilitaray.
8 Zama boro kaŋ si Irikoy gana, baa a du riiba,
Ifo no a ga beeje da Irikoy n'a fundo ta a gaa?
9 Irikoy ga maa a hẽeno no,
Waati kaŋ taabi kaa a gaa?
10 Wala a ga soobay ka farhã Hina-Kulu-Koyo do,
Ka ce Irikoy maa gaa alwaati kulu?

11 Ay ga araŋ dondonandi Irikoy kambe goy baaru,
Ay si tugu araŋ se haŋ kaŋ go Hina-Kulu-Koyo banda.
12 Guna, araŋ bumbey, araŋ kulu di woodin.
Ifo se binde no araŋ ciya yaamo parkatak?

13 Woone no ga ti boro laalo baa Irikoy do,
Gurzugandikoy tubo neeya,
Haŋ kaŋ Hina-Kulu-Koyo ga bana i se:
14 Baa a izey baa gumo, i ga ciya takuba me ŋwaari,

A banda mo si kungu nda ŋwaari.
15A dumey kaŋ cindi mo, i g'i fiji balaaw ra.
A wayborey kaŋ kurnyey bu mo si bu baray te.
16Baa a na nzarfu margu sanda kusa cine,
A ma bankaaray gusam sanda botogo cine,
17A ya day ma soola te, amma adilantey no g'i daŋ,
Borey kaŋ yaŋ sinda taali mo no ga nzarfo fay.
18A ga nga windo cina sanda gangam ize,
Sanda fari tanda kaŋ fari batuko ga te.
19A ga kani arzakante, amma nga mo nooya.
D'a na mo hay, a go, arzaka si no!
20Humburkumay ga kaa a gaa
sanda beene hirriyaŋ hari cine,
Hari haw bambata ga kaa k'a hamay cin.
21Wayna funay hawo mo g'a ku ka kond'a,
Kal a ma daray.
A g'a haabu ka kaa nga nangora ra.
22Zama Irikoy g'a catu no, a s'a windi bo!
Baa a ga ba nga ma zuru a kamba se.
23Borey ga ngey kambey kobi a gaa ka ne:
‹Koy! Koy!›
I m'a gaaray nga nango ra nda cuusuyaŋ.

28 Daahir, nzarfu guusu go no,
Wura kaŋ i ga hanse mo, a nango go no.
2Ganda laabo ra no i ga guuru fansi,
Tondi ra mo no i ga guuru-say mannandi.
3Boro ga hirri daŋ kubay se,
A ga koy tondi ceeciyaŋ hala kubay da kubay bi tik ra,
Hala hirro me gaa.
4A ga guusu fansi mo kaŋ ga mooru naŋ kaŋ borey ga goro.
Nango dinya boro ce taamey gaa,
Borey se nangu mooro i ga taŋ ka sooli.
5Zama laabo wo, a ra no ŋwaari ga fun,
A cira mo i g'a bare, danga mate kaŋ danji ga te.
6Laabo tondey ra no i ga safir* gudey kaa,
I ga du wura a gudey ra.
7Curo kaŋ ga ham ŋwa si fonda din bay,
Gabu moy mana di a ce fo.
8Ganji hamey kaŋ ga zankam mana noodin taamu,
Muusu beeri futo mana bisa noodin.
9A ga nga kambe salle captu tondi boŋ,
A ga tondi kuukey sambu mo hala i tiksey gaa,
K'i ganandi.

10A na hari zuray fondo fansi tondey ra,
A moy goono ga di hay kulu kaŋ gonda darza.
11A ga goorey lutu hal i ma si zuru,
Haŋ kaŋ go tugante mo, a g'a kaa taray kaari ra.

12Amma man gaa no i ga laakal gar?
Fahamay mo, man no a go?
13Boro s'a hay bay,
I s'a gar mo fundikooney laabo ra.
14Guusuyaŋ ne: ‹A si ay ra.›
Teeku ne: ‹Manti ay banda no a go.›
15Wura si naŋ boro ma hin ka du a,
I si nzarfu mo neesi ka ne i g'a hay bana.
16I s'a nooru kosu nda Ofir wura,
Wala nda oniks* kaŋ nooro ga baa, wala safir tondi.
17Wura wala diji sinda hina ka ciya a wadde,
I s'a barmay te mo da wura hanno jinay.
18I si koral* wala kristal* ciine te,
Oho, laakal nooru bisa tondi hiir'ize caadante.
19Etiyopi laabo topaz*, i s'a kar a gaa,
I si nga nda wura zalla deedandi care gaa ka neesi mo.

20To, mana gaa binde no laakal wo ga fun?
Mana gaa no fahamay nango go?
21Za kaŋ tugante no a go fundikooni kulu se,
Daabante mo no a go beene curey se.
22Halaciyaŋ nda buuyaŋ ne:
‹Iri maa a baaru nda hanga maayaŋ.›
23Irikoy hinne no ga faham d'a fonda,
Nga mo no g'a nango bay.
24Zama a ga guna hala ndunnya me,
A ga di hay kulu kaŋ go beena cire.
25Saaya kaŋ a na tiŋay daŋ haw se,
Oho, hal a na harey neesi nda deedandiyaŋ hari,
26Saaya kaŋ a na lordi te beene hari se,
Da fondo mo koyne maliyaŋ kaatiyaŋey se,
27Waato din no a di laakal, a n'a baaru dede mo.
A n'a sinji, oho, a n'a gundu kaa taray.
28Boro mo se a ne:
‹Guna, boro ma humburu Koy Beero, nga no ga ti laakal.
Boro ma fay da goy laaley mo, nga no ga ti fahamay.› »

Ayuba fongu nga waato albarka

29 Ayuba ye ka nga misa sambu ka ne:

2«Doŋ d'ay go mate kaŋ ay go waato, handu bandey ra!
Sanda jirbey kaŋ ra Irikoy go ga haggoy d'ay,
3Saaya kaŋ cine a fitilla ga kaari ay boŋ,
A kaaro ra mo no ay ga dira kubay ra.
4Doŋ day ya ye ka te mate kaŋ cine ay go
waato kaŋ ay ya sahãkooni no,
Waato kaŋ Irikoy corotara g'ay nangora batu!
5Saaya din ra Hina-Kulu-Koyo go ay banda jina,
Ay izey mo go g'ay windi.
6Saaya din cine i g'ay ce taamey nyun nda haw ji,
Tondi mo go ga ji dooru ay se danga gooru cine.

7Saaya din cine, kaŋ ay ga fatta ka koy gallu meyo gaa,
Ay g'ay nangora soola batama windanta ra,
8Arwasey ga di ay, i ga tugu,
Dottijey mo ga tun ka kay.
9Mayraykoyey na sanney naŋ,
I na kambe dake ngey meyey gaa ka dangay siw!
10Boro beerey jindey dangay,
I deeney naagu i daaney gaa.
11Waato, hanga kaŋ maa ay se g'ay sifa,
Saaya kaŋ mo di ay mo, a g'ay seeda.
12Zama ay na alfukaaru kaŋ hẽ faaba,
Nga nda alatuumi mo kaŋ sinda gaako.
13Boro kaŋ go buuyaŋ me gaa albarka zumbu ay gaa.
Ay na wayboro kaŋ kurnye bu bine daŋ
a ma doon farhã sabbay se.
14Ay na adilitaray daŋ, a ciya ay se bankaaray.
Ay cimo go sanda kwaay, boŋtobay mo no.
15Ay ciya danaw se mo,
Ay ya ce no simbarko se.
16Ay ya baaba no alfukaaru se.
Boro kaŋ ay s'a kalima bay mo, ay n'a fintal.
17Ay na boro laaley hinjey ceeri-ceeri,
K'a duure hamay ka kaa a hinjey game ra.

18Gaa mo ay ne: ‹Ay ga bu ay fito ra,
Ay ga naŋ ay jirbey ma baa sanda taasi cine.›
19Ay kaajo mo salle ka guna naŋ kaŋ hari go,
Harandaŋ mo go ay kambey boŋ cino kulu.

20 Darza taji no ay se waati kulu,
Ay birawo mo go ga tajandi ay kambe ra.

21 Ay se no borey doona ka hanga jeeri,
I goono g'ay batu.
I dangay siw, k'ay saawara hangan.
22 Ay salaŋ ka ban yaŋ banda
boro cindey kulu si ye ka salaŋ,
Ay sanney ga dooru i boŋ.
23 I n'ay batu sanda mate kaŋ boro ga beene hari batu,
I na ngey me fiti danga heemar hari sabbay se.
24 Ay na mumusu taŋ i se saaya kaŋ cine i go sikka ra,
I mana ay moyduma kaaro ye hay fo kayna bo.
25 Ay na fondo suuban i se, ay go jine boro goray ra.
Wongu marga ra ay goro sanda bonkooni,
Sanda boro kaŋ ga bine saraykoyey yaamar cine.

Ayuba gurzuga

30 Amma sohõ, borey kaŋ yaŋ ay zeen ey
goono g'ay hahaara,
Borey kaŋ yaŋ ay donda i baabey
hal ay wongu k'i daŋ ay alman kuray hansey banda.
2 Oho, i kambey gaabo, ifo no a hanse ay se waato din?
Boro yaŋ nooya kaŋ halaci jiiri toonante ra.
3 I faabu mo jaŋay da gazeyaŋ sabbay se.
I ga laabu ŋwa naŋ kaŋ kurmu nda saaji fimbi go.
4 I ga hanam dagu ka kaa karji gaa,
Mufa kaaji ya i ŋwaari no.
5 I n'i gaaray ka kaa borey ra,
I g'i gana nda kuuwa sanda zay cine.
6 Hala tilas i ma goro gooru kaŋ ga humburandi ra,
Wala laabu nda tondi guusey ra.
7 Tuurey game ra no i ga hẽ sanda farkay cine,
Karji nyaŋey cire no i ga margu.
8 Ngey wo saamoyaŋ no,
Oho, boro yaamey izeyaŋ no,
Goobu no i n'i gaaray d'a laabo ra.

9 Sohõ mo ay ciya dooni hari i se.
Oho, ay ciya hari yaamo i se!
10 I goono g'ay fanta,
I go ga kay ay se kuray fo waani.
I ga soobay ka yollo tuf'ay moyduma gaa no,
11 Zama Irikoy n'ay biraw korfa feeri ay se,

k'ay taabandi,
I goono ga kasiji furu ay jine.
12Ay kambe ŋwaari haray no, i jama tun ka kay,
I goono g'ay cey tuti *ka kaa ay cire*,
I goono ga ngey halaciyaŋ fondey hanse ay jine.
13I g'ay fonda sara ay se,
I ga du riiba ay masiiba do. Boro kulu s'i gaa.
14Danga day kortimi kaŋ ga tafay ra
no i goono ga kaa ay gaa.
Windi bagarmey bindi ra no
i goono ga zulli ka kaa ay boŋ.
15Humburkumay kaa ay gaa,
I g'ay beera gaaray mo sanda haw cine.
Ay albarka mo say-say sanda beene buru cine.

16Sohõ binde ay fundo go ga soogu ay ra,
Kankami jirbey n'ay di.
17Cin ay biriyey ga fara ay ra,
Ay kaajey sinda fulanzamay.
18Ay bankaara sara ay kankamo sabbay se,
A n'ay haw-haw sanda ay kwaay jinda cine.
19Irikoy n'ay catu botogo ziibo ra,
Ay ciya sanda kusa nda boosu cine.

20Ay go ga hẽ ni gaa, amma ni mana tu ay se.
Ay ga tun ka kay, amma ni si baa saal ay.
21Ni bare ka ciya ay se boro kaŋ si bakar,
Ni kambe gaabo no ni goono g'ay gurzugandi nd'a.
22Ni g'ay sambu k'ay kaarandi haw boŋ,
Ni ga naŋ ay ma yangala hari haw beeri ra.
23Zama ay bay kaŋ ni ga kond'ay buuyaŋ do,
Kaŋ ga ti marga windo kaŋ ni te fundikooni kulu se.

24Amma boro kaŋ goono ga kaŋ kurmu citila ra,
A ma si nga kambe salle no?
Wala a masiibey ra,
A ma si gaakasinay hẽeni te no?
25Manti ay doona ka hẽ taabi hanko se?
Manti ay bine sara alfukaarey se?
26Waato kaŋ ay na laakal dake gomni gaa,
Kala ilaalo go, a kaa.
Saaya kaŋ ay na mo daaru ka ne ay ga di annura,
Kala kubay go no.
27Ay bina go ga sakulla, a sinda fulanzamay.

Kankami jirbiyaŋ kaa ay gaa.
28 Ay te ibi, amma manti wayno sabbay se no,
Ay ga tun ka kay jama marga ra ka gaakasinay ceeyaŋ te.
29 Ay ciya zoŋoyaŋ nya-ize, taatagayyaŋ hangasin mo.
30 Ay kuuro ibi no, a go ga hasara ay gaahamo gaa.
Ay biriyey ton gaaham konni sabbay se.
31 Woodin sabbay se no ay moola bare
ka ye ka bu hẽeni te.
Ay seesa mo bare ka ciya hẽekoyaŋ jinde.

Ayuba na nga adilitara cabe

31 Za kaŋ ay na sarti sambu d'ay moy,
Mate binde no ay ga laakal ye wandiyo gaa d'a?
2 Zama baa woofo no ay ga du Irikoy do, beene wane?
Tubu woofo mo no koyne
kaŋ ga fun Hina-Kulu-Koyo do beene?
3 Manti masiiba no boro laaley se?
Manti halaciyaŋ mo no goy yaamo teekoy se?
4 Irikoy si di ay fondey no?
Ay ce daarey binde, manti a n'i kulu kabu?

5 D'ay dira tangari ra,
Wala d'ay ca cahã diibi-diiba teeyaŋ se,
6 Kal a m'ay neesi cimi neesiji boŋ
hal Irikoy m'ay cimo bay.
7 D'ay kamba fonda gaa,
D'ay bina n'ay moy miila gana,
Wala mo da taali fo naagu ay kambey gaa,
8 Kal a ma naŋ ay ma duma, boro fo ma ŋwa.
Oho, a m'ay fari nafa dagu.

9 Da wayboro cansay n'ay bina beejandi,
Wala d'ay gum ay gorokasin fu me gaa,
10 Kal a ma naŋ ay wando ma duru boro fo se,
Boro fooyaŋ mo m'a ciya ngey way.
11 Zama zina wo taali laalo no,
Oho, goy laalo no kaŋ to i m'a ciiti alkaali kambe ra.
12 Zama danji no kaŋ ga ŋwa hal a ma to halaciyaŋ do,
Hay fo no kaŋ ga wasa k'ay nafa kulu dagu.
13 D'ay donda ay bannya hẽeni, wala ay koŋŋa wane,
Waati kaŋ i kande kalima ay boŋ,
14 Ifo n'ay ga te binde waati kaŋ Irikoy ga tun ka kay?
D'a ce ka ne ay ma kand'ay te-goyey,
Ifo no ay ga tu a se d'a?

15Nga kaŋ n'ay te gunde ra,
Manti nga no ka boro fa din mo te?
Manti nga follonka no
k'iri boro hinka kulu taka gunde ra bo?

16D'ay na alfukaarey ganji ngey muraadey,
Wala d'ay na wayboro kaŋ kurnye bu
moy fargandi nda batuyaŋ,
17Wala d'ay n'ay looma ŋwa ay hinne,
Kaŋ alatuumi mana du baa kulu a ra --
18(Amma ay wo, za ay go arwasu no ay n'a biiri ay do,
Danga a baabo do cine no,
Waybora din mo, ay ciya a se fondo candiko,
Za *ay fun* ay nyaŋo gunda ra.)
19D'ay di boro kaŋ bu bankaaray jaŋay sabbay se,
Wala mo alfukaarey sinda haŋ kaŋ i ga daabu nd'a,
20D'a tanja mana ay saabu,
d'a mana maa dungay d'ay feejey hamno,
21D'ay na kambe sambu zama ay ma hasaraw te alatuumi se,
Zama se ay di faada meyo gaa borey g'ay gaakasinay,
22Kal i ma naŋ ay jase boŋo ma mulay
ay walahã gaa banda,
Ay kamba mo ma pati kambe golla do.
23Zama masiiba kaŋ ga fun Irikoy do,
Humburkumay hari no ay se,
A beera sabbay se mo no ay si hin ka hay kulu te.

24D'ay naanay wura gaa,
D'ay ne wura hanante se:
‹Nin no ga ti ay deyaŋ haro!›
25D'ay fooma zama ay arzaka baa se,
Zama ay kamba te duure boobo se mo,
26D'ay na wayna guna waati kaŋ a goono ga nyaale,
Wala handu kwaara mo
waati kaŋ a goono ga nga diraw te da darza,
27Hal ay bina ma furo i canse ra tugante,
Ay meyo mo m'ay kamba sunsum *k'i beerandi* --
28Woodin mo ga ciya taali kaŋ to alkaaley m'a ciiti,
Zama woodin teeyaŋ ga Irikoy kaŋ go beene ze.

29D'ay mana farhã d'ay ibara halaciyaŋ,
Ay mana sar ka zimbi mo waato kaŋ masiiba fo kaŋ a boŋ,
30Daahir, ay mana yadda ay meyo ma zunubi te,
Ay mana a fundo ceeci nda laaliyaŋ.

31 Manti ay tanda ra borey ga ne:
‹May no ga du boro kaŋ mana kungu nd'a hamo?›
32 Yaw mana kani taray baa ce fo,
Amma ay g'ay windi meyey fiti dirakoy se.
33 Ay n'ay taalo tugu k'ay laala daabu ay ganda ra no,
Sanda mate kaŋ Adamu te, wala?
34 Zama ay humburu jama marga se,
Wala dumi donda-caray mo n'ay humburandi no,
Hal ay dangay siw! ka jaŋ ka fatta windi me gaa?

35 Doŋ day d'ay gonda boro kaŋ ga maa ay se no!
(Ay kambe seeda neeya:
Naŋ Hina-Kulu-Koyo ma tu ay se.)
Doŋ day ay ma du ka maa kalima
kaŋ ay ibare hantum ay boŋ!
36 Daahir, kal ay m'a sambu ay jase gaa,
Ay m'a haw sanda koytaray fuula cine ay boŋo gaa.
37 Gaa no ay g'ay ce taamey lasaabo no a se,
Ay ma kaa a jine sanda koy-ize cine.

38 D'ay farey hẽ d'ay,
D'i batey margu ka hẽ,
39 D'ay n'i nafa ŋwa, amma yana bana,
Wala mo d'ay daŋ farikoyey ma bu,
40 Naŋ karji ma beeri alkama nango ra,
Subey kaŋ i haw ga tin mo ma beeri sayir* nango ra.»

Ayuba sanney ban.

Sanney din sabaabo

32 Boro hinza din binde fay da Ayuba se tuyaŋo, zama a diyaŋ gaa nga ya adilante no. 2 Amma Elihu Barakel izo, Buza boro no, Ram windo boro no, a futa koroŋ gumo. Ayuba boŋ no a futa koroŋ, zama Ayuba na nga boŋ himandi sanda nga adilitara bisa Irikoy wano. 3 A futa koroŋ mo a hangasin hinza boŋ, zama i mana du haŋ kaŋ i ga tu d'a a se. Kulu nda yaadin, i na taali dake Ayuba boŋ. 4 Za doŋ mo Elihu wo goono ga batu no, nga ma du ka salaŋ Ayuba se, zama cindey zeen a. 5 Amma Elihu, waato kaŋ a di tuyaŋ si no boro hinza din me ra, kal a futa koroŋ. 6 Elihu Barakel izo, Buza bora tu ka ne:

«Ay wo zanka no, araŋ wo, dottijo zeeno yaŋ no,
Woodin se no ay suuru,
Ay humburu ay m'ay diyaŋ cabe araŋ se.
7 Ay ne a ga hima jirbi boobey ma salaŋ,

Jiiri boobey mo ma laakal dondonandi.
8 Amma biya go no boro ra,
Kaŋ ga ti Hina-Kulu-Koyo fulanzama kaŋ g'a no fahamay.
9 Manti han kulu no albeerey ga ciya laakalkooniyaŋ bo,
Manti mo han kulu no arkusu zeeney
ga faham da cimi ciiti bo.

10 Woodin sabbay se no ay ne:
‹Araŋ ma hanga jeeri ay se,
Ay mo m'ay diyaŋo cabe araŋ se.›
11 Guna, ay hangan hal ay ma maa araŋ sanney.
Ay na hanga jeeri ka maa araŋ lasaabey,
Saaya kaŋ cine araŋ goono ga fintal,
Ka di haŋ kaŋ araŋ ga ci.
12 Oho, ay hangan araŋ se.
Guna mo, boro kaŋ hin Ayuba si no,
Araŋ ra sinda boro kaŋ na Ayuba sanney zeeri.
13 Araŋ ma si ne: ‹Iri du laakal.›
Irikoy no ga te a boŋ zaama, day manti boro.
14 Zama manti ay no a te d'a bo,
Ay si tu a se mo d'araŋ sanney.

15 I takooko, i mana ye ka sanni fo yeti koyne,
I jaŋ sanni kaŋ i ga tu d'a.
16 Ay wo, ay ga batu zama se ngey wo si ga salaŋ, wala?
Zama se i goono ga kay ka dangay siw,
I mana tu da hay kulu ka tonton?
17 Ay maa, kal ay ma tu.
Ay mo y'ay laakalo diyaŋo cabe.
18 Zama ay go toonante nda sanni,
Biya kaŋ go ay do din goono g'ay kankam gumo.
19 Guna, ay bina ga hima duvan*
kaŋ sinda munyaŋ fondo,
Sanda humbur tajiyaŋ kaŋ gonda reyzin* hari ngey me fo
hala i ga ba ka bagu.
20 Kal ay ma salaŋ zama ya du dogonay,
Ay m'ay meyo fiti ka tu.
21 Sohõ ay ma si baar'a-baar'a te,
Wala ay ma s'ay boŋ zamu boro kulu se da me-kaanay.
22 Zama ay si waani mate kaŋ boro ga me-kaanay sifaw te d'a.
Da yaadin mo no,
Kal ay Takakwa m'ay hibandi sahãadin-sahãadin.

Irikoy si adilitaray-jaŋay te

33 Kulu nda yaadin, ya nin Ayuba,
Ay ga ni ŋwaaray ma maa ay sanney sohõ,
Ma hanga jeeri ay sanney kulu se.
2Guna, sohõ ay n'ay meyo feeri,
Ay deena ga salaŋ ay daana ra.
3Ay sanno g'ay bine cimo bangandi.
Ay meyo ga bayray toonante salaŋ.
4Irikoy Biya no k'ay te,
Hina-Kulu-Koyo fulanzama no k'ay no fundi.
5Da ni ga hin, kala ma tu ay se.
Ma tun ka kay ka ni sanno soola ay jine.
6Guna, Irikoy do ay ya ni cine no.
Ay mo, laabo ra no i n'ay sambu, k'ay cina.
7Guna, ay manti boro kaŋ ga humburandi,
Sanku fa ya ni humburandi.
Ay si ni naan da tiŋay mo.

8Daahir ni ci, ay maa mo.
Ay maa ni sanno jinda mo, kaŋ ni ne
9ni ya hanante no kaŋ sinda hartayaŋ,
Kaŋ sinda taali no,
Laala fo mo si ni gaa.
10Irikoy goono ga kobay ceeci ni gaa,
A na ni ciya nga ibare.
11A ga ni cey daŋ bundu baka* ra,
A ga ni fondey kulu batandi mo.

12Woodin ra binde ni sinda cimi.
Guna, ay ga tu ni se,
Zama Irikoy bisa boro beeray.
13Ifo se no ni ga kakaw d'a?
Zama se a si nga muraadey lasaabuyaŋ no, wala?
14Zama Irikoy ga salaŋ sorro folloŋ,
Oho, hala sorro hinka zaati,
Amma boro kulu si ga saal a.
15Hindiri ra, wala cin bangandi ra,
Waati kaŋ jirbi tiŋo ga borey di,
Waati kaŋ i ga hahaabiya ngey daarey boŋ,
16Alwaato din no a ga borey hangey fiti,
A ga nga seeda daŋ goojiyaŋ kaŋ a te i se din gaa,
17Zama nga ma boro candi a ma fay da nga miila,
A ma boro ganji boŋbeeray mo.

18 A m'a fundo ganji guusu ra kaŋyaŋ,
Yaaji mo s'a fundo halaci.
19 A ga boro gooji da doori mo nga daaro boŋ,
Da foyrayaŋ waati kulu nga biriyey ra,
20 Hal a fundo ga ŋwaari fanta,
A bina mo ma wangu ŋwaari kaano.
21 A hamo ma soobay ka halaci hal a ma ye ka komso,
A biriyey mo kaŋ i si di waato ma fatta.
22 A fundo goono ga maan guuso me gaa,
A fundo goono ga maan halacikoy do mo.

23 Da malayka go a banda,
Sasabandiko mo, afolloŋ zambar game ra,
Zama a ma boro cabe haŋ kaŋ ga saba nd'a a se,
24 Kal a ma gomni te a se ka ne:
‹M'a faaba a ma si gunguray
ka koy guuso ra, zama ay du fansa hari!›
25 A hamo ma ye ka taji ka bisa zanka wane tajitaray,
A ma ye ka kaa nga zankatara gaabo ra.
26 Gaa no a ga adduwa te Irikoy gaa,
Nga mo g'a ta da gomni,
Hal a ga di Irikoy moyduma da farhã.
Nga mo ga ye ka nga adilitara no bora se.
27 Bora ga baytu borey jine mo ka ne:
‹Ay na zunubi te, ay na cimi fonda siirandi,
A mana ay nafa mo.
28 Irikoy n'ay fundo fansa
hal a ma si gunguray ka koy guuso ra,
Ay fundo ga di annura mo.›

29 Guna, hayey wo kulu no Irikoy ga goy sorro hinka,
Oho, hala sorro hinza zaati boro se,
30 Zama a ma ye ka kand'a fundo ka fun d'a guuso ra,
Zama a m'a kaarandi mo da fundi kaari.

31 Ya Ayuba, ma laakal ye ka hanga jeeri ay se.
Ma dangay, ay mo, ay ma salaŋ.
32 Gaa no da ni gonda hay fo kaŋ ni ga ba ni ma ci,
Ma tu ay se.
Ni ma salaŋ, zama ay ga ba ay ma ni adilandi*.
33 Da manti yaadin no, ma maa ay sanno.
Ma dangay, ay mo ga ni dondonandi laakal.»

34 Elihu soobay ka salaŋ ka ne:

2«Ya araŋ alborey kaŋ yaŋ gonda laakal,
Wa maa ay sanney.
Ya araŋ kaŋ yaŋ gonda bayray,
Wa hanga jeeri ay se,
3Zama hanga ga sanni neesi
sanda mate kaŋ cine me ga ŋwaari taba.
4Iri ma suuban iri boŋ se haŋ kaŋ ga saba,
Iri game ra mo iri ma bay haŋ kaŋ ga boori.

5Zama Ayuba ne: ‹Ay ya adilante no,
Amma Irikoy n'ay cimo kom.
6Ay ma taari no ay cimo boŋ, wala?
Baa kaŋ ay sinda taali, ay biyo si ga yay.›
7Man boro kaŋ ga hima Ayuba,
Kaŋ ga hahaaray haŋ sanda hari cine,
8Kaŋ ga dira laala teekoy banda,
Kaŋ ga bar-bare boro laaley banda?
9Zama a ne: ‹A si hay kulu hanse boro se
Irikoy ma maa a kaani.›

10Woodin sabbay se no, ya araŋ fahamantey,
Araŋ ma hanga jeeri ay se.
A ga mooru Irikoy gaa a ma ilaalo te,
Wala Hina-Kulu-Koyo ma taali te mo!
11Zama a ga boro bana no a goyey boŋ,
A ga naŋ mo boro kulu ma gar
haŋ kaŋ ga saba nda nga daa alhaalo boŋ.
12Oho, daahir Irikoy si taali kulu te,
Hina-Kulu-Koyo ya si ciiti siirandi.
13May no ka ndunnya talfi a gaa?
May mo no ka ndunnya kulu tiŋay dake a boŋ?
14D'a miila nga bina ra nga ma nga Biya
da nga fulanzama margu nga bumbo do,
15Kala fundikooni kulu ma halaci.
Boro kulu mo, kal a ma ye ka ciya laabu.

16Amma da ni gonda fahamay, ma maa woone,
Ma hanga jeeri ay sanney jinda se:
17Boro kaŋ wongu cimi ciiti teeyaŋ
ga hin ka mayray te, wala?
Ni ga hinkoy adilante zeeri no?

18 May no ga ne bonkooni se: ‹Ni ya furku no›?
Wala i ma ne mayraykoyey se:
‹Araŋ ya boro laalo yaŋ no›?
19 A si baar'a-baar'a te koy-izey se,
A si arzakantey darza guna mo ka ne i bisa alfukaarey,
Zama ikulu Irikoy kambe goyyaŋ no.
20 Mo-ka-mi yaŋ folloŋ no i ga bu.
Baa cin bindo ra i ga borey zinji-zinji, i ga ban mo.
Hinkoyey ga gana mo, kaŋ manti nda kambe.

21 Zama a moy goono ga boro fondey guna,
A goono ga di a ce daguyaŋ kulu mo.
22 Kubay fo si no, wala biya,
Kaŋ ra laala goy-teekoy ga du ka tugu.
23 Zama a si laami nga ma tonton ka laakal ye boro gaa,
Hala nd'a ma koy Irikoy jine ciiti se.
24 A ga borey kaŋ yaŋ gonda hin bagu-bagu, fintalyaŋ si,
Ka boro fooyaŋ daŋ i kayyaŋ nangey ra.
25 Woodin se mo a na laakal ye i goyey gaa.
A g'i zeeri cin k'i tutubu.
26 A g'i kar danga boro laaley cine gomdokoy jine.
27 Zama i kamba ka fay d'a ganayaŋ,
I wangu ka saal a muraadey kulu,
28 Hal i naŋ talkey hẽeno ma koy ka to a do,
A ma maa kayna ra waney hẽeno.
29 Da nga din ga laakal kanay no,
May no ga hin ka ciiti ka zeeri koyne?
Wala mo d'a na nga moyduma tugu,
May no ga hin ka di a?
Danga, d'a n'a te kunda se,
Wala boro folloŋ se -- ikulu afolloŋ no.
30 Boro kaŋ sinda Irikoy ganayaŋ
mana hima ka mayray te,
Zama a ma si ciya hirrimi hari talkey se.

31 D'a-ta day, boro fo go no kaŋ doona ka ne Irikoy se:
‹Ay na goojiyaŋ haŋ, day ay si ye ka taali te?
32 Haŋ kaŋ ay mana di, ni m'ay dondonandi nd'a.
D'ay jin ka goy laalo te,
Ay si ye ka filla koyne.›
33 A ga bana ni se ni miila boŋ,
Za kaŋ ni wangu no, wala?
Zama daahir, nin no ga suuban, manti ay no.
Woodin se no, kala ni ma ci haŋ kaŋ ni bay.

34 Fahamantey ga ne ay se,
Oho, laakalkooni kulu kaŋ maa ay sanno ga ne:
35 ‹Ayuba goono ga salaŋ,
kaŋ manti nda bayray,
A sanno mo, haŋ kaŋ sinda laakal no.›
36 Doŋ day i ma Ayuba neesi hala bananta,
Za kaŋ a go ga sanni yeti sanda boro laaley cine!
37 Zama a zunubey boŋ no a goono ga murteyaŋ tonton,
A goono ga kooma kaa mo iri game ra.
A go ga sanni boobo te ka gaaba nda Irikoy.»

Adam-izey gonda adilitaray Irikoy jine, wala?

35 Elihu ye ka salaŋ koyne ka ne:

2 «Woone ga saba ni diyaŋ gaa no, kaŋ ni ga ne:
‹Ay adilitara ga bisa Irikoy wane?›
3 Zama ni goono ga ne,
Nafa woofo no a ga te ni se?
Wala: ‹Ifo no a ga hanse ay se,
Kaŋ ay mana zunubi te?›
4 Kal ay ma tu ni se, nin da ni corey kulu care banda:
5 Guna beene haray ka di,
Guna beene burey gaa haray,
Wo kaŋ yaŋ go ni se beene.
6 Baa ni na zunubi te,
Zamba woofo dumi no ni te Irikoy se?
Baa ni zunubey te labu-care, ifo no woodin ga te a se?
7 Baa ni ya adilante no, ni n'a no hay fo, wala?
Ifo mo no a ta ni kambe ra?
8 A ga hin ka te ni laala ma boro sanda ni cine zamba,
Ni adilitara mo ma Adam-ize fo nafa.

9 Kankami boobo se no i go ga hẽ.
I ga gaakasinay hẽeni te hinkoyey kambe gaabo sabbay se.
10 Amma boro kulu si ne:
‹Man no Irikoy ay Takakwa go,
Nga kaŋ ga borey no dooniyaŋ cin haray?
11 A g'iri dondonandi bayray ka bisa ganji hamey wane,
Ka naŋ iri ma bisa beene curey laakal.›
12 Noodin no i ga hẽ, amma a si tu,
Boro laaley boŋbeera sabbay se.
13 Daahir, Irikoy si maa ceeyaŋ yaamo,
Hina-Kulu-Koyo si woodin saal,

14 Sanku fa binde kaŋ ni ga ne ni mana di a!
Ciiti sanno go a jine, kala ni m'a batu.
15 Sohõ mo, zama a mana bana nga futa ra,
Wala a mana borey saamotara saal, baa kayna,
16 Woodin se no Ayuba goono ga nga meyo fiti
da sanni kaŋ sinda nafa.
A goono ga sanni kaŋ yaŋ sinda bayray tonton.»

Irikoy ya Hina-Kulu-Koy no

36 Elihu ye ka ne:

2 «Suuru ay se kayna, hal ay ma ni cabe,
Zama hala ka kaa sohõ
haŋ kaŋ boro ga ci Irikoy se go no.
3 Nangu mooro no ay g'ay bayra candi ka kande,
Ay g'ay Takakwa adilandi mo.
4 Zama daahir ay sanney manti tangari wane yaŋ no,
Boro fo kaŋ gonda bayray toonante go ni banda.

5 Guna, Irikoy ya Hinkoy no,
Amma a si donda boro kulu,
Hinkoy mo no fahamay gaabi ra.
6 A si boro laaley fundey haggoy,
Amma a ga taabantey no haŋ kaŋ ga saba i se.
7 A si nga moy kaa adilantey gaa mo,
Amma a g'i daŋ bonkooney banda karga boŋ hal abada,
i m'i beerandi mo.
8 D'i n'i haw da sisiriyaŋ,
I n'i di mo da taabi korfoyaŋ,
9 Saaya din kal a m'i goyey d'i taaley bangandi i se,
Mate kaŋ i na boŋbeeray cabe nd'a.
10 A g'i hangey fiti i ma maa dondonandiyaŋ,
A g'i lordi mo ka ne i ma bare ka fay da goy laalo.
11 D'i saal, hal i may a se,
I ga ngey jirbey kubandi albarka ra,
I ma ngey jiirey te kaani maayaŋ ra.
12 Amma d'i mana saal,
Takuba no g'i halaci,
I ma bu mo bayray si.

13 Amma borey kaŋ yaŋ sinda Irikoy ganayaŋ ngey biney ra
ga futay jisi no ngey boŋ se,
I si gaakasinay hẽeni te d'a n'i haw.
14 Arwasutaray ra no i ga bu.

I fundey ga ban tooru maa gaa aru-ci-wayey banda.
15A ga taabantey faaba ngey taabi haŋyaŋo ra.
A g'i hangey fiti kankami do.

16Oho, doŋ a goono ga ba nga ma ni candi
ni ma fun taabi bi wo ra,
A ma kande nin ka daŋ nangu tafo ra,
Naŋ kaŋ sinda kankami.
Naŋ kaŋ a dake ni taablo boŋ doŋ mo, woodin to da ji.
17Amma sohõ ni to da boro laaley boŋ ciiti,
Hala ciiti nda cimi ciiti na ni di.
18Ma laakal hala biniyay ma si ni candi ni ma dond'a,
Fansa beera mo ma naŋ ni ma kamba.
19Ni arzakey, wala mo ni gaabo hina kulu me,
I ga wasa i ma ni wa da kankami no, wala?
20Ma si yalla-yalla nda cin,
Naŋ kaŋ i ga borey daŋ i ma daray ngey nangora ra.
21Ma haggoy, ma si laakal bare ka ye goy laalo gaa,
Zama woodin no ni suuban ka bisa taabi haŋyaŋ.

22Guna, Irikoy gonda koytaray nga hino ra,
May no ga te dondonandiko sanda a cine?
23May no ka fondo daŋ a se?
May no ga ne a se mo: ‹Ni na goy laalo te?›
24Ma fongu day, k'a goyo beerandi kaŋ borey doon.
25Borey kulu di a,
Boro g'a fonnay za nangu mooro.
26Guna, Irikoy ya beeraykoy no,
Iri s'a bay mo.
A jiirey baayaŋ bisa haŋ kaŋ boro ga fintal.

27Zama a ga hari tolliyaŋ candi i ma ziji beene,
I ga ciya buuda, i ma sarre.
28Beene burey g'i gusam ganda mo,
I goono ga tolli boro boŋ da yulwa.
29Boro fo go no kaŋ g'a hirriyaŋey daaruyaŋ bay no?
Sanda a nangoray tanda kaatiyaŋ nooya?
30Guna, a ga nga boŋ windi nda kaari,
A ga teeko ganda daabu.
31Zama woodin yaŋ do no a ga dumey ciiti,
A ga ŋwaari no mo nda yulwa.
32A ga nga kambey daabu nda maliyaŋ,
A n'a no lordi mo a ma goo hay tak!
33A kaatiyaŋo g'a baaro no,

Hawey mo ga maa hirriyaŋ kaŋ ga ba ka kaa baaru.
37 Woodin boŋ mo ay bina goono ga jijiri.
A ga fittaw ka sososro nga nango ra.
2Wa hanga jeeri Irikoy kaatiyaŋo jinda se,
Da dunduyaŋ mo kaŋ go ga fun a meyo ra!
3A g'a taŋ a ma koy hala beena me,
A maliyaŋo mo go ga koy hala ndunnya jabo me.
4A banda mo kala jinde fo mo ma dundu,
A ga kaati nda nga koytara jinda.
A mana maliyaŋey ganji mo waati kaŋ borey maa a jinda.
5Irikoy ga kaati nda nga jinda kaŋ ga dambarandi.
Goy bambata yaŋ no a ga te,
Kaŋ ga bisa iri fahama.
6Zama a ga ne neezo* se: ‹Ma kaŋ ganda!›
Yaadin mo no a ga ci buru harey da hirriyaŋ bambatey se,
Ka ne: ‹Wa te gaabi!›
7A na kawaatimi daŋ boro kulu kambe gaa,
Zama boro kulu kaŋ a taka, i m'a goyo bay.
8Waato din no ganji hamey ga tuguyaŋ do ceeci,
I ga goro ngey guusey ra.
9Dandi kambe haray no hari haw bambata ga fun,
Azawa kambe mo kala hargu.
10Irikoy fulanzama ra no gari ga kaa,
Harey kaŋ yaŋ ga tafay mo ga sandi ka ciya glas*.
11Oho, a ga leema jaraw beeri dake hirriyaŋ kaso boŋ,
A ga nga maliyaŋ buro daaru.
12Buro mo ga bare ka ye nango kaŋ Irikoy n'a miila
zama a ma du ka hay kulu kaŋ a lordi te
ndunnya fando me-a-me boŋ,
Nango kaŋ borey bara da goray.
13Hala goojiyaŋ sabbay se no,
Wala a laabo nafa sabbay se no,
Wala mo suuji sabbay se no,
A ga naŋ i ma te.

14Ya nin Ayuba, ni ma hangan ka maa woone.
Ma kay hinne ka laakal ye Irikoy goyey
kaŋ ga dambarandi yaŋ gaa.
15Ni ga bay waati kaŋ no Irikoy
ga woodin yaŋ tabbatandi, wala?
Ni ga bay mate kaŋ
a ga naŋ nga hirriyaŋo maliyaŋ ga kaari nd'a, wala?
16Wala ni ga bay mate kaŋ cine no a ga burey sarku nd'a?
Nga kaŋ bayray toonantekoy no dambara goyey ra.

17 Nin kaŋ ni bankaaray gonda dungay,
Waati kaŋ batama go siw, dandi kambe hawo sabbay se,
18 Ni ga hin ka beene batama daabu sanda Irikoy cine no?
Ni ga naŋ a ma sandi danga diji kaŋ i soogu cine no?

19 To. M'iri dondonandi haŋ kaŋ iri ga ci a se,
Zama iri wo si waani ka iri sanney soola kuba sabbay se.
20 Boro ga ne a se: ‹Ay ga ba ya salaŋ›, wala?
Wala baa boro salaŋ, daahir i g'a gon no.
21 Sohõ binde borey si hin ka kaaro
kaŋ goono ga kaari beene din guna.
Da haw faaru ka bisa, a n'a haabu mo.
22 Azawa ra no darza kaŋ ga hima wura goono ga fun.
Irikoy goono ga daabu nda koytaray darza kaŋ ga humburandi.
23 Hina-Kulu-Koyo! – A bisa iri hal iri si du k'a bay.
A beeri nda hay kulu hin ra.
A si adilitaray kaŋ yulwa nda cimi ciiti sara mo.
24 Woodin se no borey ga humbur'a,
A si baar'a-baar'a te boro kulu
kaŋ gonda laakal bine ra se.»

Rabbi sanni sintina Ayuba se

38 Waato din gaa no Rabbi tu Ayuba se,
Jinda fun hari haw bindi ra, ka ne:

2 «May no woone binde kaŋ goono ga saaware te kubay
da sanniyaŋ kaŋ ra sinda bayray?
3 Ma guddu sohõ sanda alboro,
Zama ay ga ni hã, kala ni ma dede ay se.

4 Man no ni go waato kaŋ ay na ganda dabey sinji?
Dede hinne day, da ni gonda fahamay!
5 May no k'a hirro daŋ, za kaŋ ni ga bay?
May no ka neesiyaŋ korfo salle a boŋ?
6 Ifo boŋ no i n'a dabey cina?
Wala may no k'a lokoto tondey sinji
7 waato kaŋ susubay handariyayzey doon care banda,
Irikoy izey kulu mo kuuwa farhã sabbay se?
8 May mo no ka teeko daabu-daabu nda daabirjiyaŋ
waati kaŋ a bagu, ka fun taray,
Danga day gunde ra no a fun?
9 Waati kaŋ ay n'a daabu
nda beene hirriyaŋ sanda kwaay cine,
Kubay bi tik! mo ciya a se sanda hayyaŋ zaara-zaara.

10 Ay n'ay hirro daŋ a se mo,
Ay na karangaleyaŋ nda kanjarey daŋ a gaa.
11 Ay ne mo: ‹Naŋ kaŋ ni ga kaa neeya,
Amma ni si bisa a gaa.
Noodin binde no ni hari bonday boŋbeeraykoyey ga kay.›

12 Za ni teeyaŋ, ni doona ka susubay no lordi, wala?
Ni naŋ mo boyaŋ ma nga nango bay no?
13 Zama a ma ndunnya hirro me di,
ka boro laaley kokobe ka kaa a ra mo?
14 Ndunnya ga bare sanda botogo kaŋ gaa i na kawaatimi kar,
A ga fun taray kwaaray, danga kwaay taalamante cine.
15 I ga boro laaley ganji ngey kaaro,
Kambe sambante mo no ga ceeri.

16 Nin wo, ni doona ka furo naŋ kaŋ teeku ga fatta no?
Wala ni doona ka bar-bare a guusuyaŋey lokotey ra?
17 I na buuyaŋ windi me dabirjey cabe ni se ce fo no?
Wala ni jin ka di buuyaŋ biya windi me daabirjey?
18 Ni ga ndunnya tafayyaŋo bay, wala?
To. Ma ci, hala day ni ga woodin yaŋ kulu bay!

19 Man fonda kaŋ ga koy kaari nangora do?
Kubay binde, man no a nango go?
20 Hala nda ni ma kond'a noodin a nango ra,
Ni ma fondey mo bay kaŋ ga koy a kwaara!
21 Sikka si ni ga bay,
Zama alwaato din i na ni hay,
Ni jirbey kuuyaŋo ga baa mo!

22 Ni furo neezo* buwayaŋ ra ce fo no?
Wala ni bay ka di gari buwayaŋ no?
23 Wo kaŋ yaŋ ay jisi kankami jirbey sabbay se,
Danga wongu nda tangami jirbey sabbay se no.
24 Fondo woofo ra no i ga kaari fay-fay?
Mate no i ga wayna funay hawo say-say d'a ndunnya boŋ?
25 May no ka goota kortu hari-yaa se?
Wala may no ka fondo kortu kaatiyaŋ maliyaŋ se?
26 Zama beene hari ma kaŋ laabu kaŋ boro si no boŋ,
Taasi beerey boŋ, naŋ kaŋ boro si no,
27 Zama a ma laabu kogo nda gangani kungandi,
A ma naŋ mo subu tayo ma zay ka fatta.
28 Beene hari gonda baaba, wala?
Wala may no ka harandaŋ tolliyaŋ hay?

29 May gunda ra no gari fun?
Beene gar'ize kwaarayey mo, may no k'i hay?
30 Hari bare ka sandi sanda tondi cine,
Guusuyaŋey batama ciya glas.

31 Ni ga hin ka Dibi handariyayzey marga haw, wala?
Wala ni ga hin ka Aliyu hawyaŋ korfey feeri?
32 Handariya margey alaamey binde,
Ni ga hin k'i daŋ fondo?
Ni ga hin ka Ywa nda nga izey candi?
33 Ni ga beeney farilley bay?
Wala ni ga hin k'i mayray sinji ndunnya boŋ?

34 Ni ga hin ka ni jinde sambu a ma to burey gaa,
Zama hari kaŋ ga yulwa ma gusam ka ni daabu, wala?
35 Ni ga hin ka maliyaŋ donton no?
A ga koy ni se no ka ne ni se: ‹Iri neeya?›
36 May no ka laakal daŋ hala boro bina ra?
Wala may no ka fahamay no boro bina se?
37 May no ga hin ka burey lasaabu nga laakalo do?
Wala may no bora kaŋ ga hin ka beene foobey bare,
38 Waati kaŋ ganda laabo margu nangu folloŋ ka sandi,
Laabu guwey mo go ga naagu care gaa?

39 Ni ga hin ka ham koli ka kande muusu beeri way se no?
Wala ni ga muusu izey kungandi, i hara ma ban,
2 Waato kaŋ i goono ga gum ngey guusu ra,
I ga kani ka batandi ngey gumbo ra?
3 May no ga gaaru ŋwaaro soola a se,
Waato kaŋ cine a izey goono ga hẽ Irikoy gaa,
Ka bar-bare ŋwaari-jaŋay sabbay se?

4 Wala ni ga bay waati kaŋ cine no
tondey ra hinciney ga hay?
Wala ni ga hin ka ŋwe jirbey seeda?
5 Ni ga hin k'i gunde handey lasaabu no?
Wala ni ga bay alwaati kaŋ cine no i ga hay?
6 I ga sombu ka ngey izey kaa taray,
I ga ngey hay-zaŋay jarawo kaa.
7 I izey ga te gaabi, saajo ra mo no i ga beeri.
I ga dira, i si ye ka kaa koyne.

8 May no ka ganji farka taŋ ka fay d'a?
May no ka ganji farka tafar feeri?
9 Ay n'a no saajo a ma ciya a windi,

Ciiri laabo mo a nangoray no.
10A ga donda gallu kosongu,
A si maa gaarayko kuuwa.
11A ga tondi kuuku yaŋ windi ka du kuray do,
A ga kobto tayo kulu dumi ceeci.

12Haw-bi ga yadda ka may ni se, wala?
A ga hanna ni alman gaa do, wala?
13Ni ga hin ka haw-bi haw nda korfo a ma ni bata far no?
A ga ni gana ka gooro batamey far, wala?
14Ni ga naanay a gaa zama se a gaabo ga beeri no?
Ni ga ni goyo talfi a gaa, wala?
15Ni ga de a gaa a ma ye ka kande ni se ni hayno fu, wala?
A m'a margu-margu dubango do?
16Taatagay fatey goono ga kobi da farhã,
Amma a fatey d'a hamney, i gonda gomni baakasinay, wala?
17Zama a ga nga gunguray jisi k'i naŋ ganda,
A m'i dungandi kusa ra.

18A ga dinya mo hala hambara ce g'i taamu k'i tutubu,
Wala ganji ham fo m'i taamu-taamu.
19A ga futu nga izey gaa,
Danga day manti a wane yaŋ no,
A si humburu hala nga goyo wo ma si ciya yaamo.
20Zama Irikoy n'a ganji laakal,
A mana a no fahamay mo.
21Waati kaŋ a tun zuray se,
Kal a ma donda bari nda nga kaarukwa.

22Nin no ka bari no nga gaabo?
Nin no k'a jinda no jeza kaŋ ga feeni?
23Nin no ka naŋ a ma sar sanda do cine, wala?
A funsuyaŋ gaakuranta ya humburkumay hari no.
24A ga zankam gooru batama ra,
A ga maa nga gaabo kaani.
A ga fatta ka koy kubay da wongu jinay.
25Humburkumay wo, a g'a hahaara no, a si sukurutu,
A si banda bare mo takuba se.
26Tongo ga kosongu mo a boŋ,
Hala nda yaaji da lolo kaŋ ga nyaale mo.
27A ga laabu fisi nda fundi korni nda futay,
A si kay hilli hẽeni jinde sabbay se.
28Waati kaŋ cine i ga hilli kar,
Kal a ma ne: ‹Ahãa!›

Za nangu mooro no a ga wongu,
Da wongaaray kaatiyaŋey, nda wongu kuuwa mani ka maa.

29 Ni fahama do no gabu ga kaaru beene,
A ma nga fatey salle ka koy dandi kambe?
30 Wala ni lordi boŋ no zeeban ga tun ka ziji,
Ka nga fito te beene?
31 A nangora go tondi kuuku boŋ,
Noodin no a gonda nga nangora,
Tondi deene boŋ no, nangu gaabikooni ra.
32 Noodin no a ga ŋwaari ceeci,
Nangu mooro no a moy g'a fonnay.
33 A izey mo ga kuri haŋ.
Naŋ kaŋ borey kaŋ yaŋ i fun go,
Noodin no ni g'a gar.»

34 Saaya din Rabbi ne Ayuba se:

35 «Janceko ga kakaw nda Hina-Kulu-Koyo no, wala?
Boro kaŋ ga kakaw nda Irikoy, a ma tu woodin se!»

36 Kala Ayuba tu Rabbi se ka ne:

37 «Guna, ay wo manti hay fo no,
Ifo no ay ga tu d'a ni se?
Ay n'ay kambe daabu ay meyo gaa.
38 Sorro folloŋ no ay salaŋ,
Ay si ye ka tu koyne.
Oho, hala sorro hinka,
Amma baa sanni folloŋ ay si tonton.»

Rabbi sanni hinkanta Ayuba se

40 Gaa no Rabbi tu Ayuba se,
Jinda fun hirriyaŋ haw ra ka ne:

2 «Ma guddu sohõ ka te alboro teera,
Zama ay ga ni hã, ni ma dede ay se mo.

3 Daahir, ni g'ay ciito ganandi no?
Ni g'ay zeeri zama se nin wo ma ciya adilante no?
4 Ni gonda kambe sanda Irikoy cine no?
Wala ni ga hin ka kaati nda jinde sanda Irikoy cine no?
5 To. Ma taalam sohõ da darza beeri nda gaakuri.
Ma beeray da koytaray darza daŋ ka daabu ni gaa.

6Ma ni futay booba mun,
Ma boŋbeeraykoy kulu guna k'a kaynandi.
7Ma boŋbeeraykoy kulu guna k'a ye ganda,
Ma boro laaley taamu-taamu nangey kaŋ i bara ga kay.
8M'i tugu care banda kusa ra,
M'i haw tuguyaŋ do.
9Waato din gaa kal ay ma ni seeda,
Ka ne ni kambe ŋwaari hino no ga hin ka ni faaba.

10Guna Behemot[17] kaŋ ay te ni banda,
A ga subu ŋwa sanda haw cine.
11Guna, a gaabo go a kungurso ra.
A hino mo go a gunde baso ra.
12A ga nga sunfa salle danga sedre* nya no,
A tanje kaajey go no.
13A biriyey sanda guuru-say garu gomboyaŋ no,
A cey mo sanda guuru-bi tafayyaŋ no.
14Nga no ga ti Irikoy danayey ra ijina wane,
Nga kaŋ n'a te n'a no takuba.
15Daahir, tondi kuukey ga ŋwaari kaa taray a se,
Noodin no ganji hamey kulu ga fooru.
16Lotus* tuuri cire no a ga kani,
Kuubu zugu beeri nda farro ra no.
17Lotus tuurey ga te a se bi,
Gooru ra windi bundu no g'a windi.
18Guna, baa isa na bonday tunandi, nga wo si jijiri.
A laakalo ga kani,
Baa Urdun* isa haro furo hal a meyo gaa.
19Boro fo go no kaŋ g'a di waati kaŋ a go ga batu?
Wala man boro kaŋ g'a niina fun nda guuru darb'ize?

20Ni ga hin ka Lebiyatan* candi nda darb'ize no?
Wala m'a deena naan da korfo?
21Ni ga hin ka korfo daŋ a niina ra no?
Wala m'a garbey fun ka goti daŋ i gaa?
22A ga ni ŋwaaray gumo no?
A ga sanni baano te ni se, wala?
23A ga alkawli sambu ni se no?
Wala ni g'a di a ma ciya ni bannya no hal abada?
24Ni ga fooru nd'a sanda curayze cine no?
Wala mo ni g'a haw zama a ma ciya
ni wandiyey se foori hari no?

[17] 40:10 Behemot ga ti saaji ham fo kaŋ sohõ borey s'a dumo bay.

25Hari ham neerako jama g'a hayci yaŋ te, wala?
Wala i g'a fay fatawc'izey game ra?
26Ni ga hin k'a kuuro hay nda harji no?
Wala ni g'a boŋo toonandi nda hari-ham diire loloyaŋ?
27Da ni na kambe dake a gaa ce folloŋ,
Ni ga fongu nda tangamo, ni si ye k'a filla bo!
28Guna, ni tammahãyaŋo wo yaamo no,
Baa a diyaŋo, manti a ga naŋ boro gaa ma yay?

41 Fundi kornokoy si no kaŋ g'a zokoti.
Mana binde boro kaŋ ga hin ka kay ay jine?
2May no jin k'ay no, hal ay m'a yeti a se?
Hay kulu me kaŋ go beene batama cire, kulu ay wane no.

3Ay si dinya a cey sanni mo,
Wala a gaabi beero, wala a gaaham himandi hanna.
4May no ga hin k'a fooru?
May no ga furo a kobtey game ra?
5May no ga hin k'a garbey feeri?
A hinjey sasarey kulu ga humburandi.
6A banda kobto tiŋa mo ga ti a zamuuyaŋ haro,
I goono ga lamba care gaa danga i n'i naagu care gaa no.
7I ga maan care gaa mo,
Hala haw si hin ka furo i game ra.
8Kubanteyaŋ no care gaa,
I go ga naagu care gaa, hala i si fay.
9A tissoyaŋo ga kaari kaa taray,
A moy ga hima mo boyaŋ kaari.
10Danji yulba kaŋ ga di goono ga fatta a meyo ra,
Nune hansey mo goono ga sar ka fittaw.
11A niina ra mo dullu go ga fatta,
Sanda kusu kaŋ goono ga walay ra cine.
12A fulanzama ga danji bi diyandi,
Danji beele goono ga fun a meyo ra.
13A jinda gaa no gaabi ga goro,
Humburkumay go ga sar a jine.
14A basi gudey go ga kubay care gaa,
I go ga kay da gaabi, i si yooje.
15A bina ga sandi sanda tondi cine.
Oho a ga sandi sanda ganda fufuyaŋ tondi cine.
16Saaya kaŋ a ga nga boŋ sambu, hinkoyey ga humburu,
I ga gartu dirim kala i ma fun ngey laakaley ra.
17Baa boro kaŋ a boŋ da takuba,
A si hay kulu hanse,
Wala yaaji, wala hangaw, wala lolo.

18 A do guuru-bi wo, sanda subu no,
Guuru-say mo sanda tuuri fumbo no.
19 Hangaw si hin ka naŋ a ma zuru,
Finga-finga tondiyaŋ ga hima a se subu tikse.
20 Goobu kaso mo ga hima a se bari subu,
Yaaji kungayaŋ g'a haarandi no.
21 A gunda, sanda car-cambu kaano yaŋ no,
Danga day i na safayaŋ guuru candi no botogo ra.
22 A ga naŋ gooru guusuyaŋo ma walay sanda kusu cine,
A ma teeku himandi sanda ji kolbo.
23 A banda fonda go ga nyaale,
Danga day hari guusuyaŋey gonda hamni kwaaray no.
24 Ndunnya ra a wadde si no,
Takahari kaŋ si humburkumay bay no.
25 Takahari fo kulu nda nga darza,
A g'a guna nda donda-caray,
Bonkooni no boŋbeeray izey kulu boŋ.»

Ayuba tuyaŋ kokoranta

42 Waato din gaa no Ayuba tu Rabbi se ka ne:

2 «Ay bay kaŋ ni ga hin ka hay kulu te,
Ni miila fo mo si no kaŋ i ga ganji.
3 Ni ne: ‹May no woone kaŋ goono ga saaware
ciya kubay da bayray-jaŋay?›
Ay binde na hariyaŋ ci kaŋ ay mana faham d'a,
Muraaduyaŋ kaŋ bisa ay gaabo, kaŋ yaŋ ay si bay.

4 Ni ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, ma maa, ay ma salaŋ,
Ay ga ni hã, kala ni m'ay dondonandi.›
5 Ay maa ni baaro hanga maayaŋ do,
Amma sohõ ay mo go ga di nin.
6 Woodin se no ay n'ay boŋ fanta,
Ay tun ay sanni zeena boŋ kusa nda boosu ra.»

Haŋ kaŋ Rabbi te Ayuba se kokor banda

7 A ciya binde, waato kaŋ Rabbi na sanney din te Ayuba se, kala Rabbi ne Elifaz Teman bora se: «Ay futa koroŋ ni boŋ, da ni coro hinka mo boŋ, zama araŋ mana ay ciine te da cimi, sanda mate kaŋ cine ay tamo Ayuba te. 8 Sohõ binde, kal araŋ ma yeeji iyye nda feeji gaaru iyye sambu. Araŋ ma koy ay tamo Ayuba do ka sargay kaŋ i ga ton te araŋ bumbey se. Ay tamo Ayuba mo ga gaara araŋ se, zama ay g'a adduwa ta, ay ma si bana araŋ gaa araŋ saamotara boŋ. Zama araŋ mana ay ciine te nda cimi, mate kaŋ cine ay tamo Ayuba te.»
9 Elifaz Teman bora mo, da Bildad Suhi bora, nda Zofar Naamat bora koy ka

goy Rabbi lordo boŋ. Rabbi mo yadda Ayuba se.

10Rabbi mo na Ayuba kaa taabi ra, waato kaŋ a gaara nga corey se. Rabbi na Ayuba no koyne hayey kaŋ yaŋ go a se waato hala labu-care hinka. **11**Waato din gaa no a nya-izey kulu kaa a do, d'a waymey kulu, d'a za doŋ mo-ka-bayrayey kulu, ka ŋwa a banda a windo ra. I n'a suurandi, ka kunfa nda yaamar yaŋ te a se, masiibey kulu kaŋ Rabbi kande a gaa sabbay se. I boro fo kulu mo n'a no nzarfu gude fo nda wura korbay fo.

12Yaadin cine no Rabbi na Ayuba kokora albarkandi nd'a, hal a bisa a sintina. A du feeji zambar way cindi taaci, da yo zambar iddu, da haw zambar hinka, nda farka nya zambar fo koyne. **13**A gonda mo ize alboro iyye, nda wayboro hinza. **14**Ize way beero, a n'a maa daŋ Yemima, ihinkanta mo, a n'a maa daŋ Keziya, ihinzanta mo, Keren-Happuk. **15**Laabo kulu ra mo, i si wayboro hanno gar sanda Ayuba ize wayey cine. I baabo mo n'i no tubu ngey armey banda.

16Woodin banda Ayuba ye ka tonton jiiri zangu nda waytaaci. A di nga izey, da nga hamey, da hala ka koy mo-si-di nyilu koyne. **17**Ayuba binde bu da zeenay, a kungu nda ndunnya.

Zabura Tira fahamandiyaŋo

Zabura tiro wo, Israyla borey baytu tira no. Nga no i ga baytu nd'a ngey marga fuwey ra hala ka kaa sohõ; nga mo no i ga baytu nd'a doŋ Irikoy windo ra, da ngey bumbey windey ra. A baytey baayaŋ kulu, Dawda no ka i hantum, amma boro fooyaŋ no ka cindey hantum.

Sura fooyaŋ ga sintin da fahamandiyaŋ sanni. I ga cabe boro kaŋ no k'a hantum, wala boro kaŋ se i n'a hantum, wala haŋ kaŋ se i n'a hantum, wala mate kaŋ i g'a doon d'a. Iri na seeda kayna fo daŋ kaŋ ga sanney din jin d'fo mo bananta, danga mate kaŋ boro ga di sura way cindi fa, aya sintina ra:

-Doonkoy jine bora se.

-Dawda wane no.-

Hatta-hatta araŋ ga di (Wa dangay)
Aya fo me. A feeriyaŋ ga ti: i ma hangan.

Sura 119 ra araŋ ga di jeeri fo da sanni fo aya ahakku ka kaa ahakku kulu boŋ. Ibraniyancey ciine biir'izeyaŋ no da ngey maayey, zama Ibraniyancey ciine ra sanni sintina aya ahakku kulu ra ga sintin da biir'izo din.

ZABURA
TIRA SINTINA

1 Albarkante no boro kaŋ si boro laaley saawara gana,
A si kay zunubikooney fondey ra,
A si goro mo hahaaraykoy nangora ra.
2Amma a kaani maayaŋ kulu si kala Rabbi asariya* ra,
A asariya ra mo no a ga soobay ka miila cin da zaari.
3Nga wo ga ciya sanda tuuri-nya
kaŋ i tilam hari zuray me gaa,
Kaŋ ga nga izey hay nga alwaato ra.
A kobta mo si lakaw,
Haŋ kaŋ a ga te me-a-me mo ga te albarka.

4Manti yaadin cine no boro laaley bara nd'a bo,
Amma i ga hima sanda du kaŋ haw ga faaru.
5Woodin sabbay se no
boro laaley si du ka kay ciiti zaaro ra,
Zunubikooney mo si kay adilantey jama ra.

6Zama Rabbi ga adilantey fonda bay,
Amma boro laaley fonda ga halaci.

2 Ifo se no ndunnya dumey follo,
Jamayaŋ mo ga hari yaamo yaŋ miila?
2Ndunnya bonkooney tun ka kay,
Mayraykoyey mo goono ga me haw
ka gaaba nda Rabbi nda nga Almasihu.
3I goono ga ne: «Iri m'i sisirey pati-pati,
Iri m'i korfey feeri ka furu ka kaa iri gaa.»

4Beeney ra gorokwa ga haaru;
Koy Beero ga dond'ey.
5Waato din gaa no a ga salaŋ i se nga futa ra,
K'i taabandi nga dukuri konna ra, ka ne:
6«Kulu nda yaadin ay g'ay bonkoono sinji
ay tondi hananta Sihiyona boŋ.

7Daahir ay ga Rabbi waado baaru fe. A ne ay se:

‹Ni ya ay izo no. Hunkuna no ay na ni hay.
8Ni m'ay hã, ay mo,
Kala ay ma ni no ndunnya dumey ni tubu hari,
Ndunnya nangu moorey me mo ma ciya ni mayray hari.
9Ni g'i ceeri-ceeri nda guuru-bi goobu.
Ni g'i bagu-bagu sanda kusu cinako cambu cine.› »

10 Yaadin gaa binde, ya araŋ, koyey, wa te laakal fa.
Ya araŋ, ndunnya ciitikoy, wa gooji nda bayray.
11 Wa may Rabbi se da humburkumay,
Wa farhã da jijiriyaŋ.
12 Wa izo garba sunsum, zama a ma si futu
hala mo araŋ ma halaci fonda boŋ,
Zama a futay korna ga tara ka tun.
Albarkante no borey kulu kaŋ yaŋ ga koru a do.

3 -Dawda wane no kaŋ a te waato kaŋ a zuru
nga izo Absalom se.-
2 Ya Rabbi, ay ibarey tonton hal i si lasaabu,
Borey kaŋ yaŋ goono ga tun ay gaa ga baa gumo.
3 Boro boobo no goono ga ne ay fundo boŋ:
«Gaakasinay kulu s'a se Irikoy do.» (Wa dangay)

4 Amma, ya Rabbi, ni ya koray no ay se,
Ni ya ay darza d'ay bina gaabandikwa mo no.
5 Ay jinda no ay hẽ d'a Rabbi gaa,
A tu ay se mo nga tondi hananta ra. (Wa dangay)
6 Ay kani, ay jirbi,
Ay mo hay, zama Rabbi goono g'ay kuru.
7 Boro zambarey baayaŋ kaŋ n'ay windi nda gaaba,
I humburkumay s'ay di.

8 Ya Rabbi, tun! Ya ay Irikoyo, m'ay faaba!
Zama ni n'ay ibarey kulu kar garbe gaa.
Ni na laalakoyey hinjey bagu-bagu.
9 Faaba wo Rabbi kambe ra n'a go.
Ni albarka ma goro ni borey boŋ. (Wa dangay)

4 -Doonkoy jine bora se.
I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Dawda wane no.-
2 Ya ay Irikoyo, ay adilitara,
Ma tu ay se waati kaŋ ay ga ni ce,
Zama waato kaŋ ay go kankami ra ni na dogonay te ay se.
M'ay suuji, ma maa ay adduwa se.

3 Ya araŋ Adam-izey, waati fo no
i g'ay darza bare ka ciya kayna yaŋo wo naŋ?
Araŋ ga ba yaamo, araŋ ga tangari ceeci,
Waati fo no araŋ g'i naŋ? (Wa dangay)
4 Amma araŋ ma bay kaŋ Rabbi na nga se mayko

fay waani nga boŋ se.
Rabbi ga maa waati kaŋ ay g'a ce.

5Wa humburu, araŋ ma si zunubi te mo.
Wa saaware da araŋ biney araŋ daarijey boŋ, ka dangay. (Wa dangay)
6Wa adilitaray sargayyaŋ no,
Wa de Rabbi gaa mo.
7Boro boobo go ga ne:
«May no ga booriyaŋ cabe iri se?»
Ya Rabbi, ma ni moyduma annura bare iri do haray.
8Ni na farhã daŋ ay bina ra kaŋ ga bisa i waney
waati kaŋ cine i ntaaso d'i reyzin* harey ga baa gumo.
9Ay ga kani ka jirbi nda laakal kanay,
Zama nin, ya Rabbi, ni hinne no
g'ay gorandi fitina si yaŋ ra.

5 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da seese karyaŋ.
Dawda wane no.-
2Ya Rabbi, ma hanga jeeri ay sanno se,
Ma laakal d'ay miila-miiley.
3Ya ay Koyo, ay Irikoyo, m'ay hẽeno jinde hangan,
Zama ni gaa no ay ga adduwa te.
4Ya Rabbi, susubay ni ga maa ay jinde.
Susubay ay g'ay miila ye ni do haray d'ay adduwa,
Ay ga batu mo.

5Zama nin wo manti Irikoy kaŋ ga maa laala kaani no,
Laala si goro ni banda.
6Foomakoy mo si du ka kay ni jine.
Goy laalo teekoy kulu, ni wang'ey.
7Ni ga tangari ciikoy halaci.
Boro kaŋ ga kuri mun, a ga gulinci mo,
Rabbi g'a fanta.

8Amma day ay wo, ni baakasinay suuji yulwanta ra
no ay ga furo ni windo ra.
Ni humburkuma ra mo no ay ga sududu,
Ay moyduma ga guna ni fu hananta do haray.
9Ya Rabbi, ma jina candi ay se ni adilitaray ra
ay ibarey sabbay se.
Ma ni fonda kayandi ay jine zar!

10Zama cimi si i meyey ra, halaciyaŋ no i biney ra.
I karrey ya saaray feeranteyaŋ no,

I deenayzey no i ga me-kaanay te d'a.
11 Ya Irikoy, m'i taaley dake i boŋ.
I bumbey saawarey m'i zeeri.
M'i furu i taali boobey ra, zama i murte ni gaa.

12 Amma borey kaŋ yaŋ ga de ni gaa kulu
ma te bine kaani.
I ma jinde tunandi farhã sabbay se duumi,
Zama se ni ga te i se kosaray.
Borey kaŋ yaŋ ga ba ni maa mo ma farhã gumo ni do.
13 Zama ni wo, ya Rabbi, ni ga adilante* albarkandi.
Ni g'a windi nda gomni mo sanda koray cine.

6 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni
ahakkukoy karyaŋ. Dawda wane no.-
2 Ya Rabbi, ma si deeni ay gaa ni futa ra,
Ma s'ay gooji mo ni futay korna ra.
3 Ya Rabbi, m'ay suuji, zama ay lakaw parkatak.
Ya Rabbi, m'ay no baani, zama ay biriyey goono ga kaama,
4 Ay fundo mo maa doori gumo.
Ni mo, ya Rabbi, kala waati fo?

5 Ya Rabbi, ma ye ka kaa k'ay fundo faaba.
M'ay faaba ni baakasinay suujo se.
6 Zama buuyaŋ ra sinda ni fonguyaŋ,
Alaahara ra mo may no ga saabu ni se?

7 Ay farga ay hẽeni booba sabbay se.
Cin kulu ay go g'ay daarijo tayandi,
Ay dima mo tay d'ay mundey.
8 Ay moy kayna bine saray sabbay se,
I zeen ay yanjekaarey kulu sabbay se.

9 Ya araŋ goy laalo teekoy kulu, wa fay nd'ay,
Zama Rabbi maa ay hẽeno jinda.
10 Rabbi maa ay ŋwaara.
Rabbi g'ay adduwa ta.
11 Ay ibarey kulu, haawi nda humburkumay m'i di gumo.
I ma bare, haawi m'i di sahãadin-sahãadin.

7 -Dawda hẽeno kaŋ a te baytu Rabbi se,
Benyamin bora Kus boŋ.-
2 Ya Rabbi ay Irikoyo, ni do no ay ga tuguyaŋ do ceeci.
M'ay faaba,

M'ay soolam ka kaa ay gaaraykoy kulu kambe.
3 Zama i ma s'ay kortu-kortu sanda muusu beeri cine
kaŋ ga tooru-tooru, faabako mo si.

4 Ya Rabbi, ay Irikoyo, hala day ay na woone yaŋ te no:
Da day laala go ay kambe ra,
5 Wala ay bana ay naanay bora gaa da goy laalo,
Wala ay n'ay yanjekaaro zamba sabaabu kulu si --
6 Naŋ ay ibara m'ay fundo kankam
da gaarayyaŋ kal a m'a di.
Naŋ a m'ay fundo taamu ganda,
A m'ay darza mutukuru bulungu ra. (Wa dangay)

7 Ya Rabbi, ma tun ni futa ra,
Ma tun ka kay ka gaaba nda ay yanjekaarey futa.
Ma mo hay ay sabbay se, ma cimi ciiti te.
8 Dumey marga ma ni windi,
Ni ma ye beene ka kaaru i boŋ.
9 Rabbi ga ciiti te ndunnya dumey se.
Ya Rabbi, ma ciiti te ay se ay adilitara hino me,
Da hananyaŋo kaŋ go ay se me mo.
10 Naŋ laalakoyey laala ma ban,
Amma ni ma adilantey tabbatandi.
Zama Irikoy ya adilitaraykoy no,
A ga bine da nga gundu neesi.

11 Ay korayo go Irikoy do,
Nga kaŋ ga bine ra adilantey faaba.
12 Irikoy ya adilitaray ciitiko no.
Oho, Irikoy ga dukur han kulu.
13 Da boro mana bare ka tuubi,
kala Irikoy ma nga takuba kaanandi.
A ma haw daŋ nga birawo ra mo.
14 A na buuyaŋ wongu jinayyaŋ soola a se.
A na nga hangawey ciya danjikoyyaŋ.

15 Guna, boro ga hay-zaŋay da laala.
Oho, a ga zamba gunde sambu ka tangari hay.
16 A na guusu soola, a n'a fansi.
A kaŋ guusu hirrimo kaŋ a te din ra.
17 A zamba ga ye a bumbo boŋ.
A toonya mo ga zumbu a boŋ bindo ra.

18 Ay ga saabu Rabbi se a adilitara boŋ.

Ay ga sifayaŋ baytu te Rabbi kaŋ bisa ikulu maa gaa.

8 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni
ahakkukoy karyaŋ. Dawda wane no.-
2Ya Rabbi Irikoy,
Man gaa ni maa darza misa ndunnya kulu ra?

Nin no ka ni beera daŋ beeney boŋ.
3Ni na gaabi sinji attaciriyey da naanandey me ra
ni yanjekaarey sabbay se,
Zama ni ma ibara da fansa banakwa ganji sanni.

4Waati kaŋ ay goono ga laakal da beeney kaŋ ni te,
Kaŋ ga ti ni kambe goyey,
Hando da handariyayzey mo kaŋ yaŋ ni daŋ,
5Adam-ize ya ifo no binde kaŋ ni ga fongu a gaa,
Wala ifo no boro izo kaŋ ni g'a kunfa?
6Ni n'a gazandi malaykey gaa kayna,
Ni n'a didiji nda darza nda beeray mo.

7Ni n'a daŋ a ma mayray te ni kambe goyey boŋ.
Ni na hay kulu daŋ a cey cire:
8Feejey da hawey kulu,
Oho, hala nda ganji hamey,
9Da beene curayzey da teeku hamey,
Da hay kulu kaŋ ga gana teeku fondey ra.

10Ya Rabbi Irikoy,
Man gaa ni maa darza misa ndunnya kulu ra?

9 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Ma bu ize aro se». Dawda wane no.-
2Ay ga saabu Rabbi se d'ay bina kulu.
Ay ga ni dambara goyey kulu dede.
3Ya nin kaŋ ga bisa ikulu,
Ay ga farhã da farhã beeri ni do,
Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa.

4D'ay ibarey na banda bare,
I ga kati no ka halaci ni jine.
5Zama ni n'ay cimo d'ay sabaabo tabbatandi.
Ni goro karga boŋ ka cimi ciiti te.
6Ni deeni dumi cindey gaa, ni na boro laaley halaci.
Ni n'i maa tuusu hal abada abadin.

7 Ibarey ban parkatak, i ciya batama koonu hal abada,
Gallu beerey mo kaŋ ni zeeri, boro si baa fongu i gaa.

8 Amma Rabbi goono ga goro hal abada.
A na nga karga sinji ciiti sabbay se.
9 A ga ciiti ndunnya se adilitaray ra.
Mate kaŋ ga saba boŋ no a ga ciiti te ndunnya dumey se.
10 Rabbi ga ciya wongu fu kuuku
borey kaŋ yaŋ i goono ga kankam din se,
Wongu fu kuuku no taabi alwaati ra.
11 Borey kaŋ yaŋ na ni maa bay mo ga de ni gaa,
Zama nin, ya Rabbi, ni si ni ceecikoy furu.
12 Wa sifayaŋ baytu te Rabbi se,
Nga kaŋ goono ga goro Sihiyona ra.
W'a goyey baaru fe ndunnya dumey se.
13 Zama nga kaŋ ga kuri munyaŋ faasa
goono ga fongu taabantey gaa,
A si dinya i hẽeno mo.
14 Ya Rabbi, nin kaŋ g'ay sambu
ay ma fun buuyaŋ windi meyey gaa,
M'ay suuji, ma guna taabi
kaŋ ay goono ga haŋ ay ibarey kambe ra,
15 Zama ay ma du ka ni saabuyaŋey kulu dede
Sihiyona* ize wayo windi meyey ra,
Zama ay ma farhã ni faaba ra mo.
16 Dumi cindey kaŋ guusey kaŋ i fansi din ra.
I cey sarku asuuta kaŋ i hirri din gaa mo.
17 Rabbi na nga boŋ bangandi nga cimi ciito do.
I ga ilaalo zorti k'a di da nga bumbo kambe goyey.
Wa fongu woodin gaa ka dangay.

18 I ga boro laaley ye Alaahara,
Sanda ndunnya dumey kulu kaŋ dinya Irikoy nooya.
19 Zama manti waati kulu no Irikoy ga dinya laamikoy gaa bo,
Taabante beeje mo si halaci hal abada.

20 Ya Rabbi, ma tun! Boro ma si du ka te zaama.
I ma dumi cindey ciiti ni jine.
21 Ya Rabbi, m'i humburandi.
Dumi cindey ma bay
kaŋ ngey ya boroyaŋ hinne day no. (Wa dangay)

10 Ya Rabbi, ifo se no ni go ga kay nangu mooro?
Ifo se mo no ni go ga tugu taabi alwaati ra?

2 Laalakoyey boŋbeera ra
i ga taabante ce kondo ŋwa da waasi.
Naŋ i m'i di i me-hawyaŋo kaŋ i saaware din ra.
3 Zama laalakoy ga niine jare no
nga bina ra bina biniya boŋ,
Boro kaŋ ga canse sifa no, kaŋ ga donda Rabbi mo.
4 Boro laalo, nga niine jareyaŋo ra,
A ga ne nga si Irikoy ceeci.
A fonguyaŋ kulu si kala noodin, a ma ne way:
«Irikoy si no.»
5 A muraadey go ga feeri waati kulu.
Ni ciitey mooru a se beene hal a si du k'i fonnay.
A yanjekaarey kulu, a ga me nyatte i gaa no.
6 A ga ne nga bina ra: «I si hin k'ay zinji me!
Kal a ma koy hala zamaney kulu gaa, taabi si du ay.»
7 A meyo to da laaliyaŋ da gulinci da kankami.
Zamba nda laala go a deena boŋ.
8 Kwaara kambey ra gumyaŋ nangey ra no a ga nga goray te,
Tuguyaŋ nangu ra a ga borey kaŋ yaŋ sinda taali wi,
A goono ga mo cale daŋ ka gazantey guna.
9 A go ga lamba tuguyaŋ do
sanda muusu beeri go nga guuso ra,
A goono ga gum zama nga ma taabante di se,
A ga taabante di waati kaŋ a n'a zorti nga asuuta ra.
10 A gungum, a taŋ ka gum, a ce camsey ga gazantey zeeri.
11 Nga bine ra a ga ne: «Irikoy dinya,
A na nga moyduma tugu, a si di hal abada.»

12 Ya Rabbi, ma tun. Ya Irikoy, ma ni kamba sambu.
Ma si dinya taabantey gaa.
13 Ifo se no laalakoy ga donda Irikoy,
Hala nga bina ra a ga ne: «Ni s'ay hã d'a.»?
14 *Ya Rabbi*, ni di,
Zama ni go ga laakal da zamba nda taabi,
Zama ni m'i bana da ni kamba.
Ni do no gazante ga nga boŋ talfi.
Nin no ga ti alatuumey gaako.
15 Ni ma laalakoyey kambey ceeri.
Boro laalo mo, ni m'a laala fisi ka kaa taray
hala hay kulu ma si cindi.

16 Rabbi wo Koy no hal abada abadin.
Dumi cindey halaci a laabo ra.

17 Ya Rabbi, ni maa taabantey muraadey se.
Ni g'i biney gaabandi,
Ni ga ni hanga jeeri mo hala ni ma maa.
18 Ni ma du ka alatuumey da borey kaŋ yaŋ di kankami mo
alhakko kaa taray i se.
Zama boro kaŋ ga ti ndunnya wo wane,
A ma si ye ka humburandi.

11 -Doonkoy jine bora se.
Dawda wane no.-
Rabbi do no ay ga tugu.
Mate se no araŋ ga ne ay fundo se:
«Zuru ka koy ni tondi beero do sanda curayze cine»?
2 Zama guna, laalakoyey na biraw naan,
I na ngey hangawey daŋ biraw korfey gaa,
Zama ngey ma bine ra adilante hay kubay ra.
3 Hala day dabey bagu,
Ifo no adilante ga te?

4 Rabbi go nga fu hanna ra.
Rabbi wo, a karga go beena ra.
A moy goono ga Adam-izey guna,
A mo-ka-mi yaŋey goono g'i neesi.
5 Rabbi ga adilante gosi,
Amma a bina ga konna laalakoy da toonye baako.
6 A ga hirrimiyaŋ gusam laalakoyey boŋ.
Danji da sufar* da haw kaŋ ga koroŋ,
Woodin yaŋ no ga ti i haŋ-gaaso baa.

7 Zama Rabbi ya adilitaraykoy no,
A ga ba adilitaray goy mo.
Bine daahirantekoy ga di a moyduma.

12 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni
ahakkukoy karyaŋ. Dawda wane no.-
2 Ya Rabbi, ma gaakasinay te,
Zama hanante si no koyne,
Naanaykoy si no mo Adam-izey ra.
3 I afo kulu, tangari no a ga hawa nga gorokasin gaa
da tangari sifaw me-kuuruyaŋ,
Bine hinka mo no a ga salaŋ d'a.

4 Tangari sifaw me-kuurey kulu
da deeney kaŋ ga sanni yaamo beeriyaŋ te,

Rabbi m'i dangandi.
5Ngey no ka ne: «Iri deeney no iri ga te zaama nd'a.
Iri me-kuurey iri bumbey wane yaŋ no.
May ga ti jine boro iri boŋ?»

6Yaa no Rabbi ci: «Ay ga tun sohõ,
Taabantey kankamo da laamikoyey durayyaŋey sabbay se,
Ay m'i daŋ baani kaŋ i go ga ceeci ra.»
7Rabbi me sanney ya sanni hananteyaŋ no,
Sanda nzarfu kaŋ i gosi guuru hinayaŋ sintilo ra cine,
Wo kaŋ i hanandi hala sorro iyye.

8Ya Rabbi, nin no g'i batu,
Ni g'i haggoy k'i wa da zamana wo dumi borey hal abada.
9D'i na kazaamataray beerandi Adam-izey ra,
Boro laaley ga zankam no nangu kulu.

13 -Doonkoy jine bora se.
Dawda wane no.-
2Hala waatifo, ya Rabbi? Ni ga dinya ay gaa pat no?
Waatifo no ni ga fay da ni moyduma tuguyaŋ ay se?
3Ay go ga saaware ay bina ra,
Ay bina goono ga hasara zaari me-a-me.
Waatifo n'a ga ban?
Ay ibara du beeray ay boŋ. Waatifo n'a ga ban?
4Ya Rabbi ay Irikoyo, ma laakal ye, ma tu ay se.
M'ay moy no kaari, zama ay ma si buuyaŋ jirbi te.
5Zama ay ibara ma si ne: «Ay te a boŋ zaama!»
Ay yanjekaarey mo ma si farhã waati kaŋ ay zinji.

6Amma ay de ni baakasinay suujo gaa.
Ay bina ga farhã ni faaba sabbay se.
Ay ga baytu te Rabbi se zama a boriyandi ay se.

14 -Doonkoy jine bora se.
Dawda wane no.-
Saamo ga ne nga bina ra: «Irikoy si no.»
I fumbu, i na fanta goyyaŋ te.
Goy hanno teeko si no, baa afo.

2Rabbi go hala beene, a na Adam-izey guna ganda,
Nga ma di hala fahamante go no
kaŋ ga Irikoy ceeci.
3I kulu kamba, i fumbu care banda.

Goy hanno teeko si no; baa afolloŋ si no.

4 Laala goy-teekoy wo sinda bayray no?
Ngey kaŋ yaŋ g'ay borey ŋwa
sanda mate kaŋ cine i ga buuru ŋwa,
I si Rabbi ce mo.
5 Noodin no humburkumay boobo n'i di,
Zama Irikoy go adilantey dumey banda.
6 Araŋ na taabante saaware haawandi,
Day Rabbi no ga ciya a se tuguyaŋ do.

7 Doŋ day Israyla* faaba ma fun Sihiyona ra!
Alwaati kaŋ Rabbi ga ye ka kande nga borey
i ma fun tamtaray, Yakuba ga farhã,
Israyla ga te bine kaani.

15 -Dawda wane no.
Ya Rabbi, may no ga zumbu ni hukumo ra?
May no ga goro ni tondi hananta boŋ?
2 Kala nga kaŋ goono ga dira zar-zar,
A goono ga adilitaray goy te,
A ga cimi ci mo nga bina ra.
3 Kala boro kaŋ si nga deena daŋ kormoto ra,
A si goy laalo te nga hangasin se,
A si nga gorokasin wow mo.
4 Kaŋ nga wo diyaŋ gaa furkante ya donda-caray hari no,
Day a ga borey kaŋ ga humburu Rabbi beerandi.
A ga baa ze hala nda nga boŋ hasaraw hari go a ra,
A si barmay mo.
5 A si nga nooru garaw nooru nda hari boŋ,
A si me-daabu ta zama nga ma
boro kaŋ sinda taali zeeri se.
Boro kaŋ ga woodin yaŋ te si zinji hal abada.

16 -Dawda baytu fo no.-
Ya Irikoy, m'ay hallasi, zama ni do no ay ga tugu.

2 Ay ne Rabbi se: «Nin no ga ti ay Koyo.
Ay sinda booriyaŋ fo kala nin.»
3 Hanantey kaŋ go laabo ra ciine ra mo,
Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ bisa i kulu beeray,
Borey kaŋ yaŋ ay kaani maayaŋ kulu go i do.
4 Ngey kaŋ yaŋ ga Rabbi barmay da de-koy* fo,
Bine saray ga baa i se gumo.

Ay s'i kuri sargayey salle.
Baa i maayey, ay s'i ce d'ay meyo.

5 Rabbi no ga ti ay tubo baa d'ay haŋ-gaasiya mo.
Nin no k'ay baa tabbatandi.
6 Ay baa go baani nangey ra.
Oho, ay gonda tubu hanno.

7 Ay ga Rabbi sifa, nga kaŋ ga saaware ay gaa.
Oho, cin ay bina g'ay yaamar.
8 Ay na Rabbi daŋ ay jine waati kulu.
Za kaŋ a go ay kambe ŋwaaro gaa, ay si zinji.

9 Woodin sabbay se no ay bina ga farhã,
Ay darza mo ga beeri,
Ay gaahamo mo ga fulanzam fitina si.
10 Zama ni s'ay fundo naŋ Alaahara,
Ni si naŋ ni wane Hanna ma fumbu.
11 Ni naŋ ay ma fundi fonda bay,
Ni jine gonda farhã kunji,
Ni kambe ŋwaaro gaa gonda kaani maayaŋ hal abada.

17 -Dawda adduwa fo no.-
Ya Rabbi, ma maa cimi sanni, m'ay hẽeno hangan.
Ma hanga jeeri ay adduwa se,
Kaŋ si fun me gulincikoy ra.
2 Ay ciito ma fun ni do,
Ni moy mo ma guna nda sabayaŋ.

3 Ni jin k'ay bina neesi, ni n'ay kunfa cin.
Ni n'ay gosi, ni mana taali kulu gar.
Ay sijiri mo ay meyo ma si harta.
4 Borey goyey ciine ra binde,
Ni me sanno boŋ no ay n'ay boŋ batu
ka fay da toonyantey fondey.
5 Ay cey na ni fondey gana,
Ay ce taamey mana tansi baa ce fo.

6 Ya Irikoy, ay na ni ce zama ni ga tu ay se.
Ma ni hanga jeeri ay se, ma maa ay sanno.
7 Ya nin kaŋ ga borey kaŋ ga de ni gaa
faaba nda ni kambe ŋwaaro,
K'i kaa borey kaŋ yaŋ tun ka gaaba nd'ey kambe ra,
Ma ni baakasinay suujo kaŋ ga dambarandi cabe.

8 Ni m'ay haggoy sanda ni mo gura cine,
Ni m'ay tugu mo ni fatey biyo ra,
9 Laalakoyey kaŋ g'ay arzaka ku sabbay se,
D'ay ibarey kaŋ goono g'ay fundo ceeci,
Kaŋ yaŋ goono g'ay windi mo sabbay se.

10 I si bakar, i goono ga boŋbeeray sanni te.
11 Sohõ i na iri daŋ game iri dirawo ra.
I na mo sinji iri gaa zama ngey m'iri soote ganda se.
12 A ga hima sanda muusu beeri kaŋ ga bini nga ma kortu,
Sanda muusu beeri ize kaŋ goono ga batandi tuguyaŋ ra.

13 Ya Rabbi, ma tun ka kay, m'a gandu k'a zeeri.
M'ay faaba boro laalo kambe ra da ni takuba.
14 Ya Rabbi, m'ay faaba borey gaa da ni kamba,
Ndunnya borey gaa kaŋ ngey wo baa,
Fundi woone hinne ra no a go,

Ngey kaŋ ni n'i gundey toonandi nda ni jisiro.
I izey kungu,
I ga haŋ kaŋ cindi mo naŋ ngey attaciriyey se.
15 Amma ay wo, ay ga ni moyduma guna adilitaray ra.
Ay ga ne a wasa waati kaŋ ay ga mo hay ni himando ra.

18 -Doonkoy jine bora se. Rabbi tamo Dawda wane no.
A na baytu woone sanney ci Rabbi se hano kaŋ hane
Rabbi n'a kaa nga ibarey kulu da Sawulu mo kambe ra.
A ne:-

2 Ya Rabbi ay gaabo, ay ga ba nin.

3 Rabbi ya ay tondo no, d'ay wongu fuwo, d'ay faabakwa mo,
D'ay Irikoyo, ay tondi gaabikoono. A ra no ay ga tugu.
Ay korayo d'ay faaba hillo,
D'ay cinari kuuko mo no koyne.
4 Ay ga ce Rabbi gaa, nga kaŋ to sifayaŋ.
Woodin ga naŋ ay ma du faaba ka fun ay ibarey kambe ra.

5 Buuyaŋ korfey didiji ay gaa,
Irikoy jaŋ-ka-ganayaŋ baayaŋo n'ay humburandi.
6 Alaahara korfey n'ay koli ka windi,
Buuyaŋ hirrimey n'ay di.
7 Ay kankamo ra ay na Rabbi ce,
Ay na jinde tunandi ay Irikoyo gaa.

A maa ay jinda nga fuwo ra,
Ay hẽeno kaŋ ay te a jine din mo furo a hangey ra.

8Saaya din no laabo gaan, a zinji.
Tondi kuukey tiksey nyooti,
I zinji-zinji, zama Rabbi futu.
9Dullu fun a niina ra ka ciciri,
Danji mo kaŋ ga ŋwa ka ban fun a meyo ra.
A na danji-bi yaŋ diyandi.
10A na beena gungumandi ka zumbu ganda.
Kubay bi tik go a ce taamey cire.
11A kaaru ciiti malayka* boŋ ka tun beene.
Oho, a tun da waasi haw fatey boŋ ka deesi.
12A na kuba ciya nga tuguyaŋ do.
A bukka no kaŋ go g'a windi, hari kubay,
beene hirriyaŋ beerey no.
13A beene hirriyaŋ beerey bisa, zama kaari go a jine,
Da gari da danj'ize.
14Rabbi kaati beeney ra, Beeray-Beeri-Koyo
na nga jinda beerandi, gari da danji ize.
15A na nga hangawey donton k'i say-say.
Oho, a maliyaŋ booba no, ka n'i kar ka say mo.
16Ya Rabbi, ni kaatiyaŋo
da ni niina funsuyaŋo yooja mo gaa,
Goorayze kuukey bangay, ndunnya tiksey mo fun taray.

17A go beene, a donton k'ay sambu,
A n'ay candi ka kaa hari-yaa* bambatey ra.
18A n'ay hamay ka kaa ay ibare gaabikoono kambe ra,
Da borey kaŋ yaŋ konna ay kambe ra mo,
Zama i bisa ay gaabi.
19I kaŋ ay boŋ ay masiiba zaaro ra,
Amma Rabbi ciya ay se deyaŋ hari.
20A kande ay nangu yulwanta ra.
A n'ay kaa kambe, zama a ga farhã d'ay.

21Rabbi n'ay bana ay adilitara hino me,
Ay kambey hananyaŋo me no a yeti ay se.
22Zama ay na Rabbi fondey haggoy,
Ay mana laala mo ka fay d'ay Irikoyo.
23Zama a farilley kulu go ay jine,
Ay man'a hin sanney mo ganandi.
24Ay ya toonante no a do haray.
Ay n'ay fundo gaay mo ay laalayaŋ ciine ra.

25Woodin se no Rabbi bana ay se ay adilitara hino me,
D'ay kambey hananyaŋ hino me nga jine.
26Suujikoy se ni ga ni boŋ cabe Suujikoy.
Boro toonante se mo ni ga ni boŋ cabe toonante.
27Boro kaŋ bina ga hanan se
ni ga ni boŋ cabe bine-hanno-koy.
Siirante mo, ni ga ni boŋ cabe a se carmaykom.
28Zama ni ga taabantey faaba,
Amma ni ga boŋ-jarekoy kaynandi.
29Zama ni g'ay fitilla diyandi,
Rabbi ay Irikoyo g'ay kuba hanandi.
30Zama ni hino no ay na wongu sata gaaba nd'a,
Ay Irikoyo hino no ay ga cinari sar ka daaru nd'a.

31Irikoy wo, a fonda ya toonante no.
Rabbi sanno ya neesante mo no,
Koray mo no boro kulu kaŋ ga tugu a ra se.
32Zama may no ga ti Irikoy, kala Rabbi?
May no ga ti tondi, kala iri Irikoyo?
33Irikoy kaŋ n'ay guddama da gaabi,
A n'ay fonda ciya toonante.
34A n'ay cey ciya sanda jeeri wane yaŋ cine,
A g'ay daŋ ay nangu beerey boŋ.
35A g'ay kambayzey dondonandi wongu,
Hala ay kambey ga haw daŋ guuru-say birawo ra.
36Ni n'ay no ni faaba korayo mo,
Ni kambe ŋwaaro n'ay gaay,
Ni baano mo n'ay beerandi.
37Ni n'ay taamu-taamu yaŋ feeri ay cire,

Ay ce jindey mo mana mulay.
38Ay n'ay ibarey ce banda gana, ay n'i to mo,
Ay mana bare ka ye mo kala kaŋ ay n'i ŋwa ka ban.
39Ay n'i gooru k'i fun hala i mongo ka hin ka tun,
I kaŋ ay ce taamey cire.
40Zama ni n'ay guddu nda gaabi wongu sabbay se.
Borey kaŋ yaŋ tun ay gaa mo, ni naŋ i ma sumbal ay cire.
41Ni naŋ mo ay ibarey ma jinde banda no ay se,
Zama ay m'ay konnakoy tuusu.
42I kuuwa, amma faabako si no.
I hẽ baa Rabbi gaa, amma a mana tu i se.
43Waato din gaa no ay n'i kar
hala i ciya sanda kusa kaŋ haw goono ga gaaray.
Ay n'i mun sanda kwaara ra fondo gaa potor-potor cine.

44 Ni n'ay faaba borey canda-canda gaa.
Ni n'ay ciya dumi cindey mayko.
Dumi kaŋ doŋ ay s'a bay, a go ga may ay se.
45 Ay baaru maayaŋ gaa i g'ay gana,
Yawey ga boŋ ye ay se ganda.
46 Yawey ga lakaw,
I ga fatta ngey wongu fuwey ra, i gaahamey go ga jijiri.
47 Rabbi ya fundikooni no! W'ay tondo sifa!
Ay faaba Irikoyo, w'a beerandi gumo!
48 Irikoy no ga bana ay se,
A ga dumi waani-waani daŋ ay mayra cire.
49 A g'ay hamay ka kaa ay ibarey kambe ra.
Daahir, ni g'ay beerandi borey kaŋ tun ay se yaŋ boŋ.
Ni g'ay soolam ka kaa toonyantey kambe ra.
50 Ya Rabbi, woodin se no
ay ga saabu ni se dumi cindey game ra.
Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa.
51 A ga faaba beeriyaŋ no bonkoono kaŋ a daŋ din se,
A ga baakasinay suuji cabe mo nga wane suubananta se,
Kaŋ ga ti Dawda nda nga banda se hal abada.

19 -Doonkoy jine bora se.
Dawda wane no.-
2 Beeney go ga Irikoy darza bangandi,
Beene batama mo go g'a kambe goyey cabe.
3 Zaari ka kaa zaari no i go ga salaŋ,
Cin ka kaa cin mo i go ga bayray cabe.
4 I sinda ciinay wala sanni, boro si maa i jinde mo.
5 I yooja koy hala laabey kulu ra,
I sanney mo to hala ndunnya me.

I ra no a na bukka te wayna se,
6 A ga hima sanda arhiiji kaŋ goono ga fun nga fu ra.
A ga farhã sanda boro gaabikooni kaŋ goono ga yonay te.
7 Wayna funyaŋ, beena me fa gaa no,
A gana ka bisa yaŋ mo ga koy beena me fa gaa.
Hay kulu si no kaŋ ga tugu wayna korno se.

8 Rabbi asariya ya toonante no, a ga fundi ye.
Rabbi seeda ya tabbatante no,
A ga naŋ boro kaŋ sinda bayray ma ciya laakalkooni.
9 Rabbi hin sanney ya kayanteyaŋ no,
I ga bine kaanandi.

Rabbi lordo ya hanante no, a ga mo no kaari.
10 Rabbi humburkumay gonda hananyaŋ,
A ga duumi mo no hal abada.
Rabbi ciitey ya cimikoyyaŋ no,
Adilitaraykoyyaŋ mo no, i kulu.
11 I ga beejandi ka bisa wura,
Oho, ka bisa wura hanno boobo.
I bisa yu da yu fanta kaani.
12 I do no i ga ni tamo kaa baaru,
I haggoyyaŋ ra mo no gonda alhakku beeri.

13 May no ga hin ka nga darayyaŋey bay?
Ni m'ay taali tugantey yaafa.
14 Ma ay, ni tamo haggoy k'ay wa da haw-ka-te zunubey.
Ma si naŋ i ma du hin ay boŋ.
Waato din gaa no ay ga ciya toonante.
Ay ga ciya taali si mo zunubi beeri gaa.
15 Ya Rabbi, ay tondo d'ay fansakwa,
Naŋ ay me sanney d'ay bina miiley
ma ciya taayaŋ hari ni jine.

20 -Doonkoy jine bora se.
Dawda wane no.-
2 Rabbi ma tu ni se kankami alwaati ra,
Yakuba Irikoyo maa ma ni dake beene,
3 A ma gaakasinay samba ni se
kaŋ ga fun Nangu Hananta ra,
A ma ni gaa da gaakasinay kaŋ ga fun Sihiyona ra,
4 A ma fongu ni ŋwaari sargayey kulu gaa,
A ma ni sargay kaŋ i ga ton ta ni se. (Wa dangay)
5 A ma ni bina muraado feeri ni se,
A ma ni saawara kulu toonandi mo.
6 Iri ga ni zaamayaŋo zamu.
Iri Irikoyo maa ra no iri ga iri liiliwaley sinji.
Rabbi ma ni ŋwaarayey kulu toonandi ni se.

7 Sohõ kay,
Ay bay kaŋ Rabbi ga nga wane suubananta faaba.
A ga tu nga suubananta se,
Tuyaŋo ga fun a beene hananta ra haray,
D'a kambe ŋwaaro gaabo kaŋ ga faaba te.
8 Boro fooyaŋ, torkey no i ga fooma nd'a,
Afooyaŋ mo bariyey,
Amma iri wo, Rabbi iri Irikoyo maa no iri ga fooma nd'a.

9 Ngey wo gungum, i kaŋ.
Amma iri wo tun, iri goono ga kay.

10 Ya Rabbi, ma faaba te.
Koyo ma tu iri se waati kaŋ iri ga ce.

21 -Doonkoy jine bora se.
Dawda wane no.-
2 Ya Rabbi, bonkoono ga farhã ni gaabo ra.
Farhã kaŋ a ga te ni faaba ra binde, man a misa cine?
3 Ni n'a bine muraadey feeri a se,
Ni man'a anji a meyo ŋwaarayey. (Wa dangay)
4 Zama ni n'a kubay da gomni albarka,
Ni na koytaray fuula daŋ a boŋo gaa,
Wura suubanante wane.
5 A na fundi ceeci ni gaa, ni n'a no nd'a mo,
Jirbi boobo hal abada abadin nooya.
6 A darza gonda beeray ni faaba sabbay se.
Darza nda beeray kaŋ ga bisa i kulu no
ni g'a didiji nd'a.
7 Zama ni n'a daŋ a ma goro albarkante gumo hal abada.
Ni n'a bina kaanandi nda farhã ni jine.
8 Zama bonkoono ga de Rabbi gaa,
Beeray-Beeri-Koyo baakasinay suujo do mo
hay kulu s'a zinjandi.

9 Ni kamba ga ni ibarey kulu fisi ka kaa taray,
Ni kambe ŋwaaro ga ni wangey fisi ka kaa taray.
10 Ni futay alwaato ra no ni g'i ciya
sanda feema bambata kaŋ goono ga di.
Rabbi g'i gon nga futa ra, danji g'i ŋwa.
11 Ni g'i izey tuusu ndunnya ra,
I bandey mo Adam-izey ra.
12 Zama i na laala miila ni gaa.
I na hasaraw dabari soola, amma i si hin k'a toonandi.
13 Zama ni ga naŋ i ma banda bare,
Ni ga ni hangawey daŋ biraw korfey gaa k'i deedandi.

14 Ya Rabbi, ma beeri ka bisa i kulu ni gaabo ra,
Iri mo, iri ga baytu ka ni hino saabu.

22 -Doonkoy jine bora se.
I m'a doon da subo kaŋ se i ga ne:
«Susubay jeeri no». Dawda wane no.-

2Ya ay Irikoyo, ay Irikoyo, ifo se no ni n'ay furu?
Ifo se no ay go ga duray,
Day ni mooru ay gaakasinay se?
3Ya ay Irikoyo, zaari ay go ga hẽ, ni mana tu,
Cin mo yana fulanzam.

4Amma ni ya hananyankoy no,
Israyla saabuyaŋey ya ni nangoray no.
5Iri kaayey de ni gaa,
I na deyaŋ te, ni n'i kaa kambe mo.
6I na jinde tunandi ni gaa, i du faaba.
I de ni gaa, i mana haaw.

7Amma ay wo noon'ize no, manti boro bo,
Taali dakeyaŋ hari no borey se,
Dondayaŋ hari no jama se.
8Boro kulu kaŋ ga di ay,
Donda-caray haari no a ga te ay se.
I ga me nyatte ay gaa ka ngey boŋey zinji.
I goono ga ne:
9«A de Rabbi gaa, naŋ Rabbi m'a kaa kambe me.
Naŋ a m'a faaba, za kaŋ Rabbi ga maa a kaani.»

10Amma nin no k'ay zumandi ay ma fun gunde ra.
Ni naŋ ay ma deyaŋ te za ay go ay nyaŋo fafa gaa.
11I n'ay sarku ni gaa za i n'ay hay.
Za ay nyaŋo gunda ra nin no ga ti ay Irikoyo.
12Ma si mooru ay, zama taabi ga maan, gaako si no mo.
13Yeeji boobo n'ay windi,
Basan yaaru gaabikooney tun ay gaa k'ay daŋ game.
14I goono g'ay gomdo ka me kombandi ay gaa.
Sanda muusu beeri kaŋ ga koli ham tooru-tooru,
A ga dundu mo.
15I n'ay soogu sanda hari, ay biriyey kulu na care taŋ.
Ay bina mo yu fanta cine no, a manne ay bindo ra.
16Ay gaabo koogu sanda car-cambu cine.
Ay deena go ga naagu ay daana gaa.
Ni kande ay buuyaŋ kusa ra.
17Zama hansey n'ay windi, laalakoyey jama n'ay daŋ game.
I n'ay kambey d'ay cey fun,
18Hala a to naŋ kaŋ ay g'ay biriyey kulu kabu.
I go g'ay guna ka mo sinji ay gaa.
19I goono g'ay bankaarayey fay-fay ngey nda care game ra,
Ay kwaayo boŋ mo, i goono ga kurne te.

20 Amma ni, ya Rabbi, ma si mooru ay.
Ya nin ay gaakwa, ma te waasi ay gaayaŋ sabbay se.
21 M'ay fundo faaba takuba kaani gaa,
K'ay fundi follonka mo faaba hansi hina gaa.
22 M'ay faaba muusu beeri me ra,
Da haw-bi hilli gaa mo.

Za kaŋ ni tu ay se,
23 Ay ga ni maa fe ay nya-izey se,
Jama bindo ra no ay ga ni sifa.
24 Araŋ kaŋ ga humburu Rabbi, w'a sifa.
Araŋ kulu Yakuba banda, w'a beerandi ka bisa i kulu.
Araŋ Israyla banda kulu, wa humbur'a.
25 Zama a mana donda kayna ra wane kankamo bo,
A man'a fanta mo.
A mana nga moyduma tugu a se mo,
Amma waato kaŋ a na jinde tunandi a gaa, kulu a maa.

26 Ni do no ay sifayaŋ ga fatta jama bambata ra.
Ay g'ay sartey bana borey kaŋ yaŋ ga humbur'a jine.
27 Alfukaarey ga ŋwa ka kungu.
Borey kaŋ yaŋ ga Rabbi ceeci mo g'a sifa.
Araŋ biney ma funa hal abada.
28 Ndunnya kulu me-a-me ga fongu,
I ma ye ka bare Rabbi do.
Ndunnya dumey kundey kulu mo ga sududu ni jine.
29 Zama mayray ya Rabbi wane no,
Nga mo no ga ti ndunnya dumey mayko.

30 Ndunnya arzakantey kulu ga ŋwa ka sududu.
Borey kaŋ yaŋ ga ye ka ciya bulungu
kulu ga sududu a jine,
Sanda boro kaŋ sinda hina ka nga fundo gaay.
31 Banda fo ga may a se.
I ga Koy Beero baaro dede zamana fo kaŋ ga kaa se.
I ga kaa k'a adilitara dede mo
ndunnya dumi kaŋ i ga hay se,
Ka ne: «Nga no ka woodin te.»

23 -Dawda dooni fo no.-
Rabbi ya ay hawji no, ay si jaŋ hay kulu.
2 A g'ay naŋ ya kani kuray nangu tayey ra,
A g'ay jine candi mo fulanzamyaŋ hari zurey me gaa,

3 A g'ay fundo yeenandi,
A g'ay candi mo adilitaray fondey ra nga maa sabbay se.
4 Daahir, baa ay goono ga dira bu biya gooru bindi ra,
Ay si humburu masiiba kulu zama ni go ay banda.
Ni goobo da ni kuray saro goono g'ay yaamar.

5 Ni ga taabal hanse ay jine, ay ibarey moy go ga di.
Ni g'ay boŋo tuusu nda ji,
Ay gaasiya mo to kal a go ga mun.
6 Booriyaŋ da suuji hinne no g'ay gana
ay fundo jirbey kulu,
Ay ga goro Rabbi windo ra mo hal abada.

24 -Dawda baytu fo no.-
Ganda laabo ya Rabbi wane no,
Nga nda hay kulu kaŋ go a ra,
Ndunnya da nga gorokoy mo kaŋ go a ra.
2 Zama a n'a sinji teekoy boŋ,
A n'a gaabandi mo isey boŋ.

3 May no ka kaaru ka koy Rabbi tondo boŋ?
May mo no ga kay a nangu hananta ra?
4 Kala boro kaŋ gonda kambeyaŋ kaŋ ga hanan,
Da bine hanante.
Kala boro kaŋ mana nga fundo sambu
ka daŋ tangari hari ra,
A si ze da gulinci mo.
5 Nga no ga du albarka Rabbi do,
Da adilitaray mo koyne Irikoy a faabakwa do.
6 A ceecikoy zamana nooya,
Boro kaŋ ga ni moyduma ceeci,
Kaŋ ga ti Yakuba. (Wa dangay)

7 Ya araŋ windi me daabirjey, wa araŋ boŋ tunandi.
Oho, w'i tunandi beene,
Ya araŋ windi meyey kaŋ ga duumi,
Zama darzakoyo ma furo.
8 May no ga ti darzakoyo?
Rabbi no, gaabikoy, hinkoy,
Rabbi no, hinkoy wongu ra.
9 Ya araŋ windi me daabirjey, wa araŋ boŋ tunandi.
Oho, w'i tunandi beene,
Ya araŋ windi meyey kaŋ ga duumi,
Zama darzakoyo ma furo.

10 May no ga ti darzakoyo din?
Rabbi Kundeykoyo no, nga no ga ti darzakoy. (Wa dangay)

25 -Dawda wane no.-
Ya Rabbi, ni gaa no ay g'ay bina ye!
2 Ya ay Irikoyo, ni gaa no ay ga de,
Ma s'ay naŋ ya haaw.
Ma si naŋ ay ibarey ma zaama te ay boŋ.
3 Oho, boro kaŋ ga hangan ni se, a si haaw.
Borey kaŋ yaŋ ga amaana ŋwa sabaabu kulu si,
Ngey no ga haaw.

4 Ya Rabbi, ma ni fondey cabe ay se,
M'ay dondonandi nda ni fondey.
5 M'ay candi ni cimo ra, m'ay dondonandi.
Zama nin no ga ti Irikoy, ay faaba wano.
Ni se no ay ga hangan zaari muudu.
6 Ya Rabbi, ma fongu ni bakarawo da ni baakasinay suujey,
Zama za doŋ-doŋ kaŋ sinda me i go no.
7 Ma si fongu ay zankataray zunubey, wala ay taaley.
Ya Rabbi, ma fongu ay gaa ni baakasinay suujo boŋ,
Ni booriyaŋo sabbay se.

8 Rabbi ya booriyankoy da adilitaraykoy no,
Woodin se no a ga zunubikooney dondonandi fonda ra.
9 A ga borey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray candi cimi ciiti ra.
A ga ngey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray dondonandi nga fonda.
10 Rabbi fondey kulu ya baakasinay suuji nda cimi no
borey kaŋ yaŋ ga haggoy d'a alkawlo d'a seedey se.
11 Ya Rabbi, ni maa sabbay se
m'ay zunubo yaafa, zama a ga beeri no.
12 Boro woofo no ga humburu Rabbi?
Rabbi no g'a koy dondonandi
fondo kaŋ a ga hima ka suuban.
13 A koy ga goro nda albarka, a banda mo ga laabo tubu.
14 Rabbi gundo go borey kaŋ yaŋ ga humbur'a banda,
A ga nga sappa cabe i se mo.
15 Ay moy, waati kulu Rabbi do haray no i ga guna,
Zama a g'ay cey soolam ka kaa hirrimi ra.

16 Ma bare ay do, ma gomni goy te ay se mo,
Zama ay go faaji nda taabi ra.
17 Ay bina taabo tonton, ni m'ay kaa ay masiibey ra.
18 Ma laakal ye ay kankamo d'ay taabey gaa,

M'ay zunubey kulu yaafa mo.
19 Ma laakal d'ay ibarey, zama i ga baa,
I ga konna ay mo da konnari laalo.
20 M'ay fundo haggoy k'ay faaba,
Hala ay ma si haaw, zama ni do no ay ga tugu.
21 Naŋ cimi toonante da sabayaŋ m'ay hallasi,
Zama ni se no ay ga hangan.
22 Ya Irikoy, ni ma Israyla fansa
ka kaa nga taabey kulu ra.

26 -Dawda wane no.-
Ya Rabbi, m'ay no cimi,
Zama ay hananyaŋo ra no ay dira.
Ay de Rabbi gaa mo, fappeyaŋ si.
2 Ya Rabbi, m'ay gosi, m'ay deedandi.
M'ay gunda d'ay bina neesi.
3 Zama ni baakasinay suujo go ay jine,
Ni cimo ra no ay dira.
4 In da boro yaamey mana margu ka goro care banda,
In da munaficey mo mana dira care banda.
5 Ay ga konna laala teekoy jama.
Ay si yadda in da boro laaley ma goro care banda.
6 Ya Rabbi, ay g'ay kambey nyun taali-jaŋay ra
ka ni sargay feema windi,
7 Zama ay ma saabuyaŋ jinde beeri tunandi,
Ay ma ni dambara goyey kulu baaru fe.
8 Ya Rabbi, ay ga ba ni windo ra goray,
Da ni darza nangora mo.

9 Ni ma s'ay biya sambu ka marga nda zunubikooney,
Wala ay fundo mo boro-wiyey banda,
10 Borey kaŋ yaŋ zamba muraadu go i kambey ra,
I kambe ŋwaarey ga to no da me-daabu taayaŋ.
11 Amma ay wo, ay hananyaŋo ra no ay ga dira.
M'ay fansa, ka gomni goy te ay se mo.

12 Ay cey ga kay naŋ kaŋ go banda fo ra.
Ay ga Rabbi kuku jama marga ra.

27 -Dawda wane no.-
Rabbi no ga ti ay kaari d'ay faaba mo.
May n'ay ga humburu?
Rabbi no ga ti ay fundo gaabo.
Day may no g'ay humburandi?

2Waati kaŋ goy laalo teekoy kaŋ ay boŋ
zama ngey m'ay hamo ŋwa se,
Ngey, ay yanjekaarey d'ay ibarey kati ka kaŋ.
3Baa wongu marga ga gata sinji ay se, ay bina si humburu.
Baa wongu ga tun ay se,
Kulu nda yaadin ay gonda bine-gaabi.

4Hari folloŋ no ay ŋwaaray Rabbi gaa,
Nga no ay ga ceeci, ga ti:
Ya goro day Rabbi windo ra ay fundo jirbey kulu me,
Zama ay ma Rabbi booriyaŋo guna,
Ay ma soobay ka miila a marga windo ra.
5Zama masiiba zaari ra a g'ay tugu nga bukka ra,
A hukumo tuguyaŋ nango ra no a g'ay daabu,
A g'ay sambu ka dake tondi daari boŋ.
6Sohõ mo a g'ay beerandi
ay ibarey kaŋ yaŋ goono g'ay windi boŋ.
Ay mo ga farhã sargay no a hukumo ra da cililiyaŋ.
Ay ga baytu, oho, ay ga sifayaŋ baytu te Rabbi se.
7Ya Rabbi, ma maa ay se
waati kaŋ ay goono ga ce d'ay jinda.
Ma gomni goy te ay se ka tu ay se.
8Saaya kaŋ cine ni ne: «M'ay moyduma ceeci,«
Kal ay bina ne ni se:
«Ya Rabbi, ni moyduma no ay ga ceeci.»
9Ma si ni moyduma tugu ay se,
Ma si ni tamo gaaray futay ra,
Za kaŋ nin no ga ti ay gaako.
Ya Irikoy, ay faaba wano,
Ma si dira k'ay naŋ! Ma s'ay furu!
10Baa ay baabo d'ay nyaŋo n'ay furu,
Kulu nda yaadin, Rabbi g'ay sambu.
11Ya Rabbi, m'ay dondonandi ni fonda,
M'ay candi mo fonda kaŋ go banda fo ra
ay ibarey sabbay se.
12Ma s'ay daŋ ay yanjekaarey kambe ra
hal i ma ngey miila te ay boŋ,
Zama tangari seedayaŋ tun zama ngey ma gaaba nd'ay,
Ngey da wo kaŋ yaŋ ga toonye funsu.

13Da manti ay cimandi kaŋ ay ga di Rabbi gomno
fundikooney laabo ra, doŋ ay kasam.
14Ma hangan Rabbi se. Ma gaabu,
A ga ni bina gaabandi mo.

Oho, ma hangan Rabbi se.

28 -Dawda wane no.-
Ya Rabbi, ni gaa no ay ga ce.
Ya ay tondi daaro, ma si te ay se suntaŋ.
Zama ay ma si ciya sanda borey kaŋ yaŋ
goono ga gunguray ka do guusu ra,
Da ni dangay ay se.
2Ma maa ay ŋwaara jinda,
Waati kaŋ ay goono ga hẽ ni gaa.
Saaya kaŋ cine ay g'ay kambey sambu
ka guna ni Nangu Hananta gaa haray.

3Ma s'ay kurru boro laaley da goy yaamo teekoy banda,
Ngey kaŋ yaŋ ga baani sanni te ngey gorokasin se,
Amma laala go i biney ra.
4Ma bana i se i goyey boŋ,
D'i goyey laala hina me mo.
Ma bana i se i kambe goyey boŋ,
M'i alhakko yeti i se.
5Za kaŋ i mana laakal da Rabbi goyey,
Wala mo a kambey goyey,
A ga i bagu no, a si i cina bo.

6I ma Rabbi sifa, zama a maa ay ŋwaara jinda.
7Rabbi ya ay gaabo no, d'ay korayo mo.
Ay bina de a gaa, ay du gaakasinay mo.
Woodin se no ay bina ga farhã gumo,
Ay bayto mo no ay g'a saabu nd'a.

8Rabbi ga ti i gaabo,
Nga no ga ti faaba wongu fu nga suubananta se.
9Ma ni jama faaba, ma albarka daŋ ni wane borey gaa.
Ma ciya i kurukwa, ma soobay k'i tambe hal abada.

29 -Dawda baytu fo no.-
Ya araŋ Irikoy malaykey, wa no Rabbi se --
Wa darza nda gaabi no Rabbi se.
2Wa Rabbi no darza kaŋ ga hima nd'a maa.
Wa sududu Rabbi se zama a gonda darza hanno.

3Rabbi jinda go harey boŋ,
Irikoy darzakoyo goono ga kaati,
Rabbi go hari bambatey boŋ.

4Rabbi jinda ya hinkoy no,
Rabbi jinda go toonante nda beeray beeri.
5Rabbi jinda ga sedre nyayaŋ zeeri.
Oho, Rabbi ga Liban sedre* nyaŋey ceeri-ceeri.
6A ga naŋ i ma sar-sar sanda handayze cine.
Liban da Siriyon mo sanda haw-bi ize.
7Rabbi jinda ga danji deeneyaŋ zortandi,
8Rabbi jinda ga saaji jijirandi,
Rabbi ga Kades saajo jijirandi.
9Rabbi jinda ga naŋ jeerey ma hay,
A ga tuuri zugey jallandi.
A marga fuwo ra hay kulu ga ne: «Darza!»

10Rabbi goro tunfaana boŋ.
Oho, Rabbi goro, Koy no hal abada.
11Rabbi ga gaabi no nga borey se,
Rabbi ga nga borey albarkandi nda laakal kanay.

30 -Baytu. I m'a doon Rabbi fuwo hanandiyaŋo hane.
Dawda wane no.-
2Ya Rabbi, ay ga ni zamu, zama ni n'ay sambu beene,
Ni mana naŋ ay ibarey ma farhã ay boŋ.
3Ya Rabbi ay Irikoyo, ay hẽ ni gaa,
Ni n'ay no baani mo.
4Ya Rabbi, ni n'ay fundo kaa taray
a ma fun Alaahara,
Ni n'ay fundo yeti
waato kaŋ ay gunguray ka koy guuso ra.
5Ya araŋ a ganakoy, wa baytu te Rabbi se,
W'a saabu a hananyaŋo se.
6Zama a futa, sanda mo-ka-miyaŋ misa cine no,
A gomno mo ga to fundi muudu.
Hẽeni ga hanna cin folloŋ,
Amma mo boyaŋ ga kande farhã zamuuyaŋ.

7Ay wo kay, ay laakal kanay gora ra ay ne:
«I s'ay zinjandi hal abada.»
8Ya Rabbi, ni gomno boŋ ni naŋ
ay tondi kuuko ma sinji nda gaabi.
Ni na ni moyduma tugu, ay binde boŋ haw.

9Ya Rabbi, ay hẽ ni gaa,
Ay Koyo gaa no ay ŋwaaray.
10Nafa fo ka bara ay kuro gaa

d'ay gunguray ka do guuso ra?
Laabu bulungo ga ni sifa no?
Wala a ga ni cimo baaru fe no?
11 Ya Rabbi, ma maa, ma gomni goy te ay se!
Ya Rabbi, ma ciya ay gaako!

12 Ni n'ay bine sara bare ka ciya gaani,
Ni n'ay seew bankaarayey feeri,
Ni n'ay guddama da bine kaani.
13 Zama ay bina ma sifayaŋ baytu te ni se,
A ma si dangay mo.
Ya Rabbi, ay Irikoyo, ay ga saabuyaŋ te ni se hal abada.

31 -Doonkoy jine bora se.
Dawda baytu fo no.-
2 Ya Rabbi, ni do no ay ga tuguyaŋ do ceeci,
Ma si naŋ ya haaw hal abada.
M'ay faaba mo ni adilitara ra.
3 Ma ni hanga jeeri ay se, m'ay faaba nda cahãyaŋ.
Ma ciya tondi gaabikooni ay se, wongu fu mo ay faaba se.
4 Za kaŋ nin no ga ti ay tondo d'ay wongu fuwo,
Kala ni m'ay candi k'ay daŋ fondo ni maa sabbay se.
5 Ni g'ay candi ka kaa taaru beero ra,
Kaŋ i hirr'ay se tuguyaŋ ra,
Zama ni ga ti ay gaabo.
6 Ni kamba ra no ay g'ay biya talfi.
Ya Rabbi, ya Irikoy cimikoyo, ni n'ay fansa.

7 Ay konna borey kaŋ yaŋ ga gaabu tooru yaamey gaa,
Amma ay ga de Rabbi gaa.
8 Ay ga farhã ka te bine kaani ni baakasinay suujo ra,
Zama ni di ay kankamo, ni g'ay fundo masiibey bay mo.
9 Ni mana ay daŋ ay ibara kambe ra,
Amma ni n'ay cey sinji nangu tafo ra.
10 Ya Rabbi, ma gomni goy te ay se,
Zama kankami ra no ay go.
Ay moy diyaŋo goono ga zabu bine saray sabbay se,
Oho, d'ay fundo d'ay gaahamo kulu mo.
11 Zama ay fundo jirbey go ga kokor da bine saray,
Ay jiirey mo da bine jisiyaŋ.
Ay gaabo go ga gaze ay laala sabbay se,
Ay biriyey mo ban ka te ikaynayaŋ.
12 Ay ciya taali dakeyaŋ hari ay yanjekaarey kulu se,
Oho, sanku fa binde ay gorokasiney se.

Ay ya humburandi no ay mo-ka-bayrayey se.
Borey kaŋ yaŋ ga di ay taray ga zur'ay se.
13I dinya ay gaa sanda buuko kaŋ i si fong'a.
Ay ciya sanda gaasu camse cine.
14Zama ay maa boro boobo alaasiray sanni.
Humburkumay go kuray kulu.
I na saawareyaŋ te ay boŋ,
I na dabari te mate kaŋ cine no
ngey ga te k'ay fundo sambu nd'a.

15Amma, ya Rabbi, ay wo, ay de ni gaa,
Ay ne: «Nin no ga ti ay Irikoyo.»
16Ay jirbey, ni kambe ra no i go,
M'ay faaba ay ibarey kambe ra,
D'ay gaaraykoy mo gaa.
17Ma naŋ ni moyduma ma kaari ni tamo do haray,
M'ay faaba mo ni baakasinay suujo ra.
18Ya Rabbi, ma si naŋ ya haaw, zama ay na ni ce.
Ma naŋ laalakoyey ma haaw, i ma te siw Alaahara.
19Meyey kaŋ ga tangari ma dangay,
Ngey kaŋ yaŋ ga salaŋ adilantey boŋ da mo-koogay,
Da boŋbeeray, da donda-caray mo.

20Man ni gomno beera misa
kaŋ ni jisi ngey kaŋ ga humburu nin yaŋ se?
Kaŋ ni goy mo ni gaa de-koy se Adam-izey jine!
21Ni g'i tugu ni do tuguyaŋ nango ra
hal i ma wa da borey me-hawyaŋey.
Ni g'i jisi tugante bukka ra,
Hal ni m'i wa da deeney masiiba.

22I ma Rabbi sifa, zama a na nga baakasinay suujo
kaŋ ga dambarandi cabe ay se gallu birnikoyo ra.
23Ay wo kay, ay cahãyaŋo ra no ay ne:
«I n'ay pati ka kaa ni jine.»
Kulu nda yaadin ni maa ay adduwey jinde,
Waato kaŋ ay na ni ce.

24Ya Rabbi wane hanantey kulu, wa ba r'a.
Rabbi ga naanaykoyey haggoy.
A ga banandi toonante te mo boŋbeeray goy teeko se.
25Araŋ kulu kaŋ ga Rabbi hangan, wa gaabu.
Araŋ biney ma te gaabi.

32 -Dawda baytu fo no.-
Albarkante no boro kaŋ Irikoy n'a taalo yaafa a se,
A n'a zunubey daabu mo.
2Albarkante no alboro kaŋ Rabbi si laala lasaabu a se,
Kaŋ sinda gulinci nga biya ra mo.

3Waati kaŋ cine ay dangay,
Ay biriyey zeenu ay wurro kaŋ ay foy ka te sabbay se.
4Zama cin da zaari ni kamba ga tin ay boŋ.
I n'ay darza bare ka ciya
sanda hayni waate koogay cine. (Wa dangay)
5Ay n'ay zunubo seedandi ni jine,
Ay man'ay laala mo tugu.
Ay ne: «Ay g'ay laala ci no Rabbi se.»
Ni mo n'ay zunubey taalo yaafa. (Wa dangay)

6Woodin sabbay se no boro kulu kaŋ ga ni gana
ma te adduwa ni gaa alwaati kaŋ a ga du nin ra.
Daahir, waati kaŋ harey kaŋ ga guusu ga tun ka yooje,
I si to a do.
7Nin no ga ti ay tuguyaŋ nango,
Ni g'ay hallasi k'ay wa taabi,
Ni g'ay kali mo da faaba baytuyaŋ. (Wa dangay)

8Ay ga ni bayrandi, ay ga ni dondonandi
fonda kaŋ ni ga gana din ra,
Ay ma ni no saaware, ay moy go ni boŋ.
9Wa si ciya sanda bari wala alambaana
kaŋ yaŋ sinda carmay fo.
I taalamey ga ti alzam da kasiji kaŋ i g'i gooji nd'a.
Da manti yaadin no, i si maan ni do bo.
10Bine saray bambata no ga ciya laalakoy baa,
Amma boro kaŋ de Rabbi gaa,
Baakasinay suuji ga te a se kali.

11Ya araŋ adilantey, wa te bine kaani ka farhã Rabbi do.
Araŋ kulu kaŋ yaŋ biney ga saba,
Wa kuuwa farhã sabbay se.

33 Ya araŋ adilantey, wa cilili Rabbi se!
Sifayaŋ ga hagu cimikoyey se.
2Wa Rabbi sifa nda moolo beeri,
Wa sifayaŋ baytu te a se da moolo hamni-way-koy.
3Wa baytu taji te a se;

Araŋ ma subo boriyandi da yooje beeri.

4Zama Rabbi sanno ya cimikoy no,
A goyey kulu mo, naanay ra no a g'i te.
5A ga ba adilitaray da cimi ciiti.
Ndunnya go toonante da Rabbi baakasinay suujo.

6Rabbi sanno no a na beeney te d'a.
Beene kundey mo, a n'i te da nga meyo fulanzama.
7A ga teeku harey margu-margu ka gusam,
A ga guusuyaŋey mo jisi nga jisiri nangey ra.
8Ndunnya kulu ma humburu Rabbi,
Ndunnya gorokoy kulu ma di a gaakuro.
9Zama a salaŋ, haya kubay mo.
A na lordi* te, sanno tabbat mo.
10Rabbi ga dumi cindey saawarey ciya yaamo,
A ga borey dabarey ganji mo.
11Rabbi saawara tabbat hal abada,
A bina miiley mo hala zamaney kulu me.

12Albarkante no dumo kaŋ Rabbi no ga ti a Irikoyo,
Borey kaŋ a suuban i ma ciya nga wane jama.
13Rabbi go beene, a goono ga guna. A ga di Adam-izey kulu.
14A nangora ra a ga ndunnya gorokoy kulu fonnay.
15Nga kaŋ na i biney kulu taka
goono ga laakal daŋ i goyey kulu gaa.
16Bonkooni si no kaŋ ga faaba
nga wongu marga baayaŋo sabbay se,
Wongaari mo si yana nga gaabi beero sabbay se.
17Yana-ka-faaba ciina ra, bari ya hay fo yaamo no,
A si boro kulu faaba mo nga gaabi beero sabbay se.
18A go, Rabbi moy go borey kaŋ yaŋ ga humbur'a gaa,
Ngey kaŋ yaŋ ga beeje sinji a baakasina ra din gaa,
19Zama a m'i fundey faaba buuyaŋ gaa,
A m'i haggoy mo haray jirbey ra.

20Iri fundey goono ga hangan Rabbi se.
Nga no ga ti iri gaakasina da iri korayo.
21Oho, iri biney ga farhã a do,
Zama iri de a maa hanna gaa.
22Ya Rabbi, ni baakasinay suujo ma goro iri boŋ,
Hanganyaŋo kaŋ iri te ni se din boŋ.

34 -Dawda wane no waato kaŋ a na nga boŋ himandi follokom
Abimelek jine, nga mo n'a gaaray, hal a dira.-

2Ay ga Rabbi sifa alwaati kulu,
A saabuyaŋo mo ga goro ay me ra duumi.
3Ay fundo ga fooma nda Rabbi.
Boro kaŋ sinda boŋbeeray ga maa, a ga farhã mo.
4Wa Rabbi beerandi ay banda,
Iri m'a maa beerandi gumo mo care banda.

5Ay na Rabbi ŋwaaray, a tu ay se mo.
A n'ay soolam mo ka kaa ay humburkuma kulu ra.
6I guna a do haray, i kaari,
I moydumey mo, haawi s'i di abada.
7Taabante woone hẽ, Rabbi maa a se mo,
A n'a faaba k'a kaa nga taabey kulu ra.
8Rabbi malayka ga gata sinji
borey kaŋ yaŋ ga humbur'a windanta, a g'i faaba mo.
9Wa taba ka maa kaŋ Rabbi ya gomnikoy no.
Albarkante no boro kaŋ ga de a gaa.
10Ya araŋ a hanantey, wa humburu Rabbi.
Zama jaŋay si no borey kaŋ yaŋ ga humbur'a se.
11Muusu beeri izey ga jaŋ, i ga maa haray mo,
Amma borey kaŋ yaŋ ga Rabbi ceeci
si jaŋ hari hanno kulu.

12Ya araŋ zankey, wa kaa, wa hanga jeeri ay se,
Ay g'araŋ dondonandi Rabbi humburkumay.
13May no boro kaŋ ga ba fundi,
Kaŋ ga ba nga ma di jirbi hanney?
14To! Kal ni ma ni deena gaay laala ciyaŋ gaa,
Ni meyo mo ma si gulinci salaŋ.
15Ma fay da goy laalo ka ihanno te,
Ma laakal kanay ceeci k'a gana mo.
16Rabbi moy go adilantey gaa,
A hangey mo go feerante i hẽeney se.
17Rabbi moyduma ga bare ka gaaba da goy laalo teekoy,
Zama nga m'i fonguyaŋ tuusu ndunnya boŋ.

18Adilantey ga hẽ, Rabbi ga maa,
A g'i soolam ka kaa i taabey kulu ra mo.
19Rabbi ga maan bine-saray-koyey,
A ga borey kaŋ yaŋ gonda bine suugay faaba.
20Adilante masiibey wo iboobo no,
Day Rabbi g'a soolam ka kaa i kulu ra.

21 A ga haggoy d'a biriyey kulu,
I ra baa afolloŋ si ceeri.

22 Laala ga boro laaley wi,
Borey kaŋ yaŋ ga konna adilantey mo, ciiti g'i zeeri.
23 Rabbi ga nga tamey fundey fansa.
Borey kaŋ yaŋ ga de a gaa mo,
Ciiti si baa afolloŋ zeeri i ra.

35 -Dawda wane no.-
Ya Rabbi, ma gurjay da borey kaŋ yaŋ ga gurjay da ay.
Ma wongu nda ngey kaŋ yaŋ ga wongu ay.
2 Ma sambu koray kayna nda koray beeri,
Ma te garbas ay gaakasinay sabbay se,
3 Ma yaaji da allag sambu beene,
K'ay fundo kankamkoy fonda kosaray.
Ma ne ay fundo se: «Ay no ga ti ni faaba.»

4 Ngey kaŋ goono g'ay fundo ceeci ma kayna haŋ,
I ma haaw mo.
Borey kaŋ yaŋ g'ay ceeci hasaraw se mo ma bare,
I boŋ ma haw.
5 I ma ciya sanda du kaŋ go haw jine,
Rabbi malayka goono g'i gaaray.
6 I fonda ma te kubay, a ma te tansi mo,
Rabbi malayka goono g'i gaarayyaŋo kankamandi.
7 Zama i na ngey asuuta tugu
guusu ra ay se sabaabu kulu si,
I na guusu fansi ay fundo se sabaabu kulu si.
8 Halaciyaŋ ma kaŋ i boŋ jirsiyaŋ ra.
Asuuta kaŋ i tugu din m'i cey di.
Halaciyaŋo kaŋ i soola din, i ma kaŋ a ra.
9 Ay fundo mo ga farhã Rabbi ra,
A ga farhã gumo a faaba ra.
10 Ay biriyey kulu ga ne: «Ya Rabbi, may no ga hima nin
kaŋ ga taabante faaba boro kaŋ bis'a gaabi kambe ra?»
Oho, taabante da laamikoy,
A g'i faaba ngey komkoy kambe ra.

11 Ay zaari sambukoy tun ka tangari seeda te.
I goono g'ay hã da haŋ kaŋ ay si bay.
12 I goono ga laala bana ay se booriyaŋ nangu ra,
K'ay fundo hasara.
13 Amma ay wo, waati kaŋ i goono ga zaŋay,

Ay bankaarayey ya zaara-zaarayaŋ no.
Ay n'ay fundo kaynandi nda mehaw,
Ay soobay ka adduwa te mo ay bina ra.
14 Alhaalo kaŋ ay cabe, sanda day ay coro no,
Wala mo ay nya-ize.
Ay sooli, ay goono ga bu hẽeni te,
Sanda boro kaŋ goono ga nga nya bu baray te.
15 Amma ngey wo, waati kaŋ ay simbar,
Kal i soobay ka farhã, i margu mo.
Karkoy kulu margu ay gaa, ay sinda baaru mo.
I soobay k'ay tooru-tooru, i mana naŋ.
16 Sanda borey kaŋ yaŋ si Irikoy gana,
Kaŋ ga hahaaray ngey batey ra,
Yaadin cine no i na ngey hinjey kaama ay gaa.

17 Ya ay Koyo, waatifo no ni ga gunayaŋ hinne naŋ?
M'ay fundo faaba ka kaa i halacandiyaŋo ra!
M'ay fundi follonka mo faaba muusu beerey gaa!
18 Ay ga ni saabu marga bambata ra,
Ay ga ni sifa mo jama gaabikooni ra.
19 Borey kaŋ yaŋ ga wangu ay yaamo-yaamo
ma si farhã ay boŋ.
Borey kaŋ yaŋ ga konna ay sabaabu kulu si
ma si du ka baa mo kar.
20 Zama i mana baani sanni te bo,
Amma i goono ga zamba sanniyaŋ soola
ka dake bine-baani-koyey boŋ laabo ra.
21 Daahir i na ngey meyey feeri gumo.
I ne: «Ahãa, ahãa, iri moy di a!»

22 Ya Rabbi, ni di woodin. Ma si dangay.
Ya ay Koyo, ma si mooru ay.
23 Ya ay Irikoyo, ay Koy Beero, ma tun ka kay,
Ma mo hay ay cimo d'ay sanno gaa.
24 Ya Rabbi ay Irikoyo,
Ma ciiti ay se ni adilitara boŋ.
I ma si du ka farhã ay boŋ.
25 I ma si ne ngey biney ra: «Ahãa, yaawo no iri ga ba!»
I ma si ne: «Iri n'a gon sukutum.»

26 Ngey kaŋ yaŋ ga farhã d'ay hasarawo ma haaw,
I ma butugu care banda.
Borey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ beerandi ay boŋ,
Haawi nda kayna m'i daabu.

27 Amma borey kaŋ yaŋ ga maa ay cimo kaani
ma cilili bine kaani sabbay se, i ma farhã mo.
Duumi i ma soobay ka ne: «Rabbi ma beeri,
Nga kaŋ ga maa nga tamo albarka kaani.»
28 Ay deena mo ga ni adilitara sanni te.
Zaari me-a-me a ga ni sifa mo.

36 -Doonkoy jine bora se.
Rabbi tamo Dawda wane no.-
2 Murteyaŋ go ga salaŋ boro laalo se a bina ra.
Irikoy humburkumay si a jine.
3 Zama a ga nga boŋ fafagu no nga boŋ diyaŋ ra,
Ga miila nga laala si bangay ka ciya haŋ kaŋ i ga konna.
4 A me sanno, laala da gulinci koonu no.
A fay da laakal, a na ihanno teeyaŋ mo naŋ.
5 A ga laala miila nga daarijo boŋ,
A ga kay fondo kaŋ si boori boŋ, a si laala fanta mo.

6 Ya Rabbi, ni baakasinay suujo go beeney ra,
Ni naanayo mo to hala beeney gaa.
7 Ni adilitara ga hima Irikoy tondi beerey,
Ni ciitey guusuyaŋ, ibambata no.
Ya Rabbi, nin no ga haggoy da boro nda alman kulu.
8 Ya Irikoy, man ni baakasinay suujo darza misa?
Adam-izey mo ga du koruyaŋ do ni fatey biyo ra.
9 I ga haŋ ka yeesi mo da ni windo yulwa,
Ni g'i haŋandi mo ni do fundi kaani maayaŋ isa gaa.
10 Zama ni do no fundi hari zuro go.
Ni kaaro ra no iri ga di hananyaŋ.
11 Ma naŋ ni baakasinay suujo
ma soobay ka te borey kaŋ yaŋ ga ni bay se.
Ni adilitara mo ngey kaŋ yaŋ gonda
cimi ngey biney ra se.
12 Ma si naŋ boŋbeeraykoy m'ay taamu,
Ma si naŋ boro laaley kambe m'ay gaaray.
13 Noodin no goy laalo teekoy kaŋ.
I n'i naan, kal i si hin ka tun koyne.

37 -Dawda wane no.-
Ma si ni boŋ taabandi laalakoyey sabbay se.
Ma si canse mo da borey kaŋ ga adilitaray-jaŋay te.
2 Zama i g'i dumbu da waasi sanda subu cine.
I ma lakaw mo sanda kobto tayo.

ZABURA 37:3

3 Ma de Rabbi gaa, ma booriyaŋ goy te,
Ma goro laabo ra, ma munye da naanay mo.
4 Ni bina ma kaan Rabbi ra,
Nga mo ga ni bina muraado feeri ni se.

5 Ma ni fundo daŋ Rabbi kambe ra,
Ma de a gaa, nga mo ga goy.
6 A ga naŋ ni adilitara ma bangay sanda annura cine,
Ni cimo mo sanda zaari bindi cine.

7 Ma fulanzam hinne Rabbi ra,
Ma hin suuru ka hangan a se.
Ma si ni boŋ taabandi boro
kaŋ goono ga te albarka nga fonda ra sabbay se,
Nga kaŋ ga dabari laaloyaŋ kaa taray,
I ga ŋwa mo.

8 Ma fay da bine fortay, ma futay naŋ mo.
Ma si ni boŋ taabandi,
Woodin si kande hay kulu kala laala teeyaŋ.
9 Zama Irikoy ga laala goykoyey halaci,
Amma borey kaŋ yaŋ ga hangan Rabbi se,
Ngey no ga laabo tubu.

10 Zama d'a gay kayna, kulu laalakoy si no.
Daahir, anniya no ni g'a nangora guna nd'a,
A si ye ka bara noodin mo.
11 Amma borey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray ga laabo tubu,
I ga ngey biney kaanandi mo baani yulwanta ra.

12 Boro laalo ga me-hawyaŋ te adilante boŋ,
A ga hinje kaama a se mo.
13 Amma Koy Beero g'a haaru,
Zama a di kaŋ a alwaato goono ga kaa.

14 Laalakoyey na takuba foobu, i na haw daŋ biraw ra
zama ngey ma taabante da laamikoy zeeri,
Ngey ma fonda ra cimikoyey halaci.
15 I takubey ga furo ngey bumbey biney ra,
I birawey mo ga ceeri-ceeri.

16 Dambe hari kayna kaŋ go adilante se,
A ga bisa arzaka gusam kaŋ go laalakoy boobo se.
17 Zama laalakoyey kambey ga ceeri-ceeri,

Amma Rabbi ga adilante gaabandi.
18 Rabbi ga cimi-toonante-koyey jirbey bay,
I tubo mo tabbatante no hal abada.
19 I si haaw masiiba jirbey ra bo,
Haray jirbey ra mo i ga kungu.

20 Amma laalakoyey ga halaci,
Rabbi ibarey mo ga ciya sanda kuray do darza.
I ga say ka daray, i ga say sanda dullu cine.

21 Laalakoy ga garaw sambu, a si bana mo,
Amma adilante ya gomnikoy no, a ga nooyaŋ no.
22 Zama borey kaŋ yaŋ du albarka Irikoy do,
Ngey no ga laabo tubu,
Amma borey kaŋ yaŋ a laali, a g'i tuusu.

23 Rabbi ga boro ce taamuyaŋey tabbatandi,
A ga farhã d'a fonda mo.
24 Baa a kaŋ, a si gay ganda bo,
Zama Rabbi goono g'a gaay nga kambe ra.

25 Doŋ ay ya zanka no, sohõ mo ay zeen,
Amma ay mana di i ma adilante furu baa ce fo,
Wala mo a banda ma nga ŋwaaro ŋwaaray.
26 Zaari me-a-me a goono ga gomni goy te,
A goono ga garaw daŋ,
A bandey mo albarkanteyaŋ no.

27 Ma fay da laala, ma booriyaŋ te.
Woodin gaa no ni ga goro hal abada.
28 Zama Rabbi ga ba cimi ciiti,
A si nga hanantey furu mo.

I g'i haggoy no hal abada,
Amma a ga boro laalo ganji banda.
29 Adilantey ga laabo tubu, i ma goro a ra hal abada.

30 Adilante me ga laakal sanni salaŋ,
A deena mo ga cimi ciiti sanni te.
31 A Irikoyo asariya go a bina ra,
A taamuyaŋey kulu si te tansi.

32 Boro laalo ga gum ka adilante batandi,
A goono ga ceeci nga m'a wi.

33 Rabbi si adilanta naŋ a kambe ra.
A s'a zeeri mo waati kaŋ i goono g'a ciiti.

34 Ma hangan Rabbi se, m'a fondey haggoy,
Nga mo ga ni beerandi ni ma laabo tubu.
Waati kaŋ a ga boro laaley tuusu, ni ga di a.

35 Ay doona ka di boro laalo kaŋ toonyante no.
A go ga daaru ka yandi sanda tuuri tayo
kaŋ go nga batama ra.
36 Amma a bisa, a si no mo.
Oho, hala ay n'a ceeci zaati,
Amma boro si ye ka di a koyne.

37 Ma laakal daŋ cimi-toonante-koy gaa,
Ma adilante guna mo,
Zama baani boro gonda kokora hanno.
38 Day zunubikooney ga halaci no care banda,
Boro laaley kokora ga ti i m'i tuusu.

39 Amma adilantey faaba wo, Rabbi do no a ga fun.
Nga no ga ti i gaabi do taabi alwaati ra.
40 Rabbi g'i gaakasinay, a g'i kaa kambe.
Boro laaley kambe ra n'a g'i kaa,
A g'i faaba mo zama i tugu a do.

38

-Dawda baytu fo kaŋ a te fongandiyaŋ se.-

2 Ya Rabbi, ma si deen'ay gaa ni futa ra,
Ma s'ay gooji mo ni dukuri korna ra.
3 Zama ni hangawey furo ay ra,
Ni kamba mo goono g'ay naan da gaabi.
4 Ay sinda baani ay hamo ra ni dukuro sabbay se,
Gaabi mo si no ay biriyey ra ay zunubey sabbay se.
5 Zama ay hartayaŋey ku d'ay boŋo,
Sanda jaraw tiŋo cine, i bis'ay gaabi.

6 Ay biyey te haw, i fumbu ay saamotara sabbay se.
7 Ay gungum; ay sooli gumo,
Zaaro me muudu ay goono ga dira nda bina sunnay.
8 Zama ay gunde calbey to da tonyaŋ,
Ay hamo kulu ra mo sinda baani.
9 Ay dusu, ay tutubu-tutubu,
Ay wurru bine ra laakal-kanay-jaŋay sabbay se.

10 Ya Koy Beero, haŋ kaŋ ay ga laami kulu go ni jine,
Ay durayyaŋo mo si tugante ni se.
11 Ay bina go ga fittaw, ay gaabo fay d'ay,
Baa ay moy annura mo daray ay se.
12 Ay baakoy d'ay corey kay nangu mooro,
I goono ga di ay masiiba,
Ay dumey mo go ga kay nangu mooro.
13 Ay fundo ceecikoy mo na hirrimiyaŋ sinji ay se.
Ngey mo kaŋ yaŋ ga ba ngey m'ay zamba
goono ga halaciyaŋ ci,
Zaari me-a-me i goono ga gulinci soola.

14 Amma ay wo hima sanda lutu, yana maa.
Ay ga hima beebe kaŋ si nga me fiti.
15 Oho, ay ga hima sanda boro kaŋ si maa,
Kaŋ kobay si no a me ra.
16 Ya Rabbi, za kaŋ ni gaa no ay ga beeje sinji,
Ya Koy Beero, ay Irikoyo, ni ga tu.
17 Zama ay ne: «Waati kaŋ ay cey ga tansi,
Kaŋ i ga boŋ jare ay se ka gaaba nd'ay,
I ma si farhã ay boŋ.»

18 Zama ay wo ga ba ka kaŋ,
Ay bine sara mo go ay jine waati kulu.
19 Zama ay g'ay taalo bangandi,
Ay to da humburkumay ay zunubo sabbay se.
20 Amma ay ibarey ya iboobo no, i gonda hina mo.
Borey kaŋ yaŋ wongu ay sabaabu kulu si,
Ngey wo tonton gumo.
21 Borey mo kaŋ ga laala bana ihanno se
ya yanjekaariyaŋ no ay se,
Zama haŋ kaŋ ga boori no ay goono ga gana.

22 Ya Rabbi, ma s'ay furu; ya ay Irikoyo, ma si mooru ay.
23 Ya ay Koyo, ya ay faaba, ma waasu k'ay gaa.

39 -Doonkoy jine bora Yedutun se.
Dawda baytu fo no.-
2 Ay ne: «Ay ga haggoy d'ay muraadey,
Zama ay ma si zunubi te d'ay deena.
Duumi da laalakoy go ay jine,
Ay g'ay me daabu danga nda takunkum.»
3 Ay goro siw, ay dangay baa ihanno ciyaŋ gaa,

Ay bine sara mo tonton.
4 Ay bina ton ay ganda ra,
Ay go fonguyaŋ gaa, kala danji di.
Gaa no ay salaŋ d'ay deena ka ne:

5 «Ya Rabbi, ma naŋ ay m'ay bananta bay,
Ay jirbey baayaŋo lasaabo mo,
Ya bay mate kaŋ cine no a go.
Naŋ ay m'ay jaŋ-ka-gayyaŋo bay.
6 A go, ni n'ay jirbey te sanda kambe gaaba cine.
Ay jiirey baayaŋo mo manti hay fo no ni jine.
Daahir, boro fo kulu ya funsar no,
Mate kulu kaŋ cine a goono yaŋ ga bara nd'a. (Wa dangay)
7 Daahir, boro kulu ga nga bar-bareyaŋ te no
sanda yuumay cine.
Daahir, i ga kosongu yaamo day no.
A ga arzaka margu-margu, a s'a ŋwakwa bay mo.

8 Sohõ binde, ya ay Koyo, ifo no ay goono ga hangan?
Ay beeja, ni do no a go.
9 M'ay faaba ay hartayaŋey kulu gaa.
Ma si naŋ ya ciya wowi hari
borey kaŋ yaŋ sinda laakal se.
10 Ay te siw! Ay man'ay me fiti mo,
Zama nin no ka woodin te.
11 Ma ni karyaŋo hibandi ka kaa ay gaa,
Ay halaci ni kamba sabbay se.
12 Waati kaŋ ni ga boro gooji
nda kaseetiyaŋ zunubi sabbay se,
Ni ga naŋ a darza ma halaci sanda naana-baano.
Daahir boro kulu ya funsar no. (Wa dangay)
13 Ya Rabbi, ma maa ay adduwa,
Ma hanga jeeri ay hẽeno mo se.
Ma s'ay hẽeno dangay, zama ay ya yaw no ni do,
Boro kaŋ kaa ka zumbu no,
Sanda ay kaayey kulu cine za doŋ.
14 Ma fay d'ay gunayaŋ zama ay ma du ka moyduma feeri,
Za ay mana gana ne, za ay mana te ka si.»

40 -Doonkoy jine bora se.
Dawda baytu fo no.-
2 Suuru no ay ga hangan d'a Rabbi se,
A na hanga jeeri ka maa ay se, a maa ay hẽeno mo.
3 A n'ay soolam ka kaa halacandiyaŋ guuso ra,

Tibi botogo laalo ra.
A n'ay cey sinji tondi daari boŋ,
A n'ay taamuyaŋey mo kayandi.
4 A na baytu taji daŋ ay meyo ra mo,
Saabuyaŋ nooya iri Irikoyo se.
Boro boobo ga di, i ma humburu, i ma de Rabbi gaa mo.

5 Albarkante no boro kaŋ na Rabbi te nga deyaŋ hari.
A si nga jine ye boŋbeeraykoyey do haray,
wala borey kaŋ yaŋ ga kamba tangari do haray.
6 Ya Rabbi ay Irikoyo, dambara goyey kaŋ ni te,
Da ni fongu-fonguyaŋey mo
kaŋ ni gonda iri do haray ga baa gumo.
Afo kulu si no kaŋ i ga kar ni gaa.
Baa d'ay ga ba ay m'i bangandi, ay m'i baaru dede,
I bisa lasaabuyaŋ.

7 Ni si ba sargay da nooyaŋ,
Ni n'ay hanga fun.
Sargay summaare kaŋ i ga ton,
Da zunubi se sargay, ni s'i hã.
8 Gaa no ay ne: «Ay neeya, ay kaa.
I hantum ay boŋ tira kunkunanta ra.
9 Ya ay Irikoyo, ay farhã ga ti ni miila teeyaŋo,
Daahir, ni asariya go ay bina ra.»

10 Ay na adilitaray baaru hanna fe
jama marga bambata ra,
A go, ay s'ay meyo ganj'a. Ya Rabbi, ni ga bay.
11 Ay mana ni adilitara tugu ay bina ra bo,
Ay na ni naanayo da ni faaba ci no.
Ay mana ni baakasinay suujo
da ni cimo daabu jama marga bambata se mo.
12 Ya Rabbi, ni s'ay ganji ni bakarawo.
Ni baakasinay suujo da ni cimo g'ay haggoy duumi.
13 Zama masiibey kaŋ ga baa da lasaabuyaŋ n'ay windi,
Ay taaley mo n'ay to hala ay si hin
k'ay boŋ sambu ka beena guna.
I baa da ay boŋ hamno, ay bina-gaabo mo gaze.

14 Ya Rabbi, ma yadda k'ay kaa kambe.
Ya Rabbi, ma cahã k'ay gaakasinay.
15 Borey kaŋ yaŋ g'ay fundo ceeci zama ngey m'a halaci se,
Naŋ i ma haaw, i boŋ ma haw me folloŋ.

Ngey kaŋ yaŋ ga farhã nd'ay hasarawo,
Naŋ i ma bare ka ye banda ka kayna haŋ.
16Ngey kaŋ ga ne ay se: «Ahãa! Ahãa!»
Naŋ i ma dangay siw i haawo sabbay se,
17Borey kaŋ yaŋ ga ni ceeci kulu
ma te bine kaani da farhã ni do.
Ngey kaŋ yaŋ ga ba ni faaba ma soobay ka ne:
«Wa Rabbi beerandi!»

18Ay wo taabante no kaŋ gonda laami,
Kulu nda yaadin Koy Beero ga fongu ay gaa.
Ni ga ti ay gaakasina d'ay faabakwa mo.
Ya ay Irikoyo, ma si gay!

41 -Doonkoy jine bora se.
Dawda baytu fo no.-
2Albarkante no boro kaŋ ga taabantey saal,
Rabbi g'a faaba taabi zaari ra.
3Rabbi g'a hallasi k'a funandi,
A ga ciya albarkante mo ndunnya ra,
Ni s'a no nga ibarey ibaayo se mo.
4Rabbi g'a gaabandi a baani-jaŋay daarijo boŋ.
Ni ga daariji hanse a se a dooro ra.

5Ay ne: «Ya Rabbi, ma gomni goy te ay se,
M'ay fundo yayandi, zama ay na zunubi te ni se.»
6Ay ibarey goono g'ay wow, i goono ga ne:
«Waatifo no a ga bu, a maa ma halaci mo?»
7D'a kaa k'ay kunfa mo,
Kala sanni yaamo kaŋ a ga soobay ka ci.
A bina goono ga laala margu-margu nga boŋ se,
D'a koy taray mo, kala a m'a ci.

8Borey kaŋ yaŋ ga konna ay kulu goono g'ay ciinay no.
I goono g'ay hiila ngey m'ay zamba se, ka ne:
9«Doori laalo fo goono ga naagu a gaa.
Sohõ mo kaŋ a ban ka kani wo, a si ye ka tun koyne.»
10Oho, ay cora bumbo, kaŋ ay yadda nd'a,
Bora kaŋ n'ay ŋwaaro ŋwa
na nga ce konda tunandi ay gaa[18].
11Amma nin, ya Rabbi, ma gomni goy te ay se.
M'ay tunandi mo,

[18] 41:10 Sanno kaŋ ne a “na nga ce konda tunandi ay gaa” ga ti “a n'ay amaana ŋwa”.

Zama ay ma bana i gaa.
12 Woodin gaa no ay ga bay kaŋ ni ga maa ay kaani,
Za kaŋ ay ibara siino ga zamuuyaŋ te ay boŋ.
13 Ay wo, nin no goono g'ay gaay ay hananyaŋo ra.
Ni g'ay jisi ni jine hal abada.

14 I ma Rabbi Israyla Irikoyo sifa,
Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin. Amin. Amin.

TIRA HINKANTA

42 -Doonkoy jine bora se.
Kora izey baytu fo no.-
2 Sanda mate kaŋ cine me-kwaaray ga zuka
nga ma du hari zurey,
Ya Irikoy, yaadin cine no ay fundo goono ga zuka ni se.
3 Ay fundo goono ga maa Irikoy jaw, Irikoy fundikoono.
Waatifo no ay ga kaa ka bangay Irikoy jine?
4 Ay mundo ciya ay se ŋwaari cin da zaari,
Kaŋ waati kulu borey goono ga ne ay se:
«Day man no ni Irikoyo go?»
5 Hayey wo no ay fongu, ay goono g'ay fundo soogu ay ra,
Dirawo kaŋ ay goro ka te jama banda,
Ay goono g'i candi ka kond'ey Irikoy windo do,
Ka farhã da saabuyaŋ jinde sambu,
Batu teeyaŋ jama nooya.

6 Ya ay fundo, ifo se no ni goono ga taagum?
Ifo se mo no ni goono ga joote ay ra?
Ma beeje sinji Irikoy boŋ,
Zama ay ga ye k'a saabu a moyduma gaakasina sabbay se.

7 Ya ay Irikoyo, ay fundo goono ga taagum ay ra,
Woodin se no ay ga fongu ni gaa za Urdun* laabu,
Da Hermon yolley, da Mizar tudo boŋ mo.
8 Ni hari bondayey kaatiyaŋo maayaŋ gaa no
guusuyaŋey ga care ce.
Ni hari zurey da bondayey kulu n'ay yoole.
9 Amma Rabbi ga nga baakasinay suujo lordi zaari haray,
Cin mo a bayto go ay banda,
Sanda ay fundo Irikoyo gaa adduwa nooya.

10 Ay ga ne Irikoy kaŋ ti ay tondi daaro se:
«Ifo se no ni dinya ay gaa?
Ifo se mo no ay goono ga dira nda bine saray

ibare kankamo sabbay se?»
11 Ay yanjekaarey wowo ga hima ay se
sanda mate kaŋ cine i g'ay biriyey tutubu,
Kaŋ waati kulu no i ga ne ay se:
«Man no ni Irikoyo go me?»

12 Ya ay fundo, ifo se no ni goono ga taagum?
Ifo se mo no ni goono ga joote ay ra?
Ma beeje sinji Irikoy boŋ,
Zama ay ga ye k'a saabu,
Nga kaŋ ci ay moyduma gaakwa, ay Irikoyo mo no.

43 Ya Irikoy, ma faasa ay se.
M'ay sanno hanse ka gaaba nda dumey
kaŋ siino ga ni gana.
M'ay faaba mo boro kaŋ ga gulinci kambe ra,
Kaŋ sinda adilitaray mo.
2 Zama nin no ga ti Irikoy, ay gaabo wane.
Ifo se no ni n'ay furu?
Ifo se no ay goono ga dira nda bine saray
ibare kankamo sabbay se?
3 Ay ga ni ŋwaaray, ma ni annura da ni cimo donton,
I ma jina candi ay se.
I ma kande ay ni tondi hananta boŋ, ni nangorayey do mo.
4 Waati din gaa no ay ga koy Irikoy feema do,
Irikoy kaŋ ti ay farhã beero do nooya.
Ya Irikoy, ay Irikoyo,
Moolo beeri boŋ no ay ga ni saabu.

5 Ya ay fundo, ifo se no ni goono ga taagum?
Ifo se mo no ni goono ga joote ay ra?
Ma beeje sinji Irikoy boŋ,
Zama ay ga ye k'a saabu,
Nga kaŋ ci ay moyduma gaakwa, ay Irikoyo mo no.

44 -Doonkoy jine bora se.
Kora izey baytu fo no.-
2 Ya Irikoy, iri maa d'iri hangey,
Iri kaayey mo ci iri se goy kaŋ ni te i jirbey ra,
Za waato zamaney ra.
3 Kaŋ ni na dumi cindey gaaray da ni kambe k'i sinji.
Ni na kunda woodin yaŋ taabandi k'i say-say.
4 Zama iri kaayey mana laabo ŋwa da ngey bumbey takuba bo,
Manti mo i kambe jase no k'i faaba,

Amma ni kambe ŋwaaro da ni jasa,
Da ni moyduma annura no, zama ni yadda i gaa.

5 Ya Irikoy, nin no ga ti ay Bonkoono,
Ni ma faaba lordi Yakuba se.
6 Ni do no iri ga du k'iri yanjekaarey tuti ka ye banda.
Ni maa do mo no iri ga du
ka borey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'iri taamu-taamu.
7 Zama ay si de ay birawo gaa bo,
Ay takuba mo s'ay faaba.
8 Amma nin no k'iri faaba iri yanjekaarey kambe ra,
Ni n'iri konnakoy mo haawandi.
9 Irikoy ra no iri ga fooma zaari me-a-me,
Iri ga ni maa sifa mo hal abada. (Wa dangay)

10 Amma sohõ ni n'iri furu, ni n'iri kaynandi mo,
Ni siino ga fatta iri wongu margey banda.
11 Ni naŋ iri ma banda bare iri yanjekaarey se,
Ngey kaŋ konna iri du wongu arzaka ngey boŋ se.
12 Ni n'iri nooyandi sanda wiyaŋ feeji,
Ni n'iri say-say dumi cindey ra.
13 Ni goono ga ni borey neera faala,
Ni mana du riiba fo mo i hayo gaa.

14 Ni n'iri ciya jomboyaŋ hari iri gorokasiney se,
Donda-caray da hahaarayaŋ hari mo iri windante waney se.
15 Ni n'iri ciya deedandiyaŋ laalo hari kundey ra,
Me nyatteyaŋ hari mo dumi cindey game ra.
16 Waati kulu ay kaynayaŋo go ay jine,
Ay moyduma haawo n'ay daabu, sip!
17 Wowko jinde sabbay se kaŋ goono ga sanni ziibo te,
Ibare da daw banako mo sabbay se.

18 Woodin yaŋ kulu kaŋ iri boŋ,
Kulu nda yaadin iri mana dinya ni gaa,
Iri mana tangari goy te da ni sappa mo.
19 Iri biney mana bare ka ye banda,
Iri taamuyaŋey mo mana kamba ka ni fonda taŋ,
20 Baa day kaŋ ni n'iri tutubu zoŋey do,
Ni n'iri daabu mo da buuyaŋ biya.

21 D'iri dinya iri Irikoyo maa,
Wala mo d'iri na kambe salle de-koy waani fo gaa,
22 Doŋ manti Irikoy ga woodin fisi ka kaa taray no?

Zama a ga bine gundu bay.
23 Oho, ni sabbay se no i go g'iri wi zaari me-a-me,
I n'iri himandi feejiyaŋ kaŋ i ga koy wi.

24 Ya ay Koyo, ma mo hay! Ifo se no ni ga jirbi?
Ma tun, ma si wangu iri hal abada.
25 Ifo se no ni goono ga ni moyduma tugu?
Ni goono ga dinya kayna da kankamo
kaŋ i goono ga te iri se din no?

26 Zama iri fundey sooli hala ganda,
Iri gaahamey go ga naagu laabo gaa.
27 Ma tun ka kay iri gaakasinay se,
M'iri fansa mo ni baakasinay suujo sabbay se.

45 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Boosi Hannoyaŋ». Kora izey baytu fo no.
Baakasinay dooni mo no.-
2 Ay bina goono ga to da muraadu hanno fo.
Ay g'ay doono te Bonkoono se.
Ay deena ya kalam no, hantumko kaŋ ga goni wane.

3 Ni bisa Adam-izey booriyaŋ.
I na gomni gusam kaŋ fun ni me ra.
Woodin se no Irikoy na ni albarkandi hal abada.
4 Ya nin wongaaro,
Ma ni takuba koto a ma sooli ni tanja gaa,
Ni beera da ni koytaray darza ra!
5 Ni koytaray darza ra mo
ni ma kaaru ka dira nda albarka,
Cimi da boŋ-baanay da adilitaray sabbay se.
Ni ga naŋ ni kambe ŋwaaro ma muraadey
kaŋ ga humburandi kaa taray.
6 Ni hangawey ya deenekoyyaŋ no.
I go no koyo ibarey biney ra.
Ndunnya dumey ga soobay ka kaŋ ni cire.

7 Ya Irikoy, ni koytaray karga
ya hal abada abadin wane no.
Ni koytaray sarjilla ya sarjilla kayante no.
8 Ni ga ba adilitaray, ni konna mo ilaalo.
Woodin se no Irikoy, kaŋ ti ni Irikoyo
na ni suuban ka farhã jiyo soogu ni boŋ
ka bisa ni hangasiney.

9 Ni bankaarayey kulu gonda zawul
da alowes* da kaasiya haw kaano.
Faadey kaŋ i cina nda cebeeri hinje,
I ra mooley kaŋ ga hẽ na ni bina kaanandi ni se.
10 Bonkooni ize wayyaŋ go ni wayboro darzakoyey ra.
Ni kambe ŋwaaro gaa haray wayboro bonkoono goono ga kay
da Ofir wura ga daabu nga gaa.

11 Ya nin ize wayo, ma hangan ka maa,
Ma fongu, ma ni hanga jeeri.
Ma dinya ni dumey da ni baabo windo mo.
12 Gaa no bonkoono ga ba ni sogotara gumo,
Zama nga wo ni koy no, kala ni ma sumbal a jine.
13 Tir kwaara ize wayo ga kande nooyaŋ,
Jama ra arzakantey mo ga ni yadda ŋwaaray.

14 Bonkoono ize wayo gonda darza nga bina ra gumo.
Wura no i n'a bankaaray kaymo te d'a.
15 I ga kond'a bonkoono do zaara taalamante ra.
A coro wandiyey kaŋ g'a gana, i ga kand'ey ni do.
16 Farhã da bine kaani ra no i ga kand'ey,
I ga furo bonkoono faada ra.
17 Ni izey ga furo ni kaayey nango ra.
Ngey mo no ni ga daŋ ka te mayraykoyyaŋ ndunnya kulu ra.
18 Ay ga naŋ i ma fongu ni maa gaa zamaney kulu ra,
Woodin se no ndunnya dumey
ga saabu ni se hal abada abadin.

46 -Doonkoy jine bora se. Kora izey baytu fo no,
Wayboro no g'a doon.-
2 Irikoy ya iri koruyaŋ do no, da iri gaabo mo,
Gaakasinay maano-maano mo no taabi ra.
3 Woodin se no iri si humburu, baa da ndunnya bare,
Wala baa tondi beerey kaŋ ka sundu teeko bindo ra,
4 Baa a harey ga kungu beeri te, i goono ga kufu kar,
Baa i fuusuyaŋo ga naŋ tondi beerey ma jijiri. (Wa dangay)

5 Isa fo go no, kaŋ haro ga Irikoy gallo bine kaanandi,
Beeray-Beeri-Koyo nangoray hanna no.
6 Irikoy go a bindo ra, gallo si zinji bo.
Irikoy g'a gaakasinay za da hinay.
7 Dumi cindey follo, mayrayey mo zinji.
A na nga jinde sambu, kala ndunnya manne.

8 Rabbi Kundeykoyo go iri banda,
Yakuba Irikoyo ya iri wongu fuwo no. (Wa dangay)

9 Wa kaa ka Rabbi goyey guna,
Kurmu kaŋ cine no a te ndunnya ra.
10 A ga naŋ wongey ma ban hala ndunnya me.
A ga biraw ceeri, a ga yaaji mo pati,
A ga torkey ton danji ra.
11 Wa dangay ka bay kaŋ ay no ga ti Irikoy.
Ay ga beeri gumo dumi cindey do,
Ay ga beeri gumo ndunnya ra mo.

12 Rabbi Kundeykoyo go iri banda,
Yakuba Irikoyo ya iri wongu fuwo no. (Wa dangay)

47

-Doonkoy jine bora se.
Kora izey baytu fo no.-

2 Ya araŋ ndunnya dumey kulu, wa kambe kobi.
Wa cilili nda farhã jinde Irikoy se.
3 Zama Rabbi ya beeraykoy no kaŋ ga humburandi,
Koy beeri no ndunnya kulu boŋ.
4 A ga dumey mayray daŋ iri cire,
Ndunnya dumey mo iri ce taamey cire.
5 A ga iri tubo suuban iri se,
Darza no Yakuba kaŋ a ga ba se. (Wa dangay)

6 Irikoy kaaru nda kosongu jinde,
Rabbi kaaru nda hilli jinde.
7 Wa sifayaŋ baytu te Irikoy se, wa sifayaŋ baytu te.
Wa sifayaŋ baytu te iri Koyo se.
Wa sifayaŋ baytu te,
8 Zama Irikoy ya dumey kulu Koy no.
W'a sifa nda baytu kaŋ ga dondonandi.
9 Irikoy no ga dumi cindey dabari,
Irikoy goono ga goro nga koytaray karga hanna boŋ.
10 Dumey mayraykoyey margu
zama ngey ma ciya Ibrahim Irikoyo boroyaŋ,
Zama ndunnya korayey ya Irikoy wane yaŋ no,
Nga wo Beeraykoy no gumo-gumo.

48

-Dooni. Kora izey baytu fo no.-

2 Rabbi wo Beeraykoy no, kaŋ to sifayaŋ gumo,
Iri Irikoyo gallo ra, a tondi kuuku hanna ra nooya.

3Sihiyona tondo ya Koy Beero gallo no
kaŋ go azawa kambe,
Kayyaŋ-hanno-koy no, farhã hari no ndunnya kulu se.
4Irikoy na nga boŋ bayrandi,
Nga ya wongu fu no gallo faadey ra.

5Zama a go, bonkooney margu, care banda mo no i bisa.
6Kaŋ i di, i to da dambara, i laakaley tun hal i zuru.
7Jijiriyaŋ n'i di noodin,
Sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay gurzuga cine.
8*Ni n'i pati-pati mo, sanda mate kaŋ cine*
ni na Tarsis hiyey pati-pati nda wayna funay hawo.

9Sanda mate kaŋ cine iri maa, yaadin cine mo no iri di,
Rabbi Kundeykoyo gallo ra, iri Irikoyo gallo ra.
Irikoy g'a sinji hal abada. (Wa dangay)

10Ya Irikoy, iri fongu ni baakasinay suujo gaa
ni fuwo bindo ra.
11Ya Irikoy, mate kaŋ cine ni maa bara,
Yaadin cine mo no ni sifayaŋo bara nd'a hala ndunnya me.
Ni kambe ŋwaaro to da adilitaray.
12Sihiyona tondo ma farhã,
Yahuda ize wayey ma te bine kaani ni ciitey sabbay se.

13Wa Sihiyona ra windi, w'a banda mo casu,
W'a cinari kuukey kabu.
14W'a wongu fuwey guna ka boori, w'a faadey gana,
Zama araŋ ma du ka ci zamana kaŋ ga dake araŋ gaa se.
15Zama Irikoyo wo iri Irikoyo no hal abada abadin.
A ga ciya iri se jine candiko ka koy hal iri buuyaŋ hane.

49 -Doonkoy jine bora se.
Kora izey baytu fo no.-
2Ya araŋ ndunnya dumey kulu, wa maa woone wo.
Ya araŋ ndunnya gorokoy kulu, --
3Boro kayney da boro beerey,
Da arzakantey da talkey, wa hanga jeeri care banda:
4Ay meyo ga laakal *sanniyaŋ* ci,
Ay bina fintalyaŋ mo ga ciya fahamay wane.
5Ay g'ay hangey jeeri yaasay se,
Ay g'ay misa mo feeri da moolo beeri karyaŋ.
6Ifo se no humburkumay g'ay di masiiba jirbey ra,
Saaya kaŋ ay ibarey laala go g'ay windi?

7 Sanda borey kaŋ yaŋ ga de ngey arzakey gaa,
Ngey kaŋ yaŋ ga fooma ngey duure baayaŋ sabbay se.
8 I ra sinda boro kaŋ ga hin ka nga nya-ize fansa
nda mate kulu kaŋ cine no,
Wala a ma fansayaŋ hari no Irikoy se a se.
9 Zama i fundey fansayaŋ hari ga caada,
Kala a m'a naŋ hinne hal abada,
10 Kaŋ ga naŋ a ma funa duumi, hal a ma si fumbu.

11 Zama a go ga di laakalkooney go ga bu,
Saamo nda alman alhaalikoy go ga halaci care banda,
I ma ngey arzakey naŋ boro fooyaŋ se.
12 I tammahãyaŋ gaa,
Ngey windey wo ga tondo no hal abada,
Ngey nangorayey mo hala zamaney kulu me.
I ga ngey bumbey maayey daŋ ngey laabey gaa.

13 Amma boro nda nga darza kulu si duumi bo,
A ga hima day danga almaney kaŋ ga halaci.

14 Saamey fonda nooya,
Ngey d'i banda borey
kaŋ yaŋ ga maa i sanney kaani. (Wa dangay)
15 I na i waadu Alaahara se sanda feeji kuru cine.
Buuyaŋ no g'i boy.
Adilantey g'i may susubay.
I gaakuro mo ga ciya Alaahara se ŋwaari.
I ga daray ngey windey se nangu mooro.
16 Amma Irikoy g'ay fundo fansa ka kaa
Alaahara hino ra,
Zama a g'ay sambu. (Wa dangay)
17 Ma si humburu waati kaŋ i na boro fo arzakandi,
Alwaati kaŋ a windo darza tonton.
18 Zama d'a bu, a si konda hay kulu,
A darza mo s'a gana ka koy ganda.
19 Baa kaŋ ni ga ni boŋ saabu duumi ni baafuna ra,
Borey ga ni sifa mo
waati kaŋ ni goono ga boriyandi ni boŋ se,
20 Kulu nda yaadin ni ga koy ni kaayey waddey do,
kaŋ yaŋ si ye ka di kaari koyne hal abada.

21 Boro kaŋ gonda beeray, a sinda mo fahamay,
A ga hima sanda almaney kaŋ ga halaci.

50 -Asaf baytu fo no.-
Hinkoyo, Rabbi Irikoy salaŋ,
A na ndunnya ce za wayna funyaŋ kal a kaŋyaŋ.
2Irikoy kaaro fun Sihiyona ra,
Darza toonante no.
3Iri Irikoyo go kaa, a si dangay bo.
Danji go ga di a jine,
Danjo go ga follo mo a windanta gumo.
4A ga beeney ce beene,
A ga ganda mo ce, zama a ma ciiti nga borey se.
5«W'ay hanantey margu ay se,
Ngey, borey kaŋ yaŋ sappe nda ay sargay boŋ.»
6Beeney goono g'a adilitara baaro fe,
Zama Irikoy bumbo ya ciitiko no. (Wa dangay)

7«Ya araŋ ay borey, wa maa, ay mo ga salaŋ.
Ya Israyla, ay ga seeda ni boŋ mo.
Ay no ga ti Irikoy, ni Irikoyo.
8Ay si kaseeti ni gaa ni sargayey se bo.
Ni sargayey kaŋ i ga ton, waati kulu i go ay jine.
9Ay si yeeji ta ni windo ra,
Wala jindiyaŋ ni hincin kurey ra.
10Manti ganji ham kulu ay wane no,
Da tudu zambarey boŋ alman izey?
11Ay gonda tondey kulu boŋ curayzey bayray,
Hay kulu kaŋ ga nyooti farey ra mo, ay wane yaŋ no.
12Baa ay ga maa haray, ay si ci ni se bo,
Zama ndunnya ya ay wane no, nga nda nga tooyaŋo.
13Ay ga yeeji ham ŋwa,
Wala ay ga hincin jindi kuri haŋ no?
14Ma saabuyaŋ sargay salle Irikoy se,
Ma ni sarti kulu bana Beeray-Beeri-Koyo se.
15Ma ce ay maa boŋ mo masiiba zaari ra.
Ay ga ni faaba, ni mo g'ay beerandi.»

16Amma boro laalo, Irikoy goono ga ne a se:

«Ifo ga ti ni kobay kaŋ se ni g'ay hin sanney ci,
Hala ni n'ay sappa sambu ni me ra?
17Zama ni wongu goojiyaŋ,
Ni go g'ay sanney mo furu ni banda.
18Da ni di zay, nin d'a ga te me fo,
Ni ga hangasinay da zina-teerey mo.
19Ni go ga ni meyo nooyandi mo sanni laalo se,

Ni deena mo goono ga gulinci ci.
20Ni ga goro ka ni nya-ize beeri,
Izo kaŋ ni nyaŋo hay, ni go g'a alaasiray.
21Ni na hayey din te, amma ay dangay.
Ni go ga tammahã ay ya ni cine no.
Day ay ga deeni ni gaa, ay ma ni cabe taray kwaaray.

22Ya araŋ kaŋ ga dinya Irikoy gaa,
Wa te laakal da woodin fa!
Zama ay ma si araŋ nyage-nyage, faabako si no.
23Boro kulu kaŋ na saabuyaŋ sarga no,
A goono g'ay beerandi no.
Boro kaŋ na nga muraadey sasabandi mo,
Ay wo, Irikoy, ay g'ay faaba cabe a koy se.»

51 -Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no kaŋ a te **2**waato kaŋ annabi* Natan kaa a do Dawda nda Bat-Seba marguyaŋo banda.-
3Ya Irikoy, ma gomni te ay se, ni baakasinay suujo boŋ.
Ni bakaraw booba boŋ, m'ay taaley tuusu.
4M'ay bina nyun ay taaley kulu gaa,
M'ay hanandi ay zunubey gaa.

5Zama ay g'ay taaley bay, ay zunubo mo go ay jine duumi.
6Ni se, ni hinne se no ay na zunubi te,
Ay na haŋ kaŋ ga laala te ni jine.
Zama ni ma bara nda cimi ni sanney ra,
Ni ma te zaama mo waati kaŋ ni goono ga ciiti dumbu.
7A go, laala ra no i n'ay hay,
Zunubi ra mo no ay go za ay nyaŋo n'ay gunda sambu.
8A go, cimi no ni go ga ceeci boro bine ra,
Gundu nangu ra mo no ni g'ay bayrandi nda laakal.

9Ni m'ay hanandi nda hissop*, ay ga hanan mo.
M'ay nyun, ay mo ga kwaaray da neezu*[19].
10Ma naŋ ya maa bine kaani da farhã,
Zama biriyey kaŋ ni ceeri yaŋ din ma farhã.
11Ma ni moyduma tugu ay zunubey se,
M'ay taaley kulu mo tuusu.

12Ya Irikoy, ma bine kaŋ ga hanan taka ay se.

[19] 51:9 Faransi ciine gaa i g'a hantum "neige". A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne: "A ga kwaaray da haabu."

Ma biya kaŋ ga saba tajandi ay ra.
13Ma s'ay furu ka kaa ni jine,
Ma si ni Biya Hanna mo sambu ka kaa ay boŋ.
14Ma ni faaba farhã yeti ay se.
M'ay gaabandi nda bine yaddayaŋ biya.

15Gaa no ay ga taali-teerey dondonandi ni fondey,
Zunubikooney mo ga bare ka ye ni do haray.

16Ya Irikoy, ay faaba Irikoyo,
M'ay faaba kuri alhakku gaa.
Ay deena mo ga ni adilitara doon da farhã.
17Ya ay Koyo, m'ay meyo fiti,
Zama ay meyo ma ni sifayaŋo bangandi.
18Zama ni si maa sargay kaani,
Da yaadin no, doŋ ay ga ni no nd'a.
Ni si farhã mo da sargay kaŋ i ga ton.
19Irikoy se sargayey ga ti biya kaynandiyaŋ.
Ya Irikoy, bine kaŋ ga sara ka ye ka tuubi,
Ni si dond'a.

20Ni bine yadda boŋ ni ma gomni te Sihiyona se,
Ni ma Urusalima* birni cinaro cina mo.
21Gaa no ni ga maa adilitaray sargayey kaani,
Da sargay kaŋ i ga ton,
Da sargay summaare kaŋ i ga ton mo.
Waato din gaa no i ga yeejiyaŋ salle ni sargay feema ra.

52 -Doonkoy jine bora se. Dawda baytu kaŋ a te 2waato kaŋ Edomanca Doweg koy ka ci Sawulu se kaŋ
Dawda koy Ahimelek kwaara.-

3Nin boro kaŋ gonda hina,
Ifo se no ni ga zankam da laala?
Irikoy baakasinay suujo go no zaari me-a-me.
4Ya nin kaŋ ga gulinci goy,
Ni deena goono ga halaciyaŋ soola, sanda siini kaano.
5Ni ga ba ilaalo ka bisa ihanno,
Da tangari teeyaŋ mo ka bisa i ma adilitaray sanni te. (Wa dangay)

6Ya nin, deena kaŋ ga gulinci,
Ni ga ba sanney kulu kaŋ ga halaciyaŋ te.

7Woodin se no Irikoy ga ni halaci hal abada,

A ma ni dagu ka hamay ka kaa ni bukka ra,
A ma ni dagu ka kaa fundikooney laabo ra. (Wa dangay)
8 Adilantey mo ga di woodin,
I ma humburu, i m'a haaru ka ne:
9 «Haba, bora kaŋ mana Irikoy ye nga tuguyaŋ do neeya.
Amma a de nga arzaka baayaŋo gaa,
A na nga boŋ gaabandi nga ibaay laala ra.»

10 Amma ay wo, ay ga hima sanda
zeytun* tuuri tayo Irikoy windo ra.
Ay ga de Irikoy baakasinay suujo gaa hal abada abadin.
11 Ay ga saabu ni se hal abada, kaŋ ni na woodin te.
Ay ga beeje sinji ni maa gaa ni wane hanantey jine,
Zama ni maa ga boori no.

53

-Doonkoy jine bora se. I m'a doon da seese karyaŋ.
Dawda baytu fo no.-

2 Saamo ga ne nga bina ra: «Irikoy si no.»
I fumbu; i na adilitaray-jaŋay te mo, fanta wane.
Goy hanno teeko si no, baa afo.

3 Irikoy go hala beene, a na Adam-izey guna ganda,
Nga ma di hala fahamante go no kaŋ ga Irikoy ceeci.
4 I afo kulu kamba, banda, i fumbu care banda.
Goy hanno teeko si no, baa afolloŋ si no.
5 Laala goy-teerey wo, i sinda bayray no?
Ngey kaŋ g'ay borey ŋwa
sanda mate kaŋ cine i ga buuru ŋwa,
I si Irikoy ce mo.
6 Noodin binde humburkumay boobo n'i di,
amma humburandi si no,
Zama Irikoy na bora kaŋ na ni windi
nda wongu marga din biriyey say-say.
Ni n'i haawandi, zama Irikoy wang'ey.

7 Doŋ day Israyla faaba ma fun Sihiyona.
Waati kaŋ Irikoy ga nga borey
tamtara bare ka ye ka kand'ey,
Waati din gaa no Yakuba ga farhã,
Israyla ga te bine kaani.

54

-Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ.
Dawda baytu fo no kaŋ a te

2waato kaŋ Zif kwaara borey koy ka ci Sawulu se ka ne:
«Ni mana bay kaŋ iri game ra no Dawda bara ga tugu?»-

3Ya Irikoy, m'ay faaba nda ni maa.
Ma ciiti ay se mo ni hino ra.
4Ya Irikoy, ma maa ay adduwa,
Ma hanga jeeri ay me sanney se.

5Zama yawyaŋ tun ay gaa,
Toonyanteyaŋ mo n'ay fundo ceeci,
I mana Irikoy daŋ ngey jine mo. (Wa dangay)

6A go, Irikoy ya ay gaako no,
Ay Koyo wo ay fundo gaayko no.

7A g'ay ibarey bana nda ngey laala.
Ni m'i halaci ni naanayo ra.

8Ay ga sargay da nooyaŋ te ni se, bine yadda wane yaŋ.
Ya Rabbi, ay ga saabu ni maa se,
Zama ni ya ihanno no.
9Zama a n'ay kaa taabi kulu ra,
Ay mwa mo di ay muraadey kulu feeri ay ibarey boŋ.

55

-Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Dawda baytu fo no.-

2Ya Irikoy, ma hanga jeeri ay adduwa se,
Ma si tugu ay ŋwaara se.
3Ma laakal ye ay gaa ka tu ay se mo.
Ay bina go ga koy-da-ye te ay dooro ra.
Ay go ga duray
4ibare jinde sabbay se, da boro laaley kankamo sabbay se,
Zama i go ga laala taŋ ay boŋ,
Futay mo no i go g'ay kuta nd'a.
5Ay bina go ga maa foyrayyaŋ gumo ay ra,
Buuyaŋ humburkumay beerey kaa ay gaa.
6Humburkumay da gaa-jijiriyaŋ kaa ay gaa jirsi boŋ,
Zici dumbay n'ay yoole mo.
7Hal ay ne: «Hala day ay gonda koloŋay fata cine,
Doŋ kala ay ma deesi, ya koy nangu fo ka fulanzam.
8Doŋ kala ya koy nangu mooro fo
ka zumbu saajo ra. (Wa dangay)
9Ay ma cahã ka koy ay tuguyaŋ nango do,

ay ma koru hari nda haw bambata se.»

10Ya ay Koyo, m'i halaci, m'i deeney fay,
Zama ay di toonye nda kusuuma gallo ra.
11Cin da zaari i goono g'a casu
ka bar-bare a birni cinaro boŋ.
Taabi nda izefututaray go a bindo ra.
12Halaciyaŋ go no a bindo ra,
Kankami nda gulinci si fay d'a batamey.

13Zama manti ibare no k'ay wow bo.
Da yaadin no, doŋ ay ga hin suuru.
Manti mo konnako no ka nga boŋ beerandi ay gaa,
Doŋ ay ga tugu a se.
14Amma nin no, boro ay wadde,
Ay coro no, ay naanay bora.
15Waato iri ga saaware kaano te care se,
Irikoy windo ra mo iri ga bar-bare jama banda.

16Buuyaŋ ma kaa i gaa jirsi boŋ,
I ma koy Alaahara nda ngey fundey,
Zama laala go i nangorayey ra d'i bindo ra mo.

17Ay wo, Irikoy gaa no ay ga hẽ, Rabbi g'ay faaba mo.
18Wiciri kambu nda susuba nda zaari bindi,
Ay ga guunu-guunu, ay ma duray.
A ga maa ay jinda mo.
19Laakal kanay no a g'ay fundo fansa nd'a
wongu kaŋ tun ay se ra.
Zama borey kaŋ yaŋ goono ga gaaba nd'ay ga baa.
20Irikoy kaŋ za doŋ tondoyaŋ koy no ga maa, (Wa dangay)
A g'i taabandi mo, ngey kaŋ si barmay,
Kaŋ yaŋ si humburu Irikoy.

21Boro laalo na nga kamba salle
ka gaaba nda borey kaŋ yaŋ gonda amaana nd'a,
A na nga sappa tunandi mo.
22A meyo ga yuttu nda haw ji, amma a bina ra, kala wongu.
A sanney bisa ji baanyaŋ,
Kulu nda yaadin takuba foobanteyaŋ no.

23Ma ni tiŋa gusam Rabbi boŋ, nga mo ga ni gaay.
Abada, a si yadda adilantey ma zinji.
24Amma borey kaŋ gonda himma boro wiyaŋ gaa,

I ga gulinci mo,
Nin, ya Irikoy, ni g'i zeeri halaciyaŋ guuso ra.
I si to ngey jirbey farsi bindo bo.
Day ay wo, ay ga de ni gaa.

56 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Yongo tuuri-nyaŋey ra koloŋa». Dawda baytu no kaŋ
a te waato kaŋ Filistancey n'a di Gat kwaara ra.-

2Ya Irikoy, ma gomni te ay se,
Zama boro ga ba nga m'ay ŋwa.
Zaari me-a-me a goono g'ay taabandi, a go g'ay yanje.
3Ay ibarey ga ba ngey m'ay ŋwa zaari me-a-me,
Zama borey kaŋ yaŋ goono ga boŋbeeray wongu te ay se
ga baa.

4D'ay ga humburu, kulu ay ga de ni gaa.
5Irikoy gaa, nga kaŋ ay n'a sanno sifa,
Irikoy gaa no ay de, ay si humburu.
Ifo no Adam-ize ga te ay se?

6Zaari me-a-me i goono g'ay sanney siirandi.
I fonguyaŋey kulu kaŋ i goono ga te ay boŋ
ye laala do haray.
7I go ga margu ka lamba,
I go ga laakal da naŋ kaŋ ay ga taamu,
I go g'ay fundo batandi.

8Mate no, laala ga naŋ i ma koma, wala?
Ya Irikoy, ma borey din soote da futay!
9Ni n'ay bar-bareyaŋey lasaabu,
Ni m'ay mundey daŋ ni kolba ra,
Manti ni tira ra no i go?

10Gaa no ay ibarey ga ye banda, zaari kaŋ ra ay ce.
Woone ay n'a bay: Irikoy go ay do haray.
11Irikoy ra no ay g'a sanno sifa,
Rabbi ra no ay g'a sanno sifa.
12Irikoy gaa no ay de, humburkumay s'ay di.
Man haŋ kaŋ Adam-ize ga te ay se?

13Ya Irikoy, ni sartey go ay boŋ,
Ay ga saabuyaŋ sargayyaŋ no ni se,
14Zama ni n'ay fundo faaba buuyaŋ gaa,

Ay cey mo katiyaŋ gaa,
Zama ay ma dira Irikoy jine fundikooney annura ra.

57 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Ma si halaci». Dawda baytu no kaŋ a te waato kaŋ
Sawulu goono g'a gaaray, kaŋ a koy ka tugu tondi guuso ra.-
2 Ya Irikoy, ma gomni te ay se. Ma gomni te ay se,
Zama ay fundo goono ga koru ni do.
Oho, ni fatey biyo ra no ay ga koru,
Hala masiiba woone yaŋ ma bisa.

3 Ay ga hẽ Irikoy Beeray-Beeri-Koyo gaa,
Ay ga hẽ Irikoy gaa no,
Nga kaŋ ga muraadey kulu feeri ay se.
4 A go hala beene, a ga donton k'ay faaba.
A g'ay ce kondo ŋwaakwa foy. (Wa dangay)
Irikoy ga nga baakasinay suujo da nga cimo donton.

5 Ay fundo go muusu beeriyaŋ bindi ra.
Ay go ga kani borey kaŋ yaŋ goono ga danji firsi do,
Kaŋ yaŋ ga ti Adam-izey,
I hinjey ya yaaji nda hangaw yaŋ no.
I deeney mo takuba kaano yaŋ no.

6 Ya Irikoy, ni ma beeri beeney boŋ,
Ni darza ma beeri ndunnya kulu boŋ.
7 I na kumsay hirri ay ce taamey se,
Ay gungum ka ye ganda.
I na guusu hirrimi daŋ ay jine,
Ngey bumbey no ka kaŋ a ra. (Wa dangay)

8 Ya Irikoy, ay bina sinji. Ay bina sinji.
Ay ga baytu, oho, ay ga sifayaŋ baytu te.
9 Ya ay bina, ma mo hay,
Ya moolo nda moolo beero, wa mo hay!
Ay bumbo ga mo hay za mo mana bo.

10 Ya ay Koyo, ay ga saabu ni se dumey ra,
Ay ga sifaw baytu te ni se dumi cindey ra.
11 Zama ni baakasinay suujo ya ibeeri no, hala beene,
Ni cimo mo hala beene burey gaa.

12 Ya Irikoy, ni ma beeri beeney boŋ,
Ni darza ma beeri ndunnya kulu boŋ.

58 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Ma si halaci». Dawda baytu fo no.-

2Ya ciitikoy, adilitaray no araŋ goono ga salaŋ wo?
Araŋ goono ga ciiti kaŋ ga saba te Adam-izey se, wala?
3Abada! Araŋ biney ra haray
araŋ goono ga adilitaray-jaŋay goy te.
Araŋ goono g'araŋ kambey toonyeyaŋo neesi ndunnya ra.
4Boro laaley daray za gunde ra.
Za i hayyaŋ gaa no i ga fonda taŋ,
I goono ga tangari ci.
5I naajo, sanda gondi naaji no,
I ga hima gazama mo kaŋ ga nga hanga daabu,
6Nga kaŋ baa si nda gaddey jinde,
I gadditaray waaniyaŋ kulu ra.

7Ya Irikoy, m'i hinjey bagu-bagu i meyey ra.
Ya Rabbi, ma muusu izey hinje kuukey ceeri ka dagu!
8I ma dandi sanda hari kaŋ goono ga zuru nda waasi.
D'a na nga hangawey dabu,
I ma ciya sanda goso koonu no.
9I ma ciya sanda lu kaŋ ga mandi ka bisa,
Sanda wayboro gunde hasaraw, kaŋ mana di wayna.

10Hala araŋ kusey ga maa yanga danjo,
Itayey da wo kaŋ goono ga di, i kulu care banda,
Irikoy g'i ku da alma haw.
11Adilante ga farhã d'a di banayaŋ,
A ga nga cey nyun laalakoyey kuri ra.
12Hala borey ga ne: «Daahir adilante alhakku go no,
Daahir Irikoy go no, nga kaŋ ga ciiti te ndunnya ra.»

59 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Ma si halaci». Dawda baytu no kaŋ a te waato kaŋ
Sawulu donton i m'a fuwo windi zama i m'a wi se.-

2Ya Irikoy, m'ay faaba ay ibarey kambe,
M'ay dagu ka moorandi
borey kaŋ ga tun ay gaa da gaaba yaŋ se.
3M'ay kaa laala goy-teekoy kambe ra,
M'ay faaba boro-wiyey kambe ra.

4Zama a go, i goono ga gumandi te ay fundo se.

Ya Rabbi, futaykooney goono ga margu ay gaa,
Manti ay hartayaŋ se bo, manti mo ay zunubi sabbay se.
5I ga zuru ka ngey boŋ soola k'ay yanje,
Manti zama ay na taali te i se.
Ma mo hay ay gaakasinay sabbay se, ma guna mo.
6Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, Israyla Irikoyo,
Ni ya day, ma tun ka kay dumi cindey kulu banayaŋ se.
Ma si gomni te halliko fo kulu kaŋ ga laala te se. (Wa dangay)

7I ga ye ka kaa wiciri kambu ka ballu sanda hansi cine,
I ga casu ka gallo windi.
8A go, i meyey go ga kufu kaa,
Takubayaŋ go i me kuurey ra,
Zama i goono ga ne: «May no ga maa?»
9Amma nin, ya Rabbi, ni go g'i haaru,
Ni go ga dumi cindey kulu guna da donda-caray.

10Ya nin ay gaabo, ni se no ay ga hangan,
Zama Irikoy no ga ti ay cinari kuuko.
11Ay Irikoyo g'ay kubay nga baakasinay suujo ra.
Irikoy ga yadda ay se
ay ma di ay muraado feeri ay ibarey boŋ.
12Ma s'i wi, zama ay borey ma si dinya.
Ya ay Koyo, iri korayo, m'i say-say
da ni hino k'i kaynandi.
13I meyey zunubo, d'i me-kuurey sanney sabbay se,
Naŋ i ma furo kambe ngey boŋbeera ra,
Laaliyaŋ da tangari sanney kaŋ i ga te sabbay se.
14M'i halaci futay ra, ma n'i halaci i ma ban.
Naŋ hala ndunnya me mo i ma bay
kaŋ Irikoy no ga may Yakuba ra. (Wa dangay)

15I ga ye ka kaa wiciri kambu,
I ga ballu sanda hansi cine, i ga casu ka gallo windi.
16I ga soobay ka bar-bare ka ŋwaari ceeci.
Da i mana kungu, i ga kani haway.
17Amma ay wo ga ni gaabo baaru baytu te.
Oho, susubay ay ga ni baakasinay suujo
baaru baytu te da farhã,
Zama nin no ga ti ay cinari kuuko,
Koruyaŋ do mo no ay kankami zaaro ra.

18Ya ay gaabo, ni se no ay ga sifayaŋ baytu te,
Zama Irikoy no ga ti ay cinari kuuko,

Irikoy no ga baakasinay suuji cabe ay se.

60 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Seeda hanno». Dawda baytu no kaŋ a te dondonandiyaŋ se
2 waato kaŋ a koy ka Suriyancey kaŋ go Mesopotamiya
da Sooba ra wongu, kaŋ gaa Yowab ye ka kaa ka Edomance
zambar way cindi hinka zeeri Ciiri Gooro ra.-

3 Irikoy, ni n'iri kokobe, ni n'iri ceeri-ceeri,
Ni te bine. Kala ni m'iri ye koyne.
4 Ni naŋ laabo ma zinji, ni n'a kortu mo.
Ni m'a kortimo daabu, zama a go ga zinji.
5 Ni na muraadu sandoyaŋ cabe ni borey se,
Ni n'iri haŋandi duvan* kaŋ ga bugandi.

6 Ni na liiliwal no borey kaŋ yaŋ ga humburu nin se
zama i m'a tunandi beene cimi sabbay se. (Wa dangay)

7 Ni ma faaba te da ni kambe ŋwaari ka tu iri se mo,
Zama ni baakoy ma du faaba.
8 Irikoy salaŋ nga hananyaŋo ra ka ne:
«Ay wo, ay ga farhã gumo-gumo,
Ay ga Sekem fay, ay ma Sukkot gooro neesi.
9 Jileyad ay wane no, Manasse mo ay wane no,
Ifraymu ay boŋo wongu fuula no,
Yahuda mo ay koytaray sarjilla no.
10 Mowab ay nyumayyaŋ cambu no,
Edom boŋ no ay g'ay taamey catu,
Ya Filistiya, kala ni ma zaama kaatiyaŋ te ay sabbay se.»
11 May no ga konda ay gallo ra
kaŋ i windi nda wongu cinaro?
May no ga konda ay Edom ra?
12 Manti nin no, ya Irikoy, nin kaŋ n'iri furu bo?
Ya Irikoy, ni siino ga fatta iri wongu marga banda no?
13 M'iri gaakasinay iri yanjekaarey gaa,
Zama boro gaakasinay wo yaamo no.
14 Irikoy do no iri ga hin ka yaarutaray te,
Zama nga no g'iri yanjekaarey taamu-taamu.

61 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri
karyaŋ. Dawda wane no.-

2 Ya Irikoy, ma maa ay hẽeno se,
Ma hanga jeeri ay adduwa se mo.

3 Za ndunnya me no ay ga ni ce,
Waati kaŋ ay bina gaze.
M'ay candi ka kond'ay tondo kaŋ ga ku da ay do.

4 Zama ni ya koruyaŋ do no ay se,
Cinari gaabikooni mo no kaŋ ra
ay ga tugu ay ibare se.
5 Naŋ ay ma goro ni bukka ra duumi,
Naŋ ay ma kosaray ceeci ni fatey biyo cire. (Wa dangay)
6 Zama nin, ya Irikoy, ni maa ay sartey,
Borey kaŋ yaŋ ga humburu ni maa, ni n'ay no i tubo gaa.

7 Ni ga bonkoono fundi jirbey kuukandi,
A jiirey mo ga baa sanda zamana boobo.
8 A ga goro Irikoy jine hal abada.
Ni ma baakasinay suuji nda cimi daŋ kaŋ g'a haggoy.

9 Yaadin gaa no ay ga sifaw baytu te ni maa gaa duumi,
Zama ay m'ay sartey toonandi zaari kulu.

62

-Doonkoy jine bora Yedutun se.
Dawda baytu fo no.-

2 Irikoy hinne se no ay fundo ga hangan dangayyaŋ ra,
A do no ay faaba ga fun.
3 Nga hinne no ga ti ay tondi daaro d'ay faaba.
Nga no ga ti ay cinari gaabikoono; ay si zinji gumo.

4 Ya araŋ kulu, alwaati marge no araŋ ga soobay
ka tun boro gaa zama araŋ m'a wi se,
Sanda cinari kaŋ ga siiri, wala sinkita kaŋ ga zinji?
5 I si hay kulu saaware te kala day ngey m'a tuti
k'a zumandi ka kaa nga beera ra.
I go ga maa tangari kaani.
Me ra kay, i ga albarka daŋ,
Amma i biney ra i goono ga laaliyaŋ te. (Wa dangay)
6 Ya ay fundo, ma hangan Irikoy hinne se dangayyaŋ ra,
Zama a do no ay beeja ga fun.
7 Nga hinne no ga ti ay tondi daaro d'ay faaba,
D'ay cinari gaabikoono mo, ay si zinji bo.
8 Irikoy do no ay faaba d'ay darza go.
Ay gaabo tondi daaro d'ay koruyaŋo, Irikoy do no i go.
9 Ya araŋ ndunnya dumey, wa de a gaa alwaati kulu.
Wa araŋ biney gusam a jine.
Irikoy ya koruyaŋ do no iri se. (Wa dangay)

10 Daahir, Adam-izey wo yaamoyaŋ no,
Jine borey mo ciya tangari hari yaŋ no.
D'i g'i neesi tiŋay neesiyaŋ hari boŋ,
I kulu care banda, i ga dogon no fakat!
ka bisa haw kaŋ i ga fulanzam d'a.
11 Wa si de kankami gaa, wa si zankam da komyaŋ,
Da arzaka tonton mo, araŋ ma si laakal sinji a gaa.

12 Irikoy salaŋ sorro folloŋ,
Hala sorro hinka zaati ay maa woone:
Hini ya Irikoy wane no.
13 Ya ay Koyo, baakasinay suuji ya ni wane mo no,
Zama ni ga boro kulu bana nga goyo boŋ.

63 -Dawda baytu no kaŋ a te waato kaŋ a go
Yahuda ganjo ra.-
2 Ya Irikoy, nin no ga ti ay Irikoyo.
Ay ga ni ceeci da anniya.
Ay fundo gonda ni jaw,
Ay baso yangala ni se laabu kogo kaŋ gonda jaw ra,
Naŋ kaŋ hari kulu si no.

3 Yaadin no ay na ni guna nangu hanna ra,
Zama ay ma di ni hino da ni darza.
4 Za kaŋ ni baakasinay suujo baa da fundi gande,
Ay meyo ga ni sifa.
5 Yaadin no ay ga ni sifa ay fundo me muudu,
Ay g'ay kambey sambu ni maa ra.
6 Ay fundo ga kungu danga *boro kaŋ du* maani ji
da ham kaŋ gonda maani boobo.
Ay meyo mo ga ni sifa da me kuurey kaŋ ga farhã.

7 Saaya kaŋ ay goono ga fongu ni gaa
ay daarijo boŋ cin alwaatey ra,
Kal ay ma ni miila.
8 Zama ni ya ay gaako no.
Ni fatey biyo ra mo no ay ga doon farhã sabbay se.
9 Ay fundo goono ga sarku ni ga,
Ni kambe ŋwaaro goono g'ay sambu ka gaay.

10 Amma borey kaŋ yaŋ goono g'ay fundo ceeci
zama ngey m'a halaci se,
11 Ni g'i nooyandi takuba hin se, i ga ciya zoŋey baa.

I ga furo yongo ndunnya guusuyaŋo ra.

12 Amma bonkoono ga te bine kaani Irikoy ra.
Boro kulu kaŋ ga ze d'a mo,
A koy ga du darza, zama i ga tangarikomey meyey daabu.

64

-Doonkoy jine bora se.
Dawda baytu fo no.-

2 Ya Irikoy, ma maa ay jinde ay guunu-guunuyaŋ ra.
M'ay fundo batu k'a wa da ibare humburkumay.

3 M'ay tugu k'ay wa da laala goy-teerey saawarey,
Da zamba goy-teekoy kosongo mo.
4 I na ngey deeney kaanandi sanda takuba cine.
I na ngey hangawey dabu,
Kaŋ ga ti i sanni korney,
5 Zama ngey ma cimi toonantekoy hay tuguyaŋ ra.
Jirsi boŋ no i g'a hay, i si humburu mo.

6 I ga ngey biney gaabandi miila laalo ra,
I goono ga ciinay ga ne ngey ga hirrimiyaŋ te ka tugu.
I ga ne: «May no ga di iri?»
7 I ga adilitaray-jaŋay saaware gurum ka ne:
«Iri na gonitaray me-hawyaŋ soola ka ban!»
Boro kulu fundi fonguyaŋ d'a bina ya iguuso no.

8 Amma Irikoy g'i hay jirsi boŋ k'i maray da hangaw.
9 Yaadin no a ga naŋ i ma kati nd'a:
I bumbey deene no ga gaaba nd'ey.
Boro kulu kaŋ di ey ga ngey me nyatte i gaa no.
10 Gaa no borey kulu ga humburu, i ga Irikoy goyey ci,
I ga laakal d'a goyo mo.

11 Adilante bine ga kaan Rabbi do, a ga de a gaa mo.
Borey kulu kaŋ yaŋ biney ga saba mo g'a beerandi.

65

-Doonkoy jine bora se.
Dawda baytu fo no kaŋ a doon.-

2 Ya Irikoy, sifaw ga hagu ni se
dangayyaŋ ra Sihiyona ra.
Ni do mo no borey ga sarti toonandi.
3 Ya nin adduwa maakwa, ni do no fundikooney kulu ga kaa.
4 Taali teeyaŋ muraadey te zaama ay boŋ.
Day iri hartayaŋey, ni g'i tuusu.

5 Albarkante no boro kaŋ ni suuban,
Nga kaŋ ni daŋ a ma maan ka kaa ni do,
Zama a ma goro ni windi batamey ra.
Ni windi gomno, kaŋ ga ti ni fu hananta ga wasa iri se.

6 Ya Irikoy, iri faaba wano,
Nin kaŋ ci deyaŋ hari ndunnya me-a-me se,
da ngey mo kaŋ yaŋ go teeko boŋ nangu mooro se.
Muraaduyaŋ kaŋ ga dambarandi no ni ga tu d'a
iri se adilitaray ra,
7 Nin no ga tondi beerey sinji nda ni gaabo,
I na ni guddu nda hin.
8 Teekoy kosongo d'i hari bondayey,
Da ndunnya dumey kosongey, ni ya i kanandiko no,
9 Nangu moorey me gorokoy
go ga humburu ni alaamey sabbay se.
Ni ga naŋ wayna funay haray da wayna kaŋay haray
ma cilili farhã sabbay se.

10 Ni ga laabu kunfa, ni g'a haŋandi hari,
Ni g'a yulwandi mo gumo.
Irikoy gooro go toonante nda hari.
Ni ga ntaaso kaa taray i se,
Zama yaadin no ni na laabo soola nd'a.
11 Ni g'a batey no hari boobo,
Ni g'a bata guwey bagu ka say,
Ni g'a leema nda buru hari,
Ni ga albarka daŋ a buzugey gaa mo.
12 Ni na jiiro kunga nda ni gomno,
Ni fondey go ga maafe tolli-tolli.
13 Saaji kuray nangey goono ga tolli-tolli.
Tudu izey mo, farhã na i windi.
14 I ga kuray nangey daabu nda feeji kuruyaŋ,
Goorey batamey mo ga daabu nda ntaasu.
I go ga cilili farhã sabbay se, oho, i go ga baytu.

66 -Doonkoy jine bora se.
Dooni no, baytu mo no.-
Ya araŋ ndunnya kulu, wa farhã jinde sambu Irikoy se.
2 Wa baytu k'a maa darza ci, w'a darza sifa.
3 Araŋ ma ne Irikoy se:
«Goyey kaŋ ni ga te ga dambarandi gumo!
Ni hino beera sabbay se no
ni ibarey ga tuubi alhaali cabe ni se.

4Ndunnya kulu ga sududu ni se,
A ga sifaw baytuyaŋ te ni se mo.
I ga sifaw baytuyaŋ teni maa gaa.» (Wa dangay)

5Wa kaa ka di Irikoy goyey. Nga wo, humburkumay hari no
a goyey kaŋ a te Adam-izey do ra.
6A na teeku ciya laabu kogo,
Borey bisa isa ra ce gaa mo.
Noodin no iri farhã d'a.
7A hino do a ga may hal abada.
A moy goono ga ndunnya dumey fonnay,
Murtantey ma si ngey boŋ beerandi bo. (Wa dangay)

8Ya araŋ dumey, wa iri Irikoyo maa sifa,
Wa naŋ i ma maa a sifayaŋ jinde.
9Nga kaŋ g'iri fundey haggoy,
A s'iri cey taŋ i ma cabu mo.
10Zama nin wo, ya Irikoy, ni na iri deedandi.
Ni na iri hanandi sanda mate kaŋ cine
i ga nzarfu hanandi.
11Ni kande iri taaru ra,
Ni na jaraw tiŋo dake iri banda daarey boŋ.
12Ni naŋ borey ma kaaru iri boŋey boŋ.
Iri gana ka bisa danji nda hari ra mo,
Amma ni n'iri kaa noodin ka kande iri nangu yulwante ra.

13Ay ga furo ni windo ra da sargay kaŋ i ga ton yaŋ.
Ay g'ay sartey bana ni se,
14Wo kaŋ yaŋ ay me-kuurey ci,
Kaŋ ay meyo mo ci waato kaŋ cine ay go kankami ra.
15Ay ga sargayey kaŋ i ga ton yaŋ salle ni se,
Da kurey ra alman naasey,
Da feeji gaarey *maano kaŋ ga te* dugu a banda.
Ay ga yeeji da hincin jindi yaŋ salle care banda. (Wa dangay)

16Ya araŋ kulu kaŋ ga humburu Irikoy, wa kaa ka maa;
Ay mo, ay ga dede haŋ kaŋ a te ay fundo se.
17Ay n'a ce d'ay meyo, ay deena mo n'a beerandi.
18D'ay na laala jisi ay bina ra, doŋ Koy Beero si maa.
19Amma daahir Irikoy maa,
A na hanga jeeri ay adduwa jinda se mo.
20I ma Irikoy sifa, nga kaŋ man'ay adduwa hibandi.
A go, a mana nga baakasinay suujo
hibandi ka kaa ay gaa.

67 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri
karyaŋ. Baytu no, dooni mo no.-

2Irikoy ma gomni te iri se, a m'iri albarkandi mo.
A ma naŋ nga moyduma ma kaari iri do haray. (Wa dangay)
3Zama i ma ni fonda bay ndunnya ra,
Ni faaba mo ndunnya dumey kulu game ra.

4Ya Irikoy, dumey ma ni saabu,
Dumey kulu ma ni sifa.
5Dumey biney ma kaan.
I ma baytu te farhã sabbay se,
Zama ni ga ciiti te dumey se da cimi,
Ni ga ndunnya dumey daŋ fondo mo. (Wa dangay)
6Ya Irikoy, naŋ dumey ma ni saabu,
Dumey kulu ma ni sifa.

7Laabo na nga nafa no.
Irikoy kaŋ ga ti iri Irikoyo go g'iri albarkandi.
8Irikoy goono g'iri albarkandi.
Ndunnya me-a-me ma humbur'a.

68 -Doonkoy jine bora se.
Dawda baytu fo no, dooni mo no.-
2Irikoy ma tun, a ibarey mo ma say.
Borey kaŋ yaŋ wang'a ma zuru a jine.
3Mate kaŋ cine i ga dullu gaaray,
I m'i gaaray yaadin cine.
Sanda mate kaŋ cine yu fanta ga manne danji gande,
Boro laaley ma halaci yaadin cine Irikoy jine.
4Amma adilantey biney ma kaan.
I ma ngey farhãyaŋo beerandi Irikoy jine.
Oho, i ma te farhã da bine kaani.

5Wa baytu te Irikoy se, wa sifaw baytuyaŋ te a maa gaa!
Wa fonda haabu kaarukwa kaŋ ga taasi beero gana se.
A maa ga ti Rabbi, wa farhã beerandi a jine!
6Irikoy ya alatuumey baaba no nga nangoray hanna ra,
Ciiti teeko mo no wayborey kaŋ kurnyey bu se.
7Irikoy ga fo-goroko naŋ a ma goro almayaaliyaŋ ra,
A ga daabantey kaa taray, k'i arzakandi,
Amma turantey wo go ga goro laabu kogo ra.

8 Ya Irikoy, waato kaŋ ni fatta ka koy ni borey jine,
Waato kaŋ ni na saajo gana, (Wa dangay)
9 Kala laabo zinji, beeney mo tolli-tolli Irikoy jine.
Oho, hala nda baa Sinayi mo, a zinji Irikoy jine,
Kaŋ ga ti Israyla Irikoyo.
10 Ya Irikoy, ni na beene hari boobo gusam,
Ni na ni jama tabbatandi waato kaŋ a farga.
11 Ni jama goro laabo ra.
Ya Irikoy, ni gomno ra ni na talkey laamey bana.

12 Koy Beero no ka sanno no,
Wayborey kaŋ ga baaru hanna fe, kunda bambata no.
13 I go ga ne: «Wongu margey bonkooney ga zuru,
I ga zuru no.
Nga mo, waybora kaŋ ga goro fu ga wongu arzaka fay.
14 Araŋ mo go ga kani feeji kaley ra.
Koloŋay fata go ga daabu nda nzarfu,
a hamno mo da wura kaŋ ga nyaale.»
15 Waato kaŋ Hina-Kulu-Koyo na bonkooney say noodin,
Neezu* goono ga kaŋ Zalmon tondo boŋ.

16 Basan tondo wo, Irikoy tondi kuuku no,
Basan tondo, tondi kuuku yollo-boobo-koy no.
17 Ya araŋ tondi kuukey, yollo-boobo-koyey,
Ifo se no araŋ go ga tondo kaŋ
Irikoy miila nga nangora se gullu nda canse?
Daahir mo, Rabbi ga goro a ra hal abada.
18 Irikoy torkey ya zambar-zambarey no.
Oho, dubu-dubey boŋ no.
Koy Beero go i game ra nangu hananta ra
sanda mate kaŋ cine a go Sinayi.
19 Ni ziji beene, ni na tamtaray izey ku ka kond'ey.
Ni du nooyaŋey borey se, oho, hala nda turantey se,
Zama Rabbi Irikoy ma goro i banda.

20 Wa Koy Beero sifa,
Nga kaŋ goono g'iri tiŋayey sambu zaari kulu,
Irikoy nooya, kaŋ nga no ga ti iri faaba. (Wa dangay)
21 Irikoy ya faaba-boobo-Koy no iri se.
Faaba kaŋ ga boro kaa buuyaŋ gaa
ya Rabbi, Koy Beero wane no.

22 Amma Irikoy ga nga ibarey boŋey bagu,
Boŋ kuuru kaŋ gonda hamni wo,

Boro kaŋ ga soobay ka nga taaley te wane no.
23Rabbi ne: «Ay ga ye ka kand'ey i ma fun Basan,
Ay ga ye ka kand'ey i ma fun teeku guusuyaŋey do.
24Zama ni ma ni ca sufu kuri ra,
Ni hansey deenayzey mo ma du baa ni ibarey ra.»

25Ya Irikoy, i di ni fondey sata-sata.
Ay Irikoyo, ay Bonkoono satey nooya.
I ga furo nangu hananta ra.
26Baytu teekoy furo jina, moolo karey mo n'i banda gana,
Can-caŋ karkoy mo go wandiyey game ra.
27Ya araŋ kaŋ fun Israyla banda gaa,
Wa Irikoy sifa margey ra, nga kaŋ ga ti Koy Beero.
28I kayno Benyamin neeya kaŋ go ga i may,
Da Yahuda mayraykoyey da ngey jama,
Da Zabluna mayraykoyey, da Naftali mayraykoyey mo.

29Ni Irikoyo na ni gaabo lordi ni se.
Ya Irikoy, ma ni gaabo bangandi, nin kaŋ goy iri se.
30Ni windo kaŋ go Urusalima* sabbay se no
bonkooney ga kande ni se fooyaŋ.
31Ma kaseeti farru ganji hamey din gaa,
Da yeeji beerey kuro,
Da ndunnya dumey handayzey ngey banda,
Kaŋ yaŋ ga ngey boŋ kaynandi ka kande nzarfu gudeyaŋ.
A na dumey kaŋ yaŋ goono ga farhã da wongu say-say.
32Diyayaŋ ga kaa ka fun Misira,
Etiyopi ga cahã ka nga kambey salle Irikoy do haray.

33Ya araŋ ndunnya mayrayey, wa baytu te Irikoy se,
Wa sifaw baytu te Koy Beero se. (Wa dangay)
34Beene beeney kaŋ go no za doŋ-doŋ,
kaarukwa kaŋ ga kaaru i boŋ,
A go, a na nga jinda sambu ka salaŋ,
Jinde gaabikooni mo no.
35Wa Irikoy hino ci.
A koytaray darza go no Israyla boŋ,
A hino go no beene batama ra.
36Ya Irikoy, ni ya humburkumay hari no
ni nangu hananta ra. Israyla Irikoyo,
Nga no ga hin nda gaabi no nga borey se.

I ma Irikoy sifa!

69 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Boosi hannoyaŋ». Dawda wane no.-

2Ya Irikoy, m'ay faaba, zama harey margu ay fundo boŋ.
3Ay sundu tibi guuso ra, nangu kaŋ kayyaŋ daama si no.
Ay kaŋ harey kaŋ ga guusu ra,
Nangu kaŋ hari zuru beerey n'ay yoole.
4Ay farga nd'ay hẽeno, ay karra koogu,
Ay moy gaze ay Irikoyo batuyaŋo se.
5Borey kaŋ yaŋ ga konna ay sabaabu kulu si
bisa ay boŋ hamno baayaŋ.
Borey kaŋ yaŋ ga ceeci ngey m'ay halaci,
kaŋ ay ibareyaŋ no yaamo-yaamo, hinkoyaŋ mo no.
Tilas kal ay ma haŋ kaŋ ay mana kom yeti.

6Ya Irikoy, nin no g'ay saamotara bay,
Ay taaley mo si ga tugu ni se.

7Ya Rabbi Kundeykoyo,
Ma si naŋ borey kaŋ ga hangan ni se yaŋ
ma haaw ay sabbay se.
Ya Israyla Irikoyo, ma si naŋ borey kaŋ ga ni ceeci yaŋ
ma di kayna ay sabbay se.
8Zama ni sabbay se no ay di wowi,
Kayna mo n'ay moyduma daabu.
9Ay ciya yaw ay nya-izey se,
Da ce-yaw mo ay nyaŋo izey se.
10Zama anniya kaŋ ay gonda ni fuwo se n'ay kankam,
Ni wowkoy wowey mo kaŋ ay boŋ.
11Waato kaŋ ay hẽ ay bina ra da mehaw,
Woodin kulu ciya ay se wowi hari.
12Waato kaŋ ay na bufu zaara haw,
Ay ciya yaasay hari i se.
13Faada meyey gaa gorokoy goono g'ay fakaaray te.
Ay ciya haŋ-ka-bugukoyey se dooni hari.

14Amma ay ya day, ya Rabbi,
Ay adduwa go ni do, taayaŋ alwaati ra.
Ya Irikoy, ni baakasinay suuji booba boŋ,
Ma tu ay se da faaba naanaykoy.
15M'ay kaa botogo ra, ma si fay da ay ya sundu.
Naŋ ay ma faaba ka fun borey kaŋ yaŋ wangu ay kambe ra,
Da hari guusuyaŋey ra mo.
16Hari zuru beerey ma s'ay yoole,

Teeku guusuyaŋ mo ma s'ay gon,
Guuso ma si nga me daabu ay boŋ.
17 Ya Rabbi, ma tu ay se,
Zama ni baakasinay suujo gonda gomni.
Ni bakaraw booba boŋ, ma bare ay do haray.
18 Ma si ni moyduma tugu ay, ni tamo se,
Zama ay go kankami ra. Ma tu ay se da waasi.
19 Ma maan ay fundo gaa k'a fansa*,
M'ay fansa ay ibarey sabbay se.

20 Ni g'ay foyra, d'ay haawo, d'ay kayna bay.
Ay yanjekaarey kulu go ni jine.
21 Foyray n'ay bina doorandi,
Ay go toonante nda tiŋay maayaŋ.
Ay ceeci borey kaŋ yaŋ ga bakar, day boro kulu si no,
Ay ceeci kunfakoyaŋ mo, amma ay mana du.
22 I n'ay no tay ay ma ŋwa,
Ay jaw maayaŋo ra mo i n'ay no hari mooro ya haŋ.

23 I taablo ma ciya kumsay i jine.
Waati kaŋ i goono ga baani goray te mo,
A ma ciya hirrimi.
24 I moy ma te kubay, hal i ma si du ka di.
Ma naŋ mo i banda daarey ma soobay ka jijiri waati kulu.
25 Ma ni dukuro gusam i boŋ,
Ni futay korna m'i hamnay ka di.
26 I nangorayey ma ciya kurmu,
Boro kulu ma si goro i kuuru fuwey ra.
27 Zama i goono ga bora kaŋ ni kar din gurzugandi,
I goono ga bora kaŋ ni maray din ciinay.
28 Ma laala dake i se i laalayaŋo boŋ,
I ma si furo ni adilitara ra.
29 M'i tuusu fundi tira ra,
Ma si i hantum adilantey banda.
30 Day ay wo, taabante no, ay go ga maa doori.
Ya Irikoy, ni faaba m'ay sambu ka dake beene.

31 Ay ga Irikoy maa sifa nda baytu,
Ay g'a beerandi nda saabuyaŋ.
32 Woodin ga kaan Rabbi se mo ka bisa yeejiyaŋ,
Wala yeeji nda nga hilley da nga ce camsey.
33 Borey kaŋ yaŋ sinda boŋbeeray di woodin, i maa kaani mo.
Araŋ kaŋ ga Irikoy ceeci, araŋ biney ma funa.
34 Zama Rabbi ga maa borey kaŋ go moori ra hẽeney,

A si donda nga wane hawantey mo.

35 Beena da ganda m'a sifa,
Da teekoy mo da hay kulu kaŋ ga yooje i ra.
36 Zama Irikoy ga Sihiyona faaba,
A ga Yahuda galley mo cina.
Borey ga goro noodin, a ga ciya i mayray hari mo.
37 A tamey bandey mo g'a tubu,
Ngey mo kaŋ yaŋ ga ba Irikoy maa ga goro a ra.

70 -Doonkoy jine bora se.
Dawda wane no kaŋ a te fongandiyaŋ se-.

2 Ya Irikoy, ma waasu ay faabayaŋ se.
Ya Rabbi, ma waasu ay gaayaŋ se.
3 Borey kaŋ yaŋ goono g'ay fundo ceeci,
Naŋ i ma haaw, i boŋ ma haw mo.
Borey kaŋ yaŋ ga farhã d'ay hasaraw,
Naŋ i ma ye banda ka di kayna.
4 Borey kaŋ yaŋ ga ne: «Ahãa! Ahãa!»,
I ma ye banda haawo kaŋ g'i di sabbay se.
5 Borey kaŋ yaŋ ga ni ceeci,
I kulu ma farhã ka te bine kaani ni do.
Ngey mo kaŋ ga ba ni faaba, i ma soobay ka ne:
«Irikoy ma beeri ka bisa i kulu!»

6 Amma ay ya taabante da laamikoy no.
Ya Irikoy, ma waasu ka kaa ay do.
Nin no ga ti ay gaakwa d'ay Faabakwa mo.
Ya Rabbi, ma si gay.

71 Ya Rabbi, ni gaa no ay ga de,
Ma si naŋ ya haaw hal abada.
2 M'ay faaba ni adilitara ra, m'ay kaa kambe mo.
Ma ni hanga jeeri ay do haray, k'ay faaba.
3 Ma ciya ay se goray tondi,
Naŋ kaŋ ay ga soobay ka furo duumi.
Ni lordi ka ne i m'ay faaba,
Zama nin no ga ti ay tondo d'ay gaabi nango.
4 Ya ay Irikoyo, m'ay kaa boro laalo kambe ra.
Nga, bine-bi-koyo kaŋ sinda adilitaray kambe ra no.

5 Zama nin no, ya Rabbi Koy Beero, nin no ga ti ay beeja,
Nin no ga ti ay deyaŋ haro za ay go zanka.

6 Nin no k'ay gaakasinay za gunde ra;
Nin no k'ay kaa ay nyaŋo gunda ra,
Nin no ay ga sifa duumi.
7 Ay ya day, ay ciya dambara hari boro boobo se,
Amma nin no ga ti ay koruyaŋ do gaabikoono.
8 Ay meyo ga to da ni sifaw, da ni darza mo zaari me-a-me.

9 Ma s'ay furu zeenay jirbey ra,
Ma s'ay furu waati kaŋ ay gaabo ban,
10 Zama ay ibarey goono ga salaŋ ka gaaba nda ay.
Ngey mo kaŋ yaŋ goono g'ay fundo batandi
goono ga saaware gurum.
11 I goono ga ne: «Irikoy n'a furu.
W'a gana k'a di, zama Faabako si no.»
12 Ya Irikoy, ma si mooru ay!
Ya ay Irikoyo, ma waasu k'ay gaa!
13 Borey kaŋ yaŋ goono ga gaaba nd'ay fundo ma haaw,
I ma ban mo.
Borey kaŋ yaŋ goono ga taabi haŋyaŋ ceeci ay se,
I ma daabu nda foyray da kayna.

14 Amma ay wo, duumi ay gonda beeje,
Ay ga ni sifawo te mo ka koy jina ka tonton.
15 Ay meyo ga ni adilitara salaŋ,
Da ni faaba mo zaari me-a-me.
Zama ay si i baayaŋo me bay.
16 Ay ga kaa ka Rabbi, Koy Beero goy hinkoyey ci,
Ay ga ni adilitara ci, ni wano hinne.
17 Ya Irikoy, za ay go zanka ni n'ay dondonandi,
Hala ka kaa sohõ mo, ay goono ga ni dambara goyey ci.
18 Oho, ya Irikoy, baa waati kaŋ ay zeen
ka te hamni kwaaray, ni ma s'ay furu,
Kala nda ay na ni hino cabe zamana woone se jina,
Da ni gaabo boro kulu kaŋ ga kaa se.

19 Ya Irikoy, ni adilitara ga beeri ka to hala beena gaa.
Nin, ya Irikoy, kaŋ na muraadu bambatey te,
May no ga hima nin?
20 Nin kaŋ na iri cabe taabey kaŋ ga baa, i ga koroŋ mo,
Ni ga ye ka iri funandi koyne.
Ganda guusuyaŋey ra no ni ga ye ka iri fattandi.
21 Ni g'ay beera tonton, ka ye ka bare k'ay kunfa koyne.

22 Ya nin ay Irikoyo, ay ga ni naanayo sifa nda moolo.

Ya nin, Israyla wane Hananyankoyo,
Ay ga baytu te ni se da moolo beeri.
23Ay meyo ga farhã gumo
waati kaŋ ay goono ga sifaw baytuyaŋ te ni se,
Ay fundo kaŋ ni fansa mo ga farhã.
24Ay deena mo ga ni adilitara ci zaari me-a-me,
Zama ngey kaŋ yaŋ ga taabi haŋyaŋ ceeci ay fundo se
haaw, i di kayna mo.

72 -Suleymanu wane no.-
Ya ay Irikoyo, ma bonkoono no ni ciitey.
Ni adilitara mo, ni m'a no bonkoono izo se.
2A ma ciiti te ni borey se da adilitaray,
Ni talkey mo se da cimi ciiti.
3Tondi kuukey ma kande borey se laakal kanay,
Tudey mo ma kand'a adilitaray ra.
4A ma ciiti te borey ra talkey se;
A ma laamikoyey izey faaba,
A ma taabandikoy mumuru mo.

5I ma humburu nin waati kaŋ wayna go no,
Da waati kaŋ hando go no,
Hal a ma koy zamaney kulu me.
6A ma zumbu sanda beene hari cine, subu kaŋ i dumbu boŋ,
Sanda buru hariyaŋ kaŋ ga laabo tayandi.
7A jirbey ra adilante ma zaada,
Laakal kanay ma baa mo, kala handu sanni ma ban.

8A ma may teeku fa gaa ka koy teeku fa gaa mo,
Da Isa Beero gaa kal a ma koy ndunnya me.
9Saajo gorokoy ma gurfa a jine, a ibarey ma kusa loogu.
10Tarsis da gungey bonkooney ma jangal bana,
Seba da Saba bonkooney mo ma kande fooyaŋ hari.
11Oho, bonkooney kulu ma sududu a se,
Ndunnya dumey kulu ma may a se.

12Zama a ga borey kaŋ go moori ra faaba
waati kaŋ i hẽ ka gaakasinay ceeci,
Da taabante, da boro kaŋ sinda gaako mo.
13A ga bakaraw cabe talkey da laamikoyey se,
A ga laamikoyey fundey faaba mo.
14A m'i fundey fansa* zamba nda toonye gaa,
A diyaŋo gaa mo i kuro gonda darza.

15A ma funa, i ma Seba wura no a se mo.
Borey ma adduwa te a se han kulu,
I m'a sifa zaari me-a-me.
16Ntaaso ma te ka yulwa laabo tondi kuukey yolley gaa,
Jeeney ma soobay ka teeni sanda Liban cine,
Galley ra gorokoy mo ma zaada danga ganda subey cine.
17A maa ma tabbat hal abada,
A maa ma yandi duumi nda wayna go no.

I ma borey albarkandi a maa gaa,
Ndunnya dumey kulu ma ne a se albarkante.

18I ma Rabbi Irikoy, Israyla Irikoyo, sifa,
Nga kaŋ ga dambara goyey te, nga hinne.
19I m'a maa darzakoyo sifa hal abada.
Ndunnya kulu ma to d'a darza. Amin! Amin!

Yasse ize Dawda adduwey nooya, i ban.

TIRA HINZANTA

73 -Asaf baytu fo no.-
Daahir, Irikoy ya gomnikoy no Israyla se,
Ngey kaŋ gonda bine hanante se no.

2Amma ay wo, ay cey ga ba ka kati,
Kayna ka cindi ay taamuyaŋey ma tansi.
3Zama ay bina canse foomantey se,
Waato kaŋ ay di laalakoyey arzaka.

4Zama i buuyaŋ ra sinda doori maayaŋ durayyaŋ,
I gaabey go toonante.
5I si taabi ra sanda boro cindey cine,
I mana masiiba te i se sanda boro cindey cine.
6Woodin se no boŋbeeray goono ga sarku i jindey gaa
sanda jinde gaa taalam hari cine,
I gonda toonye ga daŋ sanda bankaaray cine.
7I moy go ga dor-doru maani sabbay se,
I biney fonguyaŋey baa gumo.
8I goono ga hahaaray te, laala ra mo i ga kankami ci.
I goono ga niine jare ka salaŋ,
9I na ngey meyey ye beene ka gaaba nda beeney,
I deeney mo goono ga bar-bare ganda.
10Woodin se no a borey ga ye ka kaa neewo,
I goono ga hari haŋ gumo.

11Foomantey din goono ga ne:
«Mate no Irikoy ga te ka bay?
Bayray woofo no go Beeray-Beeri-Koyo do?»

12A go, woone yaŋ, ngey no ga ti laalakoyey:
I goono ga goro baani samay duumi,
I goono ga tonton da arzaka.
13Daahir, yaamo no ay n'ay bina hanandi,
Ay n'ay kambey nyun da taali-jaŋay.
14Zama zaari me-a-me masiiba no ay goono ga haŋ,
Da goojiyaŋ mo susubay kulu.

15D'ay ne: «Yaadin cine no ay ga salaŋ,«
A go, doŋ ay na ni izey zamana amaana ŋwa.
16Waato kaŋ ay ceeci ay ma woodin bay,
kala a ciya haŋ kaŋ gaabu ay se.
17Day waato kaŋ ay furo Irikoy nangu hananta ra,
Gaa no ay laakal d'i bananta.

18Daahir, ni n'i daŋ tansi nangey ra,
Ni n'i furu halaci zulliyaŋey do.
19Guna mate kaŋ cine i kaŋ farap! folloŋ,
I n'i haabu ka ban parkatak da humburkumay beeriyaŋ.
20Sanda hindiri cine waati kaŋ boro mo hay,
Yaadin cine no, ya ay Koyo, da ni mo hay,
Ni ga donda i alhaalo.

21Waati kaŋ a dooru ay gaa,
A n'ay gooru mo ay bina ra,
22Ay na alman alhaali te, ay jaŋ bayray mo,
Hal ay hima sanda ganji ham ni jine.

23Kulu nda yaadin, waati kulu ay go ni banda,
Ni n'ay kambe ŋwaaro di ka gaay.
24Ni g'ay candi nda ni saawara,
Woodin banda ni g'ay ta ay ma koy darza ra.
25May no ay se beene da manti nin no?
Ndunnya ra mo sinda boro fo kaŋ g'ay beejandi kala nin.
26Ay bina d'ay hamo gaze,
Amma Irikoy ga ti ay bina tondi daaro,
D'ay baa mo hal abada.

27Zama a go, borey kaŋ yaŋ ga mooru nin ga halaci.

Ngey kaŋ yaŋ fay da nin ka amaana ŋwaari gana,
I kulu ni g'i halaci.
28 Amma a boori ay se ya maan Irikoy,
Ay na Rabbi, Koy Beero te ay koruyaŋ do,
Zama ay ma ni goyey kulu baaru dede.

74 -Asaf baytu fo no.-
Ya Irikoy, ifo se no ni n'iri furu hal abada?
Ifo se mo no ni futa goono ga te dullu
ni kuray nango feejey se?
2 Ma fongu ni jama kaŋ ni day za doŋ,
Wo kaŋ ni fansa* zama a ma ciya ni wane dumo.
Ma fongu Sihiyona tondo mo, kaŋ ra ni goro.

3 Ma ni ce dagu,
Ma miila ka koy kurmey kaŋ yaŋ ga duumi do haray.
Ibare na hay kulu sara Nangu Hananta ra.
4 Ni gaabakasiney na yooje beeri te
ni marga nango bindo ra,
I na ngey liiliwaley sinji i ma ciya alaama.
5 I ga hima boro kaŋ ga deesi sambu
saaji ra tuuri-nyayaŋ gaa.
6 Sohõ mo a jabuyaŋ goyey kulu,
I go g'i bagu-bagu nda deesi nda ndarka.
7 I na danji daŋ ni Nangu Hananta gaa k'a kulu ton,
I na ni maa goray nango ziibandi.
8 I biney ra no i ne:
«Iri m'i may da kankami care banda!»
Laabo ra nangu kulu kaŋ borey ga kubay da Irikoy,
I n'i ton.

9 Iri si ga di iri alaamey, annabi mo si no koyne,
Iri game ra mo sinda boro kaŋ ga bay hala waati fo no.
10 Ya Irikoy, waati fo no
yanjekaarey ga ni kaynayaŋ naŋ?
Ibare ga soobay ka donda ni maa hal abada no?
11 Ifo se no ni goono ga ni kambe kaa,
Kaŋ ga ti ni kambe ŋwaaro?
Ma ni kamba kaa ni ganda gaa k'i ŋwa.

12 Kulu nda yaadin, Irikoy ya ay Bonkoono no za doŋ,
Faaba goy teeko mo no laabo bindo ra.
13 Nin no, ni gaabo no ni na teeko fay-fay d'a.
Nin no ka teeku ham beerey boŋey bagu-bagu.

14 Nin no ka Lebiyatan* boŋey bagu-bagu,
Nin no k'a nooyandi
a ma ciya ŋwaari saaji ra gorokoy se.
15 Nin no ka hari-mo da hari zurey zortandi,
Nin no ka naŋ isayaŋ ma koogu.
16 Zaari ni wane no, cin mo ni wane no,
Nin no ka annura nda wayna soola.
17 Nin no ka ndunnya me hirrey kulu sinji,
Nin no ka kaydiya nda jaw mo te.

18 Ya Rabbi, ma fongu woone gaa: ibara na ni maa sara,
Dumo kaŋ sinda carmay donda ni maa.
19 Ma si ni koloŋa fundo no ganji ham se,
Ma si dinya ni taabi hankwa fundo hal abada.
20 Ma sappa guna, zama ndunnya kubay nangey
ga to no da toonye nangorayyaŋ.
21 Ma si naŋ borey kaŋ yaŋ i kankam
ma ye ka kaa haawi ra.
Ma naŋ alfukaaru nda moori ra gorokoy ma ni maa sifa.

22 Ya Irikoy, ma tun ka ni sanno hanse.
Ma fongu mate kaŋ cine boro kaŋ sinda carmay
goono ga ni wow zaari me-a-me.
23 Ma si dinya ni yanjekaarey jinda,
Borey kaŋ yaŋ tun ka gaaba nda nin,
I kosongo go ga ziji ka tonton duumi.

75

-Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Ma si halaci». Asaf baytu fo no, dooni mo no.-

2 Ya Irikoy, iri ga saabu ni se, iri ga saabu,
Zama ni maa ga maan.
Borey goono ga ni dambara harey baaru dede.
3 Ni ne: «Saaya kaŋ alwaato kaŋ ay jisi din to,
Ay no ga ciiti da mate kaŋ ga saba.
4 Waati kaŋ ndunnya da nga ra gorokoy kulu ga jijiri,
Ay no g'a bonjarey sinji. (Wa dangay)
5 Ay ne foomantey se: ‹Wa si fooma.›
Laalakoyey mo, ay ne i se: ‹Wa si boŋ jare.
6 Wa si araŋ hilley tunandi beene,
Araŋ ma si salaŋ da gande-gaabay.› »

7 Zama manti wayna funay, manti wayna kaŋay,
Manti mo dandi kambe haray no beeray ga fun bo,

8 Amma Irikoy no ga ti Ciitikwa.
A ga boro fo kaynandi, a ma afo mo beerandi.
9 Zama Rabbi kambe ra gonda gaasiya,
Duvaŋo* kaŋ go a ra mo ga te kufu,
A ga to da marga-marga, Irikoy ga soogu ka kaa a ra mo.
A zambo mo, daahir boro laaley kulu kaŋ go ndunnya
g'a zinji-zinji ka zu.

10 Amma ay wo, hal abada ay g'a baaro fe,
Ay ma sifayaŋ baytu te Yakuba Irikoyo se.
11 A ga boro laaley hilley kulu pati,
Amma adilantey hilley ga du darza.

76

-Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo beeri karyaŋ. Asaf baytu fo no, dooni mo no.-

2 I ga Irikoy bay Yahuda ra, a maa beeri Israyla ra.
3 Salem ra no a nangora go, a gora do mo go Sihiyona ra.
4 Noodin no a na hangawey kaŋ gonda danji ceeri-ceeri,
Da koray, da takuba, da wongu jinayey mo. (Wa dangay)

5 Ni gonda darza beeri da gaakuri mo
ka bisa wongu arzaka citila,
6 I na bine gaabikooney jinayey ku wongu ra,
I kani ka jirbi kaŋ sinda tunyaŋ,
Wongaarey din kulu ra sinda
boro kaŋ ga hin ka nga kambe sambu.
7 Ya Yakuba Irikoyo, ni deeno se
torkey da bariyey kulu kaŋ jirbi tiŋo ra.
8 Nin no ga humburandi gumo, nin no.
May no ga kay ni jine da ni futu?
9 Ciiti kaŋ fun beene, ni naŋ i ma maa ra,
Ndunnya mo humburu, a te siw
10 waato kaŋ Irikoy tun ciiti teeyaŋ sabbay se,
Zama nga ma ndunnya ra lalabukoyey faaba (Wa dangay)
11 Zama daahir boro futay ga ni sifawo te.
Futay cindo mo, ni g'a te guddama.

12 Wa sartiyaŋ sambu k'i toonandi Rabbi araŋ Irikoyo se.
Borey kulu kaŋ goono g'a windi
ma kande fooyaŋ hari nga kaŋ to i ma humbur'a se.
13 A ga mayraykoyey bonjareyaŋo ban.
Irikoy ya humburkumay hari no ndunnya bonkooney se.

77 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da Yedutun subo.
Asaf baytu no.-

2 Ay jinde no ay go ga hẽ d'a Irikoy gaa,
Oho, ay jinde no ay go ga tunandi Irikoy gaa,
Nga mo ga hanga jeeri ay se.
3 Ay taabo zaaro ra ay na Koy Beero ceeci,
Cin mo ay kambe go ga salle, a mana dusu.
Ay fundo wangu ka yaamaryaŋ ta.

4 D'ay fongu Irikoy gaa, ay laakalo no ga tun.
D'ay ga miila mo, ay fundo no ga kasam. (Wa dangay)
5 Ni go g'ay mo-kuurey di i ma goro feerante.
Ay boŋo mo haw kala ay si du ka salaŋ.
6 Ay fongu waato jirbey, za doŋ-doŋ jiirey nooya.
7 Cin ra ay ga fongu nda ay doono,
Ay ga saaware d'ay bina,
Ay biya mo go ga fintalyaŋ te.
8 Ay Koyo ga boro furu no hal abada?
A si ye ka yadda no koyne?
9 A baakasinay suujo ban hal abada no?
A alkawlo mo tun hal abada abadin no?
10 Wala Irikoy dinya gomni teeyaŋ no?
A futa ra a na bakaraw daabu no, wala? (Wa dangay)
11 Ay ne: «Woone ga ti ay bine sara:
Kaŋ Beeray-Beeri-Koyo kambe ŋwaari
si no danga waato wano cine.»
12 Ay ga fongu Rabbi goyey,
Daahir ay ga fongu ni waato dambara goyey.
13 Ay ga soobay ka ni goyey kulu guna nda laakal,
Ay ga miila mo ni te-goyey boŋ.

14 Ya Irikoy, ni fonda ya hananyankoy no.
Irikoy woofo no ka bara nda beeray
sanda iri Irikoyo cine?
15 Nin no ga ti Irikoy kaŋ ga dambara goyyaŋ te,
Ni na ni gaabo cabe dumey game ra.
16 Ni kambe no ni na ni borey fansa* nd'a,
Kaŋ ga ti Yakuba nda Yusufu izey. (Wa dangay)
17 Ya Irikoy, harey di nin, harey di nin,
I bibiri, guusuyaŋey jijiri.
18 Burey na hari taŋ ka dooru, beene batamey kaati.
Ni hangawey mo ga koy, i ga ye.
19 Ni kaatiyaŋ jinda go alma haw beero ra,
Maliyaŋey na ndunnya kaarandi,

Laabo jijiri ka zinji-zinji.
20 Ni fonda go teeku ra,
Ni fondayzey mo go hari bambatey ra,
Ni ce gurbey mo, borey s'i bay.

21 Ni na ni borey candi Musa nda Haruna kambe ra,
Sanda feeji kuru cine.

78 -Asaf dooni fo no.-
Ya ay borey, wa hangan ay asariya se,
W'araŋ hanga jeeri k'ay me sanney hangan.
2 Ay g'ay meyo feeri nda yaasay,
Ay ma waato sanney kaŋ ga sandi yaŋ ci,
3 Wo kaŋ yaŋ iri maa, iri g'i bay,
Iri kaayey mo ci iri se.
4 Iri s'i tugu i izey se,
Amma iri ga Rabbi sifawey, da Rabbi gaabo,
D'a dambara goyey kulu kaŋ a te baaru dede
zamana kaŋ ga kaa borey se.
5 Zama a na seeda kayandi Yakuba ra,
A na asariya daŋ Israyla ra,
Wo kaŋ a lordi iri kaayey se,
Zama i ma ngey izey bayrandi nd'a.
6 Hala zamana kaŋ ga kaa din m'i bay,
Danga izey kaŋ yaŋ i ga hay nooya,
Ngey mo ma tun ka ci ngey izey se,
7 Zama i ma ngey deyaŋ sinji Irikoy gaa,
I ma si dinya Irikoy goyey gaa,
Amma i ma haggoy d'a lordey.
8 I ma si goro ka ciya sanda ngey kaayey cine,
Zamana kaŋ boŋ ga sandi, kaŋ ga ture mo,
Zamana kaŋ mana nga bina soola,
Kaŋ a biya mana kay da naanay Irikoy gaa.

9 Ifraymu izey, soojeyaŋ no kaŋ gonda birawyaŋ ga jare,
Amma i na banda bare wongo hane.
10 I mana ngey da Irikoy game ra sappa haggoy,
I wangu ka dira a asariya ra.
11 I dinya a goyey d'a dambara harey kaŋ a cab'i se,
12 Goyyaŋ kaŋ ga boro di takooko no
a te i kaayey jine,
Misira laabo ra, da Zowan faro ra mo.
13 A na teeku fay, a na haro gaay,
A n'a te citila, a naŋ i ma gana ka bisa a ra mo.

14Zaari a n'i candi nda beene buru, cin mo da danji kaari.
15A na tondey kortu saajey ra k'i haŋandi,
Danga day teeku guusey gaa no.
16Tondi ra a na gooruyaŋ candi ka kaa taray,
A naŋ harey ma zuru ka dandi sanda isayaŋ cine.

17Kulu nda yaadin i soobay ka zunubi te a se,
I go ga murte Beeray-Beeri-Koyo gaa laabu kogo ra.
18I na Irikoy si ngey biney ra
waato kaŋ i na ham ceeci ngey biniya ra.
19Oho, i salaŋ ka gaaba nda Irikoy,
I ne: «Day Irikoy gonda hina
a ma taabal soola saajo wo ra no?
20A go, a na tondo kar hala hari bagu ka fatta,
Goorey te yaa ka mun.
A gonda hina kaŋ ga buuru mo no, wala?
A ga hin ka ham soola ka jisi nga borey se no?»
21Woodin se no Rabbi maa, a futu mo gumo.
Danji di ka gaaba nda Yakuba,
Futay mo tun ka gaaba nda Israyla,
22Zama i mana Irikoy cimandi, i mana de a faaba gaa mo.
23Kulu nda yaadin a na burey lordi beene,
A na beene meyey fiti,
24A na Manna* gusam i se,
Sanda beene hari cine, i ma ŋwa.
A n'i no beene ntaaso.
25Adam-izey na malaykey ŋwaaro ŋwa.
A na ŋwaari samba i se kal i kungu.
26A daŋ wayna funay haw ma faaru beena ra.
Nga hino no a na hawo gaaray d'a dandi kamba haray.
27A na ham gusam i se sanda kusa cine,
Curayze fatakoy sanda teeku taasi baayaŋ cine no.
28A naŋ i ma soobay ka kaŋ jama gata bindo ra,
I nangorayey windanta.
29Borey binde ŋwa kal i kungu gumo,
Rabbi na i madde kaa i gaa.
30I laamo mana fun – hamey go i meyey ra jina –
31Kala Irikoy futu i gaa.
A na i ra borey kaŋ yaŋ naasu nd'i kulu wi,
A na Israyla sahãkooney kar.

32Kulu nda yaadin, i soobay ka zunubi te ka tonton,
I mana a dambara goyey mo cimandi.
33Woodin se no a n'i jirbey halaci yaamo,

I jiirey mo halaci jirsi boŋ.
34 Kaŋ a n'i wi, gaa no i n'a ceeci,
I bare ka Irikoy ceeci da anniya.
35 I fongu kaŋ Irikoy no ga ti ngey tondo,
Irikoy Beeray-Beeri-Koyo mo i Fansakwa no.
36 Kulu nda yaadin i na me-kaanay te a se,
I taari a se mo da ngey deeney.
37 Zama i biney mana sinji a do haray,
I mana goro ka ciya naanaykoyyaŋ a sappa ra mo.
38 Amma nga din, zama a go toonante da bakaraw,
A se no a n'i taaley yaafa i se,
A man'i halaci. Oho, sorro boobo a futa ga bare,
A si nga dukuro kulu funsu.
39 A fongu kaŋ ngey wo gaahamyaŋ hinne day no,
Haw kaŋ ga bisa, kaŋ si ye ka kaa koyne.
40 Sorro marge no i murte a gaa saajo ra,
I n'a bine sara taasi beero ra.
41 Sorro boobo mo i bare, i na Irikoy si,
I na yanje ceeci Israyla wane Hananyankoyo gaa.
42 I mana fongu a kambe gaabo,
Wala mo zaaro kaŋ a n'i fansa
ka kaa i yanjekaarey kambe ra.
43 Mate kaŋ cine a na nga alaamey te Misira ra,
Da nga dambara goyey kaŋ a te Zowan faro ra.
44 A na Misira isey bare ka te kuri,
I goorey mo, kala i si hin ka haŋ i gaa.
45 A na hamni zugulayaŋ donton i gaa, kaŋ yaŋ n'i ŋwa,
Belancawyaŋ* mo n'i halaci.
46 A na i fari albarka nooyandi do izey se,
I taabi goyey mo, a n'i nooyandi doy se.
47 A na i reyzin* tiksey halaci nda gari,
I durmi nyaŋey mo, leema n'i hasara.
48 A na i almaney nooyandi gari se,
I alman kurey mo, beene maliyaŋ n'i ton ka wi.
49 A na nga futay korna gusam i boŋ,
Dukuri nda futay da taabi,
Hasaraw malaykey kunda nooya.
50 A na fondo hanse nga futa se,
A man'i fundey suuban ka faaba buuyaŋ gaa,
Amma a n'i fundey nooyandi balaaw se.
51 A na hay-jiney kulu kar Misira ra,
Kaŋ ga ti i gaabi sintina Ham banda kuuru fuwey ra.
52 Amma a na nga borey kaa taray sanda feejiyaŋ cine,
A na jina candi i se saajo ra sanda alman kuru.

53A na fondo candi i se baani samay, hal i mana humburu,
Amma teeko n'i ibarey gon.
54A kand'ey nga laabu hananta hirro me gaa,
Ka koy tondo kaŋ a kambe ŋwaaro day za doŋ din do.
55A na dumi cindey gaaray i jine.
Neesiyaŋ boŋ no a na laabo fay-fay i se tubu,
A naŋ Israyla kundey ma goro i windey ra.

56Kulu nda yaadin i na Beeray-Beeri-Koyo Irikoy si,
I murte a gaa, i man'a seedey haggoy mo.
57Amma i bare ka amaana ŋwaari te
sanda mate kaŋ cine i kaayey te,
I siiri ka kamba sanda biraw laalo.
58Zama i n'a zokoti nda ngey tudey boŋ sududuyaŋ nangey,
I naŋ canse m'a di da ngey jabuyaŋ toorey.
59Waato kaŋ Irikoy maa, a futu, a na Israyla fanta gumo,
60Hal a na nangora kaŋ go Silo furu,
Kaŋ ga ti hukumo kaŋ a sinji borey game ra.
61A na jama gaabo nooyandi tamtaray se,
A darza mo yanjekaaro kambe ra.
62A na nga borey nooyandi mo takuba se,
A futu mo nga wane jama se.
63Danji n'i sahãkooney ŋwa,
I wandiyey mo mana du hiijay doono.
64Takuba n'i alfagey* zeeri,
I wayborey kaŋ kurnyey bu mo mana bu seew te.

65Gaa no Koy Beero mo hay sanda boro kaŋ tun jirbi gaa,
Sanda gaabikooni kaŋ goono ga kuuwa duvan* haŋyaŋ se.
66A na nga yanjekaarey kar i ma ye banda,
A naŋ i ma di foyray hal abada.
67A wangu Yusufu kuuru fuwo mo,
A mana Ifraymu kunda suuban,
68Amma a na Yahuda kunda suuban,
Kaŋ ga ti Sihiyona tondo kaŋ a ga ba.
69A na nga Nangu Hananta cina mo sanda tondi kuukuyaŋ,
Sanda ndunnya cine kaŋ a sinji hal abada.
70A na nga tamo Dawda suuban,
A n'a sambu feeji kaliyaŋ ra,
71Feejey kaŋ ga naanandi ganayaŋ do no
a n'a sambu ka kande,
Zama a ma Rabbi jama Yakuba kuru,
Kaŋ ga ti nga wane dumo Israyla.
72Dawda n'i kuru mo nga bine cimi toonante boŋ,

A n'i candi nda nga kamba gonitara.

79 -Asaf baytu fo no.-
Ya Irikoy, dumi cindey furo ni laabo ra,
I na ni fu hananta ziibandi,
I na Urusalima zeeri ka te kurmu.
2I na ni tam buukoy nooyandi beene curey se i ma ŋwa,
Ni hanantey hamey mo, i n'i no ndunnya ganji hamey se.
3I n'i kurey mun sanda hari cine Urusalima windanta,
Fijiko si no mo.
4Iri ciya haawi hari iri gorokasiney se,
Donda-caray da hahaarayaŋ hari mo
borey kaŋ yaŋ goono g'iri windi se.
5Ya Rabbi, waati fo no a ga ban?
Ni ga soobay ka futu hal abada no?
Ni cansa ga soobay ka ŋwa no sanda danji cine?
6Ma ni futay korna gusam dumi cindey
kaŋ si ni bay boŋ.
Mayrayey boŋ mo koyne kaŋ siino ga ni maa ce.
7Zama i na Yakuba ŋwa ka ban,
I n'a nangora ciya kurmu mo.
8Ma si fongu iri kaayey taaley gaa
k'i dake iri boŋ mo.
Ma naŋ ni bakarawo ma waasu ka kaa k'iri kubay,
Zama iri di kayna gumo.

9Ya iri faaba Irikoyo, m'iri gaa
ni maa darza sabbay se.
M'iri kaa kambe, m'iri zunubey yaafa mo,
Ni maa wo sabbay se.
10Ifo se no dumi cindey ga ne:
«Man no i Irikoyo go me?»
Ni tamey kurey kaŋ i mun din,
I ma bay a fansa banayaŋo gaa
ndunnya dumi cindey ra iri jine.
11Hawantey durayyaŋo ma to ni do.
Ni hino beera boŋ ni ma
borey kaŋ yaŋ i suuban buuyaŋ se din hallasi.

12Ya ay Koyo, wowo kaŋ iri gorokasiney
na ni wow d'a din,
M'a yeti i se i gandey ra hala labu-care iyye.
13Yaadin gaa no iri, ni borey,
Kaŋ ga ti ni kuray nango feejey,

Iri ga saabu ni se hal abada.
Iri ga ni sifayaŋo cabe zamaney kulu se.

80 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da subo kaŋ ga ne:
«Seeda hanno.» Asaf baytu fo no.-
2 Ya Israyla hawjiyo, ma hanga jeeri,
Nin kaŋ goono ga Yusufu candi sanda alman kuru,
Nin kaŋ go koytaray karga boŋ ciiti malaykey* se beene,
Ma ni kaaro kaa taray.
3 Ma ni gaabo tunandi Ifraymu da Benyamin da Manasse jine,
Ma kaa ka iri faaba.

4 Ya Irikoy, m'iri bare ka ye.
Ma naŋ ni moyduma ma kaari, iri mo ga du faaba.

5 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo,
Waatifo no ni ga futay naŋ ni borey adduwa se?
6 Ni n'i ŋwaayandi nda buuru kaŋ ra mundi go,
Ni n'i haŋandi mo da mundi boobo.
7 Ni naŋ iri ciya canda-canda hari iri gorokasiney se,
Iri ibarey mo goono ga haaru ngey nda care game ra.

8 Ya Irikoy Kundeykoyo, m'iri bare ka ye,
Ma naŋ ni moyduma ma kaari, iri mo ga du faaba.

9 Ni na reyzin* tikse fo dagu ka kaa Misira ra.
Ni na dumi cindey gaaray ka tiksa din sinji.
10 Ni na nangu soola ka jisi a se,
A na nga kaajey sinji nda guusuyaŋ,
A na laabo toonandi mo.
11 Tondi kuukey go ga daabu nd'a biyo,
A kambey ga hima Irikoy sedreyaŋ.
12 A go ga nga kambey salle ka koy hala teeko me gaa,
A kobtey mo go hala Isa Beero me gaa.

13 Ifo se no ni n'a sinkitey kalo zeeri
hala fondo ganakoy kulu goono g'a izey kosu-kosu?
14 Ganji birnyey go g'a halaci,
Ganji hamey go g'a kuru.
15 Ya Irikoy Kundeykoyo, iri ga ni ŋwaaray, ma bare sohõ!
Ni go beene. Ma fonnay, ma guna, ma tiksa din kunfa.
16 Tilamo kaŋ ni kambe ŋwaaro te no,
Da tuuri kamba kaŋ ni gaabandi ni boŋ se.

17 I n'a beeri, i n'a ton da danji,
I goono g'a halaci ni moyduma kaseetiyaŋo sabbay se.
18 Ni kamba ma goro ni kambe ŋwaari bora boŋ,
Kaŋ ga ti Boro Izo kaŋ ni gaabandi ni boŋ se din.
19 Waato din gaa no iri si bare ka fay da nin.
M'iri funandi, iri mo ga ni maa ce.

20 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, m'iri bare ka ye.
Ma naŋ ni moyduma ma kaari, iri mo ga du faaba.

81 -Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni ahakku koy karyaŋ. Asaf wane no.-

2 Wa farhã baytu te Irikoy iri gaabo se,
Wa farhã kuuwa te Yakuba Irikoyo se.
3 Wa baytu tunandi,
Wa kande bitti nda moolo beeri
kaŋ jinde ga kaan, da moolo.
4 Wa hilli kar handu kayyaŋ hane,
Da handu farsiyaŋ hane, iri bato hane nooya.
5 Zama woodin ya hin sanni no Israyla se,
Yakuba Irikoyo farilla mo no.
6 A n'a daŋ seeda Yusufu ra,
Waato kaŋ a koy Misira laabo windiyaŋ,
Nango kaŋ ay maa deene kaŋ ay si bay, kaŋ ne:

7 «Ay n'a jase dogonandi k'a fay da jaraw sambuyaŋ,
Ay n'a kambey fulanzam da cilla.
8 Taabi ra ni ce, ay na ni faaba mo.
Ay tu ni se, tuyaŋo fun beene hirriyaŋ lunkey ra,
Ay na ni si mo Meriba harey me gaa. (Wa dangay)

9 Ya ay borey, ya Israyla, wa maa,
Ay mo ga kaseeti ni gaa
da ni ga yadda ka hangan ay se!
10 De-koy yaw fo ma si goro ni do,
Ni ma si sududu mo de-koy yaw waani fo se.
11 Ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo
kaŋ na ni kaa Misira laabo ra.
Ma ni meyo feeri gumo, ay mo g'a toonandi.

12 Amma ay borey mana hangan ay sanno se,
Israyla mana ay gana.
13 Woodin se no ay fay d'ey i ma ngey hanga sanda gana

kaŋ ga naŋ i ma dira ngey bumbey dabarey boŋ.

14 Doŋ day ay borey ma hangan ay se,
Doŋ day Israyla ma dira ay fondey ra!
15 Doŋ ay g'i ibarey kar ka ye ganda nda waasi,
Ay m'ay kamba bare i yanjekaarey boŋ.
16 Rabbi konnakoy mo, doŋ kal i ma boŋ ye a se ganda,
I banayaŋ jirbey mo ga duumi hal abada.
17 Amma ay ga ni ŋwaayandi nda alkama hamni baano,
Ya ni kungandi mo da tondey ra yu.»

82

-Asaf baytu fo no.-
Irikoy goono ga kay nga jama marga ra,
A goono ga ciiti koyey game ra.

2 Waati fo no araŋ ga cimi-jaŋay ciito naŋ?
Araŋ goono ga baar'a-baar'a te boro laaley se mo? (Wa dangay)
3 Wa londibuuney da alatuumey no cimi,
Wa cimi ciiti te
kankami ra waney da alfukaarey se.
4 Wa londibuuney da moori ra waney faaba,
W'i kaa boro laalo kambe ra.
5 I si bay, i si faham mo,
I goono ga koy-da-ye te kubay ra,
Ndunnya tiksey kulu mo zinji.
6 Ay ne: «Araŋ ya irikoyyaŋ no,
Araŋ kulu mo Beeray-Beeri-Koyo izeyaŋ no.
7 Kulu nda yaadin araŋ ga bu sanda borey kulu cine,
Araŋ ga kaŋ sanda mayraykoyey ra afo cine.»

8 Ya Irikoy, ma tun ka ciiti ndunnya se,
Zama nin no ka bara nda ndunnya dumey kulu mayra.

83

-Dooni. Asaf baytu fo no.-

2 Ya Irikoy, ma si te siw!
Ya Irikoy, ma si jaŋ sanni, ma si te sulum!
3 Zama a go, ni ibarey go ga kosongu hanya-hanya,
Ni konnakoy na ngey boŋ tunandi.
4 I goono ga munaficitaray dabariyaŋ te ni jama se,
I goono ga saawareyaŋ gurum ni wane tugantey boŋ.
5 I ne: «Kaa, iri m'i tuusu,
I kundatara goono yaŋo ma ban,
Zama boro kulu ma si ye

ka fongu Israyla maa gaa koyne.»

6Zama care banda no i go ga saaware te da bine folloŋ,
I goono ga sappe kayandi ka gaaba nda nin.
7Edom kuuru fuwey, da Isumeylancey,
Da Mowab, da Hagarancey,
8Da Gebal, da Amon, da Amalek,
Da Filistiya, da Tir gorokoy,
9Assiriya mo na nga boŋ margu nd'ey,
I na Lotu izey no gaakasinay. (Wa dangay)

10Ma te i se sanda mate kaŋ cine ni te Midiyan se,
Da Sisera da Yabin se mo Cison gooro ra,
11I halaci En-Dor ra,
I ciya sanda birji laabo se.
12Ni ma naŋ i jine borey ma ciya sanda Oreb da Zeyeb cine,
Oho, i mayraykoyey kulu ma ciya sanda Zeeba da Zalmunna,
13Ngey kaŋ ne: «Iri ma Irikoy kurey nangey ta
i ma ciya iri bumbey mayray hari.»

14Ya ay Irikoyo, m'i ciya sanda alma haw kusa,
Sanda du kaŋ go haw jine,
15Sanda danji kaŋ goono ga saaji ŋwa,
Sanda danji beele kaŋ goono ga tondi kuukuyaŋ diyandi.
16M'i gana k'i kankamandi
nda ni haw gaabikoono yaadin cine,
M'i humburandi gumo mo da ni haw gaabikoono.
17Ya Rabbi, m'i moydumey toonandi nda haawi,
Zama i ma ni maa ceeci.
18I ma haaw, i ma humburu ka sukurutu hal abada,
Oho, naŋ i ma di kayna ka halaci.
19Zama i ma bay kaŋ nin, ni maa no ga ti Rabbi,
Ni hinne no ga ti Beeray-Beeri-Koyo ndunnya kulu boŋ.

84

-Doonkoy jine bora se. I m'a doon da moolo hamni ahakku koy karyaŋ. Kora izey baytu fo no.-

2Ya Rabbi Kundeykoyo, man ni nangorayey kaaniyo misa!
3Ay bina goono ga yalla-yalla hal a yangala zaati,
Rabbi windey muraadu sabbay se.
Ay bina d'ay baso goono ga farhã dooni te
Irikoy fundikoono se.

4Oho, sasa du nga boŋ se fu,

Kumbu-hanga mo na fiti te naŋ kaŋ a ga nga izey jisi,
Kaŋ ga ti ni sargay feema, ya Rabbi Kundeykoyo,
Ya ay Bonkoono, ya ay Irikoyo.
5 Albarkanteyaŋ no, ni windo ra gorokoy,
Duumi i ga soobay ka ni sifa no. (Wa dangay)

6 Albarkante no boro kaŋ gaabo go ni do,
Nga kaŋ fondo beerey *ganayaŋ* go a bina ra.
7 I ga bisa Mundi Gooro ra k'a ciya hari-mo nangu,
Burjina haro mo g'a daabu nda albarka.
8 Gaabi ka kaa gaabi no i go ga dira nd'a,
I afo kulu goono ga bangay Irikoy jine Sihiyona ra.

9 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo, ma maa ay adduwa se,
Ya Yakuba Irikoyo, ma hanga jeeri. (Wa dangay)
10 Ya Irikoy, m'iri korayo guna,
Ma ni hananta moyduma guna mo.

11 Zama ni windi batamey ra zaari folloŋ
ga bisa nangu fo wane zambar.
Dambe day ya goro windi me batuko ay Irikoyo windo ra,
A ga bis'ay se ya goro laala kwaara ra.
12 Zama Rabbi Irikoy ya wayna da koray no,
Rabbi ga gomni nda darza no.
Hari hanno kulu si no kaŋ a ga ganji
borey kaŋ yaŋ dirawey ga kay se.

13 Ya Rabbi Kundeykoyo, albarkante no
boro kaŋ ga de ni gaa.

85

-Doonkoy jine bora se.
Kora izey baytu fo no.-

2 Ya Rabbi, ni boori ni laabo se.
Ni ye ka kande Yakuba, a ma fun tamtaray.
3 Ni na ni borey zunubo yaafa,
Ni n'i zunubey kulu daabu. (Wa dangay)
4 Ni na ni futa kulu candi ka kaa,
Ni bare ka fay da ni futay korna.
5 Ya iri faaba Irikoyo, m'iri bare ka ye.
Ma naŋ ni dukuro kaŋ ni gonda iri se ma ban.
6 Ni ga futu iri se no hal abada?
Ni ga ni futa kuukandi ka koy hala zamaney kulu me no?
7 Wala ni si ye k'iri funandi koyne,
Zama ni borey ma farhã ni do?

8 Ya Rabbi, ma ni baakasinay suujo cabe iri se,
M'iri no ni faaba mo.

9 Ay ga hangan ka maa haŋ kaŋ Rabbi Irikoy ga ci,
Zama a ga laakal kanay sanni te nga borey se,
Kaŋ ga ti a wane hanantey.
Day i ma si ye ka bare saamotaray do haray koyne.
10 Daahir, a faaba ga maan borey kaŋ yaŋ ga humbur'a gaa,
Zama darza ma goro iri laabo ra.

11 Baakasinay suuji nda cimi kubay,
Adilitaray da laakal kanay na care garbe sunsum.
12 Cimi go ga zay ka fun ganda laabo ra,
Adilitaray mo go beene ga fonnay.
13 Oho, Rabbi ga gomni no, iri laabo mo ga nga nafa hay.
14 Adilitaray ga koy Rabbi jine,
A ga nga ce gurbey ciya ganayaŋ fondo.

86 -Dawda adduwa fo no.-
Ya Rabbi, ma ni hanga jeeri ka tu ay se,
Zama ay ya taabante no, da moorikoy mo.
2 M'ay fundo hallasi, zama ay ya ni ganako no.
Ya ay Irikoyo, ma ni tamo kaŋ goono ga de ni gaa faaba.
3 Ya ay Koyo, ma te ay se gomni goy,
Zama zaari me-a-me ni gaa no ay ga hẽ.
4 Ya ay Koyo, ma ni tamo bina kaanandi,
Zama ni gaa no ay g'ay bina ye.

5 Zama nin, ya ay Koyo, ni ya booriyankoy no
kaŋ go soolante yaafa teeyaŋ se.
Ni ya baakasinay suuji boobokoy mo no,
Borey kulu kaŋ yaŋ ga ni ce se.
6 Ya Rabbi, ma hanga jeeri ay adduwa se,
Ma hangan mo ay ŋwaaray-ŋwaarayyaŋey jinda se.
7 Ay taabi zaaro ra ay ga ni ce, zama ni ga tu ay se.

8 Ya ay Koyo, ni cine si no de-koyey game ra,
Ni goyey cine mo si no.
9 Ya Irikoy, dumey kulu kaŋ ni te
ga kaa ka sududu ni jine,
I ma ni maa no darza mo.
10 Zama ni ya Beeraykoy no,
Dambara goy teeko, ni hinne no ga ti Irikoy.
11 Ya Rabbi, m'ay dondonandi ni fonda,

Ay mo, ay ma dira ni cimo ra.
M'ay bina sasabandi a ma humburu ni maa.
12 Ya ay Koyo, ay Irikoyo,
Ay bina kulu no ay ga ni saabu nd'a,
Ay ma ni maa darzandi mo hal abada.
13 Zama ni baakasinay suujo ya ibambata no ay do haray,
Ni n'ay fundo faaba ka kaa Alaahara ganda ra.

14 Ya Irikoy, boŋbeeraykoyey tun ay se,
Toonyante sata mo n'ay fundo ceeci,
I mana ni daŋ ngey jine.
15 Amma nin wo, ya ay Koyo,
Ni ya Irikoy suuji nda gomnikoy no,
Kaŋ ga suuru hala ni ga futu,
Ni ya baakasinay suuji nda cimi yulwante Koy no.
16 Ma bare ay do haray ka gomni te ay se.
Ma ni gaabo no ay, ni tamo se ka ni koŋŋa izo faaba.
17 Ma booriyaŋ alaama cab'ay se mo,
Zama borey kaŋ yaŋ wangu ay ma di a.
I ma haaw mo, zama nin, ya Rabbi,
Ni n'ay gaa, ni n'ay kunfa mo.

87 -Kora izey baytu fo no, dooni mo no.-
Rabbi daba go tondi hanantey ra.
2 A ga ba Sihiyona kwaara meyey
ka bisa Yakuba ra nangorayey kulu.
3 Ya nin Irikoy gallo,
Muraadu darzante beeri yaŋ no
i ga ni sanni te d'a. (Wa dangay)
4 A ne: «Ay ga Rahab da Babila sanni te
borey kaŋ yaŋ g'ay bay game ra.
Guna Filistiya da Tir da Etiyopi.
I ne: ‹I na bora din hay Sihiyona ra.› »

5 Oho, i ga ne: «Filaana nda filaana wo,
Sihiyona ra no i n'i hay.»
Beeray-Beeri-Koyo bumbo mo no ga gallo tabbatandi.
6 Rabbi ga kabu-kabu
waati kaŋ a ga dumey lasaabuyaŋo hantum,
Ka ne: «Woone, noodin no i n'a hay.» (Wa dangay)
7 Doonkoy da gaankoy kulu ga ne:
«Hay kulu kaŋ g'ay bina yeenandi si kala ni do.»

88 -Kora izey baytu fo no. Doonkoy jine bora se. I m'a doon da seese karyaŋ. Heman Ezra bora baytu fo no.-

2Ya Rabbi, ay faaba Irikoyo,
Cin da zaari ay hẽ ni jine.
3Naŋ ay adduwa ma furo ni do.
Ma ni hanga jeeri ka maa ay hẽeno se.
4Zama ay fundo go ga to da masiiba maayaŋ,
Ay fundo go ga maan Alaahara gaa mo.
5I g'ay lasaabu borey kaŋ yaŋ ga gunguray
ka koy guuso ra banda,
Ay ga hima boro kaŋ sinda gaabi.
6Furante no ay go buukoy ra, danga borey kaŋ yaŋ i wi,
Kaŋ yaŋ ga kani saaray ra,
Borey kaŋ yaŋ ni si ye ka fongu i gaa koyne,
Dumbanteyaŋ no, i fun ni kamba ra.
7Ni n'ay jisi guuso ra hala ganda,
Kubay nangey ra, guusuyaŋey ra.
8Ni futa go g'ay naan.
Ni n'ay taabandi nda ni bondayey kulu. (Wa dangay)
9Ni n'ay corey moorandi ay,
Ni n'ay ciya fanta hari i do.
Ay go daabante, ay si hin ka fatta.
10Ay mwa suugu taabi sabbay se.

Ya Rabbi, han kulu ay na ni ce,
Ay n'ay kambey salle ni do haray.
11Ni ga dambara goyyaŋ te buukoy se no?
Buuko biyey ga tun ka ni sifa, wala? (Wa dangay)
12I ga ni baakasinay suujo baaru dede saaray ra no?
Wala ni naanayo mo halaciyaŋ ra?
13I ga ni dambara goyey bayrandi kubay ra no?
I ga ni adilitara mo bayrandi dinyayaŋ laabu ra, wala?

14Amma nin, ya Rabbi, ni gaa no ay hẽ gaakasinay se,
Susubay mo ay adduwey ga koy ni jine.
15Ya Rabbi, ifo se no ni n'ay fundo hibandi?
Ifo se no ni na ni moyduma tugu ay se?

16Za ay go zanka ay na taabi haŋ,
A go, ay ga ba ka bu mo.
Ay go ni humburkumay beerey haŋyaŋ bindo ra,
Ay boŋ haw.
17Ni futay korna gana ay boŋ,

Ni humburkumay beerey n'ay halaci.
18 I n'ay windi sanda hari boobo zaari me-a-me,
I n'ay koli ka windi ce folloŋ.
19 Ni *n'ay* baako da hangasin kulu moorandi ay,
Ay mo-ka-bayray borey mo go kubay ra.

89

-Ezra bora Etan baytu fo no.-

2 Ay ga Rabbi baakasinay suujey baytu hal abada.
Ay meyo no ay ga ni naanayo baaru seeda nd'a
zamaney kulu se.
3 Zama ay ne: «Baakasinay suuji ga tonton hal abada,
Ni ga ni naanayo sinji hala beeney ra.»
4 Ni ne: «Ay na alkawli sambu ay suubananta se,
Ay ze ay tamo Dawda se
5 ka ne: ‹Ay ga ni dumo sinji hal abada,
Ay ma ni karga mo tabbatandi
hala ka koy zamaney kulu gaa.› » (Wa dangay)

6 Ya Rabbi, beeney ga ni dambara goyey sifa,
I ga ni naanayo mo sifa hanantey marga jama ra.
7 Zama may no ka bara beene kaŋ i ga deedandi Rabbi gaa?
Hinkoyey izey ra, may no ga hima Rabbi?
8 Irikoy ya humburkumay hari no hanantey faada ra,
Dambarandiyankoy mo no ka bisa
borey kulu kaŋ goono g'a windi.
9 Ya Rabbi Irikoy Kundeykoyo,
May no ga ti gaabikoy sanda ni cine, ya Rabbi Hinkoyo?
Ni naanayo mo go ni windanta.

10 Ni ga teeko boŋbeera dabari,
Waati kaŋ bonday beerey ga tun ka ciciri,
Ni ga i kanandi no.
11 Ni bumbo no ka Rahab ceeri-ceeri,
Sanda nga kaŋ i wi cine.
Ni na ni ibarey say-say da ni kambe gaabikoono.
12 Beeney ya ni wane no, ganda laabo mo ni wane no.
Ndunnya da nga tooyaŋo, nin no k'i sinji.
13 Azawa da dandi kamba, nin no k'i taka,
Tabor da Hermon goono ga farhã kuuwa te ni maa ra.
14 Ni gonda kambe gaabikooni,
Ni kambe jasa ya gaabikooni no,
Ni kambe ŋwaaro mo beeraykoy no.

15 Adilitaray da cimi ciiti, ngey no ga ti ni karga tiksa.
Baakasinay suuji nda cimi no go ga dira ni jine.
16 Albarkante no dumo din kaŋ ga waani ni sifayaŋ,
Ya Rabbi, i goono ga dira ni moyduma kaaro ra.
17 I ga farhã ni maa ra zaari me-a-me,
Ni adilitara ra mo no i du beeray.
18 Zama nin no ga ti i gaabo darza,
ni yaddayaŋo ra no ni g'iri hillo tunandi.
19 Zama iri korayo ya Rabbi wane no,
Sanda iri Bonkoono, Israyla wane Hananyankoyo nooya.

20 Waato no ni salaŋ ni ganakoy se bangandi ra ka ne:
«Ay na gaakasinay dake bora kaŋ gonda hina din boŋ.
Ay na boro fo kaŋ i suuban borey ra beerandi.
21 Ay du ay tamo Dawda, ay n'ay ji hananta tuusu a gaa.
22 A do no ay kamba ga tabbat, ay kamba g'a gaabandi.
23 Ibare s'a tilasandi a ma nooru nda hari bana,
Laala izey mo s'a taabandi.
24 Ay g'a yanjekaarey kar ka zeeri a jine,
Ay ma borey kaŋ yaŋ ga konn'a mo kar.
25 Amma ay naanayo d'ay baakasinay suujo ga goro a banda,
Ay maa ra mo no a hillo ga beeri.
26 Ay g'a kambe dake teeko boŋ,
A kambe ŋwaaro mo isey boŋ.
27 A g'ay ce ka ne: ‹Nin no ga ti ay Baaba,
D'ay Irikoyo, d'ay faaba tondi daaro mo.›
28 Ay mo g'a ciya ay hay-jina,
Kaŋ gonda beeray ka bisa i kulu ndunnya bonkooney ra.
29 Ay ga haggoy d'ay baakasinay suujo
a do haray hal abada,
Ay g'ay alkawlo mo tabbatandi a se.
30 Ay ga naŋ a banda ma duumi hal abada,
A karga mo sanda beene jirbey cine.

31 D'a izey fay d'ay asariya, i mana ay ciitey gana mo,
32 D'i n'ay hin sanney daaru,
I mana ay lordey haggoy mo,
33 Waati din gaa no ay ga kaa
i lordi daaruyaŋo gaa da goobu,
Ya kaa i taaley gaa mo da barzu.
34 Amma ay s'ay baakasinay suujo hibandi
ka kaa a gaa parkatak bo,
Ay si fafagay goy te mo ay naanayo ra.
35 Ay s'ay alkawlo feeri,

Haŋ kaŋ fun ay me ra mo, ay s'a barmay.
36Sorro fo no ay ze ay hananyaŋo boŋ,
Ay si tangari Dawda se bo,
37Nga ga ti: a banda ga tabbat hal abada,
A karga mo sanda wayna cine no ay jine.
38A ga sinji sanda hando cine hal abada,
Sanda seeda naanaykoy kaŋ go beene batama ra no.» (Wa dangay)

39Amma ni wane suubananta, ni n'a furu no,
Ni futu a se gumo mo.
40Ni na alkawlo kaŋ ni sambu ni tamo se fanta,
Ni n'a koytara fuula zeeri k'a ziibandi.
41Ni n'a birni cinarey kulu bagu-bagu,
Ni n'a gallo ciya kurmu.
42Fonda ganakoy kulu go g'a ku,
A ciya wowi hari nga gorokasiney se.
43Ni n'a yanjekaarey kambe ŋwaaro tunandi,
Ni naŋ a ibarey kulu ma farhã.
44Oho, ni n'a takuba me kaana bare,
Ni man'a gaabandi wongu ra.
45Ni n'a darza wi, ni n'a koytaray karga catu ganda.
46Ni n'a zankataray jirbey dunguriyandi,
Ni n'a daabu nda haawi. (Wa dangay)

47Ya Rabbi, kala waatifo?
Ni ga soobay ka tugu no hal abada?
Waatifo no ni futa
kaŋ ga ŋwa sanda danji cine wo ga ban?
48Ma fongu kaŋ ay aloomaro si ku,
Ma fongu mate kaŋ ni na Adam-izey kulu taka
i ga ciya yaamo.
49Man bora kaŋ ga funa, a ma jaŋ ka di buuyaŋ?
Boro kaŋ ga nga fundo faaba Alaahara kambe,
A go no, wala? (Wa dangay)
50Ya ay Koyo, man ni waato baakasinay suujey,
Wo kaŋ yaŋ ni ze d'a Dawda se ni naanayo ra?
51Ya ay Koyo, ma fongu wowey kaŋ ni tamey go ga haŋ,
Mate kaŋ cine ay go ga dumi cindey kulu wowey
jare ay ganda ra,
52Nangey kaŋ ni ibarey na wowey te, ya Rabbi,
Nangey kaŋ i na ni wane suubananta ce gurbey wow.

53I ma Rabbi sifa hal abada! Amin! Amin!

TIRA TAACANTA

90 -Irikoy bora Musa adduwa fo no.-
Ya ay Koyo, nin no ga ti iri nangora
za zamaney kulu ra.
2Za i mana tondi kuukey fattandi,
Za ni mana laabo da ndunnya taka,
Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin,
Nin no ga ti Irikoy.

3Ni ga boro bare k'a ciya kusa.
Ni ga ne mo: «Ya Adam-izey, wa ye ka ye.»
4Zama jiiri zambar fo ga hima ni se
sanda bi kaŋ bisa,
Danga cin ra batuyaŋ alwaati folloŋ.
5Ni g'i hibandi danga hari-yaa* no, i ga jirbi,
Susubay mo i ga hima subu kaŋ go ga fun:
6Susubay a ga zaada, a ga beeri,
Wiciri kambu mo i g'a wi, a ga koogu.

7Zama ni futa ra no ni na iri ŋwa,
Ni futay korna ra mo, ni n'iri laakal tunandi.
8Ni n'iri laala daŋ ni jine,
Iri zunubi tugantey mo,
Ni n'i daŋ ni moyduma kaaro ra.
9Zama iri jirbey kulu bisa ni futa ra,
Iri na iri jiirey ban sanda ciinay jinde cine.
10Iri fundey jirbey kulu, jiiri wayye no.
Da boro gaaham gonda gaabi no, a ga to jiiri wahakku,
I fooma ya taabi nda bine saray day no.
Zama a ga bisa da waasi, iri ga tun ka deesi mo.

11May no ga faham da ni futa hina?
Ni futay korna da ni humburando ga saba nda care.
12M'iri dondonandi iri m'iri jirbey kabu,
Kaŋ ga naŋ iri ma du bine kaŋ gonda laakal.

13Ya Rabbi, kala waatifo no ni ga ye ka kaa?
Ma bakar mo ni tamey se.
14M'iri kungandi susubay da ni baakasinay suujo,
Zama iri ma doon farhã sabbay se,
Iri ma te bine kaani mo iri jirbey kulu ra.
15M'iri biney kaanandi
jirbey kaŋ ni na iri taabandi baayaŋo me,

Da jiirey kaŋ ra iri di laala mo hina me.
16 Ma naŋ ni goyo ma bangay ni tamey se,
Ni darza mo i izey se.

17 Rabbi, iri Irikoyo booriyaŋo ma goro iri boŋ.
M'iri kambe goyey tabbatandi iri se.
Oho, iri kambe goyey, m'i tabbatandi.

91 Beeray-Beeri-Koyo bukka ra gorokwa
ga tondo Hina-Kulu-Koyo biyo cire.
2 Ay ga ne Rabbi se kaŋ
nga ya ay koruyaŋ do no, d'ay gaabi nangu,
D'ay Irikoyo mo. A gaa no ay ga de.

3 Zama nga no ga ni kaa ni koliko hirrimi ra,
Da balaaw kaŋ ga kande buuyaŋ mo ra.
4 A ga ni daabu nda nga hamno,
Ni ga du kosaray a fatey cire.
A cimo ya koray da guuru kwaay no.
5 Cin humburkumay si ni di,
Wala mo hangaw kaŋ ga tun zaari,
6 Wala balaaw kaŋ ga lamba kubay ra,
Wala halaciyaŋ kaŋ ga leemun zaari bindi.
7 Boro zambar ga kaŋ ni tanjay,
Zambar way mo koyne ni kambe ŋwaari gaa,
Amma a si maan ni gaa.
8 Ni moy hinne no ni ga guna nd'a
ka di boro laaley banando.

9 Zama nin, ya Rabbi, nin no ga ti ay koruyaŋ do!
Beeray-Beeri-Koyo ciya ni gora do.
10 Laala si no kaŋ ga du nin,
Balaaw fo mo si no kaŋ ga maan ni bukka gaa.
11 Zama a ga lordi no nga malaykey se ni boŋ,
I ma ni hallasi ni fondey kulu ra.
12 I ga ni tambe ngey kambey ra,
Zama ni ma si ni ce nuku tondi gaa.
13 Ni ga muusu beeri nda firsa taamu,
Muusu beeri ize da gondi beeri mo,
Ni g'i taamu-taamu ni ce taamey cire.
14 «Za kaŋ a na nga baakasina sinji ay gaa,
Woodin sabbay se no ay mo g'a kaa kambe.
Ay g'a hallasi zama a g'ay maa bay.
15 A g'ay ce, ay mo ga tu a se.

Kankami ra ay ga bara a banda.
Ay g'a faaba, ay g'a beerandi mo.
16 Ay g'a no aloomar kuuku hal a ma ne a wasa,
Ay g'ay faaba mo bangandi a se.»

92

-Asibti* hane baytu.-

2 Rabbi se saabuyaŋ ga boori.
Ya Beeray-Beeri-Koyo, i ma sifaw baytu te ni maa gaa,
Nga mo ga boori.
3 I ma ni baakasinay suujo ci susubay,
Ni naanayo mo cin kulu,
4 Da moolo beeri hamni way koy, da moolo kayna mo,
Da moolo beeri kaŋ ga tu jinde.

5 Zama ni goyo do, ya Rabbi, ni n'ay bina kaanandi.
Ay ga farhã baytu te ni kambe goyey sabbay se.
6 Ya Rabbi, man ni te-goyey beera misa!
Ni fonguyaŋey ga guusu gumo.
7 Boro alman alhaalikoy si bay,
Saamo mo si faham da woone:
8 Waati kaŋ cine laalakoyey ga zay ka fun sanda subu cine,
Saaya kaŋ cine laala goy teekoy kulu ga zaada,
I ma halaci hal abada sabbay se no.

9 Amma nin, ya Rabbi, ni ya Beeraykoy no hal abada.

10 Zama a go, ni ibarey, ya Rabbi,
Zama a go, ni ibarey ga halaci,
Laala goy teekoy kulu ga say-say.
11 Amma ni n'ay hillo tunandi sanda haw-bi wane cine,
I n'ay tuusu nda ji taji.
12 Ay moy n'ay batandikoy guna nda farhã,
Ay hangey maa laala goy teekoy
kaŋ yaŋ ga tun ay se baaru.
13 Adilante ga zaada sanda sabb'ize cine,
A ga beeri sanda Liban ra sedre* nya cine.
14 Ngey kaŋ yaŋ i tilam Rabbi windo ra
ga zaada iri Irikoyo windi batama ra.
15 I ga soobay ka hay baa ngey zeena ra,
I ga goro nda maani nda tayyaŋ,
16 Zama i ma cabe kaŋ Rabbi ya haŋ kaŋ ga saba teeko no.
Ay tondi daaro no, a ra sinda adilitaray-jaŋay mo.

93 Rabbi no ga may, a go ga daabu nda koytaray darza.
Rabbi goono ga daabu nda hin,
Nga mo no a na nga boŋ guddu nd'a.
Daahir, ndunnya sinji, mate kaŋ a si gana mo.
2 Ni karga, sinjante no a go za doŋ.
Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me mo, ni go no.

3 Ya Rabbi, isa na jinde sambu.
Isey na ngey jindey sambu,
Isey na ngey bondayey tunandi.
4 Rabbi ya Hinkoy no beene ka bisa hari boobo jinde,
Ka bisa teeku bonday gaabikooney.

5 Ni seedey ya tabbatanteyaŋ no gumo.
Ya Rabbi, hananyaŋ ga hagu ni windo se hal abada.

94 Ya Rabbi, banayaŋ Irikoyo,
Nin, Irikoy banayankoy, ma kaari zortandi!
2 Ya ndunnya Ciitikwa, ma tun ka kay!
Ma bana boŋbeeraykoyey gaa.
3 Ya Rabbi, hala waati fo?
Waati fo no laalakoyey ga fay da ngey boŋ zamuuyaŋ?

4 I goono ga sanni yaamo dooru,
I goono ga boŋbeeray sanniyaŋ te.
Laala goy teekoy kulu goono ga fooma.
5 Ya Rabbi, i goono ga ni borey bagu-bagu,
I na ni wane borey taabandi.
6 I goono ga wayboro kaŋ kurnye bu,
Da yaw, da alatuumi mo wi.
7 I ga ne mo: «Rabbi si di.
Yakuba Irikoyo si laakal ye bo.»

8 Ya araŋ, borey ra alman laakalkoyey, wa haggoy fa!
Araŋ mo saamey, waati fo no araŋ ga te laakal?
9 Nga kaŋ na hanga sinji, nga wo si maa, wala?
Wala mo nga kaŋ na mo te, a si di no?
10 Nga kaŋ ga dumi cindey gooji si kaseeti bo?
Nga kaŋ ga boro dondonandi bayray.
11 Rabbi ga boro miiley bay, kaŋ yaamoyaŋ no.

12 Ya Rabbi, albarkante no boro kaŋ ni ga gooji,
Ni g'a dondonandi mo da ni asariya.
13 Zama ni m'a no fulanzamay k'a waa taabi jirbey,

Hal i ga guusu hirrimi fansi laalakoyey se.
14 Zama Rabbi si fay da nga jama,
A si nga waney furu mo.
15 Zama ciiti ga ye ka ciya adilitaray wane,
Borey kulu kaŋ bine ga saba mo g'a gana.

16 May no ga furo ay se ka gaaba nda laala goy teekoy?
May no ga kay ka gaaba nda taali-teerey ay se?
17 Da manti kaŋ Rabbi no ga ti ay Gaakwa,
Doŋ a si gay kaŋ ay fundo ga goro siw nango ra.
18 Ya Rabbi, saaya kaŋ cine ay ne ay ce ga tansi,
Ni baakasinay suujo n'ay gaay.
19 Karhã boobo kaŋ go ay gaa waate
ni kunfayaŋey goono g'ay bine kaanandi.

20 Laala karga kaŋ ga zamba dabari te hin sanni boŋ,
A ga gorokasinay da nin no?
21 Wuup, folloŋ! i tun adilante fundo se,
I goono ga boro kaŋ sinda taali zeeri nda buuyaŋ ciiti.
22 Amma Rabbi ya ay cinari kuuko no,
Ay Irikoyo mo, ay koruyaŋ tondo mo no.
23 A n'i taaley ye i boŋ,
A g'i tuusu i laalayaŋo ra,
Rabbi iri Irikoyo g'i tuusu.

95 Wa kaa, iri ma farhã baytu te Rabbi se,
Iri ma cilili iri faaba tondo se.
2 Iri ma kaa a jine da saabuyaŋ,
Iri ma farhã kuuwa te a se da baytuyaŋ.

3 Zama Rabbi ya Irikoy beeri no,
Bonkooni bambata no de-koyey kulu boŋ.
4 A kambe ra no ndunnya guusuyaŋey go,
Tondi kuukey yolley mo, a wane yaŋ no.
5 Teeko ya a wane no, nga mo no k'a te,
A kambey mo no ka laabu koga te.

6 Wa kaa, iri ma sududu, iri ma gungum,
Iri ma sombu Rabbi iri Takakwa jine
7 zama nga ya iri Irikoyo no,
Iri mo a kuray nangey boroyaŋ no,
A kambe feejiyaŋ mo no.

Hunkuna, d'araŋ maa a jinda,

8 Wa s'araŋ biney sandandi, sanda Meriba ra wano cine,
Sanda Massa zaaro cine saajo ra,
9 Naŋ kaŋ araŋ kaayey n'ay gosi k'ay si.
I di ay goyo,
10 Jiiri waytaaci no ay na zamana din izey fanta.
Ay ne: «Jama no kaŋ go ga daray ngey biney ra,
I man'ay fondey bay mo.
11 Woodin se no ay ze ay futa ra ka ne:
‹Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra.› »

96 Wa baytu taji te Rabbi se!
Ya araŋ ndunnya kulu, wa baytu Rabbi se.
2 Wa baytu Rabbi se, w'a maa albarka sifa.
W'a faaba baaru hanna fe hunkuna nda suba.
3 W'a darza dede dumi cindey game ra,
A dambara goyey mo dumey kulu game ra.
4 Zama Rabbi ya Beeraykoy no,
A to sifayaŋ beeri gumo.
A to i ma humbur'a mo ka bisa de-koyey kulu.
5 Zama dumi cindey de-koyey kulu tooruyaŋ day no,
Amma Rabbi no ka beeney te.
6 Beeray da koytaray darza go a jine,
Gaabi nda gaakuri go no a Nangu Hananta ra.

7 Ya araŋ dumey kulu almayaaley, wa Rabbi seeda!
Wa Rabbi darza d'a gaabo seeda.
8 Wa Rabbi darza kaŋ ga saba nd'a maa seeda.
Wa kande ŋwaari sargay ka furo a windo batamey ra.
9 Wa sududu Rabbi se, zama a gonda darza hanno.
Ya araŋ ndunnya kulu, wa jijiri a jine.

10 Dumi cindey ra i ma ne: «Rabbi no ga may!
Daahir no ndunnya sinji hala mate kaŋ a si zinji.
Rabbi ga ndunnya dumey ciiti da haŋ kaŋ ga saba.»
11 Beeney ma maa kaani, ganda mo ma farhã,
Teeko ma dundu, nga nda nga tooyaŋo.
12 Saajo mo ma zamu, nga nda hay kulu kaŋ go a ra,
Waato din gaa no, saajo tuuri-nyaŋey kulu mo
ga doon Rabbi jine farhã sabbay se,
13 Zama a goono ga kaa,
A goono ga kaa ndunnya ciito sabbay se.
A ga ciiti ndunnya se da adilitaray,
Ndunnya dumey mo se da nga naanayo.

97 Rabbi no ga may, ndunnya ma farhã.
Gungey margey ma te bine kaani.

2Beene hirriyaŋey da kubay go g'a windi,
Adilitaray da cimi ciiti no ga ti a karga daba.
3Danji go ga koy a jine,
A g'a ibarey kaŋ go g'a windi ton.
4A maliyaŋey go ga ndunnya kaarandi,
Ndunnya go ga di, a go ga jijiri mo.
5Tondi kuukey go ga manne Rabbi jine sanda yu fanta cine,
Ndunnya kulu Koyo jine nooya.
6Beeney go g'a adilitara fe, dumey kulu mo di a darza.

7Danay tooru ganakoy kulu haaw,
Kaŋ ga ti borey kaŋ yaŋ ga fooma nda tooru.
Ya araŋ malaykey kulu kaŋ gaa borey ga de,
Wa sududu Rabbi se.

8Sihiyona go ga maa woodin, a bine go ga kaan mo.
Ya Rabbi, Yahuda ize wayey
go ga farhã ni ciitey sabbay se.
9Zama ni ya Rabbi Beeray-Beeri-Koy no ndunnya kulu boŋ.
Ni beera go beene ka bisa de-koyey kulu.
10Ya araŋ kaŋ yaŋ ga ba Rabbi, kal araŋ ma konna ilaalo,
Nga wo a wane hanantey fundey hallasikwa no,
A g'i kaa laalakoyey kambe ra mo.
11I ga annura duma adilante se,
Da bine kaani mo borey kaŋ yaŋ biney ga kay se.
12Ya araŋ adilantey, wa te bine kaani Rabbi ra,
Wa saabu a maa hanna se.

98 -Baytu no.-
Wa baytu taji te Rabbi se,
Zama a na dambara goyyaŋ te.
A kambe ŋwaaro d'a jasa hanna na faaba goy te a se.
2Rabbi na nga faaba bayrandi,
A na nga adilitara mo cabe taray kwaaray
dumi cindey jine.
3A fongu nga baakasinay suujo
da nga naanayo gaa Israyla dumo se.
Ndunnya me-a-me di iri Irikoyo faaba.

4Ya ndunnya kulu, wa farhã kuuwa te Rabbi se.
Wa bagu nda baytuyaŋ farhã sabbay se,

Oho, wa sifayaŋ baytu te.
5 Wa sifayaŋ baytu te Rabbi se moolo beeri boŋ,
I m'a te da moolo beeri nda subu kaŋ maayaŋ ga kaan,
6 Da hilli kosongu, da seese jinde care banda.
Wa farhã kuuwa te Bonkoono jine, kaŋ ga ti Rabbi.

7 Teeko ma dundu, nga nda nga tooyaŋo,
Ndunnya mo da nga ra gorokoy,
8 Isey ma kobi care banda, tondi kuukey ma doon
Rabbi jine farhã sabbay se,
9 Zama a goono ga kaa hala nga ma ndunnya ciiti.
A ga ndunnya ciiti da adilitaray,
Dumey mo da haŋ kaŋ ga saba.

99 Rabbi no ga may, dumey ma jijiri!
A goono ga goro ciiti malaykey* boŋ, ndunnya ma zinji.
2 Rabbi ya beeraykoy no Sihiyona ra,
Beeray-Beeri-Koy no dumey kulu boŋ.
3 I ma ni maa beero kaŋ ga humburandi sifa,
Zama nga wo ihanno no.

4 Ni ya Koy Beeri no, ni ga ba cimi ciiti.
Ni ga haŋ kaŋ ga saba sinji,
Ni ga cimi ciiti nda adilitaray te Yakuba ra.
5 Wa Rabbi iri Irikoyo beerandi,
Wa sududu a ce furkanga do,
Zama nga wo Hananyankoy no.

6 Musa nda Haruna go no a alfagey ra waato,
Samuwila mo go borey kaŋ yaŋ g'a maa ce ra.
I na Rabbi maa ce, a tu i se mo.
7 A salaŋ i se buru sari himando ra,
I n'a seedey da hin sanno kaŋ a no i se din haggoy.

8 Ya Rabbi iri Irikoyo, ni tu i se.
Ni ciya i se Irikoy kaŋ na yaafa,
Amma ni n'i bana nda ngey goy laaley.
9 Wa Rabbi iri Irikoyo beerandi,
Wa sududu a tondi hananta boŋ,
Zama Rabbi iri Irikoyo ya Hananyankoy no.

100 -Saabuyaŋ baytu.-
Ya ndunnya kulu, wa farhã kuuwa te Rabbi se,
2 Wa may Rabbi se da bine kaani,

Wa kaa a jine da farhã baytuyaŋ.
3 Wa bay kaŋ Rabbi no ga ti Irikoy,
Nga no k'iri te, iri ya a wane yaŋ mo no.
Iri ya a boroyaŋ no, a kuray nango feejiyaŋ mo.

4 Wa furo a windi meyey ra da saabuyaŋ,
A windi batamey ra mo da sifaw.
Wa saabu a se, w'a maa sifa.
5 Zama Rabbi ya booriyankoy no,
A baakasinay suujo go no hal abada.
A naanayo mo hala ka koy zamaney kulu me no.

101 -Dawda baytu fo no.-
Ay ga baakasinay suuji nda cimi ciiti baytey te.
Ya Rabbi, ay ga sifayaŋ baytu te ni se.
2 Ay ga laakal d'ay muraadey fonda
kaŋ go cimi toonante ra.
Waati fo no ni ga kaa ay do?
Bine sabayaŋ no ay ga dira nd'a ay windo ra.
3 Ay si hay fo yaamo daŋ ay moy jine,

Kambayankoyey goyo, ay konn'a. A s'ay di mo.
4 Bine kaŋ ga siiri ga mooru ay,
Ay si yadda ya goy laalo bay mo.

5 Boro kaŋ ga tugu ka nga gorokasin maa sara,
Ay g'a koy halaci.
Boro kaŋ gonda boŋbeeray da fundi beeray,
Ay si suuru nd'a.

6 Ay moy go no laabo naanaykoyey gaa,
Zama i ma goro ay banda.
Boro kaŋ ga dira fondo cimi toonantekoy ra,
Nga no ga goy ay se.

7 Gulinci goykoy si goro ay windo ra,
Tangarikom mo si kay ay jine.
8 Susubay kulu ay ga soobay
ka laabo ra boro laaley kulu halaci,
zama i ma taali-teerey kulu halaci Rabbi gallo ra.

102 -Taabi hanko baytu no, waati kaŋ a gaabo gaze,
A go ga nga hẽeno gusam Rabbi jine mo.-
2 Ya Rabbi, ma maa ay adduwa,

Naŋ ay hẽeno ma furo ni do.
3 Ma si ni moyduma tugu ay se ay taabi zaaro ra,
Ma ni hanga jeeri ay se.
Zaaro kaŋ ay ce mo, ma tu ay se da waasi.

4 Zama ay jirbey go ga ban sanda dullu cine,
Ay biriyey mo go ga di sanda danji ra tuuri cine.
5 Ay bina lakaw sanda subu kaŋ i kar, kaŋ suugu mo,
Hal ay dinya k'ay ŋwaaro ŋwa.
6 Ay durayyaŋ jinda sabbay se,
Kala baa ay biriyey naagu ay baso gaa.
7 Ay ga hima sanda saajo ra bangu farka,
Ay ciya sanda fu kurmu ra kuku.
8 Ay ga te mo-fasiya,
Ay ciya mo sanda sasa kaŋ go fu boŋ nga hinne.
9 Zaari me-a-me ay ibarey goono g'ay foy.
Ngey kaŋ yaŋ goono ga donda ay
goono ga laaliyaŋ zeyaŋ te d'ay maa.
10 Zama boosu no ay soobay ka ŋwa sanda buuru cine,
Ay haŋyaŋ haro mo, ay n'a margu nda mundi.
11 Woodin mo, ni dukuro da ni futa sabbay se no.
Zama ni n'ay sambu beene, ni ye k'ay furu koyne.
12 Ay jirbey ga hima sanda tuuri bi kaŋ ga sosoro,
Ay lakaw sanda subu cine.

13 Amma nin wo, ya Rabbi, ni go no hal abada.
Ni gaa fonguyaŋo mo ga goro hala zamaney kulu gaa.
14 Ni ga tun, ni ga bakar mo Sihiyona se,
Zama a se gomni teeyaŋ waate to,
Oho, alwaati jisanta to.
15 Daahir ni tamey goono ga farhã d'a tondey,
I ga bakar a laabo se.
16 Woodin se no dumi cindey ga humburu Rabbi maa,
Ndunnya bonkooney kulu mo ga humburu ni darza.
17 Zama Rabbi no ka Sihiyona cina,
A bangay mo nga darza ra.
18 A maa moori ra gorokoy adduwa se,
A mana donda i adduwa mo.

19 I ga woone hantum zamana kaŋ ga kaa se,
Hala zamana din borey kaŋ i ga taka mo
ma Rabbi sifa.
20 Zama a go nga nangu hanna ra ga ganda fonnay,
Beene no Rabbi go, a na ndunnya guna,

21 Zama nga ma maa hawantey durayyaŋ,
A ma borey kaŋ yaŋ i na buuyaŋ ciiti dumbu i boŋ taŋ.
22 Zama Adam-izey ma Rabbi maa baaru dede Sihiyona ra,
A sifawo mo Urusalima* ra,
23 Dumey da mayrayey mo ga margu nangu folloŋ
zama ngey ma may Rabbi se.

24 A n'ay gaabo londo wi fonda boŋ,
A n'ay jirbey mo dunguriyandi.
25 Ay ne: «Ya ay Irikoyo,
ma s'ay sambu saaya kaŋ ay go ay jirbey bindo ra.
Ni jiirey go no hala zamaney kulu me.
26 Za doŋ ni na ganda sinji,
Beeney mo ni kambe goyo no.
27 I ga halaci, amma ni wo, ni go no duumi.
I kulu ga zeen mo danga kwaay cine,
Ni g'i barmay mo danga bankaaray cine,
I alhaali ga bare mo.
28 Amma nin wo, ni si bare, ni jiirey mo sinda me.
29 Ni tamey izey mo ga du duumi nangoray,
I banda mo ga sinji ni jine.»

103

-Dawda wane no.-
Ya ay fundo, ma Rabbi sifa.
Haŋ kaŋ go ay ra kulu mo
m'a maa hanna sifa.
2 Ya ay fundo, ma Rabbi sifa,
Ma si dinya a gomney kulu gaa, baa afo.

3 Nga kaŋ ga ni taaley kulu yaafa,
Nga no ga ni doorey kulu mo yayandi,
4 A ga ni fundo fansa k'a wa da saaray,
A ga baakasinay suuji
nda bakaraw te ni se koytaray fuula.
5 A ga ni fundo toonandi nda hari hannoyaŋ,
Hal i ma ni zankatara tajandi koyne sanda zeeban cine.
6 Rabbi ga adilitaray goyyaŋ da cimi ciiti mo te,
Borey kaŋ yaŋ i goono ga kankam kulu sabbay se.
7 A na Musa bayrandi nda nga fonda,
A na Israyla izey mo bayrandi nda nga goyey.
8 Rabbi go toonante nda bakaraw, booriyankoy mo no,
A ga suuru hal a bina ga tun, suuji yulwantekoy mo no.
9 A si kaseeti waati kulu bo,
A si futay gaay mo hal abada.

10 A mana goy iri gaa d'iri zunubey hina me,
A mana bana iri gaa mo d'iri taaley hina me.
11 Zama sanda mate kaŋ cine beena mooru ganda,
Yaadin cine mo no a baakasinay suujo ga beeri
borey kaŋ yaŋ ga humbur'a se.
12 Sanda mate kaŋ cine wayna funay ga mooru wayna kaŋay,
Yaadin cine no a na iri taaley hibandi
k'i moorandi iri.
13 Sanda mate kaŋ cine baaba ga bakar nga izey se,
Yaadin cine mo no Rabbi ga bakar
borey kaŋ ga humbur'a yaŋ se.
14 Zama a ga iri naamey bay,
A ga fongu mo kaŋ iri ya laabuyaŋ no.

15 Boro mo, a jirbey si hima kala subu tayo,
Sanda saajo ra tuuri boosi,
Yaadin cine no a zaadayaŋo ga hima nd'a.
16 Zama haw ga faaru ka gana a boŋ, hal a ma si no,
A nango si ye ka fongu nd'a koyne.
17 Amma Rabbi baakasinay suujo,
Ya za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin no,
A go mo borey kaŋ yaŋ ga humbur'a boŋ.
A adilitara mo ga koy hala haamey gaa,
18 A sappa haggoykoyaŋ
da borey kaŋ yaŋ ga fongu nd'a dondonandiyaŋey
zama ngey m'i goyey te se.

19 Rabbi na nga karga sinji beeney ra,
A mayra mo go hay kulu boŋ.
20 Ya araŋ, Rabbi malaykey, w'a sifa,
Araŋ gaabikooney kaŋ gonda hina,
Kaŋ g'a lordey toonandi,
Araŋ goono ga hanga jeeri a sanno jinda se.
21 Ya araŋ, Rabbi kundey kulu, w'a sifa,
Araŋ kaŋ goono ga goy a se k'a miila te.
22 Ya araŋ, Rabbi goyey kulu, w'a sifa,
A mayray nangey kulu ra.

Ya ay fundo, ma Rabbi sifa!

104

Ya ay fundo, ma Rabbi sifa!

Ya Rabbi ay Irikoyo, ni ya beeraykoy no gumo.
Ni goono ga daabu nda beeray beeri,

Da koytaray darza mo.
2Nin kaŋ goono ga ni boŋ daabu nda hananyaŋ
sanda bankaaray cine,
Ni goono ga beeney daaru sanda kosandi taafe cine.
3A na nga jidan bisey ganjey sinji harey ra,
A na burey ciya nga torka,
A ga dira haw fatayaŋ boŋ.
4A ga nga malaykey te haw faaruyaŋ.
A ga nga goy-teerey mo te danji beele.

5A na ndunnya tiksa sinji,
Zama a ma si zinji hal abada abadin.
6Ni n'a daabu nda teeku guusuyaŋ sanda taafe cine,
Harey kay tondi kuukey boŋ.
7Kaŋ i maa ni deeniyaŋo i zuru,
Kaŋ i maa ni kaatiyaŋ jinda i te nyagas! da zuray.
8Tondi kuukey tun,
Goorey mo ye ganda ka koy hala nango kaŋ ni daŋ i se.
9Ni na hirri daŋ teeku harey se
kaŋ ga naŋ i ma si daaru ka bisa,
Zama i ma si ye ka kaa ka laabo daabu.

10A na hari-moy donton i ma koy gooro ra,
I ga zuru tondi nda tondi game ra,
11I ga ganji ham kulu haŋandi,
Ganji farkayey goono ga haŋ ka ngey jaw kaa.
12I jarga mo beene curey ga goro,
I goono ga hẽ tuuri kambey boŋ.
13Rabbi ga hari kaa nga jidan bisey kaŋ go beene ra
ka gusam tondey boŋ.
Ndunnya kungu nd'a goyey nafa.
14A ga naŋ subu ma te almaney se,
Da kobtoyaŋ mo kaŋ borey ga far,
Zama a ma ŋwaari kaa taray, a ma fun laabo ra,
15Da duvan* kaŋ ga naŋ boro bine ma kaan,
Da ji kaŋ ga naŋ a moyduma ma nyaale,
Da ŋwaari kaŋ ga boro bine gaabandi.
16Rabbi tuuri-nyaŋey ga haŋ ka yeesi,
Liban ra sedrey* nooya, kaŋ yaŋ a tilam,
17Nangey kaŋ curayzey ga ngey fitey te.
Waaliya mo, sipres* tuurey no ga ti a kwaara.
18Tondi kuukey mo, tondi boŋ hinciney wane no,
Tondey zullanta mo, tondi boŋ hansey tuguyaŋ do no.

19A na hando daŋ alwaatey se,
Wayna mo ga nga kaŋyaŋo do bay.
20Ni ga kubay te a ma ciya mo cin,
Alwaati kaŋ cine ganji hamey kulu
ga fun taray moso-moso.
21Muusu beeri izey goono ga korro ngey hamey banda,
I goono ga ngey ŋwaaro ceeci Irikoy gaa.
22Wayna fattanta ngey mo ga koy lamba,
Ka kani ngey tuguyaŋ guusey ra.
23Adam-ize mo ga fatta ka koy
nga goyo da nga taabey do hala wiciri kambu.

24Ya Rabbi, man ni goyey baayaŋ misa!
Laakal no ni n'i kulu te d'a.
Ndunnya go toonante da ni takaharey.
25Yongo teeko nooya, kaŋ ga beeri, a ga tafay mo,
Naŋ kaŋ baafuney kaŋ si kabu bara,
Hari hamey, ikayney da ibeerey.
26Noodin no hiyey ga dira,
Noodin mo no Lebiyatan* go,
Nga kaŋ ni taka zama a ma fooru haro ra.

27Woodin yaŋ kulu goono ga ni hangan,
Ni m'i no ngey ŋwaarey i alwaatey ra.
28I ga haŋ kaŋ ni g'i no margu-margu,
Ni ga ni kambe fiti, ngey mo ga kungu nda gomni.
29Ni ga ni moyduma tugu, i boŋ ga haw.
Ni ga i biyey kaa,
I ga bu ka ye ka te ngey laabu zeena koyne.
30Ni ga ni Biya donton, ngey mo ga taka,
Ni ga laabo alhaalo tajandi.

31Rabbi darza ma goro hal abada.
Rabbi ma farhã nga goyey ra.
32A ga ndunnya guna, nga mo ma zinji,
D'a na tondi kuukey ham, kala i ma dullu kaa.

33Ay ga baytu Rabbi se ay fundo me-a-me,
Ay g'ay Irikoyo sifa ay goonoyaŋ kulu ra.
34Ay fonguyaŋey ma ciya haŋ kaŋ ga kaan a se,
Ay mo, ay ga farhã Rabbi ra.
35Zunubi teekoy ma ban ndunnya ra.
Laalakoyey mo ma si ye ka bara.

Ya ay fundo, ma Rabbi sifa!

Alleluya!

105 Wa saabu Rabbi se, w'a maa ce.
W'a goyey bayrandi dumey game ra.
2Wa baytu te a se, wa sifayaŋ baytu te a se,
Wa soobay k'a dambara goyey kulu dede.
3Wa fooma nd'a maa hanna.
Rabbi ceecikoy biney ma kaan.
4Wa Rabbi nda nga hino ceeci, w'a ceeci duumi,
5-6 Ya araŋ, a tamo Ibrahim banda,
Ya araŋ Yakuba izey, a wane suubanantey,
Wa fongu nd'a dambara goyey kaŋ a te,
D'a alaamey, d'a meyo ciiti sanney mo.

7Nga no ga ti Rabbi iri Irikoyo,
A ciitey go ndunnya kulu ra.
8A fongu nga alkawlo gaa hal abada,
Sanno din kaŋ a lordi zamana zambar se.
9Alkawlo kaŋ a sambu Ibrahim se,
Da zeyaŋo kaŋ a ze d'a Isaka se,
10A n'a tabbatandi Yakuba se a ma ciya hin sanni,
Sanda Israyla se nooya a ma ciya alkawli kaŋ ga duumi,
11A goono ga ne:
«Ni se no ay ga Kanaana laabo no,
Ni baa tubo no.»

12Waato kaŋ i go boro ciraariyaŋ,
Oho, ikayna fooyaŋ no, yawyaŋ mo no laabo ra,
13I di ka bar-bare kunda ka koy kunda,
Koytaray fo ka koy jama fo do koyne.
14A mana naŋ boro fo kulu m'i kankam.
A deeni bonkooniyaŋ gaa i sabbay se.
15A ne: «Araŋ ma s'ay wane suubanantey ham,
Wa si hasaraw te ay annabey se mo.»

16A na haray candi ka kande laabo gaa,
A na ŋwaari kaŋ gaa i ga de kulu ceeri.
17A na boro fo donton i jine,
Kaŋ ga ti Yusufu, bora kaŋ i neera a ma ciya tam.
18I n'a cey maray da baka*, i n'a daŋ guuru-bi ra.
19Hala waati kaŋ a sanno to, Rabbi sanno n'a neesi mo.
20Bonkoono donton ka ne i m'a feeri.

Sanda dumey dabarikwa nooya, a n'a kaa ka taŋ.
21A n'a daŋ a ma ciya nga windo jine boro,
Kaŋ g'a mayray harey kulu dabari.
22Zama a ma bonkoono mayraykoyey haw
mate kaŋ nga ga ba,
A m'a arkusey dondonandi laakal muraadu.

23Israyla mo koy Misira ra,
Yakuba binde na yawtaray te Ham laabo ra.
24Rabbi naŋ nga borey ma baa gumo,
A naŋ i ma bisa ngey yanjekaarey gaabi.
25Rabbi na Misirancey biney bare i ma konna nga borey,
I ma hiila te nga tamey se.
26Amma a na nga tamo Musa donton,
Da Haruna mo kaŋ a suuban.
27I n'a alaamey cabe Misirancey game ra,
A dambara goyey mo Ham laabo ra.
28A na kubay samba; a naŋ nango ma ciya kubay,
A borey mana ture a sanno gaa bo.
29A n'i harey ciya kuri, a n'i hari hamey halaci.
30I laabo te balancaw marga zugulayaŋ,
Hala baa a bonkooney fu lokotey ra.
31A salaŋ, kala hamni bi marga zugulayaŋ go, i kaa,
Ganiyaŋ mo go kal i laabo hirrey kulu gaa.
32A n'i kar da gari, sanda hari himandi,
Da danji kaŋ ga di mo i laabo ra.
33A n'i reyzin* nyaŋey da jeejay* nyaŋey kar ka zeeri,
A n'i hirrey boŋ tuurey ceeri-ceeri.
34A salaŋ, kal a go, do kaa,
Da sar-ganda mo kaŋ sinda me,
35I n'i laabo ra kobtey kulu ŋwa,
I n'i laabo nafa kulu mo ŋwa.
36Rabbi n'i laabo ra hay-jiney kulu kar mo,
Kaŋ ga ti i kulu gaabi sintina.

37Gaa no a na Israyla kaa taray,
I gonda wura nda nzarfu ngey banda.
Londibuuno si no i kunda ra mo, baa afolloŋ.
38Misira farhã waato kaŋ i tun,
Zama i humburkumay n'i di.
39Rabbi na beene hirriyaŋ daaru ka te daabiri,
Danji mo, zama a ma hananyaŋ no cin haray.
40I binde, kaŋ i ŋwaaray, a kande i se darfanda,
A na i kungandi nda beene ŋwaari mo.

41 A na tondi daari kortu, kala hari bagu ka fatta,
A soobay ka te hari zuru mo laabu koga ra
sanda isa ra cine.
42 Zama a fongu nga sanni hanna gaa
wo kaŋ a ci nga tamo Ibrahim se.
43 A na nga borey kaa taray da farhã,
A wane suubanantey mo da farhã kuuwayaŋ.
44 A na dumi cindey laabey no i se,
Hal i na dumey din taabi albarka ta.
45 Zama i m'a hin sanney haggoy, i m'a asariyey gaay mo.

Alleluya!

106

Alleluya!

Wa saabu Rabbi se, zama nga ya booriyankoy no.
Zama a baakasinay suujo go no hal abada.
2 May no ka bara nda hina a ma Rabbi goy bambatey ci,
Wala mo a m'a sifawey kulu bangandi?
3 Albarkanteyaŋ no gumo borey kaŋ yaŋ ga cimi ciiti haggoy,
Da borey kaŋ yaŋ ga adilitaray te waati kulu mo.
4 Ya Rabbi, ma fongu ay gaa.
Waati kaŋ ni ga gomni te ni borey se,
M'ay kunfa nda ni faaba.
5 Zama ay ma di ni wane suubanantey arzaka,
Zama ay ma farhã mo da ni jama wane bine kaani,
Ay ma zankam ni wane borey banda.

6 Iri na zunubi te sanda iri kaayey cine,
Iri na taali te, iri na laala goy te.
7 Iri kaayey mana faham da
ni dambara goyey Misira laabo ra,
I mana fongu ni baakasinay suuji booba gaa mo.
Amma i murte teeko me gaa, kaŋ ga ti Teeku Cira.
8 Kulu nda yaadin a n'i faaba nga maa sabbay se,
Zama a ma nga hin beero bangandi.
9 A kaseeti Teeku Cira gaa mo, hal a haro sundu.
A n'i candi i ma gana hari guusey ra
danga day saaji fimbi ra cine.
10 A n'i faaba mo k'i kaa borey kaŋ yaŋ wang'ey kambe ra,
A n'i fansa* k'i kaa ngey ibarey kambe ra.
11 Haro n'i yanjekaarey daabu,
Kaŋ yaŋ ra sinda boro kaŋ cindi.
12 Waato din gaa no i n'a sanney cimandi,

I n'a sifaw baytu te mo.

13A mana baa gay kaŋ i dinya a goyey gaa,
I si g'a saawarey hangan koyne.
14I bini gumo saajo ra, i na Irikoy si saajo ra mo.
15A na i no haya kaŋ i ŋwaaray,
Amma a na faabiri samba i se i fundey ra.

16Waato kaŋ i canse da Musa gata ra,
Hala nda Haruna, Rabbi wane hananta,
17Kala laabo feeri ka Datan gon,
A na Abiram jama mo daabu.
18Danji mo di i jama ra, danji beela na laalakoyey ŋwa.

19I na handayze te Horeb ra,
I sududu tooru soogante se.
20Yaadin cine no i na ngey darza barmay d'a
k'a himandi yeeji kaŋ ga subu ŋwa.
21I dinya Irikoy, kaŋ ti i Faabakwa,
Nga kaŋ na dambara goyey te Misira laabo ra,
22Da goy kaŋ ga dambarandi Ham laabo ra,
Da muraadu yaŋ kaŋ ga humburandi Teeku Cira me gaa.
23Woodin se no a ne nga g'i halaci,
Da manti kaŋ a wane suubananta Musa
kay a jine ka te i se kosaray,
Zama nga ma Rabbi futa bare, hal a ma s'i halaci.

24Oho, i donda laabu kaana,
I mana Rabbi sanno cimandi,
25Amma i soobay ka guunu-guunu ngey bukkey ra,
I mana hangan Rabbi sanno se.
26Woodin se no a ze i se ka ne nga g'i zeeri saajo ra,
27Nga m'i banda mo jindaw dumi cindey game ra,
Nga m'i say-say laabey ra.

28I te me fo mo koyne da Baal-Peyor
ka buukoy se sargayey ŋwa.
29Yaadin cine no i soobay ka Rabbi
yanje ceeci nd'a ngey goyey do,
Balaaw binde kaa ka furo i game ra.
30Waato din gaa no Fineyas tun ka kay,
A na kosaray te, hala balaawo kay.
31I na woodin lasaabu a se adilitaray,
Hala ka koy zamaney kulu me hal abada.

32 Meriba haro do haray mo i na Rabbi bine tunandi koyne,
Hala Musa taabi gumo i sabbay se.
33 Zama i murte Rabbi Biya gaa,
Musa binde na nga me fiti nda sanni kaŋ si hagu.

34 I mana dumey din halaci,
Sanda mate kaŋ cine Rabbi ci i se din,
35 Amma ngey da dumi woodin yaŋ diibi care ra,
Hal i na dumey din goyey dondon.
36 I may mo i toorey se.
Haya binde ciya i se hirrimi.
37 Oho, hal i na ngey ize arey
da ize wayey salle sargay ganjiyaŋ se.
38 I na borey kaŋ yaŋ sinda taali kuri mun,
Kaŋ ga ti i ize arey d'i ize wayey.
I n'i te sargay Kanaana toorey se,
Hala laabo ziibi nda kuro.
39 Yaadin cine no i ziibi nd'a ngey goyey do,
I ciya zina-teeriyaŋ ngey goyey ra.

40 Woodin se no Rabbi futa koroŋ nga borey gaa,
Hal a na nga jama fanta.
41 A n'i nooyandi mo dumi cindey se,
I konnakoy mo n'i may.
42 I ibarey n'i kankam, i n'i kayna mo ngey kambey cire.
43 Sorro boobo no a g'i faaba,
Amma i saawarey ra i go ga murte.
I tibi mo ngey laalayaŋo ra.

44 Kulu nda yaadin a goono g'i taabey saal
waati kaŋ a maa i hẽeno.
45 A fongu nga alkawlo kaŋ nga te i se din gaa,
A baakasinay suuji beero boŋ mo a jalla i gaa.
46 A naŋ mo i ma du bakaraw
borey kulu kaŋ yaŋ kond'ey tamtaray do.

47 Ya Rabbi iri Irikoyo, m'iri faaba.
M'iri margu, iri ma fun dumi cindey ra,
Zama iri ma saabu ni maa hanna se,
Iri ma fooma mo ni sifayaŋ ra.

48 Wa Rabbi, Israyla Irikoyo sifa,
Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me ka koy hal abada abadin.
Jama kulu mo ma ne: «Amin!»

Alleluya!

TIRA GUWANTA

107 Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no,
Zama a baakasinay suujo go no hal abada.
2Rabbi fansantey* ma ci yaadin,
Ngey kaŋ a fansa k'i kaa yanjekaari kambe ra.
3A n'i margu, i ma fun laabey kulu ra –
wayna funay da wayna kaŋay, azawa nda dandi kambe.

4I te boŋdaray saajo laawaley ra,
Naŋ kaŋ boro kulu si no,
I mana du kwaara kaŋ ga goro.
5I fundey yangala i ra da haray da jaw.
6Waato din gaa no i na jinde sambu
Rabbi gaa ngey taabey ra,
A na i faaba mo k'i kaa i masiibey ra.
7A na i jine candi mo fondo kayante ra,
Zama i ma koy gallu kaŋ ga goro do.
8Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se,
D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se.
9Zama a ga fundi kaŋ gonda jaw yeesandi,
A ga haraykom mo kungandi nda gomni.

10Boro fooyaŋ go no kaŋ goro kubay da bu biya ra,
I go hawante da sisiri da kayna,
11Zama i murte Irikoy sanney gaa,
I donda Beeray-Beeri-Koyo saawarey mo.
12Woodin se no a na i biney kaynandi nda taabi goy.
I kati ka kaŋ, gaako mo si no.
13Waato din gaa no i na jinde sambu
Rabbi gaa ngey taabey ra,
A na i faaba mo k'i kaa i masiibey ra.
14A n'i kaa kubay da bu biya ra,
A n'i bakey* ceeri-ceeri.
15Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se,
D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se,
16Zama a na guuru-ciray me daabirjey ceeri,
A na guuru-bi karangaley dumbu ka pati-pati.

17Saamey hartayaŋey
d'i taaley mo sabbay se no i g'i kankam.
18I biney na ŋwaari dumi kulu fanta,

I maan buuyaŋ meyey gaa.
19 Waato din gaa no i na jinde sambu
Rabbi gaa ngey taabey ra,
A n'i faaba mo k'i kaa i masiibey ra.
20 A na nga sanno samba k'i yayandi,
A n'i soolam ka kaa i halaciyaŋey ra.
21 Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se,
D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se.
22 Wa saabuyaŋ sargayyaŋ mo no,
W'a goyey fe da farhã baytuyaŋ.

23 Borey kaŋ yaŋ ga zulli ka koy teeko do hiyey ra,
Kaŋ yaŋ ga muraadey te hari beerey ra,
24 Ngey no ga di Rabbi goy,
D'a dambara goyey teeku guusuyaŋey ra.
25 Zama a ga lordi ka ne haw kaŋ ga hamay ma tun,
Wo kaŋ g'a hari bonday beerey tunandi.
26 I ga ziji hala beene,
I ga ye ka zumbu guusuyaŋey ra,
Borey biney ga jijiri masiiba sabbay se.
27 I goono ga teeni, i goono ga langam sanda baji hanko,
I ga fay da ngey laakaley parkatak!
28 Waato din gaa no i na jinde sambu
Rabbi gaa ngey taabey ra,
A n'i faaba mo k'i kaa i masiibey ra.
29 A na beene hirriyaŋ dangandi,
Hala hari bondayey ma kani.
30 Saaya din i maa kaani zama nango kani.
Yaadin no a kand'ey d'a do-meyo kaŋ i ga ba din ra.
31 Wa Rabbi sifa a baakasinay suujo se,
D'a dambara goyey sabbay se kaŋ a ga te Adam-izey se.
32 W'a beerandi mo jama marga ra,
W'a sifa arkusey faada ra.

33 A ga isey bare ka ciya taasi beeri,
Hari-moy mo ma koogu ka ciya jaw laabu.
34 Laabu albarkanta ga bare ka ciya ciiri batama,
A ra gorokoy laala sabbay se.
35 A ga taasey boŋ ciya bangu,
Laabu kogo mo ma ciya hari-moyaŋ.
36 Noodin binde no a ga naŋ harayzey ma goro,
Zama i ma gallu cina k'a te nangoray.
37 I ma fariyaŋ duma, i ma reyzin* kaliyaŋ tilam,
I ma du heemaro din nafa.

38 A ga albarka daŋ i se mo hal i ma tonton gumo,
A si naŋ mo i almaney ma zabu.

39 Koyne i ga kayna ka sumbal kankami
nda taabi nda bine saray sabbay se,
40 A ga donda-caray gusam bonkooney boŋ.
A ma naŋ i ma te boŋdaray saajo taasi beerey boŋ,
Naŋ kaŋ fondo si no.
41 Amma a ga moori ra goroko sambu nga kayna din ra
k'a dake beene, k'a ciya almayaali boobo
hal a ma ciya kuru cine.
42 Adilantey ga di woodin, i ga farhã mo.
Laala kulu mo ga nga me daabu.

43 May no gonda laakal?
A ma haggoy da muraadu woodin yaŋ,
A ma laakal mo da Rabbi baakasinay suujey.

108

-Dooni. Dawda baytu fo no.-

2 Ya Irikoy, ay bina sinji.
Ay ga baytu, oho, ay ga sifawey baytu te,
In d'ay bina kulu.
3 Ya moolo kayna nda moolo beeri, wa mo hay,
Ay bumbo mo, ay ga mo boyaŋ tunandi jirbi.
4 Ya Rabbi, ay ga saabu ni se dumi cindey ra.
Ay ga sifayaŋ baytu te ni se mo koyne dumey game ra.
5 Zama ni baakasinay suujo ga beeri
hal a bisa beeney gaa,
Ni cimo mo koy ka to hala beene batama gaa.
6 Ya Irikoy, ni ma beeri ka bisa beeney gaa,
Ni darza mo ma bara ndunnya kulu boŋ.

7 Ni ma faaba te da ni kambe ŋwaaro, ka tu ay se,
Zama ni baakoy ma du faaba.
8 Irikoy salaŋ nga hananyaŋo ra ka ne: «Ay ga farhã,
Ay ga Sekem fay-fay, ay ma Sukkot gooro mo neesi.
9 Jileyad ya ay wane no, Manasse mo ay wane no,
Ifraymu ya ay wongu fuula no,
Yahuda mo ay koytaray sarjilla no.
10 Mowab ya ay nyumayyaŋ taasa no,
Edom boŋ no ay n'ay taamo catu,
Ay ga kuuwa Filistiya boŋ.»

11 May no g'ay daŋ gallu cinarikoy ra?
May no ga konda ay hala Edom?
12 Ya Irikoy, manti ni n'iri furu no?
Ya Irikoy, ni si fatta ka koy iri wongu marga banda no?
13 Ma gaakasinay te iri se iri yanjekaaro gaa,
Zama boro gaakasinay wo yaamo no.
14 Irikoy gaakasinay do no iri ga alboro teera te,
Zama nga no g'iri yanjekaarey taamu-taamu.

109 -Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no.-
Ya ay sifawo Irikoyo, ma si dangay!
2 Zama i na me laalo kaŋ gonda gulinci fiti ay gaa,
I salaŋ ka gaaba nda ay da deene tangarikom.
3 I n'ay windi mo da konnari sanni,
I goono ga yanje da ay sabaabu kulu si.
4 Baakasina kaŋ ay te nango ra no
i ciya ay se kalimakoyaŋ,
Amma ay wo go adduwa gaa.
5 I n'ay booriyaŋo bana ay se da laala,
I n'ay baakasina mo bana nda konnari.

6 Ma boro laalo sinji a boŋ,
Naŋ ibare ma kay a kambe ŋwaaro gaa.
7 Waati kaŋ i ga ciiti a se, i ma taali dake a boŋ,
A adduwa mo ma bare ka ciya zunubi.
8 Naŋ a jirbey ma dunguriya,
Boro fo mo m'a goyo sambu.
9 Naŋ a izey ma ciya alatuumiyaŋ,
A wando mo ma ciya boro kaŋ kurnyo bu.
10 Naŋ a izey ma bar-bare ka bar kar,
I ma ngey ŋwaaro ceeci
ngey doŋ windi kurmey se nangu mooro.
11 Naŋ gar-hãako ma hay kulu kaŋ go a se sambu,
Yawyaŋ mo ma hay kulu kaŋ a du
nga taabo ra ku wongu arzaka.
12 I ma si du boro kulu kaŋ ga suuji cabe a se,
I ma si du boro kaŋ ga bakar a alatuumey se.
13 Naŋ a banda ma alandaaba,
Zamana kaŋ ga tun ka kaa ra mo, a maa ma tuusu.
14 Naŋ a kaayey laala ma goro Rabbi jine fonguyaŋ hari,
I ma si a nyaŋo zunubey mo tuusu.
15 Naŋ i ma goro Rabbi jine duumi,
Zama a ma baa i fonguyaŋo tuusu ndunnya ra.

16 Zama a mana fongu nga ma baakasinay suuji cabe,
Amma a na talka nda alfukaaru
nda bine-saray-koy gurzugandi, nga m'i wi se.
17 Oho, a ga ba laaliyaŋ, kal a ma ye ka kaa a gaa.
A si maa albarka daŋyaŋ kaani, kal a ma moor'a.
18 A na laaliyaŋ daŋ ka nga boŋ daabu
sanda nga bankaarayey cine,
A binde ma furo a gunda teelo ra sanda hari cine,
Da sanda ji cine mo a biriyey ra.
19 Naŋ woodin ma ciya a se daabiri
kaŋ a ga nga boŋ daabu nd'a,
Da guddama mo kaŋ a ga nga canta haw d'a duumi.

20 Ay kalimakoy da wo kaŋ yaŋ goono g'ay fundo laali mo,
I banandi kaŋ ga fun Rabbi do nooya.
21 Amma nin, ya Rabbi, Koy Beero,
Ni ma gomni te ay se, ni maa sabbay se.
M'ay faaba mo,
Zama ni baakasinay suujo ga boori.

22 Zama ay ya taabante no, kaŋ go moori ra,
I n'ay bina mo maray ay ra.
23 Ay ban sanda biya kaŋ salle,
I n'ay kokobe sanda do cine.
24 Ay kangey jijiri ka kar care gaa mehaw sabbay se,
Ay gaahamo kulu faabu, maani si.
25 Ay ciya wowi hari i do.
Waati kaŋ i ga di ay, i ga ngey boŋey zinji.

26 Ya Rabbi Irikoy, m'ay gaa.
m'ay faaba ni baakasinay suujo boŋ.
27 Zama borey ma du ka bay kaŋ woodin ni kambe no,
Ya Rabbi, nin no k'a te.
28 I ma soobay ka laali, amma nin wo ma albarka daŋ.
Waati kaŋ i tun, i ga haaw,
Amma ay, ni tamo ga maa kaani.
29 Naŋ i m'ay ibarey daabu nda kayna danga bankaaray cine,
I ma ngey boŋ daabu nda ngey haawo sanda alkuba cine.

30 Ay ga saabuyaŋ boobo te Rabbi se d'ay meyo,
Oho, ay g'a sifaw te jama ra.
31 Zama a ga kay moori ra goroko kambe ŋwaari gaa,
Zama a m'a faaba boro kaŋ goono
g'a fundo ciiti kambe ra.

110 -Dawda baytu fo no.-
Rabbi ne ay Koyo se: «Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa,
Hal ay ma ni ibarey te ni ce taamey se furkange.»

2 Rabbi ga ni sarjilla gaabikoono salle Sihiyona ra
ka ne: «Ni ma koytaray ŋwa ni ibarey game ra.»
3 Ni jama ga ngey boŋ nooyandi sargayyaŋ
da bine yadda ni hino zaaro ra.
Nin kaŋ gonda darza hanno mo boyaŋ gunda ra,
Ni zankey ga kaa ni do danga harandaŋ cine.

4 Rabbi ze, a zeyaŋo si tun mo. A ne:
«Ni ya alfaga no hal abada, Malcizadaka wano cine.»
5 Koy Beero go ni kambe ŋwaaro gaa,
A ga bonkooniyaŋ bagu-bagu nga futa zaaro ra.
6 A ga ciiti te dumi cindey ra,
A ma nango toonandi nda buukoyaŋ.
A ga jine boroyaŋ bagu-bagu laabu boobo ra.
7 A ga gooru hari haŋ fonda boŋ,
Woodin se no a ga ye ka boŋo sambu.

111 Alleluya!

Ay ga saabu Rabbi se d'ay bina kulu
adilantey faada ra, da jama marga ra mo.

2 Rabbi goyey ya ibeeriyaŋ no,
Ceeciyaŋ hari mo no boro kulu kaŋ ga maa i kaani se.
3 A goyo gonda beeray da koytaray darza,
A adilitara mo tabbatante no hal abada.
4 A naŋ i ma fongu nda nga dambara goyey.
Rabbi ya gomnikoy no, kaŋ ga to da bakaraw.
5 A na ŋwaari no borey kaŋ ga humbur'a se,
A ga soobay ka fongu nga alkawlo gaa mo hal abada.
6 A na nga goyo hino cabe nga jama se,
Za kaŋ a na dumi cindey tubey no i se.
7 A kambe goyey ya naanay da cimi ciiti no,
A dondonandiyaŋ kulu mo tabbatanteyaŋ no.
8 I sinji hal abada abadin,
A n'i te cimi nda adilitaray ra.
9 A kande nga jama se fansa,
A na nga alkawlo kayandi hal abada.
A maa ga hanan, a ga dambarandi mo.

10 Rabbi humburkumay ga ti laakal sintinay.
Boro kulu kaŋ g'a lordey goy te,
A koy gonda fahamay hanno.
Rabbi sifayaŋo go no hal abada.

112

Alleluya!

Albarkante no boro kaŋ ga humburu Rabbi,
Kaŋ ga nga bine kaanandi gumo a lordey ra.

2 Bora din banda ga ciya hinkoyaŋ ndunnya ra.
Adilantey zamana borey ga ciya albarkanteyaŋ.
3 Duure nda arzaka go a windo ra,
A adilitara mo go no hal abada.
4 Kaari ga fun kubay ra cimikoyey se,
Rabbi ya gomni nda bakaraw da adilitaray koy no.
5 Baani ga bara boro woone wo se:
Nga kaŋ ga gomni goy te ka garaw daŋ.
A ga nga muraadey te da cimi ciiti mo.
6 Daahir a si zinji abada.
Adilante ga ciya fonguyaŋ hari hal abada.
7 A bina goono ga sinji no,
A goono ga de Rabbi gaa,
Baaru laalo s'a humburandi.
8 A bina sinji, a si humburu hay kulu,
Hal a ma di nga muraado feeri nga yanjekaarey boŋ.
9 A zaban ka no alfukaarey se.
A adilitara ga duumi hal abada,
A hillo ga beeri mo ka tun beene.

10 Boro laalo ga di woodin, a ma dukur,
A ma nga hinje kaama, a ma komso mo.
Boro laalo ibaayo ga halaci no.

113

Alleluya!

Ya araŋ Rabbi tamey, wa sifa,
Wa Rabbi maa sifa!
2 Wa Rabbi maa sifa, za sohõ ka koy hal abada.
3 Za wayna funyaŋo ka koy hal a kaŋyaŋo,
Rabbi maa ya sifayaŋ hari no.

4 Rabbi ya beeraykoy no dumey kulu boŋ,

A darza mo ku da beeney.
5 May no ga hima Rabbi iri Irikoyo,
Nga kaŋ gonda nga karga hala beene?
6 Nga kaŋ ga nga boŋ kaynandi
zama nga ma harey kaŋ go beena ra,
Da wo kaŋ yaŋ go no ndunnya ra mo guna!

7 A ga talka tunandi ka kaa kusa ra.
A ga moori ra borey mo beerandi k'i kaa begunu ra,
8 Zama nga m'i gorandi mayraykoyey banda,
Kaŋ ga ti nga jama mayraykoyey.
9 A ga naŋ waygunu ma ciya fu-nya,
A ma goro mo ka ciya izeyaŋ nya kaŋ bine ga kaan.

Alleluya!

114 Waato kaŋ Israyla fun Misira laabo ra,
Yakuba dumo fun mebarawey ra,
2 Yahuda ciya Rabbi se nangoray hanante,
Israyla ciya a mayray hari.

3 Teeko n'a guna ka zuru, Urdun* mo bare ka ye banda,
4 Tondi kuukey soobay ka sar sanda feeji gaaruyaŋ cine,
Tudu izey mo sanda feeji izeyaŋ cine.
5 Ya teeko, ifo ka du nin kaŋ se ni zuru?
Da ni mo, ya Urdun, kaŋ ni ye da banda?
6 Araŋ mo, ya tondi kuukey,
Kaŋ araŋ go ga sar sanda feeji gaaruyaŋ cine?
Araŋ mo, ya tudu izey, sanda feeji izeyaŋ cine?

7 Ya nin ndunnya, ma jijiri Irikoy jine,
Ma jijiri Yakuba Irikoyo jine,
8 Nga kaŋ na tondi daari bare ka ciya bangu hari,
Captu tondi mo ciya hari zuru.

115 Ya Rabbi, manti iri wo bo, manti iri wo bo,
Amma i ma ni maa beerandi,
Ni baakasinay suujo da ni cimo sabbay se.

2 Ifo se no dumi cindey ga ne:
«Man no i Irikoyo go binde?»
3 To, iri Irikoyo go beene,
A te hay kulu kaŋ ga kaan nga se.
4 I toorey, wura da nzarfu yaŋ no, boro kambe goyyaŋ no.

5 I gonda meyaŋ, amma i si salaŋ;
I gonda moyaŋ, amma i si di;
6 I gonda hangayaŋ, amma i si maa;
I gonda niineyaŋ, amma i si mani;
7 I gonda kambeyaŋ, amma i si ham;
I gonda ceyaŋ, amma i si dira,
I si salaŋ mo ngey karrey ra.
8 I teekoy ga ciya i cine yaŋ,
Oho, hala nda boro kulu kaŋ ga de i gaa.
9 Ya Israyla, ma de Rabbi gaa.
Nga no ga ti i gaakasina da i korayo.
10 Ya Haruna kunda, wa de Rabbi gaa.
Nga no ga ti i gaakasina da i korayo.
11 Ya araŋ kaŋ ga humburu Rabbi, wa de Rabbi gaa.
Nga no ga ti i gaakasina da i korayo.

12 Rabbi fongu iri gaa, a ga iri albarkandi mo.
A ga Israyla dumo albarkandi,
A ga Haruna kunda mo albarkandi.
13 Borey kaŋ yaŋ ga humburu Rabbi,
A g'i albarkandi, ikayney da ibeerey kulu.

14 Rabbi ma naŋ araŋ ma baa ka tonton,
Araŋ d'araŋ izey.
15 Rabbi m'araŋ albarkandi,
Nga kaŋ na beene nda ganda te.

16 Beeney ya Rabbi beeney no,
Amma a na ganda no Adam-izey se.
17 Buukoy da borey kaŋ yaŋ ga do siw nango ra,
I kulu si Rabbi sifa.

18 Amma iri wo, iri ga Rabbi sifa,
Za sohõ ka koy hal abada.

Alleluya!

116 Ay ga ba Rabbi,
Zama a maa ay jinda d'ay ŋwaarayyaŋey.
2 A na nga hanga jeeri ay se,
Woodin se no ay mo g'a ce ay fundo me muudu.

3 Buuyaŋ korfey n'ay didiji-didiji,
Alaahara gurzugay du ay,

Ay na taabi nda bine saray gar.
4Saaya din ra no ay na Rabbi ce ka ne:
«Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, m'ay fundo faaba.»

5Rabbi ya gomnikoy no, adilitaraykoy mo no.
Oho, iri Irikoyo ya bakarawkoy no.
6Rabbi ga haggoy da boŋ-baanay-koyey,
Ay wo kayna, a n'ay faaba mo.

7Ya ay fundo, ma ye ka kaa ni fulanzama do,
Zama Rabbi boriyandi ni se.

8Zama ni n'ay fundo faaba buuyaŋ gaa,
Ay moy mundi gaa,
Ay cey mo tansi gaa.
9Ay ga dira Rabbi jine fundikooney laabo ra.
10Ay cimandi, woodin se no ay salaŋ.
Ay ne: «Ay kankam gumo.»
11Ay cahã ka ne: «Borey kulu tangarikomyaŋ no.»

12Ifo no ay ga bana Rabbi se
a gomney kulu kaŋ a te ay se sabbay se?
13To, ay ga faaba haŋ-gaasiya sambu,
Ka ce Rabbi maa boŋ,
14Ay m'ay sartey toonandi Rabbi se.
Oho, a jama kulu jine n'ay g'a te.

15Rabbi diyaŋo gaa a wane hanantey
buuyaŋ wo darza hari no.
16Ya Rabbi, daahir ay ya ni tam no,
Ay ya ni tam no, da ni koŋŋa izo mo,
Ni n'ay bakey* feeri.

17Ay ga saabuyaŋ sargay salle ni se,
Ay ma ce Rabbi maa boŋ,
18Ay m'ay sartey toonandi Rabbi se.
Oho, a jama kulu jine n'ay g'a te
19Rabbi windo batamey ra,
Ni bindo ra no, ya Urusalima*.

Alleluya!

117

Ya dumi cindey kulu, wa Rabbi sifa.
Ya dumey kulu, w'a beerandi.

2Zama baakasinay suujo ga beeri iri se.
Rabbi cimo mo ga tondo duumi, hal abada.

Alleluya!

118

Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no.
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

2Israyla ma ne:
«A baakasinay suujo ga tondo hal abada.»
3Haruna kunda ma ne:
«A baakasinay suujo ga tondo hal abada.»
4Borey kaŋ yaŋ ga humburu Rabbi ma ne:
«A baakasinay suujo ga tondo hal abada.»

5Ay taabo ra ay na Rabbi ce.
Rabbi tu ay se k'ay jisi nangu yulwante ra.
6Rabbi go ay do haray, ay si humburu.
Ifo no Adam-ize ga hin ka te ay se?
7Rabbi go ay do haray,
A go borey kaŋ yaŋ g'ay gaakasinay ra.
Woodin se no ay ga di ay muraadey feeri ay konnakoy boŋ.
8Ni ma koru Rabbi do bisa ni ma naanay boro gaa.
9Ni ma koru Rabbi do
bisa ni ma naanay bonkooney gaa.
10Ndunnya dumey kulu n'ay windi.
Daahir no Rabbi maa ra no ay g'i pati-pati.
11I n'ay windi, oho, i n'ay windi.
Daahir no Rabbi maa ra no ay g'i pati-pati.
12I n'ay windi sanda yu beeri hamni cine,
I danjo ga tara ka bu sanda karji gaa danji.
Daahir Rabbi maa ra no ay g'i pati-pati.

13Araŋ n'ay kar da gaabi hal ay ma kaŋ,
Amma Rabbi n'ay gaa.
14Rabbi no ga ti ay gaabo d'ay bayto.
Nga mo no ka ciya ay faaba.
15Farhã da faaba jinde go adilantey bukkey ra.
Rabbi kambe ŋwaari ga yaarutaray te.
16Rabbi kambe ŋwaari ga beeri.
Rabbi kambe ŋwaaro ga yaarutaray te.

17Ay si bu bo. Fundi n'ay ga te ka Rabbi goyey dede.
18Rabbi n'ay gooji nda dungay,

Amma a man'ay nooyandi buuyaŋ se.

19 Ma adilitaray windi meyey fiti ay se.
Ay ga furo i do, ay ga saabu Rabbi se mo.
20 Woone no ga ti Rabbi windi meyo,
Adilantey no ga furo a gaa.
21 Ay ga saabu ni se, zama ni tu ay se,
Ni ciya ay faaba mo.

22 Tondo kaŋ cinakoy wangu,
Nga no ciya cinaro boŋo.
23 Woodin ya Rabbi te-goy no,
Dambara hari mo no iri diyaŋ gaa.
24 Zaaro neeya kaŋ Rabbi te.
Iri ma farhã, iri ma te bine kaani a ra.

25 Ya Rabbi, ay goono ga ni ŋwaaray no, ma faaba!
Ya Rabbi, ay goono ga ni ŋwaaray no,
Ma albarka daŋ!
26 Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra,
Rabbi fuwo ra no iri na albarka gaara araŋ se.
27 Rabbi no ga ti Irikoy, a na iri no annura mo.
Wa sarga haw feema hilley gaa da korfoyaŋ.

28 Nin no ga ti ay Irikoyo, ay ga saabu ni se mo.
Nin no ga ti ay Irikoyo, ay ga ni beerandi.

29 Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

א Alef

119 Albarkanteyaŋ no borey
kaŋ yaŋ ga gaabu cimi fonda gaa,
Kaŋ yaŋ goono ga dira Rabbi asariya ra.
2 Albarkanteyaŋ no borey din kaŋ g'a seedey haggoy,
I goono g'a ceeci mo da ngey bine kulu.
3 Oho, borey din si adilitaray-jaŋay goy te,
I goono ga dira a fondey ra.
4 Nin no k'iri lordi nda ni dondonandiyaŋey,
Zama iri m'i haggoy da anniya.
5 Doŋ day ay muraadey ma sinji
mate kaŋ cine ay ga ni hin sanney haggoy d'a!
6 Saaya din haawi s'ay di
alwaati kaŋ cine ay na laakal ye ni lordey kulu gaa.

7 Waati kaŋ cine ay na ni ciiti adilantey dondon,
Ay ga saabu ni se da bine kaŋ ga saba.
8 Ay ga ni hin sanney haggoy. Ma s'ay furu baa kayna!

ב Beth

9 Ifo no arwasu ga nga muraadey hanandi nd'a?
To, kal a m'i haggoy ni sanno boŋ.
10 Ay bina kulu no ay na ni ceeci nd'a.
Ma si naŋ ya daray ni lordey gaa.
11 Ay na ni sanno tugu ay bina ra,
Zama ay ma si zunubi te ni se.
12 Ya Rabbi, ni ya albarkakoy no.
M'ay dondonandi ni hin sanney.
13 Ni me farilley kulu, ay n'i ci d'ay meyo.
14 Ni seedey ganayaŋ g'ay farhandi,
Sanda arzaka farhã himandi cine.
15 Ay ga soobay ka ni dondonandiyaŋey miila,
Ay ma laakal da ni fondey.
16 Ay ga bine kaani te ni hin sanney ra,
Ay si dinya ni sanno mo.

ג Gimmel

17 Ma yulwandi ay, ni tamo se zama ay ma funa,
Ay ma ni sanno haggoy mo.
18 M'ay moy fiti zama ya guna
ka di ni asariya ra dambara harey.
19 Ay ya yaw no ndunnya ra, ma si ni lordey tugu ay se.
20 Ay bina ga yalla-yalla da ni farilley duumi.
21 Ni kaseeti boŋbeeraykoyey gaa kaŋ laali hariyaŋ no,
Ngey kaŋ yaŋ ga daray ka mooru ni lordey gaa.
22 Ma wowi nda donda-caray hibandi ka kaa ay gaa,
Zama ay na ni seedey haggoy.
23 Baa kaŋ mayraykoyey goro ka fakaaray ka gaaba nda ay,
Kulu nda yaadin ay, ni tamo ga soobay
ka ni hin sanney miila.
24 Ni seedey, ngey no ga ti ay kaani maayaŋ,
Ngey mo no ga ti ay saawarekasiney.

ד Dalat

25 Ay fundo go ga laabo naan,
M'ay funandi ni sanno boŋ.
26 Ay n'ay fondey bangandi, ni tu ay se mo.
M'ay dondonandi ni hin sanney.
27 M'ay fahamandi nda ni dondonandiyaŋ fondey,

Yaadin gaa no ay ga ni dambara goyey miila.
28 Ay bina hẽ tiŋay sabbay se,
M'ay gaabandi ni sanno boŋ.
29 M'ay wa da tangari fondo,
M'ay no ni asariya mo ni gomno boŋ.
30 Ay na naanay fondo suuban,
Ay na ni farilley daŋ ay jine.
31 Ay goono ga sandandi ni seedey gaa.
Ya Rabbi, ma s'ay haawandi!
32 Zuray no ay ga ni lordey fonda gana nd'a,
Zama ni g'ay bina hayandi.

ה He

33 Ya Rabbi, m'ay dondonandi ni hin sanney fonda,
Ay mo g'a haggoy hala bananta.
34 M'ay no fahamay zama ay ma laakal ye
ni asariya gaa k'a te,
Daahir, ay g'a gana nd'ay bina kulu.
35 M'ay daŋ ay ma ni lordey fonda gana,
Zama a ra no ay ga maa kaani.
36 M'ay bina bare ni seedey do haray,
Manti zamba arzaka do haray bo.
37 M'ay moy hibandi ka kaa hari yaamo gunayaŋ gaa,
M'ay funandi mo ni fondey ra.
38 Ma ni sanno tabbatandi ay, ni tamo se,
Kaŋ ga naŋ boro ma humburu nin.
39 Ma wowo kaŋ ay ga humburu din bare,
Zama ni farilley ya ihannoyaŋ no.
40 A go, ay go ga yalla-yalla nda ni dondonandiyaŋey,
M'ay funandi ni adilitara ra.

ו Waw

41 Ya Rabbi, ni baakasinay suujey ma kaa ka to ay do,
Ni faaba do, ni sanno boŋ.
42 Yaadin gaa no ay ga du
haŋ kaŋ ay ga tu d'a ay wowkwa se,
Zama ay go ga de ni sanno gaa.
43 Ma si cimi sanno ta ka ban ay meyo ra pat,
Zama ay n'ay beeja daŋ ni farilley gaa.
44 Yaadin gaa no ay ga ni asariya haggoy duumi,
Hal abada abadin.
45 Ay ga dira laakal kanay ra mo,
Zama ay na ni dondonandiyaŋey ceeci.
46 Ay ga ni seedey ci bonkooniyaŋ jine,

Haawi s'ay di mo.
47 Ni lordey mo no ay ga te bine kaani d'a,
Ay ga ba r'ey mo.
48 Ay g'ay kambey salle mo ni lordey do haray,
Ay ga ba r'ey mo.
Ay ga ni hin sanney mo miila.

ז Zayin

49 Ma fongu sanno kaŋ ni te ay, ni tamo se gaa,
Wo kaŋ ni n'ay daŋ ay ma beeje sinji a gaa.
50 Woodin no ga ti ay kunfa ay kankamo ra,
Zama ni sanno n'ay funandi.
51 Boŋbeeraykoyey donda ay gumo,
Kulu nda yaadin ay mana mulay ka fun ni asariya ra.
52 Ya Rabbi, ay fongu ni waato farilley,
Ay du yaamaryaŋ mo.
53 Ay dukur gumo laalakoyey
kaŋ yaŋ ga fay da ni asariya sabbay se.
54 Ni hin sanney ciya ay se baytuyaŋ
ay yawtaray nangorayey ra.
55 Ya Rabbi, ay fongu ni maa gaa cin,
Ay na ni asariya haggoy mo.
56 Woodin ay doona k'a te,
Zama ay na ni dondonandiyaŋey haggoy.

ח Heth

57 Rabbi no ga ti ay baa.
Ay jin ka ci kaŋ ay ga ni sanney haggoy k'i te mo.
58 Ay bina kulu no ay na ni ceeci nd'a,
Ma bakar ay se ni alkawlo boŋ.
59 Ay fongu ay muraadey gaa,
Ay n'ay cey bare mo ka ye ni seedey do haray.
60 Ay cahã, yana dirgay, zama ay ma ni lordey haggoy.
61 Laalakoyey korfey n'ay didiji-didiji,
Amma ay mana dinya ni asariya gaa.
62 Cin bindi no ay ga tun zama ay ma saabu ni se,
Ni farilla adilitaraykoyey sabbay se.
63 Ay ya gorokasin no borey kulu kaŋ ga humburu nin se,
Da borey kaŋ yaŋ ga haggoy da ni dondonandiyaŋey mo se.
64 Ya Rabbi, ndunnya go toonante da ni baakasinay suujo.
M'ay dondonandi ni hin sanney.

ט Teth

65 Ya Rabbi, ma gomni te ay, ni tamo se ni sanno boŋ.

66 M'ay dondonandi fayanka hanno nda bayray mo,
Zama ay na ni lordey cimandi.
67 Za ay mana di kayna ay na fondo taŋ,
Amma sohõ ay ga haggoy da ni sanno.
68 Ni ya booriyankoy no, ni ga booriyaŋ goy te mo.
M'ay dondonandi ni hin sanney.
69 Boŋbeeraykoyey na tangari haawa ay gaa,
Amma ay wo, ay ga ni dondonandiyaŋey haggoy
d'ay bina kulu.
70 I biney naasu gumo,
Amma ay wo goono ga farhã ni asariya ra.
71 A boori ay se kaŋ ay di kayna,
Kaŋ ga naŋ ay ma ni hin sanney dondon.
72 Ay wo do ni meyo ra asariya
bisa wura da nzarfu zambarey.

י Yod

73 Ni kambey no k'ay te, k'ay cina mo.
M'ay no fahamay hal ay ma ni lordey dondon.
74 Borey kaŋ yaŋ ga humburu nin ma di ay ka farhã,
Zama ay na beeje daŋ ni sanno gaa.
75 Ya Rabbi, ay bay kaŋ ni ciitey
ya adilitaray wane yaŋ no,
Naanay ra mo no ni n'ay kankam.
76 Ay ga ni ŋwaaray,
Ma naŋ ni baakasinay suujo ma ciya yaamaryaŋ hari ay se,
Ni alkawlo boŋ ay, ni tamo se.
77 Ni bakarawo ma kaa ka to ay do hal ay ma funa,
Zama ni asariya no ga ti ay kaani maayaŋ.
78 Haawi ma boŋbeeraykoyey di
zama i n'ay zamba nda tangari,
Amma ay wo, kala ay ma ni dondonandiyaŋey miila.
79 Borey kaŋ yaŋ ga humburu nin,
Da borey kaŋ yaŋ ga ni seedey bay mo
ma bare ka ye ay do haray.
80 Ay bina ma ciya cimi-toonante-koy
ni hin sanney ra, zama ay ma si haaw.

כ Kaf

81 Ay fundo go ga yangala ni faaba batuyaŋ se,
Amma ay g'ay beeje sinji ni sanno gaa.
82 Ay moy gaze, kaŋ ay goono ga ni alkawlo hangan.
Ay goono ga ne: «Waati fo no ni g'ay yaamar?»
83 Baa kaŋ ay ciya sanda humbur *kaŋ suugu* dullu ra,

Kulu nda yaadin ay mana dinya ni hin sanney gaa.
84 Ay, ni tamo jirbey, jirbi marge no?
Waati fo no ni ga ciiti toonandi
borey kaŋ goono g'ay gurzugandi yaŋ boŋ?
85 Boŋbeeraykoyey na guusu hirrimi te ay se,
Ngey kaŋ si ni asariya gana.
86 Ni lordey kulu ya naanaykoyyaŋ no.
Borey goono g'ay gurzugandi nda tangari. M'ay gaa!
87 Kayna ka cindi i m'ay ŋwa ka ban laabo ra,
Amma ay mana ni dondonandiyaŋey furu.
88 M'ay funandi ni baakasinay suujo boŋ,
Ay mo ga ni meyo seedey haggoy.

ל Lamed

89 Ya Rabbi, ni sanno sinji beene hal abada.
90 Ni naanayo go no zamana kulu se,
Ni na ndunnya sinji, nga mo go, a kay.
91 I kulu goro hunkuna ni farilley boŋ,
Zama hay kulu ya ni tam no.
92 Da manti kaŋ ni asariya no ga ti ay kaani maayaŋo,
Doŋ ay halaci ay kankamo ra.
93 Ay si dinya ni dondonandiyaŋey abada,
Zama ngey no ni n'ay funandi nd'a.
94 Ay ya ni wane no.
M'ay faaba, zama ay na ni dondonandiyaŋey ceeci.
95 Laalakoyey n'ay batandi zama ngey m'ay halaci se,
Amma ay ga laakal ye ni seedey gaa.
96 Ay di kaŋ haŋ kaŋ kubay kulu gonda me,
Amma ni lordo wo ga tafay gumo.

מ Mem

97 Ay ga ba ni asariya hala mate kaŋ sinda misa.
Fonguyaŋ hari no ay se zaari me-a-me.
98 Ni lordey n'ay no laakal
hala ay bisa ay ibarey laakal,
Zama ni lordey go ay jine duumi.
99 Ay gonda fahamay ka bisa
borey kaŋ yaŋ n'ay dondonandi kulu,
Zama ni seedey no ga ti fonguyaŋ hari ay se.
100 Ay gonda fahamay ka bisa dottijo zeeney,
Zama ay na ni dondonandiyaŋey haggoy.
101 Ay n'ay cey hibandi ka kaa laala fondey kulu ra,
Zama ay ma laakal da ni sanno, k'a gana.
102 Ay mana kamba ka fay da ni farilley,

Zama nin no k'ay dondonandi.
103 Ni sanney ga kaan ay meyo se kaŋ sinda misa.
Oho, i kaan da yu ay meyo ra.
104 Ni dondonandiyaŋey do no ay ga du fahamay,
Woodin se no ay konna tangari fondo kulu.

נ Num

105 Ni sanno ya fitilla no ay cey se,
Kaari mo no ay fonda ra.
106 Ay ze, ay g'a tabbatandi mo:
Ay ga laakal da ni farilley kaŋ adilitaraykoyyaŋ no.
107 Ay di kayna gumo.
Ya Rabbi, m'ay funandi ni sanno boŋ.
108 Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray,
Bine yadda sargayey kaŋ ga fun ay meyo ra ni m'i ta,
M'ay dondonandi ni farilley mo.
109 Ay fundo go ay kamba ra duumi,
Kulu nda yaadin ay si dinya ni asariya.
110 Laalakoyey na kumsay hirri ay se,
Amma ay mana kamba ka ni dondonandiyaŋey naŋ.
111 Ni seedey ciya ay se tubu kaŋ ga duumi,
Zama ngey no ga ti ay bina kaani maayaŋo.
112 Ay n'ay bina ye ni hin sanney
goy-teeyaŋ gaa hal abada, hala bananta.

ס Samek

113 Ay ga konna bine-hinka-koyey,
Amma ay ga ba ni asariya.
114 Nin no ga ti ay tuguyaŋ do d'ay korayo mo,
Ay go ga beeje sinji ni sanno gaa.
115 Ya araŋ laala goy-teekoy, wa fay da ay,
Zama ay m'ay Irikoyo lordey haggoy.
116M'ay gaay ni sanno boŋ hala ay ma funa,
Ma si naŋ ya haaw mo ay beeja sabbay se.
117M'ay gaabandi, ay mo ga goro baani samay,
Ay ga laakal ye ni hin sanney gaa mo duumi.
118 Borey kulu kaŋ yaŋ ga kambe ka fay da ni hin sanney,
Ni g'i furu, zama i halliyaŋey wo yaamo no.
119 Ni ga ndunnya boro laaley kulu
kaa sanda guuru ziibi cine,
Woodin se no ay ga ba ni seedey.
120 Ay gaahamo goono ga jijiri ni humburkumay sabbay se,
Ay ga humburu ni ciitey mo.

ע Ayin

121 Ay na cimi ciiti nda adilitaray te.
Ma s'ay naŋ ay kankamkoy kambe ra.
122 Ma ciya yadda sambuko ay, ni tamo se
booriyaŋ fonda ra,
Ma si naŋ boŋbeeraykoyey m'ay kankam.
123 Ay moy gaze ni faaba hanganyaŋ ciine ra,
Da ni sanni adilanta* sabbay se mo.
124 Ma goy ay, ni tamo se ni gomno boŋ,
M'ay dondonandi ni hin sanney.
125 Ay ya ni tam no.
M'ay no fahamay, zama ay ma ni seedey bay.
126 Alwaati to Rabbi se a ma goy,
Zama i na ni asariya furu.
127 Day ay wo, ay ga ba ni lordey ka bisa wura,
Oho, ka bisa wura hanno.
128 Woodin sabbay se no ay ga di
kaŋ ni dondonandiyaŋey kulu ga saba no.
Ay ga konna tangari fondo kulu mo.

פ Pe

129 Ni seedey ya dambara hari yaŋ no,
Woodin se no ay fundo g'i haggoy k'i gana.
130 Ni sanney feeriyaŋo ga kaari no,
A ga fahamay no borey kaŋ si bay yaŋ kulu se.
131 Ay n'ay meyo feeri ka fulanzam da gaabi,
Zama ay goono ga yalla-yalla nda ni lordey.
132 Ma bare ka ye ay do haray, ma gomni te ay se mo,
Sanda mate kaŋ cine ni doona ka te ni maa baakoy se.
133 M'ay cey kayandi ni sanno ra,
Laala kulu dumi ma si du mayray ay boŋ.
134 M'ay fansa ka kaa boro kankami ra,
Ay mo ga laakal da ni dondonandiyaŋey k'i gana.
135 Ma naŋ ni moyduma ma hanan ay, ni tamo gaa,
M'ay dondonandi ni hin sanney.
136 Ay moy goono ga mundi dooru sanda gooru cine,
Zama i mana laakal da ni asariya k'a te.

צ Zade

137 Ya Rabbi, ni ya adilitaraykoy no,
Ni ciitey mo ga kay no.
138 Ni na ni seedey lordi adilitaray
da naanay koonu ra. 139 Ay anniya n'ay ŋwa,
Zama ay ibarey dinya ni sanney gaa.

140 Ni sanno ga hanan gumo,
A se no ay, ni tamo ga ba r'a.
141 Ay ya zanka no kaŋ i ga donda,
Amma ay si dinya ni dondonandiyaŋey gaa.
142 Ni adilitara ya hal abada adilitaray no,
Ni asariya mo cimi no.
143 Azaaba nda taabi du ay,
Amma ni lordey no ga ti ay kaani maayaŋo.
144 Ni seedey ya adilitaraykoyyaŋ no hal abada,
M'ay no fahamay zama ay ma funa.

ק Kof

145 Ay bina kulu no ay ce d'a.
Ya Rabbi, ma tu ay se.
Ay ga ni hin sanney haggoy k'i gana.
146 Ay na ni ce, m'ay faaba!
Ay mo, ay ga goy da ni seedey.
147 Ay na mo boyaŋ jin
ay goono ga jinde daŋ ka gaakasinay ŋwaaray.
Ay na bine sinji ni sanno gaa.
148 Hala cin alwaatey ga furo, kulu ay moy ga hay,
Zama ay ma ni sanno miila.
149 Ya Rabbi, ma maa ay jinda ni baakasinay suujo boŋ,
M'ay funandi mo ni farilley boŋ.
150 Laala ganakoy goono ga maan ka kaa,
Day i ga mooru ni asariya.
151 Ya Rabbi, ni ga maan.
Ni lordey kulu mo cimiyaŋ no.
152 Za doŋ ay bay ni seedey gaa,
Ni n'i sinji no hal abada.

ר Resh

153 Ma laakal ye ay kankamo gaa.
M'ay faaba mo, zama ay si dinya ni asariya gaa.
154 M'ay gaa ay kalima ra, k'ay fansa*.
M'ay funandi ni sanno boŋ.
155 Faaba ga mooru laalakoyey,
Zama i siino ga ni hin sanney ceeci.
156 Ya Rabbi, ni bakarawo ga beeri,
M'ay funandi ni farilley boŋ.
157 Borey kaŋ yaŋ g'ay gurzugandi
d'ay yanjekaarey ga baa.
Kulu nda yaadin ay mana kamba ka ni seedey naŋ.
158 Ay na laakal ye ka di naanay feerikoy,

Ay n'i fanta mo, zama i mana ni sanno gana.
159 Guna ka di mate kaŋ ay ga ba ni dondonandiyaŋey!
Ya Rabbi, m'ay funandi ni baakasinay suujo boŋ.
160 Ni sanni timmanta wo cimi no.
Ni ciiti adilitaraykoyey mo,
I afo kulu ga tondo hal abada.

ש Sin

161 Bonkooney n'ay gurzugandi sabaabu kulu si,
Amma ni sanney dambara no g'ay bina di.
162 Ay ga farhã ni sanno sabbay se,
Sanda boro kaŋ du wongu arzaka boobo farhã cine.
163 Ay ga konna tangari, ay n'a fanta mo,
Amma ay ga ba ni asariya.
164 Sorro iyye no ay ga ni sifa zaari folloŋ ra,
Ni farilla adilitaraykoyey sabbay se.
165 Laakal kanay boobo go no ni asariya baakoy se,
Hay kulu s'i naŋ i ma harta.
166 Ya Rabbi, ay na bine sinji ni faaba gaa,
Ay na ni lordey goyey te mo.
167 Ay bina na laakal daŋ ni seedey gaa,
Oho, ay ga ba r'ey gumo.
168 Ay laakal da ni dondonandiyaŋey da ni seedey,
Zama ay muraadey kulu go ni jine.

ת Taw

169 Ya Rabbi, naŋ ay hẽeno ma maan ka to ni jine.
M'ay no fahamay ni sanno boŋ.
170 Ay ŋwaara ma kaa ni jine,
M'ay faaba mo ni sanno boŋ.
171 Ay meyo ma sifaw ci,
Zama ni g'ay dondonandi ni hin sanney.
172 Ay deena ma ni sanno baytu te,
Zama ni lordey kulu ya adilitaraykoyyaŋ no.
173 Ni kamba ma goro nda ay gaayaŋ soola,
Zama ay na ni dondonandiyaŋey suuban.
174 Ya Rabbi, ay goono ga yalla-yalla nda ni faaba,
Ni asariya mo ay kaani maayaŋ no.
175 Ay fundo ma funa, a ga ni sifa mo,
Ni farilley mo m'ay gaa.
176 Ay daray sanda feeji kaŋ daray cine.
Ma ay, ni tamo ceeci, zama ay si dinya ni lordey gaa.

120 -Zijiyaŋ dooni no.-
Ay kankamo ra ay hẽ Rabbi gaa, a tu ay se mo.
2Ya Rabbi, m'ay fundo faaba meyey
kaŋ ga tangari te yaŋ gaa,
Da deene kaŋ ga halli mo gaa.
3Ya nin, deene kaŋ ga halli, ifo no i ga ni no,
Ifo mo no i ga tonton ni se?
4To, wongaari hangawey kaŋ gonda deene,
Ngey da zam tuuri danj'izeyaŋ no.

5Kaari ay, za kaŋ ay goono ga yawtaray te Mesek ra,
Za kaŋ ay goono ga goro Kedar bukka ra.
6Ay fundo gay gumo a goono ga goro
borey kaŋ yaŋ konna laakal kanay banda.
7Ay wo, laakal kanay no ay ga ba,
Amma d'ay salaŋ, wongu no i ga ba.

121 -Zijiyaŋ dooni no.-
Ay ga boŋ sambu ka tondi kuukey guna.
Man gaa no ay gaakasina ga fun?
2To, Rabbi do no ay gaakasina ga fun,
Nga kaŋ na beena nda ganda te.

3A si naŋ ni cey ma tansi,
Nga kaŋ goono ga ni batu, a si dusungu bo.
4Guna, nga kaŋ goono ga Israyla batu,
A si dusungu, a si jirbi mo.

5Rabbi no ga ti ni batukwa.
Rabbi no ga ti ni se bi ni kambe ŋwaari gaa.
6Zaari, wayna si ni kar, wala cin, handu kwaaray.

7Rabbi ga ni hallasi ka ni wa da goy laalo kulu,
A ga ni fundo haggoy.
8Rabbi ga ni fattayaŋ da ni furoyaŋ kulu haggoy,
Za sohõ ka koy hal abada.

122 -Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no.-
Ay farhã waato kaŋ cine i ne ay se:
«Kaa, iri ma koy Rabbi windo do.»
2Ya Urusalima*, iri cey ga kay ni birni meyey ra.
3Urusalima, nin kaŋ i na ni cina,
Gallu nooya kaŋ goono ga margu care gaa.
4Naŋ kaŋ kundey ga kaaru,

Kaŋ ga ti Rabbi kundey, farilla no Israyla se,
Ngey ma du ka saabu Rabbi maa se.
5Zama noodin no i na kargayaŋ sinji ciiti teeyaŋ se,
Kaŋ ga ti Dawda dumo kargey.

6Wa te adduwa Urusalima laakal kana se ka ne:
«Ni baakoy ma te arzaka.
7Laakal kanay ma goro ni birni cinarey ra,
Albarka mo ma goro ni faadey ra.»
8Ay nya-izey d'ay baakoy sabbay se no ay ga ne:
«Laakal kanay ma goro ni ra.»
9Rabbi iri Irikoyo windo sabbay se no
ay goono ga ni albarka ceeci.

123 -Zijiyaŋ dooni no.-
Ya beeney ra gorokwa, nin no ay go ga guna.
2A go, sanda mate kaŋ cine
bannyayaŋ moy go ngey koyo kambe do haray,
Wala sanda koŋŋa kaŋ a moy
go nga fu-nya kambe do haray,
Yaadin cine no iri moy go Rabbi iri Irikoyo do haray,
Hal a ma gomni te iri se.

3Ya Rabbi, ma gomni goy te iri se.
Ma gomni goy te iri se
zama iri kungu nda donda-caray gumo.
4Iri laami bu gumo da arzakantey hahaarayaŋey,
Da boŋbeeraykoyey donda-cara mo.

124 -Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no.-
Israyla ma ne:
«Da manti kaŋ Rabbi go iri do haray,
2Da manti kaŋ Rabbi go iri do haray
waato kaŋ cine borey tun iri gaa,
3Doŋ i n'iri gon da fundi,
Waato kaŋ cine i futa koroŋ iri gaa.
4Doŋ haro n'iri yoole,
Gooru ma gana iri fundey boŋ mo.
5Doŋ harey kaŋ ga futu ga gana iri fundey boŋ.»

6Iri ma Rabbi sifa,
Nga kaŋ mana iri nooyandi i hinjey se i m'iri ŋwa.
7Iri fundey koma sanda curo
kaŋ du ka fun kol'izeyaŋ hirrimi ra.

Hirrimo pati, iri mo du ka koma.
8 Iri gaakasinay go Rabbi maa do haray,
Nga kaŋ na beene nda ganda te.

125 -Zijiyaŋ dooni no.-
Borey kaŋ yaŋ ga de Rabbi gaa
ga hima Sihiyona tondo, kaŋ si zinji.
A goono ga goro hal abada.
2 Sanda mate kaŋ cine tondi kuukey
go Urusalima windanta,
Yaadin cine no Rabbi go nga jama windanta,
Ne jine ka koy hal abada.

3 Zama laalakoy si adilantey laabo may,
Hala adilantey ma si ngey kambe salle ka goy laalo te.

4 Ya Rabbi, ma boriyandi booriyankoyey se,
Da borey kaŋ yaŋ biney ga kay mo se.
5 Amma ngey kaŋ yaŋ ga kamba ka koy
ngey fondo siirey do haray,
Rabbi ga kond'ey, ngey da laala goy-teekoy care banda.

Laakal kanay ma bara Israyla gaa!

126 -Zijiyaŋ dooni no.-
Saaya kaŋ Rabbi ye ka kande Sihiyona izey
kaŋ koy tamtaray,
Iri ciya sanda boro kaŋ goono ga hindiri.
2 Alwaato din no iri meyey ga to da haari,
Iri deeney mo gonda farhã baytuyaŋ.
Kala dumi cindey game ra i ne:
«Rabbi na muraadu beeriyaŋ te i se.»
3 Lalle, muraaduyaŋ kaŋ ga beeri no Rabbi te iri se,
Iri mo, iri goono ga maa kaani.

4 Ya Rabbi, ma ye ka kande iri, iri ma fun tamtaray,
Sanda Negeb* goorey hari zurey cine.
5 Borey kaŋ ga duma nda mundi ga wi da farhã.
6 Bora kaŋ goono ga dira, a ga hẽ,
A dumayaŋ gaaso go a se ga jare,
A ga ye ka kaa da farhã kuuwayaŋ,
A go ga kande nga bokey.

127 -Zijiyaŋ dooni no. Suleymanu wane no.-
Da manti Rabbi no ka windo cina,
Kulu cinakoy goono ga taabi no yaamo.
Da manti Rabbi no ka gallo batu,
Batuko jirbi jaŋa mo yaamo no.
2Yaamo no araŋ se, araŋ ma tun za da hinay,
Araŋ ma te cin mo hala araŋ ma fulanzam,
Araŋ ma taabi ŋwaari ŋwa.
Zama Rabbi ga nga baakoy no jirbi.

3A go, izeyaŋ ya tubu no kaŋ ga fun Rabbi do,
Gunde izey mo a alhakku no.
4Sanda hangawyaŋ kaŋ go boro gaabikooni kambe ra,
Yaadin cine no zankataray izey bara nd'a.
5Albarkante no bora kaŋ a tonga ga to d'ey.
Haawi s'i di waati kaŋ i ga kakaw
da ibarey faada meyey ra.

128 -Zijiyaŋ dooni no.-
Albarkante no boro kulu kaŋ ga humburu Rabbi,
Boro kaŋ ga dira a fondey ra.
2Ni ga ni kambe goyey nafa ŋwa,
Ni ga ciya albarkante, ni ga ciya arzakante mo.
3Ni wando ga ciya reyzin* nya
kaŋ ga hay ni windo ra jina haray,
Ni izey mo sanda zeytun* tilamanteyaŋ no
ni taablo windanta.
4Guna, boro kaŋ ga humburu Rabbi,
Yaadin cine no a ga du albarka nd'a.

5Rabbi ga ni albarkandi nda albarka
kaŋ ga fun Sihiyona ra,
Ni ma di Urusalima albarka mo ni fundi jirbey kulu ra.
6Oho, ni ma di ni haamey.

Laakal kanay ma bara Israyla gaa!

129 -Zijiyaŋ dooni no.-
«Sorro marge no i n'ay taabandi
za ay zankatara waate!»
Israyla ma ci ka ne:
2«Sorro marge no i n'ay taabandi
za ay zankatara waate.
Kulu nda yaadin i mana te ay boŋ zaama.

3 Alfarey na ngey farmi guwey te ay banda daaro ra,
I na ngey bata guwey kuukandi mo.»
4 Rabbi ya adilitaraykoy no,
A na laalakoyey korfey pati.

5 Borey kulu kaŋ yaŋ si ba Sihiyona ma haaw,
I ma bare ka ye banda.
6 I ma ciya sanda fu boŋ subu
kaŋ ga lakaw za a mana beeri.
7 Subu wiiko si du ka nga kambe toonandi nd'a,
Sanku fa boko hawko m'a ganday.
8 Bisako mo si ne: «Rabbi albarka ma goro araŋ boŋ,
Iri ga albarka gaara araŋ se Rabbi maa ra.»

130 -Zijiyaŋ dooni no.-
Ay go guusuyaŋey ra. Ya Rabbi, ay hẽ ni gaa!
2 Ya ay Koyo, ma maa ay jinda,
Ni hangey ma hangan ay ŋwaarayyaŋey jinda se.

3 Ya Rabbi, hala day ni ga taaley kabu,
Yaadin gaa may no ga kay, ya ay Koyo?
4 Amma yaafa go no ni do, zama borey ma humburu nin.

5 Ay go ga Rabbi hangan, ay fundo goono ga hangan.
A sanno ra mo no ay ga beeje sinji.
6 Ay fundo goono ga Koy Beero hangan
ka bisa borey kaŋ yaŋ ga susubay hangan.
Kal a bisa susubay hangankoy gaa.

7 Ya Israyla, ma beeje sinji Rabbi gaa,
Zama baakasinay suuji go no Rabbi do.
A do gonda fansa yulwante mo.
8 Nga mo no ga Israyla fansa a taaley kulu gaa.

131 -Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no.-
Ya Rabbi, ay mana te boŋbeeray,
Ay mana mo daabay te mo.
Ay mana furo muraadu bambata yaŋ ra,
Wala hayey kaŋ ga dambarandi gumo ay se.
2 Daahir ay n'ay laakalo kanandi k'a dangandi,
Sanda zanka kaŋ i kaa wa, a go nga nyaŋo do mo.
Ay do haray ay laakalo ga hima zanka kaŋ i kaa wa.

3 Israyla ma beeje sinji Rabbi gaa

za sohõ ka koy hal abada.

132

-Zijiyaŋ dooni no.-
Ya Rabbi, ma fongu Dawda gaa
a kankamey kulu sabbay se.

2 Zeyaŋo kaŋ a te Rabbi se,
Da sarto kaŋ a sambu Yakuba wane Hinkoyo se, ka ne:
3 «Daahir, ay si furo ay windo ra,
Ay si kaaru mo ay daarijo boŋ,
4 Ay s'ay moy no jirbi, ay si dusungu mo,
5 Kala day d'ay du Rabbi se nangu jina,
Kaŋ ga ti Yakuba wane Hinkoyo se nangoray.»

6 A go, iri maa a baaru Efrata ra,
Iri n'a gar Yaar farey ra.
7 Iri ma furo a nangora ra,
Iri ma sududuyaŋ te a ce taamey furkanga do.
8 Ya Rabbi, ma tun ka koy ni fulanzamyaŋ nango do,
Nin da ni hino sundurko.
9 Ni alfagey ma daabu nda adilitaray,
Ni wane hanantey mo ma doon farhã sabbay se.

10 Ma si ni moyduma bare ka kaa ni wane suubananta gaa
ni tamo Dawda sabbay se.

11 Rabbi ze Dawda se da cimi,
A si bare ka fay d'a mo. A ne:
«Ni ize gundey ra no ay ga afo dake ni karga boŋ.
12 Da ni izey n'ay sappa d'ay seeda
kaŋ ay g'i dondonandi nd'a haggoy,
Kal i banda mo ma goro ni karga boŋ hal abada.»

13 Zama Rabbi na Sihiyona suuban,
A yalla-yalla nd'a ma ciya nga se nangoray.
14 A ne: «Woone ya ay fulanzamyaŋ do no hal abada.
Noodin no ay ga goro, zama ay yalla-yalla nd'a.»
15 Ay g'a ŋwaaro albarkandi nda yulwa,
Ay g'a laamikoyey kungandi nda ŋwaari.
16 A alfagey mo, ay g'i daabu nda faaba,
A wane hanantey mo ga doon farhã sabbay se.
17 Noodin no ay ga naŋ Dawda hillo ma zay,
Ay jin ka fitilla soola ay suubananta se.
18 Ay g'a ibarey daabu nda haawi,

Amma a koytaray fuula ga nyaale ay suubananta boŋ.

133 -Zijiyaŋ dooni no. Dawda wane no.-
Guna, ifo no ka boori nda woone,
Ifo no ga kaan d'a mo,
Sanda nya-izey ma goro nda maa-care se yaŋ?
2A ga hima nda boŋ gaa ji, haw kaanokoy,
Wo kaŋ sarre ka koy kaabe gaa,
Sanda Haruna kaaba gaa no.
Wo kaŋ sarre a bankaarayey gaa
ka koy hala ganda meyo gaa.
3A ga hima Hermon tondo harandaŋ,
Wo kaŋ ga zumbu Sihiyona tondi kuukey boŋ.
Zama noodin no Rabbi na albarka lordi,
Fundi hal abada nooya.

134 -Zijiyaŋ dooni no.-
Ya araŋ, Rabbi tamey kulu, wa Rabbi sifa,
Araŋ kaŋ goono ga kay Rabbi windo ra cin!
2Wa araŋ kambey salle beene Nangu Hananta gaa haray,
Wa Rabbi sifa mo.
3Rabbi kaŋ na beene nda ganda te,
A albarka ma fun ni se Sihiyona ra.

135 Alleluya!
Ya araŋ, Rabbi tamey, wa Rabbi maa sifa,
W'a sifawo te!
2Araŋ kaŋ ga kay Rabbi fuwo ra,
Iri Irikoyo fuwo windo ra,
3Wa Rabbi sifa, zama Rabbi ya booriyankoy no.
Wa sifayaŋ baytu te a maa se, zama woodin ga kaan.
4Zama Rabbi na Yakuba suuban nga boŋ se,
Israyla ya a mayray hari no.
5Zama ay bay kaŋ Rabbi ya beeraykoy no,
Iri Irikoyo go de-koyey kulu boŋ.
6Hay kulu kaŋ ga kaan Rabbi se, woodin no a ga te,
Beene nda ganda ra, teekoy da guusuyaŋey ra.
7A ga naŋ burey ma tun za ndunnya me,
A ga nyalawyaŋey daŋ beene hari sabbay se,
A ga haw kaa taray a ma fun
nga arzaka jisiri nangey ra.

8Nga no ka Misira laabo hay-jiney kar,

Boro gaa, alman gaa.
9 Ya Misira, a na alaama
nda dambara goy yaŋ te ni bindo ra,
Firawna* nda nga bannyey kulu boŋ.
10 A na ndunnya dumi boobo kar,
A na bonkooni hinkoyey mo wi:
11 Amorancey bonkoono Sihon, da Basan bonkoono Og,
Da Kanaana mayrayey kulu.
12 A na i laabo nooyandi tubu hari,
Tubu hari no nga borey Israyla se.

13 Ya Rabbi, ni maa ga tondo.
Ya Rabbi, ni fonguyaŋo mo go no
zamana ka koy zamana.
14 Zama Rabbi ga nga jama ciiti,
A ga bakar mo nga tamey se.

15 Dumi cindey toorey ya wura nda nzarfu yaŋ no,
Borey kambe goyyaŋ no.
16 I gonda me, amma i si salaŋ;
I gonda mo, amma i si di;
17 I gonda hanga, amma i si maa,
Fulanzamay mo si no i meyey ra.
18 Borey kaŋ g'i te ga ciya i cine yaŋ,
Oho, hala nda boro kulu kaŋ ga de i gaa.

19 Ya Israyla dumo, wa Rabbi sifa!
Ya Haruna kunda, wa Rabbi sifa!
20 Ya Lawi kunda, wa Rabbi sifa!
Araŋ kaŋ ga humburu Rabbi, wa Rabbi sifa!
21 Rabbi kaŋ goono ga goro Urusalima ra,
A sifayaŋo ma fun Sihiyona ra.

Alleluya!

136 Wa saabu Rabbi se, zama nga wo booriyankoy no,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
2 Wa saabu koyey Irikoyo se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
3 Wa saabu koyey Koyo se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
4 Nga kaŋ ga dambara goy beerey te,
Wa saabu nga hinne se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

5Wa saabu nga kaŋ na beeney te fahamay boŋ se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
6Wa saabu nga kaŋ na laabo daaru harey boŋ se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
7Wa saabu nga kaŋ na kaari beerey te se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
8Wayna zama a ma zaari may,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
9Hando da handariya izey, ngey mo i ma cin may,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

10Nga kaŋ na Misira kar da hay-jine wiyaŋ,
Wa saabu a se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
11A na Israyla mo kaa i ra,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
12Da gaabi kwaaray da kambe sallanta mo,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
13Nga kaŋ na Teeku Cira kortu, wa saabu a se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
14A naŋ Israyla ma gana mo teeko bindi ra,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
15Amma a na Teeku Cira gum
Firawna nda nga wongu marga kulu boŋ,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

16Nga kaŋ na nga borey candi saajo ra, wa saabu a se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
17Nga kaŋ na bonkooni beeriyaŋ kar, wa saabu a se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
18A na bonkooni hinkoyey wi mo,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
19Amorancey bonkoono Sihon,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
20Da Basan bonkoono Og mo,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
21A n'i laabey nooyandi tubu hari,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
22Tubu hari nooya a tamo Israyla se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

23Nga kaŋ fongu iri gaa iri kayna ra, wa saabu a se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
24A n'iri faaba iri yanjekaarey kambe,

Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.
25 A go ga ŋwaari no fundikooni kulu se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

26 Wa saabu beene Irikoyo se,
Zama a baakasinay suujo ga tondo hal abada.

137 Noodin Babila isey me gaa no iri goro,
Iri ga soobay ka hẽ mo,
Waati kaŋ cine iri fongu Sihiyona gaa.
2 Iri na iri moolo beerey sarku kuubey gaa no-haray,
3 Zama noodin no borey kaŋ yaŋ na iri may
ceeci ngey ma maa iri dooney.
Ngey kaŋ yaŋ na iri gurzugandi,
I na farhã dooni ceeci iri gaa.
I ne: «Wa doon iri se Sihiyona dooney ra afolloŋ.»

4 Mate no iri ga te ka Rabbi bayto te laabu waani fo ra?
5 Ya Urusalima, d'ay dinya ni gaa,
Yaadin gaa naŋ ay kambe ŋwaaro
ma dinya nga gonitara gaa.
6 D'ay mana fongu ni gaa,
D'ay si ba Urusalima ka bisa ay farhã hari beeri kulu.
To, naŋ ay deena mo ma naagu ay daana gaa,

7 Ya Rabbi, ma fongu haŋ kaŋ Edom izey te
Urusalima *halaciyaŋ* zaaro ra,
Ngey kaŋ yaŋ ne: «W'a zeeri!
W'a zeeri kala daba gaa!»

8 Ya nin, Babila ize wayo, nin kaŋ i ga halaci,
Bine kaanikoy no nga kaŋ ga bana ni se
misa kaŋ ni te iri se din cine.
9 Bine kaanikoy no nga kaŋ ga ni zankey di
k'i soote tondi daari boŋ.

138 -Dawda wane no.-
Ay ga saabu ni se d'ay bina kulu,
Ay ga sifayaŋ baytu te ni se koyey jine.
2 Ay ga sududu ka guna ni fu hananta do haray,
Ay ma saabu ni maa se ni baakasinay suujo
da ni cimo sabbay se,
Zama ni na ni sanno beerandi ni maa kulu boŋ.
3 Zaaro kaŋ ra ay ce, ni tu ay se,

Ni n'ay bine gaabandi nda gaabi.

4 Ya Rabbi, ndunnya bonkooney kulu ga saabu ni se
waati kaŋ i ga maa ni me sanney.
5 Oho, i ga Rabbi fondey baaru baytu te,
Zama Rabbi darza ya ibeeri no.
6 Zama baa kaŋ Rabbi ya beeraykoy no,
A goono ga laakal da borey kaŋ sinda boŋbeeray,
Amma a na boŋbeeraykoyey bay za nangu mooro.
7 Baa kaŋ ay goono ga dira taabi bindo ra,
Kulu nda yaadin ni g'ay funandi.
Ni ga kambe salle ka gaaba nda ay ibarey bine tuna,
Ni kambe ŋwaaro mo g'ay faaba.
8 Rabbi ga haŋ kaŋ ga ti ay do haray wane toonandi.
Ya Rabbi, ni baakasinay suujo ga tondo.
Ma si ni kambe goyey furu.

139 -Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no.-
Ya Rabbi, ni n'ay fintal, ni n'ay bay mo.
2 Ay goray d'ay tunyaŋ kulu, ni g'i bay.
Ni n'ay fonguyaŋey bay za nangu mooro.
3 Ni n'ay fonda d'ay kaniyaŋo kulu fintal,
Ni n'ay muraadey kulu bay.
4 Zama za sanni kulu si no ay deena boŋ,
Nin, ya Rabbi, ni n'a kulu bay.

5 Ni n'ay kali jina nda banda,
Ni na ni kambe dake ay boŋ.
6 Bayray woodin, a dambara bisa ay gaabi.
A ga ku, ay si hin ka to a gaa.

7 Man no ay ga koy ka fay da ni Biya,
Wala man no ay ga zuru ni se ka koy?
8 D'ay kaaru ka koy hala beena ra, ni go noodin.
D'ay n'ay daarijo daaru Alaahara, noodin mo ni go no.
9 D'ay na mo boyaŋ fata sambu
hala ay ma koy ka goro teeko ya-haray meyo gaa,
10 Hala noodin bumbo ni kambe g'ay candi,
Ni kambe ŋwaari g'ay gaay.

11 D'ay ne: «Daahir kubay no g'ay daabu,
Hananyaŋo kaŋ go ay windanta mo ga ciya cin.»
12 Kubay bumbo manti kubay no ni se,
Cin mo ga kaari sanda zaari cine.

Kubay da kaari, i kulu afolloŋ no ni se.

13 Zama ay taka kulu, nin no k'a te.
Ni n'ay dabu-dabu za ay nyaŋo gunde ra.
14 Ay ga saabu ni se,
Zama ay teeyaŋo ya humburkumay hari no,
Haŋ kaŋ ga dambarandi mo no.
Ni goyey ga dambarandi,
Woodin mo ay bina n'a bay gumo.
15 Ay biriyey manti tugante no ni se,
Waato kaŋ i n'ay te tuguyaŋ ra,
Waato kaŋ i n'ay cina
nda gonitaray ndunnya guusuyaŋey ra.
16 Ni moy go ga di ay za ay go kuri gude.
Jirbey kaŋ ni waadu ay se mo, ni n'i kabu,
I n'i kulu hantum ni tira ra,
Za waati kaŋ baa afo mana te jina.

17 Ya Irikoy, man ni miiley darza misa ay se!
Man i kabuyaŋo baayaŋ misa!
18 D'ay g'i kabu, i baa da laabu gurey.
Waati kaŋ ay mo hay, hala hõ day ay go ni banda.
19 Ya Irikoy, doŋ day ni ma boro laaley wi!
Ya araŋ borey kaŋ goono ga kuri mun,
Wa gana ka fun ay gaa.
20 Zama i goono ga ni ciine te da laala,
Ni ibarey mo goono ga ni maa ce yaamo.
21 Ya Rabbi, manti ay konna ni konnakoy?
Manti ay ga dukur da borey kaŋ yaŋ murte ni gaa?
22 Ay ga konn'ey da konnari toonante,
I ciya ay ibareyaŋ.

23 Ya Irikoy, ni m'ay fintal k'ay bina bay.
M'ay neesi, k'ay fonguyaŋey bay.
24 Ma guna ka di hala laala fondo fo go no ay do,
Ma jine candi ay se mo hal abada fonda ra.

140

-Doonkoy jine bora se. Dawda baytu fo no.-

2 Ya Rabbi, m'ay faaba k'ay kaa laalakoyey kambe.
M'ay hallasi k'ay wa da toonyantey.
3 Ngey kaŋ yaŋ ga dabari laaley miila ngey biney ra.
Duumi i goono ga wongu tunandiyaŋ soola.
4 I na ngey deenayzey fasu ka te sanda gondi wane cine,

Gazama naaji no go i me-kuurey ra. (Wa dangay)

5 Ya Rabbi, m'ay haggoy, k'ay kaa laalakoyey kambe.
M'ay hallasi k'ay wa da toonyantey,
Ngey kaŋ yaŋ na anniya haw ngey m'ay cey kaa ay cire.
6 Boŋbeeraykoyey na kumsay hirri
ka korfoyaŋ tugu zama ngey m'ay di se.
I na wufa hirri laawalo gaa,
I na sawyaŋ hirri. (Wa dangay)

7 Ay ne Rabbi se: «Nin no ga ti ay Irikoyo.
Ya Rabbi, ma hanga jeeri
ay ŋwaarayyaŋey hẽeno jinda se.
8 Ya Rabbi, Koy Beero, ay faaba gaabo,
Ni na kosaray te ay boŋo se wongu zaari ra.
9 Ya Rabbi, ma si boro laalo muraadey feeri.
Ma si a dabari laala mo albarkandi,
Zama i ma si ngey boŋ beerandi.» (Wa dangay)

10 «Borey kaŋ yaŋ n'ay daŋ game din,
Ma naŋ i me-kuurey zamba ma kaŋ i boŋ.
11 Naŋ danj'izeyaŋ ma kaŋ i boŋ,
I m'i catu danji nda day guusoyaŋ ra,
Naŋ kaŋ i si ye ka tun koyne.
12 Zambantey ma si tabbat ndunnya ra.
Bone-teerey mo, laala m'i koli
k'i leemun nda waasi.»

13 Ay bay kaŋ Rabbi ga kankami ra waney
sanney kayandi ciiti ra,
A ga cimi ciiti te alfukaarey se mo.
14 Daahir, adilantey ga saabu ni maa se,
Wo kaŋ yaŋ ga saba mo ga goro ni jine duumi.

141 -Dawda baytu fo no.-
Ya Rabbi, ay goono ga ni ce, ma cahã ka kaa ay do.
Ma hanga jeeri ay jinda se waati kaŋ ay na ni ce.
2 Ma naŋ ay adduwey ma salle ni jine sanda dugu cine,
Ay kambe salleyaŋo ma hima sanda wiciri kambu sarga.

3 Ya Rabbi, ma haggoyko daŋ ay meyo se.
Ma batuko daŋ ay me-kuurey se.
4 Ma s'ay bina miila siirandi
a ma koy hari laalo kulu do,

Kaŋ ga naŋ ay ma furo laala goy muraadu ra,
Taali-teerey banda.
Ma si naŋ ay m'i laam'izey ŋwa.

5Naŋ day adilante m'ay kar baakasinay ra,
A ma kaseeti ay gaa mo.
Amma boro laaley ma si baa ji tuusu ay boŋo gaa,

Zama ay adduwa ga tonton nda jina koyyaŋ
ka gaaba nda i goy laaley.
6Da i n'i maykoy catu ganda i ma fun tondi jabu gaa,
Gaa no jama ga maa ay sanney, zama i ga kaan.
7Sanda mate kaŋ cine i ga laabu beeri farmi waate,
Yaadin cine no i biriyey go ga say-say saarayey me gaa.

8Zama ay moy, ya Rabbi, Koy Beero, i go ni gaa,
Ni do no ay ga koru. Ma s'ay fundo naŋ kosaray si.
9M'ay batu k'ay waa da kumsa kaŋ i deeniya ay se,
Kaŋ ga ti taali-teerey hirrimey.
10Naŋ boro laaley ma kaŋ ngey taaru hirrimey ra.
Day ay wo, ay ma bisa baani samay.

142 -Dawda baytu fo kaŋ a te
waato kaŋ a go tondi guuso ra. Adduwa mo no.-
2Ay ga hẽ Rabbi gaa d'ay jinda.
Ay jinde no ay g'ay ŋwaarayyaŋ hẽeney
te d'a Rabbi gaa.
3Ay g'ay hẽeno gusam a jine,
Ay g'ay taabo cabe a se mo.
4Waati kaŋ ay biya kasam ay ra,
Ni jin k'ay fonda bay.
Ay fonda kaŋ ay ga gana din,
I na kumsay tugu ay se a ra.
5Ay guna ka di ay kambe ŋwaaro gaa haray,
Boro si no kaŋ ga saal ay.
Tuguyaŋ do si no ay se,
Boro si no kaŋ g'ay fundo saal.

6Ya Rabbi, ay na ni ce.
Ay ne: «Nin no ga ti ay koruyaŋ do,
Nin no ga ti ay baa mo fundikooney laabo ra.
7Ma hanga jeeri ay hẽeno se, zama ay kayna gumo.
M'ay faaba ay gurzugandikoyey kambe ra,
Zama i bisa ay gaabi.

8 M'ay fundo fattandi ka kaa kasu ra,
Zama ay ma saabu ni maa se.

Adilantey g'ay windi,
Zama ni ga gomni te ay se.»

143 -Dawda baytu fo no.-
Ya Rabbi, ma maa ay adduwa.
Ma hanga jeeri ay ŋwaarayyaŋey se.
Ma tu ay se ni naanayo da ni adilitara ra.
2 Ma si kond'ay, ni tamo, ciiti do,
Zama ni jine fundikooni si no kaŋ gonda adilitaray.

3 Zama ibara n'ay fundo gurzugandi,
A n'ay fundo musay kala ganda.
A n'ay gorandi kubay nangey ra,
Sanda borey kaŋ yaŋ gay ka bu.
4 Woodin sabbay se no ay biya kasam ay ra,
Ay bina mo goono ga dusu ay ganda ra.

5 Ay go ga fongu waato jirbey,
Ay goono ga fongu-fongu nda ni te-goyey kulu,
Ay goono ga laakal da ni kambe goyey.
6 Ay g'ay kambey salle ni do haray,
Ay fundo mo gonda ni jaw, sanda laabu kogo cine (Wa dangay)

7 Ya Rabbi, ma cahã ka tu ay se.
Ay biya londi kulu bu.
Ma si ni moyduma tugu ay se,
Zama ay ma si ciya sanda borey kaŋ yaŋ
ga zumbu ka do guusu ra.
8 Ma naŋ ay ma maa ni baakasinay suujo baaru susubay,
Zama ni gaa no ay ga de.
Ma naŋ ya bay fondo kaŋ no ay ga hima ka gana,
Zama ni do no ay bina goono ga ye.
9 Ya Irikoy, m'ay faaba k'ay kaa ay ibarey kambe ra.
Ay go ga koru ni do.

10 M'ay dondonandi ya ni miila te,
Zama nin no ga ti ay Irikoyo.
Ni Biya booriyankoyo m'ay candi fondo kayante ra.
11 Ya Rabbi, m'ay funandi ni maa sabbay se,
M'ay fundo kaa taabi ra ni adilitara ra.
12 M'ay ibarey pati ka kaa ni baakasinay suujo ra,

Borey kulu kaŋ yaŋ g'ay fundo kankam, ni m'i halaci,
Zama ay ya ni tam no.

144

-Dawda wane no.-
Wa Rabbi ay tondi daaro sifa,
Nga kaŋ g'ay kambey dondonandi wongu,
Ay kambayzey mo tangami.
2 Ay baakasinay suujo
nd'ay wongu fu gaabikoono mo no koyne,
Ay cinari kuuko nd'ay Faabakwa mo no,
Ay korayo no, ay deyaŋ haro mo no,
Nga kaŋ g'ay borey daŋ ay dabaro cire no.

3 Ya Rabbi, ifo no Adam-ize kaŋ ni ga laakal d'a binde?
Boro ize mo, ifo no hala ni ma fongu a gaa?
4 Adam-ize ga hima sanda fulanzamay funsuyaŋ hinne,
A jirbey mo ga hima sanda bi kaŋ goono ga bisa.

5 Ya Rabbi, ma ni beeney gungumandi ka zumbu,
Ma tondi kuukey ham, kal i ma te dullu.
6 Ma nyalawyaŋ catu ka borey say-say,
Ma ni hangawey taŋ hal i boŋ ma haw.
7 Ma ni kambe salle a ma fun beene,
M'ay faaba, m'ay soolam ka kaa hari bambatey ra.
M'ay faaba yawey kambe ra,
8 Ngey kaŋ yaŋ meyey ga sanni yaamo yaŋ te,
I kambe ŋwaarey ya tangari kambe ŋwaari yaŋ no.

9 Ya Irikoy, ay ga baytu taji te ni se.
Moolo hamni waykoy boŋ no
ay ga sifaw baytuyaŋ te ni se.
10 Nin no ga bonkooney no faaba.
Ni ga ni tamo Dawda faaba k'a kaa takuba laala me ra.

11 M'ay faaba k'ay soolam ka kaa yawey kambe ra,
Kaŋ yaŋ meyey ga sanni yaamo te.
I kambe ŋwaarey ya tangari kambe ŋwaari yaŋ no.

12 Iri ize arey ma ciya sanda tilamyaŋ
kaŋ beeri za i zankatara ra,
Iri ize wayey mo ma hima
faada cinari lokota gaa tondi jabante yaŋ.
13 Iri barmey ma to da nafa kulu dumi,
Iri feejey mo ma hay-ka-hay

zambarey da dubal-dubal iri kuray nangey ra.
14 Iri hawey ma hay-ka-hay,
Gunde hasaraw si, mursay si,
Bine saray kosongu mo ma si te iri kwaara fondey ra.

15 Bine kaani koy yaŋ no
borey kaŋ gonda goray woodin dumi.
Oho, bine kaani koy yaŋ no
borey kaŋ Rabbi no ga ti i Irikoyo.

145

-Irikoy sifaw kaŋ Dawda te no.-
Ya ay Irikoyo, ay Koy Beero, ay ga ni beerandi!
Ay ga ni maa sifa mo hal abada abadin.
2 Zaari kulu no ay ga ni sifa,
Ay ga ni maa sifa mo hal abada abadin.

3 Rabbi wo beeraykoy no, a to i m'a sifa gumo.
A beera bisa fintalyaŋ mo.
4 Zamana fo boroyaŋ ga ni goyey sifa
zamana fo boroyaŋ se,
I ma ni goy hinkoyey dede.
5 Ni darza beeray beero din,
Da ni goyey kulu kaŋ ga dambarandi,
Ay ga soobay k'i miila.
6 Borey ga ni goy hinkoyey kaŋ ga humburandi sanni te,
Ay mo, ya ni beera sifa.
7 I ga ni gomno beera sanni ci,
I ma farhã kuuwayaŋ te ni adilitara sabbay se.

8 Rabbi ya gomni nda suuji koy no.
A ga suuru hal a bine ga tun,
A gonda baakasinay suuji boobo mo.
9 Rabbi ya gomnikoy no boro kulu se,
A suujey go a goyey kulu se.
10 Ya Rabbi, ni goyey kulu ga ni kuuku,
Ni wane hanantey mo ga ni sifa.
11 I ga ni mayray darza sanni te,
I ma soobay ka ni hino sanni salaŋ,
12 Zama i ma ni goy hinkoyey bayrandi Adam-izey se,
Ngey da ni mayray beero darza.
13 Ni mayra wo, mayray kaŋ ga duumi no,
Ni koytara mo tabbatante no zamaney kulu ra.
[Rabbi ya naanaykoy no a sanney kulu ra,
Baakasinaykoy mo no a te-goyey kulu se.]

14 Rabbi ga ngey kaŋ yaŋ ga ba ka kaŋ kulu gaay,
A ga gungumante kulu tunandi mo.
15 Fundikooney kulu goono ga mo sinji ni gaa,
Ni g'i no ngey ŋwaarey mo
alwaati kaŋ ga hagu ra.
16 Ni ga ni kambe feeri ka fundikooni kulu
ibaayo toonandi a se.

17 Rabbi ya adilitaraykoy no nga fondey kulu ra,
Gomnikoy mo no a goyey kulu ra.
18 Rabbi ga maan borey kulu kaŋ yaŋ ga nga ce gaa.
Sanda borey kulu kaŋ yaŋ g'a ce da cimi.
19 A ga borey kaŋ ga humbur'a muraadey feeri,
A ga maa i hẽeno se mo k'i faaba.
20 Rabbi ga haggoy da nga baakoy kulu,
Amma a ga boro laaley kulu halaci.

21 Ay meyo ga Rabbi sifaw ci,
Fundikooni kulu mo g'a maa hanna
sifa hal abada abadin.

146

Alleluya!

Ya ay fundo, ma Rabbi sifa!
2 Ay ga Rabbi sifa ay fundo me muudu,
Ay ma sifayaŋ baytu te ay Irikoyo se kal ay fundo me.

3 Wa si de mayraykoyey gaa,
Adam-izey yaŋ no kaŋ sinda faaba hina.
4 A fundo ga dira, nga mo ma ye ka ciya nga laabu zeena,
Zaari woodin ra no a saawarey ga halaci.

5 Bine kaanikoy no bora kaŋ gonda Yakuba Irikoyo
a ma ciya a se Gaako,
Bora din beeja go Rabbi nga Irikoyo gaa.
6 Nga no ka beene nda ganda,
Da teeku nda haŋ kaŋ go i ra kulu te.
Nga wo naanaykoy no hal abada.
7 Nga kaŋ ga cimi ciiti kayandi
borey kaŋ yaŋ go kankami ra din se,
Nga no ga ŋwaari no harayzey mo se.
Rabbi ga hawantey feeri ka taŋ.
8 Rabbi ga danawey moy fiti,

Rabbi ga borey kaŋ yaŋ gungum kayandi,
Rabbi ga ba adilantey.
9Rabbi ga haggoy da yawey,
A ga alatuumey da wayborey
kaŋ kurnye bu yaŋ gaakasinay,
Amma a ga boro laaley fondey siirandi.

10Rabbi ga may hal abada.
Ya Sihiyona, ni Irikoyo ga may
hala ka koy zamaney kulu.

Alleluya!

147

Alleluya!

Zama a boori i ma sifaw baytu te iri Irikoyo se,
Zama haŋ kaŋ ga kaan no.
Sifayaŋ mo, haŋ kaŋ ga hagu no.
2Rabbi ga Urusalima cina,
A ga Israyla say-sayantey margu mo.
3A ga bine-saray-koyey yayandi, a g'i biyey haw.

4A ga handariyayzey baayaŋo kabu,
A ga maa daŋ i kulu gaa.
5Iri Irikoyo ya Beeraykoy no,
Gaabikooni mo no hin do. A fahama sinda me.
6Rabbi ga boŋ baanaykoyey gaay
ka boro laaley zeeri hala ganda.

7Wa baytu Rabbi se da saabuyaŋ.
Wa sifayaŋ baytu te iri Irikoyo se da moolo beeri.
8Nga no ga beene batama daabu nda buruyaŋ,
A ma beene hari soola ndunnya se,
A ma naŋ subu tayo ma fatta tondi kuukey boŋ.
9Nga no ga almaney no ngey ŋwaaro,
Ngey da gaaru izey mo waati kaŋ i goono ga hẽ.

10A mana bari gaabo guna hala hay fo beeri no,
A si maa boro cey kaani mo.
11Rabbi ga maa kaani nda borey kaŋ yaŋ ga humburu nga,
Kaŋ ga ti ngey kaŋ yaŋ ga beeje sinji
a baakasinay suujo gaa.

12Ya Urusalima, ma Rabbi sifa!

Ya Sihiyona, ma ni Irikoyo sifa!
13 Zama a na ni birni meyey karangaley gaabandi,
A na ni izey mo albarkandi ni ra.
14 A ga laakal kanay daŋ hala ni hirrey me,
A ga ni kungandi mo da alkama hamni baano.

15 A ga nga lordo samba ndunnya boŋ,
A sanno mo ga zuru nda waasi gumo.
16 A ga neezu* no sanda feeji hamni kwaaray,
A ga harandaŋ kaŋ ga ye sanda gari
say-say sanda boosu cine.
17 A ga nga gariyo catu zanjarmi-zanjarmi.
May no ga hin ka kay a yeeno jine?
18 A ga nga sanno samba k'i mannandi,
A ga nga hawo daŋ a ma faaru, harey mo ga zuru.

19 A ga nga sanno fe Yakuba se,
A hin sanney d'a farilley mo Israyla se.
20 A mana yaadin cine te kunda fo se,
A farilley mo, i si i bay.

Alleluya!

148

Alleluya!
Wa Rabbi sifa za beena ra.
W'a sifawo te nangu beerey ra.
2 Ya araŋ, a malaykey kulu, w'a sifa!
Ya araŋ, a kundey kulu, w'a sifaw te.
3 Ya araŋ, wayna nda hando, w'a sifa!
Ya araŋ, handariyayzey kulu kaŋ ga kaari, w'a sifa!
4 Ya araŋ, beeney beeney, da araŋ mo,
Harey kaŋ go beeney se beene, w'a sifa!
5 I ma Rabbi maa sifa, zama nga no ka lordi te,
Ngey mo taka.
6 A n'i sinji mo hal abada abadin,
A na hin sanni te mo kaŋ si gana.

7 Ya araŋ, teeku ham beerey, da guusuyaŋey kulu mo,
Wa Rabbi sifa za ne ndunnya ra.
8 Danji nda gari, neezu* nda buuda,
Da hirriyaŋ kaŋ gonda haw, i g'a sanno toonandi.

9 Tondi kuukey, da tudey kulu,

Da tuurey kaŋ izey ga ŋwa, da sedre* nyaŋey kulu,
10Da ganji hamey, da kwaara almaney kulu,
Da wo kaŋ yaŋ ga fanag, da curo fatakoyey kulu,
11Da ndunnya bonkooney, da dumey kulu,
Da koy izey, da ndunnya alkaaley kulu,
12Da arwasey da wandiyey, da arkusu zeeney da zankey –
13I ma Rabbi maa sifa!
Zama a maa hinne no ga ti beeraykoy,
A darza mo go ndunnya da beena boŋ.

14A na nga borey hino beerandi mo,
Nga hanantey kulu sifayaŋ nooya,
Kaŋ ga ti Israyla izey, dumo kaŋ ga maan a.

Alleluya!

149

Alleluya!

Wa baytu taji te Rabbi se,
W'a sifayaŋo doon mo a hanantey jama ra.

2Israyla ma farhã nga kaŋ n'a te din ra.
Sihiyona izey ma farhã ngey Koy Beero ra.
3I m'a maa sifa nda gaani,
I ma sifayaŋ baytu te a se
da gaasu kaŋ i fay haray da moolo beeri.
4Zama Rabbi ga maa nga borey kaani.
A ga borey kaŋ yaŋ go taabi ra taalam da faaba.
5Hanantey ma zamu darza ra,
I ma soobay ka baytu mo
farhã sabbay se ngey daarijey boŋ.

6Irikoy sifayaŋ beera ma goro i meyey ra,
Takuba kaŋ ga kaan mo ma bara i kambey ra.
7Zama i ma banandi ciito toonandi dumi cindey boŋ,
Goojiyaŋ mo jama boŋ.
8I m'i bonkooney haw da sisiriyaŋ,
I mayraykoyey mo da guuru bakayaŋ*.
9I ma ciiti i se da ciito kaŋ ni hantum din.
Darza woodin, a hanantey kulu no ka bara nd'a.

Alleluya!

150

Alleluya!

Wa Irikoy sifa nga Nangu Hananta ra!
W'a sifa a beene batama beero ra.
2 W'a sifa a goy hinkoyey sabbay se.
W'a sifa a beera kaŋ bisa i kulu din boŋ.
3 W'a sifa nda hilli hẽeni beeri,
W'a sifa nda moolo kayna nda moolo beeri.
4 W'a sifa nda gaasu kaŋ i fay haray da gaani,
W'a sifa nda moolo hamni boobokoy da seese.
5 W'a sifa nda guurey kaŋ i ga kar kaŋ hẽeni ga beeri,
W'a sifa nda can-caŋey.

6 Hay kulu kaŋ ga fulanzam ma Rabbi sifa.

Alleluya!

YAASAYEY

1 Israyla* bonkoono Suleymanu, Dawda ize yaasayey neeya:

2Zama i ma bay laakal nda dondonandiyaŋ gaa;
I ma fahamay sanney fayanka mo.
3Zama i ma dondonandiyaŋ ta laakal goy
da adilitaray da cimi ciiti da sasabandiyaŋ ra.
4Zama i ma borey kaŋ si caram yaŋ no azanci,
I ma bayray da fayanka mo no arwasu se.
5Zama laakalkooni ma maa ka tonton da bayray.
Fahamante mo ma to saaware hanney gaa.
6Zama i ma yaasay da nga feerijo bay,
I ma laakalkooney sanney da ngey misey mo bay.

7Rabbi humburkumay ya bayray sintinay no,
Amma borey kaŋ yaŋ si caram
ga donda laakal da dondonandiyaŋ.
8Ay izo, ma ni baaba cabe ta,
Ni nya lordo mo, ni ma s'a furu.
9Zama i ga te ni se gomni taalam ni boŋo gaa,
Da hiiri mo ni jinda gaa.

Hangasin laaley ga hasaraw candi

10Ay izo, da zunubikooney na ni hiila-hiila,
Ma si yadda.
11D'i ne: «Ma kaa, iri ma koy
care banda ka batandi ka wi.
Iri ma gum mo borey kaŋ yaŋ sinda taali se
sabaabu kulu si.
12Iri m'i gon da fundi, danga Alaahara cine,
I afo kulu sukutum,
Danga borey kaŋ yaŋ ga gunguray hala guusu ra.
13Iri ga arzaka darzakoy yaŋ gar, dumi-dumi,
Iri g'iri windey toonandi nda nooru.
14Kala ni ma margu nda iri,
Iri kulu, iri ga te nooru foolo folloŋ.»

15Ay izo, ma si margu nd'ey fondo.
Ma ni ce hibandi ka kaa i laawalo gaa.
16Zama i cey ga zuru no i ma goy laalo te se,
I goono ga cahã boro wiyaŋ se.
17Zama yaamo no i ma asuuta hirri
naŋ kaŋ curo ga di a.
18Woodin yaŋ binde, ngey boŋ wiyaŋ se
no i goono ga batandi,

Ngey fundey halaciyaŋ se mo no i goono ga gumandi te.
19 Yaadin no riiba binikom kulu muraadey bara nd'a,
A ga nga koy fundo kom a gaa no.

Laakal go ga boro ce

20 Laakal goono ga ce fondey ra,
A goono ga nga jinde tunandi batamey ra.
21 A goono ga ce marga nangu beerey ra,
Naŋ kaŋ borey ga furo kwaara meyey ra;
Kwaara ra a goono ga nga sanney salaŋ ka ne:

22 «Araŋ kaŋ sinda carmay,
Alwaati marge no araŋ ga ba carmay-jaŋay,
Dondayankoyey ma maa ngey dondayaŋ kaani,
Saamey mo ma wangu bayray?
23 Wa bare ay kaseetiyaŋo boŋ!
A go, ay g'ay biya zumandi araŋ boŋ,
Ay m'araŋ bayrandi nd'ay sanno.
24 Za kaŋ ay ce, araŋ wangu mo,
Ay n'ay kamba salle, amma afo si no kaŋ saal a.
25 Amma araŋ n'ay saawarey kulu furu,
Araŋ mana yadda nd'ay kaseetey baa kayna;
26 Kal ay mo ma haaru araŋ masiibey zaaro hane,
Ay ga hahaarayaŋ te waato kaŋ humburkumay kaa araŋ gaa.
27 Waato kaŋ humburkumay kaa araŋ gaa
danga alma haw beeri cine,
Araŋ masiibey m'araŋ to danga hari haw bambata,
Saaya kaŋ azaaba nda kankami du araŋ.

28 Saaya din i g'ay ce, amma ay si tu.
I g'ay ceeci nda himma, i si du ay mo.
29 Zama i wangu bayray,
I mana Rabbi humburkumay suuban.
30 I mana yadda nd'ay saawarey baa kayna,
I donda ay kaseetey kulu.
31 I binde ga ngey fundey alhakku ŋwa,
I ma kungu nda ngey dabarey.
32 Zama borey kaŋ yaŋ sinda carmay
banda yeyaŋo g'i wi,
Saamey goray mo g'i halaci.
33 Amma boro kulu kaŋ hangan ay se ga goro baani,
A ga goro nda fundi kaani,
A si humburu masiiba kulu.»

2 Ay izo, da ni n'ay sanney ta,
Ni n'ay lordey gaay ni do,
2Hala mo ni na ni hanga jeeri laakal gaa,
Ka ni bina ye fahamay gaa,
3Oho, da ni na fayanka ce,
Ka ni jinda tunandi fahamay se,
4Da ni n'a ceeci danga nzarfu cine,
K'a gana danga mate kaŋ i ga arzaka tugante ceeci:
5Saaya din no ni ga faham da Rabbi humburkumay,
Ka Irikoy bayray gar.
6Zama Rabbi ga laakal no,
A meyo ra no bayray da fahamay goono ga fun.
7A ga laakal hanno jisi adilantey se,
Nga ya koray no ngey kaŋ yaŋ ga dira cimi ganayaŋ ra se.
8A ga woodin te zama nga ma cimi ciiti fondayzey haggoy,
A ma hanantey fondey hallasi.

9Saaya din mo ni ga faham nda adilitaray
da cimi ciiti, da sasabandiyaŋ mo,
Oho, da fondo kaŋ ga boori kulu no.
10Zama laakal ga furo ni bina ra,
Bayray mo ga kaan ni fundo se.
11Laakal ga soobay ka ni batu,
Fahamay mo ga ni haggoy.

12Zama i ma ni faaba boro laalo fonda gaa.
Borey kaŋ i sanney ga siiri,
I ga ni faaba i gaa.
13Ngey kaŋ ga adilitaray fonda taŋ
zama ngey ma dira kubay fondey ra se.
14Ngey din ga farhã da laala goy,
I ma maa laala hattayaŋ kaani,
15Borey kaŋ yaŋ ga siiri ngey fondey ra,
Kaŋ yaŋ ga hatta ngey laawaley ra no.

16Laakal ga ni faaba waykuuru kambe gaa,
Danga wayboro yaw me-kaani-koy,
17Kaŋ ga nga zankataray gorokasino furu,
A ga dinya nda nga Irikoyo alkawlo mo.
18Zama a kwaara fonda ga siiri ka koy buuyaŋ do,
A laawaley mo ga koy buukoy do haray.
19Borey kaŋ yaŋ ga koy a do,
I ra sinda boro kaŋ ga ye ka kaa koyne,
I si to mo fundi laawaley gaa.

20 Ma laakal ceeci mo zama ni ma soobay
ka dira boro hanney fondey ra,
Ni ma adilitaray laawaley gana.
21 Zama adilantey ga goro laabo ra,
Toonantey mo no ga cindi a ra.
22 Amma i ga boro laaley waasu ka kaa laabo ra,
I ga amaana ŋwaakoy dagu ka kaa a ra mo.

Boro ma naanay Irikoy gaa

3 Ay izo, ma si dinya ay dondonandiyaŋey,
Amma ma naŋ ni bina m'ay lordey gana.
2 Zama i ga jirbiyaŋ
da jiiriyaŋ da bine baani tonton ni fundo gaa.
3 Suuji nda cimi ma si ni furu,
Ni m'i sarku ni jinda gaa
k'i hantum ni bina walhã boŋ.
4 Yaadin gaa no ni ga du gaakuri
da fahamay hanno Irikoy da borey mo jine.
5 Ma de Rabbi gaa nda ni bina kulu,
Ma si jeeri ni boŋ fahamay gaa.
6 Ni muraadey kulu ra ni m'a seeda,
Nga mo ga ni fondey sasabandi.

7 Ma si ni boŋ guna sanda ni ya laakalkooni no,
Ma humburu Rabbi ka fay da laala.
8 Woodin ga ciya baani ni fuuma gaa,
Ni biriyey ra mo, londi taji no.

9 Ma Rabbi beerandi nda ni arzaka,
Da ni boŋ-jina kulu.
10 Yaadin gaa no ni barmey ga to da albarka.
Ni kankamyaŋ nangey mo ga to
da reyzin* hari taji hal a ma mun.

11 Ay izo, ma si donda Rabbi goojiyaŋo,
Ma si wangu mo nd'a kaseetiyaŋo.
12 Zama boro kaŋ Rabbi ga ba no a ga kaseeti,
Danga mate kaŋ baaba ga te
nga izo kaŋ a ga maa a kaani se.

13 Bine-kaani-koy no, boro kaŋ ga du laakal,
Da boro kaŋ ga to fahamay gaa mo.
14 Zama a duure bisa nzarfu duure booriyaŋ,

A riiba mo bisa wura hanno.
15 A nafa ga bisa tondi hiir'ize caadante yaŋ.
Hay kulu kaŋ ni ga bini sinda haŋ kaŋ i ga kar a gaa.
16 Aloomar kuuku go a kambe ŋwaari gaa,
A kamba wow gaa mo arzaka nda beeray.
17 A fondey ya kaani fondoyaŋ no,
A laawaley kulu mo baani no.
18 A ga hima fundi tuuri borey kaŋ yaŋ n'a di se,
Boro kaŋ go g'a gaay mo ya bine-kaani-koy no.

19 Laakal boŋ no Rabbi na ndunnya sinji,
Fahamay boŋ mo no a na beene tabbatandi.
20 A bayray boŋ mo no guusuyaŋey ceeri-ceeri,
Beene mo na harandaŋ zumandi.

21 Ay izo, ma laakal kaŋ ga boori nda fayanka mo haggoy,
Ma si naŋ i ma fun ni jine.
22 Yaadin gaa no i ga goro fundi ni biya se,
Taalam no koyne ni jinda gaa.
23 Waato din gaa no
ni jina-koyyaŋ ga gana baani samay,
Ni ca si kati mo.
24 Waati kaŋ ni ga kani, ni si humburu,
Haciika ni ga ni kaniyaŋ te,
Ni jirbo mo ga kaan.
25 Ma si humburu gumo nda humburkumay hari
kaŋ ga ni jirsi,
Wala nda boro laaley hasaraw
kaŋ ga kaa ni gaa.
26 Zama Rabbi ga ciya ni se deyaŋ hari,
A ga ni ca haggoy hala i ma s'a di.

27 Ma si gomni ganji borey kaŋ yaŋ ga hima nd'a se,
D'a go ni kamba dabari ra.
28 Ma si ne ni gorokasin se:
«Koy ka kaa suba, ay g'a no ni se,»
A go mo, haro go ni kambe ra.

29 Ma si dabari laalo miila ni gorokasin boŋ,
Za kaŋ a goono ga goro baani samay ni jarga.
30 Ma si yanje da boro fo daliili kulu si,
D'a mana hasaraw te ni se.

31 Ma si canse nda toonyante,

Ma si baa afo suuban a muraadey ra.
32Zama siiriyankoy ya fanta hari no Rabbi se,
Amma a gundo go adilante* banda.

33Rabbi laaliyaŋo go boro laaley windey ra,
Amma a ga adilantey nangorayey albarkandi.
34Haciika a ga donda donda-caray-koy,
Amma a ga gomni no lalabukoy se.
35Laakalkoy ga darza tubu,
Amma saamey ga haawi beerandi.

Baaba saawara

4 Ay izey, wa maa baaba lordi*.
Wa hangan zama araŋ ma fahamay bay.
2Zama dondonandiyaŋ hanno no ay g'araŋ no.
Araŋ ma si fay d'ay lordey.
3Zama waato ay ya ize no kaŋ ga maa ay baaba se,
Ize kwaaso mo ay nya se.
4Ay baaba n'ay dondonandi mo.
A ne ay se: «Ni bina m'ay sanney wo gaay.
Ni m'ay lordey gana, ka funa.»
5Ma du laakal. Ma du fahamay. Ma si diny'a.
Ma si fay d'ay me sanney ganayaŋ.
6Ma s'a furu, nga mo ga ni hallasi.
Ni ma ba r'a, nga mo ga ni haggoy.
7Laakal, nga no ga bisa hay kulu,
Ma du laakal binde. Oho me,
A banda da ni jin ka du a, ma du fahamay.
8M'a beerandi, a ga ni daŋ jina.
A ga ni no darza waato kaŋ ni n'a ganday.
9A ga te ni se gomni taalam ni boŋo gaa.
A ga ni no koytaray fuula darzakoy.

10Ya ay izo, ma maa k'ay sanney ta,
Ni fundo mo ga te aloomar.
11Ay na ni dondonandi laakal fondo ra.
Ay na ni daŋ sasabandiyaŋ laawaley ra.
12Da ni ga dira, ni ce daara si kankam,
Da ni ga zuru mo, ni si kati.
13Ma gaabandi dondonandiyaŋ gaa hala a ma boori,
Ma s'a taŋ, m'a haggoy, zama ni fundi nooya.
14Ma si furo boro yaamey laawalo ra,
Ma si dira boro laaley fonda ra.
15Ma hibi ka fun a gaa, ma si gana noodin.

Ni ma boŋ bare a gaa ka bisa.
16 Zama i si jirbi kala nd'i na hasaraw te jina.
I ga te mo fasiya mo,
Kala nd'i naŋ boro fo ma kati jina.
17 Zama laala ŋwaari no i ga ŋwa.
I goono ga toonye baji haŋ.

18 Amma adilante fonda ga hima mo boyaŋ cine,
Kaŋ ga kaari kayna-kayna kala zaaro ma to.
19 Boro laaley fonda ga hima kubay,
I si bay haŋ kaŋ gaa no i ga kati.

20 Ay izo, ma hangan ay sanney se,
Ma ni hanga jeeri ay deda se.
21 I ma si gana ni jine,
Ma haggoy d'ey ni bina bindo ra.
22 Zama fundi no borey kaŋ ga du ey se,
Baani no mo i gaahamey kulu se.
23 Ma ni bina haggoy ka bisa hay kulu kaŋ ni ga haggoy,
Zama a ra no fundi fondoyaŋ ga fun.
24 Ma me-ka-say ganandi ka kaa ni gaa.
Meyey kaŋ yaŋ ga sanni yaamo ci ma moor'ey.
25 Ni moy ma guna jina,
Ni mo-kuurey mo ma jina guna.
26 Ma ni cey laawalo sasabandi,
Ni fondey kulu mo ga tabbat.
27 Ma si kamba kambe ŋwaari wala kambe wow haray,
Ma ni ce ganandi ka fun laala do.

Zina ga hasaraw candi ka kande

5 Ay izo, ma hangan ay laakalo se.
Ma ni hanga jeeri ay fahama gaa.
2 Zama ni ma fayankayaŋ gaay,
Ni meyo mo ma bayray haggoy.
3 Zama waykuuru deena ga yu tolli-tolli,
A meyo mo ga yuttu nda ji.
4 Amma a bananta ga fottu no danga farre,
A ga dumbu danga takuba me cine.
5 A cey ga zulli ka koy buuyaŋ do,
A ce taamey ga Alaahara fonda di.
6 A si fundi fondo lasaabu.
A teerey mo si kay.
A mana bay mo hala yaadin no bo.

7 Sohõ binde ay izey, wa hangan ay se.
Araŋ ma si fay d'ay me sanney.
8 Ma ni fonda moorandi waykuuru,
Ma si maan a windo me.
9 Zama ni ma si ni beera no boro fooyaŋ se,
Wala ni jiirey mo futaykooni se.
10 Zama yawyaŋ ma si kungu nda ni gaabo,
Ni goy taabi ma si ye yaw kwaara.
11 Ni kokora binde, ni ma soobay ka duray,
Saaya kaŋ ni baso da ni gaahamo go ga zabu.
12 Kala ni ma ne: «Kaari ay!
Ay kaŋ wangu dondonandiyaŋ, ay bina donda kaseetiyaŋ.
13 Ay mana baa hangan mo ay dondonandikoy sanno se.
Ay mana hanga jeeri bora kaŋ n'ay dondonandi se.
14 A cindi kayna ay halaci parkatak,
Jama bindo ra nda borey marga ra.»

15 Ma hari kaa ni bumbo gulla ra ka haŋ,
Ma hari kaano kaa mo ni bumbo dayo ra.
16 A ga saba no, ni hari mwa ma zuru ka koy taray,
Wala a ma te hari zuru fondey boŋ?
17 I ma bara ni hinne wane,
Manti nin da yaw margante wane.
18 Ni hari mwa ma goro albarkante,
Ma te farhã nda ni zankataray wando.
19 A ma te danga jeeri baakasinaykoy,
Danga meena kaŋ ga boori.
A fafey ma wasa ni se waati kulu,
A baakasina ma ni bina kaanandi han kulu.

20 Zama ifo se no, ay izo, ni bina ga daray waykuuru banda,
Hala ni ma wayboro yaw ganday?
21 Zama boro te-goyey, Rabbi jine no i go.
A ga boro laawaley kulu sasabandi mo.
22 Boro laalo laalayaŋo ga ye k'a di,
I g'a gaay mo da nga zunubi korfey.
23 A ga bu dondonandiyaŋ-jaŋey sabbay se.
A saamotaray beero ra no a ga te boŋdaray.

Yaamaryaŋ waani-waaney

6 Ay izo, da ni na ni gorokasin yadda sambu,
Da ni jin ka kamba kar yaw se,
2 Ni me sanno na ni zorti,
Ni me sanno na ni di nooya.

3 Sohõ ay izo, kala ni ma woone te ka ni boŋ kaa kambe,
Za kaŋ a ciya ni jin ka furo ni gorokasin kambe ra:
Koy ka ni boŋ kaynandi ka ŋwaaray ni gorokasino gaa.
4 Ma si ni moy no jirbi,
Ni mo-kuurey mo, i ma si dusungu.
5 Hala ni ma yana nda ni boŋ jina,
Danga jeeri kaŋ fun kolikoy kambe ra,
Danga curo kaŋ fun nga hirriko kambe ra.

6 Ma koy nkondo do, nin hawfuno.
Ma laakal d'a teerey ka te laakal.
7 Nga wo, a sinda jine boro
wala jine funa wala bonkooni.
8 Kulu nda yaadin, a ga nga ŋwaaro soola kaydiya ra,
A ga nga ŋwaaro margu-margu heemar waate.

9 Kala waati fo no ni go ga jirbi, nin hawfuno?
Waati fo no ni ga tun ni jirbo gaa?
10 A cindi jirbi kayna, a cindi dusungu kayna,
Da kambe koli kayna ka kani jina --
11 Yaadin gaa no ni talkatara ga kaa ni gaa danga zay cine,
Ni jaŋa mo danga sooje cine.

12 Boro yaamo, ilaalo no,
A ga dira nda me-ka-say.
13 A ga nga moy kar, a ga salaŋ nda nga cey,
A ga cabeyaŋ te nda nga kambayzey.
14 Garkasay go a bina ra.
A ga laala ceeci han kulu, a ga kormoto say-say.
15 Woodin se a masiibey ga kaŋ a boŋ baaru si,
I g'a ceeri nda waasi -- woodin mo safari si.

16 Hari iddu go no kaŋ Rabbi ga konna,
Oho, hala iyye zaati kaŋ a bina g'i fanta:
17 Mo boŋbeeraykoy, da deene tangarikom,
Da kambey kaŋ yaŋ ga boro kaŋ sinda taali wi,
18 Da bine kaŋ ga hari laalo miila,
Da cey kaŋ ga zuru nda waasi ka koy hasaraw teeyaŋ do,
19 Da tangari seeda kaŋ ga tangari ci,
Da boro kaŋ ga fitina daŋ nya-izey nda care game ra.

Boro ma haggoy da wayboro kaŋ ga halli

20 Ay izo, ma ni baaba lordi gaay,
Ni nya lordey mo, ma s'i furu.

21 Ni m'i haw ni bina ra duumi,
Ni m'i sarku ni jinda gaa.
22 Saaya kaŋ ni goono ga dira, i ga furo ni jine.
Saaya kaŋ ni goono ka kani, i ga ni hallasi.
Saaya kaŋ ni mo hay mo, i ga fakaaray ni se.
23 Zama i lordey ya fitilla no,
I dondonandiyaŋey mo kaari no.
Dondonandiyaŋ kaseetiyaŋ ya fundi fondo no.
24 I ga ni hallasi wayboro laalo gaa,
Ka ni hallasi wayboro yaw me-kaano gaa.
25 Ma s'a booriyaŋo bini ni bina ra,
A ma si ni di da nga mo karyaŋo.
26 Waykuuru sabbay se ŋwaari kayna ga bisa boro gaabi,
Wayboro zina-teeri mo ga fundi darzakoy koli.
27 E! Boro ga danji daŋ ni gande ra
ni bankaaray ma jaŋ ka ton, wala?
28 Wala ni ga danj'ize taamu
ce taamey ma jaŋ ka kukure?
29 Yaadin no boro kaŋ ga margu nda nga gorokasin wande go.
Boro kaŋ lamb'a gaa kulu si taali alhakku yana bo.

30 I si donda zay, d'a zay
zama a ma nga fundo kungandi waati kaŋ a maa haray.
31 Amma d'i n'a di, a g'a yeti sorro iyye.
A windi arzaka kulu no a g'a bana nd'a.
32 Boro kaŋ na zina te da wayboro sinda fahamay no.
Boro kaŋ na goy woodin te,
Nga bumbo fundo no a goono ga ceeci nga ma halaci.
33 Marayyaŋ nda kaynandiyaŋ no a ga di.
I s'a haawi tuusu mo.
34 Zama canse wo boro futay no,
A si fay d'a bo, banayaŋ zaaro ra.
35 A baa si nda fansa kulu.
A futa si kani, baa ni n'a no nooyaŋ boobo.

7 Ay izo, m'ay sanney haggoy,
M'ay lordey jisi ni bina ra.
2 M'ay lordey haggoy ka funa,
Ay dondonandiyaŋey mo danga ni mo gure cine.
3 Ni m'i haw ni kambayzey gaa.
Ni m'i hantum ni bina walhã boŋ.
4 Ma ne laakal se: «Ni ya ay wayme no.»
Ma fahamay mo te ni dumi.
5 Zama i ma ni hallasi ka ni wa da waykuuru,

Nga, wayboro yaw sanni kaanokoy.

6 Ay windo finetarey gaa ay niigaw, daabirjo ra haray.
7 Kala borey kaŋ yaŋ sinda carmay game ra ay di arwasu fo.
Ay n'a fayanka arwasey kaŋ sinda fahamay ra.
8 A goono ga waybora fuwo batama casu.
A na fonda di ka koy a kwaara haray,
9 Wiciri kambu, almaari haray, cin kubay biyo ra.

10 A binde, a go, a kubay da wayboro fo
kaŋ gonda waykuuru bankaaray da bina kaŋ ga bar-bare.
11 Kaŋ kusuumante no, wayboro boŋ-ibaay-koy,
A cey si kay nga windo ra.
12 Han fooyaŋ a go fondey gaa,
Han fooyaŋ a go batamey ra,
Fondo gaarey kulu boŋ a goono ga lamba.
13 Waybora din binde na arwaso di k'a garbe sunsum.
A n'a guna da mo-koogay ka ne a se:

14 «Saabuyaŋ sargayyaŋ go ay do hunkuna,
Ay n'ay sarto bana.
15 Woodin se no ay fatta ka ni kubay.
Ay na ni moyduma ceeci da anniya,
Ay di nin mo.
16 Ay n'ay dima daaru nda kunta baano yaŋ,
Misira kaymi suubanante no.
17 Ay na waddi nda zawul da alowes* da cirinfi
say-say ay daarijo gaa.
18 Iri ma koy ka baakasinay haŋ ka kungu
ka kani hala susubay,
Iri ma maa kaani iri boŋ se da baakasinay.
19 Zama windikoyo si no,
A koy naaruyaŋ hala nangu mooro.
20 A konda nooru foola nga kamba ra,
Hando farso no a ga ye ka kaa.»

21 Waybora hin a da nga me kaana,
A n'a halli da nga deena kaana.
22 Arwaso n'a gana fap! folloŋ,
Danga haw kaŋ ga koy faawa do,
Wala mo danga hawante kaŋ ga koy saamo goojiyaŋ do.
23 Hala hangaw n'a hay haama ra,
Danga curo kaŋ ga cahã ka koy hirrimi do,
A mana bay mo kaŋ nga fundo se no i n'a te.

24 Sohõ binde, ay izey, wa hanga jeeri ay se.
Araŋ ma haggoy d'ay me sanney.
25 Ma si naŋ ni bina ma miila
ka koy waybora din teerey do haray,
Ma si kamba ka koy a fondey ra.
26 Zama a na boro boobo maray ka zeeri.
Oho, borey kaŋ yaŋ a wi kulu ya kunda bambata no.
27 A windo ya Alaahara fondo no,
A ga zulli no ka koy buuyaŋ fuwey do.

Laakal kaŋ i himandi danga boro no

8 Laakal mana ce no?
Fahamay mana nga jinda tunandi bo?
2 Batamey ra da fondey bindo ra
da fondey kubayyaŋ do a go ga kay.
3 Da meyey gaa, nangey kaŋ borey ga furo kwaara ra,
Da furoyaŋ meyey do, a go ga jinde sambu ka ne:
4 «Ya araŋ alborey, araŋ no ay go ga ce.
Ay jinda mo go ga koy Adam-izey do haray.
5 Araŋ kaŋ sinda carmay, wa faham da laakal.
Araŋ mo, saamey, wa goro nda bine kaŋ ga faham.
6 Wa hanga jeeri ay se,
Zama ay ga muraaduyaŋ kaŋ gonda beeray salaŋ.
Ay meyo feeriyaŋ ya hari kaŋ ga saba no.
7 Zama ay meyo ga cimi ci,
Laala mo fanta hari no ay deena se.
8 Ay me sanney kulu, adilitaray ra no i go,
Haŋ kaŋ ga siiri si no i ra, wala haŋ kaŋ si saba.
9 Taray kwaaray no i go boro kaŋ ga faham se,
I ga saba mo borey kaŋ ga du bayray se.
10 M'ay dondonandiyaŋey ta, manti nzarfu.
Ma bayray ta ka bisa wura suubanante.
11 Zama laakal boori nda tondi hiir'ize caadante yaŋ.
Hay kulu kaŋ boro ga ba si kar a gaa.

12 Ay, Laakal, ay na haggoyyaŋ ciya ay nangoray.
Ay du bayray da laakal kaŋ ga haggoy.
13 Rabbi humburkumay ga ti boro ma konna ilaalo.
Boŋbeeray da fooma nda fondo laalo
da me-ka-say, ay ga konn'ey.
14 Saaware ya ay wane no, da laakal hanno.
Ay ya fahamay no, ay gonda hina.
15 Ay do no bonkooney ga may,

Mayraykoyey mo ga ciiti dumbu.
16 Ay do no jine borey ga may,
Ngey nda laabukoy kayney mo,
Kaŋ yaŋ ga ti laabo cimi-ciiti-teekoy kulu.
17 Ay ga ba ay baakoy,
Borey kaŋ yaŋ g'ay ceeci nda himma mo ga du ay.
18 Duure nda beeray go ay banda,
Oho, da arzaka kaŋ ga duumi da adilitaray mo.
19 Ay nafa ga bisa wura,
Oho, a bisa wura hansante.
Ay riiba mo bisa nzarfu suubanante.
20 Ay ga dira adilitaray fondey ra
da cimi ciiti laawaley bindo ra.
21 Zama borey kaŋ yaŋ ga ba ay,
Ay ma naŋ i ma duure tubu,
Ay m'i jisiri nangey toonandi.

22 Ay ya Rabbi wane no za a muraadey mana sintin,
Za a goy sintinayey jine, doŋ waney.
23 Za zamana kaŋ ga duumi jine, za sintina,
Za ndunnya mana baa te no i n'ay sinji.
24 Za guusuyaŋey si no i n'ay fattandi,
Za hari-moy kaŋ yaŋ harey ga baa si no.
25 Za tondey mana sinji,
Za tudey jine no i n'ay fattandi.
26 Za a mana laabo da saajey te jina,
Za a mana laabu baano sintina te ndunnya ra.
27 Alwaato kaŋ a na beeney soola, ay go no.
Saaya kaŋ a na teeko moyduma windi sanda korbay cine.
28 Saaya kaŋ a na beene batama gaabandi,
Saaya kaŋ guusuyaŋey hari-moy te gaabi.
29 Saaya kaŋ a na teeko hirro daŋ a se,
Zama haro ma si a lordo daaru,
Alwaato kaŋ a na ndunnya sinjiyaŋ jeero te.
30 Saaya din ay go a do, goni no goy ra.
Zaari kulu ay ya a farhã hari no,
Han kulu mo ay ga farhã a jine.
31 Ay ga farhã ndunnya ra kaŋ ga ti a wane,
Ay kaani maayaŋo go Adam-izey do mo.

32 Sohõ binde, ay izey, wa hanga jeeri ay se,
Zama albarkante no borey kaŋ yaŋ ga haggoy d'ay fondey.
33 Wa maa dondonandiyaŋ.
Araŋ ma te laakal, araŋ ma s'a muray mo.

34 Albarkante no boro kaŋ ga maa ay se,
Kaŋ zaari kulu a ga batu ay windi meyey bundey gaa.
35 Zama nga kaŋ ga du ay, fundi no a ga du,
A ga du gaakuri Rabbi do mo.
36 Amma boro kaŋ ga zunubi te ay se,
A goono ga nga fundo toonye.
Boro kulu kaŋ ga konna ay, buuyaŋ no a ga ba.»

9 Laakal na nga fuwo cina,
A na bonjare iyye jabu a se.
2 A na nga almaney wi, a na nga duvaŋo* hanse,
A na nga taablo daaru mo.
3 A na nga koŋŋey donton,
Kwaara tudey boŋ a goono ga jinde sambu ka ne:
4 «Boro kulu kaŋ sinda carmay ma gana ka kaa ne.»
Boro kaŋ jaŋ fahamay mo, a ga ne a se:
5 «Kaa k'ay ŋwaaro ŋwa,
Ka duvaŋo kaŋ ay hanse din haŋ.
6 Wa fay da carmay-jaŋay ka funa.
Wa gana fahamay fonda ra.»

7 Boro kaŋ na dondako gooji,
Haawi no a goono ga candi ka kande nga boŋ gaa.
Boro kaŋ kaseeti boro laalo gaa mo
ga wowi candi ka kande nga boŋ gaa.
8 Ma si kaseeti dondako gaa, a ma si konna nin.
Ma kaseeti laakalkooni gaa, a ga ba nin.
9 Ma laakalkooni dondonandi, nga mo ga tonton da laakal.
Ma adilante dondonandi, a ga tonton da bayray.

10 Rabbi humburkumay ya laakal sintinay no,
I ma Hananyankoyo bay, nga mo fahamay no.
11 Zama ay do no ni jirbey ga te iboobo,
Ni jiirey mo ga tonton.
12 Da ni gonda laakal, ni boŋ se no ni gonda laakal.
Da ni ga dondayaŋ te mo, ni hinne no g'a jare.

13 Wayboro kaŋ sinda laakal, kosongu boobo no a ga te,
Saamo no si hay kulu bay.
14 A ga goro nga windo me gaa kwaara ra.
A go tudo boŋ da nga tita ka goro.
15 Zama a ma borey kaŋ ga bisa yaŋ ce,
Borey kaŋ yaŋ ga ngey fondey di sap-sap.
16 Boro kaŋ si caram ma gana noodin.

Nga mo kaŋ sinda fahamay, waybora ma ne a se:
17 «Zaytaray harey ya yuyaŋ no,
”waari mo kaŋ i ŋwa tugante ga kaan no.»
18 Day a mana bay kaŋ buukoyaŋ go noodin,
Waybora din yawey go Alaahara guusey ra mo.

Suleymanu yaasayey

10 Suleymanu yaasay fooyaŋ neeya:

Ize laakalkooni ga nga baabo bine kaanandi,
Amma ize kaŋ ga saamo, a ga nga nya bine tiŋandi.

2 Laala arzaka sinda nafa kulu,
Amma adilitaray ga boro faaba buuyaŋ gaa.

3 Rabbi si naŋ adilante fundo ma maa haray bo,
Amma a ga boro laalo beeja hibandi.

4 Boro kaŋ ga goy da hawfunay ga talka,
Amma himmante kambe ga arzaka margu.

5 Bora kaŋ margu-margu kaydiya waate
no ga ti ize laakalkooni.
Amma boro kaŋ ga jirbi heemar waate,
Ize no kaŋ ga haawi candi.

6 Albarka go adilante boŋ,
Amma toonye ga boro laalo me daabu.
7 I ma fongu adilante gaa, woodin ya albarka no,
Amma boro laalo maa ga fumbu.
8 Bine ra laakalkooni ga lordiyaŋ ta,
Amma boro kaŋ meyo gonda saamotaray ga kaŋ.

9 Boro kaŋ ga dira nda adilitaray,
Baani samay no a ga dira.
Amma boro kaŋ ga nga fondey siirandi,
I ga bay a gaa.

10 Mo-karko ga kande bina saray,
Amma boro kaŋ meyo gonda saamotaray ga kaŋ.

11 Adilante me ga ti fundi hari-mo,
Amma toonye ga boro laalo me daabu.

12 Konnari ga yanje fisi ka kaa taray,
Amma baakasinay ga taali kulu daabu.

13 Fayankakoy me ra i ga laakal gar,
Amma boro kaŋ jaŋ fahamay,
Barzu go no a banda daaro se.

14 Laakalkooney ga bayray margu,
Amma saamey me ga maan halaciyaŋ gaa.

15 Arzakante duure ga te a se kwaara gaabikooni.
Alfukaarey halaciyaŋ ga ti talkatara.

16 Adilante goyo go fundi do haray.
Boro laalo arzaka mo ga koy zunubi gaa.

17 Boro kaŋ laakal da yaamaryaŋ,
Fundi fonda ra no a go,
Amma boro kaŋ na kaseetiyaŋ furu, a daray.

18 Boro kaŋ na konnari tugu gonda tangari,
Boro kaŋ ga kormoto ci ya saamo no.

19 Sanni boobo ra i si jaŋ hattayaŋ,
Amma boro kaŋ hin nga me, laakal goy no a goono ga te.

20 Adilante deene wo danga nzarfu suubanante no,
Boro laalo bine gonda nafa kayna.

21 Adilante me ga boro boobo kuru,
Amma borey kaŋ yaŋ sinda carmay
ga bu fahamay-jaŋey se.

22 Rabbi albarka ga kande arzaka,
A s'a margu nda bine saray mo.

23 Saamo do, laala teeyaŋ wo danga foori hari no.
Yaadin no laakal go boro kaŋ gonda fahamay se.

24 Haya kaŋ boro laalo ga humburu,
Nga no ga kaa a gaa.
Amma adilante muraadu ga feeri.

25 Waati kaŋ hari haw bambata ga bisa,

Boro laalo ga te ka si,
Amma adilante tiksa ga duumi.

26Danga hari mooro hinjey gaa,
Danga dullu moy ra,
Yaadin no hawfuno go boro kaŋ n'a donton se.

27Rabbi humburkumay ga aloomar kuukandi,
Amma boro laaley jiirey ga dunguriya.

28Adilante beeje ga ciya bine farhã,
Amma boro laaley jine fonnayyaŋ ga halaci.

29Rabbi fonda ya wongu fu gaabikooni no adilante se,
Amma halaciyaŋ no goy laalo teeko se.

30I si adilante ganandi hal abada,
Amma boro laaley si goro laabo ra.

31Adilante me go ga laakal kaa taray,
Amma i ga sanni-siiro-koy deene dumbu.

32Adilante me ga bay haŋ kaŋ gonda maayaŋ kaano,
Amma boro laalo me ga sanni siiro yaŋ salaŋ.

11 Gulinci neesiji ya fanta hari no Rabbi se,
Amma cimi neesiji wo, a farhã hari no.

2Da boŋbeeray kaa, haawi mo ga gana ka kaa,
Amma boŋ-baanay-koyey do laakal go no.

3Adilantey booriyaŋo g'i boy,
Amma amaana ŋwaakoy hattayaŋo ga i halaci.

4Arzaka si hay kulu hinfa futay zaari hane,
Amma adilitaray ga boro faaba buuyaŋ gaa.

5Boro kaŋ sinda taali adilitara g'a fonda hanse,
Amma boro laalo ga kaŋ nga bumbo laalayaŋo do.

6Adilantey adilitara g'i faaba,
Amma i ga amaana ŋwaakoy di ngey biniya ra.

7Da boro laalo bu, a beeja ga halaci.

Haŋ kaŋ boro yaamey beeje mo ga halaci.

8I ga adilante soolam k'a kaa taabi ra,
Ka boro laalo yeti a gurbo ra.

9Me no Irikoy wanga ga nga gorokasin halaci nd'a,
Amma bayray do no adilante ga du faaba.

10Waati kaŋ adilante ga te albarka, kwaara ga farhã.
Waati kaŋ boro laaley ga halaci no, borey ga cilili.

11Adilante albarka ga kwaara beerandi,
Amma boro laalo meyo g'a zeeri.

12Boro kaŋ donda nga gorokasin, a sinda laakal,
Amma boro kaŋ gonda fahamay ga nga dangayyaŋ te.

13Boro kaŋ ga bar-bare nda mimanda,
Gundu no a ga kaa taray,
Amma boro kaŋ gonda naanay nga biya ra ga hari tugu.

14Naŋ kaŋ laakal saaware si no, talkey ga kaŋ,
Amma saawarekoy jama ra, zaama teeyaŋ go no.

15Boro kaŋ na yaw yadda sambu ga maa a doori gumo,
Amma boro kaŋ wongu k'a yadda sambu fulanzam.

16Wayboro gomnikoy ga du beeray.
Toonyekoyey mo ga du arzaka.

17Suujikoy goono ga gomni te nga fundo se,
Amma bine-bi-koy, nga gaahamo no a ga taabandi.

18Boro laalo ga gulinci alhakku ŋwa,
Amma bora kaŋ na adilitaray duma wo,
A banando ga tabbat.

19Boro kaŋ suuru adilitaray ra ga to fundi gaa.
Laala ganako mo, nga boŋ buuyaŋ no a goono ga gana.

20Bine ra hattayankoyey ya fanta hariyaŋ no Rabbi se,
Amma borey kaŋ yaŋ ga ti cimi teekoy ngey fondey ra,
A kaani maayaŋ hariyaŋ no.

21 Baa i ga kambe daŋ care kambe ra,
Boro laalo si jaŋ ka du nga alhakko,
Amma adilante dumo ga du faaba.

22 Danga wura korbay gursuna* niine gaa,
Yaadin no wayboro sogo kaŋ sinda fayanka.

23 Adilante beeja ga ti booriyaŋ hinne no,
Amma boro laalo beeja ya futay no.

24 Boro kaŋ ga say-say go no, a ga tonton mo ka koy jina.
Boro kaŋ ga wangu nda haŋ kaŋ ga hagu go no mo,
Amma a si kande hay kulu kala talkataray.

25 Boro kaŋ ga gomni te ga te maani.
Hari nooko mo, nga bumbo i g'a no hari.

26 Boro kaŋ na ntaasu ganji, talkey g'a laali,
Amma albarka ga goro boro kaŋ n'a neera boŋ.

27 Nga kaŋ na booriyaŋ ceeci nda kookari,
Gaakuri no a goono ga ceeci,
Amma boro kaŋ ga hasaraw ceeci,
Hasaraw no ga kaa a gaa.

28 Boro kaŋ jeeri nga duura gaa ga kaŋ,
Amma adilante ga zaada danga kobto tayo.

29 Boro kaŋ ga nga bumbo windo taabandi,
Haw faaruyaŋ no a ga tubu.
Saamo mo ga ciya bannya bine-laakalkooni-koy se.

30 Adilante albarka ya fundi tuuri no.
Boro kaŋ ga borey fundey daŋ faaba fonda ra
ya laakalkooni no.

31 A go, i ga adilante bana za ndunnya ra,
Sanku fa binde boro laaley da zunubikooney!

12 Boro kaŋ ga ba goojiyaŋ ya bayray baako no,
Amma boro kaŋ wangu kaseetiyaŋ, alman daa no a se.

2 Boro hanno ga du gaakuri Rabbi do,
Amma a ga dabari-laalo-koy zeeri.

3 I si boro sinji laala boŋ bo,
Amma i si adilante tiksa hibandi.

4 Wayboro bine-hanante-koy
ya darza fuula no nga kurnye se,
Amma haawi teeko wo ga hima biri ra fumbi.

5 Adilantey fonguyaŋey ya cimikoyyaŋ no,
Amma boro laaley saawarey ga ti gulinci.

6 Boro laaley sanney ya gumandi no boro wiyaŋ se,
Amma adilantey me g'i faaba.

7 I ga boro laaley bare ka gum hala i ma si no,
Amma adilantey dumo ga sinji.

8 Boro ga du sifayaŋ nga laakal goyo boŋ,
Amma i ga donda boro kaŋ laakal ga siiri.

9 Boro kaŋ i man'a ye hay fo hanno no,
Day a gonda bannya,
A bisa boro kaŋ ga nga boŋ beerandi,
A sinda baa ŋwaari mo.

10 Adilante ga laakal nda nga almano fundi,
Amma boro laalo suujo ya bine-biibay no.

11 Boro kaŋ na nga fari far ga kungu nda ŋwaari,
Amma boro kaŋ na boro yaamey gana, a koy sinda boŋ.

12 Boro laalo ga yalla nda laala hirrimi ham,
Amma adilante tiksa ga nafa no.

13 Me sanni yaamo ra hirrimi go no boro laalo se,
Amma adilante ga taabi yana.

14 Boro ga kungu nda gomni nga me nafayaŋo do,
I ga boro bana mo nda nga kambe goyey.

15 Saamo diyaŋo gaa, nga fonda ga saba no,
Amma laakalkooni ga hangan saaware se.

16 Saamo futa ga bangay sahãadin,

Amma laakalkooni ga haawi daabu.

17 Boro kaŋ na cimi ci, adilitaray no a ga bangandi,
Amma tangari seedakoy, kala gulinci.

18 Boro go no kaŋ ga salaŋ nda cahãyaŋ
danga takuba gooruyaŋ cine,
Amma laakalkooni deene ya baani no.

19 Me kaŋ ga cimi ci ga tabbat hal abada,
Amma deena kaŋ ga tangari te ga ban fap! folloŋ.

20 Gulinci go no borey kaŋ yaŋ ga ilaalo sijiri biney ra se,
Amma bina farhã go no baani saawarekoy se.

21 Masiiba si no kaŋ ga du adilantey,
Amma boro laalo ga to da doori.

22 Me kaŋ ga taari ya fanta hari no Rabbi se,
Amma bora kaŋ ga goy da cimi ya a farhã hari no.

23 Laakalkooni ga nga bayra tugu,
Amma saamey biney ga saamotaray fe.

24 Kookarantey kambey ga te mayray,
Amma i ga tilas goy dake hawfuney boŋ.

25 Boro bine ra fitina ga naŋ a ma sumbal,
Amma gomni sanni ga bina kaanandi.

26 Adilante ga ti jina candiko nga gorokasin se,
Amma boro laaley fondey g'i darandi.

27 Hawfuno si nga koli ham fooru bo,
Amma himmante duure ya darza hari no.

28 Adilitaray fonda ra fundi go no,
A fondayzey ra mo buuyaŋ si no.

13 Ize laakalkooni ga nga baaba dondonandiyaŋ ta,
Amma dondako si maa kaseetiyaŋ.

2 Boro ga albarka ŋwa nga me nafa do,
Amma amaana ŋwaako fundo ga toonye ŋwa.

3 Boro kaŋ ga haggoy nda nga me
ga nga boŋ hallasi,
Amma boro kaŋ na nga me taŋ,
Halaciyaŋ ga ti a baa.

4 Hawfuno go ga bini, amma a si du hay kulu,
Day kookarante fundo ga zaada.

5 Adilante ga konna taari,
Amma boro laalo ya fanta hari no,
A ga haawi hari te mo.

6 Adilitaray ga boro kaŋ fondo ga kay batu,
Amma laala ga zunubikooni bare ka gum.

7 Boro go no kaŋ ga nga boŋ himandi arzakante,
A go mo, a sinda hay kulu.
Boro go no mo kaŋ ga nga boŋ himandi talka,
A gonda duure boobo mo.

8 Boro fundo fansa ya a duura no,
Amma alfukaaru si maa kaseetiyaŋ.

9 Adilante kaaro ga farhandi,
Amma boro laalo fitilla ga bu.

10 Boŋbeeray fonda ra hay kulu si no kala yanje,
Amma laakal go no borey kaŋ yaŋ ga saaware hanno ta do.

11 Arzaka kaŋ i du goy yaamo do ga ye ka ciya ikayna,
Amma boro kaŋ ga margu-margu nga kambe goyo do
ga du tontoni.

12 Muraadu kaŋ mongo ka feeri ga naŋ bine ma dooru,
Amma d'i du ngey bine ibaay hari, fundi tuuri no.

13 Boro kaŋ donda Sanno
ga halaciyaŋ candi ka kande nga boŋ gaa,
Amma boro kaŋ humburu lordo ga du nga alhakku.

14 Laakalkooni dondonandiyaŋ ya fundi hari-mo no,
Kaŋ ga boro fay da buuyaŋ kumsay.

15 Fahamay hanno ga gaakuri candi,
Amma naanay feeriko fonda ga sandi.

16 Laakalkooni kulu ga nga goyo te bayray boŋ,
Amma saamo ga nga saamotara bangandi.

17 Diya laalo ga kaŋ bone ra,
Amma diya naanaykoy ya baani no.

18 Talkataray da haawi go boro kaŋ wangu goojiyaŋ se,
Amma boro kaŋ haggoy da kaseetiyaŋ ga du beeray.

19 Muraadu kaŋ feeri ga kaan fundi se,
Amma fanta hari no saamey se i ma fay da laala teeyaŋ.

20 Ma dira laakalkooney banda, ni ga te laakal mo,
Amma saamey hangasin ga di bone.

21 Bone ga zunubikooni ce kondo ŋwa,
Amma i ga gomni bana adilante se.

22 Boro hanno ga tubu naŋ hala nga haamey se,
Amma i ga zunubikooni duure jisi adilantey se.

23 Talkey farey ra, ŋwaari boobo go no,
Amma cimi ciiti jaŋay g'a haabu ka ku.

24 Boro kaŋ mana nga izo barzu
goono ga wangu nga izo no,
Amma boro kaŋ ga ba r'a g'a gooji nda anniya.

25 Adilante ga ŋwa hal a fundo ma kungu,
Amma boro laalo gunda ga jaŋ.

14 Wayboro laakalkooni ga nga fuwo cina,
Amma wayboro saamo ga nga wano zeeri nda nga kambey.

2 Boro kaŋ ga dira nga adilitaray toonante ra
ga humburu Rabbi,
Amma boro kaŋ ga nga fonda siirandi ga dond'a no.

3 Saamo me ra gonda sar'ize a boŋbeera sabbay se,
Amma laakalkooney deeney g'i hallasi.

YAASAYEY 14:4

4Nangu kaŋ sinda haw, i ŋwaari garba ga hanan,
Amma yeeji gaabi do i ga te tontoni boobo.

5Seeda daahirante si tangari,
Amma tangari seedakoy, kala tangari kaŋ a ga ci.

6Dondayankoy ga laakal ceeci, a si du a,
Amma bayray wo, hari doogono no fahamante se.

7Ma fun boro kaŋ si caram do,
Zama ni si bayray meyo gar a do.

8Haggoyyankoy laakalo ga ti a ma faham da nga fonda,
Amma saamey saamotara ya gulinci no.

9Saamey ga taali himandi hahaarayaŋ hari,
Amma boro toonante do gomni miila go no.

10Boro bine ga nga boŋ azaaba bay,
A farhã mo, boro fo si maa r'a.

11I ga boro laaley windey bare ka gum,
Amma adilantey bukkey ga te albarka.

12Fondo go no kaŋ go kayante boro diyaŋo gaa,
Amma a bananta ya buuyaŋ fondo no.

13Baa haari teeyaŋ si ganji bine gonda hasaraw.
Haari wo, a ga hin ka kokor da bine tiŋay.

14Boro kaŋ ye da banda nga bina ra
ga kungu nda nga fonda,
Boro hanno mo nda haŋ kaŋ go a wano ra.

15Boro kaŋ sinda carmay ga sanni kulu cimandi,
Amma laakalkooni ga haggoy nda nga te-goyey
hala a ma boori.

16Laakalkooni ga humburu, a ga fay da laala teeyaŋ mo,
Amma saamo ga boŋ jare ka ne nga na hay kulu tabbatandi.

17Bine-waaso-koy ga saamotaray goy te.
Boro kaŋ ga dabari laalo kaa taray mo, i ga konn'a.

18 Boro kaŋ sinda carmay ga saamotaray tubu,
Amma bayray ga te laakalkooni se boŋ gaa taalam.

19 Boro laaley ga aniya ka sumbal boro hanney jine,
Zambantey mo yaadin cine no adilantey fu meyey gaa.

20 Talka ya wangay hari no baa nga gorokasin se,
Amma arzakante gonda baako boobo.

21 Boro kaŋ donda nga gorokasin,
Zunubi no a goono ga te,
Amma boro kaŋ ga bakar talkey se
ya bine kaani koy no.

22 Goy laalo soolakoyey, manti i goono ga fondo taŋ no?
Amma suuji nda cimi ga ciya gomni te-koy baa.

23 Goy kulu ra gonda riiba,
Amma me sanni hinne si kande kala talkataray.

24 Laakalkooney boŋ taalam ga ti i arzaka,
Amma saamey saamotara ya saamotaray hinne no.

25 Cimi seeda ciiko ga fundiyaŋ faaba,
Amma tangari ciiko ga hiila candi.

26 Rabbi humburkumay ra naanay gaabikooni go no.
Bora din izey mo ga du tuguyaŋ do.

27 Rabbi humburkumay ya fundi hari zuru mo yaŋ no,
Kaŋ ga boro fay da buuyaŋ hirrimey.

28 Bonkooni darza ga ti a jama baayaŋo,
Amma boro jaŋay ga ti koy kayney halaciyaŋ.

29 Boro kaŋ ga suuru nda bine tunyaŋ gonda fahamay hanno,
Amma boro bine-waaso-koy ga saamotaray beerandi.

30 Laakal kaanay ya fundi no gaaham se,
Amma canse ya biri fumbi no.

31 Boro kaŋ na alfukaaru toonye
na nga Takakwa foy,
Amma boro kaŋ na suuji cabe laamikoyey se

goono g'a beerandi no.

32 I ga boro laalo zeeri nga goy laala ra,
Amma adilante gonda tuguyaŋ do nga buuyaŋ hane.

33 Laakal go ga nga goray te fahamante bina ra,
Amma saamey game ra, a ga bangay.

34 Adilitaray ga kunda beerandi,
Amma zunubi ya haawi hari no dumi kulu se.

35 Bonkooni gaakuri ga koy goy-ize
kaŋ ga goy da laakal do haray,
Amma a bine tunyaŋ ga zumbu
boro kaŋ ga haawi goy te boŋ.

15 Sanni yeyaŋ baano ga futay bare,
Amma sanni waaso ga futay tunandi.

2 Laakalkooni deena ga bayray hanno ci,
Amma saamey me ga saamotaray gusam.

3 Rabbi moy go nangu kulu,
I ga ihanney nda ilaaley kulu guna.

4 Deene baanikom ya fundi tuuri no,
Amma wo kaŋ siiri ya bine funyaŋ hari no.

5 Saamo ga donda nga baabo goojiyaŋ,
Amma boro kaŋ na mo ye kaseetiyaŋ gaa ga du laakal.

6 Adilante windi ra, arzaka boobo go no,
Amma boro laalo duure ra, kala laakal tunay.

7 Laakalkooney meyey ga bayray say-say,
Amma saamey biney wo manti yaadin no.

8 Boro laalo sargay ya fanta hari no Rabbi se,
Amma toonante adduwa ya a farhã hari no.

9 Boro laalo fondo wo, fanta hari no Rabbi se,
Amma boro kaŋ ga adilitaray gana, a ga ba r'a.

10 Boro kaŋ na fondo taŋ, goojiyaŋ dungo ga kaa a gaa,

Boro kaŋ wangu kaseetiyaŋ mo ga bu.

11 Alaahara nda Halaciyaŋ go Rabbi jine,
Sanku fa binde Adam-izey biney.

12 Dondako si ba boro kaŋ ga deeni nga gaa.
A si koy laakalkooney do mo.

13 Bine kaŋ ga maa kaani ga moyduma farhandi,
Amma bine saray do no, a bina ga fun.

14 Boro kaŋ gonda laakal bina ga bayray ceeci,
Amma saamey me ŋwaaro ya saamotaray no.

15 Borey kaŋ yaŋ go taabi ra, i jirbey kulu gonda doori,
Amma bine kaanikoy gonda batu duumi.

16 Dambe kayna, nga nda Rabbi humburkumay,
A ga bisa arzaka boobo kaŋ taabi go a banda.

17 Dambe i ma kassi ŋwa naŋ kaŋ baakasinay go,
D'i ma haw kaŋ i kuru ŋwa nda konnari a banda.

18 Boro kaŋ bine tunyaŋ ga baa ga kusuuma tunandi.
Amma boro kaŋ ga suuru bine tunyaŋ se ga yanje kanandi.

19 Hawfuno fonda ga hima nda karji kosaray.
Amma adilante fonda ga te dabe fondo.

20 Ize laakalkooni ga nga baaba bine kaanandi,
Amma saamo ga donda nga nya.

21 Saamotaray ya farhã hari no boro kaŋ jaŋ laakal se.
Amma boro fahamante ga nga dirawey sasabandi no.

22 Naŋ kaŋ sinda saaware, miile-miiley ga feeri,
Amma saawarekoy jama ra i ga tabbat no.

23 Boro gonda farhã nga tuyaŋey ra,
Sanni kaŋ ga hagu nga alwaati ra mo,
Man a booriyaŋ misa!

24 Laakalkooni se fundi fonda ga gana beene haray,
Zama a ma fay da Alaahara ganda.

25 Rabbi ga boŋbeeraykoy windi dagu,
Amma a ga wayboro kaŋ kurnye bu hirro tabbatandi.

26 Boro laaley dabarey ya fanta hari no Rabbi se,
Amma sanni kaaney ga hanan.

27 Riiba binikom koy ga nga windo taabandi,
Amma boro kaŋ wangu ka me-daabu ta ga funa.

28 Adilante bine ga lasaabu nda haŋ kaŋ nga ga tu,
Amma boro laalo me ga hari laaley bambari.

29 Rabbi ga mooru boro laaley,
Amma a ga maa adilante adduwa.

30 Moyduma farhante ga naŋ bine ma maa kaani,
Baaru hanno mo ga naŋ biri ma te londi.

31 Hanga kaŋ ga hangan fundi kaseetiyaŋ se
ga goro laakalkooney do.

32 Boro kaŋ wangu dondonandiyaŋ,
Nga bumbo fundo no a ga donda,
Amma boro kaŋ hangan kaseetiyaŋ se ga du fahamay.

33 Rabbi humburkumay ya laakal dondonandiyaŋ no,
Beeray mo ga lalabay gana.

16 Bine saawarey ya boro wane yaŋ no,
Amma me tuyaŋo, Rabbi do no a ga fun.

2 Boro fondey kulu gonda hananyaŋ nga bumbo diyaŋ ra,
Amma Rabbi ga biyey neesi.

3 Ma ni goyey talfi Rabbi gaa,
Ni miile-miiley mo ga tabbat.

4 Rabbi na hay kulu taka nga bumbo miila se,
Oho, baa boro laaley masiiba zaaro se.

5 Bine ra boŋ beeraykoy kulu ya fanta hari no Rabbi se.
Baa i na kambe daŋ care kambe ra, a si ciiti yana bo.

6 Suuji nda cimi do no i ga zunubi sasabandiyaŋ te.
Rabbi humburkumay do mo borey ga fay da laala.

7 Da boro fonda ga kaan Rabbi se,
A ga naŋ baa a ibarey ma baani goray te d'a.

8 Arzaka kayna nda adilitaray a banda
bisa duure boobo nda cimi-jaŋay a banda.

9 Boro bine g'a fonda sijiri,
Amma Rabbi no g'a cabe taamuyaŋ nangu.

10 Irikoy ganayaŋ ciiti dumbuyaŋ go bonkooni me ra,
A meyo si hatta mo ciiti gaa.

11 Zaka nda neesiyaŋ hari cimikoyey ya Rabbi wane yaŋ no.
Foola ra tiŋay tondey kulu mo a goy no.

12 Fanta hari no koyey se i ma goy laalo te,
Zama karga wo, adilitaray boŋ no a ga sinji.

13 Me cimikoy ya farhã hari no bonkooney se,
I ga ba boro kaŋ ga cimi ci.

14 Bonkooni bine tunyaŋ ga hima buuyaŋ diya,
Amma boro kaŋ gonda laakal g'a futa kanandi.

15 Bonkooni moyduma hananyaŋ ra, fundi go no,
A gomno mo, danga kokor banda buru kaŋ gonda hari no.

16 Laakal duure bisa wura gumo-gumo.
Oho, fahamay duure, boro m'a suuban ka bisa nzarfu.

17 Adilante fondo ga ti i ma fay da laala no.
Boro kaŋ na nga fonda haggoy
goono ga nga fundo hallasi.

18 Boŋbeeray banda, kala halaciyaŋ,
Kaŋyaŋ mo goono ga boŋ jareyaŋ gana.

19 Boro ma goro nda lalabu biya talkey banda
ga bisa ni ma toonye arzaka fay da boŋbeeraykoy.

20 Boro kaŋ na laakal ye sanni gaa ga du booriyaŋ.
Boro kaŋ ga de Rabbi gaa mo ga du a albarka.

21 Bine ra laakalkooni, i ga ne a te boŋ,
Sanni kaano mo ga bayray tonton.

22 Fahamay ya fundi hari-mo no boro kaŋ gond'a se,
Amma saamey goojiyaŋ ga ti saamotaray.

23 Laakalkooni bine g'a meyo dondonandi,
A ga bayray tonton a me sanney se mo.

24 Sanney kaŋ ga kaan ga hima yu fanta,
I ga kaani no fundi se, baani mo biriyey se.

25 Fondo go no kaŋ go kayante boro diyaŋ gaa,
Amma a bananta buuyaŋ fondo no.

26 Goy-teeri hara se no a ga goy,
Zama a gunda no g'a tuti.

27 Boro yaamo ga zamba miila,
A meyo ra mo danga danji kaŋ ga ton no.

28 Boro kaŋ me ga kasu ga kusuuma say-say.
Kormotante mo ga coroyaŋ kaa care.

29 Toonyante ga nga gorokasin fafagu,
A ma naŋ a ma fondo kaŋ si boori gana.

30 Boro kaŋ ga nga moy daabu,
A g'a te no zama a ma fongu hattayaŋ muraadu.
Boro kaŋ ga nga meyo kunsum mo ya laala candiko no.

31 Hamni kwaaray ya darza boŋtobay no,
D'i n'a gar adilitaray fonda ra.

32 Boro kaŋ ga suuru nda bine tunay ga bisa hinkoy.
Boro kaŋ ga nga biya may
ga bisa boro kaŋ na kwaara ŋwa.

33 I ga kurne catu ce boŋ,
Amma a ciito kulu Rabbi do no a go.

17 Gaata looma fo da laakal kanay a banda
bisa windi kaŋ to da batu
ka margu nda care kusuuma.

2Bannya kaŋ ga goy da laakal
ga du mayray ize kaŋ ga haawi goy te boŋ.
A ga du nga baa tubo ra nya-izey game ra mo.

3Haaguyaŋ kusu go nzarfu se, dudal mo wura se,
Amma Rabbi no ga biney neesi.

4Goy laalo teeko ga laakal ye me laalo gaa.
Tangarikom mo ga hanga jeeri hasaraw deena se.

5Boro kaŋ na alfukaaru hahaara,
Nga Takakwa no a goono ga foy.
Boro kaŋ farhã da masiiba mo si ciiti yana.

6Haama no ga ti dottijo zeeno darza fuula,
Ize fooma hari mo a baaba no.

7Boŋ sifayaŋ sanni mana hagu saamo me ra,
Sanku fa binde deene
kaŋ ga tangari te dabarikooni se.

8Me-daabu nooyaŋ ga hima tondi darzakoy
bora kaŋ ga du a diyaŋ gaa.
Naŋ kaŋ a bare kulu mo a ga te a se riiba.

9Boro kaŋ na taali daabu, baakasinay no a ga ceeci,
Amma boro kaŋ ga foyray te ga coroyaŋ kaa care.

10Deeniyaŋ ga furo fahamante do
ka bisa barzu zangu saamo do.

11Boro laalo, kala murteyaŋ hinne kaŋ a ga ceeci.
Woodin sabbay se no i ga diya bine-bi-koy donton a gaa.

12Boro ma kubay nda ganji urs* kaŋ i n'a izey sambu
bisa boro ma kubay nda saamo nga saamotara ra.

13Boro kaŋ ga gomni bana nda laala,
Laala si fay d'a windo hal abada.

14 Kusuuma sintina go danga waati kaŋ i na hari taŋ,
Woodin se ma fay da kakaw za a mana ciya yanje.

15 Boro kaŋ ga taali-teeri hanandi,
Da boro kaŋ ga adilante zeeri,
I boro hinka kulu fanta hariyaŋ no Rabbi se.

16 Ifo se no saamo ga goro nda arzaka
nga kambe ra laakal dayyaŋ se,
Za kaŋ a sinda fahamay?

17 Coro hanno wo, baakasinay no a ga te waati kulu,
I na nya-izey hay mo taabi haŋyaŋ jirbey se.

18 Boro kaŋ sinda fahamay
ga kamba karyaŋ te no ka ciya yadda sambuko
nga gorokasin jine.

19 Boro kaŋ ga ba kusuuma ga ba taali.
Boro kaŋ na nga windi me daabirji kuukandi mo,
Halaciyaŋ no a goono ga ceeci.

20 Boro kaŋ gonda bine kaŋ ga siiri
si du hari hanno.
Nga mo kaŋ gonda deene kaŋ ga mulay
ga kaŋ masiiba ra.

21 Boro kaŋ na saamo hay,
Bine saray hari no a du nga boŋ se.
Saamo baaba sinda bine kaani.

22 Bine kaŋ ga maa kaani, safari hanno no,
Amma bine kaŋ sara ga biriyaŋ koogandi.

23 Boro laalo ga me-daabu ta ganda ra,
Zama nga ma ciiti fondo siirandi se.

24 Laakal go fahamante moyduma jine,
Amma saamey moy go ya-haray ndunnya me.

25 Ize kaŋ si caram ya bine saray hari no nga baabo se,
Forti mo no nyaŋo kaŋ n'a hay se.

26 A si boori i ma adilante jukke,
Wala i ma dabarikooni kar a daa hanna sabbay se.

27 Boro kaŋ na nga sanni dunguriyandi, bayray no a se.
Nga mo kaŋ gonda biya yeeno ya fahamante no.

28 Baa saamo, d'a na nga me di,
I g'a lasaabu sanda laakalkooni no.
D'a na nga me-kuurey daabu mo,
I ga di a sanda a waani.

18 Boro kaŋ na nga boŋ fay waani,
Nga boŋ muraadu no a goono ga ceeci.
A ga laakal hanante kulu kakaw.

2 Saamo sinda farhã kulu fahamay ra,
Kala day a bina ma nga boŋ kaa taray.

3 Saaya kaŋ boro laalo kaa,
Kala donda-caray mo ma kaa,
Kayna banda mo kala foyray.

4 Boro me sanney go danga hari kaŋ ga guusu,
Koyne, laakal hari-mo go danga gooru kaŋ ga zuru.

5 A si boori i ma boro laalo beerandi,
Hal i ma adilante ganji cimi ciiti.

6 Saamo deene ga furo kakaw ra,
A meyo mo ga karyaŋ ce a ma kaa.

7 Saamo meyo ya a halaciko no,
A deena mo ga ti a fundo se kumsay.

8 Boro kaŋ ga ciinay, a sanno ga hima laam'izey no,
I ga furo hala bine lokotey ra.

9 Boro kaŋ ga hawfun nga goy ra
ga te halaciko se nya-ize.

10 Rabbi maa ya wongu fu gaabikooni no,
Adilante ga zuru ka furo a ra ka goro baani.

11 Arzakante arzaka a kwaara gaabikooni no,
Danga cinari kuuku mo no a diyaŋo gaa.

12 Za halaciyaŋ mana kaa boro ga te boŋbeeray,
Beeray mo goono ga lalabu ce gana.

13 Boro kaŋ na sanni ye za a mana maa,
Saamotaray da haawi no a gaa.

14 Boro biya ga suuru nda nga dooro,
Amma bine sunnay, may no ga hin a suuru?

15 Fayankakoy bine ga du bayray,
Laakalkooni hanga mo ga bayray ceeci.

16 Boro nooyaŋo ga nangoray soola a se,
A ga kond'a mo boro beerey jine.

17 Boro kaŋ jin ka kande nga sanno,
A cimo no i ga di.
Amma a gorokasin ga kaa k'a gosi.

18 Goŋ ga kakaw feeri,
A ga fay hinkoy hinka game ra mo.

19 Nya-izetaray kaŋ sara
ga bisa kwaara gaabikooni sasabandiyaŋ sanday.
Kakaw sanni mo
ga hima sanda cinari me daabirji karangaley.

20 Boro gunde ga kungu nd'a me sanney,
A ga kungu nd'a me-kuurey nafa.

21 Buuyaŋ nda fundi go deene hina ra,
Boro kaŋ ga ba hina din mo ga kungu nd'a nafa.

22 Boro kaŋ du wande, hari hanno no a du.
A du gomni Rabbi do mo.

23 Alfukaaru ga ŋwaarayyaŋ te,
Amma arzakante ga tu da sanni kaso.

24 Coro boobo ga kande hasaraw boobo,
Amma baako go no kaŋ ga ba ni ganda ka bisa nya-ize.

19 Talka kaŋ goono ga dira nga cimi toonanta ra
ga bisa me laalokoy kaŋ a go mo, saamo no.

2Koyne, a mana boori fundi se a ma goro bayray si.
Woodin banda, boro kaŋ ga cahã nda nga ce,
Hartayaŋ no a ga te.

3Adam-ize saamotara no g'a fundo halaci a se,
A bina mo goono ga guutu Rabbi gaa.

4Arzaka ga kande hangasin boobo,
Amma talka wo, fayante no a go baa nga gorokasin se.

5Tangari seedakoy si ciiti yana,
Tangari ciiko mo si du faaba.

6Boro boobo ga gomni ŋwaaray nooyaŋ-boobo-koyo gaa,
Boro kulu mo nooko coro no.

7Talka nya-izey kulu ga wang'a,
Sanku fa binde a corey ga mooru a gaa.
A g'i gana nda sanniyaŋ, amma i ban ka dira.

8Boro kaŋ du laakal ga ba nga fundo,
Boro kaŋ na fahamay haggoy mo ga gomni gar.

9Tangari seedakoy si ciiti yana bo,
Tangari ciiko mo ga halaci no.

10Kaani goray mana hagu saamo se,
Sanku fa binde bannya ma du koytaray dabarikooniyaŋ boŋ.

11Boro laakalo ga naŋ a ma suuru nda bine tunay,
Darza mo no a se a ma taali muray.

12Bonkooni futay ga hima muusu beeri daŋ futo dunduyaŋ,
Amma a gomno ga hima subu tayo boŋ harandaŋ.

13Ize kaŋ ga saamu wo masiiba no a baabo se,
Wande sanni-boobo-koy mo ga hima danga mimisi duumi.

14Windi nda arzaka ya tubu hari no za baabey do,
Amma wande laakalkooni, Rabbi do no a ga fun.

15 Hawfunay ga konda boro hala jirbi tiŋo ra,
Dirgaykom mo ga maa haray.

16 Boro kaŋ ga haggoy da lordi,
Nga fundo no a goono ga haggoy,
Amma boro kaŋ na saalay kaa nga fonda gaa ga bu.

17 Boro kaŋ ga bakar alfukaarey se
goono ga garaw daŋ Rabbi gaa,
A g'a bana a se mo da nga gomno.

18 Ma ni izo gooji, za kaŋ beeje go no,
Ma si ni bine sinji a halaciyaŋo gaa.

19 Boro kaŋ bine tunyaŋ ga baa
ga du a alhakko,
Zama baa ni n'a kaa kambe
tilas kala ni ma ye k'a te koyne.

20 Ma maa saaware, ma dondonandiyaŋ ta,
Zama ni ma te laakal hala ni jirbey bananta ra.

21 Dabari boobo no boro bina ra,
Amma Rabbi saawara, nga no ga tabbat.

22 Boro gomni hina me no i ga ba r'a,
Talka mo bisa tangarikom.

23 Rabbi humburkumay wo,
Fundi do haray no a ga koy.
Boro kaŋ gond'a ga jirbi wasa yaŋ ra,
Masiiba mo si kaa a gaa.

24 Hawfuno ga nga kambe sufu hawru ra,
Amma a si kond'a nga meyo do.

25 Ma dondako kar,
Boro kaŋ jaŋ fahamay mo ga laakal dondon.
Ma deeni fahamante gaa,
Nga mo ga faham da bayray.

26 Boro kaŋ na nga baabo toonye
ka nga nya gaaray wo ize kaŋ ga kande haawi no,

Kayna candiko mo no.

27Ay izo, da ni fay da dondonandiyaŋ hanganyaŋ,
Ni ga kamba ka fay da bayray sanney.

28Seeda yaamo ga fooru nda cimi ciiti,
Boro laaley me mo ga kungu nda laala.

29I ga ciitiyaŋ soola dondako se,
Barzuyaŋ mo go no saamey banda daarey se.

20 Duvan* ya hahaarayko no,
Baji mo kosongukoy no.
Boro kulu kaŋ bugu nd'ey sinda laakal.

2Bonkooni humburandiyaŋ wo,
Danga muusu beeri daŋ futo dunduyaŋ no,
Boro kaŋ n'a futa zukku na nga fundo daŋ kambe.

3Beeray no boro se a ma mooru kuta gaa,
Amma saamo kulu ga ba yanje.

4Hawfuno wangu ka far kaydiya ra,
Woodin se no a ga ŋwaaray heemar, a si du hay kulu mo.

5Boro bine ra saaware ga hima hari guuso,
Amma boro kaŋ gonda fahamay g'a candi.

6Boro boobo ga ngey gomney fe,
Amma cimi boro, may no ga hin ka du a?

7Boro adilante kaŋ ga dira nga cimi tooyaŋo ra,
A banda a izey mo ga ciya albarkanteyaŋ.

8Bonkooni kaŋ goono ga goro ciiti karga boŋ
ga laala kulu say nda nga moy.

9May no ka bara nda hina a ma ne:
«Ay n'ay bina hanandi,
Ay ya hanante no ay zunubey gaa?»

10Neesiji waani-waani, da zaka waani-waani,
I boro hinka kulu fanta hari yaŋ no Rabbi se.

11 Baa zanka, i g'a bay nga te-goyo do,
Hal a goyo hanante no, wala haŋ kaŋ ga saba no.

12 Hanga kaŋ ga maa, da mo kaŋ ga di,
Rabbi no k'i boro hinka kulu te.

13 Ma si ba jirbi, zama ni ma si talka.
Ma ni moy hay, ni ga kungu nda ŋwaari mo.

14 Dayko ga ne: «Manti hari hanno no,
Manti hari hanno no,»
Amma d'a koy, kala fooma kaŋ a ga te.

15 Wura nda tondi hiir'ize caadante yaŋ go no,
Amma meyo kaŋ ga waani,
Danga jinay hanno cine no.

16 Boro kaŋ na yaw yadda sambu, m'a kwaayo ta,
Boro kaŋ na yawey yaddandi mo, ma tolme ta a gaa.

17 Tangari ŋwaari ga kaan boro se,
Amma kokor banda a meyo ga to da tond'izeyaŋ.

18 Bine sijiriyaŋ kulu, saaware boŋ no a ga tabbat.
Ni ma wongu te da laakal saaware mo.

19 Mimandakom ga gundey bangandi,
Woodin se ma si hangasinay da me-boobo-koy.

20 Boro kaŋ na nga baaba wala nga nya laali,
I g'a fitilla wi kubay bi tik ra.

21 A ga te boro ma du tubu nda cahãyaŋ sintina gaa,
Amma a bananta, a si goro nda albarka.

22 Ma si ne: «Ay ga laala bana.»
Ma hangan Rabbi se, nga mo ga ni faaba.

23 Neesiji waani-waani ya fanta hari no Rabbi se,
Gulinci kilo mo si boori.

24 Boro ce daarey, Rabbi do no i go,
Mate binde no boro ga te ka nga fonda fayanka?

25 Hirrimi no boro se a ma salaŋ da cahãyaŋ
ka ne: «Ay n'a fay waani.»
Sarti sambuyaŋo banda, gaa a ma sanno neesi.

26 Bonkooni kaŋ gonda laakal ga boro laaley teeni,
A ma kande safayaŋ humburu i boŋ.

27 Boro biya ya Rabbi fitilla no,
A ga a ra haray lokotey kulu bangandi.

28 Suuji nda naanay ga bonkoono hallasi,
A karga mo ga sinji suuji boŋ.

29 Arwasey fooma hari wo, i gaabo no,
Dottijey darza mo, i hamni kwaara no.

30 Barzu meyey ga laala hanse,
Karyaŋ mo ga to hala gunde ra.

21 Bonkoono bine go Rabbi kambe ra
Danga hari zuray cine,
A g'a bare nangu kulu kaŋ a miila.

2 Boro fondo ga saba no a diyaŋ gaa,
Amma Rabbi no ga biney neesi.

3 Rabbi do, adilitaray da cimi ciiti
bisa sargay teeyaŋ.

4 Boŋ jareyaŋ da bina ra boŋbeeray,
Kaŋ ga ti boro laalo fitilla, ya zunubi no.

5 Himmante miila, yulwa hinne gaa no a ga koy,
Amma cahãkom kulu, jaŋay do haray no a ga koy.

6 Arzaka duure deene tangari do,
Dullu no kaŋ i ga tuti nda waasi,
I ceecikoy kulu mo, buuyaŋ no i goono ga ceeci.

7 Boro laaley toonye goy g'i ŋwa,
Zama i wangu ka cimi ciiti te.

8 Boro kaŋ gonda taali ga jare,
A fonda ga siiri no gumo,

Amma hanante ciine ra, a goyo ga kay hal a ma boori.

9 Boro ma goro lokoto ra jidan bisa boŋ
ga bisa boro ma goro windi tafo ra
wayboro sanni-boobo-koy banda.

10 Boro laalo fundo ga yalla-yalla nda laala,
A diyaŋ gaa a gorokasin si du gaakuri.

11 D'i na dondako gooji,
I ga ye ka kande boro kaŋ sinda carmay laakal do.
D'i na laakalkooni mo dondonandi,
A ga bayray ta.

12 Adilante ga laakal da boro laaley windi,
A ga di kaŋ Rabbi go ga boro laaley bare ka gum
hal i ma halaci.

13 Boro kaŋ na nga hanga daabu talka hẽeni se,
Nga mo ga aniya ka hẽ, i si maa r'a mo.

14 Nooyaŋ tugante ga futay kanandi,
Me-daabu ganda ra mo ga dukuri kanandi.

15 Farhã hari no adilante se a ma cimi ciiti te,
Amma halaciyaŋ no goy laalo te-koy se.

16 Boro kaŋ kamba fahamay fondo gaa
ga du nangu buukoy jama ra.

17 Watay baako ga talka,
Duvan* da ji baako mo si ciya arzakante.

18 Laalakoy ya fansa hari no adilante se,
Amaana ŋwaako mo banandi no boro hanney se.

19 Boro ma goro saaji fimbi ra
ga bisa boro ma goro nda wayboro kakawko,
Kaŋ ga guutu mo.

20 Arzaka darzante da ji go no
laakalkoyey nangoray ra,
Amma boro kaŋ si caram ga arzaka gon.

21 Boro kaŋ na adilitaray da suuji gana,
Fundi nda adilitaray da beeray no a ga du.

22 Boro kaŋ gonda laakal
ga hinkoyey kwaara cinaro kaaru,
K'i gaabi deyaŋ haro zeeri.

23 Boro kaŋ na nga meyo da nga deena haggoy
ga nga fundo hallasi taabi gaa.

24 Boro kaŋ gonda boŋbeeray da fundi beeray,
A maa ga ti dondako.
Niine jareyaŋ futo no a ga goy d'a.

25 Hawfuno ibaayo no g'a wi,
Zama a kambey wangu goy.

26 A ga bini, a goono ga canse zaari me-a-me,
Amma adilante wo ga no, a si boro ganji.

27 Boro laalo sargayey ya fanta hariyaŋ no,
Sanku fa saaya kaŋ a kand'ey da miila laalo.

28 Tangari seedakoy ga halaci,
Amma boro kaŋ ga maa ka gana,
A ga hin ka salaŋ waati kulu.

29 Boro laalo ga mo-koogay cabe,
Amma adilante ga nga fonda tabbatandi.

30 Laakal, wala fahamay, wala saaware si no
kaŋ ga gaaba nda Rabbi.

31 I ga bari soola wongu hane se,
Amma zaama teeyaŋo, Rabbi do no a ga fun.

22 Maa hanno ya suubanyaŋ hari no ka bisa duure boobo,
Gomni mo bisa wura nda nzarfu.

2 Arzakante nda talka ga care kubay,
Rabbi no k'i kulu te.

3 Boro kaŋ gonda laakal ga masiiba fonnay, a ma tugu,
Amma saamo ga bisa ka koy ka taabi haŋ.

4 Lalabu nda Rabbi humburkumay,
I alhakko ya arzaka nda beeray da fundi no.

5 Karji nda hirrimi go no siirante fondo boŋ,
Boro kaŋ na nga fundo haggoy ga mooru a gaa.

6 Ma zanka biiri fondo kaŋ a ga gana ra,
Baa waati kaŋ a zeen a s'a taŋ mo.

7 Duurekoy ga koytaray ŋwa talka boŋ,
Garaw ŋwaako mo bannya no garaw danko se.

8 Boro kaŋ na laala duma ga mursay wi,
A futa goobo mo ga gaze.

9 Boro kaŋ gonda gomni miila ga du albarka,
Zama nga ŋwaaro ra no a ga kaa ka no alfukaarey se.

10 Ma dondako gaaray, kuta mo ga fun,
Oho, yanje nda kayna mo ga ban.

11 Boro kaŋ ga ba bine hananyaŋ,
A me sanni gaakuro sabbay se bonkooni ga te a se coro.

12 Rabbi moy ga bayraykoy haggoy,
Amma a ga boro kaŋ ga amaana ŋwa sanni zeeri.

13 Hawfuno ga ne: «Muusu beeri go no taray,
I g'ay wi fondey ra.»

14 Waykuuru me ya guusu no kaŋ ga ku,
Boro kaŋ Rabbi ga fanta no ga kaŋ a ra.

15 Saamotaray goono ga kunsum zanka bine ra,
Amma goojiyaŋ goobu no g'a gaaray a se nangu mooro.

16 Boro kaŋ na alfukaaru toonye zama nga ma riiba ŋwa se,
Da boro kaŋ na arzakante no,
Jaŋay ra no i ga kokor.

Laakalkooney sanney

17 Ma ni hanga jeeri ka maa sanney kaŋ gonda laakal,
Ma ni laakal ye mo ay bayra gaa.

18 Zama hari kaano no da ni n'i haggoy ni bina ra,
D'i kulu goro ni meyo ra care banda.
19 Zama ni deyaŋo ma goro Rabbi do,
Woodin se no ay na ni bayrandi nd'ey hunkuna,
Oho, hala nin bumbo.
20 Manti ay hantum ni se harey kaŋ ga boori ka bisa,
Saawarey waney nda bayray waney,
21 Zama ay ma ni bayrandi nda cimi sanni tabbatantey,
Hala ni ma du ka cimi sanney ye borey
kaŋ na ni donton se?

22 Ma si alfukaaru kom zama nga ya talka no,
Ma si taabante mo kankam faada meyo gaa.
23 Zama Rabbi ga faasa i se,
A ga borey kaŋ g'i kom yaŋ din mo fundey kom.
24 Ma si corotaray te da boro kaŋ bine ga waasu,
Ma si hangasinay mo da futaykooni.
25 Zama ni ma si a te-goyey dondon,
Ka du ni fundo se hirrimi.

26 Ma si goro yadda sambuyaŋ nookoy ra,
Wala mo borey kaŋ yaŋ ga garaw sambuyaŋ yadda sambu.
27 Da ni sinda banayaŋ hari,
Ifo se no a ga ni daarijo kaa ni se ni cire?
28 Fari hirri seeda zeeno kaŋ ni kaayey sinji,
Ma s'a ganandi.
29 Ni go ga di boro kaŋ gonda himma
nga muraadey ra, wala?
Bora din ga kay koyey jine,
A si kay talkey jine bo.

23 Saaya kaŋ ni goono ga goro
dabarikooni banda ŋwaari do,
Ma laakal hal a ma boori nda haŋ kaŋ go ni jine.
2 Da ni ya laakal zaaro no ŋwaari gaa,
Ma zaama daŋ ni karra gaa.
3 Ma s'a laam'izey bini,
Za kaŋ fafagay ŋwaari no.

4 Ma si ni boŋ fargandi duure ceeciyaŋ ra,
Ma si ni laakal sinji a gaa.
5 Waati kaŋ ni na ni moy sinji a gaa,
Kala fap! a daray!
Zama haciika arzaka ga te fata nga boŋ se,

Danga zeeban cine kaŋ ga tun ka deesi
ka koy kala beene.

6Ni ma si gunuwante ŋwaari ŋwa,
Ma s'a laam'izey bini mo.
7Zama danga mate kaŋ a goono ga miila nga bina ra,
Yaadin mo no a go.
A ga ne ni se: «Ma ŋwa, ma haŋ,»
Amma a bina si ni gaa bo.
8Looma kaŋ ni ŋwa, ni g'a yeeri,
Ni sanni kaana mo ma daray ni se.

9Ma si salaŋ saamo hanga ra,
Zama a ga donda ni sanney laakalo.

10Ma si fari hirri seeda zeeno ganandi,
Ma si furo alatuumey farey ra mo.
11Zama i Fansakwa ya gaabikooni no,
A ga faasa i se ni gaa.
12Ma ni bina ye dondonandiyaŋ ceeciyaŋ gaa,
Ma ni hangey mo ye bayray sanni maayaŋ gaa.

13Ma si ni kambe candi ka fay da zanka goojiyaŋ,
Zama baa ni n'a kar da goobu, a si bu bo.
14M'a kar da goobu, k'a fundo faaba Alaahara gaa.

15Ay izo, da ni bina te laakal,
Kulu ay bumbo bina mo ga maa kaani.
16Oho, ay bina ga to da farhã,
Saaya kaŋ ni meyo ga hayey kaŋ ga saba ci.

17Ni bina ma si canse zunubikooney gaa,
Amma ni ma goro Rabbi humburkumay ra zaari me-a-me.
18Zama haciika a gonda alhakku,
Ni beeja si fun mo.

19Ya ay izo, ma maa, ma te laakal mo,
Ma ni bina daŋ fonda gaa.
20Ma si goro baji hankoy game ra,
Wala borey kaŋ laakal ga zaaru ham ŋwaari gaa,
21Zama borey kaŋ ga bugu
nda ngey kaŋ laakal ga zaaru ŋwaari gaa wo,
I ga aniya ka talka,
Dusungu mo ga boro daabu nda zaara-zaara.

22 Ma hanga jeeri ni baaba kaŋ na ni hay se,
Ma si donda ni nya waati kaŋ a zeen.
23 Ma cimi day, ma s'a neera,
Oho, nga nda laakal, da dondonandiyaŋ, da fahamay.
24 Adilante baaba ga farhã gumo,
Bora mo kaŋ na zanka laakalkooni hay
ga du farhã a do.
25 Naŋ ni nya da ni baaba ma maa kaani,
Waybora kaŋ na ni hay, ma naŋ a ma farhã.

26 Ay izo, m'ay no ni bina,
Naŋ mo ni bina ma maa ay fondey kaani.
27 Zama waykuuru ya goota no kaŋ ga guusu,
Kaaruwa mo day kankamante no.
28 Oho, a ga lamba danga kosarayko,
A ga amaana ŋwaakoy baabandi Adam-izey game ra.

29 May no goono ga te: «Way! Way!»
May no ga ne: «Kaari!»
May no ka gonda yanje?
May no goono ga guutu?
May no bora kaŋ gonda maray-marayyaŋ kaŋ sinda sabaabu?
May no ka bara nda mo ciray-ciray yaŋ?
30 Kala ngey, borey kaŋ ga gay duvan* haŋyaŋ do,
Ngey kaŋ ga duvan margante ceeci.
31 Ma si duvaŋo guna saaya kaŋ a te iciray,
Saaya kaŋ a ga boosu gaasiya ra,
Saaya kaŋ a ga zulli nda kaani.
32 A bananta a ga nama danga gondi,
A ga hay danga gazama.
33 Ni moy ga hari yawyaŋ guna,
Ni bina mo ga hari siiroyaŋ ci.
34 Oho, ni ga ciya danga boro
kaŋ goono ga kani teeku bindi ra,
Wala boro kaŋ kani hi daabuley yollo boŋ beene.
35 Ni ga ne, «I n'ay kar, amma ay mana maa doori.
I n'ay soote-soota, ay mana maray mo.
Waati fo no ay mo ga hay?
Ay ma ye k'a ceeci koyne hala hõ.»

24 Ma si canse boro laaley gaa,
Ma si anniya ka goro i banda.

2Zama i biney goono ga toonye dabariyaŋ te no,
I meyey mo goono ga hasaraw hariyaŋ fakaaray.

3Laakal do no boro ga windi cina,
Fahamay do mo no i g'a sinji.
4Bayray do mo no i ga fu-izey toonandi
nda arzaka kulu kaŋ gonda darza,
Kaŋ yaŋ ga kaan mo.

5Laakalkooni gonda gaabi,
Oho, boro kaŋ gonda bayray ga tonton da gaabi.
6Zama laakal saaware do no ni ga ni wongo te,
Saawarekoy jama ra zaama go no.

7Laakal go beene, a bisa saamo hina,
A si nga me fiti faada meyey ra mo.

8Boro kaŋ ga laala dabari te,
borey ga ne a se zambante.
9Laakal-jaŋay dabarey teeyaŋ ya zunubi no,
Dondako mo ya fanta hari no borey se.

10Da ni gaa ga yay kankami zaari ra,
Ni gaabo ya ikayna fo no.

11Ma borey kaŋ yaŋ i go ga konda buuyaŋ do faaba,
Ngey kaŋ yaŋ ga tatanji ka koy wiyaŋ do mo,
Kala ni m'i gaay.
12Da ni ne: «A go, iri mana woodin bay.»
Manti biney neesiyaŋ Koyo go ga laakal?
Ni fundo kurukwa mo, a mana bay no?
A si bana boro kulu se nga goyo alhakku no?

13Ay izo, ma yu ŋwa, zama a ga boori.
Yu fanta haro mo ga kaan ni meyo ra.
14Yaadin cine no ni ma bay
kaŋ laakal ga bara ni fundo se.
Da ni n'a gar, suba hanno go no,
Hay kulu si ni beeja kaa ni se mo.

15Ya nin, boro laalo,
Ma si gum ka lamba adilante nangora se,
Ni ma si a fulanzamyaŋo do halaci mo.
16Zama adilante ga kaŋ sorro iyye,

A ga ye ka tun koyne,
Amma masiiba ga boro laalo zeeri.

17 Ma si farhã da ni ibara kaŋ,
Ni bina mo ma si maa kaani d'a kati.
18 Zama Rabbi ma si di, a ma dukur mo,
A ma bare ka fay da nga bine tuna a boŋ.

19 Ma si ni bina taabandi goy laalo teekoy sabbay se,
Ma si canse boro laaley gaa mo.
20 Zama boro laalo sinda suba hanno,
I ga boro laalo fitilla wi mo.

21 Ay izo, ma humburu Rabbi, da bonkooni mo,
Ma si hangasinay da ngey kaŋ ga bara-ne-bara-ne.
22 Zama i masiiba ga kaa korab! folloŋ.
May no ga bay halaciyaŋ kaŋ ihinka kulu ga kande?

Laakalkooni fooyaŋ sanney

23 Sanni woone yaŋ mo laakalkooney wane yaŋ no.

Baar'a-baar'a si boori ciiti do.
24 Boro kaŋ ne boro laalo se:
«Nin wo adilante no,»
Dumey g'a laali, kundey g'a fanta.
25 Amma ngey kaŋ ga deeni a gaa,
Woodin ga boori.
Albarka hanno mo ga zumbu i gaa.

26 Nga kaŋ ga tu da mate kaŋ ga saba
ga hima baakasinay sunsumyaŋ da me-kuurey.

27 Ma ni goyo soola taray,
Ma soola ni boŋ se mo fari ra,
Kokor banda mo ma ni windo cina.

28 Ma si goro seeda ni gorokasino boŋ daliili kulu si,
Ni ga ba ni ma fafagay te da ni meyo, wala?
29 Ma si ne: «Kal ay ma te a se mate kaŋ cine a te ay se,
Ay ga bora bana nga goyo boŋ.»
30 Ay na hawfuno fari fonda gana,
Boro kaŋ sinda laakal reyzin* kalo no ay casu.
31 A go, a kulu goono ga daabu nda karji,
A batama go ga daabu nda ganda karji,

A tondi windo mo kaŋ.
32 Saaya din ay guna, ay laakal mo hal a boori,
Ay di, woodin n'ay gooji mo.
33 A cindi jirbi kayna jina,
A cindi dusungu kayna,
A cindi kambe koliyaŋ kayna hala ni ma jirbi,
34 Yaadin cine gaa no talkataray ga kaa
ni gaa danga kosarayko,
Ni jaŋa mo ga kaa danga wongaari.

Suleymanu yaasay fooyaŋ

25 Woone yaŋ mo Suleymanu yaasayyaŋ no, kaŋ Yahuda bonkoono Hezeciya borey hantum:

2 Irikoy darza no i ma hariyaŋ tugu,
Amma bonkooney beeray ga ti i ma sanni fintal.

3 Beeney kuuyaŋo, da ganda guusuyaŋo,
Da bonkooney biney, i kulu si fintal.

4 I ma ziibi kaa nzarfu ra,
Sintili mo ga fatta, zam goy teeyaŋ hari no.
5 I ma boro laaley ganandi ka kaa bonkooney jine,
A karga mo ga sinji adilitaray ra.

6 Ma si ni boŋ zamu bonkooni jine,
Ma si kay mo aru beerey kayyaŋ nangu ra.
7 Zama i ma ne ni se: «Hay! Kaaru ka kaa neewo«
ga bisa i ma ni kaynandi boro beeri jine,
Nga kaŋ ni moy di.

8 Ma si fatta nda cahãyaŋ yanje teeyaŋ se,
Zama a ma si ciya kokor banda
ni ma jaŋ haŋ kaŋ ni ga te waati kaŋ
ni gorokasin na ni haawandi.

9 Ma ni sanni fintalyaŋ te,
Nin da ni gorokasin hinne game ra,
Ma si boro fo gundu bangandi.
10 A ma si ciya nga, bora kaŋ maa din
ma ni foy, ni goy yaamey baaro mo si ban.

11 Sanni kaŋ hagu nga alwaati ra,
A ga hima wura gudeyaŋ nzarfu cillayaŋ ra.

12 Danga wura hanga korbay
da taalam wura kaŋ i ziiri,
Yaadin no boro kaŋ go ga kaseeti nda laakal
ga hima hanga kaŋ ga sanni gana se.

13 Danga neezu* yeeno cine heemar waate,
Yaadin mo no diya cimikoy ga hima
borey kaŋ n'a donton yaŋ se,
Zama a ga nga koyey biney yeenandi.

14 Danga beene hirriyaŋ da haw kaŋ sinda hari,
Yaadin mo no boro kaŋ ga fooma te
da nga nooyaŋey tangari boŋ.

15 Suuru kuuku no i ga ciitiko candi nd'a,
Deene kaŋ ga baan mo ga biri ceeri.

16 Ni du yu, wala?
To. Ma ŋwa haŋ kaŋ ga wasa ni se,
Zama ni ma si bini nd'a ka kungu,
Hala ni m'a yeeri.

17 Ni ce ma si taamu ni gorokasin kwaara
kala alwaati-alwaati,
Zama a ma si farga nda nin,
Hal a ma konna nin.

18 Boro kaŋ ga tangari seeda te
nga gorokasin boŋ wo goobu, da takuba,
Da hangaw kaŋ meyo gonda deene no.

19 D'i de naanay ŋwaako gaa taabi jirbey ra,
Danga hinje kaŋ ceeri no, wala ce kaŋ goori.

20 Danga boro kaŋ ga kwaay kaa hargu waate,
Danga boosay hari soso ra,
Yaadin mo no boro kaŋ ga doon bine-saray-koy se ga hima.

21 Da ni ibara haray,
M'a no ŋwaari a ma ŋwa.
D'a jaw, m'a no hari a ma haŋ.
22 Zama woodin teeyaŋ gaa no
ni ga danj'ize gusam a boŋo boŋ.
Rabbi ga ni no alhakku mo.

23 Azawa kambe haw ga kande hari.
Yaadin mo no deene mimandakom
ga moyduma sarayaŋ candi ka kande.

24 Boro ma goro lokoto ra fu boŋ
ga bisa boro ma goro fu beeri ra
wayboro kosongukoy banda.

25 Danga hari yeeno boro kaŋ farga se,
Yaadin mo no baaru hanno kaŋ fun laabu mooro ga hima.

26 Danga bangu kaŋ butugu, wala day kaŋ ziibi,
Yaadin mo no adilante ga hima
kaŋ bare ka teeni boro laaley jine.

27 Yu ŋwaari boobo si boori.
Yaadin mo no a mana hagu
borey ma darza ceeci ngey boŋ se.

28 Bora kaŋ mana hin nga boŋ
ga hima kwaara kaŋ bagu,
Kaŋ birni cinari mana cindi a se.

26 Danga hayni waate neezu*,
Danga heemar waate hari,
Yaadin no beeray si hagu saamo se.

2 Danga sasa kaŋ go nga bar-bare yaŋo gaa,
Danga kumbu-hanga nga deesiyaŋo ra,
Yaadin no laaliyaŋ kaŋ sinda daliili si di.

3 Barzu go bari sabbay se,
Alkaabe mo farka se, goobu mo saamey banda sabbay se.

4 Ma si saamo sanni ye a se a saamotara hina me,
Zama ni ma si ciya a cine.

5 Ma tu saamo se a saamotara boŋ,
Zama a ma si te laakalkoy nga boŋ diyaŋ gaa.

6 Boro kaŋ na samba daŋ saamo kambe ra,
Nga bumbo ce no a goono ga dumbu, a ga toonye ŋwa mo.

7Danga mate kaŋ simbarko cey sinda gaabi,
Yaadin no misa ga hima saamo me ra.

8Danga boro kaŋ ga tondi haw finga-finga ra,
Yaadin cine no boro kaŋ na saamo beerandi ga hima.

9Danga karji kaŋ ga furo nangu mooro
baji hanko kambe ra,
Yaadin cine no yaasay ga hima saamey me ra.

10Danga gaw kaŋ ga hay kulu hay ka maray,
Yaadin no boro kaŋ na saamo sufuray,
Da boro kaŋ na bisakoyaŋ sufuray ga hima.

11Danga hansi kaŋ ye nga yeero do,
Yaadin mo no saamo kaŋ ye ka
nga saamotara goyo te ga hima.

12Ni ga di boro kaŋ gonda laakal nga boŋ diyaŋo gaa?
Saamo gonda beeje ka bisa bora din.

13Hawfuno ne: «Muusu beeri futo go no fonda boŋ,
Muusu go no batama ra!»

14Danga mate kaŋ fu me daabirji ga bare nga guurey boŋ,
Yaadin cine no hawfuno mo ga bare nga daarijo boŋ.

15Hawfuno ga nga kambe daŋ hawru ra,
Amma a ga maa a tiŋay
nga m'a kaa ka kond'a nga meyo do.

16Hawfuno gonda laakal nga boŋ diyaŋ gaa,
Hal a ga bisa boro iyye wane
kaŋ yaŋ ga waani ka sanni ye da fayanka.

17Boro kaŋ goono ga bisa,
A na nga boŋ kankam da yanje kaŋ manti a wane no,
A ga hima boro kaŋ na hansi di a hangey gaa.

18Danga boŋ-komay-koy kaŋ ga yulbe
da hangaw da buuyaŋ catu,
19Yaadin no boro kaŋ na nga gorokasin halli ga hima.
A ma ne mo: «Manti ay goono ga fooru no?»

20 Tuuri-jaŋay se no danji ga bu.
Naŋ kaŋ kormotante si no mo, yanje ga ban.

21 Danga mate kaŋ danji-bi go danj'izey se,
Tuuri mo go danji se,
Yaadin no boro kaŋ ga kakaw ga hima
yanje tunandiyaŋ se.

22 Kormotante sanney ga hima biniyay loomayaŋ,
I ga furo no jina haray gunde lokotey ra.

23 Me kaŋ ga waasu nda bine laalo,
I g'i himandi nda car-cambu
kaŋ i taalam da nzarfu ziibo.

24 Boro kaŋ gonda konnari
ga munaficitaray te nda nga meyo,
Amma halliyaŋ no a goono ga jisi nga bina ra.
25 Saaya kaŋ a ga sanni kaaney te,
Ma s'a no cimi,
Zama fanta hari iyye no ka bara a bina ra.
26 Baa kaŋ a konnaro goono ga daabu nda gulinci,
A laalayaŋo ga fun taray marga jine.
27 Boro kulu kaŋ na guusu fansi,
Nga bumbo no ga kaŋ a ra.
Koyne, boro kulu kaŋ na tondi gunguray,
Tondo ga ye ka kaŋ a boŋ.

28 Deene kaŋ na tangari te
ga konna borey kaŋ yaŋ a maray.
Me-kaanay meyo mo, zeeriyaŋ goy n'a ga te.

27 Ma si suba alwaasi sambu ni boŋ se,
Zama ni si bay haŋ kaŋ no jirbi folloŋ ga kande.

2 Naŋ boro fo ma ni sifa, manti ni meyo bo,
Naŋ yaw m'a te, manti ni bumbo meyo.

3 Tondi ya hari kaŋ ga tin no,
Taasi mo gonda tiŋay,
Amma saamo bine tunay bisa i kulu tiŋay.

4 Dukuri gonda bine-biibay daa,
Bine tunay mo ga bambari no,

Amma may no gonda hina ka kay canse se?

5 Kaseetiyaŋ kaŋ go taray bisa baakasinay tugante.

6 Marayyaŋ kaŋ baako ga te ya naanay wane no,
Amma ibare sunsumyaŋey ya halliyaŋ no.

7 Fundi kungante, baa yu fanta no a day g'a fanta,
Amma haraykooni se hari forto kulu ga kaan no.

8 Danga curayze kaŋ na nga fito naŋ
ka soobay ka bar-bare,
Yaadin no boro mo kaŋ fay da nga nangora.

9 Tuusuyaŋ ji da turaare ga naŋ bine ma kaan,
Yaadin cine no boro coro kaani go d'a,
Kaŋ fun saaware hanno do.

10 Ni bumbo coro da ni baaba coro,
Ma si i furu.
Ma si furo mo ni nya-ize windi ra zaari
kaŋ masiiba kaa ni gaa.
Gorokasin kaŋ ga maan
ga bisa nya-ize kaŋ ga mooru.

11 Ay izo, ma te laakal, m'ay bina kaanandi,
Zama ay ma sanni yeti boro kaŋ n'ay wow se.

12 Boro kaŋ ga goy laakal boŋ
ga hasaraw fonnay ka tugu,
Amma borey kaŋ yaŋ sinda carmay
ga bisa ka koy ka taali alhakku bana.

13 Boro kaŋ na yaw yadda sambu, m'a kwaayo ta.
Boro kaŋ na waykuuru yadda sambu mo,
Ma tolme ta a gaa.

14 Boro kaŋ ga tun susubay za nda hinay,
Ka nga coro sifa nda jinde beeri,
I ga woodin lasaabu a se laaliyaŋ.

15 Beene hari tolli-tolli yaŋ zaari fo summaare,
Nga nda wayboro kosongukoy, i kulu afo no.
16 Boro kaŋ ga ba nga m'a gaay,

Haw no a goono ga ne nga ga gaay,
A kambe ŋwaaro mo ga ji di.

17 Guuru no ga guuru kaanandi,
Yaadin no boro nda nga coro ga care hanse.

18 Boro kaŋ ga jeejay* nya haggoy g'a izey ŋwa,
Boro kaŋ ga may nga jine bora se mo ga du beeray.

19 Danga mate kaŋ hari ga ni moyduma cabe ni se,
Yaadin no boro fo bine ga ni wano cabe ni se.

20 Alaahara nda halaciyaŋ si kungu,
Koyne, boro moy si kungu hal abada.

21 Haaguyaŋ kusu go nzarfu sabbay se,
Feema mo wura sabbay se,
Sifayaŋ mo go no boro sabbay se.

22 Baa ni na saamo daŋ humburu ra
k'a duru nda hinji ntaasu surfa bindi ra,
Kulu nda yaadin a saamotara si fay d'a.

23 Ma te anniya ka ni feeji kurey goray bay,
Ma ni haw kurey guna a ma boori mo,
24 Zama arzaka ya si duumi bo.
Koytaray fuula mo ga to hala zamaney kulu me no?
25 D'i na subu dumbu, kala kobto taji ma bagu koyne,
Tondey gaa subu mo, i g'i wi ka dundum.
26 Feej'izey go ni bankaaray kaymi sabbay se,
Hincin izey mo fari daymi nooru no.
27 Hincin wa ga wasa ni se me ŋwaari,
Ni almayaaley ŋwaari no,
Hala nda kwaara goray hari ni koŋŋey se.

28 Boro laaley ga zuru baa boro kulu si g'i gaaray,
Amma adilante gonda bine-gaabi
danga muusu beeri daŋ futo.

2 Laabu taali sabbay se no bonkooney ga baa a ra,
Amma boro kaŋ gonda fahamay
nda bayray do a ga te aloomar.

3 Boro kaŋ gonda jaŋay kaŋ ga alfukaarey toonye,

A ga hima beene hari kaŋ ga kaa nda haw nga banda,
kaŋ si ŋwaari naŋ.

4 Borey kaŋ yaŋ fay da asariya* haggoyyaŋ
ga boro laaley saabu,
Amma asariya haggoykoy ga gaaba nd'ey.

5 Boro laaley mana faham nda cimi ciiti bo,
Amma Rabbi ceecikoy ga faham da hay kulu.

6 Talka kaŋ goono ga dira nga cimo ra
ga bisa siirante, baa a ciya arzakante.

7 Boro kulu kaŋ ga asariya haggoy
te ize kaŋ gonda fayanka,
Amma boro kaŋ ga hangasinay da laakal-zaaray
ŋwaarikoyey ga nga baaba haawandi.

8 Boro kaŋ na nga arzaka yulwandi riiba nda hari do
goono g'a margu alfukaarey bakarawkoy se.

9 Boro kaŋ na nga hanga kaa asariya maayaŋ gaa,
Baa a adduwa ya fanta hari no.

10 Boro kaŋ na adilante daŋ a ma fondo laalo gana,
Nga bumbo ga kaŋ nga guuso ra,
Amma boro timmante ga gomni tubu.

11 Arzakante gonda laakal nga boŋ diyaŋ gaa,
Amma talka kaŋ gonda fahamay g'a gundey kaa taray.

12 Waati kaŋ adilantey ga du zaama,
Darza boobo go no.
Amma waati kaŋ boro laaley kaaru, borey ga tugu.

13 Boro kaŋ na nga taaley tugu si te albarka,
Amma boro kulu kaŋ n'i ci ka fay d'ey mo ga du suuji.
14 Farhãkoy no boro kaŋ ga humburu *Irikoy* waati kulu,
Amma boro kaŋ na nga bina sandandi
ga kaŋ masiiba ra.

15 Danga muusu beeri kaŋ ga dundu,
Danga ganji urs* kaŋ goono ga koli,
Yaadin cine no mayraykoy laalo ga hima

talkey kaŋ sinda gaabi boŋ.

16 Laabukoy kayna kaŋ sinda fahamay,
Nga wo toonyante beeri no,
Amma boro kaŋ wangu zamba riiba
ga nga jirbey kuukandi.

17 Boro kaŋ ga to da boro fo kuri alhakku,
A ga zuru kala nga fundi me,
Day boro kulu ma s'a konzo.

18 Boro kaŋ ga dira nda adilitaray, i g'a faaba,
Amma boro kaŋ ga hanga sanday te siiriyaŋ fonda ra
ga kaŋ me folloŋ.

19 Boro kaŋ ga nga laabo far
ga du ŋwaari da yulwa,
Amma boro kaŋ na boro yaamey gana,
Talkataray ga wasa a se.

20 Boro naanaykoy ga to da albarka,
Amma boro kaŋ cahã arzaka duure se si jaŋ ciiti.

21 A si boori i ma baar'a-baar'a te.
A si boori mo boro ma asariya daaru
zama nga ma du ŋwaari kayna se.

22 Boro kaŋ gonda miila laalo
ga cahã ka arzaka gana,
A mana bay mo kaŋ jaŋay ga kaa nga gaa.

23 Boro kaŋ deeni boro gaa,
Kokor banda a ga du gaakuri
ka bisa boro kaŋ na me-kaanay te da nga deene.

24 Boro kaŋ na nga baabo wala nga nya kom,
A ma ne mo, «Woodin manti taali no» --
Bora din ya halacikoy hangasin no.

25 Boŋ jareko ga yanje tunandi,
Amma boro kaŋ ga nga deyaŋo sinji Rabbi gaa
ga te maani.

26 Boro kaŋ jeeri nga bina gaa ya saamo no,

Amma boro kaŋ ga taamu laakal gaa, i g'a faaba.

27Boro kaŋ ga no alfukaaru se, a si jaŋ bo,
Amma boro kaŋ ga nga moy ganandi ga di laaliyaŋ boobo.

28Waati kaŋ boro laaley ga kaaru, jama ga tugu,
Amma waati kaŋ i ga halaci, adilantey ga tonton.

29 Boro kaŋ gaa i ga kaseeti alwaati kulu,
Day a ga nga hanga sandandi,
Sikka si i g'a halaci fap! folloŋ! kaŋ sinda safari.

2Waati kaŋ adilantey ga tonton, talkey ga farhã,
Amma waati kaŋ boro laalo ga may,
Talkey ga bine jisi.

3Boro kaŋ ga ba laakal
ga nga baaba bine kaanandi,
Amma boro kaŋ ga hangasinay da waykuurey
ga nga arzaka halaci.

4Cimi ciiti do no bonkooni ga laabu tabbatandi,
Amma me-daabu taako wo g'a bare ka gum no.

5Boro kaŋ na me-kaanay te nga gorokasin se,
Hirrimi no a goono ga hirri a ce taamey se.

6Boro laalo taalo se saw go no,
Amma adilante ga doon ka farhã.

7Adilante ga laakal da talkey kalima,
Day boro laalo sinda fahamay kaŋ g'a bay.

8Dondayankoyey ga danji daŋ kwaara gaa,
Amma laakalkooney ga futay kosaray.

9Da laakalkooni gonda kakaw sanni
nga nda boro kaŋ sinda laakal game ra,
D'a te bine, wala d'a haaru,
Kulu nda yaadin fulanzamay si no.

10Bine-biyey ga wangu cimikoy,
Day adilante wo g'a baafuna ceeci.

11 Saamo ga nga bina kulu ci,
Amma laakalkooni wo g'a naan ka gaay.

12 Da mayraykoy na hanga jeeri tangari maayaŋ se,
A ganakoy kulu mo ga ciya boro laalo yaŋ.

13 Talka nda kankamko ga margu,
Rabbi no g'i boro hinka kulu moy no kaari.

14 Bonkooni kaŋ ga cimi ciiti te alfukaaru se,
A karga ga sinji hala abada.

15 Goobu nda kaseetiyaŋ ga laakal daŋ,
Amma zanka kaŋ i muray
ga haawi candi ka kande nga nya se.

16 Waati kaŋ boro laaley ga tonton,
Asariya taamuyaŋ mo ga tonton,
Amma adilantey g'i kaŋyaŋo gomdo.

17 Ma ni izo gooji, nga mo ga ni fundo no fulanzamay.
Oho, a ga farhã daŋ ni bina ra.

18 Nangu kaŋ sinda Irikoy bangandi,
Borey ga boŋ hinyaŋ kulu furu,
Amma boro kaŋ ga asariya haggoy
ya bine-kaani-koy no.

19 Sanni si bannya kaseeti,
Zama baa a faham, a si ta bo.

20 Ni di boro kaŋ ga cahã sanni gaa?
I ma bine daŋ saamo gaa, ka bisa bora din.

21 Boro kaŋ na nga bannya biiri
nda dakeyaŋ za a go zanka,
A ga aniya ka ciya a se ize.

22 Boro kaŋ doona ka te bine ga yanje tunandi.
Futaykooni mo, a taaley ga baa.

23 Boro boŋbeera g'a kaynandi,
Amma boŋ-baanay-koy ga du beeray.

24Boro kaŋ ga hangasinay da zay,
Nga bumbo fundo no a goono ga konna.
Baa i n'a daŋ zeyaŋ, a si ne hay kulu.

25D'i humburu boro, a ga kande hirrimi,
Amma boro kaŋ ga nga deyaŋo daŋ Rabbi gaa
ga goro baani.

26Boro boobo ga gaakuri ceeci mayraykoy do,
Amma cimi ciiti ya, Rabbi do no a ga fun.

27Toonyante ya fanta hari no adilantey se.
Boro cimikoy mo, fanta hari no boro laaley se.

Agur sanney

30 Agur, Yake izo sanney, jawaabi no:

Bora ne: «Ay n'ay boŋ fargandi, ya Irikoy.
Ay n'ay boŋ fargandi, ay ban mo.

2Zama ay bisa boro kulu alman alhaali,
Ay sinda boro dumi fahamay.
3Ay mana laakal dondon,
Ay sinda hananyaŋ bayray mo.
4May no ka kaaru beena ra yongo ka ye ka zumbu koyne?
May no ka haw kaŋ ga faaru margu-margu
nga kambe faata ra?
May no ka hari haw nga kwaayo ra?
May no ka ndunnya kulu meyey tabbatandi?
Mate a maa, mate a izo mo maa, da ni ga bay?

5Irikoy sanni kulu neesante no,
Nga wo koray no borey kaŋ ga de a gaa se.
6Ma si tonton a sanney gaa,
Zama a ma si deeni ni gaa,
I ma ni gar mo tangarikom no.

7Hari hinka no ay ceeci ni gaa,
Ma si wangu nd'ey ay se, hala ay ga bu.
8Ma me sanni yaamo nda tangari sanni moorandi ay.
Ma s'ay no talkataray wala arzaka duure.
M'ay ŋwaayandi nda ŋwaari kaŋ ga saba nd'ay laamo.
9Ay ma si kungu ka ni kakaw
ka ne: ‹May no ga ti Rabbi?›

Ay ma si talka mo, hala ay ma zay
k'ay Irikoyo maa sara.

10 Ma si bannya mimanda a windikoyo se,
Zama a ma si ni laali,
I ma ni lasaabu taali-teeri mo.

11 Izeyaŋ go no kaŋ i zamana ra i ga ngey baabo laali,
I si ngey nyaŋo sifa mo.
12 Izeyaŋ go no kaŋ ga hanan ngey boŋ diyaŋ gaa,
Kulu nda yaadin i mana nyumay ngey kazaamatara gaa.
13 Izeyaŋ go no kaŋ i mo gaa boŋbeera sinda misa!
I moy mo, beene no i go.
14 Izeyaŋ go no kaŋ hinjey ga hima takubayaŋ.
I workondey mo danga zaamayaŋ cine no,
Zama i ga talkey ŋwa i ma ban ndunnya ra,
Laamikoyey mo ma ban borey ra.

15 Ndollim gonda nga ize way hinka,
I maayey ga ti: ‹W'ay no!› da ‹W'ay no!›

Hari hinza go no kaŋ yaŋ si kungu abada,
Oho, hala mo itaaci kaŋ yaŋ si ne: ‹A wasa.›
16 Alaahara da waygunu gunde,
Da laabu kaŋ si kungu nda hari,
Da danji. I si ne: ‹A wasa.›

17 Mo kaŋ na nga baaba hahaara,
A donda nga nyaŋo ganayaŋ mo,
Gooro ra gaarey g'a dagu-dagu,
Zeeban izey mo g'a ŋwa.

18 Hari hinza go no kaŋ n'ay dambarandi,
Hala i bisa ay gaabi,
Oho, hala mo itaaci kaŋ ay mana i bay. Ngey neeya:
19 Zeeban deesiyaŋ beene batama ra,
Da gondi diraw tondi boŋ,
Da hi diraw teeku bindi ra,
Da arwasu teerey wandiyo do.

20 Wayboro kaŋ ga zina, a teerey neeya:
A ga ŋwa, a ma nga me tuusu, a ma ne:
‹Ay mana goy laalo kulu te!›

21Hari hinza sabbay se no ndunnya ga jijiri,
Hala itaaci se zaati, kaŋ yaŋ a si hin ka suuru nd'ey:
22Da bannya te bonkooni,
Da saamo kungu nda ŋwaari,
23Da wayboro kaŋ i dond'a hiiji,
Da koŋŋa na nga fu-koyo tubu.

24Hari taaci go no kaŋ yaŋ ga kayna ndunnya boŋ,
Amma i gonda laakal gumo:
25Nkondo izey manti gaabikooniyaŋ no,
Kulu nda yaadin i ga ngey ŋwaaro soola kaydiya ra.
26Tondi-boŋ-hansey ya jama no kaŋ sinda gaabi,
Amma i ga ngey windey te tondey ra.
27Do-izey sinda bonkooni,
Amma i ga dira sata-sata.
28Citta ga di nda nga kambe izey,
A go mo koyey faadey ra.

29Hari hinza go no kaŋ yaŋ ga zankam ngey dirawey ra,
Oho, hala itaaci zaati,
Kaŋ yaŋ ga zankam ngey dirawey ra:
30Muusu beeri kaŋ gonda gaabi
ka bisa ganji hamey kulu,
A si kamba boro kulu se.
31Da wongu bari gu mo, da hincin jindi,
Da bonkooni da nga wongu marga mo.

32Da ni na saamotaray te ka ni boŋ beerandi,
Wala da ni na hari laalo fongu,
Kala ma ni kambe dake ni meyo gaa.
33Zama wa karyaŋ ga kande ji,
Niine musayyaŋ mo ga kande kuri,
Yaadin mo no futay kankamandiyaŋ ga kande yanje.»

Bonkooney se saawara

31 Irikoy wane bonkoono sanney, jawaabo kaŋ a nyaŋo n'a dondonandi nd'a neeya:

2Ifo no, ya ay izo? Ifo no, ya ay ize gunda?
Ifo nooya koyne, ya ay sarti izo?
3Ma si ni gaabi no wayboro se, ni fondey mo,
Ma s'i no boro kaŋ ga koyey halaci se.

4Manti bonkooney muraadu no, ya Irikoy bora,

Manti bonkooney muraadu no i ma duvan* haŋ,
Wala mo manti koy kayney wane no i ma ba baji!
5 A ma si ciya i ma haŋ ka dinya asariya,
I ma kankamante fo kulu ciiti sara.
6 I ma baji no boro kaŋ go buuyaŋ me gaa se.
Duvan* mo, i m'a no boro kaŋ ga maa taabi
nga fundo ra se.
7 A m'a haŋ ka dinya nda nga talkatara,
A ma si tonton ka fongu nda nga masiiba.

8 Ma ni meyo feeri zama ni ma beebey gaa,
Da borey kaŋ ga ti faaji izey kulu sabbay se mo.
9 Ma ni meyo feeri ka adilitaray ciiti te,
Ni ma cimi ciiti te alfukaarey da jaŋaykoyey se.

Wayboro daa hannokoy

10 May no ga du wayboro kaŋ bine ga hanan?
Zama a daymi hay ga bisa tondi hiir'ize caadante yaŋ.
11 A kurnyo bina ga de a gaa, a si jaŋ riiba mo.
12 Wando fundo jirbey kulu,
A ga gomni te a se, manti laala bo.
13 A ga feeji hamni nda haabu mo ceeci.
A gonda himma nga kambe goyey ra.
14 A ga hima danga hiyaŋ kaŋ ga dira ka koy fatawci,
Nangu mooro no a ga nga ŋwaaro ceeci ka kande.
15 Za cino ga cindi no a ga tun,
A ma nga almayaaley no ŋwaari,
A ma goy fay-fay nga ize wayey se.
16 A ga laakal nda fari hal a ma boori,
Gaa a m'a day.
Nga kambey riiba no a ga reyzin* kali tilam d'a.
17 A ga guddu nda gaabi ka nga jasey gaabandi.
18 A ga faham da nga dillaŋtaray jinayey,
Kaŋ riiba ŋwaari hariyaŋ no.
A fitilla mo si bu cin.
19 A ga nga kambe daŋ bindaari gaa,
A kambe izey mo goono ga hanjal gaay.
20 A ga nga kambe salle alfukaarey se,
Oho, a ga nga kambey salle jaŋaykoyey se.
21 A si karhã da hargu[20] alwaati nga almayaaley se,
Zama a windo kulu goono ga hargu kwaay taalamanteyaŋ daŋ.
22 A ga tangara baanoyaŋ te nga boŋ se,

[20] 31:21 Sanno bumbo ga ti «neezu*».

A bankaaray lin* kaymi hanno nda suniya no.
23 A kurnyo mo, i g'a bay faada meyo gaa,
Waati kaŋ a ga goro kwaara arkusey game ra.
24 Waybora ga lin bankaarayyaŋ te ka neera.
A ga guddamayaŋ no nga dillaŋey kambey ra.
25 A daabiro ya gaabi nda beeray no,
A laakal si tun alwaatey kaŋ ga kaa se.
26 A ga nga meyo feeri nda laakal,
Gomni dondonandiyaŋ go no a deena boŋ.
27 A ga laakal nda nga windo muraadey hal a ma boori.
A si hawfunay ŋwaari ŋwa.
28 A izey ga tun ka ne a se albarkante,
Hala nd'a kurnyo mo, a g'a sifa ka ne:
29 «Wayboro ize boobo na hari hanno yaŋ te,
Amma ni alhaalo bisa i kulu waney.»
30 Gaakuri gonda hiila, sogoyaŋ mo hari yaamo no,
Amma wayboro kaŋ ga humburu Rabbi, i g'a sifa.
31 W'a no a kambe nafa haro ra.
A goyey mo m'a saabu faada meyey ra.

WAAZUKO

Hay kulu go yaamo no

1 Dawda ize, bonkoono kaŋ go Urusalima*,
Waazukwa sanno neeya:

2Waazukwa ne:
«Yaamo no, yaamo no, hari kulu yaamo day no.»

3Riiba woofo dumi no boro ga du nga goyey kulu
kaŋ a te ra beena cire?
4Zamana fo ga bisa, afo mo ga kaa,
Amma ndunnya wo go no duumi.
5Koyne, wayna ga fun, a ga koy ka kaŋ,
A ga waasu mo ka ye nango kaŋ a ga fun koyne.
6Haw kar ka ne dandi kamba nda zuray,
A ye ka bare ka koy azawa kambe.
A ga bare ka windi no-haray waati kulu nga fonda ra,
Ka ye ka kaa naŋ kaŋ a fun din.
7Isey kulu goono ga zuru ka koy teeko ra,
Kulu nda yaadin teeko mana to.
Nangu kaŋ isey fun,
Noodin no i ga ye koyne.
8Hay kulu ga to da farga ka bisa haŋ kaŋ i ga ci.
Mo si kungu nda diyaŋ,
Hanga mo si to da maayaŋ.
9Haŋ kaŋ jin ka go no, nga no ga ye ka bara.
Haŋ kaŋ i jin ka te, nga mo no i ga ye ka te koyne.
Yaadin gaa, hari taji fo si no beena cire.
10Wala hay fo go no
kaŋ boro ga du ka salaŋ a boŋ ka ne:
«Guna, haya din hari taji no.»?
A go no za doŋ me, waato zamaney kaŋ na iri jin ra.
11I si fongu nda waato harey,
Wala nda wo kaŋ yaŋ g'i banda gana.
Borey kaŋ ga kaa kokor banda, ngey mo si fongu i gaa.

Laakal wo yaamo day no

12Ay, Waazukwa, ay ya Israyla bonkooni no Urusalima ra. **13**Ay n'ay boŋ daŋ ay ma ceeci laakal do ay ma hay kulu kaŋ i ga te beena cire fintal. Taabi korno hari no, goyo kaŋ Irikoy no Adam-izey se zama a m'i gooji nd'a. **14**Ay di goy kulu kaŋ i te beena cire. Guna, i kulu yaamo day no, da haw kaŋ ga faaru gaarayyaŋ.
15A si du ka te

i ma haŋ kaŋ jin ka siiri kayandi.
Haŋ kaŋ si no mo si lasaabu.
16Ay na saaware te d'ay bina ka ne: «Guna, ay je laakal ra ka bisa borey kulu
kaŋ yaŋ n'ay jin ka Urusalima may. Ay bina du laakal da bayray boobo.» 17Ay
n'ay laakal daŋ ay ma laakal bay, ay ma follokomtaray nda saamotaray mo bay.
Ay di woodin mo haw gaarayyaŋ day no.
18Zama laakal boobo ga kande
laakal tunay boobo,
Boro kaŋ tonton da bayray mo,
a tonton da bine saray.

Kaani maayaŋ wo yaamo no

2 Ay ne ay bina se: «Naŋ day ay ma ni si da kaani maayaŋ, kala ni ma
ndunnya kaani ŋwa.» Amma woodin mo yaamo no. 2Ay ne haaruyaŋ se
follay no. Ay ne kaani maayaŋ mo se, ifo no a ga hanse? 3Ay fintal ay bina ra,
mate kaŋ ay g'ay gaahamo si da duvan*. Alwaato din ay bina go g'ay laakalo
cabe laakal fondo. Ay ceeci mate kaŋ ay ga te ka saamotaray di, hal ay ma di
haŋ kaŋ ga boori Adam-izey se i m'a te beena cire i fundey jirbi kayney ra.
4Ay na goy beeriyaŋ te ay boŋ se. Ay na fuyaŋ cina ay boŋ se, ay na reyzin*
kaliyaŋ tilam ay boŋ se mo. 5Ay na kaliyaŋ da haw faaruyaŋ batamayaŋ te ay
boŋ se. Ay n'i tilam da tuuri-nya dumi-dumi kulu kaŋ ga ize kaanoyaŋ hay. 6Ay
na banguyaŋ te ay boŋ se, zama ay ma tuuri zugay haŋandi nd'ey hal i ma beeri.
7Ay na bannyayaŋ da koŋŋayaŋ day, i na tamyaŋ hay ay se mo. Koyne, ay
gonda haw da feeji da hincin kuruyaŋ kaŋ ga beeri ka bisa boro kulu kaŋ n'ay
jin Urusalima ra waney. 8Ay na nzarfu nda wura margu, da koyey arzaka nda
laabey wane. Ay du ay boŋ se doonkoyaŋ, alboro nda wayboro, da Adam-izey
farhã hariyaŋ, kaŋ ga ti koŋŋayaŋ kaŋ sinda me. 9Ay du beeray, ay tonton gumo
ka bisa borey kulu kaŋ yaŋ n'ay jin Urusalima ra. Ay laakalo mo man'ay taŋ.
10Hay kulu kaŋ ay moy di kaŋ ay ga ba,
Ay mana wangu nd'a i se.
Ay mana ay bina ganji farhã hari kulu kaŋ no,
Zama ay bina maa kaani ay goyey kulu sabbay se.
Woodin mo ga ti ay baa ay goyey kulu ra.
11Waato gaa ay n'ay goyey kulu guna,
Kaŋ ay kambey taabi ka te,
Da mo goyey kaŋ ay te ka tonton.
Guna, ay kookaro kulu yaamo no,
Haw gaarayyaŋ day no.
A sinda nafa fo kulu beena cire.

12Kal ay bare zama ay ma laakal
da follokomtaray da saamotaray guna.
Zama boro kaŋ ga kaa bonkoono banda,
Ifo no a ga te kala day haŋ kaŋ i jin ka te?

13 Waato gaa ay di kaŋ laakal bisa saamotaray
danga mate kaŋ cine kaari bisa kubay.
14 Laakalkooni moy go a boŋo ra,
Day saamo ga dira kubay ra.
Amma ay di kaŋ hay folloŋ no ga kaa i kulu gaa.

15 Gaa no ay ne ay boŋ se:

«Saamo koddoro ga ti ay koddoro.
Yaadin gaa, mate gaa no ay bis'a laakal?»
Ay ne ay bina ra: «Woodin mo yaamo no.»
16 I sinda laakalkooni se fonguyaŋ ka bisa saamo.
I kulu afo no,
Za kaŋ zamana kaŋ ga kaa ra i ga dinya i kulu gaa.
Kaari! laakalkooni buuyaŋ da saamo wane,
I kulu afo no.

Goy kulu yaamo day no

17 Woodin sabbay se no ay konna fundi, zama goyo kaŋ i go ga goy beena cire din, doori hari no ay se, zama hay kulu yaamo no, da haw gaarayyaŋ mo. 18 Ay mo, ay konna hay kulu kaŋ ay taabi ka te beena cire nafa, zama tilas ay m'a naŋ boro kaŋ ga kaa ay banda din se. 19 May no ga bay mo hala hambara a ga ciya laakalkooni no wala saamo? Kulu nda yaadin, a ga hay kulu kaŋ ay taabi ka du may, haŋ kaŋ ay na laakal cabe ka taabi a ra beena cire. Woodin mo yaamo no. 20 Woodin se no koyne ay na bine kaa ay goy kulu kaŋ ay taabi ka te beena cire gaa. 21 Amma da boro go no kaŋ goy da laakal da bayray da gonitaray, gaa no a ga dira k'a naŋ boro kaŋ mana goy a ra se, woodin mo yaamo no da hasaraw beeri. 22 Zama ifo no boro ga du nga goyo kulu nda nga kookaro kulu ra, kaŋ a maa taabi a ra beena cire? 23 Za kaŋ a jirbey kulu ra a sinda hari kulu kala day taabi, a taabo mo bine saray hari no. Oho, baa cin a laakal si kani bo. Woodin mo yaamo no.

24 Hay kulu si no kaŋ ga bisa boro se a ma ŋwa, a ma haŋ, a ma maa kaani nga goyo ra. Woone mo ay di, Irikoy kambe ra no a ga fun. 25 Zama may no ga hin ka ŋwa, ka maa bine kaani, Irikoy baa si? 26 Zama boro kaŋ Irikoy ga maa a kaani, a se no a ga laakal, da bayray, da farhã no. Amma a na zunubikooni no a ma taabi ka margu-margu, ka gu citila mo, zama Irikoy m'a no boro kaŋ ga kaan nga se din se. Woodin mo yaamo da haw gaarayyaŋ no.

Hay kulu nda nga alwaati no

3 Guna, hay kulu gonda nga alwaato,
Alwaati go no mo hay kulu kaŋ go beena cire se.

2 Hayyaŋ alwaati go no,
Buuyaŋ alwaati mo go no,

Tilamyaŋ alwaati go no,
Alwaati go no mo i ma hari kaŋ i tilam dagu.
3Wiyaŋ alwaati go no,
Yayyaŋ alwaati mo go no.
Bagu ka say-say alwaati go no,
Cinayaŋ alwaati mo go no.
4Hẽeni alwaati go no,
Haari alwaati mo go no.
Barayyaŋ alwaati go no,
Gaani alwaati mo go no.
5Tondi catuyaŋ alwaati go no,
Tondi marguyaŋ alwaati mo go no.
Gandayyaŋ alwaati go no,
Fay da gandayyaŋ alwaati mo go no.
6Ceeciyaŋ alwaati go no,
Darayyaŋ alwaati mo go no.
Gaayyaŋ alwaati go no,
Furuyaŋ alwaati mo go no.
7Kortuyaŋ alwaati go no,
Taayaŋ alwaati mo go no.
Dangayyaŋ alwaati go no,
Sanni alwaati mo go no.
8Baakasinay alwaati go no,
Konnari alwaati mo go no.
Wongu alwaati go no,
Baani alwaati mo go no.

9Man no riiba go kaŋ goy-teeri ga du nga goyo kaŋ ra a taabi se? **10**Ay di taabi kaŋ Irikoy no Adam-izey se i ma goy a ra. **11**A naŋ hay kulu ma sogo ngey alwaatey ra. A na hal abada jisi i biney ra mo. Amma a n'a te mate kaŋ boro si du ka Irikoy muraadey kaŋ a te din ceeci ka bay za sintina wane hala bananta wane. **12**Ay bay mo kaŋ hay kulu si bisa borey se i ma farhã ka ihanno te i fundey jirbey kulu ra. **13**Woodin banda, boro ma ŋwa, a ma haŋ ka maa kaani nga goyo kulu ra – woodin mo Irikoy nooyaŋ no. **14**Ay bay kaŋ hay kulu kaŋ Irikoy ga te ga goro hal abada. I si hay fo tonton a gaa, i si hay fo zabu a gaa mo. Irikoy na hay kulu te mo zama borey ma humburu nga se.

15Hay kulu kaŋ go no sohõ, a go no mo za doŋ.
Koyne, haŋ kaŋ ga aniya ka te jin ka te za doŋ.
Haŋ kaŋ jin ka bisa din mo, Irikoy ga boro hã d'a.

16Woodin banda, ay di woone ndunnya ra:

Cimi ciiti gurbo ra, guna, laala go no.

Adilitaray gurbo ra mo, guna, laala go no.

17 Ay ne ay bina ra:

«Irikoy ga ciiti adilantey
da boro laaley kulu se.
Zama alwaati go noodin miila kulu
da goy kulu se.»

Buukoy da baafuney

18 Adam-izey ciine ra mo, ay ne ay bina ra: «Daahir, Irikoy n'i deedandi,
zama i ma di kaŋ ngey wo almanyaŋ no.» 19 Zama haŋ kaŋ ga du boro izey, nga
no ga du ganji hamey, hay folloŋ no ga du i kulu. Danga mate kaŋ yongo wane
ga bu, yaadin no woone mo. Oho, fulanzamyaŋ dumi folloŋ no i kulu se. Boro
sinda bisayaŋ fo ka bisa alman, zama hay kulu yaamo no. 20 I kulu, nangu folloŋ
no i ga koy. I kulu fun laabo ra, i ga ye mo ka furo laabo ra. 21 May no ga bay
binde hala boro biya ga ziji beene no, almaney biya mo ga do ganda laabo ra?
22 Ay di mo kaŋ hay kulu si boori Adam-ize se ka bisa woone: a ma farhã nga
goyo ra, zama woodin ga ti a baa. Zama may no ga ye ka kand'a hal a ma di haŋ
kaŋ ga te nga banda?

4 Koyne, ay guna ka di kankami goy kulu kaŋ dumi i go ga te beena cire.

Guna mo, borey kaŋ i goono ga kankam yaŋ din,
Ay di i mundey,
Ay di mo i sinda kunfako.
I toonyekoy do haray mo dabari go no,
Amma ngey wo sinda kunfako.
2 Ay na buukoy kaŋ yaŋ jin ka bu sifa ka ne
i bisa fundikooney kaŋ yaŋ gonda fundi sohõ bonkaanay.
3 Oho, ay di kaŋ nga kaŋ bisa ihinka kulu
bonkaanay ga ti boro kaŋ mana te,
Zama a mana di goy laalo kulu kaŋ go ga te beena cire.

Taabi nda faaji

4 Woodin banda, ay di kaŋ goy kulu da gonitaray kulu kaŋ i go ga te, i kulu si
te kala gaaziga kaŋ go boro nda nga gorokasin game ra din se. Woodin mo
yaamo no da haw gaarayyaŋ.

5 Saamo ga nga kambe koli
ka nga bumbo gaahamo ŋwa.
6 Kambe fo kaŋ to da fulanzamay
bisa kambe me hinka kaŋ to
da taabi da haw gaarayyaŋ.

7Gaa no ay bare ka ye ka guna ka di hari yaamo kaŋ go beena cire.

8Boro fo go no nga hinne, a sinda boro kulu,
A sinda ize wala nya-ize,
Kulu nda yaadin a taabo sinda me.
Daahir, a moy mana kungu nda arzaka.
A mana hã mo ka ne:
«May se binde no ay go ga taabi
k'ay boŋ ganji ndunnya kaani?»
Woodin mo yaamo nda goy kaŋ ga taabandi no.

9Dambe ihinka, a bisa afo,
Zama i ga du arzaka ngey goyo ra.
10Zama d'afo kaŋ, afa ga nga hangasino tunandi.
Amma kaari boro kaŋ go nga hinne waati kaŋ a kaŋ,
A sinda boro kaŋ g'a tunandi.
11Koyne, da boro hinka ga kani nangu fo,
I ga maa dungay,
Amma mate boro folloŋ ga te ka maa dungay?
12Koyne, da boro folloŋ ga hin
boro kaŋ go nga hinne ka zeeri,
Kulu boro hinka wo ga du ka kay a se.
Korfo kar-care hinza mo si tara ka pati.

Beeray yaamo

13Dambe arwasu talka amma laakalkooni no, a ga bisa bonkooni zeeno kaŋ saamo no, kaŋ ga wangu ka saaware ta mo. 14Zama arwaso ga hin ka fun kasu ra ka ciya bonkooni, baa kaŋ i n'a hay talka nga laabo ra. 15Ay di kaŋ fundikooney kulu kaŋ goono ga dira beena cire ga margu arwasu hinkanta din banda, nga kaŋ ga boro jina nango sambu. 16Borey kaŋ yaŋ se a te jine boro sinda me. Kulu nda yaadin borey kaŋ yaŋ ga kaa banda si maa a kaani. Haciika, woodin mo yaamo no da haw gaarayyaŋ.

Me-waasay sartey

17Haggoy da ni ca waati kaŋ ni ga koy Irikoy windo do, zama ni ma koy noodin ka maa a bisa ni ma saamey sargay salle. Zama goy laalo no i go ga te, amma i si bay a gaa.

5 Ma si waasu ka salaŋ,
Ni laakalo mo ma si waasu ka hay kulu ci Irikoy jine.
Zama Irikoy go beene, ni mo go ganda,
Woodin sabbay se naŋ ni sanno ma ciya ikayniyo.
2Zama hindiri ga kaa muraadu boobo sabbay se,

Saamo jinde mo, i g'a bay sanni boobo do.

3Waati kaŋ ni ga sarti sambu Irikoy jine, ma si alwaato harta, zama a si maa
saamey kaani. Kala ni ma haya kaŋ ni n'a sarti sambu nd'a din bana. 4Dambe
day ni ma si sarti sambu, da ni m'a sambu, ni ma s'a bana. 5Ni ma si yadda ni
meyo ma ni gaahamo daŋ zunubi ra. Ma si ne mo Irikoy dontonanta se: «Ay daray
no.» Ifo se no Irikoy ga futu ni jinda se, a ma ni kambe goyo mo halaci? 6Zama
hindiri boobo da sanni boobo ra gonda yaamo. Day ni ma humburu Irikoy.

Arzaka si duumi

7Da ni di i ga talka kankam, i ga cimi ciiti nda adilitaray siirandi mo kawyey
ra, ni ma si dambara nda woodin. Zama boro beeri ga boro kaŋ gaze nga gaa
laakal, borey kaŋ yaŋ bis'ey mo go no. 8Farey albarka ga boro kulu nafa,
bonkoono bumbo ga nafa a gaa.

9Boro kaŋ ga ba nzarfu si kungu nda nzarfu.
Koyne, boro kaŋ ga ba yulwa si kungu nda tontoni.
Woodin mo yaamo no.

10Da arzaka tonton, a ŋwaakoy mo ga tonton.
Ifo ga ti a koyo albarka,
Kal a ma guna nda nga moy hinne?

11Goy-teeri jirbo ga kaan,
Baa a ŋwa ikayna wala iboobo no.
Amma arzakante kunguyaŋ si naŋ a ma jirbi.

12Hasaraw bambata go no kaŋ ay di beena cire:

Duureyaŋ kaŋ i koyo go g'i batu,
i ma ciya a se hasaraw hari.
13Duura din mo ma halaci saaya jaŋay se.
D'a na ize aru hay mo,
A sinda hay kulu nga kambe ra.
14Danga mate kaŋ a fatta nga nyaŋo gunda ra gaa-koonu,
A ga ye ka dira yaadin koyne, mate kaŋ a kaa din.
A si konda hay kulu mo a goyo riiba ra,
Danga a si konda hay kulu nga kambe ra no.

15Woone mo hasaraw bambata no:

Danga mate kaŋ cine boro kaa, yaadin no a ga ye.
Ifo no ga ti a riiba kaŋ a ga ŋwa,
Za kaŋ haw faaruyaŋ se no a goy?

16A jirbey kulu ra a go kubay ra
ka margu nda hẽeni korno da doori nda dukuri.

17Guna haŋ kaŋ ay di ga boori, a ga saba mo: boro ma ŋwa, a ma haŋ, a ma farhã mo nga goyo kulu ra kaŋ a ga taabi nd'a beena cire, a fundo jirbi kayney kaŋ Irikoy n'a no, zama woodin ga ti a baa. 18Boro kulu kaŋ no koyne, kaŋ Irikoy n'a no arzaka nda duure, a n'a no mo dabari a ma ŋwa i gaa, a ma du nga baa ka farhã nga goyo ra. Woodin mo Irikoy nooyaŋ no. 19Zama a si fongu sorro boobo nga fundi jirbey gaa, zama Irikoy n'a bine toonandi nda nga farhã harey.

6 Laala fo go no kaŋ ay di beena cire, a ga baa mo Adam-izey do. 2Nga neeya: boro kaŋ Irikoy no arzaka nda duure da gaakuri hal a bina mana jaŋ hay kulu kaŋ a ga ba, amma kulu nda yaadin Irikoy man'a no hina a m'i ŋwa, amma yaw no g'i ŋwa. Woodin mo koyne, yaamo no da doori laalo.
3Baa boro na ize zangu hay, a to jiiri boobo mo, hal a jiirey jirbey baa, amma a bina mana kungu nda hari hanno, woodin banda a si baa du fijiyaŋ hanno – haciika gunde hasaraw bisa bora din. 4Zama se a kaa yaamo, a ye kubay ra mo. A maa mo go ga tugu kubay ra. 5Woodin banda, a mana di wayna, a man'a bay mo, woone bisa afa din. 6Zama baa afa din te jiiri zambar hala sorro hinka, amma a si maa albarka kaani, manti i kulu nangu folloŋ no i ga koy?

7Boro taabi kulu mo, a meyo se no a g'a te.
Kulu nda yaadin, bine si kungu nda duure.
8Ifo no ga ti laakalkooni nafa binde
kaŋ a gonda ka bisa saamo?
Wala nafa woofo no talka se,
Kaŋ a ga bay mate kaŋ nga ga hima
ka dira nd'a fundikooney jine?
9Haŋ kaŋ mo ga di ga bisa haŋ kaŋ bine ga ba.
Woodin mo yaamo no nda haw gaarayyaŋ.
10Hay kulu kaŋ go no,
I na maa daŋ a gaa za doŋ,
I bay mo haŋ kaŋ ga ti boro.

A sinda hin ka kakaw da boro kaŋ bisa nga hina.
11Za kaŋ sanni boobo go no kaŋ ga yaamo tonton,
Yaadin gaa ifo no ga ti i nafa boro se?

12Amma may no ga bay haŋ kaŋ ga boori boro se a zamana ra, a fundo jirbi kayna yaama ra? I go ga bisa danga tuuri bi cine. Zama may no ga ci boro se haŋ kaŋ no ga te a banda beena cire?

Laakal bisa saamotaray

7 Maa hanno bisa waddi ji hanno,
Boro buuyaŋ zaaro mo bisa a hayyaŋ zaaro.
2Dambe day boro ma koy hẽeni kunfayaŋ do,
Da boro ma koy buci do.
Zama yongo ga ti boro kulu kokora,
Fundikooney mo ga woodin daŋ ngey boŋ cire.
3Bine saray bisa haaruyaŋ,
Zama moyduma sarayaŋ do no bine ga te daama.
4Laakalkooni bine ga miila hẽeni kunfa do,
Amma saamo bine ga miila haari do.

5Boro ma hangan laakalkooni deeni se,
A bisa boro ma hangan saamo dooni se.
6Zama danga karji kaŋ go ga di kusu cire kosongu,
Yaadin cine no saamo haaray go,
Woodin mo yaamo no.

7Daahir, kankami ga laakalkooni follandi,
Me-daabu mo ga bine siirandi.

8Sanni kokora bisa a sintina,
Bine ra suuru mo bisa foomayaŋ bine.
9Ni ma si cahã ni bina ra ka futu,
Zama futay go saamo ganda ra da goray.

10Ma si hã ka ne:
«Ifo se no doŋ jirbey bisa sohõ waney booriyaŋ?»
Zama manti laakal ra no ni go ga woodin hã.
11Laakal gonda riiba danga tubu cine,
Hala mo a gonda darza Adam-izey do.
12Zama laakal wo, danga arzaka no,
A ga boro hallasi.
Amma bayray nafa ga ti:
Laakal ga fundi haggoy a koyo se.

13Ma laakal da Irikoy goyo:
Zama haŋ kaŋ nga din jin ka siirandi,
May no ga hin k'a kayandi koyne?
14Arzaka zaari ra ma te bine kaani.
Masiiba zaari ra mo ma fongu nda woone:
Afa Irikoy goy no danga afa cine,
Zama boro ma si du ka bay hay kulu kaŋ ga te nga banda.

Laala go nangu kulu

15 Ay di woone kulu ay jirbi yaamey ra:

Boro adilante* ga koy halaci nga adilitara ra,
Boro laalo mo go no kaŋ ga gay nga goy laalo teeyaŋo ra.
16 Ni ma si to da adilitaray teeyaŋ,
Ma si to mo da laakal teeyaŋ,
Zama ifo se no ni ga ni boŋ halaci?
17 Ni ma si to da laala teeyaŋ,
Ma si ciya saamo mo,
Zama ifo se no ni ga bu za ni alwaato mana to?
18 A ga boori ni ma afo di ka sandandi a gaa.
Oho, ni kamba ma si afa din mo taŋ.
Zama boro kaŋ ga humburu Irikoy
ga fatta nd'i kulu.

19 Laakal ga laakalkooni no gaabi
ka bisa koy way kaŋ go birni ra.

20 Haciika, adilitaraykoy si no, baa afo ndunnya ra,
Kaŋ ga goy hanno te duumi,
Kaŋ si zunubi te mo abada.

21 Koyne, ma si saal sanni kulu kaŋ i ga salaŋ gumo,
A ma si te ni ma maa ni bannya go ga ni wow.
22 Woodin banda ni ga bay ni bine ra kaŋ sorro boobo
ni bumbo na boro fooyaŋ wow.

23 Woodin kulu, ay n'i neesi da laakal, ay ne mo:

«Ay ga te laakal,» day a mooru ay.
24 Haŋ kaŋ ga mooru, a gundu ga guusu mo,
May no gonda dabari nga m'a kaa taray?
25 Ay bare k'ay bina daŋ ay ma bay,
Ay ma fintal, ay ma laakal
da hay kulu sabaabo ceeci.
Ay ma bay kaŋ laala wo saamotaray no,
Saamotaray mo follokomtaray no.

26 Ay na hay fo gar mo kaŋ fottu nda buuyaŋ.
Nga neeya: wayboro kaŋ bina ya saw da taaru no,
A kambey mo sisiriyaŋ no.
Amma boro kaŋ ga kaan Irikoy se g'a yana,

Day zunubikooni, waybora g'a di.

27 Waazukwa ne: «Guna, ay na woone gar:

Ay na hay fo tonton afo gaa,
Ay n'i gosi mo, zama ay m'i sabaabo kulu bay.
28 Haŋ kaŋ ay fundo go ga ceeci hala sohõ nooya,
Amma ay mana du a.
Alboro *cimante* folloŋ no ay du zambar fo ra,
Day wayboro, baa afolloŋ no
ay mana du woodin yaŋ kulu ra.
29 Guna, woone hinne no ay gar:
Irikoy na boro taka mate kaŋ ga saba,
Amma i na dabari fondo boobo ceeci.»

8 May no ga hima laakalkooni,
May no ga waani sanni feeriyaŋ mo?
Boro laakal ga naŋ a moyduma ma farhã cabe,
A g'a mo-kuuru hawyaŋ feeri mo.

Boro ma bonkoono lordo gana

2 Ay ga saaware ni gaa: ma bonkooni lordo haggoy, zeyaŋo kaŋ ni ze da Irikoy sabbay se. 3 Ma si cahã ka fatta a do. Ma si sandandi goy laalo gaa, zama bonkoono ga te hay kulu kaŋ ga kaan nga se. 4 Za kaŋ bonkoono sanni gonda dabari, may no ga hin ka ne a se: «Ifo no ni goono ga te?»

5 Boro kaŋ haggoy da lordi, a si di taabi kulu.
Laakalkooni bine mo ga di alwaati nda fondo.
6 Zama muraadu kulu gonda nga alwaati nda nga fondo,
Waati kaŋ boro masiiba gonda tiŋay a boŋ.

7 Da boro si bay haŋ kaŋ ga te,
May no ga hin ka ci a se mo waati kaŋ no a ga te?
8 Boro kulu si no kaŋ gonda dabari haw boŋ kaŋ g'a gaay.
A si no mo boro kaŋ gonda dabari buuyaŋ zaari boŋ,
Wongo din ra mo i si boro sallama.
Laala mo si nga teekoy faaba.
9 Harey din kulu no ay di. Ay laakal mo da hay kulu kaŋ i go ga te beena cire: Da boro fo ga du dabari boro fo boŋ, a ga goy da dabaro din ka boro fa din hasara. 10 Boro laaley doona ka furo ka fatta nangu hanna ra. Amma ay di i n'i fiji, hala mo kwaara ra borey dinya kaŋ i na woodin te. Woodin mo yaamo no.

11 Zama se i si ciiti kaŋ i dumbu boro laalo boŋ toonandi ilaalo se da waasi, woodin ga naŋ Adam-izey biney ma te gaabi goy laaley ra. 12 Baa zunubikooni na goy laalo te sorro zangu, hala mo a gay ndunnya ra, kulu nda yaadin ay bay

kaŋ borey kaŋ yaŋ ga humburu Irikoy ga goro baani, zama i ga humburu a moy.
13Amma baani si no boro laalo se. A si nga aloomar kuukandi mo, danga tuuri
bi cine, zama a si humburu Irikoy.

14Goy yaamo fo go no kaŋ i go ga te beena cire, nga neeya: haŋ kaŋ ga du
adilantey, danga boro laaley wane cine no. Koyne, haŋ kaŋ ga du ilaaley, danga
adilantey wane cine no. Ay ne woodin mo yaamo no. **15**Waato din gaa ay na
foori nda haari saabu, zama hay kulu si no kaŋ ga bisa boro se beena cire, kal a
ma ŋwa, a ma haŋ, a ma maa kaani. A ma soobay ka te yaadin nga goyo ra a
fundo jirbey kulu ra kaŋ Irikoy n'a no beena cire.

16Waato kaŋ ay n'ay bina daŋ ay ma laakal bay, ay ma di muraadu kaŋ i te
ndunnya ra (baa day boro na nga moy ganji jirbi cin da zaari), **17**waato din gaa
ay di Irikoy goyo kulu. Ay faham mo kaŋ boro si hin ka di goy kulu kaŋ Irikoy
te beena cire. Zama hari boobo kulu kaŋ boro ga te ka fintal, a si di i kulu. Oho,
baa laakalkooni ga tammahã nga g'a bay, a si di a.

Boro kulu kokoray folloŋ no a se

9 Woodin kulu, ay n'a daŋ ay bina ra, hal ay m'a fintal, sanda adilantey, da
laakalkooney, da ngey goyey kulu, i go Irikoy kambe ra. Da baakasinay no
wala konnari no, boro si bay hay kulu kaŋ go ni jine. **2**Guna, borey kulu
koddoru folloŋ no i se. Adilantey da boro laaley, i mana fay – boro hanno, da
hanante, da ziibante, da boro kaŋ ga sargay te, da boro kaŋ s'a te.

Boro hanno da zunubikooni, i mana fay.
Boro kaŋ ga ze ga hima
boro kaŋ ga humburu zeyaŋ.

3Hari laalo kaŋ ga furo hay kulu kaŋ i ga te beena cire ra, nga neeya: borey
kulu koddoru folloŋ no i se. Woodin banda, Adam-izey biney to da laala,
follokomtaray mo go i boŋey ra i fundey me muudu kulu. Kokor banda mo, i ga
koy buukoy do. **4**Boro kaŋ nga nda fundikooney go care banda, beeje go a jine,
zama hansi fundikooni bisa muusu beeri buuko.

5Zama fundikooney ga bay kaŋ ngey ga bu,
Amma buukoy si hay kulu bay.
I sinda alhakku mo kaŋ cindi,
Zama borey si ye ka fongu i gaa koyne.
6Daahir, i baakasinay, d'i konnari,
D'i anniya, sohõ i ban.
I si ye ka du baa mo hay kulu ra
Kaŋ i go ga te beena cire.

7Ma ni diraw te ka ni ŋwaaro ŋwa da farhã.
Ma ni duvaŋo* haŋ da bine kaani,
Zama Irikoy yadda ka ni goyo ta.

8 Ni bankaaray ma kwaaray waati kulu,
Ni boŋo mo ma si jaŋ ji.

9 Ma goro nda bine kaani, nin da ni wando kaŋ ni ga ba, ni fundi jirbi yaamey
kulu ra, kaŋ yaŋ i na ni no beena cire, zama ni baa no ni goray yaamo kulu ra,
da ni goyo kaŋ ni ga te beena cire ra mo. 10 Goy kulu kaŋ ni kambe gar, kala ni
m'a te da ni anniya kulu, zama goy fo kulu, wala dabari, wala bayray, wala
laakal si no noodin Alaahara, naŋ kaŋ ni go ga koy.

11 Ay ye ka guna koyne,

Ay di kaŋ beena cire yonay wo,
Manti boro kaŋ ga waasu no g'a ŋwa.
Wongu mo, manti gaabikooni wane no.
”waari mo, manti laakalkooni wane no,
Arzaka mo, manti bayraykooni wane no,
Gaakuri mo, manti goney hinne wane no,
Zama alwaati nda bonkaanay ga kaa i kulu gaa.

12 Zama boro si nga alwaato bay.

Danga hamisa kaŋ i ga di taaru laalo ra,
Wala curoyaŋ kaŋ i ga di hirrimi ra,
Yaadin no i ga Adam-izey di alwaati laalo
kaŋ ga gum i boŋ din ra.

Talka laakalo

13 Ay di laakal fo mo beena cire ya-cine, hari bambata mo no ay do.
14 Kwaara kayna fo go no kaŋ boro ciraariyaŋ no a ra. Kala bonkooni fo kande
soojeyaŋ k'a windi, a na cinari beeriyaŋ mo sinji a se. 15 Amma a ra i na talka
laakalkooni fo gar. Nga mo, a laakalo do a na kwaara faaba. Kulu nda yaadin, a
sinda boro kulu kaŋ ga fongu talka din gaa. 16 Gaa no ay ne: «Laakal wo, a bisa
gaabi nafa.» Kulu nda yaadin, i ga donda talka laakal, i si maa a sanney se mo.

17 Laakalkooney sanney kaŋ i ga maa dangayyaŋ ra
bisa jine boro kaatiyaŋ saamey game ra.
18 Laakal ga bisa wongu jinay albarka,
Amma zunubikooni folloŋ ga hari hanno boobo halaci.

Saamotaray ga hasaraw candi ka kande

10 Hamni bi buuko yaŋ ga waddi teeko jiyo fumbandi.
Yaadin mo no saamotaray kayna
ga hin ka laakal da beeray sara.
2 Laakalkooni bine go a kambe ŋwaari do haray,

Amma saamo bine go a kambe wowo do haray.
3Oho, baa saamo go fondo boŋ ga koy,
A fahama ga gaze a se.
A ga ne boro kulu se kaŋ nga ya saamo no.
4Da bonkoono futu ni se,
Ma si fay da ni kayyaŋo do,
Zama lalabu ga taali beeri yaŋ sasabandi.

5Hasaraw fo go no kaŋ ay di beena cire,
Danga zunubi laalo no kaŋ dabarikoy ga te:
6Nga ga ti i ma saamo daŋ nangu beerey ra,
Arzakantey mo nangu kayney ra.
7Ay di bannyayaŋ bariyaŋ boŋ,
Bonkooni izeyaŋ mo goono ga dira ce gaa danga bannyayaŋ.

8Boro kaŋ na guusu fansi,
Hambara nga no ga kaŋ a ra.
Boro kaŋ na cinari fun mo, hambara nga no gondi ga nama.
9Boro kaŋ ga tondiyaŋ jabu,
Hambara i g'a maray.
Boro kaŋ ga tuuri fara,
Nga mo ga furo i kataru ra.

10Da deesi meyo bu, boro man'a kaanandi mo,
Kala ni ma gaabi daŋ ka tonton.
Amma laakal gonda nafa ka goyo gasandi.

11Da gondi na boro nama za i mana safari te a se,
Yaamo no safarikoyo safaro.

12Laakalkooni me sanney gonda sabbu,
Amma saamo meyo ga saamo gon no.
13A me sanni sintinayey kala saamotaray,
A sanni banantey mo follokomtaray laalo no.
14Koyne, saamo ga ni hanga bagu da sanni boobo.

Amma boro si bay haŋ kaŋ no ga te.
May no ga ci a se han kaŋ ga te a banda mo?

15Saamo goyo g'a fargandi gumo,
Hal a si baa waani mate kaŋ nga te ka koy kwaara do.

16Kaari nin, ya laabo,
Da ni bonkoono ya zanka kayna no,

Ni koy kayney mo ga ŋwa za susubay da hinay!
17 Bine kaanikoy no, ya nin laabo,
Da ni bonkoono ya boro beeri ize no,
Ni koy kayney mo ga ŋwa alwaati kaŋ ga hagu ra,
Zama i ma te gaabi,
Manti i ma haŋ ka bugu se.

18 Hawfunay sabbay se no, fu sabb'ize ga nokko.
Dirgay sabbay se mo no, fu ga furgu.

19 I na buci te haaray sabbay se,
Duvan* mo bine ma kaan sabbay se,
Nooru mo, nga no ga ti hay kulu safari.

20 Ma si ni bonkoono wow, baa ni bina ra.
Ma si arzakante mo wow ni kaniyaŋ fuwo ra,
Zama beene curayze ga kande ni jinda,
Fatakoy mo ga baaro no.

Kambe feeriyaŋ da muraadu

11 Ma ni ŋwaari say hari boŋ,
Zama ni ga ye ka du a jirbi boobo banda.
2 Ma ni baa fay ka zaban nangu iyye, wala baa ahakku,
Zama ni si bay masiiba kaŋ ga te beena cire.

3 Da burey to da hari,
Kal i ma hari gusam ndunnya boŋ.
Tuuri-nya mo, d'a kaŋ dandi kambe haray,
Wala mo azawa kambe haray,
Naŋ kaŋ haray tuuri-nyaŋo kaŋ din, noodin no a ga goro.
4 Boro kaŋ ga laakal da haw si dum'ize say.
Boro kaŋ ga burey lasaabu mo si fari wi.

5 Mate kaŋ cine ni si haw fondo bay,
Wala mo ni si bay mate kaŋ biriyey
go ga beeri nd'a gaa-hinka-koy gunde ra,
Yaadin mo no ni si Irikoy, hay kulu Takakwa, goyo bay.

6 Susubay, ni ma ni dum'izey say,
Wiciri mo ni kambey ma si yay.
Zama ni si bay wo kaŋ no ga te albarka,
Hala woone wala yongo wane,
Wala i kulu no ga te ihanno care banda.

7Haciika kaari ga kaan,
Hay kaano mo no moy se i ma di wayna.
8Oho, baa boro ga te jiiri boobo,
A ma maa i kulu kaani,
Amma a ma fongu nda kubay jirbey, zama i ga baa.
Hay kulu kaŋ ga kaa mo, yaamo no.

Arwasutaray

12 Nin, arwaso, ni ma farhã ni zankatara ra,
Ni bina mo ma maa kaani ni zankataray jirbey ra.
Ma ni bine ibaay da ni moy saaware gana.
Amma ma woone bay:
Hayey din kulu boŋ, Irikoy ga kande nin ciito do.
2Woodin se ni ma bine saray ganandi ka kaa ni bina ra,
Doori mo ni gaahamo ra,
Zama ni zankatara da ni sahãtara, i kulu yaamo no.

Dottijotaray

3Ma fongu da ni Takakwa mo ni zankataray jirbey ra,
Za zaari laaley mana kaa,
Jiirey mo mana maan kaŋ ra ni ga ne:
«Ay si maa i kaani.»
4Za wayna, da kaari, da hando, da handariyayzey,
I mana ye ka te kubay,
Burey mo ma ye ka margu hari kaŋyaŋ banda.
5Zaari no kaŋ ra fuwo batukoy ga jijiri,
Alboro gaabikooney mo ga gungum,
Fufukoy mo ma naŋ zama i si baa se,
Wo kaŋ yaŋ ga niigaw funey ra mo te kubay.

6I na meyey daabu mo fonda ra,
Fufuyaŋ yooje zabu,
Boro ga tun mo d'a maa curayze hẽeni,
Dooni jinde gaabi kulu mo zabu.
7Oho, i ga humburu beene kaarimi,
Fonda mo ga boro daŋ a ma joote,
Amand* nya ga boosi kaa, do-ize ga ciya jaraw,
Bine ibaay mo halaci.
Zama boro go ga koy nga duumi gora do,
Baraykoy mo go ga windi kwaara fondey ra.

8Ma fongu ni Takakwa gaa mo za nzarfu korfo mana pati,
Wura taasa mo ma bagu,
Za hari foobo mana bagu dayo me gaa,

Kanga mo mana bagu hari guruyaŋ do.
9Laabo mo ga ye ka ye laabo ra danga waato cine,
Biya mo ma ye Irikoy kaŋ n'a no din do.

10Yaamo no, yaamo no, Waazukwa ne hay kulu yaamo no.

11Hala hõ mo, zama Waazukwa gonda laakal, kal a soobay ka borey dondonandi bayray. A na yaasay boobo fongu k'i ceeci k'i soola mo. **12**Waazukwa ceeci nga ma du sanni kaŋ maayaŋ ga kaan, nga ma cimi sanney hantum mo da mate kaŋ ga saba.
13Laakalkooney sanney ga hima mimi. D'i go margante i ga hima kuusayaŋ kaŋ i sinji, kuruko folloŋ meyo ra no i ga fatta. **14**Woodin banda mo, ay izo, ma kaseeti ta.
Zama tira teeyaŋ sinda me, cawyaŋ boobo mo boŋ fargandiyaŋ no.

Kokor banda sanney

15Woone no ga ti sanno kulu bananta,
Iri ma maa ka ta:
Ni ma humburu Irikoy k'a lordey gana,
Zama woodin hinne no ga wazibi boro se.
16Zama Irikoy ga kande goy kulu ciiti do,
Da hay kulu kaŋ go tugante mo,
Da ihanno no wala ilaalo no.

SULEYMANU BAYTO

1 Baytey bayto, nga no ga ti Suleymanu bayto.

Wayhiijo ne:

2A m'ay sunsum nda nga meyo sunsumyaŋey,
Zama ni baakasina bisa duvan*.
3Ni jiyo haw ga kaan,
Ni maa mo sanda ji kaŋ gonda haw kaano,
Kaŋ i goono ga soogu.
Woodin sabbay se no wandiyey ga ba nin.
4Ay candi ni do, iri ma waasu.
Bonkoono kande ay nga fuwo ra.

Doonko marga ne:

Iri ga farhã, iri ma bine kaani te da nin,
Iri ga ni baakasina sifa ka bisa duvan.
A ga saba no kaŋ i ga ba nin.

Wayhiijo ne:

5Ya araŋ Urusalima* wandiyey,
Ay ya ibi no, amma ay ga sogo.
Wayboro bi no sanda Kedar kuuru fuwey,
Kaŋ ga boori sanda Suleymanu daabuley.
6Wa s'ay guna zama se ay ga bi,
Wayna no k'ay kukure.
Ay nya-izey te ay se bine,
I n'ay daŋ ya haggoy da reyzin* kaley.
Amma ay bumbo kalo, yan'a haggoy.
7Ya nin ay fundo baakwa,
Ma ci ay se naŋ kaŋ ni ga ni almaney kuru,
Nango kaŋ ni g'i foyandi da wayna to zaari bindi.
Zama ifo se no ay ga ciya bar-barko,
Ay ma ni hangasiney alman kurey gana?

Arhiijo ne:

8Wandiya, da ni si bay,
Nin kaŋ ga boori nd'i kulu wandiyey game ra,
Kala ni ma tun ka almaney ce gana.
Ma ni feej'izey kuru hawjiyey bukkey do.
9Ya nin ay baakwa, ay na ni deedandi
sanda bari tafa wandiyo Firawna torkey ra.
10Ni garbey ga boori hamni handami ra,
Ni jinda gaa mo gonda tondi caadante hiiriyaŋ.

Doonko marga ne:
11Iri ma wura bi ni se,
Nga nda nzarfu gudeyaŋ care banda.

Wayhiijo ne:
12Waati kaŋ bonkoono goono ga goro nga taablo do,
Ay nardi* jiyo ga nga haw kaana kaa taray.
13Ay baakwa ga hima ay se zawul* kunsumi
kaŋ go ga kani ay fafey game ra cin me-a-me.
14Ay baakwa ga hima ay se alhinna boosi kunsumi
En-Gedi kaley ra.

Arhiijo ne:
15Ni ga boori, ya ay baakwa,
Oho, ni ga boori.
Ni moy ga hima koloŋay wane.

Wayhiijo ne:
16Oho, ni ga boori, ya ay baakwa.
Oho, ni ga kaan ay se.
Iri kaniyaŋo do subu tayo no.
17Iri fu beene bundey sedre* kambeyaŋ no,
Iri fu me bundey mo, sipres* wane no.

2 Ay ya roz* boosi no, Saruna batama wane,
Ay ya gooro ra waaliya boko mo no.

Arhiijo ne:
2Sanda karjiyaŋ ra waaliya boko,
Yaadin cine no ay baakwa ga hima wandiyey ra.

Wayhiijo ne:
3Sanda saajo tuurey ra pom* nya,
Yaadin cine no ay baakwa ga hima arwasey game ra.
A biyo ra goray ga kaan ay se gumo.
A tuuri izey mo haŋ kaŋ ga kaan ay meyo ra no.
4A kande ay buci fuwo ra,
Liiliwalo kaŋ a daŋ ay boŋ do mo, baakasinay no.
5M'ay fundo yayandi da reyzin* takulayaŋ,
M'ay bina yeenandi da pom izeyaŋ,
Zama ay jante baakasinay sabbay se.
6A kambe wow ma bara ay boŋo cire,
A kambe ŋwaaro mo m'ay ganday.

Arhiijo ne:

7Ya araŋ Urusalima wandiyey,
Ay goono ga kaseeti araŋ gaa,
Saajo jeerey da ŋweyey boŋ:
Wa si ay baakwa tunandi,
Araŋ ma s'a mo hayandi mo kala nd'a yadda jina.

Wayhiijo ne:

8Ay baakwa jinde nooya, guna a goono ga kaa.
A ga sar no tondey boŋ, a ga gaan fandey boŋ.
9Ay baakwa ga hima jeeri wala ŋwe ize cine.
Guna, nga ne ga kay iri cinaro banda,
A goono ga niigaw funey gaa,
A go g'ay fonnay finetar gaa.
10Ay baakwa salaŋ ka ne ay se:
«Ya ay baakwa, nin kaŋ ga sogo,
Ma tun ka fatta.
11Zama a go, kaydiya bisa, haro ban parkatak,
12Tuuri boosey goono ga bangay ndunnya ra,
Waaliya kaayaŋ waate to.
I go ga maa koloŋay jinde iri laabo ra.
13Jeejay* nya goono ga nga ize gani ninandi ka kubandi,
Reyzin tiksey mo goono ga boosu,
I goono ga ngey haw kaana te.
Ya ay baakwa, nin kaŋ ga sogo,
Ma tun ka kaa ay banda.»

Arhiijo ne:

14Ya ay koloŋa kaŋ go tondi guusu ra
ga tugu tondi zullante gaa,
Naŋ ay ma di ni moyduma, ay ma maa ni jinda mo,
Zama ni jinda ga kaan, ni takaro mo ga sogo.
15Wa di iri se zoŋoyaŋ, zoŋo kayney din
kaŋ yaŋ goono ga reyzin* kaley sara,
Zama iri reyzin kaley goono ga boosu.

Wayhiijo ne:

16Ay baakwa ya ay wane no, ay mo a wane no.
A go ga kuru naŋ kaŋ gonda waaliya bokoyaŋ,
17Hala mo ma bo, kuba ma ban.
Ni ma bare, ya ay baakwa.
Ma ciya sanda jeeri wala ŋwe ize Beter tondey boŋ.

3 Cin ay daarijo boŋ ay n'a ceeci,
Nga kaŋ ay bina ga ba,
Ay n'a ceeci, amma ay mana du a.
2 Kal ay ne: «Naŋ ya tun sohõ,
Ka bar-bare kwaara fondey da batamey ra,
Ay ga nga kaŋ ay bina ga ba din ceeci.»
Ay n'a ceeci, amma ay mana di a.
3 Batukoy kaŋ ga bar-bare kwaara ra n'ay gar.
Ay ne i se mo: «Araŋ mana di ay se
nga kaŋ ay bina ga ba din, wala?»
4 In d'ey mana gay da fayyaŋ,
Kal ay na nga kaŋ ay bina ga ba din gar.
Ay n'a gaay, ay mana yadda k'a taŋ koyne,
Kala kaŋ ay kand'a ay nyaŋo kwaara jina,
Nga kaŋ n'ay hay din fuwo ra nooya.

Arhiijo ne:

5 Ya araŋ Urusalima wandiyey,
Ay goono ga kaseeti araŋ gaa,
Saajo jeerey nda ŋweyey boŋ,
Wa si ay baakwa tunandi,
Wa s'a mo hay mo, kala nd'a yadda jina.

Doonko marga ne:

6 May no woone kaŋ goono ga tun
saajo wo ra sanda dullu cinari,
Kaŋ ga to zawul da lubban haw,
Ngey nda haw kaano hamni kulu kaŋ i ga neera?
7 Wiiza! Suleymanu karga kaŋ i ga jare no,
Kaŋ boro gaabikooni waydu goono g'a windi,
Israyla* ra gaabikooniyaŋ no.
8 I kulu borey kaŋ yaŋ ga waani takuba mo,
Kaŋ yaŋ ga goni wongu gaa.
I afo kulu gonda nga takuba ga koto nga gaa,
I ga batu cin humburkumay sabbay se.
9 Bonkoono Suleymanu na koytaray karga te nga boŋ se,
Liban tuuri bundu wane.
10 A n'a kambey bundey te da nzarfu,
A banda mo wura wane no,
A gora do mo suudi no.
A bindo ra kulu Urusalima wandiyey
n'a taalam da baakasinay.
11 Wa fatta, ya araŋ Sihiyona wandiyey
ka bonkoono Suleymanu guna,

Nga nd'a koytaray fuula
kaŋ nyaŋo didiji a se a hiija hane,
A bine kaani zaaro ra.

Arhiijo ne:

4 Haay! Ni ya wayboro hanno no, ya ay baakwa!
Haay! Ni ga boori!
Ni gonda mo sanda koloŋay wane cine ni bangumo ra.
Ni boŋ hamno ga hima hincin kuru
kaŋ goono ga zumbu ka fun Jileyad tondo boŋ.
2Ni hinjey mo ga hima sanda feeji kuru, hõseyaŋ taji,
Kaŋ yaŋ go ga fun nyumayyaŋ do.
I ga sasare ihinka-hinka, ihinka-hinka,
Baa afolloŋ mana gaze i ra.
3Ni me kuurey ga hima sanda silli ciray,
Ni meyo mo ihanno no.
Ni gawaley ga hima garenad* dumbari ni bangumo ra.
4Ni jinda ga hima sanda Dawda cinari kuuko,
Kaŋ i cina wongu jinay jisiyaŋ se,
Nango kaŋ i na guuru koray zambar fo sarku,
Wongaarey kulu korayey.
5Ni fafa hinka sanda day
jeer'ize taway hinka no jeeri nya do,
Kaŋ yaŋ ga kuru waaliya bokey game ra.
6Ay g'ay koyyaŋ te zawul tondo do,
Da lubban fando mo,
Hala mo ma bo, kubay ma ban.
7Ya nin ay baakwa,
Ni ya ihanno no soosay,
Laru kulu si ni gaa.

8Ya ay wayhiijo, ma tun ka fun Liban ka kaa ay banda,
Ma tun Liban ka kaa ay banda,
Ma koy Amaana tondi boŋ ka fonnay.
Senir da Hermon yolla gaa mo,
Muusu beerey tondi guuso do,
Mari tondi beerey do haray.
9Ya ay wayme, ay wayhiijo,
Ni baakasina n'ay bina di.
Ni gunayaŋ folloŋ n'ay bina di,
Da ni jinda hiiri folloŋ mo.
10Ya ay waymo, ay wayhiijo,
Man ni baakasina kaani misa,
Ni baakasina bisa duvan* kaani sanda ifo cine!

Ni jiyo hawo mo bisa maafe jinay kulu dumi haw kaani!
11 Ya ay wayhiijo, ni me kuurey ga yu dooru,
Yu da wa go ni deena cire.
Ni bankaarayey hawo mo ga hima sanda Liban haw.
12 Ya ay waymo, ay wayhiijo,
Ni ya fari kaŋ i kali ka windi no,
Hari-mo kaŋ i lutu, da day kaŋ go daabante mo.
13 Ni kambey ya garenad kali hanno no
kaŋ gonda tuuri ize kaano yaŋ,
Danga alhinna da nardi* tilam,
14 Nardi, da safran, da kalamos da cirfa,
Nga nda lubban tuurey kulu a banda,
Da zawul da alowes*,
Da yaazi jinay beerey kulu nooya care banda.
15 Ni ya hari-mo no, kali ra wane,
Day hari fundikooni mo no,
Da gooruyaŋ kaŋ ga zuru ka fun Liban.

Wayhiijo ne:

16 Ya azawa kambe hawo, ma mo hay.
Ya dandi kambe hawo, ni mo ma kaa.
Araŋ ma faaru ay kalo ra,
Zama a yaazi jinayey hawo ma du ka fatta taray.
Ay baakwa ma furo nga kalo ra,
A ma nga tuuri izey ŋwa, kaani izey nooya.

5 A go, ya ay waymo, ay wayhiijo,
Ay kaa ay kalo ra.
Ay n'ay zawul d'ay jinayey margu-margu.
Ay n'ay yuwo ŋwa nga fanta ra,
Ay n'ay duvaŋo d'ay wa gano mo haŋ.

Doonko marga ne:

Ya ay corey, wa ŋwa, wa haŋ.
Oho, ya baakoy, wa haŋ iboobo.

Wayhiijo ne:

2 Ay goono ga jirbi, amma ay bina mana kani.
Ay baakwa jinda neeya!
A goono ga fu meyo kar, a goono ga ne:
«Ma meyo fiti ay se, ya ay wayme, ya ay baakwa,
Ay koloŋa, ay wane ihanna kaŋ sinda laru.
Zama ay boŋo tay da harandaŋ,
Ay boŋ hamney mo gonda cin hari tolli-tolliyaŋ.»

3 Ay n'ay kwaayo kaa,
Mate n'ay ga te ka ye k'a daŋ koyne?
Ay n'ay ce taamey nyun,
Mate n'ay ga te ka ye k'i ziibandi koyne?
4 Ay baakwa na nga kambe daŋ fu meyo funa gaa,
Ay bina mo hẽ a se.
5 Ay tun zama ya fu meyo fiti ay baakwa se,
Ay kambey mo go ga zawul tolli-tolli,
Ay kambayzey gonda zawul hari
fu meyo feeriyaŋ harey gaa.
6 Ay na fu meyo fiti ay baakwa se,
Amma ay baakwa jin ka dira ka koy.
Ay bina tu a se waati kaŋ a salaŋ.
Ay n'a ceeci, amma ay mana du a.
Ay n'a ce, amma a mana tu ay se.
7 Batukoy kaŋ ga kwaara windi n'ay gar.
I n'ay kar k'ay maray.
Meyey batukoy n'ay bangumo yabu ka ta ay gaa.
8 Ya araŋ Urusalima wandiyey, ay n'araŋ lordi:
D'araŋ di ay baakwa,
Kal araŋ ma ci a se ka ne
ay jante baakasinay sabbay se.

Doonko marga ne:

9 Day, man no ni baakwa bisa baako fo,
Ya nin kaŋ boori ka bisa wayborey kulu?
Man no ni baakwa bisa baako fo
kaŋ ni n'iri lordi ya-cine?

Wayhiijo ne:

10 Ay baakwa ya idaara no, ihanno mo no.
A beera bisa boro zambar way wane.
11 A boŋo sanda wura kaŋ bisa hay kulu booriyaŋ no,
A boŋ hamno kunkunante no,
Kaŋ ga bi sanda gaaru cine.
12 A moy ga hima koloŋayyaŋ kaŋ go gooru me gaa waney,
Nyunanteyaŋ no nda wa gani,
I n'i sinji hal a ma boori mo.
13 A garbey ga hima sanda kobto kaŋ gonda haw kaano,
Danga waddi kaŋ haw ga kaan gusamo cine.
A me kuurey ga hima waaliya bokoyaŋ,
I ga zawul hari tolli-tolli.
14 A kambey ga hima wura korbayyaŋ
kaŋ gaa i na topaz* tondiyaŋ daŋ.

A gunda sanda cebeeri hinje no kaŋ ga nyaale,
Kaŋ i taalam da safir tondiyaŋ.
15 A cey ga hima sanda tondi kwaaray cinariyaŋ,
Kaŋ goono ga sinji wura hanno kanjeyaŋ ra.
A diyaŋ ga hima Liban,
Nga wo beeray-beerikoy no sanda sedreyaŋ cine.
16 A meyo ga kaan gumo.
Oho, nga bumbo ya baakasinay hari no gumo.
Ay baakwa nooya -- ay cora nooya,
Ya araŋ Urusalima wandiyey.

Doonko marga ne:

6 Ya nin kaŋ boori nd'i kulu wayborey game ra,
Man no ni baakwa koy,
Man no ni baakwa gana,
Hal iri m'a ceeci ni banda?

Wayhiijo ne:

2 Ay baakwa zulli ka koy nga kalo do,
A koy yaazi ize kosuyaŋ.
A koy nga ma kuru kaley ra, nga ma waaliya boko kosu.
3 Ay ya ay baakwa wane no, nga mo ay wane no.
A ga kuru waaliya bokoyaŋ game ra.

Arhiijo ne:

4 Ya ay baakwa, ni ya ihanno no, sanda Tirza kwaara cine.
Ni ya isogo no, sanda Urusalima cine.
Ni gonda gaakuri mo sanda wongu marga
nda nga liiliwaley.
5 Ma ni moy hibandi ka kaa ay gaa,
Zama i n'ay bina di.
Ni boŋ hamno ga hima hincin kuru,
Kaŋ yaŋ goono ga zumbu ka fun Jileyad boŋ.
6 Ni hinjey ga hima feeji kuru kaŋ go ga fun nyumayyaŋ do,
Kaŋ yaŋ ga sasare ihinka-hinka, ihinka-hinka,
Baa afolloŋ mana gaze i ra.
7 Ni gawaley ga hima garenad dumbari ni bangumo ra.
8 Wayboro bonkooni waydu no ka bara, da wahay wahakku,
Wandiyey mo si kabu ka ban.
9 Amma ay koloŋa wo kaŋ sinda laru,
Nga hinne no,
Nga hinne no za nyaŋo do,
Ize kwaaso no nyaŋo kaŋ n'a hay din do.
Wandiyey di a ka ne a se albarkante no.

Oho, wayboro bonkooney da wahayey di a, i n'a sifa mo.

10 May no woone kaŋ goono ga bangay sanda mo boyaŋ,
Ihanno no sanda hando, fasaw sanda wayna,
Kaŋ gonda gaakuri sanda wongu marga nda nga liiliwaley?

11 Ay zulli ka koy tuuri izey kalo do,
Ay ma di gooro ra tilam-tilamey,
Ay ma di hala reyzin* tiksa goono ga te kobto,
Wala hala garenadey goono ga boosu.
12 Za ay mana soola,
Ay bina konda ay ay boro naanaykoyey torkey ra.

Doonko marga ne:

7 Ya Sulam ize wayo, ma ye ka kaa, ma ye ka kaa!
Ma ye ka kaa, ma ye ka kaa, iri ma ni guna.

Arhiijo ne:
Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma Sulam ize wayo guna,
Danga day sata hinka gaani cine?

2 Ya bonkoono ize wayo,
Ni cey gunayaŋ ga boori ni taamey ra!
Ni ankorey, sanda taalam tondiyaŋ no, goni kambe goy.
3 Ni fuuma ga hima gaasiya,
Naŋ kaŋ i si jaŋ duvan* salwate.
Ni gunda ga hima alkama gu,
Kaŋ waaliya boko go g'a windi.
4 Ni fafa hinka ga hima sanda
jeeri ize taway hinka jeeri nya do.
5 Ni jinda ga boori sanda cinari kuuku
kaŋ i te da cebeeri hinje.
Ni moy mo ga hima sanda Hesbon ra banguyaŋ
kaŋ yaŋ go Bayt-Rabbim kwaara meyey gaa.
Ni niina ga hima sanda Liban cinari kuuko
kaŋ ga Damaskos do haray guna.
6 Ni boŋo ni jinda gaa, sanda Karmel cine no.
Ni boŋ hamno mo ga hima suudi.
A turanta ga bonkoono di ka daŋ tamtaray.
7 Ya ay baakwa, baakasinay korno hari!
Ni ga sogo no, ni ga kaan mo sanda ifo cine!
8 Ni kuuyaŋo sanda sabb'ize cine no,

Ni fafey sanda a fafey cine yaŋ no.
9 Ay ne: «Ay ga sabb'ize nya wo kaaru,
Ay m'a zuguley di.»
Naŋ ni fafey ma ciya sanda reyzin* nya fafayaŋ,
Ni fulanzamyaŋo haw ma hima pom* hawo.
10 Ni meyo mo ma hima duvan kaŋ kaan nd'i kulu.

Wayhiijo ne:
A ga zulli ay baakwa se.
A ga gana borey kaŋ goono ga jirbi me-kuurey ra.
11 Ay ya ay baakwa wane no,
A laakalo mo go ay gaa.
12 Ya ay baakwa, kaa,
Iri ma koy ka bar-bare farey ra,
Iri ma kani kawyey ra.
13 Iri ma tun da hinay ka koy reyzin kaley ra,
Iri ma di hala reyzin* tiksey te kobto,
Hal i booso mo feeri,
Hala garenadey mo boosu.
Noodin no ay g'ay baakasina cabe ni se.
14 Kori gabu goono ga haw kaano te.
Iri fu meyo gaa mo tuuri ize kaano dumi kulu go no,
Itaji nda izeeno kaŋ yaŋ ay jisi ni se, ya ay baakwa.

8 Doŋ day ni ma ciya sanda ay arme
kaŋ n'ay nya fafa naan!
Naŋ kulu kaŋ ay di nin taray,
Kal ay ma ni garba sunsum,
Boro kulu s'ay hahaara mo.
2 Doŋ kal ay ma ni candi,
Ya konda nin ay nya kwaara,
Ni mo m'ay dondonandi.
Kala ya ni no duvan* salwata kaŋ gonda yaazi,
Kaŋ i te d'ay garenadey, ni ma haŋ mo.
3 A kambe wow ma bara ay boŋo cire,
A kambe ŋwaaro mo m'ay ganday.

Arhiijo ne:
4 Ya araŋ Urusalima wandiyey,
Ay goono g'araŋ kaseeti,
Wa si ay baakwa tunandi.
Araŋ ma s'a mo hay mo,
Kala nd'a yadda jina.

Doonko marga ne:

5May no wayboro wo kaŋ ga fun saajo ra,
Kaŋ go ga jeeri nga baakwa gaa?

Arhiijo ne:

Pom* nya cire no ay na ni tunandi jirbi,
Nango kaŋ ni nya na ni hay,
Nango kaŋ ni nya taabi ka ni hay nooya.
6M'ay daŋ ka te sanda kawaatimi ni bina ra,
Sanda kawaatimi ni kamba gaa mo.
Zama baakasinay gonda gaabi sanda buuyaŋ cine.
Canse mo gonda laala sanda Alaahara cine,
A deena ya danji beele no,
Rabbi danji beela kaŋ ga futu cine.
7Hari zuru boobo si hin ka baakasinay wi,
Hari-yaa mo si hin k'a daabu.
Baa day boro na nga windi arzaka kulu no
ka baakasinay day,
A si ganji i g'a cabe donda-caray gumo.

Doonko marga ne:

8Iri gonda kayne wayboro fo kaŋ sinda fafa.
Mate no iri ga te iri kayne wayboro wo se
han kaŋ hane i tun a hiijay ceeciyaŋ se?
9D'a ciya cinari, kay,
Iri ga nzarfu cinari cina a boŋ.
D'a ciya windi me mo,
Kal iri m'a windi nda sedre kataakuyaŋ.

Wayhiijo ne:

10Ay wo, waato ay ya cinari no,
Ay fafey mo ga hima cinari kuuku yaŋ.
Waato din gaa no ay du a do gaakuri.
11Waato Suleymanu gonda reyzin* kali kaŋ go Baal-Hamon.
A na nga kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se,
I afo kulu ma kande nzarfu gude zambar fo-fo
fari albarka banandi.
12Ay kalo kaŋ ay wane no go ay kambe ra.
Nin mo, Suleymanu, zambaro ni wane no,
Ngey kaŋ goono g'a albarka gaay mo ga du zangu hinka.

Arhiijo ne:

13Ya nin kaŋ goono ga goro kaley ra,
Ay hangasiney goono ga hanga jeeri ni jinda se.

Naŋ ay mo ma maa.

Wayhiijo ne:

14 Ya ay baakwa, ma te da cahãyaŋ.
Ma fooru sanda jeer'ize
wala ŋwe ize tondey kaŋ yaŋ gonda yaazi haw kaano boŋ.

ISAYA

Israyla dumo murteyaŋo

1 Bangando kaŋ Isaya Amoz izo di Yahuda nda Urusalima* boŋ, Yahuda
bonkooney Uzziya nda Yotam da Ahaz da Hezeciya zamaney ra neeya:

2Ya beeney, wa maa! Ya ganda, ma hanga jeeri!
Zama Rabbi salaŋ ka ne:
«Ay na izeyaŋ jare, ay mo no k'i biiri,
Amma i murte ay gaa.
3Haw ga nga koyo bay,
Farkay mo ga bay naŋ kaŋ nga koyo ga ŋwaari jisi a se.
Amma Israyla* s'ay bay, ay jama mana faham.»

4Kaari kunda zunubikoono!
Jama kaŋ gonda taaliyaŋ ga jare,
Dumi kaŋ ga goy laaloyaŋ te,
Izeyaŋ kaŋ ga fumbi goy te!
I fay da Rabbi, i donda Israyla wane Hananyankoyo,
I na banda bare a gaa mo.

5Man gaa no araŋ ga ba ay m'araŋ kar koyne,
Kaŋ araŋ goono ga murte ka tonton?
Boŋo kulu go ga dooru, bina kulu mo taabi.
6Za ce taamo gaa kal a ma koy boŋo gaa
kulu sinda baani.
Kala marayyaŋ, da burbunduyaŋ,
Da jomboyaŋ kaŋ ga hinni dooru.
Boro kulu mana i kankam, i man'i haw,
I man'i tuusu nda ji mo.

7Araŋ laabo, boro kulu si no a ra.
I n'araŋ galley ton da danji,
Araŋ farey mo, mebarawyaŋ goono g'i ŋwa araŋ jine,
A ciya kurmu danga mate kaŋ mebarawey g'a zeeri.
8I na Sihiyona ize wayo[21] naŋ
danga day reyzin* kali ra tanda cine,
Sanda batuko bukka kaŋ go gaasu fari ra,
Wala binde kwaara kaŋ wongu n'a daŋ game.
9Da manti kaŋ Rabbi Kundeykoyo
na dumi kayniyaw wo cindi iri se,
Doŋ iri ciya sanda Saduma* cine,
Doŋ iri ga hima Gomorata* cine.

[21] 1:8 Sihiyona ize wayo, danga Urusalima kwaara gaa no i go ya.

10 Ya araŋ Saduma ciitikoy, wa maa Rabbi sanno!
Ya araŋ Gomorata borey,
Wa hanga jeeri iri Irikoyo asariya* se.
11 Yaa no Rabbi ci:
«Sargay boobo wo kaŋ araŋ goono ga te ay se,
Ifo n'a ga hanse ay se?
Ay farga nda feeji kaŋ i ton sargayey,
Da biiriyaŋ almaney maano.
Haw kuri si kaan ay se,
Wala feej'ize kuri, wala hincin jindi kuri.
12 D'araŋ kaa ka bangay ay jine,
May no ka araŋ hã ka ne
araŋ ma kaa k'ay windi batama taamu-taamu?
13 Wa si ye ka kande sargay yaamey din,
Dugu ya fanta hari no ay se,
Asibti* da handu kayyaŋ hane da jama marga ceyaŋ --
Oho, hala nda jama kaŋ ga dangay --
ay si hin ka suuru nda woodin yaŋ kulu laala.
14 Araŋ handu kayyaŋey da alwaati kosante batey,
Ay fundo ga konn'ey.
I ciya jaraw ay se, ay farga nd'i jaraw.
15 D'araŋ g'araŋ kambey feeri ka te adduwa,
Ay si araŋ guna.
Oho, d'araŋ ga adduwa boobo te, ay si hangan,
Za kaŋ araŋ kambey ga to da boro kuri.
16 Wa nyumay ka hanan!
Wa fay d'araŋ goyey laalayaŋo ay jine,
Wa naŋ laala teeyaŋ.
17 Wa booriyaŋ goy dondon, wa cimi ciiti ceeci,
Wa deeni kankamandikoy gaa.
Wa alatuumi sanni ciiti te a ma boori,
Wa wayboro kaŋ kurnye bu kalima gaakasinay.»

18 Yaa no Rabbi ci:
«Wa kaa sohõ, iri ma fintal care banda,
Baa day araŋ zunubey ga ciray sanda cemo,
I ga ye ka kwaaray sanda neezu* cine[22].
Baa kaŋ i ga ciray coy sanda garuure ciray,
I ga ye ka ciya sanda feeji hamni kwaaray cine.
19 Da day araŋ yadda ka gana mo,

[22] 1:18 Faransi ciine gaa i g'a hantum «neige». A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne: «A ga kwaaray sanda haabu cine.»

Araŋ ga laabo maafa ŋwa.
20 Amma hala day araŋ wangu, araŋ murte mo koyne,
Takuba g'araŋ ŋwa.»
Zama Rabbi meyo no ka woodin ci.

21 Guna mate kaŋ cine gallu bambata naanaykoyo din go,
A ciya kaaruwa*.
Nga kaŋ waato a go toonante nda cimi ciiti,
Adilitaray go a ra da goray mo,
Amma sohõ boro wiyey go a ra.
22 Ni nzarfo ciya ni se ziibi laalo,
Ni duvaŋo* mo, i n'a margu nda hari bi.
23 Ni maykoy ya turanteyaŋ no, zay coroyaŋ mo no,
I afo kulu, me-daabu n'a ga ba.
I goono ga nooyaŋ ceeci,
I siino ga ciiti hanno te alatuumi se.
Wayboro kaŋ kurnye bu mo,
I siino g'a kalima gaakasinay.
24 Woodin sabbay se no Rabbi Irikoy Kundeykoyo,
Israyla Hinkoyo ne:
«Ay ga dogonandi ay boŋ se no d'ay yanjekaarey.
Ay ga bana ay boŋ se mo ay ibarey gaa.
25 Ay g'ay kamba bare ni boŋ,
Ay ma ni ziibo kulu nyun mo parkatak,
Ay ma ni diibi-diiba kulu kaa mo.
26 Ay ma ni ciitikoy ye ka ciya
sanda za sintina waney cine,
Ni saawarekasiney mo sanda za sintina waney cine.
Woodin banda i ga ne ni se
Adilitaray Kwaara da Gallu Naanaykoy.»

27 Ay ga Sihiyona fansa nda cimi ciiti,
A borey kaŋ yaŋ ga tuubi mo,
ay m'i fansa nda adilitaray.
28 Amma taali-teerey da zunubikooney,
Ay g'i halaci care banda.
Borey kaŋ yaŋ fay da Rabbi ganayaŋ mo ga leemun.
29 Zama shen* tuurey
kaŋ araŋ goono ga yalla nd'ey ga ciya fanta hari.
Farro ra kaley mo kaŋ araŋ suuban,
Araŋ ga haaw i sabbay se.
30 Zama araŋ ga ciya sanda shen tuuri-nya
kaŋ kobtey goono ga lakaw,
Wala sanda farro ra kali kaŋ sinda hari.

31 Boro gaabikooni ga ciya sanda subu baano,
A goyo mo sanda nune hansi cine.
Ihinka kulu ga ton care banda,
Danjo wiiko mo si no.

Annabitaray sanno kaŋ go Urusalima nda Yahuda boŋ

2 Sanno kaŋ Isaya Amoz izo maa Yahuda nda Urusalima boŋ neeya:

2 A ga ciya, jirbi banantey ra,

Rabbi windo tondo ga sinji tondey yolla gaa,
A ma du beeray tudey boŋ,
Ndunnya dumey kulu mo ga buti ka koy noodin.

3 Dumi boobo mo ga koy ka ne:

«Wa kaa, iri ma kaaru ka koy Rabbi tondo do,
Iri ma koy Yakuba Irikoyo windo do,
Zama a m'iri dondonandi nga fondey.
Iri mo, iri ga soobay k'a fondey gana.»
Zama Sihiyona ra no asariya ga fatta,
Rabbi sanno mo ga fun Urusalima ra.
4 Rabbi ga ciiti dumbu dumi cindey game ra,
A ma kaseeti mo dumi boobo gaa.
Borey ga ngey takubey dan ka te farmi goy jinay,
I yaajey mo, i g'i bare ka te candiyaŋ.
Dumi fo si takuba foobu dumi fo gaa koyne,
I si ye ka wongu dondon mo
koyne han din ka koy jina.

5 Ya Yakuba dumo,
Wa kaa iri ma dira Rabbi kaaro ra.

6 Zama ni na ni borey kaŋ ga ti Yakuba dumo furu,
Za kaŋ i to da wayna funay haray borey muraadey.
I ciya gunakoyaŋ sanda Filistancey cine,
I go ga kambe daŋ care kambe ra mo,
Ngey da mebarawey izey.
7 I laabo to da wura nda nzarfu,
I arzaka mo sinda me.
I laabo to da bariyaŋ, i wongu torkey mo sinda me.
8 I laabo to da tooru,
I go ga sududu ngey kambe goyey se,
Haŋ kaŋ i kambayzey te nooya.

9 Adam-ize ye ganda,
Boro beeri mo na nga boŋ kaynandi toorey se.
Ni binde, ma si yaafa i se.

10 Ma furo tondi ra, ma tugu laabo ra
Rabbi humburkumay d'a beera darza sabbay se.
11 A ga boro boŋ jareyaŋo zumandi,
A ga boro boŋbeera mo ye ganda,
Amma Rabbi beera hinne ga bangay zaaro din ra.

12 Zama Rabbi Kundeykoyo ga zaari fo kosu
kaŋ ga gaaba nda boŋbeeraykoy, da boŋ jareko,
Da hay fo beeri kulu mo, k'i ye ganda.
13 Zaaro din ga gaaba nda
Liban sedrey* kulu kaŋ yaŋ ga ku,
I koy beene mo,
Da Basan shen nya kulu,
14 Da tondi kuukey kulu, da tudu beeri kulu,
15 Da cinari kuuku kulu, da kwaara birni kulu,
16 Da Tarsis hiyey kulu, da hi hanney kulu mo.
17 A ga Adam-izey boŋbeera kaynandi,
Borey boŋ jareyaŋo mo, a g'a zumandi.
Rabbi beera hinne ga bangay zaaro din ra.
18 Toorey mo ga daray parkatak!

19 Waati kaŋ Rabbi ga tun zama nga ma ndunnya zinjandi,
Borey ga furo tondi guusey da laabu guusey ra,
Rabbi humburkuma d'a beera darza sabbay se.

20 Zaaro din nzarfu toorey da wura toorey
kaŋ borey te zama ngey ma sududu i se,
I g'i furu caŋey da jaamaajey se.
21 D'a tun zama nga ma ndunnya zinjandi,
Borey ga koy ka furo tondi guusey da
tondi kortimey ra Rabbi humburkuma
d'a beera darza sabbay se.

22 Wa fay da boro kaŋ fulanzama
funsuyaŋo go a niina ra,
Zama man no a to hal i m'a saal?

Urusalima nda Yahuda boŋ ciito

3 Zama guna, Rabbi Irikoy Kundeykoyo
ga deyaŋ hari nda haŋ kaŋ gaa boro ga jeeri

ta Urusalima nda Yahuda gaa,
Danga ŋwaari gaa deyaŋ hari,
Da hari kaŋ ga haŋ gaa deyaŋ hari,
2Wongaari, da wongu nya, da ciitiko, da annabi*,
da gunako, da dottijo zeeno,
3da boro waygu jine boro, da boro kaŋ gonda darza,
Da saawareko, da kambe goy gonitaraykoy,
Da dobo ra gonitaraykoy -- a g'i kulu kaa nooya.

4Koyne, ay g'i no arwasuyaŋ i ma ciya i mayraykoyyaŋ,
Zankey mo g'i may.
5Talkey ga care kankam,
Afo kulu ga nga gorokasin kankam.
Zanka kayna ga mo-koogay cabe albeeri se,
Yaadin mo no kayna boro ga cabe darzakoy se.

6Waati kaŋ boro ga nga nya-izo di
ngey baabo windo ra ka ne a se:
«Za kaŋ ni gonda kwaay, ni ma ciya iri mayko.
Kurmu wo mo, a ma ye ni mayra cire.»
7Kal han din hane a ma nga jinda sambu ka ne:
«Ay si ciya nango cinako,
Zama ay windo ra sinda ŋwaari wala taafe.
Araŋ ma s'ay ciya iri dumo se mayko.»

8Zama Urusalima kati, Yahuda mo kaŋ,
Zama i sanney d'i te-goyey goono ga gaaba nda Rabbi
ka yanje ceeci a darza jine.
9Borey moydumey alhaalo
goono ga seeda ka gaaba nda ngey boŋ.
I go ga ngey zunubey cabe sanda Saduma cine,
I siino g'a tugu.
Kaari ngey! zama i na hasaraw te ngey boŋ se.

10Wa ne adilante* se kaŋ kaani no a ga maa,
Zama a ga nga goyo nafa ŋwa.

11Kaari laalakoy! A ga taabi haŋ,
Zama a kambe goyo no i ga bana a se.
12Zankayaŋ no go g'ay jama kankam,
Wayboroyaŋ mo no goono g'i may.
Ya ay jama, ni jine candikoy
goono ga ni darandi no,
I goono mo ga ni fondey wi ni jine.

13 Rabbi tun ka kay, a go ga kande nga sanni,
A go ga kay zama nga ma jamayaŋ ciiti.
14 Rabbi ga konda nga jama arkusey
d'i mayraykoyey ciito do. A ga ne:
Araŋ no ka reyzin kalo ŋwa ka ban,
Talkey arzakey go araŋ windey ra.
15 Man gaa sabaabo kaŋ se araŋ goono g'ay borey kankam,
Araŋ goono ga talkey moydumey ziiri ganda nda gaabi mo?
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

Rabbi deeni Urusalima wayborey gaa

16 Rabbi ye ka ne koyne:
Za kaŋ Sihiyona ize wayey goono ga boŋ jare,
I goono ga dira ka ngey jindey salle, i goono ga mo kar,
I goono ga dira ka zankam ngey dirawey ra,
I goono ga londiyaŋ yooje da ngey cey --
17 Woodin sabbay se no Koy Beero ga Sihiyona ize wayey
boŋ bindey kar da kor-kor,
Rabbi g'i boŋey tali.

18 A binde, han din hane Koy Beero g'i ce guuru taalamey hibandi, da wayna himandey, da handu himandey, 19 da hanga korbayey, da kambe guurey, da mosorey, 20 da adiikoy, da ce jinde taalamey, da taalam guddamey, da waddi kolbey, da gurumey, 21 da kambe korbayey, da niine ra batey, 22 da taalam bankaaray, da kwaayey, da daabirey, da albayey, 23 da dijey, da mukuru baaney, da boŋtobayey, da bangumey.
24 A ga ciya mo, waddi haw kaana din
nango ra ga ciya fumbi,
Taalam guddama nango ra ga ciya korfo,
Turuyaŋ nango ra kala boŋ tali,
Zaara kaŋ ga haw gande gaa nango ra mo,
Kala bufu zaara hawyaŋ.
Booro nango ra mo, kala danji jeeriyaŋ.
25 Ni alborey, takuba g'i zeeri,
Ni yaarukomey mo ga bu wongu ra.
26 Kwaara birni meyey mo ga hẽ da bu baray hẽeni.
Urusalima ga goro ganda laabo ra, hay kulu si a se.

4 Han din hane wayboro iyye ga alboro folloŋ di
ka ne a se:
«Iri g'iri boŋ ŋwaayandi, iri g'iri boŋ bankaaray mo.
Kala ni ma naŋ day i m'iri ce da ni maa.
M'iri wowo hibandi ka kaa iri gaa yaadin cine.»

Rabbi Tuuri Kamba

2Zaaro din ra no Rabbi Tuuri Kamba ga ciya diyaŋ hanno da darza hari
borey kaŋ yaŋ ga fun kambe Israyla ra se. Laabu albarka mo ga ciya darza hari
da taalam jinay borey kaŋ yaŋ ga fun kambe Israyla ra se. 3-4Saaya kaŋ cine
Koy Beero na Sihiyona ize wayey kazaamatara nyun ka ban, a na Urusalima
kuro mo lele a bindo ra ciitiyaŋ biya* da tonyaŋ biya do, kal a ma ciya boro kaŋ
cindi Sihiyona ra, da boro kaŋ cindi Urusalima ra, i ga ne i se hananteyaŋ,
sanda i afo kulu kaŋ Irikoy hantum Urusalima fundikooney ra. 5Gaa no
Sihiyona tondo kulu boŋ, d'a margey nango boŋ, Rabbi ga dullu buru taka zaari
sance. Cin mo danji beela kaŋ ga kaari ga bangay, zama darza kulu boŋ no a ga
daabiri fo daaru. 6A ga te tanda zaari zama boro ma du bi wayna konno se; a ga
te tuguyaŋ do, da koruyaŋ do mo, haw bambata da beene hari se.

Rabbi reyzin kalo

5 Naŋ ay ma baytu te sohõ boro kaŋ ay ga ba boŋ.
Bayto neeya bora kaŋ ay ga ba boŋ
a reyzin kalo ciine ra.

Bora kaŋ ay ga ba gonda kali tudu fo
kaŋ gonda albarka boŋ.
2A n'a far k'a tondey ku,
A n'a tilam da reyzin nya suubanante.
A na cinari kuuku te kalo bindo ra,
A na reyzin kankamyaŋ do jabu a ra,
A na laakal dake hal a ga reyzin ize hanno yaŋ hay,
Amma a na reyzin ize fumbo yaŋ hay.

3Sohõ binde, ya araŋ Urusalima gorokoy da Yahuda borey,
Ay g'araŋ ŋwaaray, wa ciiti in d'ay kalo game ra.
4Ifo ka cindi kaŋ i ga te ay kalo se kaŋ ay mana te a ra?
Zama waati kaŋ ay na laakal dake a ma
reyzin ize hanno yaŋ hay,
Ifo se no a na ifumbo yaŋ hay?
5Sohõ binde, naŋ ay ma ci araŋ se
haŋ kaŋ ay ga te d'ay kalo:
Ay g'a kali tondey dagu no, almaney g'a ŋwa mo.
Ay m'a kosarayey zeeri,
I g'a taamu-taamu mo.
6Ay g'a halaci parkatak!
I s'a kambey co-co, i s'a far mo,
Amma tuuri izeyaŋ da karjiyaŋ ga fun a ra.
Ay ga burey lordi mo ka ne i ma si hari te a boŋ.

7 Zama Rabbi Kundeykoyo reyzin kalo ga ti Israyla dumo,
Yahuda borey no ga ti a tilamo kaŋ a ga taala-taala mo.
A na laakal dake cimi ciiti gaa,
A go mo, kala boro wiyaŋ!
A na laakal dake adilitaray gaa, a go mo,
Kala bone hẽeni!

Bone iddu

8 Kaari borey kaŋ ga windi nda windi naagu care gaa!
I ga fari nda fari mo naagu care gaa
hala nangu si no kaŋ ga cindi.
Ngey no ga goro ngey hinne laabo bindi ra!

9 Ay hangey ra no Rabbi Kundeykoyo ze ka ne:

«Daahir, windi beerey, da windey kaŋ ga boori,
Iboobo ga ciya kurmu,
Boro kulu si goro i ra.

10 Zama reyzin kali kaŋ ga beeri
danga boro fo fari dumbari,
A gaa i ga du duvan* litar waranka cindi hinka.
Dumi izey mo, gumbutu me way wane,
Kulu gumbutu folloŋ no a ga hay.»

11 Kaari borey kaŋ ga tun za da hinay
zama ngey ma baji ceeci,
Kaŋ ga cin zabu mo hala duvan m'i bugandi!
12 I go ngey batey ra da moolo beeri da moolo kayna
da ganga da seese yaŋ da duvan mo koyne,
Amma i baa si nda Rabbi goy.
I siino ga laakal mo d'a kambey te-goyey.
13 Woodin se no ay borey ga furo tamtaray ra
bayray-jaŋay sabbay se.
I boro beerey ga bu da haray,
I baayaŋo kulu mo ga koogu nda jaw.
14 Woodin se no Alaahara na nga karra tafandi,
A na nga meyo feeri kaŋ sinda misa,
Hala Urusalima darza d'a jama, d'a kosongo,
Da boro kaŋ goono ga fooma a ra
ma gunguray ka do a ra.
15 Boro kayna, i g'a ye ganda.
Boro beeri, i g'a kaynandi.
Boŋbeeraykoyey moy mo, i g'i zumandi.

16Amma Rabbi Kundeykoyo ga beeri ciiti ra,
Koy Hanna ga nga boŋ cabe
kaŋ nga hanan adilitaray ra.
17Waato din gaa feej'ize ga kuru noodin
danga ngey kuray nango ra,
Mebarawey mo ga arzakantey windi kooney ŋwa.

18Kaari ngey kaŋ yaŋ ga laala candi da tangari korfoyaŋ,
I ma zunubi mo candi da torko korfoyaŋ!
19Ngey kaŋ ga ne koyne: «Irikoy ma te waasi,
A ma nga goyo cahandi zama iri ma di a.
Naŋ Israyla wane Hananyankoyo saawara
ma kankamandi ka kaa, zama iri m'a bay!»

20Kaari ngey kaŋ ga ne laala se booriyaŋ,
Booriyaŋ mo i ma ne a se laala!
Ngey kaŋ ga kubay daŋ kaari gurbi ra,
Kaari mo i m'a daŋ kubay gurbi ra.
I ma kaani daŋ forti gurbi ra,
I ma forti mo ye ka daŋ kaani gurbi ra!

21Kaari ngey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ himandi laakalkooniyaŋ,
I ga ngey boŋ guna fayankakoyaŋ!

22Kaari ngey kaŋ yaŋ gonda gaabi duvan haŋyaŋ do,
Yaarukomyaŋ mo no baji diibiyaŋ do!
23Ngey kaŋ yaŋ ga me-daabu ta ka boro laaley fansa ka taŋ,
Amma i ga adilante cimo dumbu ka ta a gaa!
24Woodin sabbay se no,
Sanda mate kaŋ cine danji beele ga subu baano ŋwa,
Wala subu kogo ga kaŋ danji ra,
Yaadin cine no i tiksa ga ciya sanda fumbi cine.
I booso mo ga tun danga kusa cine.
Za kaŋ i wangu Rabbi Kundeykoyo asariya,
I donda Israyla wane Hananyankoyo sanno mo.
25Woodin sabbay se no Rabbi futa koroŋ nga jama boŋ,
A na nga kamba sambu i boŋ mo k'i kar.
Tondey kuukey jijiri,
Buukoy mo ciya sanda birji cine kwaara fondey ra.

Kulu nda yaadin Rabbi futa mana ban,
Amma a kamba go sambante hala hõ.

26Rabbi ga liiliwal tunandi mo ndunnya dumey

kaŋ go nangu mooro se.
I go hala ndunnya me no, a ga falle i se i ma kaa.
A go mo, i ga zuru ka kaa da waasi.
27 I ra sinda boro kaŋ ga farga,
Boro kaŋ ga kati mo si no.
Boro kaŋ ga dusungu si no, wala boro kaŋ ga jirbi.
I cantey guddamey si feeri,
I taamu korfey mo si pati.
28 I hangawey gonda deene,
Haw go i birawey kulu ra.
I bariyey ce camsey sanda day captuyaŋ no,
I torkey cey mo sanda day alma haw beeri.
29 I dunduyaŋo ga hima muusu beeri way,
I ga dundu sanda muusu beeri izeyaŋ,
Oho, i ga dundu ka duure ham tibi,
I m'a ku mo baani samay, faabako si no.
30 Han din hane binde kosongu ga te Urusalima boŋ
sanda teeku kosongu cine.
Da boro na laabo fonnay,
Kala kubay da taabi kaŋ go no, burey na kaaro daabu.

Rabbi na Isaya ce

6 Jiiro kaŋ ra bonkoono Uzziya bu din no ay di Koy Beero go ga goro karga boŋ kaŋ go hala beene, a bankaaray meyo mo na fuwo kulu kubay. 2 A boŋ do sifayaŋ malaykayaŋ goono ga kay, i afo kulu gonda fata iddu. Fata hinka no afo kulu ga nga moyduma daabu nd'a, fata hinka no a ga nga cey daabu nd'a, fata hinka mo no a ga deesi nd'a. 3 Afo mo g'afo ce ka ne:

«Hananyankoy, Hananyankoy, Hananyankoy no Rabbi Kundeykoyo!
Ndunnya kulu go toonante nd'a darza.»

4 Fu meyey bundey tiksey zinji-zinji waati kaŋ i maa ceekwa jinda, fuwo mo to da dullu.

5 Waato din gaa no ay ne: «Kaari ay! ay halaci, za kaŋ ay ya boro no kaŋ me-kuurey si hanan. Ay goono ga goro mo boroyaŋ game ra kaŋ me-kuurey si hanan. A go mo ay moy di Koy Beero, Rabbi Kundeykoyo.»

6 Gaa no sifayaŋ malaykey din ra afo tun ka kaa ay do. A gonda danj'ize ga gaay nga kambe ra kaŋ a sambu nda kambu feema ra. 7 A n'ay meyo ham d'a ka ne: «Guna, woone lamba ni me-kuurey gaa. I na ni taalo tuusu, i na ni zunubey yaafa mo.»

8 Kal ay maa Koy Beero jinde kaŋ goono ga ne: «May no ay ga donton, may mo no ga koy iri se?»

Waato din gaa ay ne: «Ay neeya, ni m'ay donton.»

9 Nga mo ne:

«Ma koy ka ci dumo wo se ka ne:
Maayaŋ ra, araŋ ga maa, amma araŋ si faham.
Gunayaŋ ra mo, araŋ ga di, amma araŋ si fayanka.
10 Ni ma naŋ dumo wo biney ma te tijina,
M'i hangey sandandi,
M'i moy daabu zama i ma si di da ngey moy,
I ma si maa da ngey hangey,
I ma si faham da ngey biney,
I ma si ye ka bare ay do hal i ma du baani mo.»

11 Waato din gaa ay ne: «Ya ay Koyo, hala waatifo no?» Kal a tu ka ne:

«Hala kwaara beerey ma ciya kurmuyaŋ
kaŋ goroko si i ra,
Hala boro ma si bara windey ra,
Hala farey ma bare ka te saaji parkatak.
12 Hala mo Rabbi ma borey moorandi,
Kurmey mo ma baa laabo bindo ra.
13 Amma hala hõ laabo boro way kulu ra
boro fo ga cindi.
Cindo bumbo, danji ga ye k'a ŋwa,
A ga hima sanda boosay nya,
Wala shen tuuri nya cine,
Kaŋ tiksa ga cindi d'i n'a beeri.
Yaadin cine no, dumi hananta ga ti cindo tiksa.»

Rabbi sanno kaŋ Isaya kande Ahaz do

7 Yahuda bonkoono Ahaz, kaŋ baaba maa Yotam, kaŋ kaayo maa Uzziya, a zamana ra no Suriya bonkoono Rezin da Israyla bonkoono Peka, kaŋ ti Remaliya ize, i kaaru ka koy Urusalima zama ngey m'a wongu, amma i mana hin ka te a boŋ zaama.

2 A binde, i ci Dawda banda se ka ne Suriya kaa ka zumbu Ifraymu gaa. Ahaz bina pati, nga nda nga jama biney kulu, sanda mate kaŋ cine saaji ra tuurey ga zinji haw ra.

3 Gaa no Rabbi ne Isaya se: «Ni ma fatta sohõ ka Ahaz kubay, nin da ni izo Seyar-Yasub. Ni g'a gar beene bango hari zuru meyo gaa haray, Kaaru-daŋ-koy batama fonda gaa haray. 4 Ma ne a se: Ma haggoy, ma naŋ ni laakal ma kani, ma si humburu, ni bine-gaabo mo ma si gaze yulbe sunfay hinka wo se kaŋ goono ga dullu, kaŋ yaŋ ga ti Rezin da Suriyancey da Remaliya izo futay korna. 5 Zama Suriya na saaware laalo te ni boŋ, nga nda Ifraymu kulu, da Remaliya izo mo. I goono ga ne: 6 ‹Iri ma kaaru ka koy ka wongu nda Yahuda. Iri m'a humburandi, iri ma daarandi ka furo a ra, iri ma bonkooni fo sinji a bindo ra, kaŋ ga ti Tabeyal izo.› 7 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Ciina din si kay bo, a si ciya mo.

8 Zama Suriya laabo boŋo ga ti Damaskos kwaara,
Damaskos mo, a boŋo ga ti Rezin.
Hala jiiri waydu cindi gu,
Kulu Ifraymu ga ceeri-ceeri
hal a ma ciya manti jama no koyne.
9 Ifraymu laabo boŋ mo Samariya kwaara no,
Samariya mo, a boŋo ga ti Remaliya izo.
D'araŋ mana cimandi, daahir araŋ si sinji. »

10 Rabbi ye ka salaŋ Ahaz se ka ne: 11 «Ma alaama ŋwaaray ni boŋ se Rabbi ni Irikoyo do. A ma guusu danga Alaahara, wala a ma ziji sanda beene batama cine.»
12 Amma Ahaz ne: «Ay si ŋwaaray, ay si Rabbi si mo.»
13 Gaa no Isaya ne koyne: «Ya araŋ Dawda banda, wa maa! E! Hay fo kayna no araŋ ma borey fargandi, hala nda araŋ m'ay Irikoyo mo fargandi? 14 To, Koy Beero bumbo g'araŋ no alaama: Guna, wandiya ga te gunde. A ga ize aru hay k'a maa daŋ Immanuwel. 15 Waati kaŋ a ga waani nga ma wangu ilaalo ka ihanno suuban, wa da yu no a ga haŋ. 16 Amma hala zanka din ga waani nga ma wangu ilaalo ka ihanno suuban, to, kulu laabo kaŋ ni goono g'a bonkooni hinka din fanta, i g'a naŋ koonu. 17 Nin da ni jama da ni baabo dumo gaa, Rabbi ga kande jirbiyaŋ kaŋ i dumi mana bay ka te za han kaŋ hane Ifraymu fay da Yahuda. Assiriya bonkoono no ga kaa.
18 Zaaro din ra binde a ga ciya, Rabbi ga falle a ma hamni biyo kaŋ go Misira isa me moorey gaa ce, nga da yu hamno mo kaŋ go Assiriya ra. 19 I ga kaa, i kulu mo ga zumbu goorey kaŋ guusu ra, da tondi kortimey ra, da karji nya kulu boŋ, da kuray nangu kulu ra mo. 20 Zaaro din ra binde Koy Beero ga cabu da sufuray siini kaŋ i kande ka fun Ufratis isa ya-haray jabo gaa, kaŋ ga ti Assiriya bonkoono. A ma boŋ hamni da ce hamni da kaabe mo cabu ka kaa. 21 A ga ciya mo han din, boro ga haw zan folloŋ da feeji hinka kuru. 22 Waa baayaŋo kaŋ a ga du se a ga waa mooru haŋ, zama borey kulu kaŋ ga cindi laabo bindi ra, waa da yu no i ga haŋ. 23 A ga ciya mo han din hane, nangu kulu kaŋ waato gonda reyzin tikse zambar fo-fo, kaŋ nya fo kulu nzarfu tamma fo-fo i go, nango din ga te karji nyayaŋ da subu karjikoyyaŋ. 24 Kala biraw da hangaw gaa no borey ga du ka koy i do, zama laabo kulu ga ciya karji nyayaŋ da subu karjikoyyaŋ. 25 Gangarey kulu kaŋ doŋ i n'i far, ni si du ka maan ey karji nyayaŋ da subu karjikoyyaŋ humburkumay se, amma i ga ciya haw kuray do, da alman kayna taamuyaŋ do.»

Assiriya ga laabo ciiti

8 Rabbi ne ay se koyne: «Kala ni ma walhã bambata sambu ka woone hantum a boŋ da biir'izeyaŋ kaŋ boro kulu ga faham: Wa waasu ka kom!

Wa cahã wongu arzaka gaa!» 2Ay na seeda naanaykoyyaŋ sambu mo ay boŋ se,
kaŋ yaŋ ga ti Alfa Uriya da Zakariya Bereciya ize.
3Ay binde margu da wayboro annabo. Nga mo te gaa-hinka, hal a na ize
alboro hay. Kala Rabbi ne ay se: «M'a maa daŋ: Wa waasu ka kom! Wa cahã
wongu arzaka gaa! 4Zama hala arwaso ga caram ka waani nga ma ne: ‹Ay
baaba,› wala ‹Ay nya,› – kulu i ga Damaskos arzaka nda Samariya wongu
arzaka ku. I ma kond'ey Assiriya bonkoono jine.»
5Rabbi ye ka salaŋ ay se koyne ka ne:

6«Za kaŋ borey wo wangu Silowe haro
kaŋ ga zuru moso-moso,
I goono mo ga farhã da Rezin da Remaliya izo,
7Sohõ binde Koy Beero ga kande i boŋ
Ufratis isa haro kaŋ gonda gaabi,
Kaŋ ga baa mo,
Kaŋ ga ti Assiriya bonkoono da nga beera kulu.
A ga furo nga gurbo kulu ra,
A ma nga jabey kulu me daabu.
8A ga koy jina kal a ma to hala Yahuda.
A ga te yaa ka gana kal a ma bisa,
A ga to hala boro jinde gaa.
A fatey sallanta kuuyaŋo
ga ni laabo tafayyaŋ hirro me kubay,
Ya nin Immanuwel.»

9Ya araŋ jamayaŋ, wa soobay ka kosongu,
I g'araŋ ceeri-ceeri mo.
Ya araŋ laabu moorey borey kulu, wa hanga jeeri.
Wa araŋ wongu jinayey koto, i g'araŋ ceeri-ceeri mo.
Wa araŋ wongu jinayey koto, i g'araŋ ceeri-ceeri mo.
10Wa saaware da care, amma a ga ciya yaamo.
Araŋ ma sanni ci, amma a si ŋwa
zama Irikoy go iri banda.

Borey ma humburu Irikoy

11Zama yaa no Rabbi ci ay se ka gaabandi ay gaa, nga neeya: A kaseeti ay
gaa ka ne ay ma si furo jama wo muraadey ra. A ne:
12«Hay kulu kaŋ boŋ borey wo ga ne a se me-hawyaŋ no,
Araŋ ma si ne me-hawyaŋ no,
Araŋ ma si humburu i humburandiyaŋ harey,
Araŋ ma si joote mo.
13Rabbi Kundeykoyo, nga no araŋ ga lasaabu Koy Hanno.
Nga din ma ciya bora kaŋ araŋ ga humburu,
A ma ciya araŋ se joote hari mo.

14 Nga din ga ciya sududuyaŋ nangu,
Amma a ga ciya katiyaŋ tondi
nda hartayaŋ daliili tondi daaru mo
Israyla dumi hinka kulu se,
A ga ciya korfo nda hirrimi mo Urusalima gorokoy se.
15 I boro boobo mo ga kati a gaa ka kaŋ ka ceeri.
I ma kaŋ korfa ra, a m'i di mo.»

16 Ma seeda haw, ma asariya kawaatimandi
ay talibey game ra.
17 Ay mo, ay ga hangan Rabbi se,
Nga kaŋ goono ga nga moyduma tugu Yakuba dumo se.
Ay ga naanay a gaa.

18 Guna, in da zankey kaŋ Rabbi n'ay no neeya. I ciya alaama nda dambara hariyaŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo no Israyla ra, nga kaŋ go Sihiyona tondo boŋ da goray.
19 Waati kaŋ cine i ga ne araŋ se: «Wa ceeci borey kaŋ gonda gunakoyaŋ da ziimey gaa mo kaŋ yaŋ ga salaŋ nda jinde kayna sanda curo wane cine« – E! Manti a ga hima borey ma ceeci ngey Irikoyo gaa bo? Boro ga ceeci buuko gaa fundikooney se, wala? 20 Wa ye ka kaa asariya nda seeda do! D'i mana salaŋ sanno din boŋ, daahir mo boyaŋ si no i se. 21 I ga gana laabo ra nda cat da haray mo. A ga ciya mo, d'i maa haray, i ga futu, i ma ngey moydumey ye beene ka ngey bonkoono da ngey Irikoyo kayna. 22 Gaa no i ga ganda guna ka di taabi da kubay da azaaba kubay bi tik. Taabo g'i gaaray mo ka kond'ey kuba ra. 23 Amma kubay si bara laabo kaŋ na azaaba haŋ waato din se. Danga waato jirbey ra Zabluna nda Naftali laabey ciya dondayaŋ hari, yaadin cine no woodin banda Rabbi ga Galili laabo kaŋ go teeko fonda gaa, Urdun* daŋante, kaŋ ra dumi cindey ga may no beeray.

Wandiya ga zanka hay iri se

9 Borey kaŋ dira kubay ra di kaari bambata.
Borey kaŋ yaŋ go buuyaŋ biya laabo ra da goray,
I boŋ no kaari bangay.
2 Ni na dumo din albarkandi,
Ni na bine kaani tonton i se.
I go ga farhã ni jine sanda heemar farhã cine,
Sanda mate kaŋ cine borey ga farhã
d'i go ga wongu arzaka fay.
3 Zama ni g'a calu* bundo d'a tagale goobo ceeri,
Danga kaynandikwa sarjilla nooya,
sanda mate kaŋ ni te Midiyan zaaro ra cine.
4 Zama tangami ra wongaari jinay kulu,
Da bankaaray kaŋ i biilam kuri ra

ga ciya tonyaŋ hari kaŋ danji ga ŋwa.
5 Zama *wandiya* ga ize hay iri se,
Irikoy g'iri no ize alboro.
Mayra ga goro a jase gaa mo.
I g'a maa ce Saawareko kaŋ ga dambarandi,
Irikoy Hina-Kulu-Koyo,
Zamaney kulu Baaba, Laakal Kanay Mayraykoy.
6 A mayra tontonyaŋo da laakal kana mo sinda me.
A ga may Dawda karga nd'a mayra boŋ,
Zama a ma tabbat,
A ma tonton mo cimi da adilitaray ra,
Za sohõ ka koy hal abada.
Rabbi Kundeykoyo himma no ga goyo din te.

Ciito kaŋ ga kaa Israyla boŋ

7 Koy Beero na sanni samba Yakuba do,
Sanno zumbu mo Israyla boŋ.
8 Jama kulu ga bay,
Danga Ifraymu da Samariya gorokoy nooya,
Kaŋ yaŋ ga salaŋ boŋbeeray da bonjareyaŋ boŋ.
I goono ga ne:
9 «Fareej'izey kaŋ,
Amma iri ga cina nda tondi jabante yaŋ.
I na durmi nyaŋey beeri,
Amma iri ga ye ka goy da sedreyaŋ*.»
10 Amma Rabbi ga yanjekaariyaŋ tunandi Rezin se
ka kande Ifraymu da Samariya gaa,
A m'i ibarey tuti i gaa mo.
11 Suriyancey go wayna funay haray,
Filistancey go wayna kaŋay harey.
I ga me feeri no ka Israyla ŋwa.

Kulu nda yaadin, Rabbi futa mana bare,
Amma a kamba go sambante hala hõ.

12 Kulu nda yaadin, jama mana bare
ka ye bora kaŋ na ngey kar din do haray,
I mana Rabbi Kundeykoyo ceeci.
13 Woodin sabbay se no Rabbi ga boŋo
da sunfa pati Israyla gaa,
Teenay kamba nd'a fun-tajo,
zaari folloŋ ra no a g'i pati.
14 Arkusu beeri nda boro beeri,
Ngey no ga ti boŋo.

Annabi* kaŋ go ga borey dondonandi da tangari mo,
Nga no ga ti sunfa.
15Zama jama wo jine borey goono g'i daŋ i ma siiri,
I ganakoy mo ga halaci.
16Woodin se no Koy Beero si farhã d'i sahãkooney,
A si bakar mo i alatuumey
d'i wayborey kaŋ kurnyey bu se,
Zama i afo kulu Irikoy wangayan no,
Laala goy teekoyaŋ mo no.
I meyey kulu goono ga saamotaray salaŋ.

Kulu nda yaadin, a futa mana bare,
Amma a kamba go sambante hala hõ.

17Zama laala ga ton sanda danji cine
kaŋ goono ga subu karjikoy da karji nyayaŋ ŋwa.
Daahir a ga ŋwa saajo tuuri zugey ra,
Hala dullo ga ciciri ka ziji.
18Rabbi Kundeykoyo futa no ka laabo ton,
Borey mo ciya danji ŋwaari.
Boro si no mo kaŋ ga jalla nga nya-izo gaa.
19I ga hamay dandi kambe haray,
amma i ga maa haray hala hõ.
I ga ŋwa azawa kambe haray, amma i si kungu.
Boro fo kulu ga nga bumbo kambe baso ŋwa.
20Manasse ga Ifraymu ŋwa, Ifraymu mo ga Manasse ŋwa.
I ga gaaba nda Yahuda mo care banda.

Kulu nda yaadin Rabbi futa mana bare,
Amma a kamba go sambante hala hõ.

10 Kaari ngey kaŋ yaŋ ga hin sanni laaloyaŋ te!
Kaari hantumkoy kaŋ yaŋ ga taabandiyaŋ sanney hantum!
2Zama i ma cimi ciiti ganji talkey se,
I m'ay jama alfukaarey cimo kom.
Zama i ma wayborey kaŋ kurnyey bu ciya wongu arzaka,
I ma alatuumey mo kom!
3Ifo no araŋ ga te banando hane,
Halaciyaŋo kaŋ ga fun nangu mooro do?
May do no araŋ ga zuru ka koy ka gaakasinay ceeci?
Man no araŋ g'araŋ darza jisi mo?
4Kal borey ma kunkuni hinne no sisiri izey game ra.
I ma fun ka kaŋ borey kaŋ i wi yaŋ din game ra.

Kulu nda yaadin, Rabbi futa mana bare,
Amma a kamba go sambante hala hõ.

Rabbi ga Assiriya ciiti

5 Kaari Assiriya maykwa, ni ya ay futay korna goobu no!
Ni kamba ra sarjilla wo mo, ay dukuro no.
6 Ay ga maykwa donton a ma koy ka gaaba nda dumi yaamo,
Ay g'a lordi mo borey kaŋ se ay ga futu yaŋ boŋ.
A ma arzaka ku, a ma wongu arzaka ta,
A m'i taamu-taamu sanda kwaara ra
fondo gaa potor-potor cine.
7 Amma manti yaadin no a ga miila bo,
Manti mo yaadin no a bina ga miila,
Amma a bina go no nda halaciyaŋ miila,
Nga ma dumi boobo alandaaba, manti sasabanteyaŋ bo.
8 Zama a si ne kala: «Ay wongu nyaŋey kulu,
manti bonkooniyaŋ no?
9 Kalno kwaara, manti Karkemis cine no?
Hamat mo, manti Arpad cine no?
Wala Samariya binde, manti Damaskos cine no?
10 Ay kamba na toorey mayrayey di,
Wo kaŋ yaŋ i danay toorey bisa Urusalima
nda Samariya waney baayaŋ.
11 To, mate kaŋ ay te Samariya nda nga toorey se,
Manti yaadin cine no ay ga te
Urusalima nda nga toorey mo se?»

12 Woodin sabbay se binde a ga ciya, d'ay, Koy Beero,
n'ay goyey kulu kubandi Sihiyona tondo boŋ,
da Urusalima ra, gaa no ay ga Assiriya bine naasa din
goyey d'a boŋbeera fooma mo gooji.
13 Zama a ne:

«Ay kambe gaabo d'ay laakalo no ay na woodin te d'a,
Zama ay gonda fahamay.
Ay na dumey laabu hirrey hibandi,
Ay n'i arzakey kulu di,
Ay na kargey boŋ gorokoy kulu zeeri
sanda mate kaŋ yaarukom ga te.
14 Ay kamba na dumey arzakey di sanda fiti ra waney.
Sanda mate kaŋ cine boro ga gunguri
kaŋ i muray margu-margu,
Yaadin cine no ay na ndunnya kulu margu.
Afo kulu mana nga fata yooje,

Afo kulu mana me fiti, sanku fa a ma hẽ.»

15 Mate no, deesi ga nga boŋ sifa nga baa
boro kaŋ goono ga beeri nda nga, wala?
Candi ga nga boŋ beerandi nga baa
bora kaŋ go ga dumbu nda nga, wala?
Hey! Woodin ga hima danga goobu
ma nga sambuko zinji-zinji,
Wala mo sarjilla ma nga boŋ sambu
danga nga manti tuuri no.
16 Woodin sabbay se no Rabbi Kundeykoyo
ga faabiri taŋ Assiriya wongaari naasey ra.

A darza cire mo Rabbi, Koy Beero tonyaŋ fo ga te
danga danji beele cine.
17 Israyla kaaro ga ciya danji,
A wane Hananyankoyo mo ga ciya danji beele.
A ga Israyla karji nyaŋey da subu karjikoyey ton
k'i ŋwa ka ban zaari folloŋ.
18 A g'a saaji tuuri lunku-lunkey darza ŋwa,
D'a fari albarkanta wano, fundi nda gaaham kulu.
A ma ciya sanda waati kaŋ doorikom komso.
19 A saajo tuuri zugey ga ciya kayna fooyaŋ
hala baa zanka kayna ga hin k'i kabu ka hantum.

Israyla jara kaŋ ga cindi

20 A ga ciya mo han din hane, Israyla jara kaŋ cindi din,
Da Yakuba dumo waney kaŋ yana
si ye ka de bora kaŋ na ngey kar din gaa koyne,
Amma i ga de Rabbi,
Israyla wane Hananyankoyo gaa da cimi.
21 Jare fa ga ye ka kaa,
Sanda Yakuba wane cindo nooya, ka koy Irikoy Hinkoyo do.
22 Ya nin Israyla, baa kaŋ ni borey te iboobo
danga teeku me gaa taasi cine,
I ra jare kayna hinne no ga ye ka kaa.
Rabbi na halaciyaŋ waadu,
Kaŋ ga naŋ adilitaray ma bambari.
23 Zama Rabbi Kundeykoyo no
ga halaciyaŋo kaŋ nga waadu din toonandi laabo kulu ra.

24 Woodin sabbay se binde,
Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

«Ya ay jama kaŋ goono ga goro Sihiyona,
Ma si humburu Assiriyanca
waati kaŋ a ga ni kar da goobu,
Ka nga sarjilla sambu beene ni boŋ,
danga mate kaŋ Misira te.
25 Zama a cindi alwaati kayna fo, gaa no ay dukuro ga ban.
Ay futa mo ga bare a boŋ k'a halaci.»

26 Rabbi Kundeykoyo mo ga tun a se da barzu,
Mate kaŋ cine a na Midiyan kar Oreb tondo do.
Mate kaŋ cine a na nga goobo salle teeko boŋ,
K'a sambu beene mo Misira boŋ.
27 A ga ciya mo, han din hane,
A jarawo ga zumbu ni jasa boŋ.
A calo mo ga fun ni jinda gaa,
Calo din ga halaci maani sabbay se.

28 A kaa hala Ayi, a gana Migron,
A na nga jinayey jisi Mikmas.
29 I bisa nango kaŋ i ga gana din
Ka zumbu Geba. Rama goono ga jijiri,
Sawulu kwaara Jibeya mo zuru.
30 Nin Gallim ize wayo, ma kuuwa nda gaabi!
Nin Layis, ma hangan!
Kaari nin, Anatot, bakaraw hari!
31 Madmena zuru, Jebim gorokoy mo go ga tuguyaŋ do ceeci,
32 Hunkuna-hunkuna no a ga zumbu Nob.
A ga nga kamba zinji-zinji
Sihiyona ize wayo tondo do haray,
Kaŋ ga ti Urusalima tondo.

33 A go, Rabbi Irikoy Kundeykoyo
ga tuuri kambey beeri da yooje bambata.
A ga ikuukey beeri,
Yolla kambey mo, a g'i zumandi.
34 A ga saajo tuuri lunku-lunkey beeri da guuru deesi.
Liban mo ga kaŋ Hinkoyo kambe ra.

Yasse tiksa zamana

11 Gaa no deene taji fo ga zay ka fun Yasse tiksa gaa,
Kambe fo mo ga fun a kaajey gaa kaŋ ga ize hay.
2 Rabbi Biya ga goro a boŋ:
Laakal da fahamay Biya, saaware da hina Biya,

Bayray da Rabbi humburkumay Biya no.
3Rabbi humburkuma, nga no ga ciya a kaani maayaŋo.

A si ciiti haŋ kaŋ ga bangay nga moy se boŋ.
A si sanni dumbu mo haŋ kaŋ nga hanga ga maa boŋ.
4Amma adilitaray no a ga ciiti nd'a talkey se.
Haŋ kaŋ ga saba mo no a ga sanni dumbu nd'a
borey kaŋ sinda boŋbeeray ndunnya ra yaŋ se.
A ga ndunnya kar da nga meyo goobo.
A meyo fulanzama mo no a ga boro laaley wi d'a.
5Adilitaray no ga ciya a canta gaa guddama,
Naanay mo ga ciya a gudduyaŋ haro.

6Sakali da feej'ize ga goro nangu folloŋ care banda,
Mari nda hincin ize ga kani care banda,
Handayze da muusu beeri ize
da yeej'ize kaŋ i goono ga biiri
ga goro nangu folloŋ,
Zanka kayna mo no g'i boy.
7Haw nya da urs* ga kuru care banda,
Izey mo ga kani nangu folloŋ.
Muusu beeri mo ga subu ŋwa danga yeeji cine.
8Attaciriya naanandi ga fooru firsa guusu me gaa,
Zanka kaŋ i kaa wa mo ga kambe daŋ gazama guusu ra.
9I si hasaraw wala halaciyaŋ te mo
nangu kulu ay tondi hananta ra,
Zama ndunnya ga to da Rabbi bayray
sanda mate kaŋ cine teeko ga to da hari.

10A ga ciya mo han din hane, Yasse kaajo ga kay zama nga ma te dumey se liiliwal, a do mo no dumi cindey ga margu. A fulanzamyaŋo do mo ga ciya nangu darzante. 11A ga ciya mo, han din hane Koy Beero ga ye ka nga kambe salle, sorro hinkanta nooya, nga ma nga borey kaŋ cindi yaŋ fansa se, ngey kaŋ yaŋ cindi i ma fun Assiriya, da Misira, da Patros, da Etiyopi, da Elam, da Sinar, da Hamat, da teeko me gaa laabey mo ra.

12A ga liiliwal sinji mo ndunnya dumey se,
A ma Israyla waney kaŋ i gaaray yaŋ margu.
Yahuda wane say-sayantey mo,
A g'i margu ka fun d'ey ndunnya lokoto taaca ra.
13Ifraymu cansa ga bisa,
I ga Yahuda ibarey mo halaci.
Ifraymu si ye ka canse Yahuda gaa koyne,
Yahuda mo si ye ka Ifraymu taabandi koyne.

14 Amma i ga waasu ka do Filistancey tudey boŋ
ka koy wayna kaŋay haray.
Care banda mo no i ga wayna funay izey ku.
I ga ngey kambey dake Edom da Mowab boŋ,
Amon izey mo g'i gana.
15 Rabbi ga Misira teeko deena halaci parkatak!
A ga nga kamba sambu ka feeni isa beero boŋ
da haw kaŋ ga dungu.
A m'a kar k'a fay gooru iyye.
A ma naŋ borey ma daŋandi ka bisa,
Baa taamu go i ce gaa.
16 Fondo beeri mo ga te a jama kaŋ cindi yaŋ se,
ngey kaŋ ga cindi ka fun Assiriya.
A ga hima sanda mate kaŋ cine i te
Israyla se hano kaŋ hane a fun Misira laabo ra.

Sifayaŋ baytu

12 Han din hane ni ga ne:

«Ya Rabbi, ay ga saabu ni se,
Zama baa kaŋ ni te ay se bine,
Ni futa ye ka bare, ni g'ay bina yeenandi mo.
2 A go, Irikoy no ga ti ay faaba.
Ay ga de a gaa, ay si humburu mo,
Zama Rabbi Irikoy ya ay gaabo d'ay bayto no.
A ciya ay faaba mo.»

3 Farhã no araŋ ga hari kaa d'a faaba dayey ra.
4 Zaari woodin ra no araŋ ga ne:

«Wa saabu Rabbi se, w'a maa ce.
W'a goyey bangandi dumi cindey game ra.
Wa i fongandi kaŋ a maa ga beeri. 5 Wa baytu Rabbi se,
Zama a na muraaduyaŋ te da koytaray darza.
Ndunnya kulu ma bay woodin gaa.» 6 Ya nin Sihiyona gorokwa,
Ma jinde sambu ka kuuwa ka cilili farhã sabbay se,
Zama Israyla wane Hananyankoyo
kaŋ go ni bindo ra din, nga ya beeraykoy no.

Babila boŋ annabitara

13 Babila boŋ sanno, bangando kaŋ Isaya Amoz ize di neeya:
2 Wa liiliwal tunandi tondi kuuku kogo boŋ,
Wa jinde sambu wongu marga gaa, wa kambe cabe i se,

I ma furo mayraykoyey windi meyey ra.
3 Ay n'ay hanantey lordi,
Oho, ay n'ay wane soojey mo ce,
Danga ngey kaŋ yaŋ ga fooma nd'ay maa nooya;
Ay ne i se i m'ay futa goyo te.

4 Jama marga kosongo go no tondey ra,
Danga day dumi bambata fo no!
Ndunnya dumey mayrayey kaŋ yaŋ margu go ga kosongu.
Rabbi Kundeykoyo ga kunda fo margu wongu se.
5 Za nangu mooro, za beena me gaa no
i ga fun ka kaa zama ngey ma laabo kulu halaci se.
Rabbi nda nga futa wongu jinayey no ga kaa.

6 Wa kaati! zama Rabbi zaaro maan!
A ga kande halaciyaŋ kaŋ ga fun Hina-Kulu-Koyo do.
7 Woodin sabbay se binde kambey kulu ga yay,
Alboro fo kulu bina mo ga pati.
8 I ga gartu, kuubiyaŋ da foyrayaŋ no g'i di.
I ga kunkuni danga wayboro kaŋ go hay-zaŋey ra.
I ga care di dambara,
I moydumey mo ga hima danji beela.

9 Guna, Rabbi zaaro kaŋ sinda bakaraw neeya ga kaa,
A ga kaa da futay da futay korno,
Zama nga ma laabo ciya kurmu.
A ma zunubikooney kaŋ go a ra mo halaci.
10 Zama beene handariyayzey d'i marga beerey
si kaari koyne.
Wayna ga te kubay za a fattanta.
Hando kaaro mo si te koyne.
11 Ay ga ndunnya gurzugandi a laala sabbay se.
Ay ga boro laaley mo gurzugandi i taaley sabbay se.
Ay ga boŋbeeraykoyey boŋbeera ban.
Ay ma jama taabandikoy mo boŋ jareyaŋo zumandi.
12 Ay ga naŋ borey ma ciya afolloŋ-folloŋ hal a duura
ma sandi nda wura hanno wane.
Oho, boro duura ma sandi nda Ofir wura
kaŋ i hanse gumo wane.
13 Woodin se no ay ga naŋ beeney ma gasi,
Ndunnya mo ga zinji-zinji ka sosoro nga nango ra
Rabbi Kundeykoyo futa sabbay se,
A futay korna zaaro ra.

14 A ga ciya mo, sanda jeeri kaŋ i goono ga koli,
Sanda feejiyaŋ kaŋ sinda marguko,
Yaadin cine no boro fo kulu ga koy nga dumo do haray,
A ga zuru ka koy nga laabo ra.
15 Boro kulu kaŋ i gar,
Noodin no i g'a gunda fun.
Boro kaŋ i di mo kulu, i g'a wi nda takuba.
16 Ibarey g'i zankey sambu ka kar ganda,
Hayrey moy go ga di.
I m'i windey jinayey ku, i m'i wandey mo sara.

17 A go, ay ga Medancey tunandi Babila gaa,
Dumi no kaŋ si nzarfu saal,
Wura mo, i si di a darza.
18 I birawey ga arwasey zeeri ganda,
I si bakar mo hay-taji se,
I moy si jalla zankey gaa.
19 Babila ya mayrayey darza no,
Kaldancey fooma taalam hari no,
Amma Babila ga ye ka ciya sanda mate kaŋ cine
Saduma nda Gomorata bara waato kaŋ Irikoy n'i zeeri.
20 A si goro nda boroyaŋ nga ra koyne hal abada,
I si ye ka goro a ra koyne zamana ka koy zamana.
Laarabu si nga kuuru tanda sinji noodin,
Hawjiyey mo si ngey kurey kanandi noodin.
21 Amma saaji beeri ganji hamey no ga kani noodin.
I windey ga to da kukuyaŋ,
Taatagayyaŋ ga goro a ra,
Saaji hinciney ga gaan a ra.
22 Koorey ga hẽ i wongu fu beerey ra,
Zoŋey mo ga hẽ i faada kaaney ra.
A alwaato kaa ka maan, i s'a jirbey kuukandi mo.

Rabbi ga ye ka Israyla tabbatandi

14 Zama Rabbi ga bakar Yakuba banda se,
A ga ye ka Israyla suuban,
A g'i yeti ngey laabo ra koyne.
Yawey mo ga ngey boŋ margu nd'ey,
I ga dabu Yakuba dumo gaa no.
2 Dumey cindey mo ga Yakuba banda sambu
ka ye nd'ey ngey nango ra.
Israyla dumo mo ga ngey kwaarey tubu Rabbi laabo ra,
Yawey ga ciya i se bannya nda koŋŋa yaŋ.
Borey kaŋ goro ka Israyla may waato,

Israyla ga ye k'i may.
Borey kaŋ yaŋ n'i kankam waato mo,
I ga ye k'i may.

Babila bonkoono boŋ annabitara

3A ga ciya mo Rabbi ga ni no fulanzamay ni bine sara da ni taabo, da ni
tamtara gaa, wo kaŋ Babila dake ni boŋ. 4Han din hane mo ni ga yaasay woone
dake Babila bonkoono gaa ka ne:

Guna mate kaŋ kankamandikwa kokor d'a!
Mate kaŋ a futa ban d'a.
5Rabbi na boro laaley goobo ceeri,
Kaŋ ga ti mayraykoyey sarjilla.
6A soobay ka dumey kar nga futa ra,
A na ndunnya dumey may mo da futay
da kankami kaŋ sinda boro kaŋ g'a ganji.
7Ndunnya kulu goono ga goro
kaŋ sinda fitina, kala laakal kanay.
I ga tun da farhã dooni mo.
8Oho, sipres* tuurey ga farhã nin,
Babila bonkoono boŋ,
Liban ra sedre* nyaŋey goono ga ne:
«Za kaŋ i na ni zeeri,
Beeriko fo mana cindi kaŋ ga tun iri gaa.»

9Alaahara nyooti ganda ni sabbay se,
A ma ni kubay waati kaŋ ni to noodin.
A ga Refayimey* biyey tunandi ni sabbay se,
Ngey da ndunnya boro beerey kulu.
Ndunnya dumey bonkooney kulu,
Alaahara g'i tunandi i ma zumbu ngey kargey boŋ.
10I kulu ga tu ni se ka ne:
«Ni mo, ni ciya londibuuno sanda iri cine, wala?
Ni ciya iri himandi nooya, wala?»

11Ni koytaray darza zumbu hala Alaahara,
Hala nda ni tubaley* hẽeney kulu.
Nooniyaŋ go ni cire ga daaru,
Nooniyaŋ mo ga ni daabu.
12Ya nin, handariya darzakoy, mo boyaŋ ize aro,
Nin neeya ka fun beene ka kaŋ.
Nin, ndunnya dumey kaynandikwa,
I ga ni zeeri hala ganda.

13Zama ni bina ra no ni ne:
«Hala beene no ay ga kaaru,
Ay g'ay karga beerandi no Irikoy handariyayzey boŋ,
Ay ga goro jama marga tondo boŋ,
Hala yongo azawa kamba me.
14Ay ma kaaru noodin beene hirriyaŋ beerey boŋ,
Ay m'ay boŋ ciya Beeray-Beeri-Koyo cine.»
15Amma hala Alaahara no i ga zulli nda nin,
Ka konda nin hala guuso citi.

16Borey kaŋ di nin ga mo daaru ni gaa,
I ma laakal kulu ye ni gaa ka ne:
«E! Manti nga no, bora kaŋ doona
ka laabo jijirandi ka mayrayey zinji-zinji?
17Manti nga no ka ndunnya himandi sanda saaji cine
ka gallu beerey zeeri,
Kaŋ mana nga tamtaray izey taŋ
i ma ye ngey kwaara, wala?»

18Ndunnya dumey bonkooney kulu, oho, i kulu,
Darza ra no i ga kani, boro kulu nga saara ra.
19Amma nin wo, i na ni furu zaati no
ya-haray ni saara banda,
Sanda tuuri kambe kaŋ i ga dond'a cine.
I na ni daabu nda buukoyaŋ
kaŋ wongu n'i gundey fun da takuba,
Kaŋ yaŋ goono ga zulli ka koy guuso ra tondey do,
Sanda buuko kaŋ ce ga taamu-taamu cine.
20Nin d'ey si margu ka goro saaray ra,
Zama ni na ni laabo halaci,
Ni na ni talkey wi mo.

Laala goy-teekoy banda, i ma si i maa ce hal abada.
21W'i izey soola wiyaŋ se, i baabey laala sabbay se.
I ma si tun ka laabo ŋwa,
I ma si ndunnya fando toonandi nda gallu beeri yaŋ mo.
22Ay bumbo mo, ay ga tun ka gaaba nd'ey.
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
Ay ma Babila maa nd'a cindo tuusu,
Ize aru da haama kulu.
Yaadin no Rabbi ci.

23Ay ga Babila ciya kuunu nangoray,
Da hari bangu-bangu yaŋ.

Ay m'a haabu mo nda halaciyaŋ haabirji,
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

Assiriya boŋ annabitara

24 Rabbi Kundeykoyo ze ka ne:

Daahir, mate kaŋ ay soola, woodin no ga te.
Mate kaŋ cine ay waadu mo, yaadin no a ga kay.
25 Ay ga Assiriya ceeri ay laabo ra.
Ay tondi kuukey boŋ mo no ay g'a taamu-taamu.
Gaa no a calo ga fun ay jama jinde bandey gaa,
A tiŋa mo ga zumbu ka fun i jasey boŋ.

26 Waadu nooya kaŋ ay waadu ndunnya kulu se,
Kambe mo nooya kaŋ go sambante ndunnya dumey kulu boŋ.
27 Zama Rabbi Kundeykoyo no k'a waadu,
May binde no g'a ganji?
A kambe go sambante mo, may binde no g'a bare?

Filistancey boŋ annabitara

28 Jiiro kaŋ ra bonkoono Ahaz bu no
annabitaray sanni woone wo kaa:
29 Ya Filistiya, araŋ kulu,
Ma si farhã ka ne, way,
«Goobo kaŋ n'iri kar din ceeri.»
Zama gondi kaajo gaa no gazama ga fatta,
Gazama hayyaŋ mo ga hima gondi futo
kaŋ ga zuru danga mali cine.
30 Talka ize hay-jina ga du ŋwaari,
Jaŋaykoy mo ga kani baani samay.
Amma a ga ni kaajo wi da haray,
Ni waney kaŋ cindi mo, hara g'i wi.
31 Ya nin faada meyo, ma wurru!
Ya gallo, ma kaati nda jinde beeri!
Ya Filistiya, araŋ kulu, araŋ kar ka say.
Zama azawa kambe haray no dullu goono ga fun,
Boro fo mo si no kaŋ ga fatta sasara ra.
32 Tuyan fo dumi no i ga yeti dumo din diyey se?
To. Rabbi no ka Sihiyona sinji.
A jama ra borey kaŋ yaŋ di kankami mo
ga du koruyaŋ do a ra.

Mowab boŋ annabitara

15 Mowab boŋ sanni neeya:

Daahir, cin folloŋ ra no
Mowab kwaara Ar ciya kurmu,
A halaci parkatak!
Daahir, cin folloŋ ra no
Mowab kwaara Cir ciya kurmu,
A halaci parkatak!
2Mowabancey kaaru ka koy diina windo do
kaŋ go Dibon.
I koy tudey boŋ sududuyaŋ nangey do,
Zama ngey ma hẽ se.
Mowab goono ga Nebo nda Medeba hẽeni te,
Boŋ-tali go i kulu boŋ ra,
I na kaabey kulu mo cabu.
3Kwaarey fondey ra i ga bufu zaara haw,
Garey boŋ da kwaara batamey ra mo,
Boro kulu go ga hẽ ka mundi dooru.
4Hesbon go ga jinde sambu, nga nda Eleyale,
Boro ga maa i jindey hala Yahaz.
Woodin sabbay se no Mowab wongaarey goono ga kuuwa,
Afo kulu bina goono ga jijiri a ra.

5Ay bina goono ga hẽ Mowab se.
Zama a laab'izey kaŋ zuru koy Zowar,
I koy Eglat Selisiya,
I ga ziji Luhit gangara gaa da hẽeni.
Fonda kaŋ ga koy Horonayim gaa no
i goono ga halaciyaŋ hẽeni te.
6Ay goono ga hẽ zama Nimrim harey koogu,
Subey suugu, itayo gaze,
Hay fo tayo kulu si no mo.
7Woodin se no fari albarka kaŋ cindi,
Da haŋ kaŋ i daŋ barma,
I g'i sambu ka Abarim gooro daŋandi nd'ey.
8Zama barayyaŋ ga windi ka gana Mowab hirro me,
A kuuwa ga koy hala Eglayim, hala baa Beyer-Elim.
9Zama Dimon harey to da boro kuri,
Daahir, ay ga kande masiiba ka tonton Dimon boŋ.
Ay ga kande muusu beeri
borey kaŋ yaŋ yana Mowab ra din gaa,
Ngey nda laabo boro cindey gaa.

16 Wa feej'izeyaŋ samba laabo maykwa se, *gomni wane yaŋ*
I ma tun d'ey Sela kaŋ go saajo ra
ka koy Sihiyona ize wayo tondo boŋ.
2Zama sanda curoyaŋ kaŋ goono ga te boŋdaray,
Sanda fiti kaŋ i say-say,
Yaadin cine no Mowab ize wayey ga hima
Arnon gooro yawyaŋo do.

3I ma ne: «Ma te iri se saaware, ma ciiti dumbu,
Ma daŋ ni biyo ma ciya iri se
cin himandi zaari bindo ra!
Borey kaŋ yaŋ i gaaray, m'i tugu,
Boro kaŋ goono ga zuru, ma s'a amaana ŋwa!
4Naŋ Mowab zurantey ma goro ni banda,
Ni ma ciya i se tuguyaŋ do
hal i ma faaba ka fun halacikwa kamba ra.»

Zama toonyante ban, halaciyaŋ gaze,
Taamu-taamukwa daray laabo ra.
5Baakasinay suuji boŋ no karga ga sinji,
Ciitiko mo ga goro a boŋ naanay ra Dawda bukka ra.
A ga cimi ciiti ceeci,
A ga cahã mo nga ma adilitaray goy te.
6Iri maa Mowab boŋbeera baaru,
Boŋbeeraykoy no gumo
hala nd'a boŋbeera d'a fundi beera d'a futa mo.
Amma a sanney kulu yaamo no.
7Woodin sabbay se no Mowab ga kaati nga boŋ se,
Borey kulu ga kaati no.
Araŋ ga bu baray te Cir-Hareset reyzin takula se,
Zama daahir ibare n'i kar ka zeeri.
8Zama Hesbon farey lakaw,
Ngey nda Sibma reyzin tiksey.
Reyzin fun-taji hanney na dumi cindey koyey zeeri.
Kambey kaa ka to hala Yazer,
I yandi kal i koy saaji fimbo ra,
I salle mo hal i na teeko daaru.
9Woodin sabbay se no ay ga hẽ Yazer se,
Danga Sibma reyzin tiksey nooya.
Ya Hesbon da Eleyale, ay g'araŋ tayandi d'ay mundey,
Zama cilili kaŋ ni ga te kaydiya nafa
nda ni heemar waate wano kulu boŋ, a ban.
10Ay na bine kaani da farhã

kaa fari albarkanta ra.
Dooni da farhã kosongu mo si no reyzin kaley ra,
Taamuko si no kaŋ ga reyzin taamu-taamu kankamyaŋo do,
Ay naŋ reyzin wiyaŋ kosongo ma ban mo.
11 Woodin se no ay bina goono ga hẽ
sanda moolo beeri cine Mowab se,
Ay bina ga hẽ gumo Cir-Hareset se.
12 A ga ciya mo, waati kaŋ i di kaŋ Mowab
na nga boŋ fargandi
nga tudey boŋ sududuyaŋ nangey do,
Kal a ga kaa nga nangu hananta do ka te adduwa,
Amma yaamo no.

13 Sanney kaŋ Rabbi ci Mowab boŋ waato jirbey ra din nooya. 14 Amma sohõ Rabbi salaŋ ka ne: «Ne ka guna jiiri hinza, danga mate kaŋ goy-ize ga goy lasaabu, Mowab darza ga ye ka ciya donda-caray hari, nga nda nga kunda beero kulu. Borey kaŋ yaŋ ga cindi si baa gumo, hina mo si.»

Damaskos da Israyla boŋ annabitara

17 Damaskos boŋ sanni neeya:

«A go, Damaskos ga ba ka fay da nga gallutara
ka ciya kurmu gusamyaŋ.
2 Arower kawyey ga ciya kurmu.
I ga ciya alman kuru kuray do.
Kurey ga kani noodin,
Boro kulu mo si i humburandi.
3 Ifraymu wongu fuwey ga ban,
Mayray mo ga ban Damaskos da Suriya cindo ra.
I ga ye ka ciya sanda Israyla izey darza cine.»
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

4 «A ga ciya mo han din hane Yakuba darza ga zabu.
A naasuyaŋo mo ga faabu.
5 A ga ciya mo, sanda mate kaŋ cine ntaasu wiiko
ga fari albarka margu,
A kambey mo ga ntaasu jeeney dumbu,
Oho, a ga ciya sanda mate kaŋ cine
boro ga ntaasu jeeniyaŋ koobu Refayim* gooro ra.
6 Kulu nda yaadin koobuyaŋ hari ga cindi Damaskos ra,
Sanda zeytun* tuuri-nya kokobeyaŋ cine.
Ize hinka wala ihinza ga cindi hala beene kamba gaa,
Tuuro kaŋ hay gumo mo,
Ize taaci wala igu ga cindi a kambey casey gaa.»

Yaadin no Rabbi Israyla Irikoyo ci.

7 Han din hane binde boro ga nga Takakwa guna,
A moy mo ga Israyla wane Hananyankoyo do haray guna.
8 A si sargay feemey kaŋ ci a kambe goyey guna,
Haya kaŋ a kambayzey te mo, a si ye k'a guna koyne,
Baa wayboro himandi bundu toorey,
Wala wayno himandi waney.

9 Zaaro din ra Israyla gallu birnikoyey ga ciya sanda hay fo kaŋ i furu tuuri zugay ra, da tuuri kambe kaŋ Israyla izey dira ka naŋ. Laabo mo ga ciya kurmu.

10 Zama ni dinya Irikoy kaŋ ti ni faaba,
Ni na saalay kaa mo ni gaabi tondo gaa.
Woodin se no ni goono ga tilamyaŋ te ni ibaay boŋ,
Ni goono ga tikse waani yaŋ sinji.
11 Zaaro din kaŋ ra ni n'a tilam mo, ni g'a kali,
Susubay ni ga daŋ ni dumi izo ma te boosi.
Amma han kaŋ hane ni ga kalo wi, a ga te gusam,
Bine saray da doori kaŋ sinda safari wane no.

12 Wass! Ndunnya dumi boobo kosongo neeya!
I goono ga kosongu sanda teekoy dunduyaŋ.
Wayyo! Ndunnya dumey dunduyaŋ neeya!
I goono ga dundu sanda hari beerey wane cine.
13 Ndunnya dumey ga dundu sanda hari boobo dunduyaŋ cine,
Amma Rabbi ga deeni i gaa.
I ga zuru ka mooru mo,
Sanda mate kaŋ cine tondi beeri ra haw ga du gaaray d'a,
Wala mo sanda tuuri kunkunante
kaŋ go hari haw bambata jine.
14 Wiciri kambu haray humburkumay beeri go no,
Hala mo ga bo, boro kulu si no.
Borey kaŋ yaŋ goono g'iri kom baa nooya,
Borey kaŋ yaŋ goono g'iri ku mo baa nooya.

Etiyopi boŋ annabitara

18 Kaari, ya laabo kaŋ gonda fatayaŋ kaŋ ga yooje,
Nin kaŋ go Etiyopi isey banda!
2 Ni ga ni diyey donton teeku fondey ra,
I ga koy karra hiyey ra harey boŋ, ka ne:

«Ya araŋ, diyey kaŋ ga waasu diraw gaa,
Wa koy ndunnya dumi fo do kaŋ borey ga ku,

Kaŋ kuurey ga yuttu mo.
Wa koy dumi waani fo do kaŋ ga humburandi,
Za nangu maaney hala nangu moorey,
Ndunnya dumi gaabikooni no kaŋ ga taamu-taamu,
Kaŋ isey ga gana ka bisa a laabo ra.»

3 Ya araŋ, ndunnya gorokoy kulu,
Sanda araŋ kaŋ yaŋ goono ga goro laabey ra:
D'i na liiliwalo tunandi beene tondi kuukey boŋ,
Kulu araŋ ga di a.
D'i na hilli kar mo, kulu araŋ ga maa r'a.
4 Zama yaa no Rabbi ci ay se:
«Ay ga goro ay laakal gaa,
Ay ga guna mo za nango kaŋ ay go,
Sanda korni kaŋ ra sinda buuda wayno kaari ra,
Wala mo sanda harandaŋ buuda cine
heemar waate korni ra.»
5 Zama za heemar waate mana kaa,
Waati kaŋ tuuri boosi baan,
Booso mo ga ciya reyzin kaŋ ga sintin ka nin,
Kala Rabbi ma kambe kayney pati-pati nda koomayaŋ.
Kambey kaŋ yaŋ go ga feeri mo,
A m'i pati ka kaa.
6 Borey kulu, i g'i naŋ care banda saajo curayzey
kaŋ yaŋ ga ham ŋwa se, da laabo ganji hamey mo se.
Curayzey kaŋ yaŋ ga ham ŋwa ga kaydiya te i gaa,
Laabo ganji hamey kulu mo ga jaw waate te i gaa.

7 Alwaati woodin ra no i ga kande Rabbi se nooyaŋ
ka fun ndunnya dumi fo do kaŋ borey ga ku,
Kaŋ kuurey ga yuttu mo.
Dumi waani fo no kaŋ ga humburandi
za nangu maaney hala nangu moorey,
Ndunnya dumi gaabikooni no kaŋ ga taamu-taamu,
Kaŋ isey ga gana ka bisa a laabo ra.

I ga konda nooyaŋo din naŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo maa go, kaŋ ga ti Sihiyona tondo.

Misira boŋ annabitara

19 Misira boŋ sanni neeya:

A go, Rabbi go ga kaaru beene buru waso boŋ,
A ga ba ka kaa Misira no.

Misira toorey ga jijiri a jine,
Misirancey biney mo ga pati i gandey ra.

2 Ay ga Misirancey daŋ mo i ma gaaba nda care.
I ga wongu te mo nya-ize kulu nga cala gaa,
Gorokasin da gorokasin, gallu nda gallu,
Mayray da mayray, ngey nda care koonu.
3 Gaa no Misira bine-gaabo ga fatta a ra.
Ay g'i saawara mo ciya yaamo
hal i ma ceeci toorey, da ziimey,
Da borey kaŋ yaŋ gonda ganako biyayaŋ, da gunakoy gaa.
4 Ay ga Misirancey daŋ mayra kaŋ ga sandi kambe ra,
Bonkooni futaykooni fo mo no g'i may.
Yaadin no Rabbi Irikoy Kundeykoyo ci.

5 Teeku harey ga sundu,
Isa mo ga halaci ka koogu.
6 Goorey mo ga fumbu.
Misira gatamey kaŋ i ga fansi hari se,
I ga soobay ka zabu kal i ma koosu,
Karra nda diiri mo ga lakaw.
7 Nil isa farrey kaŋ go Nil jabo gaa,
Da Nil fari kulu ga koogu,
I ma say-say, i ma ban.
8 Borey kaŋ yaŋ ga koy tam ga hẽ,
Borey kaŋ yaŋ ga maamari hirri
Nil isa ra mo ga baray.
Borey kulu kaŋ yaŋ ga taaru daaru haro boŋ mo,
I gaa londey ga bu.
9 Woodin banda, lin* karkoy
da fatala kwaaray cakay, haawi g'i di.
10 I ga Misira borey kaŋ yaŋ ga ti bonjare tutubu,
Goy-izey kulu biney ga sara mo.

11 Daahir Zowan mayraykoyey ya saamoyaŋ no.
Firawna saawarekoy kaŋ yaŋ gonda laakal,
I saawara si hima kala alman wane.
Mate no araŋ ga te ka ne Firawna se:
«Ay ya laakalkooney ize no,
Za doŋ bonkooney ize mo no?»

12 Man gaa no ni laakalkooney go binde?
Naŋ i ma ci ni se sohõ
hala ni ma bay haŋ kaŋ no

Rabbi Kundeykoyo waadu Misira boŋ.
13Zowan mayraykoyey ciya saamoyaŋ,
Nof mayraykoyey mo go halliyaŋ ra,
Ngey kaŋ ga ti a kunda lokoto tondo
na Misira laabo borey darandi.
14Rabbi na siiriyaŋ laakal daŋ mayraykoyey ra,
I ma du ka Misira darandi nga goyey kulu ra.
A ga hima boro kaŋ bugu,
Kaŋ goono ga tatanji nga yeero ra.
15I si goy kulu te Misira ra kaŋ gonda nafa,
Baa boŋo wala sunfa,
Wala kambe wala deene taji, i si hin k'a te.

16Han din hane Misira ga ciya sanda wayboroyaŋ. I ga humburu ka jijiri, Rabbi Kundeykoyo kamba zinjiyaŋo kaŋ a goono ga zinji laabo boŋ sabbay se. 17Yahuda laabo ga ciya humburkumay hari Misira laabo se. Boro kulu kaŋ n'a baaro ci a se ga humburu Rabbi Kundeykoyo waado kaŋ a goono ga miila Misira boŋ.

18Hano din hane gallu gu ga bara Misira ra kaŋ yaŋ ga salaŋ da Kanaana deene, kaŋ yaŋ ga ze da Rabbi Kundeykoyo. I kwaara fo maa ga ciya Halaciyaŋ Gallu.

19Han din hane, sargay feema fo ga bara Rabbi se Misira laabo bindi ra, cinari kuuku fo mo ga bara Rabbi se laabo hirro me gaa. 20A ga ciya alaama nda seeda mo Rabbi Kundeykoyo se Misira laabo ra, zama Misirancey ga hẽ Rabbi gaa kankamandikoy sabbay se. Nga mo ga Faabako donton i se kaŋ wongaari no, a g'i faaba mo. 21Rabbi ga naŋ Misirancey ma nga bay. Misirancey mo ga Rabbi bay zaari woodin ra. Oho, i ga sududuyaŋ te da alman sargay da ŋwaari sargay care banda. I ga sarti sambu Rabbi se, i g'a toonandi mo. 22Rabbi ga Misira kar. D'a n'a kar, a g'a yayandi mo. I ga tuubi ka kaa Rabbi do, nga mo ga maa i se k'i no baani.

23Zaari woodin ra binde, fondo beeri fo ga te za Misira gaa kal a ma koy Assiriya gaa. Assiriyancey ga furo Misira ra, Misirancey mo ga furo Assiriya ra. Misirancey ga sududuyaŋ te, ngey nda Assiriyancey care banda. 24Hano din hane Israyla ga ciya ihinzanta Misirancey da Assiriyancey banda, albarka hari nooya ndunnya bindo ra. 25Zama Rabbi Kundeykoyo n'i albarkandi ka ne: «Albarka ma bara ay borey Misira gaa, d'ay kambe goyo Assiriya gaa, d'ay mayray haro Israyla mo gaa.»

Rabbi ne Assiriya ga Misira nda Etiyopi zeeri

20 Jiiro kaŋ Assiriya wonkoyo kaa Asdod, saaya kaŋ Assiriya bonkoono Sargon n'a donton, a na Asdod wongu k'a ŋwa. 2Alwaati woodin ra no Rabbi salaŋ Isaya Amoz ize me ra ka ne: «Ma koy ka bufu zaara feeri ka kaa ni canta gaa, ma ni taamey mo foobu ka kaa ni cey gaa.» Nga mo te yaadin. A go ga dira kwaay si, taamu mo si.

3Rabbi ye ka ne: «Sanda mate kaŋ cine ay tamo Isaya te, jiiri hinza a go ga
bar-bare kwaay si, taamu mo si cey gaa, zama nga ma ciya alaama nda dambara
hari Misira nda Etiyopi boŋ, 4yaadin cine no Assiriya bonkoono ga dira nda
borey kaŋ yaŋ a di Misira ra, ngey nda Etiyopi waney kaŋ zuru. Arwasey da
dottijo zeeney ga dira kwaay si, taamu si, hala nda i banda furay go taray,
Misira haawi nooya. 5I ga sukurutu, haawi m'i di mo ngey deyaŋ haro Etiyopi
d'i darza haro Misira sabbay se. 6Zaari woodin ra binde laabo din caso gorokoy
ga ne: ‹Guna mate kaŋ cine iri deyaŋ haro bara nd'a, nango din kaŋ iri zuru ka
koy ka gaakasinay ceeci, iri ma du ka faaba Assiriya bonkoono kambe ra se.
To, iri binde, mate iri ga te ka yana?› »

Babila halaciyaŋo boŋ annabitara

21 Saajo kaŋ go teeko do haray boŋ sanni neeya:

Danga day dandi kambe haray hari haw bambata kaŋ ga bisa,
Kaŋ ga funsu nda gaabi,
Yaadin cine no wongu ga fun saajo ra d'a,
A ma fun laabo kaŋ ga humburandi ra.

2Bangandi kaŋ ga sandi no i cabe ay se,
Amaana ŋwaako goono ga amaana ŋwaari goy te.
Halaciko go halaciyaŋo gaa ga te.
Ya nin, Elam, ziji ka koy!
Ya Mediya, ma wongu marga kayandi ka windi!
Ay naŋ i bine jisiyaŋo kulu ma ban.

3Woodin sabbay se no ay ankorey to da doori,
Foyray n'ay di sanda wayboro kaŋ go ga hay-zaŋay cine.
Ay go ga kuubi da doori, kala ay si hin ka maa sanni,
Ay taabi mo kala ay si hin ka di.
4Ay bina goono ga fittaw,
Humburkumay n'ay zeeri.
Kubay-kuba kaŋ ay ga beeje nd'a,
Rabbi ye k'a ciya ay se jijiriyaŋ.

5Babila ra i goono ga ŋwaari do soola,
I goono ga tangarayaŋ daaru,
I goono ga ŋwa, i goono ga haŋ.
Ya araŋ wongu nyaŋey, wa tun!
Wa ji tuusu korayey gaa!

6Zama yaa no Koy Beero ci ay se:

«Ma koy ka batuko daŋ,

A ma ci haŋ kaŋ nga ga di.
7 D'a di wongu torkoyaŋ,
da bari-kariyaŋ kaŋ ga dira ihinka-hinka,
Da farkayyaŋ kaŋ yaŋ go ga sasare,
Da yoyaŋ kaŋ yaŋ go ga sasare.
Kal a ma hanga jeeri ka laakal daŋ hal a ma boori.»

8 Gaa no batukwa kuuwa sanda muusu beeri cine ka ne:

«Ya ay Koyo, zaari ay goono ga kay
batuyaŋ cinaro boŋ duumi ka batandi.
Cin me-a-me ay go ne ga sinji ay batuyaŋo do.
9 Guna, boro fo go kaa wongu torko ra,
Da bari-kari hinka-hinka.»
Bora din ne: «Babila kaŋ! A kaŋ!
A tooru jabantey kulu mo,
Rabbi n'i bagu-bagu kala ganda.»

10 Ya araŋ kaŋ ay safa ay dubango ra,
Haŋ kaŋ ay maa Rabbi Kundeykoyo Israyla Irikoyo do,
Ay n'a bangandi araŋ se.

Edom da Laarabey laabo boŋ annabitara

11 Edom boŋ sanni neeya:

Ceyaŋ fo kaa ay do kaŋ fun Seyir ka ne:
«Batukwa, man gaa cine no cino to?
Batukwa, man gaa cine no cino to?»
12 Batukwa mo ne: «Mo boyaŋ go kaa,
Cin mo goono ga kaa.
D'araŋ ga hã, wa hã,
Wa bare mo ka ye ka kaa.»

13 Laarabey laabo boŋ sanni neeya:

Ya araŋ Dedancey, sata kaŋ goono ga dira,
Laarabey laabu saajo tuurey ra no araŋ ga zumbu.
14 Ya araŋ Tema laabo gorokoy, boro kaŋ maa jaw,
W'a kubay da hari, wa zurantey mo kubay da ŋwaari.
15 Zama takuba se no i zuru, takuba kaŋ go foobante,
Da biraw kaŋ i na haw daŋ a ra, da wongu kankami mo.

16Zama yaa no Koy Beero ci ay se: «Ne ka guna jiiri fo, mate kaŋ goy-ize ga
goy lasaabu, Kedar darza kulu ga ban. 17Biraw ize cindey, Kedar ize wongaarey
ga zabu ka ciya borey kaŋ si baa, zama Rabbi Israyla Irikoyo no ka woodin ci.»

Urusalima boŋ annabitara

22 Bangandiyaŋ gooro boŋ sanni neeya:

Ifo ka du nin sohõ
kaŋ araŋ jama kulu kaaru cinarey boŋ?
2Ya nin, gallu kusuumakoy kaŋ to da kosongu,
Nin, faada kaŋ ga farhã,
Ni borey kaŋ i wi kulu, manti takuba no k'i wi,
Manti mo wongu ra no i bu bo.
3Ni mayraykoyey kulu, care banda no i zuru,
Tongo koyey no k'i haw.
Ni borey kulu kaŋ i di, i n'i haw care gaa,
Baa kaŋ i zuru ka koy nangu mooro.
4Woodin sabbay se no ay ne:
«Ma ni mo kaa ay do haray.
Naŋ ay ma hẽeni korno te.
Ma si kookari ka ne ni g'ay suurandi
ay jama ize wayo halaciyaŋo sabbay se.»

5Zama kosongu da taamu-taamuyaŋ
da boŋ haway hane no kaŋ fun Rabbi do,
A fun Rabbi Kundeykoyo do bangandiyaŋ gooro ra.
Wongu ga birni cinarey bagu-bagu,
Borey kuuwa ga koy tondi kuukey do.
6Elam go ga tonga jare,
A gonda wongu torkoyaŋ da boroyaŋ da bari-kariyaŋ.
Cir mo na koray feeri.
7A ciya mo ni gooru suubanantey to da wongu torkoyaŋ,
Bari-karey mo na daaga sinji birni meyo gaa.
8Rabbi na Yahuda kosara kaa a gaa.

Ni mo, han din hane ni naanay wongu jinay gaa,
Kaŋ yaŋ go tuuri zugay faada ra.
9Araŋ di kaŋ Dawda gallo kortimey ga baa gumo.
Araŋ na ganda bango haro margu-margu nangu folloŋ.
10Araŋ na Urusalima windey kabu,
Araŋ na windi fooyaŋ zeeri
ka birni cinaro gaabandi nd'ey.
11Araŋ na guusu fansi mo
birni cinari hinka nda care game ra,

Zama araŋ ma waato bango haro jisi a ra.
Amma Bora kaŋ na goy woodin te, araŋ mana naanay a gaa.
Nga kaŋ n'a soola za gayyaŋ mo, araŋ mana laakal d'a.

12 Woodin sabbay se no,
Han din Rabbi Kundeykoyo
ga ce ka ne araŋ ma hẽ
ka bu baray te, k'araŋ boŋey cabu,
Ka bufu zaara haw cante gaa.
13 A binde araŋ go ga farhã da bine kaani gumo,
Da haw da feeji wiyaŋ, da ham ŋwaari da duvan* haŋyaŋ.
Araŋ go ga ne: «Iri ma ŋwa, iri ma haŋ,
Zama suba no iri ga bu.»

14 Amma Rabbi Kundeykoyo na woone bangandi ay se ay hangey ra. A ne: Daahir ay si taalo din yaafa araŋ se kala araŋ ma bu. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

Sebna nda Eliyacim sanney

15 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Ma koy bora kaŋ ga bonkoono
arzaka jisiyaŋ windo dabari do,
Kaŋ ga ti Sebna. Ma ne a se:
16 «Ifo no ni se neewo?
May no ni se mo nango,
Kaŋ se ni na saaray jabu ni boŋ se nango wo ra?»
(A go ga fijiyaŋ do jabu nga boŋ se tondo boŋ,
A goono ga nangoray jabu nga boŋ se tondi ra.)

17 A go, Rabbi ga ba ka ni jindaw da gaabi,
Nin boro gaabikoono.
Oho, a ga ni di diyaŋ hanno.
18 A ga ni windi-windi sanda taawa cine
ka ni catu kala ni ma koy laabu fo kaŋ ga tafay ra.
Noodin no ni ga bu,
Noodin mo no ni torko darzantey go,
Ya nin, ni jine bora windo haawi haro!
19 Ay ga ni gaaray ka ni kaa ni goyo ra,
Ay ga ni dagu ka kaa ni nango ra mo.

20 A ga ciya mo, han din hane ay g'ay tamo Eliyacim Hilciya ize ce. 21 Ay ga ni kwaayo daŋ Eliyacim gaa ka ni guddama korfa haw a gaa. A kambe ra mo no ay ga ni mayra daŋ. A ga ciya baaba Urusalima gorokoy da Yahuda

dumo mo se. 22Dawda windo daabuyaŋ haro mo, ay g'a daŋ a kambe ra. D'a
n'a feeri, boro kulu s'a daabu. D'a n'a daabu mo, boro kulu s'a feeri. 23Ay g'a
sinji sanda sarfa cine nangu tabbatante ra, a ga ciya karga darzante mo nga
baabo dumo se. 24A baabo dumo darza kulu ga sarku a gaa, izey nda ngey
banda. Hari jinay kulu, za haŋ gaasiyey gaa kal a ma koy gullayzey kulu gaa,
ngey mo ga sarku a gaa.
25Rabbi Kundeykoyo ne: Han din hane sarfa kaŋ i sinji nangu tabbatanta ra
din, a ga sooli. A ga pati ka kaŋ, jinayey kaŋ goono ga sarku a gaa din mo ga
halaci, zama Rabbi no ka woodin ci.

Tir da Zidon boŋ annabitara

23 Tir boŋ sanni neeya:

Ya araŋ Tarsis hiyey, wa kaati!
Zama i na Tir kwaara zeeri kala windi kulu mana cindi,
Do-me mo si no.
I fun da baaro din Kubrus laabu ka kand'a Tir se.

2Wa dangay, ya araŋ teeko me gaa gorokoy.
Zidon fatawc'izey kaŋ yaŋ na teeko daŋandi.
I na araŋ toonandi waato.
3I ga teeku meyey gaa casu ka kande Sihor farey
da Nil isa albarka a ma ciya Sidon riiba.
Nga mo ciya dumi boobo se habu.

4Ya Zidon, haawi ma ni di,
Zama teeko go ga salaŋ, danga teeko ra
wongu nangu nooya. A goono ga ne:
«Ay wo, yana gunde jaraw taabi te,
Yana hay, yana arwasuyaŋ biiri,
Yana wandiyoyaŋ jare mo.»
5Saaya kaŋ cine baaro ga kaa Misira,
I ga jijiri Tir baaro sabbay se.
6Wa bisa ka koy Tarsis.
Araŋ kaŋ goono ga goro teeko me gaa,
Araŋ ma wurru.
7Araŋ gallo kaŋ gonda bine kaani, nga nooya, wala?
Wo kaŋ a kaajo sintin za doŋ zamaney ra no.
Nga no kaŋ a cey kond'a nangu mooro
hal a ma ciya ce-yaw noodin, wala?
8May no ka Tir waadu nda woodin?
Nga kaŋ ga koytarayyaŋ zaban,
Nga kaŋ a fatawc'izey ya bonkooniyaŋ no.
A day da neera teekoy mo ndunnya boro beeriyaŋ no.

9Rabbi Kundeykoyo no k'a waadu,
Zama nga ma boŋbeeray darza kulu ziibandi,
A ma donda-caray candi ka kande
ndunnya beeraykoyey kulu boŋ.

10Ya Tarsis ize wayo,
Ma gana ka bisa ni laabo ra sanda Nil isa cine.
Kosaray hari kulu mana cindi ni se sohõ.
11Rabbi na nga kamba salle teeko boŋ,
A na koytarayyaŋ zinji.
Rabbi na lordi te Kanaana boŋ ka ne
a wongu fuwey ma halaci.
12A ne koyne:
«Ya nin wandiya kaŋ di kankami gumo, Zidon ize wayo.
Ni si ye ka farhã koyne.

Ma tun ka daŋandi ka koy Kubrus.
Baa noodin mo ni si du fulanzamay.»
13Guna, Kaldancey laabo neeya,
Waato ndunnya dumo din si no.
Assiriyancey na Tir sinji a ma te do-me.
Kaldancey mo na ngey wongu cinari kuukey sinji,
I na Tir faadey kaa koonu k'a ciya kurmu.

14Ya araŋ Tarsis hiyey, wa kaati!
Zama araŋ wongu fuwo halaci!

15A ga ciya mo, han din hane borey ga dinya Tir gaa kal a ma to jiiri wayye, kaŋ ga saba nda bonkooni folloŋ aloomar. Jiiri wayya din banda a ga ciya Tir se sanda mate kaŋ cine i ci kaaruwa doono ra, ka ne:

16«Ya nin, kaaruwa kaŋ gaa borey dinya,
Ma moolo sambu ka gallo bar-bare.
Ma moola hamney kar da gonitaray,
Ma dooni kaano boobo te zama i ma fongu ni gaa.»

17A ga ciya mo jiiri wayya din banda Rabbi ga Tir kunfa. Kwaara ga ye mo nga waykuuray sufuray goyo teeyaŋ ra. A ga kaaruwataray* te mo nda ndunnya mayrayey kulu kaŋ go ndunnya fando boŋ. **18**Amma a day da neera, d'a sufuray goyo, boro fo g'i fay waani Rabbi se. Arzaka si jisi, borey s'a daŋ barma mo, zama a day da neera ga ciya borey kaŋ goono ga goro Rabbi jine yaŋ din wane. I ma ŋwa ka kungu, ka bankaaray gaakurante yaŋ te mo.

Irikoy ga nga ciito zumandi laabo ra

24 Guna, Rabbi ga laabo ciya koonu,
A g'a te kurmu, a g'a bare ka gum,
A g'a gorokoy mo say-say.
2A ga ciya mo, sanda mate kaŋ cine jama bara,
Yaadin cine no alfaga* mo ga bara.
Sanda mate kaŋ cine bannya go,
Yaadin cine no a koyo mo ga bara.
Sanda mate kaŋ cine koŋŋa go,
Yaadin cine no fu-nya mo ga bara.
Sanda mate kaŋ cine dayko go,
Yaadin cine no neerako mo ga bara.
Sanda mate kaŋ cine garaw danko go,
Yaadin cine no garaw sambuko mo ga bara.
Sanda mate kaŋ cine nooru nda hari nooko go,
Yaadin cine no nooru nda
hari taako mo ga bara.
3Laabo kulu ga ciya koonu parkatak,
Ibarey g'a kulu ku parkatak,
Zama Rabbi no ka sanno din ci.

4Laabo ga bu baray te, a ga lakaw.
Ndunnya ga yangala ka lakaw,
Ndunnya ra boŋbeeraykoyey ga yangala.
5Ndunnya ziibi mo nga gorokoy sabbay se,
Zama i go ga lordiyaŋ daaru,
I go ga hin sanni kakaw,
I go ga sappa kaŋ ga duumi tunandi mo.
6Woodin sabbay se no laaliyaŋ go ga laabo ŋwa.
A ra gorokoy mo, i n'i gar taali-teeriyaŋ.
Woodin sabbay se no laabo gorokoy ton,
Manti boro boobo no ka cindi a ra.
7Reyzin hari ga ba ka ban,
Reyzin tikse go ga yangala,
Bine kaani koyey kulu go ga bine jisi.
8Haray kar ka fooru yaŋ kulu ban,
Farhã teekoy kosongo ban, moolo beeri farhã mo ban.

9Borey si duvan haŋ ka doon koyne,
Baji mo ga fortu nga hankoy se.
10Gallo kurmo bagu ka kaŋ.
Windi kulu go daabante,
Hala boro kulu si du ka furo.

11Borey goono ga kaati fondey ra duvan sabbay se,
Farhã kulu te kubay,
Laabo ra foori nda haari kulu dira.
12Gallo ra, kala kurmu kaŋ cindi,
I na birni meyo kar ka bagu-bagu.
13Zama mate kaŋ cine a ga ciya laabo bindi ra da
jama fooyaŋ game ra, nga neeya:
I ga hima zeytun* nya kokobeyaŋ,
Wala reyzin ize koobuyaŋ kali wiyaŋ banda.

14Borey ga jinde sambu ka farhã dooni te,
Rabbi koytaray darza sabbay se no
i ga jinde sambu ka kuuwa za wayna kaŋay haray.
15Ya wayna funay haray borey, wa Rabbi beerandi fa!
Ya teeko meyey kulu gaa borey,
Wa Rabbi Israyla Irikoyo maa beerandi.
16Iri maa dooniyaŋ kaŋ yaŋ fun za ndunnya me, ka ne:
«Adilitaraykoyo beeri!»

Amma ay wo ne: «Ay halaci! Ay halaci!
Kaari ay! Amaana ŋwaakoy goono ga amaana ŋwaari te.
Oho, amaana ŋwaakoy goono ga amaana ŋwaari te gumo.»
17Ya nin ndunnya ra goroko, joote
da guusu hirrimi da korfo hirrimi ga ba ka ni di.
18A ga ciya mo, boro kaŋ zuru humburkumay yooja se
ga kaŋ guusu hirrimo ra.
Bora kaŋ fun guusu hirrimo bindi ra mo,
Korfo hirrimo g'a di.

Zama beene daabirjey fiti,
Ndunnya tiksey mo goono ga jijiri.
19Ndunnya go ga ceeri parkatak,
Ndunnya go ga kortu parkatak,
Ndunnya go ga teeni gumo nda cimi!
20Ndunnya go ga tatanji sanda boro kaŋ bugu cine,
A go ga zinji-zinji sanda tanda cine.
A zunubi alhakko ga tin a boŋ.
A ga kaŋ, a si ye ka tun mo koyne.

21A ga ciya mo, han din hane,
Rabbi ga ciiti beene kunda se beena ra,
Ndunnya bonkooney mo, a g'i ciiti ganda.
22A g'i margu nangu folloŋ,
Sanda mate kaŋ cine

i ga kas'ize yaŋ margu kasu guusu folloŋ ra.
A g'i daabu kasu fu ra,
Jirbi boobo banda mo a g'i ciiti.
23 Waato din gaa no hando alhaalo ga bare,
Wayna mo, haawi g'a di.
Zama Rabbi Kundeykoyo ga may Sihiyona tondo boŋ
da Urusalima ra.
A darza ga bangay arkusey kaŋ a daŋ yaŋ jine.

Saabuyaŋ baytu

25 Ya Rabbi, nin no ga ti ay Irikoyo.
Ay ga ni beerandi, ay ga ni maa saabu,
Zama ni na dambara hariyaŋ te,
Za doŋ saaware-saawarey nooya naanay toonante ra.
2 Zama ni na gallu bare ka ciya laabu gusam.
Ni na gallu kaŋ gonda birni bambata ciya kurmu,
A ciya yawey faada, manti gallu no koyne,
A si cina mo koyne hal abada.
3 Woodin sabbay se no dumi gaabikooni ga ni beerandi.
Ndunnya dumey kaŋ sinda bakaraw gallo ga humburu nin.
4 Zama ni ciya tuguyaŋ do talkey se,
Tuguyaŋ do alfukaaru se a kankamo ra.
Koruyaŋ do beene hari beeri se,
Bi kaŋ ga boro wa korni mo.
Zama borey kaŋ yaŋ sinda bakaraw funsuyaŋ korna
ga hima beene hari kaŋ ga cinari kar,
5 Da sanda nangu kogo ra korni.
Ni ga mebarawey kosongo zabu,
Mate kaŋ cine buru yuumay ga korni zabu.
Yaadin cine no ni ga
borey kaŋ sinda bakaraw yaŋ din doono dangandi nd'a.

6 Tondi kuuku woone boŋ no Rabbi Kundeykoyo ga batu te,
"waari batu, ŋwaari kaŋ gonda ji da londi,
da duvan jisanta kaŋ i hanse hal a boori, batu wane.
7 Daabiro kaŋ go ga jama kulu daabu,
Rabbi g'a halaci tondi kuuku woone boŋ,
Kaŋ ga ti bangumo kaŋ daaru ndunnya dumey kulu boŋ.
8 A ga buuyaŋ gon hal abada.
Rabbi, Koy Beero ga mundi tuusu moydumey kulu gaa.
A ga wowi hibandi ka kaa
nga jama gaa mo ndunnya kulu ra,
Zama Rabbi no ka woodin ci.

9 Han din hane binde boro ga ne:

«Guna, woone wo iri Irikoyo no.
Iri n'a batu, a g'iri faaba mo.
Woone wo Rabbi no kaŋ iri batu.
Iri ma farhã ka bine kaani te a faaba ra.»

10 Zama tondi kuuku woone boŋ no
Rabbi ga nga kamba dake.
A ga Mowab taamu-taamu nga cey cire mo,
Sanda mate kaŋ cine
i ga subu nda birji taamu-taamu care ra.
11 Mowab ga nga kambey salle a bindo ra,
Sanda mate kaŋ cine
ziiko ga nga kambey salle ka zi.
Rabbi g'a boŋbeera zeeri,
Baa kaŋ a kambe gonda gonitaray.
12 Ni wongu fu cinari gaabikooney mo,
Rabbi g'i zeeri,
A m'i kanandi, a m'i ye ganda kala laabo ra.

Sifayaŋ baytu

26 Han din hane no i ga dooni woone te Yahuda laabo ra ka ne:

Iri gonda gallu gaabikooni.
Rabbi ga cinari beeri da wongu fu ciya iri se faaba.
2 Wa birni meyey fiti zama dumi adilante
kaŋ ga cimi haggoy ma furo.
3 Bora kaŋ laakalo goono ga sinji ni gaa,
Ni g'a gaay laakal kanay toonante ra,
Zama se a goono ga de ni gaa.
4 Wa de Rabbi gaa hal abada,
Zama Rabbi Irikoy ya Tondi daaru kaŋ ga duumi no.
5 Zama a na beena ra gorokoy zeeri.
Gallo din kaŋ gonda boŋbeeray mo, a n'a ye ganda.
Oho, a n'a ye ganda kala laabo gaa.
6 Ce ga gallo taamu-taamu,
Sanda alfukaarey cey da londibuuney taamuyaŋey nooya.

7 Adilante fondo ya kayyaŋ no.
Ya nin Adilitaraykoyo,
Ni ga adilante fondo te banda folloŋ.
8 Oho, ni ciiti fondey ra no
iri hangan ni se da beeje.

Ya Rabbi, ni maa da ni fonguyaŋey no
iri fundey ga laami nd'a.
9 Ay fundo ga laami nda nin cin haray.
Oho, ay biya kaŋ go ay ra go ga ni ceeci da anniya.
Zama waati kaŋ cine ni ciitey go ndunnya ra,
Ndunnya gorokoy ga adilitaray dondon.
10 Baa boro na gomni cabe boro laalo se,
A day si adilitaray dondon.
Laabu cimikoy ra no a ga laala goy te,
A si di Rabbi koytaray darza mo.
11 Ya Rabbi, ni kamba go beene,
amma boro laaley mana di a.
Amma i ga di ni anniya ni jama se,
Haawi m'i di mo.
Oho, danji ga ni yanjekaarey ŋwa.

12 Ya Rabbi, ni ga lordi te
ka ne iri ma du laakal kanay,
Zama nin no ka iri goyey kulu goy iri se.
13 Ya Rabbi iri Irikoyo, koy fooyaŋ
kaŋ manti nin n'iri may.
Amma ni maa hinne no iri ga seeda.
14 Buukoy din si ye ka funa.
Refayimey* kaŋ dira si ye ka kaa mo.
Zama ni n'i taabandi k'i halaci.
Ni naŋ mo baa i fonguyaŋo ma daray.
15 Ya Rabbi, ni na laabo borey tonton, ni du beeray.
Ni na laabo borey tonton,
Ni na laabo hirrey kulu tafandi.

16 Ya Rabbi, taabi ra ni jama na ni ceeci.
Waato kaŋ cine ni goojiyaŋo go i boŋ,
I na adduwa te ciinay ra.
17 Sanda wayboro gundekoy kaŋ maan nga hayyaŋo alwaati,
A go azaaba ra, a go ga kaati nga hay-zaŋa ra.
Ya Rabbi, yaadin cine no iri mo bara ni jine.
18 Iri te gunde, iri goono ga hay-zaŋay,
Amma danga haw no iri hay.
Iri mana faaba goy fo te laabo ra,
Ndunnya gorokoy mo mana kaŋ *wongu ra*.

19 Ni wane buukoy ga ye ka funa,
Ay buukoy gaahamey ga ye ka tun koyne.
Ya araŋ kaŋ go laabo ra ga kani,

Wa mo hay, wa doon farhã sabbay se,
Zama ni harandaŋo ya kaari harandaŋ no,
Laabo mo ga Refayimey kaa taray.

20 Ya ay jama, wa kaa ka furo araŋ fuwey ra.
Araŋ ma fu meyey daabu araŋ boŋ,
Araŋ ma tugu alwaati kayna fo,
Hala dukuro ma bisa.
21 Zama guna, Rabbi ga fatta nga nango ra
zama nga ma ndunnya gorokoy ciiti
i goy laaley sabbay se.
Laabo mo ga kuro kaŋ borey mun nga boŋ bangandi,
A si ye ka borey kaŋ boro laaley wi din tugu koyne.

27 Han din binde Rabbi ga nga takuba kaana,
kaŋ ga warga, kaŋ ga beeri mo sambu.
A ga Lebiyatan* ciiti, gondo kaŋ ga zuru,
Kaŋ ga ti Lebiyatan din kaŋ ga diraw siiro te.
A ga teeku ham bambata din wi.

Reyzin kalo doono

2 Zaaro din ra
Wa doon reyzin nya kali hanna se.
3 Ay, Rabbi no g'a kuru.
Ay g'a haŋandi waati kulu
Ay g'a haggoy cin da zaari
zama boro fo ma si hasaraw te a se.
4 Futay fo si no ay do.
Da day tuuri karjikoy da karji nyaŋey
goono ga gaaba nda ay wongu ra,
Kulu ay g'i taamu-taamu, ay m'i ton sahãadin.
5 Kala Yakuba ma de ay gaabo gaa,
Zama nga ma sabayaŋ ceeci ay gaa.
Oho, kal a ma sabayaŋ ceeci ay gaa.

6 Jirbey kaŋ ga kaa ra Yakuba ma tilam.
Israyla ga boosu ka te zaymi taji
ka ndunnya kulu toonandi da tuur'izeyaŋ.

7 Rabbi na Israyla kar
sanda mate kaŋ cine a n'a karkoy kar no?
Wala mo, a n'a wi wiyaŋo
kaŋ dumi a na afooyaŋ wi no?
8 Day, waati kaŋ ni n'a gaaray k'a sallama,

Ni go ga yanje nd'a no.
Rabbi funsuyaŋ korna no a n'i gaaray d'a
wayna funay hawo zaaro ra.
9 Woodin binde, goojiyaŋo no a ga laala yaafa
ka kaa Yakuba gaa d'a.
Woone mo ga ti a zunubey tuusuyaŋo nafa kulu:
D'a na sargay feema tondey kulu
ciya sanda naaneeri tondi bagu-bagante yaŋ,
Wayboro himandi bundu toorey da wayno himandi waney mo
si ye ka goro kayante koyne.
10 Zama gallu birnikoyo go ga goro nda faaji.
Nangoray no kaŋ i naŋ,
I n'a furu mo, sanda saaji cine.
Noodin no handayze ga kuru, noodin mo no a ga kani,
A ma tuuri kambey ŋwa ka ban.
11 Da tuuri kambey koogu,
Borey g'i ceeri ka kaa.
Wayborey ga kaa ka danji funsu nd'ey.
Zama jama no kaŋ sinda fahamay.
Woodin se no i Teekwa si bakar i se,
I Takakwa si gomni kulu cabe i se.

12 A ga ciya mo, han din hane Rabbi ga nga karayaŋo sintin za Ufratis isa gaa, kal a ma koy Misira gooro gaa. Ya araŋ Israyla izey, a g'araŋ margu afo-fo.
13 A ga ciya mo han din hane, Rabbi ga hilli beeri kar. Darantey kaŋ go Assiriya laabo ra, da furantey kaŋ go Misira laabo ra ga fatta ka kaa ka sududuyaŋ te Rabbi se tondi hananta boŋ Urusalima ra.

Kaari nin, Ifraymu

28 Ifraymu bugantey, kaari i boŋbeeray koytaray fuula,
D'a darza hanna kaŋ ga hima tuuri boosi
kaŋ go ga lakaw, kaŋ go gooru albarkanta ra.
Borey kaŋ yaŋ bugu nda duvan gooro nooya!
2 A go, Koy Beero gonda hin da gaabi,
Danga day hari bambata kaŋ ga kaa da gari,
Haw bambata kaŋ ga halacandi, sanda hari bambata
kaŋ ga ciya hari-yaa ka bambari,
A ga Ifraymu soote-soote kala ganda nda nga kambe.
3 Ifraymu bugantey boŋbeeray koytaray fuula,
Ce g'a taamu-taamu.
4 A darza hanna ga hima tuuri boosi kaŋ go ga lakaw,
Kaŋ go gooru kaŋ gonda albarka ra.
A ga hima jeejay hayyaŋ sintina za kaydiya mana to.
Jeeja din, za a gunakwa di a, a go a kambe ra mo,

Kal a m'a ŋwa ka ban.

5Han din hane,
Rabbi Kundeykoyo ga ciya koytaray fuula darzante
da boŋtobay hanno nga jama kaŋ cindi yaŋ se.
6A ga ciya mo cimi ciiti biya
boro kaŋ goono ga goro ciiti karga boŋ din se.
Borey kaŋ goono ga wongu tuti ka ye banda
hala birni meyey gaa, a ga ciya i se gaabi.

7Baa woone yaŋ mo harta duvan se.
Baji se mo i tatanji.
Za alfagey ka koy annabey, i kulu harta baji sabbay se.
Duvan n'i gon, i tatanji baji sabbay se,
Kaŋ i goono ga annabitaray te, i goono ga harta.
I goono ga diibi-diiba te ciiti dumbuyaŋ ra.
8Zama yeeri nda kazaamataray
go taabaley kulu boŋ ga daaru,
Nangu kulu si hanan.

9May binde no a ga dondonandi bayray?
May se no a ga sanni feeri, boro ma du ka bay?
Zankey kaŋ yaŋ i kaa wa, i n'i kaa fafa gaa no?
10Zama
lordi fo lordi fo boŋ, lordi fo lordi fo boŋ.
Farilla fo farilla fo boŋ, farilla fo farilla fo boŋ,
Ne kayna, yongo mo kayna.

11Yaadin gaa mo, Rabbi ga salaŋ dumo wo se
da ciine waani, da mebarawey meyey,
12Ngey kaŋ yaŋ se a ne: «Fulanzamay neeya,
Wa fulanzamay no boro kaŋ farga se.»
Woone mo, nga no ga ti fundi baani.
Amma kulu nda yaadin, i wangu ka maa.
13Woodin sabbay se no Rabbi sanno ga ciya i se:
Lordi fo lordi fo boŋ, lordi fo lordi fo boŋ.
Farilla fo farilla fo boŋ, farilla fo farilla fo boŋ,
Ne kayna, yongo mo kayna --
Zama i ma koy ka kaŋ banda-banda ka ceeri,
Kumsay m'i di, i ma furo kambe mo.

14Woodin sabbay se binde, ya araŋ donda-caray koyey,
Araŋ kaŋ goono ga jama kaŋ go Urusalima ra may.
Wa maa Rabbi sanno se.

15 Zama araŋ ne: «Iri sappe nda buuyaŋ.
Iri nda Alaahara gonda amaana.
Da barzu kaŋ ga faara ga bisa,
A si kaa iri gaa me!
Zama iri na tangari te iri koruyaŋ do,
Iri tugu mo halliyaŋ cire.»

16 Woodin sabbay se binde,
Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

«Guna, ay go ga tondi sinji Sihiyona* ra,
Tondi suubanante no, tondi darzakoy
da daba tabbatante no fuwo se,
Boro kaŋ g'a cimandi mo si zinji.
17 Ay ga cimi ciiti ciya neesiyaŋ korfo,
Adilitaray mo y'a te deedandiyaŋ hari.
Gari ga tangari koruyaŋ nango haabu ka kaa,
Hari-yaa mo ga tuguyaŋ nango yoole.
18 Araŋ sappa kaŋ araŋ te da buuyaŋ din ga feeri.
Araŋ da Alaahara game ra amaana mo ga fun.
Waati kaŋ barzo kaŋ ga faara din ga bisa mo,
Araŋ ga ciya taamu-taamuyaŋ hari.
19 Waati kaŋ a ga bisa kulu, a g'araŋ di,
Zama susubay ka koy susubay no a ga bisa,
Cin gaa, zaari gaa,
Baaro fahamay sinda hay kulu kala humburkumay.»
20 Zama daaro dunguriya hala boro si hin ka salle a boŋ.
Daabiro mo kayna hala boro si hin ka didiji a ra.
21 Zama Rabbi ga tun sanda mate kaŋ cine a tun
Perazim tondo ra.
A ga futu ka jijiri sanda mate kaŋ cine a te
Jibeyon gooro ra,
Zama nga ma nga goyo te se,
A goyo kaŋ ga dambarandi.
A ma nga muraadey kaŋ ga dambarandi yaŋ tabbatandi.
22 Sohõ binde, araŋ ma si ciya borey kaŋ ga donda
sanno zama araŋ sisirey ma si kankam ka tonton.
Zama Rabbi Kundeykoyo do no ay maa
kaŋ a na halaciyaŋ kubante waadu ndunnya kulu boŋ.

23 Wa hangan ka maa ay jinda.
Wa laakal ye ka maa ay sanno.
24 Mate no, waati kulu no alfari ga soobay ka nangu hanse,
A ma nga faro guwey feeri ka bagu-bagu dumayaŋ se?

25 Abada! D'a na faro batama sasabandi,
A ga algaru dumi izo say-say,
A ma nga lamto duma,
A ma alkama say-say ka sasare, da sayir* nga nango ra,
Da haamo mo faro casey gaa.
26 Zama a Irikoyo goono g'a dondonandi k'a cabe
haŋ kaŋ ga saba.

27 Zama boro si algaru kara nda safayaŋ hari
kaŋ ga tin, a si dubi mo bare lamti boŋ.
Amma a ga algaru kara nda goobu mariyo,
Lamti mo da sari.
28 Boro ga alkama bagu-bagu no?
Abada, manti waati kulu no a ga soobay k'a kara.
A farmi torko kanga d'a bariyey cey ga gana alkama boŋ,
Amma i s'a fufu.
29 Woodin mo Rabbi Kundeykoyo do no a ga fun,
Nga kaŋ saawara ga dambarandi.
Nga kaŋ beeraykoy mo no laakal ra.

Kaari nin, Urusalima

29 Kaari nin, ya Ariyel, Ariyel!
Nin, gallo kaŋ ra Dawda na wongu marga zumandi.
Jiiri ma jiiri gana,
Batey ma soobay ka bare ka kaa.
2 Waato din gaa no ay ga Ariyel kankam.
Kwaara ra borey ga bu baray da hẽeni te,
A ga ciya ay se danga Irikoy sargay feema cine mo.
3 Ay ga ni windi nda wongu marga,
Ay ma wongu daaga da wongu cinari sinji ni se,
Ay ma tun ni se da wongu fu kuuku yaŋ.
4 Ay ga ni ye ganda mo.
Ganda laabo ra no ni jinda ga fun,
Ni sanno ga fun laabu bulungo ra.
Ni jinda ga fun ganda,
Danga boro kaŋ gonda ganako wane cine.
Ni sanney ga fun ganda laabo ra mo,
Sanda ciinay wane cine.

5 Amma ni ibarey kunda baayaŋ
ga bara sanda kusa baano cine.
Kunda din kaŋ si bakar
ga hima sanda du kaŋ ga tun cine.
Fap! folloŋ! no i ga kaa, jirsi boŋ.

6 Rabbi Kundeykoyo ga ni taabandi
da beene kaatiyaŋ, da laabu zinjiyaŋ,
Da kosongu bambata, da hari haw bambata,
Da alma haw beeri da danji beele kaŋ go ga ŋwa.
7 Ndunnya dumey kunda kulu mo
kaŋ yaŋ go ga wongu nda Ariyel,
Sanda wo kulu kaŋ yaŋ goono ga
nga nda nga wongu cinarey wongu k'a taabandi mo,
I kulu ga ciya sanda hindiri nda cin ra bangandi.
8 A ga ciya sanda boro kaŋ haray,
A ma hindiri ka di nga go ga ŋwa,
Amma d'a mo hay, a gunda go koonu.
Wala mo boro kaŋ maa jaw, day a ma hindiri,
A ma di kaŋ nga goono ga hari haŋ, amma d'a mo hay,
Kal a ma di nga go ga yangala, nga jawo mana fun.
Yaadin cine no ndunnya dumey kunda kulu ga ciya,
Ngey kaŋ yaŋ ga Sihiyona tondo wongu.

9 Wa hangan, wa dambara,
Wa araŋ moy daabu ka te danawyaŋ.
Borey bugu, kaŋ manti nda duvan.
I goono ga teeni-teeni amma manti baji haŋyaŋ se no.
10 Zama Rabbi na jirbi futo taŋ araŋ gaa.
A n'araŋ moy daabu, kaŋ ga ti annabey.
A n'araŋ boŋey bangum, kaŋ ga ti jina fonnaykoy.

11 Bangando kulu mo hima araŋ se sanda tira kaŋ i daabu ka kawaatimi kar a gaa. I m'a no tira bayko se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma woone caw.» Nga mo ma ne: «Ay si hin, zama i n'a daabu ka kawaatimi kar a gaa.» 12 I ma tira no mo boro kaŋ si waani cawyaŋ se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma woone caw.» Nga mo ma ne: «Ay si tira bay.»

13 Koy Beero binde ne:

«Jama wo goono ga maan ay do da ngey meyey,
Ngey me-kuurey mo no i goono g'ay beerandi nd'a,
Amma i biney ga mooru ay.
Humburkuma kaŋ i gonda ay se,
Borey alaada no kaŋ i dondon.
14 Woodin sabbay se binde, a go,
Ay ga ye ka dambara hari fo te koyne jama wo do,
Dambara hari kaŋ ga dambarandi mo.
Zama i laakalkooney laakaley ga halaci,
I fahamantey fahama mo ga daray.»

15 Kaari borey kaŋ yaŋ ga ceeci
ngey ma mollo ka ngey saawarey tugu Rabbi se!
I goyey mo, i g'i te kubay ra.
I goono ga ne mo: «May no ga di iri?
May mo no ga bay iri gaa?»
16 Araŋ na hay kulu barmay!
To! Kusu cinako wo,
Boro g'a lasaabu danga nga nda botogo kulu afo no?
D'a ta day, haŋ kaŋ i te,
A ma ne bora kaŋ na nga te din se:
«Ni man'ay te no.»?
Haŋ kaŋ i cina mo, a ma ne bora kaŋ na nga cina din se:
«Ni sinda fahamay.»?

Almasihu zamana

17 D'a tonton kayna
Liban ga bare ka ciya fari kaŋ ga nafa hay.
Fari kaŋ doona ka nafa hay mo
ga bare ka ciya sanda saaji tuuri zugu.
Wala manti yaadin no?
18 Han din hane lutey ga maa tira sanney,
Danawey ga fun almaari kambe da kubay ra
hal i moy ma di.
19 Taabantey ga ye ka farhã koyne Rabbi ra.
Adam-izey ra alfukaarey mo ga te bine kaani
Israyla wane Hananyankoyo ra.
20 Zama boro kaŋ si bakar ga jaŋ,
Donda-caraykoy mo ga ban.
Rabbi ga laala hangankoy kulu tuusu mo,
21 Borey kaŋ yaŋ ga boro kalima sann'ize folloŋ se.
I ga korfo hirri
boro kaŋ goono ga kaseeti faada meyo gaa din se.
I ga cimikoy zamba nda kobay yaamo.

22 Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi kaŋ na Ibrahim fansa ci Yakuba dumo boŋ:

«Yakuba si haaw sohõ, a alhaalo mo si bare.
23 Zama alwaati kaŋ a ga di nga izey,
Kaŋ yaŋ ga ti ay kambey goyo nga game ra,
Kal i m'ay maa fay waani.
Oho, i ga Yakuba wane Hananyankoyo fay waani
ka humburu Israyla Irikoyo.
24 Borey mo kaŋ yaŋ goono ga kamba ngey laakaley ra

ga du fahamay.
Jancekoy mo ga dondonandiyaŋ ta.»

Israyla ma si sappe da Misira

30 Yaa no Rabbi ci:
«Kaari izey din kaŋ yaŋ ga murte,
I go ga saaware amma i s'ay daŋ a ra,
I go ga amaana te, amma manti ay Biya wane no,
Zama ngey ma zunubi tonton zunubi boŋ.
2I ga dira ka zulli ka koy Misira,
Amma i man'ay me sanno hã,
I ga koy zama ngey ma ngey boŋ gaabandi
Firawna gaabo ra,
I ma de Misira biyo ra.
3Woodin sabbay se binde
Firawna gaabo ga ciya araŋ se haawi.
Misira biyo gaa deyaŋo mo ga ciya araŋ se kaynandiyaŋ.
4Zama Israyla mayraykoyey koy Zowan,
I diyey mo kaa hala Hanes.
5I kulu, haawi g'i di borey
kaŋ yaŋ si hay kulu hanse i se sabbay se.
I si kande gaakasinay wala nafa kulu,
Kala haawi nda foyray.»

6Negeb* ganji hamey boŋ sanni neeya:

Laabo kaŋ ga taabandi nda azaaba nango ra,
Naŋ kaŋ muusu beeri way da muusu aru,
Da gazama nda gondi futo kaŋ ga zuru danga mali go,
Borey goono ga gana noodin,
I duura go i se ga jare farkayzeyaŋ boŋ.
I arzakey mo go yo zunkuyaŋ boŋ,
I go ga koy ndunnya dumi fo do
kaŋ si hay kulu hanse i se.
7Kaŋ ga ti Misira,
Kaŋ gaakasinay yaamo hinne no a goono ga te.
Woodin sabbay se no ay ne a se boŋbeeraykoyo
kaŋ si yooje.
8Sohõ binde ma koy ka hantum walhã gaa jama jine.
M'a hantum mo tira ra,
Zama a ma goro jirbey kaŋ go jine yaŋ se,
Hal abada abadin.
9Haŋ kaŋ ni ga hantum neeya:
Jama woone wo murtanteyaŋ no,

Izeyaŋ no kaŋ ga tangari,
Izeyaŋ mo no kaŋ mana yadda
ngey ma Rabbi asariya ta.
10I ga ne jina fonnaykoy se: «Araŋ ma si di.»
I ma ne annabey se:
«Wa si cimi annabitaray te iri se.
Wa salaŋ iri se sanni kaano, wa te halliyaŋ annabitaray.
11Wa kamba ka fonda taŋ.
Wa te mate kaŋ ga naŋ iri ma si ye ka maa
Israyla wane Hananyankoyo baaru koyne.»

12Woodin sabbay se binde,
Yaa no Israyla wane Hananyankoyo ci:

«Za kaŋ araŋ donda sanno din,
Araŋ de toonye da diibi-diiba gaa
ka jeeri i gaa mo,
13Woodin sabbay se binde,
Laala din ga ciya araŋ se
sanda kortimi kaŋ goono ga ganda ceeci,
Kaŋ ga fuuru mo cinari kuuku ra.
A worbuyaŋo binde goono ga kaa fap! folloŋ! jirsi boŋ.
14A ga bagu-bagu sanda mate kaŋ cine
kusu cinako kusu ga bagu-bagu,
Kaŋ koyo si bakar a se.
Hala baa a cambey ra boro si du
haŋ kaŋ ga danji kaa feema ra,
Wala a ma hari kaa d'a gulla ra.»

15Zama yaa no Rabbi, Koy Beero,
Israyla wane Hananyankoyo ci:

«Tuubi da fulanzamay ra no araŋ ga du faaba.
Laakal kanay da deyaŋ ra no araŋ gaabo ga tabbat.»
Day araŋ mana yadda.
16Amma araŋ ne:
«Abada, zama iri ga kaaru bariyaŋ ka zurandi.»
Woodin sabbay se binde araŋ ga zuru no da cimi.
Araŋ ne: «Iri ga kaaru wo kaŋ yaŋ ga waasu.»
Woodin sabbay se no araŋ gaaraykoy ga kankamandi araŋ gaa.
17Boro folloŋ kaatiyaŋ ga naŋ araŋ boro zambar fo ma zuru.
Boro gu kaatiyaŋ g'araŋ zurandi.
Hal i m'araŋ naŋ
sanda seeda kaŋ go tondi kuuku yollo gaa,

Wala binde liiliwal kaŋ go tudu boŋ.

Alwaati hanna kaŋ ga kaa

18 Woodin se no Rabbi goono ga hangan
zama nga ma gomni te araŋ se.
A go beene mo ga hangan zama nga ma suuji te araŋ se,
Zama Rabbi Irikoy ya cimi ciitiko no.
Albarkante yaŋ no borey kulu
kaŋ yaŋ goono ga beeje sinji a gaa.

19 Ya jama kaŋ go Sihiyona ra, gorokoy kaŋ go Urusalima ra, araŋ si ye ka hẽ koyne. Haciika Rabbi ga gomni te ni se d'a maa ni hẽeno jinda. D'a maa mo, a ga tu ni se. 20 Baa kaŋ Koy Beero n'araŋ no kayna ŋwaari nda taabi hari, kulu nda yaadin ni dondonandikoy si ye ka tugu koyne, amma ni moy ga di ni dondonandikoy. 21 D'araŋ ga koy kambe ŋwaari haray, wala kambe wow haray, ni hangey ga maa sanni ni banda kaŋ ga ne: «Woone no ga ti fonda, m'a gana.» 22 Araŋ danay himandey kaŋ go daabante nda nzarfu, d'araŋ sooguyaŋ himandey kaŋ go daabante nda wura, araŋ ga di kaŋ i harram. Ni g'i furu sanda ziibi zaara-zaara ka ne i se: «Fatta!»

23 Waato din gaa no Rabbi ga dumayaŋ hari no zama ni ma ni dumayaŋo te, a ga ganda ŋwaari mo no, laabo nafa wane. Laabu ga ciya katami nangu, albarkante. Han din hane binde ni almaney ga kuru kuray nangu beeriyaŋ ra. 24 Hawey da farkayzey kaŋ yaŋ goono ga far ga ŋwaari kaŋ gonda ciiri ŋwa, wo kaŋ i daaru nda peelu nda kor-ganji. 25 A ga ciya mo, tondi bambata kulu boŋ, da tudu kuuku kulu boŋ, da gooru kayna da hari zuru gooruyaŋ mo, noodin i ga te wiyaŋ beero hane, saaya kaŋ cine cinari kuukey ga kaŋ. 26 Woodin banda no hando kaaro ga ciya sanda wayna wano cine. Wayna kaaro mo ga labu-care hala sorro iyye, sanda wayno iyye kaari cine, zaaro kaŋ ra Rabbi ga nga jama biriyo kaŋ ceeri din haw, a ma biyo kaŋ nga kaa i gaa din yayandi mo.

Assiriyancey ga halaci

27 A go, nangu mooro no Rabbi maa ga fun ka kaa,
Danji nda dullu no g'a futa cabe.
A meyo to da dukuri,
A deena mo ga hima sanda danji kaŋ go ga di.
28 A fulanzama ga hima gooru hari zuru
kaŋ ga to ka bambari kala jinde gaa.
A ga ndunnya dumey hagay da hagayyaŋ hari,
halaciyaŋ wane.
A ga alzam kaŋ ga darandi daŋ dumey garbey gaa.
29 Amma araŋ wo ga doon,
Sanda cino kaŋ ra borey ga bato marga te.
Farhã mo go bine ra sanda waati kaŋ cine

i ga dira ka seese kar Rabbi tondo do koyyaŋ se,
Kaŋ ga ti Israyla Tondo.
30 Rabbi ga naŋ mo Assiriyancey ma maa nga jinde hinkoyo.
A ma nga kamba zumbuyaŋo cabe,
Da nga futay korna,
Da danji beela kaŋ goono ga ŋwa,
Da kaatiyaŋ, da hari haw bambata,
Da gari tondiyaŋ mo a banda.
31 Zama Rabbi jinda se no Assiriya
ga mumuru d'a n'a kar nda nga goobo.
32 Banayaŋ goobo din
karyaŋ fo kulu kaŋ Rabbi ga daŋ Assiriya gaa,
Borey ga gaasu haray da moolo beeri kar.
Wongu ra no Rabbi ga tangam nd'ey,
A ga soobay ka nga takuba faara beene.
33 Zama a na Tofet* waadu za doŋ.
Oho, bonkoono se no a n'a soola.
A n'a te iguuso kaŋ ga tafay,
A dodongoyaŋo mo danji nda tuuri no kaŋ ga baa.
Rabbi fulanzama funsuyaŋ ga hima
sanda sufar* gooru kaŋ g'a diyandi.

Israyla nda Misira sappa ga kande masiiba

31 Kaari borey din kaŋ yaŋ
ga dira ka koy Misira gaakasinay ceeciyaŋ se!
I goono ga jeeri bariyaŋ gaa.
I goono ga naanay wongu torkoyaŋ gaa
i baayaŋo sabbay se,
Da bari-karey mo gaa zama i gonda gaabi gumo.
Amma i mana mo sinji Israyla wane Hananyankoyo gaa,
I mana Rabbi ceeci mo.
2 Nga ya laakalkooni no,
A ga masiiba candi ka kande mo.
A si nga sanno tunandi bo,
Amma a ga tun ka gaaba
nda laala goy-teerey nda ngey dumo.
A ga gaaba mo nda taali goy-teerey gaakasina.
3 Misirancey wo boroyaŋ no, i manti Irikoy bo.
I bariyey mo hamyaŋ no, manti biyayaŋ no.
A binde, saaya kaŋ cine Rabbi ga nga kambe salle,
Gaakasinaykoyo ga kati,
Gaakasinay taakwa mo ga kaŋ.
I kulu ga halaci no care banda.

Rabbi no ga Urusalima kaa kambe

4Zama yaa no Rabbi ci ay se:

«Sanda mate kaŋ cine muusu beeri
wala muusu ize ga dundu nga duura boŋ
d'i na kuruko marga ce a gaa,
I jinda s'a humburandi, a si gartu mo i kosongo se.
Yaadin cine no Rabbi Kundeykoyo
ga zumbu nd'a Sihiyona tondo boŋ, d'a tudo boŋ mo,
Zama nga ma wongu te.
5Sanda curayzeyaŋ kaŋ ga deesi,
Yaadin cine no Rabbi Kundeykoyo
ga te kosaray Urusalima se d'a,
A ga te a se kosaray, a m'a kaa kambe mo,
A boŋ do no a ga gana k'a faaba.»

6Ya araŋ Israyla izey, wa bare ka ye Rabbi do haray, nga kaŋ gaa araŋ murte gumo. 7Zama zaaro din ra boro fo kulu ga nga nzarfu tooro da nga wura tooro furu, wo kaŋ yaŋ araŋ kambey te, kaŋ i teeyaŋ ya zunubi no.

8«Saaya din takuba ga Assiriya zeeri,
Kaŋ manti boro wane no.
Takuba din mo kaŋ manti Adam-ize wane no
ga ibare ŋwa ka ban.
A ga zuru takuba se,
A wane sahãkooney mo ga ciya taabi goy-teeriyaŋ.
9A tondi daaro ga daray humburkumay sabbay se,
A mayraykoyey mo ga gartu d'i di liiliwalo.»
Yaadin no Rabbi ci,
Nga kaŋ danjo go Sihiyona ra,
A dudal beero mo go Urusalima.

Adilitaray mayra

32 Guna, han fo koy fo ga mayray te adilitaray ra,
Mayraykoyyaŋ mo ga may da cimi ciiti.
2Boro fo ga ciya sanda tuguyaŋ do
haw kaŋ ga faaru sabbay se,
Da kosaray hari mo beene hari bambata sabbay se,
A ga ciya sanda laabu kogo ra hari zuruyaŋ,
Wala tondi bambata bi laabu
kaŋ gonda farga ra.

3Borey kaŋ ga di moy si te kubay-kubay,

Borey kaŋ yaŋ hangey ga maa ga laakal ye.
4 Cahante bine ga faham da bayray,
Jijey mo deeney ga bare ka salaŋ hal a ma boori.
5 Boro si ye ka ne saamo ya boro hanno no koyne.
Baciilu mo, i si ye ka ne a se gomnikoy.
6 Zama saamo ga soobay ka saamotaray sanni te,
A bina mo ga laala goy te
zama nga ma soobay ka ganayaŋ-jaŋay goy te se,
Ka taali ci mo Rabbi boŋ.
A ma harayze ganji ŋwaari,
A ma jaw maako ganji hari mo.
7 Baciilu wongu jinayey ya laala wane yaŋ no,
A ga dabari laalo yaŋ te
zama taabante ma halaci da tangari sanniyaŋ,
Baa alfukaaru na cimi ci.
8 Amma boro hanno ga muraadu hanno yaŋ soola,
Muraadu hanney gaa mo no a ga sandandi.

Wayborey gaa deeniyaŋ

9 Ya araŋ wayborey kaŋ yaŋ go bine kaani goray ra.
Wa tun ka kay ka maa ay jinda.
Ya araŋ wandiyey kaŋ si saal,
Wa hanga jeeri ay sanney se.
10 Ya araŋ wayborey kaŋ si saal,
Ne ka guna jiiri fo nda jirbiyaŋ no araŋ ga taabi haŋ,
Zama reyzin wiyaŋ ga gaze, borey si dundum mo.
11 Ya araŋ wayborey kaŋ yaŋ go bine kaani goray ra,
Araŋ gaahamey ma jijiri.
Ya araŋ kaŋ yaŋ si saal,
Wa soobay ka taabi haŋ.
Wa bankaaray kaa, wa bara koonu,
Wa bufu zaara haw araŋ cantey gaa.
12 W'araŋ gandey di fari hanney sabbay se,
Da reyzin nya kaŋ ga hay sabbay se,
13 D'ay borey laabo mo se
kaŋ karji nyayaŋ da tuuri karjikoyyaŋ ga zay a ra.
Oho, wa hẽ mo gallu farhanta ra windey kulu se
kaŋ yaŋ gonda bine kaani.
14 Zama borey ga fay da bonkoono faada.
Gallu kaŋ gonda boro boobo, i ga fay d'a kurmu.
Ofel da batandiyaŋ jidan bisey
ga ciya tondi guusu yaŋ hal abada,
Da ganji farka wayey farhã hari,
Da alman kurey kuruyaŋ do.

15 A ga ciya kurmu hal alwaati kaŋ cine
Rabbi ga nga Biya dooru
a ma fun beene ka kaa iri boŋ.
Saajo mo ga ciya fari kaŋ ga te nafa,
Faro kaŋ ga te nafa mo,
I g'a lasaabu sanda saaji tuuri zugu cine.
16 Waato din gaa no cimi ciiti ga goro saajo ra,
Adilitaray mo ga goro faro kaŋ gonda nafa din ra.
17 Adilitaray nafa ga ciya laakal kanay.
Adilitaray alhakko mo ga ciya bine ra baani
da deyaŋ timmante kaŋ sinda sikka hal abada.
18 Gaa no ay borey ga goro laakal kanay nangoray ra,
Nangoray tabbatante yaŋ ra,
Da fulanzamyaŋ nanguyaŋ kaŋ sinda laakal tunay ra.
19 Baa kaŋ gari ga te kaŋ ga saajo tuuri zugey zeeri,
A ga gallu mo zeeri parkatak,
20 Kulu nda yaadin araŋ ya albarkanteyaŋ no,
Araŋ kaŋ yaŋ goono ga duma hari meyey gaa nangu kulu,
Araŋ goono ga yeeji nda farkay boy mo
i ma koy ka kuru.

Rabbi ga Urusalima faaba mebarawey gaa

33 Kaari nin kaŋ ga halaciyaŋ te,
Boro kulu mana halaciyaŋ te ni se mo baa ce fo!
Kaari nin amaana ŋwaakwa,
Boro kulu mana ni amaana ŋwa mo!
Da ni na halaciyaŋ te ka ban,
Gaa no ni mo ga halaci.
Da ni na amaana ŋwa ka ban,
Gaa no ni mo, i ga ni amaana ŋwa.

2 Ya Rabbi, ma gomni te iri se, iri goono ga ni batu.
Ma ciya iri gaabo susubay kulu,
M'iri faaba taabi alwaati ra.
3 Kosongo maayanta, kala dumey ga zuru,
Ni beerandiyaŋo waate ndunnya dumey ga say-say.
4 Borey g'araŋ wongu arzaka haabu ka ku
sanda mate kaŋ cine do-bi ga haabu ka bisa.
Sanda mate kaŋ cine do ga sar,
Yaadin cine no i go ga sar wongu arzaka boŋ.

5 Rabbi ga beeri zama beene no a go da goray.
A ga Sihiyona toonandi nda cimi ciiti da adilitaray.
6 Ni zamana ra no a ga ciya tabbatandiyaŋ hari,

Da faaba nda laakal da bayray yulwante,
Rabbi humburkumay mo ga ciya jama arzaka.

7Guna, Assiriya wongaari beerey
go kwaara fondey ra ga hẽ.
Diyey kaŋ yaŋ goono ga amaana ceeci
go ga hẽeni korno te.
8Fondo beerey goono ga goro koonu, dirakoy ban,
Ibare na sappa feeri,
A donda gallu beerey, a mana boro saal.
9Laabo goono ga te bine saray,
A goono ga lakaw.
Liban mo, haawi n'a di, a go ga yangala.
Saruna te sanda taasi beero batama cine.
Basan da Karmel na ngey kobtey kokobe.
10Yaa no Rabbi ci:
«Sohõ binde ay ga tun ka kay,
Sohõ ay g'ay boŋ beerandi, ay ga beeri mo sohõ.
11Araŋ ga kun da du, araŋ ga buunu hay.
Araŋ fulanzama ya danji no kaŋ g'araŋ ŋwa.
12Ndunnya dumey mo ga hima sanda kaaru kaŋ i ton,
Sanda karjiyaŋ kaŋ borey beeri,
Kaŋ yaŋ i ga ton da danji.»

13Ya araŋ kaŋ yaŋ ga mooru,
Wa maa haŋ kaŋ ay te.
Ya araŋ mo kaŋ yaŋ ga maan, w'ay hino seeda.
14Sihiyona ra zunubikooney goono ga humburu.
Borey kaŋ wangu Irikoy goono ga jijiri, ka ne:
«Iri ra may no ga hin ka goro
danji kaŋ ga ŋwa banda?
Iri ra may no ga hin ka goro
tonyaŋo kaŋ ga duumi banda?»
15To, boro kaŋ goono ga dira adilitaray ra,
Kaŋ ga cimi salaŋ mo.
Boro kaŋ ga donda zamba riiba,
Boro kaŋ ga nga kambey kokobe
zama i ma si ciiti bareyaŋ nooru ta se,
Boro kaŋ ga nga hangey lutu
kaŋ ga naŋ nga ma si maa boro wiyaŋ saaware,
A ga nga moy daabu mo
kaŋ ga naŋ nga ma si laala guna.
16Nga no ga goro beeray nangu bambatey ra.
A tuguyaŋo do mo tondey ra nangu gaabikooney no.

A ga soobay ka du nga ŋwaaro,
A haŋyaŋ haro mo tabbatante no.

17 Ni moy ga Koyo guna nga booro ra,
I ga laabo kaŋ ga mooru gumo fonnay mo.
18 Ni bina ga soobay ka humburkumay harey fintal ka ne:
«Man n'a go, nga kaŋ ga lasaabu? Man gaa neesikwa?
Man bora kaŋ na cinari kuukey kabu-kabu?»
19 Ni si di dumo din kaŋ bine ga waasu,
Ndunnya dumo kaŋ sanni ga gaabu,
Kaŋ ga mebaraw ciine te
kaŋ boro kulu si hin ka faham nd'a.

20 Ma Sihiyona guna, iri jama batey gallo.
Ni moy ga di Urusalima, laakal kanay kwaara,
Kuuru-fu no kaŋ si gana.
A kangayey si dagu hal abada,
A korfey ra mo baa afolloŋ si pati.
21 Amma Rabbi ga goro iri banda noodin koytaray darza ra.
A ga ciya iri se nangu kaŋ gonda isayaŋ
da gooruyaŋ kaŋ ga tafay.
Noodin hiyey kaŋ gonda kayyaŋ
wala wongu hiyaŋ si bisa.
22 Zama Rabbi no ga ti iri ciitikwa,
Rabbi no ga asariya no.
Rabbi no ga ti iri Koyo,
Nga no g'iri faaba.

23 Ni korfey yogol,
Hal i si hin ka hiyo tuuri tiksa gaay a ma boori,
I si hin ka hi zaarey feeri mo.
Saaya din no borey ga wongu arzaka boobo fay,
Baa fanakey ga wongu arzaka ku.
24 Kwaara ra goroko kulu si ne nga sinda baani.
Borey kaŋ yaŋ goono ga goro noodin mo,
I zunubey ga du yaafayaŋ.

Edom halaciyaŋo

34 Ya araŋ, dumi cindey,
Wa maan zama araŋ ma maa.
Ya dumey, wa hanga jeeri.
Laabey nda haŋ kaŋ go i ra kulu ma maa,
Ndunnya da hay kulu kaŋ ga fun a gaa mo ma maa.
2 Zama Rabbi dukur ndunnya dumey kulu se,

A futu mo i kundey kulu se.
A g'i halaci parkatak, a g'i nooyandi wiyaŋ se.
3Borey g'i buukoy furu taray, i buukoy fumbo ga tun,
Tondi kuukey mo ga tay d'i kurey.
4Beene kundey kulu ga manne.
Beene batama mo ga kunkuni sanda tira cine,
I kundey kulu mo ga suugu sanda mate kaŋ cine
reyzin kobto ga lakaw d'a fun nya gaa ka kaŋ,
Sanda mate kaŋ cine jeejay kobto kogo ga kokobe
ka fun jeejay nya gaa.

5Zama ay, Rabbi, ay takuba haŋ beena ra kal a kungu.
A go mo, a ga kaŋ Edom boŋ,
Ay jama kaŋ ay laali din boŋ.
6Rabbi gonda takuba kaŋ kungu nda kuri,
A naasu mo nda maani kaŋ a ŋwa.
Feej'izey nda hincin izey kurey,
Feeji gaarey dumayzey maano no a kungu nd'a,
Zama Rabbi gonda sargay Bozra ra,
Da wiyaŋ boobo mo Edom laabo ra.
7Haw-biyey ga zulli ka zumbu Edomancey banda,
Ngey nda yeejey da daasey.
Yaadin cine no i laabo ga kungu nda kuri,
i bulungo mo ga maani koonu yeeri.
8Zama Rabbi gonda banayaŋ zaari,
Banandi jiiri no Sihiyona sanno sabbay se.
9Edom goorey ga bare ka ciya sanda deeli cine,
A kusa ga ciya sufar*,
A laabo mo ga ciya deeli kaŋ go ga di da danji.
10Danjo si bu mo cin da zaari,
A dullo ga soobay ka ciciri duumi.
Zamana ka koy zamana a ga ciya koonu,
Boro kulu si gana a ra hal abada abadin.
11Amma bangu farka nda kuunu ga nango ŋwa,
Kuku nda gaaruyaŋ mo ga goro a ra.
Rabbi ga halaciyaŋ korfo
nda yaamo deedandiyaŋ tondi salle a boŋ.
12I g'a boro beerey ce ka kond'ey mayra do,
Amma baa afolloŋ si noodin.
A wane mayraykoyey kulu mo ga ciya yaamo.
13Karji nyayaŋ ga fatta a faadey ra,
Yo karji nda ngarfu ga te a gallu birnikoyey ra.
A ga ciya zoŋoyaŋ nangoray, taatagayyaŋ windi mo no.
14Ganji hamey ga kubay da sakali noodin,

Saaji hinciney mo ga ngey caley ce noodin.
Oho, kuku beeri ga goro noodin
ka du nga boŋ se fulanzamyaŋ do.
15 Noodin no gondi mo ga nga fiti cina ka gunguri dam,
A ma fambu, a ma nga izey margu nga biyo ra.
Oho, noodin no gabu wayey ga margu,
Afo kulu nda nga cale.

16 Wa ceeci Rabbi tira ra ka caw:

Hayey din, baa afo si gaze i ra.
I afo kulu mo si jaŋ nga cale,
Zama Rabbi meyo no ka lordi te,
A Biya mo no k'i margu.
17 A na kurne te ganji hamey din se,
A kamba mo no ka laabo fay-fay i se
da deedandiyaŋ korfo.
I g'a mayra ŋwa hal abada,
Zamana ka koy zamana no i ga goro a ra.

Fansantey farhãyaŋo

35 Saaji nda laabu kogo ga te bine kaani,
Taasi beero mo ga farhã
ka te tuuri boosi boobo.
2 Haciika noodin ga te tuuri boosi,
A ga farhã hala nda bine kaani da dooni.
Irikoy ga Liban darza da Karmel da Saruna
darza beero no a se.
I kulu ga di Rabbi darza,
Iri Irikoyo darza beero nooya.
3 Wa kambey kaŋ yaŋ go ga sooli gaabandi,
Wa kangey kaŋ yaŋ londi bu gaabandi.
4 Wa ne borey kaŋ yaŋ gonda bine kaŋ ga humburu se:
«Wa te bine-gaabi, wa si humburu bo!
A go, araŋ Irikoyo goono ga kaa nda banayaŋ goy.
Irikoy ga kande nga alhakko toonanta,
A ga kaa k'araŋ faaba.»

5 Waati din danawey moy ga fiti,
Lutey hangey mo ga fiti.
6 Saaya din simbarko ga sar ka zimbi sanda jeeri cine,
Beebe mo deena ga doon farhã sabbay se.
Zama hariyaŋ ga zorti ka fatta saajo ra,
Gooruyaŋ mo ga te taasi beeri boŋ.

7Laabu kaŋ ga koogu gumo ga te bangu,
Jaw laabo mo ga ciya hari zuru moyaŋ.
Zoŋey nangora ra, naŋ kaŋ i doona ka kani,
Noodin no i ga kaa ka hari ra subu
nda karra nda tuuri kobto yaŋ gar.

8Noodin no i ga daba fondo fo gar,
Fondayze no kaŋ se i ga ne Hananyaŋ Fondo.
Boro kaŋ si hanan si du k'a gana,
Amma i n'a te borey kaŋ goono ga fonda gana se.
Oho, baa borey kaŋ yaŋ si caram
si daray noodin.
9Boro si muusu beeri gar noodin,
Ganji ham bine kornokoy kulu si no
kaŋ ga fonda din gana.
Boro s'i gar mo nango din ra,
Amma fansantey no ga dira noodin.
10Rabbi wane fansantey ga ye ka kaa,
I ga kaa ka to Sihiyona,
I goono ga doon farhã sabbay se.
Bine kaani kaŋ ga duumi ga goro i boŋ.
I ga du bine kaani da farhã.
Bine saray da durayyaŋ mo ga zuru.

Sennakerib kande wongu Urusalima gaa

36 A ciya mo, Bonkoono Hezeciya jiiri way cindi taacanta ra Assiriya bonkoono Sennakerib ziji ka kaa ka Yahuda gallu cinari gaabikooney kulu wongu, a n'i ŋwa mo. 2Assiriya bonkoono binde na Rabsake donton a ma fun Lacis ka koy Bonkoono Hezeciya do Urusalima. A koy mo nga nda wongu marga kunda boobo. A binde kay bango hari fonda jarga, wo kaŋ go beene kaarukoy fari fonda gaa haray. 3Kala Eliyacim Hilciya izo, kaŋ ga faada almayaaley dabari fatta ka koy a do, nga nda Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yoha, Asaf izo kaŋ ga tirey gaay.

4Rabsake mo ne i se: «Sohõ araŋ ma ci Hezeciya se:

Yaa no bonkooni beero, Assiriya bonkoono ci: ‹Deyaŋ hari woofo dumi gaa no ni goono ga jeeri? 5Ay ga ci ni se kaŋ ni saawara da ni wongu gaabo kulu sanni yaamoyaŋ no. May no bora binde, kaŋ gaa ni goono ga jeeri kaŋ se ni murte ay gaa? 6A go, ni goono ga jeeri goobo wo gaa kaŋ kwaari ceero no, kaŋ ga ti Misira. Da boro jeeri haya din dumi gaa, kal a ma furo bora kamba ra k'a gooru. Yaadin cine no Misira bonkoono Firawna bara nd'a boro kulu kaŋ ga jeeri a gaa se. 7Amma da ni ne ay se araŋ ga de Rabbi araŋ Irikoyo gaa – manti nga

no Hezeciya n'a sududu yaŋ nangey d'a sargay feemey hibandi? A ne mo Yahuda nda Urusalima se: Feema woone jine no araŋ ga sududu.›

8Sohõ binde, ay ga ni ŋwaaray, ma caaca nd'ay koyo Assiriya bonkoono: ay ga ni no bari zambar hinka, da nin wo, ni do haray ni ga hin ka kaarukoyaŋ dake i boŋ. **9**Mate binde no ni ga te ka yaarukom folloŋ bare ka ye banda ay koyo bannyey ra, baa i kulu ikayna? Ni goono ga jeeri Misira gaa. To, ni ga du wongu torko nda bari-kariyaŋ noodin? **10**Ay mo sohõ, ay tun ay ma laabo wo halaci se, kaŋ nda manti Rabbi yaddayaŋ boŋ no? Rabbi no ka ne ay se ay ma koy ka laabo wo wongu k'a halaci.»

11Waato din gaa Eliyacim da Sebna nda Yoha ne Rabsake se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma salaŋ iri, ni bannyey se da Suriyance sanni, zama iri ga maa woodin. Ma si salaŋ iri se da Yahudancey sanni borey kaŋ go birni cinaro boŋ hangey ra.»

12Amma Rabsake ne: «E! Ay koyo n'ay donton nin da ni koyo hinne do no, hal ay ma sanni woone yaŋ ci? Manti borey kaŋ go ga goro birni cinaro boŋ yaŋ gaa mo no a n'ay donton, i ma ngey wuri ŋwa, i ma ngey hari-mun haŋ mo araŋ banda?»

13Kala Rabsake kay noodin ka ce da jinde beeri Yahudancey sanni ra ka ne: «Wa maa koy bambata, Assiriya bonkoono sanney! **14**Yaa no bonkoono ci: Wa si ta Hezeciya m'araŋ halli, zama a si hin ka araŋ faaba bo. **15**Hezeciya ma si naŋ mo araŋ ma de Rabbi gaa ka ne: Daahir Rabbi g'iri faaba hala gallo wo ma si furo Assiriya bonkoono kambe ra.

16Wa si hangan Hezeciya sanney se fa, zama yaa no Assiriya bonkoono ci: Wa amaana te da ay, wa fatta mo ka kaa ay do. Boro kulu ma nga reyzin nyaŋo nafa ŋwa, boro kulu ma ŋwa nga jeejay nyaŋo gaa, araŋ boro fo kulu ma haŋ nga bumbo dayo gaa, **17**hal a ga to alwaati kaŋ ay ga kaa k'araŋ sambu ka konda araŋ laabu fo ra kaŋ ga hima araŋ laabo. A gonda ntaasu nda reyzin hari, laabu no kaŋ gonda ŋwaari nda reyzin kaliyaŋ.

18Wa haggoy Hezeciya ma si koy ka araŋ candi nda sanniyaŋ ka ne: ‹Rabbi g'iri faaba.› Ndunnya dumey de-koyey ra gonda wo kaŋ na nga laabo boro folloŋ faaba Assiriya bonkoono kambe ra no? **19**Man Hamat da Arpad de-koyey? Man gaa Sefarbayim de-koyey? Waatifo no i na Samariya faaba ay kambe ra? **20**Laabey din kulu de-koyey ra, woofo no ka nga laabo faaba ay kambe ra, hala Rabbi mo ma Urusalima faaba ay kambe ra?» **21**Amma jama dangay siw! I mana tu a se da baa sann'ize folloŋ, zama bonkoono lordi ka ne i ma si tu a se.

22Waato din gaa Eliyacim Hilciya izo kaŋ ga faada almayaaley dabari, da Sebna kaŋ ga tirey hantum, da Yoha, Asaf izo kaŋ ga tirey gaay, i ye ka kaa Hezeciya do da ngey bankaarayey toorante* yaŋ ka Rabsake sanney ci a se.

Rabbi ne nga ga Urusalima faaba

37 Waato kaŋ bonkoono Hezeciya maa woodin binde, a na nga
bankaarayey tooru-tooru, a na bufu zaarayaŋ haw nga gaa, a koy ka
furo Rabbi windo ra. **2**A na Eliyacim kaŋ ga faada almayaaley dabari mo
donton, nga nda Sebna kaŋ ga tirey hantum da alfagey ra dottijo zeeney, i go ga
daabu nda bufu zaarayaŋ. I koy annabi Isaya Amoz izo do. **3**I ne a se:
«Hezeciya ne: Zaari woone ya taabi nda wowi nda donda-caray zaari no, zama
izey to hayyaŋ, gaabi mo si no kaŋ g'i hay. **4**Hambara Rabbi ni Irikoyo ga maa
Rabsake sanney, nga kaŋ a koyo Assiriya bonkoono donton a ma Irikoy
fundikoono kayna, hala Rabbi ma kaseeti a gaa sanno kaŋ nga, Rabbi ni Irikoyo
maa din sabbay se. Ni binde, ma ni jinde sambu ka te adduwa jare woone kaŋ
cindi se.»

5Bonkoono Hezeciya tamey binde kaa Isaya do. **6**Isaya mo ne i se: «Ya-cine
no araŋ ga ci araŋ koyo se: Rabbi ne: Ni ma si humburu sanney kaŋ ni maa din
kaŋ yaŋ Assiriya bonkoono zankey n'ay kayna d'a. **7**A go, ay ga biya fo daŋ a
ra, a ga maa baaru fo, a ma ye mo nga laabo ra. Ay mo ga naŋ takuba m'a zeeri
noodin a laabo ra.»

8Rabsake mo ye ka koy Assiriya bonkoono do. A n'a gar a goono ga wongu
nda Libna kwaara, zama a maa baaru kaŋ a tun Lacis.

9A maa Etiyopi bonkoono Tirhaka baaru kaŋ ne: «A fatta nga ma wongu nda
nin.» Kaŋ Assiriya bonkoono maa mo, a na diyayaŋ donton Hezeciya gaa ka ne:
10«Ya-cine no araŋ ga salaŋ Yahudiya bonkoono Hezeciya se d'a, araŋ ma ne a
se: ‹Ni Irikoyo kaŋ gaa ni ga de din ma si ni halli ka ne Urusalima si furo
Assiriya bonkoono kambe ra bo.› **11**A go, ni maa mate kaŋ Assiriya koyey te
laabey kulu se k'i halaci parkatak. Ni binde, ni ga yana no? **12**Ndunnya dumey
din kaŋ yaŋ ay kaayey halaci, sanda Gozan, da Haran, da Resef da Eden izey
kaŋ yaŋ go Telassar ra, i de-koyey n'i faaba no? **13**Man Hamat bonkoono, da
Arpad bonkoono, da Sefarbayim gallo wano, da Hena nda Abba wano?»

Hezeciya adduwa

14Hezeciya binde na tira ta diyey kambe ra k'a caw. Hezeciya ziji mo ka koy
Rabbi windo ra ka tira feeri Rabbi jine. **15**Hezeciya na adduwa te Rabbi gaa mo
ka ne: **16**«Ya Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo, ciiti malaykey boŋ ra
gorokwa, ni hinne no ga ti ndunnya mayrayey kulu Irikoyo. Nin no ka beene
nda ganda te. **17**Ya Rabbi, ma ni hanga jeeri ka maa. Ya Rabbi, ma ni moy fiti
ka guna. Ma maa Sennakerib sanney kulu kaŋ yaŋ a samba zama nga ma Irikoy
fundikoono kayna se.

18Daahir, ya Rabbi, Assiriya bonkooney na laabey nda ngey batamey kulu
halaci. **19**I n'i toorey mo catu danji ra, zama manti irikoyyaŋ no, amma borey
kambe goy yaŋ hinne no, tuuri nda tondi yaŋ no. Woodin se no i hin k'i halaci.
20Sohõ mo ya Rabbi iri Irikoyo, m'iri faaba Sennakerib kambe ra hala ndunnya
mayrayey kulu ma du ka bay kaŋ ni hinne no ga ti Rabbi.»

Sennakerib wongu marga halaci.

21 Isaya Amoz izo mo donton Hezeciya gaa ka ne a se: Yaa no Rabbi, Israyla
Irikoyo ci: «Za kaŋ ni na adduwa te ay gaa Assiriya bonkoono Sennakerib ciine
ra, 22 sanno kaŋ Rabbi ci a boŋ neeya:

Sihiyona ize wandiya donda nin
ka donda-caray haari te ni se.
Urusalima ize wayo na boŋ saku-saku ni banda.
23 May no ni kayna,
May no ni donda din?
May gaa no ni na ni jinde sambu
hala ni na ni boŋ sambu ka beene guna?
To, Israyla wane Hananyankoyo no.
24 Ni na ni tamey daŋ i ma Koy Beero wow.
Ni ne: ‹Ay torkey kunda no
ay kaaru nd'a hala tondi kuukey boŋ,
Hala yongo Liban carawey gaa.
Ay ga sedre* beerey
da sipres* suubanantey mo beeri ka zeeri.
Ay ga furo saaji tuuri zugu booba ra,
Hala lunku-lunkey ra.
25 Ay fansi ka hari haŋ mo.
Ay ce taamey no ay na Misira isey kulu koogandi nd'a.›

26 Haba? Ni mana maa baaru za gayyaŋ?
Ay no ka woodin waadu za waato zamaney ra,
Ay n'a te mo.
Sohõ mo ay n'a toonandi
kaŋ ga ti ni ma gallu cinari-beeri-koyey halaci
k'i ciya laabu gusam.
27 Woodin sabbay se no i gorokoy ciya hina kayna koyyaŋ,
I biney pati, i haaw,
I go sanda saaji subu cine, sanda kobto tayo,
Sanda subu tayo kaŋ go garu boŋ cine
kaŋ ga kukure za a mana beeri.

28 Amma ay wo ga ni gora bay,
Da ni fattayaŋ, da ni furoyaŋo,
Da ni futay beero ay gaa mo.
29 Ay gaa futa kaŋ ni te sabbay se binde,
Zama ni boŋbeera baaru kaaru hal a furo ay hangey ra,
Kal ay m'ay darb'izo daŋ ni niina ra,
D'ay alzamo mo ni meyo ra,

Ya ni bare ka ye nda nin
fonda kaŋ ni gana ka kaa din ra.

30 Ya nin Hezeciya, woone no ga ciya ni se alaama:

Haran araŋ ga jaraw ŋwa,
Yeesi mo kala woodin jarawo,
Jiiri hinzanta mo kal araŋ ma duma ka wi.
Araŋ ma reyzin kaliyaŋ tilam,
Araŋ m'i nafa ŋwa mo.
31 Yahuda dumo jara kaŋ cindi kaŋ du ka yana mo
ga ye ka te kaaji ganda, a ma ize te beene.
32 Zama Urusalima ra no jara kaŋ cindi din ga fatta,
Borey kaŋ yana ga fatta Sihiyona tondo ra.
Rabbi Kundeykoyo anniya no ga woodin te.

33 Woodin sabbay se,
Yaa no Rabbi ci Assiriya bonkoono boŋ:

A si kaa gallu woone ra,
A si hangaw hay a ra,
A si kaa a jine nda koray,
A si laabu tulluwa te a se mo.
34 Fonda kaŋ a gana ka kaa d'a din,
Nga no a ga gana ka ye koyne.
A si kaa gallu woone do.
Yaadin no Rabbi ci.

35 Zama ay no ga te gallu woone se kosaray,
Y'a faaba ay boŋ se
d'ay tamo Dawda mo sabbay se.»

36 Kala Rabbi malayka fatta ka koy Assiriyancey wongu marga ra ka boro zambar zangu nda wahakku cindi gu wi. Waato kaŋ borey tun susubay za da hinay, kala soojey din kulu go buukoyaŋ. 37 Assiriya bonkoono Sennakerib binde tun ka ye nga ce banda ka goro Ninawiya kwaara.

38 A ciya mo, waato kaŋ a goono ga sududu nga de-koyo* Misrok se tooro windo ra, kal a izey Adrammelek da Sarezar n'a beeri nda takuba. I zuru ka yana ka koy Ararat laabo ra. Sennakerib ize Esar-Haddon no ka koytara ŋwa a nango ra.

Hezeciya dooro d'a baani duura

38 Jirbey din ra binde Hezeciya zaŋay da bu doori. Kala annabi Isaya Amoz izo kaa a do ka ne a se: «Yaa no Rabbi ci: Ni ma ni windo

muraadey kulu soola, zama ni ga bu no, ni si funa koyne.»
2Hezeciya binde na nga moyduma bare cinaro gaa haray ka te adduwa Rabbi
gaa. 3A ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, ma fongu sohõ kaŋ ay dira ni jine da
bine folloŋ cimi ra, ay na booriyaŋ te ni jine mo.» Kala Hezeciya hẽ da hẽeni
korno.
4Waato din gaa no Rabbi sanno ye ka kaa Isaya do koyne ka ne: 5«Ma koy
ka ne Hezeciya se: Yaa no Rabbi ni kaayo Dawda Irikoyo ci: ‹Ay maa ni
adduwa, ay di ni mundey mo. A go, ay ga tonton ni jirbey gaa jiiri way cindi
gu. 6Ay ga nin da gallo wo mo faaba Assiriya bonkoono kambe. Ay ma ciya
kosaray kwaara wo se.
7Woone ga ciya ni se alaama kaŋ fun Rabbi do, seeda neeya kaŋ Rabbi ga
haya kaŋ nga ci din toonandi: 8A go, ay ga naŋ biyo kaŋ go fu kaarimi harey
jabey boŋ, wo kaŋ jin ka zumbu nda wayna Ahaz kaarimi harey jabey boŋ, a ma
ye banda kaarimi hari jabu way.› »Noodin binde, wayna ye banda da kaarimi
hari jabu way, kaarimi haro boŋ, nango kaŋ a jin ka zumbu.
9Yaa no Hezeciya Yahudancey bonkoono hantum waato kaŋ a jante ka ye ka
du baani:

10Ay ne ay jirbey bindi ra no
ay ga furo Alaahara meyey ra.
Rabbi n'ay ganji ay jiiri cindey.
11Ay ne ay si di Rabbi fundikooney laabo ra.
Ay si di Rabbi, ay si ye
ka boro guna koyne ndunnya gorokoy banda.
12A n'ay nangora hibandi,
A n'a sambu ay se sanda hawji kuuru fu.
A n'ay fundo kunkuni sanda mate kaŋ caakay ga te,
Rabbi go g'ay pati ka kaa fatala taaro gaa.
Za zaari kala cin, ni ga ban d'ay.
13Ay dangay hala susubay.
Sanda muusu beeri cine,
Yaadin cine no a g'ay biriyey kulu ceeri-ceeri.
Za zaari kala cin, ni ga ban d'ay.
14Sanda kumbu-hanga wala koysa,
Yaadin cine no ay soobay ka hẽ.
Ay guutu sanda koloŋay cine,
Ay diyaŋo zabu beene gunayaŋ se.
Ya Rabbi, ay kankam. Ma ciya ay se tolme.

15Ifo no ay ga ne?
Rabbi salaŋ ay se, nga bumbo mo no ka goyo te.
Ay ga soobay ka dira moso-moso ay jirbey kulu,
Ay fundi azaaba sabbay se.
16Ya ay Koyo, ni gomno boŋ no borey goono ga funa,

A ra mo no ay fundo biya goono ga kay.
Woodin se binde, ni n'ay no baani
ka naŋ ay ma funa!
17Laakal kanay nango ra no ay na azaaba boobo haŋ,
Amma ay fundo baakasina sabbay se
ni n'ay fundo faaba ka kaa halaciyaŋ guuso ra,
Waato kaŋ ni n'ay zunubey kulu furu ni banda.
18Zama Alaahara si hin ka ni seeda,
Buuyaŋ mo si hin ka ni sifa.
Borey kaŋ ga gunguray ka koy guuso ra
si ni naanayo beeje te.
19Fundikooni, fundikooni no ga ni sifa,
Sanda mate kaŋ ay goono ga te hunkuna.
Baaba ga nga izey bayrandi da ni naanayo.

20Rabbi go soolante ay faabayaŋ se.
Woodin sabbay se no iri g'ay dooney te
da moolo iri jirbey kulu ra Rabbi windo ra.

21Isaya binde ne: «Ma jeejay izey takula sambu ka daŋ jomba gaa, hala Hezeciya ma funa.»
22Zama Hezeciya jin ka ne: «Man alaama kaŋ ay ga kaaru ka koy Rabbi windo do?»

Babila diyey kaa Hezeciya do

39 Jirbey din ra Merodak-Baladan, Baladan ize, Babila bonkoono na diyayaŋ donton i ma kande tirayaŋ da nooyaŋ Hezeciya se. Zama a maa baaru kaŋ Hezeciya zaŋay, hal a te baani. 2Hezeciya mo farhã d'ey. A naŋ i di nga jinay darzantey fuwo kaŋ ra gonda nzarfu, da wura, da yaazi jinay, da ji caadante, da nga wongu jinay fuwo kulu, da hay kulu kaŋ go jisiri nango ra. Hay kulu si no kaŋ go a windo ra wala a mayra ra kaŋ Hezeciya mana cabe i se.
3Gaa no annabi* Isaya kaa Bonkoono Hezeciya do ka ne a se: «Ifo no borey din ne? Man mo no i fun ka kaa ni do?»
Hezeciya mo ne: «I fun laabu fo kaŋ ga mooru ka kaa ay do, kaŋ ga ti Babila.»
4Isaya ye ka ne a se: «Ifo no i di ni windo ra?»
Hezeciya mo tu ka ne: «Hay kulu kaŋ go ay windo ra, i di a. Hay kulu si no ay jisiri nangey ra kaŋ ay mana cabe i se.»
5Waato din gaa Isaya ne Hezeciya se: «To, ma maa Rabbi Kundeykoyo sanno: 6Guna, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ hay kulu kaŋ go ni windo ra, da hay kulu kaŋ ni kaayey jisi hala ka kaa hunkuna, i g'i sambu ka kond'ey Babila. Hay kulu si cindi. Yaadin no Rabbi ci. 7Ni izey mo kaŋ yaŋ ga fun ni gunda ra, kaŋ yaŋ ni ga hay, i ga konda i ra afooyaŋ i ma ciya mantawyaŋ Babila bonkoono faada ra.»

8Waato din gaa Hezeciya ne Isaya se: «Rabbi sanno kaŋ ni ci ga boori.» A ye
ka ne koyne: «Zama ay wo, ay jirbey ra laakal kanay da cimi ga bara.»

Irikoy na kaa kambe yaŋ fe

40 Yaa no araŋ Irikoyo ci:
W'ay jama bine yeenandi, wa i bine yeenandi.
2Wa laakal kanay sanni te Urusalima se.
W'a ce ka ne a se kaŋ a wongo ban,
A taalo du yaafayaŋ.
Zama a du nga zunubey kulu alhakko
labu-care hinka Rabbi kambe ra.

3Boro fo kaŋ goono ga kuuwa jinda ne:
«Wa Rabbi fonda soola ganjo ra!
Wa daba fondo sasabandi
taasi beerey boŋ iri Irikoyo se!
4Gooru kulu ga tun,
Tondi kuukey da tudu kulu mo ga ye ganda.
Isiirey ga ye ka kay sap!
Zulli-zulley mo ga ye ka te banda folloŋ.
5Rabbi darza ga bangay,
Borey kulu mo ga di a care banda,
Zama Rabbi meyo no ka woodin ci.»

6Jinde fo ne: «Ma fe!»
A tu mo ka ne: «Ifo no ay ga fe ka ne?
Adam-ize kulu ya subu no.
A booro kulu mo
danga saaji tuuri boosi cine no.»
7Subu ga koogu, booso mo ga kaŋ
waati kaŋ Rabbi funsuyaŋo gana ka funsu a boŋ.
Daahir borey ya subuyaŋ no.
8Subu ga koogu, booso mo ga kaŋ,
Amma Irikoy sann'ize fo kulu ga duumi hal abada.

9Ya nin, Sihiyona, kaŋ goono ga kande baaru hanna,
Ma kaaru yongo tondi kuuko boŋ.
Ya nin, Urusalima, kaŋ goono ga kande baaru hanna,
Ma ni jinda sambu da gaabi.
M'a sambu, ma si humburu, ma ci Yahuda galley se ka ne:
«Guna, araŋ Irikoyo neeya!»
10Guna, Rabbi, Koy Beero ga kaa da hin,
A kamba ga may nga boŋ se.
A go, a alhakko go a banda, a banando mo g'a jin.

11 A ga nga kuro kuru sanda hawji.
A ga feej'izey margu-margu nda nga kamba,
A g'i sambu mo nga ganda ra.
Laakal gaa mo no a ga wo kaŋ yaŋ goono ga naanandi boy.

Irikoy hino da Adam-izey yaamotara

12 May no ka harey neesi nga kambe faata ra
ka beena mo deedandi nda kambe gaaba?
May no ka laabo margu zaka ra,
ka tondi kuukey mo neesi tiŋay neesiyaŋ hari boŋ,
ka tudey mo dake neesiyaŋ hari boŋ?
13 May no ka faham da Rabbi Biya,
Wala may no ka ciya a saawarekasina
hala bora m'a dondonandi?
14 May gaa no a saaware, may mo no k'a bayrandi,
K'a dondonandi cimi ciitey fonda ra,
May no k'a dondonandi bayray,
May mo no ka fahamay fonda cabe a se?

15 A go, ndunnya dumey ga hima
logo ra hari tolliyaŋ folloŋ,
A g'i himandi mo sanda tiŋay neesiji boŋ kusa baano.
A go, a ga gungey sambu danga hay fo kayna fo no.
16 Abada Liban bumbo si wasa tonyaŋ,
A almaney mo si wasa sargay kaŋ i ga ton se.
17 Ndunnya dumey kulu ga hima yaamo a jine,
I si to hay kulu, furku mo no.

18 May gaa no araŋ ga Irikoy kar?
Man himandi kaŋ gaa araŋ g'a deedandi?
19 Tooru jabante wo, goy-teeri no k'a jabu.
Wura zam g'a daabu nda wura,
Nzarfu zam mo ga nzarfu sisiri soogu a se.
20 Boro mo kaŋ talka no hala
a si hin ka sargay woodin dumi te,
A ga tuuri kaŋ si fumbu suuban.
A ga boro ceeci kaŋ ga goni goy gaa
kaŋ ga tooru jabante kaŋ si zinji soola a se.

21 Araŋ mana bay bo? Araŋ mana maa mo?
Wala boro kulu mana ci araŋ se za sintina no?
Araŋ mana faham da ndunnya sinjiyaŋo?
22 Rabbi no goono ga goro ndunnya hirro boŋ,
Ndunnya gorokoy mo ga hima do-ize yaŋ.

Nga no ka beeney salle sanda daabuley,
A g'i daaru sanda kuuru-fu cine k'i ciya goray nangu.
23 Nga no ga koy beerey ciya yaamo,
A ga ndunnya alkaaley mo ciya
sanda i manti hay kulu.
24 Za i tilam, oho, za i duma,
Oho, za i tikse mana te kaaji laabo ra,
Kal a m'i funsu hal i ma lakaw.
Alma haw mo m'i sambu sanda buunu cine.

25 May gaa no araŋ g'ay deedandi, kaŋ in d'a ga saba?
Yaadin no Hananyankoyo ci.
26 W'araŋ moy sambu beene ka guna.
May no ka woodin yaŋ taka?
Bora kaŋ ga beene kundey
kaa taray i lasaabo boŋ no.
A g'i kulu ce mo da ngey maa, nga hino beera boŋ,
Zama nga wo hin da gaabikoy no.
Afo kulu si jaŋ, baa afolloŋ.

27 Ya nin Yakuba, ifo se no ni ga ne:
«Ay fonda go tugante Rabbi se.
Ay Irikoyo n'ay cimi ciito muray mo»?
Ya Israyla, ifo se no ni go ga salaŋ ya-cine?
28 Manti ni jin ka bay? Manti ni maa mo?
Irikoyo kaŋ ga duumi, Rabbi kaŋ na ndunnya meyey taka,
Nga wo si yangala, a si farga mo,
A fahama baa da fintalyaŋ.
29 A ga gaabi no borey kaŋ londi bu yaŋ se.
Boro kaŋ sinda hina mo, a ga gaabi tonton a se.
30 Baa arwasey ga farga, i ma yangala,
Gaabikooney mo ga kati ka kaŋ.
31 Amma borey kaŋ yaŋ ga hangan Rabbi se gaabey
ga ye ka taji.
I ga tun da fatayaŋ ka deesi beene sanda zeeban cine,
I ga zuru, i si farga mo,
I ga soobay ka dira, i si yangala mo.

Israyla ma de Rabbi gaa

41 Ya araŋ teeku me gaa laabey, wa dangay ay jine.
Ndunnya dumey mo ma ngey gaabey tajandi.
I ma maan ay gaa, i ma salaŋ.
Iri ma maan care gaa sanni dumbuyaŋ se.

2May no ga boro fo tunandi
a ma fun wayna funay haray,
A m'a ce adilitaray ra mo a ma kaa nga cey cire.
Rabbi ga ndunnya dumey nooyandi a se gomni,
A ga naŋ a ma koyey may,
A g'i ciya sanda kusa cine da nga takuba,
A m'i gaaray mo sanda du cine da nga birawo.
3A g'i gana ka gaaray,
A ga bisa baani mo ka koy hala fondo fo ra
kaŋ a mana gana baa ce fo da nga ce.
4May no k'a waadu k'a te mo?
May no ga zamaney ce za sintina?
To, ay no, Rabbi, kaŋ ga ti Sintina
da Bananta mo, ay ga ti NGA.

5Teeku me gaa laabey ga di, i ga humburu mo.
Ndunnya meyey ga jijiri, i ga maan, i ga to kwaara.
6I afo kulu ga nga gorokasin gaa.
Afo kulu ga ne nga nya-ize se: «Ma te gaabi!»
7Sace binde ga zam bine gaabandi a ma haw daŋ.
Boro kaŋ goono ga tooro sasabandi nda
ndarka mo ga zam bine gaabandi,
A goono ga sinadar goy te ka ne:
«A ga boori!»
A g'a kanji mo da kuusayzeyaŋ, a ma si zinji se.

8Amma nin, ya Israyla ay tamo,
Yakuba kaŋ ay suuban,
Ni ya ay cora Ibrahim banda no.
9Nin kaŋ ay di ka gaabandi za ndunnya me gaa,
Za lokota ra no,
ay na ni ce ka ne ni se: «Ni ya ay tam no,
Ay na ni suuban, ay mana ni furu bo.
10Ni ma si humburu, zama ay go ni banda.
Ni bina ma si pati mo, zama ay no ga ti ni Irikoyo.
Ay ga ni gaabandi, ay ga ni gaa,
Oho, ay ga ni gaay d'ay kambe ŋwaaro,
Kaŋ ga ti ay adilitara wano.

11A go, borey kaŋ yaŋ ga dukur da nin kulu
ga haaw, i ga di kayna mo.
Borey kaŋ yaŋ goono ga kusuuma nda ni mo
ga ciya yaamo ka halaci.
12Ni g'i ceeci, ni si di ey.

Ngey kaŋ ga kusuuma nda nin.
Borey kaŋ yaŋ ga ni wongu mo
ga ciya yaamo danga i mana bara.
13 Zama ay no, Rabbi ni Irikoyo,
Ay ga ni kambe ŋwaaro gaabandi.
Ay ma ne ni se: Ma si humburu, ay ga ni gaa.
14 Ma si humburu, nin, noon'izo Yakuba.
Nin, ya Israyla, ay ga ni gaa,»
Yaadin no ni Fansakwa* Rabbi ci,
Israyla wane Hananyankoyo nooya.
15 A go mo, ay ga ni ciya safayaŋ hari taji kaano
kaŋ gonda hinjeyaŋ.
Ni ga tondi kuukey soote-soote k'i bagu-bagu
i ma ciya ikayna yaŋ,
Ni ga tudey mo ciya sanda du cine.
16 Ni g'i faaru, haw mo g'i sambu,
Alma haw g'i say-say.
Amma nin wo, ni ga farhã Rabbi do,
Ma du darza Israyla wane Hananyankoyo ra.

17 Alfukaarey da gazantey goono ga hari ceeci,
Amma a si no.
I deeney mo koogu jaw sabbay se.
Ay, Rabbi, ay ga tu i se.
Ay, Israyla Irikoyo, ay s'i furu bo.
18 Ay ga isayaŋ feeri tondi daarey boŋ,
Ya hari-moyaŋ feeri gooro batamey bindi ra.
Ay ga saajo ciya hari bangu,
Laabu koga mo ma ciya hari-mo.
19 Ay ga sedre* tilam saajo ra, da jitti nya,
Da mirtal* nya, da zeytun* nya.
Saaji fimbo ra mo ay ma sipres* nya sinji,
Nga nda durmi da farre nya care banda.
20 Zama borey ma di, i ma bay, i ma lasaabu,
I ma faham mo, i kulu care banda
kaŋ Rabbi kamba no ka woodin te,
Israyla wane Hananyankoyo no k'a taka.

Rabbi wangu toorey

21 Yaa no Rabbi ci:«Ya toorey, w'araŋ sanno maanandi,
Wa kande araŋ sabaabey kaŋ yaŋ ga beeri.»
Yaadin no Yakuba wane Koyo ne.
22 «Wa maan ka ci iri se haŋ kaŋ ga ba ka te.
Araŋ ma waato muraadey mo ci,

Mate kaŋ cine i bara nd'a, zama iri ma laakal ye i gaa,
Iri m'i kokora mo bay.
Wala mo i ma cabe iri se muraadey kaŋ yaŋ ga ba ka te.
23 Wa bangandi iri se muraadey kaŋ ga haw ka kaa,
Zama iri ma bay kaŋ araŋ ya irikoyyaŋ no!
Oho, kala araŋ ma ihanno wala ilaalo te,
Hala iri ma gomdo ka di a care banda!
24 Guna me, araŋ wo manti hay kulu no.
Araŋ goyo mo yaamo no.
Boro kaŋ na araŋ suuban mo fanta hari no.»

25 Azawa kambe haray ay na boro fo tunandi, a ga kaa mo
ka fun wayna funay haray. A g'ay maa ce mo.
A ga kaŋ mayraykoyey boŋ sanda botogo diibante boŋ,
Sanda mate kaŋ cine kusu cinako ga botogo diibi.
26 May no ka woodin bangandi za sintina,
Zama iri ma du ka bay?
May no k'a ci za doŋ mo hal iri ma ne: «A gonda cimi»?
Haciika bangandiko si no, haciika cabeko si no,
Haciika araŋ sanney maako fo mo si no.
27 Za doŋ ay no ka ne Sihiyona se:
«Ngey neeya! Ngey neeya!»
Ay ga Urusalima no Baaru Hanno kandeko.
28 Amma waati kaŋ ay guna, ay di kaŋ boro kulu si no,
Hala mo i ra saawareko fo si no
kaŋ gonda hina kaŋ ga tu da sann'ize folloŋ
waati kaŋ ay n'i hã.
29 A go, i kulu boro yaamo yaŋ no, i goyey sinda nafa.
I sooguyaŋ toorey ya haw kaŋ ga faaru da yaamo no.

Rabbi tamo

42 Wa guna, ay tamo kaŋ ay ga gaabandi neeya,
Ay wane suubananta kaŋ ay fundo ga maa a kaani.
Ay n'ay Biya zumandi a boŋ.
A ga kande cimi ciiti dumi cindey se.
2 A si kaati, a si nga jinda sambu mo,
A si naŋ borey ma maa nga jinda fondey gaa.
3 A si kwaar'ize ceera pati ka kaa.
Fitilla kaŋ maan buuyaŋ mo, a s'a wi.
A ga cimi ciiti kaa taray naanay ra.
4 A si gaze, a londi si bu mo,
Kala nd'a na cimi ciiti sinji ndunnya ra.
Teeku me gaa laabey mo g'a asariya batu.

5 Yaa no Rabbi Irikoy ci:
Nga kaŋ na beene taka k'a salle,
Nga kaŋ na laabu nda haŋ kaŋ ga fun a ra daaru,
Nga kaŋ ga fulanzamay funsuyaŋ no borey se
kaŋ yaŋ goono ga goro laabo boŋ,
A ga biya mo no borey kaŋ yaŋ ga dira a ra se.
6 A ne: «Ay no, Rabbi, ay na ni ce adilitaray ra,
Ay ga ni kamba di ka gaay, ya ni haggoy mo,
Ay ma ni daŋ ni ma ciya alkawli jama se
ka ciya kaari mo dumi cindey se.
7 Zama ni ma danawey moy fiti,
Ma kas'izey kaa kasu.
Kubay ra gorokoy mo, ni m'i kaa fu kankamante ra.

8 Ay no Rabbi, woodin no ga ti ay maa.
Ay s'ay darza no boro fo se bo.
Ay s'ay sifawo mo no himandi jabanteyaŋ se.
9 Guna, waato muraadey tabbat.
Muraadu taji yaŋ mo no ay goono ga bangandi.
Za i mana fatta, ya araŋ no i baaru.»

Baytu tajo

10 Ya araŋ kaŋ goono ga naaru teeko boŋ,
Da hay kulu kaŋ go a ra, da gungey da ngey ra gorokoy,
Wa baytu taji te Rabbi se, w'a sifa mo za ndunnya me!
11 Saajo da galley ma ngey jinde sambu,
Da kawyey kaŋ ra Kedarancey goono ga goro mo.
Sela gorokoy ma doon
ka kuuwa farhã sabbay se tondi kuukey yolley boŋ.
12 I ma Rabbi no darza
k'a sifawo bangandi mo teeku me gaa laabey ra.
13 Rabbi ga fatta sanda wongaari beeri,
A ga himma daŋ sanda tangami boro, a ga kuuwa mo.
Oho, a ga dundu nga ibarey gaa ka hin goy te.

14 Ay gay ay go ga dangay, ay dangay ka hin suuru.
Sohõ binde ay ga duray sanda wayboro
kaŋ goono ga hay-zaŋay, ay ma kaati,
Ay ma funsar mo da gaabi.
15 Ay ma tondi kuukey da tudey bare
ka ciya taasi beerey cine.
Ay m'i kobtey kulu koogandi,
Ay ma isey mo ciya sanda teeku me gaa laabu yaŋ,
Ay ma naŋ bangey ma sundu ka koogu.

16 Ay ga danawey mo candi fondo kaŋ i si bay boŋ,
Ay m'i boy fondayzey kaŋ i si bay yaŋ gaa,
Ya kubay ciya kaari i jine.
Nangu kaŋ gonda gure-gure mo y'a sasabandi.
Ay ga hayey din te i se, ay si i furu mo.
17 Borey kaŋ ga de tooru gaa, kaŋ ga ne danay himandey se:
«Araŋ no ga ti iri irikoyey.»
I ga ye banda, i ga haaw mo gumo.

18 Ya araŋ lutey, wa maa!
Ya araŋ danawey, wa guna ka di!
19 May no ga ti danaw, kal ay tamo?
Wala lutu, sanda ay diya?
May no ga ti danaw sanda ay wane naanay bora,
Danaw mo koyne sanda Rabbi tamo?
20 Ni di muraadu boobo, amma ni mana laakal ye i gaa.
Ni hangey go feerante amma ni mana maa.
21 A adilitara sabbay se no Rabbi maa kaani
nga ma asariya beerandi, a m'a ciya darza hari mo.

22 Amma dumi woone ya boroyaŋ no
kaŋ di kosarayyaŋ da komyaŋ,
I kulu guusuyaŋ ra no borey na hirrimi te i se,
I go tugante kasu yaŋ ra,
I ciya wongu arzaka hari yaŋ, amma faabako kulu si no.
Wongu n'i ku,
Amma afo kulu si no kaŋ ga ne: «M'i yeti.»

23 Araŋ ra may no ga hanga jeeri woodin se?
May mo no ga hangan ka maa
jirbey kaŋ goono ga kaa ra sanni?
24 May no ka Yakuba nooyandi a ma ciya wongu kuyaŋ hari,
Israyla ma ciya fondo kosaraykoy wane?
Manti Rabbi no, nga kaŋ se iri na zunubi te?
Nga kaŋ iri wangu ka dira a fondey ra,
Iri mana a asariya gana mo.
25 Woodin se no Rabbi na nga futay korna
gusam Yakuba boŋ da wongu gaabi.
A na danji daŋ a gaa mo a windanta kulu,
Kulu nda yaadin a mana faham.
A n'a ton, amma a mana woodin gaay nga bina gaa.

Rabbi no ga Israyla fansa

43 Amma sohõ, nin Yakuba, nin Israyla,
Yaa no Rabbi ci, nga kaŋ na ni taka,
Nga kaŋ na ni te,
A ne: Ma si humburu, zama ay na ni fansa*.
Ay na ni ce mo da ni maa, ni ya ay wane no.
2Waati kaŋ ni ga harey daŋandi, ay go ni banda.
Waati kaŋ ni ga isey daŋandi mo, i si ni gon.
Waati kaŋ ni ga gana danji bindi ra, a si ni kukure,
Danji beela mo si di ni gaa.
3Zama ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo,
Israyla wane Hananyankoyo, ni Faabakwa.
Ay na Misira no a ma ciya ni fansayaŋ hari,
Etiyopi da Seba mo ga ti ni banandi.
4Zama ni gonda darza ay do,
Ni ya beerandiyaŋ hari no, ay ga ba nin mo.
Woodin se no ay ga Adam-ize yaŋ nooyandi ni se,
Jamayaŋ mo, ay g'i no ni fundo sabbay se.
5Ma si humburu, zama ay go ni do.
Ay ga kande ni banda i ma fun wayna funay haray,
Ay m'i margu ka fun d'ey wayna kaŋay haray.
6Ya ne azawa kamba se: «Yeti!»
Dandi kambe mo, ya ne a se: «Ma si gaay!
Kande ay ize arey ka fun d'ey nangu mooro,
Ay ize wayey mo ma kaa ka fun hala ndunnya me.»
7I afo kulu ay maa go a gaa,
Ay n'a taka mo ay darza se,
Ay n'a cina, oho, ay n'a te.

8Wa danawey kaa taray, zama i ga du mo.
Da lutey mo, zama i ga ye ka maa.
9Ndunnya dumey kulu margu care banda,
Jamayaŋ mo margu care do.
I ra may no du ka woodin bangandi
ka muraadey kaŋ yaŋ jin ka bisa din cabe iri se?
I ma kande ngey seedey ka du ka ngey boŋ hanandi.
Wala mo i ma maa ka ne: «Cimi no.»
10Yaa no Rabbi ci: Araŋ no ga ti ay seedey,
d'ay tamo mo kaŋ ay suuban,
Zama araŋ ma bay, araŋ m'ay cimandi mo.
Araŋ ma faham mo kaŋ ay no ga ti NGA.
Irikoy fo mana jin ka te ay se,
Ay banda mo afo si bara.

11Ay ya day, ay no Rabbi,
Ay baa da banda Faabako si no.
12Ay no ka ci, ay no ka faaba, ay mo no ka fe.
Irikoy yaw fo mo si no araŋ game ra.
Woodin sabbay se binde araŋ no ga ti ay seedey.
Yaadin no Rabbi ci. Ay mo no ga ti Irikoy.
13Oho, za sintina ka kaa sohõ, ay no.
Afo mo si no kaŋ ga kaa ay kambe ra.
Ay no ga goy, may mo no g'a bare?

14Yaa no Rabbi ni Fansakwa,
Israyla wane Hananyankoyo ci:
«Araŋ sabbay se no ay donton Babila gaa.
Ay na Kaldancey kulu zumandi
i ma kaa da zuray hiyaŋ ra,
Kaŋ ga ti i ndunnya kaani ŋwaayaŋ waney.
15Ay no ga ti Rabbi, araŋ wane Hananyankoyo,
Israyla Takakwa, araŋ Bonkoono.»

16Yaa no Rabbi ci, nga kaŋ na fondo feeri teeko ra,
A na fondayze mo feeri hari beerey ra.
17Nga kaŋ ga wongu torko nda bari kaa taray,
Da wongu jama nda hin.
I ga kani care banda,
I si ye ka tun mo koyne.
I fundey fun pat!
Wongu n'i wi mo sanda mate kaŋ boro ga fitilla wi.
18Rabbi ne: Wa si fongu nda waato jirbey,
Araŋ ma si laakal mo da haŋ kaŋ te za doŋ.
19A go, ay ga muraadu taji fo te
kaŋ ga zorti sohõ. D'a te mo araŋ si jaŋ ka bay.
Baa saaji ra ay ga fondo te,
Isayaŋ mo ga te taasi beerey ra.
20Ganji hamey g'ay beerandi,
Zoŋey da taatagayey g'ay beerandi,
Zama ay na hari no saajo ra.
Ay na isayaŋ mo no taasi beerey ra.
Zama ay ma haŋyaŋ hari no ay jama se,
Ay wane suubanantey nooya.
21Jama wo kaŋ ay te ay boŋ se,
Ngey no g'ay sifaw dede.

22Kulu nda yaadin, ya Yakuba, ni mana ay ce.
Amma nin, ya Israyla, ni farga nda ay.

23 Ni mana kande ay se feejiyaŋ,
Ay sargayey kaŋ i ga ton se.
Ni mana ay beerandi mo da ni sargayey.
Ay wo, yana ŋwaari sargay dake ni boŋ,
Yana ni fargandi mo ka ne ni ma kande dugu.
24 Ni mana kaana day ay se da nooru,
Ni man'ay kungandi mo da ni sargayey maano,
Amma ni na ni zunubi jarawo dake ay boŋ,
Ni n'ay fargandi mo da ni goy laaley.

25 Ay no, oho ay no ga ni taaley tuusu ay bumbo sabbay se.
Ay si ye ka fongu ni zunubey gaa koyne.
26 M'ay fongandi, iri ma kande iri sabaabey,
Ma kande ni koba, hala ni ma du ka hanan.
27 Ni kaay sintina na zunubi te.
Ni annabey mo na taali te ay se.
28 Woodin sabbay se,
Kal ay ma Nangu Hananta jine borey ziibandi.
Ay ma Yakuba ciya laaliyaŋ hari,
Israyla mo ma ciya wowi hari.

Rabbi hinne no ga ti Irikoy

44 Amma sohõ, ya ay tamo Yakuba,
Ya Israyla kaŋ ay suuban, ma maa.
2 Yaa no Rabbi kaŋ na ni te,
A na ni taka za gunda ra, nga kaŋ ga ni gaa mo,
A ci ka ne: Ya ay tamo Yakuba,
Nin, Yesurun kaŋ ay suuban,
Ma si humburu,
3 Zama ay ga hari dooru nangey kaŋ jaw boŋ
da hari zuru gooru yaŋ mo nangu koogey boŋ.
Ay g'ay Biya zumandi ni banda boŋ
d'ay albarka mo ni dumo boŋ.
4 I ga zay subey ra,
Sanda kuubu kaŋ go hari zuru fondo gaa.
5 Boro fo ga ne: «Ay ya Rabbi wane no.»
Afo mo ga Yakuba maa sambu.
Afo mo ga woone hantum nga kambe gaa:
«Rabbi wane no.»
A ga maa gaaru daŋ nga boŋ se da Israyla maa.

6 Rabbi sanno neeya:
Israyla Koyo kaŋ g'a fansa ga ti Rabbi Kundeykoyo.
A ne: Ay no sintina,

Ay no bananta mo.
Ay baa da banda Irikoy kulu si no.
7 May no ga ti ay cine? To, a ma seeda te ka ci me!
A m'a sasare ay se za waati kaŋ
ay na doŋ zamaney borey sinji.
A ma muraadey kaŋ goono ga kaa seeda.
Wo kaŋ yaŋ ga aniya ka te, a m'i ci.
8 Wa si jijiri, wa si humburu mo.
Manti ay jin ka ni kabarandi nd'a za doŋ bo,
Hal ay n'a ci ni se?
Araŋ no ga ti ay seedey.
Irikoy fo go no kaŋ waana ay?
Abada, afo si no. Ay mana Tondi fo bay.

Tooru teekoy

9 Borey kaŋ yaŋ ga tooru jabante te, i kulu yaamoyaŋ no.
I jinay caadantey mo sinda nafa kulu.
Toorey ga seeda ngey boŋ se kaŋ ngey si di,
Ngey si bay mo, kal i teekoy ma haaw.
10 May no ka de-koy fo cina,
Wala a na sooguyaŋ tooru fo te
kaŋ si hay kulu hanse?
11 Guna a goy hangasiney kulu ga haaw,
Zama goy-teerey din ya boroyaŋ no.
I kulu ma margu nangu folloŋ, i ma tun ka kay.
Humburkumay m'i di,
I ma haaw mo care banda.

12 Zam ga deesi kaanandi, a ga goy danji bi ra,
A ma tooro te da ndarka,
A kambe gaabikoono mo no a ga nga goyo te d'a.
Oho, a ga maa haray, a gaabo ga gaze,
A mana hari haŋ, a ga farga.
13 Sace ga korfayze daŋ ka candi,
A ma nga jeeriyaŋey te da kalam,
A m'a jabu nda nga zaama,
A m'a alhaalo te da kambu,
A goono g'a cina Adam-ize booro himandi boŋ,
Zama a ma goro fu ra.
14 A ma sedreyaŋ beeri,
A ma sipres* da shen* bundu sambu,
A ma afo suuban nga boŋ se saajo tuurey ra,
A ma sipres* tuuri tilam,
Beene hari ga naŋ a ma beeri.

15 A ga ciya tuuri kaŋ boro ga ton.
A ga kaa a gaa mo ka danji funsu ka caan.
Oho, a g'a diyandi ka buuru ton d'a.
Oho, a g'a te de-koy ka sududu a se.
A g'a ciya jabuyaŋ tooru ka ye ganda a jine.
16 A ga jara ton danji ra,
Jara mo a ga ham ŋwa d'a,
A ga ham ton d'a no ka ŋwa ka kungu.
Oho, a ma caan ka ne:
«Haay, ay hargo fun, ay di danjo!»
17 Wo kaŋ cindi din mo, a m'a te de-koy,
Nga jabuyaŋ tooro nooya!
A ga ye ganda a jine ka sududu.
A ma adduwa te a gaa ka ne:
«M'ay faaba, zama nin no ga ti ay irikoyo.»
18 Borey din mana bay, i mana laakal ye mo,
Zama i moy go daabante hal i si hin ka di,
I biney mo daabu hal i si hin ka faham.
19 Afo mo si no kaŋ lasaabu nga bina ra.
A sinda bayray, wala fahamay fo hal a ma ne:
«Hay! Ay jin k'a jara fa ton danji ra,
Oho, hala mo ay na buuru ton a danj'izo boŋ,
Ay na ham ton ka ŋwa.
20 Ay binde ga jare fa sambu ka te fanta hari fo?
Ya ye ganda ka sududu tuuri tikse jine?»
Boosu no bora din goono ga ŋwa,
Bine fafaganta n'a kambandi ka kaa fonda ra,
Hal a si hin ka nga fundo faaba, wala a ma ne:
«Hayo wo kaŋ go ay kambe ŋwaaro ra, manti tangari no?»

Sirus boŋ sanno

21 «Ya Yakuba, ya nin Israyla,
Ma fongu muraadu woone yaŋ,
Zama ni ya ay tam no, ay no ka ni taka.
Ya Israyla, ni ya ay tam no, ay si dinya ni gaa bo.
22 Ay na ni taaley tuusu sanda beene hirriyaŋ buru
ka ni zunubey mo tuusu sanda beene buru cine.
Ma ye ka kaa ay do, zama ay no ka ni fansa*.

23 Ya beeney, wa doon ka farhã,
Zama Rabbi no ka te-goyo din te.
Ya ndunnya guusuyaŋey, wa kuuwa,
Ya araŋ tondi kuukey,
Ya saaji tuuri zugu beerey,

Da tuuri kulu dumi kaŋ go a ra mo,
Wa kuuwa ka doon!
Zama Rabbi na Yakuba fansa*,
Hala nga darza ma bangay Israyla ra.

24 Yaa no Rabbi ci, Rabbi ni Fansakwa,
Nga kaŋ na ni te za waato kaŋ ni go gunde ra.

A ne: Ay no Rabbi, hay kulu Teeko,
Ay hinne no ka beena daaru,
Ay na ndunnya daaru k'a salle.
May no go ay banda?

25 Rabbi ga tangarikomey aleesey ganji.
A ga gunakoy follandi,
A ga laakalkooney bare ka ye banda,
A g'i bayrayey ciya saamotaray.
26 A ga nga tamo sanni tabbatandi,
A ga nga diyey saawarey mo kubandi.
Ay, Rabbi, no ga ne Urusalima se
a ga du gorokoyaŋ.
Ya ne Yahuda galley mo se i ga ye ka cina.
Ay g'a kurmey mo cina.
27 Ay ga ne teekoy guusuyaŋey se:
‹Wa sundu ka koogu.› Ay ga ni isey mo koogandi.
28 Ay ga ne Sirus se: ‹Ni ya ay kuruko no›.
A g'ay miila kulu goy te,
Hal a ma ne Urusalima se: ‹Ni ma cina›,
A ma ne Irikoy windo mo se: ‹Ni daba ma sinji.›

45 Yaa no Rabbi go ga ci nga wane suubananta Sirus se,
Kaŋ ay go g'a kambe ŋwaaro di
ka ndunnya dumey mayra daŋ a kamba ra.
Daahir, ay ga bonkooney guddamey yogolandi,
Zama ay ma birni meyey fiti a jine,
I si ye ka daabu mo.
2 Ay ga furo ni jine ka zulli-ka-tuney kanandi,
Ay ma guuru-say windi me daabirjey bagu-bagu,
Ay ma guuru-bi sarey
kaŋ ga me daabirjey margu pati-pati.
3 Ay ma ni no arzaka tugantey kaŋ go kubay ra
da gundu jinayey kaŋ go lokotey ra,
Zama ni ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Israyla Irikoyo,
Kaŋ ga ni ce da ni maa.

4 Ay tamo Yakuba, kaŋ ga ti Israyla,
Ay wane suubananta sabbay se no
ay na ni ce da ni maa.
Ay na ni no maa za ni man'ay bay.
5 Ay no Rabbi, afo si no koyne,
Ay baa da banda Irikoy kulu si no.
Ay ga ni guddu mo, baa kaŋ ni s'ay bay.
6 Zama za wayna funyaŋ kal a ma koy kaŋ,
Borey ma bay kaŋ afo si no kala ay.
Ay no ga ti Rabbi, afo si no koyne.
7 Ay no ga kaari te, ay no ga kubay mo taka.
Ay ya baani kandeko no,
Ay ya masiiba takako mo no.
Ay no, Rabbi kaŋ ga hayey din kulu te.

8 Ya beeney, wa adilitaray tolli a ma fun beene.
Beene burey mo ma adilitaray gusam.
Ganda mo ma bagu zama faaba ma zay ka fatta.
Adilitaray mo ma zay a banda.
Ay, Rabbi no k'a taka.

9 Kaari boro kaŋ ga kakaw da nga Teekwa –
Bora din ya cambu no ndunnya cambey ra.
Mate no? Botogo ga ne bora kaŋ na nga diibi se:
‹Ifo no ni goono ga te?›.
Wala mo ni goyo ma ne ni sinda kambe?
10 Kaari bora kaŋ ne baaba se:
‹Ifo no ni goono ga hay?›
Wala a ma ne waybora se:
‹Ifo hay zaŋay no ni goono ga te?›

11 Yaa no Rabbi, Israyla wane Hananyankoyo,
Kaŋ ga ti a Teekwa mo ci:
Muraadey kaŋ goono ga kaa,
Ni g'ay hã woodin yaŋ boŋ no?
Ay izey d'ay kambe goyey ciine ra mo,
Ni g'ay lordi no?
12 Ay no ka ndunnya te,
Ay na boro taka a boŋ mo.
Ay kambey no ka beeney salle,
I kundey kulu mo, ay no k'i sasare.
13 Ay no ka Sirus suuban adilitaray ra,
Ay g'a fondey kulu sasabandi mo.
A g'ay gallo cina,

A g'ay waney kaŋ i konda tamtaray mo taŋ,
Kaŋ manti sufuray se,
Manti mo banandi se.
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

14 Yaa no Rabbi ci:

Misira taabi goy duure,
Da Etiyopi day da neera jinayey,
Da Sabanancey kaŋ ti boro kuukey mo,
I kulu ga bisa ka kaa ni do.
I ma ciya ni wane yaŋ, i ga ni banda gana mo.
I ga bisa ka kaa ka tamtaray
ka ye ganda ni jine,
I ga ŋwaaray ni gaa ka ne:
‹Daahir, Irikoy go ni banda,
A cine si no mo, Irikoy fo si no.› »

15 Ya nin Israyla Irikoyo kaŋ ti Faabako,
Daahir, ni ya Irikoy kaŋ ga tugu no.
16 Borey kaŋ yaŋ ga tooru te ga haaw,
Oho, i ga di kayna,
I kulu ga furo boŋ haway ra care banda.
17 Amma Rabbi ga Israyla faaba,
Faaba kaŋ ga duumi mo no.
Araŋ si haaw bo,
Boro kulu si araŋ kaynandi mo hal abada abadin.

18 Zama ya-cine no Rabbi ci, nga kaŋ na beena taka,
(nga no ga ti Irikoy, ndunnya cinako, a Teeko mo.
Nga no k'a sinji, a n'a taka kaŋ manti yaamo,
A n'a cina a ma ciya goray nangu.)
A ne: «Ay no Rabbi, afo kulu si no.
19 Ay mana salaŋ gundu ra,
Nangu fo ganda kaŋ gonda kubay.
Ay mana ne Yakuba banda m'ay ceeci yaamo mo.
Ay wo, Rabbi, adilitaray sanni no ay ga ci,
Haŋ kaŋ ga saba mo no ay ga ci.

20 Ya araŋ dumi cindey borey kaŋ yaŋ du ka yana,
Wa margu ka kaa, wa maan care banda.
Borey kaŋ gonda tuuri ga jare
kaŋ ga ti i tooru jabantey,
Da borey kaŋ yaŋ ga adduwa te

de-koy kaŋ sinda faaba hina gaa,
I kulu sinda bayray.
21 Wa ci, oho, wa kande sanni,
Oho, wa saaware care gaa.
May no ka woodin bangandi za doŋ zamaney ra?
May no k'a ci za doŋ?
May no da manti ay, Rabbi?
Irikoy fo mo si no kala ay,
Ay ya Irikoy adilitaraykoy da faabako mo no,
Afo si no kala ay.

22 Ya araŋ ndunnya me-a-me,
Wa bare ay do haray ka du faaba,
Zama ay no ga ti Irikoy, afo si no mo kala ay.
23 Ay ze d'ay boŋ, sanno ban ka fun ay meyo ra,
Adilitaray ra no ay salaŋ,
Sanno si ye ka tun koyne.
Ay ne: Ay se no kange kulu ga gurfa,
Deene kulu mo ga ze.
24 Borey ga salaŋ ay boŋ ka ne:
‹Rabbi do hinne no adilitaray da gaabi go,
A do mo no Adam-izey ga kaa.
Borey kulu kaŋ futu a se mo ga haaw.
25 Rabbi no ga Israyla banda kulu adilandi*,
Nga mo no g'i no darza.›

Babila toorey ga halaci

46 Bel sombu, Nebo mo gungum.
Babila borey toorey go alman beerey da alman kayney boŋ.
Hayey din kaŋ araŋ bar-bare nd'ey waato
ciya sambuyaŋ jaraw
da taabi jaraw alman fargantey se.
2 I gungum ka sombu mo care banda.
De-koyey mongu ka hin ka toorey faaba,
Amma ngey bumbey din koy tamtaray ra.

3 Ya Yakuba dumo kaŋ ti Israyla dumo jara kaŋ cindi,
Araŋ kaŋ yaŋ ay gaay za gunde ra
ka jare mo za araŋ hayyaŋ hane,
Wa hanga jeeri ay se.
4 Hala ka koy araŋ zeenay ay no ga ti NGA,
Hala ka koy araŋ hamni kwaarey gaa mo
ay no g'araŋ jare.
Ay no k'araŋ te, ay mo no ga jare,

Ay g'araŋ gaay, oho, ay g'araŋ faaba mo.

5 May no araŋ g'ay himandi nd'a ka ne in d'a ga saba?
May gaa no araŋ g'ay kar
ka ne in d'a ga hima care?
6 Borey kaŋ yaŋ ga wura dooru ka kaa ziika ra
ka nzarfu mo neesi tiŋay neesiji ra,
I ga zinga nda wura zam,
A m'a bare ka te tooru.
I ga gungum, oho, i ga sududu a se.
7 I ga tooro sambu jase gaa ka kond'a
k'a jisi nga nango ra.
A go ga kay, a si tun nga nango ra.
Oho, baa boro hẽ a gaa,
A si hin ka tu ka bora faaba nga taabey ra.

8 Ya araŋ, taali-teerey,
Wa fongu woone gaa ka ciya alboroyaŋ,
Araŋ m'a lasaabu araŋ biney ra.
9 Wa fongu waato muraadey, za doŋ-doŋ waney,
Zama ay ga ti Irikoy, afo kulu si no.
Ay ya Irikoy no, afo si no mo danga ay.
10 Ay no ga bananta bangandi za sintina,
Za doŋ zamaney ra hariyaŋ mo,
Ya i bangandi za i mana te jina.
Ay ga ne: Ay waado ga tabbat.
Hay kulu kaŋ ay miila mo, ay g'a te.
11 Ay ga curo kaŋ ga ham ŋwa ce
a ma kaa ka fun wayna funay haray.
Bora kaŋ ay waadu mo ga fun laabu mooro ra.
Daahir no ay ci, daahir ay g'a toonandi mo.
Ay n'a miila, daahir ay g'a goy mo.
12 Ya araŋ bine sando koyey,
Araŋ kaŋ ga mooru adilitaray, wa hanga jeeri ay se.
13 Ay g'ay adilitara maanandi, a si mooru bo,
Ay faaba mo si gay.
Ay ga faaba no Sihiyona ra,
Y'ay darza mo no Israyla se.

Rabbi ga Babila kaynandi

47 Ya wandiya, Babila ize wayo,
Ma zumbu ka goro laabu bulungo ra.
Ya nin Kaldancey ize wayo,
Ma goro ganda koytaray karga jaŋay ra.

Zama i si ye ka ne ni se daamante
wala arzakante ize way koyne.
2Ma fufuyaŋ tondi sambu ka hamni fufu.
Ma ni bangumo kaa,
Ma ni zaara willi ka kaa ni gaa.
Ma ni mukuru sawar ka isey yaw ka bisa.
3Ni gaa-koono ga fun taray,
Oho, ni haawo ga bangay.
Ay ga taaley bana, ay si jalla boro kulu gaa mo.»

4Iri Fansakwa maa no ga ti Rabbi Kundeykoyo,
Israyla wane Hananyankoyo.

5«Ya nin Kaldancey ize wayo,
Ma goro siw, ma koy ka furo kubay ra,
Zama i si ye ka ne ni se
mayrayey wayboro bonkooni koyne.
6Ay futu ay borey se, ay n'ay wane jama ziibandi
k'i daŋ ni kambe ra mo.
Ni mana suuji cabe i se mo baa kayna.
Ni na ni calo dake dottijo zeeney boŋ nda tiŋay laalo.
7Ni ne mo:
‹Ay ga ciya wayboro bonkooni hal abada!›
Hala ni mana muraadey wo daŋ ni bina ra,
Ni mana fongu mo mate kaŋ i ga kokor d'a.

8Sohõ binde, ma maa woone,
Nin kaŋ ndunnya kaani no ni goono ga zal-zal d'a.
Ni goono ga goro nda laakal kanay,
Ni ga ne ni bina ra: ‹Ay neeya!
Wayboro fo si no mo kal ay hinne.
Ay si goborotaray goray te,
Ay si ize mursay bay mo.›
9Amma hari hinko wo ga ni jirsi zaari folloŋ ra:
Ize mursay da goborotaray.
Ce folloŋ no i ga kaŋ ni boŋ,
Nin da ni moodabal booba da ni safari citila.
10Ni de mo ni laala gaa.
Ni ne: ‹Boro kulu si ga di ay.›
Ni laakalo da ni bayra, ngey no ka ni halli.
Ni ne mo ni bina ra:
‹Ay neeya! Afo kulu mo si no.›
11Amma laala ga kaŋ ni boŋ kaŋ ni si bay naŋ kaŋ a fun.
Hasaraw ga du nin kaŋ ni si hin ka gaay,

Halaciyaŋ kaŋ gaa ni mana bay mo ga ni jirsi.

12 Sohõ binde, ma kay ni safaro
da ni moodabal booba game ra,
Wo kaŋ yaŋ ni na ni boŋ taabandi nd'a
za ni zankatara waate,
Ka di hala ni ga hin ka nafa d'ey,
Hala ni ga hin ka borey jijirandi!
13 Ni farga nda ni wane saaware-saawarey.
Sohõ kala borey kaŋ ga beena guna,
Kaŋ ga annabitaray te da handariyayzey,
Kaŋ yaŋ ga handu baaru no handu kulu,
I ma tun ka kay ka ni faaba
haya kaŋ ga ba ka du nin din gaa.
14 A go, i ga ciya sanda buunu cine,
Danji g'i ŋwa,
I si ngey fundey faaba danji beela hino gaa.
Danjo din si ciya sanda danj'ize kaŋ gaa i ga caan bo,
Wala mo danji kaŋ gande i ga goro.
15 Borey kaŋ yaŋ ni taabi i banda.
Borey kulu kaŋ yaŋ na day da neera te da nin
za ni zankatara waate,
Yaadin cine no i ga ciya ni se.
I boro fo kulu ga daray nga boŋ fonda ra.
Boro kulu si ni faaba.

Rabbi ya zamaney kulu Irikoy no

48 Ya Yakuba dumo, araŋ kaŋ i goono g'araŋ maa ce
nda Israyla maa,
Yahuda hayyaŋo mo, kaŋ yaŋ ga ze da Rabbi maa,
I ga Israyla Irikoyo maa ci ngey meyey ra,
Amma manti cimi wala adilitaray ra bo.
2 Zama i ga ne ngey boŋ se gallu hanna boroyaŋ.
I ga ne ngey ga de Israyla Irikoyo gaa,
Kaŋ Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa.
Araŋ ma maa woone:
3 Ay na za doŋ muraadey bangandi za gayyaŋ.
I fatta ay meyo ra, ay n'i ci mo.
Mo-milla folloŋ no ay goy, a te mo.
4 Zama ay bay kaŋ ni ya boŋ sando no.
Ni hanga ga sandi danga guuru-bi,
Ni boŋo mo ga sandi danga guuru-say.
5 Woodin se no ay n'i bangandi ni se za doŋ.
Za i mana te no ay naŋ ni maa r'ey.

Zama ni ma si ne: ‹Ay tooro no k'i te.
Ay danay tooro nd'ay sooguyaŋ tooro no k'i lordi.›
6Ni maa woodin, m'i kulu guna.
Araŋ mo, manti araŋ g'i fe bo?

Za sohõ no ay ga ni cabe muraadu tajiyaŋ,
Gundu wane yaŋ kaŋ ni mana bay jina.
7Sohõ no ay n'i taka, manti za doŋ bo,
Amma ni mana maa i baaru baa ce fo, kala hunkuna.
Zama ni ma si ne: ‹A go, ay jin ka bay i gaa.›
8Oho, ni mana maa! Oho, ni mana bay!
Oho, za doŋ ni hanga mana fiti!
Zama ay bay kaŋ daahir ni gonda amaana ŋwaari alhaali.
Za gunde ra no i ne ni se turante.
9Ay maa sabbay se no ay g'ay futa gaay.
Ay ma du sifaw sabbay se mo no ay ga hin suuru nda nin,
Zama ay ma si ni halaci.
10A go, ay na ni hanandi,
Amma manti sanda mate kaŋ cine i ga te nzarfu se bo.
Ay na ni si no taabi danji bambata bindo ra.
11Ay bumbo sabbay se,
Ay bumbo sabbay se no ay ga woodin te,
Zama mate n'ay ga te ka yadda i m'ay maa ziibandi?
Ay darza mo, ay s'a no boro fo se.

12Ya Yakuba, kaŋ ga ti Israyla kaŋ ay ce,
Wa hanga jeeri ay se:
Ay no ga ti NGA.
Ay no ga ti Sintina, ay mo no ga ti Bananta.
13Daahir ay kamba no ka ndunnya tiksa sinji.
Ay kambe ŋwaaro mo no ka beeney daaru.
Ay n'i ce, i tun care banda.

14Ya araŋ kulu, wa margu, wa maa.
Toorey ra may no ka muraadey din bangandi?
Bora kaŋ Rabbi ga ba no
g'a miila toonandi Babila boŋ,
A kamba mo ga tin Kaldancey boŋ.
15Ay no, oho, ay no ka salaŋ.
Oho, ay n'a ce, ay no ka kand'a.
A ga nga fonda albarkandi mo.

16Wa maan ay do ka maa woone:

Za sintina yana salaŋ tuguray ra bo.
Za waati kaŋ a go no, ay mo go noodin.
Sohõ mo Rabbi, Koy Beero na in da nga Biya donton.

17 Ya-cine no Rabbi ni Fansakwa,
Israyla wane Hananyankoyo ci, a ne:
Ay no, Rabbi ni Irikoyo
kaŋ ga ni dondonandi ni nafa se,
Kaŋ ga ni candi fonda kaŋ ni ga hima ka gana din ra.
18 Da ni hangan ka maa ay lordey se,
Doŋ yaadin gaa ni laakal kana
ga hima sanda isa beeri,
Ni adilitara mo ga hima teeku bonday beeri yaŋ.
19 Ni banda mo ga baa sanda taasi cine,
Ni haamey mo ga baa sanda laabu gurayzeyaŋ cine.
I maa si daray hal abada,
A si halaci mo ay jine.»

20 Wa fatta Babila ra, wa zuru Kaldancey se!
Araŋ ma woone ci ka fe da farhã dooni.
W'a baaru dede hala ndunnya me, ka ne:
«Rabbi na nga tamo Yakuba fansa*.»
21 I mana maa jaw waato kaŋ
a n'i candi ka gana nd'ey taasi beerey ra.
A naŋ hari fatta i se ka fun tondi ra,
A na tondi daaro kortu mo hala hari-moy zuru.

22 Rabbi ne: «Laakal kanay si no laalakoyey se.»

Rabbi tamo ga ciya ndunnya dumey kaaro

49 Ya araŋ gungey borey, wa hanga jeeri ay se!
Ya araŋ ndunnya dumey kaŋ yaŋ ga mooru,
Wa hangan ka maa!
Rabbi n'ay ce za ay go gunde ra,
Ay nyaŋo gunda ra no ay go kaŋ a n'ay maa ci.
2 A n'ay meyo ciya sanda takuba kaano,
A n'ay tugu nga kamba biyo cire.
A n'ay ciya hangaw ziirante,
A n'ay tugu nga tonga ra.
3 A ne ay se mo: «Ya Israyla, ni ya ay tamo no
kaŋ g'ay darza bangandi.»
4 Amma ay wo ne: «Ay na taabi yaamo te,
Ay n'ay gaabo darandi hinne day no yaamo.
Kulu nda yaadin ay cimi ciito go Rabbi do,

Ay alhakko mo go ay Irikoyo do.»

5 Sohõ binde, Rabbi go ga salaŋ,
Nga kaŋ n'ay te za gunde ra zama ay ma ciya nga tam,
Zama mo ay ma ye ka kande Yakuba nga do,
Baa kaŋ Israyla mana margu.
(Kulu nda yaadin ay ya darzante no Rabbi jine,
Ay Irikoyo mo no ga ti ay gaabo).
6 Yaa no a ci:
«Hay fo kayna no ni se ni ma ciya ay tam
zama ni ma Yakuba kundey tunandi,
Ma ye ka kande Israyla wane cindey kaŋ ay hallasi.
Ay ga ni daŋ ni ma ciya annura dumi cindey mo se,
Zama ni ma konda ay faaba hala ndunnya kulu me.»

7 Ya no Rabbi ci,
Nga kaŋ ti Israyla Fansakwa d'a wane Hananyankoyo mo.
A go ga salaŋ boro kaŋ i ga donda din se,
Nga kaŋ laab'izey ga konna din se,
Nga kaŋ ga ti mayraykoyey tam.
A ne: «Bonkooney ga di nin, i ga tun mo,
Mayraykoyey mo ga sumbal Rabbi sabbay se,
Nga kaŋ ti naanaykoy, Israyla wane Hananyankoyo,
A na ni suuban mo.»

Israyla ga ye ka sinji

8 Yaa no Rabbi ci:

«Alwaati kaŋ ga hagu ra no ay tu ni se,
Faaba zaari ra mo no ay na ni gaa.
Ay ga ni haggoy mo ka ni ciya alkawli jama se,
Zama laabo ma ye ka tun,
Ni m'i tubey kaŋ halaci yeti i se koyne.
9 Ni ma ne kas'izey se: ‹Wa fatta.›
Borey kaŋ yaŋ go kubay ra mo,
Ni ma ne i se: ‹Wa bangay!›

Fondo gaa no i ga kuru,
I ga du kuray do mo tondi kuukey kulu boŋ.
10 I si maa haray wala jaw,
Fufule wala wayno mo s'i kar.
Zama bora kaŋ ga bakar i se din no g'i candi,
A ga furo i jine mo
k'i candi ka kond'ey hari zurey me gaa.

11Ay tondi kuukey kulu mo, kal ay m'i ciya fondo,
Ay fondey mo ga bara beene.
12A go, afooyaŋ nangu mooro no i ga fun,
Afooyaŋ ga fun azawa kambe nda wayna kaŋay haray,
Afooyaŋ mo, Sinim laabu no i ga fun.»

13Ya araŋ beeney, wa doon farhã sabbay se.
Ya nin ganda, ma te bine kaani!
Ya araŋ tondi kuukey, wa doon ka farhã!
Zama Rabbi na yaamaryaŋ te nga borey se,
A ga bakar mo nga borey kaŋ go kankami ra se.

14Amma Sihiyona ne: «Rabbi n'ay furu,
Ay Koyo diny'ay gaa mo.»

15A ga hin ka te no wayboro ma dinya nga ize naanandi gaa
hal a ma jaŋ ka bakar nga ize gunda se?
Oho, a ga hin ka te i ma dinya,
Amma ay wo, ay si dinya ni gaa bo.
16A go, ay na ni jeeri ay kambe faata gaa,
Ni birni cinarey mo go ay jine waati kulu.
17Ni izey ga cahã.
Borey kaŋ yaŋ na ni halaci ka ni ciya kurmu
kulu ga fatta ni do.
18Ma ni boŋ sambu ka guna ni windanta kulu.
Ni izey kulu goono ga margu ka kaa ni do.
Rabbi ne: «Ay ze d'ay fundo,
Daahir ni g'i daŋ ni gaahamo gaa danga taalam cine.
Ni ga guddu nd'ey danga mate kaŋ cine wayhiiji ga te.

19Zama ni batama kooney,
Da ni laabo kaŋ i halaci din ciine ra,
Sohõ ni ga kankam a ra gorokoy baayaŋ sabbay se.
Borey kaŋ yaŋ na ni gon waato mo ga mooru.
20Han fo ni faajo waate izey
ga salaŋ ni hanga ra ka ne:
‹Nango wo kankam iri se.
M'iri no batama hal iri ma du naŋ kaŋ ga goro.›
21Saaya din ni bina ra ni ga ne:
‹May no ka woone yaŋ hay ay se?
Zama ay mursu ay izey, ay ciya waygunu da yaw,
Ay goono ga koy-da-ye te.
Day, woone yaŋ binde, may no k'i biiri?
A go, i n'ay naŋ ay hinne.

Woone yaŋ binde, man no i fun?› »

22 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

A go, ay g'ay kamba sambu dumi cindey boŋ,
Ay ma liiliwal sinji jamayaŋ se.
I ga kande ni ize arey ngey gandey ra,
I ga ni ize wayey mo sambu ngey jasey gaa.
23 Bonkooney ga ciya ni biirikoyaŋ,
I wayboro bonkooney mo ga ni hampa.
I ga sumbal ni jine, i moydumey go ganda,
I ma kusa kaŋ go ni cey gaa loogu.
Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.
Borey kaŋ yaŋ ga hangan ay se beeje ra mo si haaw.

24 I ga hin ka arzaka kom wongaari gaa no?
Tam ga hin ka fun mayraykoy laalo kambe ra no?

25 Zama yaa no Rabbi ci:

Baa wongaari waney kaŋ i di,
Ay g'i ta i gaa.
Mayraykoy laaley wongu arzaka mo ga du ka koma.
Zama ay no ga gurjay da bora kaŋ ga gurjay da nin.
Ay ga ni ize arey faaba mo.
26 Borey kaŋ ga ni kankam mo,
Ay g'i no ngey bumbey gaaham basey i ma ŋwa.
I ga bugu nda ngey bumbey kuri danga duvan kaano cine.
Adam-izey kulu ga bay kaŋ ay, Rabbi,
Ay ya ni Faabakwa no, ni Fansakwa mo no,
Yakuba wane Hinkoyo.

Rabbi mana Israyla furu

50 Yaa no Rabbi ci:

Man hiijay fayyaŋ tira kaŋ ay na ni nya fay d'a?
Wala ay gar-hãakoy ra woofo se no ay n'araŋ neera?
Wa guna, araŋ goy laaley sabbay se no i n'araŋ neera,
Araŋ taaley sabbay se mo no i n'araŋ nyaŋo fay.
2 Waato kaŋ ay kaa binde, ifo se no ay mana boro kulu gar?
Waato kaŋ ay ce mo, ifo se no tuuko kulu si no?
Ay kamba dunguriya gumo no

kaŋ ga naŋ ay si hin ka fansa te?
Wala mo ay si hin ka boro kaa kambe no?
Guna, ay kaatiyaŋo no ay ga teeko koogandi nd'a.
Ay ga isey bare ka te saaji,
Hal i hari hamey ma fumbu zama hari si no,
I ga bu mo hari jaw sabbay se.
3Ay ga beeney daabu nda kubay bi,
Danga haŋ kaŋ i daabu nda bufu zaara.

Rabbi tamo na taabi haŋ

4Rabbi, Koy Beero n'ay no talibiyaŋ deene,
Zama ay ma bay mate kaŋ cine no
ay ga fargante gaabandi nda sanni.
Susubay kulu no a g'ay tunandi jirbi,
A g'ay hangey feeri mo zama ay ma maa sanda talibi cine.

5Rabbi, Koy Beero n'ay hangey feeri.
Ay mana murteyaŋ te, ay mana banda bare mo.
6Ay n'ay banda no karkoy se.
Ay n'ay garbey mo no hamni dagukoy se.
Yan'ay moyduma tugu haawi nda yollo tufayaŋ se mo.
7Zama Rabbi, Koy Beero no g'ay gaa,
Woodin se no yana di kayna.
Woodin sabbay se no
ay n'ay moyduma sinji sanda captu tondi,
Ay bay mo kaŋ ay si haaw.
8Bora kaŋ g'ay hanandi ga maan,
May no ga kand'ay kalima?
Iri ma tun ka kay care banda.
May no g'ay zeeri ciiti gaa? A ma maan ay.
9A go, Rabbi, Koy Beero no g'ay gaa.
May no bora kaŋ g'ay ciiti ka zeeri?
A go, i kulu ga zeen sanda kwaay,
Naana-baano g'i ŋwa.
10May no araŋ ra, bora kaŋ ga humburu Rabbi,
Kaŋ goono ga a tamo sanno gana,
Kaŋ goono ga dira kubay ra, kaŋ a koy sinda kaari?
Kal a ma de Rabbi maa gaa,
A ma jeeri nga Irikoyo gaa.
11Guna, araŋ kulu kaŋ goono ga danji diyandi
ka yulbe haw,
Kal araŋ ma dira araŋ danjey kaaro ra
d'araŋ yulbey kaŋ araŋ diyandi din game ra.
Woodin araŋ g'a ta ay kambe ra,

Bone ra no araŋ ga kani.

Rabbi ga Ibrahim banda kaa kambe

51 Ya araŋ kaŋ ga adilitaray gana,
Ya araŋ, Rabbi ceecikoy, wa hanga jeeri ay se.
Wa tondo guna, naŋ kaŋ a n'araŋ jabu ka kaa,
Laabo guusuyaŋo mo kaŋ ra a n'araŋ fansi ka kaa.
2Wa guna araŋ kaayo Ibrahim
da Saharatu kaŋ n'araŋ hay.
Zama saaya kaŋ Ibrahim go nga hinne ay n'a ce,
Ay n'a albarkandi ka naŋ a ma baa mo.
3Haciika Rabbi ga Sihiyona bina yeenandi,
A g'a kurmey kulu kunfa.
A g'a saajo ciya sanda Eden cine,
A g'a taasi beerey mo ciya sanda Rabbi kalo cine.
Farhã da bine kaani no i ga gar a ra,
Da saabuyaŋ da sifaw dooni jinde.

4Ya ay jama, wa hangan ka maa ay se.
Ya nin ay kunda, ma hanga jeeri ay se,
Zama asariya ga fun ay do,
Ay g'ay cimi ciito sinji a ma ciya kaari dumey se.
5Ay adilitara ga maan, ay faaba fatta,
Ay kambey mo ga ciiti jamayaŋ se.
Teeku me gaa laabey g'ay batu,
Ay kamba gaa no i ga beeje sinji.
6W'araŋ boŋ sambu ka beena guna,
Araŋ ma ndunnya mo guna ganda.
Zama beeney ga say ka daray sanda dullu cine,
Ganda mo ga zeen sanda kwaay cine,
A ra gorokoy mo ga bu yaadin cine.
Amma ay faaba ga tabbat hal abada,
Ay adilitara mo si barmay.

7Ya araŋ adilitaray baykoy,
Araŋ kaŋ biney ra ay asariya go,
Wa hanga jeeri ay se.
Wa si humburu borey wowo,
Wa si naŋ mo i alaasiray booba ma hin araŋ.
8Zama naana-baano g'i ŋwa sanda kwaay cine,
Nooni g'i ŋwa mo sanda feeji hamni silli.
Amma ay adilitara ga duumi hal abada,
Ay faaba mo ga duumi hala zamaney kulu me.

9 Ya Rabbi kamba, ma mo hay, ma mo hay,
Ma gaabi daŋ sanda bankaaray cine.
Ma mo hay sanda doŋ jirbey ra cine,
Doŋ borey zamaney wano.
Wala manti nin no ka Rahab beeri-beeri
ka teeku ham beero gooru-gooru mo?
10 Wala manti nin no ka teeko koogandi,
Kaŋ ga ti guusuyaŋ bambata harey,
Ni na teeku guusuyaŋey ciya fondo mo
hala fansantey ma daŋandi?
11 Rabbi wane fansantey mo ga ye ka kaa.
Dooni no i ga kaa d'a Sihiyona,
Bine kaani kaŋ ga duumi ga goro i boŋ.
I ga du bine kaani da farhã,
Bine jisiyaŋ da durayyaŋ mo ga zuru.

12 Ay no, ay bumbo no g'araŋ bine yeenandi.
Nin no may kaŋ ga humburu Adam-ize kaŋ ga bu?
Ni ga humburu boro ize
kaŋ ga ciya sanda subu cine no?
13 Hala ni ma dinya Rabbi ni Takakwa,
Nga kaŋ na beeney salle
ka ndunnya tiksey mo sinji.
Zaari me-a-me ni goono ga humburu
kankamandikwa futa duumi,
Waati kaŋ a ga soola nga ma halaciyaŋ te.
Man gaa binde no kankamandikwa futa go?
14 Boro kaŋ go tamtaray ra ga fun kambe nda waasi.
A si bu kasu ra, a si jaŋ ŋwaari mo.
15 Zama ay no, Rabbi ni Irikoyo,
Kaŋ ga teeku tunandi hal a bonday beerey ma kosongu,
Rabbi Kundeykoyo no ga ti ay maa.
16 Ay n'ay sanney daŋ ni meyo ra,
Ay na ni tugu mo ay kambe faata biyo ra,
Zama ay ma beeney tabbatandi,
Ay ma ndunnya tiksey mo sinji.
Ay ma ne Sihiyona mo se: «Nin no ga ti ay jama.»

Rabbi futa haŋ-gaasiya

17 Ma mo hay, ma mo hay!
Ya nin Urusalima, ma tun ka kay.
Nin kaŋ na Rabbi futay gaasiya haŋ a kambe ra,
Ni na teeniyaŋ gaasiya haŋ
ka to hala zambo gaa.

18 Urusalima sinda candiko
ize arey kulu kaŋ yaŋ a hay ra.
Ize arey kulu kaŋ yaŋ a biiri ra mo,
A jaŋ boro kaŋ g'a kambe candi.
19 Hari hinka woone yaŋ wo du nin,
May no ga baray ni se?
Alandaaba nda halaciyaŋ da haray da takuba no du nin.
May mo no ga ni kunfa da manti ay?
20 Ni ize arey yangala,
I go ga kani kwaara fondey kulu ra
sanda jeeri kaŋ gata di.
I kungu nda Rabbi dukuro
kaŋ ga ti ni Irikoyo kaseetiyaŋo.

21 Woodin sabbay se, ya nin waybora kaŋ taabi,
Nin kaŋ bugu manti da duvan, ma maa woone.
22 Ya no Rabbi ni Koyo ci,
Ni Irikoyo nooya, nga kaŋ ga nga jama fansa sambu.
A ne: «A go, ay na ni teeniyaŋ gaasiya ta ni kamba ra,
Kaŋ ga ti ay futay gaaso.
Ni si ye k'a haŋ koyne.
23 Amma ay g'a daŋ borey kaŋ goono ga ni taabandi yaŋ
din kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ne ni fundo se:
‹Ma kani ganda zama iri ma taamu ka bisa.›
Hala ni na ni banda daaro ciya sanda laabu,
Ni n'a ciya sanda fondo mo borey kaŋ g'a daaru se.»

Rabbi ga Urusalima tamtara feeri

52 Ya Sihiyona, ma mo hay, ma mo hay!
Ya Urusalima, gallu hananta,
Ma ni gaabo daŋ sanda bankaaray,
Ma ni bankaaray hanney daŋ.
Zama za sohõ boro kaŋ sinda dambanguyaŋ
da boro kaŋ sinda hananyaŋ
si ye ka furo ni ra koyne.
2 Ya nin Urusalima,
Ma ni boŋ kokobe ka tun ka fun kusa ra.
Ma tun ka goro.
Ya nin Sihiyona ize wayo kaŋ go tamtaray ra,
Ma ni jinda gaa sisirey feeri.

3 Zama yaa no Rabbi ci:

I n'araŋ neera yaamo,

I g'araŋ fansa* mo manti nda nooru.

4Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Sintina gaa ay borey koy Misira
zama ngey ma yawtaray goray te noodin.
Woodin banda Assiriya n'i kayna sabaabu kulu si.

5Sohõ binde, ifo no ay ga te?
Yaadin no Rabbi ci.
Zama i n'ay borey ku yaamo,
Borey kaŋ yaŋ du i mayra goono ga kuuwa.
Yaadin no Rabbi ci.
Zaari me-a-me mo i goono g'ay maa kayna duumi.
6Woodin sabbay se no ay borey g'ay maa bay.
Zaari woodin ra i ga bay
kaŋ ay no goono ga salaŋ ka ne: «Ay neeya.»

7Man a cey booro himando tondi kuukey boŋ,
Nga kaŋ ga kande Baaru Hanna?
Laakal kanay feko no kaŋ goono ga kande gomni baaru,
Faaba feko mo no kaŋ goono ga ne Sihiyona se:
«Ni Irikoyo goono ga may!»
8Ni batukoy jinde neeya, i na jinde sambu,
I goono ga doon care banda zama i ga di a mo-da-mo
han kaŋ hane Rabbi ga ye ka Sihiyona tajandi.
9Ya araŋ, Urusalima nangu kooney,
Wa farhã ka doon care banda,
Zama Rabbi na nga jama bine yeenandi
za kaŋ a na Urusalima fansa*.
10Rabbi na nga kambe hanna kaa taray.
Ndunnya dumey kulu go ga di a.
Ndunnya me-a-me mo ga di iri Irikoyo faaba.

11Wa tun! Wa tun! Wa fatta noodin!
Wa si lamba hay kulu kaŋ ga ziibi gaa.
Araŋ kaŋ ga Rabbi windo jinayey sambu,
Wa araŋ boŋ hanandi ka fatta Babila ra.
12Zama araŋ si fatta nda cahãyaŋ,
Araŋ si fatta nda zuray mo,
Zama Rabbi ga koy araŋ jine.
Israyla Irikoyo mo ga ciya kosaray araŋ se banda.

Rabbi tamo taabi haŋyaŋo

13 A go, ay tamo ga te albarka,
A ga du beeray da beeray beeri,
A ga ciya beeraykoy gumo.
14 Sanda mate kaŋ boro boobo te dambara nda nin
(a moyduma alhaalo bare kal a si hima boro wane,
A gaahamo himando mo hasara
kal a si hima boro izey wane.)
15 Yaadin cine no a ga dumi boobo gartandi.
Bonkooney ga ngey meyey di a sabbay se,
Zama haŋ kaŋ boro kulu mana ci i se no i ga di.
Koyne, i ga faham da haŋ kaŋ i mana maa baa ce fo.

53 May no k'iri baaro cimandi?
May se mo no Rabbi kamba bangay?
2 Zama Rabbi tamo ga beeri a jine sanda zaymi taji,
Sanda kaaji kaŋ ga fun laabu kogo ra.
A sinda himandi hanno fo, a gunayaŋ mo si kaan.
Waati kaŋ iri n'a guna a sinda boori fo nga gaa
kaŋ ga naŋ iri ma ba r'a.
3 A ciya donda-caray hari, furuyaŋ hari no borey se.
Bine saraykoy no kaŋ doona doori,
I dond'a sanda boro kaŋ gaa borey na mo kaa,
Iri mo man'a himandi hay kulu.

4 Daahir iri doorey ciya a se jaraw,
A n'iri bine sarayey sambu mo.
Amma iri n'a lasaabu sanda karante,
Irikoy goobo baa, taabi hanko no.
5 Amma iri murteyaŋey sabbay se no a maray,
A mortu iri zunubey sabbay se,
Goojiyaŋo kaŋ ga kande iri se laakal kanay go a boŋ,
A goobu haŋyaŋo mo na iri no baani.
6 Iri go sanda feejiyaŋ kaŋ daray,
Iri boro kulu kamba ka nga boŋ fonda gana.
Rabbi mo n'iri zunubey kulu dake a boŋ.

7 I n'a gurzugandi k'a taabandi,
Kulu nda yaadin a mana nga meyo fiti.
Sanda feej'ize kaŋ i ga konda ka wi,
Wala sanda feeji nya kaŋ go ga dangay
nga hamni hõsekoy jine,
Yaadin cine no a mana nga meyo fiti.

8 Kankami da cimi ciiti jaŋay no
i daŋ k'a hibandi.
A zamana borey ra binde,
May no ka lasaabu ka bay
kaŋ i n'a waasu ka kaa fundikooney laabo ra?
May no ka lasaabu kaŋ
ay jama murteyaŋey sabbay se no i n'a kar.
9 A na nga saara suuban boro laaley banda,
nga nda arzakante mo ka margu nga buuyaŋo ra,
Baa kaŋ a mana toonye te,
Gulinci mo si no a meyo ra.

10 Amma a kaan Rabbi se nga m'a maray,
A na azaaba dake a boŋ.
Waati kaŋ a g'a fundo ciya sargay zunubi se,
A ga di nga bandey, a ga nga jirbey kuukandi,
Rabbi miila mo ga te albarka a kambe ra.
11 A ga di nga fundo taabo nafa ka ne a wasa,
Ay tam adilanta ga boro boobo adilandi
zama i n'a bay se,
A g'i zunubey sambu mo.
12 Woodin sabbay se no ay g'a no nga baa boro beerey banda.
A ga arzaka fay mo gaabikooney banda.
Zama a na nga fundo nooyandi hal a to buuyaŋ gaa.
I n'a lasaabu taali-teerey banda,
Kulu nda yaadin a na boro boobo zunubi jare,
A gaara mo taali-teerey se.

Darza kaŋ ga kaa Israyla gaa

54 Ya nin wayguno kaŋ mana hay, ma farhã!
Nin kaŋ mana hay-zaŋay,
Ma jinde sambu ka bine kaani baytu te,
Zama waybora kaŋ go goboro,
A izey ga baa da waybora kaŋ gonda kurnye wane.
Yaadin no Rabbi ci.

2 Ma ni hukumo batama tafandi,
Ma ni nangora kosando salle, a ma si te ikayna.
Ma ni korfey te ikuuku yaŋ, ma ni bundey mo gaabandi.
3 Zama ni ga salle dandi kambe da azawa kambe haray.
Ni banda mo ga du mayray dumi cindey boŋ,
I ga ciya mo gallu beerey kaŋ te kurmu gorokoyaŋ.

4 Ma si humburu, zama ni si haaw,

Ni laakal ma si tun mo, zama boro kulu si ni haawandi.
Zama ni ga dinya ni zankataray waate haawo gaa,
Ni goborotaray gora wowo mo,
Ni si ye ka fongu a gaa.
5Zama ni Takakwa no ga ti ni kurnye,
Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa.
Israyla wane Hananyankoyo no ga ti ni Fansakwa,
I ga ne a se ndunnya kulu Irikoyo.
6Zama Rabbi na ni ce, sanda wayboro kaŋ i furu,
Kaŋ goono ga maa doori nga bina ra,
Sanda zankataray wande cine
kaŋ kurnye wang'a. Yaadin no ni Irikoyo ci.
7Zama alwaati kayniyaw fo no ay na ni furu,
Amma suuji beeri no ay ga ye ka ni margu nd'a.
8Futay korno ra ay n'ay moyduma tugu
ni se alwaati kayniyaw fo,
amma suuji kaŋ ga duumi no ay ga bakar ni se d'a.
Yaadin no Rabbi ni Fansakwa ci.

9Zama woone ga hima ay se Nuhu jirbey tunfaana,
Zama sanda mate kaŋ cine
ay ze ka ne Nuhu tunfaano si ye ka ndunnya daabu koyne,
Yaadin cine no ay ze ka ne ay si ye ka te ni se bine,
Ay si deeni ni gaa mo koyne.
10Zama tondi beerey ga tun ngey nangey ra,
Tudey mo ga hibi, amma ay suujo ya si tun ni do,
Ay laakal kanay alkawlo mo si tun.
Yaadin no Rabbi ci, nga kaŋ ga bakar ni se.

11Ya nin, waybora kaŋ taabi,
Nin kaŋ hari haw kar, nin kaŋ sinda yaamarko,
A go, ay ga ni tondey jisi ciraw ra,
Ay ma ni dabey sinji nda safiryaŋ*.
12Ay ga ni cinari kuukey jezey te da rubiyaŋ*,
Ka ni me daabirjey kulu te da tondi caadante yaŋ
kaŋ ga nyalaw,
da ni birno kulu mo nda tondi hanno yaŋ.
13Ni izey kulu mo ga ciya
borey kaŋ yaŋ ga du dondonandiyaŋ Rabbi do,
Ni izey laakal kana mo ga ciya ibambata.
14Adilitaray ra no ni ga sinji.
Ma mooru kankami, zama ni si humburu.
Ma mooru humburkumay hari beeri mo,
Zama a si kaa ni gaa.

15 A go, daahir i ga margu ka kande ni gaa wongu,
Amma manti ay do no a ga fun.
May yaŋ no ga margu ka kaa ni gaa?
I me-a-me ga kaŋ ni sabbay se.

16 Guna, zam kaŋ ga danji-bi danji funsu nda gumji
ka jinay dan nga goyo se, ay no k'a taka.
Ay mo no ka sarako taka, zama a ma hasaraw te.
17 Wongu jinay kulu kaŋ i ga te ni halaciyaŋ se
si ni di.
Deene kulu mo kaŋ ga tun ka ne
nga ma gaaba nda nin ciiti do, ni g'a zeeri.
Rabbi tamey tubo nooya,
I adilitara mo ga fun ay do.
Yaadin no Rabbi ci.

Faaba go no boro kulu se gomni do

55 He! Araŋ boro kulu kaŋ gaa jaw go, wa kaa haro do.
Araŋ kaŋ sinda nooru,
Wa kaa ka day ka ŋwa,
Oho, wa kaa ka day duvan* da wa,
Manti da nooru bo, manti mo da banayaŋ hari.
2 Ifo se no araŋ goono ga nooru bana
haŋ kaŋ manti ŋwaari se?
Araŋ goono ga goy mo haŋ kaŋ si kungandi se?
Wa hangan ay se hal a ma boori, wa ŋwa ŋwaari kaano,
Kaŋ g'araŋ biney kaanandi gumo-gumo mo.
3 Wa hanga jeeri ka kaa ay do me.
Wa maa, araŋ biyey mo ga funa.
Ay mo ya alkawli kaŋ ga duumi sambu araŋ se
kaŋ ga ti Dawda wane suuji tabbatanta.
4 A go, ay n'ay tamo daŋ jamayaŋ se seeda,
Jine boro nda mayko mo no ndunnya dumey se.
5 A go, ni ga dumi fo kaŋ ni si bay ce.
Dumi fo kaŋ si ni bay no ga zuru
ka kaa ni do Rabbi ni Irikoyo sabbay se.
A ga kaa Israyla wane Hananyankoyo sabbay se,
Zama a na ni no darza.

6 Wa Rabbi ceeci za boro ga du a.
W'a ce za a ga maan.
7 Laalakoy ma nga fonda taŋ,
Boro yaamo mo ma fay da nga fonguyaŋo.
A ma ye ka kaa Rabbi do, nga mo g'a suuji.

A ma kaa iri Irikoyo do,
Zama a ga yaafa nda yulwa.

8 Zama ay miiley manti araŋ miiley no,
Araŋ fondey mo manti ay fondey no.
Yaadin no Rabbi ci.

9 Zama sanda mate kaŋ cine beena ga mooru ganda,
Yaadin cine mo no ay fondey bisa araŋ waney mooray,
Ay miiley mo bisa araŋ waney.
10 Zama sanda mate kaŋ cine hari
nda neezu* ga fun beene ka kaŋ,
I si ye noodin koyne
kala nd'i na laabo haŋandi,
Hal a ga naŋ dumar'izey ma fun ka te kobtoyaŋ,
A ma dumi no dumakoy se da ŋwaari mo ŋwaakoy se --
11 Yaadin cine no ay sanno
kaŋ ga fun ay meyo ra mo ga ciya.
A si ye ay do yaamo,
Amma a ga haŋ kaŋ ay miila toonandi,
A ga te albarka mo haya kaŋ se ay n'a samba ra.
12 Zama farhã no araŋ ga fatta nd'a,
Laakal kanay ra no i g'araŋ candi.
Tondi kuukey da tudey ga doon ka farhã araŋ jine,
Saajo tuurey kulu mo ga kobi.
13 Karji nango ra sipres* tuuri no ga fatta.
Yo karji nango ra mo mirtal* no ga fatta.
A ga ciya Rabbi maa fonguyaŋ hari, alaama kaŋ ga duumi,
Kaŋ si gana mo.

Dumey kulu ga dabu Israyla gaa

56 Yaa no Rabbi ci:

Wa cimi ciiti haggoy, wa adilitaray goy te,
Zama ay faaba maan kaayaŋ,
Ay adilitara mo maan bangayyaŋ.
2 Albarkante no boro kaŋ ga woone te,
Albarkante mo no Adam-ize kaŋ ga gaabu a gaa:
Boro kaŋ ga asibti* haggoy a ma s'a ziibandi,
A ma haggoy mo nda nga kambey
hal i ma si goy laalo kulu te.

3 Yaw mo kaŋ na nga boŋ margu nda Rabbi ma si ne:
«Daahir no Rabbi n'ay fay da nga jama.»

Mantaw mo ma si ne:
«Ay neeya, ay ya tuuri kogo no.»

4Zama yaa no Rabbi ci:

Mantawey kaŋ yaŋ haggoy d'ay asibtey,
I na muraadey kaŋ yaŋ ga kaan ay se suuban mo,
I n'ay sappa di da gaabi --
5Ay windo ra d'ay cinari beerey ra no ay g'i no nangu,
Da maa hanno kaŋ ga bisa
burcini ize arey da wayey wane.
Ay g'i no maa kaŋ ga duumi, kaŋ si fun i gaa.
6Yawey mo kaŋ na ngey boŋ margu nda Rabbi
zama ngey ma goy a se,
Ngey ma ba Rabbi maa mo ka ciya a tamyaŋ,
Afo kulu kaŋ ga haggoy da asibti, a man'a ziibandi mo,
A go no mo d'ay sappa ga gaay --
7Ngey mo, kal ay ma kand'ey ay tondi hananta do,
Ya i biney kaanandi mo ay adduwa windo ra.
I sargayey kaŋ i ga ton d'i nooyaŋey,
Ay ga yadda nd'ey ay sargay feema boŋ,
Zama i ga ne ay windo se adduwa windi
ndunnya dumey kulu se.
8Rabbi, Koy Beero kaŋ ga Israyla wane
say-sayantey margu no ka ne:
Hala hõ ay ga ye ka boro fooyaŋ margu i do,
Kaŋ ga waana a waney kaŋ jin ka margu din.

Rabbi deeni naanay feerikoy gaa

9Ya araŋ, ganji hamey kulu, wa kaa ka ŋwa.
Oho, araŋ kulu, saajo tuuri zugay ra hamey.
10Kwaara batukoy gonda danawtaray, i kulu sinda bayray.
I kulu hansiyaŋ no kaŋ gonda beebetaray,
I si waani ŋwafuyaŋ.
Hindirikoyaŋ, kanikoyaŋ, dusungu baakoyaŋ no.
11Oho, hansey din ga bini gumo, i si kungu hal abada.
Hawjiyaŋ mo no kaŋ yaŋ si waani ka fayanka.
I afo kulu bare ka ye nga boŋ fondo ganayaŋ ra,
Afo kulu koy nga boŋ riiba do haray,
I kulu na ngey boŋ nafa ceeci.
12I go ga ne: «Wa kaa iri ma kande duvan,
Iri ma baji gudug-gudug.
Suba mo ga ciya sanda hunkuna,
Hala mo a ma bis'a zaati.»

57 Adilante ga bu, boro kulu baa si nd'a.
Borey kaŋ gonda anniya Irikoy ganayaŋ ra mo
ga te ka si,
Amma boro si no kaŋ ga laakal ka bay
kaŋ adilante ga dira no
zama nga ma si di laala kaŋ ga kaa.
2A ga furo laakal kanay ra.
I afo kulu kaŋ ga dira nga adilitara ra
ga fulanzam nga naŋ-kaniya ra.

3Amma araŋ, wayboro ziima izey,
Da wayboro zina-teero da kaaruwa banda, wa maan ne.
4May no araŋ goono ga fooru nd'a?
May gaa no araŋ goono ga me nyatte ka deene malaw?
E! Manti araŋ wo zunubi ize
da tangari banda yaŋ no bo?
5Araŋ kaŋ g'araŋ bine ibaay laaley tunandi
nda tooruyaŋ tuuri bi-koy kulu cire,
Araŋ ga zankey wi goorey da tondi kortimey ra.
6Gooru ra tondi yuttey cire no ni baa bara.
Oho, woodin yaŋ ga ti ni baa.
Toorey se no ni na haŋyaŋ sargayey soogu
ka ŋwaari nooyaŋey salle.
Ya suuru nda woodin yaŋ, wala?
7Tondi beeri kuuku fo boŋ no ni na ni daaro sinji,
Noodin mo no ni kaaru ka ni sarga salle.
8Fu meyey daabirjo da nga bareyaŋ haro banda no
ni na ni fonguyaŋ harey sinji, zama ni fay d'ay.
Ni na ni jallo feeri,
Ni kaaru mo ka ni daarijo tafandi,
Ni sappe nda toorey mo.
Ni kani nd'ey yaŋo kaan ni se, ni n'i jalley guna.
9Ni koy bonkoono do mo da tuusuyaŋ ji,
Ni na ni waddi jinayey mo labu-care a se.
Ni na ni diyey donton nangu mooro,
Ni zumbu mo ka koy hala Alaahara.
10Ni farga ni fonda moora sabbay se,
Kulu nda yaadin ni mana ne:
«Ay g'ay bina kaa.»
Ni kambe gaabo taji,
Woodin sabbay se no ni mana zaŋay.

11Man bora kaŋ ni humburu nda humburkumay beeri?
Zama ni tangari, ni mana fongu ay gaa,

Ni mana woodin jisi ni bina ra mo.
Manti ay dangay za gayyaŋ kaŋ ga naŋ ni si humburu ay?
12 Ay ga ni adilitara da ni goyey bangandi,
Amma i si ni nafa bo.
13 Da ni ce,
Kala ni toorey kaŋ ni margu-margu ma ni faaba.
Amma haw kaŋ ga faaru g'i sambu,
Funsuyaŋ folloŋ g'i kulu say.
Amma boro kaŋ de ay gaa ga laabo tubu,
A ga du ay tondi hananta mo.

Rabbi ga suuji cabe naanaykoyey se

14 Boro fo ga ne mo:

«Wa te laabu gusam, wa te laabu gusam,
Wa fondo hanse, wa katiyaŋ sabaabey
hibandi ka kaa ay jama fonda gaa!»
15 Zama ya no beeray da darza Koyo ci,
Nga kaŋ goono ga goro hal abada zamaney kaŋ ga duumi ra,
Nga kaŋ maa ga hanan,
A ne: Ay goono ga goro beeray nangu hananta ra,
Da mo boro kaŋ a wane taaley dooru a gaa,
Kaŋ gonda lalabu mo banda,
zama ay ma borey kaŋ gonda lalabu biyey funandi,
Ya boro kaŋ a wane taaley dooru a gaa mo fundo tajandi.
16 Zama ay si canda-canda duumi bo.
Ay si futu mo waati kulu.
Zama d'ay te yaadin, kala boro biya
da fundey kaŋ ay te din ma yangala ay jine.
17 Israyla riiba laala se no ay futu.
Ay n'a kar, ay n'ay moyduma tugu, ay futu mo.
Kulu nda yaadin a soobay ka bare
ka nga boŋ fonda gana.
18 Ay di a bina fonda, amma ay g'a yayandi,
Ay g'a candi mo.
Ay ma yaamaryaŋ te a se koyne,
Nga nda borey kaŋ yaŋ goono ga bu baray te a banda.
19 Ay no ka sifaw kaŋ me ga ci taka.
Laakal kanay toonante go no boro kaŋ ga mooru
nda boro kaŋ ga maan mo se.
Yaadin no Rabbi ci.
Ay g'a no baani mo.
20 Amma laalakoyey ga hima teeku kaŋ ga follo,
Kaŋ si hin ka kani,

A harey mo goono ga zuru nda biti da ziibi-ziiba.
21 Ay Irikoyo ne: Laakal kanay si no laalakoyey se.

Mehaw cimikoy

58 Ni jinda sambu, ma s'a zabu!
Ni jinda tunandi, sanda hilli karyaŋ cine
k'ay jama taalo ci i se,
Ma Yakuba dumo zunubey ci i se mo.
2 Daahir, i goono g'ay ceeci zaari kulu,
Ka ne ngey ga ba ngey m'ay fondey bay,
Danga dumi kaŋ goono ga adilitaray te,
Kaŋ siino ga fay da ngey Irikoyo farilla.
I goono ga cimi ciiti dumbuyaŋ ŋwaaray ay gaa
ka ne ngey ga ba ngey ma maan Irikoy do.
3 I go ga ne: «Ifo se no iri mehaw, ni mo, ni mana di a?
Ifo se no iri n'iri boŋ kaynandi, ni mana saal mo?»

A go, araŋ mehaw zaaro ra araŋ goono ga
araŋ ndunnya kaaniyey ŋwa,
Araŋ goono g'araŋ goy-teerey kulu kankam mo.
4 A go, araŋ goono ga mehaw da kusuuma nda yanje,
Araŋ ga kar mo da kambe kunkunante laalo.
Sohõ binde, araŋ mana mehaw
mate kaŋ ga naŋ i ma maa araŋ jindey beene.
5 Mate no, woone no ga ti mehawo kaŋ dumi ay suuban –
Zaari no kaŋ boro ga nga fundo taabandi?
A ma boŋ sumbal sanda karra,
A ma bufu zaara nda boosu daaru ngey cire no?
Woodin se no ni ga ne mehaw?
Zaari no kaŋ Rabbi ga yadda nd'a? Abada!

6 Wala manti woone ga ti mehawo kaŋ dumi ay suuban?
Araŋ ma laala sisirey ceeri,
Wa calu hawyaŋ korfey feeri,
Wa borey kaŋ yaŋ i kankam taŋ, wa calu kulu feeri.
7 Wala manti nga mo no:
Ma ni ŋwaaro zaban harayzey se,
Alfukaarey kaŋ sinda naŋ-kaniya, ma kand'ey ni windo ra,
Da ni di boro kaŋ gonda banji, m'a bankaaray,
Ni ma si tugu ni nya-izey se mo?
8 Saaya din no ni annura ga zorti sanda mo boyaŋ,
Ni baani duure mo ga cahã ka kaa da waasi.
Ni adilitara ga koy ni jine,
Rabbi darza mo ga te ni se kosaray banda haray.

9 Waato din gaa no ni ga ce, Rabbi mo ga tu.
Ni ga jinde tunandi, nga mo ga ne: «Ay neeya!»

Da ni na calu, da kambayze cabeyaŋ,
Da laala sanni ciyaŋ hibandi ka kaa araŋ game ra.
10 Da ni na ni bine feeri harayzey se,
Ma boro kaŋ fundo taabi kungandi --
waato din gaa no ni annura ga fun kubay ra.
Ni kuba mo ga ciya sanda wayno go zaari bindi.
11 Rabbi mo ga jine candi ni se duumi,
A ma ni fundo kungandi mo nangu kogey ra,
A ma ni biriyey gaabandi.
Ni ga ciya sanda kali kaŋ i haŋandi,
Sanda hari zuru mo kaŋ haro si koosu.
12 Ni banda mo ga waato kurmu zeeney cina.
Ni ga ye ka waato zamaney daba boobo cina,
I ga ne ni se kortimi hanseko,
Da fondey kaŋ ra borey ga goro hanseko.

Asibti haggoyyaŋ

13 Hala day ni na ce kaa
ni boŋ ibaay ganayaŋ ra asibti hane,
Kaŋ ga ti ay zaari hananta,
Da ni na asibti ciya ni kaani maayaŋ hari,
Da haŋ kaŋ Rabbi darza hanandi,
Da ni na asibti beerandi mo,
Ni mana ni boŋ muraadu goy te,
Ni mana ni boŋ kaani ceeci,
Ni mana ni boŋ ibaay sanni ci mo --
14 Waato din gaa no ni bina ga kaan Rabbi ra.
Ay mo ga ni kaarandi ndunnya nangu beerey boŋ,
Ay ga ni kuru mo da ni kaayo Yakuba tubo,
Zama Rabbi meyo no ka woodin ci.

Jama na taali boobo te

59 Guna, Rabbi kamba mana dunguriya bo,
Kaŋ ga naŋ a ma jaŋ ka hin ka faaba te.
A hangey mo mana lutu,
Kaŋ ga naŋ a ma jaŋ ka hin ka maa.
2 Amma araŋ taaley no goono ga
araŋ d'araŋ Irikoyo fay.
Araŋ zunubey mo n'a moyduma tugu araŋ se,
Kaŋ ga naŋ a si hangan.
3 Zama araŋ kambey ziibi nda bora kaŋ araŋ wi kuro,

Araŋ kambayzey mo ziibi nda taali.
Araŋ meyey goono ga tangari te,
Araŋ deeney goono ga laala ciinay.
4 Afo si no kaŋ goono ga kande kalima adilitaray ra,
Afo mo si no kaŋ ga sanni te da cimi.
I goono ga de yaamo gaa,
I goono ga tangari ci,
I ga gunde sambu hasaraw gaa ka laala hay.
5 I ga gazama gunguri fambu, ka dadaara taaru kay mo.
Boro kaŋ n'i gungurey ŋwa, kal a koy ma bu,
Haŋ kaŋ i mumuru mo, kal a ma gazama hay.
6 Dadaara taaro kaŋ i kay si te bankaaray,
I si bankaara mo nda ngey goyey.
I goyey ya laala goyyaŋ no,
Toonye goy mo go i kambey ra.
7 I cey ga waasu laala teeyaŋ gaa,
I ga cahã boro kaŋ sinda taali wiyaŋ gaa.
I miiley ya laala miilayaŋ no,
Alandaaba nda halaciyaŋ no go i fondey boŋ.
8 I si laakal kanay fondo bay,
I sinda cimi ciiti mo ngey fondey ra.
I na fondo siiro yaŋ te ngey boŋ se,
Boro kulu kaŋ ga dira i ra mo,
A koy si laakal kanay bay.

9 Woodin se no cimi ciiti mooru iri,
Adilitaray mo mana iri to.
Iri goono ga kaari batu, amma kubay go no.
Haagayaŋ no iri goono ga batu,
Amma iri go ga dira kubay-kubay ra.
10 Iri go ga cinari dadabe sanda danawyaŋ cine,
Oho, iri go ga dadabe
sanda boroyaŋ kaŋ sinda mo cine,
Zaari bindi no iri go ga kati,
Danga alaasar baano ra.
Gaaham baani ra iri ga hima buukoyaŋ.
11 Iri kulu goono ga dundu sanda urs* yaŋ cine.
Iri goono ga guutu sanda koloŋayyaŋ cine.
Cimi ciiti no iri goono ga batu, amma a si no,
Iri goono ga faaba mo batu, amma a mooru iri.

12 Zama iri murteyaŋey baa gumo ni jine,
Iri zunubey mo goono ga seeda iri boŋ.
Zama iri murteyaŋey go iri banda,

Iri g'iri laalayaŋey mo bay.
13Iri goono ga murte ka Rabbi kakaw.
Iri goono ga bare ka fay da iri Irikoyo ganayaŋ,
Iri goono ga toonye da murteyaŋ sanni ci.
Iri biney ra mo iri goono ga tangari sanniyaŋ te
g'i ci mo.
14Cimi ciiti bare ka ye banda,
Adilitaray go ga kay nangu mooro,
Zama cimi kati ka kaŋ marga nango ra,
Adilitaray mo si du ka furo.
15Oho, cimi jaŋ noodin.
Boro kaŋ fay da laala teeyaŋ mo
na nga boŋ ciya wongu arzaka borey se.

Rabbi di woodin,
A binde dukur kaŋ cimi ciiti si no.
16A di mo kaŋ boro si no,
Kal a dambara kaŋ a mana du gaarako kulu.
Woodin se no nga bumbo kambe no ka faaba te,
A adilitara mo n'a kayandi.
17A na adilitaray daŋ sanda wongu kwaay,
A na faaba te wongu fuula,
A na taali banayaŋ bankaaray daŋ
sanda haawi daabi nooya,
A na himma mo daŋ ka te alkuba.
18Borey goyey boŋ no a ga bana i se:
Futay no a ga bana nga ibarey boŋ
da banandi mo nga yanjekaarey boŋ.
A ga teeku me gaa laabey bana nda ngey alhakko mo.
19Woodin no ga naŋ i ma humburu Rabbi maa za wayna kaŋyaŋ,
I ma humburu a darza mo za wayna funyaŋ.
Waati kaŋ ibare ga furo
sanda beene hirriyaŋ hari bambata,
Kala Rabbi Biya m'a gaaray.

Boro kaŋ tuubi ga du faaba

20Fansakwa ga kaa mo Sihiyona do,
A ga kaa Yakuba ra waney do,
Kaŋ yaŋ ga bare ka fay da ngey taaley.
Yaadin no Rabbi ci.

21Yaa no Rabbi ci: Ay wo do, woone no ga ti ay alkawlo kaŋ go in d'ey game ra: ay Biya kaŋ go ni boŋ, d'ay sanney kaŋ ay daŋ ni meyo ra, i si fay da

ni meyo, i si fay da ni bandey meyey, i si fay da ni banda bandey meyey mo, za sohõ ka koy hal abada. Yaadin no Rabbi ci.

Urusalima tajo darza

60 Ya nin waybora, tun ka kaari, zama ni kaariyaŋo kaa.
Rabbi darza mo ziji ni boŋ.
2Zama guna, kubay ga ndunnya daabu,
Kubay bi mo ga jamayaŋ daabu,
Amma Rabbi ga tun ka kay ni boŋ,
Borey ga di a darza mo ni boŋ.
3Ndunnya dumey ga kaa ni kaaro do,
Bonkooney mo ga kaa ni tunyaŋo kaaro do.

4Ma ni boŋ sambu ka guna ni windanta:
Ni ize arey ga fun nangu mooro ka kaa.
Ni ize wayey mo ga kaa hampanteyaŋ.
I kulu ga margu ka kaa ni do.
5Saaya din ni ga di, ni ga nyaale,
Ni bina ga yooje, a ga fas-fas mo.
Zama teeko albarka ga bare ka ye ni do haray,
Dumi cindey duura mo ga kaa ni do.
6Yoy baayaŋo ga ni daabu,
Kaŋ yaŋ ga ti Midiyan da Efa yo-izey,
Seba waney kulu mo ga kaa
I ga kande wura da lubban*,
I ga Rabbi sifaw fe mo.
7Kedar kurey kulu ga margu-margu ka kaa ni do.
Nebayot feeji gaarey mo ga goy ni se,
I ga kaa ka ciya yaddayaŋ hari ay sargay feema boŋ.
Ay mo g'ay windi darzanta taalam.

8May yaŋ no woone yaŋ kaŋ goono ga deesi sanda zugula,
I ga deesi sanda tantabalyaŋ mo
kaŋ goono ga fatta ngey fuwey ra?
9Zama teeku me laabey ga hangan ay se,
Tarsis hiyey mo ga jin ka kaa,
I ga kande ni izey ka fun d'ey nangu mooro.
I wura d'i nzarfey mo go i banda.
I ga kand'ey Rabbi ni Irikoyo maa sabbay se,
Israyla wane Hananyankoyo sabbay se,
Zama a na ni taalam.

10Yaw izeyaŋ mo ga ni birni cinaro cina,
I bonkooney mo ga goy ni se,

Zama ay futa ra no ay na ni kar,
Amma ay gomno ra ay bakar ni se.
11Ni kwaara meyey ga goro feerante yaŋ duumi.
Cin gaa, zaari gaa, i s'i daabu,
Zama borey ma kande ni se dumi cindey arzakey
ka kande ngey bonkooney mo.
12Zama ndunnya dumo wala koytaray mayra
kaŋ ga wangu ka may ni se ga halaci.
Oho, ni ga ndunnya dumo din alandaaba parkatak.

13Liban darza ga kaa ni do care banda,
Kaŋ ga ti sipres*, da durmi, da farre bundu,
Zama borey m'ay nangu hanna taalam d'ey,
Ay cey taamuyaŋo do mo ay g'a darzandi.
14Borey kaŋ yaŋ na ni kaynandi din
izey ga kaa ka sombu ni jine.
Borey kulu kaŋ yaŋ donda nin mo
ga kaa ka sombu ni ce taamey do.
I ga ne ni se Rabbi gallo,
Kaŋ ga ti Sihiyona, Israyla wane Hananyankoyo kwaara.

15Waato i na ni furu, i konna nin,
Hala mo boro si no kaŋ ga gana ni do,
Amma hino ay ga ye ka ni ciya darza hari hal abada,
Da farhã hari mo zamana ka koy zamana.
16Ni ga naan dumi cindey gaa,
Ka bonkooney fafey naan mo.
Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, ni Faabakwa
da ni Fansakwa, Yakuba wane Hinkoyo.
17Guuru-say nangu ra no ay ga kande wura.
Guuru-bi nangu ra ya kande nzarfu,
Tuuri nangu ra ya kande guuru-say,
Tondi nangu ra mo ya kande guuru-bi.
Ay ga naŋ laakal kanay ma ciya ni mayraykoy,
Adilitaray mo ma ciya ni hinkoy.
18Boro kulu si ye ka maa toonye baaru ni laabo ra,
Wala zamba hasaraw wala halaciyaŋ
ni hirro meyey ra koyne.
Amma ni ga ne Faaba ya ni birni cinari no,
Ni birni meyey mo ni ga ne i se Sifaw.
19Wayno si ye ka ciya ni se kaari zaari waate,
Hando annura mo si ye ka kaari ni boŋ.
Amma Rabbi no ga ciya ni se kaari duumikoy,
Ni Irikoyo ga ciya ni darza mo.

20 Ni wayna si ye ka kaŋ koyne, ni hando mo si ban,
Zama Rabbi no ga ciya ni kaaro kaŋ ga duumi,
Ni bu baray jirbey mo ga ban.
21 Ni borey kulu mo ga ciya adilanteyaŋ
ga laabo tubu hal abada,
Tuuri kamba kaŋ ay tilam no ga ti ay kambey goyo,
Zama a m'ay darzandi.
22 Boro kayna ga ciya boro zambar,
Ikayna din ga ciya dumi gaabikooni.
Ay, Rabbi, ay ga naŋ woodin ma cahã nga alwaato ra.

Faaba diya

61 Rabbi, Koy Beero Biya go ay boŋ, zama Rabbi n'ay daŋ
ay ma baaru hanna waazu talkey se.
A n'ay donton ay ma borey kaŋ biney sara yayandi,
Ay ma taŋyaŋ fe tamey se,
Ay ma kaa kambeyaŋ fe hawantey se.
2 Ay ma Rabbi gomno jiiro
d'iri Irikoyo banandi zaaro fe.
Ay ma bu baray teekoy kulu kunfa,
3 Ay ma naŋ borey kaŋ yaŋ goono ga bu baray te
Sihiyona ra kulu ma du boŋ gaa taalam boosu nangu ra.
Bu baray nango ra i ma du ji kaŋ ga farhã cabe,
Da sifaw daabiri mo tiŋay biya nangu ra.
Zama borey ma ne i se adilitaray tuuriyaŋ,
Da Rabbi tilamyaŋ, kaŋ yaŋ g'a darzandi.

4 Ay borey ga waato kurmey cina,
I ma za waato jirbey batama kooney tunandi.
I ma galley nangu kooney hanse,
Kaŋ yaŋ ga ti za zamana boobey kurmey.
5 Yawey mo ga kay k'araŋ alman kurey kuru,
Ce-yawey mo g'araŋ farey far araŋ se,
Ka ciya araŋ reyzin kaley hansekoyaŋ.

6 Amma araŋ wo, i ga ne araŋ se Rabbi alfagayaŋ.
Borey ga ne araŋ se iri Irikoyo goy-teeriyaŋ.
Araŋ ga dumi cindey arzakey ŋwa,
I darza mo ga ciya araŋ fooma hari.
7 Haawo kaŋ kaa araŋ gaa din nango ra
Rabbi ga bana araŋ se labu-care.
Kayna nangu ra mo, i ga farhã da ngey baa.
Woodin sabbay se binde i ga ngey laabo tubu koyne,
Farhã kaŋ ga duumi ga ciya i wane.

8 Zama ay wo, Rabbi, ay ga ba cimi ciiti,
Ay ga konna komyaŋ hari kaŋ borey ga kande
ka salle sargay kaŋ i ga ton.
Ay g'i no ngey banando mo mate kaŋ ga saba,
Ay ma alkawli kaŋ ga duumi sambu i se.
9 I bandey ga ciya maa-funante yaŋ dumi cindey ra,
I banda-bandey mo yaadin jamayaŋ game ra.
Borey kaŋ yaŋ di ey kulu g'i seeda
ka ne dumi nooya kaŋ Rabbi albarkandi.

10 Ay ga farhã gumo Rabbi ra,
Ay fundo mo ga farhã ay Irikoyo ra.
Zama a na faaba bankaaray daŋ ay gaa,
A n'ay daabu nda adilitaray kwaay
sanda mate kaŋ cine arhiiji
ga nga boŋ taalam da nga fuula,
Wayhiiji mo ga taalam da nga taalam jinayey.
11 Zama sanda mate kaŋ cine
laabo ga nga kobto zayyaŋo te,
Wala mate kaŋ cine fari ga nga dumar'izey fattandi,
Yaadin cine no Rabbi, Koy Beero ga
adilitaray da sifaw fattandi ndunnya dumey kulu jine.

Faaba ga kaa Sihiyona gaa

62 Sihiyona sabbay se no ay si dangay,
Urusalima sabbay se no ay si fulanzam,
Kala nd'a adilitara ma fun taray
sanda annura bangayyaŋ cine,
A faaba mo ma ciya sanda fitilla kaŋ ga di.
2 Dumi cindey ga di ni adilitara,
Bonkooney kulu mo ga di ni darza.
Maa taji no i ga ni ce d'a,
Maa kaŋ Rabbi meyo ga ci.
3 Ni ga ciya koytaray fuula kaŋ gonda darza Rabbi kambe ra,
Ni ga ciya koytaray boŋ taalam mo ni Irikoyo kambe ra.
4 I si ye ka ne ni se furante koyne.
I si ye ka ne ni laabo mo se kurmu koyne.
Amma i ga ne ni se ay farhã hari.
Ni laabo mo, i ga ne a se
Wayboro kaŋ go hiijay ra.
Zama Rabbi ga maa ni kaani gumo,
Ni laabo mo ga du hiijay.
5 Zama sanda mate kaŋ cine arwasu ga wandiyo hiiji,

Yaadin cine no ni izey ga ni hiiji,[23]
Sanda mate kaŋ cine arhiiji ga farhã da wayhiiji mo,

6 Ya nin Urusalima,
Ay na batukoyaŋ daŋ ni cinari beero boŋ.
Zaari me-a-me da cin me-a-me i si dangay duumi.
Araŋ kaŋ goono ga Rabbi fongandi, wa si fulanzam.
7 Wa s'a naŋ mo a ma fulanzam,
Kala nd'a na Urusalima sinji
k'a ciya sifaw hari ndunnya ra.

8 Rabbi ze da nga kambe ŋwaaro,
Nga kambe gaabikoono boŋ no a ze ka ne:
«Daahir ay si ye ka ni ntaaso nooyandi
a ma ciya ni ibarey se ŋwaari koyne.
Yawey mo si ni reyzin haro
kaŋ ni taabi ka du din haŋ,
9 Amma borey kaŋ yaŋ kond'a barma do,
Ngey no g'a ŋwa ka Rabbi maa sifa.
Borey mo kaŋ yaŋ na reyziney kosu,
Ngey no ga haro haŋ ay windi hanna batamey ra.»

10 Wa furo ka bisa,
Wa furo ka bisa birni meyey gaa!
Wa hanse, wa fondo hanse, wa fonda soola jama se!
Wa tondey kaa fonda boŋ.
Wa liiliwal tunandi beene ndunnya dumey boŋ do.

11 Guna, Rabbi go ga feyaŋ te kaŋ ga to hala ndunnya me.
Wa ci Sihiyona ize wayo se ka ne:
Guna, ni faabakwa goono ga kaa!
Guna, Rabbi alhakko go a banda,
A banando mo g'a jin.
12 I ga ne i se jama hanante da Rabbi wane fansantey.
I ga ne ni mo se:
«Bora kaŋ Rabbi ceeci, gallo kaŋ a mana furu.»

Banayaŋ zaaro

63 May no woone kaŋ goono ga fun Bozra kwaara, Edom laabu da bankaaray cirayyaŋ?
May no woone kaŋ gonda bankaaray darzante yaŋ,
Kaŋ goono ga dira nga hin beero ra?

[23] 62:5 Hiijay woone ga ti laab'izey da laabo ga lamba care gaa, i si fay da care.

«Ay kaŋ goono ga salaŋ adilitaray ra,
Ay ya hinkoy no faaba teeyaŋ se.»

2 Ifo se no ciray go ni bankaarayey gaa,
Ni kwaayey mo ga hima reyzin ize taamuko wane?

3 «Ay na reyzin ize taamuyaŋ nangu taamu, ay hinne.
Dumey ra mo boro kulu si ay banda.
Oho, ay n'i taamu-taamu ay futa ra,
Ay n'i kankam ay futay beero ra,
Hal i fundey kuro firsi ay bankaarayey gaa,
Ay n'ay bankaarayey kulu ziibandi mo.
4 Zama taali banayaŋ zaari go ay bina ra,
Ay wane fansantey jiiro kaa.
5 Ay guna, amma gaako fo si no.
Ay dambara mo kaŋ i jaŋ boro kaŋ ga kambe daŋ.
Woodin se no ay bumbo kamba na faaba goy te ay boŋ se,
Ay dukuro mo no k'ay gaa. 6 Ay futa ra no ay na ndunnya dumey taamu-taamu,
Ay futay beero ra mo no ay n'i bugandi,
K'i kurey mun ganda.»

Boro ma fongu Irikoy gomney

7 Rabbi baakasinay suujo,
Da Rabbi goyey kaŋ to sifayaŋ,
Da hay kulu kaŋ Rabbi no iri se,
Da gomni beero kaŋ a cabe Israyla dumo se,
Kaŋ a no i se nga bakarawo
da nga baakasinay suuji booba boŋ mo, ay g'i kulu ci.
8 Zama a ne: «Daahir, woodin yaŋ ya ay jama no,
Izeyaŋ no kaŋ si taari.»
A binde ciya i se Faabako.
9 I kankami kulu ra nga mo kankam,
Nga bumbo malayka n'i faaba mo.
A baakasina d'a suujo ra no a n'i fansa*,
A n'i sambu k'i jare waato jirbey kulu ra.
10 Amma i murte a gaa
k'a Biya Hanna bine sara.
Woodin se no a bare ka ciya i se ibare,
Nga bumbo mo no ka yanje nd'ey.

11 Waato din gaa no a jama fongu doŋ jirbey
da Musa alwaato ka ne:

Man bora kaŋ fun d'ey teeko ra,
Da Rabbi jama kurukwa i banda?
Man gaa a go, nga kaŋ na Biya Hanna daŋ Musa bina ra?
12 A go g'i candi da Musa kambe ŋwaaro,
Kaŋ ga ti Rabbi kambe darzakoyo.
A na haro fay i jine,
Zama nga ma maa kaŋ ga duumi te nga boŋ se.

13 A n'i bisandi guusuyaŋey bindo ra,
Danga bari kaŋ go saaji ra, i mana baa kati mo.
14 Sanda hawyaŋ kaŋ ga zulli ka koy gooro batama ra,
Yaadin cine no Rabbi Biya n'i no fulanzamay.
Yaadin cine mo no ni na doŋ borey candi nd'a,
Zama ni ma maa kaŋ gonda darza te ni boŋ se.

15 Ni go beene ni beera da ni hananyaŋo nangora ra,
Ma guna ganda ka di.
Man ni himma da ni hino go?
Ni bakarawo da ni suujey,
Ni n'i gaay i ma si kaa ay do haray.
16 Zama ni ya iri baaba no,
Baa kaŋ Ibrahim mana iri bay, Israyla mo mana iri seeda.
Nin no ga ti Rabbi iri baabo
d'iri Fansakwa za doŋ-doŋ kaŋ sinda me, ni maa nooya.
17 Ya Rabbi, ifo se no ni ga naŋ
iri ma kamba ka ni fondey taŋ?
Ifo se no ni na iri biney sandandi mo
hal iri ma si humburu nin?
Ni tamey se, ni wane jama kundey sabbay se,
Ma ye ka kaa.
18 Ni jama hananta na ni nangu hananta tubu
jirbi kayna fooyaŋ,
Amma iri ibarey na ni nangu hananta taamu-taamu.
19 Iri ciya sanda jama kaŋ yaŋ ni mana may baa ce fo,
Danga jama kaŋ yaŋ i mana ce da ni maa.

Danga day ni ma beeney kortu ka zumbu!
Tondey ma manne ka bambari ni jine!

64 Sanda mate kaŋ cine danji ga tuuri ize baanoyaŋ ŋwa,
Wala mate kaŋ cine danji ga naŋ hari ma zarga,
Yaadin cine no ni ga ni maa bayrandi ni ibarey se,
Dumi cindey mo ga jijiri ni jine.
2 Saaya kaŋ ni na goyey kaŋ ga humburandi te,

Kaŋ yaŋ iri mana tammahã,
Waato din no ni zumbu,
Kala tondi kuukey manne ka bambari ni jine.
3 Za doŋ borey mana bay ka maa ni baaru,
I mana hanga jeeri,
Mo kulu mo mana di Irikoy fo kaŋ waana nin,
Ni kaŋ ga goy te boro se kaŋ ga hangan ni se.
4 Ni koy ka boro kulu kaŋ goono ga farhã da
adilitaray teeyaŋ kubay,
I ga fongu nin ni muraadey ra.
A go, ni futu zama iri na zunubi te,
I ra no iri go za gayyaŋ,
Iri ga du faaba mo, wala? 5 Zama iri kulu ciya sanda haŋ kaŋ si hanan,
Iri adilitaray goyey kulu mo ga hima
sanda wayboro nyunandi zaara-zaara,
Iri kulu goono ga koogu sanda kobto,
Iri zunubey mo goono g'iri sambu ka konda iri
sanda mate kaŋ cine haw faaru ga te kobto se.
6 Ni maa ceeko kulu si no,
Boro si no kaŋ gonda anniya nga ma ni di da gaabi.
Zama ni na ni moyduma tugu iri se,
Ni n'iri mannandi d'iri laalayaŋey.

7 Amma sohõ, ya Rabbi, ni ya iri baaba no,
Iri wo botogo no, nin no ga ti iri Cinakwa.
Iri kulu mo ni kambe goyo no.
8 Ya Rabbi, ma si futu gumo,
Ma si fongu iri laala gaa mo hal abada.
Iri ga ni ŋwaaray, ma guna ka di,
Iri kulu ni jama no.
9 Ni gallu hanantey ciya saaji.
Sihiyona ciya saaji, Urusalima ciya kurmu.
10 Iri windi hananta kaŋ diyaŋ ga boori,
Naŋ kaŋ iri kaayey na ni sifa, danji n'a ŋwa.
Hayey kulu kaŋ iri ga ba halaci mo.
11 Ya Rabbi, ni ga suuru nda hayey din no?
Ni ga dangay, ni g'iri taabandi mo kal iri hino me no?

Rabbi ga nga borey yaamar

65 Borey kaŋ yaŋ mana ay hã du ay.
Borey kaŋ yaŋ mana ay ceeci no du ay.
Dumi fo kaŋ mana ay maa ce se no ay ne:
«Ay neeya, ay neeya!»
2 Ay foy k'ay kambey salle jama turanto wo se,

Ngey kaŋ yaŋ goono ga dira fondo kaŋ si boori ra,
Ngey bumbey miiley boŋ.
3 Jama din goono ga yanje ceeci ay gaa
han kulu taray kwaaray,
I goono ga sargay te fariyaŋ ra,
I goono ga dugu ton sargay feema yaŋ ra,
4 I goono ga goro saarayyaŋ game ra,
I goono ga kani nangu tugante yaŋ ra,
Gursuna* ham ŋwaakoyaŋ no,
Kaŋ yaŋ gonda fanta hari maafe ngey kusey ra.
5 Ngey no ga ne: «Kay noodin, ni hinne!
Ma si maan ay, zama ay hanan da nin!»
Borey din ya dullu no ay niina ra,
Danji mo no kaŋ foy ka di.

6 A go, ay jine no a go hantumante,
Ay si dangay bo, kala nd'ay bana.
Oho, ay ga bana i se i gandey ra.
7 Ay g'araŋ taaley
d'araŋ kaayey waney mo bana care banda,
Ngey kaŋ yaŋ na dugu ton tondi kuukey boŋ,
I n'ay maa sara mo tudey boŋ --
Woodin se no ay g'i doŋ te-goyey neesi
ka bana i se i gandey ra.
Yaadin no Rabbi ci.

8 Yaa no Rabbi ci:

Sanda mate kaŋ cine i ga du reyzin hari
reyzin fafa gaa, i ga ne mo:
«Ma s'a halaci, zama a gonda albarka,»
Yaadin cine no ay ga te ay tamey se,
Zama i kulu ma si halaci.
9 Ay ga haama fattandi Yakuba gaa.
Yahuda ra no ay tondi kuuko tubukwa ga fun.
Ay suubanantey g'a tubu, ay tamey mo ga goro noodin.
10 Saruna ga ciya feejey kuray do,
Akor gooro mo ga te naŋ kaŋ haw kurey ga kani,
Ay jama kaŋ n'ay ceeci se.

11 Amma araŋ kaŋ ga Rabbi furu,
Araŋ ga dinya ay tondi hananta.
Araŋ kaŋ ga taabal soola Bonkaanay se,
Ka gaasiyayaŋ toonandi nda duvan* diibante Waadu se,

12 Ay g'araŋ waadu takuba se.
Araŋ kulu mo, araŋ ga sumbal hal i m'araŋ wi.
Zama waato kaŋ ay ce, araŋ mana tu.
Waato kaŋ ay salaŋ mo, araŋ mana hangan.
Amma araŋ na haŋ kaŋ ga laala te ay jine,
Araŋ suuban haŋ kaŋ mana kaan ay se mo.
13 Woodin sabbay se no Rabbi, Koy Beero ci:

A go, ay tamey ga ŋwa, amma araŋ wo ga maa haray.
A go, ay tamey ga haŋ, amma araŋ wo ga maa jaw.
A go, ay tamey ga farhã, amma araŋ wo ga haaw.
14 A go, ay tamey ga doon bine kaani sabbay se,
Amma araŋ wo ga hẽ bine saray sabbay se,
Araŋ ga wurru mo biya kaŋ di bone sabbay se.
15 Araŋ g'araŋ maa naŋ ay suubanantey se
a ma ciya haŋ kaŋ i ga boro laali nd'a.
Rabbi, Koy Beero mo ga ni wi.
Amma a ga nga tamey ce da maa taji.
16 Bora kaŋ na nga boŋ albarkandi ndunnya ra,
Irikoy cimi-cimo ra no a ga nga boŋ albarkandi.
Koyne, boro kaŋ ze ndunnya ra,
Irikoy cimi-cimo no a ga ze d'a.
Zama borey ga dinya waato masiibey gaa,
Zama ay n'i tugu.

Beene tajo da ganda tajo

17 Zama a go, beene tajey da ganda tajo no ay ga taka.
Borey si fongu waato muraadey gaa koyne,
I si baa furo i biney ra mo.
18 Amma kala araŋ ma te bine kaani ka farhã hal abada
haŋ kaŋ ay ga taka sabbay se.
Zama a go, ay ga Urusalima taka farhã hari,
A borey mo bine kaani hari.
19 Ay ga farhã mo Urusalima sabbay se,
Ya te bine kaani mo ay jama sabbay se.
I si ye ka maa hẽeni jinde
wala kaatiyaŋ jinde a ra koyne.

20 Za sohõ boro si ye ka di a ra
attaciriya kaŋ jirbey ga kayna,
Wala dottijo kaŋ mana nga jirbey toonandi.
Zama zanka ga bu a gonda jiiri zangu,
Amma zunubikooni kaŋ to jiiri zangu ga ciya laalante.
21 Borey ga windiyaŋ cina ka goro i ra mo.

I ga reyzin kaliyaŋ tilam mo k'i nafa ŋwa.
22 I si cinari te, boro fo ma goro a ra,
I si tilam te, boro fo ma ŋwa a gaa mo.
Zama sanda mate kaŋ cine tuuri-nya jirbey ga bara,
Yaadin cine no ay jama jirbey ga bara.
Ay suubanantey mo ga gay
i goono ga maa ngey kambe goyey kaani.
23 I si goy te yaamo bo, i si ize hay masiiba se.
Zama ngey wo, Rabbi wane dumi albarkanteyaŋ no,
Ngey nda ngey izey i banda.
24 A ga ciya mo, za i mana ce ay ga tu.
Waati kaŋ i goono ga salaŋ mo, ay ga maa.
25 Sakali nda feej'ize ga kuru care banda,
Muusu beeri ga subu ŋwa sanda haw cine,
Kusa mo ga ciya gondi se ŋwaari.
Boro kulu si marayyaŋ te, i si halaciyaŋ te mo
ay tondi hananta kulu ra.
Yaadin no Rabbi ci.

Sududuyaŋ cimikoy

66 Yaa no Rabbi ci:

Beene ya ay karga no,
Ganda mo ay ce furkange no.
Fu woofo dumi no araŋ ga cina ay se?
Nangu woofo mo no ga ciya ay fulanzamyaŋ do?
2 Hayey wo kulu, ay kamba no k'i te,
Hayey din kulu mo, ay kamba no naŋ i bara.
Yaadin no Rabbi ci.

Amma boro woone no ay baa go d'a,
Bora kaŋ sinda boŋbeeray, kaŋ ga nga biya ye ganda,
Kaŋ ga jijiri d'a maa ay sanno mo.
3 Boro kaŋ na yeeji wi *ka sarga*
ga hima ay se boro kaŋ na boro wi.
Boro kaŋ ga feej'ize salle sargay mo
ga hima boro kaŋ na hansi jinde ceeri.
Boro kaŋ ga kande hamni sargay
ga hima boro kaŋ kande gursuna* kuri.
Boro kaŋ ga lubban dugu ton mo
ga hima boro kaŋ goono ga tooru sifa.
Oho, i na ngey boŋ fondoyaŋ suuban,
I biney mo goono ga farhã d'i fanta harey.
4 Ay mo g'i kankamo suuban,

Ay ga naŋ haŋ kaŋ i ga humburu ma kaa i gaa.
Zama waato kaŋ ay ce, boro kulu mana tu.
Waato kaŋ ay salaŋ mo, i mana hangan,
Amma i te haŋ kaŋ ga laala ay diyaŋ gaa,
I suuban mo haŋ kaŋ si kaan ay se.

5 Araŋ kaŋ ga jijiri Rabbi sanno maayaŋ se,
Wa maa Rabbi sanno.
A ne: Araŋ nya-izey kaŋ yaŋ wangu araŋ,
kaŋ yaŋ na araŋ furu ay maa sabbay se ga ne:
«Rabbi beeri! Wa naŋ iri ma di araŋ farhã,»
Amma ngey wo ga haaw.
6 Kosongu jinde kaŋ go gallo ra,
Yooja kaŋ ga fun Irikoy fuwo ra ga ti Rabbi jinda
kaŋ go ga bana a ibarey gaa.

Urusalima tajo darza

7 Za hay-zaŋay taabi mana kaa wayboro gaa no a hay,
Za a mana hay-zaŋay no a na ize alboro hay --
8 May no ka maa woodin dumi ce fo?
May no ka di a dumi ce fo?
Zaari folloŋ hayyaŋ taabi gaa no i ga laabu jama hay?
Fap folloŋ no i ga kunda hay?
Zama Sihiyona hay-zaŋay sintina gaa no a na izeyaŋ hay.
9 Ay ga hay-tu feeri,
Ay ma jaŋ ka naŋ ize ma fatta, wala?
Yaadin no Rabbi ci.
Haciika ay kaŋ ga hayyaŋ daŋ s'a ganji.
Yaadin no ni Irikoyo ci.
10 Ya araŋ kulu kaŋ ga ba r'a,
Wa farhã Urusalima banda,
Ya araŋ kulu kaŋ goono ga bu baray te a se,
Wa te bine kaani ka farhã a banda,
11 Zama araŋ ma du ka naan ka kungu
a bine yeenandiyaŋ fafa gaa.
Zama araŋ ma waay
ka maa kaani araŋ fundey ra d'a darza toonanta.

12 Zama yaa no Rabbi ci:

A go, ay ga laakal kanay salle a se sanda isa cine,
Dumi cindey darza mo y'a salle sanda hari yaa cine.
Araŋ ga naan, i g'araŋ hampa banda daari ra,
I ga fooru nda araŋ mo kange boŋ.

13Sanda mate kaŋ ni nya ga boro bine yeenandi,
Yaadin cine no ay g'araŋ biney yeenandi.
Ay g'araŋ biney yeenandi mo Urusalima ra.

14Araŋ ga di woodin, araŋ biney mo ga kaan,
Araŋ biriyey mo ga zay sanda subu tayo cine.
Rabbi kamba dabaro ga bangay a tamey se,
A ga dukur mo nga ibarey se.

Boro laaley ciito. Alwaati banantey

15Zama a go, Rabbi ga kaa danji ra,
A wongu torkey ga ciya hari haw bambata cine yaŋ,
A futa d'a futay korno cabeyaŋ se,
A kaseetey mo ga bangay danji beeleyaŋ ra.
16Zama Rabbi ga Adam-izey kulu ciiti
da nga takuba da danji ra mo.
Borey kaŋ yaŋ Rabbi ga wi mo ga baa gumo.

17Borey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ fay waani, i ga ngey boŋ soola gumo zama ngey ma koy tooru kaley do, i afo kulu ga boro fo kaŋ go i bindo ra gana. I ga gursuna ham, da fanta hariyaŋ, da caŋ ŋwa. I kulu ga halaci care banda. Yaadin no Rabbi ci.
18Zama ay g'i goyey d'i fonguyaŋey kulu bay. Jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ ndunnya dumey da deene kulu ga margu ka kaa ka di ay darza.
19Ay ga alaama kayandi i game ra. I ra borey kaŋ yaŋ du ka yana mo, ay g'i donton ndunnya dumey do. I ga koy Tarsis, da Pul, da Ludu, kaŋ yaŋ ga ti tongokoyey, da Tubal da Yaban do. I ga koy teeku me gaa laabey kaŋ yaŋ ga mooru mo do, borey kaŋ yaŋ mana bay ka maa ay maa beera, i mana di ay darza mo. Borey din kaŋ ay donton g'ay darza seeda dumi cindey game ra.
20Ndunnya dumey kulu ra no i ga fun d'araŋ nya-izey kulu, nooyaŋ hari no Rabbi se. I ga kaa bariyaŋ, da torkoyaŋ, da balankaryaŋ, da alambaanayaŋ, da yoyaŋ boŋ. I ga zaa ka koy ay tondi hananta Urusalima do, sanda mate kaŋ cine Israyla izey ga kande hamni sargay taasa hanante ra ka koy Rabbi windo ra. Yaadin no Rabbi ci.
21I ra koyne, ay ga boro fooyaŋ kaa i ma ciya alfagayaŋ da Lawi boroyaŋ. Yaadin no Rabbi ci.
22Zama mate kaŋ cine beene tajey da ganda tajo kaŋ yaŋ ay ga te ga duumi ay jine, yaa no Rabbi ci, yaadin cine no araŋ banda d'araŋ maa ga duumi.
23A ga ciya mo, handu taji fo ka koy afo gaa, asibti fo ka koy asibti fo mo gaa, Adam-izey kulu ga kaa ka sududu ay jine. Yaadin no Rabbi ci.
24I ga fatta ka borey kaŋ na taali te ay se yaŋ din buukoy guna. Zama i nooney si bu, i danjo mo hay kulu s'a wi. I ga ciya fanta hari yaŋ mo Adam-izey kulu se.

IRIMIYA

1 Irimiya Hilciya izo ya alfaga* fo no kaŋ go Anatot kwaara alfagey ra
Benyamin laabo ra. **2**A me ra no Rabbi Sanno kaa Yahuda koyo Yosiya
Amon izo jirbey ra, ka sintin a mayra jiiri way cindi hinzanta ra. **3**Sanno ye ka
kaa mo koyne Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo jirbey ra, kal a koy ka
to Yahuda bonkoono Zedeciya Yosiya izo jiiri way cindi fa bananta ra, ka koy
alwaato kaŋ Urusalima* koy tamtaray, handu guwanta ra. A sanney neeya:

Rabbi na Irimiya ce

4Rabbi sanno kaa ay do ka ne:

> **5**Za ay mana ni taka gunde ra no ay ga ni bay. Za ni mana fun gunde ra
> mo no ay na ni fay waani. Ay na ni daŋ annabi* ndunnya dumey se.

6Alwaato din ay ne: «Hay! Rabbi Koy Beero! Ay go, ay si waani sanni,
zama ay ya zanka no.»
7Amma Rabbi ne ay se: Ma si ne ni ya zanka no. Zama ni ga koy nangu kulu
kaŋ ay na ni donton. Haŋ kaŋ me ay na ni lordi mo, ni g'a ci. **8**Ma si humbur'ey,
zama ay go ni banda ay ma ni kaa kambe se. Yaadin no Rabbi ci.
9Kala Rabbi na nga kamba salle k'ay meyo ham. Rabbi ne ay se mo: A go,
ay n'ay sanney daŋ ni meyo ra. **10**Guna, hunkuna ay na ni daŋ ndunnya dumey
nda mayrayey boŋ, zama ni m'i zeeri, m'i bagu-bagu, m'i halaci, m'i hibandi, m'i
cina, m'i tilam mo.
11Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: Irimiya, ifo no ni go ga di?
Ay ne: «Ay goono ga di amand* tuuri goobu.»
12Kala Rabbi ne ay se: A ga saba, haŋ kaŋ ni di din, zama ay g'ay sanno
haggoy[24] zama y'a toonandi.
13Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne sorro hinkanta, ka ne: Ifo no ni go ga di?
Ay ne: «Ay go ga di kusu kaŋ goono ga zarga. A meyo mo go ga dandi
kambe haray guna.»

14Waato din gaa no Rabbi ne ay se: Azawa kambe haray no masiiba ga fun
ka kaŋ laabo gorokoy kulu boŋ. **15**Zama a go, ay ga azawa kambe mayrayey
dumey kulu ce. Yaadin no Rabbi ci.

> I ga kaa mo, i afo kulu ma
> nga karga sinji Urusalima meyey gaa,
> I ma gaaba nd'a cinari beerey kulu,
> Da Yahuda galley kulu mo.
> **16**Ay g'ay ciitey ci i se i goy laaley kulu boŋ,
> Za kaŋ i n'ay furu.
> I na dugu ton de-koy* waani fooyaŋ se,
> I sududu mo ngey kambe goyey se.

[24] 1:12 Ibraniyancey ciine ra «amand» da «haggoy» ga hima care.

17Sohõ binde, ni ma tun ka guddu. Ma ci i se hay kulu kaŋ ay na ni lordi
nd'a. Ma si humburu i jine, zama ay ma si ni humburandi i jine. 18Zama a go,
hunkuna ay na ni ciya gallu cinari beerikoy, guuru-bi cinari kuuku, da
guuru-say cinari, kaŋ ga naŋ ni ma kay ka gaaba nda laabo kulu, da Yahuda
bonkooney, d'a mayraykoyey, d'a alfagey da laabo jama. 19I ga yanje da nin,
amma i si te ni boŋ zaama, zama ay go ni banda, hal ay ma ni kaa kambe.
Yaadin no Rabbi ci.

Israyla na naanay feeri

2 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2Ma koy ka fe Urusalima hangey
ra ka ne: Yaa no Rabbi ci:

Ay fongu ni zankataray naanayo,
Da ni hiija jirbi iyya baakasina,
Mate kaŋ cine ni n'ay gana ka koy hala saajo ra,
Nangu kaŋ i mana duma ce fo.
3Doŋ Israyla* wo hanante no Rabbi se,
A nafa boŋ-jina no.
Borey kulu kaŋ n'a ŋwa, woodin ciya a se taali,
Masiiba kaŋ i boŋ. Yaadin no Rabbi ci.

4Ya Yakuba dumo kaŋ ga ti Israyla dumo almayaaley kulu,
Wa maa Rabbi sanno,

5Yaa no Rabbi ci:

Adilitaray-jaŋay woofo dumi no araŋ kaayey gar ay do,
Kaŋ ga naŋ i ma mooru ay, ka goy yaamo gana,
Hala ngey bumbey mo ciya yaamo?
6I mana ne mo: «Man Rabbi
kaŋ n'iri kaa Misira laabo ra.
Nga kaŋ n'iri candi saajo ra,
laabo kaŋ gonda taasi beerey ra,
Kaŋ gonda laabu guusey, koogay laabu,
Kaŋ gonda kubay bi tik!
Kaŋ ra boro kulu si gana,
Boro kulu siino ga goro a ra mo?»
7Ay kande araŋ laabu albarkante fo ra,
Zama araŋ m'a nafa nd'a izey ŋwa.
Amma waato kaŋ cine araŋ furo, araŋ n'ay laabo ziibandi,
Araŋ n'ay wane laabo ciya fanta hari.
8Alfagey mana ne: «Man no Rabbi go?»
Asariya goy teekoy man'ay bay,

Mayraykoyey n'ay asariya taamu,
Annabey* mo na annabitaray te Baal* maa gaa,
I na muraaduyaŋ kaŋ sinda nafa gana.

9A binde, hala sohõ ay ga kakaw d'araŋ.
Yaadin no Rabbi ci.
Ay ga kakaw d'araŋ haamey mo.
10Wa daaru ka koy Cittim gungo do,
Araŋ ma guna ka di ka donton Kedar gaa.
Araŋ ma fintal hal a ma boori
ka di hal i na hayo wo dumi te ce fo.
11Mate no? Ndunnya dumi fo go no
kaŋ bay ka nga de-koyey barmay?
Baa kaŋ manti irikoyyaŋ no!
Amma ay borey na ngey darza barmay
ka ta haŋ kaŋ si hay kulu hanse.
12Ya beeney, wa dambara nda woodin,
Araŋ ma humburu gumo, araŋ ma jijiri gumo.
Yaadin no Rabbi ci.

13Zama ay borey na goy laalo hinka te:
I n'ay furu, ay kaŋ ci hari-mo fundikooni.
I na gullayaŋ cina ngey boŋ se,
Gulla funo yaŋ kaŋ yaŋ si hari gaay.
14Israyla ya bannya no,
Wala tam kaŋ i hay windi ra no?
Ifo se no a ciya diire hari?
15Muusu izey dundu a gaa, i na jinde sambu.
I n'a laabo ciya saaji,
I n'a galley ton hal i sinda goroko mo.
16Nof da Tafanes izey na ni boŋ bindo cabu.
17Manti nin no ka woodin candi ka kande ni boŋ gaa,
Za kaŋ ni fay nda Rabbi ni Irikoyo,
Waati kaŋ a go ga ni candi fonda ra?
18Ifo binde ka nin da Misira fonda margu,
Hala ni ma Nil haro haŋ?
Ifo ka nin da Assiriya fonda margu,
Hala ni ma Ufratis haro haŋ?
19Ni bumbo laalayaŋo ga ni gooji.
Ni banda yeyaŋo ga kaseeti ni gaa.
Sohõ binde, ni ma bay,
Ni ma di kaŋ hari laalo kaŋ ga fottu no
za kaŋ ni fay da Rabbi ni Irikoyo.
Ay humburkuma si no ni do mo.

Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

20Ni na ni calo* ceeri za gayyaŋ,
Ni na ni sisirey pati-pati.
Ni ne mo: «Ay si may ni se.»
Zama tudu kuuku kulu boŋ,
Da tuuri-nya kulu kaŋ gonda bi, a cire no
ni goono ga kani ka kaaruwataray* goy te.
21Amma ay na ni tilam
sanda reyzin* nya tikse suubanante,
Dumi kaŋ ga boori gumo.
Mate binde no kaŋ ni bare ka te ay se sanda tikse laalo,
Saaji ra wane?
22Baa ni na ni boŋ nyumay nda soso hari,
Ma sambu safun boobo,
Kulu nda yaadin ni laalayaŋo
taray kwaaray no a go ay jine.
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
23Mate no ni ga te ka ne:
«Ay mana ziibi me, ay mana Baaley gana?»
Guna, ni fonda neeya gooro ra,
Ni bay haŋ kaŋ ni te,
Ni ya yo no kaŋ ga waasu, a ga mulay mo.
24Ganji farka way doona saajo ra goray,
Nga kaŋ ga haw ta nda nga bine anniya,
D'a tun, may no ga hin k'a bare?
Aru kulu kaŋ g'a ceeci si farga nd'a ceeciyaŋ,
A kubayyaŋ handu no i ga du a.
25Ma si ta ni ce ma jaŋ taamu,
Ma si ta mo ni karra ma koogu nda jaw.
Amma ni ne: «Daama si no. Abada!
Ay wo kay, yawey day no ay ga ba,
Ay g'i gana mo.»

26Sanda mate kaŋ cine zay ga haaw d'i du a ka di,
Yaadin cine no Israyla dumo ga haaw,
Ngey nda ngey bonkooney, d'i mayraykoyey,
D'i alfagey, d'i annabey mo.
27Ngey no go ga ne bundu se:
«Ni ya ay baaba no.»
I ma ne tondi mo se:
«Nin no ga ti nyaŋo kaŋ n'ay hay.»
I na banda bare ay gaa, manti i moydumey.
Amma i masiiba jirbey ra i ga ne ay se:

«Ma tun k'iri faaba!»
28 Amma man gaa no ni toorey kaŋ ni te go?
I ma tun me, d'i ga hin,
Ka ni faaba masiiba alwaati ra.
Zama ni galley baayaŋo me cine no
ga ti ni toorey mo baayaŋ me, ya nin Yahuda.

29 Ifo se no araŋ go g'ay kakaw?
Araŋ kulu murte ay gaa. Yaadin no Rabbi ci.

30 Yaamo boŋ no ay n'araŋ izey kar,
I mana goojiyaŋ ta.
Araŋ bumbo takuba n'araŋ annabey ŋwa,
Sanda muusu beeri kaŋ ga halaci.

31 Ya araŋ zamana wo borey, wa maa Rabbi sanno.

Ay ciya saaji nooya Israyla se?
Wala laabu kaŋ gonda kubay bi tik?
Ifo se binde no kaŋ ay jama goono ga ne:
«Taŋante no iri go, iri si ye ka koy ni do koyne?»
32 A ga hin ka te wandiyo ma dinya nga taalam jinay,
Wayhiiji mo ma dinya nga zaarey?
Kulu nda yaadin,
Ay borey dinya ay gaa jirbiyaŋ kaŋ sinda me.
33 Mate kaŋ ni na ni fonda hanse nd'a neeya
Baakasinay ceeciyaŋ se!
Haciika baa kaaruwey, ni n'i dondonandi nda ni daa.
34 Ni bankaarayey gaa gonda kuri,
Boro kaŋ sinda taali yaŋ wane, kaŋ yaŋ ga talka.
Baa kaŋ ni man'i gar i go ga fuwo fun.
Amma woodin yaŋ baa si,
35 Kulu nda yaadin ni go ga ne:
«Ay wo sinda taali,
Daahir Rabbi futa ga bare ka fay da ay.»
A go, ay ga konda nin ciiti do,
Zama ni ne ni mana zunubi te.
36 Ifo se no ni goono ga bar-bare yaawo cine
ka ni fonda barmay?
Ni ga haaw Misira sabbay se,
Sanda mate kaŋ cine ni haaw Assiriya sabbay se.
37 Baa neewo mo no ni ga fatta,
Ni kambey ga bara ni boŋo ra,
Zama Rabbi wangu ngey kaŋ yaŋ gaa ni goono ga de,

I si hay kulu hanse ni se.

3 A ne: Da boro na nga wande fay,
Hal a fun kurnyo do ka ye ka ciya boro fo wande,
To, kurnye zeena ga ye ka koy a do koyne, wala?
Manti laabo din ga ziibi gumo?
Amma nin wo, ni na kaaruwataray te da baako boobo,
Kulu nda yaadin ma ye ka kaa ay do koyne.
Yaadin no Rabbi ci.
2 Ma ni moy fiti ka tudey guna.
Man nangu kaŋ ni baakoy mana kani nda nin?
Fondey ra no ni n'i batu,
Sanda Laarabu kaŋ go taasi beerey ra.
Ni na laabo ziibandi da ni kaaruwatara da ni laala mo.
3 Woodin se no ay na burjina hari ganji,
Za-za haro mo siino ga te koyne.
Kulu nda yaadin ni gonda kaaruwa boŋ sanday,
Ni wangu nda haawi ma ni di.
4 A mana gay sohõ ni hẽ ay gaa ka ne:
«Ya ay Baaba, nin no ga ti ay zankatara cora.
5 A ga soobay ka futu hal abada no?
A ga soobay ka futu kala bananta no?»
A go, ni na hari laaloyaŋ ci,
Ni n'i goy mo, ni te ni ibaay.

Rabbi ne Israyla ma tuubi

6 Bonkoono Yosiya zamana ra Rabbi ne ay se: Ni di haŋ kaŋ Israyla te, nga kaŋ sinda naanay? A kaaru tondi kuuku fo kulu boŋ, a furo tuuri biikoy fo kulu cire ka kaaruway* goy te noodin yaŋ. 7 Ay mo ne: D'a na hayey din kulu goy te ka ban, a ga ye ka kaa ay do, amma a mana kaa. A nya izo Yahuda kaŋ ga amaana ŋwa mo di woodin. 8 Ay laakal ka faham mo kaŋ Israyla kaŋ sinda naanay na zina te, a se mo ay n'a fay, ay n'a no hiijay wiyaŋ tira. Kulu nda yaadin a nya izo Yahuda kaŋ ga amaana ŋwa mana humburu, amma nga mo koy ka kaaruwataray goy te. 9 A ciya mo, a kaaruwatara saamotaray sabbay se, kala laabo ziibi, a na zina te mo hala nda tondi da tuuri-nya yaŋ. 10 Kulu nda yaadin a nya izo kaŋ ga amaana ŋwa, kaŋ ga ti Yahuda mana ye ka kaa ay do da bine folloŋ, amma da munaficitaray. Yaadin no Rabbi ci.

11 Rabbi ne ay se koyne: Israyla kaŋ sinda naanay wo, a na adilitaray cab'ay se ka bisa amaana ŋwaaro din Yahuda. 12 Ma koy ka sanno wo fe, ni go ga azawa kambe guna. Ni ma ne:

Ya Israyla kaŋ sinda naanay, ma bare ka ye.
Yaadin no Rabbi ci.
Ay si ni guna nda futay, zama ay ya Suujikoy no.

Yaadin no Rabbi ci.
Ay si futay gaay hal abada bo.
13Kala day ni ma ni laala
kaŋ ni te Rabbi ni Irikoyo se din ci,
Kaŋ ga ti asariya taamuyaŋ goyo kaŋ ni te.
Ni na ni baakasina say-say yawey se
tuuri kaŋ gonda bi kulu cire.
Ni man'ay sanno gana mo.
Yaadin no Rabbi ci.

14Ya araŋ ize murtantey, wa ye ka kaa. Yaadin no Rabbi ci, zama ay ya kurnye no araŋ se. Ay mo ya araŋ sambu, afolloŋ gallu fo ra, ihinka windi fo ra, ya kande araŋ Sihiyona. **15**Ay m'araŋ no hawjiyaŋ kaŋ ga kaan ay bina se, kaŋ yaŋ g'araŋ boy da bayray da fahamay. **16**A ga ciya mo, saaya kaŋ cine araŋ ga baa ka labu-care, araŋ te iboobo laabo ra, – jirbi woodin yaŋ ra, yaa no Rabbi ci, i si ye ka ne: «Rabbi sappa sundurko.» A si furo laakal ra, i si fongu a gaa mo. A faaji s'i di, i si ye k'a te mo koyne. **17**Alwaati woodin ra no i ga ne Urusalima se Rabbi Koytaray Karga. Ndunnya dumey kulu mo ga margu ka koy a do Rabbi maa gaa, i ma koy Urusalima. I si ye ka ngey bine sanday laala din gana koyne. **18**Jirbi woodin yaŋ ra Yahuda kunda ga dira nga nda Israyla kunda care banda. Care banda mo no i ga fun azawa kambe laabo ra, i ma furo laabo kaŋ ay n'i kaayey no i m'a tubu din ra.
19Amma ay ne:

Danga day ay ma du ka ni daŋ ay izey ra,
Ay ma ni no laabu kaano,
Tubu kaŋ bisa ikulu albarka ndunnya dumey game ra!
Ay ne mo: Araŋ ma ne ay se: «Ay baaba.»
Araŋ ma si bare ka fay d'ay ganayaŋ mo.
20Daahir, mate kaŋ cine wayboro
kaŋ ga amaana ŋwa ga nga kurnyo naŋ,
Yaadin cine no araŋ n'ay amaana ŋwa, ya Israyla dumo.
Yaadin no Rabbi ci.

21I ga maa jindeyaŋ tondi kuukey boŋ,
Israyla izey hẽeni nda ŋwaarayyaŋ wane,
Zama i cacar ka daray, haw-ka-teeyaŋ boŋ.
I dinya Rabbi ngey Irikoyo gaa.
22Wa bare, ya araŋ izey kaŋ ga amaana ŋwa.
Ay mo, ya araŋ naanay-jaŋa yayandi.

Guna, iri go ga kaa ni do,
Zama nin no ga ti Rabbi iri Irikoyo.
23Daahir, halliyaŋ no ga fun tudey do,

Kosongu mo ga fun tondi kuukey boŋ.
Daahir mo Rabbi iri Irikoyo do no Israyla faaba go.
24 Amma haawi tooro din n'iri baabey tubey ŋwa
za iri zankatara gaa,
Hala nd'i haw da feeji kurey kulu,
D'i ize arey da ize wayey.
25 Naŋ iri ma kani iri haawo ra,
Iri kayna mo m'iri daabu,
Zama iri na zunubi te Rabbi iri Irikoyo se,
Iri nd'iri kaayey,
Za iri zankatara gaa kal a kaa ka to sohõ.
Iri mana maa Rabbi iri Irikoyo jinda se mo.

4 Yaa no Rabbi ci:
Ya Israyla, hala day ni ga ni ce banda gana,
Da ni ye ka kaa ay do,
Da ni na ni toorey kazaamatara
hibandi ka kaa ay jine,
Da ni si te bine hinka,
2 Da ni ga ze ka ne:
«Ay ze da Rabbi fundikoono!» k'a te cimi ra,
Da cimi ciiti ra, da adilitaray ra --
Gaa no ndunnya dumey ga ngey boŋ albarkandi a do,
A do mo no i ga du darza.

3-4 Zama yaa no Rabbi goono ga ci
Yahuda nda Urusalima borey se:

Ya araŋ Yahuda alborey,
D'araŋ mo Urusalima ra gorokoy,
W'araŋ sakarey far ka tunandi,
Wa si duma karjiyaŋ ra.
W'araŋ boŋ dambangu* Rabbi se,
W'araŋ biney jofoley hibandi ka kaa,
Zama ay futa ma si bagu ka tun sanda danji cine,
A ma ton mo hal a sinda wiiko,
Araŋ goyey laalayaŋo sabbay se.

Ibarey kaŋ ga fun azawa kambe haray

5 Wa ci Yahuda ra,
Wa fe Urusalima ra, ka ne:
«I ma hilli kar laabo ra.»
Wa jinde tunandi ka ne:

«Wa margu, iri ma furo gallu cinari-beeri-koyey ra.»
6Wa liiliwal sinji kaŋ ga guna Sihiyona gaa haray!!
Araŋ ma zuru, wa si kay bo!
Zama ay ga kande masiiba da halaciyaŋ beeri
kaŋ ga fun azawa kambe haray.

7Muusu beero kaŋ ga dumi cindey halaci
tun nga gumbo ra, a go fonda boŋ.
A fatta nga nango do zama nga ma ni laabo halaci.
Ni galley ga ciya kurmu yaŋ mo,
Boro kulu si goro i ra.
8Woodin sabbay se kal araŋ ma bufu zaara yaŋ haw,
Araŋ ma hẽ, araŋ ma kuuwa,
Zama Rabbi futay korna mana bare ka fay da iri.

9Yaa no Rabbi ci: A ga ciya mo han din hane,
Bonkoono bina da mayraykoyey biney mo ga bu,
Alyanga ga alfagey di,
Annabey mo ga takooko koyne.

10Waato din gaa ay ne: «Kaari, ya Rabbi, Koy Beero! Ni na jama wo da Urusalima fafagu gumo, kaŋ ni ne i ga du laakal kanay. A go mo, takuba to hala jinda gaa.»
11Alwaato din ra no i ga ne jama wo da Urusalima se: «Haw korno kaŋ ga fun saajo tondey ra ka koy ay jama izey do haray, manti ntaasu faaruyaŋ sabbay se no, manti mo hanandiyaŋ se no. **12**Haw fo kaŋ ga gaabu nd'a ga fun ay lordo boŋ. Sohõ mo ay ga ciiti dumbu i se.»

13A go, sanda hari haw bambata cine no a ga kaa d'a,
A wongu torkey mo ga ciya sanda alma haw beeri cine.
A bariyey waasu nda zeebanyaŋ.
Kaari iri, zama iri halaci!
14Ya Urusalima, ni bina nyun ka ilaalo kaa
zama ni ma du ka faaba.
Waati fo no ni fonguyaŋ yaamey ga gana ka fun ni bina ra?
15Zama Dan ra no jinde fo goono ga masiiba seeda,
Jinda din goono ga fe Ifraymu tondo boŋ.
16Wa baaru fe ndunnya dumey se.
Guna, wa fe Urusalima boŋ.
Soojey kaŋ yaŋ ga kwaara daŋ game
goono ga fun laabu fo kaŋ ga mooru ra,
I ga ngey jindey sambu ka gaaba nda Yahuda galley.
17Sanda fari batukoyaŋ, yaadin cine no i n'a windi,
I goono ga gaaba nd'a zama a na tureyaŋ goy te ay se.

Yaadin no Rabbi ci.

18 Ni daa da ni muraadey,
Ngey no ka kande ni se hayey din,
Ni laala nooya.
Haciika mo a ga fottu no.
Daahir a to hala ni bina do.

19 Way, ay bina! Way, ay bina!
Doori no ay goono ga maa hal ay bina ra!
Ay bina goono ga fittaw ay ra.
Ay si hin ka dangay zama ay maa hilli hẽeno
da wongu laakal tunay, ya nin ay fundo.
20 I na halaciyaŋ ce a ma halaciyaŋ gana,
Zama i na laabo kulu halaci.
Baaru si i n'ay kuuru fuwey kulu halaci,
Ay daabuley mo halaci sahãadin.
21 Waati fo no ay ga di liiliwalo,
Ay ma maa hilli karyaŋo mo?

22 Zama ay borey ga saamu, i man'ay bay,
Izeyaŋ no kaŋ gonda alman daa, i sinda fahamay,
Carmaykomyaŋ no laala teeyaŋ gaa,
Amma i sinda bayray kaŋ ga ihanno te.

23 Ay na ndunnya guna, kurmu no kaŋ go koonu.
Ay na beeney guna, ngey mo sinda kaari i ra.
24 Ay na tondi kuukey guna.
A go, ngey mo kala gasiyaŋ.
tudey kulu mo go ga jijiri.
25 Ay guna, a go boro kulu si no.
Beene curayzey kulu tun ka deesi.
26 Ay guna koyne, laabu albarkanta ciya saaji.
A galley kulu bagu-bagu Rabbi jine, a futay korna ra.

27 Zama yaa no Rabbi ci:

Laabo kulu ga ciya koonu,
Kulu nda yaadin ay s'a ban pat.
28 Woodin sabbay se no ndunnya ga te bine saray,
Beeney mo ga te ibi,
Zama ay n'a ci, ay n'a waadu,
Ay s'ay miila barmay bo,
Ay si bare mo ka fay d'a.

29 Galley kulu goono ga zuru
bari-karey da tongo farmey yooje maayaŋ sabbay se.
Borey goono ga furo saajo ra,
I goono ga kaaru tondey boŋ.
I zuru ka galley kulu naŋ,
Boro si no kaŋ ga goro i ra.

30 Ni binde, ya nin kaŋ i na ni ku,
Ifo no ni ga te?
Baa kaŋ ni goono ga bankaaray cirayyaŋ daŋ,
Baa kaŋ ni goono ga taalam da wura jinayyaŋ,
Baa kaŋ ni goono ga ciraw tuusu ni moy gaa --
Yaamo no ni goono ga ni boŋ hanse.
Ni baakoy donda nin,
I goono ga ni fundo ceeci no.

31 Ay maa hẽeni,
Danga day wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay cine,
Kaŋ goono ga nga hay-jina hay da azaaba cine,
Sihiyona ize wayo jinde no.
A goono ga duray ka fulanzam da cat.
A go ga nga kambey salle ka ne:
«Kaari ay sohõ!
Zama ay fundo kasam wiikoy sabbay se.»

Adilante si no Urusalima, baa afolloŋ

5 Ma zuru ka bar-bare nangu kulu Urusalima fondey gaa.
Ma guna, ma bay, ma ceeci a batamey ra,
Ka di hal araŋ ga du boro folloŋ
kaŋ ga cimi ciiti goy te, kaŋ ga cimi ceeci mo,
Hal ay mo, ya Urusalima yaafa.
2 I ga ne: «Iri ze da Rabbi fundikoono,«
Amma sikka si tangari boŋ no i goono ga zeyaŋo din te.

3 Ya Rabbi, manti cimi no ni moy goono ga ceeci bo?
Ni n'i kar, amma i mana maa doori.
Ni n'i halaci, amma i wangu goojiyaŋo.
I goono ga ngey hangey sandandi
hal i bisa tondi sanday.
I wangu ka tuubi.
4 Saaya din gaa ay ne:
Daahir borey wo boro buunoyaŋ no kaŋ sinda laakal.
I si Rabbi fonda bay, kaŋ ga ti ngey Irikoyo farilla.

5 Kala ya koy i albeerey do haray,
Ay ma salaŋ d'ey,
Zama ngey wo ga Rabbi fonda bay,
Kaŋ ga ti i Irikoyo farilla.
Amma woodin yaŋ mo, care banda no i na calu* ceeri,
I na hawyaŋ harey pati-pati.
6 Woodin se no muusu beeri ga fun gumbi ra k'i kar ka zeeri.
Taasi beero sakaley* mo g'i halaci.
Mari g'i galley windi,
Boro kulu kaŋ fun i ra, a g'i tooru-tooru,
Zama i taaley ya iboobo no,
I banda yeyaŋo mo go, a baa.

7 Mate no ay ga te ka ni yaafa?
Ni izey n'ay furu,
I ze da hay fo kaŋ manti irikoy no.
Waato kaŋ ay n'i kuru hal i kungu, i na zina goy te.
I margu ka te jama kaaruwa fu me gaa.
8 Sanda bari guyaŋ kaŋ ga kungu,
I afo kulu goono ga bubuci ka nga gorokasin wande ceeci.
9 Ay si bana hayey din se no?
Yaadin no Rabbi ci.
Wala ay si fansa sambu ay boŋ se dumo din dumi boŋ no?

10 Wa kaaru a reyzin* kalo gaa ka halaciyaŋ te.
Amma wa si halaciyaŋ toonante te bo.
W'a kambey pati-pati,
Zama manti Rabbi wane no.
11 Zama Yahuda dumo da Israyla dumo
na amaana ŋwaari goy te ay se gumo.
Yaadin no Rabbi ci.

12 I na tangari ci Rabbi boŋ.
I goono ga ne: «A si no.
Bone mo si du iri.
Iri si di takuba wala haray.»
13 Annabey si hima kala haw kaŋ ga faaru.
Sanno si i do koyne.
Yaadin mo no i ga te i se.

14 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Za kaŋ araŋ na sanno din dumi te,
A go, ay g'ay sanney ciya danji ni me ra,

Jama wo mo ma ciya tuuriyaŋ.
A g'i ŋwa ka ban mo.
15 Yaa no Rabbi ci: Ya Israyla dumo, a go,
Ay ga kande araŋ gaa dumi fo kaŋ ga fun nangu mooro,
Dumi no kaŋ gay, dumi no kaŋ go no za doŋ,
Dumi kaŋ ni s'a ciine bay,
Ni si faham da sanni kaŋ i ga salaŋ mo.
16 I tongey ya saaray feerante yaŋ no,
I kulu wongaariyaŋ mo no.
17 I ga ni heemaro nafa da ni ŋwaaro ŋwa.
I ga ni ize arey da ni ize wayey ŋwa,
I ga ni feejey da ni hawey ŋwa.
I ga ni reyzin tiksey da ni jeejay* nyaŋey ŋwa.
Ni gallu cinari-beeri-koyey
kaŋ gaa ni de din, i g'i bagu-bagu nda takuba.

18 Amma baa jirbi woodin yaŋ ra ay s'araŋ ban bo.
Yaadin no Rabbi ci. **19** A ga ciya mo, d'araŋ ga ne: «Ifo se no Rabbi iri Irikoyo go ga hayey wo kulu te iri se?» kala ni ma ne i se: «Sanda mate kaŋ cine araŋ n'ay furu, araŋ may mebarawey de-koyey se mo araŋ laabo ra, yaadin cine no araŋ ga may yawey se d'a laabu fo kaŋ manti araŋ wano ra.»

Israyla kalima

20 Ma woone ci Yakuba dumo ra,
Ma feyaŋ te Yahuda ra, ka ne:
21 Ya araŋ borey kaŋ yaŋ si caram,
Kaŋ sinda laakal mo, wa maa woone sohõ,
Araŋ kaŋ gonda moyaŋ, amma araŋ si di.
Araŋ kaŋ gonda hangayaŋ, amma araŋ si maa.
22 Araŋ si humburu ay no? Yaadin no Rabbi ci.
Araŋ gaahamey si jijiri ay jine no,
Ay kaŋ ga naŋ taasi ma ciya teeko se hirri
lordi kaŋ ga duumi boŋ, hal a si hin k'a daaru?
Baa a bondayey ga follo,
I day si hin ka te zaama,
Baa i ga kosongu te,
Kulu nda yaadin i si hin ka bisa hirro gaa.
23 Amma dumi woone wo, a gonda hanga sanday bine,
Da tureyaŋ bine.
I kamba ka bare ka ngey koyyaŋ te.
24 I mana ne ngey bina ra mo:
«Naŋ day iri ma humburu Rabbi iri Irikoyo,
Nga kaŋ ga beena haro no nga alwaato ra,
Sintinay wano da kokor banda wano,

Nga kaŋ ga heemar alwaati soola
ka jisi iri se tabbatante mo.»
25 Araŋ goy laaley na hayey din bare.
Araŋ zunubey mo n'araŋ ganji gomni.

26 Zama ay na boro laaloyaŋ gar ay jama ra.
I goono ga batandi,
Sanda mate kaŋ cine curayze diiko ga gum.
I goono ga hirrimi dake deene,
i goono ga borey di.
27 Sanda mate kaŋ cine curayze fito ga to da curayzeyaŋ,
Yaadin cine no i windey ga to da amaana ŋwaari.
Woodin se no i je, i te arzaka.
28 I te burceriyaŋ, i ga nyaale mo.
Oho, i ga koy da jina no laala goy ra.
I si alatuumey sanni gaakasinay
hal a ma te albarka.
I si faasa alfukaarey se da mate kaŋ ga hagu nd'a.
29 Ay si hayey wo banayaŋ te no? Yaadin no Rabbi ci.
Ay fundo si fansa bana dumo din dumi boŋ no, wala?

30 Haŋ kaŋ ga dambarandi nda fanta hari mo go,
A te laabo wo ra:
31 Annabey goono ga tangari annabitaray te.
Alfagey goono ga may da ngey boŋ ibaay.
Ay jama mo ga ba a ma ciya yaadin cine.
Day, ifo no araŋ ga te a bananta?

I ga Urusalima windi nda wongu

6 Ya araŋ Benyamin izey,
Wa zuru ka fun ka yana Urusalima bindo ra.
Wa hilli kar Tekowa ra.
Wa liiliwal tunandi Bayt-Hakerem boŋ,
Zama laala goono ga niigaw ka fun azawa kambe haray,
Kaŋ ga ti halaciyaŋ bambata.
2 Ize kwaaso hanna din kaŋ ga ti Sihiyona* ize wayo,
Ay g'a halaci.
3 Hawjiyey da ngey alman kurey ga kaa a do.
I ga ngey bukkey sinji ka gaaba nd'a k'a windi.
I afo kulu mo ga kuru nga nango ra.
4 I ga ne: «Wa wangu soola a se.
Wa tun, iri ma kaaru nda wayna to zaari bindi.
Kaari iri, zama wayna go ga siiri,
Zama wiciri kambu biyo ga ku!

5Wa tun, iri ma kaaru cin haray
ka Urusalima faadey halaci.»

6Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

W'a tuuri-nyaŋey beeri-beeri ka te guyaŋ
kaŋ i ga Urusalima wongu nd'a.
Gallu nooya kaŋ i ga ba ka gooji.
kankami go a ra nangu kulu.
7Sanda mate kaŋ cine day ga nga haro zaba,
Yaadin cine no gallo wo ga nga laala zaba.
Boro go ga maa toonye nda halaciyaŋ a ra.
Waati kulu ay jine doori nda marayyaŋ go no.
8Ya Urusalima, ma yadda nda kaseetiyaŋ
zama ay bina ma si wangu nin,
Ay ma si ni ciya kurmu,
Laabu kaŋ sinda goroko.

9Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Ibarey ga Israyla jara kaŋ cindi din mo koobu,
Sanda reyzin* tikse cine.
Ni kamba ma ye k'a koobu sanda mate kaŋ cine
reyzin kosuko ga te da kambey kulu.

10May yaŋ se no ay ga salaŋ, ay ma kaseeti
hal i ma maa?
A go, i hangey sinda dambanguyaŋ no
hal i si hin ka hangan.
A go mo Rabbi sanno ciya foyko i se,
I si maa a kaani baa kayna.
11Woodin sabbay se no ay to da Rabbi futa.
Ay farga nd'ay m'a gaay.

Ma futay gusam zankey boŋ kwaara fondey gaa
da gaabikooney jama boŋ mo fap! folloŋ.
Zama baa kurnye nda wande,
I g'i sambu care banda,
Da arkusey da dottijey care banda.
12I windey ga bare ka ciya boro fooyaŋ wane,
D'i farey d'i wandey mo care banda,
Zama ay g'ay kamba salle ka gaaba nda laabo gorokoy.
Yaadin no Rabbi ci.

13 Zama za i boro kayney ka koy i boro beerey,
I kulu gonda anniya riiba ganayaŋ se.
Za i annabey ka koy i alfagey gaa mo,
I afo kulu goono ga tangari goy te.
14 I n'ay borey biyo safar beene-beene hinne.
I goono ga ne: «Baani samay, baani samay!»
Kaŋ mo baani kulu si no.
15 I haaw no i fanta hari goyey kaŋ i te se?
Abada, baa kayna, i mana haaw.
I moydumey mo mana baa alhaali barmay.
Woodin sabbay se binde,
Borey kaŋ yaŋ ga kaŋ din ra no i ga kaŋ.
Waati kaŋ ay g'i taabandi no ay g'i zeeri ganda.
Yaadin no Rabbi ci.

16 Yaa no Rabbi ci:

Wa kay fonda boŋ ka guna
ka doŋ fondey hã, naŋ kaŋ no fondo hanno go,
Araŋ m'a gana mo.
Araŋ ga du fulanzamay araŋ fundey se mo.
Amma i ne: «Abada! Iri wo s'a gana bo.»
17 Ay na batukoyaŋ daŋ araŋ se mo ka ne:
Wa hilli karyaŋ jinde hangan.
Amma i ne ngey wo si hangan.
18 Ya ndunnya dumey, wa maa,
Ya jama marga, wa bay haŋ kaŋ ga kaa i gaa.
19 Ya nin ndunnya, ma maa,
A go, ay ga masiiba candi ka kande jama wo boŋ,
I fonguyaŋey nafa nooya,
Za kaŋ i mana hanga jeeri ka maa ay sanno se.
Ay asariya mo, i n'a furu.
20 Miila woofo boŋ no
i goono ga kande lubban ka fun d'a ay se Seba,
da arce kaano mo ka fun d'a laabu mooro?
Araŋ sargayey kaŋ i ga ton,
Manti haŋ kaŋ ay ga ta no.
Araŋ sargayey mana kaan ay se mo.
21 Woodin sabbay se mo, yaa no Rabbi ci:
A go, ay ga katiyaŋ hari daŋ jama wo jine,
Za baabey za zankey, i kulu no
ga kati a gaa care banda,
Gorokasin nda nga cora ga halaci mo.

Ibarey go kaa

22 Yaa no Rabbi ci:

A go, ndunnya dumi fo ga kaa
ka fun azawa kambe laabo ra.
Ay ga ndunnya dumi bambata fo tunandi
a ma fun ndunnya nangu moorey ra.
23 I ga biraw da yaaji gaay.
Bine-bi-koyyaŋ no, i si bakar.
I jinde ga te kosongu sanda teeku cine.
I goono ga bariyaŋ kaaru,
Afo kulu go soolante wongu daaga se,
Sanda boro kaŋ goono ga ba ka furo wongu ra,
A ma wongu nda nin, ya nin Sihiyona ize wayo.

24 Iri maa i baaru, iri kambey yay.
Azaaba n'iri di, da taabi mo
sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay.
25 Wa si fatta ka koy fari ra.
Araŋ ma si taray haray fondo gana mo
ibare takuba da humburkumay
kaŋ go nangu kulu sabbay se.
26 Ya ay jama ize wayo,
Ma ni canta guddu nda bufu zaara.
Ni ma bimbilko boosu ra, ni ma bu baray te ni boŋ se
sanda mate kaŋ cine i ga ize folloŋ
kaŋ go nga hayrey se bu baray te,
Bu baray kaŋ ga koroŋ gumo mo,
Zama hasarawkoy ga kaŋ iri boŋ da jirsiyaŋ.

27 Nin, Irimiya, ay na ni ciya siiko
da neesiko ay jama ra,
Zama ni m'i muraadey bay k'i neesi mo.
28 I kulu hanga sando yaŋ da turante yaŋ no gumo.
I goono ga bar-bare ka mimanda te,
I kulu fumbi goy teekoyaŋ no.
I ga hima guuru-say da guuru-bi.
29 Hansekoy goono ga funsu nda korni.
Bidila goono ga manne danjo ra.
Yaamo no i goono ga hanse,
Amma ziibo mana fay waani.
30 I ga ne i se nzarfu yaamo kaŋ boro kulu si ba,
Zama Rabbi wang'ey.

Diina kaŋ sinda nafa

7 Sanni neeya kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do. A ne: 2Ma kay Rabbi
windo meyo gaa. Noodin binde ni ma sanni woone fe ka ne:
Ya araŋ Yahuda borey kulu kaŋ yaŋ ga furo neewo meyey wo ra ka sududu
Rabbi se, wa maa Rabbi sanno. 3Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci:
Wa araŋ fondey d'araŋ te-goyey hanse, ay mo g'araŋ naŋ araŋ ma goro nango
wo ra. 4Wa si de tangari sanni gaa kaŋ i ga ne: «Rabbi windo, Rabbi windo,
Rabbi windo neeya.» 5Zama d'araŋ n'araŋ fondey d'araŋ goyey hanse da cimi,
d'araŋ na cimi ciito te boro nda nga gorokasin game ra, 6d'araŋ mana yaw, wala
alatuumi, wala wayboro kaŋ kurnye bu kankam, d'araŋ mana boro kaŋ sinda
taali wi mo nango wo ra, araŋ mana de-koy fooyaŋ gana mo araŋ boŋ hasaraw
teeyaŋ se – 7ay mo, kal ay ma naŋ araŋ ma goro nango wo ra, laabo kaŋ ay
n'araŋ kaayey no din ra, za doŋ ka koy hal abada abadin. 8Amma a go, araŋ
goono ga de tangari sanniyaŋ gaa, kaŋ yaŋ sinda nafa.
9Araŋ ga zaytaray da boro wiyaŋ te, araŋ ga zina, araŋ ga ze da tangari, araŋ
ga dugu ton Baal se, araŋ ga de-koy fooyaŋ gana, kaŋ araŋ s'i bay. 10Araŋ ma
ye ka kaa koyne ka kay ay jine, windo wo ra, kaŋ i ga ce d'ay maa, araŋ ma ne:
«Iri du iri boŋ!» – Mate no? Zama araŋ ma fanta hari woone yaŋ kulu goy te
no? 11Windi woone, kaŋ i goono ga ce d'ay maa, araŋ n'a ciya zayyaŋ guusu no
araŋ diyaŋ gaa, wala? A go, ay bumbo di woodin. Yaadin no Rabbi ci.
12Amma sohõ wa koy Silo hal ay waato nango do, nango kaŋ ay n'ay maa
daŋ a ma goro za sintina. Araŋ ma guna ka di haŋ kaŋ ay te a se, ay borey
Israyla laala sabbay se. 13Sohõ binde, zama araŋ na hayey wo kulu te, yaa no
Rabbi ci, baa kaŋ ay salaŋ araŋ se, ay ga soobay ka ci ka yaara, amma araŋ
mana maa, ay ce, amma araŋ mana tu, 14woodin sabbay se no, windo wo, kaŋ i
ga ce d'ay maa, nango kaŋ gaa araŋ goono ga de, da nango kaŋ ay no araŋ se,
araŋ d'araŋ kaayey – ay ga te a se sanda mate kaŋ cine ay te Silo se. 15Ay g'araŋ
gaaray mo, ya araŋ fay d'ay diyaŋ, sanda mate kaŋ ay n'araŋ nya-izey kulu
gaaray, Ifraymu jama kulu nooya.
16Nin mo, Irimiya, ni ma si adduwa te dumi woone wo se. Ma si jinde
tunandi, ma si gaara i se mo. Ma si sasabandiyaŋ ceeci ay gaa mo i se, zama ay
si maa ni se. 17Ni siino ga di haŋ kaŋ i goono ga te Yahuda galley ra nda
Urusalima fondey gaa no? 18Zankey goono ga tuuri margu, baabey goono ga
danji funsu, wayborey mo goono ga hamni diibi ka te takula, zama ngey ma
maasa ton *hando se, kaŋ se i ga ne* wayboro bonkoono kaŋ go beene, ngey ma
haŋyaŋ sargay soogu mo de-koy fooyaŋ se, zama ngey m'ay yanje ceeci se.
19Yanje no i goono ga ceeci ay gaa? Day manti ngey boŋ no i goono ga fisi ka
kaa taray, hal i ma haaw? Yaadin no Rabbi ci.
20Woodin sabbay se no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay g'ay dukuro d'ay futa
gusam nango wo boŋ, boro nda alman, da saajo tuurey, da laabo nafa boŋ. A
kulu ga ton, i si danjo wi mo.
21Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: W'araŋ sargayey kaŋ i ga
ton gusam araŋ sargayey boŋ, araŋ ma soobay k'i hamo ŋwa. 22Zama yana salaŋ

d'araŋ kaayey, ay man'i lordi mo hano kaŋ hane ay n'i fattandi Misira laabo ra, sargay kaŋ i ton wala sargay waani yaŋ boŋ. **23**Amma hayo wo ay n'i lordi nd'a, ay ne i se: Wa hanga jeeri ka maa ay jinda. Ay mo, ay ga ciya araŋ Irikoyo, araŋ mo ma ciya ay jama. Araŋ ma dira mo fondey kulu kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a ra, zama araŋ ma goro baani. **24**Amma i mana saal, i mana hanga jeeri mo, amma i na ngey boŋ saaware nda ngey bine sanday laalakoyo gana. I ye da banda, i mana koy jina bo. **25**Za hano kaŋ hane araŋ kaayey fun Misira laabo ra ka kaa sohõ, ay goono g'ay tam annabey kulu donton araŋ gaa. Han kulu ay ga soobay k'i donton. **26**Kulu nda yaadin i baa si nd'ay. I mana hanga jeeri mo, amma i na ngey jindey sandandi. I goyey bisa i kaayey waney laala yaŋ.

27Ni ga sanni woodin yaŋ kulu ci i se, amma i si hanga jeeri ni se bo. Ni g'i ce, amma i si tu ni se. **28**Ni ga ne i se: «Dumo wo ga ti dumi kaŋ si hanga jeeri Rabbi ngey Irikoyo se, i mana yadda nda goojiyaŋ mo. Cimi bu, baa i meyey ra a daray.» **29**Ya Urusalima, ma ni boŋ hamno cabu k'a furu, ma bu baray te tondey boŋ, zama Rabbi wangu zamana wo borey kaŋ se a futu, a n'i furu mo.

30Yahuda izey na laala goy te ay diyaŋ gaa. Yaadin no Rabbi ci. I na ngey fanta harey sinji windo kaŋ i ga ce d'ay maa din ra, zama ngey m'a ziibandi se. **31**I na sududuyaŋ nangu yaŋ cina koyne, Tofet* wane, kaŋ go Hinnom izo gooro ra, zama ngey ma ngey ize arey da ize wayey ton danji ra. Haŋ kaŋ ay mana lordi, a mana baa furo ay bina ra mo. **32**Yaa no Rabbi ci: a go binde, jirbiyaŋ goono ga kaa, kaŋ i si ye ka ne a se Tofet koyne, manti Hinnom izo gooro mo, amma boro wiyaŋ gooru, zama i ga fijiyaŋ te Tofet ra hala nangu si cindi. **33**Borey wo buukoy ga ciya beene curey da ham farre ŋwaari. Boro si no mo kaŋ g'i gaaray. **34**Waato din gaa no ay ga fooru ka haaru jinde, da bine kaani jinde, da arhiiji jinde, da wayhiiji jinde mo naŋ i ma ban Yahuda galley ra, da Urusalima fondey ra mo, zama laabo ga ciya kurmu.

Yahuda hanga sanda

8 Yaa no Rabbi ci: alwaati woodin ra, i ga Yahuda bonkooney, d'i mayraykoyey, da alfagey, da annabey, da Urusalima ra gorokoy biriyey sambu k'i kaa ngey saarayey ra. **2**I g'i daaru wayna, da handu kwaaray, da beene kundey kulu gaa, kaŋ yaŋ se i na baakasinay cabe, i may i se, i n'i gana, i n'i ceeci, i sududu i se mo. I si biriyey din margu-margu, i s'i fiji mo koyne. I ga ciya birji laabo boŋ. **3**Borey kaŋ yaŋ ga cindi, dumi laalo wo waney, sanda ngey kaŋ yaŋ ga cindi nangu kulu ra kaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey, i ga buuyaŋ suuban ka fay da fundi. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

4Ni ma ne i se koyne, yaa no Rabbi ci:

D'i kaŋ, i si ye ka tun koyne no?
Wala i ga banda bare ka jaŋ ka ye ka kaa no?
5Ifo se no Urusalima borey wo na banda bare,
Banda bareyaŋ kaŋ ga duumi no?
I goono ga halliyaŋ di ka gaay.

I wangu ye ka kaa yaŋ.
6 Ay na hanga jeeri ka hangan,
Amma i mana salaŋ da haŋ kaŋ ga saba.
Boro si no kaŋ goono ga tuubi nda nga zunubo ka ne:
«Ifo no ay te?»
Kala day boro kulu goono ga nga koyyaŋ te no,
Sanda bari kaŋ te garbat ga koy wongu do.
7 Oho, baa waaliya kaŋ go beene
ga nga alwaatey bay.
Koloŋayey da kumbu-hangey, da kaagey
ga laakal nda ngey kaayaŋo alwaato.
Amma ay borey si Rabbi farilla bay.

8 Mate no araŋ goono ga ne:
«Iri ya laakalkooniyaŋ no.
Rabbi asariya mo go iri banda?»
Amma, wa te laakal, hantumkoy tangari kalamo
na tangari hantum.
9 Laakalkooney haaw, i humburu, i n'i di mo.
A go, i wangu Rabbi sanno.
Laakal woofo dumi no i se binde?
10 Woodin sabbay se ay g'i wandey no boro fooyaŋ se,
I farey mo borey kaŋ g'i ŋwa yaŋ din se.
Zama boro fo kulu, ikayna gaa, ibeeri gaa,
I kulu na ngey boŋ nooyandi riiba biniyay se.
Afo kulu goono ga tangari goy te,
Za annabey gaa kal a ma koy alfagey gaa.
11 I n'ay jama ize wayo dooro yayandi beene-beene.
I goono ga ne: «Baani samay! Baani samay!»
-- Amma baani kulu si no.
12 I haaw no waato kaŋ i na fanta hari goyey te?
Abada, i mana haaw baa kayna.
I moydumey mo mana baa alhaali barme.
Woodin sabbay se binde
borey kaŋ yaŋ ga kati ka kaŋ ra no ngey mo ga kaŋ.
I ciiti zaaro ra ay g'i zeeri ganda.
Yaadin no Rabbi ci.

13 Ay g'i hamay ka kaa parkatak! Yaadin no Rabbi ci.
I si reyzin* ize gar a tiksa gaa,
Wala jeejay ize a nyaŋo gaa.
Kobtey mo ga suugu.
Haŋ kaŋ ay n'i no mo ga daray i se.

14 Ifo se no iri goono ga goro hinne?
Wa margu, iri ma furo gallu cinari-beeri-koyey ra,
Iri ma bu i ra,
Zama Rabbi iri Irikoyo n'iri halaciyaŋo waadu.
A n'iri no damari hari iri ma haŋ,
Zama iri na zunubi te Rabbi se.
15 Iri na laakal kanay ceeci,
Amma gomni kulu si no kaŋ kaa.
Iri na fundi baani jirbiyaŋ ceeci,
Amma kala humburkumay kaŋ kaa.
16 Za Dan ra no i ga maa ibare bariyey niine karyaŋey.
A cey kosongo maayanta laabo kulu ga jijiri.
Zama i ga kaa ka laabo
da hay kulu kaŋ go laabo ra,
Da gallo da nga ra gorokoy kulu ŋwa.

17 Zama a go, ay ga gondiyaŋ da firsayaŋ samba
araŋ game ra
kaŋ yaŋ gardey si hin ey,
I g'araŋ nama mo. Yaadin no Rabbi ci.

Annabi Irimiya hẽeno

18 Ay bine sara sinda safari!
Ay bina dooru.
19 Ma maa ay jama ize wayo hẽeni jinda,
A go ga fun laabu kaŋ ga mooru gumo ra ka ne:
«Rabbi si no Sihiyona ra no, wala?
A bonkoono si no a ra no?»

To! Ifo se no i n'ay yanje ceeci
nda ngey himandi jabontey, da mebarawey toorey mo?
20 Heemar waate bisa, i na fari wiyaŋ ban,
Iri mana du faaba mo.

21 Ay maa doori ay jama ize wayo dooro se gumo.
Ay go ga bu baray te.
Boŋ haway n'ay di.
22 Ji si no Jileyad ra no?
Yayandiko mo si no noodin no?
Day, ifo se no ay jama ize wayo mana ye ka te baani?
9 Da day ay boŋo ya hari no!
Doŋ ay moy ma mundi dooru danga hari-mo cine!
Zama ay ma hẽ cin da zaari ay jama ize wayo buukoy se.
2 Doŋ day ay ma bara nda

naarukoy zumbuyaŋ nangu saajo ra.
Zama ya fay d'ay borey k'i naŋ.
Zama i kulu zina-teeriyaŋ no, amaana ŋwaari jama no.

3 I ga ngey deeney siirandi sanda biraw cine,
Zama ngey ma tangari taŋ.
I ga ngey boŋ gaabandi laabo ra, amma manti cimi se.
Zama laala ka koy laala no
i goono ga koy jina nd'a.
I s'ay bay mo. Yaadin no Rabbi ci.

4 Boro fo kulu ma te laakal da nga gorokasin,
A ma si naanay nga nya-ize kulu gaa,
Zama nya-ize kulu ga tubu kom no,
Gorokasin fo kulu mo ga konda-yanda te.
5 I ra boro fo kulu ga nga gorokasin fafagu,
I si cimi ci mo.
I na ngey deeney dondonandi i ma tangari te.
I na ngey boŋ fargandi laala teeyaŋ ra.
6 Ni nangora go diibi-diiba game ra.
I diibi-diiba sabbay se no
i wangu ka yadda ngey m'ay bay.
Yaadin no Rabbi ci.

Rabbi deeni jama gaa

7 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:
A go, ay g'i mannandi k'i si ka di.
Da manti yaadin no,
Mate no ay ga te ay jama ize wayo se?
8 I deeney ya hangawyaŋ no kaŋ ga kande buuyaŋ,
I goono ga hiila sanni ci.
Boro ga baani sanni te nga gorokasin se da nga meyo,
Amma a bina ra a goono ga gumandi.
9 Ay s'i gooji hayey din sabbay se no?
Ay fundo si bana dumo din cine gaa no, wala?
Yaadin no Rabbi ci.

10 Ay ga hẽeni nda wurru yaŋ te tondi kuukey se,
Ay ma bu baray te saajo do haray kurey nangey se,
Zama koogandi n'i halaci
hala boro kaŋ ga furo ka bisa si no,
Boro si maa haw hẽeni mo noodin.
Za beene curey ka koy ganji hamey,
I kulu zuru ka daray.

11Ay ga Urusalima mo ciya laabu gusam yaŋ,
da zoŋey nangoray.
Ay ma Yahuda galley ciya kurmu yaŋ,
Boro kulu si no i ra da goray.

12May no ga ti laakalkoono kaŋ ga faham da woodin? Man gaa bora kaŋ se Rabbi bumbo salaŋ? Kal a ma fahamandi haŋ kaŋ se no laabo halaci ka ton sanda saaji, hala boro kulu si bisa a ra. **13**Kala Rabbi ne: To. Zama i n'ay asariya kaŋ ay daŋ i jine din furu, i mana ay sanno gana mo, i mana dira a ra mo, **14**amma i bine sanda boŋ no i na Baaley gana, kaŋ yaŋ i kaayey n'i dondonandi nd'a. **15**Woodin sabbay se no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ne: A go, ay ga borey wo kuru nda kobto fotto, ay m'i no tay hari i ma haŋ mo. **16**Ay g'i say-say mo dumi cindey kaŋ yaŋ i kaayey mana bay din game ra, ngey bumbey mo s'i bay. Ay ga takuba mo samba a m'i banda gana hal ay m'i ŋwa ka ban.

17Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Wa lasaabu, wa wayborey kaŋ yaŋ ga bu baray te ce,
I ma kaa.
Wa donton ka wayboro goney ce.
18I ma waasu ka kaa ka hẽ iri se
hal iri moy ma mundi dooru,
Iri mo-kuurey ma hari bambari.
19Zama i maa hẽeni jinde Sihiyona ra kaŋ ne:
«Kaari iri, zama i n'iri ku!
Iri haaw gumo, zama iri go ga laabo naŋ.
Zama ibarey n'iri nangorayey zeeri.»

20Amma ya araŋ wayborey, wa maa Rabbi sanno,
Araŋ hangey mo m'a me sanney ta.
W'araŋ ize wayey dondonandi hẽeni,
I afo kulu ma nga gorokasin dondonandi bu baray.
21Zama buuyaŋ kaaru ka furo iri finetarey gaa,
A furo iri faadey ra,
Zama nga ma zankey kulu tuusu ka kaa fondey ra,
Arwasey mo ma ban kwaara batamey ra.
22Ma salaŋ ka ne: Yaa no Rabbi ci:
Boro buukoy ga kaŋ sanda birji
kaŋ go fari batamey ra cine,
Wala sanda koobu cine waati kaŋ wiiko bisa,
Margu-marguko mo si no.
23Yaa no Rabbi ci:
Laakalkooni ma si fooma nda nga laakalo,

Hinkoy ma si fooma nda nga hino,
Arzakante mo ma si fooma nda nga arzaka.
24 Amma boro kaŋ goono ga fooma ma fooma nda woone:
Kaŋ a gonda fahamay, a g'ay bay mo,
Ay no Rabbi kaŋ ga baakasinay suuji nda cimi ciiti
nda adilitaray te ndunnya ra.
Zama hayey din ra no ay ga maa kaani.
Yaadin no Rabbi ci.

25 Yaa no Rabbi ci: A go, jirbiyaŋ goono ga kaa, kaŋ ay ga dambangukoyey kulu gooji i dambanguyaŋ-jaŋay sabbay se: 26 Misira, da Yahuda, da Edom, da Amon izey, da Mowab da borey kulu kaŋ yaŋ ga ngey kaabe casey cabu ka windi, saaji ra borey, zama ndunnya dumey kulu sinda dambanguyaŋ. Israyla dumo kulu mo sinda dambanguyaŋ ngey biney ra.

10 Ya Israyla dumo, wa maa sanno kaŋ Rabbi ci araŋ se. 2 Yaa no Rabbi ci:

Wa si dumi cindey fondey dondon,
Araŋ ma si humburu beene alaamey mo,
Baa kaŋ dumi cindey ga humbur'ey.
3 Zama ndunnya dumey alaadey ya yaamo wane yaŋ no.
Zama boro fo ga tuuri beeri saajo tuuri zugu beerey ra,
Woodin deesikoy kambe goy no.
4 A g'a taalam da wura nda nzarfu,
A g'a sinji nda kuusayaŋ da ndarka
zama a ma si zinji se.
5 Toorey din ga hima fari ra humburandi,
I si salaŋ. Kala boro fo m'i jare,
Zama i si hin ka dira ngey boŋ se.
Wa si humbur'ey,
Zama i si hin ka hasaraw kulu te,
Gomni teeyaŋ hina mo si i se.

6 Ya Rabbi, boro kulu si no kaŋ ga hima nin,
Ni ya beeraykoy no, ni maa mo gonda hin beeri.
7 Ya ndunnya dumey Bonkoono, may no si humburu nin?
Zama borey ma humburu nin wo wazibi no,
Za kaŋ ndunnya dumey laakalkooney kulu ra,
D'i koytarayey kulu ra,
Boro kaŋ ga hima nin si no.
8 Amma i kulu sinda laakal, saamoyaŋ no.
Haŋ kaŋ i dondon ya yaamo no, i tooro ya tuuri day no!
9 Nzarfu kaŋ i dan ka te kobto tafayyaŋ,

I ga fun d'ey Tarsis.
I ga kande wura mo ka fun d'a Ofir.
Gonitaray goyyaŋ no, wura zam kambe goy.
Suudi nda suniya no ga ti i bankaarayey.
I kulu gonitaray kambe goyyaŋ no.
10Amma Rabbi no ga ti Irikoy cimi-cimo.
Irikoy fundikooni no, nga wo Koy no kaŋ go no duumi.
A futa sabbay se ndunnya ga jijiri,
Ndunnya dumey si hin ka munye d'a dukuro.

11Mate kaŋ araŋ ga ci i se neeya: «De-koyey kaŋ mana beeney da ganda taka, woodin yaŋ ga halaci ka ban ndunnya ra da beena cire mo.»

12Rabbi na ndunnya te da nga hino,
A laakalo do no a na ndunnya sinji,
A fahamay do mo no a na beeney daaru.
13D'a na jinde sambu,
Kala hariyaŋ kosongu go beene.
A ga naŋ buuda ma fun ndunnya me ka ziji beene.
A ga kande beene mali da hari care banda.
A ga haw kaa taray nga jisiri nango ra.

14Boro kulu ga hima sanda alman cine
bayray-jaŋay sabbay se.
Wura zam fo kulu, haawi n'a di
nga himandi jabonta sabbay se,
Zama a sooguyaŋ himando wo yaamo no,
Funsari si no a ra.
15Yaamoyaŋ no, fafagay goyyaŋ no,
I alhakko hane i ga halaci.
16Amma Yakuba baa, manti yaadin cine no a bara.
Zama nga wo ga ti hay kulu Teeko,
Israyla mo, a wane kunda no.
Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa.

17Ya nin kaŋ i windi nda wongu,
Ma gungum ka ni jinayyaŋ sambu!
18Zama yaa no Rabbi ci:
Sohõ ay ga laabo gorokoy sambu k'i catu taray,
Ay m'i taabandi, hal i ma maa korni.

19Kaari ay! Ay marayyaŋo sabbay se,
Ay biyo mo si yay.
Amma ay ne: «Bone no kay bo,

Tilas ay ma hin a suuru.
20 Ay kuuru-fuwo halaci, ay korfey kulu pati,
Ay izey fatta ay do, i si no koyne.
Boro si no kaŋ ga ye k'ay kuuru-fuwo sinji koyne,
A m'a daabuley sarku.»
21 Zama kurukoy kulu ciya saamoyaŋ,
I mana Rabbi ceeci mo.
Woodin se no i si te albarka,
I alman kuro kulu say-say mo.
22 Wa maa baaru, a goono ga kaa!
Kosongu bambata goono ga fun azawa kambe laabu
kaŋ ga Yahuda galley ciya kurmuyaŋ, zoŋey nangoray.

23 Ya Rabbi, ay ga tabbatandi kaŋ boro fondo,
Manti a kambe ra no a go.
Boro kaŋ ga dira sinda hina mo
a ma nga ce me-daarey soola.
24 Ya Rabbi, m'ay gooji cimi ciiti hinne boŋ,
Manti ni futa ra bo, zama ni ma s'ay tuusu.
25 Ma ni futa gusam dumi cindey kaŋ yaŋ si ni bay boŋ,
Da kundey kaŋ yaŋ siino ga ni maa ce boŋ.
Zama i na Yakuba ŋwa parkatak,
Oho, i n'a ŋwa, i n'a ban,
I n'a nangora halaci.

Jama na sappa tunandi

11 Sanni kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do neeya: 2 Wa maa sappa
woone sanno ka salaŋ nda Yahuda borey, da Urusalima gorokoy mo
se. 3 Ma ne i se: Yaa no Rabbi Israyla Irikoyo ci: Laalante no boro kaŋ mana
haggoy da sappa wo sanney 4 kaŋ ay n'araŋ kaayey lordi nd'a waato kaŋ ay n'i
fattandi Misira laabo ra, guuru dudal beero ra. Ay ne: Wa hangan ka maa ay
sanno se, araŋ ma goy mo hay kulu kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a boŋ! Yaadin gaa no
araŋ ga ciya ay jama, ay mo ya ciya araŋ Irikoyo. 5 Zama ay ma zeyaŋo kayandi
kaŋ ay ze d'a araŋ kaayey se ka ne ay g'i no laabu kaŋ ga wa da yu bambari,
sanda mate kaŋ cine a go d'a hala hunkuna.
Ay tu mo ka ne: «Amin, ya Rabbi!»
6 Rabbi mo ne ay se: Ma sanney wo kulu fe Yahuda galley ra, da Urusalima
fondey gaa. Ma ne: Wa maa sappa sanni woone, araŋ m'a te mo. 7 Zama kaseeti
beeri no ay salaŋ d'a araŋ kaayey se, hano kaŋ hane ay n'i kaa Misira laabo ra ka
kaa hala sohõ. Ay ga soobay ka ci ka yaara i se: Wa hangan ka maa ay sanno
se.

Me-hawyaŋo kaŋ i te Irimiya boŋ

8 Amma borey mana maa, i mana hanga jeeri mo, amma i afo kulu soobay ka

dira ngey hanga sanday laalayaŋo ra. Woodin se no ay ga sappa woone sanney kulu zumandi i boŋ, sanney kaŋ ay dake i boŋ i ma te, amma i man'i te.

9Rabbi ne ay se koyne: Ay na murteyaŋ me-hawyaŋ gar Yahuda borey ra, da Urusalima gorokoy ra. **10**Kaayey kaŋ yaŋ wangu ka maa ay sanney, i haamey bare ka ye i zunubey gaa haray, ka de-koy fooyaŋ gana mo zama ngey ma may i se. Israyla dumo da Yahuda dumo na sappa kaŋ ay te in d'i kaayey game ra din tunandi. **11**Woodin se yaa no Rabbi ci: A go, ay goono ga masiiba candi ka kande i boŋ kaŋ i si du ka yana. I ga hẽ ay gaa, amma ay si hangan i se. **12**Waato din gaa Yahuda galley da Urusalima gorokoy ga koy ka hẽ de-koyey gaa kaŋ yaŋ se i na dugu ton, amma ngey mo s'i faaba baa kayna fo i taabi alwaato ra. **13**Zama ni galley baayaŋo me no ga ti ni de-koyey mo baayaŋey me, nin Yahuda. Urusalima kwaara fondey baayaŋo me mo no araŋ na feema sinji haawi haro wo se, feemey nooya kaŋ i ga dugu ton i ra Baal se.

14Ni binde ma si adduwa te dumo wo se, ma si hẽeni wala gaara tunandi i se, zama ay si maa i se waati kaŋ i ga hẽ ay gaa i masiiba alwaato ra.

15Ifo no kande ay baakwa ay windo ra,
Za kaŋ a na goy laalo boobo te.
Sargay hamo kaŋ ga hanan
ga du ka ni masiiba kaa ni gaa no?
Mate binde gaa no ni ga du ka farhã?

16Rabbi na ni maa ce
ka ne ni se zeytun* nya kaŋ gonda bi,
Nyaŋo ga boori, izo mo ga boori.
Amma a ga danji tusu a gaa da kosongu bambata,
Tuuro kambey mo ceeri-ceeri.

17Zama Rabbi Kundeykoyo, nga kaŋ na ni tilam, a na masiiba ci ni boŋ Israyla kunda da Yahuda kunda laala sabbay se, laala kaŋ i te ngey boŋ se, zama ngey m'ay yanje ceeci, za kaŋ i na dugu ton Baal se.

18Rabbi n'ay kabarandi nda woodin, ay n'a bay mo. Waato din gaa, ya Rabbi, ni n'i goyey cab'ay se. **19**Amma ay ga hima sanda feej'ize kaŋ si yanje, kaŋ i go ga kond'a wiyaŋ do. Ay mana bay mo kaŋ wiiza day i na me-hawyaŋ soola te ay boŋ. I ne:

«Iri ma tuuro da nga izey kulu halaci.
Iri m'a pati ka kaa fundikooney laabo ra,
Zama boro kulu ma si ye ka fongu a maa gaa koyne.»
20Amma nin, ya Rabbi Kundeykoyo,
Nin kaŋ ga cimi ciiti te,
Borey biney d'i fonguyaŋey neesikwa mo no,
Naŋ ya di ni banayaŋo i boŋ,

Zama ni do no ay kande ay sabaabo.

21Woodin sabbay se, yaa no Rabbi ci Anatot alborey boŋ, ngey kaŋ yaŋ goono
ga ni fundo ceeci ka ne: «Ni ma si annabitaray te Rabbi maa gaa, zama iri ma si ni
wi.» 22Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: A go, ay ga ba k'i gooji. I
sahãkooney, takuba g'i wi. I ize arey da ize wayey mo, haray g'i wi. 23Ay si baa
boro folloŋ cindi i ra, zama ay ga masiiba candi ka kande Anatot alborey boŋ, i
alhakko jiiro nooya.

Ifo se no boro laalo ga te albarka?

12 Ya Rabbi, ni ya adilitaraykoy no.
Woodin sabbay se no ay ga kande ay kalima ni do.
Daahir ay ga ba ya ni hã ni ciitey sanni boŋ:
Ifo se no boro laaley fondey ga te albarka?
Ifo se no boro kulu kaŋ ga amaana ŋwaari goy te
go yulwa goray ra?
2Ni n'i tilam hal i sinji mo.
I te kaajiyaŋ, i goono ga beeri,
I na baa nafa kaa taray.
Maanay-maanay no ni go i meyey ra,
Amma i biney ra ni ga mooru.
3Amma nin, ya Rabbi, ni g'ay bay, ni di ay,
Ni n'ay bina neesi mate kaŋ a go ni do haray.
M'i fay waani sanda feejiyaŋ kaŋ i ga konda ka wi.
M'i waadu mo wiyaŋ zaaro se.
4Waati fo no laabo ga fay da bu baray,
Fari fo kulu subey mo ma lakaw
a ra gorokoy laala sabbay se?
Baa almaney da beene curayzey halaci,
Zama borey ne: «Irikoy si di iri kokoray bananta.»

5Da ni zuru ce-koyey banda, hal i na ni fargandi,
To, mate no ni ga te bariyey yona ra?
Wala mo, da ni kati ka kaŋ baani samay laabo ra,
Mate no ni ga te Urdun* tuuri lunku-lunkey ra?
6Zama ni nya izey da ni baaba windo,
Baa ngey na ni amaana ŋwa,
Baa ngey mo na ni gana nda kaatiyaŋ.
Ma s'i cimandi,
Baa i na sanni hanno yaŋ te ni se.

Halacikoy boŋ annabitara

7Ay ga wangu ay kunda, ay g'ay wane jama furu,
Ay g'ay bine baakwa daŋ nga ibarey kambe ra.

8Ay wane jama ciya ay se sanda muusu beeri
kaŋ go saaji tuuri zugey ra.
A na nga jinde tunandi ka gaaba nd'ay,
Woodin se no ay konn'a.
9Ay wane jama go ay se
sanda curo kaŋ gonda cangare-cangare,
kaŋ curo cindey n'a daŋ game ka gaaba nd'a.
Araŋ ma koy ka ganji ham kulu margu
ka kand'ey zama i ma ham ŋwa.
10Hawji boobo g'ay reyzin* kalo halaci,
I g'ay faro taamu-taamu ngey ce taamey cire,
I g'ay faro kaŋ ga kaan ay se ciya saaji kurmukoy mo.
11Boro fo n'a ciya kurmu,
A goono ga bu baray te ay se,
Zama laabo kulu ciya kurmu,
Amma boro kulu ba si nda woodin.
12Halacikoyaŋ kaaru tondey kulu boŋ saajey ra,
Zama Rabbi takuba goono ga ŋwa
za laabo me ne-hara kal a ma koy a me ya-hara gaa.
Laakal kanay si no mo fundikooni kulu se.
13I na alkama duma, amma karji no i wi.
I na ngey boŋ taabandi yaamo,
Araŋ heemaro n'araŋ haawandi
Rabbi futay korna sabbay se.

14Ay gorokasin laaley kulu kaŋ ga tubo kaŋ ay daŋ ay borey Israyla ma tubu din ham, yaa no Rabbi ci i boŋ: A go, ay g'i dagu ka kaa ngey laabo ra, ay ma Yahuda kunda mo dagu ka kaa i game ra. **15**A ga ciya mo, waati kaŋ ay n'i dagu ka ban, ay ga ye ka bakar i se koyne. Ay ga ye ka kand'ey, i boro fo kulu nga tubo do, i boro fo kulu nga laabo ra mo. **16**A ga ciya mo, da gorokasin laaley din n'ay borey muraadey dondon da anniya, d'i ze d'ay maa mo ka ne: «Ay ze da Rabbi fundikoono,« sanda mate kaŋ cine i n'ay borey dondonandi i ma ze da Baal – yaadin gaa kulu i ga du nangu ay borey game ra. **17**Amma d'i wangu ka maa, waati din gaa daahir ay ga ndunnya dumo din dagu k'a halaci. Yaadin no Rabbi ci.

Lin fatala guddama misa

13 Yaa no Rabbi ci ay se: Koy ka lin* fatala guddama day. M'a haw ni canta gaa, day ma s'a daŋ hari ra. **2**Ay binde na guddama day Rabbi sanno boŋ k'ay canta haw d'a.

3Kala Rabbi sanno ye ka kaa ay do, sorro hinkanta nooya, ka ne: **4**Ma guddama kaŋ ni day din sambu, kaŋ go ni canta gaa. Ma tun ka koy Ufratis isa ka guddama tugu noodin tondi guusu fo ra. **5**Ay binde koy k'a tugu Ufratis meyo gaa, sanda mate kaŋ cine Rabbi n'ay lordi nd'a.

6 A go no yaadin, jirbi boobo bisayaŋ banda, kala Rabbi ne ay se: Ma tun ka
koy Ufratis. Noodin ni ma guddama kaŋ ay na ni lordi nd'a ka ne ni m'a tugu
din sambu ka kande. 7 Ay binde koy Ufratis. Ay na guddama fansi k'a sambu
nango kaŋ ay n'a tugu din ra. A go mo, guddama hasara, a sinda nafa kulu
koyne.
8 Waato din gaa no Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 9 Yaa no Rabbi
ci: Misa woone no ay ga Yahuda boŋbeera da Urusalima boŋbeeray bambata
halaci nd'a. 10 Dumi laalo wo kaŋ wangu ka maa ay sanney se, ngey kaŋ yaŋ
goono ga dira ngey hanga sanda ra, i na de-koy fooyaŋ gana zama ngey ma may
i se, ngey ma sududu i se. To, i ga ciya sanda guddama wo cine, kaŋ si hay kulu
hanse koyne. 11 Zama sanda mate kaŋ cine guddama ga naagu boro canta gaa,
yaadin cine mo no ay naŋ Israyla kunda kulu, da Yahuda kunda mo ma naagu
ay gaa. Zama i ma ciya ay se jama, i ma ciya maa hanno nda sifayaŋ da darza.
Amma i wangu ka maa. Yaadin no Rabbi ci.

Duvan humburo misa

12 Woodin se no ni ga sanni woone ci i se: A go, yaa no Rabbi, Israyla
Irikoyo ci: I ga humbur kulu toonandi nda duvan*. Waati kaŋ i ga ne ni se: «Iri
wo, iri mana bay no, ahãa, i ga humbur kulu toonandi nda duvan?» 13 Waato din
gaa ni ma ne i se: Yaa no Rabbi ci: Laabo gorokoy kulu, danga bonkooney kaŋ
yaŋ goono ga goro Dawda nango ra a karga boŋ, da alfagey, da annabey, da
Urusalima gorokoy kulu, ay g'i toonandi nda buguyaŋ. 14 Ay ga boro nda nga
nya-ize soote ngey da care gaa, baabey da izey care banda. Yaadin no Rabbi ci.
Ay si suuji i se, ay si jalla i gaa, ay si bakar mo, sanku fa ya fay d'i halaciyaŋo.

Kabarandiyaŋ da Kaseetiyaŋ

15 Wa maa, wa hanga jeeri,
Wa si te boŋbeeray, zama Rabbi no ka salaŋ.
16 Wa darza no Rabbi araŋ Irikoyo se,
Za a mana kubay candi ka kande,
Hal araŋ ce taamey ma kati tondi kuuku kubaykoyey gaa.
Waati kaŋ araŋ goono ga kaari batu,
A ga ye k'a ciya bu biya*, da kubay bi tik.
17 Amma d'araŋ wangu ka maa,
Ay bina ga hẽ tuguyaŋ ra araŋ boŋbeera sabbay se.
Ay moy mo ga hẽeni korno te,
I ma mundi dooru,
Zama i ga Rabbi kuro di k'a daŋ tamtaray.
18 Ma salaŋ bonkoono nda nga nyaŋo se ka ne i se:
Wa zumbu ganda ka kayna goray te,
Zama araŋ darza koytaray fuula
ga fun araŋ boŋey boŋ ka kaŋ.
19 I ga dandi kambe galley daabu nda saafi,
Hal i feeriko si no.

I ga konda Yahuda tamtaray,
I ga kond'a kulu tamtaray ra murkutuk.

20 W'araŋ boŋ sambu ka guna
ka di borey kaŋ goono ga fun azawa kambe haray.
Man gaa no kuro kaŋ i na ni no din go,
Ni alman kuru hanna din?
21 Ifo no ni ga ne,
Waati kaŋ Rabbi ga ni zuure?
Za kaŋ nin no ka ni coro zeeney dondonandi
i ma ciya ni jine boroyaŋ.
Manti gurzugay ga ni di,
Sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay cine?
22 Da binde ni ne ni bina ra:
«Ifo se no hayey din du ay?»
To, ni zunubi beero se no i na ni jalli kaa taray,
Toonye na ni ce kondey gana.
23 Etiyopi boro ga hin
ka nga gaaham kuuro himando barme no?
Wala mari ga hin ka nga cangara barme no?
Da woodin ga te, kulu araŋ mo ga hin ka ihanno te,
Araŋ kaŋ doona goy laalo teeyaŋ.

24 Yaadin cine no ay ga jama wo say-say d'a,
Sanda du kaŋ saaji haw goono ga faaru.
25 Ni baa nooya, baa kaŋ ay neesi ni se.
Yaadin no Rabbi ci.
Zama ni dinya ay gaa, ni de tangari gaa mo,
26 Ay wo binde, kala ya ni bankaaray buti
hala ni moyduma jine, zama ni haawo ma bangay.
27 Ay di ni fanta goyey,
Kaŋ ga ti ni zina, da ni bubuciyaŋo,
Da ni amaana ŋwaari me-hawyaŋo,
Kaŋ ni go ga te tudey boŋ da farey ra.
Kaari nin, Urusalima!
Ni si ba ni ma hanan.
Hala waatifo no ni ga yadda?

Koogay, da haray, da takuba

14 Rabbi sanno kaŋ kaa Irimiya do koogay boŋ neeya:

2 Yahuda goono ga bu baray te,
A birni me daabirjey goono ga sooli.
Borey go ganda ga goro nda bankaaray bi yaŋ.

Urusalima hẽeno ziji.
3I boro beerey n'i talkey donton
i ma hari guru ka kande.
I kaa dayey do, i mana du hari.
I ye da ngey foobu kooney.
Haawi n'i di, i kankam, i na ngey boŋey bangum.
4Zama laabo waaru, kaŋ beene hari mana kaŋ laabo din ra.
Alfarey mo, haawi n'i di,
I na ngey boŋey bangum.
5Oho, jeeri kaŋ go fari ra hay,
A na nga izo furu, zama subu si no.
6Ganji farkay goono ga kay tondey boŋ
ka haw ta sanda zoŋo cine.
I moy ga kayna, zama subu kulu si no.

7Ya Rabbi, baa kaŋ iri laala goono ga seeda iri boŋ,
Kulu nda yaadin kala ni ma goy ni maa sabbay se!
Zama daahir iri banda yeyaŋo ga baa gumo.
Iri na zunubi te ni se.
8Ya nin, Israyla beeja,
Kaŋ g'a faaba taabi alwaato ra,
Ifo se no ni ga ciya sanda yaw laabo ra,
Sanda naaruko kaŋ ga nga bukka sinji cin folloŋ se?
9Ifo se no ni ga ciya sanda boro kaŋ alyanga n'a di,
Sanda boro gaabikooni kaŋ si hin ka faaba?
Amma ni go iri game ra.
I g'iri ce mo nda ni maa,
Ya Rabbi, ma si iri furu!

10Yaa no Rabbi ci dumi woone wo se:

Yaadin cine no i ga ba ngey ma kamba.
I mana ngey cey gaay.
Woodin se no Rabbi si yadda i se.
Sohõ binde a ga fongu i taaley gaa,
A m'i zunubey banandi te i se.

11Rabbi ne ay se: Ma si gomni adduwa te dumo wo se. **12**D'i mehaw, ay si maa i hẽeno. D'i kande sargay kaŋ i ga ton, da ŋwaari sargayey, ay s'i ta. Amma ay g'i halaci nda takuba, da haray, da balaaw.
13Kal ay ne: «Ay, ya Rabbi, Koy Beero! Guna, annabey go ga ne i se: ‹Araŋ si di takuba, araŋ si haray mo, amma ay g'araŋ no laakal kanay tabbatante nango wo ra.› »
14Kala Rabbi ne ay se: Annabey din goono ga tangari annabitaray te no d'ay

maa. Ay man'i donton, ay man'i lordi mo, ay mana baa salaŋ i se. I goono ga
annabitaray te araŋ se da tangari bangandi, da gunayaŋ yaamo, da ngey bine
halliyaŋ mo. **15**Woodin se no Rabbi salaŋ annabey boŋ kaŋ yaŋ goono ga
annabitaray te da nga maa, a mana i donton mo – kulu nda yaadin i goono ga ne
kaŋ borey si di takuba wala haray laabo woone ra – amma takuba nda haray no
i ga annabey din halaci nd'a. **16**Borey kaŋ yaŋ se i goono ga annabitaray te mo, i
g'i furu Urusalima fondey gaa, borey kaŋ takuba nda haray ga wi. I si du fijiko,
ngey nda ngey wandey d'i ize arey da ize wayey, zama ngey bumbey laala no
ay ga gusam i boŋ.

17Ni binde ma sanni woone ci i se:

Ay moy ma mundi dooru cin da zaari, i ma si naŋ.
Zama ay wane jama ize wandiya
ceeri nda kortimi bambata,
Da bi kaŋ ga dooru gumo-gumo.
18D'ay fatta ka koy fari,
Borey kaŋ takuba wi yaŋ din go noodin!
D'ay furo kwaara ra mo,
A go, wiiza haray taabi go no!
Zama annabey da alfagey kulu
dira ka koy laabu fo kaŋ i s'a bay do.

19Ni wangu Yahuda no parkatak?
Ni fundo ga Sihiyona fanta no?
Ifo se no ni n'iri kar,
Iri yayandiyaŋ mo si no?
Iri na laakal kanay ceeci, amma gomni fo kulu mana kaa.
Iri na yayandiyaŋ alwaati ceeci,
Amma kala bine patiyaŋ kaŋ go no!
20Ya Rabbi, iri g'iri laala bay,
D'iri baabey taaley mo,
Zama iri na zunubi te ni se.
21Ma si donda iri, ni maa sabbay se,
Ma si ni darza karga kaynandi.
Ma fongu,
Ma si ni sappa kaŋ go in da nin game ra tunandi.
22Dumi cindey toorey ra, i gonda wo kaŋ ga hin
ka naŋ beene hari ma kaŋ no, wala?
Beena binde ga hin ka buru hari sarre nga boŋ se no?
Wala manti nin no, ya Rabbi iri Irikoyo?
Woodin sabbay se binde no iri ga hangan ni se,
Zama nin no ka hayey din kulu te.

15 Kala Rabbi ne ay se: Baa Musa nda Samuwila no ga kay ay jine, i day
si du ka te ay bina ma bare ka ye dumi woone wo do haray. M'i
moorandi hala naŋ kaŋ ay si di ey, i ma ngey koyyaŋ te! **2**A ga ciya mo, d'i ne ni
se: «Man gaa no iri ga koy?» kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi ci:

Borey kaŋ yaŋ ay waadu buuyaŋ gaa,
Buuyaŋ gaa no i ga koy.
Borey kaŋ yaŋ ay waadu takuba gaa,
Takuba gaa no i ga koy.
Borey kaŋ yaŋ ay waadu haray gaa,
Haray gaa no i ga koy.
Borey kaŋ yaŋ ay waadu tamtaray gaa mo,
Tamtaray ra no i ga koy.

3Yaa no Rabbi ci: Ay ga waadu taaci sinji i boŋ, takuba ma beeri, hansiyaŋ
ma kurru, beene curey da ganji hamey ma ŋwa, i ma halaci mo. **4**Ay ga naŋ i
ma ciya humburandiyaŋ hari ndunnya mayrayey kulu se Yahuda bonkoono
Manasse, Hezeciya ize sabbay se, haya kaŋ a te Urusalima ra din sabbay se.

5Zama nin Urusalima, may no ga bakar ni se?
May no ga bu baray te ni se mo?
Wala may no ga kamba ka ni baani hã?
6Nin kaŋ n'ay furu, yaa no Rabbi ci,
Ni ye da banda.
Woodin se no ay g'ay kamba salle ni boŋ ka ni halaci,
Ay farga nd'ay ma cindi ni se.
7Ay ga borey faaru nda gaasu laabo birni meyey gaa.
Ay ga naŋ i ma jaŋ ngey izey, ay g'ay borey halaci,
Za kaŋ i mana bare ka fay da ngey muraadey.
8I wayborey kaŋ kurnyey bu ga tonton ay windanta
hal i ma bisa teeku taasi baayaŋ cine.
Ay ga wongu zurandi izeyaŋ candi
ka kande i gaa zaari sance,
I ga gaaba nda nya nda arwasu.
Ay ga naŋ foyrayaŋ nda humburkumay beeri
ma nyaŋo jirsi.
9Waybora kaŋ na ize aru iyye hay
yangala ka nga fundo taŋ.
A wayna kaŋ za zaaro ga cindi,
Haawi n'a di, a di kayna mo.
Ay g'i cindo mo nooyandi takuba se i ibarey jine.
Yaadin no Rabbi ci.

Annabo hẽeno

10 Ya ay nya, kaari ay kaŋ ni n'ay hay!
Ay ya kusuuma boro no, canda-canda boro laabo kulu se.
Ay mana garaw daŋ, i mana nooru garaw ay gaa mo.
Kulu nda yaadin i boro fo kulu goono g'ay laali.

11 Rabbi ne: Daahir, ay ga ni kaa kambe ni albarka se.
Daahir, ay ga naŋ ni yanjekaaro ma kaa
ka ŋwaaray ni gaa masiiba alwaati,
Da taabi alwaati ra mo.

12 A ga hin ka te no i ma azawa kambe haray guuru-bi
wala guuru-say ceeri?
13 Ni arzaka da ni duura kaŋ gonda darza,
Ay g'i ciya wongu arzaka,
Kaŋ manti nda nooru.
Amma ni zunubey kulu sabbay se, ni laabo me-a-me ra,
14 Ay ga naŋ ni ibarey ma konda nin
laabu fo ra kaŋ ni si bay.
Zama i na danji diyandi ay futa ra,
Danji no kaŋ g'araŋ ton.

15 Ya Rabbi, ni kaŋ ga bay.
Ma fongu ay gaa, m'ay kunfa,
Ma bana ay se
borey kaŋ goono g'ay gurzugandi yaŋ boŋ.
Ma s'ay hibandi ni suuro ra.
Ni bay kaŋ ni sabbay se no ay di wowi.
16 Ay du ni sanney, ay n'i ŋwa mo.
Ni sanney ciya ay se farhã da bine kaani ay bina se,
Zama i n'ay ce da ni maa,
Ya Rabbi Kundeykoyo.
17 Ay mana goro ndunnya kaani baakoy marga ra,
Ay mana farhã mo.
Ay goro ay hinne no ni kamba sabbay se,
Zama ni n'ay toonandi nda dukuri.
18 Ifo se no ay ga maa doori korno waati kulu,
Ay biyo mo go, a sinda safari, a wangu ka yay?
Daahir, ni ga ciya ay se sanda tangari gooru
kaŋ haro sinda naanay.

19 Woodin sabbay se yaa no Rabbi ci:
Da ni ye ka kaa, kal ay ma ni yayandi,

Ni mo ga kay ay jine.
A binde, da ni na sanni darzante ci
ka fay da sanni yaamo,
Ni ga ciya sanda ay meyo cine.
Jama ga bare ka ye ni do,
Amma ni si bare ka ye i do.
20 Ay ga ni ciya mo sanda
guuru-say cinari gaabikooni jama wo se.
Baa i ga wongu nin, i si te ni boŋ zaama,
Zama ay go ni banda, ay ma ni faaba se,
Ay ma ni kaa kambe mo. Yaadin no Rabbi ci.
21 Ay ga ni kaa boro laaley kambe ra,
Ay ma ni fansa mo ka kaa toonyantey kambe ra.

Masiiba zaaro

16 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Ni si hiiji, ni si du ize aru wala
ize way mo nangu woone wo ra. 3 Zama yaa no Rabbi ci ize arey da ize
wayey kaŋ i ga hay neewo boŋ, d'i nyaŋey kaŋ yaŋ g'i hay, d'i baabey kaŋ yaŋ
g'i hay boŋ mo laabu woone ra: 4 I ga bu da balaaw buuyaŋ. Boro kulu si bu
baray te i se, i s'i fiji mo. I ga hima sanda birji laabo boŋ. Takuba nda haray g'i
ŋwa ka ban. I buukoy ga ciya beene curey da ganji hamey se ŋwaari.
5 Zama yaa no Rabbi ci: Ma si furo bu baray windi ra, ma si koy mo zama ni
ma hẽ se, wala ni m'i kunfa se. Zama ay n'ay laakal kana ta dumo wo gaa, nga
nd'ay baakasinay suujo d'ay bakaraw mo. Yaadin no Rabbi ci. 6 Boro beerey da
ikayney kulu ga bu laabo wo ra. Boro kulu s'i fiji, i si bu baray wala gaaham
kottu-kottu yaŋ, wala koosu ka windi yaŋ te i se mo. 7 Borey si bu baray ŋwaari
ŋwa i sabbay se, sanda i ma buukoy se yaamaryaŋ te nooya. I si i no yaamaryaŋ
haŋ-gaasiya i ma haŋ mo, baa boro baaba wala boro nya sabbay se.
8 Ma si furo batu windi ra zama nin d'ey ma goro care banda, ni ma ŋwa ka
haŋ sabbay se. 9 Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go,
nango wo ra, araŋ moy jine, d'araŋ jirbey ra mo, ay ga naŋ ndunnya kaani
maayaŋ jinde, da farhã jinde, da arhiiji nda wayhiiji jinde ma ban.
10 A ga ciya mo, saaya kaŋ cine ni na sanney wo kulu cabe borey wo se, ngey
mo ga ni hã ka ne: «Ifo se no Rabbi na masiiba bambatey wo kulu ci iri boŋ?»
wala i ma ne: «Ifo ga ti taalo kaŋ iri te? Ifo mo no ga ti iri zunubey kaŋ iri te
Rabbi iri Irikoyo se?»
11 Kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi ci: Zama araŋ kaayey n'ay furu, i na
de-koy fooyaŋ ceeci, i may i se, i sududu i se mo. Amma ay wo, i n'ay furu, i
man'ay asariya haggoy mo. 12 Araŋ mo, araŋ jaase araŋ kaayey laala goy teeyaŋ,
zama a go, araŋ boro fo kulu, araŋ goono ga dira no araŋ hanga sanday
laalakoyo banda, hal araŋ si hangan ka maa ay se. 13 Woodin se no ay g'araŋ kaa
laabo wo ra k'araŋ catu laabu fo kaŋ araŋ wala araŋ kaayey mana bay ra.
Noodin no araŋ ga may de-koy fooyaŋ se cin da zaari, noodin mo ay si gomni
cabe araŋ se bo, baa kayna.

14 Yaa no Rabbi ci: Woodin se binde a go, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ boro si
ye ka ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ na Israyla izey fattandi
Misira laabo ra.» 15 Amma a ga ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ
fun da Israyla izey azawa kambe laabo, da laabey kulu ra mo, nangey kaŋ a n'i
gaaray ka kond'ey.» Zama ay ga ye ka kand'ey ngey laabo ra, wo kaŋ ay no i
kaayey se.
16 Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga donton i ma tamko boobo ce kaŋ ga borey di
sanda mate kaŋ boro ga hari ham di cine. Woodin banda mo ay ga naŋ i ma
kol'ize boobo ce. I g'i koli ka kaa tondi kuuku fo-fo kulu boŋ, da tudu kulu boŋ,
da tondi guusey ra mo. 17 Zama ay moy goono ga laakal d'i muraadey kulu.
Manti tugante no i go ay se bo, i goy laaley mo si daabante ay moy se. 18 Sintina
day ay ga bana i gaa labu-care i goy laaley d'i zunubey se, za kaŋ i n'ay laabo
ziibandi. I n'ay wane baa mo toonandi nda ngey tooru himandey da ngey fanta
harey mo.

19 «Ya Rabbi, ay gaabo, d'ay wongu fu beero,
D'ay tuguyaŋo do mo taabi zaari ra!
Za ndunnya hirro me gaa no
dumi cindey ga fun ka kaa ni do ka ne:
‹Iri kaayey mana hay kulu tubu kala tangari,
Da hari yaamo yaŋ, da haŋ kaŋ ra nafa si.
20 Boro ga de-koyyaŋ te nga boŋ se no?
A binde, i manti irikoyyaŋ no!› »

21 Woodin se binde, hiino wo
ay g'i bayrandi nd'ay kambe gaabo d'ay hino mo.
I ga bay mo kaŋ ay maa ga ti Rabbi.

Murtantey banando

17 I na Yahuda zunubo hantum da guuru-bi kalam,
Da daminti deene mo.
I n'a jeeri a bina walhã boŋ,
D'araŋ sargay feema hilley boŋ mo,
2 Waati kaŋ i izey ga fongu
i sargay feemey d'i wayboro himandi bundu toorey gaa,
Tuuri biikoy kulu cire, da tudu kuukey boŋ.
3 Ya ay tondi kuuko kaŋ go batama ra,
Ay ga ni duura da ni arzaka kulu nooyandi
i ma ciya wongu arzaka,
Ni zunubo kaŋ ni te tudey boŋ
sududuyaŋ nangey ra banando nooya,
Ni laabo me-a-me ra.
4 Ni mo, ni boŋ se
ni ga ni tubo kaŋ ay na ni no taŋ.

Ay ga naŋ mo ni ma may ni ibarey se
laabu fo kaŋ ni si bay ra,
Zama araŋ na danji diyandi ay futa ra
kaŋ ga di hal abada.

5 Yaa no Rabbi ci:

Laalante no boro kaŋ ga de boro gaa,
Kaŋ ga nga laakalo sinji gaaham gaa,
Kaŋ bina ga bare ka fay da Rabbi.
6 Zama a ga ciya sanda saaji ra subu,
A si fonnay waati kaŋ cine albarka ga kaa bo,
Amma a ga goro saaji nangu koogey ra,
Laabu kaŋ gonda ciiri,
Kaŋ boro kulu si a ra.

7 Albarkante no boro kaŋ ga de Rabbi gaa,
Boro kaŋ Rabbi no ga ti a deyaŋ hari.
8 Zama a ga ciya sanda tuuri kaŋ i tilam hari me gaa
kaŋ ga nga kaajey salle gooro do haray.
A si humburu waati kaŋ wayna korno ga kaa,
Zama a kobtey ga boogu.
Hay kulu si no kaŋ g'a fitina koogay jiiri,
A si fay da hayyaŋ mo.

9 Bine bisa hay kulu diibi-diiba,
Laala kaŋ sinda safari ka bara a gaa, may no g'a bay?

10 Ay, Rabbi, ay ya bine fintalko no,
Ay ga laakal mo gosi,
Zama ay ma bana boro kulu se nga muraadey boŋ,
D'a te-goyey nafa mo boŋ.

11 Sanda darfanda kaŋ gum gunguri kaŋ a mana dam boŋ,
Yaadin cine no boro kaŋ na arzaka margu-margu
kaŋ manti cimi do ga bara.
A jirbey bindo ra no a ga fay d'a,
A bananta mo a ga ciya saamo.

12 Darza karga kaŋ gonda beeray za sintina,
Nga no ga ti iri nangu hananta.
13 Ya Rabbi, Israyla beeja,
Borey kaŋ na ni furu kulu ga haaw.
Borey kaŋ yaŋ na banda bare ni gaa,

I g'i maa hantum laabu gaa,
Zama i na Rabbi furu,
Nga kaŋ ga ti hari zuru fundikoono.

14Ya Rabbi, m'ay yayandi, ay ga yay mo.
M'ay faaba, ay ga du faaba mo,
Zama nin no ga ti ay sifawo.
15A go mo, borey go ga ne ay se:
«Man no Rabbi sanno go? A ma kaa me sohõ!»
16Ay wo mana cahã
ay ma fay da kuruko goray ni banda,
Ay mana yalla-yalla nda masiiba zaaro mo.
Ni ga bay haŋ kaŋ fun ay meyo ra,
Ni jine no a go.
17Ma si ciya humburkumay hari ay se,
Zama nin no ga ti ay koruyaŋ do masiiba hane.
18Borey kaŋ yaŋ goono g'ay gurzugandi, naŋ i ma haaw,
Amma ma si naŋ ay wo ma haaw.
Naŋ i biney ma pati, amma ay wo bina ma si pati.
Ni ma masiiba zaaro candi ka kande i gaa
k'i halaci labu-care.

I ma asibti* hane fay waani

19Yaa no Rabbi ci ay se: Ma koy ka kay Talkey Birni Meyo gaa, nango kaŋ Yahuda bonkooney ga furo ka fatta. Ma kay mo koyne Urusalima birni meyey kulu gaa. **20**Ma ne i se: Wa maa Rabbi sanno, ya araŋ Yahuda bonkoono, da Yahuda kulu, da Urusalima gorokoy kulu, araŋ kaŋ yaŋ goono ga furo kwaara meyey wo gaa! **21**Yaa no Rabbi ci: Wa laakal d'araŋ fundey, araŋ ma si jaraw kulu dumi jare asibti hane, araŋ ma si furo nd'a mo Urusalima meyey gaa. **22**Araŋ ma si jinay kulu dumi sambu mo ka fattandi araŋ windey ra asibti hane. Araŋ ma si goy kulu te mo, amma araŋ ma asibti hano fay waani, sanda mate kaŋ cine ay n'araŋ kaayey lordi nd'a. **23**Amma ngey wo, i mana maa, i mana hanga jeeri mo. I na ngey boŋ sandandi, zama ngey ma si maa, ngey ma si goojiyaŋ ta mo. **24**Yaa no Rabbi ci: A ga ciya mo, d'araŋ maa ay se da anniya, hal araŋ siino ga furo nda jinay dumi kulu gallo wo meyey gaa asibti hane, amma d'araŋ ga asibti hane fay waani, araŋ siino ga goy kulu te a ra, **25**waati din gaa bonkooney da ngey mayraykoyey ga furo gallo wo meyey gaa, ka goro Dawda karga boŋ mo. I ga wongu torkoyaŋ da bariyaŋ kaaru, ngey da ngey mayraykoyey, ngey kaŋ ga ti Yahuda alborey da Urusalima gorokoy. Gallo wo mo ga bara nda gorokoyaŋ hal abada. **26**Yahuda galley ra, da nangey kaŋ ga Urusalima windi mo ra, da Benyamin laabo, da Safela*, da tondi kuukey, da Negeb* mo, boroyaŋ ga fatta ka kande sargay kaŋ i ga ton, da sargay waani, da ŋwaari sargay, da lubban. I ga kande saabuyaŋ sargay mo Rabbi windo do. **27**Amma d'araŋ wangu ka maa ay se kaŋ ay ne araŋ ma asibti hano fay waani,

hala mo araŋ goono ga jinay sambu ka furo nd'ey Urusalima meyey gaa asibti hane – kal ay mo, ay ma danji daŋ a meyey gaa, kaŋ ga Urusalima faadey ŋwa, danjo si bu mo.

Kusu cinakwa misa

18 Sanno kaŋ fun Rabbi do ka koy Irimiya do neeya: **2**Ma tun ka koy kusu cinakwa do. Noodin no ay ga naŋ ni ma maa ay sanney. **3**Ay binde koy kusu cinakwa kwaara. A go mo, a goono ga nga goyo te da mãsin. **4**Kuso kaŋ a goono ga te da botogo, d'a hasara kusu cinakwa kambe ra, kal a m'a barmay ka kusu fo te koyne, haŋ kaŋ kusu cinakwa di ga kaan nga se no a ga te da botoga.

5Kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: **6**Ya Israyla dumo, ifo no ga ganji ay ma te d'araŋ sanda mate kaŋ kusu cinakwa wo te cine? Yaa no Rabbi ci: Guna, sanda botogo kaŋ go kusu cinakwa kambe ra, yaadin cine no araŋ go ay kambe ra, ya Israyla dumo. **7**D'ay na saaware te ndunnya dumi fo boŋ, wala mayray fo boŋ ka ne i m'a bagu, i m'a zeeri, i m'a halaci, **8**amma da alwaati woodin ra dumo kaŋ ay n'a ciine te din ma bare ka fay da nga laalayaŋo, ay mo kal ay ma bare ka fay da masiiba kaŋ ay anniya ay ma goy i boŋ. **9**Da mo ay saaware ndunnya dumi fo boŋ, wala mayray fo boŋ ka ne i m'a cina, i m'a tilam, **10**amma da alwaati woodin ra a na goy laalo te ay diyaŋ gaa, a mana ay sanno gana, ay mo, kal ay ma bare ka fay da gomno kaŋ ay miila ay ma te i se din.

11Sohõ binde, ma salaŋ Yahuda borey da Urusalima gorokoy se, ka ne: Yaa no Rabbi ci: Wa guna, ay ga masiiba sijiri k'a bangandi araŋ boŋ. Ay ga dabari te araŋ se. Wa bare fa! Araŋ boro fo kulu ma nga fondo laala naŋ, w'araŋ muraadey d'araŋ goyey tajandi. **12**Amma i go ga ne: «Daama si no, zama iri g'iri boŋ dabarey gana, iri afo kulu mo ma goy nga bine laalakoyo hanga sanda boŋ.»

13Woodin sabbay se, yaa no Rabbi ci:

Wa soobay ka hã dumi cindey ra,
May no ka maa hayo wo dumi baa ce fo?
Israyla wandiya na fanta hari beeri te.
14Liban neezo* ban tondi batama boŋ no?
Wala hari yeeney kaŋ ga zumbu
ka fun tudey boŋ koosu no?
15Amma ay borey diny'ay gaa.
I na dugu ton tooru yaamoyaŋ se.
I daŋ ngey boŋ se ngey ma kati ngey fondey gaa,
Ka za doŋ fondo zeeney taŋ,
Hal i ma fondayze siiro fooyaŋ gana,
Manti dabe boŋ bo.
16Haya n'i laabo ciya fanta hari
da kayna hari hal abada.

Boro kaŋ ga bisa kulu no ga dambara
ka nga boŋ saku.
17 Ay g'i say-say ngey ibarey jine
danga mate kaŋ cine wayna funay haw ga te.
Ay ga banda bare i se, kaŋ manti nda moyduma,
I masiiba zaaro ra.

Me-hawyaŋo kaŋ i te Irimiya boŋ

18 Waato din gaa no i ne: «Wa kaa, iri ma me haw dabariyaŋ te Irimiya boŋ, zama sikka si asariya si daray alfaga se, saaware si daray laakalkooney se, sanni mo si daray annabey se. Wa kaa, iri m'a kar da deene, iri ma si ye ka laakal ye a sanni baa afolloŋ gaa koyne.»

19 Ya Rabbi, m'ay guna,
Ma maa ay yanjekaarey jinda.
20 I ga gomni bana nda laala no, wala?
Zama i na guusu hirrimi fansi ay fundo se.
Ma fongu mate kaŋ cine ay kay ni jine nd'a,
Zama ay ma gomni sanni salaŋ ni se i sabbay se,
Ay ma ni futa hibandi ka kaa i boŋ mo.
21 Woodin sabbay se,
Kala ni m'i izey daŋ haray kambe ra,
Ma ngey bumbey mo no takuba hin se,
I wandey ma mursu ngey izey
ka ciya goboroyaŋ mo.
Buuyaŋ m'i alborey to.
Takuba m'i arwasey kar tangami ra mo.
22 I ma maa kaatiyaŋ i windey ra waati kaŋ
ni ga wurrandi izeyaŋ candi ka kande i se jirsi boŋ.
Zama i na guusu hirrimi fansi ay se zama ngey m'ay di,
I na kumsayyaŋ dake deene zama ngey m'ay cey di.
23 Amma, ya Rabbi, ni ga bay me-hawyaŋ kulu
kaŋ i goono ga gurum ay boŋ zama ngey m'ay wi se.
Ma si i laalayaŋo yaafa i se,
Ma si i zunubey mo tuusu ka kaa ni jine.
Amma ma naŋ i ma kati ni jine,
Ma te d'ey waati kulu kaŋ ni ga futu.

Foobo kaŋ i bagu misa

19 Yaa no Rabbi ci: Ma koy ka kusu cinako foobu day. Ma borey ra arkusu fooyaŋ, da alfagey ra dottijey suuban. 2 Ma fatta ka koy Hinnom izo gooro do, kaŋ go Cambu Meyo jarga. Noodin ni ma sanno kaŋ ay ga ci ni se din fe. 3 Ma ne: Ya araŋ Yahuda bonkooney, da Urusalima ra gorokoy, wa maa Rabbi sanno. Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay ga

masiiba candi ka kande nango wo boŋ, kaŋ ga naŋ a maako kulu hangey ga kungu. 4Za kaŋ borey wo n'ay furu, i na nango wo ziibandi ay se, i na dugu ton a ra de-koy fooyaŋ se, kaŋ yaŋ ngey bumbey wala i kaayey, wala Yahuda bonkooney si i bay. I na nango wo toonandi nda boro kaŋ sinda taali kuri. 5I na Baal sududuyaŋ nangey cina, zama ngey ma ngey ize arey ton danji ra, sargay kaŋ i ga ton Baal se nooya, haŋ kaŋ ay man'a lordi te, yana a ci, a mana baa kaa ay bina ra mo. 6Woodin sabbay se, guna, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ i si ye ka ne nango wo se Tofet koyne, wala Hinnom izo gooro, kala day Boro Wiyaŋ gooru. Yaadin no Rabbi ci.

Urusalima halaciyaŋo

7Ay ga Yahuda nda Urusalima saawara ciya yaamo nango wo ra. Ay ga naŋ takuba m'i zeeri ngey ibarey jine, da borey kaŋ yaŋ goono g'i fundey ceeci kambe ra mo. Ay g'i buukoy no i ma ciya beene curey da laabo ganji hamey se ŋwaari. 8Ay ga gallo wo ciya kurmu nda donda-caray hari mo. Boro kaŋ ga bisa kulu ga dambara, a ma cuusu gallo balaawey baayaŋ se. 9Ay ga naŋ i ma ngey ize arey da ize wayey ham ŋwa. I boro fo kulu mo ga nga cora ham ŋwa, wongu windiyaŋ gurzugay da kankami ra, kaŋ i ibarey d'i fundey ceecikoy g'i kankam d'a.

10Waato din gaa no ni ma foobo kaŋ go ni se din bagu borey kaŋ goono ga ni dum kulu jine. 11Ma ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Yaadin cine no ay ga dumo wo da gallo wo bagu nd'a, sanda mate kaŋ i ga kusu cinako kusu bagu cine, hal a si ye ka hanse koyne. I ga fijiyaŋ te mo Tofet ra, zama fijiyaŋ nangu fo si cindi. 12Yaa no Rabbi ci: Yaadin mo no ay ga te nango wo se, d'a ra gorokoy mo se, ay ma gallo wo ciya sanda Tofet cine. 13Urusalima windey da Yahuda bonkooney waney mo ga ciya harram hari sanda Tofet cine. Zama i na dugu ton windey daabirjey boŋ beene kundey se, i na haŋyaŋ sargayey soogu mo de-koy fooyaŋ se.

Irimiya furo kasu

14Waato din gaa Irimiya kaa ka fun Tofet, nango kaŋ Rabbi n'a donton a ma koy ka annabitaray te. A kay Rabbi windo batama ra, ka ne jama kulu se: 15Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay ga masiibey kulu kaŋ yaŋ ay ci candi ka kande gallo wo da nga kawyey kulu boŋ, za kaŋ i na ngey boŋ sandandi, zama ngey ma si maa ay sanney se.

20 Waato kaŋ Alfa Pasur, Immer izo, kaŋ ga ti Irikoy windo se jina fune maa kaŋ Irimiya goono ga hayey din annabitaray te, 2kala Pasur na annabi Irimiya kar k'a daŋ baka* ra kaŋ go Benyamin meyo do, azawa kambe haray wano, meyo kaŋ go Rabbi fuwo jarga. 3A wane suba mo Pasur na Irimiya kaa baka ra. Kala Irimiya ne a se: «Rabbi mana ni maa daŋ Pasur bo, amma Joote go Kuray Kulu.» 4Zama yaa no Rabbi ci: A go, ay ga ni ciya humburkumay hari ni boŋ se, hala nda ni corey kulu mo se. I ibarey takubey g'i zeeri, ni moy ga di a mo. Ay ga Yahuda kulu daŋ Babila bonkoono kambe ra. A

ga kond'ey ka daŋ tamtaray Babila ra, a g'i wi da takuba mo. **5**Gallo wo mo, a
arzaka kulu nd'a nafa kulu nd'a jinay caadantey kulu, oho, hala nda Yahuda
bonkooney jisiri nangey ra waney, ay g'i daŋ i ibarey kambe ra. Ngey mo g'i ku,
i m'i sambu ka kond'ey Babila. **6**Nin wo mo, Pasur, da borey kulu kaŋ goono ga
goro ni windo ra, araŋ ga koy tamtaray ra. Ni ga kaa Babila, noodin no ni ga bu,
noodin mo no i ga ni fiji, nin da ni corey kulu, kaŋ yaŋ se ni na tangari
annabitaray te.

Irimiya hẽeno

7Ya Rabbi, ni n'ay fafagu, ni du ay mo.
Ni bisa ay gaabi, ni te zaama mo.
Ay ciya hahaarayaŋ hari zaari me-a-me,
Borey kulu goono g'ay hahaara.
8Zama saaya kaŋ cine ay ne ay ga salaŋ kulu,
Ay ga soobay ka kaati ka ne:
«Toonye nda halaciyaŋ go kaa!»
Zama Rabbi sanno hima ay se sanda wowi hari
da donda-caray hari zaaro me-a-me.
9Kal ay ne: «Ay s'a maa ci,
Ay si ye ka sanni fo ci a maa ra koyne.»
Amma ay maa ay bina ra sanda danji kaŋ ga ton no
goono ga daabu ay biriyey ra.
Ay farga da suuru hinyaŋo,
A mong'ay se mo.
10Zama ay maa boro boobo ruubu, i go ga ne:
«Joote go kuray kulu gaa.
M'a kalima, oho, iri ga kond'a kalima!»
Ay naanay borey kulu goono ga batandi hala ya kaŋ.
I go ga ne: «Hambara boro ga hin k'a halli,
Iri mo ma te a boŋ zaama,
Iri ma bana a gaa.»

11Amma Rabbi go ay banda,
Gaabikooni no kaŋ ga humburandi.
Woodin se no ay gurzugandikoy ga kati.
I si te zaama bo, amma i ga haaw gumo,
Zama i mana goy da laakal,
Ngey nda kayna no hal abada
kaŋ borey si diny'a gaa.
12Amma, ya nin Rabbi Kundeykoyo, adilantey* Neesikwa,
Nin kaŋ ga di gunde nda bine ra,
Naŋ ay ma di ni banando i boŋ,
Zama ni do no ay konda ay sabaabo.

13 Wa baytu te Rabbi se, wa Rabbi sifa,
Zama a na alfukaaru fundi faaba
laala goy-teekoy kambe ra.

14 Laalante no zaaro kaŋ ra i n'ay hay.
I ma si hano kaŋ hane
ay nya n'ay hay din albarkandi.
15 Laalante no bora kaŋ kande ay baabo se
baaru hanno k'a bine kaanandi gumo
ka ne: «I na ize aru hay ni se,»
16 Naŋ bora din ma ciya
sanda galley kaŋ yaŋ Rabbi zeeri,
A mana jalla i gaa mo.
A ma maa kuuwayaŋ susubay,
Da wongu ceyaŋ mo wayna go zaari sance,
17 Za kaŋ Rabbi man'ay wi za ay go gunde ra,
Hal ay nyaŋo ma ciya ay se saaray,
A gunda ma beeri waati kulu.
18 Ifo se no ay fatta ka fun gunde ra
hal ay ma di taabi nda bone,
Ay m'ay jirbey ban haawi ra mo?

Nebukadnezzar ga Urusalima ŋwa

21 Sanno wo fun Rabbi do ka kaa Irimiya do, waato kaŋ bonkoono Zedeciya na Pasur Malciya izo, da Alfa Zafaniya Maaseya izo donton a gaa ka ne: 2 «Ay ga ni ŋwaaray, ma saaware ceeci ay se Rabbi gaa, zama Babila bonkoono Nebukadnezzar kande iri gaa wongu. Hambara Rabbi ga te iri se nga dambara goyey dumo boŋ, zama bora din ma tun ka fay da iri.»

3 Kala Irimiya ne i se: Haŋ kaŋ araŋ ga ci Zedeciya se neeya: 4 Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Wa guna, wongu jinayey kaŋ go araŋ kambey ra, kaŋ yaŋ araŋ ga Babila bonkoono wongu nd'a, ngey nda Kaldancey kaŋ yaŋ n'araŋ daŋ game gallo banda, wongu jinay din, kal ay m'i bare, m'i margu-margu ka kand'ey hala gallo wo bindo ra. 5 Ay bumbo mo no ga wongu nd'araŋ, ay kambe go sallante nda jase gaabikooni, da dukuri, da futay. Oho, futay korno no ay g'a te d'a. 6 Ay ga gallo wo gorokoy kar, boro nda alman, i ga bu da balaaw bambata. 7 Yaa no Rabbi ci: Woodin banda mo koyne, ay ga Yahuda bonkoono Zedeciya daŋ, nga nda nga tamey, d'a jama, da borey kaŋ yaŋ du ka balaawo da takuba da hara yana gallo ra. Ay g'i daŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, kaŋ ga ti i ibarey kambe ra, ngey kaŋ yaŋ goono g'i fundey ceeci. A g'i kar da takuba. A si jalla i gaa, a si bakar i se, a si suuji te i se mo.

8 Ni ga ne borey wo se koyne: Yaa no Rabbi goono ga ci: A go, ay na fundi fondo da buuyaŋ fondo daŋ araŋ jine. 9 Boro kaŋ goro gallo wo ra, takuba, da haray, da balaaw no g'a wi. Amma boro kaŋ fatta ka koy ka kaŋ Kaldancey kambe ra, kaŋ yaŋ n'araŋ koli ka windi nda wongu, bora din ga funa, a ga yana

nda nga fundo. **10**Yaa no Rabbi ci: Zama ay n'ay moyduma sinji gallo wo boŋ
da masiiba miila, kaŋ manti gomni wane no. Ay g'a daŋ Babila bonkoono
kambe ra, nga mo g'a ton da danji.
11Ni ma ne Yahuda bonkoono banda se mo: Wa maa Rabbi sanno. **12**Ya
Dawda dumo, yaa no Rabbi ci:

Wa cimi ciiti te susubay kulu.
Wa borey kaŋ yaŋ i goono ga kom faaba ngey komkoy kambe ra,
Zama ay futa ma si fatta sanda danji cine
ka ton hala boro si no kaŋ ga hin k'a wi,
Araŋ goyey laalayaŋo sabbay se.
13Ya nin gooro ra gorokwa, da tondi batama wano mo,
Ay ga gaaba nda nin. Yaadin no Rabbi ci.
Araŋ kaŋ goono ga ne:
«May no ga hin ka zumbu ka kaa iri gaa?
May no ga hin ka furo iri nangorayey ra?»
14Amma ay ga ciiti araŋ se araŋ goyey boŋ.
Yaadin no Rabbi ci.
Ya danji tusu araŋ saajo gaa,
Kaŋ ga hay kulu kaŋ go a windanta ŋwa ka ban.

Yahuda fuula banda boŋ annabitara

22 Yaa no Rabbi ci: Ma koy Yahuda bonkoono windo do ka sanno wo ci
noodin: **2**Ma ne: Ya Yahuda bonkoono kaŋ goono ga goro Dawda
karga boŋ, nin da ni bannyey da ni talkey kaŋ yaŋ ga furo windi meyey wo gaa,
wa maa Rabbi sanno. **3**Yaa no Rabbi ci: Wa cimi ciiti te, wa adilitaray mo te.
Araŋ ma boro kaŋ i kom faaba ka kaa toonyante kambe ra. Araŋ ma si toonye te
yaw wala alatuumi wala wayboro kaŋ kurnye bu se. Araŋ ma si boro kaŋ sinda
taali wi mo nango wo ra. **4**Zama hala day araŋ na woodin yaŋ te, bonkooney
kaŋ yaŋ ga goro Dawda karga boŋ, ngey kaŋ yaŋ ga torkey da bariyey kaaru, i
ga soobay ka furo windo wo meyey gaa, bonkoono da nga tamey da nga talkey
kulu. **5**Amma d'araŋ wangu ka sanney din gana, ay ze d'ay boŋ, windo wo ga
ciya kurmu. Yaadin no Rabbi ci.
6Zama yaa no Rabbi na Yahuda bonkoono dumo ciine te d'a:

Ni ya danga Jileyad no ay se.
Ni ya danga Liban boŋo mo no.
Kulu nda yaadin saaji fimbi no ay ga ni ciya,
Danga galluyaŋ kaŋ sinda goroko cine.
7Ay ga borey kaŋ yaŋ ga ni halaci suuban,
Boro fo kulu nda nga wongu jinayey.
I ma ni sedre* darzakoyey beeri
k'i catu danji ra.

8Ndunnya dumi boobo ga kaa ka bisa gallu woone gaa, I afo kulu ga ne nga
gorokasino se: «Ifo se no Rabbi na woone te gallu bambata wo se?» **9**I ga tu mo
ka ne: «To, zama i na Rabbi ngey Irikoyo sappa tunandi se no. I sududu de-koy
fooyaŋ se ka may i se mo.»

10Wa si hẽ buuko se, wa si bu baray te a se mo.
Amma wa hẽeni korno te bora kaŋ koy din se,
Zama a si ye ka kaa koyne.
A si ye ka di laabo kaŋ ra i n'a hay din koyne.

11Zama yaa no Rabbi ci Yahuda bonkoono Sallum Yosiya izo boŋ, kaŋ na
koytaray ŋwa nga baabo Yosiya nango ra, Sallum din kaŋ jin ka fun nango wo ra.
A ne: A si ye ka kaa hal abada. **12**Amma nango kaŋ i kond'a tamtaray din, noodin
no a ga bu. A si ye ka di laabu woone koyne.

13Kaari bora kaŋ na nga windo cina adilitaray-jaŋay boŋ!
Da nga fu-izey mo cimi-ciiti-jaŋay boŋ!
Kaŋ na nga gorokasin goyandi, a man'a bana,
A man'a no nga alhakko mo!
14Bora ga ne: «Ay ga windi bambata cina ay boŋ se,
Da jidan bisa kaŋ fu-izey ga hay.
Ay m'a finetarey kaa, ay m'a daabu nda sedre bundu,
K'a tuusu nda pantir ciray.»

15Nin wo, ni ga mayray te
zama se ni goono g'a gaaziga nda sedre bundu no, wala?
Ni baaba, manti a ŋwa, a haŋ,
A na cimi ciiti nda adilitaray te?
A na nga ndunnya gora te baani samay waato din.
16A ciiti borey kaŋ go laami ra da alfukaarey se,
I goono ga baani goray te mo waato din.
Manti woodin ga cabe kaŋ a g'ay bay? Yaadin no Rabbi ci.
17Amma nin wo, ni moy da ni bina si hay kulu gaa
kala ni zamba riiba,
Ni ma wo kaŋ sinda taali wi, ni ma toonye te,
Ni ma komyaŋ mo te.

18Yaa no Rabbi ci Yahuda bonkoono
Yehoyacim Yosiya izo boŋ:

Borey si bu hẽeni te a sabbay se ka ne:
«Kaari, ya ay nya-izo!»
Wala: «Kaari, ay waymo!»
I si bu hẽeni te a sabbay se mo ka ne:

«Kaari, ya jine bora!» wala «Kaari, a darza!»
19I g'a fiji farkay fijiyaŋ, kaŋ ga ti
i m'a kurru ka furu Urusalima kwaara banda.

20Ma koy ka kaaru Liban boŋ, ka soobay ka kuuwa,
Ma ni jinda sambu gumo mo Basan ra,
Ma kaaru Abarim boŋ mo ka kuuwa,
Zama i na ni baakoy kulu tutubu.
21Ni bonkaana ra ay salaŋ ni se, amma ni ne:
«Ay si hangan ni se!»
Ni daa nooya za ni zankatara gaa,
Ni ma wangu k'ay sanno gana.
22Haw faaru ga ni kurukoy kulu kuru,
Ni baakoy mo ga koy tamtaray ra.
Waato din gaa daahir haawi nda kayna ga ni di
ni laalayaŋo kulu sabbay se.
23Ya nin kaŋ ga goro Liban ra,
Kaŋ ga ni fito te sedrey ra,
Man gaa ni durayyaŋo kaŋ ni ga te misa,
Waati kaŋ zaŋay ga ni di,
Sanda wayboro kaŋ ga hay-zaŋay wane cine!

24Yaa no Rabbi ci: Ay ze d'ay fundo, baa day i ma ne Yahuda bonkoono Koniya[25], Yehoyacim izo ya korbay no ay kambe ŋwaaro gaa, kulu nda yaadin kala ya ni dagu ka kaa noodin. **25**Ay ga ni daŋ borey kaŋ yaŋ goono ga ni fundo ceeci kambe ra, da borey kaŋ yaŋ ni ga humburu kambe ra mo, kaŋ ga ti Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, da Kaldancey kambe ra mo. **26**Nin da ni nyaŋo kaŋ na ni hay, ay g'araŋ jindaw araŋ ma koy laabu fo ra, naŋ kaŋ i mana ni hay, noodin mo no araŋ ga bu. **27**Amma laabo wo kaŋ i biney ga yalla-yalla nd'a ngey ma ye ka kaa a ra, i si ye ka kaa a ra koyne.

28Koniya wo kusu bago kaŋ i ga dond'a no?
Nga wo kusu no kaŋ boro kulu si ba r'a, wala?
Ifo se no i n'a jindaw, nga nda nga banda.
I n'i catu laabu kaŋ i si bay ra?
29Ya laabo, ya laabo, ya laabo, ma maa Rabbi sanno.
30Yaa no Rabbi ci:
Ma hantum ka ne boro wo sinda banda,
Boro wo si te albarka nga zamana ra,
Zama a banda ra sinda baa afo
kaŋ ga du ka goro Dawda karga boŋ,
Ka mayray te Yahuda boŋ koyne hal abada.

[25] 22:24 Koniya maa-gaaru no Yekoniya se. I ga ne a se Yehoyacin mo.

Hawjiyey kaŋ na naanay feeri

23 Kaari hawjiyey kaŋ yaŋ goono g'ay kuray nangey feejey halaci k'i say-say! Yaadin no Rabbi ci. **2**Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci hawjiyey boŋ kaŋ yaŋ goono g'ay jama kuru: Araŋ n'ay alman kuro say, araŋ n'i gaaray, araŋ man'i kunfa mo. A go, ay g'araŋ goyey laalayaŋo candi ka kande araŋ boŋ. Yaadin no Rabbi ci. **3**Gaa no ay bumbo, ay ga ye k'ay alman kuro kaŋ cindi din margu-margu ka fun d'ey laabey kulu ra, nangey kaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey. Ay ga ye ka kand'ey ngey kalo ra. I ga ize boobo hay, i ga zaada mo. **4**Ay ga hawjiyaŋ daŋ i se mo kaŋ yaŋ g'i kuru. Kuro si ye ka humburu koyne, i si joote, baa afo si jaŋ i ra mo. Yaadin no Rabbi ci.

Tuuri Kambe adilanta kaŋ ga kaa

5Yaa no Rabbi ci: A go, jirbiyaŋ goono ga kaa,
Kaŋ ay ga Tuuri Kambe fo tunandi Dawda se
kaŋ gonda adilitaray.
A ga may, a ga ciya bonkooni,

A ga goy da laakal,
A ga cimi ciiti nda adilitaray te laabo ra.
6A jirbey ra Yahuda ga du faaba,
Israyla mo ga baani goray te.
Maa kaŋ i g'a ce d'a neeya:
Rabbi iri Adilitara.

7Woodin sabbay se guna, jirbiyaŋ goono ga kaa, yaa no Rabbi ci, kaŋ boro si ye ka ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ fun da Israyla izey Misira laabo ra.» **8**Amma boro ga ne: «Ay ga ze da Rabbi fundikoono, nga kaŋ fun da Israyla banda azawa kambe nda laabey kulu ra,« nangey kaŋ yaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey. I ga goro mo ngey laabo ra.

Annabi tangarikomey

9Annabey boŋ sanni no,

Ay bina dooru. Ay biriyey kulu go ga jijiri,
Ay ciya sanda boro kaŋ bugu,
Sanda boro kaŋ duvan* hin a,
Rabbi nda nga sanni hanantey sabbay se.
10Zama laabo to da zina-teeriyaŋ.
Laaliyaŋ sabbay se no laabo goono ga te bine saray.
Saajo ra kurey nangey koogu,
Borey daa ga laala no, i hino mo, cimi si no a ra.

11Zama annabey da alfagey,
I sata hinka kulu sinda Irikoy ganayaŋ.
Oho, baa ay windo ra ay n'i laalayaŋo gar.
Yaadin no Rabbi ci.

12Woodin sabbay se no i fonda
ga ciya i se tansi nanguyaŋ kubay ra,
Ay g'i gaaray hal i ma kaŋ a ra.
Zama ay ga masiiba candi ka kande i boŋ,
Jiiro kaŋ ay ga bana i gaa din ra.
Yaadin no Rabbi ci.

13Ay di saamotaray Samariya annabey mo ra.
I na annabitaray te da Baal maa
k'ay jama Israyla darandi.
14Urusalima annabey ra mo ay di fanta hari:
I goono ga zina goy te, i ma tangari fondoyaŋ gana,
I goono ga laala goy-teekoy kambey gaabandi,
Hala boro fo si no kaŋ goono ga bare
ka fun nga fondo laala ra.
I kulu ciya ay se sanda Saduma* cine,
A ra gorokoy mo ga hima Gomorata* cine.

15Woodin se binde, yaa no Rabbi Kundeykoyo
ci annabey boŋ:

A go, ay g'i ŋwaayandi nda kobto forto,
Ay m'i tilasandi i ma tay hari haŋ,
Zama Urusalima annabey do no Irikoy wangay fun
ka koy laabo hirrey kulu me.

16Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Wa si hanga jeeri annabey din sanney se
kaŋ goono ga annabitaray te araŋ se,
Zama sanni yaamoyaŋ no i goono g'araŋ dondonandi nd'a.
I goono ga bangayyaŋ ci kaŋ i biney ra no a fun,
Manti Rabbi me ra wane no bo.
17Duumi i goono ga ne borey kaŋ yaŋ donda ay se:
Rabbi ne: «Araŋ ga du laakal kanay!»
Boro kulu mo kaŋ ga nga hanga sanda gana,
I ga ne a se:
«Masiiba kulu si du araŋ.»
18Amma may no ka kay Rabbi saaware marga ra ce fo,

Hal a koy ma du ka bay,
a ma maa a sanney mo?
May no ka hangan a sanno se hal a maa r'a mo?
19A go, Rabbi hari haw bambata,
kaŋ ga ti a futa, a fatta.
Oho, alma haw beeri no.
A ga kaŋ boro laaley boŋ.
20Rabbi futa si bare bo, kala nd'a goy ka ban,
A ma nga bine miila kulu toonandi.
Jirbey bananta ra araŋ ga faham parkatak.
21Ay mana annabey din donton bo,
Kulu nda yaadin i zuru.
Ay mana salaŋ i se bo,
Kulu nda yaadin i na annabitaray te.
22Amma d'a ciya i kay ay saaware marga ra,
Doŋ i g'ay borey daŋ i ma maa ay sanney,
Doŋ i g'i bare k'i kaa ngey fondo laalo ra
d'i goyey laalayaŋo mo gaa.

23Ay wo Irikoy kaŋ ga maan no.
Ay ya Irikoy kaŋ ga mooru mo no. Yaadin no Rabbi ci.
24Boro fo ga hin ka tugu
lokotoyaŋ ra kaŋ ay si di a no?
Yaadin no Rabbi ci.
Manti ay no ga beena nda ganda toonandi?
Yaadin no Rabbi ci.

25Ay maa haŋ kaŋ annabey ne, kaŋ yaŋ goono ga tangari annabitaray te d'ay maa. I goono ga ne: «Ay hindiri, ay hindiri!» **26**Waatifo no woodin ga ban annabey kaŋ ga tangari annabitaray te biney ra, da annabey mo kaŋ yaŋ ga ngey biney ra halliyaŋ ci? **27**I go ga tammahã ngey ga hin ka naŋ ay borey ma dinya ay maa gaa ngey hindirey kaŋ i goono ga ci care se din sabbay se, sanda mate kaŋ cine i kaayey dinya ay maa gaa Baal sabbay se. **28**Annabo kaŋ gonda hindiri, a ma nga hindiro dede. Amma boro kaŋ gonda ay sanno, a m'ay sanno ci da mate kaŋ ga saba. I ga subu baano kar alkama gaa no, wala? Yaa no Rabbi ci. **29**Ay sanno, manti sanda danji cine no, wala mo ndarka kaŋ ga tondiyaŋ bagu no? Yaadin no Rabbi ci.

30Yaa no Rabbi ci: Ay binde ga gaaba nda annabey din kaŋ goono g'ay sanno zay ngey nda care gaa. **31**Ay ga gaaba nda annabey, ngey kaŋ goono ga ngey meyey fiti ka ne: «Yaa no Rabbi ci...» Yaadin no Rabbi ci. **32**A go mo, ay ga gaaba nda ngey kaŋ ga annabitaray te da tangari hindiriyaŋ k'i dede mo. Yaadin no Rabbi ci. I goono g'ay jama kambandi ka kaa fonda gaa da ngey tangarey, da ngey boŋ sifayaŋ yaamo. Amma ay wo, ay man'i donton, ay man'i lordi, i si nafa kulu te mo jama wo se. Yaadin no Rabbi ci.

33Koyne, da jama wo, wala annabi, wala alfaga na ni hã ka ne: «Ifo no ga ti
Rabbi jaraw?» kala ni ma ne i se: Araŋ no ga ti jaraw, ay g'araŋ furu mo.
Yaadin no Rabbi ci. 34Zama annabo din, wala alfaga din, wala bora din, kaŋ ga
ne: «Rabbi jarawo neeya« – kal ay ma bora din da nga windo kulu gooji.
35Yaadin no araŋ boro fo kulu ga ci nga gorokasin se, da nga nya-izo se mo, a
ga ne: «Ifo no Rabbi tu d'a?» Wala a ma ne: «Ifo no Rabbi ci?» 36Araŋ si ye ka
fongu Rabbi jarawo gaa koyne, zama boro fo kulu sanni ga ciya nga boŋ se
jaraw. Zama Irikoy fundikoono, Rabbi Kundeykoyo, iri Irikoyo nooya, araŋ n'a
sanney barmay. 37Yaa no ni ga ci annabo se: «Ifo no Rabbi tu d'a ni se? Ifo mo
no Rabbi ci ni se?» 38Amma d'araŋ ne: «Rabbi jaraw« – yaa no Rabbi ci: Za
kaŋ araŋ na sanno din ci – «Rabbi jaraw« – kaŋ ay wo jin ka donton araŋ gaa ka
ne: Araŋ ma si ne Rabbi jaraw – 39woodin sabbay se, a go, haciika ay ga dinya
araŋ gaa! Ya araŋ da gallo kaŋ ay n'araŋ d'araŋ kaayey no furu ka kaa ay jine.
40Koyne, ay ga wowi hari kaŋ ga duumi candi ka kande araŋ boŋ, haawi kaŋ
sinda me, kaŋ borey si dinya a gaa.

Cilla hinka kaŋ to da jeejay izeyaŋ misa

24 Rabbi n'ay cabe, a go mo, ay di cilla hinka go ga sinji Rabbi fu meyo
jine, kaŋ yaŋ ga to da jeejay izeyaŋ. Waato kaŋ Babila bonkoono
Nebukadnezzar na Yahuda bonkoono Yekoniya Yehoyacim izo di ka kond'a
tamtaray, nga nda Yahuda ra mayraykooney kulu, da kambe goy-teerey, da
Urusalima ra zamey, a kond'ey Babila, gaa no ay di woodin. 2Cilla fa gonda
jeejay ize hanno yaŋ kaŋ ga boori gumo, sanda jeejay ninyaŋ jina wane cine.
Cilla fa mo gonda jeejay izeyaŋ kaŋ ga laala gumo, kaŋ yaŋ si ŋwa i fumbuyaŋo
sabbay se.

3Kala Rabbi ne ay se: «Irimiya, ifo no ni di?»

Ay mo ne: «Jeejay izeyaŋ no. Wo kaŋ yaŋ ga boori, i ga boori gumo. Ilaaley
mo ga laala hal i si ŋwa, zama i fumbu.»

4Kala Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 5Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci:
Sanda jeejay izey din kaŋ ga boori, yaadin cine no ay ga Yahuda wongu kuyaŋo
izey guna, ngey kaŋ yaŋ ay kaa nango wo ra ka kond'ey Kaldancey laabu.
6Zama gomni no ay g'i guna nd'a, ay ma ye ka kand'ey laabo wo ra koyne. Ay
g'i cina, ay si i bagu mo. Ay m'i tilam, ay si i dagu koyne. 7Ay m'i no bine kaŋ
g'ay bay, kaŋ ay ya Rabbi no. I ga ciya ay se jama, ay mo ga ciya i se Irikoy,
zama i ga bare ka ye ay do da bine folloŋ.

8Koyne, sanda jeejay ize laaley din mo, kaŋ yaŋ si ŋwa i fumbo sabbay se,
daahir, Yahuda bonkoono Zedeciya, d'a mayraykoyey, da Urusalima jara kaŋ
cindi laabo wo ra, da borey kaŋ yaŋ go Misira laabo ra da goray, yaadin cine no
ay g'i guna. Yaadin no Rabbi ci. 9Ay g'i nooyandi i ma ciya humburandiyaŋ
hari ndunnya mayrayey kulu ra, i laala sabbay se. I ma ciya wowi hari, da
yaasay hari, da donda-caray hari, da laaliyaŋ hari mo nangey kulu kaŋ ra ay g'i
gaaray ka kond'ey. 10Ay ga takuba nda haray da balaaw samba i gaa, kal i ma
ban laabo kaŋ ay na ngey da ngey kaayey no din ra.

Jiiri wayye tamtara

25 Sanno kaŋ kaa Irimiya do Yahuda borey kulu boŋ neeya, Yahuda
bonkoono Yehoyacim Yosiya izo mayra jiiri taacanta ra, Babila
bonkoono Nebukadnezzar mo, a mayra jiiri sintina nooya. **2**Sanno kaŋ annabi*
Irimiya ci Yahuda borey da Urusalima gorokoy kulu se neeya: **3**Za Yahuda
bonkoono Yosiya Amon izo mayra jiiri way cindi hinzanta ka kaa sohõ, jiiri
waranka cindi hinzo wo, Rabbi sanno go ga kaa ay do. Ay mo, ay goono g'a
salaŋ araŋ se, ay ga soobay ka ci ka yaara araŋ se, amma araŋ mana hanga jeeri
ka maa.

4Rabbi na nga tam annabey kulu donton araŋ gaa mo, a ga soobay k'i donton.
Amma araŋ mana saal, araŋ mana hanga jeeri ka maa mo. **5**A go ga ne: Wa
bare, araŋ kulu, ka fay d'araŋ fondo laalo, d'araŋ goyey laalayaŋo mo. Laabo
kaŋ Rabbi n'araŋ d'araŋ kaayey no za waato zamaney ka koy hal abada mo, araŋ
ma goro a ra. **6**Araŋ ma si de-koy fooyaŋ gana mo hal araŋ ma may i se ka
sududu i se. Araŋ ma si yanje ceeci ay gaa hal ay ma te bine araŋ kambe goyey
se. Ay mo si hasaraw te araŋ se.

7Kulu nda yaadin, kaŋ araŋ mana hangan ay se, araŋ na yanje ceeci ay gaa
d'araŋ kambe goyey, hal araŋ na hasaraw candi ka kande araŋ boŋ gaa. Yaadin
no Rabbi ci.

8Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Woodin sabbay se binde, za kaŋ araŋ man'ay
sanney gana, **9**a go, kal ay ma donton ka azawa kambe haray kundey kulu
sambu, d'ay tamo Babila bonkoono Nebukadnezzar mo. Ay ga kand'ey i ma
wongu nda laabo wo d'a ra gorokoy, da ndunnya dumey kulu kaŋ yaŋ go
ne-haray. Ay g'i halaci parkatak, ay m'i ciya alyanga hari, da donda-caray hari,
da kurmu mo hal abada. Yaadin no Rabbi ci. **10**Ay ga naŋ mo bine kaani jinde
ma bu i ra, da farhã jinde, da arhiiji jinde, nda wayhiiji jinde, da fufuyaŋ tondi
kosongu, da fitilla kaariyaŋ mo. **11**Laabo wo kulu mo ga ciya kurmu nda
alyanga hari. Dumey wo mo ga may Babila bonkoono se kala jiiri wayye.

12A ga ciya mo, waati kaŋ jiiri wayya din kubay, ay ga Babila bonkoono da
nga dumo da Kaldancey laabo mo ciiti ngey zunubey sabbay se, ay m'a ciya
kurmu hal abada. Yaadin no Rabbi ci. **13**Ay sanney kulu kaŋ ay ci laabo din boŋ
mo, ay g'i candi ka kand'ey a boŋ, sanda haŋ kaŋ i hantum tira wo ra nooya, kaŋ
Irimiya na annabitaray te dumey wo kulu boŋ. **14**Zama ndunnya dumi boobo da
bonkooni beeri yaŋ mo g'i daŋ tamtaray. Ay mo ga bana i gaa i te-goyey d'i
kambe goyey boŋ.

Irikoy futay haŋ-gaasiya

15Zama yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci ay se: Ma futay duvan* haŋ-gaasiya
wo ta ay kambe ra. Dumi kulu kaŋ gaa ay ga ni donton, m'i haŋandi nd'a. **16**I ga
haŋ mo, ka teeni, hal i ma follo, takuba kaŋ ay ga samba i game ra din sabbay
se.

17Kal ay na haŋ-gaasiya ta Rabbi kambe ra. Ay na ndunnya dumey kulu
haŋandi, sanda ngey kaŋ yaŋ Rabbi n'ay donton i gaa. **18**Ngey neeya:

Urusalima, da Yahuda galley, d'a bonkooney, d'a mayraykoyey, zama i ma ciya kurmu da humburandiyaŋ hari, da donda-caray hari, da laaliyaŋ hari mo, sanda mate kaŋ cine a go d'a hunkuna. **19**Ngey mo neeya: Misira bonkoono Firawna, da nga tamey, d'a mayraykoyey, d'a talkey kulu, **20**da dumi waani-waaney kulu kaŋ furo care ra, kaŋ ga ti Uz laabo bonkooney kulu, da Filistancey laabey koyey kulu, (sanda Askelon, da Gaza, da Ekron, da Asdod jara kaŋ cindi,) **21**da Edom, da Mowab, da Amon izey, **22**da Tir koyey kulu, da Zidon koyey kulu, da koyey kaŋ go teeko daranta laabey ra, **23**da Dedan, da Tema, da Buzu, da dumi kulu kaŋ yaŋ ga ngey kar-kambey cabu, **24**da Laarabey laabu koyey kulu, kaŋ ga ti dumi waani-waaney kulu kaŋ furo care ra, kaŋ yaŋ go saajo ra, **25**da Zimri koyey kulu, da Elam koyey kulu, da Medancey koyey kulu, **26**da azawa kambe koyey kulu kaŋ ga mooru wala kaŋ ga maan care gaa, da ndunnya mayrayey kulu kaŋ go ndunnya ra. I kulu bananta mo, gaa no Babila bonkoono ga haŋ.

27Ni ga ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Wa haŋ ka bugu. Araŋ ma yeeri, araŋ ma kaŋ, araŋ ma si ye ka tun mo, takuba kaŋ ay ga samba araŋ game ra sabbay se. **28**D'i wangu ka gaasiya ta ni kamba ra ka haŋ mo, kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Daahir, araŋ g'a haŋ! **29**Zama a go, gallo kaŋ i n'a ce d'ay maa, noodin no ay ga sintin ka kande masiiba. Araŋ binde, araŋ ga ciiti yana no? Araŋ si du ka ciito yana bo, zama ay go ga ce i ma kande takuba ndunnya gorokoy kulu boŋ. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

30Kala ni ma annabitaray wo kulu te i gaa da sanney wo kulu ka ne i se:

Rabbi ga dunduyaŋ te beene,
A ma nga jinda sambu nga nangoray hananta ra.
A ga kaati gumo ka gaaba nda nga alman kalo.
A ga kuuwa ndunnya gorokoy kulu gaa,
Sanda mate kaŋ cine reyzin* taamukoyaŋ ga kuuwa.
31Kuuwa din mo ga koy hala ndunnya citi,
Zama Rabbi gonda kakaw nga nda ndunnya dumey game ra.
A ga konda Adam-izey kulu ciiti do,
Boro laaley mo, a g'i nooyandi takuba hin se.
Yaadin no Rabbi ci.

32Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Wa guna, masiiba ga fun dumi fo do ka koy dumi fo do.
Hirriyaŋ bambata mo ga tun za ndunnya me.

33Han din hane binde i ga di borey kaŋ yaŋ Rabbi ga wi za ndunnya me woone gaa kal a ma koy ya-haray meyo gaa. Boro kulu si bu baray te i se, i si i margu, i si i fiji mo. I ga ciya sanda birji laabo boŋ.

34Ya araŋ hawjiyey, wa kuuwa, wa soobay ka hẽ.

Ya araŋ alman kuray jine borey,
Araŋ ma bimbilko, zama araŋ wiyaŋ
d'araŋ kar-ka-sayyaŋ waate kubay cap!
Araŋ ga kaŋ ka bagu sanda diji taasa darzante.
35 Hawjiyey jaŋ nangu kaŋ ga tugu,
Kuro jine borey mo jaŋ yanayaŋ fondo.
36 Hawjiyey hẽeni jinda
da kuro jine borey kaatiyaŋo neeya!
Zama Rabbi goono g'i kurey nangey halaci.
37 Alman kaley kaŋ goro nda laakal kanay, waato,
I dangay Rabbi futay korna sabbay se.
38 A fatta sanda mate kaŋ muusu beeri ga fatta nga guuso ra,
Zama i laabo ciya kurmu kankamandikwa futa
da Rabbi futay korna sabbay se.

Jama ne ngey ga Irimiya wi

26 Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo mayra sintinyaŋo waate, sanni woone kaa ka fun Rabbi do ka ne: 2 Yaa no Rabbi ci: Ma koy ka kay Rabbi windo batama ra, ka salaŋ Yahuda galley kulu borey kaŋ yaŋ ga kaa ka sududu Rabbi windo ra se. Ma ci i se sanney kulu kaŋ yaŋ ay ga ni lordi nd'a. Ni ma ci i se, ma si baa sanni ize folloŋ zabu. 3 Hambara i ga maa, i afo kulu mo ma bare ka fay da nga fondo laalo. Zama ay mo ma bare ka fay da masiiba kaŋ ay miila ay ma te i se din i goyey laalayaŋo sabbay se. 4 Ni ga ne i se: Yaa no Rabbi ci: D'araŋ wangu ka hangan ay se k'ay asariya kaŋ ay daŋ araŋ jine din gana, 5 d'araŋ wangu ka hangan ay tam annabey sanney se, ngey kaŋ ay donton araŋ gaa, ay ga soobay k'i donton, amma araŋ mana hangan – 6 To, yaadin gaa kal ay mo, ay ma windo wo ciya sanda Silo cine, ay ma gallo wo mo ciya laaliyaŋ sabaabu ndunnya dumey kulu se.

7 Alfagey da annabey da jama kulu binde maa Irimiya goono ga sanney din salaŋ Rabbi windo ra. 8 A ciya binde, waato kaŋ Irimiya na sanney kulu kaŋ Rabbi n'a lordi nd'a nga ma ci jama se ci ka ban, kala alfagey da annabey da jama kulu n'a di. I ne: «Daahir, ni ga bu no!» 9 I ne mo koyne: «Ifo se no ni na annabitaray te Rabbi maa ra, hala ni ne: ‹Windo wo ga ciya sanda Silo cine, gallo wo mo ga ciya kurmu, kaŋ sinda goroko?› »Jama kulu binde margu Irimiya boŋ Rabbi windo ra.

10 Waato kaŋ Yahuda mayraykoyey maa woodin baaru, i tun ka fun bonkoono windo ra ka kaa noodin Rabbi windo ra. I goro Rabbi windo Me Tajo gaa. 11 Waato din gaa no alfagey da annabey salaŋ mayraykoyey da jama kulu se ka ne: «Boro woone wo, i ma buuyaŋ ciiti dumbu a boŋ, zama a na annabitaray te ka gaaba nda gallo wo, mate kaŋ araŋ maa d'araŋ hangey.»

12 Gaa no Irimiya mo salaŋ mayraykoyey da jama kulu se ka ne: «Rabbi n'ay donton no ay ma annabitaray te da sanney wo kulu kaŋ yaŋ araŋ maa, kaseetiyaŋ kaŋ ga gaaba nda windo wo da gallo wo. 13 Sohõ binde, kal araŋ m'araŋ fondey d'araŋ goyey barmay ka Rabbi araŋ Irikoyo sanno gana. Rabbi

mo ga ye ka bare, a ma masiiba kaŋ a ci araŋ boŋ din naŋ. 14Ay wo kay, ay
neeya araŋ kambe ra. Kal araŋ ma te ay se haŋ kaŋ ga boori da haŋ kaŋ ga saba
araŋ diyaŋ gaa. 15Kala day araŋ ma bay kaŋ woone wo cimi no: d'araŋ n'ay wi,
araŋ ga boro kaŋ sinda taali kuri alhakku candi ka kande araŋ bumbey, da gallo
wo, d'a ra gorokoy kulu boŋ. Zama daahir Rabbi n'ay donton araŋ do no, ay ma
sanney wo kulu ci araŋ hangey ra.»
16Waato din gaa no mayraykoyey da jama kulu salaŋ alfagey da annabey se
ka ne: «Boro wo, i mana hima ka buuyaŋ ciiti dumbu a boŋ, zama Rabbi iri
Irikoyo maa ra no a salaŋ iri se.»
17Gaa no laabo arkusey ra afooyaŋ tun ka kay ka salaŋ jama marga kulu se
ka ne: 18«Mika, Morsati bora na annabitaray te Yahuda bonkoono Hezeciya
zamana ra. A salaŋ Yahuda jama kulu se ka ne: Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

I ga Sihiyona far sanda fari cine,
Urusalima ga ciya kurmu guyaŋ,
Windo tudo mo ga hima tuuri zugu ra
tudey boŋ sududuyaŋ nangu cine.

19Yahuda bonkoono Hezeciya da Yahuda kulu na bora din wi no, wala? Manti
Rabbi humburkuma na bonkoono di no, hal a na gomni ŋwaaray Rabbi gaa?
Manti Rabbi bare mo ka fay da masiiba kaŋ a jin ka ci i boŋ din? Amma iri
goono ga laala bambata te iri bumbey fundey se.
20Woodin banda mo koyne, boro fo go no kaŋ na annabitaray te Rabbi maa
ra. Bora din Uriya no, Semaya izo, Ciriyat-Yeyarim boro no. A na annabitaray
te mo ka gaaba nda gallo wo da laabo wo, kaŋ nga nda Irimiya sanney wo kulu
ga saba no, cap! 21Waato kaŋ bonkoono Yehoyacim da nga wongaarey kulu, d'a
mayraykoyey kulu maa a sanno, kala bonkoono ceeci nga m'a wi. Amma saaya
kaŋ Uriya maa baaro, a humburu ka zuru ka koy Misira. 22Bonkoono
Yehoyacim mo na boroyaŋ donton i ma koy Misira. Ngey neeya: El-Natan
Akbor izo, da boro fooyaŋ kaŋ go a banda koy Misira. 23I fatta nda Uriya
Misira ra ka kand'a Bonkoono Yehoyacim do. Nga mo n'a wi da takuba k'a
buukwa furu talkey saarayey boŋ.»
24Amma Ahikam Safan izo kambe go Irimiya banda, i ma s'a daŋ jama
kambe ra hal i m'a wi.

Irimiya ne i ma ye Babila bonkoono do haray

27 Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo koytara sintina ra no, sanni
woone fun Rabbi do ka kaa Irimiya do kaŋ ne: 2Yaa no Rabbi ci ay se:
Ma sisiri da calu yaŋ te ni boŋ se k'i sarku ni jinda gaa. 3M'i samba mo i ma koy
Edom bonkoono do, da Mowab bonkoono do, da Amon izey bonkoono do, da
Tir koyo do, da Zidon koyo mo do. Diyey kaŋ yaŋ kaa Urusalima Yahuda
bonkoono Zedeciya do no ga kond'ey. 4M'i lordi mo ka ne i ma koy ngey koyey
do, i ma ne: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Mate kaŋ araŋ ga ci
araŋ koyey se neeya: 5«Ay no ka ndunnya, da boro, da almaney kaŋ yaŋ go

ndunnya ra te d'ay hin beero d'ay kambe sallanta mo. Ay g'a no mo bora kaŋ ay di ga hagu a se. **6**Sohõ mo ay na laabey wo kulu daŋ ay tamo Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra. Ay n'a no ganji hamey mo zama i ma may a se. **7**Ndunnya dumey kulu mo ga may a se, nga nd'a izo, d'a haama mo se, hala Babila laabo alwaato ma kubay. Waato din gaa no ndunnya dumi boobo da bonkooni beeri yaŋ ga nga mo daŋ tamtaray.»

8A ga ciya mo, laabo wala dumo kaŋ ga wangu ka may Babila bonkoono Nebukadnezzar se din, a mana yadda mo ka nga jinda daŋ Babila bonkoono calo ra, ay ga dumo din gooji nda takuba, da haray, da balaaw, kal ay m'i kulu halaci a kambe ra. Yaadin no Rabbi ci. **9**Araŋ binde ma si saal araŋ annabey din, d'araŋ gunakoy, d'araŋ hindirikoy, d'araŋ moodabal-teekoy, d'araŋ ziimey, kaŋ yaŋ ga salaŋ araŋ se ka ne: «Abada, araŋ si may Babila bonkoono se bo!» **10**Zama tangari annabitaray no i goono ga te araŋ se, kaŋ g'araŋ hibandi ka moorandi araŋ laabo. Ay mo g'araŋ gaaray, araŋ ga halaci mo. **11**Amma dumo kaŋ ga nga jinda daŋ Babila bonkoono calo cire, a ga may a se mo, dumo din kal ay ma fay d'ey i ma goro ngey laabo ra. I ga ngey laabo far ka goro a ra mo. Yaadin no Rabbi ci.

12Ay na sanni te Yahuda bonkoono Zedeciya se mo, kaŋ ga saba nda woodin yaŋ. Ay ne: W'araŋ jindey daŋ Babila bonkoono calo cire. Araŋ ma may a se d'a borey mo se, zama araŋ ma funa! **13**Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma bu, nin da ni borey, takuba nda haray da balaaw se, haŋ kaŋ Rabbi n'a kaseetiyaŋ te dumi kaŋ wangu ka may Babila bonkoono se boŋ? **14**Wa si saal annabey sanney kaŋ i goono ga ci araŋ se ka ne: «Abada, araŋ si may Babila bonkoono se bo!» – zama tangari annabitaray no i goono ga te araŋ se. **15**Zama ay wo man'i donton, yaa no Rabbi ci, amma i goono ga tangari annabitaray te ay maa ra. Woodin sabbay se no ay g'araŋ gaaray araŋ ma halaci, araŋ da annabey kaŋ yaŋ goono ga annabitaray sanney din te araŋ se.

16Ay salaŋ alfagey da jama kulu mo se ka ne: Yaa no Rabbi ci: Wa si hangan araŋ annabey sanney se, kaŋ yaŋ goono ga annabitaray te araŋ se ka ne: «A go, d'a tonton kayna, i ga ye ka kande Rabbi windo jinayey ka fun d'ey Babila.» Zama tangari no i goono ga annabitaray te d'a araŋ se. **17**Wa si hangan i se bo! Wa soobay ka may Babila bonkoono se ka funa. Ifo se no gallo wo ga ciya kurmu? **18**To, da ngey wo annabiyaŋ no, hala mo Rabbi sanno go i banda, i ma ŋwaaray Rabbi Kundeykoyo gaa sohõ jinayey kaŋ cindi Rabbi windo ra boŋ, da Yahuda bonkoono windo ra, da Urusalima ra, hala ngey mo ma si koy Babila. **19**Zama Rabbi Kundeykoyo sanno neeya muuley*, da nyumayyaŋ bango, da taasa kanjekoyey, da jinayey kaŋ cindi gallo wo ra boŋ. **20**Woodin yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar man'i ku, waato kaŋ a na Yahuda bonkoono Yekoniya Yehoyacim izo di ka fun d'a Urusalima. A kond'a Babila k'a daŋ tamtaray ra, nga nda Yahuda mayraykoyey kulu da Urusalima waney mo. **21**Oho, jinayey kaŋ cindi Rabbi windo ra, da Yahuda bonkoono windo ra, da Urusalima mo ra, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci i boŋ: **22**Ngey mo, i ga kond'ey Babila. I ga goro noodin mo, hala waati kaŋ ay g'i kunfa. Waato din gaa no ay ga ye ka kand'ey k'i yeti neewo. Yaadin no Rabbi ci.

Hananiya, annabi tangarikomo

28 A go no, jiiro din ra, Yahuda bonkoono Zedeciya mayra jiiri taacanta handu guwanta ra, kala annabi Hananiya Azzur izo, Jibeyon boro salaŋ ay se Rabbi windo ra alfagey da jama kulu jine. **2**A ne: «Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ay ga Babila bonkoono calo ceeri. **3**Ne ka koy jiiri hinka ay ga ye ka kande Rabbi windo jinayey kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ku ka konda Babila, i ma kaa neewo. **4**Ay ga ye ka kande Yahuda bonkoono Yekoniya Yehoyacim izo neewo, da Yahuda tamtaray izey kulu kaŋ yaŋ koy Babila, zama ay ga Babila bonkoono calo ceeri.» Yaadin no Rabbi ci.

5Kala annabi Irimiya salaŋ annabi Hananiya se alfagey da jama kulu jine, kaŋ yaŋ goono ga kay noodin Rabbi windo ra. **6**Annabi Irimiya ne: «Amin! Rabbi ma te yaadin! Rabbi ma ni annabitaray sanney kulu toonandi. A ma ye ka kande Rabbi fuwo jinayey da borey kulu kaŋ yaŋ i konda tamtaray, i ma fun Babila ka ye ka kaa neewo mo! **7**Kulu nda yaadin, sohõ ni ma maa sanno wo kaŋ ay go ga ci ni se da jama kulu mo se: **8**Waato annabey kaŋ yaŋ n'ay jin, i na ni mo jin, i na annabitaray te ka gaaba nda laabu boobo da mayray beeri yaŋ. I ga kaseeti wongu nda masiiba nda balaaw boŋ. **9**Annabi kaŋ ga laakal kanay annabitaray te, da annabo din sanno tabbat, i ga bay annabo din gaa kaŋ Rabbi no k'a donton, a sinda sikka.»

10Kala annabi Hananiya na calo sambu annabi Irimiya jinda gaa k'a ceeri. **11**Hananiya salaŋ mo jama kulu jine ka ne: «Yaa no Rabbi ci: Yaawo cine no ay ga Babila bonkoono Nebukadnezzar calo ceeri nd'a k'a kaa dumo wo jinda gaa, hala jiiri hinka ga kubay.» Gaa no annabi Irimiya na nga diraw te.

12Waato kaŋ annabi Hananiya na calo ceeri annabi Irimiya jinda gaa, woodin banda Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: **13**Yaa no Rabbi ci: Ma koy ka ne Hananiya se: Ni na bundu caluyaŋ ceeri, amma i nangu ra ni na guuru-bi wane yaŋ te. **14**Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ay ga guuru-bi calu dake dumey wo kulu jindey gaa, zama i ma may Babila bonkoono Nebukadnezzar se. I ga may a se mo. Ay g'a no ganji hamey mo.

15Gaa no annabi Irimiya ne annabi Hananiya se: «Ma maa sohõ, nin Hananiya. Rabbi mana ni donton bo, amma ni goono ga borey daŋ i ma de tangari gaa. **16**Yaa no Rabbi goono ga ci: Woodin sabbay se, a go, ay ga ni kaa ndunnya boŋ. Jiiri woone ra no ni ga bu, za kaŋ ni na murteyaŋ sanni te ka gaaba nda Rabbi.»

17Annabi Hananiya binde bu jiiro din handu iyyanta ra.

Irimiya tira kaŋ a hantum tamtaray izey se

29 Irimiya na tira hantum k'a samba a ma fun Urusalima ka koy tamtaray izey arkusu cindey do, da alfagey, da annabey, da jama kulu kaŋ Nebukadnezzar sambu Urusalima ka kond'ey Babila. **2**A na tira din samba waato kaŋ bonkoono Yekoniya, da nga nyaŋo, da faadancey kaŋ i manta, da Yahuda nda Urusalima mayraykoyey, da kambe goy-teerey, da zamey dira ka

fun Urusalima. 3A na tira samba Eleyasa Safan izo da Gemariya Hilciya izo
kambe ra, borey kaŋ yaŋ Yahuda bonkoono Zedeciya donton Babila bonkoono
Nebukadnezzar se, i ma koy Babila. Tira ne:

4Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci tamtaray izey jama
kulu se kaŋ yaŋ ay naŋ i ma fun d'ey Urusalima ka kond'ey tamtaray
Babila, sanno neeya: 5Wa fuyaŋ cina araŋ boŋ se ka goro i ra. Araŋ
ma kaliyaŋ tilam k'i nafa ŋwa. 6Araŋ ma wandeyaŋ hiiji, ka ize aru
nda ize way yaŋ hay. Araŋ ma hiijay wandeyaŋ ceeci ka kande araŋ
ize arey se, wa araŋ ize wayey mo no hiijay kurnyeyaŋ se, zama i ma
ize aru nda ize way yaŋ hay. Araŋ ma baa ka labu-care noodin, araŋ
ma si zabu ka ciya kunda kayna. 7Araŋ ma gallo kaŋ ra ay konda araŋ
ka daŋ tamtaray din baani ceeci, araŋ ma adduwa te Rabbi gaa a se,
zama a baano ra no araŋ ga du araŋ wano. 8Zama yaa no Rabbi
Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Wa si ta araŋ annabey da gunakoy
kaŋ yaŋ go araŋ game ra m'araŋ halli. Wa si hangan araŋ hindirey se
kaŋ araŋ goono ga te mo. 9Zama i goono ga annabitaray te araŋ se da
tangari ay maa ra. Amma ay wo, Rabbi, ay ne ay man'i donton.

10Zama, yaa no Rabbi ci: Waati kaŋ jiiri wayya kaŋ ay ci Babila
boŋ kubay, ay g'araŋ kunfa, ay m'ay gomni sanno toonandi araŋ se.
Ay ga ye ka kande araŋ nango wo ra. 11Yaa no Rabbi ci: Zama ay ga
bay miiley kaŋ ay goono ga miila araŋ boŋ. Baani miilayaŋ no, manti
masiiba wane bo, zama ay m'araŋ no kokoro hanno nda beeje. 12Waato
din gaa araŋ g'ay ce, araŋ ma koy ka adduwa te ay gaa, ay mo ga maa
araŋ se. 13Araŋ g'ay ceeci mo ka du ay, waati kaŋ araŋ g'ay ceeci nda
bine kulu. 14Yaa no Rabbi ci: Ay ga naŋ araŋ ma du ay, ya ye ka kande
araŋ ka fun d'araŋ tamtara do, ya araŋ margu k'araŋ kaa ndunnya dumey
kulu ra, nangey kulu mo kaŋ ay n'araŋ gaaray ka konda araŋ. Ay ga ye ka
kande araŋ nango wo ra, naŋ kaŋ ay naŋ i m'araŋ sambu ka konda
tamtaray. Yaadin no Rabbi ci.

15Zama araŋ ne: «Rabbi na annabiyaŋ tunandi iri se Babila ra« –
16Guna, sanno neeya kaŋ Rabbi goono ga ci bonkoono boŋ kaŋ goono
ga goro Dawda karga boŋ, da jama kulu boŋ kaŋ goono ga goro gallu
woone ra, araŋ nya-izey nooya kaŋ yaŋ mana fatta ka koy tamtaray
araŋ banda. – 17Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: A go, ay go ga takuba
nda haray da balaaw samba i gaa, ay m'i ciya sanda jeejay laalo, kaŋ
si ŋwa a fumbo se. 18Ay g'i gaaray da takuba, da haray, da balaaw, ay
m'i ciya haŋ kaŋ ga laakal tunandi ndunnya mayray kulu ra. I ga ciya
laaliyaŋ hari, da dambara hari, da donda-caray hari, da wowi hari
ndunnya dumey kulu ra, nangey kaŋ yaŋ ay n'i gaaray ka kond'ey.
19Zama i mana hanga jeeri ay sanney se, yaa no Rabbi ci, sanney kaŋ
ay doona ka samba i gaa ay tam annabey meyey ra, ay ga soobay k'i
samba. Amma araŋ wangu ka hangan. Yaadin no Rabbi ci.

20 Wa maa Rabbi sanno fa, araŋ tamtaray izey kulu, araŋ kaŋ ay
sallama Urusalima ra araŋ ma koy tamtaray Babila. 21 Yaa no Rabbi
Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci Ahab Kolaya izo, da Zedeciya
Maaseya izo boŋ, ngey kaŋ goono ga tangari annabitaray te araŋ se ay
maa ra: A go, ay g'i daŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, a
g'i wi araŋ jine mo. 22 I maayey mo no Yahuda tamtaray borey kulu
kaŋ go Babila ra ga laaliyaŋ te d'a, i ma ne: «Rabbi ma ni ciya sanda
Zedeciya nda Ahab cine, ngey kaŋ Babila bonkoono n'i tandara danji
ra.» 23 Zama i na saamotaray goy te Israyla ra za kaŋ i zina da ngey
gorokasiney wandey. I salaŋ mo ay maa ra da tangari sanni kaŋ ay
man'i lordi nd'a. Ay no ka bay i gaa, ay mo no ga ti seeda. Yaadin no
Rabbi ci.

Semaya se sanno

24 Ni ga salaŋ Semaya Nehelami bora se ka ne: 25 Yaa no Rabbi Kundeykoyo,
Israyla Irikoyo ci: Ni na tirayaŋ samba jama kulu kaŋ go Urusalima ra se ni
bumbo din maa ra, i koy mo Alfa Zafaniya Maaseya izo da alfagey kulu do. I ra
ni ne: 26 «Rabbi na ni ciya alfaga Alfa Yehoyda nango ra hala ni ma ciya jine
boro Rabbi windo ra. Follokom kulu kaŋ goono ga annabitaray te, kala ni m'a
daŋ baka* nda calu* ra. 27 Sohõ binde, sabaabu woofo se no ni mana kaseeti
Irimiya Anatot bora gaa, nga kaŋ goono ga annabitaray te araŋ se? 28 Zama a
donton iri gaa neewo Babila ra ka ne, way: ‹Tamtara wo ga gay. Wa fuyaŋ cina
ka goro i ra. Wa kaliyaŋ tilam k'i nafa ŋwa.› »
29 Alfa Zafaniya mo na tira caw annabi Irimiya hangey ra. 30 Waato din binde
Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: 31 Kala ni ma donton tamtaray borey kulu
gaa ka ne: Yaa no Rabbi ci Semaya Nehelami bora boŋ: Za kaŋ Semaya na
annabitaray te araŋ se, ay man'a donton mo, hal a naŋ araŋ ma tangari cimandi,
32 woodin sabbay se yaa no Rabbi ci: A go, ay ga Semaya Nehelami bora gooji,
nga nda nga banda kulu. Baa alboro fo si cindi a se da fundi dumo din ra. A si
di gomno kaŋ ay ga te ay borey se din mo, zama a na murteyaŋ sanni te Rabbi
gaa. Yaadin no Rabbi ci.

Israyla izey ga ye ka kaa koyne

30 Sanno kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do neeya: 2 Sanney kulu kaŋ ay
ci ni se, ni m'i hantum tira fo ra, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci.
3 Zama a go, jirbiyaŋ goono ga kaa, yaa no Rabbi ci, kaŋ ay ga ye ka kande ay
borey Israyla, da Yahuda, ka fun d'ey tamtaray. Ay ga ye ka kand'ey laabo kaŋ
ay n'i kaayey no din ra koyne, i ga du a mayra mo. Yaadin no Rabbi ci.
4 Woone yaŋ mo, ngey ga ti sanney kaŋ Rabbi ci Israyla nda Yahuda boŋ:
5 Zama yaa no Rabbi ci:

Iri maa gaaham gasiyaŋ yooje,
Joote wane, manti baani wane bo.
6 Wa hã sohõ, ka maa hala alboro ga hayyaŋ taabi te?

Ifo se no binde kaŋ ay ga di alborey kulu
kambey go i cantey gaa,
danga day wayboro kaŋ goono ga hayyaŋ taabi te.
Ifo se no moydumey kulu go, i yalu bare?
7Kaari! Zama hano din ya zaari bambata no
hal a cine si no.
Yakuba taabi alwaato nooya,
Amma Rabbi g'a faaba ka kaa woodin ra.

8Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:
A ga ciya, han din hane,
Ay g'a calo ceeri ka kaa ni jinda gaa,
Ay ma ni sisirey pati-pati.
Yawey si ye k'i daŋ tamtaray koyne,
9Amma i ga may Rabbi ngey Irikoyo se,
Da ngey bonkoono Dawda mo se, kaŋ ay ga tunandi i se.

10Ya ay tamo Yakuba, ni binde ma si humburu.
Yaadin no Rabbi ci.
Ya Israyla, ma si joote baa kayna, zama za nangu mooro,
Nango kaŋ ni go din no ay ga nin da ni banda faaba,
Ay m'i kaa ngey tamtaray laabo ra.
Yakuba ga ye ka kaa, a ma goro nda laakal kanay,
Fitina si, boro kulu s'a humburandi mo.

11Zama ay go ni banda ay ma ni faaba se,
yaa no Rabbi ci.
Zama ay ga halaciyaŋ te dumi cindey kulu game ra,
Nangey kaŋ yaŋ ay na ni say-say ka konda nin.
Day ay si ni halaci ka ban,
Amma ay ga ni gooji nda cimi ciiti.
Ay si fay da nin goojiyaŋ si.

12Yaa no Rabbi ci:
Zama ni dooro si yay,
Ni marayyaŋo mo ga laala gumo.
13Boro kulu si no kaŋ ga ni fansa sambu,
Safari si no ni biyo se,
Yayandiyaŋ mo si no ni se.
14Ni baakoy kulu dinya ni gaa, i siino ga ni ceeci.
Zama ay na ni maray da ibare marayyaŋ,
Da boro kaŋ bine ga koroŋ ciiti dumi,
Ni laala beera sabbay se,
Zama ni zunubey baa gumo.

15Ifo se no ni goono ga hẽ ni mumuruyaŋo se?
Dooro kaŋ ni goono ga maa din si yay
ni laala beera sabbay se,
Zama ni zunubey baa gumo.
Woodin se no ay na hayey din te ni se.

16Woodin sabbay se, borey kulu kaŋ yaŋ ga ni ŋwa ka ban,
I ga ngey mo ŋwa ka ban.
Ni ibarey kulu ga koy tamtaray ra.
Borey kaŋ yaŋ na ni ku wongu ra, i ga ngey mo ku.
Borey kulu kaŋ yaŋ na ni ciya wongu arzaka,
Ay ga naŋ ngey mo ma ciya wongu arzaka.
17Zama ay ga gaaham baani yeti ni se,
Ay ga ni marayyaŋo yayandi. Yaadin no Rabbi ci.
Za kaŋ i ne ni se furku,
i ma ne:
«Sihiyona neeya, kaŋ boro kulu baa si nd'a.»

18Yaa no Rabbi ci:

A go, ay ga Yakuba bukka tamtara bare,
Ay g'a nangorayey suuji.
I ga birno cina nga tudo boŋ,
Faada mo ma goro nga nango ra.
19I ra mo boro ga maa saabuyaŋ jinde,
Da kaani maakoy jinde.
Ay g'i labu-care, i si ciya jama kayna mo.
Ay g'i beerandi, i si di kayna mo.
20I izey mo ga ciya sanda waato cine,
I jama ga tabbat ay jine,
Ay g'i kankamandikoy kulu ciiti mo.
21I jine bora ga ciya i dumo ra boro fo,
I maykwa mo ga fatta i game ra.
Ay g'a candi ay do, a ga maan ay do mo.
Zama man boro kaŋ doona ka te bine-gaabi nga ma maan ay?
Yaadin no Rabbi ci.

22Araŋ ga ciya ay jama,
Ay mo ga ciya araŋ Irikoyo.

23Guna Rabbi haw beero kan ga kanda hari!
Futa go ga fatta!
Hirriyaŋ haw no kaŋ ga faaru gumo.
A ga gusam laalakoyey boŋ.

24Rabbi futa kaŋ ga koroŋ si bare bo,
Kala nd'a na haŋ kaŋ Rabbi miila kubandi,
A ma nga bina miila tabbatandi mo.
Jirbey bananta ra no araŋ ga faham da woodin.

Rabbi ga Israyla nda Yahuda yeti ngey laabo ra

31 Yaa no Rabbi ci: Alwaati woodin ra, ay ga ciya Israyla kundey kulu se
Irikoy, ngey mo ga ciya ay jama. 2Yaa no Rabbi ci:

Jama kaŋ na takuba yana, kaŋ ga ti Israyla,
A ga du gomni saajo ra,
Waati kaŋ ay ga koy zama ay m'a no fulanzamay.

3Rabbi bangay ay se za doŋ zamaney ra ka ne:
Daahir ay ba nin da baakasinay kaŋ ga duumi,
Woodin se no ay na ni candi
ka kande nin da baakasinay suuji.
4Ya wandiya Israyla, ay ga ye ka ni cina,
Ni ga cina mo,
Ni ga ye ka taalam da ni can-caŋey,
Ni ma fatta ka gaan
borey kaŋ goono ga fooru yaŋ din banda.
5Ni ga ye ka reyzin* kaliyaŋ tilam koyne
Samariya tondey boŋ.
Tilamkoy ga tilam,
I ma nafa mo da haya kaŋ i tilam din.
6Zama han fo ga kaa kaŋ batukoy ga jinde sambu
Ifraymu tondey boŋ ka ne:
«Wa tun, iri ma kaaru ka koy Sihiyona,
Rabbi iri Irikoyo do.»

7Zama yaa no Rabbi ci:

Wa doon da farhã Yakuba se.
Wa jinde tunandi nda gaabi dumi beerey game ra.
Wa fe, wa sifayaŋ te ka ne:
«Ya Rabbi, ma ni jama faaba,
Kaŋ ga ti Israyla kaŋ cindi.»
8Guna, azawa kambe laabo ra no ay ga fun d'ey,
Za ndunnya me no ay g'i margu i ma kaa.
I banda mo danawey da fanakey,
Da wayborey kaŋ gonda gunde,
Da ngey kaŋ yaŋ goono ga hay-zaŋay ga kaa care banda.
Jama bambata no ga ye ka kaa nango wo ra.

9Hẽeni no i ga kaa d'a,
”waarayyaŋ no ay g'i candi nd'a.
Ay ga kand'ey hari zuray meyey gaa,
Da fondo kayante gaa, naŋ kaŋ i si kati.
Zama ay ya baaba no Israyla se,
Ifraymu ya ay hay-jina no.

10Ya araŋ ndunnya dumey, wa maa Rabbi sanno.
W'a fe gungu moorey ra.
Araŋ ma ne: «Nga kaŋ na Israyla say-say,
Nga no g'a margu.
A g'a kuru sanda mate kaŋ cine
hawji ga nga alman kuro kuru.»
11Zama Rabbi na Yakuba fansa*.
A n'a faaba boro kaŋ bis'a gaabi kambe ra.
12I ga kaa ka doon farhã sabbay se Sihiyona tudo boŋ.
I moydumey ma go fas-fas Rabbi gomno sabbay se,
Zama a n'i no ntaasu nda reyzin hari, da ji,
Da alman kayney da alman beerey izey.
I fundey ga hima sanda kali kaŋ i goono ga haŋandi.
I si ye ka lakaw mo koyne.
13Alwaati woodin ra wandiyey ga farhã gaani te,
Ngey da arwasey da dottijo zeeney mo care banda.
Zama ay g'i bu bara bare a ma ciya farhã,
Ay g'i kunfa mo.
Ay m'i no farhã i taabo nango ra.
14Ay ma alfagey kungandi nda yulwa,
Ay jama mo ma ne ay gomno wasa ngey se.
Yaadin no Rabbi ci.

15Yaa no Rabbi ci: I maa jinde fo Rama ra,
Baray da hẽeni korno no.
Rahila goono ga hẽ nga izey se,
A wangu nda yaamaryaŋ nga izey sabbay se,
Zama i si no.

16Yaa no Rabbi ci:

Ma ni jinda ganji hẽeni.
Ni moy mo ma si te mundi,
Zama ni goyo ga du nga alhakko.
Jama ga ye ka kaa ka fun ngey ibarey laabu.
Yaadin no Rabbi ci.
17Ni suba gonda beeje

kaŋ ni izey ga ye ka kaa ngey laabo ra koyne.
Yaadin no Rabbi ci.

18Daahir, ay maa Ifraymu goono ga hẽ nga boŋ se,
A goono ga ne: «Ni n'ay gooji
sanda handayze kaŋ mana doona calu, ay gooji mo.
M'ay bare, ay mo ga bare ka ye ka kaa,
Zama nin no ga ti Rabbi ay Irikoyo.
19Ay kambayaŋo banda, ay tuubi.
Ay goojiyaŋo banda ay n'ay tanja kar.
Haawi n'ay di, hal ay di kayna mo,
Zama ay zankataray wowo go ay se ga jare.»
20Ifraymu ya ay izo kaŋ ay ga ba gumo no, wala?
Ize kwaaso mo no, wala?
Zama baa kaŋ ay ga salaŋ ka gaaba nd'a,
Kal ay ma soobay ka fong'a gaa,
Woodin se no ay bina goono ga hẽ a se.
Daahir ay ga bakar a se. Yaadin no Rabbi ci.

21Ma fondo cabeyaŋ hariyaŋ sinji.
Ma haŋ kaŋ yaŋ ga fondo cabe te.
Ma ni laakal daŋ ka guna fonda gaa haray,
Fonda kaŋ ni gana ka koy waato din.
Ya Israyla wandiya, ma ye ka kaa.
Ma ye ka kaa ni galley wo do.
22Ya nin, ize wayo kaŋ na banda bare,
Waati fo no ni ga fay da bar-bareyaŋ?
Zama Rabbi ga hari taji fo taka ndunnya ra,
A ga hima sanda wayboro ma alboro koli ka windi.

23Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: I ga ye ka sanno wo dumi ci Yahuda laabo ra, d'a galley ra, waati kaŋ ay ye ka kand'ey ka fun d'ey tamtaray. I ma ne: «Ya adilitaray nangora, ya tondi hananta, Rabbi ma ni albarkandi!» **24**Yahuda nda nga galley kulu mo ga goro a ra care banda, da alfarey da gana-gana izey kaŋ gonda alman kuru. **25**Zama ay ga fundi fargante no fulanzamay, boro kulu kaŋ bine sara ay ma bina toonandi nda farhã.

26Woodin boŋ no ay mo hay, ay guna, ay jirbo mo kaan ay se.

27A go, yaa no Rabbi ci, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ ay ga Israyla laabo da Yahuda laabo duma da Adam-ize da alman dumiyaŋ. **28**A ga ciya mo, danga mate kaŋ cine ay na laakal ye i daguyaŋ, d'i zeerimi, d'i baguyaŋ, d'i hibandiyaŋ, d'i masiiba gaa – yaadin cine mo no ay ga anniya ay m'i cina k'i tilam. Yaadin no Rabbi ci. **29**Jirbi woodin yaŋ ra boro si ye ka ne:

«Baabey na reyzin ize kaŋ ga mooru ŋwa,
Izey hinjey mo bu.»

30 Amma boro kulu ga bu nga boŋ zunubo sabbay se. Boro kulu kaŋ na reyzin
ize moora ŋwa, a koy hinjey no ga bu.

Alkawli tajo

31 Yaa no Rabbi ci: Guna, jirbiyaŋ ga kaa,
Kaŋ yaŋ ra ay ga alkawli taji sambu Israyla kunda
da Yahuda kunda se.
32 Manti sappa kaŋ dumo ay te d'i kaayey,
Hano kaŋ hane ay n'i kambe di
k'i kaa Misira laabo ra.
Sappa kaŋ i feeri, baa kaŋ ay ya i kurnye no.
Yaadin no Rabbi ci.

33 Amma woone ga ti alkawlo kaŋ ay ga sambu
Israyla kunda se jirbey din banda, yaa no Rabbi ci:
Ay g'ay asariya daŋ i laakaley ra,
Ay g'a hantum mo i biney ra.
Ay ga ciya i Irikoyo, ngey mo ga ciya ay jama.
34 Boro kulu si nga gorokasino
wala nga nya-izo dondonandi koyne ka ne:
«Ma Rabbi bay.»
Zama i kulu g'ay bay gumo,
ikayna gaa ibeeri gaa. Yaadin no Rabbi ci,

Zama ay g'i goy laaley yaafa.
Ay si ye ka fongu i zunubey gaa mo koyne.

35 Rabbi sanno neeya:

Nga kaŋ na wayna no zama a ma ciya kaari zaari haray,
Hando nda handariyayzey mo,
A n'i waadu i ma kaari cin,
Nga kaŋ ga teeko butugu hal a bondayey ma follo,
A maa no ga ti Rabbi Kundeykoyo. A ne:
36 Da farilley din ga hin ka tun ay jine,
Yaadin gaa Israyla banda mo
si ciya dumi koyne ay jine hal abada.
Yaadin no Rabbi ci.

37 Rabbi sanno neeya:

D'a ga hin ka te i ma beeney neesi beene,
Ganda dabey mo ma fisi ka fun taray,

Kal ay mo, ay ma Israyla banda kulu furu
haya kulu kaŋ i te sabbay se.
Yaadin no Rabbi ci.

38 Yaa no Rabbi ci: A go, jirbiyaŋ goono ga kaa kaŋ i ga ye ka gallo cina
Rabbi se za Hananeyel Cinari Kuuko gaa kal a ma koy Lokoto Meyo gaa.
39 Neesiyaŋ korfa mo ga salle ka to Gareb tudo gaa haray, hirro ga siiri ka koy
Gowa. 40 Buukoy gooro kulu binde, da boosu wano, da saajo kulu kala ma koy
Cidron gooro gaa ka koy to Bariyey Meyo looka gaa wayna funay haray,
nangey din ga ciya hananteyaŋ Rabbi se. I si ye k'a dagu koyne, i si ye k'a zeeri
mo koyne hal abada.

Irimiya na fari fo day

32 Yahuda bonkoono Zedeciya mayra jiiri wayanta ra, kaŋ ga ti
Nebukadnezzar mayra jiiri way cindi ahakkanta, sanni fo fun Rabbi do
ka kaa Irimiya do. 2 Alwaato din no Babila bonkoono wongu marga na
Urusalima windi. Annabi Irimiya mo go daabante kas'izey batukwa windo ra
kaŋ go Yahuda bonkoono faada ra.

3 Zama Yahuda bonkoono Zedeciya n'a daabu ka ne: «Ifo se no ni goono ga
annabitaray te ka ne: ‹Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga gallo wo daŋ Babila
bonkoono kambe ra, a g'a ŋwa mo. 4 Yahuda bonkoono Zedeciya mo si du ka
yana Kaldancey kambe ra, amma daahir no i g'a daŋ Babila bonkoono kambe
ra. A ga salaŋ d'a me-da-me, i ga di care mo-da-mo. 5 A ga Zedeciya sambu ka
kond'a Babila, noodin no a ga goro hala waati kaŋ ay g'a zuure *nda buuyaŋ*.
Yaadin no Rabbi ci. Baa araŋ wongu nda Kaldancey, araŋ si te zaama.› »

6 Kala Irimiya ne: «Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 7 Guna, ni baaba beere
Sallum izo Hanameyel ga kaa ni do ka ne: ‹M'ay faro kaŋ go Anatot day ni boŋ
se, zama nin no ka bara nd'a fansa fondo.›

8 Ay baabo izo Hanameyel binde kaa ay do kas'izey windi ganda ra, Rabbi
sanno boŋ. A ne ay se: ‹Ay ga ni ŋwaaray no, m'ay faro day kaŋ go Anatot
Benyamin laabo ra, zama fari tubo ya ni wane no. Nin no ka bara nd'a fansa
fondo. Kala ni m'a day ni boŋ se.› »

Za noodin binde, ay bay kaŋ Rabbi sanni no. 9 Ay binde na faro kaŋ go
Anatot day ay baabo izo Hanameyel gaa, ay n'a nooro neesi a se, nzarfu sekel*
way cindi iyye tiŋay no. 10 Ay na daymi seeda hantum tira gaa, ka kawaatimi
kar a gaa, ka seedayaŋ ce, ka nzarfo mo cabe i se neesiyaŋ haro ra. 11 Ay binde
na daymi seeda tirey din sambu, kaŋ yaŋ gonda hayey kulu kaŋ boŋ i wafaku,
wo kaŋ i daabu ka kawaatimo kar, da wo kaŋ go feerante mo. 12 Ay na daymi
seeda tira no Baruk Neriya izo, Maaseya izo se, ay baabo izo Hanameyel jine,
da seedey kaŋ yaŋ na ngey maayey hantum daymi tira gaa din jine, da
Yahudancey kulu jine kaŋ yaŋ goono ga goro noodin kas'izey windi ganda ra.

13 A binde, i jine no ay na Baruk lordi ka ne: 14 Rabbi Kundeykoyo, Israyla
Irikoyo sanno neeya: Ma tirey wo sambu, daymi seeda tirey nooya, wo kaŋ i
daabu nda kawaatimi, da wo kaŋ go feerante. M'i daŋ botogo kusu ra, zama i

ma gay hala jirbi boobo ma bisa. **15**Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Han fo ga kaa kaŋ borey ga ye ka windiyaŋ da fariyaŋ da reyzin* kaliyaŋ day laabo wo ra.

16A go mo, waato kaŋ ay na daymi tira no Baruk Neriya izo se, gaa no ay na adduwa te Rabbi gaa ka ne:

> **17**«Ya Rabbi, Koy Beero, a go, ni na beene nda ganda te da ni hin bambata, da ni kambe sallanta mo. Hay fo kulu si no kaŋ ga mongu ni se. **18**Nin no ga baakasinay suuji cabe boro zambaryaŋ se, ni ga baabey zunubo bana izey gaa mo i gande ra, baabey banda. Ya nin Irikoy beero, Hinkoy, Rabbi Kundeykoyo no ga ti ni maa. **19**Ni ya ibeeri no saaware ra, ni ya Hinkoy no ni goyo ra, ni moy go ga feeri no ka di Adam-izey muraadey kulu, zama ni ma bana boro kulu se nga goyo boŋ, d'a goyo nafa mo boŋ. **20**Misira laabo ra ni na alaama nda dambara hariyaŋ cabe Israyla nda boro cindey jine, ni go a gaa mo hala ka kaa sohõ. Ni te maa ni boŋ se kaŋ i ga fong'a hala sohõ. **21**Ni na ni jama Israyla kaa Misira ra mo da alaamayaŋ, da dambara hariyaŋ, da kambe gaabikooni, da ni kambe sallanta, da humburkumay hari beeri yaŋ. **22**Ni n'i no laabo wo mo, wo kaŋ ni ze d'a i kaayey se ka ne ni g'i no nd'a, laabu no kaŋ ga wa nda yu bambari. **23**I furo k'a ŋwa, amma i mana ni sanno gana, i mana ni asariya mo gana. Hay kulu kaŋ ni n'i lordi i ma te, i mana hay kulu te a ra. Woodin sabbay se no ni naŋ i ma di masiiba wo kulu.
>
> **24**Wongu guyaŋ go, i kaa gallo gaa ngey m'a ŋwa se. I ma gallo daŋ mo Kaldancey kaŋ yaŋ goono g'a wongu kambe ra, takuba nda haray da balaaw sabbay se. Haŋ kaŋ ni ci mo, a tabbat. A go mo, ni goono ga di a. **25**Ni binde, ya Rabbi, Koy Beero, ni ne ay se ay ma fari day ay boŋ se da nzarfu, ay ma seedayaŋ ce. Guna i jin ka gallo wo daŋ Kaldancey kambe ra.»

26Waato din gaa no Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: **27**Guna, ay no ga ti Rabbi, fundikooney kulu Irikoyo. Hay fo go no kaŋ ga mong'ay se no? **28**Yaa no Rabbi ci: Woodin sabbay se, ay ga gallo wo daŋ Kaldancey kambe ra, da Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, a g'a ŋwa mo. **29**Kaldancey binde kaŋ goono ga gallo wo wongu ga kaa ka danji daŋ a gaa, i m'a ton, nga da windey kaŋ yaŋ i na dugu ton Baal se i jidan bisey boŋ, i na haŋyaŋ sargayyaŋ soogu de-koy fooyaŋ se mo zama ngey ma yanje ceeci ay gaa.

30Daahir Israyla izey da Yahuda izey mana hay kulu te ay diyaŋ gaa kala laala za i zankatara ra. Zama Israyla izey mana hay kulu te kal ay yanje ceeciyaŋ da ngey kambe goyey. Yaadin no Rabbi ci. **31**Daahir gallu woone ciya ay yanje ceeciyaŋ hari, ay ma dukur, ay ma futu mo, za han kaŋ hane i n'a cina ka kaa sohõ, hal ay m'a hibandi ka kaa ay jine. **32**Ay ga woodin te Israyla izey nda Yahuda izey laala kulu sabbay se kaŋ i te ngey m'ay yanje ceeci se, ngey da ngey bonkooney, d'i mayraykoyey, d'i alfagey, d'i annabey, da Yahuda nda

Urusalima gorokoy mo. 33I na banda bare ay gaa, manti nda moyduma bo, baa
day kaŋ ay n'i dondonandi nda anniya, ay ga soobay k'i dondonandi. Kulu nda
yaadin i mana hanga jeeri ka dondonandiyaŋo ta. 34Amma i na ngey fanta harey
daŋ windo kaŋ i g'a ce d'ay maa ra, zama ngey m'a ziibandi se. 35I na sududu
nanguyaŋ cina Baal se kaŋ yaŋ go Hinnom izo gooro ra, zama i ma ngey ize
arey da ize wayey daŋ danji ra Molek se, haŋ kaŋ ay mana i lordi nd'a. A mana
furo ay laakalo ra mo hal i ma fanta goyey wo te, kaŋ ga naŋ Yahuda ma zunubi te.

Rabbi ne nga ga tamtaray izey margu koyne

36Sohõ binde, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci gallo wo boŋ, gallo kaŋ araŋ
n'a ciine te ka ne: «I n'a daŋ Babila bonkoono kambe ra takuba nda haray da
balaaw sabbay se.» 37A go, ay g'i margu i ma fun laabey kulu ra naŋ kaŋ ay n'i
gaaray ka kond'ey ay futa, d'ay futay korna, d'ay dukuri beero ra. Ay ga ye ka
kand'ey nango wo ra, ay ga naŋ i ma baani goray te. 38I ga ciya ay jama, ay mo
ga ciya i Irikoyo. 39Bine folloŋ da fondo folloŋ no ay g'i no, zama i ma
humburu ay duumi. A ga boori i bumbey se, d'i izey mo se i banda. 40Ay ga
alkawli kaŋ ga duumi sambu in d'ey game ra mo ka ne: Ay si i gomni teeyaŋ
naŋ hal abada. Ay ga naŋ i m'ay beerandi ngey biney ra, zama i ma si ye ka fay
da ay. 41Daahir, ay ga farhã d'ey, hal ay ma gomni te i se, ay m'i tilam laabo wo
ra kaŋ sinda sikka, ay m'a te d'ay bine kulu nd'ay fundo kulu mo.

42Zama yaa no Rabbi ci: Sanda mate kaŋ cine ay na masiiba beeri wo kulu
candi ka kande jama wo gaa, yaadin cine mo no ay ga gomni kulu kaŋ ay n'a
alkawlo sambu i se candi ka kande. 43Laabo wo ra mo, kaŋ araŋ goono ga ne a
se: «Kurmu no, boro wala alman si no, i n'a daŋ Kaldancey kambe ra mo,« – a
ra no i ga ye ka fariyaŋ day. 44Borey ga fariyaŋ day da nzarfu, i ma seeda
maayaŋ hantum tirayaŋ boŋ, i ma kawaatimi kar i gaa, i ma seedayaŋ ce
Benyamin laabo ra, da Urusalima windanta nangey ra, da Yahuda galley ra, da
tondi kuukey laabo galley ra, da Safela* galley ra, da Negeb* galley ra mo.
Zama ay ga naŋ i ma ye ka kaa ka fun tamtaray ra. Yaadin no Rabbi ci.

Fansayaŋ alkawlo

33 Waato kaŋ i goono ga Irimiya gaay kasu batukwa windo ra, Rabbi
sanno kaa a do koyne, sorro hinkanta ka ne: 2Rabbi kaŋ na ndunnya te,
Rabbi kaŋ n'a cina zama nga m'a tabbatandi, Rabbi no ga ti a maa. 3Yaa no a ci:
M'ay ce, ay mo ga tu ni se. Ay ma muraadu sando bambata yaŋ cabe ni se, kaŋ
yaŋ ni si bay. 4Zama yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo, na gallo wo windey ciine te
d'a, da Yahuda bonkooney windey, kaŋ yaŋ i zeeri zama i ma te kosaray wongu
guwey da takuba sabbay se. 5Yahudancey goono ga kaa zama ngey ma wongu
nda Kaldancey, amma i si hay kulu hanse kal i ma windey toonandi nda boro
buukoyaŋ, ngey kaŋ yaŋ ay wi ay dukuro d'ay futa ra. Ay n'ay moyduma tugu
mo gallo wo se i laala kulu sabbay se.

6Guna, ay ga kande yayandiyaŋ da baani a do, ay ga borey yayandi mo. Ay
ga laakal kanay da cimi yulwante bangandi i se mo. 7Borey kaŋ i konda
tamtaray, Yahuda nda Israyla waney, ay ga ye ka kand'ey, ay g'i cina, sanda

mate kaŋ cine ay te za sintina gaa. **8**Ay g'i hanandi k'i zunubey kulu kaa, nangey
kaŋ yaŋ i na zunubi te ay se. Ay m'i goy laaley kulu yaafa i se, naŋ kaŋ i na
zunubi te ay se, da naŋ kaŋ i murte ay gaa. **9**Gallo wo maa ga ciya ay se farhã
hari, da sifayaŋ da darza mo ndunnya dumey kulu jine, kaŋ yaŋ ga maa gomni
kulu kaŋ ay ga te i se baaru. Humburkumay m'i di, i gaahamey mo ma jijiri
gomni nda laakal kanay kulu sabbay se kaŋ ay ga kande gallo se.

10Yaa no Rabbi ci: Nango wo kaŋ waato araŋ ne: «Kurmu no, boro si no,
alman si no« – noodin binde, Yahuda galley ra da Urusalima fondey gaa, kaŋ
yaŋ goro kurmu, alboro wala goroko wala alman kulu si no. **11**Noodin binde no
i ga ye ka maa farhã da bine kaani jinde. I ga maa arhiiji jinde da wayhiiji jinde,
da borey mo kaŋ yaŋ jindey goono ga ne:

«Wa Rabbi Kundeykoyo sifa,
zama Rabbi ya booriyaŋ Koy no,
A baakasinay suujo ga tondo hal abada.»

Borey kaŋ ga kande saabuyaŋ sargay Rabbi windo ra, boro ga maa i jindey.
Zama ay ga ye ka kande laabo tamtaray izey, laabo ma ciya sanda waato cine.
Yaadin no Rabbi ci. **12**Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Nango wo kaŋ go kurmu,
boro si, baa alman si, neewo i ga ye ka du hawjiyaŋ nangoray a ra d'a galley
kulu ra, i alman kurey go ga kani i do. **13**Tondi kuukey laabo galley, da Safela
galley ra, da Negeb* galley, da Benyamin laabo ra, da nangey kaŋ yaŋ ga maan
Urusalima, da Yahuda galley ra, alman kurey ga ye ka bisa ga sasare bora kaŋ
g'i kabu din kambe ra. Yaadin no Rabbi ci.

14A go, jirbi yaŋ goono ga kaa, yaa no Rabbi ci, kaŋ ay ga gomni goyo kaŋ
ay ci Israyla kunda nda Yahuda kunda se din sanno toonandi.

15Jirbi woodin yaŋ ra,
Da alwaati woodin mo ra,
Ay ga Tuuri Kambe fo tunandi, adilitaray wane,
A ma zay ka fun Dawda gaa.
Nga no ga cimi ciiti nda adilitaray te laabo ra.
16Jirbi woodin yaŋ ra Yahuda ga du faaba,
Urusalima mo ga goro nda baani samay.
Maa kaŋ i g'a ce d'a neeya:
Rabbi ya iri Adilitara no.

17Zama yaa no Rabbi ci: Dawda si jaŋ boro kaŋ ga goro Israyla dumo karga
boŋ hal abada. **18**Alfagey mo, kaŋ ga ti Lawi borey, ngey mo si jaŋ boro kaŋ ga
kay ay jine kaŋ ga sargay kaŋ i ga ton salle, a ma ŋwaari sargayey mo ton, a ma
sargayyaŋ te han kulu.

19Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: **20**Yaa no Rabbi ci: D'araŋ ga hin k'ay
zaari nda cin alkawley feeri, hala zaari nda cin si bara ngey alwaatey ra,
21yaadin gaa i ga du k'ay alkawlo kaŋ ay sambu ay tamo Dawda se feeri, hal a

ma jaŋ ize aru kaŋ ga koytaray ŋwa a karga boŋ, nga nd'ay alkawlo kaŋ ay sambu Lawi borey alfagey se kaŋ yaŋ ga goy ay se. 22Sanda mate kaŋ beene kundey si kabu, teeku taasi mo si neesi, yaadin cine no ay tamo Dawda banda da Lawi borey kaŋ yaŋ g'ay goyo te, ay ga naŋ i ma baa ka labu-care.

23Kala Rabbi sanno kaa Irimiya do koyne ka ne: 24Ngo, ni mana laakal da sanno kaŋ borey wo ci ay boŋ, kaŋ i ne: «Kunda hinka din kaŋ Rabbi suuban, a n'i furu«? I goono ga donda ay jama ka ne i si ye ka ciya dumi koyne ngey jine. 25Mate kaŋ Rabbi ci neeya: Hala day ay cin da zaari alkawlo mana kay, d'ay mana beene nda ganda farilley waadu, 26yaadin gaa mo kal ay ma Yakuba banda d'ay tamo Dawda banda furu, hal ay ma si sambu a banda ra boro kaŋ ga Ibrahim da Isaka da Yakuba banda may. Zama ay ga ye ka kand'ey ka fun d'ey tamtaray, ay ma bakar i se mo.

Rabbi na Zedeciya foy

34 Waato kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar da nga wongu marga kulu, da ndunnya mayrayey kulu kaŋ yaŋ go a koytara cire, da ndunnya dumey kulu na Urusalima d'a galley kulu wongu, sanno wo fun Rabbi do ka kaa Irimiya do. A ne: 2Mate kaŋ Rabbi, Israyla Irikoyo ci neeya: Ma koy ka salaŋ Yahuda bonkoono Zedeciya se. Ma ci a se ka ne: Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga gallo wo daŋ Babila bonkoono kambe ra, a g'a ton da danji mo. 3Ni si du ka yana ka fun a kambe ra mo, amma daahir i ga ni di, i ma ni daŋ a kambe ra. Ni ga di Babila bonkoono mo-da-mo, a ga salaŋ ni se mo me-da-me. Ni ga koy Babila mo.

4Kulu nda yaadin, ni ma maa Rabbi sanno, ya nin Yahuda bonkoono Zedeciya. Haŋ kaŋ Rabbi ci ni boŋ neeya: Takuba si ni wi, 5laakal kanay ra no ni ga bu. Sanda mate kaŋ cine i na dugu ton ni kaayey se, bonkooney kaŋ yaŋ na ni jin din, yaadin cine no i ga dugu ton ni mo se. I ga bu baray te ni se mo ka ne: «Kaari, ya jine bora!» zama ay, Rabbi no ka sanno din ci.

6Kala annabi Irimiya na sanney wo kulu ci Yahuda bonkoono Zedeciya se Urusalima ra. 7Alwaato din ra Babila bonkoono wongu marga goono ga wongu nda Urusalima, da Yahuda galley kulu kaŋ yaŋ cindi, kaŋ yaŋ ga ti Lacis da Azeka. Zama ngey hinne no ka cindi Yahuda galley kulu ra galley kaŋ yaŋ gonda cinari beeri yaŋ wongu se.

Bannyey kaŋ i fansa sanno

8Sanno kaŋ fun Rabbi do ka kaa Irimiya do neeya, waato kaŋ Bonkoono Zedeciya na sanka sambu da borey kulu kaŋ yaŋ go Urusalima ra. A na burcinitaray fe i se ka ne: 9«Boro kulu ma nga bannya wala nga koŋŋa taŋ, da Ibraniyance no, alboro wala wayboro. Boro fo ma si ye ka boro fo daŋ tamtaray koyne, d'a nya-ize Yahudance no.» 10Mayraykoyey da jama kulu binde na sanno gana, ngey kaŋ yaŋ na sanka sambu, kaŋ i ne boro kulu ma nga bannya da nga koŋŋa taŋ, boro kulu ma si ye ka boro fo daŋ tamtaray koyne. I na sanno gana, k'i taŋ mo. 11Amma kokor banda i ye ka bare ka tam alborey da wayborey kaŋ yaŋ i taŋ din di koyne, i ma ye ka kaa. I n'i tilasandi k'i ciya bannya da

koŋŋo yaŋ koyne.

12Woodin se no Rabbi sanno fun a do ka kaa Irimiya do ka ne: **13**Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci: Ay na sappe te d'araŋ kaayey hano kaŋ hane ay n'i fattandi Misira laabo ra, tamtaray windo ra. Ay ne: **14**Jiiri iyye tooyaŋ banda boro kulu ma nga nya-ize tam kaŋ Ibraniyance no taŋ, nga kaŋ i neera ni se, a may ni se mo jiiri iddu. Ni m'a taŋ a ma fun ni kambe ra. Amma araŋ kaayey mana hangan ay se, i mana hanga jeeri ka maa ay se mo. **15**Amma araŋ wo, araŋ tuubi sohõ, hala mo araŋ na haŋ kaŋ ga saba te ay jine, za kaŋ boro kulu na burcinitaray fe nga gorokasin se. Araŋ na sanka sambu mo ay jine windo kaŋ i g'a ce d'a ay maa din ra. **16**Amma kokor banda araŋ ye ka bare. Araŋ n'ay maa ziibandi, araŋ afo kulu. Araŋ ye ka kande bannyey da koŋŋey kaŋ yaŋ araŋ taŋ i ma du ngey boŋ. Araŋ n'i tilasandi i ma ciya araŋ se bannya da koŋŋa yaŋ.

17Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi ci: Araŋ mana hangan ay se hal araŋ ma burcinitaray fe, boro fo kulu nga nya-izo se, boro fo kulu mo nga gorokasin se. A go mo, ay na burcinitaray fe araŋ se – ay n'araŋ taŋ takuba nda balaaw nda haray se, yaa no Rabbi ci. Ay g'araŋ ciya humburandiyaŋ hari ndunnya mayrayey kulu ra. **18**Borey binde n'ay sappa tunandi, i siino ga sanka kaŋ i sambu ay jine din sanno toonandi, waato kaŋ i na handayzo farsi bindi ka bisa a dumbari hinka game ra[26]. **19**Ngey, Yahuda mayraykoyey da Urusalima koyey, da faadancey, da alfagey, da laabo borey kulu, i bisa handayzo din farsimey game ra. **20**To, ay g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, da borey kaŋ g'i fundey ceeci yaŋ kambe ra. I buukoy ga ciya beene curey da ganji hamey se ŋwaari.

21Yahuda bonkoono Zedeciya da nga mayraykoyey ciine mo, ay g'i daŋ ngey ibarey kambe ra, d'i fundey ceecikoy kambe ra, da Babila bonkoono wongu marga kambe ra mo, wo kaŋ jin ka tun araŋ do. **22**Yaa no Rabbi ci: Guna, ay g'i lordi, ay ma ye ka kand'ey gallo wo do. I ga wongu nd'a, i m'a ŋwa, i m'a ton da danji. Ay ga Yahuda galley ciya kurmuyaŋ, kaŋ sinda goroko.

Rekab banda sanni

35 Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo jirbey ra, sanni fun Rabbi do ka kaa Irimiya do ka ne: **2**Ma koy Rekab borey do ka salaŋ i se. Ma kand'ey mo Rabbi windo ra, fu-ize fo ra, k'i no duvan* i ma haŋ.

3Ay binde na Yaazaniya Irimiya izo, Habazaniya ize nd'a nya-izey kulu, d'a izey kulu, da Rekab borey kunda kulu sambu ka kand'ey ay banda. **4**Ay kand'ey Rabbi windo ra k'i daŋ Hanan izey fu-izo ra. Hanan din baaba ga ti Irikoy bora Igdaliya. Fu-izo din ga maan windikoyey fu-izo, kaŋ go Maaseya Sallum ize kaŋ ga windi me batu fu-izo boŋ. **5**Kal ay na taasayaŋ nda gaasiyayaŋ toonandi nda duvan ka daŋ Rekab borey kunda jine. Ay ne i se: «Wa haŋ duvan.»

6Amma i ne: «Iri si duvan haŋ bo! Zama iri kaayo Yonadab Rekab izo no k'iri lordi ka ne: ‹Araŋ ma si duvan haŋ, d'araŋ no wala araŋ izey hal abada. **7**Araŋ ma si windi cina, araŋ ma si dum'izeyaŋ duma, araŋ ma si reyzin*

[26] 34:18 Waato zeyaŋ beeri fo no, kaŋ boro ga ne Irikoy ma nga laali d'a mana nga sanno toonandi.

kaliyaŋ tilam, araŋ ma si goro nd'ey mo. Amma araŋ fundey jirbi kulu kuuru-fu ra no araŋ ga goro, zama araŋ ma te aloomar kuuku laabo kaŋ araŋ zumbu din ra.› 8Iri mo, iri goono g'iri kaayo Yonadab Rekab izo sanno gana, hay kulu kaŋ a n'iri lordi nd'a ra. Iri si duvan haŋ iri jirbey kulu ra, iri nd'iri wandey, d'iri ize arey d'ize wayey mo. 9Iri si windiyaŋ cina kaŋ ra iri ga goro, iri sinda reyzin kali, wala fari, wala dum'ize mo. 10Amma iri goro kuuru-fu yaŋ ra, iri n'a sanno gana, iri goy mo mate kulu kaŋ iri kaayo Yonadab n'iri lordi nd'a din boŋ. 11Amma waato kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa laabo ra, iri ne: To, kaa, iri ma koy Urusalima ka mooru Kaldancey wongu marga da Suriyancey wongu marga. A se no iri goono ga goro Urusalima ra.»

12Kala Rabbi sanno kaa Irimiya do ka ne: 13Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ma koy ka ne Yahuda borey da Urusalima ra gorokoy se: Araŋ si ba araŋ ma dondonandiyaŋ ta ka laakal ye ay sanno gaa no? Yaadin no Rabbi ci. 14Yonadab Rekab izo sanno, kaŋ a na nga izey lordi nd'a ka ne i ma si duvan haŋ, i n'a toonandi. Hala hunkuna mo i siino g'a haŋ, zama i goono ga ngey kaayo sanno gana. Amma ay wo salaŋ araŋ se, ay soobay ka ci ka yaara, amma araŋ mana hangan ay se. 15Ay n'ay tam annabey kulu donton araŋ gaa. Ay ga soobay k'i donton ka ne araŋ se: Wa ye ka kaa sohõ, boro fo kulu ma fay da nga fondo laala, w'araŋ muraadey barmay mo. Araŋ ma si de-koy fooyaŋ gana zama araŋ ma may i se. Yaadin gaa araŋ ga goro laabo ra kaŋ ay n'araŋ d'araŋ kaayey no. Amma araŋ mana hanga jeeri ay se, araŋ mana laakal ye ay gaa mo. 16Daahir Yonadab Rekab izo izey na ngey kaayo lordo kaŋ a n'i lordi nd'a din gana, amma dumi woone wo mana hangan ay se.

17Woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, masiiba kulu kaŋ ay ci Yahuda nda Urusalima gorokoy kulu boŋ, ay g'a candi ka kande i gaa. Zama ay salaŋ i se, amma i mana maa ay se. Ay n'i ce, amma i mana tu.

18Irimiya mo ne Rekab kunda se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Za kaŋ araŋ n'araŋ kaayo Yonadab lordo gana, araŋ n'a hin sanney kulu haggoy mo, araŋ goy mo haŋ kaŋ a n'araŋ lordi nd'a kulu boŋ, 19woodin sabbay se, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Yonadab Rekab izo si jaŋ boro kaŋ ga kay ay jine hal abada.

Yehoyacim na Rabbi sanno tira ton

36 Yahuda bonkoono Yehoyacim, Yosiya izo koytara jiiri taacanta ra no, sanni woone fun Rabbi do ka kaa Irimiya do ka ne: 2Ma tira fo sambu ka sanni kulu kaŋ ay ci ni se Israyla nda Yahuda nda ndunnya dumey kulu boŋ hantum a ra. Ma sintin za han kaŋ hane ay salaŋ ni se Yosiya zamana ra ka kaa hunkuna. 3Hambara Yahuda dumo ga maa masiiba kulu kaŋ ay goono ga miila ay ma te i se, hal i boro fo kulu ma bare ka fay da nga fondo laala, gaa no ay g'i yaafa nd'i laala d'i zunubey mo.

4Kala Irimiya na Baruk Neriya izo ce. Baruk mo, sanni kulu kaŋ Rabbi ci Irimiya se, a n'i hantum tira ra, Irimiya me sanno boŋ. 5Irimiya na Baruk lordi mo ka ne: «Ay wo kay, i n'ay gaay, ay si hin ka furo Rabbi windo ra. 6Day, tira

kaŋ ni hantum ay me sanno boŋ, kaŋ ga ti Rabbi sanno, ni ma koy k'a caw borey hangey ra Rabbi windo ra mehaw zaaro hane. Ni ga sanney caw mo Yahuda jama kulu kaŋ yaŋ ga fun ngey galley ra hangey ra. **7**Hambara i ga konda ngey hẽeno Rabbi jine. I boro fo kulu mo ma bare ka fay da nga fondo laala, zama dukuro da futa kaŋ Rabbi ci dumo wo boŋ ga beeri.»

8Baruk Neriya izo binde goy mate kulu kaŋ annabi Irimiya n'a lordi nd'a boŋ. A go ga Rabbi sanno kaŋ go tira ra din caw Rabbi windo ra. **9**A ciya mo, kala Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo mayra jiiri guwanta ra, jiiro handu yagganta ra, Urusalima borey kulu da borey kulu kaŋ yaŋ fun Yahuda galley ra ka kaa Urusalima na mehaw fe Rabbi jine. **10**Kala Baruk na Irimiya sanney kaŋ go tira ra din caw Rabbi windo ra, hantumkwa Gemariya Safan izo fu-izo ra, beene windi batama ra, Rabbi windo Me Tajo furoyaŋo do. A n'a caw jama kulu hangey ra.

11Waato kaŋ Mikaya Gemariya izo, Safan ize maa Rabbi sanney kulu kaŋ go tira ra, **12**kal a zulli ka koy bonkoono windo ra, ka koy hantumkoy fu-izo ra. Wiiza, faadancey kulu go noodin ga goro. Ngey neeya: Elisama kaŋ ga hantum, da Delaya Semaya izo, da El-Natan Akbor izo, da Gemariya Safan izo, da Zedeciya Hananiya izo, da faadancey kulu mo. **13**Kala Mikaya ci i se sanney kulu kaŋ nga maa waato kaŋ Baruk na tira caw jama kulu hangey ra. **14**Faadancey kulu binde na Yehudi Netaniya izo, Selemiya ize, Kusi ize donton a ma koy Baruk do ka ne: «Tira kaŋ ni caw jama hangey ra din, m'a sambu ka kand'a ni kamba ra.» Baruk Neriya izo binde na tira sambu nga kamba ra ka koy i do. **15**I ne a se: «Sohõ, ma goro k'a caw iri mo se.»

Baruk binde n'a caw i hangey ra. **16**A ciya mo, waato kaŋ i maa sanney kulu, i bare ngey nda care gaa da humburkumay.

I ne Baruk se: «Daahir iri ga sanney wo kulu ci bonkoono se.» **17**I na Baruk hã ka ne a se: «Ma ci iri se sohõ, mate no ni te ka sanney wo kulu hantum? Irimiya me sanno gaa no, wala?»

18Kala Baruk tu i se ka ne: «A na sanney wo kulu ci ay se da nga meyo. Ay mo n'i hantum tira ra da dawa.»

19Kala faadancey ne Baruk se: «Ma koy ka tugu, nin da Irimiya. Boro kulu ma si bay naŋ kaŋ araŋ go.»

20Ngey mo koy faada ra bonkoono do, amma i fay da tira hantumkwa Elisama fu-izo ra. I n'a sanney kulu ci bonkoono se a hanga ra.

21Bonkoono binde na Yehudi donton a ma koy ka tira din sambu ka kande. A binde na tira sambu hantumkwa Elisama fu-izo ra ka kande. Yehudi mo na tira caw bonkoono se a hanga ra, da faadancey kulu kaŋ yaŋ goono ga kay bonkoono jarga hangey ra. **22**Bonkoono goono mo ga goro jaw waate fuwo ra, handu yagganta ra. Danji go cambu ra ga di a jine. **23**A ciya binde, waati kaŋ Yehudi na tira calle hinza wala itaaci caw, kala bonkoono ma tira dumbu nda zaama k'a furu danjo kaŋ goono ga di nga jine cambo ra din ra. Kala tira kulu ton ka ban noodin cambo danjo ra. **24**Humburkumay man'i di, i mana ngey bankaarayey tooru-tooru* mo, za bonkoono da nga tamey, ngey kaŋ yaŋ maa sanney wo kulu. **25**Amma El-Natan, da Delaya, da Gemariya jin ka bonkoono

ŋwaaray ka ne a ma si tira ton, amma a wangu ka hangan i se. 26Bonkoono
binde na nga izo Yerameyel da Seraya Azriyel izo, da Selemiya Abdel izo lordi
ka ne i ma hantumkwa Baruk da annabi Irimiya di, amma Rabbi n'i tugu.

Ciito kaŋ i dumbu bonkoono boŋ

27Waato din gaa no Rabbi sanno kaa Irimiya do, waato kaŋ bonkoono na tira
da sanney kulu kaŋ hantumkwa Baruk hantum Irimiya me sanney boŋ din ton.
Rabbi ne: 28Kala ni ma ye ka tira fo sambu koyne. Woodin gaa no ni ma sanni
zeeney kulu hantum, wo kaŋ yaŋ go tira sintina ra kaŋ Yahuda bonkoono
Yehoyacim ton. 29Yahuda bonkoono Yehoyacim boŋ mo ni ga ne: Yaa no
Rabbi ci: Ni na tira din ton. Ni ne: «Ifo se no ni hantum a ra ka ne: Daahir
Babila bonkoono ga kaa ka laabo wo halaci, hal a ma naŋ boro nda alman kulu
ma ban a ra?» 30Woodin sabbay se no, yaa no Rabbi ci Yahuda bonkoono
Yehoyacim boŋ: A si du boro kulu kaŋ ga goro Dawda karga boŋ, i g'a buukwa
furu wayna korna da cin yeeno ra mo. 31Ay mo g'a ciiti, nga nda nga banda nd'a
tamey i laalayaŋo sabbay se. Urusalima ra gorokoy da Yahuda borey mo, ay ga
masiibey kulu kaŋ ay ci candi ka kande i boŋ – amma i mana hangan *ay se*.

32Waato din gaa no Irimiya ye ka tira fo sambu koyne, k'a no hantumkwa
Baruk Neriya izo se. Nga mo na Irimiya me sanney hantum, sanney kulu kaŋ
yaŋ go tira ra kaŋ Yahuda bonkoono Yehoyacim ton danjo ra. I ye ka sanni
woodin yaŋ dumi boobo tonton i gaa.

Irimiya furo kasu

37 Zedeciya Yosiya izo, nga kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar daŋ
Yahuda laabo ra koy, a go ga may Koniya[27] Yehoyacim izo nango ra.
2Amma baa nga, wala a tamey, wala laabo borey, i mana laakal ye Rabbi sanno
gaa kaŋ a ci annabi Irimiya me ra.

3Bonkoono Zedeciya binde na Yehukal Selemiya izo da Zafaniya Alfa
Maaseya izo donton annabi Irimiya do ka ne: «Kala ni ma adduwa te iri se
Rabbi iri Irikoyo gaa sohõ.»

4Alwaati woodin ra Irimiya goono ga koy da ye te jama ra, zama i man'a daŋ
kasu jina. 5A go mo, Firawna wongu marga jin ka fun Misira ka kaa. Waato kaŋ
Kaldancey kaŋ yaŋ na Urusalima daŋ game din maa i baaru, i tun Urusalima ka
dira.

6Kala Rabbi sanno kaa annabi Irimiya do ka ne: 7Yaa no Rabbi, Israyla
Irikoyo ci: Yaa no araŋ ga ci Yahuda bonkoono se, nga kaŋ n'araŋ donton ay do
zama araŋ m'ay hã. A go, Firawna wongu marga kaŋ fatta zama ngey ma kande
araŋ se gaakasinay ga ye ngey laabu, kaŋ ga ti Misira. 8Kaldancey ga ye ka kaa
koyne ka gallo wo wongu. I g'a ŋwa mo k'a ton da danji.

9Yaa no Rabbi ci: Wa si araŋ boŋ fafagu ka ne: «Sikka si Kaldancey ga fay
da iri,« kaŋ se i si fay d'araŋ bo. 10Zama baa day araŋ ga Kaldancey wongu
kunda kulu kaŋ yaŋ goono ga wongu nd'araŋ kar no, hal a ma ciya boro kulu

[27] 37:1 Guna sura 22 aya 24.

mana cindi i ra kala marante koonu, kulu nda yaadin i boro fo kulu ga tun nga bukka ra ka gallo wo ton da danji.

11A ciya mo waato kaŋ Kaldancey wongu marga dira ka fay da Urusalima Firawna wongu marga sabbay se, **12**kala Irimiya fatta Urusalima ra ka ne nga ga koy Benyamin laabu ka nga tubu hari fo ta noodin borey game ra.

13Waato kaŋ a go gallu meyo kaŋ se i ga ne Benyamin Meyo gaa, me batukoy arkusu fo go noodin, kaŋ maa ga ti Iriya, Selemiya izo, Hananiya ize. A binde na annabi Irimiya di ka ne a se: «Ni goono ga ba ni ma koy Kaldancey do ka ciya i wane.» **14**Annabi Irimiya ne: «Taari no! Ay siino ga ye Kaldancey do.»

Amma Iriya mana saal Irimiya. A n'a di ka kond'a faadancey do. **15**Faadancey binde futu Irimiya gaa. I n'a kar k'a daŋ kasu, hantumkwa Yonata windo ra, zama i na noodin ciya kasu windi.

16Irimiya hawyaŋo banda, i n'a daŋ fuwo kaŋ ganda ga guusu din kaso ra. A te jirbi boobo a ra mo.

17Kala Bonkoono Zedeciya donton ka ne i m'a fattandi. Bonkoono n'a hã mo tuguyaŋ ra nga windo ra ka ne: «Sanni fo go no kaŋ fun Rabbi do no?»

Irimiya ne «A go no, zama a ne i ga ni daŋ Babila bonkoono kambe ra.»

18Irimiya ye ka ne bonkoono Zedeciya se: «Man taalo kaŋ ay te ni se, za nin ka koy ni tamey, wala jama wo, kaŋ se araŋ n'ay daŋ kasu fuwo ra? **19**Man gaa araŋ annabey binde, ngey kaŋ yaŋ na annabitaray te araŋ se ka ne: ‹Babila bonkoono si kande araŋ gaa wongu, d'araŋ gaa no wala laabo wo gaa no?› **20**Ni binde, ya bonkoono ay jine bora, ay ga ni ŋwaaray ni ma maa sohõ, naŋ mo ay ŋwaarayyaŋo ma ciya tayaŋ hari ni do. Ay ga ni ŋwaaray, ma si naŋ ay ma ye hantumkwa Yonata kwaara koyne, hal ay ma si koy bu noodin.»

21Kala bonkoono Zedeciya lordi ka ne i ma Irimiya daŋ batukoy windo ra. Ngey mo g'a no buuru ize fo zaari kulu, kaŋ i ga du buuru tonkoy fonda gaa, kala waati kaŋ buuru kulu ban gallo ra. Yaadin cine no Irimiya goro nd'a batukoy windo ra.

I na Irimiya furu guuso ra

38 Sefatiya Mattan izo da Gedaliya Pasur izo, da Yukal Selemiya izo, da Pasur Malciya izo maa sanney kaŋ Irimiya ci jama kulu se ka ne: **2**Yaa no Rabbi ci: Boro kaŋ goro gallo wo ra, takuba nda haray da balaaw no g'a koy wi. Amma boro kaŋ fatta ka koy Kaldancey do, a koy ga funa. A fundo ga ciya a se sanda wongu arzaka, a ga funa mo. **3**Yaa no Rabbi ci: Daahir i ga gallo wo daŋ Babila bonkoono wongu marga kambe ra, a g'a ŋwa mo.

4Kala faadancey ne bonkoono se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma naŋ i ma boro wo wi, za kaŋ a goono ga wongaarey kaŋ yaŋ cindi gallo ra bine-gaabo da jama kulu bine-gaabo zabu, kaŋ a goono ga sanni woone yaŋ dumi ci i se. Zama manti jama wo baani no bora din goono ga ceeci bo, amma i masiiba.»

5Bonkoono Zedeciya mo ne: «Guna, a go araŋ kambe ra. Zama ay wo sinda dabari ay ma wangu araŋ se da hay kulu.»

6Kal i na Irimiya di k'a catu bonkoono izo Malciya guuso ra, kaŋ go batukoy
windo ra. I na Irimiya zure nda korfoyaŋ. Guuso binde, hari si no a ra, kala
botogo hinne. Irimiya binde sundu botoga ra.

I na Irimiya kaa guuso ra

7Amma waato kaŋ Ebed-Melek, Etiyopi boro, mantaw fo no kaŋ go
bonkoono windo ra, maa baaru i na Irimiya daŋ guuso ra, bonkoono binde
goono ga goro Benyamin Meyo gaa, 8kala Ebed-Melek fun bonkoono windo ra.
A kaa ka salaŋ bonkoono se ka ne: 9«Ya nin, bonkoono ay jine bora, hay kulu
kaŋ borey wo te annabi Irimiya se ra, i na goy laalo te kaŋ i n'a catu guuso ra. A
ga bu mo nango din kaŋ a go, hara kaŋ goono ga te sabbay se, zama buuru
mana cindi gallo ra.»
10Waato din gaa no bonkoono na Ebed-Melek, Etiyopi bora donton. A ne:
«Kala ni ma boro waranza sambu ni banda ka koy ka annabi Irimiya candi ka
kaa guuso ra, za a mana bu.»
11Ebed-Melek mo na boro fooyaŋ sambu nga banda ka koy ka furo
bonkoono windo ra barma fo cire. A na zaara-zaara fooyaŋ da zaara
fumbo-fumbo fooyaŋ sambu noodin k'i zure nda korfoyaŋ Irimiya do.
12Ebed-Melek Etiyopi bora binde ne Irimiya se: «Kala ni ma zaara-zaarey da
zaara fumbo-fumbey din daŋ ni fatey cire korfey gaa.» Irimiya binde te yaadin.
13I na Irimiya candi da korfey din k'a kaa taray guuso ra. Irimiya binde goro
noodin batukoy windo ra.

Zedeciya kaa ka hã Irimiya gaa

14Kala bonkoono Zedeciya donton i ma annabi Irimiya sambu ka kande nga
do Rabbi windo me hinzanta ra. Bonkoono binde ne Irimiya se: «Ay ga ba ya ni
hã hay fo. Ma si hay kulu tugu ay se.»
15Irimiya mo ne Zedeciya se: «D'ay ci ni se, da cimi ni s'ay wi, wala? Amma
baa ay na ni no saaware, ni s'a ta.»
16Bonkoono Zedeciya binde ze Irimiya se tuguyaŋ ra ka ne: «Ay ze da Rabbi
fundikoono, nga kaŋ na fundi woone taka iri se, ay si ni wi. Ay si ni daŋ mo
borey kaŋ goono ga ni fundo ceeci yaŋ kambe ra.»
17Kala Irimiya ne Zedeciya se: «Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo
ci: Hala day ni fatta ka koy Babila bonkoono mayraykoyey do, ni ga du ni
fundo, i si gallo wo ton da danji mo. Nin da ni dumo, araŋ ga funa mo. 18Amma
da ni wangu ka fatta ka koy Babila bonkoono mayraykoyey do, kulu i ga gallo
wo daŋ Kaldancey kambe ra. I g'a ton da danji, ni bumbo mo si du ka yana i
kambe ra bo.»
19Bonkoono Zedeciya binde ne Irimiya se: «Ay ga humburu Yahudancey
kaŋ yaŋ bare ka ye Kaldancey do haray, ay ma si furo i kambey ra, i m'ay
taabandi mo.»
20Amma Irimiya ne: «I si ni nooyandi. Ay ga ni ŋwaaray, kala ni ma Rabbi
sanno gana haŋ kaŋ ay ci ni se ra. Yaadin gaa no ni ga goro baani, ni ga funa
mo. 21Amma da ni wangu ka fatta, sanno kaŋ Rabbi cab'ay se neeya: 22Guna,

wayborey kulu kaŋ yaŋ cindi Yahuda bonkoono windo ra, i ga fatta nd'ey ka kond'ey Babila bonkoono mayraykoyey do. Wayborey din mo ga ne:

‹Ni amaana borey na ni fafagu hal i hin nin.
Sohõ mo kaŋ ni cey tibi potor-potor ra,
I na banda bare ni gaa.›

23I ga ni wandey da ni izey kulu kaa taray ka kond'ey Kaldancey do. Ni mo, ni si du ka yana i kambe ra, amma Babila bonkoono kamba ga ni di. Ni mo no ga ciya gallo wo ton da danji yaŋo sabaabu.»
24Kala bonkoono Zedeciya ne Irimiya se: «Boro kulu ma si bay sanni woone gaa, ni si bu mo. **25**Amma da faadancey maa baaru kaŋ ay salaŋ da nin, hala mo i kaa ni do ka ne ni se: ‹Ma bangandi iri se sohõ haŋ kaŋ no ni ci bonkoono se. Ma si tugu iri se, iri mo, iri si ni wi. Ma ci iri se mo haŋ kaŋ no bonkoono ci ni se› – **26**kala ni ma ne i se: ‹Ay kond'ay hẽeno bonkoono do no, k'a ŋwaaray i ma si ye nd'ay Yonatan kwaara koyne hal ay ma si koy bu noodin.› »
27Kala faadancey kulu kaa Irimiya do k'a hã. Nga mo ci i se sanney kulu boŋ kaŋ bonkoono na nga lordi nd'a. Ngey mo mana ye ka salaŋ d'a, zama boro kulu mana maa haŋ kaŋ i ci care se.
28Irimiya binde goro batukoy windo ra kal a to hano kaŋ hane wongo na Urusalima ŋwa.

Nebukadnezzar na Urusalima ŋwa

39 Mate kaŋ wongo na Urusalima ŋwa d'a neeya: Yahuda bonkoono Zedeciya koytara jiiri yagganta, jiiro handu wayanta ra no Babila bonkoono Nebukadnezzar kaa, nga nda nga wongu marga kulu ka Urusalima wongu. A n'a koli ka bare nda wongu mo. **2**Zedeciya jiiri way cindi fa, jiiro handu taacanta, hando jirbi yagganta ra no i na birno cinaro fun. **3**Kala Babila bonkoono wonkoyey kulu furo ka goro kwaara Bindo Meyo gaa. Ngey neeya: Nergal-Sarezar, da Samgar-Nebo, da Sarsecim kaŋ ga ti mantawey jine funa, da Nergal-Sarezar kaŋ ga ti safarko beero, da Babila wonkoy cindey kulu i banda.
4Waato kaŋ Yahuda bonkoono Zedeciya da wongaarey kulu di ey, kal i zuru ka fatta birno ra cin. Bonkoono kalo fonda gaa no i gana ka fatta, meyo kaŋ go cinari hinka game ra din gaa. A binde bonkoono na Gooru Beero fonda gana.
5Amma Kaldancey soojey n'i gana ka Zedeciya to Yeriko gooro batamey ra. Waato kaŋ i n'a di, i kand'a Babila bonkoono Nebukadnezzar do Ribla, Hamat laabo ra. Noodin mo no a na ciiti dumbu a se. **6**Kala Babila bonkoono na Zedeciya izey wi a jine Ribla ra, Babila bonkoono na Yahuda boro beerey kulu wi mo. **7**A na Zedeciya moy looti, gaa no a n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ zama i ma kond'a Babila.
8Kaldancey mo na bonkoono faada da borey windey ton, ka Urusalima birni cinarey bagu-bagu mo. **9**Waato din gaa no batukoy koyo Nebuzaradan na boro jaray kaŋ cindi birno ra sambu. A kond'ey ka daŋ tamtaray Babila ra, ngey nda borey kaŋ bare ka ye a do haray, da laabo boro jaray kaŋ cindi. **10**Amma

batukoy koyo Nebuzaradan na jama ra alfukaaru fooyaŋ naŋ noodin Yahuda laabo ra. A n'i no reyzin* kaliyaŋ da fari fooyaŋ mo han din hane.

11 Babila bonkoono Nebukadnezzar na lordi no batukoy koyo Nebuzaradan
se Irimiya boŋ ka ne a se: 12 «M'a sambu ka haggoy d'a hal a ma boori. Ma si
taali kulu te a se, kala day haŋ kaŋ nga bumbo ga ci ni se.» 13 Batukoy koyo
Nebuzaradan binde, nga nda Nebusazban kaŋ ga ti mantawey jine funa, da
Nergal-Sarezar kaŋ ga ti safarko beero, da Babila bonkoono wonkoy beerey
kulu, 14 i na boro fo donton a ma Irimiya kaa batukoy windo ra. I n'a daŋ
Gedaliya Ahikam izo, Safan ize kambe ra, zama a ma kond'a fu. A binde goro
jama game ra.

15 Rabbi sanno jin ka kaa Irimiya do waato kaŋ a go daabante batukoy windo
ra ka ne: 16 Ma koy ka salaŋ Ebed-Melek, Etiyopi bora se ka ne: Yaa no Rabbi
Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Guna, masiiba sanno kaŋ ay ci gallo wo boŋ
kaŋ manti gomni wane no, ay g'a toonandi. A ga kubay ni jine han din hane.
17 Amma nin wo, ay ga ni faaba han din hane, yaa no Rabbi ci. I si ni daŋ mo
borey kaŋ ni ga humburu yaŋ kambe ra. 18 Zama ay ga ni faaba, kaŋ sinda sikka.
Takuba si ni zeeri, amma ni ga du ka yana nda ni fundo, za kaŋ ni n'ay cimandi.
Yaadin no Rabbi ci.

40 Sanni fun Rabbi do ka kaa Irimiya do koyne. Batukoy koyo
Nebuzaradan na Irimiya gar hawante nda sisiri, borey kaŋ yaŋ i di
Urusalima da Yahuda kulu ra banda, kaŋ yaŋ i goono ga kond'ey Babila k'i daŋ
tamtaray. Waato kaŋ Nebuzaradan di a, a n'a taŋ a ma fun Rama. 2 Batukoy
koyo na Irimiya sambu ka ne a se: «Rabbi ni Irikoyo no ka masiiba woone ci
nango wo boŋ. 3 Rabbi kand'a mo, a goy ka te danga mate kaŋ cine nga ci din,
zama araŋ na zunubi te Rabbi se. Araŋ wangu ka maa a sanno mo, woodin se
no hayo wo kaŋ araŋ boŋ. 4 Sohõ binde a go, hunkuna ay go ga sisirey kaŋ go ni
kambey gaa din feeri ni se. Da ni di daama ni ma kaa ay banda ka koy Babila,
to, ni ma kaa. Ay mo, ay ga haggoy da nin hal a ma boori. Amma da ni mana di
daama ni ma kaa ay banda ka koy Babila, kala ni ma goro ne. Laabo kulu neeya
ni jine. Nangu kulu kaŋ a koyyaŋ ga kaan, a ga saba ni se mo, kala ni ma koy
noodin.» 5 Za kaŋ Irimiya mana tu a se, Nebuzaradan ye ka ne koyne: «Wala da
ni ga ba, kaa day ka ye Gedaliya Ahikam izo, Safan ize do, nga kaŋ Babila
bonkoono daŋ a ma Yahuda galley may. Ni ma goro a banda jama ra. Wala mo
ni ma koy nangu kulu kaŋ koyyaŋ ga saba ni diyaŋ gaa.»

Batukoy koyo na Irimiya no hindoonay da gomni fo, gaa no a n'a sallama.
6 Irimiya mo koy Gedaliya Ahikam izo do, kaŋ go Mizpa. A goro a banda, nga
nda borey kaŋ yaŋ cindi laabo ra.

Gedaliya ciya Yahuda mayraykoy

7 Wonkoyey da ngey soojey kaŋ yaŋ go saajo ra maa baaru kaŋ Babila
bonkoono na Gedaliya Ahikam izo daŋ a ma ciya Yahuda laabo mayko. I maa
baaru mo kaŋ a na laabo alfukaaru, alborey da wayborey da zankey, kaŋ yaŋ i
mana konda Babila ka daŋ tamtaray, daŋ Gedaliya kambe ra. 8 Waato kaŋ
soojey maa woodin, i kaa Gedaliya do Mizpa. Ngey neeya: Isumeyla Netaniya

izo, da Yohanan da Yonatan kaŋ ga ti Kareya boroyaŋ, da Seraya Tanhumet izo, da Efay izey Netofa boroyaŋ, da Yezaniya Maaka bora izo, ngey nda ngey borey.

9Gedaliya Ahikam izo, Safan ize mo ze ngey nda ngey borey se ka ne: «Wa si humburu ka may Kaldancey se. Araŋ ma goro laabo ra, araŋ ma may Babila bonkoono se, araŋ ga goro baani mo. **10**Ay bumbo sanni mo, wa guna, ay ga goro Mizpa ra. Ay ma kay ka ciya araŋ se sabbu Kaldancey do, kaŋ yaŋ ga kaa iri do. Araŋ bumbey, kal araŋ ma duvan*, da heemar nafa, da ji margu-margu mo. Araŋ m'i jisi araŋ foobey ra ka goro araŋ galley kaŋ yaŋ araŋ ŋwa din ra.»

11Yaadin cine no, waato kaŋ Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go Mowab ra, da Amon izey kwaarey ra, da Edom ra, da laabey kulu ra maa baaru kaŋ Babila bonkoono na Yahudance fooyaŋ cindi, hala mo a na Gedaliya Ahikam izo, Safan ize daŋ i se mayko, **12**kala Yahudancey kulu ye ka kaa ka fun nangey kulu kaŋ yaŋ i n'i gaaray ka kond'ey. I kaa Gedaliya do Yahuda laabo ra Mizpa ra. I na duvan da heemar nafa boobo margu-margu.

13Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go saajo ra kaa Gedaliya do Mizpa ra. **14**I ne a se: «D'a ta day, ni du ka bay kaŋ Amon izey bonkoono Baalis na Isumeyla Netaniya izo donton zama a ma ni wi, wala?» Amma Gedaliya Ahikam izo man'i cimandi.

15Yonatan Kareya izo binde salaŋ da Gedaliya tuguyaŋ ra Mizpa ra ka ne a se: «Ay ga ni ŋwaaray, kala ni ma naŋ ya koy ka Isumeyla Netaniya izo wi, boro kulu si bay a gaa mo. Ifo se no *iri ga naŋ* a ma ni wi, hala Yahudancey kulu kaŋ yaŋ margu ni do ma say koyne, Yahudancey kaŋ cindi yaŋ din mo ma halaci?»

16Amma Gedaliya Ahikam izo ne Yohanan Kareya izo se: «Ma si haya din te, zama ni goono ga Isumeyla beeri no da tangari.»

Wongu nyaŋey na Gedaliya wi

41 A ciya mo, handu iyyanta ra Isumeyla Netaniya izo, Elisama ize, kaŋ fuula banda no, bonkoono mayraykoy beerey ra boro fo no, a kande boro way nga banda. I kaa Gedaliya Ahikam izo do Mizpa. I ŋwa care banda Mizpa ra. **2**Kala Isumeyla Nataniya izo, da boro waya kaŋ go a banda tun ka Gedaliya Ahikam izo, Safan ize kar da takuba. I n'a wi mo, nga kaŋ Babila bonkoono daŋ a ma ciya laabo mayko. **3**Koyne, Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go Gedaliya banda Mizpa ra, da Kaldancey wongaarey kaŋ yaŋ i gar noodin, Isumeyla n'i wi.

4A ciya binde, Gedaliya wiyaŋo wane suba, boro kulu mana bay a gaa mo, **5**kala boro fooyaŋ, ngey boro wahakku fun Sekem da Silo da Samariya ka kaa. I kaabey go cabante yaŋ, i bankaarayey mo toorante yaŋ, i na ngey gaahamey mo tooru-tooru. I kande ŋwaari sargayyaŋ da lubban ngey kambey ra zama ngey ma kaa Rabbi windo do. **6**Isumeyla Netaniya izo binde fatta Mizpa ra nga m'i kubay se. A go ga dira, a ga hẽ. Waato kaŋ a kubay d'ey binde, a ne i se: «Wa kaa Gedaliya Ahikam izo do.»

7A ciya binde, waato kaŋ cine i to gallo bindo ra, kala Isumeyla Netaniya izo

da borey kaŋ yaŋ go a banda n'i wi. A n'i furu guuso bindo ra.

8Amma i ra a na boro way gar kaŋ yaŋ ne Isumeyla se: «Ma si iri wi, zama iri gonda jisiri tugante saajo ra, ngey neeya: alkama da sayir*, da ji, da yu.» A binde fay d'ey, a man'i wi ngey caley banda. **9**Guuso kaŋ ra Isumeyla na borey kaŋ a wi yaŋ din buukoy kulu daŋ Gedaliya sabbay se, guuso kaŋ Bonkoono Asa fansi no, Israyla Bonkoono Baasa humburkumay se. Isumeyla Netaniya izo na guuso toonandi nda borey kaŋ yaŋ a wi.

10Waato din gaa no Isumeyla na boro jaray kaŋ cindi yaŋ din ku Mizpa ra, da bonkoono ize wayborey, da borey kulu kaŋ yaŋ cindi Mizpa ra, ngey kaŋ yaŋ batukoy koyo Nebuzaradan daŋ Gedaliya Ahikam izo kambe ra. Isumeyla Netaniya izo mo n'i sambu ka kond'ey ka daŋ tamtaray. A tun zama nga ma danandi ka koy Amon izey do.

11Amma waato kaŋ Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ go a banda maa baaru, goy laalo kulu kaŋ Isumeyla Netaniya izo te, **12**kal i na alborey kulu margu ka koy zama ngey ma Isumeyla Netaniya izo wongu. I n'a gar day beero kaŋ go Jibeyon me gaa haray. **13**A ciya binde, waato kaŋ cine jama kulu kaŋ go Isumeyla banda di Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go a banda, kal i soobay ka farhã. **14**Jama kulu binde kaŋ yaŋ Isumeyla ku Mizpa ra ka kond'ey tamtaray, i bare ka ye Yohanan Kareya izo do haray. **15**Amma Isumeyla Netaniya izo du ka Yohanan yana, nga nda boro ahakku nga banda. A zaa ka guna Amon izey do haray. **16**Kala Yohanan Kareya izo, da wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go a banda, i na jama kaŋ cindi kulu sambu, borey kaŋ yaŋ a du ka faaba Isumeyla Netaniya izo kambe Mizpa ra, Gedaliya Ahikam izo wiyaŋo banda. Ngey neeya: wongaarey, da wayborey, da zankey, da mantawey kaŋ yaŋ a ye ka kand'ey ka fun d'ey Jibeyon. **17**I dira noodin ka koy goro Kimham naŋ-zumba do, kaŋ ga maan Baytlahami. I goono ga miila ngey ma koy jina ka furo Misira laabo ra **18**ka mooru Kaldancey. Zama i ga humbur'ey, za kaŋ Isumeyla Netaniya izo na Gedaliya Ahikam izo wi, bora kaŋ Babila bonkoono daŋ a ma laabo may.

Irimiya ne i ma si zulli ka koy Misira

42 Gaa no wonkoyey kulu, sanda Yohanan Kareya izo, da Yezaniya Hosaya izo, da jama kulu, ibeeri gaa, ikayna gaa, i maan **2**ka ne annabi Irimiya se: «Iri goono ga ni ŋwaaray, ma yadda mo iri ŋwaarayyaŋo se. Ma adduwa te iri se Rabbi ni Irikoyo gaa, boro jara kaŋ cindi kulu sabbay se, zama iri ya jama kayna no kaŋ cindi iboobo ra, sanda mate kaŋ ni moy goono ga di. **3**Rabbi ni Irikoyo ma cabe iri se fondo kaŋ ga hima iri ma gana, da goy kaŋ ga hima iri ma te.»

4Kala annabi Irimiya ne i se: «Ay maa. Wa guna mo, ay ga Rabbi araŋ Irikoyo ŋwaaray araŋ sanno boŋ. A ga ciya mo, hay kulu kaŋ Rabbi ga tu d'a araŋ se, ay mo ga woodin cabe araŋ se. Ay si hay kulu tugu araŋ se.»

5Kal i tu Irimiya se ka ne: «Rabbi ma ciya seeda naanaykoy kaŋ gonda cimi iri game ra, d'iri mana hay kulu te a ma saba nda sanni kulu kaŋ Rabbi ni Irikoyo ga ni donton d'a iri do. **6**Da ihanno no, da ilaalo no, iri ga maa Rabbi iri

Irikoyo sanno se, nga kaŋ iri na ni donton a gaa, zama iri ma goro baani, d'iri na Rabbi iri Irikoyo sanno gana.»

7A ciya mo, sanno din jirbi way banda Rabbi sanno kaa Irimiya do. **8**Nga mo na Yohanan Kareya izo da wonkoyey kulu kaŋ yaŋ go a banda, da jama kulu ce, ibeeri gaa, ikayna gaa. **9**A ne i se: «Yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci, nga kaŋ araŋ n'ay donton a gaa zama ya kond'a se araŋ ŋwaarayyaŋo: **10**D'araŋ ga goro laabu woone ra, ay mo, kal ay m'araŋ cina, ay si araŋ zeeri. Ay g'araŋ tilam, ay si araŋ dagu mo, zama ay ga bare ka fay da masiiba kaŋ ay te araŋ se. **11**Wa si humburu Babila bonkoono, baa kaŋ sohõ araŋ goono ga humbur'a. Wa si humbur'a, yaa no Rabbi ci. Zama ay wo, ay go araŋ banda zama ay m'araŋ faaba sabbay se, ay m'araŋ kaa a kambe ra mo. **12**Ay ga bakaraw cabe araŋ se hal nga mo ma bakar araŋ se, a m'araŋ yeti araŋ laabo ra.

13Amma d'araŋ ne araŋ si goro laabo wo ra, d'araŋ wangu ka maa Rabbi araŋ Irikoyo sanno **14**ka ne: ‹Abada! Iri wo, Misira laabu day no iri ga koy, naŋ kaŋ iri si di wongu, iri si maa hilli kaatiyaŋ jinde, iri si maa haray, noodin mo no iri ga goro.› **15**Sohõ binde, ya araŋ Yahuda jara kaŋ cindi, wa maa Rabbi sanno. Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: D'araŋ na moyduma sinji ka ne kal araŋ ma koy Misira, d'araŋ koy mo ka goro noodin, **16**kal a ma ciya takuba kaŋ araŋ goono ga humburu din m'araŋ to noodin, Misira laabo ra. Hara kaŋ araŋ ga humburu mo g'araŋ to, a ga naagu araŋ gaa noodin Misira laabo ra. Noodin mo no araŋ ga bu. **17**A ga ciya mo, alborey kulu kaŋ yaŋ ga ngey moydumey sinji Misira koyyaŋ se, ngey ma koy ka goro noodin, i ga bu noodin da takuba, da haray, da balaaw mo. I ra mo boro kulu si cindi, boro kulu si du ka masiiba kaŋ ay ga candi ka kande i boŋ din yana. **18**Zama sanda mate kaŋ cine ay n'ay dukuro d'ay futa gusam Urusalima gorokoy boŋ, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci, yaadin cine no ay g'ay futa gusam araŋ mo boŋ, d'araŋ ga koy ka furo Misira ra. Araŋ ga ciya laaliyaŋ hari, da dambara hari, da wowi hari, da taali dakeyaŋ hari. Araŋ si ye ka di nango wo mo koyne.

19Ya araŋ Yahuda jara kayna kaŋ cindi, Rabbi jin ka sanno ci araŋ boŋ ka ne: Wa si koy Misira ra! Araŋ ma bay kaŋ daahir ay na woodin seeda araŋ se hunkuna. **20**Araŋ n'araŋ boŋ halli no, zama araŋ no k'ay donton Rabbi araŋ Irikoyo do ka ne: ‹Ma adduwa te iri se Rabbi iri Irikoyo gaa. Hay kulu kaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ci, ni m'a bangandi yaadin cine iri se, iri mo g'a goyo te.› **21**Hunkuna binde a go, ay ci araŋ se, amma araŋ mana maa Rabbi araŋ Irikoyo sanno se, hay kulu ra kaŋ a n'ay donton d'a araŋ do. **22**Sohõ binde, araŋ ma bay kaŋ daahir takuba nda haray da balaaw no g'araŋ wi, nango kaŋ araŋ goono ga miila araŋ ma koy ka goro a ra din.»

Jama na Irimiya tilasandi a ma koy Misira

43 A ciya mo, waato kaŋ Irimiya salaŋ jama kulu se ka ban, a na Rabbi i Irikoyo sanney kulu ci i se, kaŋ Rabbi i Irikoyo n'a donton d'a i do, sanda sanney din kulu nooya, **2**kala Azariya Hosaya izo, da Yohanan Kareya izo, da borey kulu kaŋ yaŋ gonda boŋbeeray salaŋ Irimiya se ka ne: «Ni ga taari no! Rabbi iri Irikoyo mana ni donton iri gaa ka ne iri ma si koy Misira ka goro.

3Amma Baruk Neriya izo no ka ni daŋ ni ma gaaba nda iri, zama iri ma furo
Kaldancey kambe ra. Ngey mo g'iri wi wala i ma konda iri ka daŋ tamtaray ra
Babila.»
4Yaadin cine no Yohanan Kareya izo nda wonkoyey kulu, da jama kulu
mana Rabbi sanno gana, kaŋ ne i ma goro Yahuda laabo ra. 5Amma Yohanan
Kareya izo, da wonkoyey kulu na Yahuda jara kaŋ cindi din kulu sambu.
Yahuda jara din ga ti borey kaŋ yaŋ ye ka kaa ka fun ndunnya dumey kulu ra,
nangey kaŋ i go say-sayante yaŋ din, zama ngey ma goro Yahuda laabo ra –
6alborey, da wayborey, da zankey, da bonkoono ize wayborey, da boro kulu
kaŋ batukoy koyo Nebuzaradan naŋ Gedaliya Ahikam izo, Safan ize kambe ra,
da annabi Irimiya, da Baruk Neriya izo. 7I koy Misira laabo ra ka kaa hala
Tafanes, zama i mana Rabbi sanno gana.

Misira boŋ annabitara

8Kala Rabbi sanno kaa Irimiya do Tafanes ra ka ne: 9«Ma tondi bambata
fooyaŋ sambu ni kambe ra k'i tugu cinayaŋ botogo ra kaŋ go Firawna windo
kaŋ go Tafanes ra me gaa haray. M'a te mo naŋ kaŋ Yahuda borey moy go ga
di. 10Kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay
g'ay tamo Babila bonkoono Nebukadnezzar donton. Ay g'a koytaray karga sinji
mo tondey wo kaŋ ay tugu din boŋ, a ga nga koytaray tanda daaru i boŋ mo.
11D'a kaa mo a ga Misira laabo kar. Borey kaŋ i waadu buuyaŋ se, buuyaŋ do
no i ga koy. Borey kaŋ i waadu tamtaray se, tamtaray ra no i ga koy. Borey kaŋ
i waadu takuba se mo, takuba do no i ga koy. 12Ay ga danji tusu Misira
de-koyey windey gaa, Nebukadnezzar g'i ton mo. A ma toorey ku ka kond'ey ka
daŋ tamtaray. A ga nga boŋ faka da Misira laabo sanda mate kaŋ cine alman
hawji ga nga boŋ faka da nga daabiro, a ga fatta nango ra mo baani-nda-baani.
13A ga wayna ganakoy diina windo muulu kuukey kaŋ go Misira laabo ra
bagu-bagu, a ga Misira de-koyey windey ton da danji mo.»

Tooru ganayaŋ ga kande masiiba

44 Sanno neeya kaŋ kaa Irimiya do Yahudancey kulu boŋ kaŋ goono ga
goro Misira laabo ra, Migdol, da Tafanes, da Nof, da Patros laabo ra
gorokoy mo. A ne i se: 2Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Araŋ di
masiiba kulu kaŋ ay candi ka kande Urusalima da Yahuda galley kulu boŋ. A
go mo, sohõ i ciya kurmuyaŋ. Boro siino ga goro i ra, 3i laala kaŋ i te din
sabbay se, zama ngey ma yanje ceeci ay gaa se. Zama i soobay ka dugu ton, i
may mo de-koy fooyaŋ se, kaŋ yaŋ i si bay – za ngey, wala araŋ, wala baa araŋ
kaayey mo. 4Kulu nda yaadin, ay n'ay tam annabey kulu donton araŋ gaa. Ay
ga soobay k'i donton araŋ gaa. Ay go ga ne araŋ se: Wa si fanta goy wo te, kaŋ
ay bina ga konn'a. 5Amma i mana saal, i mana hanga jeeri mo, kaŋ ga naŋ i ma
bare ka fay da ngey goy laaley, i ma fay da dugu tonyaŋ de-koy fooyaŋ se mo.
6Woodin sabbay se no ay futa d'ay futay korna kaa ka kaŋ i boŋ ka Yahuda
galley da Urusalima kwaara fondey diyandi, kal i kaŋ ka ciya kurmuyaŋ hala ka
kaa hunkuna.

7Sohõ binde, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Ifo se no araŋ ga laala bambata woone te, araŋ goono g'araŋ boŋ fundey hasara, hala nda mate kaŋ araŋ g'araŋ boŋ tuusu ka kaa Yahuda gaa, alboro nda wayboro, zanka nda naanandi. Araŋ jare kaŋ cindi si ye ka cindi koyne. **8**Zama araŋ na yanje ceeci ay gaa d'araŋ kambe goyey, araŋ go ga dugu ton de-koy fooyaŋ se Misira laabo ra hal ay m'araŋ kosu ka kaa noodin, naŋ kaŋ araŋ koy zama araŋ ma goro. Araŋ ga ciya laaliyaŋ hari, da taali dakeyaŋ hari ndunnya dumey kulu ra. **9**Mate no, araŋ dinya araŋ kaayey laalayaŋey, da Yahuda bonkooney laalayaŋey, d'i wandey laalayaŋey, d'araŋ bumbey laalayaŋey, d'araŋ wandey laalayaŋey kaŋ i te Yahuda laabo ra, da Urusalima kwaara fondey ra? **10**Wiiza, i mana ngey boŋ kaynandi hala hõ, i mana humburu, i man'ay asariya wala ay hin sanney gana mo, wo kaŋ ay daŋ araŋ d'araŋ kaayey jine.

11Woodin se no, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: A go, ay g'ay moyduma sinji araŋ gaa da masiiba miila, ay ga Yahuda kulu halaci mo. **12**Ay ga Yahuda jara kaŋ cindi din sambu, nga kaŋ na ngey moyduma sinji ngey ma koy ka goro Misira laabo ra, i kulu ga halaci mo. I kulu ga kaŋ Misira laabo ra: takuba nda haray no g'i ban. I ma bu, za ibeerey ka koy i kayney gaa, haray da takuba no g'i wi. I ma ciya laaliyaŋ hari, da humburandiyaŋ hari, da wowi hari, da taali dakeyaŋ hari. **13**Zama sanda mate kaŋ cine ay na Urusalima ciiti da takuba nda haray da balaaw, yaadin cine no ay ga te borey kaŋ goono ga goro Misira laabo ra se. **14**Hala Yahuda jara ra baa boro folloŋ si cindi, sanda borey kaŋ yaŋ koy Misira laabo ra ka goro noodin nooya. Boro kaŋ ga yana si no, sanku fa a ma du ka ye Yahuda laabo ra, nango kaŋ i goono ga beeje ngey ma du ka ye. Zama boro kulu si no kaŋ ga ye bo, kala day boro fooyaŋ kaŋ ga du ka yana.

15Waato din gaa alborey kulu kaŋ du ka bay kaŋ ngey wandey goono ga dugu ton de-koy fooyaŋ se, da wayborey kulu kaŋ goono ga kay noodin, jama bambata no, sanda borey kulu kaŋ goono ga goro Misira laabo Patros ra, i tu Irimiya se ka ne: **16**«Sanni woone kaŋ ni ci iri se Rabbi maa ra, iri si ni saal. **17**Amma sikka si iri wo, kal iri ma sanney kulu kaŋ fun iri me ra toonandi, *kaŋ iri ne* iri ga dugu ton *hando se, kaŋ se i ga ne* wayboro bonkoono kaŋ go beene, iri ma haŋyaŋ sargayey soogu a se, sanda mate kaŋ cine iri jin ka te, iri nd'iri kaayey d'iri bonkooney, d'iri mayraykoyey, Yahuda galley da Urusalima kwaara fondey ra. Zama alwaati woodin ra iri gonda ŋwaari kunji, iri gonda baani, iri mana di masiiba kulu mo. **18**Amma za hano kaŋ hane iri fay da dugu tonyaŋ wayboro bonkoono kaŋ go beene din se, iri ma haŋyaŋ sargay soogu a se mo, sohõ kay, iri jaŋ hay kulu, takuba nda haray n'iri halaci mo.»

19Wayborey mo ne: «Waati kaŋ iri na dugu ton beene wayboro bonkoono se, iri na haŋyaŋ sargayyaŋ mo soogu a se, E! manti iri kurnyey yaddayaŋ boŋ no iri na maasa ton a se a himando ra, hal iri na haŋyaŋ sargayey mo soogu a se?»

20Kala Irimiya salaŋ marga borey kulu se, alborey da wayborey, sanda borey kulu kaŋ na tuyaŋ woodin dumi te a se, ka ne: **21**«Dugey kaŋ araŋ doona ga ton Yahuda galley ra, da Urusalima kwaara fondey ra, araŋ d'araŋ kaayey, d'araŋ bonkooney, d'araŋ mayraykoyey, da laabo jama mo, manti Rabbi fongu i gaa? Haya mana furo a se bine ra bo? **22**Hal a to naŋ kaŋ Rabbi si hin ka tonton ka

suuru koyne, araŋ goyey laalayaŋo da fanta goyey kaŋ araŋ te din sabbay se. Woodin se no araŋ laabo ciya kurmu, da dambara hari, da laaliyaŋ hari. A sinda goroko mo mate kaŋ a go hunkuna. 23Masiiba woone du araŋ, sanda mate kaŋ a go hunkuna, zama araŋ na dugu ton, araŋ na zunubi te Rabbi se, araŋ mana Rabbi sanno gana, araŋ mana a asariya wala a hin sanney wala a seedey mo gana.»

24Irimiya ye ka ne jama da wayborey kulu se: Wa maa Rabbi sanno, ya araŋ Yahuda kulu kaŋ yaŋ go Misira laabo ra: 25Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci: Araŋ d'araŋ wayborey, araŋ salaŋ d'araŋ meyey, araŋ toonandi mo d'araŋ kambey, araŋ goono ga ne: «Daahir, iri ga sartey kaŋ iri sambu yaŋ din toonandi, iri ma dugu ton beene wayboro bonkoono se, iri ma haŋyaŋ sargayey soogu a se.»

Daahir araŋ go g'araŋ sartey tabbatandi, daahir araŋ go g'i toonandi mo! 26To, ya araŋ Yahuda kulu kaŋ goono ga goro Misira laabo ra, araŋ ma maa Rabbi sanno: Guna, ay ze d'ay maa darzakoyo, yaa no Rabbi ci, Yahuda boro kulu me si ye k'ay maa ce koyne Misira laabo kulu ra ka ne: «Ay ze da Rabbi Irikoy fundikoono.» 27A go, ay g'i batu nda masiiba miila, kaŋ manti gomni wane bo. Yahuda alborey kulu kaŋ yaŋ go Misira laabo ra, takuba nda haray no g'i ban, kal i banyaŋo ma to. 28Boro kaŋ ga du ka takuba yana ka fatta Misira laabo ra ka ye Yahuda laabo ra mo, manti boro boobo no. Yahuda jara cindo mo kaŋ koy Misira laabu zama ngey ma goro noodin, i ga bay boro kaŋ sanni no ga kay, hal ay wano, wala ngey wano.

29Woone mo ga ciya alaama araŋ se, yaa no Rabbi ci: ay g'araŋ gooji nango wo ra, zama araŋ ma du ka bay kaŋ ay sanno ga kay araŋ boŋ da masiiba miila. 30Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga Misira bonkoono Firawna Hofra daŋ a ibarey kambe ra, da ngey kaŋ goono g'a fundo ceeci yaŋ kambe ra, sanda mate kaŋ cine ay na Yahuda bonkoono Zedeciya daŋ nga ibara Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, nga kaŋ n'a fundo ceeci.

Baruk yaamaryaŋo

45 Sanno kaŋ annabi Irimiya ci Baruk Neriya izo se neeya, waato kaŋ a na Irimiya me sanney din hantum tira ra Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo koytara jiiri taacanta ra. A ne: 2Ya nin Baruk, yaa no Rabbi, Israyla Irikoyo ci ni se: 3Ni ne: «Kaari ay sohõ kay! Zama Rabbi na bine saray tonton ay dooro gaa. Ay farga d'ay durayyaŋo, ay si ga du fulanzamay fo mo.»

4Yaawo no ni ga ne a se: Yaa no Rabbi ci: Guna, haŋ kaŋ ay cina, ay goono g'a zeeri. Haŋ kaŋ ay tilam mo, ay goono g'a dagu, baa ay laabo kulu. 5Ni binde, ni goono ga hari beeriyaŋ ceeci ni boŋ se, wala? Ma si ceeci, zama a go, ay ga laala candi ka kande fundikooney kulu boŋ. Yaadin no Rabbi ci. Amma ay ga ni no ni fundo a ma ciya ni se arzaka nangey kulu kaŋ ni ga koy.

Misira boŋ annabitara

46 Rabbi sanno kaŋ kaa annabi Irimiya do dumi cindey boŋ neeya:

2Misira sanni:

Misira bonkoono Firawna Neko wongu marga kaŋ go Ufratis isa meyo gaa Karkemis ra, wo kaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar kar, Yahuda bonkoono Yehoyacim Yosiya izo koytara jiiri taacanta ra, a sanni neeya:

3Wa koray kayna nda ibeeri soola te.
Wa maan ka kaa tangamo do.
4I ma bariyey jinayey daŋ i gaa,
Wa soola, araŋ kaŋ yaŋ ga bari kaaru.
Wa fatta taray batama ra d'araŋ wongu fuuley.
Wa yaajey koosu, wa wongu kwaayey daŋ!
5Ifo se no ay di kaŋ
Misirancey humburu hal i na banda bare?
Nebukadnezzar n'i gaabikooney kar ka zeeri,
I zuru ka tuguyaŋ do ceeci,
I siino ga baa zagu mo.
Humburkumay go kuray kulu gaa. Yaadin no Rabbi ci.

6Boro kaŋ ga waasu zuray gaa, wa si ta a ma zuru.
Boro gaabikooni mo, wa si ta a ma yana.
Yongo azawa kambe Ufratis isa me gaa i kati ka kaŋ.

7May no woone kaŋ ga hima Nil isa? A go ga furo,
A haro ga koy-da-ye te sanda isa boobo yaŋ cine.
8To, Misira no goono ga furo sanda Nil isa cine,
A haro ciya isa boobo yaŋ kaŋ ga koy-da-ye te.
A goono ga ne mo:
«Ay ga furo ka laabo kulu daabu,
Ay ga gallu nda nga ra gorokoy kulu halaci,
Ay kay a me mo.»
9Ya araŋ bariyey, wa taakama!
Ya araŋ wongu torkey, wa soobay ka follo!
Wongaarey ma fatta taray!
Etiyopi da Libi borey kaŋ yaŋ ga waani koray kayniyaw,
Da Lud izey mo, kaŋ yaŋ ga goni biraw candiyaŋ gaa.
10Zama zaaro din ya Rabbi zaari no,
Kaŋ ga ti Rabbi Kundeykoyo banayaŋ zaaro,
A ma bana nga ibarey boŋ.
Takuba ga haŋ hal a ma kungu ka yeeri,
A m'i kurey haŋ ka bugu.
Zama Rabbi Kundeykoyo gonda sargay
azawa kambe haray laabo ra Ufratis isa me gaa.

11Ya nin Misira wandiya, ma koy Jileyad ka du safari!

Yaamo no ni goono ga safari dumi boobo tuusu.
Yayyaŋ si no ni se.
12 Ndunnya dumey maa ni haawo baaru,
Laabo kulu to da ni kaatiyaŋ jinde.
Zama wongaarey karba care gaa,
I kulu no ka kaŋ care banda.

13 Sanno kaŋ Rabbi ci annabi Irimiya se neeya kaŋ a ne Babila bonkoono Nebukadnezzar ga kaa ka Misira laabo kar.

14 Ma baaru fe Misira ra, i ma maa r'a Migdol ra,
I ma maa r'a Nof da Tafanes ra mo.
Araŋ ma ne: Kay da gaabi ka soola ni boŋ se,
Zama takuba ga nangu kulu kaŋ go ni windanta ŋwa ka ban.
15 Ifo se no i na ni gaabikoono haabu ka kaa?
To, a si kay zama Rabbi no g'a naan ganda.
16 A ga naŋ boro boobo ma kati,
Oho, boro fo kulu ga fun ka kaŋ nga cala boŋ.
I ne: «Iri ma tun ka ye iri bumbey dumo do,
Iri ma koy laabo kaŋ ra i n'iri hay.
Iri ma kankami takuba wo yana.»
17 Noodin no i ga jinde sambu ka ne:
«Misira bonkoono Firawna ya kosongu day no,
A naŋ mo kala alwaati suubananta bisa.»

18 Ay fundo no ay ze d'a, yaa no Koy Beero ci,
Nga kaŋ maa ga ti Rabbi Kundeykoyo:
Da Tabor go tondi kuukey ra,
Da Karmel go teeko me gaa,
Kulu Babila bonkoono mo si jaŋ ka kaa.
19 A ne: Ya ize wayo kaŋ goono ga goro Misira ra,
Ma ni jinayey soola tamtaray koyyaŋ se,
Zama Nof ga ciya kurmu,
A kulu ga ton hala goroko kulu si cindi a ra.

20 Misira ya haw zan hanno no,
Amma nyafa fo go ga kaa ka fun azawa kambe haray.
21 Soojey kaŋ Firawna sufuray yaŋ
go a bindo ra sanda silla gaa handayzeyaŋ cine,
Amma ngey mo ga banda bare
ka zuru care banda, i si kay.
Zama i masiiba zaaro ga kaa i gaa,
Banayaŋ alwaato nooya.
22 A yooja ga hima gondi wane,

Zama wongu marga ga kaa da gaabi.
I ga kaa a gaa da deesiyaŋ sanda tuuri beerikoyaŋ cine.

23I g'a tuuri zugey beeri,
Baa kaŋ tuuri lunku-lunku no,
Zama i bisa do kaŋ si kabu baayaŋ.
Yaadin no Rabbi ci.
24Misira ize wayo ga haaw,
Zama i g'a daŋ azawa kambe haray borey kambe ra.

25Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ne: A go, ay ga ciiti nda No jama, da Firawna, da Misira, da Misira de-koyey, d'a bonkooney, sanda Firawna nda borey kulu kaŋ yaŋ ga de a gaa nooya. **26**Ngey mo, ay g'i daŋ i fundey ceecikoy kambe ra, kaŋ ga ti Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra, d'a tamey kambe ra. Amma kokor banda, boroyaŋ ga goro Misira laabo ra, sanda za doŋ jirbey ra cine. Yaadin no Rabbi ci.

27Amma, ya nin Yakuba ay tamo, ma si humburu.
Ya Israyla, ni ma si jijiri,
Zama a go, za nangu mooro no ay ga ni faaba,
Ay ma ni banda mo faaba,
K'i kaa i tamtaray laabo ra.
Yakuba ga ye ka kaa,
A ga goro baani ka fulanzam, a laakal ga kani mo,
Boro kulu si no mo kaŋ g'a humburandi.
28Ya nin, ay tamo Yakuba, ma si humburu,
Yaa no Rabbi ci, zama ay go ni banda.
Zama ndunnya dumey kulu
naŋ kaŋ ay na ni gaaray ka konda nin,
Ay g'i ban parkatak!
Amma nin wo, ay si ni ban bo!
Day ay ga ni gooji da mate kaŋ ga saba.
Ay si ni naŋ goojiyaŋ si bo.

Filistancey boŋ annabitara

47 Rabbi sanno kaa annabi Irimiya do Filistancey boŋ, za Firawna mana Gaza kar jina.
2Yaa no Rabbi ci:

A go, hari boobo no ga tun azawa kambe haray,
Kaŋ ga ciya gooru kaŋ gonda hari-yaa*.
A ga bambari laabo da hay kulu kaŋ go a ra boŋ,
Da gallo nda ngey kaŋ goono ga goro a ra boŋ.
Alborey ga jinde tunandi,

Laabo ra gorokoy kulu ga baray mo.
3A gaabikooney haabayaŋo ce camsey yooja maayaŋ,
D'a wongu torkey zura,
D'a kangey kosongo sabbay se,
Baabey si baa zagu ngey ma du ka ngey izey faaba se,
Zama i kambey londey bu.
4*Hayo ga te* zaaro kaŋ goono ga kaa sabbay se,
Kaŋ ra i ga Filistancey kulu halaci.
Ay ga Tir da Sidon gaako kulu kaŋ cindi
kosu ka kaa i gaa,
Zama Rabbi ga Filistancey halaci,
Sanda jara cindo kaŋ go teeko me gaa,
Kaftor wane nooya.
5Boŋ kosu ka windi du Gaza, Askelon mo ciya kurmu.
Ya gooro ra jara kaŋ cindi,
Waati fo no ni ga fay da ni boŋo kortu-kortu yaŋo?
6Ya nin, Rabbi takuba,
Waati fo no ni ga dangay?
Ma ye ka furo ni nyaŋo ra ka fulanzam, ka dangay siw!
7Mate no ni ga dangay d'a binde,
Za kaŋ Rabbi no ka ni lordi?
A na takuba daŋ noodin
zama a ma ciiti nda Askelon da teeku me gaa laabey mo.

Mowabancey boŋ annabitara

48 Mowab sanno neeya:
Yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci:

Kaari Nebo! zama a ga halaci.
Ciriyat-Ayim ga haaw, i g'a ŋwa mo,
Haawi ga wongu fu gaabikoono din di,
I g'a bagu-bagu kala ganda.
2Borey si ye ka Mowab sifa koyne.
Hesbon ra no i na laala me-hawyaŋ te a boŋ.
I ne: «Wa kaa iri m'a dumitara tuusu ka kaa.»
Ni mo, ya Madmena, i ga ni dangandi muk!
Takuba ga ni ce kondo ŋwa!
3Kaatiyaŋ jinde fo ga fun Horonayim,
Wongu kuyaŋ da halaciyaŋ bambata no.
4I ga Mowab ceeri, i g'a zankey daŋ i ma baray.
5Zama i ga kaaru Luhit zijanta,
I ga soobay ka hẽeni korno te,
Zama Horonayim zullanta ibarey ga maa halaciyaŋ hẽeni.
6Wa zuru k'araŋ fundey faaba,

Wa ciya sanda saajo ra dudube.
7Zama za kaŋ ni de ni goyey da ni arzaka gaa,
Ni mo, i ga ni di.
Kemos ga koy tamtaray ra,
Nga nda nga alfagey d'a mayraykoyey.
8Halaciko ga kaa gallu kulu gaa,
Gallu si no kaŋ ga du ka yana.
Gooro ga halaci, tudey boŋ batamey mo ga halaci.
Yaadin no Rabbi ci.
9I ma Mowab no fatayaŋ zama a ma tun ka deesi ka yana,
Zama a galley ga ciya saaji fimbi
kaŋ sinda goroko.

10Laalante no boro kulu
kaŋ na Rabbi goyo din te da forgay.
Laalante no nga mo kaŋ na nga takuba ganji kuro din.

11Mowab goro da laakal kanay za nga zankatara gaa.
Sanda duvan* kaŋ go ga kani,
Yaadin cine no a goro nd'a.
A mana di i m'a bare ka kaa foobu fo ra
ka ye foobu fo ra,
A mana dira ka koy tamtaray baa ce fo.
Woodin se no a kaaniyo mana fay d'a,
A haw kaana mo mana barmay.
12Yaa no Rabbi ci: A go binde, jirbiyaŋ goono ga kaa,
Kaŋ ay ga soogukoyaŋ donton a gaa.
I g'a siirandi mo, a ma mun,
I m'a foobey kaa koonu k'i bagu-bagu mo.
13Mowab ga haaw Kemos sabbay se,
Sanda mate kaŋ cine Israyla dumo
Haaw i deyaŋ haro Betel sabbay se.

14Mate araŋ ga te ka ne: «Iri ya wongaariyaŋ no,
Gaabikooniyaŋ, wongu boroyaŋ?»
15I na Mowab ku! Ibarey kaaru ka furo a galley ra.
A wane arwasu suubanantey mo zulli ka koy wiyaŋ do,
Yaa no Koy Beero ci,
Nga kaŋ Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa.
16Mowab taabi kaayaŋo maan,
A masiiba mo goono ga waasu ka kaa.
17Araŋ kulu kaŋ yaŋ goono g'a windi,
Kaŋ yaŋ g'a maa bay mo,
Kal araŋ ma soobay ka bu baray te a se,

Araŋ ma ne: «Wa guna mate kaŋ cine koytaray
sarjilla gaabikoono wo ceeri nd'a, goobu hanna din!»

18 Ya nin, ize wayo kaŋ goono ga goro Dibon ra,
Ma zumbu ka fun ni darza ra.
Ma goro jaw maayaŋ laabu ra,
Zama nga kaŋ na Mowab ku din go kaa ni gaa.
A na ni wongu fuwey halaci.
19 Ya nin Arower gorokwa,
Ma kay fondo me gaa, ma mo daaru ka guna.
Ma zuruko da waybora kaŋ go ga yana mo hã
ka ne: «Ifo no ka te?»
20 I na Mowab haawandi, zama i n'a bagu-bagu kala ganda.
Wa kuuwa ka baray!
Wa baaro dede Arnon me gaa
ka ne i na Mowab leemun.
21 Ciiti kaŋ batama laabo boŋ,
Holon da Yahaz da Mefaat boŋ,
22 Da Dibon da Nebo da Bayt-Diblatayim boŋ,
23 Da Ciriyat-Ayim da Bayt-Gamul da Bayt-Meyon boŋ,
24 Da Kariyoti da Bozra da Mowab laabo galley kulu boŋ,
Wo kaŋ ga mooru nda wo kaŋ ga maan nooya.
25 I na Mowab hillo pati ka kaa, a kamba mo ceeri.
Yaadin no Rabbi ci.

26 W'a haŋandi baji hal a ma bugu,
Zama a fooma Rabbi gaa.
Woodin se no Mowab ga bimbilko nga yeero ra,
A ga ciya donda-caray hari.
27 Day waato, manti Israyla wo
donda-caray hari no ni se bo?
I n'a gar zayey ra ce fo no, wala?
Kaŋ se waati kaŋ ni g'a ciine te kulu,
Ni ga sar ka zimbi farhã sabbay se.
28 Ya araŋ Mowab ra gorokoy,
Kal araŋ ma fay da galley ka goro tondi guusu yaŋ ra.
Wa ciya sanda koloŋay
kaŋ goono ga nga fito te guusu me jabu gaa.
29 Iri maa Mowab boŋbeera baaru,
Boŋbeeraykoy no gumo.
A niine jarawo, d'a boŋbeera,
D'a fundi beera, d'a bina ra donda-cara,
30 Ay n'i kulu bay. Yaadin no Rabbi ci:

Amma a futa ya hari yaamo no,
A fooma mo, taari wane no.
31Woodin se no ay ga baray Mowab se,
Oho, ay ga hẽeni korno te Mowab kulu se,
I ga duray Cir-Heres borey se.
32Ya Sibma reyzin* tiksa, ay ga hẽ ni se
da hẽeni kaŋ ga bisa Yazer wano korni.
Ni kambe mariyey to hala teeko daaranta,
Hala Yazer teeko gaa.
Sohõ hasarawkwa kaa ka kaŋ ni fari nafa
da ni reyzin kalo nafa boŋ.
33I na farhã da bine kaani hibandi ka kaa
faro kaŋ gonda nafa ra da Mowab laabo ra mo.
Ay naŋ reyzin hari mo ma ban nga kankamyaŋo do.
Borey kaŋ g'a taamu nda kosongu mana cindi koyne,
Kosongo kaŋ ga bara, manti farhã wane no.

34Za Hesbon gaa ka koy Eleyale kal a ma koy to Yahaz,
Za Zowar gaa ka koy Horonayim
ka koy to Eglat-Selisiya gaa mo,
I goono ga hẽ, i na ngey jinde sambu mo.
Zama baa Nimrim haro ga sundu.
35Koyne, ay ga naŋ sududuyaŋ
nangey ra sargay nooko ma ban Mowab ra,
Hala nd'a de-koyey se dugu tonko.
Yaadin no Rabbi ci.

36Woodin se no ay bina goono ga hẽ Mowab se
danga seese cine,
Ay bina goono ga hẽ danga seese cine
Cir-Heres borey mo se,
Zama arzaka kaŋ i margu kulu halaci.
37Boro kulu boŋo go tali, i na kaabe kulu hõse,
Boro kulu kambe kortu-kortu,
Bufu zaara go boro kulu cante gaa mo.
38I goono ga bu baray te
Mowab jidan bisey kulu boŋ,
D'a kwaara fondey kulu ra,
Zama ay na Mowab bagu sanda kusu
kaŋ boro kulu si maa a kaani cine. Yaadin no Rabbi ci.

39Guna mate kaŋ cine a bagu-bagu nd'a!
Wa kaati ka ne: «Kaari!»
Mowab na banda bare, haawi n'a di!

Yaadin cine no Mowab ga goro ka ciya donda-caray hari
da humburkumay hari a windanta waney kulu se.

40 Zama yaa no Rabbi ci:

A go, sanda zeeban cine no ibara ga tun
ka deesi ka nga fatey daaru Mowab boŋ.
41 I ga galley ŋwa, i ga wongu fuwey di,
Han din hane Mowab gaabikooney biney ga ciya
sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay bine cine.
42 I ga Mowab halaci hal a ma to naŋ kaŋ
a si ye ka ciya ndunnya dumi koyne,
Zama a na nga boŋ beerandi ka gaaba nda Rabbi.
43 Ya nin kaŋ goono ga goro Mowab ra,
Joote nda guusu nda korfo hirrimi
go kaa ni gaa. Yaadin no Rabbi ci.
44 Boro kaŋ ga zuru joote se,
A koy ga kaŋ guuso ra.
Boro kaŋ du ka nga boŋ kaa guuso ra,
I g'a koy di da korfo hirrimo.
Zama ay ga Mowab banayaŋ jiiro candi ka kande a gaa.
Yaadin no Rabbi ci.

45 Borey kaŋ zuru din,
I go ga kay Hesbon biyo cire, gaabi si.
Zama danji ga fun Hesbon ra,
Danji beele mo ga fatta Sihon bindo ra
ka Mowab hanga dundo da kusuumantey boŋ bindey ŋwa.
46 Kaari nin, ya Mowab!
Kemos jama halaci parkatak!
Zama i na ni ize arey da ni ize wayey di
ka kond'ey ka daŋ tamtaray.

47 Kulu nda yaadin, jirbey bananta ra
ay ga ye ka kande Mowab koyne ka fun d'a nga tamtara ra.
Yaadin no Rabbi ci.
Mowab ciito me nooya.

Amonancey boŋ annabitara

49 Amon izey sanno neeya:

Yaa no Rabbi ci:

Mate no? Israyla sinda ize aruyaŋ no?

Wala a sinda tubuko no?
Man gaa sabaabo kaŋ naŋ Malkam na Gad tubu,
Hal a borey goono ga goro Gad galley ra?
2Yaa no Rabbi ci: Woodin se binde,
A go, jirbiyaŋ goono ga kaa,
Kaŋ ay ga naŋ i ma maa wongu kaatiyaŋ Rabba,
Amon izey kwaara boŋ.
A ga ciya kurmu gusam, i g'a kawyey mo ton da danji.
Waato din gaa no Israyla ga borey kaŋ n'a gaaray ka kaa
nga tubo ra din gaaray. Yaadin no Rabbi ci.

3Ya nin Hesbon, ma kuuwa,
Zama Ayi halaci wongu ra!
Ya araŋ Rabba kawyey,
Wa hẽ ka guddama nda bufu zaara!
Wa bu baray te!
Wa zuru ka koy-da-ye te birney ra.
Zama Malkam ga koy tamtaray, nga nda nga alfagey
d'a mayraykoyey mo care banda.
4Ya nin ize wayo kaŋ ye banda,
Ifo se no ni goono ga fooma nda gooro batamey,
Ni gooro kaŋ gonda hari zuru?
Ni de ni arzaka gaa ka ne:
«May no ga kaa ay gaa?»
5A go, ay ga joote candi ka kande ni gaa,
Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci,
Kaŋ ga fun ni windanta waney kulu do.
I g'araŋ gaaray, boro fo kulu nga jine.
Boro kulu si no mo kaŋ ga zurantey margu.
6Amma kokor banda ay ga ye ka kande Amon izey
ka fun d'ey ngey tamtara do.
Yaadin no Rabbi ci.

Edom boŋ annabitara

7Edom sanno neeya:

Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Laakal mana cindi Teman ra no?
Saaware hanno halaci carmaykomey do no, wala?
Wala i laakalo daray no?
8Ya araŋ Dedan ra gorokoy,
Wa zuru! Wa zuru!
W'araŋ goray te yongo guusey ra,

Zama ay ga Isuwa masiiba candi ka kande a boŋ
waati kaŋ ay g'a bana.
9Da reyzin* kosukoy kaa ni gaa,
Manti i ga koobuyaŋ wane cindi ni se?
Da zayyaŋ kaa cin,
I ga sambu haŋ kaŋ wasa i se day no.
10Amma ay wo, ay ga Isuwa kaa koonu.
Ay g'a tuguyaŋ nangey feeri-feeri.
A si du ka nga boŋ tugu mo.
A banda, d'a nya-izey,
D'a gorokasiney, ay g'i halaci.
Ngey bumbey si ye ka bara.
11Ma ni alatuumey naŋ ni banda,
Ay mo g'i fundey haggoy.
Ni wayborey kaŋ yaŋ kurnyey bu mo ma de ay gaa.

12Zama yaa no Rabbi ci: A go, ngey kaŋ mana hima ka gaasiya haŋ, ngey day no g'a haŋ. E! Ni binde, i ga ni hanandi no, wala? I si ni hanandi bo, amma sikka si ciiti ga ni di! **13**Yaa no Rabbi ci: Zama ay ze d'ay boŋ, Bozra ga ciya humburandiyaŋ hari, da taali dakeyaŋ hari, da kurmu, da laaliyaŋ hari mo. A galley kulu mo ga ciya kurmuyaŋ hal abada.

14Ay maa baaru kaŋ fun Rabbi do,
A na diya donton a ma koy dumi cindey ra ka ne:
«Wa margu! Wa tun Edom gaa da wongu!
Wa tun ka wongu marga soola!»

15Zama a go, ay ga ni zabu dumi cindey ra,
Ay ga ni ciya donda-caray hari Adam-izey game ra mo.
16Ya nin kaŋ goono ga goro tondi kortimey ra,
Nin kaŋ go tudu boŋ da goray,
Ni humburandiyaŋo sanni,
Da ni bina ra boŋbeera no ka ni fafagu.
Baa kaŋ ni na ni fito te beene-beene sanda zeeban cine,
Ay ga ni zumandi ka kaa noodin.
Yaadin no Rabbi ci.

17Hala Edom bumbo ciya humburandiyaŋ hari,
Boro kaŋ bisa a gaa kulu ga dambara,
I ma cuusu, i go ga di a balaawey kulu.
18Sanda Saduma da Gomorata da galley
kaŋ go i windanta alandaaba cine,
Boro si no kaŋ ga goro noodin,
Adam-ize kulu si no kaŋ ga te a ra jirbiyaŋ.

Yaadin no Rabbi ci.

19 A go, boro fo ga kaaru sanda muusu beeri
kaŋ tun Urdun* tuuri zugey ra cine.
A ga wongu nda gaabikoono nangora.
Amma ay g'a gartandi a ma zuru k'a naŋ, porot folloŋ!
May no suubananta kaŋ ay ga kayandi a boŋ?
Zama man boro kaŋ in d'a ga saba,
May mo no ga han kosu ay se?
Wala man gaa alman hawjiyo kaŋ ga hin ka kay ay jine?
20 Kal araŋ ma maa Rabbi saawara fa,
Kaŋ a waadu Edom boŋ,
Da miila kaŋ a anniya Teman gorokoy boŋ, ngey neeya:
Daahir i ga kurey ra alman ize kayna-kayney
kurru ka kond'ey.
Daahir mo Rabbi g'i nangoray ciya kurmu i sabbay se.
21 Laabo ga zinji waati kaŋ a ga maa i kaŋyaŋo yooja.
I ga kaatiyaŋ beeri te,
A yooja ga koy hala Teeku Cira gaa.
22 A go, ibara ga kaaru ka deesi sanda zeeban cine,
A ma nga fatey daaru Bozra boŋ.
Han din hane binde Edom wongaarey kulu biney
ga ciya sanda wayboro kaŋ goono ga hay-zaŋay bine cine.

Damaskos boŋ annabitara

23 Damaskos sanno neeya:

I na Hamat da Arpad haawandi, zama i maa baaru laalo,
I bine-gaabo yay mo.
Laakal tunay go teeko me gaa, a si du ka fulanzam.
24 Damaskos ciya londibuuno, a bare nga ma zuru se.
Gaaham jijiriyaŋ n'a di,
Taabi nda zaŋay no kaŋ ga hima
wayboro hay-zaŋay dooro cine.
25 Guna mate kaŋ gallo kaŋ i ga sifa,
kaŋ ga ti ay farhã haro say d'a!
26 Woodin se no a arwasey ga halaci a kwaara fondey ra.
A wongaarey kulu mo ga dangay han din hane.
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

27 Ay ga danji daŋ Damaskos birni cinaro gaa
kaŋ ga Ben-Hadad faadey ŋwa.

Kedar da Hazor boŋ annabitara

28 Kedar da Hazor mayrayey kaŋ yaŋ Babila bonkoono Nebukadnezzar ŋwa, i
sanney neeya:
Yaa no Rabbi ci:

Wa tun ka ziji ka koy Kedar!
Araŋ ma wayna funay haray izey ku wongu ra.
29 Babila wongu marga g'i kuuru fuwey d'i alman kurey kom.
I bankaaray d'i jinayey d'i yoy,
I g'i kulu sambu ngey boŋ se.
I ga kaati i gaa ka ne:
«Humburkumay go kuray kulu gaa!»

30 Ya araŋ Hazor gorokoy, wa zuru ka yana
k'araŋ gora te nangu guusey ra!
Yaadin no Rabbi ci.

Zama Babila bonkoono Nebukadnezzar
na saaware te araŋ boŋ.
A na me-hawyaŋ dabari te araŋ boŋ mo.
31 A ne: «Wa tun ka ziji ka kond'i gaa wongu,
Ndunnya dumi nooya
kaŋ goono ga goro laakal kanay ra, fitina si.»
Yaadin no Rabbi ci.
A birney sinda me daabirji,
Karangale si no, i go ngey hinne nda goray.
32 I yoy ga ciya araŋ se wongu arzaka,
I haw kurey kulu wongu kuyaŋ hariyaŋ no.
Ay g'i say-say mo haw faaru kulu ra,
Ngey kaŋ ga ngey kar-kambey hõse.
Ay g'i masiiba candi ka kande i boŋ,
A ma fun kuray kulu gaa. Yaadin no Rabbi ci.

33 Hazor ga ciya zoŋo nangoray, kurmu no hal abada,
Boro kulu si goro a ra,
Adam-ize kulu si no mo kaŋ ga te jirbiyaŋ a ra.

Elam boŋ annabitara

34 Rabbi sanno neeya kaŋ kaa annabi Irimiya do Elam boŋ, Yahuda
bonkoono Zedeciya mayra sintinyaŋ waate. A ne:

35 Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

Guna, ay ga Elam birawo ceeri, kaŋ ga ti i gaabo fuuma.
36 Ay ga haw kange taaca candi i ma fun looko taaca ra,
ka kand'ey Elam boŋ.
Ay m'i say-say i ma koy hawey din kulu do haray.
Ndunnya dumi si no kaŋ Elam wane say-sayantey
si koy i do.
37 Ay ga naŋ Elam jama ma mumuru ngey ibarey jine,
Da borey kaŋ goono g'i fundey ceeci yaŋ jine mo.
Ay ga masiiba candi ka kande i boŋ,
Ay futay korna nooya. Yaadin no Rabbi ci.
Ay ga naŋ takuba m'i gana mo hal ay n'i ŋwa ka ban.
38 Ay g'ay koytaray karga sinji mo Elam ra.
A ra ay ga bonkooni nda mayraykoyey halaci mo.
Yaadin no Rabbi ci.

39 Amma jirbi banantey ra ay ga ye ka kande
Elam ka fun d'a tamtaray. Yaadin no Rabbi ci.

Babila halaciyaŋo annabitara

50 Sanno kaŋ Rabbi ci Babila nda Kaldancey laabo boŋ annabi Irimiya me ra neeya:

2 Wa baaru ci ndunnya dumey ra,
Wa fe, wa wongu liiliwal kayandi.
Wa fe, wa s'a tugu!
Wa ne: I ga Babila ŋwa, i ga Bel kaynandi,
I ga Merodak bagu-bagu,
I g'a jabuyaŋ himandey haawandi,
I g'a toorey bagu-bagu.
3 Zama azawa kambe haray dumi fo no ga kand'a gaa wongu
kaŋ g'a laabo ciya humburandiyaŋ hari,
boro kulu si goro a ra mo.
Boro nda alman kulu ga zuru k'a naŋ.

4 Yaa no Rabbi ci: Waati kaŋ jirbi woodin yaŋ ga kaa,
Da alwaati woodin to,
Israyla izey da Yahuda izey ga kaa care banda,
Ka konda ngey hẽeno ka Rabbi ngey Irikoyo ceeci.
5 I ga Sihiyona fondo hã, i moydumey ga ye a do haray.
I ma ne: «Wa kaa, iri m'iri boŋ margu nda Rabbi,
Sappa kaŋ ga duumi ra kaŋ i si diny'a gaa.»

6 Ay borey ciya feeji darante yaŋ.
I hawjiyey n'i darandi fonda gaa,

K'i taŋ tondi kuukey ra.
Tondi kuuku woone ka koy yongo tudo gaa,
I ga koy-da-ye te, i dinya ngey fulanzamyaŋ do.
7 Borey kaŋ n'i gar kulu n'i ŋwa ka ban.
I ibarey ne: «Iri sinda taali, zama ngey wo
na zunubi te Rabbi se no,
Nga kaŋ ti adilitaray nangora
d'i kaayey beeja, Rabbi nooya.»

8 Wa zuru ka fun Babila bindo ra,
Wa fun Kaldancey laabo ra,
Wa ciya danga hincin jindi yaŋ ngey kuro jine.
9 Zama guna, ay ga ndunnya dumi beerey jama tunandi
azawa kambe laabo ra kaŋ ga kande wongu Babila gaa.
I ga wongu marga kayandi a se mo hal i m'a ŋwa.
I hangawey ga hima sanda wongaari
kaŋ ga goni hayyaŋ wane,
Afo kulu si ye ka kaa kambe koonu.
10 Kaldiya mo ga ciya wongu arzaka.
Borey kaŋ n'a ku wongo ra ga ne a wasa ngey se.
Yaadin no Rabbi ci.

11 Ya araŋ kaŋ yaŋ n'ay wane jama ku wongu ra,
Za kaŋ araŋ te bine kaani, araŋ farhã.
Araŋ soobay ka fooru sanda haw zan kaŋ go kuray do,
Araŋ bubuci sanda bari gu cine,
12 Woodin sabbay se no araŋ nyaŋo ga haaw gumo.
Waybora kaŋ n'araŋ hay yalu ga bare.
Guna, a ga ciya ndunnya dumey kulu bananta,
A ga ciya saaji da gangani da batama falulle.
13 Rabbi dukuro sabbay se boro kulu si goro a ra,
Amma a ga ciya kurmu.
Boro kulu kaŋ ga bisa Babila gaa
ga dambara hala manti moso,
A ma cuusu a balaawey kulu sabbay se.

14 Araŋ kulu kaŋ ga biraw candi,
Wa wongu daaga sinji Babila gaa,
W'a windi k'a daŋ game,
W'a hay, wa si naŋ hangawey ma gogo,
Zama a na zunubi te Rabbi se.
15 W'a windi ka kuuwa a gaa.
A na nga boŋ nooyandi, a muuley kaŋ,
I n'a birni cinaro zeeri,

Zama Rabbi banayaŋo nooya,
Wa banayaŋo toonandi a boŋ mo.
Sanda mate kaŋ nga bumbo te,
Wa te nga mo se yaadin.
16Wa dum'ize dumakoy kulu pati Babila ra,
Da boro kaŋ ga kooma goy te heemar waate.
Boro kulu ga bare ka ye nga bumbo dumey do haray.
I boro fo kulu ga zuru ka koy nga laabo ra,
I ma du ka kankamandikoy takuba yana.

17Israyla ya feeji say-sayante yaŋ no,
Muusu beerey n'a gaaray.
Sintina Assiriya bonkoono no k'a ŋwa,
Kokor banda Babila bonkoono Nebukadnezzar mo
n'a biriyey kaama-kaama.

Rabbi ga Israyla kaa kambe

18Woodin se binde, yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci:

Guna, ay ga alhakku bana
Babila bonkoono da nga laabo kulu gaa,
Sanda mate kaŋ ay jin ka te Assiriya bonkoono se cine.
19Ay ga ye ka kande Israyla nga kuray nango do.
A ga kuru Karmel da Basan boŋ,
A fundo mo ga kungu Ifraymu da Jileyad tondey ra.
20Yaa no Rabbi ci:
Jirbi woodin yaŋ ra, da alwaati woodin ra mo,
I ga Israyla taali ceeci, amma a si bara.
I ga Yahuda zunubey ceeci mo,
Amma i si di ey,
Zama jama cindo kaŋ ay naŋ din, ay g'i yaafa.

21Ziji ka wongu nda laabo kaŋ na murteyaŋ labu-care,
Nga nd'a gorokoy, ka bana i se.
M'i gaaray k'i wi k'i leemun parkatak!
Yaadin no Rabbi ci.
Ma te hay kulu kaŋ ay na ni lordi nd'a boŋ.
22I ga maa wongu kosongu
da halaciyaŋ bambata laabo ra.
23Ndunnya kulu ndarka neeya!
Guna dumbuyaŋ da baguyaŋ kaŋ dumi i te a se!
Babila ciya humburandiyaŋ hari ndunnya dumey game ra!
24Ya Babila, ay na hirrimi te ni se
kaŋ ni mana bay a gaa, a na ni di mo.

I na ni gar ka ni di,
Zama ni na canda-canda te da Rabbi.
25Rabbi na nga wongu jinayey jisiro feeri,
A na nga futa wongu jinayyaŋ fattandi.
Zama Rabbi Kundeykoyo
gonda muraadu kaŋ a ga te Kaldancey laabo ra.
26Wa fun nangu mooro ka furo a ra.
W'a barmey fiti, w'a ciya laabu guyaŋ,
W'a halaci parkatak.
A wane hay fo kulu ma si cindi.
27W'a yeej'izey kulu no takuba se, i ma koy wiyaŋ do.
Kaari ngey! Zama i zaaro kaa, i alhakko alwaato nooya.
28Wa maa borey kaŋ goono ga zuru
ka Babila laabo yana yaŋ din jinde,
Zama i ma Rabbi iri Irikoyo banando fe Sihiyona ra,
A sududuyaŋ fuwo banando nooya.

29Wa tongo farmey ce i ma margu Babila wonguyaŋ se,
I kulu kaŋ yaŋ ga biraw candi nooya.
Wa zumbu a gaa k'a daŋ game,
A ra boro kulu ma si fatta ka yana.
Wa bana a se a goyo boŋ.
Hay kulu kaŋ a te, wa te a se, nga mo,
Zama a na boŋbeeray cabe Rabbi
Israyla wane Hananyankoyo se.
30Woodin sabbay se no a arwasey ga
halaci a kwaara fondey ra.
A wongaarey kulu mo ga dangay han din hane.
Yaadin no Rabbi ci.
31Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:
A go, ya nin boŋbeeraykoyo, ay ga gaaba nda nin,
Zama ni zaaro kaa,
Alwaato kaŋ ay ga ni alhakko bana nooya.
32Boŋbeeraykoyo din binde ga kati ka kaŋ.
A sinda tunandiko.
Ay ga danji daŋ a galley gaa
kaŋ ga hay kulu kaŋ go a windanta ŋwa.

33Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

I na Israyla da Yahuda izey kulu kankam care banda.
Borey kaŋ n'i di mo goono g'i gaay da gaabi,
I wangu k'i taŋ.
34Amma i Fansakwa gonda gaabi,

Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa.
A ga faasa i se da himma,
Zama a ma fulanzamay no laabo se,
A ma Babila gorokoy mo jijirandi.

35Takuba kaa Kaldancey gaa, da Babila ra gorokoy,
D'a mayraykoyey d'a laakalkooney mo gaa.
Yaadin no Rabbi ci.
36Takuba goono ga tangarikomey ceeci,
I ga ciya saamoyaŋ mo.
Takuba goono g'a wane gaabikooni beerey ceeci,
K'i sukurutandi mo.
37A bariyey, d'a torkey,
Da yawey kulu dumi-dumey kaŋ yaŋ go a bindo ra,
Takuba goono g'i ceeci.
I ga ciya sanda wayboroyaŋ mo.
Takuba goono g'a arzaka ceeci, a g'a kom mo.
38Kwaari g'a isa haro di, a ga sundu mo,
Zama laabo din ya tooru laabu no.
I ga fooma mo da ngey toorey.

39Woodin se no ganji hamey
da zoŋey no ga goro noodin.
Taatagayyaŋ mo ga ngey goray te noodin,
A ra gorokoy si cindi koyne hal abada.
Zamana ka koy zamana boro kulu si goro a ra.
40A ga ciya sanda alwaato kaŋ Irikoy
na Saduma nda Gomorata nd'i gorokasiney zeeri,
Yaadin cine no boro si no kaŋ ga goro Babila ra.
Adam-ize kulu si no kaŋ ga te jirbiyaŋ a ra mo.
Yaadin no Rabbi ci.

41Guna dumi fo neeya ga fun azawa kambe
kaŋ kunda bambata no.
Bonkooni boobo ga tun ka fun ndunnya nangu moorey do.
42I gonda biraw da yaaji ga gaay,
Bine-bi-koy yaŋ no, i si bakar.
I jindey ga yooje beeri te sanda teeku cine,
Bari-kariyaŋ mo no.
I boro fo kulu go wongu daaga me gaa soolante.
Ya Babila ize wayo, i go kaa ni gaa no.
43Babila bonkoono maa i baaru, a kambey londey bu mo.
Doori gurzugay da zaŋay n'a di,
Sanda wayboro kaŋ ga ba ka hay.

44Guna, dumo din ga tun sanda mate kaŋ
muusu beeri ga fun Urdun* tuuri zugey ra,
A ga wongu nda gaabikoono nangora,
Amma ay g'a gartandi a ma zuru k'a naŋ, porot folloŋ!
Man no suubananta kaŋ ay ga kayandi a boŋ?
Zama man boro kaŋ in d'a ga saba,
May mo no ga han kosu ay se?
Wala man gaa hawjiyo kaŋ ga hin ka kay ay jine?
45Kala binde, araŋ ma maa Rabbi saawara
kaŋ a kunsum Babila boŋ,
Da miila kaŋ a anniya
Kaldancey laabo boŋ, ngey neeya:
Daahir i ga kurey ra alman ize kayney kurru ka kond'ey.
Daahir mo a g'i nangora ciya kurmu i sabbay se.
46D'a maa Babila ŋwaayaŋo yooja, laabo ga zinji.
I ga maa kaatiyaŋ beeri mo ndunnya dumey ra.

51 Yaa no Rabbi ci:

Guna, ay ga halaciyaŋ haw tunandi
kaŋ ga kaa Babila nda Kaldiya gorokoy gaa.
2Ay ga mebarawyaŋ donton Babila gaa
kaŋ yaŋ g'a faaru mo, ka fay d'a laabo koonu.
Zama a masiiba zaaro ra no
i g'a koli ka windi nda gaaba kuray kulu gaa.
3Tongo farma ma si nga birawo candi,
A ma si tun ka kay nga wongu kwaayo ra mo.
Wa si jalla a sahãkooney gaa.
W'a wongu kundey kulu halaci parkatak.
4Borey kaŋ i wi ga kaŋ Kaldancey laabo ra,
Ngey kaŋ i n'i gundey fun ga kaŋ a kwaara fondey ra.
5Zama baa kaŋ Israyla nda Yahuda
laabo go, i to da taali kaŋ i te
Israyla wane Hananyankoyo se,
Kulu nda yaadin
i Irikoyo Rabbi Kundeykoyo mana i furu bo.

6Wa zuru ka fun Babila bindo ra!
Boro fo kulu ma yana nda nga fundo,
Hal i ma si araŋ pati a alhakko ra.
Zama Rabbi banayaŋ alwaato to,
A g'a bana da alhakku kaŋ ga saba.
7Waato, Babila wo wura haŋ-gaasiya no Rabbi kamba ra,

Gaasiya kaŋ a daŋ ndunnya kulu ma haŋ a ra ka bugu.
Ndunnya dumey n'a duvaŋo haŋ, i binde follo da futay.
8Fap, folloŋ! Babila kaŋ ka halaci!
Wa baray a se!
Wa kond'a se safari a doori laala sabbay se,
Hambara a ga hin ka te a ma yay.

9Doŋ iri ga ba iri ma Babila yayandi, amma a mana yay.
Iri ma fay d'a. Iri kulu ma ye iri laabey ra,
Zama a ciito koy ka to hala beene,
A ziji beene hal a to beene burey gaa.

10Rabbi n'iri adilitara bangandi taray kwaaray.
Wa kaa, iri ma Rabbi iri Irikoyo goyo dede Sihiyona ra.

11Wa hangaw deeney kaanandi, wa tongey toonandi!
Rabbi naŋ Medancey bonkooney biyey ma tun,
Zama a miila goono ga gaaba nda Babila,
Nga m'a halaci se.
Zama Rabbi banando no, a fuwo banandi nooya.
12Wa liiliwal sinji, i ma wongu nda Babila birni cinarey.
Wa batandiyaŋ gaabandi, wa batukoyaŋ daŋ,
Wa gumandi izeyaŋ soola,
Zama Rabbi na woodin miila.
A ga haya kaŋ a ci Babila gorokoy boŋ din goyo te mo.
13Ya nin, waybora kaŋ goono ga goro hari boobey jarga,
Nin, arzaka boobo koyo, ni bananta kaa,
Ni zamba riiba neesijo me nooya.
14Rabbi Kundeykoyo ze da nga boŋ ka ne:
Daahir ay ga ni toonandi nda wongaariyaŋ
danga do baayaŋ cine, i ga zaama kuuwayaŋ te ni boŋ.

15A hino do no Irikoy na ndunnya te,
A na ndunnya sinji nga laakalo boŋ,
A fahama mo no a na beeney daaru nd'a.
16D'a ce da nga jinda,
Harey ga kosongu te beena ra.
A ga naŋ burey ma tun za ndunnya me ka ziji,
A ga kande beene mali da hari care banda,
A ga haw kaa taray nga jisiri nangey ra mo.

17Adam-ize kulu ciya sanda alman kaŋ si hay kulu bay.
Wura zam kulu mo, haawi n'a di

nga tooro kaŋ a dan din sabbay se,
Zama a sooguyaŋ himandey kaŋ a te din ya tangari no,
Fulanzamyaŋ si no i niiney ra mo.
18Hari yaamoyaŋ no, halliyaŋ goy no,
I alhakko hane mo i ga halaci.
19Amma Yakuba baa, manti yaadin cine no a go,
Zama nga no ga ti hay kulu Teekwa,
Israyla mo a wane kunda no.
Rabbi Kundeykoyo no ga ti a maa.

20A ga ne: Nin no ga ti ay deeso d'ay wongu jinay.
Nin no ay ga ndunnya dumey ceeri-ceeri nd'a.
Nin no ay ga mayrayey halaci nd'a.
21Nin no ay ga bari nda nga kaaruko ceeri nd'a.
Nin no ay ga torko da nga kaarukwa ceeri-ceeri nd'a.
22Nin no ay ga alborey da wayborey ceeri-ceeri nd'a.
Nin no ay ga dottijo zeeney da zankey ceeri-ceeri nd'a.
Nin no ay ga arwasey da wandiyey ceeri-ceeri nd'a.
23Nin no ay ga hawji da nga alman kuro
ceeri-ceeri nd'a.
Nin no ay ga farikoy da nga farmi
hawey ceeri-ceeri nd'a.
Nin no ay ga bonkooney da mayraykoyey
ceeri-ceeri nd'a mo.
24Ay ga bana Babila da Kaldiya gorokoy kulu gaa mo, laala kulu kaŋ i te Sihiyona ra araŋ jine din sabbay se. Yaadin no Rabbi ci.

25A go, ya nin tondi kuuko kaŋ ga halaciyaŋ te,
Ay ga gaaba nda nin. Yaadin no Rabbi ci.
Nin kaŋ goono ga ndunnya kulu halaci.
Ay ga kambe salle ka gaaba nda nin,
Ay ma ni gunguray ni ma fun ni tondey boŋ,
Ay ma ni ciya tondi kuuku kaŋ i ton.
26I si tondi ize fo kaa ni gaa, baa cinari looko se,
Wala cinaro daba se,
Amma ni ga ciya kurmu hal abada. Yaadin no Rabbi ci.
27Wa seeda liiliwal sinji laabo ra.
Wa hilli kar ndunnya dumey kulu ra,
Wa ndunnya dumey fay waani hal i ma gaaba nd'a.
Wa Ararat da Minni da Askenazu mayrayey ce,
I ma margu a gaa.
Wa wonkoy daŋ i se,
Wa naŋ bariyey ma kaaru sanda do bi cine.
28Wa ndunnya dumey fay waani zama i ma gaaba nd'a,

Ngey: Medancey bonkooney da ngey yaarimey d'i mayraykoyey,
D'a mayra laabo kulu.
29Laabo goono ga zinji, a goono ga kuubi nda doori,
Zama Rabbi waadey kaŋ a soola Babila boŋ ga kay a gaa,
Sanda i ma Babila laabo ciya saaji fimbi
kaŋ sinda goroko.
30Babila wane gaabikooney na wongu naŋ,
I koy ka goro ngey wongu fu gaabikooney ra.
I gaabo gaze, i ciya sanda wayboroyaŋ.
Babila windey, danji n'i ŋwa.
A kwaara meyey gaa karangaley ceeri-ceeri.
31Zaji fo ga tun da zuray zama nga ma kubay d'afo,
Diya fo mo ga koy ka kubay d'afo,
Zama i ma ci Babila bonkoono se
kaŋ wongu n'a gallo me-d'a-me ŋwa.
32I na isa yawyaŋ nangey di,
I na danji daŋ farrey gaa,
Wongaarey mo jijiri nda humburkumay.

33Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo, Israyla Irikoyo ci:

Babila ize wayo ga hima sanda karayaŋ gangani
waati kaŋ cine i goono g'a kara.
D'a gay kayna mo, kala fari wiyaŋ waate no ga kaa a gaa.

34Babila bonkoono Nebukadnezzar n'ay ŋwa ka ban,
A n'ay naan, a n'ay jisi danga kusu koonu cine.
A n'ay gon sanda mate kaŋ dodo-beeri ga te cine,
A na nga gunda toonandi da ay bine baakasinay harey,
Gaa no a n'ay yeeri.
35Sihiyona gorokwa ga ne: Toonye kaŋ i te ay se
d'ay gaa-baso se, a m'a bare ka ye Babila boŋ.
Urusalima ga ne:
Ay kuro alhakko ma ye Kaldiya gorokoy boŋ.

36Yaa no Rabbi ci: Woodin se binde,

Guna, ay go ni se,
Ay ma faasa ni se
ka alhakku toonanta bana ni sabbay se.
Ay ma Babila isa beero koogandi,
Ay m'a hari-moy sundandi.
37Babila ga ciya laabu guyaŋ,
Zoŋoyaŋ nangoray, da humburandiyaŋ hari,

Da donda-caray hari, kaŋ sinda goroko.
38 I ga dundu care banda sanda muusu beeri izeyaŋ,
I ga kaati sanda muusu hay-tajiyaŋ cine.
39 Waati kaŋ i maa korni,
Ay wo ga foori te i se,
Ay g'i bugandi zama i ma farhã.
I ma kani mo ka jirbi hal abada.
I mo ma si ye ka hay koyne. Yaadin no Rabbi ci.

40 Ay g'i boy sanda feej'izeyaŋ
kaŋ i goono ga konda wiyaŋ do,
Sanda feeji gaaru nda hincin jindi yaŋ cine.

41 Dambara hari no kaŋ i na Sesak[28] ŋwa!
Ndunnya kulu zamuuyaŋo, wongu n'a di!
Babila ciya kurmu ndunnya dumey game ra!
42 Teeko furo Babila ra,
Hal a yoole teeku bonday beerey ra.
43 A galley ciya kurmu yaŋ da gangani kogo
da batama falulle, laabu kaŋ boro kulu si goro a ra,
Adam-ize kulu si no kaŋ ga gana ka bisa a ra.
44 Ay ga bana Bel gaa Babila ra.
Haŋ kaŋ a gon mo, ay g'a kaa a meyo ra.
Ndunnya dumey si ye ka ceeri ka ye a do koyne.
Oho, baa Babila birno cinaro ga kaŋ.

45 Ay jama, ma fatta a bindo ra,
Boro fo kulu ma nga boŋ faaba Rabbi futay korna gaa.
46 Araŋ biney ma si yangala,
Araŋ ma si humburu mo baaro kaŋ i ga maa
laabo ra din sabbay se.
Zama baaru fo ga kaa jiiri filaana ra,
Yeesi fo mo baaru fo koyne ga kaa.
Toonye goy ga bara laabo ra,
Mayraykoyey ga yanje nda care.
47 A go binde, jirbiyaŋ goono ga kaa
kaŋ ay ga alhakku bana Babila toorey gaa.
Laabo me-a-me mo ga haaw.
A borey kulu kaŋ yaŋ i wi ga kaŋ a bindo ra mo.
48 Waato din gaa beene nda ganda nda hay kulu
kaŋ go i ra ga kuuwa Babila boŋ farhã sabbay se.
Zama borey kaŋ g'a ku wongu ra

[28] 51:41 Hambara Sesak ga ti Babila maa-dake fo.

ga fun azawa kambe ka kaa a gaa. Yaadin no Rabbi ci.
49Oho, mate kaŋ cine Babila ga kaŋ
Israyla waney kaŋ i wi yaŋ sabbay se,
Yaadin cine no ndunnya kulu wiyantey mo
ga kaŋ Babila sabbay se.
50Araŋ kaŋ na takuba yana, wa koy!
Wa si ye ka kay hinne!
Wa fongu Rabbi gaa za araŋ go nangu mooro,
Urusalima mo ma kaa araŋ laakalo ra.
51Iri yaley bare zama iri maa wowyaŋ.
Haawi n'iri moydumey daabu,
Zama mebarawyaŋ furo Rabbi windo nangu hanantey ra.

52Yaa no Rabbi ci:
Jirbiyaŋ goono ga kaa
kaŋ ay ga alhakku bana a toorey gaa.
A laabo kulu ra mo borey kaŋ yaŋ maray da
marayyaŋ laalo ga soobay ka duray.
53Baa day Babila ga kaaru hala beene,
A ma nga wongu cinaro gaabandi noodin beene,
Kulu nda yaadin ay ga halaciyankoyey donton a gaa.
Yaadin no Rabbi ci.
54Hẽeni jinde neeya kaŋ ga fun Babila,
Da halaciyaŋ bambata mo kaŋ ga fun Kaldancey laabo ra!
55Zama Rabbi ga ba ka Babila kaa koonu.
Kosongu beero din ga ban a ra.
I bondayey ga dundu sanda hari boobo yaŋ cine,
Boro ga maa i jindey kosongo.
56Zama halacikwa ga kaa a gaa, Babila gaa nooya.
A g'a wongaarey di k'i birawey ceeri-ceeri,
Zama Rabbi ya Irikoy no kaŋ ga bana,
Daahir a ga banandi toonante te.
57Ay g'a mayraykoyey d'a laakalkooney
d'a dabarikooney d'a yaarimey d'a wongaarey bugandi,
I ga jirbi nda jirbi kaŋ ga duumi, kaŋ i mo si hay,
Yaadin no Koy Beero kaŋ a maa ga ti Rabbi Kundeykoyo ci.

58Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:

I ga Babila birni cinari tafey hibandi parkatak,
I g'a me daabirji kuukey ton da danji.
Dumey taabo ga ciya yaamo,
Dumey na ngey boŋ fargandi day no danji se.

59Sanno kaŋ annabi Irimiya na Seraya Neriya izo Maaseya ize lordi nd'a neeya, waato kaŋ a koy Babila Yahuda bonkoono Zedeciya banda a koytaray jiiri taacanta ra. (Seraya wo binde, naaruyaŋ muraadu feeriko no.) **60**Irimiya mo hantum tira ra masiiba kulu kaŋ ga kaa ka kaŋ Babila boŋ, sanda sanney kulu kaŋ i hantum Babila boŋ nooya. **61**Irimiya ne Seraya se: «Da ni to Babila, kala ni ma sanney wo kulu caw k'i fe *jama se*. **62**Gaa no ni ma ne: ‹Ya Rabbi, nin no ka salaŋ kwaaro wo boŋ, ni ne a ga halaci hala goroko kulu si cindi a ra, za boro ka koy alman, amma nango ga ciya kurmu hal abada.› **63**A ga ciya binde, da ni na tira caw ka ban, kala ni ma tondi haw a gaa k'a catu Ufratis isa bindo ra. **64**Ni ma ne koyne: ‹Yaawo no Babila ga miri nd'a, kaŋ a si ye ka tun koyne, masiiba kaŋ ay ga candi ka kande a gaa din sabbay se.› »

Irimiya sanney me nooya.

Babila bonkoono na Urusalima ŋwa

52 Zedeciya gonda jiiri waranka cindi fo waato kaŋ a te bonkooni, a may mo jiiri way cindi fo Urusalima ra. A nya maa ga ti Hamutal, Irimiya Libna boro ize way no. **2**A na goy laalo te Rabbi diyaŋ gaa, kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ Yehoyacim te. **3**Zama Rabbi futa *kaŋ a te* Urusalima da Yahuda ra sabbay se no Zedeciya murte Babila bonkoono gaa, hala Rabbi n'i furu k'i ganandi ka kaa nga jine.

4A ciya binde, a mayra jiiri yagganta, handu wayanta, hando jirbi waya hane, kala Nebukadnezzar Babila bonkoono kaa, nga nda nga wongu marga kulu, zama nga ma Urusalima wongu se. A na wongu sinji a se. A na wongu guyaŋ tulluwa k'a windi nda woodin yaŋ. **5**Yaadin cine no a na gallo windi nda wongu kal a to bonkoono Zedeciya koytara jiiri way cindi fa gaa.

6Handu taacanta ra, hando jirbi yagganta, hara kankam gallo ra, hal i jaŋ haŋ kaŋ laab'izey ga ŋwa. **7**Waato din gaa wongu na gallo birni cinaro fun. Soojey kulu binde soobay ka zuru ka fatta gallo ra cino ra, meyo kaŋ go cinari hinka game ra fonda gaa, wo kaŋ ga maan bonkoono kalo nooya. (Kaldancey binde go ga gallo windi nda wongu). I gana Gooru Beero fonda gaa haray. **8**Amma Kaldancey wongu marga na bonkoono gana ka Zedeciya to Yeriko batamey ra. A wongu marga jin ka say k'a naŋ. **9**Babila soojey na bonkoono di.

I ziji nd'a ka kond'a Babila bonkoono do Ribla ra, Hamat laabo ra. Noodin mo no a na ciiti dumbu a se. **10**Babila bonkoono na Zedeciya izey wi a jine, a na Yahuda mayraykoyey kulu mo wi noodin Ribla. **11**A na Zedeciya moy looti. Babila bonkoono n'a haw da guuru-say sisiriyaŋ ka kond'a Babila. Noodin a n'a daŋ kasu windo ra kal a buuyaŋo hane.

12I go no, handu guwanta, hando jirbi wayanta, kaŋ ga ti Babila bonkoono Nebukadnezzar koytara jiiri way cindi yagganta, kala batukoy jine bora Nebuzaradan, kaŋ ga goy Babila bonkoono se kaa Urusalima. **13**A na Rabbi windo da bonkoono windo ton. Urusalima windey kulu, hala nda boro beerey windey kulu, a n'i ton da danji. **14**Kaldancey soojey kulu kaŋ go batukoy jine bora banda binde na Urusalima birni cinarey kulu kaŋ goono ga Urusalima

windi din zeeri. **15**Waato din gaa batukoy jine bora Nebuzaradan na alfukaaru fooyaŋ ku, ka kond'ey ka daŋ tamtaray, ngey da boro jarey kaŋ cindi gallo ra, da borey kaŋ jin ka bare ka ye Babila bonkoono do haray, da kambe goy-teerey kaŋ cindi. **16**Amma batukoy jine bora Nebuzaradan na alfukaaru fooyaŋ cindi noodin laabo ra, i ma ciya reyzin* kali hansekoyaŋ da alfariyaŋ.

17Guuru-say muuley da guuru-say bango da taasa kanjekoyey kaŋ go Rabbi windo ra din, Kaldancey n'i bagu-bagu. I n'i guuru-sayey kulu sambu ka kond'ey Babila. **18**Kusey, da fisi kuyaŋ harey, da haabuyaŋ harey, da taasey, da kawrey, da guuru-say jinayey kulu kaŋ yaŋ i ga saajaw goy te d'a, ngey mo i n'i kulu ku. **19**Gaasiyey, da kusey kaŋ ra i ga danji daŋ, da taasey, da hinayaŋ kusey, da fitilley, da kawrey, da cambey, hay kulu kaŋ ga ti wura wane da nzarfu wane, batukoy jine bora n'i sambu.

20Muulu hinka da nyumayyaŋ bangu fo, da haw yaaru himandi way cindi hinka, guuru-say wane yaŋ kaŋ go bango cire, kaŋ yaŋ bonkoono Suleymanu te Rabbi windo se – jinayey din kulu, boro kulu s'i guuru-sayo tiŋa bay. **21**Muuley sanni mo, i afo kulu kuuyaŋ kambe kar way cindi ahakku no, a windanta mo kambe kar way cindi hinka no. A wargayaŋo mo kambayze taaci wane cine no, a gonda funay. **22**Guuru-say tuk'ize mo go a boŋ. Tuk'ize fo kulu kuuyaŋ kambe kar gu no, da taaru, da garenad* yaŋ ga sasare ka windi tuk'ize fo kulu gaa, i kulu mo guuru-say yaŋ no. Muulu hinkanta mo gonda i dumi yaŋ, da garenadyaŋ. **23**Garenad wayga cindi iddu go a kambey gaa. Garenadey kulu, ngey boro zangu no ka bara taaro kaŋ goono g'a windi din gaa.

24Batukoy jine bora binde na alfaga beero Seraya sambu, da alfaga hinkanta Zafaniya, da me batuko hinza. **25**Noodin gallo ra mo, a na faadance fo sambu kaŋ soojey kulu go a kambe ra, da boro iyye kaŋ ga saaware nda bonkoono kaŋ yaŋ a gar gallo ra, da wonkoyo tira hantumkwa, nga kaŋ ga laabo soojey hantum, da boro waydu koyne laabo borey ra, kaŋ yaŋ a gar gallo ra. **26**Batukoy koyo Nebuzaradan binde kand'ey Babila bonkoono do Ribla ra. **27**Babila bonkoono mo n'i kar k'i wi noodin Ribla, Hamat laabo ra.

Yaadin cine no i na Yahuda ku d'a nga laabo ra ka kond'a tamtaray.
28Borey kaŋ Nebukadnezzar konda tamtaray neeya:

A mayra jiiri iyyanta ra, Yahuda boro zambar hinza nda waranka cindi hinza no ka dira. **29**Nebukadnezzar mayra jiiri way cindi ahakkanta ra, a na boro zangu ahakku nda waranza cindi hinka ku Urusalima ka kond'ey ka daŋ tamtaray. **30**Nebukadnezzar mayra jiiri waranka cindi hinzanta ra batukoy jine bora Nebuzaradan na Yahudancey zangu iyye nda waytaaci cindi gu ku. Ngey mo, a kond'ey ka daŋ tamtaray. Borey talaato kulu me, boro zambar taaci nda zangu iddu no.

Babila bonkoono na Yehoyacin taŋ

31A ciya binde Yahuda bonkoono Yehoyacin jiiri waranza cindi iyyanta kaŋ a go tamtaray ra, handu way cindi hinkanta, hando jirbi waranka cindi guwanta

hane, kala Babila bonkoono Ebil-Merodak mayra jiiri sintina ra, a na Yahuda
bonkoono Yehoyacin beerandi k'a kaa kasu fuwo ra. **32**A na gomni sanni te a se
k'a no karga kaŋ gonda darza ka bisa bonkooni cindey kaŋ go nga banda din
waney, noodin Babila ra. **33**A n'a kasu bankaarayey kaa a gaa k'i barmay a se.
Yehoyacin soobay ka ŋwa mo Babila bonkoono banda duumi hal a fundo jirbey
me. **34**Babila bonkoono soobay k'a no hay kulu kaŋ a ga laami nd'a duumi.
Zaari kulu i g'a no nga baa kala han kaŋ hane a bu, a fundo jirbey kulu ra.

BAKARAW HẼENI

1 Gallo neeya kaŋ waato a gonda boro nga me fo,
Sohõ nga neeya ga goro faaji ra, boro kulu si.
Nga kaŋ gonda beeray waato ndunnya dumey ra,
Wayboro bonkooni no laabey ra,
A ciya danga wayboro kaŋ kurnyo bu.
A go ga doole goy te.

2 Hẽeni korno no a ga te cin haray,
A mo mundey ga dooru a garbey gaa.
A baakoy kulu ra sinda boro kaŋ ga kaa k'a kunfa.
A corey kulu n'a amaana ŋwa.
I ciya a se konnakoyaŋ.

3 Yahuda koy yawtaray laabu fo,
A di taabi nda tamtaray laalo.
A go ga goro dumi cindey game ra, fulanzamay si.
A kankamo ra a gaaraykoy kulu n'a to.

4 Sihiyona* koyyaŋ fondey gonda bu baray.
Boro kulu siino ga koy batey kaŋ i daŋ din do koyne.
Boro kulu si no mo ga gana a birni meyey kulu ra.
A alfagey go ga duray,
I n'a wandiyey taabandi.
Nga bumbo din mo gonda bine saray kaŋ ga fottu.

5 A ibarey du a boŋ mayray,
A konnakoy mo go ga goro baani.
Zama Rabbi n'a taabandi a taali boobey sabbay se.
A zanka kayney mo koy tamtaray ibarey jine.

6 Sihiyona ize wayo darza kulu daray a se.
A boro beerey ciya sanda jeeriyaŋ kaŋ jaŋ kuray nangu.
I go gaaraykwa jine ga zuru, gaabi si.

7 Urusalima* taabey d'a dira-ka-windiyaŋ jirbey ra,
A fongu nga waato kaani maayaŋey kulu gaa.
Waato kaŋ cine a borey kaŋ ibara kambe ra, gaako si no.
Ibarey di a k'a hahaara a halaciyaŋo sabbay se.

8 Urusalima na zunubi te gumo,
Woodin sabbay se no a ciya danga fanta hari cine.
Borey kaŋ g'a bay waato, ngey no ciya a dondakoy,
Zama i di a gaa-koono.
Oho, a go ga duray ka bare ka ye banda.

9A kazaamatara goono ga naagu a bankaarayey gaa.
A mana fongu nga kokora gaa.
A kaŋyaŋo ya dambara hari no,
A sinda bine gaabandiko mo.
A ne: «Ya Rabbi, m'ay taabo guna,
Zama ay konnakwa na nga boŋ beerandi.»

10Ibara na nga kamba salle
a kaani maayaŋ jiney kulu boŋ,
A di dumi cindey go ga furo nangu hananta ra,
Borey kaŋ ni lordi* ka ne i ma si furo ni marga ra.

11A jama kulu goono ga duray,
"waari no i goono ga ceeci.
I jin ka ngey arzakey wi
ka ŋwaari day ngey fundey baano se.
Ya Rabbi, guna ka di,
Zama ay bare ka ciya furku.

12Ya araŋ kulu kaŋ go ga bisa, araŋ baa fo, wala?
Wa guna ka di hal ay bine sara wo
kaŋ i te ay se din dumi go no,
Wa guna mate kaŋ cine Rabbi n'ay gurzugandi nd'a
a futay korna hane.

13A na danji taŋ a ma fun beene ka kaa ay biriyey ra,
Danjo hin i gaabo mo.
A na korfo hirrimi daaru ay cey diire se,
A n'ay bare ka ye banda.
A n'ay daŋ faaji ra,
Hala zaari me-a-me ay go ga yangala.

14A kamba no a n'ay taaley calo* haw d'a.
I go ga care kubay ka kaaru ay jinda boŋ.
A naŋ ay gaabo kulu ma gaze.
Koy Beero naŋ ay ma furo kambe,
Ay si hin ka naan ka tun.

15Koy Beero n'ay wane yaarukomey kulu
taamu-taamu ay bindo ra.
A na wongu margu ka gaaba nd'ay
kaŋ g'ay wane sahãkooney halaci.
Koy Beero na Yahuda ize wandiya taamu-taamu

danga reyzin* hari kankamyaŋ nangu ra.

16Woodin yaŋ kulu se no ay goono ga hẽ.
Ay mwa, ay mwa goono ga mundi dooru!
Zama kunfako kaŋ g'ay yaamar k'ay fundo yayandi
mooru ay.
Ay izey go ngey hinne, zama konnakwa te zaama.

17Sihiyona na nga kambey salle,
Day kunfako si no a se.
Rabbi no ka lordi ka ne
Yakuba ibarey m'a windi.
Urusalima ciya kazaamataray hari i game ra.

18Rabbi ya adilitaraykoy no, zama ay murte a lordo* gaa.
Ya araŋ ndunnya dumey kulu, ay g'araŋ ŋwaaray,
Araŋ ma maa, k'ay bine sara guna.
Ay arwasey da wandiyey, i kulu koy tamtaray ra.

19Ay n'ay baakoy ce, amma i n'ay halli.
Ay alfagey d'ay boro beerey na ngey fundey taŋ
ka bu gallo ra, waato kaŋ i goono ga ŋwaari ceeci
i fundey baano se.

20Guna, ya Rabbi, zama ay go taabi ra.
Ay bina goono ga dooru gumo.
Ay bina goono ga manne ay ra.
Zama ay na murteyaŋ te saray!
Taray haray takuba go ga mursandi,
Windo ra mo si hima kala buuyaŋ.

21I maa baaru kaŋ ay goono ga bine jisi.
Kunfako kulu si no ay se.
Ay konnakoy kulu maa ay masiiba baaru,
I farhã mo za kaŋ ni na woodin te ay se.
Zaaro kaŋ ni fe din, ni ga kand'a,
Ngey mo ga ciya ay cine.

22Naŋ i laalayaŋo kulu ma bangay ni jine.
Ma te i se mo sanda mate kaŋ cine
ni te ay se ay taaley kulu sabbay se.
Zama ay durayyaŋey baa gumo,
Ay bine-gaabo ban.

2 Wa guna mate kaŋ Koy Beero na Sihiyona ize wayo
daabu nda buru nga futa ra!
A na Israyla darza jindaw
a ma fun beene ka kaŋ ganda.
A futa zaaro ra a mana fongu
nga ce taamey furkanga gaa.

2Koy Beero na Yakuba gorokoy kulu gon,
Bakaraw man'a di mo.
A futa ra a na Yahuda ize wayo wongu fuwey bagu-bagu
k'i zeeri.
A na mayra nda nga koyey kulu ziibandi.

3Futay korno ra no a na Israyla hillo kulu pati.
A na nga kambe ŋwaaro hibandi ka kaa
waato kaŋ konnakoy kaa ka maan.
A na Yakuba ton danga danji beele cine,
Danjo din ga hay kulu kaŋ go nga windanta ŋwa.

4A na nga birawo candi danga konnako.
A kay da nga gaabo sanda ibare cine.
Sihiyona ize wayo bukka ra
a na boro kulu kaŋ ga kaan iri diyaŋ gaa wi.
A na nga futa gusam sanda danji cine.

5Koy Beero ciya danga konnako, a na Israyla gon
k'a faadey kulu mo gon.
A n'a wongu fuwey kulu bagu-bagu,
Yahuda ize wayo se mo
a naŋ bu baray da hẽeni ma baa.

6Gaabi no a na nga bukka bagu nd'a, danga kali wane cine.
A na nga marga nango halaci.
Rabbi naŋ borey ma dinya alwaati kosante margey
da asibtey* gaa Sihiyona ra.
A futay korna ra mo a wangu bonkooni nda alfaga*.

7Koy Beero na nga sargay feema furu,
A nangu hananta ciya a se fanta hari mo.
A na gallo faadey windi cinarey daŋ
a konnakoy kambe ra.
I kuuwa Rabbi windo ra
danga sududuyaŋ marga zaaro ra cine.

BAKARAW HĒENI 2:8

8Rabbi no ka miila i ma Sihiyona
ize wayo birni cinaro bagu-bagu.
A na neesiyaŋ korfo candi,
A mana nga kamba hibandi mo halaciyaŋ gaa.
Wongu cinaro da windi cinarey,
A naŋ i kulu ma bu baray te,
Zama care banda no i gaabo bu.

9A birni me daabirjey sundu laabo ra,
A n'a karangaley mo ceeri ka halaci.
I kond'a bonkoono d'a mayraykoyey
dumi cindey laabey ra, asariya si no koyne.
Oho, a annabey si du bangandi kaŋ ga fun Rabbi do.

10Sihiyona ize wayo arkusey go ga goro ganda siw.
I na laabu say ngey boŋey boŋ,
I na bufu zaarayaŋ haw ngey cantey gaa.
Urusalima* wandiyey go ga ngey boŋey sumbal hala ganda.

11Ay moy zabu ka kayna mundi sabbay se.
Ay bina goono ga dooru gumo,
Ay bina gusam ganda
ay jama ize wayo halaciyaŋo sabbay se,
Zanka kayney da naanandey mo
go ga kasam gallo fondey ra.

12I go ga ne ngey nyaŋey se:
«Man ntaasu nda duvan*?»
Mate kaŋ cine i go ga kasam
sanda maranteyaŋ gallo fondey gaa,
I go ga ngey fundey taŋ nyaŋey gandey ra.

13Ya Urusalima ize wayo,
Ifo n'ay ga ni kaseeti nd'a koyne?
Ifo no ay ga ni misa te d'a?
Ya Sihiyona wandiya, ifo gaa no ay ga ni deedandi,
Zama ay ma ni bina yayandi se?
Zama ni kortimo beeri sanda teeku cine.
May no ga hin ka ni no baani?

14Ni annabey bangando kaŋ i goono ga di ni se din,
Tangari nda saamotaray koonu no.
I mana ni zunubey fisi ka kaa taray ni se mo,
Kaŋ ga naŋ i ma ye ka kande nin

ka fun da nin tamtara do.
Amma i di tangari nda halliyaŋ bangayyaŋ ni se.

15 Borey kaŋ ga bisa kulu na kambe kobi ni gaa.
I go ga cuusu,
I ga boŋ zinji Urusalima ize wayo boŋ ka ne:
«Gallo neeya kaŋ borey ne a se darza timmantekoy, wala?
Bine kaani hari no ndunnya kulu se, wala?»

16 Ni ibarey kulu na ngey meyey feeri ni boŋ.
I goono ga cuusu ka ngey hinjey kaama mo ka ne:
«Iri n'a gon sukutum!
Daahir hano kaŋ iri goono ga laakal dake a gaa neeya.
Iri to a gaa, iri di a mo.»

17 Rabbi te haŋ kaŋ nga miila.
Nga sanno kaŋ a lordi za doŋ-doŋ jirbey ra din,
A n'a toonandi.
A na ni soote ganda, bakaraw man'a di.
A naŋ konnakoy ma farhã ni boŋ,
A na ni ibarey hillo beerandi mo.

18 I biney hẽ Rabbi gaa ka ne:
«Ya Sihiyona ize wayo birni cinaro, naŋ mundi ma fun.
I ma sululu sanda gooru cine, cin da zaari.
Ni bumbo ma si fulanzam, ni mo gurey mo ma si naŋ.»

19 Tun cin haray ka zalba,
Za saaya kaŋ batukoy goyo ga tun.
Ma ni bina soogu sanda hari cine Rabbi jine.
Ma ni kambey sambu a jine
ka ni ize kayney fundey ŋwaaray,
Kaŋ yaŋ goono ga kasam da haray fondo gaaruyaŋ kulu gaa.

20 Ya Rabbi, guna ka di
ka laakal da boro kaŋ se ni na woodin te!
Wayborey ga hima ka ngey izey ŋwa no,
Ngey izey kaŋ i saajaw?
I ga hima ka alfaga nda annabi* wi
Koy Beero nangu hananta ra no?

21 Arwasu nda dottijo zeeno
go ganda ga furu kwaara batamey ra.
Ay wane wandiyey da arwasey kulu, takuba n'i zeeri.

Ni futa hane no ni n'i wi,
Ni n'i halaci, bakaraw mana ni di.

22Sanda alwaati kaŋ i kosu marga zaaro ra cine,
Yaadin cine no
ni na humburkumay hariyaŋ margu ay se kambey kulu gaa.
Boro si no kaŋ du ka yana,
Boro kaŋ cindi mo si no Rabbi futa hane.
Ngey kaŋ ay naanandi, ngey kaŋ ay biiri,
Ay ibara n'i halaci.

3 Ay no ga ti bora kaŋ di taabi Rabbi futa goobo do.

2A n'ay candi k'ay daŋ ay ma dira kubay ra,
Manti kaari ra bo.
3Daahir no, a na banda bare ay gaa,
A ga nga kamba bare ay se zaaro me-a-me.

4A naŋ ay hamo d'ay kuuro ma soobay ka zabu,
A n'ay biriyey ceeri-ceeri mo.
5A na cinariyaŋ te
k'ay koli ka bare da forti nda taabi.
6A n'ay gorandi kubay nangey ra,
Danga borey kaŋ bu za gayyaŋ.

7A n'ay windi nda kali kal ay si hin ka fatta.
A n'ay guuru-say sisiro tiŋandi ay se.
8Oho, d'ay hẽ, ay ce,
Ay goono ga gaakasinay ceeci,
A ga wangu ay adduwa se.
9A na fonda daabu ay jine da tondi jabante yaŋ,
Hal ay fondayzey siiri.

10Sanda urs* cine no a go ga gum ay se,
Da muusu beeri cine kaŋ go nga tuguyaŋ nango do.
11A n'ay kambandi ka kaa fonda ra, a n'ay tooru-tooru,
A fay d'ay faaji ra.
12A na nga biraw candi,
A n'ay ciya goo hari hangaw se.

13A naŋ nga tonga ra hangawey m'ay fun hal ay ganda ra.
14Ay ciya hahaarayaŋ hari ay jama kulu se
d'i dooni hari mo, zaari me-a-me.
15A n'ay toonandi nda forti,

A n'ay bugandi nda absint* hari mo.

16 A n'ay hinjey ceeri nda tond'izeyaŋ,
A n'ay daabu nda boosu.
17 Ni n'ay fundo furu k'a moorandi laakal kanay,
Ay dinya baa haŋ kaŋ ti albarka.
18 Ay ne: «Ay gaabo ban,
Hala nda beeje kaŋ ay ga sinji Rabbi gaa.»

19 Ma fongu ay kankamo d'ay yawtaray gora gaa,
Kaŋ ga ti absint da hari forto.
20 Daahir hala hõ ay bina goono ga fongu i gaa,
Hal ay gungum ka ye ganda.
21 Amma ay goono ga fongu hayey wo
hal ay goono ga beeje sinji:

22 Rabbi baakasinay suujo se no iri mana halaci,
Zama a bakarawo si ban.
23 A ga taji no susubay kulu.
Ni naanayo ya ibeeri no!
24 Ay fundo ne: «Rabbi ya ay baa no,
Ay binde ga beeje sinji a gaa.»

25 Rabbi ya gomnikoy no borey kaŋ g'a hangan se,
Da fundo kaŋ g'a ceeci din se.
26 A ga boori no boro ma beeje sinji
ka dangay ka Rabbi faabayaŋ batu.
27 A ga boori no boro se
a ma taabi dondon za nga zankatara waate.

28 A ma goro nga hinne ka dangay,
Zama woodin no Rabbi dake a boŋ.
29 A ma nga meyo daŋ laabu ra,
Zama hambara a gonda beeje.
30 A ma nga garba no boro kaŋ g'a kar se,
A ma to nda wowi haŋyaŋ.

31 Zama Koy Beero si boro furu hal abada.
32 Baa day a na bine saray daŋ,
Kulu nda yaadin
a ga ye ka bakar nga baakasinay suuji booba boŋ.
33 Zama manti ibaay boŋ no Rabbi ga taabi
wala bine saray dake Adam-izey boŋ.

BAKARAW HĒENI 3:34

34I ma ndunnya ra hawantey kulu taamu-taamu,
35I ma boro ganji haŋ kaŋ ga wazibi a se
Beeray-Beeri-Koyo jine,
36I ma boro cimo siirandi ciito do,
Koy Beero mana yadda nda woodin yaŋ.

37May no ga ci, a ma to mo,
Da manti Koy Beero lordi no?
38Masiiba nda gomni,
Manti i kulu ga fun Beeray-Beeri-Koyo me ra no?
39Yaadin gaa binde, mate no?
Boro fundikooni ga guuni-guuni
d'i n'a gooji nga zunubey sabbay se no?

40Iri ma fintalyaŋ te,
Iri m'iri muraadey neesi,
Iri ma bare ka ye Rabbi do haray.
41Iri m'iri biney d'iri kambey
sambu beene Irikoy gaa beena ra ka ne:
42«Iri na taali te, iri murte *ni gaa*,
Ni mo, ni mana iri yaafa.»

43Ni na ni boŋ didiji nda futay k'iri gaaray.
Ni wi, ni mana bakar mo.
44Ni tugu buru ra
zama adduwa kulu ma si bisa ka koy ni do.
45Ni n'iri ciya ziibi nda fisi ndunnya dumey game ra.

46Iri ibarey kulu na ngey meyey feeri iri gaa.
47Joote nda guusu hirrimi
da halaciyaŋ da lemunyaŋ ga ti iri wane.
48Ay mundey go ga dooru ka fun ay moy ra
sanda gooru hari cine,
Ay borey ize wayo halaciyaŋo sabbay se.

49Ay moy go ga mundi dooru kaŋ sinda kayyaŋ,
I mana naŋ,
50Hala Rabbi kaŋ go beene ma guna ka di.
51Ay moy g'ay bina daŋ a ma maa doori
zama ay go ga di ay gallo wandiyey kulu taabey.

52Ngey kaŋ yaŋ ciya ay ibarey sabaabu kulu si,
I n'ay gaaray da himma danga curayze cine.
53I n'ay fundo pati guuso ra,

I n'ay catu nda tondiyaŋ.
54Haro din kulu no ka soobay ka gana ay boŋ,
Hal ay ne: «I n'ay halaci.»

55Ya Rabbi, guuso kaŋ ku gumo,
Hal a daba gaa no ay na ni maa ce.
56Ni maa ay jinda.
Ma si ni hangey lutu d'ay hẽ ka gaakasinay ceeci.
57Hano kaŋ hane ay na ni ce,
Ni maan, ni ne ay ma si humburu.

58Ya nin Koy Beero, ni faasa ay se k'ay fundo fansa*.
59Ya Rabbi, ni di kankamo kaŋ i te ay se,
Ni m'ay sabaabo ciiti dumbu.
60Ni di banayaŋ da me-hawyaŋ kulu
kaŋ i goono ga te ay boŋ.

61Ya Rabbi, ni maa i wowey
d'i me-hawyaŋ kulu kaŋ i goono ga te ay boŋ,
62Da borey kaŋ tun ay se yaŋ din guuni-guuney,
Da dabarey kaŋ i goono ga gurum ngey biney ra
ay boŋ zaari me-a-me.
63Kala ni ma guna i gora d'i tunyaŋo.
Ay ciya i se dooni hari.

64Ya Rabbi, ni ga alhakku bana i gaa,
I kambe goyey hina me.
65Ni g'i no bine ra danawtaray,
Kaŋ ga ti ni laaliyaŋo i se.
66Ni m'i gaaray da futay
k'i halaci i ma ban Rabbi beeno wo cire.

4 Kaari! Wura ciya ibi.
Wura kaŋ hanan d'i kulu barmay.
I na nangu hananta tondey gusam fondey gaarey kulu ra.

2Sihiyona ize darzantey
kaŋ waato i darza ga saba nda wura hansante,
A go, i n'i himandi sanda botogo foobuyaŋ,
Kusu cinako kambe goy.

3Baa zoŋey ga ngey fafa no,
I ga ngey izey naanandi,
Amma ay jama ize wayo te bine-bi

sanda saajo ra taatagayey cine.

4 Attaciriya kaŋ go ga naan,
A deena go ga naagu a daana gaa jaw maayaŋ sabbay se.
Zankey go ga ŋwaari ŋwaaray,
Amma boro kulu si zaban i se.

5 Borey kaŋ waato i ga ndunnya kaani maayaŋ ŋwaari ŋwa,
Sohõ i go ga halaci fondey boŋ.
Ngey mo kaŋ i biiri sanda bonkooni izeyaŋ,
Sohõ i go ga fisi begunu ganday.

6 Zama ay jama ize wayo taalo alhakko
bisa Saduma* zunubo alhakko,
Kwaara kaŋ i zeeri fap! folloŋ!
Baa kaŋ boro kulu mana kambe dake a gaa.

7 A boro beerey bisa neezu* hanan[29] yaŋ,
I bisa wa gani kwaaray yaŋ mo.
I gaahamey bisa koral* ciray yaŋ caw,
I n'i ziiri sanda safir* tondiyaŋ.

8 Amma sohõ i alhaaley bi da kusu banda,
Boro si baa i bay fondey gaa.
I kuurey sukum ka naagu i biriyey gaa,
A koogu sanda bundu cine.

9 Boro ma bu nda takuba baa a ma bu da haray.
Hara g'a kombandi, a ga komso mo
fari nafa-jaŋay sabbay se.

10 Wayborey kaŋ biney ga baan,
I kambey no ka ngey izey hina.
I ciya i se ŋwaari ay jama ize wayo halaciyaŋo ra.

11 Rabbi na nga dukuro toonandi,
A na nga futay korna gusam.
A na danji daŋ Sihiyona gaa
kaŋ n'a ton kal a tiksa gaa.

12 Ndunnya bonkooney da ndunnya gorokoy kulu mo,

---

[29] 4:7 Faransi ciine gaa i g'a hantum «neige». A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne: «A ga bisa haabu hanan yaŋ.»

doŋ i si ta hal a ga hin ka te
yanjekaari nda ibare ma furo Urusalima* meyey ra.

13 Amma woodin te a annabey zunubey sabbay se,
D'a alfagey goy laaley sabbay se,
Ngey kaŋ na adilanteyaŋ kuri mun gallo ra.

14 Sohõ i goono ga dira ka tatanji kwaara fondey ra
sanda danawyaŋ.
Kuri n'i ziibandi
hal a to naŋ kaŋ boro kulu s'i bankaarayey ham.

15 Borey wurru i gaa ka ne i se:
«Ya araŋ ziibikoyey, wa tun, wa koy!
Wa tun ka koy, wa si lamba iri gaa!»
Ngey mo zuru, i soobay ka dira ka tatanji.
Dumi cindey ra borey goono ga ne:
«I si ye ka goro noodin koyne.»

16 Rabbi futa n'i say-say,
A si ye k'i saal koyne.
Borey baa si da alfagey beera,
I mana gomni te arkusey se mo.

17 Iri wo, iri moy gaze,
Zama gaakasinay kaŋ iri hangan ya yaamo no.
Iri na mo daaru ka guna hala ndunnya dumi go no --
amma a si hin ka faaba te.

18 I goono ga iri ce daarey gana,
Kal iri si hin ka baa furo iri kwaarey fondey ra.
Iri bananta maan, iri jirbey kubay, iri kokora kaa.

19 Iri gaaraykoy waasu nda zeeban kaŋ ga deesi beene.
I n'iri kankam da gaarayyaŋ tondi kuukey boŋ,
I na gumandiyaŋ te iri se mo saajey ra.

20 Iri niiney ra funsuyaŋo,
Kaŋ ga ti Rabbi wane suubananta,
Nga kaŋ iri ne a biyo cire no
iri ga goro dumi cindey ra,
I n'a di ngey guusu hirrimo ra.

21 Ya nin, Edom ize wayo, ni ma farhã.

Nin kaŋ goono ga goro Uz laabo ra, ma te bine kaani.
Amma haŋ-gaasiya din ga bisa kal a ma koy ni do.
Ni mo ga haŋ ka bugu, ka ni boŋ kaa koonu.

22Ya nin, Sihiyona ize wayo, ni laalayaŋo alhakko kubay.
Rabbi si ye ka konda nin tamtaray koyne.
Ya nin, Edom ize wayo, a ga ni laala alhakko bana ni gaa,
A ma ni zunubey gundo fisi ka kaa taray mo.

5 Ya Rabbi, ma fongu nda haŋ kaŋ du iri.
Ma guna ka di iri haawo.
2I n'iri tubey ta ka no yawey se,
K'iri windey mo no laabu fo boroyaŋ se.
3Iri ya alatuumiyaŋ no, iri sinda baaba,
Iri nyaŋey mo kurnyey bu.
4Iri go g'iri haŋyaŋ harey day da nzarfu.
Iri tuuri, kala hay boŋ no iri ga du a.
5Borey kaŋ n'iri gaaray n'iri ce kondo ŋwa.
Iri farga, i si g'iri no fulanzamay mo.
6Iri na kambe salle Misirancey da Assiriyancey gaa,
Zama iri ma du ŋwaari kaŋ ga wasa iri se.
7Iri baabey na zunubi te, i si no mo,
Kal iri m'i taaley alhakko sambu.
8Bannyayaŋ go g'iri may,
Iri sinda boro kulu kaŋ g'iri faaba i kambe ra.
9Iri fundey kataru no iri goono ga du ŋwaari nd'a,
Saajo ra borey takuba sabbay se.
10Iri kuurey koroŋ sanda feema cine,
Haray dunga korno sabbay se.
11I na wayborey sara Sihiyona ra,
Da wandiyey mo Yahuda kwaarey ra.
12I na mayraykoyey sarku i kambey gaa,
I mana arkusey beerandi mo.
13Sahãkooney na hinji sambu ka duru,
Zankey go ga kati tuuri jaraw cire.
14Arkusey ban faada meyey ra,
Arwasey mo fay da dooni teeyaŋ.
15Iri biney farhã ban,
Iri gaani kulu bare ka ciya bu baray.
16Koytaray fuula fun iri boŋey gaa ka kaŋ.
Kaari iri sohõ! Zama iri na zunubi te.
17Woodin se no iri biney yangala,
Woodin se mo no iri moy te kusa-kusa.
18Sihiyona tondo ciya kurmu.

Zoŋoyaŋ go ga bar-bare noodin.

19Nin ya Rabbi, ni go no hal abada.
Ni karga go no zamana ka koy zamana.
20Ifo no ka naŋ ni ga dinya iri gaa duumi?
Ifo se no ni n'iri furu banda za gayyaŋ?
21Ya Rabbi, m'iri ye ni do haray.
Iri mo, iri ga bare ka ye ka kaa.
M'iri jirbey tajandi sanda doŋ waney cine.
22Da manti ni n'iri furu parkatak no,
Ka futu iri gaa gumo mo.

EZECIYEL

Irikoy darza bangando

1 Jiiri waranzanta ra, a handu taacanta jirbi guwanta hane, kaŋ ay go
tamtaray izey banda Kebar isa me gaa, kal ay di beeney feeri, ay di Irikoy
bangandi mo.
2(Hando jirbi guwanta hane, sanda Bonkoono Yehoyacim tamtara jiiri
guwanta ra nooya, **3**kala Rabbi sanno kaa Alfa Ezeciyel Buzi ize hinne do
alwaato din ra, Kaldancey laabo ra, Kebar isa me gaa. Rabbi kamba kaa ka goro
a boŋ noodin.)
4Ay guna mo, kal a go, ay di beene hirriyaŋ haw go, a tun, a go ga fun azawa
kambe ga kaa. Buru bambata no, da danji kaŋ ga nyalaw a banda, da kaari mo
kaŋ go g'a windi. A bindo ra mo danga doniji no, kaŋ go no danjo bindi ra. **5**A
bindo ra binde fundikooni taaci himandiyaŋ bangay. I himandey neeya: i gonda
boro himandi. **6**I afo kulu gonda moyduma taaci, i afo kulu mo gonda fata taaci.
7I cey mo kayanteyaŋ no, i ce taamey ga hima sanda handayze wane cine, i ga
nyaale sanda guuru-say ziirante cine. **8**I kambey, boro wane yaŋ no i fatey cire i
kambu taaca kulu gaa. I boro taaca din binde, mate kaŋ i fatey d'i moydumey
bara, nga neeya: **9**i fatey go ga tuku care gaa, i ga dira mo sallante, i dirawo ra
mo i si bare. **10**I moydumey sanni mo, i gonda boro moyduma. I boro taaca mo
gonda muusu beeri moyduma kambe ŋwaari gaa haray, i boro taaca gonda haw
yaaru moyduma kambe wow kambo haray, i boro taaca gonda zeeban
moyduma. **11**Yaadin cine no i moydumey. I fatey mo go sallante beene, afo
kulu gonda nga fata hinka kaŋ ga tuku afa wano gaa. Ihinka mo i ga ngey
gaahamey daabu nd'ey. **12**I afo kulu mo ga koy jine soosay. Nango kaŋ Biya
miila, noodin no i ga koy. Mate kaŋ cine i goono ga dira mo, kulu i si bare.
13Fundikooney din game ra sanni binde, a ga hima sanda danj'ize kaŋ go ga di,
sanda yulbe deedandi mo. Danjo ga koy-da-ye te fundikooney din bindo ra. A
ga kaari mo, a ra mo maliyaŋ go ga fatta. **14**Fundikooney din mo, i
koy-da-yeyaŋo ga hima sanda maliyaŋ kaari.
15I go no yaadin, ay go fundikooney din gunayaŋ gaa, kala kanjeyaŋ kaŋ ga
windi go fundikooni taaca din jarga ganda, afo i boro taaca din kulu se.
16Kanjey din da ngey danay misey ga hima sanda hiiri kaŋ ga nyaale. I boro
taaca kulu deedandi folloŋ no. I misa d'i dana, danga kanje kaŋ go kanja ra.
17Waati kulu kaŋ i ga koy, i kanjey ga gana kuray fo, i si bare alwaati kaŋ i
goono ga dira. **18**I zantey misa mo, ikuukuyaŋ no, i ga boro humburandi mo. I
boro taaca din binde gonda ngey zantey kaŋ ga to da moyaŋ g'i windi.
19Waati kaŋ fundikooney din ga koy, kanjey mo ga koy i banda. Waati kaŋ
fundikooney din ga ziji beene, kanjey mo ga ziji beene. **20**Nangu kulu kaŋ Biya
ga miila, noodin no i ga koy. Kanjey mo ga koy i banda, zama fundikooney
biya go kanjey din ra. **21**Da yongo waney koy, woone yaŋ mo ga koy, wala da
yongo waney kay, woone yaŋ mo ga kay no. Da yongo waney ziji beene,
kanjey mo ga ziji i banda no, zama fundikooney biya go kanjey din ra.
22Fundikooney din boŋ do daba himandi go no, danga diji kaŋ a nyalawyaŋo
ga dambarandi, kaŋ go ga salle i boŋey boŋ. **23**Batama cire mo i fatey go ga

salle no, afo fata ga tuku afo wane gaa. Afo kulu gonda fata hinka kaŋ g'a daabu kambu woone gaa, da ya-haray kambo gaa. 24Waati kaŋ i ga dira, ay maa i fatey yooje danga hari zuru boobo kosongu, sanda Hina-Kulu-Koyo jinde cine. I yooja ga hima sanda wongu marga yooje cine. Waati kaŋ i ga kay mo i ga ngey fatey kunkuni.

25Jinde fo mo go no kaŋ fun batama kaŋ go i boŋ do din ra. Waati kaŋ i kay, i na ngey fatey kunkuni. 26Batama kaŋ go i boŋ do din boŋ koyne, noodin mo koytaray karga himandi go no. A deedando ga hima safir* tondi cine. Karga himando din boŋ mo gonda boro himandi alhaali kaŋ goono ga goro karga boŋ. 27Ay di mo koyne sanda doniji, danga danji no a ra nangu kulu, za a canta deedandi gaa cine kal a ma koy beene. A canta gaa deedandi ka ye ganda mo, ay di danga danji himandi. A ga nyaale nangu kulu a windanta. 28Sanda mate kaŋ cine i ga di sajeera kaŋ go buru ra beene hari kaŋyaŋ hane, yaadin cine no i ga di nyaaleyaŋo kaŋ go g'a windi.

Woodin, Rabbi darza suura himandi no. Waato kaŋ ay di a, ay sumbal ay moyduma boŋ, ay maa boro fo jinde kaŋ goono ga salaŋ mo.

Tira kunkunanta bangando

2 A ne ay se: «Boro izo, tun ka kay ni cey gaa, ay mo ga salaŋ ni se.» 2Kala Biya furo ay ra waato kaŋ a salaŋ ay se din. A n'ay kayandi mo ay cey gaa. Ay maa mo bora kaŋ goono ga salaŋ ay se din.

3A ne ay se: «Boro izo, ay ga ni donton ma koy Israyla* izey do. Dumi murtanteyaŋ no kaŋ murte ay gaa. Ngey da ngey kaayey, i n'ay asariya* taamu hala hõ. 4Ize mo-koogayyaŋ no, monganteyaŋ mo no. I do no ay ga ni donton. Ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci. 5Ngey mo, d'i maa wala i wangu d'a, (zama dumi kaŋ ga murte no,) i ga bay kaŋ annabi* goro ngey game ra. 6Ni mo, boro izo, ma si humbur'ey, ma si humburu i sanney mo, baa kaŋ ngarfu nda karjiyaŋ go ni do, ni goono ga goro daŋyaŋ game ra mo. Ma si humburu i sanney, ni bina ma si pati mo i mo basuyaŋ se, baa day kaŋ dumi kaŋ ga murte no. 7Ni g'ay sanno ci i se, hal i ga hangan ka maa, wala i ga wongu ka maa, zama murtanteyaŋ no. 8Amma nin wo, boro izo, ma maa haŋ kaŋ ay go ga ci ni se. Ma si murte sanda dumi woone cine kaŋ go ga murte. Feeri ni meyo ka ŋwa haŋ kaŋ ay ga ni no.»

9Waato kaŋ ay guna binde, a go, i na kambe salle ay se, tira kunkunante fo mo go kamba ra. 10Kala a n'a feeri ay jine, a gonda hantum a ra d'a banda mo gaa. Haya kaŋ i hantum din, hẽeni sanni, da bu baray, da bone koonu no.

3 A ye ka ne ay se koyne: «Boro izo, kala ni ma haŋ kaŋ ni gar din ŋwa, sanda tira wo nooya. Gaa ni ma koy ka salaŋ Israyla dumo se.» 2Ay binde n'ay meyo fiti, kal a n'ay daŋ ya tira ŋwa.

3A ne ay se:« Boro izo, kala ma ni gunda ŋwaayandi, ma ni teelo toonandi mo da tiro wo kaŋ ay go ga ni no.» Kala ay ŋwa. Ay meyo ra kay, a ga kaan sanda yu cine.

Rabbi na Ezeciyel donton

4 A ne ay se: «Boro izo, ma kaa ka koy Israyla dumo do, m'ay sanney ci i se.
5 Zama i mana ni donton deene waani fo dumi do, wala borey kaŋ yaŋ i sanno
maayaŋ ga sandi, amma ni ma koy Israyla dumo do. 6 Manti dumi boobo deene
yawkoyey do bo, wala ciine kaŋ maayaŋ ga sandi, kaŋ ni si hin ka faham d'i
sanney. Daahir, d'i dumiyaŋ do no ay na ni donton, doŋ i day ga hanga jeeri ka
maa ni se. 7 Amma Israyla dumo si hanga jeeri ni se, zama i si ga hanga jeeri ay
se. Zama Israyla dumo kulu ya boŋ sandoyaŋ no, hanga sandoyaŋ mo no. 8 A go
mo, ay na ni hanga sandandi danga i waney cine. Ay na ni boŋ mo sandandi
danga i wane cine. 9 Ay ga ni sukuto sandandi danga daminti cine, hal a ma bisa
baa captu tondi gaabi. Ma si humbur'ey, ni bina ma si pati mo i mo basuyaŋo
kaŋ i ga te ni gaa se, zama dumi no kaŋ ga murte.»

10 A ne ay se koyne: «Boro izo, sanni kulu kaŋ ay ga ci ni se, m'i ta ni bina ra,
ma maa da ni hanga mo. 11 Ma koy mo tamtaray waney do, da ni borey izey do.
D'i maa wala i wangu, ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:«

12 Kala Biya n'ay sambu beene. Ay maa yooje bambata jinde mo ay banda
kaŋ ne: «I ma Rabbi darza beerandi nga nangora do!!» 13 Ay maa mo
fundikooney din fatey tuku care gaa yaŋ kosongu, da kanjey kaŋ go i jarga
kosongo, yooje beero din jinde nooya. 14 Biya binde n'ay sambu ka konda ay.
Ay koy futay da bine fottay ra, Rabbi kambe mo go g'ay kankam. 15 Ay binde
kaa tamtaray izey do yaadin Tel-Abib ra, borey kaŋ yaŋ goono ga goro Kebar
isa me gaa, hala ay goro nango kaŋ i bara nda goray. Jirbi iyye ay go i game ra,
ay londey bu mo pat!

16 Kala jirbi iyya din banyaŋ banda, Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 17 Boro izo,
ay na ni ciya batuko Israyla dumo se. Woodin se binde, waati kulu kaŋ ni maa
ay me sanno, ma kaseeti i gaa d'ay sanney. 18 Zama waati kaŋ ay ne boro laalo
se: «Daahir, ni ga bu no!» ni mo, da ni mana boro laala din kaseeti, ni mana
kaseetiyaŋ sanni te mo kaŋ ga naŋ a ma fay da nga laala fonda ka du ka nga
fundo faaba – kala boro laala din ma bu nga taalo ra, amma ay g'a kuro alhakko
ceeci ni gaa. 19 Amma da ni na boro laala din kaseeti, hala nga mo wangu ka
bare ka nga laalayaŋo da laala fonda mo naŋ, to, a ga bu nga taalo ra, amma nin
wo, ni na ni boŋ kaa kambe.

20 Adilante* mo, d'a bare ka fay da nga adilitara, hal a na zunubi goy te, ay na
katiyaŋ hari daŋ mo a jine, a ga bu, zama ni mana kaseeti a gaa. A ga bu nga
zunubo ra. Ay si baa fongu a adilitaray goyey kaŋ a te gaa, amma ay g'a kuro
alhakko ceeci ni gaa. 21 Amma da ni kaseeti adilanta din gaa ka ne adilanta se a
ma si zunubi te, nga mo mana zunubi te, sikka si a ga funa, zama a maa
kaseetiyaŋo kaŋ ni te a se din. Ni mo, ni na ni boŋ kaa kambe.

Ezeciyel misa goyey

22 Rabbi kamba binde go ay boŋ noodin. A ne ay se mo: «Tun ka fatta ka koy
batama ra, noodin no ay ga salaŋ ni se.» 23 Kala ay tun ka fatta ka koy batama
ra. Rabbi darza mo go ga kay noodin, sanda darza kaŋ cine ay di Kebar isa me

gaa. Kal ay kaŋ gande birante.

24Waato din gaa no Biya furo ay ra k'ay kayandi ay cey gaa. A salaŋ ay se ka
ne: Ma koy ka furo ni fuwo ra k'a meyo daabu. **25**Amma a go, ya nin, boro izo, i
ga ni di ka ni haw da korfoyaŋ kaŋ ga naŋ ni si du ka fatta ka koy i do. **26**Ay ga
naŋ mo ni deena ma naagu ni daana gaa. Sanni ga mongo ni se, hala ni si du ka
kaseeti i gaa, zama dumi kaŋ ga murte no, ngey wo. **27**Amma waati kaŋ ay ga
salaŋ ni se, ay ga ni meyo fiti. Ni ma ne i se: «Rabbi, Koy Beero sanno no ay
kande!» Boro kaŋ ga maa, a ma maa. Boro kaŋ ga wangu ka maa mo, a ma
soobay ka wangu, zama dumi kaŋ ga murte no.

I ga Urusalima windi nda wongu

4 Ni mo, boro izo, kala ni ma fareeje fo sambu ka jisi ni jine. Ma birni
deedandi jeeri a boŋ, sanda Urusalima* birno nooya. **2**Ma cabe kaŋ i n'a
windi nda wongu, i na wongu fuyaŋ cina kaŋ ga gaaba nd'a, i na laabu guyaŋ
tulluwa a casanta, i na wongu marga gata sinji a se kuray kulu, i n'a windi mo
nda wongu cinari baguyaŋ hari. **3**Ma ye ka sambu guuru taasa kaŋ ga tafay ka
boori. M'a jisi a ma ciya sanda guuru cinari nin da birno deedando game ra. Ma
ni mo sinji a do haray hala wongu m'a windi, ni g'a windi nda wongu marga
mo. Woodin no ga ciya alaama Israyla dumo se.

4Ni bumbo mo, kala ni ma kani ni kambe wow carawo gaa, naŋ kaŋ ni ga
Israyla dumo zunubey dake. Jirbey kaŋ ni goono ga kani yaadin cine, ni goono
g'i zunubey jare. **5**Zama ay na jirbiyaŋ daŋ ni se, sanda zangu hinza nda wayga
cine kaŋ ga saba nda i zunubey jiirey. Yaadin cine no ni ga Israyla dumo
zunubey jare nd'a.

6Da ni na jirbi woodin yaŋ ban, kala ni ma kani koyne ni kambe ŋwaari
carawo gaa. Ni ga Yahuda dumo zunubey mo jare jirbi waytaaci, ay na zaari fo
kosu ni se jiiri fo se. **7**Ni ga ni moyduma ye wongu marga kaŋ go ga Urusalima
windi do haray, ni ga ni kwaay kamba saku, ni ga annabitaray te mo gallo boŋ.
8A go mo, ay ga korfoyaŋ daŋ ni gaa. Ni si bare mo ka fun kambu woone gaa
ka ye kambu fa gaa, kala waati kaŋ i ga ni windi nda wongu jirbey kubay.

9Ni ma sambu mo alkama, da sayir*, da dunguri, da fira, da ntaasu ciray, da
somno. M'i daŋ kusu folloŋ ra ka buuru te d'ey. Ni jirbey baayaŋ kaŋ ni ga kani
kambu fa gaa lasaabuyaŋ me, sanda jirbi zangu hinza nda wayga din nooya,
yaadin cine no ni g'a ŋwa. **10**"waaro kaŋ ni ga ŋwa din mo, neesiyaŋ boŋ no a ga
te: kilo farsimi taacante tiŋay zaari kulu, alwaati ka kaa alwaati no ni g'a ŋwa.
11Hari mo, neesiyaŋ boŋ no ni g'a haŋ, litar jare cine, alwaati ka kaa alwaati no
ni g'a haŋ. **12**Sayir* maasa himandi cine no ni g'a ŋwa, ni g'a haagu mo i jine
nda boro wuri. **13**Rabbi ne mo: Yaadin cine no Israyla izey ga ngey ŋwaarey
ŋwa da harram, dumi cindey game ra, nangey kaŋ ay g'i gaaray ka kond'ey.

14Kala ay ne: «Kaari! ya Rabbi, Koy Beero! Guna, ay mana ay boŋ ziibandi
baa ce fo, zama za ay go zanka hala ka kaa sohõ, ay mana hay fo kaŋ jifa ŋwa,
wala mo haŋ kaŋ ganji ham tooru-tooru. Ham kaŋ ga harram mo, a mana furo
ay me ra baa ce fo.»

15Kal a ne ay se: A go, ay na ni no haw hangare boro wuri nango ra, a boŋ no

ni ga ni ŋwaaro soola.

16A ye ka ne ay se: Boro izo, ma guna: ay ga fundi gaabandiyaŋ hari pati, sanda ŋwaari nooya, Urusalima ra. I ga ngey ŋwaaro kulu neesi no, k'a ŋwa da karhã. I ga ngey haro mo haŋ no neesiyaŋ boŋ ka margu nda jijiriyaŋ. 17Hal a ga to naŋ kaŋ i ga jaŋ ŋwaari nda hari zaati. I ma care guna boŋ-haway ra, i ma lakaw ka ban ngey zunubey ra.

Haray, da balaaw, da takuba kaŋ ga haw ka kaa

5 Ni mo, boro izo, ma takuba kaŋ ga kaan sambu, a ma kaan sanda wanzam siini cine. Nga no ni ga sambu ka ni boŋo da ni kaaba cabu nd'a. Waato gaa ni ma tiŋay neesiyaŋ hari sambu, ma ni boŋ hamno fay ihinza. 2Kanandi fa ni g'a ton danji ra gallo bindi ra, waati kaŋ cine gallo windi ka daŋ wongu bindo ra yaŋ jirbey ban. Kanandi fa mo ni g'a sambu k'a kar da takuba nangu kulu gallo windanta. Kanandi fa mo ni g'a say-say hawo ra, ay mo, ay ga takuba candi ka gallo borey gana. 3Ni ga ikayniyo fooyaŋ kaa i ra, k'i kunsum ni kwaayo gaa. 4Hala hõ woodin yaŋ mo, ni ga kaa i ra ka catu danji ra, i ma ton danji ra. Woodin ra mo danji ga fatta ka say Israyla dumo kulu ra.

5Sanni kaŋ Rabbi, Koy Beero ci neeya: Misa din ya Urusalima no. Ay n'a daŋ ndunnya dumey bindo da ndunnya laabey kaŋ go g'a windi bindo ra. 6A murte mo ay farilley gaa da laala kaŋ bisa ndunnya dumi cindey kulu wane. A murte ay hin sanney gaa mo ka bisa laabey kulu kaŋ goono g'a windi. Zama i wangu ay farilley, ay hin sanney mo, i mana i gana.

7Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ araŋ jaase ndunnya dumey kaŋ go araŋ windanta ay gaa murteyaŋ, araŋ mana ay hin sanney gana, araŋ mana haggoy mo d'ay farilley, baa ndunnya dumey kaŋ yaŋ go araŋ windante, araŋ man'i farilley te.

8Woodin se no Rabbi, Koy Beero ne: Guna, kal ay bumbo, ay ma gaaba nda nin, ay ma ciiti te ni bindo ra kaŋ ndunnya dumey ga di. 9Ni ra mo no ay ga hay fo te kaŋ yana te baa ce fo, haŋ kaŋ ay si ye k'a dumi te mo koyne, ni fanta harey kulu sabbay se. 10Woodin sabbay se no baabey kaŋ go ni ra ga ngey izey hamey ŋwa, izey mo ga ngey baabey wano ŋwa. Ay ga ciiti te ni ra, ay ga ni waney kaŋ cindi kulu say-say i ma koy haw kulu ra! 11Rabbi, Koy Beero ne: Ay ze d'ay fundo, haciika, za kaŋ ni n'ay nangu hanna ziibandi da ni tooru muraadey da ni fanta harey kulu, woodin sabbay se ay mo, kal ay ma zabu ni gaa. Ay si ni guna nda bakaraw, ay si dogonandi ni se mo baa kayna. 12Ni wane farsimi hinzanta ga bu balaaw ra, wala haray m'i ban ni bindo ra. Farsimi hinzanta fo mo, takuba g'i zeeri nangu kulu ni windanta. Farsimi hinzanta fa mo, ay g'a say-say haw kulu ra, ya takuba foobu mo k'i gana nangu kulu.

13Yaadin cine no ay g'ay futa goyo kubandi nd'a, ay futay korna ma yay i se, ya maa daama mo ay bina ra. I ga bay mo kaŋ ay, Rabbi, ay salaŋ ay cansa ra, waati kaŋ ay n'ay futa goyo ban i boŋ.

14Ay ga ni ciya kurmu nda taali dakeyaŋ do mo ndunnya dumey kaŋ go ni windanta game ra. Boro kulu kaŋ bisa ga di woodin. 15Yaadin cine no a ga ciya wowi hari, da donda-caray hari, da cabeyaŋ hari, da dambara hari mo ndunnya

dumey kaŋ go ni windanta se, waati kaŋ ay na ciiti toonandi ni se, bine tunay, da futay korno, da kaseetiyaŋ korno ra. Ay, Rabbi no ka ci. 16Waati kaŋ cine ay na haray hangaw laaley din samba i se, kaŋ ga kande halaciyaŋ, kaŋ ay ga samba zama ay m'araŋ halaci, kala ya haray tonton araŋ gaa mo, hala mo zaati ay ga ŋwaaro kaŋ gaa i ga de din kaa i cire. 17Ay ga haray da ganji ham yaŋ kaŋ ga futu samba araŋ gaa, i g'araŋ mursandi nda izeyaŋ mo. Balaaw da kuri munyaŋ ga ni kwaara fondey gana, ay ga takuba candi mo ka kande ni gaa. Ay, Rabbi no ka ci.

Israyla tondey boŋ annabitara

6 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2Boro izo, ma ni moyduma ye Israyla tondi kuukey do haray, ka annabitaray te ka gaaba nda tondey. 3Ma ne: Ya araŋ, Israyla tondi kuukey, wa maa Rabbi, Koy Beero sanno! Ya-cine no Rabbi, Koy Beero go ga ci tondi kuukey, da tudey, da tudey game batamey, da goorey se, a ne: Wa guna, ay no, ay bumbo ga takuba candi ka kande araŋ gaa, ay g'araŋ tudey boŋ sududuyaŋ nangey halaci mo. 4Araŋ sargay* feemey ga ciya kurmuyaŋ, i g'araŋ wayna himandey bagu-bagu, ay m'araŋ borey kaŋ i wi soote ganda araŋ toorey jine. 5Ay ga Israyla ize buukoy sasare ngey toorey jine, ay g'araŋ biriyey say-say nangu kulu araŋ sargay feemey do haray. 6Nangu kulu kaŋ araŋ goono ga goro, galley ga ye ka ciya kurmuyaŋ. I ga fay d'i tudey boŋ sududuyaŋ nangey kurmu, zama i m'araŋ feemey ciya kurmuyaŋ, i ma goro koonu. I m'araŋ toorey bagu-bagu kal i ma ban, i m'araŋ wayno himandey beeri-beeri. Goyey kaŋ araŋ te mo, i ma tuusu parkatak. 7Borey kaŋ yaŋ i wi ga soobay ka kaŋ araŋ bindi ra, araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

8Kulu nda yaadin, ay ga jare cindo naŋ, za kaŋ araŋ ra afooyaŋ ga du ka takuba yana ka koy dumi cindey ra, waati kaŋ cine ay n'araŋ say-say ndunnya laabey ra. 9Araŋ ra borey kaŋ yana mo ga ye ka fongu ay gaa nangey kaŋ i kond'ey ka daŋ tamtaray dumi cindey ra. I ga fongu mate kaŋ cine ay bina ceeri ngey gaa, i biney kaŋ ga ba zina sabbay se, mate kaŋ i biney fay d'ay d'a. I moy mo koyne, mate kaŋ i doona ka zina boobo te d'ey, sanda i toorey ganayaŋey nooya. I ga ngey boŋ fanta, waati kaŋ i ga laala kaŋ i te ngey fanta harey kulu ra din guna. 10Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. Manti haw ra no ay salaŋ kaŋ ay ne ay ga masiiba din kulu te i se bo.

11Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kar ni kamba, ni ca kar ganda ka ne: Kaari Israyla dumo fanta hari laaley kulu sabbay se! Zama takuba da haray da balaaw g'i zeeri. 12Nangu mooray waney, balaaw g'i wi, nangu maanay waney mo, takuba g'i wi. Ngey kaŋ cindi kaŋ wongo daŋ game mo, haray g'i wi. Yaadin cine no ay g'ay futa goyo ban d'a i boŋ. 13Araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ cine borey kaŋ yaŋ i wi go ngey toorey game ra ga ngey feemey windi tudu kuuku kulu boŋ, da tondey kulu yollo gaa, da tuuri kaŋ gonda bi kulu cire, da shen* nya beeri kulu cire mo. Sanda, nangey kulu kaŋ ra i na haŋ kaŋ haw ga kaan salle ngey toorey kulu se nooya. 14Ay ga kambe sambu i gaa, ya laabo ciya koonu nda kurmu, kal a ma bisa Dibla haray saajo gaa, nangu kulu kaŋ i go da goray. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Ciiti ga kokor ka kaa

7 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2Ni binde, boro izo, ya-cine no Rabbi,
Koy Beero goono ga ci Israyla laabo boŋ: Kokoray! Kokoray no ga kaa
laabo lokoto taaca gaa! 3Ni bananta kaa sohõ! Ay g'ay futa samba ni gaa, ay ma
ciiti ni se ni muraadey boŋ, ay ga ni fanta harey kulu alhakko candi ka kande ni
gaa mo. 4Ay moy si dogonandi ni se, ay si bakar ni se mo. Amma ay ga ni
muraadey alhakko candi ka kande ni gaa, ni fanta harey ga goro ni ra mo. Gaa
no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

5Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: He, masiiba! Hay kulu si kala masiiba! A go,
a goono ga kaa! 6Bananta goono ga kaa! Bananta kaa! Guna, a mo hay ka gaaba
nda nin! A kaa fa! 7Ya laabo gorokwa, ni waado kaa ni gaa! Alwaato kaa!
Zaaro maan, laakal tunay zaari nooya, manti tondi kuukey boŋ farhã kosongu
zaari no bo! 8Sohõ no, manti gayyaŋ kuuku no bo, ay ga ba k'ay futay korna
gusam ni boŋ, ay m'ay futa goyo ban ni gaa. Ay ma ni ciiti ni muraadey boŋ, ay
ma ni fanta harey kulu alhakko candi ka kande ni gaa. 9Ay moy si dogonandi
bo, ay si bakar ni se mo. Ay ga ni muraadey da ni fanta harey kaŋ go ni bindo ra
alhakko candi ka kande ni gaa. Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay, Rabbi no, goono
g'araŋ gooji.

10A go, hano neeya! Guna, zaaro kaa! Ni waado fatta! Goobo kaŋ ni ga haŋ
zay, boŋbeeray zaada. 11Toonya tun ka ciya laala goobu. Hay fo si no kaŋ ga
cindi i ra, wala i jama ra, wala i arzakey ra, wala i darza beera ra. 12Alwaato
kaa, zaaro kaayaŋ maan! Dayko ma si farhã, neerako mo bine ma si sara, zama
futay korno kaa i marganta kulu gaa. 13Zama neerako si ye ka du haya kaŋ nga
neera koyne, baa day kaŋ a gonda fundi jina. Zama bangando kaŋ salaŋ i jama
marga kulu boŋ, boro kulu s'a tuusu. Boro si no kaŋ ga nga fundo hallasi laala
kaŋ a te din sabbay se. 14I na hilli kar! I soola parkatak! Amma boro kaŋ ga koy
wongo do si no, zama ay futu i jama kulu se gumo.

Takuba, da balaaw, da haray

15Takuba go taray, balaaw nda haray mo go kwaara ra. Boro kaŋ go fari,
takuba g'a wi. Boro kaŋ go gallo ra mo, haray da balaaw g'a ŋwa. 16Amma
borey kaŋ yaŋ ga yana din, i ga yana ka hima sanda gooru ra koloŋay kaŋ go
tondi kuukuyaŋ boŋ. I kulu go ga hẽ, afo kulu nga laala sabbay se. 17Kambey
kulu ga ciya londibuunoyaŋ, kanjey kulu mo sinda kayyaŋ gaabi sanda hari
cine. 18I ga bufu zaara haw ngey gaahamey gaa, jijiriyaŋ g'i daabu, haawi ga
goro i moydumey kulu gaa, boŋ hamni koosu ka windi mo go i kulu boŋey gaa.
19I ga ngey nzarfey catu kwaara fondey gaa, i wura mo ga ciya sanda
kazaamataray hari. I nzarfey d'i wurey si hin k'i faaba Rabbi futay korna zaaro
ra. I si hin mo ka ngey bumbey fundi laamey bana, i si ngey gundey toonandi
mo, zama i arzaka ciya i laala sabaabo. 20Rabbi taalamo booro sanni mo, i n'a
bare ka te boŋbeeray hari. I n'a dan ka te himandiyaŋ, ngey fanta harey da ngey
fanta jinayey wane. Woodin se no ay mo n'a ciya fanta hari i se. 21Ay g'a daŋ
yawyaŋ kambe ra, a ma ciya wongu arzaka, a ma ciya ndunnya boro laaley se

wongu ra kuyaŋ hari, i g'a ziibandi mo. 22Ay ga banda bare i gaa. Yawey mo g'ay gundu nango ziibandi, zayyaŋ no ga furo k'a ziibandi.

23I ma sisiro te, zama laabo to da kuri alhakku, gallo mo to da care toonye. 24Woodin se no ay mo ga dumi kaŋ ga laala ka bisa ndunnya dumey kulu candi ka kande i gaa, i g'i windey ŋwa mo. Ay ga gaabikooney boŋbeera ban, i g'i nangu hanantey ziibandi mo. 25Waati kaŋ gurzugay ga kaa, borey ga baani ceeci, i si du a mo. 26Masiiba ga masiiba banda gana, ruubu ga kaa ruubu boŋ. I ga bangandi ceeci annabi do, amma asariya ga daray alfaga* se, saaware mo ga daray arkusu zeeney se. 27Bonkoono ga bu baray te, mayraykoy ga laakal kaa gaakasinay duure gaa, laabo borey kambey ga jijiri mo. Ay ga goy i se i muraadey boŋ, i ciito boŋ no ay g'i ciiti. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Toorey kaŋ i sinji Irikoy windo ra

8 A go, jiiri iddanta ra, a handu iddanta jirbi guwanta hane, ay goono ga goro ay kwaara, Yahuda arkusey mo go ga goro ay jine. Kala Rabbi, Koy Beero kamba kaa ay boŋ noodin, nango ra. 2Ay guna, kala hay fo go no kaŋ ga hima boro alhaali. Za canta gaa kal a kaa ganda, a gonda danji alhaali. Za canta gaa kal a koy beene, sanda nyaaleyaŋ annura no, danga guuru-say ziirante cine. 3Kal a na hay fo salle kaŋ ga hima kambe. A n'ay di ka gaay ay boŋ hamno gaa. Biya mo n'ay sambu beena da ganda game ra. A kande ay Irikoy bangandi ra hala Urusalima, ka konda ay windo ra haray meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray do, nango kaŋ canse himando nangora go, nga kaŋ ga kande canse. 4A go, Israyla Irikoyo darza mo go noodin, kaŋ ga saba nda himando kaŋ ay di Kebar batama ra din.

5Kal a ne ay se: Ya boro izo, ma ni boŋ sambu sohõ ka azawa kambe haray guna. Ay binde n'ay boŋ sambu ka azawa kambe haray guna. Wiiza day, sargay feema meyo azawa kambe haray canse himando din goono ga kay, noodin windi meyo gaa.

6Kal a ne ay se: Boro izo, ni di haŋ kaŋ i goono ga te, wala? Fanta goy bambata kaŋ Israyla dumo goono ga te neewo, hal ay ma tun ka fay d'ay nangu hanna ka ye nangu mooro? Amma ma hangan jina, ni ga ye ka di fanta goy koyne kaŋ ga jaase woodin.

7Kal a konda ay windi batama meyo gaa. Waati kaŋ ay guna, kala ay di fune fo go cinaro gaa. 8A ne ay se: Boro izo, ma soobay ka fansi cinaro gaa. Waato kaŋ ay fansi cinaro ra, kal ay di me fo.

9A ye ka ne ay se: Ma furo ka di fanta goy laalo kaŋ i goono ga te noodin. 10Ay binde furo kal ay di. A go, hay kulu kaŋ ga fanag, da hamey kaŋ i ga fanta, da Israyla dumo tooru kulu, i himandey go cinaro gaa jabante ga windi. 11I jine mo Israyla dumo arkusu wayye go ga kay, i bindo ra mo Yaazaniya Safan ize go no. Boro wayyo wo mo, i kulu gonda dugu tonyaŋ cambu ngey kambey ra, dugu haw kaana mo te sanda buru, a go ga ziji beene.

12Kal a ne ay se: Ya nin, boro izo, ngo, sohõ ni di haŋ kaŋ Israyla dumo arkusey goono ga te kubay ra, i afo kulu nga himandey fuwo ra? Zama i goono ga ne: «Rabbi si ga di iri, me! Rabbi na laabo naŋ!» 13A ne ay se mo: Hala hõ

ni ga ye ka di fanta goy bambata yaŋ kaŋ jaase woone yaŋ, kaŋ i goono ga te.

14Kal a kande ay Rabbi windo meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray gaa. Kal ay di wayboroyaŋ go ga goro, i goono ga bu baray hẽeni te tooro Tammuz se. **15**Kal a ne ay se: Ya nin boro izo, ni di woodin, wala? Ni ga ye ka di fanta goy kaŋ jaase woone koyne.

16A kande ay Rabbi windo ra haray batama ra. Kala noodin mo koyne, Rabbi marga fuwo meyo gaa, sargay feema da batama game ra, noodin mo boro waranka cindi gu go no. I go ga banda bare Rabbi marga fuwo gaa ka ngey moydumey ye wayna funay haray, i goono ga sududu wayna se.

17A ne ay se: Ya boro izo, ni di woodin yaŋ? Hay fo kayna no Yahuda dumo se i ma fanta goy woone yaŋ te, kaŋ i goono ga te neewo? I na laabo toonandi nda care toonye goy, i ye ka bare mo zama ngey m'ay yanje ceeci sorro boobo. A go mo, hal i na tuuri kambe daŋ ngey niiney gaa. **18**Woodin sabbay se ay mo, ay ga goy da futay. Ay si dogonandi, ay si bakar i se mo. Baa i ga jinde sambu ka hẽ ay hangey ra, kulu nda yaadin ay si hangan i se.

Goojiyaŋ kaŋ ga te Urusalima gaa

9 Waato din gaa no ay maa a jinde bambata ay hanga ra kaŋ ne: Ya araŋ, gallo borey wiikoy, wa maan, boro fo kulu nda halaciyaŋ wongu jinay nga kambe ra! **2**Kala boro iddu go, i kaa ka fun beene meyo fonda gaa haray, wo kaŋ ga azawa kambe haray guna. Afo kulu gonda wiyaŋ deesi nga kambe ra. I ra boro fa gonda lin* bankaaray nga gaahamo gaa, da dawa kulba nga canta gaa. I furo ka kay guuru-say sargay feema jarga.

3Gaa no Israyla Irikoyo darza ziji ka fun ciiti malaykey* boŋ, nango kaŋ a go za doŋ, ka koy hala fuwo kutijo gaa. Kala Rabbi na bora kaŋ gonda lin bankaara din ce, nga kaŋ gonda dawa kulba nga canta gaa. **4**Rabbi ne a se: Ma koy ka gana gallo bindi ra, sanda Urusalima bindo ra nooya. Borey kaŋ goono ga bine jisi, i goono ga hẽ mo fanta goy kulu kaŋ borey goono ga te kwaara ra sabbay se, ni ma seeda daŋ i se i sukutey gaa.

5Ay maa a ne cindey mo se: Wa koy a banda. Wa gallo gana ka *borey* kar. Araŋ ma si dogonandi i gaa, wa si bakar i se mo. **6**Wa mallaka – dottijo zeeno, da arwasu, da wandiyo, da zanka kayna, da wayboro. Amma araŋ ma si maan boro kulu kaŋ seeda go a gaa. Wa sintin mo za ay nangu hanna ra. I binde sintin da fu meyo gaa arkusey.

7A ye ka ne i se koyne: Wa fuwo ziibandi, wa batamey toonandi nda borey kaŋ i wi yaŋ, gaa araŋ ma fatta taray. I binde fatta, i goono ga wi gallo ra.

8A go, za i go wiyaŋo gaa, ay go no, ay hinne. Kal ay kaŋ ganda birante ay moyduma boŋ ka hẽ ka ne: «Kaari, ya Rabbi, Koy Beero! Ni futa kaŋ ni go ga gusam Urusalima boŋ ra, ni ga boro kaŋ cindi Israyla se kulu ban no?»

9Kala a ne ay se: Israyla nda Yahuda zunubey je gumo. Laabo to da kuri, gallo mo go toonante nda siiriyaŋ. Zama i goono ga ne: «Rabbi na laabo naŋ, Rabbi siino ga di!» **10**Ay mo, ay si dogonandi i se, ay si bakar i se mo, amma ay g'i goyey alhakku candi ka kande i boŋ.

11Gaa no bora kaŋ gonda lin bankaaray nga gaahamo gaa, da dawa kulba nga

canta gaa din, nga ka kande misa baaro. A ne: «Haya kaŋ ni n'ay lordi* nd'a, ay n'a te.»

Irikoy darza ziji k'a windo naŋ

10 Waati din gaa no ay guna. A go, batama kaŋ go ciiti malaykey boŋ do din ra, i na hay fo bangandi i boŋ, danga hiiri kaŋ ga nyaale tondi no, a himando ga hima sanda koytaray karga cine. **2**Kala Rabbi salaŋ bora kaŋ gonda lin bankaara nga gaa din se, ka ne: Ma furo kanjey kaŋ goono ga bar-bare yaŋ din game ra malaykey cire. Ma ni kambe hinka kulu toonandi nda danj'izeyaŋ noodin malaykey game ra k'i say-say gallo boŋ. Ay goono ga guna, kal ay di a furo.

3Malaykey binde goono ga kay noodin fuwo kambe ŋwaaro gaa haray waato kaŋ cine bora furo, buro mo na windo ra haray batama toonandi. **4**Gaa no Rabbi darza kaaru ka fun malayka boŋ ka kay fuwo me kutijo boŋ. Fuwo to da buro, batama mo to da Rabbi darza nyaaleyaŋo. **5**I maa malaykey fatey yooje hala windo taray batama ra, danga day Irikoy Hina-Kulu-Koyo jinde no, waati kaŋ a goono ga salaŋ.

6A ciya mo, waato kaŋ a na bora kaŋ gonda lin bankaara din lordi ka ne: Ma danji sambu kanjey din kaŋ ga bar-bare yaŋ game ra, noodin ciiti malaykey game ra, kal a furo ka kay kanje fo jarga. **7**Ciiti malayka fo mo na nga kambe salle malaykey game ra, hala danjo kaŋ go malaykey game ra din ra, a kaa a gaa ka daŋ bora kaŋ gonda lin bankaara din kambe ra. Nga mo n'a sambu ka fatta. **8**Ciiti malaykey go mo da boro kambe himandiyaŋ ngey fatey cire.

9Ay guna mo, a go, kanje taaca din kaŋ go ciiti malaykey tanjay, sanda kanje fo malayka fo se, kanje fo mo koyne malayka fo se, kanjey himando mo si hima kala hiiri tondi kaŋ ga nyaale. **10**I himandi mo, ngey itaaca din kulu, himandi folloŋ no, danga kanje fo go kanje fo bindi ra. **11**Da malaykey ga koy, i kambu taaca ga koy jina tak-tak, diraw ra mo i si bare, amma nango kaŋ moyduma miila, noodin no i ga gana. I go ga dira, i si bare. **12**I gaahamey kulu binde, i banda daarey, d'i kambey, d'i fatey, ngey da kanjey, i go toonanteyaŋ da mo ga windi, malayka taaca din kanjey nooya. **13**Kanjey din binde, ay maa i ne i se barkoyaŋ. **14**Malayka fo kulu gonda moyduma taaci. Moyduma sintina, ciiti malayka moyduma no, moyduma hinkanta, boro moyduma no, moyduma hinzanta, muusu beeri moyduma no, moyduma taacanta mo zeeban moyduma no.

15Ciiti malaykey binde ziji, fundikooney kaŋ ay di Kebar isa me gaa din nooya. **16**Da malaykey ga koy, kanjey mo ga koy i banda care banda. Da malaykey ga ngey fatey sambu zama ngey ma tun ganda, kanjey mo si bare, i go i tanjay care banda. **17**Da woone yaŋ kay, yaadin no yongo waney mo. Da woone yaŋ tun, yongo waney mo ga tun no i banda, zama fundikooney biya no go kanjey ra.

18Rabbi darza mo fatta fuwo me kutijo boŋ ka kay malaykey boŋ do. **19**Malaykey mo na ngey fatey sambu ka tun ganda ka deesi. Ay go ga di ey waato kaŋ i dira, kanjey mo go i tanjay. I kay Rabbi windo wayna funay meyo

gaa, Israyla Irikoyo darza go i boŋ do beene.

20Fundikooney kaŋ ay di Israyla Irikoyo cire Kebar isa me gaa nooya, ay du
ka bay mo kaŋ ciiti malaykayaŋ no. **21**I afo kulu gonda moyduma taaci nda fata
taaci, hay fo kaŋ ga hima boro kambe mo go no i fatey cire. **22**I moydumey
himandi sanni mo: moydumey kaŋ ay di Kebar isa me gaa, i himandey d'i
bumbey mo, ngey nooya. I afo kulu koy jina soosay.

Ciiti kaŋ Rabbi dumbu jama jine borey boŋ.

11 Kala Biya ye k'ay sambu beene. A kande ay Rabbi windo wayna funay
meyo gaa. A go mo, meyo gaa gonda boro waranka cindi gu. I game ra
mo ay di Yaazaniya Azzur ize, da Pelatiya Benaya izo, kaŋ yaŋ jama
mayraykoyyaŋ no. **2**A ne ay se koyne: Boro izo, borey wo, ngey no ga ti laala
dabari teekoy, ngey no goono ga saaware laalo te gallo ra. **3**I goono ga ne: «E!
Manti windey cinayaŋ alwaati maan bo? Gallu woone wo, hinayaŋ kusu no, iri
mo hamyaŋ no.» **4**Woodin sabbay se, kala ni ma annabitaray te ka gaaba nd'ey.
Ya nin boro izo, ma annabitaray te!

5Kala Rabbi Biya kaa ay boŋ ka ne ay se ay ma salaŋ ka ne: Yaa no Rabbi ci:
Ya Israyla dumo, haŋ kaŋ araŋ ne nooya, amma ay bay haŋ kaŋ no ga furo araŋ
biney ra. **6**Borey kaŋ yaŋ araŋ wi gallo wo ra baa gumo, araŋ n'a fondey
toonandi mo da buukoyaŋ.

7Woodin se no Rabbi, Koy Beero ne: Buukoy kaŋ araŋ wi ka furu gallo bindi
ra, ngey no ga ti hamo. Gallo mo, nga no ga ti hinayaŋ kuso. Amma ay g'araŋ
fattandi a ra. **8**Araŋ humburu takuba, amma takuba no ay ga candi ka kande
araŋ gaa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **9**Ay g'araŋ fattandi a bindo ra, ya
araŋ daŋ yawyaŋ kambe ra, ya ciiti dumbu mo araŋ boŋ. **10**Takuba no g'araŋ
zeeri, ya ciiti araŋ se yongo Israyla hirro me. Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti
Rabbi. **11**Gallu woone si ciya araŋ se hinayaŋ kusu, araŋ mo si ciya ham a ra.
Ay ga ciiti araŋ se yongo Israyla hirro me, **12**hal araŋ ma bay kaŋ ay no ga ti
Rabbi. Zama araŋ mana ay hin sanney fonda gana, araŋ mana ay farilley ciiti te
mo, amma araŋ na dumi cindey kaŋ go araŋ windanta farilley gana.

13A ciya binde, waato kaŋ ay na annabitaray te, kala Pelatiya Benaya izo bu.
Waato din gaa ay kaŋ ganda birante ay moyduma boŋ ka jinde tunandi nda
gaabi ka ne: «Ya Rabbi Irikoy! Ni ga Israyla jara kaŋ cindi halaci ka ban
parkatak no?»

Alkawlo kaŋ Rabbi sambu tamtaray izey se

14Kala sanni fun Rabbi do ka kaa ay do ka ne: **15**Ya nin, boro izo, ni
nya-izey, kaŋ ga ti ni dumo, da Israyla dumo kulu, ikulu margante, Urusalima
ra gorokoy go ga ne i se: «Wa tun ka mooru Rabbi. Laabu woone wo, iri se no i
n'a no, a ma ciya iri wane.»

16Woodin se binde, kala ni ma ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Baa day kaŋ
ay n'i sambu ka kond'ey nangu mooro dumi cindey ra, ay n'i say mo ndunnya
laabey ra, kulu nda yaadin ay no ga ciya i se sududuyaŋ nangu kayna, laabey
kaŋ i koy din ra.

17Ni binde ma ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay g'araŋ margu araŋ ma
fun dumi cindey ra, ya araŋ dabu-dabu ka kubandi care gaa laabey din ra,
nangey kaŋ araŋ say ka koy, ya araŋ no Israyla laabo mo.
18Waati kaŋ i ga ye ka kaa, i ga fanta jinay kulu hibandi ka kaa laabo ra,
ngey nda fanta harey kulu. 19Ay g'i no bine folloŋ, ya biya taji daŋ i ra, ya tondi
bine dagu ka kaa i hamey ra, y'i no basi bine, 20zama i m'ay hin sanney gana, i
m'ay farilley haggoy mo k'i goyey te. I ga ciya ay jama, ay mo ma ciya i
Irikoyo. 21Amma borey kaŋ yaŋ goono ga bine sinji ka ngey fanta muraadey da
ngey fanta harey gana, kal ay ma ye ka kande i muraadey alhakko i boŋ. Yaadin
no Rabbi, Koy Beero ci.
22Gaa no ciiti malaykey na ngey fatey sambu, kanjey din go i tanjay, Israyla
Irikoyo darza mo go i boŋ do. 23Rabbi darza tun gallo bindi ra, a koy ka kay
tondo kaŋ go gallo se wayna funay haray boŋ. 24Kala Biya n'ay sambu ka kande
ay Kaldiya ra, tamtaray izey do. Haya mana te mo kala Irikoy Biya bangando
ra.
Bangando kaŋ ay di din binde, a tun ka fay d'ay noodin. 25Waato din gaa no
ay mo ci tamtaray izey kulu se hay kulu kaŋ Rabbi n'ay cabe.

Annabitaray misa hinka

12 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2Boro izo, ni goono ga goro
murtantey bindi ra. I gonda moyaŋ kaŋ ga di, amma i si di. I gonda
hangayaŋ kaŋ ga maa, amma i si maa, zama dumi kaŋ ga murte no.
3Woodin se binde, ya nin boro izo, kala ni ma tamtaray koyyaŋ jinay soola.
Ni ma gana ka dira zaari sance, i go ga di, sanda tamtaray koyyaŋ diraw. Ni ga
gana ni nango ra ka ye nangu fo waani, i go ga di. Hambara i ga te laakal ka
faham, baa kaŋ day dumi kaŋ ga murte no. 4Ni ga ni jinayey kaa taray zaari, i
go ga di, tamtaray koyyaŋ jinayey nooya. Ni bumbo mo ma fatta wiciri kambu,
i go ga di, sanda boroyaŋ kaŋ goono ga dira ka koy tamtaray goray cine. 5Ma
guusu fansi birni cinaro gaa k'a fun, i go ga di. Ma jinayyaŋ sambu ka furo
nd'ey noodin funa ra ka bisa, i go ga di. 6Kala ni ma jarawo sambu ni jasa gaa
ka fatta nd'a waati kaŋ kuba furo. Ni ma ni moyduma daabu mo, zama ni ma si
di ganda laabo, zama ay na ni ciya alaama Israyla dumo se.
7Ay binde te mate kaŋ i n'ay lordi nd'a din. Ay n'ay jinayey fattandi zaari,
danga tamtaray boro gana-ka-dira yaŋ jinayey nooya. Wiciri kambo mo ay na
guusu fansi birni cinaro gaa k'a fun d'ay kamba. Ay fatta noodin kuba ra, ay na
jinayey sambu jase gaa, i go ga di.
8Susuba ra Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 9Boro izo, Israyla dumo kaŋ ga ti
murteyaŋ dumo wo, manti i na ni hã ka ne: «Ifo no ni goono ga te?»
10Ni binde, kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Misa din, a
lamba Urusalima bonkoono gaa, da Israyla dumo kulu kaŋ go a ra mo gaa.
11Ma ne i se kaŋ nin no ga ti alaama i se.
Mate kaŋ cine ni te din, yaadin cine no ga te i gaa. I ma fay da ngey kwaara
ka koy tamtaray ra.
12Bonkoono kaŋ go i game ra din mo ga nga jinayey sambu nga jasa gaa

kubay ra ka fatta. I ga fune kaa cinaro gaa, i ga jinayey ku ka fatta noodin funa gaa. A ga nga moyduma daabu zama nga ma si di ganda laabo da nga moy. 13Ay g'ay wufa sillo gusam a boŋ, ay hirrimo ra no i g'a di. Ay ga kand'a Babila, Kaldancey laabu. Kulu nda yaadin a si di a, baa kaŋ day noodin no a ga bu. 14Borey kulu kaŋ go a banda a gaakasinay sabbay se, d'a marga kulu, ay g'i say kuray kulu hawey gaa, ay ga takuba foobu mo k'i gaaray.

15Waati kaŋ ay n'i say dumi cindey da ndunnya laabey ra, waati din no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 16Amma ay ga jama kayna naŋ i ra, kaŋ takuba da haray da balaaw si ŋwa, zama i ma du ka ngey fanta harey kulu ci dumi cindey game ra, naŋ kaŋ i ga koy. I ma bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

17Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 18Boro izo, ma ni buuro ŋwa da jijiriyaŋ, ma ni haro haŋ da gasiyaŋ da karhã. 19Ma ne laabo borey se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci Urusalima gorokoy da Israyla laabo boŋ: I ga ngey buurey ŋwa karhã ra, i ga ngey harey haŋ boŋ-haway ra, zama laabo ga faaji ka fay da hay kulu kaŋ go a ra, a ra gorokoy care toonya sabbay se. 20Galley kaŋ gonda boro ga ciya kurmu yaŋ, laabo mo ga ciya koonu nda kurmu. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

21Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 22Boro izo, ifo no ga ti yaasay woone kaŋ araŋ goono ga te Israyla laabo ra, kaŋ araŋ goono ga ne: «Jirbey gay, bangandi kulu mo mana kubay«? 23Ni binde ma ci i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ga naŋ yaasay woodin ma bu, kaŋ i si ye ka goy da yaasay woodin koyne Israyla ra. Amma ma ne i se: Jirbey maan kaŋ i ga di bangandey kulu kubayyaŋ. 24Zama i si ye ka di bangandi yaamo, wala me-kaanay gunayaŋ Israyla ra koyne. 25Zama ay no ga ti Rabbi. Ay ga salaŋ, sanno kaŋ ay ci mo ga te, a si ye ka gay koyne mo. Zama araŋ jirbey ra no ay ga salaŋ, ya nin, dumo kaŋ ga murte, ay g'a toonandi mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

26Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 27Boro izo, a go, Israyla dumo goono ga ne: «Bangando kaŋ a goono ga di din, jiirey kaŋ go jina gumo sanni no. I si maan, day i ga mooru jina. Zamaney kaŋ yaŋ ga mooru annabitaray no a goono ga te.»

28Ni binde ma ne i se: «Yaa no Rabbi ci: I si ye k'ay sanney baa afolloŋ gaay a ma summu, amma sanni kaŋ ay ci, a ga to no. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.»

Rabbi deeni annabi tangarikomey gaa

13 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2Boro izo, ma annabitaray te ka gaaba nda Israyla annabey kaŋ goono ga annabitaray te. Borey kaŋ yaŋ goono ga annabitaray te ngey boŋ ibaay ganayaŋ ra, ma ci i se ka ne: Wa maa Rabbi sanno. 3Rabbi, Koy Beero ne: Kaari ngey! annabi saamey kaŋ goono ga ngey boŋ biya hinne gana, i mana di hay kulu mo! 4Ya Israyla, ni annabey te sanda saaji fimbo ra zoŋoyaŋ cine. 5Araŋ mana kaaru cinari kortimey ra, araŋ mana wongu cinaro cina mo Israyla borey gaakasinay sabbay se, hal i ma du ka kay wongu waate, ay wo, Rabbi zaaro ra. 6Tangari no i di, da tangari gunayaŋ, ngey kaŋ yaŋ ga ne: «Yaa no Rabbi ci!» Ay mana i donton mo. I naŋ borey ma

laakal dake mo ka ho hala sanno ga tabbat. 7Manti bangandi yaamo no araŋ di bo? Manti mo tangari gunayaŋ no araŋ te, kaŋ araŋ ne: «Rabbi no ka ci«? baa kaŋ ay mana salaŋ.

8Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ araŋ na sanni yaamo te, araŋ di tangari mo, a go, ay ga gaaba nd'araŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 9Ay ga gaaba nda annabey kaŋ ga di bangandi yaamey, kaŋ goono ga gunayaŋ te da tangari. I si furo ay borey faada ra, ay si i hantum Israyla dumo lasaabu tira ra, i si furo mo Israyla laabo ra. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero.

10Sabaabo ga ti zama i n'ay borey halli. I goono ga ne: «Baani samay!» A binde, baani samay si no. Waati kaŋ boro fo na cinari te mo, a go, kal i m'a yonu nda kwaarandiyaŋ hari kaŋ i mana hanse. 11Ma ne boro kaŋ goono ga yonu nda karmaari kaŋ i mana hanse yaŋ se: «Cinaro ga kaŋ, beene hari ga kaa kaŋ ga kande hari-yaa*.» Araŋ binde, ya gari bambatey, araŋ ga kaŋ. Beene hirriyaŋ haw no ga cinaro kortu. 12Wiiza, waati kaŋ cinaro kaŋ, manti i ga ne araŋ se: «Man gaa karmaaro kaŋ araŋ n'a yonu nd'a?»

13Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay g'a kortu day no da haw gaabikooni ay futay korna ra. Beene hirriyaŋ hari ga te kaŋ gonda hari-yaa, ay futa ra, gari bambata yaŋ mo ga te ay futay korna ra, zama i m'a halaci se. 14Yaadin cine no ay ga cinaro kaŋ araŋ yonu nda karmaari kaŋ i mana hanse din zeeri nd'a, y'a bagu kal a ma kaŋ ganda, k'a daba kaa taray. A ga kaŋ, araŋ mo ga halaci a ra. Yaadin cine gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 15Yaadin cine no ay g'ay futa toonandi nd'a cinaro, da borey kaŋ n'a yonu nda karmaari kaŋ i mana hanse mo boŋ. Ay ga ne araŋ se mo: Cinari woone si no, nga nda borey kaŋ yaŋ n'a yonu kulu. 16Annabey kaŋ goono ga annabitaray te Urusalima boŋ nooya. I goono ga di baani bangandi a se, baa kaŋ baani si no. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

17Ni binde, boro izo, ma ni moyduma sinji, a ma gaaba nda ni jama ize wayey, ngey kaŋ yaŋ ga annabitaray te ngey boŋ ibaay ganayaŋ ra. Ma annabitaray te ka gaaba nd'ey, 18ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kaari wayborey kaŋ ga tirayzeyaŋ te ka haw borey kulu kambe dabey gaa. I goono ga bangumyaŋ te, kuuyaŋ kulu cine wane, zama ngey ma boro kulu boŋ daabu, zama i ma borey hirri ka di mo. Mate no, araŋ g'ay borey hirri ka di, araŋ ma fundiyaŋ faaba araŋ bumbey se, wala? 19Araŋ n'ay hibandi ka kaa ay borey game ra nooya, zama araŋ kambey ma to da sayir*, da buuru patarmiyaŋ. Araŋ go ga miila araŋ ma borey kaŋ mana hima nda buuyaŋ wi, araŋ ma fundi fooyaŋ kaŋ mana hima i ma funa din faaba mo. Tangari do araŋ goono g'a te ay borey kaŋ ga tangari saal se.

20Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga gaaba nd'araŋ tirayzey, kaŋ araŋ goono ga te zama araŋ m'ay borey hirri danga curayzeyaŋ cine. Ay g'i hamay mo koyne ka kaa araŋ kambey ra. Ay ma fundey taŋ, fundey kaŋ araŋ goono ga hirri danga curayzeyaŋ cine. 21Araŋ bangumey mo, ay g'i yabu ka kaa, y'ay borey faaba araŋ kambe ra. I si ye ka ciya hirriyaŋ hari araŋ kambe ra koyne. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. 22Araŋ na

adilantey biney sara nda tangari, borey kaŋ yaŋ ay wo mana i biney sara. Araŋ na boro laalo kambe gaabandi, hal a si bare ka fay da nga laalayaŋo, a ma nga fundo faaba mo. 23Woodin sabbay se no araŋ wo, wayborey, araŋ si ye ka di tangari bangandi koyne. Araŋ si ye ka gunayaŋ te koyne. Ay g'ay borey faaba araŋ kambey ra. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Tooru ganakoy gaa deeniyaŋ

14 Kala Israyla arkusu fooyaŋ kaa ay do ka goro ay jine. 2Rabbi sanno mo kaa ay do ka ne: 3Boro izo, borey wo na ngey toorey sinji ngey biney ra. I laalayaŋo kaŋ g'i daŋ i ma kati, i n'a sinji ngey moydumey jine. A ga saba i ma saaware fo ceeci ay gaa, wala? 4Ni binde ma salaŋ i se ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Israyla dumo boro fo kulu kaŋ na nga tooro sinji nga bina ra, a na laala kaŋ ga naŋ nga ma kati sinji nga moyduma jine, gaa no a ga koy annabi do – ay, Rabbi, ay ga tu a se da mate kaŋ ga saba nd'a toorey baayaŋo, 5zama ay ma Israyla dumo biney di koyne. Zama i kulu ciya ay se yawyaŋ ngey toorey sabbay se.

6Ni binde, ma ne Israyla dumo se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Wa tuubi ka bare ka fay d'araŋ toorey. W'araŋ moydumey hibandi ka kaa araŋ fanta harey do.

7Zama Israyla dumi boro fo kulu, wala yaw kaŋ goono ga goro Israyla ra, kaŋ na nga boŋ fay d'ay, a na nga tooro sinji nga bina ra, a na laala kaŋ ga naŋ nga ma kati sinji nga moyduma jine, a ma koy annabi do mo zama nga ma ceeci ay gaa – ay wo, Rabbi, ay ga tu a se, ay bumbo. 8Ay g'ay moyduma sinji bora din koy gaa da gaaba, y'a ciya alaama da yaasay mo, y'a dagu ka kaa ay jama ra. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

9Da mo a ciya i hin annabo din, hala mo a salaŋ, ay, Rabbi no ka hin a. Ay g'ay kamba salle a boŋ, y'a pati ka kaa ay jama Israyla ra. 10I ga ngey zunubey alhakko sambu. Annabo zunubo ga saba nda bora kaŋ n'a ceeci din wano cine. 11Zama Israyla dumo ma si ye ka kamba ka daray ay se, i ma si ye mo ka ngey boŋ ziibandi da ngey taaley kulu. Amma i ma ciya ay jama, ay mo ya ciya i Irikoyo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Rabbi ga adilantey fayanka ciiti zaaro hane

12Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 13Ya boro izo, da laabu fo na zunubi te ay se, danga naanay feeriyaŋ kaŋ i te ay se boŋ nooya, d'ay mo n'ay kambe salle a boŋ, ay ma ŋwaari daabu a se, kaŋ ga ti fundi gaabandiyaŋ hari, ay ma haray zumandi a boŋ, ay ma boro nda alman tuusu ka kaa a ra, 14baa day i ne boro hinzo wo, sanda Nuhu nda Daniyel da Ayuba nooya, i go laabo din ra, ngey bumbey fundey hinne no i ga faaba ngey adilitara ra. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

15Wala mo, d'ay naŋ ganji ham kaŋ ga boro ŋwa ma bar-bare nangu kulu laabo ra, a ma laabo halaci mo, hal a ma ciya boro kulu si no a ra, boro si no mo kaŋ ga hin ka gana a ra ganji hamey din sabbay se – 16baa da boro hinza din go no a ra, ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, i si ize aru wala ize way yaŋ

faaba. Ngey din hinne no ga du ka yana, amma laabo ga ciya kurmu.
17 Wala mo, d'ay na takuba candi ka kande laabo din gaa, ay ma ne: Takuba,
kala ni ma gana laabo ra hal i ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra – 18 baa
da boro hinza din go no laabo din ra, ay ze d'ay fundo, ay wo, Rabbi, Koy
Beero, i si izey aru wala ize way yaŋ faaba. Ngey din hinne no ga du ka yana.
19 Wala mo, d'ay na balaaw samba laabo din ra, ay n'ay futa gusam a boŋ da
wiyaŋ, zama i ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra – 20 baa da Nuhu nda
Daniyel da Ayuba go laabo din ra, ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, i si
ize aru wala ize way faaba. Ngey fundey hinne no i ga faaba ngey adilitara ra.
21 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Sanku fa binde d'ay n'ay ciiti beeri taaca kaŋ
ga koroŋ samba Urusalima boŋ. Itaaca neeya: takuba, da haray, da ganji ham,
da balaaw, zama i ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra. 22 Amma a go, i ga
afooyaŋ cindi a ra kaŋ ga du ka yana, ize aru nda ize way yaŋ. A go, i ga fatta
ka kaa araŋ do, araŋ ga d'i muraadey d'i goyey mo. Araŋ ga du bine
gaabandiyaŋ yaamaryaŋ, masiiba kaŋ ay ga candi ka kande Urusalima gaa din
boŋ, sanda hay kulu kaŋ ay candi ka kande a gaa nooya. 23 I g'araŋ biney
gaabandi waati kaŋ araŋ di i muraadey d'i goyey mo. Araŋ ga bay kaŋ manti
yaamo hinne boŋ no ay na hay kulu te kaŋ ay te Urusalima se. Yaadin no
Rabbi, Koy Beero ci.

Urusalima ga hima reyzin tikse yaamo

15 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, man no reyzin* bundu
bisa tuuri cindey wane, reyzin kambe mo, man no a bisa saajo tuuri
zugey ra wane[30]? 3 I g'a bundu kaa zama i ma hay fo te d'a, wala? I g'a te sarfa
hal i ma jinay fo kulu sarku a gaa, wala? 4 I g'a catu danji ra, danji ŋwaari no?
Da danji n'a kambu hinka ŋwa, a bindo mo ma di, a gonda nafa goy kulu se
koyne no? 5 A go, za waati kaŋ a go no nga sukutumo, a sinda nafa goy kulu se.
Sanku fa sohõ kaŋ danji n'a ŋwa, a bi danji ra mo, a ga wasa goy kulu se no?
6 Rabbi, Koy Beero binde ne: Woodin sabbay se, sanda mate kaŋ cine reyzin
bundu bara saajo tuurey ra, haŋ kaŋ ay nooyandi danji se no, zama a m'a ŋwa,
yaadin cine no ay na Urusalima gorokoy nooyandi. 7 Ay ga mo sinji i gaa da
gaaba. Baa i fatta danji ra, kulu nda yaadin danji g'i ŋwa. Woodin gaa no araŋ
ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay ga mo sinji i gaa da gaaba. 8 Ay ga
laabo mo ciya kurmu zama i na naanay feeri. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

I na Urusalima deedandi nda kaaruwa

16 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma naŋ Urusalima ma bay
nga fanta harey gaa. 3 Ma ne a se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci Urusalima
se: Ni kaajo da ni hayyaŋo, Kanaana laabu no i fun. Ni baaba ya Amorance no, ni
nya mo Hittance no. 4 Ni hayyaŋ sanni mo, hano kaŋ hane i na ni hay din, boro kulu
mana ni fuuma dumbu. I mana ni nyumay da hari zama i ma ni hanandi, i mana

[30] 15:2 Baa kaŋ reyzin izey gonda nafa ŋwaari se, kulu nda yaadin a bundu sinda nafa, danga mate kaŋ cine bantan bundu sinda nafa.

ni ziiri nda ciiri[31] baa kayna, i mana zaara-zaara daŋ ni gaa mo. **5**Boro kulu
mana ni guna nda bakaraw mo, ka gomni woodin te ni se ka bakar ni se. Amma
i na ni furu saaji ra, zama i na ni fanta, hano kaŋ hane i na ni hay.
6Ay binde, waato kaŋ ay go ga bisa, ay na ni gar ni go ga kani ka bimbilko ni
kuro ra. Oho, baa kaŋ ni go ni kuro ra, ay day ne ni se: «Ma funa!» **7**Ay na ni
naŋ ni ma baa sanda haŋ kaŋ i tilam fari ra cine. Ni beeri, ni ku, ni to wayboro
kayyaŋ gurbi ra, ni fafey fun, ni boŋ hamney ku, amma bankaaray si ni gaa. Ni
go gaa-koonu punti!
8Ay binde, waato kaŋ ay go ga bisa koyne, ay na ni guna, ay di kaŋ ni to
baakasinay alwaati. Ay mo n'ay kwaayo daŋ ka ni daabu ka ni gaa-koono
bankaaray. Oho, ay ze ni se, ay na hiijay alkawli te ni se, ni ciya mo ay wane.
Yaadin no Rabbi Irikoy ci.
9Waato din gaa no ay na ni nyumay da hari. Oho, ay na ni kuro nyun ka kaa
ni gaa, ay na ni tuusu nda ji mo. **10**Ay na ni bankaara nda bankaaray taalamante.
Ay na taamuyaŋ te ni se da dofin kuuru, ay na ni didiji nda lin* baano, ay na ni
daabu nda swa*. **11**Ay na ni taalam da jinay dumi-dumi. Ay na kambe guuru
daŋ ni kambey gaa, ni jinda mo, ay na wura sisiri daŋ a gaa. **12**Ay na korbay
daŋ ni niina gaa, da hanga korbayyaŋ mo ni hangey gaa, da koytaray fuula
hanno mo ni boŋo gaa. **13**Yaadin cine no i na ni taalam da wura nda nzarfu. Ni
bankaarayey mo lin baano da swa taalamante no. Ni na hamni baano da yu da ji
ŋwa. Ni ciya nyaalaway gumo nda cimi. Ni te arzaka hala ni to koytaray kayyaŋ
gurbi ra. **14**Ni maa koy nangu kulu ndunnya dumey ra ni sogoyaŋ hanna se, a
kubay mo ay darza kaŋ ay daŋ ni gaa din sabbay se. Yaadin no Rabbi, Koy
Beero ci.
15Amma ni de ni sogotaray hanna gaa, hala ni na kaaruwataray* te ni maa
beera sabbay se. Ni na ni kaaruwatara gusam boro kaŋ ga bisa kulu boŋ, boro
kulu kaŋ ga ba r'a. **16**Ni na ni bankaaray fooyaŋ kaŋ gonda taalam dumi-dumi
sambu ka te sududuyaŋ hari nd'ey, ni na kaaruwataray goy te i boŋ. Woodin
dumi mana hima ka te, a ma si ciya mo yaadin. **17**Ni na ni taalam jinay hanney
mo sambu, ay wura nd'ay nzarfu waney, kaŋ ay na ni no. Ni na alboro
himandi-himandiyaŋ te ni boŋ se ka zina nd'ey. **18**Ni na ni taalam bankaaray
sambu ka daabu i gaa, ni na ay jiyo d'ay dugo daŋ i jine. **19**Ay ŋwaaro mo kaŋ
ay na ni no, hamni baano da ji da yu kaŋ ay na ni kuru nd'ey, ni n'i jisi toorey
din jine, i ma te haw kaano. Yaadin no a bara. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
20Ni na ni izey kaŋ ni hay ay se yaŋ sambu, alboro nda wayboro ka n'i
nooyandi sargay toorey se zama i m'i ŋwa ka ban. Ni kaaruwatara wo hay fo
kayna no, wala? **21**Ni na ay izey wi, ni n'i nooyandi sargay kaŋ i ga ton toorey
se. **22**Fanta harey da zina goy kulu kaŋ ni te ra, ni mana fongu ni zankataray
waate jirbey, waato kaŋ ni go gaa-koonu, bankaaray si, ni go ga kani ka
bimbilko ni kuro ra.
23A ciya mo koyne, ni daa laala din kulu banda – (Kaari, kaari nin! Yaa no
Rabbi, Koy Beero ci) – **24**kala ni ye ka tooru fu yaŋ da cinari kuuku yaŋ cina ni

[31] 6:4 Noodin borey d'i na hay-taji nyumay da hari a hayyaŋ hane, kulu i g'a ziiri nda ciiri.

boŋ se batama fo kulu ra. **25**Ni na ni cinari kuuku te fondey lokotey kulu gaa, ni na ni darza ciya fanta hari. Ni na ni boŋ taŋ boro kaŋ ga bisa kulu se, hala ni kaaruwatara* baa gumo. **26**Ni zina mo da Misira borey, danga ni gorokasin binikomey nooya. Ni naŋ ni kaaruwatara ma baa mo zama ni ma yanje ceeci ay gaa. **27**Woodin sabbay se no ay n'ay kamba salle ka gaaba nda nin. Ay na ni laabo zabu. Ay na ni nooyandi ni ibarey se i ma ngey ibaay te, sanda Filistancey ize wayey nooya, borey kaŋ yaŋ haaw ni goy yaamey sabbay se. **28**Ni na kaaruwataray te mo da Assiriyancey, zama ni biniya mana ni wasa. Oho, ni na kaaruwataray te d'ey, kulu nda yaadin ni mana ne a wasa. **29**Hala nda Kaldancey mo, laabo kaŋ ga day da neera te. Noodin no ni konda ni kaaruwatara ka naŋ a ma baa, kulu nda yaadin ni mana ne a wasa.

30Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni daa sinda gaabi! za kaŋ ni ga woodin yaŋ kulu te, nin wayboro kaaruwa donda-caray-koy, **31**za kaŋ ni goono ga ni tooru fuwey cina batama fo kulu ra, ni na cinari kuuku yaŋ cina mo fondo lokotey kulu gaa. Day manti kaaruwa daa no ni goono ga cabe bo, kaŋ ni goono ga donda sufuray nooru.

32Nin, wayboro kurnyekoy kaŋ go ga zina, kaŋ ga yawyaŋ sambu ni kurnyo gurbi ra! **33**Alborey doona ka nooyaŋ no kaaruwey kulu se, amma nin wo, nin no ga ni nooyaŋey no ni arey kulu se. Ni g'i no suuji, zama i ma kaa ni do ka fun nangu kulu, araŋ ma zina te se. **34**Ni daa ga waana wayboro cindey waney kaaruwataray goy ra, za kaŋ alboro si no kaŋ ga ni ceeci zina se. Ni wo, ni siino ga te wo kaŋ ga saba fonda din boŋ, za kaŋ i siino ga ni no sufuray nooru, day nin no go g'i no.

35Ni binde, ya nin, kaaruwa, ma maa Rabbi sanno. **36**Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni kazaamatara kaŋ ni gusam parkatay sabbay se, da ni gaahamo gundo kaŋ ni feeri borey kaŋ yaŋ go ga ni ceeci zina kaŋ ni ga te d'ey din do, da ni toorey kaŋ ga ti fanta harey kulu, da ni izey kaŋ ni no i se din, d'i kurey alhakku sabbay se: **37**woodin yaŋ sabbay se a go, ay mo, kal ay ma ni baakoy kulu margu, ngey kaŋ yaŋ banda ni na ndunnya kaani ŋwa, da ngey kaŋ yaŋ ni ga ba kulu, da ngey kaŋ yaŋ ni si ba kulu. Ay g'i margu ni gaa. I ma ni windi, ay ga ni gaa-koono feeri i se zama i ma di ni jallo taray kwaaray. **38**Ay ga ni ciiti mo, sanda wo kaŋ dumi i ga te wayborey kaŋ na ngey hiijay amaana halaci yaŋ din se, da wo kaŋ i ga te boro-wi se. Ay ga futay da canse kuri alhakku candi ka kande ni gaa. **39**Ay ga ni daŋ mo ni arey kambe ra. I ga ni tooru fuwey zeeri, i ga ni cinari kuukey bagu-bagu, i ga ni kaa koonu, i ga ni taalam hari hanney kom ni gaa, i ga fay da nin gaa-koonu mo, bankaaray si. **40**Boro jama ga margu ni gaa, i ga ni catu-catu nda tondiyaŋ *kala ni ma bu*, i ga ni pati-pati nda ngey takubey. **41**I ga ni windey ton da danji, i ga ciiti toonandi ni se, wayboro boobo go ga di. Ay ga naŋ mo ni ma fay da kaaruwataray goy, ni si ye ka sufuray nooru no ni arey se koyne. **42**Woodin gaa no ay ga daŋ ay futa kaŋ ay te ni se din ma zumbu, ay cansa mo ma fay da nin. Ay ga fulanzam, ay si ye ka futu koyne.

43Za kaŋ ni mana fongu ni zankataray jirbey gaa, amma ni n'ay futandi harey din kulu ra, woodin sabbay se, a go, ay ga ni goyo alhakko bana ni gaa, zama ni

ma si ye ka sara ka tonton ni fanta hari cindey kulu gaa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

44A go, yaasaykoy kulu ga yaasay woone te ni boŋ ka ne: «Sanda mate kaŋ cine nyaŋo go, yaadin no ize wayo mo go.» **45**Ni ya ni nyaŋo ize way no, kaŋ na nga kurnyo da nga izey fanta. Ni mo, ni nyaŋo izey nya-ize no, ngey kaŋ yaŋ na ngey kurnyey da ngey izey fanta. Ni nya ya Hittance no, ni baaba mo Amorance no. **46**Ni beere waybora no ga ti Samariya, kaŋ goro ni se azawa kambe haray doŋ, nga nda nga ize wayey. Ni kayne waybora mo, kaŋ goro ni se dandi kambe haray doŋ, Saduma* nda nga ize wayey no. **47**Amma manti i muraadey fondey hinne no ni wo goono ga gana bo, hala ni ma goy i fanta harey dumi boŋ. Danga day woodin hay fo kayna no nda cimi, ni bisa i kulu goy yaamo ni muraadey kulu ra. **48**Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ze d'ay fundo, ni kayne Saduma da nga ize wayey mana ni teerey wo cine te, nin da ni ize wayey.

49Guna, ni kayne Saduma laala neeya: boŋbeeray da ŋwa ka kunguyaŋ goray, da ndunnya kaani ŋwaari no ka bara a gaa, nga nda nga ize wayey kulu. A mana nga talkey da nga alfukaarey kambe gaabandi mo. **50**Boŋbeeray da fanta goy no i cabe ay se. Woodin sabbay se no, waato kaŋ ay na laakal ye i gaa, ay n'i tuusu. **51**Baa Samariya mana ni zunubey jara cine te, amma ni naŋ ni fanta harey ma baa gumo ka bisa a waney gaa, hala ni nya-izey kulu hima i ga hanan d'i n'i kar ni gaa, ni fanta goyey kulu kaŋ ni te din sabbay se. **52**Ni mo, kala ni ma ni haawo jare, za kaŋ ni naŋ ni nya-izey ciito ma si to ni wano, mate kaŋ cine ni zunubey kaŋ ni goy bisa i waney fanta hari, ngey mo bisa nin adilitaray. Oho, kala ni ma haaw, ma di kayna, za kaŋ ni nya-izey hima i ga hanan d'i n'i kar ni gaa.

53Ay ga ye ka kand'ey i ma fun ngey tamtara do, sanda Saduma nda nga ize wayey tamtara, da Samariya nda nga ize wayey tamtara nooya, da ni bumbo din wane tamtara i banda. **54**Zama ni ma di kayna. Hay kulu kaŋ ni te, ni m'a haawo jare, ni yalu mo ma bare, za day kaŋ ni ciya i se bine gaabandiyaŋ hari. **55**Ni nya-izey mo, Saduma nda nga ize wayey ga ye ka kaa ngey waato kayyaŋ nangu zeena ra. Samariya da nga ize wayey mo ga ye ka kaa ngey waato kayyaŋ nangu zeena ra. Ni mo, nin da ni ize wayey ga ye ka kaa araŋ waato kayyaŋ nangu zeena ra. **56**Zama ni boŋbeera jirbey ra ni mana ni kayno Saduma maa ce **57**za waato kaŋ i mana ni laala fisi ka kaa taray. Ni wane wowo waate neeya kaŋ Edom Suriya ize wayey da ngey kaŋ yaŋ g'a windi kulu ga te ni se, sanda Filistancey ize wayey kaŋ donda nin ni windanta kulu nooya. **58**Ni na ni goy yaamey da ni fanta harey alhakko sambu nooya. Yaadin no Rabbi ci.

59Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni goyo boŋ no ay ga te ni se, nin kaŋ donda zeyaŋ, za kaŋ ni na sappa tunandi. **60**Kulu nda yaadin, ay ga fongu ay sappa kaŋ ay te da nin za ni zankatara jirbey ra, ay ga alkawli kaŋ ga duumi tabbatandi mo ni se. **61**Waati din gaa no ni ga fongu ni muraadey gaa, ni ma haaw, waati kaŋ cine ni na ni nya-izey ta, ni beere da ni kayne wayborey. Ay ga ni no nd'ey mo i ma ciya ni izeyaŋ, amma manti ni sappa boŋ bo. **62**Ay g'ay alkawlo tabbatandi in da nin game ra. Ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi,

63zama ni ma fongu, ni ma haaw mo. Ni ma si ye ka ni me feeri ni kaynayaŋo
sabbay se, d'ay ban ka ni yaafa nda hay kulu kaŋ ni te. Yaadin no Rabbi, Koy
Beero ci.

Zeeban hinka da tuuri-nyaŋo misa

17 Kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2Boro izo, ma yaasay te ka misa
sanni ci Israyla dumo se ka ne: 3Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Zeeban
bambata fo kaŋ fatey ga beeri, a gonda hamni kuukuyaŋ, a gaahamo kulu ga to
mo da hamni dumi kulu, a kaa Liban ka sedre* nyaŋo boŋo dagu. 4A na kambe
kayne fo kaŋ go boŋo gaa mo pati. A n'a sambu ka kond'a laabu fo kaŋ gonda
day da neera k'a tilam noodin dillaŋey gallo ra.

5A n'a dumi ize sambu mo laabo din ra, k'a duma laabu albarkante ra, hari
boobo me gaa no a n'a tilam. A n'a sinji sanda kuubu nya. 6A beeri mo, hal a
ciya tikse dunguriyo kaŋ ga daaru, a kambey go ga guna zeebano do haray, a
kaajey mo go a cire. Yaadin cine no a ciya reyzin tikse. A na deeneyaŋ kaa, a
zay mo ka te kambeyaŋ.

7Amma zeeban bambata fo mo go no koyne kaŋ gonda fata bambatayaŋ, a
hamno mo iboobo no. Kala tuuri tiksa din na nga kaajey salle ka koy zeebano
din do. Tuuro na nga kambey mo salle ka koy a do haray noodin laabo ra,
nango kaŋ i n'a tilam din, zama zeebano din ma nga haŋandi. 8A go mo laabu
hanno ra, naŋ kaŋ hari boobo go, hala nga ma te kambe boobo se, nga ma hay,
nga ma ciya tikse hanno.

9Ni binde ma ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A ga te albarka, wala? Manti
i g'a dagu no k'a kaajey kaa? Manti i g'a izey pati hal i ma lakaw se, hal a
kobtey kulu kaŋ go ga zay ma lakaw? Manti gaabi beeri wala jama boobo no i
ga laami k'a dagu za kaajey gaa bo. 10A go, baa i ye k'a tilam, a ga te albarka,
wala? Manti a ga lakaw no waati kaŋ wayna funay haray haw n'a faaru? A ga
lakaw noodin, ganda, nango kaŋ a beeri din.

11Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 12Sohõ kala ni ma ci dumo wo
kaŋ ga murte se ka ne: Araŋ mana muraado wo feerijo bay no? Ma ne i se: A
go, Babila bonkoono kaa Urusalima k'a bonkoono d'a mayraykoyey di ka
kond'ey nga do, noodin Babila. 13A na afolloŋ sambu koytaray banda ra, a
sappa nd'a, a n'a daŋ zeyaŋ mo. A na laabo boro beerey kaŋ gonda hina yaŋ
ganandi mo, 14zama nga ma mayra kaynandi, a ma si nga boŋ tunandi, amma a
sappa haggoyyaŋ do a ma kay. 15Amma nga, koy-izo din murte Babila
bonkoono gaa, zama a na nga diyayaŋ donton Misira no, i ma nga no bariyaŋ da
gaakasinay boro boobo. A ga te albarka, wala? Day woodin yaŋ dumi teeko ga
yana no? A ma sappa daaru, kulu nda yaadin a ga du ka yana no?

16Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, nango kaŋ bonkoono kaŋ i daŋ
koytara doŋ bara ga goro, nga kaŋ donda nga zeyaŋo din, a n'a sappa daaru mo,
daahir a do no a ga bu Babila bindo ra. 17Zama baa Firawna nda nga wongu
marga beerey d'a jama booba kulu si hin ka gaakasinay fo te a se wongu woone
ra, waato kaŋ ibare ga laabu gusam, i ma wongu cinari te zama i ma fundi
boobo kaa se. 18Zama a donda zeyaŋo sappe daaruyaŋ do. A go, a na sarti

sambu, kulu nda yaadin a na muraadey wo dumiyaŋ te. A si du ka yana bo.

19Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Woodin sabbay se, ay ze d'ay fundo, ay zeyaŋo kaŋ a dond'a, d'ay sappa kaŋ a daaru mo, daahir no ay g'a candi ka kande a boŋo boŋ. **20**Ay g'ay wufa daaru a boŋ k'a di ay korfo hirrimo ra, ay ma kand'a Babila. Noodin no ay ga ciiti nd'a, naanay feeriyaŋo kaŋ a te ay se din wane. **21**Borey kaŋ ga zuru a wongu marga ra, takuba g'i zeeri. Borey kaŋ yaŋ ga cindi mo, i g'i say-say kuray kulu. Araŋ ga bay mo kaŋ ay wo, Rabbi no ka salaŋ.

22Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay mo ga tuuri kambe kayna fo sambu sedre yollo gaa, ay m'a tilam. A boŋo gaa kambe kayney ra mo ay ga ibaano fo kaa, y'a tilam tondi darzakoy kuuku fo boŋ. **23**Israyla tondi kuuku fo boŋ no ay g'a tilam. A ga te kambeyaŋ ka izeyaŋ hay, a ma ciya sedre nya hanno. Curo fatakoy dumi kulu ga kaa ka fata kaa a cire, i ga goro a kambey biyo cire. **24**Saajo tuurey kulu mo ga bay kaŋ ay, Rabbi, ay ga tuuri kuuku kaynandi, ay ga wo kaŋ si ku mo beerandi. Ay ga tuuri tayo koogandi, ay ga naŋ tuuri kogo mo ma te kobto.

Ay wo, Rabbi, ay na sanno ci, ay g'a goy mo.

Bora kaŋ na zunubi te, nga no ga bu

18 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: **2**Ifo no araŋ goono ga miila, kaŋ araŋ goono ga yaasay woone te Israyla laabo boŋ, araŋ goono ga ne:

«Baabey na reyzin ize gani ŋwa,
amma izey hinjey no ka bu.»

3Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, araŋ si ye ka du kobay kaŋ ga woodin ci koyne Israyla ra. **4**Zama guna, fundey kulu ay wane yaŋ no. Mate kaŋ cine baaba fundi ya ay wane no, yaadin cine no ize fundi mo bara. Fundikooni kaŋ na zunubi te mo, nga no ga bu.

5Amma da boro ya adilante no,
A ga haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal goy te mo,
6A mana ŋwa tudey boŋ,
A mana adduwa te Israyla dumo toorey gaa,
A mana nga gorokasin wande ceeci,
A mana maan wayboro a ziibi diyaŋ waate,
7A mana boro kulu kankam,
Amma a na tolme nda nga seeda yeti koyo se,
A mana boro kulu kom,
Amma a na harayzey no nga ŋwaaro gaa,
A na banjikomey daabu nda bankaaray,
8A mana nooru nda hari daŋ,
A mana tontoni ta mo,
A na nga kambe hibandi ka fay da goy laalo teeyaŋ,

A ga cimi ciiti te boro nda care game ra,
9 A na ay hin sanney gana,
A haggoy d'ay farilley zama nga ma cimi goy te se
-- boro woodin no ga ti adilante.
Haciika a ga funa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

10 D'a na ize hay kaŋ ciya toonyante, kaŋ ga boro wi, kaŋ ga goyey din kulu
dumi te mo nga nya-ize se, 11 baa kaŋ baabo mana woodin yaŋ kulu te,

Amma izo ga ŋwa tudey boŋ,
A ga nga gorokasin wande ceeci,
12 A ga talkey da alfukaarey kankam,
A ga kom, a si tolme seeda yeti,
A ga sududu tooru se,
A ga fanta goy te,
13 A ga garaw daŋ, nooru nda hari,
A ga tontoni ta dake boŋ --

Ize woodin ga funa, wala? Abada, a si funa! A na fanta hari woodin yaŋ
kulu te, haciika a ga bu no, a kuro alhakko go a boŋ.
14 Ma guna me. Da nga mo na ize hay kaŋ di zunubi kulu kaŋ nga baabo te,
hala mo a humburu, a si goy woodin yaŋ dumey te,

15 A si ŋwa tudey boŋ,
A si sududu Israyla dumo toorey se,
A si nga gorokasin wande ceeci,
16 A si boro kulu kankam,
A si tolme kulu gaay, a si kom,
Amma a ga harayzey no nga ŋwaaro gaa,
A ga banjikom daabu nda bankaaray,
17 A si alfukaarey kankam,
A si nooru nda hari daŋ, wala tontoni,
A g'ay farilley te, a g'ay hin sanney gana mo --

bora si bu baabo zunubey sabbay se. Haciika a ga funa no. 18 Amma a baabo
sanni, za kaŋ a kom da bine korno, a na nga nya-izey jinay ku, a na goy kaŋ si
boori yaŋ te nga jama ra, a go, a ga bu nga taalo sabbay se.
19 Amma araŋ ne: «Ifo se no ize si baaba alhakku sambu?» To, sabaabo ga ti:
hala day ize na haŋ kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ ga halal te, a n'ay hin sanney kulu
haggoy, a n'i goy mo, haciika a ga funa. 20 Bora kaŋ na zunubi te din, nga no ga
bu. Ize si nga baaba taali alhakku sambu, baaba mo si nga ize wane sambu.
Adilante adilitara, nga bumbo boŋ no a go. Laalakoy mo, a laalayaŋo go a boŋ.
21 Amma da boro laalo bare ka fay da nga zunubey kulu kaŋ a goy, a n'ay hin
sanney kulu haggoy, a na haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal mo te, haciika a

ga funa, a si bu bo. 22I si a taaley kaŋ a te gaay a boŋ, baa afolloŋ. A ga funa
adilitara kaŋ a te din sabbay se. 23Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay wo ga maa
boro laalo buuyaŋ kaani no? Manti ay se dambe a ma bare ka fay da nga
muraadey hal a ma funa?
24Amma da adilanta ga bare ka fay da nga adilitara, a ga soobay ka
adilitaray-jaŋay te, a goono ga fanta goyey kulu te, kaŋ dumi boro laalo ga te, a
ga funa, wala? Abada! I si fongu a adilitaray goyey kaŋ a te gaa, baa afolloŋ. A
amaana ŋwaayaŋo kaŋ a te, d'a zunubey kaŋ a te ra no a ga bu.
25Amma araŋ ne: «Koy Beero fonda mana saba!» Ya Israyla dumo, wa maa:
Ay fonda no mana saba, wala araŋ fondey no mana saba? 26Waati kaŋ boro
adilante bare ka fay da nga adilitara, a goono ga adilitaray-jaŋay te, hal a bu a ra
mo – a laala kaŋ a goy din se no a bu. 27Hala mo a ciya boro laalo bare ka fay
da nga laala kaŋ a goy din, a go ga haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal te, a ga
yana nda nga fundo. 28Za kaŋ a goono ga laakal ye, a goono mo ga bare ka fay
da taali kulu kaŋ nga te, haciika a ga funa, a si bu bo. 29Amma kulu nda yaadin
Israyla dumo goono ga ne: «Koy Beero fonda si saba!» Ya Israyla dumo, ay
fondey no si saba? Wala araŋ waney no si saba?
30Woodin sabbay se, ya Israyla dumo, ay ga ciiti dumbu araŋ se fa, boro fo
kulu nga muraado boŋ. Yaadin no Rabbi Irikoy ci! Wa tuubi ka bare ka fay
d'araŋ taaley kulu, yaadin gaa no laala si ciya araŋ halaciyaŋ sabaabu. 31W'araŋ
taaley kulu kaŋ araŋ te furu. Wa te bine taji nda biya taji, zama ifo se no araŋ ga
buuyaŋ ceeci, ya Israyla dumo? 32Zama boro kulu buuyaŋ si kaan ay se. Araŋ
ma tuubi fa, ka funa! Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Bu hẽeni Israyla mayraykoyey se

19 Kala ni ma bu baray sanni sambu Israyla mayraykoyey se 2ka ne:

Ifo ga ti ni nya? Muusu way no!
Za waato a naŋ-kaniya go muusu arey bindi ra.
Muusu izey ra no a ga nga izey kuru.
3A izey ra no a na afolloŋ biiri,
Woodin ciya muusu beeri.
A na ham ceeciyaŋ dondon, a go ga borey ŋwa.
4Kala ndunnya dumey maa a baaru,
I n'a di ngey guusu hirrimo ra.
Sisiriyaŋ gaa no i kand'a Misira laabu.

5Muusu wayo mo, kaŋ a di nga gay,
Hala mo a na laakal kaa,
Kal a ye ka afo sambu nga izey ra
k'a ciya muusu beeri.
6Kala woodin mo bar-bare muusey ra,
Hal a ciya muusu beeri.
A na ham ceeciyaŋ dondon, a go ga borey ŋwa mo.

7 A n'i faadey bay, a n'i galley ciya kurmu.
Laabo nda nga tooyaŋo ciya kurmu
a dunduyaŋey jinda sabbay se.
8 Waato din gaa ndunnya dumey tun ka murte a gaa.
I fun kuray kulu ka kaa ka wufa daaru a boŋ,
I n'a di ngey guusu hirrimo ra.
9 I n'a daŋ guuru sundurku ra da sisiriyaŋ
ka kand'a Babila bonkoono do.
I kand'a ka daŋ kasu fu gaabikooni ra,
Zama borey ma si ye ka maa a jinde
Israyla tondi kuukey boŋ koyne.

Reyzin tiksa da nga kambey

10 Waato ni nya ga hima sanda kali ra reyzin tikse,
Reyzin tikse kaŋ i tilam hariyaŋ jabu gaa nooya.
A te albarka, a to da kambeyaŋ hari boobey sabbay se.
11 A gonda kambe gaabikooni yaŋ
kaŋ ciya mayraykoyey sarjillayaŋ.
A ku kal a koy ka bisa burey gaa,
A kuuyaŋo sabbay se mo no i di a,
Nga nda nga kambe booba.
12 Amma i na tiksa din dagu nda futay korno
k'a soote ganda.
Wayna funay haw n'a izey faaru k'i koogandi.
A kambe gaabikooney ceeri-ceeri,
I lakaw, danji n'i ŋwa mo.

13 Sohõ mo i n'a tilam saajo ra,
Laabu kogo kaŋ gonda jaw ra.
14 A kambey goobey ra no danji fatta k'a izey ŋwa,
Hal a mana cindi a se kambe gaabikooni baa afolloŋ
kaŋ ga te mayray sarjilla.

Woodin wo bu baray no, bu baray mo no a ga ciya.

Israyla murteyaŋo

20 Jiiri iyyanta ra, a handu guwanta, jirbi wayanta hane, kala Israyla arkusu fooyaŋ kaa zama ngey ma saaware ceeci Rabbi do. I kaa ka goro ay jine.

2 Rabbi sanno mo kaa ay do ka ne: 3 Boro izo, ma salaŋ Israyla arkusey din se ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ kaa ka saaware ceeci ay do no, wala? Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, ay si saaware d'araŋ.

4 Ni g'i ciiti no, boro izo, ni g'i ciiti, wala? M'i bayrandi nd'i kaayey fanta goyey! 5 Ni ma ne i se mo: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Hano kaŋ hane ay na

Israyla suuban, ay ze Yakuba dumo banda se, ay n'ay boŋ bayrandi i se Misira laabo ra, waato kaŋ ay ze i se ka ne: «Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo.» **6**Han din hane ay ze i se, ay ne ay g'i kaa Misira laabo ra, ya kand'ey laabo kaŋ ay suuban i se din ra, laabu no kaŋ ga wa da yu bambari, laabu darzante mo no laabey kulu ra. **7**Ay ne i se mo: Araŋ boro fo kulu ma fanta jinayey kaŋ ga kaan araŋ se din furu. Wa si araŋ boŋ ziibandi nda Misira toorey. Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo.

8Amma i murte ay gaa, i wangu ka hangan ay se mo. I kulu mana fanta harey kaŋ ga kaan ngey se din furu, i mana fay da Misira toorey mo. Kal ay mo ne ay g'ay futa gusam i boŋ, y'ay futa toonandi i boŋ noodin Misira bindo ra. **9**Amma haya kaŋ ay te din, ay maa beera sabbay se no ay n'a te, zama i ma s'a ziibandi dumi cindey jine, kaŋ ra Israyla bara ga goro. Dumi cindey din jine no ay n'ay boŋ cabe Israyla se, waato kaŋ ay n'i kaa Misira laabo ra. **10**Ay binde n'i kaa Misira laabo ra ka kand'ey saajo ra. **11**Ay n'ay hin sanney no i se, ay n'i bayrandi nd'ay farilley, kaŋ da boro n'i haggoy a ga funa i do. **12**Ay n'i no ay asibtey* mo, i ma ciya seeda in d'ey game ra, zama i ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi kaŋ g'i hanandi.

13Amma Israyla dumo murte ay gaa noodin saajo ra. I mana ay hin sanney gana, i wangu ay farilley mo, kaŋ yaŋ da boro n'i haggoy a ga funa i do. I n'ay asibtey mo ziibandi gumo. Alwaati woodin ra ay ne ay g'ay futa gusam i boŋ noodin saajo ra, zama a m'i ŋwa ka ban. **14**Amma haŋ kaŋ ay te din, ay maa beera sabbay se no ay n'a te, i ma s'a ziibandi dumi cindey jine, ngey kaŋ di waati kaŋ cine ay na Israyla kaa taray. **15**Ay ze i se mo saajo ra ka ne ay si kand'ey laabo kaŋ ay n'i no din ra, laabu no kaŋ ga wa da yu bambari, laabu darzante mo no laabey kulu ra. **16**Zama i wangu ay farilley, i mana ay hin sanney gana mo. I n'ay asibtey ziibandi, zama i biney go i toorey banda duumi. **17**Kulu nda yaadin, ay n'i guna da bakaraw, ay ma s'i halaci ka ban se. Ay mana i kulu ban mo parkatak, noodin saajo ra.

18Noodin saajo ra mo ay ne i izey se: Wa s'araŋ baabey hin sanney gana, araŋ ma si i farilley haggoy, araŋ ma s'araŋ boŋ ziibandi nd'i toorey mo. **19**Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo. W'ay hin sanney gana, k'ay farilley gana, k'i goy mo. **20**Araŋ m'ay asibtey hanandi mo. I ga ciya seeda in d'araŋ game ra, zama araŋ ma bay kaŋ ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo.

21Amma izey, ngey mo murte ay gaa. I mana ay hin sanney gana, i mana haggoy d'ay farilley zama ngey m'i goy se, kaŋ yaŋ da boro n'i haggoy a ga funa i do. I n'ay asibtey ziibandi. Waato din gaa no ay ne ay g'ay futa gusam i boŋ, y'ay futay korna goyo toonandi i boŋ noodin saajo ra. **22**Kulu nda yaadin ay n'ay kamba candi, k'ay maa beera saal, hal ay maa ma si hasara dumi cindey jine, ngey kaŋ di waato kaŋ ay na Israyla kaa taray. **23**Ay ze i se mo noodin saajo ra, ka ne ay g'i say-say dumi cindey game ra, ay m'i fay-fay laabey ra. **24**Zama i mana ay farilley goy, amma i wangu ay hin sanney, i n'ay asibtey ziibandi, i go ga miila ngey baabey toorey do haray mo. **25**Hal ay n'i no hin sanniyaŋ kaŋ si boori, da farillayaŋ kaŋ i si hin ka funa i do. **26**Ay n'i harram mo i sargayey kaŋ i goono ga kande do haray. Zama i na ngey hay-jiney kulu daŋ danji ra, zama ay m'i mursandi, i ma bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

27Ni binde, boro izo, kala ni ma salaŋ Israyla dumo se ka ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ kaayey n'ay kayna, mate kaŋ cine i n'ay amaana ŋwaayaŋo te d'a. **28**Zama waato kaŋ ay kand'ey laabo kaŋ ay ze d'a i se ka ne ay g'i no nd'a din ra, kal i na tudu kuuku kulu da tuuri-nya kulu kaŋ gonda bi guna. Noodin yaŋ no i soobay ka konda ngey sargayey. Noodin yaŋ no i n'ay yanje ceeci da ngey sargayey. Noodin yaŋ mo no i na ngey dugu kaŋ haw ga kaan ton, i na ngey haŋyaŋ sargayey mo soogu. **29**Kal ay ne i se: Ifo no ga ti tudu boŋ sududuyaŋ haro wo sabaabu, nango kaŋ araŋ goono ga miila? I binde ga ne a se Bama (sanda Tudu boŋ nooya,) hala hunkuna.

30Woodin sabbay se no ni ma ne Israyla dumo se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ g'araŋ boŋ ziibandi araŋ kaayey alaadey boŋ, wala? Araŋ g'i fanta harey gana ka kazaamataray te no? **31**D'araŋ ga kande araŋ nooyaŋey, araŋ go g'araŋ ize arey daŋ danji ra mo, araŋ go g'araŋ boŋ ziibandi nda araŋ toorey hala ka kaa sohõ – araŋ ga hin ka ceeci ay gaa, wala, ya Israyla dumo? Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, ay si ta araŋ ma ceeci ay gaa.

32Haŋ kaŋ araŋ goono ga tammahã mo, a si te baa kayna. Zama araŋ goono ga ne: «Iri wo, kal iri ma ciya sanda ndunnya dumi cindey cine, sanda laabey ra borey cine yaŋ, iri ma may tuuri nda tondi se.» **33**Ay ze d'ay fundo, ay, Rabbi, Koy Beero, haciika ay g'araŋ may da kambe hinkoy, d'ay kambe gaabi sallanta, da futay toonante mo, peet! **34**Ay g'araŋ kaa taray ka fun dumi cindey game ra, ya araŋ margu mo ka fun d'araŋ laabey ra, nangey kaŋ araŋ go say-sayante din. Ay g'a te da kambe hinkoy, da kambe gaabi sallante, da futay toonante mo, peet! **35**Ay ga kande araŋ ndunnya dumey saajo ra mo. Noodin no ay ga ciiti araŋ se mo-da-mo. **36**Sanda mate kaŋ cine ay ciiti d'araŋ kaayey Misira laabu saajo ra, yaadin cine no ay ga te araŋ mo se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **37**Ay ga naŋ araŋ ma gana hawji goobu cire[32], ya araŋ daŋ alkawli sambuyaŋ ra. **38**Ya araŋ hagay ka turantey da borey kaŋ yaŋ n'ay asariya taamu din kaa araŋ game ra. Ay g'i kaa waani, i ma fay da laabo kaŋ ra i goono ga goro, amma i si furo Israyla laabo ra bo. Yaadin cine gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

39Araŋ ciine ra mo, ya Israyla dumo, wa maa haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero ci. A ne: Wa koy, araŋ kulu! Araŋ ma soobay ka may araŋ toorey se, amma kokor banda haciika araŋ ga ye ka hangan ay se. Amma araŋ si ye k'ay maa hanna ziibandi d'araŋ nooyaŋey, d'araŋ toorey mo! **40**Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Zama ay tondi kuuku hananta boŋ, Israyla tondi kuuko nooya, Israyla dumo kulu, i tooyaŋo kulu, noodin no i ga may ay se laabo din ra. Noodin no ay g'i ta. Noodin mo no ay g'araŋ sargayey ceeci, d'araŋ nooyaŋey, boŋ-jina waney, d'araŋ saajaw hananta kulu care banda. **41**Ay g'araŋ ta danga haw kaano, waati kaŋ ay n'araŋ kaa dumi cindey game ra, ay n'araŋ margu ka fun d'araŋ laabey ra, nangey kaŋ ay n'araŋ say-say. Yaadin gaa no ay ga hanan araŋ do dumi cindey jine. **42**Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay kande araŋ Israyla laabo ra, laabo kaŋ ay ze d'a ka ne ay ga araŋ kaayey no nd'a. **43**Noodin no araŋ ga fongu araŋ muraadey d'araŋ goyey kulu gaa, mate kaŋ araŋ n'araŋ boŋ

[32] 20:37 Danga a g'i fintal nooya.

ziibandi. Araŋ g'araŋ boŋ fanta araŋ boŋ se, goy laaley kulu kaŋ araŋ te sabbay se. 44Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay te d'araŋ ay maa beera sabbay se. Manti araŋ muraadu laaley boŋ bo, manti mo araŋ goy fumbey boŋ, ya Israyla dumo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Dandi kambe haray boŋ annabitara

21 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2Boro izo, ma ni moyduma ye dandi kambe haray, ka ni sanno salaŋ ka gaaba nda dandi kambe haray. Ma annabitaray te dandi kambe saajo tuuri lunku-lunko boŋ. 3Ma ne dandi kambe tuuri lunku-lunko se: Ma maa Rabbi sanno. Ya-cine no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga ba ka danji tusu ni gaa, danji kaŋ ga ni tuuri taya da ni tuuri koga kulu ŋwa ka ban. Danji beela korna din si bu bo. Laabo batama kulu, za dandi kamba kala a ma koy azawa kambe, i kulu ga kukure danjo ra. 4Fundikooney kulu ga di kaŋ ay, Rabbi, ay no ka danjo din tusu, a si bu mo. 5Kal ay ne: «Kaari, ya Rabbi, Koy Beero! I go ga ne ay se, misa sanni day no ay go ga te.»

Babila ga ciya Rabbi ciito takuba

6Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 7Boro izo, ni moyduma ye Urusalima haray. Ma salaŋ ka gaaba nda nangu hanantey. Ma annabitaray te ka gaaba nda Israyla laabo, 8ka ne Israyla laabo se: Yaa no Rabbi ci: A go, ay ga gaaba nda nin. Ay g'ay takuba foobu ka kaa nga nyaŋo ra, ya adilantey da ilaaley kulu pati ka kaa ni ra. 9A binde, za kaŋ ay ga adilantey da ilaaley kulu pati ka kaa ni ra, ay takuba ga fatta ka gaaba nda fundikooney kulu, za dandi kambe kal a ma koy azawa kambe. 10Fundikooney kulu ga bay kaŋ ay, Rabbi, ay n'ay takuba foobu ka kaa nga nyaŋo ra, a si ye ka furo mo koyne.

11Ni binde, ya nin boro izo, ma duray da bine saray. Bine saray konno no ni ga duray d'a i jine. 12D'i ga ne ni se: «Ifo se no ni go ga duray?» kala ni ma ne: «Baaro kaŋ goono ga kaa sabbay se no. Boro kulu bine ga jaŋ gaabi, boro kulu kambe londi ga bu, boro kulu biya ga kasam, boro kulu kange londi ga bu mo sanda hari cine. A go, masiiba go kaa, haya tabbat mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.»

13Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 14Boro izo, ma annabitaray te ka ne: Yaa no Rabbi ci: Ni ma ne:

Takuba! He, takuba!
I n'a kaanandi, i n'a ziiri mo.
15I n'a kaanandi zama a ma wi se,
I n'a ziiri zama a ma ciya sanda maliyaŋ.
Iri mo, iri ma soobay ka haaru, wala?

Ay izo goobo ga donda tuuri kulu no, wala?

16I na takuba nooyandi i m'a ziiri se,

Zama i ma goy te d'a!
I n'a kaanandi, oho, i n'a ziiri,
Zama i m'a daŋ wiiko kambe ra.
17 Ya nin boro izo, ma hẽ, ma baray!
Zama i na takuba candi ka gaaba nd'ay borey,
Israyla mayraykoyey kulu boŋ no a go.
Ngey nd'ay borey, ay n'i nooyandi takuba se,
Ni binde ma ni kambey koli.

18 Zama siyaŋ go kaa, kala ifo koyne da ni donda goobo? Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

19 Ni binde, boro izo, kala ni ma annabitaray te.
Ma ni kambey koli gande *ka ne*:
I ma beeri nda takuba ce hinka wala ce hinza,
Takuba kaŋ ga boro wi nooya.
Wiyaŋ boobo takuba no, kaŋ g'i windi kuray kulu.
20 Ay na takuba kaŋ ga kaa i gaa
daŋ i kulu birni meyey gaa,
Zama i biney ma pati, i boro boobo mo ma kati ka kaŋ.
Kaari! Sanda maliyaŋ cine no i na takuba te,
I n'a foobu wiyaŋ se.
21 Sohõ kala ni ma soola ka koy kambe ŋwaari haray.
Te soola ka koy kambe wow haray,
Nangu kulu kaŋ ni meyo miila.
22 Ay mo, y'ay kambey kokobe,
Ay futay korna mo ma yay.
Ay, Rabbi no ka woodin ci.

Babila bonkoono to fondo fayyaŋo do

23 Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 24 Nin mo, boro izo, ma fondo hinka cabe, naŋ kaŋ Babila bonkoono takuba ga gana ka kaa, i boro hinka kulu mo ga fun laabu folloŋ ra. Ma fondo fayyaŋ seeda te, naŋ kaŋ fondey ga fay ka koy gallo do. 25 Kala ni ma takuba cabe fonda kaŋ a ga gana ka kaa Rabba, Amon izey wano do. Ma fondo fo mo cabe kaŋ ga kaa ka furo Yahuda ra. A ma furo Urusalima, kaŋ ga ti kwaara wongu-cinari-koyo. 26 Zama Babila bonkoono ga kay fondo fayey gaa, fonda hinka din boŋ, zama nga ma gunayaŋ te. A ga hangawey zinji, a ma saaware ceeci toorey do, a ma alman haame guna. 27 A kambe ŋwaari ra mo gunayaŋ haro na Urusalima cabe. I ma wongu cinari baguyaŋ dubiyaŋ sinji. I ma wiyaŋ kuuwa te, i ma jinde sambu da wongu kuuwa, i ma wongu cinari baguyaŋ dubiyaŋ sinji gallo me daabirjey do haray, i ma laabu gusam, i ma wongu fuyaŋ cina mo. 28 Ngey wo se, gunayaŋo din tangari no, ngey kaŋ yaŋ na zeyaŋ beeri te. Amma ay wo se, laala fonguyaŋ no, zama i m'i di.

29Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Araŋ naŋ i ma fongu araŋ
laalayaŋey gaa, mate kaŋ cine araŋ taaley fisi ka fun taray d'a. Baa araŋ goyey
kulu ra araŋ zunubey bangay taray kwaaray, za kaŋ i kande araŋ fonguyaŋo
ya-cine, i g'araŋ di no da kambe.
30Ni binde, Israyla mayraykoyo, nin boro laalo jaahilo, ni zaaro kaa, ciiti
bananta zaaro nooya. 31I ma boŋtoba kaa, i ma koytaray fuula mo foobu ka kaa.
Zama haya si ye ka ciya sanda waato cine koyne. I ma kaynante beerandi, i ma
beeraykoy kaynandi. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 32Ay g'a ciya kurmu,
kurmu, kurmu! Haya mo si ye ka ciya sanda waato cine bo, kala waati kaŋ bora
kaa, nga kaŋ ga hima nd'a. Ay mo, y'a no a se.
33Ni mo, boro izo, kala ni ma annabitaray te ka ne: «Wa maa haŋ kaŋ Rabbi,
Koy Beero ci Amon izey da wowo kaŋ i te din boŋ:

Takuba! I na takuba foobu wiyaŋ se.
I n'a ziiri a ma ŋwa ka ban se,
A ma nyaale sanda maliyaŋ cine.
34I goono ga di bangandi yaamo yaŋ araŋ se,
I goono ga tangari gunayaŋ te araŋ se,
Kaŋ ga ne takuba din ga ilaaley jindey beeri,
Ngey kaŋ guuru wongu ra.
I zaaro kaa, ciiti bananta alwaato wane.
35Ma takuba ye nga nyaŋo ra.
Ni takayaŋo do, laabo kaŋ i na ni hay din ra no,
Ay ga ciiti te ni se.
36Ay g'ay dukuro gusam ni boŋ.
Ay g'ay futa danjo funsu ni boŋ.
Ay ga ni daŋ
boroyaŋ kaŋ biney ga koroŋ kambe ra,
Borey kaŋ yaŋ ga goni halaciyaŋ goy gaa.
37Ni ga ciya danji ŋwaari,
Ni kuro go nangu kulu laabo ra.
I si ye ka fongu ni gaa koyne,
Zama ay, Rabbi no ka salaŋ.»

Urusalima zunubey

22 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2«Ni binde, boro izo, ni ga ciiti
nda gallo wo kaŋ ga kuri mun, ni ga ciiti nd'a, wala? Kala ni m'a
bayrandi nd'a fanta goyey kulu. 3Ma ne: A go, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Gallu
kaŋ ga kuri mun nga bindi ra, a saaya ga kaa. A goono ga tooruyaŋ te nga boŋ se
mo, kaŋ ga nga bumbo din ziibandi. 4Ni ciya taali-teeri kuro kaŋ ni mun din
sabbay se, ni ziibi mo ni toorey kaŋ ni te din sabbay se. Ni na ni zaaro candi ka
kande ni boŋ gaa, ni jiirey kubay mo. Woodin se no ay mo na ni ciya wowi hari
dumi cindey se, da hahaarayaŋ hari mo laabey kulu se. 5Nangu maano waney, da
wo kaŋ yaŋ ga mooru nin ga ni hahaara, nin, haawi haro kaŋ to da kusuuma.

6Israyla mayraykoyey, ngey neeya ni ra, i go kuri munyaŋ gaa, boro kulu nga
hino boŋ. 7I mana baaba da nya himandi hay fo ni ra. I na yaw kankam ni ra, i
na alatuumey da wayborey kaŋ kurnyey bu mo taabandi ni ra. 8Ni donda ay hari
hanantey, ni n'ay asibtey ziibandi mo. 9Alaasirayyaŋ go ni ra ga goro, i go kuri
munyaŋ gaa. I ŋwa tondiyaŋ boŋ ni ra, i na goy yaamo yaŋ te ni ra. 10I na ngey
baaba jalli kaa taray ni ra, i kani nda wayboro a ziibi diyaŋ jirbey ra ni ra.
11Boro fooyaŋ na fanta hari te da ngey gorokasin wandey ni ra, afooyaŋ mo na
ngey anzurayey ziibandi nda goy yaamo. Afooyaŋ na ngey waymey hasara ni
ra, afo kulu nga baabo ize wayo nooya. 12I na me-daabu ta zama i ma kuri mun
ni ra, ni na nooru ta da riiba nda hari, ni na ni gorokasin zamba k'a hari ŋwa
kankami ra. Ni dinya ay gaa mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
13A go binde, ay na kambe nama waati kaŋ ay di ni na ni gorokasin zamba,
ay di kuro mo kaŋ go ni ra. 14Ni bina ga hin ka munye, ni kambey ma gaabu
mo, hano kaŋ hane ay ga te da nin, wala? Ay, Rabbi no k'a ci, ay g'a goy mo!
15Ay ga ni say-say dumi cindey game ra, ya ni fay-fay laabey kulu ra, ya ni
kazaamatara ŋwa kal a ma ban ni gaa. 16Ni ga ciya iziibo dumi cindey kulu jine,
ni ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.»
17Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 18Boro izo, Israyla dumo ciya sanda guuru
ziibi ay se. I kulu te guuru-say da guuru-kwaaray da guuru-bi da badila nune
hansi kaŋ go danji bindi ra, nzarfu ziibo nooya. 19Woodin sabbay se no Rabbi,
Koy Beero ne: Za kaŋ araŋ ciya guuru ziibi, araŋ kulu, a go, ay mo, kal ay
m'araŋ margu Urusalima bindo ra. 20Sanda mate kaŋ i ga nzarfu da guuru-say,
da guuru-bi, da guuru-kwaaray, da badila margu-margu ka daŋ danji bindi ra,
zama i ma danji funsu i boŋ, i m'i mannandi sabbay se, yaadin cine no ay mo
g'araŋ margu ay futa d'ay dukuri korna ra. Ya araŋ kanandi noodin ka araŋ
mannandi mo. 21Oho, ay g'araŋ margu, y'ay dukuri korna danjo funsu araŋ boŋ,
araŋ ga manne mo a bindo ra. 22Sanda mate kaŋ cine nzarfu ga manne sintili ra,
yaadin cine no araŋ mo ga manne kwaara ra. Araŋ ga bay mo kaŋ ay, Rabbi, ay
n'ay dukuri korna gusam araŋ boŋ.
23Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 24Boro izo, ma ne a se: Ni ya laabu no
kaŋ i mana hanandi, i mana beene hari te ni se mo dukuri hane. 25Annabey kaŋ
ga me-hawyaŋ gurum go no a ra. I ga hima sanda muusu beeri kaŋ goono ga
dundu, a goono ga nga koli hamey tooru-tooru. I na borey fundey ŋwa ka ban, i
na jisiri jinayey da darza waney kom, i naŋ wayboro kaŋ kurnye bu ma baa a ra.
26A alfagey n'ay asariya taamu, i na haŋ kaŋ ga hanan ay se mo ziibandi. I siino
ga fayanka haŋ kaŋ ga hanan da haŋ kaŋ si hanan game ra. I mana borey daŋ
mo i ma fayanka haŋ kaŋ ga hanan da haŋ kaŋ si hanan game ra. I na ngey moy
daabu ay asibtey gaa, ay mo i n'ay ziibandi ngey nda care game ra. 27A ra
mayraykoyey ga hima sanda sakaliyaŋ* kaŋ goono ga koli ham tooru-tooru
cine. I goono ga kuri mun, i goono ga borey fundey halaci, zama ngey ma du
zamba riiba se. 28A annabey mo n'i laafi da karmaari. I goono ga di bangandi
yaamo ka tangari gunayaŋ te i se. I goono ga ne: «Yaa no Rabbi, Koy Beero ci«
– a go mo, Rabbi mana salaŋ. 29Laabo borey na kankami te, i na komyaŋ te.
Oho, i na talkey da alfukaarey taabandi, i na yaw zamba cimi ciiti jaŋay ra.

30 Ay na boro folloŋ ceeci mo i game ra kaŋ ga birni cinaro hanse, a ma kay
kortuyaŋo do ay jine laabo faabayaŋ se, hal ay ma s'a halaci. Amma ay mana du
boro kulu. 31 Ay binde n'ay dukuro gusam i boŋ, ay n'i ŋwa ka ban d'ay futay
korna danjo. Ay n'i fonda alhakko candi ka kande i boŋ. Yaadin no Rabbi, Koy
Beero ci.

Samariya da Urusalima ga hima kaaruwa hinka, care nya izeyaŋ

23 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, za doŋ wayboro
hinka fo go no, kaŋ nya folloŋ izeyaŋ no. 3 I na kaaruwataray* te
Misira laabo ra, i na ngey kaaruwatara te ngey zankatara waate. Noodin alborey
n'i fafey kankam-kankam, noodin i n'i wandiyay waate fafa deeney ham-ham. 4 I
maayey neeya: ibeero maa ga ti Ohola, a kayno mo maa Oholiba. I ciya ay
wane yaŋ. I na izeyaŋ hay mo, alboro nda wayboro. I maayey din sanno gaa,
Samariya ga ti Ohola, Urusalima mo ga ti Oholiba.

5 Ohola wo na kaaruwataray te za a go ay hiija ra. A bina kulu ye nga baakoy
gaa, kaŋ ga ti a gorokasiney Assiriyancey, 6 suudi bankaaray koyey,
mayraykoyey da maykoy no. Ikulu arwasuyaŋ no kaŋ ga beejandi, kaŋ yaŋ ga
kaaru bariyaŋ boŋ. 7 A na nga kaaruwatara gomno gusam i se, ngey Assiriya
arwasu suubanantey kulu. Hala nda borey kaŋ a bina ga ba r'ey gumo, a na nga
boŋ ziibandi i toorey kulu do. 8 Za Misira jirbey waate, a mana nga kaaruwatara
naŋ, zama za a go wandiyo no i kani nd'a. I n'a zankataray fafa deeney
ham-ham, i na ngey goy yaamey gusam a se mo.

9 Woodin se no ay n'a daŋ nga baakoy kambe ra, kaŋ ga ti Assiriyancey
kambe ra, ngey kaŋ a bine ga ba gumo. 10 I n'a kaa koonu, i n'a izey arey da
wayey sambu. Nga bumbo mo, i n'a wi da takuba. A maa baaru furo wayborey
do, zama i na ciiti toonandi a se.

11 A kayno Oholiba mo di woodin, amma nga din bisa nga beero biniyay
goyey ra, a kaaruwatara mo bisa beero wano. 12 A bina ba Assiriyancey kaŋ go
ga may, kaŋ mayraykoyyaŋ no, a gorokasinyaŋ mo no. I ga bankaaray hanno
yaŋ daŋ, kaarukoyaŋ no bariyaŋ boŋ. I kulu arwasuyaŋ no kaŋ ga beejandi.
13 Ay laakal d'a mo, ay di kaŋ a na nga boŋ ziibandi, i dirawey kulu afolloŋ no.

14 Kal a soobay ka tonton nga kaaruwatara gaa, zama a di alborey kaŋ i n'i
himandey te cinarey gaa, kaŋ ga ti Kaldancey himandey, ngey kaŋ yaŋ i
deedandi nda pantir ciray. 15 I gonda guddama ngey cantey gaa, da bangum kaŋ
ga sooli i boŋey gaa. I kulu gonda bonkoonitaray himandi, Babila borey
deedando boŋ, Kaldiya ra, laabo kaŋ i n'i hay din ra. 16 Za a di ey mo, a bina
bare ka ye i gaa da baakasinay, a na diyayaŋ donton i gaa mo hala Kaldiya ra.
17 Babila borey binde kaa a do a baakasinay daaro boŋ. I n'a ziibandi nda ngey
kaaruwatara, hal a ziibi i do, woodin banda a bina fun i ciine ra. 18 A binde na
nga kaaruwatara feeri, a na nga gaa-koono mo kaa taray. Waato din gaa ay bine
fun a ciine ra, sanda mate kaŋ cine ay fun a beero ciine ra. 19 Kulu nda yaadin, a
na nga kaaruwatara te kal a baa. A goono ga fongu nga zankataray jirbey gaa,
alwaato kaŋ a na nga kaaruwatara te Misira laabo ra. 20 A bina mo ba nga

baakoy gumo, borey kaŋ yaŋ i mo-jine sanda farkay waney yaŋ no, i balagey mo sanda bari wane cine yaŋ no. **21**Yaadin cine no ni fongu ni zankataray yaamotara gaa. Ni goono ga yalla-yalla nda zankataray fafa deeney ham-hamyaŋo kaŋ Misira borey te, i goono ga ni zankataray fafey kankam-kankam.

22Woodin sabbay se no, ya nin Oholiba, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga ni baakoy din daŋ i ma gaaba da nin, ngey kaŋ ni bina fun i ciine ra. Ay g'i candi ka kande ni gaa ka fun kuray kulu. **23**Babila borey da Kaldancey kulu, Pekod da Sowa da Kowa borey, da Assiriyancey kulu care banda, arwasey kaŋ ga beejandi, mayraykoyey da maykoy, dumey kulu waney, koyey da faadancey kaŋ i ga bay – i kulu ga kaa bariyaŋ boŋ. **24**I ga kaa ni gaa da wongu jinay, da torkoyaŋ da wongu guuru hariyaŋ, da ndunnya dumey marga jama. I ga wongu daaga sinji ni se, da koray kayna nda koray beeri, da wongu guuru fuula, kuray kulu gaa. Ay ga ni ciito mo daŋ i kambe ra, i ga ciiti ni se mo ngey ciito boŋ. **25**Ay cansa ga koroŋ ni boŋ, i ga ni cabe futay mo. I ga ni hangey da ni niina dagu ka kaa ni gaa. Ni jara cindo mo, takuba g'a zeeri. I ga ni ize alborey da wayborey sambu. Ngey kaŋ yaŋ cindi mo, danji g'i ŋwa ka ban. **26**I ga ni kaa koonu ka ni taalam jinayey mo kaa ni gaa. **27**Yaadin cine no ay ga naŋ ni goy yaama ma ban d'a, da kaaruwatara kaŋ ni kande ka fun d'a Misira laabo ra. Ay ga te mate kaŋ ni si ni boŋ sambu k'i guna koyne, ni si ye ka fongu Misira koyne hal abada.

28Zama haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero ci neeya: A go, ay ga ni daŋ borey kaŋ yaŋ ni bina wangu kambe ra, ngey kaŋ yaŋ ni bina fun i ciine ra yaŋ kambe ra. **29**I ga ni cabe taabi i ibaretara ra. I ga hay kulu kaŋ ni taabi ka du kom ni gaa, i ma ni naŋ gaa-koonu, bankaaray si. I ga ni kaaruwatara gaa-koono kaa taray, kaŋ ga ti ni goy yaama da ni kaaruwatara kulu. **30**Hayey din no i ga te ni se zama ni na dumi cindey gana, ni goono ga kaaruwataray te. Zama ni ziibi mo i toorey do. **31**Ni na ni beero fonda gana, ay binde g'a haŋ-gaasiya daŋ ni kambe ra.

32Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Ni beero haŋ-gaasiya kaŋ ga guusu,
A ga tafay mo, ni g'a haro haŋ.
I ga donda-caray hari te ni se,
I ma ni ciya hahaarayaŋ hari.
33Ni ga to da buguyaŋ da bine saray,
Zici dumbay da halaciyaŋ haŋ-gaasiya no,
Ni beero Samariya haŋ-gaasiya no.
34Ni g'a haŋ ka ban,
Hala nd'a gugubey kulu ni g'i kaama.
Ni ga ni fafey tooru-tooru,

zama ay jin ka salaŋ, Rabbi, Koy Beero ci.

35Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ ni dinya ay gaa, ni
n'ay furu ni banda, kala ni mo, ma ni goy yaama da ni kaaruwatara alhakko
sambu.
36Rabbi ye ka ne ay se koyne: Boro izo, ni ga Ohola da Oholiba ciiti, wala?
To, kala ni m'i fanta goyey seeda i se. 37Zama i na zina te, kuri mo go i kambey
gaa. I zina nda ngey toorey, hal i izey mo, kaŋ i hay ay se, i n'i daŋ danjiyaŋ ra
tooru se, a m'i ŋwa ka ban. 38Hala nda woone mo kaŋ i te ay se koyne, kaŋ ti:
han din hane i n'ay nangu hananta ziibandi, i n'ay asibtey halaci mo. 39Zama
waati kaŋ cine i na ngey izey wi ka no ngey toorey se, han din hane bumbo no i
kaa ay nangu hananta ra zama ngey m'a ziibandi se. A go, yaadin no i te ay
fuwo bindo ra.
40Haŋ kaŋ jaase woodin mo ga ti: araŋ donton no i ma boroyaŋ ce ka ne i ma
kaa ka fun nangu mooro. Diya no araŋ donton i gaa, hala mo a go, i kaa. I
sabbay se mo ni koy ka nyumay, ni na moyduma hanse ka nyaalandi, ni na
taalam jinayyaŋ daŋ ni gaa. 41Ni goro daari kaŋ gonda darza boŋ, taabal mo go
a jine soolante, nangu kaŋ ni n'ay dugo d'ay jiyo daŋ.
42Boro jama marga jinde kaŋ go a banda baani goray ra, da boro yaamoyaŋ
banda mo, i kande buganteyaŋ ka fun saajo ra. Nya izey din kambe
hinka-hinkey kulu gaa no i na guuruyaŋ daŋ ka taalam, i boŋey gaa mo
koytaray fuula hanno yaŋ go. 43Waato din gaa no ay na nga kaŋ zeen zina ra din
ciine te. Ay ne: Sohõ ni ga kaaruwataray te d'a, mate kaŋ cine a go d'a wo?
44Kal i furo a do, sanda mate kaŋ cine i ga te kaaruwa se. Yaadin cine no i furo
nd'a Ohola nda Oholiba do, wayboro ziibantey din. 45Alborey kaŋ gonda
adilitaray ga ciiti i se, ciiti kaŋ dumi i ga te zina-teerey se, da wo kaŋ dumi i ga
te wayborey kaŋ na kuri mun se. Zama ngey wo zina-teeriyaŋ no, kuri mo go i
kambey gaa.
46Zama Rabbi, Koy Beero ne: Ay ga boro jama candi ka kande i gaa, ay g'i
nooyandi mo tuulamyaŋ da komyaŋ se. 47Jama marga din binde g'i catu-catu
nda tondiyaŋ *kal i ma bu*, i m'i beeri-beeri nda takuba. I g'i ize arey da wayey
wi, i m'i windey ton da danji mo.
48Yaadin cine no ay ga naŋ goy yaamo ma ban d'a laabo ra, zama wayborey
kulu ma dondon i ma si goy araŋ goy yaamey wo dumi boŋ. 49I ga banayaŋ te
araŋ se, araŋ laala wano me. Araŋ g'araŋ toorey alhakko sambu. Woodin gaa no
araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero.

Hinayaŋ kusu misa

24 Jiiri yagganta ra, a handu wayanta, jirbi wayanta hane, Rabbi sanno
kaa ay do koyne ka ne: 2Boro izo, ma zaari woone maa hantum,
hunkuna zaaro wo. Hunkuna, zaari woone, Babila bonkoono na Urusalima
windi nda wongu. 3Ma misa ci mo dumo wo kaŋ ga murte se ka ne: Yaa no
Rabbi, Koy Beero ci:

Wa guuru kusu bambata dake,

W'a dake ka hari daŋ a ra!
Wa suuban ka sambu feeji kuro ra.
4 Wa ham toorimiyaŋ daŋ kuso ra
hala toorimi hanney afo kulu ma furo,
Kaŋ ci ham tanjey da kambey.
Araŋ m'a toonandi nda biri suubananteyaŋ.
5 Wa tuuri boobo daŋ a cire,
Wa naŋ a ma zarga ka boori,
Oho, d'a ra biriyey, ngey mo ma hina ka nin.

6 Woodin se Rabbi, Koy Beero ne:

Kaari gallo kaŋ gonda kuri,
Da kuso kaŋ a guuru hay-hay go a gaa,
Kaŋ a hay-hayo mo si fun a gaa!
Wa hamo kaa taray toorimi-toorimi, wa si suuban.

7 Zama wiyaŋ kuri go a ra,
A n'a gusam tondi daari boŋ.
A mana a gusam ganda laabo ra bo,
Kaŋ i ga hima k'a daabu nda laabu.
8 Ay futa ma tun se no ay n'a kuro mun tondi daaro boŋ,
Zama i ma s'a daabu,
Futa kaŋ ga taali bana nooya.

9 Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Kaari gallo kaŋ gonda wiyaŋ kuri!
Ay mo, ya danji funsuyaŋ tuuri citila, iboobo.
10 Ma tuuri citila, ma danji funsu a ma koroŋ,
Ma hamo hina a ma boori.
Ma foyo soogu ka kaa ka naŋ biriyey ma di.
11 Waato din gaa i ma kuso dake danjo boŋ koonu
hal a ma koroŋ.
A guuru-sayo ma ciray,
A kazaamatara ma manne a ra,
A hay-hayo mo ma ban.
12 A n'ay fargandi nda taabi,
Kulu nda yaadin a hay-hayyaŋ booba mana fun a gaa.
A hay-hayyaŋo si fatta bo,
Kala nda i n'a daŋ danji ra.

13 Ni kazaamatara ra gonda goy yaamo zama ay ba ay ma ni hanandi, amma hala hõ ni mana nyun ka hanan. Ni si ye ka nyumay ka hanan ni kazaamatara

gaa koyne, kala waati kaŋ ay n'ay futay korna kubandi ni boŋ.

14 Ay wo, Rabbi no k'a ci, a ga tabbat, ay g'a te mo. Ay si naŋ, ay si bakar, ay
si ba ye mo. I ga ciiti ni se ni fondey hina me, ni goyey hina me. Yaadin no
Rabbi, Koy Beero ci.

Ezeciyel wando buuyaŋo misa

15 Rabbi sanno kaa ay do mo ka ne: 16 «Boro izo, guna, ay ga ba ka ni bine
baakwa ta ni gaa fap, folloŋ! Amma ni ma si bu baray te, ma si hẽ, ni mo
mundey mo ma si dooru. 17 Ma bine jisi, amma manti nda gaabi bo. Ni ma si bu
baray te buukwa se. Ma ni boŋtoba didiji ni boŋo gaa, ma ni taamey daŋ ni cey
gaa, ma si ni me hamney daabu, ma si bu batu ŋwaari ŋwa mo.»

18 Ay binde salaŋ borey se susuba ra, wiciri kambo ra mo, a go, ay wando bu.
A suba mo ay te mate kaŋ i n'ay lordi nd'a.

19 Borey ne ay se: «Ni si misa woone feerijo ci iri se bo, mate kaŋ cine no a
bara nd'a iri se, za kaŋ ni goono ga hayey wo dumi te?»

20 Kala ay ne i se: Rabbi sanno no ka kaa ay do ka ne: 21 Ma salaŋ Israyla
dumo se ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay g'ay Nangu Hananta
ziibandi, sanda araŋ hino zamuuyaŋo, d'araŋ booro beeje haro, da haya kaŋ araŋ
biney ga farhã d'a. Araŋ ize arey da wayey, kaŋ yaŋ araŋ naŋ, takuba g'i zeeri.
22 Araŋ mo ga te sanda mate kaŋ cine ay te wo. Araŋ si araŋ me hamney daabu,
wala bu batu ŋwaari ŋwa. 23 Araŋ boŋtobayey ga goro araŋ boŋey gaa, araŋ
taamey mo araŋ cey gaa. Araŋ si bu baray wala hẽeni te, amma araŋ ga lakaw
ka halaci araŋ zunubey ra, araŋ ga duray araŋ da cara se. 24 Woodin gaa no ay
wo, Ezeciyel ga ciya alaama araŋ se. Hay kulu kaŋ ay te me-a-me, a cine no
araŋ mo ga te. Waati kaŋ cine woodin ga te, waato din gaa no araŋ ga bay kaŋ
ay no ga ti Rabbi, Koy Beero.

25 Ni binde, boro izo, hano kaŋ hane ay n'i wongu cinaro sambu i se, d'i darza
bine kaaniyo, d'i booro beeje haro, d'i laakal sinjiyaŋ haro, d'i ize arey da wayey
mo – 26 han din, zaari woodin ra, bora kaŋ du ka yana din ga kaa ni do, a ga ni
no baaru ni hanga ra. 27 Han din no ni meyo ga feeri bora kaŋ yana din se, ni ga
salaŋ, ni si ye ka dangay koyne. Woodin gaa no ni ga ciya i se alaama. I ga bay
mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Amonancey boŋ annabitara

25 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2 Boro izo, ma ni moyduma ye
Amon izey do haray. Ma annabitaray te ka gaaba nd'ey. 3 Ma ne Amon
izey se: Wa maa Rabbi, Koy Beero sanno: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ
ni ne: «Ahãa!» ay Nangu Hananta boŋ waato kaŋ i n'a ziibandi, da Israyla laabo
boŋ waato kaŋ i n'a ciya kurmu, da Yahuda dumo boŋ mo waato kaŋ i koy
tamtaray ra – 4 woodin sabbay se a go, ay mo, ay ga ni nooyandi wayna funay
haray izey se, ni ma ciya i wane. I ga ngey wongu gata sinji ni bindo ra, i ga
ngey nangorayey te ni ra. I ga ni tuuri izey ŋwa, i ga ni wa mo haŋ. 5 Ay ga
Rabba kwaara ciya yo kuray do, Amon kawyey mo feeji kurey naŋ-kaniya do.
Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi. 6 Zama yaadin no Rabbi, Koy Beero ci:

Za kaŋ ni kobi, ni na ni ce zimma, ni farhã mo da ni fundo donda-caray kulu Israyla laabo boŋ, 7a go binde, ay n'ay kambe salle ka gaaba nda nin. Ay ga ni nooyandi dumi cindey se wongu arzaka, ay ga ni tuusu ka kaa borey kundey ra, ay ga naŋ ni ma halaci ka ban ndunnya laabey ra, ay ga ni halaci mo. Woodin gaa no ni ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Mowab boŋ annabitara

8Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ Mowab da Seyir ne: «A go, Yahuda dumo, sanda ndunnya dumey kulu cine no,« 9woodin sabbay se, ay mo ga Mowab hirro candi ka ye banda a galley do haray. A galley kaŋ go a hiiro meyey gaa neeya: Bayt-Yesimot, da Baal-Meyon, da Ciriyat-Ayim, laabo darza haro no. 10Ngey nda Amon izey, ay g'i no wayna funay haray izey se. Ya i nooyandi i se i ma ciya i mayray hari, zama borey ma si fongu Amon izey gaa koyne ndunnya dumey game ra. 11Yaadin cine no ay ga ciiti toonandi nd'a Mowab boŋ. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Edom boŋ annabitara

12Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Edom na gaaba cabe Yahuda dumo se ka banayaŋ goy te, a na taali boobo te mo, za kaŋ a bana i gaa. 13Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kal ay m'ay kamba salle Edom boŋ, ay ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa a ra. Ay m'a ciya koonu za Teman gaa kal a ma koy Dedan gaa. I kulu, takuba g'i zeeri. 14Israyla borey kambe ra mo no ay g'ay banayaŋo te Edom borey boŋ. Ay futa d'ay dukuri korna no i ga goy d'a Edom boŋ, hala i ma bay ay banayaŋo gaa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Filistancey boŋ annabitara

15Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ Filistancey na banayaŋ goy te, i na donda-caray banayaŋ te ka halacandi da ibaretaray kaŋ go i se duumi, 16woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Kal ay m'ay kambe salle ka gaaba nda Filistancey. Ay ma Keratancey tuusu ka ban, ay ma teeko me gaa waney kaŋ cindi mo halaci. 17Ay ga banayaŋ bambata nda deeniyaŋ korno mo te i boŋ. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay na banayaŋ te i gaa.

Tir boŋ annabitara

26 I go no yaadin, jiiri way cindi fa ra, hando zaari sintina hane, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2Boro izo, za kaŋ Tir na Urusalima sanni te ka ne: «Ahãa! Nga kaŋ ci ndunnya dumey se furoyaŋ meyo, sohõ a ceeri, a feeri ay se. Sohõ ay no ga tonton, za kaŋ a ciya kurmu.» 3Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ya nin Tir, ay ga gaaba nda nin. Ay ga naŋ mo ndunnya dumi boobo ma tun ni gaa da wongu, sanda mate kaŋ cine teeko ga nga bondayey tunandi. 4Tir birni cinarey ga halaci, i m'a birni cinari kuukey zeeri mo. Ay mo g'a bagarmey koosu ka kaa a se, k'a ciya tondi koonu. 5A ga ciya hari ham taarey daaruyaŋ do teeko bindi ra, zama ay no ka salaŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. A ga ciya wongu arzaka mo ndunnya dumey se. 6A kawyey kaŋ go

teeko me gaa mo, wongu g'i wi da takuba. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

7Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga Babila bonkoono Nebukadnezzar candi ka kande Tir gaa, koyey bonkoono kaŋ go azawa kambe no. A ga kande bariyaŋ da torkoyaŋ, da bari-kariyaŋ, da wongu kunda boroyaŋ, jama boobo. **8**Takuba no a ga ni teeko me gaa kawyey wi d'a. A ga wongu fuyaŋ sinji ni se, a ma laabu gusam tulluwa ni se, a ma koray bambata tunandi ni se. **9**A ga garu baguyaŋ dubiyaŋ sinji ni se. Nga deesey no a ga ni birni cinari kuukey beeri ka zeeri nd'a. **10**A bariyey baayaŋo se no a ga ni daabu nda kusa. Ni birni cinaro ga zinji bari-karey yooja sabbay se, da wongu guuru bariyey, da torkey wane, waati kaŋ a ga furo ni birni meyey ra. I ga kaa sanda mate kaŋ cine i ga furo gallu ra kaŋ i na kortuyaŋ te birni cinaro ra. **11**A bariyey ce camsey no a ga ni fondey kulu taamu-taamu nd'a, a ga ni borey wi da takuba. Ni seeda tondi gaabikooney mo, a g'i zeeri kala ganda. **12**A ga ni arzaka ku wongu ra. Ni day da neera jinayey mo, a m'i ciya wongu arzaka. A ga ni birni cinaro zeeri, a ma ni windey kaŋ goray ga kaan halaci. Ni tondey da ni kataakey, hala nda ni laabu bulungo, i ga kond'ey ka gusam teeko bindo ra. **13**Ay ga naŋ ni dooney jinde ma ban, boro si ye ka maa moolo dooni mo koyne. **14**Tondi koonu no ay ga ni bare ka ciya, taaru yandiyaŋ nangu no ni ga ciya. Boro kulu si ye ka ni cina koyne, zama ay, Rabbi no k'a salaŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

15Yaa no Rabbi, Koy Beero goono ga ci Tir se: I ga maa ni kaŋyaŋo yooja, da borey kaŋ yaŋ maray durayyaŋey, waati kaŋ i ga wiyaŋo te ni ra. Manti teeku me gaa gorokoy ga jijiri humburkumay se, bo? **16**Teeku mayraykoyey kulu ga zumbu ka fun ngey koytaray kargey boŋ, i ma ngey koytaray kwaayey kaa, i ma ngey taalam bankaarayey foobu ka kaa ngey gaa, i ma ngey boŋ daabu nda jijiriyaŋ. I ma goro ganda laabo ra ka soobay ka gasi saaya kulu, boŋ-haway m'i di haya kaŋ du nin din sabbay se. **17**I ga soobay ka bu baray te ni se, i ma ne ni se:

«Mate no ni halaci nd'a ya-cine,
Nin teeku beerey nangora,
Gallu bambata, kaŋ gonda gaabi teeko do haray,
Nin da ni ra gorokoy,
Araŋ naŋ teeku me gaa gorokoy ma humburu!
18Sohõ gungey ga jijiri ni kaŋyaŋo hane.
Oho, hala nda gungey kaŋ go teeko ra,
I biney ga pati ni banyaŋo se!»

19Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Waato kaŋ cine ay na ni ciya kurmu koonu, sanda galley kaŋ sinda goroko ngey ra, waato kaŋ cine ay kande teeku harey ni boŋ, sanda hari bambatey na ni daabu nooya – **20**waati din gaa no ay ga ni zeeri wo kaŋ ga zulli ka koy Alaahara yaŋ banda, doŋ borey do nooya. Ya naŋ ni ma goro noodin laabo ra, kurmu kooney do yaŋ, za doŋ borey banda, ngey kaŋ yaŋ zulli ka koy guuso ra, zama i ma si goro ni ra koyne. I si ye ka

tonton ka ni no nangu koyne fundikooney laabo ra. 21Ni kokora ga ciya haŋ kaŋ
ga humburandi. Ye-ka-goono-yaŋ si cindi ni se. Borey ga ni ceeci, amma i si ye
ka di ni koyne. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Bu bara Tir se

27 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 2Ni binde, boro izo, ma bu baray te
Tir se. 3Ma ne Tir se, nga kaŋ a nangora go teeku me gaa, dillaŋey
kwaara no ndunnya dumey gungu boobo se, kaŋ yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Nin, Tir, ni ne: «Ay wo, ay booriyaŋo kubay!»
4Ni hirro, hala teekoy bindi ra no a go.
Ni cinakoy na ni booriyaŋo kubandi.
5Borey na ni kataakey kulu te da sipres* bundu
kaŋ fun Senir.
I na sedre* sambu ka fun d'a Liban
zama ngey ma te ni se hi bundu.
6I na ni hi kayey te da Basan shen nya bundu.
I na ni daba mo te da bunduyaŋ
kaŋ i fun d'ey Cittim gungey ra,
K'a taalam da cebeeri hinje zanjarmi-zanjarmiyaŋ.
7Ni hi zaarey, lin* baanoyaŋ no,
Kaŋ gonda Misira taalam kaymi,
Hal a ma ciya ni se liiliwal.
Suudi nda suniya kaŋ fun Elisa gungey ra
no ga ti ni tanda.
8Zidon da Arbad gorokoy,
Ngey no ga ti ni hiyey funkoy.
Amma ni wane goney, ya nin Tir,
Ni hiyey ra waney, ngey wo fondo cabekoyaŋ no.
9Gebal arkusey d'a goney,
Ngey no goono ga funay daabu ni se.
Teeku hiyey kulu da ngey goy-teerey care banda,
I go ni do zama ngey ma bar-ka-bare te
da ni day da neera jinayey.

10Persiya da Libi da Ludu go ni wongu marga ra,
Wongu boroyaŋ no.
Ni ra no i na ngey korayey da ngey wongu fuuley sarku,
I na ni darza tonton mo.
11Arbad borey da ni wongu marga,
I go care banda ni birni cinaro boŋ ga windi,
Wongaarey mo go ni cinari kuukey ra.
I na ngey korayey sarku
ni cinaro gaa nangu kulu ka windi,

I na ni booriyaŋo kubandi.

12Tarsis ya ni gaa dayko no, ni arzaka dumi-dumo baayaŋ se. I na ni
neerandey day da nzarfu, da guuru-bi, da guuru-kwaaray, da bidile.
13Yaban da Tubal da Mesek mo ni day da neerakoyaŋ no, i na ni jinayey day
da bannyayaŋ da guuru-say kusuyaŋ.
14Togarma kwaara borey ga kande bariyaŋ, da wongu bariyaŋ da
alambaanayaŋ ni neerandey se.
15Dedan borey mo ga day da neera te da nin, teeku me gaa laabu boobo ciya
ni habu. I goono ga kande ni se jinay ka barmay: cebeeri hinje da zam tuuri
bundu.
16Suriya mo ni gaa dayko no ni jinay booba sabbay se, i na day da neera te ni
gaa da emerodyaŋ, da suniya, da taalam goy, da lin* baano, da koral*, da rubi
tondiyaŋ.
17Yahuda nda Israyla laabo mo ni day da neerakoyaŋ no. I na ni neerandey
day da alkama kaŋ fun Minnit, da takulayaŋ, da yu, da ji, da safari ji.
18Damaskos mo ni gaa dayko no, ni jinay booba sabbay se, da ni arzaka
dumi-dumo kulu sabbay se. Helbon kwaara duvaŋo* da feeji hamni kwaaray,
ngey no a kande.
19Bedan da Yaban mo, Uzal no i fun. I day ni gaa guuru kaŋ ga nyaale, da
kassiya, da kaana kaŋ yaŋ go ni neerandey ra.
20Dedan kande ni se bari kaarimi zaara caadante yaŋ.
21Laarabey laabu da Kedar koyey kulu ni gaa daykoyaŋ no, feej'ize yaŋ da
feeji gaaru yaŋ, da hincinyaŋ no i kande ka day d'a.
22Seba da Ra-Amma dillaŋey mo, ni day da neera teeko yaŋ no. I kande
jinay haw kaanokoy kaŋ bisa i kulu darza, da tondey kulu kaŋ ga caada, da
wura mo, ni neerandi jinayey banandi nooya.
23Haran da Kanne da Eden, da fatawc'izey kaŋ yaŋ fun Seba da Assiriya da
Cilmad, ngey mo na day da neera te da nin. **24**Ni dillaŋey nooya, bankaaray
darzantey wane, suudi turmi nda taalam goy, tatari daariji caadante dumi boobo
koy go ni neerandi jinayey ra.

25Tarsis hiyey, ngey no ga kande ni neerandi jinayey,
Yaadin cine no ni go d'a,
Ni ciya darzakoy gumo teeku bindo ra.
26Ni hi funkoy konda nin hari bambatey ra.
Wayna funay haray hawo na ni ceeri teeko bindi ra.
27Ni arzaka da ni jinayey kaŋ ni ga neera,
Da ni day da neera waney,
Ni hi goy-teerey, da ngey, ni wane teeku fondo cabekoy,
Da borey kaŋ yaŋ goono ga hi fune daabu,
Da ni jinay barmaykoy,
Da ni soojey kulu kaŋ go ni banda,
Da jama kulu kaŋ go ni bindo ra,

I kulu ga kaŋ teeku bindo ra
hano kaŋ hane ni ga halaci.
28Ni wane teeku fondo cabekoy yooje beero maayaŋ
ga naŋ kwaara cey ma gasi.
29Ni funkoy kulu, da goy-teerey, da fondo cabekoy kulu,
I ga fun ngey hiyey ra ka kay taray
30ka ngey jindey sambu.
I ma baray ni se da bine korno,
I ma laabu gusam ngey boŋ, i ma bimbilko boosu ra.
31I ma ngey boŋ cabu kol-kol ni *bu bara* se,
I ma bufu zaara haw.
I ga hẽ ni se da bine saray da bu baray korno.
32I hẽeno ra i ga bu baray jinde sambu
ka bu baray te ni se,
I ma ne: «May no ga hima Tir,
Nga kaŋ dangay teeko bindi ra?
33Waati kaŋ ni day da neera jinayey koy harey boŋ,
Ni na ndunnya dumi boobo kungandi.
Ni na ndunnya koyey arzakandi gumo da ni arzaka baayaŋo,
Da ni day da neera mo.
34Alwaato kaŋ ni ceeri teeko ra, hari guusuyaŋo ra,
Ni day da neera, da ni jama kulu mo kaŋ ni banda.
35Teeku me gaa gorokoy kulu joote ni sabbay se.
I koyey humburu gumo ni se, i moydumey sara.
36Ndunnya dumey dillaŋey go ga ni hahaara,
Ni ciya humburkumay hari,
Goray mana cindi ni se koyne, hal abada.»

Tir bonkoono kaŋyaŋo annabitara

28 Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: 2Boro izo, ma ne Tir mayraykoyo se: Ma maa haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero ci. A ne:

Za kaŋ ni bina beeri, ni ne mo:
«Ay ya irikoy fo no.
Irikoyey karga ra no ay bara ga goro, teekoy game ra.»
Kulu nda yaadin ni ya boro day no.
Ni manti Irikoy bo,
Baa kaŋ ni na ni bina sinji danga Irikoy bina cine.
3A go, ni bisa Daniyel laakal.
Gundu fo si no kaŋ ga tugu ni se.
4Ni laakalo da ni fahama do no
ni du yulwa ni boŋ se.
Ni du wura da nzarfu ni jisiro ra mo.
5Ni laakal beero da ni day da neera do no

ni naŋ ni duura ma baa,
Ni bina mo beeri ni duure booba sabbay se.

6A binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Za kaŋ ni na ni bina ciya sanda Irikoy bina cine,
7Ay mo, kal ay ma yawyaŋ candi ka kande ni gaa,
Dumi fo nooya kaŋ sinda bakaraw ka bisa i kulu.
I ga ngey takubey foobu
ka wongu nda ni laakal hanna din,
Hal i ma ni darza ziibandi.
8I ga ni zullandi kala ma koy guuso ra.
Ni ga bu mo da buuyaŋo kaŋ dumi
borey kaŋ yaŋ i wi teeku bindi ra din bu.
9Hala hõ ni ga ne nga kaŋ ga ni wi din se
kaŋ ni ya Irikoy no?
Ni ya boro day no!
Ni wo manti Irikoy no, bora kaŋ ga ni wi din kambe ra.
10Buuyaŋ kaŋ dumi boro kaŋ sinda dambanguyaŋ ga bu,
A cine no ni ga bu yawey kambe ra,
Zama ay no k'a ci.

Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
11Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne, ka ne: **12**Boro izo, ma bu baray sanni te Tir bonkoono boŋ. Ma ne a se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Waato ni ga kubay kap! ni go toonante da laakal,
Da boori hanno mo.
13Irikoy kalo Eden ra no ni goro waato.
Tondi darzante kulu ciya ni daabiri, ngey:
Sardiyus* da topaz*, da daminti, da beril*, da oniks*,
Da yaspidi*, da safir*, da karbonkal*, da emerod*, yaŋ.
Ni gaayyaŋ harey da ni taalam harey mo wura yaŋ no.
Hano kaŋ hane i na ni taka din no i na ngey mo soola.
14Waato, nin no ga ti ciiti malayka* suubananta,
kaŋ ga hallasi goy te.
Ay na ni sinji Irikoy tondi hananta boŋ,
Ni dira tondi danjikoyey game ra mo.
15Za hano kaŋ hane ay na ni taka,
Ni ya toonante no ni muraadey kulu ra,
Hal a to hano kaŋ hane
ay na adilitaray-jaŋay gar ni bina ra.
16Ni day da neera booba do no
ni bina to da toonye goy, ni na zunubi te mo.

Woodin se no ay na ni tuti ka kaa Irikoy tondo boŋ,
Ni ya iziibo no.
Ya nin, malayka kaŋ ga hallasi goy te,
Ay na ni halaci ka ni kaa tondi danjikoyey game ra.
17 Ni bina beeri ni booriyaŋo sabbay se.
Ni fundo darza na ni laakalo hasara.
Woodin se no ay na ni soote ganda.
Ay na ni salle koyey jine,
I ma mo daaru ka ni guna.
18 Ni goy laalo booba do,
Da ni day da neera adilitaray-jaŋay ra do no
ni na ni nangoray hanney ziibandi.
Woodin se no ay naŋ danji ma fatta ni ra ka ni ŋwa.
Ay na ni ciya boosu ndunnya ra
borey kulu kaŋ ga ni gomdo yaŋ se, i ma di nin.
19 Ndunnya dumey ra,
Ni baykoy kulu ga humburu ni sabbay se.
Ni kokora ga ciya haŋ kaŋ ga humburandi.
Goray mana cindi ni se koyne hal abada.

Sidon boŋ annabitara

20 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 21 Boro izo, ma ni moyduma ye Sidon haray. Ni ma annabitaray te ka gaaba nd'a 22 ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

A go, ya nin Sidon, ay ga gaaba nda nin,
Ay ga du beeray ni do.
Borey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi,
Waati kaŋ ay na ciiti toonandi a se,
Y'ay hananyaŋo bangandi a ra mo.
23 Zama ay ga balaaw da kuri donton a fondey ra.
Borey kaŋ maray ga soobay ka kaŋ a ra,
Takuba kaŋ go a ra kuray kulu sabbay se.
Waato din gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

24 Tuuri karjikoy kulu si cindi koyne kaŋ ga Israyla dumo gooru. Gurzugay karji fo mo si no koyne kaŋ ga fun i waato dondakoy kulu kaŋ go i windanta ra. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, Koy Beero.
25 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ga Israyla dumo margu ka fun d'a dumi cindey ra, nangey kaŋ i say ka koy. Ay ga hanan mo i do ndunnya dumey jine. D'ay na woodin te, waato din gaa no i ga goro ngey laabo kaŋ ay n'ay tamo Yakuba no din ra. 26 I ga goro a ra baani, oho, i ga windiyaŋ cina. I ga reyzin* kaliyaŋ tilam, i ma goro baani a ra, waati kaŋ cine ay na ciiti toonandi i dondakoy kaŋ go i windanta kulu boŋ. Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ngey Irikoyo.

Misira boŋ annabitara.

29 Jiiri wayanta ra, a handu wayanta jirbi way cindi hinkanta hane no
Rabbi sanno kaa ay do ka ne: **2**Boro izo, ma ni moyduma ye Misira
bonkoono Firawna do haray, ka annabitaray te ka gaaba nd'a, nga nda Misira
kulu. **3**Ma salaŋ ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Guna, ya nin, Misira Bonkoono Firawna,
Ay ga gaaba nda nin
kaŋ ci hari ham bambata kaŋ ga humburandi,
Kaŋ ga kani nga isey ra, nin kaŋ ne:
«Ay Nil isa ya ay wane no,
Ay no k'a te ay boŋ se!.»
4Amma ay ga darb'ize beeri daŋ ni garbey ra,
Ay ma naŋ ni isey ra hari hamey mo
ma naagu ni kobtey gaa,
Ay ma ni candi ka kaa taray ni isey ra,
Nin da hari ham kulu kaŋ goono ga
naagu ni kobtey gaa ni banda.
5Ay ma ni furu saajo ra mo ka fay da nin noodin,
Nin da ni isey hari hamey kulu.
Batama koonu ra no ni ga kaŋ,
Ni si ye ka margu, i si ni fiji mo.
Ay na ni nooyandi ganji hamey da beene curey se,
Ni ma ciya i se ŋwaari hari.

6Gaa no Misira gorokoy kulu ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, za kaŋ i ciya
Israyla dumo se kwaari goobu.
7Waato kaŋ i na ni di da ngey kambey, kala ni ceeri, ni na i jase boŋey kulu
tooru-tooru mo. Waato kaŋ i jeeri ni gaa, ni ceeri, ni naŋ mo i cantey kulu ma
goori.
8Woodin sabbay se, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Guna, ay ga kande ni gaa
takuba, ay ma boro nda alman kulu tuusu ka kaa ni ra. **9**Misira laabo mo ga ciya
kurmu, batama koonu. Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.
Za kaŋ ni ne: «Nil isa ya ay wane no, ay no k'a te,« **10**ay binde goono ga
gaaba nda nin. Ay ga gaaba nda ni isey, ay ga naŋ mo Misira ma ciya kurmu,
batama kwaaray koonu soosay, za Migdol gaa kal a ma koy Siyen gaa, kala
Etiyopi hirro gaa. **11**Boro ce si gana a ra, alman ce mo si gana a ra, i si goro a ra
mo, kala jiiri waytaaci ma kubay. **12**Yaadin cine no ay ga Misira laabo ciya
kurmu nd'a, laabu cindey kaŋ go kurmu yaŋ game ra. A galley mo ga ciya
kurmuyaŋ, gallu cindey kaŋ i bagu-bagu yaŋ game ra, kal a ma to jiiri waytaaci.
Ay ga Misirancey say-say no ndunnya dumey ra, ya i fay-fay ndunnya laabey
ra.
13Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Jiiri waytaaca din bananta ay ga

Misirancey margu ka fun d'ey ndunnya dumey ra, nangey kaŋ i say ka koy.
14Ngey kaŋ i konda tamtaray, ay g'i ye Misira. I ma ye Patros laabu, i asuli
laabo no. I ma ciya mayray kayniyo noodin. 15I mayra ga ciya mayray kaŋ ga
kayna nda ikulu mayrayey ra. I si ye ka ngey boŋ tunandi mo koyne ndunnya
dumey boŋ. Ay g'i zabu hal i ma si ye ka ndunnya dumey may koyne. 16Israyla
dumo mo si ye ka de i gaa koyne, kal i ma fongu ngey waato zunubey gaa,
zama se i miila ngey ma koy Misira do haray. Waato din no i ga bay kaŋ ay no
ga ti Rabbi, Koy Beero.

17I go no, jiiri waranka cindi iyyanta ra, a handu sintina, hando jirbi sintina
hane, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 18Boro izo, Babila bonkoono
Nebukadnezzar na nga wongu marga daŋ i ma kookari te gumo Tir boŋ, hala
boro kulu boŋ te buulal, jase boŋ kulu mortu mo. Kulu nda yaadin a mana du
hay kulu alhakku nga nda nga wongu marga kulu se Tir do haray, taabo kaŋ a te
a boŋ din wane. 19Rabbi, Koy Beero binde ne: A go, ay ga Misira laabo
nooyandi Babila bonkoono Nebukadnezzar se. A g'a arzaka booba ku, a ma
wongu arzaka ta, a m'a ŋwa wongu arzaka ŋwaari, a wongu marga alhakko
nooya. 20Ay n'a no Misira laabo, a goyo kaŋ a te din alhakku nooya, zama i goy
ay se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
21Han din hane no ay ga daŋ hilli fo ma fatta Israyla dumo se. Ni mo, ay ga
ni meyo feeri i game ra. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Misira se bu bara

30 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2Boro izo, ma annabitaray te ka
ne: Yaa no Rabbi Irikoy ci:

Wa wurru ka ne: «Kaari zaaro din se!»
3Zama zaaro maan, danga Rabbi zaaro maan nooya.
A ga ciya beene hirriyaŋey han,
A ga ciya dumi cindey waado alwaati.
4Takuba ga kaa Misira gaa.
Gurzugay ga bara Etiyopi ra,
Waati kaŋ borey kaŋ wongu ga wi yaŋ goono ga kaŋ Misira ra,
A g'a arzaka ku, a g'a dabey bagu-bagu mo.

5Etiyopi, da Libi, da Ludu, da Laarabey laabo kulu, da Kub, da amaana laabo
izey, takuba g'i zeeri Misira banda.
6Yaa no Rabbi ci:

Ngey din kaŋ goono ga Misira gaabandi,
Ngey mo ga kaŋ. A hino boŋbeera ga ye ganda.
Za Migdol gaa kal a ma koy Siyen gaa,
I kulu ga kaŋ da takuba a ra.
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

7I ga ciya kurmuyaŋ
laabey kaŋ sinda gorokoyaŋ game ra.
A galley mo go galley kaŋ i bagu-bagu yaŋ game ra.
8I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi,
D'ay na danji daŋ Misira gaa.
A gaakoy mo, i kulu ga ceeri.

9Han din hane diyayaŋ ga fun ay do ka koy hiyaŋ ra zama i ma Etiyopi borey kaŋ goro baani samay ra humburandi. Gurzugay ga kaa i gaa sanda Misira zaaro cine wane. Zama nga neeya: a goono ga kaa!
10Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Ay ga Misira borey ban
Babila bonkoono Nebukadnezzar kambe ra.
11Nga nda nga borey care banda,
Ngey kaŋ biney ga bi ka bisa dumey kulu,
Ay g'i candi ka kand'ey,
Zama ngey ma laabo halaci se.
I ga takuba foobu ka Misira wongu,
I ma laabo toonandi nda borey kaŋ i wi mo.
12Ay ga naŋ Nil goorey ma sundu,
Ya laabo neera boro laalo fooyaŋ se.
Ya laabo nda haŋ kaŋ go a ra kulu
ciya kurmu yawyaŋ kambe ra.

Ay, Rabbi no k'a ci.

13Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Ay ga toorey halaci,
Ya naŋ mo himandi-himandey ma ban Nof ra.
I si ye ka mayko fo daŋ koyne kaŋ Misira ize no.
Ay ga humburkumay daŋ Misira laabo ra mo.
14Patros mo, ay g'a ciya kurmu,
Ya danji daŋ Zowan gaa,
Kwaara kaŋ se i ga ne Nof mo,
Ya ciiti toonandi a ra.
15Ay g'ay futa gusam Sin boŋ,
Kaŋ ci Misira wongu cinaro,
Ya No kwaara jama mo alandaaba.
16Ya danji daŋ Misira laabo gaa.
Sin ga koli foyriyaŋ ra, i ga Nof bagu,
Nof mo ga di taabi han kulu.

17 Aben da Pibeset ra sahãkooney, takuba g'i zeeri,
I wayborey mo ga koy tamtaray ra.
18 Tafanes ra mo, wayna ga te kubay
waati kaŋ cine ay na Misira caley* ceeri noodin.
A hino boŋbeera mo ga ban noodin a ra.
Nga bumbo din mo, buru g'a daabu,
A ize wayey mo ga koy tamtaray ra.
19 Yaadin cine no ay ga ciiti toonandi nd'a Misira gaa,
I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

20 Jiiri way cindi fa ra, a handu sintina, jirbi iyyanta hane, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 21 Boro izo, ay na Misira bonkoono Firawna kambe ceeri. A go mo, i man'a didiji a ma dabu ka te baani se, kaŋ ga naŋ a ma te gaabi kaŋ ga takuba gaay. 22 Woodin sabbay se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ga gaaba nda Misira bonkoono Firawna, ay g'a kambey ceeri-ceeri, wo kaŋ gonda baani da wo kaŋ jin ka ceeri din. Ay ma naŋ takuba ma fun a kambe ra ka kaŋ. 23 Ay ma Misirancey say-say ndunnya dumey ra, ay g'i fay-fay laabu cindey ra. 24 Zama ay ga Babila bonkoono kambey gaabandi k'ay takuba daŋ a kambe ra. Amma ay ga Firawna kambey ceeri-ceeri, zama a ma duray a jine nda durayyaŋ danga boro kaŋ gonda buuyaŋ marayyaŋ wane. 25 Yaadin cine no ay ga Babila bonkoono kambey gaabandi nd'a, amma Firawna waney ga sooli. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, saaya kaŋ cine ay n'ay takuba daŋ Babila bonkoono kambe ra, a n'a salle mo ka gaaba nda Misira laabo. 26 Waato kaŋ ay na Misirancey say-say ndunnya dumey ra, k'i fay-fay ndunnya laabey ra, i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Sedre nya kaŋ i wi misa

31 I go no, jiiri way cindi fa ra, a handu hinzanta zaari sintina, kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 2 Boro izo, ma ne Misira bonkoono Firawna nda nga jama marga se:

Ni ya may wadde no, ni beera do haray?
3 A go, Assiriya ya sedre* no Liban ra
da kambe hannoyaŋ kaŋ gonda bi.
A ga ku, kal a boŋo koy ka to hala burey ra.
4 Hari no k'a kuru, laabo cire haro naŋ a ma ku,
A goorey n'a tilamyaŋ do kulu windi,
A hari laawaley mo koy saajo tuurey kulu do.
5 A se no a ku da saajo tuurey kulu.
A kambey baa gumo,
I ku, i zay mo hari booba sabbay se.
6 Beene curayzey kulu na ngey fitiyaŋ te a kambey boŋ,
Ganji hamey kulu na ngey izey hay a kambey cire,
Ndunnya dumi beerey mo goro a biyo ra.

7Yaadin cine no a ciya ihanno
nga beera da nga kambe kuuyaŋo do,
Zama a kaajey to hari boobo gaa.
8Sedrey kaŋ go Irikoy kalo ra si kar a gaa,
Sipres tuurey mana to a kambey beera cine,
Plantan tuurey mo mana to a kambe kayney beera gaa.
Tuuri fo mo si no Irikoy kalo ra
kaŋ i ga kar a booriyaŋo gaa.
9Ay no k'a ciya ihanno,
Za kaŋ ay n'a no kambe boobo,
Hala tuurey kulu kaŋ go Eden,
Irikoy kalo ra, i canse a gaa.

10Woodin se binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ a beeri nga kuuyaŋ gaa, a na nga boŋ salle hala beene burey gaa, a bina mo beeri a kuuyaŋo sabbay se, **11**ay mo, kal ay m'a daŋ dumi cindey koy fo kambe ra. Nga mo, daahir a ga goy Assiriya gaa a laala hina me. Ay n'a gaaray no. **12**Ndunnya dumey ra yawyaŋ kaŋ ga humburandi, i n'a beeri ka zeeri ka fay d'a mo. Tondi kuukey boŋ da goorey kulu ra no a kambey kaŋ. A kambe kayney mo, i kulu ceeri-ceeri hari zuray kulu me gaa yaŋ. Ndunnya dumey kulu mo tun ka fun a biyo ra k'a naŋ. **13**A kurmey boŋ no beene curey kulu ga goro, ganji hamey kulu mo ga kani a kambey boŋ. **14**I na woodin te no zama hari me gaa tuurey kulu ma si ngey boŋ beerandi ngey kuuyaŋo sabbay se. I ma si ngey boŋ salle mo ka to beene burey gaa haray. I hinkoyey mo kaŋ ga hari haŋ, i kulu ma si tun ka kay ka ngey kuuyaŋo cabe. Zama i kulu, i n'i nooyandi buuyaŋ se, yongo ndunnya se ganda nangey ra yaŋ, borey izey game ra, ngey da borey kaŋ yaŋ ga zulli ka koy guuso ra care banda.

15Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Hano din kaŋ hane a zulli ka koy Alaahara din, ay naŋ i ma bu baray te han din. Ay na guusuyaŋey daabu a boŋ, ay kaseeti a isey gaa, hari boobey mo kay. Ay daŋ Liban ma bu baray te a sabbay se, saajo tuurey kulu mo lakaw a sabbay se. **16**Ay naŋ ndunnya dumey ma jijiri a kaŋyaŋo yooja maayaŋ se, waato kaŋ cine ay n'a tuti ka kond'a Alaahara, ngey kaŋ ga zulli ka koy guuso ra yaŋ banda. Eden tuurey, hari hankoy kulu, da Liban wane suubanantey kaŋ boori nda i kulu, i du kunfayaŋ ndunnya se ganda nangey ra. **17**Ngey mo, i zumbu Alaahara ra a banda, ngey kaŋ yaŋ takuba wi din do. Oho, ngey kaŋ ciya a kambey, sanda a biyo ra gorokoy nooya dumi cindey ra.

18May no ga ti ni wadde binde darza nda beeray cine ra Eden tuurey ra? Kulu nda yaadin, i ga ni zumandi hala ndunnya se ganda nangey ra, Eden tuurey banda. Ngey kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ, i bindo ra no ni ga kani, da ngey kaŋ yaŋ takuba wi din banda mo.

Firawna nda nga jama kulu nooya, yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Bu bara Firawna se

32 Jiiri way cindi hinkanta ra, a handu way cindi hinkanta zaari sintina,
kala Rabbi sanno kaa ay do ka ne: **2**Boro izo, ma bu baray te Misira
bonkoono Firawna boŋ, ka ne a se:

I na ni deedandi nda muusu beeri ize ndunnya dumey ra,
Da ham beeri kaŋ go teekoy ra mo.
Ni ga bagu ka fatta ni isey ra,
Ni ga harey butugu nda ni cey,
Ni g'i isey ziibandi mo.

3Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

Ay g'ay taaro salle ka ni daabu nd'a,
Ndunnya dumey ra jama boobo care banda,
I ga ni candi mo ka kande ay taaro ra.
4Ay ga fay da nin mo taray.
Ya ni furu saajo batama ra,
Ya naŋ beene curey kulu ma zumbu ni boŋ,
Ya ndunnya hamey kulu kungandi nda nin mo.
5Ay ma ni hamo daaru tondi kuukey boŋ,
Ya goorey toonandi nda ni ham fumba.
6Ay ga laabo tayandi,
Nango kaŋ ni goono ga zi ni kuro ra,
Kal a ma koy tondi kuukey gaa.
Hari zuru fondey mo ga to nda nin.
7Waato kaŋ ay na ni danjo wi, ay ga beena daabu,
Ya handariyayzey bare ka ciya kubay,
Ya wayna daabu nda buru,
Hando mo si nga kaaro no.
8Ay ga beene annurey kulu kaŋ ga nyaale
bare ka ciya kubay ni boŋ,
Ya naŋ ni laabo ma te kubay.
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

9Ay ga ndunnya dumi boobo biney kankam,
Waati kaŋ cine ay konda ni halaciyaŋo baaru
ndunnya dumey game ra,
Hala nda laabuyaŋ kaŋ ni mana bay baa ce fo.
10Haciika, ay ga naŋ ndunnya dumi boobo
ma joote ni sabbay se.
I bonkooney mo ga humburu gumo ni sabbay se,
Waati kaŋ cine i di ay go g'ay takuba feeni ngey jine.
I ga soobay ka jijiri saaya kulu,

Boro fo kulu gaahamo ga jijiri nga fundo sabbay se,
Ni kaŋyaŋo hane.

11Zama Babila bonkoono takuba ga kaŋ ni boŋ.
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
12Hinkoyey takubey no ay ga naŋ
i ma ni jama zeeri nd'ey,
I kulu ndunnya dumey koyyaŋ no kaŋ ga humburandi.
I ga Misira boŋbeera hasara, a jama kulu mo ga halaci.
13Ay g'a almaney kulu halaci mo,
Wo kaŋ yaŋ goono ga goro hari boobey meyey gaa.
Boro ce si no, alman ce kobsi mo si no kaŋ g'i butugu.
14Waato din gaa no ay ga naŋ i harey ma te tisiyu.
I isey ma zuru *nda albarka* sanda ji cine.
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
15Waato kaŋ ay na Misira laabo ciya kurmu,
Laabu kaŋ jaŋ hay kulu kaŋ a goro nd'a waato,
Waato kaŋ ay na boro kulu kaŋ go ga goro a ra kar,
Waati din no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

16Bu baray nooya kaŋ i g'a te dooni, yaadin no ndunnya dumey izey wayey ga bu baray te d'a. Misira, hala nd'a jama kulu se mo i ga bu bara din te. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

17I go no, jiiri way cindi hinkanta ra, hando jirbi way cindi guwanta hane no, Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: **18**Boro izo, ma baray Misira jama marga se. M'a zumandi, nga nda ndunnya dumi darzakoyey ize wayey, i ma koy Alaahara, ngey nda borey kaŋ ga zulli ka koy guuso ra care banda. **19**May no ni boori nd'a? Soobay ka zulli! Ni ga kani borey kaŋ sinda dambanguyaŋ banda. **20**Borey kaŋ i ga wi da takuba din ra no i ga kaŋ. I na takuba waadu a se, i m'a ku mo, nga nda nga jama marga. **21**Hinkoyey ra gaabikooney ga Misira nda nga amaana borey sanni te kaŋ ga fun Alaahara bindo ra. I ga ne: «I kaŋ! I kani siw! ngey kaŋ yaŋ sinda dambanguyaŋ, kaŋ yaŋ takuba wi din.»

22Assiriya go noodin, nga nda nga jama kulu, a saarayey n'a windi. Borey kaŋ bu kulu, takuba no k'i zeeri. **23**I saarayey go hala guuso daba bananta. A jama mo go g'a saara windi, ngey kaŋ bu kulu, takuba no k'i zeeri, ngey kaŋ na borey humburandi fundikooney laabo ra nooya.

24Elam go noodin, nga nda nga jama kulu, i go g'a saara windi. Borey kaŋ bu kulu, takuba no k'i zeeri. I koy Alaahara dambanguyaŋ si, ngey kaŋ ga humburandi waato fundikooney laabo ra. I haawo go i gaa ga jare ga koy, ngey nda guuso ra zulliko cindey care banda. **25**I na daari daaru a se borey kaŋ i wi din game ra, nga nda nga jama kulu. I saarayey go a windanta, i kulu sinda dambanguyaŋ, borey kaŋ takuba zeeri nooya, (baa kaŋ i ciya humburkumay hari yaŋ fundikooney laabo ra). I na ngey haawo jare, ngey nda borey kaŋ ga zulli ka koy guuso ra care banda. I n'i daŋ borey kaŋ i wi din game ra.

26Mesek da Tubal da ngey jama marga kulu go noodin, i saarayey go g'i
windi. I toonando kulu kaŋ sinda dambanguyaŋ no. Takuba n'i zeeri, baa kaŋ i
ciya humburkumay hariyaŋ fundikooney laabo ra. 27I si kani doŋ hinkoyey
banda, borey kaŋ sinda dambanguyaŋ din do haray, ngey kaŋ zulli ka koy
Alaahara nda ngey wongu jinayey care banda. I na ngey takubey jisi ngey boŋ
cire, amma i laala alhakko go i biriyey boŋ, baa kaŋ yaarukomey din ciya
humburkumay hariyaŋ fundikooney laabo ra.
28Amma nin wo, Firawna, i ga ni ceeri no borey kaŋ sinda dambanguyaŋ
bindi ra. Ni ga kani borey kaŋ takuba zeeri din banda.
29Edom mo go noodin, a koyey d'a mayraykoyey kulu, da ngey hin kulu. I n'i
jisi no borey kaŋ takuba zeeri din banda. I ga kani, ngey nda borey kaŋ sinda
dambanguyaŋ care banda, da ngey mo kaŋ ga zulli ka koy guuso ra.
30Azawa kambe haray koyey kulu mo go noodin, da Zidonancey kulu, kaŋ
yaŋ zulli haawi ra borey kaŋ i wi din banda, hala nda ngey humburandiyaŋo kaŋ
i cabe ngey hino do. Borey kaŋ sinda dambanguyaŋ no, i go ga kani, ngey da
ngey kaŋ takuba zeeri care banda. I haawo go i se ga jare, ngey nda borey kaŋ
ga zulli ka koy guuso ra care banda.
31Firawna ga di ey. A ga du yaamaryaŋ nga jama kulu kaŋ takuba zeeri din
sabbay se – Firawna nda nga marga kulu nooya. Yaadin no Rabbi, Koy Beero
ci. 32Zama baa kaŋ ay n'a ciya humburkumay hari fundikooney laabo ra, kulu
nda yaadin ay g'a kanandi borey kaŋ sinda dambanguyaŋ bindo ra, nga nda
ngey kaŋ takuba zeeri din care banda, sanda Firawna nda nga jama kulu nooya.
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Annabo ga ti laabu batukwa

33 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2Boro izo, ma salaŋ ni borey se ka
ne: Hala day ay na takuba candi ka kande laabu fo gaa, laabo din borey
mo ga boro fo suuban ngey game ra, i ga bora din daŋ a ma ciya ngey se
batuko. 3Nga mo, d'a di takuba goono ga ba ka kaa laabo din gaa, a ma hilli kar
ka borey kaa baaru. 4To, boro kulu kaŋ maa hillo hẽeno, a na saalay kaa mo, da
takuba kaa ka bora din ŋwa, kal a kuri alhakko ma goro nga bumbo din boŋ.
5Zama a maa hillo hẽeno, a na saalay kaa ka muray. A kuro alhakko go a boŋ,
zama nd'a na bayrandiyaŋo saal, doŋ a ga du ka yana nda nga fundo. 6Amma
hala day batukwa di takuba goono ga kaa, a mana hilli kar mo, jama mo mana
du baaru, kala takuba kaa ka boro fo ŋwa i ra – boro woodin, a taalo ra no i n'a
wi, amma ay g'a kuro alhakko ceeci batukwa gaa.
7Yaadin cine no ni go, nin, boro izo: ay na ni daŋ ma ciya batuko Israyla
dumo se. Woodin sabbay se no, ni ma maa sanni kaŋ ay meyo ga ci ka kaseeti i
gaa ay se. 8D'ay ne boro laalo se: Ya nin boro laalo, daahir no ni ga bu – ni mo,
ni mana salaŋ zama ni ma boro laala din kaseeti hala a ma nga fonda naŋ, to,
boro laala din ga bu nga taalo ra. Amma ay g'a kuro alhakko hã ni gaa. 9Amma,
hala day ni na boro laala kaseeti zama a ma fay da nga fonda, nga mo, a mana
bare ka nga fonda naŋ, kulu a ga bu nga taalo ra, amma nin wo, ni na ni fundo
kaa kambe.

10Ni mo, boro izo, ni ma ne Israyla dumo se: Araŋ wo ne: «Iri taaley da iri
zunubey go iri boŋ. Iri go ga ban mo i sabbay se. Mate no iri ga te ka faaba nd'a
binde?» 11Kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ze d'ay fundo, ay
sinda kaani maayaŋ fo boro laalo buuyaŋ se. Dambe day ilaala din ma bare ka
fay da nga fonda, hal a ma funa. Wa bare, wa bare fa! ka fay d'araŋ fondo
laaley! Ya Israyla dumo, ifo se no araŋ ga ba araŋ ma bu?
12Ni mo, boro izo, ma ne ni borey se: Adilante adilitara s'a faaba han kaŋ
hane a na taali te bo. Laalakoy mo, a laala s'a zeeri han kaŋ hane a bare ka fay
da nga goy laaley. Adilante mo si hin ka funa nga adilitara sabbay se han kaŋ
hane a na zunubi te. 13D'ay ne adilante se kaŋ daahir a ga funa, da nga mo de
nga boŋ adilitara gaa hal a na taali te mo, i si fongu a adilitaray goyey kulu kaŋ
a te gaa, amma a taalo kaŋ a te din se no a ga bu. 14Hala hõ mo koyne, d'ay ne
boro laalo se kaŋ daahir a ga bu – nga mo, d'a bare ka fay da nga zunubo, a na
haŋ kaŋ ga saba da haŋ kaŋ ga halal te mo, 15sanda nga din, ilaala, d'a na tolme
yeti nga koyo se, a na haŋ kaŋ nga kom mo yeti koyne, a na hin sanney kaŋ ga
kande fundi gana, a mana zunubi fo te – daahir a ga funa no, a si bu bo. 16A
zunubey kaŋ a te din, i si baa afolloŋ gaay a boŋ koyne, za kaŋ a na haŋ kaŋ ga
saba nda haŋ kaŋ ga halal te. Daahir no a ga funa.
17Kulu nda yaadin, ni borey goono ga ne: «Koy Beero fonda no si saba,«
amma ngey din, i fondey day no si saba. 18Da adilante bare ka fay da nga
adilitara, a na zunubi te mo, a ga bu woodin sabbay se. 19Wala mo, da boro
laalo no ka bare ka fay da nga laalayaŋo, a go mo, a ga haŋ kaŋ ga saba nda haŋ
kaŋ ga halal te, woodin sabbay se no nga mo ga funa. 20Amma araŋ ne: «Koy
Beero fonda no si saba.» Ya araŋ Israyla dumo, araŋ afo kulu, bora fonda boŋ
no ay ga ciiti a se.

Urusalima kwaara kaŋyaŋo hane

21Iri tamtara jiiri way cindi hinkanta, a handu wayanta, jirbi guwanta hane,
kala boro fo kaŋ du ka yana Urusalima ra kaa ay do ka ne: «I na gallo ŋwa!»
22Hala bora kaŋ du ka yana din ga kaa, wiciri kambo, kulu Rabbi kamba go ay
boŋ. A n'ay meyo fiti mo, hala waati kaŋ cine bora din kaa susuba ra, ay meyo
go feerante, kaŋ ay mana ye ka dangay koyne.
23Alwaato din ra Rabbi sanno kaa ay do ka ne: 24Boro izo, ngey kaŋ goono
ga goro nangu kurmey wo ra Israyla laabo ra, i goono ga ne: «Ibrahim ya boro
folloŋ no, a na laabo kulu tubu mo. Amma iri wo, iri ga baa gumo. Rabbi na iri
no laabo, iri tubu hari no.» 25Ni binde ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:
Araŋ ga ham ŋwa nda nga kuro, araŋ goono g'araŋ toorey guna ka kuri mun.
Yaadin gaa, araŋ ga laabo ŋwa no, wala? 26Araŋ kaŋ goono ga naanay araŋ
takubey gaa, ya araŋ fanta hari teekoy, araŋ kulu kaŋ g'araŋ gorokasin wande
sara, araŋ no ga laabo ŋwa, wala?
27Haŋ kaŋ ni ga ci i se neeya: Rabbi, Koy Beero ne: Ay ze d'ay fundo,
haciika baa borey kaŋ go nangu kurmey din ra, ngey mo takuba g'i zeeri. Borey
kaŋ go saajo batama ra mo, ay g'i nooyandi ganji hamey se i m'i ŋwa ka ban.
Borey kaŋ go wongu fuwey da tondi guusey ra, ngey mo balaaw g'i wi. 28Ay ga

laabo ciya kurmu koonu mo. A hino boŋbeera ga ban. Israyla tondi kuukey mo ga ciya kurmu, boro kulu si gana i ra. 29Waato din gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waato kaŋ ay na laabo ciya kurmu koonu, fanta harey kulu kaŋ i te din sabbay se.

30Ni bumbo mo, boro izo, ni sanni: ni borey goono ga ni sanni te birni cinaro do haray da windi meyey gaa mo. I goono ga salaŋ ngey nda care se, boro fo kulu nda nga nya-ize ka ne: «Ay g'araŋ ŋwaaray no, wa kaa ka maa sanni kaŋ fun Rabbi do.» 31I ga kaa ni do sanda mate kaŋ i doona ka te. I ga goro ni jine danga ngey ciya ay boroyaŋ no. I go ga maa ni sanney, amma i si i goyo te. Zama i meyey ra no i ga baakasinay boobo cabe, amma i biney go i duura do haray. 32A go mo, nin wo Ezeciyel, baakasinay doonko no ni ga hima i se, boro kaŋ gonda farhã kaano jinde, kaŋ ga waani foori hari karyaŋ gumo. Zama i go ga maa ni sanney, amma i si i goyo te.

33Da woodin te – a go mo, a ga ba ka sintin – waato din gaa no i ga bay kaŋ annabi goro ngey do waato.

Hawjiyey da ngey kuro

34 Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 2«Boro izo, ma annabitaray te Israyla hawjiyey boŋ, ma annabitaray te. Ma ne hawjiyey din se: Wa maa haŋ kaŋ Rabbi Irikoy ci. A ne: Kaari, Israyla hawjiyey! kaŋ ngey boŋ no i ga kuru. Manti a ga hagu hawjiyey ma feeji kurey kuru bo? 3Araŋ goono ga inaasey ŋwa, araŋ ga bankaaray te da i hamney, araŋ ga biiriyaŋ waney wi ka ŋwa, amma araŋ si kurey kuru. 4Araŋ si wo kaŋ yaŋ fam gaabandi, araŋ si doorikomey yayandi, haŋ kaŋ ceeri mo, araŋ s'a dabu. Haŋ kaŋ te boŋdaray mo, araŋ si ye ka kand'a, haŋ kaŋ daray, araŋ s'a ceeci, amma gaabi-nda-gaabi no araŋ n'i may. 5I kar ka say-say hawji jaŋay sabbay se. I ciya ganji ham kulu se ŋwaari hari, i say-say nooya. 6Ay feejey te boŋdaray tondi kuukey ra nangu kulu, da tudu beerey boŋ. Oho, ay feejey say-say ndunnya fando kulu boŋ. Ceeciko si no, boro kulu si no kaŋ g'i ceeci.

7Wa maa fa, ya araŋ hawjiyey, Rabbi sanno neeya: 8Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: ay ze d'ay fundo, za kaŋ ay kuro ciya wongu kuyaŋ hari, ay feejey ciya ŋwaari hari ganji hamey kulu se, zama kuruko si no se, ay hawjiyey mo mana ay feejey ceeci, amma hawjiyey soobay ka ngey boŋ kuru no, i mana ay feejey wo kuru – 9wa maa fa, ya araŋ hawjiyey, wa maa Rabbi sanno!! 10Rabbi, Koy Beero ne: A go, ay ga gaaba nda hawjiyey, i kambe ra mo no ay g'ay feejey ceeci, ay g'i daŋ i ma fay da feejey kuruyaŋ. Hawjiyey din si ye ka ngey boŋ kuru mo koyne. Ay g'ay feejey faaba ka kaa i meyey ra, ay feejey ma si ye ka ciya i ŋwaari hari koyne.»

Rabbi alkawley nga jama se

11Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci: «A go, Ay bumbo g'ay feejey ceeci, ya i ce gana mo. 12Sanda mate kaŋ cine hawji ga nga feejey ce gana waati kaŋ a go i banda, d'i kar ka say, yaadin cine no ay mo, ay g'ay feejey ce gana. Ay g'i faaba nangey kulu ra kaŋ i n'i say ka kond'ey kubay da beene hiiriyaŋ hane. 13Ay g'i margu

ka fun d'ey ndunnya dumey ra, da laabu waani-waaney ra, k'i sambu ka kond'ey ngey laabo ra. Ay g'i kuru mo Israyla tondi kuukey boŋ, da hari zurey meyey gaa, da laabo nangey kulu kaŋ ra borey goono ga goro. 14Ay g'i kuru kuray nangu hanno ra, Israyla tondi kuukey boŋ no i ga kuru. Noodin mo no i ga kani kali hanno ra, nangu albarkante ra mo no i ga kuru Israyla tondey zumbanta boŋ. 15Ay bumbo no g'ay feejey kuru, ka kond'ey naŋ-kaniya do. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 16Ay ga wo kaŋ daray ceeci, wo kaŋ i gaaray mo, ay ma ye ka kand'a. Wo kaŋ ceeri mo y'a dabu, wo kaŋ gonda doori y'a gaabandi, amma inaasey da gaabikooney, ay g'i halaci. Ciiti hanno no ay g'i kuru nd'a.

17Araŋ binde, ya ay kuro, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga ciiti dumbu feejey da care game ra, feeji gaarey da hincin jindey kulu game ra mo. 18Mate no? Hay fo kayna no araŋ se, kaŋ araŋ kuru kuray nangu hanna ra, hala koyne araŋ m'araŋ kuray nangu cindo taamu-taamu nd'araŋ cey? Araŋ na hari kaŋ ga hanan tisiyu haŋ, hala mo koyne wo kaŋ cindi araŋ m'a ye ka butugu nd'araŋ cey? 19Ay feeji cindey ma wo kaŋ araŋ taamu-taamu nd'araŋ cey din ŋwa, i ma wo kaŋ araŋ n'a butugu nd'araŋ ce din haŋ, wala?

20Rabbi, Koy Beero binde ne i se: A go, in d'ay boŋ no ga ciiti dumbu, inaasey da ifaabey game ra. 21Za kaŋ araŋ tuti nd'araŋ gaahamey d'araŋ jase boŋey, araŋ na londibuunay kulu tuti ka zeeri nd'araŋ hilley, hal araŋ n'i kar ka say-say – 22woodin sabbay se kala ay m'ay kalo faaba. I si ye ka ciya wongu kuyaŋ hari koyne. Alman da alman game ra no ay ga ciito dumbu. 23Ay ga hawji folloŋ daŋ i banda, a m'i kuru, sanda ay tamo Dawda nooya. Nga bumbo no g'i kuru, a ga ciya i hawji. 24Ay, Rabbi mo, ay ga ciya i Irikoyo, ay tamo Dawda mo mayraykoy no i jine. Ay, Rabbi, ay no ka ci.

25Ay ga laakal kanay alkawli te mo, in d'ey game ra. Ay ga naŋ ganji ham laaley ma ban laabo ra, zama feejey ma goro baani samay saajo ra, i ma jirbi mo saajo tuuri zugey ra. 26Ngey nda ngey boŋ, d'ay tondo windanta nangey ra mo, ay g'i ciya albarka hari. Ay ga naŋ beene hari ma kaa nga alwaato ra, beena ga te hari, albarka wane. 27Farey tuurey ga hay, laabo ga nga nafa kaa taray, i ga goro baani samay ngey laabo ra mo. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay n'i tamtaray calo ceeri, ay n'i faaba mo koyne wo kaŋ yaŋ do i go tamtaray kambe ra. 28I si ye ka ciya wongu kuyaŋ hari dumi cindey din se koyne. Ganji ham mo si ye k'i ŋwa koyne, kal i ma goro baani samay. Boro fo kulu si no kaŋ g'i humburandi. 29Ay ga du i se tilamyaŋ nangu albarkante. I si ye ka tonton ka halaci da haray koyne laabo ra. Dumi cindey si ye k'i wow koyne. 30Gaa no i ga bay kaŋ ay, Rabbi ngey Irikoyo, ay go ngey banda. Ngey mo, Israyla dumo, ay boroyaŋ no. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 31Araŋ wo, ay feejey, ay kuray nango feejey, araŋ ya boroyaŋ no, ay mo no ga ti araŋ Irikoyo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.»

Edom boŋ annabitara

35 Rabbi sanno ye ka kaa ay do koyne ka ne: 2Ya nin, boro izo, ma ni moyduma ye Seyir tondo do haray da gaaba. Ma annabitaray te ka gaaba nd'a. 3Ma ne a se: A go, ay ga gaaba nda nin, ya Seyir tondo, ay g'ay

kambe salle ni boŋ, ay ma ni ciya kurmu nda batama falulle. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 4Ay ga ni galley ciya koonu, ni ga ciya kurmu nangu. Gaa no ni ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

5Zama ni na duumi konnari jisi ni bina ra Israyla se. Ni n'i nooyandi mo takuba se i masiiba zaaro hane, ciiti bananta hane nooya. 6Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Woodin se no ay ze d'ay fundo, ay ga ni nooyandi kuri se, kuri ga ni gaaray mo. Za kaŋ ni mana konna kuri munyaŋ, woodin sabbay se no kuri munyaŋ ga ni gaaray. 7Yaadin cine no ay ga naŋ Seyir tondo ma ciya kurmu nda batama falulle mo. Ay ga naŋ a ma jaŋ boro kaŋ ga furo nda boro kaŋ ga fatta a ra. 8Ay g'a tondi kuukey toonandi d'a waney kaŋ i wi. Ni tudey boŋ, da ni goorey ra, hala nda ni hari zurey kulu meyey gaa, borey kaŋ takuba guuru ga kaŋ. 9Ay ga ni ciya kurmu duumi. Borey si goro ni galley ra koyne. Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

10Zama ni ne: «Ndunnya kunda hinka wo, da laabu hinka wo ga ciya ay wane, iri g'i ŋwa mo,« baa day kaŋ Rabbi go noodin waato. 11Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay binde ze d'ay fundo, ka ne ay ga goy ni gaa ni futa boŋ da ni cansa boŋ mo, kaŋ ni cabe i se konnaro kaŋ ni goono ga te i se din ra. Han kaŋ hane ay na ciiti te ni se binde, ay g'ay boŋ bangandi i game ra. 12Ni ga bay mo kaŋ ay, Rabbi, ay maa ni alaasiray sanney kulu kaŋ ni te ka gaaba nda Israyla tondi kuukey. Ni goono ga ne: «I ciya kurmuyaŋ. Iri ga du ey k'i ŋwa ka ban!» 13Araŋ n'araŋ boŋ beerandi ka gaaba nd'ay d'araŋ meyey. Araŋ na sanni boobo te ay boŋ, ay maa mo. 14Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Waati kaŋ cine ndunnya kulu goono ga bine kaani te, ay ga ni ciya kurmu, kaŋ boro kulu si ni ra. 15Sanda mate kaŋ cine ni farhã Israyla dumo tubo boŋ, zama se a ciya kurmu, yaadin cine no ay ga te ni mo se. Nin, ni ga ciya kurmu, ya nin Seyir tondo, nin da Edom da nga tooyaŋo kulu. I ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Israyla borey ga ye ka kaa

36 Ni mo, boro izo, ma annabitaray te Israyla tondi kuukey se ka ne: Ya araŋ, Israyla tondi kuukey, wa maa Rabbi sanno. 2Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ ibare na fafaryaŋ sanni te araŋ se ka ne «Ahãa! waato tudey boŋ sududuyaŋ nangey din ciya iri mayray hari!» 3Ni binde, kala ni ma annabitaray te ka ne: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ i n'araŋ naŋ kurmu, i n'araŋ tutubu parkatak kuray kulu, zama araŋ ma ciya mayray hari ndunnya dumi cindey se, sanni da mimanda hari mo borey se – 4woodin se binde, ya araŋ, Israyla tondi kuukey, wa maa haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero goono ga ci tondi kuukey da tudey, da hari zuru fondey, da goorey, da batama falulley, da galley kaŋ te kurmu din se, wo kaŋ yaŋ ciya wongu arzaka, dondayaŋ hari yaŋ no ndunnya dumi cindey borey se kaŋ go g'i windi – 5Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Haciika ay canse korna ra ay salaŋ ka gaaba nda dumi cindey, da Edom kulu mo, ngey kaŋ n'ay laabo di k'a ciya ngey mayray hari. I goono ga farhã ngey biney ra gumo, da donda-caray ngey biney ra, zama ngey m'a ciya wongu arzaka. 6Ni binde ma annabitaray te Israyla laabo sanni boŋ ka ne tondi kuukey, da tudey, da hari zuru fondey, da goorey din se kaŋ yaadin no Rabbi, Koy

Beero ci: A go, ay cansa nd'ay futay korna ra no ay salaŋ, zama araŋ di wowi dumi cindey kambe ra. **7**A binde, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay ze ka ne: Haciika, dumi cindey kaŋ goono g'araŋ windi ga ngey haawo jare.

8Amma araŋ, ya Israyla tondi kuukey, araŋ *boŋ tuuri-nyaŋey* ga te kambeyaŋ, araŋ ma nafa hay ay borey Israyla izey se, zama i kaayaŋ maan tak! **9**Zama a go, araŋ do haray no ay go. Ay ga bare ka ye araŋ do haray, i g'araŋ hanse ka duma. **10**Ay ga naŋ borey ma baa araŋ boŋ, Israyla dumo kulu nooya, oho, a kulu. Galley ga ye ka goro nda boroyaŋ ngey ra, i ga ye ka kurmu zeeney cina mo. **11**Ay ga ye ka naŋ boro nda alman ma baa araŋ se koyne, i ga izeyaŋ hay ka tonton mo. Ay ga naŋ mo i ma goro araŋ ra sanda waato jirbey misa cine, hala mo ya albarka te araŋ se kaŋ ga bisa sintina wano. Woodin gaa no araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi. **12**Oho, ay ga naŋ borey kaŋ ga ti ay jama Israyla m'araŋ taamu. Ni ga ciya i mayray hari, ni ga ciya i se tubu, ni si ye k'i mursandi da izeyaŋ mo koyne.

13Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Za kaŋ i goono ga ne ni se: «Ni ya boro ŋwaari no, ni na ni laabo mursandi nda izeyaŋ,« **14**ni binde si ye ka borey ŋwa ka ban koyne. Ni si ye ka ni laabo mursandi nda izeyaŋ mo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **15**Ay si yadda ni ma ye ka maa wowi sanney din koyne dumi cindey meyey ra. Ndunnya dumey si ye ka ni wow koyne, ni si ye ka ciya hartayaŋ daliili ni borey se koyne. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

16Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: **17**Boro izo, waato kaŋ Israyla dumo goro ngey laabo ra, i n'a ziibandi nda ngey muraadey da ngey goyey. Ay do i fonda ga hima sanda wayboro kaŋ di ziibi. **18**Woodin se no ay n'ay futay korna gusam i boŋ, kuro kaŋ i mun laabo ra sabbay se, zama mo koyne i n'a ziibandi nda ngey toorey. **19**Ay n'i say-say mo dumi cindey ra k'i duma ndunnya laabey ra. I muraadey d'i goyey boŋ no ay n'i ciiti. **20**Waato kaŋ i to dumi cindey do, nangey kaŋ yaŋ i koy, i n'ay maa hanna ziibandi, za kaŋ borey n'i ciine te ka ne: «Rabbi borey neeya, day i fatta a laabo ra.» **21**Amma ay wo, ay saal ay maa hanna darza, maa kaŋ Israyla dumo ziibandi dumi cindey game ra, nangey kaŋ i koy.

22Woodin sabbay se, kala ni ma ne Israyla dumo se: Yaawo no Rabbi, Koy Beero ci: Ya Israyla dumo, ay si woodin te araŋ sabbay se bo, amma ay maa hanna sabbay se, nga kaŋ araŋ ziibandi dumi cindey ra, nangey kaŋ araŋ koy. **23**Ay mo, kal ay m'ay maa beero fay waani, nga kaŋ i ziibandi dumi cindey ra, ay maa kaŋ araŋ ziibandi i bindo ra. Dumi cindey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ ay hanan araŋ do i jine. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

24Zama ay g'araŋ margu k'araŋ kaa dumi cindey ra, da laabey kulu ra, ya araŋ sambu ka kande araŋ laabo ra. **25**Gaa no ay ga hari kaŋ ga hanan say-say araŋ gaa, araŋ ga hanan mo. Araŋ kazaamatarayey d'araŋ toorey kulu gaa no ay g'araŋ hanandi. **26**Bine taji mo no ay g'araŋ no, ay ga biya taji mo daŋ araŋ ra. Araŋ gaahamey ra mo ay ga tondi bina din sambu, ya araŋ no bine hanno, basi wane. **27**Ay g'ay Biya daŋ araŋ ra, ya araŋ candi ay hin sanney ra, araŋ g'ay farilley haggoy k'i goy te mo. **28**Araŋ ga goro mo laabo kaŋ ay n'araŋ kaayey no din ra. Araŋ ga ciya ay jama, ay mo ga ciya araŋ Irikoyo. **29**Ay

g'araŋ faaba mo k'araŋ kaa araŋ kazaamatarayey kulu ra. Ay ga ntaasu ce ka
ne a ma baa, ay si haray candi ka kande araŋ gaa bo. 30Ay ga naŋ tuuri-nya da
fari nafa ma baa, araŋ ma si ye ka di kayna koyne dumi cindey ra haray
sabbay se. 31Waato din gaa no araŋ ga fongu araŋ muraadu laaley, d'araŋ
goyey kaŋ si boori. Araŋ g'araŋ boŋ fanta araŋ boŋ se, araŋ goy laaley d'araŋ
fanta harey sabbay se. 32Araŋ ma bay kaŋ manti araŋ se no ay ga woodin te
bo. Araŋ ma haaw, araŋ boŋ ma haaw mo araŋ muraadey sabbay se, ya Israyla
dumo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

33Yaa no Rabbi, Koy Beero goono ga ci: Han kaŋ hane ay n'araŋ hanandi
araŋ taaley kulu gaa, ay ga naŋ galley ma goro nda boroyaŋ, i ma kurmey cina
mo. 34Laabo kaŋ goro boro kulu si a ra, i g'a far. Nga kaŋ go kurmu waato, hala
borey kaŋ ga bisa kulu go ga di a yaadin, 35hiino i ga ne: «Laabu woone, kaŋ
goro kurmu koonu, sohõ a ye ka ciya sanda Eden kalo cine. Galley mo kaŋ goro
kurmu koonu, wo kaŋ yaŋ halaci, i du wongu cinari nda goroko yaŋ.»
36Woodin gaa no dumi cindey kaŋ cindi araŋ windanta ga bay kaŋ ay, Rabbi, ay
na nangey kaŋ bagu yaŋ din cina. Ay no ka batama koono tilam. Ay, Rabbi no
ka ci, ay g'a goy mo.

37Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ay yadda Israyla dumo ma woone ceeci ay
do, ay mo g'a te i se: ay g'i borey baayaŋo tonton sanda kuru cine. 38Sanda feeji
kuru hanante cine, sargay wane, sanda feeji kuru Urusalima ra a zaari jisante
batey ra, yaadin cine no gallu kurmey ga to da boroyaŋ, sanda feeji kuruyaŋ.
Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi.

Gooro kaŋ to da biri kogoyaŋ bangando

37 Rabbi na nga kamba dake ay boŋ, a n'ay sambu ka konda ay nga Biya
ra. A n'ay jisi gooru fo bindi ra, a to da biriyaŋ mo. 2A n'ay bisandi i
game ra, i windanta. A go mo, i ga baa gumo gooro batama ra, guna ikogoyaŋ
mo no karaw. 3A ne ay se: «Boro izo, a ga hin ka te woone yaŋ wo ma funa,
wala?»

Ay mo tu a se ka ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, nin no ga bay.»

4A ye ka ne ay se: Ma annabitaray te biriyey wo boŋ ka ne i se: «Ya araŋ biri
kogey, wa maa Rabbi sanno!» 5Yaa no Rabbi, Koy Beero ci biriyey wo se: A
go, ay ga naŋ fulanzamyaŋ ma furo araŋ ra, araŋ ga funa mo. 6Ay ga kaajiyaŋ
daŋ araŋ gaa, ya kande basi ka daabu araŋ gaa, ya araŋ daabu nda kuuru, ya
fulanzamyaŋ daŋ araŋ ra, araŋ ga funa mo. Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ga ti
Rabbi.

7Ay binde na annabitaray te, mate kaŋ cine i n'ay lordi nd'a din. Ay goono
ga annabitara te mo, kala dunduyaŋ fo te, laabo jijiri. Biriyey mo
margu-margu ka dabu care gaa, biri fo kulu nda nga cala, i dabu care gaa. 8Ay
guna mo, kala ay di kaajiyaŋ go i gaa, basi zay, kuuru mo n'i daabu, amma
fulanzamyaŋ si no i ra jina.

9Waato din gaa no a ne ay se: Ma annabitaray te fulanzamyaŋ se. Ya boro
izo, ma annabitaray te! Ma ne fulanzamyaŋ se: Ya fulanzamyaŋ, ma kaa ka fun
haw taaca do. Ma funsu borey kaŋ i wi yaŋ wo se, i ma funa. Yaadin no Rabbi,

Koy Beero ci.

10Ay binde na annabitara te mate kaŋ cine a n'ay lordi nd'a. Fulanzamyaŋo mo kaa i ra, hal i funa. I tun ka kay ngey cey gaa, wongu jama bambata no, kaŋ ga beeri gumo.

11Kal a ne ay se: «Ya boro izo, biriyey din, Israyla dumo jama no. A go mo, borey goono ga ne: ‹Iri biriyey koogu, iri na laakal kaa, i n'iri pati parkatak.› **12**Ni binde ma annabitaray te ka ne i se: Ya ay borey, a go, ay g'araŋ saarayey fiti, ya araŋ fattandi ka kaa araŋ saarayey ra. Ay ga kande araŋ mo Israyla laabo ra. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **13**Araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi, waati kaŋ cine ay n'araŋ saarayey fiti, k'araŋ fattandi ka kaa araŋ saarayey ra, ya ay borey. **14**Ay g'ay Biya daŋ araŋ ra hal araŋ ma funa. Ya araŋ gorandi araŋ bumbey laabo ra mo. Waato din gaa no araŋ ga bay kaŋ ay, Rabbi no ka ci, ay n'a toonandi mo. Yaadin no Rabbi ci.»

15Rabbi sanno ye ka kaa ay do ka ne: **16**Ni binde, boro izo, ma goobu fo sambu. Ni ma hantum a gaa: «Yahuda nda Israyla izey kaŋ nga nd'ey ga hangasinay sabbay se.» Ma goobu fo mo sambu koyne. Nga mo ni ga hantum a gaa: «Yusufu sabbay se, danga Ifraymu nda Israyla dumo kulu kaŋ nga nd'ey ga hangasinay goobo no.» **17**M'i margu ka te goobu folloŋ, i ma ciya afolloŋ ni kambe ra.

18Da ni borey izey ga ni hã ka ne: «Ni si woone yaŋ kaŋ go ni se feerijo kaa taray iri se bo?» **19**kala ni ma ne i se: Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga Yusufu goobo sambu, wo kaŋ go Ifraymu kambe ra, da Israyla kundey kaŋ nga nd'ey ga hangasinay, ya i margu nda Yahuda goobo. Ay g'i ciya goobu folloŋ, i ga ciya afolloŋ mo ay kambe ra. **20**Goobey kaŋ gaa ni ga hantumo te ga goro ni kambe ra, borey ga di ey mo. **21**Ni ma ye ka ne i se koyne: Yaawo no Rabbi, Koy Beero ci: A go, ay ga Israyla izey sambu ka fun d'ey dumi cindey ra, nangey kulu kaŋ i koy. Ay g'i margu ka fun d'ey kuray kulu, ya kand'ey ngey laabo ra. **22**Ay g'i ciya kunda folloŋ laabo ra, Israyla tondi kuukey boŋ. Bonkooni folloŋ no g'i kulu may, i si ye ka te kunda hinka koyne, i si ye ka fay mo koyne ka te mayray hinka, abada. **23**I si ye mo ka ngey boŋ ziibandi koyne ngey toorey, da ngey fanta harey, da ngey hartayaŋey kulu ra. Amma ay g'i faaba i nangorayey kulu ra naŋ kaŋ i na zunubi te, ay g'i hanandi mo. Yaadin gaa no i ga ciya ay jama, ay mo ga ciya i Irikoyo.

24Ay tamo Dawda mo ga ciya i se bonkooni. I kulu ga bara nda hawji folloŋ, i ga soobay k'ay farilley gana mo, i m'ay hin sanney haggoy, k'i goyo te. **25**I ga goro mo laabo kaŋ ay n'ay tamo Yakuba no din ra, nango kaŋ araŋ kaayey goro. Noodin no ngey mo ga goro, ngey nda ngey izey, da ngey banda, hal abada. Ay tamo Dawda mo no ga ciya i mayraykoyo hal abada. **26**Woodin banda mo ay ga laakal kanay alkawli te in d'ey game ra, a ga ciya alkawli kaŋ ga duumi in d'ey se. Ay g'i gorandi, ay m'i ciya iboobo, ay m'ay nangu hananta sinji i bindo ra hal abada. **27**Ay nangora mo ga goro i do. Ay ga ciya i Irikoyo, ngey mo ga ciya ay jama. **28**Dumi cindey mo ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi kaŋ ga Israyla hanandi, waati kaŋ ay nangu hananta ga bara i bindo ra hal abada.

Gog boŋ annabitaray sanni hinka

38 Rabbi sanno kaa ay do ka ne: **2**Boro izo, kala ni ma ni moyduma ye
Gog do haray, Magog laabo ra, nga kaŋ ci Ros da Mesek da Tubal
mayraykoyo. Ma annabitaray te ka gaaba nd'a. **3**Ma ne: Ya nin, Ros da Mesek
da Tubal mayraykoyo Gog, a go, ay ga gaaba nda nin. Yaadin no Rabbi, Koy
Beero ci. **4**Ay ga ni bare mo, ya darb'ize daŋ ni garbey ra, ya ni kaa taray, nin da
ni wongu marga kulu, bari da nga kaarukwa, i kulu ga daabu nda lifidi nda nga
wongu jinayey, jama boobo kaŋ gonda koray beeri da koray kayna, i kulu
goniyaŋ no takuba foobuyaŋ gaa. **5**Persiya da Etiyopi da Libi mo go i banda, i
kulu gonda koray da wongu fuula. **6**Gomer da nga wongu margey kulu,
Togarma dumo mo azawa kambe laabo ra, da nga wongu margey kulu
margante, dumi waani-waani boobo kaŋ go ni banda.

7Ma te soola, oho, ma guddu, nin da ni jama kulu kaŋ margu ni do, ni ma
ciya i jine bora. **8**Jirbi boobo banda i ga ni ce ni ma kaa. Jiirey bananta mo ni ga
kaa laabo kaŋ borey fun takuba ŋwaari kambe, dumo kaŋ i margu i ma fun
ndunnya dumi boobo game ra, hal i kand'ey Israyla tondi kuukey boŋ. Waato
kurmu no soosay, amma sohõ borey fatta ka fun ndunnya dumey ra, i kulu mo
go ga goro baani samay. **9**Ni ga kaaru ka kaa sanda hari haw bambata cine. Ni
ga laabo daabu sanda buru cine, nin da ni marga kulu care banda, da dumi
boobo ni banda.

10Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A ga ciya han din, saaware yaŋ ga furo ni
bina ra. Ni ga dabari laalo soola te. **11**Ni ga ne: «Kal ay ma kaaru ka koy laabo
kaŋ go batama kwaara din gaa. Ya koy borey kaŋ yaŋ goono ga goro laakal
kanay ra do, baani goray gorokoyaŋ, kaŋ i kulu sinda birni cinari, i sinda
karangale, i sinda birni me daabirji. **12**Ay ga kom, ya wongu arzaka ku, ya
kambe daŋ kurmey gaa kaŋ sohõ borey ye ka kaa i ra. Ay ma wongu nda borey
kaŋ margu ka fun ndunnya dumey ra, ngey kaŋ yaŋ du haw da arzaka yaŋ, kaŋ
yaŋ goono ga goro ndunnya bindo ra.»

13Seba da Dedan da Tarsis fatawc'izey da ngey dillaŋey kulu care banda ga
ne ni se: «Ni kaa zama ni ma kom ka du nooya? Ni na ni jama margu zama ni
ma wongu arzaka ta, wala? Zama ni ma nzarfu nda wura sambu ka kond'ey, ni
ma hawey da arzaka kom, ni ma wongu jinay boobo ta, wala?»

14Ya boro izo, ni binde, kala ni ma annabitaray te ka ne Gog se: Han kaŋ
hane ay borey Israyla ga goro baani, manti ni g'a bay? Yaadin no Rabbi, Koy
Beero ci. **15**Ni ga tun ni nango ra, azawa kambe laabo me, nin da dumi boobo ni
banda, i kulu bariyaŋ boŋ, jama kaŋ ga baa, wongu marga kaŋ ga beeri gumo
mo. **16**Ni ga tun ay borey Israyla gaa da wongu, sanda beene hirriyaŋ cine, i ma
laabo daabu se. A ga ciya mo alwaatey bananta ra, ay ga kande nin, ni ma
wongu te d'ay laabo, zama dumi cindey ma du k'ay bay waato kaŋ cine ay
hanan ni do i jine, ya nin Gog.

17Yaa no Rabbi, Koy Beero go ga ci: Manti nin no bo, wo kaŋ ay n'a sanni te
za waato, ay tamey Israyla annabey meyey ra? Alwaato din ra i na annabitaray
te jiiri nda jiirey, i goono ga ne: Ay ga kande nin ni ma wongu nd'ey. **18**A ga
ciya mo han din, waati kaŋ Gog kaa ka Israyla laabo wongu, ay futa ga koroŋ

hala ay ma funsu gumo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **19**Zama ay cansa d'ay
futa danjo ra no ay salaŋ ka ne kaŋ daahir no han din hane laabu zinjiyaŋ beeri
ga te Israyla laabo ra, **20**hala nda teeku hari hamey, da beene curey, da ganji
hamey, da fundikooney kaŋ yaŋ ga fanag ganda kulu, da borey kulu kaŋ yaŋ go
ndunnya fando boŋ, i ga jijiri ay jine. Tondi kuukey ga kaŋ, tondi jabey mo ga
zimbi, cinari kulu mo ga kaŋ. **21**Ay tondey kulu boŋ mo ay ga ce ka ne i ma
kande Gog gaa takuba. Boro fo kulu takuba ga gaaba nda nga nya-izo. Yaadin
no Rabbi, Koy Beero ci. **22**Ay ga ciiti a se da balaaw nda kuri. Ay ga beene hari
bambata gusam a boŋ, da gari bambata yaŋ, da danji, da sufar*, Gog da nga
wongu marga kulu da dumi boobey kaŋ go a banda boŋ. **23**Ay g'ay beerey d'ay
hananyaŋo mo cabe. Ay m'ay boŋ bangandi taray kwaaray ndunnya dumi
boobo jine, i ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi.

39 Ni mo, boro izo, ma annabitaray te ka gaaba nda Gog, ka ne: A go, ay
ga gaaba nda nin, ya Gog, Ros da Mesek da Tubal mayraykoyo.
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **2**Ay ga ni bare, ya ni candi ka konda nin jina,
ya ni tunandi azawa kambe laabey ra, ya kande nin hala Israyla tondi kuukey
boŋ. **3**Ay ga ni birawo kar a ma koma ka fun ni kambe wow ra, ni hangawey
mo ma kaŋ ka fun ni kambe ŋwaaro ra. **4**Israyla tondi kuukey boŋ no ni ga
kaŋ, nin da ni wongu marga kulu care banda, da dumey kaŋ go ni banda. Ay
ga ni nooyandi beene curo dumi kulu da ganji hamey kaŋ ga ham ŋwa se,
zama i ma ni ŋwa ka ban. **5**Ni ga kaŋ saaji batama kwaara ra, zama ay no ka
salaŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **6**Ay ga danji samba Magog boŋ mo, da
borey kaŋ yaŋ goono ga goro baani samay teeko me gaa. I ga bay mo kaŋ ay
no ga ti Rabbi.

7Ay g'ay maa hanna bayrandi ay borey Israyla bindo ra, ay si naŋ mo i ma ye
k'ay maa hanna ziibandi koyne. Dumi cindey ga bay mo kaŋ ay no ga ti Rabbi,
Koy Hanna no Israyla game ra. **8**Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Guna, a goono ga
kaa, a ga te mo, sanda hano kaŋ ay salaŋ din nooya.

9Gaa no wo kaŋ yaŋ goono ga goro Israyla galley ra ga fatta ka danji funsu
nda wongu jinayey, k'i ton: koray beeri nda koray kayna, birawey da hangawey,
goobu nda yaaji, kala a ma to jiiri iyye i goono ga danji funsu nda woodin yaŋ.
10Hal i si baa tuuri ceeci saajo ra, i si tuuri beeri mo saaji tuuri zugey ra, zama i
ga danji funsu nda wongu jinayey. I ga borey kaŋ yaŋ doona k'i ku wongu ra
ku. Hala mo i ma ngey kaŋ yaŋ n'i kom waato kom ka bana. Yaadin no Rabbi,
Koy Beero ci.

11A ga ciya mo han din hane, ay ga Gog no saaray nangu Israyla ra,
dira-ka-bisakoy gooro ra kaŋ go teeko se wayna funay haray. Saaray nango mo
ga dira-ka-bisakoy kosaray kal i ma kamba. Noodin no i ga Gog da nga jama
kulu fiji. I ga ne nango se Gog Jama Gooru.

12Israyla dumo ga te handu iyye i goono g'i fiji, zama ngey ma laabo
hanandi se. **13**Oho, laabo jama kulu g'i fiji, a ga ciya i se mo muraadu kaŋ
gonda beeray, hano din kaŋ hane ay g'ay darza bangandi. Yaadin no Rabbi,
Koy Beero ci.

14Hala mo i ma boroyaŋ daŋ kaŋ ga goy han kulu. I ga laabo windi nangu
kulu zama ngey ma buukoy kaŋ ga cindi laabo batama boŋ fiji, i ma laabo
hanandi se. Bisakoy mo g'i gaa. Handu iyya din banda no i ga ceeciyaŋ fo te
koyne. 15I ga bar-bare laabo ra. Da boro fo di boro biri, kal a ma seeda sinji
nango ra, hala waati kaŋ fijikoy g'a fiji Gog Jama Gooro ra. 16Jama mo no ga
ciya gallo maa. Yaadin cine no i ga laabo hanandi nd'a.
17Ni binde, boro izo, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Ni ma salaŋ curey se, i
dumi fo kulu, da ganji ham kulu, ka ne i se: «Wa margu ka kaa. Araŋ ma margu
ka fun kuray kulu. Araŋ ma kaa ay sarga kaŋ ay ga te araŋ se din do, sargay
bambata no Israyla tondi kuukey boŋ, zama araŋ ma ham ŋwa ka kuri haŋ mo.
18Araŋ ga hinkoyey ham ŋwa, araŋ ma ndunnya koyey kuri haŋ, sanda feeji
gaarey, da feej'izey, da hinciney, da haw yaarey wane cine, i kulu Basan
biiriyaŋ no. 19Araŋ ga maani ŋwa kal araŋ ma kungu ka daaru. Araŋ ma kuri
haŋ kal araŋ ma bugu, ay sarga wane kaŋ ay soola araŋ se. 20Oho, ay taablo do
no araŋ ga kungu ka daaru nda bariyey da torko kaarukoy, da hinkoyey, da
wongaari kulu gaa-basey. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
21Ay g'ay darza mo bangandi dumi cindey game ra. Dumi cindey kulu mo ga
di ciiti kaŋ ay ga toonandi, d'ay kambe tiŋa kaŋ ay ga dake i boŋ. 22Yaadin gaa
no Israyla dumo ga bay kaŋ ay no ga ti Rabbi ngey Irikoyo, za han din kal a ma
koy jina. 23Dumi cindey ga bay mo kaŋ Israyla dumo koy tamtaray ra i zunubo
sabbay se, zama i na amaana ŋwaari te ay se. Ay mo na banda bare i gaa. Ay
binde n'i nooyandi i ibarey se, i kulu mo, takuba n'i zeeri. 24Ay bana i gaa i
hananyaŋ-jaŋa d'i taalo me, ay na banda bare i gaa mo.»
25Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Sohõ binde, ay ga Yakuba fattandi ka kaa
tamtara ra, ya ye ka kand'a, ay ma suuji cabe Israyla dumo kulu se. Canse g'ay
di mo koyne ay maa hanna sabbay se. 26I ga dinya haawo kaŋ i jare, da ngey
amaana ŋwaaro kulu kaŋ i te ay se, waati kaŋ i ga goro baani samay ngey laabo
ra, boro si no kaŋ g'i humburandi mo. 27D'ay n'i sambu ndunnya dumey ra, ay
n'i margu ka fun d'ey ngey ibarey laabey ra, ay ye ka kand'ey mo – gaa no ay ga
hanan ndunnya dumi boobo jine i sabbay se. 28Gaa no i ga bay kaŋ ay no ga ti
Rabbi ngey Irikoyo. Zama ay kond'ey tamtaray hala dumi cindey ra, ay ye ka
kand'ey mo ngey laabo ra koyne. Ay si ye ka fay da baa afolloŋ noodin yaŋ
koyne. 29Ay si ye ka banda bare i gaa mo koyne, zama ay g'ay Biya zumandi
Israyla dumo boŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Rabbi windi tajo batama

40 Iri tamtara jiiri waranka cindi guwanta ra, a handu sintina jirbi
wayanta, birno baguyaŋ banda jiiri way cindi taacanta ra, hano din
hane Rabbi kamba go ay boŋ, a konda ay birno din do mo. 2Irikoy bangandey
ra a konda ay hala Israyla laabo ra. A n'ay gorandi tondi fo boŋ kaŋ ga ku
gumo, nangu fo kaŋ gonda birni deedandi dandi kamba haray. 3A konda ay
noodin. Kala boro fo go no mo kaŋ himando ga hima guuru-say, kaŋ gonda lin*
korfo da deedandiyaŋ kwaari nga kambe ra. A kay mo windi meyo gaa. 4Bora
ne ay se: «Boro izo, guna nda ni moy, ma maa da ni hangey, ma ni laakalo ye

mo hay kulu kaŋ ay ga cabe ni se gaa. Zama ay ma cabe ni se no ay kande nin neewo. Hay kulu kaŋ ni di, kala ni m'a seeda Israyla dumo se.»

Wayna funay haray windi meyo

5A go mo, cinari fo go Irikoy windo windanta kulu. Bora din kamba ra mo gonda deedandiyaŋ kwaari, kaŋ a kuuyaŋ kambe kar iddu no. Kambe kar fo kulu lasaabuyaŋ ga ti kambe kar fo da kambe faata. Yaadin no a na cinaro wargayaŋo neesi nd'a, deedandiyaŋ kwaari me folloŋ, a kayyaŋ mo deedandiyaŋ kwaari folloŋ no.

6Waato gaa no a kaa windi meyo kaŋ ga guna wayna funay haray do ka kaaru a kaarimi harey boŋ. A na meyo gaa kutijo neesi, deedandiyaŋ kwaari fo tafayyaŋ, me fa din mo, a tafayyaŋ deedandiyaŋ kwaari fo no. **7**Batukoy fu kulu kuuyaŋ deedandiyaŋ kwaari fo no, a tafayyaŋ mo deedandiyaŋ kwaari fo. Batukoy fuwey game ra mo kambe kar gu-gu no. Windi meyo gaa kutijo batama gaa tak, windo do haray mo, deedandiyaŋ kwaari fo no.

8A na meyo gaa batama mo neesi windo ra haray, deedandiyaŋ kwaari fo. **9**Waato din gaa no a na windi meyo gaa batama mo neesi, kambe kar ahakku, d'a casanta ganjey mo kambe kar hinka. Meyo gaa batama ga guna windo ra haray.

10Batukoy fuwey kaŋ go meyo gaa, ihinza no wayna funay kambo gaa haray. Ya-haray kambo mo gaa gonda ihinza. I kulu beeray folloŋ no, i casante ganjey mo kambu woone da ya-haray kambo, i kulu neesiji folloŋ no. **11**A na meyo tafayyaŋo mo deedandi, kambe kar way, meyo salleyaŋo mo, kambe kar way cindi hinza. **12**Kambe kar fo cinari go no batukoy fuwey da care game ra: kambe kar fo kambu woone gaa, ya-haray kambo gaa mo kambe kar fo. Batukoy fuwey mo, kambu woone, kambe kar iddu, ya-haray kambo gaa mo kambe kar iddu. **13**A na meyey neesi mo daabirji fo ka koy daabirji fo gaa, kambe kar waranka cindi gu no tafayyaŋ gaa, meyey go ga care guna. **14**A na me casanta ganjey kuuyaŋ te kambe kar waydu. Windi ganda koy ka to hala meyo casanta gaa meyo windanta. **15**Taray meyo da windo ra haray meyo game ra, kambe kar waygu no. **16**Finetar daabanteyaŋ go no batukoy fuwey gaa, d'i meyo casanta ganjey haray i windanta, yaadin mo no tandey ra. I ra haray no finetarey go kuray kulu. Casantey din afo kulu boŋ gonda sabb'ize nya himandi.

Taray haray windi batama

17Waato din gaa no a konda ay taray windi ganda ra. Fuyaŋ mo go no, da kaaro daba kaŋ go ga batama windi, fu waranza no ka bara kaaro daba batama ra. **18**Batama din ga naagu meyey kambey gaa tak, kaŋ ga saba nda meyey kuuyaŋ cap, sanda ganda kaaro daba nooya. **19**Waato din gaa no a na tafayyaŋo mo neesi za taray meyo gaa ka koy a ra haray meyo gaa, kambe kar zangu no, wayna funay haray da azawa kambe haray mo.

Azawa kambe haray windi meyo

20Taray batama meyo mo kaŋ ga guna azawa kambe haray, a n'a salleyaŋo
d'a tafayyaŋo neesi. 21A wane batukoy fuwey ihinza no kambe woone gaa,
ihinza mo koyne ya-haray kambo gaa. A casanta ganjey d'a tandey, i kulu afo
no me sintina neesijo boŋ, a salleyaŋo kambe kar waygu no, a tafayyaŋ mo
kambe kar waranka cindi gu. 22A finetarey d'a tandey d'a sabb'ize nya
himandey, i kulu ga saba no da meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din
neesijo boŋ. Boro g'a kaaru mo kaarimi hari iyye boŋ, i tandey mo go i jine.
23Me gaa batama mo kaŋ go a ra haray, nga mo a gonda me kaŋ ga yongo wano
guna, azawa kambe haray, da wayna funay haray mo. A neesi mo me ka koy
me, kambe kar zangu-zangu.

Dandi kambe haray windi meyo

24Kal a kande ay dandi kambe haray. Kala windi me fo mo go kaŋ ga dandi
kamba harey guna. A n'a casanta ganjey d'a tandey neesi deedandiyaŋ
sintinayey boŋ. 25Finetaryaŋ mo go no a ra, da tandey ra a windanta, sanda
yongo waney din cine. Meyo salleyaŋo kambe kar waygu no, a tafayyaŋo mo
waranka cindi gu no, 26da taamuyaŋ hari iyye mo a kaaruyaŋ se, a tandey mo
go i jine. A gonda sabb'ize nya himandi, afo go kambu woone gaa, afo mo go
ya-haray kambo gaa, a casanta ganjey boŋ. 27Me fo go no koyne windo ra haray
kaŋ ga guna dandi kamba haray. A neesi mo koyne me ka koy me gaa dandi
kamba haray, kambe kar zangu.

A ra haray batama meyey

28Waati din gaa no a konda ay a ra haray batama ra, ka gana dandi kambe
haray meyo ra. A n'a neesi doŋ deedando boŋ: 29a batukoy fuwey, d'a casanta
ganjey, d'a tandey, waato deedando boŋ no. Finetaryaŋ go no a ra d'a ganjey ra
mo a windanta. A to kambe kar waygu salleyaŋ gaa, tafayyaŋo mo kambe kar
waranka cindi gu. 30A windanta mo tandayaŋ go no, kaŋ i salleyaŋo kambe kar
waranka cindi gu no, i tafayyaŋo mo igu no. 31A tandey ga guna taray batama
gaa haray. Sabb'ize nya himandi go a casanta ganjey boŋ, a kaarimi haro mo
gonda taamuyaŋ do ahakku.

32A ye ka konda ay koyne a ra haray, meyo kaŋ ga guna wayna funay haray
din batama ra. A na meyo neesi mo waato deedando boŋ: 33a batukoy fuwey,
d'a casanta ganjey, da tandey, waato deedando boŋ. Finetaryaŋ go a gaa, d'a
tandey ra mo a windanta. A to kambe kar waygu salleyaŋ, tafayyaŋ mo kambe
kar waranka cindi gu no. 34A tandey ga guna taray batama gaa haray. A gonda
sabb'ize nya himandiyaŋ mo ngey casantey ganjey gaa, kambu woone gaa da
ya-haray kambo mo gaa. A kaaruyaŋ haro gonda taamuyaŋ do ahakku.

35A konda ay azawa kambe haray windi meyo do. A n'a neesi waato
deedando boŋ: 36a batukoy fuwey, d'a casanta ganjey, d'a tandey. Finetaryaŋ go
a gaa a windanta kulu, a salleyaŋo mo kambe kar waygu no, a tafayyaŋo mo
kambe kar waranka cindi gu no. 37A casanta ganjey ga taray haray batama
guna, da sabb'ize nya himandiyaŋ casantey ganjey boŋ, ne-haray da ya-haray. A

kaaruyaŋ haro mo gonda taamuyaŋ do ahakku.

Sargayey soolayaŋ fu-izey

38 Fu fo mo go no kaŋ gonda me kaŋ ga lamba meyey casantey ganjey gaa
tak. Noodin no i ga sargay kaŋ i ga ton nyun. 39 Meyo gaa tanda ra mo taabal
hinka go no kambe woone gaa, ya-haray kambo gaa mo ihinka, zama i ma
sargayey kaŋ i ga ton, da zunubi se sargay, da taali se sargay wi i boŋ. 40 Taray
haray kambu fo, meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray din taamuyaŋ harey do,
kaŋ go meyo kaŋ ga guna azawa kambe haray din furoyaŋo do, noodin gonda
taabal hinka. Ya-haray kambo gaa mo, wo kaŋ ga ti meyo batama wano, nga
mo do gonda taabal hinka. 41 Taabal taaci no kambu woone gaa, taabal taaci mo
ya-haray kambo gaa, meyo gaa. Taabal ahakku nooya, nangey kaŋ i ga
sargayey dumbu i boŋ. 42 Taabal taaci tondi jabante wane yaŋ no, sargay kaŋ i
ga ton se. I salleyaŋ kambe kar fo da jare no, i tafayyaŋ kambe kar fo da jare no,
i kayyaŋ mo kambe kar fo no. I boŋ no i ga sargayey kaŋ i ga ton jinayey jisi,
da sargay cindey waney mo, 43 ngey da gotiyaŋ, kaŋ i kuuyaŋ sanda kambe faata
cine no. I n'i sinji cinaro ra nangu kulu. Taabaley boŋ mo sargayey hamey go no.

Alfagey se fu-izey

44 A ra haray batama ra mo, azawa kambe haray meyo gaa, fuyaŋ go no a ra
haray meyo do, taray haray, borey kaŋ ga baytu te se. Afo ga dandi kambe
haray guna. Afo mo kaŋ go wayna funay meyo gaa ga guna azawa kambe
haray. 45 A ne ay se: «Fu woone, kaŋ go ga guna dandi kambe haray, alfagey
kaŋ ga Fu Beero batu wane no. 46 Fuwo kaŋ ga guna azawa kambe mo, alfagey
kaŋ ga haggoy da sargay feema, i wane no. Woodin yaŋ, ngey no ga ti Zadok
banda Lawi izey ra, kaŋ ga maan Rabbi do zama ngey ma goy a se.»

47 A na batama neesi, kambe kar zangu a salleyaŋo gaa, kambe kar zangu
koyne a tafayyaŋo gaa, batama lokoto-taaci-koy no, a salleyaŋo da tafayyaŋo.
Feema go Rabbi Fuwo meyo jine.

48 Kal a ye ka konda ay Fuwo tanda ra ka batamey afo kulu casanta ganjey
neesi: ne-haray kambo, kambe kar gu, ya-haray kambo mo, kambe kar gu.
Meyo tafayyaŋo kambe kar hinza no ne-haray kambo, ya-haray mo kambe kar
hinza. 49 Tanda salleyaŋo kambe kar waranka no, a tafayyaŋo mo kambe kar
way cindi fo. A gonda taamuyaŋ harey mo nango kaŋ i ga kaaru. Bonjareyaŋ
mo go no koyne casey din jarga, afo kambu woone gaa, afo mo koyne ya-haray
kambo gaa.

Rabbi sududuyaŋ fuwo

41 A konda ay sududuyaŋ fuwo do. A n'a casey ganjey neesi, ne-haray
kambo, kambe kar iddu, ya-haray kambo mo, kambe kar iddu, nangora
tafayyaŋ nooya. 2 Furoyaŋo do tafayyaŋo, kambe kar way no. Furoyaŋo do
kambey mo, kuray woone igu no, ya-haray mo, igu. A na fu-ize sintina
salleyaŋo mo neesi, kambe kar waytaaci, a tafayyaŋo mo kambe kar waranka.

3 Gaa no a furo ka casey ganjey kulu neesi furoyaŋey do, kambe kar

hinka-hinka. Furoyaŋo do bumbo kambe kar iddu, furoyaŋo do tafayyaŋ mo kambe kar iyye. 4A na fu-ize hinkanta salleyaŋo mo neesi, kambe kar waranka, a tafayyaŋo mo kambe kar waranka sududu fuwo jine. A ne ay se: «Nangu woone ga hanan ka bisa i kulu.»

5A na fuwo cinaro mo neesi, nga mo kambe kar iddu no wargayaŋo. Kambey gaa fu-izey afo kulu tafayyaŋo kambe kar taaci no, fuwo windanta kuray kulu. 6Jidan bisey kaŋ ra fu-izey go, ngey boro hinza no, afo go afo boŋ. Afo kulu gonda fu-ize waranza ga sasare care gaa. I go margante ngey nda fuwo cinaro a windanta fu-izey sabbay se, zama i mana naagu a gaa, i ma si di Fuwo cinaro gaa se. 7Fu-izey soobay ka tafay ka tonton mate kaŋ cine i tontono go d'a, afo go afo boŋ. I go, i na fuwo windi ka bare, zama wo kaŋ na fuwo windi, a soobay ka kay ka tonton no beene fuwo windanta. Woodin se no fuwo tafayyaŋo soobay ka tonton, mate kaŋ cine i tonton a gaa beene din se. Boro ga hin ka kaaru za ganda fuwo boŋ ka gana bindo ra wano do, ka to beene wano boŋ.

8Ay di mo koyne kaŋ Fu Beero gonda dabayaŋ kaŋ ga kay a windanta. Fu-izey dabey mo neesiyaŋ kwaari toonante fo no, sanda kambe kar iddu kuuyaŋ nooya. 9Cinaro wargayaŋo, fu-izey wano taray haray, a go kambe kar gu no. Foyma kaŋ i cindi kambu gaa cinaro da Fu Beero 10da fu-izey game ra kambe kar waranka wane no, Fu Beero windanta kuray kulu. 11Fu-izey meyey ga guna foyma kaŋ cindi din do haray, me fa ga guna azawa kambe haray, afa mo ga guna dandi kambe haray, nango kaŋ cindi mo, a tafayyaŋo kambe kar gu no a windanta.

12Garo kaŋ go Fu Beero din jine, wayna kaŋay haray, kambe kar wayye no a tafayyaŋo. A cinaro wargayaŋo mo kambe kar gu no a windanta, a salleyaŋo mo kambe kar wayga.

13Yaadin no a na Fuwo neesi nd'a, a salleyaŋ kambe kar zangu no, nga nd'a foyma, d'a garo, d'a cinarey mo, kambe kar zangu no a salleyaŋo gaa. 14Fuwo tafayyaŋo mo, nga nd'a foymey kaŋ go wayna funay haray, kambe kar zangu no.

15A na cinaro kaŋ go foyma din jine salleyaŋo neesi, d'a tandey kambu woodin boŋ, da ya-haray kambo mo boŋ, kambe kar zangu no.

Sududuyaŋ fuwo go a ra, da tandey kaŋ ga batama guna. 16Meyey gaa kutijey, da finetar funekoyey, da tandey a windanta i jidan bisa hinza din boŋ, i go ga guna meyo kutijo gaa haray. Daabanteyaŋ no da bundu nangu kulu, za ganda hal a ma koy finetarey gaa. Finetarey binde funekoyyaŋ no. 17Za nango kaŋ go beene meyo boŋ ka koy a ra haray Fuwo ra, da taray haray mo, bundu naagu Fuwo cinaro kulu gaa tak, kuray kulu, a ra d'a banda gaa, neesijo boŋ. 18I na ciiti malaykayaŋ da sabb'ize nya himandi yaŋ jabu i gaa. Sabb'ize nya himandey go no malaykey da care game ra, malayka fo kulu gonda moyduma hinka. 19Yaadin cine no, boro moyduma go ga sabb'ize nya guna kambe woone gaa, muusu beeri ize moyduma mo go ga sabb'ize nya guna ya-haray kambo mo gaa. Yaadin no i n'i jabu nd'a Fuwo kulu ra kuray kulu. 20Za ganda kal a ma koy beene meyo boŋ i na ciiti malaykayaŋ da sabb'ize nya himandi yaŋ te., Yaadin no sududuyaŋ fuwo cinaro bara nd'a.

21Sududduyaŋ fuwo sanni binde, a meyo casey ganjey lokoto-taaci-koy yaŋ
no. Jina haray fuwo mo, a meyo ganjey kulu ga saba nd'a. 22Bundu feema mo
go no, a kayyaŋ kambe kar hinza no, a salleyaŋ mo kambe kar hinka. A lokotey
d'a kuuyaŋo d'a carawey, bundu wane yaŋ no. Bora ne ay se mo: «Woone wo,
taabal no kaŋ go Rabbi jine.». 23Sududduyaŋ fuwo da nangu hananta kulu meyey
gonda me daabirji hinka-hinka. 24Kuray fo kulu gonda daabirji hinka kaŋ ga
taabu care gaa. Daabirji hinka go kuray fo gaa, daabirji hinka go kuray fa mo
gaa. 25I boŋ mo, sanda sududduyaŋ fuwo me daabirjey gaa nooya, i na malayka
da sabb'ize nya himandiyaŋ jabu, sanda mate kaŋ cine i te cinarey gaa. Me
kutiji go no, bundu wane, tanda jine taray haray. 26Finetar funekoyyaŋ da
sabb'ize himandi yaŋ go no kambu woone gaa da ya-haray kambo mo gaa
koyne, da meyo gaa tanda kambey gaa. Yaadin cine no kambey gaa fu-izey da
kutijey go d'a.

Rabbi fuwo banda cinarey

42 Waato din gaa no a kand'ay taray, taray haray batama ra, fonda kaŋ ga
koy azawa kamba din gaa. A konda ay fu-izey kaŋ ga foyma din guna,
i ra haray, wo kaŋ ga azawa kambe haray cinaro guna. 2Cinaro din, kaŋ gonda
kambe kar zangu, a salleyaŋo jine no azawa kambe meyo go. Kambe kar waygu
no a tafayyaŋo. 3Kambe kar waranka din jine, me gaa batama wano din kaŋ go
a ra haray, kaaro daba kaŋ ga ti taray haray batama din wano, tanda-ga-tanda
boŋ go no, jidan bisa hinza ra. 4Fu-izey jine bar-bareyaŋ nangu go no a ra
haray, a tafayyaŋo kambe kar way no, fonda mo kambe kar zangu no, fu-izey
meyey ga guna azawa kambe haray. 5Fu-izey kaŋ go beene, i bisa cindey
sasabay yaŋ, zama haŋ kaŋ tandey kaa woodin yaŋ ra, a bisa haŋ kaŋ i kaa
ganda waney da bindo ra waney gaa, cinaro ra. 6Zama jidan bisey, ngey boro
hinza no. I sinda mo bonjareyaŋ sanda batama bonjarey cine. Woodin se no
beene waney fu-izey kankam ka bisa ganda waney da bindo ra waney. 7Windi
cinaro kaŋ go taray, fu-izey jarga, taray batama do haray fu-izey jine, a
salleyaŋo kambe kar waygu no. 8Zama fu-izey kaŋ go batama ra taray haray, i
salleyaŋo kambe kar waygu no. A go mo sududduyaŋ fuwo jine waney, kambe
kar zangu no. 9Fu-izey din cire haray, furoyaŋ do go no wayna funay haray, da
ni ga ba ka furo a ra taray batama gaa haray.

10Wayna funay haray batama cinaro wargayaŋo ra, foyma din jine, da cinaro
jine mo, fu-izeyaŋ go no. 11Fondo fo go i jine mo. I ga saba nda fu-izey kaŋ go
azawa kambe haray. I salleyaŋo misa cine no i tafayyaŋo mo bara. I fattayaŋ do
d'i meyey kulu mo, ya-haray wane deedandey boŋ no. 12Fu-izey kaŋ meyey ga
guna dandi kambe haray gaa, me fo go fonda bananta, sanda fonda kaŋ go
cinaro jine sap-sap nooya, wayna funay haray, naŋ kaŋ boro ga ba ka furo.

13Waato din gaa bora ne ay se: «Azawa kambe haray fuwey, da dandi kambe
haray fuwey, wo kaŋ yaŋ go foyma din jine, fu hananteyaŋ no, naŋ kaŋ alfagey
kaŋ ga maan Rabbi gaa ga ŋwaari hanantey ŋwa nooya. Noodin no i ga jinayey
kaŋ ga hanan ka bisa cindey, da ŋwaari sargayey, da zunubi se sargay, da taali
se sargayey din jisi, zama nangu hanante no. 14Saaya kaŋ cine alfagey ga furo, i

si ye ka fatta nangu hananta ra ka koy taray batama ra koyne kala nda i na ngey bankaarayey kaŋ i ga goyo te d'a jisi fu-izey din ra, zama bankaarayey din hanante yaŋ no. I ga bankaaray fooyaŋ daŋ ka du ka koy jama do.»

15Saaya woodin ra no a na windo ra haray neesiyaŋo ban, kal a konda ay taray meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din fonda gaa k'a windanta neesi. 16A na wayna funay haray neesi nda deedandiyaŋ kwaari, deedandi zangu gu no deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 17A na azawa kambe haray neesi, deedandi zangu gu no, deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 18A na dandi kambe hara neesi, deedandi zangu gu no deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 19A bare ka ye wayna kaŋay haray. A n'a neesi deedandi zangu gu no deedandiyaŋ kwaaro boŋ. 20A n'a kuray taaca din neesi kaŋ gonda cinari a windanta. Cinaro salleyaŋ go zangu gu, a tafayyaŋ mo zangu gu, zama a ma wo kaŋ ga hanan da wo kaŋ si hanan kaa care gaa k'i fay waani.

Rabbi darza ye ka kaa yaŋo bangando

43 Woodin banda a ye ka konda ay windi meyo gaa, sanda meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din gaa nooya. 2A go mo, Israyla Irikoyo darza goono ga kaa ka fun wayna funay haray fonda gaa. A jinda ga hima hari boobo yooje, ndunnya mo nyaale a darza sabbay se. 3Bangandi kaŋ ay di himando, sanda bangando kaŋ ay di waato kaŋ a kaa zama nga ma gallo halaci sabbay se. Bangandey binde, i ga hima nda bangando kaŋ ay di Kebar isa me gaa cine. Ay gande biri mo. 4Rabbi darza kaa ka furo Fuwo ra, fonda kaŋ ga guna wayna funay din gaa haray. 5Kala Biya n'ay sambu ka konda ay windo ra haray batama ra. Rabbi darza go mo, a na Fuwo to.

6Gaa no ay maa boro fo goono ga salaŋ ay se Fuwo ra haray, boro fo mo kay ay jarga. 7A ne ay se: Boro izo, ay koytaray karga do neeya, ay ce taamey do no, naŋ kaŋ ay ga goro Israyla izey game ra hal abada. Israyla izey da ngey bonkooney si ye k'ay maa hanna ziibandi koyne i kaaruwatara* kaŋ i doona ka te din, d'i bonkooney buukoy kaŋ go i sududuyaŋ nangey ra mo. 8Nangey din fu me kutijey ga naagu ay Fuwo me kutijo gaa, tak. I meyey casantey mo ga naagu ay meyo casanta gaa no, tak. Cinari hinne no in d'ey game ra. I n'ay maa hanna ziibandi nda ngey fanta harey kaŋ i te din, woodin se no ay n'i ŋwa ay futa ra. 9Sohõ binde, i ma ngey kaaruwatara da ngey bonkooney buukoy kaa ay jine k'i moorandi ay. Ay mo ya goro i game ra hal abada.

10Nin, boro izo, kala ni ma windo wo cabe Israyla dumo se, zama i ma haaw i zunubey sabbay se. I m'a deedando mo neesi. 11Da kay i mana haaw hay kulu kaŋ i te sabbay se, kala ni ma windo himando bayrandi i se, d'a misey, da naŋ kaŋ i ga fatta nd'a, da naŋ kaŋ i ga furo nd'a ra, d'a jeeriyaŋ kulu, d'a hin sanney, d'a asariyey kulu. Ni m'i hantum i jine, zama i m'a jeero nd'a hin sanney kulu haggoy, i m'i goy mo.

12Woone, nga no ga ti windo asariya: tondi yolla gaa, a hirrey me nangu kulu, a ga ciya wo kaŋ bisa i kulu hananyaŋ. Guna, windo asariya nooya.

Sargay feema sanni

13Woone yaŋ no ga ti sargay feema neesiji kambe kar boŋ: kambe karo din mo, kambe kar fo da kambe faata me no. A daba guusuyaŋ kambe kar fo, a tafayyaŋ mo kambe kar fo, d'a casanta jabo windanta kambe gaaba fo, woodin yaŋ no ga ti sargay feema daba. 14A daba ganda ka koy ganda caso gaa, kambe kar hinka no. A tafayyaŋ, kambe kar fo no. Caso jabu kayna ka koy caso jabu beero gaa, kambe kar taaci no, a tafayyaŋ mo, kambe kar fo. 15Sargay feema boŋo ga ciya kambe kar taaci, feema danjo jisiyaŋ do ka koy beene i na hilli taaci te. 16Feema danjo jisiyaŋo do mo, a salleyaŋo kambe kar way cindi hinka no, a tafayyaŋo mo kambe kar way cindi hinka no, nga mo lokoto-taaci-koy no. 17Casanta jabo salleyaŋ kambe kar way cindi taaci no, a tafayyaŋ mo kambe kar way cindi taaci no, lokoto-taaci-koy. Jabo kaŋ go a windanta mo kambe kar jare no, a daba mo ga te kambe kar fo a windanta. Feema kaarimi harey ga wayna funay haray guna.

18A ne ay se: Boro izo, yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Woone yaŋ no ga ti feema hin sanney, han kaŋ hane i g'a te, zama i ma sargayey kaŋ i ga ton salle a ra, i ma kuri say-say a gaa mo. 19Ni ga yeej'ize fo no alfagey se zunubi se sargay, ngey: Lawi borey kaŋ ga ti Zadok banda, wo kaŋ yaŋ ga maan ay gaa zama ngey ma goy te ay se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 20Ni ga kaa yeejo kuro gaa ka daŋ feema hilli taaca gaa kaŋ go lokoto taaca gaa, da casanta jabo gaa mo. Yaadin cine no ni g'a hanandi nd'a ka sasabandiyaŋ te a se mo. 21Ni ga zunubi se sargay yeejo sambu, i m'a ton nango kaŋ i daŋ din ra, nangu hananta se taray.

22Zaari hinkanta hane mo ni ga hincin jindi kaŋ sinda laru salle zunubi se sargay. I ga feema hanandi, sanda mate kaŋ cine i n'a hanandi nda yeejo kuro. 23Waati kaŋ ni n'a hanandiyaŋo ban, yeej'ize fo kaŋ sinda laru da feeji fo kaŋ i kaa kuru ra kaŋ sinda laru, ni g'i salle. 24Ni ga kand'ey Rabbi jine. Alfagey mo ga ciiri say i gaa, i m'i salle sargay kaŋ i ga ton Rabbi se.

25Zaari kulu kala a ma to jirbi iyye ni ga hincin jindi fo soola zunubi se sargay, i ga yeej'ize fo da feeji gaaru fo mo salle kaŋ yaŋ sinda laru, kurey ra wane yaŋ. 26Jirbi iyye no i ga sasabandiyaŋ te feema se k'a hanandi. Yaadin cine no i g'a fay waani nd'a. 27Waati kaŋ jirbey din kubay,a ga ciya, zaari ahakkanta hane ka koy jina, alfagey g'araŋ sargayey kaŋ i ga ton d'araŋ saabuyaŋ sargayey salle feema ra. Ay mo ga yadda nd'araŋ. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Sududuyaŋ kaŋ i ga te Rabbi windi tajo ra

44 Waato din gaa a ye ka kande ay koyne nangu hananta meyo do, taray meyo kaŋ ga guna wayna funay haray, a go ga daabu no. 2Rabbi ne ay se: Me woone wo, daabante no a ga goro, i s'a fiti bo. Boro mo si no kaŋ ga furo a gaa, zama Rabbi, Israyla Irikoyo furo noodin a ra. Woodin sabbay se mo daabante no a ga goro. 3Mayraykoyo sanni mo, nga no ga goro a ra zama nga wo mayraykoy no, a ma ŋwa Rabbi jine. Amma meyo gaa tanda fonda gaa haray no a ga furo nd'a, yaadin cine mo no a ga fatta nd'a.

4Waato din gaa no a gana nd'ay azawa kambe haray meyo fonda gaa, hala Fu Beero jine. Kaŋ ay guna mo, kala ay di Rabbi darza na Rabbi Fuwo toonandi. Ay binde ganda biri.

5Kala Rabbi ne ay se: Boro izo, ni laakalo ye a ma boori. Ma guna da ni moy, ma maa da ni hangey, hay kulu kaŋ ay ga ci ni se hin sanney da asariya kulu boŋ, Rabbi windo waney. Ma laakal ye mo fuwo ra furoyaŋo do gaa hal a ma boori, da fondo kulu kaŋ ga fatta nangu hananta do. **6**Ma ci murtantey din se, sanda Israyla dumo nooya, ka ne: Ya araŋ Israyla dumo, araŋ fanta harey wo kulu, i wasa. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **7**Zama yawyaŋ kaŋ biney sinda dambanguyaŋ, i sinda dambanguyaŋ ngey gaahamey gaa mo, araŋ kand'ey ay nangu hananta ra k'a ziibandi, sanda ay windo nooya. Waati kaŋ araŋ ga sargayey salle ay se, danga kuri nda maani wane, araŋ n'ay sappa tunandi nooya araŋ fanta harey kulu do. **8**Araŋ bumbey mana ay jinay hanantey haggoy, kal araŋ na boro fooyaŋ daŋ araŋ nangey ra i ma haggoy d'ay goyo ay nangu hananta ra. **9**Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Yaw baa afolloŋ si furo ay nangu hananta ra, sanda yaw fo kulu kaŋ go no Israyla izey game ra nooya, kaŋ sinda bine ra dambanguyaŋ da gaaham gaa wane mo.

10Amma Lawi borey, kaŋ mooru ay, i kamba ka fay d'ay zama ngey ma ngey toorey gana se, waato kaŋ cine Israyla kamba – i ga ngey taaley alhakko sambu. **11**Kulu nda yaadin i ga ciya ay nangu hananta ra goy-teeriyaŋ. I ma windi meyey batu, i ma goy windo ra, i ga sargayey kaŋ i ga ton wi, da sargayey kaŋ i ga te jama se, i ga kay borey jine ka goy i se mo. **12**Za kaŋ i goy jama se i toorey jine, i ciya hartayaŋ sabaabu laalo Israyla dumo se, kal ay binde ze ka gaaba nd'ey, mate kaŋ Rabbi, Koy Beero ci, ka ne i ga ngey zunubo alhakko jare. **13**I si ye ka maan ay gaa alfagataray goy teeyaŋ se koyne. I si maan mo ay wane jinay hanantey gaa koyne, baa afolloŋ, wala jinayey kaŋ ga hanan ka bisa i kulu. I ga ngey haawo da ngey fanta goyey kaŋ i te din jare. **14**Kulu nda yaadin ay g'i ciya windo goy haggoykoyaŋ a goyey kulu sabbay se, da hay kulu kaŋ i ga te a ra mo.

15Amma Lawi borey do haray alfagey, Zadok banda, wo kaŋ yaŋ haggoy d'ay nangu hananta goyo waato kaŋ cine Israyla izey kamba ka fay d'ay, ngey, Zadok banda din no ga maan ay, ka goy ay se. I ga kay mo ay jine, i ma maani nda kuri salle ay se. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. **16**Ngey no ga furo ay nangu hananta ra ka maan ay taablo gaa, zama i ma goy ay se, i g'ay goyo haggoy mo.

17Saaya kaŋ cine i ga furo windo ra haray batamey meyey gaa, kal i ma daŋ lin* bankaarayyaŋ. I ma si feeji hamni silli daŋ ngey gaa duumi, waati kaŋ cine i goono ga goy windo ra haray batamey meyey ra, wala Fu Beero ra. **18**I ga lin boŋtobayyaŋ didiji ngey boŋey gaa. I ga lin mudunyaŋ daŋ ngey cey gaa mo, i ma si hay kulu daŋ kaŋ ga naŋ i ma sungay. **19**Waati kaŋ i ga fatta ka koy taray batama ra mo, sanda jama do nooya, kal i ma ngey goy bankaarayey kaa ngey gaa k'i jisi fu hanantey ra. Gaa i ma bankaaray fooyaŋ daŋ, zama i ma si borey ciya hananteyaŋ i bankaarayey din hamyaŋo do.

20I ma si ngey boŋey cabu, i ma si boŋ zoobey taŋ yaadin mo. Kal i ma ngey boŋ hamney hanse hinne. **21**Alfaga fo kulu ma si duvan* haŋ waati kaŋ cine i

goono ga furo windo ra haray batama ra. 22I ma si wayboro kaŋ kurnye bu hiiji, wala wo kaŋ kurnyo n'a fay. Day i ma hiiji wandiyoyaŋ, Israyla dumo ra, wala binde alfaga fo kaŋ bu wande. 23I g'ay borey dondonandi i ma fayanka hanantey da wo kaŋ si hanan yaŋ game ra. I ma cabe i se mate kaŋ cine i ga te ka faham da wo kaŋ ga ziibi nda wo kaŋ si ziibi mo.

24Da kakaw tun, ngey no ga kay ka ciiti sanni fay, ay farilley boŋ no i ga ciiti te. Ay sududuyaŋ batey kulu kaŋ i daŋ ra, ngey no ga haggoy d'ay asariyey d'ay hin sanney. I m'ay asibtey hanandi mo.

25I ma si ngey boŋ ziibandi boro buuko kulu hamyaŋ do, kulu nda yaadin i yadda i se i ma ngey boŋ ziibandi baaba wala nya, wala ize alboro wala waybora, wala nya fo ize alboro wala wayboro kaŋ sinda kurnye, wala baaba fo ize alboro wala wayboro kaŋ sinda kurnye do. 26D'a na hanandiyaŋ farilla[33] toonandi hal a ga ye ka hanan koyne, kal i ma lasaabu a se jirbi iyye. 27Han kaŋ hane a ye ka furo nangu hananta ra, sanda windo ra haray batama ra nooya, zama nga ma goy te nangu hananta ra se, kal a ma kande nga zunubi se sarga. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

28I ga du tubu, ay no ga ti i tubo. Araŋ ma si i no mayray hari fo Israyla ra bo, ay no ga ti i wane mayray haro. 29I ga ŋwaari sargayey, da zunubi se sargayey, da taali se sargayey ŋwa. Hay kulu kaŋ i fay waani Rabbi se Israyla ra, a ga ciya i wane. 30Hay kulu boŋ-jina, da sargay kulu kaŋ i ga sambu beene, hay kulu wane, araŋ sargayey kulu ra, kal i ma ciya alfagey wane. Araŋ hamney ra mo, araŋ ga alfagey no wo kaŋ ga boori nd'i kulu, zama albarka ma goro ni windo ra. 31Alfagey ma si hay kulu kaŋ jifa, wala haŋ kaŋ ganji ham tooru-tooru ŋwa, da curayze no wala alman no.

Laabo fay-fayaŋo

45 Waati kaŋ araŋ ga laabu fay ka zaban tubu se kurne boŋ mo, kal araŋ ma sargay no Rabbi se, laabu toorimi hanante nooya. A salleyaŋ ma to kambe kar zambar waranka cindi gu, a tafayyaŋo mo zambar waranka. Hanante no a hiirey kulu me-a-me ra kuray kulu. 2Woodin ra mo deedandiyaŋ kwaari zangu gu salleyaŋ, zangu gu tafayyaŋ, batama kaŋ lokoto-taaci-koy no, a ga ciya nangu hananta wane. Kambe kar waygu mo koyne ka windi, windo batama wane no. 3Toorimi hananta din ra koyne ni ga neesi kambe kar zambar waranka cindi gu, tafayyaŋ boŋ mo, zambar way, nangu hananta ga bara bindo ra. A ga hanan ka bisa i kulu. 4Laabu toorimo din ya hanante no. Alfagey wane mo no, nangu hananta goy-teerey, ngey kaŋ ga maan zama ngey ma goy te Rabbi se, i windey nangey no, da nangu hananta mo koyne. 5Kambe kar zambar waranka cindi gu salleyaŋ, zambar way mo tafayyaŋ, woodin ga ciya Lawi borey wane, windo goy-teerey nooya. I mayray hari no, i nangoray se.

6Gallo se mo araŋ ga daŋ kambe kar zambar gu tafayyaŋ, da zambar waranka cindi gu salleyaŋ, nga nda nangu kaŋ i jisi nangu hananta se no ga care guna. Woodin wo, Israyla dumo kulu wane no.

---

[33] 44:26 Guna Kabuyaŋ tira sura 19.

7Mayraykoyo mayray haro ga goro kambu woone da ya-haray kambo gaa
sargay hanante wane da toorimo kaŋ ga ti gallo mayray haro wane. Sargay
hananta jine, da gallo mayray haro jine koyne, wayna kaŋay kambo gaa haray
da wayna funay kambo gaa haray, a salleyaŋo do haray, nga nda laabu toorimey
kulu ga saba no, cap, za wayna kaŋay hirro gaa kal a ma koy wayna funay hirro
gaa. 8Laabu woodin ga ciya a wane mayray hari Israyla ra. Ay mayraykoyey
mo si ye k'ay borey taabandi koyne, amma i ga laabu cindo no Israyla dumo se i
kundey boŋ.

Mayraykoyey muraadey

9Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: A wasa, ya araŋ Israyla mayraykoyey. Araŋ
ma fay da toonye da halaciyaŋ. Wa cimi ciiti nda adilitaray te. Wa fay d'ay
borey komyaŋo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci. 10Kal araŋ ma tiŋay neesiyaŋ
hari cimikoy te: kilo cimikoy, da muudu cimikoy. 11Kilo da muudu ga ciya
afolloŋ: muudu ma ŋwa gumbutu zaka, kilo mo ma ŋwa gumbutu zaka.
Gumbutu boŋ no i g'a deedandi. 12Sekel* mo, gera waranka me no a bara. Sekel
waranka, da sekel waranka cindi gu, da sekel way cindi gu, nga no ga ti araŋ
mane[34] fo me.

13Sarga kaŋ araŋ ga no din neeya: alkama gumbutu fo ra, kilo farsimi
iddanta. Sayir* gumbutu ra mo, yaadin cine. 14Jiyo kaŋ i kosu mo, ji muudu fo
wane ra, kor ra muudu zaka, sanda muudu way ga ti gumbutu folloŋ no. 15Kuru
kulu kaŋ gonda alman zangu hinka Israyla kuray nangey kaŋ gonda albarka ra, i
ma kaa a ra feeji fo. Woodin yaŋ kulu no ga ti ŋwaari sargay, da sargay kaŋ i ga
ton, da saabuyaŋ sargayey, zama i ma sasabandiyaŋ te jama se. Yaadin no
Rabbi, Koy Beero ci. 16Laabo jama kulu ga kande sargay woodin yaŋ Israyla
mayraykoyo do. 17Nga din, mayraykoyo wano do haray mo, a ga sargay kaŋ i
ga ton, da ŋwaari sargay, da haŋyaŋ wane no sududuyaŋ batey se, da handu
kayyaŋey, da asibtey, sanda sududuyaŋ batey kulu kaŋ i dake Israyla dumo boŋ
se nooya. A goy no a ma zunubi se sargay, da ŋwaari sargay, da sargay kaŋ i ga
ton, da saabuyaŋ sargayey mo no, zama i ma sasabandiyaŋ te Israyla dumo se.

Rabbi fuwo hanandiyaŋo

18Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Handu sintina ra, hando zaari sintina, ni ma
sambu yeej'ize fo kaŋ sinda laru ka nangu hananta hanandi nd'a. 19Alfaga mo ga
kaa zunubi se sarga kuro gaa k'a daŋ Fuwo meyey bundey gaa, da feema
casanta lokoto taaca, da windo ra haray batama meyey bundey gaa. 20Yaadin
mo no ni ga te hando zaari iyyanta hane, hartayankoy fo kulu se, da boro kaŋ na
taali te jaŋ-ka-bay yaŋ ra. Yaadin cine no araŋ ga sasabandiyaŋo te d'a Fuwo se.

21Handu sintina ra, hando jirbi way cindi taacanta, araŋ ga Paska*
sududuyaŋ bato te. Jirbi iyye sududuyaŋ batu nooya kaŋ i ga buuru kaŋ sinda
dalbu ŋwa. 22Han din hane mo mayraykoyo ga yeeji fo no, a ma ciya nga nda laabo

[34] 45:12 Mane ga ti waato neesiyaŋ tiŋay, nzarfu wala wura wane, kaŋ ga saba nda sekel waydu, wala a ga bisa kilo jare tiŋay.

jama kulu se zunubi se sargay. 23Sududuyaŋ marga jirbi iyya ra mo a ga sargay kaŋ i ga ton no Rabbi se, yeeji iyye, da feeji gaaru iyye kaŋ yaŋ sinda laru zaari kulu jirbi iyya din ra, da hincin jindi fo mo zaari kulu, zunubi se sargay. 24A ma ŋwaari sargay mo no, kilo fo yeeji fo banda, kilo fo feeji gaaru fo banda, da ji butal fo mo koyne kilo fo kulu banda.

25Handu iyyanta sududuyaŋ bato ra, hando jirbi way cindi guwanta hane, a ga ye ka te jirbi iyye kaŋ a goono ga woodin te. A ga haggoy da sargay kaŋ i ga ton muraadey, da ŋwaari sargay, da ji mo koyne.

Asibti hane da handu kayyaŋ sargayey

46 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Windo ra haray batama meyo, wo kaŋ ga guna wayna funay haray, i g'a daabu jirbi iddu kaŋ borey goono ga goy, amma asibti zaaro hane i g'a fiti. Handu kayyaŋ hane mo, i g'a fiti. 2Mayraykoyo binde ga furo windo meyo tanda kaŋ go taray haray fonda gaa. A ga kaa ka kay windi meyo bundey jarga tak. Alfagey mo g'a sargayey soola a se, wo kaŋ yaŋ i ga ton da saabuyaŋ sargayey mo. Mayraykoyo ga sududu mo noodin windi meyo kutijo boŋ. Waato din gaa a ma fatta, day i si meyo daabu bo kala wiciri kambo ma to. 3Laabo borey mo ga sududuyaŋ te noodin, me woodin gaa, asibti kulu da handu kayyaŋ kulu, Rabbi jine. 4Mayraykoyo sarga kaŋ i ga ton, a ga kand'a Rabbi se asibti hane, feej'ize iddu kaŋ sinda laru, da feeji gaaru fo mo kaŋ sinda laru. 5A ga kande ŋwaari sargay koyne, hamni kilo fo feeji gaaro banda. ”waari sargay feej'izey banda mo, haŋ kaŋ a hin ka no day no, da ji butal fo kilo fo kulu banda. 6Handu kayyaŋ hane mo, kala yeeji kaŋ mana je, kaŋ sinda mo laru, da feej'ize iddu, da feeji gaaru fo, i kulu mo wo kaŋ yaŋ sinda laru. 7A ga ŋwaari sargay mo no, hamni kilo fo yeejo banda, kilo fo mo koyne feeji gaaro banda. Feej'izey banda mo, haŋ kaŋ me a ga hin ka no da ji butal fo mo kilo fo kulu banda. 8Waati kaŋ mayraykoyo ga furo, windi meyo gaa tanda fonda haray no a ga furo nd'a. Fondo woodin gaa mo no a ga fatta nd'a.

9Amma waati kaŋ laabo borey ga kaa Rabbi jine sududuyaŋ batey kaŋ i daŋ do, boro kaŋ ga furo azawa kambe haray meyey gaa zama nga ma sududu se, kal a ma fatta dandi kambe meyo fonda gaa haray. Boro kaŋ ga furo dandi kambe haray fonda meyo gaa mo, kal a ma fatta azawa kambe fonda meyo gaa. A si ye meyo kaŋ a furo nd'a din fonda gaa bo koyne, amma a ga fatta nda ya-haray meyo. 10Mayraykoyo mo, waati kaŋ i goono ga furo, nga mo ga furo i game ra, waati kaŋ i ga fatta mo, nga nd'ey no ga fatta.

11Sududuyaŋ batey jirbey ra da margey ra mo, ŋwaari sargay ma ciya hamni kilo fo yeeji fo banda, kilo fo mo koyne feeji gaaru fo banda. Feej'izey se mo haŋ kaŋ me a ga hin ka no day no, da ji butal fo mo kilo fo kulu banda. 12Waati kaŋ mayraykoyo ga bine yadda sargay kaŋ i ga ton, wala bine yadda saabuyaŋ sargay no Rabbi se, kala boro fo ma meyo kaŋ ga guna wayna funay haray din fiti a se. A ma nga sarga kaŋ i ga ton din no, d'a saabuyaŋ sargayey, sanda mate kaŋ a doona ka te asibti hane. Waato din gaa a ma fatta, a fattayaŋo banda kala boro fo ma meyo daabu.

13Ni ga feeji jiiri fo ize kaŋ sinda laru no, a ma ciya sargay kaŋ i ga ton zaari

kulu Rabbi se, susubay kulu mo no ni g'a no. 14"waari sargay mo kaŋ ni ga no a
banda susubay kulu ga ciya: hamni kilo jare iddanta, da ji butal jare hinzanta
kaŋ i ga diibi nda hamni baano, hamni sargay nooya Rabbi se farilla kaŋ ga
duumi boŋ han kulu. 15Yaadin cine no i ga feej'ize, da ŋwaari sargay, da ji no
susubay kulu, a ma ciya sargay kaŋ i ga ton duumi.
16Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: Hala day mayraykoyo na nga izey ra afo no
nooyaŋ, a ga ciya izo se tubu hari. Woodin ga ciya izo banda mayray hari, i
wane no tubu boŋ. 17Amma hala day a tubo din ra a na nooyaŋ fo te nga tamey
ra afo se, a ga ciya bora wane kal a ma to taŋyaŋ jiiro gaa. Waato din gaa no a
ga ye ka kaa mayraykoyo do. Amma a tubo sanni, woodin ga ciya a izey hinne
wane. 18Mayraykoyo ma si ta mo talkey tubey ra, zama nga m'i tuti ka kaa ngey
mayray harey ra se. Kal a ma nga izey no haŋ kaŋ ga ci nga mayra ra wane,
zama i ma s'ay borey kar ka say-say. I ma si boro fo kulu fay da nga mayray
haro mo.
19A gana ka bisa nd'ay noodin ka koy furoyaŋ nangu fo do, wo kaŋ go meyo
gaa, ka koy hala alfagey fu hanantey ra, wo kaŋ yaŋ ga guna azawa kamba
haray. A go mo, batama fo go no noodin banda wayna kaŋay haray. 20A ne ay
se: Nango kaŋ alfagey ga taali se sargayey da zunubi se sargayey hina, i ma
ŋwaari sargayey mo haagu neeya, zama i ma si fatta nd'ey taray batamey ra, hal
i ma borey hanandi yaadin cine.
21Waato din gaa a fatta nd'ay ka kande ay taray batama ra. A gana nd'ay
batama lokoto taaca banda. A go mo, batama lokoto kulu ra gonda batama
kayna fo koyne. 22Batama lokoto taaca din ra mo batama daabante fooyaŋ go
no. Batama fo kulu salleyaŋ kambe kar waytaaci no, a tafayyaŋ mo kambe kar
waranza. Itaaco wo kaŋ go lokotey ra, i kulu beeray folloŋ no. 23Amma a ra
haray i na cinaro caso candi k'i boro taaca kulu windi. Hinayaŋ danji do go no
cinarey din afo kulu casey cire. 24Kal a ne ay se: «Woone yaŋ wo, hinayaŋ do
yaŋ no, nangu kaŋ windo goy-teerey ga jama sargayey hina.»

Hari zuro kaŋ ga fun Rabbi fuwo ra

47 Kal a ye ka kande ay koyne hala Fu meyo gaa. A go mo, hari go ga
fatta Fu Beero kutijo cire, a go ga zulli ka koy wayna funay haray,
zama Fu meyo ga guna wayna funay haray. Haro mo go ga gunguray ka fun
Fuwo cire haray, Fuwo kambe ŋwaari gaa haray, feema se dandi kambe hara.
2Waato din gaa a fatta nd'ay taray azawa kambe meyo gaa. A gana nd'ay taray
fonda gaa ka koy taray meyo gaa, meyo kaŋ ga guna wayna funay haray fonda
gaa. A go mo, haro go ga zuru kambe ŋwaari gaa haray.
3Waato kaŋ bora fatta wayna funay haray da neesiyaŋ korfa nga kambe ra, a
na kambe kar zambar fo neesi. A gana nd'ay haro ra, haro mo ga to kala ce mo
gaa. 4A ye ka neesi zambar fo, a gana nd'ay haro ra, haro to kala kange gaa
cine. A ye ka neesi zambar fo. A gana nd'ay haro ra, haro mo ga to kala cante
gaa cine. 5A ye ka neesi zambar fo. Sohõ kay, isa no kaŋ bisa naŋ kaŋ ay ga hin
k'a yaw, zama haro guusu gumo, kala ziyaŋ. Isa no kaŋ i si hin k'a yaw. 6A ne
ay se: «Boro izo, ni di woone wo?»

Kal a n'ay sambu ka ye nd'ay isa me gaa. 7Waato kaŋ ay ye ka kaa, ay na
tuuri boobo gar isa me gaa, ne-haray kambo da ya-haray kambo kulu. 8Kal a ne
ay se: «Hari woone wo, wayna funay haray no a goono ga koy. A ga zulli ka
gana Gooru Beero ra, a ma zaa ka guna teeko gaa haray. Teeko ra no a ga furo.
Teeko haro mo ga ciya hari kaano. 9A ga ciya mo, fundikooni kulu kaŋ dumi ga
margu ka te kuru, nangu kulu kaŋ isa hinka din gana, kal i ma funa. I ga te hari
ham marga boobo nda cimi. Naŋ kaŋ haro kaa, noodin teeku haro mo ga ciya
hari kaano, hay kulu ga funa mo nangu kulu kaŋ isa din ga koy. 10A ga ciya mo,
hari ham diikoy ga kay a me gaa. I ga du mo nangu kaŋ ga taaruyaŋ yandi za
En-Gedi hala En-Eglayim. I hari hamey ga ciya iboobo nda cimi, afo kulu nga
dumo boŋ, sanda Teeku Beero hari hamey. 11Amma teeko farrey, d'a bangey do
yaŋ, i si ciya ikaano. I n'i naŋ ciiri se nooya. 12Isa me gaa mo, a jabo boŋ,
kambe woone gaa da ya-haray kambo gaa, tuuri kulu dumi kaŋ izo ga ŋwa ga
beeri noodin. I kobtey si lakaw, izey mo si zama. Nafa taji no i ga hay handu
kulu, zama nangu hananta ra no haro go ga fun. I izey go ŋwaari se, kobtey mo
baani nooyaŋ se.»

Laabo hirrey

13Yaa no Rabbi, Koy Beero ci: «Woone wo ga ciya hirri, nangu kaŋ araŋ ga
laabu fay. A ma ciya tubu Israyla kunda way cindi hinka game ra. Yusufu mo
ga du baa hinka. 14Araŋ ga laabo fay tubu mo, i kulu baa ma saba, zama ay ze a
boŋ no ka ne ay g'a no araŋ kaayey se. Laabu woone ga ciya araŋ se tubu hari.
15Laabo hirro meyo neeya:

Azawa kambe haray, za Teeku Beero gaa n'a ga tun, Hetlon fonda gaa
ka koy Zadada furanta, 16ka koy Hamat, da Berota, da Sibrayim, wo
kaŋ go Damaskos hirro da Hamat hirro game ra, da Hazar-Hattikon,
wo kaŋ go Hawran hirro boŋ. 17Hirro ga tun Teeko do haray ka koy
Hazor-Enan, Damaskos hirro meyo boŋ. Azawa kambe mo go
azawa kambe haray Hamat hirro boŋ. Azawa kambe hirro nooya.
18Wayna funay haray, Hawran da Damaskos da Jileyad da Israyla laabo
game ra mo, Urdun* isa ga ti hirro. Araŋ ga neesi azawa kambe
haray ka koy wayna funay teeko gaa. Wayna funay haray hirro
nooya.
19Dandi kambe haray hirro ma sambu dandi kamba Tamar gaa haray
kal a ma koy Meriba-Kades haro gaa, ka koy Misira gooro gaa, kal a
ma koy Teeku Beero ra. Dandi kambe hirro nooya dandi kambe
haray.
20Wayna kaŋay haray hirro mo, Teeku Beero no, za dandi kambe hirro
gaa kal a ma koy Hamat furoyaŋo do. Wayna kaŋay haray hirro
nooya.

21Yaadin cine no araŋ ga laabu woone fay-fay d'a araŋ boŋ se, Israyla
kundey boŋ. 22A ga ciya mo, araŋ g'a fay no kurne boŋ, a ma ciya araŋ se tubu,

araŋ da yawey kaŋ goono ga goro araŋ game ra, ngey kaŋ yaŋ ga izeyaŋ hay araŋ game ra. I ga ciya araŋ se, ngey da ngey kaŋ yaŋ i hay araŋ se Israyla izey windey ra, i kulu ga saba no cap-cap. I ga tubu araŋ banda Israyla kundey ra. 23A ga ciya mo, kunda kulu kaŋ do yaw ga goro, noodin no araŋ g'a no nga tubo. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.»

Kunda kulu nda nga baa

48 Woone yaŋ no ga ti kundey maayey za azawa kambe hirro gaa. Hirro ga sintin Hetlon fonda gaa kal a ma koy Hamat furoyaŋo do, ka koy Hazor-Enan Damaskos hirro gaa, azawa kambe Hamat gaa haray. Hirro ga fun wayna funa ka koy wayna kaŋa: Dan baa nooya.

2Dan hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Aser baa no.

3Aser hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Naftali baa no.

4Naftali hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Manasse baa no.

5Manasse hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Ifraymu baa no.

6Ifraymu hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Ruben baa no.

7Ruben hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo: Yahuda baa no.

8Yahuda hirro gaa, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo ga ti laabu sarga kaŋ araŋ ga no, kambe kar zambar waranka cindi gu a tafayyaŋo gaa, a salleyaŋo gaa mo laabu toorimi fo deedandi, sanda wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo, nangu hananta mo ga bara a bindo ra.

9Sargay no kaŋ i ga fay waani, araŋ m'a no Rabbi se, kambe kar zambar waranka cindi gu no salleyaŋ, tafayyaŋ mo zambar way. 10Woodin wo sargay hanante no kaŋ i ga fay waani alfagey se. Azawa kamba, zambar waranka cindi gu no a salleyaŋ, a tafayyaŋ mo zambar way no wayna kaŋay haray. Wayna funay haray mo, zambar way tafayyaŋ, dandi kamba haray mo, zambar waranka cindi gu no salleyaŋ. Rabbi nangu hananta ga bara a bindo ra. 11I wane no, ngey din, alfagey Zadok banda hanantey, ngey kaŋ yaŋ n'ay lordey haggoy, kaŋ yaŋ mana kamba waato kaŋ cine Israyla izey daray, sanda mate kaŋ cine Lawi boro cindey daray. 12I se no woodin ga ciya sargay laabu sarga ra. Hari kaŋ ga hanan ka bisa i kulu no, Lawi kunda hirro do haray.

13Lawi kunda mo ga du, alfagey hirro gaa, zambar waranka cindi gu salleyaŋo gaa, tafayyaŋ mo zambar way. Salleyaŋo kulu lasaabuyaŋ zambar waranka cindi gu no, tafayyaŋ mo zambar way no. 14I s'a neera, i s'a barmay mo. I si laabu baa suubananta din no yaw se mo, zama a ciya hanante no Rabbi se, mate kaŋ fari ninyaŋ jina ga hanan.

15Zambar guwa din kaŋ cindi tafayyaŋo do haray, zambar waranka cindi gu salleyaŋ ra, a ga ciya borey kulu nafayaŋ hari, gallo wane, da goray wane, da gallo windanta kuray nangey. Gallo mo ga bara a bindo ra. 16Gallo neesiyaŋ

lasaabo neeya: azawa kambe haray kambe kar zambar taaci nda zangu gu; dandi kamba haray, zambar taaci nda zangu gu; wayna funay haray, zambar taaci nda zangu gu; wayna kaŋay haray, zambar taaci nda zangu gu. **17**Gallo mo ga du nga windanta kuray nangey. I neesiyaŋ lasaabo neeya: azawa kambe haray, zangu hinka nda waygu; dandi kambe haray, zangu hinka nda waygu; wayna funay haray, zangu hinka nda waygu; wayna kaŋay haray, zangu hinka nda waygu. **18**Laabo kaŋ cindi salleyaŋo do haray, kaŋ ga sargay hananta casu ga ciya: wayna funay haray, zambar way, wayna kaŋay mo zambar way. A go ga salle, nga nda sargay hananta care banda. Laabu nafa mo ga ciya ŋwaari borey kaŋ ga goy gallo ra se. **19**Gallo ra goy-teerey kaŋ g'a far, i ga fun Israyla kundey kulu ra. **20**Sarga kulu lasaabuyaŋ nooya, salleyaŋ gaa zambar waranka cindi gu, tafayyaŋ gaa mo waranka cindi gu. Yaawo cine no araŋ ga sargay hananta nooyandi nd'a, sanda lokoto-taaci-koy, kaŋ gallo nda nga farey go a ra.

21Wo kaŋ cindi din ga ciya mayraykoyo wane, ne-haray kambo gaa da ya-haray kambo gaa, sargay hananta wano da gallo laabo wano gaa mo, zambar waranka cindi guwa din jine ka koy wayna funay hirro gaa. Da wayna kaŋay haray wane mo, zambar waranka cindi guwa din jine ka koy wayna kaŋay hirro gaa, i go ga salle, ngey da kundey waney laabu toorimey, care banda. Woodin kulu mayraykoyo wane no. Sargay hananta da windo wane nangu hananta ga bara a bindo ra. **22**Gallo da Lawi borey mayray harey ga bara mayraykoyo laabo bindo ra. Mayraykoyo wano mo go Yahuda da Benyamin hirrey game ra.

23Kunda cindey sanni mo, za wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo gaa, Benyamin baa no.

24Benyamin hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo, Simeyon baa no.

25Simeyon hirro gaa mo, wayna funay haray ka koy wayna kaŋay kambo, Isakar baa no.

26Isakar hirro gaa mo, wayna funay ka koy wayna kaŋay kambo, Zabluna baa no.

27Zabluna hirro gaa mo, wayna funay haray ka koy wayna kaŋay kambo, Gad baa no. **28**Gad hirro gaa dandi kambe haray, *laabo* dandi kamba hirro ga zumbu za Tamar gaa kal a ma koy Meriba-Kades haro gaa, kal a ma koy Misira gooro gaa, ka furo Teeku Beero ra.

29Laabo kaŋ araŋ ga fay kurne boŋ Israyla kundey se nooya, a ma ciya i se tubu. Woodin yaŋ mo, ngey no ga ti i baa, kunda ka koy kunda. Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

30Gallo neesiyaŋ neeya: azawa kambe haray kambe kar zambar taaci nda zangu gu no, neesiyaŋ boŋ. **31**I ga Israyla izey kundey maayey daŋ gallo meyey gaa: azawa kambe haray gonda me hinza: Ruben me fo, Yahuda me fo, Lawi me fo.

32Wayna funay haray kambo, zambar taaci nda zangu gu no, da nga me hinza: Yusufu me fo, Benyamin me fo, Dan me fo.

33Dandi kambe haray kambo, zambar taaci nda zangu gu no neesiyaŋ boŋ, da

nga me hinza: Simeyon me fo, Isakar me fo, Zabluna me fo.
34Wayna kaŋay haray kambo mo, zambar taaci nda zangu gu no, da nga me hinza: Gad me fo, Aser me fo, Naftali me fo.
35A windanta kulu, zambar way cindi ahakku no.
Za han din hane ka koy jina mo, gallo maa ga ciya

RABBI GO NOODIN.

DANIYEL

Daniyel go Babila laabo ra

1 Yahuda bonkoono Yehoyacim koytara jiiri hinzanta ra, kala Babila
bonkoono Nebukadnezzar kaa Urusalima* ka wongu marga sinji a se.
2Rabbi mo na Yahuda bonkoono Yehoyacim da Irikoy fuwo jinay jara daŋ a
kambe ra . A na jinayey sambu mo ka kond'ey nga tooro windo Sinar laabo ra,
k'i jisi nga tooro arzaka fuwo ra.

3Bonkoono salaŋ nga mantawey arkuso Aspenaz se ka ne a ma kande Israyla
izey fooyaŋ, danga fuula bandey da koy kayney. **4**Arwasuyaŋ kaŋ sinda leebu,
kaŋ ga sogo, bayraykooniyaŋ laakal kulu dumi ra, kaŋ yaŋ ga waani cawyaŋ,
toonanteyaŋ da fahamay, kaŋ yaŋ gonda alhaali i ma kay bonkoono faada ra, a
m'i dondonandi Kaldancey bayra d'i ciine mo. **5**Bonkoono ne mo i ma nga
ŋwaaro da duvan* kaŋ nga ga haŋ no i se han kulu. I m'i kuru koyne, hala jiiri
hinza kubante, i ma kay bonkoono jine.

6Arwasey din ra binde Daniyel go no, da Hananiya da Misayel da Azariya,
Yahuda izeyaŋ no. **7**Mantawey arkuso na maayaŋ daŋ i gaa. A na Daniyel maa
daŋ Beltesazzar, Hananiya mo a n'a maa daŋ Sadrak, Misayel gaa mo a daŋ
Mesak, Azariya gaa mo, Abednego.

8Amma Daniyel anniya nga bina ra nga ma si nga boŋ ziibandi nda
bonkoono ŋwaaro, wala baa da duvan kaŋ a ga haŋ. Woodin se no a na yadda
ceeci mantawey arkuso do, nga ma si nga boŋ ziibandi. **9**Irikoy binde naŋ
Daniyel du gaakuri nda suuji mantawey arkuso do. **10**Nga din, mantawey arkuso
ne Daniyel se: «Ay ga humburu koyo ay bonkoono, nga kaŋ n'araŋ ŋwaaro
d'araŋ haŋyaŋ haro daŋ araŋ se. Zama ifo se no a ga di araŋ moydumey
ilaaloyaŋ no ka bisa araŋ wadde arwasu cindey? Yaadin gaa araŋ g'ay boŋo daŋ
bonkoono kataru ra nooya.»

11Kala Daniyel ne jine funa kaŋ mantawey arkuso daŋ Daniyel da nga
hangasiney Hananiya nda Misayel da Azariya din se: **12**«Ay ga ni ŋwaaray no,
kala ni ma iri, ni bannyey, si hala jirbi way. I ma iri no kobto nda tuuri-nya ize
yaŋ iri ma ŋwa, da hari bi mo iri ma haŋ. **13**Saaya din i m'iri moydumey guna ni
jine iri nda arwasey kaŋ ga bonkoono ŋwaaro ŋwa yaŋ moydumey. Hay kaŋ ni
di, a boŋ no ni ga goy ni bannyey gaa.»

14A binde yadda i se sanni woodin boŋ. A n'i si hala jirbi way.

15Jirbi wayanta banda binde, a di kaŋ i moydumey gunayaŋ booriyaŋo da
gaahamey naasuyaŋo ga bisa arwasey kulu kaŋ yaŋ ga bonkoono ŋwaaro ŋwa
din waney. **16**Jine funa binde na ŋwaaro da duvan kaŋ i ga haŋ barmay k'i no
kobto nda tuuri-nya ize yaŋ.

17Arwasu taaca din binde, Irikoy n'i no bayray da gonitaray da laakal mo
cawyaŋ kulu ra. Daniyel mo gonda fahamay bangandiyaŋ nda hindiri ra.

18Jirbey bananta binde kaŋ bonkoono kosu i ma kand'ey, kala mantawey
arkuso kand'ey Nebukadnezzar jine. **19**Bonkoono fakaaray d'ey. I kulu ra mo i
mana Daniyel da Hananiya da Misayel da Azariya cine gar. **20**Laakal sanni nda
fahamay kulu ra kaŋ bonkoono n'i hã d'a, a n'i gar i bisa moodabalkoy da
handariya ceeciko kulu kaŋ go a mayray laabo me hala sorro way.

21Daniyel binde goro kala bonkoono Sirus jiiri sintina.

Nebukadnezzar hindiro

2 Nebukadnezzar mayray jiiri hinkanta ra no Nebukadnezzar na hindiriyaŋ te. A laakalo binde tun, a jirbo kosu a se. 2Saaya din bonkoono lordi ka ne i ma moodabal-teekoy da handariya ceecikoy da ziimey da Kaldancey ce, zama i ma bonkoono hindirey ci a se. I binde furo ka kay bonkoono jine. 3Kala bonkoono ne i se: «Ay na hindiri fo te. Ay laakalo tun mo hal ay ma du ka hindiro bay.»

4Kaldancey binde salaŋ bonkoono se da Aramancey ciina ka ne: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma tonton! Ma hindiro ci iri, ni bannyey se, iri mo g'a feerijo kaa taray ni se.»

5Bonkoono tu ka ne Kaldancey se: «Ay sanni tabbatanta neeya: D'araŋ mana ay bayrandi nda hindiro nd'a feerijo mo, i g'araŋ dumbu-dumbu, i m'araŋ windey ciya begunuyaŋ. 6Amma d'araŋ na hindiro nd'a feerijo kulu bangandi ay se, araŋ ga du nooyaŋ da banandi nda darza beeraykoy ay kambe ra. Araŋ binde ma hindiro d'a feerijo bangandi ay se.»

7I tu sorro hinkanta ka ne: «Bonkoono ma hindiro wo ci iri, nga bannyey se. Iri mo g'a feerijo kaa taray.»

8Bonkoono tu ka ne: «Ay bay daahir kaŋ araŋ goono ga daama ceeci no, zama araŋ bay kaŋ ay sanno ga tabbat. 9Amma d'araŋ man'ay bayrandi nda hindiro, ciiti folloŋ no araŋ boŋ, zama araŋ na tangari sanniyaŋ da ruubu soola ay se kaŋ araŋ ga ci ay se hala haya da nga alwaato ma barmay. Woodin sabbay se, kal araŋ ma hindiro ci ay se. Yaadin gaa no ay ga bay kaŋ araŋ ga waani k'a feerijo bangandi ay se.»

10Kala Kaldancey ci bonkoono se ka ne: «Boro fo si no ndunnya ra kaŋ gonda hina ka bonkoono misa bangandi, za kaŋ koy wala bonkooni wala mayraykoy fo si no kaŋ na hayo wo dumi hã moodabal-teeko wala handariya ceeciko wala Kaldancey kulu dumi gaa. 11Haŋ kaŋ ga sandi no, haya kaŋ bonkoono goono ga ceeci. Boro fo si no mo kaŋ ga hin k'a bangandi bonkoono se kala day de-koyey* kaŋ i gora si gaaham banda.»

12Woodin se binde bonkoono bina tun, a futu mo gumo. A lordi ka ne i ma Babila laakalkooney kulu wi. 13Feyaŋo binde fatta: i ciiti i ma laakalkooney wi. I binde na Daniyel da nga borey ceeci zama i m'i wi se.

14Saaya din no Daniyel na sanno ye saaware da laakal boŋ Ariyoku se, kaŋ ga ti bonkoono mantawey jine bora, kaŋ fatta zama nga ma Babila laakalkooney wi se. 15A tu ka ne bonkoono jine bora Ariyoku se: «Ifo se no bonkoono sanno gonda kankami ya-cine?» Kala Ariyoku na Daniyel bayrandi nda sanno. 16Daniyel binde furo ka bonkoono ŋwaaray ka ne a ma alwaati kosu nga se, kulu nga ga feerijo bangandi bonkoono se.

17Kala Daniyel koy nga kwaara ka sanno dede nga corey Hananiya nda Misayel da Azariya se. 18Zama ngey ma suuji ŋwaaray Irikoy kaŋ go beene gaa, gundo din boŋ, zama Daniyel da nga corey ma si halaci Babila laakalkooni cindey banda. 19Saaya din no Irikoy na gundo din bangandi Daniyel se cin

bangandi ra. Kala Daniyel na Irikoy kaŋ go beene saabu.
20Daniyel tu ka ne:

«I ma Irikoy maa sifa hal abada abadin,
Zama laakal da hina, a wane no.
21A ga alwaatey da jirbey bare.
A ga koyey tumbi, a ga koyey daŋ koytaray mo.
A ga laakal no laakalkooney se,
A ga bayray mo no borey kaŋ yaŋ ga fahamay bay se.
22A ga gundu hari guusoyaŋ bangandi.
A ga bay haŋ kaŋ go kubay ra.
Kaari mo goono ga goro a banda.
23Ya ay kaayey Irikoyo,
Ay saabu ni se, ay ga ni kuku mo,
Nin kaŋ n'ay no laakal da hina.
Sohõ mo ni n'ay bayrandi
nda haŋ kaŋ iri goono ga ceeci ni gaa,
Zama ni n'iri bayrandi nda bonkoono misa din.»

Daniyel na hindiro feeri

24Daniyel binde furo Ariyoku do, bora kaŋ bonkoono daŋ a ma Babila laakalkooney halaci. A koy ka ne a se: «Ma si Babila laakalkooney halaci. Ma kond'ay bonkoono do, ay mo ga feerijo bangandi bonkoono se.»
25Ariyoku binde konda Daniyel bonkoono jine nda cahãyaŋ. Yaa mo no a ne a se: «Ay du boro fo Yahuda tamtaray izey ra kaŋ ga bonkoono bayrandi nda feerijo.»
26Bonkoono tu ka ne Daniyel se kaŋ i ga ne a maa se Beltesazzar: «Ni ga hin ka hindiro kaŋ ay di d'a feerijo mo bangandi ay se, wala?»
27Daniyel tu bonkoono jine ka ne: «Gundo kaŋ bonkoono lordi ka ne i ma bangandi, baa laakalkooney wala handariya ceecikoy wala moodabalkoy wala gunakoy sinda hina k'a bangandi bonkoono se. **28**Amma Irikoy go no, beene wano, kaŋ ga gundey kulu kaa taray. Nga mo no ka bonkoono Nebukadnezzar bayrandi nda haŋ kaŋ ga te jirbi banantey ra. Ni hindiro da ni boŋo ra diyaŋey kaŋ ni di dima boŋ, ngey neeya:
29Ni do, ya nin Bonkoono, fonguyaŋey furo ni se ni boŋo ra ni dima boŋ da haŋ kaŋ no ga te ne ka koy jina. Nga mo kaŋ ga gundey fisi ka kaa taray na ni bayrandi nda haŋ kaŋ ga te. **30**Amma ay wo, Irikoy mana gundo bangandi ay se, danga day ay gonda laakal ka bisa fundikooni kulu wane, amma a ga ba nga ma bonkoono bayrandi nda feerijo, zama ni ma ni bina fonguyaŋey bay.
31Bonkoono, ni go ga guna, kala ni di boro himandi bambata fo. Himando go, a ga beeri. A nyaaleyaŋo mo beeri, a go ga kay ni jine. A alhaalo mo ga humburandi. **32**Himando din binde, a boŋo wura hanno no; a ganda d'a kambey nzarfu no; a gunda d'a tanjey guuru-say no; **33**a cey guuru-bi wane yaŋ no; a ce taamey jara botogo no, jara mo guuru-bi no. **34**Ni goono ga mo daaru ka guna,

kala tondi fo dagu kaŋ manti nda kambe, kaŋ na himando kar nga ce taamey gaa, kaŋ ga ti guuru-bi margante nda botoga din. A n'a bagu-bagu. 35Saaya din, guuru-biyo da botoga da guuru-sayo da nzarfo nda wura bagu-bagu care banda. I ciya danga jaw waate dubangu du cine. Haw kond'ey mo hala boro si ye ka di ey koyne. Tondo mo kaŋ na himando kar din, a ciya tondi kuuku bambata ka ndunnya kulu toonandi.

36Hindiro nooya! Iri g'a feerijo mo ci bonkoono jine. 37Ya Bonkoono, nin no ga ti koyey bonkoono zama Irikoy, beene wano na ni no mayray da hina da gaabi da beeray. 38Nangu kulu kaŋ borey izey bara ga goro, a na ganji hamey da beene curey kulu mo daŋ ni kambe ra. A na ni no i kulu mayray. Nin no ga ti wura boŋo din.

39Ni banda mo mayray fo ga tun kaŋ ga gaze ni beera gaa, waato din gaa mayray hinzanta koyne, guuru-say wane kaŋ ga mayray sambu ndunnya kulu boŋ. 40Mayray taacanta binde ga te gaabi sanda guuru-bi, danga mate kaŋ guuru-bi ga hay kulu bagu-bagu, nga mo ga hay kulu may. Danga mate kaŋ guuru-bi ga hayey wo kulu naan, yaadin mo no mayray wo ga bagu-bagu ka naan mo. 41Mate kaŋ binde ni di ce taamey da ce izey, jara kusu teeko botogo no, jara mo guuru-bi wane, woodin mo ga ciya mayray fayante amma a ra i ga gaabi gar, guuru-bi wane, za kaŋ ni di guuru-bi goono ga margu nda kusu botogo a ra. 42Koyne, danga mate kaŋ ce izey jara guuru-bi wane no, jara mo botogo, yaadin no mayra ga goro, jara gonda gaabi, jara mo sinda gaabi. 43Koyne, mate kaŋ ni di guuru-biyo go ga margu nda botoga, i ga ngey boŋ margu nda dumi waaniyaŋ, amma i si naagu care gaa bo, danga mate kaŋ guuru-bi si naagu botogo gaa.

44Bonkooney din zamaney ra no Irikoy kaŋ go beena ra ga mayray fo sinji, kaŋ i s'a zeeri abada. A koytara mo, a s'a naŋ boro cindey se, amma a ga mayrayey din kulu bagu-bagu, a m'i ŋwa. Nga wo ga kay mo hal abada. 45Za kaŋ ni di i na tondi beero din kaa tondi kuuku bambata ra, kaŋ manti nda kambe, hala mo a na guuru-bi, da guuru-say, da botogo nda nzarfu nda wura kulu bagu-bagu, kala Irikoy, beeraykoyo, na bonkoono bayrandi nda haŋ kaŋ ga te ne jine. Hindiro mo tabbat no, a feerijo mo si gaze.»

46Saaya din no bonkoono Nebukadnezzar ye ganda nga moyduma boŋ ka sududu Daniyel se. A lordi mo ka ne i ma kande sargay da dugu, k'a salle Daniyel se. 47Bonkoono tu Daniyel se ka ne: «Haciika, araŋ Irikoyo, nga no ga ti de-koyey Irikoyo, bonkooney Bonkooni mo no, kaŋ ga gundey bangandi, za kaŋ ni du ka gundo wo bangandi.»

48Saaya din no bonkoono na Daniyel beerandi. A n'a no nooyaŋ boobo, a n'a no koytaray Babila laabo kulu boŋ a ma ciya mayko beeri Babila laakalkooney kulu boŋ. 49Daniyel mo ŋwaaray bonkoono gaa nga ma Sadrak da Mesak da Abednego daŋ Babila laabu muraadey boŋ, amma Daniyel go bonkoono faada ra.

Daniyel coro hinza nda danji dudal beero sanno

3 Bonkoono Nebukadnezzar na tooru fo te, wura wane, kaŋ a beene kuuyaŋ ga to kamba kar waydu, a tafayyaŋ mo kamba kar iddu. A n'a sinji Dura

gooro batama ra, Babila laabo ra. 2Kala bonkoono Nebukadnezzar donton ka ne
i ma koy kayney kulu da maga-nyaŋey da mayraykoyey da alkaaley da
jisirikoyey da faadancey da ciitikoy da laabey kulu dabarikoy mo margu. I ma
kaa tooro feeriyaŋo do, kaŋ bonkoono Nebukadnezzar sinji. 3Saaya din ngey
din, koy kayney da maga-nyaŋey da mayraykoyey da alkaaley da jisirikoyey da
faadancey da ciitikoy da laabey kulu dabarikoy, i margu tooro kaŋ bonkoono
Nebukadnezzar sinji din feeriyaŋ bato do. I kay mo tooro kaŋ Nebukadnezzar
sinji din jine.

4Saaya din fekwa na jinde sambu ka ne: «I n'araŋ lordi, ya araŋ jamayaŋ, da
dumey da deeney: 5alwaato kaŋ araŋ maa hilli da seese da moolo da jidiga da
gooje da algayta da gaani hari kulu karyaŋo, kal araŋ ma ye ganda ka sududu
wura tooro kaŋ bonkoono Nebukadnezzar sinji din se. 6Koyne, boro kaŋ mana
ye ganda ka sududu a se, kala sahãadin i m'a koy catu danji dudal kaŋ ga futu
gumo ra.»

7Woodin se no alwaato din kaŋ borey kulu maa hillo kaatiyaŋo da seesa da
moola da jidiga nda gooja da gaani hari kulu, borey da kundey da deeney kulu
ye ganda ka sududu wura tooro kaŋ bonkoono Nebukadnezzar sinji din se.

8Alwaato din binde Kaldance fooyaŋ maan ka kande Yahudancey kalima. 9I
ne Bonkoono Nebukadnezzar se: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma tonton! 10Ya
Bonkoono, ni fe ka ne boro kulu kaŋ maa hilli hẽeno da seese da moolo da
jidiga nda gooje da algayta da gaani hari kulu, kal a ma ye ganda ka sududu
wura tooro se. 11Boro kulu kaŋ mana ye ganda ka sududu mo, i m'a catu dudal
kaŋ ga fortu da danji gumo din bindi ra. 12To. Yahudance fooyaŋ go no kaŋ ni
daŋ Babila laabo muraadey boŋ, kaŋ yaŋ ga ti Sadrak da Mesak da Abednego.
Boro woodin yaŋ, ya Bonkoono, i baa si nda nin, i siino ga may ni de-koyey se,
i mana sududu mo wura tooro kaŋ ni sinji din se.»

13Saaya din Nebukadnezzar futa ra da nga bine tunay dunga ra, a lordi ka ne
i ma kande Sadrak da Mesak da Abednego. Kal i kande borey din bonkoono
jine. 14Nebukadnezzar tu ka ne i se: «Ya Sadrak da Mesak da Abednego, da
gangan no araŋ mana may ay de-koyey se, araŋ mana sududu mo wura tooro
kaŋ ay sinji din se? 15Sohõ binde, d'araŋ soola, alwaato kaŋ araŋ maa hillo
hẽeno da seese da moolo da jidiga nda gooje da algayta da gaani hari kulu
dumi, araŋ ga ye ganda ka sududu tooro kaŋ ay te se, to! A boori! Amma d'araŋ
mana sududu, alwaati din i g'araŋ catu dudal danji kaŋ ga fortu gumo ra. May
no binde irikoyo kaŋ g'araŋ faaba ay kambe ra?»

16Sadrak da Mesak da Abednego tu bonkoono se ka ne: «Ya Nebukadnezzar,
manti tilas no iri ma tu ni se sanni woone ra. 17Da yaadin no, Irikoy, iri wano
kaŋ iri goono ga may a se, a gonda hina k'iri faaba dudal danji kaŋ ga fortu
gumo din ra. A g'iri faaba ni kambey ra mo, ya nin Bonkoono. 18Amma da
manti yaadin no, ni ma bay, ya Bonkoono, kaŋ iri si may ni de-koyey se bo, iri
si sududu mo wura tooro kaŋ ni sinji din se.»

19Saaya din Nebukadnezzar to da futay, a moyduma alhaalo barmay mo
Sadrak da Mesak da Abednego do haray. Woodin se no a salaŋ ka lordi ka ne i
ma dudal danjo funsu hala sorro iyye ka bisa wo kaŋ i doona k'a funsu din. 20A

na boro gaabikooni fooyaŋ kaŋ go a wongaarey ra lordi ka ne i ma Sadrak da Mesak da Abednego haw. I m'i catu dudal danjo kaŋ ga fortu gumo din ra. 21Saaya din i na borey wo haw ngey muduney d'i boŋtobayey d'i alkubey d'i bankaaray cindey ra. I n'i catu dudal danjo kaŋ ga fortu gumo bindo ra. 22Za kaŋ bonkoono lordo gonda kankami, dudalo mo ga fortu gumo, danji beela na borey kaŋ na Sadrak da Mesak da Abednego sambu din wi. 23Boro hinza din binde, Sadrak da Mesak da Abednego, i kaŋ hawante dudal danjo kaŋ ga fortu gumo din bindo ra.

24Kala bonkoono Nebukadnezzar te dambara. A tun da cahãyaŋ, a salaŋ mo ka ne nga faadancey se: «Manti boro hinza no iri catu hawante danjo bindo ra bo?»

I tu ka ne bonkoono se: «Haciika, ya Bonkoono.»

25A tu ka ne: «Amma ay ya go ga di boro taaci taŋante yaŋ. I go ga bar-bare danjo bindo ra, i sinda doori mo. Itaacanta si hima kala irikoyey ize.»

26Saaya din Nebukadnezzar maan dudal danji forta kaŋ ga koroŋ gumo din gaa. A salaŋ ka ne: «Ya Sadrak da Mesak da Abednego, araŋ, Irikoy kaŋ ga beeri nda i kulu bannyey, wa fatta ka kaa neewo.»

Saaya din Sadrak da Mesak da Abednego fatta danjo bindo ra. 27Ngey, koy kayney da maga-nyaŋey da mayraykoyey da koyo faadancey margu, i di borey wo, kaŋ danjo mana du hina i gaahamey boŋ. Baa i boŋ hamni mo mana ton nda danji, i muduney himayaŋ mana barmay, danjo farre mo mana lamba i gaa.

28Nebukadnezzar salaŋ ka ne: «I ma Irikoy sifa, Sadrak da Mesak da Abednego wano, nga kaŋ na nga malayka donton, a na nga bannyey kaŋ de nga gaa din faaba. I na bonkoono sanno barmay, i na ngey gaahamey salle zama ngey ma si may tooru fo kulu se, wala ngey ma sududu a se, kala ngey Irikoyo hinne. 29Woodin se ay go ga lordi ka ne boro kulu nda kunda kulu nda deene kulu se: boro kaŋ ga gaaba sanni te Sadrak da Mesak da Abednego Irikoyo se, i ga bora din dumbu-dumbu k'a windo ciya begunu. Zama Irikoy fo si no kaŋ gonda hina ka faaba te deedando wo boŋ.»

30Waato din gaa no bonkoono na Sadrak nda Mesak nda Abednego tonton jina, Babila laabo ra.

Tuuri-nyaŋo hindiro kaŋ Nebukadnezzar te

4 Bonkoono Nebukadnezzar tira neeya kaŋ ga koy borey da kundey da deeney da ndunnya gorokoy kulu do:

«Baani ma yulwa araŋ se!

2Ay di kaŋ a ga boori ay ma alaamayaŋ da dambara hariyaŋ
bangandi kaŋ Irikoy kaŋ ga beeri nda ikulu din te ay se.
3Man a alaamey beeray misa!
Man a hino kaŋ ga dambarandi beeray misa!
A mayra, mayray duumikoy no.
A koytara mo zamana ka koy zamana no.

4Ay, Nebukadnezzar, ay go ay kwaara, fulanzamyaŋ waate. Ay go ga zaada
ay faada ra. **5**Kal ay na hindiri fo te kaŋ n'ay humburandi. Fonguyaŋey kaŋ ay
go ga te ay dima boŋ, da ay boŋ bangandey, i n'ay taabandi. **6**Woodin se no ay
lordi ka ne i ma kande Babila laakalkooney kulu ay jine zama i m'ay bayrandi
nda hindiro feerijo. **7**Saaya din ngey, moodabalkoyey da handariya ceecikoy da
Kaldancey da dobokoyey, i furo. Ay na hindiro dede mo i jine, amma i man'ay
bayrandi nd'a feerijo. **8**Kala i kulu banda, Daniyel furo ay jine, nga kaŋ i ga ne a
maa se Beltesazzar, ay irikoyo maa boŋ, nga kaŋ koy hanney biya goono ga
goro a ra. Nga mo koyne, ay na hindiro ci a jine. Ay ne:

9Ya Beltesazzar, moodabal-teekoy koyo, zama ay bay kaŋ koy hanney biya
go ni ra, gundu mo si no kaŋ bisa nin gaabi, kala ni ma ci ay se hindiro kaŋ ay
di bangando d'a feerijo kulu. **10**Mate kaŋ ay miila ra bangandey bara ay dima
boŋ, ngey neeya: ay go no, ay go ga guna, kala ay di tuuri-nya fo go ndunnya
bindo ra, a kuuyaŋo mo ga beeri. **11**Kala tuuri-nyaŋo beeri, a te gaabi, a
kuuyaŋo mo to kala beena gaa, i g'a fonnay mo hala ndunnya me. **12**A kobtey
gunayaŋ ga boori, a izey mo iboobo no, a ra mo gonda ŋwaari kaŋ ga wasa boro
kulu se. Ganji hamey gonda ngey bi a cire, beene curey mo go ga goro a
kambey boŋ. A gaa no fundikooni kulu ga du ŋwaari.

13Ay miila ra bangando ay dima boŋ, ay go ga guna, kal ay di batuko hanno
fo zumbu ka fun beena ra. **14**A na jinde tunandi ka ne i ma tuuri-nyaŋo beeri, i
m'a kambey pati-pati, i m'a kobtey kokobe, i m'a izey say-say. Ganji hamey ma
fun a cire, curey mo ma fay d'a kambey. **15**Kulu nda yaadin, kal i ma fay d'a
tiksa laabo ra. I m'a haw da guuru-bi da guuru-say hawyaŋ hari, k'a windi saajo
subu taya ra.

A ma soobay ka tay da beena harandaŋ. A ma du nga baa ganji hamey banda,
laabo subu taya ra. **16**A laakalo ma barmay, a ma si ciya borey wane dumi no,
amma i m'a no alman laakal. Woodin banda mo, alwaati iyye ma bisa a gaa.

17Ciiti woodin batukoy din sanno boŋ no, misa mo hanantey lordo boŋ, hala
fundikooney ma bay kaŋ nga kaŋ ga beeri nda ikulu goono ga may da nga
koytara borey mayra ra. A g'a no boro kaŋ se a ga ba. Boro kaŋ ga kayna nda
ikulu mo, a g'a daŋ koytaray.

18Hindiro din, ay wo, Bonkoono Nebukadnezzar, ay di a. Ni mo, ya
Beltesazzar, kala ni m'a feerijo bangandi, za kaŋ ay mayra laakalkooney kulu
sinda hina k'ay bayrandi nd'a feerijo, amma nin wo ga hina, zama koy hanney
biya go ni ra.»

19Saaya din Daniyel, kaŋ se i ga ne Beltesazzar, a goono ga dambara, a
fonguyaŋey mo n'a kankam kala guuru fo kubay.

Kala bonkoono tu ka ne: «Ya Beltesazzar, ma si naŋ hindiro wala a feerijo
ma ni boŋ haw.»

Beltesazzar tu ka ne: «Ya ay Bonkoono, hindiro ma ye borey kaŋ yaŋ konna
nin boŋ, a feerijo mo ni ibarey gaa. **20**Tuuri-nyaŋo kaŋ ni di din kaŋ beeri, a te
gaabi, a kuuyaŋo to kala beene, i ga di a hala ndunnya kulu me, **21**a kobtey
gunayaŋ ga boori, a izey mo iboobo no, a ra mo borey kulu ŋwaari go no, a cire

ganji hamey goono ga goro, a kambey boŋ mo beene curey gonda ngey nangora – 22nin no, ya Bonkoono. Ni te beeray, ni te gaabi, zama ni beera beeri, a to kala beena gaa, ni mayra mo to hala ndunnya me.

23Woodin banda kaŋ bonkoono di batuko hanno fa din kaŋ zumbu ka fun beene, a goono ga ne: ‹I ma tuuri-nyaŋo beeri k'a halaci, amma i m'a tiksa naŋ laabo ra hala nda guuru-bi nda guuru-say hawyaŋ hari, saajo subu taya ra. I ma naŋ a ma tay da beena harandaŋ, a ma du nga baa ganji hamey banda hala alwaati iyye ma bisa a gaa.›

24Ya Bonkoono, a feerijo neeya: Nga kaŋ beeri nda i kulu sanni no go kaa koyo ay bonkoono gaa. 25I ga ni gaaray borey ra. Ni ga ye ganji hamey banda ka goro. I ga naŋ ni ma subu ŋwa danga haw cine. Ni ga tay da beena harandaŋ. Alwaati iyye mo ga bisa ni gaa kala alwaati kaŋ ni ga bay kaŋ nga kaŋ ga beeri nda ikulu ga may borey mayra ra, a g'a no mo boro kaŋ a ga ba se. 26Za kaŋ i lordi ka ne i ma tuuri-nyaŋo tiksa naŋ, ni mayra ga ye ka tabbat ni se, waati kaŋ ni du ka bay kaŋ Beena no ga koytaray te ganda. 27Kala mo, ya Bonkoono, ma yadda k'ay saawara ta: ni ma ni zunubey barmay da adilitaray, ilaala mo da suuji cabeyaŋ talkey se. Hambara ni laakal kana ga ku ka tonton.»

Hindiro toonandiyaŋ

28Woodin yaŋ kulu kaa ay, Bonkoono Nebukadnezzar gaa. 29Handu way cindi hinka banda a goono ga bar-bare Babila koyey faada ra. 30Bonkoono salaŋ ka ne: «Manti woone no ga ti Babila bambata kaŋ ay cina koytaray goray se bo, d'ay hino gaabo, ay darza beera se mo?»

31Sanno go bonkoono me ra, kala jinde kaa ka fun beene ka ne: «Ya Bonkoono Nebukadnezzar, ni se no ay go ga salaŋ. Koytara ga fay da nin. 32I ga ni gaaray ka kaa borey ra. Ni nangora ga ciya ganji hamey banda. I ga naŋ ni ma subu ŋwa danga haw cine. Alwaati iyye mo ga gana ka bisa ni gaa, kala waati kaŋ ni bay kaŋ nga kaŋ ga beeri nda ikulu ga may borey mayra ra, a g'a no mo boro kaŋ a ga ba se.»

33Saaya din no haya kaŋ i ci Nebukadnezzar se kubay a boŋ. I n'a gaaray Adam-izey ra, a go ga subu ŋwa danga haw cine, a gaahamo mo tay da beena harandaŋ, hal a hamney ku danga zeeban hamni cine, a kambe camsey mo danga curo ce camse cine no.

34Kaŋ jirbey kubay ngey me, ay Nebukadnezzar, ay n'ay boŋ sambu ka beena guna. Ay laakal ye ka kaa ay gaa koyne, ay na nga kaŋ ga beeri nda ikulu albarka sifa, ay n'a saabu, ay n'a beerandi, nga kaŋ ga funa hal abada, zama a mayra ya mayray duumikoy no.

A koytara mo za izeyaŋ
ka koy i izey gaa no.
35Ndunnya gorokoy kulu mo,
A g'i himandi danga i manti hay fo no,
A ga goy nga miila boŋ beena kundey kulu ra,

Da ndunnya nangorayey ra mo.
A kamba gaayko si no mo.
Boro kulu si ne a se mo:
«Ifo no ni go ga te wo?»

36Alwaato din mo ay fahama ye ka kaa ay gaa. Ay mayra darza se mo ay beera d'ay booro ye ka kaa ay gaa. Ay faadancey d'ay koy kayney ye k'ay ceeci, ay sinji mo koyne ay mayra ra. Ay du beeray ka bisa waato wano. **37**Sohõ binde ay, Nebukadnezzar, ay ga Koyo kaŋ go beene sifa, ay g'a beerandi, ay g'a beera saabu mo. Zama a goyey kulu cimi no, a fondey mo cimi ciiti no. Boro kaŋ yaŋ ga dira boŋbeeray ra, a ga hin k'i kaynandi.

Belsazzar burnya

5 Bonkoono Belsazzar na burnye bambata te nga faadancey se, ngey boro zambar fo. A na duvan* haŋ mo zambar fa din jine. **2**Saaya kaŋ Belsazzar na duvaŋo taba, kal a lordi ka ne i ma kande wura nda nzarfu jinayey kaŋ a kaayo Nebukadnezzar kande ka fun Irikoy fuwo kaŋ go Urusalima ra, zama bonkoono da nga koy kayney da bonkoono wandey d'a wahayey, i ma haŋ jinayey din ra. **3**Saaya din i kande wura jinayey kaŋ i ku Irikoy fuwo kaŋ go Urusalima ra. Bonkoono nda nga wandey mo d'a wahayey d'a koy kayney haŋ i ra. **4**I na duvan haŋ. I na wura da nzarfu da guuru-say da guuru-bi da tuuri da tondi toorey mo sifa.

5Saaya din binde boro kambayze yaŋ fatta ka hantumyaŋ te fitilla tanjay bonkoono faada fuwo botoga gaa. Bonkoono go ga di mo kambe jara kaŋ go ga hantumo te. **6**Saaya din bonkoono moyduma yalo bare a ra, a fonguyaŋey mo n'a taabandi, a canta biriyey mo taŋ, a kangey mo soobay ka kar care gaa ngey boŋ se. **7**Kala bonkoono na jinde sambu ka ne i ma kande handariya ceecikoy da Kaldancey da gunakoy. Bonkoono salaŋ ka ne Babila laakalkooney se: «Boro kaŋ na hantumo wo me-a-me caw, k'a feerijo bangandi ay se mo, i ga suniya faka a gaa, i ma wura sisiri sarku a jinde gaa, a ga te mayko hinzante koytara ra.»

8Saaya din kala bonkoono laakalkooney kulu furo faada ra, amma i si hin ka hantumo caw, wala k'a feerijo bangandi bonkoono se. **9**Saaya din bonkoono Belsazzar kankam gumo, a moyduma alhaalo mo bare koyne, hal a koy kayney mo boŋ haw.

10Amma bonkoono nda nga koy kayney sanney sabbay se, kala koy zeeno fo wande kaa bato fuwo ra. Waybora salaŋ ka ne: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma tonton! Ni fonguyaŋey ma si ni kankam wala ni moyduma alhaalo ma si bare. **11**Boro fo go no ni mayray laabo ra, kaŋ koy hanney biya go a ra. Ni kaayo jirbey ra a na kaari nda fahamay da laakal gar a ra danga de-koyey laakalo wane dumi. Bonkoono, ni kaayo Nebukadnezzar no ay goono ga ne. Bonkoono ni kaayo a n'a daŋ moodabalkoyey da handariya ceecikoy da Kaldancey nda gunakoy jine boro, **12**za kaŋ i na biya kaŋ bisa ikulu, da bayray da fahamay da hindiri feeriji waaniyaŋ da misa bangandiyaŋ da sikka ganandiyaŋ gar Daniyel

wo ra, kaŋ bonkoono n'a maa daŋ Beltesazzar. Sohõ binde, kal i ma Daniyel ce, nga wo ga feerijo cabe.»

13Saaya din i kande Daniyel bonkoono jine. Bonkoono salaŋ Daniyel se ka ne: «Nin no ga ti Daniyel din kaŋ go Yahuda tamtaray izey do haray, ngey kaŋ yaŋ ay kaayo kande ka fun Yahuda? **14**Ay jin ka maa ni baaru, way, koyey biya go ni do, i ga kaari da fahamay da bayray kaŋ bisa i kulu gar ni do. **15**Sohõ binde i kande laakalkooney nda handariya ceecikoy ay jine zama i ma hantumo wo caw ay se, i m'ay bayrandi nd'a feerijo, amma i mana hin ka haya din feerijo bangandi ay se. **16**Amma ay maa ni baaru, way, nin no ga waani feeriji nooyaŋ nda sikka ganandiyaŋ. Sohõ binde da ni ga hin ka hantumo wo caw k'ay bayrandi d'a feerijo mo, i ga suniya faka ni gaa, i ga wura sisiri daŋ ni jinda gaa, ni ga ciya mayraykoy hinzante laabo ra.»

17Saaya din Daniyel tu bonkoono jine ka ne: «Gaay ni nooyaŋey, ma ni alhakko mo no boro fo se. Kulu nda yaadin, ay ga hantumo caw bonkoono se, ay m'a bayrandi nd'a feerijo mo.

18Ya nin Bonkoono, Irikoy kaŋ ga beeri nda ikulu, a na ni kaayo Nebukadnezzar no koytaray da beeray da darza da dabari. **19**Beera kaŋ a n'a no, a se no borey da dumey da deeney kulu gaahamey jijiri, i humburu a jine. Boro kaŋ a ga ba nga ma wi, kal a m'a wi. Boro kaŋ a ga ba nga ma naŋ da fundi, kal a m'a naŋ da fundi. Boro kaŋ a ga ba nga m'a beerandi, kal a m'a beerandi. Boro kaŋ a ga ba nga m'a kaynandi mo, kal a m'a kaynandi. **20**Amma saaya kaŋ a te boŋbeeri, a hanga sandi mo hal a na nga boŋ jare, saaya din Irikoy n'a tumbi nda nga koytara karga, a n'a darza ta a gaa. **21**A n'a gaaray k'a kaa Adam-izey do, a n'a bina himandi almaney wane cine. A nangora mo go ganji farkayey banda, i n'a ŋwaayandi nda subu danga haw cine, a gaahamo tay da beene harandaŋ hala waato kaŋ a bay kaŋ Irikoy kaŋ ga beeri nda ikulu ga may borey mayray ra, a ga boro kaŋ nga ga ba mo sinji a boŋ.

22Ni mo, a haama, ya Belsazzar, ni mana ni boŋ kaynandi bo, baa kaŋ ni ga woodin kulu bay. **23**Amma ni na ni boŋ beerandi ka gaaba nda Irikoy kaŋ go beene. I kande a windo jinayyaŋ ni jine mo, nin da ni koy kayney da ni wandey da ni wahayey. Araŋ na duvan haŋ i ra, hala ni na nzarfu, da wura da guuru-say da guuru-bi da bundu da tondi toorey sifa, kaŋ yaŋ si di, i si maa, i si bay mo. Amma Irikoy, nga kaŋ ni fulanzama da ni fondey kulu mo go a kamba ra, ni man'a beerandi.

24Woodin sabbay se no Irikoy na kambe faata donton a ma hantumo wo jeeri.

25Hantumo kaŋ i hantum neeya:

MENE, MENE, TEKEL, UFARSIN.

26Haya feerijo mo neeya:

MENE – Irikoy na ni mayray jirbey lasaabu, a n'a ban mo.
27TEKEL – i na ni neesi neesiji ra, i na ni gar ni gaze.

28PERES – i na ni mayra fay bindi k'a no Medancey da Persancey se.»

29Kala Belsazzar lordi ka ne i ma suniya faka Daniyel gaa. I na wura sisiri sarku a jinda gaa mo, i na fe te a boŋ ka ne a ga ciya mayraykoy hinzante laabo koytara ra.

30Cino din ra no i na bonkoono Belsazzar Kaldanca wi. 31Medanca Dariyus mo a n'a koytara ŋwa, a gonda danga jiiri waydu cindi hinka cine.

I na Daniyel jindaw muusu beerey guuso ra

6 Dariyus di kaŋ a ga boori nga ma laabukoy zangu nda waranka daŋ nga mayra boŋ, kaŋ yaŋ ga goro a mayray laabo kulu boŋ. 2I boŋ mo jine boro hinza go no, Daniyel binde no ga ti afo i ra, zama ngey din, laabukoy kayney ma lasaabu no ihinza din se, hasaraw ma si te bonkoono se. 3Daniyel din binde, a te beeray jine borey da koy kayney boŋ za kaŋ biya kaŋ ga boori ka bisa ikulu go a ra. Bonkoono mo saaware nga bine ra nga ma Daniyel daŋ nga mayra kulu boŋ. 4Saaya din jine borey da koy kayney din na kobay ceeci Daniyel gaa laabo mayray sanney ra, amma i mana hin ka du kobay wala taali, zama nga wo boro cimikoy no. I mana taali wala kobay kulu gar a do. 5Saaya din borey din ne: «Iri si du kobay Daniyel wo gaa bo, baa kayna, kala day da iri na kobay gar a Irikoyo asariya do haray.»

6Saaya din jine borey da koy kayney din margu bonkoono do. I ne a se: «Ya Bonkoono Dariyus, ni aloomaro ma tonton! 7Mayra jine borey kulu, koy kayney da maga-nyaŋey da faadancey da mayraykoyey, na ngey saaware margu ka ne: I ma hin sanni fo sinji, koytaray wane, i ma gaabandi mo: i ma ne boro kulu kaŋ na hay fo ŋwaaray de-koy fo wala boro fo gaa ne ka koy jirbi waranza, da manti ni gaa no, ya Bonkoono, i ma bora koy jindaw muusu beerey guuso ra. 8Sohõ binde, ya Bonkoono, kala ni ma woodin kayandi. Ma kambe daŋ mo, zama i ma s'a barmay, Medancey da Persancey lordey boŋ, hin sanni kaŋ si tun no.» 9Bonkoono Dariyus binde na kambe daŋ lordo da hantumo kulu gaa.

10Saaya kaŋ Daniyel bay kaŋ i na kambe daŋ hantumo gaa, kal a furo nga windo ra, a fuwo finetarey mo goono ga fiti ka guna Urusalima haray. A ga sombu nga kangey boŋ sorro hinza zaari kulu ka te adduwa ka saabu nga Irikoyo jine, danga mate kaŋ a ga te za doŋ. 11Saaya din boro woodin yaŋ margu, i na Daniyel gar a goono ga adduwa ka ŋwaaray nga Irikoyo gaa. 12Kal i maan bonkoono do, ka salaŋ a lordo boŋ. I ne: «Manti ni na ni kambe daŋ lordi fo boŋ ka ne: Boro kulu kaŋ konda ŋwaarayyaŋ de-koy fo wala boro fo do kala jirbi waranza, da manti ni gaa no, ya Bonkoono, i ga bora jindaw muusu beerey guuso ra?»

Bonkoono tu ka ne: «Woodin cimi no, Medancey da Persancey asariya boŋ, kaŋ si barmay.»

13Noodin binde i tu bonkoono jine ka ne: «Daniyel, nga kaŋ go Yahuda tamtaray izey do haray, a mana laakal da nin bo, ya Bonkoono, wala baa lordo kaŋ ni na kambe daŋ a gaa, amma a go ga nga ŋwaara te sorro hinza zaari kulu ra.» 14Saaya din kaŋ bonkoono maa sanno din, a bina sara gumo. A na nga

anniya daŋ Daniyel faabayaŋ gaa. A na himma daŋ da anniya nga m'a kaa kambe kala wayna kaŋ.

15A gaa no, borey din margu bonkoono do ka ne a se: «Ya Bonkoono, ni ma bay kaŋ Medancey da Persancey asariya no. I si lordo wala ciiti kaŋ bonkoono sinji din barmay.»

16Saaya din no bonkoono na lordi te. I kande Daniyel k'a jindaw muusu beerey guuso ra. Amma bonkoono jin ka salaŋ Daniyel se ka ne: «Ni Irikoyo kaŋ se ni ga may waati kulu din, nga no ga ni faaba.»

17I kande tondi ka jisi guuso meyo boŋ. Bonkoono mo n'a kawaatimandi nda nga boŋ kawaatimo, da nga koy kayney kawaatimey, zama i ma si hay kulu barmay Daniyel sanno ra. **18**Waato din gaa bonkoono koy nga faada ra. A kani, a mana hay kulu ŋwa, i mana kande gaani hari a jine, jirbo mo zuru ka daray a se.

19Kala bonkoono tun za susubay nda hinay. A koy muusey guuso do da cahãyaŋ. **20**Waato kaŋ a maan guuso, nango kaŋ Daniyel go, a na jinde tunandi nda hẽeni. Bonkoono salaŋ ka ne Daniyel se: «Ya Daniyel, Irikoy fundikoono tamo! D'a ta day, ni Irikoyo, kaŋ se ni goono ga may han kulu, a hin ka ni faaba muusu beerey me ra?»

21Waato din gaa Daniyel ne bonkoono se: «Ya Bonkoono, ni aloomaro ma tonton! **22**Ay Irikoyo na nga malayka donton, a na muusey me daabu, i man'ay maray nda doori fo, za kaŋ a jine taali kulu si ay gaa. Ni do mo, ya Bonkoono, ay mana taali fo te.»

23Saaya din no bonkoono farhã gumo. A lordi ka ne i ma Daniyel sambu ka kaa guuso ra. I binde na Daniyel sambu ka kaa guuso ra, i mana doori kulu gar a gaa, zama a de nga Irikoyo gaa.

24Bonkoono mo lordi ka ne i ma kande borey din kaŋ na Daniyel kalima, i m'i jindaw muusu beerey guuso ra, ngey nda ngey izey d'i wandey. Muusey mo n'i candi k'i biriyey kulu ceeri-ceeri, baa hal i ga to guuso ganda gaa.

25Waato din gaa bonkoono Dariyus hantum ka ne borey da deeney da dumey kulu se, sanda ndunnya gorokoy kulu nooya:

> «Baani ma yulwa araŋ se.
>
> **26**Ay goono ga salaŋ ay mayray nangey kulu ra, ka ne kaŋ borey gaahamey ma jijiri, i ma humburu Daniyel Irikoyo.
>
> Zama nga no ga ti Irikoy fundikoono,
> Tabbatante mo no hal abada.
> A mayra mo, dumi kaŋ si halaci no,
> A koytara hino ga goro hala bananta. **27**A ga kaa kambe, a ga faaba te,
> A ga alaamayaŋ da dambara hariyaŋ te,
> Beena ra da ganda ra.
> Nga no ka Daniyel faaba muusu beerey futa gaa.»

28 Yaadin binde no, Daniyel din te albarka nd'a Dariyus zamana ra, da Sirus
Persanca zamana ra.

Ganji ham taaci bangando kaŋ Daniyel di

7 Babila bonkoono Belsazzar zamana jiiri sintina ra, Daniyel na hindiri nda
bangandiyaŋ te, nga boŋo ra wane, kaŋ a go nga dima boŋ ga kani. Saaya
din a na hindiro hantum, a n'a misey mo ci.
2 Daniyel salaŋ ka ne: «Ay cin bangando ra, ay go ga di, kala beene haw taaci
naan ka tun teeku beero boŋ. 3 Ganji ham bambata taaci mo tun ka fun teeko ra
da himandi waani-waani yaŋ.
4 Sintina ga hima muusu beeri, a gonda zeeban fata. Ay go ga guna kala i n'a
fatey kosu, i n'a sambu ndunnya boŋ, i n'a kayandi ce hinka boŋ danga boro
cine, i n'a no boro bine.
5 Ganji ham fa mo go, ihinkanta, a ga hima urs*, a kuray fa kaaru afa boŋ,
caraw sari ize hinza go a meyo ra, a hinjey game ra. I ne a se: ‹Tun ka ham
boobo ŋwa.›
6 Woodin banda ay guna, kal afo mo go kaŋ ga hima mari, a banda boŋ mo
gonda fata taaci, curo wane dumi. Ganji hamo din gonda boŋ taaci, i n'a no
mayray mo.
7 Woodin banda cin bangando ra ay di ganji ham fo mo go, itaacanta. A ga
humburandi, hinkoy no, gaabikooni mo no gumo. A gonda guuru-bi hinje
bambata yaŋ. A ŋwa, a bagu-bagu, a na cindey taamu nda nga ce taamey. A
waana mo ganji ham cindey kaŋ n'a jin yaŋ, a gonda hilli way mo.
8 Ay laakal d'a hilley, kala koyne hilli fo mo go, a tun i ra, ikayna no. A jine
mo i na hilli hinza dagu hilli sintinayey din ra. A go no, hillo din ra moyaŋ go
no kaŋ ga hima boro wane, da me mo koyne kaŋ ga hari beeri yaŋ ci. 9 Ay
goono ga guna kal ay di,

I na kargayaŋ sinji.
Afo mo kaŋ ga ti Waato Zamaneykoy go ga goro.
A bankaaray ga kwaaray law! sanda neezu* cine[35],
A boŋ hamno mo ga kwaaray sanda feeji hamni cine.
A karga danji beeleyaŋ no;
A torkey mo danji kaŋ ga di no.
10 Gooru kaŋ ga hima danji mo bangay
ka fun a jine.
Zambarey mo go g'a saajaw.
Zambar-zambarey mo go ga kay a jine.
I na ciiti teeyaŋ do sinji,
I na tirayaŋ mo fiti.

[35] 7:9 Faransi ciine gaa i g'a hantum “neige”. A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne:
“A ga kwaaray sanda haabu cine”.

11Ay goono ga guna kala hillo na boŋ sifayaŋ sanni bambatayaŋ ci. Ay
soobay ga guna kal i na ganji hamo din wi, i n'a gaahamo halaci, i n'a daŋ danji
ra zama a ma ton. 12Ganji ham cindey sanni mo binde, i n'i mayra ta i gaa,
amma i n'i fundi jirbey kuukandi jirbiyaŋ da alwaati fo.
13Cin bangayyaŋo ra ay di, a go, boro fo kaa, beene burey go a banda, a ga
hima Boro Izo. A kaa mo hala Waato Zamaneykoyo do. I n'a maanandi a jine.
14I n'a no koytaray da darza da mayray, zama borey kulu da dumey kulu da
deeney kulu ma may a se. A koytara ya duumikoy no, kaŋ si ban, a mayra mo si
halaci.
15Ay wo Daniyel, ay biya halaci ay gaahamo bindo ra, ay boŋo bangayyaŋ
mo n'ay kankam. 16Kal ay kaa boro fo jarga kaŋ goono ga kay noodin. Ay n'a
hã woone yaŋ kulu cimo.
A ci ay se, a n'ay bayrandi mo da hayey din feerijey. 17‹Ganji ham beeri
taaca din, bonkooni taaci no kaŋ yaŋ ga tun ndunnya ra. 18Amma
Beeray-Beeri-Koyo hanantey ga mayra ta, i ga koytaray ŋwa hal abada, danga
hal abada abadin nooya.›
19Noodin binde ay ceeci ay ma ganji ham taacanta din cimo bay, nga kaŋ ga
waana ikulu, kaŋ ga humburandi gumo, kaŋ a hinjey guuru-bi wane no, a ce
camsey guuru-say wane no, nga kaŋ ŋwa ka ban, a bagu-bagu, a na cindey
taamu nda nga cey. 20Ay ceeci hilli waya din mo sanni kaŋ go a boŋo boŋ da
hilli fa din mo kaŋ zay, kaŋ a jine mo hilli hinza fun ka kaŋ. Danga hillo din
kaŋ gonda moy da me kaŋ ga ruubu bambata ci, nga kaŋ himayaŋo bisa nga
himakasiney kulu wane wargayaŋ. 21Ay goono ga guna kala hillo din na wongu
te da hanantey hal a hin ey. 22Kala waato kaŋ nga din, Waato Zamaneykoyo
kaa ka ciiti no Beeray-Beeri-Koyo hanantey kamba ra. Alwaato to mo kaŋ a
hanantey ga mayra tubu ŋwa.
23Yaa no a ne: ‹Ganji ham taacanta ga ciya mayray taacanta ndunnya boŋ. A
ga waana koytaray cindey. A ga ndunnya kulu ŋwa. A g'a taamu-taamu, a g'a
bagu-bagu. 24Ngey, hilli waya din mo ga ti bonkooni way kaŋ ga tun mayra din
ra. Afo mo ga tun i banda, nga mo ga goro waani da ijiney. A ga bonkooni
hinza ŋwa. 25A ga ruubu sanni te ka gaaba nda Beeray-Beeri-Koyo. A ga
Beeray-Beeri-Koyo wane hanantey fargandi mo. A gonda anniya koyne nga ma
zamaney da asariya barmay. Hanantey ga furo a kambe ra, hala alwaati fo, da
alwaati hinka, da alwaati jare.
26Amma i g'a ciiti, i g'a mayra ta a gaa, i m'a halaci hala bananta. 27Amma
koytara nda mayra, da mayrayey kaŋ go beena cire beera, ikulu i g'i no
Beeray-Beeri-Koyo hanantey jama se. A mayra mo mayray kaŋ ga duumi no,
mayray kulu ga may a se, k'a gana.›
28Sanno bananta nooya. Ay mo, Daniyel, ay fonguyaŋey n'ay kankam gumo,
ay moyduma hananyaŋ bare, amma ay na sanno gaay ay bina ra.»

Feeji gaaru nda hincin jindi bangando

8 Bonkoono Belsazzar zamana jiiri hinzanta ra, bangandi fo bangay ay se,
ay Daniyel, afa kaŋ jin ka bangay ay se din banda. 2Haya kaŋ ay di

bangando ra neeya: A go, saaya kaŋ ay di a, ay go Susan faada ra, Elam laabo ra. Bangando ra binde ay di ay go Ulay isa jabo gaa. **3**Ay binde n'ay moy feeri ka guna, kala feeji gaaru fo go no kaŋ gonda hilli hinka. A go ga kay isa jine, hilli hinka din mo ikuukuyaŋ no, amma afa bisa afa. Wo kaŋ bisa afa kuuyaŋ din mo, nga no kokor ka fun. **4**Ay di feejo go ga nukum ka koy wayna kaŋay da azawa nda dandi kambe haray. Ganji ham si no mo kaŋ ga hin ka kay a jine. Boro si no mo kaŋ ga hin ka hay kulu kaa a kambe ra. Haŋ kaŋ a ga ba, nga no a ga te. A te hinkoy mo.

5Ay go a laakalyaŋ gaa, kal a go, jindi fo fun wayna kaŋay haray, a bisa ndunnya fando kulu boŋ beene, a mana lamba laabo gaa mo. Jindo din mo, a gonda hilli kaŋ ga dambarandi nga moy game ra. **6**Kal a kaa feeji hilli-hinka-koyo do, kaŋ ay di goono ga kay isa jine. Jindo zuru ka kaa a gaa nga hino futa ra. **7**Ay di a, a kaa feejo do, a gaa-hamno mo tun nda futay a se, a na feejo kar, a n'a hilli hinka ceeri. Gaabi fo si no feejo ra koyne kaŋ a ga hin ka kay a se, amma a na feejo zeeri ganda k'a taamu-taamu. Boro si no kaŋ gonda hina ka feejo faaba a kambe ra. **8**Jindo din binde na nga boŋ beerandi gumo. Saaya kaŋ a dawsa mo, hilli beero ceeri. A nango ra mo, hilli taaci kaŋ yaŋ ga dambarandi fun. I na moyduma ye beene haw taaca do haray.

9I ra afo mo hilli kayna fo fatta, kaŋ je gumo nda cimi dandi kambe haray nda wayna funay haray da laabu albarkanta do haray. **10**A beeri mo hal a to beene kundey gaa, a na afooyaŋ catu mo kunda nda handariyayzey ra, hala ganda, a n'i taamu-taamu mo. **11**Oho, a na nga boŋ beerandi hal a to Kundeykoyo gaa, hal a na sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe feema boŋ kom a gaa, i na nangu hananta zeeri mo. **12**Asariya taamuyaŋ sabbay se mo, i na beene kunda nda sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe nooyandi a se. A na cimi zeeri ganda ka nga boŋ miila gana kal a zaada.

13Saaya din mo hanante fo go ga salaŋ, hanante fo mo salaŋ waani, afa din kaŋ goono ga salaŋ se. A ne: «Waati fo no sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe, da asariya taamuyaŋ kaŋ ga hasaraw te, da nangu hananta nooyandiyaŋ, da wongu kunda taamu-taamuyaŋ, i bangando ga kubay?»

14A ne ay se: «Kala wiciri kambu nda susubay zambar hinka nda zangu hinza, gaa no i ga nangu hananta hanandi.»

15I go no mo, saaya kaŋ ay jin ka di bangando wo, ay Daniyel, kal ay na fahamay ceeci. Kala boro fo go ga kay ay jine kaŋ ga hima boro izo. **16**Ay maa boro fo jinde mo Ulay jabu hinka game ra, a go ga ce ka ne: «Ya Jibraylu, ma bora din fahamandi nda bangando din.»

17A binde maan ka kaa nango kaŋ ay go ga kay. Waati kaŋ a kaa ay humburu ka kaŋ ganda birante. Amma a ne ay se: «Ya boro izo, kala ni ma faham, zama bangando ya zaari bananta wane no.»

18A go ay se sanno ra, kala jirbi tiŋo n'ay sambu, ay moyduma go laabo gaa haray. Amma a n'ay ham, a n'ay tunandi ka kayandi.

19A ne koyne: «Guna. Ay ga ni bayrandi nda haŋ kaŋ ga kokor ka te, futay wane, zama alwaato baaru nooya kaŋ i waadu, bananta wane. **20**Feejo kaŋ ni di, hilli-hinka-koyo din, Mediya nda Persiya bonkooney no. **21**Jindi jeyanta din wo,

Gares bonkooni no. Hilli beero kaŋ go a moy game ra mo, i bonkooni sintina no. 22Nga kaŋ i ceeri din mo ciine ra, hal a banda itaaci tun, mayray taaci no ga tun a mayra ra, amma manti nd'a dabaro cine.

23I mayra bananta jirbey ra, saaya kaŋ asariya taamukoy dawsa, bonkooni fo kaŋ moyduma ga koroŋ, kaŋ ga faham da hari tugantey ga tun. 24A hino ga goro da gaabi, amma manti nda nga boŋ hina bo. A ga halaciyaŋ kaŋ ga dambarandi te. A ga te arzaka, a ga te mate kaŋ ga kaan nga se, a ga hinkoyey da hanantey jama kulu halaci mo. 25A dabaro mo ga naŋ a hiila ma di a kambe ra. A ga nga boŋ beerandi nga bina ra, a ga boro boobo mo halaci ngey baani gora ra, a ga tun mo ka kay ga gaaba nda koyey Koyo, amma i g'a ceeri, manti nda kambe.

26Wiciri kambu nda susuba bangando, kaŋ i ci, cimi no. Amma kala ni ma bangando daabu, zama jirbiyaŋ kaŋ ga mooru jina wane no.»

27Kala ay Daniyel, ay kasam, ay jante mo jirbiyaŋ. Waato din gaa, ay tun, ay soobay ka bonkoono muraadey te. Ay te dambara nda bangando, amma a si faham.

Daniyel adduwa

9 Ahasuwerus izo Dariyus, kaŋ fun Medancey ra, nga kaŋ i daŋ koytaray ra Kaldancey mayray boŋ, a jiiri sintina ra, 2a mayra jiiri sintina ra no, ay Daniyel, tirey do ay faham da jiirey baayaŋ lasaabo, kaŋ Rabbi sanno ci din annabi* Irimiya se ka ne Urusalima zeeriyaŋo ga to jiiri wayye. 3Ay n'ay moyduma sinji mo Irikoy Koy Beero do haray, zama ay ma ceeci a gaa, da adduwa da ŋwaaray-ŋwaarayyaŋ da mehaw da bufu zaara hawyaŋ da boosu yaŋ a banda.

4Ay n'ay adduwa te Rabbi ay Irikoyo gaa, ay n'ay taaley ci mo. Ay ne:

«Ya Irikoy, Irikoy beero kaŋ ga humburandi mo, nin kaŋ na alkawli sambu ka suuji haggoy borey kaŋ yaŋ na baakasinay cabe ni se, da ni lordey haggoykoy mo se. 5Iri na zunubi te, iri na taali te, iri na goy laalo te, iri murte mo, iri kamba, lordey haggoyyaŋ da ni farilley gaa. 6Iri mana hanga jeeri ni tamey se mo, annabey kaŋ salaŋ ni maa ra iri bonkooney d'iri koy kayney d'iri kaayey da laabo talkey kulu se.

7Ya Irikoy, adilitaray wo ni wane no, amma iri wo kala haawi danga mate kaŋ a go hunkuna, mate kaŋ Yahuda borey da Urusalima gorokoy da Israyla kulu mo go no, ngey kaŋ yaŋ ga maan da ngey kaŋ yaŋ ga mooru laabey kulu ra, nangey kaŋ ra ni n'i gaaray, i taaley kaŋ i te ni se sabbay se. 8Ya Koyo, haawi go iri nda iri bonkooney da iri koy kayney da iri kaayey gaa, zama iri na zunubi te ni se. 9Suuji, suuji nda yaafa, Koyo iri Irikoyo se no i go, baa kaŋ iri murte a gaa! 10Iri mana Rabbi iri Irikoyo sanno gana mo kaŋ ga naŋ iri ma diraw te a lordey ra kaŋ a daŋ iri jine, a tam annabey meyey ra. 11Haciika Israyla kulu na ni asariya taamu-taamu, zama i fay da ni sanno ganayaŋ.

Woodin sabbay se no i na laaliyaŋ gusam iri boŋ, zeyaŋo boŋ kaŋ go hantumante Irikoy tamo Musa asariya tira ra, zama iri na zunubi te a se. 12A sanney kaŋ a ci iri boŋ d'iri ciitikoy kaŋ yaŋ na ciitiyaŋ te boŋ, a n'i tabbatandi

iri se, za kaŋ a kande masiiba beeri wo iri boŋ, zama beena cire i mana haŋ kaŋ i te Urusalima se dumi te ce fo. **13**Danga mate kaŋ i hantum Musa asariya ra, masiiba woodin kulu kaŋ iri boŋ. Kulu nda yaadin iri mana Rabbi iri Irikoyo gomno ŋwaaray zama iri ma du ka bare ka fay da iri laala bo, iri ma faham da ni cimo. **14**Woodin se no Rabbi na masiiba woodin batu, hal a kand'a iri boŋ, zama Rabbi iri Irikoyo ya adilitaraykoy no a goyey kulu kaŋ a goy ra. Iri mana a sanno gana mo.

15Sohõ binde, ya Koyo iri Irikoyo, nin kaŋ fun da ni borey Misira laabu nda kambe hinkoyo, ni du ni boŋ se maa danga hunkuna. Iri na zunubi te, iri na goy laalo goy. **16**Ya Koyo, ni adilitara kulu boŋ, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ ni bine tunyaŋo da ni futa ma bare ka fay da ni kwaara Urusalima, ni tondi hananta. Zama iri zunubey d'iri kaayey laala sabbay se no, Urusalima nda ni borey ciya wowi hari borey kulu kaŋ go g'iri windi se.

17Sohõ binde, ya iri Irikoyo, ma hangan ka maa ay, ni taamo adduwa, d'ay ŋwaara se. Koy Beero sabbay se ma naŋ ni moyduma ma kaari ni nangu hananta boŋ, kaŋ ciya kurmu. **18**Ya ay Irikoyo, ni hanga jeeri ka maa, ma ni moy fiti ka guna iri kaŋyaŋo, da kwaara kaŋ i ga ce da ni maa, zama iri mana iri ŋwaarayyaŋey gusam ni jine iri boŋ adilitara sabbay se bo, amma ni suuji beerey sabbay se no. **19**Ya ay Koyo, ma maa, ya ay Koyo, ma yaafa. Ya ay Koyo, ma saalay daŋ ka goy. Ya ay Irikoyo, ma si gay, ni bumbo sabbay se, zama i ga ni kwaara da ni borey ce da ni maa.»

Iyye hala sorro wayye bangando

20Saaya kaŋ ay go sanno ra, ay go ga adduwa, ay g'ay zunubo da ay borey Israyla zunubey ci, ay ga kande ay ŋwaarayyaŋey Rabbi ay Irikoyo jine, ay Irikoyo tondi hananta sabbay se. **21**Oho, za ay goono ga salaŋ adduwa ra, kala bora din, Jibraylu, kaŋ ay di bangandi sintina ra kaŋ i n'a daŋ a ma deesi nda waasi, a n'ay ham wiciri kambu sarga waate. **22**A n'ay fahamandi mo, a salaŋ d'ay ka ne: «Ya Daniyel, sohõ ay kaa zama ay ma ni no bayray da fahamay. **23**Za ni ŋwaarayyaŋ sintina gaa, lordo fatta. Sohõ mo ay kaa zama ay ma ci ni se, zama ni ya boro no kaŋ Irikoy ga ba gumo. Ma laakal binde da misa, ma bangando bay mo.

24I waadu ni borey da ni kwaara hananta se iyye hala sorro wayye, zama Irikoy ma asariya taamuyaŋ gaay, a ma naŋ zunubey ma ban, a ma sasabandiyaŋ te laala sabbay se, a ma furo nda adilitaray kaŋ ga duumi, a ma bangando nda annabitaray daabu k'i kawaatimandi, a ma nga kaŋ hanan da ikulu mo tuusu da ji.

25Ma bay binde, ma faham mo kaŋ za lordo fattayaŋ waate kaŋ i ga ne i ma ye ka Urusalima cina, hala Koyo Almasihu waate, iyye-iyye hala sorro iyye ga te, da iyye-iyye hala sorro waydu cindi hinka mo. I ga ye k'a batama nda goota cina amma masiiba jirbey ra. **26**Iyye waydu cindi hinka din banda mo, i ga Almasihu waasu, a si du nga wane. Koyo kaŋ ga kaa mo, a borey ga kwaara nda nangu hananta halaci. A bananta mo ga te da hari-yaa. Hala kokor banda mo i ga wongu te, i na kurmuyaŋ waadu mo. **27**A ga sappe kaŋ ga beeri te nga nda

boro boobo game ra iyye fo se. Iyya bindo ra mo a ga naŋ ham sargay da nooyaŋey ma ban. Kazaamataray kaŋ ga yandi boŋ mo no zeerikoy ga kaa. Hala bananta ra halaciyaŋ kaŋ i waadu mo ga kaŋ zeerikwa boŋ.»

Bora kaŋ bangando Daniyel di

10 Persiya Bonkoono Sirus jiiri hinzanta ra, i na hay fo bangandi Daniyel se, nga kaŋ se i ga ne Beltesazzar. Haya din binde cimi no, danga wongu bambata no. A na haya bay, a gonda bangando fahama mo.

2 Jirbey din ra ay Daniyel, ay gonda bine saray jirbi iyye hinza toonante. **3** Ay mana ŋwaari kaano fo ŋwa. Baa ham wala reyzin* hari mana furo ay me ra. Ay mana ji tuusu baa kayna, kala kaŋ jirbi iyye hinza kubay cap.

4 Handu sintina, a jirbi waranka cindi taaca ra, ay go isa beero me gaa, danga Hiddekel isa nooya. **5** Kal ay n'ay boŋ sambu ka guna. Boro fo go no kaŋ na lin taafe faka, a canta go ga haw nda wura hanante, Ufaz wane. **6** A gaahamo mo ga hima beril* tondi, a moyduma ga hima beene maliyaŋ, a moy danga yulba danji no, a cey d'a kambey ga hima guuru-say ziirante, a sanno jinda mo ga hima jama jinde.

7 Ay Daniyel, ay hinne no ka di bangando din. Zama borey kaŋ go ay banda mana di bangando, amma gaaham jijiriyaŋ n'i di gumo. I zuru mo zama ngey ma tugu se. **8** Ay wo binde, i n'ay naŋ ay hinne. Ay di bangandi bambata din. Gaabi fo kulu mana cindi ay gaa, zama ay moyduma alhaalo bare ka hasara ay gaa, ay sinda gaabi kaŋ cindi mo. **9** Kulu nda yaadin, ay maa a sanno jinde. Saaya kaŋ ay maa a sanno jinde kala jirbi tiŋo n'ay di, ay go ganda birante, alyanga n'ay di.

10 A go mo, kambe fo n'ay ham. A n'ay tunandi ay kangey d'ay kambe faatey boŋ, ay go ga gasi. **11** A ne ay se: «Ya Daniyel, nin bora kaŋ Irikoy ga ba gumo, kala ni ma faham da sanni kaŋ ay ga ci ni se, ni ma tun ka kay mo zama i n'ay donton ni gaa sohõ.» Saaya kaŋ a na sanni woodin ci ay se mo, ay salle ka kay, ay gaahamo go ga jijiri.

12 Saaya din a ne ay se: «Ya Daniyel, ma si humburu bo, zama za waati kaŋ ni na ni laakal daŋ fahamay gaa, kaŋ ni na ni boŋ kaynandi ni Irikoyo jine mo, a maa ni sanno. Ay mo, ni sanno sabbay se no ay kaa. **13** Amma Persancey mayraykoyo n'ay yanje jirbi waranka cindi fo, amma Munkayla kaŋ ga ti jine boro beerey ra afo, a kaa ay do da gaakasinay. Ay mo, ay gay noodin Persiya bonkooney banda. **14** Sohõ binde ay kaa zama ay ma ni fahamandi nda haŋ kaŋ ga te ni borey se jirbey kaŋ ga kaa ra, zama bangando din goono ga salaŋ no da alwaatey kaŋ go jina.»

15 Saaya kaŋ a salaŋ ay se sanni woodin yaŋ boŋ, kal ay n'ay moyduma ye ganda ka te sum! **16** Kala boro fo go no kaŋ ga hima borey ize, a n'ay me-kuurey ham. Saaya din ay n'ay me feeri ka salaŋ. Ay ne nga kaŋ goono ga kay ay jine din se: «Ya ay koyo, bangando din se no ay zaŋay, bona kaa ay gaa, ay sinda gaabi kaŋ cindi mo. **17** Zama mate no ay, koyo bannya, ay ga te ka salaŋ da nin, ay koyo wo? Zama gaaham gaabi kulu mana cindi ay se, fulanzamyaŋ fo mo mana cindi ay se.»

18Noodin koyne, kala boro fo kaŋ ga hima Adam-ize ye ka filla k'ay ham, a n'ay gaabandi mo. **19**A ne: «Ya bora kaŋ Irikoy ga ba gumo, ma si humburu. Baani ma goro ni gaa. Ma te gaabi, oho, ma te gaabi!»

Saaya kaŋ a salaŋ ay se din, ay du gaabi, ay ne mo: «Ay koyo ma salaŋ, zama ni n'ay gaabandi.»

20Saaya din a ne: «Ni ga bay haŋ kaŋ se no ay kaa ni do, wala? Day sohõ wo ay goono ga ye ka koy zama ay ma wongu te da Persancey mayraykoyo. D'ay dira mo, a go, Gares mayraykoyo ga kaa. **21**Amma ay ga ci ni se haŋ kaŋ no i hantum cimi hantumo ra. Boro si no mo kaŋ ga kay ay banda woodin yaŋ boŋ, kal araŋ jine bora Munkayla hinne.

11 Medanca Dariyus jiiri sintina ra, ay tun ka kay zama ay m'a sinji se, ay m'a gaabandi mo.

2Sohõ binde ay ga cimi bangandi ni se. A go, a cindi bonkooni hinza Persiya ra kaŋ ga tun ka kay, itaacanta mo ga bisa i kulu duure. Saaya kaŋ a dawsa nga duura do mo, a ga naŋ borey kulu ma murte Gares mayra gaa. **3**Bonkooni hinkoy fo mo ga tun kaŋ ga mayray da koytaray beeri te, a ma te mate kaŋ ga kaan nga se. **4**D'a du beeray mo, a mayra ga ceeri ka fay beene haw taaca do haray, i s'a fay a banda se bo. Mayra si goro mo nda hina danga waato kaŋ a go a kambe ra cine, zama i g'a mayra dagu, i m'a fay boro fooyaŋ se kaŋ manti a banda.

5Dandi kambe haray bonkoono mo ga te gaabi, amma a bonkooney ra afo ga bis'a gaabi. A g'a koytara ŋwa, a mayra mo ga ciya mayray beeri. **6**Jiiri fooyaŋ banda mo i ga ye ka margu. Dandi kambe bonkoono ize way mo ga kaa azawa bonkoono do zama ngey ma saba, amma a si du ka nga kambe gaabo gaay. Albora si kay, a gaabo mo si kay. Waybora mo, i g'a nooyandi, nga nda borey kaŋ yaŋ kand'a, da bora kaŋ n'a hay, da bora kaŋ n'a gaabandi jirbi woodin yaŋ ra.

7Amma waybora kaajey gaa, kambe fo ga fun ka kay a nango ra, nga mo ga kande wongu marga ka furo azawa kambe bonkoono wongu fuwo ra, a ga wongu nd'ey, a ga hin ey mo. **8**A g'i toorey sambu mo ka kond'ey Misira laabu, ngey nd'i sooguyaŋ himandey d'i taasey, nzarfu nda wura hanno waney yaŋ. Woodin banda a ga te jiiri fooyaŋ a ga fay da azawa kambe bonkoono wongo. **9**Azawa kambe bonkoono mo ga kaa dandi kambe bonkoono mayra hirro me, amma a ga ye nga kwaara. **10**A izey mo ga wongu soola ka wongu kunda margu. Ngey mo ga jina ŋwa ka sarre ka gana, i ga ye ka kaa ka margu kala dandi kambe bonkoono wongu fuwo ra.

11Dandi kambe bonkoono mo ga tun da futay, a ga fatta ka kaa ka wongu nda azawa kambe bonkoono. Nga mo ga kunda bambata margu, amma i g'a kunda nooyandi dandi kambe bonkoono se. **12**I ga kunda din di mo. Dandi kambe bonkoono ga te boŋbeeri, a ga boro zambar boobo zeeri, amma a si te zaama. **13**Azawa kambe bonkoono ga ye ka kaa, a ga kunda margu kaŋ ga beeri nda ijina. Daahir a ga kaa jiiri fooyaŋ banda nda wongu marga bambata nda wongu jinay boobo.

14 Jirbey din ra mo boro boobo ga tun ka gaaba nda dandi kambe bonkoono.
Ni borey ra komko fooyaŋ ga tun ka kay i ma bangando tabbatandi se, amma i
ga kati ka kaŋ. 15 Azawa kambe bonkoono binde ga laabu gusam margu, a ga
kwaara kaŋ gonda cinari beero ŋwa. Dandi kambe wongu marga mo si hin ka
kay, baa a wongaari suubanantey mo, kayyaŋ gaabi fo mana cindi i se baa
kayna. 16 Amma nga kaŋ kande wongo a gaa ga te haŋ kaŋ nga ga ba. Boro si no
mo kaŋ ga hin ka kay a se. Nga mo ga kay laabu darzakoyo din boŋ, a kamba ra
mo gonda halaciyaŋ. 17 A ga te anniya ka kaa da nga mayra gaabi kulu ka
amaana hanno sasabandi nda dandi kambe bonkoono. A g'a tabbatandi mo. A
ga nga ize wayo hiijandi zama i ma mayra halaci se, amma a dabaro si kay, a
sinda nafa a se mo. 18 Woodin banda a ga nga moyduma bare teeko me laabey
do haray, a g'iboobo ŋwa, amma wongaari fo ga naŋ wowo kaŋ a ne nga ga
candi ka kande a boŋ ma ye ka kaŋ a boŋ. 19 Alwaato din a ga nga moyduma
bare ka ye nga laabo wongu fuwey do haray, amma a ga kati ka kaŋ ka daray.

20 Gaa no boro fo ga tun ka kaa a kayyaŋ nango ra, nga mo ga jangal taako fo
donton koytaray darzanta ra, amma hala jirbi kayna fooyaŋ nga mo ga halaci,
manti futay ra, manti mo wongu ra.

21 A nango ra mo afo ga tun, boro kaŋ i ga dond'a no, kaŋ i s'a no koytaray
bo, amma a ga kaa baani waate ra, a ga du koytaray me-kaanay ra. 22 Wongu
kundey ga say-say a jine ka ceeri-ceeri danga mate kaŋ hari-yaa ga kwaara ŋwa,
ngey nda sappe jine bora mo. 23 Waato kaŋ i na amaana te d'a mo, woodin
banda a ga hiila te, zama a ga kaaru ka te gaabi no, da jama kayna gaakasinay.
24 Laakal kanay ra mo a ga kaŋ kwaara fooyaŋ boŋ kaŋ ga bisa cindey albarka
laabo ra. A ga goy te kaŋ a kaayey mana te, baa a kaay-kaayey, a ga arzaka nda
wongu albarka da nooru say-say i game ra. Oho, jirbi kaynayaŋ se a ga zamba
miila ka gaaba nda wongu fuwey.

25 A ga nga hina nda nga bine-gaabi tunandi ka wongu da dandi kambe
bonkoono ka kond'a gaa wongu kunda bambata. Dandi kambe bonkoono mo ga
daaga sinji ka wongu ka kande kunda kaŋ ga beeri gumo nda cimi, kaŋ gonda
hina mo. Amma a si kay bo, zama i ga zamba hirrimi te a se no. 26 Haciika
borey kaŋ yaŋ n'a ŋwaaro ŋwa, ngey no g'a halaci. A wongu marga mo ga say,
boro boobo ga kaŋ ka bu. 27 Bonkooni hinka din se binde, i biney ga zamba
miila, i ga soobay ka tangari ci taabal folloŋ boŋ, amma a si te nafa fo, zama
kulu nda yaadin bananta ga sintin alwaati jisanta ra. 28 A ga ye nga laabu nda
arzaka boobo, a bina mo ga gaaba nda sappa hananta, a ga te mate kaŋ ga kaan
nga se, a ga ye nga laabu mo.

29 Alwaati kaŋ i waadu ra a ga ye ka kaa dandi kambe haray, amma kokor
banda si te danga ijina cine bo. 30 Zama Cittim hiyey no ga kande a gaa wongu.
Woodin se no a ga te bine saray ka ye banda. Kaŋ a ye, a ga dukur da sappa
hananta. A ga te mate kaŋ ga kaan nga se hal a ma ye ka laakal da boro fooyaŋ
kaŋ yaŋ bare ka fay da sappa hananta ganayaŋ.

31 A wongu kunda mo ga tun ka nangu hananta kazaamandi, kaŋ ga ti wongu
fuwo, i ma sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe din gaay, i ga fanta hari laala sinji
kaŋ ga kazaamandi. 32 Boro woodin yaŋ kaŋ ga goy laalo te ka gaaba nda sappa,

a g'i halaci me kaanay do. Amma borey kaŋ ga ngey Irikoyo bay, i ga goy da bine-gaabi.

33 Ngey mo kaŋ gonda fahamay borey ra, i ga boro boobo dondonandi. Kulu nda yaadin, i ga kaŋ takuba nda danji balaaw, da tamtaray da wongu ra hala jirbi boobo. 34 Saaya kaŋ i kaŋ mo, i ga du gaakasinay kayniyo, amma boro boobo no ga boŋ margu nd'ey da munaficitaray. 35 Fahamantey ra mo, afooyaŋ ga kaŋ zama i m'i hanse k'i hanandi, i ma ciya ikwaarayyaŋ hala jirbey bananta, amma alwaati jisanta mana to jina.

36 Bonkoono din ga goy nga miila boŋ, a ga nga boŋ sifa, a ga nga boŋ beerandi mo irikoytaray kulu boŋ, a ga ruubu kaŋ ga dambarandi ci ka gaaba nda de-koyey Irikoyo. A ga te zaama mo hala waati kaŋ Irikoy futa ga to, zama haya kaŋ a waadu ga te. 37 A baa si nda nga baabo de-koyey wala wayboro beeja, a baa si mo nda Irikoy wala de-koy kulu, zama a ga nga boŋ beerandi no ikulu boŋ. 38 Amma a koytara ra a ga nangu hanantey kaŋ gonda gaabi de-koyo beerandi, hal a ma de-koy fo beerandi koyne kaŋ a kaayey mana bay. A g'a beerandi nda wura nda nzarfu nda tondi caadanteyaŋ da hari kaano yaŋ. 39 Yaadin no a ga te wongu fuwey kaŋ gonda gaabi ka bisa ra, de-koy yawo din gaakasina do. Boro kaŋ n'a gana mo ga beeray tonton a se, a ga naŋ i ma boro boobo may, a ga laabo fay riiba se.

40 Jirbey bananta ra mo dandi kambe bonkoono ga gurjay d'a. Azawa kambe bonkoono mo ga tun a se da gaabi danga alma haw, da wongu torkoyaŋ a banda nda bari-kariyaŋ da hi boobo. A ga furo laabey ra ka gana ka bisa ka bambari. 41 A ga furo mo laabu darzakoyo din ra. Boro boobo mo ga halaci, amma woone yaŋ ga faaba a kambe ra: Edom da Mowab da Amon izey gaabikooney do haray. 42 A ga nga kambe salle mo laabey boŋ, Misira laabo mo si yana. 43 Amma a ga du hina wura jinay da nzarfu wane boŋ, da Misira laabu jinay caadantey kulu. Libiyaŋcey da Etiyopiyancey mo g'a banda gana. 44 Amma wayna funay da azawa kambe haray baaru g'a laakal tunandi. A ga fatta mo da futay bambata zama nga ma boro boobo halaci, a m'i kar ka say-say. 45 A ga nga faada tanda sinji teeko nda tondi hanante darzakoyo game ra. Kulu nda yaadin a ga ban, boro kulu s'a gaa mo.

Alwaatey bananta

12 Alwaati woodin binde no Munkayla ga tun ka kay, nga, jine bora bambata din, kaŋ ga kosaray te ni jama izey se. Taabi jirbiyaŋ ga te kaŋ i cine mana te za ndunnya dumey teeyaŋ hala ka kaa alwaati woodin gaa. Alwaati woodin mo no, i ga ni borey faaba, afo kulu kaŋ maa i gar hantumante tira ra. 2 Boro boobo mo kaŋ goono ga kani laabu bulungo ra mo ga hay. Afooyaŋ ga koy fundi hal abada ra, afooyaŋ mo ga koy haawi nda foyra kaŋ sinda me ra. 3 Borey kaŋ yaŋ gonda laakal mo ga kaari danga beena batama nyaaleyaŋ. Boro kaŋ na boro boobo bare adilitaray do haray mo ga kaari danga handariyayzeyaŋ hala abada abadin. 4 Amma nin, ya Daniyel, ma sanno daabu, ma tira daabu nda kawaatimi hala alwaati bananta. Boro boobo mo ga soobay ka koy-da-ye te da zuray, bayray mo ga tonton.»

5Saaya din ay Daniyel, ay guna. A go, boro hinka fooyaŋ go ga kay isa me
gaa, afa jabu woone gaa, afa mo ya-haray jabo gaa. **6**Afo mo salaŋ da bora kaŋ
go ga faka nda lin taafe, nga kaŋ go isa haro boŋ. A ne: «Man gaa jirbey misa
hala dambara haro wo bananta ga to?»
7Kal ay maa bora kaŋ go ga faka nda lin* taafa din, nga kaŋ go isa haro boŋ,
waato kaŋ a na nga kambe ŋwaari nda nga kambe wow sambu ka koy beene
haray, a ze mo da nga kaŋ ga funa hal abada din. A ne: «I ga te alwaati nda
alwaati hinka da alwaati jare jina. D'i na boro hanantey hino bagu-baguyaŋo te
ka ban, gaa no hayey wo kulu ga ban.»
8Ay maa, amma ay mana faham. Saaya din no ay ne: «Ya ay Koyo, man
hayey wo kokora do?»
9A ne: «Ya nin Daniyel, koy ni koyyaŋ, zama i na sanney daabu k'i
kawaatimandi hala jirbey bananta. **10**Boro boobo ga ngey boŋ hanandi ka ngey
boŋ himandi ikwaarayyaŋ. I ga hanan mo. Amma boro laaley ga goy laaley te.
Ilaaley ra mo fahamante si no, amma laakalkooney wo ga faham.
11Alwaato kaŋ i ga sargay kaŋ i ga ton kaŋ si fappe din kaa, i na fanta hari
laala kaŋ ga kazaamandi mo sinji, i ga te jirbi zambar fo nda zangu hinka nda
wayga. **12**Albarkante mo no boro kaŋ suuru ka to hala jirbi zambar fo nda zangu
hinza nda waranza cindi guwa din gaa.
13Amma ni ma koy ni koyyaŋ hala bananta ga to. Zama ni ga fulanzam, ni ga
kay ni baa ra mo jirbey bananta ra.»

HOSEYA

1 Rabbi sanno kaŋ kaa Hoseya Beeri izo do neeya. A kaa Yahuda
bonkooney Uzziya nda Yotam da Ahaz da Hezeciya zamaney ra, da
Israyla* bonkoono Yerobowam Yowasa izo zamana ra mo.

Hoseya wando da nga izey

2Waato kaŋ Rabbi sintin ka salaŋ da Hoseya meyo, Rabbi ne Hoseya se:
«Koy ka sambu kaaruwa k'a ciya ni wande, ma kande kaaruwa izey a banda
mo, sanda misa cine zama laabo go zina teeyaŋ gaa gumo, a goono ga fay da
ay, kaŋ ga ti Rabbi.» **3**Kal a koy ka Gomer Diblayim ize hiiji. Nga mo te gunde
ka hay a se ize aru.

4Rabbi ne a se mo: «Ni m'a maa daŋ Irikoy dumari[36], zama ne ka koy alwaati
kayna ay ga Yezreyel kwaara kuro alhakku bana Yehu dumo gaa. Ay ga naŋ
mo Israyla dumo koytara ma ban. **5**A ga ciya mo han din hane, ay ga Israyla
birawo ceeri Yezreyel gooro ra.»

6Kala Gomer ye ka te gunde, a hay wayboro. Rabbi ne Hoseya se: «Ni m'a
maa daŋ I-si-bakar, zama ay si ye ka bakar Israyla dumo se koyne, hal ay m'i
yaafa baa kayna. **7**Amma ay ga bakar Yahuda dumo se. Ay, Rabbi i Irikoyo, ay
kamba no g'i faaba. Ay si i faaba nda biraw, wala nda takuba, wala nda
tangami, wala nda bariyaŋ, wala nda bari-kariyaŋ.»

8Waato kaŋ Gomer na I-si-bakar kaa wa, a ye ka te gunde ka hay ize aru
koyne. **9**Rabbi ne: «Ma nga wo maa daŋ, Manti-ay-jama no. Zama araŋ wo
manti ay jama no, ay mo manti araŋ Irikoyo no.»

2 Kulu nda yaadin Israyla izey ga baa danga teeku me gaa taasi cine, kaŋ ga
bisa neesiyaŋ wala kabuyaŋ. A ga ciya mo, nango din kaŋ i ga ne i se:
«Araŋ wo manti ay jama no« – noodin no i ga ne i se: «Irikoy fundikoono
izeyaŋ.» **2**I ga Yahuda izey da Israyla izey margu koyne. I ga bonkooni folloŋ
suuban ngey boŋ se. I ga tun ka fun laabo ra, zama Yezreyel zaaro ga ciya
ibeeri. **3**Araŋ ma ne araŋ nya-ize alborey se «Ay jama,« wa ne araŋ waymey mo
se «Irikoy bakar.»

Rabbi ga Israyla gooji, a ga ye k'a yaafa

4Wa kakaw d'araŋ nya.
W'a kakaw, za kaŋ nga wo manti ay wande no,
Ay mo manti a kurnye.
A ma nga kaaruwatara hibandi ka kaa nga moyduma jine,
A ma fay da nga zina mo.
5Zama ay ma s'a bankaarayey kaa a gaa
k'a ciya gaa-koonu,
Ay m'a ciya danga mate kaŋ a go hano kaŋ i n'a hay.
Ay m'a ciya danga saaji fimbi cine mo,
K'a ciya danga bulungu saaji, k'a wi da jaw.
6Oho, ay si bakar a izey se,

---

[36] 1:4 Ibraniyancey ciine ra “Irikoy dumari” ga ti Yezreyel.

Zama kaaruwataray izeyaŋ no.
7 Zama i nya na kaaruwataray te,
Nga kaŋ n'i gunda sambu na haawi goy te.
Zama a ne: «Ay ga koy ay arey banda,
Borey kaŋ yaŋ goono g'ay no ay ŋwaaro d'ay haro,
Ay feeji hamno nd'ay lin* hamno,
Ay jiyo d'ay haŋyaŋ haro.»
8 Woodin se no ay ga karji sinkita daŋ a fonda gaa,
Ay ga cinari te a gaa,
Hal a ma si du ka nga fonda gana.
9 A ga nga arey gana, amma a si to r'ey.
A g'i ceeci, amma a s'i gar.
Waato din gaa no a ga ne:
«Ay ga ye ka koy ay kurnye jina do,
Zama ay waato gora bisa sohõ wano.»
10 Zama a mana bay hal
ay no ka nga no ntaasu nda reyzin hari da ji.
Ay n'a no nzarfu nda wura boobo,
Kaŋ yaŋ borey salle Baal* tooro se.

11 Woodin sabbay se no,
Ay ga ye k'ay ntaaso ta nga alwaato ra,
D'ay reyzin haro mo nga jirbey ra.
Ay g'ay feeji hamno d'ay lin haabo hamay ka kaa a gaa,
Kaŋ yaŋ a na nga gaa-koono daabu nd'a.
12 Gaa no ay g'a haawo kaa taray a arey jine.
Boro kulu si no mo kaŋ g'a faaba ay kambe ra.
13 Ay ga naŋ a farhã kulu ma ban mo,
Sanda a batey, d'a handu taji batey,
D'a fulanzamyaŋ zaarey, d'a batu jisantey kulu nooya.
14 A ne nga kali ra tuur'izey, ibeerey da ikayney
ciine ra:
«Woodin yaŋ banandi no kaŋ ay arey n'ay no.»
Amma ay g'i halaci, ay m'i ciya tuuri zugey do,
Ganji hamey m'i ŋwa mo.

15 Ay ga Baaley jirbey alhakko bana a gaa mo,
Kaŋ yaŋ ra a na dugu ton i se.
Waato kaŋ a ga nga boŋ taalam
da hanga korbayyaŋ da taalam jinayyaŋ,
A ga nga arey gana ka dinya ay. Yaa no Rabbi ci.

16 Woodin sabbay se, guna, ay g'a faali k'a candi,
Ka kond'a hala saajo ra.

Ay ga sanni kaŋ ga bine kaanandi te a se.
17 Ay g'a no a reyzin kaley noodin.
Taabi gooro mo, a ma te beeje windi me.
A ga beeje ay se mo noodin,
Danga a zankataray jirbey ra cine,
Danga zaaro kaŋ a tun ka fun Misira laabo ra din cine.

18 Rabbi ne: «A ga ciya mo, waato din,
Ni ga ne ay se ni kurnye.
Ni si ye ka ne ay se ni jine bora[37] koyne.
19 Zama ay ga Baaley maayey sambu ka kaa a meyo ra,
Borey si ye k'i maayey ce mo koyne.
20 Han din hane no ay ga alkawli sambu i se,
Ngey da ganji hamey da beene curayzey,
da fanakey mo se.
Ay ga biraw da takuba pati.
Wongu mo ma ban laabo ra,
Ay m'i kanandi baani samay mo.
21 Ay ga hiijay hawyaŋ alkawli sambu ni se, hal abada wane.
Oho, adilitaray da cimi ciiti,
Da gomni, da bakaraw ra no ay ga alkawli sambu ni se.
22 Ay ga hiijay alkawli sambu ni se naanay boŋ,
Waato din gaa no ni ga Rabbi bay.

23 A ga ciya mo han din hane, ay ga tu.
Yaa no Rabbi ci.
Ay ga naŋ hari ma fun beene, nga mo ga ganda far,
24 Farey mo ga ntaaso nda reyzin hari da ji kaa taray,
Yaadin cine no i ga tu d'a Irikoy dumaro se.
25 Ay ga Israyla duma ay boŋ se laabo ra.
Nga kaŋ mana du bakaraw mo, ay ga bakar a se.
Borey kaŋ yaŋ manti ay jama, ay ga ne i se:
‹Araŋ wo ay jama no!›
Ngey mo ga ne: ‹Ni ya iri Irikoyo no!› »

Hoseya nda nga wando ye ka saba koyne

3 Rabbi ne ay se koyne: «Ma ye ka koy hala hõ, ka ba waybora kaŋ a aro ga ba r'a din, baa kaŋ zina-teeri no. Mate kaŋ Rabbi ga ba Israyla izey, baa kaŋ i bare ka tooru fooyaŋ gana, hal i ga ba ngey ma reyzin takula salle i se.»

2 Kal ay n'a fansa* ay boŋ se, nzarfu kilo jare cine, da sayir* masangu gumbutu fo da jare. **3** Gaa no ay ne a se: «Ni ga goro ay do jirbi boobo. Ni ma si waykuurutaray te, ni si ciya boro fo wande mo. Yaadin no ay mo ga goro ni se.»

---

[37] 2:18 “Jine boro” ga ti “Baal” i sanno ra.

4Zama Israyla izey ga te jirbi boobo kaŋ i sinda bonkooni wala koy, i sinda
tooru sargay* wala tooru kayante mo, i sinda gunayaŋ hari wala fu-kali.
5Woodin banda Israyla izey ga ye ka kaa ka Rabbi ngey Irikoyo ceeci, i ga ngey
bonkoono Dawda mo ceeci. I ga kaa Rabbi nda nga gomno do da jijiriyaŋ
zamaney bananta ra.

Israyla nda Yahuda zunubey

4 Ya Israyla izey, wa maa Rabbi sanno:
Zama Rabbi gonda kakaw da laabo gorokoy,
Za kaŋ cimi wala bakaraw wala Irikoy bayray
si no laabo ra.
2Hay kulu si no kala laaliyaŋ da amaana ŋwaari.
I goono ga asariya* kulu daaru, da boro wiyaŋ,
Da zaytaray, da zina. I ga care wi ka bana.
3Woodin sabbay se no laabo go ga taabi,
A ra gorokoy me-a-me mo ga te londibuunoyaŋ,
Ngey da ganji hamey da beene curey,
Oho, hala nda teeku ra hamey kulu mo, i go ga ban.

4Kulu nda yaadin, boro kulu ma si kakaw,
Boro kulu ma si deeni mo boro fo gaa,
Amma a ga hima i ma kakaw da alfaga*.
5Nin wo, *alfaga*, ni ga kati zaari kwaaray,
Annabi* mo ga kati ni banda cin.
Ay ga ni tiksa halaci mo.
6Ay borey halaci bayray-jaŋay sabbay se.

Za kaŋ ni wangu bayray,
Ay mo, ay ga wangu ni ma ciya ay alfaga.
Za kaŋ ni na saalay kaa ay, ni Irikoyo asariya gaa,
Ay mo, ay ga saalay kaa ni ize arey gaa.
7Mate kaŋ alfagey tonton,
Yaadin cine no zunubi kaŋ i ga te ay se tonton.
Ay g'i darza bare ka ciya haawi.
8I go ga du ngey ŋwaaro ay borey zunubey ra.
I go ga ngey bine ibaay sinji i taaley gaa.
9A ga ciya mo, haŋ kaŋ ga du borey,
Nga no ga du alfaga.
Ay g'i gooji i muraadey sabbay se,
Ay ga bana i se mo i goyey boŋ.

10I ga ŋwa amma i si kungu,
I ga zina amma i si tonton,
Zama i na saalay kaa Rabbi gaa.

11 Kaaruwataray, da duvan*, itajo da izeena,
Ngey no k'i laakaley ta.
12 Ay borey na saaware ceeci ngey bundu tooro gaa,
I gunayaŋ goobo mo g'i kabarandi.
Zama kaaruwataray* biya* n'i darandi,
I fay da ngey Irikoyo ganayaŋ ka koy kaaruwataray banda.
13 I go ga sargayyaŋ te tondi yolley boŋ,
I go ga dugu ton tudey boŋ,
Da shen* nya, da saay nya nda boosay nya cire,
Zama i biyo ga kaan.
Woodin se no
araŋ ize wayey goono ga te kaaruwayaŋ noodin,
Araŋ ize arey wandey mo goono ga zina.

14 Ay si araŋ ize wayey gooji d'i ga kaaruwataray te,
Ay si araŋ ize arey wandey mo gooji d'i ga zina te,
Zama alborey bumbey ga kamba ka koy zina-teerey banda.
I ga sargayyaŋ te toorey windi kaaruwey banda.
Yaadin mo no i ga borey kaŋ sinda fahamay halaci nd'a.

15 Ya nin, Israyla, ba kaŋ day ni go ga kaaruwataray te,
Kulu nda yaadin, Yahuda ma si taali te.

Araŋ ma si koy Jilgal,
Araŋ ma si kaaru ka koy Bayt-Aben[38]
ka ze da Rabbi maa!
16 Za kaŋ Israyla te hanga sando
danga haw zan hanga sando cine,
Sohõ a ga du ka te no Rabbi m'i kuru danga feej'izeyaŋ
nangu kaŋ gonda batama ra, wala?
17 Ifraymu margu nda toorey. Wa fay d'a.
18 I baji haŋyaŋo banda no
i ga kaaruwataray te waati kulu,
I mayraykoyey ga ba haawi gumo.
19 Haw kaŋ ga faaru n'i sambu ka dira nd'ey,
I ga haaw mo i sargayey sabbay se.

Ciito kaŋ i dumbu Israyla boŋ

5 Ya araŋ, alfagey, wa maa woone.
Ya araŋ, Israyla dumo, wa hangan.
Ya bonkoono windo, wa hanga jeeri ka maa,
Zama ciiti go kaa araŋ gaa.

[38] 4:15 Bayt-Aben feerijo ga ti “Laala Windo”._

Zama araŋ ciya hirrimi Mizpa ra,
Taaru mo kaŋ i daaru Tabor boŋ,
2Murtantey jisi boro wiyaŋ ra,
Amma ay g'i kulu gooji.
3Ay na Ifraymu bay, Israyla si ay se tugante bo.
Zama sohõ, ya nin Ifraymu, ni na kaaruwataray te,
Israyla na harram goy te.

4I muraadey si i naŋ i ma bare ka ye ngey Irikoyo do,
Zama kaaruwataray follay go i gaa,
I si Rabbi bay mo.
5Israyla fooma mo go ga seeda a gaa.
Woodin sabbay se no Israyla nda Ifraymu harta
ngey taali beero do, Yahuda mo harta i banda.
6I ga konda ngey feeji kurey da ngey haw kurey
ka sarga Rabbi ceeciyaŋ se, amma i s'a gar.
A na nga boŋ fay d'ey.
7I na Rabbi amaana ŋwa, zama i na zina izeyaŋ hay.
Sohõ handu folloŋ ra no wongu g'i ŋwa,
Hala nda i farey kulu.

8Wa wongu hilli kar Jibeya ra, da kaakaaci mo Rama ra.
Wa jinde sambu Bayt-Aben ra ka ne:
«Ya Benyamin, ni banda no i go!»
9Ifraymu ga ciya kurmu deeniyaŋ zaaro ra.
Israyla kunda se no ay go ga haŋ kaŋ ga tabbat bayrandi.

10Yahuda koyey ciya
danga borey kaŋ yaŋ ga hirri seeda ganandi.
Ay g'ay futa gusam i boŋ danga hari cine.
11Ifraymu maa kankami, i n'a naan ciito do haray mo,
Zama a anniya nga ma boro lordi gana.
12Ay mo, ay ga ciya danga kollo Ifraymu se,
Danga jombo mo Yahuda dumo se.

13Saaya kaŋ Ifraymu di nga dooro,
Yahuda mo di nga biyo,
Kala Ifraymu koy Assiriya ka donton Bonkoono Yareb do,
Amma nga wo si hin k'araŋ no baani,
A si hin k'araŋ biyey yayandi mo.
14Zama ay ga ciya Ifraymu se danga muusu beeri cine,
Danga muus'ize mo Yahuda dumo se.
Ay no, oho, ay bumbo no,
Ay g'i tooru-tooru ka dira.

Ay g'i sambu ka kond'ey,
Boro kulu si no mo kaŋ g'i kaa kambe.
15 Ay ga dira ka koy ay nango do,
Hala waati kaŋ i ga yadda ka ne ngey na taali te,
K'ay moyduma ceeci.
I taabiyaŋo ra i g'ay ceeci da anniya.

Israyla wangu ka tuubi.

6 Borey ga ne: «Wa kaa iri ma ye Rabbi do.
Nga no k'iri tooru, a ga ye k'iri yayandi mo.
Nga no k'iri maray, a g'iri biyo didiji mo.
2 Jirbi hinka banda a ga bare ka iri yayandi,
Hala zaari hinzanta mo a ga iri tunandi.
Iri ga goro mo a do.
3 Wa naŋ iri ma bay, iri ma kookari ka gana mo,
Hal iri ma Rabbi bay.
A fattayaŋ tabbat no danga mo boyaŋ.
A ga kaa iri do danga beene hari,
Danga za-za hari kaŋ ga ndunnya tayandi.»

4 Ya Ifraymu, ifo no ay ga te da nin?
Ya Yahuda, ifo no ay ga te da nin?
Zama ay n'araŋ naanayo gar danga susubay buuda cine,
Danga harandaŋ kaŋ ga say da waasi cine.
5 Woodin sabbay se no ay n'i gooji nda annabey sanney.
Ay n'i londi wi d'ay me sanney,
Ay ciito fun sanda mate kaŋ cine kaari ga fun.
6 Zama ay wo, suuji no ay ga ba, manti sargay bo.
Araŋ m'ay bay mo, a ga bisa sargay kaŋ i ga ton.
7 Amma ngey wo, boroyaŋ no kaŋ na sappa daaru,
Danga mate kaŋ cine Adamu te.
I na amaana ŋwaari goy te ay se noodin.
8 Jileyad ga ti laala goy-teerey kwaara,
A gonda kuri ce tankayaŋ.
9 Danga mate kaŋ fondo kosaraykoy ga gumandi te boro se,
Yaadin cine no alfaga marga na boro wiyaŋ te
fonda kaŋ ga koy Sekem boŋ.
Daahir i na goy laalo te.
10 Ay di fanta hari Israyla dumo ra,
Ay na kaaruwataray* gar noodin Ifraymu ra,
Israyla na nga boŋ ciya harram mo.

11 Ni binde, ya Yahuda,
I na ni goyey alhakko waadu ni se

waati kaŋ ay ga kande ay jama i ma fun tamtaray ra.

Rabbi deeni Israyla gaa

7 Waati kaŋ ay miila ay ma Israyla no baani,
Kala Ifraymu taali beero, da Samariya goy laaley go,
I bangay, zama i ga hiila te.
Zay go ga kaa,
Fondo kosaraykoy marga mo go ga kom taray.
2 I si lasaabu ngey biney ra
kaŋ ay ga laakal da ngey goy laaley.
Sohõ i te-goyey margu i gaa k'i windi, i go ay jine mo.

3 I ga naŋ bonkoono bina ma farhã ngey goy laaley do,
Koy kayney mo ma farhã ngey hiiley do.
4 I kulu mo zina-teeriyaŋ no,
I ga hima feema kaŋ buuru tonko dungandi,
A ga danji funsu ka fay d'a
hala buuru motta kaŋ a ga diibi ma fuuru.
5 Iri bonkoono zaaro ra,
Koy kayney ga ngey laakaley bare
da duvan haŋyaŋ konni.
Ngey nda dondakoy ga care kambe di.
6 Zama i na ngey biney soola danga feema, i go ga gum.
I futa ga hanna ka dullu kaa,
Susubay mo a ga ton danga danji beeleyaŋ cine.
7 I kulu ga koroŋ danga feema,
I go ga ngey mayraykoyey ŋwa.
I bonkooney kulu kaŋ,
Amma i ra sinda baa boro fo kaŋ n'ay ce.

8 Ifraymu jama wo diibi dumi cindey ra,
Ifraymu jama ciya maasa kaŋ i mana bare.
9 Yawey n'a gaabo ŋwa, nga wo mana bay a gaa.
A gonda hamni kwaaray nangu waani-waani nga boŋo gaa,
Woodin mo, a mana bay a gaa.
10 Baa kaŋ Israyla fooma go ga seeda a gaa,
Kulu nda yaadin i mana ye ka kaa Rabbi ngey Irikoyo do,
I man'a ceeci mo woodin kulu ra.

11 Ifraymu jama ciya danga koloŋay
kaŋ sinda carmay wala laakal.
I na Misira ce, gaa no i ye ka koy Assiriya do.
12 Waati kaŋ i ga koy ay g'ay taaro daaru i boŋ,
Ay g'i di danga beene curey cine,

Ay g'i gooji mo danga mate kaŋ cine i jama maa baaru.
13 Kaari ngey! Zama i daray ka fay d'ay wo.
Halaciyaŋ ga kaa i gaa, zama i murte ay gaa.
Baa kaŋ ay ga miila ay m'i fansa,
Kulu nda yaadin i taari ay boŋ.
14 I man'ay ce da ngey biney
waati kaŋ i ga kuuwa ngey dimey boŋ.
I ga margu care banda mo
ntaaso nda reyzin* hari se,
I ga banda bare ay gaa mo.
15 Baa kaŋ ay n'i dondonandi, k'i kambey gaabandi,
Kulu nda yaadin i fonguyaŋey
ya laala dabariyaŋ no ay boŋ.
16 I ga ye ka kaa,
Day manti Beeray-Beeri-Koyo do haray bo.
I ga hima danga biraw kaŋ siiri.
Takuba g'i koyey zeeri i deeney futa sabbay se.
Woodin ga ciya i se hahaarayaŋ hari Misira laabo ra.

Rabbi ga Israyla say-say dumi cindey game ra

8 Ma hilli daŋ ni meyo gaa!
Ibara go ga kaa Rabbi windo gaa danga zeeban cine,
Zama jama n'ay sappa daaru, i murte mo ay asariya gaa.
2 I g'ay ce ka ne: «Ya ay Irikoyo, iri wo,
Israyla, iri na ni bay!»
3 Israyla na haŋ kaŋ ga boori furu, ibarey g'a gaaray mo.
4 I na bonkooniyaŋ daŋ, amma ay si a ra.
I na koy kaynayaŋ daŋ, amma ay mana bay a gaa.
I na tooruyaŋ te ngey boŋ se
da ngey nzarfey da ngey wurey mo, hal ay m'i halaci.
5 Ya Samariya, ay wangu araŋ handayze ka ne:
«Ay futa ga koroŋ borey boŋ!»
Waati fo no i ga to bine hananyaŋ gaa?
6 Zama Israyla do no woodin fun,
kambe goy-teeri mo no k'a te,
Woodin binde manti Irikoy no.
Daahir i ga Samariya handayzo bagu-bagu.

7 Za kaŋ i na haw kaŋ ga faaru duma,
I ga beene hari haw bambata wi mo.
Ntaasu jeeni si no kwaaro gaa,
Kwaaro mo si te hamni.
Baa a na mo daŋ, yawyaŋ no g'a gon.
8 I na Israyla gon!

Sohõ i go dumi cindey game ra,
Sanda sintili kaŋ boro kulu si ba r'a cine.
9Zama i kaaru ka koy Assiriya,
Danga ganji farka kaŋ go nga fo, nga hinne.
Ifraymu mo na aruyaŋ sufuray.
10Oho, baa i na afooyaŋ sufuray dumi cindey ra,
Kulu nda yaadin sohõ ay g'i margu,
I ga sintin ka zabu mo bonkooni beero jarawo sabbay se.

11Za kaŋ Ifraymu na sargay feema boobo te zunubi se,
Ngey mo, i ciya a se zunubi hari.
12Baa kaŋ ay na asariya hantum a se
lordi zambar-zambar yaŋ ra,
I n'i himandi danga muraadu yawyaŋ no.
13Guna, ay nooyaŋ sargayey sanni, i ga ham sarga,
I ga ŋwa mo, amma Rabbi si i ta.
Sohõ a ga fongu i taalo gaa,
K'i gurzugandi i zunubey se.
I ga ye ka koy Misira mo.
14Zama Israyla dinya nga Takakwa,
A na bonkooni windiyaŋ cina.
Yahuda mo na wongu birni boobo te.
Amma ay ga danji daŋ a birney gaa
kaŋ g'i jidan bisey ŋwa.

Israyla goojiyaŋo

9 Ya Israyla, ma si farhã da bine kaani te
danga dumi cindey cine,
Zama ni na ni Irikoyo naŋ ka kaaruwataray* gana.
Ni n'a alhakku bini mo, karayaŋ gangani kulu ra.
2Karayaŋ gangani da reyzin* kankamyaŋ do s'i kungandi.
Reyzin hari mo ga gaze i se.
3I si goro Rabbi laabo ra,
Amma Ifraymu ga ye ka ye Misira koyne,
Assiriya ra mo i ga harram ŋwa.
4I si duvan sargay dooru Rabbi se,
I si ciya a se yadda hari.
I sargayey ga ciya danga bu-baray-koy ŋwaari.
Boro kulu kaŋ g'a ŋwa ga ciya harram,
Zama i ŋwaaro ga ciya ngey bumbey ibaay wane.
A si furo Irikoy windo ra bo.

5Ifo no araŋ ga te sududuyaŋ marga zaaro ra,
Da Rabbi batu zaaro ra mo?

6Guna, i ga zuru halaciyaŋ se,
Kulu nda yaadin Misira g'i ku.
Memfis ra no i g'i fiji.
Malli subu no g'i nzarfu arzakey daabu,
Karjiyaŋ mo ga te i kuuru fuwey ra.
7Taabandiyaŋ jirbey kaa, banayaŋ jirbey kaa,
Israyla ma woodin bay!
Annabi ya saamo no,
Boro kaŋ gonda gunayaŋ biya mo follokom no,
Ni taali booba da ni murteyaŋo sabbay se.
8Waato Ifraymu ga ti batuko ay Irikoyo banda,
Annabi mo no waato.
Amma sohõ gawey asuuta go a fondey kulu ra.
Wongay go mo a Irikoyo windo ra.
9I na ngey boŋ ziibandi gumo,
Danga Jibeya jirbey ra cine.
A ga fongu i taalo gaa, a g'i zunubey bana.

10Ay na Israyla gar danga ganjo ra reyzin izeyaŋ cine.
Ay di araŋ kaayey danga tuuri ize hayyaŋ sintina
jeejay nya gaa, jiiro kaŋ a sintin ka hay.
Amma i kaa Baal-Peyor ka ngey boŋ fay waani
haawi haro din se,
Hal i ziibi danga haya kaŋ i ga ba din cine.
11Ifraymu binde, a darza ga deesi ka dira
danga curo cine.
Boro kaŋ ga hay, wala boro kaŋ gonda gunde,
Wala baa boro kaŋ ga gunde sambu, i si no.
12Baa i na ngey izey biiri,
Kulu nda yaadin ay g'i wi,
Hala baa alboro folloŋ si cindi.
Oho mo, kaari ngey! saaya kaŋ ay na banda bare i gaa.
13Mate kaŋ ay di Ifraymu,
I n'a duma albarka nangu ra danga Tir kwaara cine.
Amma Ifraymu ga fatta nda nga izey
ka kond'ey naŋ kaŋ i g'i wi.

14Ya Rabbi, m'i no – ifo no ni ga no i se binde?
To, ma n'i no gunde kaŋ ga te
gunde hasaraw da fafa kooguyaŋ.

15I laalayaŋo kulu, Jilgal no a go.
Noodin no ay sintin ka konn'ey.
Ay g'i gaaray ka kaa ay windo ra i goy laaley sabbay se.

Ay si ye ka ba r'ey mo.
I koyey kulu murtante yaŋ no.
16 I na Ifraymu kar gumo, hal a kaajey koogu.
I si ga izeyaŋ hay.
Oho, baa i ga hay,
Kal ay m'i ize gundey kaŋ i ga ba din wi.

17 Ay Irikoyo g'i furu zama i mana hanga jeeri a se.
I ga ciya dira-ka-windiko-yaŋ
ndunnya dumi cindey game ra.

Israyla mayra halaciyaŋo

10 Israyla ya reyzin* nya no kaŋ ga zaada,
Kaŋ ga nga izey hay nga boŋ se.
Mate kaŋ a izey ga baa,
Yaadin cine mo no a sargay feemey ga baa.
A laabo albarka misa boŋ no
a na tooru taalamante boobo te.
2 I biney fay ihinka,
Sohõ kal i ma ngey taalo jare.
Rabbi g'i sargay feemey bagu-bagu,
A g'i toorey mo halaci.

3 Sohõ kay i ga ne: «Iri sinda bonkooni,
Zama iri si humburu Rabbi.
Bonkooni binde, ifo no a ga hanse iri se?»
4 I salaŋ day no, i ga sartiyaŋ sambu da tangari zeyaŋ.
Woodin se no ciiti ga fun
danga fari bata ra subu yaamo cine.
5 Samariya gorokoy ga humburu
Bayt-Aben[39] handayzey sabbay se,
Oho, a borey ga baray i boŋ.
A alfagey mo ga hẽ darza kaŋ daray din sabbay se.
6 Haya din bumbo, i ga kond'a Assiriya
ka te fooyaŋ hari Bonkoono Yareb se.
Ifraymu ga haaw, Israyla mo ga haaw.
A saawara kaŋ a te din sabbay se.
7 Samariya binde, nga nda nga bonkoono, i g'i dirandi,
Danga mate kaŋ tuuri sari ga doy ka dandi hari boŋ.
8 Laala tudey boŋ sududuyaŋ nangey no
ga ti Israyla zunubo, ngey mo i g'i halaci.
Ndaaniyaŋ da yo-karjiyaŋ ga zay i sargay feemey boŋ.

[39] 10:5 Guna 4:15.

Borey ga ne tondi kuukey se: «Wa iri daabu!»
I ma ne tudey mo se: «Wa kaŋ iri boŋ!»

9 Ya Israyla, ni na zunubi te
za Jibeya jirbey ra, ni mana fay d'a mo!
Wongu kaŋ i ga te taali-teerey se,
Manti a ga to r'ey Jibeya ra?
10 Waati kaŋ ay miila kulu no, ay g'i gooji.
Dumi cindey mo ga margu i boŋ
waati kaŋ i n'i haw i taali labu-cara sabbay se.
11 Ifraymu ya zan no kaŋ i dondonandi,
Kaŋ ntaaso karayaŋ ga kaan a se.
Ay ga calu* daŋ a jinde hanna gaa,
Ay ma goy jinay daŋ Ifraymu gaa.
Yahuda ga far, Yakuba ga farmi gudey bagu-bagu.
12 Wa adilitaray duma araŋ boŋ se,
Wa fari wi mo bakaraw boŋ.
Wa araŋ fari zeeney tunandi,
Zama Rabbi ceeciyaŋ alwaato to.
Hala Rabbi ma kaa ka adilitaray dooru
araŋ boŋ danga beene hari cine.
13 Araŋ na laala far, ka taali beeri wi.
Araŋ na tangari nafa ŋwa mo.
Zama ni de ni bumbo fonda ganayaŋ gaa,
Ni soojey marga gaa no.
14 Woodin sabbay se no yanje kosongu ga tun
ni borey game ra.
I ga ni wongu fuwey kulu halaci,
Danga mate kaŋ Salmon na Bayt-Arbel halaci
wongu zaaro ra,
Kaŋ i na nyaŋey da ngey izey mumuru care banda.
15 Yaadin no i ga te araŋ mo se
Betel laala beero sabbay se.
Mo boyaŋ waate no
i ga Israyla bonkoono kaa koytara ra, sap.

Rabbi bakarawo kaŋ a gonda Israyla se

11 Za waato kaŋ Israyla go zanka no, ay ga ba r'a,
Ay n'ay izo ce mo a ma fun Misira laabo ra.
2 Ay ceeyaŋo baayaŋ misa cine no
i na banda bare ay gaa.
I soobay ka sargayyaŋ te Baaley se,
Ka dugu ton mo toorey se.
3 Kulu nda yaadin, ay no ka Ifraymu dondonandi diraw,

Ay n'i sambu k'i ganday,
Amma i mana bay kaŋ ay no k'i no baani.
4 Ay n'i candi da Adam-izetaray korfoyaŋ,
Da baakasinay hawyaŋ hari yaŋ mo.
Ay ciya i se danga boro kaŋ ga takunkum kaa i meyey gaa,
Ay gungum ka ŋwaari jisi i jine mo.

5 I si ye ka koy Misira laabo ra koyne,
Amma Assiriya ga ciya i se bonkooni,
Zama i wangu ka ye ka kaa ay do.
6 Takuba ga faara i kwaarey ra,
A g'i kwaarey birni meyey bundey ŋwa ka ban mo,
Ngey boŋ saawarey sabbay se.
7 Ay borey na ngey biney daŋ ngey ma banda bare ay gaa.
Baa i n'i ce i ma ye Koy Beero kaŋ go beene do,
I boro fo si no kaŋ g'a beerandi.

8 Ya Ifraymu, mate n'ay ga te ka ni naŋ?
Ya Israyla, mate n'ay ga te ka ni taŋ?
Mate n'ay ga te ya ni ciya danga Adma kwaara cine?
Mate n'ay ga te ka te ni se
sanda Zeboyim kwaara wano cine?
Ay bina barmay ay ra! Ay bakarawey kulu mo go, i baa.
9 Ay s'ay futay dunga zumandi,
Ay si ye ka Ifraymu halaci koyne.
Zama ay ya Irikoy no, manti boro bo,
Ay ya Hananyankoy no araŋ bindo ra.
Ay si kaa da futay beeri mo.
10 I ga dira Rabbi banda,
Nga mo ga dundu danga muusu beeri cine.
D'a dundu mo, a izey ga kaa
ka fun wayna kaŋay haray da cahãyaŋ.
11 I ga kaa ka fun Misira laabu nda cahãyaŋ,
Danga curoyaŋ cine.
I ga fun Assiriya laabu danga koloŋayyaŋ.
Ay g'i zumandi mo i ma goro ngey fuwey ra.

Yaadin no Rabbi ne.

12 Ifraymu go g'ay windi da tangariyaŋ,
Israyla dumo go g'ay windi nda gulinci.
Yahuda mo go ga murte Irikoy gaa,
Kaŋ ga ti Hananyankoyo kaŋ gonda naanay.

Yakuba banda taalo

2 Ifraymu ga haw kaŋ ga faaru ŋwa,
A go ga wayna funay hawo gaaray waati kulu.
A ga tangari nda toonye baabandi mo.
A ga sappe da Assiriya,
A ga konda ji Misira ra mo.
3 Rabbi gonda kakaw nga nda Yahuda game ra,
A ga Yakuba mo gooji a teerey boŋ,
A ga Yakuba bana a te-goyey boŋ.
4 Gunde ra no a na nga nya izo di ce kondo gaa,
Kaŋ Yakuba beeri mo, a te hin Irikoy do haray.
5 Oho, a hin malayka* ka te a boŋ zaama.
A hẽ ka gomni ŋwaaray a gaa.
A n'a gar noodin Betel,
Noodin mo no Rabbi salaŋ a se,
6 Sanda Rabbi Irikoy, Kundeykoyo nooya.
Rabbi no ga ti a maa beero.
7 Woodin sabbay se no ni ma ye ka kaa ni Irikoyo do,
Ka bakaraw da cimi ciiti dondon,
Ka hangan ni Irikoyo se hal abada.

8 Ifraymu ya neerako no,
Gulinci neesiji go a kambe ra, zamba baako no.
9 A ne mo: «Haciika ay ciya arzakante,
Ay du duure ay taabi goyey kulu ra,
I si goy laalo kulu gar ay do, kaŋ zunubi no.»

10 Amma ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo
za waato kaŋ ni go Misira laabo ra.
Ay ga ye ka naŋ araŋ ma goro kuuru fuyaŋ ra,
Danga mate kaŋ araŋ ga te
batey kaŋ i dake araŋ boŋ jirbey ra.
11 Ay salaŋ annabey se mo, k'i no bangandi boobo.
Annabey do no ay na misayaŋ te.

12 Goy laalo go Jileyad ra, wala?
Oho, daahir goy yaamo no gumo,
Kaŋ i ga yeejiyaŋ wi Jilgal ra.
I sargay feemey ga hima tondi guyaŋ fari bata ra.
13 Yakuba zuru ka koy Aram laabo ra,
Israyla na tamtaray te mo zama nga ma du ka hiiji.
Wande sabbay se no a te hawji.
14 Annabi do no Rabbi kande Israyla a ma fun Misira,

Annabi do mo no i n'a hallasi.
15 Ifraymu n'a zokoti a ma futu gumo nda cimi,
Woodin se no Rabbi g'a kuri alhakko naŋ a boŋ.
A foyra mo, Rabbi g'a candi ka kande a boŋ.

Israyla hanga sanda ga masiiba candi ka kande a boŋ

13 Waato da Ifraymu ga salaŋ, i ga jijiri no.
A na nga boŋ beerandi Israyla ra,
Amma waato kaŋ a na taali te Baal sanno ra, kal a bu.
2 Sohõ mo i go ga zunubi te ka tonton ka koy jina,
I go ga sooguyaŋ himandi yaŋ te ngey boŋ se
da ngey nzarfu i fahamay boŋ,
Tooruyaŋ nooya. I kulu, goney goyyaŋ no.
Borey ga toorey ciine te ka ne:
«Borey kaŋ yaŋ ga sarga, i ma handayzey sunsum.»

3 Woodin se no i ga ciya danga susubay ra buuda cine,
Danga harandaŋ kaŋ ga tara ka say,
Danga karayaŋ gangani ra du kaŋ haw ga dira nd'a,
Danga dullu mo kaŋ ga fun dullu fondo ra.

4 Kulu nda yaadin, ay no ga ti Rabbi ni Irikoyo,
Za waato kaŋ ni go Misira laabo ra.
Ni ma si Irikoy fo bay mo, kala ay,
Zama faabako kulu si no, kala ay.
5 Ay na ni saajaw saajo ra, koogay laabo ra.
6 Mate kaŋ i kuru, yaadin cine no i kungu.
Kaŋ i kungu mo i boŋey beeri,
Woodin sabbay se no i dinya ay.
7 Woodin se no ay ga ciya i se danga muusu beeri,
Danga mari kaŋ go ga gum fondo me gaa.
8 Danga urs* kaŋ i n'a izey sambu,
Yaadin cine no ay g'i kar.
Ay g'i gandey kortu kala binayzey gaa,
K'i ŋwa mo danga muusu beeri nya cine,
Danga mate kaŋ cine ganji hamey g'i tooru-tooru.

9 Ya Israyla, ni halaci!
Za kaŋ ni gaaba nda ay,
Ay kaŋ ay bumbo no ga ti ni gaakwa.
10 Man gaa ni bonkoono
kaŋ ga ni faaba ni kwaarey kulu ra?
Man no ni jine borey mo go,
Kaŋ yaŋ ni ne i boŋ:

«Ay no bonkooni da mayraykoyyaŋ mo»?
11 Ay na ni no bonkooni ay futa ra,
Ay n'a kaa mo ay futay beero ra.
12 Ifraymu goy laala go kunsumante,
A zunubo mo go jisante.
13 Hay-zaŋay zumbu a boŋ.
Nga wo ize aru no kaŋ sinda laakal,
Zama alwaato to
a ma si tonton ka gay ize fattayaŋo do.

14 Ay g'i faaba Alaahara hino gaa.
Ay g'i fansa mo buuyaŋ gaa.
Ya buuyaŋ, man ni balaawey go?
Ya Alaahara, man ni halaciyaŋo go?

Barmayyaŋ si no ay do.
15 Baa day kaŋ a izey baa nga nya-izey game ra,
Kulu nda yaadin wayna funay hawo ga kaa.
Rabbi funsuyaŋo kaŋ ga fun saajo ra nooya.
Ifraymu hari-mwa mo, hawo g'a haro haŋ ka ban,
A dayo mo ga koogu.
A g'a jisiri nd'a jinay hanno kulu ku.
16 Samariya ga nga alhakko jare.
Za kaŋ a murte nga Irikoyo gaa,
Takuba g'a borey zeeri.
Ibarey g'i attaciriyey mumuru.
I g'i wayboro gundekoyey mo kortu.

Tuubiyaŋ ga kande albarka

14 Ya Israyla, ma ye ka kaa Rabbi ni Irikoyo do,
Zama ni kaŋ ni goy laaley sabbay se.
2 Wa sanniyaŋ sambu araŋ banda ka ye ka kaa Rabbi do.
Wa ne a se: «Ni m'iri goy laaley kulu sambu iri se,
M'iri ta da gomni mo.
Yaadin gaa no iri ga kande iri sanney ka sarga,
day manti yeejiyaŋ.
3 Assiriya si iri faaba, iri si kaaru bariyaŋ,
Iri si ye ka ne mo iri kambe goyey se:
‹Araŋ ya iri de-koyyaŋ* no.›
Zama ni do no alatuumi ga du suuji.»

4 Ay g'i murteyaŋo ciya yaddayaŋ,
Ay ga ba r'ey gumo-gumo,
Zama ay futa bare ka fay d'ey.

5Ay ga ciya Israyla se danga harandaŋ cine.
A ga te boosi danga waaliya boko,
A kaajey mo ga sinji danga Liban tuuri-nyayaŋ.
6A kambey ga zay,
A booriyaŋo ga ciya danga zeytun* nya cine,
A hawo mo danga Liban cine.
7Borey kaŋ yaŋ goono ga goro a biyo ra
ga ye ka kaa ka ntaasu far.
I ga te boosi danga reyzin* nya,
I maa beera mo ga hima Liban duvaŋo.
8Ifraymu ga ne:
«Ifo k'ay zaa da tooru koyne ne jine?»
Ay no ga tu ni se, ay ga haggoy da nin.
Ay go danga sipres* nya biikoy,
Ay do no ni ga du ni nafa.

9Laakalkooni kulu ma faham da hayey din,
Boro kaŋ gonda fayanka mo a ma bay i gaa.
Zama Rabbi fondey ga saba,
Adilantey mo ga dira i ra.
Amma borey kaŋ yaŋ ga lordo harta ga kaŋ i ra.

YOWEL

Do-izey jama kaayaŋo

1 Rabbi sanno kaŋ kaa Yowel Petuwel izo do neeya:

2 Ya arkusey, wa maa woone,
Ya araŋ kulu laabo ra gorokoy, wa hanga jeeri mo:
D'a ta day, woone dumi te araŋ jirbey ra,
Wala mo araŋ kaayey jirbey ra?
3 Wa baaru wo ci araŋ izey se,
Araŋ izey mo m'a ci ngey izey se,
I izey mo hala zamana kaŋ ga kaa se:
4 Haŋ kaŋ do bi cindi, do cira n'a ŋwa.
Haŋ kaŋ do cira cindi, maram-fanda n'a ŋwa.
Haŋ kaŋ maram-fanda cindi, kaanayze n'a ŋwa.

5 Ya araŋ, baji hankoy, wa tun jirbi gaa ka hẽ!
Ya araŋ kulu, duvan* hankoy, wa kaati!
Duvaŋo kaŋ ga kaan sabbay se,
Zama i n'a kosu ka kaa araŋ meyey gaa.
6 Zama dumi fo kaaru ka kaa ay laabo ra,
Gaabikooni no, i baayaŋ sinda me,
I hinjey mo, muusu beeri hinjeyaŋ no,
I workondey mo, muusu way workonduyaŋ no.
7 A n'ay reyzin* tiksa halaci,
A n'ay jeejay* nya dumbu ka te dubi,
A n'a foobu k'a furu, a kambey kwaaray.

8 Araŋ ma baray danga wandiyo kaŋ bangum da bufu zaara
a kurnye sintina buuyaŋo sabbay se.
9 Zama ŋwaari sargay da haŋyaŋ sargay
ban Rabbi windo ra,
Alfagey, Rabbi goy-teerey goono ga baray mo.
10 Faro hasara, laabo go ga baray,
Zama ntaaso halaci, reyzin hari koogu,
Jiyo mo go ga gaze.
11 Ya araŋ, alfarey, haawi ma araŋ di,
Ya araŋ, reyzin kali goy-izey, wa kaati
alkama nda sayir* sabbay se,
Zama fari albarka sara.
12 Reyzin nya suugu, jeejay nya mo jaŋ hari,
Garenad* nya da dabiina nya da pom* nya,
I kulu koogu danga kali ra tuuri nyaŋey kulu cine.
Daahir no bine kaani ban Adam-izey biney ra.

Rabbi ne borey ma tuubi

13 Ya araŋ, alfagey, wa guddu nda bufu zaara ka hẽ!
Ya araŋ, sargay feema goy-teerey, araŋ ma kaati!
Ya ay Irikoyo goy-teerey,
Araŋ ma kaa ka kani cino me-a-me bufu zaarayaŋ ra!
Zama ŋwaari sargay da haŋyaŋ wane,
I n'i ganji araŋ Irikoyo windo ra.
14 Araŋ ma mehaw jirbiyaŋ fe,
Araŋ ma marga jama margu, sududuyaŋ wane.
Wa arkusey da laabo gorokoy kulu margu
i ma kaa Rabbi araŋ Irikoyo windo ra,
I ma soobay ka hẽ Rabbi gaa.

15 Kaari zaaro! zama Rabbi zaaro tooyaŋ maan.
A ga zumbu ka fun Hina-Kulu-Koyo do
danga halaciyaŋ cine.

16 Manti i na ŋwaari kosu no ka kaa iri jine?
Oho, bine kaani da farhã iri Irikoyo windo ra,
Manti i ban bo?
17 Dumar'izey go ga suugu bunga ra,
Barmay go koonu, buwey mo, i n'i bagu-bagu,
Zama ntaaso si no.
18 Ma maa day almaney durayyaŋo,
Haw kurey mo go ga toray-toray zama subu si no.
Oho, feeji kurey mo go ga taabi haŋ.

19 Ya Rabbi, ni gaa no ay g'ay jinda sambu,
Zama danji na kuray nangey ŋwa saajo ra.
Danji beela mo na saajo tuurey kulu ton.
20 Oho, baa ganji hamey go ga zuka ni gaa,
Zama hari zurey koogu,
Danji mo na saajo ra kuray nangey ŋwa.

Rabbi zaaro

2 Wa hilli kar Sihiyona ra.
Wa kar ka kuuwa ay tondi hananta ra.
Laabo gorokoy mo ma jijiri,
Zama Rabbi zaaro go kaa, a maan mo zaati.
2 Zaaro kaŋ gonda yuumay da kubay no,
Zaaro kaŋ gonda burey da kubay bi tik.
Danga mate kaŋ cine mo boyaŋ kaari
ga daaru tondi kuukey boŋ,

Yaadin cine no dumi gaabikooni bambata go no,
Kaŋ boro mana di a dumi baa ce fo.
A banda i si ye ka di i cine koyne,
Kal a ma koy zamana boobo.

3 Danji go ga di i jine,
I banda mo danji beele go ga di.
I jine laabo ga ciya danga Eden kalo cine,
Amma i banda a ga ciya saaji koonu --
Oho, hala hay kulu mana i yana.
4 I gunayaŋ alhaalo ga hima bariyaŋ,
Danga wongu bariyaŋ, yaadin cine no i ga zuru.
5 I ga kosongu danga wongu torkoyaŋ,
Tondi kuukey boŋ no i ga sar ka zimbi,
Danga danji kunguyaŋ kaŋ go ga subu ŋwa,
Danga dumi gaabikooni kaŋ na wongu daaga sinji cine.

6 Borey kulu go azaaba ra i jine,
Moydumey kulu yalu bare.
7 I go ga zuru danga alboro gaabikooniyaŋ cine,
I ga cinari kaaru danga soojeyaŋ cine.
I boro kulu go ga dira care banda,
A sinda wo kaŋ kamba fonda ra,
8 Afo si afo tuti mo,
Boro kulu ga nga boŋ fondo gana.
Waati kaŋ i ga wongu daaga bagu,
I si ngey fondey taŋ.
9 I go ga sar birni cinaro gaa,
I ma zuru birni cinaro boŋ,
I ma kaaru ka furo hala fuwey ra,
I ma furo finetarey gaa danga zay cine.

10 Laabo go ga gasi i jine,
Beeney go ga jijiri,
Wayna nda hando kaaro goono ga zabu ka te kubay,
Handariyayzey mo, i kaaro goono ga zabu.
11 Kala Rabbi ma nga jinda sambu nga wongu marga jine.
Daahir a zumbuyaŋo gata ga beeri gumo,
Zama boro kaŋ g'a sanno toonandi ya gaabikooni no.
Zama Rabbi zaaro ya ibeeri no, kaŋ ga humburandi mo.
May no ga hin a k'a suuru?

Rabbi ye ka ne i ma tuubi

12 Amma baa sohõ, mate kaŋ Rabbi ci,

«Araŋ ma ye ka kaa ay do d'araŋ biney kulu,
Da mehawyaŋ, da hẽeni da bine saray.»

13 Wa araŋ biney tooru, manti araŋ bankaarayey bo.
Day wa ye ka kaa Rabbi araŋ Irikoyo do,
Zama nga wo gomnikoy no, toonante no da bakaraw,
A ga gay hal a bine ga tun,
A gonda baakasinay suuji boobo,
A ga nga miila bare ka fay da masiiba.
14 May no ga bay hal a si bare ka nga miila barmay,
A ma albarka naŋ nga bareyaŋo banda,
Sanda ŋwaari sargay da haŋyaŋ wane nooya,
Rabbi araŋ Irikoyo se?

15 Wa hilli kar Sihiyona ra,
Araŋ ma mehaw jirbiyaŋ fe,
Araŋ ma sududuyaŋ marga margu.
16 Wa borey margu, wa jama hanandi.
Wa arkusey, da zankey, da naanandey margu.
Naŋ arhiiji ma fatta nga fuwo ra,
Wayhiiji mo ma fun nga tuguyaŋo do.
17 Alfagey, kaŋ ga ti Rabbi goy-teerey
ma hẽ tanda da sargay feema game ra.
I ma ne: «Ya Rabbi, ma jalla ni jama gaa,
Ma si ni wane jama ciya wowi hari,
Hala dumi cindey m'i hahaara.
Zama ifo se no borey dumey ra i ma ne:
‹Man no i Irikoyo go binde›?»

Rabbi alkawley

18 Waato din gaa no Rabbi ga canse nga laabo se,
A ga bakar nga jama se.

19 Rabbi ga tu mo ka ne nga jama se:
«Guna, a si gay kaŋ ay ga ntaaso
nda reyzin* hari nda ji samba araŋ se,
Araŋ ga kungu nd'ey mo.
Ay si ye k'araŋ nooyandi koyne
araŋ ma ciya wowi hari dumi cindey se.

20 Amma ay ga azawa wongu marga ganandi
k'a moorandi araŋ gaa.
Ay m'a gaaray ka kond'a laabu fo kaŋ gonda jaw,
Kaŋ ra sinda nafa.

Wongo jina boŋo do haray batukoy,
Ay m'i gaaray ka daŋ wayna funay haray teeko ra.
Banda haray batukoy mo,
Ay m'i gaaray ka daŋ wayna kaŋay haray teeko ra.
A farreyaŋo ma tun, a fumbo mo ma tun,
Zama a na muraadu beeriyaŋ te.»

21 Ya laabo, ma si humburu,
Ma te bine kaani ka farhã mo,
Zama Rabbi na muraadu beeriyaŋ te.
22 Ya araŋ ganji hamey, wa si humburu,
Zama saajo ra kuray nangey ye ka zay,
Zama tuuri-nyaŋey ye ka ngey izey hay,
Jeejay nya, da reyzin nya mo, i ye ka hay gumo.
23 Yaadin gaa, ya Sihiyona izey, araŋ ma farhã
ka te bine kaani Rabbi araŋ Irikoyo se,
Zama a n'araŋ no beene hari sintina
araŋ adilitara boŋ.
A na hari gusam araŋ boŋ,
Sintina wano da bananta wano, danga waato cine.
24 Araŋ karayaŋ ganganey ga to da alkama,
Gulley mo ga to da reyzin hari nda ji, hal i ga mun.

25 Koyne, ay ga ye ka jiirey bana araŋ se kaŋ do ciray,
Da maram-fanda, da kaanayze, da do bi ŋwa.
Ngey kaŋ yaŋ ga ti ay wongu marga bambata,
Kaŋ ay donton araŋ game ra.
26 Araŋ ga ŋwa gumo ka kungu,
Araŋ ma Rabbi araŋ Irikoyo maa sifa,
Nga kaŋ goy araŋ se da dambara hari.
Ay borey mo si ye ka haaw hal abada.
27 Gaa no araŋ ga bay kaŋ ay go Israyla* game ra,
Ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo,
Afo kulu si no kala ay.
Ay borey mo si haaw hal abada.

Rabbi ga Biya Hanna donton

28 Woodin banda a ga ciya
ay g'ay Biya zumandi Adam-izey kulu boŋ.
Araŋ ize arey d'araŋ ize wayey ga annabitaray te,
Araŋ dottijey ga hindiriyaŋ te,
Araŋ sahãkooney mo ga di bangayyaŋ.
29 Baa bannyey da koŋŋey boŋ mo
ay g'ay Biya zumandi jirbey din ra.

30 Ay ga dambara hariyaŋ cabe beene da ganda:
Kuri, da danji, da dullu ciciriyaŋ.
31 Wayna ga bare ka ciya kubay,
Hando mo ga bare ka ciya kuri,
Hala Rabbi zaari beero kaŋ ga humburandi ga kaa.
32 A ga ciya mo,
boro kulu kaŋ ga Rabbi maa ce ga du faaba.
Zama Sihiyona tondo boŋ, da Urusalima ra
i ga du borey kaŋ yaŋ ga yana,
Boro cindo ra kaŋ yaŋ Rabbi ga ce.
Yaadin no Rabbi ci.

Ndunnya dumey ciiti zaaro

3 Zama guna, jirbey din ra, da alwaato din ra mo,
Waati kaŋ ay ga kande Urusalima nda Yahuda
i ma fun tamtaray ra,
2 Ay ga dumey kulu margu
ka zumbu nd'ey Yehosafat gooro ra.
Gaa no ay g'i ciiti noodin,
Ay borey Israyla sabbay se, ay wane jama nooya,
Kaŋ i n'i say-say i ma koy dumey kulu game ra,
I n'ay laabo mo fay-fay.
3 I na kurne te ay jama boŋ,
I na zanka barmay ka ta kaaruwa,
I na wandiyo neera ka ta duvan zama ngey ma haŋ se.

4 Oho mo, araŋ, Tir da Zidon da Filistiya laabey kulu, ifo k'ay zaa d'araŋ? Araŋ go ga bana ay se no? D'araŋ g'ay bana mo, yaadin gaa kala sahãadin ay m'araŋ banando yeti araŋ boŋ da waasi. 5 Zama araŋ n'ay nzarfo d'ay wura sambu ka konda ay darza jinayey araŋ tooru windey ra. 6 Araŋ na Yahuda nda Urusalima izey neera Garekey se, zama araŋ m'i ganandi ngey laabo se nangu mooro.

7 Guna, woodin se no ay g'i tunandi nango kaŋ araŋ n'i neera din, ay m'araŋ banando yeti araŋ boŋ. 8 Ay g'araŋ ize arey d'araŋ ize wayey neera Yahuda izey kambey ra. Ngey mo g'i neera Sabeya borey se, sanda dumi fo kaŋ ga mooru nooya. Zama Rabbi no ka woodin ci.

9 Araŋ ma woone fe ka ne dumi cindey se:
Wa wongu soola, wa wongaarey tunandi.
Soojey kulu ma maan, i ma ziji.
10 Wa araŋ farmi jinayey dan ka takuba te d'ey,
Araŋ koomey mo, wa yaaji te d'ey.
Londibuuno ma ne: «Ay gonda gaabi.»
11 Ya araŋ dumi cindey kulu kaŋ go Israyla windanta,
Wa waasu ka kaa, araŋ ma margu.

Ya Rabbi, ma ni gaabikooney zumandi, i ma kaa noodin.

12Dumi cindey ma tun ka kay,
I ma kaaru ka kaa Yehosafat gooro ra,
Zama noodin no ay ga goro
ka dumi cindey kaŋ go Israyla windanta ciiti.
13Araŋ ma kooma daŋ, zama fari nafa nin.
Wa kaa ka taamu, zama reyzin kankamyaŋo do to,
Gulley to mo hal i ga mun.
Zama dumi cindey laala ga beeri no.

14Jama da jama go ciiti dumbuyaŋ gooro ra!
Zama Rabbi zaaro maan ciiti dumbuyaŋ gooro ra.
15Wayna da hando ga ciya ibi,
Handariyayzey mo kaaro ga zabu.
16Rabbi ga dundu, jinda ga fun Sihiyona ra,
A ga nga jinda tunandi a ma fun Urusalima ra.
Beene da ganda ga zinji,
Amma Rabbi ga ciya tuguyaŋ do nga jama se,
Da gaabi nangu mo Israyla izey se.

17Yaadin cine gaa no araŋ ga bay
kaŋ ay no ga ti Rabbi araŋ Irikoyo.
Ay goono ga goro ay tondi hananta ra,
Kaŋ ga ti Sihiyona.
Han din hane Urusalima ga ciya hanante,
Yaw fo si no kaŋ ga ye ka bisa a ra koyne.

18A ga ciya mo, han din hane,
Tondi kuukey ga reyzin hari kaano tolli,
Tudey mo ga wa bambari.
Yahuda goorey kulu mo ga zuru nda hari.
Bulbulu fo mo ga zorti ka fun Rabbi fuwo do,
Zama a ma Sittim gooro haŋandi.
19Misira ga ciya kurmu,
Edom mo ga ciya saaji kaŋ boro kulu si a ra,
Gurzuga kaŋ i te Yahuda izey se sabbay se,
Za kaŋ i na borey kaŋ sinda taali wi ngey laabey ra.
20Amma Yahuda ga du gorokoyaŋ hal abada,
Urusalima mo ga du boroyaŋ zamana ka koy zamana.
21Waato din no i kuri alhakko kaŋ ay mana kaa jina,
Ay g'a kaa.

Zama Rabbi go Sihiyona ra da goray.

AMOS

1 Amos kaŋ go Tekowa hawjiyey ra, a sanney neeya, haŋ kaŋ a di Israyla* boŋ a ga cindi jiiri hinka hala laabu zinjiyaŋo ga te. A na sanney din ci Yahuda bonkoono Uzziya da Israyla bonkoono Yerobowam Yowasa ize jirbey ra.

2 A ne:

«Rabbi ga kaati Sihiyona ra,
A ma sanni jinde te mo Urusalima*.
Hawjiyey kuray nangey ga bu baray te,
Karmel yolla mo ga lakaw.»

Ciiti kaŋ ga du Damaskos

3 Yaa no Rabbi ci:

«Damaskos taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama i na Jileyad kara nda ngey karayaŋ harey,
Guuru bi waney.
4 Amma ay ga danji daŋ Hazayel windo ra
kaŋ ga Ben-Hadad faadey ŋwa.
5 Ay ga Damaskos kosara ceeri,
Ya gorokoy leemun ka ban Aben gooro ra.
Boro kaŋ goono ga mayray sarjilla gaay din,
Ay m'a halaci ka kaa Eden windo ra.
Suriya borey mo ga koy tamtaray ra hala Cir.»
Yaadin no Rabbi ci.

Ciiti kaŋ ga du Gaza

6 Yaa no Rabbi ci:

«Gaza taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama i na laabo borey kulu daŋ tamtaray, murkutuk!
I konda ikulu, zama ngey m'i nooyandi Edom se.
7 Amma ay ga goobara daŋ Gaza birni cinaro gaa,
Danjo g'a faadey ŋwa mo.
8 Ay ga Asdod gorokoy leemun ka ban a ra.
Bora kaŋ goono ga mayray sarjilla gaay din,
Ay m'a halaci ka kaa Askelon ra.

Ay m'ay kambe bare mo Ekron boŋ.
Filistancey kaŋ cindi mo ga halaci.»
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.

Ciiti kaŋ ga du Tir

9 Yaa no Rabbi ci:

«Tir taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama i na laabo borey kulu nooyandi murkutuk Edom se,
I mana haggoy da nya-izetaray alkawlo mo.
10 Amma ay ga goobara daŋ Tir birni cinaro gaa,
Danjo g'a faadey ŋwa mo.»

Ciiti kaŋ ga du Edom

11 Yaa no Rabbi ci:

«Edom taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama a na nga nya-izo gaaray da takuba,
I na bakaraw kulu furu mo.
A futa soobay ka follo,
A gonda dukuri ga gaay hal abada.
12 Amma ay ga goobara daŋ Teman gaa,
Danjo mo ga Bozra faadey ŋwa.»

Ciiti kaŋ ga du Amon

13 Yaa no Rabbi ci:

«Amon izey taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama i na Jileyad waykuney gundey kortu,
Zama i ma ngey laabo hirro feeri ka tonton sabbay se.
14 Amma ay ga goobara daŋ Rabba birni cinaro gaa,
Danjo g'a faadey ŋwa,
Da wongu zaari hane ra kuuwayaŋ,
Da beene hari bambata ka margu nda alma haw beeri.
15 I bonkoono ga furo tamtaray,

Nga nda nga laabukoyey care banda.»
Yaadin no Rabbi ci.

Ciiti kaŋ ga du Mowab

2 Yaa no Rabbi ci:

«Mowab taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama a na Edom koyo biriyey ton k'i ciya kaaru.
2Amma ay ga goobara daŋ Mowab gaa,
Danjo mo ga Kariyoti faadey ŋwa.
Mowab ga bu kosongu nda kuuwa da hilli kaatiyaŋ ra.
3Ay ga alkaali ban a bindo ra,
Ay m'a laabukoyey kulu wi a banda.»
Yaadin no Rabbi ci.

Ciiti kaŋ ga du Yahuda

4Yaa no Rabbi ci:

«Yahuda taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama i wangu Rabbi asariya*,
I mana a farilley haggoy mo.
I tangarey kaŋ i kaayey gana naŋ i ma daray.
5Amma ay ga goobara daŋ Yahuda gaa,
Danjo mo ga Urusalima* faadey ŋwa.»

Ciiti kaŋ ga du Israyla

6Yaa no Rabbi ci:

«Israyla taali hinza sabbay se,
Oho, hala baa itaaci sabbay se,
Ay s'a ciiti sanno bare.
Zama i na adilante* neera ka ta nzarfu.
Alfukaaru mo, i n'a neera taamu ce fo hay.
7Ngey kaŋ ga talka taamu sanda ganda laabu cine,
I ga lalabukoy fonda siirandi nga nango ra.
Ize nda nga baaba ga margu wandiyo folloŋ gaa,
K'ay maa hanna ziibandi.
8I ga kani sargay feemey kulu jarga
tolme bankaaray yaŋ boŋ,
I toorey windo ra mo i ga duvan* haŋ,

Kaŋ i ta jukkeyaŋ gaa.
9 Kulu nda yaadin, ay na Amorancey gaaray i jine,
Borey kaŋ i kuuyaŋ ga hima sedre* tuuri-nya kuuyaŋ,
I gonda gaabi mo sanda shen* nya cine.
Kulu nda yaadin, ay n'a izey halaci beene,
A kaajey mo ganda.
10 Ay n'araŋ fattandi mo Misira laabo ra.
Ay goono g'araŋ candi saajo ra jiiri waytaaci,
Zama araŋ ma Amorancey laabo mayra ŋwa.
11 Ay n'araŋ ize fooyaŋ tunandi i ma ciya annabiyaŋ*,
Araŋ gaabikooni fooyaŋ mo
ma ciya naziri* fonda ganakoyaŋ.
Wala manti yaadin no, ya araŋ Israyla izey?»
Yaadin no Rabbi ci.
12 «Amma araŋ na naziri fonda ganakoy no duvan i ma haŋ,
Araŋ na annabey mo lordi ka ne i ma si annabitaray te.
13 A go, ay g'araŋ naan,
Sanda mate kaŋ cine i ga torko naan,
Waati kaŋ i n'a toonandi nda bokoyaŋ.
14 Zuray ga mongo boro kaŋ ga waasu zuray gaa se,
Gaabikooni si hin ka kay nga gaabo hinne boŋ,
Hinkoy mo si du ka nga fundo faaba.
15 Nga mo kaŋ goono ga biraw haw daŋ,
A si ye ka kay.
Ce waasaykoy si nga boŋ faaba,
Bari-kari mo si nga fundo faaba.
16 Wongaarey ra bine-gaabi-koy ga zuru
gaa-koonu zaari woodin ra.»
Yaadin no Rabbi ci.

Deeniyaŋ da kaseetiyaŋ

3 Ya araŋ Israyla izey, wa maa sanni woone kaŋ Rabbi te araŋ boŋ, dumo din kulu boŋ kaŋ ay fattandi Misira laabo ra. Ay ne:
2 «Araŋ hinne no ay bay ndunnya dumey kulu ra.
Woodin sabbay se no
ay g'araŋ goy laaley kulu bana araŋ gaa.
3 Boro hinka ga dira care banda
da manti i jin ka saba no?
4 Muusu beeri ga dundu tuuri zugey ra
waati kaŋ a sinda ham, wala?
Muus'izey ga kaati ngey tondi guuso ra,
D'i mana hay fo di, wala?
5 A ga hin ka te no curayze ma kaŋ hirrimi ra,
Naŋ kaŋ i man'a hirri?

Wala asuuta sillo ga hin ka sar, a mana hay kulu di?
6 I ga wongu hilli kar birni ra, borey ma jaŋ ka humburu?
Wala masiiba ga kaa birni gaa, Rabbi mana kand'a no?
7 Daahir mo, Rabbi, Koy Beero si hay kulu te,
Kala nd'a n'a gundo bangandi nga tam annabey se jina.
8 Muusu beeri dundu, may no si humburu?
Rabbi, Koy Beero jin ka salaŋ, may no si annabitaray te?
9 Wa fe Asdod faadey ra,
Da Misira laabo faadey ra mo, ka ne:
‹Wa margu Samariya tondey boŋ
ka guna kusuuma beeri kaŋ i te a ra,
Da toonye dumi mo kaŋ go a bindo ra.›
10 Zama borey wo, i si ihanno teeyaŋ bay.»
Yaadin no Rabbi ci.
«I goono ga toonye da komyaŋ margu ngey faadey ra.»
11 Woodin sabbay se no Rabbi, Koy Beero ne:

«Yanjekaarey ga laabo kulu windi,
I ga ni gaabo zeeri ni se,
Ni faadey mo ga ciya wongu arzaka.»
12 Yaa no Rabbi ci:

«Sanda mate kaŋ cine hawji ga alman ce hinka
wala hanga jare faaba ka kaa muusu beeri meyo ra,
Yaadin cine no Israyla izey
kaŋ yaŋ goono ga goro daari meyo gaa
da swa* daariji boŋ-dake boŋ Samariya ra,
I g'i faaba nd'a.
13 Wa maa, wa seeda te mo Yakuba dumo boŋ,«
Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci, Irikoy Kundeykoyo nooya.
14 «Zama han kaŋ hane ay ga Israyla taaley bana a gaa,
Ay ga Betel sargay feemey wano mo bana.
I ga feema hilley pati, hal i ma kaŋ ganda.
15 Ay ga kaydiya windo kar, da hargu waate wane mo.
Fu-izey kaŋ i taalam da cebeeri hinje ga halaci.
Windi bambatey mo ma ban.»
Yaadin no Rabbi ci.

Wayboro arzakantey gaa kaseetiyaŋo

4 Wa maa sanni woone,
Ya araŋ Basan haw nyaŋey kaŋ go Samariya tondo ra,
Kaŋ yaŋ goono ga talkey kankam, ka alfukaarey tutubu.
Araŋ kaŋ yaŋ ga ne araŋ kurnyey se:
«Wa kande, iri ma haŋ.»

2 Rabbi, Koy Beero ze nga hananyaŋo boŋ ka ne:
«Guna, jirbey go kaa araŋ gaa
kaŋ i g'araŋ ku da gwatiyaŋ,
Araŋ banda kaŋ cindi mo, i g'i ku da hari ham darbey.
3 Araŋ ga fatta birni cinarey kortimey ra,
Araŋ boro kulu ga koy nga jine sap-sap.
Araŋ ga kaŋ Hermon ra mo.»
Yaadin no Rabbi ci.

Israyla mana tuubi

4 «Wa kaa Betel ka soobay ka asariya daaru,
Wa kaa Jilgal ka taali boobo te.
Wa kande araŋ sargayey* susubay kulu,
Araŋ zakka mo jirbi hinza-hinza kulu.
5 Wa kande saabuyaŋ sargayyaŋ kaŋ ra i na dalbu diibi,
Wa bine yadda sargayyaŋ fe,
W'i baaro say-say, zama woodin no ga kaan araŋ se,
Ya araŋ Israyla izey.» Yaadin no Rabbi, Koy Beero ci.
6 «Ay mo, ay naŋ hinjey ma kwaaray araŋ kwaarey kulu ra,
”waari mo ma jaŋ araŋ nangey kulu ra.
Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa ay do.»
Yaadin no Rabbi ci.
7 «Ay na beene hari ganji araŋ se
za heemar ga cindi handu hinza a ma to.
Ay naŋ mo hari ma kaŋ kwaara fo boŋ,
Afo mo hari ma si kaŋ a boŋ.
Hari kaŋ fari fo ra,
Fari fo mo, kaŋ haro mana to a ra, a ma lakaw.
8 Yaadin mo no a go, kwaara hinka wala ihinza
na ngey gaa candi ka ye kwaara fo do
zama ngey ma hari haŋ, i si yesi mo.
Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa ay do.»
Yaadin no Rabbi ci.
9 «Ay n'araŋ kar da haw konno da bunkusyaŋ,
Araŋ tuur'ize kaley d'araŋ reyzin* kaley
da jeejay* tuurey da zeytun* nyaŋey, do n'i ŋwa.
Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa ay do.»
Yaadin no Rabbi ci.
10 «Ay na balaaw samba araŋ gaa sanda Misira wano dumi,
Ay n'araŋ ize arey wi da takuba,
Ay n'araŋ bariyey ciya wongu arzaka,
Ay n'araŋ gatey fumbo tunandi
kal a ma furo hal araŋ niine funey ra.
Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa ay do.»

Yaadin no Rabbi ci.
11 «Ay n'araŋ kwaara fooyaŋ mallaka araŋ ra,
Sanda waato kaŋ cine
Irikoy na Saduma* nda Gomorata* halaci,
Araŋ ciya sanda nune-me kaŋ i faaba danji ra.
Kulu nda yaadin araŋ mana ye ka kaa ay do.»
Yaadin no Rabbi ci.
12 «Woodin se binde, ya Israyla,
Mate kaŋ cine ay ga te ni se nooya.
A binde, za kaŋ ay ga woodin yaŋ te ni se,
Kala ni ma soola ka kubay da ni Irikoyo, ya Israyla.
13 Day guna, nga kaŋ na tondi kuukey te,
A na haw mo taka,
Nga no ga salaŋ boro se
da haŋ kaŋ a ga miila nga bina ra.
Nga kaŋ ga susubay ciya kubay,
Nga kaŋ ga ndunnya nangu kuukey taamu,
A maa ga ti Rabbi Irikoy Kundeykoyo.»

Israyla boŋ hẽeni-hẽeney

5 Ya Israyla dumo, wa maa sanni woone kaŋ ay tunandi araŋ gaa bakaraw hẽeni sabbay se.
2 Israyla wandiya kaŋ, a si ye ka tun koyne.
A go ganda ga furu nga laabo ra, a sinda mo tunandiko.
3 Zama yaa no Rabbi, Koy Beero ci:

«Birno kaŋ alboro zambar fatta a ra,
Boro zangu no ga cindi a se,
Birno kaŋ alboro zangu fatta a ra mo,
Iway no ga cindi Israyla dumo se.»
4 Zama haŋ kaŋ Rabbi ci Israyla dumo se neeya:

«Wa ay ceeci, araŋ ga funa mo.
5 Amma araŋ ma si Betel ceeci,
Araŋ ma si furo Jilgal ra,
Araŋ ma si bisa mo ka koy Beyer-Seba.
Zama daahir Jilgal ga koy tamtaray ra,
Betel mo ga ciya kurmu.
6 Wa Rabbi ceeci, araŋ ga funa mo,
Zama a ma si bagu ka say Yusufu kunda ra
sanda danji cine k'a ŋwa.
Faabako si a se mo Betel ra.»
7 Araŋ kaŋ ga ciiti bare a ma ciya forti hari,
Araŋ go ga adilitaray soote ganda.

8Handariyayzey kaŋ se i ga ne Dibi,
Da handariyayzey kaŋ se i ga ne Aliyo,
Wa nga kaŋ n'i te din ceeci,
Nga kaŋ ga buuyaŋ biyo bare a ma ciya susubay,
A ga zaari mo bare a ma ciya cin kubay,
Nga kaŋ ga teeko haro ce k'a gusam laabo batama boŋ,
(Rabbi no ga ti a maa).
9Nga no ga kande halaciyaŋ gaabikooney boŋ da jirsi,
Hala halaciyaŋ ma kaŋ wongu fuwo boŋ.
10I go ga wangu bora kaŋ goono ga kaseetiyaŋ te
faada meyey gaa. I go ga cimi ciiko fanta.
11Za kaŋ araŋ goono ga talka taamu,
Araŋ goono g'a alkama ta a gaa da hin,
Araŋ na tondi jabante windiyaŋ cina,
Amma araŋ si goro i ra bo.
Araŋ na reyzin* kaliyaŋ tilam kaŋ ga kaan bine se,
Amma araŋ si i duvaŋo* haŋ.
12Zama ay n'araŋ taaley baayaŋ
d'araŋ zunubey beera mo bay.

Araŋ kaŋ ga adilante gurzugandi,
Kaŋ ga me-daabu ta,
Kaŋ ga alfukaarey bare ka ye faada meyo do
zama i ma si du cimi ciiti.
13Woodin se binde, boro kaŋ gonda laakal
ga dangay zamana woone dumi ra,
Zama zamana laalo no.
14Wa booriyaŋ ceeci, manti ilaalo bo,
Zama araŋ ma funa.
Yaadin gaa no Rabbi Irikoy, Kundeykoyo
ga goro araŋ banda,
Sanda mate kaŋ cine araŋ goono ga ci.
15Wa konna goy laalo, wa ba goy hanno,
Wa cimi ciiti sinji faada meyey ra,
Hala hambara Rabbi Irikoy, Kundeykoyo
ga suuji te Yusufu banda kaŋ cindi din se.
16Woodin se binde, yaa no Rabbi ci, Kundeykoyo,
Koy Beero nooya:

«Hẽeni go ga te fondo beerey kulu ra,
Fondayze kulu gaa mo i go ga ne: ‹Kaari! Kaari!›
I go ga alfari ce a ma kaa ka bu baray te,
Borey kaŋ yaŋ ga waani hẽeni se mo,
I go ga ne i ma kaa hẽeni do.

17 Reyzin kaley kulu ra mo i ga hẽ,
Zama ay ga gana ni bindo ra.»
Yaadin no Rabbi ci.

Rabbi zaaro

18 Kaari araŋ kaŋ ga muraadu nda Rabbi zaaro!
Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma di Rabbi zaaro?
Kubay no fa, manti kaari no.
19 Sanda boro kaŋ zuru muusu beeri se,
A ma koy ka kubay da urs*.
Wala mo a ma furo windi ra ka cinaro naan da nga kambe,
Hala gondi m'a kar.
20 Rabbi zaaro ga ciya kubay, manti kaari no bo,
Wala manti yaadin no?
E! Manti kubay bi tik no gumo,
Kaŋ sinda kaari baa kayna nga ra, wala?
21 «Araŋ batey, wala? Ay wang'ey, ay dond'ey!
Araŋ marga gaakurantey, ay si maa i kaani.
22 Oho, baa kaŋ araŋ g'araŋ sargayey kaŋ i ga ton,
Da ŋwaari sargayey mo te, ay si i ta.
Ay si baa araŋ saabuyaŋ sargayey saal mo,
Kaŋ yaŋ araŋ ga te da almaney kaŋ i biiri.
23 Dooni kosongey, m'i hibandi ay se,
Zama ay wangu ya maa ni mooley jindey.
24 Amma araŋ ma naŋ cimi ciiti ma zulli sanda hari cine,
Adilitaray mo ma hima sanda isa beeri.
25 Ya Israyla dumo, jiiri waytaaci ganjo ra,
Manti ay se no araŋ goono ga kande
sargayyaŋ da nooyaŋey bo.
26 Araŋ n'araŋ de-koyo* hukumo sambu,
Araŋ himandi-himandey,
Sanda araŋ tooro handariya nooya,
Kaŋ araŋ te araŋ boŋ se.
27 Woodin se no ay ga naŋ araŋ ma koy
tamtaray ra Damaskos jine.» Yaadin no Rabbi ci,
Nga kaŋ maa ga ti Irikoy Kundeykoyo.

Kaari arzakantey da boro beerey!

6 Kaari ngey kaŋ yaŋ goono ga goro
Sihiyona ra baani goray ra! Da ngey mo kaŋ goono
ga baani goray te humburkumay si Samariya tondo ra,
Boro beerey, dumi kaŋ bisa cindey waney,
Borey kaŋ yaŋ Israyla dumo ga kaa i do!!
2 Wa bisa ka koy Kalne ka di.

Noodin araŋ ma gana ka koy Hamat, kwaara beero do.
Waati din gaa araŋ ma zulli ka koy Gat,
Filistancey kwaara.
Araŋ wo, araŋ bisa mayray woodin yaŋ booriyaŋ,
Wala i laabo bisa araŋ laabo tafayyaŋ no?
3Araŋ kaŋ yaŋ ga jeeri ka ne way,
«Masiiba zaaro ga mooru,»
Araŋ go ga toonye nangoray maanandi.
4Borey kaŋ yaŋ go ga kani cebeeri hinje daari boŋ,
I go ga ngey boŋ salle ngey daarijey boŋ,
I goono ga feej'izey ŋwa kaŋ i kaa feeji kurey ra,
Da handayzey mo kaŋ i kaa ngey silley gaa --
5Araŋ kaŋ yaŋ ga dooni yaamoyaŋ te gooje hẽeni banda,
Kaŋ yaŋ go ga dooni teeyaŋ hari yaŋ dan araŋ boŋ se,
ka Dawda dondon.
6Araŋ kaŋ yaŋ go ga duvan* haŋ gaasu ra,
Ka araŋ boŋey tuusu nda ji kaŋ gonda darza,
Amma araŋ biney mana sara Yusufu masiibey se!
7Sohõ binde i ga koy tamtaray ra,
Ngey nda borey kaŋ yaŋ ga jin ka koy tamtaray care banda.
Ndunnya kaani ganakoy kaŋ na ngey boŋ salle,
I buco ga ban.

8Rabbi, Koy Beero ze da nga boŋ,
Yaa no Rabbi Kundeykoyo ne:

«Ay ga Yakuba darza fanta, ay wangu a faadey.
Woodin sabbay se no ay ga birno nooyandi,
Nga nda hay kulu kaŋ go a ra.»

9 A ga ciya mo, da boro way no ka cindi windi fo ra, i ga bu. **10** Boro fo kaŋ bu, a dumo ga kaa k'a sambu, boro ma biriyey fattandi windo ra ka du k'i ton se. Kal a ma ne boro fo kaŋ go hala windo jina haray din se: «D'a ta day, afo cindi ni banda jina?» Nga mo ga ne: «Abada.» Saaya din a ga ne: «Ma dangay, zama i mana yadda iri se iri ma Rabbi maa ce.»
11Zama a go, Rabbi na lordi te ka ne
i ga windi beero bagu-bagu,
I ma windi kayna mo kortu-kortu.
12Bariyey ga zuru tondi boŋ no?
Wala i ga haw daŋ ka fari laabu tunandi noodin?
Zama araŋ na cimi ciiti bare ka ciya tay,
Adilitaray izey mo,
Araŋ n'i bare i ma ciya iforto danga farre cine.

13 Araŋ kaŋ yaŋ ga farhã da hay fo yaamo, ka ne:
«Manti iri na hilli sambu iri boŋ se da iri gaabo?»
14 Ya Israyla windo, yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:
Guna, ay ga dumi fo tunandi araŋ gaa,
Ngey mo g'araŋ taabandi
za Hamat furanta kala ma koy Gooru Beero haro do.

Israyla halaciyaŋ bangando

7 Haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero cab'ay se neeya: Guna, waato kaŋ i na bonkoono subo wi, a banda Rabbi na do te i ma kaa subu zayyaŋ bananta waate. 2 A ciya mo, waato kaŋ dwa na laabo subo ŋwa ka ban, waato din gaa ay ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ay ga ni ŋwaaray, ma yaafa! Mate no Yakuba ga te ka kay d'a? Zama nga wo jama kayna no.»
3 Kala Rabbi ye ka ba ye, a na woodin naŋ.
Rabbi ne: «A si te.»
4 Yaadin no Rabbi, Koy Beero cab'ay se: Guna mo, Rabbi, Koy Beero na ceeyaŋ te ka ne i ma kusuuma nda danji. Danjo na guusu bambata ŋwa mo. A goono ga soola nga ma laabo ŋwa ka ban. 5 Kal ay ne: «Ya Rabbi, Koy Beero, ay ga ni ŋwaaray, ma naŋ! Mate no Yakuba ga te ka kay d'a? Zama nga wo jama kayna no.»
6 Rabbi ye ka ba ye, a na woodin mo naŋ.
Rabbi, Koy Beero ne: «Woodin mo si te.»

7 Haŋ kaŋ a n'ay cabe neeya: Guna, Koy Beero go ga kay cinari fo jarga kaŋ i te da deedandiyaŋ korfo. Deedandiyaŋ korfo mo go a kamba ra. 8 Rabbi ne ay se mo: «Amos, ifo no ni di?»
Ay ne: «Deedandiyaŋ korfo no.»
Kala Koy Beero ne: «Guna, ay ga deedandiyaŋ korfo sinji ay borey Israyla izey game ra. Ay si ye k'i yaafa koyne.
9 Isaka tudey boŋ sududuyaŋ nangey ga ciya koonuyaŋ.
I ga Israyla nangu hanantey mo ciya kurmu.
Ay ga tun da takuba ka gaaba nda Yerobowam banda.»

Amos da Amaziya sanno

10 Gaa no Amaziya, kaŋ ga ti Betel alfaga* beero, a donton Israyla bonkoono Yerobowam gaa ka ne: «Amos na me haw ni boŋ Israyla dumo ra. Laabo si hin ka suuru nd'a sanney kulu. 11 Zama mate kaŋ Amos ne, way,

‹I ga Yerobowam wi da takuba.
Daahir mo i ga Israyla sambu nga laabo ra
ka kond'a tamtaray.› »

12 Kala Amaziya ne Amos se: «Ya nin kaŋ ga fonnay, ma kaa ka zuru ka koy Yahudiya laabu. Ma ŋwaari ŋwa mo noodin ka annabitaray te noodin.

13 Amma ni ma si ye ka annabitaray te Betel, zama neewo
nangu hanante no, bonkoono wane, koytaray windo mo go
neewo.»
14 Amos binde tu ka ne Amaziya se: «Ay wo mana bay ka te annabi*. Ay
manti annabi ize mo no. Amma ay ya hawji no, durmi tuuri-nya hanseko.
15 Rabbi mo no k'ay sambu kuro ganayaŋ do. Rabbi ne ay se: ‹Ma koy ka
annabitaray te ay jama Israyla borey se.› 16 Sohõ binde, kala ni ma maa Rabbi
sanno: ni go ga ne ay se ay ma si annabitaray te Israyla boŋ, ay ma s'ay sanno
gusam mo Isaka kunda boŋ.

17 Woodin sabbay se, haŋ kaŋ Rabbi ci neeya:

‹Ni wando ga ciya kaaruwa kwaara wo ra.
Ni izey arey da ni ize wayey, takuba g'i zeeri.
Ni farey mo, i g'i fay-fay da korfo candiyaŋ.
Nin bumbo mo, ni ga bu laabu fo kaŋ si hanan ra.
Daahir no, i ga Israyla sambu nga laabo ra
ka kond'a tamtaray.› »

Tuuri izey cilla bangando

8 Haŋ kaŋ Rabbi, Koy Beero cab'ay se neeya: Guna, cilla fo go kaŋ to da
kaydiya nafa. 2 Kal a ne: «Amos, ifo no ni di?»
Ay ne: «Cilla kaŋ to da kaydiya nafa no.»
Kala Rabbi ne ay se: «Bananta kaa ay borey Israyla gaa. Ay si ye k'i yaafa
koyne.
3 Zaari woodin ra sududuyaŋ windo dooney ga ye ka ciya wurru.» Yaadin no
Rabbi, Koy Beero ci. «Buukoy baa, i go g'i furu-furu nangu kulu ka ne: ‹Wa
dangay!› »
4 Wa maa woone, ya araŋ kaŋ ga ba araŋ ma alfukaarey gon,
Araŋ ma naŋ talkey kaŋ go laabo ra ma ban!
5 Araŋ goono ga ne:

«Waatifo no handu tajo wo ga ban,
Hal iri ma ntaasu neera?
Asibti* mo ma ban hal iri ma alkama neesi?
Iri ma muudo beera zabu ka nooro tonton,
Iri ma goy da tangari nda gulinci neesiji,
6 Hal iri ma du daama
iri ma talka day da nzarfu,
Iri ma alfukaarey mo day taamu ce fo hay,
Iri ma alkama duwo neera.»

7 Rabbi ze da Yakuba darza ka ne: Daahir ay si dinya baa afolloŋ i goyey ra,
hal abada.

8 Manti laabo ga jijiri woodin sabbay se?
A ra gorokoy kulu mo ma te bine saray?
Daahir, a ga tun me folloŋ sanda isa beero cine.
A ga butugu ka ye ka kani koyne sanda Misira isa cine.
9 A ga ciya mo han din hane,
Yaa no Rabbi, Koy Beero ci,

«Ay ga naŋ wayna ma kaŋ za zaari bindi,
Ay ma naŋ ndunnya ma te kubay za wayna go batama gaa.
10 Ay m'araŋ diina batey bare i ma te bu hẽeni,
Araŋ dooney kulu mo ma ciya hẽeni.
Ay ga bufu zaara daŋ ka daabu cante kulu gaa,
Boŋ-tali mo ma bara boŋ kulu gaa.
Ay ma naŋ a ma hima sanda bu baray
ize folloŋ kaŋ go nga hayra se buuyaŋ sabbay se,
Bananta mo ma ciya sanda zaari fotto.»
11 Yaa no Rabbi, Koy Beero ci:
«Guna, jirbiyaŋ goono ga kaa
kaŋ ay ga haray samba laabo ra,
Kaŋ manti ŋwaari haray no, manti mo hari jaw no,
Amma Rabbi sanno maayaŋ wane no.
12 I ga dira ka bar-bare
za teeko gaa ne kal a ma koy teeku fa gaa,
Za azawa kambe kal a ma koy wayna funay haray.
I ga zuru ne ka koy yongo
Rabbi sanno ceeciyaŋ sabbay se,
Amma i si du a.
13 Zaari woodin ra,

Wandiyo sogey da arwasu gaabikooney
ga yangala jaw sabbay se.
14 Borey kaŋ yaŋ ga ze da Samariya zunubo,
Da borey kaŋ yaŋ ga ne:
‹Ya nin Dan, ay ze da ni de-koyo fundo,›
Da borey kaŋ yaŋ ga ne:
‹Ay ze da Beyer-Seba fonda *tooro*,› --
Baa woodin yaŋ mo ga kaŋ.
I si ye ka tun koyne, hal abada.»

Kaseetiyaŋ kokoranta

9 Ay di Rabbi go ga kay sargay feema jarga.
Kal a ne:

«Ma bonjarey boŋey kar, hala kutijey ma jijiri.
M'i bagu-bagu i ma kaŋ borey kulu boŋey boŋ.
Ay g'i boro jarey kaŋ cindi mo halaci nda takuba.
I ra zuruko fo si no kaŋ ga yana,
Boro kaŋ ga koma mo si no.
2Baa i ga fansi ka koy Alaahara,
Kulu nda yaadin ay kamba day g'i sambu noodin.
Baa i ga kaaru hala Beene,
Noodin mo ay ga ye ka kand'ey ganda.
3Baa day i tugu Karmel tondo yolla gaa,
Kulu nda yaadin ay g'i ceeci-ceeci
k'i kaa taray a ra.
Baa i goono ga tugu ay se teeko daba gaa,
Hala noodin mo ay ga gondi lordi ka ne a m'i nama.
4Baa i ibarey g'i candi ka kond'ey ka daŋ tamtaray ra,
Noodin mo ay ga takuba lordi ka ne a m'i wi.
Ay ga mo sinji i gaa da hasaraw miila,
Kaŋ manti gomni wane bo.
5Zama Rabbi Kundeykoyo,
Nga no ga ti bora kaŋ ga laabo ham hal a ma zinji.
A ra gorokoy kulu mo ga hẽ.
Laabo kulu ga tun sanda isa beero cine,
A ma ye ka kani sanda Misira isa cine.
6Rabbi no ka nga nangora cina beena ra,
A ga beene daabirjo siirandi ndunnya boŋ.
Nga no, bora kaŋ ga teeku harey ce
k'i gusam laabo batama boŋ:
Rabbi no ga ti a maa.
7Rabbi ne: Ya araŋ, Israyla izey,
Manti sanda Etiyopiyancey cine no araŋ ga hima ay se?
Manti ay no ka kande Israyla izey,
Ka fun d'ey Misira laabu?
Ay kande Filistancey mo, i ma fun Kaftor,
Da Suriyancey mo, i ma fun Cir?
8Guna, Rabbi, Koy Beero moy go mayray zunubikoono din boŋ,
Ay g'a halaci mo k'a kaa ndunnya fando boŋ.
Day, ay si Yakuba kunda halaci murkutuk.»
Yaadin no Rabbi ci.
9«Zama guna, ay ga lordi ka ne i ma
Israyla kunda hagay ndunnya dumey kulu game ra,
Sanda mate kaŋ cine i ga ntaasu hagay fandu boŋ.
Kulu nda yaadin baa gure folloŋ si kaŋ ganda ka daray.
10Ay borey ra zunubikooney kulu,
I g'i wi da takuba, ngey kaŋ yaŋ ga ne:

‹Masiiba si du iri, a si kaa iri gaa mo.›

Faaba alkawlo

11Zaari woodin ra binde ay ga Dawda bukka
kaŋ kaŋ din tunandi, ay m'a kortimi-kortimey hanse.
Ay m'a kurmey tunandi, ay m'a cina,
Sanda waato jirbey ra cine,
12Zama i ma Edom laabu cindo ŋwa,
Da dumi cindey kulu kaŋ i g'i ce d'ay maa,»
Yaadin no Rabbi ci, nga kaŋ ga woodin te.
13Rabbi ne: «Guna mo, jirbiyaŋ goono ga kaa
kaŋ bata karkoy ga to wiikoy,
Reyzin* taamuko ga to dumi dumakwa,
Tondi kuukey ga reyzin hari kaano bambari,
Tudey kulu gaa mo a ga dooru.
14Ay mo ga ye ka kand'ay borey Israyla
ka fun d'ey tamtaray ra.
I ga kwaarey kaŋ te kurmu cina ka goro i ra.
I ga reyzin kaliyaŋ tilam, i m'i izey haro haŋ mo.
I ga tuur'ize kaliyaŋ te mo k'i nafa ŋwa.
15Ay mo g'i tilam ngey laabo ra.
I si ye k'i dagu ka kaa koyne
i laabo kaŋ ay n'i no din ra.»
Yaadin no Rabbi ni Irikoyo ci.

OBADIYA

1 Obadiya bangando neeya:

Rabbi, Koy Beero sanno neeya Edom boŋ:

Iri du baaru Rabbi do,
I na diya donton dumi cindey game ra a ma ne:
«Kaa, iri ma tun ka koy ka kay a se da wongu.»

2«Guna, ay ga ni ciya ikayna fo dumi cindey game ra,
I ga donda nin gumo.
3Ni bina boŋbeera no ka ni fafagu,
Ya nin kaŋ goono ga goro tondey kortimey ra,
Nin kaŋ ni nangora go hala beene tondey boŋ,
Nin kaŋ goono ga ne ni bina ra:
‹May no g'ay zumandi?›
4Baa day ni ga ziji beene sanda zeeban cine,
Baa ni fito go handariyayzey game ra ga sinji,
Baa noodin kal ay ma ye ka ni zumandi ganda.»
Yaadin no Rabbi ci.

5«Doŋ d'i ne zayyaŋ wala cin ra komkoyaŋ no
ka kaa ni do,
(kaari nin, ni halaci!)
Manti haŋ kaŋ ga wasa i se no i ga zay?
Da reyzin* kosukoyaŋ kaa ni do,
Manti i ga fay da reyzin izeyaŋ kaŋ borey ga koobu?
6Guna ka di fintalyaŋ kaŋ cine i ga te Isuwa se!
Guna ka di mate kaŋ cine
i g'a arzaka tugantey ceeci nd'a!
7Ni amaana borey kulu
ga ni gaaray ka koy hala hirro boŋ.
Borey kaŋ yaŋ nin d'ey goono ga baani goray te,
I ga ni fafagu, i ga te zaama ni boŋ mo.
Ni ŋwaari ŋwaakoy,
Ngey no goono ga hirrimiyaŋ daŋ ni cire,
Ni mana bay a gaa mo.

8Manti zaari woodin ra no
ay ga laakalkooney halaci Edom ra,
Da fahamantey mo Isuwa tondi kuuko ra?»
Yaadin no Rabbi ci.
9«Ya Teman, ni yaarukomey ga gartu,
Hal i ma afo kulu tuusu ka kaa Isuwa tondi kuuko ra da wiyaŋ.
10Ni nya-izo Yakuba toonya kaŋ ni te a se din sabbay se,

Haawi ga ni daabu, i ga ni halaci mo hal abada.
11 Zaaro din kaŋ ni kay fayante kuray fo waani,
Zaaro din kaŋ yawey n'a arzaka ku,
Yawey furo a birni meyey ra mo,
I na kurne catu Urusalima boŋ,
Ni mo ciya sanda i boro fo cine.
12 Ni si hima ka bina kaani te
ni nya-izo boŋ a jirbey ra,
Danga a masiibey zaarey ra nooya.
Wala ni ma farhã Yahuda izey boŋ i halaciyaŋo zaaro ra,
Wala mo ni ma fooma sanni te i kankami zaaro ra.
13 Ma si furo ay borey birni meyey ra i balaaw zaaro hane.
Oho, ma si i masiiba gomdo i balaaw zaaro ra,
Ma si ni kambe dake mo
i arzakey gaa i balaaw zaaro ra.
14 Ma si kay mo fondo fayyaŋ boŋ hala
ni m'a wane fooyaŋ kaŋ goono ga yana kosaray.
Borey kaŋ yaŋ cindi mo,
Ni ma si i nooyandi gurzugay zaari ra.

15 Zama Rabbi zaaro maan, kaŋ ga kaa dumey cindey gaa.
Sanda mate kaŋ cine ni te,
Yaadin cine no i ga te ni mo se.
Ni te-goyey ga ye ka kaŋ ni boŋ.
16 Zama sanda mate kaŋ cine
araŋ haŋ ay tondi hananta boŋ,
Yaadin cine no dumi cindey kulu ga haŋ, duumi.
Oho, i ga haŋ, i ma gon,
Edom ma ciya danga day a mana te ce fo.
17 Amma Sihiyona tondo ra
i ga boro fooyaŋ gar kaŋ ga yana.
A ga ciya hanante,
Yakuba kunda mo ga nga mayray haro ŋwa.
18 Saaya din ra Yakuba kunda ga ciya danji,
Yusufu kunda mo ga ciya danji beele.
Isuwa kunda mo ga hima sanda buunu cine,
Kaŋ danji ga ŋwa i game ra,
A m'i ŋwa ka ban.
Boro kulu si cindi Isuwa kunda ra,
Zama Rabbi no ka woodin ci.

19 Negeb* borey binde ga Isuwa tondo mayray ŋwa,
Safela* borey mo ma Filistancey ŋwa.
I ga Ifraymu laabu toorimo ŋwa, da Samariya wano mo,

Benyamin mo ga Jileyad mayra ŋwa.
20Israyla* izey marga kaŋ koy tamtaray
ga Kanaanancey ŋwa hala Zarefat,
Urusalima waney mo kaŋ koy tamtaray,
Ngey kaŋ yaŋ go Sefarad ra,
I ga Negeb birney ŋwa.
21Faabakoyaŋ ga kaaru Sihiyona tondo boŋ
zama ngey ma Isuwa tondo ciiti.
Mayra mo ga ye ka ciya Rabbi wane.

YONANA

Yonana zuru Irikoy se

1 Rabbi sanno kaa Amittay izo Yonana do, ka ne: **2**«Tun ka koy gallu beero
do kaŋ se i ga ne Ninawiya. Ma ni jinda sambu ka kaseeti a gaa, zama a
laalayaŋo ziji ka kaa hal ay jine.»

3Amma Yonana tun, ga ba nga ma zuru Rabbi se ka koy Tarsis ka tugu. A
zulli ka do Yaffa ka hi fo gar kaŋ ga koy Tarsis. A binde na nga nooro bana ka
furo hiyo ra zama nga ma koy i banda Tarsis. A goono ga zuru Rabbi se.

4Amma Rabbi na hari haw bambata tunandi teeko ra. Beene hirriyaŋ
bambata mo tun ka kaa teeko boŋ, hala hiyo goono ga ba ka kortu. **5**Waato din
binde hi goy-izey humburu, i afo kulu na nga tooro ce. I na hiyo ra jinayey
jindaw teeko ra zama i ma tiŋa zabu.

Amma Yonana jin ka zumbu hiyo ra haray nangu fo ganda ka jirbi noodin da
jirbi tiŋo. **6**Kala hiyo dabarikwa kaa a do ka ne a se: «He! Ifo no woone, nin kaŋ go
ga jirbi? Ma tun ka ni Irikoyo ce. Hambara Irikoy ga fongu iri gaa, iri ma si halaci.»

7Kal i ra afo kulu ne nga cala se: «Wa kaa iri ma goŋ te, hal iri ma du ka bay
boro kaŋ no ka masiiba wo candi ka kande iri boŋ.» I binde na goŋo te, kala
goŋo na Yonana di.

8Waato din gaa i ne a se: «Iri ga ni ŋwaaray, ma ci iri se, may sabbay se no i
na masiiba wo candi ka kande iri boŋ. Ifo ga ti ni goy? wala mo man no ni fun?
Ni ya laabu fo boro no? Ni ya dumi fo dumi no?»

9A ne i se: «Ay ya Ibraniyance no, ay ga humburu Rabbi Irikoy mo, beene
wano, nga kaŋ na teeko da laabo te.»

10Kaŋ i maa woodin borey din humburu gumo ka ne a se: «Ifo no ni te wo?»
(zama i bay kaŋ a zuru no Rabbi se, zama a jin ka ci i se.)

11Waato din gaa no i ne a se: «To, ifo no iri ga te ni se, zama teeko ma
kani?» Zama teeko go ga follo ka tonton ka koy jina.

12Kal a ne i se: «W'ay sambu ka jindaw teeko ra. Yaadin gaa no teeko ga te
araŋ se daama ka kani. Zama ay bay kaŋ ay sabbay se no hari haw bambata
woone wo du araŋ.»

13Kulu nda yaadin, borey soobay ka hiyo fun da anniya, zama ngey ma to
jabo gaa, amma i gaze. Zama teeko soobay ka tonton ka koy jina nda follay, a
goono ga tangam d'ey. **14**Woodin sabbay se no i hẽ Rabbi gaa ka ne: «Iri ga ni
ŋwaaray no! Ya Rabbi, iri ga ni ŋwaaray! Ma si naŋ iri ma halaci boro wo
fundo sabbay se. Ma si boro wo alhakko candi mo ka kande iri boŋ, iri kaŋ
sinda taali, zama nin, ya Rabbi, haŋ kaŋ ga kaan ni se no ni ga te.» **15**I binde na
Yonana sambu ka jindaw teeko ra, teeko mo na nga folla naŋ. **16**Saaya din
binde borey din humburu Rabbi gumo. I na sargay fo salle Rabbi se ka ye ka
sartiyaŋ sambu.

Yonana go hamisa beero gunda ra

2 Rabbi mo na teeku ham beeri fo soola kaŋ ga Yonana gon. Yonana goro
mo teeku hamo gunda ra cin hinza da zaari hinza.

2Gaa no Yonana na adduwa te ka Rabbi nga Irikoyo ŋwaaray, noodin teeku
hamo gunda ra. 3A ne:

«A tu ay se mo.
Alaahara gunda ra no ay na ceyaŋo te,
Ni maa ay jinda mo.
4Zama ni n'ay catu guusu kuuko ra,
Teeko bindo ra no.
Hari boobo go g'ay windi.
Ni hari ciciriyaŋ da hari bonday beerey
kulu gana ay boŋ.
5Ay mo ne: Ni n'ay kamba banda.
Kulu nda yaadin ay ga ye ka ni
fu hananta do haray guna.
6Harey n'ay windi, hal ay fundo gaa.
Hari guusuyaŋo go g'ay windi,
Subuyaŋ go ga didiji ay boŋo gaa.
7Ay miri kal ay koy ka to tondi kuukey tiksey gaa.
Ndunnya nda nga kanjarey kulu go ay boŋ hal abada.
Kulu nda yaadin, ya Rabbi ay Irikoyo,
Ni n'ay fundo soolam ka kaa guuso ra.

8Waati kaŋ ay fundo ga yangala ay ra,
Ay ga fongu Rabbi gaa.
Ay adduwa mo furo ni do ni fu hananta ra.

9Ngey kaŋ ga de tooru yaamey gaa
na amaana ŋwaari te no.
10Amma ay wo, saabuyaŋ jinde no ay ga
sargay te d'a ni se.
Haŋ kaŋ ay na sarti sambu ni se d'a mo, ay g'a bana.
Faaba ya Rabbi wane no!»

11Kala Rabbi salaŋ teeku hamo se. Nga mo na Yonana yeeri jabo gaa.

Yonana waazo kaŋ a te Ninawiya kwaara ra

3 Kala Rabbi sanno kaa Yonana do sorro hinkanta ka ne: 2«Tun ka koy
Ninawiya kwaara, gallu beero din do. Ma waazu a se haŋ kaŋ ay na ni
lordi nd'a.»
3Yonana binde tun ka koy Ninawiya Rabbi sanno boŋ. Ninawiya wo mo,
gallu bambata no gumo, zaari hinza diraw wane. 4Yonana mo sintin ka furo
gallo ra zaari fo diraw. A na nga jinda tunandi mo ka ne: «Jirbi waytaaci no ka
cindi hal i ga Ninawiya tuusu!» 5Ninawiya borey mo na Irikoy cimandi, i na
mehaw fe ka bufu zaara haw, za ibeerey ka koy ikayney gaa.

6Baaro koy hala Ninawiya bonkoono do. Nga mo tun nga koytaray karga boŋ ka nga alkuba kaa nga gaa, ka bufu zaara daŋ ka daabu nga gaa. A koy ka goro boosu ra. 7A ne mo i ma fe Ninawiya ra ka baaro say nangu kulu bonkoono d'a koy izey lordo boŋ, ka ne:

> «Boro wala alman, haw kuru, wala feeji kuru, i ma si hay kulu taba. I ma si koy kuru, i ma si hari haŋ mo, 8amma i ma daabu nda bufu zaarayaŋ, boro hala nda alman. I ma ngey jindey tunandi Irikoy gaa da anniya. Oho, i afo kulu ma bare ka nga fondo laala da toonye kaŋ go i kambey ra naŋ. 9Zama may no ga bay hala Irikoy ga bare ka ba ye koyne, a ma fay da nga futay korna, iri ma si halaci mo?»

10Irikoy di i goyey mo, mate kaŋ cine i bare ka fay da ngey fondo laaley. Irikoy suuru mo ka fay da masiiba kaŋ a ne nga ga te i se. A man'a te mo.

Yonana futu Irikoy se

4 Amma woodin mana kaan Yonana se baa kayna, hal a te bine. 2A na adduwa te ka Rabbi ŋwaaray ka ne: «Ya Rabbi, ay ga ni ŋwaaray, manti haya kaŋ ay ci za ay go yongo ay laabo ra, nga neeya? Woodin se no ay tun da cahãyaŋ ka ne ay ma zuru ka koy Tarsis, zama ay bay kaŋ ni ya Irikoy bine-baani-koy no, toonante nda suuji, kaŋ ga munye bine tunyaŋ gaa, gomni yulwante koy mo no. Ni ga ba ye mo ka fay da masiiba. 3Sohõ binde, ya Rabbi, kala ni m'ay fundo ta ay gaa, ay ga ni ŋwaaray no, zama ay ma bu bisa ay ma funa.»

4Rabbi ne: «Ni boori no kaŋ ni goono ga futu wo?»

5Yonana binde fatta gallo ra ka goro gallo se wayna funay haray. A na bukka cina nga boŋ se noodin ka goro bukka biyo ra, hala nga ma di haŋ kaŋ ga te gallo din gaa. 6Kala Rabbi Irikoy na tanda nya fo soola, ka naŋ tanda nyaŋo ma yandi kal a na Yonana daabu, zama a ma te a boŋo se bi kaŋ ga Yonana faaba nga taabo ra. Yonana farhã gumo tanda nyaŋo din sabbay se. 7Amma a suba, kaŋ mo bo, Irikoy na nooni fo soola. Noono mo na tanda ŋwa kal a lakaw. 8A ciya mo, waato kaŋ wayna fun, kala Rabbi na wayna funay haw fo kaŋ ga koroŋ soola. Wayna mo na Yonana boŋo kar, kal a yangala. A ŋwaaray mo nga boŋ se nga ma bu, ka ne: «Ay ma bu bisa ay ma funa.»

9Irikoy mo ne Yonana se: «Ni boori nooya kaŋ ni te bine tanda nyaŋo wo sabbay se?»

Yonana ne: «A boori kaŋ ay te bine, hala buuyaŋ gaa!»

10Rabbi ne a se: «Tanda nyaŋo bakaraw na ni di, nga kaŋ ni mana taabi a se, ni mana naŋ mo a ma beeri. Jirbi folloŋ no a fun, jirbi folloŋ mo no a halaci. 11Day, ay wo binde, Ninawiya bakaraw s'ay di no? Gallu bambata no kaŋ boro kaŋ go a ra ga bisa boro zambar zangu nda waranka kaŋ si hin ka ngey kambe wow da ngey kambe ŋwaari fayanka. Alman boobo mo go no.»

MIKA

1 Rabbi sanno kaŋ kaa Mika Morsati bora do, Yahuda bonkooney Yotam da
Ahaz da Hezeciya jirbey ra, haŋ kaŋ a di Samariya da Urusalima* boŋ
neeya:

2Ya araŋ dumey kulu, wa maa.
Ya ndunnya da haŋ kaŋ go a ra kulu, wa hanga jeeri.
Rabbi, Koy Beero ma ciya seeda araŋ kulu boŋ,
Nga kaŋ ga ti Koy Beero
kaŋ go nga sududuyaŋ fu hananta ra.

Ciiti kaŋ ga kaa Samariya da Urusalima boŋ

3Zama Rabbi ga fatta nga nango ra,
A ga zumbu ka ndunnya nangu beeraykoyey taamu.
4Tondi beerey ga manne a cire,
Hari zuru goorey mo ga kortu bindi,
Sanda yu fanta kaŋ go danji gande,
Sanda hari kaŋ i dooru
kaŋ ga gunguray ka do ganda.
5Yakuba taalo da Israyla* dumo
zunubey sabbay se no i ga woodin kulu te.
Ifo no ga ti Yakuba taalo? manti Samariya no?
Yahuda tudey boŋ sududuyaŋ nangey wo binde?
Manti Urusalima no?

6Woodin sabbay se no
ay ga Samariya ciya sanda kwaara zeeno gusam,
Sanda reyzin* tilamyaŋ kali cine.
Ay g'a tondey gunguray gooro ra,
Ay m'a tiksa mo fisi ka kaa taray.
7I g'a jabuyaŋ himandey kulu bagu-bagu,
I g'a sufuray kulu ton da danji mo.
Ay g'a toorey kulu ciya kurmuyaŋ,
Zama kaaruwataray banandi ra no
a na i kulu margu-margu.
I ga ye ka ciya kaaruwataray banandi mo.

8Woodin se no ay ga hẽ ka baray,
Ay ma dira gaa-koonu, bankaaray si.
Ay ma hẽ sanda zoŋo cine,
Ay ma duray sanda taatagay cine.
9Zama a marayyaŋey si yay,
Zama a kaa hala Yahuda.
A koy mo kal ay borey kwaara meyo gaa,
Sanda Urusalima nooya.

10 I ma s'a baaru dede Gat ra,
I ma si hẽ, baa kayna.
Bayt-Lafra ra ni ma bimbilko kusa ra.
11 Ya nin Safir gorokwa, ma koy ni koyyaŋ
gaa-koonu nda haawi ra.
Zaanan gorokwa mana fatta bo.
Bayt-Ezel hẽeno ga nga deyaŋ haro hibandi
ka kaa araŋ gaa.
12 Marot gorokwa goono ga karhã da ihanno batuyaŋ,
Zama masiiba zumbu ka fun Rabbi do.
A koy mo hala Urusalima meyo gaa.
13 Ya nin Lacis gorokwa,
Ma wongu torko haw bari kaŋ ga zuru gaa.
Nga no ga ti zunubi sabaabu sintina Sihiyona se,
Zama ni ra no i na Israyla taaley gar.
14 Woodin se no ni ga sallamayaŋ
nooyaŋ no Moreset-Gat se,
Akzib windey ga ciya halliyaŋ hari mo
Israyla bonkooney se.
15 Ya nin Maresa gorokwa,
Hala hõ ay ga kande ni gaa boro kaŋ ga ni ŋwa.
Israyla darza ga kaa kal a ma to hala Adullam.
16 Ma ni boŋo koosu ka windi,
Ma cabu ni ize kwaasey sabbay se.
Ma ni boŋo te tali sanda gaadogo cine,
Zama i ga fun ni do ka koy tamtaray ra.

Ciiti kaŋ ga kaa taali-teerey boŋ

2 Kaari ngey kaŋ ga zamba dabarey kunsum,
I ga laala soola mo ngey daarey boŋ.
Da susuba to mo, i g'a te,
Zama a go i kambey hino ra.
2 I ga fariyaŋ bini, i g'i kom,
Da windiyaŋ mo, hal i m'i ta.
I ga boro nda nga windo kom,
Oho, hala boro nda nga tubo.

3 Woodin yaŋ sabbay se no, yaa no Rabbi ci:
A go, ay mo, ay ga masiiba soola almayaalo wo boŋ.
Araŋ si hin mo k'araŋ boŋ kaa tibi.
Araŋ si du ka dira ka boŋ jare beene koyne,
Za kaŋ zamana woone ga ciya ilaalo.
4 Zaari woodin ra i ga misa te araŋ boŋ.
I ma hẽ da hẽeni kaŋ ga bakarandi, i ma ne:

«Iri halaci parkatak!»
A n'ay borey baa barmay,
Guna mate kaŋ a n'a sambu nd'a ay do.
A n'iri farey wo fay ka zaban turantey se.

5Woodin se no ni ga jaŋ boro kaŋ ga korfo
candi nga baa neesiyaŋ sabbay se Rabbi jama ra.

6I go ga ne: «Wa fay da annabitaray woodin dumi.
Wa si annabitaray sanni woodin yaŋ dumi te,
Boro kulu si iri kaynandi ya-cine.»
7Ya nin, Yakuba kunda, i go ga woone ci, wala?
Rabbi Biya to nga suuro me no?
A goyo nooya, wala?

Wala ay sanney mana te nafa fo no
boro kaŋ goono ga dira cimi ra se?
8Amma jirbey wo ay borey tun sanda day ibareyaŋ.
Borey kaŋ go ga bisa baani samay,
Ngey kaŋ go ga fun wongu do.
Araŋ ga kwaay beeri kaa i kwaay-ize boŋ.
9Araŋ n'ay jama wayborey
jindaw ka kaa ngey windi kaaney ra.
Araŋ goono g'ay darza kom i ize kayney gaa hal abada.
10Wa tun ka dira ne,
Zama neewo manti araŋ fulanzamyaŋ do no bo.
Hananyaŋ-jaŋay kaŋ ga halacandi sabbay se no,
Halaciyaŋ korno ga te.
11Hala day tangarikom na nga tangari dumbu ka ne:
«Ay ga duvan* da baji yulwa annabitaray te ni se»
to, bora din no ga ti dumo wo se annabi*.

12Daahir, kal ay m'araŋ kulu margu,
Ya nin Yakuba.
Daahir ay ga Israyla dumo kaŋ cindi margu.
Ay g'i margu care ra sanda kali ra feejiyaŋ,
Sanda kuru kaŋ go nga kuray nango bindo ra.
Kosongu beeri ga te jama marga baayaŋ sabbay se.
13Kurukwa ga kali meyo bagu ka fatta i jine,
Almaney ga kali meyo bagu ka tonton,
i ga fatta a ra mo.
I koyo ga bisa ka furo i jine,
Rabbi no ga ti i boŋo.

Israyla jine borey taalo

3 Kal ay ne:

«Ay g'araŋ ŋwaaray no, wa maa,
Ya araŋ, Yakuba jine borey,
Ya araŋ, Israyla kunda maykoy.
Manti araŋ no ga hima ka cimi ciiti bay bo?
2Araŋ kaŋ go ga wangu ihanno ka ba ilaalo,
Araŋ kaŋ go g'i gaa-kuuro foobu ka kaa i gaa,
K'i hamo mo kaa i biriyey gaa.
3Araŋ kaŋ g'ay borey ham ŋwa,
Araŋ kaŋ go g'i gaa-kuuro fooru ka kaa i gaa,
Araŋ kaŋ go g'i biriyey ceeri-ceeri.
Oho, araŋ goono g'i dumbu-dumbu,
Danga day kusu ra daŋyaŋ se,
Sanda ham kaŋ go hinayaŋ kusu ra.
4Saaya din no jine borey ga jinde tunandi Rabbi gaa,
Amma a si tu i se.
Oho, alwaati din a ga nga moyduma tugu i se
zama i na zunubi te ngey goyey ra.»

5Annabey kaŋ n'ay borey kambandi,
D'i du haŋ kaŋ ga kaama nda ngey hinjey,
I ga jinde sambu ka ne: «Baani!»
Amma boro kulu kaŋ mana i no ngey me ŋwaaro,
Kal i ma wongu soola a se.
Yaadin no Rabbi ci i boŋ.
6Woodin sabbay se no cin ga to araŋ gaa,
Araŋ si du bangandiyaŋ koyne.
A ga ciya kubay araŋ se, hal araŋ si di gunayaŋ ra.
Wayna ga kaŋ annabey gaa,
Zaari mo ga ciya ibi tik! i se.
7Bangandi duukoy, haawi g'i di.
Gunakoy mo, i boŋ ga haw.
Oho, i kulu ga ngey meyey daabu,
Zama tuyaŋ si no kaŋ ga fun Irikoy do.

8Amma ay wo, Rabbi Biya do ay go toonante da hina,
Da ciiti, da gaabi mo, kaŋ ga naŋ ay ma Yakuba
murteyaŋo cabe a se,
Ya Israyla zunubo mo cab'a se.
9Sohõ ay g'araŋ ŋwaaray, wa maa woone,
Ya araŋ, Yakuba kunda jine borey,

Ya araŋ, Israyla kunda maykoy,
Araŋ kaŋ ga cimi ciiti fanta,
Araŋ kaŋ ga hay kulu kaŋ ga kay siirandi.
10 Araŋ kaŋ goono ga Sihiyona cina nda kuri,
Urusalima mo da taali beeri.
11 A arkusey goono ga ciiti te me-daabu tayaŋ sabbay se,
A alfagey ga dondonandi sufuray nooru se,
A annabey mo ga gunayaŋ te nooru sabbay se.
Kulu nda yaadin kal i ma jeeri Rabbi gaa, i ma ne:
«Manti Rabbi go iri game ra bo?
Masiiba kulu si du iri!»
12 Woodin se no, sanda araŋ goyey sabbay se nooya,
I ga Sihiyona far sanda fari bata guyaŋ cine,
Urusalima mo ga ciya kurmu sanda laabu guyaŋ cine.
Rabbi windo tondo mo ga hima
tuuri zugey ra tudey boŋ sududuyaŋ nangu cine.

Faaba alkawlo

4 Amma jirbey bananta ra
Rabbi windo tondo ga sinji tondi yolley gaa.
A ga ku da tudey,
Ndunnya dumey mo ga ziji ga koy a do.
2 Dumi boobo ga kaa, i ma ne:
«Wa kaa, iri ma kaaru ka koy Rabbi tondo do,
Iri ma koy Yakuba Irikoyo windo do,
Zama a m'iri dondonandi nga fonda,
Iri mo ma dira a fondayzey ra.»
Zama Sihiyona ra no asariya* ga fatta,
Rabbi sanno mo ga fun Urusalima ra.
3 A ga ciiti te kunda boobo game ra,
A ga fay mo dumi cindi gaabikooney
kaŋ ga mooru game ra.
Hal i ma ngey takubey dan ka te farmi jinayyaŋ,
I yaajey mo, i m'i te koomayaŋ.
Dumi fo si ye ka takuba foobu dumi fo gaa koyne,
I si ye ka wongu dondon koyne hal abada.
4 Amma boro kulu ga goro nga reyzin* nya
da nga jeejay* nya cire.
Boro kulu s'i humburandi koyne,
Zama Rabbi Kundeykoyo meyo no ka woodin ci.
5 Baa day kaŋ borey kunda kulu ga ngey toorey maa gana,
Kulu nda yaadin iri wo,
Iri ga Rabbi iri Irikoyo maa gana hal abada abadin.

6 Rabbi ne: Zaari woodin ra,

Ay ga borey kaŋ yaŋ ga simbar margu,
Ay ma borey kaŋ yaŋ i gaaray margu,
Da borey kaŋ yaŋ ay taabandi mo.
7 Simbarkoy mo, ay g'i ciya borey kaŋ yaŋ ga cindi.
Borey kaŋ yaŋ i n'i gaaray nangu mooro mo,
Ay m'i ciya dumi gaabikooni.
Rabbi mo no g'i may Sihiyona tondo ra
ne ka koy jina hal abada.
8 Ya nin, cinari kuuko, kuro wane,
Kaŋ ga ti Sihiyona ize wayo tudo, ni do no a ga kaa.
Oho, waato zamaney mayra ga kaa,
Kaŋ ga ti Urusalima ize wayo mayra.

9 Sohõ binde, ifo se no ni go ga jinde tunandi?
Bonkooni si no ni ra no?
Wala, ni saawarekwa bu no, hala bimbilkoyaŋ na ni di
sanda wayboro kaŋ go hay-zaŋay ra?
10 Ya nin Sihiyona ize wayo,
Kala ni ma di azaaba ka hay-zaŋay taabi te,
Sanda wayboro kaŋ go ga hay-zaŋay.
Zama sohõ no ni ga fatta birno ra,
Ni ga goro saajo ra,
Ni ga koy hala Babila.
Waato din gaa no ay ga ni soolam ka kaa noodin.
Noodin no Rabbi ga ni fansa*
ka ni kaa ni ibarey kambe ra.

11 Sohõ binde dumi boobo margu ni gaa,
Ngey kaŋ ga ne: «A ma ciya ziibante!
iri moy ma di iri muraado feeriyaŋ Sihiyona boŋ!»
12 Amma i mana Rabbi miiley bay.
I mana faham da haŋ kaŋ ci a miila mo
zama a n'i margu sanda karayaŋ gangani bokoyaŋ.

13 Ya nin Sihiyona ize wayo,
Ma tun ka koy ka kara.
Zama ay ga ni hillo din ciya guuru-bi,
Ni ce camsey mo, ya n'i te guuru-say wane yaŋ.
Ni ga dumi cindi boobo bagu-bagu.

I zamba riiba mo, ni g'a fay waani Rabbi se,
I arzaka mo ndunnya kulu Koyo se.

14 Ya nin sata kayna, sohõ ma margu,
I na wongu marga sinji iri se k'iri windi.
I ga Israyla ciitikwa kar-kar da goobu a garba gaa.

Almasihu kaayaŋ alkawlo

5 Amma nin wo, Baytlahami Efrata,
Baa kaŋ ni ya ikayna no Yahuda kwaarey game ra,
Ni ra no boro fo ga fatta ay se,
Kaŋ ga ciya mayraykoy Israyla ra,
Kaŋ a kaajo, za doŋ zamaney ra no a go no,
Za doŋ-doŋ kaŋ sinda me.

2 Woodin se no a g'i nooyandi,
Hala waato kaŋ waybora kaŋ go hay-zaŋay ra ma ize hay.
Waato din gaa no a nya-izey kaŋ cindi
ga ye ka kaa Israyla izey do.

3 Nga mo ga kay ka nga kuro kuru Rabbi hino ra,
Rabbi a Irikoyo maa darzanta ra nooya.
I ga tondo mo, zama sohõ a ga ciya
beeraykoy hala ndunnya kulu me.
4 Bora din mo ga ciya iri laakal kana.

Waati kaŋ Assiriya bora ga furo iri laabo ra,
Hal a taamu mo iri faadey ra,
Waati din gaa no iri mo ga hawji iyye
da jine boro ahakku tunandi a gaa.
5 I ga Assiriya laabo halaci nda takuba,
Nimrudu laabo mo ga halaci a hirro gaa.
A g'iri faaba mo Assiriya bora kambe ra,
Waati kaŋ a ga kaa iri laabo gaa,
Saaya kaŋ cine a ga taamu iri hirro gaa.

6 Yakuba wane cindo mo ga goro dumi boobo game ra
sanda harandaŋ kaŋ fun Rabbi do,
Sanda mate kaŋ cine beene hari ga kaŋ subu boŋ,
Kaŋ si boro batu, a si Adam-izey hangan mo.
7 Yakuba wane cindo mo ga goro dumi cindey game ra,
Kunda boobo game ra nooya,
Sanda muusu beeri go ganji hamey game ra,
Da muus'ize feeji kuruyaŋ game ra.
Nga mo, d'a ga bisa, kal a ma taamu-taamu,
Kal a ma tooru-tooru, faabako kulu si no mo.
8 Ni ga ni kamba zinji ni ibarey boŋ,

Ni ga borey kaŋ yaŋ wongu nin kulu mo ban.

9 Rabbi ne: Zaaro din ra,
Ay ga ni bariyey ban ni bindo ra,
Ay ma ni torkey mo halaci.
10 Ay ga ni laabo birney halaci,
Ay ma ni wongu fuwey kulu zeeri mo.
11 Ya ziimataray ban ka kaa ni kambe ra,
Gunako mo si cindi ni do.
12 Ay ga tooru jabantey ban,
Da ni cinari kuukey ni bindo ra,
Hala ni ma si ye ka sududu ni kambe goyey se koyne.
13 Ay ga ni wayboro himandi bundu toorey
dagu ka kaa ni bindo ra,
Ay ga ni kwaarey halaci mo.
14 Dukuri nda futay ra ay ga alhakku bana dumi cindey gaa
kaŋ yaŋ mana hanga jeeri ay se.

Rabbi go ga Israyla taaley kaa taray

6 Wa maa sohõ haŋ kaŋ Rabbi ci, a ne:

«Tun ka kande ni sabaabey tondi kuukey jine,
Tudey mo ma maa ni jinde.»
2 Ya araŋ tondi kuukey, d'araŋ mo,
Ndunnya dabey kaŋ ga duumi,
Wa maa Rabbi sanno kaŋ ga Israyla taaley ci.
Zama Rabbi gonda ciiti saani nga nda nga jama game ra,
A ga kande ciiti mo Israyla boŋ.

3 Ya araŋ ay borey, ifo no ay te araŋ se?
Ifo mo no ay n'araŋ fargandi nd'a?
Wa tu ay se.
4 Zama daahir ay no ka araŋ kaa Misira laabo ra.
Ay n'araŋ fansa ka kaa tamtaray windo ra,
Ay na Musa nda Haruna nda Maryama donton mo araŋ jine.
5 Ya araŋ ay borey, wa fongu sohõ haŋ kaŋ no
Mowab bonkoono Balak saaware,
Da haŋ kaŋ Balaam* Peyor izo tu d'a a se mo.
Wa fongu koyne *nd'araŋ dirawo* za Sittim ka koy Jilgal,
Zama araŋ ma Rabbi goy adilantey bay.

6 Ifo no ay ga kande Rabbi jine,
ka sududu nd'a Irikoy kaŋ go beene jine?
Ay ga kaa a do da sargayyaŋ* kaŋ i ga ton,

Wala da handayzeyaŋ kaŋ to jiiri fo?
7 Rabbi ga maa feeji zambar-zambarey kaani no?
Wala ji gooru hala zambar way?
Ay m'ay hay-jina no ay murteyaŋo sabbay se,
Wala ay banda mo ay fundo zunubey sabbay se?
8 Amma, ya nin Adam-ize, a na ni cabe haŋ kaŋ ga boori.
Ifo no Rabbi ga ceeci ni gaa,
Da manti cimi goy teeyaŋ, da baakasinay suuji cabeyaŋ,
Da ni ma dira ni Irikoyo banda boŋ kaynandiyaŋ ra?

Rabbi deeni zamba nda toonye sabbay se

9 Rabbi jinda goono ga birno ce.
Laakal hanno hari mo no boro se a ma humburu ni maa.
Wa maa goobo, da nga mo kaŋ n'a daŋ se.
10 Hala hõ laala arzaka ga cindi boro laalo windi ra,
Da zamba neesiji kaŋ i g'a fanta, wala?
11 Ay ma tangari tiŋay neesiji hanandi no?
Ya halliyaŋ neesiyaŋ tondey mo hanandi, wala?
12 Zama kwaara arzakantey kulu go ga to da toonye,
A gorokoy mo ciya tangarikomyaŋ.
I deeney mo gonda halliyaŋ i meyey ra.
13 Woodin se no ay mo ga ni gurzugandi.
Ay ga ni halaci ni zunubey sabbay se.
14 Ni ga ŋwa, amma ni si kungu,
Ni gunda ga ciya koonu, hay kulu si a ra.
Ni ga margu, amma a si hallasi,
Haŋ kaŋ ni ga jisi mo,
Ay g'a nooyandi takuba se.
15 Ni ga duma, amma ni si wi.
Ni ga zeytun* taamu,
Amma ni si ni boŋo tuusu nda jiyo.
Ni ga reyzin* izey taamu mo,
Amma ni si duvan* haŋ.
16 I goono ga Omri hin sanney
da Ahab dumo goyey kulu haggoy,
Araŋ goono g'i saawarey gana mo.
Woodin se no ay ga ni nooyandi halaciyaŋ se,
Ni gorokoy ma ciya cuusuyaŋ hari,
Araŋ g'ay jama wowi jare mo.

Israyla masiiba

7 Kaari ay! Zama ay ciya sanda boro kaŋ go ga
kaydiya nafa margu-margu,
Sanda reyzin* heemar nafa koobuko cine.

Reyzin* fafa si no koyne kaŋ i ga haŋ,
Jeejay boŋ-jina si no mo kaŋ ay bina ga laami.
2 Irikoy ganako ban laabo ra,
Adilante* si no borey game ra.
I goono ga lamba zama ngey ma kuri mun,
I afo kulu ga nga nya-izo hirri da taaru.
3 I kambey ga kaan laala teeyaŋ gaa.
Koy-ize ga me-daabu ceeci,
Alkaali mo go soolante nga m'a ta se.
Boro beeri goono ga zamba miila salaŋ.
Yaadin cine no i goono ga te me fo
ngey da care game ra.
4 I ra boro hanna kaŋ bisa i kulu din,
Nga da karji no ga saba.
Boro kaŋ bisa i kulu adilitara
jaase karji kali laalayaŋ.
Ni alhakko zaaro,
Zaari kaŋ ni batukoy ga kaa, a ga kaa.
Sohõ i kankamo to.
5 Wa si naanay gorokasin gaa,
Araŋ ma si de araŋ coro gaa mo.
Ma ni bumbo meyo haggoy ni ma si ci
waybora kaŋ ga kani ni gande ra din se.
6 Zama ize aru ga donda nga baaba,
Ize way mo ga ture nga nya gaa,
Ize aru wande ga ture nga anzuray waybora gaa.
Boro windi borey no ga ciya boro se ibarey.

7 Amma ay ya, Rabbi se no ay ga hangan.
Ay ga Irikoy ay Faabakwa batu,
Ay Irikoyo ga maa ay se mo.

Annabo go ga naanay Rabbi suujo gaa

8 Ya ay ibara, ma si farhã ay boŋ.
Baa ay kaŋ, ay ga ye ka tun koyne.
Baa ay goro kubay ra, Rabbi ga ciya ay se kaari.
9 Ay ga suuru nda Rabbi dukuro,
Zama ay na zunubi te a se,
Hal a ma kaa ka faasa ay se,
Ka cimi ciiti te ay se mo.
A g'ay fattandi kaari do haray,
Ay g'a adilitara guna mo.
10 Waato din gaa ay ibara ga di.
Waybora kaŋ ne ay se:

«Man no Rabbi ni Irikoyo go?»
A ga haaw mo.
Oho, ay ga mo daaru k'a guna,
Sahãadin i g'a taamu-taamu
sanda fonda ra potor-potor cine.

11Ni birni cinaro cinayaŋ zaaro ga kaa!
Zaari woodin ra i ga ni hirro sosorandi
ka kond'a nangu mooro.
12Zaari woodin ra i ga kaa ni do ka fun
Assiriya do haray da Misira birney do haray,
Za Misira gaa kal a ma koy Ufratis isa gaa,
Za teeku fo gaa kala teeku fa gaa koyne,
Za tondi kuuko gaa kala tondi kuuku fa gaa.
13Kulu nda yaadin laabo ga ciya kurmu
borey kaŋ goono ga goro a ra yaŋ din sabbay se,
I goyey banando sabbay se mo.

14Ma ni borey kuru nda ni kuray goobo.
Ni kuro kaŋ ni tubu,
Ngey kaŋ yaŋ goono ga goro nda faaji
saaji tuuri zugey ra Karmel bindo ra,
I ma kuru Basan da Jileyad ra
sanda waato jirbey cine.

15Ay ga dambara hariyaŋ cabe ni se,
Sanda jirbey kaŋ ni fun Misira laabo ra din cine.

16Dumi cindey ga di,
Haawi g'i di mo baa kaŋ i gonda hina.
I ga kambe daŋ ngey meyey gaa, i hangey mo ga lutu.
17I ga kusa loogu sanda gondi cine,
Sanda ganda fanakey cine,
I ga fatta ngey guusey ra nda jijiriyaŋ.
I ga kaa Rabbi iri Irikoyo do da humburkumay,
I ga humburu nin mo.
18May no ga ti Irikoy sanda ni cine,
Kaŋ ga zunubi yaafa,
Nga kaŋ na nga wane jama
kaŋ cindi yaŋ din murteyaŋo daabu?
A si nga futa gaay hal abada bo,
Zama a ga maa suuji kaani.
19A ga ye ka bare ka bakar iri se.
A g'iri taaley taamu nga cey cire,

Daahir ni g'i zunubey kulu furu teeku guusuyaŋey ra.
20Ni ga cimi toonandi Yakuba se,
Suuji mo Ibrahim se,
Haŋ kaŋ ni ze d'a iri kaayey se din
za doŋ zamaney ra.

NAHUM

1 Ninawiya boŋ deda neeya, Nahum Elkosi bora bangando tira:

Rabbi futu Ninawiya gaa

2Rabbi ya Irikoy cansekom no, a ga bana.
Rabbi ga bana, toonante no a go da futay.
Rabbi ga bana nga ibarey gaa,
A ga dukuri jisi nga ibarey se.
3Rabbi ga munye hal a bina ga tun.
Beeraykoy no hin ra,
A si taali-teerey naŋ mo alhakku si baa kayna.
Rabbi gonda nga fonda alma haw beeri da beene hari ra,
Burey mo a cey kusa no.
4A ga deeni teeko gaa, a ga naŋ mo a ma sundu,
A ga hari zuray goorey kulu koogandi mo.
Basan da Karmel kulu ga lakaw,
Liban booso mo ga lakaw.
5Tondi beerey ga jijiri a jine,
Tudey ga manne, laabo ga zinji a jine,
Oho, hala nda ndunnya nd'a ra gorokoy kulu.
6May no ga hin ka kay a dukuro jine?
May no ga hin a futay korna?
A ga nga futa gusam sanda danji cine,
A ga tondi daarey bagu-bagu mo.

7Rabbi ya gomnikoy no,
Tuguyaŋ do no taabi zaari ra,
A ga haggoy mo da borey kaŋ yaŋ goono ga de nga gaa.
8Amma a ga naŋ hari kaŋ ga baa
ma kwaara ban parkatak!
A ga nga ibarey ce kondo ŋwa k'i gaaray
ka daŋ kubay ra.

9Me-hawyaŋ kulu kaŋ dumi no araŋ ga te Rabbi se,
A g'a ban parkatak!
Taabi si tun sorro hinka bo!
10I ga bugu waati kulu danga borey kaŋ na baji haŋ,
Sanda mate kaŋ karji kambe ga koli-koli
care gaa waati kulu.
I g'i ŋwa parkatak, sanda buunu kogo cine.
11Ya *Ninawiya*, boro fo fatta ni do,
Kaŋ na laala me-hawyaŋ te Rabbi boŋ.
A goono ga zamba saaware te.
12Haŋ kaŋ Rabbi ci neeya:
«Baa i ga to da gaabi, i ga baa mo,

Kulu nda yaadin ay g'i pati ka kaa, i ga ban mo.
Ya Yahuda, baa kaŋ ay jin ka ni taabandi,
Ay si ye ka ni taabandi koyne.
13 Sohõ binde ay g'a calo ceeri ka kaa ni jinda gaa,
Ay ma ni sisirey mo pati-pati.»
14 *Ya Ninawiya*, Rabbi lordi ni boŋ
ka ne ni si ye ka du banda kaŋ ga ni maa sambu koyne.
Ni tooru windey ra mo ay ga himandi jabantey
da sooguyaŋ waney kulu ban.
Ay ga ni saara soola, zama ni ya fanta hari no.

Ninawiya ga halaci

2 Guna, tondi kuukey boŋ baaru hanno kandekwa cey neeya,
Kaŋ goono ga laakal kanay fe!
Ya nin Yahuda, ma haggoy da ni batey.
Ma ni sartey toonandi,
Zama boro laalo si ye ka gana ni do koyne,
A ga ban no parkatak!
2 *Ya Ninawiya*, halacikwa tun ni se!
Ma haggoy da wongu fu, ma fonda batandi,
Ma haw daŋ ni boŋ ra,
Ma ni hino gaabandi gumo nda cimi.

3 Zama Rabbi ga ye ka kande Yakuba darza,
Danga Israyla* *waato* darza cine,
Baa kaŋ wongu-ŋwakoy n'i kaa koonu,
I n'i reyzin* tiksey kambey halaci mo.

4 A wongaarey korayey ciya icirayyaŋ,
I gonda bankaaray moni ngey gaa.
Wongu torkey go ga nyaale
nda guuru-kwaaray ngey soolayaŋ zaaro ra.
Wongaarey go ga sipres* bundu yaaji zinji gumo.
5 Wongu torkey goono ga follo fondey ra,
I goono ga zuru ka windi batama tafey ra.
I diyaŋ ga hima sanda yulbeyaŋ,
I ga zuru sanda maliyaŋ mo.

6 A ga nga wongaari beerey ce,
I goono ga kati ngey dirawey ra,
I goono ga cahã ka koy a cinaro gaa haray,
I na kosaray mo soola.
7 Isa meyey fiti, faada mo manne.
8 Haya wo kaŋ sinji waato, sohõ i n'a kaa koonu,

I n'a ku ka dira nd'a.
A koŋŋey go ga hẽ sanda koloŋayyaŋ,
I goono ga ngey gandey di *bine saray sabbay se*.
9Waato Ninawiya ga hima sanda bangu cine,
Amma sohõ i goono ga zuru.
I goono ga ne: «Wa kay! Wa kay!»
Amma boro kulu si no kaŋ ga zagu ka guna.
10Wa nzarfu ku! Wa wura ku!
Zama jinay jisantey kaŋ gonda nooru boobo sinda me.
11A go koonu no, hay kulu si, kurmu mo no!
Bine kulu goono ga jaŋ gaabi,
Kangey goono ga kar care gaa.
Foyra go borey kulu gaahamey ra,
I kulu yaley bare.

12Man muusu beerey tondi guuso,
Muus'izey kuray do,
Nango kaŋ muusu aro da nga wayo ga bar-bare,
Da muus'izey mo?
Boro kulu si no mo kaŋ g'i humburandi.
13Muuso ga tooru-tooru haŋ kaŋ ga wasa a izey se,
A ga koote mo nga muusu wayey se.
A ma nga tondi guusey toonandi nda duure,
A ma tuguyaŋey do mo toonandi da buukoyaŋ.

14Rabbi Kundeykoyo ne: A go, ay ga gaaba nda nin,
Ay ga ni torkey ton dullu ra,
Takuba mo ga ni muus'izey ŋwa.
Ay ga ni duura fondey kulu daabu ndunnya ra,
I si ye ka maa ni diyey jinde koyne.

Kaari Ninawiya!!

3 Kaari birni kurikoyo!
Kaŋ go toonante da tangari da toonye kulu,
A si fay da komyaŋ mo.
2Barzu yooje go no, da torko kangey kosongo,
Da bariyey kaŋ ga taakama, da torkey kaŋ ga sar!
3Bari-karey go ga zurandi, takuba go ga nyalaw,
Yaaji go ga nyalaw ka te sansariyaŋ mo.
Borey kaŋ yaŋ i wi, jama bambata no.
Buukoy te gusam beeri,
I sinda me, kala kwaara borey go ga kati buukoy gaa.
4Woodin ga te kaaruwa sogo wo
kaaruwatara baayaŋ sabbay se,

Nga kaŋ ga ti ziimataray nya,
Nga kaŋ ga ndunnya dumey neera nga zina do,
Da kundey mo a ziimatara do haray.

5Guna, ay ga gaaba da nin,
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
Ay ga ni gunde daabiro feeri mo hala ni moyduma jine.
Ay ga ni gaa-koono cabe dumey se,
Ni haawi mo, ay g'a bangandi mayrayey se.
6Ay ga ziibi kaŋ ga ciya fanta hari gusam ni boŋ,
Ay ma ni ciya hari laalo,
Ay ma ni sinji mo ka te gomdo hari.
7Ay ga naŋ mo boro kulu kaŋ na ni guna
ma sosoro ka fun ni do, i ma ne:
«Ninawiya ciya kurmu! May no ga hẽ a sabbay se?
Kuray woofo haray no ay ga kunfakoyaŋ ceeci ni se?»

8Mate no, ni bisa No-Amon,
Nga kaŋ goro Nil harey do haray?
Harey go g'a windi, a wongu fu beero ga ti teeko,
A birni cinarey mo teeku no.
9Etiyopi da Misira, dumey kaŋ sinda me,
Ngey no ga ti a gaabo.
Libi nda Lud, ngey mo a gaakoyaŋ no.
10Kulu nda yaadin, i n'a kaa nga laabo ra.
A koy ka furo tamtaray ra,
I n'a izey kulu soote-soote ganda fondey kulu boŋ.
I na kurne catu a jine borey boŋ,
I n'a boro beerey kulu haw da sisiriyaŋ.
11Ni mo, ni ga bugu, ni ga goro tugante,
Ni ga tuguyaŋ do ceeci mo ibarey sabbay se.

12Ni wongu fuwey kulu ga ciya
sanda jeejay* nya nda nga hayyaŋ sintina.
D'i n'i kokobe, kala izey ma kaŋ ngey ŋwaakoy me ra.
13Guna, ni borey kaŋ go ni bindo ra ya wayboroyaŋ no.
Ni kwaara meyey feeri gumo ni ibarey se,
Danji n'i karangaley ŋwa mo.

14Ma hari guru jirbey
kaŋ wongu ga ni koli ka windi sabbay se.
Ma ni wongu fuwey gaabandi.
Ma furo laabu diibanta ra,
Ma botoga taamu, ma fareeje gombo di.

15Noodin no danji ga ni ŋwa ka ban,
Takuba ga ni beeri ka zeeri,
A ma ni ŋwa mo sanda do.
Kala ni ma naŋ ni ma baa sanda maram-fanda cine,
Ni ma baa sanda do ciray cine mo.
16Ni na ni dillaŋey tonton
ka bisa beene handariyayzey baayaŋ cine --
sanda maram-fanda kaŋ ga ŋwa ka ban,
A ma deesi ka dira.
17Ni batukoy ga hima sanda do cine,
Ni wongu jine borey mo ga hima sanda do-ize zugulu,
Kaŋ yaŋ ga naagu-naagu windi casey gaa
waati kaŋ cine hargu go no.
Amma saaya kaŋ wayna fun ka koy beene,
I ga tun ka deesi,
Boro kulu si bay mo nangu kaŋ i koy.

18Ya Assiriya koyo, ni hawjiyey goono ga jirbi.
Ni boro beerey goono ga kani,
Ni jama go say-sayante tondi kuukey boŋ,
I sinda marguko mo.
19A si du ka te i ma ni dooro safar,
Ni marayyaŋo si yay.
Boro kulu kaŋ maa ni baaru ga kobi ni sabbay se,
Zama may boŋ no ni laalayaŋo mana gana han kulu?

HABAKU

1 Deda kaŋ annabi* Habaku maa neeya:

Habaku hẽeni sintina

2«Ya Rabbi, za waati fo no ay go ga ni ce,
Ni mo, ni si yadda ka maa?
Ay g'ay jinda tunandi ni gaa toonyeyaŋ sabbay se,
Amma ni wangu ka faaba.
3Ifo se no ni goono ga laala cabe ay se,
Ni goono ga goro hinne ka taali guna?
Zama hasaraw da toonye go ay jine,
Kusuuma go no, canda-canda mo tun.
4Woodin se no laab'izey na saalay kaa asariya* gaa.
Cimi ciiti mo siino ga goy,
Zama boro laaley na adilantey windi,
Woodin se no ciiti sanney ga fatta da siiriyaŋ.

Rabbi tuyaŋo

5Wa guna dumi cindey ra, wa laakal,
Wa takooko ka dambara gumo nda cimi.
Zama ay ga goy fo te araŋ jirbey ra,
Kaŋ araŋ s'a cimandi,
Baa day boro fo n'a ci araŋ se.
6Zama guna, ay ga Kaldancey tunandi,
Dumo wo kaŋ ga futu, kaŋ ga cahã mo.
Ngey kaŋ yaŋ ga dira ka ndunnya tafayyaŋo gana,
Zama ngey ma nangorayey kaŋ manti i wane yaŋ di.
7I ga humburandi, i ga biney pati mo.
I ciito d'i beera,
Ngey bumbey do no a ga fun.
8I bariyey waasu nda mari,
I bisa cin sakali* bine korni mo.
I bari-karey ga haabandi ka kaa,
Oho, i bari-karey nangu mooro no i ga fun.
I ga deesi danga gaadogo kaŋ ga zumbu nga ham boŋ.
9I kulu ga kaa no da toonye miila,
I moydumey ga koy jina nda anniya,
I ga tamyaŋ margu sanda taasi cine mo.
10Oho, i ga bonkooney hahaara,
Koy-izey mo donda-caray hariyaŋ no i se.
Wongu fu kulu, i ga dond'a no,
Zama i ga laabu gusam ka citila *ka kaaru* k'a ŋwa.
11Waato din gaa i ga zumbu ka bisa
sanda haw bisayaŋ cine,

I ga ciya taali-teeriyaŋ mo,
Ngey kaŋ i hino ga ti i de-koyo*.

Habaku hẽeni hinkanta

12 Ya Rabbi ay Irikoyo, ay Hananyankoyo,
Manti za doŋ-doŋ kaŋ sinda me no ni go no bo? Iri si bu.
Ya Rabbi, ni n'i waadu i ma ciiti goy te.
Ni mo, ya Tondo, ni n'i kayandi goojiyaŋ sabbay se.
13 Nin wo, ni moy hananyaŋo baa d'i ma laala guna,
Ni si hin ka goro ka taali guna.
Ifo se no ni goono ga mo daaru
ka amaana ŋwaaray guna nda gomni?
Ni goono ga dangay waato kaŋ boro laalo
ga boro kaŋ bisa nga adilitaray gon.
14 Ni goono ga borey himandi mo sanda teeku hamyaŋ,
Sanda hari hamyaŋ kaŋ sinda jine boro.
15 Kaldancey ga du i kulu da darb'ize,
I m'i di da ngey bililo,
I m'i margu mo ngey taaro ra.
Woodin se mo i ga farhã ka te bine kaani.
16 Woodin se no i ga sargay te ngey bililo se,
I ma dugu ton mo ngey taaro se,
Zama i gaa no i ga du ham boobo, i ŋwaaro mo ga yulwa.
17 I ga ngey bililo foobu-foobu no?
I ga soobay ka dumey kulu halaci, bakaraw si, wala?

2 Ay ga kay ay batuyaŋ nango do,
Ay ma kay cinari kuuko boŋ,
Ay ma guna ka di haŋ kaŋ no a ga ci ay se,
Da haŋ kaŋ ay ga tu d'a a se ay ŋwaara boŋ.»

Rabbi ye ka tu koyne

2 Rabbi tu ay se ka ne:

«Ma bangando hantum a ma fatta taray walhẽy gaa,
Zama cawkwa ma du k'a caw ka zuru *ka konda baaro*.
3 Zama bangando gonda alwaati jisante.
A goono ga cahã mo k'a toonandi,
A si tangari mo.
Baa a gay kayna, hangan a se,
Zama daahir a ga kaa, a si gay.

4 Guna a gonda boŋbeeray,
Manti haŋ kaŋ ga saba no ka bare a bina ra.
Amma boro kaŋ ciya adilante* *Irikoy jine*,

Nga cimbeero ra no a ga funa.
5Oho, duvan* wo ga boŋbeeraykoy daŋ kambe
hal a si goro nangu fo.
A na nga laakal-zaara tafandi sanda buuyaŋ cine,
A ga hima Alaahara mo, kaŋ si kungu.
A ga dumey kulu margu nga bumbo do,
A ma borey kundey dumi kulu gusam-gusam nga boŋ se.

6Woodin yaŋ kulu, i si misa fo te a boŋ, i si donda-caray yaasay te a boŋ, wala? I ma ne:

‹Kaari bora din kaŋ ga haŋ kaŋ manti a wane margu-margu!
A ga nga boŋ arzakandi da tolmeyaŋ!
Waati fo no a ga ban?›
7Borey kaŋ yaŋ ga ni gana garaw,
Manti i ga tun fap folloŋ?
Borey kaŋ yaŋ ga ni ŋwa mo,
Manti i ga tun jirbi,
Ni ma ciya mo i se wongu arzaka fo?
8Za kaŋ ni na dumi boobo ku gumo,
Borey dumi cindey mo ga ni ku borey kuro sabbay se,
Da toonya kaŋ ni te laabo,
Da birno, d'a ra gorokoy kulu se.

9Kaari boro kaŋ ga riiba laalo ŋwa nga windo se,
Zama nga ma du ka nga fito daŋ beene,
Zama nga ma faaba masiiba laalo kambe ra!
10Ni na haawi candi ka kande ni windo se,
Za kaŋ ni na dumi boobo pati,
Ni na zunubi te mo ni fundo se.
11Zama cinaro ra no tondi ga jinde tunandi,
Kataaku mo ga tu a se bundey ra.

12Kaari nga kaŋ ga kwaara cina nda kuri
ka birni sinji nda taali beeri!
13Guna, manti Rabbi Kundeykoyo miila no
kaŋ dumey goono ga taabi danji se,
kaŋ dumey mo goono ga ngey boŋ fargandi
hay fo yaamo sabbay se?
14Zama ndunnya ga aniya ka to da Rabbi darza bayray,
Sanda mate kaŋ cine harey go ga teeko daabu.

15Kaari nga kaŋ goono ga nga gorokasin no baji.
Ni goono ga ni humburo dooru a se, a ma haŋ ka bugu

zama ni ma du k'a gaa-koono guna se!
16Manti darza no ni ga to d'a bo, amma haawi.
Kala ni mo ma haŋ ka ni gaa-koono cabe.
Rabbi kambe ŋwaari gaasiya ga bare ka ye ni do,
Haawi kaŋ ga ziibi mo ga goro ni darza boŋ.
17Zama toonya kaŋ ni te Liban se din ga ni daabu.
Ganji hamey kaŋ ni halaci mo ga ni humburandi
borey kuro sabbay se, da toonya kaŋ ni te laabo,
da birno, d'a ra gorokoy kulu se.

18Man gaa himandi jabante nafa,
Waato kaŋ a jabukwa n'a te?
Sooguyaŋ tooru mo, tangari dondonandiko no,
Man gaa a nafa kaŋ ga naŋ a goy-teero ma de a gaa,
Hala nd'a ma tooruyaŋ kaŋ si salaŋ te?
19Kaari nga kaŋ ga ne bundu se: ‹Ma mo hay!›
A ma ne tondi beebe mo se: ‹Tun!›
Woodin ga dondonandi no?
Guna, i n'a taalam da wura nda nzarfu,
Amma fulanzamyaŋ si no a ra, baa kayna.
20Amma Rabbi go nga fu hananta ra.
Ndunnya kulu ma dangay a jine!»

Habaku dooni adduwa

3 Annabi Habaku adduwa neeya. I g'a baytu da Sijiyonot subo:

2Ya Rabbi, ay maa ni baaro, ay humburu mo.
Ya Rabbi, ma ni goyey tajandi jiirey bindi ra,
Ni m'i bayrandi mo jiirey bindi ra.
Futay ra mo ni ma fongu suuji.

3Irikoy kaa ka fun Teman haray,
Hananyankoyo fun Paran tondo do. (Wa dangay)
A darza ga beeney daabu, ndunnya mo to nd'a sifayaŋo.
4A nyaaleyaŋo mo ga bisa wayna kaariyaŋ,
Sansariyaŋ ga fun a kambey ra,
Noodin mo no a hino go tugante.
5A jine balaaw goono ga fun ka koy,
Balaaw doori mo goono g'a banda gana.
6A kay ka ndunnya neesi,
A guna ka ndunnya dumey jijirandi.
Za doŋ tondi kuukey bagu-bagu,
A tudey kaŋ ga duumi sumbal.
A fondey mo, za zamaney kaŋ sinda me wane yaŋ no.

7Ay di kaŋ Etiyopi kuuru fuwey go kankami ra,
Midiyan waney mo go ga jijiri.

8Rabbi dukur isey se, wala?
Ni futa go isey do haray,
Wala mo ni bine tunay go teeko do haray?
Ni na ni bariyey kaaru,
Kaŋ ga ti ni wongu torkey kaŋ ga kande faaba?
9Ni na ni birawo kaa taray.
Ni zeyaŋey kaŋ ga kundey gooji
ya sanni tabbatante no. (Wa dangay)
Ni na ndunnya kortu nda isayaŋ.
10Tondi beerey di nin, i jijiri mo.
Beene hirriyaŋ harey bisa,
Hari guusuyaŋey mo na jinde tunandi ka salaŋ
ka ngey bondayey sambu beene.

11Wayna da hando kay ngey nangey ra,
Ni hangawey kaariyaŋ kaŋ i ga dira nd'a,
Da ni yaajo nyaaleyaŋo walayyaŋ mo i jine.
12Ni na ndunnya windi ni dukuro ra,
Ni na dumi cindey kara ni futa ra mo.
13Ni fatta ni jama faabayaŋ se,
Ni wane suubananta faabayaŋ sabbay se no.
Ni na fuwo beena bagu boro laalo windo ra,
Ni n'a feeri-feeri mo za ganda gaa kala boŋo gaa. (Wa dangay)

14A yaajey no ni na wongaarey boŋey hay d'a,
I kaa sanda alma haw cine zama ngey m'iri say-say.
I farhã hari ga hima ngey
kaŋ ga alfukaarey ŋwa tuguray ra.
15Ni na teeko taamu da ni bariyey,
Hari bambatey walay.

16Ay maa, ay bine pati,
Ay me-kuurey jijiri mo jinda maayaŋo se,
Fumbi furo ay biriyey ra,
Ay kangey go ga jijiri.
Zama ay ga hima ka dangay ka taabi zaaro batu,
Waati kaŋ kankamkwa ga kande iri kunda gaa wongu.
17Amma baa jeejay* nya si boosi te,
Reyzin* nya si ize hay,
Zeytun* nya taabo ciya yaamo,
Farey si te ŋwaari mo --

Baa feejey daray ka fay da ngey kaley,
I ma si hawey gar mo ngey kangayey gaa,
18Kulu nda yaadin ay ga farhã Rabbi do,
Ay ga farhã ay Faabakwa Irikoy do.

19Rabbi, Koy Beero no ga ti ay gaabo,
A g'ay cey ye ka ciya sanda jeeri wane yaŋ cine,
A ga naŋ ay ma soobay ka dira ay nangu kuukey boŋ.

Doonkoy koyo se: I m'a te ay moola boŋ.

ZAFANIYA

1 Rabbi sanno kaŋ kaa Zafaniya do, Kusi ize, Gedaliya ize, Amariya ize,
Hezeciya ize. Sanno kaa Yahuda bonkoono Yosiya, Amon ize jirbey ra, ka
ne:

Kaseetiyaŋ Yahuda nda Urusalima boŋ

2 «Ay ga hay kulu halaci parkatak! ndunnya fando boŋ,«
Yaadin no Rabbi ci.
3 «Ay ga boro nda alman kulu halaci,
Ngey da beene curey da teeku hamey,
Da hartayaŋ sabaabey,
Kaŋ ga ti boro laaley, care banda,»
Yaadin no Rabbi ci.
«Ay ga borey tuusu ka kaa ndunnya fando boŋ.
4 Ay g'ay kamba salle mo Yahudiya* nda
Urusalima* gorokoy kulu boŋ.
Ay ga Baaley kaŋ cindi nango wo tuusu,
Da tooru ganakoy maayey, ngey da alfagey*,
5 Da borey kaŋ yaŋ ga sududu beene kundey se
ngey jidan bisey boŋ,
Da borey kaŋ yaŋ ga sududu ka ze da Rabbi,
I ga ze da ngey bonkoono Molek mo,
6 Da borey kaŋ yaŋ bare ka fay da Rabbi ganayaŋ,
Kaŋ mana Rabbi ceeci,
I mana saaware ceeci a gaa mo.

Rabbi zaaro kaŋ ga kaa

7 Ma dangay Rabbi, Koy Beero jine, zama Rabbi zaaro maan,
Zama Rabbi na sargay soola,
A na borey kaŋ yaŋ nga ce hanandi.
8 A ga ciya mo, Rabbi sarga* zaaro ra,
Ay ga goojiyaŋ te mayraykoyey da koy-izey,
Da boro kulu kaŋ goono ga daabu nda yaw bankaaray se mo.
9 Zaaro din ra mo no koyne
ay ga fu me kutijo sar-ka-daaruko halaci,
Borey kaŋ yaŋ ga ngey koyo windo toonandi
nda toonye da gulinci.

10 Zaaro din ra, Rabbi ne, i ga maa kuuwayaŋ jinde
Hamisa Meyo do haray,
Da hẽeni Kuray Tajo do haray,
Da bagu-baguyaŋ kosongu beeri mo tudey do haray.
11 Ya araŋ habo kuray gorokoy, wa hẽ,
Zama Kanaana gorokoy kulu ga halaci.
Borey kulu kaŋ yaŋ go ga nzarfu tiŋa neesi,

I g'i tuusu ka kaa mo.
12A ga ciya mo, alwaati din ra,
Ay ga Urusalima fintal da fitillayaŋ.
Ay ga borey kaŋ goono
ga goro nda laakal kanay zuure,
Ngey kaŋ yaŋ ga ne ngey biney ra:
‹Rabbi si booriyaŋ goy te,
A si goy laalo te mo.›
13I duurey ga ciya wongu arzaka,
I windey mo ga ciya kurmu.
Oho, i ga windiyaŋ cina, amma i si goro i ra.
I ga reyzin* kaliyaŋ tilam, amma i si i haro haŋ.

14Rabbi zaari beero maan, a maan.
A goono ga cahã gumo,
Rabbi zaaro ga jinde sambu.
Wongaari ga hẽeni korno te zaaro din ra.
15Woodin futay zaari no, da masiiba da kankami zaari.
Bone da halaciyaŋ zaari,
Kubay da kubay-kubay zaari no,
Beene hirriyaŋ no gumo nda buuda zaari.
16Hilli karyaŋ da wongu kuuwa zaari no,
Ka gaaba nda birni cinarikoyey
da cinari kuuku beerey mo.
17Laakal tunay no ay ga kande borey gaa,
Hal i ma bar-bare sanda danawyaŋ,
Zama i na zunubi te Rabbi se.
Ay g'i kuri mun sanda kusa cine,
I hamey mo ma hima boro wuri.
18Baa i nzarfu wala i wura,
I day si hin k'i faaba Rabbi futay zaaro ra,
Amma a cansa danjo ga laabo kulu ŋwa,
Zama a ga laabo gorokoy kulu halaci.
Oho, a g'i halaci da waasi.

2 Ya dumo kaŋ si haawi bay, wa margu,
Oho, wa margu,
2Za alwaato kaŋ i waadu mana kaa,
Hala zaaro ma bisa sanda du
kaŋ haw goono ga faaru cine,
Za Rabbi futay korna mana kaŋ araŋ boŋ,
Za Rabbi futay zaaro mana kaŋ araŋ boŋ.
3Ya araŋ laabo lalabukoyey kulu, wa Rabbi ceeci.
Araŋ kaŋ n'a farilley haggoy,

Wa adilitaray ceeci, wa lalabu ceeci,
Ka di hal i g'araŋ tugu Rabbi futay zaaro ra.

Kaseetiyaŋ dumi cindey boŋ

4 Zama i ga Gaza naŋ kurmu, Askelon mo koonu.
I ga Asdod gaaray zaari sance,
I ga Ekron mo dagu.
5 Kaari araŋ, teeko me gaa gorokoy, Keratancey dumi no!
Zama Rabbi sanno ga gaaba nda nin,
Ya nin Kanaana, Filistancey laabo.

Ay ga ni halaci, baa laab'ize fo si cindi mo.
6 Teeko me gaa batamey mo ga ciya kuray do,
Da hawjiyey da kaliyaŋ nangoray.
7 Teeko me gaa ga ciya Yahuda kunda kaŋ cindi din baa,
Noodin no i ga ngey alman kurey kuru.
Askelon windey ga ciya i naŋ-kaniya cin haray,
Zama Rabbi i Irikoyo g'i kunfa,
A ga ye ka kand'ey mo i ma fun tamtaray.

8 Ay maa Mowab toonya, da Amon izey wowey,
Mate kaŋ cine i n'ay borey wow d'a,
I na ngey boŋ beerandi mo ka gaaba nda i laabo.»
9 Rabbi Kundeykoyo, Israyla* Irikoyo ne:
«Woodin se binde ay ze d'ay fundo,
Haciika Mowab ga ciya sanda Saduma* cine.
Amon izey mo sanda Gomorata* cine,
Subu karjikoyey, da ciiri guusuyaŋ nangorayey,
Koonu mo no hal abada.
Ay borey kaŋ cindi g'i ku,
Ay wane dumo kaŋ cindi no g'i tubu.

10 Woodin ga kaŋ i boŋ i boŋbeera sabbay se,
Za kaŋ i na Rabbi Kundeykoyo jama jance,
I na ngey boŋ beerandi mo ka gaaba nd'ey.
11 Rabbi ga ciya i se humburandiko,
Zama a ga ndunnya toorey kulu halaci.
Dumi cindey mo ga sududu Rabbi se,
Boro fo kulu nga nango ra,
Hala nda teeku me gaa laabey dumi cindey kulu.

12 Araŋ mo, Etiyopi borey,
Araŋ bumbey i g'araŋ wi d'ay takuba.

13 A ga nga kambe salle azawa kamba gaa
ka Assiriya halaci.
A ga Ninawiya ciya koonu, ikogo sanda saaji cine.
14 Haw kuruyaŋ ga kani a bindo ra da alman dumi kulu.
Kuku-bi da kuku-kwaaray
ga ngey goray te a faadey ganjey boŋey gaa,
I jindey ga hẽ finetarey gaa mo.
I ga gar kaŋ faada cinarey fun ka kaŋ
a windi meyey gaa,
Zama sedre* bundey bangay.
15 Birni nooya kaŋ gonda bine kaani doŋ,
Kaŋ gonda laakal kanay goray, nga kaŋ ne nga bina ra:
‹Ay no! Boro fo kulu si no kala ay hinne!›
Guna mate kaŋ a ciya kurmu,
Naŋ kaŋ ganji hamey ga kani.
Bisako kulu ga cuusu ka ngey kambey kobi.

Rabbi kaseeti Urusalima gaa

3 Kaari nin, murteyaŋ birno,
Birni kazaama, birni toonyanta!
2 Ize wayo kaŋ si ta cabeyaŋ, a mana maa goojiyaŋ,
A mana de Rabbi gaa, a mana maan nga Irikoyo gaa mo!
3 Kwaara din koyey kaŋ go kwaara bindo ra,
Sanda muusu beeriyaŋ no kaŋ goono ga dundu.
A ciitikoy mo sanda cin sakaliyaŋ* no,
Kaŋ si hay kulu naŋ a ma di mo boyaŋ.
4 A annabey boŋ-jarekoyaŋ no, amaana ŋwaakoyaŋ mo no.
A alfagey na nangu hananta bare ka ziibandi,
I na asariya* halaci mo da ganda-gaabey.
5 Rabbi ya adilitaraykoy no Urusalima bindo ra,
A si adilitaray-jaŋay goy te.
Susubay kulu a ga nga cimi ciito kaa taray, a si fappe,
Amma boro kaŋ sinda adilitaray si haawi bay.

6 Ay na dumi cindey alandaaba,
I wongu cinari kuukey halaci,
Ay n'i fondey ciya koonuyaŋ mo
hala boro kulu si g'i gana.
I birney halaci hala boro kulu mana cindi,
Goroko kulu mana cindi.
7 Ay ne: ‹Ize wayo, haciika ni ma humburu ay,
Ni ma cabe ta mo.
Zama yaadin gaa no ay si ni nangora halaci,
Goojiyaŋ hari kulu kaŋ ay anniya si kaŋ ni boŋ.›

Amma i na himma daŋ ka ngey muraadey kulu halaci.»
8Rabbi ne: «Woodin sabbay se, wa hangan kayna ay se,
Hala han kaŋ hane ay ga tun wongu arzaka se,
Zama waadu no ay ma dumi cindey margu,
Ay ma ndunnya mayrayey margu
k'ay futa gusam i boŋ,
Kaŋ ga ti ay dukuro kaŋ ga koroŋ kulu.
Zama ay ga ndunnya kulu ŋwa d'ay cansa danjo.

Rabbi alkawley

9Guna, alwaato din ra no ay ga ciine bare
dumey kulu se, a ma ciya ciine kaŋ ga hanan,
Zama i kulu ma Rabbi maa ce,
I ma may a se mo da bine folloŋ.
10Za Etiyopi isey jine, borey kaŋ yaŋ g'ay ŋwaaray,
Sanda ay wane say-sayanta ize wayey,
I ga kande sargayyaŋ ay se.
11Zaari woodin ra haawi si ni di
ni teerey kulu sabbay se,
Danga ni taaley kaŋ yaŋ ni te ay se doŋ.
Zama saaya woodin ra ay ga
borey kaŋ yaŋ ga ngey boŋ beerandi kulu kaa ni game ra.
Ni si ye ka ciya boŋbeeraykoy
mo ay tondi hananta ra.
12Amma ni bindo ra ay ga taabanteyaŋ da talkayaŋ naŋ,
I ga de Rabbi maa gaa mo.
13Israyla cindo si goy laaloyaŋ te koyne,
I si soobay ka tangari mo.
Boro si deene kaŋ gonda diibi-diiba gar i meyey ra mo,
Zama i ga kuru ka ye ka kani,
Boro kulu s'i humburandi mo.

14Ya nin Sihiyona ize wayo, ma cilili!
Ya nin Israyla, ma jinde sambu!
Ya nin Urusalima* ize wayo, ma farhã,
Ma te bine kaani da ni bina kulu!
15Rabbi na ni ciito ganandi, a na ni ibarey moorandi.
Israyla Bonkoono, Rabbi nooya, a go ni bindo ra.
Ni si ye ka humburu masiiba koyne.
16Zaaro din ra i ga ne Urusalima se:
‹Ya nin Sihiyona, ma si humburu, ma si yangala mo.›
17Rabbi ni Irikoyo go ni bindo ra,
Hinkoy no kaŋ ga faaba.
A ga farhã ni boŋ da bine kaani,

A ga fulanzam nga baakasina ra,
A ga farhã ni boŋ da baytuyaŋ.

18 Ay g'i margu, ngey kaŋ yaŋ gonda bine saray
sududuyaŋ batey do *koyyaŋ-jaŋay* sabbay se,
Ay ga tiŋo wo sambu ka kaa i boŋ.
19 Guna, alwaato din ra ay ga bana ni se
borey kulu kaŋ yaŋ na ni taabandi gaa.
Ay ga simbarkwa faaba,
Ay ga bora kaŋ i gaaray margu.
Ay m'i ciya saabuyaŋ hari, i ma te maa hanno mo,
laabey kulu kaŋ ra i maa haawi.
20 Alwaato din ra no ay ga ye ka kande araŋ,
Waato din mo ay g'araŋ margu.
Zama ay g'araŋ ciya maa hanno
da sifayaŋ hari ndunnya dumey kulu game ra,
Waati kaŋ ay ga ye ka kande araŋ
ka fun d'araŋ tamtaray araŋ moy jine.
Yaadin no Rabbi ci.»

HAGGAY

Jama ma ye ka Irikoy windo cina

1 Bonkoono Dariyus jiiri hinkanta handu iddanta, hando jirbi sintina ra no
Rabbi sanno kaa annabi* Haggay do, Zerubabel Seyaltiyel izo kaŋ ga
Yahudiya* may se. A kaa alfaga* beero Yehozadak izo Yesuwa mo se ka ne:

2Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: Dumi wo go ga ne: «Alwaato mana
to kaŋ i ga Rabbi windo cina.»
3Waato din gaa no Rabbi sanno kaa annabi Haggay do ka ne: **4**A mana hima
araŋ ma goro araŋ fu taalamantey ra, windi woone binde go kurmu.
5Sohõ binde Rabbi Kundeykoyo ne: Wa laakal ye araŋ muraadey gaa. **6**Araŋ
na iboobo duma, amma araŋ wi kayna fo. Araŋ ŋwa, amma araŋ mana kungu.
Araŋ haŋ, amma araŋ mana yesi. Araŋ na bankaaray daŋ, amma araŋ hargu
mana fun. Boro kaŋ goono ga du banandi mo goono g'a daŋ zika kaŋ gonda
funeyaŋ ra.
7Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo goono ga ci neeya: Wa laakal ye araŋ
muraadey gaa. **8**Wa kaaru tondi beero boŋ ka bunduyaŋ sambu k'ay windo cina.
Ay mo, ya maa kaani nda woodin, ay ma du darza mo. Yaadin no Rabbi ci.
9Araŋ tammahã araŋ ga du hari boobo, a go mo, a ciya kayna fo. Waato kaŋ
araŋ ye ka kand'a fu mo, ay n'a funsu. Ifo se? Rabbi Kundeykoyo ne: Ay windo
sabbay se no, zama a goono ga goro kurmu, amma araŋ goono ga zuru, boro
kulu ga koy nga windo ra. **10**Araŋ sabbay se no beena wangu ka harandaŋ te,
laabo mo goono ga nga nafa ganji. **11**Ay na kwaari mo ce ka ne a ma kaa laabo
gaa, da tondi kuukey gaa, da ntaaso, da reyzin* hari taji, da ji, da haŋ kaŋ laabo
ga hay kulu, da borey, da almaney, d'araŋ kambe goy taabi kulu mo gaa.
12Waato din gaa Zerubabel, Seyaltiyel izo, da alfaga beero Yesuwa,
Yehozadak izo, da jama kulu kaŋ cindi, i na Rabbi ngey Irikoyo sanno gana. I
maa annabi Haggay sanney se mo, za kaŋ Rabbi i Irikoyo no k'a donton, borey
mo humburu Rabbi.
13Alwaato din Rabbi diya Haggay na Rabbi sanno dede jama se ka ne: Rabbi
ne: «Ay go araŋ banda.» **14**A binde, Zerubabel Seyaltiyel izo kaŋ ga Yahudiya
may, da alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo, da jama kulu kaŋ cindi din, Rabbi
n'i biyey bare hal i kaa ka goy Rabbi Kundeykoyo, ngey Irikoyo windo ra.
15Woodin sintin bonkoono Dariyus jiiri hinkanta handu iddanta, jirbi waranka
cindi taacanta hane.

Bine gaabandiyaŋ sanney

2 Handu iyyanta jirbi waranka cindi fa hane, Rabbi sanno kaa annabi
Haggay do ka ne: **2**«Sohõ ma salaŋ Zerubabel Seyaltiyel izo kaŋ ga
Yahudiya may se. Ma salaŋ alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo, da jama kulu
kaŋ cindi mo se ka ne: **3**May no ka cindi araŋ game ra kaŋ di windo wo waato
darza? Mate no araŋ goono ga di a sohõ koyne? Manti araŋ diyaŋ gaa a ga hima
hay fo yaamo no? **4**Kulu nda yaadin, ya Zerubabel, Rabbi ne, ma te bine-gaabi.
Ya nin, alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo, ma te bine-gaabi. Araŋ mo laabo

borey kulu, wa te bine-gaabi, Rabbi ne. Araŋ ma goy zama ay go araŋ banda. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **5**Wa fongu nda sanno kaŋ ay na alkawli sambu d'a araŋ se waato kaŋ araŋ fun Misira. Ay Biya mo goono ga goro araŋ banda, araŋ ma si humburu bo.

6Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Alwaati kayna fo ra sorro fo koyne, kal ay ma beeney da ganda, da teeko, da laabo zinji. **7**Ay ga dumey kulu mo zinji, dumey kulu beeje harey ga kaa mo. Ay ga windo wo toonandi nda darza. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **8**Nzarfu ya ay wane no, wura mo ay wane no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **9**Windo wo kokor banda darza ga bisa sintina wano. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Nango wo ra mo no ay ga laakal kanay no.» Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

Albarka alkawlo

10Dariyus jiiri hinkanta handu yagganta, jirbi waranka cindi taacanta ra no Rabbi sanno kaa annabi Haggay do ka ne: **11**Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: «Kal araŋ ma alfagey hã sohõ asariya* ciine ra ka ne: **12**Da boro fo gonda ham hanante nga kwaay kambe ra, nga no a na buuru, wala hawru, wala duvan*, wala ji, wala ŋwaari kulu kaŋ dumi no ham da nga kwaay kamba din, haro din ga ciya hanante, wala?»

Alfagey mo tu ka ne: «Abada.»

13Gaa no Haggay ne: «Da boro fo harram jifa sabbay se, a na hayey din ra afo ham mo, haya din ga harram, wala?»

Alfagey tu ka ne: «A ga harram, ya.»

14Alwaato din gaa Haggay tu ka ne: «Yaadin cine no jama wo bara nd'a, yaadin mo no dumo wo go ay jine,« mate kaŋ Rabbi ci. «Yaadin mo no i kambe goyey kulu, haŋ kaŋ i ga ngey sargayey* te d'a nango wo ra mo, a harram.

15Sohõ binde, ay goono g'araŋ ŋwaaray no, wa te laakal hunkuna ka koy jina. *Wa fongu mate kaŋ a go* za i mana tondi fo dake tondi fo boŋ Rabbi sududuyaŋ fuwo ra. **16**Alwaati woodin kulu, d'i kaa muudu waranka gusamo do, kal i ma gar iway hinne no ka bara. D'i kaa duvan jisiro do ga ba ngey ma kaa butal waygu, kal i ma gar waranka hinne no ka bara. **17**Ay n'araŋ kar da suuguyaŋ, da bunkusyaŋ, da gari mo araŋ kambe goyey kulu ra. Kulu nda yaadin, araŋ mana bare ka ye ka kaa ay do, mate kaŋ Rabbi ci. **18**Ay g'araŋ ŋwaaray, wa te laakal, za hunkuna ka koy jina, handu yagganta, a jirbi waranka cindi taacanta, sanda han kaŋ hane i na Rabbi sududuyaŋ fuwo daba sinji no. Wa te laakal fa. **19**Dum'ize cindi barma ra hal hõ, wala? Haciika, reyzin* nya mo, da jeejay* nya, da garenad* nya, da zeytun* nya – i mana hay.

Amma za hunkuna ka koy jina ay g'araŋ albarkandi.»

Rabbi ga ibarey halaci ka Israyla* maykwa beerandi

20Rabbi sanno ye ka kaa Haggay do, kaayaŋ hinkanta no, hando jirbi waranka cindi taacanta hane, ka ne: **21**«Ma salaŋ Zerubabel kaŋ ga Yahudiya may se, ka ne a se: Ay ga beeney da ganda zinji. **22**Ay ga mayray koytaray

kargey zeeri, ay ma dumi cindey mayray gaabo halaci. Ay ma wongu torkey da
ngey kaarukoy zeeri, bariyey da ngey kaarukoy mo ga kaŋ, boro fo kulu nga
nya-ize takuba do.

23Zaari woodin ra, mate kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci, ay ga ni sambu, ya nin
ay tamo Zerubabel Seyaltiyel izo. Rabbi ne: Ay ga ni ciya sanda korbay
kawaatimikoy cine, zama ay na ni suuban.» Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

ZAKARIYA

Rabbi dungandi Israyla gaa

1 Bonkoono Dariyus mayra jiiri hinkanta, handu ahakkanta ra no, Rabbi salaŋ annabi* Zakariya Bereciya izo, Iddo ize se ka ne:

2Rabbi futu araŋ kaayey se gumo. **3**Woodin sabbay se binde ni ma ne sohõ borey se: Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: Wa ye ka kaa ay do. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ay mo ga ye ka kaa araŋ do. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **4**Araŋ ma si ciya sanda araŋ kaayey cine bo, borey kaŋ yaŋ waato annabey fe ka ne i se: Ya-cine no Rabbi Kundeykoyo ci: Wa bare sohõ ka fay d'araŋ muraadu laaley, d'araŋ goy laaley. Amma i mana maa, i mana hanga jeeri ay se mo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **5**Man no araŋ kaayey go? Annabey binde, i goono ga funa hal abada no, wala? **6**Amma ay sanney d'ay hin sanney, kaŋ yaŋ ay n'ay tam annabey lordi nd'a, manti i n'araŋ kaayey gar bo?

Ngey mo tuubi ka ne: Sanda mate kaŋ Rabbi Kundeykoyo miila nga ma te iri se, iri muraadey hina me d'iri goyey boŋ, yaadin cine mo no a te iri se.

Bari-karey bangando

7Dariyus jiiri hinkanta, handu way cindi fa ra, kaŋ ga ti Sebat hando, a jirbi waranka cindi taacanta hane Rabbi na bangandi te annabi Zakariya, Bereciya ize, Iddo ize se.

8Cin ra no ay guna, kal ay di boro fo go bari ciray fo boŋ, a kay mirtal* tuuri-nyaŋey game ra, saajo tuuri zugey ra. A banda mo bari ciray yaŋ go no, da guraw yaŋ, da ikwaaray yaŋ mo.

9Gaa no ay ne: «Ya ay koyo, ifo no woone yaŋ wo?»

Kala malayka* kaŋ goono ga salaŋ ay se din ne ay se: «Haŋ kaŋ yaŋ no kulu, ay g'i cabe ni se.»

10Kala bora kaŋ goono ga kay mirtal tuurey game ra din tu ka ne: «Woone yaŋ no ga ti ngey kaŋ yaŋ Rabbi donton i ma koy-da-ye te ndunnya ra.»

11I tu Rabbi malayka kaŋ goono ga kay mirtal tuurey game ra se ka ne: «Iri na koy-da-ye te ndunnya ra. A go, ndunnya kulu go ga goro baani samay, laakal kanay ra.»

12Gaa no Rabbi malayka tu ka ne: «Ya Rabbi Kundeykoyo, waatifo no ni ga Urusalima* da Yahudiya* birney naŋ suuji si, kaŋ jiiri wayya din kulu ni goono ga futu i gaa?» **13**Rabbi tu malayka kaŋ goono ga salaŋ ay se din se da gomni sanniyaŋ, kaŋ ga bine gaabandi.

14Malayka kaŋ goono ga salaŋ ay se din binde ne ay se: «Ma ni jinde sambu ka fe haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci. A ne: Ay ga canse Urusalima nda Sihiyona gaa da canse korno. **15**Ay ga futu gumo dumey kaŋ goono ga goro laakal kanay ra se, zama waato kaŋ ay futu kayna, ngey mo na taabandiyaŋ tonton.

16Woodin sabbay se no Rabbi ne: Ay ga ye ka kaa Urusalima do ka kande suuji. I g'ay windo cina a ra, i ga deedandiyaŋ korfo mo candi ka salle Urusalima kulu ra *cinayaŋ se*.

17Kala ni ma ye ka jinde sambu koyne ka fe ka ne: Yaa no Rabbi

Kundeykoyo ci: Ay galley ga ye ka yulwa nda albarka koyne. Rabbi ga ye ka Sihiyona kunfa, a ga ye ka Urusalima suuban mo.»

Hilli taaci da zam taaci bangando

18Kaŋ ay n'ay boŋo sambu, kal ay di hilli taaci. **19**Ay ne malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ din se: «Ifo misa no woone yaŋ?»

A tu ka ne ay se: «Ngey no ga ti hilley kaŋ yaŋ na Yahuda nda Israyla* nda Urusalima say.»

20Rabbi na zam taaci cabe ay se mo. **21**Kal ay ne: «Ifo teeyaŋ se no woone yaŋ wo kaa?»

Kal a salaŋ ka ne: «Hilley din na Yahuda say, hala boro kulu si no kaŋ na nga boŋ tunandi. I na hilli tunandi zama ngey ma gaaba nda Yahuda laabo, zama ngey m'a say-say sabbay se mo. To. Zamey din kaa no zama ngey m'i humburandi se, ngey ma dumi cindey hilley mo zeeri.»

Neesiyaŋ korfo bangando

2 Ay ye k'ay boŋo sambu koyne. Ay guna, kal ay di boro fo kaŋ gonda neesiyaŋ korfo nga kamba ra. **2**Kal ay ne: «Man no ni ga koy?»

A ne ay se: «Ay ma Urusalima neesi se, ay ma di mate kaŋ no a tafayyaŋo, d'a salleyaŋo go d'a.»

3Malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ din fatta. Malayka fo mo kaa zama nga m'a kubay. **4**Nga mo ne a se: «Ma zuru ka koy ka salaŋ arwaso din se ka ne: ‹Urusalima ga ciya sanda kawye kaŋ sinda birni cinari, borey da almaney kaŋ go a ra baayaŋ sabbay se.› **5**Rabbi ne: Zama ay no ga ciya danji cinari k'a windi, ay ga ciya darza mo a bindo ra.»

6Rabbi ne: Ay no k'araŋ say-say kuray kulu. Tun, nin wo! ka zuru ka fun azawa kambe haray laabo ra. Yaadin no Rabbi ci.

7Tun, nin Sihiyona! ka yana, nin kaŋ goono ga goro Babila ize wayo banda. **8**Zama boro kaŋ n'araŋ ham, bora n'ay mo gura ham. Yaadin no Rabbi ci. Woodin sabbay se no Rabbi Kundeykoyo n'ay donton da nga darza dumi cindey kaŋ yaŋ n'araŋ ku wongu ra din do. **9**A ne mo: Guna, ay g'ay kamba feeni i boŋ. Borey kaŋ se i may din ga ciya i se wongu arzaka. Araŋ ga bay mo kaŋ Rabbi Kundeykoyo no k'ay donton.

10Rabbi ne: Ya nin Sihiyona ize wayo, ma doon ka farhã zama guna, ay goono ga kaa ka goro ni bindo ra. **11**Dumi boobo ga ngey boŋ no ay, Rabbi, se han din hane. I ga ciya ay jamayaŋ, ay ga goro ni bindo ra mo. Malayka ne: «Gaa no ni ga bay kaŋ Rabbi Kundeykoyo no k'ay donton ni gaa. **12**Rabbi ga Yahuda sambu mo nga baa laabu hananta ra. A ga ye ka Urusalima suuban koyne. **13**Ya araŋ fundikooney kulu, wa dangay Rabbi jine, zama a tun nga nangoray hananta ra.»

Alfa Yesuwa boŋ bangando

3 Rabbi n'ay cabe mo alfaga* beero Yesuwa. A go ga kay Rabbi malayka jine, Saytan mo go ga kay a kambe ŋwaaro gaa zama nga ma Yesuwa

kalima. 2Rabbi malayka ne Saytan se mo: «Ya Saytan, Rabbi ma deeni ni gaa. Oho, Rabbi kaŋ na Urusalima suuban ma deeni ni gaa. Woone, manti tuuri nune-me no kaŋ i kaa danji ra?»

3Yesuwa binde go ga daabu nda bankaaray ziiboyaŋ, a go ga kay malayka jine. 4Malayka salaŋ ngey kaŋ goono ga kay a jine yaŋ se ka ne: «W'a bankaaray ziibey din kaa a gaa.»

A salaŋ Yesuwa mo se ka ne: «Guna, ay naŋ ni zunubo ma fun ni gaa. Ay ga ni daabu mo nda bankaaray darzante yaŋ.»

5Ay ne mo: «I ma boŋtobay hanante didiji a boŋo gaa.» I binde na boŋtobay hananta didiji a boŋo gaa, i na bankaaray mo daŋ a gaa. Rabbi malayka goono ga kay noodin.

6Kala Rabbi malayka kaseeti Yesuwa gaa ka ne: 7«Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Da ni n'ay fondey gana, k'ay lordey haggoy, waato din gaa no ni ga hin ka may ay windo ra, ni g'ay windi batamey batu. Ay ga ni no fondo mo kaŋ ni ga furo borey kaŋ yaŋ goono ga kay neewo din game ra.

8Ya nin alfaga beero Yesuwa, ma hanga jeeri, nin da ni caley kaŋ yaŋ goono ga goro ni jine, zama borey din wo misayaŋ no. Zama guna, ay g'ay tamo fattandi, kaŋ ga ti Tuuri Kamba. 9Zama tondo kaŋ ay daŋ Yesuwa jine neeya, tondi folloŋ kaŋ gonda moyduma iyye. Guna, ay ga hantum fooyaŋ jabu. Ay ga laabo wo zunubo kaa mo zaari folloŋ ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

10Zaari woodin ra mo, boro fo kulu ga nga gorokasin ce i ma goro reyzin* nya da jeejay* nya yaŋ cire. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.»

Wura fitilla da zeytun nya hinka bangando

4 Malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ ye ka kaa koyne. A naŋ ay mo ma hay sanda boro kaŋ i tunandi jirbi gaa. 2A ne ay se: «Ifo no ni di?»

Ay mo ne: «Ay guna, ay di fitilla suntulo kaŋ a kulu wura no. Cambu fo go a boŋ beene da nga fitilla deene iyye beene. Ji dooruyaŋ fondo iyye go no mo, fondo fo deene fo kulu kaŋ go beene se. 3Zeytun* nya hinka mo go no koyne a do, afa go cambo kambe ŋwaari haray, afa mo a kambe wow haray.»

4Ay ye ka salaŋ da malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ ka ne: «Ya nin, ay jine bora, ifo misa no woone yaŋ?»

5Gaa no malayka kaŋ in d'a go ga salaŋ din tu ka ne ay se: «Ni mana bay haŋ kaŋ misa no woone yaŋ?»

Ay ne: «Ya ay jine bora, ay mana bay.»

6Gaa no a tu ka ne ay se: «Woone no ga ti Rabbi sanno kaŋ ga koy Zerubabel do ka ne: Manti gaabi do bo, manti mo hina do, amma ay Biya do no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

7Ya tondi kuuko, may ci nin binde? Zerubabel jine ni ga ciya banda fo. A ga tondo fu yolla dake mo. I ga soobay ka kuuwa a se ka ne: ‹Wa saabu, wa saabu a sabbay se!!› »

8Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: 9Zerubabel kambey no ka windo wo daba sinji, a kambey mo no g'a kubandi. Ni ga bay mo kaŋ Rabbi Kundeykoyo no k'ay donton araŋ do.

10Zama may no ka donda hari kayney zaaro? Zama borey ga farhã waato kaŋ
i ga di neesiyaŋ tondi Zerubabel kamba ra.
Iyya din, ya Rabbi moy no, kaŋ yaŋ ga zuru, i ga koy, i ga ye mo ndunnya
kulu ra.
11Gaa no ay tu ka ne a se: «Ifo yaŋ no zeytun* nya hinka din kaŋ go fitilla
suntulo kambe ŋwaari d'a kambe wow gaa binde?»
12Ay ye k'a hã mo koyne sorro hinkanta ka ne a se: «Ifo yaŋ no zeytun
kambe hinko wo kaŋ goono ga ji soogu ka kaa ngey boŋ se wura gombo hinko
wo ra?»
13A tu ay se ka ne: «Ni mana bay haŋ kaŋ no woone yaŋ, wala?»
Kal ay ne: «Abada, ya ay jine bora.»
14Gaa no a ne: «Woone yaŋ ga ti boro hinka din kaŋ i suuban ka tuusu nda ji,
i goono ga kay mo ndunnya kulu Koyo jarga.»

Tira kunkunanta bangando

5 Waato din gaa no ay ye k'ay boŋ sambu ka guna. Kal ay di tira kunkunante
fo kaŋ go ga deesi.
2Malayka ne ay se: «Ifo no ni di din?»
Ay tu a se ka ne: «Ay di tira kunkunante kaŋ go ga deesi. A salleyaŋo kambe
kar waranka no, a tafayyaŋo mo kambe kar way no.»
3Gaa no a ne ay se: «Laaliyaŋ no kaŋ ga fatta ka koy laabo kulu boŋ. Zama
boro kulu kaŋ ga zay, i g'a gaaray sanno kaŋ go hantumante kambu fa gaa boŋ.
Boro kulu kaŋ ga ze da tangari mo, i g'a gaaray kambu fa mo sanno boŋ.»
4Rabbi Kundeykoyo ne: Ay no ga naŋ laaliyaŋo ma fatta ka furo zay fuwo ra,
da boro kaŋ ga ze d'ay maa tangari boŋ mo fuwo ra. A ga goro fuwo din ra mo
k'a ŋwa, hala nd'a kataakey d'a tondey kulu.

Muudu bangando

5Saaya din no malayka kaŋ in d'a goono ga salaŋ din fatta ka ne ay se: «Ma
ni boŋ sambu sohõ ka di haŋ kaŋ no goono ga bangay.»
6Ay mo ne: «Ifo no?»
A ne: «Woone ga ti muudu kaŋ go ga fatta.» A ye ka ne ay se koyne: «Nga
no ga ti borey alhaali laala laabo ra nangu kulu.»
7(Guna mo, i na bidile guda kaŋ go ga muudo daabu fiti kayna. Wayboro fo
neeya kaŋ goono ga goro muudo bindo ra.) 8Malayka ne ay se: «Laala nooya!»
Kal a na waybora tuti jina muudo ra. A na bidile daabirjo sambu ka muudo
meyo daabu nd'a.
9Waato din gaa no ay n'ay boŋ sambu ka guna. Ay di wayboro hinka go ga
fatta. Haw faaruyaŋ mo go i fatey ra, fatey sanda waaliya wane cine yaŋ no. I
na muudo sambu beene da ganda game ra.
10Gaa no ay ne malayka kaŋ in d'a goono ga salaŋ din se: «Man gaa no
woone yaŋ ga konda muudo?»
11A ne ay se: «Sinar *kaŋ ga ti Babila* laabu no i ga kond'a, zama ngey ma
sududuyaŋ windi cina a se noodin. Waato kaŋ i n'a soola mo, i ga muudo sinji

noodin nga bumbo daba boŋ.»

Torko taaca bangando

6 Ay ye k'ay boŋ sambu koyne, kal ay di torko taaci go no kaŋ fun tondi
hinka game ra. Tondey din mo, guuru-say tondiyaŋ no. **2**Torko sintina,
bari cirayyaŋ no g'a candi, torko hinkanta, bari biyaŋ no, **3**ihinzanta, bari
kwaarayyaŋ no, torko taacanta mo, bari boosayaŋ kaŋ gonda gaabi no. **4**Waato
din gaa no ay tu malayka kaŋ in d'a goono ga salaŋ din se ka ne: «Ya ay jina
bora, ifo no woone yaŋ wo?»

5Malayka tu ka ne ay se: «Woone yaŋ ga ti beene biya taaca, kaŋ yaŋ ga kay
ndunnya kulu Rabbo jine, i ga fatta mo. **6**Bari biyey wano ga fatta ka koy azawa
kambe haray laabo ra. Ikwaarayey mo ga fatta k'i gana. Boosey mo ga fatta ka
koy dandi kambe laabo ra haray.»

7Kaŋ icirayey fatta, i gonda anniya ngey ma koy-da-ye te ndunnya ra. Rabbi
ne: Wa koy ka bar-bare. Wa koy-da-ye te ndunnya ra. I binde bar-bare, i goono
ga koy-da-ye te ndunnya ra.

8A binde na jinde sambu noodin k'ay ce ka ne ay se: Guna wo kaŋ yaŋ goono
ga dira ka koy azawa kambe haray laabo ra. I n'ay bina yeenandi azawa kambe
haray laabo ra.

Koytaray fuula Yesuwa se

9Rabbi sanno kaa ay do koyne ka ne: **10**Ma tamtaray izey nooyaŋey ta, sanda
Helday windo waney, da Tobiya wane, da Yedaya wane. Han din mo ni bumbo
ma koy ka furo Yosiya Zafaniya izo windo ra, nango kaŋ borey bara kaŋ yaŋ
kaa ka fun Babila. **11**Ni ma wura da nzarfu ta i gaa ka wura koytaray fuula te,
k'a daŋ alfaga beero Yesuwa Yehozadak izo boŋo gaa. **12**Ma salaŋ a se ka ne:
Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Boro neeya kaŋ maa ga ti Tuuri Kambe. A ga
fun ka zay nga nango ra. Nga mo no ga Rabbi sududuyaŋ windo cina. **13**Nga
bumbo no ga Rabbi sududuyaŋ windo cina, a ga koytaray darza cabe mo. A ga
goro ka mayray te nga koytaray karga boŋ, a ga ciya alfaga mo a koytaray
karga boŋ. Laakal kanay saaware mo ga goro i muraadu hinka game ra. **14**I ga
koytaray fuulayaŋ no Helem, da Tobiya, da Yedaya, da gomnikoyo Zafaniya
izo se, fonguyaŋ hari no Rabbi sududuyaŋ windo ra. **15**Nangu mooray borey mo
ga kaa ka cina Rabbi sududuyaŋ windo ra. Araŋ ga bay mo kaŋ Rabbi
Kundeykoyo no k'ay donton araŋ gaa. D'araŋ na Rabbi araŋ Irikoyo sanno gana
da anniya, woodin kulu ga bara.

Cimi ciiti da suuji no Rabbi ga ba, manti mehaw

7 I go no, bonkoono Dariyus jiiri taacanta ra, Rabbi sanno kaa Zakariya do
handu yagganta jirbi taaca, sanda Sislef hando ra nooya. **2**Betel borey
binde jin ka Sarezar donton, nga nda Regam-Melek da ngey borey, zama i ma
gomni ceeci Rabbi gaa. **3**I salaŋ mo Rabbi Kundeykoyo windo alfagey da
annabey se ka ne: «Ay ma hẽ handu guwanta ra k'ay boŋ fay waani, sanda mate

kaŋ ay te za jiiri boobo din?»

4Saaya din Rabbi Kundeykoyo sanno kaa ay do ka ne: 5Ma salaŋ laabo borey
kulu da alfagey mo se ka ne: Waati kaŋ araŋ na mehaw te handu guwanta da
iyyanta ra, jiiri wayya din kulu, ay sabbay se no araŋ na mehaw te, wala?
6Waati kaŋ araŋ ga ŋwa, araŋ ga haŋ mo, manti araŋ boŋ se no araŋ goono ga
ŋwa ka haŋ bo? 7Manti a ga hima araŋ ma maa Rabbi sanno kaŋ a te araŋ se za
doŋ annabey do, waato kaŋ i goono ga goro Urusalima ra? Kwaara gonda
arzaka mo waato din, d'a kawyey kaŋ yaŋ goono g'a windi. Negeb* da Safela*
mo gonda boroyaŋ ga goro.

8Kala Rabbi sanno kaa Zakariya do ka ne: 9Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:
Wa cimi ciiti sanney te, wa gomni nda bakaraw cabe, boro fo kulu nga nya-izo
se. 10Araŋ ma si wayboro kaŋ kurnye bu, wala alatuumey, wala ce-yaw, wala
alfukaaru mo kankam. Araŋ afo kulu ma si laala fongu nga bina ra nga nya-izo
do haray.

11Amma i wongu ka maa. I na ngey biney sandandi ka ngey hangey lutu,
zama ngey ma si maa se. 12Oho, i na ngey biney ciya sanda tondi daari zama
ngey ma si maa asariya*, wala mo sanney kaŋ Rabbi na nga Biya donton d'ey
annabey kaŋ yaŋ go no za doŋ meyey ra. Woodin sabbay se no futay korno da
cimi kaa ka fun Rabbi Kundeykoyo do.

13A ciya mo, sanda mate kaŋ cine a na ceyaŋo te, ngey mo mana yadda ka
maa – yaadin cine no ngey mo, i ce, ay mo ay mana yadda ka maa. Yaadin no
Rabbi Kundeykoyo ci. 14Amma ay g'i say-say da alma haw ka kond'ey dumey
kulu kaŋ i si bay yaŋ din ra. Yaadin gaa no laabo ga ciya koonu nd'a i banda,
hala boro si no kaŋ ga gana a ra. Wo kaŋ ga ye ka kaa mo si no, zama i na laabo
kaŋ borey ga yalla-yalla nd'a din ciya koonu.

Rabbi ga ye ka Urusalima sinji

8 Rabbi Kundeykoyo sanno kaa ay do ka ne: 2Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci:
Ay ga canse Sihiyona gaa da canse korno. Ay g'a canse mo da futay korno
gumo.

3Rabbi ne: Ay ga ye ka kaa Sihiyona do, ay ga goro mo Urusalima bindo ra.
I ga ne Urusalima se Cimi Birni. Rabbi Kundeykoyo tondo mo, i ga ne a se
Tondi Hananta.

4Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Arkusu zeeney, alborey da wayborey ga ye
ka goro koyne Urusalima fondey ra, afo kulu nda nga goobo nga kambe ra i
jiirey baayaŋo sabbay se. 5Birno fondey mo ga to da zankayaŋ, arwasey da
wandiyey ga fooru a fondey ra.

6Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Da woodin dambara hari no borey kaŋ cindi
sohõ zamana woone ra se, dambara hari nooya ay se, wala? Yaadin no Rabbi
Kundeykoyo ci.

7Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Guna, wayna funay da wayna kaŋay haray
laabey ra mo, ay g'ay borey faaba i ma kaa. 8Ay ga ye ka kand'ey Urusalima. I
ga goro a bindo ra mo. I ga ciya ay jama, ay mo ga ciya i Irikoyo naaney da
adilitaray ra.

9Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Araŋ kaŋ goono ga maa jirbi woone yaŋ ra
sanney wo annabey me ra, kaŋ yaŋ i ci alwaato kaŋ ra i na Rabbi Kundeykoyo
windo ganda daba sinji, sududuyaŋ windo, araŋ kambey ma te gaabi zama i m'a
cina se. **10**Zama hala jirbi woodin yaŋ kaa i mana boro wala alman sufuray.
Baani si no mo boro kaŋ ga furo wala boro kaŋ ga fatta se a ibarey sabbay se.
Zama ay na borey kulu kubandi care gaa, afo kulu ga gaaba nda nga gorokasin.
11Amma baa sohõ ay si ciya borey kaŋ cindi din se sanda mate kaŋ ay go doŋ
jiirey ra cine. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
12Zama dumar'ize ga te albarka, reyzin* nya ga nga izey hay, laabo ga nga
nafa kaa taray, beena mo ga nga harandaŋo te. Ay ga naŋ mo borey kaŋ yaŋ
cindi wo, i ma hayey wo kulu tubu. **13**A ga ciya mo, sanda mate kaŋ cine araŋ
bara laaliyaŋ hari dumi cindey game ra, ya araŋ, Yahuda da Israyla dumo,
yaadin cine mo no ay g'araŋ faaba hal araŋ ma ciya albarka hari. Wa si
humburu bo, amma araŋ kambey ma te gaabi.
14Zama yaa no Rabbi Kundeykoyo goono ga ci: Sanda mate kaŋ cine ay
miila ay ma hasaraw te araŋ se, waato kaŋ araŋ kaayey n'ay zokoti, ay mo,
yan'ay miila barmay bo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **15**Yaadin cine mo no
sohõ jirbi woone yaŋ ra ay gonda miila ay ma Urusalima da Yahuda dumo
boriyandi. Araŋ ma si humburu bo. **16**Haŋ kaŋ araŋ ga te neeya: kala boro fo
kulu ma cimi ci nga gorokasino se. Wa ciiti nda cimi hala laakal kanay ma bara
araŋ faadey ra. **17**Araŋ afo kulu mo ma si laala saaware nga bina ra nga
gorokasin boŋ. Araŋ ma si ba tangari boŋ zeyaŋ mo, zama woodin yaŋ kulu no
ay ga konn'ey. Yaadin no Rabbi ci.
18Rabbi Kundeykoyo sanno kaa ay do koyne ka ne: **19**Yaa no Rabbi
Kundeykoyo ci: Handu taacanta mehawo, da handu gu wano, da handu iyya
wano, da handu way wano mo, i ga bare ka ciya farhã da bine kaani hari
Yahuda dumo se. I ga ciya batu kaano yaŋ. Woodin sabbay se no araŋ ma ba
cimi da laakal kanay.
20Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Han fo ne ka koy jina dumi boobo ga kaa,
sanda gallu boobo gorokoy no. **21**Kwaara fo borey ga koy afo do ka ne: Iri ma
koy da waasi ka gomni ŋwaaray Rabbi gaa. Iri ma Rabbi Kundeykoyo ceeci, iri
mo ga koy. **22**Oho, dumi boobo ga kaa ka Rabbi Kundeykoyo ceeci Urusalima
ra, i ma Rabbi gomno ceeci.
23Yaa no Rabbi Kundeykoyo ci: Jirbey din ra dumi da deeney kulu ra boro
way ga Yahudance folloŋ kwaay di, i ma ne: «Iri ga koy araŋ banda, zama iri
maa baaru kaŋ Irikoy go araŋ banda.»

9 Rabbi ga Israyla ibarey zeeri
Rabbi sanno neeya kaŋ ga gaaba nda Hadrak laabo,
A ga zumbu Damaskos boŋ mo.
(Zama borey moy da Israyla kundey kulu waney go Rabbi gaa.)
2A ga gaaba nda Hamat mo kaŋ go a hirro boŋ,
Da Tir da Zidon mo, baa kaŋ i gonda carmay boobo.
3Tir na wongu fu cina nga boŋ se.

A na nzarfu margu-margu
ka gusam sanda laabu cine,
Wura hanante mo go no
danga day fondo gaa potor-potor cine.
4 A go, Koy Beero g'a duura ta a gaa.
A g'a hino kar mo ka zeeri teeko ra.
A g'a ŋwa da danji.
5 Askelon ga di woodin, a ga humburu mo.
Gaza mo ga bimbilko da foyray.
Ekron mo ga haaw a beeja sabbay se.
Koyo ga bu Gaza ra.
Askelon mo ga jaŋ boro kaŋ ga goro a ra.
6 Zina ize dumi fo mo ga goro Asdod ra
ka koytaray ŋwa noodin.
Yaadin cine no ay ga Filistancey boŋbeera zeeri nd'a.
7 Ay g'a kuro hibandi ka kaa a meyo ra,
ka kazaamatara mo kaa a hinjey game ra.
Nga mo ga ciya dumi kaŋ cindi iri Irikoyo se.
A ga ciya sanda Yahuda jine boro fo cine.
Ekron mo ga ciya sanda Yebus boro fo.
8 Ay ga zumbu ay windo windanta wongu marga sabbay se,
Da boro kulu kaŋ ga bisa ka koy,
Wala kaŋ ga bisa ka ye mo sabbay se.
Taabandikoy si ye ka gana i ra koyne,
Zama sohõ ay di d'ay moy.

Rabbi ga Urusalima faaba

9 Ya nin Sihiyona ize wayo, ma farhã gumo.
Ya nin Urusalima ize wayo, ma jinde sambu ka cilili!
Guna, ni Bonkoono go kaa ni do,
Nga wo adilitaraykoy no, zaama teeko mo no,
Boŋ baanaykoy no. A go ga goro farkay boŋ,
Farkay binj'izo boŋ.
10 Ay ga Ifraymu ganji wongu torkoyaŋ,
Bariyey mo, ya i fay da Urusalima.
I ga wongu biraw mo beeri ka pati.
A ga laakal kanay sanni te mo dumi cindey se.
A mayra mo ga to za teeko gaa kala teeku fa gaa koyne,
Za isa gaa mo kala ndunnya me.
11 Ize wayo, nin mo, ni alkawli kuro sabbay se
ay na ni wane hawantey taŋ
i ma fun guusey kaŋ sinda hari ra.
12 Ya araŋ hawantey kaŋ yaŋ gonda beeje,
Wa bare ka ye wongu fuwo do,

Ize wayo, baa hunkuna ay go ga seeda ni se
ka ne ay ga bana ni se hala labu-care hinka.
13 Zama ay na Yahuda naan ka siirandi ay boŋ se.
Ay na Ifraymu mo daŋ ay birawo gaa.
Ya Sihiyona, ay ga naŋ ni izey
ma gaaba nda ni izey, ya Gares laabu.
Ay ma ni ciya sanda yaarukom takuba.

14 Rabbi mo ga bangay i boŋey se beene,
A hangawo mo ga fatta sanda maliyaŋ cine.
Rabbi, Koy Beero ga hilli kar,
A ga fatta mo, nga nda dandi kambe hari haw beero.
15 Rabbi Kundeykoyo ga faasa i se han din hane.
I ga ŋwa mo, i ma finga-fingakoyey tondey taamu-taamu.
I ga haŋ mo ka soobay ka kaati danga duvan* hankoyaŋ.
I ga to sanda gaasiyayaŋ, sanda feema lokotey.
16 Rabbi i Irikoyo g'i faaba han din hane
sanda a borey kuru cine.
I ga nyaale a laabo ra
sanda koytaray fuula taalamyaŋ tondiyaŋ cine.
17 Zama man i albarka beero misa! Man i darza misa mo!
Ntaasu ga naŋ arwasey ma zaada,
Reyzin* hari mo ga te yaadin wandiyey se.

Rabbi ga haggoy nda Yahuda

10 Wa beene hari ŋwaaray Rabbi gaa kaydiya alwaati ra.
Wa ŋwaaray Rabbi gaa, nga kaŋ ga maliyaŋ te.
A ga ni no beene hari mo,
Boro kulu ma du subu nga faro ra.
2 Zama toorey na sanni yaamo te,
Gunakoy mo di tangari,
I go ga tangari hindiriyaŋ dede.
I kunfa kaŋ i goono ga te mo yaamo no.
Woodin se no i ga daray sanda feejiyaŋ cine,
I go taabi ra hawji jaŋay sabbay se.

3 Ay futa mo di ka ton ay hawjiyey boŋ.
Ay ga goojiyaŋ te hincin jindey se,
Zama Rabbi Kundeykoyo na nga kuro kunfa,
Kaŋ ga ti Yahuda windo.
A g'i ciya sanda nga wongu bari hanna cine.
4 A gaa no fu bonjare ga fun.
Lolo a do, wongu biraw a do,
Mayraykoyey kulu mo a do no,

I kulu margante.
5I ga ciya wongaariyaŋ.
I ga ngey ibarey taamu-taamu wongu ra
sanda fondo gaa potor-potor cine.
I ga wongu te zama Rabbi go i banda,
Bari-karey mo ga di kayna.

6Ay ga Yahuda dumo gaabandi.
Ay ma Yusufu dumo mo faaba.
Ay ma ye ka kand'ey, zama ay ga suuji te i se.
I ga ciya sanda ay mana i furu baa ce fo,
Zama ay no ga ti Rabbi i Irikoyo,
Ay g'i ŋwaara ta mo.
7Ifraymu waney ga ciya sanda wongaariyaŋ.
I biney ga farhã danga day duvan* sabbay se no.
Oho, hal i izey ga di woodin ka farhã,
I biney ga kaan mo Rabbi ra.
8Ay ga falle i se k'i margu,
Zama ay n'i fansa.
I ga yulwa koyne sanda mate kaŋ cine i yulwa waato.
9Koyne, baa kaŋ ay n'i duma dumi cindey game ra,
Kulu nda yaadin laabey kaŋ ga mooru yaŋ ra
i ga fongu ay gaa.
I ga funa, ngey nda ngey izey, i ga ye ka kaa mo.
10Ay ga ye k'i fattandi Misira laabo ra koyne,
Ay m'i margu i ma fun Assiriya ra.
Ay ga kand'ey Jileyad da Liban laabey ra,
Nango si wasa i se mo.
11A ga taabi teeko daŋandi, a ga teeko bondayey kar.
Misira isa guusuyaŋey kulu ga sundu,
I ga Assiriya boŋbeera zeeri,
Misira koytaray sarjilla mo ga bisa.
12Ay g'i gaabandi Rabbi ra mo,
I ga soobay ka bar-bare a maa ra. Yaadin no Rabbi ci.

11 Ya Liban, ma ni laabu meyey fiti,
Zama danji ma ni sedre* nyaŋey ŋwa.
2Ya sipres* nya, ma kaati zama sedre nyaŋo kaŋ,
Zama i na ibeerey ku.
Ya araŋ Basan shen* nyaŋey, wa kaati,
Zama tuuri lunku-lunku gaabikoono kaŋ.
3Hawjiyey kaatiyaŋ jinde go no!
Zama i n'i darza halaci.
Muusu daŋ futay dunduyaŋ jinde mo go no!
Zama i na Urdun* tuuri zugey halaci.

Kurukoy nda ngey feejey

4Yaa no Rabbi ay Irikoyo ci: Wa wiyaŋ kalo kuru. 5I daykoy g'i wi, amma i
si ngey boŋ himandi sanda i to alhakku. I neerakoy mo ga ne: «Ay ga Rabbi
sifa, zama ay te arzakante!» Baa i hawjiyey si ga bakar i se mo. 6Zama ay si ye
ka bakar laabo wo borey se koyne. Yaadin no Rabbi ci. Amma a go, ay ga boro
fo kulu daŋ nga gorokasin kambe ra, d'a bonkoono kambe ra mo. I ga laabo kar,
ay s'i faaba mo ngey karkoy kambe ra.
7Woodin se no ay na wiyaŋ kalo kuru, haciika mo feejiyaŋ kaŋ ga bakarandi
no gumo. Kal ay na goobu hinka sambu. Ay n'afa maa daŋ Gomni, afa mo ay
ne a se Hawyaŋ Hari. Ay mo na kalo kuru. 8Ay na hawji hinza din halaci handu
folloŋ ra, zama ay fundo farga nd'ey.
Ngey mo, i fundey goono g'ay fanta. 9Gaa no ay ne kuro se: «Ay s'araŋ kuru.
Haŋ kaŋ ga bu, a ma bu. Haŋ kaŋ ga daray, a ma daray. Ngey kaŋ ga cindi mo, i
kulu ma care ham ŋwa.»
10Ay binde na Gomni goobo sambu k'a pati-pati, zama ay m'ay sappa kaŋ ay
te dumi cindey kulu se din tunandi. 11Za han din i n'a tunandi, woodin se no
kalo feejey kaŋ ga bakarandi yaŋ din na laakal ye ay gaa, i bay kaŋ Rabbi sanni
no.
12Ay ne i se koyne: «D'araŋ di daama, araŋ m'ay no ay sufuray nooro. D'araŋ
mana di daama mo, w'ay ganj'a.» I na nzarfu noor'ize waranza neesi ay se,
sufura wane me nooya.
13Kala Rabbi ne ay se: I jindaw kusu cinakwa se, darza nooru hanno nooya,
kaŋ i n'a ciya ay nooro. Ay mo na nzarfu noor'ize waranza din sambu k'i jindaw
kusu cinakwa se Rabbi windo ra.
14Waato din gaa no ay n'ay goobu fa pati-pati, kaŋ ga ti Hawyaŋ Haro wane,
zama ay ma nya-izetara kaŋ go Yahuda da Israyla game ra din feeri.
15Rabbi ne ay se mo: Ma ye ka hawji saamo jinayyaŋ sambu koyne. 16Zama
guna, ay ga hawji fo tunandi laabo ra kaŋ baa si nda darantey, a si wo kaŋ yaŋ
say-say mo ceeci. A si ngey kaŋ ceeri saajaw hal i ma yay, a si baanikooney
kuru mo, amma a ga inaasey hamey ŋwa. A m'i ce camsey dagu ka kaa.

17Kaari hawji yaamo wo, kaŋ ga kalo naŋ!
Takuba ma du a jase gaa,
d'a kambe ŋwaari mwa gaa haray mo.
A kamba ma suugu parkatak.
A kambe ŋwaari mwa mo ma te kubay lip!

Urusalima ibarey ga halaci

12 Rabbi sanni bangando kaŋ kaa Israyla boŋ neeya: Yaa no Rabbi ci, nga
kaŋ na beeney salle, a na ganda mo sinji. A goono ga boro biya* te a ra
haray. A ne: 2Wa guna, ay ga naŋ Urusalima ma ciya haŋyaŋ hari kaŋ ga boro
bugandi dumi kulu kaŋ goono g'a windi yaŋ din se. Yahuda mo ga nga wane
taabo haŋ wongo kaŋ i ga te da Urusalima din ra. 3A ga ciya mo, zaaro din ra,

ay ga naŋ Urusalima ma ciya tondi kaŋ sambuyaŋ ga tin dumi kulu se. Wo kulu kaŋ g'a sambu ga du marayyaŋ laalo. Ndunnya dumey kulu mo ga margu a gaa.
4Yaa no Rabbi ci: Han din hane, ay ga bari kulu kar da gartyaŋ, i afo kulu kaarukwa mo da follokomtaray. Amma ay ga laakal ye Yahuda dumo do haray, ay ga dumi cindey kulu bariyey kar da danawtaray. Yaadin no Rabbi ci.
5Yahuda jine borey ga ne ngey biney ra: «Urusalima gorokoy no ga ti ay gaabo Rabbi Kundeykoyo i Irikoyo do.»

6Zaaro din ra ay ga naŋ Yahuda jine borey ma ciya sanda taasa kaŋ to da danj'izeyaŋ tuuri patarmi yaŋ ra, sanda danji yulbe bokoyaŋ ra. I ga dumi cindey kulu kaŋ goono g'i windi ŋwa, kambu ŋwaaro da kambu wow haray. Urusalima borey mo ga ye ka goro ngey nango ra Urusalima ra.

7Rabbi ga sintin ka Yahudiya kawyey faaba, zama Dawda kunda darza da Urusalima gorokoy darza ma si beeri ka fooma Yahudiya boŋ.
8Zaaro din ra Rabbi ga te koray Urusalima gorokoy se, hala baa boro kaŋ sinda gaabi ga hima sanda Dawda cine. Dawda kunda mo ga hima Irikoy i jine, sanda Rabbi malayka cine no.
9A ga ciya mo, han din hane, ay ga ceeci ay ma dumi kulu kaŋ ga kande Urusalima gaa wongu halaci.

Bu hẽeni kaŋ Yahudancey ga te

10Ay ga gomni nda ŋwaarayyaŋ Biya zumandi Dawda kunda boŋ da Urusalima gorokoy mo boŋ. I ga ay kaŋ i gooru din guna, i ma bu baray te a se mo, sanda mate kaŋ cine boro ga bu baray te nga ize follonka se. A ga dooru i gaa mo, sanda mate kaŋ cine boro bine ga sara ize hay-jine buuyaŋ se.
11Zaaro din ra i ga bu hẽeni beeri te Urusalima ra, sanda Hadad-Rimmon wano cine Mejiddo gooro ra.
12Laabo ga bu hẽeni te, almayaali kulu waani-waani: Dawda almayaaley kuray fo, i wandey waani; Natan kunda almayaaley kuray fo, i wandey waani;
13Lawi dumo almayaaley kuray fo, i wandey waani; Simeyon dumo almayaaley kuray fo, i wandey waani;
14dumey kulu kaŋ cindi, almayaali kulu waani-waani, i wandey mo kuray fo.

Rabbi deeni annabi fooyaŋ gaa

13 Zaaro din ra no i ga hari-mo feeri Dawda kunda da Urusalima gorokoy se, zunubi da hananyaŋ-jaŋay sabbay se.

2A ga ciya mo han din, ay ga toorey maayey tuusu ka kaa laabo ra. I si ye ka fongu i gaa koyne. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Annabey da follay laalo kulu mo, ay g'i kaa laabo ra.
3A ga ciya mo, da hala hõ boro fo ga annabitaray te, saaya din a baabo d'a nyaŋo kaŋ n'a hay ga ne a se: «Ni si tonton ka funa, zama ni goono ga tangariyaŋ ci Rabbi maa ra.» Kal a baabo d'a nyaŋo kaŋ n'a hay din g'a gooru ka teeley fun waati kaŋ a na annabitaray te.

4A ga ciya mo, zaaro din ra, haawi ga annabey fo kulu di, waato kaŋ a ga nga bangando kaa taray ka nga annabitara te. I si ye ka bankaaray hamnikoy daŋ mo zama ngey ma borey halli.
5Amma a ga ne: «Ay wo manti annabi no, ay ya alfari no. I n'ay daŋ taabi goy ra za ay go zanka.»
6Boro fo ga ne a se: «Day, ifo ga ti dolley wo kaŋ go ni kambey gaa sabaabu?» Saaya din nga mo ga tu ka ne:

«Woodin yaŋ, i n'ay maray no ay baakoy kwaara.»

Takuba

7 Ya nin takuba, ma mo hay ka gaaba nd'ay Kurukwa,
Bora kaŋ ay cale no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
Ma Kurukwa kar, feejey mo ga say-say,
Ay g'ay kambe bare mo ka gaaba nda feej'izey.
8 A ga ciya mo, laabo kulu ra
kanandi hinka no ga halaci ka ban pat,
Amma i ga ihinzanta naŋ a ra.
Yaadin no Rabbi ci.
9 Kanandi hinzanta din mo, ay ga naŋ a ma gana danji ra.
Ay m'i hanandi sanda mate kaŋ i ga nzarfu hanandi cine.
Ay m'i deedandi sanda mate kaŋ i ga wura deedandi cine.
I g'ay maa ce, ay mo ga maa i se;
Ay ga ne: «Ay jama neeya!»
Nga mo ga ne: «Rabbi ya ay Irikoyo no!»

Rabbi mayray zaaro

14 Guna, Rabbi zaari fo go kaa, waato kaŋ i ga ni wongu arzaka fay-fay ni bindo ra.

2 Zama ay ga dumi cindey kulu margu i ma konda Urusalima gaa wongu. I ga birno ŋwa, i ma windey arzakey ku, i ma wayborey hasara. Gallo jara mo ga fatta ka koy tamtara ra, boro ciraariyaŋ kaŋ cindi mo si fay da gallo bo.

3 Gaa no Rabbi ga fatta ka wongu nda dumi cindey din, sanda mate kaŋ cine a te za waato tangami zaaro ra. 4 Zaaro din ra binde a cey ga kay Zeytun Tondo boŋ, kaŋ go Urusalima se wayna funay haray. Zeytun Tondo mo ga fay ihinka bindo ra za wayna funay ka koy wayna kaŋay haray, gooru beeri mo ga te i bindo ra. Tondo jara ga hibi ka koy azawa kambe haray, jara mo ga koy dandi kambe. 5 Araŋ ga zuru ay tondey gooro ra, zama tondi gooro ga to hala Azel. Daahir, araŋ ga zuru sanda mate kaŋ cine araŋ te laabu zinjiyaŋo se doŋ, Yahuda bonkoono Uzziya zamana ra. Rabbi ay Irikoyo mo ga kaa, nga nda nga hanantey kulu nga banda.

6 A ga ciya mo han din hane, kaari si te gumo, kala hargu da leemayaŋ. 7 Amma a ga ciya zaari folloŋ kaŋ Rabbi ga bay a gaa. Cin si no, zaari si no, amma wiciri kambo ra kaari ga te.

8 A ga ciya mo han din hane hari taji ga fatta Urusalima ra. Jara ga koy wayna funay haray teeko ra, jara mo ga koy wayna kaŋay haray teeko ra. Kaydiya gaa, jaw gaa, yaadin no a ga te.

9 Rabbi mo ga ciya bonkooni ndunnya kulu boŋ. Zaari woodin ra Rabbi folloŋ no ga bara, a maa mo afo no.

10 Laabo kulu mo ga ciya sanda Gooru Beero, za Geba gaa kal a ma koy Rimmon, Urusalima dandi kambe haray. Gallo mo ga tun ka goro nga nango ra, za Benyamin Meyo gaa kal a ma koy Me Cimanta gaa, ka koy Lokota Meyo

gaa. Koyne, za Hananeyel Cinari Kuuko gaa kal a ma koy bonkoono reyzin* hari kankamyaŋo do. **11**Borey ga goro a ra. Laaliyaŋ kulu si cindi koyne, amma Urusalima ga goro baani samay.

12Balaaw neeya kaŋ Rabbi ga dumi cindey kulu kar d'a, ngey kaŋ yaŋ na wongu te da Urusalima: i hamey ga fumbu za i goono ga kay, i moy ga fumbu ngey gurbey ra, i deeney mo ga fumbu i meyey ra. **13**A ga ciya mo zaaro din ra, gartyaŋ bambata ga fun Rabbi do k'i di. I afo kulu mo ga nga gorokasin kambe di, a kambe mo ga tun ka yanje nda nga gorokasino. **14**Yahuda mo ga wongu te Urusalima ra. I ga dumi kulu kaŋ goono g'a windi din arzakey margu-margu: wura da nzarfu da bankaaray boobo. **15**Yaadin cine mo no balaaw kaŋ ga kaŋ bari, da alambaana, da yo, da farkay, da alman beeri kulu boŋ kaŋ go no wongu gata din ra.

16A ga ciya mo, boro kulu kaŋ cindi dumey kulu kaŋ na Urusalima wongu yaŋ ra, i ga soobay ka ziji jiiri ka koy jiiri zama ngey ma sududu Koy Beero se, Rabbi Kundeykoyo no, ngey ma tandey bato mo haggoy. **17**A ga ciya mo koyne, ndunnya almayaaley kulu ra, i kulu kaŋ si kaaru ka koy Urusalima zama ngey ma sududuyaŋ te Koy Beero se, Rabbi Kundeykoyo nooya, i si beene hari te dumey din boŋ. **18**Da Misira almayaaley mana kaaru ka kaa, hari si kaa i se. Balaaw mo ga bara kaŋ Rabbi ga te dumi kulu se kaŋ yaŋ mana ziji ka koy zama ngey ma tandey bato haggoy. **19**Woodin no i ga ciiti Misira boŋ, da dumi cindey kulu mo kaŋ yaŋ mana ziji ka koy zama ngey ma tandey bato haggoy.

20Zaari woodin ra i ga hantum bari londiyaŋ gaa ka ne: «HANANTE NO RABBI SE.» Rabbi windo kusey mo ga hanan danga sargay feema jine taasayaŋ. **21**Oho, Urusalima ra da Yahuda ra kusu kulu ga ciya hanante Rabbi Kundeykoyo se. Sargay teekoy kulu mo ga kaa ka sambu i ra ka hina i ra mo. Han din hane mo i si neerako kulu gar Rabbi Kundeykoyo windo ra.

MALACI

Jama ya gutulanteyaŋ no

1 Rabbi sanno kaŋ kaa Malaci do Israyla* se, a feerijo neeya:
2Rabbi ne: «Ay ga ba araŋ.»
Amma araŋ ne: «Man no ni ga ba iri, binde?»
Rabbi ne: «To, Isuwa manti Yakuba beere no? Kulu nda yaadin ay ba Yakuba, **3**amma ay konna Isuwa. Ay n'a tondi kuukey mo ciya koonu. A tubo mo, ay n'a no saajo zoŋey se.»
4Baa day kaŋ Edom ne: «Iri na goobu haŋ amma iri ga ye k'iri kurmey cina.» Haŋ kaŋ Rabbi Kundeykoyo ci neeya: «I ga cina, amma ay g'a zeeri. Borey ga ne i se laala laabu, da boroyaŋ kaŋ Rabbi futu i se hal abada.» **5**Araŋ moy ga di, araŋ ma ne mo: «I ma Rabbi beerandi hal a ma bisa baa Israyla laabo hirro me.»
6Ize ga nga baaba beerandi, tam mo ga nga koyo beerandi. Da binde ay wo baaba no, man ay beera? Wala d'ay ya tamey koy no, man ay gaakuro? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo go ga ne araŋ se, ya araŋ alfagey, kaŋ yaŋ goono ga donda ay maa!
Amma araŋ go ga ne: «Man gaa binde no iri donda ni maa?»
7To, zama araŋ goono ga ŋwaari ziibo salle ay sargay feema boŋ, araŋ ga ne mo: «Man gaa no iri na ni ziibandi?»
To, nga ga ti waati kaŋ cine araŋ ga ne: «Rabbi taablo ya dondayaŋ hari no.» **8**Alwaati kaŋ araŋ ga hay fo danaw salle sargay se, haba! manti hari laalo no bo? Waati kaŋ araŋ ga fanakey da zaŋaykomey salle, haba! woodin manti hay fo laalo no bo? Doŋ, ma konda woodin sohõ ka no ni mayraykoyo se ka di hal a ga maa ni kaani! A ga ni ta mo, wala? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
9Sohõ binde, ay g'araŋ ŋwaaray, wa Irikoy gomno ceeci, zama a ma bakar iri se. Amma da *sargay* woodin dumi go araŋ kambe ra, a ga boro fo ta araŋ ra, wala? Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
10Doŋ day da baa boro folloŋ go no araŋ game ra kaŋ ga Irikoy fuwo windi meyey daabu, hal araŋ ma si ye ka danji diyandi ay sargay feema boŋ yaamo! Ay si maa araŋ kaani, ay si sargay mo ta araŋ kambey ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **11**Zama za wayna funyaŋ ka koy hal a kaŋyaŋ, ay maa ga ciya ibeeri dumi cindey game ra. Nangu kulu mo i ga dugu nda sargay hanante salle ay maa se. Zama ay maa ga ciya ibeeri dumi cindey game ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
12Amma araŋ n'a ciya fanta hari, mate kaŋ araŋ goono ga ne: «Rabbi taablo ciya ziibi hari. A nafa mo, kaŋ ga ti a ŋwaaro nooya, ciya dondayaŋ hari.» **13**Koyne, araŋ ne: «A go, taabi woofo dumi no woone?» Araŋ na niine ceeri mo a se. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
Koyne, araŋ kande hayey kaŋ araŋ kom da gaabi, da alman kaŋ ga simbar, da zaŋaykom. Woodin dumi yaŋ no araŋ goono ga kande sargay. Ay ga woodin yaŋ ta araŋ kambey ra, wala? Yaadin no Rabbi ci. **14**Amma laalante no hiila teeko, bora kaŋ alman aru go a se a kuro ra, amma a sarti banayaŋ se a ma kande hari kaŋ gonda laru k'a sarga* Koy Beero se. Zama ay ya Bonkooni kaŋ

ga beeri no. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ay maa mo humburkumay hari no dumi cindey game ra.

Alfagey gaa kaseetiyaŋo

2 Sohõ binde, ya araŋ alfagey, lordi woone, araŋ gaa no a go: **2**Hala day araŋ si maa, wala mo d'araŋ s'a daŋ araŋ biney ra k'ay maa beerandi, kala ay ma laaliyaŋ zumandi araŋ boŋ. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. Ay m'araŋ albarkey laali. Oho, hala ay jin k'i laali zaati, zama araŋ man'a daŋ araŋ biney ra.

3A go, ay ga deeni araŋ izey gaa, ay ma alman motto tuusu araŋ moydumey gaa, danga araŋ batey almaney mottey nooya. Araŋ da alman mottey mo, i g'araŋ ku ka konda care banda. **4**Araŋ ga bay mo kaŋ ay no ka lordo din zumandi araŋ se, zama ay sappa ma goro Lawi banda. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **5**Ay alkawlo go a banda doŋ, fundi nda baani alkawli no. Ay n'a no a se zama a ma humburu ay. A humburu ay mo waato, a di ay maa ya dambara hari no mo. **6** Cimi dondonandiyaŋ goro a meyo ra doŋ, i mana adilitaray-jaŋay gar mo a meyo ra. A dira ay banda laakal kanay da adilitaray ra, hal a na boro boobo bare i ma fay da goy laalo.

7Zama a ga hima alfaga* meyo ma bayray haggoy, boro ma asariya* ceeci mo a meyo ra, zama nga wo Rabbi Kundeykoyo diya no. **8**Amma araŋ wo, araŋ kamba ka fonda taŋ. Araŋ naŋ boro boobo ma kati ka asariya ganayaŋ taŋ, araŋ na Lawi sappa ziibandi mo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. **9**Woodin sabbay se no ay mo n'araŋ ye ka ciya konnari hari nda kaynayaŋ hari jama kulu jine, za kaŋ araŋ mana ay fondey haggoy, amma araŋ na baar'a-baar'a te asariya ciine ra.

Israyla amaana ŋwaaro

10Manti iri kulu baaba folloŋ bo? Manti Irikoy folloŋ no k'iri taka? Ifo se no binde kaŋ iri goono ga amaana ŋwaayaŋ goy te, boro fo kulu nda nga nya-izo, iri goono g'iri kaayey sappa sara?

11Yahuda na amaana ŋwaari goy te, i na fanta hari goy te Israyla nda Urusalima* ra mo. Zama Yahuda na haya kaŋ ga hanan kaŋ Rabbi ga ba din ziibandi, a na ize way kaŋ gonda de-koy* fo hiiji. **12**Boro kaŋ na woodin te, boro kulu kaŋ no, Rabbi ma tuusu ka kaa Yahuda kunda ra. Bora din dumi ma si cindi baa d'a na sargay salle Rabbi Kundeykoyo se.

13Woone mo koyne araŋ go ga te: araŋ go ga Rabbi feema daabu nda mo mundi, da hẽeni, da bine jisiyaŋ, hal a si ye ka sargayey saal koyne. A s'i ta mo da bine yadda araŋ kambe ra.

14Amma araŋ go ga ne: «Ifo se no?»

To, zama a go, Rabbi ciya seeda nin da ni zankataray wando game ra, nga kaŋ ni n'a amaana ŋwa, baa kaŋ a go, ni gorokasin no, ni alkawli wande.

15Manti a na alboro nda wayboro ciya afolloŋ gaaham da biya* baafuna raŋ? Mate nooya? Manti Rabbi goono ga banda ceeci kaŋ ga nga gana bo? Woodin sabbay se, wa haggoy d'araŋ bine, boro kulu ma si nga zankataray wando amaana ŋwa.

16Zama ay konna hiijay wiyaŋ, Rabbi, Israyla Irikoyo ne, ay konna mo bora kaŋ ciya toonyante. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

Woodin sabbay se, wa haggoy d'araŋ bine, araŋ ma si amaana ŋwa.

17Araŋ na Rabbi fargandi nd'araŋ sanni-sanney.

Amma araŋ go ga ne: «Man gaa no iri n'a fargandi?»

To, zama araŋ ne goy laalo teeko kulu ga boori Rabbi diyaŋ gaa, a ga maa i kaani mo. Wala binde kaŋ araŋ go ga ne: «Man no Irikoyo kaŋ ga cimi ciiti te din go?»

Diya kaŋ ga Rabbi fonda soola

3 Guna, ay g'ay diya donton, a ga fonda soola mo ay jine. Rabbi mo, kaŋ araŋ goono ga ceeci, sahãadin a ga kaa nga fuwo kaŋ i ga sududu a se ra. Nga kaŋ ti alkawli diya kaŋ araŋ ga maa a kaani gumo, guna a ga kaa. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

2Amma may no ga hin a kaayaŋ zaaro? May no ga hin ka kay mo waati kaŋ a ga bangay? Zama a ga hima zam danji cine, da nyunako saafun mo. 3A ga goro mo ka hanandi sanda mate kaŋ wura zam ga nzarfu hanandi cine. A ga Lawi izey hanandi no. A g'i hanandi sanda wura nda nzarfu cine, hal i ma sargayyaŋ salle Rabbi se adilitaray ra. 4Waati din gaa no Yahuda sargayey da Urusalima* waney ga ciya hari kaano Rabbi se, sanda waato jirbey ra da za doŋ jiirey cine.

5Ay ga kaa araŋ gaa ciiti teeyaŋ sabbay se. Ay ga waasu ka ciya seeda ziimey, da zina-teerey, da ngey kaŋ yaŋ ga ze da tangari, da ngey kaŋ yaŋ ga goy-ize zamba i alhakko sanni do haray din boŋ. Ngey nda borey mo kaŋ yaŋ goono ga wayboro kaŋ kurnye bu, da alatuumey kankam, i goono ga ce-yaw ganji haŋ kaŋ a hima ka du, i mana humburu ay mo. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

Jama zamba kaŋ i te zakkey do haray

6Zama ay wo, Rabbi, ay si barmay bo. Woodin se no, ya araŋ Yakuba izey, i mana araŋ halaci. 7Za araŋ kaayey gaa no araŋ kamba k'ay hin sanney taŋ, araŋ man'i haggoy mo. Wa bare ka ye ka kaa ay do, ay mo ga ye araŋ do. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

Amma araŋ go ga ne: «Mate no iri ga te ka ye ka kaa d'a?»

8To, boro ga Irikoy kom, wala? Amma araŋ wo, araŋ goono g'ay kom.

Amma araŋ go ga ne: «Man gaa no iri na ni kom, binde?»

To, zakkey da sargayey do haray no. 9Araŋ ya laali hariyaŋ no zama araŋ, dumo wo kulu, araŋ goono g'ay kom. 10Wa kande zakka kulu jisiyaŋ nango ra, zama i ma du ŋwaari ay windo ra. Araŋ m'ay si yaadin cine sohõ, ka di hal ay si beene daabirjey fiti araŋ se, ya albarka gusam araŋ se hal i ma jaŋ nangu kaŋ i g'a ta. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 11Ay ga deeni mo aŋwaara gaa araŋ sabbay se, a ma s'araŋ laabo nafa halaci. Tuuri-nya mo si nga izey zama za a ninyaŋ waate mana to fari ra. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 12Dumi cindey kulu mo ga ne araŋ se bine-kaani-koyyaŋ, zama araŋ ga ciya laabu gaakurante. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.

13Rabbi Kundeykoyo ne: «Araŋ gaaba nd'ay da sanni yaamoyaŋ.»
Amma araŋ go ga ne: «Man gaa no iri salaŋ ka gaaba nda nin?»
14To, za kaŋ araŋ ne: «Yaamo no boro ma may Irikoy se. Ifo ga ti a nafa
binde iri se iri m'a lordey gana, iri ma dira Rabbi Kundeykoyo jine da bu hẽeni
hasaraw? 15Sohõ binde, iri ga ne boŋbeeraykoyey se bine-kaani-koyyaŋ no.
Oho, ngey kaŋ yaŋ goono ga goy laalo te mo, ngey no ka tonton. Oho, i ga
Irikoy si, i ga yana mo.»
16Waato din gaa ngey kaŋ yaŋ ga humburu Rabbi salaŋ care se, Rabbi mo na
hanga jeeri ka maa, kal i na fonguyaŋ tira hantum a jine, borey kaŋ yaŋ ga
humburu Rabbi, da ngey kaŋ yaŋ g'a maa beerandi din mo se.
17Rabbi Kundeykoyo ne: I ga ciya ay wane yaŋ, zaaro kaŋ ra ay g'i soola i
ma ciya ay jisiri darzante. Ay g'i haggoy mo, sanda mate kaŋ cine boro ga nga
ize kaŋ ga may a se haggoy. 18Waati din gaa araŋ ga ye ka bay fayanka kaŋ go
adilante* da boro laalo game ra, danga boro kaŋ ga may Irikoy se da boro kaŋ si
may a se game ra nooya.

Rabbi zaaro kaŋ ga kaa

4 Zama zaari neeya kaŋ go kaa, kaŋ ga ton sanda feema cine.
Boŋbeeraykoyey kulu da goy laalo teekoy kulu ga ciya du cine. Zaaro din
kaŋ goono ga kaa binde g'i ton ka ban, hal a si tikse wala kambe cindi i se.
Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci. 2Amma araŋ kaŋ ga humburu ay maa,
adilitaray wayna ga fun araŋ se da fundi baani nga fatey ra. Araŋ ga fatta ka sar
ka zimbi sanda kali ra handayze yaŋ cine. 3Hano din kaŋ ay ga woodin te, araŋ
ga boro laaley taamu-taamu, zama i ga ciya sanda boosu cine araŋ ce taamey
cire. Yaadin no Rabbi Kundeykoyo ci.
4Wa fongu ay tamo Musa asariya kaŋ ay n'a lordi nd'a Horeb ra Israyla kulu
sabbay se, hin sanni da farilla yaŋ nooya.
5Wa guna, ay ga annabi* Iliya donton araŋ do, hala Rabbi zaari beero kaŋ ga
humburandi ga kaa. 6Iliya wo ga baabey biney bare ka ye ngey izey do haray,
izey biney mo ga bare ngey baabey do haray, zama ay ma si kaa ka laabo kar da
laaliyaŋ.

ALKAWLI TAJO

YESU ALMASIHU
Baaro Kaŋ
MATTA
hantum

Yesu Almasihu kaajo

guna mo Luka 3:23-38

1 Yesu Almasihu kaajo tira neeya, Dawda izo, Ibrahim ize.

2Ibrahim na Isaka hay,
Isaka mo na Yakuba hay,
Yakuba na Yahuda nda nga nya-izey hay,
3Yahuda na Farisa nda Zera hay Tamar gaa,
Farisa mo na Hezron hay,
Hezron na Arama hay,
4Arama na Aminadab hay,
Aminadab na Nason hay,
Nason na Salmon hay,
5Salmon na Buwaza hay Rahab gaa,
Buwaza na Obida hay Ruta gaa,
Obida na Yasse hay,
6Yasse mo na Bonkoono Dawda hay.
Dawda mo na Suleymanu hay Uriya wande zeena gaa,
7Suleymanu mo na Rehobowam hay,
Rehobowam na Abiya hay,
Abiya na Asa hay,
8Asa na Yehosafat hay,
Yehosafat mo na Yoram hay,
Yoram na Uzziya hay,
9Uzziya na Yotam hay,
Yotam na Ahaz hay,
Ahaz na Hezeciya hay,
10Hezeciya na Manasse hay,
Manasse na Amon hay,
Amon na Yosiya hay,
11Yosiya na Yekoniya nda nga nya-izey hay
dira ka koy Babila* yaŋo alwaato ra.
12Dira ka koy Babila banda,
Yekoniya na Salitila hay,
Salitila na Zerubabel hay,
13Zerubabel na Abihud hay,
Abihud na Eliyacim hay,
Eliyacim na Azura hay,
14Azura na Zadok hay,

Zadok na Ahima hay,
Ahima na Aliyuda hay,
15 Aliyuda na Eliyezar hay,
Eliyezar na Mattana hay,
Mattana na Yakuba hay,
16 Yakuba na Yusufu, Maryama kurnyo, hay,
Maryama kaŋ gaa i na Yesu, kaŋ se i ga ne Almasihu, hay.

17 Kaayey kulu za Ibrahim gaa ka koy Dawda gaa, iway cindi taaci no. Dawda gaa ka koy Babila koyyaŋ diraw, nga mo iway cindi taaci no. Babila koyyaŋ diraw banda mo ka kaa Almasihu gaa, kaay way cindi taaci no.

Yesu Almasihu hayyaŋo

guna mo Luka 2:1-7

18 Mate kaŋ Yesu Almasihu hayyaŋo bara nd'a neeya: alwaato kaŋ i na hiijay alkawlo te a nyaŋo Maryama nda Yusufu game ra, za i mana care kubay jina, i na Maryama gar da gunde Biya* Hanna do. 19 A kurnyo Yusufu binde, zama nga wo boro adili no, a si ba nga m'a daŋ batama, a miila nga m'a taŋ tuguyaŋ ra.
20 Amma za a goono ga woodin fongu nga bina ra, kal Rabbi* malayka bangay a se hindiri ra ka ne a se: «Yusufu, Dawda izo, ma si humburu Maryama hiija, naŋ a ma ciya ni wande, zama izo kaŋ go a gunda ra din, Biya Hanno do wane no. 21 A ga ize aru hay, ni g'a maa daŋ Yesu mo, zama nga no ga nga borey faaba i zunubey gaa.» 22 Woodin kulu mo, a ciya no zama i ma Rabbi sanno kaŋ a ci annabi* do din toonandi kaŋ ne:

23 «Guna, wandiyo ga te gunde,
a ga ize aru hay mo,
i g'a maa daŋ Immanuwel,»

(Isa. 7:14)

(danga, Irikoy go iri game ra nooya.)
24 Yusufu tun nga jirbo gaa ka te sanda mate kaŋ cine Rabbi malayka na nga lordi* nd'a. A na nga wando sambu. 25 Amma a man'a bay wayboro, kal a na izo hay. A n'a maa daŋ Yesu.

Wayna funay haray seekoy kaa ka di Yesu

2 I go no kala alwaato kaŋ i na Yesu hay Baytlahami, Yahudiya* laabu wane ra, Hirodus* koytaray zamana ra, nga no, seeku fooyaŋ fun wayna funay haray ka kaa Urusalima*, ka ne: 2 «Man gaa no Yahudancey bonkoono kaŋ i hay din go? Zama iri di a handariya wayna funay haray, iri kaa mo zama iri ma sududu a se.»
3 Waato kaŋ Bonkoono Hirodus maa woodin, a laakal tun, nga nda Urusalima kulu nga banda. 4 Gaa no, a na alfaga* beerey da asariya* dondonandikoy kulu margu kaŋ yaŋ go jama ra, k'i hã nango kaŋ i ga Almasihu hay.
5 I ne a se: «Baytlahami no, Yahudiya laabu ra wano, zama yaadin no annabo hantum ka ne:

6 ‹Ni mo, Baytlahami, Yahudiya laabu, ni manti koda bo baa kayna
Yahudiya laabu koyey ra. Zama ni ra no mayraykoyo ga fatta kaŋ ga
ciya ay jama Israyla* kuruko.› »

(Mik. 5:1)

7 Alwaato din binde Hirodus na seekoy din ce tuguyaŋ ra, ka baaro ceeci i do
laakal gaa waati kaŋ cine no handariya bangay. 8 A n'i donton mo i ma koy
Baytlahami, ka ne: «Wa koy. Araŋ ma zanka din baaru ceeci nda laakal. Waati
kaŋ araŋ du a mo, araŋ ma ye ka kande ay se baaro, zama ay mo ma koy ka
somb'a se.»
9 Ngey mo, kaŋ i maa bonkoono sanno din, i koy. Handariya mo kaŋ i di
wayna funay haray go ga koy i jine, kal a kaa ka kay nango kaŋ koociya go boŋ
do. 10 Waato kaŋ i di handariya, i te farhã da bine kaani gumo. 11 I furo fuwo ra
mo, i di koociya, nga nda nga nya Maryama. I ye ganda ka sududu a se. I na
ngey arzakey feeri ka nooyaŋey salle a se: wura da lubban* da zawul*. 12 Waato
kaŋ i du bayrandiyaŋ Irikoy do hindiri ra i ma si ye Hirodus do, i tun ka fondo
fo gana kala ngey laabo ra.

I zuru nda Yesu ka koy Misira

13 Waato kaŋ i dira, kala Irikoy malayka* fo bangay Yusufu se hindiri ra, ka
ne: «Tun ka koociya da nga nyaŋo sambu, ka zuru nd'ey ka koy Misira* ra. Ma
goro noodin hal ay ma ci ni se. Zama Hirodus ga ba nga ma koociya ceeci zama
nga m'a halaci se.»
14 A tun mo ka koociya da nga nyaŋo sambu cin ra ka koy Misira laabo ra.
15 A goro noodin kala Hirodus buuyaŋ, zama i ma haŋ kaŋ Rabbi ci annabi do
toonandi, kaŋ ne:

«Ay n'ay izo ce a ma fun Misira laabo ra.»

(Hos. 11:1)

Zankey wiyaŋo

16 Alwaato din za kaŋ Hirodus di kaŋ seekoy din na nga hahaara, a dukur
gumo. A donton ka zanka alborey kulu wi kaŋ go Baytlahami ra, hal a laabo me
kulu, za jiiri hinka ize ka kaa ganda, jirbey lasaabuyaŋ boŋ kaŋ a ceeci nda
laakal seekoy do. 17 Han din hane no i na haya kaŋ i ci annabi Irimiya do
toonandi, kaŋ ne:

18 «I maa jinde fo Rama ra,
hẽeni nda baray bambata.
Rahila* goono ga hẽ nga izey sabbay se,
a wangu nda yaamaryaŋ, zama i si no.»

(Iri. 31:15)

Kaŋ i ye ka fun Misira ra

19 Amma alwaato kaŋ Hirodus bu, kala Rabbi malayka bangay Yusufu se
koyne Misira laabo ra ka ne: 20 «Tun ka koociya da nga nyaŋo sambu, ka koy

Israyla laabo ra, zama borey kaŋ yaŋ goono ga koociya fundo ceeci ngey m'a halaci din bu.»

21A tun mo, ka koociya da nga nyaŋo sambu, ka kaa Israyla laabo ra. **22**Amma waato kaŋ a maa Arkalawus na nga baabo Hirodus tubu, a goono ga may Yahudiya laabo ra, a humburu noodin koyyaŋ. A binde du bayrandiyaŋ Irikoy do hindiri ra, kal a kamba ka koy Galili* ra. **23**A kaa ka goro kwaara fo ra kaŋ se i ga ne Nazara, zama i ma haŋ kaŋ i ci annabey me ra toonandi, kaŋ i ne:

«I ga ne a se Nazara boro.»

(Isa. 11:1)

Yohanna baptisma teekwa waazo

guna mo Markos 1:1-8; Luka 3:1-18; Yohanna 1:19-28

3 Jirbey din ra no Yohanna baptisma teekwa kaa. A goono ga waazu Yahudiya ganjo ra, **2**ka ne: «Araŋ ma tuubi, zama beene* koytara maan. **3**Zama nga no ga ti boro kaŋ i n'a ciine te annabi Isaya me ra, kaŋ ne:

‹Boro fo kaŋ goono ga kuuwa ganjo ra
jinda go ga ne: Wa Rabbi fonda soola,
w'a fondayzey sasabandi.› »

(Isa 40:3)

4Yohanna bumbo, a bankaara yo hamni no i n'a kay d'a. A goono ga guddu nda kuuru nga canta gaa. A ŋwaaro mo ga ti do-ize da ganjo ra yu. **5**Alwaato din no Urusalima borey da Yahudiya laabo borey kulu da borey kulu kaŋ go Urdun* windanta fatta ka kaa a do. **6**I goono ga ngey zunubey ci. A te i se baptisma* Urdun isa ra mo.

7Amma waato kaŋ a di Farisi* fonda borey da Sadusi* fonda borey iboobo goono ga kaa naŋ kaŋ a goono ga baptisma te, kala Yohanna ne i se: «Araŋ wo gazama izey! May no k'araŋ kaseeti ka ne araŋ ma zuru bona kaŋ goono ga kaa se? **8**Araŋ ma te-goy cabe kaŋ ga saba nda tuubiyaŋ. **9**Araŋ ma si tammahã araŋ biney ra, way: Ibrahim ga te iri se baaba. Zama ay ga ne araŋ se: Irikoy gonda hina kaŋ ga izeyaŋ kaa Ibrahim se baa tondey wo gaa. **10**Baa sohõ i na deesi dake tuurey tiksey gaa. Yaadin gaa, tuuri kulu kaŋ siino ga ize hanno hay, i g'a wi k'a catu danji ra.

11Ay wo, hari no ay goono ga baptisma te d'a araŋ se, tuubiyaŋ sabbay se. Amma bora kaŋ ga kaa ay banda din, a ga bisa ay dabari. Ay mana to naŋ kaŋ ay ga ce daŋ a ce ra. Nga no ga baptisma te araŋ se da Biya Hanno da danji mo. **12**A fando go a kambe ra. A ga nga karayaŋ nango hanandi hal a ma boori, ka nga alkama margu ka daŋ barma ra, amma a ga duwo ton da danji kaŋ i si hin ka wi.»

Yesu Almasihu baptisma

guna mo Markos 1:9-11; Luka 3:21-22

13Alwaato din Yesu tun Galili ka koy Urdun Yohanna do, zama nga ma du baptisma a do. **14**Amma Yohanna ga ba nga ma wangu a se. A ne: «Ay no ga hima ay ma du baptisma ni do, ni mo go ga kaa ay do, wala?»

15 Amma Yesu tu ka ne a se: «Ni m'a ta sohõ. Zama yaadin no a ga hima iri
se iri ma adilitaray kulu toonandi nd'a.» Alwaato din gaa no Yohanna yadda.
16 Yesu mo, waato kaŋ i na baptisma te a se, a fatta nda waasi haro ra. Guna
mo, beena feeri, a di Irikoy Biya mo go ga zumbu sanda koloŋay cine, a goono
ga kaa nga boŋ. 17 Jinde fo mo fun beena ra ka ne: «Boro woone ga ti ay Izo kaŋ
ay ga ba, nga kaŋ ay ga maa a kaani gumo.»

Yesu Almasihu siyaŋo

guna mo Markos 1:12-13; Luka 4:1-13

4 Alwaato din binde kala Biya konda Yesu ganjo ra zama Iblisi ma du k'a si.
2 Waato kaŋ a mehaw* zaari waytaaci da cin waytaaci, gaa no a maa haray.
3 Siikwa kaa a do mo ka ne a se: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ci tondey wo se i
ma bare ka te buuru.»
4 Amma Yesu tu ka ne: «I n'a hantum ka ne:

‹Manti ŋwaari hinne no boro ga funa nd'a bo,
amma da sanni kulu kaŋ ga fun Irikoy meyo ra.› »

(A.Y. 8:3)

5 Alwaato din gaa no Iblisi* kond'a hala birni* hananta ra, k'a kayandi
Irikoy* windo gar'izo boŋ beene. 6 A ne a se mo: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ni
boŋ taŋ ganda, zama i n'a hantum ka ne:

‹A ga lordi no nga malaykey se ni boŋ,
i ga ni tambe ngey kambey ra mo,
zama ni ma si ni ce nuku tondi gaa.› »

(Zab. 91:11-12)

7 Yesu ne a se: «I n'a hantum koyne ka ne:

‹Ni ma si Rabbi ni Irikoyo si.› »

(A.Y. 6:16)

8 Iblisi ye ka kond'a tondi kuuku fo boŋ koyne, ka ndunnya kulu koytarayey
da ngey darza cab'a se. 9 A ne Yesu se: «Woone yaŋ kulu ay g'i no ni se, da ni
ga ye ganda ka sududu ay se.»
10 Alwaato din gaa no Yesu tu ka ne a se: «Koy, gana ay se, ya Saytan*!
Zama i n'a hantum ka ne:

‹Ma sududu Rabbi ni Irikoyo se,
nga hinne se mo no ni ga may.› »

(A.Y. 6:13)

11 Kala Iblisi fay d'a. Guna mo, malaykey kaa ka Yesu saajaw.

Yesu goyo sintinyaŋ

guna mo Markos 1:14-15; Luka 4:14-15

12 Waato kaŋ Yesu maa i na Yohanna daŋ kasu, nga mo kamba ka koy
Galili. 13 Kaŋ a fay da Nazara, a kaa ka goro Kafarnahum, kaŋ go teeko me

gaa, Zabluna da Naftali laabu me ra, 14zama haŋ kaŋ annabi Isaya ci ma to kaŋ ne:

15«Zabluna laabu nda Naftali laabu,
Teeko fonda gaa, Urdun daŋanta,
Galili, dumi cindey wano:
16Borey kaŋ yaŋ goono ga goro kubay ra
di kaari bambata!
Borey kaŋ yaŋ go buuyaŋ biya laabo ra da goray,
i boŋ no kaari bangay.»

(Isa 8:23; 9:1)

17Za waato din no Yesu sintin ka waazu ka ne: «Araŋ ma tuubi, zama beene koytara maan.»

Yesu na sorko taaci ce

guna mo Markos 1:16-20; Luka 5:1-11

18Kaŋ Yesu goono ga windi noodin Galili teeko me gaa, kal a di nya ize hinka, Siman kaŋ se i ga ne Bitros, da Andarawos, kaŋ ga ti a kayne. I goono ga taaru catu teeko ra, zama sorkoyaŋ no. 19Yesu ne i se: «W'ay gana, ay mo g'araŋ ciya borey sorkoyaŋ.»

20Sahãadin-sahãadin i na taarey naŋ ka Yesu gana.

21A to ka bisa noodin mo, kal a di nya ize hinka koyne, Yakuba Zabadi izo, da nga kayno Yohanna. I go hi ra ngey baabo Zabadi banda ka ngey taarey hanse. Yesu n'i ce. 22Sahãadin-sahãadin i na hiyo da ngey baabo naŋ, k'a gana.

23Yesu goono ga windi Galili ra. A goono ga dondonandi i diina marga* fuwey ra. A goono ga koytaray Baaru Hanna waazu, ka doorikom dumi kulu da jantekom kulu no baani borey game ra. 24A baaro koy Suriya laabo kulu ra. I kand'a se doorikomey kulu, da borey kaŋ yaŋ goono ga taabi da doora-doora waani-waani da gurzugay, da follay* tamey da follokomey, da yeenikooney. A n'i kulu no baani. 25Borey marga bambata n'a gana za Galili da Dikabolis da Urusalima da Yahudiya da Urdun daŋanta mo.

Waazo kaŋ a te tondo boŋ

5 Alwaato kaŋ Yesu di borey marga, a kaaru tondo boŋ. Kaŋ a goro binde, a talibey kaa a do. 2A na nga me feeri k'i dondonandi ka ne:

Bine kaani cimi-cimo

guna mo Luka 6:20-23

3«Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ mana ngey boŋ lasaabu
hala ngey to hay fo,
Zama beene koytara ya i wane no.
4Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ gonda bine saray,
Zama i ga bakar i se.

5 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ ga lalabu,
Zama i ga ndunnya tubu.
6 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ ga ba adilitaray
sanda ŋwa da haŋ cine, zama i g'i kungandi.
7 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ ga suuji cabe,
Zama i ga du suuji.
8 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ biney ga hanan,
Zama i ga di Irikoy.
9 Albarkanteyaŋ no sasabandikoy,
Zama i ga ne i se Irikoy izeyaŋ.
10 Albarkanteyaŋ no ngey kaŋ yaŋ i g'i gurzugandi
adilitaray sabbay se, zama beene koytara i wane no.

11 Albarkanteyaŋ no araŋ, waati kaŋ i g'araŋ wow, i g'araŋ gurzugandi, tangari boŋ mo i g'araŋ maa ce da izefututaray kulu dumi, ay wo sabbay se. 12 Araŋ biney ma kaanu, araŋ ma farhã gumo, zama araŋ alhakku beero go nd'a. beena ra. Zama yaadin cine no i na annabey kaŋ yaŋ n'araŋ jin din gurzugandi

Ciiri da annura da kwaara

guna mo Markos 9:50; Luka 14:34-35

13 Araŋ no ga ti ndunnya ciiri, day da ciiri tar, ifo no i g'a hanse nd'a? Ne ka koy jine a sinda nafa kulu, kal i m'a furu, i m'a taamu borey ce taamey cire.
14 Araŋ no ga ti ndunnya annura. Kwaara kaŋ go tudu boŋ si tugu. 15 I si fitilla diyandi mo k'a daŋ cilla cire, kala taablo boŋ, hal a ma kaari borey kulu kaŋ yaŋ go fuwo ra se. 16 Yaadin no araŋ mo. Wa naŋ araŋ annura ma kaari borey jine, zama i ma di araŋ goy hanney, hal i m'araŋ Baabo kaŋ go beena ra beerandi.

Asariya tabbatandiyaŋo

17 Araŋ ma si tammahã hal ay kaa ka Tawretu* nda annabey sanney zeeri no bo. Ay mana kaa ay m'i zeeri se, amma ay m'i toonandi. 18 Cimi no ay go ga ci araŋ se: hala day beena nda ganda mana bisa, hay kulu no si daray Tawretu* ra, biir'ize folloŋ wala tomb'ize folloŋ, kala waati kaŋ hay kulu kubay. 19 Boro kulu mo kaŋ ga lordi kaŋ kayna d'i kulu daaru ka borey dondonandi yaadin, i ga ne a se boro kaŋ bisa ikulu kaynayaŋ beene koytara ra. Amma boro kulu kaŋ g'i te, ka borey dondonandi nd'ey, i ga ne a se ibeeri beene koytara ra. 20 Zama ay ga ne araŋ se: d'araŋ adilitara mana bisa asariya* dondonandikoy da Farisi fonda borey wano, yaadin gaa araŋ si furo beene koytara ra, baa kayna.

Dondonandiyaŋ bine tunyaŋ ciine ra

21 Araŋ maa i ne doŋ borey se: ‹Ni ma si boro wi. Boro kulu mo kaŋ na boro wi ga furo ciiti kataru ra.› 22 Amma ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ ga te bine nga nya-ize se, a koy ga furo Yahudancey arkusey marga kataru ra. Boro kulu kaŋ ga ne nga nya-izo se saamo, nga mo ga furo marga ciiti kataru ra. Boro kulu kaŋ ga ne: ‹Nin, boro yaamo!› nga mo ga furo danji* bango ra.

23Da mo ni goono ga ni sarga* salle sargay teeyaŋo do, noodin mo ni fongu
nin da ni nya-izo game ra gonda hay fo, 24kala ni ma ni sarga naŋ noodin sargay
teeyaŋo do. Ni ma koy, nin da ni nya-izo ma saba jina, waato gaa ni ma kaa ka
ni sarga salle.
25Nin da ni yanjekaaro ma saba nda waasi, za araŋ go fonda boŋ. Zama ni
yanjekaaro ma si ni no alkaali se, alkaali mo ma ni daŋ nga doogari kambe ra,
nga mo ma ni daŋ kasu. 26Haciika ay ga ne ni se: ni si fatta noodin kala da ni
n'a kulu bana, baa su* si cindi ni gaa.

Dondonandiyaŋ zina boŋ

27Araŋ maa i ne: ‹Ni ma si zina.› 28Amma ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ na
wayboro guna hal a n'a miila, a n'a zina nga bina ra nooya. 29Amma da ni
kambe ŋwaari mwa ga ni to taali, m'a dagu k'a furu. Zama ni jare fo ma halaci,
a bisa ni se i ma ni gaaham timmanta daŋ danji* bango ra. 30Da mo ni kambe
ŋwaaro ga ni to taali, m'a dumbu k'a furu. Zama dambe ni gaaham jare fo ma
halaci, d'i m'a timmanta kulu daŋ danji bango ra.

Dondonandiyaŋ hiijay fayyaŋ boŋ

31I ne koyne: ‹Boro kulu kaŋ ga nga wande fay, kal a m'a no hiijay fayyaŋ
tira.› 32Amma ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ ga nga wande fay, da manti zina
sabbay se no, kulu a n'a daŋ zina fonda ra nooya. Koyne, boro kulu kaŋ ga
wayboro fayante hiiji, zina no a go ga te.

Dondonandiyaŋ za-jinde sambuyaŋ boŋ

33Woodin banda, araŋ maa i ne doŋ borey se: ‹Ni ma si ze da tangari, amma
kala ni ma ni zeyaŋo toonandi Rabbi se.› 34Amma ay ga ne araŋ se: araŋ ma si
ze baa kayna. Hala beena boŋ zama Irikoy karga no, 35wala ndunnya boŋ, zama
a ce furkange no, wala mo da Urusalima, zama Hina-Kulu-Koyo kwaara no.
36Ni ma si ze mo da ni boŋ, zama ni si hin ka baa ni gaa-hamni ize fo ye ibi
wala ikwaaray. 37Amma wa naŋ araŋ sanney ma ciya: Oho, oho da hã'a, hã'a.
Hay kulu mo kaŋ bisa yaadin, Ilaala* do no a fun.

Dondonandiyaŋ taali banayaŋ boŋ

guna mo Luka 6:27-28; 32-36

38Araŋ maa i ne: ‹Mo no ga mo bana, hinje no ga hinje bana.› 39Amma ay ga
ne araŋ se: wa si kay ka yanje nda boro laalo. Amma boro kulu kaŋ na ni saŋ ni
kambe ŋwaari garba gaa, m'afa mo bare a se. 40Boro kaŋ ga ba nga ma konda
nin ciiti do ka ni kwaay ta ni gaa, ma ni taafa mo taŋ a se. 41Boro kulu kaŋ ga ni
tilasandi mo ni ma koy kilometar fo, ma koy a banda hala ihinka. 42Boro kaŋ na
ni ŋwaaray mo, m'a no. Boro kaŋ ga ba nga ma garaw sambu ni gaa mo, ma si
banda bare a se.

Ibarey se baakasina

43Araŋ maa i ne: ‹Ni ma ba ni gorokasin, day ni ma konna ni ibare.› 44Amma
ay ga ne araŋ se: araŋ ma ba araŋ ibarey. Araŋ ma gaara hanno te araŋ wowkoy

se. Ngey kaŋ yaŋ ga wangu araŋ, araŋ ma te i se ihanno. Araŋ ma te adduwa araŋ taabandikoy se, kaŋ yaŋ goono g'araŋ gurzugandi, 45zama araŋ ma ciya araŋ Baabo kaŋ go beena ra izeyaŋ. Zama a ga naŋ nga wayna ma fun boro hanney da boro laaley kulu se, a ga nga beene haro mo zumandi adilantey da ngey kaŋ yaŋ sinda adilitaray kulu se. 46Zama nd'araŋ ga ba araŋ baakoy, yaadin gaa man gaa araŋ alhakko? Manti baa jangal taakoy mo ga woodin te? 47Wala mo, d'araŋ nya-izey hinne no araŋ ga fo, yaadin gaa ifo no araŋ te kaŋ bisa boro cindey? Manti baa dumi cindey kulu mo ga woodin te bo? 48Woodin sabbay se binde, wa ciya toonanteyaŋ sanda mate kaŋ araŋ Baabo kaŋ go beena ra ya toonante no.

Dondonandiyaŋ sargay teeyaŋ boŋ

6 Wa haggoy araŋ ma s'araŋ adilitaray te borey jine, zama i ma di se. Zama da yaadin no, kulu araŋ sinda alhakku fo araŋ Baabo kaŋ go beena ra do.

2Waati kaŋ ni ga sargay* sarga mo, ma s'a fe, sanda mate kaŋ cine munaficey ga te i diina marga fuwey ra, da fondey gaa, zama borey ma di ngey k'i beerandi. Haciika ay ga ci araŋ se, i alhakko mo nooya. 3Amma waati kaŋ ni ga sarga, ma si naŋ ni kambe wow ma bay haŋ kaŋ no ni kambe ŋwaaro goono ga te, 4zama ni sarga ma ciya tuguyaŋ ra. Ni Baabo mo kaŋ goono ga di tuguyaŋ ra ga ni bana.

Dondonandiyaŋ adduwa boŋ

guna mo Luka 11:2-4

5Waati kaŋ araŋ ga adduwa te mo, araŋ ma si te sanda mate kaŋ cine munaficey ga te, zama i ga ba ngey ma kay ka adduwa te i diina marga fuwey ra da fondey boŋ, zama borey ma di ngey. Cimi no ay ga ci araŋ se, i alhakko mo nooya. 6Amma nin, waati kaŋ ni ga te adduwa, ma furo ni fu-izo ra ka meyo daabu. Ma ni adduwa te ni Baabo kaŋ go tugante gaa. Ni Baabo kaŋ go tugante mo ga ni bana. 7Amma waati kaŋ araŋ ga adduwa te, wa s'a te da ci-ka-yaara boobo, danga mate kaŋ cine dumi cindey ga te. Zama i ga tammahã hala ngey sanni booba gaa no Irikoy ga maa ngey se. 8Araŋ ma si ciya sanda i cine bo. Zama araŋ Baabo ga bay hari kaŋ araŋ ga ba, za araŋ man'a ŋwaaray.

9Woodin se binde, d'araŋ ga te adduwa, araŋ ma ne:

Ya iri Baabo kaŋ go beena ra,
Ni maa ma ciya ihanna.
10Ni koytara ma kaa.
Mate kaŋ cine i ga ni miila te beena ra,
I m'a te neewo mo ndunnya ra.
11M'iri no hunkuna ŋwaari,
12M'iri garaw-garawey yaafa iri se,
Sanda mate kaŋ cine iri mo
g'iri garawkooney yaafa nd'a.
13Ma si konda iri siyaŋ do,

Amma m'iri faaba k'iri wa da Izefuto.
[Zama koytaray da dabari nda darza,
Ni wane yaŋ no hal abada abadin. Amin.]

14Zama d'araŋ ga borey yaafa nda ngey taaley, yaadin gaa no araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo g'araŋ yaafa nd'araŋ taaley. **15**Amma d'araŋ si borey taaley yaafa i se, araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo si araŋ yaafa nd'araŋ taaley.

Dondonandiyaŋ mehaw boŋ

16Waati kaŋ araŋ ga mehaw mo, araŋ ma si mo-kura haw, sanda mate kaŋ cine munaficey ga te. Zama i ga ngey moydumey hasara no, zama borey ma di kaŋ ngey goono ga mehaw. Cimi no ay ga ci araŋ se: i alhakko mo nooya. **17**Amma nin, waati kaŋ ni ga mehaw, ma ji tuusu ni boŋo gaa, ma ni moyduma nyun, **18**zama ni ma si bangay borey gaa kaŋ ni goono ga mehaw, kala ni Baabo se hinne kaŋ go tuguyaŋ ra. A ga di. Ni Baabo kaŋ go tuguyaŋ ra mo ga ni bana.

Beena ra arzaka

guna mo Luka 12:33-34

19Araŋ ma si arzaka margu araŋ boŋ se ne ndunnya ra, naŋ kaŋ kollo nda haŋ kaŋ ga guuru hayandi ga ŋwa, naŋ kaŋ zay mo ga fun ka zay. **20**Amma araŋ ma arzaka margu araŋ boŋ se beena ra, nangu kaŋ kollo nda haŋ kaŋ ga guuru hayandi s'a ŋwa, nangu kaŋ zay mo si hin ka fun ka zay. **21**Zama nango kaŋ ni arzaka go, noodin no ni bina mo ga bara.

Gaaham kaaro

guna mo Luka 11:34-36

22Gaaham fitilla ga ti mo. Da ni mwa ga boori, ni gaahamo kulu mo ga to da kaari. **23**Amma da ni mwa gonda laru, kala ni gaahamo kulu ma to da kubay. Da binde, kaaro kaŋ go ni do din ya kubay no, man gaa kuba din himandi!

Irikoy da arzaka

guna mo Luka 16:13

24Boro kulu si hin ka may koy hinka se. Kal a ma wangu afa, ka ba afa, wala a ma mo ye afa gaa, ka donda afa. Araŋ si hin ka may Irikoy da arzaka se care banda.

Boro ma de Irikoy gaa

guna mo Luka 12:22-31

25Woodin se no ay ga ne araŋ se: araŋ ma si karhã araŋ fundey se, haŋ kaŋ araŋ ga ŋwa, wala haŋ kaŋ araŋ ga haŋ, wala araŋ gaahamey se, haŋ kaŋ araŋ ga bankaaray d'a. Fundi mana bisa ŋwaari no, wala gaaham mana bisa bankaaray no? **26**Wa guna beene curey. I siino ga duma, i siino ga wi, i siino ga margu barma ra mo. Amma araŋ Baabo kaŋ go beena ra no g'i ŋwaayandi. Araŋ mana bisa curey beeray gumo no? **27**Woodin banda, may no araŋ ra kaŋ nga boŋ

karhã do ga hin ka baa kambe kar folloŋ tonton nga kuuyaŋo gaa?

28Bankaaray ciine ra mo, ifo se no araŋ ga karhã? Wa saajo ra waaliya bokey guna, beeray kaŋ cine i ga te. I si ga taabi, i siino ga silli bi. **29**Kulu nda yaadin, ay ga ne araŋ se: baa Suleymanu nda nga darza kulu mana sutura ka to i afo cine. **30**Amma da Irikoy ga saajo ra subu bankaara yaadin cine, kaŋ hunkuna a go no, amma suba i g'a catu danji ra, sanku fa araŋ, cimbeeri* kayna koyey? **31**Araŋ ma si karhã ka ne: ‹Ifo no iri ga ŋwa?› wala: ‹Ifo no iri ga haŋ?› wala: ‹Ifo no iri ga bankaaray d'a?› **32**Amma woone yaŋ kulu no dumi cindey goono ga ceeci. Araŋ Baabo kaŋ go beene ga bay araŋ ga laami nda hayey din kulu. **33**Day wa jin ka Irikoy* koytara d'a adilitara ceeci jina, nga mo ga hayey din kulu tonton araŋ se. **34**Araŋ ma si karhã suba se mo, zama suba bumbo ga karhã nga boŋ se. Zaari fo taabi waas'a se.

Ma si boro fo ciiti

guna mo Luka 6:37-38; da 41-42

7 Araŋ ma si ciiti, zama i ma si koy ka ciiti araŋ se. **2**Zama sanda mate kaŋ cine araŋ ga ciiti nd'a, a dumi no i ga ciiti nd'a araŋ se. Neesijo kaŋ araŋ ga neesi nd'a din, nga no i ga neesi nd'a araŋ se.

3Ifo se no ni ga sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra guna, amma ni baa si nda bundo kaŋ go ni bumbo din mwa ra? **4**Wala mate ni ga te ka ne ni nya-ize se: ‹Naŋ ya sub'izo wo kaa ni mwa ra,› a go mo bundu go ni bumbo mwa ra? **5**Nin, munafico! ma bundo kaa ni bumbo mwa ra jina, gaa no ni ga di gumo ka sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra din kaa.

6Ma si haŋ kaŋ ga hanan no hansi se. Araŋ ma si luluwey* catu mo gursuney* jine, zama i ma s'i taamu-taamu ngey cey cire, ka bare ka ye k'araŋ tooru-tooru.

”waaray da ceeci da kobi yaŋ

guna mo Luka 11:9-13

7Araŋ ma ŋwaaray, i g'araŋ no. Wa ceeci, araŋ ga du. Wa kobi, i ga fiti araŋ se. **8**Zama boro kulu kaŋ ga ŋwaaray, i g'a no, boro kaŋ ga ceeci ga du, boro kaŋ ga kobi mo, i ga fiti a se.

9Wala boro woofo no araŋ game ra, kaŋ d'a ize n'a ŋwaaray buuru, a g'a no tondi? **10**Wala d'a n'a ŋwaaray hamisa, a g'a no gondi? **11**Woodin sabbay se mo, d'araŋ wo, kaŋ ga ti boro laaloyaŋ ga waani mate kaŋ araŋ ga nooyaŋ hanney no araŋ izey se nd'a, sanku fa araŋ Baabo kaŋ go beena ra ga hari hanney no borey kaŋ yaŋ ga ŋwaaray a gaa se. **12**Hay kulu mo kaŋ araŋ ga ba borey ma te araŋ se, araŋ mo ma te i se yaadin, zama woodin, nga no ga ti haŋ kaŋ Tawretu* da Annabey* Tirey ci.

Fondo suubanyaŋ

guna mo Luka 13:24

13Wa furo me kankamanta ra. Zama meyo kaŋ ga koy halaciyaŋ do din, itafo no, a fonda ganayaŋ mo ga dogon no, borey kaŋ yaŋ ga furo a ra mo ga baa.

14Zama fonda kaŋ ga koy fundi do din, a meyo ga kankam no, fonda mo ga
mari, a duukoy mo si baa.

Tuuri-nya da nga izey

guna mo Luka 6:43-44

15Day araŋ ma haggoy da tangari annabey, kaŋ yaŋ goono ga kaa araŋ do da
feeji alhaali, amma i biney ra sakaliyaŋ* no kaŋ yaŋ ga kom. 16I te-goyey do no
araŋ g'i bay. Karji nya gaa i ga hin ka reyzin* ize kosu no? Jeejay ize binde, i
g'a kaa yo-karji nya gaa, wala? 17Yaadin mo no, tuuri hanno kulu ga ize hanno
hay, amma tuuri laalo, ize laalo no a ga hay. 18Tuuri hanno si ize laalo hay.
Tuuri laalo mo si ize hanno hay. 19Tuuri kulu kaŋ si ize hanno hay, i g'a wi k'a
catu danji ra. 20I izey gaa no araŋ g'i bay.

Ay s'araŋ bay

guna mo Luka 13:25-27

21Manti boro kulu kaŋ ga ne ay se: ‹Rabbi! Rabbi!› no ga furo beene koytara
ra bo, kala day boro kaŋ ga te haŋ kaŋ ay Baaba ga ba, nga kaŋ go beena ra.
22Hano din hane boro boobo ga ne ay se: ‹Rabbi, Rabbi! Ni maa ra no iri na
annabitaray te. Ni maa ra no iri na follayyaŋ gaaray, ni maa ra mo no iri na
dabari goy boobo te. Wala manti yaadin no?› 23Saaya din ra ay mo ga ne i se:
‹Ay s'araŋ bay kulu-kulu! Araŋ ma fay d'ay, araŋ goy laalo teekoy.›

Cinari hinka

guna mo Luka 6:47-49

24Boro kulu kaŋ ga maa ay sanney wo k'i te mo, i g'a himandi boro kaŋ
gonda laakal, kaŋ na nga fu cina tondi boŋ. 25Beene hari kaŋ, goorey to kal i ga
mun, haw mo tun ka fuwo kar. Amma a mana kaŋ, zama i n'a sinji tondi boŋ.
26Boro kulu mo kaŋ ga maa ay sanni woone yaŋ kaŋ s'i te mo, i g'a himandi
boro kaŋ sinda laakal, kaŋ na nga fu cina taasi boŋ. 27Hari kaŋ, goorey to kal i
ga mun, haw mo tun ka fuwo kar. A na fuwo zinji k'a zeeri. A kaŋyaŋo ga laala
gumo.»

Yesu hino

28Kaŋ Yesu na sanney din kulu ban, borey dambara nd'a dondonandiyaŋo,
29zama a n'i dondonandi sanda hinkoy, manti sanda i asariya* dondonandikoy
cine.

Yesu na jiraykooni fo no baani

guna mo Markos 1:40-45; Luka 5:12-16

8 Kaŋ Yesu zumbu ka fun tondo boŋ, borey marga bambata n'a gana. 2Kala
jiraykooni fo kaa a do ka sombu a se ka ne: «Rabbi, da ni yadda, ni ga hin
k'ay hanandi.»

3Yesu na nga kambe salle k'a ham ka ne: «Ay yadda. Ni ma hanan.»
Sahãadin-sahãadin mo jiraytara ban a gaa. 4Gaa no Yesu ne a se: «Ma haggoy

ni ma si ci boro kulu se. Amma ma koy ka ni boŋ cabe alfaga* se. Ma sarga kaŋ Musa lordi no mo, zama a ma te i se seeda.»

Yesu na Romey sooje jine funa fo bannya no baani

guna mo Luka 7:1-10

5Waato kaŋ Yesu furo Kafarnahum, kala sooje jine funa fo kaa a do. A goono g'a ŋwaaray **6**ka ne: «Ay jina bora, ay zanka fo kaŋ gonda yeeni goono ga kani fu, a goono ga gurzugay gumo.»

7Yesu ne a se: «Ay ga kaa k'a no baani.»

8Sooje jine funa ne: «Ay jina bora, ay mana to ni ma furo ay nangora ra. Day, ma salaŋ hinne, ay zanka mo ga du baani. **9**Zama ay mo, boro fo dabari ra no ay go, soojeyaŋ go ay bumbo dabaro ra mo. Ay ga ne woone se: ‹Koy!› – kal a ma koy. Ay ga ne afo se: ‹Kaa!› – kal a ma kaa. Ay ga ne ay bannya se: ‹Ma te woone!› – kal a m'a te.»

10Waato kaŋ Yesu maa woodin, a dambara. A ne nga banda borey se: «Haciika ay ga ci araŋ se, ay mana di cimbeeri* gaabikooni sanda woone cine, baa Israyla ra. **11**Amma ay ga ne araŋ se: boro boobo ga fun wayna funay da wayna kaŋay haray, i ga kaa ka goro Ibrahim da Isaka da Yakuba banda beene koytara ra. **12**Amma koytara izey, i g'i catu taray kubay bi ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.»

13Yesu ne sooje jine funa se: «Ma koy ni koyyaŋ. Mate kaŋ cine ni cimandi, a ma ciya ni se wo kaŋ ni ga ba.» A zanka mo du baani saaya din ra.

Yesu na jantekom boobo no baani

guna mo Markos 1:29-34; Luka 4:38-41

14Waato kaŋ Yesu furo Bitros kwaara, a di a anzuray waybora goono ga kani nda konni. **15**Yesu n'a kamba ham, konno mo n'a taŋ. Gaa no waybora tun k'a saajaw.

16Kaŋ wiciri kambo to, i kand'a se follaykoy boobo. Me sanni mo no a na ganjey gaaray d'a, a na jantekomey kulu no baani mo. **17**Zama i ma sanno toonandi kaŋ i ci annabi Isaya me ra, kaŋ ne:

«Nga bumbo n'iri londibuunay ta,
a n'iri doorey sambu mo.»

(Isa. 53:4)

Borey kaŋ yaŋ ga ba ngey ma Yesu gana

guna mo Luka 9:57-62

18Waato kaŋ Yesu di borey marga go nga banda, a lordi ka ne i ma daŋandi ka koy ya-haray kambo gaa. **19**Kala asariya dondonandiko fo kaa ka ne a se: «Alfa, ay ga ni gana nangu kulu kaŋ ni ga koy.»

20Yesu mo ne a se: «Zoŋey gonda guusuyaŋ, beene curey mo gonda fitiyaŋ, amma Boro* Izo sinda nangu kaŋ a ga nga boŋo dake.»

21Talibey ra afo mo ne a se: «Rabbi, ma yadda ay se ay ma koy k'ay baaba fiji jina.»

22Amma Yesu ne a se: «M'ay gana. Ma fay da buukoy i ma ngey buukoy fiji.»

Yesu deeni hawo da hari bondayey gaa

guna mo Markos 4:35-41; Luka 8:22-25

23Alwaato kaŋ a furo hiyo ra, a talibey n'a gana. 24Kala hari haw bambata fo tun k'i gar teeko ra, k'i daabu nda hari bondayyaŋ, amma Yesu wo goono ga jirbi. 25I kaa a do k'a tunandi ka ne: «Rabbi, iri faaba! Iri ga ba ka halaci!»

26A ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga humburu, ya araŋ cimbeeri* kayna koyey?»

Gaa no a tun ka deeni hawo da teeko gaa. Kal i kulu dangay ka kay, tak!

27Kala borey dambara ka ne: «Day, boro woofo dumi no woone, kaŋ baa haw nda teeko goono ga maa a sanney se?»

Yesu na follayyaŋ gaaray boro hinka banda

guna mo Markos 5:1-20; Luka 8:26-39

28Waato kaŋ a kaa ya-haray kambo gaa Gadarancey laabo ra, kala follokom hinka kuband'a, i goono ga fun saarayey ra. I ga futu gumo, hala boro kulu si hin ka fonda din gana. 29Kal i na ngey jindey sambu ka ne: «Ya nin Irikoy Izo! ifo k'iri zaa da nin! Ni kaa ne nooya k'iri gurzugandi za alwaato mana to, wala?»

30Gursuna* kuru bambata fo goono ga kuru i se nangu mooro. 31Follayey mo na Yesu ŋwaaray ka ne: «Da ni g'iri gaaray, m'iri donton gursuney kuro din ra.»

32A ne i se: «Wa koy!»

Waato kaŋ i fun, i kulu koy ka furo gursuney ra. Kuro kulu te nyagas ka do teeko ra, ka bu haro ra. 33Amma kurukoy wo zuru ka koy kwaara ra ka baaro kulu dede, da haŋ kaŋ du follokom hinka din mo. 34Kala kwaara kulu fun taray ka Yesu kubay. Waato kaŋ i di a mo, i n'a ŋwaaray ka ne a ma fun ngey laabo ra.

Yesu na yeenikooni fo no baani

guna mo Markos 2:1-12; Luka 5:17-26

9 Kaŋ Yesu ye ka furo hiyo ra, a daŋandi ka kaa nga kwaara ra. 2Kal i kand'a se boro fo kaŋ yeeni na dabey wi, kaŋ go ga kani daari boŋ. Waato kaŋ Yesu di i cimbeero*, a ne yeenikoono se: «Ay izo, ni bina ma kaan. Ay na ni zunubey yaafa ni se.»

3Kala asariya dondonandiko fooyaŋ ne ngey biney ra: «Boro wo goono ga Irikoy kayna.»

4Yesu kaŋ g'i miiley bay, ne: «Ifo se no araŋ goono ga hari laaley wo miila araŋ biney ra? 5Zama woofo no ga faala, ay ma ne: ‹Ay na ni zunubey yaafa ni se?› wala ay ma ne: ‹Tun ka dira?› 6Amma zama araŋ ma bay kaŋ Boro Izo gonda dabari ndunnya ra nga ma zunubey yaafa,« (gaa no a ne yeenikoono se): «Ma tun ka ni daarijo sambu ka koy fu.»

7A tun mo ka koy fu. 8Amma waato kaŋ borey marga di a, i humburu. I na Irikoy beerandi, nga kaŋ na hina din cine no Adam-izey se.

Yesu na Matta ce

guna mo Markos 2:13-17; Luka 5:27-32

9Waato kaŋ Yesu goono ga bisa noodin, kal a di boro fo kaŋ goono ga goro jangal taayaŋ fuwo ra. A maa ga ti Matta. Yesu ne a se: «M'ay gana.» A tun mo k'a gana.

10Waato kaŋ Yesu go a fuwo ra ga ŋwa, kala jangal taako da zunubikooni boobo kaa ka goro Yesu nda nga talibey banda. **11**Waato kaŋ Farisi* fonda borey di woodin binde, i ne a talibey se: «Ifo se no araŋ jina bora, da jangal taakoy, da zunubikooney goono ga ŋwa care banda?»

12Amma waato kaŋ Yesu maa, a ne: «Baanikooney si laami nda safarikoy, kala day doorikomey. **13**Kal araŋ ma woone feerijo bay jina:

‹Ay wo, suuji no ay ga ba, manti sargay bo.›

(Hos. 6:6)

Zama manti adilantey ceeyaŋ se no ay kaa bo, amma zunubikooney se.»

Yesu nda mehaw sanni

guna mo Markos 2:18-22; Luka 5:33-39

14Kala Yohanna talibey kaa Yesu do ka ne a se: «Ifo se no iri nda Farisi fonda borey ga mehaw*, amma ni talibey ya si mehaw?»

15Yesu mo ne i se: «Day, hiijay batu borey ga te bine saray za arhiijo go i banda no? Amma jirbiyaŋ ga kaa kaŋ i ga arhiijo kaa i game ra. Waato din gaa no i ga mehaw.

16Amma boro kulu si zu taji daŋ kwaay zeeno gaa ka laafi, zama itajo ga izeena tooru hala kortimo ma ye ka jaase ijina. **17**Reyzin* hari taji mo, boro kulu s'a daŋ humbur zeeno yaŋ ra, zama yaadin gaa humburey no ga bagu, reyzin hari ma mun, humburey mo ma halaci. Amma i ga reyzin hari taji daŋ humbur taji yaŋ ra, i boro hinka kulu ga hallasi care banda.»

Yahudance fo ize way, da wayboro fo kaŋ lamba Yesu bankaara gaa sanni

guna mo Markos 5:21-43; Luka 8:40-56

18A goono ga woodin yaŋ ci i se, kala marga jine boro fo kaa ka sombu a se ka ne: «Ay ize wandiya no ka bu sohõ, amma da ni kaa ka ni kambe dake a boŋ, kulu a ga tun.» **19**Kala Yesu da nga talibey tun care banda ka bora din gana.

20Wayboro fo mo go no kaŋ te jiiri way cindi hinka kuri goono ga dooru a se. A kaa Yesu se banda k'a kwaayo me bazayey ham. **21**Zama a ne nga bina ra: «Baa ay du k'a kwaayo ham, kulu ay ga du baani.»

22Yesu zagu ka di a, ka ne: «Ay ize wayo, ni bine ma kaan. Ni cimbeero* no ka ni no baani.» Sahãadin wayboro te baani.

23Saaya kaŋ cine Yesu furo marga jine bora windo ra, a di seese karey da jama kulu goono ga kosongu. **24**Kal a ne: «Wa gana, zama wandiya mana bu bo, day jirbi gaa n'a go.» I binde dond'a k'a haaru. **25**Amma waato kaŋ a na jama

kulu kaa taray, a furo ka wandiya kamba di, wandiya mo tun. 26Baaro wo binde koy nangu kulu laabo din ra.

Yesu na danaw hinka no baani

27Kaŋ Yesu goono ga bisa noodin, kala danaw hinka n'a gana. I goono ga jinde sambu ka ne: «Ya Dawda izo, ma bakar iri se!»

28Waato kaŋ a furo fuwo ra, kala danawey din kaa a do. Yesu ne i se: «Araŋ ga cimandi ay gonda hina kaŋ ga woodin te?»

I ne a se: «Oho, ya Rabbi.»

29Gaa no a n'i moy ham ka ne: «A ma ciya araŋ se araŋ cimbeero* hino me.»

30I moy fiti. Amma Yesu n'i kaseeti gumo ka ne: «Boro kulu ma si maa baaro wo.» 31Amma waati kaŋ i fatta, i soobay ka baaro kar ka say laabo kulu ra.

Yesu na beebe fo no baani

32I go ga fatta ya-cine day, kal i kand'a se beebe follokom fo. 33Waato kaŋ Yesu na folla gaaray, beebetara mo ban. Bora salaŋ. Borey marga mo dambara, hal i ne: «I mana di woone dumi baa ce fo Israyla ra, abada.»

34Amma Farisi* fonda borey ne: «Hay! Follayey koyo hino no a goono ga follayey gaaray d'a.»

Jama na Yesu bakarandi

35Yesu binde windi kwaarey da kawyey kulu ra ka dondonandi i diina marga fuwey ra. A goono ga Irikoy koytara baaru hanna waazu. A goono ga doori dumi kulu kaa, a ma baani-jaŋay kulu no baani. 36Amma waato kaŋ a di borey margey, a bina bakar i se, zama i go ga taabi, i go furante sanda feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko. 37Gaa no a ne nga talibey se: «Haciika faro wiyaŋo ga baa, amma goy-teerey si baa. 38Woodin se binde araŋ ma ŋwaaray wiikwa gaa, a ma goy-teeriyaŋ donton nga faro wiyaŋo se.»

Yesu na diya way cindi hinka suuban

guna mo Markos 3:13-19; Luka 6:12-16

10 Yesu na nga talibi* way cindi hinka ce nga do k'i no hina kaŋ ga follayyaŋ gaaray ka dirandi, i ma jante da gaaham baani-jaŋay kulu dumi no baani.

2Diya* way cindi hinka din maayey neeya: sintina day Siman kaŋ se i ga ne Bitros, da Andarawos kaŋ ga ti a kayne; Yakuba Zabadi ize da nga kayne Yohanna; 3Filibos da Bartalami; Toma da Matta, jangal taakwa; Yakuba Halfa ize da Taddawus; 4Siman Kanaana bora da Yahuta Kariyoti bora, kaŋ na Yesu amaana ŋwa.

Yesu na iway cindi hinka donton

guna mo Markos 6:7-13; Luka 9:1-6

5Boro way cindi hinka wo binde, Yesu n'i donton k'i lordi ka ne: «Araŋ ma si dumi cindey fondey gana. Araŋ ma si furo mo Samariyancey* kwaarey ra. 6Day

wa koy Israyla izey kaŋ yaŋ ga ti feeji darantey do. 7Araŋ diraw ra mo, araŋ ma waazu ka ne: ‹Beene koytara maan.› 8Araŋ ma doorikomey no baani. Araŋ ma buukoy mo tunandi. Araŋ ma jirayey hanandi. Araŋ ma follayey gaaray. Nooyaŋ no araŋ du, araŋ mo ma no gomni. 9Araŋ ma si nooru jare, wura wala nzarfu wala guuru-ciray araŋ guddama ra. 10Araŋ ma si hindoonay foolo jare mo araŋ diraw se, wala kwaay hinka, wala taamu, wala goobu, zama goy-teeri ga hima ka du nga alhakko.

11Kwaara nda kawye kulu kaŋ ra araŋ furo mo, wa ceeci boro kaŋ gonda Adam-izetaray. Araŋ ma zumbu a gaa kala han kaŋ hane araŋ ga dira. 12D'araŋ ga ba ka furo windi ra mo, araŋ m'a salam. 13Da windo ya cimi wane no, araŋ salam ma goro a boŋ. Da mo manti cimi wane, naanayo ma ye ka kaa araŋ do. 14Boro kulu kaŋ si araŋ kubayni, a wangu mo ka hangan araŋ sanney se, waati kaŋ araŋ ga fatta windo wala kwaara din ra, kal araŋ ma kusa kaŋ go araŋ cey gaa din kokobe. 15Haciika ay ga ne araŋ se: Ciito hane Saduma* da Gomorata* laabu day ga du rongome ka bisa kwaara din.

Gurzugay kaŋ ga haw ka kaa

guna mo Markos 13:9-13; Luka 21:12-17

16Wa guna, ay g'araŋ donton sanda feejiyaŋ sakaliyaŋ* game ra. Araŋ ma ciya carmaykomyaŋ sanda gondi, baanikomyaŋ mo sanda koloŋay. 17Araŋ ma haggoy da borey, zama i g'araŋ nooyandi marga ciiti borey se, i diina marga fuwey ra mo i g'araŋ barzu. 18I ga konda araŋ laabu koyey da bonkooni beerey jine, zama araŋ ma seeda no i jine da dumi* cindey kulu mo se. 19Amma waati kaŋ i g'araŋ nooyandi, araŋ laakal ma si tun da sanni kaŋ araŋ ga tu d'a, wala mo haŋ kaŋ araŋ ga ci. Zama saaya din ra no i g'araŋ no haŋ kaŋ araŋ ga ci. 20Zama manti araŋ no ga salaŋ bo. Araŋ Baabo Biya, nga no ga salaŋ araŋ meyey ra.

21Amma nya-ize ga nga nya-izo no i m'a wi, baaba mo ga nga izo no. Izey mo ga murte hayrey gaa k'i daŋ kambe i m'i wi se. 22Araŋ ga ciya konnari hari mo ndunnya dumey kulu do ay maa sabbay se. Amma boro kaŋ ga hin suuru hala bananta, nga no ga du faaba. 23Day, waati kaŋ i g'araŋ gurzugandi kwaara woone ra, araŋ ma zuru ka koy afa kaŋ ga maan din do. Zama haciika ay ga ne araŋ se: za araŋ mana Israyla* izey kwaarey kulu gana ka ban, kulu Boro Izo ga kaa.

24Talibi si bisa nga alfaga bo, tam mo si bisa nga koyo. 25Oho, a wasa day talibi se a ma ciya danga nga alfaga cine, tam mo danga nga koyo cine. Zama hala day i ne windikoy se Baalzabula*, sanku fa a windo borey!

Bora kaŋ i hima i ma humburu

guna mo Luka 12:2-7

26Araŋ ma si humburu bo, zama hay kulu si no daabante kaŋ i s'a feeri. Hay kulu si no mo tugante kaŋ i si aniya ka bay a gaa. 27Haŋ kaŋ ay ci araŋ se kubay ra, araŋ ma woodin ci kaari ra. Haŋ kaŋ araŋ maa ciinay ra mo, araŋ m'a fe da jinde beeri fuwey boŋ. 28Woodin banda mo, araŋ ma si humburu borey kaŋ yaŋ ga gaaham wi, amma i si hin ka biya* wi. Amma a ga hima araŋ ma humburu nga kaŋ ga hin ka biya nda gaaham kulu halaci danji* bango ra. 29Manti i ga

sasa hinka neera dala fo? Baa afo mo si kaŋ kala day araŋ Baabo yaddayaŋ ra.
30Amma i n'araŋ boŋ hamney kulu kabu. **31**Araŋ ma si humburu bo, zama araŋ
bisa sasa boobo darza.

Boro ma Yesu seeda wala m'a ze

guna mo Luka 12:8-9

32Boro kulu binde kaŋ g'ay seeda borey jine, ay mo g'a seeda ay Baabo kaŋ
go beena ra jine. **33**Amma boro kulu kaŋ g'ay ze borey jine, ay mo g'a ze ay
Baabo kaŋ go beena ra jine.

Manti baani, amma takuba

guna mo Luka 12:51-53; 14:26-27

34Wa si tammahã hala baani no ay kaa ka daŋ ndunnya ra bo. Ay mana kaa
ka baani daŋ fa, amma takuba. **35**Ay kaa no zama ay ma

‹boro nda nga baaba kubandi i ma gaaba nda care,
ize way da nga nya,
da ize aru wande nda nga anzuray waybora.
36Boro windi borey mo no
ga ciya boro se ibarey.›

37Boro kaŋ ga ba baaba wala nya ka bisa ay mana to a ma ciya ay wane.
Wala mo, boro kaŋ ga ba ize aru wala ize way ka bisa ay mana to a ma ciya ay
wane. **38**Boro kaŋ si nga kanjiyaŋ* bundo sambu k'ay gana mo, a mana to a ma
ciya ay wane. **39**Boro kaŋ ga nga fundo haggoy, a fundo ga daray. Boro kaŋ ga
nga fundo nooyandi ay wo sabbay se, a g'a hallasi.

Alhakku

guna mo Markos 9:41

40Boro kaŋ n'araŋ ta, a n'ay ta. Boro kaŋ n'ay ta mo, a na nga kaŋ n'ay donton
ta. **41**Boro kaŋ ga annabi ta annabi maa ra, annabi alhakku no a ga du. Boro kaŋ
ga boro adili ta boro adili maa ra mo, adilante* alhakku no a ga du. **42**Boro kaŋ
ga ikayney wo ra afo no hari yeeno gullayze fo hinne a m'a haŋ zama ay talibi
no, haciika ay ga ne araŋ se, a si jaŋ nga alhakko baa kayna.»

Borey kaŋ Yohanna baptisma teekwa donton

guna mo Luka 7:18-35

11 Waato kaŋ Yesu na nga talibi way cindi hinka lordi ka ban, kal a tun
noodin zama nga ma dondonandi ka waazu kwaarey ra.

2Kaŋ Yohanna go kaso ra, a maa Almasihu goyey baaru. A na nga talibey
donton Yesu do **3**ka ne: «Nin no ga ti bora kaŋ ga kaa din, wala iri ma afo
batu?»

4Yesu tu ka ne i se: «Araŋ ma konda baaro Yohanna do, hayey kaŋ araŋ di
da hayey kaŋ araŋ maa mo: **5**Danawyaŋ goono ga di, simbarkoyaŋ goono ga

kay ka dira, jiraykooniyaŋ goono ga hanan, lutuyaŋ goono ga maa, buukoyaŋ goono ga tun, i goono ga Baaru Hanna waazu talkey se mo. **6**Albarkante no boro kulu kaŋ mana di darayyaŋ hari ay do.»

7I goono ga dira kala Yesu sintin ka salaŋ borey marga se Yohanna boŋ: «Ifo no araŋ koy ka guna ganjo ra? Kwaari kaŋ haw ga zinji no? **8**Wala ifo no araŋ koy ka guna? Boro kaŋ ga bankaaray baano daŋ no? Wa guna ka di: bankaaray baano dankoy go koyey windey ra. **9**Amma ifo se no araŋ koy? Zama araŋ ma di annabi se? Oho, ay ga ne araŋ se, boro kaŋ ga bisa annabi no gumo. **10**Nga no ga ti bora kaŋ i hantum a boŋ ka ne:

‹Guna, ay g'ay diya donton ni jine,
kaŋ ga ni fonda soola ni jine.›

(Mal. 3:1)

11Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ wayboro hay kaŋ ga bisa Yohanna baptisma* teekwa beeray. Amma kulu nda yaadin, bora kaŋ kayna d'i kulu beene koytara ra ga bisa Yohanna beeray. **12**Amma za Yohanna baptisma teekwa jirbey ka kaa sohõ, beene koytara goono ga kaa da ceeriyaŋ, ceerikwa mo ga gurjay k'a di. **13**Zama Tawretu* da annabey kulu na annabitaray te hala i to Yohanna jirbey wo gaa. **14**D'araŋ ga ta mo, nga no ga ti Iliya kaŋ ga kaa din. **15**Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!

16Amma ifo gaa no ay ga zamana wo borey himandi nd'a? I go sanda zankayaŋ kaŋ goono ga goro habu ra ka ngey hangasinyaŋ ce **17**ka ne: ‹Iri na seese kar araŋ se, amma araŋ mana gaan. Iri na bu baray te, amma araŋ mana hẽ.› **18**Zama Yohanna kaa, a siino ga ŋwa, a siino ga haŋ, kal i ne, ‹A gonda follay.› **19**Boro Izo mo kaa, a ga ŋwa, a ga haŋ, amma i goono ga ne: ‹Wa guna ŋwaari boobo ŋwaako da baji hanko no, jangal taakoy da zunubikooney coro mo no!› Day, da boro lasaabuyaŋo ga saba, kulu ni te-goy mo ga saba.»

Kwaarey kaŋ yaŋ wangu ka cimandi

guna mo Luka 10:3-15

20Kal a sintin ka kwaarey foy kaŋ yaŋ ra a na nga dabari goy baayaŋ te, zama i mana tuubi. **21**A ne: «Kaari nin, Korazin! Kaari nin, Baytsayda! Zama nda Tir* da Zidon* ra no i na dabari goyey wo te kaŋ yaŋ i te araŋ ra, doŋ i tuubi za waatifo ka goro bufu zaara nda boosu ra. **22**Amma ay ga ne araŋ se: Tir da Zidon ga du rongome ciiti zaaro ra ka bisa araŋ. **23**Ya nin Kafarnahum, ni ga ni boŋ beerandi ka koy hala beene no? Abada! I ga ni ye ganda hala Alaahara. Zama nda Saduma* ra no i na dabari goyey wo te kaŋ yaŋ i te ni ra, doŋ a ga goro hala hõ. **24**Amma ay ga ci ni se: Saduma laabo ga du rongome ciiti zaaro ra ka bisa nin.»

Wa kaa ay do ka du fulanzamay

guna mo Luka 10:21-22

25Alwaato din ra binde Yesu tu ka ne: «Ya Baaba, beene nda ganda Koyo, ay ga saabu ni se, zama ni na hayey din tugu laakalkooney da fahamantey se, k'i bangandi zankey se. **26**Oho, ya Baaba, zama yaadin no ga kaan ni se.

27 Ay Baabo na hay kulu daŋ ay kambe ra. Boro kulu si Izo bay kala Baabo,
wala mo boro kulu si Baabo bay kala Izo da boro kulu mo kaŋ se Izo miila nga
m'a bangandi.
28 Wa kaa ay do, araŋ kulu kaŋ goono ga taabi, jaraw tiŋokoyey, ay mo g'araŋ
no fulanzamay. 29 W'ay calo* sambu araŋ jasey gaa. Araŋ ma dondon ay do,
zama ay ya lalabukoy no, kaŋ sinda boŋbeeray, araŋ ga du fulanzamay mo araŋ
fundey sabbay se. 30 Zama ay calo gonda daama, ay jaraw mo si tin.»

Yesu nda asibti zaaro sanno

guna mo Markos 2:23-28; Luka 6:1-5

12 Alwaato din ra, asibti* zaari fo hane, Yesu goono ga gana farey ra. A
talibey mo go ga maa haray. Kal i soobay ka jeeniyaŋ ceeri ka kaama.
2 Amma waato kaŋ Farisi* fonda borey di woodin, i ne a se: «Guna haŋ kaŋ ni
talibey goono ga te kaŋ si halal* i ma te asibti zaari ra.»
3 Amma a ne i se: «Araŋ mana caw ka di haŋ kaŋ Dawda te no, waato kaŋ
nga nda nga jama maa haray? 4 A furo Irikoy* fuwo ra ka buuru* jisante ŋwa,
kaŋ a mana halal a se a ma ŋwa, wala a banda borey mo se, kala day alfagey
hinne se? 5 Wala araŋ mana caw asariya ra no, mate kaŋ cine alfagey ga asibti
zaaro kaynandi nd'a Irikoy windo ra, i sinda taali mo? 6 Amma ay ga ne araŋ
se, wo kaŋ ga bisa Irikoy windo beeray go ne. 7 Amma d'araŋ na woone feerijo
bay:

‹Ay wo, suuji no ay ga ba, manti sargay bo› –

(Hos. 6:6)

doŋ araŋ si taali dake boro kaŋ sinda taali boŋ. 8 Amma Boro Izo ya asibti
zaari Koyo no.»

Bora kaŋ kambe fo suugu

guna mo Markos 3:1-6; Luka 6:6-11

9 Kal a tun noodin ka furo i diina marga fuwo ra. 10 Boro fo binde go noodin
kaŋ kamba suugu. I na Yesu hã mo ka ne: «A ga halal no asibti zaari ra i ma
boro no baani?» (zama i ma du k'a kalima se).
11 Amma a ne i se: «Boro woofo no araŋ ra, d'a gonda feeji fo, feejo mo kaŋ
guusu ra, asibti hane a s'a di k'a candi ka kaa taray? 12 Marge cine no boro bisa
feeji darza! Yaadin mo no a ga halal boro ma gomni te asibti hane.»
13 Gaa no a ne bora se: «Ma ni kamba salle.» A na nga kamba salle mo, kal a
du baani sanda afa cine. 14 Amma Farisi* fonda borey fatta ka saaware a boŋ,
mate kaŋ ngey ga te k'a halaci.

Goy-teero kaŋ Irikoy suuban

15 Amma kaŋ Yesu faham da woodin, a na nga gaa candi ka fay da
noodin. Boro boobo n'a gana, a na ikulu no baani mo. 16 A n'i lordi mo ka ne
i ma s'a bangandi taray 17 zama i ma sanno kaŋ i ci annabi Isaya do toonandi,
kaŋ ne:

18«Guna, ay tamo neeya kaŋ ay suuban, kaŋ ay ga ba,
Kaŋ ay fundo ga maa a kaani gumo.
Ay g'ay Biya zumandi a boŋ,
A ga cimi ciiti fe dumi cindey se.
19A si gurjay, a si nga jinda sambu mo,
Boro kulu si maa a jinda fondey gaa.
20A si kwaar'ize ceera pati ka kaa,
Fitilla kaŋ maan buuyaŋ mo, a s'a wi,
Hal a ma daŋ cimi ciito ma zaama.
21A maa ra mo no dumi cindey ga beeje.»

(Isa. 42:1-4)

Yesu tu haawari fo kaŋ i te a gaa boŋ

guna mo Markos 3:22-30; Luka 11:14-23

22Gaa no i kand'a se follokom fo kaŋ dana, a beebe mo. Yesu n'a no baani, hala beeba salaŋ, a moy mo fiti, a go ga di. 23Borey marga mo dambara ka ne: «Boro wo, manti Dawda izo no?»

24Amma waato kaŋ Farisi* fonda borey maa woodin, i ne: «Boro wo, Baalzabula* (kaŋ ga ti follayey koyo) dabaro no Yesu goono ga follayyaŋ gaaray d'a.»

25Amma kaŋ Yesu g'i miiley bay, a ne i se: «Koytaray kulu kaŋ fay ihinka ka gaaba nda care, woodin ga say. Kwaara kulu mo, wala windi, kaŋ fay ihinka ka care wangu ga kaŋ. 26Da Saytan ga Saytan gaaray, yaadin gaa a fay ihinka nooya ka gaaba nda nga boŋ. Mate no a koytara ga te ka kay? 27D'ay goono ga follayey gaaray da Baalzabula dabaro, araŋ izey binde, may dabari no i goono ga follayey gaaray d'a? Woodin sabbay se, ngey wo ga bara araŋ se ciitikoyaŋ. 28Amma hala day Irikoy Biya* dabari no ay goono ga follayey gaaray d'a, yaadin gaa Irikoy koytara kaa araŋ do nooya.

29Wala mate no boro ga te ka furo gaabikooni fu ra k'a jinay ku, da manti bora jin ka gaabikoono haw no jina? Waato din gaa no a ga hin k'a fuwo jinayey ku.

30Boro kaŋ si ay banda ga gaaba nd'ay nooya. Boro kaŋ si margu ay banda mo, a ga say-say. 31Woodin sabbay se ay ga ne araŋ se, zunubi kulu da Irikoy alaasiray kulu, i ga borey yaafa nd'ey, amma Biya Hanno* alaasiray i si borey yaafa nd'a. 32Boro kulu mo kaŋ na sanni yaamo te Boro Izo boŋ, i g'a yaafa a se. Amma bora kaŋ ga sanni yaamo te Biya Hanna boŋ, i s'a yaafa nd'a zamana woone ra wala baa wo kaŋ ga kaa ra.

Tuuri-nyaŋo da nga izey

guna mo Luka 6:43-45

33D'i ne tuuri-nyaŋo ihanno no, a izey mo ihanno yaŋ no. Wala i ma ne tuuri-nyaŋo ilaalo no, a izey mo ilaalo yaŋ no. Zama izey do no i ga tuuri-nya bay. 34Araŋ wo, gazama izey, mate no araŋ ga te ka hari hanno ci, araŋ kaŋ ga ti

boro laaley? Zama haŋ kaŋ na bine to, me ga ci. 35Boro hanno nga jisiri hanna
ra no a ga hari hanno yaŋ kaa taray. Boro laalo mo nga jisiri laalo ra no a ga
hari laalo yaŋ kaa taray. 36Amma ay ga ne araŋ se, sanni yaamo kulu kaŋ borey
ga salaŋ, ciiti zaaro ra i ga ye k'i lasaabu. 37Zama ni sanno do no i ga ni
adilandi*, ni sanno do mo no i ga ni zeeri.»

I n'a ŋwaaray a ma alaama fo te

guna mo Markos 8:11-12; Luka 11:29-32

38Alwaato din no asariya dondonandiko fooyaŋ da Farisi fonda borey tu ka
ne a se: «Alfa, iri ga ba iri ma di alaama fo ni do.»

39Amma a tu ka ne i se: «Zamana laalo da zina-teero wo borey goono ga
alaama fo ceeci. I s'i no alaama kulu kala day annabi Yonana* alaama hinne.
40Zama mate kaŋ cine Yonana goro cin hinza da zaari hinza teeku ham beero
gunda ra, yaadin cine no Boro Izo mo ga goro cin hinza da zaari hinza laabo
bina ra. 41Ninawiya* borey ga tun suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey
game ra k'i ciiti k'i zeeri mo, zama ngey wo tuubi waato kaŋ Yonana waazu.
Guna mo, boro kaŋ bisa Yonana beeray neeya. 42Dandi kambe wayboro
bonkoono ga tun suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey game ra, k'i zeeri.
Zama za ndunnya me no a fun ka kaa ka maa Suleymanu laakal sanney. Guna
mo, nga kaŋ bisa Suleymanu beeray go ne.

43Amma waati kaŋ follay fun boro banda, a ga dira ka gana naŋ kaŋ hari si,
ka ceeci naŋ kaŋ ga fulanzam, a si du mo. 44Gaa no, a ga ne: ‹Ay ga ye ay fu
zeena ra, naŋ kaŋ ay fun.› Waato kaŋ a to noodin a ma gar boro kulu si fuwo ra,
i n'a haabu k'a taalam. 45Gaa no a ga koy ka kande follay iyye fooyaŋ nga
banda kaŋ yaŋ ga futu ka bisa nga bumbo, i ma furo ka goro noodin. Bora din
kokor banda gora ga laala ka jaase ijina. Yaadin mo no a ga ciya zamana laalo
wo borey se.»

Yesu nya d'a nya izey

guna mo Markos 3:31-35; Luka 8:19-21

46A goono ga salaŋ marga se binde, kal a nya d'a nya izey kaa. I go ga kay
taray, i goono ga ceeci ngey ma salaŋ d'a. 47Kala boro fo ne a se: «Guna, ni nya
da ni nya izey neeya taray, i ga ba ngey ma salaŋ da nin.»

48Amma a tu bora se kaŋ salaŋ d'a, ka ne: «May no ga ti ay nya? Wala may
no ga ti ay nya izey mo?» 49A na nga kambe salle nga talibey do haray ka ne:
«Ay nya d'ay nya izey, ngey neeya. 50Zama borey kulu kaŋ g'ay Baabo kaŋ go
beena ra miila te, ngey no ga ti ay kayne alborey, d'ay waymey, d'ay nya.»

Farikoy kaŋ ga dum'izey say misa

guna mo Markos 4:1-9; Luka 8:4-8

13 Hano din hane Yesu fun fuwo ra ka goro teeko me gaa. 2Marga
bambata margu a do mo. Nga bumbo furo hi fo ra ka goro. Borey
marga mo go jabo gaa ga kay. 3A na sanni boobo salaŋ i se da misayaŋ ka ne:

«Guna, dum'izey sayko fo fatta ka koy dum'izey sayyaŋ. 4Waato kaŋ a go

sayyaŋo gaa, kala dum'ize fooyaŋ kaŋ fonda jarga. Kala curayzey kaa k'i ŋwa.
5Afooyaŋ mo kaŋ tondi batama boŋ, nangu kaŋ sinda laabu boobo.
Sahãadin-sahãadin i fun, zama laabo mana baa. 6Waato kaŋ wayna fatta, i
kukure zama i sinda kaaji hanno, hal i koogu. 7Afooyaŋ mo kaŋ karjiyaŋ ra,
karjey mo fun ka beeri k'i koote. 8Afooyaŋ mo kaŋ laabu hanno ra. I te albarka
mo, afo no zangu, afo waydu, afo mo waranza. 9Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga
maa, a ma maa.»

Haŋ kaŋ se Yesu ga goy da misayaŋ

guna mo Markos 4:10-12; Luka 8:9-10

10Talibey kaa a do k'a hã ka ne: «Ifo se no ni goono ga salaŋ i se da
misayaŋ?»

11Kala Yesu tu ka ne i se: «Zama i n'araŋ no araŋ ma beene koytara gundey
bay, amma i man'a no ngey wo se. 12Zama boro kulu kaŋ gonda, nga se no i ga
no, a ma du iboobo mo. Amma boro kaŋ sinda, baa haŋ kaŋ go a se din, i g'a ta
a gaa. 13Woodin se no ay goono ga salaŋ i se da misayaŋ, zama gunayaŋ ra i si
di, hanga maayaŋ ra mo i si maa, i si faham mo. 14Daahir, i boŋ no i na annabi
Isaya sanno toonandi kaŋ ne:

‹Maayaŋ ra araŋ ga maa,
amma araŋ si faham baa kayna.
Gunayaŋ ra mo araŋ ga di,
amma araŋ si fayanka baa kayna.
15Zama dumo wo bina te tijina,
i na ngey hangey sandandi,
i na ngey moy daabu mo.
Da manti yaadin no i ga di da ngey moy,
i ga maa da ngey hangey,
i ga faham mo da ngey biney,
ka ye ka bare ay do
hal ay m'i no baani.›

(Isa. 6:9-10)

16Albarkanteyaŋ no araŋ moy, zama i go ga di, araŋ hangey mo, zama i go
ga maa. 17Zama cimi no ay ga ci araŋ se, annabi boobo da adilante boobo bini
ngey ma di haŋ kaŋ araŋ goono ga di, amma i mana di a, i ma maa mo haŋ kaŋ
araŋ goono ga maa, amma i mana maa mo.

Yesu na dum'izey saykwa misa feeri

guna mo Markos 4:13-20; Luka 8:11-15

18Day, araŋ ma hangan ka maa dum'izey saykwa din misa. 19Waato kaŋ boro
fo maa koytara sanno, amma a mana faham d'a, Boro Laalo no ga dumaro kom
k'a kaa a bina ra. Fonda jarga dum'izey nooya. 20Dum'izo kaŋ i say tondi
batama boŋ mo, nga ga ti bora kaŋ d'a maa Irikoy sanno, a m'a ta da farhã.

21 Amma a sinda kaaji nga ra, a si gay mo. Zama waati kaŋ taabi nda gurzugay
tun sanno sabbay se, sahãadin-sahãadin no a ga mulay. 22 Wo kaŋ i say karjey ra
mo, nga ga ti bora kaŋ ga maa sanno, amma zamana wo karhã, da arzaka
halliyaŋ, ngey no ga sanno koote, hal a ma jaŋ ka te albarka. 23 Amma wo kaŋ i
say laabu hanno ra din, nga ga ti bora kaŋ ga maa sanno, ka faham d'a, kaŋ
haciika no a ga te albarka. Afo ma zangu hay, afo waydu, afo mo waranza.»

Subu laalo misa

24 A kand'i se misa fo ka ne: «I na beene koytara himandi sanda boro fo kaŋ
na dum'ize hanno say nga faro ra. 25 Amma waato kaŋ borey goono ga kani, kal
a ibara kande borboto ka say alkama ra, ka dira. 26 Saaya kaŋ dumaro tun ka koy
hay, alwaato din no borbota mo bangay.
27 Kala windikoyo bannyey kaa a do ka ne a se: ‹Iri arkuso, manti dum'ize
hanno no ni say ni faro ra bo? Day, man no borboto wo binde fun?›
28 A ne i se: ‹Ibare fo no ka woodin te.›
Bannyey ne a se: ‹Ni ga ba iri ma koy k'i dagu, wala?›
29 Amma a ne: ‹Abada! A ma si ciya, waato kaŋ araŋ goono ga borbota
dagu, araŋ ma alkama mo dagu a banda. 30 Wa fay d'ey i ma beeri care banda
hala wiyaŋo waate. Wiyaŋo gaa ay ga ne wiikoy se: Araŋ ma borbota wi
jina, k'i haw bokoyaŋ zama i m'i ton, amma araŋ ma alkama margu ay
barmey ra.› »

Mutard izo misa

guna mo Markos 4:30-32; Luka 13:18-19

31 A kand'i se misa fo ka ne: «Beene koytara ga hima sanda mutard* ize cine
no, kaŋ boro sambu ka duma nga faro ra. 32 A go mo, haciika woone ga kayna
ka bisa gurayzey kulu, amma waato kaŋ a ga beeri, kal a ma bisa tuuri ize kulu,
ka te tuuri-nya, hala beene curey ga kaa ka zumbu a kambey boŋ.»

Dalbu misa

guna mo Luka 13:20-21

33 A kand'i se misa fo koyne ka ne: «Beene koytara ga hima sanda dalbu*
cine, kaŋ wayboro fo sambu ka daŋ hamni neesiji hinza ra ka diibi, hala
dalbuwo n'a kulu kubay.»

Mate kaŋ cine Yesu ga goy da misey

guna mo Markos 4:33-34

34 Yesu na woodin yaŋ kulu ci marga se da misa. A mana hari kulu salaŋ i se
kaŋ manti nda misa, 35 zama i ma haŋ kaŋ i ci annabi meyo ra toonandi, kaŋ ne:

«Ay g'ay meyo feeri da misayaŋ.
Haŋ kaŋ go tugante za ndunnya sinjiyaŋ,
ay g'a kaa taray.»

(Zab. 78:2)

Yesu na subu laalo misa feeri

36Gaa no a na marga sallama ka furo fuwo ra. A talibey kaa a do ka ne: «Ma
faro ra borbota misa feeri iri se.»
37A tu ka ne: «Dum'ize hanno saykwa ga ti Boro Izo, 38faro mo ndunnya no.
Dum'ize hanna mo, koytara izey no, amma borbota Boro Laalo izey no. 39Ibara
mo kaŋ n'i say din ya Iblisi no, wiyaŋo ga ti zamana bananta, wiikoy mo
malaykey no.
40Mate kaŋ cine i ga borbota margu k'a ton danji ra din, yaadin no a ga ciya
zamana bananta ra. 41Boro Izo ga nga malaykey donton. I ga hartayaŋ daliiley
kulu nda borey kaŋ ga goy laaley te margu k'i kaa nga koytara ra. 42I g'i catu
mo danji futa ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji. 43Alwaato din adilantey ga
kaari sanda wayno cine ngey Baabo koytara ra. Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga
maa, a ma maa.

Arzaka tugante misa

44Beene koytara go sanda arzaka kaŋ goono ga tugu fari ra, kaŋ boro fo du, a
n'a tugu koyne. A farhã sabbay se a ga koy ka hay kulu kaŋ go nga se neera, ka
faro day.

Lulu misa

45Hala hõ, beene koytara ga hima sanda hab'ize kaŋ goono ga lulu* hanno
yaŋ ceeci. 46Waato kaŋ a du lulu fo kaŋ nooro ga baa gumo, a koy ka hay kulu
kaŋ go a se neera k'a day.

Taaru misa

47Koyne, beene koytara ga hima sanda taaru kaŋ i daŋ hari ra, ka hamisa
dumi-dumi di. 48Saaya kaŋ a to mo, i n'a candi jabo gaa, ka ihanney suuban k'i
kaa ilaaley ra, ka daŋ gumbutuyaŋ ra. Ilaaley mo i n'i furu. 49Yaadin cine no a
ga ciya zamana bananta ra. Malaykey ga fatta ka ilaaley fay k'i kaa adilantey ra,
50k'i catu danji futa ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.
51Araŋ faham da harey din kulu, wala?»
Talibey ne a se: «Oho.»
52Kal a ne i se: «Woodin sabbay se: Tawretu* dondonandiko kulu kaŋ te
beene koytara talibi ga hima windikoy kaŋ ga jinay taji da izeeno yaŋ kaa taray
nga jisiro ra.»

Nazara borey mana Yesu cimandi

guna mo Markos 6:1-6; Luka 4:16-30

53Waato kaŋ Yesu na misey din ban, a tun noodin. 54Saaya kaŋ a to nga
laabo ra, a na borey dondonandi i diina marga fuwey ra, hal i dambara ka ne:
«Man no boro wo du laakal woone da dabari goy wo mo? 55Woone, manti saca
din izo no? Manti Maryama no ga ti nyaŋo mo? A nya izey mo, manti Yakuba
da Yosi da Siman da Yahuda no? 56A waymey mo, manti ne no ikulu go iri

banda? Day, man no boro wo du hayey wo kulu?» 57Kal a ciya i se hartayaŋ daliili.

Amma Yesu ne i se: «Annabi si jaŋ darza kala nga laabo ra da nga windo ra mo.»

58A mana dabari goy boobo te noodin mo, i cimbeeri-jaŋa sabbay se.

Yohanna baptisma teekwa buuyaŋo

guna mo Markos 6:14-29; Luka 9:7-9

14 Alwaato din Bonkoono Hirodus* maa Yesu baaru. 2A ne nga zankey se: «Yohanna baptisma* teekwa no tun ka fun buukoy game ra, woodin se no dabari goyey din goono ga te a do.»

3Zama waato Hirodus na Yohanna di k'a haw, k'a daŋ kasu Hirodiya nga kayne Filibos wando sabbay se. 4Zama Yohanna ci a se ka ne: «A si halal* ni ma goro nd'a.» 5Waato kaŋ Hirodus miila nga ma Yohanna wi, a humburu borey marga, zama i ne Yohanna ya annabi no.

6Amma waato kaŋ Hirodus hayyaŋ zaaro kaa ka to, Hirodiya ize wandiyo gaan i jama bindi ra, hal a kaan Hirodus se. 7A binde na alkawli sambu wandiya se da zeyaŋ ka ne hay kulu kaŋ a ga ŋwaaray, nga mo g'a no nd'a.

8Amma wandiya nyaŋo n'a daŋ a ma ne: «Ni m'ay no Yohanna baptisma teekwa boŋo taasa wo ra.»

9Bonkoono bina sara, amma za-jinda kaŋ nga te sabbay se, da yawey mo sabbay se, kal a lordi ka ne i m'a no a se. 10A donton mo ka Yohanna boŋo kaa kaso ra. 11I kande boŋo mo taasa ra k'a no wandiya se, wandiya mo kond'a nga nyaŋo do. 12Yohanna talibey kaa k'a gaahamo sambu k'a fiji. Gaa no i koy ci Yesu se.

Yesu na boro zambar gu ŋwaayandi

guna mo Markos 6:30-44; Luka 9:10-17; Yohanna 6:1-14

13Waato kaŋ Yesu maa woodin, a tun noodin ka furo hi ra ka koy saaji fo ra waani. Waato kaŋ borey margey maa, i fun kwaarey ra k'a gana ce gaa. 14Yesu fun hiyo ra ka di borey marga bambata. A bakar i se, a n'i jantekomey mo no baani.

15Kaŋ wiciri kambo to a talibey kaa a do ka ne: «Neewo ya saaji no, zaaro alwaato bisa. Ma borey marga sallama i ma koy kwaarey ra ka ŋwaari day ngey boŋ se.»

16Amma Yesu ne i se: «Manti tilas no i ma koy, day araŋ bumbey m'i no ŋwaari.»

17Amma i ne a se: «Buuru ize gu da hamisa ize hinka hinne no ka bara iri se neewo.»

18Yesu ne: «Wa kand'ey ay do neewo.» 19A na borey marga lordi ka ne i ma goro subu taya boŋ. A na buuru kunkuni guwa da hamisa hinka din sambu ka beene guna ka albarka daŋ i gaa. A na buuro ceeri-ceeri ka no talibey se, ngey mo soobay k'a zaban borey marga se. 20Borey kulu ŋwa hal i kungu. I na patarmey kaŋ yaŋ cindi margu ka cilla kayna way cindi hinka toonandi. 21Borey

kaŋ yaŋ ŋwa mo, alborey sanda zambar gu cine no, wayborey da zankey baa si.

Yesu dira teeko boŋ

guna mo Markos 6:45-52; Yohanna 6:15-21

22Sahãadin-sahãadin a na nga talibey tilasandi k'i daŋ jine i ma furo hi ra ka daŋandi ka koy ya-haray, hala nga ma jama sallama. **23**Kaŋ a na borey marga sallama, kal a kaaru tondi kuuko boŋ zama nga ma te adduwa nga hinne. Waato kaŋ kuba furo, a go noodin nga hinne. **24**Amma hiyo go teeko bindi ra ga taabi bondayey sabbay se, zama haw goono ga gaaba nd'a k'a tuti ka ye banda.

25Amma cin guuru hinza ka koy guuru iddu bato ra Yesu kaa i do, a go ga dira teeko boŋ. **26**Waato kaŋ a talibey di a, a goono ga dira teeko boŋ, i laakaley tun. I ne biya no. Kal i na ngey jinde sambu nda humburkumay.

27Amma sahãadin-sahãadin Yesu salaŋ i se ka ne: «Araŋ laakaley ma kani, ay no! Wa si humburu.»

28Bitros tu ka ne a se: «Rabbi, hala day nin no, ma naŋ ay ma kaa ni do haro boŋ.»

29Yesu ne a se: «Ma kaa!»

Bitros mo zumbu ka fun hiyo ra haro boŋ, a soobay ka dira haro boŋ ka kaa Yesu do. **30**Amma waato kaŋ a di hawo, a humburu, kal a sintin ka miri. Gaa no a na nga jinda sambu ka ne: «Rabbi, m'ay faaba!»

31Sahãadin-sahãadin Yesu na nga kambe salle k'a di ka ne a se: «Nin, cimbeeri kayna koyo! Ifo se no ni sikka?»

32Waato kaŋ i furo hiyo ra, hawo kani. **33**Borey kaŋ yaŋ go hiyo ra mo sombu a se ka ne: «Haciika ni ya Irikoy Ize no.»

Yesu na jantekomyaŋ no baani Janisarata laabo ra

guna mo Markos 6:53-56

34Waato kaŋ i daŋandi mo, i to Janisarata laabu. **35**Saaya kaŋ cine noodin borey n'a bay, i donton laabo din kulu ra, ka kand'a se doorikomey kulu kaŋ go no. **36**I n'a ŋwaaray mo a ma yadda ngey se ngey ma baa a kwaayo me ham. Boro kulu kaŋ n'a ham mo du baani.

Dondonandiyaŋ kaŋ fun doŋ kaayey do

guna mo Markos 7:1-13

15 Kala Farisi* fonda borey da asariya* dondonandiko fooyaŋ fun Urusalima* ka kaa Yesu do ka ne: **2**«Ifo se no ni talibey ga arkusey alaadey harta? Zama i si ngey kambey nyun hal i ga ŋwaari ŋwa.»

3Amma a tu ka ne i se: «Ifo se no araŋ mo ga Irikoy lordey* harta araŋ alaadey sabbay se? **4**Zama Irikoy ne:

> ‹Ni ma ni baabo nda ni nya beerandi.
> Boro kaŋ na baaba wala nya wow mo,
> haciika i g'a wi.›
>
> *(Fat. 20:12, 21:17)*

5Amma araŋ ga ne: ‹Boro kulu kaŋ ga ne nga baaba wala nga nya se: Haŋ kaŋ
ga hima doŋ ni ma du ay do, woodin ya sargay no,› kulu a si baabo da nyaŋo
beerandi baa kayna. 6Araŋ na Irikoy sanno ciya yaamo nooya araŋ alaadey se.
7Araŋ wo munaficey, Isaya na annabitaray te araŋ boŋ ihanna dumi ka ne:

> 8‹Jama wo go g'ay beerandi nda ngey meyey,
> amma i biney ga mooru ay.
> 9Day yaamo no i go ga sududu ay se.
> Dondonandiyaŋey kaŋ i ga te mo,
> borey alaadayaŋ no.› »

(Isa. 29:13)

Hayey kaŋ yaŋ ga boro ziibandi

guna mo Markos 7:14-23

10Yesu na borey marga ce nga do ka ne i se: «Araŋ ma maa ka faham mo:
11Manti hari kaŋ ga furo me ra no ga boro ziibandi* bo. Amma wo kaŋ ga fun
me ra din, nga no ga boro ziibandi.»

12Kal a talibey kaa ka ne a se: «Ni bay kaŋ a dooru Farisi fonda borey gaa
waato kaŋ i maa sanno din, wala?»

13Amma a tu ka ne: «Tuuri-nya kulu kaŋ ay Baabo kaŋ go beene mana tilam,
i g'a dagu. 14Wa fay d'ey. Danawyaŋ no kaŋ goono ga danaw candi. Da danaw
na danaw goobu candi binde, i boro hinka kulu no ga kaŋ goota folloŋ ra.»

15Bitros tu ka ne a se: «Ma misa din feeri iri se.»

16Yesu ne: «Hala baa araŋ mo, araŋ sinda fahamay no koyne? 17Araŋ mana
faham hala haŋ kaŋ furo me ra, teeley ra no a ga koy, a ga ye ka fun taray
koyne, wala? 18Amma hayey kaŋ yaŋ ga fun me ra, bine do no i ga fun, ngey no
ga boro ziibandi. 19Zama miila laaley, da boro wiyaŋ, da zina* kulu dumi, da
zaytaray, da tangari seeda, da Irikoy gaa alaasirayyaŋ, bine do no i ga fun.
20Woodin yaŋ dumi no ga boro ziibandi. Amma i ma ŋwa da kambe kaŋ mana
nyun, woodin si boro ziibandi.»

Wayboro mebaraw fo na Yesu cimandi

guna mo Markos 7:24-30

21Kala Yesu tun noodin ka koy Tir* da Zidon* laabey ra. 22Kanaana*
wayboro fo mo kaa ka fun laabey din ra haray. A kaa ka hẽ ka ne: «Ya Rabbi,
Dawda izo, ma bakar ay se! Ay ize way no goono ga taabi gumo da follay.»

23Amma Yesu mana tu a se da baa sanni fo. A talibey binde kaa k'a ŋwaaray
ka ne: «M'a sallama, zama a go g'iri gana nda hẽeni.»

24Amma Yesu tu ka ne: «I man'ay donton kala Israyla dumo feeji darantey
hinne do.»

25Amma waybora kaa ka sombu a se ka ne: «Rabbi, m'ay gaa!»

26Amma a tu ka ne: «A mana hagu i ma zankey ŋwaaro sambu k'a catu
hans'izey se.»

27Amma waybora ne: «Oho Rabbi, amma baa hans'izey ga du zanjarmey

ngey koyey waney do.»
28Gaa no Yesu tu ka ne a se: «Waybora, ni cimbeero ga beeri. A ma ciya ni se mate kaŋ cine ni ga ba.» A ize wayo te baani mo za saaya din ra.

Yesu na doorikom boobo no baani

29Yesu tun noodin ka kaa Galili teeko me gaa haray. A kaaru tondi boŋ ka goro noodin. **30**Borey marga bambata kaa a do. I kande simbarantey, da danawey, da beebey, da larantey, da jantekom boobo fooyaŋ ngey banda. I n'i jisi Yesu jine, a na ikulu no baani mo. **31**Hala borey marga dambara, waati kaŋ i di beebey goono ga salaŋ, larantey go ga boori gumo, simbarantey go ga dira, danawey go ga di. I na Israyla* izey Irikoyo beerandi mo.

Yesu na boro zambar taaci ŋwaayandi

guna mo Markos 8:1-10

32Yesu na nga talibey ce nga do ka ne: «Ay goono ga bakar jama wo se, zama a to jirbi hinza sohõ kaŋ i go ay banda. I sinda haŋ kaŋ i ga ŋwa mo. Ay si ba ay m'i sallama da haray, i ma si koy ka gaze fonda boŋ.»
33A talibey ne a se: «Day, man no iri ga du ŋwaari boobo neewo ganjo ra, hal iri ma borey marga wo cine kungandi?»
34Yesu ne i se: «Buuru kunkuni marge no ka bara araŋ do?»
I ne a se: «Iyye no, da hamisa kayna fooyaŋ.»
35Yesu na jama lordi ka ne i ma goro ganda laabo ra. **36**A na buuru kunkuni iyya da hamisey din sambu ka saabu. Waato gaa no a n'i ceeri-ceeri ka no nga talibey se. Talibey mo soobay ka zaban borey se. **37**Kaŋ i ŋwa ka kungu, i na patarmey kaŋ cindi margu, cilla beeri toonante iyye. **38**Borey kaŋ yaŋ ŋwa mo, alboro zambar taaci no, kaŋ wayborey da zankey baa si.
39Waato kaŋ a na marga sallama din banda, Yesu furo hi ra ka kaa Magdala laabo ra.

Farisi nda Sadusi fonda borey na alaama fo hã Yesu gaa

guna mo Markos 8:11-13; Luka 12:54-56

16 Farisi* fonda borey da Sadusi* fonda borey kaa. I goono ga Yesu si k'a ŋwaaray a ma beene alaama fo cabe ngey se.
2Amma a tu ka ne i se: «Waato kaŋ wiciri kambu to araŋ ga ne: ‹Hari si kaa, zama beena ga ciray-ciray.› **3**Susubay mo araŋ ga ne: ‹Hunkuna beena ga hirri, zama a ga ciray-ciray, a ga ziibi.› To. Araŋ ga hin ka beena baaru fayanka, amma araŋ si hin ka alwaatey alaamey fayanka. **4**Zamana laalo da zina-teero borey wo goono ga alaama fo ceeci. I s'i no alaama kulu kala day Yonana* alaama hinne.» Kal a dira k'i naŋ.

Farisi fonda nda Sadusi fonda borey dalbuwo

guna mo Markos 8:14-21

5Waato kaŋ talibey kaa ya-haray daŋanta, i dinya ka kande buuru. **6**Yesu ne i se: «Araŋ ma haggoy da Farisi fonda borey da Sadusi fonda borey dalbuwo.»

7Talibey soobay ka care miisi ka ne: «Zama iri dinya ka kande buuru se no,
wala?»
8Yesu mo kaŋ faham da woodin ne i se: «Ya araŋ cimbeeri kayna koyey, ifo
se no araŋ goono ga lasaabu woone te, way, zama araŋ sinda buuru? 9Day, hala
hõ araŋ mana faham jina, wala? Araŋ si fongu buuru kunkuni guwa din boro
zambar gu wano? Cilla kayna marge no araŋ du ka sambu? 10Da mo koyne,
buuru kunkuni iyye boro zambar taaci wane? Nga mo, cilla beeri marge no araŋ
du ka sambu? 11Ifo se no araŋ mana faham kaŋ manti buuru sanni no ay goono
ga te araŋ se? Amma araŋ ma te laakal nda Farisi fonda borey da Sadusi fonda
borey dalbuwo!»
12Waato din gaa no i faham d'a sanno, manti buuru dalbu* sanni no a goono
ga te ngey se, ka ne i ma laakal d'a, amma Farisi fonda borey da Sadusi fonda
borey dondonandiyaŋo gaa no a go.

Bitros seeda ka ne Yesu ya Almasihu no

guna mo Markos 8:27-30; Luka 9:18-21

13Waato kaŋ Yesu kaa Kaysariya, Filibi laabo ra, a na nga talibey hã ka ne:
«Borey goono ga ne Boro Izo ya may no?»
14I tu ka ne: «Afooyaŋ goono ga ne Yohanna baptisma* teekwa no, afooyaŋ
mo ga ne Iliya no, afooyaŋ mo ga ne Irimiya no, wala doŋ annabey ra afo no.»
15A ne i se: «Araŋ binde, araŋ ga ne ay ya may no?»
16Siman Bitros tu ka ne: «Ni ya Almasihu no, Irikoy fundikoono Izo.»
17Yesu tu ka ne a se: «Ni ya albarkante no, Siman Yonana ize, zama
Adam-ize mana woone bangandi ni se, amma ay Baabo kaŋ go beena ra no.
18Ay ga ne ni se koyne: nin no Bitros. Tondo wo boŋ no ay g'ay marga
suubananta cina, wo kaŋ Alaahara hino mo si te a boŋ zaama. 19Ay ga beene
koytara saaf'izey no ni se. Lordi kulu kaŋ ni ga haw ndunnya ra, i jin k'a haw
beena ra no. Lordi kulu kaŋ ni ga feeri ne ndunnya ra, i jin k'a feeri beena ra
mo.» 20Alwaato din no a na nga talibey gongormandi i ma si nga bangandi boro
kulu se, kaŋ nga ya Almasihu no.

Yesu na nga buuyaŋo nda nga tunyaŋo baaro ci

guna mo Markos 8:31-9:1; Luka 9:22-27

21Za alwaato din no Yesu sintin ka cabe nga talibey se kaŋ tilas no nga ma
koy Urusalima, ka taabi boobo haŋ arkusey* da alfaga beerey da asariya
dondonandikoy kambey ra, i m'a wi. Zaari hinzanta hane mo a ma tun.
22Amma Bitros n'a kaa waani ka sintin ka deen'a gaa: «Jam! Irikoy ma
boriyandi, ya Rabbi! Woodin si du nin abada!»
23Amma Yesu bare ka ne Bitros se: «Ma ye ka fun ay banda, nin Saytan*
wo! Ni ya hartayaŋ hari no ay se, zama ni si Irikoy hayey saal, kala borey
waney.»
24Gaa no Yesu ne nga talibey se: «Da boro fo ga baa nga ma kaa ay banda,
kal a ma nga boŋ ze jina ka nga kanjiyaŋ bundo sambu k'ay gana. 25Zama boro
kulu kaŋ ga miila nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu

kaŋ ga nga fundo nooyandi ay wo sabbay se ga du a. 26Zama riiba woofo no boro ga du baa day a du ndunnya kulu, amma a fundo ma daray? Ifo no mo boro ga no kaŋ ga hin ka nga fundo fansa? 27Zama Boro Izo ga kaa nga Baabo darza ra, nga nda nga malaykey. Alwaato din no a ga boro kulu bana nga goyo boŋ. 28Haciika, ay ga ne araŋ se, boro fooyaŋ goono ga kay ne kaŋ yaŋ si buuyaŋ taba baa kayna kala nd'i di Boro Izo goono ga kaa nga koytara ra.»

Yesu taka barmayyaŋo

guna mo Markos 9:2-13; Luka 9:28-36

17 Jirbi iddu banda, kala Yesu na Bitros da Yakuba nda nga kayne Yohanna sambu ka kond'ey nga banda tondi kuuku fo boŋ, ngey hinne. 2A taka barmay i jine, a moyduma mo kaari sanda wayna cine, a bankaaray mo te ikwaarayyaŋ sanda kaari cine. 3Kala binde Musa nda Iliya* bangay i se noodin. I goono ga salaŋ da Yesu.

4Bitros binde tu ka ne Yesu se: «Rabbi, iri ne goonoyaŋo ga boori. Day, da ni yadda, ay ga tanda hinza te neewo, afo ni se, afo Musa se, afo mo Iliya se.»

5A go sanno gaa yaadin, kala buru fo go kaŋ ga kaari, a te i se yuumay. Kala jinde fo fun buro ra ka ne: «Boro woone ga ti ay izo kaŋ ay ga ba, kaŋ ay ga maa a kaani gumo. Wa maa a se.»

6Waato kaŋ talibey maa jinda, i humburu gumo ka ye ganda ngey moydumey boŋ. 7Yesu kaa i do k'i ham. A ne i se: «Wa si humburu bo, wa tun.» 8Waato kaŋ i na ngey moy feeri, i mana di boro kulu koyne kala Yesu hinne.

9Waato kaŋ i go ga zumbu ka fun tondo boŋ, Yesu n'i lordi ka ne: «Araŋ ma si bangandiyaŋ wo baaru ci boro kulu se, kala nda Boro Izo tun ka fun buukoy game ra jina.» 10A talibey n'a hã ka ne: «Ifo se no asariya* dondonandikoy goono ga ne kala Iliya ma kaa jina?»

11A tu ka ne: «Daahir no Iliya ga kaa, a ga hay kulu ye mo. 12Amma ay ga ne araŋ se: Iliya jin ka kaa, day i man'a bay, i te a se mo haŋ kaŋ kaan ngey se. Yaadin no Boro Izo mo ga maa taabi i kambe ra.» 13Gaa no talibey faham kaŋ Yohanna kaŋ na baptisma* te sanni no a goono ga te ngey se.

Yesu na follay gaaray zanka fo banda

guna mo Markos 9:14-29; Luka 9:37-43a

14Waato kaŋ i kaa borey marga do, boro fo kaa Yesu do ka sombu a se ka ne: 15«Rabbi, ma bakar ay izo wo se, zama curo-curo no a gaa. A goono ga gurzugay gumo. Zama sorro boobo a ga kaŋ danji ra, sorro boobo mo hari ra. 16Ay kand'a mo ni talibey do, amma i mana hin k'a no baani.»

17Yesu tu ka ne: «Ya zamana wo borey kaŋ sinda cimbeeri*, kaŋ yaŋ gonda daa siiro! Kala waatifo no ay ga goro araŋ do? Kala waatifo no ay ga suuru nd'araŋ? Wa kand'a neewo ay do.» 18Yesu deeni folla gaa, a fun mo arwaso banda. Za saaya din ra a du baani.

19Gaa no Yesu talibey kaa a do kambu fo ka ne: «Ifo se no iri wo mana hin ka folla din gaaray?»

20A ne i se: «Araŋ cimandiyaŋo no ga sasabay. Zama haciika ay ga ne araŋ
se, d'araŋ gonda cimbeeri* sanda mutard* ize cine, kal araŋ ma ne tondi kuuko
wo se: ‹Tun ne ka koy yongo› – kal a ma tun. Hari kulu mo si mongo araŋ se.
21[Amma woone dumi si gaaray kala adduwa nda mehaw gaa.»]

Yesu ye ka nga buuyaŋo da nga tunyaŋo ci koyne

guna mo Markos 9:30-32; Luka 9:43b-45

22Za i go Galili ga goro jina Yesu ne i se: «I ga Boro Izo daŋ borey kambe
ra. 23I g'a wi mo, day, jirbi hinzanta ra Irikoy ga ye k'a tunandi koyne.» Kal a
talibey biney sara gumo.

Irikoy windo jangal banayaŋ

24Waato kaŋ i kaa Kafarnahum, kala Irikoy windo jangal taakoy kaa Bitros
do ka ne: «Ni alfaga, a si Irikoy windo jangal bana, wala?»
25Bitros ne: «Oho! A ga.»
Waato kaŋ a furo fuwo ra, Yesu jin ka salaŋ nd'a ka ne: «Ifo no ni di ni bina
ra, Siman? Ndunnya koyey, may gaa no i ga dwan nooru wala jangal ta? Ngey
izey gaa, wala yawey gaa no?»
26Waato kaŋ Bitros tu ka ne: «Yawey gaa no,« kala Yesu ne a se: «Yaadin
gaa, i izey wo, a si i boŋ. 27Amma kulu nda yaadin, zama iri ma si daŋ i ma
ture, ni ma koy teeko me gaa ka darbu catu. Hamisa kaŋ ni jin ka du din, waato
kaŋ ni g'a meyo feeri ni ga di nooru ize fo go a meyo ra. M'a sambu ka no i se,
in da nin wano no.»

May no beeri nda ikulu?

guna mo Markos 9:33-37; Luka 9:46-48

18 Saaya din ra no Yesu talibey kaa a do ka ne: «May no ga beeri ka bisa
ikulu beene koytara ra?»
2Kal a na zanka kayna fo ce nga do k'a kayandi i bindo ra, 3ka ne: «Haciika
ay ga ne araŋ se: d'araŋ mana bare ka te sanda zanka kayney cine, abada araŋ si
furo beene koytara ra. 4Boro kulu kaŋ ga nga boŋ kaynandi sanda zanka kayna
wo cine, nga no ga beeri ka bisa ikulu beene koytara ra. 5Boro kulu mo kaŋ ga
zanka kayna wo cine afo ta ay maa ra, ay no a goono ga ta.

Mate kaŋ zunubi ga laala nd'a

guna mo Markos 9:42-48; Luka 17:1-2

6Amma boro kulu kaŋ ga zanka kayney wo kaŋ yaŋ g'ay cimandi ra baa
afolloŋ daŋ a ma taali te, a ga bisa bora se i ma fufuyaŋ* tondi sarku a jinde gaa
k'a mirandi teeku ra, naŋ kaŋ ga guusu. 7Kaari nin, ndunnya wo, hartayaŋ
daliiley sabbay se! Daahir no, hartayaŋ sabaabey si jaŋ ka kaa, amma kaari nga,
bora kaŋ a do haray no hartayaŋ sabaabey goono ga fun ka kaa.
8Da ni kambe wala ni ce no ga ni daŋ ni ma taali te, m'a dumbu ka furu.
Zama ni ma furo fundi ra kambe-fo-koy wala ce-fo-koy ga bisa i ma ni catu
danji kaŋ ga duumi ra, nin da ni ce hinka da ni kambe hinka. 9Woodin banda,

da ni mwa no na ni daŋ ni ma taali te, m'a dagu ka furu. Zama a ga bisa ni se ni ma furo fundi ra mo-fo-koy, d'i ma ni catu danji* bangu danjo ra, nin da ni mo hinka.

10Wa te laakal araŋ ma si donda ikayney wo ra baa afo, zama ay ga ne araŋ se, beena ra i malaykey goono g'ay Baabo kaŋ go beene moyduma guna waati kulu. [**11**Boro Izo kaa no zama nga ma borey kaŋ daray faaba se.]

Feeji kaŋ daray misa

guna mo Luka 15:3-7

12Ifo no araŋ ga tammahã? Da boro fo gonda feeji zangu, afolloŋ fun i ra ka daray, manti a ga wayga cindi yagga din naŋ tondi kuukey ra ka koy ka wo kaŋ daray din ceeci no? **13**D'a di a mo, haciika ay ga ne araŋ se, farhã kaŋ a ga te daranta kaŋ margu din sabbay se ga bisa wo kaŋ a ga te wayga cindi yagga kaŋ yaŋ mana daray din se. **14**Yaadin mo no, manti araŋ Baabo kaŋ go beena ra miila no ikayney wo ra baa afo ma halaci bo.

Da ni nya-ize fo te taali

15Hala hõ koyne, da ni nya-ize na taali te ni se, ma koy k'a cabe nga taalo, nin d'a hinne game ra. D'a ta ni se, kay, ni na ni nya-izo ye kwaara nooya. **16**Amma d'a wangu ka maa ni se, ma boro fo wala ihinka tonton ni gaa, zama

> ‹seeda hinka wala ihinza me ra no
> sanni kulu ga tabbat.›
>
> *(A.Y. 19:15)*

17D'a wangu ka maa ngey mo se, ma ci marga borey se. D'a wangu ka maa marga borey mo se, waati din gaa a ma hima ni se dumi waani fo, wala mo jangal taako cine.

Wo kaŋ i ganji da wo kaŋ i yaddandi

18Zama haciika ay ga ne araŋ se: Lordi kulu kaŋ araŋ ga haw ndunnya ra, i jin k'a haw beena ra no. Lordi kulu kaŋ araŋ ga feeri ne ndunnya ra, i jin k'a feeri beena ra mo.

19Ay ga ne araŋ se koyne: d'araŋ boro hinka ga saba ndunnya ra, hari kulu boŋ kaŋ araŋ ga ŋwaaray, ay Baabo kaŋ go beena ra ga woodin te araŋ se. **20**Zama nangu kaŋ boro hinka wala ihinza goono ga margu ay maa ra, ay mo go no noodin i bindo ra.»

Tam kaŋ wangu ka yaafa misa

21Gaa no Bitros kaa ka ne: «Rabbi sorro marge no ay nya-ize ga taali te ay se, ay m'a yaafa nd'a mo? Hala sorro iyye, wala?»

22Yesu ne a se: «Ay si ne ni se hala sorro iyye hinne bo, amma iyye hala sorro wayye.

23Woodin sabbay se no i ga beene koytara deedandi nda koy fo kaŋ ga ba ka nga nooru kaŋ go a tamyaŋ kambe ra kabu. **24**Waato kaŋ a sintin k'a lasaabu, kal

i kande tam fo kaŋ koyo g'a gana zambar hala sorro zambar way. **25**Bannya din
binde, kaŋ a sinda haŋ kaŋ nga ga bana nd'a, koyo lordi ka ne i ma nga nd'a
wando nd'a izey d'a jinayey kulu neera ka garawo bana.
26Tamo binde kaŋ ganda ka sombu koyo se ka ne: ‹Ay koyo, ma suuru ay se.
Ay g'i kulu bana ni se.› **27**Tamo bakaraw na koyo di. A n'a taŋ k'a yaafa nda
garawo kulu.
28Amma tamo din fattanta nango ra, kal a di nga hangasin tam fo, kaŋ nga
mo g'a gana nooru danga handu taaci banandi cine. A n'a di k'a koote ka ne:
‹M'ay bana ay garawo!›
29A hangasin tamo din mo kaŋ ganda k'a ŋwaaray ka ne: ‹Ma suuru ay se, ay
g'i kulu bana ni se.›
30Amma a wangu k'a taŋ. A kond'a k'a daŋ kasu hal a ma nga garawo bana.
31Waato kaŋ a tamtaray hangasiney di haŋ kaŋ a te, i biney sara gumo. I koy ka
ci ngey koyo se hay kulu kaŋ te.
32Alwaato din koyo mo n'a ce a ma kaa nga do. A ne a se: ‹Ni ya tam laalo
no. Ay na ni yaafa nda garawo kulu zama ni n'ay ŋwaaray. **33**A si hima ni mo
ma bakar ni tamtaray hangasino se bo, sanda mate kaŋ cine ay bakar ni se?› **34**A
koyo mo futu. A n'a no gurzugandikoy se, hal a ma garaw kulu kaŋ go a gaa
bana.
35Yaadin mo no ay Baabo kaŋ go beena ra ga te araŋ se, d'araŋ biney ra araŋ
mana araŋ nya-izey yaafa.»

Dondonandiyaŋ hiijay fayyaŋ boŋ

guna mo Markos 10:1-12

19 Kaŋ Yesu na sanney din kulu ban, a tun Galili ka kaa Yahudiya laabo
ra, Urdun daŋanta haray. **2**Borey marga bambata mo n'a gana, a n'i
kulu no baani mo noodin.
3Farisi* fonda borey mo kaa a do zama ngey m'a si. I ne: «A ga halal* no
boro ma nga wande fay sabaabu kulu sabbay se, wala?»
4A tu ka ne: «Araŋ mana caw no kaŋ nga kaŋ n'i taka din za sintina, a n'i te
no alboro nda wayboro,

5ka ne: ‹woodin se no alboro ga
nga baaba nda nga nya naŋ,
ka naagu nga wando gaa,
i boro hinka mo ga ciya gaaham folloŋ.›

(S.T 2:24)

6A ga ciya mo ne ka koy jine i manti ihinka koyne, amma gaaham folloŋ no.
Haŋ kaŋ Irikoy haw care gaa, boro ma s'a feeri.»
7I ye ka ne a se: «Day, ifo se no Musa lordi ka ne i ma hiijay fayyaŋ tira no, i
ma fay mo?»
8A ne i se: «Zama araŋ biney ga sandi se no Musa yadda araŋ m'araŋ wandey
fay. Amma za sintina ya, manti yaadin no bo. **9**Ay ga ne araŋ se koyne: boro
kulu kaŋ ga nga wando fay, da manti zina taali sabbay se no, hal a ma afo hiiji

koyne – to, zina no a goono ga te. [Wala mo, d'a na fayante fo hiiji, nga mo a na zina te nooya.]«

10Talibey ne a se: «Da boro nda nga wando sanni wo, ya-cine no a bara nd'a, yaadin gaa a si hima baa boro ma hiiji.»

11Amma a ne i se: «Manti boro kulu no ga hin ka sanno wo ta, kala day borey kaŋ yaŋ se i n'a no. **12**Zama mantawyaŋ go no kaŋ yaadin no i n'i hay za i go ngey nyaŋey gunde ra. Mantawyaŋ go no mo kaŋ borey kambe no k'i manta. Mantawyaŋ go no koyne kaŋ ngey no ka ngey boŋ te mantawyaŋ beene koytara sabbay se. Boro kaŋ ga hin ka sanno wo ta, a m'a ta.»

Yesu na zanka kayney albarkandi

guna mo Markos 10:13-16; Luka 18:15-17

13Gaa no i kand'a se zanka kayna yaŋ, zama a ma nga kambey dake i boŋ ka te *i se* adduwa, amma talibey deeni i gaa.

14Amma Yesu ne: «Wa naŋ zanka kayney ma kaa ay do. Wa s'i ganji, zama woone yaŋ dumi no beene koytara ga bara nd'a.»

15A na nga kambey dake i boŋ, gaa no a dira noodin.

Arwasu arzakanta

guna mo Markos 10:17-31; Luka 18:18-30

16Kala boro fo kaa ka maan Yesu do ka ne: «Alfa, goy hanno woofo dumi no ay ga hima ka te, hala ya du fundi hal abada?»

17Yesu tu a se ka ne: «Ifo se ni g'ay hã booriyaŋ ciine boŋ? Afo hinne ga ti ihanno, *Irikoy no*. Amma da ni ga ba ni ma furo fundi hal abada ra, ni ma lordey* gana.

18Bora ne a se: «Woofo yaŋ?»

Yesu ne:

«Ni ma si boro wi, ni ma si zina, ni ma si zay,
ni ma si tangari seeda te,
19ni ma ni baaba nda ni nya beerandi,
ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.»

(Fat. 20:12-16; Law. 19:18)

20Arwaso ne a se: «Woodin yaŋ kulu no ay gana ka haggoy d'ey. Ifo ka cindi ay se koyne?»

21Yesu ne a se: «Da ni ga ba ni ma ciya toonante, kala ni ma koy ka hay kulu kaŋ go ni se neera, k'a zaban talkey se – ni mo ga du arzaka beena ra. Ma kaa mo k'ay gana.»

22Amma waato kaŋ arwaso maa sanno din, a dira nda bine saray, zama arzakante no gumo.

23Yesu ne nga talibey se: «Haciika ay ga ne araŋ se: da cat no arzakante ma furo beene koytara ra. **24**Ay ga ne araŋ se koyne, a ga faala yo se a ma furo sana fune ra, da arzakante ma furo Irikoy koytara ra.»

25Waato kaŋ talibey maa sanno din, i dambara gumo. I ne: «Yaadin gaa, may

no ga hin ka du faaba?»
26 Amma kaŋ Yesu n'i guna, a ne i se: «I si hin ka woodin te borey do, amma
Irikoy do hari kulu ga te.»
27 Gaa no Bitros tu ka ne a se: «Guna me, iri kaŋ na hay kulu naŋ ka ni gana,
ifo no iri ga du binde?»
28 Yesu ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: araŋ kaŋ yaŋ n'ay gana sohõ,
d'i na takayaŋ tajandi, waati kaŋ Boro Izo ga goro nga darza karga boŋ, araŋ
mo ga goro karga way cindi hinka boŋ, ka Israyla izey dumi way cindi hinka
ciiti. 29 Boro kulu mo kaŋ na fuyaŋ naŋ, wala nya-ize alboro wala wayboro,
wala baaba, wala nya, wala izeyaŋ, wala fariyaŋ, ay maa sabbay se, a ga du
riiba boobo, woodin banda a ga fundi hal abada tubu mo. 30 Amma boro
boobo kaŋ ga ti sintina waney ga ye kokor banda, kokor banda waney mo ga
ciya sintina.

Reyzin kalo ra goy-teerey

20 Zama beene koytara ga hima sanda windikoy fo kaŋ fatta susubay nda
hinay ka koy goy-teeriyaŋ sufuray nga kalo se. 2 Nga nd'ey zinga mo ka
saba zaari fo far-far'ize banandi boŋ. A n'i donton nga kalo ra.
3 Sanda guuru yagga cine a ye ka fatta ka di boro fooyaŋ goono ga kay habu
ra yaamo. 4 A ne woodin yaŋ mo se: ‹Araŋ mo, wa koy ay kalo ra. Haŋ kaŋ ay
di ga hima nd'a, ay g'araŋ no.› 5 I binde koy.
A ye ka fatta sanda guuru way cindi hinka cine, da guuru hinza wiciri kambu
cine, kulu a goono ga te sanda ijina wano cine. 6 Sanda wiciri kambu guuru gu
cine, a ye ka fatta koyne. Kal a di afooyaŋ kaŋ goono ga kay. A ne i se: ‹Ifo se
no araŋ goono ga kay ne ka foy yaamo?›
7 I ne a se: ‹Zama boro kulu mana iri sambu goy.›
A ne i se: ‹Araŋ mo, ma koy ay kalo ra.›
8 Waato kaŋ wiciri kambo to, kali koyo ne nga goyo jine funa se: ‹Ma
goy-izey ce k'i bana ngey alhakko. Ma sintin za kokor banda waney gaa, ka koy
hala sintina waney gaa.›
9 Borey kaŋ yaŋ i sambu wiciri kambu guuru guwa ra din, i kaa. I afo kulu du
zaari fo far-far'ize banandi. 10 Waato kaŋ sintinay waney kaa, i ho hala ngey wo
ga du haŋ kaŋ ga bisa yaadin, amma ngey mo boro fo kulu zaari fo far-far'ize
banandi no a du. 11 Waato kaŋ i na noorey ta, a banda no i na windikoyo
guunu-guunu 12 ka ne: ‹Kokor banda borey wo, kaŋ guuru folloŋ hinne no i te,
ni na in d'ey kulu sasabandi, iri kaŋ yaŋ maa zaari taabo kulu da wayna konni
forta.›
13 Amma koyo tu ka ne i ra afo se: ‹Ay bora, ay mana ni zamba bo. Manti
zaari fo far-far'ize banandi boŋ no iri wafaku? 14 Ma sambu ni wano ka koy ni
koyyaŋ. Ay miila no ya kokor banda borey bana sanda ni cine. 15 Wala a mana
halal ay se no ya te haŋ kaŋ ay ga ba d'ay haro? Wala ay gomni teeyaŋo se no ni
goono ga futu?›
16 Yaadin no kokor banda borey ga ciya sintina waney, sintina waney mo ga
ciya kokor banda wane yaŋ.»

Sorro hinzanta kaŋ Yesu na nga buuyaŋo da nga tunyaŋo ci

guna mo Markos 10:32-34; Luka 18:31-34

17Kaŋ Yesu goono ga koy Urusalima*, a na talibi way cindi hinka sambu k'i
ye waani fonda boŋ. A ne i se: **18**«Wa guna, iri goono ga koy Urusalima. I ga
Boro Izo nooyandi alfaga beerey da asariya dondonandikoy se. I ga buuyaŋ ciiti
te a se. **19**I g'a nooyandi dumi cindey se, i m'a hahaara, k'a barzu, k'a kanji mo.
Jirbi hinzanta ra mo Irikoy g'a tunandi koyne.»

Yakuba nda Yohanna nya ŋwaara

guna mo Markos 10:35-45

20Saaya din no Zabadi izey nyaŋo nda nga izey maan ka kaa Yesu do. A
sombu a se k'a ŋwaaray hari fo.

21Yesu ne waybora se: «Ifo no ni ga ba?»

Nga mo ne a se: «Ma naŋ ay ize hinka wo ma goro afo ni kambe ŋwaaro gaa,
afa mo ni kambe wow gaa ni koytara ra.»

22Amma Yesu tu ka ne: «Araŋ si bay haŋ kaŋ no araŋ goono ga ŋwaaray.
Araŋ ga hin k'ay haŋyaŋ haro dumi haŋ no?»

I ne a se: «Iri ga hin.»

23A ne i se: «Ay haŋyaŋ haro, daahir araŋ g'a haŋ. Amma ay kambe ŋwaaro
d'ay kambe wow gaa gora, manti ay wane no hala y'a no, amma a ga ciya ngey
din wane kaŋ se ay Baabo n'a soola.»

24Waato kaŋ boro wayo maa sanney din, i dukur nya ize hinka din se.
25Amma Yesu n'i ce nga do ka ne i se: «Araŋ ga bay kaŋ dumi cindey koyey ga
hina futay cabe i se, dabarikooney mo ga dabari cabe i se. **26**Manti yaadin no a
ga ciya araŋ do, amma boro kaŋ ga ba nga ma ciya ibeeri araŋ game ra, a ga
ciya araŋ se zanka. **27**Boro kulu mo kaŋ ga ba nga ma ciya jine boro araŋ game
ra, a ga ciya araŋ kulu se bannya. **28**Sanda mate kaŋ cine Boro Izo kaa, manti
zama i ma nga saajaw bo, amma zama nga din ma borey saajaw, a ma nga
fundo no mo fansa hari boro boobo nangu ra.»

Yesu na danaw hinka no moy

guna mo Markos 10:46-52; Luka 18:35-43

29Waato kaŋ a goono ga fatta Yeriko ra, borey marga bambata n'a gana.
30Kala danaw hinka goono ga goro fonda me gaa. Waato kaŋ i maa Yesu no go
ga bisa, i kaati ka ne: «Ya Rabbi, ya Dawda Izo, ma bakar iri se!»

31Borey marga deeni i gaa ka ne i ma dangay, amma i kaati ka tonton ka ne:
«Ya Rabbi, ma bakar iri se, ya Dawda Izo!»

32Yesu binde kay k'i ce ka ne: «Ifo no araŋ ga ba ay ma te araŋ se?»

33I ne a se: «Rabbi, iri moy ma fiti.»

34Yesu mo, za kaŋ a ga bakar i se, a n'i moy ham. Sahãadin-sahãadin i ye ka
di, i n'a gana mo.

Yesu furo Urusalima kwaara ra

guna mo Markos 11:1-11; Luka 19:28-40; Yohanna 12:12-19

21 Waato kaŋ i maan Urusalima, i to Baytfaji, Zeytun* tondo do haray.
Gaa no Yesu na nga talibi hinka donton **2**ka ne i se: «Wa koy kwaara
kaŋ go araŋ jine din ra. Sohõ da araŋ ga di farkay nya fo goono ga haw da nga
ize binji kaŋ go a jarga. Araŋ m'i feeri ka kand'ey ay se. **3**Da boro fo salaŋ
d'araŋ, araŋ ma ne a se: ‹Rabbi no gonda i muraadu.› Sahãadin-sahãadin a ga
naŋ i ma kaa.»

4Woodin mo, a te no zama i ma haya toonandi kaŋ i ci annabi me ra kaŋ ne:

5«Wa ci Sihiyona* ize wayo se ka ne:
‹Guna, ni Bonkoono go kaa ni do.
Boŋ baanaykoy no, a go ga goro mo farkay boŋ,
farkay binj'izo boŋ.› »

(Isa. 62:11; Zak. 9:9)

6Kala talibey koy ka te sanda mate kaŋ cine Yesu n'i lordi nd'a. **7**I kande
farka nda nga ize binjo. I na ngey taafey dake farkayey boŋ, Yesu mo kaaru ka
goro. **8**Marga baayaŋ mo na ngey bankaarayey daaru fonda ra. Afooyaŋ mo
soobay ka tuuri kobtoyaŋ kaa ka daaru fonda ra. **9**Jama kaŋ go a jine ga dira, da
borey kaŋ yaŋ go a banda ga kaa, i soobay ka kuuwa ka ne:

«Hosanna* Dawda Izo gaa!»

«Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra!» *(Zab. 118:26)*
«Hosanna beene kaŋ bisa ikulu ra!»

10Waato kaŋ a furo Urusalima ra, kwaara kulu laakal tun ka ne: «Ifo no
woone wo?»

11Borey marga mo ne: «Woone annabo* din no, Yesu kaŋ fun Nazara, Galili
wano.»

Yesu furo Irikoy windo ra

guna mo Markos 11:15-19; Luka 19:45-48

12Yesu furo Irikoy windo ra. A na neerakoy da daykoy gaaray i ma fun
Irikoy windo ra. A na nooru barmaykoy taabley tuti ka bare, ngey da koloŋay
neerakoy goray nangey mo. **13**A ne i se: «I n'a hantum ka ne:

‹I ga ne ay windo se adduwa windi.›

(Isa. 56:7)

Amma araŋ n'a bare ka ciya ‹zayyaŋ guusu›.»

14Danawey da simbarkoy kaa a do noodin Irikoy windo ra. A na ikulu no
baani mo. **15**Amma waato kaŋ alfaga beerey da asariya* dondonandikoy di
dambara goyey kaŋ Yesu te, da zankey mo kaŋ yaŋ goono ga jinde sambu
Irikoy windo ra ka ne: «Hosanna* Dawda Izo gaa!» kal i dukur.

16 I ne a se: «Ni goono ga maa haŋ kaŋ no borey wo goono ga ci, wala?»
Yesu mo ne i se: «Oho. Araŋ mana caw ce fo kaŋ

‹Attaciriyey da naanandey me ra no
ni na kukuyaŋey toonandi?› »

(Zab. 8:3)

17 Yesu n'i naŋ ka fatta gallo ra. A koy Baytaniya ka kani noodin.

Yesu na jeejay nya fo laali

guna mo Markos 11:12-14; 20-24

18 A suba mo, za da hinay, kaŋ a goono ga ye kwaara ra, a maa haray. 19 A binde di jeejay* nya fo fonda jarga. A kaa a do. Kal a di hay kulu s'a gaa, kala kobtey hinne. Nga mo ne a se: «Ize ma si ye ka fun ni gaa koyne hal abada.» Sahãadin-sahãadin tuuri-nyaŋo koogu.

20 Waato kaŋ a talibey di woodin, i dambara ka ne: «Mate no tuuri-nyaŋo wo koogu nd'a sahãadin-sahãadin ya-cine?»

21 Yesu tu ka ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: d'araŋ gonda cimbeeri* kaŋ sinda sikka, manti wo kaŋ te jeejay nyaŋo se hinne no araŋ ga te bo, amma hala baa tondi kuuko wo, d'araŋ ga ne a se: ‹Ma dagu ka koy kaŋ teeko ra,› kal a m'a te. 22 Hay kulu kaŋ me araŋ ga ŋwaaray adduwa ra, d'araŋ ga cimandi, araŋ ga du a.»

Man no Yesu dabaro fun?

guna mo Markos 11:27-33; Luka 20:1-8

23 Waato kaŋ a furo Irikoy windo ra, alfaga beerey da jama arkusey* kaa a do waato kaŋ cine a goono ga borey dondonandi. I ne: «Dabari woofo dumi no ni go ga hayey din te d'a? May ka ni no dabaro wo mo?»

24 Yesu mo tu ka ne i se: «Ay mo g'araŋ hã sanni fo. Wa ci ay se, gaa no ay mo ga ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a. 25 Yohanna baptisma*, man no a fun? Irikoy do no, wala borey do?»

Kala i saaware ngey nda care game ra ka ne: «D'iri ne: ‹Irikoy do no›, Yesu ga ne iri se: ‹Day, ifo se no araŋ man'a cimandi?› 26 Amma d'iri ne: ‹Borey do no› – to, iri ga humburu borey marga, zama i goono ga ne Yohanna ya annabi no.»

27 I binde tu Yesu se ka ne: «Iri si bay.»

Nga mo ne i se: «Ay mo si ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a.

Ize aru hinka misa

28 Amma ifo no araŋ ga ho? Boro fo no ka bara nda ize alboro hinka. A kaa ijina do ka ne a se: ‹Ay izo, hunkuna ma koy kalo do ka goy.›

29 Izo ne: ‹Ay si koy.› Amma kokor banda a ye ka tuubi ka koy.

30 Baabo koy ihinkanta do ka ci nga mo se yaadin. Nga mo tu ka ne: ‹To, baaba, ay ga.› Amma a mana koy.

31 To. I boro hinka din ra woofo no ka te haŋ kaŋ i baabo ga ba?»

Kal i ne: «E! ijina me!»

Yesu ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: jangal taakoy da kaaruwey g'araŋ jin ka furo Irikoy koytara ra. **32**Zama Yohanna go, a kaa araŋ do, a go ga cimi goy te, amma araŋ man'a cimandi. Amma jangal taakoy da kaaruwey n'a cimandi. Araŋ mo, waato kaŋ araŋ di woodin, araŋ mana baa kokor ka tuubi k'a cimandi.

Goy-teeri laaley misa

guna mo Markos 12:1-12; Luka 20:9-19

33Araŋ ma maa misa fo: Waato no boro fo go no, windikoy no. Day a na reyzin* kali tilam. A n'a kali nda sinkita, a na guusu fansi a ra mo reyzin haro kankamyaŋ sabbay se. A na jidan bisa cina ka kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se ka koy laabu fo ra. **34**Waato kaŋ reyzin izey ninyaŋ alwaato to, a na nga bannya fooyaŋ donton goy-teerey din gaa, i ma ta ka kande nga se kalo albarka gaa.

35Amma goy-teerey din na bannyey di. I na afo kar ka tutubu, i na afo mo wi, i na afo catu-catu nda tondiyaŋ. **36**Hala hõ a ye ka bannya fooyaŋ donton koyne kaŋ yaŋ baa da ijiney. Ngey mo, yaadin no i te i se. **37**Amma kokor banda a na nga izo donton i gaa ka ne: ‹I g'ay izo beerandi.›

38Amma waato kaŋ goy-teerey di izo, i ne ngey nda care se: ‹Woone ya tubukwa no. Wa kaa iri m'a wi ka tubo ta.› **39**I n'a di k'a catu kalo banda k'a wi.

40To. Waati kaŋ kali koyo ga kaa, ifo no a ga te goy-teerey din se?»

41Borey ne a se: «A ga boro yaamey din wi, wiyaŋ laalo, ka kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se, kaŋ yaŋ ga soobay k'a no kalo albarka a ninyaŋ waate.»

42Yesu ne i se: «Day, araŋ mana caw Irikoy Tira Hanney ra ce fo no? I ne:

‹Tondo kaŋ cinakoy wangu,
nga no ciya cinaro boŋo.
Woodin ya Rabbi te-goy no,
dambara hari mo no iri diyaŋ gaa.›

(Zab. 118:22-23)

43Woodin se no ay ga ne araŋ se: i ga Irikoy koytara ta araŋ gaa, k'a no dumi fo se kaŋ g'a goyo te mate kaŋ a ga hima nd'a. [\v 44 Boro kulu kaŋ ga kaŋ tondo din boŋ, a ga ceeri-ceeri, amma boro kaŋ boŋ a ga kaŋ, a g'a fufu k'a te sanda kusa cine.]«

45Waato kaŋ alfaga beerey da Farisi fonda borey maa misa kaŋ a te, kal i faham ka bay kaŋ ngey gaa no a go. **46**Amma waati kaŋ i ceeci ngey m'a di, i humburu borey marga, zama i do Yesu ya annabi no.

Hiijay batu bambata fo misa

22 Yesu ye ka salaŋ i se koyne nda misayaŋ ka ne: **2**«Beene* koytara go sanda koy fo kaŋ na hiijay batu te nga izo se. **3**Day, a na nga tamyaŋ donton ka borey ce kaŋ yaŋ se i na hiijay bato ci ka ne i ma kaa. I binde wangu ka kaa.

4Koyo na tam fooyaŋ donton koyne ka ne: ‹Wa ci borey kaŋ yaŋ i ce se: A go, i na ŋwaari soola. I n'ay yeejey d'ay alman naasey wi. I na hari kulu soola ka

ban. Wa kaa hiijay bato do.›

5Amma i mana saal a. I na ngey koyyaŋ te, afo koy nga fari, afo mo koy habu. 6Cindey mo n'a tamey di k'i gurzugandi k'i wi. 7Kala koyo futu. A na nga wongu marga donton ka boro-wiyey din halaci, k'i kwaara ton parkatak.

8Gaa no a ne nga tamey se: ‹Sikka si, hiijay bato go soolante, amma borey kaŋ yaŋ i ce, i mana to r'a. 9Sohõ binde, wa koy birni meyey gaa. Borey kulu kaŋ araŋ ga di, w'i ce i ma kaa hiijay bato do.› 10Tamey koy mo birni meyey gaa. Borey kulu kaŋ i di i n'i margu, boro laaley da boro hanney. Hiijay bato binde to da yaw.

11Amma waato kaŋ koyo furo zama nga ma di yawey, kal a di boro fo kaŋ mana hiijay bato kwaay daŋ. 12A ne a se: ‹Ay bora, mate no ni te ka furo ne, ni sinda kwaay?› Bora dangay.

13Gaa no koyo ne nga tamey se: ‹W'a kuntunkulma, k'a catu taray, kubay biyo ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.›

14Zama borey kaŋ i ce, iboobo no, amma borey kaŋ i suuban ikaynayaŋ no.»

Jangal kaŋ i ga bana bonkooni se

guna mo Markos 12:13-17; Luka 20:20-26

15Saaya din ra binde Farisi* fonda borey koy ka ngey saaware te mate kaŋ ngey ga Yesu hirri k'a di a sanno ra. 16I na ngey talibiyaŋ donton a gaa nda Hirodus* boro fooyaŋ care banda. I kaa ka ne: «Alfa, iri ga bay kaŋ ni ya cimikoy no, cimi ra mo no ni goono ga Irikoy fonda dondonandiyaŋo te. Ni baa si nda boro kulu zama ni si baar'a-baar'a te mo. 17Ni binde ma ci iri se, ni diyaŋ gaa ifo no ni ga ho? A ga halal iri ma jangal bana Kaysar* se no, wala manti yaadin no?»

18Amma za kaŋ Yesu faham d'i laalayaŋo, a ne i se: «Ifo se no araŋ g'ay si, araŋ munaficey? 19Wa jangal nooru cab'ay se.»

I na dinari* nooru ize fo no a se. 20A ne i se: «Foto nda hantumo wo binde, may wane no?»

21I ne a se: «Kaysar wane no.»

Nga mo ne i se: «Wa Kaysar hayey no Kaysar se. Irikoy hayey mo, araŋ m'i no Irikoy se.»

22Waato kaŋ i maa woodin, i dambara. I fay d'a ka ngey fondo gana.

Buukoy tunandiyaŋo boŋ hãayaŋ

guna mo Markos 12:18-27; Luka 20:27-40

23Han din hane Sadusi* fonda borey, kaŋ yaŋ goono ga ne buukoy tunandiyaŋ si no, ngey mo kaa Yesu do k'a hã. 24I ne: «Alfa, Musa ne da boro fo bu, a sinda ize, kal a nya-ize m'a wando hiiji ka du ize nga nya-izo se. 25Waato mo nya-ize iyye go ne iri do. Ijina hiiji ka bu, a mana hay. A banda-ka-zumba mo n'a wando hiiji. 26Nga mo yaadin, da ihinzanta mo – hala i boro iyya kulu me, baa afo mana hay waybora gaa. 27Ikulu banda no waybora mo bu. 28To. Kayando hane binde, i boro iyya din ra, may wande no a ga bara? Zama ikulu n'a hiiji.»

29Amma Yesu tu ka ne i se: «Araŋ harta, zama araŋ si Tawretu nda Zabura* nda Annabey* Tirey bay, araŋ mana Irikoy hino mo bay. **30**Zama tunyaŋo ra wo i si hiiji, i s'i hiijandi mo, amma i go sanda beena ra malaykey cine. **31**Amma tunyaŋo ciine ra, araŋ mana caw ce fo bo, haŋ kaŋ Irikoy ci araŋ se kaŋ a ne:

32‹Ay no ga ti Ibrahim Irikoyo,
da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo?›

(Fat. 3:6)

Nga wo manti buukoy Irikoy no bo, amma fundikooney wane no.»

33Waato kaŋ borey maa woodin i te dambara nd'a dondonandiyaŋo.

Lordo kaŋ bisa ikulu

guna mo Markos 12:28-34; Luka 10:25-28

34Amma Farisi fonda borey, waato kaŋ i maa Yesu na Sadusi fonda borey me daabu, i margu care banda. **35**I ra afo kaŋ ga Tawretu* bay na Yesu hã k'a si ka ne: **36**«Alfa, woofo ga ti lordo* kaŋ ga bisa ikulu Tawreto ra?»

37Yesu ne a se:

« ‹Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo da ni bina kulu,
da ni fundo kulu, da ni laakalo kulu mo.›

(A.Y. 6:5)

38Woodin no ga ti ibeero, nga mo no ga ti ijina. **39**Afo mo koyne, ihinkanta, sanda woodin cine:

‹Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.›

(Law. 19:18)

40Lordi hinka din, i gaa no Tawretu nda annabey sanney kulu goono ga sarku.»

Almasihu nda Dawda

guna mo Markos 12:35-37; Luka 20:41-44

41Za Farisi fonda borey goono ga margu nangu folloŋ, Yesu n'i hã **42**ka ne: «Ifo no araŋ ga tammahã Almasihu boŋ? May se n'a ga te ize?»

I ne: «Dawda ize no.»

43A ne i se: «Day, mate no kaŋ Biya *Hanno* hino ra a ne a se Rabbi, kaŋ a ne:

44Rabbi ne ay Koyo se:
‹Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa
hal ay ma ni ibarey daŋ ni ce taamey cire?›

(Zab. 110:1)

45Da Dawda ga ne a se Rabbi, to, yaadin gaa mate no Almasihu ga te ka ciya a se ize koyne?»

46Boro kulu mana ta ka tu a se da sanni kulu. Za han din hane mo no boro kulu mana ta k'a hã hari fo koyne.

Yesu deeni asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey gaa

guna mo Markos 12:38-39; Luka 11:43-46; 20:45-46

23 Gaa no Yesu salaŋ nga talibey da jama marga se. **2**A ne: «Asariya* dondonandikoy da Farisi* fonda borey goono ga goro Musa nango ra. **3**Hayey kulu kaŋ i ga ci araŋ se, araŋ m'i gana, araŋ m'i te mo. Day wa si te i goyey cine bo, zama i ga ci no, amma i si ga te. **4**Oho, i ga jaraw tiŋoyaŋ haw, kaŋ yaŋ sambuyaŋ ga sandi mo, ka dake borey jasey gaa, amma ngey din si ta k'i buti nda ngey kambayzey baa kayna.

5Amma i ga ngey goyey kulu te no borey ma di se. I ga ngey tira kobtey te itafoyaŋ, ka ngey kwaay bazay-bazey te i ma ku. **6**I ga ba mo jine goray bucey do, da boro beerey nangorayey diina marga* fuwey ra, **7**da habey ra fooyaŋey mo, borey m'i ce Alfa.

8Amma araŋ ma si ta i m'araŋ ce Alfa, zama araŋ alfaga ya afolloŋ no, araŋ mo care nya-izeyaŋ no. **9**Ndunnya ra mo araŋ ma si ne boro kulu se Baaba, zama araŋ Baabo ya afolloŋ no, nga kaŋ go beena ra. **10**I ma si ne araŋ se jine boroyaŋ mo, zama araŋ jine bora ya afolloŋ no, nga Almasihu. **11**Amma araŋ ra bora kaŋ ga ti albeeri ka bisa ikulu, nga no ga ciya araŋ se bannya. **12**Boro kulu mo kaŋ ga nga boŋ beerandi, i g'a kaynandi. Boro kulu kaŋ ga nga boŋ kaynandi mo, i g'a beerandi.

Yesu na munaficey foy

guna mo Markos 12:40; Luka 11:39-42,44,52; 20:47

13Amma kaari araŋ asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ na beene koytara furoyaŋ meyo daabu borey se. Araŋ bumbey din si furo, araŋ siino ga ta mo ngey kaŋ yaŋ ga ba ka furo ma du ka furo.

14[Kaari araŋ, asariya dondonandikoy nda Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ goono ga wayborey kaŋ kurnye bu windey ŋwa. Araŋ ga adduwa kuuku te ka te ce birji mo. Woodin se no i ga ciiti konno te araŋ se kaŋ ga jaase ikulu.]

15Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama araŋ ga teeko da laabo windi ka ceeci boro folloŋ hinne kaŋ ga furo araŋ diina ra. Day waati kaŋ a ciya yaadin, gaa no araŋ g'a ciya danji bangu ize ka jaase araŋ hala sorro hinka. **16**Kaari araŋ, araŋ danawey kaŋ yaŋ goono ga goobu candi danawyaŋ se! Araŋ ga ne: ‹Boro kulu kaŋ ga ze da Irikoy fuwo, manti hay fo no, amma boro kaŋ ga ze da fuwo wura, kal a zeyaŋo m'a di.› **17**Araŋ saamey da danawey! Woofo no ga beeri ka bisa, wura, wala fuwo kaŋ ga wura fay waani? **18**Araŋ ga ne mo koyne: ‹Boro kaŋ ga ze da sargay* feema, manti hay fo no, amma boro kaŋ ga ze da sarga kaŋ go feema boŋ, kal a zeyaŋo m'a di.› **19**Araŋ danawey! Woofo no ga bisa beeray, sarga no, wala feema kaŋ ga sarga fay waani? **20**A binde, boro kaŋ ze da sargay feema, a ze da sarga mo kaŋ go a ra. **21**Boro kaŋ ze da Irikoy fuwo, a ze da nga mo kaŋ go a ra. **22**Koyne, boro kaŋ ze da beene, a koy ze da Irikoy karga, ka margu nda nga kaŋ go a boŋ ga goro mo.

23 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey! Zama
araŋ ga kori gabu da maari da yaazi zakka kaa, amma araŋ na Tawretu* ra hayey kaŋ
yaŋ ga beeri ka bis'ey naŋ, ngey neeya: cimi ciiti nda bakaraw da cimbeeri*. Woone
yaŋ no ga hima araŋ m'i te, ya-haray waney mo ma si gaze. 24 Araŋ danawyaŋ wo
kaŋ goono ga fondo cabe, kaŋ yaŋ ga hamn'ize soolam ka yo gon!
25 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey!
Zama araŋ goono ga gullayze da gaasu banda gaa nyun, amma i ra haray go ga
to da zamba da jaŋ-ka-boŋ-hinay. 26 Nin, Farisi fonda boro, danaw, ma gullayzo
da gaaso ra haray nyun jina, a banda mo ga hanan.
27 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey, araŋ munaficey!
Zama araŋ go sanda saaray kwaaranteyaŋ, kaŋ ga nyaale taray haray, amma a ra
haray ga to da buuko biri da ziibi kulu dumi. 28 Yaadin mo no araŋ wo. Taray
haray araŋ ga hima sanda boro adilanteyaŋ no borey se, amma araŋ biney ra
araŋ to da munaficitaray da izefututaray.

Yesu ci boney kaŋ ga kaŋ i boŋ

guna mo Luka 11:47-51

29 Kaari araŋ, asariya dondonandikoy nda Farisi fonda borey, araŋ
munaficey! Zama araŋ goono ga annabey saarayey cina, ka adilantey saarayey
taalam. 30 Araŋ ga ne: ‹D'iri go no iri kaayey jirbey ra, doŋ iri si margu nd'ey ka
annabey wi.› 31 Woodin boŋ no araŋ goono ga te seeda araŋ boŋ se, araŋ ya
annabey wiikoy izeyaŋ no. 32 Araŋ mo, kal araŋ m'araŋ kaayey bata toonandi.
33 Araŋ gondiyaŋ wo, gazama izey! Mate no araŋ ga te ka danji bangu ciito
yana? 34 Woodin se, wa guna. Ay goono ga annabiyaŋ da laakalkooniyaŋ da
dondonandikoyaŋ donton araŋ gaa. Afooyaŋ araŋ g'i wi, afooyaŋ mo araŋ g'i
kanji. Afooyaŋ mo araŋ g'i barzu no araŋ diina marga fuwey ra, k'i gurzugandi
kwaara fo ka koy kwaara fo do. 35 Zama adilante kulu kaŋ i n'a kuri mun ne
ndunnya ra, i m'a alhakko kaa araŋ gaa, za adilanta Habila kuro ka koy
Baraciya izo Zakariya kuro, nga kaŋ araŋ wi Irikoy fuwo da sargay feema game
ra. 36 Haciika ay ga ne araŋ se: hayey din kulu ga kaŋ zamana wo borey boŋ.

Yesu da Urusalima

guna mo Luka 13:34-35

37 Ya Urusalima*, Urusalima, kaŋ ga annabey wi! Borey kaŋ yaŋ i donton ni
do mo, ni g'i catu-catu nda tondiyaŋ! Sorro marge no ay ga ba ya ni izey margu,
sanda mate kaŋ cine goroŋo nya ga nga fambu taji margu nga fatey cire, amma
araŋ mana ta! 38 Wa guna, i n'araŋ fuwo naŋ araŋ se kurmu. 39 Zama ay ga ne
araŋ se: Araŋ si ye ka di ay koyne kal alwaati kaŋ araŋ ga ne: ‹Albarkante no
nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra.› »

Yesu na Irikoy windo halaciyaŋo ci

guna mo Markos 13:1-2; Luka 21:5-6

24 Yesu fun Irikoy windo ra. A goono ga dira, kal a talibey kaa a do. I go
ga windo cinarey cabe a se. 2 A tu ka ne i se: «Araŋ di cinarey wo

kulu? Haciika ay ga ne araŋ se: tondi fo si cindi tondi fo boŋ kaŋ i s'a zeeri.»

Masiibey kaŋ ga haw ka kaa hala zamana wo ga ban

guna mo Markos 13:3-13; Luka 21:7-19

3 A goono ga goro Zeytun tondo boŋ kal a talibey kaa a do ngey hinne. I ne:
«Ma ci iri se, waatifo no hayey din ga te? Ifo no ga ti ni kaayaŋ alaama, da
zamana wo bananta wano?»
4 Yesu tu ka ne i se: «Wa haggoy boro kulu ma si araŋ darandi. 5 Zama boro
boobo ga kaa k'ay maa sambu ka ne ngey no ga ti Almasihu. I ga boro boobo
darandi mo. 6 Araŋ ga maa wongu baaru da wongu ruubuyaŋ mo. Araŋ ma
haggoy araŋ laakal ma si tun zama tilas no kala hayey din ma jin ka te, amma
bananta mana to jina. 7 Zama dumi ga tun dumi gaa, mayray mo ga tun mayray
gaa. Haray da laabu zinjiyaŋ ga te nangu waani-waani ra. 8 Amma woodin yaŋ
kulu taabi sintin yaŋ no jina.
9 Saaya din ra i g'araŋ nooyandi gurzugay se, i g'araŋ wi, zaati. Araŋ ga ciya
konnari hariyaŋ mo ndunnya dumey kulu se ay maa sabbay se. 10 Waati din no
boro boobo ga mulay, i ga care nooyandi ka konna care mo. 11 Tangari annabi
boobo mo ga tun ka boro boobo darandi. 12 Zama izefututaray no ga tonton,
borey baayaŋ baakasina mo ga ye da banda. 13 Amma boro kaŋ ga hin suuru
hala bananta, nga no ga du faaba. 14 I ga koytara Baaru Hanna waazu mo
ndunnya kulu ra, a ma ciya seeda dumey kulu se. Gaa no bananta ga te.

Fanta hari laala

guna mo Markos 13:14-23; Luka 21:20-24

15 Woodin se binde, waati kaŋ araŋ ga di ‹fanta hari laala kaŋ ga
kazaamandi,› wo kaŋ annabi Daniyel ci, goono ga kay Nangu Hananta ra
(cawkwa ma faham), 16 waato gaa borey kaŋ yaŋ go Yahudiya ra ma zuru ka
koy tondey kuukey ra. 17 Boro kaŋ go fu boŋ ma si zumbu ka hay fo sambu nga
fuwo ra. 18 Boro kaŋ go fari mo ma si ye banda ka nga taafa sambu. 19 Amma
kaari ngey kaŋ gonda gunde, da ngey mo kaŋ go ga naanandi jirbey din ra!
20 Araŋ ma te adduwa araŋ zura ma si ciya jaw waate, wala asibti* hane.
21 Zama alwaato din ra i ga gurzugay bambata te kaŋ dumi mana bay ka te ce fo
za ndunnya sinjiyaŋ ka kaa hunkuna, a si ye ka te mo abada. 22 Da manti kaŋ i
na jirbey din dunguriyandi, doŋ fundikooni si no kaŋ ga du faaba. Amma
suubanantey sabbay se no i g'i gazandi.
23 Alwaato din da boro fo ga ne araŋ se: ‹Wa guna, Almasihu neeya!› wala,
‹Nga nooya yongo!› araŋ ma s'a cimandi. 24 Zama almasihu, tangari wane yaŋ,
da tangari annabiyaŋ, ga tun ka alaama bambata yaŋ da dambara hariyaŋ cabe,
hala nda haŋ kaŋ ga hin ka te no, doŋ i ga baa suubanantey darandi. 25 Wa guna
fa, ay jin ka ci araŋ se.
26 D'i ga ne araŋ se: ‹Wa guna, a go saajo ra!› wa si koy. Da mo i ne: ‹Wa guna, a
go lokoto-lokotey ra!› wa si ta. 27 Zama mate kaŋ cine beene maliyaŋ ga fun wayna
funay haray, i ga di a kala wayna kaŋay haray mo, yaadin cine no Boro Izo kaayaŋo
ga te d'a. 28 Nangu kulu kaŋ jifa go, noodin no gaadagey mo ga margu.

Boro Izo kaayaŋo

guna mo Markos 13:24-27; Luka 21:25-28

29Amma sahãadin-sahãadin kankami jirbey din banda,

‹wayna ga te kubay, hando si kaari koyne,
handariyayzey ga fun beena gaa ka kaŋ,
beene dabarey mo ga zinji.›

(Isa. 13:10; 34:4)

30Gaa no Boro Izo alaama mo ga bangay beena ra. Saaya din no ndunnya dumey kulu ga te bine saray. I ga di Boro Izo go kaa beene burey boŋ da dabari da darza bambata. **31**A ga nga malaykey donton da hilli hẽeni bambata, ngey mo g'a suubanantey margu i ma fun ndunnya haw taaca do haray za beena me fo gaa kal a me fa gaa.

Jeejay nya misa

guna mo Markos 13:28-31; Luka 21:29-33

32Jeejay nya gaa araŋ ma misa wo dondon. Waati kaŋ a kambey jin ka zay, a goono ga kobto kaa mo, araŋ ga bay day kaŋ kaydiya maan nooya. **33**Yaadin no araŋ mo: waati kaŋ araŋ ga di hayey din kulu, araŋ ma bay kaŋ Boro Izo maanu, hal a to fu meyo gaa zaati. **34**Haciika ay ga ne araŋ se: dumo wo si ban kala day hayey din kulu ma te. **35**Beene nda ganda ga tuusu, amma ay sanney wo si tuusu.

Irikoy hinne no ga alwaati bananta bay

guna mo Markos 13:32-37; Luka 17:26-30; 34-36

36Amma zaaro din, wala saaya din sanno, boro kulu s'a bay, baa beene malaykey, wala Izo mo, kala Baabo hinne. **37**Amma mate kaŋ Nuhu jirbey te d'a, yaadin no Boro* Izo bangayyaŋo mo ga te d'a. **38**Zama mate kaŋ cine a go jirbey din ra, za tunfaana* haro mana kaa, i goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i goono ga hiiji, i ga hiijandi, kala hano kaŋ hane Nuhu furo hiyo ra, **39**jirsi boŋ mo tunfaana haro kaa ka ikulu ŋwa. Yaadin cine no Boro Izo bangayyaŋo ga ciya d'a. **40**Saaya din ra boro hinka ga bara fari. I g'afo sambu k'afa naŋ. **41**Wayboro hinka ga bara fufuyaŋ do. I g'afo sambu k'afa naŋ.

42Araŋ ma batu fa, zama araŋ si bay zaari kaŋ ra no araŋ Rabbo ga kaa. **43**Amma ma woone bay: da windikoy ga bay saaya kaŋ no zay ga kaa, doŋ a ga batu, a si naŋ i ma nga fuwo fun. **44**Araŋ binde ma goro soolanteyaŋ, zama saaya kaŋ ra araŋ mana tammahã no Boro Izo ga kaa.

Tam naanaykoy da wo kaŋ sinda naanay

guna mo Luka 12:41-48

45May no tamo wo kaŋ gonda naanay da laakal, kaŋ a koyo n'a daŋ nga windo almayaaley boŋ, zama a m'i no ŋwaari alwaati kaŋ ga hagu ra? **46**Tamo wo ya albarkante no d'a koyo kaa ka gar a goono ga te yaadin. **47**Haciika ay ga

ne araŋ se: a g'a daŋ a ma nga jinayey kulu dabari. 48Amma da tam laala din ga
ne nga bina ra: ‹Ay koyo ga gay hal a ga kaa,› 49hal a ma sintin ka nga tamtaray
hangasiney kar, a ma ŋwa, a ma haŋ bugantey banda, 50kala tamo din koyo ga
kaa zaaro kaŋ a mana tammahã din ra, da saaya kaŋ a si bay ra. 51A ga tamo
barzu k'a gaahamo kulu bagu-bagu. A g'a baa daŋ munaficey banda. Noodin no
i ga hẽ ka hinjey kanji.

Wandiyo way misa

25 Gaa no i ga beene koytara himandi sanda wandiyo way kaŋ yaŋ na ngey
fitillayaŋ sambu ka koy ka arhiiji kubay. 2I ra igu wo sinda laakal, amma
igu fa din laakalkooniyaŋ no. 3Zama ngey kaŋ sinda laakal din, saaya kaŋ i na
ngey fitilley sambu, i mana ji sambu i banda. 4Amma laakalkooney wo na ji
sambu sintiliyaŋ ra, da fitilley ngey banda. 5Amma waato kaŋ arhiijo gay hal a ga
kaa, jirbi n'i kulu di hal i kani.

6Amma cino farsi bindi, kal i maa cilili: ‹Wa guna, arhiijo neeya! Wa fatta
k'a kubay!›

7Alwaato din ra binde, wandiyey din kulu tun ka ngey fitilley hanse. 8Ngey
kaŋ sinda laakal ne laakalkooney se: ‹W'iri no araŋ jiyey gaa, zama iri fitilley
goono ga bu.›

9Amma laakalkooney tu ka ne i se: ‹Hambara a si wasa in d'araŋ se. Wa koy
neerakoy do ka day araŋ boŋ se.›

10Waato kaŋ i koy daymo do, kal arhiijo kaa i banda. Borey kaŋ yaŋ go
soolanteyaŋ furo arhiijo banda hiijay bato ra. I na windi meyo daabu mo.

11Kokor banda wandiyo fey din mo kaa ka ne: ‹Rabbi, Rabbi, ma fiti iri se!›

12Amma a tu ka ne: ‹Haciika, ay ga ne araŋ se: ay s'araŋ bay.›

13Araŋ ma batu fa, zama araŋ si zaaro wala saaya bay!

Goy-teeri hinza misa

14Zama a si hima kala boro kaŋ ga koy laabu fo. A na nga tamey ce ka nga
arzaka talfi i gaa. 15A na talent[40] gu no afo se, afo mo se talent* hinka, afo mo
talent fo. A n'i kulu no ngey hina me, gaa no a na nga diraw te.
16Sahãadin-sahãadin nga kaŋ na iguwa din ta koy ka daymi te ka du igu fo
koyne. 17Yaadin no nga mo kaŋ na ihinka ta, nga mo du ihinka koyne. 18Amma
bora kaŋ n'afa ta din, a koy ka guusu fansi no laabo ra ka nga koyo nooro tugu.

19A go no, alwaati kuuku banda, kala tamey din koyo kaa. Nga nd'ey soobay
ka lasaabu. 20Bora kaŋ na talent guwa ta din kaa ka kande igu fo koyne ka ne:
‹Ay jine bora, guna, talent guwa kaŋ ni no ay se kande igu fo riiba.›

21A koyo ne a se: ‹A boori! Ni ya tam hanno no, naanaykoy mo. Ni na
naanay cabe hari kayna yaŋ ra, ay ga ni daŋ hari boobo boŋ. Ma furo ni koyo
farhãyaŋo ra.›

22Bora kaŋ na talent hinka ta din mo kaa ka ne: ‹Ay jine bora, talent hinka
kaŋ ni no ay se kande ihinka fo riiba.›

---

[40] 25:15 Wura talent fo ga saba nda kilo waranza cine tiŋay.

23A koyo ne a se: ‹A boori! Ni ya tam hanno no, naanaykoy mo. Ni na
naanay cabe hari kayna yaŋ ra, ay ga ni daŋ hari boobo boŋ. Ma furo ni koyo
farhãyaŋo ra.›
24Bora kaŋ na talent fa ta din mo kaa ka ne: ‹Ay jine bora, ay bay ni ya boro
no kaŋ si bakar. Ni ga nangu kaŋ ni mana duma wi, nangu kaŋ ni mana say mo,
ni ga hin ka margu. 25Ay mo humburu. Ay koy ka ni taleŋo tugu laabo ra. Guna
ni haro neeya.›
26Amma a koyo tu ka ne a se: ‹Ni ya tam laalo no, kaŋ ga hawfun mo! Ni
bay kaŋ ay ga wi naŋ kaŋ manti ay k'a duma, ay ga margu mo naŋ kaŋ ay mana
say. 27A ga hima doŋ ni ma kond'ay nooro barmaykoy do. D'ay kaa ay ga du a,
nga nda nga riiba.
28Wa taleŋo[41] din ta a gaa k'a no bora kaŋ gonda iway din se. 29Zama boro
kulu kaŋ gonda, nga se no i ga no, a ma du iboobo mo. Amma boro kaŋ sinda,
baa haŋ kaŋ go a se din, i g'a ta a gaa. 30Tam yaamo wo mo, w'a catu taray kuba
ra. Noodin no i ga hẽ ka hinjey kanji.›

Ciiti kaŋ Yesu ga te d'a kaa

31Amma waati kaŋ Boro Izo ga kaa nga beera ra, da malaykey kulu a banda,
alwaati din no a ga goro nga darza karga boŋ. 32I ga ndunnya dumey kulu mo
margu a jine. Nga no g'i kaa care ra, mate kaŋ cine kuruko ga hincin da feeji
kaa care ra. 33A ga feejey ye nga kambe ŋwaaro gaa, hinciney mo nga kambe
wow gaa.
34Gaa no Koyo ga ne nga kambe ŋwaaro gaa waney se: ‹Araŋ wo ay Baabo
albarkantey, wa kaa! Araŋ ma koytara kaŋ i soola araŋ se za ndunnya sinjiyaŋ
tubu. 35Zama ay maa haray, araŋ n'ay no ŋwaari. Ay maa jaw, araŋ n'ay no hari
ya haŋ. Ay go yawtaray ra, araŋ n'ay zumandi araŋ do. 36Ay banji, araŋ n'ay
bankaaray. Ay jante, araŋ n'ay kunfa. Ay go kasu ra, araŋ kaa ay do.›
37Gaa no adilantey ga tu ka ne a se: ‹Rabbi, waatifo no iri di nin da haray, iri
na ni no ŋwaari? wala nda jaw, iri na ni no haŋyaŋ hari? 38Waatifo mo no iri di
nin yawtaray ra, hal iri na ni zumandi? wala banji ra, hal iri na ni bankaaray?
39Waatifo no iri di ni jante, wala ni go kasu ra, hala iri kaa ni do?›
40Koyo mo ga tu ka ne i se: ‹Haciika, ay ga ne araŋ se: za kaŋ araŋ na
woodin te ay nya-izey wo se, baa bora kaŋ ga kayna ka bisa ikulu, ay se no araŋ
n'a te.›
41Gaa no a ga ne nga kambe wow haray waney se: ‹Wa fay d'ay, araŋ
laalantey, ka koy furo danji kaŋ ga duumi ra, kaŋ i soola Iblisi nda nga
malaykey se. 42Zama ay maa haray, araŋ man'ay no ŋwaari. Ay maa jaw, araŋ
man'ay no haŋyaŋ hari. 43Ay go yawtaray ra, araŋ man'ay zumandi, da banji ra
mo, araŋ man'ay bankaaray. Ay jante, ay furo kasu mo, araŋ day man'ay kunfa.›
44Gaa no ngey mo ga tu ka ne: ‹Rabbi, waatifo no iri di nin da haray, wala da
jaw, wala yawtaray ra, wala banji ra, wala nda jante, wala kasu ra, kaŋ iri mana
ni saajaw?›

[41]25:15 Wura talent fo ga saba nda kilo waranza cine tiŋay.

45Gaa no nga mo ga tu i se ka ne: ‹Haciika, ay ga ne araŋ se: za kaŋ araŋ
mana woodin te bora kaŋ kayna nda ikulu afo se, ay se no araŋ man'a te.›
46Woodin yaŋ mo ga koy gurzugay kaŋ ga duumi bona ra, amma adilantey
ga koy fundi hal abada ra.»

Koyey na me haw Yesu boŋ

guna mo Markos 14:1-2; Luka 22:1-2; Yohanna 11:45-53

26 Kaŋ Yesu na sanney din kulu ban, a ne nga talibey se: 2«Araŋ bay kaŋ
Paska* bato jirbi hinka no ka cindi a se. I ga Boro Izo nooyandi, i g'a
kanji mo.»
3Alwaato din binde alfaga beerey da jama arkusey margu alfaga beero kaŋ se
i ga ne Kayafa* faada ra. 4I na ngey saaware te, mate kaŋ cine ngey ga te ka
Yesu di da carmay, ngey m'a wi. 5Day i ne: «Manti bato jirbey ra bo, zama
kusuuma ma si koy ka tun borey game ra.»

Wayboro fo na waddi soogu Yesu boŋo boŋ

guna mo Markos 14:3-9; Yohanna 12:1-8

6A go mo, waato kaŋ Yesu go Baytaniya, Siman jiraykoono kwaara,
7wayboro fo kaa a do. Albasta* kolbo fo go a se kaŋ gonda waddi kaŋ ga caada
gumo. A na waddo soogu Yesu boŋo boŋ, waato kaŋ a goono ga goro ŋwaayaŋ
nango do.
8Amma waato kaŋ a talibey di woodin, i te bine ka ne: «Ifo ga ti hasaraw
woone wo sabaabu? 9Zama waddo wo, d'i n'a neera no, doŋ a ga te nooru
boobo, i m'a no talkey se.»
10Amma za kaŋ Yesu faham da woodin, a ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga
wayboro wo taabandi? Zama a na goy hanno te ay se. 11Araŋ gonda talkey
waati kulu araŋ banda, amma ay si goro araŋ do waati kulu. 12Day waddo
sooguyaŋo wo kaŋ a te ay gaahamo gaa, a n'a te no ay gaahamo fijiyaŋ se.
13Haciika ay ga ci araŋ se: nangu kulu kaŋ i ga Baaru Hanno wo waazu ndunnya
ra, i ga haya kaŋ waybora wo te dede zama i ma fongu nd'a.»

Yahuta go ga sijiri nga ma Yesu nooyandi

guna mo Markos 14:10-11; Luka 22:3-6

14Gaa no a talibi way cindi hinka ra, afo kaŋ se i ga ne Yahuta Kariyoti bora
koy alfaga beerey do 15ka ne: «Ifo no araŋ g'ay no, ay mo g'a nooyandi araŋ
se?» I no a se nzarfu noor'ize waranza. 16Za alwaato din no a na daama ceeci
mate kaŋ nga ga te ka Yesu nooyandi.

Yesu na Paska ŋwaaro ŋwa, nga nda nga talibey

guna mo Markos 14:12-21; Luka 22:7-14; Yohanna 13:21-30

17Buuru kaŋ sinda dalbu bato* zaari sintina, talibey kaa Yesu do ka ne:
«Man no ni ga ba iri ma Paska sooley te ni se ni ma ŋwa?»
18A ne i se: «Wa koy kwaara ra boro filaana do ka ne a se: ‹Alfa ne nga
alwaato maan. Ni do no ay ga Paska ŋwa, in d'ay talibey.› »

19Talibey mo te sanda mate kaŋ Yesu n'i lordi nd'a ka Paska ŋwaaro soola.
20A go no, waato kaŋ wiciri kambo to, a goono ga goro ŋwaaro do, nga nda
nga talibi way cindi hinka. **21**I go ŋwaayaŋo gaa, kala Yesu ne: «Haciika ay ga
ci araŋ se: araŋ ra boro fo g'ay nooyandi.»
22I biney sara gumo. I boro fo-fo ne a se: «Manti ay no, Rabbi, wala?»
23Amma a tu ka ne: «Bora kaŋ na nga kambe daŋ tuwo ra ay banda, nga no
g'ay nooyandi. **24**Boro Izo go ga koy, sanda mate kaŋ cine i hantum a boŋ,
amma kaari bora din kaŋ nga no ga Boro Izo nooyandi! Doŋ i ma si bora din
hay, pat!»
25Yahuta, bora kaŋ n'a nooyandi din tu ka ne: «Manti ay no, Alfa, wala?»
Yesu ne: «Mate kaŋ ni ci din.»

Rabbi ŋwaaro

guna mo Markos 14:22-26; Luka 22:15-20
Korintey Sintina 11:23-25

26I go ŋwaari gaa, kala Yesu na buuru sambu k'a albarkandi. A n'a ceeri ka
zaban nga talibey se ka ne: «W'a sambu ka ŋwa, woone wo ay gaahamo no.»
27A na gaasiya mo sambu. Waati kaŋ a na Irikoy saabu, a n'a no i se ka ne:
«Araŋ kulu ma zu-zu. **28**Zama woone wo ay kuro no, alkawli wano, kaŋ a si gay
i g'a dooru boro boobo sabbay se, i zunubey yaafayaŋ se. **29**Amma ay ga ne araŋ
se: Za sohõ ay si ye ka reyzin* hari haŋ koyne, kala day han kaŋ hane ay g'a
haŋ itaji in d'araŋ care banda, ay Baabo koytara ra.»
30Kaŋ i na baytu fo te, i fatta ka koy Zeytun tondo do.

Yesu ci kaŋ Bitros ga nga ze

guna mo Markos 14:27-31; Luka 22:31-34; Yohanna 13:36-38

31Gaa no Yesu ne i se: «Cin woone wo ra, araŋ kulu ga mulay ay sabbay se,
zama i n'a hantum ka ne:

‹Ay ga kurukwa kar, kalo feejey mo ga say-say.›

(Zak. 13:7)

32Amma ay tunyaŋo banda ay ga furo araŋ se jine ka koy Galili laabo ra.»
33Amma Bitros ne a se: «Baa i kulu ga mulay ni sabbay se, ay wo si mulay,
abada.»
34Yesu ne a se: «Haciika ay ga ci ni se: cin woone ra, za gorongaari mana ca,
ni g'ay ze sorro hinza.»
35Bitros ne a se: «Baa a tilas no ay ma bu ni banda, ay day si ni ze.» Yaadin
mo no talibi cindey kulu ci.

Yesu na adduwa te Jatsamani kalo ra

guna mo Markos 14:32-42; Luka 22:39-46

36Gaa no Yesu kand'ey nangu fo kaŋ se i ga ne Jatsamani. A ne nga talibey
se: «Araŋ ma goro ne hal ay ma koy yongo ka te adduwa.» **37**Kal a na Bitros da
Zabadi ize hinka din sambu nga banda. A bina sintin ka sara ka taabi gumo. **38**A

ne i se: «Ay fundo go ga taabi gumo hal a to buuyaŋ gaa. Araŋ ma goro ne ka batu ay banda.»

39A ye ka koy jina kayna, a kaŋ ka ganda biri ka te adduwa ka ne: «Ya ay Baaba! Da haŋ kaŋ ga hin ka te no, ma taabo wo sambu ay se. Kulu nda yaadin, manti ay miila, amma ni wano.»

40Kal a ye nga talibey do koyne. A n'i gar i go ga jirbi. A ne Bitros se: «Wiiza! araŋ si hin ka goro ay banda ka batu baa guuru folloŋ bo? **41**Wa batu fa, ka te adduwa, zama araŋ ma si furo siyaŋ ra. Daahir biya* wo kay ga yadda, amma gaaham ya londibuuno no.»

42A ye ka koy sorro hinkanta ka te adduwa ka ne: «Ya nin ay Baaba, hala day woone wo si bisa kala day y'a haŋ, to, ni miila ma te.»

43A ye ka kaa, a n'i gar i go ga jirbi, zama i moy tin. **44**A n'i naŋ ka koy te adduwa, sorro hinzanta nooya. A na doŋ sanney ci koyne.

45A ye ka kaa talibey do koyne ka ne i se: «Wa soobay ka jirbi ka fulanzam sohõ. Guna, alwaato kaa ka maan. I na Boro Izo daŋ zunubikooney kambey ra. **46**Wa tun, iri ma koy. Guna, bora kaŋ g'ay nooyandi neeya ka maan!»

Yesu diira

guna mo Markos 14:43-50; Luka 22:47-53; Yohanna 18:3-12

47Za a go ga salaŋ, iway cindi hinka din ra afo kaŋ ti Yahuta kaa. A kande jama boobo da takubayaŋ da goobuyaŋ. I fun alfaga beerey da asariya dondonandikoy da arkusey* do. **48**Bora kaŋ n'a nooyandi n'i no misa fo ka ne: «Bora kaŋ ay g'a sunsum din, bora nooya. W'a di.»

49Sahãadin binde a maan ka to Yesu do ka ne: «Alfa, Irikoy ma ni no aloomar!» Kal a soobay k'a garba sunsum.

50Yesu ne a se: «Ay bora, woone no ka kande nin?»

Kala borey maan ka kambe dake Yesu gaa k'a di. **51**Kala Yesu banda borey ra afo na nga kambe salle ka takuba foobu ka alfaga beero bannya zafa k'a hanga kaa.

52Gaa no Yesu ne a se: «Ma ni takuba ye nga nango ra, zama boro kulu kaŋ ga takuba sambu, nga mo takuba do no i g'a halaci. **53**Wala araŋ ga tammahã ay si hin k'ay Baabo ŋwaaray no, a g'ay no mo sohõ tilliyo haŋ kaŋ ga bisa baa malayka sata way cindi hinka? **54**Amma mate gaa no i ga Tawretu nda Zabura nda Annabey Tirey toonandi nd'a kaŋ yaŋ ne tilas kala yaadin ma te?»

55Noodin binde, Yesu ne jama marga se: «Araŋ kande takuba nda goobu yaŋ ay diire se danga day kosarayko gaa no? Han kulu no ay go ga goro Irikoy windo ra ga dondonandi, amma araŋ man'ay di. **56**Day, woone wo kulu te no zama i ma Tirey kaŋ annabey hantum toonandi.»

Noodin ya binde a talibey kulu n'a naŋ ka zuru.

I konda Yesu Yahudancey saaware marga jine

guna mo Markos 14:53-65; Luka 22:54-55; 63-71

Yohanna 18:13-14; 19-24

57Borey kaŋ yaŋ na Yesu di din kond'a Kayafa do, kaŋ ga ti alfaga beero. Noodin no Tawretu* dondonandikoy nda arkusey go, i margu. **58**Amma Bitros

n'a banda gana nangu mooro. Kal a furo alfaga beero windo batama ra ka goro Irikoy windo goy-teerey game ra, zama nga ma du ka di haŋ kaŋ ga te bananta.

59Kal alfaga beerey da Yahudancey arkusey marga kulu soobay ka tangari seedayaŋ ceeci Yesu boŋ zama ngey ma du k'a wi se. **60**Amma i mana du, baa day kaŋ tangari seeda boobo kaa ka haawa a gaa.

Amma kokor banda ihinka kaa **61**ka ne: «Boro wo ne, way: nga ga hin ka Irikoy fuwo zeeri, nga ma ye k'a cina mo koyne jirbi hinza nda care game ra.»

62Kala alfaga beero tun ka kay ka ne: «Seeda kaŋ borey wo go ga kande ni boŋ, ni si tu da hay kulu, wala?» **63**Amma Yesu go ga dangay.

Kala alfaga beero ne a se: «Ay ga ni daŋ ni ma ze nda Irikoy fundikoono, kala ma ci iri se hala nin no ga ti Almasihu, Irikoy Izo?»

64Kala Yesu ne a se: «Mate kaŋ ni ci din. Day, ay ga ne araŋ se: ne ka koy jina araŋ ga di Boro Izo goono ga goro Hina-Kulu-Koyo kambe ŋwaaro gaa, a go ga kaa mo beene burey boŋ.»

65Gaa no alfaga beero na nga bankaaray tooru-tooru ka ne: «A na Irikoy kayna! Iri ga ba seeda fooyaŋ koyne, wala? A go, araŋ maa mate kaŋ a na Irikoy kayna sohõ. **66**Ifo no araŋ di?»

I tu ka ne: «A to wiyaŋ.»

67Gaa no i tufa a moyduma gaa, ka soobay k'a kutubo. Boro fooyaŋ mo n'a saŋ-saŋ **68**ka ne a se: «Ma annabitaray te iri se me, nin, Almasihu! May no ka ni kar?»

Bitros na Yesu ze

guna mo Markos 14:66-72; Luka 22:56-62
Yohanna 18:15-18, 25-27

69Amma Bitros go windo batama ra ga goro taray. Koŋŋo fo binde kaa a do ka ne: «Ni mo go Galili bora Yesu banda waato.»

70Amma a ze borey kulu jine ka ne: «Ay si bay haŋ kaŋ no ni goono ga ci.»

71Gaa no a koy taray tanda ra. Kala koŋŋo fo mo di a ka ne borey kaŋ go noodin yaŋ se: «Boro wo mo go Nazara bora Yesu banda.»

72Bitros ye ka ze da zeyaŋ ka ne: «Ay si bora din bay.»

73A gay kayna fo, borey kaŋ yaŋ goono ga kay noodin kaa ka ne Bitros se: «Cimi no ni mo go i ra, zama ni sanno no goono ga ni bangandi.»

74Kal a sintin ka nga boŋ laali nda zeyaŋ ka ne: «Ay si bora din bay!»

Sahãadin binde gorongaari fo ca. **75**Kala Bitros fongu Yesu sanno kaŋ a ne: «Hunkuna hala day gorongaari ga ca, ni g'ay bayray ze sorro hinza.» Kala Bitros fatta taray ka baray da hẽeni koono.

I konda Yesu Bilatos do

guna mo Markos 15:1; Luka 23:1-2; Yohanna 18:28-32

27 Waato kaŋ mo bo, day alfaga beerey kulu da jama arkusey* saaware Yesu boŋ ngey m'a wi. **2**I n'a haw ka kond'a k'a no Bilatos* se, kaŋ ga ti dabarikoono.

Yahuta buuyaŋo

guna mo Diyey Teerey 1:18-19

3Saaya kaŋ cine Yahuta kaŋ n'a nooyandi din di kaŋ i na wiyaŋ ciiti dumbu Yesu se, kal a ye ka ba ye, way, nga ma nzarfu noor'ize waranza yeti alfaga beerey da arkusey se. 4A ne: «Ay na zunubi te, zama ay na boro kaŋ sinda taali nooyandi.»

Amma i ne: «Iri wo baa fo. Woodin ni sanni no.»

5Yahuta na nzarfey catu Irikoy fuwo ra ka fatta ka koy ka nga boŋ sarku ka bu.

6Amma alfaga beerey na nooro kumna. I ne: «A si halal* i m'a daŋ ka margu Irikoy fuwo nooru jisiri nango ra, zama kuri alhakku no.» 7I saaware, gaa no i koy ka kusu cinakoy batama day da nooro, yaw fijiyaŋ se. 8Woodin se no i ga ne batama din se Kuri Batama, hala hunkuna. 9Yaadin mo no i na sanno toonandi nd'a kaŋ i ci annabi Irimiya me ra kaŋ ne:

«I na nzarfu noor'ize waranza sambu,
wo kaŋ i na nooro daŋ a boŋ din nooro,
kaŋ Israyla ize fooyaŋ n'a nooro daŋ.
10I n'a bana kusu cinako batama sabbay se,
mate kaŋ Rabbi n'ay lordi nd'a.»

(Zak. 11:12-13; Iri. 32:6-9)

Bilatos na Yesu hã

guna mo Markos 15:2-5; Luka 23:3-5; Yohanna 18:33-38

11Amma Yesu kay dabarikoono jine. Dabarikoono mo n'a hã ka ne: «Ni ya Yahudancey bonkoono no?»

Yesu mo ne a se: «Mate kaŋ ni ci no.»

12Waato kaŋ alfaga beerey da arkusey mo kaa, i goono g'a kalima, a mana tu da hay kulu.

13Gaa no Bilatos ne a se: «Ni si maa sanni boobo wo kaŋ i goono ga seeda ni boŋ no?»

14Amma a mana tu a se i sanney boŋ, baa afo, kala Bilatos dambara gumo.

I na ciiti dumbu ka ne i ma Yesu wi

guna mo Markos 15:6-15; Luka 23:13-25
Yohanna 18:39-19:16

15Bato* jirbey ra dabarikoono doona ka kas'ize fo taŋ borey marga se, bora kaŋ i ga ba. 16I gonda mo kas'ize laalo bambata fo, kaŋ a maa ga ti Barabbas. 17A binde, za kaŋ i margu yaadin, Bilatos ne i se: «Woofo no araŋ ga ba ay ma taŋ araŋ se? Barabbas no, wala Yesu kaŋ se i ga ne Almasihu?» 18Zama a bay kaŋ canse sabbay se no i na Yesu nooyandi.

19Amma a goono ga goro ciiti karga boŋ, kal a wando donton a gaa ka ne: «Ma fun boro adilanta din sanno ra, zama hunkuna hindiri ra ay maa taabi boobo a sabbay se.»

20 Amma alfaga beerey da arkusey hin jama ka naŋ i ma ŋwaaray ka ne ngey
ga ba Barabbas, day i ma Yesu wo halaci.
21 A binde, dabarikoono tu ka ne i se: «I boro hinka wo ra, woofo no araŋ ga
ba ay ma taŋ araŋ se?»
I ne: «Barabbas!»
22 Bilatos ne i se: «Day mate no ay ga te da Yesu kaŋ se i ga ne Almasihu?»
Ikulu ne: «I m'a kanji*!»
23 A ne: «Ifo se? Goy laalo woofo no a te?»
Amma i kaati ka tonton ka ne: «I m'a kanji!»
24 Kaŋ Bilatos di nga si hin ey ka bare, kala kusuuma go day ga tun no, a na
hari sambu ka nga kambey nyun borey marga kulu jine ka ne: «Ay wo sinda
taali kulu adilanto wo kuro gaa, nga nooya araŋ gaa.»
25 Borey kulu tu ka ne: «A fundi alhakko ma goro iri nd'iri izey boŋ!»
26 Gaa no Bilatos na Barabbas taŋ i se, amma a na Yesu barzu, k'a no i m'a
kanji.

Soojey na Yesu hahaara

guna mo Markos 15:16-20; Yohanna 19:2-3

27 Gaa no dabarikoono soojey konda Yesu faada ra. Romey soojey jama
margu Yesu boŋ. 28 I n'a bankaaray kaa a gaa, ka kwaay ciray fo daŋ a gaa. 29 I
na karji boŋtobay handam ka dake a boŋo boŋ. I na kwaari fo mo daŋ a kambe
ŋwaaro ra. I sombu a jine k'a hahaara ka ne: «Fofo, Yahudancey bonkoono!»
30 I tufa a gaa, ka kwaaro ta k'a kar d'a boŋo ra. 31 Saaya kaŋ i n'a hahaara ka
ban, i na kwaayo din kaa a gaa k'a bankaara daŋ a gaa. I kond'a zama ngey m'a
kanji se.

I na Yesu kanji

guna mo Markos 15:21-32; Luka 23:26-43; Yohanna 19:17-27

32 I go diraw gaa, kal i kubay da boro fo, Kayrawa kwaara boro no, kaŋ a maa ga
ti Siman. I binde n'a tilasandi a ma Yesu kanjiyaŋ bundo jare. 33 Waato kaŋ i to
nangu fo kaŋ se i ga ne Golgota, (sanda Boŋ Kurubu Nangu nooya), 34 i na Yesu no
duvan* kaŋ i margu nda tay a ma haŋ. Waato kaŋ a n'a taba, a wangu k'a haŋ.
35 Saaya kaŋ i n'a kanji, i n'a bankaarayey fay-fay kurne catuyaŋ boŋ. 36 Gaa
no i goro k'a batu noodin. 37 I n'a kalima hantum ka dake a boŋ do beene, kaŋ
ne: WOONE YA YESU NO YAHUDANCEY BONKOONO. 38 Woodin banda
mo komko hinka go kanjante a banda, afo a kambe ŋwaaro gaa, afa mo a kambe
wow gaa.
39 Borey kaŋ yaŋ goono ga bisa soobay k'a kayna ka ngey boŋey zinji 40 ka
ne: «Nin kaŋ ga Irikoy fuwo zeeri ka ye k'a cina mo jirbi hinza nda care game
ra, to, ma ni boŋ faaba me! Da ni ya Irikoy Ize no, ma zumbu ka fun kanjiyaŋ
bundo wo gaa!»
41 Yaadin mo no alfaga beerey, ngey mo go g'a hahaara, ngey nda asariya*
dondonandikoy da arkusey ka ne: 42 «A na boro fooyaŋ faaba, amma a si hin ka
nga boŋ faaba! Da nga wo Israyla izey bonkooni no, a ma zumbu me kanjiyaŋ

bundo gaa sohõ, iri mo g'a cimandi. 43A naanay Irikoy gaa, wa naŋ Irikoy m'a faaba sohõ, d'a ga ba r'a. Zama a ne nga ya Irikoy Ize no.»

44Yaadin no komkoy kaŋ i kanji a banda mo soobay k'a jance da sanney wo dumi yaŋ.

Yesu buuyaŋo

guna mo Markos 15:33-41; Luka 23:44-49; Yohanna 19:28-30

45A binde, za zaari bindi, kubay na laabo kulu daabu, kal a to wiciri kambu guuru hinza. 46Waato kaŋ guuru hinza to, Yesu ce da jinde beeri ka ne:

«Eli, Eli, lama sabaktani!
(sanda: Ya ay Irikoyo, ay Irikoyo,
ifo se no ni n'ay furu?)»

(Zab. 22:2)

47I ra boro fooyaŋ kaŋ goono ga kay noodin, waato kaŋ i maa woodin, i ne: «Boro wo, Iliya no a goono ga ce.»

48Sahãadin-sahãadin i ra boro fo zuru ka zaara-zaara fo sambu k'a toonandi nda hari mooro k'a dake kwaari boŋ, k'a no Yesu se a ma haŋ.

49Amma boro cindey ne: «Wa naŋ, iri ma di hala Iliya ga kaa k'a faaba no.»

50Yesu ye ka ce koyne nda jinde beeri, gaa no a na nga fundo taŋ.

51Kala Irikoy fuwo kosaray* taafa mo kortu za beene kala ganda ka fay ihinka. Laabo mo zinji, tondey kortu. 52Saarayyaŋ mo fiti. Hanante boobo kaŋ jin ka bu ye ka tun koyne, 53ka fun saarayey ra Yesu tunyaŋo banda. I furo mo kwaara* hananta ra ka bangay boro boobo se.

54Amma wongu jine funa da borey kaŋ yaŋ go a banda kaŋ yaŋ goono ga Yesu batu, waato kaŋ i di laabo zinjiyaŋo da haŋ kaŋ te mo, i humburu gumo. I ne: «Haciika, boro woone ya Irikoy Ize no.»

55Wayboro boobo mo goono ga kay nangu mooro ka fonnay, kaŋ yaŋ na Yesu gana za Galili, i go g'a saajaw mo. 56I ra Maryama Magdaliya bora go no, da Maryama, Yakuba nda Yosi nya, da Zabadi izey nya.

Yesu fijiyaŋo

guna mo Markos 15:42-47; Luka 23:50-56; Yohanna 19:38-42

57Kaŋ wiciri kambo to, kala arzakante fo kaŋ Arimatiya boro no, kaŋ a maa ga ti Yusufu kaa. Nga bumbo mo Yesu talibi no. 58Bora din no ka koy Bilatos do ka Yesu gaahamo ŋwaaray. Bilatos binde lordi ka ne i m'a no. 59Yusufu binde n'a gaahamo sambu, a n'a didiji nda lin* kasance hanno. 60A n'a jisi nga saaray taji ra, kaŋ i fansi tondi ra. A na tondi bambata gunguray ka saara me daabu nd'a ka dira. 61Maryama, Magdaliya bora mo go no, nga nda Maryama fa, i goono ga goro saara tanjay.

Saara batuyaŋo

62A wane suba, kaŋ ga dake soolayaŋ hano gaa, alfaga beerey da Farisi fonda borey margu Bilatos do. 63I ne: «Ya nin, beeray koyo, iri fongu kaŋ za hiilante

wo ga funa a ne: ‹Jirbi hinza banda ay ga ye ka tun koyne.› 64A binde, ni ma
lordi ka ne i m'a saara daahirandi hala jirbi hinzanta, zama a talibey ma si kaa
k'a zay, day i ma ne borey se a bu ka tun no. A kokor banda halliyaŋo ma kaa
ka jaase ijina.»
65Bilatos binde ne i se: «Araŋ gonda batukoyaŋ. Wa koy k'a daahirandi hal
araŋ hino me.»
66I binde koy ka saara daahirandi ka kawaatimi kar tondo gaa ka batukoyaŋ daŋ.

Yesu Almasihu tunyaŋo

guna mo Markos 16:1-10; Luka 24:1-12; Yohanna 20:1-10

28 Asibto* banda, jirbi iyya zaari sintina susubay za da hinay, kala
Maryama Magdaliya bora da Maryama fa mo, i koy ka saara guna.
2Kala laabu zinjiyaŋ bambata fo te, zama Irikoy malayka no ka zumbu ka
fun beene, a kaa ka tondo gunguray ka goro a boŋ. 3A takanta ga hima beene
maliyaŋ cine, a bankaaray mo ga kwaaray no sanda neezu* cine[42]. 4Kaŋ
batukoy ga humbur'a se kal i gaahamey jijiri, i ciya sanda buukoyaŋ.
5Amma malayka ne wayborey se: «Araŋ wo, ma si humburu, zama ay bay
kaŋ Yesu no araŋ goono ga ceeci, nga kaŋ i kanji. 6Amma a si neewo, zama a tun,
sanda mate kaŋ cine a ci din. Wa kaa day ka di. Nango kaŋ Rabbi kani neeya.
7Araŋ binde ma koy da waasi ka ci a talibey se kaŋ a bu ka tun. Wa guna mo, a
goono ga koy Galili araŋ jine. Araŋ ga di a noodin. To, ay ya day ci araŋ se.»
8I binde fun saara do da waasi da humburkumay da farhã bambata. I zuru
nda waasi zama ngey ma konda baaro a talibey se.
9Yesu bumbo kuband'ey ka ne: «Wa fofo!» Ngey mo kaa k'a cey di ka
sududu a se. 10Gaa no Yesu ne i se: «Wa si humburu bo. Wa koy ka ci ay
nya-izey se i ma koy Galili. I ga di ay noodin.»

Batukoy deda

11I go koyyaŋo gaa fonda boŋ, kala batuko fooyaŋ furo kwaara ra ka ci
alfaga beerey se hay kulu kaŋ te. 12Ngey mo margu nangu folloŋ, ngey nda
arkusey mo ka saaware. I na soojey no nooru boobo 13ka ne: «Araŋ ma ne: ‹A
talibey no ka kaa cino ra k'a zay waato kaŋ iri goono ga jirbi.› 14Da woodin du
ka to dabarikoono hanga ra, kulu iri mo ga hin a k'araŋ waa da laakal tunay.»
15Ngey mo na nooro ta. I koy ka te mate kaŋ cine i n'i dondonandi nd'a din.
Sanno wo koy mo nangu kulu Yahudancey game ra hala hõ.

Yesu bangay nga talibey se

guna mo Markos 16:14-18; Luka 24:36-49; Yohanna 20:19-23
Diyey Teerey 1:6-8

16Amma a talibi way cindi fa din koy Galili hala tondo kaŋ Yesu ci i se din
do. 17Waato kaŋ i di Yesu, i sududu a se, amma boro fooyaŋ sikka. 18Yesu

[42] 28:3 Faransi ciine gaa i g'a hantum “neige”. A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne:
“A ga kwaaray sanda haabu cine.”

binde kaa i do ka salaŋ i se ka ne: «Dabari kulu, beene nda ganda wane, i n'i no
ay se. **19**Araŋ binde ma koy ka ndunnya dumey kulu dondonandi i ma ciya
talibiyaŋ. Araŋ ma te i se baptisma* Baabo da Izo da Biya* Hanna maa ra, **20**k'i
dondonandi i ma hari kulu te kaŋ ay n'araŋ lordi nd'a. Wa guna mo, ay go araŋ
banda duumi hala zamana bananta.»

YESU ALMASIHU
Baaro Kaŋ
MARKOS
hantum

Yohanna baptisma teekwa waazo

guna mo Matta 3:1-12; Luka 3:1-18; Yoh. 1:19-28

1 Yesu Almasihu, Irikoy Izo baaru hanna sintina neeya. **2**Mate kaŋ i n'a
hantum annabi* Isaya tira ra ka ne:

«Guna, ay g'ay diya donton ni jine,
kaŋ ga ni fonda soola.
3Boro fo kaŋ goono ga kuuwa ganjo ra
jinda go ga ne: ‹Wa Rabbi fonda soola,
w'a fondayzey sasabandi.› »

(Mal. 3:1; Isa. 40:3)

4Yohanna baptisma teekwa kaa ganjo ra. A goono ga tuubi baptisma waazu zunubi yaafayaŋ sabbay se. **5**Yahudiya* laabo borey da Urusalima* borey kulu fatta ka koy a do. I goono ga ngey zunubey ci. A te i se baptisma Urdun* isa ra mo. **6**Yohanna bankaara, yo hamni no i n'a kay d'a. A goono ga guddu nda kuuru nga canta gaa. A ŋwaaro mo ga ti do-ize da ganjo ra yu. **7**A waazu ka ne: «Boro fo go kaa ay banda kaŋ ga bisa ay dabari, kaŋ ay mana to naŋ kaŋ ay ma ce daŋ a ce ra. **8**Ay wo na baptisma te araŋ se da hari, amma nga wo ga baptisma te araŋ se da Biya* Hanno.»

Yesu Almasihu baptisma d'a siyaŋo

guna mo Matta 3:13-4:11; Luka 3:21-22; 4:1-13

9A go no, kala jirbey din ra Yesu kaa ka fun Nazara kwaara, Galili* laabo ra. Yohanna mo na baptisma te a se Urdun isa ra. **10**Sahãadin-sahãadin, kaŋ a go ga fatta haro ra, a di beena feeri. *Irikoy* Biya mo, sanda koloŋay cine, go ga zumbu a boŋ. **11**Jinde fo mo fun beena ra ka ne: «Nin no ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba. Ay ga maa ni kaani gumo.»

12Sahãadin-sahãadin Biya n'a boy ka kond'a ganjo ra. **13**A goono ga goro ganjo ra jirbi waytaaci. Saytan* goono g'a si. Yesu go no, nga nda ganji hamey, malaykey mo goono g'a saajaw.

Yesu na sorko taaci ce

guna mo Matta 4:12-22; Luka 4:14-15; 5:1-11

14I na Yohanna daŋ kasu. A banda Yesu kaa Galili. A goono ga Irikoy baaru hanna waazu **15**ka ne: «Alwaato kubay. Irikoy* koytara mo maan. Araŋ ma tuubi ka baaru hanna cimandi.»

16A goono ga gana Galili teeko me gaa, kal a di Siman da Andarawos, Siman kayne. I goono ga taaru catu teeko ra, zama sorkoyaŋ no. **17**Yesu ne i se: «W'ay gana, ay mo g'araŋ ciya borey sorkoyaŋ.» **18**Sahãadin-sahãadin i na taarey naŋ k'a gana.

19 Waato kaŋ a to ka bisa noodin kayna, a di Yakuba Zabadi ize, da nga
kayne Yohanna. Ngey mo go hi ra ka taarey hanse. 20 Sahãadin-sahãadin Yesu
n'i ce. I na ngey baabo Zabadi nda goy-izey naŋ hiyo ra, ka Yesu gana.

Bora kaŋ follay n'a gurzugandi

guna mo Luka 4:31-37

21 I furo Kafarnahum kwaara. Sahãadin-sahãadin Yesu furo Yahudance diina
marga* fuwo ra asibti zaari fo hane ka dondonandi. 22 Hala borey te dambara
nd'a dondonandiyaŋo, zama a n'i dondonandi sanda hinkoy, manti sanda
asariya* dondonandikoy cine bo. 23 A go mo, i diina marga fuwo ra, boro fo go
no kaŋ gonda follay* laalo. A na nga jinde sambu 24 ka ne: «Ifo k'iri zaa da nin,
ya Yesu, Nazara bora? Ni kaa k'iri halaci nooya?» A ne mo: «Ay ga ni bay, ni
ya boro kaŋ no. Ni ya Irikoy wane hanna no.»
25 Yesu deen'a gaa ka ne: «Ma dangay ka fun boro wo banda.» 26 Follay laala
din na bora kuubi ka nga jinde sambu nda gaabi ka fun a banda.
27 I kulu dambara hal i na ngey nda care hã ka ne: «Ifo no woone wo?
Dondonandiyaŋ taji kaŋ gonda hin no! A ga follayey lordi, ngey mo go ga maa
a se.» 28 A baaro koy da waasi nangu kulu Galili laabo windanta.

Yesu na jantekom boobo no baani

guna mo Matta 8:14-17; Luka 4:38-41

29 Sahãadin-sahãadin kaŋ i fatta diina marga fuwo ra, i furo Siman da
Andarawos fuwo ra, ngey nda Yakuba nda Yohanna. 30 Siman anzuray waybora
goono ga kani kaŋ konni n'a zeeri. Sahãadin-sahãadin i na baaro ci Yesu se. 31 Yesu
kaa a do k'a kambe di k'a tunandi. Konno fun a gaa. Waybora n'i saajaw mo.
32 Wiciri kambu wayna kaŋyaŋ banda, i soobay ka kande a se jantekomey
kulu nda follaykoyey. 33 Kwaara borey kulu margu fu meyo gaa. 34 Yesu na
jantekom boobo no baani ngey jante waani-waaney gaa, ka follay boobo
gaaray. A mana ta follayey ma salaŋ, zama i g'a bay.

Yesu windi Galili laabo ra

guna mo Luka 4:42-44

35 Cino ra, za mo mana bo, a tun ka fatta ka koy naŋ kaŋ boro kulu si no.
Noodin no a te adduwa. 36 Siman da nga hangasiney na Yesu ce banda gana.
37 Kaŋ i di a, i ne a se: «Borey kulu goono ga ni ceeci.»
38 Yesu ne i se: «Iri ma koy nangu fooyaŋ kwaarey ra zama ay ma waazu
noodin yaŋ mo, zama woodin sabbay se no ay kaa.» 39 A furo i diina marga
fuwey ra Galili laabo kulu ra. A goono ga waazu ka follayyaŋ gaaray ka kaa
borey banda.

Yesu na jiraykooni fo no baani

guna mo Matta 8:1-4; Luka 5:12-16

40 Jiraykooni fo kaa a do k'a ŋwaaray ka sombu a jine ka ne a se: «Da ni
yadda, ni ga hin k'ay hanandi.»

41 A bakarawo na Yesu di gumo hal a na nga kamba salle k'a ham, ka ne a se:
«Ay yadda. Ni ma hanan.» 42 Sahãadin-sahãadin jiraytara ban a gaa. A hanan
mo.
43 Yesu n'a lordi nda gaabi, waato gaa a n'a sallama nda waasi 44 ka ne a se:
«Ma haggoy ni ma si ci boro kulu se. Amma ni ma koy ka ni boŋ cabe alfaga*
se. Ma sargay no ni hanandiyaŋo sabbay se mate kaŋ cine Musa ci, zama a ma
te i se seeda.» 45 Amma bora din dira ka sintin ka Yesu baaro say-say nangu
kulu. Hala Yesu si hin ka furo kwaara kulu ra taray kwaaray, day a go kwaarey
banda saajo ra. Amma kuray kulu haray borey go ga fatta ka kaa a do.

Yesu na yeenikooni fo no baani

guna mo Matta 9:1-8; Luka 5:17-26

2 Jirbi fooyaŋ banda, waato kaŋ Yesu ye ka furo Kafarnahum, baaro koy
nangu kulu kaŋ a kaa fu. 2 Boro boobo margu hala nangu si no koyne, baa
fu meyo gaa. A go ga waazu i se. 3 I kande boro fo kaŋ yeeni na dabey wi. Boro
taaci goono g'a jare. 4 Waato kaŋ i mana du nangu kaŋ ga furo Yesu do borey
marga baayaŋ sabbay se, kala i na fuwo beena feeri ka bora da daarijo zumandi.
5 Yesu mo di i cimbeero* ka ne yeenikoono se: «Ay izo, ay na ni zunubey yaafa
ni se.»
6 Amma asariya* dondonandiko fooyaŋ go noodin ga goro. I sintin ka salaŋ
ngey biney ra 7 ka ne: «Ifo se bora din go ga salaŋ ya-cine? A goono ga Irikoy
kayna. May no gonda dabari kaŋ ga zunubey yaafa, kala afolloŋ, nga Irikoy?»
8 Sahãadin-sahãadin Yesu n'i miiley bay. Kal a ne i se: «Ifo se no araŋ go ga
miila woone te araŋ biney ra? 9 Woofo no ga faala, ay ma ne yeenikoono se:
‹Ay na ni zunubey yaafa ni se?› wala ay ma ne: ‹Tun ka ni daarijo sambu ka ni
diraw te?› 10 Amma zama araŋ ma bay kaŋ Boro* Izo gonda dabari ndunnya ra
nga ma zunubey yaafa,« (gaa no a ne yeenikoono se:) 11 «Ay ga ne ni se: tun ka
ni daarijo sambu ka koy fu.»
12 Sahãadin-sahãadin a tun ka nga daarijo sambu ka fatta borey kulu jine. Hal
i kulu dambara. I na Irikoy beerandi ka ne: «Iri mana di woone dumi, baa ce
fo.»

Yesu na Lawi ce

guna mo Matta 9:9-13; Luka 5:27-32

13 Yesu ye ka fatta koyne ka koy teeko me gaa. Borey marga go ga kaa a do,
nga mo goono g'i dondonandi. 14 Waato kaŋ a goono ga bisa a di Lawi, Halfa
izo, kaŋ goono ga goro jangal taayaŋ fuwo ra. Kala Yesu ne a se: «M'ay gana.»
A tun mo k'a gana.
15 Yesu go ga ŋwa Lawi fuwo ra. Jangal taakoy da zunubikooni boobo goono
ga goro Yesu nda nga talibey* banda, zama i boro boobo no k'a gana.
16 Asariya* dondonandikoy da Farisi* fonda borey mo, waato kaŋ i di a go ga
ŋwa nda zunubikooney nda jangal taakoy, kal i ne a talibey se: «Ifo se no Yesu
da jangal taakoy, da zunubikooney goono ga ŋwa care banda?»
17 Waato kaŋ Yesu maa, a ne i se: «Baanikooney si laami nda safarikoy, kala

day doorikomey. Zama manti adilantey ceeyaŋ se no ay kaa bo, amma zunubikooney se.»

Yesu nda mehaw sanni

guna mo Matta 9:14-17; Luka 5:33-39

18Yohanna talibey da Farisi fonda borey, i mehaw han no zaaro din. I kaa Yesu do ka ne a se: «Ifo se no Yohanna talibey da Farisi fonda borey, i kulu ga hatta ka mehaw*, amma ni talibey ya siino ga mehaw?»

19Yesu mo ne i se: «Day hiijay batu borey ga hin ka mehaw za arhiijo go i banda no? Jirbey kulu kaŋ arhiijo go i banda, i day si hin ka mehaw. **20**Amma jirbiyaŋ ga kaa, kaŋ i ga arhiijo kaa i game ra. Waato din gaa no i ga mehaw, jirbey din ra.

21Boro kulu si zu taji ta kwaay zeeno gaa, zama itajo ga izeena tooru hala kortimo ma ye ka jaase ijina. **22**Boro kulu si no mo kaŋ ga reyzin* hari taji daŋ humbur zeeno yaŋ ra. Zama yaadin gaa reyzin hari tajo ga humburey bagu. Reyzin haro mo ga hasara, nga nda humburey kulu. Amma i ga reyzin hari taji daŋ humbur taji yaŋ ra.»

Yesu nda asibti zaaro sanni

guna mo Matta 12:1-8; Luka 6:1-5

23A goono ga dira farey ra asibti* zaari fo hane. Kal a talibey soobay ka jeeney ceeri. **24**Farisi fonda borey mo ne Yesu se: «Guna, ifo se no ni talibey goono ga te haŋ kaŋ mana halal* i ma te asibti zaari ra?»

25Yesu ne i se: «Araŋ mana caw ka di haŋ kaŋ Dawda te no waato kaŋ nga nda nga jama jaŋ ŋwaari? **26**A furo Irikoy* fuwo ra, alfaga* beero Abiyatar jirbey ra, ka buuru* jisanta ŋwa, k'a no mo nga borey se. Buuro din mo, a mana halal boro kulu se a m'a ŋwa, kala day alfagey hinne.» **27**Waato gaa Yesu ne i se: «I na asibti zaari te boro sabbay se, day i mana boro te asibti zaari sabbay se bo. **28**Woodin sabbay se no Boro Izo bumbo ga ti asibti zaaro Koyo.»

Bora kaŋ kambe fo suugu

guna mo Matta 12:9-14; Luka 6:6-11

3 Yesu ye ka furo Yahudance diina marga fuwo ra. Noodin mo boro fo go no kaŋ kamba suugu. **2**Boro fooyaŋ na Yesu mo-kuru-kuru ka di hal a g'a no baani asibti zaaro ra, zama i ma du k'a kalima se. **3**Yesu ne bora kaŋ kamba suugu din se: «Tun ka kaa bindo ra.»

4A ne jama se: «A ga halal* i ma goy hanno te asibti zaaro ra no, wala i ma goy laalo te? I ma fundi faaba wala i m'a wi?» Day i dangay.

5Waato kaŋ Yesu na borey din guna, a dukur, a fundo mo goono ga taabi i bine sanda sabbay se. Kal a ne bora kaŋ kamba suugu din se: «Ma ni kamba salle.» A n'a salle, a kamba du baani mo. **6**Kala Farisi* fonda borey mo fatta sahãadin-sahãadin, ngey nda Hirodus* borey. I saaware Yesu boŋ mate kaŋ ngey ga te k'a halaci.

Jama boobo kaa Yesu do

7Yesu nda nga talibey mo ye teeko me gaa. Borey marga bambata n'a gana,
Galili borey da Yahudiya* laabu borey, 8da Urusalima*, da Idumeya laabu, da
Urdun* se ya-haray, da Tir* da Zidon* kwaara borey – marga bambata no.
Waato kaŋ i maa hay kulu kaŋ Yesu goono ga te din baaru, kal i kaa a do. 9A ne
nga talibey se i ma hi kayna fo gaay nga se, zama jama ma s'a kankam. 10Zama
a na boro boobo no baani hala boro boobo kaŋ gonda doori futu yaŋ n'a kankam
zama ngey m'a ham se. 11Waati kulu kaŋ follay tamey ga di a, i ga sombu a jine
ka kuuwa ka ne: «Nin no ga ti Irikoy Izo!» 12Amma a deeni i gaa gumo ka ne i
ma s'a bangandi.

Yesu na diya way cindi hinka suuban

guna mo Matta 10:1-4; Luka 6:12-16

13Yesu kaaru tondo boŋ ka borey kaŋ a ga ba nga ma suuban yaŋ ce nga do. I
kaa a do mo. 14A na iway cindi hinka daŋ, borey kaŋ a suuban i ma goro nga
banda, a m'i donton i ma waazu, 15i ma du hina mo ka follay gaaray ka kaa
borey banda. 16A na iway cindi hinka daŋ. A na maa-dake daŋ Siman gaa ka ne
a se Bitros. 17Yakuba Zabadi ize mo go no, da Yohanna Yakuba kayne. Ngey
mo se a na maa-dake daŋ ka ne i se Bowanerges, sanda dunduyaŋ izey nooya.
18Andarawos mo go no, da Filibos, da Bartalami, da Matta, da Toma, da
Yakuba Halfa ize, da Taddawus, da Siman Kanaana bora, 19da Yahuta, Kariyoti
bora kaŋ bare ka Yesu amaana ŋwa.

Yesu windi borey ga ba ngey ma ye nd'a fu

A kaa fu fo ra. 20Boro jama ye ka margu koyne hal i si du ka baa buuru ŋwa.
21Waato kaŋ Yesu windi borey maa baaru, i tun ka kaa a do ngey m'a di se,
zama i ne a boŋo koma.

Yesu tu haawari fo kaŋ i te a gaa boŋ

guna mo Matta 12:22-32; Luka 11:14-23; 12:10

22Asariya* dondonandikoy kaŋ fun Urusalima mo ne: «A gonda
Baalzabula*.» I ne mo: «Follayey koyo dabari no a go ga follayyaŋ gaaray d'a.»
23Yesu na jama ce nga do ka sintin ka salaŋ i se da misayaŋ. A ne i se: «Mate
no Saytan* ga te ka Saytan gaaray? 24Da koytaray ga fay ihinka ka gaaba nda
care, koytara din si du ka kay. 25Fu mo kaŋ fay ihinka ka gaaba nda care, fuwo
din si du ka kay. 26Da Saytan mo tun ka gaaba nda nga boŋ, a fay ihinka nooya.
A si du ka kay, amma a kokora nooya.
27Zama boro kulu si hin ka furo gaabikooni fu ra k'a jinay ku, da manti a jin
ka gaabikoono haw no jina. Waato din gaa no a ga hin ka fuwo din jinayey ku.
28Haciika ay ga ne araŋ se: i ga Adam-izey zunubey kulu yaafa i se, da Irikoy
alaasiray kulu kaŋ i g'a kayna d'a. 29Amma boro kulu kaŋ ga Biya Hanno kayna,
a sinda yaafayaŋ hal abada amma bora din gonda hal abada zunubi taali no.»
30Yesu na woodin yaŋ ci zama boro fooyaŋ ne a gonda follay laalo.

Yesu nya d'a nya izey

guna mo Matta 12:46-50; Luka 8:19-21

31 Waato kaŋ a nya d'a nya izey kaa, i kay taray ka boro fo donton Yesu do
k'a ce. 32 Borey marga goono ga goro k'a windi. I ne a se: «Guna, ni nya da ni
nya ize alborey go taray ga ni ceeci.»
33 A tu ka ne i se: «May no ga ti ay nya nd'ay nya izey?»
34 Waato kaŋ a na borey kaŋ goono g'a windi guna, a ne: «Ay nya nd'ay nya
izey, ngey neeya! 35 Zama ngey wo kulu kaŋ ga Irikoy miila te, ngey no ga ti ay
nya ize alborey, d'ay waymey, d'ay nya.»

Farikoy kaŋ ga dum'izey say misa

guna mo Matta 13:1-9; Luka 8:4-8

4 Yesu ye ka sintin ka dondonandi teeko me gaa. Borey marga bambata
margu a do kal a to naŋ kaŋ a furo hi ra ka goro teeko boŋ. Borey mo go
jabo boŋ teeko me gaa. 2 A n'i dondonandi hari boobo nda misayaŋ. A
dondonandiyaŋo ra a go ga ne i se: 3 «Wa maa: dum'izey sayko fo fatta ka koy
dum'izey sayyaŋ. 4 Waato kaŋ a go dum'izey sayyaŋo gaa, gurayze fooyaŋ kaŋ
fonda jarga, curey mo kaa k'i ŋwa. 5 Afooyaŋ mo kaŋ tondi batama boŋ, nangu
kaŋ sinda laabu boobo. Sahãadin-sahãadin i fun, zama laabo si baa. 6 Waato kaŋ
wayna fatta, wayna n'i kukure zama i sinda kaaji hanno, hal i koogu. 7 Afooyaŋ
kaŋ karjey ra. Karjey mo fun ka beeri k'i koote hal i mana hay. 8 Afooyaŋ mo
kaŋ laabu hanno ra. I beeri gumo ka tonton hal i hay, afooyaŋ no waranza,
afooyaŋ waydu, afooyaŋ mo zangu.»
9 Yesu ne: «Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!»

Haŋ kaŋ se Yesu ga goy da misayaŋ

guna mo Matta 13:10-17; Luka 8:9-10

10 Waato kaŋ a go nga hinne, a windanta borey da iway cindi hinka din n'a hã
misey din. 11 A ne i se: «I n'araŋ no araŋ ma Irikoy koytara gundey* bay. Amma
ngey kaŋ go taray, i ga hay kulu ci i se nda misayaŋ. 12 Zama

> ‹gunayaŋ ra i ma di, amma i ma si fayanka.
> Maayaŋ ra mo i ma maa, amma i ma si faham.
> Da manti yaadin no i ga bare *ay do*
> hal i ma du yaafayaŋ.› »

(Isa. 6:9-10)

Yesu na dum'izey saykwa misa feeri

guna mo Matta 13:18-23; Luka 8:11-15

13 Yesu ne i se: «Araŋ mana faham da misa wo no? Mate no araŋ ga te ka
faham da misey kulu? 14 To! Dum'izey saykwa goono ga Irikoy Sanno say.
15 Woone yaŋ ga ti fonda jarga waney: nangu kulu kaŋ i ga sanno say-say, hal i
maa mo, sahãadin-sahãadin Saytan* ga kaa ka sanno kaŋ i say i ra din kom.

16Yaadin mo no wo kaŋ yaŋ i say tondi batama ra neeya: ngey kaŋ yaŋ d'i maa
sanno, sahãadin-sahãadin i g'a ta da farhã, **17**amma i sinda kaaji ngey ra. I si gay
mo, amma da taabi wala gurzugay tun sanno sabbay se, sahãadin-sahãadin i ga
mulay. **18**Cindey kaŋ i say karjey ra, ngey ga ti borey kaŋ ga maa sanno,
19amma zamana wo karhã, da arzaka halliyaŋ, da canse waani-waani kaŋ ga
furo ga sanno koote, hal a ma jaŋ ka te albarka. **20**Wo kaŋ yaŋ i say laabu hanno
ra mo neeya: ngey kaŋ go ga maa sanno k'a ta. I ga izey hay waranza, da waydu
da zangu.»

Fitilla misa

guna mo Luka 8:16-18

21A ne i se: «I ga fitilla diyandi k'a daabu nda cilla, wala i m'a daŋ daari cire?
Manti i g'a dake taablo boŋ no? **22**Zama hay kulu si no tugante kaŋ i s'a
bangandi. Hay kulu mo si kaŋ go gundu ra kaŋ i s'a kaa taray kwaaray. **23**Boro
kulu kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!»

24A ne i se mo: «Araŋ ma haggoy da haŋ kaŋ araŋ goono ga maa! Zama
neesijo kaŋ araŋ ga neesi nd'a din, nga no i ga neesi nd'a araŋ se, i ga tonton a
gaa araŋ se zaati. **25**Zama boro kaŋ gonda, nga se no i ga no. Boro kaŋ sinda
mo, baa haŋ kaŋ go a se din, i g'a ta a gaa.»

Dum'izey kaŋ ga beeri ngey boŋ se misa

26A ne i se: «Yaadin no Irikoy koytara ga bara sanda boro kaŋ ga gurayzey
say laabo ra. **27**A ma kani ka tun cin da zaari. Gurayzey mo ma fun ka beeri,
amma nga din si bay mate kaŋ woodin ga bara nd'a. **28**Laabu bumbo ga albarka
no nga boŋ se, sintinay kobto, woodin banda jeeno, waato gaa gure ninante
jeeno ra. **29**Waato kaŋ izey nin mo, sahãadin-sahãadin a ga zaama daŋ ka wi,
zama heemaro to.»

Mutard izo misa

guna mo Matta 13:31-32,34; Luka 13:18-19

30A ne mo: «Mate no iri ga Irikoy koytara himandi nd'a? Misa fo dumi no iri
g'a deede nd'a? **31**A ga hima sanda mutard* ize cine no. Nga mo waato kaŋ i g'a
duma laabo ra, baa kaŋ a ga kayna ka bisa gurayzey kulu kaŋ go ndunnya ra,
32kulu nda yaadin, d'i n'a duma a ga beeri ka bisa tuuri ize kulu. A ga kambe
bambata yaŋ te hala beene curey ga hin ka zumbu a biyo ra.»

33Woodin dumi boobo boŋ no Yesu salaŋ i se da misayaŋ, i maayaŋey hina
me boŋ. **34**Amma da manti nda misa, a mana salaŋ i se. Amma d'i ye labu gaa, a
ga hay kulu feeri nga talibey se.

Yesu deeni hawo da hari bondayey gaa

guna mo Matta 8:23-27; Luka 8:22-25

35Zaaro din ra, waato kaŋ wiciri kambo to, Yesu ne nga talibey se: «Iri ma
teeko daŋandi ka koy ya-haray kambo gaa.» **36**I na borey marga naŋ. Talibey
mo n'a sambu ka kond'a ngey banda hiyo ra. Hi fooyaŋ mo go i banda koyne.

37Hari haw bambata fo tun ka hari bondayey kar kala hiyo ra, hala hiyo goono
ga to mo. 38Yesu bumbo go hiyo ra banda, a goono ga kani furkange boŋ. I n'a
tunandi ka ne: «Alfa, ni baa si nda iri ma halaci no?»
39A tun ka deeni hawo gaa, ka ne teeko se: «Dangay ka kani!» Hawo kay,
kal i kulu dangay ka kay, tak!
40A ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga humburu? Mate no kaŋ araŋ sinda
cimbeeri*?»
41Ngey mo humburu gumo. I ne ngey nda cara se: «May no boro wo, hala
baa haw nda teeko goono ga maa a sanney se?»

Yesu na follayyaŋ gaaray boro fo banda

guna mo Matta 8:28-34; Luka 8:26-39

5 I kaa teeko se ya-haray kambo gaa, Gadarancey laabo ra. 2Waato kaŋ
Yesu fun hiyo ra, sahãadin-sahãadin boro fo kuband'a kaŋ gonda follay, a
goono ga fun saarayey ra. 3A goray nango ga ti saarayey ra, boro kulu si hin k'a
haw, baa da sisiri. 4Zama sorro boobo i n'a haw da baka* da sisiri. A ma sisirey
feeri, bakey mo a m'i ceeri. Boro kulu sinda dabari kaŋ g'a gooji. 5Waati kulu mo,
cin da zaari, saarayey da tondey ra a go ga kaati ka nga gaahamo kortu nda
tondiyaŋ.
6Waato kaŋ a na Yesu fonnay za nangu mooro, a zuru ka kaa ka sombu a se.
7A na nga jinde sambu nda gaabi ka ne: «Ya Yesu, Irikoy kaŋ beeri da ikulu
Izo, ifo k'ay zaa da nin? Ay ga ni ŋwaaray da Irikoy, ma s'ay gurzugandi.»
8Zama Yesu jin ka ne a se: «Nin follay laalo, ma fun bora din banda.»
9A na bora din hã ka ne: «Mate ga ti ni maa?»
A ne a se: «Jama, zama iri ya iboobo no.» 10A soobay ka Yesu ŋwaaray
gumo ka ne a ma si ngey gaaray ka kaa laabo ra.
11Nango din mo gursuna* kuru bambata go no, i go ga kuru fando boŋ.
12Follayey na Yesu ŋwaaray ka ne: «M'iri donton gursuney din ra, zama iri
ma furo i ra.» 13A yadda i se mo. Follayey fun ka furo gursuney ra. Gursuney
kuro kulu mo te nyagas ka do teeko ra ka yoole noodin. I to sanda zambar
hinka cine.
14I kurukoy mo zuru ka koy ka baaro ci kwaara nda kawyey ra. Ngey mo
koy ka di haŋ kaŋ te. 15I kaa Yesu do ka di bora kaŋ gonda follayey doŋ, a
goono ga goro, a go ga daabu nda bankaaray, a go nga laakalo ra, nga kaŋ doŋ a
gonda follay jama. Kal i humburu. 16Borey kaŋ di mate kaŋ te bora din kaŋ
gonda follay doŋ se, da gursuney se mo, i na baaro dede borey se. 17Amma
ngey wo soobay ka Yesu ŋwaaray ka ne a ma fun ngey laabo ra.
18Waato kaŋ a goono ga furo hiyo ra, bora kaŋ doŋ a gonda follay, a na
Yesu ŋwaaray nga ma goro a banda. 19Amma Yesu mana yadda a se. A ne a
se: «Ma koy fu ni borey do ka ci i se hari kulu kaŋ Rabbi te ni se, mate kaŋ a
bakar ni se mo.»
20A koy mo ka sintin ka hay kulu kaŋ Yesu te a se dede Dikabolis kwaarey
ra. Boro kulu mo dambara.

Yayirus ize way da wayboro fo kaŋ lamba
Yesu bankaaray gaa sanni

guna mo Matta 9:18-26; Luka 8:40-56

21Waato kaŋ Yesu ye ka teeko daŋandi koyne, boro jama boobo margu a
do, nga mo go teeko jabo gaa. **22**Yahudance diina marga jine boro fo mo go
no kaŋ a maa ga ti Yayirus. Kaŋ a di Yesu, a somb'a jine **23**k'a ŋwaaray
gumo-gumo ka ne: «Ay ize wandiyo go bu da funa game ra. Ay ga ni
ŋwaaray ni ma kaa ka ni kambey dake a boŋ, zama a ma du baani ka funa.»
24Yesu mo koy a banda.

Jama boobo n'a gana k'a kankam. **25**Wayboro fo mo go no kaŋ a jiiri way
cindi hinka a goono ga kuri dooru. **26**A maa taabi boobo safarikoyey kambey ra.
A na hari kulu kaŋ go a se darandi, amma a mana du baani, kal a dooro tonton
da futay. **27**Amma waato kaŋ a maa Yesu baaro, a furo jama ra a banda k'a
kwaayo ham. **28**Zama a ne: «Baa ay du k'a kwaayo ham, kulu ay ga du baani.»
29Sahãadin-sahãadin a kuro dooruyaŋo ban ka koogu. A maa nga gaahamo ra
kaŋ nga du baani nga gurzuga gaa.

30Sahãadin-sahãadin Yesu maa nga ra kaŋ dabari fo fun nga do. Gaa no a
bare ka zagu jama gaa ka ne: «May no k'ay bankaaray ham?»

31Talibey ne a se: «Ni di boro boobo goono ga ni kankam, ni ma ne mo may
no ka ni ham?»

32Amma Yesu bare ka guna ka di bora kaŋ n'a ham. **33**Waybora kaa a do, a
goono ga humburu, a gaahamo go ga jijiri, zama a bay haŋ kaŋ te nga se. A
sombu Yesu jine ka dede a se da cimi haya kaŋ nga te. **34**Yesu ne a se: «Ay ize
wayo, ni cimbeero* na ni no baani. Ma koy da laakal kanay, ni ma du baani ni
gurzuga gaa mo.»

35Za Yesu go sanno din ciyaŋo gaa, kal i kande baaru Yahudance diina
marga jine bora se ka ne: «Ni izo wayo bu. Ifo se ni ga Alfa taabandi
koyne?»

36Amma kaŋ Yesu maa sanno kaŋ i ci, a ne diina marga jine bora se: «Ma si
humburu, kala day ni ma cimandi.»

37Kaŋ Yesu goono ga koy, a mana ta boro kulu ma koy nga banda kala
Bitros da Yakuba nda Yohanna, Yakuba kayne. **38**I kaa diina marga jine bora
windo do. Kal i maa kosongu boobo, i goono ga baray gumo. **39**Waato kaŋ a
furo, a ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga baray? Koociya mana bu bo, amma
jirbi gaa n'a go.» **40**Waato kaŋ a ci yaadin, i dond'a k'a haaru.

Amma waato kaŋ a na borey kulu kaa taray, a na baabo da nyaŋo da ngey
kaŋ go nga banda sambu ka furo nango kaŋ koociya go. **41**Waato gaa a na
koociya kamba di ka ne: «Talita kumi!» (kaŋ a feerijo ga ti: «Wandiya, ay ga ne
ni se, tun!»)

42Sahãadin-sahãadin wandiya tun ka dira. A gonda mo jiiri way cindi hinka.
Kal i dambara gumo-gumo. **43**Yesu n'i lordi nda gaabi ka ne i ma si ci boro kulu
se. A ne mo i ma wandiya no ŋwaari.

Nazara borey mana Yesu cimandi

guna mo Matta 13:53-58; Luka 4:16-30

6 Yesu fun noodin ka kaa nga laabo ra, a talibey mo n'a gana. **2**Waato kaŋ asibti zaaro kaa, a sintin ka dondonandi Yahudance diina marga fuwo ra. Boro boobo mo, waato kaŋ i maa, i dambara ka ne: «Man gaa no bora din du woone?» I ne koyne: «Laakal woofo dumi no i no bora din se. Dabari goy woone yaŋ dumi binde, mate no i go ga te d'a a kambey ra? **3**Manti woone ya saca din no, Maryama ize, Yakuba nda Yosi nda Yahuta nda Siman nya ize? A waymey mo, manti ikulu go neewo iri banda?» Kal a ciya i se hartayaŋ daliili.

4Yesu ne i se: «Annabi si jaŋ darza, kala nga laabo ra, da nga dumey ra, da nga windo ra mo.» **5**A mana du ka dabari goy kulu te noodin kala day a na nga kambe dake jantekom kayna fooyaŋ boŋ k'i no baani. **6**A dambara mo d'i cimbeeri-jaŋa.

Yesu na nga talibi way cindi hinka donton ihinka-hinka

guna mo Matta 10:5-15; Luka 9:1-6

A soobay ka windi kawyey ra ka dondonandi. **7**A na talibi way cindi hinka din ce ka sintin k'i donton i ma koy ihinka-hinka. A n'i no hin follayey boŋ.

8-9A ci i se i ma si hindoonay sambu, baa buuru, wala foolo, wala nooru ngey guddama ra, wala kwaay hinka-hinka. Kala day goobu, da taamey ngey cey gaa hinne. **10**A ne i se: «Waato kaŋ araŋ ga furo fu fo ra, wa goro noodin kal araŋ ma tun noodin. **11**Kwaara kulu kaŋ si araŋ kubayni, kaŋ si maa araŋ sanno, waati kaŋ araŋ goono ga fatta, araŋ ma kusa kaŋ go araŋ ce gaa din kokobe, zama a ma ciya i se seeda.»

12I koy mo ka waazu ka ne borey ma tuubi. **13**I na follay boobo gaaray borey banda. I na ji soogu boro boobo kaŋ sinda baani boŋ k'i no baani.

Yohanna baptisma teekwa buuyaŋo

guna mo Matta 14:1-12; Luka 9:7-9

14Bonkoono Hirodus* maa Yesu baaro, zama a maa koy nangu kulu. I go ga ne Yohanna baptisma* teekwa no ye ka tun koyne. Woodin sabbay se no dabari goyey din goono ga te a do.

15Amma boro fooyaŋ ne Iliya* no, afooyaŋ mo ne annabi fo no, sanda doŋ annabey ra afo no ka tun.

16Amma Hirodus wo, waati kaŋ a maa, a ne: «Yohanna no, kaŋ ay n'a boŋo kaa, nga no ka ye ka tun.»

17Zama doŋ Hirodus na borey donton ka Yohanna di k'a haw kasu ra Hirodiya nga kayne Filibos wando sabbay se, zama Hirodus n'a sambu. **18**Yohanna mo ne Hirodus se: «A si halal* ni se ni ma goro nda ni kayne wande.»

19Hirodiya mo konna Yohanna, a ga ba nga m'a wi za doŋ, amma a mana du

fondo. **20**Zama Hirodus humburu Yohanna, zama a bay kaŋ adilante* no, boro hanno mo no. A n'a gaay ka boori. Waati kaŋ Hirodus maa Yohanna waazu, a maa r'a nda farhã, amma sanney n'a kankam gumo.

21Han fo saaya zaari kaa. Hirodus na nga hayyaŋ zaaro bato te nga koyey da wongu nyaŋey da Galili boro beeri fooyaŋ se. **22**Kala Hirodiya ize wandiya furo ka gaan. Hirodus mo maa a kaani, nga nda yawey kaŋ goono ga goro noodin a banda.

Hirodus ne wandiya se: «M'ay ŋwaaray hari kulu kaŋ ni ga ba, ay mo g'a no ni se.» **23**A ze a se mo ka ne: «Hay kulu kaŋ ni g'ay ŋwaaray, ay ga ni no nd'a. Baa ay koytara farsimo no, ay g'a no ni se.»

24Wandiya mo fatta ka koy nga nyaŋo do ka ne: «Ifo no ay ga ŋwaaray?»

Nyaŋo ne: «Ma ne Yohanna baptisma teekwa boŋo.»

25Sahãadin-sahãadin a koy da waasi bonkoono do ka ne: «Ay ga ba ni m'ay no Yohanna baptisma teekwa boŋo taasa ra, sohõ-sohõ.»

26Bonkoono bina sara gumo, amma za-jinda kaŋ a te sabbay se, da yawey mo sabbay se koyne, a si ba nga ma wangu a se, zama a ze i jine no. **27**Sahãadin-sahãadin bonkoono na nga doogari fo donton. A n'a lordi ka ne a ma kande Yohanna boŋo. A koy mo k'a boŋo kaa kaso ra, **28**ka kande boŋo taasa ra k'a no wandiya se. Wandiya mo n'a no nga nyaŋo se. **29**Waato kaŋ Yohanna talibey maa baaro, i kaa k'a gaahamo sambu k'a fiji saaray ra.

Yesu na boro zambar gu ŋwaayandi

guna mo Matta 14:13-21; Luka 9:10-17; Yohanna 6:1-14

30Diyey margu Yesu do. I ci a se hay kulu kaŋ ngey te, da hay kulu kaŋ ngey dondonandi mo. **31**Yesu ne i se: «Wa kaa araŋ bumbey nangu kaŋ boro kulu si no, hal araŋ ma fulanzam kayna.» Zama borey go ga kaa, i go ga ye hal i sinda daama i ma baa ŋwa. **32**Kal i koy hi ra nangu kaŋ boro kulu si no.

33Borey di ey kaŋ i go ga koy. Boro boobo n'i bay mo. I fun kwaara waani-waani ra ka zuru ce gaa k'i jin ka to noodin. **34**Yesu fatta hiyo ra ka di jama bambata, kal a bakar i se. Zama i go sanda feejiyaŋ kaŋ sinda kuruko. A sintin k'i dondonandi hari boobo.

35Waato kaŋ wayna ga ba ka kaŋ, Yesu talibey kaa a do ka ne: «Neewo ya saaji no, wayna mo ga ba ka kaŋ. **36**M'i sallama i ma koy kwaarey da kawyey ra ne windanta, i ma ŋwaari day ngey boŋ se.»

37Amma Yesu tu ka ne nga talibey se: «Araŋ bumbey m'i no ŋwaari i ma ŋwa.»

I ne a se: «Ni ga ba iri ma koy ka day buuru kaŋ ga saba nda handu ahakku banandi cine ka no i se i ma ŋwa?»

38A ne: «Buuru kunkuni marge no araŋ se neewo? Wa koy ka guna.»

Waato kaŋ i bay, i ne: «Igu no ka bara, da hamisa hinka.»

39Yesu ne nga talibey se i ma borey gorandi sata-sata subu taya boŋ. **40**Borey mo goro sata-sata, afooyaŋ zangu-zangu, afooyaŋ mo waygu-waygu. **41**Yesu na buuru kunkuni guwa da hamisa hinka din sambu ka beena guna ka albarka daŋ i gaa. Waato gaa a na buuru ceeri-ceeri ka no talibey se, i m'a zaban borey se. A

na hamisa hinka din zaban i se mo. 42Borey kulu ŋwa hal i kungu. 43I na hamisa nda buuru kaŋ cindi din patarmey margu, ka cilla kayna way cindi hinka toonandi. 44Borey kaŋ n'a ŋwa si kala alboro zambar gu.

Yesu dira teeko boŋ

guna mo Matta 14:22-33; Yohanna 6:15-21

45Sahãadin-sahãadin Yesu na nga talibey tilasandi k'i daŋ jina i ma furo hi ra ka daŋandi ka koy ya-haray hala Baytsayda, hala nga ma jama sallama. 46Waato kaŋ a n'i sallama, a banda a kaaru tondi kuuko boŋ zama nga ma te adduwa.

47Waato kaŋ kuba furo, hiyo go teeko bindo ra. Yesu hinne go jabo gaa. 48A di ey mo, i go ga taabi da hi candiyaŋ, zama haw goono ga gaaba nd'ey k'i tuti ka ye banda. A kaa i do susubay guuru hinza ka koy guuru iddu bato ra, a goono ga dira teeko boŋ. A te danga nga g'i casu. 49Amma waato kaŋ i di a, a go ga dira teeko boŋ, i ho hala biya no. I na jinde sambu ka kaati. 50Zama i kulu di a, i laakaley tun gumo mo.

Amma sahãadin-sahãadin a salaŋ i se ka ne: «Araŋ laakaley ma kani, ay no! Wa si humburu.» 51Gaa no a kaaru ka furo hiyo ra i do. Hawo mo kani. I dambara gumo ngey biney ra. 52Day i mana faham buuru kunkuney ciina gaa, zama i biney ga sandi no.

Yesu na jantekomyaŋ no baani Janisarata laabo ra

guna mo Matta 14:34-36

53Waato kaŋ i daŋandi mo, i to Janisarata laabu, i na hiyo haw jabo gaa. 54Waato kaŋ i fun hiyo ra, sahãadin-sahãadin jama n'a bay. 55I soobay ka zuru ka koy nangu kulu laabo din ra ka jantekomey sambu ngey daarey boŋ ka kond'ey nangu kaŋ i maa Yesu go no. 56Nangu kulu kaŋ a furo mo, baa kawyey ra wala kwaarey ra, wala saajo ra, i ga ngey jantekomey jisi habey ra. I g'a ŋwaaray mo a ma yadda ngey se ngey ma baa a kwaayo me ham. Boro kulu kaŋ n'a ham mo du baani.

Dondonandiyaŋ kaŋ fun doŋ kaayey do

guna mo Matta 15:1-9

7 Farisi* fonda borey da asariya* dondonandiko fooyaŋ kaŋ fun Urusalima* kaa ka margu Yesu do. 2Kal i di a talibi fooyaŋ goono ga ŋwa da kambey kaŋ i mana nyun. 3Zama Farisi fonda borey da Yahudancey kulu si ŋwa kala nd'i na ngey kambey nyun jina, arkusey* alaadey boŋ. 4D'i fun habu mo, i si ŋwa kala nd'i hanan jina. Hari boobo mo go no koyne kaŋ i ta ka yaari, sanda taasey da kusey da gullayzey [da taabley] nyunyaŋ waney.

5Farisi fonda borey da asariya dondonandikoy binde na Yesu hã ka ne: «Ifo se no ni talibey siino ga arkusey alaadey gana, zama i go ga ŋwa da kambey kaŋ i mana nyun.»

6A ne i se: «Isaya na annabitaray te araŋ boŋ ihanna dumi, araŋ wo munaficey, mate kaŋ a hantum ka ne:

‹Jama wo go g'ay beerandi nda ngey meyey,
amma i biney ga mooru ay.
7Day yaamo no i go ga sududu ay se.
Dondonandiyaŋey kaŋ i ga te mo,
borey alaadayaŋ no.›

(Isa. 29:13)

8Araŋ na Irikoy lordey furu ka borey alaadey gaay.»
9Yesu ne i se mo: «Daahir no araŋ wangu Irikoy lordey, zama araŋ m'araŋ alaadey gana. **10**Zama Musa ne:

‹Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.›

(Fat. 20:12)

A ne koyne:

‹Boro kaŋ na baaba wala nya wow mo, haciika i g'a wi.›

(Fat. 21:17)

11Amma araŋ ga ne: ‹Da boro fo ne nga baaba wala nga nya se: Haŋ kaŋ ga hima doŋ ni ma du ay do, woodin ga ti Korban› (sanda, ay n'a sarga* Irikoy se nooya), **12**kulu araŋ si naŋ a ma goy baabo wala nyaŋo se koyne. **13**Araŋ goono ga Irikoy sanno ciya sanni yaamo araŋ alaadey se, kaŋ araŋ wo daŋ. Hari boobo go no mo, woodin yaŋ dumi, kaŋ araŋ goono ga te.»

Hayey kaŋ yaŋ ga boro ziibandi

guna mo Matta 15:10-20

14A ye ka borey marga ce nga do ka ne i se: «Araŋ kulu ma maa ay sanno ka faham mo: **15**hay kulu si no kaŋ go boro se taray, kaŋ d'a furo boro gunda ra, a ga boro ziibandi. Amma wo kaŋ ga fun boro ra, nga no ga boro ziibandi.» **16**[Boro kulu kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!]
17Waato kaŋ a dira ka borey marga naŋ ka furo fuwo ra a talibey na hã da misa wo. **18**A ne i se: «Araŋ mo, araŋ sinda fahamay no? Araŋ mana bay kaŋ hay kulu kaŋ boro ga daŋ nga gunda ra si hin ka boro ziibandi, **19**zama a si furo a bina ra, amma a ga goro teeley ra ka ye ka fatta taray.» (Yesu na sanney din ci zama nga ma ŋwaari kulu ciya halal* no.)
20Koyne, Yesu ne i se: «Haŋ kaŋ ga fun boro ra, nga no ga boro ziibandi. **21**Zama boro bina ra no miila laaley yaŋ ga fun, da zina* kulu dumi, da zaytaray, da boro wiyaŋ, **22**da biniyay, da izefututaray, da zamba, da furkutaray, da mo futo, da Irikoy kaynayaŋ, da boŋbeeray, da saamotaray. **23**Hari laaley wo dumi kulu no ga fatta boro bina ra ka boro ziibandi.»

Wayboro mebaraw fo na Yesu cimandi

guna mo Matta 15:21-28

24Waato kaŋ a tun noodin, a koy Tir* [da Zidon*] laabu. Kal a furo fu fo ra. A si ba boro kulu ma bay nga gaa, amma a si tugu borey se. **25**Sahãadin

wayboro fo go no kaŋ a ize kayna gonda follay. Waato kaŋ a maa Yesu baaru, a kaa ka ye ganda Yesu jine. 26Waybora din Gareku boro no, a asulo mo Siro-Finiciya boro no. A soobay ka Yesu ŋwaaray a ma folla gaaray nga ize wandiya banda.

27Yesu ne a se: «Ma naŋ zankey ma kungu jina, zama a si hagu i ma zankey ŋwaaro sambu k'a catu hans'izey se.»

28Amma waybora tu ka ne a se: «Oho, Rabbi. Amma baa hans'izey ga zanjarmey kaŋ ga fun ka kaŋ zanka kayney se ŋwa.»

29Yesu ne a se: «Ni sanno wo sabbay se, ma koy. Folla fun ni ize wandiya banda.»

30Kala waybora ye fu ka gar nga ize wandiya goono ga kani daaro boŋ, baani samay. Folla n'a taŋ.

Yesu na alboro fo kaŋ lutu, a beebe mo, no baani

31Waato gaa Yesu fun Tir laabu ka gana ka bisa Zidon ka koy hala Galili teeko do. A gana Dikabolis laabo ra. 32I kande a do boro fo kaŋ lutu, a ga jiji mo. I n'a ŋwaaray a ma bora din ham.

33Yesu konda bora kambu fo ka fay da borey marga ka nga kambayzey daŋ a hangey ra. A tufa k'a deena ham. 34A na beene guna ka duray, ka ne bora se: «Iffata!» (sanda: «Ma feeri!» nooya) 35Hangey mo feeri, wo kaŋ na deena naagu mo, sahãadin no a feeri. Bora salaŋ hal a ma boori.

36Yesu n'i lordi ka ne i ma si ci boro kulu se. Amma mate kulu kaŋ a n'i lordi nd'a, i go day ka soobay ka tonton gumo ka baaro say. 37I dambara hala manti moso ka ne: «Hay kulu kaŋ a te no ga boori, hal a na lutey no hanga, beebey mo du ka salaŋ.»

Yesu na boro zambar taaci ŋwaayandi

guna mo Matta 15:32-39

8 Jirbey din ra, waato kaŋ borey marga bambata ye ka margu a do koyne, i sinda hay kulu kaŋ i ga ŋwa. Kala Yesu na nga talibey ce nga do ka ne i se: 2«Ay goono ga bakar jama wo se, zama a to jirbi hinza sohõ kaŋ i go ay banda, i sinda haŋ kaŋ i ga ŋwa mo.» 3A ne mo: «D'ay n'i sallama i ma koy fu da haray, i ga gaze fonda boŋ. I ra afooyaŋ mo fun nangu mooro.»

4A talibey tu ka ne a se: «Day man no boro ga du buuru ganji wo ra kaŋ ga borey wo kungandi?»

5A n'i hã ka ne: «Buuru kunkuni marge no araŋ do?»

I ne: «Iyye no.»

6A na jama lordi ka ne i ma goro ganda laabo ra. Waato gaa a na buuru kunkuni iyya din sambu ka saabu. Gaa no a n'i ceeri-ceeri ka no nga talibey se i ma zaban borey se. Ngey mo n'i zaban i se. 7I gonda hamisa kayna fooyaŋ mo. Waato kaŋ Yesu n'i albarkandi, a lordi ka ne i ma woone yaŋ mo zaban borey se. 8Borey ŋwa hal i kungu. I na cilla beeri iyye toonandi nda patarmey kaŋ cindi mo. 9Borey ga to boro zambar taaci cine. Gaa no Yesu n'i sallama. 10Sahãadin-sahãadin a furo hi ra, nga nda nga talibey, ka kaa Dalmanuta laabu.

Farisi fonda borey na alaama fo hã

guna mo Matta 16:1-4

11Farisi* fonda boro fooyaŋ kaa, i sintin ka kakaw da Yesu. I goono ga beene alaama fo ceeci a do, k'a si. **12**A duray nga biya ra ka ne: «Ifo se no zamana wo izey goono ga alaama ceeci? Haciika ay ga ne araŋ se, i si alaama no zamana wo borey se.» **13**A fay d'ey ka ye ka furo hiyo ra koyne ka daŋandi ka koy ya-haray.

Farisi fonda nda Hirodus fonda borey dalbuwo

guna mo Matta 16:5-12

14Talibey dinya ka kande buuru, i sinda haŋ kaŋ ga bisa kunkuni folloŋ ngey banda hiyo ra. **15**Yesu n'i gongormandi ka ne: «Araŋ ma te laakal ka haggoy nda Farisi fonda borey dalbuwo*, da Hirodus* borey dalbuwo.»

16Talibey soobay ka care miisi ka ne: «Zama iri sinda buuru no.»

17Yesu mo kaŋ a faham da woodin, a ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga care miisi zama araŋ sinda buuru? Day, hala hõ araŋ mana faham jina, wala? Araŋ gonda bine sanday no hala hõ? **18**Araŋ gonda mo, araŋ si di no? Araŋ gonda hanga, araŋ si maa no? Wala araŋ si fongu no? **19**Waato kaŋ ay na buuru kunkuni gu ceeri boro zambar guwa se, cilla kayna marge no araŋ sambu kaŋ to da patarmi?»

I ne a se: «Iway cindi hinka no.»

20Yesu ne: «Buuru kunkuni iyya din boro zambar taaci game ra binde, cilla beeri kaŋ to da patarmi marge no araŋ sambu ŋwaaro banda?»

I ne a se: «Iyye no.»

21A ne i se: «Hala sohõ araŋ mana faham no, wala?»

Yesu na Baytsayda danaw fo no mo

22I kaa Baytsayda, naŋ kaŋ i kande a se danaw fo k'a ŋwaaray a m'a ham. **23**A na danawo kamba di ka kond'a kwaara banda. Waato kaŋ a tufa a moy gaa ka nga kambey dake a boŋ, a n'a hã ka ne: «Ni go ga di hay fo?»

24Bora guna beene ka ne: «Ay go ga di borey, amma ay ga di ey sanda tuuri-nyayaŋ cine, i go ga windi.»

25Yesu ye ka nga kambey dake a moy gaa; nga mo guna, a di ka boori. A du baani ka di hay kulu far-da-far. **26**Yesu n'a sallama ka ne a ma koy fu. A ne: «Day ma si koy kwaara ra bo.»

Bitros seeda ka ne Yesu ya Almasihu no

guna mo Matta 16:13-20; Luka 9:18-21

27Yesu mo dira noodin, nga nda nga talibey, ka koy Kaysariya Filibi kawyey ra. Waato kaŋ i go fonda ra, a na nga talibey hã ka ne i se: «Borey goono ga ne ay ya may no?»

28I ne a se: «Yohanna baptisma* teekwa no. Boro fooyaŋ mo ga ne Iliya* no, amma afooyaŋ ga ne doŋ annabey ra afo no.»

29 A n'i hã ka ne: «Araŋ binde, araŋ ga ne ay ya may no?»
Bitros tu ka ne a se: «Ni ya Almasihu no.»
30 A n'i gongormandi i ma si nga baaru ci boro kulu se.

Yesu na nga buuyaŋo nda nga tunyaŋo baaro ci

guna mo Matta 16:21-28; Luka 9:22-27

31 A sintin k'i dondonandi kaŋ tilas no kala nga, Boro Izo ma taabi boobo haŋ, arkusey* da alfaga beerey da asariya dondonandikoy ma wang'a, k'a wi. Jirbi hinzanta banda mo a ma tun koyne. 32 A na hayey din ci i se taray kwaaray. Bitros mo n'a kaa waani ka sintin ka deen'a gaa.

33 Amma Yesu bare ka nga talibey guna. A deeni Bitros gaa ka ne: «Ma ye ka fun ay banda, nin Saytan* wo, zama ni miiley manti Irikoy wane yaŋ no, amma borey wane yaŋ no.»

34 A na borey marga da nga talibey mo ce, ka ne i se: «Da boro fo ga baa nga ma kaa ay banda, kal a ma nga boŋ ze jina, ka nga kanjiyaŋ* bundo sambu k'ay gana. 35 Zama boro kulu kaŋ ga miila nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu kaŋ ga nga fundo nooyandi in da Baaru Hanna sabbay se, a g'a faaba. 36 Zama riiba woofo ka bara boro se, baa day a du ndunnya kulu, amma a fundo ma daray a se? 37 Koyne, ifo no boro ga no kaŋ ga hin ka nga fundo fansa? 38 Zama boro kulu kaŋ haawi g'a di in d'ay sanno sabbay se, zamana kaŋ gonda zina nda zunubi wo ra, Boro Izo mo, haawi g'a di bora din sabbay se, alwaato kaŋ a ga kaa nga Baabo darza ra, nga nda malayka* hanney nga banda.»

9 A ne i se mo: «Haciika ay ga ne araŋ se: afooyaŋ goono ga kay ne, kaŋ yaŋ si buuyaŋ taba baa kayna kala nd'i di Irikoy koytara ma kaa da dabari jina.»

Yesu taka barmayyaŋo

guna mo Matta 17:1-13; Luka 9:28-36

2 Jirbi iddu banda Yesu na Bitros da Yakuba nda Yohanna sambu nga banda ka koy tondi kuuku fo boŋ, ngey hinne. Kala Yesu taka barmay i jine. 3 A bankaarayey mo kaari sanda wayna cine, ikwaaray pal-pal da cimi, hala kwaarandiyaŋ hari si no ndunnya ra kaŋ g'i kwaarandi danga woodin cine. 4 Iliya* nda Musa mo bangay i se, i goono ga salaŋ da Yesu.

5 Bitros tu ka ne Yesu se: «Alfa, iri ne goonoyaŋo wo boori. Iri ma tanda hinza te, afo ni se, afo Musa se, afo mo Iliya se.» 6 Zama a mana du sanni kaŋ nga ga ci, zama ikulu humburu gumo.

7 Kala buru fo kaa ka te i se yuumay. Jinde fo mo fun buro ra ka ne: «Boro woone ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba gumo. Wa maa a se.»

8 I zagu-zagu da waasi ka guna. I mana di boro kulu koyne, kala Yesu hinne i do.

9 Waato kaŋ i go ga zumbu ka fun tondo boŋ, a n'i lordi ka ne i ma si ci boro kulu se haŋ kaŋ ngey di, kala waati kaŋ nga, Boro Izo tun ka fun buukoy game

ra jina. **10**I na sanno wo yaari, i go ga care miisi ka hã haŋ kaŋ ga ti «tun ka fun buukoy game ra«.

11I na Yesu hã ka ne: «Ifo se no asariya dondonandikoy ga ne kala Iliya ma kaa jina?»

12A tu ka ne i se: «Daahir Iliya ga jin ka kaa ka hay kulu ye. Amma mate no i hantum Boro Izo boŋ ka ne a ga maa taabi boobo, i g'a ye yaamo mo? **13**Amma ay ga ne araŋ se: Iliya jin ka kaa, i te a se mo haŋ kaŋ kaan ngey se, mate kaŋ i hantum a boŋ.»

Yesu na follay gaaray zanka fo banda

guna mo Matta 17:14-21; Luka 9:37-43a

14Waato kaŋ i kaa ka to talibi cindey do, i di borey marga bambata goono g'i windi, asariya dondonandikoy mo go no ga kakaw d'ey. **15**Waato kaŋ jama kulu di Yesu, sahãadin-sahãadin i dambara gumo. I zuru ka kaa a do k'a fo.

16A n'i hã ka ne: «Ifo boŋ no araŋ goono ga kakaw d'ey?»

17I ra boro fo tu ka ne: «Alfa, ay kande ay izo ni do kaŋ gonda beebetaray follay. **18**Nangu kulu kaŋ a ga kaa a gaa mo, a g'a zeeri, nga mo ga kufu kaa nga meyo ra. A ga nga hinjey kanji. A gaahamo kulu go ga suugu mo. Ay salaŋ ni talibey se, i m'a gaaray, amma i sinda dabari.»

19Yesu ne i se: «Ya zamana wo borey kaŋ sinda cimbeeri*! Kala waatifo no ay ga goro araŋ do? Kala waatifo no ay ga suuru nd'araŋ? Wa kand'a ay do.» **20**I kand'a Yesu do.

Waato kaŋ folla di Yesu, sahãadin-sahãadin a na zanka kuubi-kuubi kal a kaŋ laabo ra. A go ga bimbilko, a meyo mo go ga kufu kaa.

21Yesu na baabo hã ka ne: «Za waatifo no woone du a?»

A ne: «Za a go zanka. **22**Sorro boobo a g'a zeeri danji ra nda hari ra zama nga m'a halaci se. Day da ni ga hin ka hay fo te, ma bakar iri se k'iri gaa.»

23Yesu mo ne a se: «D'ay ga hin! Hay kulu ga hin ka te nga kaŋ ga cimandi se.»

24Sahãadin-sahãadin zanka baabo na nga jinda sambu ka ne: «Ya Rabbi! Ay ga cimandi! M'ay cimandiyaŋ-jaŋa gaakasinay!»

25Amma waato kaŋ Yesu di borey marga go ga zuru ka margu, a deeni folla gaa ka ne a se: «Ya beebetaray da lututaray folla, ay ga ni lordi ni ma fun a banda. Ma si ye ka kaa a banda koyne.»

26Waato kaŋ a kuuwa ka zanka kuubi-kuubi gumo-gumo, a fun zanka banda. Zanka te sanda buuko, hala borey baayaŋ kulu ne: «A bu.» **27**Amma Yesu n'a kamba di k'a tunandi. Zanka mo tun ka kay.

28Waato kaŋ Yesu furo fuwo ra, talibey n'a hã labu gaa ka ne: «Ifo se no iri wo mana hin ka folla din gaaray?»

29A ne i se: «Woone dumi si fun da hay kulu kala day adduwa [nda mehaw].»

Yesu ye ka nga buuyaŋo nda nga tunyaŋo ci koyne

guna mo Matta 17:22-23; Luka 9:43b-45

30I dira noodin ka gana ka bisa Galili ra. Yesu mana yadda boro kulu ma bay nga gaa, **31**zama a goono ga nga talibey dondonandi. A ne i se: «I ga Boro Izo

daŋ borey kambey ra, ngey mo g'a wi. D'i n'a wi mo, jirbi hinza banda a ga tun.» **32**Amma i mana faham da sanno. I humburu mo ngey m'a hã.

May no beeri nda ikulu?

guna mo Matta 18:1-5; Luka 9:46-48

33Yesu kaa Kafarnahum. Waato kaŋ a go fuwo ra, a na talibey hã ka ne: «Ifo no araŋ goono ga care kakaw d'a fonda ra?»

34Amma i dangay, zama i bay kaŋ fonda ra ngey goono ga kakaw care game ra ka ne: «Iri boro woofo no ga ti ibeero?»

35Yesu goro ka iway cindi hinka ce ka ne i se: «Boro kulu kaŋ ga ba nga ma ciya ibeeri, a ma ciya ikulu kokor banda ka ikulu saajaw mo.»

36Kal a na zanka kayna fo sambu k'a kayandi i bindo ra. A n'a ganday ka ne i se: **37**«Boro kulu kaŋ ga zanka kayney wo cine afo ta ay maa ra, ay no a goono ga ta. Boro kulu mo kaŋ g'ay ta, manti ay no a ga ta, amma nga kaŋ n'ay donton no a ta.»

Boro kulu kaŋ mana wangu iri, iri se n'a go

guna mo Luka 9:49-50

38Yohanna ne a se: «Alfa, iri di boro fo kaŋ goono ga follayyaŋ gaaray ni maa ra. Iri n'a gaay mo, zama a si ga iri gana.»

39Amma Yesu ne: «Wa s'a gaay. Zama boro kulu si no kaŋ ga dabari goy te ay maa ra kaŋ sahãadin-sahãadin mo a g'ay ciinay te da sanni yaamo. **40**Zama boro kaŋ si gaaba nda iri, iri do haray no a go. **41**Boro kulu kaŋ g'araŋ no gullayze fo hari araŋ ma haŋ zama se araŋ wo Almasihu waney no, haciika ay ga ne araŋ se, a si jaŋ nga alhakko, baa kayna.»

Mate kaŋ zunubi ga laala nd'a

guna mo Matta 18:6-9; Luka 17:1-2

42«Zanka kayney wo kaŋ yaŋ g'ay cimandi, boro kulu kaŋ ga baa afolloŋ i ra daŋ a ma taali te, a ga bisa bora se i ma fufuyaŋ* tondi sarku a jinde gaa k'a catu teeko ra. **43**Da ni kambe na ni daŋ ni ma taali te, m'a dumbu! Ni ma furo fundi ra kambe-fo-koy, a ga bisa ni ma koy danji* bango ra nda ni kambe hinka, danjo kaŋ si ban din ra. **44**[Nangu kaŋ ngey nooni si bu, i si danjo wi mo.] **45**Da ni ca na ni daŋ ni ma taali te mo, m'a dumbu ka kaa! Ni ma furo fundi ra ce-fo-koy, a ga bisa i ma ni catu danji bango ra nda ni ce hinka. **46**[Nangu kaŋ ngey nooni si bu, i si danjo wi mo.] **47**Da ni mwa na ni daŋ ni ma taali te, m'a dagu! Ni ma furo Irikoy koytara ra mo-fo-koy ga bisa ni se i ma ni catu danji bango ra nda ni mo hinka. **48**Nangu kaŋ ngey nooni si bu, i si danjo wi mo.

49Zama i ga boro kulu hanse nda danji, [mate kaŋ i ga sargay te nda ciiri].

50Ciiri ga boori, amma nda ciiri tar, ifo no i g'a hanse nd'a? **51**Araŋ ma bara nda ciiri araŋ ra, araŋ ma goro nda baani araŋ da care game ra.»

Yesu dondonandiyaŋo hiijay fayyaŋ boŋ

guna mo Matta 19:1-12; Luka 16:18

10 Yesu tun noodin ka koy Yahudiya* laabo ra, Urdun* daŋanta haray. Borey marga bambata ye ka margu a do koyne. Nga mo ye k'i dondonandi mate kaŋ nga doona ka te.

2Farisi* fonda borey mo kaa a do k'a hã ka ne: «A ga halal* no boro ma nga wande fay?» I goono g'a si no.

3Yesu tu ka ne: «Ifo no Musa n'araŋ lordi nd'a?»

4I ne: «Musa yadda i ma hiijay fayyaŋ tira hantum, i m'a fay mo.»

5Amma Yesu ne i se: «Zama araŋ biney ga sandi se no a na lordo wo hantum araŋ se. **6**Amma za takayaŋ sintina, Irikoy n'i te alboro nda wayboro.

7‹Woodin se no alboro ga
nga baaba nda nga nya naŋ,
ka naagu nga wando gaa,
8i boro hinka mo ga ciya gaaham folloŋ.›

(S.T. 2:24)

Yaadin gaa, ngey wo manti ihinka no ne ka koy jina, amma gaaham folloŋ no. **9**Haŋ kaŋ Irikoy haw care gaa, boro ma s'a feeri.»

10Fuwo ra mo, talibey ye k'a hã sanno wo koyne. **11**A ne i se: «Boro kulu kaŋ ga nga wande fay k'afo hiiji, a go ga zina izeena gaa nooya. **12**Wayboro mo, d'a na kurnyo fay k'afo hiiji, zina no nga mo go ga te.»

Yesu na zanka kayney albarkandi

guna mo Matta 19:13-15; Luka 18:15-17

13I kand'a se zanka kayna yaŋ koyne zama a m'i ham, amma talibey deeni i gaa. **14**Waato kaŋ Yesu di woodin, a te bine ka ne i se: «Wa naŋ zanka kayney ma kaa ay do. Wa s'i ganji, zama woone yaŋ dumi no Irikoy koytara ga bara nd'a. **15**Haciika ay ga ci araŋ se: boro kulu kaŋ si Irikoy koytara ta sanda zanka kayna cine si furo a ra hal abada.» **16**A na zankey ganday ka nga kambey dake i boŋ, ka albarka daŋ i gaa.

Noorukooni fo baaru

guna mo Matta 19:16-30; Luka 18:18-30

17Waato kaŋ Yesu dira ka koy fonda ra, boro fo kaa a do da zuray ka sombu a se. A na Yesu hã ka ne: «Alfa hanno, ifo no ay ga hima ka te hal ay ma du fundi hal abada ka tubu?»

18Yesu ne a se: «Ifo se no ni ga ne ay se ihanno? Ihanno kulu si no kala afolloŋ, Irikoy hinne. **19**To. Ni ga lordey* bay kaŋ ne:

‹Ni ma si boro wi, ni ma si zina, ni ma si zay,
ni ma si tangari seeda te, ni ma si zamba,
ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.› »

(Fat. 20:12-16)

20A ne Yesu se: «Alfa, woodin yaŋ kulu no ay gana ka haggoy d'ey za ay go arwasu.»

21Yesu n'a guna nda baakasinay ka ne a se: «Hari folloŋ no ni jaŋ. Ma koy ka hay kulu kaŋ go ni se neera k'a zaban talkey se – ni mo ga du arzaka beena ra. Ma kaa mo k'ay gana.»

22Amma waato kaŋ bora maa woodin, a moyduma hasara. A dira nda bine saray, zama arzakante no gumo.

23Yesu mo na nga windanta guna ka ne nga talibey se: «Da cat no ngey kaŋ gonda arzaka ma furo Irikoy koytara ra!»

24Talibey dambara a sanno sabbay se. Yesu mo ye ka tu ka ne i se: «Ay zankey, a ga sandi sanda ifo cine [ngey kaŋ yaŋ goono ga naanay arzaka gaa din se], i ma furo Irikoy koytara ra. **25**A ga faala yo se a ma furo sana fune ra, da arzakante ma furo Irikoy koytara ra.»

26I dambara gumo ka ne care se: «Yaadin gaa, may no ga hin ka du faaba?»

27Yesu n'i guna ka ne i se: «I si hin ka woodin te borey do, amma Irikoy do manti yaadin no, zama Irikoy do hari kulu ga te.»

28Woodin banda Bitros sintin ka ne a se: «Guna me, iri na hay kulu naŋ ka ni gana.»

29Yesu ne: «Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ na nga fu naŋ, wala nya-ize alborey, wala wayborey, wala nya, wala baaba, wala izeyaŋ, wala fariyaŋ, in da Baaru Hanna sabbay se, **30**kaŋ a si du riiba boobo sohõ zamana wo ra, fuyaŋ, da nya-ize alboroyaŋ, da waymeyaŋ, da nyayaŋ, da izeyaŋ, da fariyaŋ – ka marga nda gurzugay. Zamana kaŋ ga kaa ra mo, a ga du fundi hal abada. **31**Amma boro boobo kaŋ ga ti sintina waney ga ye kokor banda, kokor banda waney mo ga ciya sintina.»

Sorro hinzanta kaŋ Yesu na nga buuyaŋo da nga tunyaŋo ci

guna mo Matta 20:17-19; Luka 18:31-34

32I go no fonda ra ga koy Urusalima*. Yesu goono ga dira i jine. Talibey mo dambara. Ngey kaŋ yaŋ goono g'a banda gana mo humburu. Yesu ye ka iway cindi hinka din ye kambu fo ka soobay ka ci i se haŋ kaŋ ga du nga. **33**A ne i se: «Wa guna, iri goono ga koy Urusalima. I ga Boro Izo nooyandi alfaga beerey da asariya dondonandikoy se. I ga buuyaŋ ciiti te a se k'a nooyandi dumi cindey se. **34**Ngey mo g'a hahaara ka tufa a gaa k'a barzu k'a wi mo. Jirbi hinza banda mo a ga ye ka tun.»

Wo kaŋ Yakuba nda Yohanna ŋwaaray

guna mo Matta 20:20-28

35Yakuba nda Yohanna, Zabadi izey maan Yesu do ka ne a se: «Alfa, iri ga ba ni ma te iri se haŋ kaŋ iri ga ŋwaaray ni gaa.»

36A ne i se: «Ifo no araŋ ga ba ay ma te araŋ se?»

37I ne a se: «Ma yadda iri se iri ma goro afo ni kambe ŋwaaro gaa, afa ni kambe wow gaa ni darza ra.»

38Amma Yesu ne i se: «Araŋ si bay haŋ kaŋ no araŋ goono ga ŋwaaray. Araŋ ga hin k'ay haŋyaŋ haro dumi haŋ no? I ma te araŋ se baptisma nda baptisma kaŋ dumi i ga te ay se, wala?»

39I ne a se: «Iri ga hin.»

Amma Yesu ne i se: «Daahir no, haro kaŋ ay go ga haŋ, araŋ mo g'a haŋ. Baptisma kaŋ i go ga te ay se mo, nga no i ga te araŋ se. **40**Amma ay kambe ŋwaaro d'ay kambe wow gaa gora, manti ay wane no hala y'a no, amma a ga ciya ngey din wane kaŋ se i n'a soola.»

41Waato kaŋ boro waya maa sanney din, i sintin ka dukur Yakuba nda Yohanna se. **42**Yesu n'i ce nga do ka ne i se: «Araŋ ga bay kaŋ ngey wo kaŋ i g'i lasaabu i ga dabari dumi cindey boŋ ga hin futay cabe i se. Dabarikooney mo ga dabari cabe i se. **43**Amma manti yaadin no a ga ciya araŋ do. Amma boro kaŋ ga ba nga ma ciya ibeeri araŋ game ra, a ga ciya araŋ se zanka. **44**Boro kulu kaŋ ga ba nga ma ciya jine boro araŋ game ra, a ga ciya araŋ kulu se bannya. **45**Zama baa Boro Izo mana kaa i ma nga saajaw, amma zama nga din ma borey saajaw, a ma nga fundo no mo fansa hari boro boobo nangu ra.»

Yesu na Bartimawus kaŋ dana moy daŋ

guna mo Matta 20:29-34; Luka 18:35-43

46I kaa Yeriko kwaara. Waato kaŋ Yesu goono ga fatta Yeriko, nga nda nga talibey nda borey marga bambata, danaw fo kaŋ a maa ga ti Bartimawus, Timawus ize goono ga goro fonda me gaa ka bar kar. **47**Waato kaŋ a maa i ne Yesu, Nazara bora no go ga bisa, kal a soobay ka nga jinda sambu ka ne: «Ya Yesu, Dawda Izo, ma bakar ay se!»

48Boro boobo deen'a gaa ka ne a ma dangay, amma a na nga jinda sambu gumo ka ne: «Ya Dawda Izo, ma bakar ay se!»

49Yesu mo kay ka ne: «W'a ce.»

I na danawo ce ka ne a se: «Ni bina ma kaan. Tun, a goono ga ni ce.» **50**Nga mo, a na nga kwaayo furu, ka sar ka kaa Yesu do.

51Yesu ne a se: «Ifo no ni ga ba ay ma te ni se?»

Danawo ne a se: «Alfa, ay ma du ka di koyne.»

52Yesu ne a se: «Ma ni diraw te. Ni cimbeero* na ni no baani.» **53**Sahãadin-sahãadin a ye ka di ka Yesu gana fonda ra.

Yesu furo Urusalima kwaara ra

guna mo Matta 21:1-11; Luka 19:28-40; Yohanna 12:12-19

11 Waato kaŋ i maan Urusalima* hala Baytfaji nda Baytaniya kawyey, Zeytun* tondo do haray, kal a na nga talibi hinka donton, **2**ka ne i se: «Wa koy kawya kaŋ go araŋ jine din ra. Za araŋ furanta, araŋ ga di farkay binj'ize fo kaŋ i n'a haw, kaŋ boro kulu mana goro a boŋ jina. W'a feeri ka kand'a. **3**Boro kulu kaŋ n'araŋ hã ka ne: ‹Ifo se no araŋ go ga te yaadin?› araŋ ma ne: ‹Rabbi no gond'a muraadu.› Sahãadin d'a bora din g'a samba ne.»

4I koy ka di farkay binj'izo go ga haw fu meyo gaa taray fonda jarga. I n'a feeri. **5**Boro fooyaŋ kaŋ goono ga kay noodin ne i se: «Ifo se no araŋ goono ga

farkay binj'izo feeri?»
6I ci i se mate kaŋ Yesu ne, i n'i naŋ mo. **7**I kande binjo Yesu do ka ngey taafey dake a boŋ. Nga mo kaaru a boŋ. **8**Boro boobo mo na ngey bankaarayey daaru fonda ra, afooyaŋ mo tuuri kambe baano yaŋ kaŋ i dumbu saajo ra. **9**Borey mo kaŋ yaŋ go ga koy a jine nda ngey kaŋ yaŋ go ga gana banda soobay ka kuuwa ka ne:

«Hosanna*!»

«Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa
Rabbi maa ra!»

(Zab. 118:26)

10«Albarkante no koytara kaŋ go kaa,
iri baaba Dawda koytara nooya!»

«Hosanna beene kaŋ bisa ikulu ra!»

11Yesu furo Urusalima mo, hala Irikoy* windo ra, ka hay kulu guna. Amma za kaŋ wiciri kambo to, a fatta ka koy Baytaniya, nga nda nga talibi way cindi hinka.

Yesu na jeejay nya fo laali

guna mo Matta 21:18-19

12Susubay ra, waato kaŋ i fun Baytaniya, a maa haray. **13**Za a go nangu mooro, a di jeejay* nya fo kaŋ gonda kobtey. A gana ka kaa ka di hal nga ga du ize a gaa. Waato kaŋ a to a do, a mana di hay kulu kala kobtey, zama manti jeejay hayyaŋ alwaati no. **14**A salaŋ ka ne jeejay nyaŋo se: «Boro kulu ma si ize ŋwa ni gaa koyne hal abada.» A talibey mo maa woodin.

Yesu furo Irikoy windo ra

guna mo Matta 21:12-17; Luka 19:45-48

15I kaa Urusalima. A furo Irikoy windo ra ka sintin ka neerakoy da daykoy gaaray i ma fun Irikoy windo ra. A na nooru barmaykoy taabley tuti ka bare, ngey da koloŋay neerakoy goray nangey mo. **16**A mana naŋ mo kusu jarekoy ma gana ka bisa Irikoy windo ra. **17**A dondonandi ka ne i se: «Manti i n'a hantum ka ne:

‹I ga ne ay windo se adduwa windi
ndunnya dumey kulu se?›

(Isa. 56:7)

Amma araŋ n'a bare ka ciya ‹zayyaŋ guusu›.»
18Alfaga beerey da asariya* dondonandikoy mo maa. I ceeci mate kaŋ ngey ga te k'a halaci nd'a, zama i ga humbur'a zama borey marga dambara nd'a dondonandiyaŋo.

19 Kaŋ wiciri kambo to, Yesu nda nga talibey fatta gallo ra.

Yesu nda jeejay nyaŋo kaŋ koogu

guna mo Matta 21:20-22

20 Susubay fo mo, waato kaŋ i goono ga bisa, i di jeejay nyaŋo din koogu za
kaajey gaa. 21 Bitros mo fongu ka ne a se: «Alfa, guna jeejay nyaŋo kaŋ ni laali
din, a koogu.»
22 Yesu tu ka ne i se: «Araŋ ma de Irikoy gaa. 23 Zama haciika ay ga ne araŋ
se: boro kulu kaŋ ga ne tondi kuuko wo se: ‹Ma dagu ka koy kaŋ teeko ra,› bora
mana sikka nga bina ra mo, amma a ga cimandi kaŋ haya kaŋ nga ga ne ga te,
woodin ga te. 24 Woodin sabbay se no ay ga ne araŋ se: hay kulu kaŋ me araŋ ga
ŋwaaray adduwa ra, wa cimandi kaŋ araŋ du a, a ga ciya araŋ wane mo. 25 Waati
kaŋ araŋ goono ga kay ka adduwa te mo, d'araŋ gonda hay fo araŋ da boro fo
game ra, araŋ m'a yaafa. Zama araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo, a m'araŋ taaley
yaafa. 26 [Amma d'araŋ si borey taaley yaafa, araŋ Baabo kaŋ go beena ra mo si
araŋ taaley yaafa.]«

Man no Yesu dabaro fun?

guna mo Matta 21:23-27; Luka 20:1-8

27 I ye ka kaa Urusalima koyne. Waato kaŋ Yesu goono ga windi Irikoy
windo ra, alfaga beerey da asariya dondonandikoy da arkusey kaa a do. 28 I go
ga ne a se: «Dabari woofo dumi no ni ga hayey din te d'a? Wala may ka ni no
dabaro wo hala ni ma hayey din te?»
29 Yesu mo ne i se: «Ay g'araŋ hã sanni fo. Araŋ ma tu ay se, ay mo ga ci
araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a.» 30 A ne: «To,
Yohanna baptisma*, Irikoy do no a fun, wala borey do no? Wa tu ay se.»
31 Kala i saaware ngey da care game ra ka ne: «D'iri ne: ‹Irikoy do no›, a ga
ne: ‹Day ifo se no araŋ man'a cimandi?› 32 Amma d'iri ne: ‹Borey do no›, to!» –
i ga humburu borey marga zama i kulu tabbat kaŋ Yohanna ya annabi no
daahir.
33 I binde tu Yesu se ka ne: «Iri si bay.»
Yesu mo tu ka ne i se: «Ay mo si ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga
hayey din te d'a.»

Goy-teeri laaley misa

guna mo Matta 21:33-46; Luka 20:9-19

12 Yesu sintin ka salaŋ i se da misayaŋ ka ne: «Boro fo na reyzin* kali
tilam k'a windi da sinkita, a na guusu fansi mo reyzin haro kankamyaŋ
sabbay se. A na jidan bisa cina ka kalo sufuray goy-teeri fooyaŋ se ka koy laabu
fo ra. 2 Waato kaŋ alwaato to a ma du kali albarka ra goy-teerey do, a na bannya
fo donton i gaa. 3 I n'a di k'a kar ka tutubu k'a sallama kambe koonu. 4 A ye ka
bannya fo donton i gaa. Woodin mo i n'a boŋo bagu k'a kayna. 5 A ye k'afo
donton koyne. Nga wo i n'a wi. A na iboobo fooyaŋ mo donton. Afooyaŋ i n'i
kar ka tutubu, afooyaŋ i n'i wi.

6Sohõ afolloŋ no ka cindi a se, a izo kaŋ a ga ba gumo no. A n'a donton
kokor banda ka ne: ‹I g'ay izo beerandi.›
7Amma goy-teerey din ne ngey nda care se: ‹Woone ya tubukwa no. Wa kaa,
iri m'a wi, tubo ma ciya iri wane.› 8I n'a di k'a wi k'a catu kalo banda.
9To. Ifo no kali koyo ga te? A ga kaa no ka goy-teerey din halaci ka kalo sufuray
boro fooyaŋ se. 10Wala araŋ mana sanno wo kaŋ go Irikoy Tira Hanna ra caw no?

‹Tondo kaŋ cinakoy wangu,
nga no ciya cinaro boŋo.
11Woodin ya Rabbi te-goy no,
dambara hari mo no iri diyaŋ gaa.› »

(Zab. 118:22-23)

12I ceeci ngey ma Yesu di, amma i ga humburu borey marga, zama i faham
kaŋ ngey boŋ no a na misa wo ci. I n'a naŋ ka dira.

Jangal kaŋ i ga bana bonkoono se

guna mo Matta 22:15-22; Luka 20:20-26

13I na Farisi* fonda da Hirodus* fonda boro fooyaŋ donton a gaa zama i m'a
di a sanno ra. 14Waato kaŋ i kaa, i ne a se: «Alfa, iri ga bay kaŋ ni ya cimikoy
no, ni baa si nda boro kulu zama ni si baar'a-baar'a te no, amma cimi ra no ni
goono ga Irikoy fonda dondonandiyaŋo te nd'a. To, ma ci iri se hala a ga halal*
iri ma jangal bana Kaysar* se no, wala manti yaadin no? 15Iri m'a no wala iri
ma si no?»

Amma zama Yesu g'i munaficitara bay, a ne i se: «Ifo se no araŋ g'ay si? Wa
kand'ay se dinari* nooru ize fo hal ay ma di a.»

16I kande afo mo. A ne i se: «Foto da hantumo wo binde, may wane no?»

I ne a se: «Kaysar wane no.»

17Yesu ne i se: «Wa Kaysar hayey no Kaysar se. Irikoy hayey mo, araŋ m'i
no Irikoy se.»

I dambara nd'a gumo.

Buukoy tunandiyaŋo boŋ hãayaŋ

guna mo Matta 22:23-33; Luka 20:27-40

18Sadusi* fonda borey kaŋ yaŋ goono ga ne buukoy tunandiyaŋ si no, ngey
mo kaa Yesu do k'a hã. 19I ne: «Alfa, Musa hantum iri se ka ne, da boro fo nya
ize bu ka nga wande naŋ, a mana ize naŋ mo, kal a nya ize fo m'a wando hiiji
ka du ize nga nya izo se. 20Doŋ nya ize iyye go no. Sintina na wando hiiji. A
bu, a mana ize kulu naŋ. 21Ihinkanta mo n'a hiiji. Nga mo bu, nga mo mana ize
kulu naŋ. Ihinzanta mo, yaadin n'a te, 22hala i boro iyya kulu mo, i mana ize
kulu naŋ. I kulu banda waybora bumbo bu. 23Kayando hane binde, waybora ga
bara i ra woofo wande, zama i boro iyya kulu n'a hiiji?»

24Yesu mo ne i se: «Haŋ kaŋ se araŋ ga harta neeya: zama araŋ si Tawretu*
nda Zabura* nda Annabey* Tirey bay, araŋ mana Irikoy hino mo bay. 25Zama
waati kaŋ buukoy ga tun, i si hiiji, i s'i hiijandi mo, amma i go sanda beena ra

malaykey cine. **26**Amma buukoy ciine ra d'i tunyaŋo mo, araŋ mana caw Musa tira ra, mate kaŋ Irikoy salaŋ a se gumbo do ka ne:

‹Ay no ga ti Ibrahim Irikoyo,
da Isaka Irikoyo, da Yakuba Irikoyo.›

(Fat. 3:6)

27Nga wo manti buukoy Irikoy no bo, amma fundikooney wane no. Araŋ binde harta gumo.»

Lordo kaŋ bisa ikulu

guna mo Matta 22:34-40; Luka 10:25-28

28Asariya* dondonandikoy ra afo kaa, a maa mo mate kaŋ i go ga care hã d'a. A bay mo kaŋ Yesu tu i se hal a boori. A na Yesu hã ka ne: «Woofo ga ti lordi* sintina i kulu ra.»

29Yesu tu ka ne: «Sintina neeya:

‹Ya Israyla*, wa maa! Rabbi iri Irikoyo,
ya Rabbi folloŋ no.
30Ni ma ba Rabbi ni Irikoyo
da ni bina kulu, da ni fundo kulu,
da ni laakalo kulu, da ni gaabo kulu.›

(A.Y. 6:4-5)

31Ihinkanta mo neeya:

‹Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.›

(Law. 19:18)

Lordi fo si no kaŋ ga bisa woodin yaŋ beeray.»

32Asariya dondonandikwa ne a se: «Cimi no, Alfa, cimi boŋ mo no ni salaŋ. Zama Irikoy ya afolloŋ no, afo si no mo kala nga. **33**Boro ma ba r'a da bine kulu da laakal kulu da gaabi kulu, a ma ba nga gorokasin mo danga nga boŋ cine, woodin ga bisa tonyaŋ sargay da nooyaŋey kulu gumo.»

34Kaŋ Yesu di a tu da laakal, kal a ne a se: «Ni mana mooru Irikoy koytara gaa.» Woodin banda boro kulu mana ta k'a hã hay fo koyne.

Almasihu nda Dawda

guna mo Matta 22:41-46; Luka 20:41-44

35Waato kaŋ Yesu goono ga dondonandi Irikoy windo ra, a ne: «Mate no kaŋ asariya dondonandikoy goono ga ne Almasihu ya Dawda ize no? **36**Biya Hanna ra Dawda bumbo ne:

‹Rabbi ne ay Koyo se:
Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa,
hal ay ma ni ibarey daŋ ni ce taamey cire.›

(Zab. 110:1)

37Da Dawda bumbo ga ne a se Rabbi, mate no Almasihu ga te ka ciya a se ize koyne?»

Yesu ne jama se i ma haggoy da asariya dondonandikoy

guna mo Matta 23:1-36; Luka 20:45-46

Talkey mo hangan ka maa r'a da bina kaani.

38A dondonandiyaŋo ra a ne i se: «Araŋ ma haggoy da asariya dondonandikoy kaŋ yaŋ ga ba ngey ma dira ka windi nda kwaay kuuku yaŋ, borey m'i fo mo habey ra. 39I ga ba boro beerey nangorayey diina marga fuwey ra, da jine goray bucey do. 40Woone yaŋ ga wayborey kaŋ kurnyey bu windey ŋwa, i ga adduwa kuuku te ka te ce birji mo. I ga du ciiti konno kaŋ ga jaase ikulu.»

Nooyaŋ kaŋ wayboro fo kaŋ kurnye bu kande

guna mo Luka 21:1-4

41Yesu goro ga tanji nda nooru jisiro. A go ga di mo mate kaŋ borey marga goono ga ngey noorey daŋ nooru jisiro ra. Arzakante boobo mo na iboobo daŋ a ra. 42Wayboro talka fo kaŋ kurnye bu mo kaa ka tanka hinka daŋ.

43Yesu na nga talibey ce nga do ka ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: haŋ kaŋ wayboro talko wo kaŋ kurnye bu daŋ, a bisa i kulu waney kaŋ i daŋ nooru jisiro ra. 44Zama ngey wo, i nooru booba ra no i kaa ka daŋ, amma wayboro wo, nga alfukaarutara ra no a daŋ hay kulu kaŋ a gonda nga baafuna se.»

Yesu na Irikoy windo halaciyaŋo ci

guna mo Matta 24:1-2; Luka 21:5-6

13 Waato kaŋ Yesu goono ga fatta Irikoy windo ra, kal a talibi fo ne a se: «Alfa, guna tondey da cinarey kaŋ dumi go ne.»

2Yesu mo ne a se: «Ni goono ga di cinari bambatey wo? Haciika, tondi fo si cindi tondi fo boŋ kaŋ i s'a zeeri.»

Masiibey kaŋ ga haw ka kaa hala zamana wo ga ban

guna mo Matta 24:3-14; Luka 21:7-19

3Waato kaŋ Yesu goono ga goro Zeytun* tondo boŋ, Irikoy windo go a se jine, kala Bitros da Yakuba nda Yohanna da Andarawos n'a hã labu gaa ka ne: 4«Ma ci iri se, waatifo no hayey din ga te? Alaama woofo no ga te waati kaŋ hayey din ga ba ka to?»

5Yesu mo sintin ka salaŋ i se ka ne: «Wa haggoy boro kulu ma si araŋ darandi. 6Zama boro boobo ga kaa k'ay ma sambu ka ne: ‹Ay no ga ti nga.› I ga boro boobo darandi mo. 7Waati kaŋ araŋ maa wongu baaru nda wongu ruubuyaŋ mo, araŋ laakaley ma si tun, zama tilas no kala hayey din ma jin ka te, amma bananta mana to jina. 8Zama dumi ga tun dumi gaa, mayray mo ga tun mayray gaa, laabu zinjiyaŋ da haray ga te nangu waani-waani ra. Amma woodin yaŋ kulu taabi sintin yaŋ no jina.

9Amma araŋ ma haggoy da araŋ boŋ. I g'araŋ nooyandi marga ciiti borey se, Yahudance diina marga fuwey ra mo i g'araŋ barzu. Araŋ ga kay laabu koyey

da bonkooni beerey jine ay sabbay se mo, zama araŋ ma ciya i se seedayaŋ.
10Tilas mo kal i ma Baaru Hanna waazu ndunnya dumi kulu se jina. **11**Waati
kaŋ i g'araŋ candi k'araŋ nooyandi i se, araŋ laakal ma si tun da sanni kaŋ araŋ
ga ci, amma hari kulu me kaŋ i g'araŋ no saaya din ra, woodin no araŋ ga ci.
Zama manti araŋ no ga salaŋ bo, amma Biya Hanno no.

12Nya ize ga nga nya izo no i m'a wi, baaba mo ga nga izo no. Izey mo ga
murte hayrey gaa k'i daŋ kambe i m'i wi se. **13**Araŋ ga ciya konnari hari mo
ndunnya dumey kulu do ay maa sabbay se, amma boro kaŋ ga hin suuru hala
bananta, nga no ga du faaba.

Fanta hari laala

guna mo Matta 24:15-28; Luka 21:20-24

14Amma waati kaŋ araŋ ga di ‹fanta hari laala kaŋ ga kazaamandi,› goono ga
kay nangu kaŋ a si hima (cawkwa ma faham), waato gaa borey kaŋ yaŋ go
Yahudiya* ra ma zuru ka koy tondi kuukey ra. **15**Boro kaŋ go fu boŋ ma si
zumbu ka furo fu ra ka hay fo sambu nga fuwo ra. **16**Boro kaŋ go fari ra mo ma
si ye banda ka nga taafe sambu. **17**Amma kaari ngey kaŋ gonda gunde, da ngey
mo kaŋ go ga naanandi jirbey din ra! **18**Araŋ ma te adduwa haya din ma si te
jaw waate ra. **19**Zama jirbey din ra gurzugay ga te kaŋ dumi mana bay ka te za
takayaŋ sintina kaŋ Irikoy taka ka kaa hunkuna. A si ye ka te mo, abada. **20**Da
manti kaŋ Irikoy na jirbey din dunguriyandi, doŋ fundikooni kulu si no kaŋ ga
du faaba. Amma suubanantey kaŋ a suuban sabbay se, a ga jirbey din gazandi.

21Waato din da boro fo ga ne araŋ se: ‹Wa guna, Almasihu neeya!› wala:
‹Wa guna nga nooya yongo!› araŋ ma s'a cimandi. **22**Zama almasihu, tangari
wane yaŋ, da tangari annabiyaŋ ga tun. I ga alaamayaŋ da dambara hariyaŋ
cabe hala, nda haŋ kaŋ ga hin ka te no, doŋ i ga baa suubanantey darandi.
23Amma araŋ ma haggoy. Wa guna, ay jin ka hay kulu ci araŋ se.

Boro Izo kaayaŋo

guna mo Matta 24:29-31; Luka 21:25-28

24Amma jirbey din ra, kankamo din banda,

‹Wayna ga te kubay,
hando si kaari koyne,
25handariyayzey ga fun beena gaa ka kaŋ,
beene dabarey mo ga zinji.›

(Isa. 13:10; 34:4)

26Gaa no i ga di Boro Izo go kaa beene burey ra da dabari bambata nda darza
mo. **27**Waato gaa a ga malaykey donton ka nga suubanantey margu i ma fun
ndunnya haw taaca do haray, za ndunnya me ka koy hala beena me.

Jeejay nya misa

guna mo Matta 24:32-35; Luka 21:29-33

28Jeejay nya gaa araŋ ma misa wo dondon. Waati kaŋ a kambey jin ka zay, a

goono ga kobto kaa mo, araŋ ga bay day kaŋ kaydiya maan nooya. 29Yaadin no araŋ mo, waati kaŋ araŋ ga di hayey din go ga sintin, araŋ ma bay kaŋ Boro Izo maanu, hala a to fu meyo gaa zaati. 30Haciika ay ga ne araŋ se, dumo[43] wo si ban, kala day hayey din kulu ma te. 31Beene da ganda ga tuusu, amma ay sanney wo si tuusu.

Irikoy hinne no ga alwaati bananta bay

guna mo Matta 24:36-44

32Amma zaaro din, wala saaya din sanno, boro kulu s'i bay, baa beene malaykey, wala Izo mo, kala Baabo hinne. 33Araŋ ma haggoy, araŋ ma batu, [araŋ ma te adduwa,] zama araŋ si bay waati kaŋ alwaato ga to. 34A ga hima sanda mate kaŋ cine boro kaŋ ga koy yawtaray laabu fo ra ka fay da nga windo, a na dabari no nga bannyey se, boro kulu nda nga goyo. A na windi me batukwa mo lordi ka ne a ma batu.

35Araŋ ma batu fa, zama araŋ si bay saaya kaŋ windikoyo ga kaa, hala wiciri kambu wala cin bindi, wala goroŋo cayaŋ waate, wala susubay. 36A ma si kaa jirsi boŋ ka araŋ gar araŋ goono ga kani. 37Hari kaŋ ay goono ga ci araŋ se, ay goono g'a ci boro kulu se: araŋ ma batu!»

Koyey na me haw Yesu boŋ

guna mo Matta 26:1-5; Luka 22:1-2; Yohanna 11:45-53

14 A ga cindi jirbi hinka hala Paska* nda buuru kaŋ sinda dalbu bato* ga to. Alfaga beerey da asariya* dondonandikoy ceeci mate kaŋ ngey ga te ka Yesu di da carmay, ngey m'a wi. 2Day i ne: «Manti bato jirbey ra bo, zama kusuuma ma si koy ka tun borey game ra.»

Wayboro fo na nardi ji soogu Yesu boŋo boŋ

guna mo Matta 26:6-13; Yohanna 12:1-8

3Waato kaŋ Yesu go Baytaniya, Siman jiraykoono kwaara, a goono ga goro ŋwaayaŋ nango do. Kala wayboro fo kaa kaŋ gonda albasta* kolbo fo kaŋ to da nardi* ji hanno kaŋ ga caada gumo. A na kolba bagu ka waddo soogu Yesu boŋo boŋ.

4Amma boro fooyaŋ go noodin kaŋ te bine. I ne ngey nda care se: «Ifo se no i na waddo wo halaci? 5Zama i ga hin ka waddo wo neera haŋ kaŋ ga bisa jiiri fo banandi cine, i m'a no talkey se.» Kala i na waybora jance.

6Amma Yesu ne: «Wa fay d'a. Ifo se no araŋ go g'a taabandi? A te ay se gomni goy. 7Zama araŋ gonda talkey araŋ banda waati kulu. Waati kaŋ araŋ ga ba kulu, araŋ gonda daama ka te i se goy hanno, amma ay si goro araŋ do waati kulu. 8Waybora te nga hina, a jin k'ay gaahamo tuusu fijiyaŋo se. 9Haciika ay ga ci araŋ se: nangu kulu kaŋ i ga Baaru Hanna waazu ndunnya ra, i ga haya kaŋ wayboro wo te dede zama i ma fongu nd'a.»

---

[43] 13:30 Hambara “dumo wo” ga ti borey kaŋ ga funa zamana kaŋ ra annabitaray sanney din ga kubay.

Yahuta go ga sijiri nga ma Yesu nooyandi

guna mo Matta 26:14-16; Luka 22:3-6

10Yahuta, Kariyoti bora, kaŋ ga ti Yesu talibi way cindi hinka din ra afo, koy
alfa beerey do zama nga ma Yesu nooyandi i se. **11**Kaŋ i maa woodin, alfagey
maa kaani gumo. I na alkawli sambu mo ka ne ngey g'a no nooru. Yahuta mo
sintin ka daama ceeci mate kaŋ nga ga te ka Yesu nooyandi.

Yesu na Paska ŋwaaro ŋwa, nga nda nga talibey

guna mo Matta 26:17-25; Luka 22:7-14, 21-23

Yohanna 13:21-30

12Buuru kaŋ sinda dalbu bato* zaari sintina, hano kaŋ i ga Paska feejo wi,
Yesu talibey ne a se: «Man no ni ga ba iri ma Paska sooley te ni se ni ma ŋwa?»
13A na nga talibi hinka donton ka ne i se: «Wa koy kwaara ra. Noodin alboro
fo kaŋ go ga hari foobu fo jare ga kubanda araŋ. W'a gana. **14**Nangu kulu kaŋ a
ga furo, wa ne windikoyo se: ‹Alfa ne: Man ay yawtaray fuwo, naŋ kaŋ in d'ay
talibey ga Paska ŋwa?› **15**Nga mo g'araŋ cabe jidan bisa fu-ize bambata fo kaŋ
fu jinay go soolante a ra. Araŋ ma soola iri se noodin.»
16Talibey koy ka furo kwaara ra. I di mate kaŋ Yesu ci ngey se, i na Paska
ŋwaaro soola mo.
17Wiciri kambo Yesu kaa, nga nda talibi way cindi hinka. **18**Waato kaŋ i go
ga goro ka ŋwa, Yesu ne: «Haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ra boro fo kaŋ go ga
ŋwa ay banda g'ay nooyandi.»
19I biney sintin ka sara. I afo-fo kulu ne a se: «Manti ay no, wala?»
20A ne i se: «Araŋ iway cindi hinka game ra afo no, nga kaŋ go ga kambe
daŋ tuwo ra ay banda. **21**Zama Boro Izo go ga koy sanda mate kaŋ cine i
hantum a boŋ, amma kaari bora din kaŋ nga no ga Boro Izo nooyandi! Doŋ i ma
si bora din hay pat.»

Rabbi ŋwaaro

guna mo Matta 26:26-30; Luka 22:15-20

Korintey Sintina 11:23-25

22I go ŋwaari gaa, kal a na buuru sambu. Waato kaŋ a n'a albarkandi, a n'a
ceeri ka zaban i se. A ne: «W'a ta, woone wo ay gaahamo no.»
23A na gaasiya mo sambu. Waato kaŋ a na Irikoy saabu, a n'a no i se, i kulu
haŋ a ra mo. **24**A ne i se: «Woone wo ay kuro no, alkawli wano, kaŋ a si gay i
g'a dooru boro boobo nangu ra. **25**Haciika ay ga ne araŋ se: Za sohõ ay si ye ka
reyzin* hari haŋ koyne kala day han kaŋ hane ay g'a haŋ itaji Irikoy koytara ra.»
26Kaŋ i na baytu fo te, i fatta ka koy Zeytun* tondo do.

Yesu ci kaŋ Bitros ga nga ze

guna mo Matta 26:31-35; Luka 22:31-34; Yohanna 13:36-38

27Yesu ne i se: «Araŋ kulu ga mulay, zama i n'a hantum ka ne:

‹Ay ga kurukwa kar, feejey mo ga say-say.›

(Zak. 13:7)

28Amma ay tunyaŋo banda, ay ga furo araŋ se jine ka koy Galili laabo ra.»

29Amma Bitros ne a se: «Baa i kulu ga mulay, ay wo si mulay.»

30Yesu mo ne a se: «Haciika ay ga ci ni se: nin wo, hunkuna cin woone ra, za gorongaari mana ca sorro hinka, ni g'ay ze sorro hinza.»

31Amma Bitros tonton ka salaŋ da gaabi gumo ka ne: «Baa a tilas no ay ma bu ni banda, ay day si ni ze.» Yaadin mo no cindey kulu soobay ka ci.

Yesu na adduwa te Jatsamani kalo ra

guna mo Matta 26:36-46; Luka 22:39-46

32I kaa nangu fo kaŋ se i ga ne Jatsamani. Yesu ne nga talibey se: «Araŋ ma goro ne hal ay ma te adduwa.»

33A konda Bitros da Yakuba nda Yohanna nga banda. A sintin ka kankam gumo ka taabi konno te nga bina ra. **34**A ne i se: «Ay fundo go ga taabi gumo hal a to buuyaŋ gaa. Araŋ ma goro ne ka batu.»

35A koy jina kayna ka kaŋ laabo ra ka te adduwa. A go ga ŋwaaray hala nda haŋ kaŋ ga hin ka te no, saaya din ma bisa nga gaa. **36**A ne: «Baaba, ay Baaba, hay kulu ga te ni do. Ma taabo wo sambu ay se. Kulu nda yaadin, manti ay miila, amma ni wano.»

37A kaa ka nga talibey gar i go ga jirbi. A ne Bitros se: «Siman, ni goono ga jirbi no? Ni si hin ka batu baa guuru folloŋ? **38**Araŋ ma batu fa ka te adduwa, zama araŋ ma si furo siyaŋ ra. Daahir biya* wo kay ga yadda, amma gaaham ya londibuuno no.»

39A ye ka dira ka koy ka te adduwa, a go ga salaŋ doŋ sanney cine. **40**Waato kaŋ a ye ka kaa, a n'i gar i go ga jirbi, zama i moy tin gumo. I mana bay mate kaŋ ngey ga tu a se d'a.

41A kaa sorro hinzanta ka ne i se: «Wa soobay ka jirbi ka fulanzam sohõ. A wasa. Saaya to. Guna, i na Boro Izo daŋ zunubikooney kambey ra. **42**Wa tun, iri ma koy. Guna, bora kaŋ g'ay nooyandi neeya ka maan.»

Yesu diira

guna mo Matta 26:47-56; Luka 22:47-53; Yohanna 18:3-12

43Sahãadin-sahãadin, za a go ga salaŋ, iway cindi hinka din ra afo kaŋ ti Yahuta kaa. A kande boro jama da takubayaŋ da goobuyaŋ. I fun alfaga beerey da asariya dondonandikoy da arkusey do.

44Bora kaŋ n'a nooyandi n'i no misa fo ka ne: «Bora kaŋ ay g'a sunsum din, nga no araŋ ga di ka kond'a ka gaab'a gaa.»

45Waato kaŋ a to nango do, a kaa Yesu do. Sahãadin-sahãadin a ne: «Alfa, Alfa!» A soobay k'a garba sunsum. **46**I na kambe dak'a gaa k'a di. **47**Amma a talibey ra afo kaŋ goono ga kay noodin na nga takuba foobu ka alfaga beero bannya zafa k'a hanga kaa.

48Yesu tu ka ne i se: «Araŋ kande takuba nda goobu yaŋ ay diire se danga

day kosarayko do no? **49**Han kulu ay go araŋ banda Irikoy windo ra ga dondonandi, amma araŋ man'ay di. Amma zama Tawretu* nda Zabura* nda Annabey* Tirey sanno ma to se no i na woodin te.»

50Talibey kulu n'a naŋ ka zuru.

51Arwasu fo n'a gana. A go ga daabu nda lin* taafe, a gaahamo go koonu. I n'a di, **52**amma a na lin taafa naŋ ka zuru gaa-koonu.

I konda Yesu saaware marga jine

guna mo Matta 26:57-68; Luka 22:54-55, 63-71
Yohanna 18:13-14, 19-24

53I na Yesu candi ka kond'a alfaga beero do. Noodin alfaga beerey da arkusey da asariya dondonandikoy margu a boŋ. **54**Bitros mo na banda gana nangu mooru kala alfaga beero windo batama ra, ka goro noodin faadancey banda. A go ga caan danjo do.

55Alfaga beerey da Yahudancey arkusey marga kulu ceeci seeda Yesu boŋ hala ngey ma du k'a wi, amma i mana du. **56**Zama boro boobo kande tangari seeda, amma i seedey mana saba.

57Afooyaŋ koyne tun ka kande tangari seeda a boŋ ka ne: **58**«Iri maa a ne: ‹Ay ga Irikoy fu wo kaŋ i te da borey kambey zeeri, amma jirbi hinza nda care game ra ay g'afo cina kaŋ manti nda kambey.› »**59**Amma baa woodin yaŋ ra, i seedey mana saba.

60Alfaga beero tun ka kay i bindo ra ka Yesu hã ka ne: «Seeda kaŋ borey wo go ga kande ni boŋ, ni si tu da hay kulu, wala?» **61**Amma Yesu dangay, a mana tu da hay kulu.

Alfaga beero ye k'a hã koyne ka ne a se: «Nin no ga ti Almasihu, Albarkakoyo izo?»

62Yesu ne: «Ay no ga ti NGA. Araŋ ga di mo Boro Izo goono ga goro Hina-Kulu-Koyo kambe ŋwaaro gaa, a go ga kaa mo beene burey ra.»

63Waato gaa alfaga beero na nga bankaaray tooru-tooru ka ne: «Iri ga laami nda seeda fooyaŋ koyne, wala? **64**Araŋ maa Irikoy gaa kaynayaŋo. Ifo no araŋ di?»

I kulu n'a zeeri nda ciiti ka ne: «A to wiyaŋ!»

65Boro fooyaŋ sintin ka tuf'a gaa, i n'a moy haw ka soobay k'a kutubo ka ne a se: «Ma te annabitaray!» Faadancey mo du a k'a saŋ-saŋa.

Bitros na Yesu ze

guna mo Matta 26:69-75; Luka 22:56-62
Yohanna 18:15-18, 25-27

66Bitros mo go ganda windo batama ra. Alfaga beero koŋŋo fo kaa. **67**A di Bitros kaŋ go ga caan. A n'a guna ka ne: «Ni mo go Nazara bora, Yesu banda waato.»

68Amma Bitros ze ka ne: «Ay si bay, yana faham mo da haŋ kaŋ ni goono ga ci.» A tun noodin ka koy taray tanda ra. Sahãadin d'a, gorongaari ca.

69Koŋŋa di a, a sintin ka ne borey kaŋ go noodin yaŋ se: «Woone wo i boro

fo no.» 70Amma a ye ka ze.

A gay kayna fo, borey kaŋ yaŋ goono ga kay noodin ne Bitros se: «Cimi no ni go i ra, zama ni ya Galili boro no.»

71Amma a sintin ka nga boŋ laali nda zeyaŋ ka ne: «Bora din kaŋ araŋ go ga ci, ay s'a bay.»

72Sahãadin-sahãadin gorongaari fo ca sorro hinkanta. Bitros mo fongu mate kaŋ Yesu ci nga se ka ne: «Za gorongaari mana ca sorro hinka, ni g'ay bayray ze sorro hinza.» Waato kaŋ a fongu woodin gaa, kal a baray.

Yesu koy Bilatos jine

guna mo Matta 27:1-2, 11-14; Luka 23:1-5
Yohanna 18:28-38

15 Waato kaŋ mo bo, alfaga beerey da arkusey da asariya dondonandikoy da Yahudancey arkusey marga kulu saaware. I na Yesu haw ka kond'a k'a no Bilatos* se.

2Bilatos mo n'a hã ka ne: «Ni ya Yahudancey bonkoono no?»

A tu ka ne Bilatos se: «Mate kaŋ ni ci no.»

3Alfaga beerey kand'a kalima nda hari boobo. 4Bilatos ye k'a hã ka ne: «Ni si tu da hay kulu no? Guna hari boobo kaŋ i goono ga ni kalima nd'a.»

5Amma Yesu mana tonton ka tu da hay kulu, kala Bilatos dambara.

I na ciiti dumbu ka ne i ma Yesu wi

guna mo Matta 27:15-26; Luka 23:13-25
Yohanna 18:39-19:16

6Paska* batu kulu gaa Bilatos doona ka kas'ize fo taŋ i se, nga din kaŋ borey ga ŋwaaray a gaa. 7Boro fo go no kaŋ se i ga ne Barabbas, kaŋ i n'a haw borey kaŋ murte banda, murteyaŋo ra mo i na boro fooyaŋ wi. 8Borey marga koy Bilatos do ka soobay k'a ŋwaaray a ma te mate kaŋ cine a doona ka te i se.

9Bilatos tu i se ka ne: «Araŋ ga ba ay ma Yahudancey bonkoono taŋ araŋ se, wala?» 10Zama a bay kaŋ canse sabbay se no alfaga beerey na Yesu nooyandi. 11Amma alfaga beerey na borey marga zukku hal i ma ne a ma Barabbas taŋ ngey se.

12Bilatos ye ka tu ka ne i se koyne: «Day, ifo no ay ga te da boro kaŋ se araŋ ga ne Yahudancey bonkoono?»

13I kuuwa koyne ka ne: «A kanji*!»

14Bilatos ne i se: «Ifo se? Hari laalo woofo no a te?»

Amma i kaati ka tonton ka ne: «A kanji!»

15Za kaŋ Bilatos ga ba nga ma te haŋ kaŋ ga kaanu marga borey se, kal a na Barabbas taŋ i se ka Yesu barzu k'a no i m'a kanji.

Soojey na Yesu hahaara

guna mo Matta 27:27-31; Yohanna 19:2-3

16Romey soojey jama konda Yesu faada ra, nango kaŋ se i ga ne Preytoriyum, *sanda dabarikoono windi nooya*. I na soojey jama ce ka margu.

17I na kwaay ciray daŋ Yesu gaa ka karji boŋtobay handam ka dake a boŋo boŋ.
18I soobay k'a fo ka ne: «Fofo, Yahudancey bonkoono!» **19**I n'a kar boŋo ra nda
kwaari ka tuf'a gaa. I soobay ka sumbal ka sombu a jine. **20**Waato kaŋ i n'a
hahaara ka ban, i na kwaay mono kaa a gaa k'a bankaara daŋ a gaa. I kond'a
zama ngey m'a kanji se.

I na Yesu kanji

guna mo Matta 27:32-44; Luka 23:26-43; Yohanna 19:17-27

21Fonda ra i kubanda Kayrawa kwaara boro fo kaŋ maa Siman, Iskandari nda
Rufus baaba no. A goono ga fun saajo ra. I n'a tilasandi a ma koy ngey banda
ka Yesu kanjiyaŋ bundo jare. **22**I kande Yesu nangu fo kaŋ se i ga ne Golgota,
sanda a feerijo ga ti Boŋ Kurubu Nangu nooya. **23**I n'a no duvan* margante nda
zawul* safari. Amma Yesu man'a ta. **24**I n'a kanji k'a bankaarayey fay-fay kurne
catuyaŋ boŋ ka di haŋ kaŋ boro kulu ga du.

25A to guuru yagga cine kaŋ gaa i n'a kanji. **26**A kalima kaŋ i hantum ka daŋ
beene neeya: YAHUDANCEY BONKOONO. **27**I na komko hinka kanji Yesu
banda mo, afa a kambe ŋwaaro gaa, afa mo a kambe wow gaa. **28**[Yaadin no i
na annabitaray toonandi nd'a kaŋ ne:

«I n'a lasaabu taali-teerey banda.»]

(Isa. 53:12)

29Borey kaŋ yaŋ goono ga bisa n'a kayna, ka ngey boŋey zinji ka ne: «Ahãa, nin
kaŋ ga Irikoy fuwo zeeri ka ye k'a cina jirbi hinza nda care game ra! **30**Ma ni
boŋ faaba me, ka zumbu kanjiyaŋ bundo wo gaa!»

31Yaadin mo no alfaga beerey da asariya dondonandikoy goono g'a hahaara
ngey game ra ka ne: «A na boro fooyaŋ faaba, amma a si hin ka nga boŋ faaba.
32Wa naŋ Almasihu, Israyla Bonkoono ma zumbu me kanjiyaŋ bundo gaa sohõ,
hal iri ma di ka cimandi.» Borey kaŋ yaŋ i kanji a banda n'a jance mo.

Yesu buuyaŋo

guna mo Matta 27:45-56; Luka 23:44-49; Yohanna 19:28-30

33Waato kaŋ zaari guuru way cindi hinka to, kubay na laabu kulu daabu hala
wiciri kambu guuru hinza. **34**Waato kaŋ guuru hinza to, Yesu ce nda jinde beeri
ka ne: «Eli, Eli, lama sabaktani!» (sanda a feerijo ga ti:

«Ya ay Irikoyo, ay Irikoyo,
ifo se no ni n'ay furu?»)

(Zab. 22:2)

35I ra boro fooyaŋ kaŋ goono ga kay noodin, waato kaŋ i maa woodin, i ne:
«Wa maa, Iliya no a goono ga ce.»

36Boro fo mo zuru ka koy ka zaara-zaara fo toonandi nda hari mooro k'a
dake kwaari boŋ k'a no Yesu se a ma haŋ. A ne: «Wa naŋ, iri ma di hal Iliya ga
kaa k'a zumandi.»

37Yesu mo na nga jinde sambu nda gaabi koyne, ka nga fundo taŋ.

38 Irikoy fuwo kosaray* taafa mo kortu ka fay ihinka za beene kala ganda.
39 Waato kaŋ sooje jine funa kaŋ goono ga kay Yesu jine di mate kaŋ Yesu na
nga fundo taŋ d'a, a ne: «Haciika, boro wo Irikoy Ize no.»
40 Wayboro fooyaŋ mo goono ga fonnay hala nangu mooro. I ra Maryama
Magdaliya bora go no, da Maryama, Yakuba kayne da Yosi nya, da Salome
mo. 41 Waato kaŋ Yesu go Galili ra, woodin yaŋ n'a gana ka saajaw a se.
Wayboro fooyaŋ, ngey boro boobo kaŋ kaa Urusalima a banda, go noodin.

Yesu fijiyaŋo

guna mo Matta 27:57-61; Luka 23:50-56; Yohanna 19:38-42

42 Wiciri kambo to, zama bato soolayaŋ zaaro hane no, a suba mo asibti zaaro
no, 43 kala Yusufu, Arimatiya bora kaa. Nga wo boro beeri no saaware marga ra,
nga bumbo goono ga Irikoy koytara hangan mo. A koy Bilatos do da bine-gaabi
ka Yesu gaahamo ŋwaaray. 44 Bilatos mo goono ga dambara hala Yesu bu wala
a mana bu jina. A na sooje jine funa ce k'a hã hala a gay da buuyaŋ. 45 Waato
kaŋ a maa baaru sooje jine funa do, a yadda Yusufu se a ma Yesu gaahamo
sambu. 46 Nga mo na lin* koko fo day ka Yesu zumandi k'a sutura ka daŋ saaray
fo ra kaŋ i fansi tondi ra. A na tondi fo mo gunguray ka saara me daabu nd'a.
47 Maryama Magdaliya bora, da Maryama Yosi nya di nango kaŋ i n'a Yesu
gaahamo jisi.

Yesu tunyaŋo

guna mo Matta 28:1-8; Luka 24:1-12; Yohanna 20:1-10

16 Waato kaŋ asibti* zaaro bisa, Maryama Magdaliya bora, da Maryama
Yakuba nya, da Salome na yaazi jinayyaŋ day zama ngey ma kaa ka
Yesu tuusu. 2 Jirbi iyya zaari sintina i kaa saara do za nda hinay, waato kaŋ
wayna fun. 3 I goono ga salaŋ care se ka ne: «May no ga tondo gunguray ka kaa
iri se saara meyo gaa?» 4 Zama tondo ga beeri gumo.

I guna mo, ka di i na tondo kaa saara meyo gaa. 5 Waato kaŋ i furo saara ra, i
di arwasu fo goono ga goro kambe ŋwaaro haray, kaŋ gonda kwaay kwaaray
nga gaahamo gaa. Kala wayborey dambara gumo.

6 Amma a ne i se: «Wa si dambara. Araŋ go ga Yesu Nazara bora kaŋ i
kanji* din ceeci. A si neewo, a tun. Wa guna nango kaŋ i n'a jisi din. 7 Amma
wa koy ka ci a talibey da Bitros se ka ne a goono ga koy Galili araŋ jine. Araŋ
ga di a, mate kaŋ a ci araŋ se doŋ.»

8 I tun da zuray ka dira saara do, zama i gaahamey jijiri, i dambara mo gumo.
I mana hay fo ci boro kulu se mo, zama i humburu.

Yesu bangay Maryama Magdaliya se

guna mo Matta 28:9-10; Yohanna 20:11-18

9 [Waato kaŋ Yesu tun jirbi iyya zaari sintina hane za da hinay, a jin ka
bangay Maryama Magdaliya bora se, bora kaŋ a na follay iyye gaaray ka kaa a
banda. 10 Maryama koy ka ci a doŋ banda borey se, zama i biney sara, i goono
ga hẽ mo. 11 Waato kaŋ i maa Yesu ga funa, Maryama di a mo, i man'a cimandi.

Yesu bangay talibi hinka se

guna mo Luka 24:13-35

12Woodin banda Yesu bangay alhaali fo ra i boro hinka se, waato kaŋ i goono ga dira fonda ra ka koy kawye fo do. **13**Ngey din koy ka ci boro cindey se, amma ngey wo man'i cimandi.

Yesu bangay talibi way cindi fa se

guna mo Matta 28:16-20; Luka 24:36-49; Yohanna 20:19-23
Diyey Teerey 1:6-8

14Woodin banda koyne Yesu bangay talibi way cindi fa se, waato kaŋ i goono ga ŋwa. A deeni i gaa i cimbeeri-jaŋa d'i hanga sanday sabbay se, zama borey kaŋ di nga, nga tunyaŋo banda, talibey man'i cimandi.

15A ne i se mo: «Araŋ ma koy ndunnya kulu ra, ka Baaru Hanna waazu borey kulu se. **16**Boro kaŋ cimandi, kaŋ se i na baptisma* te mo, a ga du faaba, amma boro kaŋ wangu ka cimandi, i g'a zeeri ciiti ra. **17**I ga alaamey wo no cimandikoy se: i ga follayyaŋ gaaray ay maa ra, i ga salaŋ da deene tajiyaŋ, **18**i ga gondiyaŋ sambu. Baa i na damari haŋ, a si hay kulu te i se baa kayna. I ga kambe dake jantekomey boŋ, ngey mo ga du baani.»

Yesu ye ka ye Irikoy do

guna mo Luka 24:50-53; Diyey Teerey 1:9-11

19Waato kaŋ Rabbi Yesu salaŋ i se ka ban, gaa no i n'a sambu ka kond'a beene. A goro mo Irikoy kambe ŋwaaro gaa. **20**Talibey koy ka waazu nangu kulu, Rabbi mo goono ga goy i banda ka sanno tabbatandi nda alaamey kaŋ a n'i no din.]

YESU ALMASIHU
Baaro Kaŋ
LUKA
hantum

Fooyaŋ

1 Ya nin ay jine bora Tiyafilos, boro boobo na anniya haw ka hayey din
baarey hantum kaŋ yaŋ tabbat no, i n'i te iri game ra. **2**Za sintina moy
seedey da Sanno saajawkoy mo n'i no iri se. **3**Woodin sabbay se no ay mo di a
ga boori ay ma hantum ni se. Zama ay na hayey din kulu guna-guna soosay, za
sanno fuuma d'a fonda boŋ mo. **4**Ay mo go ga hantum ni se hala ni ma sanno
kaŋ i na ni dondonandi nd'a din tabbatandiyaŋo bay.

Yohanna baptisma teekwa hayyaŋ baaru

5Waato kaŋ Hirodus* gonda Yahudiya koytaray, alfaga* fo go no kaŋ a maa
ga ti Zakariya, Abiya kuray boro no. A wando maa Alizabata, Haruna* dumo
gaa n'a fun. **6**I boro hinka mo adilanteyaŋ no Irikoy jine. I goono ga dira Rabbi
lordey d'a farilley kulu ra, taali kulu si. **7**Amma i sinda ize, zama Alizabata wo
waygunu no. I boro hinka mo jiirey baa.

8A go no, Zakariya go nga alfagataray goyo gaa Irikoy jine, nga alwaato boŋ.
9Alfagataray alaada boŋ kurne n'a daŋ a ma furo Irikoy* fuwo ra ka dugu ton.
10Jama kulu mo go taray ga adduwa te dugu tonyaŋo alwaato ra.

11Rabbi malayka* fo mo bangay Zakariya se. A goono ga kay dugu tonyaŋ
feema jarga, kambe ŋwaaro gaa haray. **12**Zakariya laakalo tun waato kaŋ a di a,
a humburu mo. **13**Amma malayka ne a se: «Ma si humburu Zakariya, zama
Irikoy maa ni ŋwaara. Ni wando Alizabata mo ga ize alboro fo hay ni se. Ni g'a
maa daŋ Yohanna. **14**Ni ga farhã ka te bine kaani, boro boobo mo ga farhã a
hayyaŋo sabbay se. **15**Zama a ga te boro beeri no Rabbi jine. A si duvan* wala
baji dumi kulu haŋ. A ga to mo nda Biya* Hanno za nyaŋo gunda ra. **16**A ga
Israyla* ize boobo bare k'i ye Rabbi ngey Irikoyo do haray. **17**A ga koy Rabbi
jine mo nda Iliya* biya*, d'a dabaro mo, zama a ma baabey biney bare k'i ye
izey do haray, a ma hanga sandey ye i ma dira adilantey* laakalo ra, a ma jama
soolante mo margu Rabbi se.»

18Zakariya ne malayka se: «Ifo gaa no ay ga woodin bay? Zama ay ya dottijo
no, ay wande mo jiirey baa.»

19Malayka mo tu ka ne a se: «Ay no Jibraylu, kaŋ ga kay Irikoy jine. Irikoy
n'ay donton no zama ay ma salaŋ ni se, ay ma kande ni se baaru hanno wo.
20Guna, ni ga dangay, ni si du ka salaŋ mo koyne kala han kaŋ hane hayey din
ga te, za kaŋ ni mana cimandi ay sanney se, kaŋ Irikoy ga toonandi ngey
alwaato ra.»

21Jama mo go taray ga Zakariya batu. Kal i dambara nda gayyaŋo kaŋ a te
Irikoy fuwo ra. **22**Waato kaŋ a fatta, a si hin ka salaŋ i se. I bay mo kaŋ a di
bangayyaŋ fo Irikoy fuwo ra. Nga mo, a soobay ka te i se dedandiyaŋ, ka goro
beebe.

23A go no mo, kaŋ a goyo jirbey ban, a koy nga kwaara. **24**Jirbey din banda

Alizabata, Zakariya wando te gunde. A na nga boŋ tugu handu gu ka ne:
25«Ya-cine no Rabbi te ay se, hano kaŋ hane a bakar ay se, zama a m'ay jance
haro ganandi borey jine.»

Maryama du Yesu hayyaŋ baaru

26A go no koyne, a handu iddanta ra, kala Irikoy na malayka Jibraylu donton
a ma koy kwaara fo do Galili laabo ra, kaŋ maa Nazara. 27A ma koy wandiyo fo
do kaŋ i ga ba k'a hiijandi alboro fo se. Albora maa ga ti Yusufu, Dawda dumo
boro no. Wandiya mo maa Maryama. 28Malayka furo a do ka ne a se: «Fofo,
nin kaŋ du gomni. Rabbi go ni banda.»
29Amma Maryama laakalo tun gumo sanno sabbay se. A goono ga miila nga
bina ra hala fooyaŋ woofo dumi no woone. 30Kala malayka ne a se: «Ma si
humburu, Maryama, zama ni du gaakuri Irikoy do. 31Guna mo, ni ga te gunde,
ni ga ize aru hay, ni g'a maa daŋ Yesu mo. 32A ga ciya mo boro beeri, i ga ne a
se Koy Beero kaŋ bisa ikulu Ize no. Rabbi Irikoy g'a no a kaayo Dawda koytara
karga. 33A ga koytaray ŋwa Yakuba dumey boŋ hal abada, a koytara mo sinda
me.»
34Maryama mo ne malayka se: «Mate no woodin ga te ka te d'a, za kaŋ ay
mana alboro bay?»
35Malayka tu ka ne a se: «Biya Hanno ga zumbu ni boŋ. Koy Beero kaŋ bisa
ikulu dabaro no ga te ni se yuumay. Woodin sabbay se no, izo kaŋ ni ga hay
din, i ga ne a se Ihanna, Irikoy Ize. 36Guna mo, ni nya-ka-fo-sina Alizabata
gonda ize nga gunda ra, nga nda nga zeena. Woone mo ga ti a handu iddanta,
nga kaŋ waato i ga ne a se waygunu. 37Zama sanni si Irikoy do kaŋ ga jaŋ
dabari.»
38Maryama ne: «Guna, ay ya Rabbi koŋŋa no. I ma te ay se mate kaŋ ni ci
din.» Kala malayka n'a naŋ.

Maryama koy fonay Alizabata se, a baytu mo

39Maryama tun jirbey din ra ka koy da waasi tondey kuukey laabo ra,
Yahudiya kwaara fo do. 40A furo Zakariya fuwo ra ka Alizabata fo. 41A go no
mo, waato kaŋ Alizabata maa Maryama fooyaŋo, kala attaciriya sar Alizabata
gunda ra. Nga mo to nda Biya Hanno. 42A na nga jinda sambu nda gaabi ka ne:
«Ni ya albarkante no wayborey game ra, albarkante mo no ni gundayzo. 43Man
ay to mo, hala ay Rabbo nya ma kaa ay do? 44Zama guna, waato kaŋ ni fooyaŋo
jinda furo ay hangey ra, kala attaciriya sar ay gunda ra, farhã sabbay se.
45Albarkante no ni kaŋ cimandi kaŋ Irikoy ga haya kaŋ nga ci ni se toonandi.»
46Maryama mo ne:

«Ay bina ga Rabbi beerandi,
47Ay biya mo ga farhã Irikoy ay Faabakwa se.
48Zama a na nga koŋŋa kaynandiyaŋo guna,
Hal a go, ne ka koy jine zamana kulu izey
ga ne ay se albarkante.

49 Zama nga kaŋ ga ti Hinkoyo,
A te ay se hari bambata yaŋ,
A maa ya Ihanna mo no.
50 A suujo go baabey da ngey waddey gaa ka koy
izey da ngey waddey gaa,
Ngey kaŋ yaŋ ga humbur'a gaa no.
51 A na gaabi cabe nda nga kamba.
A na borey kaŋ gonda boŋbeeray
ngey biney saawarey ra din say-say.
52 A na gaabikooney zeeri ka kaa ngey koytaray kargey ra,
Ka talkey beerandi.
53 A na harayzey kungandi nda hari hanno yaŋ,
Amma arzakantey, a n'i sallama kambe koonu.
54 A na nga tamo Israyla gaa,
Zama nga ma fongu nda suuji,
55 Mate kaŋ cine a ci iri kaayey,
Ibrahim da nga banda mo se hal abada.»

56 Kala Maryama goro Alizabata do sanda handu hinza cine, waato din gaa no a ye fu.

Yohanna baptisma teekwa hayyaŋo. Zakariya bayto

57 A go no mo, Alizabata jirbey to kaŋ a ga hay, hala mo a na ize alboro hay. 58 A gorokasiney d'a nya-ka-fo-siney maa kaŋ Rabbi na nga suuji beero cabe a se. I farhã mo a banda.

59 Kala jirbi ahakkante hane i kaa zama ngey ma zanka dambangu*. I ho k'a maa ce Zakariya, a baabo maa. 60 Amma nyaŋo tu ka ne: «Manti yaadin no. I ga ne a se Yohanna.»

61 I tu ka ne a se: «Ni dumo ra boro kulu si no kaŋ i g'a ce nda maa woodin.»

62 Kal i te dedandiyaŋ baabo se, k'a hã maa kaŋ no a ga ba i m'a ce d'a.

63 Nga mo, a na walhã hã ka hantum: «A maa ga ti Yohanna.» Hala boro kulu dambara. 64 Sahãadin-sahãadin, Irikoy na baabo meyo fiti, a n'a deena taŋ mo, hal a salaŋ ka Irikoy sifa.

65 Humburkumay kaa gorokasiney kulu gaa. Yahudiya tondey laabo kulu ra mo borey na baarey din ciinay te. 66 Borey kulu kaŋ maa mo n'i jisi ngey biney ra ka ne: «Zanka wo binde, mate no a ga bara nd'a? Zama haciika Rabbi kambe go a banda.»

67 Kala baabo, Zakariya to nda Biya Hanno ka annabitaray te ka ne:

68 «I ma Rabbi Israyla Irikoyo sifa,
Zama a kaa ka nga borey kunfa, ka fansa te i se.
69 A na faaba hilli fo tunandi iri se
nga tamo Dawda dumo ra.
70 Mate kaŋ Irikoy ci din annabi* hanney meyey ra,

Za doŋ zamaney waney.
71 Hal a m'iri faaba iri ibarey gaa,
D'iri konnakoy kulu kambe ra mo.
72 A ma suuji te iri kaayey se,
Ka fongu nda nga sappa hanna,
73 Zeyaŋo boŋ kaŋ Irikoy ze d'a iri kaayo Ibrahim se,
74 Hal a m'iri no iri ma faaba iri ibarey kambey ra,
Iri ma may Irikoy se humburkumay si.
75 Iri ma Irikoy gana hananyaŋ da adilitaray ra,
Hal iri aloomarey me.

76 Oho, nin mo zanka kayna,
I ga ne ni se Koy Beero kaŋ bisa ikulu wane annabi,
Zama ni ga furo Rabbi jine k'a fondey soola.
77 Ni ga faaba bayray no a borey se ngey
zunubey yaafayaŋo do,
78 Irikoy bina suujo sabbay se,
Kaŋ a do no a kande beene mo boyaŋo iri do.
79 Ngey kaŋ yaŋ go kubay ra da buuyaŋ biyo ra mo ga goro,
Nga no ga kaari i gaa.
A g'iri cey daŋ baani fonda ra mo.»

80 Zanka binde beeri ka te gaabi biya ra. A goro saajey ra hala jirbey kaŋ i n'a cabe Israyla se.

Yesu Almasihu hayyaŋo

guna mo Matta 1:18-25; 2:1

2 Jirbey din ra no hini sanni fo fun Kaysar* Agustos* do ka ne i ma laabey borey hantum. 2 I na hantumyaŋ sintinay wo te waato kaŋ Cirinyos ga ti Suriya laabo koy. 3 Kal i kulu koy zama i m'i hantum, boro kulu koy nga kwaara do.

4 Yusufu mo ziji ka fun Nazara kwaara ra, Galili* laabo do, ka koy Yahudiya laabo ra, hala Dawda kwaara do, kaŋ se i ga ne Baytlahami, zama nga wo Dawda dumi no, d'a kuray boro mo. 5 A koy zama i m'a hantum, nga nda nga wandiyo Maryama, kaŋ gonda gunde. 6 A go no binde, waato kaŋ i go noodin, kala jirbey to kaŋ a ga hay. 7 A na nga hay-jina hay, alboro. A n'a didiji nda zaara-zaarayaŋ k'a jisi garba fo ra, zama nangu si no i se yaw fuwo ra.

Baytlahami kurukoy kaa ka Yesu fo

8 Kurukoyaŋ go no laabo din ra, kaŋ yaŋ ga kani saajo ra ka ngey alman kuro batu cino ra. 9 Kala Rabbi malayka fo kaa i do, Irikoy darza mo kaari i windanta. I humburu mo gumo. 10 Amma malayka ne i se: «Wa si humburu, zama a go, ay kande araŋ se baaru hanno fo, farhã bambata wane, kaŋ ga ciya boro kulu wane. 11 Zama i na Faabako hay araŋ se hunkuna Dawda kwaara ra,

Rabbi Almasihu no. 12Woone mo ga ciya araŋ se alaama: araŋ ga attaciriya fo
gar didijante kaŋ go ga kani garba fo ra.»
13Kala sanni si, beene marga bambata fo go noodin malayka banda ga Irikoy
kuku ka ne:

14«Darza go Irikoy gaa beene beena ra,
ndunnya ra mo baani go borey game ra,
kaŋ Irikoy ga maa i kaani.»

15Waato kaŋ malaykey fay d'ey ka ye beena ra, kala kurukoy ne ngey nda
cara se: «Wa naŋ iri ma koy hala Baytlahami ka di hayo kaŋ te, kaŋ Rabbi n'iri
bayrandi nd'a.»
16I kaa da waasi. Kal i na Maryama nda Yusufu gar, da attaciriya kaŋ go
garba ra ga kani. 17Waato kaŋ i di a, i na sanno dede kaŋ malaykey ci ngey se
zanka din boŋ. 18Borey kulu kaŋ maa dambara nda hayey kaŋ kurukoy ci i se.
19Amma Maryama na hayey wo kulu gaay k'i lasaabu nga bina ra. 20Kurukoy
ye, i goono ga Irikoy beerandi k'a kuku hayey wo kulu boŋ kaŋ ngey maa, da
kaŋ ngey di mo, mate kaŋ cine i ci i se.

I na Yesu fay waani k'a ye Irikoy wane. Simeyon bayto

21Waato kaŋ jirbi ahakkanta to kaŋ i ga zanka dambangu*, i n'a maa daŋ
Yesu, maa kaŋ malayka ci za Yesu mana te gunda ra.
22Waato kaŋ i hanandiyaŋo jirbey to mo, Musa asariya* boŋ, kal i konda
Yesu hala Urusalima* kwaara zama i m'a salle Rabbi se. 23Mate kaŋ i n'a
hantum Rabbi asariya ra ka ne:

«Alboro hay-jine kulu,
boro m'a fay waani k'a ye Rabbi se.»

(Fat. 13:12)

24I koy mo zama ngey ma sargay* no mate kaŋ Rabbi asariya ci, danga:

«Koloŋay hinka wala tantabal ize hinka.»

(Law. 12:8)

25Guna mo, boro fo go no Urusalima kaŋ maa Simeyon. Boro adili no, kaŋ
ga humburu Irikoy mo, kaŋ goono ga Israyla kunfa batu. 26Biya Hanno go a gaa
mo. Biya Hanna jin k'a bayrandi kaŋ a si di buuyaŋ kala nd'a di Rabbi Almasihu
jina. 27Biya *Hanna* ra no a furo Irikoy* windo ra waato kaŋ hayrey kande zanka
Yesu zama ngey ma te a se asariya alaada boŋ. 28Kala Simeyon n'a sambu nga
kambey ra ka Irikoy saabu ka ne:

29«Sohõ, ya Koy Beero,
ma naŋ ay, ni tamo
ma dira baani, ni sanno boŋ.
30Zama ay moy di ni faaba

31kaŋ ni soola ndunnya borey kulu jine.
32Annura no kaŋ ga bangay ndunnya dumey se,
darza mo no Israyla se,
kaŋ ga ti ni wane jama.»

33Baabo da nyaŋo mo, i dambara nda hayey kaŋ yaŋ i goono ga ne a boŋ. 34Kala Simeyon na albarka gaara i se, ka ne a nyaŋo, Maryama se: «Guna, Irikoy na zanka wo jisi Israyla boro boobo kaŋyaŋo d'i tunyaŋo se. A ga goro alaama mo kaŋ i ga jance. 35Hala ni bumbo mo, takuba ga ni fundo gooru, zama bine boobo miiley ma bangay.»

36Wayboro annabi fo mo go no, kaŋ jiirey baa, kaŋ maa Hannata. Fanuwel ize way fo no, Aser kunda boro no. A wandiyotara banda a te jiiri iyye da nga kurnye. 37A ciya wayboro kaŋ kurnye bu mo hal a to jiiri wahakku cindi taaci. A si fay da Irikoy windo mo. A goono ga sududu nda mehaw da adduwa mo cin da zaari. 38A kaa mo saaya din ra. Kal a na Irikoy saabu gumo. A na zanka din ciine te borey se kaŋ ga Urusalima fansayaŋo batu.

39Waato kaŋ i na hayey kulu kaŋ Rabbi asariya ci din ban, kal i ye Galili laabo ra hal ngey kwaara, Nazara. 40Zanka mo, a beeri, a te gaabi, a to da laakal. Irikoy gomno mo go a boŋ.

Saaya kaŋ Yesu to jiiri way cindi hinka a kaa Irikoy windo ra

41Jiiri kulu a hayrey ga koy Urusalima Paska bato* do. 42Waato kaŋ zanka to jiiri way cindi hinka, i ziji ka koy bato do alaada boŋ. 43Kaŋ i na jirbey toonandi, i goono ga ye ka kaa, kala zanka Yesu goro banda Urusalima ra. A hayrey sind'a baaru. 44Kaŋ i go ga tammahã a go jama ra, i te zaari fo diraw, gaa no i n'a ceeci dumey da mo-ka-bayrayey game ra. 45I mana di a mo, kal i ye Urusalima, i goono g'a ceeci. 46Hala jirbi hinza banda i di a Irikoy windo ra. A goono ga goro asariya* dondonandikoy game ra ka hangan i se, g'i hã mo. 47Borey kaŋ yaŋ maa r'a mo dambara nd'a fahama d'a tuyaŋey. 48Kaŋ hayrey di Yesu, i dambara. Kala nyaŋo ne a se: «Ay izo, ifo se no ni na woone te iri se? Guna, in da ni baaba, iri go ga ni ceeci nda bine saray.»

49Yesu mo ne i se: «Ifo se no araŋ g'ay ceeci? Wala araŋ mana bay a ga tilas no ay ma bara ay Baabo muraado ra?» 50Amma i mana faham da sanno kaŋ a ci ngey se.

51A koy i banda ka do Nazara kwaara, a soobay i ganayaŋo ra mo. Amma nyaŋo na hayey din kulu jisi nga bina ra. 52Yesu goono ga beeri laakal da gaaham da gaakuri ra, Irikoy do da borey mo do.

Yohanna baptisma teekwa waazo

guna mo Matta 3:1-12; Markos 1:1-8; Yohanna 1:19-28

3 A go no mo, Kaysar* Tiberiyus koytara jiiri way cindi guwanta, kaŋ Bilatos* Buntus gonda koytaray Yahudiya laabo ra, Hirodus* mo go Galili

laabo bonkooni, a kayno Filibos mo te Ituriya nda Tarakonitis laabo se bonkooni, Lisaniyas mo go yaadin Abiliya laabo ra, **2**kaŋ Hanana nda Kayafa gonda alfagataray dabaro, waato din no Irikoy sanno kaa Yohanna do, Zakariya izo kaŋ go ganjo ra. **3**Yohanna koy laabey kulu ra kaŋ ga maan Urdun* isa. A goono ga tuubi baptisma waazu zunubi yaafayaŋ sabbay se. **4**Mate kaŋ i n'a hantum annabi Isaya tira ra ka ne:

«Boro fo kaŋ goono ga kuuwa ganjo ra
jinda go ga ne: ‹Wa Rabbi fonda soola,
w'a fondayzey sasabandi!
5I ga gooru kulu toonandi,
tondi kuukey da fandu kulu mo, i g'i ye ganda.
Isiirey ga ye ka kay soosay,
gurbi-gurbey mo ga ye ka te banda folloŋ.
6Fundikooni kulu mo ga di Irikoy faaba.› »

(Isa. 40:3-5)

7Yohanna goono ga salaŋ borey marga se kaŋ yaŋ kaa zama a ma te i se baptisma. A ne: «Araŋ wo gazama izey! May no k'araŋ kaseeti ka ne araŋ ma zuru bona kaŋ goono ga kaa se? **8**Araŋ ma te-goy cabe kaŋ ga saba nda tuubiyaŋ. Wa si sintin ka ne araŋ biney ra: ‹Ibrahim ga te iri se baaba.› Zama ay ga ci araŋ se: Irikoy gonda hina kaŋ ga izeyaŋ kaa Ibrahim se baa tondey wo gaa. **9**Baa sohõ i na deesi dake tuurey tiksey gaa. Yaadin gaa, tuuri kulu kaŋ siino ga ize hanno hay, i g'a wi k'a catu danji ra.»

10Kala borey marga n'a hã ka ne: «To, da yaadin no, ifo no iri ga te?»

11A tu ka ne i se: «Boro kaŋ gonda kwaay hinka, kal a ma no boro kaŋ sinda se. Boro kaŋ gonda ŋwaari mo, a ma te yaadin.»

12Jangal taakoyaŋ kaa mo zama i ma te ngey se baptisma. I ne a se: «Alfa, ifo no iri ga te?»

13Kal a ne i se: «Araŋ ma si ta ka bisa wo kaŋ i kosu araŋ se din me.»

14Soojeyaŋ mo n'a hã ka ne: «Iri wo, ifo no iri ga te?»

A ne i se: «Araŋ ma si boro kulu toonye, araŋ ma si haawa boro kulu gaa mo. Araŋ ma maa kaani mo d'araŋ banando.»

15Borey go hanganyaŋ gaa, i kulu mo goono ga guna ngey biney ra Yohanna boŋ ka di hala nga ya Almasihu no. **16**Kala Yohanna tu ka ne i kulu se: «Ay wo, hari no ay goono ga baptisma te d'a araŋ se, amma bora kaŋ ga bisa ay dabari go kaa, nga kaŋ ay mana to naŋ kaŋ ay ga ce daŋ a ce ra. Nga no ga baptisma te araŋ se da Biya Hanno da danji mo. **17**A fando go a kamba ra, hal a ma nga karayaŋ nango hanandi hal a ma boori. A ga alkama margu ka daŋ nga barma ra, amma a ga duwo ton da danji kaŋ i si hin ka wi.» **18**Yaamaryaŋ sanni fooyaŋ go no mo iboobo kaŋ Yohanna goono ga Baaru Hanna waazu nd'a jama se.

19Amma waato kaŋ a deeni bonkoono Hirodus gaa, a kayno wando sanni ra (wando maa Hirodiya), a deen'a gaa mo goy meerey kaŋ a te sabbay se, **20**kala koyo ye ka woone tonton i kulu boŋ kaŋ a na Yohanna daabu kaso ra.

Yesu Almasihu baptisma

guna mo Matta 3:13-17; Markos 1:9-11

21 A go no mo, waato kaŋ a na baptisma te borey kulu se ka ban, kaŋ a te
Yesu se baptisma, Yesu mo goono ga adduwa, kala beena feeri. 22 Biya Hanna
mo zumbu a boŋ da gaaham alhaali danga koloŋay cine. Jinde fo mo fun beena
ra ka ne: «Nin no ga ti ay Izo kaŋ ay ga ba. Ay ga maa ni kaani gumo.»

Yesu Almasihu asulo lasaabuyaŋo

guna mo Matta 1:1-17

23 Yesu bumbo, waato kaŋ a sintin dondonandiyaŋ, a to sanda jiiri waranza
cine. A go (mate kaŋ i tammahã) Yusufu ize,

kaŋ ga ti Heli wane,
24 Matata wane, Lawi wane, Malki wane,
Yanna wane, Yusufu wane,
25 Matatiya wane, Amos wane, Nahoma wane,
Hasali wane, Najay wane,
26 Mata wane, Matatiya wane, Simona wane,
Yusufu wane, Yoda wane,
27 Yohanan wane, Risa wane, Zerubabel wane,
Salitila wane, Neri wane,
28 Malki wane, Addi wane, Kosama wane,
Almadama wane, Heri wane,
29 Yasuwa wane, Eliyezar wane, Yorima wane,
Matata wane, Lawi wane,
30 Simeyon wane, Yahuda wane, Yusufu wane,
Yonana wane, Eliyacim wane,
31 Maliya wane, Mayna wane, Matata wane,
Natan wane, Dawda wane,
32 Yasse wane, Obida wane, Buwaza wane,
Salmon wane, Nason wane,
33 Aminadab wane, Admin wane, Arama wane,
Hezron wane, Farisa wane, Yahuda wane,
34 Yakuba wane, Isaka wane, Ibrahim wane,
Tera wane, Nahor wane,
35 Serug wane, Rehu wane, Peleg wane,
Heber wane, Sela wane,
36 Kaynama wane, Arpaksadu wane, Sem wane,
Nuhu wane, Lameku wane,
37 Matusala wane, Annuhu wane, Yaredu wane,
Mahaleyel wane, Kaynama wane,
38 Enosu wane, Sita wane, Adamu wane,
Irikoy wane.

Yesu siyaŋo

guna mo Matta 4:1-11; Markos 1:12-13

4 Yesu mo, kaŋ go toonante da Biya Hanno ziji ka fun Urdun haray. Biya
kond'a hala ganjo ra. **2**Jirbi waytaaci nda care game Iblisi goono g'a si. A
mana hay kulu ŋwa jirbey din ra, kala waato kaŋ i kubay, a maa haray.
3Gaa no Iblisi ne a se: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ci tondo wo se a ma bare
ka te buuru.»
4Yesu tu ka ne a se: «I n'a hantum ka ne:

‹Manti ŋwaari hinne no boro ga funa nd'a bo.› »

(A.Y. 8:3)

5Kala Iblisi ziji nd'a k'a cabe ndunnya koytarayey kulu, mo-ka-mi ka daabu
fo ra. **6**A ne a se: «Dabari wo kulu nda ngey darza, ay g'i no ni se, zama i n'ay
no nd'ey. Boro kulu kaŋ se ay ga ba y'a no mo, kal ay m'a no. **7**Da day ni ga
sombu ay jine, a kulu ga ciya ni wane.»
8Yesu tu ka ne a se: «I n'a hantum ka ne:

‹Ma sududu Rabbi ni Irikoyo se,
nga hinne se mo no ni ga may.› »

(A.Y. 6:13)

9Koyne, a kond'a hala Urusalima* k'a kayandi Irikoy* windo gar'izo boŋ
beene ka ne a se: «Da ni ya Irikoy Izo no, ma ni boŋ taŋ ganda. **10**Zama i n'a
hantum ka ne:

‹A ga lordi no nga malaykey se ni boŋ,
i ma ni hallasi.
11I ga ni tambe ngey kambey ra,
zama ni ma si ni ce nuku tondi gaa.› »

(Zab. 91:11,12)

12Yesu mo tu ka ne: «Irikoy ne mo:

‹Ni ma si Rabbi ni Irikoyo si.› »

(A.Y. 6:16)

13Iblisi mo, kaŋ a na siyaŋey kulu ban, a fay da Yesu jina.
14Yesu ye ka koy Galili Biya *Hanna* dabaro ra. A baaro mo koy laabo
windanta kulu ra. **15**A na dondonandiyaŋ te i diina marga* fuwey ra, a gonda
darza boro kulu do.

Nazara borey mana Yesu cimandi

guna mo Matta 13:53-58; Markos 6:1-6

16A kaa Nazara kwaara, nango kaŋ i n'a biiri. A furo Yahudance diina marga
fuwo ra asibti* hane, mate kaŋ a doona ka te. A tun ka kay ka caw. **17**I na

annabi Isaya tira salle a se. Waato kaŋ a n'a fiti, a du nango kaŋ i hantum ka ne:

18«Rabbi Biya go ay boŋ.
Woodin sabbay se no Irikoy n'ay daŋ
zama ay ma baaru hanna waazu talkey se,
a n'ay donton ay ma taŋyaŋ fe tamey se,
da mo-diyaŋ danawey se.
Borey kaŋ yaŋ i kankam mo, ay m'i feeri k'i taŋ,
19ay ma Rabbi gomni jiiro fe.»

(Isa. 61:1,2)

20Waato kaŋ a na tira daabu k'a yeti saajawkwa se, a goro. Boro kulu kaŋ go diina marga fuwo ra mo go g'a guna. **21**A sintin ka ne i se: «Hunkuna i na annabitaray sanno wo toonandi araŋ hangey ra.»

22Boro kulu goono ga seeda te ka dambara nda gomni sanney kaŋ yaŋ goono ga fatta a meyo ra. I ne: «Manti woone wo Yusufu ize no?»

23Kala Yesu ne i se: «Sikka si araŋ ga yaasay wo ci ay se ka ne: ‹Safarikoy, ma ni boŋ safar.› Hayey kaŋ yaŋ iri maa te Kafarnahum, kala ni m'i te ne mo, ni laabo ra.»

24Amma Yesu ne: «Daahir ay ga ci araŋ se: i si annabi kulu ta nga laabo ra. **25**Haciika ay ga ci araŋ se: wayboro boobo kaŋ kurnye bu go no Israyla laabo ra Iliya* jirbey ra, alwaato kaŋ i na beena daabu jiiri hinza nda handu iddu, kaŋ haray bambata te laabo kulu ra. **26**Amma i mana Iliya donton baa afo do, kala day wayboro fo kaŋ kurnye bu kaŋ go Sarepta kwaara, Zidon laabo ra. **27**Annabi Iliyasu* jirbey ra mo, jiraykooni boobo go no Israyla laabo ra, amma i mana baa afo hanandi i ra, kala day Naaman, Suriya laabu boro fo.»

28Borey kulu kaŋ yaŋ go diina marga fuwo ra to da bine tunay waato kaŋ i maa hayey din. **29**I tun ka Yesu tuti kwaara banda ka kond'a tudo kaŋ boŋ i na kwaara cina din jabo boŋ, zama ngey m'a tuti ganda. **30**Amma a daray i game ra ka koy nga fonda ra.

Baani nooyaŋ waani-waani

guna mo Matta 8:14-17; Markos 1:21-34

31A do Kafarnahum, Galili laabu kwaara no. A goono g'i dondonandi asibti* zaari fo hane. **32**I kulu dambara nd'a dondonandiyaŋo mo, zama a sanno gonda gaabi.

33Boro fo go diina marga fuwo ra kaŋ gonda follay*. Nga mo kuuwa nda jinde bambata ka ne: **34**«Ifo k'iri zaa nda nin, ya Yesu, Nazara bora? Ni kaa zama ni m'iri halaci nooya? Ay ga ni bay, ni ya boro kaŋ no! Ni ya Irikoy wane hanna no.»

35Yesu deen'a gaa ka ne: «Ma dangay ka fun boro wo banda!» Waato kaŋ folla n'a zeeri i bindo ra, kal a fun a banda, a man'a maray.

36I kulu dambara hal i goono ga ci care se ka ne: «Sanni woofo dumi no woone? Zama dabari nda hin no a ga follayey lordi nd'a ka ne i ma fun, hala mo i ma te yaadin.» **37**A baaro mo goono ga koy nangu kulu laabo din ra.

38A tun diina marga fuwo ra ka fatta ka koy Siman fuwo ra. A kaa ka Siman
anzuray waybora gar, a gonda gaaham konni futo. I na Yesu ŋwaaray a sabbay
se. 39Nga mo, a kay a boŋ. A deeni konno gaa kala konno n'a taŋ. Sahãadin
waybora tun k'i saajaw.
40Waato kaŋ wayna ye ganda, boro kulu kaŋ gonda doorikom kaŋ gonda
doori waani-waani, i kand'ey Yesu do. A na nga kambey dake i afo-fo kulu boŋ,
k'i no baani. 41Follayyaŋ mo fun iboobo banda, i goono ga kuuwa ka ne: «Ni
wo ga ti Irikoy Izo.» Amma a deen'i gaa. A si ta i ma salaŋ, zama i bay kaŋ nga
ya Almasihu no.
42Kaŋ mo bo, a fatta ka koy naŋ kaŋ boro kulu si no. Borey marga n'a ceeci
ka kaa a do. I n'a gaay hal a ma si fay da ngey. 43Amma a ne i se: «A ga tilas ay
ma Irikoy* koytara Baaru Hanna waazu kwaara cindey mo se, zama woodin
sabbay se no Irikoy n'ay donton.» 44Kal a soobay ka waazu Galili diina marga
fuwey ra.

Hamisa duura kaŋ te dambara

5 A go no, waato kaŋ borey marga goono ga kankam Yesu gaa, zama ngey
ma maa Irikoy Sanno, kal a koy ka kay Janisarata teeko me gaa. 2A di hi
hinka go ga fandi teeko me. Day sorkey wo fatta hiyey ra, i goono ga taarey
nyun. 3Yesu furo hi fo ra, kaŋ ga ti Siman wane, k'a ŋwaaray a ma fun jabo gaa
kayna. Kal a goro hiyo ra ka borey marga dondonandi.
4Waato kaŋ a salaŋ ka ban, a ne Siman se: «Ma tuti ka koy naŋ kaŋ ga
guusu, k'araŋ taarey zumandi zama araŋ ma du.»
5Siman tu ka ne a se: «Ay jine bora, iri hanna ka taabi, iri mana du hay kulu.
Amma ni sanno boŋ ay ga taarey zumandi.»
6Kaŋ a na woodin te, i na hamisa boobo di, hala taarey sintin ka kottu. 7I na
ngey hangasiney ce, kaŋ yaŋ go hi fa din ra, i ma kaa ka ngey gaa. I kaa mo, ka
hi hinka kulu toonandi hal i sintin ka miri. 8Kaŋ Siman Bitros di woodin, a
sombu Yesu jine ka ne: «Ya Rabbi, ma fay d'ay, zama ay ya zunubikooni no.»
9Zama dambara n'a di, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a banda, hamisa kaŋ i du
baayaŋo sabbay se. 10Yaadin mo no Yakuba nda Yohanna, Zabadi izey kaŋ ga
ti Siman hangasiney.
Yesu ne Siman se: «Ma si humburu. Ne ka koy jina ni ga boroyaŋ di.»
11Waato kaŋ i na hiyey fandi jabo gaa, i na hay kulu naŋ ka Yesu gana.

Yesu na jiray fo no baani

guna mo Matta 8:1-4; Markos 1:40-45

12A go no mo, waato kaŋ a go kwaara fo ra, kala boro fo go noodin kaŋ to
nda jiraytaray. Kaŋ a di Yesu, a sombu ka ganda biri, k'a ŋwaaray ka ne:
«Rabbi, da ni yadda, ni ga hin k'ay hanandi.»
13Yesu na nga kamba salle k'a ham ka ne: «Ay yadda. Ni ma hanan.»
Sahãadin-sahãadin jiraytara ban a gaa.
14Yesu n'a kaseeti gumo ka ne a ma si ci boro kulu se. A ne: «Day, ma koy
ka ni boŋ cabe alfaga se. Ma sargay no ni hanandiyaŋo sabbay se mate kaŋ cine

Musa ci, zama a ma te i se seeda.»

15Amma Yesu baaro baa ka tonton. Jama boobo soobay ka margu zama i ma maa, i ma du baani ngey doorey gaa mo. **16**Amma nga wo, alwaati ka kaa alwaati a ga koy saajo ra ka te adduwa.

Yesu na yeenikooni fo no baani

guna mo Matta 9:1-8; Markos 2:1-12

17A go mo, jirbey din ra han fo, kaŋ Yesu goono ga dondonandi, kala Farisi* fonda boroyaŋ nda asariya dondonandikoyaŋ go ga goro noodin. I kaa ka fun Galili kawye kulu ra, da Yahudiya laabo ra da Urusalima kwaara. Rabbi dabaro go Yesu boŋ baani nooyaŋ se mo. **18**Guna, alboro fooyaŋ na boro fo jare dima boŋ ka kand'a. Bora din, yeeni na dabey wi no. I go ga ceeci ngey ma furo nd'a k'a jisi Yesu jine. **19**Kaŋ i mana du fondo ka furo nd'a borey marga baayaŋ sabbay se, kal i kaaru fuwo boŋ k'a zumandi beene fune fo ra, nga nda dima, hala bindo ra Yesu jine.

20Waato kaŋ a di i cimbeero, Yesu ne: «Ay bora, ay na ni zunubey yaafa ni se.»

21Asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey sintin ka miila ngey biney ra ka ne: «May no boro wo kaŋ ga Irikoy kayna? May ka bara nda dabari kaŋ ga zunubi yaafa da manti Irikoy hinne?»

22Amma Yesu, za kaŋ a g'i biney miiley bay, tu i se ka ne: «Ifo se no araŋ goono ga miila woone te araŋ biney ra? **23**Woofo no ga faala, ay ma ne: ‹Ay na ni zunubey yaafa ni se,› wala ay ma ne: ‹Tun ka dira?› **24**Amma, zama araŋ ma bay kaŋ Boro* Izo gonda dabari ndunnya ra nga ma zunubey yaafa« (gaa no a ne yeenikoono se): «Ay ga ne ni se: Ma tun ka ni daarijo sambu ka koy fu.»

25Sahãadin mo a tun i jine ka daarijo kaŋ boŋ a kani din sambu ka soobay ka koy nga kwaara, a goono ga Irikoy beerandi. **26**Kala i kulu takooko, hal i na Irikoy beerandi. I humburu gumo ka ne: «Iri di hariyaŋ kaŋ n'iri boŋ haw hunkuna.»

Yesu na Lawi ce. Mehaw boŋ hãayaŋo

guna mo Matta 9:9-13; Markos 2:13-17

27Woodin banda Yesu fatta. A di jangal taako fo kaŋ maa Lawi kaŋ goono ga goro jangal taayaŋ fuwo ra. Yesu ne a se: «M'ay gana.» **28**Nga mo na hari kulu naŋ ka tun k'a gana.

29Kala Lawi na yaaray bambata te a se nga kwaara. Jangal taakoy marga bambata, da mo boro fooyaŋ koyne goro i banda ka ŋwa. **30**Amma Farisi fonda borey da ngey asariya dondonandikoy na jance sanni te Yesu talibey* se ka ne: «Ifo se no araŋ ga ŋwa ka haŋ jangal taakoy da zunubikooney banda?»

31Amma Yesu tu ka ne i se: «Baanikooney si laami nda safarikoy, kala day doorikomey. **32**Manti adilantey ceeyaŋ se no ay kaa bo, amma zunubikooney se, i ma kaa tuubiyaŋ do.»

33I ne a se: «Yohanna talibey goono ga mehaw* sorro boobo ka te adduwa mo. Yaadin mo no Farisi fonda waney. Amma ni waney, i ga ŋwa, i ga haŋ.»

34Kala Yesu ne i se: «Araŋ ga hin ka ne hiijay batu borey se i ma mehaw za
arhiijo go i do, wala? 35Amma jirbiyaŋ ga kaa kaŋ i ga arhiijo kaa i game ra.
Waato din gaa no i ga mehaw.»
36Gaa no Yesu na misa fo ci i se ka ne: «Boro kulu si kwaay taji kottu k'a
laafi kwaay zeeno gaa. Zama yaadin gaa, itajo ga kottu, itajo dumbaro mo si
saba nda izeena. 37Woodin banda, boro kulu si reyzin* hari taji daŋ humbur
zeeno yaŋ ra, zama yaadin gaa reyzin hari tajo ga humburey bagu, a ga mun
mo. Humburey mo ga halaci. 38Amma tilas boro ma reyzin hari taji daŋ humbur
taji yaŋ ra. 39Woodin banda, boro kulu si no kaŋ, d'a na reyzin hari zeena haŋ a
ma ba itajo, zama a ga ne izeena ga kaan.»

Asibti hane jeeney ceeriyaŋ. Bora kaŋ kambe fo suugu

guna mo Matta 12:1-14; Markos 2:23-3:6

6 A go no mo, asibti* zaari fo hane, Yesu goono ga gana farey ra. A talibey
go mo ga jeeney ceeri ka musay ngey kambey ra ka kaama. 2Kala Farisi
fonda boro fooyaŋ ne: «Ifo se no araŋ goono ga te haŋ kaŋ mana halal* i ma te
asibti zaari ra?»
3Yesu mo tu i se ka ne: «Wala araŋ mana caw ka di haŋ kaŋ Dawda te no,
waato kaŋ nga nda nga jama maa haray? 4A furo Irikoy fuwo ra ka buuru*
jisanta sambu ka ŋwa, k'a no mo nga borey se. Buuro din mo, a mana halal boro
kulu se a m'a ŋwa, kala day alfagey hinne.» 5A ne i se mo: «Boro Izo ya asibti
zaari Koyo no.»
6Asibti zaari fo koyne, a furo Yahudance diina marga fuwo ra ka borey
dondonandi. Boro fo go noodin kaŋ a kambe ŋwaaro suugu. 7Asariya
dondonandikoy da Farisi fonda borey mo goono ga Yesu mo-kuru-kuru ka di
hal a ga baani nooyaŋ te asibti zaaro ra, zama i ma du k'a kalima se. 8Amma a
g'i miiley bay. A ne albora kaŋ gonda kambe kaŋ suugu din se: «Tun ka kay
bindo ra.» Kal a tun ka kay.
9Yesu binde ne i se: «Ay g'araŋ hã hal a ga halal boro ma goy hanno te asibti
zaaro ra, wala a ma goy laalo te? I ma fundi faaba wala i m'a halaci?»
10A n'i kulu guna, gaa no a ne bora din se: «Ma ni kamba salle.» Nga mo te
yaadin, a kamba mo du baani. 11Amma ngey wo te bine hal i ga ba ka follo. I
saaware ngey game ra haŋ kaŋ ngey ga te Yesu se.

Yesu na diya way cindi hinka suuban

guna mo Matta 10:1-4; Markos 3:13-19

12A go no mo, jirbey din ra, kaŋ Yesu fatta ka koy tondi kuuko boŋ zama
nga ma te adduwa, a hanna ka te adduwa Irikoy gaa. 13Waato kaŋ mo bo, a na
nga talibey ce nga do ka iway cindi hinka suuban i game ra, kaŋ yaŋ mo a ne i
se diyayaŋ*. 14Ngey neeya: Siman, kaŋ a na maa-dake daŋ a gaa Bitros, d'a nya
ize Andarawos, da Yakuba, da Yohanna, da Filibos, da Bartalami, 15da Matta,
da Toma, da Yakuba Halfa ize, da Siman kaŋ se i ga ne Anniyakoy, da Yahuta
Yakuba ize, 16da Yahuta, Kariyoti bora, kaŋ bare ka ciya amaana ŋwaako.

Yesu waazu tondi beero jarga

guna mo Matta 5:1-7:27

17Yesu zumbu, nga nd'ey, ka kay batama fo ra, da nga talibey marga
bambata mo. Boro boobo margu mo kaŋ yaŋ kaa ka fun Yahudiya ra, da
Urusalima ra, da Tir* da Zidon* kwaarey ra, kaŋ yaŋ go teeko me gaa. **18**I kaa
zama ngey ma hangan ka maa, zama a m'i no baani mo ngey jantey gaa. Borey
kaŋ follayyaŋ goono g'i gurzugandi mo, a n'i no baani. **19**Hala marga kulu ceeci
ngey ma lamb'a gaa, zama dabari goono ga fun a do k'i kulu no baani.
20Yesu mo, waato kaŋ a na nga talibey guna, a ne:

«Albarkantey no araŋ wo talkey,
Zama Irikoy koytara ya araŋ wane no.
21Albarkantey no araŋ wo sohõ harayzey,
Zama i g'araŋ kungandi.
Albarkantey no araŋ wo sohõ hẽenikoyey,
Zama araŋ ga aniya ka haaru.
22Albarkantey no araŋ waati kaŋ borey ga
konna araŋ, waati kaŋ i g'araŋ fay waani,
K'araŋ wow, k'araŋ maa furu danga boro laaloyaŋ no,
Ay wo, Boro Izo sabbay se.

23Wa farhã han din hane ka sar bine kaani sabbay se, zama wa guna, araŋ
alhakku beero go no beena ra. Zama yaadin cine no i kaayey te annabey se.
24Amma kaari araŋ wo, sohõ arzakantey!
Zama araŋ gonda araŋ wane kunfa sohõ.
25Kaari araŋ wo kaŋ yaŋ ga kungu sohõ!
Zama araŋ ga aniya ka maa haray.
Kaari araŋ wo kaŋ yaŋ ga haaru sohõ!
Zama araŋ ga aniya ka hẽ ka baray.
26Kaari araŋ waati kaŋ boro kulu ga saabu araŋ se!
Zama yaadin cine no i kaayey te tangari annabey se.

27Amma araŋ wo kaŋ yaŋ go ga maa, ay ga ne araŋ se: araŋ ma ba araŋ
ibarey. Araŋ ma te ihanno ngey kaŋ yaŋ ga konna araŋ se. **28**Araŋ ma albarka
gaara ngey kaŋ yaŋ g'araŋ laali se. Wa te adduwa mo ngey kaŋ yaŋ g'araŋ wow
se. **29**Bora kaŋ na ni saŋ garbe fo gaa, m'afa mo bare a se. Bora kaŋ ga ni taafe
sambu, ma si wang'a se ni kwaayo mo. **30**Ma no boro kulu kaŋ ga ni ŋwaaray
se. Bora kaŋ ga ni jinayey kom, ma s'a hã a m'a yeti. **31**Mate kaŋ araŋ ga ba
borey ma te araŋ se, araŋ mo ma te i se yaadin.
32D'araŋ ga ba araŋ baakoy, saabuyaŋ woofo no araŋ se? Baa zunubikooney
ga ba ngey baakoy. **33**D'araŋ na ihanno te ngey se kaŋ yaŋ ga te araŋ se ihanno,
saabuyaŋ woofo no araŋ se? Baa zunubikooney ga te yaadin. **34**Da mo araŋ ga
garaw no ngey se kaŋ yaŋ araŋ gonda beeje i gaa araŋ ga du a, saabuyaŋ woofo

no araŋ se? Baa zunubikooney ga garaw no zunubikooniyaŋ se hal i ma ye ka
du mate kaŋ i no din. 35Amma araŋ ma ba araŋ ibarey. Wa ihanno te. Wa garaw
no amma wa si bine daŋ. Yaadin gaa no araŋ alhakko ga baa. Araŋ ga ciya
Koyo kaŋ ga bisa ikulu se izeyaŋ, zama nga wo gomnikoy no gutulantey se da
boro laaley mo se. 36Araŋ ma ciya bakarawkoyyaŋ, mate kaŋ araŋ Baabo ya
Bakarawkoy no.

Ma si boro fo ciiti

guna mo Matta 7:1-5

37Araŋ ma si ciiti, zama i ma si ciiti araŋ se. Wa si boro zeeri, zama i ma s'araŋ
zeeri. Wa naŋ, i g'araŋ naŋ mo. 38Araŋ ma no, i g'araŋ no mo. Neesiji hanno, kaŋ
i kankam, kaŋ i zinji, kaŋ to hal a ga mun, yaadin no i g'a no araŋ ganda ra. Zama
neesijo kaŋ araŋ ga neesi nd'a din, nga no i ga neesi nd'a araŋ se.»
39Kal a na yaasay fo ci i se mo ka ne: «Danaw ga hin ka goobu candi danaw
fo se? Manti ihinka kulu ga kaŋ goota ra no? 40Talibi si bisa nga alfaga, amma
afo kulu, waati kaŋ a to, a ga ciya danga nga alfaga cine.
41Ifo se no ni ga sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra guna, amma ni baa si nda
bundo kaŋ go ni bumbo din mwa ra? 42Wala mate ni ga te ka ne ni nya-izo se:
‹Ay nya-izo, naŋ ya sub'izo kaŋ go ni mwa ra din kaa,› amma ni siino ga di
bundo kaŋ go ni bumbo mwa ra? Nin, munafico! Ma bundo kaa ni bumbo mwa
ra jina, gaa no ni ga di gumo ka sub'izo kaŋ go ni nya-izo mwa ra din kaa.
43Tuuri-nya hanno si no kaŋ ga ize laalo hay, tuuri-nya laalo mo si no kaŋ ga
ize hanno hay. 44Zama tuuri-nya kulu, i g'a bay nga izey do. I si jeejay ize kosu
karji nya gaa, wala mo i si reyzin* ize kosu ngarfu nya gaa. 45Boro hanno, nga
bina jisiri hanna ra no a ga ihanno kaa taray. Boro laalo mo, nga bina jisiri laala
ra no a ga ilaalo kaa taray. Zama haŋ kaŋ na bine to no me ga ci.
46Ifo se binde araŋ ga ne ay se: ‹Rabbi, Rabbi,› kaŋ araŋ si te hari kaŋ ay ga
ci? 47Boro kulu kaŋ ga kaa ay do ka maa ay sanney, k'i te mo, ay g'araŋ cabe
haŋ kaŋ a ga hima nd'a. 48A ga hima boro fo kaŋ na fu cina, kaŋ fansi ka koy
hala ganda ka sinji tondi gaa. Waato kaŋ hari kaŋ, hari zuray mo kar fuwo din
gaa, a mana du k'a zinji, zama i n'a cina ka boori. 49Amma boro kaŋ maa, a
man'a te, a ga hima boro fo kaŋ na fu cina hari zuru fondo taasi boŋ, a mana
daba sinjiyaŋ kulu te. Hari zuray kar a gaa, hala sahãadin d'a a kaŋ. Fuwo din
kaŋyaŋ mo ga laala.»

Yesu na Romey sooje jine funa fo bannya no baani

guna mo Matta 8:5-13

7 Waato kaŋ Yesu na nga sanney kulu ban borey hangey ra, a furo
Kafarnahum kwaara ra. 2Kala sooje jine funa fo go no kaŋ a bannya jante
hal a ga ba ka bu. A binde ga ba r'a gumo. 3Kaŋ a maa Yesu baaro, a na
Yahudance arkusuyaŋ donton a do k'a ŋwaaray a ma kaa ka nga bannya no
baani. 4Ngey mo, waato kaŋ i to Yesu do, i n'a ŋwaaray da himma ka ne: «Bora
kaŋ se ni ga woodin te, a to r'a, 5zama a ga ba iri dumo, hal a na diina marga
fuwo cina iri se.» 6Kala Yesu koy i banda.

Kaŋ a to nangu fo kaŋ mana mooru windo gaa, sooje jine funa din na nga coroyaŋ donton Yesu do kaŋ yaŋ ne a se: «Ay jina bora, ma si ni boŋ taabandi. Ay mana to ni ma furo ay nangora ra. 7Woodin sabbay se ay man'ay boŋ lasaabu hal ay to ay ma kaa ni do. Day, ma salaŋ hinne, ay zanka mo ga du baani. 8Zama ay mo, boro fo dabari ra no ay go, soojeyaŋ go ay bumbo dabaro ra mo. Ay ga ne woone se: ‹Koy!› – kal a ma koy. Ay ga ne afa se: ‹Kaa!› – kal a ma kaa. Ay ga ne ay bannya se: ‹Ma te woone!› – kal a m'a te.»

9Waato kaŋ Yesu maa sanney wo, kal a dambara nda bora. A bare marga kaŋ goono g'a gana din gaa ka ne: «Ay ga ci araŋ se: ay mana di cimbeeri* gaabikooni sanda woone cine, baa Israyla ra.»

10Waato kaŋ borey kaŋ i donton ye fu, i kaa ka gar bannya wo go baani.

Yesu na Nayin waybora ize kaŋ bu tunandi

11Woodin banda, Yesu koy ka furo kwaara fo ra kaŋ se i ga ne Nayin. A talibey koy a banda, ngey nda borey marga bambata mo. 12Waato kaŋ a maanu kwaara birno meyo gaa, guna i goono ga fatta nda buuko fo, kaŋ nga hinne no nyaŋo se, nyaŋo mo kurnyo bu no. Kwaara boro boobo goono g'a dum. 13Waato kaŋ Rabbi di waybora, kal a bakar a se ka ne a se: «Ma si hẽ koyne.»

14A kaa ka maan dima gaa k'a ham. Borey kaŋ yaŋ goono g'a jare kay. Gaa Yesu ne: «Arwaso, ay ga ne ni se: ma tun.» 15Buukwa mo tun ka goro, a sintin ka salaŋ. Yesu n'a no nyaŋo se.

16Humburkumay na borey marga kulu di. I na darza no Irikoy se ka ne: «Annabi bambata fo tun iri game ra!» I ne mo: «Irikoy kaa ka nga borey kunfa!»

17Baaro din koy Yahudiya laabo kulu ra, da laabu windanta mo.

Yohanna baptisma teekwa dontonkoy

guna mo Matta 11:2-19

18Yohanna talibey n'a no hayey din baaru. Kala Yohanna na nga talibi hinka fo ce nga do, 19k'i donton i ma koy Rabbi do ka ne: «Nin no ga ti boro kaŋ ga kaa din, wala iri ma afo batu?»

20Waato kaŋ i to Yesu do, alborey ne: «Yohanna baptisma teekwa no k'iri donton ni do ka ne: ‹Hala nin no ga ti boro kaŋ ga kaa din, wala iri ma afo batu?› »

21Saaya din ra Yesu na boro boobo no baani janteyaŋ, da zaŋayyaŋ, da follayyaŋ gaa. Danaw boobo mo, a n'i no diyaŋ. 22Gaa no Yesu tu ka ne i se: «Araŋ ma konda baaro Yohanna do, hayey kaŋ araŋ di da hayey kaŋ araŋ maa mo: danawyaŋ goono ga di, simbarkoyaŋ goono ga kay ka dira, jiraykooniyaŋ goono ga hanan, lutuyaŋ goono ga maa, buukoyaŋ goono ga tun, i goono ga Baaru Hanna waazu talkey se mo. 23Albarkante no boro kulu kaŋ mana di darayyaŋ hari ay do.»

24Yohanna diyey goono ga dira, kala Yesu sintin ka salaŋ borey marga se Yohanna boŋ ka ne: «Ifo no araŋ koy ka guna ganjo ra? Kwaari kaŋ haw ga zinji no? 25Wala ifo no araŋ koy ka guna? Boro no kaŋ ga bankaaray baano

daŋ? Guna, borey kaŋ yaŋ gonda bankaaray caadanteyaŋ, kaŋ yaŋ ga te watay goray, i go koyey windey ra. 26Amma ifo no araŋ fatta ka koy ka di? Annabi no? Oho, ay ga ne araŋ se, boro kaŋ ga bisa annabi no gumo! 27Nga no ga ti boro kaŋ i hantum a boŋ ka ne:

‹Guna, ay g'ay diya donton ni jine,
kaŋ ga ni fonda soola ni jine.›

(Mal. 3:1)

28Ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ wayboro hay kaŋ ga bisa Yohanna beeray. Amma kulu nda yaadin, boro kaŋ kayna da ikulu Irikoy koytara ra ga bisa Yohanna beeray.»

29Borey kulu kaŋ yaŋ maa mo, ngey nda jangal taakoy, i na Irikoy adilitara seeda, zama i na Yohanna baptisma ta. 30Amma Farisi fonda borey da asariya dondonandikoy na Irikoy saawara furu ngey boŋ se, zama i man'a baptisma ta.

31Kala Yesu tonton ka ne: «Ifo no ay ga zamana wo borey himandi nd'a, wala i go danga ifo cine no? 32To, i si hima kala zankayaŋ kaŋ goono ga goro habu batama ra ka care ce ka ne: ‹Iri na seese kar araŋ se, amma araŋ mana gaan. Iri na bu baray te amma araŋ mana hẽ.› 33Zama Yohanna baptisma teekwa kaa, a siino ga buuru ŋwa, a siino ga duvan haŋ. Kal araŋ ga ne: ‹A gonda follay.› 34Boro Izo mo kaa, a ga ŋwa, a ga haŋ. Kal araŋ ga ne: ‹Wa guna ŋwaari boobo ŋwaako da baji hanko no, jangal taakoy da zunubikooney coro mo no.› 35Day, da boro lasaabuyaŋo ga saba, kulu ni te-goy mo ga saba!»

Yesu na wayboro zunubikoono yaafa

36Kala Farisi fonda boro fo na Yesu ce a ma kaa ka hawru nga banda. A furo mo Farisi fonda bora fuwo ra ka goro ŋwaayaŋ nango do. 37Kwaara wayboro fo go no kaŋ zunubikooni no. Waato kaŋ a maa Yesu go Farisi fonda bora fuwo ra ga goro, a kande albasta* kolba fo kaŋ gonda waddi a ra. 38A kay banda, Yesu cey do haray, ka soobay ka hẽ. Kaŋ hẽeno ra a mundey na Yesu cey tayandi, kal a n'i tuusu nda nga boŋ hamney. A soobay k'a cey sunsum ka waddo soogu i boŋ.

39Amma waato kaŋ Farisi fonda bora kaŋ na Yesu ce din di woodin, a salaŋ nga bina ra ka ne: «Da boro wo ya annabi no, doŋ a ga bay wayboro kaŋ no, da boro kaŋ cine no go ga lamb'a gaa, zama nga wo ga ti zunubikooni.»

40Yesu tu ka ne a se: «Siman, ay gonda hay fo kaŋ ay ga ci ni se.»

Nga mo ne: «Alfa, soobay ka salaŋ.»

41«To. Boro fo kaŋ ga garaw no gonda garawkooni hinka. Afo gonda garaw kaŋ ga bisa jiiri fo da jare banandi a boŋ, afa mo wo kaŋ ga bisa handu fo da jare wane. 42Kaŋ i sinda hay kulu kaŋ ga bana, kal a na ikulu yaafa. To. Boro woofo no i game ra ga ba r'a ka bisa afo?»

43Siman tu ka ne: «Ay ga tammahã bora kaŋ se i na ibooba yaafa.»

Yesu ne a se: «Ni lasaabo ga saba.»

44Waato din gaa a bare waybora do haray ka ne Siman se: «Ni go ga di wayboro wo, wala? Ay furo ni fuwo ra, ni man'ay no hari kaŋ g'ay cey nyun.

Amma wayboro wo, a n'ay cey tayandi nda nga mundey k'i tuusu nda nga boŋ hamney. **45**Ni man'ay sunsum, amma wayboro wo, za waati kaŋ ay furo, a mana fay d'ay cey sunsumyaŋ. **46**Ni mana ji soogu ay boŋo boŋ, amma wayboro wo, a na waddi soogu ay cey boŋ. **47**Woodin sabbay se ay ga ci ni se, i n'a yaafa nda nga zunubi booba, zama a na baakasinay cabe gumo. Amma bora kaŋ se i na yaafa kayna te, a gonda baakasinay kayna.»

48Kala Yesu ne waybora se: «Ay na ni zunubey yaafa ni se.»

49Borey kaŋ yaŋ goono ga goro a banda sintin ka ne ngey nda care se: «May ga ti nga, kaŋ a ga baa zunubiyaŋ yaafa?»

50Amma Yesu ne waybora se: «Ni cimbeero* na ni faaba. Ni ma koy da laakal kanay.»

Yesu ganakoy

8 A gay kayna woodin banda, Yesu goono ga dira ka windi ka Irikoy koytara Baaru Hanna waazu kwaara kulu nda kawye kulu ra. Talibi way cindi hinka go a banda, **2**da wayboro fooyaŋ mo kaŋ yaŋ a n'i no baani ka follayyaŋ wala dooriyaŋ kaa i gaa. Afo, i ga ne a se Maryama, Magdaliya boro no, kaŋ a banda follay iyye fun. **3**Afo mo Yuwanna no, kaŋ a kurnye Kuza ga te jine funa Hirodus se, afo koyne ga ti Suzana, da iboobo fooyaŋ mo. Ngey wo, ngey arzakey ra no i ga kaa ka Yesu nda nga talibey laamey bana.

Farikoy kaŋ ga dum'izey say misa

guna mo Matta 13:1-9; Markos 4:1-9

4Han fo, kaŋ borey marga bambata fo margu ka kaa Yesu do ka fun kwaarey kulu ra, kal a ci i se misa fo.

A ne: **5**«Dum'izey sayko fo fatta ka koy zama a ma nga dum'izey say. Kaŋ a go sayyaŋo gaa, gure fooyaŋ kaŋ fonda jarga. I n'i taamu-taamu, beene curey mo n'i ŋwa. **6**Cindey mo kaŋ tondi batama boŋ. Kaŋ i sintin ka fun, kal i koogu, zama i sinda hari. **7**Cindey mo kaŋ karjey game ra. Kaŋ i fun care banda, kala karjey na dum'izey koote. **8**Amma cindey kaŋ laabu hanna ra. I fun, i beeri, i te albarka, hala labu-care zangu.»

Kaŋ Yesu na woodin ci, kal a na jinde tunandi ka ne: «Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa!»

9A talibey goono g'a hã misa wo, mate kaŋ no a bara nd'a. **10**A ne i se: «I n'araŋ no araŋ ma Irikoy koytara gundey bay, amma cindey se, kala misayaŋ,

> ‹hala gunayaŋ ra i ma si di,
> maayaŋ ra mo i ma si faham.›
>
> *(Isa. 6:9)*

11Misa wo neeya: Dum'izey ya Irikoy Sanno no. **12**Fonda jarga waney ga ti borey kaŋ yaŋ ga maa, waato din gaa Iblisi ga kaa ka sanno kaa i biney ra, hal i ma si cimandi ka du faaba. **13**Tondi boŋ waney ga ti borey kaŋ yaŋ ga maa, ka sanno ta nda farhã. Amma i sinda kaaji. Jirbi kayna fooyaŋ no i ga gana, amma siyaŋ alwaato ra i ga ye banda. **14**Karji game ra waney ga ti borey kaŋ yaŋ ga

maa, amma fundo wo muraadey d'a arzaka, da fundi woone kaani harey ra, i g'i koote, hal i si ize hay kaŋ ga nin. **15**Amma laabu hanna ra waney, ngey wo ga ti borey kaŋ yaŋ maa sanno bine cimikoy ra kaŋ ihanno mo no, kaŋ yaŋ goono g'a yaari, kaŋ yaŋ goono ga te albarka mo suuru ra.

Fitilla misa

guna mo Markos 4:21-25

16Wa guna. Boro kulu si no kaŋ ga fitilla diyandi k'a daabu nda kusu, wala a m'a daŋ daari cire, amma a g'a dake taablo boŋ zama furokoy ma di kaaro. **17**Zama hay kulu si tugante kaŋ i s'a bangandi. Hay kulu mo si kaŋ go gundu ra kaŋ i s'a kaa taray kwaaray.

18Woodin sabbay se, wa haggoy da mate kaŋ araŋ ga maa d'a. Zama boro kaŋ gonda, nga se no i ga no. Boro kaŋ sinda mo, i ga baa haŋ kaŋ a ga tammahã go nga se ta a gaa.»

Yesu nya izey d'a nya

guna mo Matta 12:46-50; Markos 3:31-35

19Yesu nya d'a nya izey kaa a do, amma i mana du ka maan a do borey marga sabbay se. **20**Kala borey ci Yesu se ka ne: «Ni nya da ni nya izey go no taray ga kay, i ga ba ngey ma di nin.»

21Amma a tu ka ne i se: «Ay nya d'ay nya izey ga ti woone yaŋ, kaŋ yaŋ goono ga maa Irikoy Sanno k'a te.»

Yesu deeni hawo da hari bondayey gaa

guna mo Matta 8:23-27; Markos 4:35-41

22A go no mo, han fo jirbey din ra, kaŋ a furo hi ra, nga nda nga talibey. A ne i se: «Iri ma daŋandi ka koy teeko banda ya-haray.» Kal i tun. **23**Kaŋ i goono ga daŋandi, kala Yesu jirbi. Haw beeri fo mo tun ka faaru teeko boŋ. Hiyo goono ga to da hari, hal i go kataru ra.

24I kaa Yesu do k'a tunandi ka ne: «Iri jine bora, iri jine bora, iri ga ba ka halaci!»

Amma nga wo, kaŋ a mo hay, a deeni hawo da hari bondayey gaa. Kal i kulu dangay ka kay, tak! **25**Waato din gaa no a ne i se: «Man araŋ cimbeero*?»

Kal i humburu, ka dambara ka ne care se: «May no boro wo kaŋ ga salaŋ baa hawo nda haro se, hala mo i maa a sanney se?»

Yesu na follayyaŋ gaaray boro fo banda

guna mo Matta 8:28-34; Markos 5:1-20

26I fandi ka to Gadarancey laabo kaŋ go Galili laabo tanjay. **27**Waato kaŋ a fatta ka laabo taamu, kala boro fo fatta kwaara ra k'a kubay, kaŋ follokom no. A gay ka fay a ma bankaaray daŋ, a si goro fu ra mo, kala saarayey game ra.

28Waato kaŋ a di Yesu, a kaati ka ganda biri a jine ka ce nda jinde beeri ka ne: «Ya Yesu, Irikoy kaŋ beeri da ikulu Izo, ifo k'ay zaa da nin? Ay ga ni ŋwaaray, ma s'ay gurzugandi!» **29**(Zama Yesu goono ga ci folla se a ma fun

bora banda.) Zama sorro boobo a ga bora di hala borey m'a batu k'a haw da sisiriyaŋ da baka* mo. Amma a ga hawyaŋ harey pati, kala folla ma kond'a hala saajey ra.

30Yesu n'a hã ka ne: «Mate ni maa?»

A tu ka ne: «Iri ya jama no.» (Zama follay boobo no a banda.) **31**Kal i na Yesu ŋwaaray ka ne a ma si ngey lordi ngey ma koy hala guuso kaŋ sinda me ra.

32Gursuna* kuru bambata fo go noodin, kaŋ yaŋ goono ga kuru fando boŋ. Follayey binde na Yesu ŋwaaray a ma yadda ngey ma furo gursuney ra. Kal a yadda i se. **33**Kala follayey fun bora banda ka koy furo gursuney ra. Ngey mo te nyagas! ka do teeko ra ka yoole.

34Waato kaŋ kurukoy di haŋ kaŋ te, i zuru ka koy ka baaro ci gallo da kawyey ra. **35**Borey fatta mo ka kaa ka di haŋ kaŋ te. I kaa Yesu do ka bora gar kaŋ banda follayey fun. A gonda bankaaray, a gonda nga laakalo, ga goro ganda Yesu jarga. Hal i humburu. **36**Borey kaŋ di mo dede mate kaŋ follokomo te ka du baani. **37**Kala no-haray borey kulu, Gadarancey, na Yesu ŋwaaray a ma dira ngey do, zama humburkumay bambata n'i di. Woodin banda Yesu furo hi ra zama nga ma ye. **38**Amma bora kaŋ banda follayey fun din n'a ŋwaaray da himma nga ma goro Yesu banda.

Amma Yesu n'a sallama ka ne: **39**«Ma koy fu ka dede hayey wo kaŋ yaŋ Irikoy te ni se.»

Nga mo na nga koyyaŋo te ka hayey kaŋ Yesu te nga se dede kwaara kulu ra.

Yayirus ize way da wayboro fo kaŋ lamba
Yesu bankaaray gaa sanni

guna mo Matta 9:18-26; Markos 5:21-43

40Waato kaŋ Yesu ye ka kaa, borey marga n'a kubayni, zama i goono g'a batu. **41**Guna, boro fo kaa kaŋ a maa ga ti Yayirus. Bora din i diina marga jine boro fo no. A kaa ka ganda biri Yesu jine ka soobay k'a ŋwaaray a ma kaa nga kwaara, **42**zama nga gonda ize wandiyo folloŋ, nga hinne mo no ga ti a se ize. A gonda sanda jiiri way cindi hinka cine, a goono ga ba ka bu mo.

Kaŋ Yesu go fonda ra ga koy binde, kala borey marga n'a kankam. **43**Wayboro fo mo go no kaŋ goono ga kuri dooru jiiri way cindi hinka. Boro kulu mana hin k'a no baani mo. **44**Nga mo kaa ka maan banda ka Yesu kwaayo me bazayey ham. Sahãadin-sahãadin a kuro dooruyaŋo kay. **45**Kala Yesu ne: «May no k'ay ham?»

Kaŋ boro kulu ze, Bitros ne: «Ay jine bora, borey marga goono ga ni kankam ka ni tuti-tuti.»

46Amma Yesu ne: «Boro fo n'ay ham, zama ay wo bay kaŋ dabari fatta ay gaa.»

47Kaŋ waybora di nga si tugu, a jijiri ka kaa ka ganda biri Yesu jine ka dede jama kulu jine haŋ kaŋ se no nga n'a ham da mo mate kaŋ baani te d'a sahãadin. **48**Kala Yesu ne a se: «Ay ize wayo, ni cimbeero* no ka ni no baani. Ma koy da laakal kanay.»

49Za Yesu go sanno din ciyaŋ gaa, kala boro fo kaa ka fun diina marga jine
bora kwaara ka ne: «Ni ize wayo bu. Ma si Alfa taabandi koyne.»
50Amma kaŋ Yesu maa woodin, a tu a se ka ne: «Ma si humburu, kala day ni
ma cimandi, a ga du baani mo.»
51Kaŋ a furo fuwo ra, a mana naŋ boro kulu ma furo nga banda kala Bitros,
da Yohanna, da Yakuba, da wandiya din baabo d'a nyaŋo. 52Boro kulu mo
goono ga hẽ ka baray. Amma Yesu ne: «Araŋ ma si hẽ. A mana bu bo, day jirbi
gaa n'a go.»
53Amma i dond'a k'a haaru, zama i bay kaŋ a bu. 54Amma Yesu n'a kamba di
k'a ce ka ne: «Wandiya, tun!» 55Kal a biya ye a gaa. A tun mo sahãadin. Yesu
ne i m'a no ŋwaari. 56A hayrey dambara, amma Yesu n'i kaseeti ka ne i ma si
dede boro kulu se haŋ kaŋ te.

Yesu na diya way cindi hinka donton

guna mo Matta 10:5-15; Markos 6:7-13

9 A na iway cindi hinka din ce k'i margu. A n'i no dabari da hin follay kulu
boŋ, i ma du ka jante waani-waani kaa mo. 2A n'i donton i ma Irikoy
koytara waazu, i ma borey no baani. 3A ne i se: «Araŋ ma si hay kulu jare
dirawo sabbay se, goobu, wala foolo, wala ŋwaari, wala nooru, wala baa kwaay
hinka boro kulu se. 4Windi kulu mo kaŋ ra araŋ ga furo, araŋ ma goro noodin
ka tun noodin. 5Boro kulu mo kaŋ si araŋ kubayni, waati kaŋ araŋ fatta kwaara
din ra, kal araŋ ma kusa kaŋ go araŋ cey gaa din kokobe, zama a ma ciya i se
seeda.»
6Talibey koy mo ka kawyey gana ka Baaru Hanna waazu ka borey no baani
nangu kulu.
7Bonkoono Hirodus* maa hay kulu kaŋ te baaru. A boŋ haw mo, zama boro
fooyaŋ goono ga ne Yohanna tun ka fun buukoy game ra. 8Afooyaŋ mo goono
ga ne Iliya no bangay. Cindey mo ne doŋ annabi fo no ka tun. 9Amma Hirodus
ne: «Ay na Yohanna boŋo kaa, amma may no boro woone kaŋ boŋ ay go ga
maa hayey wo dumi?» Kal a ceeci nga ma di Yesu.

Yesu na boro zambar gu ŋwaayandi

guna mo Matta 14:13-21; Markos 6:30-44; Yohanna 6:1-14

10Waato kaŋ diyey ye ka kaa, i dede Yesu se hay kulu kaŋ ngey te. A kamba
ka kond'ey hala kwaara fo do kaŋ se i ga ne Baytsayda. 11Amma waato kaŋ
borey marga bay a gaa, i n'a gana. A n'i kubayni ka Irikoy koytara baaro salaŋ i
se. Ngey kaŋ yaŋ ga laami nda baani mo, a n'i no baani.
12Amma wayna sintin ka ye ganda. Kal iway cindi hinka din maan Yesu do ka
ne a se: «Ma borey marga sallama, i ma koy kawyey da windey do ne windanta, i
ma du ka zumbu, i ma du ŋwaari mo, zama neewo saaji ra no iri go.»
13Amma Yesu ne i se: «Araŋ bumbey m'i no ŋwaari.»
I ne: «Iri sinda haŋ kaŋ ga bisa buuru kunkuni gu nda hamisa hinka. Wala iri
ma koy ka ŋwaari day borey din kulu se no?» 14(Zama alborey to danga zambar
gu cine.)

Kala Yesu ne nga talibey se: «W'i gorandi sata-sata, sata kulu ra danga boro waygu cine.»

15 I te yaadin k'i kulu gorandi. 16 Yesu na buuru guwa da hamisa hinka din sambu ka beena guna ka albarka daŋ i gaa. Waato gaa a n'i ceeri-ceeri k'i no talibey se, i m'i zaban borey se. 17 Borey kulu ŋwa hal i kungu. Woodin banda i na patarmey kaŋ yaŋ cindi margu, ka cilla kayna way cindi hinka toonandi.

Bitros seeda ka ne Yesu ya Almasihu no

guna mo Matta 16:13-19; Markos 8:27-29

18 Han fo kaŋ Yesu kamba ka te adduwa, a talibey go a banda. A n'i hã ka ne: «Borey marga goono ga ne ay ya may no?»

19 Kal i tu ka ne a se: «Yohanna baptisma teekwa. Amma boro fooyaŋ ga ne Iliya, afooyaŋ mo ga ne doŋ annabi fo no ka ye ka tun.»

20 A ne i se: «Araŋ binde, araŋ ga ne ay ya may no?»

Bitros tu ka ne: «Ni ya Almasihu no, Irikoy wano.»

21 Amma Yesu n'i gongormandi i ma si woodin ci boro kulu se. 22 A ne: «Tilas no kala Boro Izo ma taabi boobo haŋ, arkusey da alfaga beerey da asariya dondonandikoy ma wang'a k'a wi, zaari hinzanta hane mo a ma tun.»

23 A ne i kulu se: «Da boro fo ga ba nga ma kaa ay banda, kal a ma nga boŋ ze jina, ka nga kanjiyaŋ* bundo sambu han kulu k'ay gana. 24 Zama boro kulu kaŋ ga miila nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu kaŋ ga nga fundo nooyandi ay wo sabbay se g'a faaba. 25 Zama riiba woofo ka bara boro se, baa day a du ndunnya kulu, amma a fundo ma daray, wala a ma halaci? 26 Boro kulu kaŋ haawi g'a di in d'ay sanney sabbay se, Boro Izo mo, haawi g'a di bora din sabbay se waati kaŋ a ga kaa nga nda Baabo da malayka hanney darza ra. 27 Amma cimi no ay ga ci araŋ se: afooyaŋ goono ga kay ne kaŋ yaŋ si buuyaŋ taba baa kayna kala nd'i di Irikoy koytara jina.»

Yesu taka barmayyaŋo

guna mo Matta 17:1-8; Markos 9:2-8

28 A go no, sanni wo ciyaŋ banda, danga jirbi ahakku cine, kaŋ Yesu na Bitros da Yohanna da Yakuba sambu ka ziji nd'ey tondi kuuku fo boŋ zama nga ma te adduwa. 29 Waato kaŋ a goono ga adduwa, kal a moyduma alhaalo barmay, a bankaaray mo kwaaray far-far ka nyaale. 30 Guna mo, kala boro hinka goono ga salaŋ d'a, kaŋ ga ti Musa nda Iliya. 31 I bangay darza ra ka Yesu dirawo misa ciine te, kaŋ a ga ba k'a toonandi Urusalima kwaara ra. 32 Amma Bitrosyaŋ dusungu ka jirbi. Waato kaŋ i moy hay soosay, kal i di Yesu darza da alboro hinka wo wane mo, ngey kaŋ yaŋ go ga kay a banda. 33 A go no mo, waato kaŋ i fay da Yesu, kala Bitros ne Yesu se: «Alfa, iri ne goonoyaŋo wo boori. Naŋ iri ma tanda hinza te, afo ni se, afo mo Musa se, afo mo Iliya se.» (A mana faham da haŋ kaŋ nga goono ga ne.)

34 Za a go sanno din ciyaŋ gaa, kala buru fo kaa ka te i se yuumay. Talibey humburu mo waato kaŋ i furo buro ra. 35 Jinde fo mo fun buro ra ka ne: «Boro woone ga ti ay Izo suubananta. Wa maa a se.»

36Waato kaŋ jinda salaŋ ka ban, i mana di boro kulu kala Yesu hinne. I dangay mo jirbey din ra. I mana ci boro kulu se hay kulu kaŋ ngey di.

Yesu na follokom fo no baani. A na nga bu ka tunyaŋo ci

guna mo Matta 17:14-23; Markos 9:14-32

37A go no, a wane suba, waato kaŋ i goono ga zumbu ka fun tondi kuuko boŋ, kala borey marga bambata fo kuband'a. 38Guna, boro fo kaŋ go marga ra n'a ce ka ne: «Alfa, ay ga ni ŋwaaray, ni m'ay ize aro guna, zama ay ize follonka no. 39Follay fo go no kaŋ g'a di, hala sahãadin a ma kaati! Follay g'a kuubi-kuubi hal a meyo ma kufu kaa. Kala nda cat no a ga fun a banda, a g'a taabandi mo. 40Ay na ni talibey ŋwaaray i m'a gaaray, amma i mana hin.»

41Yesu tu ka ne: «Ya zamana wo borey kaŋ sinda cimbeeri*, kaŋ yaŋ gonda daa siiro! Kala waatifo no ay ga goro araŋ do? Kala waatifo no ay ga suuru nd'araŋ? Ma kande ni izo neewo.»

42Waati kaŋ a goono ga kaa Yesu do, folla n'a zeeri k'a kuubi-kuubi. Amma Yesu deeni follay laala gaa, ka zanka no baani k'a ye nga baabo se. 43Kal i kulu dambara nda Irikoy koytara darza.

Waato kaŋ boro kulu goono ga dambara nda hayey wo kulu kaŋ Yesu te, kal a ne nga talibey se: 44«Wa naŋ sanney wo ma furo araŋ hangey ra: I ga Boro Izo daŋ borey kambey ra.» 45Amma i mana faham da sanno wo. A go tugante i se hal i ma si bay a gaa. I humburu mo ngey ma Yesu hã sanno din ciine.

May no beeri nda ikulu?

guna mo Matta 18:1-5; Markos 9:33-37

46Kakaw mo tun i game ra, hala woofo no ga ti i ra ibeero. 47Yesu binde, za kaŋ a bay kakaw kaŋ go i biney ra, na zanka kayna fo sambu k'a kayandi nga jarga. 48A ne i se: «Boro kulu kaŋ ga zanka kayney wo cine afo ta ay maa ra, ay no a goono ga ta. Boro kulu mo kaŋ g'ay ta, a na nga kaŋ n'ay donton ta. Zama araŋ game ra boro kaŋ kayna ka bisa araŋ kulu, nga no ga beeri.»

49Yohanna tu ka ne a se: «Ay jine bora, iri di boro fo kaŋ goono ga follayyaŋ gaaray ni maa ra. Iri n'a gaay mo, zama a si g'iri gana.»

50Yesu ne a se: «Wa s'a gaay, zama boro kaŋ si gaaba nd'araŋ, araŋ do haray no a go.»

Samariya kawye fo

51A go no mo, waato kaŋ jirbey maan ka kaa kaŋ i ga Yesu ta beene, kal a na nga jine bare Urusalima do haray ka koy noodin, 52ka diyayaŋ donton nga jine. Ngey mo koy ka furo Samariya kawye fo ra, zama ngey ma soola a se. 53Amma Samariyancey man'a kubayni, zama *i di* a goono ga koy Urusalima haray. 54Waato kaŋ a talibey Yakuba nda Yohanna di woodin, i ne: «Rabbi, ni ga ba iri ma ci danji ma fun beena ra k'i ŋwa, [sanda mate kaŋ Iliya te]?»

55Amma a bare ka deeni i gaa. [A ne: «Araŋ si bay biya kaŋ dumi do araŋ bara. 56Boro Izo mana kaa zama nga ma borey fundey halaci se bo, amma zama a m'i faaba se.»] Gaa no i koy kawye fo do.

Mate kaŋ cine ga hima boro ma Yesu gana nd'a

guna mo Matta 8:19-22

57Kaŋ i go fonda ra ga koy, boro fo ne a se: «Ay ga ni gana nangu kulu kaŋ
ni ga koy.»
58Yesu ne a se: «Zoŋey gonda guusuyaŋ, beene curey mo gonda fitiyaŋ,
amma Boro Izo sinda nangu kaŋ a ga nga boŋo dake.»
59A ne boro fo mo se: «Ay gana.»
Amma nga wo ne: «Rabbi, ma yadda ay se ay ma koy k'ay baaba fiji jina.»
60Amma Yesu ne a se: «Ma fay da buukoy i ma ngey buukoy fiji. Amma nin
wo, ni ma koy ka Irikoy koytara baaru fe.»
61Afo mo ne a se: «Rabbi, ay ga ni gana, amma ma yadda ay ma koy jina ka
ci ay fu borey se: ‹Kal ay kaayaŋ.› »
62Amma Yesu ne a se: «Boro kaŋ kamba go farmi jinay gaa, d'a ye ka banda
guna, bora mana to Irikoy koytara gaa.»

Diya wayye dontoni

10 Hayey din banda Rabbi na boro wayye fo suuban k'i donton
ihinka-hinka i ma koy nga jine kwaara kulu da nangu kulu kaŋ nga wo
ga ba ka koy. **2**A ne i se mo: «Faro wiyaŋo ga baa, amma goy-teerey si baa.
Woodin se binde araŋ ma ŋwaaray wiikwa gaa, a ma goy-teeriyaŋ donton nga
faro wiyaŋo se. **3**Wa koy araŋ koyyaŋ. Wa guna, ay g'araŋ donton danga
feejiyaŋ sakaliyaŋ* game ra. **4**Day wa si foolo, wala zalifonto, wala taamuyaŋ
jare. Wa si boro kulu fo fonda boŋ mo.
5Windi kulu mo kaŋ ra araŋ ga furo, wa jin ka ne: ‹Baani ma bara windo wo
gaa.› **6**Da baani ize go noodin, araŋ salam ga goro a boŋ. Da manti yaadin mo
no, a ga ye araŋ do. **7**Araŋ ma goro windo din ra, ka ŋwa ka haŋ wo kaŋ go i se,
zama goy-teeri ga hima ka du nga banando. Araŋ ma si zumbu windi-windi.
8Kwaara kulu kaŋ ra araŋ ga furo, hala mo i n'araŋ kubayni, kal araŋ ma ŋwa
haŋ kaŋ i ga jisi araŋ jine. **9**Araŋ ma doorikomey kaŋ go a ra no baani. Wa ci i
se: ‹Irikoy koytara kaa ka maan araŋ gaa.› **10**Amma kwaara kulu kaŋ ra araŋ
furo, d'i mana araŋ kubayni, araŋ ma fatta ka koy kwaara fondey ra ka ne:
11‹Baa araŋ kwaara kusa kaŋ lamba iri cey gaa, iri g'a kokobe araŋ gaa. Kulu
nda yaadin wa bay kaŋ Irikoy koytara kaa ka maan.› **12**Ay ga ci araŋ se: Hano
din hane, Saduma ga du rongome ka bisa kwaara din.
13Kaari nin, Korazin! Kaari nin, Baytsayda! Zama nda Tir* da Zidon* ra no i
na dabari goyey wo te kaŋ yaŋ i te araŋ ra, doŋ i tuubi za waatifo, ka goro bufu
zaara nda boosu ra. **14**Kulu nda yaadin, Tir da Zidon ga du rongome ciito hane
ka bisa araŋ. **15**Ya nin Kafarnahum, ni ga ni boŋ beerandi ka koy hala beene no?
Abada! I ga ni ye ganda hala Alaahara.
16Boro kaŋ maa araŋ se, a maa ay mo se. Boro kaŋ wangu araŋ, a wangu ay
mo. Boro kaŋ wangu ay mo, a wangu nga kaŋ n'ay donton.»
17Boro wayya din ye ka kaa da farhã ka ne: «Rabbi, baa follayey go iri
dabaro cire ni maa ra!»

18Kal a ne i se: «Ay go ga Saytan* guna waato kaŋ a fun beene ka kaŋ,
mate kaŋ cine beene maliyaŋ ga te d'a. **19**Guna, ay n'araŋ no dabari araŋ ma
gondiyaŋ da daŋyaŋ taamu, araŋ ma ibare dabaro kulu may mo. Hay kulu si
no kaŋ g'araŋ maray. **20**Kulu nda yaadin, araŋ ma si farhã woodin sabbay se,
kaŋ follayey ga may araŋ se. Amma araŋ ma farhã da kaŋ i n'araŋ maayey
hantum beena ra.»

Baaru hanna bangay zankey se

guna mo Matta 11:25-27

21Saaya din ra a farhã Biya *Hanna* ra ka ne: «Ya Baaba, beene nda ganda
Koyo, ay ga saabu ni se, zama ni na hayey din tugu laakalkooniyaŋ da
fahamantey se, k'i bangandi zankey se. Oho, ya Baaba, zama yaadin no ga kaan
ni se.

22Ay Baaba na hay kulu daŋ ay kambe ra. Boro kulu si bay boro kaŋ no ga ti
Izo kala day Baabo, wala mo i si bay boro kaŋ no ga ti Baabo kala day Izo nda
boro kulu mo kaŋ se Izo miila nga m'a bangandi.»

23A bare nga talibey gaa ka guunu i se ka ne: «Albarkanteyaŋ no moy kaŋ
yaŋ ga di haŋ kaŋ araŋ wo goono ga di. **24**Zama ay ga ci araŋ se: annabi boobo
da koy boobo bini ngey ma di haŋ kaŋ araŋ goono ga di, amma i mana di a, i
ma maa haŋ kaŋ araŋ goono ga maa, amma i mana maa mo.»

Samariyance hanna misa

25A go no mo kala Tawretu* bayko fo tun ka Yesu si. A ne: «Alfa, ifo no ay
ga te hal ay ma fundi hal abada tubu?»

26Nga mo ne a se: «Ifo no i hantum Tawreto ra? Ifo no ni caw?»

27Bora tu ka ne «Kala

‹ni ma ba Rabbi ni Irikoyo
da ni bina kulu, da ni fundo kulu,
da ni gaabo kulu, da ni laakalo kulu mo.›

(A.Y. 6:5)

Woodin banda,

‹ni ma ba ni gorokasin
danga ni boŋ cine.› »

(Law. 19:18)

28Yesu binde ne a se: «Ni tuyaŋo saba. Ni ma te yaadin, ni ga funa.»

29Amma nga wo, kaŋ a ga ba a ma nga boŋ adilandi*, a ne Yesu se: «May no
ga ti ay gorokasin?»

30Yesu tu ka ne: «Boro fo go no kaŋ fun Urusalima ka do Yeriko kwaara.
Kal a kaa ka kaŋ kosaraykoyaŋ game ra. Ngey mo n'a jinayey kulu ta a gaa, k'a
kar ka gaahamo bagu-bagu. I dira k'a naŋ buuyaŋ da fundi game ra. **31**A kaa ka
saba nda alfaga fo goono ga fonda din gana; kal a di bora din. A kamba ka bis'a
gaa. **32**Yaadin no Lawiti* fo kaŋ nga mo to noodin; a di a ka kamba ka bisa.

33 Amma Samariyance fo kaŋ go naaruyaŋ ra, waato kaŋ a to noodin, a di bora.
Kal a bakaraw n'a di. 34 A koy a do, a na ji da duvan* dooru a biyey boŋ k'i
didiji. Waato kaŋ a na bora dake nga bumbo almano boŋ, a kond'a yaw fu fo do
k'a saajaw. 35 A suba mo a na jirbi hinka sufuray kaa ka no yaw fu koyo se ka
ne: ‹Ni m'a saajaw. Hay kulu kaŋ ni ga wi ka bisa yaadin, d'ay ye ka kaa, kulu
ay ga ni bana.›
36 To. I boro hinza din game ra, may no ni ga tammahã ka ciya gorokasin
bora din se kaŋ kubay da kosaraykoy?»
37 Nga mo ne: «E! Bora kaŋ te a se suuji.»
Kala Yesu ne a se: «Ma koy, ni mo, ka te yaadin.»

Marta da Maryama

38 Kaŋ i go fonda ra ga koy, a furo kawye fo ra. Wayboro fo kaŋ maa Marta
n'a zumandi nga windo ra. 39 Kayne fo go a se kaŋ maa Maryama. A goro
ganda Yesu jarga ka soobay ka hangan a sanney se. 40 Amma Marta laakalo
tun saajawo baayaŋ sabbay se. Kal a furo Yesu do ka ne: «Rabbi, ni baa si kaŋ
ay kayno n'ay naŋ ay hinne da saajawo? Kala ma ci a se a ma kaa ka kambe
daŋ ay se.»
41 Amma Rabbi tu ka ne a se: «Marta, Marta, ni goono ga sakulla ka taabi
hari boobo se, 42 amma hari follonku no i ga laami. Maryama na baa hanna
suuban kaŋ i s'a ta a gaa.»

Mate kaŋ Rabbi na adduwa teeyaŋ cabe nd'a

guna mo Matta 6:9-13; 7:7-11

11 Han fo, kaŋ Yesu go nangu fo ga te adduwa, kaŋ a te ka ban, kal a
talibey ra afo ne a se: «Rabbi, m'iri dondonandi adduwa, mate kaŋ cine
Yohanna na nga talibey dondonandi nd'a.»
2 Yesu ne i se: «Waati kaŋ araŋ ga adduwa, araŋ ma ne:

‹Ya Baaba, ni maa ma ciya ihanna.
Ni koytara ma kaa.
3 M'iri ŋwaaro no iri se hunkuna nda suba.
4 M'iri zunubey yaafa iri se, zama iri mo,
iri goono g'iri garawkooney kulu yaafa.
Ma si konda iri siyaŋ do.› »

5 Koyne a ne i se: «May no araŋ ra, d'a gonda coro, day a ma koy a do cin
bindi ra ka ne a se: ‹Ay cora, m'ay garaw buuru kunkuni hinza, 6 zama ay coro
fo go diraw ra, a kaa ka zumbu ay gaa. Ay mo sinda haŋ kaŋ ay ga jisi a jine.›
7 Nga mo kaŋ go fuwo ra, a ma tu ka ne: ‹Ma s'ay taabandi. I na fu meyo
daabu sohõ. Ay izey go ay do daaro boŋ mo. Ay si hin ka tun ka no ni se.›
8 Ay ga ne araŋ se: baa a mana tun k'a no zama nga ya a coro no se, kulu nda
yaadin a kankamandiyaŋo sabbay se a ga tun k'a no hay kulu kaŋ a ga laami
nd'a.

9Ay mo ga ci araŋ se: wa ŋwaaray, i g'araŋ no. Wa ceeci, araŋ ga du. Wa kobi, i ga fiti araŋ se. 10Zama boro kulu kaŋ ga ŋwaaray, i g'a no, boro kaŋ ga ceeci ga du, boro kaŋ ga kobi mo, i ga fiti a se.

11Wala may no araŋ ra kaŋ ga ti baaba, kaŋ d'a izo n'a ŋwaaray buuru, a g'a no tondi? Wala d'a n'a ŋwaaray hamisa, a g'a no gondi? 12Wala d'a n'a ŋwaaray gunguri, a g'a no daŋ? 13Woodin sabbay se mo, d'araŋ wo, kaŋ ga ti boro laaloyaŋ ga waani mate kaŋ araŋ ga nooyaŋ hanney no araŋ izey se, sanku fa araŋ Baabo kaŋ go beena ra ga Biya Hanna no borey kaŋ yaŋ ga ŋwaaray a gaa se.»

Yesu tu haawari fo kaŋ i te a gaa boŋ

guna mo Matta 12:22-30; Markos 3:22-30

14Yesu goono ga follay fo gaaray kaŋ na bora te beebe. A go no mo, waato kaŋ folla fun, kala beeba salaŋ. Borey marga dambara. 15Amma i boro fooyaŋ ne: «Baalzabula* kaŋ ga ti follayey koyo, a dabaro no a goono ga follayyaŋ gaaray d'a.» 16Boro fooyaŋ mo goono g'a si, ka alaama fo ceeci a gaa kaŋ ga kaa ka fun beene.

17Amma kaŋ Yesu g'i miiley bay, a ne i se: «Koytaray kulu kaŋ fay ihinka ka gaaba nda care ga say. Fu mo kaŋ gaaba nda care ga kaŋ. 18Yaadin gaa, da Saytan* tun ka gaaba nda nga boŋ, mate no a koytara ga te ka kay? Zama araŋ goono ga ne Baalzabula dabari no ay goono ga follayey gaaray d'a. 19D'ay goono ga follayey gaaray da Baalzabula dabaro, araŋ izey binde, may dabari no i goono ga follayey gaaray d'a? Woodin sabbay se, ngey wo ga bara araŋ se ciitikoyaŋ. 20Amma d'ay ga follayyaŋ gaaray da Irikoy kamba dabaro, yaadin gaa Irikoy koytara kaa araŋ do nooya.

21Waati kaŋ gaabikooni kaŋ gonda wongu jinay goono ga nga windo batu, a arzaka ga goro baani. 22Amma waati kaŋ afo kaŋ bis'a gaabi kaa, a g'a zeeri, kal a m'a wongu jinayey kaŋ gaa a ga naanay din sambu, k'i zaban boro fooyaŋ se.

23Boro kaŋ si ay banda, a ga gaaba nd'ay nooya. Boro kaŋ si margu ay banda mo ga say-say.

24Waati kaŋ follay fun boro banda, a ga dira ka gana naŋ kaŋ hari si, ka ceeci naŋ kaŋ ga fulanzam. Kaŋ a mana du, a ga ne: ‹Ay ga ye ay fu zeena ra, naŋ kaŋ ay fun.› 25A ga kaa ka gar i n'a haabu k'a taalam. 26Gaa no a ga koy ka kande follay iyye fooyaŋ kaŋ yaŋ ga futu ka bisa nga bumbo, i ma furo ka goro noodin. Bora din kokor banda gora ga laala ka jaase ijina.»

27A go no mo, waato kaŋ Yesu goono ga hayey din salaŋ, kala wayboro fo kaŋ go jama game ra na nga jinde sambu ka ne a se: «Albarkante no gunde kaŋ na ni hay da fafa kaŋ ni naanu mo.»

28Amma Yesu ne: «Sanku fa borey kaŋ yaŋ ga maa Irikoy Sanno k'a gana ya albarkante yaŋ no.»

I n'a ŋwaaray a ma alaama fo te

guna mo Matta 12:38-42

29Borey marga goono ga kankam a gaa, kal a sintin ka ne: «Zamana wo izey, boro yaamoyaŋ no. I goono ga alaama ceeci, amma i si alaama cabe i se kala

day Yonana* wane. 30Zama mate kaŋ Yonana ciya alaama Ninawiya* borey se,
yaadin cine no Boro* Izo mo ga ciya zamana wo izey se. 31Dandi kambe
wayboro bonkoono ga tun suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey game ra k'i
zeeri. Zama za ndunnya me no a fun ka kaa ka maa Suleymanu laakal sanney.
Guna mo, nga kaŋ bisa Suleymanu beeray go ne. 32Ninawiya borey ga tun
suba-aliciyoma ciito ra zamana wo borey game ra k'i ciiti k'i zeeri mo, zama
ngey wo tuubi waato kaŋ Yonana waazu. Guna mo, boro kaŋ bisa Yonana
beeray neeya.

33Boro kulu si fitilla diyandi k'a tugu, wala a m'a daŋ cilla cire. Amma a g'a
jisi taablo boŋ no, zama ngey kaŋ yaŋ ga furo ma di kaaro. 34Ni gaahamo fitilla
ga ti ni mwa. Da ni mwa ga boori, ni gaahamo kulu ga to da kaari. Amma d'a
gonda laru, kala ni gaahamo ma to da kubay. 35Woodin se ma haggoy kaaro
kaŋ go ni do din ma si ciya kubay. 36Yaadin gaa da ni gaahamo kulu ga kaari,
kubay si nangu kulu mo, kal a kulu ma kwaaray danga saaya kaŋ fitilla ga kaari
ni gaa da nga kaaro.»

Yesu deeni asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey gaa

guna mo Matta 23:1-36; Markos 12:38-40

37Yesu goono ga salaŋ, kala Farisi fonda boro fo n'a ce a ma kaa ka alciri kaa
nga banda. A furo mo ka goro ŋwaaro do. 38Amma Farisi fonda bora wo, kaŋ a
di woodin, a dambara zama Yesu mana alwala ka sintin ŋwaari.

39Amma Rabbi ne a se: «Araŋ Farisi fonda borey wo, araŋ goono ga
gullayze da gaasu banda gaa nyun, amma araŋ ra haray, a ga to da zamba nda
laala mo. 40Araŋ saamey! Nga kaŋ na banda te, manti nga no ka a ra hara mo
te? 41Amma hayey kaŋ go a ra haray, araŋ m'i no sargay. Yaadin gaa hay kulu
ga hanan araŋ se.

42Amma kaari araŋ wo, Farisi fonda borey! Zama araŋ ga kori gabu zakka
kaa, da maafay wane, da kali tuuri kulu wane mo, amma ciiti kaŋ ga kay da
Irikoy baakasinay, araŋ g'i muray. Woone yaŋ no ga hima araŋ m'i te, ya-haray
waney mo ma si gaze.

43Kaari araŋ, Farisi fonda borey! Zama araŋ ga ba boro beerey nangorayey
diina marga fuwey ra, da mo araŋ ga ba borey m'araŋ fo habey ra.

44Kaari araŋ! zama araŋ ga hima saaray tugante yaŋ, kaŋ borey si bay i gaa,
kal i m'i taamu.»

45Boro fo kaŋ asariya bayko no tu a se ka ne: «Alfa, kaŋ ni na woodin ci, ni
goono g'iri mo foy no.»

46Amma Yesu ne: «Kaari araŋ wo mo, asariya dondonandikoy! Zama araŋ
goono ga borey jarandi nda jarawey kaŋ ga tin. Araŋ bumbey wo si baa
kambayze folloŋ dake jarawey gaa.

47Kaari araŋ! Zama araŋ no ga annabey saarayey cina, ngey kaŋ yaŋ araŋ
kaayey wi. 48Yaadin gaa araŋ ga te seedayaŋ kaŋ araŋ yadda nd'araŋ kaayey
te-goyey. Ngey no k'i wi, araŋ mo go g'i saarayey cina. 49Woodin sabbay se
mo, Irikoy laakalo ga ne: ‹Ay ga annabiyaŋ da diyayaŋ donton i do. Afooyaŋ, i
g'i wi k'i gurzugandi,› 50zama annabey kuri kaŋ i dooru za ndunnya sinjiyaŋ, i

m'i alhakku kulu ceeci zamana wo izey gaa, 51za Habila kuro ka koy Zakariya kuro, kaŋ i halaci sargay* feema da Nangoray Hanna game ra. Haciika, ay ga ne araŋ se: zamana wo izey gaa no i g'a ceeci.

52Kaari araŋ asariya dondonandikoy! Zama araŋ na bayray saaf'izo sambu. Araŋ bumbey, araŋ mana furo, ngey mo kaŋ yaŋ ga ba ngey ma furo, araŋ n'i ganji.»

53Waato kaŋ a fun noodin, kala asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey sintin k'a taabandi gumo. I goono g'a me hã hari boobo boŋ. 54I go ga lamba k'a batu mo, zama ngey m'a di a me sanney ra.

Yesu na nga talibey dondonandi i ma si humburu ndunnya

guna mo Matta 10:26-33

12 Alwaato din ra, kaŋ borey margu zambar-zambarey, hal i goono ga care taamu, kala Yesu sintin ka ne nga talibey se jina: «Araŋ ma haggoy da Farisi* fonda borey dalbuwo*, kaŋ ga ti munaficitaray. 2Zama hay kulu si no daabante kaŋ i s'a feeri. Hay kulu si no mo tugante kaŋ i si aniya ka bay a gaa. 3Woodin sabbay se, hay kulu kaŋ araŋ ci kubay ra, i ga maa woodin kaari ra. Haŋ kaŋ araŋ ga salaŋ hanga ra lokoto-lokotey ra, i ga fatta k'a fe fuwey boŋ.

4Ay ga ne araŋ kaŋ ga ti ay corey se mo: araŋ ma si humburu borey kaŋ yaŋ ga gaaham wi, woodin banda i sinda hay kulu kaŋ i ga hin ka te. 5Amma ay g'araŋ kaseeti da nga kaŋ araŋ ga hima ka humburu. Araŋ ma humburu nga kaŋ, wiyaŋ banda, gonda dabari a m'araŋ jindaw danji* bango ra. Oho me, ay ga ne araŋ se: wa humburu nga. 6Manti i ga sasa gu neera dala hinka? Kaŋ i ra baa afo Irikoy mana dinya a gaa. 7Amma, i n'araŋ boŋ hamney kulu kabu. Araŋ ma si humburu, zama araŋ bisa sasa boobo darza!

8Woodin banda ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ g'ay seeda borey jine, ay, Boro Izo g'a koy seeda Irikoy malaykey jine. 9Amma boro kaŋ n'ay ze borey jine, ay g'a koy ze Irikoy malaykey jine. 10Boro kulu mo kaŋ na sanni yaamo te Boro Izo boŋ, i g'a yaafa a se. Amma boro kaŋ ga Biya Hanna kayna, i s'a yaafa bora din se.

11Amma waati kaŋ i g'araŋ candi Yahudance diina marga borey, wala koyey, wala mo dabarikoyey jine, araŋ laakal ma si tun da tuyaŋ kaŋ dumi araŋ ga te, wala haŋ kaŋ araŋ ga ci. 12Zama saaya din ra no Biya Hanno g'araŋ dondonandi nda hayey kaŋ yaŋ araŋ ga hima ka ci.»

Arzakante kaŋ ciya saamo

13Boro fo kaŋ go borey marga game ra ne a se: «Alfa, ma ci ay nya izo se a ma tubo fay in d'a game ra.»

14Amma Yesu wo ne a se: «Albora, may no k'ay daŋ alkaali wala fayko araŋ game ra?»

15A ne i se mo: «Araŋ ma haggoy k'araŋ boŋ gaay biniyaŋ laalo kulu gaa, zama manti arzaka boobo kaŋ go boro se no ga naŋ a fundo ma yulwa nda albarka.»

16Kal a na misa fo salaŋ i se ka ne: «Arzakante fo laabu na albarka boobo
hay. 17Nga mo, a lasaabu nga boŋo ra ka ne: ‹Ifo no ay ga te? Zama ay sinda
nangu kaŋ ay g'ay albarka margu.›
18A ne mo: ‹Haŋ kaŋ ay ga te neeya: ay g'ay barmey feeri ka afooyaŋ cina
kaŋ ga beeri nd'ey. Noodin no ay g'ay ntaaso d'ay arzaka jisi. 19Ay ga ne ay
fundo se mo: Ay wo, ay gonda arzaka boobo ga jisi kaŋ ga te ay se jiiri boobo.
Ay ma fulanzam, ya ŋwa, ya haŋ, ay m'ay waate ŋwa.›
20Amma Irikoy ne a se: ‹Nin saamo! Hunkuna cino wo ra ay ga ni fundo
ceeci ni gaa. Hayey kaŋ ni soola binde, may se no i ga bara?›
21Yaadin mo no nga nda boro kaŋ ga arzaka jisi nga boŋ se, nga wo manti
arzakante no Irikoy do.»

Boro ma de Irikoy gaa

guna mo Matta 6:25-34

22A ne nga talibey se: «Woodin sabbay se no ay ga ne araŋ se: araŋ ma si
karhã araŋ fundey se, haŋ kaŋ araŋ ga ŋwa, wala araŋ gaaham se, haŋ kaŋ araŋ
ga bankaaray d'a. 23Zama fundi ga bisa ŋwaari, gaahamo mo ga bisa bankaaray.
24Wa gaarey guna. I siino ga duma, i siino ga wi mo, i sinda jisiri do wala
barma. Irikoy g'i ŋwaayandi mo. Sanda ifo cine no araŋ ga bisa curey!
25Woodin banda, may no araŋ ra kaŋ nga boŋ karhã do ga hin ka baa kambe kar
folloŋ tonton nga kuuyaŋo gaa? 26D'araŋ si hin ka te haŋ kaŋ ga kayna ka bisa,
ifo se no araŋ ga karhã cindey sabbay se?
27Araŋ ma waaliya bokey guna, beeray kaŋ cine i ga te. I si ga taabi, i siino
ga silli bi. Kulu nda yaadin ay ga ne araŋ se: baa Suleymanu nda nga darza kulu
mana sutura ka to i afo cine. 28Amma da Irikoy ga bankaaray yaadin te subu
kaŋ go batama ra se, kaŋ hunkuna a go no, suba mo i g'a catu danji ra, sanku fa
araŋ, a g'araŋ bankaara, cimbeeri kayna koyey. 29Araŋ ma si ceeci haŋ kaŋ araŋ
ga ŋwa da haŋ kaŋ araŋ ga haŋ, wa si karhã mo. 30Zama hayey din kulu,
ndunnya dumey goono g'i ceeci, amma araŋ Baabo ga bay araŋ ga laami nd'ey.
31Day wa Irikoy koytara ceeci, nga mo ga hayey din tonton araŋ se.
32Ya araŋ kuru kayna, wa si humburu! Zama a ga kaan araŋ Baabo se a
m'araŋ no koytara. 33Wa araŋ arzaka neera ka no sargayyaŋ. Wa fooloyaŋ te
araŋ boŋ se kaŋ yaŋ si zeen, arzaka kaŋ si gaze. Beena ra n'a go, nangu kaŋ zay
si maan, kollo mo si hasaraw te. 34Zama nango kaŋ ni arzaka go, noodin no ni
bina mo ga bara.

Boro ma batu

guna mo Matta 24:42-51; Markos 13:32-37

35Araŋ ma goro nda guddama, araŋ fitilley goono ga di. 36Araŋ ma bara
danga borey kaŋ yaŋ ga ngey koyo fonda guna, waati kaŋ a ga kaa ka fun hiijay
bato do, zama d'a kaa ka kobi, i ma fiti a se sahãadin. 37Albarkanteyaŋ no
bannyey din kaŋ d'i koyo kaa, a ga kaa ka gar i goono g'a batu. Haciika ay ga ne
araŋ se: a ga nga boŋ guddu, k'i gorandi ŋwaaro do, a ma kaa k'i saajaw. 38Da
mo cin batu hinkanta ra no a kaa, wala ihinzanta ra, k'i gar yaadin,

albarkanteyaŋ no bannyey din. 39Amma ma woone bay: da windikoyo ga bay saaya kaŋ no zay ga kaa, a si naŋ i ma nga fuwo fun. 40Araŋ mo ma goro soolanteyaŋ, zama saaya kaŋ ra araŋ mana tammahã no Boro Izo ga kaa.»

41Bitros ne: «Rabbi, iri se no ni goono ga misa wo ci, wala boro kulu se?»

42Rabbi mo ne: «May no binde jine funo wo kaŋ gonda naanay da laakal, kaŋ a koyo n'a daŋ nga windo almayaaley boŋ, zama a m'i no ŋwaari alwaato kaŋ ga hagu ra? 43Tamo wo ya albarkante no, d'a koyo kaa ka gar a goono ga te yaadin. 44Haciika ay ga ne araŋ se: a g'a daŋ a ma nga jinayey kulu dabari. 45Amma da tam din ga ne nga bina ra: ‹Ay koyo ga gay hal a ga kaa,› hal a ma soobay ka tamtaray hangasiney kar, alborey da wayborey, a ma ŋwa ka haŋ ka bugu mo. 46Tamo din koyo ga kaa zaaro kaŋ a mana tammahã din ra, da saaya kaŋ a si bay ra. A g'a barzu k'a gaahamo kulu bagu-bagu k'a baa ye borey kaŋ sinda naanay banda.

47Tam kaŋ na nga koyo miila bay, amma a mana soola, a mana koyo miila te mo, kal i m'a barzu gumo. 48Amma boro kaŋ mana bay, a te mo haŋ kaŋ to barzuyaŋ, i g'a barzu kayna. Boro kulu mo kaŋ se i na iboobo no, a do no i ga iboobo ceeci. Nga mo kaŋ i na iboobo daŋ a kambe ra, a do no i ga ceeci ka bisa.

49Ay kaa zama ay ma danji catu ndunnya boŋ. Doŋ day i ma jin k'a funsu! 50Ay gonda baptisma fo kaŋ i g'ay baptisma te d'a. Ay go kankami ra mo hal a ma timme. 51Wala araŋ ga tammahã ay kaa zama ay ma baani daŋ ndunnya ra no? Ay ga ne araŋ se: manti yaadin no bo, kala day fayyaŋ. 52Zama ne ka koy jina boro gu ga bara windi fo ra kaŋ yaŋ ga fay da care. Ihinza ga gaaba nda ihinka, ihinka mo ga gaaba nda ihinza. 53I ga fay da care: baaba ga gaaba nda nga ize aru, ize aro mo ga gaaba nda baabo. Nya ga gaaba nda ize way, ize wayo mo ga gaaba nda nyaŋo. Anzuray ga gaaba nda nga anzuray way, anzuray wayo mo ga gaaba nda nga anzuray.»

54A ne borey marga se: «D'araŋ di beena hirri wayna funay haray, sahãadin no araŋ ga ne: ‹Hari go kaa,› yaadin mo no ga te. 55Da haw ga faaru ka fun dandi kambe haray mo, kal araŋ ma ne: ‹Fufule ga te,› yaadin mo no a ga bara. 56Araŋ wo munaficey! Araŋ ga hin ka ndunnya nda beena baaru fay-fay, amma zamana wo, ifo se no araŋ si hin k'a fasara?

57Ifo se no araŋ bumbey, araŋ si ciiti nda wo kaŋ ga saba? 58Zama za ni goono ga dira ni yanjekaaro banda ka koy alkaali do, fonda ra ni ma te dabari ka ni boŋ kaa. A ma si te hambara a ma konda nin alkaalo do, alkaalo mo ma ni no doogarey se, doogarey mo ma ni daŋ kaso ra. 59Ay ga ne ni se: ni si fatta noodin abada, kala nda ni na tanka kulu me bana.»

Yesu ne borey se i ma tuubi. Jeejay nya kaŋ si hay misa

13 Alwaato din ra boro fooyaŋ kaŋ go noodin goono ga Galili* borey baaro dede Yesu se, ngey kaŋ Bilatos* n'i kuri margu nda ngey sargayey. 2A tu ka ne i se: «Araŋ ga tammahã hala Galili borey din ya zunubikooniyaŋ no ka bisa Galili borey kulu, kaŋ se i maa taabey din dumi? 3Ay ga ne araŋ se: abada! Amma d'araŋ mana tuubi, araŋ kulu ga halaci yaadin cine. 4Wala iway cindi ahakka din, kaŋ jidan bisa fo kaŋ i boŋ Silowam ra k'i

wi – araŋ ga tammahã ngey wo garawkooniyaŋ no ka bisa boro kulu kaŋ go Urusalima* ra? 5Ay ga ne araŋ se: abada! Amma d'araŋ mana tuubi, araŋ kulu ga halaci yaadin cine.»

6A na misa wo ci, ka ne: «Boro fo gonda jeejay* nya fo kaŋ i tilam reyzin* faro ra. A kaa ka izey ceeci a gaa, a mana du. 7A ne nga goy-teero se: ‹Guna. Jiiri hinza neeya kaŋ ay goono ga kaa ka ize ceeci jeejay nyaŋo wo gaa, ay mana du. A wi. Ifo se no a ga batama wi koyne?›

8Amma goy-teero tu ka ne a se: ‹Ay jine bora, ma fay d'a jiiro wo koyne, hal ay m'a far k'a birji. 9D'a te izey ne ka koy jine, to! Amma d'a mana te, ni g'a wi.› »

Yesu na wayboro zaŋaykom fo no baani

10A go Yahudance diina marga* fu fo ra, ka borey dondonandi asibti* zaaro hane. 11Guna mo, wayboro fo go no kaŋ a jiiri waranka ihinka si, a gonda zaŋay biya fo. A gaahamo kulu go gungumante no, a si hin ka tun ka kay, baa kayna. 12Waato kaŋ Yesu di a, a n'a ce ka ne a se: «Waybora, i na ni feeri ni zaŋa gaa.» 13Yesu na nga kambey dak'a gaa, sahãadin-sahãadin mo a tun ka salle soosay. A soobay ka Irikoy beerandi.

14Amma diina marga jine bora te bine zama Yesu na baani nooyaŋ te asibti zaaro ra. Woodin sabbay se a salaŋ borey marga se ka ne: «Jirbi iddu go no kaŋ ra a ga hima borey ma goy. I ra mo araŋ ma kaa, i m'araŋ no baani, amma manti asibti zaaro ra.»

15Amma Rabbi tu ka ne a se: «Araŋ wo munaficey! Manti asibti zaaro ra araŋ boro kulu ga nga yeejo wala nga farka feeri kanga gaa, ka kond'a k'a haŋandi? 16Wayboro wo binde, kaŋ ga ti Ibrahim ize fo kaŋ Saytan* n'a haw sohõ a jiiri waranka ihinka si, manti a ga hima i m'a feeri hawyaŋo gaa asibti zaaro ra bo?»

17Waato kaŋ a na hayey din ci, kala borey kaŋ yaŋ go ga gaaba nd'a kulu, haawi n'i di. Borey marga kulu farhã mo, goy darzantey kaŋ go ga te a do sabbay se.

Mutard ize misa. Dalbu misa

guna mo Matta 13:31-33; Markos 4:30-32

18Yesu ne binde: «Sanda ifo cine no Irikoy koytara ga bara nd'a? Ifo no ay g'a himandi nd'a? 19A ga hima sanda mutard* ize cine no kaŋ boro sambu ka duma nga kalo ra. A beeri hal a te tuuri-nya, beene curey mo zumbu a kambey boŋ.»

20A ne koyne: «Ifo gaa no ay ga Irikoy koytara himandi? 21To. A ga hima sanda dalbu* cine kaŋ wayboro fo sambu ka daŋ hamni neesiji hinza ra ka diibi, hala dalbuwo n'a kulu kubay.»

Me kankamanta sanney

guna mo Matta 7:13-14, 21-23

22A na nga diraw te ka gana ka bisa kwaarey da kawyey ra, ka dondonandiyaŋ te, a go ga koy Urusalima haray. 23Boro fo mo ne a se: «Rabbi, ngey kaŋ yaŋ ga du faaba, i si baa gumo, wala?»

Yesu ne a se: 24«Araŋ ma gurjay ka furo me kankamanta ra. Zama ay ga ne araŋ se: boro boobo ga ceeci ngey ma furo, amma i si du. 25Waato kaŋ windikoyo jin ka tun ka fu meyo daabu, kal araŋ ma sintin ka kay taray, ka fu meyo kar ka ne: ‹Rabbi, ma fiti iri se!›

Nga mo ma tu araŋ se ka ne: ‹Ay si araŋ bay, wala nangu kaŋ no araŋ fun.›

26Waato din gaa araŋ ga soobay ka ne: ‹Iri ŋwa, iri haŋ ni jine, iri fondey ra mo ni na dondonandiyaŋ te.›

27Nga mo ga ne: ‹Ay ga ne araŋ se: ay si bay nangu kaŋ no araŋ fun. Ya araŋ goy laalo teekoy, wa fay d'ay.›

28Noodin no araŋ ga hẽ ka araŋ hinjey kanji, alwaati kaŋ araŋ di Ibrahim, da Isaka, da Yakuba, da annabey kulu go no Irikoy koytara ra, day araŋ bumbey wo, i n'araŋ ye taray. 29I ga kaa ka fun wayna funay haray da wayna kaŋay haray, da azawa nda dandi kambe mo, ka goro Irikoy koytara ra. 30Guna mo, kokor banda wane yaŋ go no kaŋ ga ciya sintiney waney yaŋ. Sintina wane yaŋ go no kaŋ yaŋ ga ye kokor banda waney.»

Yesu ziji ka koy Urusalima haray

guna mo Matta 23:37-39

31Saaya woodin ra no Farisi* fonda boro fooyaŋ kaa ka ne a se: «Tun ka dira ne, zama Hirodus ga ba nga ma ni wi.»

32A ne i se: «Wa koy ka ne zoŋa din se: ‹Guna, hunkuna nda suba ay goono ga follayyaŋ kaa, ay ga baani nooyaŋ te, zaari hinzanta mo ay g'ay bata timmandi.› 33Amma tilas kal ay m'ay diraw te hunkuna nda suba nda subasi mo, zama a si hin ka te annabi ma bu kala Urusalima kwaara ra.

34Ya Urusalima, Urusalima kaŋ ga annabey wi. Borey kaŋ yaŋ i donton ni do mo, ni g'i catu-catu nda tondiyaŋ. Sorro marge no ay ga ba ya ni izey margu, sanda mate kaŋ cine goroŋo nya ga nga fambu taji margu nga fatey cire, amma araŋ mana ta. 35Wa guna, i n'araŋ fuwo naŋ araŋ se kurmu! Ay ga ne araŋ se mo: araŋ si di ay, kal alwaati kaŋ araŋ ga ne: ‹Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra.› »

Yesu na yeenikooni fo no baani asibti hane

14 A go no mo han fo Yesu furo Farisi fonda borey jine boro fo fu ra, asibti* zaari fo, zama nga ma ŋwa. Kala ngey mo goono g'a mo-kuru-kuru. 2Guna mo, boro fo go noodin a jine kaŋ te yeeni fuusi. 3Yesu mo tu ka salaŋ asariya* baykoy da Farisi fonda borey se ka ne: «A ga halal* i ma baani nooyaŋ te asibti zaaro ra, wala a si halal?»

4Amma i dangay. Yesu na bora di k'a no baani k'a sallama. 5A ne i se mo: «May no araŋ ra, kaŋ d'a ize wala yeeji kaŋ guusu ra, a s'a kaa sahãadin-sahãadin asibti zaaro ra?» 6I mana hin ka tu a se hayey din boŋ.

Jina nangoray

7Waato kaŋ a di mate kaŋ i goono ga nangoray darzakoyey suuban ngey boŋ se, kal a na misa fo ci ngey kaŋ yaŋ i ce se. A ne i se: 8«Waati kaŋ boro fo ga ni

ce hiijay batu do, ma si sintin ka goro boro beerey nango ra, zama hambara i na boro fo ce kaŋ bisa nin beeray. 9Nga kaŋ na ni ce mo, a ma kand'a ka ne ni se: ‹Ma nango no boro wo se.› Waato din gaa, haawi ga ni di hala ni ma ye i kulu kokor banda nango ra. 10Amma d'i na ni ce, ma koy ka goro i kulu kokor banda nango ra, zama boro kaŋ na ni ce ma kaa ka ne ni se: ‹Ay cora, ma kaaru ka to beene.› Alwaato din ni ga du darza borey kulu kaŋ nin d'ey goono ga goro ŋwaaro do jine. 11Zama boro kulu kaŋ ga nga boŋ beerandi, i g'a kaynandi. Boro kaŋ ga nga boŋ kaynandi mo, i g'a beerandi.»

12A ne koyne bora kaŋ n'a ce din se: «Waati kaŋ ni ga fakaariyaŋ ce i ma kaa ni kwaara, ma si ni corey ce, wala ni nya-izey, wala ni dumey, wala ni gorokasiney kaŋ yaŋ gonda arzaka. A ma si te hambara ngey mo ma ni ce, k'a bana ni se. 13Amma, da ni na batu te, ma talkey, da simbarkoy, da larantey, da danawey ce. 14I ga albarka gaara ni se, zama i sinda hari kaŋ i ga ye ni se. Zama Irikoy g'a ye ni se adilantey tunandiyaŋo waate.»

Batu bambata misa

15I boro fo mo kaŋ go ga goro ŋwaaro do, waato kaŋ a maa woodin, kal a ne Yesu se: «Albarkante no boro kaŋ ga ŋwaari ŋwa Irikoy koytara ra!»

16Amma Yesu ne a se: «Boro fo na batu bambata te ka boro boobo ce. 17Alwaato kaŋ ŋwaaro nin, a na nga bannya donton zama a ma ne ngey kaŋ i n'i ce din se: ‹Wa kaa, zama hay kulu go soolante sohõ.›

18I kulu sintin ka te me folloŋ ka kande kobay. Sintina ne a se: ‹Ay na fari fo day, tilas ay ma koy ka di a. Ay ga ni ŋwaaray, ma alhaanan ay se.›

19Afo mo ne: ‹Ay na farmi yeeji way day, kal ay m'i si ka di. Ay ga ni ŋwaaray, ma alhaanan ay se.›

20Afo mo ne: ‹Ay na wande fo hiiji, woodin sabbay se ay si du ka kaa.›

21Bannya kaa ka sanney din ci nga koyo se. Kala windikoyo dukur ka ci nga bannya se: ‹Ma waasu ka koy kwaara fondo beerey da fondo kayney ra ka kande talkey da larantey da danawey da simbarkoy.›

22Kala bannya ne a se: ‹Ay jine bora, wo kaŋ ni ne, a te. Hala hõ mo nangu cindi.›

23Koyo ne bannya se: ‹Ma koy fondayzey ra nda saaji laawaley ra k'i tilasandi i ma kaa, hal ay fuwo ma to. 24Zama ay ga ci araŋ se: borey kaŋ i jin ka ce din ra, baa afolloŋ si ay ŋwaaro taba.› »

Mate kaŋ ga hima boro ma Yesu gana nd'a

guna mo Matta 10:37-38

25Borey marga bambata margu k'a dum. A bare ka ne i se: 26«Boro kulu kaŋ kaa ay do, d'a mana wangu nga baaba, da nga nya, da nga wande, da nga izey, da nga nya ize alborey, nda nga waymey, oho, hala nga bumbo fundo mo – a si hin ka ciya ay talibi. 27Boro kulu kaŋ si nga kanjiyaŋ bundo sambu k'ay gana si hin ka ciya ay talibi.

28Zama may no araŋ ra, d'a ga ba nga ma jidan bisa cina, kaŋ si goro jina ka nooro lasaabu, hal a gonda hari kaŋ g'a cina ka ban? 29A ma si te, waato kaŋ a

na daba sinji, a ma jaŋ k'a kubay, hala boro kulu kaŋ ga di a, i ma sintin k'a haaru 30ka ne: ‹Bora din sintin cinayaŋ, amma a mongo k'a ban.›

31Wala laabu koy woofo no, kaŋ ga fatta ka kubanda laabu fo koy wongu ra, kaŋ a si goro ganda jina ka saaware nga boŋ gaa, hala nga kaŋ gonda sooje zambar way, a ga hin ka kubanda nga kaŋ ga kand'a gaa sooje zambar waranka? 32D'a si hin a, za afa go nangu mooro no, a ga diyayaŋ donton ka amaana nooyaŋ ŋwaaray, baani sabbay se. 33Yaadin mo no, d'araŋ boro kulu si hari kulu kaŋ ga ti nga wane taŋ, a si hin ka ciya ay talibi. 34Ciiri ga boori, amma d'a tar, ifo no i g'a hanse nd'a? 35A sinda nafa kulu laabu se wala birji se. I g'a furu no.

Boro kaŋ gonda hanga kaŋ ga maa, a ma maa.»

Feeji kaŋ daray misa

guna mo Matta 18:12-14

15 Jangal taakoy da zunubikooney kulu goono ga maan Yesu gaa zama ngey ma maa se. 2Amma Farisi fonda borey da asariya dondonandikoy jance ka ne: «Bora din goono ga zunubikooniyaŋ kubayni ka ŋwa i banda.»

3Yesu na misa fo ci i se ka ne: 4«Mate no araŋ boro fo ga te, d'a gonda feeji zangu, day afo ma daray a se? Manti a ga wayga cindi yagga din naŋ ganjo ra ka koy ka wo kaŋ daray din ceeci hal a ma di a? 5Waato kaŋ a di a mo, a g'a sambu nga jasa gaa, a ga farhã mo. 6D'a to fu, kal a ma nga corey da nga gorokasiney kulu margu ka ne i se: ‹Araŋ ma farhã ay banda, zama ay di ay feejo kaŋ daray!› 7Ay ga ne araŋ se: Yaadin mo no i ga farhã beena ra zunubikooni folloŋ boŋ kaŋ tuubi, ka bisa adilante wayga cindi yagga kaŋ si laami nda tuubiyaŋ.

Nzarfu tamma kaŋ daray misa

8Wala wayboro kaŋ gonda nzarfu tamma way, da afolloŋ daray a se, manti a ga fitilla diyandi ka fuwo haabu, k'a ceeci nda himma hal a ma di a? 9Waato kaŋ a di a mo, kal a ma nga corey da nga gorokasiney margu ka ne: ‹Araŋ ma farhã ay banda zama ay di ay nzarfu tamma kaŋ daray ay se.› 10Yaadin mo no ay ga ne araŋ se: farhã goono ga te Irikoy malaykey jine zunubikooni folloŋ kaŋ tuubi sabbay se.»

Ize kaŋ te furku misa

11A ne mo: «Boro fo gonda ize aru hinka. 12Koda ne nga baabo se: ‹Ay baaba, m'ay no ay baa ni arzaka ra kaŋ ay ga kokor ka du.› Baabo na nga arzaka fay ka no i se.

13Jirbi kayna yaŋ banda, kala koda na nga jinayey margu k'i ciya nooru, ka koy laabu fo kaŋ ga mooru. Noodin a na nga arzaka darandi furkutaray goray ra. 14Waato kaŋ a n'a kulu ŋwa, kala haray bambata te laabo din ra. Moori na arwaso di. 15A koy ka sarku laabo din boro fo banda, nga mo n'a daŋ saajo ra a ma nga gursuney kuru. 16A goono ga bini a ma nga gunda toonandi nda kobtey kaŋ gursuney goono ga ŋwa, amma boro kulu man'a no.

17Amma waato kaŋ a laakalo ye a gaa, a ne: ‹Ay baaba goy-izey kulu gonda
ŋwaari kaŋ ga wasa hal a ma cindi i se, ay mo, ay go ne ga bu da haray! 18Ay
ga tun ka koy ay baabo do. Ay ga ne a se: Ay baaba, ay na zunubi te Irikoy kaŋ
go beena ra se da ni se mo. 19Ay mana to i ma ne ay ya ni ize no koyne. M'ay
ye danga ni goy-ize fo cine.› 20A tun mo ka kaa nga baabo do.
Amma za a go nangu mooro, baabo n'a fonnay. A bina hẽ da bakaraw. A
zuru ka koy, k'a di k'a ganday, ka soobay k'a sunsum.
21Izo mo ne a se: ‹Ay baaba, ay na zunubi te Irikoy kaŋ go beena ra se da ni
se mo. Ay mana to i ma ne ay ya ni ize no koyne.›
22Amma baabo ne nga bannyey se: ‹Araŋ ma waasu ka kande kwaay kaŋ ga
boori nd'i kulu ka daŋ a gaa. Araŋ ma korbay daŋ a kamba gaa da taamey mo a
cey gaa. 23Wa kande handayzo kaŋ i kuru hal a naasu mo k'a wi. Iri ma ŋwa ka
farhã. 24Zama ay izo wo, a bu, a ye ka funa. A daray, a ye ka margu.› Kal i
sintin ka farhã.
25Amma ize hay-jina go fari. A goono ga kaa, kal a maan fuwo do. Kaŋ a
maa dooni nda kobi nda gaani, 26a na bannya fo ce ka hayey din baaru hã. 27Kal
a ne a se: ‹Ni nya izo no ka kaa. Ni baaba mo na handayze naasa wi zama a di a
baani samay.›
28Amma beero te bine; a wangu ka furo. Baabo fatta k'a faali. 29Amma a tu
ka ne nga baaba se: ‹Guna. Jiiri boobo no ay goono ga goy ni se. Ay mana ni
sanni daaru baa ce fo. Ni man'ay no baa hincin ize fo zama ay ma farhã, in d'ay
corey. 30Amma waato kaŋ ni izo wo kaa, nga kaŋ na ni arzaka darandi
kaaruwey do, kala ni na handayzo kaŋ i kuru hal a naasu wi a se.›
31Day baabo ne a se: ‹Ay izo, alwaati kulu ni go ay do. Hay kulu kaŋ ga ti ay
wane, ni wane no. 32Amma a ga hima iri ma farhã ka te bine kaani, zama ni nya
izo bu, a ye ka funa. A daray, a ye ka margu.› »

Jine funa kaŋ sinda naanay

16 Yesu salaŋ talibey se koyne ka ne: «Arzakante fo go no kaŋ gonda jine
fune. Nga mo, i kand'a kalima koyo do ka ne a goono ga koyo jinay
hasara. 2A n'a ce ka ne a se: ‹Ifo no wo kaŋ ay goono ga maa ni boŋ? Kala ni
m'ay no ni jine-funetara lasaabo, zama a si du ka te ni ma ciya jine fune koyne.›
3Jine funa ne nga bina ra: ‹Mate no ay ga te, za kaŋ ay koyo ga jine-funetara
ta ay gaa? Ay sinda gaaham gaabi ay ma koy ka far, haawi g'ay di mo ay ma
koy ka bar kar. 4To! Ay ga bay haŋ kaŋ ay ga te, hala waato kaŋ i n'ay kaa
jine-funetara ra, borey m'ay ta ngey windey ra.›
5A na nga koyo garawkooni fo kulu ce ka ne sintina se: ‹Marge no ay koyo
ga ni gana garaw?›
6Bora ne: ‹Ji tono waranka no.›
A ne a se: ‹Ma ni tira sambu ka goro nda waasi ka hantum: iway no.›
7Waato din gaa a ne afo se: ‹Ni binde, marge no a ga ni gana?›
Nga mo ne: ‹Alkama saaku zangu gu no.›
A ne a se: ‹Ma ni tira sambu ka hantum: zangu taaci no.›
8Kala koyo na jine funa kaŋ sinda naanay kuuku, zama a te dabari nda

laakal. Zama ngey alwaato ra, zamana wo izey ga bisa annura izey laakal. 9Ay mo ne araŋ se: araŋ ma te araŋ boŋ se coroyaŋ arzaka kaŋ sinda adilitaray do, zama waato kaŋ a gaze, ngey mo m'araŋ ta hal abada nangorayey ra.

10Boro kaŋ ga ti naanaykoy hari kayna ra, naanaykoy no hari boobo ra. Koyne, boro kaŋ sinda cimi hari kayna ra, a sinda cimi mo hari boobo ra. 11Yaadin no, d'araŋ mana goro nda naanay arzaka kaŋ sinda adilitaray do, may no ga cimi-cimo wane talfi araŋ gaa? 12Koyne, d'araŋ mana goro naanaykoyyaŋ boro fo hari ra, may no g'araŋ wano no araŋ se?

13Goy-teeri kulu si hin ka may koy hinka se. Kal a ma wangu afa, ka ba afa, wala a ma mo ye afa gaa, ka donda afa. Araŋ si hin ka may Irikoy da arzaka se care banda.»

14Farisi* fonda borey mo maa woodin kulu. I soobay k'a haaru, zama ngey wo nooru baakoyaŋ no. 15Yesu ne i se: «Araŋ no ga ti borey kaŋ yaŋ g'araŋ boŋ adilandi borey jine amma Irikoy g'araŋ biney bay. Zama haŋ kaŋ borey ga beerandi ya fanta hari no Irikoy do.

16I ga goy da Tawretu* nda Annabey Tirey hala Yohanna kaayaŋo. Za alwaato din mo i goono ga Irikoy koytara waazu, boro kulu mo goono ga tangam ka furo a ra. 17Amma a ga faala beene nda ganda se i ma si no, da masida* fo ma daray Tawretu ra.

18Boro kulu kaŋ ga nga wando fay, k'afo hiiji, zina no a goono ga te. Boro kaŋ ga wayboro hiiji kaŋ kurnyo n'a fay mo, zina no a goono ga te.

Arzakanta da Liyaziru

19Arzakante fo go no, kaŋ ga nzarfu-boogu da kwaay kwaaray daŋ, a goono ga nga waate ŋwa han kulu, a goono ga fooma mo. 20Bar karko fo go no mo, kaŋ maa Liyaziru, kaŋ i jisi arzakanta windo meyo gaa, toonante nda biyaŋ no. 21A goono ga bini i m'a ŋwaayandi nda zanjarmey kaŋ fun arzakanta din taablo boŋ ka kaŋ. Hala baa hansey ga kaa k'a biyey loogu.

22A go no mo kaŋ bar karkwa din bu, malaykey kond'a hala Ibrahim ganda ra. Arzakanta mo bu, i n'a sutura. 23Alaahara ra mo a na nga boŋ sambu ka guna, a go bone ra mo. Kal a di Ibrahim hala nangu mooro, nga nda Liyaziru a jarga. 24A na nga jinde sambu ka ne: ‹Baaba Ibrahim, m'ay suuji! Ma Liyaziru donton, a ma nga kambayze deena sufu hari ra k'ay deena yeenandi, zama ay goono ga maa bone danjo wo ra.›

25Amma Ibrahim ne: ‹Ay izo, ma fongu mate kaŋ ni du ni hari hanney ni fundo ra, Liyaziru mo du masiiba. Amma sohõ i goono ga bakar a se, day ni goono ga maa bone. 26Woodin banda mo, iri nd'araŋ game ra Irikoy na guusu bambata fo sinji, zama borey kaŋ yaŋ ga ba ngey ma tun ne ka daŋandi ka koy araŋ do, i ma si hin a. Koyne, zama ya-haray waney ma si daaru ka kaa iri do.›

27Kala bora din ne: ‹Ay ga ni ŋwaaray, baaba, m'a donton ay baabo kwaara, 28zama ay gonda nya ize gu. A ma seeda i se hal i ma si kaa ne bone nango ra.›

29Amma Ibrahim ne: ‹I gonda Musa nda Annabey* Tirey. Naŋ i ma maa i se.›

30Bora ne: ‹Abada, Baaba Ibrahim, amma da bu-ka-tun fo koy i do, i ga tuubi.›

31Amma Ibrahim ne a se: ‹D'i mana maa Musa nda annabey se, i si hin ey,
baa bu-ka-tun fo koy i do.› »

Taali teeyaŋ sabaabey. Cimbeeri. Bannya yaamey

guna mo Matta 18:6-7, 21-22; Markos 9:42

17 Yesu ne nga talibey se: «A si te hartayaŋ sabaabey ma jaŋ ka kaa,
amma kaari nga kaŋ do no i goono ga fun ka kaa! 2Dambe day bora se
i ma fufuyaŋ* tondi sarku a jinda gaa k'a jindaw teeko ra, a ga bisa a ma daŋ
afolloŋ zanka kayney wo ra i ma taali te. 3Araŋ ma haggoy d'araŋ boŋ.

Da ni nya-ize na zunubi te ni se, kala ma deen'a gaa. D'a tuubi, m'a yaafa.
4D'a na zunubi te ni se hala sorro iyye zaari fo ra, hala sorro iyye mo a ma ye ni
do ka ne: ‹Ay tuubi,› kulu ni m'a yaafa.»

5Diyey mo ne Rabbi se: «Ma cimbeeri* tonton iri se.»

6Rabbi ne: «D'araŋ gonda cimbeeri sanda mutard* ize cine, doŋ d'araŋ ne
durmi nyaŋo wo se: ‹Ma dagu ka koy sinji teeko ra,› kal a ma maa araŋ se k'a
te.

7Amma may no araŋ game ra kaŋ gonda bannya nga fari ra ga far, wala a go
alman banda, d'a fun fari a ga ne a se: ‹Kaa sohõ-sohõ ka goro ka ŋwa?› 8Day
manti a ga ne a se: ‹Ni ma hay fo soola kaŋ ay ga ŋwa, ma guddama k'ay
saajaw hal ay ma ŋwa ka haŋ jina? Woodin banda ni mo ga ŋwa ka haŋ.› 9Ngo,
a ga bannya din saabu zama a te hayey kaŋ i ci a se? 10Yaadin mo no araŋ wo:
waato kaŋ araŋ te hay kulu kaŋ i ci araŋ se, kal araŋ ma ne: ‹Iri ya bannyayaŋ
no kaŋ sinda nafa. Iri te haŋ kaŋ ga hima iri se iri ma te.› »

Jiray way

11Waato kaŋ Yesu goono ga koy Urusalima, kal a gana ka bisa Samariya nda
Galili ra. 12Kaŋ a furo kawye fo ra, jiraykooni way kuband'a. I kay hala nangu
mooro ka 13ngey jindey tunandi ka ce ka ne: «Yesu, iri Koyo, m'iri suuji!»

14Waato kaŋ a di ey, a ne i se: «Wa koy k'araŋ boŋ cabe alfagey se.» A go no
mo, i diraw ra, i n'i hanandi.

15I ra afo, waato kaŋ a di nga du baani, kal a ye ka kaa da jinde beeri ka
darza no Irikoy se. 16A ye ganda ka gande biri Yesu jine, a goono ga saabu a se.
Day nga wo Samariya boro no.

17Yesu tu ka ne: «Manti i na iway din hanandi? To, man yagga din? 18I mana
du boro kulu kaŋ ye ka kaa ka darza no Irikoy se kala day mebaraw wo hinne?»
19Yesu ne a se mo: «Tun ka koy ni koyyaŋ. Ni cimbeero no ka ni no baani.»

Irikoy koytara kaayaŋ alaamey

guna mo Matta 24:23-28, 37-41

20Kaŋ Farisi* fonda borey na Yesu hã alwaati kaŋ cine no Irikoy koytara ga
kaa, a tu i se ka ne: «Irikoy koytara si kaa da fonnayyaŋ. 21I si ne mo: ‹Guna
ne!› wala: ‹Guna yongo!› Zama guna, Irikoy koytara go araŋ game ra.»

22Yesu ne nga talibey se mo: «Jirbiyaŋ go kaa kaŋ yaŋ ra araŋ ga beeje araŋ
ma di zaari folloŋ Boro Izo zaarey ra, amma araŋ si di a. 23I ga ne araŋ se:

‹Guna yongo!› wala: ‹Guna ne!› Wa si koy, wa s'i gana. 24Zama mate kaŋ maliyaŋ ga mali za beene kuray fo ka kwaarandi hala ya-haray kura gaa, yaadin mo no Boro Izo ga bara nd'a nga zaaro ra. 25Amma a ga tilas a ma maa hari boobo gurzugay jina, zamana wo izey ma wang'a mo.

26Mate kaŋ Nuhu jirbey te d'a, yaadin cine mo no a ga bara Boro Izo jirbey ra. 27Borey goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i goono ga hiiji, i goono ga hiijandi – kala hano kaŋ hane Nuhu furo hiyo ra. Tunfaano* mo kaa k'i kulu halaci.

28Yaadin cine no a bara Lotu jirbey ra mo: i goono ga ŋwa, i goono ga haŋ, i goono ga day, i goono ga neera, i goono ga duma, i goono ga cina. 29Amma hano kaŋ hane Lotu fun Saduma* ra, kala danji nda sufar* dooru ka fun beena ra, k'i kulu halaci.

30Yaadin mo no a ga bara hano kaŋ hane Boro Izo ga bangay. 31Zaaro din ra, boro kaŋ go fu boŋ, a arzaka mo go fuwo ra, a ma si zumbu k'a sambu. Boro kaŋ go fari mo ma si ye banda dunkayo do. 32Araŋ ma fongu Lotu wando. 33Boro kulu kaŋ ga ceeci nga ma nga fundo faaba, a fundo ga daray. Amma boro kulu kaŋ ga nga fundo nooyandi, a g'a hallasi. 34Ay ga ne araŋ se: cino din ra boro hinka ga bara daari fo boŋ, i g'afo sambu k'afa naŋ. 35Wayboro hinka ga bara nangu fo ga fufu care banda. I g'afa sambu k'afa naŋ. 36[Boro hinka ga bara fari fo ra. I g'afa sambu k'afa naŋ.]«

37I tu a se ka ne: «Man gaa, Rabbi?»

A ne i se: «Nangu kaŋ jifa go, noodin no gaadagey mo ga margu.»

Alkaali kaŋ sinda adilitaray misa

18 Yesu ye ka misa fo ci i se ka cabe a ga hima boro ma te adduwa alwaati kulu, a ma si farga. 2A ne: «Alkaali fo go kwaara fo ra, kaŋ a si humburu Irikoy, a baa si nda borey mo. 3Kwaara din mo wayboro fo kaŋ kurnye bu go no kaŋ ga kaa a do alwaati kulu ka ne: ‹Ma faas'ay se.›

4Day alkaalo wangu jina. Amma kokor banda a ne nga bina ra: ‹Baa kaŋ ay si humburu Irikoy, ay baa si nda borey mo, 5kulu nda yaadin, zama waybora kaŋ kurnye bu wo goono g'ay kankam, ay ga faas'a se, a ma s'ay fargandi nda nga waati kulu kaayaŋo.› »

6Rabbi ne mo: «Wa maa haŋ kaŋ alkaali kaŋ sinda adilitaray wo ne. 7Irikoy binde, manti a ga faasa nga suubanantey se, kaŋ yaŋ goono ga hẽ a gaa cin da zaari, kaŋ a gonda i se suuru kuuku mo? 8Ay ga ne araŋ se: waasi no a ga faasa i se d'a. Kulu nda yaadin, waati kaŋ Boro Izo ga kaa, a ga gar cimi fonda ganayaŋ ndunnya ra, wala?»

Farisi fonda bora da jangal taakwa

9Yesu na misa wo ci koyne boro fooyaŋ se kaŋ yaŋ goono ga naanay ngey boŋ gaa hal ngey ya toonanteyaŋ no Irikoy jine, hala i ga boro cindey ye yaamo. 10A ne: «Boro hinka koy Irikoy* windo ra zama ngey ma te adduwa. Afa Farisi* fonda boro no, afa mo jangal taako no. 11Nga, Farisi fonda bora, a kay ka adduwa te nda nga boŋ ka ne: ‹Ya Irikoy, ay ga saabu ni se kaŋ ay wo manti sanda boro cindey cine no – zambanteyaŋ, adilitaray-jaŋay-koyyaŋ, zina-teeriyaŋ,

wala baa jangal taako wo cine. **12**Ay ga mehaw sorro hinka habu kulu, ay ga zakka kaa hay kulu gaa kaŋ ay ga du.›

13Amma jangal taakwa, kaŋ a kay banda nangu mooro, a mana baa ta ka beene guna, amma a soobay ka nga ganda di *bine saray sabbay se* ka ne: ‹Ya Irikoy, m'ay suuji, ay kaŋ ga ti zunubikoono.›

14Ay ga ne araŋ se: boro wo koy fu adilante *Irikoy jine*, amma manti afa din. Zama boro kaŋ ga nga boŋ beerandi, i g'a kaynandi. Amma boro kaŋ ga nga boŋ kaynandi, i g'a beerandi.»

Yesu na zanka kayney albarkandi

guna mo Matta 19:13-15; Markos 10:13-16

15I kande Yesu se mo zanka kayna yaŋ, zama a m'i ham. Amma waato kaŋ talibey di woodin, i deen'i gaa. **16**Amma Yesu na talibey ce nga do ka ne: «Wa naŋ zanka kayney ma kaa ay do. Wa s'i ganji, zama woone yaŋ dumi no Irikoy koytara ga bara nd'a. **17**Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu kaŋ si Irikoy koytara ta sanda zanka kayna cine, a si furo a ra hal abada.»

Noorukooni fo baaru

guna mo Matta 19:16-30; Markos 10:17-31

18Jine boro fo mo na Yesu hã ka ne: «Alfa hanno, ifo no ay ga hima ka te hal ay ma du fundi hal abada ka tubu?»

19Yesu ne a se: «Ifo se no ni ga ne ay se ihanno? Ihanno kulu si no kal afolloŋ, Irikoy hinne. **20**To. Ni ga lordey* bay kaŋ ne:

‹Ni ma si zina, ni ma si boro wi,
ni ma si zay, ni ma si tangari seeda te,
ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.› »

(Fat. 20:12-16; A.Y. 5:16-20)

21Bora ne: «Woodin yaŋ kulu no ay gana ka haggoy d'ey za ay go arwasu.»

22Amma kaŋ Yesu maa woodin, a ne a se: «Hari folloŋ no ni jaŋ jina. Ma koy ka hay kulu neera kaŋ go ni se ka fay-fay talkey se – ni mo ga du arzaka beena ra. Ma kaa mo k'ay gana.»

23Amma waato kaŋ a maa woodin, a zici dumbu zama nga wo arzakante no gumo.

24Kaŋ Yesu di woodin, a ne: «Da cat no ngey kaŋ gonda arzaka ma furo Irikoy koytara ra! **25**Zama a ga faala yo se a ma furo sana fune ra, da arzakante ma furo Irikoy koytara ra.»

26Ngey kaŋ yaŋ maa ne: «Yaadin gaa binde, may no ga hin ka du faaba?»

27Amma Yesu ne: «Haŋ kaŋ si te borey do, a ga te Irikoy do.»

28Bitros mo ne: «Guna me, iri na hay kulu naŋ ka ni gana.»

29Kala Yesu ne i se: «Haciika ay ga ne araŋ se: boro kulu si no kaŋ na fu, wala wande, wala nya-izeyaŋ, wala hayrey, wala izeyaŋ naŋ, Irikoy koytara sabbay se, **30**kaŋ ga jaŋ ka du riiba boobo zamana wo ra. Zamana kaŋ ga kaa ra mo, a ga du fundi hal abada.»

Sorro hinzanta kaŋ Yesu na nga buuyaŋo da nga tunyaŋo ci

guna mo Matta 20:17-19; Markos 10:32-34

31 Yesu na iway cindi hinka sambu nga banda ka ne i se: «Wa guna, iri goono
ga koy Urusalima*. Hay kulu mo kaŋ i hantum annabey do Boro Izo boŋ, i g'i
toonandi. **32** Zama i g'a daŋ dumi cindey kambey ra. Ngey mo g'a hahaara k'a
fanta, ka tufa a gaa, **33** i g'a barzu k'a wi. Jirbi hinzanta hane mo a ga ye ka tun.»
34 Amma i mana faham da hayey din kulu. Sanno wo mo goro tugante i se,
hal i mana faham da hayey din kaŋ a ci.

Yesu na danaw no moy

Guna mo Matta 20:29-34; Markos 10:46-52

35 A go no mo, waato kaŋ Yesu maan Yeriko kwaara, kala danaw fo go ga goro
fonda me gaa ga bar kar. **36** Kaŋ a maa borey marga yooje kaŋ goono ga bisa, a
soobay ka hã haŋ kaŋ no wo. **37** I ne a se: «Yesu, Nazara bora no go ga bisa.»
38 Sahãadin a na nga jinde sambu ka ne: «Ya Yesu, Dawda izo, ma bakar ay se!»
39 Ngey kaŋ yaŋ go jina sintin ka deen'a gaa ka ne a ma dangay.
Amma a na nga jinda sambu gumo, ka ne: «Ya Dawda izo, ma bakar ay se!»
40 Kala Yesu kay ka ne i ma kand'a nga do. Waato kaŋ a maan mo, Yesu n'a
hã ka ne: **41** «Ifo no ni ga ba ay ma te ni se?»
A ne: «Rabbi, ay ma du ka di koyne.»
42 Yesu ne a se: «Ni ma di. Ni cimbeero* na ni no baani.»
43 Sahãadin-sahãadin a ye ka di, ka Yesu gana, a goono ga Irikoy beerandi.
Boro kulu kaŋ di woodin mo na Irikoy kuku.

Zaaku

19 Yesu furo Yeriko ka gana a ra. **2** Guna mo, alboro fo go no kaŋ se i ga
ne Zaaku. Jangal tayaŋ koy fo no, arzakante mo no koyne. **3** A goono
ga ceeci nga ma di Yesu wo, boro kaŋ no. Day a mana du fondo borey marga
baayaŋ sabbay se, zama nga wo idunguriyo no. **4** Kal a zuru ka koy jina ka kaaru
durmi nya fo boŋ, zama nga ma du ka di Yesu kaŋ goono ga fonda din gana.
5 Waato kaŋ Yesu to noodin, a guna beene ka ne a se: «Zaaku, ma waasu ka
zumbu, zama hunkuna a ga tilas ay ma zumbu ni kwaara.» **6** A waasu ka zumbu.
A na Yesu kubayni nda farhã.
7 Waato kaŋ borey di woodin, i kulu jance ka ne: «A furo ka zumbu
zunubikooni fo kwaara.»
8 Amma Zaaku kay ka ne Rabbi se: «Rabbi, guna, ay arzaka farso, ay g'a no
talkey se. D'ay na hay fo kom boro kulu gaa mo, ay g'a yeti a se sorro taaci.»
9 Yesu ne a se: «Hunkuna faaba kaa windo wo ra, za kaŋ nga din ya Ibrahim
ize no. **10** Boro Izo kaa no zama nga ma haŋ kaŋ daray ceeci k'a faaba.»

Mina way misa

11 Waato kaŋ i goono ga maa hayey din, Yesu tonton ka misa fo ci i se, zama
nga ga maan Urusalima, ngey mo go ga tammahã hala Irikoy koytara ga bangay

sahãadin-sahãadin. 12Woodin sabbay se Yesu ne: «Bonkooni banda fo koy
laabu fo ra kaŋ ga mooru, zama nga ma du koytaray ka ye ka kaa. 13A na nga
tam way ce, k'i no mina[44] way. A ne i se: ‹Araŋ ma soobay ka daymi te hal ay
ga ye ka kaa.›
14Amma a laabu borey wang'a. A dirawo banda i donton a gaa ka ne: ‹Iri si
yadda hala bora din m'iri may.›
15A go no mo, waato kaŋ a ye ka kaa, kaŋ a jin ka du koytara, kal a ne i ma
tamey kaŋ se nga na nooro no din ce, zama nga ma du ka bay riiba kaŋ dumi no
i te daymo ra.
16Sintina kaa a jine ka ne: ‹Ay jine bora, ni mina du mina way.›
17Koyo ne a se: ‹A boori! Ni ya tam hanno no! Za kaŋ hari kayna ra ni na
naanay cabe, ni ma may kwaara way boŋ.›
18Ihinkanta kaa a jine ka ne: ‹Ay jine bora, ni mina du mina gu.›
19A ne nga mo se: ‹Ni ma may kwaara gu boŋ.›
20Afa mo kaa ka ne: ‹Ay jine bora, ni mina neeya, kaŋ ay jisi ni se diko ra.
21Zama ay humburu nin, zama ni ya boro no kaŋ cine ga gaabu. Ni ga sambu
hari kaŋ ni mana jisi, ni ga wi mo hari kaŋ ni mana duma.›
22Koyo ne a se: ‹Ni me sanno boŋ no ay ga ciiti ni se, nin, tam laalo! Manti
ni bay kaŋ ay ya boro no kaŋ cine ga gaabu? Ay ga sambu hari kaŋ ay mana
jisi, ay ga wi mo hari kaŋ ay mana duma. 23Ifo se binde ni mana ay nooro talfi
barmaykoy gaa? Ay mo, waati kaŋ ay kaa, ay g'a ceeci, nga nda nga riiba.›
24A ne ngey kaŋ yaŋ ga kay noodin se: ‹Wa mina kaŋ go a se din ta k'a no
bora kaŋ gonda iway se.›
25I ne a se: ‹Iri jine bora, a gonda iway.›
26Ay ga ne araŋ se: ‹Boro kulu kaŋ gonda, nga se no i ga no. Amma boro kaŋ
sinda, i ga ta a gaa baa haŋ kaŋ a gonda. 27Amma ay ibarey kaŋ si ba ay ma
koytaray ŋwa ngey boŋ wo, wa kand'ey neewo k'i wi ay jine.› »
28Waato kaŋ Yesu na woodin ci, a koy jina ka ziji ka to Urusalima.

Yesu furo Urusalima ra

guna mo Matta 21:1-11; Markos 11:1-11; Yohanna 12:12-19

29A go no mo, waato kaŋ a maan Baytfaji nda Baytaniya kawyey, tondo do
kaŋ se i ga ne Zeytun*, kala Yesu na nga talibi hinka donton. 30A ne: «Wa koy
kwaara kaŋ go araŋ jine din ra. D'araŋ furo, araŋ ga di farkay binj'ize fo goono
ga haw, kaŋ boro kulu man'a kaaru jina. Araŋ m'a feeri ka kand'a. 31Da boro fo
n'araŋ hã ka ne: ‹Ifo se no araŋ g'a feeri?› kal araŋ ma ne: ‹Zama Rabbi no
gond'a muraadu.› »
32Ngey mo kaŋ a donton, waato kaŋ i koy, i gar mate kaŋ a ci ngey se din.
33I goono ga farkay binj'izo feeri, kal a koyey ne i se: «Ifo se no araŋ ga farkay
binj'izo feeri?»
34I ne: «Rabbi no gond'a muraadu.»
35I kand'a Yesu do ka ngey taafey daaru farkay binj'izo boŋ ka Yesu

[44] 19:13 Mina fo ga ti nooru kaŋ ga saba nda boro fo handu taaci banandi cine.

kaarandi a boŋ. 36Kaŋ a go fonda ra ga koy, i na ngey bankaaray daaru fonda ra.

37A goono ga maan kwaara ka to Zeytun tondo gangara gaa, kala talibey marga kulu sintin ka farhã ka Irikoy kuku nda jinde beeri, dabari goyey kulu kaŋ yaŋ i di sabbay se. 38I goono ga ne:

«Albarkante no Bonkoono kaŋ goono ga kaa
Rabbi maa ra!»

(Zab. 118:26)

«Laakal kanay go beena ra,
darza mo beene hala beene!»

39Farisi fonda boro fooyaŋ mo kaŋ go borey marga game ra ne Yesu se: «Alfa, ma deeni ni talibey gaa.»

40A tu ka ne: «Ay ga ne araŋ se: da woone yaŋ dangay, tondey ga kuuwa.»

41Kaŋ Yesu kaa ka maan hal a di kwaara, kal a hẽ a boŋ 42ka ne: «Da day ni bay zaari woone ra, ni bumbo, hari kaŋ ga tabbat baani se! Amma sohõ i n'i tugu ni se. 43Zama jirbiyaŋ ga kaa ni gaa kaŋ ni ibarey ga wongu bambu kuuku cina ka ni daŋ bindi, ka ni kankam kuray kulu haray. 44I ga ni zeeri hala ganda, nin da ni izey ni bindo ra. Ni do i si naŋ baa tondi fo ma cindi tondi fo boŋ, zama ni mana ni kunfa alwaato bay.»

Yesu furo Irikoy windo ra

guna mo Matta 21:12-17; Markos 11:15-19

45A furo Irikoy windo ra ka sintin ka neerakoy kaa taray. 46A goono ga ne i se: «I hantum ka ne:

‹Ay windo ga ciya adduwa windi.›

(Isa. 56:7)

amma araŋ n'a bare ka ciya ‹zayyaŋ guusu›.»

47Han kulu Yesu goono ga borey dondonandi Irikoy windo ra. Amma alfaga beerey da asariya dondonandikoy da jama arkusey ceeci mate kaŋ ngey ga te k'a halaci nd'a. 48Amma i mana du haŋ kaŋ i ga te, zama borey kulu go ga lamb'a gaa ka hangan a se.

Man no Yesu dabaro fun?

guna mo Matta 21:23-27; Markos 11:27-33

20 A go no mo, han fo jirbey din ra kaŋ Yesu goono ga borey dondonandi Irikoy windo ra, ka Baaru Hanna waazu, kala alfaga beerey da asariya* dondonandikoy da arkusey kaa a gaa. 2I salaŋ ka ne a se: «Ma ci iri se dabari kaŋ no ni goono ga hayey din te d'a? Wala may no ka ni no dabaro wo?»

3Yesu tu ka ne i se: «Ay mo g'araŋ hã sanni fo, kal araŋ ma tu ay se. 4Yohanna baptisma, Irikoy do no a fun, wala borey do no?»

5Kala i saaware ngey da care game ra ka ne: «D'iri ne: ‹Irikoy do no›, a ga

ne: ‹Ifo se no araŋ man'a cimandi?› 6Amma d'iri ne: ‹Borey do no› – to, jama kulu g'iri catu-catu nda tondiyaŋ, zama i tabbat kaŋ Yohanna ya annabi no.»

7I tu ka ne ngey mana bay nangu kaŋ a fun.

8Yesu mo ne i se; «Ay mo si ci araŋ se dabari kaŋ dumi no ay goono ga hayey din te d'a.»

Goy-teeri laaloyaŋ misa

guna mo Matta 21:33-46; Markos 12:1-12

9Yesu sintin ka misa wo ci borey se ka ne: «Boro fo na reyzin* kali tilam k'a sufuray goy-teeri fooyaŋ se. Nga wo koy laabu fo ka gay. 10Waato kaŋ alwaato to, a na bannya fo donton goy-teerey do, i m'a no kalo albarka ra. Amma goy-teerey n'a kar ka tutubu, k'a sallama kambe koonu. 11A ye ka bannya fo donton. Nga mo, i n'a kar ka tutubu, k'a fanta, k'a sallama kambe koonu. 12A ye ka donton hala ihinzanta. Nga mo i n'a maray, k'a gaaray.

13Kali koyo ne: ‹Ifo no ay ga te? To. Ay g'ay izo donton, nga kaŋ ay ga ba gumo. Hambara i g'a beerandi.›

14Amma waato kaŋ goy-teerey di a, i ne ngey da care se: ‹Woone ya tubukwa no. Iri m'a wi hala tubo ma ciya iri wane.› 15Kala i n'a jindaw kalo banda k'a wi.

Kali koyo binde, ifo no a ga te i se? 16To. Kal a ma kaa ka goy-teerey din halaci ka kalo sufuray afooyaŋ se.»

Kaŋ borey maa woodin i ne: «Irikoy m'iri waa d'a!»

17Amma Yesu na mo sinji i gaa ka ne: «Ifo no woone binde kaŋ i hantum ka ne:

‹Tondo kaŋ cinakoy wangu,
nga no ciya cinaro boŋo›?

(Zab. 118:22)

18Boro kulu kaŋ ga kaŋ tondo din boŋ, a ga ceeri-ceeri, amma bora kaŋ boŋ a ga kaŋ, a g'a fufu k'a te sanda kusa cine.»

19Saaya din ra asariya dondonandikoy da alfaga beerey ceeci ngey m'a di, zama i faham ka bay kaŋ ngey boŋ no a na misa wo ci, amma i humburu jama.

Jangal kaŋ i ga bana bonkooni se

guna mo Matta 22:15-22; Markos 12:13-17

20I n'a batandi ka ce-kortasiyaŋ donton, kaŋ yaŋ na ngey boŋ himandi adilanteyaŋ. I go ga kobay ceeci a gaa sanni fo do, zama i ma du ka Yesu daŋ mayray da dabarikoono kambe ra. 21I n'a hã ka ne: «Alfa, iri ga bay kaŋ ni goono ga hayey kaŋ ga saba ci no, ka dondonandi yaadin mo. Ni si baar'a-baar'a te, amma cimi no ni goono ga Irikoy fonda dondonandi nd'a. 22To. A ga halal* iri ma jangal bana Kaysar* se no, wala manti yaadin no?»

23Amma Yesu di i munaficitara, ka ne i se: 24«Wa cab'ay se dinari* nooru ize fo. May foto da may hantumyaŋ no a gaa wo?»

Kal i ne: «Kaysar wane no.»

25Yesu ne i se: «Yaadin gaa, wa Kaysar hayey no Kaysar se. Irikoy hayey mo, araŋ m'i no Irikoy se.»

26I mana du k'a di a sanno boŋ borey jine. I dambara nd'a tuyaŋo mo, hal dangay.

Buukoy tunandiyaŋo boŋ hãayaŋ

guna mo Matta 22:23-33; Markos 12:18-27

27Sadusi* fonda boro fooyaŋ mo, kaŋ yaŋ goono ga ne buukoy tunandiyaŋ si no, maan Yesu do. I n'a hã **28**ka ne: «Alfa, Musa hantum iri se ka ne: da boro fo nya-ize bu kaŋ gonda wande, a sinda ize mo, kal a nya-izo m'a wando hiiji ka du ize nga nya-izo se. **29**To. Doŋ, nya-ize iyye go no. Sintina na wande hiiji. A bu, a mana ize kulu naŋ. **30**Ihinkanta mo te yaadin. **31**Ihinzanta n'a hiiji. Yaadin mo no iyya din kulu, i mana du ize kal i bu. **32**Kokor banda waybora bumbo bu. **33**Kayando hane binde, waybora ga bara i ra woofo wande, zama i boro iyya kulu n'a hiiji?»

34Yesu ne i se: «Zamana wo izey ga hiiji, i g'i hiijandi mo. **35**Amma ngey kaŋ yaŋ i n'i lasaabu i to i ma du baa zamana kaŋ ga kaa ra, da buukoy tunyaŋo ra mo, i si hiiji, i s'i hiijandi mo, **36**zama i si hin ka bu koyne. I ga saba nda malaykey, Irikoy izeyaŋ mo no, za kaŋ i te tunyaŋo izeyaŋ. **37**Amma kaŋ i ga buukoy tunandi, baa Musa na woodin cabe gumbo do, nango kaŋ a ga ne Rabbi se

‹Ibrahim Irikoyo, da Isaka Irikoyo,
da Yakuba Irikoyo no.›

(Fat. 3:6)

38Amma nga wo manti buukoy Irikoyo no bo, day fundikooney wane no. Zama boro kulu ga funa a jine.»

39Asariya dondonandiko fooyaŋ tu ka ne: «Alfa, ni sanno boori.» **40**Zama i mana ta k'a hã hay fo koyne.

Almasihu nda Dawda

guna mo Matta 22:41-46; Markos 12:35-40

41Yesu mo ne i se: «Mate no kaŋ i ga ne Almasihu ya Dawda ize no? **42**Dawda bumbo ne Zabura* tira ra:

Rabbi ne ay Koyo se:
‹Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa,
43hal ay ma ni ibarey te
ni ce taamey se furkange.›

(Zab. 110:1)

44Dawda bumbo goono ga ne a se Rabbi no. Mate no a ga te ka ciya a se ize koyne?»

45Kaŋ borey kulu goono ga hangan, Yesu ne nga talibey se: **46**«Araŋ ma haggoy da asariya dondonandikoy, kaŋ yaŋ ga maa kaani i ma windi nda kwaay kuuku yaŋ. I ga ba i m'i fo habey ra. I ga ba boro beerey nangorayey Yahudance diina marga fuwey ra, da jine goray mo bucey do. **47**I ga

wayborey kaŋ kurnyey bu windey ŋwa, i ga adduwa kuuku te ka te ce birji mo. Woone yaŋ ga du ciiti konno kaŋ ga jaase ikulu.»

Waybora kaŋ kurnye bu sarga

guna mo Markos 12:41-44

21 A na nga boŋ sambu ka guna. A di arzakantey kaŋ goono ga ngey
nooyaŋey daŋ nooru jisiro ra. **2**A di mo wayboro talka fo kaŋ kurnye
bu goono ga tanka* hinka daŋ. **3**Kal a ne: «Haciika ay ga ne araŋ se: hari kaŋ
wayboro talka wo kaŋ kurnye bu daŋ, a bisa i kulu wane. **4**Zama borey din kulu
kaa ngey arzaka baayaŋ gaa ka daŋ nooyaŋey jisiro ra. Amma wayboro wo, nga
alfukaarutara ra no a daŋ hay kulu kaŋ a gonda nga baafuna se.»

Yesu na Irikoy windi halaciyaŋo ci

guna mo Matta 24:1-2; Markos 13:1-2

5Boro fooyaŋ mo goono ga salaŋ a se Irikoy windo ciine ra, mate kaŋ i n'a
taalam da tondi hanno yaŋ da nooyaŋey mo. Kal a ne: **6**«Hayey din kaŋ yaŋ
araŋ goono ga di, jirbiyaŋ go kaa kaŋ tondi fo si cindi tondi fo boŋ, kaŋ i s'a
zeeri.»

7I n'a hã ka ne: «Alfa, alwaati fo cine no hayey din ga te? Alaama woofo no
ga te waati kaŋ hayey din ga ba ka to?»

8A ne: «Wa haggoy i ma s'araŋ darandi. Zama boro boobo ga kaa k'ay maa
sambu ka ne: ‹Ay no ga ti nga›. I ga ne mo: ‹Alwaato maan›. Araŋ ma s'i gana.
9Waati kaŋ araŋ ga maa wongey da kuraari baaru mo, araŋ ma si humburu,
zama tilas no hayey din ma te jina. Amma bananta si te sahãadin-sahãadin.»

10Waato din gaa a ne i se: «Dumi ga tun dumi gaa, mayray mo ga tun
mayray gaa. **11**Laabu zinjiyaŋ bambatey ga te, balaaw da haray ga te nangu
waani-waani ra. Humburkumay hari yaŋ da alaama bambata yaŋ mo ga te kaŋ
ga fun beene.

12Amma za hayey din kulu mana kaa jina, i g'araŋ di k'araŋ gurzugandi,
k'araŋ no Yahudance diina marga borey se, k'araŋ daŋ kasey ra mo. I ga
kond'araŋ bonkooney da dabarikooney jine ay maa sabbay se. **13**Woodin yaŋ
kulu ga bare k'araŋ ciya seedayaŋ. **14**Amma araŋ ma kay sanni folloŋ gaa: araŋ
ma si lasaabu mate kaŋ araŋ ga tu i se d'a. **15**Zama ay g'araŋ no me sanni da
laakal mo kaŋ borey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'araŋ kulu si du ka kay i jine k'i
kakaw. **16**Amma baa hayrey, da nya-izeyaŋ, da dumiyaŋ, da coroyaŋ g'araŋ
nooyandi. I g'araŋ boro fooyaŋ wi mo zaati. **17**Araŋ ga ciya konnari hari yaŋ mo
ndunnya dumey kulu do ay maa sabbay se. **18**Amma baa araŋ boŋ hamni folloŋ
si halaci. **19**Araŋ biney ra kayyaŋo do no araŋ ga du araŋ fundey.

20Amma waati kaŋ araŋ ga di i na Urusalima windi nda wongu marga,
alwaati woodin araŋ ma bay kaŋ a halaciyaŋo maan a gaa. **21**Waato din gaa wa
naŋ ngey kaŋ yaŋ go Yahudiya* ra ma zuru ka koy tondi kuukey ra. Ngey kaŋ
yaŋ go kwaara bindo ra ma fatta a ra. Ngey mo kaŋ yaŋ go a kawyey ra ma si
furo a ra. **22**Zama jirbey din ga ti banayaŋ waney hal i ma hari kulu kaŋ i
hantum din toonandi. **23**Amma kaari ngey kaŋ gonda gunde, da ngey mo kaŋ

yaŋ go ga naanandi jirbey din ra! Zama zarraba korno ga te laabo ra, futay mo ga te dumo wo gaa. 24Takuba g'i zeeri, i ga kond'ey tamtaray dumi kulu ra. Dumi cindey mo ga Urusalima taamu kala waati kaŋ i alwaatey ga kubay.

Boro Izo kaayaŋo

Guna mo Matta 24:29-31; Markos 13:24-27

25Alaamayaŋ ga bara wayna da hando da handariyayzey ra. Ndunnya ra mo, ndunnya dumey ga bara bine saray ra. I laakal ga tun gumo teeko dunduyaŋ da hari bondayey sabbay se. 26Borey ga yangala humburkumay da joote sabbay se, hayey kaŋ ga ba ka kaa ndunnya gaa sabbay se, zama beene dabarey ga zinji. 27Gaa no i ga di Boro Izo go ga kaa beene buru fo ra da dabari nda darza bambata. 28Amma alwaato kaŋ hayey din sintin teeyaŋ, kal araŋ ma salle ka beene guna, zama araŋ fansa go ga maan.»

29Yesu ci i se misa fo ka ne: «Guna jeejay nya nda tuurey kulu. 30Waato kaŋ i sintin ka te kobto hal araŋ di a, araŋ ga bay araŋ boŋ se kaŋ kaydiya ga ba ka to. 31Yaadin mo no araŋ, alwaato kaŋ araŋ di hayey din sintin ka te, araŋ ma bay kaŋ Irikoy koytara maan. 32Haciika ay ga ne araŋ se: dumo wo si ban, kala day hayey din kulu ma te. 33Beene nda ganda ga tuusu, amma ay sanney wo si tuusu.

34Wa haggoy d'araŋ boŋ fa, hal araŋ biney ma si tin da butuguyaŋ, da buguyaŋ, da ne fundi wo sakullayaŋ mo, zama zaaro din ma si kaa araŋ gaa jirsi boŋ, sanda hirrimi cine. 35Zama a ga kaa ndunnya gorokoy kulu gaa. 36Amma alwaati kulu, kal araŋ ma batu, araŋ ma ŋwaaray hal araŋ ma du dabari ka hayey din kulu kaŋ yaŋ ga ba ka te yana, araŋ ma kay Boro Izo jine mo.»

37Zaari kulu Yesu go ga dondonandi Irikoy windo ra. Cin kulu mo a ga fatta ka koy kani tondo boŋ kaŋ se i ga ne Zeytun* tondo. 38Za susubay nda hinay, borey kulu soobay ka kaa a do Irikoy windo ra mo, zama ngey ma hangan a se.

I na me haw Yesu boŋ. Yahuta ciya amaana ŋwaako

guna mo Matta 26:1-5, 14-16; Markos 14:1-2, 10-11; Yohanna 11:45-53

22 Sohõ day, buuru kaŋ sinda dalbu bato* maan, wo kaŋ se i ga ne Paska*. 2Alfaga beerey da asariya dondonandikoy goono ga ceeci mate kaŋ ngey ga te ka Yesu wi, zama i goono ga humburu borey.

3Saytan* binde furo Yahuta Kariyoti bora ra, kaŋ ga ti i way cindi hinka din ra afo. 4A koy mo ka fakaaray da alfaga beerey da Irikoy windo batukoy jine funey, mate kaŋ cine nga ga Yesu nooyandi i se d'a. 5I maa kaani gumo ka wafaku nd'a ka ne ngey g'a no nooru. 6Nga mo yadda. A na daama ceeci mo, zama nga m'a nooyandi i se saaya kaŋ borey marga si noodin.

Yesu na Rabbi ŋwaaro alaada daŋ

guna mo Matta 26:17-30; Markos 14:12-26; Yohanna 13:21-30

7Buuru kaŋ sinda dalbu bato* hane kaa ka to, kaŋ ra i ga Paska feeji wi. 8Yesu na Bitros da Yohanna donton ka ne i se: «Araŋ ma koy ka Paska sooley te iri se zama iri ma ŋwa.»

9 I ne a se: «Man gaa no ni ga ba iri ma soola te?»
10 A ne i se: «Guna, waato kaŋ araŋ ga furo kwaara ra, boro fo kaŋ go ga hari
foobu fo jare ga kubay d'araŋ. Araŋ m'a gana kala windo kaŋ ra a ga furo.
11 Araŋ ma ne windikoyo se: ‹Alfa ne ni se: Man yaw fuwo, nango kaŋ ay ga
Paska ŋwa, in d'ay talibey?› 12 A ga jidan bisa fu-ize bambata fo cabe araŋ se
naŋ kaŋ fu jinay go soolante a ra. Araŋ ma soola te noodin.»
13 I koy. I di mate kaŋ a ci ngey se. I na Paska ŋwaaro soola te.
14 Waato kaŋ saaya to, a goro, nga nda diyey. 15 A ne i se: «Ay yalla-yalla no
ay ma Paska wo ŋwa araŋ banda, za ay mana taabi haŋ. 16 Zama ay ga ne araŋ
se: ay s'a ŋwa koyne, kala nd'i n'a toonandi Irikoy koytara ra.»
17 Kaŋ a na gaasiya sambu ka saabu, gaa no a ne: «Reyzin* haro wo, araŋ m'a
haŋ ka no care se. 18 Zama ay ga ne araŋ se: ne ka koy jina ay si ye ka reyzin
haro haŋ kala nda Irikoy koytara kaa jina.»
19 Kaŋ a na buuru mo sambu ka saabu, gaa no a n'a ceeri-ceeri ka no i se, ka
ne: «Woone wo ay gaahamo no [kaŋ ay goono ga no araŋ sabbay se. Araŋ ma
woodin te ka fongu nd'ay.»
20 Yaadin mo no hawra banda, a na reyzin hari gullayzo sambu ka ne: «Haro
wo alkawli tajo no, ay kuro wane, kaŋ a si gay i g'a dooru araŋ sabbay se.]
21 Amma guna, nga kaŋ g'ay nooyandi, a kamba go ay banda taablo boŋ.
22 Zama Boro* Izo ga koy daahir, sanda mate kaŋ cine i n'a waadu amma kaari
bora din kaŋ nga no g'a nooyandi!»
23 I sintin ka care hã boro kaŋ no ngey game ra kaŋ ga ba ka woodin te.

May no ga ti ibeero?

24 Kakaw mo tun i game ra ngey boro woofo no i g'a lasaabu ibeeri. 25 Kala
Yesu ne i se: «Ndunnya dumey bonkooney ga koytaray cabe ngey borey boŋ.
Ngey mo kaŋ yaŋ gonda dabari i boŋ, i ga ne i se: boriyandiyankoyey. 26 Amma
araŋ wo, manti yaadin no araŋ ga te, amma nga kaŋ ga ti ibeero araŋ game ra, a
ma te danga koda. Nga kaŋ gonda mayray mo, a ma te danga saajawko cine.
27 Zama may no ga bisa beeray, nga kaŋ go ga goro ka ŋwa, wala nga kaŋ go ga
saajaw? Manti nga kaŋ goono ga goro ka ŋwa no? Amma ay wo go araŋ game
ra danga saajawko cine. 28 Amma araŋ wo ga ti ngey kaŋ yaŋ goro ay banda ay
siyaŋey ra. 29 Ay mo go ga koytaray daŋ araŋ se, mate kaŋ ay Baaba na koytaray
daŋ ay se, 30 zama araŋ ma ŋwa, araŋ ma haŋ ay banda ay koytara ra. Woodin
banda, araŋ ga goro koytaray karga way cindi hinka boŋ ka Israyla* kunda way
cindi hinka ciiti.

Yesu ci kaŋ Bitros ga nga ze

guna mo Matta 26:31-35; Markos 14:27-31; Yohanna 13:36-38

31 Siman, Siman, Saytan ŋwaaray nga ma du araŋ zama a m'araŋ hagay sanda
alkama cine. 32 Amma ay mo ŋwaaray ni se hala ni cimbeero* ma si gaze. Ni
mo, da ni ye ka bare, ni ma ni nya-izey gaabandi.»
33 Siman ne a se: «Rabbi, ay soola ay ma koy ni banda hala kasu ra; oho mo,
hala buuyaŋ.»

34 Amma Yesu wo ne: «Bitros, ay ga ne ni se: gorongaari si ca hunkuna, kala
nda ni ze sorro hinza ka ne ni s'ay bay.»
35 A ne i se mo: «Waato kaŋ ay n'araŋ donton nooru lonko si, foolo si, taamu
si, araŋ jaŋ hay fo no?»
I ne: «Abada!»
36 A ne i se koyne: «Amma sohõ, boro kaŋ gonda nooru lonko, a ma kond'a,
nga nda foolo. Boro kaŋ sinda takuba mo ma nga taafe neera k'afo day. 37 Zama
ay ga ne araŋ se: Wo kaŋ i hantum ka ne:

‹I n'a lasaabu taali-teerey banda,›

(Isa. 53:12)

tilas i ma woodin toonandi ay do. Zama da cimi hari kaŋ i hantum ay boŋ gonda
toonandiyaŋ.»
38 I ne: «Rabbi, takuba hinka neeya.»
Kal a ne i se: «A wasa.»

Jatsamani kalo ra

guna mo Matta 26:36-46; Markos 14:32-42

39 A fatta ka koy Zeytun* tondo boŋ, mate kaŋ a doona ka te, talibey mo n'a
gana. 40 Waato kaŋ a to noodin, a ne i se: «Araŋ ma te adduwa zama araŋ ma si
furo siyaŋ ra.»
41 A fay d'ey ka koy jine danga tondi catuyaŋ fo cine. A sombu ka te adduwa,
42 ka ne: «Ya Baaba, da ni yadda, ma taabo wo sambu ay se. Day, manti ay
miila ma te bo, amma ni wano.» 43 [Kala malayka fo bangay a se ka fun beene, a
goono g'a gaabandi. 44 Kaŋ Yesu go gurzugay ra, a go ga adduwa te da anniya, a
sungay mo te danga kuri tolliyaŋ bambata cine, kaŋ soobay ka kaŋ laabo ra.]
45 Adduwa banda a tun ka kaa talibey do k'i gar jirbi gaa, bine saray sabbay
se. 46 Kal a ne i se: «Ifo se no araŋ go ga jirbi? Wa tun ka te adduwa, zama araŋ
ma si furo siyaŋ ra.»

Yesu diira

guna mo Matta 26:47-56; Markos 14:43-50; Yohanna 18:3-12

47 Za a go ga salaŋ, guna jama fo kaa. Bora kaŋ se i ga ne Yahuta mo, i way
cindi hinka ra afo, n'i jin. A kaa ka maan Yesu gaa, zama nga m'a sunsum.
48 Amma Yesu ne a se: «Yahuta, sunsumyaŋ no ni ga Boro Izo nooyandi nd'a,
wala?»
49 Ngey kaŋ goono g'a windi, waato kaŋ i di haŋ kaŋ ga ba ka te, i ne:
«Rabbi, iri ma kar da takuba, wala?» 50 I boro fo binde na alfaga* beero bannya
fo zafa k'a kambe ŋwaaro hanga kaa.
51 Amma Yesu ne: «Wa naŋ yaadin.» A na hanga ham k'a yayandi.
52 Yesu ne alfaga beerey da Irikoy windo batukoy jine funey da arkusey kaŋ
yaŋ kaa a do se: «Araŋ kande takuba nda goobu yaŋ danga kosarayko do no?
53 Waato kaŋ ay go araŋ banda zaari kulu Irikoy windo ra, araŋ mana kambe
dake ay gaa. Amma saaya woone ya araŋ wane no, da kubay dabari wane mo.»

Bitros na Yesu ze

guna mo Matta 26:57-58, 69-75; Markos 14:53-54, 66-72
Yohanna 18:12-18, 25-27

54I na Yesu di k'a candi ka kond'a alfaga beero kwaara. Amma Bitros n'a banda gana nangu mooro. **55**Waato kaŋ i na danji funsu windo batama bindo ra ka goro ganda, Bitros mo goro i game ra. **56**Kala koŋŋo fo di a go ga goro danji kaaro ra. A n'a guna ka ne; «Boro wo mo go Yesu banda.»

57Amma a ze ka ne: «Waybora, ay s'a bay.»

58A gay kayna, kala boro fo di a ka ne: «Ni mo i boro fo no.»

Amma Bitros ne: «Albora, manti ay.»

59Waato kaŋ guuru fo cine bisa, afo koyne seeda nda anniya ka ne: «Haciika boro wo go a banda, zama Galili laabu boro no.»

60Amma Bitros ne: «Albora, ay si baa bay haŋ kaŋ no ni go ga ci.»

Sahãadin-sahãadin, za a go sanno din gaa, gorongaari fo ca. **61**Rabbi mo bare ka Bitros guna. Kala Bitros fongu nda Rabbi sanno, mate kaŋ a ci nga se ka ne: «Za gorongaari mana ca hunkuna, ni ga ze ka ne ni s'ay bay sorro hinza.» **62**Kala Bitros fatta taray ka baray da hẽeni konno.

63Alborey mo kaŋ yaŋ goono ga Yesu gaay n'a hahaara k'a jadde. **64**I n'a moy haw ka soobay k'a hã ka ne: «Ma annabitaray te me, may no ka ni kar?» **65**Sanni boobo no i ci a se koyne k'a kayna.

I konda Yesu saaware marga jine

guna mo Matta 26:59-66; Markos 14:55-64; Yohanna 18:19-24

66Waato kaŋ mo bo, jama arkusey da alfaga beerey da asariya dondonandikoy margu. I na Yesu candi ka kond'a ngey Yahudancey arkusey marga do **67**ka ne: «Da ni ya Almasihu no, ma ci iri se.»

Amma a ne i se: «D'ay ci araŋ se, araŋ si cimandi baa kayna. **68**Da mo ay n'araŋ hã, araŋ si tu baa kayna. **69**Amma ne ka koy jine Boro Izo ga goro Irikoy dabari kambe ŋwaaro gaa.»

70Kal i kulu ne: «Ni ya Irikoy Izo no, wala?»

A ne i se: «Araŋ wo n'a ci, ay ga ti nga.»

71I ne: «Man no iri ga laami nda seeda fo koyne? Zama iri bumbey, iri maa a meyo ra.»

I konda Yesu Bilatos jine

guna mo Matta 27:1-2, 11-14; Markos 15:1-5
Yohanna 18:28-38

23 Kala i jama kulu tun ka kond'a Bilatos* jine. **2**I sintin k'a kalima ka ne: «Iri na boro wo gar a goono g'iri borey darandi. A ga wangu i ma jangal bana Kaysar* se, ga ne nga ya Almasihu no, bonkooni fo.»

3Bilatos n'a hã ka ne: «Ni ya Yahudancey bonkoono no?»

A tu a se ka ne: «Mate kaŋ ni ci no.»

4Bilatos ne alfaga beerey da borey marga se: «Ay mana di taali kulu bora

din do.»

5Amma i tonton k'a kankam ka ne: «A goono ga jama zukku ka dondonandiyaŋ te Yahudiya* kulu ra. A sintin za Galili* kal a kaa ne.»

6Kaŋ Bilatos maa woodin, a hã hala bora din ya Galili boro no. **7**Kaŋ a bay Hirodus* koytara ra no a goro, kal a na Yesu samba Hirodus do, kaŋ nga mo go Urusalima jirbey din ra.

I kond'a Hirodus jine mo

8Hirodus binde, kaŋ a di Yesu, a farhã gumo, zama za gayyaŋ a ga ba nga ma di a, zama a maa a baaru. A na beeje daŋ mo nga ma di a do alaama fo. **9**A soobay ka Yesu hã da sanni boobo, amma a mana tu a se da hay kulu. **10**Alfaga beerey da asariya dondonandikoy mo kay k'a kalima nda futay gumo. **11**Hirodus da nga soojey mo na Yesu kayna k'a hahaara. I na bankaaray kaŋ ga nyaale daŋ a gaa ka ye k'a samba Bilatos do. **12**Hano din hane mo no Hirodus da Bilatos te corotaray da care, zama za doŋ ibaretaray go i game ra.

I na ciiti dumbu ka ne i ma Yesu wi

guna mo Matta 27:15-26; Markos 15:6-15; Yohanna 18:39-19:16

13Bilatos mo na alfaga beerey da jine borey da jama ce k'i margu. **14**A ne i se: «Araŋ kand'ay se boro wo sanda boro kaŋ ga jama darandi. Guna mo, araŋ jine ay n'a hã ka gosi. Ay mana di taali hari kulu bora din gaa, hayey din ra kaŋ yaŋ araŋ goono g'a kalima nd'a. **15**Wala baa Hirodus mo, zama a n'a yeti iri do. Guna mo, a mana hay kulu te kaŋ to buuyaŋ. **16**Ay binde g'a barzu k'a taŋ.»

17[Zama tilas no a ma kas'ize fo taŋ i se bato* waate.] **18**Amma i kulu na jinde sambu care banda ka kuuwa ka ne: «Ma boro wo wi, ka Barabbas taŋ iri se.» **19**(Barabbas wo boro fo no kaŋ i daŋ kaso ra murteyaŋ fo da boro-wiyaŋ kaŋ te kwaara ra sabbay se.)

20Za kaŋ a ga ba nga ma Yesu taŋ, Bilatos ye ka salaŋ i se. **21**Amma i soobay ka kuuwa ka ne: «A kanji*! A kanji!»

22Sorro hinzanta Bilatos ne i se: «Ifo se? Hari laalo woofo no a te? Ay mana di buuyaŋ fondo a gaa. Ay g'a barzu k'a taŋ.»

23Amma i di ka kaati nda jinde beeri yaŋ, i goono g'a ŋwaaray da gaabi i m'a kanji. Hala i jindey du hini. **24**Bilatos binde na ciiti dumbu ka ne i ma te haŋ kaŋ jama ŋwaaray. **25**Bora kaŋ i daŋ kaso ra murteyaŋ da boro-wiyaŋ se, kaŋ borey ŋwaaray, a n'a taŋ, amma a na Yesu no i miila boŋ.

I na Yesu kanji

guna mo Matta 27:32-44; Markos 15:21-32; Yohanna 19:17-27

26Alwaato kaŋ i goono ga kond'a, i na boro fo di kaŋ maa Siman, Kayrawa kwaara boro no, kaŋ goono ga fun saajo ra. I na kanjiyaŋ bundo dak'a boŋ, a m'a jare Yesu banda. **27**Borey marga bambata n'a gana, da wayboroyaŋ mo kaŋ goono ga hẽ ka baray a sabbay se. **28**Amma Yesu bare i gaa ka ne: «Urusalima wayborey, araŋ ma si hẽ ay sabbay se, amma araŋ ma hẽ araŋ bumbey sabbay se, d'araŋ izey mo se. **29**Zama guna, jirbey ga kaa kaŋ i ra i ga ne:

‹Albarkanteyaŋ no wayguney: gundey kaŋ mana hay ce fo, da mo fafey kaŋ i
mana naanu ce fo.› **30**Jirbey din ra

i ga sintin ka ne tondi kuukey se:
‹Wa kaŋ iri boŋ!›
I ma ne tudey mo se:
‹W'iri daabu!›

(Hos. 10:8)

31Zama nd'i goono ga hayey wo te tuuri tayo ra, to, ifo no i ga te ikoga ra?»

32I na zambante hinka waani sambu mo, zama i m'i wi Yesu banda. **33**Waato kaŋ i to nango kaŋ se i ga ne Boŋ Kurubu, i na Yesu kanji* noodin, nga nda zambantey din, afo a kambe ŋwaaro gaa, afa mo a kambe wow gaa. **34**Kala Yesu ne: «Baaba, m'i yaafa, zama i si bay hari kaŋ no i goono ga te.» I na kurne te Yesu bankaarayey boŋ k'i fay-fay ngey nda care game ra.

35Borey goono ga kay k'a fonnay. Bonkooney n'a hahaara ka ne: «A na boro fooyaŋ faaba. Da woone ya Irikoy wane Almasihu no, a suubananta mo, a ma nga boŋ faaba me.»

36Soojey mo n'a hahaara ka maan a gaa ka hari mooro salle a se. **37**I ne: «Da nin no ga ti Yahudancey Bonkoono, ma ni boŋ faaba.»

38Hantum fo go a boŋo se beene kaŋ ne: BORO WOONE YA YAHUDANCEY BONKOONO NO.

39Afo zambantey kaŋ i kanji din game ra canda Yesu gaa ka ne: «Manti ni ya Almasihu no? To, ma ni boŋ faaba, d'iri mo.»

40Amma afa tu ka deen'a gaa ka ne: «Ni si humburu baa Irikoy, za kaŋ ni go ciiti fo ra a banda? **41**Iri se, sikka si a ga hagu, zama iri goono g'iri goyey alhakko ta soosay. Amma boro wo mana te hari kulu kaŋ mana saba.» **42**A ne mo: «Ya Yesu, da ni furo ni koytara ra, ma fongu ay gaa.»

43Nga mo ne a se: «Haciika ay ga ne ni se: hunkuna ni ga bara ay banda Paradiso* ra.»

44A to sohõ danga zaari guuru way cindi hinka cine. Kubay mo na laabo kulu daabu hala wiciri kambu guuru hinza. **45**Wayna kaaro gaze, Irikoy* fuwo kosaray* taafa mo kottu ka fay ihinka bindo ra. **46**Yesu ce nda jinde beeri ka ne: «Baaba, ni kambey ra no ay g'ay biya talfi!» Kaŋ a na woodin ci, a na nga fundo taŋ.

47Waato kaŋ sooje jine funa di hari kaŋ te, a na Irikoy beerandi ka ne: «Daahir no, boro wo ya boro adili no.»

48Borey marga kaŋ margu mo zama ngey ma woodin gomdo, waato kaŋ i di hari kaŋ te, i ye kwaara, i goono ga ngey gandey di *bine saray sabbay se*. **49**Yesu mo-ka-bayrayey kulu, da wayborey kaŋ n'a gana za Galili, i kay nangu mooro ka hayey din guna.

Yesu fijiyaŋo

guna mo Matta 27:57-61; Markos 15:42-47; Yohanna 19:38-42

50Guna mo, boro fo go no kaŋ maa Yusufu, i diina marga arkusu fo no, boro hanno no, adilante mo. **51**A mana yadda nd'i saawara nd'i te-goyey mo.

Arimatiya kwaara boro no, kaŋ go Yahudiya laabo ra; a goono ga Irikoy koytara hangan. 52Boro wo kaa Bilatos* do ka Yesu gaahamo ŋwaaray. 53A n'a zumandi k'a didiji nda lin* kasance k'a jisi saaray fo ra kaŋ i fansi tondo ra, nangu fo kaŋ boro kulu mana kani baa ce fo. 54Bato soolayaŋ zaaro hane no, asibti zaaro mo ga ba ka furo.

55Wayborey kaŋ fun Galili Yesu banda mo gana banda ka di saara da mate kaŋ cine no i n'a gaahamo jisi nd'a. 56I ye fu ka yaaziyaŋ nda waddiyaŋ soola. Asibto* hane mo i fulanzam, mate kaŋ asariya* ci.

Yesu Almasihu tunyaŋo

guna mo Matta 28:1-10; Markos 16:1-8; Yohanna 20:1-10

24 Amma jirbi iyya zaari sintina, za mo bo, i kaa saara do ka kande yaazi jinayey kaŋ i soola. 2I gar i na tondo gunguray k'a kaa saara me gaa. 3I furo, amma i mana di Rabbi Yesu gaahamo. 4A go no mo, kaŋ woodin goono g'i boŋ haw, kala alboro hinka kay i jarga nda bankaaray kaŋ ga nyaale. 5Za kaŋ wayborey goono ga humburu ka ngey moydumey ye hala ganda, kala alborey ne i se: «Ifo se no araŋ go ga fundikooni ceeci buukoy do? 6A si neewo. Irikoy n'a tunandi no. Day araŋ ma fongu nda sanno kaŋ a te araŋ se za a go Galili, 7kaŋ a ne: ‹Tilas kal i ma Boro Izo daŋ zunubikooney kambey ra, i m'a kanji*, jirbi hinzanta mo a ma tun.› »8Wayborey fongu nd'a sanney.

9I kaayanta ka fun saara do, i na baaro din kulu no iway cindi fa din da ganakoy kulu se. 10Wayborey din neeya: Maryama Magdaliya bora, da Yuwanna, da Maryama Yakuba nya, da wayboro cindey kaŋ yaŋ n'i dum. I na hayey din kulu ci diyey* se. 11Sanney din binde mana hima i se kala sanni yaamo cine. I wangu k'i cimandi. 12Amma Bitros tun da zuray ka koy saara do. Kaŋ a gungum ka niigaw a ra haray, kal a di sutura zaarey goono ga jisi kambu fo gaa. A dira noodin, a goono ga dambara nga bina ra da hayey din kaŋ te.

Imuwasu talibey di Yesu

guna mo Markos 16:12-13

13Guna mo, i boro hinka goono ga dira hano din hane ka koy kawye fo do kaŋ se i ga ne Imuwasu. Kawya ga mooru Urusalima sanda kilometar way cindi fo cine. 14I goono ga salaŋ care se ka fakaaray da hayey din kaŋ te. 15A go no mo, i go sanno gaa ga salaŋ care se, kala Yesu bumbo maan i gaa ka dira i banda. 16Amma i moy go birim-birim zama i ma s'a bay.

17A ne i se: «Sanni fo dumi no araŋ goono ga te care se araŋ dirawo ra?»

I kay. I moydumey gonda bine saray alhaali. 18I ra afo kaŋ se i ga ne Ciliyobas tu a se ka ne: «Ni hinne no ga ti yaw Urusalima, kaŋ mana bay hayey kaŋ te jirbey wo gaa?»

19A ne i se: «Hari woofo yaŋ?»

I ne a se: «Yesu, Nazara bora ciine, kaŋ ga ti annabi kaŋ gonda dabari goy ra da sanni ra, Irikoy jine da jama kulu jine mo. 20Mate kaŋ cine alfaga beerey d'iri mayraykoyey na wiyaŋ ciiti te a se k'a kanji* mo. 21Amma iri wo, iri na laakal dak'a gaa, hala nga no ga ti boro kaŋ ga ba ka Israyla* fansa. Woodin

banda mo, hunkuna ga ti hayey din teeyaŋo zaari hinzanta. **22**Koyne, iri jama ra wayboro fooyaŋ, kaŋ i koy saara do za susubo, i n'iri dambarandi. **23**Zama waato kaŋ i man'a gaahamo gar, i ye ka kaa ka ne ngey di malaykey kaŋ yaŋ bangay i se ka ne a ga funa. **24**Boro fooyaŋ kaŋ yaŋ go iri banda mo koy saara do. I di yaadin mo no mate kaŋ wayborey ci, amma i mana di Yesu bumbo.»

25Kala Yesu ne i se: «Araŋ kaŋ sinda laakal, kaŋ biney ga sandi ka hay kulu cimandi kaŋ annabey ci. **26**Manti wazibi no Almasihu se a ma taabi woone yaŋ haŋ, ka furo nga darza ra bo?» **27**Kal a sintin za Musa tira gaa ka koy hala Annabey kulu Tirey ra, ka nga boŋ waney fasar i se Tira Hanney kulu ra.

28I to kawya kaŋ do i go ga koy. Yesu te danga nga ga koy jina. **29**I n'a faali ka ne: «Ma zumbu iri do, zama wiciri kambo to, zaaro mo maan banyaŋ.» A furo mo zama nga ma zumbu i do.

30A go no mo, waato kaŋ a goro i banda ŋwaaro do, kal a na buuru kunkuni fo sambu k'a albarkandi, k'a ceeri ka salle i se. **31**Kal i moy fiti, i n'a bay mo. Amma a ye ka daray i se. **32**Gaa no i ne ngey nda care se: «Manti iri biney farhã iri ra, waato kaŋ a goono ga salaŋ iri se fonda ra, ka Tira Hanney feeri iri se?»

33Saaya din ra mo i tun ka ye Urusalima. I kaa ka gar iway cindi fa go margante, da borey kaŋ yaŋ go i banda mo. **34**I goono ga ne: «Haciika, Irikoy na Rabbi tunandi, a bangay Siman se mo.» **35**Boro hinka din dede hari kaŋ te fonda ra, da mate kaŋ i n'a bay buuru ceeriyaŋo waate mo.

Yesu bangay nga talibey se

guna mo Matta 28:16-20; Markos 16:14-18
Yohanna 20:19-23; Diyey Teerey 1:6-8

36Kaŋ i go woodin ciyaŋ gaa, kala Yesu bumbo kay i bindo ra ka ne i se: «Laakal kanay ma bara araŋ banda.»

37Amma i gartu, i goono ga humburu gumo. I ho hala biya no ngey goono ga di. **38**Kal a ne i se: «Ifo se no araŋ laakaley tun? Ifo se mo no araŋ goono ga sikka araŋ biney ra? **39**Araŋ ma guna ay kambey d'ay cey. Ay no, ay bumbo. W'ay ham ka maa, zama biya sinda basi nda biri mate kaŋ araŋ goono ga di ay gonda.»

40Kaŋ a na woodin ci, a na nga kambey da nga cey cab'i se. **41**Za i go cimandiyaŋ-jaŋay ra jina, dambara nda farhã sabbay se, a ne i se: «Araŋ gonda ŋwaari ne, wala?» **42**I no a se hamisa tonnante dumbari fo. **43**A n'a sambu k'a ŋwa i jine.

44A ne i se mo: «Woone yaŋ ga ti ay sanney kaŋ ay ci araŋ se, za ay go araŋ do jina, kaŋ ay ne: hari kulu kaŋ i hantum ay boŋ Musa Tawreto* ra da Annabey* Tirey ra da Zabura* ra, tilas kal i ma kubay.»

45Waato din gaa a n'i laakaley feeri hal i ma du ka faham da Tira Hanney. **46**A ne i se mo: «Yaa no i hantum: Almasihu ga taabi haŋ, zaari hinzanta a ga tun ka fun buukoy game ra. **47**I ga tuubi nda zunubi yaafayaŋ waazo te a maa ra mo ndunnya dumey kulu se. I g'a sintin za Urusalima. **48**Araŋ ya seedayaŋ no hayey din gaa. **49**Guna mo, ay g'ay Baaba alkawlo donton araŋ boŋ. Amma araŋ ma goro kwaara ra jina hala Irikoy ma dabari daŋ araŋ gaa, beene wane.»

Yesu ziji ka koy beene

guna mo Markos 16:19-20; Diyey Teerey 1:9-11

50A furo i jine kala Baytaniya haray ka nga kambey salle k'i albarkandi. **51**A go no mo, kaŋ a go i albarkandiyaŋo gaa, kal a fay d'ey ka ziji beene. **52**I ye Urusalima nda farhã bambata. **53**Waati kulu i go Irikoy windo ra mo ka Irikoy sifa.

YESU ALMASIHU
Baaro Kaŋ
YOHANNA
hantum

Annura nda fundi sanno

1 Za sintina Sanno go no. Sanno da Irikoy go care banda mo, Sanno ya
Irikoy no mo. **2**Za sintina nga nda Irikoy no.
3Nga no na hay kulu taka. Hay kulu kaŋ taka mana taka kala nda Sanno. **4**A
ra fundi go, fundo mo borey annura no. **5**Annura din goono ga kaari mo kuba
ra, kuba mo mana hin a.
6Boro fo kaa kaŋ Irikoy donton, a maa ga ti Yohanna. **7**Bora din kaa ka ciya
seeda, a ma seeda annura boŋ, zama boro kulu ma cimandi a seeda boŋ. **8**Nga
bumbo manti annura no, amma a kaa ka seeda annura din boŋ. **9**Woodin annura
cimi-cimo no kaŋ goono ga kaa ndunnya ra, kaŋ ga kaari boro kulu gaa.
10A go ndunnya ra, nga mo no na ndunnya te, amma ndunnya man'a bay.
11A kaa nga waney do, amma a wane borey man'a ta. **12**Amma borey kulu kaŋ
n'a ta, ngey kaŋ yaŋ de a gaa, a n'i no dabari i ma ciya Irikoy izeyaŋ. **13**I hay
manti hayrey kuri do, wala Adam-ize bine ibaay miila do, wala alboro miila
boŋ, amma Irikoy do.
14Sanno mo ciya gaahamkoy, a goro iri game ra mo. Iri di a darza, darza kaŋ
ti Ize follonka kaŋ fun Baaba do wano. A to da gomni nda cimi.
15Yohanna seeda a boŋ. A na nga jinde sambu ka ne: «Bora neeya kaŋ boŋ
ay salaŋ ka ne: ‹Bora kaŋ ga kaa ay banda, ay jine boro no, zama a go no za i
man'ay hay.› »
16Zama a tooyaŋo ra no iri kulu du. Gomni mo goono ga gomni gana.
17Zama Musa do no Irikoy na asariya* no, amma gomni nda cimi, Yesu
Almasihu do no i fun. **18**Boro kulu si no kaŋ di Irikoy baa ce fo. Irikoy Ize
follonka kaŋ go Baaba ganda ra, nga no ka Baaba bangandi.

Yohanna baptisma teekwa waazo

guna mo Matta 3:1-12; Markos 1:1-8; Luka 3:1-18

19Yohanna seeda neeya, waato kaŋ Urusalima* Yahudancey na alfagayaŋ*
da Lawi boro fooyaŋ donton i ma koy a do k'a hã ka ne: «Nin no may?»
20A yadda, a mana ze, amma a yadda ka ci ka ne: «Ay wo manti Almasihu no.»
21I n'a hã ka ne: «Mate no, ni ya Iliya no?»
A ne: «Ay wo manti nga no.»
I ne: «Ni ya annabo* din no?»
A tu ka ne: «Abada.»
22Gaa no i ne a se: «Day, nin no may, hal iri ma konda tuyaŋo borey kaŋ n'iri
donton se? Ifo no ni ga ne ni bumbo ciine ra?»
23A ne: «Ay ya

boro fo kaŋ goono ga kuuwa ganjo ra jinda
kaŋ go ga ne: ‹Wa Rabbi fonda sasabandi.› »

(Isa. 40:3)

sanda mate kaŋ annabi Isaya ci.

24Borey kaŋ i donton ra, afooyaŋ Farisi* fonda boroyaŋ no. **25**I n'a hã ka ne: «Ifo se no ni goono ga baptisma* te, da ni manti Almasihu, ni manti Iliya*, ni manti annabo din mo?»

26Yohanna tu i se ka ne: «Ay wo, ay goono ga baptisma te hari ra, amma araŋ bindo ra boro fo goono ga kay kaŋ araŋ si bay, kaŋ ga kaa ay banda. **27**Ay mana to naŋ kaŋ ay ga ce daŋ a ce ra.»

28Hayey din Baytaniya ra no i te, Urdun* daŋanta jabo me gaa, naŋ kaŋ Yohanna goono ga baptisma te.

Yesu, Irikoy feej'izo

29A wane suba, a di Yesu goono ga kaa nga do. A ne: «Guna Irikoy feej'izo kaŋ ga ndunnya zunubey sambu! **30**Nga no ga ti bora kaŋ boŋ ay salaŋ ka ne: ‹Boro fo go kaa ay banda kaŋ ay jine boro no, zama a go no za i man'ay hay.› **31**Ay bumbo mo man'a bay, amma hal a ma bangay Israyla* se no ay kaa ka baptisma te hari ra.»

32Yohanna seeda ka ne: «Ay di Biya *Hanno* goono ga zumbu ka fun beena ra sanda koloŋay cine ka goro a boŋ. **33**Ay bumbo mo man'a bay, amma Irikoy kaŋ n'ay donton hal ay ma baptisma te hari ra, nga no ne ay se: ‹Bora kaŋ ni ga di Biya* *Hanno* ga zumbu ka goro a boŋ, bora din no ga baptisma te da Biya Hanno.› **34**Ay bumbo mo di, ay seeda mo kaŋ nga no ga ti Irikoy Izo.»

Yesu talibi sintiney

35A wane suba koyne, Yohanna goono ga kay, nga nda nga talibi* hinka. **36**Waato kaŋ a di Yesu goono ga bisa, a ne: «Guna Irikoy feej'izo!»

37Talibi hinka din maa sanney kaŋ a ci, i na Yesu gana mo. **38**Yesu zagu, a di kaŋ i goono ga nga gana. A ne i se: «Ifo no araŋ goono ga ceeci?»

I ne a se: «Malam (sanda Alfa nooya), man gaa no ni go da goray?»

39A ne i se: «Wa kaa, araŋ ga di.»

I koy mo, i di naŋ kaŋ a go da goray (a to sanda guuru taaci cine). I wicira a banda zaaro din.

40I boro hinka kaŋ maa Yohanna sanno ka Yesu gana, boro fa i ga ne a se Andarawos, Siman Bitros nya ize no. **41**Nga wo, sintina a na nga nya izo Siman ceeci ka ne a se: «Iri di Almasihu« (sanda Kiristi nooya).

42A kond'a Yesu do. Yesu mo n'a guna ka ne: «Ni no ga ti Siman Yonana ize. I ga ne ni se Kefas« (sanda Bitros[45] nooya).

Yesu na Filibos da Nataniyel ce

43A wane suba, Yesu ga ba nga ma koy Galili* laabu. A di Filibos. Yesu ne a se mo: «Ay gana.»

44Filibos binde Baytsayda, kaŋ ti Bitros nda Andarawos yaŋ kwaara, boro

[45] 1:42 Bitros feerijo ga ti “Tondi”.

no. 45Filibos mo koy ka Nataniyel ceeci ka ne a se: «Iri di bora kaŋ boŋ Musa na baaro hantum Tawretu* ra, nda annabey mo – Yesu Yusufu ize, Nazara boro no.»

46Nataniyel ci a se ka ne: «Hari hanno ga hin ka fun Nazara ra no?»

Filibos ci a se ka ne: «Kaa ka di!»

47Yesu di Nataniyel goono ga kaa nga do. A salaŋ a boŋ ka ne: «Guna, Israyla boro no da cimi kaŋ sinda gulinci.»

48Nataniyel ne a se: «Man no ni g'ay bay?»

Yesu tu ka ne a se: «Za Filibos mana ni ce, ay di nin, waato kaŋ ni go jeejay* nyaŋo cire.»

49Nataniyel tu a se ka ne: «Alfa, nin no ga ti Irikoy Izo! Nin no ga ti Israyla Bonkoono!»

50Yesu tu a se ka ne: «Zama ay ci ni se ka ne ay di nin jeejay nyaŋo cire se no ni go ga cimandi, wala? Ni ga di hariyaŋ kaŋ ga bisa woodin yaŋ beeray.» 51A ne a se koyne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ga di beena feerante. Araŋ ga di mo Irikoy malaykey* goono ga kaaru ka zumbu Boro* Izo boŋ.»

Almasihu alaama sintina

2 Zaari hinzanta hane i goono ga hiijay haw Kana kwaara Galili* laabo ra. Yesu nya go noodin. 2I na Yesu nda nga talibey burnye hiija hawyaŋo do. 3Waato kaŋ duvaŋo* gaze, Yesu nya ne Yesu se: «Duvaŋo ban.»

4Yesu mo ne a se: «Waybora, ifo se no ni g'ay daŋ woone ra? Ay alwaato mana to jina.»

5Nyaŋo ci goy-teerey se ka ne: «Hay kulu kaŋ a ci araŋ se, araŋ m'a te.»

6Tondi gullayaŋ go noodin, ngey boro iddu, kaŋ ga sambu muudu zangu-zangu. I go jisante Yahudancey hananyaŋ alaada boŋ.

7Yesu ne i se: «Wa gulley din toonandi nda hari.» Ngey mo n'i toonandi kala meyey gaa.

8A ne i se: «Sohõ, wa kaa gulla gaa ka konda bato jine funa do.»

I konda mo. 9Bato jine funa na haro taba kaŋ bare ka te duvan. A mana bay mo naŋ kaŋ no i du a (amma goy-teerey kaŋ na haro kaa wo bay). Gaa no bato jine funa na arhiijo ce 10ka ne a se: «Boro kulu ga jin ka duvan hanna no, waati kaŋ borey na iboobo haŋ, gaa no i ga wo kaŋ si kaan no. Amma nin wo, ni na duvan hanna jisi hala sohõ.»

11Yesu na alaama sintina wo te noodin Kana kwaara Galili laabo ra ka nga darza bangandi. A talibey mo n'a cimandi.

12Woodin banda a koy Kafarnahum, nga nda nga nya nda nga nya izey, da nga talibey. Noodin i mana te kala jirbiyaŋ.

Yesu koy Irikoy windo ra

13Yahudancey* Paska* maanu, Yesu mo ziji ka koy Urusalima. 14Irikoy windo ra binde a na borey gar kaŋ yaŋ goono ga haw da feeji da koloŋay neera. Nooru barmaykoy mo go ga goro noodin. 15A na barzu bi nda korfo k'i gaaray ka kaa Irikoy windo ra, da feejey da hawey. A na barmaykoy noorey mun k'i

taabley bare. 16A ne koloŋay neerakoy se: «Wa hayey din kaa neewo! Araŋ ma
s'ay Baaba fuwo ciya fatawci nangu.»
17A talibey fongu kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Anniya kaŋ ay gonda ni fuwo se
g'ay kankam.»

(Zab. 69:10)

18Gaa no, Yahudancey tu a se ka ne: «Alaama fo dumi no ni ga cabe iri se,
kaŋ ni goono ga hayey wo te?»
19Yesu tu i se ka ne: «Wa fuwo din zeeri, jirbi hinza nda care game ra mo ay
g'a tunandi koyne.»
20Yahudancey mo ne: «Jiiri waytaaci cindi iddu no i te kaŋ i goono ga
Irikoy* fuwo wo cina. Nin mo, ni ga ne ni g'a tunandi jirbi hinza nda care game
ra?» 21Amma Yesu wo, nga gaahamo fuwo sanni no a goono ga te. 22Woodin
sabbay se, waato kaŋ a tun ka fun buukoy game ra, a talibey fongu kaŋ a na
sanney din ci. I na Irikoy Tira Hanney cimandi da mo sanno kaŋ Yesu ci.

Yesu ga bay hay kulu kaŋ boro go ga miila

23Saaya kaŋ Yesu go Urusalima* Paska bato* jirbey ra, boro boobo n'a
cimandi, waato kaŋ i di alaamey kaŋ a goono ga te. 24Amma Yesu mana naanay
i gaa, zama a ga boro kulu bine bay. 25A si ba boro kulu ma boro fo seeda nga
se, zama nga bumbo ga bay haŋ kaŋ go boro kulu bine ra.

Yesu nda Nikodimu sanno

3 Farisi* fonda boro fo go no kaŋ maa Nikodimu, Yahudancey jine boro fo
no. 2Bora din kaa Yesu do cino ra ka ne a se: «Alfa, iri bay kaŋ ni ya alfa
no kaŋ fun Irikoy do, zama boro kulu si no kaŋ ga hin ka alaamey wo te kaŋ ni
goono ga te da manti Irikoy no go bora banda.»
3Yesu tu a se ka ne: «Haciika, haciika, ay ga ci ni se: d'i mana boro hay
hayyaŋ taji, a si di Irikoy* koytara.»
4Nikodimu ci a se ka ne: «Mate no i ga te ka boro kaŋ zeen hay? A ga hin ka
ye nga nya gunda ra, i m'a hay koyne?»
5Yesu tu ka ne a se: «Haciika, haciika ay ga ci ni se: d'i mana boro hay hari
nda Biya *Hanno* do, bora si hin ka furo Irikoy koytara ra. 6Haŋ kaŋ i hay
gaaham gaa, gaaham no. Haŋ kaŋ i hay[46] Biya* *Hanno* do, biya no. 7Ma si
dambara kaŋ ay ci ni se: tilas kal i m'araŋ hay hayyaŋ taji. 8Haw ga faaru ka
koy naŋ kaŋ a ga ba. Ni ga maa a yooja, amma ni si bay naŋ kaŋ a fun wala naŋ
kaŋ a goono ga koy. Yaadin no boro kulu kaŋ i hay Biya *Hanno* do go.»
9Nikodimu tu a se ka ne: «Mate no woone ga te ka te?»
10Yesu tu a se ka ne: «Nin kaŋ ga ti Israyla* dondonandiko, ni si faham da
hayey wo, wala? 11Haciika, haciika ay ga ci ni se: iri goono ga ci haŋ kaŋ iri ga
bay, iri goono ga seeda mo da haŋ kaŋ iri di, amma araŋ mana iri seeda ta.

[46] 3:6 Biya Hanno hayyaŋ ga ti fundi taji kaŋ Biya Hanno ga no.

12D'ay na ndunnya sanni ci araŋ se, araŋ man'a cimandi mo, mate no araŋ ga te
ka cimandi d'ay ga beene sanni ci araŋ se? 13Boro kulu si no kaŋ kaaru ka koy
beena ra, kala nga kaŋ zumbu ka fun beena ra, Boro Izo [kaŋ go beena ra] no.
14Sanda mate kaŋ cine Musa na gondo sambu beene ganjo ra, yaadin mo no
tilas i ma Boro Izo sambu beene 15zama boro kulu kaŋ g'a cimandi ma du fundi
hal abada.
16Zama Irikoy ga ba ndunnya hal a na nga Izo follonka no, zama boro kulu
kaŋ g'a cimandi ma si halaci, amma a ma du fundi hal abada. 17Zama Irikoy na
nga Izo donton ndunnya ra, manti zama a ma ndunnya ciiti bo, amma zama
ndunnya ma du faaba a do. 18Boro kaŋ g'a cimandi, Irikoy s'a ciiti, amma boro
kaŋ man'a cimandi, Irikoy ban k'a ciiti, zama a mana Irikoy Ize follonka
cimandi. 19Ciito mo neeya: annura kaa ndunnya ra, amma borey ga ba kuba ka
bisa annura, zama i goyey ga laala. 20Zama boro kulu kaŋ ga goy laalo te goono
ga konna annura no. A si kaa annura do, zama a goyey ma si bangay. 21Amma
boro kaŋ ga cimi goy te ga kaa annura do, zama a goyey ma bangay kaŋ Irikoy
ra no a n'i te.»

Yesu nda Yohanna baptisma teekwa

22Woodin banda Yesu kaa Yahudiya laabo ra, nga nda nga talibey. Noodin a
goro, nga nd'ey ka baptisma te. 23Yohanna mo goono ga baptisma te Enon
gooro ra, kaŋ ga maan Salim kwaara, zama hari boobo go noodin. Borey goono
ga kaa, a goono ga baptisma te i se. 24Zama i mana Yohanna daŋ kasu jina.
25Kakaw mo tun Yohanna talibey da Yahudance fo game ra, diina ra hananyaŋ
boŋ. 26I kaa Yohanna do ka ne a se: «Alfa, bora kaŋ go ni banda Urdun
ya-haray jabo gaa kaŋ boŋ ni seeda, guna, bora din goono ga baptisma te, borey
kulu goono ga koy a do mo.»
27Yohanna tu ka ne: «Boro kulu si hin ka du hay kulu, kala nd'i n'a no nd'a a
ma fun a se beena ra. 28Araŋ bumbey ga te ay se seeda kaŋ ay ne ay wo manti
Almasihu no, amma Irikoy n'ay donton a jine. 29Bora kaŋ gonda wayhiijo no ga
ti arhiijo, amma arhiijo cora kaŋ goono ga kay ka hangan a se ga farhã
gumo-gumo arhiijo jinda sabbay se. Ay farhã wo to mo. 30Bora din, tilas kal a
ma tonton, amma ay wo, tilas kal ay ma zabu.

Bora kaŋ fun beene

31Bora kaŋ fun beene bisa hay kulu. Bora kaŋ fun ndunnya gaa, ndunnya
wane no, ndunnya wano boŋ mo no a ga salaŋ. Bora kaŋ kaa ka fun beena ra
bisa hay kulu. 32Haŋ kaŋ a di da haŋ kaŋ a maa, woodin yaŋ no a goono ga
seeda, amma boro kulu si yadda nd'a seeda. 33Boro kaŋ n'a seeda ta, bora din
tabbatandi kaŋ Irikoy ya cimikoy no. 34Zama bora kaŋ Irikoy donton, Irikoy
sanno no a ga ci, zama Irikoy si ga Biya *Hanno* no a se da neesiyaŋ. 35Baabo ga
ba Izo, a na hay kulu daŋ a kamba ra mo. 36Boro kaŋ ga Izo cimandi gonda
fundi hal abada, amma boro kaŋ si Izo gana si du fundi, amma Irikoy futa go ga
goro a boŋ.»

Yesu koy Samariya

4 Farisi fonda borey maa baaru kaŋ Yesu goono ga du talibiyaŋ ka baptisma
te i se hal i bisa Yohanna waney baayaŋ. **2**(Amma Yesu bumbo siino ga
baptisma te, kal a talibey.) **3**Waato kaŋ Rabbi bay woodin gaa, a dira Yahudiya
ka ye Galili*.

4Tilas kal a ma gana ka bisa Samariya laabo ra. **5**A kaa Samariya kwaara fo
ce gaa kaŋ se i ga ne Sikar, kaŋ ga maan batama kaŋ Yakuba no nga izo Yusufu
se. **6**Yakuba dayo mo go noodin. Kaŋ Yesu farga nda dirawo, a goono ga goro
dayo me gaa. A to sanda zaari bindi cine.

7Kala Samariya wayboro fo kaa zama nga ma hari guru. Yesu ne a se: «Ay
no hari ay ma haŋ.» **8**(Zama a talibey koy ŋwaari dayyaŋ kwaara ra.)

9Samariya waybora ne a se: «Mate no nin kaŋ ga ti Yahudance ga haŋyaŋ
hari ŋwaaray ay gaa, ay kaŋ ga ti Samariya wayboro?» (Zama yadda kulu si
Yahudancey da Samariya borey game ra.)

10Yesu tu a se ka ne: «Da ni na Irikoy nooyaŋo bay da bora kaŋ go ga ne ni
se: ‹Ay no hari ay ma haŋ›, doŋ ni g'a ŋwaaray, nga mo ga ni no hari
fundikooni.»

11Waybora ne a se: «Albora, ni sinda logayze, dayo mo ga guusu. Man gaa
no ni du hari fundikoono wo? **12**Wala ni ga bisa iri kaayo Yakuba beeray no,
kaŋ n'iri no dayo wo? A haŋ a gaa nga bumbo, da nga izey, da nga almaney
mo.»

13Yesu tu a se ka ne: «Boro kulu kaŋ ga haŋ haro wo gaa ga ye ka maa jaw
koyne. **14**Amma boro kulu kaŋ na haro kaŋ ay ga no a se haŋ si maa jaw hal
abada, amma haro kaŋ ay g'a no ga ciya hari-mo a ra ka boosu ka to fundi hal
abada gaa.»

15Waybora ne a se: «Albora, ay no haro wo, zama ay ma si ye ka maa jaw,
ay ma si ye ka kaa hala neewo mo hari guruyaŋ se.»

16Yesu ne a se: «Koy ka ni kurnyo ce ka kaa ne.»

17Waybora tu a se ka ne: «Ay sinda kurnye.»

Yesu mo tu ka ne: «Ni na cimi ci kaŋ ni ne ni sinda kurnye, **18**zama ni te
kurnye gu. Bora kaŋ ni gonda sohõ mo, manti ni kurnye no. Woodin, ni na
cimi ci.»

19Waybora ne a se: «Albora, ay faham kaŋ ni ya annabi no. **20**Iri kaayey
sududu tondi kuuko wo boŋ. Araŋ mo go ga ne borey se, a ga tilas i ma sududu
Urusalima* kwaara ra.»

21Yesu ne a se: «Waybora, ay cimandi, alwaati go kaa kaŋ manti tondi kuuko
wo boŋ wala mo Urusalima ra no araŋ ga sududu Baaba se bo. **22**Araŋ wo, araŋ
ga sududu haŋ kaŋ araŋ si bay se. Iri mo, iri ga sududu haŋ kaŋ iri ga bay se,
zama faaba si fun kala Yahudancey do. **23**Amma alwaati go kaa, kaŋ baa sohõ a
to, kaŋ sududuko cimi-cimey ga sududu Baaba se biya ra nda cimi ra, zama
woodin yaŋ dumi no Baaba goono ga ceeci i ma bara nga se sududukoyaŋ.
24Irikoy ya biya no. Borey kaŋ yaŋ ga sududu a se mo, tilas kal i ma sududu a
se biya da cimi ra.»

25Waybora ne a se: «Ay ga bay kaŋ Almasihu ga kaa, nga kaŋ se i ga ne
Kiristi. D'a kaa, a ga hay kulu bangandi iri se.»
26Yesu ne a se: «Ay kaŋ goono ga salaŋ ni se ga ti nga.»
27Sanney din boŋ no a talibey kaa k'a gar. I goono ga dambara kaŋ a go ga
salaŋ da wayboro fo, amma boro kulu mana ne a se: «Ifo no ni goono ga
ceeci?» wala: «Ifo se no ni go ga salaŋ d'a?»
28Waybora mo na nga foobo naŋ ka koy kwaara ra ka ci borey se 29ka ne:
«Wa kaa ka di boro fo kaŋ ci ay se hay kulu kaŋ ay te! Wala boro wo manti
Almasihu no?» 30I fatta birno ra ka kaa Yesu do.
31Za i mana kaa, a talibey go ga Yesu ŋwaaray ka ne: «Alfa, ŋwa!»
32Amma a ne i se: «Ay gonda ŋwaari kaŋ ay ga ŋwa kaŋ araŋ si bay.»
33Talibey mo go ga ne care se: «Wala boro fo kand'a se ŋwaari no?»
34Yesu ne i se: «Ay ŋwaaro neeya: ay ma nga kaŋ n'ay donton miila te, ay
m'a goyo toonandi mo. 35Manti araŋ ga ne a cindi handu taaci, gaa heemaro ma
to? Wa guna, ay ga ne araŋ se: w'araŋ boŋ sambu ka farey guna zama i kwaaray
ka to wiyaŋ. 36Baa sohõ wiikoy goono ga du alhakku, i ga nafa margu mo ka to
fundi hal abada gaa, zama dumakwa da wiikwa ma farhã care banda. 37Zama
yaadin gaa sanno wo cimi no kaŋ ne: ‹Boro fo go ga duma, boro fo mo go ga
wi.› 38Ay n'araŋ donton araŋ ma wi haŋ kaŋ ra araŋ mana taabi. Boro fooyaŋ no
ka taabi, araŋ mo nafa nd'i taabo.»
39Kwaara din ra Samariyance boobo na Yesu cimandi waybora sanno sabbay
se kaŋ seeda ka ne: «A ci ay se hay kulu kaŋ ay te.» 40Woodin se no, waato kaŋ
Samariya borey kaa Yesu do, i goono g'a ŋwaaray a ma goro ngey do. Nga mo
te jirbi hinka noodin. 41Boro boobo tonton borey gaa kaŋ n'a cimandi, a sanno
sabbay se.
42I goono ga ne waybora se: «Sohõ iri go ga cimandi, manti ni sanno sabbay
se bo, amma zama iri maa iri boŋ se. Iri ga bay mo kaŋ haciika boro wo ga ti
ndunnya Faabakwa.»

Yesu na faadance fo ize no baani

43Jirbi hinka din banda a dira noodin ka koy Galili. 44Zama Yesu bumbo
seeda ka ne: «Annabi sinda beeray nga laabo ra.» 45Waato kaŋ a furo Galili ra,
Galili borey n'a kubayni, zama i di hay kulu kaŋ a te Urusalima, bato* jirbey ra,
zama ngey mo koy bato do.
46Yesu ye ka kaa Kana kwaara koyne Galili ra, nango kaŋ a na haro bare ka
te duvan*. Faadance fo go no kaŋ ize aro jante Kafarnahum kwaara. 47Waato
kaŋ a maa baaru kaŋ Yesu fun Yahudiya* ka kaa Galili, kal a koy Yesu do k'a
ŋwaaray a ma kaa ka nga izo no baani, zama a ga ba ka bu.
48Yesu mo ne a se: «D'araŋ si di alaama da dambara hariyaŋ araŋ si cimandi,
abada.»
49Faadanca din ne a se: «Rabbi, ma kaa za ay izo mana bu!»
50Yesu ne a se: «Koy! Ni izo gonda fundi.»
Bora din na sanno kaŋ Yesu ci nga se din cimandi ka dira. 51Waato kaŋ a go
dirawo ra mo, a bannyey kuband'a ka ne a se: «Ni izo gonda fundi!» 52Nga mo

n'i hã saaya kaŋ cine no a du baani. I ne a se: «Bi wiciri kambu guuru fo no konno n'a taŋ.»

53Waato din gaa no baabo bay kaŋ saaya din no Yesu ci nga se ka ne: «Ni izo gonda fundi.» Nga bumbo da nga almayaaley kulu mo na Yesu cimandi.

54Woodin mo no ga ti alaama hinkanta kaŋ Yesu te waato kaŋ a fun Yahudiya ka kaa Galili.

Yesu na yeenikooni fo no baani

5 Woodin banda Yahudancey batu* fo te. Yesu koy Urusalima. **2**Urusalima ra mo Feejey Meyo jarga bangu fo go no kaŋ se i ga ne Baytazda Yahudancey sanney ra, kaŋ gonda tanda gu. **3**Jantekom boobo goono ga kani tandey ra – danawyaŋ, da fanakayaŋ, da yeenikooniyaŋ. [I goono ga haro tunandiyaŋo batu, **4**zama hatta ka kaa hatta malayka fo ga zumbu bango ra ka haro tunandi. Haro tunandiyaŋo banda boro kaŋ jin ka furo ga du baani, doori kulu kaŋ go a gaa.] **5**Boro fo mo go noodin kaŋ go ga jante jiiri waytaaci ihinka si. **6**Kaŋ Yesu di bora din go ga kani, a bay mo kaŋ a gay yaadin, a ne a se: «Ni ga ba ni ma du baani, wala?»

7Jantekomo tu a se ka ne: «Ay jine bora, ay sinda boro kulu kaŋ g'ay daŋ bango ra waati kaŋ haro ga yooje, amma waati kaŋ ay goono ga koy, kala boro fo m'ay jin ka furo.»

8Yesu ne a se: «Ma tun ka ni daarijo sambu ka dira.» **9**Sahãadin bora din du baani, a na nga daarijo sambu ka dira.

Han din asibti* zaari no. **10**Woodin sabbay se no Yahudancey go ga ne bora kaŋ du baani se: «Asibti zaari no hunkuna. A si halal* ni se ni ma ni daarijo sambu.»

11Amma a tu i se ka ne: «Bora kaŋ n'ay no baani, nga no ne ay se ay m'ay daarijo sambu ka dira.»

12I n'a hã ka ne: «May no, bora kaŋ ne ni se ni ma ni daarijo sambu ka dira?»

13Amma bora kaŋ du baani mana bay boro kaŋ no, zama Yesu daray a se zama jama go noodin.

14Woodin banda Yesu di a Irikoy windo ra ka ne a se: «Guna, ni du baani. Ma si ye ka zunubi te zama hari laalo kaŋ jaase woodin ma si ye ka du nin.»

15Bora din koy ka ci Yahudancey se ka ne Yesu no na nga no baani.

16Woodin sabbay se no Yahudancey goono ga Yesu gurzugandi zama asibti zaari ra no a goono ga woodin yaŋ te. **17**Amma Yesu tu i se ka ne: «Ay Baabo goono ga goy hala sohõ, ay mo goono ga goy.» **18**Woodin sabbay se no Yahudancey ye ka ceeci ngey m'a wi, zama manti asibti zaaro hasarayaŋo hinne se, amma zama a goono ga nga boŋ sasabandi nda Irikoy, kaŋ a goono ga ne Irikoy ga ti nga Baaba.

Irikoy Izo dabaro

19Yesu binde tu i se ka ne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: Izo si hin ka hay kulu te nga boŋ se, kala haŋ kaŋ a di nga Baabo goono ga te. Zama hay kulu kaŋ nga bumbo go ga te, woodin yaŋ no Izo mo goono ga te. **20**Zama Baabo ga ba Izo, a g'a cabe mo hay kulu kaŋ nga bumbo goono ga te. A g'a

cabe mo goyyaŋ kaŋ ga bisa woodin yaŋ beeray, zama araŋ ma dambara.
21Zama mate kaŋ Baabo ga buukoy tunandi k'i funandi, yaadin mo no Izo ga
fundi no borey kaŋ se a ga ba nga m'a no. 22Zama Baabo bumbo si boro kulu
ciiti, amma ciito kulu a n'a no Izo se, 23zama boro kulu ma Izo beerandi, sanda
mate kaŋ cine i ga Baabo beerandi. Boro kaŋ si Izo beerandi si Baabo kaŋ n'a
donton mo beerandi.

24Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ ga maa ay sanno k'ay
dontonkwa cimandi mo gonda fundi hal abada. A si kaa ciito do, amma a na
buuyaŋ daŋandi ka kaa fundi do. 25Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: alwaati go
kaa, sohõ mo a to, kaŋ buukoy ga maa Irikoy Izo jinda, borey kaŋ ga maa mo
ga funa. 26Zama danga mate kaŋ cine Baabo gonda fundi nga bumbo ra, yaadin
mo no a na Izo no a ma bara nda fundi nga bumbo ra. 27A na dabari no a se mo
a ma ciiti te, zama nga ya Boro Izo no.

28Araŋ ma si dambara nda woodin, zama alwaati go kaa kaŋ borey kaŋ yaŋ
go saarayey ra ga maa a jinda. 29I ga fatta mo. Borey kaŋ yaŋ te ihanno ga tun
fundi se. Borey kaŋ yaŋ te ilaalo mo ga tun ciiti se. 30Ay bumbo si hin ka hay
kulu te. Sanda mate kaŋ cine ay ga maa, yaadin no ay ga ciiti. Ay ciito mo
adilitaray wane no, zama ay s'ay bumbo miila gana, amma Baabo kaŋ n'ay
donton wano.

Yesu gonda seedayaŋ

31D'ay *hinne* no ga seeda ay boŋ se, ay seeda si tabbat. 32Afo go no kaŋ go
ga seeda ay boŋ, ay ga bay mo kaŋ seeda kaŋ a goono ga te ay boŋ ya cimi no.

33Araŋ na boroyaŋ donton Yohanna do, nga mo na seeda no cimo se.
34Amma seeda kaŋ ay ga ta, manti borey wane no, amma ay ga sanney din ci
zama araŋ ma du faaba. 35Yohanna ciya fitilla kaŋ goono ga di ka kaari mo, a
kaaro ra araŋ yadda ka farhã alwaati kayna fo.

36Amma ay gonda seeda kaŋ ga bisa Yohanna wano. Zama goyey kaŋ ay
Baaba n'ay no ay m'i toonandi, goyey din bumbey kaŋ ay go ga te, i goono ga
seeda ay boŋ ka cabe kaŋ Baaba n'ay donton. 37Baaba mo kaŋ n'ay donton
seeda ay boŋ. Araŋ mana maa a jinde baa ce fo, araŋ mana di a alhaalo mo. 38A
sanno si araŋ ra da goray mo, zama bora kaŋ a donton, araŋ man'a cimandi.
39Araŋ ga ceeci Irikoy Tira Hanney ra, zama araŋ ga tammahã i ra no araŋ ga
du fundi hal abada, ngey mo no goono ga seeda ay boŋ. 40Amma araŋ si yadda
ka kaa ay do ka du fundi.

41Ay si beeray ceeci borey do, 42zama ay g'araŋ bay. Araŋ sinda Irikoy se
baakasinay araŋ ra. 43Ay wo kaa ay Baaba maa gaa, amma araŋ man'ay ta. Da
boro fo kaa nga boŋ maa gaa, bora din wo araŋ g'a ta. 44Mate no araŋ ga te ka
cimandi, za kaŋ araŋ goono ga du beeray care do, beera mo kaŋ ga fun Irikoy
follonka do, araŋ s'a ceeci?

45Araŋ ma si tammahã ay g'araŋ kalima Baaba do. Araŋ kalimakwa go no,
nga ga ti Musa kaŋ gaa araŋ naanay. 46Zama nd'araŋ na Musa cimandi no, doŋ
araŋ g'ay mo cimandi, zama a n'ay baaro hantum. 47Amma d'araŋ mana tira kaŋ
a hantum cimandi, mate no araŋ ga te k'ay sanno cimandi?»

Yesu na boro zambar gu ŋwaayandi

guna mo Matta 14:13-21; Markos 6:30-44; Luka 9:10-17

6 Woodin banda Yesu na Galili teeko daŋandi, sanda Tiberiya teeko nooya.
2Jama bambata goono g'a gana zama i go ga di alaamey kaŋ a goono ga te
jantekomey boŋ. **3**Yesu mo kaaru tondi kuuko boŋ. A goono ga goro noodin,
nga nda nga talibey. **4**Paska* kaŋ ti Yahudancey bato maan.

5Yesu mo na nga boŋ sambu, a di jama boobo goono ga kaa nga do. A ne
Filibos se: «Man no iri ga du ka day buuru boro woone yaŋ se i ma ŋwa?» **6**A
na woone ci zama nga ma Filibos gosi, zama Yesu bumbo ga bay haŋ kaŋ nga
ga ba ka te.

7Filibos tu a se ka ne: «Buuru kunkuni kaŋ nooro ga saba nda handu ahakku
banandi cine si wasa i se hala boro kulu ma du kayna-kayna.»

8A talibey ra afo, Andarawos kaŋ ti Siman Bitros nya ize, ne Yesu se:
9«Arwasu fo go ne kaŋ gonda buuru kunkuni gu, sayir* wane, da hamisa hinka,
amma man no woodin ga to jama wo kulu se?»

10Yesu ne: «Wa naŋ borey ma goro.» Noodin mo gonda subu tayo boobo.

Alborey goro mo, i to sanda zambar gu cine. **11**Gaa no, Yesu na buurey
sambu. Waato kaŋ a na Irikoy saabu, a n'i fay-fay borey kaŋ goono ga goro
ganda se. Yaadin cine mo no a te hamisey se hala boro kulu ŋwa haŋ kaŋ cine a
ga ba.

12Waato kaŋ i kungu, a ne nga talibey se: «Wa patarmey kaŋ cindi margu,
zama hay kulu ma si hasara.» **13**I n'i margu mo ka cilla way cindi hinka
toonandi nda sayir buuru guwa din patarmey kaŋ i ŋwa ka cindi.

14Waato kaŋ borey di alaama kaŋ a te, i goono ga ne: «Woone, haciika
annabo din no kaŋ ga kaa ndunnya ra.» **15**Yesu mo, waato kaŋ a di i go ga soola
ka kaa ka nga di da gaabi ka nga ciya bonkooni, a dira ka koy tondi kuuko boŋ
nga hinne.

Yesu dira teeko boŋ

guna mo Matta 14:22-23; Markos 6:45-52

16Waato kaŋ wiciri kambo to, a talibey zulli ka koy teeko do. **17**I furo hi ra ka
teeko daŋandi ka koy Kafarnahum haray. Alwaato din kuba furo i gaa, Yesu mo
mana kaa i do jina. **18**Teeko haro mo sintin ka te bondayyaŋ haw beero kaŋ
goono ga te sabbay se. **19**Waato kaŋ i na hiyo fun sanda kilometar gu wala iddu
cine, i na Yesu fonnay. A goono ga dira teeko boŋ ka maan hiyo gaa. Kal i
humburu. **20**Amma a ne i se: «Ay no! Wa si humburu.»

21Gaa no i yadda ngey m'a sambu hiyo ra, sahãadin-sahãadin mo hiyo to jabo
kaŋ i goono ga koy gaa.

Jama go ga Yesu ceeci

22A wane suba, jama kaŋ go noodin ga kay ya-haray teeko me gaa di kaŋ hi
kulu si noodin kal afolloŋ. I di mo kaŋ Yesu mana furo hiyo ra nga talibey
banda, amma a talibey koy ngey hinne. **23**Hi fooyaŋ fun Tiberiya ka maan

nango kaŋ i na buuro ŋwa, waato kaŋ Rabbi na saabuyaŋ te banda. 24Waato kaŋ
jama di kaŋ Yesu si no, a talibey mo si no, ngey mo furo hiyey ra ka koy
Kafarnahum ka Yesu ceeci.

Buuru fundikoono

25Waato kaŋ i n'a gar teeko se ya-haray, i ne a se: «Alfa, waatifo no ni kaa ne?»
26Yesu tu i se ka ne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ go g'ay ceeci,
manti zama araŋ di alaamey se bo, amma zama araŋ na buuru ŋwa ka kungu se.
27Araŋ ma si goy ŋwaari kaŋ ga halaci se, amma wa goy ŋwaari se kaŋ ga te
aloomar ka to fundi hal abada gaa, kaŋ Boro Izo g'araŋ no. Zama nga no Baaba
Irikoy kawaatimandi.»
28I ne a se: «Mate no iri ga te ka goyey kaŋ Irikoy ga ba te?»
29Yesu tu i se ka ne: «Irikoy goyo neeya: araŋ ma nga kaŋ Irikoy donton
cimandi.»
30Gaa no i ne a se: «To, alaama fo no ni ga te hal iri ma di ka ni cimandi?
Goy woofo no ni ga te? 31Iri kaayey na Manna* ŋwa ganjo ra, mate kaŋ i n'a
hantum ka ne:

‹A na buuru kaŋ fun beene no i se i ma ŋwa.› »

(Fat. 16:4, Zab. 78:24)

32Yesu mo ne i se: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: manti Musa no k'araŋ
no buuro din kaŋ fun beene bo, amma ay Baaba no g'araŋ no buuru cimi-cimo
kaŋ fun beena ra. 33Zama Irikoy buuro ga ti bora kaŋ goono ga kaa ka fun
beena ra ka fundi no ndunnya se.»
34I ne a se: «Rabbi, m'iri no buuro wo alwaati kulu.»
35Yesu ne i se: «Ay no ga ti buuru fundikoono. Boro kaŋ ga kaa ay do si maa
haray, boro kaŋ g'ay cimandi mo si maa jaw hal abada. 36Amma ay ne araŋ se:
araŋ di ay, kulu nda yaadin araŋ mana cimandi. 37Boro kulu kaŋ Baaba g'ay no
ga kaa ay do. Boro kaŋ ga kaa ay do mo, ay s'a gaaray hal abada. 38Zama ay
zumbu ka fun beena ra, manti zama ay m'ay boŋ miila te bo, amma nga kaŋ n'ay
donton miila. 39Ay dontonkwa miila neeya: Borey kaŋ a n'ay no ra, baa afo ma
si daray ay se, amma ay m'i tunandi zaari bananta ra. 40Zama ay Baaba miila
neeya: boro kulu kaŋ ga di Izo k'a cimandi ma du fundi hal abada, ay mo g'a
tunandi zaari bananta ra.»
41Gaa no, Yahudancey goono ga guunu-guunu a boŋ, zama a ne nga no ga ti
buuro kaŋ zumbu ka fun beena ra. 42I goono ga ne: «Manti boro wo ga ti Yesu,
Yusufu izo, kaŋ iri g'a baabo nd'a nyaŋo bay? Mate no kaŋ sohõ a goono ga ne:
‹Ay zumbu ka fun beena ra›?»
43Yesu tu i se ka ne: «Araŋ ma si guunu-guunu araŋ game ra. 44Boro kulu si
hin ka kaa ay do kala day da Baaba kaŋ n'ay donton m'a candi, ay mo g'a
tunandi zaari bananta ra. 45Mate kaŋ i n'a hantum Annabey* Tirey ra ka ne:

‹Ikulu ga du dondonandiyaŋ Irikoy do.›

(Isa. 54:13)

Boro kulu binde kaŋ maa Baabo se kaŋ dondon a do mo ga kaa ay do. 46Manti
hala boro fo di Baaba no bo, kala day bora kaŋ fun Irikoy do. Nga no di Baaba.
47Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ ga cimandi gonda fundi hal abada.
48Ay no ga ti buuru fundikoono. 49Araŋ kaayey na Manna* ŋwa ganjo ra, i bu
mo. 50Woone no ga ti buuro kaŋ goono ga zumbu ka fun beena ra, hala boro
kulu kaŋ g'a ŋwa ma si bu. 51Ay no ga ti buuru fundikoono kaŋ zumbu ka fun
beena ra. Boro kulu kaŋ ga buuro wo ŋwa ga funa hal abada. Oho, buuro kaŋ ay
ga no mo ga ti ay gaahamo zama ndunnya ma du fundi.»

52Yahudancey mo kakaw ngey nda care game ra ka ne: «Mate no boro wo ga
te k'iri no nga gaahamo iri ma ŋwa?»

53Yesu mo ne i se: «aciika, haciika ay ga ci araŋ se: d'araŋ si Boro Izo
gaahamo ŋwa k'a kuro haŋ, araŋ sinda fundi araŋ ra. 54Boro kaŋ goono g'ay
gaahamo ŋwa k'ay kuro haŋ mo gonda fundi hal abada, ay mo g'a tunandi zaari
bananta ra. 55Zama ay gaahamo ya ŋwaari no da cimi, ay kuro mo haŋyaŋ hari
no da cimi. 56Boro kaŋ g'ay gaahamo ŋwa k'ay kuro haŋ mo, ay ra no a goono
ga goro, ay mo goono ga goro a ra. 57Danga mate kaŋ cine Baaba fundikoono
n'ay donton, ay mo goono ga funa Baaba sabbay se, yaadin no boro kaŋ g'ay
ŋwa mo, bora koy ga funa ay sabbay se. 58Woone ga ti buuro kaŋ kaa ka fun
beena ra, manti sanda wo kaŋ cine araŋ kaayey ŋwa ka bu no bo. Boro kaŋ ga
buuro wo ŋwa ga funa hal abada.» 59A na sanney din ci Yahudance diina
marga* fuwo ra waato kaŋ a goono ga dondonandi Kafarnahum ra.

Fundi hal abada

60Waato kaŋ i maa woodin, Yesu talibey ra iboobo ne: «Sanno wo ga sandi.
May no ga hin ka yadda a gaa?»

61Amma Yesu, zama a bay nga boŋ se kaŋ nga talibey goono ga
guunu-guunu woodin boŋ, a ne i se: «Woodin ga naŋ araŋ ma harta no? 62Mate
no nd'araŋ ga di Boro Izo goono ga kaaru beene, nangu kaŋ a go doŋ? 63Biya no
ga funandi, gaaham si hay kulu hanse. Sanney kaŋ ay ci araŋ se ya biya nda
fundi no. 64Amma boro fooyaŋ go araŋ ra kaŋ si cimandi.» (Zama Yesu bay za
sintina gaa borey kaŋ yaŋ si cimandi, a bay mo boro kaŋ g'a nooyandi.) 65A ne
koyne: «Woodin sabbay se ay ne araŋ se: boro kulu si hin ka kaa ay do, d'a
mana du woodin Baaba do.»

66Waato kaŋ i maa woodin, a talibey ra iboobo fun a banda, i mana ye k'a
gana koyne.

67Gaa no, Yesu ne iway cindi hinka se: «Araŋ wo, araŋ si ba araŋ ma koy
no?»

68Siman Bitros tu a se ka ne: «Rabbi, may do no iri ga koy? Nin no gonda
fundi hal abada sanney. 69Iri mo, iri na ni cimandi. Iri bay mo kaŋ nin no ga ti
Irikoy wane hanna.»

70Yesu tu i se ka ne: «Manti araŋ boro way cindi hinka no ay suuban, amma
araŋ ra boro fo ya iblisi no?»

71A goono ga Yahuta, Kariyoti bora kaŋ ti Siman Ize sanni te, zama nga no
g'a nooyandi, a go mo iway cindi hinka ra.

Yesu nya izey man'a cimandi

7 Woodin banda Yesu goono ga windi Galili laabo ra, zama a si ba nga ma
windi Yahudiya laabo ra, zama Yahudancey goono ga ceeci ngey m'a wi.
2 Yahudancey batu* kaŋ ti Tandey Bato maan. 3 Yesu nya izey mo ci a se ka
ne: «Tun neewo ka koy Yahudiya ra zama ni talibey ma di alaamey kaŋ ni
goono ga te. 4 Zama boro kulu si no kaŋ ga hay fo te tuguyaŋ ra kaŋ nga bumbo
mo goono ga ceeci i m'a bay taray kwaaray. Za kaŋ ni goono ga hayey din te,
kala ma ni boŋ bangandi ndunnya se.» 5 Zama baa a nya izey man'a cimandi.
6 Kala Yesu ne i se: «Ay alwaato mana to jina, amma araŋ alwaato go
soolante han kulu. 7 Ndunnya si hin ka konna araŋ, amma ay wo, a ga konna ay,
zama ay goono ga seeda ka ne a goyey ya ilaaloyaŋ no. 8 Araŋ wo, wa koy bato
do. Ay wo si koy bato wo do jina, zama ay alwaato mana to jina.»
9 Waato kaŋ a na sanney din ci i se, a goro Galili ra.

Yesu koy Tandey Bato do

10 Amma waato kaŋ a nya izey koy bato do, gaa no Yesu mo koy, manti taray
kwaaray, amma tuguyaŋ ra. 11 Yahudancey mo goono g'a ceeci bato do ka ne:
«Man no bora din go?»
12 I goono ga guunu-guunuyaŋ boobo te a boŋ jama ra. Boro fooyaŋ goono ga
ne boro hanno no, afooyaŋ mo goono ga ne manti yaadin no, amma a goono ga
jama halli no. 13 Kulu nda yaadin, boro kulu mana Yesu sanno te taray kwaaray,
Yahudancey humburkumay sabbay se.
14 Amma waato kaŋ bato jirbey to bindi, Yesu ziji ka koy Irikoy windo ra ka
sintin ka dondonandi. 15 Yahudancey mo go ga dambara ka ne: «Mate no boro
wo te ka waani Tira Hanney kaŋ a mana baa dondon?»
16 Yesu tu i se ka ne: «Ay dondonandiyaŋo manti ay wane no, amma ay
dontonkwa wane no. 17 Boro kulu kaŋ ga ba nga ma Irikoy miila te, bora ga bay
hal ay dondonandiyaŋo ya Irikoy wane no wala ay bumbo wane no ay goono ga
te. 18 Boro kaŋ ga nga boŋ wane te, nga boŋ beeray no a goono ga ceeci, amma
boro kaŋ goono ga nga dontonkwa beeray ceeci, bora din ya cimikoy no,
adilitaray-jaŋay si a ra mo. 19 Manti Musa no k'araŋ no asariya*? Kulu nda
yaadin boro kulu si araŋ game ra kaŋ goono ga asariya gana. Ifo se no araŋ
goono ga ceeci k'ay wi?»
20 Jama tu ka ne: «Ni gonda follay*! May no goono ga ceeci nga ma ni wi?»
21 Yesu tu i se ka ne: «Goy folloŋ n'ay te, araŋ kulu mo dambara goyo din
sabbay se. 22 Musa n'araŋ no dambanguyaŋ* (baa kaŋ manti Musa do no a fun,
amma za doŋ kaayey wane no). Araŋ ga boro dambangu mo asibti zaari. 23 D'i
ga boro dambangu asibti zaari zama i ma si Musa asariya daaru, ifo se no araŋ
konnandi ay gaa zama ay na boro summaare no baani asibti zaari? 24 Araŋ ma si
ciiti tammahãyaŋ boŋ, amma araŋ ma adilitaray ciiti te.»

Yesu wo Almasihu no, wala?

25 Urusalima boro fooyaŋ goono ga ne: «Manti boro wo no i goono ga ceeci

ngey ma wi? 26Guna mo, a goono ga salaŋ i se taray kwaaray, amma i si ga ne a se hay kulu. Wala jine borey ga bay kaŋ daahir nga no ga ti Almasihu? 27Amma iri ga bay naŋ kaŋ boro no, amma waati kaŋ Almasihu ga kaa, boro kulu si bay naŋ kaŋ boro no.»

28Gaa no, Yesu na nga jinde sambu Irikoy windo ra, a goono ga dondonandi ka ne: «Araŋ g'ay bay, araŋ ga bay naŋ kaŋ ay fun mo. Ay mana kaa ay boŋ miila se, amma ay dontonkwa ya cimi-cimo wano no, kaŋ araŋ wo si bay. 29Ay g'a bay, zama a do no ay fun, nga no k'ay donton mo.»

30Woodin sabbay se borey goono ga ceeci ngey m'a di, amma boro kulu mana nga kambe dake a gaa, zama a alwaato mana to jina.

31Amma jama game ra boro boobo n'a cimandi ka ne: «Waati kaŋ Almasihu ga kaa, alaamey kaŋ a ga te ga bisa woone yaŋ kaŋ boro wo te no?»

I na doogariyaŋ donton i ma koy ka Yesu di

32Farisi fonda borey maa kaŋ jama goono ga hayey din guunu-guunu Yesu boŋ. Kala alfaga* beerey da Farisi fonda borey na doogariyaŋ donton i m'a di.

33Yesu mo ne: «A cindi kayna ay go araŋ do jina, ay ga ye ka koy mo ay dontonkwa do. 34Araŋ g'ay ceeci, araŋ si di ay mo. Nango kaŋ ay go mo, araŋ si hin ka kaa.»

35Yahudancey salaŋ ngey game ra ka ne: «Man gaa no boro wo ga ba ka koy kaŋ iri si di a? Wala a ga ba ka koy borey do kaŋ yaŋ say-say dumi cindey game ra ka dumi cindey dondonandi no? 36Sanni woofo dumi no a ci wo, kaŋ a ne: ‹Araŋ g'ay ceeci, araŋ si di ay mo,› da mo: ‹Nango kaŋ ay go mo, araŋ si hin ka kaa›?»

Hari fundikooni isayaŋ

37Zaari bananta kaŋ ti bato zaari beero ra, Yesu kay ka nga jinda sambu ka ne: «Boro kulu kaŋ maa jaw ma kaa ay do ka haŋ! 38Boro kaŋ g'ay cimandi, mate kaŋ Tira Hanney ga ci, bora din ra no hari fundikooni isayaŋ ga zuru ka fun.» 39Amma Almasihu na woone ci Biya *Hanno* boŋ kaŋ borey kaŋ yaŋ g'a cimandi ga du, zama Irikoy mana Biya Hanno* no jina, zama a mana Yesu beerandi jina.

Jama laakalo fay Yesu boŋ

40Gaa no, jama ra boro fooyaŋ, waato kaŋ i maa sanney din, i ne: «Haciika, boro wo annabo din no.»

41Afooyaŋ ne: «Boro wo Almasihu no.»

Amma afooyaŋ ne: «Almasihu ga fun Galili no? 42Manti Tira Hanney ne Almasihu ga fun Dawda haamey ra nda Baytlahami kwaara ra no, naŋ kaŋ Dawda bara?» 43Woodin gaa no jama laakaley fay ihinka Yesu sabbay se. 44I ra boro fooyaŋ ga ba ngey m'a di, amma boro kulu mana kambe dake a gaa.

Yahudancey jine borey jaŋ ka cimandiyaŋo

45Gaa no, doogarey ye ka kaa alfaga beerey da Farisi fonda borey do. Ngey mo ne i se: «Ifo se no araŋ mana kand'a?»

46 Doogarey tu i se ka ne: «Boro kulu mana bay ka salaŋ danga boro wo
cine.»
47 Farisi fonda borey binde tu i se ka ne: «Araŋ mo, a n'araŋ fafagu no? 48 Jine
borey wala Farisi fonda borey ra boro fo go no kaŋ n'a cimandi no? 49 Amma
jama wo kaŋ si Tawretu* bay ya laalante yaŋ no.»
50 Nikodimu kaŋ kaa Yesu do doŋ ga ti i ra boro fo. 51 A ne i se: «Iri asariya
ga boro ciiti ka zeeri no za i mana maa haŋ kaŋ bora ne ka bay haŋ kaŋ a te?»
52 I tu a se ka ne: «Ni mo Galili boro no? Guna Tira Hanney ra ka di kaŋ
Galili ra annabi kulu si fun.»
53 [Boro kulu mo koy nga kwaara,

8 amma Yesu kaaru Zeytun tondo boŋ.

Wayboro zina-teero

2 Za mo bo a ye ka furo Irikoy windo ra. Borey kulu goono ga kaa a do, a
goro mo k'i dondonandi. 3 Kala asariya dondonandikoy da Farisi fonda borey
kande wayboro fo kaŋ i di zina ra k'a daŋ jama bindo ra. 4 I ne Yesu se: «Alfa,
wayboro wo, zina ra no i n'a di waato kaŋ a goono g'a te. 5 To. Asariya ra Musa
n'iri lordi ka ne iri ma wayborey wo dumi catu ka wi da tondiyaŋ. Ni binde, ifo
no ni ga ne a boŋ?» 6 (Amma i na woodin ci zama i goono g'a si, zama ngey ma
du kobay a boŋ k'a kalima.)
Amma Yesu gungum ka hantum laabo ra nda nga kambayzo. 7 Amma waato
kaŋ i soobay k'a hã, a tun ka kay ka ne i se: «Araŋ ra boro kaŋ sinda zunubi ma
jin k'a catu nda tondi.» 8 A ye ka gungum ka hantum laabo ra koyne.
9 Ngey mo, waato kaŋ i maa woodin, i fatta afo-fo, ibeerey ka kaa ikayney,
kal ikulu ban. I na Yesu naŋ nga hinne nda waybora mo nango kaŋ a go ga kay
bindo ra.
10 Yesu tun ka kay ka ne a se: «Waybora, man i go? Boro kulu mana ni ciiti
ka zeeri?»
11 Waybora ne: «Boro kulu si no, ya Rabbi.»
Yesu mo ne: «Ay mo si ni ciiti ka zeeri. Ma koy ni koyyaŋ. Ma si ye ka
zunubi te koyne.»]

Yesu ga ti ndunnya annura

12 Yesu binde ye ka salaŋ i se ka ne: «Ay no ga ti ndunnya annura. Boro kaŋ
g'ay gana si dira kubay ra hal abada, amma a ga du fundi kaari.»
13 Gaa no, Farisi fonda borey ne a se: «Ni goono ga seeda ni boŋ se, ni seeda
manti cimi no.»
14 Yesu tu i se ka ne: «Baa d'ay ga seeda ay boŋ se, ay seeda ya cimi no,
zama ay ga bay naŋ kaŋ ay fun da naŋ kaŋ ay ga koy mo. Amma araŋ si bay naŋ
kaŋ ay fun da naŋ kaŋ ay ga koy. 15 Araŋ ga ciiti danga mate kaŋ ndunnya borey
ga te, ay wo si boro kulu ciiti. 16 Amma baa d'ay ga ciiti mo, ay ciito ya cimi no,
zama manti ay hinne no, amma in d'ay Baabo kaŋ n'ay donton no. 17 Baa araŋ
asariya ra a go hantumante kaŋ boro hinka seeda ya cimi no. 18 To, ay goono ga

seeda ay boŋ se, Baaba kaŋ n'ay donton mo goono ga seeda ay boŋ.»

19Gaa no i ne a se: «Man ni Baaba?»

Yesu tu i se ka ne: «Araŋ s'ay bay, araŋ s'ay Baabo mo bay. D'araŋ n'ay bay, doŋ araŋ g'ay Baabo mo bay.» **20**A na sanney din ci nooru jisiro do, waato kaŋ a go ga dondonandi Irikoy windo ra. Boro kulu man'a di, zama a alwaato mana to jina.

Yesu ne i si hin ka koy naŋ kaŋ nga ga koy

21A ye ka ci i se koyne ka ne: «Ay ga dira. Araŋ g'ay ceeci, araŋ ga bu araŋ zunubey ra mo. Naŋ kaŋ ay ga koy, araŋ si hin ka kaa.»

22Yahudancey binde goono ga ne: «A ga nga boŋ wi no, wala? Zama a ne naŋ kaŋ nga ga koy, iri si hin ka kaa.»

23A ne i se: «Araŋ wo ganda no araŋ fun, ay wo beene. Araŋ wo ndunnya wo wane yaŋ no. Ay wo manti ndunnya wo wane no. **24**Woodin sabbay se no ay ci araŋ se ka ne araŋ ga bu araŋ zunubey ra. Zama d'araŋ mana cimandi kaŋ ay no ga ti AY* GO NO[47], araŋ ga bu araŋ zunubey ra.»

25I ne a se: «Ni ga ti may?»

Yesu ne i se: «Bora kaŋ ay ci araŋ se za sintina no. **26**Ay gonda hari boobo kaŋ ay ga ci ka ciiti mo araŋ boŋ, ay dontonkwa ya cimikoy mo no. Haŋ kaŋ ay maa a do, woodin yaŋ no ay goono ga salaŋ ndunnya se.»

27I mana faham kaŋ Baabo sanni no a goono ga te ngey se. **28**Yesu binde ne i se: «Waati kaŋ araŋ ga Boro Izo sambu beene, araŋ ga bay kaŋ ay no ga ti AY* GO NO. Ay si hay kulu te ay boŋ se, amma ay goono ga hayey din salaŋ mate kaŋ cine ay Baaba n'ay dondonandi nd'a. **29**Ay dontonkwa mo go ay banda, a man'ay naŋ ay hinne, zama ay goono ga te hayey kaŋ ga kaan a se waati kulu.» **30**Kaŋ a na sanney din ci, boro boobo n'a cimandi.

Burcini nda bannya

31Yahudancey din binde kaŋ yaŋ n'a cimandi, Yesu ne i se: «D'araŋ goro ay sanno ra, araŋ ga ciya ay talibiyaŋ da cimi. **32**Araŋ ga cimo bay, cimo mo g'araŋ fansa.»

33I tu a se ka ne: «Iri wo Ibrahim haamayaŋ no, iri mana bay ka ciya boro kulu bannya. Mate no ni ga te ka ne iri ga ciya burciniyaŋ?»

34Yesu tu i se ka ne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kulu kaŋ ga zunubi te ya zunubi bannya no. **35**Bannya mo si goro fu waati kulu, izo no ga goro waati kulu. **36**Da Izo g'araŋ fansa, araŋ ga ciya fansanteyaŋ da cimi. **37**Ay bay kaŋ araŋ ya Ibrahim haamayaŋ no. Amma araŋ goono ga ceeci araŋ m'ay wi, zama ay sanno sinda goray nangu araŋ do. **38**Ay wo ci hayey kaŋ ay di Baaba do. Araŋ mo go ga te hayey kaŋ araŋ maa araŋ baaba do.»

39I tu a se ka ne: «Iri baaba ga ti Ibrahim.»

Yesu ne i se: «D'araŋ ya Ibrahim izeyaŋ no, doŋ araŋ ga Ibrahim te-goyey te.

---

[47] 8:24 "AY GO NO" ga ti maa kaŋ Irikoy no nga boŋ se waato kaŋ a salaŋ annabi Musa se. Guna Fat. 3:14.

40 Amma sohõ araŋ go ga ceeci araŋ m'ay wi, ay kaŋ ti bora kaŋ na cimo ci araŋ
se kaŋ ay maa Irikoy do. Ibrahim binde mana te yaadin. 41 Araŋ wo goono
g'araŋ baabo goyey te.»
I ne a se: «Iri wo, i mana iri hay zina ra. Iri gonda baaba folloŋ kaŋ ga ti
Irikoy.»
42 Yesu ne i se: «D'araŋ baaba ga ti Irikoy, doŋ araŋ ga ba ay, zama Irikoy do
no ay fun. Zama ay mana kaa ay boŋ miila se, amma nga no k'ay donton. 43 Ifo
se no araŋ si faham nd'ay sanney? To, zama araŋ si du ka maa ay sanno. 44 Araŋ
ya araŋ baabo Iblisi* wane yaŋ no, araŋ baabo ibaayo teeyaŋ mo no araŋ ga ba.
Nga wo boro-wi no za sintina. A si kay cimi gaa, zama a sinda cimi nga ra.
Waati kaŋ a ga tangari te, nga boŋ do no a g'a te, zama nga wo tangarikom no,
tangari baaba mo no. 45 Amma zama ay ga cimo ci, araŋ s'ay cimandi. 46 Araŋ ra
may no ga hin ka cabe kaŋ ay na zunubi te? Da cimi no ay goono ga ci, ifo se
no araŋ s'ay cimandi? 47 Boro kaŋ ga ti Irikoy wane ga maa Irikoy sanney. Haŋ
kaŋ se araŋ siino ga maa r'ey neeya: zama araŋ wo manti Irikoy wane yaŋ no.»

Yesu nda Ibrahim

48 Yahudancey tu a se ka ne: «E! Manti iri gonda cimi bo kaŋ iri ne ni ya
Samariya boro no, ni gonda follay* mo?»
49 Yesu tu i se ka ne: «Ay sinda follay, amma ay go g'ay Baaba beerandi,
araŋ mo go g'ay kaynandi. 50 Amma ay wo, manti ay boŋ beeray no ay goono ga
ceeci bo. A go no nga kaŋ g'a ceeci, a ga ciiti mo. 51 Haciika, haciika ay ga ci
araŋ se: boro kaŋ g'ay sanno gana si di buuyaŋ hal abada.»
52 Yahudancey ne a se: «Sohõ no iri bay kaŋ ni gonda follay. Ibrahim bu,
annabey mo bu. Ni mo go ga ne boro kaŋ ga ni sanno gana si buuyaŋ taba
abada. 53 Wala ni bisa iri kaayo Ibrahim beeray no? A bu, annabey mo bu. May
no ni ga ni boŋ himandi?»
54 Yesu tu i se ka ne: «D'ay g'ay boŋ beerandi, ay beera manti hay kulu no.
Ay Baaba no goono g'ay beerandi, nga kaŋ se araŋ ga ne araŋ Irikoyo. 55 Araŋ
man'a bay mo, amma ay wo g'a bay. D'ay ne ay s'a bay, ay ciya sanda araŋ cine,
tangarikom. Amma ay g'a bay, ay g'a sanno gana mo. 56 Araŋ baabo Ibrahim wo
farhã d'ay zaaro diyaŋ. Hal a di a, a bina kaan mo.»
57 Yahudancey binde ne a se: «Ni mana to jiiri waygu jina! Ni di Ibrahim,
wala?»
58 Yesu ne i se: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: za i mana Ibrahim hay,
AY* GO NO.»
59 Kal i na tondiyaŋ sambu ka ba k'a catu, amma Yesu na nga boŋ tugu ka
fatta Irikoy windo ra.

Bora kaŋ i hay danaw, Yesu n'a no mo

9 Waato kaŋ Yesu goono ga bisa, a di danaw fo kaŋ danaw no za hano kaŋ
hane i n'a hay. 2 Yesu talibey n'a hã ka ne: «Alfa, may no ka zunubi te hal i
n'a hay danaw? Nga no, wala a hayrey no?»
3 Yesu tu ka ne: «Manti boro wo wala a hayrey no na zunubi te. Amma

woodin te zama Irikoy goyey ma bangay a do. 4Tilas kal iri ma nga kaŋ n'ay donton goyey te za zaaro ga cindi. Cin ga kaa kaŋ boro kulu si hin ka goy. 5Waato kaŋ ay go ndunnya ra, ay no ga ti ndunnya annura.»

6Waato kaŋ a na woodin ci, a na yollo tufa laabo ra ka botogo diibi nda yolla ka danawo moy tuusu nda botoga. 7A ne a se: «Koy k'i nyum Silowam bango gaa« (kaŋ a maa feerijo ga ti Dontoni).

A binde koy k'i nyum. A ye ka kaa, a goono ga di!

8A gorokasiney da borey kaŋ di a za doŋ, kaŋ yaŋ bay bar karko no, i goono ga ne: «Wala manti nga no doona ka goro ka bar kar?»

9Boro fooyaŋ goono ga ne: «Nga no.»

Afooyaŋ mo goono ga ne: «Abada! Amma a ga him'a.»

Nga bumbo ne: «Ay no.»

10I goono ga ne a se: «Mate no ni moy te ka fiti?»

11A tu i se ka ne: «Bora din kaŋ se i ga ne Yesu no na botogo diibi k'ay moy tuusu ka ne ay se: ‹Koy Silowam bango gaa k'i nyum.› Kal ay koy k'i nyum, ay moy di mo.»

12I ne a se: «Man gaa no a go?»

A ne: «Ay si bay.»

Farisi fonda borey na danawo din hã

13I kond'a Farisi fonda borey do, bora kaŋ ga ti danaw doŋ. 14Asibti zaari hane no, zaaro kaŋ Yesu na botoga diibi ka danawo moy fiti. 15Farisi fonda borey binde n'a hã koyne mate kaŋ cine no a du diyaŋ. A ne i se: «A na botogo daŋ ay moy gaa. Ay mo koy k'i nyum, ay goono ga di mo.»

16Farisi fonda boro fooyaŋ goono ga ne: «Boro wo mana fun Irikoy do, zama a si asibti zaari kabiya.»

Amma afooyaŋ goono ga ne: «Mate no boro kaŋ ga ti zunubikooni ga hin ka alaamey wo cine te?» I game ra mo, i laakaley fay.

17Woodin sabbay se i ye ka danawo hã koyne ka ne: «Nin wo, ifo no ni ga ne a boŋ za kaŋ a na ni moy fiti?»

A ne: «Annabi no.»

18Yahudancey mana yadda nd'a sanno kaŋ a ne nga wo danaw no doŋ, a du diyaŋ mo. Kal i na bora kaŋ du diyaŋ hayrey ce 19k'i hã ka ne: «Woone araŋ ize no, kaŋ araŋ ga ne araŋ n'a hay danaw? Mate no a te ka di sohõ?»

20A hayrey tu ka ne: «Iri bay kaŋ woone iri izo no kaŋ iri n'a hay danaw. 21Amma mate kaŋ a te ka di sohõ, iri si bay. Bora kaŋ n'a moy fiti mo, iri s'a bay. W'a hã, a to albeeri, a ma salaŋ nga boŋ se.» 22Yaadin no a hayrey ci, zama i ga humburu Yahudancey. Zama Yahudancey te me folloŋ ka ne boro kulu kaŋ seeda ka ne Yesu ya Almasihu no, i ga bora din gaaray ngey diina marga ra. 23Woodin sabbay se no a hayrey ne: «A to albeeri, w'a hã.»

24Woodin banda i ye ka bora din kaŋ ga ti danaw doŋ ce ka ne a se: «Ma Irikoy beerandi, zama iri ga bay kaŋ bora din ya zunubikooni no.»

25A binde tu i se ka ne: «Da zunubikooni no, ay si bay. Hari folloŋ no ay ga bay: doŋ ay ya danaw no, amma sohõ ay goono ga di.»

26I ne a se: «Ifo no a te ni se? Mate no a te ka ni moy fiti?»
27A tu i se ka ne: «Sohõ tilliyo no ay ci araŋ se. Araŋ mana maa mo. Ifo se no araŋ ga ba araŋ ma maa koyne? Araŋ mo ga ba araŋ ma ciya a talibiyaŋ no?»
28I n'a wow ka ne: «Nin no ga ti a talibo, amma iri ya Musa talibiyaŋ no.
29Iri ga bay kaŋ Irikoy salaŋ da Musa, amma bora din, iri si bay naŋ kaŋ a fun.»
30Bora din tu i se ka ne: «Haba? Hayo wo dambara hari no, kaŋ araŋ si bay naŋ kaŋ a fun, nga mo no n'ay moy fiti. 31Iri ga bay kaŋ Irikoy si maa zunubikooney se, amma boro kulu kaŋ ga humburu Irikoy k'a miila te mo, Irikoy ga maa bora din se. 32Za ndunnya takayaŋ i mana maa baa ce fo boro fo ma boro fo mo fiti kaŋ i hay danaw. 33Da bora din mana fun Irikoy do, doŋ a si hin ka hay kulu te.»
34I tu a se ka ne: «Waato kaŋ i na ni hay ni to da zunubi. Nin no goono g'iri dondonandi, wala?» I n'a gaaray mo.

Biya ra danawtaray

35Yesu maa baaru kaŋ i n'a gaaray. Waato kaŋ a di a, a ne a se: «Ni ga Irikoy Izo cimandi, wala?»
36A tu ka ne: «Rabbi, may ga ti nga hal ay m'a cimandi?»
37Yesu ne a se: «Ni jin ka di a. Nga mo no goono ga salaŋ ni se.»
38A ne: «Rabbi, ay ga cimandi!» A sududu Yesu se mo.
39Yesu ne: «Ciiti sabbay se no ay kaa ndunnya wo ra hala borey kaŋ yaŋ si di ma du ka di, borey kaŋ yaŋ go ga di mo ma ciya danawyaŋ.»
40Farisi fonda boro fooyaŋ kaŋ go a banda maa sanney din ka ne a se: «Iri mo danawyaŋ no?»
41Yesu ne i se: «D'araŋ ya danawyaŋ no, doŋ araŋ sinda zunubi. Amma za kaŋ sohõ araŋ goono ga ne: ‹Iri go ga di› – woodin sabbay se araŋ zunubo ga goro araŋ gaa.»

Kuruko da feejey misa

10 «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ si furo feeji kalo meyo gaa, amma a ga kaaru nangu fo haray, bora din ya zay da komko no.
2Amma boro kaŋ ga furo meyo gaa haray ya feeji kuruko no. 3Kalo me gaaykwa ga fiti a se, feejey mo ga maa a jinde. A ga nga bumbo feejey ce nda ngey maayey ka kond'ey taray. 4Waati kaŋ a ga nga waney kulu kaa taray, a ga furo i jine. Feejey mo g'a gana, zama i g'a jinda bay. 5I si yaw gana abada, amma i ga zuru a se no, zama i si yawey jinde bay.» 6Misa wo no Yesu ci i se, amma i mana faham da sanney din kaŋ a ci ngey se.

Yesu ya kuruko hanno no

7Yesu ye ka ne i se koyne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: ay no ga ti feeji kalo meyo. 8Borey kulu kaŋ n'ay jin, zay da komko yaŋ no, amma feejey mana hangan i se. 9Ay no ga ti meyo. Boro kulu kaŋ ga furo ay do ga du faaba. A ga furo kalo ra mo ka fatta ka du kuray do. 10Zay si kaa kala zaytaray da wiyaŋ da halaciyaŋ se. Ay wo kaa zama i ma du fundi, i ma du a mo da baayaŋ.

11Ay no ga ti kuruko hanna. Kuruko hanno ga nga fundo no feejey sabbay
se. 12Goy-ize kaŋ ga goy te alhakku se, kaŋ manti kuruko no, kaŋ feejey manti
a wane yaŋ mo no, d'a di sakali* go kaa, a ga zuru ka feejey naŋ no. Sakalo mo
g'i hamay k'i say-say. 13Goy-izo din ga zuru zama a baa si nda feejey.
14Ay no ga ti kuruko hanna. Ay g'ay waney bay, ay waney mo g'ay bay
15sanda mate kaŋ cine Baaba g'ay bay, ay mo ga Baaba bay. Ay g'ay fundo no
mo feejey sabbay se. 16Ay gonda feeji fooyaŋ mo kaŋ manti kalo wo wane.
Woodin yaŋ mo tilas kal ay ma kand'ey. I ga maa ay jinde ka ciya kuru folloŋ
kaŋ gonda kuruko folloŋ.
17Woone sabbay se no Baaba ga ba ay: zama ay g'ay fundo no, ay ma ye k'a
ta koyne. 18Boro kulu si no kaŋ g'a ta ay gaa, amma ay boŋ se no ay g'a no. Ay
gonda dabari ay m'a no, ay gonda dabari mo ay ma ye k'a ta koyne. Lordo wo,
ay Baabo do no ay du a.»
19Kakaw ye ka tun Yahudancey game ra koyne sanney din sabbay se. 20I ra
boro boobo goono ga ne: «A gonda follay, a boŋo koma! Ifo se no araŋ ga
hangan a se?»
21Boro fooyaŋ goono ga ne: «Sanney din manti follokom wane no. Follay ga
hin ka danawey moy fiti no?»

Yahudancey wangu Yesu

22Alwaato din i goono ga Hanandiyaŋ Bato* te Urusalima, hargu alwaato ra
mo no. 23Yesu goono ga windi Irikoy windo ra Suleymanu tanda ra.
24Yahudancey mo n'a windi ka ne a se: «Kala waatifo no ni g'iri kaa baaru? Da
ni ya Almasihu no, ma ci iri se taray kwaaray.»
25Yesu tu i se ka ne: «Ay ci araŋ se, amma araŋ mana cimandi. Goyey kaŋ
yaŋ ay ga te ay Baaba maa ra, ngey no ga seeda ay boŋ. 26Amma araŋ mana
cimandi zama manti ay feejey ra no araŋ go. 27Ay feejey ga maa ay jinde, ay g'i
bay, ngey mo g'ay gana. 28Ay g'i no fundi hal abada, i si halaci mo, abada. Boro
kulu si no mo kaŋ g'i kom ay kambe ra. 29Ay Baabo kaŋ n'i no ay se ga bisa
ikulu beeray. Boro kulu si hin k'i kom ay Baabo kambe ra. 30In d'ay Baaba, iri
kulu afolloŋ no.»
31Yahudancey ye ka tondiyaŋ sambu zama ngey m'a catu. 32Yesu tu i se ka
ne: «Goy hanno boobo no ay cabe araŋ se, ay Baaba do wane yaŋ. I ra goy
woofo se no araŋ g'ay catu nda tondi?»
33Yahudancey tu a se ka ne: «Goy hanno sabbay se iri si ga ni catu bo, amma
Irikoy alaasiray sabbay se no, zama nin kaŋ ga ti boro, ni ga ni boŋ himandi
Irikoy.»
34Yesu tu ka ne i se: «Manti a go hantumante araŋ asariya ra:

‹Ay ne: Araŋ ya irikoyyaŋ no?›

(Zab. 82:6)

35D'a ne borey kaŋ yaŋ Irikoy sanno kaa i do se ‹irikoyyaŋ› (Irikoy Tira Hanney
mo si tun), 36araŋ ga ne bora kaŋ Baaba fay waani ka donton ndunnya ra se: ni
goono ga Irikoy kayna, zama ay ne ay ya Irikoy Izo no? 37D'ay s'ay Baaba

goyey te, araŋ ma s'ay cimandi. 38Amma d'ay g'i te, baa d'araŋ man'ay cimandi, kulu nda yaadin araŋ ma goyey cimandi, zama araŋ ma faham ka bay mo kaŋ Baabo go ay ra, ay mo go Baabo ra.» 39I goono ga ye ka ceeci ngey m'a di, amma a koma i se.

40A ye ka Urdun daŋandi koyne ka koy nango kaŋ Yohanna jin ka baptisma te, noodin mo no a goro. 41Boro boobo kaa a do ka ne: «Sikka si, Yohanna mana alaama kulu te, amma hay kulu kaŋ Yohanna ci bora din boŋ, cimi no.» 42Boro boobo mo n'a cimandi noodin.

Liyaziru buuyaŋo

11 Boro fo jante kaŋ maa Liyaziru, Baytaniya boro no, Maryama nda nga beere Marta yaŋ kwaara boro mo no. 2Maryama wo, kaŋ a arme Liyaziru jante, ga ti waybora kaŋ na waddo soogu Rabbi gaa k'a cey tuusu nda nga boŋ hamno. 3Waymey na boro fo donton Yesu do ka ne a se: «Rabbi, guna, bora kaŋ ni ga ba sinda baani.»

4Amma waato kaŋ Yesu maa woodin, a ne: «Janto wo manti buuyaŋ wane no, amma Irikoy darza wane no, zama i ma Irikoy Izo beerandi janta din do.» 5Yesu mo ga ba Marta nd'a kayno da Liyaziru. 6Waato kaŋ a maa kaŋ Liyaziru sinda baani, a goro nango kaŋ a bara jirbi hinka koyne.

7Gaa no a ne nga talibey se: «Iri ma koy Yahudiya laabo ra koyne.»

8A talibey ne a se: «Rabbi, a mana gay sohõ, Yahudancey goono ga ceeci ngey ma ni catu nda tondiyaŋ. Ni ga ye noodin koyne?»

9Yesu tu ka ne: «Manti guuru way cindi hinka no go zaari ra? Da boro ga dira zaari ra, boro si kati, zama bora ga di ndunnya wo kaariyaŋ. 10Amma da boro ga dira cin, boro ga kati, zama kaari si bora ra.»

11Waato kaŋ a na sanney din ci, a ne i se: «Iri cora Liyaziru jirbi, amma ay ga koy zama ay m'a tunandi.»

12A talibey mo ne a se: «Rabbi, d'a jirbi a ga du baani.» 13Amma a buuyaŋo boŋ no Yesu salaŋ, amma ngey wo tammahã a goono ga jirbi ka fulanzam no.

14Waato din gaa no Yesu ci i se taray kwaaray ka ne: «Liyaziru bu. 15Ay mo ga maa kaani araŋ sabbay se kaŋ ay si noodin, zama araŋ ma cimandi. Amma iri ma koy a do.»

16Toma binde kaŋ se i ga ne Taway ne nga hangasin talibey se: «Iri mo ma koy, zama iri ma bu a banda.»

Yesu ga ti tunyaŋ da fundi

17Waato kaŋ Yesu kaa, a kaa ka gar Liyaziru te jirbi taaci saara ra. 18Baytaniya ga maan Urusalima, sanda kilometar hinza cine no go i game ra. 19Yahudance boobo mo kaa Marta nda Maryama do k'i fonda tilas d'i armo buuyaŋo. 20Waato kaŋ Marta maa baaru kaŋ Yesu go kaa, a koy k'a kubay, amma Maryama goro fu jina.

21Marta binde ne Yesu se: «Rabbi, da ni go ne, doŋ ay armo si bu. 22Amma baa sohõ ay ga bay kaŋ hay kulu kaŋ ni ga ŋwaaray Irikoy gaa, Irikoy g'a no ni se.»

23Yesu ne a se: «Ni armo ga tun.»

24 Marta ne a se: «Ay ga bay kaŋ a ga ye ka tun koyne tunyaŋo ra zaari
bananta ra.»
25 Yesu ne a se: «Ay no ga ti tunyaŋ da fundi. Boro kaŋ g'ay cimandi, baa a
bu, a ga funa. 26 Boro kulu kaŋ goono ga funa k'ay cimandi mo, a si bu abada.
Ni ga woodin cimandi, wala?»
27 A ne Yesu se: «Oho, ya Rabbi, ay cimandi kaŋ ni ya Almasihu no, Irikoy
Izo, kaŋ ga kaa ndunnya ra.»

Yesu hẽeno

28 Waato kaŋ a na woodin ci, Marta koy ka nga kayno Maryama ce tuguyaŋ
ra ka ne: «Alfa go ne. A goono ga ni ce mo.»
29 Nga mo, waato kaŋ a maa woodin, a tun da waasi ka koy a do. 30 Yesu mo
mana furo kwaara ra jina, amma hal hõ a go nango kaŋ Marta kuband'a.
31 Yahudancey mo kaŋ go Maryama banda fuwo ra, kaŋ yaŋ goono g'a fonda
tilas, waato kaŋ i di Maryama tun da waasi ka fatta, i n'a gana. Zama i ho hala
saara do no a goono ga koy ka bu baray te noodin.
32 Maryama mo, waato kaŋ a to nango kaŋ Yesu go, a di a mo, kal a sombu
Yesu jine ka ne a se: «Ya Rabbi, da ni go ne, doŋ ay armo si bu.»
33 Waato kaŋ Yesu di a goono ga baray, Yahudancey kaŋ yaŋ kaa a banda mo
goono ga baray, a duray nga biya ra, a bina sara mo. 34 A ne: «Man gaa no araŋ
n'a jisi?»
I ne a se: «Rabbi, kaa ka di.»
35 Yesu hẽ.
36 Yahudancey binde ne: «Guna mate kaŋ a ga ba r'a d'a!»
37 Amma i ra boro fooyaŋ ne: «Boro wo kaŋ na danawo moy fiti, manti a ga
hin ka te haŋ kaŋ ga naŋ boro wo ma si bu?»

Yesu na Liyaziru tunandi

38 Yesu binde ye ka duray nga biya ra ka kaa saara do. Saara din mo guusu no
kaŋ go tondi ra, tondi fo mo no ga ti a me dabirjo. 39 Yesu ne: «Wa tondo kaa.»
Marta, buukwa waymo, ne a se: «Rabbi, sohõ a fumbu, zama a jirbi taaci ne.»
40 Yesu ne a se: «Manti ay ne ni se da ni cimandi, ni ga di Irikoy darza?»
41 Gaa no i na tondo kaa. Yesu mo na boŋ sambu ka beene guna ka ne: «Ya
Baaba, ay ga saabu ni se kaŋ ni maa ay se. 42 Ay ga bay mo kaŋ ni ga maa ay se
alwaati kulu, amma ay na woodin ci jama kaŋ goono ga kay ne se, zama i ma
cimandi kaŋ ni n'ay donton.»
43 Waato kaŋ a na woodin ci, a kuuwa da jinde beeri ka ne: «Liyaziru, fatta!»
44 Buukwa mo fatta, cey da kambey mo go didijante da kasance, i n'a moyduma
mo haw da diko.
Yesu ne i se: «W'a feeri ka taŋ.»

I na me haw Yesu boŋ

guna mo Matta 26:1-5; Markos 14:1-2; Luka 22:1-2

45 Yahudancey ra boro boobo kaŋ yaŋ kaa Maryama do, kaŋ di haŋ kaŋ Yesu

te mo, n'a cimandi. 46Amma i ra afooyaŋ koy Farisi fonda borey do ka ci i se
hay kulu kaŋ Yesu te.
47Gaa no alfaga beerey da Farisi fonda borey na Yahudancey arkusey marga
margu ka saaware. I goono ga ne: «Ifo no iri go ga te? Zama bora din goono ga
alaama boobo te. 48D'iri fay d'a ya-cine, borey kulu g'a cimandi. Romancey mo
ga kaa k'iri nango nd'iri dumo kom.»
49Amma i ra boro fo kaŋ maa Kayafa kaŋ ti alfaga* beero jiiro din ra ne i se:
«Araŋ si hay fo bay, baa kayna. 50Araŋ si lasaabu kaŋ a gonda nafa araŋ se boro
folloŋ ma bu jama se, hala dumo kulu ma si halaci?»
51A na woodin ci, manti nda nga boŋ bo, amma zama nga ga ti alfaga beero
jiiro din ra, a na annabitaray te ka ne Yesu ga bu jama kulu se. 52Manti dumo
din hinne se mo no, amma zama a ma Irikoy izey kaŋ yaŋ go say-sayante margu
i ma ciya afolloŋ. 53Za zaaro din no i saaware ngey m'a wi.
54Yesu binde mana ye ka windi taray kwaaray Yahudancey game ra koyne.
Amma a fatta noodin ka koy laabu fo ra kaŋ ga maan ganjo ra ka furo kwaara fo
ra kaŋ se i ga ne Ifraymu. Noodin no nga nda nga talibey goro.
55Yahudancey Paska bato* mo maan. Kawye boro boobo ziji ka koy
Urusalima kwaara za Paska mana to, zama ngey ma ngey boŋ hanandi. 56I
goono ga Yesu ceeci. Waato kaŋ i goono ga kay Irikoy windo ra i goono ga ne
care se: «Ifo no araŋ ga tammahã? A ga kaa bato do, wala?» 57Alfaga beerey da
Farisi fonda borey jin ka lordi ka ne da boro fo ga bay naŋ kaŋ Yesu go, a ma ci
zama ngey m'a di.

Maryama na waddi soogu Yesu cey boŋ

guna mo Matta 26:6-13; Markos 14:3-9

12 A cindi jirbi iddu Paska* bato ma to. Yesu kaa Baytaniya, nango kaŋ
Liyaziru go, bora kaŋ Yesu tunandi buukoy game ra. 2Noodin no i te a
se hawray. Marta no n'i saajaw, Liyaziru mo go borey ra kaŋ yaŋ go ŋwaaro do.
3Maryama binde na kilo jare nardi* ji hanno sambu, kaŋ nooru ga baa. A na
waddo soogu Yesu cey boŋ k'a cey tuusu nda nga boŋ hamno. Fuwo kulu to nda
waddo hawo.
4Amma Yahuta, Kariyoti bora, kaŋ ga ti Yesu talibey ra afo, nga kaŋ ga ba
k'a amaana ŋwa, ne: 5«Ifo se no i mana waddo wo kaŋ ga to danga jiiri fo
banandi cine neera ka no talkey se?» 6A na woodin ci, manti zama a baa go da
talkey no bo, amma zama zay no. Koyne zama nooru foola go a se, a go ga
sambu haŋ kaŋ go a ra.
7Yesu mo ne: «Ma fay d'a. A na woone gaay no ay fijiyaŋo hane sabbay se.
8Zama araŋ gonda talkey araŋ banda alwaati kulu, amma ay si no araŋ do
alwaati kulu.»

Me-hawyaŋo kaŋ i te Liyaziru boŋ

9Yahudancey jama boobo binde du baaru kaŋ Yesu go noodin. I kaa mo,
manti Yesu hinne sabbay se bo, amma zama ngey ma di Liyaziru kaŋ a tunandi
buukoy game ra mo. 10Amma alfaga beerey te saaware ngey ma Liyaziru mo

wi, 11zama a sabbay se no Yahudance boobo koy ka Yesu cimandi.

Yesu furo Urusalima kwaara ra

guna mo Matta 21:1-11; Markos 11:1-11; Luka 19:28-40

12A wane suba, jama boobo kaa bato do. Waato kaŋ i maa baaru kaŋ Yesu go
kaa Urusalima, 13i na teenay kambayaŋ sambu ka fatta ka kuband'a. I goono ga
kuuwa ka ne:

«Hosanna!*«

«Albarkante no nga kaŋ goono ga kaa Rabbi maa ra, nga Israyla
Bonkoono!» *(Zab. 118:26)*

14Yesu mo, waato kaŋ a du farkay binj'ize fo, a goro a boŋ, mate kaŋ i n'a
hantum ka ne:

15«Ma si humburu, Sihiyona* ize wayo.
Guna, ni Bonkoono go kaa.
A go ga goro farkay binj'ize boŋ.»

(Zak. 9:9)

16A talibey mana faham da hayey din za sintina, amma waato kaŋ Irikoy na
Yesu beerandi, waato gaa no i fongu kaŋ i na hayey din hantum a boŋ, i na
hayey din te a se mo.

17Jama kaŋ go Yesu banda waato kaŋ a na Liyaziru ce a ma fatta saara ra ka
tun buukoy game ra goono ga seeda. 18Woodin se no jama mo fatta ka kuband'a
zama i maa baaru kaŋ a na alaama din te. 19Farisi fonda borey mo ci ngey nda
care se ka ne: «Araŋ di kaŋ araŋ si ga du hay kulu! Guna, ndunnya kulu koy a
banda.»

Gareku fooyaŋ go ga Yesu ceeci

20Gareku fooyaŋ mo go borey game ra kaŋ yaŋ goono ga koy ka sududu bato
do. 21I binde kaa Filibos do, kaŋ ga ti Baytsayda kwaara kaŋ go Galili laabo ra
boro, k'a hã ka ne: «Iri jine bora, iri ga ba iri ma di Yesu.» 22Filibos kaa ka ci
Andarawos se, Andarawos mo kaa, nga nda Filibos, ka ci Yesu se.

23Yesu tu i se ka ne: «Boro Izo beerandiyaŋo saaya to. 24Haciika, haciika ay
ga ci araŋ se: da alkama gurayze mana kaŋ laabo ra ka bu, a ga goro nga hinne.
Amma d'a bu, a ga ize boobo hay. 25Boro kaŋ ga ba nga fundo, a ga daray a se
no, amma boro kaŋ ga wangu nga fundo ndunnya wo ra g'a gaay ka kaa fundi
hal abada gaa. 26Boro kulu kaŋ ga may ay se, kal a m'ay gana. Naŋ kaŋ ay go
mo, noodin no ay tamo ga bara. Boro kulu kaŋ ga may ay se, ay Baabo ga bora
din beerandi.

Yesu go ga nga buuyaŋo ciine te

27Sohõ ay fundo go taabi ra. Ifo no ay ga ne? Wala ay m'ay Baaba ŋwaaray a
m'ay faaba saaya wo gaa no? Amma woodin sabbay se no ay kaa saaya wo gaa!
28Ya Baaba, ma ni maa beerandi!»

Kala jinde fun beena ra ka ne: «Ay jin k'a beerandi, ay g'a beerandi mo koyne.»
29 Jama binde kaŋ go ga kay noodin, kaŋ maa r'a, goono ga ne: «Beena
dundu.»
Boro fooyaŋ mo goono ga ne: «Malayka no ka salaŋ a se.»
30 Yesu tu ka ne: «Jinda wo mana kaa ay sabbay se, amma a kaa araŋ sabbay
se. 31 Sohõ ndunnya wo ciito to, sohõ i ga ndunnya wo koyo gaaray. 32 Ay mo,
d'i n'ay sambu beene, ay ga borey kulu candi ay do.» 33 A goono ga woodin ci
no ka cabe buuyaŋ kaŋ dumi no nga ga ba ka bu.
34 Jama binde tu a se ka ne: «Iri maa i ne Tawretu ra Almasihu ga goro hal
abada. Mate no kaŋ ni ga ne: tilas kal i ma Boro Izo sambu beene? May ga ti
Boro Izo wo?»
35 Yesu binde ne i se: «A cindi kayna fo annura go araŋ game ra. Araŋ ma
dira za araŋ gonda annura, zama kuba ma si araŋ di. Zama boro kaŋ ga dira
kubay ra si bay naŋ kaŋ nga goono ga koy. 36 Za araŋ gonda annura, wa annura
cimandi, zama araŋ ma ciya annura izeyaŋ.»
Waato kaŋ Yesu na sanney din ci, a koy ka tugu i se.

Yahudancey mana Yesu cimandi

37 Amma baa kaŋ a na alaama boobo te i jine, i man'a cimandi, 38 zama i ma
annabi Isaya sanno toonandi, kaŋ a ci ka ne:

«Rabbi, may no k'iri baaro cimandi?
May se mo no Rabbi kamba bangay?»

(Isa. 53:1)

39 Woodin sabbay se no i si hin ka cimandi, zama Isaya ye ka ci koyne ka ne:
40 «A n'i moy danandi
k'i biney sandandi,
zama i moy ma si di,
i biney ma si faham
hal i ma bare ay do, hal ay m'i no baani.»

(Isa. 6:10)

41 Isaya na sanney wo ci zama a di Yesu darza k'a bumbo ciine te.
42 Kulu nda yaadin, baa jine borey ra, iboobo n'a cimandi, amma Farisi fonda
borey sabbay se i man'a seeda, zama i ma si ngey kaa Yahudance diina marga
ra. 43 Zama i ga ba borey do beeray ka bisa Irikoy do wano.

Ciito kaŋ ga te Yesu sanno boŋ

44 Yesu binde na nga jinde sambu ka ne: «Boro kaŋ g'ay cimandi, manti ay
hinne no a ga cimandi bo, amma nga kaŋ n'ay donton mo. 45 Boro kaŋ go ga di
ay go ga di nga kaŋ n'ay donton mo. 46 Ay wo annura no kaŋ kaa ndunnya ra,
zama boro kulu kaŋ g'ay cimandi ma si goro kubay ra.
47 Boro kulu kaŋ maa ay sanney, d'a s'i gana mo, ay s'a ciiti, zama ay mana
kaa ndunnya ciitiyaŋ se, amma zama ay ma ndunnya faaba. 48 Boro kaŋ ga
wangu ay, a s'ay sanney ta mo, a gonda haŋ kaŋ g'a ciiti: sanno kaŋ ay ci din no

g'a ciiti zaari bananta ra. 49Zama ay mana ay boŋ sanni salaŋ, amma Baabo kaŋ n'ay donton no k'ay lordi nda haŋ kaŋ ay ga ci da haŋ kaŋ ay ga salaŋ. 50Ay ga bay mo kaŋ a lordo ga ti fundi hal abada. Hayey kaŋ ay goono ga salaŋ binde, mate kaŋ cine Baabo ci ay se, yaadin no ay mo goono g'i ci.»

Yesu na nga talibey cey nyum

13 A go, Paska bato* ga ba ka to. Yesu bay kaŋ nga saaya to kaŋ nga ga fun ndunnya wo ra ka koy Baabo do. Za kaŋ a ga ba nga borey kaŋ yaŋ ga ti a waney kaŋ yaŋ go ndunnya ra, a *cabe i se mate kaŋ nga* ga ba r'ey hala bananta.

2I go ŋwaari gaa. Iblisi jin ka daŋ Yahuta, kaŋ ti Siman ize Kariyoti bora bina ra a ma Yesu nooyandi. 3Yesu bay kaŋ nga Baaba na hay kulu daŋ nga kambe ra, a bay mo kaŋ nga fun Irikoy do, nga ga ye ka koy Irikoy do koyne. 4A binde tun ŋwaaro do ka nga kwaayey kaa k'i jisi waani. A na ce tuusuyaŋ zaara sambu k'a haw nga canta gaa. 5Waato gaa a na hari dooru gaasu ra ka sintin ka talibey cey nyum k'i tuusu nda ce tuusuyaŋ zaara din kaŋ go a canta gaa.

6Kal a to Siman Bitros do. Bitros ne a se: «Rabbi, ni no g'ay cey nyum?»

7Yesu tu a se ka ne: «Haŋ kaŋ ay goono ga te, ni s'a bay sohõ, amma ni ga aniya ka faham.»

8Bitros ne a se: «Ni s'ay cey nyum, abada!»

Yesu tu a se ka ne: «D'ay mana ni nyum, hay kulu si in da nin game ra.»

9Siman Bitros ne a se: «Rabbi, manti ay cey hinne, amma baa ay kambey d'ay boŋo.»

10Yesu ne a se: «Boro kaŋ i jin ka nyumay si laami kal i m'a cey nyum, amma a gaahamo kulu ga hanan. Araŋ wo ga hanan, amma manti araŋ kulu.» 11Zama Yesu bay boro kaŋ g'a nooyandi. Woodin sabbay se no a ne: «Manti araŋ kulu no ga hanan.»

12Waato kaŋ a n'i cey nyum ka ban, a ye ka nga kwaayey sambu ka goro koyne. A ne i se: «Araŋ ga bay haŋ kaŋ ay te araŋ se, wala? 13Araŋ ga ne ay se ‹Alfa› da ‹Rabbi›. Woodin mo ga boori, zama yaadin no ay go. 14D'ay binde, kaŋ ga ti Rabbi nda Alfa n'araŋ cey nyum, a ga hima araŋ mo ma care cey nyum. 15Ay na fondo cabe araŋ se, zama araŋ ma te mate kaŋ ay te araŋ se. 16Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: bannya si bisa nga koyo, diya mo si bisa nga dontonkwa. 17D'araŋ ga hayey din bay, araŋ ya albarkanteyaŋ no d'araŋ g'i te.

18Manti araŋ kulu boŋ no ay goono ga salaŋ. Ay ga bay borey kaŋ yaŋ ay suuban, amma *a ga tilas* zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ ne:

> ‹Bora kaŋ go g'ay ŋwaaro ŋwa
> na nga ce konda tunandi ay gaa.›
>
> *(Zab. 41:10)*

19Za sohõ ay goono ga woodin ci araŋ se za a mana te, hala waati kaŋ a te, araŋ ma cimandi kaŋ ay no ga ti AY* GO NO. 20Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ ga bora kaŋ ay donton ta g'ay ta. Bora kaŋ g'ay ta mo ga nga kaŋ n'ay donton ta.»

Yesu ne Yahuta ga nga amaana ŋwa

guna mo Matta 26:20-25; Markos 14:17-21; Luka 22:21-23

21Waato kaŋ Yesu na hayey din ci, a bina sara gumo. A seeda ka ne: «Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ra boro fo g'ay nooyandi.»

22Talibey goono ga care guna. I goono ga sikka boro kaŋ boŋ no a salaŋ. **23**Yesu talibey ra boro fo kaŋ a ga ba go taablo do, a goono ga jeeri Yesu ganda ra. **24**Siman Bitros ciinay a se ka ne: «M'a hã boro kaŋ boŋ no a goono ga salaŋ.»

25Bora din binde kaŋ go ga jeeri Yesu ganda ra ne a se: «Rabbi, may no?»

26Yesu binde tu ka ne: «Bora kaŋ se ay ga looma sufu ka no.» Woodin banda a na looma sufu k'a no Yahuta se, kaŋ ti Siman ize Kariyoti bora. **27**Kaŋ Yahuta na looma ta, Saytan* furo a bina ra.

Yesu binde ne a se: «Haŋ kaŋ ni ga te, m'a te da waasi.» **28**Borey kulu kaŋ yaŋ go ga goro taablo do mana bay haŋ kaŋ se no a na woodin ci a se. **29**Zama boro fooyaŋ tammahã, za kaŋ Yahuta gonda nooru foola, hala Yesu ne a se: «Ma day haŋ kaŋ yaŋ iri ga laami nd'a bato se,« wala a ma hay fo no alfukaarey se. **30**Nga mo, waato kaŋ a na looma ta, a fatta nda waasi. Cino mo to.

Lordi tajo

31Waato kaŋ a fatta binde, Yesu ne: «Sohõ Boro Izo du beeray, Irikoy du beeray mo a ra. **32**Da Irikoy du beeray a ra, Irikoy mo g'a beerandi nga bumbo ra, a g'a beerandi da waasi mo.

33Ize kayney, alwaati kayna fo ka cindi kaŋ ay go araŋ banda. Araŋ g'ay ceeci, amma danga mate kaŋ ay ci Yahudancey se ka ne naŋ kaŋ ay ga koy i si hin ka kaa, yaadin no ay goono ga ci araŋ mo se sohõ.

34Lordi taji no ay goono ga no araŋ se: araŋ ma ba care. Mate kaŋ ay ba araŋ, yaadin cine no araŋ ma ba care. **35**D'araŋ ga ba care, woodin do no borey kulu ga bay kaŋ araŋ ya ay talibiyaŋ no.»

Yesu ci kaŋ Bitros ga nga ze

guna mo Matta 26:31-35; Markos 14:27-31; Luka 22:31-34

36Siman Bitros ne a se: «Rabbi, man no ni go ga koy?»

Yesu tu a se ka ne: «Nango kaŋ ay go ga koy, ni si hin k'ay gana sohõ, amma ni g'ay gana han fo.»

37Bitros ne a se: «Rabbi, ifo se no ay si hin ka ni gana baa sohõ? Ay g'ay fundo no ni sabbay se!»

38Yesu mo tu a se ka ne: «Ni ga ni fundo no ay sabbay se? Haciika, haciika ay ga ci ni se: gorongaari si ca, ni man'ay ze sorro hinza.»

Yesu ga ti fonda kaŋ ga koy Baaba do

14 «Araŋ biney ma si sara. Wa Irikoy cimandi, w'ay cimandi mo. **2**Ay Baaba windo ra goray nangu boobo go no. Da manti yaadin no, doŋ ay ga ci araŋ se, zama ay goono ga koy ka nangu soola araŋ se. **3**D'ay koy ka

nango soola araŋ se mo, ay ga ye ka kaa k'araŋ ta ay do, hala nango kaŋ ay go, araŋ mo ma bara noodin. 4Nango kaŋ ay goono ga koy mo, araŋ ga fonda bay.»

5Toma ne a se: «Rabbi, iri si bay nango kaŋ ni goono ga koy. Mate no iri ga te ka fonda bay?»

6Yesu ne a se: «Ay ga ti fonda nda cimo da fundi. Boro kulu si du ka to Baabo do kal ay do. 7D'araŋ n'ay bay, doŋ araŋ g'ay Baaba mo bay. Za sohõ araŋ g'a bay, araŋ di a mo.»

8Filibos ne a se: «Rabbi, ma Baabo cab'iri se, a ga wasa iri se.»

9Yesu ne a se: «Filibos, za gayyaŋ in d'araŋ go care banda, hala hõ Baaba cabe araŋ se? 10Wala ni mana cimandi kaŋ ay go Baaba ra, ni s'ay bay? Boro kaŋ di ay di Baaba. Mate no ni ga te ka ne ay ma Baaba mo go ay ra no? Sanney kaŋ ay goono ga salaŋ araŋ se mo, manti ay bumbo wane yaŋ no ay goono ga salaŋ, amma Baabo kaŋ go ay ra no goono ga nga goyey te. 11W'ay cimandi kaŋ ay ne ay go Baaba ra, Baaba mo go ay ra. To, d'araŋ si sanno din cimandi, w'ay cimandi baa goyey bumbey sabbay se. 12Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: boro kaŋ g'ay cimandi, goyey kaŋ ay goono ga te, nga mo g'i te. Goyey kaŋ ga bisa woone yaŋ mo a g'i te, zama ay go ga koy Baaba do. 13Hay kulu kaŋ araŋ ga ŋwaaray ay maa ra, ay ga woodin te araŋ se, zama Baaba ma du beeray Izo ra. 14Hay kulu kaŋ araŋ g'ay ŋwaaray ay maa ra, ay ga woodin te.

Biya Hanno dontonyaŋ alkawlo

15D'araŋ ga ba ay, araŋ g'ay lordey gana. 16Ay g'ay Baaba ŋwaaray, nga mo g'araŋ no Gaako fo, zama a ma goro araŋ banda hal abada. 17Nga no ga ti cimi Biya kaŋ ndunnya si hin k'a ta, zama a si di a, a s'a bay mo. Amma araŋ wo g'a bay, zama a goono ga goro araŋ banda, a ga bara araŋ ra mo. 18Ay si g'araŋ naŋ alatuumiyaŋ, ay ga kaa araŋ do. 19A cindi kayna ndunnya si di ay koyne, amma araŋ wo ga di ay. Zama ay go ga funa, araŋ mo ga funa. 20Han din hane araŋ ga bay kaŋ ay go ay Baaba ra, araŋ mo go ay ra, ay mo go araŋ ra.

21Boro kaŋ gonda ay lordey, a g'i gana mo, bora din ga ba ay. Boro kaŋ ga ba ay, ay Baaba mo ga ba r'a. Ay mo ga ba r'a, k'ay boŋ bangandi a se mo.»

22Yahuta fo kaŋ manti Kariyoti bora ne a se: «Rabbi, ifo se no ni ga ni boŋ bangandi iri se, amma manti ndunnya se?»

23Yesu tu a se ka ne: «Da boro ga ba ay, a g'ay sanno gana. Ay Baaba mo ga ba r'a. Iri ga kaa a do, k'iri goray nango te a do. 24Boro kaŋ si ba ay s'ay sanney gana. Sanno wo mo kaŋ araŋ maa, manti ay wane no, amma Baaba kaŋ n'ay donton wane no.

25Ay na sanney wo salaŋ araŋ se za ay go araŋ do. 26Amma Gaakwa kaŋ ga ti Biya Hanno, kaŋ Baaba ga donton ay maa ra g'araŋ dondonandi hay kulu k'araŋ fongandi nda hay kulu kaŋ ay ci araŋ se. 27Laakal kanay no ay ga naŋ araŋ se, ay laakal kana no ay g'araŋ no. Manti danga wo kaŋ ndunnya ga no cine no ay g'araŋ no bo. Araŋ biney ma si sara, i ma si humburu mo.

28Araŋ maa kaŋ ay ne araŋ se ay ga dira, ay ga ye ka kaa araŋ do koyne. D'araŋ ga ba ay, doŋ araŋ ga maa kaani kaŋ ay go ga koy Baaba do, zama Baaba bisa ay. 29Sohõ ay ci araŋ se za a mana te, hala waati kaŋ a te araŋ ma

cimandi. 30Ay si sanni boobo ci araŋ se koyne, zama ndunnya koyo go kaa, a
sinda hay kulu ay do mo. 31Amma zama ndunnya ma bay kaŋ ay ga ba Baaba,
mate kaŋ Baaba n'ay no lordi, yaadin mo no ay goono ga te.
Wa tun, iri ma fun ne.

Yesu ga ti reyzin nya tikse cimi-cimo

15 Ay no ga ti reyzin* nya tikse cimi-cimo, ay Baaba mo ga ti farkwa.
2Kambe kulu kaŋ go ay ra kaŋ si ize hay, a g'a kaa. Wo kulu mo kaŋ ga
izeyaŋ hay, a g'a hanse, zama a ma izeyaŋ hay ka tonton. 3Baa sohõ araŋ wo
hananteyaŋ no, sanno kaŋ ay ci araŋ se sabbay se. 4Araŋ ma goro ay ra, ay mo *ga*
goro araŋ ra. Sanda mate kaŋ cine kambe si hin ka ize hay nga boŋ se, kala day a
ma goro reyzin nyaŋo tiksa gaa, yaadin mo no araŋ si hin, kala nd'araŋ go ga goro
ay ra.
5Ay no ga ti reyzin nya tikse, araŋ no ga ti kambey. Boro kaŋ ga goro ay ra,
ay mo ga goro a ra, bora din ga ize boobo hay, zama da manti ay, araŋ si hin ka
hay kulu te. 6Boro kaŋ si goro ay ra, i g'a pati ka furu, danga mate kaŋ cine i ga
te reyzin kambe se. A ga koogu. I g'i margu mo ka catu danji ra k'i ton. 7D'araŋ
ga goro ay ra, nga no ay sanney go araŋ ra, hay kulu kaŋ araŋ ga ba, araŋ m'a
ŋwaaray, araŋ ga du a mo. 8Mate kaŋ i g'ay Baabo beerandi neeya: araŋ ma ize
boobo hay. Yaadin gaa no araŋ ga cabe kaŋ araŋ ya ay talibiyaŋ no.
9Danga mate kaŋ cine ay Baaba ba ay, yaadin no ay mo ba araŋ. Araŋ ma
goro ay baakasina ra. 10D'araŋ g'ay lordey gana, araŋ ga goro ay baakasina ra,
danga mate kaŋ cine ay n'ay Baaba lordey gana ka goro a baakasina ra.
11Ay na hayey din ci araŋ se zama ay farhã ma bara araŋ ra, araŋ farhã mo
ma to. 12Ay lordo neeya: araŋ ma ba care, danga mate kaŋ cine ay ga ba araŋ.
13Boro kulu sinda baakasinay kaŋ ga bisa woone: boro ma nga fundi no nga
corey se. 14Araŋ ya ay coroyaŋ no, d'araŋ ga haŋ kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a te.
15Ay si ye ka ne araŋ se bannyayaŋ koyne, zama bannya si bay haŋ kaŋ nga
koyo goono ga te. Amma ay ga ne araŋ se coroyaŋ, zama hayey kulu kaŋ ay
maa ay Baaba do, ay n'araŋ bayrandi nd'ey. 16Araŋ mana ay suuban, amma ay
no k'araŋ suuban k'araŋ daŋ araŋ ma koy ka izeyaŋ hay, araŋ izey mo ma goro,
hala hay kulu kaŋ araŋ ga Baaba ŋwaaray ay maa ra, a ga woodin no araŋ se.
17Haŋ kaŋ ay g'araŋ lordi nd'a ga ti: araŋ ma ba care.

Ndunnya ga konna Yesu nda nga waney

18Da ndunnya konna araŋ, araŋ ma bay kaŋ a konna ay za a mana konna
araŋ. 19D'araŋ ya ndunnya wane yaŋ no, doŋ ndunnya ga ba nga waney, amma
za kaŋ araŋ wo manti ndunnya wane yaŋ no, amma ay n'araŋ suuban ka kaa
waani ndunnya ra, woodin sabbay se no ndunnya ga konna araŋ. 20Araŋ ma
fongu nda sanno kaŋ ay ci araŋ se: ‹bannya si bisa nga koyo›. D'i n'ay
gurzugandi, i g'araŋ mo gurzugandi. D'i n'ay sanno gana, i g'araŋ wano mo
gana. 21Amma i ga hayey din kulu te araŋ se ay maa sabbay se, zama i s'ay
dontonkwa bay. 22D'ay mana kaa ka salaŋ i se, doŋ i sinda zunubi, amma sohõ i
sinda ngey zunubey se kobay. 23Boro kaŋ ga konna ay, a ga konna ay Baaba

mo. 24D'ay mana goyey te i game ra kaŋ boro kulu mana te, doŋ i sinda zunubi, amma sohõ i di *goyey din,* i konna in d'ay Baaba mo. 25Amma woodin te zama i ma sanno toonandi kaŋ i hantum i Tawreto* ra ka ne:

‹I konna ay, sabaabu kulu si.›

(Zab. 35:19;69:5)

26Amma waati kaŋ Gaakwa ga kaa, kaŋ ay ga donton araŋ se a ma fun Baaba do, cimi Biya no kaŋ ga fun Baabo do, a ga seeda no ay boŋ. 27Araŋ mo ga seeda no, zama araŋ go ay banda za sintina.

16 Ay na sanney din ci araŋ se zama araŋ ma si harta. 2I g'araŋ kaa ngey diina margey ra. Oho, saaya go kaa kaŋ boro kaŋ g'araŋ wi ga tammahã hala nga goono ga goy Irikoy se no. 3I ga hayey din te zama i mana Baaba bay, i man'ay mo bay. 4Amma ay na sanney din ci araŋ se zama waati kaŋ i alwaato to, araŋ ma fongu kaŋ ay n'i ci araŋ se.

Biya Hanno goyo

Ay mana sanney din ci araŋ se za sintina zama ay go araŋ do.

5Amma sohõ ay goono ga ye *Irikoy* kaŋ n'ay donton do koyne. Araŋ boro kulu s'ay hã nango kaŋ ay go ga koy mo. 6Amma araŋ biney to da bine saray zama ay na sanney din salaŋ araŋ se. 7Kulu nda yaadin ay ga cimi ci araŋ se: a ga bisa araŋ se ay ma koy, zama nd'ay mana koy, Gaakwa si kaa araŋ do. Amma d'ay koy, ay g'a donton araŋ do. 8Nga mo, waati kaŋ a ga kaa, a ga ndunnya zeeri zunubi da adilitaray da ciiti se. 9Zunubi se no zama i si g'ay cimandi. 10Adilitaray se no zama ay goono ga koy Baaba do, araŋ si ye ka di ay koyne. 11Ciiti se mo no zama i na ndunnya wo koyo ciiti.

12Ay gonda hari boobo kaŋ ay ga ci araŋ se, amma araŋ si hin ey sohõ. 13Amma waati kaŋ nga kaŋ ti cimi Biya ga kaa, a ga furo araŋ jine cimi kulu ra, zama a si salaŋ nga boŋ sanni, amma sanni kulu kaŋ a maa, nga no a ga ci. A g'araŋ kabarandi nda hayey kaŋ ga kaa mo. 14A g'ay beerandi, zama a ga sambu ay waney ra k'araŋ kabarandi nd'ey. 15Hay kulu kaŋ ga ti Baaba wane, ay wane no. Woodin sabbay se no ay ne cimi Biya din ga sambu ay waney ra k'araŋ kabarandi nd'ey.

Bine sara ga bare ka te farhã

16A cindi kayna fo araŋ si ye ka di ay, a cindi kayna koyne araŋ ga ye ka di ay.»

17A talibey ra afooyaŋ binde ne care se: «Ifo no a goono ga ne iri se wo: ‹A cindi kayna fo araŋ si ye ka di ay, a cindi kayna koyne araŋ ga ye ka di ay›, da mo: ‹Zama ay goono ga koy Baaba do›?» 18Woodin sabbay se i goono ga ne: «Ifo no woone kaŋ a goono ga ci ka ne: ‹a cindi kayna›? Iri si bay haŋ kaŋ boŋ a goono ga salaŋ.»

19Waato kaŋ Yesu bay kaŋ i ga ba ngey ma nga hã, kal a ne i se: «Araŋ goono ga care hã sanno wo kaŋ ay ne araŋ se boŋ, kaŋ ay ne: a cindi kayna fo

araŋ si ye ka di ay, a cindi kayna koyne araŋ ga ye ka di ay? 20Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: araŋ ga hẽ ka baray, amma ndunnya ga farhã. Araŋ ga te bine saray, amma araŋ bine sara ga bare ka te farhã. 21Waati kaŋ wayboro go hay-zaŋay ra, a bine ga sara zama a saaya to, amma waati kaŋ a na ize hay, a si fongu nda taabo koyne farhã sabbay se, zama a na ize hay ndunnya ra. 22Araŋ mo, sohõ araŋ gonda bine saray, amma ay ga ye ka di araŋ. Waato din no araŋ biney ga farhã, araŋ farhãyaŋo mo boro kulu s'a kaa araŋ gaa.

23Zaaro din *kaŋ ga kaa* ra, araŋ s'ay hã hay kulu. Haciika, haciika ay ga ci araŋ se: hay kulu kaŋ araŋ ga Baaba ŋwaaray, a g'araŋ no nd'a ay maa ra. 24Hala sohõ araŋ mana hay kulu ŋwaaray ay maa ra. Wa ŋwaaray, araŋ ga du mo, zama araŋ farhã ma to.

Yesu te zaama ndunnya boŋ

25Ay na sanney din ci araŋ se da misayaŋ. Saaya go kaa kaŋ ay si ye ka salaŋ araŋ se da misayaŋ koyne, amma ay ga Baaba baaro ci araŋ se taray kwaaray. 26Zaaro din ra araŋ ga ŋwaaray ay maa ra. Ay si ne araŋ se ay ga Baaba ŋwaaray araŋ se, 27zama Baaba bumbo ga ba araŋ zama araŋ ga ba ay, araŋ cimandi mo kaŋ ay fun Irikoy do. 28Ay kaa ka fun Baaba do ka zumbu ndunnya ra. Sohõ, ay ga fun ndunnya ra ka koy Baabo do.»

29A talibey ne: «Sohõ ni goono ga salaŋ ka feeri. Ni si no ga salaŋ da misayaŋ. 30Sohõ iri ga bay kaŋ ni ga hay kulu bay, ni si ba boro kulu ma ni hã. Woodin se no iri go ga cimandi kaŋ ni fun Irikoy do.»

31Yesu tu i se ka ne: «Sohõ araŋ cimandi! 32Guna, saaya go kaa, oho, a to mo, kaŋ araŋ ga say-say. Boro kulu ga nga boŋ ceeci, araŋ g'ay naŋ ay hinne. Amma manti ay hinne no bo, zama Baaba go ay banda.

33Ay na sanney din ci araŋ se, zama ay ra araŋ ma du laakal kanay. Ndunnya ra araŋ gonda taabi, amma wa te bine-gaabi, ay te zaama ndunnya boŋ.»

Yesu go ga adduwa te nga borey se

17 Yesu na sanney din ci, waato gaa a na nga boŋ sambu beene ka ne: «Ya Baaba, saaya to. Ma ni Izo beerandi zama ni Izo mo ma ni beerandi, 2za kaŋ ni n'a no dabari Adam-izey kulu boŋ, zama borey kulu kaŋ ni no a se, a m'i no fundi hal abada. 3Fundi hal abada ga ti woone: i ma ni bay, ni hinne kaŋ ti Irikoy cimi-cimo, i ma Yesu Almasihu mo bay kaŋ ni donton. 4Ay na ni beerandi ndunnya ra. Ay na goyo toonandi kaŋ ni n'ay no ay ma te. 5Sohõ, ya Baaba, m'ay beerandi ni jine da darza kaŋ go in da nin se za ndunnya mana te.

6Ay na ni maa bangandi borey kaŋ ni n'ay no ndunnya ra se. Borey din, ni wane yaŋ no. Ni n'ay no nd'ey, i na ni sanno gana mo. 7Sohõ i bay kaŋ hay kulu kaŋ ni n'ay no, ni do no a fun. 8Zama sanney kaŋ ni n'ay no, ay n'i no i se, i n'i ta mo. I bay kaŋ cimi no ay fun ni do, i cimandi mo kaŋ ni n'ay donton. 9Ay go ga ŋwaaray i se. Ay si ga ŋwaaray ndunnya se, amma ay go ga ŋwaaray ngey kaŋ ni n'ay no se, zama ngey wo ni wane yaŋ no. 10Hay kulu kaŋ ay wane no, ni wane no, ni wane mo ay wane no. Ay du beeray i do mo. 11Ay si ndunnya ra

koyne, amma ngey wo go ndunnya ra, ay mo goono ga kaa ni do. Ya Baaba hanna, m'i gaay ni maa kaŋ ni n'ay no din ra, zama i ma goro afolloŋ danga iri cine. 12Waato kaŋ ay go i banda, ay n'i gaay ni maa kaŋ ni n'ay no din ra, ay n'i haggoy mo. I ra baa boro folloŋ mana halaci, kala day halaciyaŋ izo, zama Irikoy Tira Hanna sanney ma to.

13Amma sohõ ay goono ga kaa ni do. Ay goono ga sanney din salaŋ ndunnya ra, zama i ma du ay farhã toonanta ngey ra. 14Ay na ni sanno no i se, ndunnya mo konn'ey, zama ngey wo manti ndunnya wane yaŋ no, danga mate kaŋ cine ay wo manti ndunnya wane. 15Ay si ga ŋwaaray ni m'i kaa ndunnya ra, amma ni m'i wa nda Izefuto. 16Ngey wo manti ndunnya wane yaŋ no, danga mate kaŋ cine ay wo manti ndunnya wane. 17M'i fay waani cimi ra. Ni Sanno ga ti cimi. 18Mate kaŋ cine ni n'ay donton ndunnya ra, yaadin cine mo no ay n'i donton ndunnya ra. 19I se mo no ay g'ay boŋ fay waani, zama ngey mo ma ciya boroyaŋ kaŋ i fay waani cimi ra.

20Manti ngey hinne se no ay goono ga ŋwaaray bo, amma borey mo se kaŋ yaŋ g'ay cimandi i sanney boŋ. 21Zama ikulu ma goro afolloŋ, danga mate kaŋ cine nin, Baaba, ni go ay ra, ay mo go ni ra. Ngey mo ma goro iri ra, zama ndunnya ma cimandi kaŋ nin no k'ay donton. 22Darza mo kaŋ ni n'ay no, ay n'a no i se, zama i ma goro afolloŋ danga mate kaŋ cine iri mo afolloŋ no. 23Ay go i ra, ni mo go ay ra, zama i ma margu ka te afolloŋ lok, hala ndunnya ma bay kaŋ ni n'ay donton, ni ga ba r'ey mo, danga mate kaŋ cine ni ga ba ay.

24Ya Baaba, borey kaŋ ni n'ay no, ay ga ba i ma bara ay banda nango kaŋ ay go, zama i ma di ay darza kaŋ ni n'ay no, zama ni ga ba ay za ndunnya mana sinji.

25Ya Baaba adilitaraykoyo, ndunnya mana ni bay, amma ay na ni bay. Borey din mo bay kaŋ ni n'ay donton. 26Ay na ni maa bayrandi i se. Ay g'a bayrandi koyne, zama baakasina kaŋ ni ga ba ay d'a ma goro i ra, ay mo ma goro i ra.»

Yesu diira

guna mo Matta 26:47-56; Markos 14:43-50; Luka 22:47-53

18 Waato kaŋ Yesu na sanney din ci, a fatta, nga nda nga talibey. I na Kidron gooro daŋandi ka koy naŋ kaŋ kali fo go. A furo a ra, nga nda nga talibey.

2Yahuta binde kaŋ goono ga koy k'a nooyandi ga nango din bay, zama alwaati kulu Yesu nda nga talibey ga margu noodin. 3Yahuta binde kande *Romance* sooje jama nda doogariyaŋ kaŋ yaŋ fun alfaga beerey da Farisi fonda borey do. A kand'ey noodin da fitillayaŋ da yulbeyaŋ da wongu jinayyaŋ.

4Yesu binde ga bay hay kulu kaŋ goono ga kaa nga gaa. A fatta ka ne i se: «May no araŋ goono ga ceeci?»

5I tu a se ka ne: «Yesu, Nazara bora.»

Yesu ne i se: «Ay no ga ti NGA.» (Yahuta mo, kaŋ goono g'a nooyandi go ga kay i banda.) 6Waato kaŋ Yesu ne i se: «Ay no ga ti NGA,« i ye da banda ka kaŋ ganda. 7A ye k'i hã ka ne: «May no araŋ goono ga ceeci?»

I ne a se: «Yesu, Nazara bora.»

8Yesu tu i se ka ne: «Ay jin ka ci araŋ se ka ne ay no ga ti NGA. D'ay no araŋ go ga ceeci, wa fay da borey wo, i ma ngey koyyaŋ te.» 9(Zama sanno ma

to kaŋ a ci ka ne: «Borey kaŋ yaŋ ni n'ay no ra, baa afo mana daray ay se.»)
10 Siman Bitros kaŋ gonda takuba mo n'a foobu ka alfaga beero bannya fo
zafa k'a kambe ŋwaari hanga kaa. Bannya din maa ga ti Malkus.
11 Yesu ne Bitros se: «Ma takuba ye nga nyaŋo ra! Manti a ga hima ay ma
gaasiya kaŋ ay Baaba n'ay no haŋ bo?»

I konda Yesu Hanana jine

12 *Romance* sooje jama da wongu nya da Yahudancey doogarey na Yesu di
ka haw. 13 I kond'a Hanana do jina, zama nga no ga ti Kayafa, kaŋ ga ti alfaga
beero jiiro din ra, wane anzura. 14 Kayafa ga ti bora kaŋ saaware nda
Yahudancey ka ne a gonda nafa boro folloŋ ma bu jama se.

Bitros zeyaŋo

guna mo Matta 26:69-70; Markos 14:66-68; Luka 22:55-57

15 Siman Bitros da talibi fo goono ga Yesu gana. Talibo din mo, alfaga beero
g'a bay. A furo Yesu banda alfaga beero faada ra. 16 Amma Bitros goono ga kay
taray windo me gaa. Talibi fa din kaŋ alfaga beero ga bay fatta ka salaŋ wandiya
kaŋ goono ga windi meyo batu se zama nga ma furo nda Bitros windo ra.
17 Wandiya mo kaŋ ga windi meyo batu ne Bitros se: «Manti ni mo go bora
din talibey ra?»
Bitros ne: «Manti ay no!»

Alfaga beero na Yesu hã

guna mo Matta 26:59-66; Markos 14:55-64; Luka 22:66-71

18 Bannyey da doogarey goono ga kay noodin. I jin ka danji funsu nda danji
bi, zama hargu go no. I goono ga caan. Bitros mo go i banda, a goono ga kay
noodin ka caan.
19 Alfaga beero na Yesu hã a talibey da a dondonandiyaŋo sanni.
20 Yesu tu a se ka ne: «Taray kwaaray no ay salaŋ ndunnya se. Diina marga
fuwey da Irikoy windo ra, naŋ kaŋ Yahudancey kulu ga margu no, ay ga
dondonandi alwaati kulu. Ay mana sanni kulu ci tuguyaŋ ra. 21 Ifo se no ni g'ay
hã? Ma borey hã kaŋ yaŋ maa haŋ kaŋ ay ci i se. Guna, borey din ga bay haŋ
kaŋ ay ci.»
22 Waato kaŋ a na sanney din ci, doogarey kaŋ goono ga kay noodin ra afo na
Yesu saŋ ka ne: «Ya-cine no ni ga tu alfaga beero se d'a?»
23 Yesu tu a se ka ne: «D'ay na sanni laalo salaŋ, kala ni m'a seeda, amma nda
ihanno no, ifo se no ni g'ay kar?»
24 Gaa no Hanana na Yesu donton hawante alfaga beero Kayafa do.

Bitros ye ka Yesu ze koyne

guna mo Matta 26:71-75; Markos 14:69-72; Luka 22:58-62

25 Siman Bitros mo goono ga kay ka caan. I binde ne a se: «Ni mo ni go a
talibey ra no?»
A ze ka ne: «Manti ay no!»

26Alfaga beero bannya fo kaŋ ga ti bora kaŋ Bitros n'a hanga kaa nya-ize ne
a se: «Manti ay di nin kalo ra a banda?» 27Bitros ye ka ze koyne.
Sahãadin-sahãadin gorongaari fo ca.

I konda Yesu Bilatos do

guna mo Matta 27:1-2, 11-14; Markos 15:1-5; Luka 23:1-5

28I dira nda Yesu Kayafa do ka kond'a dabarikoono faada ra za nda hinay.
Ngey bumbey mana furo faada ra, zama ngey ma si ziibi, hala ngey ma du ka
Paska* hawro ŋwa. 29Bilatos mo fatta ka koy i do ka ne i se: «Kalima woofo
dumi no araŋ kande boro wo boŋ?»

30I tu a se ka ne: «Da boro wo manti boro laalo no, doŋ iri si kand'a ni do.»

31Bilatos binde ne i se: «Wa konda araŋ bumbey k'a ciiti araŋ ciito boŋ.»

Yahudancey ne a se: «Iri sinda fondo iri ma boro wi.» 32(Zama sanno kaŋ
Yesu ci ma to, kaŋ a cabe buuyaŋ kaŋ dumi no nga ga ba ka bu.)

33Bilatos binde ye ka furo faada ra ka Yesu ce ka ne a se: «Ni ya
Yahudancey bonkoono no?»

34Yesu tu a se ka ne: «Nin no ka woodin ci ni boŋ se, wala boro fooyaŋ no
k'a ci ni se ay boŋ?»

35Bilatos tu a se ka ne: «Ay ya Yahudance no? Ni jama da alfaga beerey no
ka ni nooyandi ay se. Ifo no ni te?»

36Yesu tu ka ne: «Ay koytara manti ndunnya wo wane no. D'ay koytara ya
ndunnya wo wane no, doŋ ay doogarey ga wongu, hal ay ma si furo
Yahudancey kambe ra. Amma sohõ ay koytara manti ganda koytara wane.»

37Bilatos binde ne a se: «Yaadin gaa, ni wo bonkooni no?»

Yesu tu ka ne: «Mate kaŋ ni ci no, ay ya bonkooni no. Woodin sabbay se no
i n'ay hay, woodin sabbay se mo no ay kaa ndunnya ra, zama ay ma cimo seeda.
Boro kulu kaŋ ga ti cimo wane ga maa ay jinde.»

38Bilatos ne a se: «Ifo no ga ti cimi?»

I na Yesu ciito dumbu ka ne i m'a wi

guna mo Matta 27:15-31; Markos 15:6-20; Luka 23:13-25

Waato kaŋ Bilatos na woodin ci, a ye ka fatta ka koy Yahudancey do ka ne i
se: «Ay mana di taali hari kulu a gaa. 39Amma araŋ gonda alaada fo kaŋ ga ti
ay ma boro folloŋ taŋ araŋ se Paska* alwaato ra. Araŋ ga ba ay ma Yahudancey
bonkoono taŋ araŋ se no?»

40I binde ye ka kuuwa ka ne: «Manti boro wo, amma Barabbas!» Barabbas
wo mo zay no.

19 Waato gaa Bilatos na Yesu di k'a barzu. 2Soojey mo na karji boŋtobay
handam ka dake a boŋo boŋ k'a daabu nda kwaay ciray. 3I goono ga
kaa a do ka ne a se: «Fofo, Yahudancey bonkoono!» I goono g'a saŋ mo.

4Bilatos mo ye ka fatta taray ka ne i se: «Wa guna, ay goono ga kand'a taray
araŋ do zama araŋ ma bay kaŋ ay mana di taali hari kulu a gaa.» 5Yesu binde
fatta taray, karji boŋtobay go a boŋo gaa, a goono ga faka da kwaay ciray.

Bilatos ne jama se: «Wa guna *araŋ* bora!»

6Waato kaŋ alfaga beerey da doogarey di a, i kuuwa a gaa ka ne: «A kanji*! A kanji!»

Bilatos ne i se: «Wa kond'a araŋ bumbey k'a kanji, zama ay mana di taali hari kulu a gaa.»

7Yahudancey tu a se ka ne: «Iri gonda lordi fo, lordo wo boŋ mo a ga hima a ma bu, zama a na nga boŋ himandi Irikoy Ize.»

8Waato kaŋ Bilatos maa sanno din, a humburu ka tonton. **9**A ye ka furo faada ra ka ne Yesu se: «Man gaa no ni fun?» Amma Yesu mana ne a se hay kulu. **10**Bilatos binde ne a se: «Ni si salaŋ ay se no? Ni si bay kaŋ ay gonda dabari ka ni taŋ, ay gonda dabari mo ka ni kanji?»

11Yesu tu a se ka ne: «Ni sinda dabari kulu ay boŋ, da manti i na ni no nd'a za beena ra no. Woodin sabbay se no bora kaŋ n'ay nooyandi ni se gonda zunubi ka bisa nin.»

12Woodin boŋ Bilatos ceeci nga m'a taŋ, amma Yahudancey goono ga kuuwa ka ne: «Da ni na bora din taŋ, kulu ni manti Kaysar* coro. Boro kulu kaŋ ga nga boŋ himandi bonkooni, a *goono ga cabe kaŋ nga* goono ga gaaba nda Kaysar.»

13Waato kaŋ Bilatos maa sanno din binde, a kande Yesu taray. Bilatos goro ciiti karga boŋ, nangu fo kaŋ se i ga ne Tond'ize Dabe Batama, amma Yahudancey sanno ra i ga ne a se Gabata. **14**Paska bato soolayaŋ zaaro hane no, sanda zaari bindi cine no. Bilatos ne Yahudancey se: «Wa guna araŋ bonkoono!»

15I binde kuuwa ka ne: «Kond'a! Kond'a! M'a kanji!»

Bilatos ne i se: «Ay m'araŋ bonkoono kanji, wala?»

Alfaga beerey tu ka ne: «Iri wo sinda bonkooni, kala Kaysar.»

16Woodin banda a na Yesu sallama i se, i m'a kanji.

Yesu kanjiyaŋo

guna mo Matta 27:32-44; Markos 15:21-32; Luka 23:26-43

I na Yesu boy ka kond'a. **17**Yesu goono ga nga kanjiyaŋ* bundo jare nga boŋ se ka koy nango kaŋ se i ga ne Boŋ Kurubu, nango kaŋ se i ga ne Yahudancey sanno ra Golgota. **18**Noodin no i n'a kanji, nga nda boro hinka a banda, afo a kambe ŋwaaro gaa, afa mo a kambe wow gaa, Yesu mo go i bindo ra.

19Bilatos mo na hantum te k'a daŋ kanjiyaŋ bundo gaa. Haŋ kaŋ a hantum neeya: «YESU, NAZARA BORA, YAHUDANCEY BONKOONO.» **20**Hantumo mo, Yahudance boobo n'a caw, zama nango kaŋ i na Yesu kanji ga maan kwaara. A n'a hantum Yahudance, da Romance da Gareku ciine ra. **21**Yahudance alfaga beerey binde ne Bilatos se: «Ma si hantum Yahudancey bonkoono, amma ma hantum kaŋ nga no ne nga ga ti Yahudancey bonkoono.»

22Bilatos tu ka ne: «Haŋ kaŋ ay n'a hantum, ay ban ka hantum.»

23Soojey binde, waato kaŋ i na Yesu kanji, i n'a bankaarayey sambu k'i fay itaaci, sooje kulu nda nga baa, jabba mo *cindi*. Jabba wo sinda tayaŋ, amma kaymante no za beene kala ganda.

24I ne care se: «Iri ma s'a kottu, amma iri ma kurne te a boŋ, boro kaŋ n'a ŋwa, a ma ciya a wane.» Woodin te zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ ne:

«I n'ay bankaarayey fay-fay
ngey nda care game ra,
ay kwaayo boŋ mo, i na kurne te.»

(Zab. 22:19)

Hayey din binde no soojey te.

25Yesu nya goono ga kay Yesu kanjiyaŋ bundo jarga, nga nd'a nya kayne, Maryama kaŋ ga ti Ciliyobas wande, da Maryama, Magdaliya bora. **26**Yesu binde, waato kaŋ a di nga nya nda talibo kaŋ nga ga ba, i boro hinka goono ga kay noodin, kal a ne nga nya se: «Waybora, guna ni izo!»

27Waato gaa a ne nga talibo se: «Guna ni nya!»

Za saaya din talibo din kond'a nga kwaara.

Yesu buuyaŋo

guna mo Matta 27:45-56; Markos 15:33-41; Luka 23:44-49

28Woodin banda Yesu bay kaŋ sohõ hay kulu kubay. Zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to, a ne: «Ay jaw!» **29**Nango din mo i na foobu jisi kaŋ to da hari mooro. Kal i na zaara-zaara fo toonandi nda hari mooro k'a daŋ hissop* kambayze gaa ka salle a meyo gaa. **30**Waato kaŋ Yesu na hari moora ta, a ne: «A ban!»

A na nga boŋo zullandi ka nga fundo taŋ.

Sooje fo na Yesu carawo gooru

31Bato soolayaŋ zaaro hane no. Zama gaahamey ma si goro kanjiyaŋ bundey boŋ asibti zaaro ra (zama asibti zaaro din zaari beeri no i se), Yahudancey na Bilatos ŋwaaray *a ma ci soojey se* i m'i cey ceeri k'i gaahamey zumandi. **32**Soojey binde kaa ka sintinay bora da nga cala kaŋ i kanji Yesu banda cey ceeri. **33**Amma waato kaŋ i to Yesu do, i di kaŋ nga wo bu. I mana a cey ceeri, **34**amma sooje fo na Yesu carawo gooru nda yaaji. Sahãadin-sahãadin mo kuri nda hari fatta. **35**Bora kaŋ di woodin na seeda no, a seeda mo cimi no. A ga bay kaŋ a goono ga cimi ci, zama araŋ mo ma cimandi. **36**Hayey din te zama Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ ne:

«Baa a biri fo, i s'a ceeri.»

(Fat. 12:46; Zab. 34:21)

37Koyne, Irikoy Tira Hanna sanno fo ne:

«I ga bora kaŋ i gooru guna.»

(Zak. 12:10)

Yesu fijiyaŋo

guna mo Matta 27:57-61; Markos 15:42-47; Luka 23:50-56

38Woodin banda Yusufu, Arimatiya bora, (nga mo Yesu talibi no, amma tuguyaŋ ra Yahudancey humburkumay sabbay se), a ŋwaaray Bilatos gaa nga

ma du ka Yesu gaahamo sambu. Bilatos yadd'a se. A kaa k'a gaahamo sambu.
39Nikodimu mo kaa (nga no ga ti bora din kaŋ a sintina kaayaŋo Yesu do, cin ra
no a kaa.) A kande zawul* nda alowes* kaasumante (yaazi jinayyaŋ no kaŋ i
tiŋa ga to danga kilo waytaaci cindi gu cine.) 40I na Yesu gaahamo sambu k'a
kasance nda lin* taafe da yaazi jinayey din, Yahudancey fijiyaŋ alaada boŋ.
41Nango kaŋ i n'a kanji din, kali fo go no. Kalo ra mo tondi ra saaray taji fo go
no kaŋ ra i mana boro kulu fiji jina. 42Noodin binde i na Yesu fiji, Yahudancey
soolayaŋ zaaro hane sabbay se, zama saara ga maan nango.

Saaray koono

guna mo Matta 28:1-8; Markos 16:1-8; Luka 24:1-12

20 Za da hinay jirbi iyya zaari sintina, za kubay-kubay go no, Maryama,
Magdaliya bora kaa saara do. A di kaŋ i na tondo kaa saara gaa. 2A
binde zuru ka kaa Siman Bitros da talibi fa din kaŋ Yesu ga ba do. A ne i se: «I
na Rabbi sambu ka kaa saara ra. Iri si bay mo naŋ kaŋ i n'a jisi.»

3Bitros da talibi fa din binde fatta ka koy saara do. 4I goono ga zuru ka koy
care banda. Talibi fa din mo na Bitros yana ka kaa saara do. 5A niigaw ka guna
saara ra. Kal a di lin* zaarey goono ga jisi sallante ngey nango ra, amma a
mana furo saara ra. 6Siman Bitros mo kaa a banda. A furo saara ra. A di lin
zaarey goono ga jisi sallante ngey nango ra, 7da diko kaŋ go boŋo gaa. A di
woodin si zaarey ra jisante, amma a go kunkunante nangu fo waani nga hinne.
8Waato gaa talibi fa din mo kaŋ jin ka kaa saara do furo. Nga mo di ka cimandi.
9Zama hala hõ i mana faham da Irikoy Tira Hanna kaŋ ne tilas a ga tun ka fun
buukoy game ra. 10Talibey ye ka koy ngey kwaara.

Yesu bangay Maryama se

guna mo Matta 28:9-10; Markos 16:9-11

11Amma Maryama kay saara do taray, a goono ga baray. Waato kaŋ a go
bara gaa, kal a niigaw ka guna saara ra. 12A di malayka hinka kaŋ yaŋ gaa
bankaaray kwaaray yaŋ go. I goono ga goro, afo boŋo do, afa mo cey do, nango
kaŋ Yesu kani doŋ. 13Malaykey ne a se: «Waybora, ifo se no ni goono ga
baray?»

A ne i se: «Zama i n'ay Rabbo sambu, ay si bay mo naŋ kaŋ i n'a jisi.»
14Waato kaŋ a na woodin ci, a bare ka zagu. A di Yesu goono ga kay, amma a
mana bay kaŋ Yesu no.

15Yesu ne a se: «Waybora, ifo se no ni goono ga baray? May no ni go ga
ceeci?»

Maryama mo tammahã kali koyo no. A ne a se: «Ay jine bora, da nin no n'a
sambu ka kond'a nangu fo, ma ci ay se nango kaŋ ni n'a jisi, ay mo g'a sambu.»

16Yesu ne a se: «Maryama!»

A zagu ka ne a se Yahudancey sanno ra: «Rabbuni!» (Danga Alfa nooya.)

17Yesu ne a se: «Ma s'ay di zama ay mana kaaru ka koy Baaba do jina.
Amma ma koy ay nya-izey do ka ci i se ka ne ay goono ga kaaru ka koy ay
Baaba nd'araŋ Baaba do, ay Irikoyo nd'araŋ Irikoyo no.»

18 Maryama, Magdaliya bora, kaa ka ci talibey se ka ne: «Ay di Rabbi!» A ci
i se mo kaŋ a na hayey din ci nga se.

Yesu bangay nga talibey se

guna mo Matta 28:16-20; Markos 16:14-18; Luka 24:36-49

19 Zaaro din wiciri kambo, habo zaari sintina ra, kaŋ fu meyey go daabante
nango kaŋ talibey go Yahudancey humburkumay sabbay se, Yesu kaa ka kay i
bindo ra ka ne: «Laakal kanay ma bara araŋ banda.» 20 Waato kaŋ a na woodin
ci, a na nga kambey da nga carawo cabe i se. Talibey binde farhã waato kaŋ i di
Rabbi.
21 Yesu binde ne i se koyne: «Laakal kanay ma bara araŋ banda. Mate kaŋ
cine Baaba n'ay donton, yaadin cine no ay mo g'araŋ donton.» 22 Waato kaŋ a na
woodin ci, a funsu i gaa ka ne: «Wa Biya Hanna ta. 23 Boro kulu kaŋ araŋ n'a
zunubey yaafa a se, Irikoy jin k'i yaafa a se nooya. Boro kulu mo kaŋ araŋ g'a
zunubey lasaabu a se, Irikoy jin k'i lasaabu a se nooya.»

Yesu nda Toma

24 Amma Toma, kaŋ ga ti i boro way cindi hinka ra afo, kaŋ se i ga ne
Taway, nga wo si i banda waato kaŋ Yesu kaa. 25 Talibi cindey binde goono ga
ne a se: «Iri di Rabbi!»
Amma a ne i se: «D'ay mana di kuusayzey dolley a kambey ra, d'ay man'ay
kambayzo daŋ kuusayzey nangey ra, d'ay man'ay kamba daŋ a carawo ra mo,
kulu ay si cimandi abada.»
26 Jirbi ahakku banda a talibey go fuwo ra koyne, Toma mo go i banda. Yesu
kaa, fu meyey go daabante. A kaa ka kay i bindo ra ka ne i se: «Laakal kanay
ma bara araŋ banda.» 27 Waato gaa a ne Toma se: «Kande ni kambayze neewo,
m'ay kambey guna mo. Ma kande ni kambe ka daŋ ay carawo ra mo. Ma si goro
nda cimandiyaŋ-jaŋay, amma ma cimandi.»
28 Toma tu a se ka ne: «Ay Rabbo nd'ay Irikoyo!»
29 Yesu ne a se: «Zama ni di ay, ni cimandi. Albarkante no borey kaŋ yaŋ
mana di, amma i cimandi.»

Haŋ kaŋ se i na tira wo te

30 Alaama boobo fooyaŋ go no kaŋ Yesu te talibey jine kaŋ si hantumante tira
wo ra. 31 Amma woone yaŋ go hantumante zama araŋ ma cimandi kaŋ Yesu ga
ti Almasihu, Irikoy Izo, cimandiyaŋ ra mo araŋ ma du fundi a maa ra.

Yesu bangay talibi iyye se

21 Woodin banda Yesu ye ka nga boŋ bangandi talibey se Tiberiya teeko
me gaa. Mate kaŋ cine a na nga boŋ bangandi i se neeya: 2 I go care
banda, Siman Bitros, da Toma kaŋ se i ga ne Taway, da Nataniyel Kana bora,
Galili laabo ra wane, da Zabadi izey, da boro hinka koyne a talibey ra. 3 Siman
Bitros ne i se: «Ay goono ga koy sorkay.»

I ne a se: «Iri mo ga koy ni banda.» I fatta mo ka furo hiyo ra. Cino din ra i
mana du hay kulu. 4Amma waato kaŋ mo ga ba ka bo, Yesu kay teeko me gaa,
amma talibey mana bay hala Yesu no.
5Yesu binde ne i se: «Zankey, araŋ gonda ŋwaari, wala?»
I tu a se ka ne: «Abada!»
6A ne i se: «Wa taaro catu hiyo kambe ŋwaaro gaa haray, araŋ ga du.» I binde
n'a catu. A go mo i du kal i mana hin ka taaro candi hamisa baayaŋo sabbay se.
7Talibi fa din kaŋ Yesu ga ba binde ne Bitros se: «Rabbi no!» Waato kaŋ
Siman Bitros maa kaŋ Rabbi no, kal a na nga kwaayo daŋ (zama a n'a kaa no)
ka sar ka kaŋ teeko ra. 8Amma talibi cindey kaa hiyo din ra, zama i mana
mooru jabo gaa. I go day danga kambe kar zangu hinka cine. I goono ga taaro
candi kaŋ to da hamisa. 9Waato kaŋ i fatta taray ka laabo taamu, i di danj'izeyaŋ
noodin. Hamisa da buuru go i boŋ.
10Yesu ne i se: «Wa sambu hamisey ra kaŋ araŋ du sohõ ka kand'ey.»
11Siman Bitros mo furo hiyo ra ka taaro candi ka kaa jabo gaa. A to mo da
hamisa beeri zangu nda waygu cindi hinza. Baa kaŋ i baa gumo, taaro mana
kottu. 12Yesu ne i se: «Araŋ ma kaa ka alciri kaa.»
Amma talibey ra baa boro fo mana ta k'a hã ka ne: «Nin no may?» Zama i
bay kaŋ Rabbi no. 13Yesu kaa ka buuro sambu ka no i se, a na hamisa mo no i
se. 14Woone ga ti sorro hinzanta kaŋ Yesu bangay nga talibey se a tunyaŋo
buukoy game ra yaŋ banda.

Yesu nda Bitros

15Waato kaŋ i na alciri kaa, Yesu ne Siman Bitros se: «Siman, Yonana ize, ni
ga ba ay ka bisa woone yaŋ no?»
A ne a se: «Oho, ya Rabbi, ni ga bay kaŋ ay ga ba nin.»
Yesu ne a se: «M'ay feej'izey kuru.» 16Yesu ye ka ci a se sorro hinkanta ka
ne: «Siman, Yonana ize, ni ga ba ay no?»
Bitros ne a se: «Oho, ya Rabbi, ni ga bay kaŋ ay ga ba nin.»
Yesu ne a se: «Ma te ay feejey se kuruko.» 17Sorro hinzanta Yesu ne a se
koyne: «Siman, Yonana ize, ni ga ba ay no?»
Bitros bina sara kaŋ a ne a se sorro hinzanta: «Ni ga ba ay no?» Bitros ne a
se: «Rabbi, ni ga hay kulu bay. Ni ga bay kaŋ ay ga ba nin.»
Yesu ne a se: «M'ay feejey kuru. 18Haciika, haciika ay ga ci ni se: waato kaŋ
ni go zanka, ni na ni boŋ guddama ka koy naŋ kaŋ ni ga ba. Amma waati kaŋ ni
zeen, ni ga ni kambey salle, boro fo ga ni haw ka konda nin naŋ kaŋ ni si ba.»
19(A na woodin ci zama a goono ga deedandi buuyaŋ kaŋ dumi no Bitros ga
Irikoy beerandi nd'a.) Kaŋ a na woodin ci, Yesu ne a se: «M'ay gana.»

Yesu nda talibo kaŋ a ga ba

20Bitros zagu, kal a di talibi fa din kaŋ Yesu ga ba goono g'i gana. Talibo din
ga ti bora kaŋ jeeri Yesu ganda gaa ŋwaaro do ka ne: «Rabbi, may no ga ni
nooyandi?» 21Waato kaŋ Bitros di a binde, a ne Yesu se: «Rabbi, boro wo
binde?»

22 Yesu ne a se: «D'ay ga ba a ma goro kal ay ma kaa, a si ni guna. Nin ya
m'ay gana day!»
23 Sanno din mo koy ka say nya-izey game ra, way, i ne talibo din si bu.
Amma Yesu mana ne a si bu bo, amma «d'ay ga ba a ma goro kal ay ma kaa, a
si ni guna.»
24 Nga no ga ti talibo din kaŋ goono ga hayey din seeda, a na hayey din
hantum mo. Iri ga bay mo kaŋ a seeda ya cimi no.

Sanni kokorantey

25 Hayey din dumi boobo go no kaŋ Yesu te, kaŋ d'i na ikulu hantum afo-fo,
doŋ ay ga tammahã baa ndunnya bumbo si hin ka tirey kulu kaŋ i ga hantum
gaay.

DIYEY TEEREY

Biya Hanno kaayaŋ alkawlo

1 Ya nin Tiyafilos, ay jin k'ay tira sintina hantum ni se. Ay hantum a ra hay
kulu kaŋ Yesu sintin ka te da hay kulu mo kaŋ a dondonandi boŋ, **2**kal a
koy ka to hano kaŋ hane Irikoy kond'a beene. Za a mana ziji ka koy beene, a na
lordiyaŋ no Biya* Hanna do, diyey kaŋ a suuban yaŋ se. **3**A gurzuga banda a na
nga boŋ cabe baafuna diyey din se, seeda hari tabbatante boobo yaŋ do. A na
woodin te jirbi waytaaci ra kaŋ a ga cin ka bangay i se. Alwaato din ra mo a
goono ga Irikoy koytara baaro salaŋ i se. **4**Waato kaŋ i goono ga margu care
banda, Yesu n'i lordi ka ne i ma si fun Urusalima*, amma i ma Baabo alkawlo
batu, «wo kaŋ araŋ maa ay do. **5**Zama haciika, Yohanna na baptisma* te da
hari, amma araŋ wo, araŋ ga du Biya Hanna baptisma ne ka koy jirbiyaŋ.»

Yesu ziji ka koy beena ra

guna mo Markos 16:19-20; Luka 24:50-53

6Waato kaŋ borey din margu care banda mo, i na Yesu hã ka ne: «Rabbi,
sohõ no ni ga koytara ye Israyla* kambe ra?»

7Yesu ne i se: «Manti araŋ wane araŋ ma bay zamaney da alwaatey kaŋ
Baaba daŋ nga dabaro ra. **8**Amma araŋ ga du dabari, waati kaŋ Biya Hanna ga
zumbu araŋ boŋ. Araŋ ga ciya mo ay seedayaŋ Urusalima ra, da Yahudiya* da
Samariya laabey kulu ra, hala ndunnya kulu me mo.»

9Waato kaŋ a na hayey din ci, i go ga Yesu guna mo, kala jama di a go ga
koy beene. Buru fo mo n'a ta kal a daray i se.

10Za i go fonnayyaŋo gaa mo, kaŋ a goono ga ziji ka koy beene, kala boro
hinka kaŋ yaŋ gonda bankaaray kwaaray go ga kay jama jarga. **11**I ne jama se:
«He! Araŋ Galili borey, ifo se no araŋ go ne ga kay ka beene guna? Yesu wo,
kaŋ tun araŋ do ka koy beena ra, mate kaŋ cine araŋ di a koyyaŋo beena ra,
yaadin cine mo no a ga ye ka kaa.»

Bora kaŋ na Yahuta nango sambu

12Gaa no i ye ka kaa Urusalima ka fun tondo boŋ kaŋ se i ga ne Zeytun*
Tondo, kaŋ ga maan Urusalima. Asibti* zaari diraw cine no go Zeytun Tondo
da Urusalima game ra. **13**Waato kaŋ i to fu mo, i kaaru ka furo jidan bisa ra, i
zumbuyaŋo do. Borey din neeya: Bitros da Yohanna, da Yakuba, da
Andarawos, da Filibos, da Toma, da Bartalami, da Matta, da Yakuba Halfa ize,
da Siman kaŋ se i ga ne Anniyakoy, da Yahuta Yakuba ize. **14**Borey din kulu na
mo ye adduwa ra da bine folloŋ, ngey da wayboro fooyaŋ i banda, da Yesu nya
Maryama, d'a nya ize alborey.

15Jirbey din ra binde, Bitros naan ka tun ka kay nya-izey bindo ra, (jama kaŋ
margu noodin mo ga to sanda boro zangu nda waranka cine). Bitros ne: **16**«Ay
nya-ize alborey, a ga tilas Irikoy Tira Hanna sanno ma to kaŋ Biya Hanna jin ka
ci Dawda me ra Yahuta ciine ra, nga kaŋ ciya fondo cabeko Yesu diikoy se.
17Nga kaŋ waato i n'a kabu iri banda, a na nga baa ta mo goyo woone ra.

18Yahuta binde du batama fo, nga zamba alhakko wane. A kaŋ jinde-jinde, a

gunda faw mo hal a teeley kulu gusam ganda. 19Woone mo hari no kaŋ
Urusalima gorokoy kulu du a baaru, hal i goono ga ne faro din se ngey sanno ra
Alkadama, sanda kuri fari nooya.
20Zama i hantum Zabura* tira ra ka ne:

‹A nangora ma ciya kurmu,
boro kulu ma si goro a ra mo.
Boro fo mo m'a goyo sambu.›

(Zab 69:26, 109:8)

21Boroyaŋ go no iri banda jirbey kulu ra kaŋ Rabbi Yesu go ga furo ka fatta iri
game ra, 22za Yohanna baptisma gaa kal a ma to hano kaŋ hane Yesu tun iri
game ra ka koy beene. Tilas kal i ra boro fo ma ciya Yesu tunyaŋo se seeda iri
banda.»
23I na boro hinka cabe, Yusufu kaŋ se i ga ne Barsaba, kaŋ a maa-daka ga ti
Yustos, da Mattiyas. 24I te adduwa ka ne: «Ya Rabbi, nin kaŋ ga boro kulu
biney bay, boro hinka din ra, ma cabe bora kaŋ ni suuban, 25zama a ma nangu
wo sambu goyo wo ra da diyataray ra kaŋ ra Yahuta fun ka koy nga boŋ nango
ra.» 26I na kurne te i boŋ. Kala kurna na Mattiyas di. I n'a lasaabu mo diya way
cindi hinkanta.

Biya Hanno kaayaŋo

2 Alwaato kaŋ Pantakot* zaaro to, ikulu margu care banda nangu folloŋ.
2Sahãadin kala yooje fo fun beene, danga haw gaabikooni faaruyaŋ cine.
A na fuwo kulu kubay, nango kaŋ ra i go ga goro. 3Deeneyaŋ mo kaŋ ga hima
danji beeleyaŋ bangay i se, fay-fayante yaŋ da care, ka zumbu i afo-fo kulu boŋ.
4Ikulu to da Biya Hanno. I sintin ka salaŋ da ciine waani-waani yaŋ, mate kaŋ
cine Biya goono ga no i se i ma salaŋ d'a.
5A go, Yahudanceyaŋ go no Urusalima ra, kaŋ yaŋ ga humburu Irikoy, kaŋ
yaŋ fun ndunnya dumey kulu ra kaŋ go beena cire. 6Waato kaŋ i maa yooja din,
jama zuru ka margu care do. I boŋ haw, zama boro kulu goono ga maa i goono
ga salaŋ ngey bumbey ciiney ra. 7I jirsi ka to da dambara, ka ne: «Wa guna me,
borey kaŋ yaŋ goono ga salaŋ, manti Galili laabu boroyaŋ no? 8Day, mate no
kaŋ iri boro kulu goono ga maa nga ciina kaŋ ra i n'iri hay? 9Bartiyancey, da
Madiyancey, da Ilamancey, da ngey kaŋ yaŋ goono ga goro Mesopotamiya, da
Yahudiya, da Kabadosiya, da Bontos, da Aziya, 10da Firijiya, da Bamfiliya, da
Misira, da Libi nangey, Kayrawa do haray, da Romance yawey, danga
Yahudancey da borey kaŋ yaŋ furo i diina ra, 11da Karitancey da Laarabey* –
iri goono ga maa i se, i goono ga salaŋ Irikoy goy bambatey boŋ iri ciiney ra.»
12Ikulu jirsi hala boŋ haway n'i di. I ne ngey nda care se: «Ifo no woone wo?»
13Amma boro fooyaŋ n'i hahaara ka ne: «Baji no i haŋ ka bugu.»

Bitros waazo

14Amma Bitros da iway cindi fa din kaa ka kay. Bitros na nga jinde tunandi
ka ne i se: «Ya Yahudance alborey, d'araŋ kulu kaŋ yaŋ goono ga goro

Urusalima, wa naŋ ay m'araŋ fahamandi da woone, araŋ ma hangan ka maa ay
sanno se mo. **15**Zama borey wo manti boroyaŋ kaŋ bugu, mate kaŋ cine araŋ
goono ga tammahã, za kaŋ sohõ susubay guuru yagga no. **16**Amma woone ga ti
wo kaŋ annabi* Yowel ci. **17**A do Irikoy ne:

‹A ga ciya jirbey bananta ra,
ay g'ay Biya zumandi Adam-izey kulu boŋ.
Araŋ ize arey d'araŋ ize wayey
ga annabitaray te,
araŋ sahãkooney ga di bangayyaŋ,
araŋ dottijey mo ga hindiriyaŋ te.
18Baa ay bannyey d'ay koŋŋey boŋ
jirbey din ra,
ay g'ay Biya zumandi, i ga annabitaray te mo.
19Ay ga dambara hariyaŋ cabe beena ra,
da alaamayaŋ mo ne ganda ndunnya ra:
kuri, da danji, da dullu ciciriyaŋ.
20Wayna ga bare ka ciya kubay,
hando mo ga bare ka ciya kuri,
hala Rabbi zaaro ga kaa ka to,
zaari bambata din kaŋ gonda darza.
21A ga ciya mo,
boro kulu kaŋ ga ce Rabbi maa gaa ga du faaba.›

(Yowel 2:28-32)

22Ya Israyla alborey, araŋ ma maa sanney wo: Yesu, Nazara bora, Irikoy n'a
seeda araŋ game ra, dabari goyey da dambara harey da alaamey do kaŋ yaŋ
Irikoy goono ga te a do araŋ game ra, mate kaŋ araŋ bumbey ga bay. **23**Nga,
Yesu, i n'a nooyandi Irikoy saawara kaŋ a waadu da hayey kaŋ a jin ka bay boŋ.
Amma araŋ wo, araŋ n'a di k'a kanji *bundo gaa*, k'a wi da boro laaloyaŋ
kambey. **24**Day Irikoy n'a tunandi, kaŋ a na buuyaŋ gurzuga feeri banda, za kaŋ
a si du ka te buuyaŋ ma hin k'a gaay. **25**Zama Dawda n'a ciine te ka ne:

‹Ay go ga di Rabbi ay jine waati kulu.
Za kaŋ a go ay kambe ŋwaaro gaa, ay si zinji.
26Woodin sabbay se no ay bina ga farhã,
ay deena mo ga kaan.
Oho, ay gaahamo mo ga goro beeje ra.
27Zama ni s'ay fundo naŋ Alaahara,
ni si naŋ ni wane Hanna ma fumbu.
28Ni naŋ ay ma fundi fondey bay,
ni g'ay toonandi nda bine kaani ni goonoyaŋo ra.›

(Zab. 16:8-11)

29Ya nya-ize alborey, kal ay ma baabey kaayo Dawda sanni ci araŋ se taray
kwaaray. A bu, i n'a fiji, a saara mo go iri do hala hõ. **30**A binde, za kaŋ annabi

no, a bay kaŋ Irikoy ze nga se da zeyaŋ ka ne Dawda banda gaa no Irikoy ga boro fo gorandi Dawda koytaray karga boŋ. 31Kaŋ Dawda di haŋ kaŋ ga haw ka kaa, a salaŋ Almasihu* tunyaŋo boŋ ka ne Irikoy mana Yesu naŋ Alaahara, a gaahamo mo mana fumbu. 32Yesu wo, Irikoy n'a tunandi. Iri kulu ya woodin seedayaŋ no. 33Irikoy n'a beerandi nga kambe ŋwaaro gaa beene. A na alkawlo ta Baaba do kaŋ ga ti Biya Hanno. A n'a zumandi da mate kaŋ araŋ goono ga di, araŋ goono ga maa mo. 34Zama Dawda mana ziji ka koy beena ra bo, amma nga bumbo ne:

‹Rabbi ne ay Koyo se:
Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa,
35hala ay ma ni ibarey te
ni ce taamey se furkange.›

(Zab. 110:1)

36Wa naŋ Israyla dumo kulu ma bay kaŋ daahir Yesu wo kaŋ araŋ kanji din, nga no Irikoy ciya Koy da Almasihu.»

37Waato kaŋ i maa sanno din, a n'i biney gooru. I ne Bitros da diya cindey se: «Nya-izey, ifo no iri ga te?»

38Bitros ne i se: «Wa tuubi. I ma te araŋ afo kulu se baptisma Yesu Almasihu maa ra araŋ zunubi yaafayaŋ sabbay se, araŋ ga du Biya Hanno nooyaŋ ra mo. 39Zama alkawlo go araŋ, d'araŋ izey, da boro kulu kaŋ ga mooru se, hala ka koy i kulu me kaŋ yaŋ Rabbi iri Irikoyo ga ce nga do.»

40Da sanni boobo yaŋ gaa a n'i seeda k'i yaamar mo ka ne: «Wa araŋ boŋ faaba zamana siiro wo gaa.» 41Borey kaŋ yaŋ n'a sanno ta mo, i te i se baptisma. Zaaro din ra Irikoy na boro zambar hinza cine tonton i se.

Ganakoy game ra fundi

42I goono ga mo ye da haŋ kaŋ diyey go g'i dondonandi, da markasinay, da buuru ceeriyaŋ da adduwa teeyaŋ ra. 43Humburkumay goono ga zumbu borey kulu boŋ. Irikoy goono ga dambara hariyaŋ da alaama boobo yaŋ te diyey do. 44Borey kulu kaŋ yaŋ cimandi mo go care banda. Hay kulu kaŋ go i se, i goono g'a margu. 45I goono ga ngey arzakey da ngey jiney neera ka fay-fay jama se, boro kulu laamo boŋ. 46Zaari kulu mo i goono ga mo ye da bine folloŋ Irikoy* windo ra, ka buuru ceeri ngey fuwey ra, ka ngey ŋwaarey ŋwa care banda da farhã da bine folloŋ. 47I goono ga Irikoy kuuku, i gonda gaakuri borey kulu do mo. Zaari ka koy zaari mo, Rabbi goono ga tonton i se borey kaŋ yaŋ du faaba.

Leebante fo du baani

3 *Han fo* Bitros da Yohanna goono ga koy Irikoy windo do, zaari guuru hinza, adduwa alwaato ra. 2Boro fo binde go no kaŋ fanaka no za nyaŋo gunda ra. Zaari kulu borey ga kand'a ka jisi Irikoy windo me gaa kaŋ se i ga ne Ihanna, zama a ma bar kar borey kaŋ yaŋ ga furo windo ra gaa. 3A binde, waato kaŋ a di Bitros da Yohanna ga ba ka furo Irikoy windo ra, a na bar kar i gaa. 4Bitros da Yohanna na mo sinji a gaa. Bitros ne a se: «M'iri guna.»

5A n'i guna, a ho hala nga ga du hay fo i gaa. 6Amma Bitros ne a se: «Ay
sinda nzarfu, ay sinda wura, amma wo kaŋ go ay se, nga no ay ga no ni se.
Yesu Almasihu, Nazara bora maa ra, ni ma tun ka dira!»
7Bitros n'a kambe ŋwaaro di k'a tunandi. Sahãadin a ce taamey d'a
sangariyey te gaabi. 8A sar ka zimbi ka kay nga boŋ gaa. A dira ka furo Irikoy
windo ra i banda. A ga dira, a ga sar ka zimbi, a go ga Irikoy kuuku mo. 9Borey
kulu di a kaŋ a goono ga dira ka Irikoy kuuku. 10I n'a bay kaŋ nga no ga goro
waato Irikoy windo me gaa kaŋ se i ga ne Ihanna ka bar kar. I to da takooko,
boŋ haway n'i di mo haŋ kaŋ du a sabbay se.

Bitros waazu Irikoy windo ra

11Kaŋ a goono ga Bitros da Yohanna di, kala borey kulu zuru ka margu care
do, ka kaa i do tanda kaŋ se i ga ne Suleymanu wane din ra. I go ga takooko
gumo. 12Waato kaŋ Bitros di woodin, a tu jama se ka ne: «Ya Israyla alborey,
ifo se no araŋ goono ga dambara nda woodin? Ifo se no araŋ goono ga mo sinji
iri gaa, danga day hal iri boŋ dabari, wala mo iri Irikoy ganayaŋo no ka naŋ iri
ma hin ka te boro wo ma dira? 13Ibrahim da Isaka nda Yakuba Irikoyo, kaŋ ti iri
kaayey Irikoyo, nga no ka nga tamo Yesu beerandi, nga kaŋ araŋ nooyandi ka
wang'a Bilatos* jine, waato kaŋ Bilatos miila nga m'a taŋ. 14Amma Ihanna da
Adilitaraykoyo, araŋ wang'a, hal araŋ ŋwaaray ka ne i m'araŋ no boro-wi fo.
15Day araŋ na Fundikoyo wi, nga kaŋ Irikoy tunandi ka kaa buukoy game ra. Iri
ya woodin seedayaŋ no. 16Yesu maa ra cimbeeri* no na boro wo, kaŋ araŋ go
ga di, araŋ g'a bay mo, no gaabi. Oho, Yesu maa da cimbeeri kaŋ a gonda Yesu
ra, nga no na boro wo no baani toonante araŋ borey kulu jine.
17Sohõ, nya-izey, ay bay kaŋ jaŋ-ka-bayyaŋ ra no araŋ na woodin te, mate
kaŋ cine araŋ koyey mo te. 18Amma hayey kaŋ yaŋ Irikoy jin k'i baaru ci
annabey kulu meyey ra, ka ne nga Almasihu ga maa taabi, yaadin mo no ka te.
19Yaadin gaa, wa tuubi ka bare, zama Irikoy m'araŋ zunubey tuusu, 20hala baani
alwaati ma du ka kaa ka fun Rabbi do. Zama a ma Almasihu Yesu donton mo,
nga kaŋ Irikoy waadu araŋ se, 21kaŋ tilas a ma goro beena ra hala hayey kulu
yeyaŋ alwaato ma to kaŋ Irikoy n'a ciine te annabi hanantey meyey ra, kaŋ yaŋ
go no za doŋ alwaatey. 22Haciika Musa ne:

> ‹Rabbi Irikoy ga annabi fo tunandi araŋ se
> araŋ nya-izey game ra, danga ay cine.
> A se no araŋ ga hima ka hangan
> hay kulu kaŋ a ga ci araŋ se ra.
> 23A ga ciya mo,
> boro kulu kaŋ si hangan annabo din se,
> i g'a koy halaci parkatak, k'a kaa jama ra.›
>
> *(A.Y. 18:15,18,19)*

24Oho, annabey kulu mo, za Samuwila da annabey kaŋ yaŋ n'a banda gana,
hal i me-a-me kaŋ yaŋ salaŋ, i na jirbey wo baaru dede. 25Araŋ mo no annabey
izey, da alkawlo wane yaŋ mo kaŋ Irikoy sambu iri kaayey se, kaŋ a ne Ibrahim se:

‹Ni banda bora do mo no ndunnya
kundey kulu ga du albarka.›

(S.T. 22:18, 26:4)

26Kaŋ Irikoy na nga tamo tunandi, araŋ gaa no a jin k'a donton, zama a m'araŋ albarkandi d'araŋ boro fo kulu bare ka fay da nga goy laaley.»

Bitros da Yohanna go ciiti do

4 I goono ga salaŋ jama se yaadin cine, kal alfagey da Irikoy windo batukoy jine funa, da Sadusi* fonda boroyaŋ kaa ka kaŋ i boŋ. **2**Kankami go i biney ra, zama Bitrosyaŋ goono ga borey dondonandi ka buuyaŋ tunyaŋo waazu Yesu maa ra. **3**I na diyey di ka daŋ kasu kala suba, zama wiciri kambo ban ka to. **4**Amma boro boobo kaŋ yaŋ maa sanno din n'a cimandi, alborey baayaŋo mo kaa ka to sanda boro zambar gu cine.

5A suba binde, i koyey da arkusey da asariya* dondonandikoy na care margu Urusalima ra. **6**Hanana kaŋ ga ti alfaga* beero go noodin, nga nda Kayafa, da Yohanna, da Iskandari, da alfaga beero dumey kulu. **7**Waato kaŋ i na diyey kayandi borey bindo ra, i n'i hã ka ne: «Dabari woofo dumi wala maa woofo no araŋ na woone wo te d'a?»

8Bitros to da Biya Hanno. Gaa no a ne i se: «Araŋ wo jama koyey da arkusey, **9**hunkuna araŋ goono g'iri guna nda goy hanno kaŋ iri te boro zaŋaykom fo se, da haŋ kaŋ do mo no bora din du baani. **10**Araŋ boro kulu da Israyla jama kulu, araŋ ma bay kaŋ Yesu Almasihu maa ra, Nazara bora kaŋ araŋ kanji no, kaŋ Irikoy tunandi ka kaa buukoy game ra – maa wo ra no boro wo goono ga kay araŋ jine baanikooni. **11**Yesu ga ti:

‹tondo kaŋ araŋ cinakoy donda,
kaŋ ciya cinaro boŋo.›

(Zab. 118:22)

12A cine fo mo si no kaŋ do faaba go, zama maa fo si no koyne beeno wo cire kaŋ Irikoy no borey se kaŋ do tilas iri ma du faaba.»

13Waato kaŋ i di Bitros da Yohanna bine-gaabey, i di mo kaŋ boroyaŋ no kaŋ mana caw, talkayaŋ mo no, jama go ga dambara. I bay mo kaŋ Bitrosyaŋ go Yesu banda za doŋ. **14**I go ga di mo bora kaŋ du baani go ga kay i banda, i sinda mo hay kulu kaŋ i ga ci. **15**Amma waato kaŋ i n'i lordi ka ne i ma fatta Yahudancey arkusey marga ra, jama binde saaware ngey nda care game ra. **16**I ne: «Mate no iri ga te borey wo se? Zama haciika alaama bambata fo te i do kaŋ bangay taray kwaaray Urusalima boro kulu se. Iri si hin k'a ze mo. **17**Amma zama baaro wo ma si say-say ka tonton jama game ra, wa naŋ iri ma kaseeti i gaa ka ne i ma si ye ka salaŋ boro kulu se koyne maa wo ra.»

18Gaa no i na diyey ce k'i lordi ka ne i ma si salaŋ, wala i ma si dondonandi kulu-kulu Yesu maa ra. **19**Amma Bitros da Yohanna tu ka ne i se: «D'a ga saba Irikoy jine iri ma maa araŋ se ka bisa iri ma maa Irikoy se, kal araŋ ma sanno dumbu. **20**Zama a si du ka te iri ma jaŋ ka dede haŋ kaŋ iri di da haŋ kaŋ iri maa.»

21Waato kaŋ i kaseeti diyey gaa ka tonton, i n'i taŋ, zama i mana du fondo ka
du k'i gooji jama sabbay se. Zama boro kulu goono ga Irikoy beerandi haŋ kaŋ
te sabbay se. 22Zama bora kaŋ boŋ baani nooyaŋ alaama goyo te ga bisa jiiri
waytaaci.

Ganakoy adduwa

23Kaŋ i n'i taŋ, i ye ka koy ngey jama do. I na hayey kulu dede kaŋ alfaga
beerey da arkusey ci ngey se. 24Waato kaŋ jama maa, i na ngey jindey tunandi
Irikoy gaa da bine folloŋ ka ne: «Ya Koy Beero, nin no na beene nda ganda, da
teeku, da hay kulu kaŋ go i ra mo te. 25Ni Biya Hanna do mo, ni tamo iri baabo
Dawda me ra, ni ci ka ne:

‹Ifo se no ndunnya dumey follo,
jamayaŋ mo ga hari yaamo yaŋ miila?
26Ndunnya bonkooney tun ka kay,
mayraykoyey mo na me haw
ka gaaba nda Rabbi nda nga Almasihu.›

(Zab. 2:1,2)

27Zama haciika Hirodus* da Bilatos Buntus margu birno wo ra, ngey nda
dumi cindey da Israyla jama, ka gaaba nda ni tamo Yesu kaŋ ni daŋ. 28Zama i
ma hayey kulu te kaŋ me ni kamba da ni saawara waadu ka ne ga te. 29Sohõ
mo, ya Rabbi, guna i kaseetiyaŋo. Ma naŋ ni bannyey ma ni sanno salaŋ da
bine-gaabi kulu. 30Ma ni kamba salle baani nooyaŋ se, hala alaamayaŋ da
dambara hariyaŋ ma te mo ni tam hanna Yesu maa ra.»
31Waato kaŋ i te adduwa, nango kaŋ i bara din zinji. I kulu to mo da Biya
Hanna, i na Irikoy sanno ci mo da bine-gaabi.

Ganakoy na ngey arzakey fay ngey nda care game ra

32Jama kaŋ cimandi ra, i biney d'i miiley ya afolloŋ no. Koyne i ra boro kulu
si ne jinay kaŋ nga ga dabari se ya nga wane no, amma hay kulu kaŋ go i se
jama wane no. 33Dabari bambata no diyey na ngey seeda no d'a, Rabbi Yesu
tunyaŋo boŋ. Gomni bambata mo go i kulu boŋ. 34I ra mo boro kulu mana jaŋ
hay fo, zama i me-a-me kaŋ yaŋ gonda batama da windi yaŋ, i go g'i neera, ka
kande hayey kaŋ i neera nooro 35k'a jisi diyey jine. Diyey goono g'a fay-fay
boro fo kulu se, mate kaŋ ga saba nda boro fo kulu laami.
36Boro fo go no kaŋ maa Yosi, kaŋ diyey n'a maa daŋ Barnaba (kaŋ a feerijo
ga ti Bine-gaabi Ize). Lawi boro no, Kubrus laabo boro. 37A gonda fari kaŋ a
neera. A kande nooro ka jisi diyey jine.

Hananiya nda Safirata

5 Amma boro fo kaŋ maa Hananiya da nga wando kaŋ maa Safirata na nga
batama fo neera 2ka nooro fay ka jara gaay. Wando gonda woodin bayray
mo. A kande jare fa k'a jisi diyey jine.
3Amma Bitros ne: «Hananiya, ifo se no Saytan* na ni bina toonandi ya-cine

hala ni ma taari Biya Hanna se, hala ni ma ni batama nooro fay ka jara gaay?
4Za ni mana batama neera, manti ni wane no? Waato kaŋ ni n'a neera mo, manti
ni dabaro ra day no nooro go? Mate no ni te ka hayo wo miila ni bina ra? Day
manti borey se no ni taari bo, amma Irikoy se no ni taari.»
5Kaŋ Hananiya maa sanno din, a kaŋ ka bu. Humburkumay bambata na
hangankoy kulu di. 6Arwasey mo tun k'a kasance, ka kond'a taray k'a fiji.
7Sanda guuru hinza deedandi cine bisa, gaa no wando mo kaa ka furo. Day a
mana bay haŋ kaŋ te. 8Bitros mo n'a hã ka ne: «Ci ay se hala nooru ya-cine no
araŋ na batama neera?»
Nga mo ne: «Oho, nooru yaadin no.»
9Amma Bitros ne a se: «Ifo se no araŋ te me folloŋ ka Rabbi Biya si? To,
hangan! Borey kaŋ na ni kurnyo fiji cey *jinde* go fuwo meyo do haray, i ga
konda nin mo taray.»
10Sahãadin waybora kaŋ Bitros jine ka bu. Arwasey mo furo, kal i di
waybora mo bu. I kond'a taray k'a fiji kurnyo jarga. 11Humburkumay bambata
na Almasihu marga kulu di, da borey kulu kaŋ maa hayey din.

Dabari goy boobo

12Alaama nda dambara hari boobo goono ga te diyey kambey do jama ra. I
kulu mo goono ga margu Suleymanu tanda ra da bine folloŋ. 13Amma boro
cindey ra, boro kulu si ta ka nga boŋ margu nd'ey. Kulu nda yaadin jama goono
g'i beerandi. 14Rabbi cimandikoy mo goono ga soobay ka tonton, marga
bambata no, alboro nda wayboro yaŋ. 15Kala borey goono ga doorikomey
sambu ka kand'ey fondey gaa, k'i jisi dimey da daarijey boŋ, zama waati kaŋ
Bitros goono ga bisa, a biya ma kani i ra boro fooyaŋ gaa. 16Jama mo kaŋ fun
kwaarey kaŋ yaŋ go Urusalima windanta margu ka kande ngey doorikomey, da
borey kaŋ yaŋ follayyaŋ goono ga taabandi. Ikulu mo goono ga du baani.

Diyey gurzugay

17Amma alfaga beero tun, nga nda borey kulu kaŋ go a banda, (sanda Sadusi
fonda borey nooya). I to da canse. 18I na diyey di k'i daŋ kasu. 19Amma cino ra
Rabbi malayka* na kasu fu meyo fiti k'i kaa taray. A ne: 20«Araŋ ma koy ka
kay Irikoy windo ra ka fundo wo sanno kulu ci jama se.»
21Waato kaŋ i maa woodin, i furo Irikoy windo ra za mo bo ka sintin ka
dondonandi.
Waato kaŋ alfaga beero kaa, nga nda borey kaŋ yaŋ go a banda na
Yahudancey arkusey marga ce, danga Israyla izey arkusey marga kulu nooya. I
donton kaso do ka ne i ma kand'ey. 22Amma doogarey kaŋ koy man'i gar kaso
ra. Doogarey ye ka kande baaro. 23I ne: «Iri na kasu fuwo gar daabante hal a ma
boori, batukoy mo goono ga kay meyey gaa. Amma waato kaŋ iri na kaso feeri,
iri mana boro kulu gar a ra.» 24Waato kaŋ Irikoy windo batukoy jine funa da
alfaga beerey maa sanney din, i boŋ haw gumo diyey sabbay se, hala naŋ kaŋ
haya din ga koy ka to.
25Kala boro fo kaa ka ne i se: «Guna, borey din kaŋ araŋ daŋ kaso ra goono

ga kay Irikoy windo ra ka jama dondonandi.» 26Gaa no batukoy jine funa da doogarey koy ka kand'ey, amma day manti gaabi-gaabi boŋ bo, zama i go ga humburu jama, i ma si ngey catu ka wi da tondiyaŋ.

27Waato kaŋ i kand'ey, i n'i kayandi Yahudancey arkusey marga jine. Alfaga beero n'i hã 28ka ne: «Manti iri n'araŋ lordi nda gaabi ka ne araŋ ma si dondonandi maa wo ra? Guna mo, araŋ na Urusalima toonandi nd'araŋ dondonandiyaŋo. Araŋ ga ba mo ka bora din fundi alhakko candi k'a dake iri boŋ.»

29Amma Bitros da diyey tu ka ne: «Tilas no iri ma Irikoy gana ka bisa iri ma borey gana. 30Iri kaayey Irikoyo na Yesu tunandi, nga kaŋ araŋ kanji bundo gaa k'a wi. 31Yesu wo, Irikoy n'a beerandi nga kambe ŋwaaro gaa k'a ciya Jine Boro da Faabako, zama a ma tuubi nda zunubi yaafayaŋ no Israyla se. 32Iri mo hayey din seedayaŋ no. Biya Hanna kaŋ Irikoy no borey kaŋ goono g'a gana se, nga mo ga ti seeda.»

33Waato kaŋ jama maa sanno din, a goono g'i biney gooru, i ga ba mo ngey ma diyey wi. 34Amma Farisi* fonda boro fo kaŋ maa Gamaliyel go no, Tawretu* dondonandiko no, kaŋ gonda beeray borey kulu do. A tun ka kay Yahudancey arkusey marga ra, ka lordi ka ne i ma diyey kaa taray kayna.

35Gaa no a ne jama se: «Ya Israyla borey, wa te laakal d'araŋ boŋ borey din ciine ra, da haŋ kaŋ araŋ ga ba ka te. 36Zama za jirbey wo mana kaa, Teyudas tun ka ne nga ya hay fo no. Boro fooyaŋ mo, i baayaŋ ga to danga zangu taaci cine, margu k'a gana. I n'a wi mo. Borey kaŋ yaŋ n'a sanno gana mo kar ka say-say ka ciya yaamo. 37Bora din banda Yahuta, Galili bora mo tun borey hantumyaŋo jirbey waate ka boro fooyaŋ candi nga banda. Nga mo halaci. Borey kaŋ yaŋ n'a sanno gana mo say-say. 38Sohõ haŋ kaŋ ay ga ci araŋ se neeya: wa fun borey din banda ka fay d'ey. Zama saawara wala goyo wo, hala day borey do no a fun, a ga sara. 39Amma da Irikoy do no a fun, araŋ si hin ey k'i zeeri. A ma si ciya mo araŋ goono ga kande wongu Irikoy gaa.»

40Marga yadda nd'a saawara. I na diyey ce k'i barzu. I n'i lordi ka ne i ma si salaŋ Yesu maa ra. Gaa no i n'i taŋ.

41Diyey binde fun Yahudancey arkusey marga jine. I goono ga farhã, za kaŋ Irikoy n'i lasaabu i to ngey ma di kayna Yesu maa sabbay se. 42Zaari kulu mo Irikoy windo ra da ngey fuwey ra, i mana jaŋ ka dondonandi ka baaro hanno waazu ka ne Yesu ya Almasihu no.

Boro iyye kaŋ i suuban i ma diyey gaa

6 Amma jirbey din ra, waato kaŋ ganakoy goono ga baa ka tonton, Yahudancey kaŋ ga Gareku sanni salaŋ go ga borey kaŋ yaŋ ga Ibraniyancey* sanni salaŋ jance, zama i n'i wayborey kaŋ kurnyey bu muray zaari kulu gaakasina gaa. 2Diya way cindi hinka na ganakoy marga kulu ce ka ne i se: «A si hima iri ma Irikoy Sanno naŋ ka ŋwaari zaban. 3Araŋ ma guna binde, nya-izey, boro iyye araŋ ra kaŋ yaŋ gonda seeda hanno, kaŋ to da Biya Hanno da laakal mo, kaŋ iri ga daŋ goyo din boŋ. 4Iri mo, iri ga mo ye adduwa nda Sanno goyo gaa.»

5Sanno din binde kaan marga borey kulu se. I na Istifanos suuban, boro no
kaŋ to nda cimbeeri* da Biya Hanno, nga nda Filibos, da Borokoros, da
Nikanor, da Timon, da Barmenas, da Nikolas, Antiyos kwaara boro no kaŋ
waato din a furo Yahudance diina ra. 6Ngey wo, i n'i daŋ diyey jine. Waato kaŋ
diyey te adduwa, i na ngey kambey dake i boŋ.
7Irikoy Sanno mo soobay ka say-say, ganakoy baayaŋ mo goono ga tonton
ka baa gumo Urusalima ra. Alfagey marga bambata mo na cimi fonda gana.

Istifanos diira

8Istifanos mo, kaŋ to nda gomni da dabari, na dambara hari da alaama
bambata yaŋ te borey game ra. 9Amma boro fooyaŋ tun Burcini Yahudance
diina marga ra, Kayrawa kwaara boroyaŋ no, da Iskandarey, da afooyaŋ kaŋ fun
Silisiya laabu da Aziya laabu mo. I goono ga kakaw da Istifanos. 10Amma i
mana du k'a zeeri laakal da Biya *Hanno* kaŋ do a ga salaŋ se.
11Gaa no i na boro fooyaŋ bana tuguyaŋ ra i ma ne: «Iri maa a na alaasiray
sanniyaŋ ci Musa nda Irikoy boŋ.»
12I na jama, da arkusey da asariya dondonandikoy zukku, hal i kaŋ a boŋ k'a
candi ka kond'a Yahudancey arkusey marga jine. 13I kande tangari seedayaŋ
kaŋ yaŋ ne: «Boro wo, waati kulu a ga salaŋ ka gaaba nda Nangu Hananto wo
da Tawreto mo. 14Zama iri maa a goono ga ne, way, Yesu Nazara bora din ga
nangu wo zeeri ka alaadey kaŋ yaŋ Musa no iri se barmay mo.»
15Boro kulu mo kaŋ goono ga goro Yahudancey arkusey marga ra na mo
sinji a gaa. I di a moyduma go sanda malayka moyduma cine.

Istifanos waazo

7 Alfaga beero mo ne: «Hayey din, ya-cine no i bara?»

2Istifanos ne: «Alborey, nya-izey da baabey, wa hangan ka maa: Irikoy
Darzakoyo bangay iri kaayo Ibrahim se waato kaŋ a go Mesopotamiya laabo ra,
za a mana goro Haran kwaara ra. 3A ne a se:

‹Ma fatta ni laabo da ni dumey ra,
ka koy laabo kaŋ ay ga cabe ni se ra.›

(S.T. 12:1)

4Gaa no a fun Kaldancey laabo ra ka kaa ka goro Haran. Waato gaa, a baabo
buuyaŋo banda, Irikoy kand'a ne laabu woone ra, naŋ kaŋ araŋ go da goray
sohõ. 5A mana tubuyaŋ hari no a se a ra, baa sanda ce taamuyaŋ fo cine. Amma
Irikoy na alkawli sambu a se ka ne nga ga laabo no a se a ma ciya a wane, d'a
dumo kaŋ ga kaa a banda mo wane. Waato din mo Ibrahim sinda ize jina. 6Yaa
no Irikoy ci mo:

a ‹banda ga yawtaray goray te
mebarawey laabo ra.
I g'i daŋ tamtaray mo

k'i taabandi jiiri zangu taaci.
7Dumo kaŋ se i ga may din mo, ay g'a ciiti.
Woodin banda no i ga fun ka kaa
ka sududu ay se nango wo ra.›

(S.T. 15:13-14)

Yaadin no Irikoy ci. **8**A na Ibrahim no dambanguyaŋ sappa mo. Yaadin no, kaŋ Ibrahim na Isaka hay, a n'a dambangu* zaari ahakkanta hane. Isaka na Yakuba hay *k'a dambangu*, Yakuba mo na kaayey baaba way cindi hinka hay *k'i dambangu*.

9Kaayey baabey mo canse Yusufu gaa. I n'a neera *boro fooyaŋ se* i ma kond'a Misira laabu. Amma Irikoy go a banda **10**k'a faaba a gurzuga kulu ra. A n'a no gaakuri da laakal Firawna jine, kaŋ ga ti Misira laabu koyo, hal a na Yusufu daŋ Misira laabo nda nga windo kulu se dabariko.

11Amma haray fo te Misira laabo da Kanaana laabo kulu ra, kaŋ te kankami bambata, hal iri kaayey mana du haŋ kaŋ ga ngey boŋ ŋwaayandi. **12**Amma waato kaŋ Yakuba maa i ne ntaasu go Misira laabo ra, a n'iri kaayey donton sorro sintina. **13**Sorro hinkanta alwaato ra no Yusufu na nga boŋ bangandi nga baabayzey se. Firawna mo du ka Yusufu dumo bay. **14**Gaa no Yusufu donton ka nga baabo Yakuba ce, nga da nga dumey kulu, ngey boro wayye cindi gu no. **15**Yakuba mo koy Misira. Nga bumbo bu noodin, d'iri kaayey mo. **16**I kand'ey Sikem laabu k'i daŋ sarayey ra kaŋ Ibrahim day da nzarfu Hamor izey gaa Sikem ra.

17Alkawlo kaŋ Irikoy te Ibrahim se alwaato maan. Alwaato din jama soobay ka tonton ka baa gumo Misira ra, **18**hala:

‹bonkooni fo furo Misira laabo
koytara ra kaŋ si Yusufu bay.›

(Fat. 1:8)

19Bonkoono din binde n'iri dumey hiila k'iri kaayey gurzugandi. A n'i tilasandi i ma ngey ize attaciriyey furu, zama i ma si du ka funa.

20Alwaato din ra no i na Musa hay, nga mo zanka kaŋ ga sogo no Irikoy jine. I n'a biiri mo handu hinza nga baabo windo ra. **21**Waato kaŋ i n'a furu mo, Firawna ize wandiya di a k'a sambu, k'a biiri danga nga bumbo ize. **22**I na Musa dondonandi Misira bayray kulu, a te boro beeri mo nga sanney da nga goyey ra.

23Amma waato kaŋ a to jiiri waytaaci, a ma koy ka nga nya-izey kaŋ ti Israyla izey kunfa furo a bina ra. **24**Waato kaŋ a di nga nya-izey ra i goono ga boro fo toonye, a furo ka faasa bora kaŋ i goono ga toonye din se ka Misiranca wi. **25**A ho hala nga nya-izey ga faham kaŋ Irikoy g'i faaba Musa kamba do, amma i mana faham. **26**A wane suba mo, a kaa ka Israyla ize fooyaŋ gar kaŋ yaŋ goono ga yanje. Musa ga ba nga m'i sasabandi. A ne i se: ‹Ya alborey, araŋ ya care nya-izeyaŋ no. Ifo se no araŋ goono ga care toonye?›

27Amma bora kaŋ goono ga nga hangasino toonye din na Musa tuti ka ne:

‹May ka ni daŋ koy da ciitiko iri boŋ?
28Wala ni ga ba ni ma ay mo wi
mate kaŋ ni na Misiranca wi bi?›

(Fat. 2:14)

29Musa binde zuru sanno din sabbay se. A koy yawtaray Midiyan laabo ra ka goro. Noodin no a na ize hinka hay.
30Waato kaŋ a te jiiri waytaaci noodin, malayka fo bangay a se Sinayi tondo do ganjo ra danji beele ra gumbi fo ra. **31**Waato kaŋ Musa di a kulu, a n'a dambarandi. A maan zama nga ma guna, kal a maa Irikoy jinde kaŋ ne:
32‹Ay no ga ti ni kaayey Irikoyo,
Ibrahim da Isaka nda Yakuba Irikoyo.›

(Fat. 3:6)

Musa mo jijiri, a mana ta nga ma guna koyne.
33Rabbi ne a se:

‹Ma ni taamey kaa ni cey gaa,
zama nango kaŋ ni goono ga kay din,
nangu hanante no. **34**Haciika, ay di ay borey
kaŋ go Misira laabo ra kankamo,
ay maa i durayyaŋey mo.
Ay zumbu zama ay m'i faaba se.
Sohõ binde koy, ay ga ni donton Misira laabu.›

(Fat. 3:5,7,8,10)

35Musa wo, kaŋ i wang'a ka ne a se: ‹May ka ni daŋ koy da ciitiko iri boŋ?›, nga no Irikoy donton koy da faabako Malayka kambe do kaŋ bangay a se gumbo ra. **36**Bora din no k'i kaa taray, kaŋ a na dambara hariyaŋ da alaamayaŋ te Misira ra da Teeku Cira ra, da ganjo ra mo jiiri waytaaci. **37**Nga ga ti Musa din kaŋ ne Israyla izey se:

‹Irikoy ga annabi fo tunandi araŋ se
araŋ nya-izey game ra, danga ay cine.›

(A.Y. 18:15)

38Woone ga ti bora kaŋ go jama ra ganjo ra iri kaayey banda nda malayka kaŋ salaŋ d'a Sinayi tondo ra banda. A na sanni fundikooney ta mo ka no iri se.
39Amma iri kaayey si ba ngey m'a gana, hal i wang'a ka ngey biney bare ngey ma ye Misira do haray. **40**I ne Haruna se:

‹Ma tooruyaŋ te iri se
kaŋ yaŋ ga furo iri jine.
Zama Musa wo,
bora kaŋ n'iri kaa Misira laabo ra,
iri si bay haŋ kaŋ du a.›

(Fat. 32:1)

41 Jirbey din ra mo i na handayze tooru fo te ka kande tooro se sargay. I goono
ga farhã ngey kambey goyo se. 42 Amma Irikoy bare k'i nooyandi i ma sududu
beene marga se, mate kaŋ i hantum annabey tira ra ka ne:

‹Ya Israyla dumo, jiiri waytaaci ganjo ra,
manti ay se no araŋ goono ga kande almanyaŋ
da sargayyaŋ k'i sarga* bo.
43 Araŋ na tooro kaŋ se
i ga ne Molok hukumo sambu,
da Ramfan tooru handariya,
himandi-himandey kaŋ araŋ te
zama araŋ ma sombu i se.
Ay mo g'araŋ dagu
ka konda araŋ Babila se ya-haray.›

(Amos 5:25-27)

44 Iri kaayey gonda seeda hukumo ganjo ra, mate kaŋ Irikoy kaŋ salaŋ Musa
se lordi ka ne a m'a te deedando kaŋ a di din boŋ. 45 Iri kaayey du hukumo din
ngey alwaato ra. I kand'a Yasuwa banda waato kaŋ i na dumi cindey koytaray
ŋwa kaŋ yaŋ Irikoy gaaray iri kaayey jine. Hukumo go no mo kal a ma koy to
Dawda jirbey gaa. 46 Dawda wo du gaakuri Irikoy jine. A na Irikoy ŋwaaray mo
nga ma du ka nangoray cina Yakuba Irikoyo se. 47 Amma Suleymanu no ka
windo cina a se.
48 Amma Beeraykoyo si ga goro fuwey ra kaŋ i te da kambey bo, mate kaŋ
annabi ci ka ne:
49 ‹Beene ya ay karga no,
ganda mo ay ce furkange no.›
Irikoy ne:
‹Fu woofo dumi no araŋ ga cina ay se?
Wala man gaa no ga ti ay fulanzamyaŋ do?
50 Manti ay kamba no na hayey wo kulu te?›

(Isa. 66:1-2)

51 Araŋ boŋ sandey, araŋ kaŋ araŋ biney d'araŋ hangey mana du
dambanguyaŋ,[48] duumi araŋ goono ga gaaba nda Biya Hanna. Danga mate kaŋ
cine araŋ kaayey te din, yaadin no araŋ mo goono ga te. 52 Annabi woofo no kaa
kaŋ araŋ kaayey man'a gurzugandi? Annabey kaŋ yaŋ kande Adilitaraykoyo
kaayaŋo baaro mo, i n'i wi. Sohõ araŋ ciya a nooyandikoyaŋ d'a wiikoyaŋ.
53 Araŋ na Tawretu ta kaŋ Irikoy samba malaykey kambe ra, amma araŋ man'a
gana.»

Istifanos wiyaŋo

54 Waato kaŋ i maa hayey din, sanno n'i biney dooru. I na ngey hinjey kaama
a gaa. 55 Amma Istifanos to da Biya Hanno. A na nga moy basu beene, a di

[48] 7:51 Guna Romey 3:28-29

Irikoy darza, a di Yesu mo goono ga kay Irikoy kambe ŋwaaro gaa. 56A ne:
«Guna! Ay goono ga di beena feerante da Boro Izo kaŋ goono ga kay Irikoy
kambe ŋwaaro gaa.»
57Gaa no i wurru da jinde beeri ka ngey hangey daabu. I zuru ka kaŋ a boŋ
ce folloŋ. 58I n'a jindaw birno banda, k'a catu ka wi da tondiyaŋ. Seedey mo na
ngey bankaarayey jisi arwasu fo do kaŋ se i ga ne Sawulu.
59Waati kaŋ i goono ga Istifanos catu ka wi da tondiyaŋ, a goono ga Rabbi
ce ka ne: «Ya Rabbi Yesu, m'ay fundo ta.» 60A gurfa ganda mo ka ce da jinde
beeri ka ne: «Ya Rabbi, ma si zunubi woone lasaabu i se.» Waato kaŋ a na
woodin ci, a kani.

8 Sawulu mo yadda da Istifanos wiyaŋo.

Sawulu na Almasihu marga gurzugandi

Zaaro din ra gurzugay bambata tun Almasihu marga gaa kaŋ go Urusalima.
Borey kulu mo kar ka say-say Yahudiya nda Samariya laabey ra nangu kulu.
Kala diyey hinne no cindi. 2Ganakoy mo na Istifanos fiji ka baray bambata te a se.
3Amma Sawulu goono ga Almasihu marga halaci. A goono ga furo fu ka kaa
fu ka alborey da wayborey candi k'i daŋ kasu.

Filibos na Baaru Hanna waazu Samariya ra

4Borey kaŋ yaŋ say-say din mo koy nangu kulu ka Sanno waazu. 5Filibos
mo koy Samariya laabo gallu fo ra ka Almasihu waazo te i se. 6Jama mo na
Filibos sanno kaŋ a ci ngey se din hangan da bina folloŋ, waato kaŋ i maa, i di
mo alaamey kaŋ a goono ga te. 7Zama i ra boro boobo kaŋ gonda follayyaŋ, i
follayey goono ga fatta. I goono ga kaati nda jinde beeri. Yeenikooni nda
laruko boobo mo du baani. 8Gallo din ra mo borey goono ga farhã gumo.
9Boro fo go no mo kaŋ maa Siman, kaŋ doŋ moodabal-teeko no gallo ra. A
ga Samariya laabo borey dambarandi, ka nga boŋ sambu sanda boro beeri.
10Borey kulu goono ga hangan a se, za ikayney ka koy hal ibeerey gaa. I goono
ga ne: «Boro wo ga ti Irikoy gaabo kaŋ se i ga ne beeraykoy.» 11I goono ga
hangan a se mo, zama za gayyaŋ no a goono g'i dambarandi nda nga
moodabalo. 12Amma waato kaŋ i cimandi waazo kaŋ Filibos goono ga te Irikoy
koytara da Yesu Almasihu maa boŋ, i te i se baptisma, alborey da wayborey.
13Siman bumbo mo cimandi. Waato kaŋ i te a se baptisma, a lamba Filibos gaa.
A goono ga dambara gumo waato kaŋ a di alaamey da dabari goy bambatey kaŋ
yaŋ goono ga te.
14Waato kaŋ diyey kaŋ yaŋ go Urusalima maa baaro kaŋ Samariya borey na
Irikoy Sanno ta mo, i na Bitros da Yohanna donton i do. 15Waato kaŋ i to
noodin, i na adduwa te borey din se, zama i ma du Biya Hanna. 16Zama a mana
zumbu i ra boro kulu boŋ jina, kala day i te i se baptisma hinne Rabbi Yesu maa
ra. 17Gaa no Bitrosyaŋ na ngey kambey dake i boŋ, Biya Hanno mo zumbu i
boŋ.

18Waato kaŋ Siman di diyey kambey dakeyaŋ gaa no Irikoy na Biya Hanno no, a na nooru salle diyey se. **19**A ne: «W'ay mo no dabaro wo, zama boro kulu kaŋ boŋ ay ga kambey dake ma du Biya Hanno.»

20Amma Bitros ne a se: «Ni nooro ma halaci ni banda, zama ni ho hala ni ga du Irikoy nooyaŋo da nooru. **21**Ni sinda baa wala fondo kulu muraado wo ra, zama ni bina siino ga saba Irikoy jine. **22**Woodin se, ma tuubi ka fun ni izelaalotara din ra ka ŋwaaray Rabbi gaa, hala hambara a ma ni yaafa nda ni bina miilayaŋo wo. **23**Zama ay di kaŋ ni goono ga to da forti, ni go mo izelaalotaray kumsa ra.»

24Gaa no Siman tu ka ne: «Araŋ ma ŋwaaray ay se Rabbi gaa, zama hayey kaŋ araŋ ci ma si kaŋ ay boŋ, baa afolloŋ.»

25Waato kaŋ i seeda ka Rabbi sanno salaŋ mo, gaa no Bitrosyaŋ ye Urusalima, ka Baaru Hanna waazu Samariya kawye boobo ra.

Filibos da Etiyopi bora

26Amma Irikoy malayka salaŋ Filibos se ka ne: «Tun ka koy dandi kambe haray, fonda boŋ kaŋ ga fun Urusalima ka koy Gaza, kaŋ ga gana ganjo ra.»

27A tun ka koy mo. Guna, boro fo go ga kaa kaŋ Etiyopi boro no, mantaw fo no kaŋ gonda dabari boobo Kandata cire, kaŋ ga ti Etiyopi wayboro bonkoono. A arzaka kulu go mantawo din kamba ra. Mantawo koy Urusalima zama nga ma sududu noodin. **28**Waato kaŋ a goono ga ye fu, a go ga goro nga torko ra ka annabi Isaya tira caw. **29**Biya *Hanno* mo ne Filibos se: «Ma maan ka to torka din gaa.»

30Filibos mo zuru ka koy a do. Kal a maa bora goono ga annabi Isaya tira caw. A ne: «Ni goono ga faham da haŋ kaŋ no ni goono ga caw?»

31Cawka ne: «Mate n'ay ga te ka faham, da manti ay du boro fo kaŋ ga cab'ay se?» A na Filibos ŋwaaray a ma kaaru ka goro nga jarga. **32**Nango kaŋ a goono ga caw Irikoy Tira Hanna ra neeya:

«I n'a candi sanda feeji nya
kaŋ i goono ga koy wi,
sanda feej'ize kaŋ go ga dangay mo
nga hamni hõseko jine,
yaadin cine no a mana nga meyo fiti.
33A kaynandiyaŋo ra i n'a cimi ciito ta a gaa.
May no g'a banda baaro dede?
Zama i n'a fundo kaa ndunnya ra.»

(Isa. 53:7-8)

34Mantawo mo tu Filibos se ka ne: «Ay ga ni ŋwaaray, ma ci ay se: annabo wo, may sanni no a goono ga te? Nga bumbo no, wala boro fo gaa no a go?»

35Filibos mo na nga meyo fiti ka sintin Irikoy Tira Hanna sanno wo gaa ka Yesu waazo te a se. **36**I dirawo gaa, kal i to hari fo do.

Mantawo ne: «Guna hari neeya. Ifo no g'ay ganji ni ma te ay se baptisma?» **37**[Filibos ne: «Da ni ga cimandi da ni bina kulu, a ga hin ka te.»

A tu ka ne: «Ay ga cimandi kaŋ Yesu Almasihu ya Irikoy Izo no.»] 38A lordi
ka ne i ma torka kayandi. I boro hinka zumbu ka furo haro ra, nga, Filibos da
mantawo. A te a se baptisma. 39Waato kaŋ i fun haro ra, Rabbi Biya na Filibos
hamay ka kond'a. Mantawo mana ye ka di a, amma a na nga dirawo te da farhã.
40Amma i di Filibos Azatos ra. Kaŋ a goono ga bisa noodin, a na Baaru
Hanna waazu kwaarey kulu ra kal a kaa Kaysariya kwaara.

Sawulu bareyaŋ

guna mo Diyey Teerey 22:6-16; da mo 26:12-18

9 Amma Sawulu go day nga funsuyaŋo gaa hala hõ da kaseetiyaŋ da wiyaŋ
Rabbi talibey gaa. A kaa alfaga beero do 2ka tirayaŋ ŋwaaray a do kaŋ ga
naŋ nga ma du ka koy Damaskos kwaara Yahudance diina marga* fuwey do,
zama da nga du Fonda din ganakoy, alboro wala wayboro, nga ma kand'ey
hawante Urusalima. 3A go mo, waato kaŋ a go nga dirawo ra, kaŋ a maan
Damaskos, kala sahãadin kaari fo fun beene ka nyaale a windanta. 4A kaŋ ganda,
a maa jinde fo goono ga ne nga se: «Sawulu! Sawulu! Ifo se no ni goono g'ay
gurzugandi?»

5Sawulu mo ne: «Nin no may, ya Rabbi?»

Nga mo ne: «Ay no Yesu, kaŋ ni goono ga gurzugandi. 6Amma tun ka furo
kwaara ra. Noodin no i ga ci ni se haŋ kaŋ ni ga hima ka te.»

7Borey kaŋ go a banda mo kay siw! I goono ga maa jinda, amma i mana di
boro kulu. 8Sawulu tun ka kay nga boŋ gaa. Waato kaŋ a na nga moy fiti, a si
ga di hay kulu. I n'a kamba candi ka to d'a Damaskos. 9A te jirbi hinza kaŋ a
siino ga di, a mana ŋwa, a mana haŋ mo.

10Amma talibi fo go no Damaskos, kaŋ a maa ga ti Hananiya. Rabbi mo ne a
se bangayyaŋ ra: «Hananiya!»

Nga mo ne: «Ay neeya, ya Rabbi.»

11Rabbi mo ne a se: «Tun ka koy fonda kaŋ se i ga ne Kayante din boŋ ka
Yahuta kwaara hã. Zama boro fo go noodin kaŋ se i ga ne Sawulu, Tarsus boro
no. 12Zama guna, a goono ga adduwa te, a di mo boro fo kaŋ maa Hananiya
[bangayyaŋ ra] kaŋ ga kaa a do ka nga kambey dake a boŋ, zama a ma du ka di.»

13Amma Hananiya tu ka ne: «Rabbi, ay maa bora din baaru boro boobo do,
mate kaŋ a na hari laalo boobo te ni hanantey se Urusalima ra. 14Baa neewo
mo, a gonda dabari alfaga beerey do, kaŋ ga naŋ a ma hin ka ni maa ceeko kulu
haw.»

15Amma Rabbi ne a se: «Koy ni koyyaŋ. Boro wo ya goy jinay suubanante
no ay se, a m'ay maa sambu dumi cindey da bonkooney da Israyla izey jine.
16Zama ay g'a cabe hari boobo kaŋ tilas kal a ma taabi haŋ ay maa sabbay se.»

17Hananiya mo tun ka koy furo fuwo *kaŋ* ra *Sawulu go*, ka nga kambey dake
a boŋ. A ne: «Ay nya-izo Sawulu, Rabbi Yesu kaŋ bangay ni se fonda kaŋ ni
gana ka kaa din ra, nga no k'ay donton zama ni ma du ka di, ni ma to da Biya
Hanno mo.» 18Sahãadin-sahãadin mo, hari fooyaŋ fun moy gaa sanda
camse-camse cine. Gaa no a du ka di koyne. A tun, i te a se baptisma mo. 19A
ŋwa mo ka du gaabi.

Sawulu waazu Damaskos kwaara ra

A te jirbiyaŋ noodin talibey banda kaŋ yaŋ go Damaskos kwaara. 20Sahãadin
a sintin ka Yesu waazo te Yahudance diina marga fuwey ra ka ne: «Yesu wo,
nga no ga ti Irikoy Izo no.»
21Boro kulu kaŋ maa a sanney mo goono ga dambara ka ne: «Wala manti
nga no kaŋ na maa wo ceekoy halaci Urusalima ra? Miila woodin boŋ mo no a
kaa neewo, zama nga ma kond'ey hawante alfaga beerey do.»
22Amma Sawulu soobay ka gaabu ka tonton. A goono ga Yahudancey boŋ
haw kaŋ yaŋ goono ga goro Damaskos ra. A goono ga tabbatandi i se ka ne:
«Yesu wo day ga ti Almasihu.»
23Waato kaŋ a te jirbi boobo noodin, Yahudancey saaware ngey game ra ka
ne ngey g'a wi. 24Amma Sawulu du ka bay i me-hawyaŋo gaa. I goono ga birno
meyey batu cin da zaari zama ngey m'a wi se. 25Amma talibey konda Sawulu
cino ra k'a zumandi cilla fo ra birni cinaro fune fo gaa.

Sawulu koy Urusalima kwaara

26Waato kaŋ a kaa Urusalima, a ceeci nga ma lamba talibey gaa, amma i
kulu goono ga humburu. I mana cimandi hala nga mo talibi no. 27Amma
Barnaba n'a ceeci ka kond'a diyey do. A na baaru kulu dede i se mate kaŋ cine
Sawulu di Rabbi fonda boŋ, a dede kaŋ Yesu salaŋ a se, da mate kaŋ cine
Sawulu waazu Damaskos ra da bine-gaabi Yesu maa ra. 28Sawulu goro i banda.
A goono ga furo ka fatta Urusalima ra. A goono ga waazu da bine-gaabi Rabbi
maa ra. 29A goono ga salaŋ ka kakaw da Yahudancey kaŋ ga Gareku ciine
salaŋ, amma borey din goono ga ceeci ngey m'a wi. 30Waato kaŋ nya-izey bay
woodin gaa, i kande Sawulu Kaysariya k'a donton hala Tarsus.
31Almasihu marga mo kaŋ go Yahudiya nda Galili nda Samariya laabey ra
du laakal kanay. Almasihu marga tonton ka koy jina. A goono ga dira Irikoy
humburkumay ra da Biya Hanna gaakasinay ra hal a soobay ka tonton.

Inyasu du baani

32A go mo, waato kaŋ Bitros goono ga gana kawyey kulu ra, kal a kaa
hanantey do kaŋ yaŋ goono ga goro Lidda. 33Noodin no a na boro fo gar kaŋ
maa ga ti Inyasu, kaŋ jiiri ahakku no a goono ga kani nga daaro boŋ, zama
yeeni bari no. 34Bitros ne a se: «Inyasu, Yesu Almasihu goono ga ni no baani.
Tun ka ni daaro hanse.» Sahãadin-sahãadin mo a tun. 35Lidda nda Saruna
gorokoy kulu di a, i bare mo ka kaa Rabbi do.

Tabita ye ka funa

36Talibi wayboro fo go no Yaffa kwaara ra, kaŋ se i ga ne Tabita, kaŋ a maa
feerijo ga ti Jeeri. Waybora din to da goy hanno da nooyaŋey kaŋ a ga te. 37A
go no, jirbey din ra waybora jante ka bu. Waato kaŋ i n'a nyumay binde, i n'a
jisi jidan bisa fu-ize fo ra. 38Za kaŋ Lidda ga maan Yaffa kwaara, waato kaŋ
talibey maa kaŋ Bitros go noodin, i na boro hinka donton a gaa k'a ŋwaaray ka

ne: «Ma waasu ka kaa iri do.»

39Bitros mo tun ka koy i banda. Waato kaŋ a to noodin, i kond'a jidan bisa fu-izo ra. Wayborey kulu kaŋ yaŋ kurnye bu mo kaa ka kay a jarga. I goono ga hẽ ka bankaaray waani-waani yaŋ cabe kaŋ yaŋ Tabita te za a go ngey do.

40Amma Bitros n'i kulu kaa taray, gaa no a gurfa ka adduwa te. A ye ka bare buukwa do haray ka ne: «Tabita, tun!» Waybora na nga moy fiti. Waato kaŋ a di Bitros, a tun ka goro. **41**Bitros na nga kambe no a se k'a kayandi. Gaa a na hanantey da wayborey kaŋ yaŋ kurnye bu din ce, k'a no i se baafuna. **42**Woone ciya mo hari kaŋ Yaffa gorokoy kulu gond'a bayray. Boro boobo mo na Rabbi cimandi. **43**A go mo, Bitros goro jirbi boobo Yaffa ra, Siman kuuru mortukwa kwaara.

Bitros da Korniliyos

10 Boro fo go no Kaysariya kwaara ra kaŋ maa Korniliyos. Nga ga ti soojey jine funa, Romey sooje jama kaŋ se i ga ne Italiya wane. **2**Bora din binde *Yahudance diina* ganako hanno no kaŋ ga humburu Irikoy, nga nda nga almayaaley kulu. A ga sargay boobo no *Yahudance* kunda se, a ga ŋwaaray Irikoy gaa mo han kulu. **3***Han fo* zaari guuru hinza cine, a di taray kwaaray Irikoy malayka fo bangayyaŋ ra kaŋ furo nga do. Malayka ne a se: «Korniliyos!»

4A n'a guna, humburkumay n'a di mo. A ne: «Ifo no, ay jine bora?»

Malayka ne a se: «Ni adduwey da ni sargayey to beene hal Irikoy fongu i gaa. **5**Sohõ binde, ni ma boroyaŋ donton Yaffa kwaara ka Siman, kaŋ se i ga ne Bitros, ce. **6**A go Siman kuuru mortukwa kwaara ga zumbu, kaŋ fuwo go teeko me gaa.»

7Waato kaŋ malayka kaŋ salaŋ a se din dira, Korniliyos na nga kwaara zanka hinka ce, da sooje fo kaŋ *Yahudance diina* ganako hanno no, kaŋ yaŋ go a saajawkoy ra. **8**Waato kaŋ a na hayey kulu dede i se, a n'i donton Yaffa kwaara.

9A wane suba, waato kaŋ i go ngey dirawo ra, kaŋ i maan kwaara gaa, kala Bitros tun ka kaaru fuwo boŋ danga zaari bindi cine, zama nga ma adduwa te. **10**Haray mo n'a di, hal a ga ba ŋwaari. Amma za borey goono ga ŋwaaro soola, kala Bitros di bangayyaŋ. **11**A di beena feerante, hay fo mo go ga zumbu sanda zaara bambata cine, kaŋ i go g'a deene taaca gaay k'a zumandi ganda. **12**Alman ce-taaci-koy dumi kulu go a ra, da ganda fanakey, da beene curey. **13**Jinde fo mo kaa Bitros do ka ne a se: «Bitros, tun ka wi ka ŋwa.»

14Amma Bitros ne: «Manti yaadin no, ya Rabbi, zama ay mana hari kaŋ ga harram wala kaŋ ga ziibi ŋwa, baa ce fo.»

15Jinda ye ka kaa a do sorro hinkanta ka ne: «Haŋ kaŋ Irikoy hanandi, ni ma s'a harramandi.»

16Woodin te hala sorro hinza, sahãadin-sahãadin mo, i na haya candi ka kond'a beene.

17Waato kaŋ Bitros boŋ haw gumo mo bangayyaŋo kaŋ a di feerijo boŋ, kala borey kaŋ yaŋ Korniliyos donton kaa. I jin ka Siman windo hã. I go ga kay

windo me gaa. **18**I na borey ce k'i hã hala neewo no Siman zumbu, kaŋ a maa-dake ga ti Bitros.

19Za Bitros goono ga fongu nda bangayyaŋo din mo, Biya *Hanno* ne a se: «Guna, boro hinza goono ga ni hã. **20**Sohõ ni ma tun ka zumbu ganda ka koy i banda. Ma si hay kulu sikka, zama ay no k'i donton.»

21Bitros mo zumbu ganda ka koy borey din do. A ne i se: «Guna, ay no ga ti bora kaŋ araŋ goono ga ceeci. Ifo ga ti araŋ kaayaŋo wo sabaabu?»

22I ne a se: «Korniliyos, kaŋ ga ti soojey jine funa, boro adili no kaŋ ga humburu Irikoy, i g'a seeda mo Yahudancey dumi kulu do. Malayka hanante fo ci a se ka ne a ma ni ce nga kwaara, a ma du ka maa ni sanney.» **23**Gaa no Bitros n'i daŋ windo ra k'i zumandi.

A suba a tun ka koy i banda. Yaffa kwaara nya-ize fooyaŋ mo n'a dum. **24**A suba koyne a furo Kaysariya kwaara ra, Korniliyos mo go g'i batu. A jin ka nga dumey da nga corey margu. **25**A go mo, waato kaŋ Bitros to ka furo, Korniliyos n'a kubayni. A ye ganda Bitros jine ka sombu a se.

26Amma Bitros n'a tunandi ka ne a se: «Ma tun ka kay ni boŋ gaa, ay bumbo mo boro no danga ni cine.»

27Kaŋ a goono ga salaŋ d'a, i furo *fuwo* ra, Bitros na boro boobo gar mo kaŋ margu. **28**A ne i se: «Araŋ bumbey ga bay kaŋ harram no Yahudance se a ma nga boŋ margu wala a ma lamba dumi waani fo gaa. Amma Irikoy n'ay cabe ay ma si boro kulu lasaabu harram no wala ziibikoy. **29**Woodin sabbay se no, waato kaŋ araŋ n'ay ce ay kaa, yana kakaw mo. Ay g'araŋ hã mo sabaabo kaŋ se no araŋ n'ay ce?»

30Korniliyos mo ne: «Za jirbi taaci kaŋ bisa, saaya wo gaa, ay goono ga adduwa te ay fuwo ra sanda zaari guuru hinza cine. Kal ay di boro fo go ga kay ay jine nda bankaaray kwaaray. **31**A ne: ‹Korniliyos, Irikoy maa ni adduwa. A fongu nda ni sargayey mo nga jine. **32**Day sohõ, ma donton Yaffa kwaara ka Siman kaŋ se i ga ne Bitros ce. A go Siman kuuru mortukwa kwaara, kaŋ go teeko me gaa.› **33**Sahãadin-sahãadin binde, ay donton ka ni ce. Ni mo, ni boriyandi kaŋ ni kaa. Sohõ binde, iri borey kulu go ne Irikoy jine, zama iri ma hangan ka maa hay kulu kaŋ Rabbi na ni lordi nd'a.»

Bitros waazo kaŋ a te Korniliyos kwaara

34Bitros mo na nga me feeri ka ne: «Haciika, ay di kaŋ Irikoy si baar'a-baar'a te. **35**Amma ndunnya dumey kulu ra, bora kaŋ ga humbur'a ka adilitaray goy te, nga no Irikoy ga ta. **36**Woone ga ti sanno kaŋ a donton Israyla izey se, ka laakal kanay baaru hanna waazu Yesu Almasihu do, nga kaŋ ga ti ikulu se Rabbi. **37**Araŋ bumbey ga bay haŋ kaŋ te Yahudiya kulu ra, ka sintin Galili ra, baptisma kaŋ Yohanna waazu din banda. **38**Araŋ ga bay mate kaŋ Irikoy na Biya Hanna da dabari zumandi Yesu Nazara bora boŋ. A windi ka gomni goy te, ka borey kulu kaŋ Iblisi* goono ga taabandi no baani, zama Irikoy go a banda.

39Iri mo seedayaŋ no hay kulu boŋ kaŋ a te Yahudiya laabo ra da Urusalima ra. I n'a wi mo kanjiyaŋ bundo gaa. **40**Irikoy mo n'a tunandi a buuyaŋo jirbi hinzanta hane, k'a no a ma bangay. **41**Day, a mana bangay jama kulu se bo, kala

seedey kaŋ Irikoy jin ka suuban yaŋ se, sanda iri nooya, kaŋ ŋwa ka haŋ a banda a bu ka tunyaŋo banda. 42Yesu n'iri lordi mo ka ne iri ma waazu jama se ka seeda mo ka ne: Nga no ga ti bora kaŋ Irikoy waadu fundikooney da buukoy ciitikwa. 43Annabey kulu mo goono g'a seeda ka ne a maa do, boro kulu kaŋ g'a cimandi ga du zunubi yaafayaŋ.»

Dumi cindey ganakoy du Biya Hanno

44Za Bitros goono ga sanney din salaŋ, kala Biya Hanna zumbu borey kulu kaŋ yaŋ goono ga maa sanno din boŋ. 45Yahudancey kulu kaŋ cimandi, ngey kaŋ yaŋ kaa Bitros banda te dambara, zama i di kaŋ Irikoy na Biya Hanna zumandi dumi cindey mo boŋ gomni. 46Zama i maa i goono ga salaŋ da ciine waani-waani yaŋ ka Irikoy beerandi.

Gaa no Bitros tu ka ne: 47«Boro fo ga hin ka hari ganji kaŋ i ga baptisma te d'a borey wo se, za kaŋ i du Biya Hanna sanda iri cine?» 48Bitros binde lordi ka ne i ma te i se baptisma Yesu Almasihu maa ra. Gaa no i na Bitros ŋwaaray a ma goro ngey banda jirbiyaŋ.

Bitros deda kaŋ a te Urusalima Almasihu marga jine

11 A go mo, diyey da nya-izey kaŋ yaŋ go Yahudiya ra maa baaro kaŋ dumi cindey mo na Irikoy sanno ta. 2Waato kaŋ Bitros kaa Urusalima, borey kaŋ yaŋ ga ti dambanguyaŋ do haray waney kakaw da Bitros 3ka ne: «Ni furo borey kaŋ yaŋ si dambangu do ka ŋwa i banda.»

4Amma Bitros sintin ka sanno feeri i se za boŋo kal a me ka ne: 5«Ay go Yaffa kwaara ra ka te adduwa. Jirbi ra mo Irikoy n'ay laakal sambu hal ay di bangayyaŋ. Hay fo sanda zaara bambata cine go ga zumbu kaŋ i go g'a deene taaca gaay. A go ga kaa ka fun beene ka kaa kal ay do. 6A binde, waato kaŋ ay guna a ra, ay goono ga laakal daŋ mo, kal ay di ndunnya alman ce-taaci-koyyaŋ, da ganji hamyaŋ, da ganda fanakayaŋ, da beene curoyaŋ. 7Ay maa jinde fo mo kaŋ ne ay se: ‹Bitros, tun ka wi ka ŋwa.›

8Amma ay ne: ‹Manti yaadin no, ya Rabbi, zama haŋ kaŋ ga harram wala ziibikoy mana furo ay me ra baa ce fo.›

9Amma jinda ye ka fun beene ka tu ay se sorro hinkanta ka ne: ‹Haŋ kaŋ Irikoy hanandi, ni ma s'a harramandi.› 10Woodin te hala sorro hinza, gaa no i n'a kulu candi ka ye d'a beene koyne.

11Kala mo sahãadin, boro hinza kaŋ yaŋ i donton, kaŋ fun Kaysariya, go ga kay windo me gaa, nango kaŋ iri go. 12Biya *Hanno* mo ci ay se ka ne ay ma koy i banda, ya si sikka mo. Nya-ize iddo wo mo koy ay banda. Iri furo mo bora fuwo ra. 13A dede iri se mo mate kaŋ cine nga di malayka kaŋ go ga kay nga fuwo ra ka ne: ‹Ma donton Yaffa kwaara ka Siman kaŋ se i ga ne Bitros ce. 14Nga no ga ci ni se sanney kaŋ do ni ga du faaba, nin da ni almayaaley kulu.›

15Waato kaŋ ay sintin ka salaŋ i se mo, Biya Hanna zumbu i boŋ, sanda mate kaŋ cine a zumbu iri boŋ za sintina gaa. 16Ay mo fongu nda Rabbi sanno, mate kaŋ a ne: ‹Haciika Yohanna na baptisma te da hari, amma araŋ ga du Biya Hanna baptisma.› 17Za kaŋ Irikoy n'i no nooyaŋ kaŋ ga saba nda iri wano kaŋ a

n'iri no cine, waato kaŋ iri na Yesu Almasihu cimandi, may ci ay hal ay ma gaaba nda Irikoy?»

18 Waato kaŋ i maa woodin, jama dangay ka Irikoy beerandi. I ne: «Yaadin gaa, dumi cindey mo se Irikoy na tuubiyaŋ no zama i ma du fundi.»

Almasihu marga kaŋ go Antiyos kwaara

19 Borey kaŋ yaŋ say-say gurzuga sabbay se kaŋ tun Istifanos sabbay se din koy hala Finiciya, da Kubrus da Antiyos. I siino ga Sanno ci boro kulu se kala Yahudancey hinne se. 20 Amma i ra boro fooyaŋ, Kubrus da Kayrawa boroyaŋ no, waato kaŋ i to Antiyos, i sintin ka salaŋ Gareku borey se mo ka Rabbi Yesu baaro waazu i se. 21 Rabbi kamba mo go i banda. Borey marga bambata no cimandi ka bare Rabbi do.

22 I baaro koy ka kaŋ Almasihu marga borey hangey ra kaŋ go Urusalima. Ngey mo na Barnaba donton a ma koy kala Antiyos. 23 Nga mo, waato kaŋ a kaa noodin, a di Irikoy gomno mo, kal a farhã. A n'i kulu yaamar ka ne i ma lamba Rabbi gaa da anniya. 24 Zama Barnaba wo boro hanno no, a to da Biya Hanno da cimbeeri*. Jama boobo mo tonton Rabbi gaa.

25 A fun noodin ka koy Tarsus kwaara ka Sawulu ceeci. 26 Waato kaŋ Barnaba di a, a kand'a Antiyos. I go no care banda Almasihu marga ra kala jiiri fo ka boro boobo dondonandi. Antiyos ra no i sintin ka ne talibey se «Almasihuyaŋ«.

27 Jirbey din ra mo annabi fooyaŋ fun Urusalima ka zulli ka koy Antiyos. 28 I ra boro fo kaŋ se i ga ne Agabos tun ka kay ka cabe Biya *Hanno* do kaŋ haray bambata ga ba ka te laabey kulu ra. Woodin binde mana te kala Kuludiyos zamana ra. 29 Talibey mo, boro kulu nga hino boŋ, na sarti sambu ka ne ngey ga gaakasinay samba nya-izey se kaŋ yaŋ goono ga goro Yahudiya. 30 I n'a te mo. I na gaakasina samba arkusey do Sawulu nda Barnaba kambe ra.

I na Yakuba wi, i na Bitros mo daŋ kasu

12 A go mo alwaato din ra, Hirodus* kaŋ ga ti laabukoyo na nga kamba salle zama nga ma Almasihu marga boro fooyaŋ gurzugandi. 2 A na Yohanna beere Yakuba wi da takuba. 3 Waato kaŋ a di woodin kaan Yahudancey se, a na Bitros mo di. (Buuru kaŋ sinda dalbu bato* jirbey ra no woodin te.) 4 Waato kaŋ a n'a di, a n'a daŋ kasu. A n'a daŋ sooje sata taaci kaŋ ikulu gonda sooje taaci-taaci kambe ra, i m'a batu. Hirodus gonda anniya nga ma Bitros kaa taray jama se Paska* banda.

5 I binde goono ga Bitros gaay kaso ra, amma Almasihu marga goono ga adduwa te a se Irikoy gaa da anniya.

Malayka na Bitros kaa kaso ra

6 Waato kaŋ Hirodus soola nga m'a kaa taray, cino din ra Bitros goono ga kani sooje hinka game ra. I n'a haw da sisiri hinka. Batukoy mo kaŋ go meyo gaa goono ga kasu fuwo batu. 7 Guna mo, Rabbi malayka fo bangay a se, annura fo mo na fuwo kaarandi. Malayka na Bitros kar a carawo gaa k'a

tunandi. A ne: «Tun ka kay da waasi.» A sisirey kulu mo fun kambey gaa ka kaŋ.

8Malayka ne a se: «Ma guddu ka ni taamey mo haw.» Yaadin mo no a te. Malayka ne a se: «Ma ni kwaayo daŋ k'ay gana.» **9**A fatta mo k'a gana. A mana bay hala haŋ kaŋ te malayka do ya cimi no, amma a ho hala bangayyaŋ no nga di. **10**Waato kaŋ i bisa batuko sintina da ihinkanta gaa, i to guuru meyo do kaŋ ga guna kwaara gaa, nga mo feeri nga boŋ se. I fatta ka fondo fo gana. Sahãadin-sahãadin, malayka fay d'a.

11Waato kaŋ Bitros laakalo ye a gaa, a ne: «Sohõ ay bay kaŋ haciika Rabbi no ka nga malayka donton k'ay faaba Hirodus kambe ra da Yahudancey jama hanganyaŋ kulu gaa.»

12Waato kaŋ a na hayey din lasaabu binde, a koy Maryama kwaara, Yohanna kaŋ se i ga ne Markos nya no. Noodin no boro boobo margu zama ngey ma te adduwa. **13**Waato kaŋ Bitros na windo me kar, wandiyo goy-ize fo kaŋ maa Roda koy ka di boro kaŋ no. **14**Amma waato kaŋ a bay kaŋ Bitros jinde no, a mana meyo fiti farhã sabbay se, amma a bare ka zuru ka koy baaro ci borey se ka ne: «Bitros go windo me gaa ga kay.»

15I ne a se: «Ni boŋo koma!» Amma nga wo tabbatandi kaŋ yaadin no. Ngey mo ne: «A malayka no!»

16Amma Bitros soobay ka windo meyo kar. Waato kaŋ i n'a fiti, i di a mo, kal i dambara. **17**A na nga kamba sambu ka ne i ma dangay. Waato gaa a ci i se mate kaŋ cine no Rabbi na nga kaa kaso ra nd'a. A ne: «Araŋ ma hayey din ci Yakuba da nya-izey se.» Gaa no a fatta ka koy nangu fo.

18A go no, waato kaŋ mo bo, kusuuma bambata te soojey do, hala haŋ kaŋ no Bitros ciya. **19**Waato kaŋ Hirodus n'a ceeci, a mana di a mo, kal a na batukoy hã. Gaa no a lordi ka ne i m'i wi.

Hirodus buuyaŋo

Koyo mo tun noodin Yahudiya ka zulli Kaysariya kwaara ka goro jirbiyaŋ. **20**A go no, a te bine gumo da Tir da Zidon borey. Waato kaŋ i hin Balatusu kaŋ ga ti koyo kwaara ize, i kaa Hirodus do da bina folloŋ. I goono ga laakal kanay ceeci, zama i laabo goono ga du ŋwaari koyo laabo ra.

21Zaaro kaŋ i suuban, Hirodus na nga koytaray kwaayey daŋ ka goro karga boŋ. A goono ga salaŋ borey se. **22**Jama mo goono ga kuuwa ka ne: «Beene koy fo jinde no woone, manti boro wane no!» **23**Sahãadin-sahãadin Rabbi malayka fo n'a kar, zama a mana Irikoy beerandi. Nooniyaŋ mo di k'a ŋwa kal a bu.

24Amma Irikoy sanno goono ga say-say ka koy jina.

25Waato kaŋ i na ngey saajaw goyo toonandi, Barnaba da Sawulu ye ka fun Urusalima. I kande Yohanna kaŋ se i ga ne Markos ngey banda.

Barnaba da Sawulu suubanyaŋo i ma koy bar-bare ka waazu

13 Annabiyaŋ da dondonandikoyaŋ go Antiyos Almasihu marga ra. Ngey ga ti: Barnaba, da Simeyon kaŋ se i ga ne Arbi, da Lusiyas Kayrawa kwaara bora, da Manayin kaŋ nga da laabukoyo Hirodus tun care banda, da

Sawulu. 2I goono ga goy Rabbi se ka mehaw*, kala Biya Hanna ne: «Araŋ ma
Barnaba da Sawulu kaa ay se waani, goyo kaŋ se ay n'i ce din.»
3Waato kaŋ i na ngey mehawo te ka adduwa, i na ngey kambey dake i boŋ.
Gaa no i n'i sallama.

Barnaba da Sawulu Kubrus gungo ra

4Ngey mo, kaŋ go Biya Hanno dontonkoyaŋ, zulli ka koy Selusiya kwaara. I
furo hi ra noodin ka koy Kubrus gungo do. 5Waato kaŋ i kaa Salamis kwaara, i
na Irikoy sanno waazu Yahudance diina marga fuwey ra. Yohanna mo go i
banda g'i saajaw.
6Waato kaŋ i bisa gungo kulu ra, i kaa kala Bafusa kwaara. I na boro fo gar
kaŋ moodabal teeko no, tangari annabi fo kaŋ Yahudance no. A maa ga ti
Bar-Yasuwa. 7A go Sarjiyas Bulos banda kaŋ ga ti mayko, boro no kaŋ gonda
fahamay. Bora din binde na Bulos da Barnaba ce ka ceeci nga ma maa Irikoy
sanno i do. 8Amma Alima, kaŋ ga moodabal te (woodin no ga ti a maa feerijo),
goono ga gaaba nd'ey. A ceeci nga ma maykwa bare k'a kaa cimi fonda gaa.
9Amma Sawulu, kaŋ se i ga ne Bulos, to da Biya Hanno. A n'a guna 10ka ne:
«Nin kaŋ to da munaficitaray da zamba kulu dumi, nin Iblisi izo, adilitaray kulu
ibare, ni si fay da Rabbi fondo kayantey siirandiyaŋ no? 11Sohõ binde, Rabbi
kamba go ni boŋ. Ni ga dana, ni si di wayna hal alwaati fo.»
Sahãadin-sahãadin mo, buuda da kubay kaa a gaa. A goono ga dadabe ka
ceeci boro kaŋ ga nga candi. 12Gaa no maykwa, waato kaŋ a di haŋ kaŋ te,
cimandi. A goono ga takooko nda Rabbi dondonandiyaŋo.

Bulos da Barnaba waazu Antiyos kwaara, Bisidiya laabo ra

13Bulos d'a hangasiney kaŋ go a banda mo furo hi noodin Bafusa ka kaa
Bargata kwaara, Bamfiliya laabo ra. Yohanna fun i banda noodin ka ye
Urusalima. 14Ngey mo fun Bargata ka kaa Antiyos, Bisidiya wano. I furo
Yahudance diina marga fuwo ra asibti* hane ka goro. 15Tawretu* nda
Annabey* Tirey cawyaŋ banda, Yahudance diina marga fuwo jine borey donton i
gaa ka ne: «Nya-izey, d'araŋ gonda yaamaryaŋ sanni fo jama se, kal araŋ ma ci.»
16Bulos binde tun ka kay ka nga kamba sambu ka ne: «Israyla borey d'araŋ
dumi cindey kaŋ yaŋ ga humburu Irikoy, wa maa: 17Israyla jama wo Irikoyo
n'iri kaayey suuban ka jama beerandi waato kaŋ i koy yawtaray ka goro Misira
laabo ra. Kambe gaabikooni no a n'i kaa d'a laabo din ra. 18A te i se danga
baaba cine, jiiri waytaaci cine no a go ga suuru nd'ey ganjo ra. 19Waato kaŋ a
na dumi iyya halaci Kanaana laabo ra, Irikoy n'i laabo no nga waney se, i m'a
tubu. 20Woodin mana te kala jiiri zangu taaci nda waygu cine.
Hayey din banda no Irikoy n'i no jine boroyaŋ hala ka kaa annabi Samuwila
zamana gaa. 21Woodin banda no i hã ngey ma du bonkooni. Irikoy mo na
Sawulu, Cis izo, no i se, Benyamin kunda no, *kaŋ na koytaray ŋwa* jiiri
waytaaci. 22Waato kaŋ Irikoy n'a kaa, a na Dawda tunandi a ma ciya i se
bonkooni. Dawda boŋ no Irikoy seeda ka ne: ‹Ay di Dawda, Yasse izo, boro no
kaŋ ga saba nd'ay bina, kaŋ g'ay miila kulu te.›

23To, bora din haamey ra no, alkawlo boŋ, Irikoy kande Israyla se Faabako,
kaŋ ga ti Yesu. **24**Za Yesu mana kaa, Yohanna jin ka tuubi baptisma waazu
Israyla jama kulu se. **25**Waato kaŋ Yohanna ga ba ka nga bata toonandi, a ne:
‹Ay wo manti bora kaŋ araŋ go ga miila. Amma guna, ay banda boro fo goono
ga kaa kaŋ ay mana to naŋ kaŋ ay ma ce daŋ a ce ra.›
26Ay nya-izey, Ibrahim asulo izey, da *dumi cindey* kaŋ go araŋ ra kaŋ yaŋ ga
humburu Irikoy, iri se no i na faaba sanno wo samba. **27**Zama Urusalima
gorokoy d'i jine borey, kaŋ i mana Yesu bay, i mana annabey sanney mo bay
kaŋ yaŋ i goono ga caw asibti kulu, i n'i toonandi waato kaŋ i na Yesu ciiti ka
zeeri. **28**Baa day kaŋ i mana du wiyaŋ fondo kulu Yesu gaa, i na Bilatos
ŋwaaray ka ne a m'a wi. **29**Waato kaŋ i na hay kulu toonandi kaŋ go hantumante
Yesu boŋ, i n'a zumandi k'a kaa kanjiyaŋ bundo gaa, k'a daŋ saaray fo ra.
30Amma Irikoy n'a tunandi ka kaa buukoy game ra. **31**Jirbi boobo mo no a go ga
bangay borey se kaŋ yaŋ n'a gana ka fun Galili ka kaa Urusalima. Sohõ borey
din ga ti a seedey jama se.
32Iri mo goono ga waazu araŋ se Baaru Hanna wo: alkawlo kaŋ Irikoy sambu
iri kaayey se, **33**a n'a toonandi iri, kaŋ ga ti i izey se, za kaŋ a na Yesu tunandi,
mate kaŋ i hantum Zabura hinkanta ra ka ne:

‹Ni ya ay izo no.
Hunkuna no ay na ni hay.›

(Zab 2:7)

34Kaŋ Irikoy na Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra ciine din, a si fumbu mo,
yaadin no Irikoy salaŋ ka ne:

‹Ay g'araŋ no Dawda albarka
hanantey da tabbatantey.›

(Isa. 55:3)

35A sabbay se a ne Zabura fo ra koyne:

‹Ni si naŋ ni wane Hanna ma fumbu.›

(Zab. 16:10)

36Zama waato kaŋ Dawda na goyo te nga zamana ra kaŋ Irikoy waadu a se, a
kani. I n'a fiji a kaayey do, hal a fumbu mo. **37**Amma Yesu kaŋ Irikoy tunandi
mana fumbu.
38Araŋ ma bay mo, ay nya-izey, bora din do no i goono ga zunubi yaafayaŋ
waazu araŋ se. **39**A do mo no boro kulu kaŋ ga cimandi, Irikoy n'a koy
adilandi* hay kulu gaa kaŋ yaŋ araŋ si hin ka ciya adilante* Musa Tawreto
ganayaŋ ra. **40**A binde, araŋ ma te laakal, hayey din kaŋ i ci Annabey Tirey ra
ma si kaŋ araŋ boŋ **41**kaŋ ne:

‹Ya dondakoy, wa guna.
Wa dambara ka halaci.
Zama ay ga goy fo te araŋ jirbey ra,

goy kaŋ araŋ s'a cimandi abada,
baa day boro fo n'a ci araŋ se.› »

(Hab. 1:5)

42Waato kaŋ i goono ga fatta *Yahudance diina marga fuwo ra*, jama n'i ŋwaaray ka ne i ma ye ka sanno din ci ngey se koyne hino asibto kaŋ ga kaa. **43**A go mo, waato kaŋ jama kar ka say, i ra boro boobo, Yahudance da borey kaŋ yaŋ furo Yahudance diina ra ganako hanney, na Bulos da Barnaba gana. Ngey mo salaŋ boro woodin yaŋ se ka ne i ma soobay ka mo ye Irikoy gomno gaa.

44Waato kaŋ asibto din kaa ka to binde, a cindi kayna boro ma ne hala kwaara kulu no ka margu noodin zama ngey ma maa Irikoy sanno. **45**Amma waato kaŋ Yahudancey di jama boobo, i to da canse. I na sanney kaŋ Bulos ci din kakaw, ka alaasiray sanniyaŋ ci.

46Amma Bulos da Barnaba salaŋ da bine-gaabi ka ne: «A ga tilas i ma Irikoy sanno ci araŋ se jina. A binde, kaŋ araŋ n'a ganandi araŋ gaa, k'araŋ boŋ ye sanda araŋ mana to fundi hal abada gaa, guna, iri goono ga bare ka ye dumi cindey do. **47**Zama yaadin no Rabbi n'iri lordi nd'a ka ne:

‹Ay na ni daŋ ni ma ciya annura dumi cindey se,
zama ni ma konda faaba hala ndunnya kulu me.› »

(Isa. 49:6)

48Waato kaŋ dumi cindey maa woodin, i goono ga farhã ka Rabbi sanno beerandi. I boro kulu mo kaŋ yaŋ i n'i waadu fundi hal abada duura gaa cimandi.

49Rabbi sanno mo goono ga say-say laabo din kulu ra. **50**Amma Yahudancey na kwaara ra boro beeri fooyaŋ, kaŋ yaŋ ga ti wayborey kaŋ yaŋ furo Yahudance diina ra, da mo kwaara jine borey, zukku ka gurzugay tunandi Bulos da Barnaba boŋ. I n'i gaaray ka kaa ngey laabo ra. **51**Amma Bulos da Barnaba na ngey ce taamey kusa kokobe[49] *ka seeda* i gaa ka dira ka kaa Ikoniya. **52**Talibey mo goono ga to da farhã da Biya Hanno.

Bulos da Barnaba koy Ikoniya kwaara

14 A ciya mo Ikoniya ra i furo care banda Yahudance diina marga fuwo ra. I salaŋ hala Yahudance da Gareku jama boobo cimandi. **2**Amma Yahudancey kaŋ wangu ka gana na dumi cindey zuje k'i biney biibandi nya-izey gaa. **3**Bulos da Barnaba binde gay noodin, i goono ga salaŋ da bine-gaabi Rabbi ra. Rabbi na seeda no nga gomno sanno boŋ ka yadda alaamayaŋ, da dambara hariyaŋ ma te d'i kambey. **4**Amma kwaara jama fay ihinka, jara go Yahudancey banda, jara fo mo ye diyey banda. **5**Waato kaŋ dumi cindey da Yahudancey da ngey jine borey tun Bulosyaŋ gaa zama ngey m'i gurzugandi, k'i catu ka wi da tondiyaŋ, **6**kal i du a baaru. I binde zuru ka koy Listra da Darba, kaŋ ga ti Likoniya kwaarayaŋ, da laabo kaŋ go i windanta. **7**Noodin yaŋ mo i goono ga Baaru Hanna waazu.

[49] 13:51 Guna Luka 9:5.

Bulos da Barnaba koy Listra kwaara

8Listra ra mo, boro fo goono ga goro kaŋ ce sinda gaabi, larante no za nyaŋo
gunda ra. A mana dira baa ce fo. **9**Bora din binde maa Bulos goono ga salaŋ.
Bulos mo n'a guna. Waato kaŋ a di bora din gonda cimbeeri* kaŋ ga naŋ a ma
du baani, **10**Bulos na jinde sambu nda gaabi ka ne: «Tun ka kay ni cey gaa.» A
garmas ka tun ka dira.
11Waato kaŋ jama di haŋ kaŋ Bulos te, i na ngey jinde tunandi nda Likoniya
sanni ka ne: «De-koyey zumbu iri do ka hima borey cine!» **12**I na Barnaba ce
Zufsa*, Bulos mo Harmisa*, zama nga no ga ti sanni kondako. **13**Zufsa alfaga,
kaŋ a tooru fuwo go kwaara jine, kande yeejiyaŋ da tuuri boosiyaŋ kwaara
meyo do. A goono ga miila nga ma sargay te, nga nda jama.
14Amma waato kaŋ diyey, ngey Barnaba da Bulos, maa woodin baaru, i na
ngey kwaayey tooru-tooru. I zuru ka koy jama do, ka ngey jindey sambu **15**ka
ne: «Ya alborey, ifo se no araŋ goono ga woone te? Zama iri mo boroyaŋ no da
takayaŋ sanda araŋ cine. Iri kaa ka kande araŋ se Baaru Hanno, hal araŋ ma
bare ka fay da hari yaamey din. Wa kaa Irikoy fundikoono do, nga kaŋ na beene
da ganda te, da teeko, da hay kulu kaŋ yaŋ go i ra. **16**Zamaney kaŋ yaŋ bisa ra,
Irikoy na ndunnya dumey naŋ i ma dira ngey fondey ra. **17**Amma a mana nga
boŋ naŋ seeda si, mate kaŋ a goono ga gomni te, k'araŋ no beene hari da kunji
alwaati, k'araŋ kungandi, k'araŋ biney toonandi da farhã.» **18**Kala nda cat, da
sanni woodin yaŋ no i du ka hin jama hal i ma si sargayey din te ngey se.
19Amma Yahudancey kaa noodin kaŋ yaŋ fun Antiyos da Ikoniya. Waato
kaŋ i hin jama, i na Bulos catu da tondiyaŋ, k'a kurru ka kond'a kwaara banda. I
ho hal a bu no. **20**Amma waato kaŋ talibey kay a windanta, a tun. A furo kwaara
ra *i banda*. A wane suba, nga nda Barnaba fatta ka koy Darba kwaara.

Antiyos kaŋ go Suriya laabo ra yeyaŋo

21Waato kaŋ i na Baaru Hanna waazu kwaara din ra, hal i du ganako boobo, i
ye Listra da Ikoniya da Antiyos, **22**ka talibey no bine-gaabi, k'i yaamar ka ne i
ma mo ye cimi fondo wo gaa. I ma bay mo kaŋ a ga tilas iri ma taabi boobo haŋ
hal iri ga furo Irikoy koytara ra. **23**Waato kaŋ i na arkusuyaŋ daŋ i se Almasihu
marga fo kulu ra, i te adduwa nda mehaw* mo, gaa no i n'i talfi Rabbi kaŋ i
cimandi din gaa. **24**I bisa Bisidiya ka kaa Bamfiliya. **25**Waato kaŋ i na sanno ci
Bargata ra mo, i zulli ka kaa Ataliya.
26Noodin no i furo hi ka kaa hala Antiyos, nango kaŋ i n'i talfi Irikoy gomno
gaa, goyo kaŋ i toonandi din se.
27Waato kaŋ i kaa, i na Almasihu marga margu. Gaa no i na hay kulu kaŋ
Irikoy te ngey do dede, da mate kaŋ a na cimbeeri* meyo fiti dumi cindey se.
28I goro jirbi boobo talibey banda noodin.

Urusalima kwaara ra marga

15 Boro fooyaŋ mo fun Yahudiya. I goono ga nya-izey dondonandi ka ne,
way: «D'i mana araŋ dambangu Musa alaada boŋ, kulu araŋ si hin ka

du faaba.» 2Sanno din kande kakaw da canda-canda boobo ngey nda Bulos da
Barnaba game ra. Nya-izey na Bulos da Barnaba nd'i ra boro fooyaŋ donton i
ma konda sanno din diyey da arkusey do Urusalima. 3Gaa no, waato kaŋ
Almasihu marga n'i gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kond'ey baani, i bisa
Finiciya da Samariya ka dumi cindey bareyaŋo baaro dede. Baaru woodin
kande nya-izey kulu se farhã bambata. 4Waato kaŋ i kaa Urusalima, Almasihu
marga nda diyey da arkusey n'i kubayni. Ngey mo na hay kulu kaŋ Irikoy te
ngey do dede.

5Amma Farisi fonda boro fooyaŋ kaŋ yaŋ cimandi tun ka ne: «A ga tilas no i
m'i dambangu k'i lordi mo ka ne i ma Musa lordey gana.»

6Diyey da arkusey margu zama ngey ma sanno din saaware te. 7Waato kaŋ i
na canda-canda beeri fo te, Bitros tun ka kay. A ne i se: «Ay nya-izey, araŋ ga
bay kaŋ za gayyaŋ no Irikoy n'ay suuban araŋ game ra, zama ay me ra dumi
cindey ma maa Baaru Hanna sanno ka cimandi. 8Irikoy mo, kaŋ ga biney bay
n'i seeda, za kaŋ a n'i no Biya Hanna, sanda mate kaŋ cine a n'iri no. 9In d'ey
game ra mo, Irikoy mana fayanka fo te, za kaŋ a n'i biney hanandi cimbeeri*
do. 10Sohõ binde, ifo se no araŋ goono ga Irikoy si, ka calu* daŋ talibey jindey
gaa kaŋ iri kaayey wala iri bumbey si hin ka jare? 11Amma iri cimandi kaŋ
Rabbi Yesu gomno do no iri du faaba, sanda mate kaŋ cine ngey mo du a.»

12Gaa no marga kulu dangay ka hangan Barnaba nda Bulos se. I goono ga
alaamey da dambara harey kaŋ yaŋ Irikoy te ngey do dumi cindey game ra din
baaru dede.

13Waato kaŋ i dangay no Yakuba na sanno sambu ka ne: 14«Ay nya-izey, wa
hangan ay se ka maa. Simeyon na baaro dede mate kaŋ cine Irikoy jin ka dumi
cindey kunfa, zama a ma jama fooyaŋ kaa i ra nga maa se. 15Annabey sanney
mo ga saba nda woodin, mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

16‹Woodin banda ay ga ye ka kaa.
Ay ga Dawda hukumo kaŋ kaŋ din cina,
ay m'a kurmey cina ka tunandi,
17zama boro cindey ma Rabbi ceeci,
da dumi cindey kulu kaŋ i g'i ce d'ay maa.
Yaadin no Rabbi ci, nga kaŋ ga hayey din te,
18kaŋ yaŋ go bayrante za zamana sintina.›

(Amos 9:11-12)

19Woodin sabbay se binde, ay diyaŋo gaa, borey kaŋ yaŋ ga bare ka ye
Irikoy do dumi cindey ra, iri ma s'i taabandi. 20Amma iri ma hantum i se ka ne i
ma mooru toorey wane ziibi-ziibey gaa, da zina, da haŋ kaŋ i koote ka wi, da
kuri mo. 21Zama za doŋ zamaney ra, kwaara ka kaa kwaara Musa gonda
waazukoyaŋ. I g'a tira caw Yahudance diina marga fuwey ra asibti kulu.»

Tira kaŋ i hantum dumi cindey ra ganakoy se

22Gaa no diyey da arkusey da Almasihu marga kulu care banda di a ga boori
ngey ma boroyaŋ suuban marga ra k'i donton Antiyos Bulos da Barnaba banda.

Borey kaŋ i suuban neeya: Yahuta, kaŋ se i ga ne Barsaba, da Sila, kaŋ boro beeri yaŋ no nya-izey game ra.

23I na woone wo hantum ka daŋ i kambey ra ka ne:

> «Iri, diyey da arkusey, kaŋ ti araŋ nya-izeyaŋ, go ga dumi cindey nya-izey kaŋ yaŋ go Antiyos, da Suriya, da Silisiya fo. **24**Iri maa baaru kaŋ boro fooyaŋ kaŋ fun iri do goono g'araŋ taabandi nda sanniyaŋ k'araŋ biney kankam, kaŋ yaŋ iri wo mana lordi fo no i se. **25**Iri mo di, za kaŋ iri te me folloŋ, a ga boori iri ma boro fooyaŋ suuban k'i donton araŋ do. I ga kaa iri baakoy Barnaba da Bulos banda, **26**borey kaŋ yaŋ na ngey fundey nooyandi iri Rabbo Yesu Almasihu maa se. **27**Iri binde na Yahuta da Sila donton, kaŋ ngey bumbey ga hayey din ci araŋ se da me sanni. **28**Zama a boori Biya Hanna se d'iri mo se, iri ma si tiŋay fooyaŋ dake araŋ boŋ da manti hayey kaŋ yaŋ ga tilas no: **29**araŋ ma mooru hay kulu kaŋ i salle tooru se, da kuri, da haŋ kaŋ i koote ka wi, da zina. D'araŋ g'araŋ boŋ gaay hayey din gaa, kulu araŋ boriyandi. Araŋ ma goro nda baani.»

30A binde, kaŋ i n'i sallama, i zulli ka koy Antiyos. Kaŋ i na marga margu, i na tira no i se. **31**Waato kaŋ i n'a caw, i farhã bine-gaabandiyaŋo sabbay se. **32**Yahuta nda Sila mo, zama annabiyaŋ no, na nya-izey yaamar da sanni boobo k'i no bine-gaabi. **33**I te jirbiyaŋ noodin, gaa no laakal kanay ra no nya-izey n'i sallama i ma ye borey kaŋ yaŋ n'i donton do. **34**[Amma a kaan Sila se nga ma goro noodin.] **35**Bulos da Barnaba mo goro Antiyos. I goono ga dondonandi ka Rabbi sanno waazu, ngey da boro boobo fooyaŋ i banda.

Bulos nda Barnaba fun care banda

36Jirbi fooyaŋ banda Bulos ne Barnaba se: «Sohõ kay iri ma ye kwaara kulu ra ka nya-izey kunfa, nangey kaŋ iri na Rabbi sanno waazu, hal iri ma du ka di mate kaŋ i bara nd'a.» **37**Barnaba mo ga ba nga ma konda Yohanna kaŋ se i ga ne Markos ngey banda. **38**Amma Bulos di a mana hima a ma koy ngey banda, zama Bamfiliya no a fun i banda, a mana koy goy i banda. **39**Kakaw bambata furo i game ra hal a to naŋ kaŋ Bulos da Barnaba fay. Barnaba konda Markos nga banda. I furo hi ra ka koy Kubrus. **40**Amma Bulos na Sila suuban, nga nd'a koy. Nya-izey mo n'i talfi Rabbi gomno gaa. **41**Bulos bisa Suriya da Silisiya ka Almasihu margey no bine-gaabi.

Timotiyos na Bulos da Sila dum

16 Bulos kaa mo Darba nda Listra kwaarey ra. Noodin binde, talibi fo go no kaŋ maa Timotiyos. Yahudance wayboro fo kaŋ cimandi ize no, amma baabo wo Gareku boro no. **2**Nya-izey kaŋ yaŋ go Listra da Ikoniya goono g'a seeda nda seeda hanno. **3**Bulos ga ba nga ma konda bora din nga banda. A n'a sambu ka dambangu, Yahudancey kaŋ go nangey din ra sabbay se, zama boro kulu no ga bay kaŋ Timotiyos baaba ya Gareku boro no. **4**Kaŋ i goono ga gana

kwaarey ra, i goono g'i no lordey kaŋ yaŋ diyey da arkusey kaŋ go Urusalima te, i m'i gaay. 5Almasihu margey binde tabbat cimi fonda ra, borey mo goono ga tonton *i ra* zaari kulu.

Bulos di bangayyaŋ fo Tarawasa kwaara ra

6Bulosyaŋ gana ka bisa Firijiya laabu, da Galatiya laabu mo, zama Biya Hanna wangu i se i ma sanno ci Aziya laabo ra. 7Waato kaŋ i kaa ka to Misiya jarga, i ceeci ngey ma koy Bitiniya laabo ra, amma Yesu Biya mana yadda i se. 8Waato kaŋ i bisa Misiya, i zulli ka koy Tarawasa kwaara. 9Cino ra Bulos di bangayyaŋ fo: Masidoniya boro fo goono ga kay ka ŋwaaray ka ne: «Kaa ne Masidoniya k'iri gaa.» 10Waato kaŋ Bulos di bangayyaŋo din, sahãadin-sahãadin iri na Masidoniya koyyaŋ fondo ceeci. Iri goono ga ne Irikoy n'iri ce, iri ma Baaru Hanna waazu i se.

Filibi kwaara ra Lidiya na Almasihu ta

11Iri tun Tarawasa ka furo hi ra ka daŋandi turr ka koy hala Samotaraki gungo do, a suba mo iri kaa Niyabolis. 12Noodin no iri bisa ka koy Filibi, kaŋ ga ti Masidoniya gallu sintina laabo din ra, Roma mayray fo no. Iri goro kwaara din ra ka te jirbi fooyaŋ.

13Asibti zaaro hane, iri fatta kwaara meyo gaa ka koy gooru yeesa fo me gaa, naŋ kaŋ iri ho hal adduwa teeyaŋ nangu go no. Iri goro ka salaŋ wayborey kaŋ yaŋ margu se. 14I ra wayboro fo go no kaŋ maa Lidiya. Zaara bi neerako no, Tiyatira kwaara boro no, kaŋ ga sududu Irikoy se. A maa iri sanno, Rabbi mo n'a bina feeri hal a yadda nda haŋ kaŋ Bulos goono ga ci. 15Waato kaŋ i te nga nda nga almayaaley se baptisma, a n'iri ŋwaaray ka ne: «D'araŋ di ay ya naanaykoy no Rabbi gaa, araŋ ma kaa ka zumbu ay kwaara.» A n'iri tilasandi no.

Bulosyaŋ furo kasu

16A go mo, waato kaŋ iri goono ga koy adduwa do, kala wandiya fo kaŋ gonda gunayaŋ follay kubanda iri. A goono ga kande nga koyey se riiba boobo gunayaŋo kaŋ a goono ga te din gaa. 17Wandiya din n'iri da Bulos gana. A kaati ka ne: «Borey wo, Irikoy Beeray-Beeri-Koyo bannyayaŋ no. I goono ga faaba fondo baaro ci araŋ se.» 18Jirbi boobo yaŋ ra a goono ga woodin te.

Amma Bulos, zama a bina sara gumo, bare ka ne follay laala din se: «Yesu Almasihu maa ra no ay goono ga ni lordi ka ne ni ma fun wandiya din gaa!»

Saaya din ra no folla dira. 19Amma waato kaŋ wandiya koyey bay kaŋ ngey riiba sabaabo dira, i na Bulos da Sila di, ka candi ka kond'ey habo ra mayraykoy jine. 20Waato kaŋ i kand'ey alkaaley do, i ne: «Borey wo Yahudanceyaŋ no, i goono g'iri kwaara kurtunandi gumo. 21I goono ga alaadayaŋ waazu kaŋ yaŋ si halal iri se iri m'i ta, wala iri m'i gaay, iri kaŋ ga ti Romanceyaŋ.»

22Jama mo tun ka gaaba nd'ey. Alkaaley mo n'i bankaarayey kortu ka kaa i gaa. I lordi ka ne i ma Bulosyaŋ kar da goobu. 23Waato kaŋ i n'i kar goobu me boobo, gaa no i n'i daŋ kasu ka kaso batukwa lordi ka ne a m'i batu hal a ma

boori. 24Nga mo, za kaŋ i n'a lordi nda gaabi yaadin cine, a n'i daŋ kaso ra hala jina haray. A na bakayaŋ* daŋ cey gaa k'i haw.

25Amma sanda cin bindi cine, Bulos da Sila goono ga adduwa ka baytu Irikoy gaa, kas'ize cindey mo goono ga hangan i se. 26Kala jirsi boŋ, laabu zinjiyaŋ bambata fo te, hala kaso fuwo dabey zinji. Sahãadin-sahãadin mo kaso fuwo meyey fiti, boro kulu sisirey feeri-feeri mo. 27Kaso batukwa mo, kaŋ a mo hay, a go ga di meyey kulu go feerante mo, a na nga takuba foobu. A ga ba ka nga boŋ wi, zama a ho hala kas'izey zuru no. 28Amma Bulos kuuwa da jinde beeri ka ne: «Ma si hasaraw te ni boŋ se, zama iri kulu go ne.»

29Batukwa ne i ma kande nga se danji. A waasu ka furo *nda danjo* ka ye ganda Bulos da Sila jine. A goono ga jijiri humburkumay sabbay se. 30A n'i kaa taray ka ne i se: «Ay jine borey, ifo no ay ga te hal ay ma du faaba?»

31I ne a se: «Ma Rabbi Yesu cimandi, ni ga du faaba, nin da ni windo almayaaley.» 32I na Irikoy sanno ci a se, nga nda borey kulu kaŋ yaŋ go a windo ra. 33Cino saaya din ra, a n'i sambu k'i biyey nyum. Sahãadin-sahãadin, i te nga nda nga almayaaley kulu se baptisma. 34A kond'ey nga windo ra k'i no ŋwaari. A farhã gumo, nga nda nga windo kulu, zama i na Irikoy cimandi.

35Amma waato kaŋ mo bo, alkaaley na doogariyaŋ donton ka ne: «Ni ma borey din taŋ i ma koy.»

36Kaso batukwa mo na sanno din ci Bulos se ka ne: «Alkaaley donton ka ne i m'araŋ taŋ araŋ ma koy. Sohõ binde, araŋ ma fatta ka koy da baani.»

37Amma Bulos ne i se: «Taray kwaaray no i n'iri goobu, ciiti kulu si. Iri go mo Romanceyaŋ, i n'iri daŋ kasu mo. Sohõ tuguyaŋ ra no i g'iri gaaray? Manti yaadin no! Amma kal i ma kaa ngey bumbey k'iri kaa taray.»

38Doogarey koy ka sanno din ci alkaaley se. I humburu waato kaŋ i maa kaŋ Bulosyaŋ wo Romanceyaŋ no. 39Gaa no i kaa k'i suurandi. Waato kaŋ i n'i kaa taray, i goono g'i ŋwaaray ka ne i ma dira kwaara ra. 40Bulosyaŋ fatta kaso ra ka furo Lidiya windo ra. Waato kaŋ i di nya-izey, i n'i yaamar. Gaa no i tun ka dira.

Bulos da Sila go Tassalonika

17 Waato kaŋ i bisa Amfibolis da Aboloniya, i kaa Tassalonika kwaara, naŋ kaŋ Yahudance diina marga fu fo go. 2Bulos mo nga alaada boŋ furo i do. Asibti hinza no a goono ga kakaw nd'ey Tawreto da Annabey Tirey da Zabura* ra. 3A goono ga borey fahamandi ka cabe *i se* kaŋ a ga tilas no Almasihu ma taabi haŋ, a ma bu ka ye ka tun. A ne: «Yesu wo, kaŋ ay goono g'a baaro waazu araŋ se, nga no ga ti Almasihu.» 4I ra boro fooyaŋ bare ka lamba Bulos da Sila gaa. Gareku borey kaŋ yaŋ ga sududu *Irikoy se* jama boobo, da wayboro beerey mo, manti jama kayna no.

5Amma Yahudancey to da canse. I du boro laalo fooyaŋ kwaara boro yaamey ra, ka boro boobo margu, ka kwaara toonandi nda kuraari karyaŋ. I na Yason windo taaru ka furo. I goono ga ceeci ngey ma Bulosyaŋ kaa taray borey do. 6Amma waato kaŋ i mana di ey, i na Yason da nya-izey fooyaŋ candi ka kond'ey kwaara alkaaley jine. I goono ga kuuwa ka ne: «Borey din kaŋ na

ndunnya bare, ngey no ka kaa neewo mo. Yason wo mo, a n'i zumandi. 7Woone
yaŋ kulu goono ga goy ka gaaba nda Kaysar* lordey. I goono ga ne, way, koy
fo go no, kaŋ se i ga ne Yesu.» 8Waato kaŋ borey marga da kwaara alkaaley
maa woodin, i laakaley tun. 9Waato kaŋ i na tolme ta Yason da boro cindey
gaa, i n'i taŋ.

Bulos da Sila koy Beriya kwaara

10Sahãadin-sahãadin mo, cino ra, nya-izey na Bulos da Sila donton i ma koy
Beriya kwaara. Ngey mo, waato kaŋ i to noodin, i furo Yahudance diina marga
fuwo ra. 11Beriya borey mo bisa Tassalonika borey daa hanno, zama i na sanno
ta da bine yadda, ka Tawreto da Annabey Tirey da Zabura fintal zaari kulu, ka
di hala yaadin no hayey din bara. 12Woodin sabbay se i ra boro boobo cimandi,
da Gareku wayboro beerey da alborey mo koyne, manti jama kayna no.

13Amma waato kaŋ Tassalonika kwaara Yahudancey du baaru kaŋ Bulos
goono ga Irikoy sanno waazu Beriya mo ra, i kaa noodin mo ka borey marga
zukku k'i laakaley tunandi. 14Gaa no, sahãadin-sahãadin nya-izey na Bulos
donton hala teeko me, amma Sila da Timotiyos mo goro noodin. 15Borey kaŋ
yaŋ na Bulos dum mo kand'a hal Atina kwaara. Waato kaŋ i du lordi kaŋ ne Sila
da Timotiyos ma kaa a do da waasi, gaa no i dira.

Bulos Atina kwaara ra gora

16Waato kaŋ Bulos goono g'i batu noodin Atina, a bina butugu kaŋ a goono
ga di kwaara to da tooruyaŋ. 17A kakaw i diina marga fuwo ra da Yahudancey,
da *dumi cindey* kaŋ yaŋ ga sududu *Irikoy se*. Habo ra mo zaari kulu a ga kakaw
da borey kaŋ yaŋ a ga kubanda.

18Boro fooyaŋ mo, Abikariyey ra da Satosiyey fonda borey ra, laakal
ceecikoyaŋ, goono ga salaŋ d'a. Boro fooyaŋ goono ga ne: «Boro yaamo woone
binde, ifo n'a ga ba nga ma ne?»

Boro fooyaŋ mo goono ga ne: «Iri diyaŋ gaa de-koy* yawyaŋ boŋ no a
goono ga salaŋ« (zama Bulos goono ga Yesu nda buukoy tunandiyaŋ baaro
waazu). 19I n'a di ka kond'a Arobasa *marga* do ka ne a se: «Iri ga hin ka bay
haŋ kaŋ no ga ti dondonandiyaŋ tajo wo, kaŋ ni goono ga te? 20Zama ni goono
ga kande hari taji iri hangey ra. Iri mo ga ba iri ma hayey din feerijo bay.»

21Zama Atina borey kulu da yawey kaŋ goono ga goro i do sinda hay kulu
joogole, kala day ngey ma ci wala mo ngey ma maa hari taji fo.

22Bulos kay Arobasa *marga* bindo ra ka ne: «Ya Atina borey, ay di kaŋ hay
kulu ra araŋ wo diina ganako beeriyaŋ no. 23Zama waato kaŋ ay goono ga bisa,
ay go ga di mo hayey kaŋ se araŋ goono ga sombu, kal ay di sargay feema fo kaŋ
hantumo wo go a gaa kaŋ ga ne: IRIKOY KA" I SI BAY SE. To! Woodin kaŋ se
araŋ goono ga sombu jaŋ-ka-bayyaŋ ra, nga no ay ga ba ay m'a baaro ci araŋ se.

24Irikoy, nga kaŋ na ndunnya nda hay kulu kaŋ go a ra te, nga ga ti beene
nda ganda Koyo. A si goro fu kaŋ i te da kambe ra. 25Manti mo kambe no boro
ga may d'a a se, sanda hal a ga laami hay fo, zama nga bumbo no goono ga hay
kulu no: fundi da fulanzamay da hay kulu. 26*Boro* folloŋ mo no a na Adam-izey

dumi kulu te d'a, i ma goro ndunnya kulu boŋ. A na alwaatey mo daŋ i se mate kaŋ nga waadu, d'i goray hirrey, 27zama i ma Irikoy ceeci hal i ma dadab ka du a, baa day kaŋ a si mooru iri boro kulu gaa. 28Zama a ra no iri goono ga funa, iri goono ga nyooti, iri goonoyaŋo bara mo, mate kaŋ araŋ doonkoy ra boro fooyaŋ mo ne: ‹Zama iri mo a izeyaŋ no.›

29To! Za kaŋ iri ya Irikoy izeyaŋ no, a si hima iri ma tammahã hala Irikoy barayaŋ ga hima sanda wura cine, wala nzarfu, wala tondi jabante, haŋ kaŋ boro ga du nga gonitaray da nga lasaabuyaŋo ra. 30Ammataray jirbey, Irikoy n'i muray, amma sohõ a goono ga borey kulu lordi nangu kulu ka ne i ma tuubi, 31za kaŋ Irikoy na zaari fo daŋ kaŋ ra a ga ndunnya kulu ciiti adilitaray boŋ. A g'a te mo bora kaŋ a waadu do, kaŋ boŋ Irikoy tabbatandi boro kulu se za kaŋ a n'a tunandi ka kaa buukoy game ra.»

32Waato kaŋ i maa buukoy tunandiyaŋo sanno, i ra boro fooyaŋ haaru. Amma boro fooyaŋ ne: «Iri ga ye ka maa ni se koyne sanno wo boŋ.» 33Gaa no Bulos fatta i game ra. 34Amma boro fooyaŋ lamb'a gaa ka cimandi. I ra no Diyonisiyos go, Arobasa marga boro fo no, da wayboro fo kaŋ maa Damaris, da boro fooyaŋ koyne i banda.

Bulos goro Korint kwaara

18 Hayey din banda, Bulos tun Atina ka kaa Korint kwaara. 2A du Yahudance fo noodin kaŋ maa Akila, kaŋ i hay Bontos laabu. A mana gay da Italiya funyaŋ, nga nda nga wando kaŋ se i ga ne Birisila, zama Bonkooni Kuludiyos lordi ka ne Yahudancey kulu ma fun Roma kwaara. Bulos mo kaa i do. 3Koyne, zama i kambe goy fo no, a goro i do. I go ga goy care banda, zama i kambe goyo ga ti kuuru-fu teeyaŋ. 4Bulos goono ga kakaw Yahudance diina marga* fuwo ra asibti kulu, a goono ga ceeci nga ma Yahudancey da Garekey bare.

5Amma waato kaŋ Sila nda Timotiyos kaa ka fun Masidoniya, Bulos na mo ye waazo gaa. A goono ga seeda Yahudancey se ka ne: «Yesu no ga ti Almasihu.» 6Amma waato kaŋ i kakaw ka sanni yaamoyaŋ ci, Bulos na nga bankaarayey kokobe ka ne i se: «Araŋ alhakko go araŋ boŋ, day ay wo, ay ga hanan! Sohõ kay ay ga koy dumi cindey do.»

7A tun noodin ka furo boro fo kaŋ se i ga ne Titos Yustos kwaara. Boro no kaŋ ga sududu Irikoy se. A windo go ga lamba Yahudance diina marga fuwo gaa. 8Kirisbos, kaŋ ga ti Yahudance diina marga jine bora na Rabbi cimandi, nga nda nga windo kulu. Korint kwaara boro boobo mo, waato kaŋ i maa *Bulos waazo*, cimandi, i te i se baptisma mo.

9Rabbi mo salaŋ Bulos se cin bangayyaŋ ra ka ne a se: «Ma si humburu, amma ma salaŋ, ma si dangay bo. 10Zama ay go ni banda. Boro kulu si kaŋ ni boŋ ka ni maray, zama ay gonda boro boobo kwaaro wo ra.» 11Bulos mo goro noodin jiiri fo da handu iddu. A goono ga Irikoy sanno dondonandiyaŋo te i game ra.

12Amma waato kaŋ Galliyo gonda Akaya koytara, Yahudancey tun ka gaaba nda Bulos me folloŋ. I kond'a ciiti karga do 13ka ne: «Boro wo goono ga borey candi i ma sududu Irikoy se da mate kaŋ si saba nda asariya.»

14Amma waato kaŋ Bulos ga ba ka nga meyo fiti, Galliyo ne Yahudancey se:
«Ya araŋ Yahudancey, da day zamba hari no, wala da goy laalo fo no, doŋ
haciika ay ga suuru araŋ se. 15Amma hala day sanney da maayey d'araŋ
bumbey asariya fintalyaŋo no, araŋ bumbey ma woodin guna. Ay si ciya
woodin yaŋ ciitiko.» 16A n'i gaaray mo ciiti karga jine. 17Ngey mo, ikulu na
Sostano di, kaŋ ga ti Yahudance diina marga jine bora. I n'a kar ciiti karga jine,
amma Galliyo mana woodin yaŋ kulu saal.

Bulos ye Antiyos

18Amma hayey din banda, Bulos goro ka te jirbi boobo noodin. Gaa no a na
nya-izey to baani. A furo hi noodin ka koy hala Suriya laabu, Birisila nda Akila
mo koy a banda. A jin ka nga boŋo cabu Sankariya kwaara ra, zama a na sarti
sambu. 19I kaa Afasos. Bulos n'i naŋ noodin. Nga bumbo furo Yahudance diina
marga fuwo ra ka kakaw da Yahudancey. 20Waato kaŋ i n'a ŋwaaray a ma ye ka
goro ngey do koyne, a mana yadda. 21Amma a n'i fo ka ne: «Da Irikoy ba, ay ga
ye ka kaa araŋ do.» Gaa no a furo hi Afasos ka dira.

22Waato kaŋ a zumbu Kaysariya, a koy ka Almasihu marga fo, gaa no a koy
Antiyos. 23Kaŋ a goro noodin alwaatiyaŋ, gaa no a tun ka Galatiya nda Firijiya
laabey gana ka talibey kulu no bine-gaabi.

Abolos goro Afasos da Korint kwaarey ra

24Yahudance fo kaŋ se i ga ne Abolos, kaŋ i hay Iskandariya kwaara, kaa
Afasos. Boro no kaŋ ga waani sanni, bayraykooni mo no Irikoy Tira Hanney ra.
25Bora din na Rabbi fonda dondon gumo. A gonda anniya beeri mo nga bina ra.
A goono ga salaŋ ka dondonandi mo gumo hayey kaŋ ga ti Yesu waney boŋ.
Day Yohanna baptisma hinne no a ga bay. 26A soobay ka salaŋ da bine-gaabi
Yahudance diina marga fuwo ra. Amma waato kaŋ Birisila nda Akila maa *a
sanno*, i kond'a ka Irikoy fonda feeri a se hal a ma boori.

27Waato kaŋ a ba nga ma bisa ka koy Akaya, nya-izey n'a no bine-gaabi. I
hantum talibey se noodin ka ne i m'a kubayni. Nga mo, waato kaŋ a to noodin,
a na borey kaŋ yaŋ cimandi gomni do gaa gumo. 28Zama taray kwaaray no a na
Yahudancey zeeri nda gaabi ka cabe i se Irikoy Tira Hanney ra kaŋ Yesu no ga
ti Almasihu.

Bulos goro Afasos kwaara

19 A go mo, waato kaŋ Abolos go Korint, Bulos bisa beene haray laabo ra
ka kaa Afasos kwaara. A di talibi fooyaŋ noodin. 2A ne i se: «Waato
kaŋ araŋ cimandi, araŋ du Biya Hanno, wala?»

I ne a se: «Hã'a. Iri ya mana baa maa hala Biya Hanno go no.»

3A ne: «Baptisma woofo no araŋ du?»

I ne: «Yohanna baptisma no iri du.»

4Bulos mo ne: «Yohanna na baptisma te da tuubiyaŋ baptisma ka ne borey se
i ma nga kaŋ goono ga kaa Yohanna banda cimandi, danga Yesu nooya.»

5Waato kaŋ i maa woodin, i te i se baptisma Rabbi Yesu maa ra. 6Waato kaŋ

Bulos na nga kambey dake i boŋ, Biya Hanna zumbu i boŋ. I sintin ka salaŋ da ciine waani-waani yaŋ ka annabitaray te. 7Ikulu me-da-me si kala ngey alboro way cindi hinka.

8Bulos furo Yahudance diina marga* fuwo ra ka salaŋ handu hinza cine da bine-gaabi. A na sabaabey kaa taray, ka borey candi ka kand'ey Irikoy koytara do haray. 9Amma waato kaŋ boro fooyaŋ na hanga sanday te, i wangu ka gana mo, i na sanni futuyaŋ te fondo woodin boŋ borey marga kulu jine. Bulos mo fun i do ka talibey fay ka ye waani. Zaari kulu mo a ga kakaw Tiranos cawyaŋ fuwo ra. 10Woodin mo te sanda jiiri hinka hala Aziya gorokoy kulu du ka maa Rabbi sanno, Yahudancey da Garekey kulu.

Sikewa izey

11Irikoy mo na dabari goy waani yaŋ te Bulos kambe ra, 12hal i goono ga sungay tuusuyaŋ calley da cancandiyaŋ ta Bulos do ka kond'ey doorikomey do. Doori waani-waani yaŋ mo fun borey gaa, follay tamey mo follayey dira.

13Amma Yahudance fooyaŋ kaŋ yaŋ goono ga windi-windi laabo ra, kaŋ tibbonceyaŋ no, si ka Rabbi Yesu maa ce borey kaŋ gonda follayyaŋ boŋ. I goono ga ne: «Ay g'araŋ lordi da Yesu kaŋ Bulos goono g'a baaro waazu.» 14Boro iyye go no, boro folloŋ izeyaŋ no, kaŋ maa Sikewa, Yahudance alfaga beeri fo no. Ngey no goono ga woodin te.

15Kala folla tu i se ka ne: «Ay ga Yesu bay, ay ga Bulos mo bay, amma araŋ ya may yaŋ no?»

16Bora kaŋ banda folla bara din kaŋ i ra k'i zeeri. A te i boŋ zaama, kal i zuru ka fun fuwo din ra gaa-koonu. I maray mo. 17Woodin mo, Afasos gorokoy kulu bay a gaa, Yahudancey ka guna Garekey kulu. Humburkumay na ikulu di, Rabbi Yesu maa mo goono ga du beeray. 18Boro boobo kaŋ cimandi goono ga kaa ka ngey zunubey ci, ka ngey goyey mo cabe. 19Moodabal teekoy ra boro fooyaŋ mo, kaŋ manti jama kayna bo na ngey tirey margu. I goono g'i ton borey kulu jine. I na tirey noorey lasaabu. A to nzarfu noor'ize zambar waygu. 20Yaadin no Rabbi sanno goono ga tonton da gaabi gumo ka te sahã.

Afasos kwaara ra kusuuma

21Hayey din teeyaŋ banda, Bulos na nga bina daŋ Urusalima koyyaŋ gaa, d'a na Masidoniya da Akaya mo gana. A ne i se: «D'ay koy Urusalima, tilas kala ya bisa ka koy di Roma mo.» 22A na boro hinka donton nga saajawkoy ra, i ma koy Masidoniya, ngey Timotiyos da Arastos, amma nga bumbo goro kayna fo noodin Aziya laabo ra.

23Alwaato din ra no kusuuma fo tun kaŋ manti ikayna no, Yesu fonda ciine ra. 24Zama boro fo go no kaŋ maa Dimitriyos, nzarfu zam no. A ga Artemis* fuwo alhaalo te da nzarfu, kaŋ kande zamey se daymi boobo. 25Day, a n'i margu, da ceeci woodin fonda goy-teerey. A ne: «Ya alborey, araŋ ga bay kaŋ ceeci woone do no iri goono ga du iri arzaka. 26Araŋ goono ga di, araŋ goono ga maa mo, kaŋ manti Afasos ra hinne no, amma Aziya baayaŋo kulu ra, Bulos

wo na boro boobo candi k'i bare. A goono ga ne woone yaŋ kaŋ kambey goono ga te manti irikoyyaŋ no. 27Manti mo zama iri ceeco go kataru ra a ma ciya dondayaŋ hari hinne bo, amma hala baa Artemis fuwo, tooru wayboro beero, i g'a ye yaamo mo. I g'a beera zeeri mo, nga kaŋ Aziya nda ndunnya kulu goono ga sududu a se.»

28Waato kaŋ i maa woodin binde, i biney tun. I sintin ka kuuwa ka ne: «Artemis, Afasos wano, ya ibeeri no!» 29Kwaara kulu to mo da kururuwa. I kulu te me folloŋ mo ka tun da zuray ka koy marga batama do. I goono ga Gayos da Aristarkos candi ka kond'ey, kaŋ yaŋ ti Masidoniya boroyaŋ, kaŋ ngey da Bulosyaŋ ga dira care banda. 30Waato kaŋ Bulos ga ba nga ma furo borey do, talibey wangu a se. 31Kwaara jine boro fooyaŋ mo, kaŋ yaŋ ti a corey, donton a gaa k'a ŋwaaray ka ne a ma si koy marga batama do.

32Boro fooyaŋ binde kuuwa ka hay fo ci, boro fooyaŋ mo goono ga hay fo waani ci. Zama jama boŋ haw, i baayaŋo mo mana bay haŋ kaŋ se no i margu. 33Jama ra boro fooyaŋ na Iskandari fahamandi *da haŋ_kaŋ goono ga te*. Yahudancey mo n'a tuti ka daŋ jama jine. Iskandari mo na nga kamba sambu, zama a ga ba nga ma salaŋ borey se k'i kaa kambe. 34Amma waato kaŋ i di kaŋ Yahudance no, borey kulu soobay ka wurru me fo kal a to sanda guuru hinka cine ka ne: «Artemis, Afasos wano, ya ibeeri no!»

35Waato kaŋ kwaara hantumkwa na jama laakal kanandi, gaa no a ne i se: «Ya Afasos borey, may no si bay kaŋ Afasos kwaara ga ti Artemis beero windo batukwa, d'a himando mo kaŋ fun beene ka kaŋ? 36Za kaŋ i si du ka woodin yaŋ ze, a ga hima woodin se araŋ laakaley ma kani, araŋ ma si hay fo te da cahãyaŋ. 37Zama araŋ kanda borey wo, a go mo, i manti tooru fuwo zayyaŋ no, wala mo i manti iri wayboro tooro kaynakoyaŋ. 38Da day Dimitriyos da zamey kaŋ go a banda gonda sanni fo ngey da boro kulu kaŋ no game ra, ciiti fuyaŋ go no feerante, ciitikoyaŋ mo go no. Wa naŋ i ma kande care kalima noodin. 39Amma d'araŋ gonda sanni fo kaŋ boŋ araŋ ga ba araŋ ma salaŋ, i ga woodin sasabandi ciiti faada ra. 40Zama haciika hunkuna iri go kataru ra, d'i n'iri kalima kusuuma wo se, kaŋ sinda kobay. A boŋ mo iri si hin ka marga sabaabo cabe.»

Waato kaŋ a na woodin ci, a na marga sallama.

Bulos naaru Masidoniya da Gares laabey ra

20 Waato kaŋ kusuuma ban, Bulos na talibey ce k'i yaamar. A n'i fo, gaa no a tun ka koy Masidoniya. 2Waato kaŋ a na laabey din gana ka borey yaamar da sanni dumi kulu, gaa no a kaa Gares laabu. 3Waato kaŋ a te handu hinza noodin, Yahudancey na me-hawyaŋ fo te a boŋ saaya kaŋ cine a goono ga soola nga ma furo hi ra ka koy Suriya. Woodin se no a miila nga ma Masidoniya fonda gana ka ye. 4Borey kaŋ yaŋ go a banda neeya: Sobataros, Burros ize, Beriya boro no, da Aristarkos da Sakundos, Tassalonikanceyaŋ no, da Gayos, Darba bora, da Timotiyos, da Aziya borey Ticikos da Turofimos. 5Amma borey din n'iri jin hal i goono g'iri batu Tarawasa. 6Iri mo tun Filibi hi ra, buuru kaŋ sinda dalbu bato* jirbey banda. Jirbi gu da care game ra no iri to Tarawasa, iri te jirbi iyye noodin.

Jirbey kaŋ Bulos te Tarawasa kwaara

7Jirbi iyyanta, kaŋ ga ti alhadi, waato kaŋ iri margu zama iri ma buuru ceeri,
Bulos salaŋ i se. A ga ba nga ma biya. A na nga sanno kuukandi mo kala cin
bindi. 8Fitilla boobo mo goono ga di jidan bisa ra, nango kaŋ iri margu.
9Arwasu fo mo kaŋ maa Yutukos goono ga goro fuwo finetar fo boŋ, kala
jirbi tiŋo n'a di. Kaŋ Bulos soobay ka nga sanno te binde, arwaso kaŋ jirbi tiŋa
di din fun hala jidan bisa fu hinzanta boŋ ka kaŋ ganda. Borey n'a sambu
buuko. 10Bulos mo zumbu k'a ganday nga ganda ra. A ne borey se: «Wa si hẽ,
zama fundo go a ra.»
11Waato kaŋ a ye ka kaaru koyne, ka buuru ceeri ka ŋwa, gaa no a soobay ka
salaŋ i se kala mo bo. Waato gaa no a dira noodin. 12I kande arwaso
fundikooni. I du bine-gaabi gumo.

Tarawasa ka koy Militos naaruyaŋ

13Iri wo furo hiyo ra ka to jina ka koy Assos ka Bulos sambu noodin, zama
woodin boŋ no iri saaware, za kaŋ Bulos ne nga ga koy ce gaa. 14Waato kaŋ a
kuband'iri Assos, iri mo n'a sambu ka kaa Mitilen. 15Kaŋ iri tun noodin, a suba
iri kaa Ciyos jarga, a subasiyo iri to Samos, jirbi hinzanta mo iri to Militos.
16Zama Bulos ho nga ma gana ka bisa Afasos hi ra zama nga ma si gay Aziya
ra. A goono ga waasu no. D'a ga hin ka te, a ga ba nga ma du ka Pantakot*
zaaro te Urusalima.

Bulos salaŋ Afasos marga arkusey se

17Za Militos a donton ka Afasos Almasihu marga arkusey* ce. 18Waato kaŋ i
kaa a do, a ne i se: «Araŋ bumbey ga bay, za hano kaŋ hane ay na ce daŋ Aziya
laabo ra, gora kaŋ dumi ay te araŋ game ra jirbey kulu. 19Ay goono ga may
Rabbi se da lalabu kulu, da mo mundi da taabey kaŋ yaŋ ay haŋ Yahudancey
me-hawyaŋey do. 20Araŋ ga bay mo, yana wangu hari albarkante kulu ciyaŋ
araŋ se k'araŋ dondonandi kwaara batamey ra da windi ka kaa windi mo. 21Ay
goono ga seeda Yahudancey da Garekey se ka ne i ma tuubi Irikoy se, i ma iri
Rabbi Yesu cimandi mo.
22Sohõ binde guna, Biya *Hanno* goono g'ay boy ka kond'ay Urusalima. Ay si
bay mo haŋ kaŋ ga du ay noodin. 23Kala day Biya Hanna goono ga seeda ay se
kwaara ka kaa kwaara ka ne: sisiriyaŋ da taabi goono g'ay batu. 24Amma ay
s'ay fundo himandi hay kulu, sanda hay fo kaŋ gonda nafa, hal ay m'ay bata nda
goyo mo kaŋ ay ta Rabbi Yesu do toonandi, ay ma Irikoy gomno Baaru Hanna
wo seeda.
25Sohõ mo guna, ay ga bay kaŋ araŋ kulu si ye ka di ay moyduma koyne,
araŋ kaŋ yaŋ game ra ay gana ka Irikoy koytara waazu. 26Woodin sabbay se no,
ay ga seeda araŋ se hunkuna ka ne: ay ga hanan. Boro kulu alhakku si ay boŋ.
27Zama ay mana wangu ka Irikoy saawara kulu ci araŋ se. 28Araŋ ma haggoy
d'araŋ boŋ, da kali kulu mo, kaŋ boŋ Biya Hanna n'araŋ daŋ jine boroyaŋ, zama
araŋ ma Irikoy marga kuru, kaŋ a day da nga bumbo kuro. 29Ay ga bay kaŋ ay

dirawo banda sakali* futaykooniyaŋ ga furo araŋ game ra, i si kalo naŋ bo.
30Baa araŋ ra boro fooyaŋ ga tun. I ga hari siiroyaŋ dede, zama ngey ma
ganakoyaŋ candi ngey banda. **31**Woodin se binde, araŋ ma batu. Araŋ ma fongu
kaŋ jiiri hinza ay mana araŋ afo-fo kulu yaamaryaŋo naŋ cin da zaari. Ay na
woodin te nda mo mundi mo.

32Sohõ binde ay g'araŋ talfi Irikoy gaa, d'a gomno sanno mo gaa kaŋ gonda
dabari k'araŋ cina k'araŋ no tubu mo hanantey kulu banda. **33**Ay mana boro kulu
nzarfu, wala a wura, wala a bankaaray bini. **34**Araŋ bumbey ga bay kaŋ ay
kambey wo no ka hayey kaŋ ay ga laami kulu goy te, hala nd'ay banda borey
wane. **35**Hay kulu ra ay na fonda cabe araŋ se kaŋ yaadin no araŋ ga hima ka
goy d'a ka du ka londibuuney gaa. Araŋ ma fongu nda Rabbi Yesu sanno mo,
kaŋ nga bumbo ci ka ne: ‹Nooyaŋ ga bisa tayaŋ albarka.› »

36Waato kaŋ a na woodin ci, nga nd'ey kulu gurfa ka te adduwa. **37**I kulu hẽ
mo da hẽeni konno, i na Bulos jinda di k'a garba sunsum. **38**Bine saray boobo
go i gaa sanno kaŋ Bulos te i se din sabbay se, kaŋ a ci ka ne i si ye ka di nga
koyne. I n'a dum ka koy hala hiyo do.

Bulos koy Urusalima

21 A go mo, waato kaŋ iri fay d'ey ka furo hiyo ra, iri daŋandi turr ka koy
Kos. A wane suba mo, iri to Rodusa, iri dira noodin mo ka kaa Batara.
2Waato kaŋ iri du hi fo kaŋ ga daŋandi ka koy Finiciya, iri furo a ra ka dira.
3Waato kaŋ iri na Kubrus fonnay, iri n'a naŋ kambe wow haray ka koy Suriya.
Iri zumbu Tir kwaara, zama noodin no i ga hiyo jinay zumandi. **4**Kaŋ iri na
talibey gar, iri goro noodin jirbi iyye. Ngey no ci Bulos se Biya *Hanno* do ka ne
a ma si ziji ka koy Urusalima. **5**Waato kaŋ iri na jirbey din toonandi, iri fatta
k'iri diraw te. Ikulu mo, d'i wandey d'i izey, n'iri dum kala kwaara banda. Iri
gurfa noodin teeko me gaa ka adduwa te. **6**Waato din gaa no iri na care sallama.
Iri furo hiyo ra, ngey mo ye fu.

7Waato kaŋ iri dira ka fun Tir, iri kaa Butolimayis, iri na noodin nya-izey fo,
iri goro i do jirbi folloŋ. **8**A wane suba, iri tun ka kaa Kaysariya kwaara. Kaŋ iri
furo Filibos kwaara, waazuko no kaŋ ga ti ngey boro iyya din[50] ra afo, iri
zumbu a gaa. **9**Bora din gonda ize wandiyo taaci kaŋ yaŋ ga annabitaray te.

10Waato kaŋ iri goono ga goro noodin jirbiyaŋ, kala annabi fo kaa ka fun
Yahudiya ra kaŋ maa Agabos. **11**Waato kaŋ a kaa iri do, a na Bulos guddama
sambu ka nga cey da nga kambey haw. Gaa no a ne: «Yaadin no Biya Hanna
ne: Ya-cine no Yahudancey kaŋ go Urusalima ra ga guddama wo koyo haw. I
g'a daŋ mo dumi cindey kambe ra.»

12Waato kaŋ iri maa woodin, iri nda kwaara borey kulu na Bulos ŋwaaray ka
ne a ma si koy Urusalima. **13**Gaa no Bulos tu ka ne: «Ifo no araŋ goono ga te
wo, araŋ goono ga hẽ k'ay bine sara? Zama ay wo soola no, manti hawyaŋ
hinne se bo, amma hala ya bu zaati Urusalima ra Rabbi Yesu maa sabbay se.»
14Waato kaŋ iri mana hin a, iri naŋ, ka ne: «Kala day Rabbi miila ma te.»

---

[50] 21:8 Guna Diyey Teerey 6:1-6.

15Jirbey din banda iri n'iri jinay soola ka koy Urusalima. 16Kaysariya talibi
fooyaŋ mo koy iri banda. I kond'iri k'iri zumandi Manason kwaara, kaŋ ga ti
Kubrus boro, talibi zeeno fo no.

Bulos koy ka fonay Yakuba se

17Waato kaŋ iri to Urusalima, nya-izey n'iri kubayni nda farhã. 18A wane
suba, Bulos koy iri banda Yakuba do, arkusey kulu mo kaa noodin. 19Waato
kaŋ Bulos n'i fo, a dede i se afo-fo haŋ kaŋ yaŋ Irikoy te dumi cindey game ra
nga goyo do.
20Ngey mo, waato kaŋ i maa woodin, na Irikoy beerandi. I ne a se mo: «Iri
nya-izo, ni di kaŋ Yahudancey ra boro zambar-zambar yaŋ no cimandi, ikulu
mo no gonda anniya asariya ganayaŋ se. 21I maa ni baaru mo kaŋ ni goono ga
Yahudancey kulu kaŋ yaŋ go dumi cindey game ra dondonandi ka ne i ma fay
da Musa: i ma si ngey izey dambangu, i ma si alaadey mo gana. 22To, sohõ
mate no? Zama sikka si i ga maa baaru kaŋ ni kaa neewo. 23Day, sohõ ma kaa
ka te haŋ kaŋ iri ga ci ni se. Boro taaci go no iri se kaŋ yaŋ na sarti sambu. 24Ni
ma borey din sambu ka ni boŋ hanandi i banda. Ni ma bana i se, zama i ma ngey
boŋey cabu. Zama boro kulu ma du ka bay kaŋ sanni kulu kaŋ boro fooyaŋ goono
ga koy ci i se ni boŋ taari no! Amma i ga di kaŋ ni bumbo goono ga fonda gana
ka haggoy da asariya. 25Amma dumi cindey kaŋ yaŋ cimandi, i ciine ra iri
hantum i se. Iri n'i lordi ka ne i ma ngey boŋ gaay i ma si lamba hay fo kaŋ i wi
tooru se gaa, i ma si kuri ŋwa, wala haŋ kaŋ i koote ka wi, i ma fay da zina mo.»
26Gaa no Bulos na borey din sambu. A suba a na nga boŋ hanandi i banda ka
furo Irikoy windo ra. A ci waato kaŋ ngey hananyaŋ jirbey ga to, da waato kaŋ i
ga hima ka sarga te i afo-fo kulu se.

I na Bulos di Irikoy windo ra

27Waato kaŋ jirbi iyya din ga ba ka ban, kala Aziya Yahudance fooyaŋ di
Bulos Irikoy windo ra. I na jama kulu tunandi ka ngey kambey dake a boŋ. 28I
kuuwa ka ne: «Ya Israyla borey, wa iri gaa! kaŋ se boro wo no ga ti bora kaŋ
goono ga boro kulu dondonandi nangu kulu ka gaaba nda iri dumo nda
Tawreto, da nangu wo mo. A kande baa Gareku fooyaŋ mo ne Irikoy windo ra
ka nangu hananta wo ziibandi.» 29(Zama i jin ka di Afasos bora Turofimos
Bulos banda kwaara ra. I ho hala Bulos kand'a Irikoy windo ra.)
30Kwaara kulu laakal tun, borey zuru ka kaa ka margu. I na Bulos di, ka
candi ka kond'a Irikoy windo banda. Sahãadin mo i na windo meyey daabu.
31Amma waato kaŋ i goono ga ceeci ngey m'a wi, kala Romey sooje jama
wongu nyaŋo maa baaru kaŋ Urusalima kulu go laakal tunay ra.
32Sahãadin-sahãadin, a na soojeyaŋ da sooje jine funayaŋ sambu ka kaa i gaa da
jirsi. Ngey mo, kaŋ i di wongu nyaŋo da soojey, na Bulos karyaŋo naŋ.
33Gaa no wongu nyaŋo kaa ka maan ka Bulos di. A lordi ka ne i m'a haw da
sisiri hinka. A hã hala Bulos wo boro kaŋ no, da haŋ kaŋ no a te. 34Boro fooyaŋ
go ga kaati marga ra ka hay fo ci, boro fooyaŋ mo go ga hay fo waani ci. Waato
kaŋ a mongo ka bay da cimi haŋ kaŋ no goono ga te kosongo sabbay se, wongu

nyaŋo lordi ka ne i ma kande Bulos soojey fuwo ra. 35Waato kaŋ a kaaru fu kaarimi jabey boŋ, soojey n'a sambu zama jama go g'a gurzugandi. 36Zama jama goono g'i banda gana ka wurru ka ne: «Wa konda k'a wi!»

Bulos na nga boŋ fansa sambu

37Kaŋ i ga ba ka konda Bulos soojey fuwo ra, a ne wongu nyaŋo se: «Ni ga yadda ay se ya salaŋ ni se?»

A ne Bulos se: «Ni ga waani Gareku sanni no? 38Haba, manti nin no ga ti Misiranca din bo, kaŋ na boro-wiiko zambar taaca din daŋ i ma murte, kaŋ kond'ey saajo ra mo za jirbi bandey?»

39Amma Bulos ne: «Ay wo Yahudance no, Tarsus boro, Silisiya laabo ra, kwaara kaŋ boro kulu ga bay, ay ya a kwaara ize no. Ay ga ni ŋwaaray mo, ma yadda ay se hala ya salaŋ jama se.»

40Waato kaŋ a yadda a se, Bulos na nga kamba sambu jama se. Nga mo go ga kay fu kaarimi jabey boŋ. Waato kaŋ i dangay sulum, a salaŋ i se da Yahudancey sanni ka ne:

22 «Ya nya-izey da baabey, araŋ ma hangan ka maa sohõ ay fansa sanno se kaŋ ay ga ci araŋ se.» 2Waato kaŋ i maa a goono ga salaŋ da Yahudancey sanni, i ye ka dangay ka tonton.

Bulos ne: 3«Ay wo Yahudance no. Tarsus, Silisiya laabo ra no i n'ay hay, amma kwaara wo ra no i n'ay biiri. Gamaliyel n'ay cawandi iri kaayey asariya ganayaŋo boŋ hal a ma boori. Ay gonda anniya mo Irikoy se, sanda mate kaŋ cine araŋ bara nd'a hunkuna. 4Ay na fondo wo borey gurzugandi mo, hal a to fundi ciine gaa. Ay na alborey da wayborey haw ka kond'ey ka daŋ kasu. 5Woodin boŋ no alfaga beero da faada arkusey kulu ga te ay se seeda. I do mo no ay du tirayaŋ Damaskos nya-izey se. Noodin mo ay goono ga koy zama ya borey di ka kand'ey Urusalima hawante, zama i ma ciiti nd'ey.

Bulos dede mate kaŋ nga bare ka Yesu gana

(guna mo Diyey Teerey 9:1-19; da mo 26:12-18)

6A go no binde, ay goono ga dira, hal ay maan Damaskos, sanda zaari sance cine. Kala sahãadin, kaari bambata fo fun beene ka nyaale ay windanta. 7Ay kaŋ ganda. Kal ay maa jinde fo kaŋ ne ay se: ‹Sawulu, Sawulu, ifo se no ni goono g'ay gurzugandi?›

8Ay tu a se ka ne: ‹Nin no may, ya Rabbi?›

A ne ay se: ‹Ay no Yesu, Nazara bora, kaŋ ni goono ga gurzugandi.› 9Ay banda borey go ga di kaaro, amma i mana maa jinda kaŋ goono ga salaŋ ay se.

10Ay mo ne: ‹Rabbi, ifo no ay ga te?›

Rabbi ne ay se: ‹Ma tun ka koy Damaskos. Noodin no i ga ci ni se hay kulu kaŋ Irikoy waadu ni boŋ ni ma te.› 11Annura din kaaro darza sabbay se, ay mana hin ka di. Borey kaŋ go ay banda n'ay candi hal ay kaa Damaskos.

12Boro fo mo go Damaskos, kaŋ maa Hananiya. Asariya ganako hanno no. Yahudancey kulu kaŋ yaŋ goono ga goro noodin goono g'a seeda nda seeda

hanno. 13A kaa ka kay ay jarga ka ne ay se: ‹Ay nya-ize Sawulu, ma du diyaŋ.› Saaya din ra no ay du ka di a.

14A ne ay se: ‹Iri kaayey Irikoyo na ni daŋ ni ma nga miila bay, ni ma di Adilitaraykoyo, ni ma maa nga bumbo jinda kaŋ goono ga salaŋ. 15Zama ni ga ciya a seeda borey kulu se, haŋ kaŋ ni di da haŋ kaŋ ni maa boŋ. 16Sohõ binde, ifo no ni goono ga batu? Tun k'a maa ce, i ma te ni se baptisma, a ma ni zunubey nyun.›

Bulos dede mate kaŋ Irikoy na nga donton dumi cindey do

17A go no binde, waato kaŋ ay ye Urusalima, ay go adduwa gaa Irikoy windo ra, kal ay di bangayyaŋ. 18Ay di Rabbi, a goono ga ne ay se: ‹Ma waasu ka fun Urusalima da waasi, zama i si ni seeda ta ay boŋ.›

19Ay ne: ‹Rabbi, ngey bumbey ga bay kaŋ waato, Yahudance diina marga fu kulu ra, borey kaŋ yaŋ na ni cimandi, ay doona k'i barzu ka kond'ey ka daŋ kasu. 20Koyne, waato kaŋ i goono ga ni seedakwa Istifanos kuro mun, ay goono ga kay noodin, ay go ga yadda, ay go g'a wiikoy bankaarayey batu mo.›

21Rabbi ne ay se: ‹Tun, zama ay ga ni donton nangu mooro dumi cindey do.› »

Bulos da wongu nyaŋo

22Jama hangan Bulos se kal a na sanno din ci, gaa no i na ngey jinde sambu ka ne: «Ni ma boro wo dumi kaa ndunnya ra, zama a si hima a ma funa!»

23I goono ga kuuwa ka ngey bankaarayey kaa ka laabu ku ka say beene. 24Gaa no wongu nyaŋo lordi ka ne i ma kande Bulos soojey fuwo ra. A ne i ma Bulos kar da barzu ka cimo bay, zama nga ma du ka bay taali kaŋ se no i goono ga kuuwa a gaa ya-cine. 25Waato kaŋ i goono ga Bulos haw da kuuru korfoyaŋ, Bulos ne sooje jine funa se kaŋ goono ga kay noodin: «I ga yadda araŋ se araŋ ma boro kaŋ Romance no barzu, kaŋ ciiti man'a zeeri mo?»

26Waato kaŋ sooje jine funa din maa woodin, a koy ka ci wongu nyaŋo se ka ne: «Ifo no ni ga ba ka te? Zama bora din ya Romance no.»

27Gaa no wongu nyaŋo bumbo kaa ka ne Bulos se: «Ma ci ay se hala ni ya Romance no?»

Bulos ne: «Oho.»

28Wongu nyaŋo mo tu ka ne: «Ay wo, nooru boobo no ay no ka du burcinitaro wo.»

Bulos mo ne: «Ay wo, i n'ay hay a ra no.»

29Borey binde, kaŋ yaŋ goono ga soola ngey m'a barzu ka du ka cimo bay, fay d'a sahãadin. Wongu nyaŋo mo humburu, waato kaŋ a du ka bay kaŋ Bulos ya Romance no, zama a jin ka Bulos haw.

Bulos koy ciiti marga borey jine

30A wane suba mo, a ga ba nga ma bay da cimi haŋ kaŋ se no Yahudancey goono g'a kalima. A na Bulos kaa taray ka alfaga beero da Yahudancey arkusey marga borey kulu lordi ka ne i ma margu. A kande Bulos mo k'a kayandi i jine.

23 Amma Bulos na Yahudancey arkusey marga guna ka ne i se: «Ay
nya-izey, bine lasaabu hanno no ay goono ka kay d'a Irikoy jine hala
ka kaa hunkuna.»
2Hananiya, kaŋ ga ti alfaga beero na borey kaŋ goono ga kay Bulos jarga
lordi ka ne i m'a kar meyo gaa.
3Gaa no Bulos ne a se: «Ni mo, Irikoy ga ni kar, nin cinari kaŋ i kwaarandi!
Ni goono ga goro ka ciiti ay se Tawreto* boŋ, ni goono ga lordi mo ka ne i
m'ay kar ka gaaba nda Tawreto?»
4Borey kaŋ goono ga kay noodin ne: «Irikoy alfaga beero no ni ga wow,
wala?»
5Bulos ne: «Ay nya-izey, ay mana bay me hala nga no ga ti alfaga beero.
Zama i n'a hantum ka ne:

‹Ni ma si sanni yaamo ci
ni jama jine bora boŋ.› »

(Fat. 22:28)

6Amma kaŋ Bulos bay kaŋ i ra jare fa Sadusi* fonda boroyaŋ no, jare fa mo
Farisi fonda boroyaŋ no, a kuuwa Yahudancey arkusey marga ra ka ne: «Ay
nya-izey, ay wo Farisi fonda boro no, Farisi fonda borey ize mo no. Buukoy
tunyaŋo beeje ciine boŋ no i goono ga ciiti ay se.»
7Waato kaŋ a na woodin ci binde, kosongu naan ka tun Farisi fonda borey da
Sadusi fonda borey game ra, marga mo fay ihinka. **8**Zama Sadusi fonda borey
goono ga ne buukoy tunyaŋ wala malaykey wala biya, ikulu si no. Amma Farisi
fonda borey goono ga seeda ka ne ikulu go no.
9Kosongu bambata tun. Asariya dondonandiko fooyaŋ kaŋ ti Farisi fonda
boroyaŋ tun ka kay. I goono ga salaŋ ka gubi ka ne: «Iri ya kay mana di taali
boro wo gaa. Da biya wala malayka no ka salaŋ a se binde, yaadin gaa mate
no?» **10**Waato kaŋ kosongo beeri gumo, wongu nyaŋo, kaŋ ga humburu borey
ma si koy ka Bulos nyage-nyage, na soojey lordi ka ne i ma koy ka Bulos kaa
borey game ra da gaabi ka kand'a soojey fuwo ra.
11A wane suba cino ra no Rabbi kay Bulos jarga ka ne a se: «Ma te
bine-gaabi, zama mate kaŋ ni na seeda no ay boŋ ne Urusalima ra, yaadin cine
mo no tilas ni ma seeda te Roma mo ra.»

I na me haw Bulos boŋ ka ne ngey g'a wi

12Waato kaŋ mo bo, Yahudancey te me fo ka laaliyaŋ haw ngey boŋ gaa ka
ne ngey si ŋwa, ngey si haŋ mo kala nda ngey na Bulos wi jina. **13**Borey kaŋ
yaŋ na hawandiyaŋo wo te mo ga bisa boro waytaaci. **14**I kaa alfaga beerey da
arkusey do ka ne: «Iri na laaliyaŋ haw iri boŋ gaa kaŋ iri si ŋwaari kulu taba
kala day d'iri na Bulos wi jina. **15**Sohõ binde, kal araŋ da Yahudancey arkusey
marga ma ne wongu nyaŋo se a ma kande Bulos araŋ do. Araŋ ma te sanda araŋ
g'a sanno ciito te a ma boori gumo. Day iri mo, za a mana to neewo, iri go
soolante iri m'a wi.»

16Amma Bulos waymayzo maa i gumando baaru. A binde kaa ka furo soojey
fuwo ra ka ci Bulos se.
17Bulos mo na sooje jine funey ra afo ce ka ne a ma kaa nga do. A ne: «Ma
konda arwaso wo wongu nyaŋo do, zama a gonda sanni kaŋ a ga ci a se.»
18Nga mo kond'a wongu nyaŋo do. A ne: «Bulos, kas'izo din no, n'ay ce ka
ne ya kaa nga do. A n'ay ŋwaaray ka ne ya kande arwaso wo ni do. A gonda
sanni kaŋ a ga ba nga ma ci ni se.»
19Wongu nyaŋo mo na arwaso kamba di ka kond'a labu gaa k'a hã tuguyaŋ ra
ka ne: «Baaru woofo dumi no ni du kaŋ ni ga ba ni ma ci ay se?»
20A ne: «Yahudancey te me folloŋ ga ni ŋwaaray ma kande Bulos
Yahudancey arkusey marga do suba. I ga te sanda i ga ba ngey ma ye ka maa a
sanney no soosay. 21Ma si yadda i se fa, zama i ra boro fooyaŋ goono ga gum
kaŋ yaŋ ga bisa boro waytaaci. I na laaliyaŋ haw ngey boŋ gaa, ŋwa si, haŋ si,
kala nda ngey na Bulos wi jina. Sohõ i go soolante, ni do alkawlo *hinne* mo no i
goono ga batu.»
22Wongu nyaŋo mo na arwaso sallama k'a lordi ka ne: «Ma si hayey kaŋ ni
n'ay kabarandi nd'a ci boro kulu se.»

I na Bulos donton a ma koy Filikos do

23A na boro hinka ce sooje jine funey ra ka ne i se: «Araŋ ma sooje zangu
hinka soola cin guuru yagga kaŋ ga koy hala Kaysariya, da bari-kari wayye, da
yaajikoy zangu hinka.» 24A ne i ma almanyaŋ soola mo kaŋ boŋ i ga Bulos
dake ka kond'a baani samay laabukoyo Filikos do. 25A na tira fo hantum yaa ka
ne:

> 26«Ay, Kuludiyos Lisiyas, go ga laabukoyo Filikos, ihanno kaŋ
> bisa ikulu koy, fo.
> 27Boro wo, Yahudancey n'a di no, i goono ga ba ngey m'a wi mo.
> Kal ay kaa i gaa jirsi boŋ nda soojeyaŋ ka bora din kaa kambe, zama
> ay du baaru kaŋ nga wo Romance no. 28Kaŋ ay ga ba ya bay taali kaŋ
> se no i kande a kalima, a se no ay mo kond'a Yahudancey arkusey
> marga jine. 29A binde, ay du ka maa i goono g'a kalima ngey asariya*
> sanni boŋ, amma i mana kande kalima nda hay fo kaŋ to buuyaŋ, wala
> baa sisiri hawyaŋ. 30Waato kaŋ boro fo n'ay kabarandi nda
> me-hawyaŋo kaŋ Yahudancey goono ga te a boŋ, sahãadin-sahãadin
> ay mo n'a donton ni do. Ay n'a kalimakoy mo lordi ka ne i m'a kalima
> ci ni jine.»

31Soojey binde na Bulos sambu mate kaŋ i n'i lordi din ka kond'a cino ra
Antibatris kwaara. 32A wane suba mo i naŋ bari-karey ma koy a banda. Soojey
mo ye ngey fuwo do. 33Waato kaŋ bari-karey to Kaysariya, i na tira no
laabukoyo se, i na Bulos mo daŋ a kambe ra. 34Waato kaŋ laabukoyo na tira
caw, a na Bulos hã hala laabo kambu kaŋ boro no. Kaŋ a bay Silisiya no Bulos
fun, 35a ne a se: «Ay ga maa ni sanno waato kaŋ ni kalimakoy to ne.» A lordi
ka ne i ma Bulos gaay k'a batu Hirodus faada ra.

Yahudancey haawa Bulos gaa

24 Jirbi gu banda, kala Hananiya kaŋ ga ti alfaga beero do ka kaa, nga nda
arkusu fooyaŋ, da sanni feeriko fo kaŋ maa Tartullos. I konda Bulos
kalima laabukoyo do. **2**Waato kaŋ i na Bulos ce, Tartullos sintin ka kande a kalima.
A ne: **3**«Ya Filikos beeraykoy, ni do no iri goono ga du baani goray gumo. Ni
laakal goyey ra mo no, i goono ga hari laalo kulu hanse laabo wo se. Iri ga woodin
ta mo da saabuyaŋ, fondey kulu da naŋ kulu ra. **4**Amma zama ay ma si ni fargandi
ka tonton, woodin se no ay ga ni ŋwaaray, ni rongoma boŋ, ma hangan iri se, iri ma
salaŋ kayna.

5Zama iri di boro wo, kaŋ hasaraw teeko no, murteyaŋ no a ga daŋ
Yahudancey kulu game ra ndunnya kulu ra. Nazara bora diina ra jine boro mo
no. **6**Woodin banda mo, a ceeci nga ma Irikoy windo kaynandi. Amma iri du k'a
di, [iri ba iri ma ciiti a se iri Tawreto boŋ. **7**Amma Lisiyas, kaŋ ga ti wongu
nyaŋo, kaa k'a kaa iri kambe ra da gaabi nda gaabi. **8**A n'a kalimakoy lordi ka
ne i ma kaa ne ni jine.] A do, ni bumbo din, da ni n'a gosi, ni ga hin ka hayey
din kulu bay kaŋ se iri goono ga kande a kalima.»

9Yahudancey mo na ngey me daŋ ka margu kalima woodin ra. I goono ga
seeda kaŋ hayey din ya cimiyaŋ no.

Bulos na nga fansa sambu Filikos jine

10Waato kaŋ laabukoyo na nga kambe sambu Bulos se ka ne a ma salaŋ,
Bulos mo tu ka ne: «Ay ga bay kaŋ ni te jiiri boobo ni goono ga alkaalitaray te
dumo wo se. Woodin se no ay g'ay fansa sambu da bine kaani. **11**Zama ni ga hin
ka bay kaŋ hunkuna a mana bisa jirbi way cindi hinka kaŋ ay koy Urusalima
sududuyaŋ se. **12**I mana di ay baa Irikoy windo ra, ay go ga kakaw da boro kulu.
Ay siino ga haw daŋ marga ra, baa Yahudance diina marga fuwey ra, wala
kwaara ra. **13**I si hin mo ka hayey din tabbatandi kaŋ yaŋ i goono g'ay kalima
nd'ey sohõ. **14**Amma ay ga woodin ci ni se: Fonda kaŋ se i ga ne siirante no,
yaadin no ay goono ga may d'a ay kaayey Irikoyo se. Ay ga hay kulu kaŋ go
Tawreto ra cimandi, da wo kaŋ yaŋ go hantumante Annabey* Tirey ra mo.
15Ay gonda Irikoy beeje, kaŋ borey wo bumbey goono ga batu: kaŋ Irikoy ga
adilantey kaŋ bu tunandi, da borey kaŋ yaŋ sinda adilitaray mo. **16**A sabbay se
ay goono ga kookari waati kulu ya goro nda bine lasaabu hanno kaŋ sinda taali
Irikoy jine, hala nda borey mo do.

17A go mo, jiiri boobo banda, ay kaa ka kande nooyaŋey ay dumo se, ka
sargayyaŋ te mo. **18**Ay goono ga woodin yaŋ te no, kaŋ i di ay Irikoy windo ra,
hanante mo, kaŋ manti nda jama da kosongu mo. **19**Amma Yahudance fooyaŋ
go no kaŋ yaŋ fun Aziya. A ga hima i ma kaa ne ka kay ni jine ka kande ay
kalima, d'i gonda sanni kaŋ g'ay guna. **20**Da manti yaadin mo no, kala borey wo
bumbey ma ci goy laalo kaŋ i di ay do, waato kaŋ ay kay Yahudancey arkusey
marga jine. **21**Kala sanni wo hinne se, kaŋ ay n'ay jinde sambu, waato kaŋ ay
goono ga kay i game ra, ka ne: ‹Buukoy tunandiyaŋo sanni sabbay se no, i
goono g'ay ciiti hunkuna araŋ jine.› »

22Amma Filikos, zama a ga Fonda muraadey bay gumo ka bisa boro boobo,
na sanno gaay ka ne: «Waati kaŋ Lisiyas kaŋ ga ti wongu nyaŋo kaa, ay g'araŋ
sanno wo ciito te.» 23A na sooje jine funa lordi ka ne a ma Bulos batu, a ma
boriyandi a se mo, a ma si wangu Bulos corey m'a saajaw.

Bulos go Filikos da Durosila jine

24Jirbi fooyaŋ banda, Filikos da nga wando Durosila kaa, wando mo
Yahudance no. A donton ka ne i ma kande Bulos. A do no Filikos maa
Almasihu Yesu ra cimbeero* sanno. 25Waato kaŋ Bulos goono ga adilitaray da
boŋ hinay da ciito kaŋ ga kaa sanney feeri, kala Filikos humburu.

A tu ka ne: «Sohõ kay, koy day! Waati kaŋ ay du daama, ay ga ye ka ni ce.»
26A goono ga laakal dake hala Bulos ga nga no nooru. Woodin se no a n'a ce
sorro boobo, a ma kaa ka salaŋ d'a.

27Amma waato kaŋ jiiri hinka bisa, Borsiyus Fastos du Filikos nango. To,
Filikos mo go, a ga ba nga ma du gaakuri Yahudancey do, kal a fay da Bulos
kaso ra.

Bulos ne i ma konda nga sanno Kaysar do

25 Fastos binde, kaŋ a furo nga koytara nango ra, a jirbi hinza banda, a
tun Kaysariya ka koy Urusalima. 2Yahudancey alfaga beerey da koyey
kande Bulos kalima a do. I n'a ŋwaaray 3ka gaakuri ceeci a do ka ne a ma
donton ka kande Bulos Urusalima. I ga ba ngey m'a kosaray k'a wi fonda boŋ.
4Amma Fastos tu ka ne: «I goono ga Bulos gaay k'a batu Kaysariya. Ne da
jirbiyaŋ, ay bumbo mo ga tun ka koy noodin. 5Kal araŋ ra borey kaŋ yaŋ ga ti
dabarikooniyaŋ ma kaa ay banda. Da mo i di taali fo bora gaa, kal i ma kande a
kalima.»

6Waato kaŋ a goro noodin, a mana bisa jirbi ahakku wala iway, kal a koy
Kaysariya. A suba mo a goro ciiti karga boŋ. A lordi ka ne i ma kande Bulos.
7Waato kaŋ Bulos kaa, Yahudancey kaŋ fun Urusalima kay k'a windi. I kande
kalima laalo boobo a boŋ, kaŋ yaŋ i si hin k'i tabbatandi.

8Bulos mo na nga boŋ fansa sambu ka ne: «Baa Yahudancey asariya wala
Irikoy windo gaa, wala Kaysar do, ay mana taali te baa kayna.»

9Amma Fastos, zama a ga ba nga ma du gaakuri Yahudancey do, tu Bulos se
ka ne: «Ni ga ba ni ma koy Urusalima, i ma ciiti ni se hayey din boŋ ay jine
noodin?»

10Amma Bulos ne: «Kaysar ciiti karga jine no ay go ga kay, nango kaŋ ga
hima i ma ciiti ay se. Ay mana taali te Yahudancey se, ni mo ga woodin bay
gumo! 11D'ay ya taali-teeri no, hala mo ay na hay fo te kaŋ to buuyaŋ, ay mana
wangu buuyaŋo. Amma hala day wo kaŋ borey wo goono g'ay kalima nd'a,
cimi kulu si a ra, yaadin gaa boro kulu sinda dabari k'ay nooyandi i se. Ay
kond'ay ŋwaarayyaŋo Kaysar do.»

12Gaa no Fastos, waato kaŋ a saaware nda ciiti marga borey, tu ka ne: «Ni
konda ni ŋwaarayyaŋo Kaysar do, ni ga koy Kaysar jine mo!»

Bulos salaŋ Agariba da Barnisi jine

13A go mo, waato kaŋ jirbiyaŋ bisa, Bonkoono Agariba da Barnisi kaa
Kaysariya ka Fastos fo. 14I te jirbi boobo noodin. Kala Fastos kande Bulos
sanni i do ka ne: «Boro fo go no ne kaŋ Filikos naŋ kaso ra. 15Waato kaŋ ay go
Urusalima, alfaga beerey da Yahudancey arkusey kande a kalima. I ŋwaaray ka
ne i ma ciiti a se k'a di.

16Amma ay tu i se ka ne: ‹A manti Romey alaada no i ma boro nooyandi, za
i mana boro kaŋ i kalima d'a kalimakoy kubandi mo-da-mo, hala bora kaŋ i ga
kalima din ma du daama ka kay ka nga boŋ fansa sambu kalima kaŋ i goono ga
kande a boŋ din se.› 17Waato kaŋ binde i margu neewo, ay mana gay, amma a
wane suba ay goro ciiti karga boŋ. Ay lordi ka ne i ma kande bora din. 18A boŋ
binde, waato kaŋ a kalimakoy kay, i mana kande hari laalo kulu kalima a boŋ,
mate kaŋ ay wo tammahã. 19Amma i kakawyaŋo ga ti i diina do haray sanni
fooyaŋ, da boro fo sanni, Yesu kaŋ bu, amma kaŋ Bulos goono ga tabbatandi ka
ne a goono ga funa. 20Ay wo binde, za kaŋ yana du ka bay mate kaŋ ay ga te ka
sanno din guna, ay n'a hã hal a ga ba nga ma koy Urusalima, i ma ciiti a se
noodin hayey din boŋ. 21Amma waato kaŋ Bulos ŋwaaray ka ne i ma nga gaay
hala koyo ma sanno dumbu, ay mo lordi ka ne i m'a gaay hal ay ma du k'a
donton Kaysar *(kaŋ ga ti koyo din)* do.»

22Agariba ne Fastos se: «Ay bumbo ga ba ya hangan bora din se.»

Fastos mo ne: «Suba no ni ga maa a sanno.»

23A suba mo, waato kaŋ Agariba da Barnisi kaa, da koytaray zankamyaŋ, i
furo saaware fuwo ra, da wongu nya boobo, da kwaara boro beerey. Fastos
lordo boŋ no i kande Bulos. 24Fastos mo ne: «Bonkoono Agariba, d'araŋ borey
kulu kaŋ yaŋ go ne iri banda, araŋ go ga di bora kaŋ Yahudancey jama n'ay
ŋwaaray a boŋ Urusalima ra, hala ka kaa neewo mo. I goono ga ngey jindey
sambu ka ne a si hima a ma funa koyne. 25Amma ay wo di a mana hay fo te kaŋ
to buuyaŋ. Amma za kaŋ nga bumbo konda nga ŋwaarayyaŋo koyo do, ay mo
na sanka sambu ay m'a donton. 26Ay sinda hay kulu kaŋ ga tabbatandi a boŋ,
kaŋ ay ga hantum ay koyo se. Woodin sabbay se no ay kand'a ne araŋ jine, hala
ni bumbo jine, ya Bonkoono Agariba, zama d'i n'a gosi ka ban ay ma du haŋ
kaŋ ay ga hantum. 27Zama ay di kaŋ laakal-jaŋay no i ma kas'ize donton, i ma
jaŋ ka kalima ci kaŋ i ga kande bora boŋ.»

Bulos na nga boŋ fansa sambu Agariba jine

26 Agariba ne Bulos se: «I yadda ni ma salaŋ ni boŋ se.» Gaa no Bulos na
nga kambe salle ka nga boŋ fansa sambu ka ne: 2«A ga kaan ay se, ya
Bonkoono Agariba, ay ma du k'ay boŋ fansa sambu ni jine hunkuna, hay kulu
boŋ kaŋ yaŋ Yahudancey goono g'ay kalima nd'a. 3Zama ni ya bayraykooni no
gumo alaadey da sanney kulu boŋ kaŋ yaŋ go Yahudancey game ra. Woodin
sabbay se binde, ay ga ni ŋwaaray, ma suuru ka hangan ay se.

4Yahudancey kulu ga bay da mate kaŋ ay goro nd'a, za ay go arwasu, sintina
day ay dumo do, da Urusalima ra mo. 5I g'ay bay za gayyaŋ, d'i ga yadda ka

seeda, kaŋ iri diina wurdi sando kaŋ bisa ikulu, Farisi fonda wano, a ra no ay n'ay gora te. 6Sohõ mo ay goono ga kay ne i m'ay ciiti alkawli beeja boŋ kaŋ Irikoy sambu iri kaayey se. 7Alkawlo din se iri dumi way cindi hinka goono ga beeje sinji ngey ga to a gaa, kaŋ cin da zaari i goono ga may Irikoy se da anniya. Ya Bonkoono, beeje woodin se no Yahudancey goono g'ay kalima. 8Araŋ diyaŋo gaa, ifo se no woone si daahirandi, da Irikoy ga buukoy tunandi?

9Haciika ay bumbo, ay tammahã ay bina ra a ga hima ya hari boobo te ka gaaba nda Yesu, Nazara bora maa. 10Ay na woodin te mo Urusalima ra. Kaŋ ay du dabari alfaga beerey do, ay na hanantey boobo daŋ kasu. Waati kaŋ i goono g'i wi mo, ay n'ay me daŋ ka gaaba nd'ey. 11Sorro boobo mo Yahudance diina marga* fuwey kulu ra, ay g'i taabandi. Ay anniya mo ga ti ay m'i tilasandi i ma Yesu maa alaasiray. Koyne, zama ay bina tun i se da follay, ay n'i gana da gurzugandiyaŋ ka koy hala mebarawey laabey kwaara fooyaŋ ra.

Bulos dede mate kaŋ nga bare ka Yesu gana

(guna mo Diyey Teerey 9:1-19; 22:6-16)

12Woodin fonda ra no, ay go ga dira ka koy Damaskos da dabari da fondo kaŋ ay du alfaga beerey do. 13Kala zaari sance cine, ya Bonkoono, fonda boŋ ay di kaari fo kaŋ fun beene. A bisa wayna kaariyaŋ, a nyaale in da borey kaŋ go ga dira ay banda windanta. 14Waato kaŋ iri borey kulu kaŋ ganda, kal ay maa jinde fo kaŋ go ga salaŋ ay se Yahudance sanni ra ka ne: ‹Sawulu, Sawulu, ifo se no ni goono g'ay gurzugandi? A ga sandi ni se ni ma gooruyaŋ hari zi.›

15Ay ne: ‹Nin no may, ya Rabbi?›

Rabbi ne: ‹Ay no Yesu, kaŋ ni goono ga gurzugandi. 16Ma tun ka kay ni cey gaa, zama woone sabbay se no ay bangay ni se: ay ma ni daŋ ni ma ciya saajawko da seedako, hayey kaŋ yaŋ ni di, da hayey kaŋ yaŋ ra ay ga ye ka bangay ni se. 17Ay ga ni faaba mo *ni* dumo kambe ra, da dumi cindey kaŋ yaŋ do ay go ga ni donton. 18Ni m'i moy fiti, i ma bare ka fun kubay ra ka ye annura do, i ma fun Saytan* dabaro do ka ye Irikoy do, zama i ma du ngey zunubey yaafayaŋ, da tubu mo borey kaŋ yaŋ ciya hanantey ay ra cimbeeri* do banda.›

Bulos salaŋ nga goyo boŋ

19Woodin sabbay se, ya Bonkoono Agariba, ay mana wangu ka beene bangayyaŋo gana, 20amma sintina Damaskos borey se, gaa Urusalima, da Yahudiya laabo kulu, hala ka koy dumi cindey do, ay ne i se i ma tuubi ka bare ka ye Irikoy do, i ma goy te mo kaŋ ga hagu i tuubiyaŋo se. 21Woodin sabbay se no Yahudancey n'ay di Irikoy windo ra ka ceeci ngey m'ay wi. 22Ay binde, zama ay du gaakasinay Irikoy do, ay neeya ga kay hala hunkuna. Ay goono ga seeda ikayney da ibeerey kulu se. Ay siino ga hay kulu ci kala day haŋ kaŋ annabey da Musa ci ka ne ga te: 23I ne Almasihu wo, daahir no a ga taabi haŋ, a ga ciya mo boro sintina kaŋ bu ka tun ka fun buukoy game ra, gaa no a ga *nga* dumo da dumi cindey bayrandi nda annura sanni.»

Bulos na Agariba ŋwaaray a ma Almasihu gana

24 Waato kaŋ a goono ga nga boŋ fansa sambu ka hayey din ci, kala Fastos
salaŋ da jinde beeri ka ne: «Bulos, ni boŋo koma! Ni cawyaŋ booba goono ga ni
follandi!»
25 Amma Bulos ne: «Ay boŋo mana koma, ya Fastos beeraykoy, amma ay
goono ga cimi da fahamay sanni ci. 26 Za kaŋ nin, Bonkoono, ni ga hayey din
bay, ay mo ga salaŋ ni se da bine-gaabi. Zama ay ga tabbatandi kaŋ hayey din
kulu no sinda wo kaŋ koma ni laakalo se, zama hayo wo manti tuguyaŋ ra no i
n'a te. 27 Bonkoono Agariba, ni ga annabey cimandi? Ay ga bay ni g'i cimandi!»
28 Agariba ne Bulos se: «Alwaati kayna wo ra no ni ga ba ni m'ay ciya
Almasihu ganako?»
29 Bulos ne: «Ay goono ga adduwa Irikoy gaa, hala alwaati kayna wala
alwaati boobo ra, manti ni hinne bo, amma borey kulu kaŋ yaŋ goono ga
hangan ay se hunkuna ma ciya sanda ay cine, kaŋ manti nda sisirey wo.»
30 Bonkoono tun, nga nda dabarikoono da Barnisi, da borey kaŋ yaŋ goono
ga goro i banda. 31 Waato kaŋ i fatta, i goono ga salaŋ care se ka ne: «Boro wo
mana hay fo te kaŋ to buuyaŋ wala baa hawyaŋ.»
32 Agariba ne Fastos se: «Boro wo, d'a mana konda nga ŋwaarayyaŋo Kaysar
do, doŋ a ga hima i m'a taŋ.»

Bulos Roma kwaara naaruyaŋo

27 Waato kaŋ saawara tabbat kaŋ iri ga furo hi ra ka koy Italiya, i na
Bulos da kas'ize fooyaŋ daŋ Romey sooje jama kaŋ se i ga ne
Agustos* sooje jina funa kambe ra, kaŋ maa Yuliyos. 2 Kaŋ iri furo Adramatiya
hi fo ra, kaŋ ga ba ka Aziya laabu casu, kal iri sintin ka dira. Aristarkos mo,
Tassalonika kwaara, Masidoniya laabu boro no, go iri banda.
3 A wane suba iri kaa ka to Zidon. Yuliyos mo rongome Bulos se. A yadda
Bulos ma koy nga corey do, zama a ma du gaakasinay. 4 Iri tun noodin, iri gana
Kubrus gungo lambanta, zama hawo goono g'iri ganji. 5 Waato kaŋ iri na
Silisiya da Bamfiliya laabo jarga teeko daŋandi, iri kaa Mira, Lisiya laabu.
6 Noodin sooje jine funa du Iskandariya hi fo kaŋ goono ga koy Italiya k'iri daŋ
a ra. 7 Iri te jirbiyaŋ iri goono ga dira moso-moso, kala da cat no iri du ka to
Kinidos. Hawo day n'iri ganji jina koyyaŋ kal iri casu Karita gungo banda kaŋ
ga maan Salmoni. 8 Iri go ga gana a jabo gaa da cat, hal iri to nangu fo kaŋ se i
ga ne Fandiyaŋ Do Hanna, kaŋ ga maan Laseya kwaara.
9 Sohõ binde alwaati boobo sara, dirawo mo gonda kataru, zama sohõ baa
Yahudancey mehawo* zaaro bisa. Woodin sabbay se no Bulos n'i yaamar 10 ka ne:
«Hay, ay borey, ay diyaŋo gaa dirawo wo ga te hasaraw da mursay boobo, kaŋ
manti hiyo da jinayey hinne gaa bo, amma hala baa iri fundey.» 11 Amma sooje jine
funa hangan hi funkwa da hikoyo se ka bisa haŋ kaŋ Bulos ci. 12 Woodin banda mo,
nango mana hima hi ma jaw a ra. Kala borey baayaŋ soobay ka kande saaware i ma
tun noodin, mate kaŋ no kulu day, i ma hin ka to Finiska ka jawo te noodin. Karita
gungo fandiyaŋ do no kaŋ ga azawa da dandi kambe guna, wayna kaŋa do haray.

Teeko boŋ haw beero

13Waato kaŋ hawo faaru dandi kambe hara moso-moso, i ho hala ngey du wo
kaŋ ngey ga ba. I na hi kanjeyo candi ka Karita gungo gana k'a jabo lambanta
casu. 14Amma a mana baa gay kayna kala day haw gaabikooni fo, kaŋ se i ga
ne Yurokalidon, fun gungo do haray. 15Kaŋ hawo na hiyo kar, hala hiyo boŋo si
hin k'a do haray guna, kala iri n'a gana, hawo go ga kond'iri. 16Kaŋ iri gana ka
gungu kayna fo mooru kaŋ se i ga ne Kalawda, gaa no iri du ka hin hi kayna.
17Waato kaŋ i n'a candi ka dake hi beero boŋ, i na dabariyaŋ te ka hi beero
windi da korfoyaŋ kaŋ ga naŋ hiyo ma gaabu. I goono ga humburu i ma si koy
kaaru Sirtis taaso boŋ. A sabbay se i na hiyo zaarey zumandi, ka hiyo taŋ
yaadin. 18Kaŋ hari hawo goono g'iri teeni gumo, a wane suba borey sintin ka
jinayey kaŋ hiyo sambu din catu teeko ra. 19Zaari hinzanta ra iri nd'iri kambey
na hiyo goy jinayey sambu ka catu haro ra. 20Iri te jirbi boobo kaŋ iri si ga di
wayna wala handariyayzey, hari haw bambata mo goono g'iri kar, kal iri na
laakal kaa faaba gaa.

21Waato kaŋ i gay i mana ŋwa, kala Bulos kay i game ra ka ne: «To, ay
borey, d'araŋ maa ay sanno, doŋ araŋ si tun Karita gungo do, hal araŋ ma furo
hasaraw da mursay wo ra. 22Day sohõ, ay g'araŋ yaamar, wa te bine-gaabi,
zama boro kulu si mursu nga fundo araŋ ra, kala hiyo hinne. 23Zama bi cin
Irikoy, kaŋ ay ya a wane no, kaŋ se ay goono ga may mo, a malayka no kay ay
jarga. 24A ne: ‹Ma si humburu, Bulos. Daahir ni ga kay Kaysar jine. Guna mo,
Irikoy yadda ni se mo ni diraw hangasiney kulu ma du ka fatta.› 25Ya alborey,
woodin sabbay se, araŋ ma te bine-gaabi, zama ay ga Irikoy cimandi: mate kaŋ a ci
ay se din boŋ, yaadin no a ga bara. 26Amma daahir no, i g'iri catu gungu fo boŋ.»

27Amma waato kaŋ cin way cindi taacanta to, kaŋ hawo goono ga kond'iri
Andariya teeko ra, cino farsi bindo, kala hi goy-teerey ho hal iri maan laabu fo
no. 28Kal i na haro guusuyaŋo neesi, i di a to gande waranka. I bisa ka koy jina
kayna ka neesi koyne. I di kaŋ gande way cindi gu no. 29Za kaŋ i goono ga
humburu iri ma si koy ka kaaru tondiyaŋ boŋ, i na hi kanje taaci zumandi ka taŋ
haro ra hiyo banda ka laakal dake mo boyaŋ gaa. 30Hi goy-teerey goono ga
daama ceeci ngey ma zuru ka hi beero naŋ, hal i na hi kayna zumandi haro ra. I
goono ga alhaali cabe sanda ngey ga ba ngey ma hi kanje fooyaŋ zumandi haro
ra hiyo boŋo do haray. 31Kala Bulos ne sooje jine funa da soojey se: «Hala day
borey wo mana goro hiyo ra, to, kulu araŋ si hin ka du faaba.» 32Gaa no soojey
na hi kayna korfey dumbu ka hiyo taŋ.

33Waato kaŋ mo ga ba ka bo, Bulos na ikulu ŋwaaray ka ne i ma ŋwa. A ne i
se: «Hunkuna ga ti zaari way cindi taacanta kaŋ araŋ goono ga goro ka batandi,
araŋ goono ga mehaw mo, araŋ mana hay kulu ŋwa. 34Woodin sabbay se ay
g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma ŋwa araŋ gaaham baano se, zama araŋ ra baa boro
folloŋ boŋ hamn'ize si halaci.»

35Waato kaŋ a na woodin ci no, nga bumbo na buuru sambu ka Irikoy saabu
borey kulu jine. A na buuro ceeri ka soobay ka ŋwa. 36Gaa no ikulu du
bine-gaabi, ngey mo na ŋwaari ŋwa. 37Iri boro zangu hinka nda wayye cindi

iddu no ka bara hiyo ra. 38Waato kaŋ i ŋwa ka kungu, i na alkama taŋ teeko ra ka hiyo tiŋa zabu.

Hi hasarawo

39Waato kaŋ mo bo, i mana laabo bay, amma i na batama fo fonnay jabo gaa haray kaŋ gonda taasi. I ne hala ngey ga hin ngey ma to nda hiyo taaso boŋ. 40I na hiyo kanjey korfey feeri ka kaa a gaa k'i naŋ haro ra. Alwaato din ra mo i goono ga hiyo bareyaŋ korfa feeri. I goono ga hiyo zaarey kaŋ go boŋo gaa jina tunandi k'i feeri hawo karay haray, gaa no i du ka koy jabo gaa haray. 41Amma kaŋ iri to naŋ kaŋ hari hinka ga care kubay, noodin haro na hiyo sambu ka kond'a taaso boŋ. Hi boŋo fiji hal a si miri, banda mo sintin ka ceeri-ceeri bondayey gaabo sabbay se.

42Soojey binde ne ngey ma kas'izey kulu wi, zama i ma si du ka zi ka yana. 43Amma sooje jine funa, kaŋ a ga ba nga ma Bulos faaba se, n'i saawara kaa. A na borey kaŋ yaŋ ga waani hari kulu lordi ka ne i ma sar ka jippo haro ra ka zi ka koy jabo gaa. 44Borey kaŋ cindi mo, jare ma koy kataakuyaŋ boŋ, jare mo hi zanjarmey boŋ. Yaadin no i te hal ikulu du ka to jabo gaa baani samay.

Bulos go Malita gungo ra

28 Saaya kaŋ cine iri du ka fatta, gaa no iri du ka bay kaŋ gungo maa ga ti Malita. 2Noodin borey mo n'iri cabe gomni, hala gomni kulu dumi. Zama i na danji funsu k'iri kulu kubayni, zama beene hari goono ga kaŋ, yeeni mo go no. 3Waato kaŋ Bulos koy mo ka tuuri ganday fo ku ka daŋ danjo ra, wiiza, gondi go tuuro ra. Danjo konno n'a kaa taray, nga mo na Bulos kambe di. 4Waato kaŋ noodin borey di gondi laalo wo go ga sarku Bulos kamba gaa, i ne ngey nda care se: «Sikka si boro wo boro-wi no. Baa day kaŋ a du ka teeko hasarawo yana, asariya man'a taŋ. Alhakko go a banda, a ga bu mo.»

5Amma Bulos na gondo misile k'a furu danjo ra, hay kulu mana du a mo. 6Ngey wo goono ga tammahã a ga fuusu, wala mo Bulos ma gaaru ka kaŋ sahãadin ka bu. Amma kaŋ i gay i mana di haŋ kaŋ du a, i bare ka ne kaŋ irikoy fo no.

7Noodin jarga gonda fari nda fu yaŋ, gungo dabarikwa kaŋ maa Bubliyos wane yaŋ no. A n'iri kubayni, k'iri zumandi nga do kala jirbi hinza k'iri cabe beeray. 8Wiiza, Bubliyos baaba goono ga kani, konni da gunde kar goono g'a taabandi. Kaŋ Bulos kaa a do ka te adduwa, a na nga kambe dake jantekomo boŋ k'a no baani. 9Waato kaŋ woodin te mo, gungo ra boro cindey kulu kaŋ yaŋ sinda baani goono ga kaa, i du baani mo. 10I n'iri beerandi mo da beeray kulu cine. Waati kaŋ iri tun ka dira hari hi ra koyne, i soobay ka margu iri se hay kulu kaŋ iri ga laami.

Bulos to Roma kwaara

11Handu hinza banda no iri tun Iskandariya hi fo ra, kaŋ jaw noodin gungo ra, kaŋ a seeda ga ti Tawey himandi. 12Iri zumbu Sirakusa ka te jirbi hinza

noodin. 13Iri tun noodin ka windi ka kaa Regiyum. A suba mo kala dandi
kambe hawo tun. Zaari hinkanta mo iri kaa Buteyoli. 14Noodin iri na nya-ize
fooyaŋ gar, i n'iri ŋwaaray iri ma goro ngey do jirbi iyye. Yaadin gaa no iri to
Roma. 15Noodin mo, waato kaŋ nya-izey maa iri baaro, i tun ngey m'iri kubay.
I kaa hal Abiya Habu da Yaw-Fu-Hinza. Kaŋ Bulos di borey din, a na Irikoy
saabu, a du bine-gaabi mo. 16Waato kaŋ iri furo Roma, i yadda Bulos se a ma
goro nga nda sooja kaŋ goono g'a batu din hinne.

Bulos waazu Roma kwaara ra

17A jirbi hinzanta banda, Bulos na Yahudancey jine borey ce. Waato kaŋ i
margu mo, a ne i se: «Nya-izey, baa day kaŋ ay mana hay fo te iri dumo wala
iri alaadey gaa, kulu nda yaadin i n'ay daŋ hawante Urusalima kwaara
Romancey kambe ra. 18Ngey mo, waato kaŋ i n'ay gosi, i goono ga miila ngey
m'ay taŋ zama ay mana taali fo te kaŋ to buuyaŋ. 19Amma waato kaŋ
Yahudancey wangu ka yadda nda woodin, kal a tilas ay gaa ya konda ay
ŋwaarayyaŋo Kaysar do, i ma ciiti ay se neewo a jine. Manti hala zama ay
gonda kalima fo ay dumo boŋ no bo. 20Woodin se no ay n'araŋ ce ka du ka di
araŋ, ka salaŋ araŋ se mo. Zama Israyla beeja sabbay se no i n'ay haw da sisiro
wo.»

21I ne a se: «Iri mana du tira ni boŋ kaŋ fun Yahudiya. Nya-izey kaŋ yaŋ kaa
ra mo, boro kulu mana ni baaru ci iri se, wala a ma hay fo laalo ci iri se ni boŋ.
22Amma iri ga ba iri ma maa ni do haŋ kaŋ ni di. Zama fondo wo ciine ra, iri ga
bay kaŋ nangu kulu i g'a jance.»

23Waato kaŋ hano kaŋ i kosu a se to, boro boobo kaa a do, nango kaŋ a go da
goray. A goono g'i fahamandi ka Irikoy koytara baaro seeda i se, a goono g'i
candi Yesu ciine boŋ Musa Tawreto ra, da Annabey Tirey ra mo, za susubay
kala wiciri kambo. 24Boro fooyaŋ na wo kaŋ a ci din daahirandi, boro fooyaŋ
mo man'a cimandi. 25Kaŋ i mana wafaku nda care, i sintin ka dira, saaya kaŋ
cine Bulos na sanni fo ci i se banda, kaŋ a ne: «Biya Hanna gonda cimi kaŋ a
salaŋ annabi Isaya me ra araŋ kaayey se ka ne:

26‹Ma koy dumo wo do ka ne:
Maayaŋ ra, araŋ ga maa,
amma araŋ si faham baa kayna.
Gunayaŋ ra mo, araŋ ga di
amma araŋ si fayanka baa kayna.
27Zama dumo wo bina te tijina,
i na ngey hangey sandandi,
I na ngey moy daabu mo.
Da manti yaadin no i ga di da ngey moy,
i ga maa nda ngey hangey,
i ga faham mo da ngey biney
ka ye ka bare ay do,
hal ay m'i no baani.›

(Isa. 6:9-10)

28Araŋ ma bay kaŋ Irikoy faaba wo, a n'a donton hala ka koy dumi cindey
se, ngey mo ga maa r'a.» **29**[Waato kaŋ a na sanney din ci, Yahudancey dira, i
goono ga kakaw boobo te ngey nda care game ra.]
30Bulos goro nga sufuray fuwo ra kal a na jiiri hinka toonandi. A goono ga
borey kulu kubayni kaŋ yaŋ ga kaa a do. **31**A goono ga Irikoy koytara baaro
waazu ka Rabbi Yesu Almasihu hayey dondonandi nda bine-gaabi kulu, boro
kulu siino g'a ganji mo.

Tira kaŋ Bulos hantum

ROMEY

se

Fooyaŋ

1 Ay Bulos, ay ya Yesu Almasihu* bannya no. Irikoy n'ay ce ay ma ciya
diya. A n'ay fay waani mo nga Baaru Hanna se. **2**Baaro wo, Irikoy n'a
alkawlo sambu za doŋ nga annabey* do, Tira Hanney ra. **3**Baaru Hanno wo
Irikoy Izo boŋ no a ga salaŋ kaŋ ga ti iri Rabbi Yesu Almasihu. I n'a hay Dawda
haama, gaaham do. **4**I n'a daahirandi mo nda gaabi kaŋ Irikoy Izo no, hananyaŋ
Biya do a tun ka fun buukoy game ra yaŋo do. **5**A do d'a maa darza sabbay se
mo no iri du gomni nda diyataray, hala ndunnya dumey kulu game ra iri ma
borey candi ka kande ganayaŋ do kaŋ ga ti cimbeeri wane. **6**Araŋ mo go i game
ra, araŋ kaŋ yaŋ Yesu Almasihu ce. **7**Ay go g'araŋ kulu kaŋ go Roma kwaara ra
fo, kaŋ yaŋ Irikoy ga ba, kaŋ yaŋ a ce mo araŋ ma ciya hananteyaŋ. Gomni nda
laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu
Almasihu do.

Bulos beeje nga ma koy ka di Roma kwaara ra ganakoy

8Sintina day, ay g'ay Irikoyo saabu araŋ kulu sabbay se, Yesu Almasihu maa
ra, zama borey goono g'araŋ cimbeero ciine te ndunnya me-a-me ra. **9**Zama
Irikoy, kaŋ se ay ga may d'ay bina kulu a Izo Baaru Hanna ra, nga ga ti ay
seeda, kaŋ alwaati kulu ay g'araŋ ciine te ay adduwey ra. **10**Ay goono ga
ŋwaaray waati kulu, da fondo go no, ay ma du ka kaa araŋ do sohõ baani samay
Irikoy miila ra.

11Zama daahir ay ga ba ay ma di araŋ, hal ay ma du ka Biya Hanno nooyaŋ
zaban araŋ se, k'araŋ sinji. **12**Zama in d'araŋ ma care gaabandi, iri afo kulu
cimbeero do, kaŋ ra in d'araŋ ga margu.

13Ay nya-izey, ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay mo kaŋ sorro boobo ay miila ay
ma kaa araŋ do (amma i n'ay ganji ay ma kaa hala hõ), zama ay ma du izeyaŋ
araŋ game ra, mate kaŋ ay jin ka du dumi* cindey game ra.

14Ay ya garawkooni no Garekey da arney mo se, laakalkooney da borey kaŋ
yaŋ sinda laakal mo se. **15**Woodin sabbay se no, mate kulu kaŋ cine ay hina go
nd'a, ay gonda anniya ay ma Baaru Hanna waazu araŋ mo se, araŋ kaŋ yaŋ go
Roma ra.

16Zama haawi s'ay di [Almasihu] Baaru Hanna se, zama Irikoy dabaro no
kaŋ ga faaba no boro kulu kaŋ g'a cimandi se, sintina Yahudancey*, gaa dumi
cindey mo se. **17**Zama Baaru Hanna ra no adilitaray* kaŋ Irikoy ga no bangay.
A si fun kala cimbeeri do ka goro cimbeeri ra *hala bananta*. Mate kaŋ i n'a
hantum ka ne:

> «Amma boro kaŋ ciya adilante* *Irikoy jine*,
> cimbeeri ra no a ga funa.»
>
> *(Hab. 2:4)*

Adam-izey ya taali-teeriyaŋ no

18 Irikoy ga nga futa bangandi za beena ra, Irikoy wangay da adilitaray-jaŋay
kulu boŋ, borey waney, kaŋ yaŋ goono ga cimo naan ngey adilitaray-jaŋa ra.
19 Zama haŋ kaŋ boro ga bay Irikoy boŋ, taray kwaaray no a go i se, zama
Irikoy no k'a bangandi i se. 20 Zama za ndunnya takayaŋ, Irikoy hayey kaŋ boro
si di, sanda a dabari duumikoyo d'a Irikoytara, taray kwaaray no i go. Borey
goono ga di ey takaharey ra, hal i sinda kobay.
21 Zama baa kaŋ borey bay kaŋ Irikoy go no, i man'a beerandi sanda Irikoy
no, i man'a saabu mo, amma i daray ngey fonguyaŋey ra, i biney kaŋ sinda
laasabu mo te kubay. 22 Baa kaŋ i goono ga ne ngey ya laakalkooniyaŋ no, i ciya
saamoyaŋ. 23 I na Irikoy kaŋ si bare ka sara darza barmay ka te tooru
himandiyaŋ kaŋ ga hima boro kaŋ ga bu ka fumbu, da curoyaŋ, da almanyaŋ, da
ganda fanakayaŋ mo.
24 Woodin sabbay se Irikoy n'i naŋ ngey bine* ibaay laaley se i ma furo ziibi
goy kulu ra, hal i ma ngey gaahamey kaynandi ngey nda care game ra. 25 Zama i
na Irikoy cimo barmay ka ciya tangari, i sombu mo takahari se ka may a se
Takakwa nango ra, nga kaŋ saabuyaŋ ga ti a wane hal abada. Amin!
26 A sabbay se mo no Irikoy n'i naŋ ngey bine ibaay haawantey se. Zama baa
i wayborey na haŋ kaŋ ga hima nda ngey se din barmay da haŋ kaŋ ga gaaba
nda woodin. 27 Yaadin mo no alborey na haŋ kaŋ ga hima nd'a ngey se wayboro
do naŋ. I goono ga ton da biniyay ngey nda care se, alboro nda alboro goono ga
te haŋ kaŋ mana hima nd'a. I goono ga du mo ngey bumbey do alhakko kaŋ i
darayyaŋo to.
28 Zama mo i wangu ka Irikoy bayray gaay ngey laakaley ra, Irikoy n'i naŋ
ngey laakal siirantey se, i ma te haŋ kaŋ yaŋ i mana hima ka te. 29 I to da
adilitaray-jaŋay, da laala, da biniyay, da futay kulu. I to da canse, da boro
wiyaŋ, da yanje, da hiila, da zamba. 30 I ciya mimandakomyaŋ, da alaasirayyaŋ,
da Irikoy wangayaŋ, da mo-koogay-koyyaŋ, da boŋbeeraykoyyaŋ, da
foomanteyaŋ. I ga laala teeyaŋ fondo taji ceeci, i ga murte ngey hayrey gaa. 31 I
sinda fahamay, i sinda naanay, i sinda baakasinay kaŋ ga hima nd'a, i sinda
suuji mo. 32 Borey din, baa kaŋ i ga Irikoy ciito bay, kaŋ ne goy woodin yaŋ
teekoy ga hima ka bu, manti i goono g'i te hinne no bo, amma i goono ga yadda
nda borey kaŋ yaŋ g'i te mo.

Irikoy ciito

2 Woodin sabbay se ya nin Adam-ize, boro kulu kaŋ cine ni ciya, nin kaŋ ga
boro fo ciiti, ni sinda kobay. Zama naŋ kaŋ ni goono ga boro fo ciiti, ni
boŋ no ni goono ga zeeri, zama nin, kaŋ ga ti ciitikwa, ni mo goono ga hayey
din te. 2 Iri ga bay mo kaŋ Irikoy ciito ya cimi wane no borey kaŋ yaŋ doona ka
goyey din dumi te boŋ. 3 Ya Adam-ize, ni kaŋ goono ga borey kaŋ yaŋ ga goyey
din te ciiti, nga no ni bumbo ni goono ga woodin yaŋ te mo, ni ga tammahã hala
ni ga kooma Irikoy ciito gaa no? 4 Wala ni ga donda Irikoy gomno kaŋ ga yulwa
gumo, d'a jalla, d'a suuru kuuko no? Ni mana bay kaŋ Irikoy booro goono ga ni

daŋ fondo no hala ni ma to tuubiyaŋ do?

5Amma ni boŋ sanda da ni bina kaŋ wangu ka tuubi do no ni goono ga bone margu ka jisi ni boŋ se, Irikoy futay zaaro da Irikoy cimi ciiti zaaro se, kaŋ ga aniya ka bangay.

6«Zama Irikoy ga boro kulu bana
nga goyo boŋ.»

(Zab. 62:13; Yaas. 24:12)

7Borey kaŋ yaŋ ga suuru ihanno teeyaŋ ra, ka darza nda beeray da haŋ kaŋ si sara ceeci, i ga du fundi hal abada. **8**Amma borey kaŋ ciya guunuwanteyaŋ, kaŋ yaŋ si cimi gana, amma i ga adilitaray-jaŋay gana, Irikoy ga futay da fotti cabe i se. **9**Taabi nda kankami ga kaŋ Adam-ize kulu kaŋ ga goy laalo te boŋ, sintina Yahudancey, gaa dumi cindey mo. **10**Amma borey kulu kaŋ yaŋ ga ihanno te ga du darza nda beeray da laakal kanay, sintina Yahudancey, gaa dumi cindey mo. **11**Zama baar'a-baar'a si no Irikoy do.

12Zama borey kulu kaŋ yaŋ na zunubi te asariya-jaŋay ra, asariya-jaŋay ra mo no i ga halaci. Borey kulu mo kaŋ yaŋ na zunubi te asariya ra, asariya boŋ no i ga ciiti i se. **13**Zama manti borey kaŋ yaŋ ga hangan asariya se no ga ciya adilante Irikoy jine bo, amma borey kaŋ yaŋ ga asariya goy te no ga ciya adilante *a jine*. **14**(Waati kaŋ dumi cindey, kaŋ yaŋ sinda Tawretu* asariya ga asariya goy te zama i di kaŋ a ga hima, ngey wo kaŋ sinda Tawretu asariya, i ciya asariya ngey boŋ se. **15**Zama i goono ga cabe kaŋ asariya goyo go ngey biney ra hantumante. I bine lasaabey mo goono ga seeda woodin boŋ – ce fooyaŋ i fonguyaŋey g'i kalima, ce fooyaŋ mo i ga kande kobay.) **16**Yaadin no ga te hano kaŋ hane Irikoy ga borey gundey ciiti Yesu Almasihu do ay Baaru Hanna boŋ.

Yahudancey da Asariya

17Amma nin kaŋ ga ne ni ya Yahudance no, ni goono ga jeeri asariya gaa, ni goono ga fooma kaŋ ni ga Irikoy bay, **18**ni ga Irikoy miila bay, ni goono ga hayey kaŋ ga bisa ikulu booriyaŋ neesi, zama i na ni cawandi nda asariya. **19**A go mo, ni ga tabbat ni bina ra kaŋ ni ga hin ka danaw daŋ fondo, ni ciya mo annura borey kaŋ yaŋ go kubay ra se. **20**Ni ga ne ni ya boro kaŋ sinda laakal cabeko no, zanka kayna dondonandiko, zama asariya ra ni gonda bayray da cimi fondo. **21**To! Ni kaŋ ga boro fo dondonandi, ni siino ga ni boŋ dondonandi no? Ni kaŋ ga ne i ma si zay, ni wo siino ga zay no? **22**Ni kaŋ ga ne i ma si zina, ni wo siino ga zina no? Ni kaŋ wangu toorey, ni siino g'i windey kom no? **23**Ni kaŋ goono ga fooma nda asariya, ni wo siino ga Irikoy kaynandi asariya taamuyaŋ do no? **24**Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Zama i goono ga Irikoy maa kayna
dumi* cindey game ra araŋ sabbay se.»

(Isa. 52:5; Ezc. 36:22)

25Sikka si dambanguyaŋ* gonda nafa da ni ya asariya goy teeko no. Amma

da ni ya boro kaŋ ga asariya taamu no, ni dambanguyaŋo ciya dambanguyaŋ-jaŋay. **26**Amma da boro kaŋ si dambangu ga asariya farilley gana, manti Irikoy g'a dambanguyaŋ-jaŋa lasaabu sanda dambanguyaŋ no? **27**Bora kaŋ ga asariya toonandi, kaŋ sinda gaaham ra dambanguyaŋ, manti a ga ciiti da nin, ni kaŋ ciya asariya taamuko, baa kaŋ ni gonda *asariya tira* biir'izey *kaŋ go hantumante*, ni gonda dambanguyaŋ mo.

28Zama boro si ciya Yahudance da taray alhaali hinne bo. Dambanguyaŋ mo, manti gaaham ra taray wane hinne no. **29**Amma Yahudance ga ti boro kaŋ ciya yaadin a ra haray. A dambanguyaŋo ga ti bina ra wane, Biya *Hanno* ra, manti *asariya tira* biir'izey *kaŋ go hantumante* wane. A sifayaŋo mo, manti borey do no a ga fun, amma Irikoy do no.

3 Ifo binde ga ti Yahudance nafa? Wala ifo ga ti dambanguyaŋ nafa? **2**To! Iboobo no kambu kulu gaa. Sintina day, Irikoy na nga Sanno talfi i gaa.

3Ifo no? Baa da afooyaŋ jaŋ cimbeeri*, i cimbeeri-jaŋa ga Irikoy naanayo ye yaamo no? **4**Abada! Irikoy ma ciya cimikoy, boro kulu mo tangarikom, mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Zama ni ma bara nda cimi ni sanney ra,
Ni ma te zaama mo
waati kaŋ ni goono ga ciiti dumbu.»

(Zab. 51:6)

5Amma d'iri adilitaray-jaŋa ga Irikoy adilitara cabe, ifo no iri ga ne? Irikoy kaŋ ga kande futay sinda cimi no? Abada! (Ay go ga hãayaŋo wo te sanda mate kaŋ Adam-ize ga hã). **6**Da yaadin no, doŋ mate no Irikoy ga te ka ndunnya ciiti? **7**Zama nd'ay tangaro ga naŋ Irikoy cimo ma baa ka tonton a darza se, ifo se no a ga ye k'ay ciiti zunubikooni ciitiyaŋ? **8**Ifo se mo no iri si ne: «Iri ma goy laaloyaŋ te hala ihanno ma te.» (sanda mate kaŋ boro fooyaŋ n'iri alaasiray ka ne iri go ga ci yaadin). Borey din ciiti ka zeeriyaŋ ga saba.

Boro kulu ya zunubikooni no

9Yaadin gaa, mate no? Iri bis'ey no? Abada! Baa kayna! Zama iri jin ka Yahudancey da dumi cindey kulu kalima ka ne i go zunubi dabaro ra. **10**Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Adilante si no, baa afo.
11Boro kulu si no kaŋ ga faham,
boro kaŋ ga Irikoy ceeci si no.
12I kulu kamba, i ciya yaamo care banda.
Goy hanno teeko si no, baa afolloŋ si no.»

(Zab 14:1-3; 53:2-4; Wzk. 7:20)

13«I karrey ya saaray feeranteyaŋ no,
I na hiila te da ngey deenayzey.»

(Zab. 5:10)

«Gazama naaji no go i me-kuurey ra,«

(Zab.140:4)

14 «I meyey to da laaliyaŋ da forti mo.»

(Zab. 10:7)

15 «I cey ga waasu boro wiyaŋ gaa.
16 Halaciyaŋ da masiiba no go i fondey boŋ.
17 I mana laakal kanay fonda bay mo.»

(Isa. 59:7,8)

18 «Irikoy humburkumay si i jine.»

(Zab. 36:2)

19 A binde, iri ga bay kaŋ hay kulu kaŋ asariya ga ci, a g'a ci borey kaŋ yaŋ go asariya fonda ra se. Zama boro kulu me ma daabu, ndunnya kulu mo ma ye Irikoy ciito cire. 20 Zama Irikoy si boro kulu guna adilante nga jine zama bora na asariya gana se, za kaŋ asariya no naŋ boro na zunubi bay.

Mate kaŋ Irikoy ga boro faaba nd'a

21 Amma sohõ, adilitaray kaŋ fun Irikoy do bangay, kaŋ manti nda asariya. Tawretu* nda Annabey* Tirey na woodin seeda. 22 Nga ga ti adilitaray kaŋ ga fun Irikoy do *kaŋ boro ga du* Yesu Almasihu ra cimbeeri do. *A go* boro kulu se kaŋ g'a cimandi. Zama baar'a-baar'a si no. 23 Zama boro kulu na zunubi te, i gaze mo Irikoy darza gaa. 24 Nga gomno do no Irikoy n'i ciya adilante *nga jine*, nooyaŋ boŋ, fansa do kaŋ go Almasihu Yesu ra. 25 Nga no Irikoy bangandi sasabandiyaŋ sargay* a kuro do borey se kaŋ g'a cimandi. Irikoy na woodin te ka nga adilitara bangandi zama a man'i ciiti nda ngey doŋ zunubey nga jalla ra. 26 Amma sohõ, zamana wo ra, a na nga adilitara cabe, kaŋ nga ya adilitaraykoy no, a ga boro kaŋ ga Yesu cimandi ciya adilante *nga jine* mo.

27 Man fooma haro binde? I n'a kaa! Asariya woofo boŋ? Te-goy wane no? Abada! Amma cimbeeri asariya boŋ no. 28 Zama iri ga lasaabu kaŋ Irikoy ga boro ciya adilante *nga jine* zama bora cimandi, kaŋ manti nda asariya te-goyey. 29 Wala Irikoy ya Yahudancey hinne wane no? E! Manti dumi cindey wane mo no? Oho, sikka si, dumi cindey wane mo no, 30 za kaŋ Irikoy ya afolloŋ no. A ga dambangantey ciya adilante *nga jine* zama i cimandi. A ga borey kaŋ manti dambanganteyaŋ mo ciya adilante *nga jine* zama i cimandi. 31 Yaadin gaa iri ga asariya ciya yaamo cimbeeri do no? Abada! Amma iri goono ga asariya tabbatandi no.

Irikoy jine adilandiyaŋo kaŋ Ibrahim du cimbeeri do

4 Ifo no iri ga ne Ibrahim du, nga kaŋ ga ti iri kaayo, gaa-basi do haray? 2 Zama nda goyey do no Ibrahim ciya adilante, doŋ a gonda fooma hari, amma manti Irikoy jine. 3 Zama ifo no Irikoy Tira Hanna ci? A ne:

«Ibrahim na Irikoy cimandi,
Irikoy mo na woodin lasaabu

a se adilitaray.»

(S.T. 15:6)

4Boro kaŋ na goy te, i s'a banando lasaabu a se sanda gomni cine, amma
sanda a goyo alhakku. **5**Amma boro kaŋ siino ga goy te, amma a goono ga
Irikoy cimandi, nga kaŋ ga boro kaŋ wang'a adilandi* *nga jine*, Irikoy ga bora
din cimbeero lasaabu a se adilitaray. **6**Yaadin no Dawda mo ci albarka kaŋ go
boro kaŋ Irikoy go ga adilitaray lasaabu a se, kaŋ manti nda te-goyey. **7**A ne:

«Albarkanteyaŋ no borey
kaŋ Irikoy n'i taaley yaaf'i se,
kaŋ yaŋ a n'i zunubey daabu mo.
8Albarkante no alboro
kaŋ Rabbi si zunubi lasaabu a se.»

(Zab. 32:1-2)

9Albarka wo binde, dambangantey hinne se no a go, wala a go borey kaŋ manti
dambanganteyaŋ mo se? Zama iri goono ga ne: Irikoy na Ibrahim cimbeero
lasaabu a se adilitaray. **10**Mate no i na woodin lasaabu nd'a? Waato kaŋ a go
dambangante, wala waato kaŋ a mana dambangu? To. Manti a dambanguyaŋo
banda, amma za i man'a dambangu no. **11**Woodin banda no a na dambanguyaŋ
alaama ta, a ma ciya kawaatimi adilitaray kaŋ a du se zama a cimandi za i
man'a dambangu. Woodin se no a te cimandikoy kulu se baaba, baa i man'i
dambangu, hal Irikoy ma adilitaray lasaabu ngey mo se. **12**A te dambangantey
se mo baaba, ngey kaŋ yaŋ manti dambanguyaŋ hinne no i du, amma i goono
g'iri baabo Ibrahim cimbeero ce tankey gana mo, nga kaŋ cimbeero din go a se
za i man'a dambangu.

Irikoy alkawlo kaŋ boro ga du cimbeeri do.

13Zama manti asariya do no Irikoy na alkawlo sambu Ibrahim d'a banda se,
ka ne a ga ciya ndunnya tubuko, amma a du a adilitaray do kaŋ go cimbeeri ra.
14Zama nda asariya banda borey no ga ti tubukoy, yaadin gaa cimbeeri ciya
yaamo, alkawlo mo si hay kulu hanse. **15**Zama asariya no ga kande Irikoy futa,
amma naŋ kaŋ asariya kulu si, taali mo si noodin.

16Woodin sabbay se alkawlo go cimbeeri ra, zama a ma bara gomni boŋ, hal
a ma tabbat a banda kulu se. A si borey din hinne se kaŋ yaŋ go asariya fonda
ra, amma a go borey mo se kaŋ yaŋ gonda cimbeeri danga Ibrahim wano dumi.
Nga no ga ti iri kulu baaba. **17**(Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Ay na ni daŋ ni ma ciya
dumi boobo se baaba.»)

(S.T. 17:5)

Yaadin no a go Irikoy jine kaŋ se Ibrahim cimandi, nga, Irikoy, kaŋ ga buukoy
funandi, kaŋ mo a ceeyaŋ ga haŋ kaŋ si no te danga a go no.

18Ibrahim na beeje daŋ ka cimandi, baa waato kaŋ beeje si no, zama a ma du
ka ciya dumi boobo se baaba, sanno boŋ kaŋ i ci a se ka ne:

«Yaadin no ni banda ga ciya.»

(S.T. 15:5)

19A cimbeero mana jaŋ gaabi, baa kaŋ a di nga bumbo gaahamo da buuko wane ga saba, (zama a ga ba ka to jiiri zangu). A mana guna mo kaŋ Saharatu gunda bu. **20**Amma a goono ga Irikoy alkawlo guna. A mana sikka ka jaŋ cimbeeri, amma a te gaabi cimbeeri ra ka Irikoy beerandi. **21**A goono ga tabbatandi gumo mo kaŋ alkawlo kaŋ Irikoy sambu, a gonda hina mo k'a toonandi. **22**Woodin sabbay se no Irikoy na cimbeero din lasaabu a se adilitaray. **23**Guna mo, manti Ibrahim hinne se no i na woodin hantum ka ne Irikoy n'a lasaabu a se. **24**Amma iri sabbay se mo no i n'a hantum, iri kaŋ Irikoy ga woodin lasaabu iri se, iri kaŋ goono g'a cimandi, nga kaŋ na Yesu iri Rabbo tunandi ka kaa buukoy game ra. **25**I n'a nooyandi iri taaley sabbay se. Irikoy n'a tunandi mo iri *nga jine* adilandiyaŋo sabbay se.

Irikoy jine laakal kana

5 Sohõ binde, za kaŋ Irikoy n'iri ciya adilante *nga jine* zama iri cimandi, iri gonda laakal kanay iri nda Irikoy game ra, iri Rabbi Yesu Almasihu do. **2**A do mo no iri du furoyaŋ fondo cimbeeri do, ka furo gomno wo ra, kaŋ ra iri goono ga kay. Iri goono ga farhã ka beeje daŋ mo Irikoy darza gaa. **3**Manti woodin hinne mo no bo, amma iri ga farhã mo kankami ra, zama iri ga bay kaŋ kankami no ga kookari hay. **4**Kookari mo ga kande zaama gosiyaŋ ra, gosiyaŋ ra zaama mo ga kande beeje. **5**Beeje mo si boro haawandi, zama Biya* Hanna, kaŋ Irikoy n'iri no, n'iri biney toonandi da Irikoy baakasina.

6Zama za iri go londibuunoyaŋ, Almasihu bu alwaati toonanta ra borey kaŋ yaŋ wangu Irikoy se. **7**Da cat no boro ga bu adilante se, amma hambara boro fo ga te bine-gaabi ka bu boro hanno se. **8**Amma Irikoy go ga nga baakasina cabe iri se, zama, za iri go zunubikooniyaŋ no, Almasihu bu iri se.

9Sanku fa, sohõ kaŋ iri ciya adilanteyaŋ *Irikoy jine* Almasihu kuro do, Irikoy g'iri faaba nga futa gaa Almasihu sabbo ra. **10**Zama nda Irikoy n'iri sasabandi nda nga bumbo a Izo buuyaŋo do waato kaŋ iri go ibareyaŋ, sanku fa sohõ kaŋ iri go sasabante iri ga du faaba Almasihu fundo do. **11**Manti woodin hinne mo no, amma iri goono ga farhã mo Irikoy ra iri Rabbi Yesu Almasihu do, nga kaŋ do sohõ iri du sasabandiyaŋ.

Adamu da Almasihu

12Woodin sabbay se, sanda mate kaŋ cine zunubi furo ndunnya ra boro folloŋ do, zunubi sabbay se mo buuyaŋ furo, yaadin mo no buuyaŋ gana ka to bora kulu gaa, za kaŋ boro kulu na zunubi te. **13**Zama za asariya mana kaa, zunubi go no ndunnya ra, amma i siino g'a lasaabu zunubi waati kaŋ asariya si no. **14**Kulu nda yaadin buuyaŋ na mayray te borey boŋ za Adamu ka koy Musa gaa, baa borey kaŋ yaŋ mana zunubi te kaŋ hima nda Adamu taalo. Adamu no ga ti bora kaŋ ga aniya ka kaa din misa.

15Amma mate kaŋ asariya taamuyaŋ ciya, manti yaadin no *Irikoy* nooyaŋo

go d'a. Zama nda boro folloŋ asariya taamuyaŋ do no boro boobo bu, Irikoy gomno bis'a gumo, za kaŋ boro folloŋ do, nga kaŋ ti Yesu Almasihu, gomni nda nooyaŋ kaŋ fun gomno do baa boro boobo se. **16**Koyne, sanda mate kaŋ cine boro follonka kaŋ na zunubi te din taalo ciya, manti yaadin no nooyaŋo go d'a bo, zama taali folloŋ no kande ciito kaŋ ciya ciiti ka zeeriyaŋ, amma gomni nooyaŋo kaa taali boobo banda ka kande *Irikoy jine* adilandiyaŋ. **17**Zama nda boro follonka taalo do no, boro follonka din hinne sabbay se buuyaŋ na koytaray ŋwa, sanku fa borey kaŋ yaŋ goono ga du gomni booba da *Irikoy jine* adilitaray nooyaŋo ga koytaray ŋwa fundi ra nga hinne do kaŋ ti Yesu Almasihu.

18Yaadin gaa, sanda mate kaŋ cine zunubi folloŋ kande ciiti ka zeeriyaŋ boro kulu gaa, yaadin mo no adilitaray goy folloŋ kande boro kulu se *Irikoy jine* adilandiyaŋ kaŋ ga fundi no. **19**Zama mate kaŋ cine boro boobo ciya zunubikooniyaŋ zama boro folloŋ wangu ka gana se, yaadin mo no iboobo ga ciya adilanteyaŋ *Irikoy jine* boro folloŋ ganayaŋ do.

20Asariya kaa zunubi furoyaŋ banda zama zunubi ma baa, amma nango kaŋ zunubi baa, noodin no gomni mo baa ka tonton gumo. **21**Hala, sanda mate kaŋ cine zunubi na koytaray ŋwa buuyaŋ do, yaadin mo no gomni ma koytaray ŋwa adilitaray ra hala ka koy fundi hal abada gaa, iri Rabbi Yesu Almasihu do.

Zunubi se buuyaŋ amma Almasihu ra funayaŋ

6 Ifo no iri ga ne binde? Iri ma soobay ka zunubi te zama gomni ma baa no? **2**Abada! Iri kaŋ bu zunubi se, mate no iri ga te ka ye ka funa a ra koyne? **3**Wala araŋ mana bay kaŋ iri kulu kaŋ i na baptisma* te iri se Yesu Almasihu ra, a buuyaŋo ra no i na baptisma din te iri se? **4**Yaadin gaa, baptisma do no i n'iri fiji a banda buuyaŋ ra. Zama sanda mate kaŋ cine Irikoy na Almasihu tunandi ka kaa buukoy game ra Baabo darza do, yaadin no iri mo ma iri goray te fundi tajo ra.

5Zama d'iri margu nda Almasihu ka bu a banda misa ra, yaadin gaa iri ga margu nd'a a tunyaŋo ra mo. **6**Iri ga bay kaŋ Irikoy n'iri boro zeena kanji Almasihu banda, zama a ma zunubi gaahamo dabaro halaci, hal iri ma si ye ka bara zunubi tamtaray ra koyne. **7**Zama boro kaŋ bu fun zunubi tamtaray ra.

8Amma za kaŋ iri bu Almasihu banda, iri ga cimandi kaŋ iri ga funa a banda mo. **9**Iri bay mo kaŋ Almasihu kaŋ Irikoy tunandi a ma fun buukoy game ra, a si ye ka bu koyne, buuyaŋ sinda dabari kulu a boŋ. **10**Zama kaŋ a bu, a bu zunubi se sorro folloŋ. Amma fundo kaŋ a goono ga funa nd'a, a goono g'a funa Irikoy se.

11Yaadin no araŋ mo: w'araŋ boŋ lasaabu buukoyaŋ zunubi se, amma fundikooniyaŋ Irikoy se Almasihu Yesu ra.

12Yaadin gaa, wa si naŋ zunubi ma soobay ka koytaray ŋwa araŋ gaahamey kaŋ ga aniya ka bu ra, hal araŋ m'i ibaay laaley gana. **13**Wa si araŋ gaaham jarey nooyandi mo zunubi se hal i ma ciya laala goy jinayyaŋ. Amma w'araŋ boŋ salle Irikoy se, sanda boroyaŋ kaŋ bu ka tun. Araŋ gaaham jarey mo, w'i salle Irikoy se zama i ma ciya adilitaray goy jinayyaŋ. **14**Zama zunubi si ye ka

koytaray ŋwa araŋ boŋ, zama araŋ si asariya cire, amma gomno cire no araŋ go.

Adilitaray bannya

15Mate no binde? Za kaŋ iri si asariya dabaro ra, amma day gomni mayra ra,
woodin se no iri ga zunubi te? Abada! 16Wala araŋ mana bay kaŋ boro kaŋ se
araŋ g'araŋ boŋ no sanda bannyayaŋ zama araŋ m'a gana se, araŋ ya a
bannyayaŋ no, nga kaŋ se araŋ go no ga may? Da zunubi se no, a ga kande
buuyaŋ. Da ganayaŋ se mo no, a ga kande adilitaray. 17Amma iri ma Irikoy
saabu! Baa kaŋ waato araŋ te zunubi se bannyayaŋ, sohõ araŋ na
dondonandiyaŋo dumi gana nda bine folloŋ kaŋ gaa i n'araŋ talfi. 18Irikoy
n'araŋ fansa zunubi gaa k'araŋ ciya adilitaray se bannyayaŋ.
19Ay go ga salaŋ da boro misa, gazeyaŋo kaŋ go araŋ Adam-ize daa laala gaa
sabbay se. Mate kaŋ cine waato din araŋ n'araŋ gaaham jarey nooyandi sanda
bannyayaŋ ziibi se, da laala se ka koy to laala boobo teeyaŋ gaa, yaadin mo no
sohõ kal araŋ m'araŋ gaaham jarey nooyandi i ma ciya bannyayaŋ adilitaray se
ka koy to hananyaŋ gaa. 20Zama waato kaŋ araŋ goro bannyayaŋ zunubi se,
araŋ si adilitaray se tamtaray sanney ra. 21Albarka fo dumi no araŋ du waato din
hayey din ra kaŋ sohõ i haawi goono g'araŋ di? Zama hayey din kokora ya
buuyaŋ no. 22Amma sohõ kaŋ Irikoy n'araŋ fansa zunubi gaa, hal araŋ ciya a
se bannyayaŋ, araŋ gonda araŋ albarka ka koy to hananyaŋ gaa. A kokora mo
fundi hal abada no. 23Zama zunubi alhakko ya buuyaŋ no, amma Irikoy
gomni nooyaŋo ya fundi hal abada no, iri Rabbi Almasihu Yesu ra.

Hiijay misa

7 Wala araŋ mana bay no, nya-izey, kaŋ asariya ga boro dabari hala bora
fundo me? Zama ay goono ga salaŋ borey kaŋ yaŋ ga asariya bay se.
2Sanda wayboro kurnyekoy cine, asariya g'a haw kurnyo gaa waati kulu kaŋ
kurnyo go baafuney ra. Amma d'a bu, waybora ga feeri asariya kaŋ n'a haw
kurnyo gaa do. 3Da waybora na alboro fo hiiji za kurnyo go baafuney ra, i ga ne
a se zina-teeri. Amma da kurnyo bu, wando ga feeri asariya wo gaa, hala baa a
na alboro fo hiiji, manti zina n'a te.
4Yaadin cine no, ay nya-izey, araŋ mo ciya buukoyaŋ asariya se Almasihu
gaahamo do, zama araŋ ma funa boro fo se, nga din se kaŋ tun ka fun buukoy
game ra, zama iri ma kande Irikoy se nafa. 5Zama waato kaŋ iri go Adam-ize
daa *zeena* ganayaŋ ra, zunubi ibaay laaley, kaŋ asariya tunandi, goono ga goy
iri gaaham jarey ra ka nafa hari hay buuyaŋ se. 6Amma sohõ kaŋ Irikoy n'iri
feeri asariya gaa, za kaŋ iri bu haya kaŋ n'iri gaay doŋ se, iri goono ga may
Irikoy se fondo taji ra, Biya Hanno wano, manti fondo zeena boŋ *asariya tira*
biir'izey *kaŋ go_hantumante* wane.

Asariya nda zunubi

7Ifo no iri ga ne binde? Asariya wo zunubi no? Abada! Mate n'ay ga te ka
bay zunubi gaa, da manti asariya? Sanda, da asariya mana ne:

«Ni ma si bini«,

(Fat. 20:17; A.Y.5:21)

doŋ ay si bay biniyay gaa. **8**Amma waato kaŋ zunubi du daama lordo do, a goy ay ra k'ay zukku biniyay kulu dumi ra. Zama nda asariya si no, zunubi ya buuko no. **9**Waato ay funa, kaŋ manti nda asariya. Amma waato kaŋ lordo* kaa, kala zunubi ye ka funa, ay mo bu. **10**Lordo din mo, kaŋ Irikoy no fundi se, woodin ay kaa ka gar a kande buuyaŋ. **11**Zama waato kaŋ zunubi du daama lordo do, a n'ay halli. Lordo din do mo no zunubi n'ay wi. **12**A go mo, asariya ya ihanno no, lordo mo ga hanan, adilitaraykoy no, a ga boori gumo.

13Yaadin gaa binde, hari hanno ciya ay se buuyaŋ no? Abada! Amma zunubi, zama nga ma bangay kaŋ nga ya zunubi no, a na buuyaŋ goy te ay se hari hanno do, hala lordo ma bangandi kaŋ zunubi ya zunubi no gumo-gumo.

Boro zunubi beeri nd'a

14Zama iri bay kaŋ asariya* ya Biya Hanno wane no, amma ay wo bine ibaay laaley banda no ay go, neerante zunubi dabaro se. **15**Zama haŋ kaŋ ay goono ga te, ay si ga faham d'a. Zama manti haŋ kaŋ ay ga ba no ay goono ga te bo, amma haŋ kaŋ ay ga konna, nga no ay goono ga te. **16**Amma, da haŋ kaŋ ay si ba, nga no ay goono ga te, yaadin gaa ay goono ga yadda kaŋ asariya ya ihanno no. **17**Sohõ manti ay no goono ga woodin te, amma day zunubo no kaŋ go ay ra da goray. **18**Zama ay bay kaŋ ay ra, sanda ay Adam-ize daa laala ra, hari hanno kulu sinda nangoray, zama ay gonda hari hanno miila, amma ay si hin k'a te. **19**Zama ihanno kaŋ ay ga ba, ay siino g'a te, amma ilaala kaŋ ay si ba din, nga no ay goono ga te waati kulu. **20**Amma da haŋ kaŋ ay si ba no ay goono ga te, yaadin gaa manti ay bumbo no ga ti teekwa, amma day zunubo no kaŋ go ay ra da goray.

21Ay binde bay asariya wo gaa: waati kaŋ ay ga ba ay ma ihanno te, ilaalo go noodin ay ra. **22**Zama ay ga maa Irikoy asariya kaani ay bina ra, **23**amma ay go ga di asariya waani fo ay gaaham jarey ra, kaŋ goono ga tangam da haŋ kaŋ ay laakalo ga yadda nd'a. A goono g'ay daŋ tamtaray ra zunubi asariya se, nga kaŋ go ay gaaham jarey ra. **24**Kaari ay mate kaŋ ay go! May no g'ay faaba gaahamo wo gaa, kaŋ ra buuyaŋ go ga goy? **25**Wa saabuyaŋ te Irikoy se iri Rabbi Yesu Almasihu do!

Yaadin no, ay bumbo laakalo ra, ay goono ga may Irikoy asariya se, amma ay Adam-ize daa laala ra ay go ga may zunubi asariya se.

Irikoy Biya do fundi

8 Sohõ binde ciiti ka zeeriyaŋ kulu si no koyne borey kaŋ yaŋ go Almasihu Yesu ra se. **2**Zama Biya *Hanno* asariya, kaŋ ga fundi no Almasihu Yesu ra no, nga no k'ay fansa zunubi nda buuyaŋ asariya gaa. **3**Zama haŋ kaŋ asariya* si hin ka te, zama a gonda londibuunay Adam-ize daa laalo do, Irikoy na woodin te. A na nga bumbo Izo donton gaaham fo ra kaŋ ga hima zunubikooni wane. A kaa mo *zama a_ma ciya sargay* zunubi sabbay se, ka zunubi kaŋ go Adam-ize

daa laalo ra ciiti k'a zeeri. **4**A na woodin te zama nga ma haŋ kaŋ asariya g'iri tilasandi nd'a toonandi iri ra, iri kaŋ siino ga goro Adam-ize daa laalo boŋ, amma day Biya *Hanno* ra.

5Zama borey kaŋ yaŋ goono ga funa Adam-ize daa laalo boŋ, Adam-ize daa laalo harey gaa no i goono ga laakal daŋ. Amma borey kaŋ goono ga funa Biya *Hanno* ra, Biya *Hanno* wane gaa no i goono ga laakal daŋ. **6**Adam-ize daa laalo miila ganayaŋ ya buuyaŋ no, amma Biya *Hanno* miila ganayaŋ ya fundi nda laakal kanay no. **7**Zama Adam-ize daa laalo miila ya ibaretaray no Irikoy se, zama a siino ga Irikoy asariya gana, a si baa hin k'a te mo. **8**Borey mo kaŋ yaŋ goono ga Adam-ize daa laalo gana si du ka kaan Irikoy se.

9Amma araŋ wo, araŋ siino ga Adam-ize daa laalo gana, amma Biya *Hanno* no araŋ goono ga gana, za kaŋ Irikoy Biya go araŋ ra da goray. Day boro kulu kaŋ sinda Almasihu Biya manti a wane no. **10**Da Almasihu go araŋ ra, baa kaŋ araŋ gaahamey ya buukoyaŋ no zunubi sabbay se, kulu nda yaadin araŋ biyey gonda fundi zama araŋ gonda adilitaray *Irikoy jine*. **11**Da Irikoy kaŋ na Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra Biya go araŋ ra da goray, yaadin gaa nga kaŋ na Almasihu Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra g'araŋ gaahamey kaŋ ga aniya ka bu tunandi mo. A ga woodin te nga Biya do kaŋ go araŋ ra da goray.

12Yaadin gaa, nya-izey, garaw si no iri gaa Adam-ize daa laalo do, kaŋ ga naŋ iri m'a gana. **13**Da Adam-ize daa laalo boŋ no araŋ goono ga funa, tilas kal araŋ ma bu. Amma da Biya *Hanno* dabaro do no araŋ goono ga gaaham te-goyey wi, kulu araŋ ga funa. **14**Zama borey kulu kaŋ yaŋ Irikoy Biya goono ga daŋ fondo ya Irikoy izeyaŋ no. **15**Manti tamtaray biya* no araŋ ta kaŋ ga naŋ araŋ ma ye ka humburu bo, amma izetaray daŋyaŋ Biya no araŋ ta, kaŋ do iri ga ce ka ne: «Baaba, ay Baaba!» **16***Irikoy* Biya bumbo goono ga seeda ka margu nd'iri biya ka ne iri ya Irikoy izeyaŋ no. **17**Za kaŋ iri ya izeyaŋ no, iri ya tubukoyaŋ mo no, Irikoy tubukoyaŋ, ka margu nda Almasihu mo a wane tubo ra. Da day iri goono ga maa taabi a banda, hala mo iri ma du darza a banda.

Darza kaŋ ga kaa

18Zama ay diyaŋo gaa, zamana woone taabey mana to boro m'i deedandi nda darza kaŋ ga aniya ka bangay iri ra. **19**Takahari kulu goono ga Irikoy izey bangandiyaŋo hangan da beeje bambata. **20**Zama takahari kulu ye yaamo do haray, manti nda ngey boŋ ibaay, amma nga kaŋ mayra cire i go ibaayo ra. Amma takahari kulu goono ga beeje daŋ **21**kaŋ Irikoy ga ngey bumbey mo kaa kambe fumbi tamtaray gaa, hal i ma furo Irikoy izey burcinitara kaŋ gonda darza ra.

22Iri ga bay kaŋ takaharey kulu goono ga duray ka hay zaŋay mo care banda hala hõ. **23**Manti woodin hinne mo no. Iri bumbey kaŋ gonda boŋ-jina kaŋ Biya *Hanno* n'iri no, baa iri mo goono ga duray iri ra ka izetaray daŋyaŋo batu, kaŋ ga ti iri gaahamo fansayaŋo. **24**Zama Irikoy n'iri faaba beeje ra. Amma da boro goono ga di haŋ kaŋ nga ga beeje, woodin manti beeje no koyne. May no ga beeje daŋ haŋ kaŋ a moy go ga di gaa? **25**Amma d'iri na beeje sinji haŋ kaŋ iri siino ga di gaa, yaadin gaa iri ga hin suuru k'a batu.

26Yaadin cine no Biya *Hanno* goono g'iri gaakasinay naŋ kaŋ iri gonda londibuunay. Iri si bay mate kaŋ cine no a ga hima iri se iri ma te adduwa, amma Biya *Hanno* bumbo goono ga ŋwaaray iri se da durayyaŋ kaŋ me si ci. **27**Irikoy mo kaŋ ga biney fintal go ga bay haŋ kaŋ Biya *Hanno* goono ga miila, zama a goono ga ŋwaaray hanantey se Irikoy miila boŋ.

28Iri ga bay mo kaŋ Irikoy goono ga hay kulu margu ka goy borey kaŋ yaŋ ga ba r'a albarka se, sanda ngey se kaŋ yaŋ Irikoy ce nga waado boŋ nooya. **29**Zama borey kaŋ yaŋ Irikoy bay za doŋ, ngey mo a waadu i ma bare ka saba nda nga Izo himando, hal a ma ciya hay-jine nya-ize boobo game ra. **30**Borey kaŋ yaŋ a waadu, ngey mo no a ce. Borey kaŋ yaŋ a ce din, ngey mo no a ciya adilante *nga jine*. Borey kaŋ yaŋ a ciya adilante din *nga jine*, ngey se mo no a na darza no.

Irikoy baakasina beera

31Ifo binde no iri ga ne hayey din boŋ? Za kaŋ Irikoy go iri do haray, may no ga gaaba nd'iri? **32**Nga kaŋ mana nga Izo gaay nga boŋ se, amma a n'a nooyandi iri kulu se, mate n'a ga te ka jaŋ k'iri no hay kulu a banda nga gomno do? **33**May no ga Irikoy suubanantey kalima? Irikoy no g'i adilandi *nga jine*! **34**May no g'i ciiti ka zeeri? Almasihu Yesu no ka bu, oho, hal a tun mo, a go Irikoy kambe ŋwaaro gaa ga goro, a goono ga ŋwaaray iri se mo. **35**May no g'iri fay da Almasihu baakasina? Taabi no? wala kankami, wala gurzugay, wala haray, wala banji, wala kataru, wala takuba? **36**Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Ni sabbay se no
i go g'iri wi zaari me-a-me.
I n'iri himandi feejiyaŋ
kaŋ i ga koy wi.»

(Zab. 44:23)

37Amma hayey din kulu ra iri zaama bisa zaamayaŋ iri baakwa do. **38**Zama ay tabbat no kaŋ buuyaŋ s'iri fay da Irikoy baakasina, wala fundi, wala malaykey*, wala koyey, wala hayey kaŋ go no sohõ, wala wo kaŋ yaŋ ga aniya ka kaa, wala dabarey, **39**wala beene kuuyaŋey wala ganda guusuyaŋey wala takahari fo kulu. Hay kulu si du k'iri fay da Irikoy baakasina kaŋ go iri Rabbo Almasihu Yesu ra.

Irikoy da dumo kaŋ a suuban

9 Cimi no ay goono ga ci Almasihu ra, manti taari no bo. Ay bine lasaabo mo goono ga seeda ay se Biya Hanno ra, **2**kaŋ ay gonda bine saray gumo, doori go ay bina ra mo waati kulu. **3**Zama doŋ ay ga yadda Irikoy m'ay laali k'ay fay da Almasihu ay nya-izey se, kaŋ yaŋ ga ti ay dumo, gaaham wane. **4**Ngey ga ti Israyla borey, kaŋ Irikoy na izetaray no i se, da darza, da sappey. A n'i no Tawretu* tira mo, da Irikoy windo goyo, da alkawley. **5**I waney mo ga ti kaayey kaŋ yaŋ Irikoy suuban. I game ra mo no Almasihu kaa gaaham ciine ra, nga kaŋ ga hay kulu may, Irikoy albarkakoy no hal abada. Amin!

6Amma manti sanda Irikoy Sanno ciya yaamo no bo. Zama manti borey kulu

kaŋ fun Israyla* gaa no ga ti Israyla waneyaŋ bo. **7**Manti mo borey kulu kaŋ ti Ibrahim bandayaŋ no ga ti izeyaŋ. Zama *Irikoy ne*:

«Isaka gaa no ni banda ga fun.»

(S.T. 21:12)

8Sanda, manti izey kaŋ i hay gaaham do no ga ti Irikoy izeyaŋ, amma day alkawlo izey no i ga lasaabu haamayaŋ. **9**Zama woone no ga ti alkawlo sanno:

«Yeesi alwaati woone cine ra no
ay ga ye ka kaa,
Saharatu mo ga ize aru hay.»

(S.T. 18:10,14)

10Manti yaadin hinne mo no, amma waato kaŋ Rabeka na gunde sambu boro follonka do kaŋ ga ti iri kaayo Isaka, **11-12**za izey mana hay, i mana hay kulu te mo, kaŋ ti ihanno wala ilaalo, waato din no Irikoy ci nyaŋo se, ka ne:

«Ibeero no ga may ikayna se.»

(S.T. 25:23)

Irikoy na woodin ci hala nga suubanyaŋo kaŋ a ga te nga waado boŋ ma duumi, manti goyey do, amma nga kaŋ ga boro ce miila do. **13**Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Ay ba Yakuba, amma ay konna Isuwa.»

(Mal. 1:2,3)

14Ifo binde no iri ga ne? Adilitaray-jaŋay go Irikoy do no? Abada! **15**Zama Irikoy ne Musa se:

«Ay ga suuji cabe boro kaŋ ay ga suuji se.
Ay ga bakar mo boro kaŋ se ay ga bakar.»

(Fat. 33:19)

16Yaadin gaa, manti boro kaŋ ga ba do no, wala manti boro kaŋ ga goy gumo do, amma day Irikoy kaŋ ga bakar do no. **17**Zama Irikoy Tira Hanna ne Firawna se:

«Woone se no ay na ni no beeray:
Hal ay m'ay dabaro cabe ni gaa.
Zama mo i m'ay maa baaro
fe ndunnya kulu ra.»

(Fat. 9:16)

18Yaadin gaa Irikoy ga suuji cabe boro kaŋ se a ba. Boro kaŋ a ba mo a g'a bina sandandi.

Irikoy futa d'a bakarawo

19Ni ga ne ay se binde: «Ifo se no a ga taali ceeci hala hõ? Zama may no ga hin ka kay ka gaaba nd'a miila?» **20**Abada, ya nin Adam-ize. Nin ga ti may, kaŋ ga kakaw da Irikoy? Haŋ kaŋ i taka ga ne nga takakwa se:

«Ifo se no ni n'ay te ya-cine?»

(Isa. 29:16; 45:9)

21Manti kusu cinako gonda dabari botogo boŋ, hal a ma kunkuni fo sambu, jare fo ra
a ma kusu fo cina goy kaŋ gonda darza se. Jare fa mo, a ma afo cina kayna goy se?
22To, ifo binde no iri ga ne, da Irikoy ga ba nga ma nga futa bangandi, ka
naŋ borey ma bay nga dabaro gaa mo, amma a na suuru boobo cabe ka munye
nda borey kaŋ yaŋ hima nda Irikoy futa, kaŋ yaŋ soola halaciyaŋ se mo. **23**Ifo
binde no iri ga ne koyne da Irikoy na woodin te zama a ga ba nga ma nga darza
arzakanta bayrandi borey kaŋ yaŋ ga du suuji do, kaŋ yaŋ a soola i ma du darza,
24sanda iri nooya, kaŋ yaŋ a ce, manti Yahudancey* do hinne bo, amma dumi*
cindey do mo. **25**Zama yaadin no Irikoy ne Hoseya tira ra:

«Borey kaŋ yaŋ manti ay jama,
ay ga ne i se ay jama.
Bora kaŋ ay si ba mo,
ay ga ne a se ay bine baakwa.»

(Hos. 2:25)

26A ga ciya mo, nangu kaŋ i ne i se:

« ‹Araŋ wo manti ay jama no.›
Noodin no i ga ne i se:
‹Irikoy fundikoono izeyaŋ.› »

(Hos. 2:1)

27Isaya mo go ga kuuwa Israyla* boŋ ka ne:

«Baa kaŋ Israyla izey lasaabuyaŋ ga ciya
danga teeku me gaa taasi cine,
Jare kayna hinne day no ga du faaba.
28Zama Rabbi ga nga sanno kaŋ a ci
toonandi da waasi ndunnya boŋ.»

(Isa. 10:22,23)

29Mate kaŋ Isaya jin ka ne mo:

«Da manti kaŋ Rabbi Kundeykoyo
na banda naŋ iri se,
Doŋ iri ciya sanda Saduma* cine,
Doŋ iri ga hima Gomorata* cine.»

(Isa. 1:9)

Israyla nda adilitaray kaŋ ga fun cimbeeri do

30Ifo binde no iri ga ne? To, kal iri ma ne: Dumi cindey, kaŋ yaŋ mana *Irikoy
jine* adilitara ceeci, du adilitaray, kaŋ ga ti wo kaŋ ga fun cimbeeri do. **31**Amma
Israyla, kaŋ goono ga asariya* fo gana zama nga ma du *Irikoy jine* adilitaray,

mana to a gaa. 32Ifo se no woodin te? To, zama i man'a ceeci cimbeeri* do, amma
day goyey do. I kati no katiyaŋ tondo din gaa, 33mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Guna, ay go ga tondi sinji Sihiyona* ra,
katiyaŋ tondi nda hartayaŋ daliili tondi daaru mo.
Boro kaŋ g'a cimandi mo si haaw.»

(Isa. 8:14; 28:16)

10 Nya-izey, haŋ kaŋ ay bina ga ba, da mo ay ŋwaara kaŋ ay ga te Irikoy gaa
Israyla* se ga ti: i ma du faaba. 2Zama ay g'i seeda kaŋ i gonda anniya
Irikoy se, amma day manti bayray *cimi-cimo* boŋ. 3Zama za kaŋ i mana bay mate kaŋ
boro ga te ka ciya adilante Irikoy jine, i goono mo ga ceeci ngey ma ngey boŋ
adilitara tabbatandi, i mana ngey boŋ ye ganda Irikoy jine adilitaray se. 4Almasihu ga
ti asariya* bananta hala *Irikoy jine* adilitaray ma bara borey kulu se kaŋ g'a cimandi.

Faaba go boro kulu kaŋ ga de Rabbi gaa se

5Zama Musa hantum adilitara boŋ kaŋ asariya ganayaŋ ga no ka ne:

«Bora kaŋ g'a gana, a ga nga baafuna te a ra.»

(Law.18:5)

6Amma adilitaray kaŋ ga fun cimbeeri* do, ya-cine no a ga ne:

«Ma si miila ni bina ra:
‹May no ga ziji ka koy hala beena ra,›
(sanda hal a ma Almasihu zumandi nooya)!
7Wala:
‹May no ga zumbu hala guuso kaŋ sinda me ra,›
(sanda hal a ma Almasihu tunandi
ka kaa buukoy game ra nooya)!»

(A.Y. 30:12,13)

8Amma ifo n'a ga ne?

To: «Sanno ga maan nin,
A go ni meyo da ni bina ra mo,«
kaŋ ga ti cimbeero sanno
kaŋ iri goono ga waazu.

(A.Y. 30:14)

9Sanno wo ga ti: Da ni yadda a gaa ka ci da ni meyo ka ne: «Yesu ya Rabbi
no,« ka cimandi ni bina ra kaŋ Irikoy n'a tunandi ka kaa buukoy game ra, ni ga
du faaba. 10Zama bine no boro ga cimandi nd'a ka du *Irikoy jine* adilitaray, me
mo no boro ga seeda nd'a ka du faaba. 11Irikoy Tira Hanna ga ne:

«Boro kulu kaŋ g'a cimandi si haaw.»

(Isa. 28:16)

12Zama fayyaŋ si no Yahudancey da dumi* cindey game ra, zama Rabbi
follonka ga ti i kulu Rabbo, arzakante mo no borey kulu kaŋ yaŋ g'a ce se.

13Zama:

«Boro kulu kaŋ ga ce Rabbi maa gaa ga du faaba.»

(Yowel 2:32)

14Amma mate no i ga te k'a ce d'i man'a cimandi? Wala, mate no i ga te k'a
cimandi d'i mana maa a baaro? Wala, mate no i ga te ka maa da waazuko si no?
15Wala mo, mate no i ga te ka waazu da manti i n'i donton no? Mate kaŋ i n'a
hantum ka ne:

«Man i cey booro himando,
Ngey kaŋ yaŋ ga kande gomni Baaru Hanna!»

(Isa. 52:7)

16Amma manti boro kulu no hangan Baaru Hanna din se. Zama Isaya ne:

«Rabbi, may no k'iri baaro cimandi?»

(Isa. 53:1)

17Yaadin no, sanno kaŋ boro ga hangan do no boro ga du cimbeeri*, sanno kaŋ
boro ga hangan mo ga ti Almasihu wano. **18**Amma ay ne: Wala i mana maa no?
Oho, haciika, i maa:

«I yooja koy hala laabey kulu ra,
I sanney mo to hala ndunnya me.»

(Zab. 19:5)

19Ay ne koyne: Wala Israyla mana faham no? To, sintina Musa ne:

«Ay g'araŋ zukku araŋ ma canse
nda boroyaŋ kaŋ manti jama.
Ay g'araŋ futandi
nda dumi kaŋ sinda fahamay.»

(A.Y. 32:21)

20Isaya mo du bine-gaabi gumo ka ne:

«Borey kaŋ yaŋ mana ay ceeci no du ay,
Ay bangay mo borey kaŋ yaŋ man'ay hã se.»

(Isa 65:1)

21Amma Israyla ciine ra a ne:

«Ay foy k'ay kambe salle jama
hanga sando turanto wo se.»

(Isa. 65:2)

Irikoy mana Israyla furu

11 Ay ne hã: Irikoy na nga jama furu no? Abada! Zama baa ay bumbo Israyla* boro no, Ibrahim dumi, Benyamin kunda no. **2**Irikoy mana nga jama furu bo! nga kaŋ a jin ka bay. Wala araŋ mana bay no haŋ kaŋ Irikoy Tira Hanna ci Iliya boŋ, mate kaŋ cine a na Irikoy ŋwaaray ka gaaba nda Israyla, ka ne:

3«Rabbi, i na ni annabey wi,
I na ni sargay* feemey zeeri.
Ay mo, ay hinne no ka cindi.
I goono g'ay fundo mo ceeci, ngey m'a kaa.»

(Bk.S. 19:10,14)

4Amma tuyaŋ woofo no Irikoy tu d'a a se? A ne:

«Ay na alboro zambar iyye cindi ay boŋ se,
kaŋ yaŋ kangey mana sombu ka sududu Baal* se.»

(Bk.S 19:18)

5Yaadin mo no a go sohõ alwaati wo ra, jare kayna fo ka bara kaŋ Irikoy suuban gomni boŋ. **6**Amma da gomni boŋ no, manti goyey boŋ no koyne. Da manti yaadin no, gomno manti gomni no koyne.

7Ifo binde no? Haya kaŋ Israyla goono ga ceeci, a mana du a, amma suubanantey no du a. Cindey mo Irikoy n'i biney sandandi. **8**Mate kaŋ i n'a hantum, ka ne:

«Irikoy n'i no laakal tiŋo.
A n'i no moyaŋ kaŋ i si di nd'ey,
A n'i no hangayaŋ mo kaŋ i si maa d'ey,
hala ka kaa hunkuna.»

(A.Y. 29:4; Isa. 29:10)

9Dawda mo ne:

«I taablo ma ciya i se hirrimi, da kumsay,
da katiyaŋ hari, da banandi mo.
10I moy ma te kubay, hal i ma si du ka di.
Ma naŋ mo i banda daarey
ma gungum alwaati kulu.»

(Zab. 69:23,24

11Amma ay ne: Katiyaŋo kaŋ i te, i n'a te zama ngey ma kaŋ se no? Abada! Amma i katiyaŋo do faaba kaa dumi cindey se, ka Israyla* zukku a ma canse. **12**To. Za kaŋ i katiyaŋo ciya ndunnya se arzaka, i mursa mo ciya dumi* cindey se albarka, sanku fa mo i toonandiyaŋo.

Dumi cindey faaba duyaŋo

13Amma sohõ ay goono ga salaŋ araŋ kaŋ ga ti dumi cindey se. Za kaŋ ay ya diya no dumi cindey se, ay go g'ay goyo beerandi **14**ka di, mate kulu kaŋ no, hal

ay m'ay bumbo dumo zukku a ma canse, zama ay ma i ra afooyaŋ faaba.
15Zama za kaŋ i furuyaŋo ciya ndunnya se sasabandiyaŋ, mate no i ye ka tayaŋo
ga hima nd'a, da manti buukoy se fundi nooyaŋ? **16**Da looma sintina ciya
sargay hanante, yaadin mo no motta. Da kaajo mo ciya hanante, yaadin mo no
kambey ga ciya.

17I na zeytun* kambe fooyaŋ ceeri. Nin mo, kaŋ ga ti ganjo ra zeytuno, i na
ni dabu i game ra tuuri-nya hanna gaa, hala mo ni margu ka du zeytun kaajo
albarka gaa i banda. **18**To, yaadin gaa, ni ma si fooma kambe fey din gaa, zama
nda ni ga fooma, ma bay kaŋ manti nin no goono ga kaajo jare bo, amma day
kaajo no goono ga ni jare.

19Ni ga ne binde: «I na kambeyaŋ ceeri k'i kaa zama i m'ay dabu.» **20**To, i
cimbeeri-jaŋa sabbay se no i n'i kaa. Ni mo, ni cimbeero* do no ni goono ga
goro. Kala day ma si te boŋbeeray, amma ma humburu. **21**Zama nda Irikoy
mana fay da zeytun nya hanna kambey, a si fay da nin mo.

22Wa guna Irikoy booriyaŋo d'a sandiyaŋo mo. Borey kaŋ yaŋ kaŋ din se, a
sandiyaŋo no, amma ni wo se Irikoy booriyaŋo no, da day ni munye a
booriyaŋo ra. Amma da ni mana munye, kulu a ga ni dumbu ka ni kaa. **23**Borey
mo, d'i mana soobay ka goro ngey cimbeeri-jaŋa ra, Irikoy ga ye k'i dabu, zama
a gonda dabari k'i dabu koyne. **24**Zama nda nin, kaŋ ga ti ganjo ra zeytun nya
kambe, Irikoy na ni pati ka kaa ka ni dabu zeytun nya hanna gaa, haŋ kaŋ borey
mana doona ka te, sanku fa binde ngey wo, kaŋ ga ti zeytun nya hanna
kambeyaŋ, manti Irikoy g'i dabu ngey boŋ zeytun nyaŋo gaa?

Israyla izey ga kokor ka du faaba

25Nya-ize, ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay gundo wo gaa (zama araŋ ma si ciya
boroyaŋ kaŋ ga boŋ jare). Gundo wo ga ti: bine sanday te Israyla* jare se, hala
waati kaŋ dumi cindey toonandiyaŋo ga to. **26**Yaadin mo no Israyla kulu ga du
faaba, mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

> «Fansakwa ga fun Sihiyona* ra kaŋ
> ga Irikoy wanga kosaray Yakuba se.
> **27**Woone no ga ti ay alkawlo
> kaŋ go in d'ey game ra,
> waati kaŋ ay g'i zunubey kaa.»
>
> *(Isa. 59:20,21; 27:9)*

28Baaru Hanna ciine ra, i te ibareyaŋ araŋ sabbay se. Amma Irikoy
suubanyaŋo ciine ra, ngey no ga ti borey kaŋ Irikoy ga ba doŋ kaayey sabbay
se. **29**Zama Irikoy nooyaŋey da Irikoy ceeyaŋo, a si ba ye i gaa. **30**Waato araŋ
wo, araŋ wangu ka Irikoy gana, amma sohõ araŋ du suuji i ganayaŋ-jaŋa do.
31Yaadin mo no ngey din kaŋ yaŋ wangu ka gana sohõ, i ga hin ka du suuji, wo
kaŋ araŋ du din do. **32**Zama Irikoy na boro kulu daabu ganayaŋ-jaŋay ra, zama
nga ma suuji cabe borey kulu se.

Irikoy beera darza

33 Hay! Mate kaŋ Irikoy laakalo arzaka ga guusu nd'a!
A bayra mo, yaadin no a go!
A ciitey baa da fintalyaŋ.
A fondey mo bisa fahamay gaa!
34 Zama: «May no na Rabbi miila bay,
Wala may no ka ciya a saawarekasina?

(Isa.40:13)

35 May no jin k'a no, hal a m'a yeti a se?»

(Ayuba 41:2)

36 Zama hay kulu fun a do,
Hay kulu goono ga te a do, i ga ye a do mo.
Darza ma ciya a wane hal abada! Amin!

Mate kaŋ ganako baafuna ga hima ka bara nd'a

12 Yaadin gaa, nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray Irikoy suujey sabbay se: araŋ m'araŋ gaahamey salle sargay fundikooniyaŋ, hananteyaŋ, kaŋ yaŋ ga kaan Irikoy se. Woodin araŋ saajaw goy no kaŋ ga saba nda fahamay. 2 Araŋ ma si araŋ boŋ sasabandi nda zamana wo *alhaalo*, amma wa naŋ Irikoy m'araŋ bare, k'araŋ laakaley tajandi. Yaadin gaa no araŋ ga du fayanka ka Irikoy miila bay, kaŋ ga ti ihanno, da yadda hari, da timmante.

3 Zama, gomni kaŋ Irikoy n'ay no boŋ, ay goono ga ne araŋ boro fo kulu se: a ma si fongu nda nga boŋ haŋ kaŋ ga bisa mate kaŋ ga hima nd'a, amma a ma bara nda lalabu lasaabu, mate kaŋ cine Irikoy na cimbeeri neesijo zaban araŋ boro fo kulu se. 4 Zama mate kaŋ iri gonda jare boobo gaaham folloŋ ra, jare kulu mo goyo go waani, 5 yaadin mo no iri, kaŋ ga ti iboobo, iri ciya gaaham folloŋ Almasihu ra, iri boro fo kulu mo care gaaham jareyaŋ no. 6 Iri boro kulu gonda nooyaŋ waani-waani, sanda mate kaŋ cine Irikoy na gomni no iri se. To. Boro kaŋ du annabitaray m'a te da cimbeero* kaŋ cine a du. 7 Boro kaŋ du saajaw goy ma nga boŋ no saajaw goyo se. Boro kaŋ ga dondonandi ma nga boŋ no dondonandiyaŋo se. 8 Boro kaŋ ga yaamar ma nga boŋ no yaamaryaŋo se. Boro kaŋ ga no m'a te da bine folloŋ. Boro kaŋ gonda jineborotaray m'a te da anniya. Boro kaŋ ga suuji cabe m'a te da farhã.

9 Baakasinay ma si te da munaficitaray. Wa ilaalo fanta, wa gaabandi ihanno gaa. 10 Wa bara nda baakasinay care se danga nya izeyaŋ kaŋ ga ba care. Araŋ ma care beerandi ka care daŋ jine. 11 Wa ciya kokoranteyaŋ, manti hawfunoyaŋ. Wa haw daŋ araŋ biney ra ka may Irikoy se. 12 Wa farhã beeje ra, kankami ra mo araŋ ma suuru. Wa mo ye adduwa ra. 13 W'araŋ arzaka fay-fay ka hanantey gaakasinay, wa yaw gaay mo.

14 Wa albarka gaara borey kaŋ yaŋ g'araŋ gurzugandi se. Wa albarka gaara, manti laaliyaŋ. 15 Wa farhã farhantey banda, wa hẽ hẽekoy banda. 16 Araŋ ma bara nda laakal folloŋ care se. Araŋ ma si laakal da hari beeriyaŋ, amma w'araŋ biney ye ikayney gaa. Wa si ciya boroyaŋ kaŋ ga boŋ jare.

17 Wa si boro kulu laala bana nda laala. Wa ceeci ka te haŋ kaŋ ga boori
borey kulu jine. 18 Da fondo go no, wa te araŋ hina kulu ka goro nda laakal
kanay, araŋ da boro kulu game ra. 19 Ya ay baakoy, araŋ ma si bana, amma wa
nangu cindi Irikoy futa se. Zama i n'a hantum ka ne:

«Banayaŋ ya ay wane no.
Ay no ga bana.»
Yaadin no Rabbi ci.

(A.Y. 32:35)

20 Amma day:

«Da ni ibara haray, m'a no ŋwaari.
D'a jaw, m'a no hari.
Zama woodin teeyaŋ gaa no
ni ga danj'ize gusam a boŋo boŋ.»

(Yaas. 25:21,22)

21 Wa si yadda laala ma hin araŋ, amma wa hin laala ihanno teeyaŋ ra.

Laabu jine borey beerandiyaŋ

13 Tilas kala boro kulu ma nga boŋ ye ganda hinkoyey se, zama dabari
kulu si no kaŋ manti Irikoy do no a fun. Hinkoyey kaŋ go no mo, Irikoy
no k'i waadu. 2 Woodin sabbay se, boro kaŋ goono ga wangu hini, Irikoy waado
no a goono ga wangu. Borey kaŋ ga wangu mo ga kande ciiti ngey boŋ. 3 Zama
koyey manti humburkumay hariyaŋ no goy hanno teeko se, kala day goy laalo
teeko se. Ni ga ba ma si humburu hinkoy, wala? To, kala ni ma hari hanno te, a
ga saabu ni se mo. 4 Zama nga wo Irikoy goy-teeri no ni se ni boriyandiyaŋo se.
Amma da ni goono ga goy laalo te, ma humburu. Zama manti yaamo no a go ga
takuba jare bo. Zama nga wo Irikoy goy-teeri no kaŋ ga dukuri bana boro se kaŋ
goono ga goy laalo te. 5 A se no a ga tilas boro ma nga boŋ ye ganda, manti
dukuro sabbay se hinne bo, amma bine lasaabo sabbay se mo.

6 Daliili woodin se no araŋ ga jangal bana mo, zama hinkoyey wo Irikoy
goy-teeriyaŋ no a goyo se. I goono ga kookari woodin ra waati kulu mo. 7 Wa
boro kulu no nga wane: jangal, jangal taako se, dwan nooru, dwanyey se. Wa
bara nda humburkumay, nga kaŋ to i ma humbur'a se. Wa beerandi mo nga kaŋ
to beerandiyaŋ.

Gorokasin baakasinay

8 Araŋ ma si bara garawkooniyaŋ boro kulu se, kala day care se baakasinay,
zama boro kaŋ ga ba nga gorokasin na asariya toonandi. 9 Zama lordey* kaŋ ne:

«Ni ma si zina, ni ma si boro wi,
ni ma si zay, ni ma si bini – »

(Fat. 20:13-15; A.Y. 5:17-19,21)

woodin yaŋ da wo kulu kaŋ cindi mo margu sanno wo ra kaŋ ne:

«Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.»

(Law. 19:18)

10Baakasinay si goy laalo te nga gorokasin se. Woodin sabbay se no baakasinay
ya asariya toonandiyaŋ no.

Mate kaŋ boro ga soola nd'a Almasihu kaayaŋo se

11Araŋ ma woodin te, za kaŋ araŋ ga alwaato bay. Saaya to gumo kaŋ araŋ
ga tun jirbi, zama sohõ faaba maan iri gaa ka bisa alwaato kaŋ iri cimandi.
12Cino beeri, mo maan boyaŋ. Iri ma kubay te-goyey kaa ka furu, iri ma annura
wongu jinayey daŋ. 13Iri m'iri diraw te da daa hanno, sanda zaari kwaaray,
manti nda annasuwa wala nda baji haŋ-ka-buguyaŋ, manti nda zina wala
furkutaray, manti nda yanje wala canse. 14Kal araŋ ma Rabbi Yesu Almasihu
faka, araŋ ma si fongu mo nda mate kaŋ araŋ g'araŋ gaaham ibaay laaley
kungandi nd'a.

Ma si ni nya-ize ciiti

14 Boro kaŋ sinda gaabi cimbeeri* ra, araŋ m'a ta, amma manti zama araŋ
ma kakaw sikka sanni boŋ. 2Boro fo gonda cimbeeri kaŋ ga naŋ a ma
hay kulu ŋwa. Afo mo, kaŋ sinda gaabi, a si ŋwa kala kassi nda tuuri izey
baano-baaney[51]. 3Boro kaŋ ga hay kulu ŋwa ma si donda bora kaŋ siino ga ŋwa.
Bora din kaŋ siino ga ŋwa mo ma si ŋwaakwa ciinay da taali, zama Irikoy n'a
ta. 4Nin no may kaŋ ga boro fo tam ciiti? D'a kay wala nd'a kaŋ, woodin a koyo
sanni no. Amma a ga kay, zama Rabbi gonda dabari k'a kayandi.

5Boro fo ga zaari fo lasaabu kaŋ a bisa zaari fo beeray. Afo mo koyne ga
lasaabu kaŋ zaari kulu ga saba. Boro kulu ma woodin tabbatandi nga bina ra.
6Boro kaŋ goono ga zaari fo haggoy, Rabbi se no a goono g'a haggoy. Boro kaŋ
goono ga hay kulu ŋwa, Rabbi se no a goono g'a ŋwa, zama a ga Irikoy saabu.
Boro kaŋ siino ga ŋwa mo, Rabbi se no a siino ga ŋwa, a ga Irikoy saabu mo.
7Zama iri boro fo kulu si funa nga boŋ se, boro kulu mo si bu nga boŋ se. 8D'iri
go fundi ra, Rabbi se no iri goono ga funa. D'iri bu mo, Rabbi se no iri ga bu.
Yaadin gaa d'iri funa wala nd'iri bu, iri ya Rabbi wane yaŋ no.

9Daliili kaŋ se Almasihu bu, a ye ka funa mo, nga neeya: zama nga ma ciya
buukoy da fundikooney kulu se Rabbi. 10Amma nin: ifo se no ni goono ga ni
nya-izo guna nda taali? Wala ni mo koyne: ifo se no ni goono ga donda ni
nya-izo? Zama iri boro kulu ga kay Irikoy ciiti karga jine! 11Zama i n'a
hantum ka ne:

Rabbi ne: «Ay ze d'ay fundo,
ay se no kange kulu ga gurfa.
Deene kulu mo ga Irikoy *darza* seeda.»

(Isa. 49:18; 45:23)

[51] 14:2 Faransi ciine gaa i ga ne i se “legumes”.

12 Yaadin no, iri boro fo kulu ga kande nga bumbo te-goyey Irikoy jine.

Ma si ni nya-izo daŋ a ma taali te

13 Yaadin gaa, iri ma si ye ka care guna nda taali. Amma wa bara nda miila
woone: boro kulu ma si hartayaŋ hari daŋ nga nya-izo jine, wala hay fo kaŋ g'a
zeeri. 14 Ay bay, ay tabbat mo Rabbi Yesu ra kaŋ hay kulu si no kaŋ ga harram
da nga boŋ. Kala day, boro se kaŋ g'a lasaabu harram hari, to, bora din se kay, a
ga harram. 15 Amma nda ŋwaari fo sabbay se ni nya-izo bina sara, manti
baakasinay goy no ni goono ga te koyne. Ni ŋwaaro sabbay se ni ma si boro kaŋ
se Almasihu bu halaci. 16 Wa si naŋ haŋ kaŋ ga boori araŋ se ma ciya laala
ciinay hari. 17 Zama Irikoy koytara manti ŋwa da haŋ no, amma adilitaray no, da
laakal kanay, da farhã Biya Hanno ra. 18 Zama boro kaŋ ga may Almasihu se
yaadin cine ga kaan Irikoy se, yaddante mo no borey jine.

19 Yaadin gaa, iri ma ceeci haŋ kaŋ ga laakal kanay tonton, da mo haŋ kaŋ ga
care no jina-koyyaŋ. 20 "waari fo sabbay se ni ma si Irikoy goyo zeeri. Daahir,
hay kulu ga halal. Kulu nda yaadin a si boori boro se kaŋ g'a ŋwa ka ciya
katiyaŋ hari boro fo se. 21 Haŋ kaŋ ga boori ga ti boro ma si ham ŋwa, wala a
ma si duvan* haŋ, wala mo a ma si hay kulu te kaŋ ga naŋ ni nya-izo ma kati.

22 Cimbeero* kaŋ ni gonda, ni m'a gaay ni boŋ se Irikoy jine. Albarkante no
boro kaŋ si nga boŋ kalima haya din ra kaŋ a goono ga yadda nd'a ka te.
23 Amma boro kaŋ ga sikka du ciiti d'a ŋwa, zama a siino ga ŋwa cimbeeri boŋ.
Hay kulu mo kaŋ manti cimbeeri do no a fun ya zunubi no.

Ma te haŋ kaŋ ga kaan ni gorokasin se

15 Amma iri wo kaŋ ti gaabikooney, a ga hima iri ma borey kaŋ yaŋ sinda
gaabi gaa ngey londibuuna ra. Iri ma si te haŋ kaŋ ga kaan iri boŋ se.
2 Iri boro kulu ma te haŋ kaŋ ga kaan nga gorokasino se a booriyaŋo se kaŋ g'a
no jina-koyyaŋ. 3 Zama Almasihu bumbo mana te haŋ kaŋ ga kaan nga boŋ se.
Amma mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

> «Ni wowkoy wowey kaŋ ay boŋ.»
>
> *(Zab. 69:10)*

4 Zama hay kulu kaŋ i n'i hantum doŋ, i n'i hantum zama iri ma dondon se, hal iri
ma du beeje suuro da bine-gaabo do kaŋ Irikoy Tira Hanney g'iri no.

5 Irikoy kaŋ ga suuru nda bine-gaabi no m'araŋ no laakal folloŋ araŋ da care
game ra, Almasihu Yesu fonda boŋ, 6 kaŋ ga naŋ da bine folloŋ, da me folloŋ
mo, araŋ ma iri Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo, kaŋ ti a Baabo mo, beerandi.

Baaru Hanna ya dumi kulu wane no

7 Woodin sabbay se, araŋ ma care ta, mate kaŋ cine Almasihu n'araŋ ta Irikoy
darza se. 8 Zama ay ga ne: Almasihu ciya saajawko Yahudancey se Irikoy cimo
se, zama a ma alkawley kaŋ yaŋ Irikoy sambu doŋ kaayey se tabbatandi. 9 Zama
dumi* cindey mo ma Irikoy beerandi a suujo sabbay se, mate kaŋ i n'a hantum
ka ne:

«Woodin se no ay ga saabu ni se
dumi cindey game ra,
Ay ma sifayaŋ baytu te ni maa gaa.»

(Sa.H. 22:50; Zab.18:50)

10A ne koyne:

«Ya dumi cindey, wa farhã Rabbi jama banda.»

(A.Y. 32:43)

11A ne koyne:

«Ya dumi cindey kulu, wa Rabbi sifa.
Dumey kulu, m'a sifa mo.»

(Zab. 117:1)

12Koyne mo, Isaya ne:

«Yasse kaajo ga bagu ka fatta,
nga mo no ga tun ka dumi cindey may.
A ra no dumi cindey ga beeje sinji.»

(Isa. 11:10)

13Kala Beejekoyo m'araŋ toonandi nda farhã kulu da laakal kanay mo cimandiyaŋ ra, hal araŋ ma yulwa beeje ra, Biya Hanno dabaro ra.

Goyo kaŋ Bulos te dumi cindey game ra

14Amma ay bumbo ga tabbat araŋ boŋ, ay nya-izey, kaŋ araŋ bumbey goono ga to da booriyaŋ, araŋ to da bayray kulu, araŋ ga hin mo ka care yaamar. **15**Kulu nda yaadin, ay hantum araŋ se da bine-gaabi hay fooyaŋ boŋ, hal ay m'araŋ fongandi. Ay na woodin te za kaŋ Irikoy na gomno wo no ay se, **16**hal ay ma ciya Almasihu Yesu goy-teeri dumi cindey se. Ay goono ga Irikoy goyo te kaŋ ga ti Baaru Hanna feyaŋ, hala dumi cindey kaŋ yaŋ Biya Hanno n'i ciya hanante ma ciya sargay yaddante Irikoy se.

17Yaadin gaa, ay gonda darza hari Almasihu Yesu ra, Irikoy goyo kaŋ ay go ga te ra. **18**Zama ay si te bine-gaabi ka hay kulu sanni te, kala day hayey din kaŋ Almasihu te ay do, kaŋ yaŋ naŋ dumi cindey n'a gana, *ay* sanno d'*ay* te-goyo do. **19**A na alaamayaŋ da dambara hari goyyaŋ te *ay do*, Biya *Hanno* dabaro ra. Yaadin no, za Urusalima kwaara ka windi kala Ilirikum laabu, ay na Almasihu Baaru Hanna waazu nango kulu. **20**Daahir, ay ga anniya haw mo ay ma Baaru Hanna waazu nangu kaŋ i mana jin ka Almasihu waazo te, zama ay ma si cina boro fo daba boŋ, **21**mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Borey kaŋ yaŋ a baaro mana kaa i do,
ngey wo ga di.
Ngey kaŋ yaŋ mana maa mo ga faham.»

(Isa. 52:15)

22Woodin no k'ay ganji sorro boobo ay ma kaa araŋ do.

Bulos naaruyaŋo kaŋ a go ga soola sanni

23Amma sohõ, muraadu kulu mana cindi ay se ne laabey ra. Za jiiri boobo
mo ay go ga beeje ay ma kaa araŋ do. 24Waati kaŋ ay ga koy Espanya, ay gonda
beeje ay ma kabay ka di araŋ. Waato kaŋ araŋ n'ay bina farhandi kayna araŋ
game ra banda, ay gonda beeje araŋ m'ay gaakasinay mo da hindoonay kaŋ ga
kond'ay noodin. 25Amma sohõ ay goono ga koy Urusalima* zama ay ma konda
gaakasinay hanantey se. 26Zama a kaan Masidoniya nda Akaya laabey ganakoy
se i ma nooyaŋ fooyaŋ te alfukaarey se kaŋ yaŋ go Urusalima hanantey game
ra. 27Oho me, a kaan i se. I gonda garaw ngey gaa mo. Dumi cindey du ngey
baa Yahudancey albarkey ra, kaŋ fun Irikoy do. Yaadin gaa, garaw go dumi
cindey gaa i ma Yahudancey saajaw i ndunnya arzakey ra. 28A binde, waati kaŋ
ay na woodin ban ka albarka wo kawaatimandi i se, ay ga kabay araŋ do ka koy
Espanya. 29Ay ga woone bay mo: waati kaŋ ay ga kaa araŋ do kulu, ay ga kaa
da Almasihu albarka toonanta.

30Sohõ ay g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu sabbay se, da
Biya *Hanno* baakasinay sabbay se mo: araŋ ma gurjay ay banda araŋ adduwey
ra Irikoy gaa ay se. 31Wa gaara ay ma du ka faaba Yahudiya* laabu borey kaŋ
yaŋ si gana kambey ra. Woodin banda, hal ay saajaw goyo kaŋ ay gonda
Urusalima ra ma ciya yadda hari hanantey se. 32Hala mo ay ma kaa araŋ do
farhã ra Irikoy miila boŋ ka fulanzam araŋ banda. 33Sohõ day, Irikoy kaŋ ti
Laakal-Kanay-Koyo ma bara araŋ kulu banda. Amin!

Bulos fooyaŋey

16 Ay g'iri nya-ize waybora Fibi sifa araŋ se, saajawko no Almasihu*
marga se kaŋ go Sankariya. 2Araŋ m'a kubayni Rabbi ra, mate kaŋ a ga
hima hanantey se. Araŋ m'a kambu za hay kulu ra kaŋ a ga laami nd'a araŋ gaa.
Zama nga bumbo na gaakasinay te boro boobo se, hala nda ay mo se.

3Wa Birisila da Akila kaŋ yaŋ ti ay goykasiney Almasihu Yesu ra fo. 4Ay
fundo sabbay se i na ngey boŋ salle. Manti ay hinne no ga saabu i se, amma
Almasihu margey kulu kaŋ go dumi cindey game ra mo. 5Wa Almasihu marga
kaŋ go ga margu i windo ra mo fo.

W'ay baakwa Epinetus fo. Nga no ga ti Almasihu ganako sintina Aziya laabo
ra. 6Wa Maryama fo, kaŋ na goy boobo te araŋ se. 7Wa Andaronikos da
Yuniyos mo fo kaŋ yaŋ ga ti ay nya-ka-fo-siney d'ay kasu hangasiney. I gonda
maa hanno diyey do. I jin ay se mo Almasihu ra.

8Wa Ampliyatos fo, kaŋ ay ga ba Rabbi ra. 9Wa Urbanos fo kaŋ ti iri
goykasin Almasihu ra, d'ay baakwa Istacis. 10Wa Appeles fo, yaddante no
Almasihu ra. Wa Aristabulos almayaaley fo. 11Wa Herodiyon fo, ay
nya-ka-fo-sina, da mo Rabbi ra waney kaŋ yaŋ go Narsisos almayaaley ra.

12Wa Tarifana da Tarifosa fo, kaŋ yaŋ goono ga goy Rabbi ra. Wa Barsida
kaŋ borey ga ba gumo fo, kaŋ na goy boobo te Rabbi se. 13Wa Rufus fo, kaŋ ti
Rabbi wane suubananta, nga nda nga nya, kaŋ te ay mo se nya. 14Wa

Asinkiritos fo, da Filigon, da Harmasa, da Batarubas, da Harmisa, da nya-izey kaŋ yaŋ go i banda. 15Wa Filologus fo, da Yuliya, da Niriyos da nga wayme, da Olimpas, da hanantey kaŋ yaŋ go i banda.

16Wa care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ hanna. Almasihu margey kulu g'araŋ fo.

Kaseetiyaŋ bananta

17Sohõ ay g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, araŋ ma haggoy da borey kaŋ yaŋ go ga fay-fayyaŋ te. I ga taali teeyaŋ hari daŋ araŋ game ra mo kaŋ ga waana dondonandiyaŋo kaŋ araŋ jin ka dondon. Araŋ ma banda bare i gaa. 18Zama ngey kaŋ yaŋ go yaadin, manti iri Rabbo Almasihu se no i go ga goy, amma ngey bumbey gundey se. I me kaana da i sanni baana do no i ga boŋ-dogonay biney halli. 19Araŋ ganayaŋ baaro to boro kulu do. Ay binde goono ga farhã araŋ se. Amma ay ga ba araŋ ma ciya laakalkooniyaŋ ihanno ciine ra, araŋ ma ciya ihannoyaŋ mo ilaalo ciine ra.

20Irikoy kaŋ ti Laakal-Kanay-Koyo mo ga waasu ka Saytan* mumuru araŋ cey cire. Iri Rabbo Yesu gomno ma bara araŋ banda.

21Ay goykasino Timotiyos g'araŋ fo, nga nda Lusiyas, da Yason, da Sosipater, ay nya-ka-fo-siney.

22Ay Tertiyus kaŋ goono ga tira wo hantum, ay g'araŋ fo Rabbi ra.

23Gayos g'araŋ fo, nga kaŋ kwaara ay zumbu, kaŋ ga Almasihu marga borey kulu kubayni mo.

Arastos kaŋ ti kwaara nooru gaaykwa, d'iri nya-izo Kuwartos, ngey mo g'araŋ fo. 24[Iri Rabbo Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ kulu banda. Amin!]

Saabuyaŋ kokoranta

25Wa darza no Irikoy se! Nga no ga hin k'araŋ sinji, ay Baaru Hanna boŋ, da Yesu Almasihu wane waazo boŋ. Woodin ga te mo gundo bangandiyaŋo boŋ kaŋ go tugante za zamana sintinayey ra. 26Amma sohõ Irikoy n'a bangandi k'a bayrandi dumi kulu se annabey tirey ra, nga lordo boŋ, nga kaŋ go no duumi, hal i ma cimi fonda gana. 27Wa darza no Irikoy follonka kaŋ laakalo sinda cine se hal abada abadin Yesu Almasihu do! Amin!

BULOS TIRA SINTINA
kaŋ a hantum
KORINTEY
se

Fooyaŋ

1 Ay no Bulos. Irikoy n'ay ce nga miila boŋ ay ma ciya Almasihu* Yesu
diya. Iri nya-izo Sostano go ay banda. **2**Iri go ga Irikoy marga fo kaŋ go
Korint kwaara, ngey kaŋ yaŋ ciya hananteyaŋ Almasihu Yesu ra, kaŋ yaŋ
Irikoy ce i ma bara hananteyaŋ. Iri go g'i fo, ngey nda borey kulu mo kaŋ yaŋ
goono g'iri Rabbi Yesu Almasihu maa ce, nangu kulu kaŋ i go. Nga ga ti i
Rabbo d'iri wano mo.

3Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo
Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do.

Hari hanney kaŋ ga fun Almasihu do

4Ay ga Irikoy saabu waati kulu araŋ se d'a gomno kaŋ a n'araŋ no Almasihu
Yesu ra sabbay se. **5**Hay kulu ra a n'araŋ arzakandi Almasihu do, araŋ sanno
d'araŋ bayra kulu ra. **6**Irikoy na seeda kaŋ iri te Almasihu boŋ tabbatandi araŋ
game ra **7**hal araŋ mana jaŋ nooyaŋ kulu waati kaŋ araŋ goono g'iri Rabbi Yesu
Almasihu bangandiyaŋo batu. **8**Nga no g'araŋ tabbatandi hala bananta, hal araŋ
ma bara boroyaŋ kaŋ sinda taali iri Rabbi Yesu Almasihu zaaro ra. **9**Irikoy ya
Naanaykoy no, nga kaŋ n'araŋ ce hal araŋ ma furo nga Izo, kaŋ ga ti iri Rabbo
Yesu Almasihu, markasina ra.

Fay-fayyaŋey kaŋ go noodin marga ra

10Sohõ binde, ay nya-izey, ay g'araŋ yaamar iri Rabbi Yesu Almasihu maa
gaa: araŋ boro kulu ma te sanni folloŋ. Fay-fayyaŋ ma si bara araŋ game ra,
amma araŋ ma bara margante care banda laakal folloŋ da saaware folloŋ ra.
11Zama Kuluwe windi borey do ay maa araŋ baaru, ay nya-izey, kaŋ i ne:
canda-canda go no araŋ game ra. **12**Haŋ kaŋ se ay na woodin ci ga ti araŋ boro
fo kulu gonda nga kambe sanni. Afo ga ne: «Ay wo Bulos boro no.» Afo ga ne:
«Ay ya Abolos wane no.» Afo ga ne: «Ay ya Kefas wane no.» Afo mo ga ne:
«Ay wo Almasihu wane no.»

13Day mate nooya? Almasihu wo fay-fayante no? Wala i na Bulos kanji araŋ
sabbay se no? E! I te araŋ se baptisma Bulos maa ra no? **14**Ay ga Irikoy saabu
kaŋ ay mana baptisma te araŋ boro kulu se, kala day Kirisbos da Gayos, **15**zama
boro kulu ma si ne araŋ du baptisma ay maa ra! **16**(Amma ay na baptisma te
Istifana almayaaley se mo. Woodin banda ay si bay hal ay na baptisma te boro
fo se.) **17**Zama Almasihu man'ay donton ay ma baptisma te se, amma ay ma
Baaru Hanna waazu se. Woodin mo, ay ma s'a te da sanni gonitaray. Zama d'ay
ga woodin te, Almasihu kanjiyaŋ* bundo ga ciya yaamo.

Irikoy dabaro d'a laakalo go Yesu Almasihu do

18Zama kanjiyaŋ bundo sanno ya saamotaray no borey kaŋ yaŋ goono ga

halaci se, amma iri kaŋ goono ga du faaba se Irikoy dabaro no. 19Zama i n'a hantum ka ne:

«Ay ga laakalkooney laakaley halaci,
fahamantey fahama mo, ay g'a ganandi.»

(Isa. 29:14)

20Man laakalkooni? Man hantumko? Man zamana wo kakawko? Manti Irikoy na ndunnya wo laakalo himandi saamotaray no? 21Zama za kaŋ Irikoy laakalo ra, a te hala ndunnya mana Irikoy bay ngey laakaley do, a kaan Irikoy se nga ma cimandikoy faaba «saamotaray« waazo do. 22Zama Yahudancey ga alaamayaŋ hã. Garekey mo ga fahamay ceeci, 23amma iri wo, iri goono ga Almasihu kaŋ i kanji waazo te. Sanno wo ciya katiyaŋ hari Yahudancey se, saamotaray mo no dumi* cindey se. 24Amma borey kaŋ yaŋ Irikoy ce, da Yahudancey no wala Garekey no, i se Almasihu ya Irikoy dabaro no da Irikoy laakalo mo. 25Zama Irikoy laakal-jaŋa bisa borey laakal. Irikoy londibuuna mo bisa borey gaabi.

26Ay nya-izey, wa fongu da mate kaŋ araŋ go kaŋ Irikoy n'araŋ ce. A mana ndunnya wo laakalkooni boobo, wala dabarikooni boobo, wala darzante boobo ce bo. 27Amma Irikoy na ndunnya saamotaray harey suuban hal a ma laakalkooney haawandi. Irikoy na ndunnya londibuuney mo suuban hal a ma gaabikooney haawandi. 28Ndunnya kayna hayey, da hayey kaŋ yaŋ i ga donda mo, Irikoy n'i suuban. Oho mo, hala baa hayey kaŋ yaŋ si no, a n'i suuban zama a ma hayey kaŋ yaŋ go no ciya yaamo. 29Zama boro kulu ma si fooma Irikoy gaa. 30Amma Irikoy no k'araŋ daŋ Almasihu Yesu ra, nga kaŋ Irikoy do a te iri se laakal, da adilitaray*, da hananyaŋ, da fansa, 31hal a ma bara mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Boro kaŋ goono ga fooma
ma fooma Rabbi ra.»

(Iri. 9:24)

Bulos mana waazu nda sanni gonitaray

2 Ay mo, nya-izey, waato kaŋ ay kaa araŋ do, ay mana kaa da sanni gonitaray, wala laakal wane, ka Irikoy seeda waazu araŋ se. 2Zama ay miila ay ma si hay kulu bay araŋ game ra kala day Yesu Almasihu hinne, nga kaŋ i kanji. 3Ay goro araŋ do da londibuunay, da humburkumay, da jijiriyaŋ gumo. 4Ay sanno d'ay waazo mo manti nda fahamay sanni waaniyaŋ no kaŋ ga te sigaw, amma i te da Biya* *Hanno* cabeyaŋo da dabari mo, 5hal araŋ cimbeero ma si bara boro laakal boŋ, amma a ma bara Irikoy dabaro boŋ.

Irikoy laakalo

6Amma iri goono ga laakal salaŋ toonantey game ra, day manti zamana wo laakalo, wala zamana wo koyey wano, ngey kaŋ yaŋ goono ga bisa. 7Amma iri goono ga Irikoy laakalo salaŋ, gundu* wane, sanda wo kaŋ doŋ a go tugante,

kaŋ Irikoy waadu iri darza se za waato zamaney mana te. **8**Zamana wo koyey kulu mana bay laakalo din gaa, zama d'i bay a gaa, doŋ i si Rabbi darzakoyo kanji. **9**Amma a te mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Hayey kaŋ mo mana di, kaŋ hanga mana maa,
kaŋ mana furo boro bine ra mo,
hayey din no Irikoy soola
borey kaŋ ga ba r'a se.»

(Isa. 64:3;52:15)

10Amma iri se no Irikoy n'i bangandi Biya *Hanno* do.

Zama Biya *Hanno* goono ga hay kulu fintal. Baa Irikoy hayey kaŋ ga guusu, a g'i fintal. **11**Zama may no ga boro muraadey bay, da manti bora biya* kaŋ go a ra? Yaadin mo no, boro kulu si Irikoy muraadey bay, kala day Irikoy Biya. **12**Iri wo, manti ndunnya biya no iri du bo, amma Biya kaŋ fun Irikoy do, hal iri ma hayey kaŋ Irikoy n'iri no nga gomno do bay.

13Hayey wo iri goono g'i salaŋ, manti nda sanni kaŋ Adam-ize laakal ga boro dondonandi, amma iri goono g'i salaŋ da wo kaŋ Biya Hanno g'iri dondonandi. Iri goono ga Biya Hanno harey deedandi nda Biya Hanna sanney. **14**Amma boro kaŋ ga nga Adam-ize daa laala gana si Irikoy Biya harey ta. I ga ciya a se saamotaray. A si hin k'i bay mo, zama Biya Hanno do no boro g'i fayanka. **15**Amma boro kaŋ ga Irikoy Biya gana ga hay kulu fayanka. Nga bumbo mo, boro kulu s'a fintal. **16**Zama i ne:

«May no na Rabbi miila bay
hala bora m'a dondonandi?»

(Isa. 40:13)

Amma iri wo, iri gonda Almasihu miila.

Irikoy goy-teerey

3 Ay mo, ay nya-izey, ay si du ka salaŋ araŋ se danga boroyaŋ kaŋ ga Irikoy Biya gana, amma day danga boroyaŋ kaŋ go bine ibaay* laaley banda, danga boroyaŋ kaŋ go attaciriyayaŋ Almasihu ra nooya. **2**Ay n'araŋ no wa araŋ ma haŋ, manti ŋwaari tiŋo bo, zama waato araŋ mana hin a. Oho, hala hõ mo araŋ si hin a, **3**zama baa sohõ araŋ go bine ibaay laaley banda. Za kaŋ canse nda kusuuma go araŋ game ra, manti bine ibaay laaley banda no araŋ go? Manti araŋ go ga dira Adam-ize alhaali ra no? **4**Zama waati kaŋ araŋ boro fo go ga ne: «Ay ya Bulos wane no!» Afo mo ma ne: «Ay wo Abolos wane no!» Manti Adam-ize alhaali no araŋ go ga te? **5**Ifo ga ti Abolos binde? Ifo ga ti Bulos mo? Goy-teeriyaŋ no kaŋ do araŋ cimandi, mate kaŋ Rabbi na boro fo kulu no. **6**Ay wo duma, Abolos mo na dumaro haŋandi, amma Irikoy no ka naŋ a beeri. **7**Yaadin gaa, bora kaŋ ga duma wala bora kaŋ ga haŋandi manti hay fo no, amma Irikoy no kaŋ ga naŋ a ma beeri. **8**Sohõ binde, bora kaŋ ga duma nda bora kaŋ ga haŋandi, i kulu afolloŋ no, boro kulu mo ga du nga alhakko nga goyo boŋ. **9**Zama iri ya Irikoy goykasinyaŋ no, araŋ mo Irikoy faro da Irikoy

cinaro no.
10Ay binde, Irikoy gomno boŋ kaŋ a n'ay no, ay na daba sinji, mate kaŋ
cinako goni kaŋ gonda laakal ga te, amma boro fo go ga cina a boŋ. Amma
boro kulu ma haggoy da cinayaŋo kaŋ dumi nga ga cina a boŋ. 11Zama boro
kulu si hin ka daba fo sinji, kaŋ waana wo kaŋ i jin ka sinji, nga kaŋ ti Yesu
Almasihu. 12Boro kulu mo kaŋ goono ga cina daba din boŋ, da wura no, wala
nzarfu, wala tondi darzakoy, wala bundu, wala subu, wala buunu – boro fo kulu
goyo ga bangay. 13Zama zaaro din g'a bangandi, za kaŋ danji ra no Irikoy g'a
neesi. Danjo bumbo mo ga boro kulu goyo neesi, hala dumi kaŋ no. 14Da bora
goyo kaŋ a cina a boŋ ga cindi, bora ga du alhakku. 15Da bora goyo ton, a ga
mursu nd'a, amma nga bumbo ga du faaba, danga boro kaŋ fun danji ra punti.
16Araŋ mana bay kaŋ araŋ ya Irikoy fuwo no, Irikoy Biya mo go araŋ ra da
goray? 17Boro kulu kaŋ na Irikoy fuwo halaci, Irikoy g'a koy halaci, zama
Irikoy fuwo ya hanante no, kaŋ ga ti araŋ.
18Boro kulu ma si nga boŋ halli. Araŋ game ra boro kulu kaŋ ga tammahã
nga te zamana wo laakalkooni, naŋ a ma bare ka ciya saamo, hal a ma du ka
ciya laakalkooni nda cimi. 19Zama ndunnya wo laakalo ya saamotaray no
Irikoy do, mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

> «Ay ga laakalkooney di ngey boŋ hiila ra.»
>
> *(Ayuba 5:13)*

20I n'a hantum ka ne koyne:

> «Rabbi ga laakalkooney miiley bay,
> kaŋ yaamoyaŋ no.»
>
> *(Zab. 94:11)*

21Yaadin gaa, boro kulu ma si fooma nda boro! Zama hay kulu araŋ wane no.
22Da Bulos no, wala Abolos, wala Kefas, wala ndunnya, wala fundi, wala
buuyaŋ wala sohõ hayey, wala hayey kaŋ go kaa – i kulu araŋ wane yaŋ no.
23Araŋ mo Almasihu wane yaŋ no, Almasihu mo Irikoy wane no.

Almasihu diyey

4 Iri mo, kal i m'iri lasaabu Almasihu goy-teeriyaŋ, da Irikoy gundu jine
funeyaŋ. 2A binde, haŋ kaŋ i ga ceeci jine funa gaa ga ti i ma bora gar da
naanay. 3Amma ay wo, manti hay fo no ay do araŋ m'ay gosi, wala i ma kond'ay
alkaali kwaara. Oho, ay si baa ay boŋ gosi. 4Zama ay mana taali kulu bay ay boŋ
gaa, amma woodin kulu s'ay hanandi. Amma ay neesikwa ga ti Rabbi. 5Woodin
sabbay se, wa si Almasihu goy-teerey ciiti za alwaato mana to. Wa naŋ hala
Rabbi ma kaa. Nga no ga kubay ra hari tugantey kaa taray kwaaray, ka bine miila
lasaabey bangandi mo. Waato din boro kulu ga du nga saabuyaŋo Irikoy do.
6Hayey din, nya-izey, ay n'i himandi misa ay boŋ gaa da Abolos gaa mo araŋ
sabbay se, hal araŋ ma dondon iri do haŋ kaŋ ga naŋ araŋ ma si daaru haŋ kaŋ i
hantum gaa. Zama araŋ boro fo kulu mo ma si te boŋbeeray ka baar'a-baar'a te.
7Zama may no k'araŋ beerandi ka bisa care? Ifo no ni se mo kaŋ manti nooyaŋ

no? Za kaŋ Irikoy no ka ni no nd'a, ifo se no ni goono ga fooma, danga manti nooyaŋ no?

8Baa sohõ araŋ wo to, araŋ te arzakanteyaŋ, araŋ na koytaray ŋwa kaŋ iri baa si a ra! Ay ga ba haciika araŋ ma koytaray ŋwa, hal iri mo m'a ŋwa araŋ banda. **9**Zama a ga hima ay se kaŋ Irikoy na iri, kaŋ ga ti diyey daŋ kokor banda, danga borey kaŋ i na buuyaŋ ciiti dumbu i boŋ. Zama i n'iri ciya gomdo hari ndunnya borey da malaykey* se. **10**Iri wo saamoyaŋ no Almasihu sabbay se, amma araŋ ciya laakalkooniyaŋ Almasihu ra! Iri wo londibuunoyaŋ no, amma araŋ ciya gaabikooniyaŋ! A go, araŋ du darza, amma iri wo kaynandiyaŋ! **11**Hala sohõ alwaati woone ra iri go ga maa haray, iri go ga maa jaw, iri go ga jaŋ bankaaray, i go g'iri kutubo, iri sinda iri boŋ fu. **12**Iri go ga goy gumo nda iri kambey. I go g'iri wow, amma iri go ga albarka gaara. I go g'iri gurzugandi, amma iri go ga suuru. **13**I go g'iri jance, iri go ga baani sanni te. I go g'iri ciya danga ndunnya ziibi, fisi kulu dumi, hala hõ.

14Ay mana woodin hantum araŋ se zama ay m'araŋ haawandi bo, amma ay ma kaseeti araŋ gaa danga ay izeyaŋ kaŋ ay ga ba cine. **15**Baa araŋ du dondonandiko zambar way Almasihu ra, kulu nda yaadin araŋ sinda baaba boobo, zama ay no k'araŋ hay Almasihu Yesu ra Baaru Hanna do. **16**Woodin sabbay se binde ay g'araŋ ŋwaaray araŋ ma ciya ay dondonkoyaŋ. **17**Woodin se no ay na Timotiyos donton araŋ do, nga kaŋ ciya ay se ize kaŋ ay ga ba Rabbi ra, naanaykoy mo no. A g'araŋ fongandi d'ay teerey Almasihu Yesu ganayaŋ ra, mate kaŋ cine ay go g'i dondonandi nangu kulu Almasihu* marga kulu ra.

18Araŋ boro fooyaŋ te boŋbeeray danga day ay si ye ka kaa araŋ do. **19**Amma da Rabbi yadda, ay ga kaa araŋ do d'a tonton kayna. Waato din gaa no, ay ga bay boŋbeeray koyey gaa, manti i sanney hinne bo, amma hala nd'i dabarey. **20**Zama Irikoy koytara, manti nda sanni no bo, amma dabari no. **21**Ifo no araŋ ga ba? Ay ma kaa araŋ do da goobu, wala ya kaa baakasinay da lalabay biya ra no?

Marga bora kaŋ na zina te

5 I go g'araŋ baaru dede kaŋ zina go araŋ game ra. Zina woone dumi i s'a gar baa dumi* cindey game ra, hal araŋ boro fo gonda nga baaba wande. **2**Araŋ te boŋbeeray mo! Araŋ mana te bine saray, hala bora din kaŋ na woodin te, araŋ m'a kaa araŋ game ra. **3**Zama haciika ay wo, baa kaŋ ay si noodin gaahamo ra, kulu nda yaadin ay go araŋ do biya ra. Ay jin ka ciiti mo bora kaŋ na goyo din te se, danga day ay go noodin no. **4**D'araŋ margu, ay biya mo go araŋ banda, d'iri Rabbi Yesu dabaro mo. Rabbi Yesu maa ra **5**araŋ ma boro wo dumi daŋ Saytan* kambe ra a gaahamo halaciyaŋ se, hal a biya ma du faaba Rabbi zaaro ra.

6Araŋ fooma wo si boori! Araŋ mana bay kaŋ dalbu kayna no ga motta kulu fuurandi[52]? **7**Araŋ ma dalbu zeena kaa, hal araŋ ma bara motto taji, kaŋ sinda dalbu, mate kaŋ araŋ go nda cimi. Zama Irikoy n'iri Paska* feejo, kaŋ ga ti

[52] 5:6 Zarmey ga ne: “Dungur'ize folloŋ no ga kawo kulu sara”.

Almasihu, sarga* iri se. 8Yaadin gaa, iri m'iri bato* te, manti nda dalbu zeeno, wala nda zamba nda laala wane bo, amma iri m'a te da buuru kaŋ sinda dalbu, ihanno nda cimi wane.

9Tira fo ra ay hantum araŋ se ka ne araŋ ma si hangasinay da zina-teerey. 10Ay si ndunnya ganako zina-teerey gaa, wala binikomey, wala komkoy, wala tooru ganakoy, zama nda yaadin no, a ga tilas araŋ ma fun ndunnya ra. 11Amma sohõ ay go ga hantum araŋ se ka ne araŋ ma si hangasinay da boro fo kaŋ i ga ne a se nya-ize, da bora din ya zina-teeri no, wala binikom, wala tooru ganako, wala wowko, wala baji-haŋ-ka-buguko, wala komko. Araŋ ma si baa ŋwa da bora din koy.

12Wala ay muraadu no ay ma ciiti borey kaŋ yaŋ go taray se? Manti araŋ Almasihu marga borey no ga care ciiti bo? 13Amma ngey kaŋ yaŋ go taray, Irikoy g'i ciiti. Araŋ ma boro laala din kaa araŋ game ra.

Boro kaŋ ga konda nga nya-izo ciiti do

6 Araŋ game ra, da boro fo na boro fo kalima, a ga yaaru ka koy ciitikoy kaŋ si Irikoy cimo gana do no, i ma ciiti dumbu i se? Manti hanantey do no araŋ ga hima ka koy? 2Wala araŋ mana bay kaŋ hanantey no ga ndunnya ciiti? D'araŋ no ga ndunnya ciiti binde, araŋ mana to naŋ kaŋ araŋ ga sanni kayney ciiti? 3Araŋ mana bay kaŋ iri no ga malaykey ciiti, sanku fa zamana wo harey? 4Yaadin gaa, d'araŋ gonda zamana wo ciiti harey, araŋ ga boroyaŋ daŋ i ma ciiti, kaŋ yaŋ manti hay kulu Almasihu marga ra no? 5Ay go ga woodin ci zama araŋ ma haaw! Haba? Sohõ araŋ ga jaŋ laakalkooni folloŋ araŋ game ra kaŋ ga waani ka nya-izey da care sanni feeri? 6Amma sohõ nya-ize fo go ga konda nga nya-izo ciito do. A go ga woodin te mo ciitikoy kaŋ manti Almasihu ganakoy jine!

7Haciika, baa sohõ woone te mursay hari gumo araŋ da care game ra, za kaŋ araŋ ga konda care ciiti do. Manti a ga bisa araŋ ma yadda nda toonye bo? Manti a ga bisa i m'araŋ kom? 8Amma araŋ bumbey no goono ga toonye, araŋ goono ga kom mo, hal araŋ nya-izey gaa.

9Wala araŋ mana bay kaŋ bora kaŋ sinda adilitaray si Irikoy koytara tubu no? Wa s'araŋ boŋ darandi! Boro ziibey, wala tooru ganakoy, wala zina-teerey, wala aru-ci-way, wala aru-baay, 10wala zayey, wala binikomey, wala baji-haŋ-ka-bugukoy, wala wowkoy, wala komkoy, ikulu si Irikoy koytara tubu. 11Araŋ ra afooyaŋ, yaadin no araŋ goro doŋ. Amma Irikoy n'araŋ nyumay, a n'araŋ hanandi, a n'araŋ adilandi* Rabbi Yesu Almasihu maa ra d'iri Irikoyo Biya do mo.

Wa goy d'araŋ gaahamey Irikoy darza se

12Hay kulu ga halal ay se, day manti hay kulu no ga hagu ay se. Hay kulu ga halal ay se, amma ay si yadda hay kulu m'ay dabari. 13"waari ya gunde wane no, gunde mo go ŋwaari se, amma Irikoy ga ihinka kulu halaci. Amma i mana gaaham te zina se, amma day Rabbi se. Rabbi mo go gaaham se. 14Irikoy na Rabbi tunandi ka kaa buuyaŋ ra nga dabaro do, a g'iri mo tunandi. 15Wala araŋ

mana bay kaŋ araŋ gaahamey ya Almasihu gaahamo jareyaŋ no? Ay ma Almasihu gaahamo jara sambu k'a ciya kaaruwa gaaham jare no? Abada! **16**Wala araŋ mana bay kaŋ boro kaŋ margu nda kaaruwa, a te gaaham folloŋ nga nd'a? Zama a ne:

«I boro hinka ga ciya gaaham folloŋ«.

(S.T. 2:24)

17Amma boro kaŋ margu nda Rabbi, a te biya folloŋ nga nd'a.

18Araŋ ma zuru zina se! Zunubi kulu kaŋ boro ga te, a si lamba boro gaahamo gaa. Amma boro kaŋ go ga zina te, a koy go ga taali te nga bumbo gaahamo se. **19**Wala araŋ mana bay kaŋ araŋ gaahamey ga ti Biya Hanna fuwo? Nga no go araŋ ra, Irikoy do mo no araŋ du a. Araŋ manti araŋ bumbey wane yaŋ mo no **20**zama Irikoy n'araŋ day da hay bambata. Yaadin gaa araŋ ma Irikoy beerandi araŋ gaahamey ra.

Hãayaŋ kaŋ i te hiijay boŋ

7 Sohõ day, hayey din kaŋ araŋ hantum ay se ciine ra, ngey neeya:

A ga boori alboro se a ma si lamba wayboro gaa. **2**Amma, zama i ma si zina, wa naŋ alboro kulu ma bara nda nga boŋ wande, wayboro kulu mo ma bara nda nga boŋ kurnye. **3**Kurnye ma nga wando no haŋ kaŋ hagu a se, wande mo yaadin nga kurnyo se. **4**Wando sinda nga boŋ gaahamo dabari, kala day kurnyo. Yaadin mo no kurnyo sinda nga boŋ gaahamo dabari, kala day wando. **5**Araŋ ma si wangu care se, kala day d'araŋ yadda araŋ ma te alwaatiyaŋ zama araŋ ma du ka mo ye adduwa gaa. Amma woodin banda araŋ ma ye ka margu, hala Saytan* ma si araŋ si zama araŋ jaŋ boŋ hiniyaŋ. **6**Amma woodin ay goono ga ci no yadda boŋ, manti lordi* boŋ no. **7**Kulu nda yaadin, ay diyaŋo gaa a ga bisa boro kulu ma bara sanda ay cine. Amma boro kulu gonda nga boŋ nooyaŋ kaŋ Irikoy n'a no. Boro fo woone cine, boro fo mo yaadin cine.

8Amma borey kaŋ sinda wande nda wayborey kaŋ kurnye bu se, ay ga ne woone: a ga boori i se d'i ga goro sanda ay cine. **9**Amma d'i si du ka hin ngey boŋ, kal i ma hiiji, zama i ma hiiji ga bisa i ma ton.

10Amma borey kaŋ go hiijay ra se ay ga lordi no – manti ay boŋ wane no bo, amma Rabbi wane no – wande ma si nga kurnye fay. **11**(Amma d'a fay, a ma goro yaadin, kurnye si, wala a ma ye ka saba nda nga kurnyo.) Kurnye mo ma si nga wande fay.

12Amma cindey se ay no go ga salaŋ, manti Rabbi no. Ay ne: da Almasihu ganako fo go no kaŋ wando mana cimandi, wando mo yadda nga ma goro a banda, ganakwa ma s'a fay. **13**Wande mo kaŋ kurnyo mana cimandi, kurnyo mo yadda nga ma goro a banda, wando ma s'a fay. **14**Zama kurnye kaŋ mana cimandi, a hanan wando do, wande mo kaŋ mana cimandi, a hanan kurnye kaŋ ga ti ganakwa do. Da manti yaadin no doŋ araŋ izey si hanan. Amma sohõ hananteyaŋ no.

15Amma da boro kaŋ mana cimandi ga nga boŋ fay, a ma nga boŋ fay. Ganako alboro wala wayboro kaŋ go yaadin si tamtaray ra. Amma Irikoy n'araŋ

ce araŋ ma goro nda laakal kanay. 16Zama nin, wande, mate ni ga te ka bay hala nin no ga ni kurnyo faaba? Ni mo, kurnye, mate ni ga te ka bay hala nin no ga ni wando faaba?

Ma goro mate kaŋ Irikoy na ni ce d'a

17Kala day boro kulu ma nga goray te mate kaŋ Rabbi n'a no, mate kaŋ a go d'a waato kaŋ Irikoy n'a ce. Yaadin no ay go ga lordi ka ne Almasihu margey kulu ra. 18Irikoy na boro fo ce kaŋ jin ka du dambanguyaŋ* no? A ma si dambanguyaŋo kaa. Irikoy na afo mo ce kaŋ mana dambangu no? A ma s'a ceeci. 19Dambanguyaŋ manti hay fo no, dambanguyaŋ-jaŋay mo manti hay fo no, amma day Irikoy lordey ganayaŋ no ga ti hay kulu. 20Goray kaŋ ra Irikoy na boro ce, boro kulu ma goro yaadin. 21Irikoy na ni ce waato kaŋ ni go bannya no? Woodin ma si ni kankam. Amma da ni gonda daama ka du fansayaŋ, dambe ni ma nafa nd'a. 22Zama boro kaŋ Rabbi n'a ce, a go bannya, bora din te Rabbi burcini. Yaadin mo no, boro kaŋ Rabbi n'a ce a go burcini, a te Almasihu bannya. 23Irikoy n'araŋ day da hay bambata, wa si ciya Adam-izey se bannyayaŋ. 24Ay nya-izey, boro kulu ma goro Irikoy banda mate kaŋ a go waato kaŋ Irikoy n'a ce.

Borey kaŋ yaŋ mana hiiji da wayborey kaŋ kurnye bu sanno

25Wandiyey ciine ra binde, ay sinda lordi kaŋ fun Rabbi do. Amma ay g'ay diyaŋey no, sanda boro kaŋ ciya naanaykoy Rabbi suujo sabbay se. 26Ay lasaabuyaŋo gaa, sohõ gurzuga sabbay se, a bisa bora se a ma goro mate kaŋ a go. 27Ni gonda wande? Ma si ceeci ni m'a fay. Ni na ni wando fay no? To, ma si wande ceeci. 28Amma baa da ni hiiji, ni mana zunubi te. Da wandiyo mo hiiji, a mana zunubi te. Amma borey din ga taabi haŋ ndunnya goray ra. Ay mo ga ba ay m'araŋ waa da taabi.

29Haŋ kaŋ ay ga ci neeya, nya-izey: alwaati boobo mana cindi. Zama hunkuna banda, baa borey kaŋ yaŋ gonda wande, i ga te danga ngey sinda. 30Borey kaŋ yaŋ go ga hẽ mo, sanda i si ga hẽ. Borey kaŋ yaŋ go ga farhã mo, sanda i si ga farhã. Daykoy mo, sanda boroyaŋ kaŋ sinda hay kulu. 31Borey kaŋ yaŋ go ga goy da ndunnya harey mo, i ga te sanda ngey na saalay kaa i gaa. Zama ndunnya wo alhaalo go ga bisa.

32Amma ay ga ba araŋ ma si goro nda karhã. Boro kaŋ si hiijay ra ga laakal da Rabbi muraadey, mate kaŋ a ga te ka kaanu Rabbi se. 33Amma boro kaŋ go hiijay ra ga laakal da ndunnya muraadey, mate kaŋ a ga te ka kaan nga wando se, a laakalo ciya fayante mo. 34Wayboro kaŋ sinda kurnye nda wandiyo mo ga laakal nda Rabbi muraadey, hal ngey ma goro ihanno gaaham nda biya ra. Amma wayboro kaŋ hiiji ga laakal da ndunnya muraadey, mate kaŋ a ga te ka kaan nga kurnyo se. 35Woodin ay go ga ci araŋ nafa se. Manti sanda ay ma korfo zorti araŋ gaa se no ay go ga woodin ci bo, amma day haŋ kaŋ ga hagu araŋ se, zama araŋ goyo kaŋ araŋ ga te Rabbi se ma si te da laakal fayante mo.

36Amma da boro fo di kaŋ a mana hagu nga ize wandiyo ma bisa hiijay alwaato gaa, d'a ga miila nga m'a hiijandi, a ma te haŋ kaŋ a ga ba, a mana

zunubi te. Wa naŋ i ma hiiji. **37**Amma boro kaŋ na sanka sambu nga bina saaware gaa, woodin mana tilas a gaa, amma a gonda dabari nga bumbo miila boŋ, a jin ka suuban mo nga bina ra kaŋ nga ize wandiya si hiiji, bora din te haŋ kaŋ ga boori. **38**Yaadin mo no boro kaŋ na nga ize wandiya hiijandi te ihanno, amma boro kaŋ man'a hiijandi bis'a.

39Hiijay ga wande haw hala nga kurnyo fundo me. Amma da kurnyo bu, hiija n'a taŋ, a ma hiiji nda boro kaŋ a ga ba, kala day Rabbi ra. **40**Amma, ay diyaŋ gaa, a ga farhã ka bisa d'a goro yaadin. Ay ga tammahã mo ay gonda Irikoy Biya.

Ham kaŋ i sarga tooru se

8 Sohõ, hayey kaŋ i ga sarga tooru se ciine ra, ngey neeya:

Iri ga bay kaŋ iri boro kulu gonda bayray. Bayray binde ga kande boŋbeeray, amma baakasinay ga jina-koyyaŋ te. **2**Da boro fo ga tammahã nga ga hay fo bay, a man'a bay jina mate kaŋ cine a ga hima k'a bay. **3**Amma boro kaŋ ga ba Irikoy, Irikoy g'a bay.

4Hala boro ga hima ka haŋ kaŋ i sarga tooru se ŋwa binde, to: iri ga bay kaŋ tooru manti hay fo no ndunnya ra. Irikoy kulu si no mo kala afollonka. **5**Zama baa da wo kaŋ yaŋ se i ga ne de-koyyaŋ* go no, d'i go beena ra, wala ganda, mate kaŋ de-koy boobo da koy boobo go no, **6**kulu nda yaadin iri wo se Irikoy folloŋ no go no, Baaba no. Hay kulu, a do no a fun, iri mo go a se. Rabbi folloŋ mo go no, Yesu Almasihu no, kaŋ a do hay kulu bara. Iri mo, a do no iri ga funa.

7Amma bayray woodin si boro kulu do. Boro fooyaŋ mo, zama i doona tooru hala hõ, i go ga *hamey din* ŋwa danga hay fo no kaŋ i sarga tooru se, hal i biney go g'i foy zama i go ga miila kaŋ ngey go ga ngey boŋ ziibandi, za kaŋ i sinda gaabi. **8**Amma ŋwaari fo si te iri se sabbu Irikoy jine. Da iri man'a ŋwa, iri si zabu. D'iri n'a ŋwa mo, iri si tonton.

9Amma araŋ ma haggoy hal araŋ dabaro din ma si ciya taali teeyaŋ sabaabu boro kaŋ sinda gaabi se. **10**Zama nda boro fo di nin kaŋ gonda bayray, ni go ga goro ka ŋwa tooru windi ra, manti nga wo kaŋ sinda gaabi kaŋ a bina g'a foy mo, a ga yaaru no ka koy ka ŋwa haŋ kaŋ i sarga tooru se? **11**Ni bayra do mo no, nga kaŋ sinda gaabi ga halaci, nya-ize no kaŋ sabbay se Almasihu bu. **12**Waati kaŋ araŋ go ga taali te nya-izey se ya-cine, k'i biney kaŋ sinda gaabi kaŋ g'i foy maray, kulu araŋ go ga zunubi te Almasihu se nooya. **13**Yaadin gaa, da ŋwaari no g'ay nya-izo daŋ a ma taali te, ay si ham kulu ŋwa hal abada, zama ay ma s'ay nya-izo daŋ a ma taali te.

Diya fondey d'a goyey

9 Manti ay wo burcini no? Manti ay wo diya no? Manti ay wo di iri Rabbi Yesu? Manti araŋ wo ay goyo no Rabbi ra? **2**Da boro fooyaŋ do ay wo manti diya no, kulu nda yaadin araŋ do ay ya diya no, zama araŋ wo ay diyataray kawaatimi no Rabbi ra.

3Woone ga ti ay tuyaŋo kaŋ ay g'ay boŋ fansa sambu, borey se kaŋ yaŋ go

g'ay gosi. **4**Manti iri gonda fondo iri ma du ŋwa-da-haŋ? **5**Manti iri gonda fondo
mo iri ma naaru nda wande kaŋ ga ti cimandiko, danga mate kaŋ diya cindey go
ga te, da Rabbi nya izey, da Kefas mo? **6**Wala in da Barnaba, iri hinne no ka
sinda fondo iri ma si goy te?

7Sooje woofo no go soojetaray ra kaŋ ga nga boŋ bana? May no ga reyzin*
kali tilam kaŋ si a albarka ŋwa? May no ga alman kuru kaŋ si kuro wa haŋ?
8Wala ay go ga hayey din ci Adam-izey ciyaŋ hinne boŋ no? Manti yaadin no
Tawreto* mo ci? **9**Zama Musa asariya* ra i n'a hantum ka ne:

> «Yeeji kaŋ go ga kara,
> ni ma si takunkum daŋ a gaa.»
>
> *(A.Y. 25:4)*

E day! Yeejey *hinne* no Irikoy ga haggoy d'a? **10**Wala manti daahir iri sabbay se
no a na woodin ci? Oho me, iri sabbay se no i n'a hantum. Zama boro kaŋ go ga
far, a ga hima a ma far da beeje. Boro kaŋ go ga kara mo, a ma beeje daŋ kaŋ
nga ga du a ra. **11**D'iri na Biya Hanno harey duma araŋ se, sohõ d'iri g'araŋ
ndunnya harey wi, woodin hari bambata no, wala? **12**Hala boro fooyaŋ ga du
dabari wo araŋ boŋ, manti iri banda ciine no?

Kulu nda yaadin, iri mana goy dabaro din boŋ, amma iri go ga suuru nda hay
kulu, hal iri ma si Almasihu Baaru Hanna ganji jina-koyyaŋ. **13**Araŋ mana bay
no kaŋ borey kaŋ yaŋ go ga hananyaŋ goy te Irikoy windo ra, i go ga du ngey
ŋwaaro Irikoy windo do? Borey mo kaŋ yaŋ go ga sargay* feema goyo te, i go
ga du ngey baa feema wane gaa. **14**Yaadin mo no, Rabbi waadu borey kaŋ yaŋ
go ga Baaru Hanna waazu se, i ma funa nda Baaru Hanna waazo din.

15Amma ay mana goy da hayey din kulu. Ay si ga woone yaŋ hantum hala
borey ma te ay se yaadin bo. Doŋ ay ma bu, a ga bisa boro fo m'ay farhã wo ye
yaamo. **16**Zama d'ay go ga Baaru Hanna waazu, manti fooma hari no ay se. A
ga tilas ay gaa no. Zama kaari ay, d'ay si Baaru Hanna waazu! **17**Zama d'ay go
ga woodin te ay yadda boŋ, kulu ay gonda alhakku. Amma za kaŋ manti nd'ay
boŋ miila no, haŋ kaŋ Irikoy talfi ay gaa day no ay goono ga te. **18**Ifo binde ga ti
ay alhakko? Nga neeya: waati kaŋ ay go ga Baaru Hanna waazu, ay ma si hay
kulu ceeci araŋ gaa, zama ay ma si goy da dabaro kaŋ go ay se Baaru Hanna ra.

19Zama baa kaŋ ay ya burcini no, ay n'ay boŋ te boro kulu se bannya hal ay
ma du boro boobo ka tonton. **20**Yahudancey* se ay ciya danga Yahudance, hal
ay ma du Yahudancey. Borey kaŋ yaŋ go asariya* ganayaŋ ra se, ay ciya sanda
asariya ganako, (baa kaŋ ay si asariya fonda ra), hal ay ma du asariya ganakoy.
21Borey kaŋ sinda asariya se, ay ciya sanda boro kaŋ sinda asariya, hal ay ma
du ngey kaŋ yaŋ sinda asariya. (Manti danga ay si ga Irikoy asariya gana no bo,
amma Almasihu asariya ganayaŋ ra n'ay go). **22**Londibuuney se ay ciya
londibuuno hal ay ma du londibuuney. Borey kulu se, ay n'ay boŋ ye hay kulu,
hala nda mate kaŋ cine no kulu ay ma afooyaŋ faaba. **23**Ay go ga woone kulu te
mo Baaru Hanna sabbay se, hal ay ma du baa Baaru Hanna albarka ra.

24Manti araŋ ga bay kaŋ borey kaŋ go ga zuru yoonay ra kulu go ga zuru no,
amma boro folloŋ day no ga du ka yana? Yaadin gaa, araŋ ma zuru nda mate

kaŋ gaa araŋ ga du ka yana. 25Boro kulu mo kaŋ go ga gurjay te foorey do, i ga
hin ngey boŋ hay kulu ra. Borey din goono g'a te hal ngey ma du kobto
boŋtobay kaŋ ga lakaw, amma iri wo go g'a te hal iri ma du boŋtobay kaŋ si
halaci. 26Yaadin cine no ay go ga zuru nd'a, manti nda sikka. Yaadin mo no ay
go ga kutubo te d'a, manti nda haw ra karyaŋ. 27Ay go g'ay gaahamo taabandi
k'a daŋ tamtaray ra, zama a ma si te, waato kaŋ ay waazu afooyaŋ se, a banda i
m'ay bumbo furu.

Toorey boŋ kaseetiyaŋo

10 Zama nya-izey, ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay kaŋ iri kaayey kulu goro
buru yuuma cire, ikulu na teeko daŋandi mo. 2Ikulu du baptisma Musa
ra buro da teeko do. 3Ikulu na ŋwaari dumi folloŋ ŋwa kaŋ fun Irikoy do. 4Ikulu
na hari dumi folloŋ haŋ mo kaŋ fun Irikoy do. Zama tondo kaŋ fun Irikoy do
kaŋ go i banda din gaa no i haŋ. Tondo din mo ga ti Almasihu. 5Amma i boro
boobo, Irikoy mana maa i kaani. A sabbay se no a n'i buukoy say-say ka furu
ganjo ra.

6Hayey din binde bara misayaŋ iri se, hal iri ma si hari laaloyaŋ bini, mate
kaŋ cine ngey wo bini. 7Araŋ ma si te tooru ganakoyaŋ mo, mate kaŋ cine i
boro fooyaŋ te, mate kaŋ a go hantumante ka ne:

> «Jama goro ganda zama ngey ma ŋwa ka haŋ,
> i tun mo zama ngey ma fooru se.»
>
> *(Fat. 32:6)*

8Iri ma si zina mo, mate kaŋ i boro fooyaŋ te. Zaari folloŋ ra i boro zambar
waranka cindi hinza no bu. 9Iri ma si Rabbi si mo, mate kaŋ i boro fooyaŋ n'a
si, gondey mo n'i halaci. 10Araŋ ma si jance mo, mate kaŋ i boro fooyaŋ te, i
halaci mo halaciyankoyo do.

11Hayey din kulu te i gaa danga misayaŋ. I n'i hantum mo ka te iri se
kaseetiyaŋ hari, iri kaŋ yaŋ zamaney toonandiyaŋ kaa iri gaa. 12Woodin sabbay
se, boro kaŋ go ga tammahã nga go ga kay, a ma haggoy nga ma si kaŋ. 13Siyaŋ
kulu mana du araŋ kala day wo kaŋ dumi ga kaa boro kulu gaa. Amma Irikoy
ya naanaykoy no kaŋ si ta araŋ ma du siyaŋ kaŋ ga bisa araŋ hina, amma siyaŋo
alwaato ra no a ga faaba fondo te araŋ se hal araŋ ma du ka hin a.

14Woodin sabbay se, ay baakoy, araŋ ma zuru tooru ganayaŋ se. 15Ay go ga
salaŋ danga laakalkooniyaŋ se, araŋ ma guna haŋ kaŋ ay go ga ci. 16Gaasiya
kaŋ ra albarka go, kaŋ se iri ga Irikoy sifa, manti nga no g'iri markasina da
Almasihu kuro cabe? Buuru kunkuno kaŋ iri ga ceeri mo, manti nga no g'iri
markasina da Almasihu gaahamo cabe? 17Zama buuru kunkuni follonka go no,
iri kaŋ ga ti iboobo, iri ciya gaaham folloŋ, zama iri kulu ga margu kunkuni
follonka din gaa.

18Wa guna Israyla* kunda. Borey kaŋ yaŋ go ga sargayey ŋwa kaŋ i kande
sargay feema do, manti i ga margu nda sargay feema no? 19Yaadin gaa, ifo no
ay go ga ne? Haŋ kaŋ i sarga tooru se ya hay fo no, wala tooru bumbo ya hay fo
no? Abada! 20Amma haŋ kaŋ dumi cindey go ga sarga toorey se, i go g'a sarga

follayey se, manti Irikoy se no. Ay si ba mo araŋ ma margu nda follayey.
21Araŋ si hin ka Rabbi gaasiya haŋ, da follayey wano mo. Araŋ si hin ka margu
Rabbi ŋwaaro do, da follayey wano mo. 22Wala iri go ga Irikoy zukku hal a ma
canse? Iri ga bis'a gaabi no?

Ma hay kulu te Irikoy darza se

23Hay kulu ga halal, amma manti hay kulu no i ga hima ka te. Hay kulu ga
halal, amma manti hay kulu no ga jina-koyyaŋ te. 24Boro kulu ma si nga boŋ
nafa ceeci, amma day haŋ kaŋ ga nafa te nga gorokasin se.
25Hay kulu kaŋ fawakoy ga neera, araŋ m'a ŋwa. Araŋ ma si hãayaŋ kulu te
bine lasaabu fonda ra. 26Zama

> «Ganda ya Rabbi wane no,
> nga nda hay kulu kaŋ go a ra.»
>
> *(Zab. 24:1)*

27Da boro kaŋ mana cimandi n'araŋ ce ŋwaari se, araŋ yadda ka koy mo, to,
ŋwaari kulu kaŋ i ga jisi araŋ jine, araŋ ma soobay k'a ŋwa. Araŋ ma si hãayaŋ
kulu te bine lasaabu fonda ra. 28Amma da boro fo ci araŋ se ka ne: «I na woone
sarga tooru se», araŋ ma s'a ŋwa, bora din kaŋ n'a cabe araŋ se sabbay se, da
bine lasaabu sabbay se mo. 29Manti sanda ni bine lasaabo no ay go ga ne, amma
day boro fa din wano. Zama ifo se no i g'ay hina neesi boro fo bine lasaabo
boŋ? 30D'ay go ga ŋwa da saabuyaŋ, ifo se no i g'ay jance nda hari laalo, hay fo
boŋ kaŋ se ay na Irikoy saabu?
31Yaadin gaa, d'araŋ go ga ŋwa, wala araŋ go ga haŋ, wala hay kulu kaŋ araŋ
go ga te, kal araŋ ma ikulu te Irikoy darza se. 32Araŋ ma si ciya katiyaŋ hari
Yahudancey, wala dumi cindey, wala Irikoy marga se. 33Wa ciya danga ay
cine, mate kaŋ hay kulu ra ay go ga kaan boro kulu se. Ay s'ay boŋ nafa ceeci,
amma boro boobo wane, hal i ma du faaba.

11 Araŋ ma ciya ay dondonkoyaŋ, sanda mate kaŋ cine ay mo go
Almasihu wane.

Wayboro ma nga boŋo daabu Almasihu marga fu ra

2Sohõ ay g'araŋ saabu kaŋ araŋ fongu nd'ay hay kulu ra. Araŋ go ga
dondonandiyaŋey yaari mo, mate kaŋ cine ay n'i ci araŋ se.
3Amma ay ga ba araŋ ma faham nda woone: alboro kulu boŋo ga ti
Almasihu, wayboro mo, a boŋo ga ti alboro, Almasihu mo, a boŋo ga ti Irikoy.
4Alboro kulu kaŋ go ga adduwa te, wala a go ga annabitaray te, d'a boŋo go
daabante, a go ga nga koyo kaynandi. 5Amma wayboro kulu kaŋ go ga adduwa
te, wala a go ga annabitaray te, d'a boŋo si daabante, nga mo go ga nga koyo
kaynandi, zama a ga saba nda wayboro kaŋ na nga boŋo cabu. 6Zama da
wayboro si nga boŋo daabu, a ma nga boŋ hamno dumbu mo. Amma da haawi
hari no wayboro se a ma nga boŋ hamno dumbu wala a m'a cabu, kal a ma nga
boŋo daabu. 7Zama alboro mana hima ka nga boŋo daabu, za kaŋ nga wo Irikoy

alhaalo no, Irikoy darza mo no. Amma wayboro ga ti alboro darza. **8**Zama i
mana alboro kaa wayboro gaa, amma wayboro no i kaa alboro gaa. **9**Woodin
banda, i mana alboro taka wayboro sabbay se, amma day wayboro no i taka
alboro sabbay se. **10**Woodin sabbay se *da* malaykey sabbay se *mo*, a ga hima
wayboro ma bara nda dabaro kaŋ cire a go seeda nga boŋo gaa.

11Kulu nda yaadin, Rabbi do wayboro si bara alboro baa si, alboro mo si
bara wayboro baa si. **12**Zama mate kaŋ cine i na wayboro kaa alboro gaa,
yaadin mo no i ga alboro hay wayboro do, woone yaŋ kulu mo, Irikoy do no i
fun. **13**Araŋ ma sanno dumbu araŋ boŋ se, hal a ga hima wayboro kaŋ mana
daabu ma adduwa te Irikoy gaa? **14**Manti Adam-ize alhaalo bumbo g'araŋ
dondonandi kaŋ, da alboro boŋ hamno ga ku, woodin haawi hari no a se?
15Amma da wayboro gonda boŋ hamni kuuku, a darza hari no. Zama Irikoy na
boŋ hamni no a se, a ma ciya a boŋo daabuyaŋ hari. **16**Amma da boro fo ga ba
nga ma kakaw woodin boŋ, iri nda Irikoy margey wo sinda alaada *kaŋ waana*
woodin.

Rabbi ŋwaaro

guna mo Matta 26:26-29; Markos 14:22-25; Luka 22:15-20

17Amma lordo wo kaŋ ay g'araŋ no ra, ay s'araŋ saabu. Zama manti araŋ ma
hanse se, amma hasaraw se no araŋ go ga margu. **18**Sintina day, ay maa
fay-fayyaŋ go araŋ game ra waati kaŋ araŋ ga margu Almasihu marga ra. Ay ga
jara cimandi mo. **19**Zama haciika a ga tilas no wurdi waani-waani ma bara araŋ
game ra, hala borey kaŋ yaŋ gonda cimi araŋ game ra ma bangay. **20**Yaadin gaa,
waati kaŋ araŋ ga margu nangu folloŋ, manti Rabbi ŋwaaro no araŋ go ga ŋwa.
21Zama ŋwaaro do boro kulu ga cahã ka nga wano ŋwa. Boro fo ga maa haray,
afo mo ga haŋ ka bugu. **22**Mate no? Araŋ sinda fuyaŋ kaŋ ra araŋ ga ŋwa ka haŋ
no? Wala araŋ go ga donda Irikoy marga, ka borey kaŋ gaa jaŋay go haawandi?
Ifo no ay ga ne araŋ se? Y'araŋ saabu nda woone? Ay si.

23Zama Rabbi do no ay du woone kaŋ ay n'araŋ no, kaŋ ga ti: Cino kaŋ ra i
na Rabbi Yesu nooyandi, a na buuru sambu. **24**Waato kaŋ a saabu, a banda a n'a
ceeri-ceeri ka ne: «Woone ga ti ay gaahamo kaŋ i go ga pati araŋ sabbay se.
Araŋ ma woone te ka fongu nd'ay.» **25**Yaadin mo no a na gaasiya sambu hawra
banda ka ne: «Gaasiyo wo ga ti alkawli tajo ay kuro ra. Alwaati kulu kaŋ araŋ
goono g'a haŋ, araŋ ma woone te ka fongu nd'ay.» **26**Zama alwaati kulu kaŋ
araŋ ga buuro wo ŋwa ka gaasiya wo haŋ mo, araŋ go ga Rabbi buuyaŋo waazu
no hal a ga kaa.

27Boro kulu mo kaŋ ga Rabbi buuro ŋwa, wala a g'a gaasiya haŋ da fondo
kaŋ mana hima nd'a, bora din gonda taali Rabbi gaahamo d'a kuro do. **28**Kala
boro kulu ma nga boŋ neesi, woodin banda a ma ŋwa buuro gaa ka haŋ gaasiya
gaa. **29**Zama boro kaŋ go ga ŋwa ka haŋ, d'a si Rabbi gaahamo fayanka, ciiti no
a go ga candi nga boŋ gaa, ŋwaayaŋo da haŋyaŋo din do. **30**Woodin sabbay se
no, araŋ game ra boro boobo te londibuunoyaŋ, i jante, iboobo mo kani.
31Amma d'iri g'iri boŋ neesi, doŋ Rabbi si ciiti nd'iri. **32**Waato kaŋ Rabbi g'iri
ciiti binde, a go g'iri gooji no, zama nga ma s'iri zeeri ndunnya banda.

33Yaadin gaa, ay nya-izey, waati kaŋ cine araŋ ga margu zama araŋ ma ŋwa
se, kal araŋ ma care batu. 34Da boro fo haray, a ma ŋwa za fu, zama araŋ
marguyaŋo ma si ciya ciiti daliili.
Sanney kaŋ cindi, ay g'i hanse waati kaŋ ay ga kaa.

Biya Hanno nooyaŋey

12 Sohõ, nya-izey, Biya Hanno *nooyaŋey* ciine ra, ngey neeya:
Ay si ba araŋ ma jaŋ ka bay i gaa. 2Araŋ bay kaŋ waato kaŋ araŋ
goro dumi cindey boroyaŋ, i n'araŋ darandi tooru beebey do, sanda mate kaŋ i
n'araŋ candi nd'a. 3Woodin sabbay se no ay g'araŋ fahamandi nda woone: boro
kulu si no kaŋ ga salaŋ Irikoy Biya do ka ne: «Yesu ya laalante no!» Boro kulu
si no mo kaŋ ga hin ka ne: «Yesu ya Rabbi no!» kala day Biya Hanno do.
4Nooyaŋ waani-waani yaŋ go no, amma Biya *Hanno* follonka no.
5Saajawyaŋ waani-waani yaŋ mo go no, amma Rabbi follonka no. 6Goy dumi
waani-waani yaŋ mo go no, amma Irikoy follonka no, nga kaŋ ga hay kulu goy
boro kulu ra.
7Amma boro fo kulu se Biya *Hanno* na nooyaŋ kaŋ ga nga bangandi no boro
kulu nafa se. 8Zama boro fo du laakal sanni Biya *Hanno* do, afo mo du bayray
sanni Biya *Hanno* follonka din do. 9Boro fo mo koyne du cimbeeri Biya *Hanno*
follonka do, afo mo du baani nooyaŋ dabari Biya *Hanno* follonka din do. 10Afo
mo du dabari goy teeyaŋ hin, afo mo annabitaray teeyaŋ, afo mo biyey
fayankayaŋ, afo mo ciine waani-waani yaŋ, afo mo koyne ciine feeriyaŋ.
11Amma hayey din kulu, Biya *Hanno* follonka din no g'i te, a g'i fay ka zaban
boro fo kulu se, mate kaŋ a ga ba.

Gaaham folloŋ kaŋ gonda jare boobo

12Zama mate kaŋ cine gaaham folloŋ gonda jare boobo, amma gaaham jarey
kulu, kaŋ ga ti iboobo, i ga te gaaham folloŋ, yaadin mo no Almasihu go.
13Zama Biya *Hanno* folloŋ do no i na baptisma te iri kulu se gaaham folloŋ ra,
da Yahudancey no wala Garekey no, da bannyey no wala burciney no, i n'iri
kulu haŋandi mo da Biya *Hanno* folloŋ.
14Zama gaahamo bumbo manti jare folloŋ no, amma iboobo no. 15Da ce ne:
«Za kaŋ ay wo manti kambe, yaadin gaa ay manti gaahamo wane» – woodin si
naŋ a ma si ciya gaahamo wane. 16Da hanga mo ne: «Za kaŋ ay wo manti mo,
yaadin gaa ay manti gaahamo wane» – woodin si naŋ a ma si ciya gaahamo
wane. 17Da gaaham kulu ga ti mo, man hanga maayaŋ? D'a kulu ga ti maayaŋ,
man niine maniyaŋ? 18Amma sohõ Irikoy na jare fo kulu daŋ gaahamo ra mate
kaŋ a ga ba. 19D'i kulu jare folloŋ no, man gaahamo? 20Day sohõ jare boobo go
no, amma gaaham folloŋ no.
21Yaadin gaa, mo si du ka ne kambe se: «Ay sinda ni muraadu,« wala boŋ
ma ne cey se: «Ay sinda araŋ muraadu.» 22Sanku fa gaaham jarey kaŋ go sanda
i jaŋ gaabi, i ga tilas no. 23Woodin banda, wo kaŋ yaŋ iri ga guna sanda i sinda
beeray, iri g'i beerandi ka tonton. Iri gaaham jarey mo kaŋ gunayaŋ si boori, iri
g'i sutura ka tonton, 24amma wo kaŋ yaŋ ga boori si laami nda hay kulu. Amma

Irikoy na gaahamo margu care banda ka beeray tonton jara kaŋ sinda gaa,
25 hala fay-fayyaŋ ma si bara gaahamo ra, amma jarey kulu ma haggoy da care
sabayaŋ ra. 26 Da jare fo go taabi ra, jarey kulu go ga maa taabi a banda. Da jare
fo du darza mo, jarey kulu ga farhã a banda.

27 Araŋ binde, araŋ ga ti Almasihu gaahamo, araŋ boro fo kulu mo te jare fo a
ra. 28 Irikoy mo na boro fooyaŋ daŋ Almasihu marga ra: sintina, diyey;
ihinkanta, annabey*; ihinzanta, dondonandikoy. Woodin banda, dabari goyey,
gaa baani nooyaŋey hina, da gaakasinayey, da mayrayey, da ciine waani-waani
yaŋ. 29 Ikulu diyayaŋ no, wala? Wala ikulu annabiyaŋ no? Wala ikulu
dondonandikoyaŋ no? Wala ikulu ga dabari goy te no? 30 Wala ikulu gonda
baani nooyaŋ hina no? Wala ikulu ga salaŋ da ciine waani-waani yaŋ no? Wala
ikulu ga ciine waani-waani yaŋ bare no? 31 Amma araŋ ma nooyaŋey kaŋ ga
boori nda ikulu bini.

Baakasinay

Day sohõ ay ga fondo cabe araŋ se kaŋ ga bisa ikulu.

13 D'ay ga salaŋ da Adam-izey da malaykey deeney, day ay sinda
baakasinay, ay ciya danga guuru-say kaŋ ga hẽ, wala can-caŋ kaŋ ga
kosongu. 2 Baa d'ay du annabitaray nooyaŋ, hal ay ga gundu kulu nda bayray
kulu bay mo, d'ay gonda cimbeeri kulu hal ay ga tondi kuukuyaŋ ganandi, nga
no ay sinda baakasinay, ay ya yaamo no. 3 Baa d'ay n'ay arzaka kulu fay ka
zaban alfukaarey se, d'ay g'ay gaahamo no mo hal i m'a ton, nga no ay sinda
baakasinay, a si hay kulu hanse ay se.

4 Baakasinay ga bara nda suuru kuuku, baakasinay gonda rongome.
Baakasinay si canse. A si fooma, a si te boŋbeeray mo. 5 Baakasinay si te haŋ
kaŋ mana hagu, a si nga boŋ nafa ceeci, a baa si nda zukkuyaŋ, a si laala
lasaabu. 6 Baakasinay si farhã da cimi-jaŋay, amma a ga farhã cimi se.
7 Baakasinay gonda bongu-daabay hay kulu ra, a ga ihanno cimandi hay kulu ra,
a ga beeje hay kulu se, a ga suuru nda hay kulu.

8 Baakasinay si gaze abada. Amma annabitarayey ga ban, ciine
waani-waaney ga ban, bayray mo ga ban. 9 Zama iri ga bay kayna, iri ga
annabitaray jare te. 10 Amma waati kaŋ toonanta ga kaa, gaa no jare-jara ga ban.
11 Waato kaŋ ay go zanka, ay go ga salaŋ sanda zanka cine, ay go ga miila sanda
zanka cine, ay go ga lasaabu sanda zanka cine. Amma sohõ kaŋ ay te albeeri, ay
na zankataray harey jisi. 12 Sohõ iri go ga di da kubay-kubay sanda diji ra cine,
amma alwaati din iri ga di mo-da-mo. Sohõ ay ga bay kayna, amma alwaati din
ay ga bay gumo mate kaŋ cine Irikoy n'ay bay gumo.

13 Sohõ binde cimbeeri da beeje da baakasinay, ihinza din no ka bara. Amma
i ra wo kaŋ bisa ikulu ga ti baakasinay.

Nooyaŋ kaŋ ga fun Biya Hanno do sanni

14 Araŋ ma anniya haw ka baakasinay di a ma boori. Amma araŋ ma
beeje nda Biya Hanno nooyaŋey mo, sanku fa annabitaray teeyaŋ.

2Zama boro kaŋ ga salaŋ da ciine waani, Irikoy se no a go ga salaŋ, manti borey
se, za kaŋ boro kulu si faham d'a, day Biya *Hanno* do a go ga gunduyaŋ salaŋ.
3Amma boro kaŋ go ga annabitaray te ga jina-koyyaŋ, da bakaraw, da bine
gaabandiyaŋ sanni salaŋ borey se. 4Boro kaŋ go ga salaŋ nda ciine waani, nga
boŋ se no a ga jina-koyyaŋ te, amma boro kaŋ go ga annabitaray te, Almasihu
marga se no a ga jina-koyyaŋ te. 5Ay ga ba araŋ boro kulu ma salaŋ nda ciine
waani-waani yaŋ, sanku fa annabitaray teeyaŋ. Zama boro kaŋ go ga
annabitaray te, a bisa boro kaŋ go ga salaŋ nda ciine waani-waani yaŋ, da manti
a g'a feeri no hala marga ma du ka koy jina.

6Sohõ binde, nya-izey, d'ay kaa araŋ do ka salaŋ da ciine waani-waani yaŋ,
ifo no ay ga hanse araŋ se, da manti ay ga salaŋ araŋ se da bangandiyaŋ fo, wala
bayray, wala annabitaray, wala dondonandiyaŋ? 7Baa hayey kaŋ sinda fundi
kaŋ boro g'i kar, da seese no wala moolo no, d'i s'a jinda fayanka, mate boro ga
te ka bay haŋ kaŋ seesa wala moola ga ba ka ci? 8Zama d'i na hilli kar kaŋ jinda
mana kay ka boori, mate no boro ga te ka soola wongu se? 9Yaadin mo no araŋ
bumbey, d'araŋ deeney si sanni kaŋ i ga tara ka faham d'a salaŋ, mate no i ga te
ka bay haŋ kaŋ araŋ goono ga ci? Zama araŋ goono ga salaŋ hawo ra. 10Baa kaŋ
jinde waani-waani boobo go ndunnya ra, i afo kulu si jaŋ haŋ kaŋ ga
fahamandi. 11Amma d'ay si faham d'a jinda, ay go sanda mebaraw cine bora
kaŋ salaŋ se. Nga mo kaŋ go ga salaŋ ga hima ay se mebaraw. 12Yaadin gaa
araŋ wo, za kaŋ araŋ gonda anniya araŋ ma du Biya Hanno nooyaŋey, kala araŋ
ma ceeci nda baayaŋ wo kaŋ yaŋ ga naŋ Almasihu marga ma koy da jina.

13Woodin se no boro kaŋ go ga salaŋ nda ciine waani, a ma Irikoy ŋwaaray
hala nga ma du k'a feeri. 14Zama d'ay te adduwa ciine waani ra, ay biya go ga
salaŋ amma ay fahama mana du albarka. 15Mate no? Ay ga adduwa te da biya,
ay ga adduwa te da fahamay mo. Ay ga baytu te da biya, ay ga baytu te da
fahamay mo. 16Da manti yaadin, da ni go ga saabu nda biya, mate no boro kaŋ
si waani ga te ka ne: «Amin!» ni saabuyaŋo banda, za kaŋ a si bay haŋ kaŋ no
ni go ga ci? 17Zama nin wo, daahir ni go ga saabu ihanna dumo, amma bora din
mana du jina-koyyaŋ.

18Ay ga Irikoy saabu kaŋ ay ga salaŋ da ciine waani-waani yaŋ ka bisa araŋ
kulu. 19Kulu nda yaadin, Almasihu marga ra a ga bisa ay se ay ma sann'ize gu
ci d'ay fahama, ya du ka cindey dondonandi, ka bisa ay ma sann'ize zambar way
te da ciine waani.

20Nya-izey, fahamay ra araŋ ma si ciya zankayaŋ. Amma laala do haray araŋ
ma ciya zanka kaynayaŋ, fahamay do haray mo araŋ ma te albeeriyaŋ.
21Tawretu* ra i n'a hantum kaŋ Rabbi ne:

> «Ay ga salaŋ dumo wo se
> da ciine waani-waaney, da mebarawey meyey,
> amma kulu nda yaadin i ga wangu ka maa.»
>
> *(Isa. 28:11-12)*

22Yaadin gaa, ciine waani-waaney ga ciya alaama borey kaŋ yaŋ mana
cimandi se, manti cimandikoy se. Amma annabitaray ga ciya alaama

cimandikoy se, manti borey kaŋ yaŋ mana cimandi se. 23Da Almasihu marga kulu margu care banda, nga no boro kulu ga salaŋ da ciine waani-waani mo, da boro fooyaŋ furo mo kaŋ mana caw, wala kaŋ mana cimandi, manti i ga ne araŋ follo no? 24Amma d'araŋ kulu go ga annabitaray te, nga no boro fo furo mo kaŋ mana cimandi wala kaŋ mana caw, annabitaray sanney kulu g'a zeeri, ikulu g'a neesi, 25a bina gundey mo ga bangay. Nga mo, kal a ma kaŋ ganda birante ka sududu Irikoy se ka seeda kaŋ daahir Irikoy go araŋ game ra.

Almasihu marga ra i ma muraadey te da ngey fondey

26Yaadin gaa, mate no a ga bara nd'a, nya-izey? Waati kaŋ araŋ ga margu care banda, boro fo kulu gonda zabura fo, wala dondonandiyaŋ fo, wala bangandiyaŋ fo, wala ciine waani fo, wala a feeriji fo. Wa naŋ hay kulu ma te jina-koyyaŋ se. 27Da boro ga salaŋ da ciine waani, kala ngey boro hinka, wala a ma si bisa ihinza. I ma salaŋ afo-fo, boro fo mo ma feeri. 28Amma da sanni feeriko si no, kala bora ma dangay Almasihu marga ra, a ma salaŋ nga boŋ se da Irikoy se mo.

29Annabey mo ma salaŋ, ngey boro hinka wala ihinza, cindey mo ma sanney neesi. 30Amma da boro fo kaŋ go ga goro noodin du bangandiyaŋ, bora kaŋ go ga salaŋ ma dangay. 31Zama araŋ kulu ga du ka annabitaray te afo-fo, hala boro kulu ma dondon, ikulu ma du yaamaryaŋ mo. 32Annabi kulu biya mo go nga bumbo dabaro ra, 33zama Irikoy ya manti kosongu wane no, amma laakal kanay wane no.

Mate kaŋ a bara hanantey margey kulu ra, 34wa naŋ wayborey ma dangay Almasihu margey ra, zama i mana yadda i se i ma salaŋ, amma i ma ngey boŋ ye ganda, mate kaŋ cine Tawreto* ci. 35D'i ga ba ngey ma du boŋ-feeray mo, kal i ma ngey kurnyey hã fu, zama haawi hari no wayborey ma salaŋ Almasihu marga ra. 36Mate no? Araŋ do no Irikoy sanno fun? Wala araŋ do hinne no a kaa?

37Da boro fo ga miila nga ya annabi no, wala boro kaŋ gonda Biya Hanno nooyaŋ, kal a ma woone bay: hayo kaŋ ay go ga hantum araŋ se ya Irikoy lordo no. 38Amma da boro fo baa si nd'a, i ma saalay kaa bora din gaa.

39Yaadin gaa, ay nya-izey, wa beeje nda annabitaray teeyaŋ, wa si wangu mo borey ma salaŋ da ciine waani-waani yaŋ. 40Amma hay kulu ma te da laakal, i m'a te nga fonda boŋ mo.

Almasihu tunyaŋo ka fun buukoy ra

15 Sohõ, nya-izey, ay g'araŋ fongandi nda Baaru Hanna kaŋ ay waazu araŋ se, wo kaŋ araŋ ta, kaŋ ra araŋ go ga kay mo. 2A do mo no araŋ go ga du faaba, d'araŋ go ga sanno kaŋ ay waazu araŋ se gaay gumo. Da manti araŋ cimandi fahamay si.

3Zama ay no araŋ se haya kaŋ nafa bisa ikulu, kaŋ ay bumbo mo ta. Nga neeya: Almasihu bu iri zunubey sabbay se, sanda mate kaŋ i hantum Irikoy Tira Hanney ra, 4i n'a fiji, Irikoy n'a tunandi mo zaari hinzanta hane sanda mate kaŋ i hantum Irikoy Tira Hanney ra. 5A bangay Kefas se, waato din gaa talibi way

cindi hinka se. 6Woodin banda a bangay nya-ize kaŋ bisa zangu gu se saaya folloŋ ra, kaŋ i baayaŋ kulu ga funa hala hõ, amma afooyaŋ jin ka kani. 7Waato din gaa a bangay Yakuba se, gaa diyey kulu se. 8Ikulu banda gaa, a bangay ay mo se, kaŋ go sanda booma cine.

9Zama ay ya diyey koda no, kaŋ a mana hima baa i ma ne ay se diya, za kaŋ ay na Irikoy marga gurzugandi. 10Amma Irikoy gomno do no ay go mate kaŋ ay bara. A gomno mo, kaŋ a n'ay no mana goro yaamo, amma ay goy ka bisa i kulu. Day manti ay no, amma Irikoy gomno kaŋ go ay banda no. 11Yaadin gaa, d'ay no wala da ngey no, woone no iri go ga waazu, nga mo no araŋ cimandi.

Iri tunyaŋo ka fun buukoy ra

12Amma d'i go ga waazu ka ne Almasihu tun ka fun buukoy game ra, mate no araŋ boro fooyaŋ ga te ka ne buukoy tunandiyaŋ si no? 13Da buukoy tunandiyaŋ si no, yaadin gaa Almasihu mo mana tun. 14Da mo Almasihu mana tun, iri waazuyaŋo ya yaamo no, araŋ cimbeero mo yaamo no. 15Koyne mo, i n'iri gar tangari seedakoyaŋ Irikoy boŋ. Zama iri seeda ka ne Irikoy na Almasihu tunandi. Amma da buukoy tunandiyaŋ si no, Irikoy man'a tunandi. 16Zama nda buukoy tunandiyaŋ si no, yaadin gaa Irikoy mana Almasihu mo tunandi. 17Da Irikoy mana Almasihu tunandi, yaadin gaa araŋ cimbeero ya yaamo no, hala hõ mo araŋ go araŋ zunubey ra. 18Koyne, borey kaŋ yaŋ kani Almasihu fonda ra, i halaci. 19D'iri gonda beeje Almasihu ra fundi wo ra hinne, yaadin gaa iri te bakaraw hari yaŋ ka bisa boro kulu.

20Amma haciika Irikoy na Almasihu tunandi ka kaa buukoy game ra. A te boŋ-jina borey kaŋ yaŋ go ga kani game ra. 21Zama za kaŋ boro do no buuyaŋ kaa, boro do mo no buukoy tunandiyaŋ kaa. 22Zama mate kaŋ cine Adamu ra boro kulu go ga bu, yaadin mo no Almasihu ra ikulu ga funa. 23Amma boro kulu nda nga nango no sasara ra: sintina Almasihu kaŋ ga ti boŋ-jina, waato din gaa Almasihu waney, alwaati kaŋ a ga kaa. 24Gaa no bananta *ga kaa*, waati kaŋ Almasihu na koytara ye Baaba Irikoy se, saaya kaŋ a jin ka mayray kulu da hin kulu da koytaray kulu tuusu. 25Zama a ga tilas no Almasihu ma koytaray ŋwa, hal a ma nga ibarey kulu daŋ nga cey cire. 26Ibare bananta kaŋ a ga tuusu mo ga ti buuyaŋ. 27Zama:

> «Irikoy na hay kulu daŋ a cey cire.»
>
> *(Zab. 8:7)*

Amma waato kaŋ a ne nga na hay kulu daŋ a *cey* cire, *danga Almasihu wane nooya*, a go taray kwaaray kaŋ Irikoy kaŋ n'i daŋ a mayra ra si a ra. 28Amma waati kaŋ Irikoy na hay kulu daŋ Izo mayra ra ka ban, gaa no Izo bumbo ga nga boŋ ye ganda a se kaŋ na hay kulu daŋ a mayra ra, hala Irikoy ma bara a kulu hay kulu ra.

29Da manti yaadin no, ifo no borey wo ga te kaŋ se i go ga baptisma te buukoy se? Da buukoy si tun da cimi, ifo se no i go ga te borey din se baptisma buukoy sabbay se? 30Ifo se mo no iri ga kay kataru ra saaya kulu? 31Haciika, nya-izey, ay go buuyaŋ me gaa han kulu, ay ga woone daahirandi ay farhã boŋ

kaŋ ay gonda iri Rabbi Almasihu Yesu do araŋ sabbay se. **32**Da Adam-ize miila boŋ no ay tangam da ganji hamey Afasos ra, man ay riiba? Da buukoy si tun kala

«iri ma ŋwa, iri ma haŋ
zama suba no iri ga bu!»

(Isa. 22:13)

33Wa s'araŋ boŋ darandi! Hangasinay laalo ga daa hanno halaci. **34**Araŋ ma laakal ye mate kaŋ a ga hima nd'a gaa, ka fay da zunubi, zama boro fooyaŋ si Irikoy bay. Ay ga woodin ci hala haawi m'araŋ di.

Buukoy ra tunyaŋ gaahamo dumi

35Amma boro fo ga ne: «Mate no buukoy ga tun d'a? Gaaham woofo dumi mo no i ga kaa d'a?» **36**Nin saamo! Haŋ kaŋ ni bumbo ga duma, a si fun bo kala nd'a bu jina. **37**Haŋ kaŋ ni go ga duma mo gurayze koonu no, hambara alkama no, hambara dum'ize fo no. Amma wo kaŋ ga fun si hima gurayzo kaŋ ni duma. **38**Amma Irikoy g'a no a himando da mate kaŋ nga miila, dumar'ize dumi kulu nda nga bumbo himando. **39**Manti basi kulu mo no ga saba nda care. Zama boro basi go waani, alman wane go waani, curo wane go waani, hamisa wane mo go waani. **40**Beene kaarey go no, da ndunnya gaahamey mo. Amma beene waney darza go waani, ndunnya waney darza mo go waani. **41**Wayna gonda nga darza, hando darza go waani, handariyayzey darza go waani. Baa handariyayzey darza mo ga waana nda care.

42Yaadin mo no buukoy tunyaŋo ga te d'a: i ga gaaham duma fumbi ra, Irikoy g'a tunandi haŋ kaŋ si hin ka fumbu! **43**I g'a duma kayna ra, Irikoy g'a tunandi nda darza. I g'a duma londibuunay ra, Irikoy g'a tunandi dabarikooni! **44**I g'a duma Adam-ize gaaham, Irikoy g'a tunandi biya wane. Adam-ize gaaham go no, biya wane mo go no.

45Yaadin no i n'a hantum ka ne:

«Alboro sintina, Adamu
ciya takahari kaŋ gonda fundi.»

(S.T. 2:7)

Adamu bananta mo ciya biya kaŋ ga fundi no. **46**Amma biya wane mana te sintina, kala day Adam-ize gaaham, woodin banda kala biya wane. **47**Irikoy na alboro sintina kaa laabu gaa, laabu no. Boro hinkanta [Rabbi no kaŋ] fun beene. **48**Mate kaŋ cine bora kaŋ i te da laabu bara, yaadin no a waney mo go. Mate kaŋ cine beene bora bara, yaadin no a waney mo go. **49**Mate kaŋ cine iri na bora kaŋ i te da laabu hima-cara sambu, yaadin no iri ga beene wano hima-cara mo sambu.

50Koyne ay go ga woone ci, nya-izey: basi nda kuri si hin ka Irikoy koytara tubu, fumbi mo si haŋ kaŋ si hin ka fumbu tubu. **51**Guna, ay go ga gundu fo ci araŋ se: Manti iri kulu no ga kani bo, amma iri kulu, Irikoy g'iri barmay. **52**A ga te fap folloŋ, mo-ka-miyaŋ ra, waati kaŋ hilli bananta ga hẽ. Zama hillo ga hẽ,

buukoy ga tun fumbi si, iri mo, Irikoy g'iri barmay. 53Zama tilas no fumbikoyo
ma haŋ kaŋ si hin ka fumbu daŋ. Woone kaŋ ga bu mo, tilas a ma wo kaŋ si hin
ka bu daŋ. 54Waati kaŋ fumbikoyo ga haŋ kaŋ si hin ka fumbu daŋ, waati kaŋ
mo woone kaŋ ga bu ga wo kaŋ si hin ka bu daŋ, waato din no sanno ga kubay
kaŋ i hantum ka ne:

«Zaamayaŋ ra no i na buuyaŋ gon!
55Ya buuyaŋ, man ni zaama?
Ya buuyaŋ, man ni naajo?»

(Isa. 25:8; Hos. 13:14)

56Buuyaŋ naajo ga ti zunubi, zunubi dabaro mo asariya no. 57Amma iri ma
Irikoy saabu, nga kaŋ go g'iri no zaama iri Rabbi Yesu Almasihu sabbo ra!

58Woodin sabbay se, ay nya-izey, ay baakoy, wa kay a ma boori, wa si zinji.
Alwaati kulu araŋ ma tonton Rabbi goyo ra, za kaŋ araŋ ga bay kaŋ araŋ taabo
manti yaamo no Rabbi ra.

Nya-izey gaakasinay nooyaŋey

16 Gaakasina kaŋ i go ga margu hanantey se ciine ra, nga neeya:
Kal araŋ ma te mate kaŋ cine ay na lordi no Almasihu margey se
kaŋ go Galatiya laabo ra: 2Jirbi iyye kulu zaari sintina ra, kal araŋ boro kulu ma
kaa nga wano ra waani ka daŋ jisiro ra, da mate kaŋ Irikoy na bora albarkandi, a
ma si te kala waati kaŋ ay kaa no araŋ ga nooru margu. 3D'ay kaa mo, borey
kaŋ yaŋ gaa araŋ yadda, ay g'i donton da tirayaŋ, i ma konda araŋ nooyaŋey
Urusalima*. 4D'a ga hima ay mo ma koy, kal i m'ay dum ka koy.

5Ay ga kaa araŋ do waati kaŋ ay na Masidoniya kottu ka bisa, zama ay ga
gana ka bisa Masidoniya laabu. 6Amma hambara ay ga goro araŋ do, wala baa
ay ma jawo te noodin, hal araŋ m'ay gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kond'ay
nangu kaŋ ay ga koy hino. 7Zama ay si ba ay ma kabay ka di araŋ bisayaŋ boŋ.
Ay gonda beeje ay ma te jirbiyaŋ araŋ banda, da Rabbi ba. 8Amma ay ga goro
ne Afasos hala Pantakot* bato, 9zama me beeri fo feeri ay se, goy wane kaŋ
gonda nafa boobo, yanjekaarey ga baa mo.

10Da Timotiyos kaa, wa te mate kaŋ ga naŋ a ma goro araŋ do humburkumay
si, zama Rabbi goyo no a go ga te, danga ay cine. 11Yaadin gaa boro kulu ma si
dond'a, amma araŋ m'a gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kand'a baani kal ay do,
zama ay go g'a hangan, nga nda nya-izey.

12Amma iri nya-izo Abolos ciine ra, ay n'a yaamar da himma a ma kaa araŋ
do nya-izey banda, amma a mana yadda baa kayna nga ma kaa sohõ. Waati kaŋ
a du daama no a ga kaa.

Yaamaryaŋ da fooyaŋ kokorantey

13Araŋ ma batu, araŋ ma kay da gaabi cimbeeri ra, w'araŋ boŋ te alboroyaŋ,
araŋ ma te gaabi. 14Hay kulu kaŋ araŋ ga te, w'a te da baakasinay.

15Araŋ ga bay kaŋ Istifana kwaara borey ga ti sintina kaŋ yaŋ cimandi Akaya
laabo ra. I na ngey boŋ ciya saajawkoyaŋ hanantey se mo. Sohõ, nya-izey, ay

g'araŋ ŋwaaray **16**araŋ m'araŋ boŋ ye ganda borey din dumiyaŋ se, ngey nda
borey kulu kaŋ go ga taabi care banda goyo ra. **17**Ay farhã kaŋ Istifana nda
Fortunatus da Akayos kaa, zama araŋ faajo kaŋ n'ay di, ngey wo n'a kaa. **18**I n'ay
bina yeenandi, da araŋ waney mo. Araŋ ma boro woone yaŋ dumi beeray di.

19Almasihu margey kaŋ go Aziya laabo ra go g'araŋ fo. Akila nda Birisila
g'araŋ fo gumo Rabbi ra, ngey nda Almasihu marga kaŋ ga margu i windo ra.
20Nya-izey kulu go g'araŋ fo. Araŋ ma care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ
hanna.

21Ay, Bulos no ka fooyaŋ wo hantum d'ay bumbo kamba.

22Boro kulu kaŋ si ba Rabbi, bora din koy ma ciya laali hari. Ya iri Rabbo,
ma kaa.

23Rabbi Yesu gomno ma bara araŋ banda.

24Ay baakasina go araŋ kulu banda Almasihu Yesu ra.

Bulos Tira Hinkanta
kaŋ a hantum
KORINTEY
se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no Irikoy miila do. In da Timotiyos
iri nya-izo, iri go ga Irikoy marga fo kaŋ go Korint kwaara, da hanantey
kulu mo kaŋ yaŋ go Akaya laabo kulu ra.
2Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo
Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do.

Bulos go ga Irikoy saabu

3Iri m'iri Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo kaŋ ti a Baabo mo saabu. Nga ga ti
Baabo kaŋ to da suuji, bine-gaabandiyaŋ kulu Irikoyo mo no. **4**A go g'iri biney
gaabandi iri kankami kulu ra, hal iri ma du ka borey biney gaabandi kaŋ yaŋ go
kankami dumi kulu ra. Iri m'a te mo da bine-gaabandiyaŋ kaŋ iri bumbey du
Irikoy do. **5**Zama mate kaŋ cine Almasihu gurzuga go ga baa ka tonton iri gaa,
yaadin mo no iri ga du bine-gaabi nda baayaŋ Almasihu do. **6**D'iri go kankami
ra, a go araŋ bine-gaabandiyaŋ da faaba se no. Wala d'iri go ga du
bine-gaabandiyaŋ, woodin mo go zama araŋ ma du bine-gaabi se no, kaŋ g'araŋ
gaa araŋ ma suuru nda gurzuga din kaŋ iri mo go ga maa. **7**Beeja kaŋ iri gonda
araŋ boŋ tabbat, za kaŋ iri ga bay mate kaŋ cine in d'araŋ go gurzugay ra care
banda, yaadin mo no in d'araŋ du bine-gaabi care banda.
8Zama iri si ba araŋ ma jaŋ ka bay, nya-izey, kankami kaŋ du iri Aziya ra. I
n'iri jarandi gumo-gumo, hal a bisa iri gaabo, hal iri na laakal kaa baa iri fundey
gaa. **9**Haciika, iri bumbey biney ra iri maa i na buuyaŋ ciiti dumbu iri se, hal iri
ma si naanay iri boŋ gaa, amma iri ma de Irikoy gaa, nga kaŋ ga buukoy
tunandi. **10**A n'iri kaa kambe buuyaŋ laalo wo dumi gaa, a g'iri kaa kambe mo.
Iri na beeje sinji a do a ga ye k'iri kaa kambe hala hõ, **11**za kaŋ araŋ mo go g'iri
gaa d'araŋ ŋwaarayyaŋey, hala gomno kaŋ Irikoy n'iri no boro boobo adduwey
sabbay se ma naŋ boro boobo ma saabuyaŋ te iri sabbay se.

Bulos miila nga ma koy i do, amma a ye ka ba ye

12Zama iri darza haro neeya: iri bine lasaabo seeda ga ti iri n'iri goray te
ndunnya ra, (sanku binde araŋ do haray), da hananyaŋ da cimi kaŋ fun Irikoy
do. Iri man'a te da ndunnya wo laakal, amma Irikoy gomno do no iri n'a te.
13Zama iri si ga hantum araŋ se kala haŋ kaŋ araŋ ga hin ka caw da haŋ kaŋ
araŋ ga faham d'a mo. Ay go ga beeje daŋ, **14**da mate kaŋ araŋ faham d'iri
kayna-kayna, araŋ ga faham gumo-gumo, kaŋ iri no ga ti araŋ darza haro, danga
mate kaŋ araŋ no ga ti iri waney Rabbi Yesu zaaro ra.
15Naanayo din boŋ no, ay miila ay ma kaa araŋ do waato zama araŋ ma du
gomni hinkanta. **16**Ay miila ay ma kaa araŋ do ka gana ka bisa Masidoniya
laabu. D'ay fun Masidoniya mo, ay ma ye ka kaa araŋ do, hal araŋ m'ay
gaakasinay da hindoonay kaŋ ga kond'ay Yahudiya* laabu. **17**To. Waato kaŋ ay

go ga woodin miila, ay na bine hinka-hinka cabe no? Wala hayey din kaŋ ay go ga miila ay ma te, ay n'i miila danga ndunnya boroyaŋ no, hal i ma kaa ka gar oho-oho da hã'a-hã'a go ay do?

18 Amma sanda mate kaŋ Irikoy ya naanaykoy no, iri sanno manti oho da hã'a no araŋ se. 19 Zama Irikoy Izo, Almasihu Yesu, kaŋ boŋ iri nda Sila da Timotiyos waazu araŋ game ra, a manti oho da hã'a. Amma nga wo, oho no go a do. 20 Zama Irikoy alkawley kulu, a do no i ga ciya oho. Woodin sabbay se a do mo no iri ga ne «Amin« Irikoy darza se. 21 Nga mo kaŋ goono g'iri tabbatandi araŋ banda Almasihu ra, nga kaŋ n'iri suuban mo, ga ti Irikoy. 22 A n'iri kawaatimandi mo k'iri no nga Biya iri biney ra a ma ciya daymi kayandiyaŋ.

23 Amma Irikoy ga te ay se seeda, ay ze d'ay fundo ay mana kaa Korint jina zama ay ma du ka jalla araŋ gaa se. 24 Manti sanda iri gonda koytaray araŋ cimbeero boŋ no bo. Amma iri ya araŋ goykasinyaŋ no araŋ farhã se, zama cimbeeri ra no araŋ go ga kay.

2 Amma ay na saawaro wo tabbatandi ay bina ra: ay si ye ka kaa araŋ do da bine saray. 2 Zama nd'ay n'araŋ biney sara, may no g'ay farhandi, da manti bora kaŋ ay n'a bina sara? 3 Ay na hayey din hantum araŋ se mo, zama waati kaŋ ay ga kaa, ay ma si du bine saray borey do kaŋ yaŋ ga hima k'ay farhandi. Ay go ga naanay araŋ kulu gaa kaŋ ay farhã hari no ga ti araŋ kulu wane mo. 4 Zama ay hantum araŋ se za kankami booba da bine saray ra da mo-mundi boobo mo. Manti ay n'a te hal araŋ biney ma sara no bo, amma zama araŋ ma bay baakasinay beero gaa kaŋ ay gonda araŋ se.

Taali-teeri yaafayaŋ

5 Amma da boro fo na bine saray hari te, manti ay hinne se no a n'a te bo, amma araŋ bora kulu se no – amma araŋ boro cindey biney mana sara gumo (ay ma si araŋ tiŋandi gumo). 6 Goojiyaŋo kaŋ araŋ borey baayaŋ te bora din se wasa a se. 7 Sohõ kay a ga hima araŋ m'a yaafa, k'a bina gaabandi, hala bora din dumi ma si koy ka miri nga bine saray booba sabbay se. 8 Woodin sabbay se no ay g'araŋ ŋwaaray araŋ ma baakasinay tabbatandi a se. 9 Mafaaro kaŋ se ay hantum araŋ se ga ti: ay m'araŋ gosi ka di hal araŋ ga gana hay kulu ra. 10 Amma boro kaŋ se araŋ na hay fo yaafa, ay mo yaadin no. Haŋ kaŋ ay yaafa – d'ay gonda hay fo kaŋ ay ga yaafa – ay n'a te no araŋ sabbay se Almasihu jine, 11 hala Saytan* ma si du daama iri boŋ. Zama iri ga bay hayey kaŋ yaŋ a ga sijiri gaa.

Bulos joote waato kaŋ a goro Tarawasa

12 Waato kaŋ ay kaa Tarawasa Almasihu Baaru Hanna waazuyaŋo sabbay se, nango kaŋ Rabbi na fondo feeri ay se, 13 ay laakal mana kani, zama ay mana ay nya-izo Titos gar. Kal ay na noodin borey to baani ka gana ka koy Masidoniya.

Yesu Almasihu n'iri no zaama

14 Amma iri ma Irikoy saabu, nga kaŋ alwaati kulu a ga konda iri jina ka naŋ iri ma te zaama Almasihu ra. A ga nga bayra bangandi danga waddi haw nangu

kulu ra iri do. 15Zama iri ya Almasihu waddi haw kaanoyaŋ no Irikoy se, borey kaŋ yaŋ goono ga du faaba nda borey kaŋ yaŋ goono ga halaci game ra. 16Woone yaŋ se iri ga ciya buuyaŋ haw kaŋ ga kande buuyaŋ. Boro fey din se mo iri ga ciya fundi wane kaŋ ga fundi no. May binde no ga wasa hayey din se? 17Zama iri wo, iri siino ga Irikoy sanno diibi-diibi ka fatawci nd'a, sanda mate kaŋ cine boro boobo go ga te. Iri goono ga salaŋ da cimi kwaaray Almasihu ra Irikoy jine, mate kaŋ cine Irikoy n'iri donton d'a.

Alkawli tajo goy-teerey

3 Iri ye ka sintin k'iri boŋ sifa nooya? Wala, sanda mate kaŋ cine boro fooyaŋ ga te, iri ga laami nda sifayaŋ tirey kaŋ i ga hantum araŋ se, wala wo kaŋ yaŋ araŋ ga hantum? 2Araŋ wo, araŋ ga ti iri tira hantumanta iri biney ra, kaŋ boro kulu ga bay a gaa k'a caw mo. 3Zama taray kwaaray no a go kaŋ araŋ ya Almasihu tira no kaŋ fun iri saajaw goyo do, hantumante manti nda dawa bo, amma da Irikoy Biya fundikoono. Irikoy Biya man'a hantum tondi walhẽy gaa, amma walhẽy kaŋ go biney ra, basi wane yaŋ gaa no.

4Naanayo wo dumi go iri se Irikoy gaa Almasihu do. 5Manti sanda iri bumbey hina ra no iri ga hin ka hay fo lasaabu sanda a fun iri bumbey do, amma iri wasayaŋo ga fun Irikoy do. 6Nga no k'iri no hina iri ma goro alkawli tajo goy-teeriyaŋ. Manti biir'ize alkawli bo, amma Biya* *Hanno* wane. Zama biir'ize ga wi no, amma Biya *Hanno* ga funandi no.

7Amma da *asariya* goyo kaŋ kande buuyaŋ, kaŋ i hantum da biir'izeyaŋ tondiyaŋ gaa furo nda darza, hala Israyla* izey mana du ka Musa moyduma guna, a moyduma darza sabbay se (baa kaŋ darza no kaŋ ga bisa), 8mate no Biya *Hanno* goyo ga te ka jaŋ darza ka bisa yaadin? 9Da ciiti-ka-zeeriyaŋ goyo mo ciya darza hari, sanku fa goyo kaŋ ga kande adilitaray Irikoy jine! 10Haciika, wo kaŋ gonda darza waato sinda beera din sohõ, zama darza kaŋ ga bis'a gumo go no. 11Zama nda woodin kaŋ goono ga bisa gonda darza, sanku fa wo kaŋ goono ga goro!

12Za kaŋ iri gonda beejo wo dumi, iri ga goy da bine-gaabi gumo. 13Iri si te danga Musa cine, kaŋ ga bangum ka nga moyduma daabu zama Israyla izey ma si di haŋ kaŋ go ga bisa bananta. 14Amma i laakaley daabu, zama hala hõ, waati kaŋ i ga Alkawli Zeena caw, bangumo din go no. A mana fun zama Almasihu ra hinne no a ga ban. 15Amma hala hõ, waati kaŋ i ga Musa tira caw, bangum go g'i biney daabu. 16Amma waati kaŋ boro ga bare ka ye Rabbi do, kulu bangumo ga fun. 17Rabbi no ga ti Biya din. Nangu kaŋ Rabbi Biya go, noodin no burcinitaray bara. 18Iri goono ga Rabbi darza guna sanda diji ra cine da moyduma kaŋ si daabante. Iri kulu goono ga bare mo alhaalo wo ra, darza ka koy darza do. Darza wo mo Rabbi Biya do no a ga fun.

Fundi arzaka kaŋ go botogo sintiliyaŋ ra

4 Yaadin gaa, za kaŋ iri gonda saajaw goyo wo, mate kaŋ cine iri du suuji, iri si lakaw. 2Amma iri na haawi hari tugantey furu. Iri siino ga diraw te da carmay. Iri si Irikoy Sanno diibi-diibi k'a sara mo. Amma cimi

bangandiyaŋo do no iri g'iri boŋ kaa taray boro kulu bine lasaabu se Irikoy jine.
3Amma d'iri Baaru Hanna go daabante, a go ga daabu ngey kaŋ yaŋ goono ga
halaci se. 4Zamana wo irikoyo na danawtaray daŋ borey kaŋ yaŋ si ga cimandi
laakaley ra, hala Baaru Hanna annura ma si kaari i se. Baaru Hanna din darza ga
ti Almasihu. Nga no ga ti Irikoy alhaalo. 5Zama manti iri bumbey boŋ no iri
goono ga waazu bo, amma iri goono ga waazu ka ne Almasihu Yesu ya Rabbi no,
iri bumbey mo, araŋ bannyayaŋ no Yesu sabbay se. 6Zama Irikoy kaŋ ne:
«Annura ga kaari ka fun kubay ra,» nga din no ka kaari iri biney ra zama Irikoy
darza bayra ma kaari iri gaa Yesu Almasihu moyduma ra.

7Amma iri gonda arzaka wo botogo sintiliyaŋ ra, hala dabari wo kaŋ ga beeri
gumo ma ciya Irikoy wane, kaŋ mana fun iri do. 8Iri go kankami ra kambu kulu
haray, amma iri mana motti. Iri laakal ga tun, amma manti hal iri ma laakal kaa
beeja gaa. 9Iri go gurzugay ra, amma Irikoy mana iri furu. I n'iri zeeri, amma iri
mana halaci. 10Alwaati kulu iri go ga Yesu buuyaŋo jare iri gaahamey ra, hala
Yesu fundo mo ma bangay iri gaahamey ra. 11Zama iri kaŋ go ga funa, alwaati
kulu i go g'iri nooyandi buuyaŋ se Yesu sabbay se, hala Yesu fundo mo ma
bangay iri gaahamey kaŋ ga aniya ka bu ra. 12Yaadin gaa, buuyaŋ go ga goy iri
ra, amma fundi go ga goy araŋ ra.

13Iri gonda cimbeeri biya* kaŋ ga saba nda sanno kaŋ i hantum ka ne:

> «Ay cimandi, woodin se no ay salaŋ.»
>
> *(Zab 116:10)*

Iri mo go ga cimandi, woodin sabbay se no iri go ga salaŋ. 14Zama iri bay kaŋ
nga kaŋ na Rabbi Yesu tunandi ka kaa buuyaŋ ra g'iri mo tunandi Yesu banda,
ka in d'araŋ kayandi a jine. 15Zama hayey din kulu go no araŋ sabbay se, hala
gomno kaŋ go ga baa ka tonton boro boobo do ma naŋ saabuyaŋ ma baa
Irikoy darza se.

Cimbeeri ra baafuna

16Woodin sabbay se, iri si lakaw. Baa iri alhaali banganta ga hasara, kulu
nda yaadin iri alhaali tuganta go ga taji zaari ka koy zaari. 17Zama hal abada
darza kaŋ iri ga du neesiyaŋo ga baa ka bisa iri kankami kayna, alwaati
kayniyaw wane neesijo. 18Iri si ga hayey kaŋ mo ga di guna, kala day hayey
kaŋ mo si di. Zama hayey kaŋ mo ga di ga ti alwaati kayna ra wane yaŋ. Amma
hayey kaŋ mo si di, hal abada wane yaŋ no.

5 Zama iri ga bay kaŋ, da ndunnya bukka wo, kaŋ ra iri go ga goro halaci, iri
gonda cinari Irikoy do, fu kaŋ i mana te da kambe no, hal abada wane
beena ra. 2Zama haciika, woodin ra no iri go ga duray. Iri ga ba gumo iri ma
sutura nd'iri nangora kaŋ ga ti beene wano. 3Zama da Irikoy n'iri sutura nd'a, i s'iri
gar iri go koonu. 4Haciika, iri kaŋ go bukka wo ra, iri go ga duray, iri gonda tiŋay
mo, zama iri si ba i ma woodin kaa iri gaa bo, amma iri ga ba Irikoy m'iri sutura,
hala fundi *hal abada* ma haŋ kaŋ ga aniya ka bu gon. 5Nga mo kaŋ n'iri soola haya
din se ga ti Irikoy, kaŋ n'iri no Biya *Hanno* a ma ciya daymi kayandiyaŋ.

6Woodin se no alwaati kulu iri gonda bine-gaabi. Iri ga bay mo kaŋ alwaati
kulu kaŋ iri go gaaham woone ra, iri ga mooru Rabbi nangora. 7(Zama iri go ga
dira cimbeeri ra, manti mo-diyaŋ ra.) 8Oho, iri gonda bine-gaabi. A bisa iri se
mo iri ma fay da gaahamo wo ka koy goro fu Rabbi do. 9Woodin sabbay se, iri
anniya ga ti iri ma bara mate kaŋ ga kaan Rabbi se, d'iri goro ne wala d'iri fay
da ne. 10Zama tilas no iri boro kulu ma bangay Almasihu ciiti karga jine, hal iri
boro fo kulu ma du nga teerey boŋ kaŋ a te waato kaŋ a go gaahamo ra, da
ihanno no wala ilaalo no.

Sasabandiyaŋo kaŋ Irikoy te Almasihu do

11Za kaŋ iri ga bay mate kaŋ iri ga humburu Rabbi nd'a, iri go ga borey
cabe. Amma banganteyaŋ no iri go Irikoy jine. Ay ga miila iri go bangante
araŋ bine lasaabey jine mo. 12Iri si iri boŋ sifa koyne araŋ se, amma iri go
g'araŋ no daama araŋ ma fooma nd'iri, hal araŋ ma du haŋ kaŋ araŋ ga tu d'a
borey se kaŋ yaŋ go ga fooma nda taray alhaali, manti nda bine ra wane.
13D'iri boŋey koma mo, a go Irikoy se. Wala nd'iri go iri laakaley ra, a go araŋ
se. 14Zama Almasihu baakasina go g'iri tuti, zama iri yadda da woone: boro
folloŋ bu boro kulu se, yaadin gaa ikulu bu nooya. 15A bu ikulu se mo hala
borey kaŋ yaŋ go ga funa ma si ye ka funa ngey boŋ se, amma bora din se kaŋ
bu ka tun i se.

16Woodin sabbay se, hunkuna banda iri si ye ka boro fo bay koyne borey
lasaabey boŋ. Oho, baa iri na Almasihu bay borey lasaabey boŋ, kulu nda
yaadin iri si tonton k'a bay da woodin koyne. 17Boro kaŋ go Almasihu ra, a ciya
takahari taji nooya. Hari zeeney bisa, guna mo, itajiyaŋ kaa. 18Amma hayey din
kulu, Irikoy do no i fun. A n'iri sasabandi nda nga boŋ Almasihu do, k'iri no
sasabandiyaŋ goyo. 19Sasabandiyaŋo wo ga ti: Irikoy go Almasihu ra ga
ndunnya sasabandi nda nga boŋ, a si g'i taaley lasaabu i se mo. A binde na
sasabandiyaŋ sanno talfi iri gaa. 20Yaadin gaa, iri ya wakiiluyaŋ[53] no Almasihu
se, danga Irikoy go iri ra ga borey yaamar. Iri g'araŋ suurandi Almasihu se:
«Araŋ ma saba nda Irikoy!» 21Almasihu kaŋ mana zunubi kulu te, Irikoy n'a
daŋ a ma ciya zunubi iri se, hal iri mo, iri ma ciya adilitaray kaŋ Irikoy ga no
Almasihu ra.

6 Iri mo, kaŋ go ga goy Irikoy banda, iri g'araŋ yaamar araŋ ma si Irikoy
gomno ta yaamo. 2Zama a ne:

> «Alwaati kaŋ ga hagu ra no ay hangan ni se,
> faaba zaari ra mo no ay na ni gaa.»
>
> *(Isa. 49:8)*

Guna, sohõ no ga ti alwaato kaŋ ga hagu. Guna, sohõ no ga ti faaba zaaro. 3Iri
si katiyaŋ hari daŋ boro kulu jine, zama i ma si iri goyo jance. 4Amma hay kulu
ra iri go g'iri boŋ cabe sanda Irikoy goy-teeriyaŋ. Iri go g'a te da suuru kuuku,

[53] 5:20 Faransi ciine gaa i ga ne i se “ambassadeurs”.

da taabi, da jaŋay, da kankami ra. **5**Barzuyaŋ ra mo, da kasu, da kosongu bindi ra, da taabi goy, da hanna ka batu, da mehawyaŋ ra. **6**Iri go g'a te hananyaŋ ra, da bayray, da suuru hinyaŋ, da booriyaŋ, da Biya Hanno, da baakasinay kaŋ sinda munaficitaray. **7**Iri go g'a te da cimi sanno, da Irikoy dabaro, da kambe ŋwaari da kambe wow adilitaray wongu jinayey. **8**Iri go g'a te beerandiyaŋ da kaynandiyaŋ ra, ciine laalo nda ciine hanno ra. I n'iri himandi hallikoyaŋ amma iri ya cimikoyyaŋ no. **9**Iri ciya boroyaŋ kaŋ i mana bay, amma boro boobo g'iri bay. Iri ciya boroyaŋ kaŋ ga ba ka bu, guna mo iri go ga funa. Iri ciya boroyaŋ kaŋ i gooji, amma i man'iri wi. **10**Iri go bine-saray-koyyaŋ, amma alwaati kulu iri go ga farhã. Iri ciya talkayaŋ, amma iri go ga boro boobo arzakandi. Iri sinda hay kulu, amma wiiza, hay kulu iri wane no.

11Ya Korint borey, kaŋ iri n'iri meyey feeri iri mana hay kulu tugu araŋ se, iri n'iri biney feeri araŋ se mo gumo. **12**Iri n'iri bine kwaaray cabe araŋ se, amma araŋ no mana araŋ wano cabe iri se baakasinay ra. **13**Sohõ araŋ ma ye k'iri bana yaadin – ay go ga salaŋ araŋ se danga ay izeyaŋ – kal araŋ m'araŋ biney feeri yaadin ka tonton.

Kaseetiyaŋ borey kaŋ ga wangu Almasihu boŋ

14Araŋ ma si margu calu* ra da borey kaŋ yaŋ mana cimandi. Zama marguyaŋ fo dumi no go adilitaray da zunubi game ra? Wala markasinay fo dumi no go kaari nda kubay game ra? **15**Koyne, mate no Almasihu nda Beliyal* ga te ka margu? Wala baa woofo no go boro kaŋ ga cimandi se boro kaŋ mana cimandi do? **16**Woodin banda, sabayaŋ woofo dumi no go Irikoy fuwo da toorey game ra? Zama iri ya Irikoy fundikoono fuwo no, mate kaŋ Irikoy ne:

> «Ay ga goro i game ra, ka bar-bare i game ra.
> Ay ga ciya i Irikoyo,
> ngey mo ga ciya ay jama.»
>
> *(Law. 26:12; Ezc. 37:27)*

17Woodin sabbay se Rabbi ne:

> «Wa fun i game ra ka fay d'ey.
> Wa si lamba hay kulu kaŋ ga ziibi gaa,
> ay mo g'araŋ ta.
> **18**Ay ga ciya araŋ se Baaba,
> araŋ mo ga ciya ay se
> ize aruyaŋ da ize wayyaŋ.
> Yaadin no Rabbi Hina-Kulu-Koyo ci.»
>
> *(Isa. 52:11; Ezc. 20:34,41; Sa.H. 7:14,8)*

7 Yaadin gaa, ay baakoy, za kaŋ iri gonda alkawley din, wa naŋ iri m'iri boŋ hanandi gaaham ziibo nda biya ziibo kulu gaa, k'iri hananyaŋo toonandi Irikoy humburkumay ra.

Bulos farhãyaŋo

2W'araŋ biney feeri iri se. Iri mana boro kulu zamba, iri mana boro kulu
halaci, iri mana boro kulu ŋwa. 3Ay siino ga woodin ci zama ay m'araŋ ciiti ka
zeeri se bo, zama ay jin ka ne araŋ go iri biney ra, hal iri go care banda, da
buuyaŋ se no wala fundi se no. 4Ay ga naanay araŋ gaa gumo, ay ga farhã araŋ
sabbay se mo gumo-gumo. Ay to da bine-gaabi. Iri kankami kulu ra ay bina to
da farhã hal a ga mun.
5Zama baa waato kaŋ iri kaa Masidoniya, iri fundey mana fulanzam baa kayna.
Kambu kulu gaa iri du kankami. Kakawyaŋ go taray, bina ra mo humburkumay.
6Kulu nda yaadin, Irikoy kaŋ ga bine-gaabi no bine gazantekoy se n'iri biney
gaabandi Titos kaayaŋo sabbay se. 7Manti a kaayaŋo hinne se bo, amma da
bine-gaabi kaŋ a kande iri gaa araŋ ciine ra. A dede iri se mate kaŋ cine araŋ faajo,
d'araŋ bine sara, d'araŋ anniya mo go d'a ay se, hal ay farhã gumo ka tonton.
8Zama baa kaŋ ay n'araŋ biney sara nd'ay tira, a mana kokor k'ay di. Baa d'a
kokor k'ay di mo (zama ay di tira din n'araŋ biney sara baa kaŋ alwaati kayna fo
ra), 9kulu nda yaadin sohõ ay go ga farhã. Manti zama araŋ biney sara se bo, amma
zama araŋ bine sara to d'araŋ tuubi gaa. Bine saray kaŋ Irikoy ga ba no te araŋ se,
hala hay kulu ra araŋ ma si du mursay kaŋ fun iri do. 10Bine sara kaŋ dumi Irikoy ga
ba no ga tuubi goy te hal a ma koy to faaba do. Tuubi mo no kaŋ boro si tunandi.
Amma ndunnya bine saray ga kande buuyaŋ. 11Zama guna haŋ kaŋ araŋ biney sara
wo, kaŋ Irikoy ba, te: guna kookari kaŋ araŋ cabe, guna araŋ boŋ hanandiyaŋ! Oho,
guna dukuri, da humburkumay, da faaji, da anniya, da cimi-kayandiyaŋ kaŋ yaŋ dumi
araŋ te! Hay kulu ra araŋ cabe kaŋ araŋ ga hanan sanno wo ra.
12Yaadin gaa, baa kaŋ ay hantum araŋ se, ay mana hantum bora kaŋ na taalo
din te sabbay se, wala mo bora kaŋ se a na taalo din te, amma zama araŋ
kookaro kaŋ araŋ te iri se ma bangay araŋ se Irikoy jine. 13Woodin sabbay se
no iri du bine-gaabi.
Iri bine-gaabo ra mo iri farhã ka tonton Titos farhãyaŋo sabbay se, zama araŋ
kulu n'a bina yeenandi. 14Zama d'ay fooma d'araŋ kayna a jine, ay mana haaw.
Mate kaŋ cine ay na hay kulu ci araŋ se da cimi, yaadin mo no fooma kaŋ iri te
Titos jine binde ciya cimi. 15A bine baakasina mo go ga baa ka tonton araŋ se
waati kaŋ a ga fongu d'araŋ ganayaŋo, da mate kaŋ araŋ n'a ta nda humburkumay
da jijiriyaŋ. 16Ay ga farhã zama hay kulu ra ay ga hin ka naanay araŋ gaa.

Ma no da bine folloŋ

8 Sohõ nya-izey, iri ga ba araŋ ma bay gomno gaa kaŋ Irikoy na Masidoniya
Almasihu* margey no. 2Kankami boobo kaŋ n'i si ra i na ngey farhã booba
cabe. Oho, baa alfukaarutaray ra i na ngey nooyaŋey no da baayaŋ. 3Zama ay
goono g'i seeda: i no ngey hina boŋ, hal a bisa mo wo kaŋ i ga hin, i bine yadda
boŋ. 4I n'iri ŋwaaray gumo ngey ma du gomni ka furo gaakasinay marguyaŋo ra
hanantey se. 5I man'a te mo mate kaŋ cine iri tammahã hinne, amma i jin ka ngey
boŋ no Rabbi se, d'iri mo se Irikoy miila boŋ. 6A se no, iri na Titos yaamar ka ne,
za kaŋ nga no ka gomni goyo sintin, a m'a toonandi mo araŋ do. 7Mate kaŋ araŋ

gonda hay kulu yulwante – cimbeeri, da sanni, da bayray, da kookari kulu, da baakasinay iri se – kal araŋ ma baa ka tonton gomno wo ra mo.

8Manti lordi* no ay goono ga te araŋ se bo, amma zama araŋ baakasinay cimi-cimo ma neesi nda boro fooyaŋ kookaro. **9**Zama araŋ g'iri Rabbi Yesu Almasihu gomno bay, kaŋ baa kaŋ arzakakoy no, kulu nda yaadin a ciya talka araŋ sabbay se, hal a talkatara do araŋ ma ciya arzakanteyaŋ.

10Woone ra ay g'ay saawara no kaŋ gonda nafa araŋ se ay diyaŋ gaa. Za manaŋ araŋ no jin ka sintin ka nooyaŋey no. Araŋ mo no jin k'a miila. **11**Sohõ kal araŋ m'a teeyaŋo toonandi, zama mate kaŋ bine yadda go, yaadin mo no a toonandiyaŋo ma bara, araŋ hina boŋ. **12**Zama nda anniya go no, Irikoy ga yadda haya kaŋ boro gonda boŋ, manti a siinoyaŋ boŋ.

13Manti sanda i ma dogonandi boro fooyaŋ se, araŋ mo ma taabi bo, amma zama sabayaŋ ma te. Sohõ kaŋ araŋ duura ga baa, a ma ciya gaakasinay ngey kaŋ go jaŋay ra se, **14**hala mo han fo i duura m'araŋ jaŋa bana. Yaadin gaa no sabayaŋ ga te. **15**Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

«Boro kaŋ margu iboobo,
a mana to ka daaru a se,
boro kaŋ margu ikayna mo,
a mana gaze a se.»

(Fat 16:18)

Titos da nga hangasiney

16Amma iri ma Irikoy saabu kaŋ na anniya wo daŋ Titos bina ra kaŋ ga saba nd'ay wano araŋ se. **17**Haciika a n'iri yaamaryaŋo ta. Koyne zama nga bumbo gonda anniya hanno, a ga tun ne ka koy araŋ do da nga boŋ miila. **18**Iri ga nya-ize fo da Titos donton care banda. Nya-izo din saabuyaŋ go Almasihu margey kulu ra a Baaru Hanna goyo se. **19**Manti woodin hinne mo no, amma Almasihu margey no k'a suuban a ma naaru iri banda gomno din ciine ra. Iri go ga goyo wo te Rabbi bumbo darza se da mo iri m'iri himma cabe se. **20**Iri go ga haggoy mo hala boro kulu ma si taali dake iri boŋ da haŋ kaŋ iri go ga te nooyaŋo wo ciine ra. **21**Zama iri ga ba iri ma te haŋ kaŋ ga boori, manti Irikoy jine hinne bo, amma baa borey jine mo.

22I banda mo iri g'iri nya-ize fo donton koyne kaŋ iri gosi sorro boobo hari boobo ra. Iri n'a gar mo anniyakoy. Sohõ binde a anniya tonton, naanay beero kaŋ a gonda araŋ se sabbay se. **23**Haŋ kaŋ ga ti Titos ciine ra, nga wo ay hangasin d'ay goykasin mo no araŋ se. Iri nya-izey ciine ra mo, ngey wo Almasihu margey diyayaŋ no, Almasihu darza mo no. **24**Yaadin gaa, araŋ m'araŋ baakasinay seeda cabe i se Almasihu margey jine. Araŋ m'i cabe mo haŋ kaŋ iri fooma nd'a araŋ boŋ.

Nya-izey gaakasina

9 Hanantey gaakasina ciine ra, manti tilas no ay ma hantum araŋ se, **2**zama ay g'araŋ anniya bay. A se no ay ga fooma nd'araŋ Masidoniya borey jine ka ne: Akaya waney na ngey soola te za manaŋ. Araŋ anniya mo n'i borey

baayaŋ no kookari. 3Amma ay ga nya-izey din donton hal a ma si koy te iri
fooma kaŋ iri te araŋ boŋ, i m'a gar yaamo sanno wo ra, hala mo mate kaŋ cine
ay n'a ci d'a, araŋ ma bara soolante. 4A ma si ciya, da Masidoniya boro fooyaŋ
kaa ay banda, i m'araŋ gar araŋ mana soola jina. Yaadin gaa haawi g'iri di
naanayo wo sabbay se, sanku fa binde araŋ! 5Ay di mo kaŋ a ga hagu ay ma
nya-izey yaamar i ma gana ka koy araŋ do jina, i ma nooyaŋ yulwante margu
kaŋ araŋ jin k'a alkawlo sambu. Yaadin gaa no a ga bara soolante, gomni hari
no, manti tilas wane no.

6Wa fongu woone gaa: Boro kaŋ ga duma nda kamba sanday, kayna no a ga
wi. Boro kaŋ ga duma nda albarka, a ga wi mo da albarka. 7Boro kulu ma te
mate kaŋ cine a miila nga bina ra, manti nda bine saray, manti mo da tilas.
Zama Irikoy ga ba nooko kaŋ g'a te da bine kaani. 8Irikoy gonda dabari mo kaŋ
ga naŋ gomni kulu ma yulwa araŋ se, hal alwaati kulu hay kulu ra araŋ ma bara
nda haŋ kaŋ ga wasa k'araŋ muraadey feeri, hala mo araŋ ma yulwa ka tonton
goy hanno kulu teeyaŋ ra. 9Mate kaŋ i n'a hantum ka ne:

> «A zaban ka no alfukaarey se,
> a adilitara ga duumi hal abada.»
>
> *(Zab. 112:9)*

10Nga kaŋ ga dumi no dumako se, da ŋwaari mo kaŋ a ga ŋwa, yaadin no a ga
dumi no araŋ se, ka naŋ a ma baa dumayaŋ se, a g'araŋ adilitara albarka tonton
mo. 11Araŋ ga goro nda arzaka hay kulu ra hal araŋ ma du ka nooyaŋ kulu dumi
no da bine folloŋ. Woodin mo ga naŋ i ma Irikoy saabu iri do.

12Zama gaakasino wo teeyaŋo, manti hanantey jaŋa hinne no a ga kaa bo,
amma a ga tonton ka naŋ boro boobo ma Irikoy saabu gumo. 13Gaakasino wo
teeyaŋo g'araŋ alhaalo cabe kaŋ ga naŋ borey ma Irikoy beerandi araŋ ganayaŋo
seeda se kaŋ araŋ te Almasihu Baaru Hanna se. I ga Irikoy beerandi mo da
nooyaŋey kaŋ araŋ te da bine folloŋ i se da boro kulu se mo. 14I ŋwaarayey mo
kaŋ i ga te araŋ se ra, i ga faaji nd'araŋ Irikoy gomni beero sabbay se kaŋ go
araŋ se. 15Iri ma Irikoy saabu a nooyaŋo se kaŋ sinda cine.

Bulos na nga goyo fansa sambu

10 Ay, Bulos (ay kaŋ gonda «boŋ kaynandiyaŋ« alhaali araŋ game ra,
amma waato kaŋ ay si araŋ do ay wo «yaaru« no) ay g'araŋ ŋwaaray
Almasihu lalabo nd'a booriyaŋo sabbo ra. 2Oho, ay g'araŋ ŋwaaray,
waati kaŋ ay kaa araŋ do araŋ ma s'ay doole ay ma goy da cimi nd'ay yaarutara
kaŋ ay miila ay ma daŋ ka gaaba nda boro fooyaŋ kaŋ go g'iri himandi sanda
boroyaŋ kaŋ go ga dira Adam-ize alhaalo boŋ. 3Amma baa kaŋ iri goono ga dira
gaaham woone ra, kulu nda yaadin iri si wongu te Adam-ize alhaalo boŋ. 4Zama
iri wongu jinayey manti ndunnya wo wane yaŋ no, amma dabarikoyyaŋ no Irikoy
do. I ga wongu fuwey zeeri. 5Iri go ga borey lasaabey zeeri, da haŋ kaŋ ga beeri
kulu kaŋ i n'a beerandi a ma gaaba nda Irikoy bayra. Iri go ga fonguyaŋ kulu
daŋ tamtaray ra i ma Almasihu gana. 6Waato kaŋ araŋ ganayaŋo kubay mo, iri
go soolante iri ma bana borey din gaa ngey wangay goyo kulu.

7Araŋ go ga haggoy da hayey kaŋ yaŋ mo ga di hinne. Da boro fo go noodin
kaŋ ga naanay nga boŋ gaa kaŋ nga ya Almasihu boro no, a ma faham ka bay
kaŋ, mate kaŋ cine nga ya Almasihu wane no, iri mo yaadin no. 8Zama baa d'ay
fooma kayna fo nd'iri dabaro kaŋ Rabbi n'ay no araŋ jina-koyyaŋo se, manti
araŋ halaciyaŋo se, kulu nda yaadin haawi s'ay di. 9I ma s'ay guna danga ay ga
ba k'araŋ humburandi nd'ay tirey. 10Zama boro fooyaŋ ga ne: «Oho, a tirey ga
tin no, i gonda gaabi. Amma nga bumbo gaahamo, londibuuno no. A me sanney
mo manti hay fo no.» 11To. Wa naŋ boro wo dumi ma woone lasaabu ka bay:
mate kaŋ iri bara iri tirey sanno ra waati kaŋ iri si noodin, yaadin mo no iri ga
bara iri te-goyey ra d'iri kaa.

12Iri wo binde, iri si yadda k'iri boŋ himandi wala k'iri boŋ deedandi nda
boro fooyaŋ kaŋ yaŋ go ga ngey boŋ sifa. Amma ngey wo, kaŋ go ga ngey boŋ
neesi nda care ka ngey boŋ deedandi nda care, i jaŋ fahamay. 13Amma iri wo,
iri si fooma ka bisa iri hirro me. Amma iri ga fooma nda hirro kaŋ me Irikoy
dumbu iri se kaŋ to hal araŋ do. 14Zama iri si candi ka bisa iri hirro meyo gaa,
danga a mana to araŋ do, zama iri no ka kaa sintina hal araŋ do ka kande
Almasihu Baaru Hanna. 15Iri si fooma nda boro fo goy kaŋ bisa iri hirro me.
Amma iri goono ga bine daŋ araŋ cimbeero ma tonton ka beeri hal iri ma du
tontoni araŋ game ra iri hirro me. 16Hala mo iri ma koy ka Baaru Hanna waazu
laabey kaŋ go araŋ se jina ra. Iri ma si koy ka fooma nda haŋ kaŋ jin ka te boro
fo batama ra. 17Amma:

«Boro kaŋ goono ga fooma
ma fooma Rabbi ra.»

(Iri. 9:24)

18Zama manti boro kaŋ ga nga boŋ sifa no Rabbi ga yadda nd'a bo, amma kala
boro kaŋ Rabbi ga sifa.

Bulos da tangari diyey

11 D'ay ga du, araŋ ma suuru ay se hal ay ma saamotaray kayna te! Oho,
araŋ goono ga suuru ay se mo. 2Ay go ga canse araŋ gaa da Irikoy cansa
dumo. Zama ay n'araŋ suuban kurnye folloŋ se kaŋ ga ti Almasihu, ay ma konda
araŋ a do danga wandiyo hanno. 3Amma ay ga humburu hal a ma si ciya, mate
kaŋ cine gondo na Hawa halli nda nga carma, yaadin cine no araŋ laakaley ma
bare ka fun cimo da hananyaŋ gaa kaŋ araŋ gonda Almasihu ra. 4Zama nda boro
fo kaa kaŋ go ga Yesu waani fo waazu te, kaŋ manti iri wano, wala nd'araŋ go ga
biya waani fo ta, kaŋ araŋ man'a ta doŋ, wala Baaru Hanno waani fo, kaŋ araŋ
mana yadda nd'a doŋ, ikulu araŋ go mo ga suuru nd'ey hal a ma boori! 5Amma ay
go ga lasaabu ay mana gaze baa kayna «diyey kaŋ ga bisa ikulu« din gaa. 6Zama
baa d'ay si waani sanni, kulu nda yaadin ay mana jaŋ bayray. Oho, iri na woodin
cabe araŋ se fondo kulu ra nda hay kulu ra.

7Wala ay na taali te araŋ se no kaŋ ay n'ay boŋ kaynandi hal ay m'araŋ
beerandi, zama ay na Irikoy Baaru Hanna waazu araŋ se nooyante? 8Ay na
Almasihu marga fooyaŋ kom, ka banandi ta i gaa ka du k'araŋ saajaw. 9Waato

kaŋ ay go araŋ do, kaŋ ay go jaŋay ra mo, ay mana jaraw dake boro kulu boŋ. Waato kaŋ nya-izey kaa ka fun Masidoniya, ngey no ka jaŋay kulu kaa ay gaa. Hay kulu ra ay haggoy d'ay boŋ zama ay ma si tiŋay dake araŋ boŋ. Yaadin mo no ay ga soobay ka te. 10Ay ga woone ci da Almasihu cimo kaŋ go ay ra: Akaya ra boro kulu s'ay ganji ay ma fooma nda woodin. 11Ifo se? Zama ay si ba araŋ no? To, Irikoy ga bay! 12Amma haya kaŋ ay te, nga no ay ga soobay ka te, hal ay ma kobay kulu kaa borey kaŋ yaŋ goono ga daama ceeci ngey ma ngey boŋ sifa ka ne ngey go ga goy sanda iri cine.

13Zama borey din dumi ya diya tangarikomyaŋ no, goy-teeriyaŋ no kaŋ ga zamba te, ka ngey boŋ ciya Almasihu diyayaŋ. 14Woodin binde, manti dambara hari no, zama Saytan* bumbo ga nga boŋ ciya annura malayka* cine. 15Yaadin gaa manti hay fo no d'a goy-teerey mo ga ngey boŋ ciya adilitaray waazukoyaŋ. I alwaati bananta ra i ga du ngey goyey banando.

Taabey kaŋ Bulos haŋ nga diyatara ra

16Ay ga ne koyne: boro kulu ma si miila hal ay ya saamo no, amma d'araŋ ga miila ay wo yaadin no, kulu w'ay ta danga saamo, hal ay mo ma fooma kayna. 17Haŋ kaŋ ay ga ba ka ne, ay si g'a ci danga Rabbi do no a fun, amma danga saamotaray ra, danga boŋzaaray haro kaŋ ra ay ga hin ka fooma. 18Za kaŋ boro boobo go ga fooma nda ndunnya lasaabey, ay mo ga fooma nda woodin yaŋ. 19Zama araŋ kaŋ ga ti laakalkooney, araŋ go ga suuru nda borey kaŋ si caram da bine folloŋ. 20Da boro fo ga konda araŋ tamtaray ra, da boro fo g'araŋ ŋwa, da boro fo g'araŋ di, da boro fo ga nga boŋ beerandi, da boro fo g'araŋ moyduma saŋ – kulu nda yaadin araŋ ga suuru nda bora! 21Haawi g'ay di ay ma ci kaŋ iri wo cabe danga iri ya londibuunoyaŋ no.

Amma da boro fo ga yadda ka fooma nda hay fo (ay go ga salaŋ sanda saamo cine) ay mo ga fooma nd'a. 22Ngey wo Ibraniyanceyaŋ no? To, ay mo yaadin no. Ngey wo Israyla boroyaŋ no? Ay mo yaadin no. Ngey wo Ibrahim bandayaŋ no? Ay mo yaadin no. 23Ngey wo Almasihu goy-teeriyaŋ no? (ay go ga salaŋ sanda saamo cine), sanku fa binde ay! Taabi goy boobo ra ay ga bis'ey, da sorro boobo kasu ra koyyaŋ, da karyaŋ boobo ra, da sorro boobo bu-jase gaa tooyaŋ ra mo. 24Sorro gu Yahudancey* n'ay barzu hala barzu me waytaaci afo si. 25Sorro hinza i n'ay kar da goobu. Sorro fo i n'ay catu nda tondiyaŋ. Sorro hinza hi mun d'ay. Cin fo da zaari fo ay go teeku boŋ ga dandi. 26Ay go diraw ra sorro marge, ay go isa saaru ra, da zayey saaru, d'ay dumi saaru, da dumi* cindey saaru, da kwaara ra saaru, da saajo ra saaru, da teeku saaru, da nya-ize tangarikomey saaru ra. 27Ay go goy da taabi ra, da hanna ka mo ganji jirbi yaŋ sorro boobo, da haray, da jaw, da mehawyaŋ sorro boobo, da hargu nda bankaaray banji. 28Kaŋ waana woodin yaŋ, hay fo go no kaŋ go g'ay kankam zaari kulu: Almasihu margey kulu sakulla no. 29May no ka jaŋ gaabi kaŋ ay mo mana jaŋ? May no i ga daŋ a ma taali te, kaŋ ay bina mana sara?

30D'a tilas ay ma fooma, kal ay ma fooma nda hayey kaŋ ga ti ay gaabi-jaŋa waney. 31Rabbi Yesu Irikoyo, kaŋ ga ti a Baabo mo, nga kaŋ ga ti hal abada albarkakoyo, a ga bay ay si ga taari! 32Damaskos dabarikoono kaŋ ga ti

Bonkooni Aretas koy fo, a na Damaskos kwaara batu hal nga m'ay di. 33Kala birno finetar fo ra no i n'ay zumandi cilla ra, hal ay du ka yana a kambe ra.

Bangayyaŋey kaŋ Bulos di

12 A ga tilas ay ma fooma, baa kaŋ a sinda nafa. Kulu nda yaadin ay ga kande diyaŋey da bangayyaŋey kaŋ fun Rabbi do baaru. 2Ay ga Almasihu boro fo bay kaŋ sohõ a to jiiri way cindi taaci. (Hal a go gaahamo ra waato din, wala a fun gaahamo ra, woodin ay si bay, Irikoy no ga bay.) To, bora din Irikoy n'a hamay ka konda hala beene hinzanta ra. 3Ay binde ga bora din bay (hal a go gaahamo ra, wala a fun gaahamo ra, woodin ay si bay, Irikoy no ga bay). 4Irikoy n'a hamay ka konda hala Paradiso*, hal a maa hay fooyaŋ kaŋ si ci, kaŋ Irikoy si yadda boro m'i dede. 5Bora din sabbay se no ay ga fooma, amma ay bumbo se ay si fooma, kala day ay gaabi-jaŋa se. 6Baa d'ay ga ne ay ga fooma nd'a, manti saamotaray no ay go ga te, zama cimi no ay go ga ci. Amma ay ga fooma din naŋ, zama boro kulu ma s'ay guna sanda ay bisa haŋ kaŋ nga ga di ay do, wala haŋ kaŋ nga ga maa ay do.

7Bangandi bambatey din sabbay se, zama ay ma si te boŋbeeray, Irikoy n'ay no karji fo ay gaahamo ra. Karjo din Saytan diya no, a m'ay gooru-goora, zama ay ma si te boŋbeeray gumo. 8Ay na Rabbi ŋwaaray sorro hinza woodin ciine ra, hal a m'a moorandi nd'ay. 9Amma a ne ay se: «Ay gomno ga wasa ni se, zama ay dabaro ga kubay londibuunay ra.» Woodin sabbay se binde, ay ga farhã no gumo ka fooma nd'ay londibuuna, hal Almasihu dabaro ma goro ay gaa. 10Woodin se no ay go ga maa kaani londibuunay ra, da kayna, da jaŋay, da gurzugay, da kankami ra mo Almasihu sabbay se. Zama waato kaŋ ay jaŋ gaabi, waato din no ay te gaabikooni.

Bakaraw kaŋ Bulos maa Korint borey se

11Ay te saamo, amma araŋ no k'ay tilasandi, kaŋ doŋ a ga hima araŋ m'ay sifa. Zama ay mana gaze «diyey kaŋ ga bisa ikulu« din gaa hari kulu ra, baa kaŋ ay wo manti hay fo no. 12Haciika, alaamayaŋ kaŋ yaŋ cabe ay ya diya no te araŋ game ra da suuru kuuku, alaamayaŋ da dambara hariyaŋ da dabari goyyaŋ do. 13Man haray no araŋ jaŋ kaŋ n'araŋ ganji araŋ ma to Almasihu marga cindey gaa, da manti kaŋ ay bumbo mana ciya jaraw araŋ se? Araŋ ma taalo din yaaf'ay se!

14Guna, sohõ ay go ga soola ka kaayaŋ hinzanta te araŋ do. Ay si ciya araŋ se jaraw mo, zama araŋ no ay go ga ceeci, manti araŋ harey. Izey mana hima ka arzaka jisi ngey hayrey se, amma hayrey no ga jisi ngey izey se. 15Ay binde ga nooru wi da farhã, ay g'ay boŋ pati mo araŋ fundey sabbay se. Zama ay ga ba araŋ gumo, woodin se baakasina kaŋ araŋ gonda ay se ga zabu no? 16Amma baa da woodin te, kulu nda yaadin ay mana jaraw dake araŋ boŋ me! Amma zama ay gonda hiila, ay n'araŋ di da carmay. 17Borey kulu kaŋ ay donton araŋ do, ay n'i daŋ i m'araŋ ŋwa no? 18Ay na Titos ŋwaaray k'a donton da nya-ize fo. Titos n'araŋ ŋwa no? Manti alhaali folloŋ ra no iri n'iri dirawo te? Manti ay ce tanka ra no a na nga ca daŋ?

19Za gayyaŋ araŋ go ga tammahã iri go g'iri boŋ hananyaŋ ceeci araŋ jine.
To, iri go ga salaŋ Irikoy jine Almasihu ra no. A kulu mo, ay baakoy, araŋ
jina-koyyaŋo se no iri go g'a te. 20Zama ay ga humburu, waati kaŋ ay ga kaa,
hambara ay s'araŋ gar mate kaŋ cine ay ga ba. Ay mo araŋ m'ay gar mate kaŋ
cine araŋ si ba. A ma si ciya da mate kaŋ no kulu ay ma gar yanje go no, wala
canse, wala futay, wala kakaw, wala wowi, wala ciinay, wala boŋbeeray, wala
kosongu. 21Waati kaŋ ay ga kaa mo, a ma si ciya ay Irikoyo m'ay no
boŋ-kaynandiyaŋ araŋ jine. Ay bina mo ma si sara boro boobo sabbay se kaŋ
yaŋ na zunubi te waato, i mana tuubi mo da ngey ziibo, da ngey zina, da doonay
laaley kaŋ i te.

Kaseetiyaŋ da fooyaŋ kokorantey

13 Ay ga ba ka kaayaŋ hinzanta te araŋ do.

«Seeda hinka wala ihinza me ra no
sanni kulu ga tabbat.»

(A.Y. 19:15)

2Ay jin ka kaseeti araŋ gaa, waato kaŋ ay kaa araŋ do sorro hinkanta. Sohõ kaŋ
ay si noodin, ay ga ye ka woone ci koyne: Hino d'ay kaa ay si jalla borey kaŋ
jin ka zunubi te din gaa, da boro cindey kulu mo, 3za kaŋ araŋ goono ga seeda
ceeci kaŋ Almasihu go ga salaŋ ay do. Almasihu mo mana jaŋ gaabi araŋ se,
amma gaabikooni no araŋ ra. 4Zama daahir gaabi-jaŋay do no i na Almasihu
kanji, amma Irikoy dabaro do no a go ga funa. Iri mo londibuunoyaŋ no a ra,
amma iri ga funa a banda nda Irikoy dabaro araŋ nafa se.

5Wa araŋ boŋ neesi ka di hal araŋ go cimi fonda ra, wa araŋ boŋ guna araŋ
boŋ se mo. Araŋ si bay araŋ boŋ se kaŋ Almasihu go araŋ ra no? Kala day
d'araŋ si hin k'araŋ cimbeero goonoyaŋo cabe! 6Amma ay ga laakal dake kaŋ
araŋ ga bay kaŋ iri wo ga hin k'iri cimbeero goonoyaŋo cabe. 7Sohõ iri go ga
adduwa te Irikoy gaa araŋ ma si hari laalo kulu te. Manti hala sanda iri ma bara
yaddanteyaŋ bo, amma hal araŋ ma te haŋ kaŋ ga boori, baa iri ma ciya danga
wangay hariyaŋ. 8Zama iri sinda dabari kulu ka gaaba nda cimo, kala day iri ma
goy cimo se. 9Zama waato kaŋ iri jaŋ gaabi, araŋ mo gaabikooniyaŋ no, iri go
ga farhã. Wo kaŋ se iri go ga adduwa te mo: araŋ jina-koyyaŋo no. 10A sabbay
se no kaŋ ay si noodin araŋ do, ay go ga hayey din hantum hala waati kaŋ ay
kaa araŋ do, ay ma si futu araŋ se da dabaro kaŋ Rabbi n'ay no araŋ
jina-koyyaŋo se, kaŋ manti araŋ halaciyaŋo se.

11Bananta gaa, nya-izey, kala han fo. Wa jina-koyyaŋ ceeci. Wa te
bine-gaabi. Wa te laakal folloŋ. Araŋ ma goro nda laakal kanay. Irikoy mo, kaŋ
ga ti baakasinay da laakal kanay Koy ga goro araŋ banda.

12Araŋ ma care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ hanna. Hanantey kulu go
g'araŋ fo.

13Rabbi Yesu Almasihu gomno, da Irikoy baakasina, da Biya Hanno ra
markasina ma bara araŋ kulu banda.

Tira kaŋ Bulos hantum

GALATEY

se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, ay ya diya no. Ay diyatara mana fun borey do. Ay mana du a
mo boro fo do. Amma ay wo, Yesu Almasihu da Baaba Irikoy diya no,
nga kaŋ na Yesu tunandi ka kaa buukoy game ra. **2**In da nya-izey kulu kaŋ go
ay banda, iri ga Almasihu* margey kaŋ yaŋ go Galatiya laabo ra fo.

3Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo
Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. **4**A na nga boŋ no iri zunubey sabbay se
zama nga m'iri fansa sohõ zamana laalo wo dabaro gaa, iri Baabo Irikoy miila
boŋ. **5**Darza ma bara a se hal abada abadin! Amin!

Baaru Hanno follonka

6Ay goono ga dambara nda mate kaŋ araŋ waasu ka fay da nga kaŋ n'araŋ ce
Almasihu gomno do ka koy baaru hanno waani fo do. **7**Baaru hanno waani fo
mo si no, kala day boro fooyaŋ goono g'araŋ taabandi. I ga ba ngey ma
Almasihu Baaru Hanna diibi-diibi. **8**Amma baa d'iri no, wala nda malayka* fo
kaŋ fun beene no ga kaa ka waazu araŋ se baaru hanno fo kaŋ waana wo kaŋ iri
jin ka waazu araŋ se, a koy ma ciya laalante. **9**Mate kaŋ iri jin ka ci araŋ se din,
yaadin cine no sohõ ay ga ye ka ci araŋ se koyne: da boro fo ga waazu araŋ se
baaru hanno fo kaŋ manti wo kaŋ araŋ jin ka ta, bora din ma ciya laalante.

10Yaadin gaa, sohõ ay goono ga borey yadda ceeci no, wala Irikoy wano?
Wala, ay goono ga ceeci borey ma maa ay kaani no? D'ay goono ga ceeci hala
hõ borey ma maa ay kaani no, doŋ ay si te Almasihu se bannya.

Mate kaŋ Bulos te ka ciya diya

11Zama ay g'araŋ fahamandi, nya-izey, da Baaru Hanna ciine kaŋ ay waazu.
Manti borey do no a fun. **12**Manti boro do no ay n'a ta, i man'ay dondonandi
nd'a mo, amma Yesu Almasihu bangandiyaŋo do no ay du a.

13Zama araŋ maa ay gora baaru, waato kaŋ ay go Yahudancey* diina ra,
mate kaŋ cine ay na Irikoy marga gurzugandi gumo k'a halaci. **14**Araŋ maa mate
kaŋ Yahudancey diina ra ay furo jina ka bisa ay waddey baayaŋ kulu ay dumo
ra, mate kaŋ ay bis'ey mo ay kaayey alaadey anniya do. **15**Amma Irikoy n'ay fay
waani za ay go ay nyaŋo gunda ra. A n'ay ce mo nga gomno do. Waato kaŋ a
kaan a se **16**a ma nga Izo bangandi ay ra mo, hal ay m'a waazu dumi* cindey se,
sahãadin-sahãadin ay mana saaware boro kulu gaa. **17**Ay mana koy Urusalima*
mo borey kaŋ yaŋ n'ay jin diyataray ra do. Amma ay koy Laarabey* laabo ra.
Waato din gaa no ay ye ka kaa Damaskos kwaara.

18Jiiri hinza banda mo ay koy Urusalima* zama ay ma Kefas bay, ay goro a
do mo jirbi way cindi gu. **19**Amma diya cindey, ay mana di ey, kala Yakuba,
Rabbi nya izo. **20**Sohõ binde, hayey din kaŋ ay goono ga hantum araŋ se ciine
ra, guna: Irikoy jine ay siino ga taari. **21**Woodin banda ay koy Suriya nda
Silisiya laabey ra. **22**Yahudiya* laabo ra margey kaŋ yaŋ go Almasihu ra mana

bay ka di ay. 23Kala day i maa i go ga ne: «Bora kaŋ go g'iri gurzugandi waato,
cimbeeri fonda kaŋ a halaci doŋ, sohõ a goono g'a waazu.» 24I goono ga Irikoy
beerandi mo ay sabbay se.

Bulos da diya cindey

2 Kala jiiri way cindi taaci banda no in da Barnaba ye Urusalima koyne.
Ay na Titos kabay ay banda mo. 2Ay koy zama Irikoy bangandi ay se ay
ma koy. Ay koy ka Baaru Hanna dede kaŋ ay goono ga waazu dumi cindey
se. Amma ay n'a dede labu gaa jine borey se, zama a ma si te ay goono ga
goy, wala ay jin ka goy yaamo se. 3Amma baa Titos kaŋ go ay banda, kaŋ ga
ti dumi cindey boro, i man'a tilasandi ka dambangu*. 4*Sanno wo tun* mo
nya-ize tangari wane fooyaŋ sabbay se kaŋ mollo ka furo iri game ra, hal i
m'iri burcinitara kaŋ go Almasihu ra sunsunay, zama i m'iri daŋ tamtaray ra.
5Iri mo, iri mana yadda i se baa kayna, hala Baaru Hanna cimo ma goro araŋ
game ra.

6Amma ngey kaŋ ga ti boro beerey go no. (Mate kulu kaŋ i ciya d'a, ay baa si
nda woodin. Irikoy sinda baar'a-baar'a). Ngey din kaŋ ga ti jine boroyaŋ mana
hay kulu tonton ay waazo gaa. 7Amma jine borey din di kaŋ Irikoy na Baaru
Hanna talfi ay gaa ay ma kond'a dumi cindey se, mate kaŋ cine a n'a talfi Bitros
gaa a ma kond'a Yahudancey se. 8Zama Irikoy kaŋ goy Bitros ra a ma ciya
diya* Yahudancey se, nga no goy ay mo ra ay ma ciya diya dumi cindey se.
9Yakuba nda Kefas da Yohanna, kaŋ yaŋ ga ti bonjareyaŋ di gomno kaŋ Irikoy
n'ay no. Waato din gaa binde, i na baakasinay daŋyaŋ kambe no in da Barnaba
se hal iri ma koy dumi cindey do, ngey mo ma koy Yahudancey do. 10Amma i
ne iri ma fongu nda talkey. Woodin mo no ay gonda anniya ay ma te.

Bulos deeni Bitros gaa

11Amma waato kaŋ Kefas kaa Antiyos kwaara, ay kakaw d'a me-da-me,
zama a na taali te. 12Zama za boro fooyaŋ mana fun Yakuba do ka kaa, Bitros
doona ka ŋwa dumi cindey borey banda. Amma waato kaŋ i kaa, a ye banda ka
nga boŋ fay waani. A goono ga humburu borey kaŋ go dambanguyaŋ borey do
haray. 13Yahudance cindey mo n'a gana munaficitaray ra, hala Barnaba bumbo
mo ye banda i munaficitara sabbay se.

14Amma waato kaŋ ay di i siino ga dira nda mate kaŋ ga saba Baaru Hanna
cimo boŋ, kala ikulu jine ay ne Kefas se: «Nin kaŋ ga ti Yahudance, ni goono
ga goro danga dumi cindey boro cine, manti danga Yahudance cine. Ifo se no ni
goono ga dumi cindey tilasandi i ma goro danga Yahudancey cine?

Yahudancey da dumi cindey kulu ga du faaba cimbeeri do

15Iri wo, i n'iri hay Yahudanceyaŋ, manti ‹dumi cindi zunubikooney›. 16Iri
ga bay mo kaŋ Irikoy si boro guna adilante* *nga jine* zama se bora ga asariya*
gana. Amma a ga boro guna adilante *nga jine* da bora na Yesu Almasihu
cimandi. Iri bumbey mo na Almasihu Yesu cimandi, hal Irikoy m'iri guna
adilante *nga jine* iri cimbeero sabbay se Almasihu ra, manti zama iri na asariya

gana se. Zama boro kulu si hin ka du adilitaray *Irikoy jine* asariya ganayaŋ ra.

17Amma d'iri go ga ceeci Irikoy m'iri no adilitaray Almasihu ra, iri di mo iri ya zunubikooniyaŋ no, yaadin gaa Almasihu g'iri daŋ iri ma zunubi te no, wala? Abada! **18**Zama nd'ay ye ka cina hayey kaŋ ay jin ka zeeri, ay go ga cabe kaŋ ay wo asariya daaruko no. **19**Zama ay wo, asariya do no ay bu asariya se, hal ay ma funa Irikoy jine. **20**Almasihu banda no i n'ay kanji. Kulu nda yaadin ay goono ga funa, amma manti ay no, day Almasihu no goono ga funa ay ra. Fundo mo kaŋ ay goono ga funa nd'a sohõ ay gaahamo ra, ay goono ga funa nd'a cimbeeri ra. Cimbeero wo go Irikoy Izo ra, nga kaŋ ga ba ay, kaŋ na nga boŋ no ka bu ay sabbay se. **21**Ay si ga Irikoy gomno ye yaamo, zama nda boro ga du adilitaray *Irikoy jine* asariya ganayaŋ do, yaadin gaa Almasihu bu yaamo nooya.»

Asariya wala cimbeeri

3 Ya Galatiya borey kaŋ sinda carmay, may no k'araŋ darandi, araŋ kaŋ araŋ moy jine no i cabe taray kwaaray mate kaŋ i na Yesu Almasihu kanji nd'a? **2**Woone hinne no ay ga ba ay ma bay araŋ gaa: hala araŋ na Biya* *Hanna* ta zama araŋ na asariya* gana se, wala zama se araŋ na sanno kaŋ araŋ maa cimandi? **3**Day araŋ sinda carmay baa kayna no, hal araŋ kaŋ sintin Biya ra, sohõ araŋ goono ga ceeci araŋ ma koy jina ka toonandi araŋ boŋ gaabi ra no? **4**Wala araŋ na taabi boobo haŋ yaamo no? Da day daahir yaamo no! **5**Irikoy binde goono ga Biya *Hanna* no araŋ se, a goono ga dabari goyey te araŋ game ra mo. A goono ga woodin yaŋ te zama araŋ ga asariya gana se no, wala zama araŋ ga sanno kaŋ araŋ maa cimandi se no?

6Araŋ ma fongu Ibrahim:

> «A na Irikoy cimandi, Irikoy mo
> na woodin lasaabu a se adilitaray.»
>
> *(S.T. 15:6)*

7Araŋ ma woone bay mo: borey kaŋ yaŋ ga cimandi, ngey no ga ti Ibrahim izey. **8**Tawreto Tira jin ka ci ka ne kaŋ Irikoy ga dumi cindey adilandi* *nga jine* cimbeeri do. Zama Irikoy na Baaru Hanna waazu Ibrahim se ka ne:

> «Ni do no ndunnya dumey kulu ga du albarka.»
>
> *(S.T. 12:3;18:18)*

9Yaadin gaa borey kaŋ goono ga cimandi, ngey no ga du albarka Ibrahim banda, nga kaŋ na Irikoy cimandi.

10Amma borey kulu kaŋ ga naanay asariya goyey gaa, laaliyaŋ kaŋ i boŋ, zama i hantum ka ne:

> «Laalante no boro kulu kaŋ si mo ye hay kulu
> kaŋ go hantumante asariya tira ra,
> ka n'i te mo.»
>
> *(A.Y. 27:26)*

11Zama woone, taray kwaaray no a go: asariya ganayaŋ si naŋ boro kulu ma ciya adilante Irikoy jine, zama

«boro kaŋ ciya adilante *Irikoy jine*,
cimbeeri ra no a ga funa.»

(Hab. 2:4)

12Amma asariya wo, manti cimbeeri ra no a bara bo. Amma Tawretu* Tira ne:

«Boro kaŋ g'i gana, a ga nga baafuna te i ra.»

(Law. 18:5)

13Almasihu n'iri fansa asariya laaliyaŋo gaa, za kaŋ a ciya laalante iri sabbay se. Zama a go hantumante:

«Laalante no boro kulu kaŋ i sarku bundu gaa.»

(A.Y. 21:23)

14Woodin te mo hala albarka kaŋ Irikoy no Ibrahim se ma kaa dumi kulu gaa Yesu Almasihu do, hala mo iri ma du Biya *Hanno* cimbeeri ra, kaŋ Irikoy jin ka alkawli sambu ka ne nga ga no.

Asariya nda alkawlo

15Ay nya-izey, ay ga salaŋ araŋ se da haŋ kaŋ bora kulu ga bay: baa alkawli kaŋ ti boro wane, waati kaŋ i n'a daahirandi, boro kulu s'a kaa, boro kulu si tonton a gaa mo. **16**Ibrahim da nga banda bora se no Irikoy na alkawlo no. A mana ne: «banda se«, danga day boro boobo, amma «ni banda bora«, danga banda gaa boro fo no, kaŋ ga ti Almasihu. **17**Woone ay goono ga ci: Irikoy jin ka alkawlo daahirandi. Asariya kaŋ furo jiiri zangu taaci nda waranza banda, a si alkawlo wo ganandi, hal a ma ciya yaamo. **18**Zama nda tubo fun asariya do, a si fun alkawli do. Amma Irikoy n'a no Ibrahim se alkawlo boŋ nga gomno ra.

19Yaadin gaa, ifo no asariya ga hanse binde? To. Irikoy n'a tonton no hala borey ma faham da haŋ kaŋ ga ti nga miila daaruyaŋ. Asariya wo ma goro mo hala banda bora ma kaa kaŋ se i na alkawlo no. I na asariya samba mo malaykayaŋ banda, sasabandiko fo kambe ra. **20**Sasabandikwa binde, manti boro folloŋ hinne se no a bara. Amma Irikoy ya nga hinne no.

Asariya hinfaani

21Wala asariya ga gaaba nda Irikoy alkawlo no? Abada! D'i na asariya no kaŋ ga hin ka fundi no, doŋ daahir no adilitaray *Irikoy jine* ga bara asariya din ra. **22**Amma Irikoy Tira Hanney ne boro kulu go daabante no zunubi dabaro cire, hal i ma alkawlo no borey kaŋ yaŋ goono ga cimandi se. Alkawlo wo ga ti cimbeeri wane Yesu Almasihu ra.

23Amma za cimbeeri mana kaa, iri ya asariya kas'izeyaŋ no. Iri go daabante no hala cimbeeri ga aniya ka bangay. **24**Yaadin gaa, asariya n'iri gaay danga ize gaayko kala Almasihu kaa, hal iri ma ciya adilante *Irikoy_jine* cimbeeri ra. **25**Amma sohõ kaŋ cimbeeri kaa, iri si ize gaaykwa din dabaro cire koyne.

26Zama araŋ kulu Irikoy izeyaŋ no, kaŋ to albeeriyaŋ, zama araŋ na Almasihu
Yesu cimandi. 27Zama araŋ kulu kaŋ se i na baptisma* te Almasihu ra, araŋ na
Almasihu faka. 28Sohõ fayanka si no: da Yahudance no, wala dumi cindey boro
no, da bannya no wala burcini no, da alboro no wala wayboro no, zama araŋ kulu
afolloŋ no Almasihu Yesu ra. 29Amma d'araŋ ya Almasihu wane yaŋ no, kulu
araŋ ya Ibrahim bandayaŋ no, da tubukoyaŋ mo, mate kaŋ alkawlo ci.

4 Amma ay ga ne araŋ se: alwaati kulu kaŋ tubukwa go zanka, hay kulu
man'a fay da bannya, baa kaŋ nga no ga ti hay kulu koyo. 2Amma a go
yaarikwa da jine funa kambe ra hala hano kaŋ hane baabo kosu a se. 3Yaadin no
iri mo. Waato kaŋ iri go zankayaŋ, iri go tamtaray ra ndunnya hayey se. 4Amma
kaŋ alwaato to, Irikoy na nga Izo donton. Wayboro no k'a hay. A hay mo asariya
fonda ra, 5hal a ma du ka borey kaŋ go asariya fonda ra fansa, hal iri ma du
izetaray daŋyaŋ do ka ciya Irikoy izeyaŋ. 6Za kaŋ araŋ ya izeyaŋ no, Irikoy na
Biya *Hanno* donton araŋ biney ra kaŋ ga hẽ ka ne: «Baaba, ay Baaba!» Biya
Hanna din, Irikoy Izo do no a fun. 7Yaadin gaa ni ya manti bannya no koyne,
amma ni ya ize no. Za kaŋ ni ya ize no, ni ya tubuko mo no Irikoy do.

Joota kaŋ Bulos go ga te Galatiya borey se

8Waato din kaŋ araŋ mana Irikoy bay, araŋ goro tamtaray ra toorey se kaŋ
yaŋ manti irikoyyaŋ no da cimi. 9Amma sohõ kaŋ araŋ ga Irikoy bay, wala a ga
bisa ay ma ne Irikoy g'araŋ bay, mate no araŋ ga te ka bare ka ye ndunnya
hayey do kaŋ gazanteyaŋ no, yaamoyaŋ mo no? Mate no araŋ ga te ka miila
araŋ ma ye hayey din tamtara ra? 10Araŋ ga jirbey, da handey, da alwaatey, da
jiirey lasaabu! 11Ay goono ga humburu araŋ se a ma si koy te goyo kaŋ ay te
araŋ game ra ma ciya yaamo!

12Ay nya-izey, ay g'araŋ ŋwaaray, araŋ ma bara danga ay cine, zama ay mo
goro danga araŋ cine. Araŋ mana taali kulu te ay se. 13Araŋ ga bay mo kaŋ ay
jante no. Woodin sabbay se no ay na Baaru Hanna waazu araŋ se za sintina.
14Amma baa kaŋ ay janta ciya siyaŋ hari araŋ se, araŋ mana dond'ay ka wangu
ay. Amma danga Irikoy malayka cine no araŋ n'ay ta, danga Almasihu Yesu
cine. 15Man gaa albarka din kaŋ go araŋ se doŋ? Zama ay goono g'araŋ seeda,
d'a hin ka te, doŋ araŋ n'araŋ moy dagu k'ay no nd'ey. 16Yaadin gaa, sohõ ay
ciya araŋ ibare zama ay goono ga cimi ci araŋ se, wala?

17Borey din kaŋ goono g'araŋ ceeci nda anniya sinda miila hanno bo. Amma i
ga ba ngey m'araŋ kaa waani zama araŋ ma ngey ceeci nda anniya. 18Amma a ga
boori boro ma bara nda anniya hari hanno ceeciyaŋ ra alwaati kulu, manti alwaati
kaŋ ay go araŋ do hinne. 19Ay ize kayney, ay goono ga ye ka maa hay-zaŋay araŋ
sabbay se hal Almasihu ma te ka boori araŋ ra! 20Ay ga ba ay ma ye araŋ do sohõ
hal ay m'ay jinda barmay, zama ay go boŋ-haway ra araŋ sabbay se.

Hajaratu nda Saharatu misa

21Wa ci ay se, araŋ wo kaŋ yaŋ ga ba araŋ ma ye asariya* ganayaŋ ra: araŋ
mana maa haŋ kaŋ asariya ci no? 22Zama i hantum ka ne kaŋ Ibrahim du ize

hinka. Afa koŋŋa do no a du a, afa mo wayboro burcino do. 23Day koŋŋa izo,
i n'a hay gaaham miila do, amma wayboro burcino izo, i n'a hay Irikoy
alkawlo boŋ.
24Hayey wo ciya misa, zama wayborey din ga hima alkawli hinka. Afa,
Sinayi tondo do no a fun, wo kaŋ goono ga izeyaŋ hay tamtaray se, danga
Hajaratu nooya. 25Zama Hajaratu wo, misa cine, a ga hima Sinayi tondo kaŋ go
Laarabey* laabo ra. A ga ciya sanda Urusalima, sohõ wano, kaŋ nga nda nga
izey go tamtaray ra. 26Amma Urusalima, beene wano, kaŋ ga ti iri nya, ya
burcini no. 27Zama i hantum ka ne:

«Ya nin wayguno kaŋ mana hay, ma farhã!
Nin kaŋ mana maa hay-zaŋay,
ma jinde sambu ka cilili bine kaani sabbay se,
zama waybora kaŋ go goboro,
a izey ga baa da waybora kaŋ gonda kurnye wane.»

(Isa. 54:1)

28Amma araŋ wo, ay nya-izey, araŋ ya alkawli izeyaŋ no danga Isaka cine.
29Amma danga mate kaŋ izo kaŋ i hay gaaham miila do na izo kaŋ i hay
Irikoy Biya do gurzugandi, yaadin mo no sohõ. 30Amma ifo no Irikoy Tira
Hanna ci? A ne:

«Ni ma koŋŋa da nga izo gaaray,
zama koŋŋa izo si du tubu
wayboro burcino izo banda.»

(S.T. 21:10)

31Yaadin gaa, nya-izey, iri wo manti koŋŋa izeyaŋ no, amma iri ya wayboro
burcino izeyaŋ no.

Wa si araŋ burcinitara darandi

5 Almasihu n'iri fansa burcinitaray se. Yaadin gaa araŋ ma kay ka tarsasa.
Araŋ ma si ye ka didiji tamtaray ra, k'a calo* daŋ koyne.
2Guna ay, Bulos, ay goono ga ci araŋ se: d'araŋ ta i n'araŋ dambangu,
Almasihu sinda nafa araŋ se. 3Oho, koyne ay go ga seeda ka ne boro kulu kaŋ
ga dambanguyaŋ ta se: bora din ciya garawkooni a ma hay kulu kaŋ asariya ci
te. 4Araŋ kaŋ ga ba Irikoy m'araŋ adilandi asariya ganayaŋ ra, araŋ fay da
Almasihu, araŋ daray gomno gaa no. 5Zama iri wo, cimbeeri* boŋ no iri goono
ga adilitaray kaŋ se iri ga beeje batu Biya *Hanno* do. 6Zama Almasihu Yesu ra
dambanguyaŋ wala dambanguyaŋ-jaŋay si hay kulu hanse, kala cimbeeri kaŋ ga
goy baakasinay do.
7Waato araŋ goono ga zuru hal a ma boori. May no k'araŋ gaay hal araŋ ma
si cimo gana sohõ? 8Boŋ-bareyaŋo wo mana fun Irikoy kaŋ goono g'araŋ ce din

do! **9**Dalbu kayna ga motta kulu fuurandi[54]. **10**Ay gonda naanay araŋ gaa Rabbi ra kaŋ araŋ si hay fo waani miila. Amma boro kaŋ goono g'araŋ taabandi, bora alhakko ga kaŋ a boŋ, boro kulu kaŋ no. **11**Amma, ay nya-izey, d'ay goono ga dambanguyaŋ sanni waazu hala ka kaa sohõ, ifo se no i goono g'ay gurzugandi? Zama nda yaadin no, kanjiyaŋ bundo si ciya katiyaŋ hari koyne. **12**Ay ga ba borey kaŋ yaŋ goono g'araŋ laakal tunandi ma koy ka ngey boŋ manta.

13Amma araŋ wo, nya-izey, Irikoy n'araŋ ce burcinitaray se no. Day wa si naŋ burcinitara din ma bine ibaay* laaley no fondo, amma baakasinay do araŋ ma may care se. **14**Zama asariya kulu toonandiyaŋ go sanni follonko boŋ, kaŋ ga ti:

> «Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine.»
>
> *(Law. 19:18)*

15Amma d'araŋ ga care nama ka care ŋwa, wa haggoy araŋ ma si care halaci.

Irikoy Biya ma boro boy, manti bine ibaay laaley

16Amma ay ga woone ci: araŋ ma dira Biya *Hanna* ra, gaa no araŋ si bine ibaay laaley toonandi. **17**Zama bine ibaay laaley ga gaaba nda Biya *Hanno*. Biya *Hanno* mo ga gaaba da bine ibaay laaley. I goono ga gaaba nda care, hala hay kulu kaŋ araŋ ga ba araŋ ma te, manti nga no araŋ ga te. **18**Amma da Biya *Hanno* goono g'araŋ candi, kulu araŋ si asariya dabaro cire.

19Bine ibaay laaley goyey binde, taray kwaaray no i go. Ngey ga ti: zina, da ziibi, da furkutaray, **20**da tooru ganayaŋ, da ziimataray, da ibaretaray, da kusuuma, da canse, da futay, da kakaw, da fay-ka-ye-waani-waaniyaŋ, da wurdi waani-waani, **21**da biniyay, da baji haŋ-ka-buguyaŋ, da annasuwa, da hayey din dumey. Woone yaŋ boŋ no ay ga kaseeti araŋ gaa, sanda mate kaŋ cine ay jin ka ci araŋ se ka ne: borey kaŋ goono ga hayey din te si Irikoy koytara tubu.

22Amma wo kaŋ Biya *Hanno* ga hay ga ti: baakasinay, da farhã, da laakal kanay, da suuru kuuku, da dogonay, da booriyaŋ, da naanay, **23**da lalabu, da boŋ hiniyaŋ. Asariya kulu si no kaŋ ga hayey din ganji. **24**Borey kaŋ ga ti Almasihu waney mo na Adam-ize daa laaley kanji, d'i bine beeje laaley, d'i bine ibaay laaley. **25**Da Biya *Hanno* do no iri goono ga funa, yaadin gaa iri ma dira Biya *Hanno* ra. **26**Iri ma si ciya foomanteyaŋ, ka care futandi, ka canse care gaa.

Borey ma care tiŋay sambu

6 Nya-izey, d'araŋ bay boro fo na taali te, araŋ kaŋ to da Biya Hanno, araŋ ma bora din ye fondo nda lalabu. Ni mo ma haggoy da ni boŋ, hala ni ma si du siyaŋ. **2**Araŋ ma care tiŋay sambu. Woodin gaa no araŋ ga asariya kaŋ Almasihu no toonandi. **3**Zama nda boro ga tammahã nga wo hay fo no, a binde manti hay kulu no, a goono ga nga boŋ halli day no. **4**Amma boro kulu ma nga boŋ goyo deedandi, waato gaa no a ga du farhã nga boŋ hinne se, amma manti nda boro fo gaa deedandiyaŋ. **5**Zama boro kulu ga nga boŋ tiŋa sambu.

---

[54] 5:9#Guna mo Kr.S. 5:6.

6Amma boro kaŋ i ga dondonandi nda Irikoy Sanno, a ma nga
dondonandikwa nafa nga hari hanno kulu ra.
7Wa s'araŋ boŋ darandi! Boro si Irikoy hahaara. Zama haŋ kaŋ boro duma,
nga mo no ni ga wi. **8**Zama boro kaŋ duma haŋ kaŋ ga kaan nga bine ibaay laala
se, bine ibaay laala do no a ga fumbi wi. Amma boro kaŋ ga duma haŋ kaŋ ga
kaan Biya *Hanno* se, Biya *Hanno* do no a ga fundi hal abada wi. **9**Iri ma si farga
nda goy hanno teeyaŋ, zama alwaati toonanta ra iri g'a albarka wi, d'iri man'a
naŋ. **10**Yaadin gaa, waati kulu kaŋ cine iri gonda daama, iri ma ihanno te boro
kulu se, sanku fa ngey kaŋ ga ti cimi fonda almayaaley.

Kaseetiyaŋ da fooyaŋ kokorantey

11Wa guna biir'ize bambatey wo kaŋ ay goono ga hantum araŋ se d'ay
kamba.
12Borey kaŋ ga ba ngey ma booriyaŋ cabe Adam-ize alhaalo boŋ, ngey no
g'araŋ tilasandi araŋ ma dambangu. I goono ga woone te zama ngey ma si maa
gurzugay hinne se Almasihu kanjiyaŋ* bundo sabbay se. **13**Zama baa ngey
bumbey kaŋ i dambangu siino ga asariya fonda gana, amma i ga ba ngey m'araŋ
dambangu zama ngey ma fooma nd'araŋ gaahamey. **14**Amma ay wo, ay si
fooma abada, da manti iri Rabbi Yesu Almasihu kanjiyaŋ bundo kaŋ do i na
ndunnya kanji* ay se, i n'ay kanji mo ndunnya se. **15**Zama i ma boro dambangu
wala i ma s'a dambangu sinda nafa, amma wo kaŋ gonda nafa ga ti takahari taji.
16Boro kulu mo kaŋ ga dira lordo wo boŋ, laakal kanay da suuji ma bara a
banda, da Israyla kaŋ ga ti Irikoy wano banda mo.
17Boro kulu ma si ye k'ay taabandi koyne, zama dolley kaŋ go ay gaahamo
gaa ya Yesu seeda no.
18Ay nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ biya* banda.
Amin!

Tira kaŋ Bulos hantum

AFASEY

se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no Irikoy miila do. Ay go ga
hantum hanantey da naanaykoyey se kaŋ yaŋ go Afasos kwaara Almasihu
ra.
2Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo
Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do.

Hari hanney kaŋ Irikoy te iri se Almasihu ra

3Iri ma Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo kaŋ ti a Baabo saabu, nga kaŋ n'iri
albarkandi nda albarka kulu dumi kaŋ fun Biya Hanno do Almasihu ra beena ra
nangey do. **4**Za kaŋ a n'iri suuban za i mana ndunnya sinji, iri ma ciya nga wane
yaŋ Almasihu ra, zama iri ma goro hananteyaŋ kaŋ sinda taali nga jine. **5**Irikoy
jin k'iri waadu nga baakasina ra iri ma ciya nga izeyaŋ, izetaray daŋyaŋ do,
Yesu Almasihu do. A na woodin te zama a ga kaan a se, a miila mo no. **6**Irikoy
ga ba iri ma saabu nga gomni darzanta se kaŋ a n'iri no da yulwa nga Baakwa
ra. **7**Irikoy n'iri fansa nda Almasihu kuro, danga a n'iri taaley yaafa nooya nga
gomni arzakey boŋ. A na woodin te iri se da Almasihu. **8**A n'iri no gomni nda
yulwa, laakal da fahamay kulu ra. **9**Irikoy n'iri bayrandi nda nga miila kaŋ
gundu* no, zama woodin kaan a se no. A miila nooya kaŋ a waadu Almasihu
ra. **10**Irikoy goyo ga ti nga ma takahari kulu margu waati kaŋ zamaney kubay k'i
te afolloŋ Almasihu ra, hala hayey kaŋ yaŋ go beena ra da wo kaŋ yaŋ go
ndunnya ra ma goro a mayra ra.
11Irikoy ga hay kulu te nga miila saawara boŋ. A jin k'iri suuban nga waado
boŋ. Almasihu do mo no iri ciya tubu hari a se. **12**Zama iri kaŋ jin k'iri beeja
sinji Almasihu ra, iri ma ciya Irikoy darza sifayaŋ hari. **13**Araŋ na Almasihu
cimandi waato kaŋ araŋ maa cimi sanno, kaŋ ga ti Baaru Hanna kaŋ kande araŋ
se faaba. Waato kaŋ araŋ cimandi mo, Irikoy n'araŋ kawaatimandi Almasihu ra
da Biya* Hanno, kaŋ a jin ka alkawli te ka ne nga ga no. **14**Biya binde ga ti iri
tubo se daymi kayandiyaŋ hari ka koy hala hano kaŋ hane Irikoy ga haya kaŋ
nga day din fansa, iri ma ciya Irikoy darza sifayaŋ hari.

Bulos adduwa kaŋ a te hanantey se

15Ay maa baaru kaŋ araŋ na cimbeeri sinji Rabbi Yesu ra, da baakasina kaŋ
araŋ go ga cabe hanantey kulu se. **16**Woodin sabbay se ay mo mana fay da
saabuyaŋ araŋ se ka fongu nd'araŋ ay adduwey ra. **17**Ay ga ŋwaaray Rabbi Yesu
Almasihu Irikoyo, Baaba darzakoyo, ma laakal da bangandiyaŋ Biya no araŋ se
hal araŋ ma Irikoy bay gumo. **18**Ay ga ŋwaaray araŋ ma du boŋ-feeray zama
araŋ ma bay haŋ kaŋ ga ti beeja kaŋ se Irikoy n'araŋ ce, da arzaka beero wo
dumi kaŋ ga ti a tubuyaŋ darzanta hanantey ra. **19**Ay ga ŋwaaray mo araŋ ma
bay a dabari gaabikooni bambata gaa kaŋ goono ga goy iri ra, iri kaŋ yaŋ n'a
cimandi. A dabaro ga goy gaabikooni te. **20**A na dabaro din cabe Almasihu ra

waato kaŋ a n'a tunandi ka kaa buukoy game ra k'a gorandi nga kambe ŋwaaro gaa beena ra. **21**Almasihu ga mayray te koy kulu, da hin kulu, da gaabi kulu, da mayraykoy kulu, da maa kulu kaŋ i ga ce boŋ, manti zamana wo hinne ra bo, amma baa zamana kaŋ ga kaa ra mo. **22**Irikoy na hay kulu ye Almasihu cey cire. A n'a daŋ mo a ma goro hay kulu boŋ, a ma ciya boŋo Almasihu* marga se. **23**Almasihu marga ga ti Almasihu gaahamo. Almasihu kaŋ ga hari kulu toonandi hay kulu ra, a ga nga gaahamo din mo toonandi da nga bumbo.

Buuyaŋ ka koy fundi hal abada gaa

2 Araŋ wo, waato araŋ go buukoyaŋ araŋ taaley d'araŋ zunubey sabbay se. **2**Hayey din ra no araŋ goro waato, saaya kaŋ araŋ goono ga ndunnya wo fondey d'a miiley gana. Araŋ goono ga may mo beene batama dabarikwa se. Nga ga ti biya* din *(Iblisi no)* kaŋ goono ga goy hala sohõ borey kaŋ yaŋ wangu ka Irikoy gana ra. **3**I game ra mo iri kulu n'iri gora te doŋ, iri bine* ibaay laaley ra. Iri goono ga bine ibaay d'iri fonguyaŋey gana. Iri zunubi daa kaŋ iri hay d'a sabbay se mo iri ciya boroyaŋ kaŋ se Irikoy bine ga tun, danga boro cindey cine. **4**Amma Irikoy ya arzakakoy no suuji ra. Zama a ba iri nda baakasinay bambata, **5**a n'iri funandi Almasihu banda. A na woodin te baa waato kaŋ iri ya buukoyaŋ no iri taaley sabbay se. (A gomno do no a n'araŋ faaba.) **6**A n'iri tunandi Almasihu banda k'iri gorandi mo a banda beena ra Almasihu Yesu ra. **7**A na woodin te hala zamaney kaŋ ga kaa ra a ma nga gomno bangandi booriyaŋ ra kaŋ a te iri se Almasihu Yesu ra. Gomno wo gonda arzaka kaŋ sinda me. **8**Zama gomni nooyaŋ do no Irikoy n'araŋ faaba, araŋ cimandiyaŋo do. *Faaba* wo mo, manti araŋ do no a fun, amma Irikoy nooyaŋ no. **9**Manti te-goyey do no faaba fun, zama boro kulu ma si fooma nd'a. **10**Zama iri ya Irikoy kambe goyo no. A n'iri taka Almasihu ra hal iri ma goy hannoyaŋ te. Irikoy jin ka goy hanney din soola no zama iri ma dira i ra.

Ihinka ciya afolloŋ Almasihu ra

11Woodin se mo araŋ ma fongu: araŋ wo, waato araŋ ya dumi* cindey boroyaŋ no gaahamo ra. Borey kaŋ ga ne ngey ya dambanganteyaŋ no ga ne araŋ se borey kaŋ yaŋ si dambangu*. Dambanguyaŋo din ga ti wo kaŋ borey ga te da ngey kambey gaaham gaa. **12**Wa fongu kaŋ waato araŋ goro fayante Almasihu gaa. Araŋ ya mebarawyaŋ no Israyla* izey laab'izetara se. Araŋ sinda baa mo sappey kaŋ kaa alkawli do ra. Araŋ sinda beeje, araŋ sinda Irikoy ndunnya ra doŋ. **13**Amma sohõ Almasihu Yesu ra araŋ kaŋ mooru waato din, Irikoy n'araŋ maanandi Almasihu kuro do.

14Zama nga no ga ti iri laakal kana. A na dumi hinka din ye ka ciya afolloŋ. A na kosara kaŋ n'iri fay da care zeeri, **15**waato kaŋ a na ibaretaray kaa nga gaahamo do, danga asariya* kaŋ gonda lordi* da farillayaŋ nooya. A na woodin te hal i boro hinka din ra a ma boro taji folloŋ taka nga bumbo ra. Yaadin no a na laakal kana te d'a. **16**A na woodin te mo hala gaaham folloŋ ra nga m'i boro hinka sasabandi Irikoy do nga kanjiyaŋ* bundo do, za kaŋ kanjiyaŋ bundo do no Almasihu na ibaretara din wi. **17**A kaa ka laakal kanay Baaru Hanna waazu

araŋ kaŋ ga mooru se da ngey kaŋ yaŋ ga maan se mo. 18Zama a do no iri boro
hinka gonda fondo ka furo Baabo do Biya folloŋ ra.
19Yaadin gaa binde, araŋ wo manti yawyaŋ wala ce-yawyaŋ no, amma araŋ
ya laab'izeyaŋ no hanantey banda, araŋ ya Irikoy almayaaliyaŋ mo no. 20Irikoy
n'araŋ cina mo diyey da annabey daba boŋ. Almasihu bumbo no ga ti cinaro
bonjara. 21Nga no ga cinaro kulu haw care gaa hal a ma soobay ka tonton ka
ciya Irikoy fu hanna Rabbi ra. 22A ra mo no i goono g'araŋ cina care banda hal
araŋ ma ciya naŋ kaŋ Irikoy ga goro Biya *Hanno* ra.

Goyo kaŋ i dake Bulos boŋ dumi cindey sabbay se

3 Woodin sabbay se ay, Bulos, kaŋ ga ti Almasihu kas'ize araŋ dumi cindey
wo sabbay se, ay ga Irikoy ŋwaaray.
2Zama araŋ maa mate kaŋ Irikoy n'ay no nga gomni goyo wo ay m'a te araŋ
sabbay se. 3Araŋ maa mate kaŋ cine Irikoy na nga gundo bayrandi ay se
bangandiyaŋ do. Ay jin ka woodin hantum da sanni kayna fooyaŋ. 4Waati kaŋ
araŋ ga woone caw, araŋ ga faham d'ay bayra Almasihu gundo ra. 5Irikoy mana
jin k'a bayrandi Adam-izey se zamaney kaŋ bisa ra, mate kaŋ cine a n'a
bangandi sohõ nga diya hanantey da annabey se, Biya Hanno do. 6Gundo din
ga ti woone: dumi cindey ciya tubukoyaŋ Israyla borey banda. I te gaaham
folloŋ da marguyaŋ hangasinyaŋ mo alkawlo ra kaŋ Irikoy sambu Almasihu
Yesu ra Baaru Hanna do.
7Ay ciya saajawko mo Baaru Hanna din se Irikoy gomni nooyaŋo boŋ.
Irikoy na gomno din no ay se nga dabari gaabikoono boŋ. 8Ay wo kaŋ ti
hanantey kulu ra ikayna, ay se no Irikoy na gomno wo no ay ma Almasihu
arzaka waazu dumi cindey se. Arzako wo, boro fahamay si to a me. 9A n'ay no
gomno wo zama ay ma cabe boro kulu se haŋ kaŋ ga ti gundo din toonandiyaŋ.
Irikoy kaŋ na hay kulu taka na gundo din tugu nga do zamaney kaŋ bisa ra. 10A
na woodin te hala sohõ, Almasihu marga do, Irikoy ma nga fahamay
waani-waaney bayrandi koyey da hinkoyey se kaŋ yaŋ go beena ra nangey do.
11Woodin kulu go a miila kaŋ ga duumi boŋ kaŋ a miila Almasihu Yesu iri
Rabbo ra. 12A do no, da cimbeeri kaŋ iri daŋ a ra, iri gonda bine-gaabi nda
furoyaŋ fondo Irikoy do naanay ra. 13Woodin se ay g'araŋ ŋwaaray araŋ ma si
yangala ay gurzuga sabbay se kaŋ ay go ga maa araŋ sabbay se. Woodin no ga
ciya araŋ darza.

Almasihu baakasinay

14Woodin sabbay se no ay goono ga sombu Baaba jine, 15nga kaŋ almayaali
kulu kaŋ go beena ra da ganda boŋ ga du ngey maa a do. 16Ay ga ŋwaaray a ma
yadda araŋ se, nga darza arzakanta boŋ, a m'araŋ no hina nda dabari nga Biya
do araŋ bina ra. 17Ay ga ŋwaaray a m'araŋ gaabandi hala Almasihu ma goro
araŋ biney ra cimbeeri do. Araŋ kaajo d'araŋ daba, Irikoy n'i sinji baakasinay ra.
18A sabbay se no ay ga ŋwaaray araŋ ma du dabari ka faham hanantey kulu
banda haŋ kaŋ ga ti Almasihu baakasina hayyaŋo, d'a salleyaŋo, d'a beene
kuuyaŋo, d'a ganda guusuyaŋo mo. 19Araŋ ma Almasihu baakasina wo bay, kaŋ

ga bisa bayray, hal araŋ ma to ka koy hala Irikoy toonandiyaŋo gaa.
20 Irikoy ga hin ka te haŋ kaŋ ga yulwa gumo ka bisa hay kulu kaŋ iri ga
ŋwaaray wala hay kulu kaŋ iri ga tammahã, dabari boŋ kaŋ goono ga goy iri ra.
21 Sohõ beeray ma bara a gaa, Almasihu marga ra da Almasihu Yesu ra ka koy
zamaney gaa hal abada abadin. Amin!

Cimbeeri folloŋ ra goray

4 Ay mo, kaŋ ga ti kas'ize Rabbi se, ay g'araŋ yaamar araŋ ma diraw te kaŋ
ga saba nda ceeyaŋo kaŋ i n'araŋ ce d'a. 2 Araŋ ma dira boŋ kaynandiyaŋ
kulu ra, da lalabu kulu, da suuru kulu dumi mo. Araŋ ma hin care suuru baakasinay
ra. 3 Araŋ ma kookari ka goro afolloŋ bine ra, goray folloŋ ra kaŋ Biya *Hanno*
goono ga no, laakal kanay ra kaŋ g'araŋ haw care gaa. 4 Gaaham folloŋ go no, da
Biya folloŋ, mate kaŋ cine, waato kaŋ Irikoy n'araŋ ce, a n'araŋ ce beeje folloŋ ra.
5 Rabbi folloŋ no go no, da cimi fondo folloŋ, da baptisma folloŋ mo. 6 Irikoy folloŋ
no go no kaŋ ga ti ikulu Baabo, kaŋ go ikulu boŋ, a go ikulu game ra, a go ikulu ra
mo.
7 Amma iri kulu se i na gomni no Almasihu nooyaŋ neesijo boŋ. 8 Woodin
sabbay se a ne:

«Waato kaŋ a ziji beene,
a na tamtaray izey ku ka kond'ey,
a na nooyaŋey no borey se mo.»

(Zab. 68:19)

9 Sanno din kaŋ ne: «a ziji beene,« – ifo no a ga ne? A ga ne a jin ka zumbu
ganda nangu guusey ra. 10 Nga kaŋ zumbu mo ga ti nga kaŋ ziji ka koy hala
ya-haray beeney kulu boŋ, zama nga ma hay kulu toonandi. 11 A no afooyaŋ se i
ma ciya diyayaŋ*, afooyaŋ mo annabiyaŋ*, afooyaŋ mo Baaru Hanno
waazukoyaŋ, afooyaŋ mo kurukoyaŋ kaŋ ga dondonandi. 12 A na woodin te
hanantey toonandiyaŋ sabbay se, hal i ma saajaw goy te, hal Almasihu gaahamo
ma du ka koy da jina. 13 A ga ba iri kulu ma du ka ciya afolloŋ cimi fonda ra da
Irikoy Izo bayray ra mo, hal iri ma koy to albeeri toonanteyaŋ, ka to Almasihu
alhaalo toonandiyaŋ deedando gaa.

Fundi taji Almasihu ra

14 Yaadin gaa no iri si bara zankayaŋ koyne, hala dondonandiyaŋ waani fo
m'iri sambu ka kond'iri ne-haray da ya-haray danga teeku bondayyaŋ cine. A
ma kond'iri mo danga mate kaŋ cine haw kaŋ ga faaru ga te. Dondonandiyaŋo
wo si fun kala borey kaŋ ga waani carmay da halliyaŋ do. 15 Amma baakasinay
ra cimi sanno ciyaŋ se no, iri ga beeri hay kulu ra Almasihu ra, nga kaŋ ga ti
boŋo. 16 A do no gaahamo kulu ga margu care gaa ka haw care gaa dabey kulu
do, kaŋ yaŋ go soolante ngey goyo sabbay se. Yaadin no, hala dabey kulu ga
ngey goyey te, gaahamo kulu ga beeri ka nga boŋ cina baakasinay ra.
17 Woodin se no ay goono ga woone ci, ay goono ga seeda mo Rabbi ra:
araŋ ma si ye ka dira sanda mate kaŋ dumi* cindey ga dira ngey miila yaamey

ra. 18I laakaley go kubay ra. I sinda baa mo fundo kaŋ Irikoy ga no ra,
saamotara kaŋ go i ra din sabbay se, d'i bine sandandiyaŋo mo sabbay se. 19I si
maa haawi koyne. I na ngey boŋ daŋ furkutaray fondey ra, zama ngey ma ziibi
goy dumi kulu te da anniya.
20Amma manti yaadin no araŋ na Almasihu dondon d'a. 21Daahir no araŋ
maa a se, borey mo n'araŋ dondonandi, mate kaŋ cimi go Yesu ra. 22I n'araŋ
dondonandi araŋ ma doŋ goray zeena kaa araŋ biney ra, sanda boro* zeena
nooya. Boro zeena din goono ga halaci nga ibaay laaley kaŋ ga fafagu do.
23Araŋ bine miiley ma ciya itajiyaŋ. 24Araŋ ma boro* tajo mo faka kaŋ Irikoy taka
nga alhaalo boŋ. A n'a taka adilitaray da hananyaŋ kaŋ cimi ganayaŋ ga no ra.
25Woodin sabbay se araŋ ma tangari teeyaŋ naŋ. Boro kulu ma cimi ci nga
gorokasino se. Zama iri kulu gaaham folloŋ no, iri ya care gaaham jareyaŋ mo
no. 26D'araŋ bine tun, araŋ ma si zunubi te, wa si naŋ wayna ma kaŋ k'araŋ futa
gar. 27Araŋ ma si daama no Iblisi se mo. 28Boro kaŋ ga zay doŋ ma si ye ka zay
koyne. Amma a ma goy da nga kambey zama a ma nga boŋ laami bana nd'a, hal
a ma du ka boro kaŋ sinda mo no.
29Sanni ziibo ma si fun araŋ meyey ra, kala day sanni kaŋ ga boori, kaŋ ga
boro gaabandi, mate kaŋ cine bora ga laami nd'a, zama a ma gomni no borey
kaŋ yaŋ goono ga maa se. 30Wa si Irikoy Biya* Hanna bine sara, nga kaŋ ra
Irikoy n'araŋ kawaatimandi ka koy hala fansayaŋ zaaro gaa. 31Wa bine fortay,
da futay, da bine tunay, da kosongu, da alaasiray kaa araŋ game ra, ngey nda
laala kulu dumi. 32Araŋ ma dogonay da bakaraw cabe care se. Wa care yaafa,
mate kaŋ cine Irikoy mo n'araŋ yaafa Almasihu ra.

Annura ra goray

5 Wa Irikoy dondon danga a izeyaŋ kaŋ a ga ba. 2Wa dira baakasinay ra mo,
mate kaŋ cine Almasihu ba iri, a na nga boŋ no mo ka bu iri se. A ciya
salleyaŋ hari nda sargay* kaŋ gonda haw kaano Irikoy se.
3Amma zina, wala ziibi kulu, wala biniyay, i ma si baa i ciine te araŋ game
ra, zama yaadin no a ga hagu nd'a hanantey se. 4Wa si sanni ziibey salaŋ, wala
sanney kaŋ sinda nafa, wala me ziibey kaŋ mana hima nd'a. Amma wo kaŋ ga
bis'a ga ti saabuyaŋ. 5Zama woone araŋ bay daahir: zina-teeri kulu, wala boro
laalo, wala boro kaŋ ga bini (zama biniyay ya tooru ganayaŋ dumi fo no), borey
din kulu sinda tubu Almasihu nda Irikoy koytara ra. 6Araŋ ma si ta boro kulu
m'araŋ fafagu nda sanni yaamo, zama woodin yaŋ sabbay se no Irikoy bine ga
tun borey kaŋ s'a gana se.
7Araŋ binde, ma si margu nd'ey, 8zama waato araŋ ya kubay no, amma sohõ
araŋ ya annura no Rabbi ra. Wa dira danga annura izeyaŋ. 9Zama annura
albarka ga ti ihanno teeyaŋ kulu da adilitaray da cimi. 10Araŋ ma lasaabu ka
bay haŋ kaŋ ga kaan Rabbi se. 11Koyne, Wa si margu nda kubay goyey kaŋ
sinda nafa, amma a ga hima araŋ ma kand'ey annura do k'i bangandi. 12Zama
haawi hari no boro ma baa salaŋ da haŋ kaŋ i goono ga te tuguyaŋ ra. 13Amma
hay kulu kaŋ i ga kande annura do, annura g'a bangandi. Hay kulu kaŋ bangay
mo annura no. 14Woodin se no a ne:

«Ma tun, nin kaŋ goono ga jirbi,
ka fun buukoy game ra,
Almasihu mo ga kaari ni gaa.»

15Wa haggoy bo, da mate kaŋ araŋ goono ga dira nd'a, manti danga borey
kaŋ sinda laakal, amma danga laakalkooniyaŋ. 16Araŋ ma alwaati wi da laakal,
zama jirbey wo ga laala. 17Woodin sabbay se, wa si goro danga boroyaŋ kaŋ
sinda carmay, amma wa faham da haŋ kaŋ Rabbi ga ba. 18Araŋ ma si bugu nda
baji, kaŋ ga kande furkutaray, amma wa to da Biya *Hanno**. 19Araŋ ma salaŋ
care se da Zaburayaŋ da saabi baytuyaŋ da dooniyaŋ kaŋ yaŋ fun Biya Hanno
do. Wa baytu ka doon araŋ biney ra Rabbi se. 20Araŋ ma Baaba Irikoy saabu
hay kulu se waati kulu, iri Rabbo Yesu Almasihu maa ra.
21Araŋ m'araŋ boŋ ye ganda care se Almasihu humburkumay ra.

Kurnye nda wande goray

22Wandey, araŋ m'araŋ boŋ ye ganda araŋ kurnyey se, danga mate kaŋ cine
araŋ ga te Rabbi se. 23Zama kurnye ga wande may mate kaŋ cine Almasihu ga
nga marga may. Nga bumbo mo no ga ti gaahamo faabakwa. Gaahamo din no
ga ti Almasihu marga. 24Yaadin no wande ma nga boŋ ye ganda nga kurnye se
hay kulu ra, sanda mate kaŋ cine Almasihu marga ga te Almasihu se.
25Kurnyey, araŋ ma ba araŋ wandey, mate kaŋ cine Almasihu ba nga marga
ka nga boŋ no ka bu a se mo. 26A na nga boŋ no zama a ma nga marga fay
waani Irikoy se, waati kaŋ a n'a hanandi da nyumayaŋ hari Sanno do. 27A na
woodin te mo zama a ma nga marga salle nga boŋ se, marga darzante kaŋ sinda
tombi kulu, wala suuguyaŋ wala hayey din kulu dumi, hal a ma ciya marga
hanante kaŋ sinda taali. 28Yaadin mo no a ga hima kurnyey ma ba ngey wandey
danga ngey gaahamey cine. Boro kaŋ ga ba nga wando, a ga ba nga boŋ no.
29Zama boro kulu si no kaŋ si ba nga gaahamo, zama a g'a ŋwaayandi ka
haggoy d'a mate kaŋ cine Almasihu goono ga te nga marga se, 30zama iri wo a
gaahamo jareyaŋ no.

31«Woodin se no alboro ga
nga baaba nda nga nya naŋ,
ka naagu nga wando gaa,
i boro hinka mo ga ciya gaaham folloŋ.»

(S.T. 2:24)

32Gundo wo ga beeri, amma Almasihu nda nga marga ciine no ay goono ga te.
33Woodin banda araŋ mo, araŋ boro fo kulu ma ba nga wando danga mate kaŋ
cine a ga ba nga boŋ. Wando mo ma nga kurnyo gaakuro guna.

Izey da ngey hayrey

6 Zankey, araŋ m'araŋ hayrey gana Rabbi ra zama woodin no ga saba.
2«Ni ma ni baaba nda ni nya beerandi.»

(Fat. 20:12; A.Y. 5:16)

Woodin no ga ti lordi sintina kaŋ gonda alkawli nga banda. 3Alkawlo din neeya:

«Ni ga goro nda baani, ni aloomaro ga ku mo ndunnya ra.»

(A.Y. 5:16)

4Baabey, araŋ mo ma si araŋ izey kurtunandi hal i ma te bine, amma araŋ m'i biiri goojiyaŋ da kaseetiyaŋ ra, Rabbi wane.

Bannyey da ngey koyey

5Bannyey, araŋ m'araŋ ndunnya wo koyey gana nda humburkumay da jijiriyaŋ bine folloŋ ra, danga mate kaŋ araŋ ga may Almasihu se. 6Wa araŋ koyey gana, manti waati kaŋ i goono g'araŋ guna hinne bo, zama se i ma maa araŋ kaani. Amma wa te danga Almasihu bannyayaŋ kaŋ ga Irikoy miila te da bine kulu. 7Araŋ ma may i se da bine yaddayaŋ, danga Rabbi se no, manti danga borey se. 8Araŋ ga bay mo, hari hanno kulu kaŋ boro ga te, Rabbi ga woodin yeti bora se, da bannya no wala burcini no.

9Araŋ mo koyey, araŋ ma te i se yaadin. Wa fay da deeniyaŋ, zama araŋ ga bay kaŋ araŋ kulu koyo go beena ra. Baar'a-baar'a si a do mo.

Ganako wongu jinayey

10Woodin banda, araŋ ma te gaabi Rabbi do d'a dabari gaabikoono ra mo. 11Wa araŋ wongu bankaarayey daŋ, wa araŋ wongu jinayey koto. Irikoy n'i no araŋ se zama araŋ ma du ka kay ka gaaba nda Iblisi carma. 12Zama iri siino ga gurjay da Adam-izey bo, amma iri goono ga gurjay da koyey, da hinkoyey, da zamana wo kubay ra maykoy, da beena ra ganji laaley margey. 13Woodin sabbay se binde, araŋ ma wongu jinayey kulu sambu kaŋ Irikoy n'araŋ no, zama araŋ ma du ka kay zaari laaley ra. Koyne, d'a kulu ban banda, araŋ ga kay. 14Araŋ ma kay bo! Wa cimi *sanno* sambu, a ma ciya araŋ se guddama. Wa goy da adilitaray, a ma ciya araŋ se gande gaa kosaray. 15Baaru Hanna ga laakal kanay daŋ *boro nda Irikoy game ra*. Wa Baaru Hanna waazuyaŋ soola haw araŋ cey gaa danga taamu cine. 16I kulu boŋ mo, araŋ ma cimbeeri sambu, a ma ciya araŋ se danga koray cine. Kora din no araŋ ga hin ka hangaw danjikoy kulu kosaray d'a kaŋ Ilaala ga hay. 17Wa sambu *araŋ* faaba, a ma ciya araŋ se wongu fuula. Wa sambu mo Irikoy Sanno kaŋ ga ti takuba kaŋ Biya *Hanno* n'araŋ no. 18Araŋ ma adduwa te alwaati kulu mo Biya *Hanno* ra, adduwa kulu dumi da ŋwaarayyaŋ. Araŋ ma woodin haggoy da anniya ka ŋwaarayyaŋ te mo hanantey kulu se.

19Wa te adduwa ay mo se, hal ay m'ay meyo feeri ka salaŋ da bine-gaabi, ay ma Baaru Hanna gundo bayrandi borey se. 20Zama ay ma seeda te mo da bine-gaabi mate kaŋ a ga hima ay ma te. Zama Baaru Hanna sabbay se ay ya wakiilu[55] no kaŋ go hawante kasu ra.

[55] 6:20 Faransi ciine gaa i ga ne a se “ambassadeur”.

Fooyaŋ kokoranta

21Iri nya-izo Ticikos, kaŋ iri ga ba, saajawko naanaykoy mo no Rabbi goyo
ra, a g'araŋ bayrandi d'ay baaru kulu, zama araŋ m'ay goray baaro bay, da haŋ
kaŋ ay goono ga te. 22Woodin sabbay se no ay n'a donton araŋ do, zama araŋ
m'iri gora bay, nga mo m'araŋ biney yeenandi.

23Laakal kanay ma bara nya-izey gaa, nga nda baakasinay mo cimbeeri*
banda, kaŋ ga fun Baaba Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do. 24Irikoy gomno
ma bara boro kulu banda kaŋ ga ba iri Rabbo Yesu Almasihu da baakasinay kaŋ
si sara.

Tira kaŋ Bulos hantum
FILIBIYEY
se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, da Timotiyos, iri ya Almasihu Yesu bannyayaŋ no. Iri go ga
hanantey kulu da jine borey, da saajawkoy kaŋ yaŋ go Almasihu Yesu ra
fo, ngey kaŋ yaŋ go Filibi kwaara.
2Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo
Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do.

Adduwa kaŋ Bulos te ganakoy se

3Ay g'ay Irikoyo saabu waati kulu kaŋ ay ga fongu araŋ gaa. **4**Alwaati kulu
ay adduwey kulu ra ay goono ga ŋwaarayyaŋ te araŋ kulu se da farhã. **5**Ay go
ga Irikoy saabu d'araŋ Baaru Hanna ra gaakasina, za zaari sintina hala ka kaa
hunkuna. **6**Nga kaŋ na goy hanno sintin araŋ ra, a g'a toonandi hala Yesu
Almasihu zaaro ra. Woone no ay ga tabbatandi.
7A ga saba mo ay ma fongu nd'araŋ kulu ya-cine, zama araŋ go ay bina ra.
Baa kaŋ ay go hawante kaso ra, wala ay go ga Baaru Hanna faasa k'a tabbatandi
mo, araŋ kulu ga margu ay banda Irikoy gomno ra. **8**Zama Irikoy no ga ti ay
seeda mate kaŋ ay go ga faaji araŋ kulu se, da Almasihu Yesu bine bakarawo.
9Haŋ kaŋ ay go ga ŋwaaray neeya: araŋ baakasina ma baa ka tonton bayray
da fahamay kulu ra **10**hal araŋ ma neesi ka di hayey kaŋ yaŋ ga bisa ikulu
booriyaŋ. Woone ma te mo hal araŋ ma bara cimikoyyaŋ kaŋ sinda taali kulu,
ka koy Almasihu zaaro gaa. **11**Gaa no araŋ ga bara toonanteyaŋ da adilitaray
goy kaŋ fun Yesu Almasihu do ka koy Irikoy darza d'a sifayaŋo gaa.

Ganakoy fundo ga ti Almasihu

12Ay ga ba araŋ ma bay, nya-izey, kaŋ hayey kaŋ du ay sabbay se no, Baaru
Hanna say-say ka tonton. **13**Hala faada doogarey da boro cindey mo bay kaŋ
sikka si ay go kasu ra Almasihu sabbay se. **14**Zama ay go kaso ra se mo no,
borey baayaŋo kulu du gaabi Rabbi ra. I bine-gaabo goono ga tonton gumo mo
ka Irikoy sanno ci humburkumay si.
15-16 Daahir, afooyaŋ goono ga Almasihu baaro waazu nda canse nda
kusuuma. I goono g'a te fay-ka-ye-waani-waaniyaŋ ra, manti nda bine hanno. I
goono ga miila ngey ma bine saray tonton ay se kaŋ ay go hawante. **17**Amma
afooyaŋ goono ga Almasihu baaro waazu nda gomni miila. I goono g'a te da
baakasinay. I ga bay kaŋ Irikoy n'ay daŋ ay ma ciya Baaru Hanna faasako.
18Kulu nda yaadin, mate kulu kaŋ no, da munaficitaray wala nda cimi no, i
ya day goono ga Almasihu baaro waazu. Ay mo maa woodin kaani. Oho, ay ga
soobay ka maa a kaani mo. **19**Zama ay ga bay kaŋ araŋ adduwey do, da
gaakasinay ra kaŋ Yesu Almasihu Biya *Hanna* g'ay no, woone kulu kaŋ du ay
ga bare k'ay kaa kambe. **20**Zama haŋ kaŋ ay ga ba gumo d'ay beeja ga ti woone:
hay kulu ra ay ma si haaw. Day sohõ, sanda mate kaŋ ay doona, ay ma to da
bine-gaabi waati kulu, hal ay ma Almasihu beerandi ay gaahamo ra, d'ay ga bu

wala d'ay ga funa. 21Zama ay wo se fundi ga ti Almasihu, d'ay bu mo riiba no.
22Amma d'ay ga funa gaahamo ra, ay goyo ga te albarka, ay si bay mo wo kaŋ
ay ga suuban. 23Ay laakalo fay ihinka, ay ga ba ay ma koy ka goro Almasihu
banda, zama woodin ga bisa ay se gumo. 24Amma a ga bisa araŋ se d'ay ga goro
gaahamo ra. 25Woodin bayray ga tabbat ay se: ay ga goro. Oho, ay ga goro araŋ
kulu banda hal araŋ ma du ka koy jina nda farhã cimbeeri ra, 26hal araŋ farhã
ma baa Almasihu Yesu ra ay sabbay se, waati kaŋ ay ga kaa araŋ do koyne.

27Kala day araŋ ma goray te kaŋ ga saba nda Almasihu Baaru Hanna, hal ay
ma maa araŋ gora baaro, baa d'ay kaa ka di araŋ, wala d'ay mana du ka kaa. Ay
ma maa kaŋ araŋ goono ga kay biya* folloŋ ra ka gurjay care banda laakal
folloŋ ra mo cimbeero se, Baaru Hanna wane. 28Araŋ ma si humburu baa kayna
borey kaŋ yaŋ ga gaaba nd'araŋ. Woodin binde ga ciya i se halaciyaŋ seeda.
Amma araŋ wo, a ga ciya araŋ se faabayaŋ seeda kaŋ fun Irikoy do. 29Zama
Irikoy n'araŋ no nga gomno ra, manti araŋ ma Almasihu cimandi hinne bo,
amma araŋ ma maa taabi mo a sabbay se. 30Yaadin gaa no araŋ goono ga
wongo kaŋ araŋ di ay te din dumo te. Wongo wo mo ay goono g'a te hala hõ,
sanda mate kaŋ araŋ goono ga maa.

Almasihu boŋ ye ganda yaŋo d'a beera

2 Yaadin gaa, za kaŋ bine yaamaryaŋ go Almasihu ra, za kaŋ
bine-gaabandiyaŋ go baakasinay ra, za kaŋ markasinay go Biya* *Hanno*
do, za kaŋ bine bakaraw da suuji go no mo, 2w'ay farhã toonandi hal araŋ ma
bara nda laakal folloŋ, da baakasinay folloŋ mo. Araŋ biney d'araŋ miiley mo
ma ciya afolloŋ. 3Araŋ ma si hay kulu te da fayyaŋ, wala boŋbeeray yaamo,
amma lalabu ra boro kulu ma nga boŋ lasaabu kaŋ boro fo bisa nga. 4Manti
danga boro kulu ma haggoy da nga boŋ muraadey hinne bo, amma araŋ ra boro
kulu ma haggoy da nga cala muraadey mo.

5Araŋ ma bara nda miila araŋ gaa kaŋ dumi go Almasihu Yesu ra mo.

6Nga kaŋ ga ti Irikoy bumbo
mana nga Irikoytara sabayaŋo
lasaabu haŋ kaŋ nga ga gaay da gaabi.
7Amma nga bumbo yadda
ka nga Irikoytara hino dabaro naŋ
ka nga boŋ ciya bannya,
ka ciya mo boro taka cine.
8Kaŋ a kaa boro alhaali ra mo,
a na nga boŋ kaynandi
ka yadda ka to hala buuyaŋ gaa,
oho, hala kanjiyaŋ* bundo gaa buuyaŋo do.
9Woodin sabbay se no
Irikoy n'a beerandi ka bisa hay kulu,
ka maa daŋ a gaa kaŋ bisa maa kulu.
10Zama Yesu maa gaa no
kange kulu ga gurfa,

beena ra waney, da ndunnya boŋ waney,
da ndunnya cire waney.
11Deene kulu mo ma seeda ka ne:
Yesu Almasihu ya Rabbi no,
ka koy Baaba Irikoy darza gaa.

Wa kaari ka te ndunnya se annura

12Ya ay baakoy, araŋ goono ga gana waati kulu. Araŋ goono ga gana manti ay jine hinne bo, amma baa kaŋ ay si noodin araŋ goono ga koy da jina. Woodin se, goyey kaŋ araŋ go ga te zama araŋ jin ka du faaba, w'i te da humburkumay da jijiriyaŋ. **13**Zama Irikoy no goono ga goy araŋ ra hal araŋ ma miila da goy mo te kaŋ ga kaan a se.

14Araŋ ma si hay kulu te da jance nda kakaw, **15**hal araŋ ma ciya boroyaŋ kaŋ i si du ka jance, kaŋ ga hanan mo. Araŋ ma ciya mo Irikoy izeyaŋ kaŋ sinda taali zamana wo ize darantey da siirantey game ra. I game ra no araŋ goono ga kaari sanda handariyayzeyaŋ ndunnya ra, **16**kaŋ araŋ goono ga fundi sanno salle. D'araŋ ga woodin te, ay ga farhã Almasihu zaaro ra, zama yaadin gaa ay mana zuru yaamo, ay mana taabi yaamo mo. **17**Ay g'ay fundo lasaabu sanda haŋyaŋ sargay kaŋ i ga soogu. Baa d'i g'ay fundo no ya-cine araŋ sarga d'araŋ saajaw goy boŋ, kaŋ araŋ goono ga te cimbeeri ra, ay maa kaani. Ay ga farhã mo araŋ kulu banda. **18**Yaadin no araŋ mo, araŋ ma farhã ka maa kaani ay banda.

Timotiyos da Abafaroditos

19Amma ay gonda anniya Rabbi Yesu ra ay ma Timotiyos donton araŋ do d'a tonton kayna, zama ay mo ma du bine-gaabi waati kaŋ ay du k'araŋ gora baaru bay. **20**Zama ay sinda boro kulu kaŋ laakalo ga saba nda Timotiyos wano, kaŋ g'araŋ gora haggoy da cimi. **21**Zama borey kaŋ cindi goono ga haggoy da ngey boŋ muraadey, manti nda Yesu Almasihu waney bo. **22**Amma araŋ ga Timotiyos seeda bay: danga mate kaŋ cine ize ga may baaba se, yaadin mo no a goy ay banda Baaru Hanna goyo ra. **23**Nga binde no ay gonda anniya ay ma donton da waasi, waati kaŋ ay ga di haŋ kaŋ ga te ay do. **24**Amma ay goono ga de Rabbi gaa kaŋ ay bumbo ga kaa d'a tonton kayna.

25Amma ay di a ga hagu ay m'ay nya-izo Abafaroditos donton araŋ do. Ay goy hangasino, d'ay wongu ra hangasino mo no, amma araŋ diya d'araŋ saajawko no hari kaŋ ay ga laami ciine ra. **26**A faaji gumo araŋ kulu se, a bine sara gumo mo zama araŋ maa baaru kaŋ a jante. **27**Da cimi mo a jante, hal a ba ka bu. Amma Irikoy n'a suuji, day manti nga hinne bo, hala nda baa ay mo, zama ay ma si du bine saray bine saray ra. **28**Woodin sabbay se no ay n'a donton araŋ do da anniya zama waati kaŋ araŋ di a, araŋ ma farhã, zama ay bine sara mo ma te daama. **29**Araŋ m'a ta mo Rabbi ra da farhã koonu. Araŋ ma boro wo dumi beerandi mo. **30**Zama Almasihu goyo sabbay se no a ga ba ka bu. A na nga fundo yababa zama a ma tonton hari kaŋ gaze araŋ saajawo ra ay se.

Mate kaŋ boro ga te ka ciya adilante Irikoy jine

3 Ay nya-izey, haŋ kaŋ cindi kaŋ ay ga ba ay ma ci araŋ se neeya: araŋ ma
farhã Rabbi ra. Kaŋ ay ga ye ka hayey din hantum araŋ se, manti kankami
hari no ay se, amma a go araŋ hallasiyaŋ se. **2**Araŋ ma haggoy da goy laalo
teekoy, araŋ ma haggoy da ngey kaŋ ga ti hansey[56], araŋ ma haggoy da borey
kaŋ ga gaaham dumbu. **3**Zama iri no ga ti dambangantey, iri kaŋ goono ga
sududu Irikoy Biya ra ka farhã Almasihu Yesu ra. Iri sinda mo gaaham do
naanay, **4**baa kaŋ ay gonda gaaham do naanay daliili.

Da boro fo ga miila nga gonda gaaham do naanay daliili, ay wo du ka bis'a.
5Zaari ahakkanta no i n'ay dambangu*, Israyla* asuli* gaa no ay fun, Benyamin
kunda ra, Ibrani boro nya hala baaba. Asariya* ciine ra, ay wo Farisi fonda boro
no. **6**Ay na anniya haw hal ay na Almasihu* marga gurzugandi. Adilitaray ciine
ra mo (sanda asariya wano do), ay sinda taali.

7Kulu nda yaadin, hayey kaŋ ga ti riiba ay se doŋ, woodin yaŋ ay n'i lasaabu
mursay Almasihu sabbay se. **8**Oho, haciika ay goono ga hay kulu lasaabu
mursay Almasihu Yesu ay Rabbo bayyaŋo sabbay se kaŋ bisa hay kulu. A
sabbay se mo no ay na hay kulu himandi yaamo. Ay g'i lasaabu mo sanda
kwaara banda cine zama ay ma du Almasihu, **9**hala mo ay ma bara a ra da
adilitaray kaŋ fun Irikoy do cimbeero boŋ. Adilitaray wo, manti ay bumbo
wano kaŋ fun asariya ganayaŋ do. Amma nga ga ti adilitaray kaŋ boro ga du
Almasihu ra cimbeeri do. **10**Ay ga ba ay ma du ka Almasihu bay gumo, da
Irikoy dabaro kaŋ n'a tunandi ka kaa buukoy game ra. Ay ga ba mo ay ma furo
a gurzugayey ra, i m'ay himandi nda Almasihu a buuyaŋo ra. **11**Zama mate kaŋ
no kulu ay ma to bu-ka-tun gaa ka fun buukoy game ra.

Zuru ka to toonandiyaŋo gaa

12Manti danga ay jin ka to no, wala danga Irikoy jin k'ay toonandi no bo,
amma ay goono ga anniya haw hal ay ma du ka haya di kaŋ sabbay se
Almasihu Yesu jin k'ay di. **13**Nya-izey, ay bumbo, ay mana lasaabu kaŋ ay jin
ka du a bo, amma hari folloŋ no ay goono ga te: ay go ga dinya hayey kaŋ yaŋ
go banda ka kookari ka to wo kaŋ yaŋ go jina gaa. **14**Ay goono ga zuru zama ay
ma du alhakko. Alhakko wo ga ti Irikoy beene ceeyaŋ wano, kaŋ go Almasihu
Yesu ra.

15Iri binde, iri kulu kaŋ ga ti toonanteyaŋ, kala iri ma miila yaadin. D'araŋ di
hay fo araŋ laakaley ra mo kaŋ waan'a, baa woodin Irikoy g'a bangandi araŋ se.
16Kala day nango kaŋ iri jin ka to din, iri ma soobay k'iri diraw te yaadin.

17Nya-izey, araŋ kulu, araŋ ma goro care banda ay dondonkoyaŋ. Araŋ ma
laakal da borey mo kaŋ yaŋ goono ga dira iri alhaalo boŋ. **18**Zama boro boobo
goono ga dira kaŋ ibareyaŋ no Almasihu kanjiyaŋ bundo se. Ay binde n'i baaru
ci araŋ se sorro boobo. Baa sohõ mo ay goono g'a ci araŋ se da mo-mundi.
19Borey din mo, i bananta ga ti halaciyaŋ. I irikoyo ga ti i gundey. I darza go i

[56] 3:2 Hansi ga ti donda-caray sanni kaŋ i ga salaŋ boro boŋ.

haawi ra. I goono ga laakal mo da ndunnya hayey. 20Amma iri wo beene
boroyaŋ no. Iri goono ga batu mo iri Faabakwa ma fun noodin, nga Rabbi Yesu
Almasihu. 21A g'iri gaahamey kaŋ ga ti kayna wane yaŋ bare zama a m'i te
danga nga gaaham darzanta cine. A ga woodin te nga dabaro ra kaŋ do a ga
hayey kulu daŋ nga boŋ mayra cire.

Yaamaryaŋ

4 Woodin se, ay nya-izey, ay baakoy, kal araŋ ma kay da gaabi Rabbi ra. Ay
gonda araŋ faaji. Araŋ ciya ay farhã hari d'ay boŋtoba, ya ay baakoy.

2Ay goono ga Afodiya yaamar, ay goono ga Sintici mo yaamar, i ma goro da
laakal folloŋ Rabbi ra. 3Oho, nin mo, ay goy hangasin naanaykoyo, ay goono
ga ni ŋwaaray ni ma wayborey din gaa. Zama i taabi ay banda Baaru Hanna
goyo ra, ngey nda Kilimandos, d'ay goy hangasin cindey mo kaŋ yaŋ maa go
fundi tira ra.

4Araŋ ma farhã Rabbi ra waati kulu! Ay ga ye k'a ci koyne: araŋ ma farhã!
5Araŋ bine-baano ma bangay boro kulu se. A go, Rabbi maan. 6Araŋ ma si
karhã da hay kulu, amma hay kulu ra araŋ ma naŋ Irikoy ma bay araŋ
ŋwaarayyaŋey gaa. Araŋ ma adduwa nda ŋwaarayyaŋo wo te mo da saabuyaŋ.
7Irikoy laakal kana mo, kaŋ bisa fahamay kulu g'araŋ biney d'araŋ fonguyaŋey
batu Almasihu Yesu ra.

8Bananta ra mo, nya-izey, araŋ ma laakal da hay kulu kaŋ ga ti cimi wane, da
haŋ kaŋ gonda beeray, da haŋ kaŋ gonda adilitaray, da haŋ kaŋ ga hanan, da haŋ
kaŋ hima nda baakasinay, da haŋ kaŋ gonda seeda hanno mo. Da hayey din
gonda booriyaŋ wala saabuyaŋ, kal araŋ ma laakal ye i gaa. 9Hayey kaŋ araŋ
dondon, da haŋ kaŋ araŋ ta, da haŋ kaŋ araŋ maa, da haŋ kaŋ araŋ di ay do, kal
araŋ ma hayey din te. Irikoy kaŋ ga laakal kanay no mo ga bara araŋ banda.

Bulos na Filibi ganakoy fo da ngey nooyaŋey

10Amma ay goono ga farhã gumo Rabbi ra zama araŋ ye k'araŋ fonguyaŋ
cabe ay se. Baa waato din araŋ fongu, amma araŋ mana du daama. 11Ay si ga
hayey din ci zama ay ga laami hay fo bo, zama ay jin ka woone dondon: goray
kulu kaŋ dumi ra ay go, ay fundo ma maa a kaani. 12Ay ga waani jaŋay goray,
ay ga waani duure goray mo. Nangu kulu hay kulu ra ay dondon ay ma kungu,
ay dondon ay ma maa haray mo. Ay dondon ay ma bara nda iboobo, ay dondon
ay ma bara nda kayna mo. 13Ay ga hin ka hay kulu te ay Gaabandikwa do.

14Kulu nda yaadin, araŋ te haŋ kaŋ ga boori kaŋ araŋ n'ay gaakasinay ay
kankamo ra. 15Filibi borey, araŋ bumbey ga bay kaŋ za araŋ sintin ka Baaru
Hanna bay, waato kaŋ ay fun Masidoniya laabu, Almasihu marga kulu man'ay
gaakasinay nooyaŋ da tayaŋ ciine ra kala araŋ hinne. 16Zama waato kaŋ ay go
Tassalonika kwaara, araŋ donton sorro hinka ay laamo se. 17Ay siino ga nooyaŋ
ceeci, amma albarka no ay goono ga ceeci kaŋ ga naŋ araŋ arzaka kaŋ go beena
ra jisante ma tonton. 18Amma ay du hay kulu nda yulwa. Ay kungu nda wo kaŋ
ay du, gomno kaŋ araŋ na Abafaroditos donton d'a. A ciya haw kaano salleyaŋ
hari, sargay kaŋ Irikoy ga yadda nd'a, kaŋ ga kaan a se mo. 19Ay Irikoyo mo

g'araŋ laamey kulu bana nga arzaka boŋ darza ra, Almasihu Yesu ra.
20Darza ma bara iri Baabo Irikoy se hal abada abadin! Amin.

Kokoro banda fooyaŋey

21Araŋ ma Almasihu Yesu ra hanantey kulu fo. Nya-izey kaŋ go ay banda mo g'araŋ fo. **22**Hanantey kulu go g'araŋ fo, sanku fa binde ngey kaŋ ga ti Kaysar* windi waney.
23Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ biya banda.

Tira kaŋ Bulos hantum
KOLOSIYEY
se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu* Yesu diya no Irikoy miila do. In da
Timotiyos, iri nya-izo, **2**iri go ga hanantey da nya-ize naanaykoyey fo kaŋ
yaŋ go Kolosi kwaara Almasihu ra.

Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy do.

Adduwa kaŋ Bulos te i se

3Iri goono g'iri Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo kaŋ ti a Baabo saabu, ka
adduwa te araŋ se alwaati kulu. **4**Iri goono ga saabu zama iri maa araŋ cimbeero
baaru Almasihu Yesu ra, d'araŋ baakasinay baaro mo kaŋ araŋ gonda hanantey
kulu se. **5**Araŋ cimbeero d'araŋ baakasina fun beeja do kaŋ go jisante beena ra
araŋ se. Araŋ jin ka maa beeja din baaru cimi sanno kaŋ go Baaru Hanna ra
6kaŋ kaa araŋ do. Ndunnya kulu ra a goono ga albarka no, a goono ga tonton
mo, mate kaŋ cine a goono ga te araŋ ra, za hano kaŋ hane araŋ maa ka faham
ka boori mo da Irikoy gomno cimo ra. **7**Araŋ na woodin dondon iri baakoy
Abafaras do, kaŋ ga ti iri tamtaray hangasino. Nga ga ti Almasihu saajawko
naanaykoy araŋ sabbay se. **8**A binde n'araŋ Biya ra baakasina baaru dede iri se.

9Woodin sabbay se no iri mo, za hano kaŋ hane iri maa woodin, iri mana fay
da adduwa nda ŋwaaray teeyaŋ araŋ sabbay se. Iri go ga ŋwaaray araŋ ma to da
Irikoy miila bayyaŋ, laakal da fahamay ra kaŋ Biya *Hanno* ga no. **10**Iri go ga
ŋwaaray araŋ ma diraw te kaŋ ga saba nda Rabbi beerandiyaŋo hal a ma maa
araŋ kaani gumo, goy hanney kulu ra mo araŋ ma albarka no, araŋ ma tonton
mo Irikoy bayray ra. **11**Iri ga ŋwaaray araŋ ma ciya dabarikooniyaŋ kaŋ gonda
dabari kulu kaŋ araŋ du a hin darzanta do, hal araŋ ma hin hay kulu ka suuru
nda farhã. **12**Araŋ ma Baaba saabu kaŋ n'iri to iri ma du baa hanantey tubo gaa
kaŋ go annura ra. **13**A n'iri faaba kubay dabaro gaa k'iri daŋ nga Izo kaŋ nga ga ba
din koytara ra. **14**A Izo ra mo no iri du fansayaŋ, iri zunubey yaafayaŋo nooya.

Almasihu beera d'a goyo

15Boro si du ka di Irikoy, amma Almasihu ya Irikoy follonka no kaŋ bangay
iri se. Nga no go no za takahari kulu mana taka. **16**Zama nga no ka hay kulu
taka, beena ra waney da ganda waney, haŋ kaŋ boro ga di da haŋ kaŋ boro si di,
hala kargey no wala koytarayey wala koyey wala hinkoyey. Nga no na hay kulu
taka, a sabbay se mo no i go no. **17**Nga no go no za hay kulu mana te. Nga no
goono ga hay kulu haw care gaa. **18**Nga no ga ti boŋo gaahamo se, kaŋ ga ti a
marga. Nga no ga ti sintina nda boro jina kaŋ tun ka fun buukoy game ra, zama
hay kulu ra a ma ciya ibeero. **19**Zama a kaan Baabo se no nga toonandiyaŋ kulu
ma goro Almasihu ra. **20**A kaan a se mo nga ma hay kulu sasabandi nga do, hala
hayey kaŋ go ganda wala hayey kaŋ go beena ra, Almasihu do. Kuro kaŋ
Almasihu dooru nga kanjiyaŋ bundo boŋ no ka laakal kana wo daŋ *boro nda
Irikoy game ra*.

21Waato araŋ ya mebarawyaŋ no Irikoy se, araŋ ya a ibareyaŋ mo no araŋ
laakaley d'araŋ goy laaley ra. 22Kulu nda yaadin sohõ Almasihu n'araŋ
sasabandi nga gaahamo ra nga buuyaŋo do, hal nga m'araŋ salle hananteyaŋ kaŋ
sinda taali nda foyray mo nga jine. 23Woodin ga te da day araŋ goono ga koy
jina cimbeeri ra, sinjanteyaŋ da kayyanteyaŋ kaŋ mana banda bare Baaru Hanna
beeja gaa. Baaru Hanno wo ga ti wo kaŋ araŋ maa, kaŋ i waazu takahari kulu se
kaŋ yaŋ go beena cire. Ay, Bulos, Irikoy n'ay ciya Baaru Hanna saajawko.

Goyo kaŋ i dake Bulos boŋ Almasihu margey sabbay se

24Sohõ day, ay goono ga farhã ay gurzuga kulu ra araŋ sabbay se. Ay goono
ga toonandi ay gaahamo ra haŋ kaŋ gaze Almasihu kankamey ra a gaahamo
sabbay se, danga Almasihu* marga nooya. 25A se no ay ciya saajawko, mate
kaŋ Irikoy n'ay daŋ goyo wo ra araŋ se, zama ay ma Irikoy sanno toonanta
waazu. 26Sanno toonanta din ya gundu* no kaŋ go tugante za doŋ alwaatey da
zamaney se, amma sohõ Irikoy n'a bangandi nga hanantey se. 27I se no Irikoy
ba nga ma gundo wo darza arzakanta bangandi dumi* cindey game ra. Gundo
neeya: Almasihu go araŋ ra, nga kaŋ ga ti beeje darzanta.
28Iri goono ga Almasihu baaro waazu, iri goono ga boro kulu yaamar. Iri
goono ga boro kulu dondonandi laakal kulu ra, hal iri ma boro kulu salle
toonante Almasihu ra. 29Miila woodin se no ay goono ga goy. Ay goono ga
kookari a dabaro boŋ kaŋ go ga goy ay ra da gaabi.

2 Zama ay ga ba araŋ ma bay ay tangami bambata gaa kaŋ ay go ga te araŋ
sabbay se, da ngey mo sabbay se kaŋ go Lawodisiya ra, da borey kulu
mo kaŋ mana di ay mo-da-mo. 2Ay go ga tangam zama i biney ma du gaabi, i
ma goro margante baakasinay ra hal i ma du arzaka kaŋ ga fun fahamay
tabbatante ra. Woodin yaŋ no ga naŋ i ma Irikoy gundo bay, kaŋ ga ti
Almasihu. 3A ra no laakal da bayray arzaka kulu go tugante. 4Woodin no ay
goono ga ci hala boro kulu ma si araŋ halli nda sanni kaŋ ga darandi. 5Zama
baa kaŋ ay si araŋ do noodin gaaham ra, ay go araŋ do Biya *Hanno* ra. Ay
goono ga farhã ka di mate kaŋ araŋ sasare ka kay care banda nda gaabi araŋ
cimbeero do Almasihu ra.

Fundi timmante kaŋ go Almasihu do

6Mate kaŋ araŋ na Rabbi Almasihu Yesu ta, yaadin cine mo no a ga hima
araŋ ma dira a ra. 7Araŋ kaajey sinji a ra. Araŋ cina a boŋ mo hal araŋ te gaabi
cimbeeri ra, mate kaŋ cine i n'araŋ dondonandi nd'a. Araŋ goono ga yulwa a ra
da saabuyaŋ mo.
8Araŋ ma te laakal hala boro kulu ma si du araŋ da nga bayray da halliyaŋ
yaamey, borey alaadey boŋ da ndunnya hayey boŋ, kaŋ manti Almasihu boŋ.
9Zama a ra no Irikoytara toonanta kulu goono ga goro a gaahamo ra. 10Irikoy
n'araŋ toonandi Almasihu ra mo, nga kaŋ ga ti koytaray da hin kulu boŋo. 11A
ra mo no i n'araŋ dambangu*, manti nda dambanguyaŋ kaŋ kambe ga te bo,
amma da Almasihu wane dambanguyaŋo kaŋ a te, kaŋ na Adam-ize daa laalo

dabaro kaa. 12I n'araŋ fiji a banda baptisma* ra, i n'araŋ tunandi mo a banda, *araŋ* cimbeero do Irikoy goyo ra, nga kaŋ na Almasihu tunandi ka kaa buukoy game ra.

13Araŋ mo kaŋ go buukoyaŋ araŋ taaley d'araŋ Adam-ize daa laala dambanguyaŋ-jaŋay sabbay se, Irikoy n'araŋ funandi a banda k'iri taaley kulu yaafa iri se. 14Asariya* hantumo kaŋ kay iri gaa ka gaaba nd'iri mo, Irikoy n'a tuusu ka kaa k'a kanji kanjiyaŋ* bundo gaa. 15A na koyey da hinkoyey kaa nga gaa. Gaa no a n'i haawandi taray kwaaray ka du zaama i boŋ kanjiyaŋ bundo do.

16Wa si ta boro kulu m'araŋ ciiti ŋwa da haŋ ciine ra, wala batu hane, wala handu kayyaŋ, wala asibti* zaari ciine ra. 17Hayey din ya biyayaŋ* no hayey kaŋ yaŋ ga aniya ka kaa se, amma Almasihu ga ti biyey din Koyo. 18Boro fooyaŋ go no kaŋ ga maa kaani ka ngey boŋ kaynandiyaŋ alhaali cabe ka sombu malaykey* se. Wa si naŋ borey wo dumi m'araŋ zamba k'araŋ zaamayaŋ alhakko zay. Borey din goono ga kay *bangayyaŋey* kaŋ ngey di ra. I ga ngey boŋ beerandi sabaabu si, ngey Adam-ize lasaabey boŋ. 19I fay no ka fun boŋo gaa. A do no gaahamo kulu goono ga gaay ka haw care gaa dabey da kaajey do, ka tonton da toonandiyaŋ kaŋ ga fun Irikoy do.

Buuyaŋ da funayaŋ Almasihu ra

20Za kaŋ araŋ bu Almasihu banda ka fay da ndunnya hayey, ifo se no araŋ goono g'araŋ gora te danga ndunnya goray, k'a lordey* gana. 21Danga i ma ne: «Ma si woone ham! Ma si woone taba! Ma si lamba woone gaa!» 22Hayey din binde ga halaci ngey goyey ra, zama i n'i sinji borey lordey* d'i dondonandiyaŋey boŋ. 23Hayey din ga hima danga i gonda laakal, zama fundi ibaay sombuyaŋ anniya ra n'i bara, da boŋ kaynandiyaŋ da gaaham taabandiyaŋ ra, amma i sinda nafa kulu gaaham ibaay laaley boŋ hiniyaŋ se.

3 Za kaŋ i n'araŋ tunandi Almasihu banda, araŋ ma hayey kaŋ yaŋ go beene ceeci, nango kaŋ Almasihu goono ga goro Irikoy kambe ŋwaaro gaa. 2Araŋ ma laakal dake hayey kaŋ yaŋ go beena ra gaa, manti hayey kaŋ yaŋ go ndunnya ra gaa. 3Zama araŋ bu no. Araŋ fundey mo goono ga tugu Almasihu banda Irikoy do. 4Waati kaŋ Almasihu kaŋ ga ti araŋ fundo ga bangay, araŋ mo ga bangay a banda darza ra.

Fundi zeeno nda fundi taji

5Araŋ ma ndunnya hayey kaŋ goono ga goy araŋ gaaham jarey ra wi. Ngey neeya: zina, da ziibi, da canse laalo, da ibaay laalo, da biniyay (zama biniyay ya tooru ganayaŋ dumi fo no). 6Woodin yaŋ sabbay se mo no Irikoy bine tuna goono ga kaa [borey kaŋ ga wangu ka Irikoy gana yaŋ gaa]. 7I game ra mo no araŋ n'araŋ diraw te waato, waato kaŋ araŋ goro hayey din ra. 8Amma sohõ, kal araŋ ma woone yaŋ kulu naŋ: bine tunay, da futay, da zamba, da alaasiray. Sanni ziibo mo ma si fatta araŋ meyey ra. 9Koyne, araŋ ma si taari care se, zama araŋ na boro* zeena kaa, nga nda nga goyey kulu. 10Araŋ na boro* tajo

faka mo kaŋ Irikoy, a Takakwa, goono ga tajandi bayray ra nga bumbo alhaalo boŋ. **11**Boro tajitara din ra fayanka si no: da Garekey no wala Yahudancey*, da dambanguyankoy wala boro kaŋ si dambangu, wala mebaraw, wala Sitancey (*danga mebaraw kulu koda*), wala bannya, wala burcini. Amma Almasihu no ga ti hay kulu, a go hay kulu ra mo.

12Yaadin gaa, zama araŋ ya Irikoy suubananteyaŋ no, a hanantey no, da borey kaŋ a ga ba mo, kal araŋ ma bakaraw bine faka, da booriyaŋ, da boŋ kaynandiyaŋ, da lalabu, da suuru kuuku. **13**Araŋ ma suuru care se, araŋ ma care yaafa mo. D'araŋ ra boro fo gonda kalima sanni boro fo boŋ, a ga hima, mate kaŋ cine Rabbi n'araŋ yaafa, yaadin mo no araŋ ma te care se. **14**Hayey din kulu boŋ, araŋ ma bara nda baakasinay, zama nga no g'araŋ haw care gaa gumo hal araŋ ma ciya afolloŋ.

15Almasihu laakal kana mo m'araŋ biney may, zama laakal kanay wo se no i n'araŋ ce gaaham folloŋ ra. Araŋ ma saabu mo. **16**Almasihu sanno ma goro araŋ ra, a ma yulwa mo laakal kulu ra. Araŋ ma care dondonandi ka care yaamar mo da Zaburayaŋ da saabu baytuyaŋ da dooniyaŋ kaŋ fun Biya Hanno do. Araŋ ma baytuyaŋ te da gomni araŋ biney ra Irikoy se. **17**Hay kulu mo kaŋ araŋ goono ga te, da sanni ra no wala goy ra no, araŋ m'a kulu te Rabbi Yesu maa ra ka Baaba Irikoy saabu a do.

Boro bumbo da fundi tajo markasinay

18Wandey, araŋ m'araŋ boŋ ye ganda araŋ kurnyey se, mate kaŋ a ga hima nd'a Rabbi ra.

19Kurnyey, araŋ ma ba araŋ wandey, araŋ ma si fottu i gaa mo.

20Zankey, araŋ m'araŋ hayrey gana hay kulu ra, zama woodin no ga kaan Rabbi se.

21Baabey, araŋ ma si araŋ izey kurtunandi, zama i biney ma si sara.

22Bannyey, araŋ m'araŋ koyey gana, kaŋ yaŋ ga ti ndunnya waney. Araŋ m'i gana hay kulu ra, manti waati kaŋ i goono g'araŋ guna hinne bo, zama se i ma maa araŋ kaani. Amma araŋ m'i gana nda bine folloŋ Rabbi humburkumay ra. **23**Hay kulu mo kaŋ araŋ ga te, araŋ m'a te da bine kulu, danga Rabbi se, manti borey se. **24**Zama araŋ ga bay kaŋ Rabbi do araŋ ga du tubuyaŋ kaŋ ga ti araŋ alhakko. Wa may Rabbi Almasihu se! **25**Zama boro kaŋ ga laala te, i ga laala din yeti a se. Baar'a-baar'a si no mo.

4 Koyey, araŋ ma te araŋ bannyey se haŋ kaŋ ga hagu, da haŋ kaŋ ga saba mo, zama araŋ ga bay kaŋ araŋ mo gonda Koy beena ra.

Yaamaryaŋ

2Araŋ ma mo ye adduwa ra ka batu a ra mo nda saabuyaŋ. **3**Araŋ ma te adduwa iri mo se, Irikoy ma fondo feeri iri se nga sanno se, hal iri ma Almasihu gundu ci kaŋ sabbay se no ay go kasu. **4**Zama ay m'a bangandi mate kaŋ cine a ga hima ay se ay ma ci. **5**Araŋ ma dira nda laakal ngey kaŋ yaŋ mana cimandi jine. Araŋ ma alwaati wi mo da laakal. **6**Alwaati kulu araŋ sanney ma ciya

gomni waney, danga ŋwaari kaŋ maa ciiri, zama araŋ ma du ka bay mate kaŋ cine no araŋ ga tu d'a boro kulu se.

Fooyaŋ kokoranta

7Ticikos ga ti iri nya-izo, iri baakwa, saajawko naanaykoy, ay tamtaray hangasin mo no Rabbi ra. A g'araŋ bayrandi d'ay baaru kulu. **8**Woodin sabbay se no ay n'a donton araŋ do, zama araŋ ma du k'iri gora bay, a m'araŋ biney gaabandi mo. **9**Ay na Onisimos donton a banda mo. Onisimos ga ti nya-ize naanaykoy, iri baakwa, araŋ do boro no. Nga mo no ga hay kulu ci araŋ se kaŋ goono ga te neewo.

10Aristarkos, ay kasu hangasino g'araŋ fo. Markos, Barnaba waymayzo mo goono g'araŋ fo. Araŋ jin ka du lordi a boŋ, d'a kaa araŋ do araŋ m'a zumandi. **11**Yasuwa mo, kaŋ se i ga ne Yustos, goono g'araŋ fo. Ikulu Yahudance yaŋ no. Ngey hinne no ga ti ay goy hangasiney Irikoy koytara se kaŋ n'ay saajaw. **12**Abafaras mo, kaŋ ga ti araŋ bora, Almasihu Yesu tamo, g'araŋ fo. Alwaati kulu a goono ga kookari araŋ se nga adduwey ra zama araŋ ma kay timmanteyaŋ da toonanteyaŋ Irikoy miila kulu ra. **13**Zama ay g'a seeda: a go ga taabi araŋ se gumo, da ngey mo se kaŋ yaŋ go Lawodisiya da Hiyarapolis. **14**Lokotoro Luka, iri baakwa, da Dimas goono g'araŋ fo. **15**Araŋ ma nya-izey fo kaŋ yaŋ go Lawodisiya. Araŋ ma Nimfas da nga windo ra Almasihu marga fo.

16Waati kaŋ i na tira wo caw araŋ do, i m'a caw mo Lawodisiya Almasihu marga ra. Araŋ mo, araŋ ma Lawodisiya tira caw.

17Araŋ ma ne Arkipas se a ma haggoy da saajaw goyo kaŋ a ta Rabbi do, hal a m'a toonandi.

18Ay, Bulos no ka fooyaŋ wo hantum d'ay bumbo kamba. Araŋ ma fongu kaŋ ay go hawante kasu ra. Gomni ma bara araŋ banda.

Bulos tira sintina
kaŋ a hantum
TASSALONIKEY
se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, da Sila nda Timotiyos, iri go ga Tassalonika borey Almasihu* marga fo kaŋ go Baaba Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu ra. Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda.

Tassalonika ganakoy baafuna d'i cimbeero

2Iri goono ga Irikoy saabu waati kulu araŋ kulu sabbay se, waati kaŋ iri ga fongu araŋ adduwa ra. **3**Iri goono ga fongu waati kulu nd'araŋ goyo cimbeeri ra, d'araŋ saajaw goyo baakasinay ra, d'araŋ beeja ra suuro mo kaŋ go iri Rabbo Yesu Almasihu ra, iri Baabo Irikoy jine.

4Nya-izey, araŋ kaŋ Irikoy ga ba, iri ga bay kaŋ a n'araŋ suuban no. **5**Zama iri Baaru Hanna, manti sanni hinne no a kaa d'a araŋ do bo, amma hala nda dabari, da Biya* Hanno mo. A kaa tabbatante mo gumo. Zama araŋ ga bay goray kaŋ dumi iri te araŋ game ra araŋ sabbay se. **6**Araŋ ciya iri dondonkoyaŋ da Rabbi wane yaŋ mo, za kaŋ araŋ n'a sanno ta taabi boobo ra, da Biya Hanno farhã ra mo. **7**Hal araŋ ciya di-ka-dondonyaŋ hari borey kulu se kaŋ go ga cimandi Masidoniya laabo ra, da Akaya laabo ra mo. **8**Zama araŋ do no Rabbi sanno sintin ka yooje, hal a koy Masidoniya nda Akaya ra. Day manti Masidoniya nda Akaya ra hinne no bo, amma araŋ Irikoy cimandiyaŋ baaro koy naŋ kulu, hal iri si hay kulu ci koyne. **9**Zama ngey bumbey go ga dede iri boŋ da furoyaŋ kaŋ dumi iri te araŋ do. I go ga dede mo mate kaŋ cine araŋ na toorey naŋ ka bare Irikoy do, zama araŋ ma may Irikoy cimi-cimo, fundikoono se, **10**k'a Izo kaŋ ga fun beena ra hangan mo. Izo din ga ti Yesu, kaŋ Irikoy n'a tunandi ka kaa buukoy game ra. Nga no g'iri faaba bine futay *alwaato* kaŋ ga kaa gaa.

Goy kaŋ Bulos te Tassalonika

2 Zama, nya-izey, araŋ bumbey ga bay kaŋ iri furoyaŋ araŋ do mana te yaamo. **2**Iri jin ka maa gurzugay da wowi boobo Filibi kwaara ra, mate kaŋ araŋ ga bay. Amma iri te bine-gaabi iri Irikoyo ra ka Irikoy Baaru Hanna salaŋ araŋ se, baa kaŋ gaabakasina boobo go no. **3**Zama iri yaamaryaŋ, manti siiriyaŋ ra no a go, manti nda ziibi wane mo no, manti mo gulinci ra no. **4**Amma mate kaŋ cine Irikoy n'iri gosi hal iri bara yaddante yaŋ a se, hal a na Baaru Hanna daŋ iri kambe ra, yaadin cine no iri goono ga salaŋ. Iri go ga salaŋ manti zama iri ma kaan borey se bo, amma zama iri ma kaan Irikoy se, nga kaŋ g'iri biney neesi. **5**Zama araŋ ga bay kaŋ iri mana sanni kaanoyaŋ ci baa ce fo. Iri mana sanni ci biniyay kobay ra, (Irikoy no ga ti seeda). **6**Iri mana darza ceeci mo borey do, d'araŋ do no wala boro fo do no, baa kaŋ iri gonda dabari iri m'araŋ tiŋandi, iri kaŋ ga ti Almasihu diyey. **7**Amma iri ciya baanikomyaŋ araŋ game ra, danga mate kaŋ cine ize hampako ga haggoy da nga izey. **8**Yaadin no

iri mo, iri gonda araŋ muraadu gumo. Iri maa kaani iri m'araŋ no, manti Irikoy Baaru Hanna hinne bo, amma baa iri fundey mo, zama araŋ ciya iri se baakasinay hari gumo. 9Nya-izey, araŋ ga fongu nda iri goyo d'iri taabo. Iri goy cin da zaari zama iri ma si boro kulu tiŋandi araŋ game ra. Yaadin no iri te ka Irikoy Baaru Hanna waazu araŋ se.

10Araŋ ya seedayaŋ no, goray hanna, da adilitaray gora, da gora kaŋ sinda jance kaŋ dumi iri cabe araŋ game ra, araŋ kaŋ goono ga cimandi. Irikoy mo ga ti seeda. 11Araŋ ga bay mate kaŋ iri goro araŋ boro fo kulu se, sanda baaba nda nga izey cine. 12Iri n'araŋ yaamar, iri n'araŋ bine gaabandi, iri n'araŋ ŋwaaray araŋ ma diraw te kaŋ ga saba nda Irikoy beerandiyaŋ, nga kaŋ g'araŋ ce nga bumbo koytara nda nga darza ra.

13Woodin sabbay se no iri goono ga Irikoy saabu waati kulu, zama waato kaŋ araŋ na Irikoy Sanno ta kaŋ araŋ maa iri do, araŋ n'a ta manti danga borey sanni no, amma mate kaŋ a go da cimi, Irikoy Sanno no. A goono ga goy araŋ ra mo, araŋ kaŋ ga ti cimandikoy. 14Zama araŋ, ay nya-izey, araŋ kulu ciya dondonkoyaŋ Irikoy margey kaŋ yaŋ go Yahudiya ra Almasihu Yesu ra se. Zama araŋ mo na taabi haŋ araŋ dumey kambe ra sanda mate kaŋ i na taabi haŋ Yahudancey* do. 15Ngey no ka Rabbi Yesu nda annabey wi. I n'iri mo gaaray. I si kaan Irikoy se, i goono ga gaaba nda borey kulu mo. 16I goono g'iri ganji iri ma salaŋ dumi* cindey se hal i ma du faaba. Woodin gaa no i ga ngey zunubey toonandi alwaati kulu. Amma *Irikoy* futay toonanta zumbu i boŋ.

Bulos go ga faaji Tassalonika ganakoy se

17Nya-izey, i n'iri fay d'araŋ alwaati kayna, manti bina ra bo, amma gaaham ra. Amma iri wo, iri ga tonton ka kookari gumo da anniya, iri ma du ka di araŋ moydumey. 18Zama iri ga ba iri ma kaa araŋ do, sanku fa ay Bulos, ay ba ay ma kaa araŋ do kaŋ manti ce fo, amma Saytan n'iri ganji. 19Zama ifo ga ti iri beeja, d'iri farhã, d'iri farhã boŋtoba? Manti araŋ no, iri Rabbi Yesu jine a kaayaŋo waate? 20Zama araŋ no ga ti iri darza d'iri farhã.

3 Woodin sabbay se no, waato kaŋ iri mana ye ka hin suuru koyne, iri di kaŋ a ga boori iri hinne ma goro Atina kwaara. 2Iri mo n'iri nya-izo Timotiyos donton, kaŋ ga ti Irikoy goy-teeri Almasihu Baaru Hanna ra. Iri n'a donton zama a m'araŋ sinji, a m'araŋ biney gaabandi mo araŋ cimbeero ra, 3hala boro kulu ma si ye banda masiibey din sabbay se. Zama araŋ bumbey ga bay kaŋ i na woodin yaŋ waadu iri se. 4Zama haciika za iri go araŋ do, iri soobay ka ci araŋ se kaŋ taabi ga ba ka kaa iri gaa. Kala woodin te mo, mate kaŋ araŋ ga bay. 5Woodin sabbay se no ay mo, waato kaŋ ay mana du ka hin suuru koyne, ay donton hal ay ma du k'araŋ cimbeero bay, a ma si te mate kulu kaŋ cine no, siikwa m'araŋ si, hal iri goyo ma ciya yaamo.

6Amma sohõ kaŋ Timotiyos kaa ka fun araŋ do, a kande iri se baaru hanno araŋ cimbeero d'araŋ baakasina boŋ. A ne araŋ gonda fonguyaŋ hanno iri se alwaati kulu. A ne mo kaŋ araŋ gonda iri diyaŋ muraadu, danga mate kaŋ iri mo gonda araŋ diyaŋ muraadu. 7Woodin sabbay se, nya-izey, iri taabey d'iri

kankamey kulu ra, iri du bine-gaabi araŋ sabbay se araŋ cimbeero do. 8Zama sohõ d'araŋ goono ga sinji Rabbi ra, iri wo ga funa. 9Zama saabuyaŋ woofo dumi no iri ga yeti Irikoy se araŋ sabbay se, da farhã kulu kaŋ iri goono ga te se araŋ sabbay se Irikoy jine? 10Cin da zaari iri goono ga te adduwa gumo iri ma du ka di araŋ moydumey ka haŋ kaŋ gaze toonandi araŋ cimbeero ra.

11Sohõ Irikoy kaŋ ti iri Baabo bumbo, d'iri Rabbi Yesu m'iri fonda soola hal iri ma du ka kaa araŋ do. 12Rabbi mo ma naŋ araŋ ma koy jina ka tonton baakasinay ra araŋ da cara se da borey kulu se mo, mate kaŋ cine iri wano mo goono ga te araŋ se. 13Araŋ ma koy jina ka tonton baakasinay ra hal a ma araŋ biney sinji, sinjiyaŋ kaŋ sinda jance, hananyaŋ ra iri Baaba Irikoy jine, iri Rabbi Yesu kaayaŋo alwaato ra, waati kaŋ a ga kaa, nga nda nga hanantey kulu nga banda.

Boŋ-hinyaŋ kaŋ ga kaan Irikoy se

4 Woodin banda, nya-izey, iri g'araŋ ŋwaaray, iri g'araŋ yaamar mo Rabbi Yesu ra. Araŋ dondon iri do mate kaŋ araŋ ga hima ka dira ka kaan Irikoy se, araŋ goono ga dira mo yaadin cine. Kal araŋ ma tonton mo ka koy jina a ra.
2Zama araŋ ga bay lordey* kaŋ iri no araŋ se Rabbi Yesu maa gaa.

3Zama wo kaŋ Irikoy ga ba ga ti araŋ hananyaŋo. Araŋ m'araŋ boŋ fay da zina dumi kulu. 4Araŋ ra boro fo kulu ma bay mate kaŋ cine a ga nga gaahamo gaay hananyaŋ da darza ra, 5manti bine* ibaay laaley ra bo, danga dumi cindey cine kaŋ yaŋ si Irikoy bay. 6Boro kulu ma si nga nya-izo darga k'a zamba haya din ra, zama Rabbi ya banako no hayey din kulu ra, danga mate kaŋ cine iri jin ka ci araŋ se k'araŋ kaseeti mo. 7Zama Irikoy n'iri ce, manti zama iri ma goro ziibi ra se bo, amma zama iri ma goro hananyaŋ ra se.
8Woodin sabbay se mo boro kaŋ wangu *dondonandiyaŋey din*, manti boro se n'a wangu bo, amma Irikoy se no a wangu, nga kaŋ goono g'araŋ no nga Biya Hanna.

9Amma nya-izey baakasina ciine ra, araŋ si laami iri ma hantum araŋ se, zama araŋ bumbey, Irikoy n'araŋ dondonandi araŋ ma ba care. 10Haciika yaadin no araŋ goono ga te nya-izey kulu se kaŋ go Masidoniya laabo kulu ra. Amma iri goono g'araŋ yaamar, nya-izey, araŋ ma tonton ka koy jina.

11Araŋ ma kookari ka goro nda baani. Wa laakal d'araŋ boŋ muraadey, ka goy d'araŋ kambey mate kaŋ cine iri n'araŋ no lordi. 12Zama araŋ ma goray te kaŋ ga saba borey kaŋ yaŋ go taray jine, araŋ ma si jaŋ hay kulu mo.

Rabbi kaayaŋo

13Amma, nya-izey, iri si ba araŋ ma jaŋ ka bay ngey kaŋ yaŋ kani ciine ra, hal araŋ ma si te bine saray danga boro cindey kaŋ yaŋ sinda beeje cine. 14Za kaŋ iri cimandi kaŋ Yesu bu, a tun koyne, yaadin gaa iri cimandi mo kaŋ borey kaŋ yaŋ kani Yesu ra, Irikoy ga kand'ey a banda. 15Zama woone no iri goono ga ci araŋ se Rabbi sanno boŋ: iri kaŋ ga ti fundikooney, kaŋ yaŋ ga cindi hala Rabbi kaayaŋo hane, iri si borey kaŋ yaŋ kani jin baa kayna. 16Zama Rabbi bumbo ga fun beena ra da jinde gaabikooni, da malayka* jine boro fo jinde, da

Irikoy hillo jinda mo. Buukoy kaŋ yaŋ go Almasihu ra no ga jin ka tun.
17Woodin banda iri kaŋ ga ti fundikooney, kaŋ yaŋ ga cindi, Rabbi g'iri sambu
sabat i banda kala burey ra ka nga gar beene batama ra. Yaadin no iri ga goro
hal abada Rabbi banda. **18**Woodin sabbay se araŋ ma care bine gaabandi nda
sanney din.

5 Amma alwaatey da zamaney ciine ra, ay nya-izey, araŋ si laami iri ma hay
kulu hantum araŋ se i baaro boŋ. **2**Zama araŋ bumbey ga bay gumo kaŋ
Rabbi zaaro ga kaa danga cin ra zay cine. **3**Waati kaŋ i goono ga ne: «Baani nda
laakal kanay!» kala halaciyaŋ ma kaa, fap folloŋ! ka kaŋ i boŋ, mate kaŋ cine
hay-zaŋay ga kaa waykuno gaa. Faaba si no i se mo baa kayna.

4Amma araŋ wo, nya-izey, manti kubay ra no araŋ go, hala zaaro din m'araŋ
jirsi danga zay cine. **5**Zama araŋ kulu annura izeyaŋ no da kaari izeyaŋ mo. Iri
manti cin wala kubay wane yaŋ. **6**Yaadin gaa iri ma si jirbi danga boro cindey
cine, amma iri m'iri mo hay k'iri boŋ di. **7**Zama borey kaŋ goono ga jirbi, cin ra
no i ga jirbi. Borey kaŋ goono ga baji haŋ ka bugu mo, cin ra no i ga bugu.
8Amma iri kaŋ manti cin wane yaŋ, iri ma hin iri boŋ ka cimbeeri nda
baakasinay daŋ i ma ciya iri se gande gaa kosaray, ka faaba beeja mo daŋ a ma
ciya iri se wongu fuula. **9**Zama Irikoy mana iri waadu nga bine futa se, amma
faaba duure se iri Rabbi Yesu Almasihu do. **10**Nga no ka bu iri sabbay se hal
d'iri goono ga mo hay no wala nd'iri goono ga kani no, iri ma funa nga banda.
11Woodin sabbay se araŋ ma care bine gaabandi, wa care gaa jina-koyyaŋ ra
mo, mate kaŋ cine araŋ goono ga te.

Yaamaryaŋ

12Sohõ iri g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, araŋ ma bara nda lalabu borey kaŋ yaŋ
goono ga goy araŋ game ra se, kaŋ yaŋ goono g'araŋ candi, kaŋ yaŋ goono
g'araŋ kaseeti mo. **13**Araŋ m'i beerandi gumo baakasinay ra i goyey sabbay se.
Laakal kanay ma bara araŋ game ra. **14**Iri mo g'araŋ yaamar, nya-izey, araŋ ma
kaseeti borey kaŋ yaŋ goono ga hawfunay goray te gaa. Araŋ ma bine kulu kaŋ
ga humburu gaabandi. Wa londibuuney gaa. Wa suuru nda boro kulu. **15**Wa
haggoy boro kulu ma si ye ka laala bana nda laala. Amma waati kulu wa ceeci
haŋ kaŋ ga ti ihanno care se da boro kulu mo se.

16Araŋ ma farhã alwaati kulu. **17**Araŋ ma adduwa te waati kulu. **18**Hay kulu
ra araŋ ma saabu, zama woodin ga ti Irikoy miila araŋ se Almasihu Yesu ra.

19Araŋ ma si Biya *Hanno* ganji nga goyo. **20**Araŋ ma si donda annabitaray.
21Araŋ ma hay kulu neesi ka ihanno gaay. **22**Araŋ ma fay da goy laalo kulu
dumi.

Sanni kokorantey

23Irikoy bumbo, kaŋ ga laakal kanay no, m'araŋ hananyaŋo kubandi. Irikoy
m'araŋ boro fo kulu, biya* da fundo da gaahamo kulu, gaay kaŋ sinda jance, iri
Rabbi Yesu Almasihu kaayaŋo alwaato ra. **24**Irikoy ga woodin te mo, zama nga
kaŋ g'araŋ ce ya naanaykoy no.

25Nya-izey, wa adduwa te iri se. **26**Wa nya-izey kulu fo da baakasinay garbe
sunsumyaŋ hanna. **27**Ay g'araŋ ŋwaaray Rabbi maa ra, araŋ ma tira wo caw
nya-izey kulu se.
28Iri Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ banda.

Bulos tira hinkanta
kaŋ a hantum
TASSALONIKEY
se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, da Sila nda Timotiyos, iri go ga Tassalonika borey Almasihu* marga fo kaŋ go iri Baabo Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu ra.
2Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda, kaŋ yaŋ ga fun Baaba Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do.

Ciito kaŋ ga kaa Almasihu kaayaŋ zaaro bisayaŋ banda

3Nya-izey, a ga hima iri ma Irikoy saabu alwaati kulu araŋ sabbay se. Woodin no ga hagu, za kaŋ araŋ cimbeero goono ga beeri gumo. Araŋ baakasina mo kaŋ araŋ boro fo kulu goono ga cabe care se go ga tonton. **4**Woodin sabbay se iri bumbey goono g'araŋ sifa Irikoy margey ra araŋ suuro d'araŋ cimbeero sabbay se, araŋ gurzugayey kulu ra da kankamey kaŋ ra araŋ goono ga hin suuru.
5Woodin ga ti seeda Irikoy cimi ciito boŋ, kaŋ ga naŋ Irikoy m'araŋ lasaabu kaŋ araŋ to araŋ ma furo nga koytara ra, kaŋ se haciika araŋ goono ga maa taabi. **6**Zama adilitaray hari no Irikoy se a ma kankami ye borey kaŋ yaŋ goono g'araŋ kankam din se. **7**Adilitaray hari mo no a m'araŋ kaŋ go kankami ra no fulanzamay iri banda. Woodin yaŋ ga te waati kaŋ Rabbi Yesu ga bangay ka fun beena ra da nga malayka* dabarikooney danji beele ra. **8**A ga borey kaŋ yaŋ si Irikoy bay ciiti, da borey kaŋ yaŋ wangu ka iri Rabbi Yesu Baaru Hanna gana. **9**Borey din ga du alhakku kaŋ ti halaciyaŋ, hal abada wane, kaŋ g'i fay da Rabbi moyduma d'a dabaro darza. **10**Woodin ga te zaaro din ra waati kaŋ Yesu ga kaa ka du beeray nga hanantey ra. Borey kulu kaŋ yaŋ cimandi ga dambara nd'a mo ngey game ra. Zama araŋ na seeda kaŋ iri te araŋ se cimandi.
11Woodin sabbay se binde, alwaati kulu iri goono ga adduwa te araŋ se hal iri Irikoyo m'araŋ lasaabu kaŋ araŋ to ceeyaŋo wo. A ma muraadu hanno kulu da cimbeeri goy kulu toonandi araŋ se da nga dabaro mo, **12**hal iri Rabbi Yesu maa ma du beeray araŋ ra, araŋ mo ma du beeray a do, iri Irikoyo da Rabbi Yesu Almasihu gomno boŋ.

Asariya Taamukwa

2 Sohõ, nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu kaayaŋo ciine ra, da iri marguyaŋo a do, iri goono g'araŋ ŋwaaray **2**araŋ ma si zinji nda waasi araŋ laakaley ra. Araŋ laakaley ma si tun mo biya* fo fahamandiyaŋ sabbay se, wala sanni fo sabbay se, wala tira kaŋ i ne, way, a fun iri do sabbay se, kaŋ ne, way, Rabbi zaaro jin ka kaa. **3**Mate kulu kaŋ no, wa si naŋ boro kulu m'araŋ halli. Zama zaaro din si kaa kala nda murteyaŋo jin ka te. Asariya taamukwa mo ma bangay jina, nga kaŋ ti halaciyaŋ izo. **4**Nga no ga murte ka nga boŋ beerandi ka bisa hay kulu kaŋ se i ga ne irikoy, wala hay kulu kaŋ se i goono ga sombu, hal a ga goro Irikoy* fuwo ra, ka nga boŋ fe ka ne nga wo Irikoy no.

5Araŋ si fongu kaŋ ay na hayey din ci araŋ se za waato kaŋ ay go araŋ do?
6Sohõ mo araŋ ga bay haŋ kaŋ no goono g'a gaay, kaŋ ga naŋ a ma si bangay
kala nga alwaato ra. 7Zama asariya taamuyaŋ gundo goono ga goy baa sohõ.
Kala day nga kaŋ goono g'a gaay sohõ g'a te hal i ma nga kaa fonda gaa.
8Waato din gaa no asariya taamukwa ga bangay. Rabbi g'a zeeri nda nga me
funsuyaŋo k'a halaci mo da nga kaayaŋo kaaro. 9Asariya taamukwa din
kaayaŋo ga te Saytan* dabaro ra, da dabari goy kulu dumi, da alaama, da
dambara hari kaŋ yaŋ ciya tangari wane yaŋ, 10da fafagay goy laalo kulu dumi
borey kaŋ yaŋ goono ga halaci se. I goono ga halaci zama i wangu ka ba cimo
hal i ma du faaba. 11Woodin sabbay se mo no Irikoy ga halliyaŋ gaabikooni
samba i se hal i ma tangaro cimandi. 12Gaa no borey kulu kaŋ yaŋ mana cimo
cimandi, amma i maa kaani goy laalo teeyaŋ ra, Irikoy m'i ciiti ka zeeri.

Irikoy n'araŋ suuban araŋ ma du faaba se

13Iri ga hima ka Irikoy saabu alwaati kulu araŋ sabbay se, nya-izey kaŋ
Rabbi ga ba. Zama Irikoy n'araŋ suuban za sintina araŋ ma du faaba se, fayyaŋo
kaŋ Biya* *Hanno* te araŋ se da cimi gaa deyaŋo do. 14Woodin sabbay se a
n'araŋ ce iri Baaru Hanna do hal araŋ ma du iri Rabbi Yesu Almasihu darza.
15Woodin sabbay se binde, nya-izey, araŋ ma kay, araŋ ma dondonandiyaŋey
kaŋ iri n'araŋ dondonandi nd'a gaay, da me-da-me no wala nd'iri tira do waney.
16-17Iri Rabbi Yesu Almasihu bumbo d'iri Baabo Irikoy m'araŋ biney
gaabandi k'araŋ sinji goy hanno nda sanni hanno kulu ra. Nga no ba iri k'iri no
hal abada bine-gaabi nda beeje hanno gomni do.

Bulos go ga ŋwaaray i ma te ngey se adduwa

3 Woodin banda, nya-izey, araŋ ma te iri se adduwa, hala Rabbi sanno ma
waasu ka say-say ka du beeray mo, mate kaŋ cine a goono ga te araŋ do.
2Wa ŋwaaray mo iri ma fun boro laalo siirantey kambe ra, zama manti boro
kulu no ga ti cimi fonda ganakoyaŋ bo. 3Amma Rabbi ya naanaykoy no. A
g'araŋ sinji k'araŋ wa da Izefuto. 4Iri gonda araŋ gaa naanay mo Rabbi do kaŋ
araŋ goono ga hayey kaŋ iri n'araŋ lordi nd'a din te, araŋ ga soobay k'i te mo.
5Rabbi mo m'araŋ biney candi ka kande Irikoy baakasina da Almasihu suuro ra
mo.

Haŋ kaŋ se i ga hima i ma goy

6Amma iri g'araŋ lordi, nya-izey, iri Rabbi Yesu Almasihu maa ra, araŋ ma
fay da nya-ize kulu kaŋ goono ga hawfunay goray te, kaŋ manti nda
dondonandiyaŋey kaŋ araŋ ta iri do. 7Araŋ bumbey ga bay mate kaŋ cine a ga
hima araŋ m'iri dondon. Zama iri wo mana hawfunay goray te araŋ game ra. 8Iri
mana boro kulu ŋwaari ŋwa yaamo. Amma goy da taabi ra no cin da zaari iri
goy hal iri ma si boro kulu tiŋandi araŋ ra. 9Manti danga iri sinda dabari no bo,
amma zama iri m'iri boŋ ciya deedandiyaŋ hari araŋ se, hal araŋ ma dondon iri
do. 10Zama baa waato kaŋ iri go araŋ do, iri n'araŋ lordi nda woodin ka ne: boro
kulu kaŋ wangu ka goy, bora koy ma si ŋwa mo.

11Zama iri go ga maa baaru kaŋ araŋ game ra boro fooyaŋ goono ga
hawfunay goray te. I si ga goy baa kayna, amma kawlanteyaŋ no. **12**Borey din
dumi yaŋ binde iri goono g'i lordi k'i yaamar Rabbi Yesu Almasihu ra, ka ne i
ma goy da laakal kanay ka ngey boŋ ŋwaayandi mo. **13**Araŋ mo, nya-izey, araŋ
ma si farga nda ihanno teeyaŋ.

14Boro kulu kaŋ mana iri sanno gana kaŋ go tira wo ra, araŋ ma haggoy da
bora din, araŋ ma si margu nd'a zama a ma du ka haaw. **15**Araŋ ma s'a lasaabu
danga ibare cine bo, amma araŋ m'a yaamar danga nya-ize cine.

Sanni kokorantey

16Sohõ Irikoy bumbo, kaŋ ga ti Laakal-Kanay-Koy m'araŋ no laakal kanay
alwaati kulu da mate kulu kaŋ no. Rabbi ma goro araŋ kulu banda.

17Ay, Bulos, ay fooyaŋo neeya d'ay bumbo kamba. Woone no ga ti seeda ay
tirey kulu ra. Ya-cine no ay goono ga hantum.

18Iri Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ kulu banda.

Bulos tira sintina
kaŋ a hantum
TIMOTIYOS
se

Fooyaŋ

1 Ay, Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no, Irikoy iri Faabakwa da
Almasihu Yesu kaŋ ti iri beeja lordo boŋ. **2**Ay go ga tira wo hantum
Timotiyos se, ay ize no da cimi cimbeeri* ra. Gomni nda suuji nda laakal kanay
ma bara ni banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo Irikoy d'iri Rabbo Yesu Almasihu do.

Kaseetiyaŋ tangari dondonandiyaŋo boŋ

3Ay ga ba ni ma goro Afasos kwaara ra, danga mate kaŋ cine ay na ni
ŋwaaray waato kaŋ ay goono ga koy Masidoniya, hala ni ma boro fooyaŋ lordi
ka ne i ma si dondonandiyaŋ waani fo dondonandi. **4**I ma si laakal ye jandey da
asuli* lasaabuyaŋ kaŋ sinda me gaa mo. Woodin yaŋ no ga kande kosongu kaŋ
si naŋ Irikoy goyo ma koy da jina cimbeeri ra. **5**Amma lordo wo mafaaro ga ti
baakasinay kaŋ ga fun bine kaŋ ga hanan do da bine lasaabu hanno nda
cimbeeri kaŋ sinda munaficitaray mo do. **6**Boro fooyaŋ mo na hayey din harta
ka kamba ka furo sanniyaŋ kaŋ sinda nafa ciyaŋ ra. **7**I ga ba ngey ma ciya
asariya* dondonandikoyaŋ, amma i si ga faham da haŋ kaŋ yaŋ ngey goono ga
ci, da haŋ kaŋ yaŋ ngey goono ga daahirandi.

8Amma iri ga bay kaŋ asariya ga boori da boro ga goy d'a mate kaŋ a ga
hima. **9**Iri ga bay kaŋ i mana asariya te boro hanno se, amma asariya taamukoy,
da murtantey, da borey kaŋ yaŋ wangu Irikoy, da zunubikooney, da borey kaŋ
yaŋ si lalabu Irikoy da hay kulu kaŋ ga hanan gaa, da baaba wiikoy da nya
wiikoy, da boro-wiyey sabbay se, **10**da zina-teerey, da aru-baay, da boro
zaykoy, da tangarikomey, da borey kaŋ yaŋ ga ze tangari boŋ, da hay kulu kaŋ
ga gaaba nda dondonandiyaŋ cimi-cimo. **11**Dondonandiyaŋo wo ga ti Baaru
Hanna wano, kaŋ i talfi ay gaa, kaŋ fun Irikoy darza nda albarka Koyo do.

Irikoy suujo

12Ay goono ga saabu Almasihu Yesu iri Rabbo se, nga kaŋ n'ay no gaabi. Ay
go ga saabu zama a n'ay lasaabu naanaykoy k'ay daŋ nga goyo ra, **13**baa kaŋ
waato ay ya Irikoy wanga no, da gurzugandiko, da halaciko. Amma ay du suuji
zama ay na woodin yaŋ te jaŋ-ka-bayyaŋ da cimbeeri-jaŋay ra mo. **14**Iri Rabbi
gomno mo baa gumo, da cimbeeri nda baakasinay kaŋ yaŋ go Almasihu Yesu
ra.

15Sanno wo naanaykoy no kaŋ to boro kulu m'a ta: Almasihu Yesu kaa
ndunnya ra zama nga ma zunubikooney faaba. I ra mo ay ga ti ikulu ibeero.
16Amma woodin sabbay se ay du suuji, hala Yesu Almasihu na nga suuru
kuuko bangandi ay do, ay kaŋ ga ti zunubikooney kulu ibeero, zama ay ma ciya
deedandiyaŋ hari borey se kaŋ yaŋ ga aniya k'a cimandi ka du fundi hal abada.
17Sohõ, zamaney Koyo, nga kaŋ si bare ka sara, kaŋ boro kulu si di a, Irikoy
follonka, beeray da darza ma bara a gaa hal abada abadin. Amin!

18Ya ay izo Timotiyos, ay goono ga lordo wo haw ni gaa, annabitara do kaŋ i
ci ni boŋ za doŋ. Woodin no ga ti, annabitaray sanney din boŋ, ni ma tangam da
tangami hanna. **19**Ma cimbeero gaay nda bine lasaabu hanno, kaŋ boro fooyaŋ
tuti ka hibandi ngey gaa, ka ngey cimbeero jisandi, sanda mate kaŋ cine hi ga
jisi hari ra. **20**Himinayos da Iskandari go borey din ra. Ay n'i no Saytan* se
zama i ma dondon i ma si Irikoy kayna.

Adduwa boŋ dondonandiyaŋo

2 Sintina gaa binde, ay go ga *Almasihu ganakoy* yaamar i ma hãayaŋ te, da
adduwa, da ŋwaarayyaŋ, da saabuyaŋ borey kulu se. **2**I ma te adduwa
bonkooney da boro beerey se, zama iri m'iri goray te da baani laakal kanay ra,
Irikoy ganayaŋ da goray hanno kulu ra. **3**Woodin no ga boori, a ga kaan mo
Irikoy iri Faabakwa se, **4**nga kaŋ a miila ga ti borey kulu ma du faaba ka du ka
cimo bay. **5**Zama Irikoy folloŋ no go no, sasabandiko folloŋ mo no go borey da
Irikoy game ra, nga wo boro no, Almasihu Yesu. **6**A na nga boŋ no mo zama
nga ma ciya fansayaŋ hari boro kulu se. Woodin no ga ti seeda kaŋ te seeda din
alwaato bumbo ra. **7**Woodin se no Irikoy n'ay daŋ ay ma ciya waazuko da diya,
dumi* cindey se dondonandiko cimi nda cimbeeri ra. (Ay go ga cimi ci, ay si
taari bo.)

8Ay binde ga ba alborey ma te adduwa nangu kulu ra. I ma kambe hannoyaŋ
salle, manti nda futay, manti mo da kakaw.

9Yaadin mo no ay ga ba wayborey ma bankaaray kaŋ ga hagu daŋ da
gaakuri, da lalabu, manti nda turu ka doodo daŋyaŋ, wala wura, wala tondi
hiir'ize caadanteyaŋ, wala bankaaray caadanteyaŋ. **10**Amma i ma taalam da
goy hanno yaŋ, mate kaŋ ga hima nd'a wayborey se kaŋ yaŋ goono ga Irikoy
gana.

11Wa naŋ wayboro ma dondon dangayyaŋ ra da boŋ-ye-gandayaŋ ra.
12Amma ay si yadda wayboro se a ma dondonandi wala a ma alborey dabari,
amma a ma bara dangayyaŋ ra. **13**Zama Adamu no i jin ka te, gaa Hawa.
14Koyne, manti Adamu no *Iblisi* halli bo, wayboro no a halli, hal a na Irikoy
lordo daaru. **15**Amma a ga du dogonay ize hayyaŋ ra d'a soobay ka gana
cimbeeri, da baakasinay, da bine hanante, da laakal ra.

Marga jine borey sanni

3 Sanno wo naanaykoy no: da boro go ga Almasihu marga jine boro goy
ceeci, goy hanno no bora go ga ceeci. **2**Jine boro mo, tilas kal a ma bara
boro kaŋ i si du ka jance, wayboro folloŋ kurnye, boŋ hinko, laakalkooni,
boro kaŋ gaa lalabu go, yaw gaayko, boro kaŋ ga waani dondonandiyaŋ. **3**A ma
si ciya baji boobo hanko, wala yanjekaari, amma a ma ciya bine baanikoy. A
ma si ciya kusuumante, a ma si ciya nooru baako mo. **4**A ma waani ka nga boŋ
windo dabari hal a ma boori, kaŋ ga naŋ a izey ma maa a se k'a beerandi.
5Zama nda boro si waani ka nga boŋ windo dabari, mate no a ga te ka hin ka
Irikoy marga kuru? **6**A ma si ciya mo ganako taji, hal a ma koy ka boŋbeeray te
ka kaŋ ciito kaŋ dumi ra Iblisi kaŋ. **7**A ga tilas mo a ma ciya boro kaŋ gonda

seeda hanno borey do kaŋ yaŋ si Almasihu marga ra, hal a ma si ciya wowi hari ka kaŋ Iblisi hirrimi ra.

Saajawkoy sanni

8 A ga tilas mo saajawkoy ma ciya boroyaŋ kaŋ gaa lalabu go. I ma si ciya
me-hinka koyyaŋ. I ma si doona baji boobo haŋyaŋ, i ma si riiba ziibo bini. 9 I
ma cimbeeri gundo gaay bine lasaabu hanno ra. 10 Borey din mo, i m'i gosi jina,
woodin banda nda janceyaŋ hari si i gaa, i ma te saajawkoyaŋ.
11 Yaadin mo no wandey ma ciya boroyaŋ kaŋ gaa lalabu go. I ma si ciya
kormotanteyaŋ, amma i ma ciya boŋ hinkoyaŋ, da naanaykoyyaŋ hay kulu ra.
12 Saajawko kulu mo ma ciya wayboro folloŋ kurnye. I ma waani ka ngey
izey da ngey windey dabari hal a ma boori. 13 Zama borey kaŋ yaŋ ga saajawko
goy te a ma boori ga du beeray nangu ngey boŋ se. I ga du bine-gaabi bambata
mo cimbeeri ra kaŋ go Almasihu Yesu ra.
14 Ay go ga hayey din hantum ni se, baa kaŋ ay gonda beeje ay ma kaa ni do
d'a tonton kayna. 15 Amma d'ay gay, kala day ni ma bay mate kaŋ a ga hima
borey ma ngey boŋ cabe Irikoy fuwo ra, kaŋ ga ti Irikoy fundikoono marga, kaŋ
ga ti cimi bonjara da nga gaayyaŋ haro. 16 Sikka si, iri Irikoy ganayaŋ gundo ga
beeri:

Irikoy bangay gaaham ra.
Biya* *Hanno* n'a cabe adilitaraykoy.
Malaykey di a.
I n'a waazo te dumi cindey game ra.
I n'a cimandi ndunnya ra.
I n'a sambu beene darza ra.

Borey kaŋ yaŋ ga tangari dondonandiyaŋo te

4 Amma Biya *Hanno* go ga ci taray kwaaray ka ne: alwaati banantey ra boro
fooyaŋ ga murte cimi fonda gaa, ka laakal ye biyey kaŋ yaŋ ga borey
fafagu gaa, da dondonandiyaŋey kaŋ yaŋ ga fun follayey do gaa. 2 Woodin yaŋ
ga te tangarikomey munaficitara ra. Borey din bine lasaabey ga sandi, danga
haŋ kaŋ i kakatu da guuru kaŋ i daŋ danji ra. 3 I ga wangu borey ma hiiji. I ga ne
mo borey ma si ŋwaari dumi fooyaŋ ŋwa kaŋ Irikoy te borey m'i ŋwa nda
saabuyaŋ se, borey kaŋ go ga cimandi, kaŋ ga cimi bay mo. 4 Zama hay kulu
kaŋ Irikoy taka ga boori. I mana hima ka wangu hay kulu d'i g'a ŋwa da
saabuyaŋ, 5 zama a halal Irikoy sanno da adduwa mo do.

Yesu Almasihu goy-teeri hanno

6 Da ni ga nya-izey fahamandi nda woodin yaŋ, ni ga ciya Almasihu
goy-teeri hanno, kaŋ ga nga boŋ funa nda cimbeeri sanney da dondonandiyaŋ
hanna kaŋ ni gana hala hõ. 7 Amma ma fay da wayboro zeeney jandey kaŋ yaŋ
sinda Irikoy ganayaŋ. Ma ni boŋ gooji Irikoy ganayaŋ fonda ra. 8 Zama gaaham
goojiyaŋ gonda albarka kayna, amma Irikoy fonda ganayaŋ gonda albarka hay

kulu ra, zama a gonda alkawli fundi woone se da wo kaŋ ga kaa mo se.

9Sanno din naanaykoy no kaŋ to boro kulu m'a ta. **10**Woodin sabbay se iri go ga goy, iri go ga kookari, zama iri n'iri beeja sinji Irikoy Fundikoono gaa. Nga ga ti boro kulu Faabako, sanku fa ngey kaŋ n'a cimandi binde.

11Ma hayey din lordi k'i dondonandiyaŋ te mo. **12**Ma si naŋ boro kulu ma donda ni zankatara, amma ma ciya deedandiyaŋ hari borey kaŋ goono ga cimandi se. Ma ciya yaadin sanni ra, da te-goy, da baakasinay, da cimbeeri, da bine hananyaŋ ra mo. **13**Ma laakal ye Irikoy Sanno cawyaŋ gaa Almasihu margey ra, da yaamaryaŋ da dondonandiyaŋ gaa mo, hal ay ma kaa. **14**Ma si nooyaŋo kaŋ go ni ra muray, kaŋ i na ni no annabitaray da arkusey* kambe dakeyaŋ do.

15Ma laakal ye hayey din gaa, ma ni boŋ no i se da cimi, hala boro kulu ma ni jina-koyyaŋo bay. **16**Ma haggoy da ni boŋ da ni dondonandiyaŋo mo, ma mo ye woodin yaŋ gaa, zama woodin yaŋ teeyaŋ gaa no ni ga ni boŋ faaba, da borey mo kaŋ yaŋ go ga hangan ni se.

Hanantey game ra goyo

5 Ma si deeni arkusey gaa, amma m'i yaamar danga ni baaba cine. Arwasey mo danga ni nya-izeyaŋ cine, **2**wayboro zeeney mo danga nyayaŋ cine, wo kaŋ yaŋ ga zanka mo danga waymeyaŋ cine, bine hananyaŋ kulu ra.

3Ma wayborey kaŋ kurnyey bu yaŋ beerandi kaŋ ga ti goboroyaŋ da cimi. **4**Amma goboro kulu kaŋ gonda izeyaŋ wala haamayaŋ, ma naŋ i ma dondon ka cabe ngey fu almayaaley se jina kaŋ i ga Irikoy gana. I ma bana ngey hayrey se, zama woodin ga kaan Irikoy se. **5**Wayboro kaŋ goboro no da cimi, kaŋ sinda boro kulu kaŋ g'a jare, a na nga beeja sinji Irikoy gaa. A go ga mo ye ŋwaarayey da adduwey gaa mo cin da zaari. **6**Amma goboro kaŋ ga nga laakalo ye ndunnya kaani gaa ya buuko no za a ga funa. **7**M'i lordi nda hayey din, hal i ma goro jance hari si. **8**Amma boro kulu kaŋ si ga nga borey saajaw, sanku fa nga almayaaley, a na cimi fonda ze, a jaase boro kaŋ mana cimandi.

9Ma si wayboro kulu hantum goboro d'a mana to jiiri waydu. A ma ciya wayboro kaŋ te alboro folloŋ se wande, **10**kaŋ du seeda nga goy hanney se. A ma ciya mo boro kaŋ na izeyaŋ biiri, a na yawyaŋ gaay, a na hanantey cey nyun, a na borey kaŋ go kankami ra gaakasinay, a na goy hanno kulu gana nda kookari.

11Amma saatarey kaŋ kurnyey bu, ma s'i hantum, zama waati kaŋ i tun zalay se ka gaaba nda Almasihu, i ga ba ngey ma hiiji, **12**ka kande ciiti ngey boŋ za kaŋ i wangu ngey sintina cimbeero. **13**I ga hawfunay dondon mo dira-ka-kayyaŋ ra. Amma manti hawfuna hinne bo, amma i ga ciya mimandakomyaŋ da kormotanteyaŋ kaŋ ga ci haŋ kaŋ si hima nda ciyaŋ. **14**Yaadin gaa, ay ga ba saatarey kaŋ kurnyey bu ma hiiji ka izeyaŋ hay. I ma haggoy da ngey fuwey, hal ibara ma si du kobay k'iri maa sara. **15**Zama za sohõ afooyaŋ kamba ka Saytan gana.

16Amma wayboro cimandiko kulu, d'a gonda goboroyaŋ, kal a m'i gaakasinay. A ma si marga tiŋandi, zama marga ma goboro cimi-cimey gaa.

17Arkusey kaŋ go ga Almasihu marga dabari hal a ma boori, i m'i lasaabu kaŋ i to i m'i beerandi sorro hinka, sanku fa ngey kaŋ yaŋ goono ga goy *Irikoy Sanno* waazo d'a dondonandiyaŋo ra. **18**Zama Irikoy Tira Hanna ne:

«Yeeji kaŋ go ga kara,
ni ma si takunkum daŋ a gaa.»

(A.Y. 25:4)

A ne mo:

«Goy-teeri to a ma du nga banando.»

(Luka 10:7)

19Ma si kalima ta kaŋ i te arkusu boŋ da manti seeda hinka wala ihinza me ra no. **20**Ngey kaŋ yaŋ goono ga zunubi te, ma deeni i gaa marga kulu jine, hala cindey ma du ka humburu.

21Ay go ga ni lordi Irikoy, da Almasihu Yesu, da malayka* suubanantey jine: ma hayey din gaay manti nda baar'a-baar'a teeyaŋ.

22Ma si waasu ka Rabbi goyo kambe dakeyaŋ te boro kulu se. Ma si margu nda boro kulu a zunubey ra. Ni bumbo, ma ni boŋ gaay hananyaŋ ra.

23Ma si hari bi hinne haŋ koyne, amma ma duvan* kayna haŋ ni gunde dooro sabbay se, da ni jante buuno-buuney kaŋ ni ga hatta ka te mo se.

24Boro fooyaŋ zunubey, taray kwaaray no i go, za i man'i ciiti. Afooyaŋ mo, i ga kokor ka bay i gaa. **25**Yaadin mo no goy hanney go taray kwaaray. Wo kaŋ yaŋ manti yaadin mo si tugu.

6 Borey kulu kaŋ go bannyataray calu* ra ma ngey koyey lasaabu kaŋ i to beeray kulu cine, zama borey ma si Irikoy maa d'iri dondonandiyaŋo jance. **2**Bannyey kaŋ koyey ga cimandi ma si donda ngey koyey zama nya-izeyaŋ no. A ga bisa zaati i ma may ka tonton i se, zama borey kaŋ goono ga du i goyo albarka ga ti cimandikoy kaŋ i ga baa gumo. Ma hayey din dondonandi k'i waazu mo.

Tangari dondonandiyaŋey

3Boro kulu kaŋ goono ga dondonandiyaŋ waani fo te, nga no, bora si g'iri Rabbi Yesu Almasihu sanni cimikoyey ta, da dondonandiyaŋo kaŋ ga saba nda Irikoy ganayaŋ, **4**bora din furo boŋbeeray ra. A si hay kulu bay, amma yanje nda kakaw sanni no a ga ba gumo. Woodin yaŋ mo no ga kande canse, da yanje, da alaasiray, da sikkayaŋ laaley, **5**da kakawey kaŋ si ban, kaŋ yaŋ fun borey kaŋ laakaley sara yaŋ do. I si cimi bay koyne. I ga tammahã kaŋ Irikoy ganayaŋ ya riiba ceeciyaŋ fondo no.

Arzaka cimikoyo

6Haciika, Irikoy ganayaŋ da bine kaŋ ga ne a wasa nga se, ya riiba bambata no. **7**Zama iri mana furo ndunnya ra da hay kulu. Iri si fun a ra mo da hay kulu. **8**Amma d'iri gonda ŋwaari nda bankaaray, woodin yaŋ ga wasa iri se. **9**Amma borey kaŋ ga ba ngey ma ciya arzakanteyaŋ go ga kaŋ siyaŋ da hirrimi da bine

ibaay laalo yaamo boobo ra kaŋ yaŋ ga borey candi ka daŋ hasaraw da halaciyaŋ ra. **10**Zama nooru baakasinay ga ti laala dumi kulu kaaji. Woodin ceeciyaŋ do mo no boro fooyaŋ daray ka kamba cimi fonda ganayaŋ gaa, ka ngey boŋ gooru mo da bine saray boobo.

Yaamaryaŋ kaŋ Bulos te Timotiyos se

11Amma nin wo, Irikoy bora, kala ni ma zuru hayey din se. Ma adilitaray, da Irikoy ganayaŋ, da baakasinay, da suuru, da lalabu mo gana. **12**Ma cimbeeri wongo kaŋ ga ti ihanna te. Ma fundi hal abada di, kaŋ se Irikoy na ni ce, hala ni na seeda hanno no seeda boobo yaŋ jine. **13**Ay ga ni lordi Irikoy jine, nga kaŋ ga hay kulu funandi, da Almasihu Yesu jine mo kaŋ na seeda hanno te Bilatos Buntus jine: **14**ni ma lordo wo gaay ka goro mo taali nda jance hari si, hala zaaro kaŋ iri Rabbo Yesu Almasihu ga bangay. **15**Irikoy g'a cabe a alwaato kaŋ ga hagu ra, Irikoy kaŋ ga ti Dabariko follonka, kaŋ albarka go a se, nga kaŋ ga ti bonkooney Bonkoono da koyey Koyo. **16**Nga hinne se no buuyaŋ-jaŋay go, nga kaŋ go annura ra kaŋ boro kulu si du ka to a gaa, nga kaŋ boro kulu mana du ka di a baa ce fo, i si hin ka di a mo. Darza nda dabari mo ma bara a gaa hal abada. Amin!

17Ma zamana woone arzakantey lordi ka ne i ma si te boŋbeeray. I ma si ngey beeje daŋ arzaka kaŋ sinda naanay gaa, amma kala Irikoy gaa. Nga no g'iri no hay kulu nda baayaŋ, iri ma maa i kaani se. **18**M'i lordi ka ne i ma gomni te, ka ciya arzakanteyaŋ goy hanney ra. I ma bara nda nooyaŋ anniya, i ma bara mo soolante ka borey gaakasinay. **19**Woodin gaa no i ga albarka jisi ngey boŋ se kaŋ ga ciya daba hanno alwaatey kaŋ ga kaa se. Yaadin gaa mo no i ga du fundi, cimi wano.

20Ya Timotiyos, ni ma jisiro kaŋ Irikoy talfi ni gaa gaay. Ma banda bare sanney kaŋ yaŋ sinda nafa gaa, da wo kaŋ manti Irikoy wane yaŋ gaa, da bayray kakawey kaŋ i ga ne cimiyaŋ no, amma tangari no. **21**Boro fooyaŋ ne ngey go ga cimo din gana, amma i harta cimi fonda ganayaŋ gaa.

Gomni ma bara araŋ banda.

Bulos tira hinkanta
kaŋ a hantum
TIMOTIYOS
Se

Fooyaŋ

1 Ay Bulos, ay ya Almasihu Yesu diya no Irikoy miila do, fundi alkawlo
boŋ kaŋ go Almasihu Yesu ra. **2**Ay go ga tira wo hantum Timotiyos se, ay
izo no kaŋ ay ga ba gumo.

Gomni nda suuji nda laakal kanay ma bara ni banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo
Irikoy d'iri Rabbo Yesu Almasihu do.

Bulos yaamaryaŋey kaŋ a te Timotiyos se

3Ay goono ga Irikoy saabu, nga kaŋ se ay goono ga may da bine lasaabu
hanno danga mate kaŋ ay kaayey te. Alwaati kulu ay goono ga fongu ni gaa ay
adduwey ra cin da zaari. **4**Kaŋ ay go ga fongu nda ni mo-mundey, ay ga ba ay
ma di nin zama ay ma to da farhã. **5**Ay go ga fongu nda cimbeero kaŋ sinda
munaficitaray kaŋ go ni ra, cimbeero kaŋ jin ka bara ni kaayo Lowis ra da ni
nyaŋo Yuniki ra, kaŋ ay ga tabbat a go ni ra mo. **6**Woodin sabbay se no ay
goono ga ni fongandi ni ma Irikoy nooyaŋo kaŋ go ni ra ay kambe dakeyaŋo do
tunandi. **7**Zama Irikoy mana iri no humburkumay bine, amma a n'iri no dabari
nda baakasinay da boŋ hinyaŋ wane.

8Yaadin gaa, ma si naŋ haawi ma ni di d'iri Rabbo seeda teeyaŋ, wala nda ay
kaŋ ga ti a kas'izo. Amma ma taabi haŋ ay banda Baaru Hanno sabbay se Irikoy
dabaro boŋ. **9**Nga no k'iri faaba, a n'iri ce mo da ceeyaŋ hanno, manti iri goyey
boŋ bo, amma nga bumbo miila d'a gomno boŋ, kaŋ a n'iri no Almasihu Yesu ra
za zamaney mana sintin. **10**Amma sohõ a n'a bangandi iri se iri Faabakwa
Almasihu Yesu bangandiyaŋo do, nga kaŋ na buuyaŋ ciya yaamo, ka fundi nda
haŋ kaŋ si sara kaa taray Baaru Hanna do. **11**Baaru Hanna din se no Irikoy n'ay
daŋ waazuko da diya da dondonandiko. **12**Woodin sabbay se mo no ay goono
ga maa hayey din taabi. Amma kulu nda yaadin haawi s'ay di, zama ay ga bay
nga kaŋ ay cimandi. Ay ga tabbat mo kaŋ a gonda dabari ka jisiro kaŋ ay talfi a
gaa batu kala zaaro din gaa.

13Ma sanni hanney kaŋ ni maa ay do gaay, danga fondo kaŋ ni ga gana,
cimbeeri nda baakasinay ra kaŋ go Almasihu Yesu ra. **14**Jisiri hanna kaŋ Irikoy
talfi ni gaa, ni m'a batu Biya* Hanno do, nga kaŋ goono ga goro iri ra.

15Ni ga bay kaŋ borey kulu kaŋ go Aziya ra na ngey banda bare ay gaa.
Fijelus da Hermojenes mo go i ra.

16Rabbi ma suuji cabe Onisifaros windo se, zama sorro boobo a n'ay bina
yeenandi. Haawi man'a di baa kaŋ ay go hawante ay sisiro gaa, **17**amma waato
kaŋ a to Roma kwaara a n'ay ceeci nda anniya hal a di ay. **18**Rabbi ma yadda a
se mo, a ma du suuji Rabbi do zaaro din ra. Ni mo, ni ga bay gumo mate kaŋ a
na hari boobo te ay se k'ay saajaw Afasos ra.

Yesu Almasihu wane sooje naanaykoyo

2 Ni binde, ay izo, ma gaabu gomni ra kaŋ go Almasihu Yesu ra. **2**Hayey
din kaŋ ni maa ay do mo seeda boobo jine, kala ni m'i talfi boro
naanaykoyyaŋ gaa kaŋ yaŋ ga hin ka afooyaŋ mo dondonandi koyne. **3**Ma maa
taabi ay banda sanda Almasihu Yesu sooje hanno. **4**Sooje kulu si nga boŋ didiji
nda ndunnya wo muraadu, hala bora kaŋ n'a suuban ma maa a kaani. **5**Da boro
go yoonay ra mo, i s'a alhakko no a se kala nd'a n'a te da mate kaŋ cine a ga
hima nd'a. **6**A ga hima mo farikoy kaŋ go ga goy ma jin k'a albarka ŋwa. **7**Ni
ma laakal daŋ haŋ kaŋ ay go ga ci gaa, gaa no Rabbi ga fahamay no ni se hay
kulu ra.

8Ma fongu nda Yesu Almasihu kaŋ tun ka fun buukoy game ra, nga kaŋ fun
Dawda dumo gaa, ay Baaru Hanna boŋ. **9**Baaro Hanna din sabbay se no ay
goono ga taabi hal i n'ay haw danga zambante cine. Day, i mana Irikoy sanno
haw. **10**Woodin sabbay se no ay goono ga suuru nda hay kulu borey kaŋ Irikoy
suuban sabbay se, zama ngey mo ma du faaba kaŋ go Almasihu Yesu ra da hal
abada darza.

11Sanno wo naanaykoy no:

D'iri bu Almasihu banda, iri ga funa mo a banda.
12D'iri go ga suuru,
iri ga koytaray ŋwa mo a banda.
D'iri n'a ze, nga mo g'iri ze.
13D'iri wo sinda naanay, nga wo go naanaykoy,
zama a si hin ka wangu nga boŋ.

Goy-teeri daahirante

14Ma borey fongandi nda hayey din k'i lordi Irikoy jine i ma si kakaw
sann'izey boŋ, zama woodin si hay kulu hanse, kal a ma borey kaŋ ga maa
halaci. **15**Ma gurjay ka ni boŋ salle yaddante Irikoy se, goy-teeri kaŋ sinda
haawi mafaari, kaŋ goono ga cimi sanno fay-fay mate kaŋ a ga hima. **16**Amma
ma fay da sanney kaŋ sinda nafa da wo kaŋ yaŋ manti Irikoy wane, zama i
teekoy ga borey candi ka konda Irikoy wangay ra. **17**I dondonandiyaŋo mo ga
ŋwa danga bi ŋwaari cine. Himinayos da Filitos mo go i ra, **18**kaŋ yaŋ kamba
cimi fonda gaa. I goono ga ne buukoy tunyaŋo jin ka te, i goono ga boro fooyaŋ
cimbeero zeeri mo. **19**Kulu nda yaadin, Irikoy daba gaabikoono si zinji. A
kawaatimo ga ti Rabbi ga bay boro kaŋ ga ti nga wane. Koyne, boro kulu kaŋ
goono ga Rabbi maa ce ma fay da goy laalo.

20Amma fu bambata ra manti wura da nzarfu jinayyaŋ hinne no go no, amma
bundu nda botogo wane yaŋ mo go no. Afooyaŋ darza goy wane yaŋ no,
afooyaŋ mo kayna goy wane yaŋ no. **21**Boro kulu kaŋ ga nga boŋ hanandi ka
waana kayna waney ga ciya darza goy teeyaŋ jinay, kaŋ i fay waani. A gonda
nafa mo nga Koyo se. A go soolante goy hanno kulu se.

22Ma zuru zankataray ibaay laaley se. Ma soobay ka adilitaray, da cimbeeri,

da baakasinay da laakal kanay gana, borey banda kaŋ yaŋ goono ga Rabbi ce da bine hanno yaŋ. 23Amma ma fay da kakaw yaamey da saamotaray waney, za kaŋ ni ga bay kaŋ i ga kande yanje. 24A ga hima mo Rabbi bannya ma si yanje, amma a ma ciya baanikom boro kulu se. A ma ciya dondonandiko hanno kaŋ gonda suuru. 25A ma ciya mo goojiko borey kaŋ ga gaaba nd'a se lalabu ra, zama hambara Irikoy ga naŋ i ma tuubi hal i ma du ka cimo bay gumo. 26I ma ye ngey laakaley gaa mo ka fun Iblisi hirrimo ra, nga kaŋ n'i di k'i tilasandi i ma nga miila te.

Zamana wo bananta

3 Amma ni ma bay kaŋ zamana wo bananta ra alwaati laaloyaŋ ga kaa. 2Zama borey ga bara ngey boŋ hinne baakoyaŋ da nooru baakoyaŋ, da foomanteyaŋ, da boŋbeeraykoyyaŋ. I ga bara alaasirayyaŋ, i ga murte ngey hayrey gaa, i si saabu, i biney si hanan. 3I sinda baakasinay kaŋ ga hima nd'a, i sinda suuji. Kormotanteyaŋ no, i si hin ngey boŋ, bine-biyaŋ no, i ga konna ihanno. 4Amaana ŋwaakoyaŋ, boŋ-hari-waasoyaŋ, i ga haw zi gumo, i ga ba ndunnya kaani ka bisa mate kaŋ i ga ba Irikoy. 5I gonda Irikoy ganayaŋ alhaali, amma i wangu wo kaŋ ga ti a dabaro. Ma ni banda bare borey din yaŋ gaa.

6Zama borey din dumi ra afooyaŋ go no kaŋ ga mollo ka furo fuwey ra ka wayborey kaŋ yaŋ biney si gaabu di ka daŋ tamtaray ra, wayborey kaŋ yaŋ to da zunubi tiŋay, kaŋ yaŋ daray bine ibaay laalo waani-waani ganayaŋ sabbay se. 7Waati kulu i goono ga dondon, amma i si hin ka to cimo bayra gaa hal abada. 8Mate kaŋ cine Yannisu nda Yambirisu murte Musa gaa, yaadin mo no borey din goono ga murte cimo gaa. Boroyaŋ no kaŋ laakaley sara gumo. Boroyaŋ no kaŋ i mana yadda nd'ey, zama i cimbeero manti cimi wane no. 9Amma i si jina-koyyaŋ beeri te, zama i lasaabu-jaŋa ga bangay boro kulu se, mate kaŋ cine mo boro hinka din wano ciya.

Yaamaryaŋ bananta

10Amma ni wo, ni n'ay dondonandiyaŋo gana, d'ay gora kaŋ dumi ay te, d'ay anniya, d'ay cimbeero, d'ay suuro, d'ay baakasina, d'ay munya, 11d'ay gurzugandiyaŋey, d'ay taabi haŋyaŋey. Taabi woofo dumi yaŋ no mana du ay Antiyos ra, da Ikoniya, da Listra ra, gurzugay woofo dumi yaŋ mo no ay mana suuru nd'a? Rabbi mo n'ay faaba i kulu ra. 12Yaadin gaa, borey kulu kaŋ ga ba ngey ma Irikoy gana Almasihu Yesu ra ga maa gurzugay. 13Amma boro laaley da hiilantey ga koy jina goy laalo ra. I goono ga halli, i goono g'i halli mo. 14Amma ni wo, ni ma soobay ka hayey din kaŋ ni dondon ka cimandi gana, zama ni ga bay borey kaŋ yaŋ gaa ni na hayey din dondon. 15Ni ga bay mo kaŋ za ni go zanka no ni na Tira Hanney bay kaŋ gonda dabari ka ni no fahamay ka koy faaba do kaŋ go cimbeeri ra Almasihu Yesu ra. 16Irikoy Tira Hanney kulu funsanteyaŋ no nda Irikoy fulanzama. I gonda nafa mo dondonandiyaŋ da deeniyaŋ da daŋ fondoyaŋ da goojiyaŋ se mo adilitaray ra, 17hala Irikoy bora ma bara toonante, soolante mo da cimi, goy hanno kulu teeyaŋ se.

4 Ay goono ga ni lordi Irikoy da Almasihu Yesu jine, nga kaŋ ga
fundikooney da buukoy ciiti, ay ga ni lordi mo a bangandiyaŋo d'a koytara
boŋ: **2**Ni ma Sanno waazu. Da daama go no, wala nd'a si no, ni ma kookari. Ma
deeni, ma kaseeti, ma yaamar da suuru nda dondonandiyaŋ kulu. **3**Zama alwaati
ga kaa kaŋ borey si hin suuru nda dondonandiyaŋ cimi-cimo, amma i ga
dondonandikoyaŋ margu ngey boŋ se, ngey bine ibaay laaley boŋ, kaŋ ga ci i se
haŋ kaŋ ga kaan i hangey se. **4**I ga ngey hangey kaa cimi gaa ka kamba ka koy
jandey gaa. **5**Amma ni wo, ni ma hin ni boŋ hay kulu ra. Ma hin taabi suuru, ma
Baaru Hanna waazuko goyo te, ma ni saajaw goyo toonandi.

6Zama za sohõ ay ciya haŋyaŋ sargay kaŋ i ga soogu. Ay koyyaŋo alwaato
mo to. **7**Ay na wongu hanno te, ay n'ay bata toonandi, ay na cimbeero fonda
gana ka haggoy d'a a ma boori. **8**Sohõ binde adilitaray boŋtoba go jisante ay se,
kaŋ Rabbi, Adilitaraykoyo kaŋ ga ciiti te, g'ay no zaaro din ra. Manti ay hinne
se n'a g'a no bo, amma borey kulu kaŋ yaŋ ga ba a bangandiyaŋo mo se.

Bulos baaru

9Ma waasu ka kaa ay do, ma si gay bo. **10**Zama zamana wo baakasinay
sabbay se no Dimas dira k'ay naŋ ka koy Tassalonika. Karaska koy Galatiya
laabu, Titos mo koy Dalmatiya laabu. **11**Luka hinne no go ay banda. Ma
Markos kabay ni banda, zama a gonda albarka ay se goyo ra. **12**Amma ay na
Ticikos donton Afasos. **13**Da ni ga kaa, ma kande ay kwaayo kaŋ ay naŋ Karbus
kambe ra Tarawasa kwaara. Ma kande tirey mo, sanku fa wo kaŋ yaŋ i hantum
kuuru gaa.

14Iskandari, guuru-ciray zamo, na hari laalo boobo te ay se. Rabbi g'a bana a
goyo boŋ. **15**Ni ma haggoy d'a mo fa, zama a murte iri sanney gaa gumo.

16Ay faasayaŋ sintina kaŋ ay te, boro kulu mana kay ay se, amma i kulu n'ay
naŋ ay hinne. Irikoy ma si woodin lasaabu i se. **17**Amma Rabbi kay ay se. A
n'ay gaabandi mo, hal ay na Baaru Hanna waazuyaŋo te, dumi* cindey kulu mo
maa. Irikoy n'ay faaba mo muusu beero meyo gaa. **18**Rabbi g'ay faaba ka kaa
hari laalo kulu kambe. A g'ay faaba mo ka kond'ay nga beene koytara ra. Darza
ma bara a gaa hal abada abadin! Amin.

Fooyaŋ kokoranta

19Ma Birisila nda Akila fo, da Onisifaros windo borey. **20**Arastos goro
Korint, amma ay na Turofimos naŋ Militos kwaara, zama a go ga jante. **21**Ma te
ni hina ka kaa za jawo mana to. Obulos goono ga ni fo, da Budens da Linos da
Kalawdiya nda nya-izey kulu.

22Rabbi ma bara ni biya* banda. Gomni ma bara araŋ banda.

Tira kaŋ Bulos hantum

TITOS

Se

Fooyaŋ

1 Ay Bulos, ay ya Irikoy bannya nda Yesu Almasihu diya no Irikoy
suubanantey cimbeero se da cimo bayra se kaŋ ga to da boro Irikoy
ganayaŋ do. **2**Woodin yaŋ go fundi hal abada beeja ra. Irikoy kaŋ si taari, a n'a
alkawlo sambu za zamaney kulu mana te. **3**A na nga sanno bangandi mo a
alwaato ra, waazuyaŋo kaŋ a talfi ay gaa do iri Faabakwa Irikoy lordo boŋ.
4Ay, Bulos, go ga hantum Titos se, ay izo no da cimi cimbeero ra kaŋ g'iri
boro hinka kulu margu. Gomni nda laakal kanay ma bara ni banda kaŋ yaŋ ga
fun Baaba Irikoy d'iri Faabakwa Almasihu Yesu do.

Goyo kaŋ Bulos dake Titos boŋ Karita laabo ra

5Haŋ kaŋ se ay na ni naŋ Karita laabo ra neeya: zama ni ma hay kulu kaŋ ga
ba teeyaŋ sasabandi, ni ma arkusuyaŋ* daŋ mo *Almasihu margey ra* kwaara kulu
ra, sanda mate kaŋ cine ay na ni lordi nd'a. **6**Arkusu ma ciya boro kaŋ i si du ka
jance, wayboro folloŋ kurnye. A izey mo ma ciya cimandikoyaŋ, kaŋ i mana i
kalima furkutaray wala hanga sanday sabbay se. **7**Zama jine boro, za kaŋ a ga te
jine funa Irikoy goyo boŋ, tilas kal a ma bara boro kaŋ i si jance. A ma si ciya boŋ
sando, wala boro kaŋ ga waasu ka te bine, wala baji boobo hanko, wala
yanjekaari, wala mo boro kaŋ ga riiba ziibo bini. **8**Amma a ma ciya yaw gaayko,
a ma ciya mo boro kaŋ ga ba ihanno teeyaŋ. A ma ciya laakalkooni,
adilitaraykoy, boro kaŋ ga Irikoy gana nda cimi, boŋ hinko. **9**A ma gaabu sanni
naanaykoyo gaa kaŋ ga saba nda dondonandiyaŋo kaŋ a du, hal a ma du ka borey
yaamar da dondonandiyaŋ cimi-cimo, ka hin borey kaŋ ga gaaba nd'a mo.
10Zama boro boobo go no kaŋ murtanteyaŋ no, sanni kaŋ sinda nafa
salankoyaŋ no, fafagukoyaŋ mo no, sanku fa borey kaŋ go dambanguyaŋ*
borey do haray. **11**A ga hima i m'i meyey daabu, zama i ga dira no windi ka kaa
windi ka borey laakaley tunandi. I goono ga haŋ kaŋ si hima dondonandi, zama
ngey ma du riiba ziibo se. **12**I ra boro fo, kaŋ ngey bumbo wane annabi* no ka
ci ka ne: «Karita borey ya tangarikomyaŋ no alwaati kulu. Ganji ham futoyaŋ
no, ŋwaari boobo ŋwaakoyaŋ no kaŋ yaŋ ga hawfun mo.» **13**Seeda din kaŋ a te
mo, cimi no. Woodin sabbay se binde, ni ma deeni i gaa da deeniyaŋ konno, hal
i ma te gaabi cimbeeri fonda ra. **14**I ma si hangan Yahudancey jandey se da
Adam-izey lordey* kaŋ goono ga fun borey kaŋ na banda bare cimo gaa do.
15Hay kulu ga hanan fundi hannokoyey se, amma borey kaŋ ga ziibi, kaŋ si
cimandi mo, hay kulu si hanan i se. Amma i laakaley d'i bine lasaabey kulu ga
ziibi no. **16**I goono ga ne ngey ga Irikoy bay, amma i goyey do no i goono g'a
ze. Fanta hariyaŋ no, murtanteyaŋ, kaŋ yaŋ si hin ka goy hanno kulu te.

Dondonandiyaŋ cimi-cimo

2 Amma ni wo, kala ni ma haŋ kaŋ ga saba nda dondonandiyaŋ cimi-cimo
ci. **2**Ma ne dottijey se i ma ciya boŋ hinkoyaŋ, boroyaŋ kaŋ gaa lalabu

go, laakalkooniyaŋ, boroyaŋ kaŋ gonda gaabi cimbeero da baakasina da suuro ra.

3Yaadin mo no ni ma ne wayboro zeeney se i ma goro danga mate kaŋ hanantey hima ka te. I ma si ciya kormotanteyaŋ, i ma si ciya mo baji tamyaŋ. I ma hari hanno yaŋ dondonandi, **4**hal i ma saatarey cabe ka ne i ma ba ngey kurnyey da ngey izey. **5**I ma ciya laakalkooniyaŋ, fundi-hanno-koyyaŋ, fu-koy hannoyaŋ, dogonandikoyaŋ, kaŋ ga ngey kurnyey gana, zama boro kulu ma si Irikoy Sanno ciinay da laala.

6Yaadin mo no, ma ko-arey yaamar ka ne i ma ciya laakalkooniyaŋ. **7**Ni mo, hay kulu ra ma ni boŋ cabe deedandiyaŋ hari goy hanney ra. Ma ciya boro kaŋ ga dondonandiyaŋ cimi-cimo te, ma ciya mo laakal-kanay-koy. **8**Ma sanni hanno yaŋ te kaŋ yaŋ i si hin ka zeeri, hala borey kaŋ ga gaaba nda nin, haawi m'i di, zama i sinda hari laalo kulu kaŋ i ga ci iri boŋ.

9Ma bannyey mo yaamar i ma ngey koyey gana zama i ma maa i kaani hay kulu ra. Bannyey ma si ngey koyey me bana. **10**I ma si n'i zay mo, amma i ma ngey boŋ cabe naanaykoyyaŋ, hal i ma Irikoy iri Faabakwa boŋ dondonandiyaŋo boriyandi borey jine hay kulu ra.

11Zama Irikoy gomno kaŋ ga kande faaba boro kulu do bangay. **12**Gomno din g'iri dondonandi iri ma fay da Irikoy wangay da ndunnya ibaay laaley, k'iri baafuna te da laakal, da adilitaray, da Irikoy ganayaŋ sohõ zamana woone ra. **13**Gomno din g'iri dondonandi iri ma goro yaadin ka bangandiyaŋ darzakoyo batu kaŋ ga ti iri beeje albarkanta. Bangandiyaŋ darzakoyo din ga ti iri Irikoy Beeraykoyo kaŋ ga ti iri Faabakwa, Yesu Almasihu, wano. **14**Nga no ka nga boŋ no *ka bu* iri se zama a m'iri fansa zunubi kulu gaa. Zama a m'iri ciya mo nga boŋ se jama hanante kaŋ ga ti nga bumbo wane, kaŋ gonda ihanno teeyaŋ anniya.

15Ma woodin yaŋ ci, ka yaamaryaŋ te, ka deeni da ni dabaro kulu. Ma si ta boro kulu ma donda nin.

Ganako goray

3 M'i fongandi mo i ma ngey boŋ ye ganda koyey kulu nda hinkoyey kulu se. I m'i sanney gana, i ma goro soolante goy hanno kulu teeyaŋ se. **2**I ma si boro kulu ciinay da laala, i ma si ciya kusuumanteyaŋ, amma i ma ciya bine baanikoyyaŋ, ka ngey boŋ cabe lalabukoyaŋ boro kulu se.

3Zama iri mo, waato iri jaŋ laakal, iri goro murtanteyaŋ, i n'iri halli mo. Iri goro ka bannyataray te bine ibaay laaley da watay kulu dumi se. Iri goro k'iri baafuna te zamba nda canse ra. Iri goro konnaari hari, iri konna care mo. **4**Amma waato kaŋ Irikoy, iri Faabakwa booro d'a borey se baakasina bangay, **5**a n'iri faaba. Manti goy hanney do kaŋ iri bumbey te bo, amma a suujo do no *a n'iri faaba*, hayyaŋ taji nyumayyaŋo do da Biya* Hanno tajandiyaŋo do. **6**Irikoy na Biya Hanno zumandi iri boŋ da yulwa iri Faabakwa Yesu Almasihu do. **7**Irikoy na woodin te zama iri ma ciya tubukoyaŋ fundi hal abada beeja ra, za kaŋ a n'iri adilandi* *nga jine* nga gomno do. **8**Sanni woodin ya naanaykoy no. Ay ga ba mo ni ma woodin yaŋ seeda nda gaabi hala borey kaŋ yaŋ na Irikoy

cimandi ma laakal ye goy hanno teeyaŋ gaa. Woodin yaŋ ga boori. I gonda nafa mo borey se.

9Amma ma fay da kakaw yaamey da asuli* lasaabuyaŋ da kusuuma, da asariya boŋ canda-canda, zama ngey wo sinda nafa kulu, yaamo mo no. **10**Da ni na boro kaŋ ga fay-fayyaŋ daŋ borey game ra kaseeti sorro fo hal ihinka, *d'a wangu* ni ma moor'a. **11**Zama ni ga bay kaŋ bora din dumi ya siirante no, a goono ga zunubi te mo, ka nga boŋ ciiti ka zeeri.

Sanni kokorantey

12Waati kaŋ ay ga Artemas wala Ticikos donton ni do, kala ni ma ni hina kulu te ka kaa ay do Nikobolis kwaara, zama ay sijiri ka jawo te noodin no. **13**Ma ni hina kulu te ka Zenas kaŋ ga ti ciitikwa, da Abolos gaakasinay da hindoonay hal i ma si jaŋ hay kulu. **14**Ma naŋ iri borey ma goy hanno teeyaŋ dondon. Gaa no i ga laamey kaŋ ga tilas kaa hal i gora ma si ciya yaamo.

15Borey kulu kaŋ go ay banda go ga ni fo. Ma borey kaŋ ga ba iri cimbeeri ra fo.

Gomni ma bara araŋ kulu banda.

Tira kaŋ Bulos hantum

FILIMON

se

Fooyaŋ

1 Ay Bulos, ay ya kas'ize no Almasihu Yesu se. In da Timotiyos, iri nya-izo,
iri go ga ni fo, nin Filimon, kaŋ iri ga ba gumo, kaŋ ga ti iri goy hangasino
mo. 2 Iri go g'iri waymo Afiya fo, d'iri wongu hangasino Arkipas, da Almasihu*
marga mo kaŋ ga margu ni kwaara.

3 Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun iri Baabo
Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu do.

Filimon baakasina d'a cimbeero

4 Ay goono g'ay Irikoyo saabu waati kulu ni sabbay se, waati kaŋ ay ga
adduwa te ni se. 5 Zama ay maa baaru, ni cimbeero wane kaŋ ni gonda Rabbi
Yesu ra, da ni baakasina wane hanantey kulu se. 6 Ay go ga adduwa te mo zama
ni cimbeero ra markasina ma du ka tonton hala ni ma faham da hay kulu kaŋ ga
boori kaŋ iri gonda Almasihu ra. 7 Zama ay du farhã da bine-gaabi bambata ni
baakasina sabbay se, za kaŋ hanantey biney yay ni do, ya ay nya-izo.

Bulos go ga ŋwaaray Onisimos se

8 Woodin sabbay se no, baa kaŋ ay ga hin ka salaŋ da bine-gaabi Almasihu ra
ka ni lordi nda haŋ kaŋ ni ga hima ka te, 9 kulu nda yaadin baakasinay sabbay se
a ga bisa ay se ay ma ni ŋwaaray. Ay ga woodin te, mate kaŋ ay go d'a, ay
Bulos, kaŋ ti dottijo, da kas'ize mo sohõ Almasihu Yesu se. 10 Ay go ga ni
ŋwaaray no, ay izo Onisimos se, nga kaŋ ay hay[57] kaso ra. 11 Doŋ a sinda nafa ni
se, amma sohõ a gonda nafa in da nin kulu se.

12 Ay goono g'a sallama a ma ye ni do, nga kaŋ ay bina go a banda. 13 Ay mo,
ay ga ba ay m'a gaay ay do, zama ni nango ra a ma saajaw ay se kaŋ ay go kaso
ra Baaru Hanna sabbay se. 14 Amma ay mana ba ya hay kulu te d'ay mana ni
miila hã, hala ni gomno ma si bara sanda tilas wane, amma danga ni boŋ
yaddayaŋ wane. 15 Hambara woone sabbay se no a fay da nin alwaati kayna,
zama ni ma ye ka du a hal abada, 16 manti danga bannya koyne, amma boro kaŋ
bisa bannya, danga nya-ize cine. Nya-ize no kaŋ ay ga ba gumo, kaŋ a ga hima
mo ni ma ba r'a ka bisa ay a borotara ra da Rabbi ra mo.

17 Yaadin gaa, da ni ga fongu nd'ay danga ni hangasin, ni m'a ta danga ay
bumbo cine. 18 D'a na ni zamba hay fo ra, wala nda ni g'a gana garaw, ma
woodin lasaabu ay wane. 19 Ay Bulos, ay goono ga woone hantum d'ay bumbo
kamba: ay ga ikulu bana ni se. Ay mo si ga ci ni se kaŋ ni bumbo fundo ga
hima sanda garaw ay se. 20 Oho, ay nya-izo, ma yadda ka sabbo wo te ay se
Rabbi ra, k'ay bina yeenandi Almasihu ra. 21 Zama ay ga naanay ni gaa se no, ay
goono ga woone hantum ni se, ay ga bay mo kaŋ ni ga te haŋ kaŋ ga bisa ay
ŋwaarayyaŋo.

---

[57] 1:10 Danga a du hayyaŋ taji Bulos seeda do.

22Koyne ni ma zumbuyaŋ nangu soola ay se, zama ay gonda beeje kaŋ araŋ
adduwey sabbay se Irikoy ga fondo feeri ay se ay ma ye ka kaa araŋ do.

Fooyaŋ kokoranta

23Abafaras kaŋ go kaso ra ay banda Almasihu Yesu sabbay se goono ga ni
fo. 24Markos mo, da Aristarkos, da Dimas, da Luka, ay goy hangasiney, ikulu
ga ni fo.
25Rabbi Yesu Almasihu gomno ma bara araŋ biya* banda.

Tira kaŋ i hantum

IBRANIYEY

Se

Irikoy salaŋ nga Izo do

1 Doŋ alwaatey ra Irikoy salaŋ iri kaay-kaayey se annabey* do. A n'a te
sorro boobo nda fondo waani-waani mo. **2**Amma sohõ, jirbi banantey wo
ra, a salaŋ iri se nga Izo ra. Nga no Irikoy daŋ hay kulu tubuko, a do mo no a na
zamaney kulu te. **3**Nga no ga ti Irikoy darza kaaro, d'a alhaalo mo. A goono ga
hay kulu yaari da nga sanno dabaro. Waato kaŋ a na zunubey hanandiyaŋo te
mo, a goro beena ra, Beeray-Beeri-Koyo kambe ŋwaaro gaa.

Irikoy Izo bisa malaykey

4Zama a ciya boro kaŋ bisa malaykey beeray mate kaŋ a na maa tubu kaŋ
bisa i waney. **5**Zama malayka* woofo se no Irikoy salaŋ ce fo ka ne:

«Ni ya ay izo no.
Hunkuna no ay na ni hay.»?

(Zab. 2:7)

Wala woofo se no a ne:

«Ay ga ciya a se baaba,
nga mo ga ciya ay se ize.»?

(2 Sam. 7:14)

6Woodin banda, waato kaŋ a kande nga hay-jina ndunnya ra a ne:

«Irikoy malaykey kulu mo ma sududu a se.»

(A.Y. 32:43)

7Malaykey boŋ a ne:

«A ga nga malaykey te haw faaruyaŋ.
A ga nga goy-teerey mo te danji beele.»

(Zab. 104:4)

8Amma nga Izo boŋ a ne:

«Ya Irikoy, ni koytaray karga
ya hal abada abadin wane no.
Ni koytaray sarjilla ya sarjilla kayante no.
9Ni ba adilitaray, ni konna mo ilaalo.
Woodin se no Irikoy, kaŋ ti ni Irikoyo,
na ni suuban ka farhã jiyo soogu ni boŋ
ka bisa ni hangasiney.»

(Zab. 45:7-8)

10A ne mo:

«Ya nin, Rabbi, za sintina
ni na ganda sinji,
beeney mo ni kambe goyo no.
11I ga halaci, amma ni wo, ni go no duumi.
I kulu ga zeen mo danga kwaay cine.
12Ni g'i kunkuni danga alkuba cine,
Ni g'i barmay mo danga bankaaray cine.
Amma nin wo, ni si bare,
ni jiirey mo sinda me.»

(Zab. 102:26-28)

13Amma malayka woofo se no a ci ce fo ka ne:

«Ma goro ay kambe ŋwaaro gaa,
hal ay ma ni ibarey te
ni ce taamey se furkange?»

(Zab. 110:1)

14Manti malaykey kulu biyayaŋ no, goy-teeriyaŋ no, kaŋ Irikoy ga donton zama i ma saajaw goy te borey kaŋ yaŋ ga faaba tubu se?

Borey ma laakal ye faaba beero gaa

2 Woodin se no a ga hima iri ma laakal ye ka tonton gumo hayey kaŋ iri maa gaa, zama iri ma si daray i gaa. 2Zama za kaŋ sanno kaŋ malaykey ci tabbat, asariya* daaruyaŋ da wangu-ka-ganayaŋ kulu mo du alhakku kaŋ saba i se, 3mate no iri ga te ka yana, iri mo, d'iri na faaba beero wo cine muray? Faaba wo, Rabbi sintin k'a baaro ci. Waato din gaa no i n'a tabbatandi iri se borey kaŋ maa r'a do. 4Irikoy mo na seeda daŋ i banda da alaamayaŋ da dambara hariyaŋ da dabari goy waani-waani yaŋ da Biya* Hanno nooyaŋey kaŋ Biya Hanna zaban Irikoy miila boŋ.

Yesu ciya nga nya-izey cine i faabayaŋ sabbay se

5Zama ndunnya kaŋ ga kaa, kaŋ ciine iri goono ga te, Irikoy man'a daŋ malaykey mayra ra. 6Amma boro fo seeda sanni fo ra ka ne:

«Adam-ize ya ifo no binde kaŋ ni ga fongu a gaa,
wala ifo no boro izo kaŋ ni g'a kunfa?
7Ni n'a gazandi malaykey gaa kayna,
ni n'a didiji nda darza nda beeray mo.
[Ni n'a daŋ a ma mayray te ni kambe goyey boŋ.]
8Ni na hay kulu daŋ a cey cire.»

(Zab. 8:5-7)

Zama za kaŋ Irikoy na hay kulu daŋ a cire, a mana hay kulu cindi kaŋ manti a cire n'a go. Amma sohõ iri si ga di kaŋ hay kulu go a mayra ra jina. 9Amma iri

goono ga di Yesu didijante nda darza nda beeray mo buuyaŋ taabey kaŋ a haŋ din sabbay se. Zama Yesu gaze kayna malaykey gaa hal Irikoy gomno do a ma buuyaŋ taba boro kulu gurbi ra.

10Zama a ga hagu a se, nga kaŋ hay kulu go no a sabbay se, a do mo no hay kulu bara, nga kaŋ go ga kande ize boobo darza ra, a m'i faaba jine bora toonandi gurzugay do. **11**Yaadin gaa, nga kaŋ ga borey hanandi, da borey mo kaŋ yaŋ a hanandi, ikulu *Baaba* follonka do no i fun. Woodin sabbay se no, haawi s'a di a ma ne i se nya-izeyaŋ. **12**A ne:

> «Ay ga ni maa fe ay nya-izey se,
> Jama bindi ra no ay ga ni sifa.»
>
> *(Zab. 22:23)*

13A ne koyne:

> «Ay ga naanay a gaa.»
>
> *(Isa. 8:17)*

Da mo koyne:

> «Guna, in da zankey kaŋ Irikoy n'ay no neeya.»
>
> *(Isa. 8:18)*

14A binde, za kaŋ zankey gonda baa kuro da baso ra, yaadin no nga bumbo mo margu nda woodin yaŋ, hala buuyaŋ do a ma buuyaŋ dabarikoyo, kaŋ ga ti Iblisi*, ciya yaamo. **15**Borey kulu kaŋ yaŋ buuyaŋ humburkumay se no i go tamtaray ra hala ngey fundey me, a m'i fansa mo. **16**Zama sikka si manti malaykey se no a kande gaakasinay bo, amma Ibrahim banda se no a kande gaakasinay. **17**Woodin sabbay se no a tilas a se a ma bara nga nya-izey cine hay kulu ra, hal a ma ciya alfaga beeri suujikoy da naanaykoy mo Irikoy goyo ra ka ciya sasabandiyaŋ sargay* borey zunubey se mo. **18**Zama za kaŋ nga bumbo taabi siyaŋ ra, a gonda dabari mo a ma borey kaŋ yaŋ go siyaŋ ra gaakasinay.

Yesu beeri nda Musa

3 Woodin sabbay se, ya nya-izey hanantey, araŋ kaŋ yaŋ gonda baa beene ceeyaŋo ra, araŋ ma mo sinji Diya da Alfaga Beero gaa kaŋ iri goono ga seeda, nga kaŋ ti Yesu. **2**Nga wo naanaykoy no Irikoy kaŋ n'a daŋ se, mate kaŋ Musa ciya Irikoy windo kulu ra. **3**Zama i na Yesu lasaabu kaŋ a gonda darza ka bisa Musa, mate kaŋ windi cinako gonda beeray ka bisa windo. **4**Zama windi kulu gonda nga cinakwa, amma hay kulu cinakwa ga ti Irikoy. **5**Musa wo, daahir a ciya naanaykoy Irikoy windo kulu ra, nga kaŋ ti saajawko, a ma seeda te hayey kaŋ Irikoy ga ci se. **6**Amma Almasihu wo ciya naanaykoy, nga kaŋ ti Ize, Irikoy windo boŋ. Iri no ga ti a windo, d'iri g'iri bine-gaabo d'iri beeja* kaŋ ga ti iri darza gaay nda gaabi hala bananta.

Fulanzama kaŋ i jisi Irikoy borey se

7 Woodin sabbay se binde, mate kaŋ Biya Hanna go ga ci ka ne:

«Hunkuna, d'araŋ maa a jinda,
8 wa s'araŋ biney sandandi,
sanda mate kaŋ cine i te ngey murteyaŋo hane,
hano kaŋ hane i n'ay si saajo ra.
9 Naŋ kaŋ araŋ kaayey n'ay gosi k'ay si,
i di ay goyey mo hala jiiri waytaaci.
10 Woodin sabbay se no
ay te waato zamana izey se bine.
Ay ne: ‹Waati kulu i go ga daray ngey biney ra,
I man'ay fondey bay mo.›
11 Kal ay ze ay futa ra ka ne:
‹Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra.› »

(Zab 95:7-11)

12 Yaadin gaa, nya-izey, araŋ ma haggoy hal araŋ ra afo ma si bara nda bine laalo kaŋ ga wangu cimandiyaŋ, kaŋ ga naŋ araŋ ma fay da Irikoy fundikoono. 13 Amma araŋ ma care yaamar han kulu, za i ga hin ka ne Hunkuna. A ma si te araŋ boro fo bine ma sandi zunubi fafaguyaŋ do. 14 Zama iri gonda baa Almasihu ra, da day iri g'iri naanay sintina yaari nda gaabi hala bananta. 15 I go ga ne:

«Hunkuna, d'araŋ maa a jinde,
wa s'araŋ biney sandandi,
sanda mate kaŋ cine i te ngey murteyaŋo hane.»

(Zab. 95:7-8)

16 Zama may yaŋ no borey kaŋ, waato kaŋ i maa, i murte? Manti ikulu no kaŋ yaŋ fun Misira Musa banda? 17 May yaŋ mo no borey kaŋ se Irikoy futu jiiri waytaaca ra? Manti borey kaŋ yaŋ na zunubi te no ka kaŋ buukoyaŋ saajo ra? 18 May yaŋ se mo no a ze ka ne i si furo nga fulanzamyaŋo ra? To, kala ngey kaŋ yaŋ wangu ganayaŋ. 19 Iri di mo kaŋ i mana du ka furo, zama i man'a cimandi.

4 Irikoy alkawlo go no hala hõ iri se, kaŋ ga ti a fulanzamyaŋo ra furoyaŋo. Yaadin gaa iri ma humburu a ma si koy ka ciya kaŋ araŋ boro fo ma lasaabu kaŋ nga gaze a duura gaa. 2 Zama haciika i na Baaru Hanna waazu iri se, sanda mate kaŋ i te borey din mo se, amma sanno kaŋ i maa mana te nafa hari i se, zama a mana cimbeeri* gar borey kaŋ maa r'a do. 3 Zama iri kaŋ cimandi, iri wo go ga furo fulanzamyaŋo din ra, mate kaŋ a ci ka ne:

«Kal ay ze ay futa ra ka ne:
‹Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra› »

(Zab. 95:11)

baa kaŋ a na goyey kubandi za ndunnya sinjiyaŋo waate. **4**Zama *Irikoy Sanno* ra
nangu fo i na zaari iyyanta ciine te ya-cine ka ne:

«Irikoy fulanzam mo nga goyey kulu gaa
zaari iyyanta hane.»

(S.T. 2:2)

5Ne mo koyne a ne:

«Daahir i si furo ay fulanzamyaŋo ra.»

(Zab. 95:11)

6To. Za kaŋ boro fooyaŋ cindi kaŋ yaŋ ga furo a ra, ngey mo kaŋ se i na
Baaru Hanna waazu waato mana du ka furo i ganayaŋ-jaŋa sabbay se, **7**kala a
ye ka zaari fo daŋ, kaŋ se a ne «Hunkuna.» Alwaati boobo banda a ne Dawda
do (mate kaŋ iri jin ka ci ka ne:)

«Hunkuna, d'araŋ maa a jinde,
wa s'araŋ biney sandandi.»

(Zab. 95:7-8)

8Zama da Yasuwa n'i no fulanzamyaŋ, doŋ a si zaari fo ciine te woodin
banda. **9**Asibti fulanzamyaŋ fo binde cindi Irikoy jama se. **10**Zama boro kaŋ furo
Irikoy fulanzamyaŋo ra, bora din fulanzam nga bumbo goyey gaa, danga mate
kaŋ cine Irikoy te nga waney gaa. **11**Iri ma te anniya mo ka du ka furo
fulanzamyaŋo din ra, hal iri boro kulu ma si kaŋ wangu-ka-ganayaŋ misa din boŋ.

12Zama Irikoy Sanno ya fundikooni no, gaabikooni mo no. A ga kaan ka bisa
takuba, a ga gooru mo ka fay fundi nda biya* game ra, wala dabey da londi
game ra. A ga bine fonguyaŋey d'a miiley fayanka. **13**Takahari kulu si no mo
kaŋ siino ga bangay taray kwaaray Irikoy jine. Hay kulu go koonu, i go feerante
yaŋ mo a moy jine, nga kaŋ se iri ga kande iri te-goyey.

Yesu no ga ti alfaga beerey kulu ibeero

14Yaadin gaa, za kaŋ iri gonda alfaga beerey kulu ibeero kaŋ bisa ka furo
hala beene beena ra, kaŋ ga ti Yesu Irikoy Izo, kal iri m'iri seeda yaari hal a ma
boori. **15**Zama iri gonda alfaga beeri kaŋ ga bakar iri londibuunay se, i n'a si mo
hay kulu ra danga iri cine, day zunubi kulu si. **16**Woodin sabbay se binde iri ma
maan gomni karga do da bine-gaabi, zama iri ma du suuji nda gomni kaŋ g'iri
gaakasinay alwaati kaŋ ga hagu ra.

5 Zama alfaga beeri kulu, Irikoy g'a suuban no borey game ra. Borey se mo
no a g'a daŋ nga muraadey ra, zama a ma nooyaŋey da sargayey salle
zunubey sabbay se. **2**A ga hin suuru nda ammey da darantey, za kaŋ nga bumbo
gonda londibuunay kambu kulu gaa. **3**Woodin sabbay se mo no a ga hima a ma
sargayyaŋ salle nga boŋ se, mate kaŋ cine a ga te jama se.

4Boro kulu si no mo kaŋ ga beera wo sambu nga boŋ se – kala nda Irikoy n'a
ce, danga mate kaŋ cine a na Haruna* ce d'a. **5**Yaadin no Almasihu mo. Manti

nga no ka nga boŋ beerandi nga ma ciya alfaga beeri bo, amma Irikoy kaŋ salaŋ a se ne:

«Ni ya ay izo no.
Hunkuna no ay na ni hay.»

(Zab. 2:7)

6Mate kaŋ a ci mo Zabura ra nangu fo ka ne:

«Ni ya alfaga no hal abada,
Malcizadaka wano cine.»

(Zab. 110:4)

7A ndunnya gora waate, Almasihu na adduwa nda ŋwaarayyaŋ te da hẽeni korno nda mo-mundi Irikoy gaa, nga kaŋ gonda dabari kaŋ g'a faaba ka kaa buuyaŋ ra. Irikoy ta a se mo zama a humbur'a. **8**Baa kaŋ nga ya ize no, kulu nda yaadin a na ganayaŋ dondon taabi kaŋ a haŋ do. **9**Waato kaŋ a ciya toonante, a te hal abada faaba daliili borey kulu kaŋ yaŋ g'a gana se. **10**Irikoy mo n'a daŋ a ma ciya alfaga beeri, Malcizadaka wano cine.

Kaseetiyaŋ kaŋ ga ne boro ma si cimbeeri fonda taŋ

11Iri gonda hari boobo mo kaŋ iri ga ci a boŋ, kaŋ i feeriyaŋ ga sandi no, zama araŋ ciya boroyaŋ kaŋ si tara ka maa. **12**Zama araŋ kaŋ haciika araŋ gayyaŋo sabbay se, araŋ hima ka te dondonandikoyaŋ, hala hõ araŋ ga laami nda boro fo kaŋ ga Irikoy Sanno kaajo sintina dondonandi araŋ se. Araŋ ciya boroyaŋ kaŋ ga laami nda wa, manti nda ŋwaari tiŋo bo. **13**Zama boro kulu kaŋ ga wa haŋ sinda bayray adilitaray sanni ra, zama attaciriya no. **14**Amma ŋwaari tiŋo go boro toonantey se, kaŋ yaŋ i waati kulu goyey do i doona lasaabuyaŋ ka ihanno da ilaalo fayanka.

6 Woodin sabbay se, iri ma Almasihu boŋ dondonandiyaŋ sanni sintiney naŋ ka to jina hala timmandiyaŋo do. Iri ma si ye ka sanno kaajo sinji, kaŋ ga ti tuubiyaŋ goy buukoy *kaŋ sinda nafa* gaa, da Irikoy cimandiyaŋ, **2**da dondonandiyaŋ baptismey boŋ, da kambe dakeyaŋey boŋ, da buukoy tunyaŋo boŋ, da hal abada ciito boŋ. **3**Woodin mo no iri ga te da Irikoy yadda.

4Borey kaŋ yaŋ du kaari ce fo, kaŋ yaŋ taba beene nooyaŋo gaa, kaŋ yaŋ margu Biya Hanno banda, **5**kaŋ yaŋ na Irikoy sanni kaana taba, da zamaney kaŋ ga kaa dabarey mo, **6**nga no i na banda bare Irikoy gaa – a si hin ka te i ma ye ka bare koyne ka kaa tuubiyaŋ do. Zama borey din goono ga Irikoy Izo kanji koyne ngey boŋ se, k'a haawandi mo taray kwaaray.

7Zama waati kaŋ laabu ga beene hari haŋ kaŋ ga kaŋ a boŋ alwaati ka kaa alwaati, nga no tuuri kaŋ gonda nafa mo ga zay bora kaŋ se i n'a far din se, laabo din ga du Irikoy albarka gaa. **8**Amma da karji nda yo-karjiyaŋ ga zay a boŋ, i ga wang'a. A maan laaliyaŋ. Kokor banda mo i g'a ton.

9Amma, ay baakoy, iri na hayey kaŋ ga bisa yaadin daahirandi araŋ ciine ra, kaŋ yaŋ ga ti faaba wane, baa kaŋ iri goono ga salaŋ yaadin. **10**Zama Irikoy ya

Adilitaraykoy no kaŋ si dinya araŋ goyo d'araŋ baakasina kaŋ araŋ cabe a maa se, waato kaŋ araŋ na hanantey saajaw. Araŋ goono ga woodin te mo hala hõ.
11 Iri ga ba mo araŋ boro fo kulu ma anniya din dumo cabe kala bananta, zama
araŋ ma du ka goro nda beeje toonante. 12 Zama mo araŋ ma si ciya
dirgaykomyaŋ, amma araŋ ma ciya dondonkoyaŋ borey se kaŋ yaŋ ga alkawley
tubu ngey cimbeero da ngey suuro sabbay se.

Irikoy alkawlo kaŋ tabbat

13 Zama waato kaŋ Irikoy na alkawli sambu Ibrahim se, za kaŋ a si du ka ze
da boro kaŋ bisa nga bumbo, kal a ze da nga boŋ 14 ka ne:

> «Daahir no ay ga ni albarkandi,
> daahir no ay ga naŋ ni ma baa.»
>
> *(S.T. 22:17)*

15 Yaadin no, kaŋ Ibrahim hin suuru, a du haya kaŋ boŋ Irikoy na alkawli
sambu a se.
16 Zama Adam-izey ga ze da haŋ kaŋ bisa ngey beeray. Koyne, zeyaŋ ga ti
tabbatandiyaŋ kaŋ do kakaw kulu ga ban. 17 Woodin se no za kaŋ Irikoy ga ba
nga ma cabe nda cimi nga alkawlo tubukoy se kaŋ nga saawara si tun, kal a na
zeyaŋ tonton alkawlo din gaa. 18 Zama hari hinka din kaŋ si barmay boŋ, kaŋ ra
Irikoy si hin ka taari, iri ma du bine gaabi, iri kaŋ du tuguyaŋ do, beeja kaŋ i
daŋ iri jine din gaayyaŋo do. 19 Beeja wo no ga ti iri fundey se gaayyaŋ hari,
sinjante no, gaabikooni mo no. Nga ga ti beeja kaŋ ga furo nango ra kaŋ go
kosaray* taafa se jine. 20 Noodin no Yesu furo iri se jine ka fonda feeri iri se,
zama a ciya alfaga beeri hal abada, Malcizadaka wano cine.

Malcizadaka wo, bonkooni no, alfaga beeri mo no

7 Malcizadaka wo, Salim kwaara bonkoono no, alfaga no Irikoy
Beeray-Beeri-Koyo se. A koy ka Ibrahim kubay waato kaŋ a ye ka kaa ka
fun bonkooney boŋ zaamayaŋo do. A na Ibrahim albarkandi mo. 2 A se no
Ibrahim na hay kulu zakka no. (Sintina day, Malcizadaka maa feerijo ga ti
adilitaraykoy. Woodin banda nga no ga ti Salim bonkoono, laakal kanay
bonkoono nooya. 3 A sinda baaba, a sinda nya, a sinda asuli* lasaabuyaŋ, a
jirbey sinda sintinay, a fundo mo si ban. Amma a hima Irikoy Izo cine.)
Malcizadaka din alfaga no duumi.
4 Guna ka di boro wo beera, kaŋ se Ibrahim iri kaay-kaayo na wongu
arzaka zakka no. 5 Lawi izey ra, wo kaŋ yaŋ gonda alfagataray du lordi
asariya* boŋ kaŋ ne i ma zakka ta jama gaa kaŋ ga ti i nya-izey, baa kaŋ
nya-izey din mo fun Ibrahim banda gaa. 6 Amma bora din kaŋ i s'a asulo
lasaabu i do na zakka ta Ibrahim gaa. A na albarka daŋ bora kaŋ se Irikoy na
alkawley no gaa mo. 7 Kakaw si, boro kaŋ ga kayna ga du albarka boro kaŋ
ga beeri nd'a kambe ra. 8 Neewo mo, borey kaŋ yaŋ ga bu ga zakka ta.
Amma yongo, boro go no *g'i ta* kaŋ i seeda kaŋ a go ga funa. 9 Boro ga hin

ka ne mo kaŋ Lawi kaŋ ga zakka ta, nga bumbo na zakka no waato kaŋ
Ibrahim n'a no, **10**zama waato kaŋ Malcizadaka kubay da Ibrahim, Lawi go
nga kaayo gaahamo ra jina.
11Yaadin gaa, da toonandiyaŋ go Lawi alfagatara ra (zama alfagatara din boŋ
no asariya* kaŋ i no jama se bara) a si hima i ma alfaga waani fo daŋ,
Malcizadaka wano cine, kaŋ manti Haruna* wano cine. **12**Zama, za kaŋ
alfagatara barmay, tilas kal asariya mo ma barmay. **13**Zama bora kaŋ ciine i te
hayey din ra, a kunda go waani. Kunda din ra boro kulu mana saajaw te sargay*
feema se. **14**Zama boro kulu ga bay kaŋ iri Rabbi mana fun kala Yahuda kunda
gaa, kunda no kaŋ Musa man'a ciine te alfagataray sanno ra.

Alfaga beeri fo kaŋ ga hima Malcizadaka

15Haya kaŋ iri goono ga ne bangay mo taray kwaaray ka tonton, za kaŋ
alfaga waani fo tun, Malcizadaka wano cine, **16**kaŋ mana ciya alfaga asariya
lordey kaŋ ga ti gaaham waney boŋ, amma fundi kaŋ si ban dabaro boŋ.
17Zama Irikoy seeda a se ka ne:

«Ni ya alfaga no hal abada,
Malcizadaka wano cine.»

(Zab. 110:4)

18Yaadin gaa, i na doŋ lordo kaa, za kaŋ a sinda gaabi, a sinda albarka mo.
19Zama *Musa* asariya mana hay kulu toonandi. Amma beeje kaŋ ga boori ka
bisa furo, kaŋ a do no iri go ga maan Irikoy gaa.
20Irikoy n'a daŋ mo zeyaŋ boŋ. **21**Zama Lawitey* mana ciya alfagayaŋ zeyaŋ
boŋ, amma nga wo *ciya alfaga* zeyaŋ boŋ, bora do kaŋ ne a se:

«Rabbi ze, zeyaŋo si tun mo. A ne:
‹Ni ya alfaga no hal abada.› »

(Zab. 110:4)

22Zeyaŋo din boŋ mo no Yesu ciya tabbatandiko alkawlo se kaŋ bisa afa din
booriyaŋ.
23Koyne Lawitey alfagey ciya iboobo, zama buuyaŋ g'i ganji i ma goro
duumi. **24**Amma Almasihu wo, zama a go no hal abada, a gonda alfagataray kaŋ
i si ye boro fo do. **25**Woodin sabbay se no a gonda dabari ka borey no faaba
toonante, ngey kaŋ yaŋ go ga maan Irikoy gaa a do, zama alwaati kulu a go ga
funa hal a ma ŋwaarayyaŋ te i se.
26Alfaga beero wo dumi no iri hima nd'a: ihanno, baanikom, kaŋ sinda ziibi,
kaŋ go fayante da zunubikooney, kaŋ beera beeri ka bisa beena. **27**A manti
sanda alfaga beeri fey din cine. Manti tilas no a ma sargayyaŋ salle zaari kulu,
sintina nga bumbo zunubey se, waato din gaa jama waney se. Zama a na sargay
salle sorro folloŋ lok! waato kaŋ a na nga boŋ salle sargay. **28**Asariya ga alfaga
beeri yaŋ daŋ kaŋ gazanteyaŋ no. Amma Irikoy zeyaŋo kaŋ kaa asariya* banda
na Ize daŋ, kaŋ nga wo toonante no hal abada.

Yesu, iri alfaga beero

8 Sanno kaŋ iri goono ga ci kaajo neeya: iri gonda alfaga beeri woone dumi
kaŋ goro Koy Beero karga kambe ŋwaaro gaa, beena ra. **2**Saajawko no
Nangu Hanna nda hukumo* cimi-cimo se, nga kaŋ Rabbi sinji, manti Adam-ize bo.
3Zama i ga alfaga beeri kulu daŋ hal a ma nooyaŋey da sargayey salle.
Woodin sabbay se no a ga tilas *alfaga beeri* woone mo ma bara nda hay fo kaŋ
a ga du ka salle. **4**D'a go ne ndunnya ra, a si ciya baa alfaga, za kaŋ borey kaŋ
yaŋ goono ga nooyaŋey salle asariya* fonda boŋ go no. **5**Borey din goono ga
saajaw te hayey se kaŋ yaŋ ga ti beena ra waney misa d'i biya, mate kaŋ Irikoy
kaseeti Musa gaa, waato kaŋ a soola nga ma hukumo cina. Zama Irikoy ne:

> «Ma laakal ka hay kulu te
> deedando boŋ kaŋ i cabe ni se tondo ra.»
>
> *(Fat. 25:40)*

6Amma sohõ Almasihu du saajaw goy kaŋ bisa afa din wano, za kaŋ a ciya
sasabandiko alkawlo se kaŋ ga boori ka bisa. Woodin i n'a tabbatandi da
alkawliyaŋ kaŋ bisa ijiney din.
7Zama nda sintinay wano sinda taali, doŋ i s'a barmay da ihinkanta. **8**Amma
zama Irikoy na taali gar i do, a ne:

> «Guna, jirbiyaŋ ga kaa, yaa no Rabbi ci:
> kaŋ yaŋ ra ay ga alkawli taji sambu
> Israyla* kunda da Yahuda kunda se.
> **9**Manti sappa kaŋ dumo ay te d'i kaayey,
> hano kaŋ hane ay n'i kambe di
> k'i kaa Misira laabo ra.
> Zama i mana ay sappa gaay,
> ay mo man'i saalu. Yaadin no Rabbi ci.
> **10**Amma woone ga ti alkawlo kaŋ ay ga sambu
> Israyla kunda se jirbey din banda,
> Yaa no Rabbi ci:
> Ay g'ay lordey* daŋ i laakaley ra,
> Ay g'i hantum mo i biney ra.
> Ay ga ciya i Irikoyo,
> ngey mo ga ciya ay jama.
> **11**Boro kulu si nga gorokasino
> wala nga nya-izo dondonandi koyne, ka ne:
> ‹Ma Rabbi bay!›
> Zama ikulu g'ay bay gumo,
> ikayna gaa, ibeeri gaa.
> **12**Zama ay ga suuji cabe i taaley se,
> ay si ye ka fongu i zunubey gaa mo koyne.»
>
> *(Iri. 31:31-34)*

13Za kaŋ a ne alkawli taji no – yaadin gaa a na sintina wano ciya izeeno
nooya. Haŋ kaŋ zeen, a gay mo, a maan darayyaŋ.

Beene nda ganda ra Irikoy se sududuyaŋo

9 Sappa sintina, daahir a gonda Irikoy saajaw goy farillayaŋ, a gonda mo
nangu hanno, ndunnya wane dumi. 2Zama i na hukum* sintina soola kaŋ
se i ga ne Nangu Hanna, kaŋ ra gonda fitilla suntulo, da taablo, da buuru
jisantey. 3Kosaray taafa jine mo, Nangora go no kaŋ se i ga ne Nango kaŋ ga
hanan gumo. 4A ra gonda wura feema, dugu tonyaŋ wano, da sappa daŋyaŋ
sundurko kaŋ i daabu nangu kulu nda wura. Woodin ra wura kusu go no kaŋ ra
gonda Manna*, Haruna* goobo go no kaŋ zay ka zaada, sappa walhẽy mo go
no. 5Sundurko din boŋ mo darza ciiti malayka himandey go no, kaŋ yaŋ goono
ga te sasabandiyaŋo do se bi. Sohõ iri sinda daama iri m'i sanney te afo-fo.

6To, za kaŋ hayey din go soolante ya-cine, alfagey goono ga furo nangu
sintina ra alwaati kulu zama ngey ma saajaw goyo toonandi. 7Amma ihinkanta
ra, alfaga beero hinne no ga furo sorro folloŋ jiiro ra. Nga mo si furo kala nd'a
ga kande kuri kaŋ a ga salle nga bumbo se, da jama taaley se kaŋ i te
jaŋ-ka-bayyaŋ ra. 8Biya Hanna goono ga cabe woodin gaa kaŋ fonda mana
bangay jina kaŋ ga to Nangu Hanna do, waati kulu kaŋ hukum sintina goyo ga
hagu. 9Woodin mo misa no sohõ alwaato se, kaŋ ga cabe kaŋ i goono ga
nooyaŋey da sargayey salle kaŋ yaŋ si hin ka sududukwa bine lasaabo
timmandi. 10Zama i manti hay fooyaŋ no kala ŋwaari da haŋyaŋ hari da
nyun-nyunyaŋ waani-waani, kaŋ ga ti farillayaŋ gaaham hinne se. I n'i daŋ mo
hala hanseyaŋ alwaato ma to.

11Amma waato kaŋ Almasihu kaa ka ciya alfaga beeri hari hanney kaŋ yaŋ
kaa boŋ, a furo hukumo ra kaŋ gonda beeray ka bisa *hukum sintina*, kaŋ kubay
ka bis'a mo. Hukumo kaŋ ra Almasihu furo, boro kambe man'a te, manti
takayaŋ wo wane no. 12Manti nda hincin wala handayze kuri no a furo nd'a,
amma nga bumbo kuro *kaŋ a dooru* do no a furo. A furo sorro folloŋ lok!
Nangu Hanna ra, za kaŋ a du *iri se* hal abada fansa. 13Zama hincin da yeeji kuri,
da handayze boosu kaŋ i ga say-say borey kaŋ ziibi boŋ g'i fay waani k'i
hanandi gaaham do. 14Sanku fa binde Almasihu kuro g'araŋ bine lasaabey
hanandi goy buukoy *kaŋ sinda nafa* gaa, hal araŋ ma goy Irikoy Fundikoono se.
Zama Almasihu na nga boŋ sarga Irikoy se taali kulu si. A n'a te mo Biya kaŋ
go no duumi do.

15Woodin sabbay se Almasihu ya alkawli tajo sasabandiko no, hala borey
kaŋ yaŋ i ce ma du hal abada tubo alkawlo toonandiyaŋ, za kaŋ buuyaŋ fo te
zunubey fansayaŋo se kaŋ yaŋ *borey te* sappa sintina cire.

16Zama naŋ kaŋ tubuyaŋ tira go, tilas kala boro kaŋ n'a te ma bu jina.
17Tubuyaŋ tira wo, kala buuyaŋ banda no a gonda gaabi, zama a sinda gaabi
waati kaŋ a teekwa gonda fundi. 18Baa sappa sintina mo, i man'a sinji kaŋ manti
nda kuri. 19Zama waato kaŋ Musa na asariya* lordey kulu ci jama kulu se, kal a
na handayze da hincin kuri sambu, da hari, da feeji hamni silli ciray, da hissop*
kambe. A na kuro say-say tira bumbo da jama kulu gaa, 20ka ne:

«Woone ya sappa kaŋ Irikoy lordi
araŋ se kuro no.»

(Fat. 24:8)

21Yaadin cine mo no, a na kuri say-say hukumo* da saajaw jinayey kulu gaa.
22Boro ga hin ka ne kaŋ i ga hayey baayaŋ kulu hanandi nda kuri asariya boŋ.
Da kuri mana dooru mo, yaafa si no.

Almasihu sarga no ga zunubi kaa

23Yaadin gaa, tilas no i ma beene hayey misey hanandi yaadin. Amma beene
hayey bumbey, kal i m'i hanandi nda sargayyaŋ kaŋ bisa afey din booriyaŋ.
24Zama Almasihu mana furo Nangu Hanna kaŋ i te da boro kambe ra, kaŋ ti
cimi-cimo wano himandi. Amma beena bumbo ra no a furo, zama nga ma kay Irikoy
jine sohõ iri se. **25**A mana furo mo hal a ma nga boŋ salle sorro boobo, sanda mate
kaŋ cine alfaga beero ga furo Nango kaŋ ga hanan gumo ra jiiri ka kaa jiiri ka konda
kuri kaŋ manti nga bumbo wane. **26**Zama nda yaadin no, doŋ a ga tilas Almasihu ma
taabi sorro boobo za ndunnya sinjiyaŋ waate. Amma sohõ, sorro folloŋ lok! alwaatey
bananta ra a bangay ka nga boŋ salle sargay zama nga ma zunubi kaa. **27**Sanda mate
kaŋ i waadu borey se i ma bu sorro folloŋ, woodin banda mo kala ciiti, **28**yaadin mo
no Almasihu na nga boŋ salle sargay sorro folloŋ zama a ma boro boobo zunubey
sambu. A ga ye ka bangay koyne mo sorro hinkanta, manti zunubi ciine ra, amma
faaba no a ga kande borey kaŋ yaŋ goono g'a batu se.

10 Zama asariya kaŋ gonda hari hanney kaŋ ga kaa biya, amma manti
cimi-cimi waney no, hal abada a sinda dabari ka borey kaŋ yaŋ ga
maan toonandi, sargay dumi follonkey din do kaŋ i ga salle alwaati kulu, jiiri ka
kaa jiiri. **2**Zama nda asariya ga borey toonandi sargayey din do, manti i ga fay
d'i salleyaŋ? Zama sududukoy, waati kaŋ i hanan sorro folloŋ, i si ye ka fongu
ngey zunubey taaley gaa. **3**Amma sargay fey din ra i ga fongu zunubey jiiri ka
kaa jiiri. **4**Zama a si hin ka te yeeji nda hincin kuri ma zunubi kaa.
5Woodin sabbay se no, waato kaŋ Almasihu ga ba ka furo ndunnya ra a ne:

«Ni si ba sargay da nooyaŋ,
amma gaaham no ni soola ay se.
6Sargay summaare kaŋ i ga ton
da zunubi se sargay, ni si maa i kaani.
7Gaa no ay ne: ‹Ay neeya, ay kaa.
(I hantum ay boŋ tira kunkunante ra.)
Ya Irikoy, ay kaa zama ay ma ni miila te.› »

(Zab 40:7-9)

8A jin ka ne: «ni si ba sargayey da nooyaŋey da sargay summaarey kaŋ yaŋ i
ga ton, da zunubi se sargayey, ni si maa i kaani mo« (wo kaŋ i goono ga salle
asariya lordey boŋ). **9**Waato din gaa a ne koyne: «Ay neeya, ay kaa zama ay
ma ni miila te.» A binde na sintina kaa zama a ma ihinkanta daŋ. **10**Miila din

boŋ no iri hanan Yesu Almasihu gaahamo salleyaŋo do, kaŋ a te sorro folloŋ lok! hal abada se.

11Alfaga kulu ga kay zaari kulu ka saajaw goy te. I ga sargay dumi follonkey din filla waati kulu, kaŋ yaŋ si hin ka zunubi kaa hal abada. **12**Amma alfaga woone kaŋ ti Almasihu, waato kaŋ a na duumi sargay follonka salle zunubey se, kal a goro Irikoy kambe ŋwaaro gaa. **13**Za alwaato din a goono ga batu hal Irikoy m'a ibarey te a ce taamey se furkange. **14**Zama sargay folloŋ do no a na borey ciya toonanteyaŋ hal abada, ngey kaŋ yaŋ *Biya Hanno* goono ga hanandi.

15Biya Hanna mo goono ga seeda iri se, zama waato kaŋ a ne:

> **16**«Woone ga ti alkawlo kaŋ ay ga sambu i se
> jirbey din banda, yaa no Rabbi ci:
> Ay g'ay lordey daŋ i biney ra,
> ay g'i hantum mo i laakaley ra.»
>
> *(Iri. 31:33)*

Waato din gaa no a ne:

> **17**«I zunubey d'i taaley mo,
> ay si ye ka fongu i gaa koyne baa kayna!»
>
> *(Iri. 31:34)*

18Sohõ, naŋ kaŋ woodin yaŋ yaafa go, sargay kulu si cindi kaŋ i ga te zunubey se koyne.

Iri ma maan Irikoy gaa

19Yaadin gaa, nya-izey, iri gonda naanay kaŋ ga naŋ iri ma furo Nangu Hanna ra Yesu kuro do, **20**fondo tajo kaŋ gonda fundi kaŋ a feeri iri se boŋ. Fonda din boŋ no iri ga furo kosaray taafa kaŋ ga ti a gaahamo jine. **21**Iri gonda mo alfaga bambata Irikoy windo boŋ. **22**Yaadin gaa, kal iri ma maan nda bine cimikoy, da cimbeeri daahirante, da bine kaŋ nyun ka hanan ka fay da bine lasaabu laalo kulu, da gaahamyaŋ kaŋ i nyumay da hari hanno. **23**Iri ma iri beeja seeda di da gaabi, zama Irikoy kaŋ na alkawlo sambu ya naanaykoy no. **24**Iri ma laakal daŋ care gaa ka care tuti baakasinay da goy hanno gaa. **25**Iri ma si fay d'iri margey, danga mate kaŋ cine a te boro fooyaŋ se doonay. Amma iri ma care yaamar, sanku fa sohõ kaŋ araŋ go ga di zaaro din go ga maan.

26Zama nd'iri go ga zunubi te da ganda-gaabay, waati kaŋ iri ban ka du cimo bayra, sargay kulu si no koyne zunubi se, **27**kala ciiti batuyaŋ humburkumay ra da danji konno mo kaŋ ga yanjekaarey ŋwa batuyaŋ. **28**Boro kulu kaŋ na Musa asariya* taamu, i g'a wi bakaraw si, seeda hinka wala ihinza sanni boŋ. **29**Araŋ diyaŋ gaa, ciiti beeri laalo fo dumi no i ga hima ka dake boro kaŋ na Irikoy Izo taamu nga cey cire boŋ, kaŋ na alkawlo kuro kaŋ i n'a hanandi nd'a himandi yaamo, ka donda gomni Biya *Hanna* mo?

30Zama iri g'a bay, nga kaŋ ne:

«Banayaŋ ya ay wane no. Ay no ga bana.»

(A.Y. 32:35)

A ne mo:

«Rabbi ga nga jama ciiti.»

(A.Y. 32:36, Zab. 135:14)

31Humburkumay hari no boro ma kaŋ Irikoy Fundikoono kambe ra.

32Amma araŋ ma fongu nda doŋ jirbey, kaŋ araŋ fahamay duyaŋo banda araŋ hin suuru taabi gurjay bambata ra. **33**Kambu fa araŋ ciya gomdo hari hawayaŋ do da kankami do. Kambu fa mo araŋ ciya hangasinyaŋ borey se kaŋ go yaadin. **34**Zama araŋ bakar borey kaŋ yaŋ go kasu ra se. Araŋ yadda nda bine kaani mo i m'araŋ arzakey hamay, zama araŋ ga bay kaŋ araŋ gonda arzaka kaŋ ga bis'ey kaŋ ga duumi mo.

35Woodin sabbay se, wa si araŋ naanayo furu, zama araŋ ga bay kaŋ a gonda alhakku bambata. **36**Araŋ ga hima ka hin suuru, hala waati kaŋ araŋ na Irikoy miila te araŋ ma du alkawlo toonandiyaŋo. **37**Zama –

«A cindi kayniyaw fo
hala nga kaŋ ga kaa ma kaa,
a si gay mo.
38Amma ay bora, kaŋ ciya adilante* *Irikoy jine*,
cimbeeri ra no a ga funa.
D'a ye da banda mo,
ay fundo si maa a kaani.»

(Hab. 2:3-4)

39Amma iri wo manti borey kaŋ dumi ga ye da banda ka to halaciyaŋ gaa no. Day iri ya boroyaŋ no kaŋ gonda cimbeeri kaŋ ga fundi faaba.

Cimbeeri

11 Cimbeeri ga ti hayey kaŋ iri goono ga beeje nd'a tabbatandiyaŋ. Nga no ga hayey kaŋ mo si di daahirandi. **2**Zama a ra no doŋ kaayey du seeda hanno.

3Cimbeeri no naŋ iri faham kaŋ Irikoy na ndunnya taka nda nga me sanno, hala hayey kaŋ mo ga di, a man'i te da hayey kaŋ yaŋ go bangante.

4Cimbeeri ra no Habila na sargay salle Irikoy se kaŋ bisa Kaynu wano booriyaŋ. A boŋ mo no a du seeda kaŋ nga ciya adilante *Irikoy jine*, zama Irikoy yadda nd'a nooyaŋey. Woodin boŋ mo no, baa kaŋ a bu, a go ga salaŋ hala hõ.

5Annuhu cimbeero se no i n'a sambu hal a ma si di buuyaŋ. Borey mana di a koyne mo, zama Irikoy n'a sambu. Zama za a man'a sambu, Annuhu gonda seeda kaŋ nga ga kaan Irikoy se gumo. **6**A binde boro si hin ka kaan Irikoy se kala nda bora gonda cimbeeri, zama boro kaŋ ga kaa Irikoy do, kal a ma cimandi kaŋ Irikoy go no, kaŋ nga mo no ga alhakku no borey kaŋ ga nga ceeci se.

7Cimbeeri ra no Nuhu, waato kaŋ Irikoy n'a bayrandi nda hariyaŋ kaŋ borey mana di ce fo, kaŋ Irikoy humburkumay n'a di, a na hi soola zama nga windi borey ma du faaba. Woodin do no a na ndunnya zeeri ka ciya adilitaray tubuko, kaŋ boro kaŋ cimandi ga du.

8Cimbeeri ra no Ibrahim na Irikoy lordo gana, waato kaŋ a n'a ce. A koy hala nango kaŋ a ga aniya ka du tubu hari. Kaŋ a fatta mo, a mana bay naŋ kaŋ nga go ga koy. **9**Cimbeeri ra no a goro danga yaw alkawlo laabo ra. A goro mo kuuru fuyaŋ ra, nga nda Isaka nda Yakuba, kaŋ yaŋ na alkawli follonka tubu Ibrahim banda. **10**Zama a go ga birno kaŋ gonda dabayaŋ ceeci, kaŋ Irikoy no ga ti a soolakwa d'a cinakwa.

11Cimbeeri ra mo no Saharatu bumbo du dabari ka te gunde, baa kaŋ alwaato bisa a gaa, zama a lasaabu kaŋ alkawlo sambukwa ya naanaykoy no. **12**Woodin sabbay se no boro folloŋ kaŋ zeen kal a si hin ka du ize koyne, a gaa no boro jama fatta sanda beene handariyayzey cine baayaŋ se, sanda taasi gurey kaŋ go teeku me gaa cine kaŋ si kabu.

13Cimbeeri ra no borey din kulu bu. I mana du hayey kaŋ alkawli Irikoy sambu i se, amma za nangu mooro i n'i fonnay k'i kubayni. Yaadin gaa i seeda kaŋ ngey ya yawyaŋ da naarukoyaŋ no ndunnya wo ra. **14**Borey kaŋ yaŋ go ga ci yaadin binde go ga cabe taray kwaaray kaŋ ngey go ga ngey boŋ laabu ceeci no. **15**Zama d'i laakaley go nango kaŋ i fun din gaa no, doŋ i ga du daama ka ye noodin. **16**Amma sohõ, laabu kaŋ ga bis'a booriyaŋ no i goono ga ceeci, kaŋ ti beene wano. Woodin sabbay se manti haawi hari no Irikoy se i ma ne a se ngey Irikoyo, zama a na birni soola i se.

17Cimbeeri ra no Ibrahim, waato kaŋ Irikoy n'a gosi, a na Isaka salle sargay. Oho, Ibrahim kaŋ du alkawley go ga nga ize follonka salle, **18**kaŋ ciine ra Irikoy ne:

> «Isaka gaa no ni banda ga fun.»
>
> *(S.T. 21:12)*

19Ibrahim lasaabu kaŋ Irikoy gonda dabari ka Isaka tunandi ka kaa baa buukoy game ra. Misa ra mo no woodin te.

20Cimbeeri ra no Isaka na Yakuba nda Isuwa albarkandi hayey kaŋ ga aniya ka kaa boŋ.

21Cimbeeri ra no Yakuba, waato kaŋ a go ga ba ka bu, a na Yusufu ize hinka kulu albarkandi. A jeeri nga goobo gaa ka sududu mo.

22Cimbeeri ra no Yusufu, waato kaŋ a maan buuyaŋ, a na Israyla kundey dirawo ciine te, k'i lordi mo nga biriyey ciine ra.

23Waato kaŋ i na Musa hay, cimbeeri ra no a hayrey n'a tugu handu hinza, zama i di kaŋ zanka no kaŋ ga sogo. I mana humburu bonkoono lordo mo.

24Cimbeeri ra no Musa, waato kaŋ a to albeeri, a wangu ka yadda i ma ne nga se Firawna ize wayo ize. **25**A suuban nga ma gurzugay Irikoy borey banda ka bisa nga ma zunubi kaani ŋwa alwaati kayna fo. **26**A lasaabu kaŋ Almasihu sabbay se janceyaŋo bisa Misira laabu arzaka beeray, zama a na mo sinji Irikoy alhakko gaa. **27**Cimbeeri ra no a fay da Misira, a mana humburu bonkoono futa.

A hin suuru mo, danga boro kaŋ di nga kaŋ mo si di. **28**Cimbeeri ra no a na Paska* bato da kuri say-sayyaŋo daŋ hala halacikwa ma si lamba i hay-jiney gaa.

29Cimbeeri ra no Israyla izey na Teeku Cira dumbandi, danga laabu kogo boŋ. Amma Misirancey, waato kaŋ i ne ngey ga te yaadin, haro n'i gon.

30Cimbeeri ra no Yeriko birni cinarey kaŋ waato kaŋ Israyla izey n'i windi jirbi iyye.

31Cimbeeri ra no kaaruwa Rahab mana halaci murtantey banda, zama a na ma-cararey zumandi nda baani.

32Ifo no ay ga ne woodin banda? Zama alwaati ga gaze ay se d'ay ne ay ma Jideyon baaro dede, da Barak, da Samson, da Yafta, da Dawda, da Samuwila, da annabey mo. **33**Cimbeeri ra no i na koytarayyaŋ zeeri, i na cimi goy te, i du alkawliyaŋ, i na muusu beeri yaŋ me daabu. **34**I na danji dabaro wi, i na takuba me yana. Gaabi-jaŋay ra i du gaabi, i te wongaariyaŋ wongu ra, i na yawey wongu margayaŋ gaaray hal i zuru mo. **35**Wayboro fooyaŋ ye ka du ngey buukoy kaŋ yaŋ tun koyne. Amma boro fooyaŋ bu barzu karyaŋ ra, i mana yadda ngey ma fun kambe zama ngey ma du tunandiyaŋ kaŋ ga boori ka bisa afa din. **36**I na boro fooyaŋ mo si da hahaarayaŋ da barzuyaŋ, oho da sisiri nda kasu mo. **37**Afooyaŋ mo i n'i catu ka wi da tondiyaŋ, [i n'i si], i n'i dumbu ka fay ihinka nda garza. I n'i wi da takuba. I bar-bare nda feeji nda hincin kuuru bankaarayyaŋ ngey gaa. I go moori nda gurzugay da taabi ra, – **38**ngey kaŋ ndunnya mana to i beera gaa. – I go ga dira ka windi ganjo ra da tondi kuukey ra, i goro tondi guusey da laabu guusey ra.

39Borey wo kulu mo kaŋ du seeda ngey cimbeero do mana du alkawlo toonandiyaŋo, **40**zama Irikoy na hay fo soola iri se kaŋ ga boori gumo hal i ma si ciya toonanteyaŋ kala in d'ey care banda.

Iri Baaba Irikoy

12 Woodin sabbay se binde, za kaŋ seeda marga bambata wo cine goono g'iri windi, kala iri ma hay kulu kaŋ ga tin kaa ka furu, da zunubo mo kaŋ goono g'iri naan. Iri m'iri zura kaŋ ra Irikoy n'iri daŋ te mo da suuru. **2**Iri ma mo sinji Yesu gaa kaŋ ti iri cimbeero jine bora nd'a timmandikwa mo, nga kaŋ na kanjiyaŋ* bundo taabo haŋ ka donda haawi, farhã kaŋ i daŋ a jine sabbay se. A goro mo Irikoy karga kambe ŋwaaro gaa. **3**W'a guna, nga kaŋ suuru nda zunubikooney gaaba kaŋ dumi i te a se, zama araŋ ma si farga ka yangala araŋ biney ra.

4Araŋ mana tangami te jina ka to naŋ kaŋ araŋ g'araŋ kuuri mun *ka bu* zunubi gurjay ra. **5**Araŋ dinya yaamaryaŋo kaŋ sabaabo i cabe araŋ se, sanda izeyaŋ cine, kaŋ ne:

> «Ay izo, ma si donda Rabbi goojiyaŋo,
> ma si yangala waati kaŋ a ga deeni ni gaa.
> **6**Zama boro kaŋ Rabbi ga ba no a ga gooji,
> ize kulu kaŋ a ga ta mo, a g'a barzu.»

(Yaas. 3:11-12)

7Wa hin suuru nda goojiyaŋ, zama Irikoy go ga te araŋ se danga ize cine nooya. Wala ize go no kaŋ baaba si gooji no? **8**Amma d'araŋ si du goojiyaŋ, kaŋ boro kulu ga du nga baa a ra, yaadin gaa araŋ ya zina izeyaŋ no, manti halal izeyaŋ. **9**Woodin banda, iri gonda iri ndunnya baabey kaŋ g'iri gooji, iri g'i beerandi mo, sanku fa iri Baabo kaŋ go beene[58], nga kaŋ se iri ga hima k'iri boŋ kaynandi ka funa. **10**Zama haciika iri ndunnya baabey din n'iri gooji jirbi kayna fooyaŋ mate kaŋ i di a ga hagu. Amma nga wo g'a te iri albarka se, hal iri ma du ka margu nd'a hananyaŋo. **11**Goojiyaŋ kulu, alwaato kaŋ i goono g'a te, a ga hima bine saray, manti bine kaani no. Amma kokor banda gaa a ga adilitaray albarka no, laakal kanay wane, borey kaŋ dondon a do se.

12Woodin sabbay se, w'araŋ kambe fargantey d'araŋ kanjey kaŋ jaŋ gaabi mo gaabandi. **13**Araŋ ma fondo kayyanteyaŋ te araŋ cey se, hala boro kaŋ go ga simbar ma si goori, amma a ma du baani.

Yaamaryaŋ da kaseetiyaŋ

14Wa himma daŋ ka laakal kanay goray ceeci araŋ da boro kulu game ra. Wa hananyaŋ mo ceeci da himma kaŋ boro kulu si di Irikoy da bora sind'a. **15**Araŋ ma haggoy hala boro kulu ma si ye da banda Irikoy gomno se. A ma si te kaaji fotto ma zay ka fun k'araŋ kankam, ka boro boobo ziibandi. **16**Araŋ ma haggoy zina-teeri ma si bara araŋ ra, da boro kaŋ si Irikoy gana, danga Isuwa cine, nga kaŋ na nga hay-jinetara neera ŋwaari tu fo se. **17**Zama araŋ ga bay kaŋ woodin banda baa kaŋ a ceeci nga ma albarka tubu, i wangu a se. Zama a mana du daama ka wo kaŋ te barmay, baa kaŋ a n'a ceeci nda mo-mundi.

18Zama araŋ mana kaa tondi kuuko do, kaŋ gaa boro ga hin ka lamba, kaŋ gaa danji di. Araŋ mana kaa kubay, da kubay bi, da beene hirriyaŋ haw do, **19**da hilli hẽeni, da sanni jinde. Jinda din mo, borey kaŋ yaŋ maa r'a ŋwaaray ka ne a ma si ye ka sanni fo tonton ngey se koyne. **20**Zama a sandi i se i ma lordo gana kaŋ ne:

> «Baa da alman no ka lamba tondo gaa,
> i m'a catu ka wi da tondiyaŋ.»
>
> *(Fat. 19:12,13)*

21Wo kaŋ te ga humburandi mo, hala Musa ne:

> «Ay humburu gumo kal ay go ga jijiri.»
>
> *(A.Y. 9:19)*

22Amma araŋ kaa Sihiyona* tondo do, da Irikoy Fundikoono birno do kaŋ ga ti Urusalima*, beena wano, da malayka zambar-zambarey farhã marga do mo. **23**Araŋ kaa hay-jina marga kaŋ maayey go hantumante beena ra do. Araŋ kaa Irikoy do mo, kaŋ ga ti boro kulu ciitikwa. Araŋ kaa borey kaŋ ciya adilante *Irikoy jine* kaŋ i toonandi biyey do. **24**Araŋ kaa Yesu do mo, nga kaŋ ga ti alkawli tajo sasabandikwa. Araŋ kaa kuri say-sayyaŋo do kaŋ ga hari hannoyaŋ ci kaŋ bisa Habila sarga wano.

---

[58] 12:9 Sanno bumbo ga ti “biyey Baabo”.

25Wa haggoy fa, araŋ ma si wangu *Irikoy* kaŋ go ga salaŋ se. Zama nda
borey kaŋ yaŋ wangu ka maa nga kaŋ kaseeti i gaa se ndunnya ra mana koma,
sanku fa iri, d'iri ga banda bare nga kaŋ kaseetiyaŋo ga fun beena ra gaa.
26Waato, a jinda no ka ndunnya zinjandi, amma sohõ a na alkawli sambu ka ne:

«A cindi sorro folloŋ koyne,
manti ganda hinne no ay ga zinji bo,
amma hala nda beena mo.»

(Hag. 2:6)

27Sanno wo mo: «a cindi sorro folloŋ koyne«, a ga cabe kaŋ hayey kaŋ i zinji,
danga hayey kaŋ i taka nooya, i g'i kaa, zama hayey kaŋ si zinji ma goro.
28Woodin sabbay se binde, iri kaŋ yaŋ ga du koytaray kaŋ si zinji, iri ma iri
saabuyaŋ cabe, kaŋ ra iri ga goy te kaŋ ga kaan Irikoy se. Iri m'a te da gaakuri
nda humburkumay mo. 29Zama iri Irikoyo ya danji kaŋ ga ŋwa no.

Haŋ kaŋ ga kaan Irikoy se

13 Wa soobay ka koy da jina nya-izey baakasinay ra. 2Araŋ ma si dinya
yaw gaayyaŋ. Woodin teeyaŋ ra boro fooyaŋ mana bay i goono ga
malaykayaŋ zumandi. 3Wa fongu nda borey kaŋ go kasu, danga araŋ go
hawante i banda. Wa fongu mo da borey kaŋ yaŋ i go ga gurzugandi, za kaŋ
araŋ bumbey, araŋ go gaaham ra.
4Hiijay ma ciya darza hari boro kulu do, hiijay daaro mo ma si bara nda
ziibi. Zama Irikoy ga ziibantey da zina-teerey ciiti. 5Wa araŋ biney kaa nooru
baakasinay gaa. Wa lasaabu kaŋ haŋ kaŋ go araŋ se ga wasa. Zama Irikoy
bumbo ne:

«Ay si fay da nin hal abada!
Ay si ni furu hal abada!»

(A.Y. 31:6)

6Woodin se no iri ga ci da bine-gaabi ka ne:

«Rabbi ya ay gaako no, ay si humburu.
Ifo no Adam-ize ga hin ka te ay se?»

(Zab. 118:6)

7Wa fongu nd'araŋ jine borey kaŋ yaŋ na Irikoy Sanno fe araŋ se. Wa
lasaabu ka di mate kaŋ i na ngey gora te d'a kal i fundey me, w'i cimbeero
dondon mo. 8Yesu Almasihu ya afollonka no – bi da hunkuna, oho, da hal
abada mo.
9Wa si naŋ i m'araŋ biney candi nda dondonandiyaŋ taji waani-waani yaŋ,
zama a ga boori bine ma sinji gomni ra, manti ŋwaari ciine ra. Woodin mana
hay kulu hanse borey kaŋ na ngey laakaley ye a gaa se. 10Iri wane sargay
feema, hukumo* saajaw goy teekoy sinda dabari ka ŋwa a gaa.
11Zama almaney kaŋ kuro alfaga beero ga kande Nangu Hanna ra zunubi se
sargay, gata banda no i g'i ton kal i ma di balaw. 12Woodin sabbay se no Yesu

mo na taabi haŋ birni meyo se taray, zama nga ma jama hanandi nda nga bumbo kuro. 13Iri mo, iri ma fatta ka koy a do noodin gata banda, k'a janca sambu. 14Neewo, iri sinda birni kaŋ ga duumi, amma iri go ga wo kaŋ ga aniya ka kaa din ceeci.

15Yaadin gaa, iri ma saabuyaŋ sargay salle Irikoy se Yesu do waati kulu, sanda iri me sanney nooya kaŋ yaŋ g'a maa seeda. 16Amma wa si dinya gomni teeyaŋ da care gaakasinayyaŋ mo, zama sargayey din dumi kaani no Irikoy ga maa.

17W'araŋ jine borey gana. W'araŋ boŋ ye ganda i se mo, zama ngey no g'araŋ fundey haggoy, sanda boroyaŋ kaŋ ga konda ngey te-goyey *Irikoy jine*. Wa naŋ i ma woodin te da farhã, manti nda bine saray, zama woodin sinda albarka araŋ se.

18Araŋ ma adduwa te iri se. Zama iri ga bay kaŋ sikka si iri gonda bine lasaabu hanno. Iri ga ba iri ma diraw hanno te hay kulu ra. 19Ay g'araŋ ŋwaaray da himma araŋ ma adduwa te iri se, hal ay ma du ka ye araŋ do da waasi.

Adduwa

20Irikoy Laakal-Kanay-Koyo kaŋ na feejey Kuruko beero, kaŋ ga ti iri Rabbi Yesu, tunandi ka kaa buukoy game ra, alkawli kaŋ ga duumi kuro do, 21m'araŋ toonandi hari hanno kulu ra hal araŋ m'a miila te. A ma haŋ kaŋ ga kaan nga se goy iri ra Yesu Almasihu do. Darza ma bara Yesu Almasihu se hal abada abadin! Amin!

Fooyaŋ

22Amma ay g'araŋ ŋwaaray, nya-izey, araŋ ma suuru nda yaamaryaŋ sanno, zama sanni kayna fo no ay hantum araŋ se.

23Araŋ ma bay kaŋ i n'iri nya-izo Timotiyos kaa kasu. D'a kaa da hinay mo, ay ga koy di araŋ a banda.

24Wa araŋ jine borey da hanantey kulu fo. Italiya hanantey mo go g'araŋ fo.

25Gomni ma bara araŋ kulu banda.

Tira kaŋ

YAKUBA

hantum

Fooyaŋ

1 Ay, Yakuba, ay ya Irikoy da Rabbi Yesu Almasihu bannya no. Ay go ga
tira wo hantum dumi way cindi hinka se kaŋ yaŋ go say-sayante ndunnya
ra. Ay go g'araŋ fo.

Cimbeeri nda laakal

2Ay nya-izey, waati kaŋ taabi waani-waani du araŋ, araŋ m'a lasaabu farhã
toonante, **3**zama araŋ ga bay kaŋ araŋ cimbeero gosiyaŋ ga kande suuru. **4**Wa
naŋ suuro ma nga goyo toonandi mo, zama araŋ ma bara toonante yaŋ da
timmante yaŋ, kaŋ si jaŋ hay kulu. **5**Amma d'araŋ ra boro fo jaŋ laakal, a ma
ŋwaaray Irikoy gaa, kaŋ ga boro kulu no da baayaŋ, kaŋ si deeni mo. A g'a no
bora se. **6**Amma a ma ŋwaaray da cimbeeri, a ma si sikka baa kayna. Zama
sikkante wo ga hima teeku bonday kaŋ haw goono ga faaru k'a tunkufa. **7**Bora
din dumi ma si tammahã hala nga ga du hay fo Rabbi do, **8**za kaŋ
bine-hinka-koy no, kaŋ si kay nga fondey kulu ra.

Talkataray da arzaka

9Nya-ize talka ma farhã nga beera ra. **10**Amma nya-ize arzakante ma farhã
nga kaynandiyaŋo ra, zama a ga bisa sanda subu boosi cine. **11**Zama wayna ga
fun da nga haw konna ka subo koogandi, a booso ga kaŋ, a booriyaŋo mo ga
halaci. Yaadin mo no arzakante ga daray d'a nga muraadey ra.

Siyaŋ

12Albarkante no boro kaŋ ga suuru taabi ra, zama waati kaŋ a ciya yaddante,
a ga du fundi boŋtobay kaŋ Irikoy n'a alkawli sambu ka ne nga ga no borey kaŋ
yaŋ ga ba nga se.

13Waati kaŋ boro du siyaŋ, boro ma si ne: «Irikoy do no ay siyaŋo fun.»
Zama i si hin ka Irikoy si da hari laalo, nga bumbo mo si boro kulu si. **14**Amma
boro ga du siyaŋ waati kaŋ ni ibaay laaley ga ni candi ka te ni se kumsay.
15Waati din gaa no ni ibaay laaley ga te gunde ka zunubi hay. Zunubi mo, d'a
beeri ka zaada, a ga kande buuyaŋ.

16Ay nya-izey, ay baakoy, wa si araŋ boŋ darandi. **17**Nooyaŋ hanno nda
nooyaŋ toonante kulu, beene no i ga fun, Irikoy kaŋ ti kaari kulu Baabo do, kaŋ
do bareyaŋ si no wala bareyaŋ biya. **18**Nga bumbo miila do no a n'iri hay
hayyaŋ taji cimi sanno do, zama iri ma bara danga nga takaharey boŋ-jina.

Hanganyaŋ da goy-teeyaŋ

19Wa fongu woone gaa, ay nya-izey, ay baakoy. Boro kulu ma waasu ka
maa, day a ma si waasu sanni ciyaŋ gaa, a bine ma si waasu ka tun mo. **20**Zama
boro bine tunyaŋ si Irikoy adilitaray goyo te. **21**Woodin sabbay se mo araŋ ma
ziibi kulu nda laala kaŋ baa kulu kaa. Lalabu ra araŋ ma yadda nda sanni kaŋ i

duma araŋ ra, kaŋ gonda dabari k'araŋ fundey faaba.

22Amma araŋ ma bara *Irikoy* sanno ganakoyaŋ, manti a maakoyaŋ hinne bo, zama nda yaadin no, araŋ goono g'araŋ boŋ halli. **23**Zama boro kulu kaŋ ga maa *Irikoy* sanno, nga no bora mana ciya a ganako, a ga hima danga boro kaŋ goono ga nga moyduma alhaalo guna diji ra. **24**A ma nga boŋ guna ka dira, amma sahãadin-sahãadin no a ga dinya nga moyduma alhaalo gaa. **25**Amma bora kaŋ goono ga mo sinji asariya toonanta gaa, asariya kaŋ ga burcinandi, a ga soobay ka woodin te mo, bora din wo manti maako no kaŋ goono ga dinya, amma teeko no kaŋ goono ga goy. Nga wo ga ciya albarkante nga goyo ra.

26Boro kulu kaŋ ga tammahã nga ya diina ganako no, nga no bora si hin ka nga meyo gaay, amma a goono ga nga boŋ halli, bora din diina ya yaamo no. **27**Diina hanno kaŋ sinda ziibi Baaba Irikoy jine no ga ti: boro ma alatuumey da wayborey kaŋ kurnyey bu kunfa ngey kankamey ra, a ma nga boŋ gaay mo hal a ma si furo ndunnya ziibi ra.

Ma si baar'a-baar'a te

2 Ay nya-izey, wa s'araŋ cimbeero* kaŋ go araŋ se iri Rabbi Yesu Almasihu kaŋ ti darza Koyo ra margu nda baar'a-baar'a. **2**Iri ma ne boro fo furo araŋ marga ra da wura korbayyaŋ da bankaaray hanno yaŋ, alfukaaru fo mo furo nda zaara-zaara. **3**Araŋ mo ma bankaaray hanno koyo guna ka ne: «Ni wo, ma goro nangu hanno wo ra«. Amma araŋ ma ne alfukaaro se: «Ni mo, ma kay ne,« wala: «Ma goro ganda ay ce furkanga do«. **4**Yaadin gaa, manti araŋ goono ga fayanka te araŋ da care game ra nooya, hal araŋ bara ciitikoyaŋ kaŋ gonda miila laalo yaŋ?

5Wa maa, ay nya-izey, ay baakoy, manti Irikoy na alfukaarey kaŋ talka ndunnya wo lasaabuyaŋ gaa suuban i ma ciya arzakanteyaŋ cimbeeri ra, k'i ciya tubukoyaŋ mo koytara ra kaŋ alkawlo a sambu borey kaŋ yaŋ ga ba r'a se? **6**Amma araŋ na alfukaaru kaynandi. Manti arzakantey no goono g'araŋ kankam? Manti ngey bumbey mo no goono g'araŋ candi ciiti karga jine? **7**Manti ngey mo no goono ga maa kaŋ gonda darza din kayna, maa din kaŋ i go g'araŋ ce d'a?

8D'araŋ goono ga Koyo asariya toonandi nda cimi, mate kaŋ a go Irikoy Tira Hanna boŋ, wo kaŋ ne:

> «Ni ma ba ni gorokasin danga ni boŋ cine«,
>
> *(Law. 19:18)*

yaadin gaa ni goono ga te haŋ kaŋ ga boori nooya. **9**Amma d'araŋ goono ga baar'a-baar'a te, araŋ goono ga zunubi te. Asariya n'araŋ zeeri k'araŋ ciya asariya taamukoyaŋ. **10**Zama boro kaŋ ga asariya* kulu gana, day a ma harta lordi folloŋ gaa, to, a ciya ikulu hartako nooya. **11**Zama Irikoy kaŋ ne:

> «Ni ma si zina,«
>
> *(Fat. 20:14)*

a ne mo:

«Ni ma si boro wi.»

(Fat. 20:13)

Da ni mana zina, amma ni na boro wi, to, ni ciya asariya taamuko.

12Araŋ ma salaŋ, araŋ ma te mo, danga boro kaŋ yaŋ i ga ciiti nda asariya kaŋ ga burcinandi. **13**Zama ciiti sinda suuji boro kaŋ mana suuji cabe se. Suuji ga zaama ciiti boŋ.

Cimbeeri nda goy

14Ay nya-izey, da boro fo ne nga gonda cimbeeri amma a sinda a goyey, ifo no a ga hanse bora se? Cimbeero wo ga hin k'a faaba no? **15**Da nya-ize fo go no, alboro wala wayboro, kaŋ go banji ra, a jaŋ nga zaaro ŋwaaro mo, **16**araŋ ra boro fo ma ne a se: «Ma koy baani. Ma si maa hargu, ma kungu mo!» day araŋ man'a no mo gaaham laamey, ifo no a ga hanse? **17**Yaadin mo no cimbeeri bara nd'a, da nga hinne no go no. D'a sinda goyey, buuko no.

18Amma boro fo ga ne: «Ni gonda cimbeeri, ay mo ay gonda a goyey.» To. Ma ni cimbeero cabe ay se goyey si, ay mo g'ay cimbeero cabe ni se ay goyey do. **19**Ni goono ga cimandi kaŋ Irikoy ya afolloŋ no? To, a boori! Amma baa follayey mo goono ga woodin cimandi, i ga jijiri mo.

20He nin, boro yaamo, ni ga ba ni ma faham kaŋ cimbeeri* kaŋ sinda goyey si albarka hay no? **21**To! Manti Irikoy n'iri kaayo Ibrahim lasaabu adilante *nga jine* a goyey do waato kaŋ a na nga izo Isaka salle feema boŋ? **22**Ni di kaŋ a cimbeero d'a goyey goy care banda. A cimbeero to mo a goyey do. **23**Yaadin mo no Irikoy Tira Hanna kubay d'a kaŋ ne:

«Ibrahim na Irikoy cimandi, Irikoy mo
na woodin lasaabu a se adilitaray.»

(S.T. 15:6)

I ne a se mo Irikoy cora. **24**Araŋ di kaŋ goyey do no i ga boro adilandi*, manti cimbeeri do hinne bo.

25Manti yaadin cine mo no i na kaaruwa Rahab adilandi goyey do, waato kaŋ a na diyey kubayni k'i daŋ mo fondo fo gaa. **26**Zama mate kaŋ cine gaahamo kaŋ sinda biya* wo buuko no, yaadin cine no cimbeeri kaŋ sinda goyey mo buuko no.

Boro deene

3 Amma araŋ ra boro boobo ma si ciya dondonandikoyaŋ, ay nya-izey, zama araŋ ga bay kaŋ iri kaŋ ga dondonandi ga du ciiti kaŋ ga jaase boro cindey wano. **2**Zama hari boobo ra iri boro kulu goono ga harta. Da boro siino ga harta sanni ra, bora din ya toonante no. A ga hin ka alzam daŋ ka nga gaahamo kulu gaay mo.

3D'iri ga alzamyaŋ daŋ bariyey meyey ra zama i m'iri gana se, iri g'i gaahamey kulu bare mo. **4**Guna hiyey mo. Baa kaŋ i ga beeri gumo, haw gaabikooni mo g'i tuti, kulu nda yaadin i g'i bare nda kaay kayna nangu kulu kaŋ hi funkwa ga ba nga ma koy. **5**Yaadin mo no deene ga hima. Baa kaŋ a ga

kayna, a ga hari bambata yaŋ fooma. Guna mo mate kaŋ cine danji kayna ga saaji lunku-lunku ton. 6Deene mo danji no. Ndunnya no kaŋ to da laala. Iri gaahamo jare fo no kaŋ ga gaahamo kulu ziibandi. Danji* bangu danjo ga deene diyandi, a ga naŋ iri fundey me-a-me ma ton mo.

7Woodin banda, boro ga hin ka ganji hamey kulu gooji, da curey da gande fanakey da hamey kaŋ go teeko ra, i goro mo Adam-izey goojiyaŋ cire. 8Amma boro kulu sinda dabari ka deene gooji. Ilaalo no kaŋ si fulanzam, a to mo da naaji kaŋ ga boro wi.

9Deene no iri goono ga Rabbi nda Baabo saabu nd'a. Deene mo no iri goono ga borey laali nd'a, kaŋ Irikoy te nga himando boŋ. 10Saabuyaŋ da laaliyaŋ mo goono ga fun me folloŋ ra. Ay nya-izey, a si hima yaadin ma te. 11Mansaare go no kaŋ ga hari kaano da hari fotto kaa taray hari mo follonku ra no?. 12Ay nya-izey, jeejay nya ga hin ka zeytun* ize hay no? Wala reyzin* nya ga hin ka jeejay ize hay no? Mansaare kaŋ gonda ciiri mo si hin ka hari kaŋ ga kaan kaa taray.

Laakal kaŋ ga fun beene

13Araŋ ra may no ga ti laakalkooni nda fahamante? Bora ma nga goray hanna cabe nga goyey do kaŋ a ga te da lalabu kaŋ ga fun laakal ra. 14Amma d'araŋ gonda canse fotto da kakaw araŋ biney ra, araŋ ma si fooma ka tangari te cimi boŋ. 15Laakal wo manti laakal kaŋ fun beene no, amma ndunnya wane no, Adam-ize daa laala wane no, Iblisi* wane mo no. 16Zama nango kaŋ canse nda kakaw go, noodin ga bara nda yanje nda goy laalo dumi kulu mo.

17Amma laakal kaŋ ga fun beene, sintina day a ga hanan, laakal kanay wane no, baani wane no, boŋ-dogonay wane mo no. Toonante no da suuji nda goy hannoyaŋ. A si sanni ci ka tun a boŋ, a sinda munaficitaray mo. 18Borey kaŋ ga laakal kanay ceeci, kaŋ ga duma laakal kanay ra ga adilitaray albarka wi.

Ndunnya corotaray

4 Man gaa no wongey goono ga fun? Man gaa mo no yanjey goono ga fun araŋ game ra? Manti araŋ ibaay laaley ra no i goono ga fun, kaŋ yaŋ goono ga wongu te araŋ gaahamey ra? 2Araŋ goono ga bini, araŋ si du mo. Araŋ goono ga wi, araŋ goono ga canse, araŋ si hin ka du mo. Araŋ goono ga yanje, araŋ goono ga wongu te. Araŋ si du zama araŋ si ŋwaaray no. 3Araŋ goono ga ŋwaaray, araŋ si du mo, zama araŋ goono ga hatta no araŋ adduwey ra, zama araŋ m'araŋ ibaay laaley laami kaa.

4Ya araŋ zina-teerey, araŋ si bay kaŋ ndunnya corotaray ya Irikoy ibaretaray no? Yaadin gaa, boro kulu kaŋ ga ba nga ma ciya ndunnya coro, a na nga boŋ te Irikoy ibare nooya. 5Wala mo araŋ goono ga tammahã Irikoy Tira Hanney salaŋ yaamo no kaŋ i ne: Biya *Hanna* kaŋ Irikoy gorandi iri ra goono ga canse iri se gumo? 6Amma Irikoy goono ga gomni no ka tonton. Woodin sabbay se Irikoy Sanno ne:

«Irikoy ga wangu boŋbeeraykoy,
Amma a ga gomni no lalabukoy se.»

(Yaas. 3:34)

7Wa araŋ boŋ ye ganda Irikoy se, amma araŋ ma wangu Iblisi se, a ga zuru araŋ se mo. 8Araŋ ma maan Irikoy gaa, nga mo ga maan araŋ gaa. Ya araŋ zunubikooney, w'araŋ kambey hanandi! Araŋ bine-hinka-koyey, w'araŋ biney hanandi! 9Wa te bine saray, wa bu baray te, wa hẽ. Wa naŋ araŋ haarey ma bare ka te barayyaŋ, araŋ farhã mo ma bare ka te bine saray! 10Wa araŋ boŋ kaynandi Rabbi jine, nga mo g'araŋ beerandi.

Ma si ni nya-izo ciiti

11Ay nya-izey, araŋ ma si care ciinay da taali. Boro kaŋ ga nga nya-ize ciinay da taali, wala a ga nga nya-ize ciiti, a goono ga asariya* ciinay da taali k'a ciiti mo. Amma da ni ga asariya ciiti, yaadin gaa ni manti asariya ganako, amma ni wo asariya ciitiko no. 12Zama asariya Nooko da Ciitiko folloŋ hinne ka bara. Nga no gonda faaba dabari, a gonda halaciyaŋ dabari mo. Ni wo may no, kaŋ ga ni gorokasin ciiti?

Ma si te boŋbeeray

13Wa maa, araŋ kaŋ goono ga ne: «Hunkuna wala suba iri ga koy birni fo ra ka te jiiri fo noodin ka fatawci ka riiba margu.» 14Araŋ kaŋ si baa bay haŋ kaŋ ga te suba! Ifo no ga ti araŋ fundey? Araŋ wo dullu no kaŋ ga bangay alwaati kayna, woodin banda a ga say-say ka daray. 15Amma woone no araŋ ga hima ka ne: Da Rabbi ba, iri ga funa ka ya-cine nda ya-cine te. 16Amma sohõ araŋ goono ga fooma araŋ boŋbeera ra. Fooma wo dumi kulu ilaalo no. 17Yaadin gaa, boro kaŋ ga ihanno bay kaŋ si g'a te mo, bora se woodin ya zunubi no.

Arzakantey gaa kaseetiyaŋo

5 Ya araŋ arzakantey, wa maa: wa hẽ ka kaati masiibey kaŋ ga kaa araŋ gaa sabbay se. 2Araŋ arzakey halaci, araŋ bankaarayey mo, kollo n'i ŋwa. 3Araŋ wura nd'araŋ nzarfo mo hay. I hayyaŋo mo ga goro seeda araŋ boŋ k'araŋ gaahamey ŋwa danga danji cine. Araŋ n'araŋ arzakey jisi zaari banantey ra. 4Guna, alhakkey kaŋ araŋ zamba kaŋ araŋ wangu ka no goy-teerey kaŋ n'araŋ farey wi se, i goono ga jinde sambu. Fari wiikoy hẽeno mo furo Rabbi Kundeykoyo hangey ra. 5Araŋ n'araŋ waate ŋwa ndunnya boŋ, araŋ goro kaani ra, araŋ na harram ŋwa ka naasu wiyaŋ zaaro se. 6Araŋ na boro adili ciiti ka zeeri k'a wi mo, a mana wangu araŋ se mo.

Suuru nda adduwa

7Araŋ ma suuru binde, ay nya-izey, hala Rabbi ma kaa. Guna mate kaŋ cine farko ga nga laabu nafa albarkanta batu. A ga suuru a se hal a ma du hari, sintina da banda waney mo. 8Araŋ mo, kal araŋ ma suuru. Araŋ m'araŋ biney daahirandi, zama Rabbi kaayaŋo maan. 9Ay nya-izey, araŋ ma si care jance zama i ma si araŋ ciiti. Guna, Ciitikwa goono ga kay fu meyo gaa.

10 Ay nya-izey, araŋ ma fongu nda annabey* kaŋ salaŋ Rabbi maa ra. Araŋ
m'i dondon ka suuru taabi ra danga mate kaŋ cine i te. 11 Guna, iri ga ne borey
kaŋ suuru se albarkanteyaŋ. Araŋ maa Ayuba suuro baaro. Araŋ di haŋ kaŋ
Rabbi te a se kokor banda mo, za kaŋ Rabbi to da bakaraw da suuji.
12 Amma hay kulu jine, ay nya-izey, araŋ ma si ze. Wa si ze da beene, wala
da ganda, wala da zeyaŋ kulu dumi. Amma araŋ «Oho« ma goro Oho, araŋ
«Hã'a« ma goro Hã'a mo, zama araŋ ma si kaŋ ciiti ra.
13 Boro fo go no araŋ game ra kaŋ goono ga taabi, wala? To! A ma te
adduwa. Boro fo go no kaŋ bine ga kaan, wala? To! A ma saabuyaŋ baytu te.
14 Boro fo go no araŋ game ra kaŋ jante, wala? To! A ma Almasihu marga
arkusey* ce, i ma adduwa te a se ka ji soogu a boŋ Rabbi maa ra. 15 Adduwa din
kaŋ i te cimbeeri ra ga jantekomo faaba, Rabbi mo g'a tunandi. D'a na zunubi te
mo, Irikoy g'a yaafa a se. 16 Yaadin gaa araŋ m'araŋ zunubey ci care se. Araŋ ma
te care se adduwa, zama araŋ ma du baani. Adilante adduwa gonda dabari
gumo, a ga to mo.
17 Iliya ya boro no kaŋ gonda takayaŋ sanda iri wano cine. A te adduwa da
anniya hari ma si kaŋ, haro mana kaŋ laabo boŋ mo jiiri hinza nda handu iddu.
18 A ye ka te adduwa koyne, beena te hari, laabo mo na nga albarka hay.
19 Ay nya-izey, d'araŋ ra boro fo kamba cimi gaa, nga no, boro fo n'a bare ka
ye cimo do haray, 20 wa woone bay: boro kaŋ ga zunubikooni bare ka ye nga
fonda ra kaŋ gaa a kamba, a g'a fundo faaba buuyaŋ gaa ka zunubi boobo daabu
a se mo.

BITROS
TIRA SINTINA

Fooyaŋ

1 Ay, Bitros, ay ya Yesu Almasihu diya no. Ay go ga tiro wo hantum
suubanantey kaŋ go say-sayanteyaŋ se, kaŋ yaŋ ciya yawyaŋ Bontos, da
Galatiya, da Kabadosiya, da Aziya, da Bitiniya laabey ra. **2**Baaba Irikoy
n'araŋ suuban nga waado boŋ, Biya *Hanno* fay waaniyaŋo Irikoy se do. A
n'araŋ suuban hal araŋ ma Yesu Almasihu gana ka hanan mo a kuro
say-sayyaŋo do.

Gomni nda laakal kanay ma tonton araŋ gaa.

Irikoy suuji beero

3Iri ma saabu iri Rabbi Yesu Almasihu Irikoyo se, a Baabo mo no. A suuji
beero ra no a n'iri hay hayyaŋ taji a do hal iri ma du beeje* fundikooni Yesu
Almasihu tun ka fun buukoy game ra yaŋo do. **4**Iri ma du mo tubuyaŋ kaŋ si
halaci, kaŋ si ziibi, kaŋ si daray mo. Irikoy n'a jisi beena ra araŋ se, **5**araŋ kaŋ
Irikoy dabaro goono ga hallasi araŋ cimbeero* do faaba se kaŋ a soola zama nga
m'a bangandi alwaati bananta ra. **6**Araŋ go ga farhã gumo woodin sabbay se, baa
d'a ga tilas sohõ araŋ biney ma sara alwaati kayna taabi waani-waani ra. **7**Wura
ga halaci, baa kaŋ i g'a soogu nda danji hal a ma hanan. Araŋ taabi waani-waaney
mo g'araŋ cimbeero, kaŋ ga bisa wura darza, gosi hal a ma tabbat, hal araŋ
cimbeero gosiyaŋo bananta mo ma ciya sifayaŋ da darza nda beeray hari Yesu
Almasihu bangandiyaŋo waate. **8**Araŋ ga ba Yesu, baa kaŋ araŋ mana di a. Araŋ
goono g'a cimandi mo, baa kaŋ araŋ siino ga di a sohõ. Araŋ goono ga farhã
gumo nda farhã kaŋ ga bisa ciyaŋ, kaŋ to da darza mo. **9**Zama araŋ goono ga du
araŋ cimbeero timmandiyaŋo kaŋ ga ti araŋ fundey faaba.

10Annabey* kaŋ na annabitaray te gomno boŋ kaŋ Irikoy soola ka jisi araŋ
se, i na ceeciyaŋ te da anniya ka fintal mo faaba din ciine ra. **11**I goono ga ceeci
ngey ma faham alwaati kaŋ no da mate kaŋ cine no a ga kaa d'a, kaŋ Almasihu
Biya kaŋ go i ra goono ga cabe, kaŋ a jin ka Almasihu gurzugayey da darza kaŋ
ga kaa gurzugayey din banda seeda. **12**Irikoy bangandi annabey din se kaŋ
manti ngey bumbey se no i n'a te bo, amma araŋ se no i na hayey din seeda.
Sohõ Baaru Hanna waazukoy n'araŋ kabarandi nd'ey, Biya Hanno do kaŋ Irikoy
donton a ma fun beena ra. Hayey din binde, malaykey* ga ba ngey ma faham
d'ey gumo.

Goray hanna

13Woodin sabbay se, sanda mate kaŋ boro ga nga bankaaray guddu goy se,
w'araŋ laakaley soola yaadin cine. Wa hin araŋ boŋ, w'araŋ beeja kulu daŋ
gomno boŋ kaŋ Irikoy ga kande araŋ se Yesu Almasihu bangandiyaŋo waate.
14Danga izeyaŋ kaŋ ga baaba gana, wa s'araŋ boŋ sasabandi d'araŋ doŋ ibaay
laaley kaŋ araŋ gana, alwaato kaŋ araŋ go jaŋ-ka-bayyaŋ ra. **15**Amma mate kaŋ
cine nga kaŋ n'araŋ ce ya Hananyankoy no, yaadin cine no araŋ bumbey mo ma
bara ihannoyaŋ araŋ gora kulu ra. **16**Zama i n'a hantum ka ne:

«Araŋ ma ciya ihannoyaŋ,
Zama ay ya Hananyankoy no.»

(Law. 19:2)

17Araŋ goono ga Irikoy ce «Baaba«, nga kaŋ ga ciiti manti nda baar'a-baar'a, amma boro kulu goyo boŋ. Woodin se, w'araŋ yawtaray gora te da Irikoy humburkumay. **18**Zama araŋ ga bay kaŋ Irikoy mana araŋ fansa araŋ goray yaama gaa kaŋ araŋ tubu araŋ kaayey do da hayey kaŋ ga halaci, danga nzarfu wala wura. **19**Amma Irikoy n'araŋ fansa nda Almasihu kuro kaŋ gonda darza, sanda feej'ize kaŋ sinda dollo wala leebu wane kuri. **20**Irikoy na Almasihu suuban za a mana ndunnya sinji, amma a n'a bangandi araŋ sabbay se alwaati banantey ra. **21**A do no araŋ goono ga Irikoy cimandi, nga kaŋ n'a tunandi ka kaa buukoy game ra k'a no beeray mo, zama araŋ cimbeero d'araŋ beeja ma bara Irikoy ra.

22Za kaŋ araŋ n'araŋ fundey hanandi araŋ cimi ganayaŋo ra, hal araŋ gonda baakasinay kaŋ sinda munaficitaray nya-izey se, araŋ ma ba care gumo d'araŋ bine kulu. **23**Zama i n'araŋ hay hayyaŋ taji, manti nda dumar'ize kaŋ ga sara, amma da wo kaŋ si sara, Irikoy Sanno do nooya, kaŋ goono ga funa ka goro hal abada. **24**Zama i ne:

«Adam-ize kulu go danga subu cine,
a darza kulu mo danga subu boosi cine no.
Subu ga koogu, booso mo ga kaŋ,
25Amma Rabbi Sanno ga duumi hal abada.»

(Isa. 40:6-8)

Woodin mo no ga ti Baaru Hanna sanno kaŋ i waazu araŋ se.

Tondi fundikoono da dumi suubananta

2 Yaadin gaa, araŋ ma laala kulu, da gulinci kulu, da munaficitaray, da canse, da ciinay kulu naŋ. **2**Danga hay tajiyaŋ, araŋ ma ba sanno din wa hananta, zama a do no araŋ ga beeri ka koy jina faaba ra, **3**za kaŋ araŋ taba ka maa kaŋ Rabbi ya gomnikoy no.

4Araŋ goono ga kaa Rabbi do kaŋ ga ti tondi fundikoono, nga kaŋ daahir borey wang'a, amma suubanante no, darzakoy mo no Irikoy do. **5**Araŋ mo, danga tondi fundikooniyaŋ no, Irikoy goono g'araŋ cina ka te fu, danga biya ra wane nooya, zama araŋ ma ciya alfaga* jama hanante. Zama araŋ ma sargayyaŋ* salle, kaŋ ga ti biya ra wane, kaŋ yaŋ Irikoy ga ta Yesu Almasihu maa ra. **6**Zama a go Irikoy Tira Hanna ra, kaŋ ne:

«Guna, ay go ga tondi sinji Sihiyona* ra,
cinaro bonjara no, suubanante, darzakoy.
Boro kaŋ g'a cimandi mo si haaw.»

(Isa. 28:16)

7 Yaadin gaa, araŋ kaŋ cimandi, araŋ se no a gonda darza. Amma borey kaŋ
wangu ka cimandi:

«Tondo kaŋ cinakoy wangu,
nga no ciya cinaro boŋo.»

(Zab. 118:22)

8 Koyne i ne:

«Katiyaŋ tondi nda hartayaŋ daliili
tondi daari mo no.»

(Isa. 8:14)

I goono ga kati a gaa, zama i mana sanno gana, i n'i waadu mo no woodin gaa.
9 Amma araŋ wo kunda suubanante no, Koy Beero alfagayaŋ, dumi hanante,
Irikoy bumbo jama, zama araŋ ma borey kabarandi nd'a booro. Nga no k'araŋ
ce araŋ ma fun kubay ra ka furo a kaari kaŋ ga dambarandi ra. 10 Waato araŋ wo
manti boro kulu jama no, amma sohõ araŋ ciya Irikoy jama. Waato araŋ mana
du suuji, amma sohõ araŋ du suuji.

W'araŋ baafuna te danga Irikoy goy-teeriyaŋ

11 Ay baakoy, ay goono g'araŋ ŋwaaray, araŋ kaŋ go danga yawyaŋ kaŋ
zumbu alwaati kayna ndunnya wo ra: araŋ ma si yadda bine ibaay laaley se,
ngey kaŋ yaŋ ga kande fundi gaa wongu. 12 Wa bara nda goray hanno dumi
cindey game ra, zama haŋ kaŋ ra i g'araŋ ciinay danga hari laalo teekoyaŋ, i ma
di araŋ goy hanney ka Irikoy beerandi a kunfa zaaro ra.
13 W'araŋ boŋ ye ganda hin kulu kaŋ i daŋ Adam-ize game ra se Rabbi
sabbay se, da bonkooni beeri no kaŋ go hay kulu boŋ, 14 wala mo dabarikoyey
se, danga a dontonantey nooya, zama i ma goy laaley teekoy bana ka ihanno
teekoy saabu. 15 Zama woone ga ti Irikoy miila: araŋ ma saamey jaŋ-ka-bayra
sanney dangandi goy hanno teeyaŋ do. 16 Wa araŋ goray te danga burciniyaŋ,
amma araŋ ma si goy d'araŋ burcinitara ka laala daabu nd'a, amma wa goro
danga Irikoy bannyayaŋ. 17 Araŋ ma boro kulu beerandi. Araŋ ma ba nya-izey.
Wa humburu Irikoy. Wa laabo bonkoono beerandi.

Yesu taabo misa

18 Araŋ mo, goy-izey, araŋ m'araŋ boŋ ye ganda araŋ windi koyey se
humburkumay ra. W'a te, manti borey kaŋ yaŋ ga boori kaŋ yaŋ gonda bine
baani mo hinne se bo, amma baa borey kaŋ yaŋ alhaali ga gaabu se. 19 Zama
woodin yadda hari no, d'araŋ ga maa doori taabi se kaŋ araŋ mana to r'a bine
lasaabu hanno kaŋ araŋ gonda Irikoy do haray sabbay se. 20 Zama man gaa
saabuyaŋ go d'araŋ suuru nda kutuboyaŋ araŋ taali teeyaŋ se? Amma d'araŋ
goono ga maa taabi ihanno teeyaŋ se ka suuru a ra mo, woodin ga ti yadda
hari Irikoy do. 21 Zama woodin se no Irikoy n'araŋ ce. Zama Almasihu mo
maa taabi araŋ se. A na deedandiyaŋ hari naŋ araŋ se, zama araŋ ma nga ce
tankey gana.

22«Nga kaŋ mana zunubi kulu te,
i mana maa gulinci sanni kulu
ma fun a meyo ra mo.»

(Isa. 53:9)

23Nga kaŋ i n'a wow, a mana wow ka bana. Nga kaŋ i n'a taabandi, a mana kaseeti, amma a na nga boŋ talfi Irikoy gaa kaŋ ga cimi ciiti te. **24**Nga bumbo no k'iri zunubey sambu ka kond'ey nga gaahamo ra waato kaŋ i n'a sarku bundo gaa, zama iri ma bu zunubey se ka funa mo adilitaray se. Araŋ du baani mo Almasihu burbundey do. **25**Zama waato araŋ go danga feejiyaŋ kaŋ yaŋ goono ga dira darayyaŋ ra, amma sohõ araŋ ye Kurukwa d'araŋ fundey Batukwa do.

Kurnye nda wande sanni

3 Yaadin mo no, araŋ kaŋ ga ti wandey: w'araŋ boŋ ye ganda araŋ kurnyey se, gaa no baa da afooyaŋ go no kaŋ siino ga sanno gana, araŋ m'i candi, manti nda sanno, amma araŋ daa sabbay se, **2**waati kaŋ i g'araŋ ndunnya goray hanna d'araŋ lalabo guna. **3**Wa si naŋ araŋ taalamey ma ciya taray wane, danga boŋ hamni turu ka dodo daŋyaŋey, da wura taalamey, wala da bankaaray gaakurante daŋyaŋey. **4**Amma araŋ taalamo ma ciya bina ra wane, kaŋ ga ti lalabu nda bine baani biya*. Woodin si halaci, a gonda nafa beeri mo Irikoy jine. **5**Zama yaadin cine no waato wayboro hanantey kaŋ yaŋ de Irikoy gaa na ngey boŋ taalam d'a, kaŋ i na ngey boŋ ye ganda ngey kurnyey se. **6**Yaadin cine no Saharatu na Ibrahim sanno gana nd'a ka ne a se nga koyo. Araŋ ciya mo a se izeyaŋ araŋ ihanno teeyaŋo do, kaŋ araŋ siino ga jijiri humburkumay kulu se mo.

7Yaadin mo no, araŋ kaŋ ga ti kurnyey: wa goro nd'araŋ wandey ka faham ka bay kaŋ i gaabo mana to alboro wane. W'i beerandi mo zama i ga fundi gomno tubu araŋ banda. Araŋ ma woodin te zama hay kulu ma si araŋ adduwey gaay.

Ihanno teeyaŋ ra taabi

8Woodin banda, araŋ boro kulu, araŋ ma te laakal folloŋ da bine hanno. Wa nya-izetaray baakasinay cabe care se. Wa bara nda bakaraw da lalabu. **9**Wa si laala bana nda laala, wala wowi nda wowi. Wa si te ya-cine, amma araŋ ma bana nda albarka, zama woodin se no Irikoy n'araŋ ce, hal araŋ ma albarka tubu. **10**Zama

«Boro kaŋ ga ba fundi,
kaŋ ga ba nga ma di jirbi hanney mo,
Kal a ma nga deena gaay laala ciyaŋ gaa,
a meyo mo ma si gulinci salaŋ.
11A ma fay da goy laalo ka ihanno te,
A ma laakal kanay ceeci k'a gana mo.
12Zama Rabbi moy go adilantey gaa,
A hangey mo go feerante i ŋwaarayyaŋey se.

Amma Rabbi moyduma ga bare
ka gaaba nda goy laalo teekoy.»

(Zab. 34:13-17)

13May no bora kaŋ ga hari laalo te araŋ se d'araŋ gonda anniya goy hanno teeyaŋ se? **14**Amma baa d'araŋ du taabi adilitaray *goy teeyaŋ* sabbay se, araŋ wo, albarkanteyaŋ no. Wa si humburu borey, araŋ laakaley ma si tun mo. **15**Amma wa Almasihu beerandi k'a ciya Rabbi araŋ biney ra. Alwaati kulu araŋ ma bara soolante ka tu boro kulu se kaŋ ga daliili hã araŋ gaa, beeja kaŋ go araŋ ra sabbay se. Amma wa woodin te da lalabu nda humburkumay. **16**Wa bara nda bine lasaabu hanno, hala haŋ kaŋ ra i g'araŋ wow k'araŋ Almasihu ra goray hanna ciinay da laala, haawi m'i di. **17**Zama a ga bisa boro se a ma taabi haŋ ihanno teeyaŋ se, da woodin ga ti Irikoy miila, ka bisa a ma taabi haŋ goy laalo teeyaŋ se. **18**Zama Almasihu bu zunubey sabbay se sorro folloŋ. Nga kaŋ ga ti adilitaraykoy, a n'a te no borey kaŋ sinda adilitaray se zama a ma konda iri Irikoy do. I n'a wi gaaham ra, amma Biya *Hanno* n'a funandi. **19**Biya din ra mo no a koy ka waazu te biyey kaŋ go kasu ra se, **20**borey kaŋ mana Irikoy gana doŋ, waato kaŋ Irikoy goono ga hangan da suuru Nuhu jirbey ra, waato kaŋ Nuhu goono ga hiyo cina. A ra mo, boro fooyaŋ, ngey boro ahakku no, du faaba haro gaa. **21**Woodin ya misa no baptisma* se kaŋ g'araŋ faaba sohõ. Baptisma din, manti gaaham ziibi kaayaŋ no bo, amma anniya sambuyaŋ no kaŋ ga fun bine lasaabu hanno ra ka koy Irikoy do. A g'araŋ faaba Yesu Almasihu tunyaŋo do. **22**A koy beena ra. A go Irikoy kamba ŋwaaro gaa. Irikoy na malaykey da hinkoyey da dabarikooney ye ganda a cire mo.

Fundi kaŋ barmay

4 Za kaŋ Almasihu di gurzugay gaaham ra, araŋ mo, kal araŋ ma anniya din haw araŋ gaa. Zama boro kaŋ di gurzugay gaaham ra na zunubi naŋ, **2**hal a gaahamo fundi jirbey kaŋ cindi a se ra, a ma si ye ka borey ibaay* laaley gana koyne, amma a ma funa ka Irikoy miila gana. **3**Zama jirbey kaŋ bisa ga wasa araŋ se da dumi cindey miila teeyaŋ. Araŋ dira furkutaray ra, da ibaay laaley, da baji haŋ-ka-buguyaŋ, da annasuwa, da baji haŋyaŋ, da tooru ganayaŋ ra kaŋ ga ti fanta hari. **4**Sohõ binde i goono ga dambara zama araŋ si ga zuru i banda ka margu nd'ey i furkutaray goray laaley ra. Woodin se no i goono g'araŋ wow. **5**Amma tilas kal i ma konda ngey te-goyey Irikoy jine, nga kaŋ soola nga ma fundikooney da buukoy ciiti. **6**Zama woone se mo no i na Baaru Hanna waazu *waato* borey se kaŋ yaŋ *sohõ i* bu, hal Irikoy m'i ciiti gaaham ra danga mate kaŋ a ga borey kulu ciiti, hal i ma funa mo Irikoy jine biya ra.

Irikoy nooyaŋey haggoyyaŋ

7Hay kulu bananta maan. Woodin sabbay se wa te laakal ka hin araŋ boŋ adduwa teeyaŋ se. **8**Hay kulu jine, wa bara nda baakasinay gumo araŋ da care game ra, zama baakasinay ga zunubi boobo daabu. **9**Araŋ ma te araŋ da care se yaw gaaykoyaŋ, kaŋ manti nda guunu-guunuyaŋ mo. **10**Araŋ boro fo kulu ma care saajaw da gomni nooyaŋo kaŋ a du Irikoy do, danga Irikoy gomni

waani-waani jine funa hanno yaŋ. 11Da boro fo go ga salaŋ, a sanno ma hima
wo kaŋ fun Irikoy do. Da boro go ga saajaw, a m'a te da gaabo kaŋ Irikoy g'a
no, zama hay kulu ra i ma Irikoy beerandi Yesu Almasihu do. Beeray da
koytaray ma bara a se hal abada abadin. Amin!

Almasihu taabo haŋyaŋo

12Ay baakoy, wa si dambara nda gurzugay konna kaŋ go araŋ game ra, kaŋ
zumbu araŋ boŋ zama a m'araŋ gosi, hal araŋ ma ne dambara hari fo no ka du
araŋ. 13Amma wa farhã kaŋ araŋ goono ga margu Almasihu gurzuga ra, hal a
darza bangandiyaŋo alwaato mo, araŋ ma farhã da farhã beeri. 14Zama araŋ ya
albarkanteyaŋ no d'i goono g'araŋ jance Almasihu maa sabbay se. Zama darza
Biya kaŋ ga ti Irikoy Biya goono ga goro araŋ boŋ. 15Amma araŋ ra boro kulu
ma si taabi haŋ danga boro-wi wala zay wala goy laalo teeko, wala kawlante
boro fo muraadu ra. 16Amma da boro fo goono ga taabi haŋ zama nga ya
Almasihu ganako no, haawi ma s'a di, amma a ma Irikoy beerandi maa kaŋ go a
gaa din sabbay se. 17Zama alwaato to kaŋ ciito ga sintin Irikoy jama gaa.
Amma d'iri do no a ga sintin, borey kaŋ siino ga Irikoy Baaru Hanna gana, mate
no i kokora ga ciya d'a?

18«Da mo *Almasihu ganako* adilante*
ga du faaba nda cat,
mate no boro kaŋ wangu Irikoy
nda zunubikooni mo ga ciya?»

(Yaas. 11:31)

19Woodin sabbay se binde, borey kaŋ goono ga taabi haŋ Irikoy miila sabbay
se, i ma ngey fundey talfi Takako naanaykoyo gaa goy hanno teeyaŋ ra.

Irikoy marga haggoyyaŋo

5 Yaadin gaa, ay goono ga arkusey* kaŋ go araŋ game ra yaamar, ay kaŋ ga
ti arkusu danga ngey cine. Ay ya Almasihu gurzugandiyaŋ seeda no, ay
gonda baa mo darza kaŋ ga aniya ka bangay ra. 2Araŋ ma Irikoy kuro kaŋ go
araŋ kambe ra kuru. [Araŋ ma haggoy d'ey], manti nda tilas, amma da bine
yaddayaŋ Irikoy miila boŋ. Manti riiba ziibo sabbay se bo, amma da bine
feerante. 3Wa si hin cabe borey kaŋ i daŋ araŋ kambe ra se, amma araŋ ma ciya
deedandiyaŋ hari kuro se. 4Waati kaŋ Kuruko Beero ga bangay mo, araŋ ga du
boŋtobay kaŋ gonda darza, kaŋ si halaci mo.

5Yaadin no araŋ mo kaŋ ga ti arwasey, wa araŋ boŋ ye ganda arkusey se.
Oho, araŋ kulu ma lalabu faka araŋ gaa araŋ da cara game ra, zama

«Irikoy ga wongu boŋbeeraykoy
amma a ga gomni no lalabukoy se.»

(Yaas. 3:34)

6Wa araŋ boŋ kaynandi Irikoy kambe dabarikoono cire, zama a m'araŋ
beerandi alwaati kaŋ ga hagu ra. 7Wa araŋ karhã kulu dake a boŋ, zama a

laakalo go araŋ gaa.

8Wa laakal daŋ! Wa batu mo! Zama araŋ yanjekaaro Iblisi* go danga muusu beeri kaŋ go ga dundu cine. A goono ga windi ka ceeci boro kaŋ nga ga ŋwa. **9**Araŋ ma kay ka gaaba nd'a, wa bara tabbatanteyaŋ mo araŋ cimbeero ra. Zama araŋ ga bay kaŋ araŋ nya-izey kaŋ yaŋ go ndunnya ra goono g'araŋ taabey din dumo haŋ.

10Irikoy kaŋ ga ti gomni kulu Koyo n'araŋ ce araŋ ma furo nga darza kaŋ ga duumi ra Almasihu ra. Waati kaŋ araŋ taabi alwaati kayna, woodin banda nga bumbo g'araŋ toonandi, a g'araŋ daahirandi, k'araŋ no gaabi, k'araŋ sinji mo. **11**Mayray ma bara a se hal abada abadin. Amin!

Fooyaŋ kokoranta

12Sila n'ay gaakasinay ay ma tira kayno wo hantum araŋ se, nga kaŋ ay ga lasaabu nya-ize naanaykoy no. Ay goono g'araŋ yaamar, ay goono ga seeda mo ka ne: woone ga ti Irikoy gomni cimi-cimo. Araŋ ma kay a boŋ da gaabi.

13Marga suubananta kaŋ go Babila ra, kaŋ Irikoy n'araŋ d'ey suuban, goono g'araŋ fo. Yaadin mo no ay izo Markos. **14**Araŋ ma care fo da baakasinay garbe sunsumyaŋ.

Laakal kanay ma bara araŋ kulu banda kaŋ go Almasihu ra.

BITROS
TIRA HINKANTA

Fooyaŋ

1 Ay, Siman Bitros, ay ya Yesu Almasihu bannya nd'a diya no. Ay go ga
tiro wo hantum borey se kaŋ du cimbeeri* darzakoy kaŋ ga saba nda iri
wano, iri Irikoyo kaŋ ga ti Faabakwa Yesu Almasihu adilitara ra.
2Gomni nda laakal kanay ma tonton araŋ gaa, Irikoy d'iri Rabbo Yesu bayra ra.

Irikoy ceeyaŋo d'a suubanyaŋo

3A Irikoytara dabaro n'iri no hay kulu kaŋ iri ga laami nd'a *Almasihu_ra*
fundi *tajo* se da Irikoy fonda ganayaŋo se, a bayra do, nga kaŋ n'iri ce nga darza
nda nga booriyaŋo do. **4**I do no a n'iri no nga alkawli bambatey kaŋ gonda darza
hal i do araŋ ma ciya marganteyaŋ Irikoytara alhaalo ra, za kaŋ araŋ koma
halaciyaŋo gaa kaŋ go ndunnya ra ibaay laaley sabbay se.
5Woodin bumbo se mo no, araŋ do haray, kal araŋ ma kookari ka tonton araŋ
cimbeero gaa booriyaŋ, booriyaŋo gaa mo, bayray, **6**bayra gaa mo, boŋ hiniyaŋ,
boŋ hiniyaŋo gaa mo, suuru, suuro gaa mo Irikoy fonda ganayaŋ. **7**Irikoy fonda
ganayaŋo gaa mo, araŋ ma nya-izey baakasinay tonton, nya-izey baakasina gaa
mo, wa baakasinay tonton. **8**Zama nda hayey din go araŋ se, nga no i goono ga
baa ka tonton mo, i g'araŋ gaay hal araŋ ma si jaŋ nafa wala albarka Rabbi Yesu
Almasihu bayra ra. **9**Zama boro kaŋ sinda hayey din ya danaw no, a goono ga
di haŋ kaŋ ga maan nga moy gaa hinne. A dinya nga doŋ zunubey hanandiyaŋo
gaa.
10Woodin sabbay se, nya-izey, araŋ ma anniya haw ka tonton k'araŋ ceeyaŋo
d'araŋ suubanyaŋo tabbatandi. Zama nd'araŋ ga hayey din te, araŋ si kati abada.
11Yaadin mo no Irikoy g'araŋ no beeray furoyaŋ iri Rabbo kaŋ ga ti iri
Faabakwa Yesu Almasihu koytara kaŋ ga duumi ra. **12**Woodin sabbay se no ay
ga laakal daŋ waati kulu k'araŋ fongandi nda hayey din, baa kaŋ araŋ g'i bay,
araŋ tabbat mo cimo kaŋ go araŋ se ra. **13**Ay di mo kaŋ a ga hima ay se, gayyaŋ
kulu kaŋ ay te kuuru-fuwo[59] wo ra, ay m'araŋ fongandi hal araŋ laakaley ma ye
hayey din gaa. **14**Zama ay ga bay kaŋ ay ga tara k'ay kuuru-fuwo[59] wo naŋ,
danga mate kaŋ cine iri Rabbi Yesu Almasihu n'ay fahamandi nd'a. **15**Oho, ay
ga te anniya hal ay dirawo banda araŋ ma du ka fongu nda hayey din alwaati
kulu.

Borey kaŋ di Almasihu darza

16Zama manti nda carmaykomey jandey ganayaŋ no iri n'araŋ bayrandi nd'iri
Rabbi Yesu Almasihu dabaro d'a kaayaŋo, amma iri ya seedayaŋ no kaŋ yaŋ di
Yesu beera mo-da-mo. **17**Zama a du beeray da darza Baaba Irikoy do, waato
kaŋ jinda kaŋ fun beera kaŋ ga bisa ikulu do kaa a do ka ne: «Boro woone ga ti
ay Izo kaŋ ay ga ba, kaŋ ay goono ga maa a kaani gumo.» **18**Iri bumbey mo, iri
maa jinda din kaŋ fun beena ra, waato kaŋ iri go Yesu banda tondi hanna boŋ.

---

[59] 1:13 Kuuru-fuwo din no ga ti boro gaaham kaŋ ra a ga funa.

19Iri gonda annabitaray sanno mo kaŋ ga tabbat ka bisa *haŋ kaŋ iri di*. A ga
boori araŋ se araŋ ma laakal ye a gaa, zama a go danga fitilla kaŋ goono ga
kaari kuba ra, hala mo ma bo, mo boyaŋ handariya mo ma tun araŋ biney ra.
20Sintina day araŋ ma woone bay: annabitaray kulu kaŋ go Irikoy Tira Hanna ra
sinda fasaryaŋ Adam-ize fahamay boŋ. 21Zama annabitara din mana kaa boro
miila boŋ baa ce fo, amma borey salaŋ da haŋ kaŋ fun Irikoy do, zama Biya
Hanno no goono g'i tuti.

Tangari dondonandikoy

guna mo Yahuda 1:4-13

2 Amma sanda mate kaŋ cine tangari annabiyaŋ goro jama ra za doŋ, yaadin
cine no tangari dondonandikoyaŋ mo ga bangay araŋ game ra. I ga furo
nda carmay ka kande dondonandiyaŋey kaŋ manti cimi wane yaŋ, kaŋ ga kande
halaciyaŋ mo. I ga baa Koyo kaŋ n'i day din ze, ka halaciyaŋ candi ka kande
ngey boŋ da waasi. 2Boro boobo mo g'i gana ngey furkutara ra. I sabbay se mo
borey ga cimi fonda jance. 3I biniya ra mo no tangari dondonandikoy ga
pati-ka-dake sanniyaŋ te k'araŋ ciya fatawci hari. Ciito mo kaŋ Irikoy dumbu i
se za doŋ si gay, i halaciyaŋo mo ga ba ka to.

4Zama Irikoy mana malaykey* naŋ waato kaŋ i na zunubi te, amma a n'i catu
Alaahara kaso ra k'i daŋ kubay guusey ra k'i jisi ciito se. 5A mana doŋ ndunnya
naŋ mo, amma a na Nuhu, kaŋ ga ti adilitaray waazukwa faaba, nga nda boro
iyye fooyaŋ, waato kaŋ a kande tunfaana ndunnya borey kaŋ yaŋ wangu Irikoy
boŋ. 6A na Saduma* nda Gomorata* birney ciiti mo da halaciyaŋ ciiti k'i ciya
boosu. A n'i ciya deedandiyaŋ hari borey se kaŋ ga wangu Irikoy. 7A na Lotu
kaŋ ti boro adili faaba mo, nga kaŋ bina sara gumo boro laaley furkutaray gora
sabbay se. 8(Zama boro adilo din kaŋ goono ga goro i game ra na nga bine
adilanta* taabandi zaari ka kaa zaari asariya-jaŋay goyey kaŋ a goono ga di,
kaŋ a goono ga maa mo sabbay se.) 9Za kaŋ Rabbi na woodin yaŋ te, a ga bay
mate kaŋ nga ga te ka nga ganakoy faaba taabi ra ka borey kaŋ sinda adilitaray
gaay mo alhakku se hala ciiti zaaro ma kaa, 10sanku fa borey kaŋ yaŋ goono ga
dira ngey bine ibaay laalo ziibey ra, kaŋ yaŋ ga donda mayray mo.

Tangari dondonandikoy wo, farratanteyaŋ no, boŋ sando yaŋ mo no. I si jijiri
waato kaŋ i goono ga beena beeraykoyey wow. 11Guna, baa malaykey kaŋ ga
bis'ey gaabi ra da dabari ra si kande wowi ciiti i boŋ Rabbi jine. 12Amma boro
woodin yaŋ goono ga hayey kaŋ i si faham nd'a kayna. I ga hima ganji hamyaŋ
kaŋ yaŋ sinda laakal, kaŋ i n'i hay zama i m'i di ka halaci se. Haciika borey din
ga halaci ngey hasarawo sabbay se.

13I g'i bana nda taabi, taabandiyaŋo kaŋ i te din se. Bine kaani hari no i se i
ma goy yaamoyaŋ te zaari kwaaray. Boroyaŋ no kaŋ ciya tombi nda laru. I
goono ga maa kaani ngey hiila goyey ra, waati kaŋ i ga ŋwa araŋ banda. 14I
moy ga to da zina, i si hin ka zunubi naŋ, i goono ga borey kaŋ mana kay ka
boori hirri ka di. I na ngey biney dondonandi biniyay, izeyaŋ no kaŋ laali. 15I na
cimi fonda taŋ ka daray. I goono ga Balaam* Beyor izo fonda gana, nga kaŋ na
nga bina daŋ goy laalo teeyaŋ alhakku gaa. 16Amma farka deeni a gaa a zunubo

sabbay se. Farka kaŋ si waani sanni salaŋ a se da boro jinde ka annabo din bonkoma gaay.

17Borey din ya mansaarayaŋ no kaŋ koogu, beene buruyaŋ mo no kaŋ haw goono ga gaaray. Irikoy na kubay bi tik soola ka jisi i se. 18Zama waato kaŋ i goono ga fooma sanni yaamoyaŋ ci, i ga goy da bine ibaay laaley furkutaray ra ka te kumsay borey se kaŋ mana gay ka du faaba ka fun darantey kambe ra. 19I goono ga burcinitaray alkawli sambu i se, amma ngey bumbey go halaciyaŋ tamtaray ra. Zama haŋ kaŋ zaama boro boŋ, kulu boro ga ciya a se tam. 20Zama nda borey du faaba ndunnya ziibey gaa Rabbi kaŋ ti Faabakwa Yesu Almasihu bayra do, woodin banda i ye ka didiji koyne ndunnya ziibey ra hal i n'i zeeri, i kokora ga jaase i sintina gora. 21Zama a ga bisa i se i ma si adilitaray fonda bay, d'i ma bay a gaa, woodin banda i ma banda bare lordi* hanna kaŋ i no i se gaa. 22Haŋ kaŋ te i se ga yaasay woone daahirandi kaŋ ne:

«Hansi ga ye nga yeero do,

(Yaas. 26:11)

gursuna way kaŋ nyumay mo ga ye ka
bimbilko botogo ra.»

Rabbi kaayaŋo alkawlo

3 Ay baakoy, woone ga ti tira hinkanta kaŋ ay go ga hantum araŋ se. I boro hinka ra mo ay goono ga fonguyaŋ hanno cimikoyo tunandi araŋ laakaley ra k'araŋ fongandi. 2Ay ga ba araŋ ma fongu nda sanney kaŋ annabi* hanantey jin ka ci, da Rabbi kaŋ ti Faabakwa lordo mo kaŋ araŋ diyey ci.

3Sintina day araŋ ma woone bay: jirbi banantey ra hahaarakoyaŋ ga kaa, kaŋ goono ga ngey ibaay laaley gana. I ga hahaara 4ka ne: «Man a kaayaŋo alkawlo? Zama za hano kaŋ hane iri kaayey kani, hayey kulu go no danga mate kaŋ cine i go za takayaŋ sintina.» 5Zama i cacar ka dinya woone: za doŋ Irikoy sanno boŋ beena go no, laabo te mo ka fatta haro ra haro bindo ra mo. 6Hayey din do ndunnya kaŋ go no alwaato din halaci, waato kaŋ tunfaana haro n'a daabu. 7Amma beena da ganda kaŋ go no sohõ, sanni follonka din boŋ no Irikoy n'i jisi danji se. A goono g'i gaay hala zaaro kaŋ ra a ga borey kaŋ yaŋ wangu nga ciiti ka halaci.

8Amma, ay baakoy, araŋ ma si dinya hari folloŋ kaŋ ga ti: zaari folloŋ Rabbi do danga jiiri zambar no, jiiri zambar mo danga zaari folloŋ no. 9Rabbi si muray da nga alkawlo, mate kaŋ cine boro fooyaŋ ga muray lasaabu, amma a ciya suurante araŋ se. A si ba boro kulu ma halaci, amma a ga ba boro kulu ma tuubi.

10Amma Rabbi zaaro ga kaa danga zay cine. Zaaro din ra mo beena ga bisa nda kosongu bambata. Hayey kaŋ Irikoy na hay kulu kaŋ go ndunnya ra taka nd'a mo ga manne nda konni bambata. Ndunnya da goyey kaŋ go a ra ga ton.

11Za kaŋ hayey din kulu ga halaci yaadin cine, boro woofo yaŋ dumi no a ga hima araŋ ma bara goray hanna ra da Irikoy ganayaŋ ra, 12waati kaŋ araŋ goono ga Irikoy zaaro batu k'a kaayaŋo muraadu gumo? A kaayaŋ zaaro sabbay se

beena ga di da danji ka halaci. Hayey kaŋ Irikoy na hay kulu kaŋ go ndunnya ra
taka nd'a mo ga manne nda konni bambata. **13**Amma Irikoy alkawlo boŋ iri
goono ga hangan beene tajey da ganda tajo se, nangey kaŋ adilitaray ga nga
gora te.

14Woodin sabbay se, ay baakoy, za kaŋ araŋ goono ga hayey din batu, kal
araŋ ma anniya haw hala Irikoy m'araŋ gar tombi si, taali si laakal kanay ra.
15Koyne, araŋ ma iri Rabbo suuro lasaabu danga faaba *alwaati*, mate kaŋ cine
iri nya-izo, Bulos, iri baakwa hantum araŋ se fahama boŋ kaŋ Irikoy n'a no.
16Yaadin mo no a hantum nga tirey kulu ra, nangey kaŋ a ga salaŋ nda hayey
din. Hay fooyaŋ mo go a tirey ra kaŋ i fahama ga sandi, kaŋ boŋ-biyey da borey
kaŋ yaŋ mana cimi bay goono g'i fasaryaŋo diibi nda tangari. I goono ga
woodin te da Irikoy Tira Hanney nangu cindey mo ka koy ngey boŋ halaciyaŋ
gaa.

17Yaadin gaa, araŋ wo, ay baakoy, zama araŋ jin ka woodin bay, araŋ ma
haggoy boro laaley ma s'araŋ candi darayyaŋ ra hal araŋ ma fun araŋ kayyaŋ
nangu gaabikoono ra ka kaŋ. **18**Amma araŋ ma soobay ka beeri iri Rabbo kaŋ ti
iri Faabakwa Yesu Almasihu gomno d'a bayra ra. Darza ma bara a se sohõ da
hal abada abadin. Amin!

YOHANNA
TIRA SINTINA

Fundi sanno

1 Iri go ga hantum araŋ se Sanni fundikoono boŋ, wo kaŋ go no za sintina,
wo kaŋ iri maa, wo kaŋ iri di d'iri moy, wo kaŋ iri guna, iri kambey n'a
ham mo. **2**Fundo din bangay, iri di a mo. Iri goono g'a seeda te ka ci araŋ se
fundi hal abada baaro, kaŋ go Baaba banda, kaŋ bangay iri se mo. **3**Wo kaŋ iri
di da wo kaŋ iri maa no iri goono ga ci araŋ se mo, zama araŋ ma du ka margu
mo iri banda markasina ra. Daahir mo iri markasina go Baaba nda nga Izo Yesu
Almasihu banda. **4**Iri goono ga hayey din hantum mo zama iri farhã ma kubay.

Irikoy ya annura no

5Woone ga ti baaro kaŋ iri maa a Izo do ka waazu araŋ se: Irikoy ya annura
no. A ra mo kubay kulu si no baa kayna. **6**D'iri goono ga ne iri go markasina ra
a banda, amma iri goono ga dira kubay ra, kulu iri goono ga tangari no. Iri siino
ga cimi goy te. **7**Amma d'iri goono ga dira annura ra, danga mate kaŋ cine
Irikoy bumbo go annura ra, iri gonda markasinay da care. Yesu kaŋ ti Irikoy Izo
kuro mo goono g'iri hanandi zunubi kulu gaa.

8D'iri go ga ne iri sinda zunubi, iri goono g'iri boŋ fafagu no. Cimo mo si iri
ra. **9**D'iri g'iri zunubey ci, nga ya naanaykoy no, adilitaraykoy mo no, a g'iri
yaafa nd'iri zunubey. A g'iri hanandi mo adilitaray-jaŋay kulu gaa. **10**D'iri go ga
ne iri mana zunubi te, iri goono ga Irikoy ciya tangarikom no, a sanno mo si iri ra.

Almasihu ya iri Gaakwa no

2 Ay ize kayney, ay goono ga hayey din hantum araŋ se zama araŋ ma si
zunubi te. Amma da boro fo na zunubi te, iri gonda Gaako Baaba do, nga
Yesu Almasihu kaŋ ti Adilitaraykoy. **2**Nga mo ga ti sasabandiyaŋ sargay iri
zunubey se. Manti iri hinne waney bo, amma ndunnya boro kulu waney mo no.

3Naŋ kaŋ iri goono ga tabbat kaŋ iri g'a bay, nga neeya: d'iri goono g'a
lordey gana. **4**Boro kaŋ go ga ne: «Ay g'a bay,« amma a siino g'a lordey gana,
bora din ya tangarikom no, a sinda cimi nga ra. **5**Amma boro kaŋ goono g'a
sanno gana, daahir no Irikoy baakasina to bora din ra. Woodin do no iri ga bay
kaŋ iri goono ga goro a ra. **6**Boro kaŋ go ga ne nga ga goro Irikoy ra, a ga hima
bora bumbo ma dira mo danga mate kaŋ cine Yesu dira.

Lordi tajo

7Ay baakoy, manti lordi* taji no ay goono ga hantum araŋ se bo, amma lordi
zeena no kaŋ go araŋ do za sintina. Lordi zeena mo ga ti sanno kaŋ araŋ maa.
8Kulu nda yaadin, lordo kaŋ ay goono ga hantum araŋ se itaji no, kaŋ a cimo go
Almasihu ra d'araŋ ra mo. Zama kuba goono ga bisa, sohõ mo annura
cimi-cimo goono ga kaari.

9Boro kaŋ go ga ne nga go annura ra, amma a go ga konna nga nya-izo,
kubay ra no a go hala sohõ. **10**Boro kaŋ ga ba nga nya-izo, annura ra n'a go ga
goro, hartayaŋ daliili mo si no a ra. **11**Amma boro kaŋ go ga konna nga nya-izo,

kubay ra no a go, kubay ra mo no a goono ga dira. A si bay naŋ kaŋ nga goono ga koy mo, zama kuba n'a moy danandi.

12Ize kayney, ay goono ga hantum araŋ se,
zama Irikoy n'araŋ zunubey yaafa araŋ se
Almasihu maa sabbay se.
13Baabey, ay goono ga hantum araŋ se,
zama araŋ ga nga kaŋ go no za sintina bay.
Arwasey, ay goono ga hantum araŋ se,
zama araŋ te zaama Ilaala boŋ.
Zanka kayney, ay goono ga hantum araŋ se,
zama araŋ ga Baaba bay.
14Baabey, ay goono ga hantum araŋ se,
zama araŋ ga nga kaŋ go no za sintina bay.
Arwasey, ay goono ga hantum araŋ se,
zama araŋ wo gaabikooniyaŋ no,
Irikoy sanno mo goono ga goro araŋ ra.
Araŋ te zaama mo Ilaala boŋ.

15Araŋ ma si ba ndunnya, wala mo hayey kaŋ go ndunnya ra. Boro kulu kaŋ ga ba ndunnya, Baaba baakasinay si no a ra. **16**Zama hay kulu kaŋ go ndunnya ra, sanda bine ibaay laaley, da mo-diyaŋ ibaay laaley, da fundi baay foomayaŋ mo, manti Baaba do no i fun, amma ndunnya do. **17**Ndunnya nda nga ibaay laaley go ga bisa mo. Amma boro kaŋ goono ga Irikoy miila te ga goro hal abada.

Almasihu wane yanjekaaro

18Zanka kayney, saaya bananta neeya. Danga mate kaŋ cine araŋ maa mo kaŋ Almasihu wane yanjekaaro goono ga kaa, baa sohõ Almasihu wane yanjekaari boobo tun. Woodin sabbay se iri ga bay kaŋ woone ga ti saaya bananta. **19**I fun iri ra, amma da cimi manti iri wane yaŋ no. Zama nda ngey wo iri waney yaŋ no, doŋ i ga goro iri banda. Amma i fattayaŋo cabe kaŋ ikulu manti iri wane yaŋ no.

20Araŋ gonda suubanyaŋ seeda[60] kaŋ fun Ihanna do, araŋ kulu ga *cimo* bay mo. **21**Ay mana hantum araŋ se zama araŋ si cimo bay bo, amma zama araŋ g'a bay, zama tangari kulu si fatta cimi ra mo. **22**May binde no ga ti tangarikomo, da manti bora kaŋ goono ga ne Yesu manti Almasihu? Bora din ga ti Almasihu yanjekaaro kaŋ ga Baaba nda Izo ze. **23**Boro kulu kaŋ goono ga Izo ze, bora din sinda Baaba *Irikoy* mo. Boro kaŋ ga Izo seeda, a gonda Baabo mo.

24Araŋ mo, wa naŋ haŋ kaŋ araŋ maa za sintina ma goro araŋ ra. Da haŋ kaŋ araŋ maa za sintina goono ga goro araŋ ra, araŋ ga goro Izo da Baabo mo ra.

---

[60] 2:20 "Suubanyaŋ seeda" sanno bumbo din ga ti "sooguyaŋo".
Neewo a go ga salaŋ da Biya Hanno kaŋ go Almasihu ganako kulu ra da goray.

25 Alkawlo mo kaŋ nga bumbo sambu iri se ga ti fundi hal abada.

26 Ay na hayey din hantum araŋ se borey boŋ kaŋ ga ba ngey m'araŋ darandi.
27 Araŋ wo kay, suubanyaŋ seeda kaŋ araŋ du Ihanna do goono ga goro araŋ ra.
Araŋ si laami mo boro kulu m'araŋ dondonandi, amma mate kaŋ cine a
suubanyaŋ seeda din g'araŋ dondonandi hay kulu boŋ, a suubanyaŋ seeda mo
cimi no, manti tangari no. Mate kaŋ cine a n'araŋ dondonandi mo, kal araŋ ma
goro Almasihu ra.

28 Sohõ mo, ize kayney, araŋ ma goro a ra. Zama waati kaŋ Almasihu ga
bangay iri ma bara nda bine-gaabi, iri ma si haaw mo a jine a kaayaŋo waate.

29 D'araŋ ga bay kaŋ nga wo adilitaraykoy no, araŋ ma bay mo kaŋ boro kulu
kaŋ goono ga adilitaray goy te, i n'a hay Irikoy do.

Irikoy izey

3 Wa guna baakasinay kaŋ dumi Baaba ga ba iri nd'a, hal Irikoy ma ne iri se
nga izeyaŋ. Yaadin mo no iri go. Woodin sabbay se ndunnya si iri bay,
zama a mana Irikoy bay. 2 Ay baakoy, sohõ iri wo Irikoy izeyaŋ no. Mate kaŋ iri
ga ciya d'a mana bangay jina, amma iri ga bay kaŋ waati kaŋ Almasihu ga
bangay, iri ga bara danga a cine, zama iri ga di a mate kaŋ a go d'a. 3 Boro kulu
mo kaŋ gonda beejo wo nga ra ga nga boŋ hanandi, danga mate kaŋ cine
Almasihu ga hanan.

4 Boro kulu mo kaŋ goono ga zunubi te, a goono ga asariya* taamu, zama
zunubi ga ti asariya taamuyaŋ. 5 Araŋ ga bay mo kaŋ Almasihu bangay zama
nga ma zunubey sambu sabbay se, nga din kaŋ ra mo zunubi si. 6 Boro kaŋ
goono ga goro Almasihu ra si soobay ka zunubi te. Boro kulu kaŋ ga soobay ka
zunubi te mana di Almasihu, a s'a bay mo.

7 Ize kayney, wa si naŋ boro kulu m'araŋ darandi. Boro kaŋ goono ga
adilitaray goy te, bora din ya adilante* no, danga mate kaŋ cine Almasihu ya
adilitaraykoy no. 8 Boro kaŋ ga soobay ka zunubi te, Iblisi* do no a fun, zama
Iblisi goono ga zunubi te za sintina. Haŋ kaŋ se Irikoy Izo bangay neeya: zama
nga ma Iblisi goyey halaci. 9 Boro kulu kaŋ i hay Irikoy do si soobay ka zunubi
te, zama Irikoy dumar'izo goono ga goro a ra. A si hin ka soobay ka zunubi te
mo zama i n'a hay Irikoy do. 10 Woone gaa no Irikoy izey da Iblisi izey fay:
boro kulu kaŋ siino ga adilitaray goy te manti Irikoy wane no, wala mo boro
kaŋ si ba nga nya-izo.

Care baakasinay

11 Zama baaro kaŋ araŋ maa za sintina neeya: Iri ma ba care. 12 Manti danga
Kaynu cine, kaŋ ciya Ilaala* wane, kaŋ na nga nya izo wi mo. Ifo se no a n'a
wi, binde? To, zama a goyey ga laala no, a nya izo goyey mo adilitaray wane
yaŋ no. 13 Nya-izey, wa si dambara da ndunnya go ga konna araŋ. 14 Iri ga bay
kaŋ iri na buuyaŋ daŋandi ka kaa fundi do zama iri ga ba iri nya-izey. Boro kaŋ
sinda baakasinay, buuyaŋ ra no a goono ga goro. 15 Boro kulu mo kaŋ ga konna
nga nya-izo ya boro-wi no. Araŋ ga bay mo kaŋ boro-wi kulu sinda fundi hal
abada kaŋ go ga goro a ra.

16Mate kaŋ gaa iri ga baakasinay bay neeya: zama Almasihu na nga fundo no
iri se. A ga hima iri mo, iri ma iri fundey no nya-izey se. 17Amma boro kaŋ
gonda ndunnya wo arzaka, a goono ga di nga nya-izo kaŋ gonda laami, a si
bakar a se mo, mate cine no Irikoy baakasina ga te ka goro a ra? 18Ize kayney,
iri ma si baakasinay te da sanni hinne, wala da me hinne, amma iri m'a te da
te-goy da cimi mo.

Bine kaŋ gonda tabbatandiyaŋ Irikoy jine

19Woone gaa no iri ga bay kaŋ iri go cimo do haray, iri g'iri biney daahirandi
nd'a mo Irikoy jine, 20d'iri biney g'iri foy: Irikoy beeri nd'iri biney, a ga hay
kulu bay mo. 21Ay baakoy, d'iri biney si iri foy, iri gonda bine-gaabi Irikoy jine.
22Hay kulu mo kaŋ iri goono ga ŋwaaray a gaa, iri goono ga du a, zama iri
goono g'a lordey gana, iri goono ga te hay kulu kaŋ ga kaan a se mo. 23Woone
mo ga ti a lordo: iri ma cimandi a Izo Yesu Almasihu maa gaa, iri ma ba care
mo, danga mate kaŋ a n'iri lordi nd'a. 24Boro kaŋ goono ga Irikoy lordey gana
mo goono ga goro Irikoy ra, Irikoy mo goono ga goro a ra. Naŋ kaŋ iri ga bay a
goono ga goro iri ra neeya: Biya *Hanno* kaŋ a n'iri no do.

Irikoy Biya da yanjekaari biya

4 Ay baakoy, araŋ ma si biya* kulu cimandi, amma araŋ ma biyey si ka di
hala Irikoy wane yaŋ no. Zama tangari annabi* boobo say-say ndunnya ra.
2Woone gaa no araŋ ga Irikoy Biya bay: biya kulu kaŋ goono ga seeda ka ne
Yesu Almasihu kaa gaaham ra, nga wo Irikoy wane no. 3Biya kulu mo kaŋ si
Yesu seeda, manti Irikoy wane no. Nga mo no ga ti Almasihu wane yanjekaaro
biya kaŋ araŋ maa baaru kaŋ a go kaa. Za sohõ mo a go ndunnya ra.

4Ize kayney, araŋ wo Irikoy wane yaŋ no. Araŋ te zaama tangari annabey din
boŋ. Zama nga kaŋ go araŋ ra bisa nga kaŋ go ndunnya ra gaabi. 5Borey wo
ndunnya wane yaŋ no. Woodin sabbay se i goono ga salaŋ danga ndunnya wane
yaŋ. Ndunnya mo goono ga maa i sanney. 6Iri wo Irikoy wane yaŋ no. Boro kaŋ
ga Irikoy bay ga maa iri se. Boro kaŋ manti Irikoy wane mo si maa iri se.
Woodin do no iri ga cimi biya da darayyaŋ biya fayanka.

Irikoy ya baakasinay no

7Ay baakoy, iri ma ba care zama baakasinay fun Irikoy do. Boro kulu mo
kaŋ gonda baakasinay, i n'a hay Irikoy do, a ga Irikoy bay mo. 8Boro kaŋ sinda
baakasinay si Irikoy bay, zama Irikoy ya baakasinay no. 9Woone gaa no Irikoy
na nga baakasina bangandi iri se: Irikoy na nga ize follonka donton ndunnya ra
zama iri ma funa a sabbo ra. 10Woone ra no baakasinay go: manti sanda iri no
ba Irikoy bo, amma nga no ba iri ka nga Izo donton a ma ciya sasabandiyaŋ
sargay iri zunubey sabbay se. 11Ay baakoy, da Irikoy ga ba iri yaadin cine, a ga
hima iri mo ma ba care. 12Boro kulu mana di Irikoy baa ce fo. D'iri ga ba care,
Irikoy goono ga goro iri ra, a baakasina mo to iri ra.

13Woone gaa no iri ga bay kaŋ iri goono ga goro Irikoy ra, nga mo go iri ra,
zama a n'iri no nga Biya. 14Iri mo, iri di, iri goono ga seeda mo ka ne kaŋ Baaba

na Izo donton zama a ma ciya ndunnya Faabako. 15Boro kulu kaŋ ga seeda ka
ne Yesu ya Irikoy Izo no, Irikoy goono ga goro bora din ra, nga mo go Irikoy
ra. 16Iri mo, iri ga baakasina bay kaŋ Irikoy gonda iri se, iri n'a cimandi mo.

Irikoy ya baakasinay no. Boro kaŋ goono ga goro baakasinay ra, a goono ga
goro Irikoy ra. Irikoy mo goono ga goro a ra. 17Danga mate kaŋ cine Almasihu
go, yaadin no iri mo go ndunnyo wo ra. Woodin do no baakasinay ciya
toonante iri ra, zama iri ma bara nda bine-gaabi ciiti zaaro ra. 18Humburkumay
si baakasinay ra, amma baakasinay toonante ga humburkumay gaaray, zama
boro kaŋ ga humburu, goojiyaŋ sabbay se no a goono ga humburu. Boro kaŋ
goono ga humburu mo, manti toonante no baakasinay ra.

19Iri gonda baakasinay zama Irikoy jin ka ba iri. 20Da boro fo ga ne: «Ay ga
ba Irikoy,« amma a goono ga konna nga nya-izo, a ciya tangarikom. Zama boro
kaŋ si ba nga nya-izo kaŋ a go ga di si hin ka ba Irikoy kaŋ a mana di. 21Lordo
wo mo, Almasihu do no iri du a: boro kaŋ ga ba Irikoy ma ba nga nya-izo mo.

Zaama kaŋ iri ga te ndunnya boŋ

5 Boro kulu kaŋ goono ga cimandi kaŋ Yesu ga ti Almasihu, bora din, i n'a
hay Irikoy do. Boro kulu mo kaŋ ga ba hayra, a ga ba izo mo kaŋ a hay.
2Woone gaa no iri ga bay kaŋ iri ga ba Irikoy izey: d'iri ga ba Irikoy k'a lordey
te mo. 3Zama woone ga ti iri baakasina Irikoy se: iri m'a lordey gana. A lordey
mo si tin. 4Zama boro kulu kaŋ i hay Irikoy do goono ga te zaama ndunnya boŋ.
Zaamayaŋo kaŋ na ndunnya zeeri mo ga ti iri cimbeero*. 5May no goono ga te
zaama ndunnya boŋ, da manti boro kaŋ goono ga cimandi kaŋ Yesu ya Irikoy
Izo no?

Seeda kaŋ Irikoy te Yesu Almasihu boŋ

6Nga ga ti Yesu Almasihu kaŋ kaa hari da kuri do. Manti haro hinne do bo,
amma haro da kuro do. Biya *Hanno* mo goono ga seeda no zama Biya ga ti
cimo. 7Zama seeda hinza no go no: 8Biya da haro da kuro, ihinzo wo no ka te
me folloŋ. 9D'iri goono ga borey seeda ta, Irikoy seeda ga bis'a gaabi gumo.
Woone ga ti Irikoy seeda kaŋ a no nga Izo boŋ. 10Boro kaŋ goono ga Irikoy Izo
cimandi gonda seeda nga ra. Boro kaŋ si Irikoy cimandi n'a tangarandi no,
zama a mana seeda cimandi kaŋ Irikoy no nga Izo boŋ. 11Seeda mo neeya:
Irikoy n'iri no fundi hal abada, fundo wo mo go a Izo ra. 12Boro kaŋ gonda Izo
gonda fundo. Boro kaŋ sinda Irikoy Izo mo sinda fundo.

Fundi hal abada

13Ay go ga hayey din hantum araŋ se zama araŋ ma bay kaŋ araŋ gonda
fundi hal abada, araŋ kaŋ goono ga cimandi Irikoy Izo maa gaa. 14Woone mo
ga ti bine-gaabo kaŋ iri gonda Irikoy jine: hay kulu kaŋ iri ga ŋwaaray kaŋ ga
saba nd'a miila, a ga maa iri se. 15D'iri ga bay mo kaŋ a goono ga maa iri se, iri
ga bay kaŋ iri ga du haŋ kaŋ iri ŋwaaray a gaa, hay kulu kaŋ no.

16Boro kulu kaŋ di nga nya-izo goono ga zunubi te kaŋ si to da boro buuyaŋ
gaa, a ma ŋwaaray Irikoy gaa, kaŋ g'a no fundi, borey se kaŋ goono ga zunubi

te kaŋ si to da boro buuyaŋ gaa. Zunubi go no kaŋ ga to da boro buuyaŋ gaa. Manti woodin se no ay goono ga ne a ma ŋwaaray bo. **17**Adilitaray-jaŋay kulu ya zunubi no. Zunubi mo go no kaŋ si to da boro buuyaŋ gaa.

18Iri ga bay kaŋ boro kulu kaŋ i hay Irikoy do si soobay ka zunubi te, amma Bora kaŋ hay Irikoy do[61] g'a haggoy. Ilaala mo s'a di ka gaay. **19**Iri ga bay kaŋ iri ya Irikoy wane yaŋ no, ndunnya kulu mo goono ga goro Ilaala dabaro ra. **20**Iri ga bay mo kaŋ Irikoy Izo kaa, a n'iri no fahamay mo, hal iri ma Irikoy cimi-cimo bay. Iri goono ga goro mo Cimi-Cimo ra a Izo Yesu Almasihu ra. Nga no ga ti Irikoy cimi-cimo, fundi hal abada mo no.

21Ize kayney, w'araŋ boŋ gaay toorey gaa.

[61] 5:18 Aya wo ra, “Bora kaŋ hay Irikoy do” ga ti Yesu Almasihu.

YOHANNA
TIRA HINKANTA

Fooyaŋ

1 Ay, Arkuso, ay go ga tiro wo hantum wayboro suubananta da nga izey se
kaŋ yaŋ ay ga ba cimi ra. Manti ay hinne no ga ba araŋ bo, amma ikulu kaŋ
ga cimo bay mo, 2cimo kaŋ goono ga goro iri ra sabbay se, a ga goro iri banda
mo hal abada.
3Gomni nda suuji nda laakal kanay kaŋ yaŋ ga fun Baaba Irikoy da Yesu
Almasihu kaŋ ti Baaba Izo do ga bara iri banda, cimi nda baakasinay ra.

Cimi nda baakasinay

4Ay farhã gumo kaŋ ay na ni ize fooyaŋ gar kaŋ yaŋ goono ga dira cimo ra,
danga mate kaŋ cine Baaba n'iri lordi nd'a. 5Sohõ mo ay ga ni ŋwaaray,
waybora, manti sanda lordi taji no ay goono ga hantum ni se bo, amma wo kaŋ
go iri se za sintina no: iri ma ba care. 6Woone mo no ga ti baakasina: iri ma dira
Irikoy lordey boŋ. Lordo wo mo, danga mate kaŋ cine araŋ maa za sintina, ga ti
araŋ ma dira baakasinay ra.
7Zama halliko boobo say-say ndunnya ra, borey kaŋ yaŋ si seeda kaŋ Yesu
Almasihu kaa gaaham ra. Bora din dumi ya halliko no, Almasihu wane
yanjekaari mo no. 8Araŋ ma haggoy d'araŋ boŋ hal araŋ ma si haŋ kaŋ araŋ te
darandi, amma araŋ ma alhakku toonanta ta. 9Boro kulu kaŋ siino ga goro
Almasihu dondonandiyaŋo ra, amma a ga bisa ka koy jina, bora din sinda
Irikoy. Amma boro kaŋ goono ga goro dondonandiyaŋo ra, bora din gonda
Baabo da Izo mo. 10Boro kulu kaŋ kaa araŋ do kaŋ siino ga kande
dondonandiyaŋo din, araŋ ma si ta a ma furo araŋ windo ra, araŋ ma s'a to baani
mo. 11Zama boro kaŋ g'a to baani ga margu a goy laaley ra.

Yaamaryaŋ kokoranta

12Ay gonda hari boobo kaŋ ay ga ba ay ma hantum araŋ se. Ay si ba ay m'i
hantum da tira nda dawa, amma ay goono ga beeje* ay ma kaa araŋ do ka salaŋ
me-da-me, zama iri farhã ma to.
13Ni nya-izo kaŋ ga ti wayboro suubananta izey go ga ni fo.

YOHANNA
TIRA HINZANTA

Sanni sintiney

1 Ay, Arkuso, ay go ga tiro wo hantum ay baakwa Gayos se, kaŋ ay ga ba
cimi ra.
2 Ay baakwa, ay goono ga adduwa te ni ma du albarka hay kulu ra, ni ma
bara nda gaaham baani mo, mate kaŋ cine ni fundo goono ga goro baani ra.
3 Zama ay farhã gumo waato kaŋ nya-ize fooyaŋ kaa ka seeda no ni cimo boŋ,
danga mate kaŋ cine ni goono ga cimi gana. 4 Hay kulu s'ay farhandi ka bisa
woone: ay ma maa baaru kaŋ ay izey goono ga cimo gana.

Gayos adilitara

5 Ay baakwa, ni ciya naanaykoy goy kulu ra kaŋ ni goono ga te nya-izey kaŋ
ti yawey se. 6 I na ni baakasina seeda Almasihu marga jine. Ni ga hari hanno te
da ni g'i gaakasinay da hindoonay mate kaŋ ga saba nda Irikoy beerandiyaŋo.
7 Zama Almasihu maa sabbay se no i go ga naaru. I mana gaakasinay kulu ta
dumi cindey gaa. 8 Yaadin gaa, a ga hima iri mo, iri ma borey din dumi
gaakasinay, zama iri ma ciya i goykasinyaŋ cimo se.

Boro hanno fo, boro yaamo fo

9 Ay na tira kayna hantum Almasihu marga se, amma Diyotrifas, kaŋ ga ba
nga ma ciya i jine boro mana iri sanney ta. 10 Woodin sabbay se, d'ay kaa ay ga
fongu nd'a goyey kaŋ a goono ga te, da sanni laaley kaŋ a goono g'iri mimanda
nd'a. Woodin mo mana wasa a se, amma nga bumbo siino ga nya-izey kubayni.
Borey mo kaŋ ga ba ngey m'i kubayni, a goono ga wangu i se k'i gaaray
Almasihu marga ra.
11 Ay baakwa, ma si laala dondon, amma ma dondon haŋ kaŋ ga boori. Boro
kaŋ goono ga goy hanno te ya Irikoy wane no. Boro kaŋ goono ga goy laalo te
mana di Irikoy. 12 Boro kulu goono ga Dimitriyos seeda, cimo bumbo mo goono
g'a seeda. Oho, iri mo goono g'a seeda, ni ga bay mo kaŋ iri seeda ya cimi no.

Fooyaŋ kokoranta

13 Ay gonda hari boobo kaŋ ay ga ba ay ma hantum ni se, amma ay si ba ay
m'i hantum ni se da kalam da dawa. 14 Amma ay goono ga beeje ay ma di nin
d'a tonton kayna, iri ga salaŋ mo me-da-me.
15 Laakal kanay ma bara ni banda. Ni corey goono ga ni fo. M'iri corey fo da
ngey maayey.

Tira kaŋ

YAHUDA

hantum

Fooyaŋ

1 Ay, Yahuda, ay ya Yesu Almasihu bannya nda Yakuba nya ize mo no. Ay
go ga tiro wo hantum borey kaŋ Irikoy ce se, kaŋ yaŋ goono ga goro
Baaba Irikoy baakasina ra, kaŋ yaŋ Irikoy go ga hallasi mo Yesu Almasihu se.
2 Suuji nda laakal kanay da baakasinay ma tonton araŋ gaa.

Tangari dondonandikoy

3 Ay baakoy, ay goono g'ay hina kulu te ka hantum araŋ se faaba boŋ kaŋ
goono g'iri margu nda care, amma sohõ a tilas ay gaa ay ma hantum araŋ se
k'araŋ yaamar araŋ ma anniya haw ka wongu te cimbeeri* fonda se, kaŋ Irikoy
no hanantey se me fo. **4** Zama boro fooyaŋ mollo ka furo iri game ra, ngey kaŋ
ciiti ka zeeriyaŋo go hantumante za gayyaŋ. Boroyaŋ no kaŋ ga wangu Irikoy,
kaŋ yaŋ g'iri Irikoyo gomno bare mo ka te furkutaray kobay. I goono g'iri wane
Koy follonka ze kaŋ ti iri Rabbi Yesu Almasihu.

5 Baa kaŋ araŋ jin ka hayey wo kulu bay, ay ga ba ay m'araŋ fongandi, kaŋ
Rabbi na nga jama faaba ka kaa Misira laabo ra, amma woodin banda a na
borey kaŋ mana cimandi halaci. **6** Malaykey* mo kaŋ mana goro ngey boŋ
mayra ra, amma i fay da ngey goray nango, Irikoy n'i gaay zaari beero ciito se
hal abada sisiriyaŋ ra kubay ra. **7** Wa fongu mo da Saduma* nda Gomorata* nda
kwaarey kaŋ go i windanta. I na ngey boŋ no zina se ka ceeci mo ngey ma kani
nda boroyaŋ kaŋ mana hima nd'a, danga mate kaŋ cine malaykey din te. Irikoy
n'i ciiti nda hal abada danjo ciito k'i ciya deedandiyaŋ hari.

8 Yaadin cine mo no hindirikoy din goono ga ngey gaahamey ziibandi. I
goono ga *Irikoy* mayra ciya yaamo ka beena beeraykoyey wow. **9** Amma
Munkayla kaŋ ti malaykey jine bora, waato kaŋ a goono ga yanje nda Iblisi ka
kakaw Musa gaahamo boŋ, a mana farrati ka kande wowi ciiti a boŋ. Amma a ne:
«Rabbi ma deeni ni gaa!» **10** Amma borey din go ga hayey kaŋ yaŋ i si faham d'a
wow. Haŋ kaŋ i ga bay mo doonay kaŋ boro zumbu nd'a boŋ, danga almanyaŋ
kaŋ sinda laakal cine, hayey din do no i go ga halaci.

11 Kaari ngey! Zama i na Kaynu fonda gana, ka waasu ka ngey boŋ no
Balaam* darayyaŋo se alhakku sabbay se, i halaci mo Kora murteyaŋo ra.

12 Borey din ya danga hari ra tondi tuganteyaŋ no araŋ baakasinay batuyaŋey
ra. I si humburu mo waati kaŋ i ga ŋwa araŋ banda. Kurukoyaŋ no kaŋ ga ngey
boŋ kuru, beene buruyaŋ no kaŋ sinda hari, kaŋ haw goono ga gaaray. Tuuriyaŋ
no kaŋ sinda ize heemar waate, kaŋ yaŋ bu sorro hinka, kaŋ yaŋ i dagu mo. **13** I
ga hima teeku bonday futoyaŋ kaŋ goono ga ngey boŋ haawi kufo bangandi.
Handariyayzeyaŋ no kaŋ go bondaray ra. Irikoy na kubay bi tik kaŋ ga duumi
soola ka jisi i se.

14 Annuhu mo kaŋ ga ti Adamu haama iyyanta na annabitaray te borey din
boŋ ka ne: «Wa guna, Rabbi kaa da nga hanante zambar-zambarey, **15** zama a
ma ciiti te borey kulu se ka borey kulu kaŋ wangu Irikoy zeeri mo ngey Irikoy

wangay goyey kaŋ i te Irikoy wangay ra sabbay se, da sanni yaamey kulu kaŋ zunubikooney kaŋ yaŋ ti Irikoy wangey salaŋ a boŋ sabbay se.» 16Borey din ga ti jancekoyaŋ da guutukoyaŋ. I goono ga ngey ibaay laaley gana, i meyey mo goono ga fooma sanniyaŋ ci. I goono ga me kaanay te zama ngey ma du riiba.

Kaseeti nda yaamaryaŋ

17Amma araŋ, ay baakoy, wa fongu nda sanney kaŋ iri Rabbi Yesu Almasihu diyey jin ka ci. 18Zama i ne araŋ se kaŋ alwaati bananta ra hahaarakoyaŋ ga kaa. I ga ngey ibaay laaley gana Irikoy wangay ra. 19Borey din ga ti borey kaŋ yaŋ goono ga fay-fayyaŋ te, i goono ga ngey Adam-ize daa laala gana, i sinda Biya *Hanno* mo.

20Amma araŋ, ay baakoy, wa araŋ boŋ cina araŋ cimbeeri hanna boŋ. Wa adduwa te Biya Hanno ra. 21Wa araŋ boŋ gaay Irikoy baakasina ra, waati kaŋ araŋ goono g'iri Rabbi Yesu Almasihu suujo batu ka koy fundi hal abada do. 22Wa suuji cabe boro fooyaŋ kaŋ gonda sikkayaŋ se. 23Afooyaŋ mo, araŋ m'i faaba k'i hamay ka kaa danjo ra. Afooyaŋ mo araŋ ma suuji kaŋ margu nda humburkumay cabe i se, araŋ ma wangu baa bankaaray kaŋ gaaham ziibandi.

Kukuyaŋ kokoranta

24Irikoy gonda dabari k'araŋ gaay hal araŋ ma si kati, ka kande araŋ ka kayandi nga darza jine, taali si, farhã beeri ra. 25Nga, Irikoy follonka din, kaŋ ti iri Faabakwa iri Rabbi Yesu Almasihu do, darza nda beeray da koytaray da dabari ma bara a se, za zamaney kulu mana te hala ka kaa sohõ ka koy hal abada abadin. Amin!

YESU ALMASIHU

BANGANDIYAŋ TIRA

kaŋ Yohanna
hantum

Sanni sintina

1 Yesu Almasihu bangandiyaŋ kaŋ Irikoy n'a no zama a m'a bangandi nga tamey se. Hayey neeya kaŋ yaŋ tilas ga haw ka te, kaŋ manti nda gayyaŋ. A donton mo nga malayka* meyo ra, a m'a cabe nga tamo Yohanna se. **2**Nga no ka seeda no Irikoy sanno nda Yesu Almasihu seeda boŋ, sanda haŋ kaŋ a di kulu. **3**Albarkante no boro kaŋ goono ga caw, da borey kaŋ yaŋ goono ga maa annabitaray sanney wo, kaŋ yaŋ goono ga haggoy da haŋ kaŋ i hantum a ra mo, zama alwaato maan.

Almasihu marga iyya fooyaŋo

4Ay, Yohanna go ga Almasihu marga iyya kaŋ yaŋ go Aziya laabo ra fo.

Gomni nda laakal kanay ma bara araŋ banda kaŋ yaŋ ga fun a do, nga kaŋ go no sohõ, kaŋ go no za doŋ, kaŋ ga kaa mo. I ga fun biya iyya do mo kaŋ go a karga jine. **5**I ga fun Yesu Almasihu do mo, nga kaŋ ga ti seeda naanaykoy, boro jina kaŋ tun ka fun buukoy game ra, ndunnya koyey maykwa mo no.

Nga kaŋ ga ba iri, kaŋ n'iri feeri iri zunubey gaa nga kuro ra, **6**kaŋ n'iri daŋ mo iri ma ciya koytaray, alfagayaŋ no nga Baabo Irikoy se, darza nda dabari ma bara a se hal abada abadin. Amin!

7Guna, a go kaa da burey nga banda.
Mo kulu ga di a,
baa ngey kaŋ yaŋ n'a gooru mo.
Ndunnya dumey kulu ga baray a sabbay se.
Oho, Amin!

8Ay no A nda Zed, yaadin no Rabbi Irikoy ci, nga kaŋ go no sohõ, a go no za doŋ, a ga kaa mo, Hina-Kulu-Koyo no.

Yohanna di Almasihu bangayyaŋ ra

9Ay, Yohanna kaŋ ti araŋ nya-izo d'araŋ markasin gurzuga da koytara ra, da kookaro gaa kaŋ go Yesu ra, ay go gungo kaŋ se i ga ne Batmus ra, Irikoy sanno da Yesu seeda sabbay se. **10**Ay bara Biya ra Rabbi zaaro hane. Kal ay maa jinde beeri fo ay banda sanda hilli wane cine. **11**A ne: «Haŋ kaŋ ni ga di, m'a hantum tira ra. M'a samba Almasihu marga iyya din se: Afasos, da Samurna, da Birgamos, da Tiyatira, da Sardisu, da Filadelfiya, da Lawodisiya se.»

12Kal ay zagu zama ya di bora kaŋ jinda goono ga salaŋ d'ay. Kaŋ ay zagu, ay di wura fitilla suntulu iyye. **13**Fitilla suntuley game ra mo, boro fo go no kaŋ ga hima Boro* Izo. A gonda kwaay kaŋ ga to a se kala ce taamey gaa,

wura guddama mo go ga haw a ganda gaa. **14**Boŋo d'a boŋ hamno mo ga kwaaray sanda feeji hamni cine, sanda neezu* cine[62], a moy mo go danga danji beele cine. **15**A cey mo, sanda guuru-say kaŋ go ga ciray farme me ra. A jinda ga hima hari zuru boobo jinde. **16**Kambe ŋwaaro ra mo a gonda handariyayze iyye. A meyo ra mo takuba kaano goono ga fatta. A moyduma mo ga hima wayna alwaati kaŋ a goono ga kaari da nga gaabo.

17Alwaato kaŋ ay di a, ay kaŋ a cey do sanda buuko. A na nga kambe ŋwaaro dak'ay boŋ ka ne ay se: «Ma si humburu! Ay no Sintina nda Bananta. **18**Ay no Fundikoono. Ay bu, guna mo ay gonda fundi hal abada abadin. Ay gonda buuyaŋ da Alaahara saaf'izey mo.

19Yaadin gaa, haŋ kaŋ ni di, da haŋ kaŋ go no sohõ, da haŋ kaŋ ga aniya ka te hayey din banda, m'i hantum. **20**Handariyayze iyya din kaŋ ni di ay kambe ŋwaaro ra, da wura fitilla suntulu iyya din mo, i gundo neeya: Handariyayze iyya din ga ti Almasihu marga iyya diyey, fitilla suntulu iyya din mo ga ti Almasihu marga iyya.»

Tira kaŋ i ga samba Afasos marga se

2 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Afasos ka ne:

«Nga kaŋ goono ga handariyayze iyya din gaay nga kambe ŋwaaro ra, nga kaŋ goono ga dira wura fitilla suntulu iyya din game ra, sanno kaŋ a ci neeya: **2**Ay ga ni goyey bay, da ni taabo, da ni kookaro. Ay ga bay mo ni si hin ka suuru nda boro laaley. Borey kaŋ yaŋ ga ne ngey ya diyayaŋ no, amma manti yaadin no i go mo, ni n'i si, ni n'i gar mo tangarikomyaŋ. **3**Ni gonda kookari, ni hin suuru ay maa sabbay se, ni mana farga mo.

4Amma ay gonda hay fo in da nin game ra: kaŋ ni na ni baakasinay sintina naŋ. **5**Ma fongu nango kaŋ ni fun ka kaŋ din, ma tuubi mo, ka goy sintiney te. Da manti yaadin no, kala ya kaa ni do ka ni fitilla suntulo ganandi nga nango ra, da day ni mana tuubi. **6**Amma woone no ni gonda: Ni ga konna Nikalawitey* goyey, haŋ kaŋ ay mo ga konna.

7Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se. Boro kaŋ te zaama, nga se no ay ga no a ma ŋwa fundi tuuro gaa, kaŋ go Irikoy Paradiso* ra.»

Tira kaŋ i ga samba Samurna marga se

8Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Samurna ka ne:

«Nga kaŋ ga ti Sintina nda Bananta, nga kaŋ bu ka ye ka funa koyne, sanno kaŋ a ci neeya: **9**Ay ga ni kankamo bay, da ni talkatara

---

[62] 1:14 Faransi ciine gaa i g'a hantum “neige”. A ga kwaaray pal-pal. Zarmey ga ne: “A ga kwaaray sanda haabu cine.”

mo (amma ni ya arzakante no). Ay g'i wowi bay, ngey kaŋ yaŋ ga ne ngey ya Yahudanceyaŋ no, manti yaadin no i go mo, amma Saytan* jama no. **10**Ma si humburu taabi kaŋ ni ga ba ka haŋ. Guna Iblisi* goono ga soola nga m'araŋ ra boro fooyaŋ daŋ kasu, zama i m'araŋ si. Araŋ ga di kankami mo jirbi way. Ma ciya naanaykoy hala buuyaŋ, ay mo ga ni no fundi boŋtobay.

11Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se. Boro kaŋ te zaama si di buuyaŋ hinkanta.»

Tira kaŋ i ga samba Birgamos marga se

12Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Birgamos ka ne:

«Nga kaŋ gonda takuba kaana, sanno kaŋ a ci neeya: **13**Ay bay naŋ kaŋ ni goono ga goro, naŋ kaŋ Saytan* koytaray karga go. Ni go g'ay maa haggoy, ni man'ay cimi fonda ze mo, baa Antipas, ay seeda naanaykoyo jirbey ra, nga kaŋ i wi araŋ game ra, nango kaŋ Saytan goono ga goro.

14Amma ay gonda hay kayna yaŋ in da nin game ra: kaŋ ni gonda boro fooyaŋ noodin kaŋ yaŋ goono ga Balaam* dondonandiyaŋo gana, nga kaŋ na Balak* dondonandi a ma hartayaŋ hari daŋ Israyla izey jine, hal i ma haŋ kaŋ i sarga toorey se ŋwa ka zina te mo. **15**Yaadin mo no ni gonda boro fooyaŋ kaŋ yaŋ goono ga Nikalawitey* dondonandiyaŋo gana. **16**Ma tuubi fa! Da manti yaadin, ay ga kaa ni do da waasi, ya wongu nd'ey d'ay meyo takuba.

17Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se. Boro kaŋ te zaama, nga se no ay ga Manna* tuganta no, ay g'a no tondi kwaaray mo. Tondi kwaara din boŋ, maa taji go hantumante, kaŋ boro kulu s'a bay, kala nga kaŋ du a.»

Tira kaŋ i ga samba Tiyatira marga se

18Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Tiyatira ka ne:

«Irikoy Izo kaŋ a moy go danga danji beele, a cey mo, sanda guuru-say ziirante, sanno kaŋ a ci neeya: **19**Ay ga ni goyey bay, da ni baakasina, da ni cimbeero*, nda ni saajawyaŋo, da ni kookaro. Ay ga bay kaŋ ni kokor banda goyey bisa sintina waney.

20Amma ay gonda hay fo in da nin game ra: kaŋ ni naŋ waybora din Yezabel, kaŋ ga ne nga ya annabi no, a m'ay tamey dondonandi, a m'i fafagu mo hal i ma zina ka haŋ kaŋ i sarga toorey se ŋwa. **21**Ay n'a no alwaati mo hal a ma tuubi, amma a si ba nga ma tuubi ka fay da nga zinayaŋo. **22**Guna, ay g'a catu dima fo boŋ, nga nda borey kaŋ yaŋ goono ga zina nd'a care banda, *k'i daŋ mo* kankami beeri ra, d'i mana tuubi ka fay d'a goy yaamo. **23**Ay g'a izey kar mo da buuyaŋ. Almasihu margey kulu ga bay mo kaŋ ay no ga *borey* miiley d'i biney guna.

Koyne, ay g'araŋ boro kulu bana nga goyo boŋ. **24**Amma araŋ boro
cindey kaŋ go Tiyatira se no, kaŋ yaŋ sinda dondonandiyaŋo din, kaŋ
hayey kaŋ se i ga ne ‹Saytan* hari guusey›, araŋ s'i bay, ay ga woone
ci: ay si jaraw fo mo dake araŋ boŋ koyne, **25**kala day haŋ kaŋ go araŋ
se din araŋ m'a gaay kal ay ma kaa.
26Boro kaŋ te zaama, kaŋ n'ay goyey haggoy kala bananta, nga no
ay ga no dabari dumi cindey boŋ.

27‹A g'i dabari mo da guuru-bi goobu,
sanda mate kaŋ i ga botogo kusey bagu-bagu,›

(Zab.2:9)

sanda mate kaŋ ay mo, ay du *dabari* ay Baaba do. **28**Ay g'a no mo boyaŋ
handariya mo. **29**Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci
Almasihu margey se.»

Tira kaŋ i ga samba Sardisu marga se

3 Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Sardisu ka ne:

«Nga kaŋ gonda Irikoy Biya iyye da handariyayze iyya din, sanno
kaŋ a ci neeya: Ay ga ni goyey bay. Ni gonda maa ni ya fundikooni
no, amma ni ya buuko no. **2**Ma batu! Ma hayey kaŋ cindi gaabandi,
kaŋ yaŋ go buuyaŋ me, zama yana ni goyey kulu gar timmante yaŋ no
ay Irikoyo jine. **3**Ma fongu mo haŋ kaŋ ni du nda haŋ kaŋ ni maa. Ni
m'a gaay ka tuubi mo. Da ni mana batu binde, ay ga kaa sanda zay
cine. Ni si bay mo saaya kaŋ cine ay ga ni jirsi.
4Amma ni gonda boro fooyaŋ Sardisu ra, kaŋ yaŋ mana ngey
bankaarayey ziibandi. Ngey no ga dira ay banda da bankaaray
kwaaray, zama i to r'a.
5Boro kaŋ te zaama ga bankaaray yaadin da bankaaray kwaaray
yaŋ. Ay s'a maa tuusu fundi tira ra hal abada. Ay g'a maa seeda ay
Baaba nda nga malaykey jine. **6**Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ
kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se.»

Tira kaŋ i ga samba Filadelfiya marga se

7Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Filadelfiya ka ne:

«Nga kaŋ ya Ihanna no, nga kaŋ ga ti Cimi-Cimo, nga kaŋ gonda
Dawda saafo, nga kaŋ d'a feeri, boro kulu si hin ka daabu, nga kaŋ d'a
daabu mo, boro kulu si hin ka feeri, sanno kaŋ a ci neeya: **8**Ay ga ni
goyey bay. Guna, ay na me feerante daŋ ni jine, kaŋ boro kulu si hin
k'a daabu. Ni gonda dabari kayna. Ni n'ay sanno haggoy, ni man'ay
maa ze mo. **9**Guna, Saytan* jama ra boro fooyaŋ go no, kaŋ yaŋ ga ne

ngey ya Yahudanceyaŋ no, manti yaadin no i go mo, amma i ga tangari no. Guna, ay g'i daŋ i ma kaa ka sombu ni jine, i ma bay kaŋ ay ba nin. **10**Za kaŋ ni n'ay sanno gaay da himma, ay mo ga ni faaba zarraba alwaato gaa kaŋ go kaa ndunnya kulu boŋ, zama a ma ndunnya gorokoy kulu si.

11Ay go kaa da waasi. Ma haŋ kaŋ go ni se gaay hal a ma boori, zama boro kulu ma si ni boŋtoba ta. **12**Boro kaŋ te zaama, ay g'a te bonjare, fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se. A si fatta a ra mo hal abada. Ay g'ay Irikoyo maa hantum a boŋ, d'ay Irikoyo birno maa, kaŋ ti Urusalima tajo kaŋ ga zumbu ka fun beena ra ay Irikoyo do, d'ay bumbo maa tajo mo. **13**Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se.»

Tira kaŋ i ga samba Lawodisiya marga se

14Ma hantum Almasihu marga diya se kaŋ go Lawodisiya ka ne:

«Nga kaŋ ga ti Amin, Seeda naanaykoyo, cimi-cimo wano, Irikoy takahari kulu Kaajo, sanno kaŋ a ci neeya: **15**Ay ga ni goyey bay. Ni si yay, ni si dungu mo. Doŋ day ni ma yay wala ni ma dungu! **16**Za kaŋ ni go kumay-kumay, ni si yay, ni si dungu mo, kal ay ma ni yeeri. **17**Ni go ga ne: ay ya arzakante no, ay te arzaka, ay sinda hay kulu muraadu! Ni si bay mo kaŋ ni ya alfukaaru no, bakaraw hari, talka, danaw, gaa-koonu! **18**Ay ga saaware ni gaa, ma wura day ay do kaŋ i hanse danji ra, zama ni ma ciya arzakante. Ma bankaaray kwaaray yaŋ day mo, hal ni ma ni boŋ bankaaray, zama ni haawi ma si bangay. Ma mo safari day mo ka tuusu ni moy gaa zama ni ma du ka di.

19Borey kulu kaŋ ay ga ba, ay ga deeni i gaa k'i gooji. Yaadin gaa, ma anniya daŋ ka tuubi. **20**Guna, ay goono ga kay fu meyo gaa, ay goono ga kar-kar. Da boro fo maa ay jinda ka meyo fiti, kulu ay ga furo a do, ya ŋwa a banda, nga mo ma ŋwa ay banda.

21Boro kaŋ te zaama, ay g'a gorandi ay banda ay karga boŋ, sanda mate kaŋ ay mo te zaama, ay goro mo ay Baaba banda a karga boŋ. **22**Boro kaŋ gonda hanga ma maa haŋ kaŋ Biya goono ga ci Almasihu margey se.»

Beena ra sududuyaŋo

4 Hayey din banda ay guna, kal ay di me fitante fo beena ra. Jinda kaŋ ay jin ka maa, sanda hilli hẽeni wane cine, goono ga salaŋ ay se ka ne: «Ma kaaru ka kaa neewo, ya ni cabe hayey kaŋ yaŋ tilas i ga aniya ka te hayey din banda.» **2**Sahãadin ay bara Biya ra. Guna mo, karga fo go beena ra, boro fo mo goono ga goro karga din boŋ. **3**Bora kaŋ goono ga goro a boŋ alhaalo ga hima sanda yaspidi* tondi da sardiyus* tondi mo. Sajeera goono ga karga windi, a himando mo ga hima sanda emerod* tondi. **4**Karga waranka cindi taaci goono ga karga din windi. Kargey din boŋ mo arkusu waranka cindi taaci goono ga

goro, kaŋ yaŋ gonda bankaaray kwaaray yaŋ ngey gaa. Wura koytaray fuulayaŋ go mo i boŋey gaa. **5**Karga ra mo, nyalawyaŋ da jindeyaŋ da kaatiyaŋ go ga fun. Danji fitilla iyye mo goono ga di karga jine, Irikoy Biya iyya nooya. **6**Karga jine mo ga hima sanda teeku kaŋ boro ga di hal a ganda, kaŋ ga hima kristal* tondi.

Karga bindo ra da karga windanta mo, fundikooni taaci go no kaŋ to da moy jine nda banda. **7**Fundikooni sintina ga hima muusu beeri, fundikooni hinkanta ga hima handayze, fundikooni hinzanta gonda moyduma kaŋ ga hima boro wane, fundikooni taacanta mo ga hima zeeban kaŋ goono ga deesi. **8**Fundikooni taaca din, i afo kulu gonda fata iddu-iddu. I to da moy, taray da a ra. I sinda fulanzamyaŋ mo. Cin da zaari i goono ga ne:

«Ihanna, Ihanna, Ihanna no
Rabbi Irikoyo, Hina-Kulu-Koy,
nga kaŋ go no za doŋ, kaŋ go no sohõ,
kaŋ ga kaa mo.»

9Fundikooney din ga darza nda beeray da saabuyaŋ no nga kaŋ goono ga goro karga boŋ, kaŋ goono ga funa hal abada abadin se. **10**Alwaati kulu kaŋ i ga woodin te no, arkusu waranka cindi taaca din ga ye ganda nga kaŋ goono ga goro karga boŋ jine ka sududu nga kaŋ goono ga funa hal abada abadin se. I ma ngey koytaray fuuley jisi karga jine ka ne:

11Ya iri Rabbo d'iri Irikoyo,
nin no to ni ma darza
nda beeray da dabari ta.
zama nin no ka hay kulu taka.
Ni miila sabbay se no i go no,
ni miila sabbay se mo no i taka.

Tira kunkunanta nda Feej'izo

5 Nga kaŋ go ga goro karga boŋ, a kambe ŋwaaro ra ay di tira kunkunante fo. Hantumyaŋ go a gaa a ra haray da taray. I n'a kawaatimandi nda kawaatimi iyye. **2**Ay di malayka gaabikooni fo mo goono ga fe da jinde beeri ka ne: «May no to a ma tira feeri, a m'a kawaatimey feeri mo?» **3**Boro kulu si no beena ra, wala ndunnya boŋ, wala ndunnya cire, kaŋ ga hin ka tira feeri, wala a m'a guna. **4**Ay hẽ gumo mo kaŋ i mana du boro kulu kaŋ ga to ka tira feeri, wala a m'a guna. **5**Kal arkusey ra boro fo ne ay se: «Ma si hẽ! Guna, muusu beero kaŋ fun Yahuda kunda ra, Dawda kaajo, nga no ka te zaama kaŋ a ga tira feeri, nga nd'a kawaatimi iyya.»

6Karga nda fundikooni taaca din bindo ra, da arkusey game ra mo, ay di Feej'ize fo go ga kay, danga i n'a wi no. A gonda hilli iyye da mo iyye – Irikoy Biya iyya nooya kaŋ yaŋ i g'i donton i ma koy ndunnya kulu ra. **7**A kaa ka tira ta nga kaŋ go ga goro karga boŋ din kambe ŋwaaro ra. **8**Alwaato kaŋ a na tira ta, fundikooni taaca din da arkusu waranka cindi taaca ye ganda Feej'izo jine. I

afo kulu gonda moolo da wura cambuyaŋ kaŋ to da dugu. Hanantey adduwey nooya. 9I go ga baytu taji te ka ne:

«Nin no to ni ma tira sambu
k'a kawaatimey feeri.
Zama i na ni wi,
koyne, ni na borey day Irikoy se da ni kuro,
kundey kulu, da deene kulu,
da jama kulu, da dumey kulu ra.
10Ni n'i ciya koytaray
da alfagayaŋ iri Irikoyo se.
I ga koytaray ŋwa mo ndunnya boŋ.»

11Ay guna koyne. Ay maa malayka boobo jindey kaŋ yaŋ go ga karga nda fundikooney din da arkusey din windi. I baayaŋo mo jama nda jama no, da zambar-zambarey. 12Da jinde beeri no i goono ga ne:

«Feej'izo kaŋ i wi din,
nga no to a ma du dabari,
da arzaka, da laakal, da gaabi,
nda beeray, da darza, da albarka!»

13Koyne, takahari kulu kaŋ go beena ra, da ndunnya boŋ, da ndunnya cire, da teeko boŋ da haŋ kaŋ go i ra kulu, ay maa i goono ga ne:

«Albarka, da beeray, da darza,
da dabari ma bara hal abada abadin,
nga kaŋ goono ga goro karga boŋ,
da Feej'izo mo se!»

14Fundikooni taaca din mo goono ga ne: «Amin!» Arkusey mo ye ganda ka sududu.

Kawaatimey

6 Ay go ga di mo, alwaato kaŋ Feej'izo na kawaatimi iyya din ra afo feeri. Kal ay maa fundikooni taaca din ra afo goono ga ce da jinde kaŋ ga hima sanda dunduyaŋ ka ne: «Kaa!» 2Ay guna kal ay di bari kwaaray fo. Bora kaŋ goono ga goro a boŋ mo gonda biraw. I n'a no koytaray fuula, a fatta mo da saaya ka te zaama.

3Alwaato kaŋ a na kawaatimi hinkanta feeri, ay maa fundikooni hinkanta goono ga ne: «Kaa!» 4Bari fo mo fatta, bari ciray no. Bora kaŋ goono ga goro a boŋ mo, i naŋ a ma laakal kanay ta ndunnya gaa, hala borey ma care wi. I n'a no takuba bambata mo.

5Alwaato kaŋ a na kawaatimi hinzanta feeri, ay maa fundikooni hinzanta

goono ga ne: «Kaa!» Ay guna kal ay di bari bi fo. Bora kaŋ go ga goro a boŋ mo gonda tiŋay neesiji nga kamba ra. **6**Ay maa koyne sanda jinde fo fundikooni taaca din game ra kaŋ ne: «Alkama muudu fo, zaari fo goy banandi, sayir* muudu hinza, zaari fo goy banandi, ji nda duvan* mo, ma si i sara.»

7Alwaato kaŋ a na kawaatimi taacanta feeri mo, ay maa fundikooni taacanta jinda kaŋ goono ga ne: «Kaa!» **8**Ay guna kal ay di bari boosa fo. Bora kaŋ goono ga goro a boŋ mo, a maa ga ti Buuyaŋ, Alaahara mo go g'a banda gana. I n'i no dabari ndunnya kanandi taaci ra afo boŋ i m'a wi da takuba, da haray, da buuyaŋ, da ndunnya ganji hamey mo.

9Alwaato kaŋ a na kawaatimi guwanta feeri, borey kaŋ yaŋ i wi Irikoy sanno da seeda kaŋ i te sabbay se, ay di i fundey go sargay* feema cire. **10**I kuuwa nda jinde beeri ka ne: «Ya Koy Beero hanna da Cimi-Cimo wano, waatifo no ni ga ciiti da ndunnya gorokoy k'iri kuro bana i boŋ?» **11**Kala i n'i boro fo kulu no kwaay kwaaray yaŋ ka ne i se i ma fulanzam kayna jina, hal i tamtaray hangasiney d'i nya-izey, kaŋ yaŋ i g'i wi sanda mate kaŋ i n'i wi din, i jama ma kubay.

12Ay guna koyne, alwaato kaŋ a na kawaatimi iddanta feeri. Kala laabu zinjiyaŋ bambata te. Wayna mo bare ka ciya ibi sanda bufu zaara kaŋ i te da hamni. Hando kulu mo bare ka ciya sanda kuri. **13**Beene handariyayzey fun ka kaŋ ndunnya boŋ, sanda waati kaŋ haw bambata na jeejay* nya zinji k'a izey kaŋ mana nin dooru ganda. **14**Beene batama mo bara sanda tira kaŋ i g'a kunkuni. Tondi beeri kulu da gungu kulu mo fun ngey nangey ra.

15Ndunnya bonkooney, da boro beerey, da wongu nyaŋey, da arzakantey, da gaabikooney, da bannyey da burciney kulu, i na ngey boŋ tugu guusey ra da tondi kuukey tondey game ra. **16**I goono ga ne tondi kuukey da tondey se: «Wa kaŋ iri boŋ, k'iri tugu nga kaŋ goono ga goro karga boŋ se da Feej'izo futa mo se. **17**Zama i futay zaari bambata kaa. May no ga hin ka kay mo?»

Israyla kundey zambarey

7 Woodin banda ay di malayka taaci goono ga kay ndunnya kuray taaca gaa. I goono ga ndunnya haw taaca gaay, zama haw fo kulu ma si faaru laabo wala teeko wala tuuri-nya kulu boŋ. **2**Ay di malayka fo mo goono ga tun wayna funay haray. A goono ga Irikoy fundikoono kawaatimo gaay. A kuuwa nda jinde beeri malayka taaca din se, ngey kaŋ yaŋ i daŋ i ma laabo nda teeko sara. **3**A ne: «Wa si laabo wala teeko wala tuuri nyaŋey sara, kala nda iri n'iri Irikoyo tamey kawaatimandi i sukutey gaa jina.» **4**Ay maa borey kaŋ yaŋ i n'i kawaatimandi lasaabuyaŋo mo. Boro zambar zangu da zambar waytaaci cindi taaci kawaatimanteyaŋ no, Israyla izey kundey kulu ra.

5Yahuda kunda ra
i na boro zambar way cindi hinka kawaatimandi.
Ruben kunda ra, zambar way cindi hinka;
Gad kunda ra, zambar way cindi hinka;
6Aser kunda ra, zambar way cindi hinka;

Naftali kunda ra, zambar way cindi hinka;
Manasse kunda ra, zambar way cindi hinka;
7Simeyon kunda ra, zambar way cindi hinka;
Lawi kunda ra, zambar way cindi hinka;
Isakar kunda ra, zambar way cindi hinka;
8Zabluna kunda ra, zambar way cindi hinka;
Yusufu kunda ra, zambar way cindi hinka;
Benyamin kunda ra,
i na boro zambar way cindi hinka kawaatimandi.

Jama bambata

9Hayey din banda, ay guna kal ay di marga bambata fo kaŋ boro kulu si hin k'a kabu, kaŋ yaŋ fun dumey kulu nda kundey kulu nda jama kulu nda deeney kulu ra. I goono ga kay karga nda Feej'izo jine. I gonda kwaay kwaaray yaŋ. Teenay kambeyaŋ mo go i kambe ra. 10I kuuwa nda jinde beeri ka ne:

«Faaba ya iri Irikoyo wane no,
nga kaŋ goono ga goro karga boŋ,
Feej'izo wane mo no.»

11Malaykey kulu mo kaŋ yaŋ go ga karga windi, da arkusey, da fundikooni taaca din, ikulu ganda biri ngey moydumey boŋ karga jine ka sududu Irikoy se. 12I goono ga ne:

«Amin!
Albarka, da darza,
da laakal, da saabuyaŋ, da beeray,
da dabari, da gaabi
ma bara iri Irikoyo se hal abada abadin.
Amin!»

13Kal arkusey ra boro fo na sanno sambu ka ne ay se: «Boro woone yaŋ kaŋ gonda kwaay kwaaray yaŋ, may yaŋ no? Man no i fun mo?»

14Ay ne a se: «Ay jina bora, nin no ga bay.»

A ne ay se: «Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ kaa ka fun kankami bambata din ra. I na ngey kwaayey nyuna k'i kwaarandi Feej'izo kuro ra mo. 15Woodin sabbay se no,

I go Irikoy karga jine.
I goono ga may a se cin da zaari
a fuwo kaŋ ra i ga sududu a se.
Nga mo kaŋ goono ga goro karga boŋ
ga nga kuuru fuwo daaru i boŋ.
16I si ye ka maa haray,

i si ye ka maa hari jaw,
wayna mo si ye k'i kar
wala dungay kulu dumi.
17Zama Feej'izo kaŋ go karga bindo ra
g'i kuru.
A ga kond'ey hari-mo fundikooney do.
Irikoy mo g'i mundey kulu tuusu
ka kaa i moy gaa.»

Kawaatimi iyyanta

8 Alwaato kaŋ a na kawaatimi iyyanta feeri, kal dangayyaŋ te beena ra kaŋ to guuru jare cine.

2Ay di mo malayka iyya din kaŋ ga kay Irikoy jine. I n'i no hilli iyye kaŋ i ga kar.

3Kala malayka fo mo kaa ka kay sargay feema do, a gonda wura cambu fo. I n'a no dugu boobo mo, zama a m'a dooru hanantey kulu adduwey banda wura sargay feema boŋ kaŋ go karga jine. **4**Dugo dullo da hanantey adduwey ziji ka koy care banda Irikoy jine, ka fun malayka din kamba ra. **5**Malayka mo na cambo sambu k'a toonandi nda sargay feema danjo, k'a catu ndunnya boŋ. A banda mo kala kaatiyaŋ, da jindeyaŋ, da nyalawyaŋ, da laabu zinjiyaŋ no ka te.

Hilley kaŋ i ga kar

6Malayka iyya din mo kaŋ gonda hilli iyya kaŋ i ga kar soola karyaŋ se.

7Sintina wano kar. Kala gari, da danji da kuri go margante care banda, i n'i catu mo ndunnya boŋ. Ndunnya kanandi hinza ra afo ton. Tuuri nya kanandi hinza ra afo ton, subu tayo kulu mo ton.

8Malayka hinkanta mo kar. Kal i na hay fo kaŋ ga hima tondi bambata kaŋ danji go ga ŋwa jindaw teeko ra. Teeko kanandi hinza ra afo bare ka te kuri. **9**Teeko ra takahari kaŋ yaŋ gonda fundi, i kanandi hinza ra afo bu. Hiyey ra mo kanandi hinza ra, kanandi fo halaci.

10Malayka hinzanta mo kar. Kala handariyayze beeri fo fun beena ra ka kaŋ. A goono ga di sanda yulba danji cine. A fun ka kaŋ isa kanandi hinza ra afo boŋ, da hari-moy boŋ. **11**Handariyayzo din maa ga ti Absint*, *(danga fotti nooya).* Hari kanandi hinza ra afo bare ka fottu, boro boobo mo bu haro sabbay se, zama a ciya ifotto.

12Malayka taacanta mo kar. Kal i na wayna kanandi hinza ra afo kar, da hando da handariyayzey mo, i kanandi hinza ra afo. Hal i kanandi hinza ra afo ma ciya kubay, zaaro mo, a kanandi hinza ra afo ma si kaari, cino mo yaadin.

13Ay guna mo, ay maa mo zeeban fo goono ga deesi beene batama bindo ra. A goono ga ne nda jinde beeri: «Kaari, kaari, kaari! ndunnya gorokoy se, hilli cindey jindey sabbay se kaŋ malayka hinza din ga ba ka kar.»

9 Malayka guwanta mo kar. Ay di handariyayze fo mo kaŋ jin ka fun beene ka kaŋ ndunnya boŋ. I n'a no guusu kuuko kaŋ sinda me saaf'izo. **2**A na

guuso din meyo feeri. Dullu mo ciciri ka fun guuso ra, sanda dudal bambata dullu cine, hala beene batama nda wayna te kubay guuso kaŋ sinda me dullo sabbay se. **3**Dullo ra mo doyaŋ fatta ka koy ndunnya boŋ. I n'i no dabari mo sanda mate kaŋ ndunnya daŋ gonda dabari. **4**I ci i se mo ka ne i ma si ndunnya subu, wala hay fo tayo kulu wala tuuri nya kulu sara. Kala day borey hinne kaŋ yaŋ sinda Irikoy kawaatimo ngey sukutey gaa. **5**I n'i daŋ i ma si borey din wi mo, amma i m'i gurzugandi handu gu. I gurzuga mo go sanda daŋ wane cine, waati kaŋ a na boro ton. **6**Jirbey din ra borey ga buuyaŋ ceeci, i si du a mo, mate kaŋ i n'a ceeci nd'a kulu. I ga ba buuyaŋ, buuyaŋ mo ga zuru i se.

7Dowey din himandi mo ga hima bariyaŋ kaŋ i soola wongu se. I boŋey gaa mo, sanda koytaray fuulayaŋ kaŋ ga hima wura no ka bara. I moydumey mo danga borey moyduma no. **8**I gonda boŋ hamni mo sanda wayboro boŋ hamni. I hinjey mo sanda muusu beeri wane yaŋ no. **9**I gonda ganda gaa kosaray mo, sanda guuru-bi wane. I fatey yooja mo go sanda torkoyaŋ kosongu kaŋ bari boobo go ga candi ka zurandi ka koy wongu do. **10**I gonda dibbayaŋ kaŋ gonda naaji mo danga daŋ wane cine. I dibbey ra mo no i dabaro go kaŋ i ga borey maray d'a hala handu gu. **11**I gonda ngey bonkooni ngey boŋ, guuso kaŋ sinda me malayka nooya. Yahudance ciine ra a maa ga ti Abadon. Gareku sanno ra mo a gonda maa Abolyon, *kaŋ a feerijo ga ti Halaciko*.

12Balaaw sintina bisa, guna mo balaaw hinka go banda ga kaa.

13Malayka iddanta mo kar. Ay maa jinde fo mo kaŋ fun wura sargay feema kaŋ go Irikoy jine din hilley do. **14**A goono ga ci malayka iddanta kaŋ gonda hilli se ka ne: «Malayka taaca din kaŋ yaŋ go hawante Ufratis isa beero me gaa, m'i feeri.» **15**Kal a na malayka taaca din feeri, kaŋ yaŋ i soola saaya nda zaaro nda hando nda jiiro sabbay se, zama ndunnya borey kanandi hinza ra i ma kanandi fo wi. **16**Sooje bari-kari jama lasaabo mo, zambar way no hala sorro zambar way hala sorro hinka, *(danga million zangu hinka nooya).* Ay maa i lasaabuyaŋo mo.

17Guna mo, mate kaŋ ay di bangayyaŋ ra, bariyey da borey kaŋ yaŋ go i boŋ neeya: I gonda ganda gaa kosaray kaŋ ga ciray sanda danji cine, kaŋ ga boogu, kaŋ ga say mo. Bariyey boŋey mo, sanda muusu beeri boŋ cine yaŋ no. I meyey ra mo danji da dullu da sufar* goono ga fatta. **18**Balaaw hinza din do no, danji, da dullu nda sufar kaŋ goono ga fun i meyey ra, i na borey kanandi hinza ra afo wi. **19**Zama bariyey dabaro go i meyey ra d'i dibbey ra. Zama i dibbey ga hima gondiyaŋ. I gonda boŋyaŋ. Ngey mo no i goono ga borey maray d'a.

20Boro cindey mo, kaŋ yaŋ balaawey din mana wi, i mana tuubi ka fay nda ngey kambe goyey, hal i ma fay da follayey se sududuyaŋ, da toorey mo, wura waney, da nzarfu waney, da guuru-say waney, da tondi waney, da bundu waney, kaŋ yaŋ si hin ka di, i si maa, i si dira. **21**I mana tuubi mo ka fay nda ngey care wiyaŋ, wala ngey moodabal teeyaŋey, wala ngey zina teeyaŋey wala ngey zaytaray mo.

Malayka gaabikooni da tira kayna din

10 Ay di malayka gaabikooni fo mo kaŋ goono ga zumbu ka fun beena ra.
A goono ga daabu nda buru nga gaa. Sajeera mo go a boŋo gaa, a
moyduma ga hima wayno cine, a cey mo ga hima danji sariyaŋ. **2**A kamba ra
mo a gonda tira kunkunante kayna fo kaŋ go feerante. A na nga kambe ŋwaari
ca sinji teeko boŋ, kambe wow wano mo laabo boŋ. **3**A kuuwa nda jinde beeri
sanda muusu beeri kaŋ goono ga dundu. Waato kaŋ a kuuwa mo, beena
kaatiyaŋ iyya na ngey jinde tunandi. **4**Waato kaŋ kaatiyaŋ iyya din salaŋ, ay
soola ay ma hantum. Kal ay maa jinde kaŋ fun beene ka ne: «Ma haŋ kaŋ
kaatiyaŋ iyya din ci daabu, ma si n'i hantum bo.»

5Malayka kaŋ ay di go ga kay teeko da laabo boŋ mo na nga kambe ŋwaaro
sambu beene haray. **6**A ze nda nga kaŋ goono ga funa hal abada abadin, kaŋ na
beene da haŋ kaŋ go a ra, da ganda nda haŋ kaŋ go a ra, da teeku nda haŋ kaŋ
go a ra din taka. A ne: «Murayyaŋ si no koyne, **7**amma malayka iyyanta jinda
jirbey ra, alwaato kaŋ a ga ba ka hillo kar, alwaato din no Irikoy gundo ga
kubay, mate kaŋ a ci nga tamey kaŋ ga ti annabey* se.»

8Jinda mo kaŋ ay maa kaŋ fun beena ra ye ka salaŋ ay se ka ne: «Koy ka tira
kaŋ go feerante ta malayka kaŋ go ga kay teeko da laabo boŋ kamba ra.»

9Kal ay koy malayka do ka ne a se a m'ay no tira kayna din.

A ne ay se: «Di ka ŋwa. A ga naŋ ni gunda ma fottu, amma ni me ra a ga
mansi sanda yu.» **10**Ay na tira kayna din ta malayka kamba ra mo k'a ŋwa. Ay
me ra kay a ga mansi sanda yu. Alwaato kaŋ ay n'a ŋwa mo, ay gunda fottu. **11**I
ne ay se: «Tilas kala ni ma ye ka annabitaray te jama boobo, da dumi boobo, da
deene boobo da bonkooni boobo boŋ.»

Seedako hinka

11 I n'ay no kwaari sanda goobu cine ka ne: «Tun ka fuwo kaŋ ra i ga
sududu Irikoy se nda sargay feema neesi ka borey kaŋ yaŋ ga
sududu a ra mo kabu. **2**Amma batama kaŋ go fuwo windanta, kala ma fay
nd'a. Ma s'a neesi, zama i n'a no dumi cindey se. I ga birni hananta taamu
ngey cey cire kala handu waytaaci cindi hinka. **3**Koyne, ay g'ay seeda hinka
no dabari i ma annabitaray te jirbi zambar fo da zangu hinka nda waydu. I
sinda kala bufu zaara bankaarayyaŋ.» **4**Ngey no ga ti zeytuŋ* tuuri nya
hinka da fitilla hinka kaŋ goono ga kay ndunnya Rabbo jine. **5**Da boro fo ga
ba nga m'i maray mo, kala danji ma fun i meyey ra k'i ibarey ŋwa. Da boro
fo ga ba nga m'i maray, tilas kal i m'a koy wi yaadin cine. **6**Borey din gonda
dabari ka beene daabu hala hari ma si kaŋ ngey annabitaray jirbey ra. I
gonda dabari haro boŋ mo k'a bare ka ciya kuri, ka ndunnya kar da balaaw
dumi kulu, mate kaŋ i ga ba kulu.

7Waati kaŋ i na ngey seeda ban mo, alman futo kaŋ ga fun guuso kaŋ
sinda me ra ga wongu nd'ey. A ga te i boŋ zaama k'i wi mo. **8**I buukoy mo
ga kani birni bambata fonda ra, birno kaŋ se i ga ne da misa Saduma* nda

Misira, nango kaŋ borey n'i Rabbo kanji mo nooya. 9Borey mo dumey ra, da
kundey ra, da deeney ra, da dumi cindey ra, i g'i buukoy gomdo jirbi hinza
nda jare. I mana naŋ mo i m'i buukoy daŋ saaray ra bo. 10Koyne, borey kaŋ
yaŋ goono ga goro ndunnya ra ga farhã i boŋ. I ga soobay ka maa kaani, i ga
soobay ka nooyaŋ samba care se zama annabi hinka din na ndunnya gorokoy
gurzugandi.
11Jirbi hinza nda jara din banda no, Irikoy ye ka fundi daŋ i ra, i kay ngey
cey gaa koyne. Humburkumay bambata mo na borey kaŋ yaŋ goono g'i guna di.
12I maa jinde beeri kaŋ fun beena ra ka ne i se: «Wa kaaru ka kaa neewo!» I
kaaru ka koy beena ra buro ra. I ibarey mo go g'i guna.
13Saaya din ra mo laabu zinjiyaŋ bambata fo te. Birno farsimi way ra afo mo
kaŋ. I na boro zambar iyye wi laabo zinjiyaŋo din ra. Cindey mo humburu, hal i
na Irikoy kaŋ go beene beerandi.
14Balaaw hinkanta bisa, guna balaaw hinzanta goono ga kaa da waasi.

Hilli iyyanta karyaŋo

15Malayka iyyanta mo kar. A banda mo jinde bambata yaŋ te beena ra kaŋ
yaŋ ne:

«Ndunnya koytara ciya
iri Rabbo nda nga Almasihu wane,
a ga may mo hal abada abadin.»

16Arkusu waranka cindi taaca din kaŋ yaŋ goono ga goro Irikoy jine ngey kargey
boŋ ganda biri ngey moydumey boŋ ka sududu Irikoy se 17ka ne:

«Ya Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo,
iri goono ga saabu ni se,
nin kaŋ go no sohõ, nin kaŋ go no za doŋ,
zama ni na ni dabari bambata sambu ka may.
18Ndunnya dumey mo te bine,
ni futa mo kaa i gaa.
Alwaato kaŋ i ga ciiti buukoy se mo to,
da alwaato kaŋ i ga alhakko no
ni bannyey kaŋ ti annabey, da hanantey
da borey kaŋ yaŋ goono ga humburu ni maa se,
ikayney nda ibeerey.
Borey mo kaŋ yaŋ goono ga ndunnya halaci,
i m'i halaci.»

19Kal i na fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se kaŋ go beena ra feeri. A fuwo ra
mo i di a alkawli sundurko. Nyalawyaŋ, da jindeyaŋ, da beene dunduyaŋ, da
laabu zinjiyaŋ da gari bambata mo te.

Waybora nda dodo-beeri alaama

12 I di alaama bambata fo beena ra: wayboro fo goono ga daabu nda
wayna, hando mo go a cey cire. Koytaray fuula kaŋ gonda
handariyayze way cindi hinka mo go a boŋo gaa. **2**A gonda gunde, a hẽ mo
hay-zaŋay ra, a goono ga maa doori mo hayyaŋo sabbay se. **3**I ye ka di alaama
fo mo beena ra. Guna mo, dodo-beeri* ciray bambata kaŋ gonda boŋ iyye da
hilli way. Boŋey gaa mo koytaray fuula iyye go no. **4**A dibba mo goono ga
beene handariyayzey kanandi hinza ra afo candi k'i catu ndunnya ra.
Dodo-beero mo goono ga kay waybora kaŋ ga ba ka hay din jine, zama waati
kaŋ a hay nga m'a izo ŋwa. **5**Waybora na ize alboro hay mo, nga kaŋ ga
ndunnya dumey kulu may da guuru-bi goobu. Izo mo, i n'a hamay ka kond'a
Irikoy do, hal a karga do. **6**Waybora binde zuru ka koy ganjo ra, naŋ kaŋ Irikoy
jin ka nangu soola a se, hal i m'a jare jirbi zambar fo da zangu hinka nda
waydu.

7Wongu te beena ra mo. Munkayla nda nga malaykey goono ga tangam da
dodo-beero. Dodo-beero mo da nga malaykey tangam d'ey. **8**I mana te zaama, i
mana du mo ngey goray nango koyne beena ra. **9**I na dodo-beero bambata din
catu ganda, gondi zeena nooya, nga kaŋ se i ga ne Iblisi da Saytan*, ndunnya
kulu hallikwa. I n'a catu ndunnya ra. A malaykey mo, i n'i catu a banda.

10Kal ay maa jinde bambata fo beena ra kaŋ ne:

«Sohõ faaba nda dabari
nd'iri Irikoyo koytara to.
A Almasihu mayra mo to.
Zama i n'iri nya-izey kalimakwa catu ganda,
nga kaŋ g'i kalima
cin da zaari iri Irikoyo jine.
11I te zaama a boŋ mo
Feej'izo kuro da ngey seeda sanno sabbay se.
I mana ba ngey fundey mo
hal i mana wangu ngey ma bu.
12Woodin sabbay se no,
araŋ ma farhã, ya beeney
d'araŋ mo kaŋ yaŋ goono ga goro i ra.
Amma kaari ndunnya nda teeko!
Zama Iblisi zumbu araŋ do haray.
A gonda futay beeri,
zama a bay kaŋ alwaati kayna no cindi nga se.»

13Saaya kaŋ dodo-beero di i na nga catu ndunnya ra, kal a na waybora gana,
nga kaŋ na ize albora hay. **14**Amma i na waybora no zeeban bambata fata hinka,
zama a ma tun ka deesi ka koy ganjo ra hala nga nango do, naŋ kaŋ i g'a jare,
alwaati folloŋ da alwaati hinka da alwaati jare, k'a tugu gondo se. **15**Gondo mo

na hari kaa nga meyo ra ka bambari sanda isa cine waybora banda, zama a ma naŋ hari-yaa ma konda waybora. 16Amma laabo na waybora gaakasinay. A na nga meyo feeri ka isa kaŋ dodo-beero kaa nga meyo ra ka bambari din haŋ. 17Kala dodo-beero futu waybora se gumo. A ye zama nga ma wongu nd'a banda boro cindey kaŋ yaŋ goono ga Irikoy lordey gana, kaŋ yaŋ goono ga Yesu seeda haggoy mo. 18A ye ka kay mo teeko taaso boŋ.

Alman laalo hinka

13 Ay di alman laalo fo goono ga fun teeko ra kaŋ gonda hilli way da boŋ iyye. A hilley boŋ mo a gonda koytaray fuula way. A boŋey gaa mo a gonda Irikoy alaasiray maayaŋ. 2Alman laala kaŋ ay di mo ga hima mari, a cey mo d'a ce camsey ga hima urs* waney, a meyo mo ga hima muusu beeri wano. Dodo-beero mo n'a no nga dabaro da nga karga da hin beeri. 3Ay di a boŋ fo, danga i n'a kar buuyaŋ goobu, amma a buuyaŋ goobo biyo yay. Ndunnya kulu dambara nda alman laala din. 4I sududu dodo-beero se, zama a na nga hino no alman laala se. I sududu alman laala se mo ka ne: «May no to alman laalo wo cine? May no ga hin a ma wongu nd'a?»

5I n'a no me mo kaŋ ga hari bambata yaŋ da alaasiray sanniyaŋ salaŋ. I n'a no hin mo a ma nga goyo te hala handu waytaaci cindi hinka. 6A na nga meyo fiti zama nga ma Irikoy kayna, k'a maa d'a nangora kayna, [da] borey kaŋ yaŋ goono ga goro beena ra mo. 7I yadda a se mo a ma wongu nda hanantey, a ma te zaama nd'ey mo. I n'a no hin mo a ma kunda kulu, da jama kulu, da deene kulu da dumi kulu may. 8Ndunnya gorokoy kulu mo ga sududu a se, sanda boro kulu kaŋ i man'a maa hantum Feej'izo fundi tira ra, nga kaŋ i wi za ndunnya sinjiyaŋo gaa.

9Boro kulu kaŋ gonda hanga ma maa.

10Boro kulu kaŋ i waadu tamtaray se,
tamtaray ra no a ga koy.
Boro kulu kaŋ ga wi nda takuba,
tilas, takuba mo no i g'a wi nd'a.

Noodin mo no hanantey suuro d'i cimbeero go.

11Ay di alman fo mo goono ga fun ganda laabo ra. A gonda hilli hinka sanda feej'ize wane cine. A goono ga salaŋ mo sanda dodo-beero cine. 12Alman sintina hino kulu no a goono ga goy d'a a jine. A goono ga ndunnya nda nga gorokoy kulu daŋ i ma sududu alman sintina se, nga kaŋ a buuyaŋ goobo biyo yay. 13A goono ga alaama bambata yaŋ te, hal a ga naŋ danji ma fun beene ka kaa ndunnya boŋ borey jine. 14A goono ga ndunnya gorokoy halli mo da alaamey kaŋ i n'a no a ma te alman laala jine, ka ne ndunnya gorokoy se i ma alman laala kaŋ takuba maray din kaŋ funa mo himandi fo te. 15I n'a no dabari mo a ma fundi daŋ alman himando gaa zama alman himando ma salaŋ, hala mo a ma naŋ i ma borey kulu wi kaŋ si sududu alman himando se. 16Koyne, a ga naŋ i ma no borey kulu se,

ikayney da ibeerey, arzakantey da talkey, burciney da bannyey, i ma du seeda ngey kambe ŋwaarey gaa wala i sukutey gaa. **17**Boro kulu mo si hin ka day wala ka neera kala nga kaŋ gonda seeda din, sanda alman laala maa wala a maa lamba.

18Neewo no laakal ga bara: boro kaŋ gonda fahamay ma alman laala lamba lasaabu, zama Adam-ize lamba no. A lamba mo neeya: zangu iddu nda waydu cindi iddu.

Fansantey bayto

14 Ay guna kal ay di Feej'izo goono ga kay Sihiyona* tondo boŋ, a banda mo boro zambar zangu nda zambar waytaaci cindi taaci go kaŋ yaŋ gonda a maa d'a Baabo maa hantumante ngey sukutey gaa. **2**Ay maa jinde fo beena ra sanda hari zuru boobo kosongu cine no, sanda beene dunduyaŋ bambata kosongu cine. Jinda kaŋ ay maa go sanda moolo beeri wane, waati kaŋ mollo karkoy ga ngey mooley kar. **3**I goono ga baytu taji te karga jine, da fundikooni taaca din jine da arkusey jine mo. Boro si no kaŋ ga bayto din dondon kala ngey boro zambar zangu nda zambar waytaaci cindi taaca din kaŋ yaŋ Irikoy fansa ndunnya ra. **4**Ngey no ga ti borey kaŋ yaŋ mana ngey boŋ ziibandi wayborey do, zama arwasu ciray yaŋ no. Ngey no ga Feej'izo gana naŋ kulu kaŋ a ga koy. A na woodin yaŋ fansa borey ra i ma ciya boŋ-jina Irikoy da Feej'izo se. **5**I meyey ra mo i mana tangari gar bo, i sinda taali fo kulu.

Malayka hinza

6Ay di malayka fo mo goono ga deesi beene batama bindo ra. A gonda Baaru Hanno, hal abada wane, kaŋ a ga fe ndunnya gorokoy se, dumi kulu, da kunda kulu, da deene kulu da jama kulu ra. **7**A goono ga ci nda jinde beeri ka ne: «Wa humburu Irikoy, k'a no darza, zama a ciito saaya to. Wa sududu a se, nga kaŋ na beene, da ganda, da teeko da hari-moy te.»

8Kala malayka fo mo, ihinkanta n'a banda gana. A goono ga ne: «A kaŋ! Babila* beero kaŋ! nga kaŋ na ndunnya dumey kulu daŋ i ma haŋ futay duvaŋo* gaa, nga zina teeyaŋ wano.»

9Kala malayka fo mo, ihinzanta n'i banda gana. A goono ga ci nda jinde beeri ka ne: «Boro kulu kaŋ sududu alman laala nda nga himando se, a n'a seeda ta mo nga sukuto wala a kamba gaa, **10**bora din koy ga Irikoy futay duvaŋo haŋ, wo kaŋ i dooru a dukuri gaasiya ra, i man'a gaabo zabu mo. I ga bora din gurzugandi nda danji da sufar* malayka hanney nda Feej'izo jine. **11**I gurzugay dullo mo ga ciciri ka ziji hal abada abadin. I sinda fulanzamay mo cin da zaari, ngey kaŋ yaŋ ga sududu alman laala nda nga himando se, da boro kulu kaŋ n'a maa seeda ta mo. **12**Hanantey suuro neeya: ngey kaŋ yaŋ ga Irikoy lordey da Yesu cimi fonda gana.»

13Ay maa jinde fo koyne beena ra kaŋ ne: «Ma woone hantum: Albarkanteyaŋ no buukoy kaŋ yaŋ ga bu Rabbi ra za sohõ.

Oho, Biya ci, hal i ma fulanzam ngey taabo gaa, zama i goyey go g'i gana.»

Ndunnya borey wiyaŋ heemaro to

14 Ay guna kal ay di buru kwaaray fo. Buro din boŋ mo ay di boro fo goono
ga goro kaŋ ga hima boro ize. A boŋo gaa mo a gonda wura koytaray fuula,
candi kaŋ ga kaan go mo a kambe ra. 15 Kala malayka fo mo kaa ka fun fuwo
kaŋ ra i ga sududu Irikoy se. A kuuwa nda jinde beeri nga kaŋ goono ga goro
buro boŋ din gaa ka ne: «Ni cando salle ka heemar albarka wi, zama wiyaŋo
alwaato to, zama ndunnya dum'izey nin.» 16 Nga kaŋ goono ga goro buro boŋ
mo na nga cando daŋ ndunnya ra. I na ndunnya dum'izey wi mo.
17 Kala malayka fo mo kaa ka fun fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se kaŋ go
beena ra. Nga mo gonda candi kaano. 18 Malayka fo mo kaa ka fun sargay
feema do haray, kaŋ gonda dabari danji boŋ. Kal a na candi-kaano-koyo ce nda
jinde beeri ka ne: «Ma ni candi kaana salle ka ndunnya reyzin* nya izey margu,
zama i izey nin.» 19 Kala malayka na nga cando daŋ ndunnya ra. A na ndunnya
reyzin izey kaŋ go ndunnya ra wi, k'i gusam reyzin kankamyaŋ nangu bambata
ra, Irikoy futa wano. 20 I na kankamyaŋ nango taamu-taamu mo birno banda.
Kuri mo fun kankamyaŋ nango ra ka kaa hala bariyey kaasijey gaa, a salleyaŋ
mo to hala kilometar zangu hinza.

Malaykey da balaaw kokorantey

15 Ay di alaama fo mo beena ra kaŋ ga beeri, dambara hari mo no:
malayka iyye no kaŋ yaŋ gonda balaaw iyye, kaŋ yaŋ ga ti kokorantey,
zama i ra no Irikoy futa kubay. 2 Ay di mo teeku kaŋ boro ga di hal a ganda, a
go sanda i na nga nda danji kaasum care ra. Borey kaŋ yaŋ te zaama nda alman
laala nda nga himando, da nga maa lamba, i goono ga kay teeko din boŋ. I
gonda Irikoy mooley. 3 I goono ga Irikoy tamo Musa bayto da Feej'izo bayto mo
te. I goono ga ne:

«Ya nin Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo,
ni goyey ya ibeeriyaŋ no,
dambara hariyaŋ mo no.
Ni fondey mo adilitaraykoyyaŋ no,
cimi-cimi wane yaŋ mo no,
ya nin dumey kulu Bonkoono.
4 Ya Rabbi, may no si humburu,
a ma jaŋ ka ni maa beerandi mo?
Ni hinne ga ti Hananyankoy,
zama dumey kulu ga kaa ka sududu ni jine,
zama ni goy adilitaraykoyyaŋ bangay.»

5 Woodin banda ay di i na fuwo, kaŋ ga ti seeda nangora wano, feeri beena
ra. 6 Fuwo din ra mo malayka iyye kaŋ yaŋ gonda balaaw iyya din fatta ka kaa. I
gonda lin* bankaaray kaŋ ga hanan kal i ga nyaale. I gandey gaa mo wura
guddamayaŋ goono ga haw. 7 Kala fundikooni taaca din ra afo na malayka iyya

din no wura sintili iyye, kaŋ to da futay, Irikoy kaŋ ga funa hal abada abadin wano. 8Fuwo mo to da dullu Irikoy darza nd'a dabaro sabbay se. Boro kulu mo si hin ka furo fuwo ra kala nd'i na balaaw iyya, kaŋ ga ti malayka iyya din waney, ban.

Irikoy futa sintiley

16 Ay maa jinde beeri fo kaŋ fun fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se. A ne malayka iyya din se: «Wa koy ka Irikoy futa sintili iyya din dooru ndunnya boŋ.»

2Sintina wano koy ka nga sintilo dooru ndunnya boŋ. Kal a ciya jombo laalo ka borey kaŋ yaŋ gonda alman laala seeda gurzugandi, ngey kaŋ ga sududu a himando se mo.

3Ihinkanta mo na nga sintilo dooru teeko ra. A bare ka te kuri danga boro buuko wane. Fundikooney kulu bu mo, wo kaŋ yaŋ go teeko ra.

4Ihinzanta mo na nga sintilo dooru isey boŋ da hari-moy boŋ. I bare ka te kuri mo. 5Ay maa hari malayka kaŋ ne:

«Adilitaraykoy no nin kaŋ go no sohõ,
kaŋ go no mo za doŋ, nin Ihanna,
zama ni na ciiti te yaadin.
6Zama i na hanantey da annabey kuri mun,
ni mo n'i no kuri i ma haŋ.
Woodin ga hagu i se.»

7Ay maa sargay feema mo ne:

«Oho, ya Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo,
ni ciitey ya cimi-cimi wane yaŋ no,
adilitaraykoyyaŋ mo no.»

8Itaacanta mo na nga sintilo dooru wayna boŋ. I yadda wayna se a ma borey kukure da danji. 9Borey kukure dungay beero sabbay se. I na Irikoy maa kayna mo, nga kaŋ gonda dabari balaawey din boŋ. I mana tuubi mo k'a no darza.

10Iguwanta mo na nga sintilo dooru alman laala karga boŋ, a koytara mo te kubay. Borey na ngey deeney nama mo gurzuga sabbay se. 11I na beene Irikoyo kayna ngey gurzuga da ngey jombey se, i mana tuubi mo ka ngey goyey naŋ.

12Iddanta mo na nga sintilo dooru isa beero kaŋ ti Ufratis boŋ. A haro mo koogu zama fondo ma te bonkooney kaŋ ga fun wayna funay haray se. 13Ay di mo biya ziibo hinza sanda balancawyaŋ* cine. I fun dodo-beero* meyo ra, da alman laala meyo ra da tangari annabo meyo ra mo. 14Zama follay biyayaŋ no, kaŋ yaŋ ga alaama goyyaŋ te. I ga fatta ka koy ndunnya kulu bonkooney do, zama i m'i margu ka koy wongo do, Irikoy Hina-Kulu-Koyo zaari beero wano.

15(Guna, sanda zay cine no ay goono ga kaa. Albarkante no nga kaŋ goono ga batu, kaŋ goono ga haggoy da nga bankaarayey hal a ma si dira gaa-koonu,

hala borey ma di a haawi mo.)
16Biya ziibo hinza din n'i margu nango kaŋ se i ga ne Ar-Magedon
Yahudance sanni ra.
17Iyyanta mo na nga sintilo dooru beene batama ra. Kala jinde beeri fo fun
fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se karga do ka ne: «A ban!» 18Kala mo
nyalawyaŋ da jindeyaŋ da beene kaatiyaŋ te. Laabu zinjiyaŋ bambata fo te kaŋ
a dumi mana doona ka te za borey go ndunnya boŋ, zama laabu zinjiyaŋo beeri
gumo. 19Birni bambata mo fay ihinza, dumi cindey galley mo kaŋ. Irikoy fongu
mo nda Babila* beero, zama nga m'a no nga futay dunga duvaŋo* gaasiya.
20Gungey kulu zuru, tondi kuukey mo daray. 21Gari beeri yaŋ mo fun beene ka
kaŋ borey boŋ, i afo kulu tiŋa ga to sanda kilo waranza cindi gu cine. Borey mo
na Irikoy kayna gari balaawo sabbay se, zama a balaawo ga beeri gumo.

Kaaruwa beero

17 Kala malayka iyya din kaŋ yaŋ gonda balaaw sintili iyya din, i ra afo
kaa ka salaŋ d'ay ka ne: «Kaa neewo, ay ga ni cabe kaaruwa beero
ciito, nga kaŋ goono ga goro hari booba boŋ. 2Ndunnya bonkooney zina nd'a.
Ndunnya boŋ gorokoy mo bugu nd'a zina teeyaŋo duvaŋo*.»
3Kal a n'ay sambu biya ra ka kond'ay saaji fo ra. Ay di wayboro fo mo goono
ga goro alman fo boŋ. Almano gaahamo iciray coy! no. Irikoy alaasiray maayaŋ
go a gaa hantumante nangu kulu. A gonda boŋ iyye nda hilli way. 4Waybora
goono ga daabu nda bankaaray moni da iciray mo. I n'a taalam da wura nda
hiiri darzakoy yaŋ da luluyaŋ*. A gonda wura gaasiya nga kamba ra kaŋ to da
kazaamataray fanta harey kaŋ yaŋ ga ziibi, a zina teeyaŋo waney no. 5A sukuto
gaa mo maa fo go no hantumante:

GUNDU NO
BABILA BAMBATA
KAARUWEY DA NDUNNYA FANTA HAREY NYA NO.

6Ay di mo waybora din bugu nda hanantey kuri, da Yesu seedey kuri.
Alwaato kaŋ ay di a, ay dambara nda dambara beeri. 7Kala malayka ne ay se:
«Ifo se no ni dambara? Ay ga ci ni se waybora din gundo da alman laala kaŋ
goono g'a jare kaŋ gonda boŋ iyye nda hilli way wano. 8Almano din kaŋ ni di, a
go no za doŋ, a si no mo sohõ, a ga ba ka fatta ka fun guuso kaŋ sinda me ra, ka
koy halaciyaŋo do. Borey kaŋ yaŋ goono ga goro ndunnya boŋ mo, ngey kaŋ
yaŋ i mana i maa hantum fundi tira ra za ndunnya sinjiyaŋ, i ga dambara
alwaati kaŋ i ga di almano din, zama doŋ a go no, sohõ mo a si no, a go kaa
mo.»
9Neewo no laakal go kaŋ gonda fahamay: Boŋ iyya din ya tondi kuuku iyye
no, wo kaŋ boŋ waybora goono ga goro, 10bonkooni iyye mo no. I boro guwa kaŋ, i
boro fo go no, a cindi mo i boro fo kaŋ mana kaa jina. Alwaati kaŋ a ga kaa, tilas
alwaati kayna no a ga goro. 11Alman laala kaŋ go no za doŋ, a si no mo sohõ, nga
bumbo koy ahakkanta no kaŋ go iyya din ra. A ga koy halaciyaŋo do mo.

12Hilli waya kaŋ ni di din, bonkooni way no kaŋ mana koytaray ŋwa jina,
amma i ga du bonkooni hina, ngey nda alman laala care banda, guuru folloŋ
wane. 13Iwaya din mo, ikulu miila folloŋ no: i ga ngey dabaro da ngey hino no
alman laala se. 14Woodin yaŋ ga wongu nda Feej'izo. Feej'izo mo ga te zaama i
boŋ, zama nga ga ti koyey kulu Koyo nda bonkooney kulu Bonkoono. Ngey mo
kaŋ go a banda ya ceyanteyaŋ, da suubananteyaŋ da naanaykoyyaŋ no.
15A ne ay se mo: «Hari booba din kaŋ ni di, naŋ kaŋ kaaruwa goono ga goro,
jamayaŋ, da boroyaŋ, da dumiyaŋ da deene waani-waani yaŋ no. 16Hilli waya
din kaŋ ni di mo, da alman laala, i ga konna kaaruwa. I g'a halaci, i g'a kaa
koonu, i g'a hamo ŋwa, *wo kaŋ cindi*, danji m'a ŋwa. 17Zama Irikoy daŋ i biney
ra i ma nga miila te ka te bine folloŋ. I ma ngey dabaro no alman laala se mo
hala waati kaŋ Irikoy sanney ga kubay. 18Waybora kaŋ ni di mo, birni bambata
no kaŋ ga ndunnya bonkooney dabari.»

Babila kaŋyaŋo

18 Woodin banda ay di malayka fo goono ga zumbu ka fun beena ra. A
gonda hin beeri, a darza mo na ndunnya kubay nda kaari. 2A kuuwa
nda jinde beeri ka ne:

«A kaŋ! Babila* beero kaŋ!
A te ganjey kwaara
da biya ziibo kulu hawyaŋ do,
da curo kaŋ i ga fanta kulu
kaŋ ga harram wane mo.
3Zama dumey kulu haŋ futay duvaŋo* gaa,
a zina teeyaŋ wano.
Ndunnya bonkooney zina nd'a,
ndunnya fatawc'izey mo te arzaka
a jinay booro do.»

4Ay maa jinde fo mo kaŋ fun beena ra ka ne:

«Ya ay borey, wa fatta a ra,
zama araŋ ma si margu nd'a zunubey.
Araŋ ma si du baa mo a balaawey ra.
5Zama a zunubey to kala beena gaa,
Irikoy mo fongu nd'a goy laaley.
6W'a bana sanda mate kaŋ a no,
wa labu-care a se a goyey boŋ.
Gaasiya kaŋ ra a diibi,
w'a cine hinka diibi a se.
7Misa kaŋ a na nga boŋ beerandi nd'a kulu,
ka goray kaano te,
yaadin mo no i m'a no gurzugay da seew.

Zama a goono ga ne nga bina ra:
‹Ay goono ga goro wayboro bonkooni goray!
Ay manti goboro mo,
ay si di seew mo hal abada.›
8Woodin se no zaari folloŋ ra no
a balaawey ga kaa:
buuyaŋ da seew da haray.
I g'a ton mo da danji, saray!
Zama Rabbi Irikoy kaŋ g'a ciiti
ya gaabikooni no.»

9Ndunnya bonkooney mo kaŋ yaŋ na zina nda goray kaano te d'a, i ga hẽ, i ga baray a sabbay se, waati kaŋ i g'a tonyaŋ dullo fonnay. **10**I goono ga kay nangu mooro a gurzuga humburkumay sabbay se ka ne:

«Kaari! Kaari! Babila* birni beero,
birni gaabikoono.
Zama guuru folloŋ ra no ni ciito kaa.»

11Ndunnya fatawc'izey mo goono ga hẽ ka seew a sabbay se, zama boro kulu si no kaŋ ga ngey fatawci jinayey day koyne. **12**Fatawci jinayey mo neeya: wura, da nzarfu, da tondi darzakoy yaŋ, da luluwey*, da lin* baano, da moni, da swa*, da *taafe* ciray, da bundu kulu kaŋ gonda haw kaano, da jinay kulu kaŋ i te da cebeeri hinje, da jinay kulu kaŋ i te da bundu darzante, da guuru-say waney, da guuru-bi waney da tondi kwaaray waney, **13**da cirinfi, da yaazi, da dugu, da waddi, da lubban*, da duvan, da ji, da hamni baano, da alkama, da hawyaŋ, da feejiyaŋ, da bariyaŋ, da torkoyaŋ, da bannyayaŋ, danga Adam-izey fundey nooya.
14Albarka hari kaŋ ni fundo ga bini kulu daray ni se, ngey nda haŋ kaŋ ga ti taalam wane kulu, da nyaaleyaŋ hari kulu – ikulu daray ni se. Borey si ye ka di ey koyne. **15**Hayey din fatawcikoy, kaŋ yaŋ du arzaka a do, ga kay nangu mooro kwaara gurzuga humburkumay sabbay se. I ga hẽ ka seew **16**ka ne:

«Kaari! Kaari!
Birni beero kaŋ goono ga bangum da
lin baano da moni da taafe ciray,
kaŋ goono ga taalam da wura nda tondey
kaŋ gonda darza, da lulu mo!
Zama guuru folloŋ ra no
arzaka boobo wo cine halaci.»

17Hi funkoy kulu, da borey kaŋ yaŋ ga naaru nangu kulu teeko ra, da hi goy-teerey, da teeko goy-teerey kulu kay nangu mooro. **18**Waato kaŋ i di a tonyaŋ dullo, i kuuwa ka ne: «Birni woofo no ga hima nda birni beero wo?» **19**I na laabu gusam ngey boŋey boŋ. I goono ga kuuwa ka hẽ ka te seew. I goono ga ne:

«Kaari! Kaari! Birni beero wo,
naŋ kaŋ hikoyey kulu du ngey arzaka
a arzaka riiba do!
Zama guuru folloŋ ra no a halaci.
20Ya nin beena, da hanantey,
da diyey, da annabey,
wa farhã a boŋ,
zama Irikoy n'araŋ alhakkey kaa a gaa.»

21Kala malayka gaabikooni fo na tondi sambu, sanda fufuyaŋ tondi bambata cine. A n'a jindaw teeko ra ka ne:

«Da gaabi beeri yaadin cine no
i ga Babila* birni beero jindaw nd'a.
I si ye ka di a mo hal abada.
22Moolo jinde, wala doonko,
wala seese, wala hilli jinde,
i si ye ka maa r'ey ni ra hal abada.
I si ye ka kambe goy-teeri kulu dumi gar ni ra.
Fufuyaŋ tondi yooje mo, i si ye ka maa r'a
ni ra hal abada.
23Fitilla kaaro mo
si ye ka kaari ni ra hal abada.
Arhiiji da wayhiiji jinde mo,
i si ye ka maa r'ey ni ra hal abada.
Zama ni fatawc'izey wo ndunnya boro beerey no,
zama ndunnya dumey kulu, ni n'i halli
nda ni moodabal teeyaŋo.
24Babila ra mo,
i na annabey da hanantey kuri gar,
da borey kaŋ yaŋ i wi ndunnya ra.»

Feej'izo hiijay bato

19 Woodin banda ay maa jinde beeri, sanda jama boobo no beena ra. I goono ga ne:

«Alleluya!
Faaba nda darza nda dabari
si kal iri Irikoyo se!
2Zama a ciitey ya cimi-cimi wane yaŋ no,
adilitaraykoyyaŋ mo no.
Zama a na ciiti te kaaruwa beero se,
nga kaŋ na ndunnya sara nda nga zina.

Irikoy na nga tamey fundey
alhakko bana a gaa mo.»

3 I ye ka ci koyne ka ne:

«Alleluya!
A dullo mo ga ciciri beene hal abada abadin!»

4 Arkusu waranka cindi taaca da fundikooni taaca ye ganda ka sududu Irikoy se, nga kaŋ goono ga goro karga boŋ. I goono ga ne:

«Amin! Alleluya!»

5 Kala jinde fo fun karga do ka ne:

«Wa iri Irikoyo sifa,
araŋ kaŋ ga ti a tamey kulu,
araŋ borey kaŋ yaŋ ga humbur'a,
ibeerey da ikayney.»

6 Ay ye ka maa jinde sanda jama boobo wane, sanda hari zuru boobo jinde, sanda dunduyaŋ jinde gaabikooni mo kaŋ ne:

«Alleluya!
Zama Rabbi iri Irikoyo,
Hina-Kulu-Koyo goono ga may!
7 Iri ma farhã,
iri bine ma kaan,
iri m'a beerandi!
Zama Feej'izo hiija kaa,
a wayhiijo mo na nga boŋ soola.»
8 I n'a no a ma nga boŋ bangum
da lin* baano hanno kaŋ ga nyalaw,

(zama lin baana din ga ti hanantey goy adilantey). 9 A ne ay se: «Ma woone hantum: Albarkante no ngey kaŋ yaŋ i n'i ce i ma kaa Feej'izo hiija bato do.» A ne ay se koyne: «Woone yaŋ ya Irikoy cimi sanney no.»

10 Kal ay ye ganda a jine zama ya sududu a se. Amma a ne ay se: «Ma si ta ka woodin te! Zama ay wo ni tamtaray hangasin no, nin da ni nya-izey mo kaŋ yaŋ goono ga Yesu seeda gaay. Ma sududu Irikoy se. Zama Yesu seeda ya annabitaray biya no.»

11 Kal ay di beena feerante. Guna mo, bari kwaaray fo neeya, d'a kaarukwa kaŋ se i ga ne Naanaykoy da Cimikoy. Adilitaray ra no a ga ciiti, a ga wongu mo. 12 A moy ya danga beeleyaŋ no, koytaray fuula boobo mo go a boŋo gaa. A

gonda maa hantumante kaŋ boro kulu s'a bay kala nga bumbo hinne. **13**A gonda kwaay fo mo nga gaa kaŋ i sufu kuri ra, a maa mo ga ti Irikoy Sanno. **14**Beene wongu jama kaŋ go beena ra n'a gana bari kwaarayyaŋ boŋ, i goono ga bankaaray da lin baano kwaaray wak! kaŋ ga hanan. **15**A meyo ra takuba kaano ga fatta zama a ma ndunnya dumey kar nd'a, a g'i may mo da guuru-bi goobu. A ga duvan* kankamyaŋ nango taamu mo, Irikoy Hina-Kulu-Koyo futay dunga wano nooya. **16**A kwaayo gaa d'a tanja gaa a gonda maa hantumante, kaŋ ga ne:

BONKOONEY KULU BONKOONO DA KOYEY KULU KOYO

17Ay di malayka fo mo goono ga kay wayna ra. A kuuwa nda jinde beeri ka ne curey kulu kaŋ ga deesi beene batama bindo ra se: «Wa kaa ka margu ka koy Irikoy batu beero ŋwaaro do! **18**Zama araŋ ma bonkooney ham ŋwa, da wongu nyaŋey, da gaabikooney, da bariyey, d'i kaarukoy, da borey kulu ham, burciney da tamey, ibeerey da ikayney.»

19Ay di alman laala mo da ndunnya bonkooney d'i sooje jamayaŋ. I margu zama ngey ma wongu da nga kaŋ goono ga goro bariyo boŋ nda nga wongu jama mo. **20**I na alman laala da nga tangari annabo di, nga kaŋ na alaamey te a jine, kaŋ yaŋ do no a na borey kaŋ yaŋ na alman laala seeda ta da borey kaŋ yaŋ sombu a himando se mo halli. I n'i boro hinka jindaw da fundi danji* bango ra, kaŋ go ga di da sufar*. **21**I na boro cindey mo wi da bariyo kaarukwa takuba, sanda wo kaŋ goono ga fun a meyo ra nooya. Curey kulu kungu nd'i hamo mo.

Jiiri zambaro

20 Ay di malayka fo goono ga zumbu ka fun beena ra. A goono ga guuso kaŋ sinda me saaf'izo gaay, a gonda sisiri bambata nga kambe ra mo. **2**Kal a na dodo-beero* di, gondi zeena din, kaŋ ga ti Iblisi nda Saytan*. A n'a haw kala jiiri zambar fo. **3**A n'a jindaw guuso kaŋ sinda me ra ka guuso meyo daabu. A na kawaatimi daŋ meyo gaa dodo-beero se beene, zama a ma si ye ka ndunnya dumey halli koyne kala jiiri zambaro din ma kubay. Amma woodin banda, tilas kal i m'a feeri alwaati kayna.

4Ay di kargayaŋ mo. Boroyaŋ mo goono ga goro i boŋ. I na ciiti daŋ i kambey ra. Ay di mo borey kaŋ yaŋ i n'i boŋey sode Yesu seeda sabbay se da Irikoy sanno sabbay se, da borey kaŋ yaŋ mana sududu alman laala wala a himando se mo. I mana a seeda ta ngey sukutey wala ngey kambey gaa mo. Borey din ye ka funa ka koytaray ŋwa Almasihu banda jiiri zambar fo. **5**Buuko cindey mana ye ka funa kala nda jiiri zambaro din ma kubay. Tunandiyaŋ fa din ga ti tunandiyaŋ sintina. **6**Albarkante da hanante no nga kaŋ gonda nga baa tunandiyaŋ sintina ra. Buuyaŋ hinkanta sinda dabari borey din boŋ, amma i ga goro Irikoy da Almasihu se alfagayaŋ. I ga may mo a banda jiiri zambar fo.

Iblisi halaciyaŋo

7Waati kaŋ jiiri zambaro din kubay mo, i ga Saytan kaa nga kaso ra. **8**A ga fatta ka koy mo zama nga ma ndunnya dumey halli kaŋ yaŋ go ndunnya looko

taaca kulu ra, kaŋ ga ti Gog da Magog, a m'i margu wongu se. I baayaŋo go
sanda teeku me taasi. 9I gana ka bisa ndunnya kulu ra ka jama hananta nango
nda kwaara kaŋ i ga ba daŋ game. Danji mo fun beena ra k'i ŋwa. 10Iblisi mo,
kaŋ n'i halli, i n'a jindaw danji nda sufar* bango ra, naŋ kaŋ alman laala da
tangari annabo go. *Noodin no* i ga gurzugay haŋ cin da zaari hal abada abadin.

Karga kwaaray beero ciito

11Ay di karga kwaaray beeri mo da nga kaŋ go ga goro a boŋ. Beene nda
ganda zuru a se, i mana du i se nangu mo. 12Ay di buukoy, ibeerey da ikayney,
goono ga kay a karga jine. I na tirayaŋ feeri, i na tira fo mo feeri, kaŋ ga ti fundi
tira. I na buukoy ciiti da haŋ kaŋ go hantumante tirey ra, i goyey boŋ. 13Teeku
na buukoy kaŋ go nga ra no, buuyaŋ da Alaahara mo na buukoy kaŋ yaŋ go i ra
no. I ciiti i se i goyey boŋ. 14I na buuyaŋ da Alaahara jindaw mo danji bango ra.
Buuyaŋ hinkanta nooya, kaŋ ga ti danji bango. 15Koyne, boro kulu kaŋ i man'a
maa gar hantumante fundi tira ra, i n'a koy jindaw danji bango ra.

Beene da ganda tajiyaŋ

21 Kal ay di beene taji da ganda taji, zama beene sintina nda ganda sintina
bisa, teeko mo si no koyne. 2Ay di birni hananta mo, kaŋ ti Urusalima*
tajo. A go ga zumbu ka fun Irikoy do beena ra, soolante nda taalamyaŋ sanda
wayhiiji nga kurnyo sabbay se. 3Ay maa jinde beeri fo mo kaŋ fun karga do kaŋ
ne: «Guna, Irikoy nangora go borey banda. A ga goro i banda, ngey mo ga ciya
a jama. Irikoy bumbo ga goro i banda, [a ga ciya mo i Irikoyo]. 4A ga mundi
kulu tuusu i moy gaa, buuyaŋ mo si ye ka te koyne. I si ye ka te seew mo koyne
noodin, wala hẽeni wala doori, zama hari sintinayey bisa.»

5Nga mo kaŋ goono ga goro karga boŋ ne: «Guna, ay ga hay kulu tajandi
no.» A ne mo: «Ma hantum, zama sanney din ya naanaykoyyaŋ no, cimi-cimi
wane yaŋ mo no.»

6A ne ay se koyne: «A te ka ban! Ay no A nda Zed, Sintina nda Bananta. Boro
kaŋ jaw, ay g'a no fundi hari-mo gaa, nooyaŋ no. 7Boro kaŋ te zaama ga hayey
din tubu. Ya ciya a Irikoyo, nga mo ma ciya ay izo. 8Amma borey kaŋ yaŋ ga
humburu, da borey kaŋ yaŋ sinda cimbeeri, da ziibantey, da boro-wiyey, da
zina-teerey, da moodabal-teekoy, da borey kaŋ yaŋ ga sududu tooru se, da
tangarikomey kulu, i baa go danji nda sufar* bango ra, buuyaŋ hinkanta nooya.»

Urusalima tajo

9Kal malayka iyya din, kaŋ yaŋ na sintili iyya din gaay, kaŋ yaŋ ra balaaw
iyya din bara, kokor banda waney, i ra afo kaa ka salaŋ ay se ka ne: «Kaa
neewo. Ay ga ni cabe wayhiijo, Feej'izo wando.» 10A n'ay sambu biya ra ka
kond'ay tondi bambata kuuku fo boŋ kaŋ ga ku gumo. A n'ay cabe birni
hananta, Urusalima nooya, kaŋ goono ga zumbu ka fun Irikoy do beena ra. 11A
gonda Irikoy darza, a kaaro mo ga hima tondi darzante, sanda yaspidi*, a ga
hanan mo tisiyu danga kristal* cine. 12Cinari bambata kaŋ ga ku g'a windi. A
gonda me way cindi hinka. Me kulu gonda nga malayka, da maa hantumante

meyey gaa, Israyla kunda way cindi hinka maayey nooya. **13**Wayna funay haray gonda me hinza, azawa kambe me hinza, dandi kambe me hinza, da wayna kaŋay haray me hinza. **14**Birni windo cinaro mo gonda daba way cindi hinka, i gaa mo maa way cindi hinka go no, Feej'izo diya way cindi hinka waney nooya.

15Malayka kaŋ salaŋ ay se mo gonda wura goobu zama nga ma birno neesi se, d'a meyey, d'a windo. **16**Birno mo kambu-taaci-koy no, kaŋ ikulu ga saba, a salleyaŋo ga saba nd'a hayyaŋo. A na birno neesi nda goobo din mo, a to kilometar zambar hinka nda zangu hinka. A salleyaŋo, d'a hayyaŋo, d'a kuuyaŋo, ikulu afolloŋ no. **17**A na windi cinaro mo neesi. A beene kuuyaŋo to kambe kar zangu nda waytaaci cindi taaci, boro kambe karyaŋ boŋ, kaŋ ga saba nda mate kaŋ malayka n'a neesi. **18**Windi cinaro yaspidi* no, birno mo wura hanno no kaŋ ga hima diji hanno. **19**A na birno cinaro dabey taalam da tondi darzante dumi kulu. Daba sintina yaspidi* tondi no, ihinkanta safir* tondi no, ihinzanta kalsedoni* tondi no, itaacanta emerod* tondi no, **20**iguwanta sardoniks* tondi no, iddanta sardiyus* tondi no, iyyanta krisolit* tondi no, ahakkanta beril* tondi no, yagganta topaz* tondi no, iwayanta krisopras* tondi no, iway cindi fa yasint* tondi no, iway cindi hinkanta mo ametist* tondi no. **21**Birni me way cindi hinka mo lulu* way cindi hinka no, meyey ra afo kulu lulu folloŋ no. Birno fondo *beero* mo wura hanno no, danga diji kaŋ ga hanan tisiyu.

22Koyne, ay mana di fuwo kaŋ ra i ga sududu Irikoy se birno din ra, zama Rabbi Irikoy, Hina-Kulu-Koyo, da Feej'izo, ngey no ga ti a sududuyaŋo do. **23**Birno mo si laami wayno wala handu, hal i ma kaari a ra, zama Irikoy darza g'a kaarandi, Feej'izo mo a fitilla no. **24**Ndunnya dumey mo ga soobay ka bar-bare a kaaro ra. Ndunnya bonkooney mo ga kande ngey darza a ra. **25**I si kwaara meyey mo daabu zaari hal abada (zama cin si no noodin). **26**I ga kande ndunnya dumey darza nd'i beeray mo a ra. **27**Hari ziibo kaŋ si hanan kulu mo si furo hal abada, wala boro kaŋ ga fanta hari goy te, wala boro kaŋ ga tangari. Kala day borey kaŋ yaŋ i hantum Feej'izo fundi tira ra hinne no ga furo.

Yesu ye ka kaayaŋo

22 **A** na isa kaŋ gonda fundi haro cabe ay se kaŋ ga nyalaw sanda kristal* cine. A goono ga fun Irikoy da Feej'izo karga ra. **2**A goono ga dandi *birno* fondo *beero* bindo ra. Isa kambu hinka gaa, fundi tuuri go no kaŋ ga ize dumi way cindi hinka hay. Handu kulu a ga nga izey hay. Tuuro kobtey mo ga te ndunnya dumey baano se. **3**Laaliyaŋ kulu si no koyne. Irikoy nda Feej'izo karga ga goro a ra, a tamey mo ga may a se. I ga di a moyduma, **4**a maa mo ga bara i sukutey gaa. **5**Cin si te noodin koyne, i sinda fitilla kaari wala wayno kaari mo laami, zama Rabbi Irikoy g'i no kaari. I ga may mo ka koy hal abada abadin.

6A ne ay se: «Sanney din ya naanaykoyyaŋ no, cimi-cimi wane yaŋ mo no. Rabbi mo, annabey biyey Irikoyo na nga malayka donton a ma bangandi nga tamey se haŋ kaŋ tilas ga haw ka te, kaŋ manti nda gayyaŋ.

7Guna mo, ay goono ga kaa da waasi! Albarkante no boro kaŋ ga haggoy da
annabitaray sanney din kaŋ go tira wo ra.»
8Ay mo, Yohanna, ay no ka maa, ay no ka di hayey din. Saaya kaŋ ay maa,
ay di mo, ay ye ganda zama ya sududu malayka jine, nga kaŋ na hayey din
bangandi ay se. 9Amma a ne ay se: «Ma si ta ka woodin te! Ay wo ni tamtaray
hangasin no, da ni nya-izey kaŋ ti annabey, da borey kaŋ yaŋ goono ga tira
woone sanney gana mo. Ma sududu Irikoy se!»
10A ne ay se koyne: «Ma si tira wo annabitaray sanney din daabu nda
kawaatimi, zama alwaato maan. 11Boro kaŋ goono ga adilitaray-jaŋay te, naŋ a
ma nga adilitaray-jaŋa te hala hõ. Boro kaŋ ga ziibi mo, a ma tonton ka ziibi.
Boro kaŋ ciya adilante mo, a ma soobay ka adilitaray te. Boro kaŋ ciya hanante,
a ma hanan ka tonton.
12Guna, ay goono ga kaa da waasi. Ay alhakko go ay banda mo, kaŋ ay ga
boro kulu bana nga goyo boŋ. 13Ay no A nda Zed, Ijina da Kokor Banda,
Sintina nda Bananta.
14Albarkanteyaŋ no borey kaŋ yaŋ ga ngey bankaarayey nyuna, zama ngey
ma du fondo ka kaa fundi tuuro do, i ma furo birni meyey ra mo. 15Taray haray
mo hansiyaŋ go no, da moodabal-teekoy, da zina-teerey, da boro-wiyey, da
borey kaŋ yaŋ ga sududu tooru se, da boro kulu kaŋ ga ba tangari, k'a te mo.
16Ay Yesu, ay n'ay malayka donton zama a ma hayey din seeda araŋ se
Almasihu margey ra. Ay no Dawda kaajo d'a banda mo, mo boyaŋ handariya
mo kaŋ ga kaari.»
17Biya nda wayhiijo ga ne: «Kaa!» Boro kaŋ go ga maa mo ma ne: «Kaa!»
Boro kaŋ jaw mo ma kaa. Boro kaŋ ga ba, a ma kaa ka ta fundi hari, nooyante
no.

Kokor banda sanney

18Ay goono ga seeda boro kulu se kaŋ goono ga maa tira woone annabitaray
sanney ka ne: boro kulu kaŋ ga tonton i gaa, Irikoy ga balaawey tonton a se kaŋ
yaŋ go hantumante tira woone ra. 19Koyne, boro kulu kaŋ ga annabitaray tira
woone sanney ra hay fo zabu, Irikoy g'a baa kaa fundi tuuro gaa, da birni
hananta ra, kaŋ yaŋ go hantumante tira woone ra.
20Nga kaŋ ga hayey din seeda ne: «Oho, ay goono ga kaa da waasi!»
Amin! Ya Rabbi Yesu, ma kaa!
21Rabbi Yesu gomno ma bara hanantey kulu banda. Amin!

SANNEY FAHAMANDIYAŋO

Tiro wo ra boro ga hatta ka di sanni fooyaŋ kaŋ Zarma boobo si faham d'ey, wala i ga goy da sanni danga Zarmey mana doona ka goy d'a. Sanney wo, iboobo gonda * woone i jarga Irikoy Tira Hanna ra, amma afooyaŋ sinda. Neewo gonda sanney din fahamandiyaŋ.

A

absint – Safari fo no kaŋ ga te damari. A ga fottu gumo mo.

Adam-ize daa laalo – Daa no kaŋ i ga Adam-izey kulu hay d'a, kaŋ si ba ihanno teeyaŋ wala haŋ kaŋ Irikoy ga ba. A si ba kala nga boŋ ibaay. Alwaati kulu kaŋ iri go gaaham woone ra, daa wo si fun iri gaa, amma Irikoy Biya ga Almasihu ganako no dabari a ma hin a.

adilandi – Irikoy ga gomni goy te boro kaŋ ga Yesu Almasihu cimandi se. Almasihu buuyaŋo sabbay se, a ga bora din zunubey kaa a gaa ka Almasihu adilitara lasaabu bora se.

adilante – Boro no kaŋ Irikoy si taali kulu lasaabu a se, amma a na Yesu Almasihu adilitara lasaabu sanda bora din wane no. Zarmey si tara ka goy da «adilandi» wala «adilante». Haŋ kaŋ no, boro kaŋ mana du faaba si bay kaŋ Irikoy, kaŋ ga ti Adilitaraykoy, ga hin ka zunubikooney adilandi, ka goro Adilitaraykoy. Boro kulu si ciya adilante nda cimi, kala day Yesu Almasihu sabbo ra.

adilitaray – Haŋ kaŋ ga saba nda haŋ kaŋ Irikoy ne ga boori no. Fonda kaŋ ga kay Irikoy diyaŋ gaa no.

Agariba – Koyo Hirodus, bora kaŋ gonda Yahudiya laabo koytara Almasihu hayyaŋo waate, a hanga-si-ham fo maa Agariba. A laabo go Israyla laabo se azawa kambe haray.

Agustos – Roma laabey bonkooni fo maa no.

albasta – Tondi kwaaray fo no kaŋ i ga kolba kayna te d'a waddi ji wala turaare daŋyaŋ se.

alfaga – Irikoy Sanno ra alfaga ga ti kunda waani fo boro. Irikoy borey, sanda Israyla wala Yahudancey dumi no, i game ra boro kulu si te alfaga kala boro kaŋ i g'a asuli lasaabu ka ye Musa beero Haruna do. Irikoy no k'i suuban k'i daŋ i ma sargayyaŋ salle Irikoy windo ra, i ma te diina goy jama kulu se mo. Boro kulu si nga boŋ te alfaga – kala day boro kaŋ i hay kunda kaŋ Irikoy suuban din ra. (Guna Fattayaŋ tira 28:1, da Kabuyaŋ tira 16:40.)

alfaga beeri – Haruna kunda ra boro kaŋ ga ti arkusu alfagey kulu se no. Nga hinne no ga furo Nango kaŋ ga hanan gumo ra, Irikoy fuwo ra, soro folloŋ jiiri kulu, waato kaŋ a ga sasabandiyaŋ te jama zunubey se.

Almasihu – Faabakwa maa fo no. A feerijo ga ti «bora kaŋ i suuban ka donton», sanda bora kaŋ Irikoy suuban ka fay waani. I gond'a baaru za

Alkawli Zeena tira ra, kaŋ ne a ga kaa. Gareku sanney ra i ga ne a se Kristi.

Almasihu marga – Borey kaŋ ga ti Almasihu ganakoy no. Nangu fooyaŋ tira wo ra i ga salaŋ da ikulu me-a-me za sintina ka koy hala Almasihu ye ka kaayaŋ alwaato. Amma nangu baayaŋ i ga ba ka ci kwaara fo marga kaŋ ga Almasihu gana. I ga margu ka Irikoy Sanno fonda dondon k'a gana, k'a dondonandi mo boro cindey se.

Almasihu yanjekaaro – Boro fo no kaŋ ga haw ka kaa ka borey daŋ i ma nga beerandi, manti Almasihu. Amma a si kaa kala Almasihu marga sambuyaŋo banda. (Guna Tassalonikey Hinkanta sura hinka da Yohanna Sintina sura hinka ka sintin da ayya 18 ka koy sura bananta.)

almug – Tuuri-nya fo no kaŋ a bundo hawo ga kaan; a gonda gaabi mo.

alowes – Dugu hamni fo no. Yahudancey g'a didiji buuko gaa kasance ra mo, za i man'a fiji.

amand – Tuuri-nya fo no kaŋ izey baalo ga ŋwa.

ametist – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga hima moni.

annabi – Za Alkawli Zeena alwaato ra, boro kaŋ Irikoy ga suuban a ma salaŋ Irikoy maa gaa, i ga ne a se annabi. I boro fooyaŋ ga du dabari ka ci hari kaŋ ga te za a mana te jina. Yohanna kaŋ na baptisma te ga ti i kokoranta. Annabey kulu ga Almasihu seeda ka ne boro ga du yaafa waati kaŋ ni ga Almasihu cimandi. (Guna Diyey Teerey 10:43.)

Annabey Tirey – Irikoy Tira Hanna kuray kaŋ se i ga ne Alkawli Zeena ra gonda tira kanandi waranza cindi yagga. Iguwa kaŋ Musa hantum, i ga ne i se Tawretu. Iguwa kaŋ ra Zabura tira go, i ga ne i kulu se Zabura. Cindey kulu, tira waranka cindi yagga, i ga ne i se Annabey Tirey, zama annabiyaŋ no k'i hantum. Tira fooyaŋ gonda Israyla dumo baafuna baaro. Cindey mo gonda annabitaray sanniyaŋ.

annabo din – annabi fo no kaŋ Yahudancey go ga hangan a ma kaa, zama Musa na woodin ci i se. Almasihu ne nga ga ti annabo din.

arkusu – Yahudancey gonda boro wayye marga, kaŋ se i ga ne i arkusey. Almasihu margey ra arkusu ga ti danga waazuko wala jine boro kaŋ ga jama daŋ fondo.

Ar-Magedon – Tondi beeri fo no kaŋ go Israyla laabo ra. Batama kaŋ go a jine ra i jin ka wongu tangamiyaŋ te sorro boobo. Bangandiyaŋ tira ra i ga salaŋ da tangami fo kaŋ ga aniya ka te noodin.

Arobasa – tudu fo no kaŋ go Atina kwaara jarga, Gares laabo ra, nangu kaŋ i kwaara arkusey ga margu ka saaware.

Artemis – waato wayboro tooru fo no kaŋ i ga ne a ga hayyaŋ da fari albarka no. Aziya laabu borey ga sududu a se gumo. A windi beero go Afasos kwaara.

asariya – Irikoy lordey no d'a fonda kaŋ a ne nga borey se doŋ i ma gana, haŋ kaŋ i ma te da haŋ kaŋ i ma si te. I n'a baayaŋ hantum Musa tira gu ra, kaŋ ga ti Tawretu tira.

asariya dondonandikoy – Israyla dumo ra, boroyaŋ no kaŋ ga Irikoy asariya dondonandi ka fahamandi jama se. Da Irikoy Sanno tira fo zeen, ngey

no ga afo hantum ka ye izeena nango ra. I ga haggoy mo gumo hala izeena da itajo ma saba, cap!

Aserim – Wayboro alhaali tooru fo no kaŋ Kanaanancey ga gana. Kokor banda Israyla borey mo n'a gana.

asibti hane – Jirbi iyya zaari iyyanta no, kaŋ Irikoy ci Israyla borey se i m'a beerandi, k'a fay waani Irikoy se. I ma si taabi goy te a ra, da i windey ra no wala i farey ra no. A ga te seeda kaŋ ngey ya Irikoy jama no.

asuli – Boro kaay d'a kaay kaayey no hala ka koy nangu mooro.

AY GO NO – Irikoy maa fo kaŋ a ga ne nga boŋ se, za annabi Musa waato ra. (Guna Fattayaŋ tira 3:14.)

B

Baal – Tooru fo no kaŋ Kanaana borey ga gana doŋ. A ganayaŋ na laabo ziibandi hala Irikoy ne laab'izey mana hima i ma funa koyne. Kanaanancey ga sombu i se tondey wala tudey boŋ, tuuri-nyayaŋ cire.

Baalzabula – Iblisi maa-dake fo no, danga nga wo fumbi koyo no.

babata – Subu fo no kaŋ ga fun farey ra, amma a sinda albarka kulu.

Babila – Kwaara no kaŋ nga nd'a laabo kulu maa folloŋ no. A ga mooru Israyla laabu, wayna funay haray. Alkawli tajo tira ra i ga goy d'a maa ce fooyaŋ danga misa cine.

baka – Guuru wala bundu jinay no kaŋ i ga te, kaŋ ra i ga taali-teeri daŋ k'a gaay. Cey da kambey kulu go hawantey; bora go batama kwaaray ra.

Balaam – Peyor kwaara annabi fo no kaŋ te za Musa jirbey ra. Mowab laabu koy fo ne nga ga Balaam bana a ma Israyla borey laali, amma a wangu. A maa Irikoy se ka albarka ci i boŋ. Amma kokor banda, zama nga ma du nooru se, a na koyo din cabe fondo kaŋ do Israyla borey ga furo goy laalo ra. (Guna Kabuyaŋ Tira 22:1 ka koy 24:23. Guna mo Asariya Yaarayan Tira 25:3-6, da mo Yasuwa 13:23.)

Balak – Mowabancey koy fo no Musa waato ra. A na Israyla borey daŋ tooru ganayaŋ.

balancaw – Alman kayna fo no kaŋ ga hima korboto. Day, balancaw kuuro ga yuttu, i ga goro hari ra wala hari jarga.

balsam – Tuuri-nya kayna fo no. I g'a haro daŋ ji ra ka te safari.

bankaaray tooru-tooru – Noodin laabey borey, d'i maa bine saray baaru, sahãdin i ga ngey bankaara tooru ka cabe kaŋ a dooru ngey gaa. Afooyaŋ mo ga laabu ku ka say ngey boŋey boŋ, wala i ma ngey boŋey cabu, wala i ma bufu zaara haw.

baptisma – Diina goy no kaŋ borey ga te care se da hari bi. Gareku sanni no. A feerijo ga ti «mirandiyan» wala «sufuyan». Baa kaŋ Yahudancey doona k'a te, a baaro si no Alkawli Zeena tira ra nangu kulu. Alkawli Tajo tira ra boro ga di i ga goy da «baptisma» dumi hinza wala itaaci.

1. Yohanna Zakariya izo na baptisma te borey se waato kaŋ i tuubi ka du zunubi yaafayaŋ, ka soola Almasihu kaayaŋo se. Waato kaŋ Almasihu

sintin nga goyo, a talibey mo ga baptisma wo dumi te borey se.

2. Almasihu bu-ka-tunyaŋo banda hala ka kaa sohõ, borey kaŋ g'a cimandi ga baptisma ta. A ga ciya seeda kaŋ i yadda kaŋ Almasihu bu, i n'a fiji, a ye ka tun koyne ngey zunubey yaafayaŋ sabbay se. A ga te seeda mo kaŋ ngey ga Almasihu gana ka ciya a wane yaŋ.

Almasihu margey ra za sintina ganakoy, i na baptisma te i se k'i mirandi hari ra. Sohõ marga fooyaŋ na baptisma maana siirandi gumo.

3. Boro kulu kaŋ ga Almasihu ta da bine folloŋ, Irikoy Biya Hanno ga bora din daŋ Almasihu jama ra, a ma ciya Almasihu gaahamo jare fo. I ga ne woodin mo se baptisma. Manti hari ra wane no, kala day haŋ kaŋ Irikoy bumbo ga te. Adam-izey te-goy wala i sanney si a ra, baa kayna.

batu – zaarey no kaŋ i kosu jiiri kulu ra kaŋ Israyla borey ga margu ka sududu Irikoy se.

Paska batu – Batu no kaŋ i ga fongu nda cino kaŋ ra i fatta Misira laabo ra. A ga te hayni alwaato ra.

Buuru kaŋ sinda dalbu batu – Jirbi iyye fo no i g'a te Paska banda. I si buuru ŋwa kaŋ i ton da dalbu, i si yadda dalbu mo ma bara ngey windey ra.

Pantakot – Fari bon-jina batu no. Da Paska bisa, jirbi waygu gaa no batu wo ga ŋwa.

Tandey batu – Jirbi iyye fo no kaŋ ra i ga goro tandayaŋ ra ka fongu nda ngey bara-bareyaŋ saajo ra jiiri waytaaci. A ga ŋwa heemar alwaato ra.

Hanandiyaŋ batu – Wo kaŋ i ga te ka fongu nda alwaato kaŋ i ye ka du ngey boŋ mayray ka Irikoy windo hanandi da ziibey kaŋ mebarawey daŋ a ra.

beeje – Irikoy Sanno ra beeje ga ti hay fo kaŋ ni ga ba ni ma du amma ni sind'a jina. Irikoy na hari hanno boobo alkawli sambu iri se; a ga ba iri ma beeje sinji hala hano kaŋ hane iri ga du ey. (Guna Romey 8:24, 25.)

beene koytaray – Koytaray no kaŋ ga fun Irikoy do ka ndunnya kulu may zamana bananta ra.

Bel – Babila kwaara tooru beero no.

Beliyal – Iblisi maa-dake fo no kaŋ a feerijo ga ti «boro yaamo».

beril – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ ga boogu galaw.

Bilatos – Roma guferner fo no kaŋ ga Yahudiya may waato kaŋ Almasihu ga windi ka nga goyo te.

birni hanante – Urusalima kwaara no. I ga ne a se hanante zama Irikoy windo go noodin.

biya – Haŋ kaŋ go boro ra kaŋ si bu waato kaŋ a gaahamo ga bu no, amma a ga ye Irikoy kambe ra. Nga ma ciiti ka di, wala a ma ciiti ka taŋ. Malaykey mo ya biyayaŋ no.

Biya Hanno – Irikoy Biya no. Irikoy bumbo no danga Yesu Almasihu ya Irikoy bumbo no. Baabo mo Irikoy no. Ihinza din ga ti Irikoy follonku

kaŋ ga bara. Biya Hanno manti Yesu Almasihu no. Za a mana dira, Almasihu ne nga ga nga Baabo ŋwaaray Biya Hanna ma kaa ka goro Almasihu ganakoy biney ra. A kaa mo Pantakot zaaro hane, waato kaŋ a to jirbi way kaŋ Almasihu ziji ka koy beena ra ka goro.

Boro Izo – Maa fo no kaŋ Yesu ga ne nga boŋ se, danga nga ya boro no nda cimi, za kaŋ i n'a hay ndunnya ra, baa kaŋ nga ya Irikoy no nda cimi, za zamaney mana te ka koy hal abada. (Guna Yohanna 1:1-18.)

boro tajo – Ni daa kaŋ ni du waato kaŋ ni na Almasihu cimandi no.

boro zeena – Ni daa kaŋ i na ni hay d'a no.

buuru – Noodin laabey ra za doŋ hala ka kaa hunkuna, buuru ga ti talka han kulu ŋwaaro, danga mate kaŋ cine hawru go Zarmey se.

buuru jisante – Irikoy windo kaŋ go Urusalima kwaara ra waato din, a ra gonda fu fo kaŋ ra taabal fo go. Taablo din boŋ i ga buuru kunkuni way cindi hinka jisi asibti kulu k'i naŋ noodin Irikoy jine hala hino asibto. D'i n'i kaa, alfagey hinne no gonda fondo i m'i ŋwa.

C

calu – Bundu goy jiney no kaŋ i ga daŋ alman hinka game ra kaŋ ga naŋ i ma goy care banda.

cimbeeri – Haŋ kaŋ go boro bina ra waato kaŋ a ga Irikoy cimandi, kaŋ a si hari kulu kaŋ Irikoy ci sikka. Boro go ga cimi beerandi, za kaŋ a g'a cimandi. A gonda cimbeeri.

D

dalbu – Hamni wala gude no kaŋ i ga daŋ buuru moota ra k'a fuurandi. Misa ra a ga salaŋ da tangari dondonandiyaŋ kaŋ ga furo Irikoy cimo ra k'a diibi-diiba.

dambanguyaŋ – Waato kaŋ i jin ka tira wo hantum, Yahudancey hinne no ga doona ka bangu daŋyaŋ te. Dumi cindey s'a te. I g'a baayaŋ te mo Irikoy sanno boŋ kaŋ a ne Ibrahim da nga banda borey ma gana. A ga te Irikoy seeda i gaahamey ra. (Guna Sintinay tira, sura 17 kulu.)

danji bangu – Alaahara ra nangu no kaŋ i soola Iblisi nda nga malaykey se. Boro kulu kaŋ g'i gana mo, ikulu ga furo noodin ka maa bone hal abada abadin ngey taaley sabbay se. Zarmey mo ga hin ka ne a se nuna, wala danji dayo.

daw banako – Boro-wi sanni ra, daw banako ga ti bora kaŋ i wi din nya-ka-fo-sina fo kaŋ i ga suuban hal a ma koy ka boro-wiyo wi ka bana. Laabo dabarikoy si woodin te, daw banako no g'a te.

Dawda ize – Maa fo no kaŋ Yahudancey gonda Faabako kaŋ i goono ga batu se za Almasihu mana kaa. I ga ne a se yaadin zama annabey ne a ga kaa bonkoono Dawda haamey ra han fo.

de-koy – Hay kulu kaŋ gaa boro ga de no, kaŋ manti Irikoy. Boro fooyaŋ se tooru no, wala ganji no, wala arzaka no, wala ngey bumbey bayray no. Hay kulu kaŋ no kaŋ ni daŋ Irikoy nango ra ni bina ra, woodin ya ni de-koy no. (Guna Ayuba 31:24-28.)

dinari – Nzarfu nooru ize fo no kaŋ i goy d'a Almasihu jirbey ra. A nafa ga saba nda goy-ize zaari fo banandi.

diya – Yesu Almasihu diyey ga ti borey kaŋ a suuban i ma seeda te Yesu Almasihu boŋ Adam-izey se. Yesu talibi way cindi fa ga ti sintina waney. Bulos mo ciya i ra afo.

dodo-beeri – Alman kaŋ Adam-izey tammahã no (sanda a si no nda cimi). I ne a ga hima danga danfane bambata kaŋ danji ga fun a niine ra. I tammahã a ga futu gumo mo. Boro fooyaŋ ga ne a gonda fatayaŋ danga cicibo cine, kaŋ ga naŋ a ma deesi. Nangu kaŋ a maa go tira wo ra, Iblisi misa no.

dugu cambu – Guuru-say kusu kayna no kaŋ ra i ga dugu ton Irikoy windo ra. I g'a sarku sisiri fooyaŋ gaa hala boro ga du k'a gaay k'a feeni mo.

dumi cindey – Israyla dumi, kaŋ Irikoy suuban za Ibrahim da Isaka nda Yakuba gaa, ngey ga ti Irikoy jama kaŋ go waani. Ndunnya dumey kulu kaŋ cindi, ngey mo go waani. Sanda dumi cindey ga ti borey kulu kaŋ manti Israyla boro (wala Yahudance) no.

duvan – Duvan ga ti reyzin hari mooro kaŋ ga te baji. (Guna «reyzin».)

E

efod kwaay – Kwaay ize fo no kaŋ Israyla alfaga beero ga daŋ nga bankaaray kulu boŋ. A gaa no i ga gande daabiro sarku kaŋ gonda misa Israyla kundey kulu se.

emerod – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga boogu galaw-galaw.

F

faada me – Danga mate kaŋ Zarma kwaarey ra i ga kwaara muraadu goy te faada meyo ra, yaadin cine no Israyla laabo ra i doona ka muraadu te kwaara wala birni meyey ra.

fansa – Sanni hinka ga bara Yahudancey sanney ra fansa se. Afo ga ti fansa kaŋ boro dumi ga te ni se ka ni kaa kambe. Iri na seeda wo * daŋ fansa wo dumi kulu jarga.

farilla – Fondo no kaŋ Irikoy ne boro ma gana hala ni han kulu teerey ma kaan nga se.

Farisi fonda borey – Urdi fo dumi no Yahudancey game ra. I ga ne ngey ga Irikoy asariya gana gumo, amma i na alaada sanni boobo tonton asariya gaa. I boro boobo ga ngey boŋ sifa, way, i bisa boro cindey adilitaray.

Firawna – Waato Misira laabo koytaray maa no.

follay – Biya laalo no kaŋ ga goy te Iblisi se ka hasaraw te Adam-izey se. D'a si boro boŋ, i ga ne a se ganji.

fufuyaŋ tondi – Tondi tiŋo no kaŋ noodin laabey borey ga ngey hayni wala alkama fufu nd'a, k'a te hamni.

G

galbano – Deeli dumi fo no kaŋ ga furo dugu hananta diibiyaŋo ra.

Galili – Laabu fo no kaŋ go Yahudiya da Samariya laabey se azawa kambe haray. Noodin Nazara kwaara no i na Almasihu biiri.

Galliyo – Roma guferner fo no kaŋ gonda Gares laabo mayra waato kaŋ Bulos naaru ka koy Filibi kwaara.

gallu hanante – (Guna «birni hanante».)

garenad – ga ti tuuri fo kaŋ izey ga ŋwa.

glas – Hari, d'a ye gumo, a ga bare ka sandi danga tondi. D'a ye ka dungu, a ga manne ka ciya hari koyne.

Gomorata – Kwaara laalo fo no kaŋ Irikoy halaci nda danji Ibrahim jirbey ra.

Gooru Beero – Gooru no kaŋ ra Urdun isa ga zuru. A ga guusu gumo.

gudron – Gudron da kolta kulu afo no. A ga hima deeli amma a ga bi tik-tik.

gundu – Nangu kulu Alkawli Tajo tirey ra kaŋ i ga salaŋ da Irikoy gundey, noodin mo i ga gundo din feeri hala boro ma faham d'a. Gundey din baaro go Alkawli Zeena ra, amma i mana bangay ka boori.

gursuna – Kwaara brinya no.

guusu kaŋ sinda me – Nangu fo no kaŋ doŋ borey tammahã a go laabo gunda ra. I ne boro kulu kaŋ ga aniya ka halaci go noodin i buuyaŋ banda, danga kasu ra nooya, hala ciito hane ga kaa, kayyando hane.

H

halal – Goy fo wala ŋwaari fo no kaŋ diina ga ne i ga yadda boro se. Goy kulu wala hay kulu kaŋ si harram ga halal.

hanante – Boro wala hari no kaŋ ga ti Irikoy wane. Irikoy si taali lasaabu a se, amma a diyaŋ gaa a ga hanan.

hari-yaa – Da beene hari boobo kaŋ hala goorey da isey to ka bambari laabo ra, ka fari nda windi yaŋ hasara, i ga ne hari booba din se «hari-yaa».

Harmisa – Tooru fo no kaŋ Gares borey ga sombu a se. I ne nga no ga ti i tooru beero diya kaŋ a ga donton.

Haruna – Musa beero no. Irikoy n'a suuban a ma ciya alfaga beeri Israyla borey se. A izey d'a haamey na alfagataray tubu a do.

Hirodus – Bonkooni hinza go tira wo ra kaŋ yaŋ na mayray ŋwa Israyla laabo ra. Ikulu maa Hirodus.

Sintina, i ga ne a se Ibeero. A gonda mayray waato kaŋ i na Almasihu hay.

Ihinkanta ga ti Ibeero ize fo, kaŋ se i ga ne Hirodus Antipas. A gonda mayray Galili laabo ra hinne waato kaŋ Yesu goono ga nga goyo te, da waato kaŋ a bu ka tun.

Ihinzanta ga ti Ibeero haama fo. I ga ne a se Hirodus Agariba. A gonda mayray Israyla laabo kulu ra waato kaŋ i na Bitros daŋ kaso ra, amma malayka fo n'a kaa taray.

Hirodus borey – Yahudancey sata fo no Alkawli Tajo tira ra. Roma nda Bonkoono Hirodus mayra ga kaan i se.

hissop – Tuuri sasabante fo no kaŋ Yahudancey ga goy d'a ka hari wala kuri say-say.

Hosanna – Fooyaŋ sanni fo no. A feerijo ga ti «ma faaba sohõ».

hukum – Kuuru fu beeri no. Tira wo ra i ga cabe wo kaŋ annabi Musa sinji Irikoy lordo boŋ Irikoy windo ra.

I

ibaay laaley – Ibaay no kaŋ ga boro candi a ma ndunnya wala nga boŋ ibaay gana, manti Irikoy da nga fondo hanna.

Iblisi – Irikoy ibare beero no. Izefuto no. A maa feerijo ga ti «nga kaŋ ga kalima nda tangari», wala «alaasiraykoy».

Ilaala – ga ti Iblisi maa-dake fo.

Iliya – Annabi fo no kaŋ a baaro go Alkawli Zeena tira ra. A na Almasihu kaayaŋo jin danga jiiri zangu akakku cine.

Iliyasu – Annabi fo no kaŋ te Iliya se zanka. A na dambara goy boobo te Israyla laabo ra.

Irikoy Fej'izo – Yesu Almasihu maa fo no. A ga cabe kaŋ Yesu ga ti sargay hari Adam-izey zunubey se, danga mate kaŋ cine feeji ga te misa ra Yahudancey se waato din. Boro ma laakal ka bay mo, za kaŋ Irikoy na feeji sarga, nga bumbo Ize follonka no, alman kaŋ boro ga wi nda nga boŋ miila sohõ, a sinda nafa kulu.

Irikoy fuwo – Fu hananta kaŋ go Irikoy windo ra no. Noodin gonda seeda kaŋ a ci i se i ma daŋ ka jisi. Boro kulu si furo fuwo din ra kala day alfagey. A gonda fu-ize fo jine haray kaŋ alfaga beero hinne ga furo a ra ce folloŋ jiiri kulu ra. I ga ne fu-izo din se Nangoray Hanna.

Irikoy kayna – Boro ma sanniyaŋ ci kaŋ ga Irikoy beera zabu, a na Irikoy kayna.

Irikoy koytara – Fundi kulu nda bine kulu no kaŋ ga yadda nda Irikoy mayra, hal a go ne ndunnya ra, wala a go beena ra.

Irikoy wanga – Boro no kaŋ ga nga gorey te ne ndunnya ra danga day Irikoy si no. A si saal Irikoy, a si maa a se, a si fongu a gaa. Kala nga boŋ ibaay da ndunnya fonda no a ga gana.

Irikoy windo – Windi beeri fo no kaŋ go Urusalima kwaara ra doŋ. I n'a cina Irikoy se a sanno boŋ. Noodin hinne no a ne i ma alman wi ka sarga, ka dugu ton Rabbi jine. Noodin no jama borey ga koy ka sududu Irikoy se

waato din. Amma za gayyaŋ yawyaŋ na windo di k'a halaci, ka Yahudancey ganji noodin koyyaŋ.

Israyla – Yakuba maa fo no kaŋ Irikoy daŋ a gaa waato kaŋ a gurgay d'a. A haamey, i ga ne i se Israyla izey. I laabo mo maa Israyla hala ka kaa sohõ. Waato kaŋ i sinda ngey boŋ mayray laabo din ra, a goro nda maa waani-waani.

Izefuto – Iblisi maa fo no.

J

jangal taako – Waato din, kaŋ Romancey ga Israyla laabo may, boro fooyaŋ ga goy i se ka jangal da dwan nooru ta. I boro fooyaŋ ga laab'izey zamba ka ta nooru boobo ngey boŋ se. Yahudancey ga dond'ey.

jeejay – Tuuro kaŋ ni ga di tira wo ra ga ti kali ra jeejay, kaŋ borey ga tilam ka haggoy, manti saajo ra wano no.

K

kaaruwataray – Woone wo manti gaaham wane no. Kaaruwatara din ga ti tooru ganayaŋ kaŋ boro ga te ka banda bare Irikoy gaa.

kalsedoni – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ gonda dumi waani-waani.

kambe dakeyaŋ – Boro kaŋ gonda gomni ma nga kambe dake boro fo gaa, danga misa ra bora din ga du Irikoy Biya nooyaŋ fo, wala albarka fo, wala gaaham baani. Waato da boro ga alman sarga, bora kaŋ kand'a ga nga kambe dake a gaa, hal i g'a wi.

Kanaana – Annabi Nuhu haama fo maa ga ti Kanaana. Baabo maa ga ti Ham. Laabo kaŋ ra a banda goro, i ga ne nga mo se Kanaana. Kokor banda Irikoy na laabo din no Israyla borey se.

kanji – Waato din, Romancey mayray alwaate, da boro na taali beeri te kaŋ to wiyaŋ, i ga bora kambey d'a cey kanji dubi gaa k'a sarku, a ma goro yaadin hal a ma bu.

kanjiyaŋ bundu – Dubi hinka no kaŋ i ga gaaru care gaa k'a sinji laabo ra. A gaa no i ga boro kanji.

karbonkal – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga ciray.

karra – Tuuri-nya kayna fo no kaŋ ga fun hari ra.

kawaatimi – Alaama wala seeda no kaŋ i ga kar hay fo wala boro fo gaa ka cabe boro kaŋ wane no, wala boro kaŋ g'a dabari.

Kayafa – Irikoy windo alfaga beero no Yesu Almasihu jirbey ra.

Kaysar – Roma laabey kulu bonkooni beero ga maa wo tonton nga maa gaa waati kaŋ i g'a didiji bonkooni.

koral – Hay fo no kaŋ hari ra baa-funa ga te, kaŋ ga hima tondi ciray. Boro ga hin ka taalam jinay te d'a.

kosaray taafe – Irikoy windo ra kubayyaŋ hukumo gonda fu-ize hinka. I kulu meyey gaa gonda taafe kaŋ g'i daabu. Irikoy windi beero kaŋ i cina

Urusalima kwaara, a ra jina haray fu-izo mo gonda kosaray taafe beeri (wala daabule) kaŋ g'a tugu.

koytaray fuula – Waato din, da boro yana yonay gaa, i ga tuuri kobto fooyaŋ didiji a boŋo gaa ka cabe kaŋ nga no ka te zaama. Laabu bonkooni mo, manti bontobay no i g'a didiji nd'a, amma i ga wura fuula daŋ a gaa k'a mayra cabe.

krisolit – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga say danga wura cine.

krisopras – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga bogu-bogu.

kristal – Buttel dumi fo no kaŋ ga te diji hanno. A ga hanan danga hari bi cine. A diyaŋ ga boori gumo mo.

kwaara hanante – (Guna «birni hanante».)

L

Laarabey – Dumi fo no kaŋ fun Ibrahim izo Isumayla gaa. (Guna Sintinay tira, sura 16.)

lalabu – Daa kaŋ si ba boŋbeeray no, amma kaŋ ga yadda nda ganayaŋ wala nda kaynandiyaŋ.

Lawitey – Yakuba ize fo maa ga ti Lawi. A kunda, Lawitey, ngey no ga goy Irikoy se a windo ra ka alfagey gaa.

Lebiyatan – Hari ham bambata fo no kaŋ sohõ borey s'a dumo bay.

lin – Koko wala taafe dumi fo kaŋ i ga te da tuuri fo kwaariyaŋ. A si kwaaray ka to haabu, amma a gonda gaabi nda haabu koko.

lordi – Hin sanni no kaŋ ga ne boro ma te wala a ma si te haŋ kaŋ koyo ga ba. Adam-izey game ra, da koy wala bonkooni bu, hino wano ga du ka izeena sanno barme. Amma Irikoy lordey ga goro afolloŋ zamana ka koy zamana.

lotus – Hari ra tuuri fo no. A gonda boosi hanno yaŋ. A ga doy hari boŋ.

lubban – Dugu dumi fo no. I ga goy d'a waati kaŋ i ga dugu ton Irikoy se.

lulu – Taalamyaŋ hiir'ize fo no kaŋ a nooru ga baa. A ga kwaaray far-far ka nyaala mo.

M

malayka – Biya no kaŋ Irikoy taka za a mana ndunnya nda handariyayzey taka. A sinda gaaham kaŋ boro ga hin ka di kala nda Irikoy n'a bangandi. Malayka fooyaŋ murte Irikoy gaa ka Iblisi gana za gayyaŋ, kaŋ yaŋ se Zarmey ga ne follay, wala ganji, wala jinni. Ibraniyancey da Gareku sanni ra malayka ga ti «diya» wala «dontonante».

ciiti malayka – Biyayaŋ no kaŋ yaŋ ga may Irikoy se. I g'a ciiti karga batu. I g'a ciitey mo toonandi.

Rabbi malayka – Alkawli Zeena ra nangu fooyaŋ iri ga di Rabbi malayka, kaŋ ga ti Irikoy bumbo; a ga bangay Adam-izey se.

Manna – Ŋwaari fo no kaŋ Irikoy zumandi Israyla borey se susubay kulu waato kaŋ i fun Misira laabo ra Musa banda, ka dira ka koy i laabo kaŋ Irikoy g'i no din ra. Manna wo gude kwaarayyaŋ no kaŋ si beeri nda haamo izey.

marga fu – Kwaara nda kawye kulu ra, nangey kaŋ Yahudancey ga margu ka Irikoy sanno caw, ka sududuyaŋ te, ka Irikoy fonda dondonandi ngey izey se mo. Amma i si alman sargay wi i ra, zama woodin si te kala Irikoy windo ra, Urusalima kwaara.

masida – Hantumyaŋ biir'ize no kaŋ ga kayna nda ikulu Ibraniyancey ciine hantumyaŋ ra.

mehaw – Yahudancey ga mehaw hatta-hatta ngey alaadey boŋ zaari fo hando ra, wala boro fooyaŋ mo g'a te baa sorro hinka habu kulu ra. Amma afolloŋ no i ga te Irikoy sanno boŋ: wo kaŋ ga te za wiciri ka koy hino wiciri sasabandiyaŋ zaaro se. A ga te heemar alwaato ra jiiri kulu.

mirtal – Tuuri sasabo fo no kaŋ kobta ga boogu waati kulu. Boosey da kobtey da tuuro kulu gonda haw kaano.

Molek – Amonancey tooru beero no kaŋ se i ga attaciriyey sarga danji ra.

mulfi – Zaara dumi fo no kaŋ ga kasu, a ga baan mo. Faransi sanney ra i ga ne a se «velours».

mutard – Tuuri sasabante fo no kaŋ i ga yazi dumi fo te d'a. A izey ga ikayna citiyo yaŋ.

N

nardi – Tuuri fo no kaŋ ga te waddi kaŋ nooro ga baa.

naziri – Boro no kaŋ na sarti sambu Irikoy jine ka ne a ga nga boŋ no Irikoy se alwaati filaana se. A fonda go Kabuyaŋ tira ra, sura iddu.

neezu – Hay fo no kaŋ ga fun beene ka kaŋ ganda. A ga yay gumo, a ga dogon, a ga kwaaray pal-pal da hay kulu. D'a manne, a ga te hari. A si kaŋ kala laabey kaŋ ga yay ra.

Nefilim – Za doŋ-doŋ dumi fo no kaŋ ga ku gumo. Hambara gorzoyaŋ no, wala malaykayaŋ no kaŋ murte Irikoy gaa.

Negeb – Israyla laabo ra dandi kambe haray kuray no. (Guna laabey jeeriyaŋ, lamba hinzanta.)

Nikalawitey – Sata fo no kaŋ tun Almasihu margey game ra (Guna Bangandiyaŋ 2:6, da 2:15). I maa feerijo ga ti «wo kaŋ ga talkey may». Rabbi ne nga ga koona sata din.

Ninawiya – Waato kwaara beeri fo no kaŋ go Assiriya laabo ra. Noodin no annabi Yonana koy ka waazu. Borey hangan a se ka tuubi mo. Amma kokor banda kwaara halaci parkatak.

O

oniks – Taalamyaŋ tondi caadante fo no , kaŋ gonda dumi waani-waani.

P

Pantakot – (Guna «batu».)
Paradiso – Maa fo no kaŋ i ga ne beene, Irikoy kwaara se.
Paska – A feerijo ga ti «bisayaŋ», cino kaŋ Rabbi bisa Israyla hay-jiney gaa k'i naŋ da fundi, zama kuri go i windi meyey gaa. (Guna «batu».)
pom – Tuuri-nya fo no kaŋ izey ga ŋwa. Faransi ciine gaa i g'a hantum «pomme».

R

Rabbi malayka – (Guna «malayka».)
Rahila – Annabi Yakuba wande fo no. A na Yusufu nda Benyamin hay, ka bu Benyamin hayyaŋo alwaate. I n'a fiji nangu kaŋ si mooru Baytlahami kwaara. A saara go noodin hala hõ.
Refayim – Waato kaŋ Nefilimey margu nda wayborey, izey kaŋ i hay maa ga ti Refayim. Boro kuuku yaŋ no.
reyzin – Tuuri fo no kaŋ ga yandi, kaŋ borey ga tilam kali ra. A ga izeyaŋ hay ka te fafa ka sooli, izey ga kaan gumo mo. Boro g'i ŋwa igani, wala i m'i koogandi ka jisi, wala i m'i kankam ka haro haŋ. Da reyzin hari mooru a ga te baji dumi fo kaŋ se i ga ne duvan. D'a moru gumo-gumo, a ga hima haŋ kaŋ iri ga ne a se «binegar».
roz – Tuuri sasabo fo no kaŋ ga te boosi hannoyaŋ. A gonda karjiyaŋ. A hawo ga kaan mo.
rubi – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga ciray cos.

S

saajawko – Almasihu marga ra, saajawko goy ga ti a ma haggoy da marga borey laamey, hay kulu muraadu kaŋ marga gonda.
Saduma – Kwaara fo no kaŋ ga maan Ciiri Teeko. Kwaarey kaŋ Irikoy halaci nda danji Ibrahim jirbey ra afo no, zama kwaara borey te zunubikooniyaŋ gumo.
Sadusi fonda borey – Urdi fo dumi teekoyaŋ no Yahudancey game ra, sanku fa alfagey ra. I si saba nda Farisi fonda borey sanni boobo boŋ. I si buuyaŋ tunyaŋ cimandi, wala malaykey, wala ciiti, wala beene Irikoy kwaara, wala nuna.
Safela – Israyla laabo ra kuray fo no kaŋ go Ifraymu tondey da Filistancey laabo game ra. Tuduyaŋ go a ra.
safir – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ ga boogu moni.
sakalai – Ganji ham laalo fo no kaŋ ga hima hansi. Sohõ iboobo mana cindi. Faransi borey ga ne a se «loup».

Samariyancey – Dumi fo no kaŋ ga goro Samariya laabo ra. Ngey nda Israyla borey si saba baa kayna. Donda-care go i game ra.

sardiyus – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ ga ciray.

sardoniks – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ gonda dumi-dumi.

sarga, sargay – Tira wo ra, nangu boobo kaŋ i ga ne sargay i ga ba ka cabe alman kaŋ boro g'a jinda kaa Irikoy wala tooru fo jine. Sorro fooyaŋ mo a ga ne hay fo kaŋ boro g'a kulu no Irikoy se.

sargay feema – Nangu kaŋ i ga sargey salle no, da Irikoy se no wala tooru se no. Sargayey din, i baayaŋ kulu ga ti alman kaŋ i ga wi ka kuro mun, amma ce fooyaŋ i ga ŋwaari wala haŋyaŋ hari kaano wala boosiyaŋ jisi noodin ka ne feema koyo se no i kand'a.

sayir – Noodin laabey gonda dum'izey waani-waani kaŋ i ga ŋwaari te d'a. Sayir gure ga hima alkama ize, day a ga kayna nd'a. Sayir ga te buuru dumi fo, amma a si kaan ka to alkama wane. Talka ŋwaari no.

Saytan – Iblisi maa fo no. Maa wo feerijo ga ti «yanjekaari» wala «ibare» wala «kutako».

sedre – Tuuri-nya bambata fo no kaŋ a bundo hawo ga kaan. I dumi baayaŋ kulu go Liban laabo ra. A ga beeri nda tuuri-nya kulu kaŋ go noodin laabey ra. A ga te cinayaŋ bundu hanno.

sekel – Doŋ borey sinda tammayaŋ wala nooru-izeyaŋ, day i ga nzarfu da wura gudayaŋ tiŋay neesi. Sekel fo si tin gumo. Sanda wahakku cindi iyye cine no ga to kilo fo. Nangu hananta sekelo tiŋa ga waana habo sekel.

shen – Tuuri-nya fo no kaŋ ga te bi hanno kaŋ bundo ga sandi gumo. Afooyaŋ ga te nya bambata yaŋ.

Sihiyona – Urusalima kuray fo maa no. Noodin no i sintin ka kwaara din cina.

sipres – Tuuri-nya bambata fo no kaŋ kobta ga boogu waati kulu. A bundu ga te kwataaku hanno yaŋ.

soola zaaro – Alzuma hane no, hane no kaŋ Yahudancey ga soola te asibto hane se, zama asibto hane i si goy, baa ŋwaari hinayaŋ.

su – Waato nooru ize fo no. Su waranka no ga ti tamma fo, tamma gu mo dala fo.

sufar – Gude say no kaŋ i ga fufu ka safari te d'a. A go alumetti boŋo gaa. D'a ton a ga te danji futu.

swa – Koko dumi fo no kaŋ a nooru ga baa. A ga baan, a ga nyaale mo.

T

takooko – Doŋ Zarma sanni no, danga boro dambara gumo-gumo.

talent – Wura wala nzarfu tiŋay neesiyaŋ no. Alkawli Tajo tirey ra a ga saba nda kilo waranza cine tiŋay.

talibi – Boro kaŋ ga goro nga cawandikwa banda ka dondon no. Yesu Almasihu talibey ya albeeriyaŋ no, manti zankayaŋ no.

tanka – Waato noor'ize fo no kaŋ ga saba nda tamma hinka. Tamma gu ga ti dala fo.

Tawretu – Tira guwa kaŋ annabi Musa hantum no: Sintinay Tira, Fattayaŋ Tira, Lawitey, Kabuyaŋ Tira, Asariya Yaarayaŋ Tira.

terebint – Tuuri-nya fo no kaŋ ga te bi hanno. Da boro g'a banda kortu, hari fo ga fatta kaŋ i ga safari te d'a.

Tiberiyus – Roma bonkooni fo no kaŋ na mayray te danga jiiri way cindi gu Almasihu hayyaŋo banda. A goro bonkoonitaray ra jiiri waranka cindi hinza. Teeku fo mo go Galili laabo ra, da kwaara fo mo teeko din jarga, kaŋ i na bonkoono din maa daŋ i gaa.

Tir – Za doŋ-doŋ kwaara beeri fo no kaŋ ga maan Zidon kwaara. Nga mo kwaara laalo no, kaŋ Irikoy naŋ wongu m'a ŋwa, parkatak!

Tofet – Nangu fo no kaŋ ga maan Urusalima kwaara. Noodin borey doona ka ngey izey sarga tooru fo se danji ra.

topaz – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga say.

tooru-tooru – Israyla borey, d'i bina sara gumo-gumo, i ga ngey bankaaray tooru-tooru.

tubal – Dooni jinay dumi fo no.

tunfaana – Hari beero kaŋ te Nuhu jirbey ra ka ndunnya nda fundikooney kulu yoole. Nuhu nda nga windi borey hinne no du ka faaba hi beero din ra.

U

Urdun – Israyla laabo isa beero no. A ga sintin za azawa kambe haray, ka gana hala Galili teeko do, ka fatta a ra, ka do dandi kambe ka ban Ciiri Teeko ra. A gooro ga gusu gumo.

Urim da Tummin – Boro si sanney wo feerijo bay da cimi. Alfagey ga goy d'ey zama ngey ma Irikoy miila bay.

urs – Ganji ham laalo fo no. A dumo si no boro bi laabey kulu ra.

Urusalima – Israyla (wala Yahudiya) laabo ra kwaara beero no, za Bonkoono Dawda jirbey ra. Noodin no i na windi nda sududuyaŋ fu cina Irikoy se a sanno boŋ. Laarabey ga ne kwaara din se Kudus.

Urusalima ize wayo – Annabi fooyaŋ da Zabura tira ga Urusalima kwaara ciine te ka ne a se Urusalima ize wayo.

W

wurrandi – Doŋ zamaney ra, wong'izeyaŋ ga te jama ka fatta ka koy dumi fo kwaara gaa. I ga kwaara ŋwa k'a arzaka ku, ka ye fu da alman da boroyaŋ kaŋ i ga ciya tamyaŋ.

Y

Yahudancey – Nangu baayaŋ tira wo ra, Yahudance da Israyla boro ikulu afo no. I na maa wo ta ngey kaay fo do, Yakuba ize fo no kaŋ se i ga ne Yahuda.

Yahudiya – Laabu fo no, naŋ kaŋ Yakuba izo Yahuda kunda du nangoray Israyla laabo ra, dandi kambe haray.

yasint – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ a dumo ga boogu.

yaspidi – Taalamyaŋ tondi caadante fo no, kaŋ gonda dumi waani-waani. Hambara wo kaŋ i g'a ciina te tira wo ra ga boogu.

Yonana – Annabi fo no kaŋ te danga jiiri zangu iyye za Almasihu mana kaa. Irikoy n'a donton, amma sintina gaa a zuru. Kokor banda a koy Ninawiya kwaara ka waazu noodin.

Yubili – Irikoy ci Yahudancey se kaŋ jiiri waygu ka koy jiiri waygu kulu, i ma burcinitaray fe laabo kulu ra. Boro kulu kaŋ ciya tam ga du ka ye fu. Fari kulu ga ye nga koyo kambe ra.

yufra – Yufra ga ti tuuri-nya fo dumi no kaŋ bundo ga sandi gumo.

Z

Zabura – (Guna Zabura tira calle sintina.)

zawul – Yazi fo no kaŋ hawo ga kaan. I g'a te waddi, i m'a didiji kasance ra, wala i g'a diibi haŋyaŋ hari ra ka te safari.

zeytun – Tuuri-nya fo no kaŋ ga izeyaŋ hay kaŋ boro ga ŋwa. Noodin laabey borey ga ji te d'ey mo kaŋ i ga daŋ ŋwaari ra, wala mo i ma safari jiyaŋ te d'a.

Zeytun tondo – Urusalima tudey ra tondi fo no kaŋ boŋ zeytun nya boobo go.

Zidon – Za doŋ doŋ kwaara fo maa no kaŋ goro Israyla laabo se azawa kambe haray. A laala sabbay se Irikoy naŋ wongu m'a ŋwa k'a ciya kurmu. Jiiri boobo banda i ye ka kawye kayna cina a nangu zeena jarga, amma a mana ye ka te kwaara beeri.

ziibi – Yahudancey diina ra, Irikoy ci i se hay kulu kaŋ ga naŋ boro ma si du ka maan Irikoy do, zama Irikoy ya hananyankoy no. Ce fooyaŋ ŋwaari fo no, ce fooyaŋ mo doori fo no, wala buuko, wala follay, wala te-goy laalo. Boro kulu kaŋ ziibi nda woodin yaŋ kaŋ Irikoy ci, a ma si ne nga ga kande sargay, wala a ga maan Irikoy windo do, kala nd'a ye ka hanan fonda kaŋ Irikoy ci din ra.

zina – Zina dumi hinka no go tira woone ra. Afa boro kaŋ go hiijay ra g'a te. Afa mo boro kaŋ si hiijay ra g'a te.

Zufsa – Gareku borey tooru fo no, kaŋ i ne a beeri nda ikulu.

BAARU CEECIYAŋ DO

ADAMU – S.T. 1:27; 2:8, 19; 2:18-22; sura 3; 5:5; Ayb. 31:33; Ro. 5:14; Kr.S.15:22, 45; Tm.S. 2:13

ADDUWA – B.T.H. 7:15; Zab. 65:3; 72:15; 109:7; Yaas. 15:8; Isa. 1:15;
Suleymanu wane: Bk.S. 8:22-53; B.T.H. 6:12-42
Daniyel wane: Dan. 9:3-19
Mate kaŋ Yesu n'a dondonandi: Mt. 5:44; 6:5-15; 7:7-11; 21:13; 26:41; Mk. 11:25; Lk.11:1-13; 18:1; Yoh. 14:13-14
Mate kaŋ Yesu n'a cabe: Mt. 14:23; 19:13; 26:36-44; Mr. 6:46; 14:32-41; Lk. 3:21; 5:16; 6:12; 9:18,28; 11:1; 22:39-44; Yoh. 17:1-24; Ib. 5:7
Boro fooyaŋ sanney adduwa boŋ: R o. 8:26-27; Kr.S. 14:13-17; Af. 6:18-20; Fb. 4:6; Kl. 4:2; Tss.S. 5:17; Tm.S. 2:1-6; Bi.S. 4:7; Yoh.S. 5:14-18; Yd. 20

ADILANDI – Ayb. 24:4; Mt. 12:37; Lk. 18:14; D.T. 13:39; Ro. 3:24; Ro.5:1,9; Ga. 2:16; Tt. 3:7

ADILITARAY – Sa.S. 26:23; Ayb. 33:26; 36:3; Zab. 4:2; 9:9; 17:15; 23:3; 45:7; 51:5; 72:3; 85:11; 97:2; 111:3; 143:2; Yaas. 8:18; 10:2; 11:19; 12:28; 14:34; 16:8, 12, 31; Isa. 11:5; 32:1,17; 41:10; 62:2; 64:5; Iri. 23:6; Ezk. 33:13; Dan. 9:7,24; 12:3; Amos 5:24; Mal. 4:2; Mt.5:6, 10,20; Yoh. 16:8; D.T. 24:25; Ro 1:17; 3:5; 4:6; 5:17-18, 21; 9:30; 10:4,10; Kr.S. 1:30; Kr.H. 5:21; Ga. 2:21; Fb.3:9; Tm.H. 4:8; Bi.H. 2:5; 3:13

ALAAHARA – Kab. 16:30, 33; A.Y. 32:22; Ayb. 11:8; 14:13; 26:6; Zab. 9:18; 16:10; 139:8; Yaas. 5:5; 7:27; 15:11; 23:14; Isa. 38:18; Hos. 13:14; Amos 9:2; Mt. 16:18; Lk. 16:23; D.T. 2:27,31

ALBARKA (albarkante) – A.Y. 28:3; B.T.S. 4:10; Yaas.10:7; Mt. 5:44; Ro. 12:14; D.T. 20:35; Ba. 14:13; 19:9; 5:12; Yaas. 10:22; 28:20; Mt. 5:3-12; Zab. 32:1-2; Ro. 4:7

ALFAGA – S.T. 14:18; Ib. 7:1; Fat. 19:6; Ba. 1:6; 5:10; B.T.H. 6:41; Zab. 132:10; Isa. 61:6; Mika 3:11; Mal. 2:7 alfaga beeri: Fat. 28:31; Ib. 5:1; 9:7

ALFAGATARAY – Fat. 40:15; Kab. 25:13; Bi.S. 2:9 Almasihu wano: Ro. 8:34; Ib. 2:17; 3:1; 4:14; 5:10; 6:20; 7:26

ALHAKKU (banandi) – kaŋ Irikoy ga no: S.T. 15:1; Ru. 2:12; Zab. 19:12; 58:12; Isa. 40:10; 62:11; Dan. 5:17; Mt. 5:12; 6:1; 10:41; Lk 6:1, 35; Ro. 4:4; Kr.S. 3:8; Kl. 2:8; Ib. 11:26; Ba. 22:12

ALKAWLI – kaŋ Irikoy te Ibrahim se: S.T. 12:7; 13:14,15,17; 18:10; 22:16-18; Ro. 4:13,16
Kaŋ Irikoy te Dawda se: Sa.H. 7:11,16
Kaŋ Irikoy te Suleymanu se: Bk.S 9:3-5; B.T.H. 1:7; 7:17
Itajo: Iri. 31:31; Mt. 26:26-30; Mr. 15:22-25; Lk. 22:17-20; Ro. 11:27; Kr.H. 3:6; Ib. 7:22; 12:24; 13:20

ALMASIHU – diyey: Mt. 10:2; Mr. 3:4; Lk. 6:13; D.T. 1:12-26; Yd. 17; Ba. 21:14
marga: Mt. 16:18; 18:17; D.T. 2:47; 8:1; 14:23; 20:17; Kr.S. 4:17;

10:32; 14:4; Af. 1:22; 3:10; 5:23; Kl. 1:18; Tm.S. 3:15; Ib. 2:12; 12:23; Ba. sura 2; sura 3
ye ka kaayaŋo: Mt. 16:27; 24:29-31; 25:31-46; Mr. 13:24-27; Lk. 12:40; 17:30; 21:25-28; Yoh. 14:1-6; D.T. 1:11; Fb. 4:5; Tss.S. 4:13-18; Tss.H.1:5-10; 2:8; Ib. 9:28; Bi.H. 3:3-13; Yoh.S. 3:2; Ba. 1:8; 3:3,11,20; 19:11-16; 22:4,12,20

ANNABI – Alkawli Zeena waney: Fat. 7:1; Kab. 11:29; A.Y. 13:1; 18:15; D.T. 3:23; 7:37; A.Y. 34:10; Sa.S. 10:12; Bk.S. 13:11; 18:22; 22:7; Bk.H. 5:8; B.T.S. 16:22; Zab. 105:15; Ezk. 2:5; 33:33; Amos 7:14
Alkawli Tajo waney: Mt. 7:15; 13:57; Mr. 6:4; Lk. 4:24; Yoh. 4:19, 44; 7:40; D.T. 26:27; Af. 2:20; Ib. 1:1; 11:32; Bi.S. 1:10-12; Ba. 10:7

ANNABITARAY – Isa. 44:7; 45:21; Lk. 1:70; Bi.H. 1:19,21; Ba. 1:1; A.Y. 13:1-3; 18:20; Iri. 14:15; 23:16
Almasihu boŋ wane fooyaŋ d'i toonandiyaŋ: Zab. 2:7 (toonandiyaŋo: Lk. 1:32, 35) – S.T. 3:15 (Ga. 4:4) – S.T. 17:17; 22:18 (Ga. 3:16) – S.T. 21:12 (Ib. 11:17-19) – Zab. 132:12; Iri. 23:5; (D.T. 13:23; Ro. 1:3) – S.T. 49:10; Dan. 9:24-25 (Lk. 2:1) – Isa. 7:14 (Mt. 1:23; Lk. 2:7) – Isa. 7:14 (Mt. 1:22,23) – Mika 5:2 (Mt. 2:1; Lk. 2:4-6) – Zab. 72:11 (Mt. 2:1-11) – Iri. 31:15 (Mt. 2:16-18) – Hos. 11:1 (Mt.2:15) – Isa. 40:3; Mal. 3:1 (Mt. 3:1,3; Lk. 1:17) – Zab. 45:8; Isa. 11:2; 61:1 (Mt. 3:16; Yoh. 3:34; D.T. 10:38) – Zab. 22:7; 69:8,10,21 (Ro. 15:3) – Zab. 22:15,16 (Yoh. 19:28) – Isa 53:4-6,12; Dan. 9:26 (Mt. 20:28) – Zab. 22:7-8 (Mt. 27:39-44) Isa. 53:7 (Mt. 26:63; 27:12-14) – Mika 5:1 (Mt. 27:30) – Zab. 22:3 (Mt. 27:46) – Zab. 22:8,9 (Mt. 27:39-49) – Fat. 12:46; Zab. 34:21 (Yoh. 19:33,36) – Zak. 12:10 (Yoh. 19:34,37) – Zab. 2:6 (Lk. 1:32-33; Yoh. 18:33-37) – Isa. 11:10; 42:1 (Mt. 1:21; Yoh. 10:16; D.T. 10:45,47) – Dan. 7:14 (Fb. 2:9,10) – Isa. 9:7; Dan. 7:14; (Lk. 1:32,33)

ARKUSU (arkusey) – Almasihu marga waney: D.T. 11:30; 14:23; sura 15; D.T. 20:17; Tm.S. 3:1-7; 5:17; Tt. 1:5-9 Yk. 5:14; Bi.S. 5:1-4; Yoh.Hk 1:1; Yoh.Hz. 1:1
Beena ra waney: Ba. 4:4,10; 7:11; 11:16; 19:4
Yahudancey waney: Fat. 24:1; Kab. 11:16; Law. 4:15; A.Y. 21:19; Ezr. 5:5; Zab. 107:32; Mt. 26:3; 28:12; D.T. 4:5; 6:12; 24:1

ARZAKA – A.Y. 28:12; Yaas. 2:4; 10:2; 15:16; 21:20; Isa. 45:3; Mt. 6:21; 19:21; Lk. 12:21, 34; Kl. 2:3; Kr.H. 4:7; Ib.11:26

ASULI – Nuhu wane: S.T. 10:1 Ibrahim wane: S.T. 25 Dawda wane: B.T.S. 3
Yesu wane: Mt. 1:1-18; Lk. 3:25-38; Yoh. 1:1-3

BAABA – S.T. 17:4; Ro. 4:17; Fat. 20:5; Kab. 14:18; Law. 20:9; Zab. 27:10; 68:6; 103:13; Isa. 9:5; Iri 31:9; Af. 6:4
Irikoy ya Baaba no: Isa. 63:16; 64:7; Mt. 5:16; 10:20; 23:9; Mr.13:32; Lk.22:29; Yoh. 1:14; 3:35; 5:17; 6:37,45,46; 14:6,23; 20:17; D.T. 2:33; Ro. 8:15; Ga. 4:6; Af. 4:16; Ib. 12:9; Bi.S. 1:17; Yoh.S 3:9

BAAKASINAY – Law. 19:18; Mt. 19:19; 22:39; Mr. 12:31; Ga. 5:14; A.Y. 6:5;

10:12; 30:6; Mt. 22:37; Mr. 12:30; Lk. 10:27; Zab. 122:6; Yaas. 17:17; Iri. 31:3; Hos. 14:4; Mika 6:8; Mt. 5:44; Lk. 6:27; Ga. 2:20; BiS. 1:8; Af. 3:14-19; 5:12; Ba. 3:19; Yoh. 3:16; 14:21-24; 16:27; Ro. 5:5,8; 8:26-36; Af. 1:3-6; 2:4-10; Yoh.S. 3:1; 4:4-21

BAARU HANNO – Mr. 16:15; D.T. 10:36; Ro. 1:16; 10:18; Kr.S. 15:1-4; Kr.H. 4:3; Ga. 1:8-9; Kl. 1:23; Tss.S. 1:5; Tm.S. 1:11; Ib. 4:2-3; Bi.S. 1:10-12,25

BABILA – S.T. 10:10; Bk.H. 17:30; 20:12; Isa 13:1; 21:9; Iri. 25:12; 50:1 misa wane: Ba. 14:8; sura 16,17,18

BAKARAW (wala Suuji) –Fat. 33:19; 34:7; Dan. 9:4; Kab. 14:18; Zab. 103:11; 145:8; B.T.S. 16:34; B.T.H. 5:13; Zab. 23:16; 52:10; 85:11; 108:5; 130:7; 136:1; Yaas. 16:6; 20:28; Hos. 6:6; Mt. 9:13,36; 15:32; Mr. 1:41; 6:34; Lk. 1:50,72; 7:13; Ro. 9:15; 11:25-32; Af. 2:4-10; Tim.S. 1:12-17; Tt. 3:4-5; Bi.S. 1:3-5; 2:9,10

BAPTISMA – Almasihu ganayaŋ wane: Mt. 28:19; D.T. 2:38-41; 8:36-39; 10:47-48; Ro. 6:1-4; Kr.S. 1:14-17; Kl. 2:12; Bi.S. 3:21-22

Biya Hanna wane: Mt. 3:11; Mr. 1:8; Lk. 3:16; D.T. 1:5; 11:16; Kr.S. 12:13; Af. 4:5

kaŋ i te Yesu se: Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-13; Lk. 3:21-22

kaŋ Yohanna Baptisma teekwa te: Mt. 3:1-12; Mr. 1:5-8; Lk. 3:5-17; Yoh. 1:19-28; 3:22-23; D.T. 13:24; 19:3

BEEJE – Ayb. 8:13; D.T. 2:26; Zab. 39:8; 42:6,12; 43:5; Ro. 4:18; 8:24,25; Kr.S. 13:13; Kl. 1:27; Ts.S. 5:8; Tt. 2:13; 3:7; Ib. 6:18-19; Bi.S. 3:15

BEENE –Irikoy Kwaara: Bk.S. 8:30; Zab. 2:4; 115:3; 123:1; Isa. 6:1; 66:1; Mt. 6:9; D.T. 7:45; Ib. 8:1; Ba. Sura 4,5,21,22

a farhãyaŋo: Zab. 16:11; Isa. 49:10; Dan. 12:3; Mt. 5:12; 13:43; Lk. 12:37; Yoh. 12:26; 14:1-3; 17:24; Kr.S. 2:9; Kr.H. 5:1,8; Bi.S. 1:4; Ba. 7:16; 14:13; 21:4; 22:3

borey kaŋ ga furo noodin: Mt. 5:3; 25:34; Ro. 8:17; Ib. 12:23; Bi.S. 1:4; Ba. 7:9,14

BINE – A.Y. 11:13; Ysu. 22:5; A.Y. 13:3; 30:6; Mt. 22:37; Sa.S. 16:7; Bk.S. 3:9,12; B.T.S. 29:17; Iri. 11:20; Zab. 7:10; 14:1; 27:3; 28:7; 119:11; 139:23; Yaas. 4:23; 21:1; 23:7; Isa. 65:14; Iri. 17:9; 24:7; Ezk. 36:26; Mr. 2:8; Mt. 12:34; 15:19; 18:35; Yoh. 7:38; 14:1; Ro. 10:10; Af. 3:17; 5:19; 6:6; Fb. 4:7; Tss.H. 3:5; Ib. 4:12; 10:22; Yk. 4:8; Bi.S. 3:15

BINE SANNI –Sa.S. 24:5,6; Yaas. 20:27; Yoh. 8:9; D.T. 23:1; Ro. 2:15; 13:5; Kr.S. 8:7; 10:25; Kr.H. 4:2; TmS. 1:19; Ib. 9:14; Bi.S. 3:21

BINIYE – Fat. 20:17; Lk. 12:15; Ro. 13:9; Mr. 7:22; Af. 5:3; Ib. 13:5; KI. 3:5; Yk. 4:2-3

BITROS – Yesu n'a ce: Mt. 4:18; Mr. 3:16; Lk. 5:8; Yoh. 1:42;

na Yesu seeda: Mt. 16:16; Mr. 8:29; Lk. 9:20; Yoh. 6:68-71

na Yesu bayra ze: Mt. 26:73; Mr. 14:67; Lk. 22:58; Yoh. 18:25

di Rabbi a tunyaŋo banda: Lk. 24:34; Yoh. 21:7; Kr.S. 15:5

waazu: D.T. 2:12-35; sura 2,3,4,5; 9:32-43; sura 10; 11:1-18; 12:1-7 ; 15:6-11
na tirayaŋ hantum: Bitros Sintina; Bitros Hinkanta
BIYA HANNO (Irikoy Biya) – S.T. 1:2; 6:3; Ayb. 33:4; Yaas. 1:23; Isa. 11:2; 48:16; 40:13-14; Ezk. 36:25-27; Zak. Sura 4; Mt. 3:16; 10:20; 12:28; Mr. 1:10; Lk. 2:27; 4:1, 18; 11:13; Yoh. 1:32; 3:5, 34; 4:23; 7:39; 14:17; 15:26; 16:13; D.T. 2:4; 5:9; 8:29; 10:19; 16:7; 21:4; Ro. 8:4, 27; 15:19, Kr.S. 2:4; 3:16; 6:11; 7:40; 12:3; Kr.H. 1:22; 3:3, 18; 5:5; Ga. 3:2; 4:6; 5:16, 22; Af. 1:13; 3:5; 4:3, 30; 5:18; 6:17; Fb. 3:3; Tss.S. 4:8; Ib. 10:29; Bi.S. 1:11, 12; Yoh. S. 3:24; 4:2; Ba. 14:13; 22:17
BOŋBEERAY – Sa.S. 2:3; Bk.H. 20:13; Yaas. 6:17; 8:13; 16:5; Isa. 14:13-14; 28:1; Iri. 49:16; Dan. 5:20; Zaf. 3:11; Mr. 7:20; Lk. 18:11; Kr.S. 8:1; Ro. 12:16; Iri. 13:15
BONKOONI – Irikoy ya Koy no: Zab. 5:3; 10:16; 84:4; Iri. 10:10; Mt. 5:35; Tm.S. 1:17; Ba. 15:3-4
Almasihu ya Koy no: Mt. 25:31-46; Lk. 19:38; Yoh. 12:15; 18:36-37; Ba. 17:14; 19:16
Almasihu ya Yahudancey da Israyla Koyo no: Mt. 2:2; 21:11; 27:37, 42; Mr. 15:9, 26, 32; Lk. 23:38; Yoh. 1:49; 12:13; 18:33-35; 19:3, 19
BULOS – na ganakoy gurzugandi: D.T. 8:3; 9:1-2; 22:4; 26:9-12; Kr.S. 15:9; Ga. 1:13-14; Fb. 3:6; Tm.S. 1:13-16
bare ka ciya ganako: DT. 9:1-15; 22:6-16; 26:12-18
a diyataray dirawey: D.T. sura 15-28; Kr.H. 11:16-29
na tiraya@ hantum: Afasey, Filibiyey, Filimon, Galatey, Kolosiyey, Korintey Sintina, Korintey Hinkanta, Romey, Tassalonikey Sintina, Tassalonikey Hinkanta, Timotiyos Sintina, Timotiyos Hinkanta, Titos, hambara Ibraney
BUUKOY TUNYAŋ – Almasihu wane: Zab. 16:10; Mt. 28:1-20; Mr. 16:1-20; Lk. 24:1-52; Yoh. 20:1-21, 24; D.T. 2:24-32; 5:30; 10:40-41; 13:34-37; Ro. 1:4; 4:25; 6:1-11; Kr.S. 15:4-20
Adam-izey kulu wane: Ayb. 19:26; Zab. 17:15; Isa. 26:19; Dan. 12:2; Yoh. 5:28-29; 6:54; D.T. 23:6; 26:8; Ro. 5:18; Kr.S. 15:12-57; Ib. 6:2; Ba. 20:6, 12
BUURU – me ŋwaari: A.Y. 8:3; Zab. 132:15; Isa. 55:2, 10 Mt. 4:4; Lk. 4:4;
bine se ŋwaari: Yoh. 6:33; Kr.S. 5:8
Rabbi ŋwaaro wane: Mt. 26:26; Mr. 14:22; Lk. 22:19; Kr.S. 10:16; 11:23
BUUYAŋ –biya wane: Ezk. 18:32; 33:11; Ro. 6:1-11; 3:23; Af. 2:1-7; KI. 2:13; Yk. 1:15; 5:20; Yoh.S. 5:12; Ba. 20:15
Almasihu wane: Mt. 27:35-50; Mr. 15:21-37; Lk. 23:26-46; Yoh. 19:17-37; Kr.S. 15:3; Kr.H. 5:14; Kl. 1:20; Ib. 2:9; Bi.S. 3:18; Ba. 1:18; 5:9
gaaham wane: S.T. 2:17; 5:5; Ay. 3:21; Zab. 89:49; S.B. 8:6; Kr.S. 15:21,42-44; Ib. 9:27
CALU – A.Y. 28:48; Isa. 58:6; Mt. 11:28; D.T. 15:10; Kr.H. 6:14; Ga. 5:1
CIITI – A.Y. 1:17; Yaas. 29:26; Wzk. 12:1, 12; Mt. 7:1; Lk 6:37; Yoh. 3:17-20; 5:30; 7:24; 8:15; 12:47; D.T. 10:42; 17:31; Ro. 2:16; 3:6; Kr.S. 4:5;

Tm.H. 4:1; Ib. 13:4; Yk. 5:6; Ba. 6:10; 14:7; 20:4
kaŋ Almasihu haŋ borey se: Yoh. 12:31
ganako wane nga boŋ se: Kr.S. 11:31
Almasihu ga nga wane jama ciiti: Ro. 14:10; Kr.S. 4:5; Kr.H. 5:10
Almasihu ga ndunnya ciiti d'a kaa: Mt. 25:31-46
Iblisi nda nga malaykey se wane: Kr.S. 6:3; Bi.H. 2:4; Yd. 6
laalantey kulu se wane; ciiti bananta: Ba. 20:11-15

CIITI HANE – Mt. 7:21-23; 10:15; 11:20-24; 12:36; Ro. 2:5; Tss.S. 5:3; Ib. 10:27; Bi.H. 3:7; Ba. 20:11-15

CIITIKO – S.T. 18:25; Zab. 50:6; 94:1-2; D.T. 10:42; Tm.H. 4:8; Ib. 12:23; Yk. 5:9
Almashihu no: Mt. 25:31-46; Yoh. 5:22; 8:26; 9:39; 12:48; Tm.H. 4:1, 8; Ba. 19:11
Irikoy no: Mt. 7:2; Lk. 6:37; Yoh. 3:18; Ro. 14:10-12; Ib. 10:30; 13:4; Yk. 2:13; 4:12; Ba. 14:7-11

CIMANDI (Cimi no) – B.T.H. 20:20; Mr. 5:36; Lk. 8:50; Mr. 9:23; 11:24; Yoh.1:7; 3:16; 10:38; 12:36; 17:21; 20:31; D.T. 13:39; Ro. 10:9-10; Bi.S.2:6

CIMBEERI – haŋ kaŋ no: Mt. 8:26; 17:20-21; 21:21-22; Lk. 17:5-6; Ro. 1:16-17; 4:1-5, 13-24; Kr.H. 4:16-18; Ga. 3:21-28; Ib. 11:1-40; Yk. 2:14-26
Almasihu se: Mt. 9:28; Mr. 1:1-12; 5:34; 9:23-24; Yoh. 1:12; 3:16-36; 5:24; 6:69; 10:1-28; 11:25; 12:46-50; 20:30-31; D.T. 3:16; 16:31; Ro. 3:21-31; 10:9-10; Ga. 3:2; YohS. 4:2; 5:9-13

CORO (Corotaray) – Fat. 33:11; Zab. 41:10; Yaas. 17:17; 18:24; 27:6, 10, Zak. 13:6; Yoh 15:13-14; Yk. 2:23; 4:4; Yoh.S. 2:15

DABARI (hin) – Fat. 15:6; A.Y. 8:18; Sa.S. 6:20; Sa.H. 22:33; Bk.S. 3:9; B.T.S. 29:11; Mt. 6:13; B.T.H. 25:8; Yaas 18:21; Isa. 40:29; Zak. 4:6; Mt. 3:9; 9:28; 20:22; 24:30; 28:19; Lk. 1:35; 5:17; 21:27; 24:49; Yoh. 1:12; 10:18; 17:2; D.T. 1:8; 3:12; 26:18; Ro. 1:20; Kr.S. 15:43; Af. 3:4; Fb. 3:10; Tm.H. 1:7; Ib. 2:14, 18; 7:16; Ba. 4:11

DAMBANGUYAŊ – S.T. 17:10-25; Fat. 12:48; D.T. sura 15: Ga. 5:2, 6: 6:16; Kr.S. 7:19; Kl. 3:11
bina ra wane: Ro. 2:29; Fb. 3:3; Kl. 2:11

DAMBARA GOYEY – kaŋ Iliya te: Bk.S. sura 17 ka koy Bk.H. 2:11
kaŋ Iliyasu te: Bk.H. 2:12 ka koy 8:15
kaŋ Almasihu te:
dumi-dumi: Mt. 4:23; 8:14-17; 9:35; 12:15; 19:2; 21:14; Mr. 1:32-34, 39: 3:7-12; 6:5, 55-56; Lk. 4:38-41: 5:15; 6:17-19; 7:22-23; Yoh. 6:2; 12:37; 20:30; D.T. 10:38
follayey gaarayyaŋ: Mt. 12:22; 15:21-28; Mr. 7:24-30; Mt. 9:32-34; Lk. 11:14; Mt. 17:14-18; Mr. 9:14-27; Lk. 9:37-45; Mr. 8:28-34; Mr. 5:1-20; Lk. 8:26-39; Mr. 1:23-28; Lk. 4:31-37; Mr. 16:9; Lk. 8:2; Lk. 13:10-13

gaaham baani nooyaŋ: Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52; Lk. 18:35-43; Mr. 8:22-26; Yoh. 9:1-38; Mt. 9:27-31; Mr. 7:31-38; Mt. 8:1-4; Lk. 17:11-19; Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6; Lk. 6:6-11; Lk. 14:1-6; Mt. 8:5-13; Lk 7:1-10; Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12; Lk. 5:17-26; Yoh. 5:1-15; Mt. 8:14; Mr. 1:29-31; Lk. 4:38-39; Yoh 4:43-53; Mt. 9:20-22; Mr. 5:25-34; Lk. 8:42-48; Mt. 9:23-26; Mr. 5:35-40; Lk. 8:49-56; Lk. 7:11-17; Yoh. 11:1-40; Lk. 22:51

goy waani-waani: Mt. 17:24; 21:18-22; Mr. 11:12-24; Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lk. 9:10-17; Yoh. 6:1-14; Mt. 15:32-39; Mr. 8:1-10; Lk. 5:4-10 ; Yoh. 21:4-11; Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41; Lk. 8:22-25; Mt. 14:22-23; Mr. 6:45-52; Yoh. 6:15-21

kaŋ boro fooyaŋ te Yesu maa ra: Mt. 10:8; Mr. 6:12-13; Lk. 9:6; D.T. 3:1-10; 8:4-9; 9:32-43; 13:11; 14:8-10; 16:16-18; 19:11-12; 28:7-10; Kr.H. 12:12

DANJI BANGU – Mt. 5:22; 10:28; 18:9; Mr. 9:43; Lk. 12:5; Yk. 3:6; Ba. 19:20; 20:11

DAWDA – Sa.S. 16:13,19; 17:49; 18:1,8,12; 19:2; sura 22; Zab. sura 18, 63; Sa.H. 2:4; 5:3,12; 19:18; Bk.S sura 1; Mt. 1:1; 9:27; 12:23; 20:30; 22:42; Mr. 10:47; 12:35; Lk. 1:27; 2:11; Yoh. 7:42; D.T. 2:25; 13:22; Ro. 1:3, 4:6; Tm.H. 2:8; Ib. 11:32; Ba. 5:5; 22:16

DIYEY – Mt. 4:18, 21; 9:9; 10:1-4 16:19; 18:18; Lk. 6:12-16; 12:11; Yoh. 20:23; D.T. 10:41; Kr.S. 9:1; 15:5; Kr.H. 5:20; 11:13; Ba. 21:14

DONDONANDI – Fat. 4:14; A.Y. 4:10; 6:7; 11:19; Sa.S. 12:23; Ayb. 34:32; 36:22; Zab. 25:4,8; 27:11; 34:12; 5:15; 90:12; 94:12; Isa. 2:3; 48:17; Mt. 28:19; Lk. 11:1; 12:12; Yoh. 14:26; Tm.S. 1:3; 2:12; Tm.H. 2:2; Tt. 2:12

DOODO-BEERI –Ba. 12:3; 13:2; 16:13; 20:2

DUVAN – S.T. 9:20,21 ; Yaas. 20:1; 23:29-35; Iri. sura 35 ; Mt. 27:34; Mr. 15:23; Lk. 1:15; 7:33; 10:34; Yoh. 2:3; D.T. 2:13; Ro. 14:21; Af. 5:18; Tm.S. 3:3; 5:23; Tt. 1:7

Misa wane: B.H. 1:15; Ba. 14:8; 16:19; 17:2; 18:3

FAABA – S.T. 49:18; Fat. 14:13; B.T.S. 16:23; B.T.H. 20:17; Zab. 3:9; 27:1; 37:39; 62:7; 91:16; Isa. 33:2; 52:7; Hab. 3:18; Zak. 9:9; Lk. 2:30; 19:9; D.T. 4:12; 16:31; Ro. 1:16; 10:10; Af. 1:13; Tss.S. 5:9; Tm.H. 3:15; Ib. 2:3; 5:9; 9:28; Bi.S. 1:5,9

FAABAKO – Almasihu no: Isa. 19:20; Mt. 1:21; Lk. 2:11; Yoh. 4:42; D.T. 4:12; 5:31; 13:23; Af. 5:23; Fb. 3:20; Tm.S. 1:15; Tm.H. 1:10; Tt. 1:4; 2:13; Bi.H. 1:1; 2:20; Yoh.S. 4:14

Irikoy no: Zab. 106:21; Isa. 43:3,11; 45:21; 49:6; Iri. 14:8; Hos. 13:4; Lk. 1:47; Tm.S. 1:1; 2:3; 4:10; Tt. 1:3; 3:4; Yd. 25

FANTA – Ayb. 19:19; 42:6; Zab. 78:59; 107:18; Isa. 66:24; Amos 6:8

FARHÃ – **(Bine kaani)** Neh. 8:10; Sa.S. 2:1; B.T.S. 16:10; Ayb. 20:5; Zab. 5:12; 9:15; 16:11; 30:6; 48:3; 63:8; 68:4; 97:1; Yaas. 21:15; 23:24;

29:2; Isa. 12:3; 35:10; 66:14; Iri. 15:16; Hab. 3:18; Mt. 18:13; 25:21,23; Lk. 10:20-21; 15:7,10: Yoh. 14:28; 15:11; 16:24; D.T. 8:8; Ro. 5:2; 12:15; Fb. 2:16; 3:1; 4:4; Ib. 12:2; Bi.S. 1:8; Yd. 24

FARISI FONDA BOREY – Mt. 3:7; 5:20; 9:11; 12:2; 19:3; 21:45; 22:15; 23:2; 27:62; Mr. 2:16, 18; 8:11; Lk. 5:17; 6:7; 11:39; 12:1; 14:1; 15:2; 16:14; 19:39; Yoh. 1:24; 3:1; 7:32; 8:3, 13; 11:57; 12:42; D.T. 15:5; 23:6

FEEJ'IZE – Almasihu maa fo no: Yoh. 1:29-36; Kr.S. 5:7; Bi.S. 1:18-19; Ba. sura 5: 7:9-17; 17:14; 19:5-9; 21:22-27

Paska batu wane**:** Fat.sura 12; Law. 23:4-5; Mr. 14:12-16; Lk. 22:7-13

sargay se wane: S.T. 4:4; 22:7; Law. 3:7; Isa. 1:11

FILIBOS – Yesu talibi: Mt. 10:3; Mr. 3:17; Lk. 6:17; Yoh. 1:43-44; 6:7; 12:21; D.T. 1:12

waazuko: D.T. 6:5; 8:4-40; 21:8

FOLLAYEY (Ganjiyaŋ) – Law. 17:7; A.Y. 32:17; Zab. 106:37; Mt. 4:24; 7:22; 8:16; 9:32; 10:8; 12:22; 15:22; 17:18; Mr. 1:32; 3:15; 5:15; Lk. 4:33; 8:33; 9:42; 11:14; D.T. 5:16; 19:12; Kr.S. 10:20; Tm.S. 4:1; Yk. 2:19; Ba. 9:20; 16:14; 18:2

FONDO HANNO – S.T. 6:12; A.Y. 8:6; 26:17; 30:16; Sa.H. 12:23; 22:31; B.T.H. 6:27; Ezr. 8:21; Ayb. 23:10; 24:13; 31:4; Zab. 1:6; 27:11; 37:5; 119:30; 139:24; Yaas. 2:8; 3:6; 6:23; 15:24; 16:7; 22:6; Isa. 2:3; 30:21; 45:13; 55:8-9; Ezk. 18:29; Yoh. 14:4,6: D.T. 16:17; 18:26; Kr.S. 10:13

GALILI – laabo: Isa. 8:23; Mt. 4:12; 19:1; 28:7; Mr. 1:9, 39: Lk. 2:39; 4:14; 23:6; Yoh. 1:43; 4:43; 7:1 teeko: Mt. 4:13; 8:23-27; 15:29; Mr. 6:47; 7:31; Yoh. 6:1

GANAYAŋ – Irikoy d'Almashiu wane: Fat. 19:5; 23:21; Law. 26:1; A.Y. sura 4 ka koy 6; sura 30; Isa. 1:19; Iri. 7:23; 26:13; Mt. 8:27; Mr. 4:41; Lk. 8:25; Yoh. 3:36; D.T. 5:29; Ib. 5:9; Yoh.S. 5:3

Baaru Hanna lordey wane: D.T. 6:7; Ro. 2:8; 6:17; 10:16; 15:18; Tss.H. 1:8; Bi.S. 1:22; 3:1; 4:17

Ndunnya hinkoyey wane: Ro. 13:1-7; Af. 5:21-6:9; Tt. 3:1; Bi.S. 2:13-17

GOLGOTA – Mt. 27:33; Mr. 15:22; Yoh. 19:17

GOMNI – S.T. 32:10; Fat. 22:27; 33:19; Bk.S. 3:6; Neh. 9:17,31; Zab. 45:3; Yaas. 3:34; Isa. 30:18; Yon. 4:2; Zak. 12:10; Yoh. 1:14,16-17; D.T. 14:3; Ro. 3:24; 5:17,20; Kr.H. 8:9; 12:9; Ga. 1:6,15; Af. 2:5-8; Tss.H. 2:16; Yk. 4:6; Bi.H. 3:18

GOOJI – A.Y. 8:5; Zab. 6:2; 38:1; 94:12; Yaas. 19:18; Tm.H. 3:16; Ib. 12:6,9,11; Ba. 3:19

GORAY (Nangoray) – A.Y. 12:11; Bk.S. 8:30; B.T.H. 6:21; Zab. 23:6; 84:10; 133:1; Isa. 33:14,16; 57:15; Yoh. 6:56; 14:17,23; Kl. 2:9; Yoh.S. 3:17; 4:12

HABILA – S.T. 4:2, 8 ; Mt. 23:35; Lk. 11:51; Ib. 11:4; 12:24; Yoh.S. 3:12

HAL ABADA – S.T. 3:22; Fat. 14:13; A.Y. 5:29; 32:40; Zab. 9:7; 12:8; 29:10; 48:15; 52:10; 92:8; 119:89; 146:6,10; Wzk. 3:14; Isa. 26:4; 40:8; B.H. 3:31; Mt. 6:13; Yoh. 14:16; Ib. 13:8

HALACI (Halaciyaŋ) -- S.T. 18:23; Fat. 22:20; Ayb. 5:21; 19:26; 31:3; Zab. 91:6; 145:20; Yaas. 13:23; 16:18; Wzk. 9:18; Iri. 17:18; Ho. 13:14; Ayb. 10:8; Zab. 37:20; 102:27; Yaas. 1:27; Mt. 18:14; 26:52; Lk. 13:3,5; Yoh. 3:16; 6:27; D.T. 8:20; Tss.S. 1:9; Tss.H. 2:8; Ib. 10:39; Bi.H. 3:9; Yoh.S. 3:8;

HARUNA – Fat. 4:14,16,24; 5:1; 17:12; sura 28: 32:4; Law. Sura 9: Kab. 12:1; 17:8; 20:12,28; Zab. 105:26; Ib. 5:4; 7:11; 9:4

HAWA – S.T. 1:27; 2:18; sura 3: Kr.H. 11:3; Tm.S. 2:13

HIN – Sa.S. 6:20; Bk.S. 3:9; Mt. 3:9; 9:28; 20:22; Ib. 2:18

HINA-KULU-KOY – S.T. 17:1; Fat. 6:3; Kab. 24:4; Ayb. 11:7; 5:17; Isa. 13:6; Ezk. 1:24; Ba. 1:8; 4:8; 11:17

HIRODUS – Ibeeri: Mt. 2:1; Lk. 1:5

Antipas: Mt. 14:1; Mr. 6:17; 8:15; Lk. 3:1; 9:7; 13:31; 23:6-12; D.T. 4:27; 13:1;

Agariba: D.T. 12:1,20

HUKUM (Irikoy windo) – Fat. sura 25-27; sura 36-39; Law. 8:10; Kab. 1:50,53; 9:18; B.T.S. 6:48; 21:29; B.T.H. 1:13; Zab. sura 27, 27:5; sura 84, 132; D.T. 7:44; Ib. 8:2; 9:2; 13:10; Ba. 13:6; 21:3

HUMBURU – Fat. 14:13; 18:21; Law. 26:6; A.Y. 5:29; Ayb. 11:19; Zab. 27:1; 34:10; 56:4,12; 86:11; 91:5; 96:9; 112:7; 115:11; Yaas. 3:7; Wzk. 12:15; Isa. 17:12-14; 41:10; 51:12; Mt. 10:28; 14:27; Mr. 5:36; 6:50; Yoh. 6:20; Yoh.S. 4:18

IBLISI -- Mt. 4:1; 13:39; 25:41; Lk. 4:2; 8:12; Yoh. 6:70; 8:44; 13:2; D.T. 10:38; Af. 4:27; 6:11; TmS. 3:6; Ib. 2:14

a maa-dakey: Abaddon, Abolliyon, Balzabula, Beliyal, Seytan, Doodo-berri, Izefuto, ndunnya bonkoono

IBRAHIM – S.T. 11:27; 12:5, 10; 13:16; 15:6,18; sura 17, 18, 22; 21:14; 25:8; Zab. 105:9; Isa. 41:8; 51:2; Mt. 1:1; 3:9; 8:11; Lk. 13:28; 16:22-31; Yoh. 8:33-58; D.T. 7:2-8; Ga. 3:1-13; Ib. 6:13; 11:8-19

ILIYA – Bk.S. 17:1,5,21; sura 18,19; 19:19; 21:17; 22:38; Bk.H. 1:3-10; 2:1-13; Mal. 4:5,6; Mt. 11:14; 16:14; 17:3; 27:47; Mr. 9:4; 15:35; Lk. 1:17; 4:25; 9:8; Yoh. 1:21; Ro. 11:2; Yk. 5:17

IRIKOY – S.T. 16:13; 48:21; Kab. 23:19; 23:23; A.Y. 3:24; 33:27; Bk.S. 18:21,39; Zab. 56:10; 86:10; Wzk. 5:1; Isa. 37:16; 44:8; 45:22; 46:9; Ho. 11:9; Mik. 6:8; Mt. 1:23; 22:32; Yoh. 3:33; 4:24; 13:3; 20:17; Ro. 3:4; 8:31; Kr.S. 1:9; 10:13; 14:33; Ga. 3:20; 6:7; Ib. 8:10; 11:16; 12:23; Yoh.S. 1:5; 4:8, 16; 5:19; Ba. 21:3-4,7

a daa: Yoh. 4:24; Kr.H. 3:17; S.T. 17:1; Fat. 6:3; 15:11; Zab. 145:5; Fat. 34:6-7; Zab. 86:5; Kab. 14:18; Mik. 7:18; A.Y. 32:4; Isa. 45:21; A.Y.33:27; Zab. 90:2; Ba. 4:8-10; Ysw. 24:19; Na. 1:2; Bk.H. 13:23; B.T.H. 2:5; Zab. 86:10; Ezr. 9:15; Zab. 145:17; Ayb. 11:7; 37:23; Zab. 145:3; Isa. 40:28; Ro. 11:33; Ayb. 23:8,9; Yoh. 1:18; 5:37; Kl. 1:15; Tm.S. 1:17; Zab. 25:8; 119:68; 92:15; 99:9; Isa. 5:16; Zab. 83:19; D.T. 7:48; Zab. 102:27-28; Yk. 1:17; Zab. 139:4-6; Zab. 139:7; Iri. 23:23; Isa.

60:19; Yoh.S.1:5; Iri. 10:10; Yoh. 17:3; Mt. 5:48; Ro. 1:23; 16:27; TmS. 1:17; Kr.S. 10:13; Bi.S. 4:19; Ib. 12:29; Yoh.S. 4:8-16

a nooyaŋ hanney: Kab. 14:8; Ro. 8:32; Wzk. 2:26; Dan. 2:21; Ro. 12:6; Kr.S. 7:7; Yk. 1:17; Bi.S. 1:3; Zab. 4:8; 29:11; 68:19,36; Af. 4:7-8; Yoh. 6:27; Isa. 42:6, 55:4; Yoh. 3:16; 4:10; 6:32; Ezk. 11:19; Mt. 11:28; Tss.H. 1:7; Lk. 11:13; D.T. 8:20; Zab. 84:12; Yk. 4:6; Yaas. 2:6; Yk. 1:5; Yoh. 17:22; D.T. 11:18; Ro. 5:16-17; 6:23; Af. 2:8; Fb. 1:29

a maayey: Irikoy: Isa. 26:4; Ezr. 5:11; Zab. 86:7; Ayb. 6:10; Bk.H. 19:22; Isa. 1:4; Fat. 3:14

Rabbi: Fat. 6:3; Tm.S. 6:15; A.Y. 5:26; Isa. 12:2; Sa.S. 1:11; Ba. 17:14; Zab. 50:1; Isa. 9:6; Kab. 24:16; Zab. 7:18

a misey: Hari – Yoh. 7:38-39; danji – Fat. 13:21; Isa. 4:4; Kr.S. 2:10; haw kaŋ ga faaru – Bk.S. 19:11; Yoh. 3:8; ji – Zab. 45:8; Isa. 61:1; Yoh.S. 2:20-27; Lk. 10:34; beene hari da harandaŋ – Sa.H. 17:12; Zab. 68:10; koloŋay – Mt. 3:16; 10:16; jinde – Isa. 6:8; 30:21; Mt. 10:20; Ib. 3:7-11;
Kawaatimi – Ba. 7:2; Yoh. 6:27; Af. 1:13-14; 4:30

a futa: S.T. 3:14; A.Y. 29:20; 32:19; Ysw. 23:16; Bk.H. 22:13; B.T.H. 28:11; Ezr. 8:22; Ayb. 9:13; 21:20; Zab. 7:12; 21:9; 106:23,40; Yaas. 1:30; Isa. 3:8; 9:18; Na. 1:2; Mt. 3:7; Lk. 3:7; Yoh. 3:36; Ro. 1:18; 5:9; 9:22; 13:4; Af. 5:6; Kl. 3:6; Ib. 3:11: Ba. 14:10; 15:1; 16:1; 19:15

Irikoy fuwo (WINDO) – S.T. 28:17; Zab. 26:8; 69:10; 116:19; Hos. 9:15; Zab. 24:3; 29:9; Mal. 3:1; Mt. 21:12; 23:16; 24:1-2; 27:51; Lk. 1:9; 2:27; 24:53; Yoh. 2:14,19; 7:28; 11:56; D.T. 3:1; 21:26; Tss.H. 2:4; Ba. 11:1; 14:15; 15:5; 16:1

Almishu ganayaŋ wane: Kr.S. 3:16; 6:19; Kr.H. 6:16; Af. 2:21

ISRAYLA – Yakuba maa-dake no: S.T. 32:28; 35:10; Hos. 12:12

ISRAYLA DUMO (banda, izey) – Fat. 9:7; sura 19,20; A.Y. 29:10; Fat. sura 32; Bk.H. sura 17; Ezk. Sura 20,22,23; Mt. 2:6; 8;10; 10:6; 15:24; 19:28; 27:42; Mr. 12:29; 15:32; Lk. 1:16; 2:32; 7:9; 24:21; D.T. 1:6; 2:22; 3:12; 5:31;10:36; 13:17; 28:20; Ro. 9:6; 10:1; 11:7; Kr.S. 10:18; Af. 2:12; Ib. 8:8; Ba. 7:4; 21:12

IZE (Yesu maayaŋ) – Boro Izo: Mt. 8:20; 9:6; 11:19; 12:8; 13:37; 16:13; 17:9; 18:11; 19:28; 20:28; 26:24; Mr. 2:10; 8:38; 10:33; Lk. 6:22; 12:8; 17:22; Yoh. 3:14; 5:27; 6:62; 8:28; 12:23

Dawda izo: Mt. 1:1; 9:27; 15:22; 20:39; 21:9; 22:42; Mr. 10:47; 12:35; Lk. 1:32; 18:38; Yoh. 7:42; Ro. 1:3; TimH. 2:8; Ba. 22:16

Irikoy Izo: Yaas. 30:4; Mt. 3:17; 8:29; 11:27; 14:33; 16:16; 17:5; 27:43; Mr. 1:1 11: 3:11; 9:7; 14:61; 15:39; Lk. 1:35; 3:22; 8:28; Yoh. 1:34; 3:16; 5:20; 6:69; 9:35; 10:36; 11:4; 20:31; D.T. 8:37; 9:20; 13:33; Ro. 1:3-4; 8:3,32; Kr.S. 1:9; Bi.H. 1:17; Ga. 2:20; 4:4; Af. 4:13; Ib. 1:2, 7-8; 4:14; 7:28; 10:29; Yoh.S. 1:3,7; 4:9; 5:5; Ba. 2:18

IZEFUTO (Ilaalo, Iblisi maa-dake) – Mt. 6:13; 13:38; Yoh. 17:15; Yoh.S. 3:12

JANGAL – Mt. 22:15-21; Mr. 12:13-17; Lk. 2:2; 20:20-26; D.T. 5:37; Ro. 13:7

JANGAL TAAKO – Mt. 5:46; 9:10; 10:3; 11:19; 18:17; 21:32; Mr. 2:15; Lk. 3:12; 5:27; 7:29; 15:1; 18:10; 19:2

JIIRI ZAMBAR KOYTARA – Bi.H. 3:8; Ba. 20:2-10

JIRAY (Jiraykooni) – Law. 13:46; Kab. 12:10; 5:2; Bk.H. 7:3; Bk.H. sura 5; B.T.H. 26:19; Mt. 8:2; 10:8; 11:5; Mr. 1:42; Lk. 4:27; 5:12; 7:22; 17:12

KANJIYAŋ BUNDU – Almasihu wane: Mt. 27:32; Mr. 15:21; Yoh. 19:17; Kr.S. 1:17; Ga. 5:11; 6:14; Af. 2:16; Fb. 2:8; Kl. 1:20; 2:14; Ib. 12:2
Almasihu ganakoy wane; Mt. 10:38; 16:24; Mr. 8:34; Lk. 9:23; 14:27; Ro. 6:5; Ga. 2:20; 6:14

KARHÃ – Iri. 17:8; Mt. 6:25, 28, 31, 34: 10:19; Mr. 13:11; Lk. 12:11, 22; Fb. 4:6

KAYSAR – Mt. 22:17; Lk. 2:1; 3:1; 20:22; 23:2; Yoh. 19:12; D.T. 17:7; 25:8, 11; 26:32; Fb. 4:22

KONNA (Konnari) – Law. 19:17; Zab. 34:22; 97:10; 139:21; Yaas. 13:24; 15:27; Isa. 61:8; Am. 5:15; Zak. 8:17; Mt. 5:43; Yoh. 3:20; 15:18, 24; Tt. 3:3

KOYTARAY FUULA (Bontobay) -- Ayb. 19:9; Zab. 8:6; Ib. 2:7-9; Yaas. 16:31; Mt. 27:29; Mr. 15:17; Yoh. 19:2; Kr.S. 9:25; Tss.S. 2:19; Tm.H. 4:8; Yk. 1:12; Bi.S. 5:4; Ba. 2:10; 4:4; 6:2; 12:1; 14:14; 19:12

KUBAY – Ndunnya wane: A.Y. 5:22; Sa.H. 22:10; Ayb. 10:22; 24:16; Zab: 18:10; 139:12; Wzk. 2:13; 12:2-3; Isa. 58:10; Yowel 2:2; Zak. 14:6; Mt. 24:29; 27:45; Mr. 13:24; 15:33; Lk. 23:44; Ib. 12:18; Ba. 8:12; 9:2
bine da lakkal ra wane: Zab. 18:28; 112:4; Sa.H. 2:9; 22:29; Zab. 69:24; Yaas. 1:6; Isa. 60:2; Mt. 6:23; Lk. 1:79; 11:34; Yoh. 3:19; 8:12; 12:35; D.T. 26:18; Ro. 1:21; Kr.H. 6:14; Af. 4:18; Tss.S. 5:5; Bi.S. 2:9; Yoh.S. 2:8

KURNE – Law. 16:8; Yaas. 16:33; Kab. 26:55; Ysw. Sura 15; Sa.S. 10:20-21; 14:41-42; Mt. 27:35; Mr. 15:24; Lk. 1:9; 23:34; Yoh. 19:24; D.T. 1:26; 13:9

KURNYE (Kurneyey) – Yaas. 12:4; 31:11,23,28: Isa. 54:5; Kr.S. 7:1-40; Af. 5:23-33; Kl. 3:19; Tm.S. 3:2; Tt. 1:6

LAAKAL – Yaas. 1:7; 3:13; 4:7; 16:16; 23:4; Iri. 8:9; Kr.S. 1:24-25, 30; Yk. 1:5; 3:17; 4:10; Tm.H. 3:15

LAAKAL KANAY – Kab. 6:26; Law. 26:6; Ayb. 5:23; 22:21; Zab. 4:9; 29:11; 37:37; 122:6; Isa. 26:3; 32:17; 45:7; 48:22; 57:21; Hag. 2:9; Mr. 5:34; Lk. 1:79; 2:14; 7:50; 8:48; 19:38; 24:36; Yoh. 14:27; 16:33; D.T. 10:36 Ro. 1:7; 5:1; 14:17; Kr.S. 1:3; 14:33; Ga. 5:22; Af. 2:14; Fb. 4:7; Tss.S. 5:13; Tss.H. 3:16; Ib. 12:11; Bi.S. 3:11

LAALA (Boro laalo) – A.Y. 15:9; B.T.H. 19:2; Ayb. 3:17; 8:22; 21:7; 30; Zab. 7:10, 12; 9:18; 11:2; 26:5; 34:22; 37:35, 36; 58:4; 68:3; 139:24; 145:20; Yaas. 11:5; Isa. 13:11; 55:7; 57:20; Iri. 17:9; Ezk. 18:23;

Nah. 1:3; Mt. 13:49; Af. 6:16; Ba. 20:13; 22:15

LORDEY – Irikoy da Almasihu waney: Fat. sura 20; 31:18; A.Y. 5:6-21; Zab. 119:127; Mt. 15:3; Mr. 7:8; Yoh. 12:29; 13:34; 15:12; Ro. 16:26; Kr.S. 7:19; Yoh.S. 3:24; Yoh. Hk. 1:4

Asariya waney: Mt. 22:36; Mr. 12:30; Lk. 18:20; Ro. 7:8; 13:9; Af. 2:15; 6:2; Ib. 7:5; Ba. 12:17

Yahudancey arkusey waney: Mt. 15:9; Mr. 7:7; Kl. 2:22; Tt. 1:14

MALAYKA: Rabbi waney: S.T. 16:7; 21:17; 48:16; Zab. 34:8; Isa. 63:8; Mt. 3:39; Mk. 12:25; Lk. 2:9-12; 22:43; Kr.S. 6:3; Kr.H. 11:14; Ib. 13:2; Bi.S.1:12

MANNA – Fat. 16:4, 14, 32; A.Y. 8:3; Kab. 11:6; Ysw. 5:12; Yoh. 6:31; Ib. 9:4; Ba. 2:17

MARGA – (Almasihu wane): Mt. 16:18; 18:17; D.T. 2:47; 11:26; 14:23; 15:9; 20:28; Ga. 1:13; Af. 5:24-25; Kl. 1:18; 24; Fb. 3:6; Ib. 12:23; Ba. 1:4-11; 2:7,11,17,24; 3:6,13,22

MARYAMA –Musa wayme: Fat. 2:4, 7-8; 15:20; Kab. 12:1, 10-15; 20:1; 26:59

Yesu nya: Mt. 1:16; 2:11; 13:55; Mr. 6:3; Lk. 1:27; 2:5, 34: Yoh. 2:1-5; 19:25-27; D.T. 1:14

Magdaliya bora: Mt. 27:56; 28:1; Mr. 15:40; 16:1; Lk. 8:2; 24:10; Yoh. 19:25; 20:1, 11-18

Marta kayne: Lk. 10:39; Yoh. 11:1, 28-32; 12:2-6

MASIIBA – Kab. 11:15; A.Y. 6:22; 31:21; 32:35; Ysw. 23:15; Ck. 10:13; Sa.S. 24:16; Bk.S. 9:9; 21:29; B.T.S. 7:22; Neh. 2:17; Esta 8:6; Ayb. 5:6-7; 10:15; 30:24; Zab. 34:21; 107:6; Yaas. 1:33; 6:12-15; 17:20; Iri. 6:19; 19:15; Dan. 9:13; Yowel 2:13; Yon. 3:10; Lk. 16:25; Tss.S. 3:3

MEHAW – cimikoy wane: Isa. 58:1-12; Mt. 6:16-18; 9:15; Mr. 2:20; Lk. 5:33;
Yahudancey wane: Sa.H. 12:23; Zab. 35:13; Yowel 1:14; Zak. 7:5; Mr. 2:18; Lk. 18:12
Almasihu ganakoy wane: Mt. 17:21; D.T. 13:1-3; 14:23; Kr.S. 7:5

MISEY – kaŋ Yesu na borey yaasay nd'a: Lk. 11:5-8; 10:25-37; Mt. 21:28-31; Lk. 7:41; Mt. 7:24-27; Lk. 6:47-49; Lk. 17:8-10; Mt. 25:1-13; 11:16-17; Lk. 7: 31-32; Mt. 9:16; Mr. 2:21; Lk. 5:36; Mt. 24:32-35; Mr. 13:28-31; Lk. 13:6-9; Mt. 13:47-50; Lk. 15:11-24; 16:1-8; Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32; Lk. 13:18-19; Mt. 22:1-14; Lk. 14:15-24; Lk. 14:28-30; Mr. 4:21-23; Lk. 8:16-18; Mt. 13:33; Lk. 13:20-21; Lk. 11:33-36; Mt. 13:24-30; Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-12; Lk. 20:9-19: Mt. 18:10-14; Mt. 20:1-16; Mt. 13:45-46; Lk. 18:9-14; Lk. 15:3-10; Mt. 25:14-30; Lk. 19:11-27; Lk. 12:15-21; 14:31-33; Mr. 4:26-29; Mt. 13:1-9, 18-23; Mr. 4:1-9; Lk. 8:4-8; Lk. 12:41-48; Mr. 18:35-40; 13:44; Lk. 18:1-8; Mt. 9:17; Mr. 2:23; Lk. 5:37-39

kaŋ Yesu na borey cabe: baptisma: Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11; Lk. 3:21-22;
Rabbi ŋwaaro: Mt. 26:26-29; Mr. 14:22-25; Lk. 22:17-20; Kr.S. 11:23-26
boŋ-ye-ganda yaŋ: Yoh. 13:1-16

NAANAY – Bk.H. 12:15; Neh. 7:2; Zab. 36:5,6; 40:11; 89:38; 92:3; Yaas. 11:13; 20:6; 27:6; Isa. 11:5; 30:15; Mt. 25:21; Kr.S. 4:2; Tss.S. 5:24; Tm.S. 2:2; Ib. 2:17; 3:6, 14 ; 10:23; Yoh.S. 5:14; Ba. 21:5; 22:6

NAZARA – Mt. 2:23; 4:13; 21:11; 26:71; Mr. 1:9; 10:47; 14:67; Lk. 1:26; 2:4; 4:16, 34; 18:37; Yoh. 1:45; 18:5; D.T. 2:22; 3:6; 10:38; 22:8

NDUNNYA – S.T. 8:22; 10:25; 18:25; Kab. 14:21; Ysw. 3:11; Ayb. 19:15; 26:7; 41:24; Zab. 25:13; 33:5; 37:9; 41:3; 46:3; 90:2; Isa. 11:9; 40:22; Zak. 6:5; Mt. 5:5; 9:6; Mr. 2:10; Mt. 18:19; Lk. 2:14; Yoh. 17:4; Ib. 12:25; Bi.H. 3:10; Ba. 5:10; 21:1

NIKODIMU – Yoh. 3:1; 7:50; 19:39

NYA-IZETARAY – S.T. 13:8; A.Y. 15:7; 24:14; Zab. sura 133: Mt. 5:22; 25:40; Yoh. 13:34; 15:12; Ro. 12:10; Kr.S. 8:13; Ga. 6:1; Tss.S. 4:9; Tss.H. 3:15; Ib.13:1; Bi.S. 1:22

RABBI ŋWAARO – (guna MISEY)

REYZIN KALIKOY – Mt. 20:1-16; 21:33-44; Mr. 12:1-11; Lk. 20:9-19; Yoh. 15:1

REYZIN NYA -- S.T. 9:20; Bk.S. 4:25; Bk.H. 18:31; Isa. 36:16; Hos. 10:1; Yoh. 15:1-10; Ba. 14:18

ROMA – Yoh. 11:48; D.T. 2:10; 18:2; 19:21; 28:14; Ro. 1:7; Tm.H. 1:17

SAAWARA – Zab. 1:10; 33:1; Yaas. 19:21; Zab. 73:24; Yaas. 11:14; 21:30; Isa. 9:6; 28:29; 40:14; Iri. 32:19; Ro. 11:34; D.T. 2:23; 4:28; 20:27; Af. 1:11; Ib. 6:17

SADUMA – S.T. 10:19; 13:13; 18:20; 19:4-24; A.Y. 23:17; 29:23; 32:32; Isa. 1:9; 13:19; Mt. 10:15; 11:23; Lk. 10:12; 17:29; Ro. 9:29; Bi.H. 2:6; Yd. 7; Ba. 11:8

SADUSI FONDA BOREY – Mt. 3 :7; 16:7; 22:23; Mr. 12:18; Lk. 20:27; D.T. 4:1; 5:17; 23:6

SAPPA – Fat. 19:5; 34:27; Law. 26:9; Bk.S. 8:23; D.T. 3:25; Fat. 4:27; Ysw. 24:25; Sa.S. 18:3; 20:16; 23:18

SARGAY – S.T. 4:3-4; Fat. 22:20; Zab. 54:8; 107:22; Wzk. 9:2; Ho. 8:13; Kr.S. 5:7; 10:20; Ib. 9:28; 10:18; 13:15

SAYTAN – B.T.S. 21:1; Ayb. 1:6-9; 2:1-7; Zak 3:1-2; Mt. 4:10; 12:26; 16:23; Mr. 1:13; 3:23; 4:15; 8:33; Lk. 10:18; 13:16; 22:3,31; Yoh. 13:27; D.T. 5:3; 26:18; Kr.S. 7:5; Tss.H. 2:9; Tm.S. 5:15; Ba. 12:9; 20:2

SIHIYONA – Sa.H. 5:7; Bk.S. 8:1; Mt. 21:5; Yoh. 12:15; Ro. 9:33; 11:26; Ib. 12:22; Bi.S. 2:6; Ba. 14:1

SIKKA – Mt. 14:31; 21:21; Mk. 11:23; Ro. 14:23

SINTINYAŋ – S.T.1:1; Ayb. 8:7; Zab. 111:10; Yaas. 1:7; 9:10; Mt. 19:8-9; Yoh 1:1; 2:1; Ba. 1:8; 22:13

SUDUDUYAŋ BATEY –Pantakot wane: Law. 23:15-22; D.T. 2:1; 20:16; Kr.S. 16:8

buuru kaŋ sinda dalbu wane: Law. 23:6-14; Mt. 26:17; Mr. 14:1; Lk. 22:1; D.T. 12:3

mehaw wane: Law. 23:26-32; D.T. 27:9

Paska wane: Law. 23:4-5; Mt. 26:2; Mr. 14:1; Lk. 2:41; 22:1; Yoh. 2:13; 6:4; 11:55; 22:1; Ib. 11:28

SULEYMANU -- Sa.H. 5:14; 12:24; Bk.S. sura 1; 3:5; B.T.S. 3:5; Bk.S. sura 6 ka koy 9: 9:2; 10:2; Zab. sura 72; Mt. 1:6; 6:29; Lk. 11:31; 12:27; D.T. 7:47

SUUBAN (Suubanante) – Zab. 33:12; Isa. 42:1; 65:9, 22: Mt. 20:16; Mr. 13:22,27; Lk. 18:7; Yoh. 15:16; Af. 1:4; Tss.S. 1:4; Bi.S. 1:2; 2:4; Bi.H. 1:10

SUUJI – Fat. 33:19; 34:7; Kab. 14:18; Zab. 103:11; B.T.S. 16:34; 41; Zab. 23:6; 25:7; 33:22; 52:10; 66:20; 85:11; 89:3; 108:5; 130:7; Yaas. 3:3; 11:17; B.H. 3:22; Hos. 6:6; Mik. 6:8; Mt. 5:7; 9:13; Lk. 18:13; Ro. 12:8; Af. 2:4; Ib. 4:16; Yk. 2:13; Bi.S. 1:3

SUURU –Lk. 21:19; Ro. 5:3; 8:25; 15:4; Kl. 1:4; Tss.S. 1:3; Tm.S. 6:11; Ib. 10:36; 12:1; Yk. 1:3-4; 5:11; Bi.H. 1:6

TAABI – S.T. 29:32; Fat. 3:7; D.T. 3:18; B.T.H. 33:12; Zab. 34:20; Iri. 16:19; Hos. 5:15; Kr.H. 12:26; Ib. 10:32; 11:25; Zab. 46:6; Isa. 25:4; 43:2; Mt. 11:28

TAKUBA – Zab. 57:5; Isa. 2:4; Mt. 10:34; Lk. 2:35; Ro. 13:4; Af. 6:17; Ba. 1:16; 19:15; 13:10

TANGARI – almasihuyaŋ: Mt. 24:23; Mr. 13:21-23
annabiyaŋ: Mt. 7:15; 24:11; Mr. 13:22; Bi.H. 2:1; Yoh.S. 4:1; Ba. 16:13; 19:20; 20:10

TIMOTIYOS – D.T. 16:1; 17:14; 18:5; 19:22; 20:4; Ro. 16:21; Kr.S. 4:17; 16:10; Kr.H. 1:1; Fb. 1:1; 2:19; Kl. 1:1; Tss.S. 1:1; 3:2; Tss.H. 1:1; Tm.S. 1:2; 6:20; Tm.H. 1:2; Fm. 1:1; Ib. 13:23

TOORU – Fat. 20:2; 22:20; 23:13; Law. 26:1; A.Y. 4:15; 5:7; 16:21; B.T.S. 16:26; Zab. 96:5; sura 115: Hos. 4:17; Zab. 135:15; Isa. 40:19; Iri. 2:26; D.T. 15:20; 17:16; Ro. 2:22; Kr.S. 5:11; 6:9; 8:1; 10:14; Kr.H. 6:16; Ga. 5:20; Af. 5:5; Kl. 3:5; Tss.S. 1:9; Yoh.S. 5:21; Ba. 2:14; 9:20; 21:8; 22:15

TUUBI – Kab. 23:19; Ayb. 42:6; Iri. 8:6; 18:8; 31:19; Yon. 3:7-8; Mt. 12:41; Lk. 13:3; 15:7; 17:3; D.T. 3:19; Ro. 2:4; Kr.H. 7:10; Ib. 12:17; Ba. 2:5,16,21: 3:3,19

URDUN isa – S.T. 13:10; Ysw. Sura 3,4; Bk.H. 2:8-13; 5:10; Mt. 3:5; 4:15; 19:1; Mr. 1:9; Lk. 3:3; 4:1; Yoh. 1:28; 3:26; 10:40

URUSALIMA –Ysw. 10:1; Sa.H. 5:6; sura 6: 24:16; Bk.S. sura 5 ka kay 8: Iri. 52:12-15; Ezr. Sura 1-3; Mt. 2:1; 23:37; Mr. 1:5; 10:32; 11:1; Lk. 2:22; 4:9; 10:30; 17:11; 18:31; 23:28; 24:13; Yoh. 2:13; 5:1; 10:22; D.T. 1:4; 2:5; 8:1; 9:2; 13:27; 20:16; Ro. 15:26; Kr.S. 16:3; Ga. 1:18; 4:25

WAAZU –Isa. 61:1; Yon. 3:2; Mt. 4:7; 10:7; 11:5; Mk. 16:20; D.T. 10:36; 13:38; Ro. 10:15; Kr.S. 1:18-23; 15:11-14: Kr.H. 4:5; Tm.H. 4:2

WANDE (Wandey) – Yaas. 5:18; 18:22; 31:10-31; Kr.S. 7:1-40; Af. 5:21-30; Kl. 3:18; Bi.S. 3:1-7

WAYBORO KAŋ KURNYE BU – Fat. 22:22; A.Y. 14:29; 24:17; 27:19;

Ayb. 29:13; Isa. 1:17; A.Y. 10:18; Zab. 68:6; 146:9; Yaas. 15:25; Mal. 3:5; Lk. 4:25; D.T. 6:1; 9:39; Kr.S. 7:8; Tm.S. 5:3; Yk 1:27

WONGU – Ck. 5:8; B.T.S. 5:22; B.T.H. 6:34; Ayb. 38:23; Wzk. 3:8; Isa. 2:4; Mik. 4:3; Mt. 24:9; Mr. 13:7; Lk. 14:31; 21:9; Kr.H. 10:3; Tm.S. 1:18; 6:12; Tm.H. 4:7; Ib. 10:32; 11:34; Yk. 4:2; Bi.S. 2:11; Ba. 11:7; 12:7,17; 17:14; 19:11

YAAFA – Fat. 32:32; 34:7; Kab. 14:18; Bk.S. 8:30,39: B.T.H. 6:21,30: 7:14; Zab. 32:1; Neh. 9:17; Zab. 86:5; 103:3; Isa. 55:7; Iri. 33:8; Mt. 6:12; 9:2,6; 12:31; 18:21; 26:28; Mr. 2:7; 3:28; 4:12; 11:25: Lk. 5:20; 6:37; 11:4; 17:3; 23:24; 24:27; Yoh. 20:23; D.T. 2:38; 8:22; Kr.H. 2:7; Af. 1:7; 4:32; Kl. 1:14; 2:13; Ib. 9:22; Yk. 5:15; Yoh.S. 1:9; 2:12

YAHUTA (Kariyoti bora) – Mt. 10:4; 26:14; 27:3; Mr. 3:19; 14:10; Lk. 6:16; 22:3, 47; Yoh. 6:71; 12:4; 13:2,26; 18:2; D.T. 1:16

YAKUBA – Isaka ize: S.T. 25:26; 27:27, 43; 28:10; Sura 29, 30; 32:24; sura 38, 46, 48, 49; 49:33; Zab. 105:23; Mal. 1:2; Ro. 9:10; Ib. 11:21

Halfa ize: Mt. 10:3; Mr. 3:18; Lk. 6:15; D.T. 1:13

Maryama ize. Mt. 27:56; Mr. 15:40; 16:1; Lk. 24:10

Yahuta baaba: Lk. 6:16; D.T. 1:13

Yesu kayne: Mt. 13:55; Mr. 6:3; D.T. 15:13; Kr.S. 15:7; Ga. 1:19; Yk. 1:1; Yd. 1:1

Zabadi ize: Mt. 4:21; 10:2; 17:1; Mr. 1:19; 3:17; 5:37; 9:2; 10:35; 13:3; 14:33; Lk. 5:10; 6:14; 9:54; D.T. 1:13; 12:2

YESU ALMASIHU – a asulo lasaabuyaŋ: Mt. 1:1-18; Lk. 3:23-38; Yoh. 1:1-3

a maa daŋyaŋ: Mt. 1:21; Lk. 1:31; 2:21

a hayyaŋo d'a zankataray waate: Mt. 1:18-2:23; Lk. 1:26-2:52; Ga. 4:4

a baptisma d'a siyaŋo: Mt. 3:13-4:11; Mr. 1:9-12; Lk. 3:21-22; 4:1-13

a Galili ra goyo: Mt. 4:12-18,35; Mr. 1:14-9:50; Lk. 4:16-9:62

waazo kaŋ a te tondo boŋ: Mt. 5:1-7:29; Lk. 6:17-49

Bitros n'a seeda Kaysariya kwaara: Mt. 16:13-20; Mr. 8:27-30; Lk. 9:18-20

a alhaalo barmayaŋo: Mt. 17:1-13; Mr. 9:2-13; Lk. 9:28-36; Bi.H. 1:16-18

a goray kokorante Urusalima ra: Mt. 21:2-26:47; Mr. 11:1-14:42; Lk. 19:28-22:46; Yoh. 12:1-17:26

a furo Urusalima ra da beeray: Mt. 21:1-10; Mr. 11:1-10; Lk. 19:28-44; Yoh. 12:12-19

a sanney alwaati banantey boŋ: Mt. 24:1-25:46; Mr. 13:1-37; Lk. 21:5-36

a Paska bananta: Mt. 26:17-35; Mr. 14:12-31; Lk. 22:7-38; Yoh. 13:1-14:31

i n'a di k'a ciiti; a bu; I n'a fiji: Mt. 26:47-27:66; Mr. 14:32-15:47; Lk. 22:47-23:56; Yoh. 18:1-19:42

a ye ka tun, a bangay, a ziji ka koy beena ra: Mt. 28:1-29; Mr. 16:1-20; Lk. 24:1-53; Yoh. 20:1-21:25; D.T. 1:1-11; Kr.S. 15:4-21

YOHANNA – baptisma teekwa: Mt. 3:1; 4:12; 9:14; 11:2; 14:1-12; 21:25; Mr.1:4; 2:18; 6:14; 8:28; 11:30; Lk. 1:13; 3:2; 5:33; 7:18; 9:7; 11:1; 16:16; 20:4; Yoh. 1:6; 3:23; 5:33; 10:40; D.T. 1:5; 10:37; 13:24; 18:25; 19:4

Markos: D.T. 12:12; 13:5; 15:37; Kl. 4:10; Tm.H. 4:11; Fm. 24: Bi.S. 5:13
Zabadi ize: Mt. 4:21; 17:1; Mr. 1:19; 3:17; 5:37; 9:2; 10:35; 13:3; 14:33; Lk 5:10; 6:14; 8:51; 9:28; 22:8; Yoh. 21:20-24; D.T. 12:1; Ga. 2:9; Ba. 1:1; 21:2 22:8 Tirey kaŋ a hantum: Yohanna, Yohanna Sintina, Yohanna Hinkanta, Yohanna Hinzanta, Bangandiyaŋ

YULWA – (Baayaŋ) Zab. 52:9; 72:7, 8; Iri. 33:6; Mt. 13:12; Lk. 12:15; Tm.S. 1:14

ZEYTUN TONDO – Zak. 14:4; Mt. 21:1; 24:3; 26:30; Mr. 11:1; 13:3; 14:26; Lk. 19:29; 21:37; 22:39; Yoh. 8:1; D.T. 1:12

ZINA – Fat. 20:14; A.Y. 5:10; 22:20-21: 23:17; Law. 20:10; Hos. 2:5; Yaas. 2:16; 5:3; 6:25; 23:27; Wzk. 7:26; Hos. 1:2-9; Mt. 5:27-28; 15:19; 19:18; Mr. 7:21; 10:11; Ro. 13:9; Ib. 13:4; Ba. 21:8; 22:15

ZUNUBI – Fat. 9:27; Ysw. 7:20; Sa.S. 26:21; Ayb. 10:6; Zab. 4:5; 19:13; 25:7; 32:1; 38:19; 90:8; 103:10; Yaas. 8:36; 14:34; Isa. 43:25-28; 53:10,12; Ezk. 18:4; 33:16; Mt. 12:31; Yoh. 1:29; 5:14; 8:11; 16:8; Ro. 3:23-25; 14:23; Kr.H. 5:21; Bi.S. 2:24

ZUNUBIKOONI – S.T. 13:13; Zab. 1:1; 51:15; Yaas. 1:10; 13:21; Wzk. 9:18; Mt. 11:19; Lk. 7:34; 13:2; 15:7-10; 18:3; Ro. 5:8